Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligentiam recurratur *a*, & cogatur uterque verba prolata in eo sensu retinere, quem solent recte intelligentibus generare.

[1 *Quas super causa matrimonii cujusdam juvenis R. nomine & M. filia Giliberti, de sancto Leodegario transmissti, tua fraternitas nobis innotuit, quod in ipsius negotii examine servâsti. Quia verò absentibus partibus veritatem nequivimus plenariè cognoscere, nec causam ipsam ad te remittere, a quo pars altera mulieris ad audientiam nostram noscitur appellasse, eam ven. fr. n. Vunt. Herford. & Eaton. Episcopis duximus committendam. Ideoq; f. t. per a. s. m. q. partes adire eorum præsentiam, cum ab eis fuerint convocatæ, & quod ipsi judicaverint, invioiabiliter observare, contradictione & appellatione rem. compellas.*]

CAP. VIII.

¶ *Inter sponsam & consanguineos sponsi oritur impedimentum publicæ honestatis, impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum.*

Idem *Vigilien. Episcopo.* (*an. 1170.*)

SPonsam *b* alterius (maximè si est nubili ætati proxima) nullus consanguineorum aliquo modo sibi potest matrimonio copulare.

CAP. IX.

¶ *Si vir & mulier invicem promittunt, quòd ab eo tempore sibi pro conjugibus habebunt, contractum est matrimonium de præsenti.* h. d. & est casus notabilis.

Idem *Abbatibus sancti Eadmundi* c *& Demer.* (*an. 1170 Romæ.*)

EX parte *c* C. *f* mulieris nobis intimatum est, quòd Andreas juramentum præstitit, quòd eam ab eo *g* tempore pro conjuge teneret, & ei sicut uxori suæ fidem servaret. Ipsa quoque eidem Andreæ juravit, se illum pro marito habituram, & fidem ei tanquam viro proprio servaturam: quo facto prænominatus A. reliquit eandem. Quia igitur nemini licet uxorem suam sine manifesta causa fornicationis dimittere, & tunc eam sibi reconciliare debet, aut ipsâ vivente continere: mandamus, quatenus eundem, ut superinductâ dimissâ ad uxorem suam redeat, & eam maritali affectione pertractet, monitione præmissâ per Eccles. cens. cogatis.

CAP. X.

¶ *Qui juravit cum aliqua contrahere, si non subest impedimentum, per censuram Ecclesiasticam contrahere compellitur.*

Idem *Pictavien Episcopo.* h (*an. 1180.*)

II. EX literis *i* Silvani Episcopi accepimus, quòd cùm duo Nobiles viri sui Episcopatûs G. & Iciliet de Monstra. & B. filios & filias impubescentes haberent, inter se convenerunt, quòd eos adinvicem matrimoniis copularent, & hoc tam patres, quàm filii sub juramento se promisêre facturos: inter quos siquidem G. filiam alterius consentiente patre, se (semel & iterum) juravit ducere in uxorem: quo volente ad alia vota migrare, eum Episcopus compellere voluit, ut quod juraverat adimpleret: [1 & *infrà.*] ¶ Quia igitur prædicto G. periculosum est contra suum juramentum venire: Frat. t. mandamus, quatenus si hoc tibi constiterit, eum moneas: & si non acquieverit monitis, Eccl. cens. compellas, ut ipsam (nisi rationabilis causa obstiterit) in uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet.

[1 *Ipse ad nostram audientiam appellavit, & alterâ parte ad vos nuncium suum destinante, ipse non venit, nec responsalem aliquem pro se transmisit.*]

CAP. XI.

¶ *Per censuram Ecclesiasticam pater compellitur restituere filiæ ejus uxorem, quam impulit detinuit, vel detinet.*

Idem *Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Prælatis per Angliam constitutis.* (*an. 1176.*)

NOn est *a* vobis (sicut arbitramur) incognitum, qualiter Rex Anglorum pro discordia, quæ inter ipsum & filios suos est suborta *b*, uxores eorum detineat: [& *infrà.*] ¶ Nos itaque attendentes justum & honestum esse, ut viri suas petant uxores: mandamus, quatenus eundem Regem ad eas restituendas solicite moneatis: & si juxta commonitionem vestram filiis suis uxores suas intra certum terminum non restituerit, extunc in quacunque parte provinciarum vestrarum detinentur vel transferuntur, donec ibi fuerint, nulla divina officia (præter baptismum c parvulorum, & pœnitentias morientium) celebretis, vel permittatis aliquatenus celebrari.

CAP. XII.

¶ *Dictum unius asserentis impedimentum, impedit matrimonium contrahendum, non juratum*

Idem *Episcopo sanctæ Agathæ.* (*an. 1180.*)

II. PRæterea de muliere *d*, quæ à viro impetitur, cujus consanguineus cum ea se deliquisse proponit, sed hoc publice confiteri recusat propter metum & potentiam mulieris: Taliter respondemus, ut matrimonium ipsum fieri (nisi juramentum interveniſſet) districtè prohibeas, ne deterius inde contingat.

CAP. XIII.

¶ *Si mulier invita cum aliquo contrahat, nec in eum postea consentiat, tenet matrimonium, si alteri postea nubat. Ita communiter sumitur. Et secundum hunc intellectum esset hic casus apertus, quòd matrimonium inter eos contractum esset ipso jure nullum.* hoc tamen clarè non colligitur ex litera.

Idem *Procuratori & Canonicis Soran.* (*an. 1170.*)

VEniens *e* ad Apost. sed. Matiota supplici insinuatione monstravit, quòd quendam adolescentem adamavit in tantum, quod uterque *f* de matrimonio contrahendo, sub trium personarum testimonio præstiterit *g* juramentum: quod parentes mulieris ipsius ignorantes, eam invitam & reclamantem in uxorem alii tradiderunt: quem ita exhorruit, quòd se ab eo nullo modo cognosci permisit. Cumque publicè fateretur, quod à priori viro cognita esset, atque jurata, Episcopus Soran. cognito, quod proxima inter eos esset linea consanguinitatis, ipsos ab invicè separavit. Cæterum cùm causa ipsa tractaretur, & viro, cui tradita fuerat à parentibus, consentire nollet, ipse aliam in uxorem traduxit, & illa cuidam T. nomine, publicè in conspectu Ecclesiæ nupsit. Tandem cùm *h* de illo filium genuisset pater ipsius T.ei opposuit, quòd filium suum non potuit in virum habere, eò quòd alii *i*, qui defunctus est, priùs desponsata fuisset: [1 & *infrà.*]

¶ Mandamus, quatenus si inveneritis, quòd prædicta mulier à priori viro judicio Ecclesiæ fuerit separata, & ab eodem T. sine contradictione Ecclesiæ in uxorem traducta, & ille, cui à parentibus fuit *k* copulata, de præsenti vita decessit, prædictum T. monitione præmissâ compellatis, ut præfatum Matiotam recipiat, & studeat maritali affectione tractare: alioquin eum, & superinductam, & patrem ejus *l* (si huic rei *m* restiterint) excommunicationi subdatis.

[1 *Quòd cum assertioni ejus fidem, sicut non debuimus, non adhibuimus, nec potuimus sub silentio præterire, eam dilectioni tuæ transmittendam, vobis per Apost. sed. mandantes.*]

CAP. XIV.

¶ *Si timetur inferri violentia puellæ, de cujus matrimonio agitur, debet Judex sibi providere locum rutum & honestum, donec causa terminetur.* h. d. Et est textus multùm allegabilis.

a *Concordat l. Labeo. & ibi Bart. ff. de supel. leg.* b *C.7. eod. tit. in 1. compil.* c *Cadmundi & de Mescia.* d *al. Ramesia.* e *C.8. eod. tit. in 1. compil.* f E. g *in C. Barb. ita: ab eo tempore in antea.* h *Pictavienſ.* i *C.9. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p.1. c.20.* k *IV.*

a *C.13. eod. tit. in 1. comp.* b *al. est exorta.* c *baptismum.* d *C.16. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat p.50. c.50.* e *C.17. eod. tit. in 1. comp.* f *quod ut, &c.* g *præstitit.* h *Sanè cum illo, &c.* i *ab alio.* k *fuerat.* l *ipsius.* m *restiterit.*

Idem

Idem *Papiensi Episcopo.* (*an. 1176.*)

CUm locum *a* non habeat consensus, ubi metus vel coactio intervenit, necesse est, ut ubi assensus cujusque requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem solo consensu contrahitur: & ubi de ipso quæritur, plenâ debet securitate ille gaudere, cujus est animus indagandus, ne per timorem dicat sibi placere, quod odit, & sequatur exitus, qui de invitis solet petiis provenire. Quocirca mandamus, quatenus puellam, de cujus matrimonio quæstio ventilatur, in domo, in qua nihil eam timere oporteat, facias honestè teneri, donec prædicta causa terminata fuerit, & *b* sententia sine contradictione cujusquam valeat executioni mandari.

CAP. XV.

¶ *Sponsalia de futuro, si secuta est copula, non solvuntur per sponsalia de præsenti: alias tenent sponsalia de præsenti, nisi per metum, qui potuisset cadere in constantem virum, contracta sint.*

Idem.

VEniens *c* ad nos Gu. suâ nobis relatione monstravit, quòd in domo sua mulierem quandam recepit, de qua prolem habuit, & cui fidem coram pluribus præstitit, quòd eam duceret in uxorem: Interim autem cùm apud domum vicini sui pernoctaverit, ejus filia nocte illâ secum concubuit: quos pater puellæ simul in uno lecto inveniens, ipsum eam per verba de præsenti desponsare coëgit. Ideoque mandamus, quatenus si inveneris, quòd primam post fidem præstitam cognoverit, ipsum cum ea facias remanere: alioquin secundæ (nisi metu coactus, qui posset *d* in virum constantem cadere, eam desponsaverit) adhærere facias, ut uxori.

CAP. XVI.

¶ *Qui juravit cum aliqua contrahere, si vult religionem ingredi, debet primò contrahere, ut juramentum servetur, & ante copulam carnalem monasterium ingredi poterit.*

Idem *Exoniensi Episcopo.* (*an. 1172.*)

COmmissum *e*: [& *infrà.*] ¶ Significavit nobis Fratern. tua, quòd quidam cuidam mulieri de contrahendo matrimonio fidem dedit, & se cum ea intra biennium per verba de præsenti contracturum, præstito juramento firmavit: nunc autem privatâ lege ductus ad frugem melioris vitæ transire suspirat: [1 & 2.] ¶ Frat. tuæ respond. quòd tutius est ei (religione juramenti servatâ) prius contrahere. & postea, si elegerit, ad religionem migrare: si tamen post desponsationem copula non dignoscitur interveniſſe carnalis.

CAP. XVII.

¶ *Qui juravit cum aliqua contrahere, manere potius debet, quam compelli, ut contrahat.* h. d. inhærendo literæ.

Lucius III. *Rapalen. & Episcopo.* (*an. 1181.*)

REquisivit *g* à nobis tua Fratern. quâ censurâ mulier compelli debeat, quæ jurisjurandi religione negletâ nubere renuit, cui se nupturam interposito juramento firmavit: [1 & *infrà.*] ¶ Ad quod b r. quòd cùm libera debeant esse matrimonia, monenda est potius, quàm cogenda, cùm coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere.

[1 *Quæsivisti etiam, utrùm ea, cujus vir matris thorum poluit, ad alta vota, cùm mater fieri desideret, viro possit vivente transire.*]

CAP. XVIII.

¶ *Litis pendentia super matrimonio non impedit secundum matrimonium contrahi, si primum erat nullum.*

Urbanus III. (*an. 1186.*)

CUm in *a* Apostolica: [1 & 3.] ¶ Intelleximus, quòd cùm inter villicum de Arveia & uxorem ejus, matrimonii quæstio tractaretur *b*, ante publicationem testium villicus reversus ad propria, publicè inter se & uxorem suam proposuit sententiam divortii, judicio Ecclesiæ promulgatam: & sic falsitate suggestâ, quandam aliam facti nescium *c* sibi copulare præsumpsit. Postmodum verò super priotis matrimonii quæstione literis impetratis, delegati Judices sententiam divortii protulerunt. Verùm quia villicum & mulierem, quam superinduxit, pendente lite prioris uxoris, invicem asseris consensisse: Consult. t. t. r. quòd impositâ viro pœnitentiâ competenti, & intra pœnitentiæ tempus carnali commercio interdicto, postmodum in maritali copula poterunt remanere.

[1 *Cùm licèt immeritis præsidemus, magisterium refideat totius Ecclesiasticæ disciplinæ, dignum est & consonum rationi, ut quoties circa negotia Ecclesiastica aliquid dubietatis emergit, ad ipsius deliberationis arbitrium recurratur.*]

CAP. XIX.

¶ *Uxor non certificata de morte viri, contrahere non potest, quamvis ignoret, quod sit de marito, qui longo tempore absuit.*

Clemens III. *Cæsaraugustensi Episcopo.* d (*an. 1188.*)

IN præsentia *e* nostra quæsiviſti, quid agendum sit de mulieribus, quæ viros suos causâ captivitatis, vel peregrinationis absentes, ultra septennium præstolatæ fuerint *f*: nec certificari possunt de vita vel de morte ipsorum, licèt super hoc solicitudinem adhibuerint diligentem: & pro juvenili ætate, seu fragilitate carnis, nequeunt continere, petentes aliis matrimonio copulari. Consult. ergo t. t. respond. quòd quantocunque annorum numero ita remaneant, viventibus viris suis, non possunt ad aliorum consortium canonicè convolare: nec auctoritate Ecclesiæ permittas contrahere, donec certum nuncium recipiant de morte virorum.

CAP. XX.

¶ *Contractus matrimonii cum peccatrice volente se corrigere, proficit ad remissionem peccatorum.*

Idem.

INter opera *g* charitatis non minimum est, errantem ab erroris sui semita revocare: [1 & 3.] ¶ Statuimus, ut omnibus, qui publicas mulieres de lupanari extraxerint & duxerint in uxores, quod agunt, in remissionem proficiat peccatorum.

[1 *Ac præsertim mulieres voluptuosè viventes, & admittentes indifferenter quotlibet ad commercium carnis, ut cessè vivant, ad legitimum thori consortium invitare. Hoc igitur attendentes, auctoritate Apostolicâ*]

CAP. XXI.

¶ *Matrimonium per vim contractum, cohabitatione spontaneâ convalescit:* h. d. & quotidiè allegatur.

Idem.

AD id *h*: quod per tuas literas intimâsti de quadam parochianâ tuâ, quam suus vitricus cuidam Teuthonico matrimonialiter copulavit: Taliter r. quòd quamvis undecim annos habens, ab initio invita fuisset ei tradita & renitens: tamen quia postmodum per annum & dimidium sibi cohabitans, consensisse videtur, ad ipsum est cogenda redire: nec de cætero recipiendi sunt testes, si quos memorata mulier ad probandum, quòd non consenserit in eundem, nominaverit pro-

a *C.19. eod. tit. in 1. comp.* b *al. ita: ut sententia.* c *C.2. eod. tit. in 2. comp. vid. citatos cap præcedenti.* d *posit.* e *C.4. eod. tit. in 2. comp. Magister sent. 4. dist. 27. §. hoc autem conjugati, & ibi Sot. q.1. art.4.* f *Rapulensi. al. Rabulen. al. Abulens.* g *C.1. eod. tit. in 1. comp.*

a *C.29. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p.6. c.21.* b *verteretur.* c *inficiam.* d *Cæsaraugustano.* e *C.3. eod. tit. in 2. comp.* f *fuerunt.* g *C.5 eod. tit. in 2. comp. Ant. Gomez. 3. var. resol. c.13. Jul. Clarus in pract. crim. §. fin. q.98. & Covarr. in ep.4. Decr. p.2. c.8. §.11.* h *Cap.7. eod. tit. in 1. comp. vid. Oldrad. consil.36.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ducendos, cùm mora tanti temporis hujusmodi probationem excludit *a*: Mandamus igitur, ut propter hoc non omittas, quò minùs utrumque compellas ad alterum maritali affectione tractandum, nisi fortè vellent ad religionem pariter convolare, pœnitentiâ eis injunctâ pro eo, quòd ad alienos & illicitos concubitus uterque transivit.

CAP. XXII.

¶ Sponsalia de futuro, etiam juxta, solvuntur per secunda sponsalia de præsenti, non autem per secunda de futuro.

Innocentius III. *Fernatin.* b *Episcopo.*

(an. 1210.)

SIcut *c* ex literis tuæ Frater. accepimus, cùm Lau. parochianus tuus P. mulierem se ductурum in conjugem, in manus patris ejusdem P. jurantis, quòd eam sibi traderet in uxorem, proptio firmaverit juramento, nec per virum steterit, sed per mulierem potiùs, quò minùs inter eos matrimonialis solennitas sit secuta, quatuor postmodum, vel quinque annis elapsis, idem L. E. mulierem per verba de præsenti (ut ejus consanguinei asserunt) desponsavit: [1 *& infrà.*] ¶ Postulationi tuæ taliter respondemus, quòd si tibi constiterit, quòd idem L. P. per verba de futuro, E. verò desponsaverit per verba de præsenti: impositâ ei pœnitentiâ competenti, quia primam fidem irritam fecit (nisi forsan in juramento suo certum terminum; intra quem dictam P. duceret in uxorem, præfixit, nec per eum stetit, quin ad statutum terminum matrimonium consummaverit) matrimonium secundo loco contractum legitimum judices, & ad illud servandum compellas eundem. Quòd si fortè per verba de futuro sponsalia cum utraque contraxit, juramentum primum, sicut licitè factum est, ipsum servare compellas, de secundo ei pœnitentiam injuncturus. Quòd si de his non constat ad plenum, tamdiu adhuc cognoscas de causa, donec super his sufficienter *d* instruaris.

[1 *Propter quod frater prædicta P. suam deposuit in præsentia tua quæstionem. Quia verò quid super his agendum sit, nostro postulas responso edoceri.*]

CAP. XXIII.

¶ Mutus & surdus, & omnes qui non prohibentur, matrimonium contrahere possunt.

Idem *Arelatensi Episcopo.* *(an. 1210.)*

CUm apud sedem *e* Apostolicam: [1 *& infrà.*] ¶ Sanè consuluisti nos, utrùm mutus & surdus alicui possint matrimonialiter copulari. Ad quod taliter respondemus, quòd cùm prohibitorium sit edictum de matrimonio contrahendo, ut quicunque non prohibetur, per consequentiam admittatur, & sufficiat ad matrimonium solus consensus illorum, de quorum, quarumque conjunctionibus agitur: Videtur, quòd si talis velit contrahere, sibi non possit, vel debeat denegari: Cùm quod verbis non potest, signis valeat declarare.

[1 *Cui licet immeriti præsidemus, totius Ecclesiasticæ disciplinæ resideat magistratus, dignum & consonum est rationi, ut quoties circa negotia varia & diversa quodcunque dubitationis emerserit, ad ipsius judicium recurratur. Quæ disponere Domine, inter omnes Ecclesias obtinere meruit principatum.*]

CAP. XXIV.

¶ Furiosus matrimonium contrahere non potest.

Idem *Vercel. Episcopo.* *(an. 1212.)*

DIlectus *f* filius R. proposuit *g*, quòd filiam suam cuidam matrimonialiter copulavit: [1 *& infrà.*] ¶ Cùm autem eadem mulier cum ipso viro, qui continuo furore laborat, morari non possit, & propter *a* alienationem furoris legitimus non potuerit intervenire consensus: mandamus, quatenus si rem noveris ita esse, præfatas personas cures ab invicem separare.

[1 *Ignorans quòd ipse esset furiosus. Unde humiliter supplicavit à nobis, ut tam eidem, quàm ipsius filiæ consulere dignaremur.*]

CAP. XXV.

¶ Solo consensu legitimo contrahitur matrimonium, sed verba requiruntur, quoad probationem: & intelligè, vel alia signa æquipollentia. h. d. secundùm intellectum, quem tenet Panormitanus.

Idem *Brixien. Episcopo.* *(an. 1212.)*

TUæ *b* fraternitati: [*& infrà.*] ¶ Postulâsti, utrùm ex solis verbis, & ex quibus matrimonium contrahatur. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri & mulieris consensum: sed necessaria sunt, quantùm ad Ecclesiam, verba consensum exprimentia de præsenti. Nam surdi *c* & muti possunt contrahere matrimonium per consensum mutuum sine verbis: & pueri ante annos legitimos per verba sola non contrahunt, cùm intelligantur minimè consentire.

CAP. XXVI.

¶ Si alter contrahentium utitur verbis dubiis, animo decipendi mulierem, & eam postmodum cognovit carnaliter, judicatur pro matrimonio in foro judiciali: secus in pœnitentiali. h. d. secundùm verum & communem intellectum.

Idem. *(an. 1213. Roma.)*

TUa *d* nos duxit Fraternitas consulendos: [*& infrà.*] ¶ Consequenter quæsivisti, cùm quandam mulierem quidam aliter inducere nequivisset, ut sibi commisceretur carnaliter, nisi desponsâsset eandem: nullâ solennitate adhibitâ, vel alicujus præsentiâ, dixit illi, Te Joannes desponso: cùm ipse Joannes non vocaretur, sed finxit se vocari Joannem: non credens esse conjugium, eò quòd ipse non vocaretur hoc nomine, nec haberet propositum contrahendi, sed copulam tantùm exequendi carnalem: utrùm inter prædictos sit matrimonium celebratum, cùm mulier consenserit in eundem, & ille dissenserit *n* & dissentiat, nec aliud quicquam *f* egerit, quàm superiùs est expressum, nisi quòd cognovit eandem? Super quo tibi respondemus, quòd cùm præfatus vir prædictam desponsaverit mulierem in propria persona, & sub nomine alieno, quo tunc se vocari finxit, & inter eos sit carnalis copula subsecuta: videtur fortè pro conjugio præsumendum, nisi tu nobis expresse scripsisses, quòd ille nec proposuit, nec consensit illam ducere in uxorem: quod qualiter tibi constiterit, non videmus. Nos autem, quid juris sit rescribentes, dicimus, quòd si res ita se habet, videlicet, quòd ille eam non proposuit ducere in uxorem, nec unquam consensit in prædictam personam, non debet ex illo facto conjugium judicari, cùm in eo nec substantia conjugalis contractûs, nec forma contrahendi conjugium valeat inveniri: quoniam ex altera parte dolus solummodo affuit, & defuit omnino consensus, sine quo cætera nequeunt fœdus perficere conjugale.

CAP. XXVII.

¶ Ad denunciationem unius honesti viri, qui defert consanguinitatem, & de fama vel scandalo docet, impeditur matrimonium contrahendum.

Idem *Episcopo Beluacen.* *(an. 1213.)*

CUm in *g* tua diœcesi: [*& infrà.*] ¶ Sanè quia contingit interdum, quòd aliquibus volentibus matrimonium contrahere, bannis (ut tuis verbis utamur) in Ecclesiæ ducat aliam & cognoscat, ad primam redire tenetur: quia licèt præsumptum primum matrimonium videatur, contra præsumptionem tamen hujusmodi non est probatio admittenda. Ex quo sequitur, quòd nec verum, nec aliquod censetur matrimonium, quod de facto est postmodum subsecutum.

CAP. XXXI.

¶ Sponsalia de præsenti non solvuntur per sequens matrimonium, etiam carnali copulâ consummatum. Sed sponsalia de futuro etiam juxta solvuntur per sequentia de præsenti.

Idem. *(an. 1236.)*

SI inter *a* virum & mulierem legitimus consensus intercedat de præsenti, ita quòd unus alterum mutuo consensu verbis consuetis expresso recipiat, utroque dicente: Ego te in meam accipio, & ego te accipio in meum: vel alia verba consensum exprimentia de præsenti, sive sit juramentum interpositum, sive non, non licet alteri ad alia vota transire: quod si fecerit, secundum matrimonium de facto contractum (etiamsi sit carnalis copula subsecuta) separari debet, & primum in sua firmitate manere. Verum si inter ipsos accessit *b* tantummodo promissio de futuro, utroque dicente alteri: Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, sive verba similia: si alius mulierem illam per verba de præsenti desponsaverit, etiamsi inter ipsam & primum juramentum intervenerit (sicut diximus) de futuro, hujusmodi desponsationis intuitu secundùm matrimonium non potuit separari, sed eis est de violatione fidei pœnitentia injungenda.

CAP. XXXII.

¶ Nisus ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in matrimonium.

Idem. *(an. 1236.)*

ADolescens *c*, qui desponsatam sibi per verba de futuro, licèt sæpe nisus fuerit, carnaliter non cognoscens, cùm alia postmodum per verba de præsenti contraxit: non primam, cum qua nec fuit verum matrimonium ex forma contractus: nec præsumptum, cùm conatus non habuisset effectum: sed secundam debet habere uxorem.

DE DESPONSATIONE IMPUBERUM.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ Pater pro filio impubere sponsalia contrahit, pro pubere verò non, nisi consentiat.

Hormisda *Eusebio Episcopo.* *(an. 520. Roma.)*

TUa nos *d* requisivit Fraternitas de filio adulto, quem pater matrimonium vult contrahere, si sine voluntate adulti filii facere potest. Ad quod dicimus, si aliquo modo non consentit filius, fieri non posse. Potest autem filium nondum adultum (voluntas cujus discerni non potest) pater cui vult matrimonio tradere. Et postquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omnino debet hoc adimplere.

CAP. II.

¶ Impuberes ambo vèl alter, nisi pro bono pacis, conjungi non debent.

Nicolaus Papa. *(an. 862. Roma.)*

UBi non est consensus: [*& infrà.*] ¶ Districtiùs inhibemus, ne aliqui, quorum uterq; vel alter ad ætatem legibus vel canonibus determinatam non pervenerit,

---

a *Excludat.* b *Fernatinati. al. Ferrariensi.* c *c.1. eod. tit. in 1. comp.* d *sufficientius.* e *C.3. eod. tit. in 3. comp. & de materia, videlicet quòd matrimonium contrahitur per nutus & signa internos consensum exprimentia: Vid. Thom. 4. sent. dist. 27. & ibi Sotum q.1. art.3.* f *c.4. eod. tit. in 3 compil.* g *proposuit coram nobis.*

a *Fortè legendum, & propter alienationem mentis: sed multus ex antiquis Codicibus adstipulatur.* b *c.5. eod. tit. in 3. compil.* c *dictio, surdi, deest in omnibus Codicibus.* d *c.1. eod. tit. in 4 compilat.* e *In C. Bar. & ille dissenserit in eandem.* f *Aliquid.* g *c.2. eod. tit. in 4. comp.*

a *Offerantur.* b *aut de fama, &c.* c *Besguenens. alit. Besguens. al. Belguicens. al. Besguicen. al. Bononiens.* d *Vid. Jul. Clarum in Pract. crim. §. fin. q.6. unde intelliges, quæ ad hunc locum spectant.* e *Quis dicatur talis metus, vid. l. quis in aliena. 9. fin. ff. de acquir. hared.* f *Vid. Conc. Trident. sess. 24. de reform. matr. c.9. & Covarr. in Epit. 4. Decr. p.2. c.3. §.1.* g *contraxerit.* h *Prætor Henr. Boich. & Præpositum, vid. Covarr. in Epit. 4. Decret. p.1. cap.4. §.1.*

a *Vide Sot. 4. sent. dist. 27. q.2. art.5. Sylvestrum in summa verbo sponsalia, q.10. & Covarr. in epit. 4. Decr. part.1.* b *accesserit.* c *Præter Doctores vide Geminianum & Francum in c.1. §. idem. de desp. imp. l.6. Sylvest. in summa, verbo matrimonium. 2. quæst.16. & Alciat. tract. de præsumpt. reg.3. præs.28.* d *C.2. eod. tit. in 1. comp.* e *C.4. eod. tit. in 1. comp.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

conjungantur: Nisi fortè aliquâ urgentissimâ necessitate interveniente, utpote pro bono pacis, talis conjunctio toleretur.

CAP. III.

¶ Puberes sunt, quoad matrimonium, qui ex habitu corporis concipere & generare possunt.

Isidorus. *(an. 630. in Boetica.)*

PUberes à pube sunt vocati, id est, à pudentia *a* corporis nuncupati: quia hæc loca primò lanuginem ducunt. Quidam tamen ex annis pubertatem æstimant: id est, eum esse puberem, qui XIV. annos implevit, quamvis tardissimè pubescat. Certum autem est, eum puberem esse, qui ex habitu corporis pubertatem ostendit, & generare jam potest. Et puerperæ sunt, quæ in annis puerilibus pariunt.

CAP. IV.

¶ Ex sponsalibus contractu cum minore septennio, non oritur impedimentum publicæ honestatis: secus si cum majore vel minore consentiente post septennium: & affinitas sequens dissolvit sponsalia præcedentia de futuro.

Alexander III. *Herford. Episcopo. (an. 1180.)*

LIteras *b* tuæ Fraternitatis accepimus, ex quarum tenore perpendimus, quòd cùm quidam esset perfectæ ætatis, quandam puellam in cunabulis desponsavit: procedente vero tempore matrem puellæ cognovit, & eam in uxorem accepit: [1 & ℈.] ¶ Consult. t. t. r. quòd si præfatus vir matrem puellæ, antequam septimum annum complêsset, in uxorem accepit, matrimonium non dissolvas: cum desponsationes hujusmodi nullæ sint, quæ in cunabulis fiunt *c*. Verùm si postquam puella septimum annum complevit, prædictus vir matrem ejus accepit uxorem, cùm sponsalia extunc placere consueverint, inter eos sententiam divorti non differas promulgare, nec ipsum filiam, seu matrem habere permittas.

[1 *Unde quia dubitas, an hujusmodi matrimonium stare debeat, à nobis exinde consilium postulâsti. Super quo*]

CAP. V.

¶ Sponsalia nulla, ex defectu consensûs, non creant publica honestatis justitiam: sponsalia verò aliqua sic, licèt legitimo modo fuerint dissoluta.

Idem *Eboracen. Archiepisc. (an. eod.)*

ACcessit *d* ad præsentiam nostram: [1 & ℈.] ¶ Frat. t. mandamus, quatenus si tibi constiterit, quòd puella non esset septennis, quando G. *e* desponsata fuit, & posteà in eum non consenserit, & quòd idem G. ab hujusmodi desponsatione per te fuerit absolutus *f*, matrimonium inter eundem Gu. & matrem puellæ celebratum præcipias inviolabiliter observari, & eorum prolem denuncies esse legitimam: quia desponsationes & matrimonia ante septem annos fieri non possunt, si consensus posteà non accedit. Sanè si præfata puella ante desponsationem septimum annum compleverat, licèt prædictus vir à desponsatione ipsius puellæ ipso jure fuerit absolutus, cùm ea in eum consentire noluerit: inhonestum tamen videtur, ut matrem ejus habeat, cujus filia fuit *g* sibi desponsata.

[1 *Nobilis vir VV. filius G. cum literis tuis, ex quarum tenore perpendimus, quòd cum filiam cujusdam nobilis viri, cum esset minoris ætatis, desponsâsset, & postmodum ipsa assensum in hac parte prabente, antequam ad nubiles annos pervenisset, celebratum est inter eos divortium. Procedente verò tempore, defuncto patre puella matrem ejusdem VV. in matrimonio copulavit. Quod quidem factum sustinere cùm nollet, eum solicitè monuisti, ut ipsam dimitteret: & quia monitis tuis in hac parte noluit acquiescere, ipsum excommunicationis vinculo innodâsti. Tandem accepto ab eo cautione, quòd nostram adiret præsentiam, & super hoc statutum nostrum firmiter observaret, eundem mandato nostro absolutum denunciâsti, & cum literis tuis ad præsentiam nostram misisti: unde præfatus VV. in nostra præsentia constitutus, suum nobis assertionem proposuit, quòd puellam ipsam, dum esset infra septimum annum, desponsavit, postea antequam ad annos nubiles pervenisset, noluit aliquatenus consentire, aut præfatum VV. in virum accipere. & ita cum patre suo, in cujus potestate remanserat, & cum præfato VV. ad tuam præsentiam accessisset, & cum ab ore puella audisses, & per eam cognovisses, & per patrem ejus, quòd præfatus VV. in virum volebat, statim illum in plena Synodo ab hujusmodi desponsatione publicè absolutum denunciâsti. Etapsis verò plurimis annis mortuo patre puella charissimus in Christo filius noster Rex Anglorum Rex supradicta puella matrem memorato VV. tradidit in uxorem, quam idem VV. ut discordia orta inter consanguineos suos & consanguineos mulieris sopiretur, accepit solemniter & despondit, & sine contradictione Ecclesiæ duxit, & ex ea filios procreavit, & puella fuit alteri viro copulata. Verum licèt contineatur in literis ipsis, quòd puella ipsa erat minoris ætatis, quando ipsius desponsato facta fuit, tamen restat, utrum puella esset proxima ætati aptæ matrimonio, an infra septem annos. Idcò*]

CAP. VI.

¶ Si impubes desponsata, & traducta petit licentiam nubes fœdera alteri nubendi, non auditur, si vir jurat se eam cognovisse: nec auditur, si nondum pubes, sed proxima pubertati probetur vigorata. Et ex sponsalibus contractu cum impubere majore septennio, oritur publica honestas.

Idem *Norvicen. Episcopo. (an. 1180.)*

COntinebatur *a* in literis tuis, quòd cùm quædam puella intra nubiles annos cuidam in uxorem traducta fuerit, & ab ipso traducta, hæc ad nubiles annos perveniens, alii nubendi licentiam postulavit, asserens [e.] in eundem nullatenus consensisse: [1 & ℈.] ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd cùm in decretis habeatur expressum, quòd si vir dixerit, quòd uxorem suam cognoverit *b*, & mulier negaverit, viri standum est veritati: præfato viro, qui dicit se mulierem ipsam cognovisse, fides est adhibenda, si id firmaverit juramento. Si autem fuerit ætati proxima, ut in XI. vel circa XII. annum, & cum suo assensu desponsata, & cognita ab eodem viro, separari non debet, præsertim cùm parentes ejus ipsam fuisse ætatis legitimæ faterentur. Si verò *c* puella intra nubiles annos alicui desponsata fuerit, non licet alicui de consanguinitate ipsius, cui desponsata fuerit, eam ducere in uxorem, nec fas est eidem sponsò de consanguinitate sponsæ sibi aliquam copulare.

[1 *Prædictus verò vir proponit, quòd licèt eadem puella annum fortè nondum XII. attigisset, cùm ei tradita fuit in uxorem, usque adeo tamen ætatis proxima, quòd ipsam carnali commixtione cognovit. Inde est quod cùm ipsa eidem viro dicit se innocuam, & tu nos consuluisti, utrum alii possit nubere.*]

CAP. VII.

¶ Si majores septennio contrahunt sponsalia, neuter ante pubertatem resilire potest, hoc primò. Et ille, qui primò fit pubes, alterum expectabit. hoc secundò. Quòd si tempore contractûs alter erat pubes, non ille, sed alter saltus pubes resilire potest. hoc tertiò.

Idem *Bathonien. Episcopo.* d *(an. 1180.)*

a C.7. eod. tit. in 1. comp. præ cæteris Hostiensem. b c. 5. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. sub Alex. III. p. 12. c. 2. & de impedimento justitiæ publicæ honestatis, vid. Conc. Trid. sess. 24. de reform. matr. c. 3. vid. supra citatos tit. prac. c. ad audientiam. & Covarr. in epit. l. 4. decr. p. 1. c. 2. c Vide leg. quantum. ff. de sponsal. d c. 6. eod. tit in 1. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 6. c. 7. e al. V. al. ita? quando ab G. desponsata: al. ab V. desponsata. f vide citatos c. præcedenti. g sacras.

a C. 8. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Later. sub Alex. III. p. 6. c. 10. b cognovit. c Vid. Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 3. d Baton. al. Barthonien. sed ut plurimum, Bathonien. I. De

I. DE *a* illis qui intra annos aptos matrimoniis sponsalia contrahunt, sive uterque, sive alter reclamet, antequam ad annos matrimoniis aptos pervenerint, & postulent separari, non sunt ullatenus audiendi. Si verò alteruter istorum ad annos pubertatis pervenerit, intra eosdem annos altero existente cùm sponsalia contrahuntur: si is, qui minoris ætatis est, cùm ad annos illos pervenerit, reclamaverit, nec in alterum voluerit consentire, judicio Ecclesiæ poterunt ab invicem separari. Mulier autem, quæ postquam annos nubiles attigit, ei, qui nondum ad annos aptos matrimoniis venerat, nupsit, cùm in eum semel consenserit, amplius non poterit dissentire, nisi ipse cui nupsit, postquam ad legitimam ætatem pervenerit, in eam suum negaverit præstare consensum. *b*

CAP. VIII.

¶ Impuberes sponsalia contrahentes ante pubertatem separari non debent, sed post pubertatem possunt, si contradixerint sponsalibus, nisi copula carnalis intervenerit.

Idem Alex. III. *eidem. (an. 1170.)*

A Nobis *c* tua discretio requisivit, utrum iis, qui intra annos nubiles matrimonii nomine conjunguntur, vel eorum alteri, antequam ad annos aptos matrimonio perveniant, liceat à matrimonio tali discedere. Ad quod respondemus, quòd pro eo, quòd ante nubiles annos conjugalem consensum non habent, usque ad legitimam ætatem expectare tenentur: & tunc aut confirmet matrimonium, (si simul esse noluerint) separentur, nisi carnalis *d* commixtio ante intervenerit, cùm interdum illa tempus anticipare soleat pubertatis.

CAP. IX.

¶ Minores apti ad matrimonium ex contractu matrimonii obligantur, nisi violentia intercedat.

Idem *Gennen. e Archiepiscopo. (an. 1180.)*

II. DE illis *f* qui in minori ætate desponsantur: [1 & *infrà*.] ¶ Respondemus, quòd si ita fuerint ætati proximi, quod potuerint copulâ carnali conjungi, minoris ætatis intuitu separari non debent *g*, si unus in alium visus fuerit consensisse, cùm in eis ætatem supplevisse malitia videatur: sed cujuscunque sint ætatis, se possunt per illatam violentiam excusare, nisi post violentiam consensus accedat.

[1 *Traduntur & conjunguntur, & processu temporis divortium postulant, minorem allegantes ætatem, aut vim sibi à parentibus factam, hoc inq. t. r.*]

CAP. X.

¶ Contractus ante pubertatem, etiam cum usu carnalis copulæ, non facit matrimonium.

Urbanus III. *Cenoman. Episcopo. (an. 1186.)*

A Testationes *h* super causâ matrimonii, quæ inter H. juvenem & G. mulierem vertitur, accepimus, & ipsis inspectis nobis innotuit, quòd prædictus juvenis nondum duodecimum annum attigerat, cùm præfatam G. accepit uxorem: & licèt nisus fuisset (sicut uterque confessus est) ipsam corrumpere, mulier tamen credit se virginem evasisse: verùm ipse antequam ad annum XIV. pervenisset, à memorata muliere recessit, quem cùm XVII. annos habeat, eadem pro viro sibi vendicare contendit: [1 *& infrà*.] ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si mulier per idoneos testes probare nequiverit, quòd post XIV. annum ætatis suæ, vel circa finem XIV. anni prædictus juvenis consensisset in eam, ab ipso juramento recepto, quòd postquam ad legitimam ætatem pervenit, ipsam habere non consensit in uxorem: ab impetitione mulieris eum potes & debeas absolvere, & ad alia vota utrique dare licentiam transeundi.

[1 *Sed cùm vir XVII. annos habeat, eam recipere contradixit. Unde quia, donec nos super ipsa consuleres, non duxisti in prælatione sententiæ procedere.*]

CAP. XI.

¶ Si major invita contraxit sponsalia cum minore, non tenetur ipsum expectare, donec veniat ad ætatem adultam.

Idem *Pisano Archiepiscopo. (an. 1170.)*

EX literis *d* tuæ Frat. accepimus, quòd puella quædam anno *b* XII. jurata fuit & desponsata cuidam puero IX. vel X. annorum: & tempore procedente, de voluntate parentum potiùs, quàm de sua (sicut asserit) ad domum patris pueri adducta *c*, ubi nolens & invita, minis parentum impulsa, moram fecit per annum & amplius, & tandem inde recedens, ad domum propriam est regressa: [1 & ℈.] ¶ Cùm autem dictus puer nondum ad XIV. annum pervenerit, nec ad eandem carnaliter accessum habuit, discret. tuæ taliter respond. quòd si puella commonita, ut donec compleat idem puer annum XIV. expectet, non duxerit expectandum: ei secundùm ea, quæ proposita sunt, accipiendi alium virum liberam tribuas facultatem. *d*

[1 *Commonita verò à matre sua, & à te, postmodum ad eum redire penitus contradixit, asserens, quòd nunquam eum voluit, nec vult in virum habere sed nubendi alii postulat facultatem. Unde quia quid super hoc agendum sit, à nobis tua Frat. requisivit.*]

CAP. XII.

¶ Sponsalia contracta cum minore septennio, per cohabitationem mutuam post septennium convalescunt, & inducunt publicæ honestatis justitiam: solvuntur tamen per matrimonium de præsenti.

Clemens III. *(an. 1190.)*

DUo pueri *e* Guilielmus & Guilielma matrimonialiter sunt conjuncti, puero VI. puellâ verò VII. annum agente: qui simul per tres annos manserunt: tunc pater puellæ subtrahens eam sponsio, ipsam alteri M. nomine copulavit, cum quo per VII. annos quietè permansit: ipse verò tunc reliquit eandem, quia credebat eam alium virum habere, illum scilicet *f*, cui priùs fuerat desponsata. Prior autem sponsus ad annos discretionis perveniens, à prædecessore tuo contrahendi cum alia licentiam impetravit, qui quandam nomine S. consobrinam prioris in uxorem accepit: & cum ea per aliquod tempus existens, eam (ut ipse fatetur) carnaliter non cognovit, licèt illa *g* se ab eo cognitam asseveret. Cùm autem pater memoratæ Guiliel. eam vidisset à secundo viro relictam, prænominatum Guilielmum, cui priùs eam desponsaverat, compulit, ut S. neptem suam omnino dimitteret, & ad Guilielmam suam desponsatam rediret: qui postmodum per biennium cohabitavit eidem. Quia igitur quid tibi faciendum sit, postulas edoceri: Breviter respondemus, quòd impediente puerili ætate matrimonium inter G. & G. non fuit: & licèt idem postquam illa nupsit alii, potuerit aliam ducere in uxorem, tamen quia dictam S. duxit consobrinam mulieris ejusdem, sive eam cognoverit sive non, non debet tamen cum eadem S. propter publicæ honestatis justitiam remanere, nec ad primam habere regressum, quia alteri fuit legitimè copulata: [& ℈.] ¶ Cùm verò vir caput sit mulieris, & Guilielmus dicat se non cognovisse priùs S. supradictam: aliam, si voluerit,

a C. 9. eod. tit. in 3. comp. & post Conc. Later. p. 26. c. 29. & vide Covarr. in epit. 4. Decr. c. 5. §. 1. b Vide l. nuptias. cum simile sup. c. de ritu. c C. 10. eod. tit. in 1. comp. vide Covarr. citatum sup. c. de ritu. d carnis. e Januensi. f C. 12. eod. tit. in 3. comp. Et post Conc. Later. p. 50. c. 41. §. de illis verò. g Vide l. pen. ff. quando dis. leg. ca. & l. continuus. §. cùm ita. ff. de verb. obl. h C. 13. eod. tit. in 1. comp. vide Covarr. in epit. 4. Decr. p. 1. c. 4. §. 1. num. sin.

a C. 14. eod. tit. in 1. comp. b annorum. c ducta. al. abducta. d Vide l. si pater. & ibi Bart. C. de sponsal. e Cap. unic. eod. tit. in 2. comp. vide Sylvest. in summa, verbo sponsalia & Sot. 4. sent. dist. 27. q. 2. art. 2. & seq. f Alias ita: Guilielmum scilicet, &c g ea.

poterit ducere in uxorem, & S. viro legitimo copulari: post separationem verò, pro vitando populi scandalo, utrique ad tempus est pœnitentia injungenda. Si verò legitimè constaret ipsam S. ab eo sive pòst, sive anteà cognitam extitisse, neutri, vivente altero, dabitur licentia contrahendi. Remanebit ergo Guilielma cum M. impositâ ipsi M. ad tempus pœnitentiâ competenti, qui pro sua opinione sola Guilielmam (judicio Ecclesiæ non requisito) dimisit.

CAP. XIII.

¶ Accusari non potest matrimonium, quod non est, ut si cum minori septennio sit contractum: denunciari tamen potest impedimentum, ne contrahatur in posterum.

Innocentius III. *C. & P. quondam filiis Malebranc.* a *(an. 1210.)*

AD dissolvendum *b*, quod factum fuerat inter I. & S. [1 & ȝ.] ¶ Accusatione pro puella super consanguinitate propositâ, præfatus I. multas exceptiones proposuit: per quas nitebatur vos ab accusatione multipliciter removere: [2 & ȝ.] ¶ Interloquendo pronunciamus, inter juvenem & puellam nec matrimonium nec sponsalia fuisse contracta: cum constet puellam nondum ad septennium pervenisse. Quocirca nec accusatio locum habebat, cùm non esset, quòd posset legitimè accusari. Denunciari tamen poterat consanguinitas, ut interdiceretur matrimonium contrahendum. Ad denunciationem ergo legitimè probandam, terminum assignamus, salvis exceptionibus non solum propositis, sed etiam proponendis. Ne verò quicquam in puellam interim attentetur, auctoritate Apost. interdicimus, ne in negotio de novo procedatur ulteriùs, donec vel à denunciatione cessetur, vel eâ probatâ ordine judiciario procedatur. Quòd si contra interdictum nostrum in præjudicium ipsius aliquid fuerit attentatum, id *c* irritum esse decernimus, & viribus omnino carere.

[1 *Filiam quondam M. super matrimonio contrahendo, in nostra & fratrum nostrorum præsentiâ fuit propositum, quòd cùm dicta puella nondum ad septennium pervenisset, de ipsa nec matrimonium contrahi nec sponsalia potuerunt: defuit etiam consanguineorum assensus, qui præcipue sunt in talibus requirendi: quòd & si alias sufficiens extitisset, & consanguineorum interveniisset assensus, personæ tamen non sunt idoneæ ad matrimonium contrahendum, lineâ consanguinitatis obstante.*]

[2 *Cumq; super exceptionibus ipsius fuisset diutiùs disceptatum, auditis & intellectis quæcunque fuerunt hinc inde proposita, de consilio f. n.*]

CAP. XIV.

¶ Si quis per verba de præsenti contrahit cum impubere, in qua ætatem malitia non supplet, intelligitur non matrimonium, sed sponsalia contraxisse, etiamsi subarratio intercesserit.

Idem *Episcopo Abbaten.* d *(an. 1210.)*

TUæ nobis *e* exhibitæ literæ continebant, quòd quidam filiam suam circiter XII. annos habentem, cuidam nobili desponsavit, qui subarravit eandem, consensu mutuo accedente: [1 & ȝ.] ¶ Quia verò nobis constare non potuit, cujus ætatis esset puella, cùm eidem viro extitit desponsata, cùm dicatur, quòd circiter XII. annos habebat, utrúmne prudentia tunc in illa suppleret ætatem: respondemus, quòd si puella nobilis non erat ætatis, cùm sæpefatus *f* vir desponsavit eandem, & ætatem in eâ prudentia non supplebat, proculdubio inter eos non conjugium, sed sponsalia contracta fuerunt, quamvis ab ipso viro eadem fuerit subarrata.

[1 *Super nuptiis aliquantulum prorogatis, pater puella viam universæ carnis ingressus est, eo autem rebus humanis exempto, puella juvencula supradicta ipsam alteri matrimonio copulavit, & ille qui priùs desponsaverat eandem, cum ipsius matre contraxit. Tuus autem prædecessor attendens, quòd cum ea non poterat permanere, cujus filiam legitimè desponsaverat, inter eos diversas sententiam promulgavit. Postmodum autem mortuo vire secundo, qui supradictam puellam duxerat in uxorem, ipsa se virtute copulavit, illo vivente, qui priùs eam desponsârat. Caterum, tam ipsa quam vir idem se duxerunt humiliter consulendum, utrum licitè valeant commorari: tu verò deliberatione habitâ, respondisti, quòd primo sponso vivente alter non potuit legitimè copulari. Sed quia tua Ecclesia postulavit, ut super hoc sed. Apostol. consuleres, præterire distulisti, nobis humiliter supplicans, ut super hoc tibi rescribere dignaremur.*]

a *Al. Malabranca.* b *C. 1. eod. tit. in 3. comp. vid. Setum cap. superiori citatum.* c *illud.* d *Abertaden. al. Albertaden. al. Alberten. al. Abbataden.* e *Cap. 2. eod. tit. in 3. comp. vid. Covarr. in epit. 4. Decret. part. 1. c. 4. §. 2. num. 2.* f *sæpe præfatus. al. sæpe dictus.*

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE. a

TITULUS III.

CAP. I.

¶ Pro clandestino matrimonio non præsumitur, sed illud allegans incumbit onus probandi.

Ex Concilio Arelaten.

SI quis clàm desponsaverit aliquam, & mulier vel vir negat hujusmodi desponsationem: vito incumbit probatio.

CAP. II.

¶ Qui matrimonium clandestinè contraxerunt, altero negante vel utroque, non apparente legitimâ exinde probatione, simul cohabitare ab Ecclesia non compelluntur: & si illud publicaverint, tanquam in conspectu Ecclesiæ factum comprobabitur: nisi rationabilis causa subsit, qua impediat. h. d. literæ inhærendo.

Alexander III. *Beluacen. Episcopo.* *(an. 1180.)*

QUod *b* nobis: [1 & *infrà.*] ¶ Si enim matrimonia ita occultè contrahuntur, quòd exinde legitima probatio non appareat: ii, qui ea contrahunt, ab Ecclesiæ non sunt aliquatenus compellendi. Verùm si personæ contrahentium hoc voluerint publicare, nisi rationabilis causa præpediat, ab Ecclesia recipienda sunt & compabanda, tanquam à principio in Ecclesiæ conspectu contracta.

[1 *Ex tua parte significatum est, ut de clandestinis matrimoniis dispensare deberemus, non videmus quæ dispensatio super his sit.*]

CAP. III.

¶ Cùm matrimonia sunt contrahenda, debent per Presbyteros in Ecclesia edicta præmitti, assignato termino, intra quem, qui voluerit impedire, impedimentum opponat: & si probabilia exciterit impedimenta, interdicatur matrimonium, donec de ea fuerit de impedimento, interdicatur matrimonium, donec de hoc cognoscatur. hoc primò usque 2d §. Si quis.

Innoc. III. *in Concilio generali.* c *(an. 1216.)*

CUm inhibitio copulæ *d* conjugalis sit in ultimis tribus gradibus revocata, eam in aliis volumus districtè servari. Unde prædecessorum nostrorum vestigiis inhærendo, clandestina conjugia penitùs inhibemus, prohibentes etiam, ne quis Sacerdos talibus interesse præsumat. Quare specialem quorundam locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogando, statuimus ut cùm matrimonia fuerint contrahenda, in Ecclesiis per Presbyteros publicè proponantur *e*, competenti termino præfinito: ut intra illum, qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat; & ipsi Presbyteri nihilominus investigent, utrum aliquod impedimentum obsistat. Cùm autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expressè, donec quid fieri debeat super eo, manifestiùs constiterit documentis.

¶ Si in gradu prohibito matrimonium clandestinè vel contra interdictum, de quo suprà, contractum fuerit, etiam per ignorantes de impedimento, nati ex illo matrimonio sunt illegitimi. Idem est, si ambo parentes sciunt impedimentum matrimonii, licèt in conscientia Ecclesiæ contrahant. h. d. usque ad §. Sanè. Abbas.

§. 1. Si quis verò hujusmodi *a* clandestina vel interdicta conjugia inire præsumpserit, in gradu prohibito etiam ignoranter, soboles de tali conjunctione suscepta, prorsùs illegitima censeatur, de parentum ignorantia nullum habitura subsidium: cùm illi taliter contrahendo non expertes scientiæ, vel saltem affectatores ignorantiæ videantur. Pari modo proles illegitima censeatur, si ambo parentes impedimentum scienties legitimum, præter omne interdictum, etiam in conspectu Ecclesiæ contrahere præsumpserunt.

¶ Sacerdos, qui contempserit prohibere matrimonia interdicta, & quilibet Clericus etiam regularis, qui interfuit, per triennium à beneficio suspenduntur, & si culpa exegerit, etiam gravius puniuntur: ipse etiam contrahentes contra hoc cap. etiam aliàs licitè, puniendi sunt, & idem in calumniosè denunciantibus. h. d. usque ad finem. Abbas.

§. 2. Sanè si parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempserit, aut quilibet etiam regularis, qui eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur, gravius puniendus, si culpæ qualitas postulaverit. Sed his, qui taliter præsumpserint etiam in gradu concesso copulari, condigna pœnitentia injungatur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam maliciosè *b* impedimentum objecerit, canonicam non effugiet ultionem.

a *Clandestinas desponsationes & conjugia nuperrimè irrita fecit Conc. Trid. sess. 24. de refor. matr. c. 1. unde cessant hæc de re veterum altercationes interpretum.* b *C. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 50. c. 17.* c *Scilicet Later. c. 51.* d *C. un. de clandest. matr. in 4. comp.* e *proponatur.*

DE SPONSA DUORUM. TITULUS IV.

CAP. I.

¶ Contrahens successivè per verba de præsenti cum duabus, tenetur adhærere primæ. Si autem primò contraxit per verba de futuro, secundo per verba de præsenti, adhæret secundæ.

Augustinus *de fide petitionis & consensûs.*

DUobus *c* modis dicitur fides, pactionis, & consensûs. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam *d* ducere: si aliam duxerit, pœnitentiam debet agere de fide mentita: matrimonium tamen cum illa, quam duxit. Non enim rescindi debet sacramentum. Si autem fecerit fidem consensûs, non licet ei aliam ducere: si autem duxerit, dimittere ipsam, & adhærebit priori. Est autem fides pactionis, quando aliquis promittit alicui fidem, quòd eam ducet, si permiserit eum rem secum habere, vel etiam pro consensu. Fides autem consensûs est, quando etsi non stringit manum, corde tamen & ore consentit ducere, & mutuò se concedunt unus alii, & mutuò se suscipiunt.

CAP. II.

¶ Ponit pœnitentiam illius, qui alterius sponsam de præsenti fide accepit in uxorem, nec unquam in uxorem eam habere potest. h. d. juxta literam.

Ex Brochardo lib. 30. *e*

ACcepisti illam in *f* uxorem tibi, quam alter sibi desponsatam habuerat: dimitte illam, quia nunquam potest tibi fieri legitima: & 40. dies in pane & aqua (quod *a* carinam vocant) cum septem sequentibus annis pœniteas.

a *Trident. sess. 24. de refor. matr. c. 5. & Clem. un. de consang. & affinit.* b *malitiosum.* c *C. 1. eod. tit. in 1. comp. vid. Joan. magerii. l. 4. sent. dist. 27. q. 5. & Sot. q. 2 art. 4. vers. 3. dubium 2.* d *al. ita: aliam ducere uxorem.* e *Ita in antiquis ut est impressum, sed restituendum ita: ex Burchardo l. 19 c. 5.* f *C. 2. eod. tit. in 1. comp.*

CAP. III.

¶ Sponsalia de præsenti non solvuntur per sequens matrimonium, etiam carnali copulâ consummatum.

Alexander III. *Salernitano Archiepiscopo.* *(an. 1170.)*

LIcèt *b* præter solitum: [1 & *infrà.*] ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si inter virum & mulierem legitimus consensus interveniat de præsenti, ita quidem, quòd unus alterum in suo mutuo consensu verbis consuetis expressè *c* recipiat, utroque dicente: Ego te accipio in meam, & ego accipio te in meum: sive sit juramentum interpositum, sive non, non licet mulieri alii nubere. Et si nupserit, etiamsi carnalis copula sit secuta, ab eo separari debet, & ut ad primum redeat, Ecclesiasticâ districtione compelli: Quamvis aliter à quibusdam prædecessoribus nostris sit aliquando judicatum.

[1 *Et amplius solito multùm simus & magnis negotiis pressi, & ita quòd non sit nobis facile, aliquorum consultationibus respondere: illâ tamen speciali gratiâ, quam ad personam tuam habemus, & fraternâ cogimur charitate, quid sentiamus de his, super quibus non consulis dilect. tua, præsentibus literis volumus aperire. Consuluisti nos siquidem, utrùm si inter virum & mulierem, præstito vel non præstito juramento, legitimus consensus intervenerit, & præsenti copulâ carnali non subsecutâ, liceat mulieri alii nubere, vel si nupserit alii, & carnalis fuerit copula subsecutâ, an ab ipso debeat separari.*]

CAP. IV.

¶ Ei qui appellat in causa matrimoniali, interdici debet, ne aliud matrimonium contrahat lite pendente: & si contraxerit, debet separari.

Idem *Gennen.* d *Archiepiscopo.* *(an. 1170.)*

TUa *e* Fraternitas nos consuluit: [1 & *infrà.*] ¶ De his verò, quia coram te super desponsatione factâ per consensum mutuum de præsenti, controversiam movent, & appellatione pendente, quam ante sententiam vel cognitionem causæ ad sedem Apostolicam interponunt, accipiunt alias in uxores: Hoc arbitramur agendum, ut si amodò in tali casu duxerint appellandum, eis in Ecclesia publicè interdicas, ne ante decisionem causæ aliud contrahant matrimonium. Et si contra *f* interdictum Ecclesiæ publicè factum venire præsumpserint, matrimonium tam præsumptuosè contractum poteris irritare.

[1 *Quid de his agere debeamus, qui desponsant aliquas mulieres, & processu temporis, antequam eas ducant vel cognoscant, aliàs accipiant in uxores. Super quo utique consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si vir & mulier sese recipiunt expressè consensu de præsenti mutuo, neuter eorum altero superstite poterit ad alia vota transire, & si posset ad monasterium transmigrare. Verùm si inter ipsos non accessit consensus de præsenti, sed promissio de futuro, videlicet quod uterque dixit alteri: Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, & aliùc eam mulierem desponsavit & traduxit: etiam si inter primos juramentum fuit, sicut diximus de futuro hujus desponsationi intuitu, secundum non poterit matrimonium separari, sed in est de violatione fidei pœnitentia injungenda.*]

CAP. V.

¶ Qui duas per verba de præsenti desponsat, primam desponsatam habebit in uxorem, etiamsi prius secundam cognoverit: nec valet contraria consuetudo. & hoc ultimum additur ad cap. Licèt. suprà eodem.

a *Carenens. al. Carentenam. Contius in marg.* b *Cap. 3. eod. tit. in 1. comp.* c *expresso.* d *Januen. sed idem est.* e *C. 7. eod. tit. in 1. comp.* f *al. ita: Et si contra interdictum Ecclesiæ ita publicè factum, &c.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Innocentius III. *Mutinen. Epiſc. (an. 1170.)*

TUas *a* dudum: [*1 & infrà.*] ¶ De conſuetudine, quæ diu in Mutinen. obtinuit civitate, ut ſi quis juraret ſe aliquam ducturum, & citra carnis copulam deſponsâſſet, ſi conſequenter deſponsâſſet aliam, & etiam cognoviſſet, primò cognita adjudicaretur viro, non quæ priùs extitit deſponſata: [*& infrà.*] ¶ Ne verò turpis ſit pars, quæ ſuo non congruit univerſo, & Eccleſia Mutinen. tenere debeat humiliter, & ſervare *b*, quod beati Petri ſedem & ſuam metropolim ſequi viderit & docere: in matrimoniis de cætero contrahendis, illud te volumus obſervare, ut poſtquam inter legitimas perſonas conſenſus legitimus intervenerit de præſenti, qui ſufficit in talibus juxta canonicas ſanctiones: & ſi ſolus defuerit, cætera etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur, ſi perſonæ junctæ legitimè cum aliis poſteà de facto contrahant *c*, quod priùs de jure factum fuerat, non poterit irritari.

DE CONDITIONIBUS APPOSITIS IN DESPONSATIONE, VEL IN ALIIS CONTRACTIBUS.

TITULUS V.

CAP. I.

¶ Defectus turpis conditionis in contractu matrimonii appoſitæ, non vitiat matrimonium, ſed vitiatur.

Ex Concilio Africano. *d*

QUicunque *e* ſub conditionis nomine aliquam deſponſaverit, & eam relinquere voluerit: dicimus quòd frangatur conditio, & deſponſatio irrefragabiliter teneatur.

CAP. II.

¶ Servum manumiſſus eà conditione, ut fiat Monachus, & monaſterio ſerviat, aliàs in ſervitutem redeat: ſi hoc acceptato Monachus factus ſit, manumittentis voluntatem cogitur obſervare.

Gregorius *Epiſcopo Spoletano. (an. 600.)*

CUm *f* ſit proprium: [*& ſ.*] ¶ H. Presbyter conqueſtus eſt Diaconum quendam manumiſiſſe duo mancipia ſub hac conditione, ut Monachi fierent, & in eo monaſterio, ubi ipſe fuerat, permanerent, adjiciens, ut ſi quis contrà faceret, ſervituti iterùm ſubderetur: atque unum ex his (hâc conditione deſpectâ) monaſterium deſeruiſſe, & ſe inter Clericos ſociâſſe. Tu ergo ſi ita eſſe repereris, ſic te exhibe, ut nec illi monaſterium deſerendi ſit facultas, & manumittentis voluntas non valeat præteriri.

CAP. III.

¶ Qui juravit aliquam in uxorem accipere, ſi centum ſibi donaverit, centum non datu, recipere non tenetur, niſi poſteà purè conſenſerit, vel eam cognoverit.

Alexander III. *Panorm. Archiepiſc. (an. 1180.)*

DE illis *g*: [*& infrà.*] ¶ Si verò aliquis ſub hujuſmodi verbis juramentum alicui mulieri præſtiterit, Ego te in uxorem accipiam, ſi tantum mihi donaveris: Reus perjurii non habebitur, ſi eam nolentem ſibi ſolvere, quod ſibi dari petiit, non acceperit in uxorem, niſi conſenſus de præſenti, aut carnalis ſit inter eos commixtio ſubſecuta.

CAP. IV.

¶ Res donata Eccleſiæ ſub modo, ſtatim eſt Eccleſia, nec revocatur modo non ſervato, niſi hoc in contractu ſit expreſſum. h. d.

a *Cap. 1. eod. tit. in 3. comp.* b *obſervare.* c *contrahunt.* d *In Conc. Africanis hoc nondum inventum eſt, ut refert Gratianus ſive Pulea 27 q. 2. c. quicunque. & habetur poſt Conc. Later. ſub Alexand. III. part. 6. c. 5.* e *Cap. 1. eod. tit. in 1. comp.* f *Cap. 2. eod. tit. in 1. comp.* g *Cap. 4. tit. de ſponſal. in 1. comp. & poſt Conc. Lat. p. 6. c. 12.*

ſecundùm veriorem intellectum. Et eſt textus multum notabilis, & valdè allegabilis. Abbas.

Idem.

VErùm *a* cùm alicui Eccleſiæ poſſeſſio quælibet interpoſitâ conditione donatur, à donatore donum poſteà revocari non poteſt: Niſi fortè tali ſit conditione collatum, quòd eâ ceſſante debeat revocari.

CAP. V.

¶ Contrahens matrimonium ſub conditione non improbata, non compellitur matrimonium conſummare ante conditionis eventum.

Urbanus III. *(an. 1186.)*

SUper eo *b* verò, quod poſtulâſti, utrùm ille, qui in quandam mulierem conſenſit, ſi pater ejus ſuum præſtaret aſſenſum, ſit ad conſummandum matrimonium compellendus: reſpondemus, quòd cùm conſenſus liber dici non poſſit, qui in alieno arbitrio reſervatur, ac conditionem ipſam canonica non improbent inſtituta, niſi voluntas patris poſtmodum intercedat, nequaquam cogendus eſt ad matrimonium contrahendum. Nam licèt Alexander Papa reſponderit, quòd ſponſalia interpoſitâ conditione contracta, ipſa non impleta, ſi conſenſus de præſenti intercedat, vel carnalis copula ſubſequatur, diſſolvi non debent, ſed firmiter obſervari: nequaquam eſt noſtræ diffinitioni adverſum, cùm hujuſmodi conſenſus non ſit de præſenti habendus, licèt per verba de præſenti evidentius exprimatur, qui in alieno arbitrio non habito, ſed habendo conſiſtit.

CAP. VI.

¶ Qui ſub honeſta conditione ſponſalia contrahit, & ante conditionis eventum deſponſatam cognoſcit, à conditione recedit.

Innocentius III. *Maſſican. c Epiſc. (an. 1212.)*

PEr tuas *d* literas intimâſti, quòd cùm quædam mulier P. nomine, N. poſtularet in virum, aſſerens inter ſe mutuum de præſenti conſenſum interveniſſe, & carnalem copulam acceſſiſſe: vir ipſe quamvis contracta ſponſalia & carnalem copulam non negaret, aſſerebat tamen ſe illam in uxorem ducere non teneri: quia ſponſalia inter ipſos ſub hac fuerunt conditione contracta, ſi pater ejus & patruus ſponſalibus conſentirent: ſed ipſi quàm citò noverunt, & ſponſo contradixerunt & ſponſæ. Verùm mulier replicabat, quòd licèt fides præſtita fuerit ab utroque ſub conditione præſcripta, non tamen ſibi fuerat à patre viri, vel patruo aliquando contradictum: & ante tempus contradictionis expreſſum à teſtibus & poſt, dicebat inter ſe carnalem copulam acceſſiſſe: [*1 & infrà.*] ¶ Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm liquidò conſtet, quòd poſt contracta ſponſalia, carnalis eſt inter eos copula ſubſecuta, pro matrimonio eſt præſumendum *e*, quia videtur à conditione appoſita ceſſiſſe. Nam & ſi probatum ſit, quòd poſtquam pater & patruus viri contradixêre ſponſalibus, idem vir mulierem illam carnali conjunctione *f* cognoverit: non eſt tamen aliquo modo probatum, quòd antequam ipſe cognoviſſet eandem, pater ejus & patruus contradicere curaviſſent.

[*1 Addebat præterea, quòd licèt à principio conditionaliter contraxiſſent, tempore tamen proceſſu ſine conditionis adjectione parèr in matrimonium conſenſerint, & hoc aſſerebat ſe teſtibus probaturam: receptis itaque teſtibus utriuſque partis, cum atteſtationibus mulieris, coram te præſentibus duobus examinatoribus fuiſſet publicari: teſtes ipſi dixerunt, quòd dicta, qua ibi legebantur, non dixerant, quorum lege dicebantur, & qua depoſuerant ſcripta*

a *Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & poſt Conc. Lat. p. 29. c. 3. & cap. 2. eod. tit. De conſuet. in 1. compil.* b *Cap. 4. eod. tit. in 1. comp. & poſt Concil. Lat. ſub Alex. III. p. 6. c. 21.* c *Marſic. al. Marſiano. al. Marſitan.* d *Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. can. al. Marſiano. al. Marſitan.* e *Vid. l. & ſi contra, in ver. depoſitum. C. de nupt.* f *al. commixtione.*

runt, ſed ab uno examinatorum tunc contra eos ſunt fortiter obviatum, & ob hoc mulier poſtulabat, ut iidem teſtes vel alii ſuper eiſdem capitulis iterum audirentur: tunc autem hæc novitate commotus ſequentem diem partibus præfixiſti, quibus in tua præſentia conſtituiſti, omnes examinatores convocari juſſiſti, ſub interminatione anathematis illos obteſtans, ut dicerent ſi eſſent illæ veræ atteſtationes, quibus obviaverant teſtes, qui contrà alias atteſtationes in medium produxerunt: quibus cum per advocatum viri fuiſſet objectum, ſicut prioribus fuerat obviatum: poſt allegationes multiplices ſecunda atteſtationes à partibus admiſſa fuerunt, & cum atteſtationibus uni poſteà publicatæ. Porrò cùm mulier illi præcipuè articulo inſiſteret, quòd ante renunciationem ſponſalium & poſt, idem vir carnaliter eam cognoverat, & ex ea filiam procreaverat, & proprio nitebatur oſtendere juramento. Quia verò ſuper hu non ſolum opiniones varias, ſed contrarias acceperiſti, & ad magiſterium ſed. Apoſt. recurrens, humiliter poſtulaſti, quid ſentiendum ſit in talibus edoceri.]

CAP. VII.

¶ Si in contractu matrimonii apponitur conditio turpis vel impoſſibilis, habetur pro non adjecta, niſi ſit contra ſubſtantiam matrimonii, quia tunc vitiat contractum. h. d. hoc capitulum notabile, & multùm allegabile.

Gregorius IX. *(an. 1235.)*

SI conditiones *a* contra ſubſtantiam conjugii inſerantur, putà ſi alter dicat alteri: Contraho tecum, ſi generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditiorem, aut ſi pro quæſtu adulterandam te tradas: matrimonium contractus quantumcunque ſit favorabilis, caret effectu. Licèt aliæ *b* conditiones appoſitæ in matrimonio, ſi turpes aut impoſſibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi.

QUI CLERICI VEL VOVENTES MATRIMONIUM CONTRAHERE POSSUNT.

TITULUS VI.

CAP. I.

¶ Diaconus vel Subdiaconus matrimonium contrahere non poſſunt, & ſi contraxerint, etiamſi ſint facti irregulares, debent ſeparari.

Alexander III. *Rhemen. Archiepiſc. (an. 1180.)*

DE Diacono *c*, qui in Sabbatho ſancto alium Diaconum vulneravit, & uxorem accepit, hoc tuæ prudentiæ reſpond. quòd ſi contrito & humiliato corde ad Eccleſiam redire voluerit, dimiſſâ illâ, quam accepit in uxorem, & abſolutione obtentâ, injunctâ *d* ſibi pœnitentiâ de utroque exceſſu, poſt eam peractam diſpenſative poteris ei Diaconatûs officium reddere, & ſi perfectæ vitæ & converſationis fuerit, eum in Presbyterum ordinare. Subdiaconum autem, ſive hominem interfecerit, ſive non, matrimonium non poſſe contrahere, ſacrorum canonum cenſura demonſtrat.

CAP. II.

¶ Subdiaconus matrimonium contrahere poteſt.

Idem *Cenoman. Epiſcopo. (an. 1180.)*

EX literatum *e* tuarum tenore accepimus, quòd latitat præſentium in Subdiaconatûs officio conſtitutus, quandam ſibi in conjugem copulavit, quam eundem abjurare feciſti. Super quo prud. tuam in Domino commendamus, mandantes, quatenus ſi ad monaſticum *a* ordinem tranſire voluerit, & tibi poſt laudabilem converſationem ipſius viſum fuerit, eum ad majores ordines promoveri concedas: quòd *b* ſi ad religionem ſe transferre noluerit, eum neque in Subdiaconatu miniſtrare, neque ad altiores permittas ordines promoveri, in minoribus tamen ordinibus poterit miniſtrare.

CAP. III.

¶ Votum ſolenne impedit & dirimit matrimonium poſt contractum: votum ſimplex tantùm impedit contrahendum, ſed non dirimit poſt contractum.

Idem *Vigorien. c Epiſcopo. (an. 1180.)*

MEminimus *d*: [*& ſ.*] ¶ Reſpondemus, quòd ſi quiſquam, qui ſe religioni devovit, & habitu ſuſcepto profeſſionem fecit, poſtmodum ſibi aliquam copulaverit, eſt cogendus ab ea recedere, & ad Eccleſiam, cui ſe contulit, ſine contradictione tranſire. Verùm ſi nec habitum ſuſcepit, nec profeſſionem, ſed votum ſolummodo fecit, & ſe ad religionem tranſiturum promiſit: licèt poſteà matrimonium contraxerit, non eſt cogendus ad religionem tranſire, & matrimoniale votum reſcindere.

[*1 Nos ex parte tua quæſtionem hujuſmodi audiſſe, ſ. utrùm illi qui ſe ad religionem coram Epiſcopo devoverunt tranſituros, & habitum religionis ſuſcipiunt, ſi poſtmodum uxores duxerint, cogendi ſunt eas dimittere, & ad Eccleſiam, cui ſe contulerant, redire.*]

CAP. IV.

¶ Suſceptio habitûs Profeſſorum extra religionem, à non habente poteſtatem incorporandi religioni, impedit in dubio matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum. h. d. ſecundùm intellectum, quem tenet Panormitanus.

Idem *Lucen. Epiſcopo. (an. 1180.)*

CONſuluit *e* nos tua Fraternitas, quid faciendum ſit de nobili muliere, quæ veſtibus pretioſis abjectis, mutavit habitum, & de manu Presbyteri velamen aſſumpſit, ſed non renunciavit propriis, nec intravit clauſtrum, nec in manu alicujus Epiſcopi, Abbatis vel Abbatiſſæ, aut ſuper altare profeſſus eſt, vel obedientiam promiſit: poſtmodum verò elapſo anno (abjecto religionis habitu) cuidam nobili nupſit. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſicut ſimplex votum *f* matrimonium impedit contrahendum, & non dirimit jam contractum: ita habitus ſine profeſſione ſuſceptus, ne contrahatur, impedit, ſed contractum nequaquam diſſolvit.

CAP. V.

¶ Votum caſtitatis de præſenti impedit matrimonium contrahendum: Eccleſia tamen ex cauſa matrimonium contrahi quandoque permittit. h. d. inhærendo literæ.

Idem.

VEniens *g* ad præſentiam noſtram M. Eremita propoſuit, quòd I. mulier cuidam viro abſenti fide datâ ſe nupturam promiſit, ſed poſtmodum audiens plura de ſeveritate ipſius, ei noluit copulari. Cùm itaque timeret, ne illi nubere cogeretur, in manibus ſuis continentiæ votum promiſit, non tamen locum aut veſtem mutavit, quo audito vir aliam ſibi copulavit. Nos itaque attendentes tutiùs eſſe, ut præfata mulier poſt fidem & votum ſimpliciter oblatum matrimonium contrahat, quàm fornicationis reatum incurrat: mandamus, quatenus ſi plus non proceſſit, ſibi de fide mentita & voto violato congruam ſatisfactionem indicas, & ei, cui vult, nubendi in Domino licentiam tribuere non poſponas.

a *Illuſtris eſt hæc decret. de cujus intellectu prater D. Sotum lib. 4. diſt. 29. q. 2. art. 2. & 3. Adrianum ſuper 4. q. 7. de matr. & Covarruviam citatum ſuper gloſſ. c. precedentis.* b *Licet aliàs c. 1. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Later. p. 26. c. 21.* c *c. 1. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Later. p. 26. c. 21.* d *aliàs injunctâ quoque ſibi, &c.* e *c. 2. eod. tit. in 1. compil. & poſt Conc. part. 50. c. 59.*

a *Vox*, monaſticum, *deeſt in omnib. manuſcr.* b *al. qui ſi ad religionem ſe conferre.* c *VVigorienſi. al. VVigorn.* d *C. 6. eod. tit. in 1. compil. & poſt Conc. Later. p. 6. c. 9.* e *cap. 7. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Later. p. 45. c. 4.* f *Vid. omnino citatos paulò ante in c. meminimus. eod. tit.* g *C. 8. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. part. 4. c. 10.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. VI.

¶ Votum simplex impedit sponsalia de futuro, non autem dirimit matrimonium sequens: secùs in voto solenni.

Cœlestinus III. *(an. 1195.)*

RUrsùs *a* quidam votum castitatis emittens, juravit se quandam ducturum postea in uxorem. Unde à fraternitate tua requisiti arbitramur, quòd cùm simplex votum apud Deum non minùs obliget, quàm solenne: pro eo quòd juravit temerè, pœnitentiam agat, & votum, quod Deo fecit, studeat observare. Quòd si postquam hujusmodi præstitit juramentum, ad nuptias proprio motu convolâsset: cùm votum simplex matrimonium impediat contrahendum, non tamen dirimat jam contractum, nihil ambiguitatis quæstio tua continere videtur.

CAP. VII.

¶ Votum solenne impedit & dirimit matrimonium post contractum.

Innocentius III. *Libonen. & Calmbrien. Episcopis. (an. 1212. in Hispaniam.)*

INsinuante *b* I nobili muliere, nostro est Apostolatui reseratum, quòd à quibusdam curialibus fuit Regi Legionen. pro ipsius copula supplicatum: quòd cùm ad consanguineorum ejus notitiam pervenisset, ut maritum acciperet, ei sub obtestatione Regia suggesserunt: ipsa vero, quòd tunc nollet nubere protestans, consilium accepit ab eis, quod votum emitteret castitatis, quod in manibus cujusdam de fratribus sancti Aug. fecit, eo adjecto tenore, ut in domo propria cum omni substantia sua remaneret. Sanè in ejusdem ordinis habitu biennio post permansit, licèt id se invitam feciss asserat & coactam, non tam metu Regio quàm parentum: [1 *& infrà.*] ¶ Tandem attendens, quod invita votum emiserit, eo dimisso de parentum consilio, P. Michaëli *c* publicè fuit matrimonialiter copulata: de quo *d* quatuor sustulit filios tempore procedente: [2 *& ℸ.*] ¶ Nos igitur attendentes, quòd in emissione voti, quod præcessit, nulla vel modica coactio affuisset, quam patientia & perseverantia sequentis temporis penitùs profugavit, & quòd sequens conjunctio potiùs iniqua fuit, & violenter extorta: mandamus, quatenus si præmissis veritas suffragatur, præfatam mulierem ad male dimissum religionis habitum reassumendum, & servandum quod vovit, monere & inducere procuretis, & (si opus fuerit) per censuram Ecclesiasticam coercere.

[1 *Post hæc eidem Regi quod fecerat indicavit, quod approbans vetuit, ne quis eâ nolente domum intraret ipsius, vel exinde aliquid exportaret. Interim vero tempore modico elabente P. Curialis regias literas secum portans, & F. Ferrandi dicta mulieri domum intrantes, ut ipse P. vi saltem eam duceret in uxorem, acceperunt ab ipsa quòd si eam idem P. duceret ipsius manibus interire. Postea verò dimisso domo & omnibus quæ habebat, in domo cujusdam Judæ per tres, in Ecclesia verò S. M. de Neiga per sex latuit septimanas, ita quòd exinde propter necessitates humanas etiam egredi non auderet, tandem se coactam videns & omnibus destitutam, &c.*]

[2 *Verùm quia salutem animæ desiderat omnibus anteferre, ac metuens quod hujusmodi conjunctio iniqua non existat, quid super his tenere debeat, edoceri responso nostro suppliciter postulavit.*]

DE EO, QUI DUXIT IN MATRIMONIUM, QUAM POLLUIT PER ADULTERIUM.

TITULUS VII.

CAP. I.

¶ Si quis vivente uxore contrahit cum secunda, hoc ignorante primâ mortuâ, ad sui petitionem non separabitur à secunda.

Alexander III. *Abbati sancti Albani. (an. 1180.)*

PRopositum *a* est nobis, quòd vir quidam uxorem habens sibi aliam hujusmodi rei insciam copulavit: sed primâ mortuâ nititur discedere à secunda: [1 *& ℸ.*] ¶ Licèt autem in canonibus habeatur *b*, ut nullus copulet matrimonio, quam priùs polluerat adulterio, & illam maximè, cui fidem dederat uxore suâ vivente, vel quæ machinata est in mortem uxoris: quia tamen præfata mulier erat insciа, quòd ille aliam haberet uxorem viventem, nec dignum est, ut prædictus vir, qui scienter contra canones venerat, lucrum de suo dolo reportet: Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd nisi mulier divortium petat, ad petitionem viri non sunt aliquatenus separandi.

[1 *Asserens quod uxore vivente eam non licuit sibi copulare.*]

CAP. II.

¶ Si vivente primâ uxore & non cognitâ, quis contraxit cum secunda sciente, & eam cognovit, etiam mortuâ primâ, secundam habere non potest: secùs si prima erat non legitima uxor.

Idem *Abbati de Fontibus. (an. 1180.)*

SIgnificavit *e* nobis O. Andegavensis: [1 *& infrà.*] ¶ Mandamus quatenus si constiterit, quòd eidem O. tanta vis illata fuerit, quòd non sponte in primam consenserit, nec post præstitum juramentum ipsam carnaliter cognoverit, propter hoc non dimittas, quin ad aliam, quam postea in uxorem accepit, revertendi liberam tribuas facultatem. Alioquin sibi ne ad secundam revertatur sub interminatione anathematis inhibens, dea ei licentiam ducendi aliam in uxorem.

[1 *Parochianus Eboracen. Ecclesia per VV. de Raman qui est ex hac luce subtractus, capiens eum, tamdiu in vinculis ferreis & carcere tenuit, donec ipsum jurare coegit, quòd A. mulierem duceret in uxorem. Cum autem vinculis & carcerem evasisset, aliam uxorem accepit, de qua filios procreavit. Postea verò idem O. à præfata A. coram ven. fratre n. Eboracen. Archiepiscopo Apostol. sed. Leg. tractus est in causam, coactus est juramento servare, quod ad illam quam sponte in uxorem acceperat, non accederet, donec illi esset judicio Ecclesiastico terminata. Cæterum quia præmissam de causa cognoscitur legitimè, prænominata A. diem clausit extremum, prædictus O. ad eandem, de qua filios habuit, reverti non audet, inde est quòd d. v. p. A. s.*]

CAP. III.

¶ Non potest quis cum illa contrahere, quam uxore vivente cognovit, si machinata fuit in mortem uxoris.

Idem *Baranen.* d *Episcopo. (an. 1180.)*

SUper hoc *e* quod quæsivisti, an liceat alicui cum ea contrahere matrimonium, quam uxore suâ vivente sibi de facto matrimonio copulavit: Taliter respondemus, quòd si adultera est in mortem uxoris aliquid machinata, sive fidem dedit, sive non, quòd eâ defunctâ hanc esset ducturus, secundùm canones ab ejus consortio prohibetur, & hæc prohibitio perpetuò est servanda.

CAP. IV.

¶ Qui vivente uxore, etiam ab eo separata quoad torum, secundam conciam duxit uxorem, primâ mortuâ separabitur à secunda, sed cum alia contrahere poterit.

Clemens III. *(an. 1190. Romæ.)*

EX literarum *f* tuarum insinuatione accepimus,

a *Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Lateran. part. 3. c. 1. vid. Magistr. 4. sent. distinct. 35. 9. solet etiam quari.* b *al. habeatur expressum.* c *Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Lateran. part. 6. c. 13.* d *Bavaren. al. Banaten. sed Belvacen. Bajonen. Batonen. & Baren. agnoscenda, cætera rejicienda sunt.* e *Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Lateran. p. 6. c. 16.* f *Cap. 1. eod. tit. in 2. comp.*

a *Cap. 2. eod. tit. in 2. comp.* b *c. 1. eod. tit. in 3. comp. vid. Sotum 4. sent. dist. 38. quæst. 2. & citatos in præcedent. capitulo.* c *alias Michaelis P. filio Michaëlis.* d *In antiqua comp. de qua, &c.*

quòd

x *fratrem suum, quod VV.*

quòd T. uxorem suam in adulterio deprehensam, de tui antecessoris assensu abjecit: quæ postmodum accepit *a* habitum monachalem: sed dictus T. antequam illa decederet aliam superinduxit *b*: & plures suscepit filios ex eadem: [1 *& ℸ.*] ¶ Frat. t. igitur resp. quòd illos debes ab invicem separare. Idem verò vir, indictâ ei de adulterio pœnitentiâ, aliam ducere poterit in uxorem.

[1 *Cæterum quia supradicta mulier decessit, quæ super secunda copula fieri debeat, sedem duxisti Ap. consulendam.*]

CAP. V.

¶ Qui vivente uxore legitimâ cum secundâ contrahit adultera, etiam primâ mortuâ separabitur à secunda, etiamsi longo tempore ei cohabitavit, & filios ex eâ suscepit.

Idem. *c (an. 1190. Roma.)*

CUm *d* haberet uxorem legitimam A. nomine, I. lator præsentium, cum M. adulterium perpetravit. Cumque super hoc fuisset in jus vocatus, abjuravit adulteram, & postmodum juramento contempto, vivente legitimâ, cum ea matrimonium contrahere, & ipsi diu cohabitare præsumpsit: demum prædictâ A. de præsenti luce subtractâ, memoratus I. cum adultera per decennium est moratus, de qua decem filios procreavit. Tale ergo damus consult. t. responsum, ut separentur *e* omnino: & eis injunctâ pœnitentiâ, perpetua continentia indicatur: præsertim cùm in dies suos ambo processerint, & tamdiu publicè in adulterio, & perjurio ex certa scientia perdurantes, Ecclesiam in gravi scandalo perturbaverint. Nôsti enim, quòd Leo Papa statuit, ut nullus ducat in matrimonium, quam adulterio polluit: & quòd hic plus processum fuit, quàm si fides præstita duntaxat fuisset adulteræ, ut defunctâ legitimâ eam duceret in uxorem; cùm eadem, etiam primâ *f* vivente, quasi matrimonialiter mœchæ mœchus adhærere præsumpsit, & sacramentum suum temerè violare: quod utique connubium (ubi etiam nulla interfuit *g* religio juramenti) tam *h* Gregor. Papa, quàm Triburien. Synodus *i* detestatur, & utrumque hoc modo conjunctum præcepit publicæ *k* pœnitentiæ subjici, ac perpetuò sine ulla spe conjugii permanere. Nec aliquod eisdem I. & M. adminiculum afferant, ut simul maneant, quòd decennio cohabitaverunt *l* ad invicem, ac decem filios susceperunt *m*: cùm multiplicitas prolis ita susceptæ, magis eorum crimen exaggeret, & diuturnitas temporis peccatum non minuat, sed augmentet. Solicitudinis tamen tuæ intererit, ut uterque liberis suis, secundùm quod eis suppetunt facultates, necessaria subministret.

CAP. VI.

¶ Si qui mortuâ uxore contrahit cum ea, quam vivente uxore sine fidei datione cognoverat, tenet matrimonium, dummodò in mortem defunctæ neuter fuerit machinatus.

Innocentius III. *Episcopo Spoletano. (an. 1212.)*

SIgnificâsti *n* nobis, quòd cùm P. civis Spoletanus, quandam M. mulierem duxisset legitimè in uxorem, eâ relictâ, cuidam meretrici adhæsit: [1 *& ℸ.*] ¶ Verùm cum uxor ipsius esset viam universæ carnis ingressa, meretricem, cui adhæserat, desponsavit. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd nisi alter eorum in mortem uxoris defunctæ fuerit machinatus, vel eâ vivente sibi fidem dederit *o* de matrimonio contrahendo, legitimum judices matrimonium suprad ictum, excommunicato munus absolutionis (si petierit) juxta formam Ecclesiæ impensurus.

[1 *Et cùm ab ejus contubernio ad torum non posit legitimus revocare, vos in eum excommunicationis sententiam protulistis.*]

CAP. VII.

¶ Si quis vivente primâ secundam hujus rei insciam duxerit uxorem: mortuâ primâ, licite remanet cum secunda, novo consensu interveniente.

Idem *Messanen. Capitulo. (an. 1212.)*

VEniens *a* ad præsentiam nostram G. laicus humili insinuatione monstravit, quòd cùm in civitate Lemoviceu. quandam sibi matrimonialiter copulâsset, ab ea recedens Messanam advenit, ubi M. mulierem insciam, quod aliam haberet uxorem, sibi solenniter copulavit: verùm cùm eidem pœnitentia fuisset injuncta, ut ad legitimam rediret uxorem, & ipse propter hoc in suam patriam rediisset, uxorem suam inveniens carnis debita persolvisse, ad Messanam rediit civitatem, & suprad ictæ M. tanquam legitimæ cohabitavit uxori: [1 *& infrà.*] ¶ Licèt autem vivente uxore legitimâ prædictam M. sibi copulare nequiverit in uxorem, quia tamen uxore defunctâ, utpote à lege ipsius solutus, in eandem M. de novo potuit matrimonialiter consentire, dummodo non præsiterit fidem adulteræ, vel machinatus fuerit in mortem uxoris: mandamus, quatenus si est ita, eidem G. ut suprad ictæ M. affectu adhæreat conjugali, licentiam concedatis.

[1 *Nunc autem impositam sibi pro priori excessu pœnitentiam agens humiliter, & devotè, cohabitandi eidem M. à nobis licentiam postulavit.*]

CAP. VIII.

¶ Contrahens cum secunda, vivente primâ, quam tamen non cognovit, nec ante contractum, nec post, mortuâ primâ potest contrahere cum secunda.

Gregorius IX. *fratri R. (an. 1236.)*

SI quis uxore vivente fide datâ promisit aliam se ducturum, vel cum ipsâ de facto contraxit, si nec antè, nec post (legitimâ ejus superstite) cognovit eandem: quamvis utrique ipsorum pro eo, quòd in hoc graviter deliquerint, sit pœnitentia injungenda: non est tamen matrimonium, quod cum ea contraxit, post uxoris obitum dirimendum. Cæterùm tolerari non debet, si priùs, vel postea dum vixerit *b* uxor ipsius, illam adulterio polluisset.

DE CONJUGIO *c* LEPROSORUM.

TITULUS VIII.

CAP. I.

¶ Lepra superveniens non dissolvit matrimonium, nec matrimonii effectum: ideò adinvicem maritali affectione conjuncti se tractare debent, aut ad perpetuam continentiam vovendam induci.

Alexander III. *Cantuarien. Archiepiscopo. (an. 1180.)*

PErvenit *d* ad nos, quòd cùm hi, qui lepræ morbum incurrunt, de consuetudine generali, à communione hominum separentur, nec uxores viros, nec viri uxores taliter ægrotantes sequuntur. Quoniam igitur cùm vir & uxor una caro sint, non debet alter sine altero esse diutiùs: mandamus, quatenus ut uxores viros, & viri uxores, qui lepræ morbum incurrunt, sequantur, & eis conjugali affectione ministrent, solicitis exhortationibus inducere non postponas. Si verò ad hoc induci non poterunt, eis arctiùs injungas, ut uterque altero vivente continentiam servet. Quòd si mandatum tuum servare contempserint, vinculo excommunicationis adstringas.

a *Suscepit.* b *superduxit.* c *In veteri comp. hoc caput Cœlestin. III. præcedens verò Clemen III. tribuitur.* d *C. 2. eod. tit. in 2. comp.* e *Vid. Bart. in l. Claudius. D. de his quibus ut indign.* f *Vox*, prima, *deest in antiq. nec debet esse, ut constat ex gl. verb. sed.* g *interfuisset.* h *Vid. Host. hic inducentem variam Greg. auctor.* i *c. 40. & 51.* k *publicæ.* l *cohabita verint.* m *susceperint.* n *C. 3. eod. tit. in 3. comp.* o *dederint.*

a *Cap. 2. eod. tit. in 3. comp.* b *vixit.* c *Vid. D. Thom 4. sent. dist. 32. q. 1. art. 1.* d *Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. p. 37. c. 2.*

CAP. II.

¶ Conjuges propter lepram separandi non sunt à conjugio, & contrahere possunt matrimonium; & invicem sibi reddere debitum tenentur.

Idem *Bajonen. a Episcopo. (an. 1180.)*

QUoniam *b* nemini licet (exceptâ causâ fornicationis) uxorem dimittere; constat, quòd sive mulier leprâ percussa fuerit, seu aliâ *c* gravi infirmitate detenta, non est à viro propterea separanda, vel eriam dimittenda. Leprosi autem si continere nolunt, & aliquam quæ sibi nubere velit, intervenerint, liberum est eis ad matrimonium convolare. Quòd si virum sive uxorem leprosum fieri contigerit, & infirmus à sano carnale debitum exigat, generali præcepto Apostoli, quod exigitur, est solvendum: cui præcepto nulla in hoc casu exceptio invenitur.

CAP. III.

¶ Sponsalia de futuro præcisè non compellunt ad contrahendum matrimonium cum leproso, leprâ post sponsalia supervenente.

Urbanus III. *Episcopo Florentino. (an. 1186.)*

LIteras *d*: [1 & 3.] ¶ Quia postulâsti, utrum si post sponsalia de futuro inter legitimas personas contracta, antequam à viro mulier traducatur, alter eorum lepræ morbum incurrat, alius ad consummandam copulam maritalem compelli debeat? Respondemus, quòd ad eam accipiendam cogi non debet, cum nondum inter eos matrimonium fuerit consummatum.

[1 *Tuæ Frater. debitâ benignitate suscepimus, quibus certiores de sinceritate fidei tuæ, & devotionis affectu, ad honorem & commodum tuum abundantius provocamur. Verum*]

DE CONJUGIO SERVORUM. *e*

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ Servus contradicente Domino matrimonium contrahere potest, sed propter hoc non liberatur à servitio Domino debito.

Adrianus *Sanctiburgen. f Archiepisc. (an. 790.)*

DIgnum est *g*: [1 & infrà.] ¶ Sane juxta verbum Apostoli *h*, sicut in Christo Jesu, neque liber, neque servus est à sacramentis Ecclesiæ removendus, ita nec inter servos mattimonia debent ullatenus prohiberi: & si contradicentibus Dominis & invitis contracta fuerint, nullâ ratione sunt propter hoc dissolvenda. Debita tamen & consueta servitia non minùs debent propriis Dominis exhiberi.

[1 *Et à rationis tramite non discordat, quòd ea, quæ dubietatis in se videntur scrupulum continere, ad Apost. sed. judicium referantur, ut inde Christi fideles in dubiis certitudinem se gaudeant invenire, unde nascantur magisterium fidei suscepisse. Tua verò F. de servorum conjugiis, qua invitis & contradicentibus dominis contrahuntur, quid fieri debeat Apostolatui nostro, sicut bene meminimus, requisivit, super quo tibi duximus respondendum.*]

CAP. II.

¶ Separatur matrimonium, quando liber ignoranter cum ancilla contraxerit, nisi postea hoc sciens illam cognovit.

Alexander III. *Præposito & Priori Mortariensi. (an. 1170.)*

PRoposuit *i* nobis M. mulier, quòd cùm vir ejus cum ea diutiùs permansisset, notam ei servilis *k* conditionis objecit, asserens eam esse ancillam, quam liberam esse credebat, cùm eam duxit in uxorem: [1 & infrà.] ¶ Mandamus, quatenus si constiterit, quòd idem vir præfatam mulierem, postquam illam audivit esse ancillam, carnaliter cognovit, ipsum monitione præmissâ compellatis *a*, ut eam sicut uxorem maritali affectione pertractet. Si verò aliter fuerit, & sententiam divortii proferri contingat *b*, mulieri pecuniam, quam præfato viro pro dote concessit, restitui faciatis.

[1 *Cum autem in præsentia ven. f. n. Astiensis Episcopi tractaretur negotium, mulier quia tibi gravari timebat, ad nostram audientiam appellavit. Quia igitur tam ea, quàm viro suo vivente post aliquantulam moram præfatus vir inconcussa lite recessit, d. v. per a. f.*]

CAP. III.

¶ Si consuetudo est in loco, quòd partus conditionem patris sequatur, natus ex libero & ancilla liber est, & ut liber matrimonium contrahit.

Urbanus III. *Arviminen. Episcopo. (an. 1187.)*

LIcèt *c*: [1 & infrà.] ¶ Sanè super eo, quod fuit propositum, an mulier possit divortium postulare, pro eo quòd vir, cum quo fuæ conditionis ignara contraxit, servus monasterii proponatur, cùm econtrà idem vir patrem suum, cujus conditionem secundùm leges *d* provinciæ sequeretur, tempore mortis pro libero se gessisse, & jam elapso decennio, nec patris, nec suo nomine se status controversiam passum constanter affirmet: Videtur nobis ratione temporis, & favore libertatis, pro parte viri securiùs judicandum.

[1 *Ad ea super quibus nes Frat. tua consulere voluit, te suffi cere arbitramur: quia tamen ad majorem certitudinem judicium nostrum pastorali solicitudine requiris, nos ad inquisitiones vestras officii nostri sine debito respondemus.*]

CAP. IV.

¶ Si liber contraxit cum ancilla ignoranter, & ex quo scivit, non consensit, separatur matrimonium, & cum alia contrahere potest.

Innocentius III. *H. Episcopo. e (an. 1212.)*

AD nostram noveris *f* audientiam pervenisse, quòd G. Presbyter Cardin. Apost. sed. Leg. R. militem à muliere quadam propter conditionis separavit errorem. Ideoque mandamus, quatenus si constiterit, quòd miles ignoranter contraxit *g* cum ancilla, ita quòd postquam intellexit conditionem ipsius, nec facto, nec verbo consenserit in eandem, propter quod per Card. eundem ab ejus fuerit consortio separatus, contrahendi cum alia liberam ipsi concedas auctoritate Apostolicâ facultatem.

DE NATIS EX LIBERO VENTRE.

TITULUS X.

CAP. UN.

¶ Natus ex libera vel libertâ, liber est.

Gregorius. *h (an. 600. Romæ.)*

INdecens esse credimus, ut progeniti ex libertâ, sive libera filii ad servitium retrahantur. Propterea tibi præcipimus, ut si documenta nulla sint ab Ecclesiæ parte, quæ documentis hujusmodi debeant obviare, ab ejus molestia sine aliqua retractatione compescas eandem: durum est enim, ut si alii pro mercede libertates tribuunt, ab Ecclesia, à qua tueri debent, revocentur.

---

a Baronen. b *cap. 2. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. p. 17. c. 3.* c *aliquâ.* d *cap. 3 eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Later. p. 50. c. 65.* e *Vid. Magist & ibi Doctores 4. sent. dist. 36.* f *Salzeburgen. al. Salisburgen.* g *c. 1. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alexand. III. p. 451. c. 7.* h *ad Gal. 3.* i *cap. 2. eod. tit. in 1. compil.* k *Vox servilis, deest in omnibus antiquis codicibus.*

a *Cognatu.* b *contigerit.* c *cap. 3. eod. tit. in 1. comp. vid. B. Thom. 4. sent. d. 36. q. 1. art. 4. & omnino textum, & ibi doct. Alex. & Doct. in §. 1. Instit. de ingenuis.* d *legum.* e *In antiquiorum libru, ut plurimum ita: N. Episcopo.* f *cap. 1. eod. tit. in 3. compil. vid. Sot. 4. sent. dist. 35. q. 1 art. 2.* g *contraxerit.* h *In aliquot vet. Cod. additur nomen: sed mendosè, cùm sit Greg. l. 11. c. 53. regestr. Ivo p. 16. c. 73. & c. 1. eod. tit. in 1. comp.*

DE COGNATIONE *a* SPIRITUALI.

TITULUS XI.

CAP. I.

¶ Filii duorum compatrum, per quorum neutrum deventum est ad compaternitatem, licitè contrahunt, nisi consuetudo reprobet: separantur autem, si per eorum alterum vel utrumque compaternitas est contracta. h. d. cum cap. super eo infr. eod.

Alexander III. *Saler. Archiepiscopo. (an. 1180.)*

UTrum autem *b* filii aut filiæ ante vel post compaternitatem geniti, possint ad invicem copulari, canones secundùm diversorum locorum consuetudines contrarii inveniuntur. Et licèt primus canon exinde editus, natos post compaternitatem ad invicem copulari prohibeat: alter tamen canon posteriùs editus, primum videtur corrigere: per quem statuitur, ut sive ante, sive post compaternitatem geniti sunt, simul possint conjungi, exceptâ illâ personâ duntaxat, per quam ad compaternitatem venitur. Unde nobis videtur, ut secundùm posteriorem canonem debeat observari: Nisi consuetudo Ecclesiæ, quæ scandalum generet, aliter se habere noscatur.

CAP. II.

¶ Compaternitas scienter vel ignoranter superveniens inter conjuges, conjugium non dissolvit.

Idem *eidem.*

SI vir vel mulier scienter *c*, vel ignoranter filium suum de sacro fonte susceperit, an propter hoc separari debeant? Consult. t.t. respondemus, quòd quamvis generaliter sit institutum, ut debeant separari, quidam tamen humaniùs sentientes, aliter statuerunt. Ideoque nobis videtur, quòd sive ex ignorantia, sive ex malitia id fecerint, non sunt ab invicem separandi, nec alter alteri debitum debet subtrahere, nisi ad continentiam servandam possint induci: quia si ex ignorantia id factum est, eos ignorantia excusare videtur: si ex malitia, eis sua fraus non debet patrocinari vel dolus.

CAP. III.

¶ Filii duorum compatrum, per quorum neutrum deventum est ad compaternitatem, licite invicem contrahunt matrimonium: si tamen subest consuetudo impediens & dirimens talia matrimonia, servanda est loci consuetudo. h. d. secundùm intellectum

Idem *Vigilien. Episc. (an. 1180. Romæ in Apuliam.)*

SUper eo *d*, quòd à nobis tua Fraternitas requisivit de duorum compatrum filiis: Respondemus, quòd si tales filii fuerint, per quorum alterum, vel utrumque patentes ad compaternitatem venerunt, eos conjungi nullâ ratione sustineas, & conjunctos Pontificali auctoritate non differas separare. Cæterùm si per neutrum eatum ad compaternitatem ventum fuerit, de his te voluimus consuetudinem tuæ Metropolitanæ Ecclesiæ, vel aliarum circumpositarum inquirere, & diligentiùs imitari, ita quòd si ejusdem Ecclesiæ consuetudo habeat inter eos non sustinere conjugium fieri, nec factum firmitatis robur habere: tu simili modo in Ecclesia tibi commissâ conjugium hujusmodi fieri non permittas: & si quos taliter conjunctos inveneris, juxta earundem Ecclesiarum consuetudinem ipsos separare *e* ab invicem non *f* omittas. Verùm si de consuetudine habeatur, ut talia conjugia permittantur, id in Ecclesia tua dissimulare poteris, ita quòd nec contradicere, nec tuum videaris præstare assensum: quia sicut grave est antiquam consuetudinem circumjacentium Ecclesiarum super his contemnere: sic quoque gravius videtur, si propter eam hujusmodi conjugiis tuum indulges assensum, cùm posset sic in exemplum assumi.

CAP. IV.

¶ Inter patrem baptizati & uxorem levantis priùs ab eo cognitam, contrahitur compaternitas efficax ad matrimonium dirimendum.

Clemens III. *(an. 1190.)*

MArtinus *a* Bertham duxit uxorem, Tebergam sibi copulavit Lotharius, qui Berthæ & Martini filium de sacro fonte suscepit. L. verò & B. sublatis de medio, M. cum T. præfata contraxit. Nos autem consult. t.t. duximus respondendum, quòd cùm secundùm verbum Domini vir & mulier efficiantur per connubium una caro, liquidum est Tebergam non posse matrimonialiter copulari Martino, qui compater ejus fuerat, cum quo una caro Teberga noscitur extitisse.

CAP. V.

¶ Compaternitas per catechismum contracta impedit matrimonium contrahendum, sed contractum non dirimit.

Idem.

COntracto *b* matrimonio inter P. & A. uxorem suam, quidam consanguinei ejusdem A. contra matrimonium objecerunt, quòd eadem in primo sacrati salis pabulo, filium quondam *c* concubinæ ipsius P. tenuit: [1 & infrà.] ¶ Verùm, si constaret vera esse, quæ diximus, non ideo tamen contractum matrimonium solveretur: quæ res vix contrahendo matrimonio impedimentum afferret. Ideoque mandamus, quatenus præfato P. auctoritate nostrâ injungas, ut memoratam A. sicut uxorem maritali affectione pertractet, & carnale debitum ab ea licenter exigat & persolvat, sive ipsam ante matrimonium contractum cum P. sive postea constiterit hoc egisse: dum tamen, si in fraudem hoc fecerit causâ matrimonii separandi, pœnitentiam pro præsumptione accipiat, matrimonio in sua firmitate durante.

[1 *Cùm fuit primùm in Ecclesia Dei inductus, & propter hoc tuam præsentiam adeuntes, dicebant ipsum debere à viro per tuum judicium separari. Tua verò F. sicut accepimus, causâ non cognitâ iis carnale commercium interdixit, prohibens etiam ipsi P. ne debitum ab uxore requireret.*]

CAP. VI.

¶ Inter patrem baptizati, & levantem seu tenentem baptizatum, contrahitur cognatio spiritualis valida ad impediendum & dirimendum matrimonium post contractum.

Innocentius III. *Episcopo & Archidiacono Linconien. (an. 1212.)*

VEniens *d* ad Apostolicam sedem C. *e* Anglicus: [1 & infrà.] ¶ Mandamus, quatenus si constiterit H. mulierem prædicti viri filium de sacro fonte levâsse, antequam eam desponsâsset uxorem, vos inter eos divortium appellat. postpositâ celebretis.

[1 *Natione, nobis exposuit, quòd cùm olim in adolescentiâ constitutus mulieri cuidam adhæsisset, quam tamen quidam alius antè cognoverat, de consilio matris suæ factum est, ut eadem mulier quendam puerum, quem de alia soluta ipse susceperat, de sacro fonte levaret, ad suspitionem & infamiam utriusque delendam. Deinde verò cum in ejus amore vehementiùs exarderet, absque consilio amicorum eam clanculò desponsavit. Cumq; prolem ex ea procreare non posset, & increpationes à patre suo gravissimas sustineret, quòd eam desponsando deliquerat revolvens in animo, ipsâ dimissâ, causâ orationis Hierosolymam est profectus. Verùm cùm idem rediens de partibus transmarinis prolem eam suscepisse ab alio invenisset, ei noluit adhærere: sed propter adulterium quod commisisse talitèr videbatur, eâ omnino dimissâ, ad longinquam*

---

a *De mat. hujus tit. prat. Doct. vid. Theol & præ aliis B. Thom. & Sot. 4. sent. dist. 42.* b *cap. 1. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. sub Alex. III. p. 32. c. 1.* c *cap. 2. eod. tit. in 1. compilat* d *cap. 3. eod. tit. in 1. compil. Vid. Trid. Conc. initio tit. cetatum.* e *separari.* f *dimittas.*

a *Cap. 1. eod. tit. in 2. comp.* b *Cap. 2. eod. tit. in 2. comp. Vid. citatos in c. proximo precedenti.* c *al. quendam.* d *Cap. 1 eod. tit. in 3. compil. concordat. Conc. Trid. sess. 24. de reform. matr. c. 2. adde citatos in superiorib.* e *E.*

se transtulit religionem : & ab Ebugien. tandem veniens civitatem quandam vidit cum terra & dote decenti sibi matrimonialiter copulavit, de qua prolem se confessus est suscepisse. Eapropter f. v. per Apost. sed.

CAP. VII.

¶ Si filii duarum compatrum, per quorum alterum druentum est ad compaternitatem, matrimonium contrahant, separantur : & tempore contractus scientes impedimentum, illud denunciare tenentur.

Idem *Magistro S. Canonico Herforden. (an. 1212.)*

TUa *a* nos duxit discretio consulendos, an natus ante compaternitatem, filiam compatris patris sui, vel commatris sibi possit matrimonialiter copulare ? & si contraxit *b*, an debeant separari ? & an conscii talis matrimonii teneantur illud in publico accusare ? Super quo respondemus, quòd hujusmodi personæ non possunt matrimonium contrahere : & si contraxerint, possunt ab invicem separari : & qui contractum sciverint, debent Ecclesiæ illud nunciare.

CAP. VIII.

¶ Inter baptizatum & filium baptizantis, oritur cognatio spiritualis, impediens & dirimens matrimonium inter eos contrahendum. h. d.

Gregorius IX. *(an. 1235.)*

EX literis *c* vestris accepimus, quod cùm Martha mulier coram Officiali Cantuarien. Alanum peteret in virum, & se affidatam ab eo ac carnaliter cognitam per testes idoneos probavisset : dictorum tandem testium depositionibus publicatis, idem A. excipiendo proposuit, quòd eam habere non poterat in uxorem, pro eo, quòd ipsum pater mulieris ejusdem, qui sacerdos extitit *d*, baptizavit. Sed cùm idem Officialis exceptione hujusmodi non admissâ definitivam tulerit sententiam contra ipsum, & idem ad sedem Apost. appellaverit : Mandamus, quatenus si est ita, eundem A. super hoc ab impetitione mulieris absolvatis ipsius, eidem mulieri perpetuum silentium imponentes.

DE COGNATIONE *e* LEGALI.

TITULUS XII.

CAP. UN.

¶ Inter adoptatum & filium adoptantis non potest durante adoptione consistere matrimonium.

Nicolaus *ad Consulta Bulgarorum. (an. 862. Romæ in Dacium.)*

SI qua *f* per adoptionem mihi soror esse cœperit, quamdiu durat adoptio, inter me & ipsam nuptiæ consistere non possunt.

DE EO *g*, QUI COGNOVIT CONSANGUINEAM UXORIS SUÆ, VEL SPONSÆ.

TITULUS XIIII.

CAP. I.

¶ Affinitas superveniens post matrimonium contractum non solvit matrimonium, sed exactionem debiti impedit, & crimen incestûs inhabilitat quoad matrimonium contrahendum.

Ex Concilio apud Metiam *h.*

SI quis *i* cum filiastra sua scienter fornicatus fuerit, nec à matre debitum petere, nec filiam unquam habere potest uxorem : nec filiastra, nec ille ullo unquam tempore alii *a* se poterunt matrimonio copulare.

CAP. II.

¶ Affinitas superveniens etiam per illicitum coitum, dissolvit sponsalia de futuro, sed non matrimonium : & incestuosus contrahere non potest.

Alexander III. *Pictavien. Episcopo. (an. 1180.)*

VEniens *b* ad nos præsentium lator : [1 & infrà.] ¶ Inquisit. t. t. resp. quòd si matrem sponsæ suæ cognovit, & *c* sponsæ nunquam carnaliter adhæsit, imponenda est ei pœnitentia paulò major, quàm pro adulterio : quâ peractâ, vel parte ipsius, poterit ex dispensatione cum alia matrimonium contrahere. Cæterum si sponsam cognovit, antequam matrem vel pòst, nunquam eam, vel aliam potest accipere in uxorem.

[1 *Nobis tua f. literas præsentavit, ex quarum tenore perpendimus, quòd quandam in uxorem duxerat, quam quidam fuisse dicuntur per mensem, quo eam duxerat, non cognoscere. Contigit autem, sicut dicit, quòd pater sponsæ duxit uxorem suam, quæ sponsæ mater erat, quam in ejus lecto jacentem diabolo suadente cognovit. Transacto verò mense tam pater quam alii propinqui exegerunt, ut eum ea matrimonium consummaret, quod facere noluit, donec tecum super hoc loqueretur.*]

CAP. III.

¶ Non separatur matrimonium ad dictum unius, asserentis affinitatem inter conjuges præcessisse.

Idem.

DE illo *d*, qui uxorem fratris, antequam ei matrimonio jungeretur, se proposuit cognovisse : Respondemus, quod nisi hoc publicum & notorium fuerit, aut idoneis testibus comprobatum, prædictum matrimonium occasione illâ ipsum impetere non permittas.

CAP. IV.

¶ Incestuosus matrimonium contrahere non debet : sed si contrahit, tenet : & tunc tenetur reddere, sed non potest debitum exigere : & non minùs tenetur uxori necessaria administrare.

Cœlestinus III. *(an. 1195.)*

TRansmissæ *e* nobis tuæ literæ demonstrârunt, quòd C. uxore suâ defunctâ, filiam ejus, privignam videlicet propriam, copulâ carnali cognovit : postmodum aliam accipiens in uxorem, cum privignâ publicè tanquam canis ad vomitum rediens, illicitam rem committere non expavit. Quia verò super his consilium requisîsti, præsenti pagina respondemus, quòd legitimæ uxori cohabitans, & necessaria subministrans, non cognoscat eam, quamdiu vixerit, nisi ab ea fuerit requisitus, & tunc ad ipsam non sine gravi cordis dolore accedat : qui etiam pro incestu & adulterio, donec cum ea permanserit, juxta moderamen tui arbitrii pœnitentiam agens, postmodum si supervixerit, perpetuo sine spe conjugii permanebit.

CAP. V.

¶ Non separatur matrimonium ad confessionem conjugum, qui dicunt affinitatem processisse, etsi tamen rumor vicinia consentiat. Et est casus multùm allegabilis & notabilis.

Idem.

SUper *f* eo, quod postulas edoceri, utrum conjugatus, qui ante contractum matrimonium uxoris suæ consanguineam carnali commixtione cognovit, cùm id fateatur uterque, & aliqua pars vicinia hoc acclamare dicatur, sit ab uxore sua judicio Ecclesiæ separandus : Tuæ Frater. respondemus *g*, quòd propter eorum confessionem tantùm, vel rumorem vicinia, separari non debent : cùm & quandoque nonnulli inter se contra matrimonium velint colludere, & ad confessionem

a *Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. Vid. Sot. 4. sent. dist. 42. q. 1. art. 3.* b *contraxerint.* c *Can. 1. De cogn. spirit. l. 6. B. Thom. 4 sent. dist. 42. q. 1. art. 2 & Durandum ead. dist. q. 1.* d *extiterat.* e *vid. Magistr. 4 sent. dist. 42. & ibi 13 Thom. q. 2. art. 1, 2, & 3. & Durandum q 1.* f *C. 1. eod tit. in 1. compil.* g *Vid. Conc. Trid. sess. 24. de refor. c. 4.* h *Med. al. Mentian.* i *C. 1. eod. tit. in 1. comp. Vid. Burch. l. 19 decr. c. 5. tit. de Fornicatione, &c.*

a *Al. aliis.* b *C. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Later. p. 12. cap. 4.* c *al. si sponsæ.* d *Cap. 2. eod. tit. in 2. compilat.* e *Cap. 3. eod. tit. in 2. comp. Pra aliis vid. Sot. 4 sent. dist. 37. q. 1. art. 3.* f *Cap. 4. eod. tit. in 1. comp.* g *rescribimus.*

incestûs facilè prosilirent, si suo judicio crederent, per judicium Ecclesiæ concurrendum. Rumor autem vicinia non adeò est judicandus validus, quod nisi rationabiles *a* & fide dignæ probationes accedant, possit bene contractum matrimonium irritari. *b*

CAP. VI.

¶ Affinitas superveniens non dissolvit sponsalia de præsenti.

Innocentius III. *Præposito Magdeburgensi. (an. 1212.)*

DIscretionem *c* tuam : [1 & 3.] ¶ Sanè ex parte tuâ fuit propositum, quòd quidam cum muliere quâdam legitimè per verba de præsenti contraxit, quam postmodum à se cognitam, cuidam consanguineo suo ipsâ, licèt invitâ, matrimonii solennia celebravit : sed mulier quàm citò fuit reddita libertati, aufugit ab eo, & se priori viro restitui postulavit. Nos igitur inquisit. t. t. respond. quòd & viro pro tam turpi facinore gravis est pœnitentia injungenda, & mulier propter publicam *d* honestatem est monenda solicitè, ut nec primum repetat, cujus consanguineus eam licèt invitam cognovit : nec redeat ad secundum, cui non potest propter *e* reatum adulterii commisceri : sed in continentia maneat, donec prior fuerit viam universæ carnis ingressus. Quòd si forsitan ad id induci nequiverit, vir prior cogatur redire ad ipsam, & maritali eam affectione tractare : cùm adulterium ei non possit objicere, qui eam adulteràndam tradidit, præsertim invitam. Nam & si secundùm * Evangelicam veritatem nunquam nisi propter fornicationis *f* causam, aut vir uxorem, aut uxor possit dimittere virum : non tamen semper propter causam eandem vel uxor virum, vel vir dimittere potest uxorem, cùm possit exceptione, vel replicatione legitimâ impediri. Sed nec affinitas, quæ post contractum legitimè *g* matrimonium inter virum & uxorem iniquè contrahitur, ei debet officere, quæ hujusmodi iniquitatis particeps non existit *h*, cùm suo jure non debeat sine sua culpa privari : quanquam à quodam prædecessore nostro dicatur in simili casu fuisse distinctum, utrùm incestus vel adulterium manifestum fuerit, an occultum : aliis afferentibus inter gradum proximum & remotum esse potiùs distinguendum.

[1 *In Domino commendamus, quòd in his quæ dubia reputas vel obscura, sedem consulis Ap. ut in eis de cætero ipsius auct. procedas.*]

CAP. VII.

¶ Copula carnalis habita cum puella septem annorum, dirimit matrimonium postea contractum cum consanguinea. h. d. secundùm unum intellectum.

Idem *Bisuntinen. Archiepiscopo. (an. 1212.)*

FRaternitati *i* tuæ : [1 & 3.] ¶ Divortii sententiam approbamus, quam in eum canonicè promulgâsti, qui illam sibi postea copulare præsumpsit, cujus anteà sororem adhuc septennem contractis sponsalibus extraordinariâ libidine noscitur polluisse.

[1 *Super tribus capitulis sed. Apost. consulenti, ad cujus consilium est in rebus dubiis à cunctis fidelibus recurrendum, scriptis præsentibus respondemus. In primo*]

CAP. VIII.

¶ Affinitas causata ex copula illicita, rumpit sponsalia præcedentia, & privat facultate contrahendi matrimonium.

Idem *Episcopo Gerunden. a (an. 1212. Romæ in Hispan.)*

EX literis *b* fraternitatis tuæ accepimus, quòd G. lator earum matrem puellæ, quam intra nubiles annos desponsaverat in uxorem, carnaliter sæpè cognovit, & post carnali commixtione puellam tractavit adultam : [1 & infrà.] ¶ Nos autem eidem viro pœnitentiam injungi fecimus pro peccato, consult. t. respondentes, quòd eis ab invicem separatis, mulier alteri viro non nubat, si postquam novit viri & matris delictum, ei non erubuit commisceri. Vir etiam & mater mulieris nunquam debent ad alias nuptias convolare, sed semper continentiam servare tenentur, & enorme defiere delictum, quod pro tam *c* nefanda libidine contraxerunt, præsertim si circa personas hujusmodi de lapsu carnis minimè timeatur.

[1 *Unde ipsius viri animæ provideris humiliter postulâsti, & utrum multeri ad secundas nuptias eo vivente liceat convolare, cùm hoc factum publicum & notorium habeatur.*]

CAP. IX.

¶ Idem quoad titulum dicit, quod decretalis supr. proxima.

Idem *Archiepiscopo Magdeburgen. (an. 1212.)*

VEniens *d* ad Apostolicam sedem E. Laicus nobis proposuit, quòd cùm tempore infantiæ suæ quandam puellam se ducturum juraverit in uxorem, quam citò ad legitimam pervenisset ætatem, pater puellæ confœderatione hujusmodi fidejussorum obligatione hinc inde firmatâ, eum in propria domo recepit, & nutrivit insimul cum puella : deinde ex conversatione diutina, sorori puellæ carnaliter se conjunxit : tandem amicorum suorum devictus instantiâ, quam juraverat, in uxorem accepit : & nuptiis celebratis, quando se illi opportunitas ingerebat, cognoscebat utramque. Verùm licèt in præsentia tuâ super hoc fuerit accusatus, convinci tamen non potuit, nec suum voluit confiteri delictum : nunc autem reversus ad cor, pœnitens de commissis, salutis suæ consilium requirit impendi. Cùm igitur non tantùm à malo, sed ab omni specie mali præcipiat Apostolus *e* abstinere : mandamus, quatenus prædicto E. pro hujusmodi enormitatis excessu, injunctâ pœnitentiâ competenti, consulas ei, monens illum salubriter, & inducens, ut de cætero abstineat ab utraque.

CAP. X.

¶ Affinitas superveniens non dissolvit matrimonium.

Idem *Archiepiscopo Strigonien. (an. 1212.)*

TUæ fraternitatis *f* devotio postulavit, utrùm is, qui cum sorore legitimæ conjugis fornicatur, cum uxore possit postmodum commorari, & exigere debitum, ac solvere requisitus. Nos igitur respondemus, quòd uxor ut à commixtione viri abstineat propter publicam honestatem, & in continentia maneat, donec vir viam universæ carnis ingressus fuerit, diligentiùs est monenda. Quòd si fortè commonitioni parere recusans talis fuerit, ut de lapsu timeatur ipsius, vir ejus poterit & debebit cum Dei timore debitum ei solvere conjugale : cùm affinitas post matrimonium iniquè contracta, illi nocere non debeat, quæ iniquitatis particeps non existit.

CAP. XI.

¶ Summatum est supr. capitulo proximo.

Gregorius IX. *Episcopo Pictavien. g (an. 1236.)*

JOrdanæ *h* mulieris petitio continebit, quòd I. Laicus cum ipsâ, quæ nondum decimum ætatis suæ annum compleverat, per verba de futuro contraxit, & eâ

a *Probabiles, in aliquot Cod.* b *Bald. in l. 1. C. de prob. & l. ea quidem. C. de accus.* c *C. 1. eod. tit. in 3. comp.* d *Vid. Conc. Trid. sess. 24. de reform. matr. c. 3.* e *prater.* * *Matth. 19. Marc. 10. Luc. 16.* f *Vid. Conc. Trid. sess. 24. de sacr. matr. in princ. & can. 7.* g *legitimum.* h *existat.* i *Cap. 2. eod. tit. in 3. comp. Sot. 4 sent. dist. 41. quæst. un. art. 2. versic. quid si objicias.*

a *Gerundinen. al. Fertindinen. al. Graden.* b *C. 3. eod. tit. in 3. comp. vide Tabiensem in summa, verbo sponsalia. §. 9. in quarto modo.* c *Dictio, tam, deest in aliquot antiquis, ac etiam recentiorib. codicib. magis emendatu.* d *C. 4. eod. tit. in 3. comp. vide Covarr. 4. decr. par. 1. c. 5. non longè à principio.* e *1. Thess. 5.* f *C. 3. de consang. & affin. in 3. compil.* g *Pictavensi.* h *Vide quæ citavi in cap. à nobis, & c. fin. supr. de despons. impub.*

intra ejusdem anni spatium carnaliter cognitâ, matrem ipsius sibi matrimonialiter copulare, & ad damnatæ commixtionis amplexus procedere non expavit : [& ℣.] ¶ Quare præfata I. supplicavit, ut cùm carnis stimulis resistere nequeat, sibi (ne jure suo sine sua propria culpa frandetur) providere salubriter dignaremur. Eapropter mandamus, quatenus (si res ita se habet) utrumque ipsorum ad vovendam perpetuam continentiam attente moneas & inducas : & si ad eam induci nequiverint, memoratum I. (injunctâ ei primitùs pro commisso incestu pœnitentiâ competenti) ut eidem cohabitet, & conjugale debitum reddat exactus, Ecclesiasticâ censurâ compellas.

DE CONSANGUINITATE ET AFFINITATE.

TITULUS XIV.

CAP. I.

¶ Separatur matrimonium contractum inter affines primi generis, & quarti gradûs.

Alexander III. *Cafien.* a *Abbati.* (*an. 1172.*)

EX literis *b* tuis accepimus, quòd cùm quidam secretò quandam viduam subarrasset, & carnaliter cognovisset : [1 & ℣.] ¶ Tandem cùm vir paratus esset eam in conspectu Ecclesiæ subarrare, subrexerunt duo proponentes, quòd iste, qui eam subarrare volebat, priorem virum quarto gradu consanguinitatis attingit, unus autem ita le audivisse juravit, alius noluit id juramento firmare : [2 & ℣.] ¶ Nunc quæstio prima revixit, & juraverunt duo coram Archipresbytero Bumbarolæ *c*, quòd primus vir fuit superstiti quinto consanguinitatis gradu conjunctus. Quocirca mandamus, quatenus utramque partem ante tuam præsentiam convoces, & facias testes coram te jurare : [3 & ℣.] ¶ Inquisitâ verò diligentius veritate, si per testes circumspectos omni exceptione majores inveneris, quòd primus vir superstitem quarto gradu consanguinitatis attingit *d*, non differas divortii sententiam promulgare : æquè enim (ut canones dicunt) abstinendum est à consanguineis *e* uxoris, ut propriis. Cæterum tuam prudentiam volumus non latere, quòd non sunt causæ matrimonii tractandæ per quoslibet, sed per judices discretos, qui potestatem habeant judicandi, & statuta canonum non ignorent.

[1 *Et cohabitasset cum ea per annum, Medualdum virum mulieris traxit in causam, proponens quòd illam in potestate sua positam quasi fornicariam cognovisset : tunc vir & mulier quasi juramento firmaverunt, quòd ab anno alter & plus in alterius copulam consenserat maritalem, & de cætero sicut vir & mulier habiterent insimul. Cum autem nec juramentum, nec fidem procurator habuit, exigit eam publicè subarrari. quod*]

[2 *Et ob hoc licèt ille præfatam mulierem subarrare distulerit, minimè tamen ab ejus cohabitatione discessit. Processu verò temporis ad instantiam Medualdi præfatus vir publicè matrimonium celebravit, & postmodum fere per annum cum uxore permansit.*]

[3 *Adhæc inquirat, à quibus & in quibus, & quando didicerint, quod testantur. Si verò post motam quæstionem didicerint, non est ad eorum dicta jam dictum matrimonium dissolvendum, similiter nec si ab accusatoribus matrimonii didicerint.*]

CAP. II.

¶ Affinitas superveniens, de qua saltem constat per famam, solvit sponsalia de futuro.

Urbanus III. *Burdegalen. Archiepisc.* (*an. 1186.*)

SUper eo *a*, quòd juvenem asseris puellam quandam nondum nubilem fide interpositâ desponsâsse, quæ jam facta nubilis eum repetit, & ille excipit dicens, se non debere eam ducere, pro eo quòd postquam puellam affidavit eandem, carnaliter propinquam ipsius cognovit : Inquisitione t. t. respond. quòd si manifestum est juvenem cognovisse propinquam prædictæ puellæ, vel si non est manifestum, fama tamen loci hoc habet, cùm esset sponsa tantummodo de futuro, idem ab ejus impetitione debet absolvi.

CAP. III.

¶ Si dispensatur cum aliquo, ut possit contrahere in certo gradu, aliàs prohibito, requiritur, quòd uterque contrahentium tertio gradu distet à stipite, præsertim si hoc habet consuetudo.

Cœlestinus III. (*an. 1195.*)

QUod *b* dilectio : [& ℣.] ¶ Quæsivisti, utrùm is qui à stipite per descendentem lineam, sexto vel septimo gradu distat, possit ei, quæ ex altera parte per lineam descendentem ab eodem stipite, secundo vel tertio gradu distat, matrimonialiter copulari, propter indulgentiam Apostolicæ sedis Legati, quâ permissum est hominibus terræ illius in sexto gradu conjungi ? Quod videtur posse fieri secundùm regulam, quâ dicitur : Quoto gradu quis distat à stipite, & à quolibet, per aliam lineam descendentium ab eodem : cùm tamen de consuetudine terræ, si quando talis casus emerserit, incolæ propter proximiorem gradum conjunctos separent, & impediant copulari volentes. Nos itaque respondemus, quòd indulgentia illa sic est intelligenda, quod uterque conjungendorum distet à stipite sexto gradu. Si verò alter sexto vel septimo gradu distat à stipite, alter autem secundo vel tertio, conjungi non debent : unde in hac parte consultiùs duximus multitudini & observatæ consuetudini deferendum, quàm aliud in dissensionem & scandalum populi statuendum, quàdam adhibitâ novitate.

CAP. IV.

¶ Infideles conjuncti in gradu prohibito à lege canonica, post baptismum non separantur.

Innocentius III. *Archiepiscopo & Capitulo Tiren.* c (*an. 1210.*)

DE *d* infidelibus ad fidem conversis, utrùm si ante conversionem suam secundùm legis veteris institutа, circa gradus consanguinitatis à canone denotatos conjuncti fuerint, separari debeant post baptismum : Consul. t. duximus respondendum, quòd matrimonium sic contractum, non est post baptismi lavacrum separandum, cùm à Judæis Dominus requisitus, si liceret uxorem ex quacunque causa dimittere, ipsis respondit : [*Quos Deus* e *conjunxit, homo non separet :*] per hoc innuens esse matrimonium inter eos.

CAP. V.

¶ Consanguinei mariti cum consanguineis uxoris licitè contrahunt. hoc primò. *In gradibus prohibitis non possunt matrimonia contrahi, etiamsi hoc habeat consuetudo.* hoc secundo.

Idem *Rosan.* f *Archiepisc.* (*an. 1210. Romæ in Issaum.*)

QUòd *g* super his : [1 & ℣.] ¶ Super eo igitur, quòd pater & filius cum matre & filia, & duo cognati cum duabus cognatis, avunculus & nepos cum duabus sororibus contrahunt matrimonia *h*, taliter tibi duximus respondendum, quòd licèt omnes consanguinei viri sint affines uxoris, & omnes consanguinei uxoris sint viri affines : inter consanguineos tamen uxoris & viri, ex eorundem, scilicet viri & uxoris conjugio, nulla prorsus affinitas est contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. Ne autem *a* inter gradus prohibitos matrimonium contrahatur, debes publicè inhibere, & præsumptores Ecclesiasticâ districtione punire, non obstante consuetudine, quæ dicenda est potiùs corruptela.

[1 *Articulo, qui tibi aliquam dubitationem inducunt, nostrum ducis consilium requirendum, & ad ea exequenda, quæ officium expostulant pastorale Ap. Sed. procuras auxilium invocare, solicitudinem tuam dignis in Domino laudibus commendamus, & postulationibus tuis grato animo respondemus. Significasti siquidem nobis, quòd in diœc. tua pater & filius, & matrem & filiam, duo cognati duas cognatas, avunculus & nepos duas sorores ducunt in conjuges, & maritus & uxor simul baptizant puerum alienum. Quidam præterea tua diœc. infra tertium & septimum gradum consanguinitatis se contingentes ad invicem matrimonium contrahunt, quæ sibi licere de antiqua consuetudine asserentes.*]

CAP. VI.

¶ Non valeat dispensatio obtenta à Papa super matrimonio inter consanguineos contracto, si ibi causa falsa sit expressa, nisi postea eam Papa confirmaret. h. d. secundùm verum & communem intellectum.

Idem : (*an. 1210. Roma.*)

QUia *b* circa : [& *infrà.*] ¶ Porrò de nobili viro N. pro cujus dispensatione, indulgentiâ scilicet remanendi cum ea, quæ ipsum quinto consanguinitatis gradu contingit, à sed. Apost. obtinendâ, falsa nobis causa fuerat allegata, proles videlicet : Cùm tamen ante dispensationem obtentam unica filia, quam habebat, viam fuerit universæ carnis ingressa, prout tua consultatio continebat : dissimulare poteris, ut remaneant in copula sic contracta, cùm ex separatione (sicut asseris) grave videas scandalum imminere.

CAP. VII.

¶ Testes, qui de consanguinitate deponunt, computationem debent à stipite vel germine incipere.

Idem.

TUa nos *c* duxit Fraternitas consulendos, utrùm illorum sufficiat testimonium ad matrimonium dirimendum, qui consanguinitatis gradus ab avunculo & nepote, videlicet fratris filio, vel sororis inceperint computare ? Nos igitur inquis. t. t. r. quòd cùm conjugium multum favoris obtineat, testes, qui ad divortium celebrandum producti consanguinitatis gradus computant, à stipite debent incipere, id est, à parentibus vel germanis, & sic per ordinem distinguere gradus, nominibus propriis, vel æquipollentibus indiciis designando personas, præsertim cùm sæpius testimonium perhibeant de auditu : quod quia minùs est validum, non est in articulo hujusmodi nimium laxanda facultas : quùm quâ ratione computationem inciperent à secundo, eâdem ab ulterioribus inchoarent.

CAP. VIII.

¶ In secundo & tertio affinitatis genere tollitur prohibitio, quæ olim erat in matrimonio contrahendo. Similiter tollitur prohibitio de fœbole suscepta ex secundis nuptiis, quæ olim non poterat contrahere cum cognatione prioris viri. Et prohibito conjugii ultra quartum consanguinitatis & affinitatis gradum non extendi.

Idem *in Concilio generali.* (*an. 1216. Romæ.*)

NOn *a* debet reprehensibile judicari, si secundùm varietatem temporum, statuta quandoque varientur humana, præsertim cùm urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit : quoniam ipse Deus ex his, quæ in Veteri Testamento statuerat, nonnulla mutavit in Novo. Cùm ergo prohibitiones de conjugio in secundo & tertio affinitatis genere minimè contrahendo, & de fœbole susceptâ ex secundis nuptiis, cognationi viri non copulandâ prioris, & difficultatem frequenter inducant, & aliquando periculum pariant animarum, cùm cessante prohibitione, cesset effectus : constitutiones super hoc editas, sacri approbatione Concilii revocantes, præsenti constitutione decernimus *b*, ut sic contrahentes de cætero liberè copulentur. Prohibitio *c* quoque copulæ conjugalis quartum consanguinitatis & affinitatis gradum de cætero non excedat : quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque gravi dispendio hujusmodi prohibitio generaliter observari. Quaternarius verò numerus benè congruit prohibitionis conjugii corporalis, de quo dicit Apostolus : *d* [*Quòd vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier : neque mulier habet potestatem sui corporis, sed vir :*] quia quatuor sunt humores in corpore, qui constant ex quatuor *e* elementis. Cùm ergo jam usque ad quartum gradum prohibitio conjugalis copulæ sit restricta : eam ita volumus esse perpetuam, non obstantibus constitutionibus super hoc dudum editis, vel ab aliis, vel à nobis : ut si quis contra prohibitionem hujusmodi præsumpserit copulari, nullâ longinquitate defendatur annorum : cùm diuturnitas temporum non minuit peccatum, sed auget : tantoque sunt graviora crimina, quantò diutiùs infelicem animam detinent alligatam.

CAP. IX.

¶ Distans à stipite quarto gradu vel citeriori, cum distante quinto, vel ulteriori contrahere potest. h. d. cum glossa.

Gregorius IX. (*an. 1232. Romæ.*)

VIr, qui à stipite *f* quarto gradu, & mulier, quæ ex alio latere distat quinto, secundùm regulam approbatam, quâ dicitur : Quoto gradu remotior differt *g* à stipite, & à quolibet per aliam lineam descendentium ex eodem : licitè possunt matrimonialiter copulari.

DE FRIGIDIS *h* ET MALEFICIATIS, ET IMPOTENTIA COEUNDI.

TITULUS XV.

CAP. I.

¶ Si marito provocante ad divortium, & se impotentem asserente, mulier hoc idem fatetur, servatâ solemnitate canonicâ matrimonium indissolubile dirimitur : sed si decipiatur Ecclesia, primum matrimonium reparatur : si verò muliere agente vir asserat se potentem, nisi per aspectum corporis, vel alio indubitato modo convincatur, mulier non auditur : sed si vir hoc idem confitetur vel convincitur, matrimonium separatur, & mulieri contrahendi licentia datur. h. d. secundùm Hostiensem.

Ex Bocardico lib. 18.

ACcepisti *i* mulierem, & per aliquod tempus habuisti, per mensem, aut per tres, aut per an-

---

a *Cassinens. al. Calsin.* b *C. 2. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Later. sub Alexand. III. p. 6. c. 32.* c *Plombadæ.* d *contingit.* e *In 7. Codicibus manuscriptis : à consanguineis uxoris & propriis.*

a *C. 1. eod. tit. in 2. comp.* b *Ca. 2. eod. tit. in 2. comp. Hodiè tenendum est, quod decrevit Conc. Later. sub Innoc. III. quod refertur ℣. hoc tit. cap. non debet. Adde quæ duximus in tractatu cognationis.* c *Tiron. al. Tirens. al. Turonensi.* d *C. 1. eod. tit. in 3. comp. vide Magist. sent. 4. dist. 39. & ibi D. Thom. q. 2. art. 2.* e *Genes. 2. Matth. 19. Marc. 10.* f *Rossanen al. Rosamen. al. Pisan.* g *C. 2. eod. tit. in 3. comp.* h *al. matrimonialiter, tolister tibi, &c.*

a *Vide Conc. Trid. sess. 24. de reform matr. can. 6.* b *Quantum ad contrahendum vel non intra gradus prohibitos attinet, tene decis. c. non debet. ℣. eod.* c *C. 2. eod. tit. in 4. comp. & quatenus agitur de testimonio de auditu, vide Gravettam de antiquit. temp. part. 1. circa finem, vers. visa de fama, num. 304. cum multis seq. adde text. in c. licèt ex quadam. Sup. de testib.*

tur. h. d. iste textus, qui quotidie allegatur, & est singularis in materia sua.

Idem *in Concilio generali.* (*an. 1216. Roma.*)

NOn *a* debet reprehensibile judicari, si secundùm varietatem temporum, statuta quandoque varientur humana, præsertim cùm urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit : quoniam ipse Deus ex his, quæ in Veteri Testamento statuerat, nonnulla mutavit in Novo. Cùm ergo prohibitiones de conjugio in secundo & tertio affinitatis genere minimè contrahendo, & de fœbole susceptâ ex secundis nuptiis, cognationi viri non copulandâ prioris, & difficultatem frequenter inducant, & aliquando periculum pariant animarum, cùm cessante prohibitione, cesset effectus : constitutiones super hoc editas, sacri approbatione Concilii revocantes, præsenti constitutione decernimus *b*, ut sic contrahentes de cætero liberè copulentur. Prohibitio *c* quoque copulæ conjugalis quartum consanguinitatis & affinitatis gradum de cætero non excedat : quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque gravi dispendio hujusmodi prohibitio generaliter observari. Quaternarius verò numerus benè congruit prohibitionis conjugii corporalis, de quo dicit Apostolus : *d* [*Quòd vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier : neque mulier habet potestatem sui corporis, sed vir :*] quia quatuor sunt humores in corpore, qui constant ex quatuor *e* elementis. Cùm ergo jam usque ad quartum gradum prohibitio conjugalis copulæ sit restricta : eam ita volumus esse perpetuam, non obstantibus constitutionibus super hoc dudum editis, vel ab aliis, vel à nobis : ut si quis contra prohibitionem hujusmodi præsumpserit copulari, nullâ longinquitate defendatur annorum : cùm diuturnitas temporum non minuit peccatum, sed auget : tantoque sunt graviora crimina, quantò diutiùs infelicem animam detinent alligatam.

CAP. IX.

¶ Distans à stipite quarto gradu vel citeriori, cum distante quinto, vel ulteriori contrahere potest. h. d. cum glossa.

Gregorius IX. (*an. 1232. Roma.*)

VIr, qui à stipite *f* quarto gradu, & mulier, quæ ex alio latere distat quinto, secundùm regulam approbatam, quâ dicitur : Quoto gradu remotior differt *g* à stipite, & à quolibet per aliam lineam descendentium ex eodem : licitè possunt matrimonialiter copulari.

DE FRIGIDIS *h* ET MALEFICIATIS, ET IMPOTENTIA COEUNDI.

TITULUS XV.

CAP. I.

¶ Si marito provocante ad divortium, & se impotentem asserente, mulier hoc idem fatetur, servatâ solemnitate canonicâ matrimonium indissolubile dirimitur : sed si decipiatur Ecclesia, primum matrimonium reparatur : si verò muliere agente vir asserat se potentem, nisi per aspectum corporis, vel alio indubitato modo convincatur, mulier non auditur : sed si vir hoc idem confitetur vel convincitur, matrimonium separatur, & mulieri contrahendi licentia datur. h. d. secundùm Hostiensem.

Ex Bocardico lib. 18.

ACcepisti *i* mulierem, & per aliquod tempus habuisti, per mensem, aut per tres, aut per an-

---

a *Cap. 3. eod. tit. in 4. comp* b *decrevimus.* c *Vide B. Thom. 4. sent. d. 40. q. 1. art. 4.* d *1. Cor. 7.* e *In Concilio & aliquot vetustis, quod constat ex quatuor elementis.* f *Vide citatos in cap. præcedenti.* g *distat.* h *De materia hujus tit. vide Magist. l. 4. sent. dist. 34. vid. doct. & B. Th. q. 1.* i *c. 1. eod. tit. in 1. comp. vide Durandum 4. sent. quæst. 34. q. 2. & plenius ibi Sotum q. 1. art. 2. it. Burchard. L. IX. Decret. c. 40.*

num: & nunc primùm dixisti te esse frigidæ naturæ, ita ut non potuisses coire cum illa, nec cum aliqua alia: si illa, quæ uxor tua esse debuit, eadem affirmat quæ tu dicis, & probari potest per verum judicium, ita esse ut dicitis, separari potestis, eâ tamen ratione, ut si tu post aliam acceperis, reus perjurii dijudiceris *a*: & iterùm post peractam pœnitentiam priora connubia reparare debebis. Illa autem *b* si prior post annum, aut dimidium, ad Episcopum, aut ejus Missum proclamaverit, dicens, quòd non cognovisses eam, tu autem contrarium affirmas, tibi credendum est, eò quòd caput es mulieris: quia si proclamare voluit, cur tamdiu tacuit? Cito enim & in parvo tempore scire potuit, si secum coire potuisses. Si autem statim in ipsa novitate post mensem, aut duos, ad Episcopum, aut ejus Missum proclamaverit, dicens, Volo esse mater, volo filios procreare, & ideo maritum accepi: sed vir, quem accepi, frigidæ naturæ est, & non potest illa facere, propter quæ illum accepi: si probari potest per rectum judicium, separari potestis: & illa si vult, nubat in Domino.

CAP. II.

¶ Impotens ad copulam, est impotens ad contrahendum matrimonium, sive sit impedimentum ætatis, sive naturæ.

Alexander III. *Ambianen. e Episcopo.*
(an. 1180.)

Quod *d* sedem: [*1 & infrà.*] ¶ Sicut puer, qui non potest reddere debitum, non est aptus conjugio: sic qui impotentes sunt, minimè apti ad contrahenda matrimonia reputantur.

[*1 Apostolicam consuluisti super his, quæ tibi dubia existunt, gratum gerimus & acceptum & tua exinde f. non parum commendanda videtur. Ex tua siquidem parte nobis est intimatum, quòd quædam mulier tui Episcopatûs cuidam viro nupserit, asserens quòd ob utriusque inguinis rupturam genitalia ejus abscissa fuissent, nec dum ab eo cognita fuisset, qui utique factus leprosus se pariter & sua domui reddidit infirmorum. Mulier verò ad domum patris reversa, sicut asserit juvenis, alii viro nubere desiderat, & confingalis affectu conjungi. Unde licet Roman. Ecclesia non consueverit propter talem infirmitatem, vel propter alia maleficia legitimè conjunctos dividere, si tamen consuetudo generalis Gallicana Ecclesia habet, ut hujusmodi matrimonium dissolvatur: nos patienter tolerabimus, si secundùm eandem consuetudinem eidem mulieri, cui voluerit nubendi in Domino concesserit facultatem.*]

CAP. III.

¶ Naturale impedimentum ad coitum, irreparabile arte Medicorum, matrimonium impedit.

Idem. *(an. 1180.)*

Ex literis *e* tuis accepimus, quòd quidam sedecim annorum, quandam annorum tredecim duxit uxorem: qui cùm debitum reddere non posset, mulier tam gravem infirmitatem contraxit, ut omnino viro sit facta inutilis, & instrumentum ejus impeditum, ita quòd vir ei commiscere non potest. Respondemus igitur, quòd si vitium illud mulier à natura contraxit, nec ope Medicorum poterit adjuvari, viro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem.

CAP. IV.

¶ Contrahens scienter cum impotenti ad copulam, ab ea non separatur.

Lucius III. *(an. 1181.)*

Consultationi *f* tuæ, quâ nos consuluisti, utrùm fœminæ clausæ, impotentes commisceri maribus, matrimonium possint contrahere? & si contraxerint, an debeat *a* rescindi? Taliter respondemus, quòd licèt incredibile videatur, quòd aliquis cum talibus contrahat matrimonium: Romana tamen Ecclesia consuevit in consimilibus judicare, ut quas tanquam uxores habere non possunt, habeant ut sorores.

CAP. V.

¶ Si de impotentia coëundi constet, statim matrimonium separatur: aliàs cohabitabunt conjuges per triennium: & si cum septima manu propinquorum jurant, quòd dederunt operam carnali copulæ, & non potuerunt conjungi, statim separantur. Ita communiter statuatur.

Cœlestinus III. *(an. 1195.)*

Laudabilem *b*: [*& infrà.*] ¶ Requisisti, quantum tempus indulgendum sit naturaliter frigidis ad experientiam copulæ nuptialis: [*1 & 2.*] ¶ Nos verò in præsenti consultatione sentimus, ut à tempore celebrati conjugii, si frigiditas priùs probari non posset, cohabitent per triennium: quo elapso, si nec tunc cohabitare voluerint, & juxta decretum Gregorii *c* mulier per judicium de viro probare potuerit, quòd cum ea coire non possit, accipiat alium: si autem ille aliam acceperit, separentur. Quòd si ambo consentiant simul esse, vir eam, etsi non ut uxorem, saltem habeat ut sororem. Si autem, quod nunquam se invicem cognoverint, ambo fatentur, cum septima manu propinquorum, vel vicinorum bonæ famæ (si propinqui defuerint) tactis sacrosanctis Evangeliis, uterque jurejurando dicat, quòd nunquam per carnis copulam una caro effecti fuissent & tunc videturi, quòd mulier valeat ad secundas nuptias convolare. Verum si ille aliam duxerit, tunc hi qui juraverant, rei perjurii teneantur, & peractâ pœnitentiâ cogantur ad connubia priora redire.

[*2 In quâ si defecerint separentur.*]

CAP. VI.

¶ Propter arctationem mulieris, si apparet, quòd præter divinum miraculum absque periculo corporali habilis reddi non possit, separatur matrimonium: redintegratur tamen, si postea appareat Ecclesiam fuisse deceptam.

Innocentius III. *Altissiodoren. Episcopo.*
(an. 1212.)

Fraternitatis tuæ literas *d* recepimus, continentes quòd O. mulier cuidam viro matrimonialiter nupsit, cum quo per multos annos morata, non potuit carnaliter ab ipso cognosci. Licèt autem per Archipresbyterum tuum super hoc fuisses edoctus, tu tamen volens habere certitudinem pleniorem, quasdam matronas suæ parochiæ providas & honestas, ad tuam præsentiam evocâsti, districtè illis injungens, sub periculo animarum, ut mulierem ipsam prudenter inspicerent, & perquirerent diligenter, utrùm idonea esset ad viriles amplexus: quæ tandem in fide suâ tibi asseruêre constanter, quòd eadem nunquam poterat esse mater, aut conjunx, tanquam cui naturale deerat instrumentum: unde inter ipsam & virum divortium celebrâsti, mulierem inducens, ut ad religionem aliquam se transferret, perpetuam continentiam servatura: & viro licentiam tribuisti, ut uxorem duceret, quia pater fieri cupiebat. Contigit autem postea, quòd mulier inventi, qui seras hujusmodi referavit, & abjiciens continentiam, quam promisit, G. latori præsentium supernupsit. Quamvis igitur semiplenè nobis expresseris, quomodo dicta mulier se promiserit continentiam servaturam, utrùm videlicet simplici verbo, an voto solemni:

a *Judiceru.* b *In aliquot manuscr. post annum & dimidium, quam lectionem videtur agnoscere glossa. in verbo, tacuit.* c *Ambien.* d *C. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 50. c. 28. vide Sylvestrum in summa, verbo, matrimonium. q. 16.* e *C. 1. eod. tit. in 2. comp. vide Thom. 4. sent. dist. 34. q. 1. art. 2.* f *C. 2. eod. tit. in 2. comp.*

a *Debeant.* b *C. 3. eod. tit. in 2. comp.* c *Gregorii ad Joan. Ravennatem Episcopum, ut refert Burch. l. 9. decr. c. 40. & Ivo p. 8. c. 178. & Pannorm. lib. 6. c. 4. sive c. 115.* d *C. un. eod. tit. de impot. coëundi. in 3. comp. vid. B. Thom 4. sent. dist. 34. q. 1. art. 2. vide Hostien. in summ. tit. de frigid. & malefic. §. qualiter & quando.*

utrumve ad religionem transierit, ut promisit, an contra promissionem suam *a* in domo remanserit, & qualiter terras illas fecerit resetari, utrum videlicet artificio Medici, an concubitu viri, seu alio quolibet modo? Nos tamen perspicaciter attendentes, quòd impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter divinum miraculum per opus humanum absque corporali periculo potuit removeri: sententiam divortii per errorem licèt probabilem novimus esse prolatam, cùm pateat ex postfacto, quòd ipsa cognoscibilis erat illi, cujus simili commiscetur: & ideo inter ipsam & primum virum dicimus matrimonium extitisse: quare inter eam & præfatum Guil. matrimonium non esse censemus, eosque præcipimus ab invicem separari. Et si prædicta mulier ad religionem transivit [sicut asserit *b* promisisse] primus vir, qui non cognovit eandem, cum ea remaneat, cum qua postmodum Ecclesiæ auctoritate contraxit: alioquin eâ dimissâ debet ad illam redire, cum qua primò contraxit, nisi se voto mulier illa constrinxerit ad continentiam observandam, ut intelligatur per hoc cum præfato Guil. fornicata fuisse: vel nisi se fornicatio modo alii viro miscuerit, ut primus vir prætextu fornicationis, ejus velit consortium declinare: nam si tantùm simplici verbo se promisit continentiam servaturam, & postea in conspectu Ecclesiæ nupsit memorato Guil. quamdiu articulus iste dubitabilis erat, præsumi non debet, quòd fornicaretur cum illo, sed amodò non debet cum illo aliquatenus remanere. Per hæc *c* autem quæstionem illam noveris esse solutam, quâ quærirut, utrum ea, quæ adeò arcta est, ut nulli possit carnaliter commisceri, nisi per incisionem, aut alio sibi modo *d* violentia inferatur, non solummodo levis, sed fortè tam gravis, ut ex ea mortis periculum timeatur, ad matrimonium contrahendum debeat idonea perhiberi. Similiter illa, quæ viro, cui nupserat, adeò arcta est, ut nunquam ab eo valeat defloràri: si ab eo sit per judicium Ecclesiæ separata, & nubat alteri, cui arcta non sit, & per frequentem usum secundi, reddatur etiam apta primo: utrùm ad eum redire debeat, cum quo priùs fœdus inierat conjugale. De talibus autem non est facile judicandum: cùm finale judicium pendeat ex futuro.

CAP. VII.

¶ Si uxor dicit virum, cui cohabitavit per triennium, non habere potentiam coëundi, eis hoc jurantibus cum septima manu propinquorum, matrimonium separatur. h. d. inhærendo verbis literæ.

Honorius III. *e (an. 1220.)*

Literæ vestræ nobis transmissæ continebant, quòd cùm causa matrimonii, quæ inter M. mulierem & A. ejus virum vertitur, vobis fuisset ab I. Papa prædecessore nostro commissa, dicta M. proposuit, quòd cùm octo annis elapsis dicto A. fuisset matrimonialiter copulata, & diu cohabitâsset eidem, adhuc integra permanebat, eò quòd prædictus vir ejus non habebat potentiam coëundi: quare petebat divortium celebrari: prædictus verò A. fatebatur, quòd illam nunquam cognoverat, tamen se habere potentiam cognoscendi alias asserebat. Vos verò, ne id confiteretur in fraudem, à matronis bonæ opinionis, fide dignis, ac expertis in opere nuptiali, dictam fecistis inspici mulierem: quæ perhibuerunt testimonium, ipsam adhuc virginem permanere. Postmodum per Presbyterum, de cujus parochia vir extitit, fecistis inquiri, utrùm ipse aliquam cognovisset: nec per inquisitionem ipsam vobis constare potuit, aliquam esse carnaliter cognitam ab eodem. Muliere autem requirente divortium, & dicente, quòd mater esse volebat, & filios procreare: proponente verò viro, quòd paratus erat stare consilio Ecclesiæ, injunxistis eisdem, ut agerent pœnitentiam de commissis, & sic fortè placeret Deo *a*, qui matrimonii fuit institutor & auctor, ut opus matrimonii consummarent: qui post plures terminos ad vestram reversi præsentiam, consonâ voce dixerunt, quòd non poterant carnaliter commisceri. Quocirca mandamus, quatenus si ita est, & constiterit vobis, præfatum virum & mulierem, intra prædictos octo annos, per continuum triennium insimul habitâsse: ipsis cùm septima propinquorum manu firmantibus juramento, se commisceri carnaliter nequivisse, proferatis divortii sententiam inter eos.

a *Dictio, suam, deest in antiq. exemplaribus.* b *Hæc verba, sicut asserit promisisse, desunt in omnibus Vaticanis, habentur tamen in aliis paulò recentioribus & antiqua compilat.* c *al. per hoc autem.* d *al. aut alio simili modo, &c.* e *Si hanc decretalem intelligas juxta communem sensum, ut loquatur de eo qui per maleficia factus erat impotens ad congrediendum cum uxore, vide Sot. 4. sent. dist. 34. q. 1. art. 3.*

DE MATRIMONIO CONTRACTO CONTRA INTERDICTUM ECCLESIÆ.

TITULUS XVI.

CAP. I.

¶ Matrimonium contra interdictum Ecclesiæ, vel judicio factum seu contractum, propter hoc solum non dirimitur: imponitur tamen pœnitentia sic contrahentibus, & separantur, donec cognoscatur de causa interdicti. h. d. in effectu totus iste titulus.

Alexander III. *Paduan. Episcopo. (an. 1170.)*

Literæ *b*, quas tua nobis Fraternitas destinavit, expresse declarant, quòd cùm quidam sororem suam jam nubilem cuidam se daturum in uxorem eâ præsente & consentiente præstito juramento firmâsset: & illa non post multos dies dona & munera viri secundùm morem terræ sponte susceperit, ipsum tanquam proprium virum sæpè amplexata fuisset: tandem mortuo fratre, à proprio viri sui fratre se desponsari permisit, & quòd ab illo *c* cognita fuisset, mendaciter asseverat. Cumque prohibuisses publicè, ne cui illorum, vel alicui *d* se copularet, ipsa spretis monitis tuis, alii nubere non expavit: demùm cùm mulieri præcepisses, ut ad domum matris rediret, ipsa nostram audientiam appellavit: [*1 & 2.*] ¶ Mandamus, quatenus si est ita, præfatam mulierem (ne mandatum tuum contemptibile videatur) ad domum matris redire compellas, & impositâ sibi de tanto excessu pœnitentiâ condignâ, postquam in domo materna per mensem steterit, ad tertium reverti permittas.

[*1 Verùm quoniam solicitudini nostræ incumbit excessus & enormitates aliorum corrigere, & ad modum & formam rectitudinis revocare: f. t. p. a. f.*]

CAP. II.

¶ Sponsalia de futuro cum una etiam contra interdictum Ecclesiæ contracta, non habent dirimere matrimonium postea contractum cum alia.

Idem *Vigorien. & Baron. Episcopis. e (an. 1170.)*

Ex literis *f* Cantuarien. Archiepiscopi ad nos pervenit, quòd cùm G. de sancto Leodegario M. filiam suam absentem, cuidam R. nomine desponsâsset: [*1 & 2.*] ¶ Postea ortâ suspicione, quòd præfatus R. ad alia desideraret vota transire, ad examen fuit dicti Archiepiscopi causa perlata, qui sub anathematis interminatione prohibuit, ne antequam de præscripto negotio plenè constaret, vir

a *In uno Vaticano: si fortè placerent Deo, qui matrimonii fuit institutor & auctor, opus matrimonii consummarent, &c.* b *C. 2. eod. tit. in 1. comp.* c *ab eo.* d *alii: sed in antiquis, alicui.* e *Vuigoren. & Baton. al. Vigornien. & B. Sed ferè in om. manuscr. Vuiger. & Baton.* f *C. 3. eod. tit. in 3. comp.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad secunda vota transire: sed ipse præscriptâ prohibitione contemptâ, filiam G. in facie Ecclesiæ sibi solenniter copulavit uxorem: [2 & 3.] ¶ Cùm Archiepiscopus vellet de matrimonio primo cognoscere, dicta M. appellationis vocem emisit: cujus appellationi Archiepiscopus deferens, eidem sub excommunicationis interminatione districtiùs interdixit, ne cui nuberet, donec causa ipsa finem debitum sortiretur: ipsa tamen de remedio appellationis confisa, cuidam alii Gu. nomine nupsit: [3 & 5.] ¶ Mandamus, quatenus si nihil constiterit, quod impediat, præter consensum de futuro, qui inter præfatos *a* R. & M. asseritur præcessisse, secunda matrimonia inviolabiliter observanda sublato appell. obstaculo judicetis. Licèt enim contra interdictum Ecclesiæ ad secunda vota transire non debuerit, non est tamen conveniens, ut ob id solum sacramentum conjugii dissolvatur: alia *b* tamen pœnitentia eis debebit imponi, quia contra prohibitionem Ecclesiæ hoc fecerunt.

[1 *Post modicum tempus quibusdam ipsius mulieris consanguineis procurantibus, memoratus R. cum ea præsente verbis præsentis temporis contraxit, sicut dicitur, matrimonium. Fide hinc inde corporaliter præstitâ, quòd vir mulierem sicut uxorem legitimam de cætero exhiberet, & ipsa reverenter ei sine contradictione, sicut viro legitimo obediret, nihil, defuit, nisi solennitas in facie Ecclesiæ celebranda, quæ propter tempus Quadragesimæ tunc non potuit effectui mancipari.*]

[2 *Postmodum verò duabus mulieribus & viro coram Archiepiscopo constitutis, prædictus R. publicè confessus est, secum M. sicut superiùs dictum est, matrimonium contraxisse, & aliam S. Matildam pravâ quorundam suggestione seductum postmodum accepisse. Maria verò constanter asserut, quòd pater ejus non moverat de voluntate ejus querelam, dicens quod inter ipsam & præfatum R. receptâ solâ fide de contrahendo matrimonio nulla obligatio intercesserat: quam quia ipse non servaverat, servare minimè tenebatur: & ideò quam secundò acceperat, relinquebat. Cùm autem alia præfat. R. tanquam proprium virum sibi restitui postularet.*]

[3 *Et super hoc citata coram Archiepiscopo noluit, propter appellationem quam objecerat, apparere. Cum igitur absentibus partibus non videretur nobis negotium finiendum, ipsum experientiæ vestræ, de qua multum confidimus, committentes.*]

CAP. III.

¶ *Si hi, qui dicebantur consanguinei, contraxerunt contra præceptum Judicis, debent separari, donec de causa cognoscatur.*

Idem *Paduan Episcopo. (an. 1180.)*

De muliere *c*: [& *infra.*] ¶ Illos autem, qui pro consanguinitate prohibentur conjungi, & post contra interdictum Ecclesiæ se receperint, excommunicationi debes subjicere, donec tamdiu separentur, quousque legitimè cognoscatur, utrùm eorum matrimonium possit & debeat jure stare.

QUI FILII SINT LEGITIMI.

TITULUS XVII.

CAP. I.

¶ *Naturalis ex soluto genitus & soluta, legitimatur per subsequens parentum conjugium, etiam quoad hæreditatem.*

Alexander III. *(an. 1180.)*

Conquestus *d* est nobis H. quòd cùm quandam mulierem in uxorem acceperit, R. patruus mulieris ipsam exhæredare conatur, eo quòd

a *Præfatum.* b *aliqua, in recentioribus. nam in omnib. veteribus, alia, legitur.* c *C. 5. tit. de sponsi. 9. illat. in 1. comp. & post Concil. Lat. sub Alex. III. p. 6. c. 19.* d *C. 1. eod. tit. in 2. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 33. c. 3.*

ante desponsationem matris suæ nata fuerit, licèt postea pater mulieris præfatæ matrem ipsius acceperit in uxorem. Ideoque mandamus, quatenus si est ita, eam legitimam judicetis, prædicto R. inhibentes, ne dictæ mulieri hâc occasione super hæreditate paterna molestiam inferat, vel gravamen. Si autem contra hoc venire præsumpserit, eum *a* severitate Ecclesiasticâ percellatis.

CAP. II.

¶ *Separato matrimonio in facie Ecclesiæ contracto, filii geniti vel concepti ante sententiam sunt legitimi.*

Idem. *(an. eod.)*

Cum *b* inter I. virum, & T. mulierem divortii sententia canonicè sit prolata, filii eorum non debent exinde sustinere jacturam, cùm parentes eorum publicè sine contradictione Ecclesiæ inter se contradixisse noscantur. Ideoque sancimus, ut filii eorum, quos antè divortium habuerunt, & qui *c* concepti fuerant antè latam sententiam, non minùs habeantur legitimi, & quod in bona paterna hæreditario jure succedant, & de patrimonio facultatibus nutriantur.

CAP. III.

¶ *Statur verbo viri & mulieris, qui negant aliquem filium, nisi indicia & testibus probetur contrarium.*

Idem *Rothomagen. Archiepiscopo. (an. 1180.)*

Transmissæ *d* nobis tuæ literæ continebant, quòd cùm N. usque ad juventutem quendam puerum nutrivisset, uxore suâ M. tunc non desponsatâ sibi cohabitante, postmodum ipsam legitimè desponsavit, & filios sustulit ex eadem: quibus paternam hæreditatem petentibus, prædictus juvenis contradicit *e*, gerens se filium & hæredem, quamvis à vicinia, quæ ipsum filium eorum esse credebat, spurius diceretur: prædicti verò N. & uxor ejus præfatum juvenem spurium suum, aut legitimum filium esse negabant, sed dicebant, quòd eum pietatis intuitu nutrivissent. Cùm autem quæstio coram te mota esset, & prædictus juvenis, pro eo quòd juri stare nolebat, vinculo sit excommunicationis adstrictus: Consul. t. t. respond. quòd in tali casu standum est verbo viri & mulieris: nisi certis indiciis & testibus aliter constiterit, esse *f* filium juvenem memoratum.

CAP. IV.

¶ *Illegitima proles est, quam viro vivente uxor ex adulterio concepit, sive cum adultero, sive cum viro moretur.*

Idem *Exonien. & Vintonien. Episcopis, & Abbati Herforden.*

Ilegitima *b* quæ: [1 & 3.] ¶ Si constiterit, quòd Agatha de Anelina muliere tempore Alani viri sui, ipsa cum eo tanquam cum viro suo morante, vel patre dictæ Agathæ ipsam A. adhuc habente virum, publicè tenente nata fuit, eam fuisse legitimam ejusdem R. filiam judicetis: quia non potuit esse uxor, quæ viri sui torum maculans, alii, dum ille viveret, copulari præsumpsit.

[1 *Inter nobiles viros F. & S. de Arden. quendam filium Agathæ de nativitate ipsius vertitur, vobis f. ep. & vest. f. Lundon. Ep. sub certa forma commisimus terminandam: Verum quoniam idem F. de Ard. præfat. Lundon. Episcopum omnino habebat pro eo, quod dominus est prædicti R. amovendum, & te filii Abbas loco illius duximus subrogandum: per Apost. itaque scripta vobis mandamus, quatenus*]

a *In vulgatis recentioribus ita: contra eum severitate Ecclesiastica procedatis. sed in omnibus antiquis, ut est impressum.* b *C. 2. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 33. c. 5.* c *& qui conceptus fuerat, &c.* d *C. 3. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 8. c. 11.* e *contradixit.* f *in aliquot exemplaribus, filium esse illorum, &c. sed in antiquis, ut est impressum.* g *Exon. al. & Vincensen. sed rectiùs ut est impressum.* h *C. 6. eod. tit. in 1. comp. vide c. causam quæ. supr. de dolo. & cap. causam quæ. supr. de offic. deleg.*

CAP. V.

¶ *Quæstio nativitatis opposita petenti hæreditatem coram Judice seculari, est ad Ecclesiasticum Judicem transmittenda.* h. d. & est textus multùm notabilis & allegabilis.

Idem *Exonien. Episcopo, & Abbati Herforden.*

(an. 1272.)

Lator *a* præsentium R. [1 & 3.] ¶ Cùm autem idem R. H. coram seculari judice super hæreditate avi ejusdem R. patris dicti H. traxisset in causam, ille sibi præsumpsit objicere, quòd pater ejus non fuit de legitimo matrimonio natus, & ideò de hæreditate avi sui nihil posset jure successorio vendicare: tandem cùm super quæstione nativitatis coram Norvicen. Episcopo tractatum fuisset, ad nostram extitit audientiam appellatum: [2 & 3.] ¶ Ideoque mandamus, quatenus causam super quæstione nativitatis patris ejusdem R. intra duos menses sublato appellationis obstaculo terminetis. Si verò intra duos menses præfatus H. non poterit probare legitimè quod objecit, extunc seculari domino, sub cujus judicio de hæreditate causa vertitur, intimetis: ut pro quæstione nativitatis non dimittat, quin causam super hæreditate audiat & decidat.

[1 *Non sine multo discrimine sui corporis ad nostram accedens præsentiam, suâ nobis conquestione proposuit: quòd cùm avus suus uxores duas habuerit, de quarum una ejus pater processit, de altera Hug. patruum suum sustulisset: idem Ha. XL. acras terræ, quæ ipsum & patrem ejusdem R. contingunt, per violentiam detinet, nec eidem R. qui succedere in bonis paternis debet, vult exhibere debitam partem.*]

[2 *Sed eo veniente, altera pars vel per se vel per alium suam nobis exhibere præsentiam contempsit. Nolentes itaque causam ipsam diutiùs protrahi, eam experientiæ vestræ committentes.*]

CAP. VI.

¶ *Naturales legitimantur per subsequens parentum conjugium, spurii vero non.* h. d. inhærendo verbis literæ. Et est capitulum famosum, & quotidie allegatur in utroque foro.

Idem *Exon. Episcopp. (an. 1172.)*

Tanta est *b* vis matrimonii, ut qui antèa sunt geniti, post contractum matrimonium legitimi habeantur. si autem vir vivente uxore suâ aliam cognoverit, & ex ea prolem susceperit, licèt post mortem uxoris eandem duxerit, nihilominus spurius erit filius *c*, & ab hæreditate repellendus, præsertim si in mortem uxoris prioris alteruter eorum aliquid fuerit machinatus.

CAP. VII.

¶ *De causa civili inter Laicos non cognoscit Ecclesia: cognoscit tamen An quis sit de legitimo matrimonio natus.*

Idem *Lundon. & Vigorien. Episcopis. (an. 1180.)*

Causam *d* quæ inter R. & F. super eo, quòd mater dicti R. dicitur non fuisse de legitimo matrimonio nata, agitari dignoscitur, vobis commisimus terminandam. Verùm quia literis nostris inferi fecimus, ut præfato R. possessionem omnium, quorum possessor extitit, quando avus suus proficiscendi Hierosolymam iter arripuit, ante principalis causæ ingressum faceretis restitui, si eâdem possessione fuisset per violentiam spoliatus: nos attendentes, quòd ad Regem pertinet, non ad Ecclesiam de talibus possessionibus judicare, ne vi-deamur juri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum judicium ad se asserit pertinere: Fraternitati vestræ mandamus, quatenus Regi possessionem Judicum relinquentes, de causa principali, videlicet, utrùm mater prædicti R. de legitimo sit matrimonio nata, plenius cognoscatis, & causam hujusmodi terminetis: licèt incongruum videatur, ut matrimonium genitricis præfati R. impetatur, quod eâ vivente non fuit (ut dicitur) impetitum.

a *Cap. 5. eod. tit. in 1. comp. Et quatenus ex hoc c. colligitur, quòd quæstio spiritualis remittenda est ad judicem Ecclesiasticum, si incidat coram Judice seculari. vide Bart. & Alex. in l. Titia. ff. solut. matrim.* b *Cap. 6. eod. tit. in 1. comp.* c *vide l. bono. & C. 7. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 33. c. 4.*

CAP. VIII.

¶ *Si mulier per judicium Ecclesiæ separata à primo, vivente illo contrahit cum secundo, legitima erit proles, quam ex illo susceperit.*

Idem *Episcopo & Archidiacono Vincentino. (an. 1180. Romæ in Dalmatiam.)*

Perlatum *a* est ad audientiam nostram, quòd cùm H. ad partes Constantinop. transisset, & ibi moram per decennium & amplius faciens, ad I. uxorem suam non rediens *b*, ipsa apud bonæ mem. Vincentinum Episcopum adversùs eum querelam deposuit, & quòd eum non posset diutius expectare, nihilominus allegavit. Episcopus verò sicut vir providus & discretus, parentibus viri mandavit, ut pro eo mitterent, & ipsum ad propria revocarent: cumque elapso longi temporis spatio *c* vir non remearet ad propria, Episcopus in conspectu Ecclesiæ, auditis rationibus mulieris, inter eos sententiam divortii promulgavit, & mulieri, ut alium duceret, facultatem indulsit. Ideoque mandamus, quatenus si constiterit, quòd Episcopus inter eos sententiam divortii tulerit, filios, quos sustulit de alio, ad cujus copulam auctoritate prædicti Episcopi migravit, legitimos judicetis, eos hâc occasione ab hæreditate non patientes excludi.

CAP. IX.

¶ *Filii nati ex matrimonio clandestino per Ecclesiam approbato, sunt legitimi.* h. d. inhærendo literæ.

Idem *Belvacen. Episcopo. (an. 1180.)*

Quod *d* nobis: [& 3.] ¶ Si qui autem de clandestino matrimonio, postmodum ab Ecclesia comprobato, generati fuerint, eos legitimos judices filios & hæredes.

CAP. X.

¶ *Nati ex matrimonio contracto contra publicæ honestatis justitiam, illegitimi sunt, & ab hæreditate parentum excludendi: & tene menti hunc casum, quia sæpè per ignorantiam accidit.*

Cœlestinus III. *Ebroacen. Archiepiscopo.*

(an. 1272.)

Referente *e* nobis: [& 3.] ¶ Frat. t. respond. quòd publicæ honestatis justitiâ prohibente matrimonium inter eos contrahi non potuit, & contractum debuit separari: ac per hoc cùm filii, nec per Ecclesiæ permissionem, nec per paternam ignorantiam excusentur, ad successionem bonorum paternorum non videntur aliquatenus admittendi.

CAP. XI.

¶ *Ad docendum prolem illegitimam, non sufficit probare impedimentum matrimonii, si fuit in facie Ecclesiæ contractum.*

Idem. *(an. 1273.)*

Pervenit *f* sanè ad nos ex insinuatione L. viduæ, quòd cùm inter G. patrem suum, & A. matrem illius, matrimonium fuisset legitimè celebratum, & quandiu vixerunt, quietè permanserunt *g*: post illorum decessum quidam asserentes eam de non legitimo matrimonio fuisse susceptam, à paterna hæreditate tanquam illegitimam amovere conantur: Mandamus

a *C. 8. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 50. c. 23.* b *redieret.* c *Adde, quòd dicatur esse longum temporis spatium, Inst. de usucap. §. 1. & l. fin. C. de præscr. long. temp.* d *cap. 3. tit. de clandest. desponsi. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 50. c. 17. vide citata in c. cum inhibitio. supr. de clandest. desponsi.* e *cap. 1. eod. tit. in 2. comp.* f *c. 2. eod. tit. in 2. comp.* g *permanserint.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

itaque, quatenus si est ita, dictam viduam legitimam nuncietis.

CAP. XII.

¶ Statur dicto testium, qui probant aliquem legitimum, licèt fama vicinia & tractatus parentum habeat contrarium.

Innocentius III. *(an. 1213.)*

PEr tuas *a* literas intimâsti, quòd R. ex muliere, quam secundùm opinionem majoris partis viciniæ in concubinam habebat, prole susceptâ, quandam post, & aliam eâ defunctâ, duxit in uxorem : & ea, de qua prolem susceperat, virum sibi alium copulavit : processu verò temporis idem R. in præsentia multorum firmavit proprio juramento, quòd eam quam habere visus fuerat concubinam, priùs affidaverit in uxorem, quam ex ea filium genuisset : & posteà cùm *b* ageret in extremis, eum quem ex ea susceperat, in testamento hæredem instituens, legitimum filium appellavit *c*. Cùm autem tuæ inquisitioni fuisset commissum, an filius sic susceptus, legitimus esset hæres ipsius R. & ad ejus patrimonium admittendus, ut præter id, quòd ex quadam decretali bonæ memoriæ Alex. Papæ prædecess. nost. standum esse super hoc verbo viri & mulieris credebas : receptis testibus à filio ejusdem R. productis, quibus legitime comprobavit prædictum R. matrem suam in capella sancti Sergii affidâsse, eum ipsius R. hæredem esse legitimum judicâsti. Nos autem attendentes, quod plus est, quod in veritate agitur, quàm quod simulatè concipitur, licèt dictus R. cùm eâ dimissâ, quam ut concubinam habuerat, ad alia vota transiverit *d*, videatur ipso facto matrimonium, quod inter eos celebratum fuerat, denegâsse : quia tamen desponsatio per testes legitimos comprobata, eos matrimonialiter fuisse conjunctos ostendit, sive desponsatio ipsa fuerit de præsenti, ut per consensum legitimum per verba de præsenti expressum, copula matrimonii inter eos fuerit celebrata, sive per verba de futuro carnali copulâ subsecutâ, non tam decretali dicti prædecess. nost. quæ in casu dissimili loquitur, quàm inductis probationibus innitentes, te processisse legitimè respondemus, sententiam tuam auctoritate Apostolicâ confirmantes.

CAP. XIII.

¶ In terris Ecclesiæ Papa potest liberè illegitimos legitimare, in terris verò alienis non, nisi ex causis multum arduis, vel nisi in spiritualibus : tunc tamen indirectè & per quandam consequentiam intelligitur legitimare etiam quoad temporalia : hoc tamen ultimum non est sine scrupulo. h. d. secundùm intellectum, qui placet Panorm. & est cap. difficile, & multùm famosum.

Idem *nobili viro Gu. Montis Pessulani. (an. 1213.)*

PEr *e* venerabilem fratrem nostrum Arelaten. Archiepiscopum tua nobis humilitas supplicavit, ut filios tuos legitimationis dignaremur titulo decorare, quatenus eis, quò minùs tibi succederent, natalium objectio non noceret. Quòd autem super hoc Apostolica sedes plenam habeat potestatem, ex illo videtur, quòd diversis causis inspectis, cum quibusdam minùs legitimè genitis, non naturalibus *f* tantùm, sed adulterinis etiam dispensavit, sic ad actus spirituales illos legitimans, ut possint in Episcopos promoveri : ex quo verisimilius creditur, & probabilius reputatur, ut eos ad actus legitimare valeat seculares, præsertim si præter Romanos Pontifices inter homines superiorem alium non cognoscant, qui legitimandi habeat potestatem : quia cùm major in spiritualibus tam providentia, quàm auctoritas & idoneitas requiratur : quod in majori conceditur, licitum esse videtur & *a* in minori. Per simile quoque id videtur posse probari, cùm eo ipso, quòd aliquis ad apicem Episcopalis dignitatis attollitur, eximitur à patria potestate. Præterea etiamsi simplex Episcopus scienter servum alterius in Presbyterum ordinaret, licèt ordinator satisfacere Domino teneretur, ordinatus tamen jugum evaderet servitutis. Videretur *b* siquidem monstrosum, ut qui legitimus ad spirituales fieret actiones, circa seculares actus illegitimus remaneret. Unde cùm in spiritualibus dispensetur *c*, consequenter intelligitur in temporalibus dispensatum. Id autem in patrimonio beati Petri libere potest Apost. sed. exercere, in quo & summi Pontificis auctoritatem exercet, & summi Principis exequitur potestatem. Videbatur autem ex eo trahere majorem audaciam postulandi, quòd cùm Rex Francorum I. Reginam dimiserit, & ex alia postmodum superducta puerum susceperit & puellam, & tu similiter, exclusâ legitimâ, superduxeris aliam, ex qua filios susceperis : sicut cum filiis Regis ejusdem, sic cum tuis credebatur de benignitate Apostol. sed. dispensandum. Verum si veritas diligenter inspicitur, non res similis, sed valdè dissimilis invenitur : nam Rex ipse à Regina per Remen. Archiepiscopum Apostolicæ sedis Legatum, fuit per sententiam separatus, tu verò uxorem tuam à te temeritate propriâ separâsti. Ipse quoque priusquam ad eam prohibitio de non contrahendo cum altera perveniret, aliam superduxit, ex qua prolem geminam noscitur suscepisse : sed tu in contemptum Ecclesiæ, aliam superinducere attentâsti. Præterea Rex ipse contra matrimonium impedimentum affinitatis objecit, & coram præfato Archiepiscopo testes induxit : cujus sententia, quia cassata fuit solummodo propter judicium ordinem non servatum, nos post restitutionem Reginæ alios cognitores duximus deputandos : tu verò uxori tuæ nihil quod divortium induceret objecisti : cùm esset fides tori sit unum de tribus bonis conjugii, non tamen ipsius violatio conjugale vinculum violâsset. De filiis ergo ejusdem Regis, utrùm legitimi vel illegitimi fuerint, quamdiu pendet quæstio affinitatis objectæ, potest non immeritò dubitari. Nam si affinitas fuerit comprobata, prædictam Reginam non esse Regis conjugem apparebit : & per consequens alia videbitur sibi legitimè copulata, & filios ei legitimos peperisse. Insuper cùm Rex superiorem in temporalibus minimè recognoscat, sine juris alterius læsione in eo se jurisdictioni nostræ subjicere potuit, in quo videretur aliquibus, quòd per seipsum (non tanquam Pater cum filiis, sed tanquam Princeps cum subditis *d*) potuit dispensare : tu autem nosceris aliis subjacere : [1 & ℣.] ¶ Rationibus igitur his inducti, Regi gratiam fecimus requisiti, causam tam ex Veteri, quàm ex Novo Testamento trahentes, quòd non solùm in Ecclesiæ patrimonio (super quo plenam in temporalibus gerimus potestatem) verùm etiam in aliis regionibus, certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercemus, non quòd alieno juri præjudicare velimus, sed quia sicut in Deuteronomio *e* continetur : [*Si difficile & ambiguum apud te judicium esse perspexeris, inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & judicium inter portas videris variari, veniens ad Sacerdotes Levitici generis, & ad judicem qui fuerit illo tempore : qui indicabunt tibi judicii veritatem : & facies quæcunque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, sequeris, eorum sententiam : qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, decreto Judicis morietur.*] Sanè cùm Deuteronomium lex secunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur, ut quod ibi decernitur, in Novo Testamento debeat observari : locus enim quem elegit Dominus, Apostolica sedes esse cognoscitur : cùm enim Petrus urbem fugiens exivisset, volens eum Dominus ad locum, quem elegerat, revocare, interrogatus ab eo, Domine, quo vadis? respondit : Venio Romam iterùm crucifigi : quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reversus. Sunt autem Sacerdotes Levitici generis fratres nostri, qui nobis jure Levitico in executione Sacerdotalis officii coadjutores existunt. Is verò super eos Sacerdos sive Judex existit, cui Dominus inquit, in Petro *a* : [*Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis.*] Ejus vicarius, qui est Sacerdos in æternum secundùm * ordinem Melchisedech, constitutus à Deo judex vivorum & mortuorum. Tria quippe distinguit judicia. Primum inter sanguinem & sanguinem, per quod Criminale intelligitur & Civile. Ultimum inter lepram & lepram, per quod Ecclesiasticum & Criminale notatur. Medium inter causam & causam, quod ad utrumque refertur, tam Ecclesiasticum, quam Civile : in quibus cùm aliquid fuerit difficile vel ambiguum, ad judicium est sedis Apostolicæ recurrendum : cujus sententiam, qui superbiens contempserit observare, mori præcipitur, id est, per excommunicationis sententiam velut mortuus à communione fidelium separari. Paulus enim, ut plenitudinem potestatis exponeret, ad Corinth. *b* scribens ait : [*Nescitis, quoniam Angelos judicabitis? quantò magis sæcularia?*] Licèt igitur cum filiis supradicti *e* Regis (de quibus, an fuerint legitimi ab initio, dubitatur) duxerimus dispensandum : quia tamen tam lex Mosaica, quàm canonica sobolem susceptam ex adulterio detestatur *d*, testante Domino, quòd manzeres *e* & spurii usque ad decimam generationem in Ecclesiam non intrabunt : canone verò vetante tales ad sacros ordines promoveri : secularibus quoque legibus non solùm repellentibus eos à successione paterna, sed negantibus ipsis etiam alimenta : petitioni tuæ non duximus annuendum.

[1 *Unde sine ipsorum forsan injuria, nisi præstarent nobis assensum, in hoc subdere te non posses, nec ejus auctoritatis existis, ut dispensanda super his liberam habeas facultatem.*]

CAP. XIV.

¶ Si conjugatus vivente primâ in facie Ecclesiæ contrahit cum secunda hoc ignorante, legitima erit eorum proles.

Idem *H. & R. Canonici Beneventani. (an. 1213.)*

EX renore *f* literarum vestrarum nobis innotuit, quòd cùm G. vidua hæreditatem quondam R. mariti sui sibi & pupillo filio suo restitui postularet, pars adversa peritionem ejus nitebatur excludere, pro eo quòd R. maritum ipsius viduæ de adulterio genitum asserebat : [1 *& infrà.*] ¶ Intelligentes, quòd prætet prædicti R. mattem ipsius in faciem Ecclesiæ ignaram, quòd ipse aliam sibi matrimonialiter copulâsset, duxerit in uxorem, & dum ipsa conjunx ipsius legitima putaretur, dictum R. suscepit ex eadem : in favorem prolis potiùs declinamus, memoratum R. legitimum reputantes.

[1 *Et ponens : quòd dicti R. pater vivente uxore legitimam quandam aliam Maritiam nomine superduxit, ex qua præfatum R. maritum ipsius viduæ generavit. Econtrà verò pars vidua respondebat, quòd cùm Martia præfata nesciens, quòd dicti R. pater aliam haberet uxorem, cùm eo in facie Ecclesia contraxisset, ejus filius, quem susceptum ab eo, legitimus debebat haberi : cùm non debeant illegitimi reputari, qui de adultera conscientia non nascuntur. Cumq; super hoc diutius fuisset in vestra præsentia litigatum, & nonnullorum prudentum sententia, quorum consilium requisistis, in hoc invicem discordaret, sed. duxistis Ap. consulendum. Nos igitur*]

CAP. XV.

¶ Proles infidelium, qui postea convertuntur, legitima est, etiamsi parentes sunt in gradu prohibito lege canonicâ.

Idem *Episcopo Tiburt. a (an. 1214.)*

GAudemus *b* [& ℣.] ¶ Cæterùm prolem de infidelium conjunctionibus natam, qui secundo, tertio, vel ulteriore gradu, secundùm opinionem illorum *c* matrimoniali contraxerunt affectu, post fidem receptam (utilitate publicâ suadente) legitimam volumus reputari.

QUI MATRIMONIUM *d* ACCUSARE POSSUNT, VEL CONTRA ILLUD TESTIFICARI.

TITULUS XVIII.

CAP. I.

¶ Cùm agitur de fœdere matrimonii, reo absente contumaciter possunt super impedimento matrimonii recipi testes, dummodò sint legitimi : & ad dicta eorum fertur sententia.

Alexander III. *Parisiensi e Episcopo. (an. 1172.)*

RElatum *f* est, quòd cùm pater cujusdam puellæ eam cuidam civi Parisiensi *g* nuptui tradidisset, maritus post aliquot annos, quibus cum uxore permansit, propter homicidium, quod commisit, de civitate timore mortis exivit : nunc autem dicitur posse probari, quòd pater puellæ eum de sacro fonte *h* levavit : sed literis tuis quæsitus nondum potuit inveniri, licèt quinquennium sit transactum : [& ℣.] ¶ Cæterùm consultationi tuæ taliter respond. [*quòd si juvenis & puella aliquot annis sine quæstione fuerunt simul, qui præscriptum matrimonium nunc accusant, non videntur suspicione carere :*] quod si manifestum est, quod asseritur, aut legitimi accusatores & testes appareant : postquam juvenis fuerit cum omni diligentia requisitus, etiamsi nequiverit inveniri, testes recipere poteris, & fine canonico judicium terminare.

CAP. II.

¶ Accusatio & testimonium in causa matrimoniali personaliter & non per literas fieri debent.

Clemens III, *(an. 1190.)*

A Nobis *i* est quæsitum, utrùm aliqui super accusatione matrimonii nihil voce propriâ deprimentes *k*, debeant per solam chartulæ conscriptionem admitti? Ad hoc respondemus, quòd in talibus, nisi quantùm ad præsumptionem, nullius momenti est conscriptio, quòd ad sententiam proferendam, nisi alia legitima adminicula suffragentur.

CAP. III.

¶ In causa matrimoniali super consanguinitate & contractu testificari possunt consanguinei & parentes.

a *C. 1. eod. tit. in 3. comp.* b *dum.* c *vide Panorm. cap. fin. de mut. petit. & Jas. in l. neque professio. C. de testamentis* d *transivit.* e *C. 2. eod. tit. in 3. comp. vide Covarr. ep. 4. Dec. p. 2. c. 8. §. 8.* f *Qui dicantur filii naturales, adulterini, spurii, & alii illegitimè nati, quoviis nomine appellentur, vide Card. Pa leotum l. de nothis & spur. filiis.*

a *al. etiam in minori.* b *Videtur.* c *dispensatur.* d *subjectu.* e *Deuteron. 17. Hæc Deut. auctoritas pretenditur usque ad illa verba : Sane cum Deuteronomium, in ea imprimenda se uti sumus antiqua & magis emendata Greg. exemplaria : quantum ad verba tantisper differt à vulgata editione, sed eadem est sententia.*

a *Matth. 16.* * *Psalm 109. Act 10.* b *1 Cor. 6.* c *præsati.* d *Deut. 23.* e *Manzeres qui dicantur, tradit Covarruvi. lib. 4. decr. part. 2. c. 18. §. 1.* f *Cap. 3. eod. tit. in 3. comp. Bald. in l. qui contra. Cod. de incest. nuptiis.*

a *Tyb. al. Tubu. al. Tybertur.* b *Cap. 4 eod. tit. in 2. comp.* c *eorum.* d *al. ita : de his qui matrimonium, &c. alias desunt illa verba, vel contra illud testificari.* e *Parmens. al Patrinens.* f *Cap. 1. eod. tit. in 1. comp.* g *Parmens.* h *vid. Concil. Tridentin. Sess. 24 de reformat. matr. c. 2.* i *C. 4. eod. tit. in 1. comp.* k *deponentes.*

Clemens *a* III. *Papa Florentino Episcopo.*
(an. 1190.)

VIdetur *b* nobis: [1 & ſ.] ¶ Quòd parentes, fratres, & cognati utriuſque ſexûs, in teſtificatione ſuorum ad matrimonium conjungendum vel dimittendum admittantur, tam antiquâ conſuetudine, quàm legibus approbatur. Ideò enim maximè parentes, & ſi defuerint parentes, proximiores admittuntur: quoniam unuſquiſque ſuam genealogiam cùm teſtibus & chartis, tum etiam ex recitatione majorum ſcire laborat: qui enim meliùs recipi debent, quàm illi, qui meliùs ſciunt, & quorum eſt intereſſe: ita ut ſi non interfuerint, & conſenſum non adhibuerint, ſecundùm leges nullum fiat matrimonium? Quòd verò legitur *c*, pater non recipiatur in cauſa filii, nec filius in cauſa patris, in criminalibus cauſis & contractibus verum eſt. In matrimonio verò conjungendo & disjungendo, ex ipſius conjugii prærogativa, & quia favorabilis res eſt, congruè admittuntur.

[1 *Quòd ſecunda, quam contra prohibitionem Eccleſiæ duxit, non ſit uxor, etiamſi primam non haberet deſponſatam. Nam quod contra interdictum & ordinem Eccleſiæ factum eſt, ratum non haberi tanquam inordinatum, tam divinæ quàm humanæ legis auctoritas proclamat. Quia igitur ea, quam inordinate ſibi perduxit prohibitione renitente, uxor non eſt, cogendus eſt eam recipere, quam juravit & deſponſavit, atque ex ea prolem genuit: ut juramenti religio non vilipendatur, & fides ad invicem conſervetur promiſſa, & proles in cultu Dei nutratur & educetur, & alii exinde occaſionem perjerandi, & alias decipiendi, aſſumere non valeant.*]

CAP. IV.

¶ Invita deſponſata, poſtea ſponte cognita, contra matrimonium non audītur.

Idem. *(an. eod.)*

INſuper *d* adjeciſti, quòd aliquis cum quadam innubili puella contraxit, quæ tandem ætatis metas attingens, ab illo pluries cognita, contra matrimonium proclamavit, aſſerens, ſe ſemper ab initio diſſenſiſſe, quod per teſtes probat famâ & converſatione præclaros. In hoc itaque caſu ſentimus, quòd adverſùs matrimonium audiri non debet, quæ ante cognitionem ſui legitimum annum attingens, cùm potuit, minimè reclamavit: ſicut enim ante legitimum conſenſum (qui in duodecimo anno ſpectatur) potuit diſſentire, ſic poſtquam legitimo tempore accedente ſemel etiam copulæ carnali conſenſit, ex ratihabitione ſibi ſuper hoc ſilentium non ambigitur indixiſſe. *e*

CAP. V.

¶ Repellitur accuſans matrimonium propter quæſtum.

Ionocentius III. *Archiepiſcopo, Præpoſito & Priori ſanctæ Mariæ de Alban. Genuen.* f
(an. 1214.)

SIgnificante *g* M. de Canula *h* noſtro eſt Apoſtolatui declaratum, quòd cùm N. duxiſſet legitimè in uxorem, S. mater ipſius niſa eſt matrimonium accuſare, ut ab eo pecuniam extorqueret: & licèt intellectui ſuo prava non poſſint opera reſpondere, nihilominus vult habere pecuniam, ut ab accuſatione deſiſtat.

Cùm igitur non ſit malitiis hominum indulgendum: mandamus, quatenus ſi eſt ita, ipſum ab accuſatione matrimonii repellentes, eidem ſuper hoc ſilentium imponatis.

a *al. Clemens Papa Florentino Epiſcopo. al. Cœleſtinus Papa Florentino Epiſc. al. Cœleſtinus III. &c.* b *Cap 1. tit. de matr. contrà interd. Eccleſ. celebr. in 1. comp refert Grat. ſive Palea 35. q. 6. c. 2.* c *Vid. Lanfranc. de Oriano in cap. quoniam contra. ſup. de probat. & Specul. tit. de teſte. §. 1.* d *C. 3. eod. tit. in 3. comp.* e *induxiſſe.* f *de Alban. Januen.* g *C. 2. eod. tit. in 3. comp.* h *Canulia. al. Camilla. al. Caſula.*

CAP. IV.

¶ Repellitur ab accuſatione matrimonii, qui denunciationi tempore tacuit, niſi denunciationem probabiliter ignoravit, vel putaret de novo judiciſſe, & quòd non objecit illam malitiose.

Idem.

CUm *a* in dua dioceſi: [*& infrà.*] ¶ Si verò poſt contractum matrimonium aliquis appareat accuſator, cùm non prodierit in publicum, quando banna ſecundum conſuetudinem in Eccleſiis edebantur, utrum vox ſuæ debeat accuſationis admitti, meritò quæri poteſt. Super quo ſic duximus diſtinguendum, quòd ſi tempore denunciationis præmiſſæ, is, qui jam conjunctos impetit, extra dioceſim exiſtebat, vel aliàs denunciatio non potuit ad ejus notitiam pervenire, utputà ſi nimiæ infirmitatis fervore laborans, ſanæ mentis patiebatur exilium: vel in annis tam teneris conſtitutus, quòd ad comprehenſionem talium ejus ætas ſufficere non valebat, ſeu aliâ causâ legitimâ fuerit impeditus, ejus accuſatio debet audiri. Alioquin cùm rationabiliter præſumatur, quòd denunciationem publicè factam idem exiſtens in ipſa dioceſi minimè ignoravit, tanquam ſuſpectus eſt proculdubio repellendus: Niſi proprio firmaverit juramento, quòd poſteà didicerit ea, quæ objecerit, & *b* ad hoc ex malitia non *c* procedat: quia tunc etiamſi didiciſſet ab illis, qui denunciationis tempore ſilenuerunt, claudi non debet eidem aditus accuſandi: quoniam etſi ab impetitione hujuſmodi culpa de ſilentio tali contracta illos excluderet, iſte tamen amoveri nequiret, cùm culpabilis non exiſtat.

DE DIVORTIIS. *d*
TITULUS XIX.

CAP. I.

¶ Homicidium neceſſarium non privat ſpe conjugis, ſed machinatio in mortem conjugis ſic.

Ex Concilio apud Wormaciam. *e*

SI qua mulier *f* in mortem mariti ſui cum aliis conſiliata eſt, & ipſe aliquem illorum ſe defendendo occiderit, poteſt ipſe poſt mortem uxoris, ſi voluerit, aliam ducere: ipſa autem inſidiatrix pœnitentiæ abſque ſpe conjugii ſtet ſubjecta.

CAP. II.

¶ Conjuges propter alterius crimen non ſeparantur, niſi ſpiritualiter fornicentur: & tunc durat conjugium ei etiam ſeparato.

Alexander III. *(an. 1180. Romæ.)*

QUæſivit *g* à nobis: [1 & ſ.] ¶ Nos itaque taliter reſpondemus, quòd mulier pro furto vel alio crimine viri ſui (niſi fidei ſuæ religionem corrumpere velit) ab eo ſeparari non debet. Verùm ſi conjugem ſuam ad infidelitatis maleficium traxerit, à viro poterit ſeparari, ita quòd ei nubere alii non licebit: quia licèt ſeparentur, ſemper tamen conjuges erunt. In viris quoque præſentis ſententiæ forma ſervetur.

[1 *Utrum mulier pro latrocinio aut quolibet alio crimine à viro ſuo debeat ſeparari & alii nubere, & de viro ſimili modo propoſuiſti, & utrum pro quolibet flagitio poſſit à conjuge divelli, & aliam ſibi legitimè matrimonio copulare.*]

CAP. III.

¶ Vir non poteſt dimittere uxorem ſine judicio Eccleſiæ, etiam pro-

a *Cap. 1. eod. tit. in 4. compil. alia pars hujus decr. ſupr. de ſponſal. c. cum in tua.* b *al. ita: & quod ad hoc.* c *procedit.* d *De materia hujus tit. vid. Theologos lib. 4. Sent. diſt. 35. & per Sylveſtrum in ſumma, verbo, divortium.* e *VVarmaciam. al Vermecias.* f *Cap. 1 eod. tit. in 1. comp.* g *Cap. 2 eod. tit. in 1. compilat. & poſt Conc. Later. ſub Alex. p. 50. c. 22. §. quod autem. vid. Sotum 4. Sent. diſt. 37. q. 1.*

prer impedimentum parentela notorium. Si fama refert impedimentum conjugii, etiam nomine opponente, Epiſcopus ex officio ſuo poteſt de eo inquirere. Si verò impedimentum eſt notorium, poteſt Epiſcopus ex officio ſuo matrimonium ſeparare. hoc ſecundò.

Idem *Ambianen.* a *Epiſcopo. (an. 1180.)*

POrrò *b* de Comite Pontini, qui B. uxorem ſuam abſque judicio Eccleſiæ dimiſit, quia eam cognatam fuiſſe uxoris defunctæ proponit, prudentia tua cognoſcat, quòd ſi etiam parentela eſſet publica & notoria, abſque judicio Eccleſiæ ab ea ſeparari non potuit: quare ipſum ad eam recipiendam, quæ petit reſtitutionem ipſius, diſtrictè compellas: quam ſi recipere noluerit, eum & ſuperinductam vinculo excommunicationis adſtringas. Præterea de H. qui cognatam ſuam duxit uxorem, reſpondemus, quòd non apparentibus accuſatoribus, & parentelâ manifeſtâ ſeu publicâ exiſtente (quod credibile non eſt, niſi eſſent in primo gradu vel ſecundo) tui officii intereſt, matrimonia illa adhibitâ gravitate diſſolvere, quæ illicitè contracta noſcuntur.

CAP. IV.

¶ Repellitur uxor petens reſtitutionem mariti, ſi notoriè fornicata eſt, & maritus continuit.

Idem.

SIgnificâſti *c*, quòd quidam uxore ſuâ ſine judicio Eccleſiæ dimiſſâ, pro eo, quod ſuggeſtum ſibi fuerat, ipſam inceſtum cum quodam conſanguineo ſuo commiſiſſe, vinculo fuit propter hoc excommunicationis adſtrictus: verùm mulier non continuit, ſed ſobolem de alio viro ſuſcepit: nec minùs poſtulat viro reſtitui, aſſerens ſe ab iſto injuſtè dimiſſam, & eundem ſibi materiam adulterandi dediſſe Conſult. ſ. t. reſpond. quòd ſi notorium eſt, mulierem ipſam adulterium commiſiſſe, ad eam recipiendam præfatus vir cogi non debet, niſi conſtaret ipſum cum alia adulterium commiſiſſe.

CAP. V.

¶ Matrimonium ſeparatur propter adulterium mulieris: & ſi vir poſtea fornicetur, redintegratur. Et eſt bonus caſus, & multùm allegabilis.

Idem *(an. 1175. Romæ.)*

EX literis *d* tuis accepimus, quòd V. quandam duxit uxorem, qui paucis temporibus fuêre concordes: proponebat enim idem V. quòd illam per violentiam ſibi illatam metu etiam mediante duxiſſet: [1 *& infrà.*] ¶ Tandem vir uxorem ſuam ſuper crimine fornicationis in jure convenit, quæ neſcitur, quo ducta ſpiritu cœpit publicè confiteri: quòd cùm virnegaret ei in neceſſariis providere, crimen compulſa eſt incurrere memoratum: cumque diligentiùs à te fuiſſet admonita, ne ad ſuggeſtionem alicujus illud tam turpe contra ſe proponeret, ipſa id manifeſtiùs aſſerebat. Sanè tu convocato Capitulo tuo, cùm ex eorundem *e* conſilio utique privatim continentiam injunxeris obſervandam, ita quòd caſtè viverent ab invicem ſegregati: memoratus V. furtim cum aliâ ſponſalia & nuptias temerè celebravit: verùm cum factum inquirere laborares, ſupradictus V. ſeriem rei explicans & exponens ad audientiam noſtram dicitur appellâſſe. Unde Frat. t. mandamus, quatenus, ſi res ita proceſſit, prætaxatum virum ad legitimam uxorem redire compellas.

[1 *Tu verò unà cum Capitulo tuo cùm tam minis quàm admonitionibus inter eos ſæpè pacem confirmare ſtuderes, eos temerè ſe gregates pariter reconciliari coegiſſes.*]

CAP. VI.

¶ Si uxor à viro lapſo in hæreſim propriâ auctoritate divertit, ad eum reverſum redire compellitur: ſecus ſi per judicium Eccleſiæ ab eo fuiſſet ſeparata.

a *al. Ambien.* b *C. 3. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Later. ſub Alexand. III. par 50. c. 29.* c *C. 4. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Later. par. 6. cap. 14.* d *Cap. 3. de claud. deſponſ. in 2. comp.* e *eorum.*

Urbanus III. *Florentino Epiſcopo. (an. 1186.)*

DE illa *a*, quæ viro ſuo labente in hæreſim, ipſius conſortium ſine judicio Eccleſiæ declinavit, videtur nobis, quòd mulier (maximè ſi eâ intentione deceſſit, ut lapſus in hæreſim tædio pariter & confuſione affectus, ſe ab errore ſuo converteret) ei cùm reverſus fuerit, eſt reddenda: quæ etiamſi reverti noluerit, compellatur. Si verò judicio Eccleſiæ ab eo receſſit, ad recipiendum eum nullatenus dicimus compellendam.

CAP. VII.

¶ Vinculum conjugale non diſſolvitur altero conjugum fidelium in hæreſim lapſo. Sed ſi unus infidelium conjugum convertatur ad fidem, & alter noluit ſibi cohabitare, vel non ſine blaſphemia, vel ſine peccato mortali, ſolvitur conjugium, & converſus contrahere poterit.

Innocentius III. *Ferrarien. Epiſcopo.*
(an. 1212.)

QUantò te *b* novimus in canonico jure peritum: [1 & ſ.] ¶ Sanè tua Fr. intimavit, quod altero conjugum ad hæreſim tranſeunte, qui relinquitur, ad ſecunda vota deſiderat convolare: quod utrùm poſſit fieri, per tuas nos duxiſti literas conſulendos. Nos igitur conſult. t. reſpondentes diſtinguimus, licèt quidam prædeceſſor noſter ſenſiſſe aliter videatur, an ex duobus infidelibus alter ad fidem catholicam convertatur, vel ex duobus fidelibus alter labatur in hæreſim, vel decidat in gentilitatis errorem. Si enim alter infidelium conjugum ad fidem catholicam convertatur, altero vel nullo modo, vel non ſine blaſphemia divini nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit: & in hoc caſu intelligimus, quod ait Apoſtolus: [*Si infidelis diſcedit, diſcedat: frater enim vel ſoror non eſt ſervituti ſubjectus in hujuſmodi.*] Et canonem etiam in quo dicitur *c*: [*Contumelia creatoris ſolvit jus matrimonii circa eum, qui relinquitur.*] Si verò alter fidelium conjugum vel labatur in hæreſim, vel tranſeat ad gentilitatis errorem, non *d* credimus, quod in hoc caſu is qui relinquitur, vivente altero poſſit ad ſecundas nuptias convolare, licèt in hoc caſu major appareat contumelia creatoris. Nam etſi matrimonium verum inter infideles exiſtat, non tamen eſt ratum: inter fideles autem *e* verum & ratum exiſtit: quia ſacramentum fidei, quod ſemel eſt admiſſum, nunquam amittitur, ſed ratùm efficit conjugii ſacramentum, ut ipſum in conjugibus illo durante perduret. Nec obſtat, quod à quibuſdam forſan objicitur, quòd fidelis relictus non debeat jure ſuo ſine culpa privari: cùm in multis caſibus hoc contingat, ut ſi alter conjugum incidatur. Per hanc reſponſionem quorundam malitiæ obviatur, qui in odium conjugum, vel quando ſibi invicem diſplicerent, ſi eas poſſent in tali caſu dimittere, ſimularent hæreſim, ut ab ipſa (nubentibus conjugibus) reſilirent. Per hanc ipſam reſponſionem illa ſolvitur quæſtio, quâ quæritur, utrùm ad eum, qui ab hæreſi vel infidelitate revertitur, is qui permanſit in fide, redire cogatur.

[1 *Tantò F. t. amplius in Domino commendamus, quòd in dubiis quæſtionum articulis ad ſed. Apoſtol. recurris: quæ diſponente Domino cunctorum fidelium mater eſt & Magiſtra, ut opinio quam in eo quondam habueras, dum aliis canonicis juris peritiam edoceres, vel corrigatur per ſed. Apoſt. vel probetur.*]

CAP. VIII.

¶ Pagani juncti in gradu prohibito lege canonicâ tantùm, converſi ad fidem non ſeparantur. h. primò. *Si paganus prius plures uxores habebat, poſt fidem ſuſceptam adhærebit primæ.* h. ſecundò. *Et ſi repudiatâ uxore cum ſecunda contraxerit, etiam poſt baptiſmum*

a *Cap. 5. eod. tit. in 1. comp.* b *Cap. 1. eod. tit. in 3 compil.* c *Hoc dicit B. Ambroſius epiſt. 1. ad Corinth. c. 7.* d *Vid. Conc. Trid. Seſſ. 24. de ſacr. matr. can. 5.* e *In uno aut altero C. ratum & firmum exiſtit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dimittet secundam, & adhærebit primæ repudiatæ, etiamsi repudiata cum alio contraxisset : socius si fornicata fuisset. hoc tertio

Idem *Tiberiadensi* a *Episcopo. (an. 1212.)*

GAudemus *b* in Domino : [*1 & infrà.*] ¶ Utrùm pagani uxores accipientes in secundo, vel tertio, vel ulteriore gradu sibi conjunctas, sic conjuncti debeant post conversionem suam insimul remanere, vel ab invicem separari, edoceri per scriptum Apostolicum postulâsti. Super quo taliter respondemus, quòd cùm sacramentum conjugii apud fideles & infideles existat, quemadmodum ostendit Apostolus *c* dicens : [*Si quis frater infidelem habet uxorem, & hæc consentit habitare cum eo, non illam dimittat :*] & in præmissis gradibus à paganis quoad eos matrimonium licite sit contractum, qui constitutionibus canonicis non arctantur : [*Quid enim ad nos* (secundùm Apostolum *d* eundem) *de his quæ foris sunt, judicare?*] in favorem præsertim Christianæ religionis & fidei, à cujus perceptione per uxores se deseri timentes viri possunt facilè revocari : fideles hujusmodi matrimonialiter copulati libere possunt & licitè remanere conjuncti, cùm per sacramentum baptismi non solvantur conjugia, sed crimina dimittantur. Quia verò pagani circa plures insimul fœminas affectum dividunt conjugalem, utrùm post conversionem omnes, vel quam ex omnibus retinere valeant, non immeritò dubitatur : [*2 & infrà.*] ¶ Verùm absonum hoc videtur, & inimicum fidei Christianæ, cùm ab initio una costa in unam fœminam sit conversa *e:* & Scriptura divina *f* testetur, quòd propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una : non dixit tres vel plures, sed duo : nec dixit, adhærebit uxoribus, sed uxori : [*3 & infrà.*] ¶ Nec ulli unquam licuit insimul plures uxores habere, nisi cui fuit divinâ revelatione concessum, quæ mos quandoque, interdum etiam fas censetur, per quam sicut Jacob *g* à mendacio, Israelitæ à furto, & Samson ab homicidio, sic & Patriarchæ & alii viri justi, qui plures leguntur simul habuisse uxores, ab adulterio excusantur. Sanè veridica hæc sententia probatur etiam de testimonio veritatis testantis in Evangelio *h*: [*Quicunque dimiserit uxorem suam ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.*] Si ergo uxore dimissâ, duci alia de jure non potest, fortius & ipsâ retentâ : per quod evidenter apparet pluralitatem in utroque sexu, cùm non ad imparia judicentur, circa matrimonium reprobandum. Qui autem secundùm ritum suum legitimam repudiavit uxorem, cùm tale repudium veritas in Evangelio reprobaverit, nunquam eâ vivente licitè poterit aliam, etiam ad fidem Christi conversus, habere, nisi post conversionem ipsius illa renuat cohabitare cum ipso, aut etiamsi consentiat, non tamen absque contumelia creatoris, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum : in quo casu restitutionem petenti, quamvis de injusta spoliatione constaret, restitutio negaretur : quia secundum Apostolum *i* frater aut soror non est hujusmodi subjectus servituti. Quòd si conversum ad fidem, & illa conversa sequatur, antequam propter causas prædictas legitimam ille ducat uxorem, eam recipere compelletur. Quamvis quoque secundùm Evangelicam veritatem, qui duxerit dimissam, mœchatur : non tamen dimissor poterit objicere fornicationem dimissæ, pro eo, quod nupsit alii post repudium, nisi aliàs fuerii fornicata.

[*1 Et in p.tentia virtutis ipsius, & patri luminum, à quo est omne datum optimum & omne donum perfectum, uberes gratiarum exsolvimus actiones : quod sicut nobis tuis literis intimâsti diebus istis novissimis, ille qui non vult mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat, ut ad Christianam venirent fidem, multorum cordibus inspiravit, & quoniam uxores acceperant in secundo vel tertio, vel ulteriori gradu sibi conjunctas.*]

[*2 Quia verò tam Patriarcha, quam alii justi viri ante legem pariter & post legem multas uxores insimul habuisse leguntur : nec contrarium apparet in Evangelio vel lege præceptum : neque pagani subjiciuntur canonicis institutis post inventis, quemadmodum est præmissum : videtur quod nunc etiam juxta ritum suum licitè contrahant cum diversis, quorum conjunctiones legitimas unda sacri baptismatis non dissolvit, & ita Patriarcharum ex semine ad fidem Christi conversi pagani, conjugiorum pluralitate gaudebunt.*]

[*3 Unde Lamech qui plures uxores insimul legitur habuisse, reprehenditur in Scripturis, eo quòd ipse primus reprobandam bigamiæ speciem introduxit. Licet autem de hujusmodi non quæramus, volentes tamen tam te quàm alios super his etiam reddere certiores, & quòd veritas prævaleat falsitati, sine dubitatione qualibet protestamur, quòd*]

a *Thaden.* b *Cap. 2. eod. tit. in 3. compilat.* c *1. Cor. 7.* d *1. Corinth. 5.* e *Genes. 2. & 3.* f *Matth. 19. Marc. 10. Ephes. 5.* g *Genes. 27. Exod. 12. Judic. 16.* h *Matth. 19. & Luc. 10.* i *1. Corinth. 7.*

CAP. IX.

¶ Non licet relictam fratris in uxorem accipere : & de facto ducta separanda est, nisi aliter Ecclesia dissenserit.

Idem *Livonien. Episcopo, & eu qui cum ipso sunt fratribus. (an. 1212.)*

DEus, *a* qui Ecclesiam suam *b:* [*& infrà.*] ¶ Quia dispar *c* est ritus in Livonien. Ecclesiâ de novo ad fidem catholicam conversorum à nostro, propter infirmitatem gentis ejusdem concedimus, ut matrimonio contractis cum relictis fratrum utantur, si tamen fratribus decedentibus sine prole, ut semen defuncti juxta legem Mosaicam suscitarent, cum talibus contraxerunt : ne tales sibi de cætero, postquam ad fidem venerint, copulent, prohibentes.

a *Cap. 3. eod. tit. in 3. compil.* b *infr. de pœnit. & remiss. 1.* c *aliàs ita : Quia dispar est ritus in Livon. Ecclesia de novo, &c. sed in vetustioribus exemplarib. legitur, ut est impressum.* d *C. 1. eod. tit. in 3. comp & post Concil. later. sub Alex. III. par. 3. c. 48.* e *Cap. 3. eod. tit. in 1. compil.*

DE DONATIONIBUS INTER VIRUM ET UXOREM, ET DE DOTE POST DIVORTIUM RESTITUENDA.

TITULUS XX.

CAP. I.

¶ Separato licitè matrimonio, dos restituenda est.

Ex Concilio habito apud Wormaciam.

MUlieres cùm *d* pro aliqua licita causâ à propriis viris fuerint separatæ, totam dotem præcipimus sibi reddi.

CAP. II.

¶ Soluto matrimonio cogitur vir dotem restituere, & bona dividere, quæ communiter eu obvenerunt.

Urbanus III. *Decano, Cantori & Capitulo Lexov. (an. 1186.)*

SIgnificavit P. mulier *e*, quòd H. quem loco viri tenebat, divortio inter eos solenniter celebrato, dotem suam illicitè detinet, & reddere contradicit : postlimones etiam, quæ ipsis, dum simul viverent, cujuscunque contractûs titulo communiter obvenerunt, eâ prorsus exclusâ sibi nititur vendicare. Ideoque mandamus, quatenus si ita est, & non est aliud quod obsistat, ipsum ad restitutionem detis, & diversionem eorum, quæ olim communiter habuerunt, district. Eccles. compellatis.

CAP. III.

¶ Delegatus ad causam matrimonii, si ferat sententiam divortii, pronunciare debet dotem restitui. Et est casus multùm allegabilis.

Clemens III *(an. 1190.)*

DE prudentia *a* vestra miramur, quòd cùm vobis causam matrimonii, quæ vertebatur inter H. & M. commisissemus terminandam, & vos consanguinitatem inter eos invenientes, sententiam divortii tulissetis : de dote, quam à viro mulier repetebat, quicquam statuere dotem, quam à viro mulier repetebat, quicquam statuere distulistis. Quin igitur vos, qui de matrimonio principaliter cognovistis, & de dote (quæ est causa incidens) accessoriè cognoscere valuistis, & sententialiter diffinire : mandamus, quatenus prædictum H. monitione præmissâ cogatis, ut prædictæ M. totam dotem (sicut canonicum fuerit) restituere non moretur.

CAP. IV.

¶ Mulier propter adulterium à viro separata, perdit dotem.

Clemens III. *b*

PLerunque *c:* [*1 & infrà.*] ¶ Si mulier ob causam fornicationis judicio Ecclesiæ, aut propriâ voluntate à viro recesserit, nec reconciliata postea sit eidem, dotem vel dotalitium repetere non valebit.

[*1 Accidit, ut proponis, quòd in parochia tua multeres à viris suis causâ fornicationis recedunt, & sic usque ad mortem ipsorum permanere noscuntur : ipsis verò defunctis, cùm à consanguineis, ad quos hæreditates eorum perveniunt, dotem suam cum dotalitio reperunt : ob hanc causam, quia ea ipsa se indignas fecisse noscuntur, quòd à viris suis causâ fornicationis duxerunt recedendum. In hoc itaque decernus, quòd*]

CAP. V.

¶ Cogitur mulier ex officio Judicis, donata sibi à viro propter nuptias pro conservatione illiciti matrimonii relaxare, si talis donatio præstet impedimentum dissolutioni talis matrimonii. h.d. secundùm intellectum, qui plus placet Panormitano.

Innocentius III. *Compostel. Archiepiscopo, & universis Episcopis in regno Legionen. constitutis. (an. 1213.)*

ET si necesse sit *d:* [*& infrà.*] ¶ Quia verò castra quædam, quæ Rex Legion. filiæ Regis Castellæ in dotem tradidisse proponitur, ita ut si eam aliquâ occasione relinqueret, ipsa cederent in jus ejus, impedimentum præstare videntur hujusmodi copulæ dissolvendæ : Cùm castra ipsa non tam ob turpem, quàm ob nullam causam sint data, utpote cùm inter eos matrimonium non existat, & ideo nec dos, nec donatio propter nuptias : Ne ad commodum ei cedat, quod debet in pœnam ejus potius retorqueri : castra ipsa restitui volumus, & ad id puellam per excommunicationis sententiam coarctari.

CAP. VI.

¶ Usufructuarius donans sine consensu Domini rem ipsam uxori propter nuptias, non transit in eam plus juris, quàm ipse habebit : idem de eo, qui sub conditione adimente habet rem in hæreditatem, vel in feudum.

Idem *Archidiacon. S. Andreæ de Scotia. (an. 1213.)*

NUper à nobis *e* tuâ discretio requisivit, si aliqua terra data fuerit alicui, non in hæreditatem vel feudum, sed tantùm quoad vixerit possidenda : & ipse postmodum tertiam partem uxori suæ in dotem concesserit : utrùm eo defuncto præfatam dotem uxor (dum vixerit) habere debeat & tenere, cùm Ecclesia dotes protegere teneatur viduarum? Postulâsti præterea, si qua terra data fuerit alicui, & hæredi, quem de uxore legitima procrearet, in hæreditatem vel feudum : & ipse uxori suæ quâdam parte ipsius in dotem concessâ, decesserit postmodum sine prole, an mulier dotem eandem de jure posset *a* habere?

Nos autem Consultat. tuæ taliter respondemus, quòd cùm regulariter nullus in alium plus juris transferre possit, quàm eum constet habere : vir, cui *b* terra prædicto modo conceditur, non potest uxori relinquere, quod ei non licuit, nisi quoad vixerit possidere : nec licet uxori suæ partem illius terræ in donationem propter nuptias ex viri concessione tenere, nisi donationi ille, ad quem spectat dominium illius terræ, voluerit consentire. Quod autem de prima consultatione dicimus, hoc respondemus etiam de secunda : nam licèt Ecclesia in causis viduarum se favorabilem debeat exhibere, contra justitiam tamen non est eis favor Ecclesiasticus concedendus. Illud verò te nolumus ignorare, quòd uxor dare dicitur viro dotem : vir autem uxori donationem facere propter nuptias, secundùm legitimas sanctiones.

CAP. VII.

¶ Vir agens pro dote, non omnino excluditur ex eo, quòd vergat ad inopiam, nec præcise cogitur satisdare ultra facultatem propriam : sed dos sibi assignatur sub cautione, quam præstare potest. Et si per illam cautionem non esset sufficienter provisum consumptioni dotis, deponetur dos apud mercatorem : ut de honesto lucro vir sustineat onera matrimonii. h. d. secundùm intellectum, quem tenet Panor. inhærendo verbis literæ. Et est casus notabilis & quotidianus.

Idem *Archiepisc. & Archidiac. Genuen. c (an. 1213.)*

PEr vestras *d* literas intimâstis, quòd cùm magistrum R. super quadam summa pecuniæ pro H. pauperc, auctoritate nostrâ curaveritis convenire, quam idem H. pro dote uxoris suæ requirebat ab eo, dictus R. exceptionem opposuit contra ipsum, quòd uxorem suam à se repulerat, & tacitâ veritate super hoc literas impetraverat *e:* quia cùm super eadem dote aliâ vice coram vestræ civitatis Consulibus quæstio mota esset, ipsi pronunciaverunt, ut quoniam idem H. ad inopiam vergere videbatur, dos illa non assignaretur eidem, nisi cautionem idoneam de ipsa non petitura præstaret : unde vos ei, ut de salvanda dote caveret, & uxorem suam reciperet, præcepistis : [*1 & ſ.*]

Cùm ergo satis possit ei modicum credi dotis, cui creditum est corpus uxoris : mandamus, quatenus dotem assignari faciatis eidem sub ea, quam potest, cautione præstare : vel saltem alicui mercatori committi, ut de parte honesti lucri dictus vir onera possit matrimonii sustentare : ne occasione dotis detentæ, uxor à viro dimissa, seu vir, qui dimisit uxorem, adulterii reatum incurrat.

[*1 Et donec illud posset facere, dos illa reponeretur, si vellet, in secretario Ecclesiæ Januen. quod cùm impetere non posset, ad instantiam ejus nobis hoc rescribere curavistis.*]

CAP. VIII.

¶ Hæc decretalis satis suprà summat.

Gregorius IX. *(an. 1236.)*

DOnatio *f*, quæ constante matrimonio inter conjuges dicitur esse facta (ex qua alter locupletior, & pauperior alter efficitur) firmitatem non habet, nisi donationis obitu confirmetur : quæ tamen penitùs evanescit, si revocetur ab eo tacitè vel expressè, vel qui donatum accepit, priùs debitum naturæ persolvat. Sanè soluto matrimonio, sicut dos ad mulierem, sic & donatio propter nuptias redit ad virum : nisi de consuetudine secùs obtineat : vel ex pacto de lucranda dote & donatione propter nuptias, quod æquale sit tamen, hincinde contrarium inducatur.

a *Cap. 1. tit. de dote post divort. restituend in 2. comp.* b *Testimus tertius.* c *Cap. 2. tit. de dote post divort. restituenda. in 2. compil.* d *Cap. 1. tit. de dote amitt. in 3. compil.* e *Cap. 2. tit. de dote amit. vel post divort. restituenda, in 3. compil.*

a *Posit.* b *al. vir, cui prædicta terra dicto modo conceditur.* c *Januensi.* d *Cap 3. tit. de dote amit. in 3. compil.* e *impetravit.* f *Vid. Palac. Rub. in repet. hujus Rubric. §. 20. cum multis sequentibus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE SECUNDIS NUPTIIS. a
TITULUS XXI.

CAP. I.

¶ Secunda nuptiæ non benedicuntur, & benedicens puniendus est.

Alexander III. *(an. 1175.)*

CApellanum *b* (quem benedictionem cum secunda constiterit celebrâsse) ab officio, beneficioque suspensum, cum literarum tuarum testimonio, ad ied. Apost. destinare postponas.

CAP. II.

¶ Dubitans de morte conjugis, nisi priùs certificetur, contrahere non debet: & si contraxit, reddat, sed non exigat debitum: & si postmodum sciat primam vivere, dimittat secundam. Abbas Siculus.

Lucius III. *universis Christianis in captivitate Sarracenorum positis. (an. 1181.)*

DOminus *c*, ac redemptor noster: [*& infrà.*] ¶ Sanè super matrimoniis, quæ quidam ex vobis (nondum habitâ obeuntis conjugis certitudine) contraxerunt: id vobis respondemus, ut nullus amodò ad secundas nuptias migrare præsumat, donec ei constet, quod ab hac vita migraverit conjunx ejus. Si verò aliquis vel aliqua id hactenus non servavit, & de morte prioris conjugis adhuc sibi existimat dubitandum, ei quæ sibi nupsit, debitum non deneget postulanti: quod à se tamen noverit nullatenus exigendum. Quòd si post hoc de prioris conjugis vita constiterit, relictis adulterinis complexibus, ad priorem conjugem revertatur.

a *Vide Magistrum, & Theologos l. 4 sent. dist. 42.* b *Cap. 1. eod. tit. in 2. compil.* c *Cap. 2 eod. tit. in 1 comp. hùc spectant tradita supr. de sponsalib. cap. in præsentia.*

CAP. III.

¶ Si unus ex conjugibus fuit aliàs benedictus, non debent conjuges de novo benedici.

Urbanus III. *Vigilien. Episcopo.* a *(an. 1186.)*

VIr autem *b* vel mulier ad bigamiam transiens, non debet à Presbytero benedici: quia cùm aliâ vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet.

CAP. IV.

¶ Mulier nubens intra annum lugubrem, infamiam non incurrit. h. d. cum sequenti. Abbas Siculus.

Idem *Exonen. Episcopo. (an. 1186.)*

SUper illa quæstione *c*, quâ quæritum est, an mulier possit sine infamia nubere intra tempus luctûs, secundùm leges definitum: Respondemus, quòd cùm Apostolus *d* dicat: [*Mulier viro suo mortuo, soluta est à lege viri sui: in Domino nubat, cui voluerit:*] per licentiam & auctoritatem Apostoli, ejus infamia aboletur.

CAP. V.

¶ Summatur ut præcedens.

Innocentius III. *P. Nobili mulieri. (an. 1214.)*

CUm *e* secundùm Apostolum) mulier mortuo viro suo, ab ejus sit lege soluta, & nubendi, cui vult, tantùm in Domino, liberam habeat facultatem, non debet legalis infamiæ sustinere jacturam, quæ licèt post viri obitum intra tempus luctûs (scilicet unius anni spatium) nubat, concessâ sibi tamen ab Apostolo utitur potestate, cùm in his præsertim seculares leges non dedignentur sacros canones imitari.

a *al. Vigor. al. Vig.* b *Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 9. c. 1.* c *Cap. 2. eod. tit. in 1 comp. & post Conc. Lat. p. 9. c. 2.* d *1. Cor. 7.* e *Cap. 1. eod. tit. in 3. comp. Rom. 7. & 1. Cor. c. 7.*

FINIT LIBER QUARTUS.

DECRETALIUM EPISTOLARUM GREGORII LIBER QUINTUS.

DE ACCUSATIONIBUS, INQUISITIONIBUS, ET DENUNCIATIONIBUS.
TITULUS I.

CAP. I.

¶ De persona accusatoris primò quærendum est in judicio.

SElix Papa. *a (an. 272. Romæ.)*

SI legitimus *b* non fuerit accusator, non fatigetur accusatus.

a *Primus epist. 1. & 2. an. 270. id est, Claudio & Paterno, Coss.* b *C. 1. eod. tit. in 1. comp. vide Bald. in l. damni. §. si alieno. ff. de damn. infecto.*

CAP. II.

¶ A denunciatione repellitur is, qui non præmonuit.

Idem *Episcopo per Galliam constituto. (an. 272.)*

SI quis Episcopus *a* ab illis accusatoribus, qui recipiendi sunt, accusatus fuerit, postquam ab eis charitative conventus fuerit, ut causam emendet, & eam corrigere noluerit: non olim, sed tunc ad Primates causæ ejus canonicè deferantur.

CAP. III.

¶ Criminatio Prælati debet tractari coram illis, quorum interest.

a *Cap. 8. eod. tit. in 1. comp. vid. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7.*

Gregor.

Gregorius *Duci Campaniæ. (an. 600.)*

ILla *a* Præpositorum: [*1 & 3.*] ¶ Si verò aliquis est de monasterio prædicti Abbatis, qui possit dicere, quòd ad culpam reatumque ejus pertineat: nos cum eis, quorum interest, causam districtè volumus perscrutari, ut vel condemnetur, vel absolvatur.

[*1 Solicitudo utilis est, illa est cautela laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor sibi nihil vendicat, &c. quæ sunt prolixa & ex registro impressò repetenda.*]

CAP. IV.

¶ Quis de aliquo crimine accusatur vel denunciatur, interim prænoveri non potest.

Idem *b Constantiæ Augustæ. (an. 600.)*

OMnipotens *c* Deus: [*& 3.*] ¶ Valdè grave est, ut vir, de quo tanta & talia nunciantur (cùm antè requiri & discuti debeant) honoretur.

CAP. V.

¶ Episcopus per exceptionem criminis illum ab accusatione sua repellere non potest, quem antè à sua familiaritate neglexerit separare.

Paschalis Papa. *(820.)*

NUlli *d* Episcoporum ab accusatione sua repellere liceat, quos, antequam se ab eis impetendum cognosceret, à sua communi familiaritate neglexerit separare.

CAP. VI.

¶ Absolutus de certo crimine, de eodem iterum accusari non potest.

Ex Concilio Maguntino.

DE his criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari.

CAP. VII.

¶ Cohabitantes inimicu accusari, ab accusatione repelluntur.

Stephanus Papa. *(an. 256.)*

REpellantur ab accusatione cohabitantes inimicis: Quia infestationes blasphemiæ, affectio solet amicitiæ incitare.

CAP. VIII.

¶ Ponit pœnitentiam accusatoris calumniosi, cùm sequitur inde mors, vel membri debilitatio.

Ex Brocardico *lib. XLIII.* e

ACcusâsti aliquem, & per tuam accusationem occisus est: nisi pro pace hoc feceris, XL. dies in pane & aqua (quod carena vocatur) cum septem sequentibus annis pœniteas. Si autem per tuam delaturam debilitatus est, per tres debes Quadragesimas pœnitere.

CAP. IX.

¶ Super notorio procedit judex, nemine accusante.

Augustus. *super. Gen. de morte Abel.*

EVidentia patrati sceleris non indiget clamore accusatoris.

CAP. X.

¶ Laici vel inimici Clericos accusare non possunt.

Alexand. III. *Gast. electo.* f *(an. 1180.)*

CUm P. Manconella *g* Presbyter ex una parte, & Bonus Presbyter, & I. Bonus Cocti Laicus frater ejus ex altera, in nostra essent præsentia constituti: eundem I. quia Laicus erat, in dicti P. accusationem non duximus admittendum. Cumque præfatus B. eundem P. super crimine simoniæ constantius accusaret, nos eum quia in testimonium illius causæ adductus fuerat: &

a *C. 5. eod. tit. in 1 compil. vid. B. Thom. 2. 2. quæst. 33. art 3.* b *Idem scil. Greg. lib. 4. ep 34. cap. 78. ind. 13. regist.* c *C. 6. eod. tit. in 1. compil. vid. Anchar. in cap. meminimus infrà. eod.* d *Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. Refert Gratianus sive Palea 3. qu. 5. §. nulli Episcoporum.* e *al. ita: ex Burchardo l. 19.* f *Gaetano.* g *Cap. 12. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Later. sub Alex. III. p. 10. c. 14.*

quia prædictus I. frater ejus, ipsum P. coram te priùs accusaverat, ab accusatione repulimus: præsertim cùm *a* frater P. memoratum B. antea de causa consimili accusâsset: unde quoniam unus post alterum prædictum P. instanti vicissitudine accusabant: neutrum ad ejus accusationem admisimus. Sed utrique Presbytero de objectis criminibus purgationem duximus indicendam. Ideoque mandamus, quatenus uterque illorum cum tribus Sacerdotibus faciat se purgare. *b*

CAP. XI.

¶ Monachus accusare potest Abbatem, & de bonis monasterii expensas litis necessarias habebit.

Idem *Vigorien. Episcopo. (an. 1180.)*

EX *c* parte tua: [*1 & infrà.*] ¶ Prudentiæ tuæ rescripsimus, quòd Monachi (nisi alia rationabilis causa impediat) eò quòd de obedientia & subjectione Abbatis esse noscuntur, ab ejus accusatione sunt nullatenus repellendi: licèt alios accusare non possint. Quibus (siquidem cùm proprium non habeant) de rebus monasterii expensæ debent necessariæ, donec causa debitum finem accipiat, ministrari.

[*1 Hujusmodi quæstio nobis proposita est, utrùm Monachi in accusatione Abbatum sint aliquatenus audiendi. Super quo utique*]

CAP. XII.

¶ Presbyter ebriosus Missam celebrans, non præmissâ digestione, Ecclesiâ privari debet. h. d. ut conveniat omnibus lecturis.

Idem. *(an. 1185.)*

SI constiterit *d*, quòd D. Ecclesia non perpetuò concessa, sed ad tempus fuerit commendata, & de vinolentia *e*, & quòd in taberna pernoctaverit, ita quod alterâ die nullâ præmissâ dormitione *f* Missam cantâsset: [*& 3.*] ¶ Si de hoc rationabiliter convictus fuerit in judicio ante Episcopum suum: sive accusatus, vel ad rationem positus, sine coactione fuerit confessus: ei super eadem Ecclesia perpetuum silentium imponatis, ipsum ab impetione B. *g* desistere compellentes. Cæterùm si eidem fuit Ecclesia canonicè concessa & tradita, & postea de crimine aliquo non fuit convictus, propter quod de jure debeat *h* spoliari, vel post appellationem (sicut aliquando allegavit) Ecclesiâ illâ fuerit spoliatus, ipsum ei facias restitui, & in pace dimitti.

CAP. XIII.

¶ Inimicus etiam à voluntaria exceptione repellitur.

Idem. *(an. 1175.)*

MEminimus tibi mandâsse, ut C. Abbatissæ, cujus electionem confirmavimus, munus benedictionis impendere procurares. Sed quia F. pro altera parte à te ad nostram audientiam appellavit, proponens quòd de simonia accusaret eandem: mandatum nostrum distulisti effectui mancipare. Quia verò te non decet in hac parte appellationi ejusdem H. deferre, cùm idem illius manifestus fuerit inimicus, & contra eam testimonium tulerit: mandamus, quatenus (cùm inde fueris requisitus) præfatæ Abbatissæ munus benedictionis non differas impartiri. *i*

CAP. XIV.

¶ Dicens se aliquem accusaturum coram Judice, ante inscriptionem potest sine pœna desistere, & non accusare: sed ei desistenti silentium imponitur in perpetuum. Et secundùm hoc summatim iste textus est notabilis. Abbas.

Innocentius III. *Archiepiscopo Bisuntino. (an. 1211.)*

LIcèt in beato *k* Petro: [*1 & 3.*] ¶ Sanè cùm ex literis B. Decani sancti Stephani, & I. & O. Canonicorum

a *Frater ejusdem P. &c.* b *purgari.* c *Cap. 13. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 10. c. 12.* d *Scil. Alex. III. sed in 2. compilat. c. 1. eod. tit. Cœlestino III. al. Clementi tribuitur.* e *violentia.* f *dormitatione.* g *G.* h *debuit.* i *impertiri.* k *C. 1. eod. tit. in 3. comp.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesiæ Bisuntinæ ad Apostolicæ sedis audientiam pervenisset, te varia crimina commisisse, ac ab eis fuisse per easdem literas super perjurio, crimine simoniæ & incestûs *a* delatus : Clemens Papa prædecessor noster (servatâ judiciariâ gravitate) tibi certum terminum assignavit, quo responsurus objectis Apostolico te conspectui præsentares. Cùm autem juxta tenorem citationis ad sedem Apostolicam accessisses, nec ullus *b* appareret, qui te ita impeteret de prædictis : ne aliquid de contingentibus omittere videremur, ab I. & O. Archid. in nostra præsentia constitutis quæsivimus diligenter, si quid super præmissis adversus te pro se vel aliis proponere vellent, & quod scripserant, legitimè demonstrarent : ipsi autem, quòd non proposito accusandi hæc scripserant : responderunt. Sed quia super quibusdam incorrigibilis videbaris, quædam de te Apostol. sedi duxerant intimanda : sed nuntius, qui pro literis accesserat impetrandis, mandati formam excessit.

Nos igitur dictis Canonicis super prædictis silentium duximus imponendum, ne te de cætero eis super his accusare liceat, vel etiam infamare. Quia vero prædicti Canonici citra vinculum inscriptionis desistere voluerunt, eis de juris permissione id non duximus imputandum. Ne autem in absolutione tua minùs canonicè procedere videamur, quamvis potiùs in odore bonæ opinionis Coëpiscoporum nostrorum, quàm eorum infamiâ delectemur, Cabilonensi Episcopo & Abbati de Firmitate, inquisitionem famæ tuæ duximus committendam.

[1 *Apostolorum Principe ligandi atque solvendi nobis à Domino sit attributa potestas vel facultas, quam in subditis juxtà suorum exigentiam meritorum exercere liberè debeamus : exemplo tamen illius, qui omnes sanat, & neminem vult perire, libentiùs intendimus ad solvendum, quam ad condemnandum vel ligandum, etsi sint nonnulla culpæ, in quibus est culpa relaxare vindictam.*]

CAP. XV.

¶ *Ad prosequendam accusationem criminalem, non admittitur procurator licèt posset allegare causam absentiæ, seu alias exceptiones non tangentes crimen propositum : & qui juravit stare mandato alicujus, non admittitur ad accusandum illum, si virtute juramenti sibi fuit injunctum, ut non accusaret.* h. d. & ad hoc solet allegari, & in hoc est valde vulgatum.

Idem *Salisburgen. c Archiepiscopo.*
(*an. 1212.*)

VEniens *d* ad sedem Apostolicam A. Pragen. Canonicus contra Pragen. Episcopum inter alia proposuit coram nobis, quòd cùm esset filius Sacerdotis, in Ecclesiam fuerat Pragen. intrusus : & contra ejusdem Ecclesiæ privilegium, homagium Duci Bohemiæ præstitisset, sic subjiciens Pragen. Ecclesiam servituti : [& ℣.] ¶ Unde prædictum Episcopum ad Festum Resurrectionis Dominicæ peremptorie nos mesminimus citavisse. Idem verò ad suam excusationem virarum discrimina, consecrationem chrismatis imminentem, & quòd filius Bohemiæ Principis esset per ipsum baptizandus tunc temporis, per nuncios & literas allegavit. Licèt autem excusationes hujusmodi (sicut erant) frivolas æstimantes *e*, ipsum reputavimus contumacem, nec procuratores ejus in causâ possemus recipere criminali : eis tamen concessimus auditores, ut si possent, illum aliquatenus excusarent. Cumque prædictus A. coram eis repetisset objecta, fuit ex adverso responsum, quod cùm olim super hoc ad Magdeburgen. Archiepiscopum literæ fuerant impetratæ, idem A. in objectorum se videns probatione deficere ad pedes ejus se humiliter prosternens, veniam postulavit : & quod adversus eum calumniosè processerat, est confessus. Cæterum cùm super hoc mandato

a *Incestu.* b *alii. nec unus appareret, qui te impeteret de prædictis.* c *Salzeburgen.* d *Cap. 2. eod. tit in 3 compilation.* e *extimantes.*

stare ejusdem Archiepiscopi juravisset : ipse præcepit eidem, sub debito præstiti juramenti, ut contra eundem Episcopum de cætero proponere talia non auderet. Cùm igitur nobis ex ipsius A. confessione constaret, ipsum juramentum hujusmodi præstitisse, ac tâle recepisse mandatum : super impetitione dicti Episcopi silentium ei duximus imponendum : propter contumaciam tamen eidem Episcopo *a* citationem & purgationem propter infamiam indicentes.

CAP. XVI.

¶ *Denunciator criminis non se inscribit, quia ad correctionem tendit : accusator autem inscribit, quia tendit ad pœnam : excipiens verò inscribit ad pœnam extraordinariam, si per exceptionem dejecerit ab obtento, aliàs secus.* hoc primo. Secundo *dicitur, quòd dum discutitur de crimine per modum exceptionis, potest intervenire procurator.*

Idem *Priori sanctæ Fridiani, & Magistro B. Canonico Pisano.* (*an. 1212.*)

SUper his *b*, de quibus nos consulere voluistis, inquisitionis vestræ breviter respondemus, quòd tribus modis valet crimen opponi, denunciando, excipiendo, & accusando. Quando crimen in modum denunciationis opponitur, non est inscriptio necessaria, sed cùm in modum accusationis, oportet inscribi : quoniam ad depositionem instituitur accusatio, sed ad correctionem est denunciatio facienda. Cùm autem excipiendo fuerit crimen objectum, distinguendum est, quare opponatur, & quando. Si autem objicitur, ut ab accusatione vel testificatione aliquis repellatur, non est inscribi necesse : sed cùm opponitur, ut quis à promotione officii, vel beneficii excludatur, si ante confirmationem objicitur, non cogitur quisquam inscribere : quia crimen hoc modo probatum, impedit promovendum, sed non dejecit jam promotum. Post confirmationem verò, cùm fcilicet ordinandus fuerit aliquis, aut etiam consecrandus, quia etiam ab obtinendo repellit, & dejicit ab obtento, ad extraordinariam pœnam secundùm arbitrium Judicis discreti citra vinculum inscriptionis est excipiens adstringendus, si defecerit in probando : pro eo, quòd crimine sic probato, perdit quod per electionem & confirmationem ei fuerat acquisitum : sed ob hoc priùs habita non amittit. Licèt enim agatur de crimine, non est tamen hujusmodi quæstio criminalis : unde per procuratorem potest ritè tractari.

CAP. XVII.

¶ *Generales inquisitores, si non servaverunt debitum inquisitionis ordinem, prudenter & cautè se corrigere debent.* hoc primò. Secundo *ponit formam juramenti, quam inquisitores exigunt ab inquisito.*

Idem *Verfel. c Episcopo & Abbati de Tileto.* d
(*an. 1212.*)

QUaliter *e* & quando : [1 & ℣.] ¶ Si circa Novarien. Episcopum debitum inquisitionis ordinem observâstis, discretionem vestram in Domino commendamus. Si verò quâlibet occasione prætermisistis eundem adhuc *f* ipsum tempore opportuno volumus observari : ne inde nascantur injuriæ, unde jura nascuntur. Ideoque mandamus, quatenus ad conscientiæ vestræ judicium recurrentes, si contra præscriptum ordinem tanquam homines excessistis : non pudeat vos errorem vestrum corrigere, qui posti estis, ut aliorum corrigatis errores : quoniam apud Judicem districtum, in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis : ita videlicet, ut inveniatis occasionem aliquam congruentem, per quam (ne vestra vilescat auctoritas) quanto

a *Secuti vetera exemplaria hunc locum restituimus, ut est impressum, cum in vulgatu perperam legeretur ita, purgationem canonicam propter, &c.* b *Cap 3. eod. tit in 3. comp.* c *al Venonicam cell.* d *De Citito.* e *Cap. 4. eod. tit. in 3. comp.* f *alii. usi hunc ipsum.*

cautiùs & prudentiùs poteritis, supersedeatis ad præsens : quoniam ex his, quæ inordinatè sunt acta, non potest ordinabiliter agi. Si verò præscriptum ordinem custodistis, omnia gratiâ & timore postpositis, Deum solum habentes præ oculis, viâ regiâ incedentes, sine personarum acceptione *a* in negotio procedatis. Formam verò juramenti, quam à Clericis Novarien. super inquisitione faciendâ in hoc negotio recepistis, in similibus volumus observari : ut videlicet jurent Clerici, quòd super his, quæ sciunt vel credunt esse in sua Ecclesia reformanda, tam in capite, quàm in membris (exceptis occultis criminibus) meram & plenam dicant inquisitoribus veritatem.

[1 *Debeat Prælatus procedere ad inquirendum & puniendum subditorum excessus, ex auctoritatibus Novi & Veteris Testamenti colligitur evidenter, ex quibus super hoc processerunt postea canonicæ sanctiones. Legitur enim in Evangelio, quod villicus, qui diffamatus erat apud dominum suum, quasi dissipâsset bona ipsius, audivit ab illo : Quid est hoc quod audio de te ? redde rationem villicationis tuæ : jam enim non poteris villicare. Et in Genesi Dominus ait : Descendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint. Ex quibus auctoritatibus manifestè comprobatur, quòd non solùm cum subditus, verùm etiam cum Prælatus excedit, si per clamorem & famam excessus ejus ad aures superioris pervenit ; non quidem quod à malevolis & maledicis, sed à providis & honestis, nec semel tantum, sed sæpè quod clamor tumultuosè, & diffamatio manifestat, debet coram Ecclesiæ senioribus veritatem diligentiùs perscrutari, ut si rei apposcerit qualitas, canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tanquam sit idem actor & judex, sed quasi deferente famâ, vel clamore nunciante, officii sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit diligenter observandum in subditis, diligentius tamen est observandum in Prælatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittam : & quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio teneantur non solùm arguere, sed etiam increpare ; quinetiam interdum suspendere quandoque verò excommunicatione ligare : frequenter odium multorum incurrunt & insidias patiuntur, & ideò sanctis Patres providè statuerunt, ut accusatio Prælatorum non facilè admittatur, ne exculta columnis, corruat ædificium, nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solùm falsa, sed etiam maligna criminationis janua præcludatur. Verùm ita voluerunt providere Prælati, ne criminaretur injustè, ut tamen caverent, ne delinquerent insolenter, contra utrumque morbum congruam invenientes medicinam, ut videlicet accusatio criminalis, quæ ad demmutionem capitis & ad degradationem intenditur, nisi legitima procedat inscriptio, nullatenus admittatur. Sed cùm super excessibus suis quisquam fuerit infamatus, ut in tantum jam clamor ascenderit, quòd districtis sine scandalo dissimulari non possit, nec sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirendum & puniendum ejus excessus non ex odii fomite, sed ex charitatis procedatur affectu : quatenus si gravis fuerit excessus, & si non degradetur, ab ordine & administratione tamen amoveatur omnino : quod est secundum Evangelicam sententiam à villicatione villicum amoveri, qui non poterit villicationis suæ dignam reddere rationem. Hunc igitur ordinem.*]

CAP. XVIII.

¶ *Si is, contra quem inquiritur, juravit respondere tantùm ad interrogata, post confessionem auditur volens probare excusationes, quas confessionem non permunt, sed exponunt : secùs si juraverit, plenam & veram veritatem dicere.*

Idem *Archiepiscopo Arelaten. & Vallis magnæ Abbati.* (*an. 1213.*)

CUm *b* dilecti filii Cister. Abbas, & P. & R. Monachi Fontis frigidi, Apost. sed. Leg. ad Ecclesiam Agathen.

a *Exceptione.* b *C. 5. eod. tit. in 3. comp.*

accessissent, ut in ea legationis officium exercerent, quia de Agathen. Episcopo per frequentem clamorem multa sibi fuerant insinuata sinistra : voluerunt descendere ac videre, si clamorem opere complevisset : [& *infrà*.]

¶ Quia verò nobis non constitit, sub qua forma Episcopus cum Canonicis Agath. coram dictis Legatis præstiterit *a* juramentum, utrùm videlicet ita juraverit, ut super statu Ecclesiæ plenam & meram diceret veritatem, an ut ad inquisita veraciter responderet : Mandamus, quatenus eisdem Legatis ex parte nostra mandetis, ut sub qua forma juramentum præstiterit, studeant fideliter intimare. Et si secundùm responsionem eorum sub secunda forma juraverit, aut ipse sufficienter probaverit, se sub illa forma jurâsse, aut per depositiones testium, quòs produxit, aut etiam aliorum : cùm depositiones illæ non fuerint publicatæ, nec productioni testium renuntiare curaveris : quoniam secundùm eandem non teneretur ex debito juramenti nisi ad quæsita solummodo respondere : vos excusationes suas audire curetis : & si eas probaverit, cùm excusationes hujusmodi confessiones non pertimant, sed exponant, quæ tales sunt, ut ad *b* bonum & malum valeant retorqueri *c*, & ideo judicari debent ex causa, eum sublato appellationis obstaculo absolvatis : cùm etsi repertus sit culpabilis in quibusdam, ex labore tamen & pudore punitus, quos propter hanc causam incurrit, hujusmodi levis culpa leviter ei valeat indulgeri. Quòd si excusationes illas super dilapidatione, naufragio, & simonia probare nequiverit, aut sub prima forma juraverit, cùm secundùm eandem nec veritatem tacere, nec admiscere debuerit falsitatem : vos (non obstantibus excusationibus, quas de novo proposuit, cùm in confessionibus suis nullam omnino de illis fecerit mentionem : quamvis firmiter asseruerit, quòd plures ex illis Legatis prædictis exposuit, cùm hoc per se probare non posset, tanquam qui solus examinabatur ab illis) eum ab administratione Agathen. Ecclesiæ removere curetis.

[1 *Ideoq, tam Episcopum quàm Canonicos juramenti vinculo adstrinxerunt, ut super statu Ecclesiæ sibi ducerent veritatem.*]

CAP. XIX.

¶ *De veritate criminum non inquiritur, nisi priùs constet de infamia : & tunc non inimici vel perjuri, sed idonei viri ad prosequendum inquisitionem & ad testimonium admittuntur : & non probato crimine, judicitur infamatis purgatio.*

Idem *Archiepiscopo Terraconen. & Abbati sanctæ Mariæ de Populeto, & Archidiac. Barchinon.* (*an. 1213.*)

CUm oporteat *d* Episcopum : [& ℣.] ¶ Sanè venientibus ad Apostol. sed. G. & H. Canonicis Vincen. & multa enormia contra Vincen. Episcopum proponentibus coram nobis, quia illa non debebamus sub dissimulatione transire *e* : vobis inquisitionem illorum duximus committendam. Verùm dictus Episcopus, antequam ad ipsum *f* vestra citatio pervenisset, ad præsentiam nostram accedens proposuit, quòd illi, qui enormia de ipso suggesserant *g*, typo malitiæ potiùs quàm justitiæ zelo ducti, nobis hujusmodi intimârunt : cùm ipsi ejus sint inimici manifesti, & cum ejus hostibus conversentur, consanguineosque suos, ac complices intendant ad testificandum producere contra ipsum,

a *Præstitit.* b *Al. ad bonum vel malum.* c *Et cùm dubia ad bonum & malum possunt retorqueri, in meliorem sunt interpretanda. B. Thom. 2. 2. q. 60. art. 4.* d *C. 6. eod. tit. in 3. comp. vide Jul. Clar. in prail. crim. §. fin. q. 6.* e *præterire.* f *eum.* g *fuljecerant.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui ad denunciandum, seu testificandum admitti non debent : utpote juramenti præstiti transgressores, & aliis criminibus irretiti : [1 & 3.] ¶ Discretioni vestræ mandamus, quòd *a* nisi super prædictis famam ipsius *b* læsam esse noveritis : ves ad inquisitionem illorum non subito procedatis. Quòd si ad inquisitionem fuerit procedendum : prædictos, vel alios, quos ipsius esse constiterit inimicos, nec ad prosequendam inquisitionem, nec ad perhibendum testimonium contra ipsum Episcopum admittatis : sed per viros idoneos super his, quæ gesta sunt, inquiratis diligentius veritatem. Et si nihil grave probatum fuerit contra ipsum : vos purgationem canonicam indicatis eidem.

[1 *Ne verò per leve compendium ad grave dispendium veniatur.*]

CAP. XX.

¶ A denunciatione repellitur publicus concubinarius, excommunicatus & conspirator, & is qui non præmonuit.

Idem. *(an. 1213.)*

CUm dilectus *c* filius : [*& infrà.*] ¶ Si vobis constiterit prædictos, quorum nomine sunt excessus hujusmodi de Episcopo nunciati, publice concubinarios tunc fuisse, propter quod in eos fuit excommunicationis sententia promulgata, vel præfatum Episcopum de jam dictis excessibus non fuisse præmonitum ab eisdem, vel ipsos conspirâsse in eum, à denunciatione repellaris eosdem : alioquin audiatis, quæ fuerunt *d* hinc inde proposita. Eidem Episcopo auctoritate nostrâ nihilominus prohibentes, ne super his, super quibus ad audientiam nostram fuerit legitimè appellatum, præfatos Clericos indebite gravare præsumat : donec causa supradicta juxta formam mandati nostri fuerit terminata.

CAP. XXI.

¶ Crimen probatum per modum inquisitionis, regulariter pœnâ ordinariâ non punitur : sed si impedit ordinis executionem, sit depositio, sicut in accusatione : & si impedit tantum beneficii retentionem, sit privatio à beneficio, nec poterit Judex hanc pœnam moderari. h. d. usque ad §. Tertiæ. secundùm verum intellectum non bene declaratum per scribentes.

Idem *Episcopo Gebenensi.* e *& N. Valentin.*
(an. 1213.)

INquisitionis *f* negotium, quam de Episcopo & Canonicis Valentinen. vobis commisimus terminandam *g* : [1 & 3.] ¶ Secundò quæsivistis, quid vobis sit statuendum, si contra quempiam per inquisitionem probatum fuerit tale crimen, quod deponeret accusatum criminaliter & convictum. In quo quidem duximus distinguendum, utrùm sit tale crimen, quod ordinis executionem susceperit, aut retentionem beneficii etiam post peractam pœnitentiam impediret, puta si homicidium commisisset, vel adeptus esset ordinem aut beneficium vitio simoniæ : quo casu erit sicut in accusationis judicio procedendum : alioquin secundùm personæ merita, & qualitatem excessus pœnam poterit judicantis discretio moderari.

[1 *Sine conscientiæ scrupulo exequi cupientes, & Apostolico petisti oraculo edoceri, utrùm eorum publicanda sint dicta & nomina, quos interrogari contigerit, prout testibus in publicis causis fieri consuevit, an sola dicta eorum publicari sufficiat nominibus tacitis, cum idem Episcopus & Canonici manifestè sciant, quod fuerint inquisiti, & utrum contra dicta eadem debeant exceptiones seu replicationes admitti, cum contra personas dicentium admittuntur. Ad quod breviter respondemus, non solùm dicta, sed etiam ipsa nomina, ut quid à quo sit dictum appareat, publicanda, & exceptiones seu replicationes legitimas admittendas, ne per suppressionem nomi-*

a *Quatenus.* b *ejus.* c *Cap. 1. eod. tit. in 4. compilation.* d *fuerint.* e *Vid. Notas in hunc locum.* f *C. 20. eod. tit. in 4. comp. & prater DD. hic Jul. Clar. in practica crimin. quæst. 6.* g *faciendam.*

num infamandi, & per exceptionum exclusionem falsi depenendâ audacia prabeatur.]

¶ Contra non infamatum, super veritate criminum inquiri non debet, etiamsi libellus famosus contra eum oblatus fuerit in secreto : nec super principalis creditur testi, qui juratus dicit se illum, contra quem inquiritur, inimicum : idem si hoc dicat ante juramentum : nisi præsumatur hoc dixisse in fraudem. h. d. usque ad §. Quæsivisti.

Tertiæ dubitationis articulus continebat, Utrùm cùm duo vel plures jurati affirmant aliquem crimen aliquod eisdem videntibus commisisse, de quo aliqua infamia non laborat, aliquam illi pœnam infligere debeatis ? Et Utrùm ad petitionem quorundam quasdam schedulas *a* vobis occultè tradentium, infamationem Episcopi continentes, sit ad inquisitionem eorum, quæ in iplis *b* continentur schedulis procedendum. Et an fides eorum dictis debeat adhiberi, qui post juramentum interrogati secretò, utrum sint eorum, de quibus inquiritur, inimici : Respondent, quòd non diligunt illos, vel directè inimicos se asserunt eorundem, aut etiam ante juramentum id publicè confitentur : nullas tamen *c* inimicitiarum causas probabiles ostendentes. Ad *d* hæc respondemus, nullum esse pro crimine, super quo aliqua non laborat infamia, seu clamosa insinuatio non processerit, propter dicta hujusmodi puniendum : quinimo super hoc depositiones contra eum recipi non debere, cùm inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt. Nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto, procedendum est ad inquisitionem super contentis ibidem criminibus faciendam. Aut *e* etiam adversùs eos, contra quos fit inquisitio, fides adhibenda est dictis eorum, qui post juramentum vel ante, tacitè vel expressè, inimicos *f* se asserunt eorundem, nisi forsan ante juramentum in fraudem id facere præsumantur.

¶ Non punitur quis de crimine, de quo non constat, nisi per famam, & testium credulitatem : & per dicta paucorum non debet quis apud Judicem infamatus reputari. h. d. usque ad finem.

Quæsivisti etiam, quid statui debeat, si nihil per certam scientiam, sed tantùm per famam, & eorum, qui fuerint inquisiti, credulitatem juratam contigerit inveniri. Et Utrùm aliquis super eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsum duo, vel tres, vel etiam plures dixerint infamatum : licèt de ipso nihil sinistri in publico audiatur. Ad quod est nostra responsio, quòd propter famam & deponentium credulitatem duntaxat, non erit ad depositionis sententiam producendum : sed infamato canonica poterit indici purgatio, secundùm arbitrium judicantis : Qui propter dicta paucorum eum infamatum reputare non debet, cujus apud bonos & graves lata opinio non exiftit.

CAP. XXII.

¶ Si is, de cujus crimine in judicio constat, petit restitutionem propter judiciarium ordinem non servatum : non est audiendus, sed eum tanquam notorium criminosum debet superior de novo punire. h. d. & est casus valdè notabilis, secundùm hunc intellectum.

Idem *Episcopo & Decano Sylvanecten.* g
(an. 1213.)

AD petitionem *h* Galteri quondam Corbien, Abbatis, R. & P. Canonicis Noviomen. à nobis dudum correctione commissâ : [1 & 3.] ¶ Verùm dilectus filius Gu. sanctæ Mariæ in porticu Diaconus Cardinalis, tunc Apo-

a *In veteribus libris, cedulas.* b *his.* c *Dicto, tamen, deest in pluribus antiq.* d *Al. ad hæc autem, &c.* e *Al. Nec deest in pluribus antiq.* f *Vide notata per Bart. in leges. ff. ad l. Corn. de falsis. etiam, &c.* f *Vide notata per Bart. in leges. ff. ad l. Corn. de falsis.* g *Al. Salvaten. al. Silvatenen. al. Silvanen.* h *Cap. 3. eod. tit. in 1. comp. vide Archid. c. si quis Abbat 18. q. 1.*

stolicæ sedis Legatus, dicto G. præsente, nec reclamante, super statu monasterii cœpit inquirere diligenter, & cùm inquisitione finita eum Parisius evocâsset, propositurum contra inquisitionem eandem, si quid rationabiliter duceret proponendum : idem præsentiam ejus adiens, allegavit, quòd in monasterii correctione procedere non valebat, quæ prædictis Judicibus prius fuerat auctoritate nostrâ commissa : & Cardinalem ipsum ex justis causis se asserens habere suspectum, vocem ad nos appellationis emisit : quem Cardinalis (inspectis, quæ probata fuerant contra eum) amovit à regimine Abbatiæ, dando fratribus ejusdem loci liberam facultatem alium eligendi, qui Priorem de Argentolio elegerunt concorditer in Abbatem : [3 & 5.] ¶ Cùm igitur nobis de talibus fuerit facta fides, propter quæ præfatus G. erat merito amovendus, etsi restituendus foret propter judiciarium ordinem non servatum, ipsum providimus manere privatum regimine Abbatiæ : supradictum Priorem (quem pro eo quòd præfato G. propter juris ordinem non servatum inordinatè remoto, intelleximus ob eandem causam per consequentiam minùs legitimè substitutum) per sententiam amoventes : quem quia non propter personæ vitium, vel scientiæ *a* defectum, sed propter juris solennitatem prætermissam amovimus, ipsum postmodum restituimus in Abbatem.

[1 *Ipsi his ad monasterium idem accedentes, quibus correctu videm nonnullu quæstuenda fuerant, statuerunt inquisitionis infantiam quorundam impedienti malitiâ retardando. Ad quorum contumaciam reprimendam, seculare brachium intendebant invocare.*]

[2 *His igitur & aliis quæ utraque pars proposuit intellectis.*]

CAP. XXIII.

¶ Agenti possessorio adipiscendæ in beneficialibus non obstat exceptio criminis, nisi de eo sit infamatus : & infamato, accusatore non probante, vel non apparente, indicetur purgatio, in qua si defecerit, puniatur ut convictus.

Idem. *(an. 1213. Roma.)*

ACcedens ad *b* præsentiam nostram G. nepos quondam H. Subdiaconi nostri, suâ nobis conquestione monstravit, quòd cùm idem H. apud sedem Apostolicam viam universæ carnis ingressus fuisset, Præbendam, quam decedens habuerat in Ecclesia Cremonen. ei duximus conferendam : [& 3.] ¶ Mandamus, quatenus si præfatus G. super objectis eidem in modum exceptionis criminibus, videlicet perjurio & homicidio, publicè fuerit infamatus, confessionem nostram sibi factam executioni mandetis.

Deinde si legitimus accusator apparuerit, audiatis, quæ fuerint hinc inde proposita : & si prædicta crimina vel eorum aliquod legitimè probatum fuerit contra eum, ipsi super eadem Præbenda silentium imponatis Si verò contra *c* eum legitimus non apparuerit accusator, & ipse super prædictis criminibus dignoscitur respersus infamiâ purgationem ei canonicam indicatis : in qua si defecerit, imponatis ei silentium. Si autem purgationem præstiterit, contradictores ab ejus molestia compescentes, eos, qui eum nisi sunt impedire, in expensis legitimis condemnetis.

CAP. XXIV.

¶ Superior contra subditum, maximè Prælatum, de his tantùm inquirat, super quibus præsidit infamia : & tunc vocabit eum, & tradet sibi capitula & nomina, & testium dicta publicabit, & ipsius legitimas exceptiones admittet, & probato gravi

a *Deest vox, scientiæ, in quibusdam exemplaribus, in quibusdam erat expositio super verbo, defectum, inde irrepsit in textum.* b *c. 3. de consuet. prab. in 4. comp. vide Innoc. in cap. sciant. sup. de elect. ubi multipliciter limitat hanc Decretal. & Anton. Burri.* c *Quatenus hic agitur de purgatione indicenda, diffamato, vide Marian. in repet. c. qualiter.*

crimine, eum ab administratione removebit. In regularibus verò Prælatis ad unguem servandus non est hic ordo. Et quanquam in hac summatione modica videatur agi differentia inter Prælatos & subditos, contra quos inquiritur : tamen facienda est, ut patet in litera.

Idem *in Concilio generali.* a *(an. 1216. Roma.)*

II. QUaliter & quando debeat Prælatus procedere ad inquirendum & puniendum subditorum excessus, ex auctoritatibus Vet. & Novi Testamenti colligitur evidenter, ex quibus postèa processerunt canonicæ sanctiones : sicut olim aperte distinximus, & nunc sacri approbatione Concilii confirmamus. Legitur enim in Evangelio *b*, quòd villicus ille, qui diffamatus erat apud dominum suum, quasi dissipâsset bona ipsius *c*, audivit ab illo : [*Quid hoc audio de te ? redde rationem villicationis tuæ : jam enim non poteris amplius* d *villicare.*] Et in Genesi *e* Dominus ait : [*Descendam & videbo, utrùm clamorem, qui venit ad me, opere compleverint.*] Ex quibus auctoritatibus manifestè probatur, quòd non solùm cùm subditus, verùm etiam cùm Prælatus excedit, si per clamorem & famam ad aures superioris pervenerit, non quidem à malevolis & maledicis *f*, sed à providis & honestis, nec *g* semel tantùm, sed sæpe, quod clamor innuit, & diffamatio manifestat, debet coram Ecclesiæ senioribus veritatem diligentius perscrutari, ut (si rei poposcerit qualitas) canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tanquam idem sit accusator & judex, sed quasi denunciante famâ, vel deferente clamore, officii sui debitum exequatur. Licèt autem hoc sit observandum in subditis, diligentiùs tamen est observandum in Prælatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittam. Et quia non possunt omnibus complacere, cùm ex officio suo teneantur non solùm arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam verò ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur. Ei ideò sancti Patres *h* providè statuerunt, ut accusatio Prælatorum non facilè admittatur, ne concussis columnis corruat ædificium : nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solùm falsæ, sed etiam malignæ criminationi janua præcludatur. Verùm ita voluerunt providere Prælatis, ne criminarentur injustè, ut tamen caverent, ne delinquerent insolenter : contra morbum utrumque invenientes medicinam congruam : videlicet ut criminalis accusatio, quæ ad diminutionem capitis, id est, degradationem intenditur : nisi legitima præcedat inscriptio *i*, nullatenus admittatur. Sed cùm super excessibus suis quilquam fuerit infamatus, ut jam clamor ascendat, qui diutiùs sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirendum & puniendum ejus excessus, non ex odii fomite, sed charitatis procedatur affectu : quatenus si fuerit gravis excessus, etsi non degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoveatur omnino : quod est secundum sententiam Evangelicam à villicatione villicum amoveri, qui non poterit villicationis suæ dignam reddere rationem. Debet igitur esse præsens is, contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam absentaverit : & exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi se ipsum : & non solùm dicta, sed

a *Scilicet Innoc. III. in Conc. gener. Later. c. 8. & c. 4. eod. tit. in 4. comp. Initium hujus Decret. usque ad §. debet igitur. habetur etiam in 5. comp. eod. tit. c. 4.* b *Luc. 16.* c *illius.* d *Dicit, amplius, deest in antiq. Cod.* e *Gen. 18.* f *maledicis.* g *non semel.* h *Vide epist. 2. Stephani Papæ I. de accusationibus Episcoporum. ubi habetur plenissimè in 1. tomo Conc. Surianæ editionis.* i *Vide quos citavi sup. eod. cap. super hu. verbo, oportet inscribi.*

etiam nomina ipsa testium sunt ei (ut quid & à quo sit dictum appareat) publicanda, nec non exceptiones & replicationes legitimæ admittendæ: ne per suppressionem nominum, infamandi, per exceptionum vero exclusionem deponendi falsum, audacia præbeatur. Ad corrigendos itaque subditorum excessus, tantò diligentius debet Prælatus assurgere, quantò damnabilius eorum offensas desereret incorrectas. Contra quos, ut de notoriis excessibus taceatur, etsi tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denunciationem, & inquisitionem ipsorum: ut tamen *a* in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne fortè per leve compendium ad grave dispendium veniatur: sicut accusationem legitima debet præcedere inscriptio, sic & denunciationem charitativa monitio, & inquisitionem clamosa insinuatio prævenire: illo semper adhibito moderamine, ut juxta formam judicii, sententiæ quoque forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa *b* regulares personas non credimus usquequaque servandum *c*, quæ (cùm causa requirit) facilius & liberius à suis possint administrationibus amoveri.

CAP. XXV.

¶ Metropolitani ad correctionem excessuum, & reformationem morum, singulis annis facere debent provinciale Concilium: in quo statuere debent personas idoneas per singulas dioceses, quæ solicitè investigent, & in sequenti Concilio referant corrigenda: & Episcopi debent facere Synodos Episcopales singulis annis, & publicare agitata in provinciali Concilio: & hæ negligentes, ab executione officii suspenduntur. h. d.

Idem *d* *in eodem.* (*an. 1216.*)

SIcut *e* olim à sanctis Patribus noscitur institutum, Metropolitani singulis annis cum suis Suffraganeis provincialia non omittant Concilia celebrare: in quibus de corrigendis excessibus, & moribus reformandis, præsertim in Clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum, canonicas regulas, maximè quæ statutæ sunt in hoc generali Concilio, relegentes, ut eas faciant observari, debitam pœnam transgressoribus infligendo.

Ut autem id valeat efficaciùs adimpleri, per singulas dioceses statuant personas idoneas, providas videlicet & honestas, quæ per totum annum simpliciter, & de plano absque ulla jurisdictione solicitè investigent, quæ correctione vel reformatione sunt *f* digna, & ea fideliter perferant ad Metropolitanum & Suffraganeos & alios in Concilio subsequenti, ut super his & aliis (prout utilitati & honestati congruerit) providâ deliberatione procedant: & quæ *g* statuerint, faciant observari: publicatuti ea in Episcopalibus Synodis, annuatim per singulas dioceses celebrandis. Quisquis autem hoc salutare statutum neglexerit adimplere, à sui executione officii suspendatur.

CAP. XXVI.

¶ Sententia excommunicationum suspensionum, vel interdicti, latæ post denunciationem per Abbatem denunciatum, vel alium pro ipso in Monachos denunciantes, vel adhærentes eisdem, relaxantur: spoliati restituuntur, & juramenta de tacenda veritate relaxantur, dicta testium denunciato traduntur, & expensa de bonis monasterii Monachis denunciantibus ministrantur: & propter hoc ab obedientia Abbatis non eximuntur esse tamen litis præjudicio.

Gregorius IX. *Archiepiscopo & Priori sanctæ Mariæ Rothomagen.* (*an. 1236.*)

OLim I. V. & P. ordinis Tyronensis *a*: [*&* ſ.] ¶ Ne igitur reformatio monasterii valeat retardari, mandamus, quatenus relaxatis excommunicationum seu suspensionum sententiis, si quas idem Abbas promulserit, vel per quoscunque judices promulgari fecit, post inceptum negotium in eos, & adhærentes eisdem, ac eis restitutis, quos idem Abbas negotio ipso pendente contra justitiam spoliavit: in negotio de plano & absque judicium strepitu procedentes (cum talibus maximè in hoc casu non deceat Dei servos involvi) inquiratis, quæ circa *c* personas & observantias regulares videritis inquirenda, corrigentes & reformantes tam in capite, quam in membris, quæ correctionis & reformationis officio noveritis indigere: juramentis si qua de tacenda veritate Abbas extorserat, relaxatis: proviso ut *d* negotio ipso pendente præfati Monachi eidem Abbati obedient & intendant, ita tamen, quòd per hoc prosecutio negotii non valeat impediri. Si verò testes contra eundem Abbatem producti fuerint, dictorum ipsorum ei copiam faciatis. Prædictis autem Monachis expensas factas propter hoc, & tribus vel quatuor ex istis, vel aliis, quos idoneos ad dictum negotium prosequendum duxeritis assumendos, faciatis de bonis ejusdem monasterii, & faciendas expensas ad prosecutionem ipsius negotii necessarias, competatis, si qua propter hoc receperunt, de bonis monasterii, cùm proprium non habeant, ministrari. Contradictores, &c.

CAP. XXVII.

¶ Contra Prælatum denunciatum de dilapidatione sic commisso super veritate inquirenda, & pendente negotio debet sibi interdici potestas alienandi.

Idem *Episcopo Cister.* *e* *de Alde. & de Salen. Abbatibus* (*an. 1236. Romæ in Germaniam.*)

PRælatorum excessus: [*&* ſ.] ¶ Sanè dilecti filii C. & quatuor alii Canonici Frisigien. *f* denunciando monstrârunt, quòd Frisigien. Episcopus bona sui Episcopatûs, quem (ut dicunt) fuit minùs canonicè assecutus, adeò graviter dilapidat & consumit, quòd nisi celeriter adhibeatur remedium, Episcopatus idem per eum ad irreparabile *g* dissolutionis opprobrium deducetur: nec solummodo rerum, verùm etiam famæ suæ prodigus & salutis, vitam ducit enormiter dissolutam: [*&* ſ.] ¶ Discr. v. mandamus, quatenus personaliter accedentes ad locum, inquiratis solicitè veritatem: & eam fideliter conscribentes, sub sigillis vestris *h* nobis transmittatis inclusam. Eidem Episcopo terminum assignantes, quo nostro se conspectui repræsentet, pro meritis recepturus: Potestate vendendi, dandi, infeudandi, seu quomodolibet alienandi bona ipsius Ecclesiæ, interim eidem penitùs interdictâ.

DE CALUMNIATORIBUS. TITULUS II.

CAP. I.

¶ Subdiaconus calumniæ accusans Diaconum Subdiaconatu privatur, & publicè verberibus castigatur, & in exilium mittitur.

Gregorius *Anthemio Subdiacono.* (*an. 600. Romæ.*)

CUm fortiùs punienda sint crimina, quæ insontibus & maximè sacratis hominibus) inferuntur, quàm sitis culpabiles, qui in causa Joan. Diac. rele distis, attendite, ut Hilarium criminatorem ipsius

a *Al. ita, tamen ut diligens adhibeatur omnibus cautela, &c. absque voce, in: sed in Concilio & vetustioribus legitur ut est impressum: in uno non adhibeatur, sed adimpleatur legitur.* b *contra.* c *observandum.* d *Scilicet Innocent. III. in Conc. gener. cap. 6.* e *C. 5. eod. tit. in 4. compil.* f *sint.* g *Quod statuerint, faciam observari.*

2 *Cister. alster Turonens. al. Cironens.* b *protulit* c *contra.* d *provisò etiam, &c.* e *Cistertien. & de Alto. & Salien. Abbat. al. Cistrens.* f *Frisigens. al. Frigsen.* g *Al. ad irreparabilis dissolutionis, &c.* h *Aliàs, sub sigillis vestris veritatem nobis, &c.* i *Al. seu quolibet modo, &c.*

nulla

nulla ex definitione vestra pœna conveniens castigaret: [*&* *infrà.*] ¶ Quia ergo tantæ nequitiæ malum sine digná non debet ultione transire, jubemus eundem H. priùs Subdiaconatûs (quo indignus fungitur) privari officio, & verberibus publicè castigatum, in exilium deportari.

CAP. II.

¶ Denunciator in probatione criminum deficiens, ab officio & beneficio suspenditur, donec innocentiam suam purget.

Innocentius *a* III. *Zamoren. Segobien. & Abulen. Episcopis.* (*an. 1212. Romæ in Hispan.*)

CUm *b* dilectus filius Magister scholarum Palæstinus ad sedem Apostolicam accessisset, & de suo Episcopo excessus varios nunciâsset, examinationem commissimus excessuum objectorum: [*&* ſ.] ¶ Cùm autem processum negotii examinaverimus diligenter, nec intelligere potuerimus probatum esse sufficienter aliquid de prædictis, eundem Episcopum absolvendum decrevimus ab objectis: vobis mandantes, quatenus memoratum Magistrum scholarum, donec canonicè suam purgaverit innocentiam, scilicet quòd non calumniandi animo ad hujusmodi crimina proponenda processit, ab officio & beneficio suspendatis: ut cæteri simili pœnâ perterriti, ad infamiam suorum facilè non prosiliant Prælatorum.

DE SIMONIA *c*, ET NE ALIQUID PRO SPIRITUALIBUS EXIGATUR VEL PROMITTATUR. TITULUS III.

CAP. I.

¶ Episcopus pro ordine ab eo conferendo, vel Ministri, vel Notarii nihil temporale exigere debent.

Gregorius *generali Synodo præsidens.* (*an. 604. Roma.*)

IN *d* ordinando: [*1 &* *infrà.*] ¶ Sicut non debet Episcopus manum, quam imponit: ita nec Minister vel Notarius in ordinatione ejus vocem vel calamum vendere. Pro ordinatione igitur vel usu pallii, seu chartis atque pastellis, eum qui ordinatur, omnino aliquid dare prohibemus.

[1 *Episcopo Pontifex manum imponit, Evangelicam lectionem Minister legit, consecrationis autem ejus epistolam Notarius scribit.*]

CAP. II.

¶ Deponendus est, qui per pecuniam aliquem ejecit de Ecclesia sua, si possèd intruendo.

Ex Concilio Maguntinen. *e*

QUi alium in Ecclesia ordinatum, per pecuniam expulerit, eamque sibi taliter vendicaverit: omnimodo deponatur.

CAP. III.

¶ Quilibet Catholicus admittitur ad accusandum de crimine simoniæ.

Deodatus *f* Papa. (*an. 616. Romæ.*)

SI dominus *g* & Magister omnium, qui sine peccato fuit, accusandi licentiam uni dedit: [*1 &* ſ.] ¶ Non igitur quilibet Catholicus est respuendus, sed ut veritatem asserat ad propalandam *h* simoniacam rabiem, magnis est precibus exhortandus. *i*

[1 *Quanto magis unius assertione corrigendus est, qui simoniæ labe vastatur esse polluitus?*]

CAP. IV.

¶ Simoniacus pendente accusatione ab administratione divinorum prohibetur.

Idem. (*an. eod.*)

ACcusatum *a* simoniacum necesse habuimus prohibere, ne Missarum solennia celebraret, donec quid esset, verius constitisset.

CAP. V.

¶ Idem dicit quod præcedens, nisi quòd illud cap. loquitur in accusatione, istud in inquisitione: & illud loquitur de simoniaco in genere, istud declarat de ordine.

Idem.

QUotiens *b*: [*&* *infrà.*] ¶ Pervenit ad nos, quòd per simoniacam hæresim fueris ordinatus: propterea necesse habuimus te prohibere, ne Missarum solennia celebrare debuisses, donec quid sit, verius discerneremus.

[1 *Contra Ecclesiasticam disciplinam quod suggestum dicitur, ne nos ante Deum culpa ex dissimulatione redarguat, irrequisiti, hoc relinquere non audemus*]

CAP. VI.

¶ Simoniacus est deponendus.

Lucius Papa. (*an. 254. Roma.*)

SIcut simoniaca e pestis sui magnitudine alios morbos vincit: ita sine dilatione mox, ut ejus signa per aliquam personam claruerint, de Ecclesia Dei debet eliminari atque repelli.

CAP. VII.

¶ Simoniacum accusare potest servus, meretrix, & criminosi.

Deodatus. *d* (*an. 616. Roma.*)

TAnta *e* est labes hujus criminis, quòd etiam servi adversus dominos *f*, & quilibet criminosi admittuntur ad accusationem. Item omnis peccator Missam cantare potest, præter simoniacum, quem quilibet (ut ab ordine malè accepto removeatur) accusare potest: vel etiam meretrix.

CAP. VIII.

¶ Simoniacum est, pretium recipere pro ingressu religionis, pro Prioratibus vel Capellu concedendis, & pro Prælatu instituendo, pro concedenda sepultura, pro chrismate, pro oleo sancto, pro benedictionibus nubentium, vel alio sacramentu: nec valet consuetudo in contrarium. h. d. cum sequenti.

Alexander III. *in Concilio Turonen.* (*an. 1163.*)

NOn satis: [*1 &* *infrà.*] ¶ Prohibemus igitur, ne ab iis, qui ad religionem transire volunt, aliqua pecunia requiratur. Nec Prioratus *g* vel Capellaniæ quælibet Monachorum aut Clericorum annuâ distractione vendantur. Nec ab eo, cui religionem ipsarum committitur, pro *h* earum commissione ullum pretium exigatur. Unde quisquis contra hoc decretum attentare præsumpserit: tam ille qui dederit, quàm ille *i* qui receperit vel consenserit, partem se cum Simone non dubitet habiturum. Pro sepultura quoque, & chrismatis, & olei receptione, nulla cujusquam pretii exactio attentetur, nec sub obtentu cujusquam consuetudinis reatus suum quis tueatur: quia diuturnitas temporis non diminuit peccata, sed auget.

[1 *Inutiliter ab Apostolo avaritia redarguitur, si ab his quæ in Clero videntur constituti, & præcipuè qui nomen Religiosorum profitentur, regula modu omnibus non servatur.*]

CAP. IX.

¶ Summatum est suprà in cap. præcedenti.

Ex Concilio Lateran. *k* (*an. 1179.*)

a *C. 4. eod. tit. in 1. comp. refert Grat. sive Palea 2 q. 4. c. accusatum.* b *C. 5. eod. tit. in 2. comp. vide Bernar. Diaz. in pract. crim. Can. c. 23.* c *C. 7. eod. tit. in 1. compil.* d *Adeodatus al. Deusdedit.* e *Cap. 16. eod. tit. in 1. comp.* f *Hoc est speciale: quia regulariter non.* g *Aliàs, neque Capellania.* h *pro illa commissione.* i *quam qui receperit & consenserit, &c.* k *Scilicet Later. sub Alex. III. c. 7. & 8. eod. tit. in 1. comp.*

CUm in Eccleſiæ corpore: [1 & infrà.] ¶ Horribile nimis eſt, quod in quibuſdam Eccleſiis locum venalitas perhibetur habere, ita ut pro Epiſcopis vel Abbatibus ſeu quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis ponendis in ſedem *a*, ſive introducendis Presbyteris in Eccleſiam *b*, necnon & pro ſepulturis, & exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, ſeu aliis ſacramentis aliquid requiratur *c*. Putant autem plures ex hoc licere, quia legem mortis de longa invaluiſſe conſuetudine arbitrantur, non attendentes, quòd tantò graviora ſunt crimina, quantò diutiùs infelicem animam tenuerunt alligatam. Ne igitur hæc de cætero fiant, vel pro perſonis Eccleſiaſticis deluendis in ſedem, vel Sacerdotibus inſtituendis, aut ſepeliendis mortuis, ſeu benedicendis nubentibus, ſeu aliis ſacramentis conferendis ſeu collatis aliquid exigatur, diſtrictiùs prohibemus. Si quis autem contra hoc venire præſumpſerit, portionem cum *d* Giezi ſe noverit habiturum.

[1 *Omnia debeant ex charitate tractari, & quod eſt gratis receptum, gratis debeat impendi.*]

CAP. X.

¶ *Breve eſt.*

Idem *Vigilen. Epiſcopo. (an. 1180.)*

CUm *e* ſit Romana: [1 & 3.] ¶ Conſult. t. t. reſpond. quod nihil pro Eccleſiarum conſecratione potes vel debes præter procurationem exigere.

[1 *Eccleſia, cui licèt immeriti præſidemus, caput omnium Eccleſiarum, mater & magiſtra: cogimur tamen ex debito ſuſcepti regiminis, prout nobis Dominus dederit, reſpondere conſultationibus ſingulorum, ut dubia quæſtiones Ap. ſed. providentiâ penitùs enodentur. Quæſiviſti autem, frater Epiſcope, Fratern. tuæ reſcribi, utrum pro Eccleſiarum conſecratione quicquam procurationem debeas exigere, & nos.*]

CAP. XI.

¶ *Convictus de ſimonia, deponendus eſt: idem in infamato, qui ſe purgare non poteſt.*

Idem *Toletano Archiepiſcopo. (an. 1180.)*

DE hoc autem *f*, quòd Epiſcopus Exonien. Archid. beneficia, & quidam Clerico ante electionem ſuam Prioratum dicitur promiſiſſe, ut uterque conſentiret eidem: tuæ prudentiæ reſpondemus, quòd ſi manifeſtum eſt eundem Archid. & Clericum ob cauſam illam promiſſa recepiſſe, aut exinde confeſſi fuerunt *g* in jure, vel legitimè convicti, ab altaris miniſterio ſunt perpetuò deponendi *h*. Si verò id manifeſtum eſt, nec tamen inde convicti vel confeſſi fuerint, ſed tantùm publicà laborant infamiâ, eis canonica purgatio debet indici: in qua ſi defecerint, tanquam auctores tanti ſunt ſceleris puniendi. Regem autem & Principes ejus debes inducere, ut ſi qua receperint *i* à præfato Epiſcopo, ut ejus electioni præſtarent aſſenſum: Eccleſiæ Exonien. ſine diminutione reſtituant, cùm ea ſine gravi ſuæ ſalutis periculo retinere non poſſint.

CAP. XII.

¶ *Simoniacum eſt pro temporali obſequio, beneficium Eccleſiaſticum promittere.*

Idem *Eboracen. Archiepiſcopo. (an. 1180.)*

CUm eſſent *k* in noſtræ præſentia conſtituti R. Clericus, & nobilis vir V. quia idem V. moram diutius facere non poterat, pro ſe in cauſa illa ſufficientem conſtituit reſponſalem.

Cumque ab ore præfati R. intellexerimus, quòd memoratus miles *l* promiſerat ei dare Eccleſiam, ſi quoddam negotium ejuſdem in noſtra poſſet præſentia promovere: ac per hoc promiſſionem ipſam continere ſimoniacam pravitatem, eidem R. ſuper eadem Eccleſia ſilentium duximus imponendum.

CAP. XIII.

¶ *Notorius ſimoniacus in beneficio ab illo deponitur: idem in infamato qui ſe purgare non poteſt.*

Idem *Ciſtren. Epiſcopo. (an. 1180. Romæ in Angliam.)*

INſinuatum *a* eſt, quòd in Eccleſiis tui Epiſcopatûs plurimi Clerici per ſimoniam habere dicuntur ingreſſum, & infamiâ inde reſpergi. Unde mandatum, quatenus ſi qui fuerint, quos in prædictis Eccleſiis publicum & notorium eſt ſimoniacè intraſſe: eos amoveas ab Eccleſiis taliter acquiſitis. Illis autem, quorum crimen non eſt publicum & notorium, ſi publicè laborant infamiâ, cum quinta vel ſexta manu ſui ordinis purgationem indicas: in qua ſi defecerint, beneficiis hujuſmodi Eccleſiarum perpetuò prives eoſdem.

CAP. XIV.

¶ *Simoniacum eſt pretio vel favore celare peccatorem, vel reconciliare non pœnitentem, vel dignè pœnitentem à reconciliatione removere.*

Idem. *(an. 1180. Romæ.)*

NEmo *b* Presbyterorum xenium, vel emolumentum quodlibet temporale, imò ſpirituale detrimentum, à quocunque publicè peccante accipiat, ut Epiſcopo vel miniſtris ejus peccatum illius celet: nec pro reſpectu cujuſque perſonæ conſanguinitatis aut familiaritatis alienis communicans peccatis, hoc Epiſcopo innoteſcere detrectet. Nec quenquam pœnitentem vel minùs dignè pœnitentem, gratiâ vel favore ad reconciliationem adducat, & teſtimonium reconciliationis ferat eidem, vel quocunque livore dignè pœnitentem à reconciliatione removeat: quia ſimoniacum eſt utrumque.

CAP. XV.

¶ *Eccleſia emi vel redimi non poteſt.* h. d. quoad literam.

Idem *Vigor. Epiſcopo & Priori de Acra. (an. 1180. Romæ in Angliam.)*

QUerelam *c* Monachorum de Acra recepimus, quòd cùm ipſi quoddam manerium cum pertinentiis ſuis, & Eccleſiam de Genen. à Monachis de Cardonio *d* ſub annuo cenſu, quindecim librarum fuiſſent adepti, & in de chartam ab ipſis Monachis habuiſſent: Prior eorum Capitulo inconſulto præſcriptum manerium, & chartam Monachis de Cardonio acceptâ pecuniâ reſignavit. Unde quia præfati Monachi de Acra ſe conqueruntur injuſtè gravatos: mandamus, quatenus partibus convocatis præſcriptam cauſam concordiâ vel judicio terminetis, ſciturí, quòd ſicut emi non potuit, ita nec redimi Eccleſia memorata. Si verò Monachi de Cardonio legitimè citati, ad veſtram præſentiam accedere & judicio veſtro ſtare contempſerint: vos ipſos Monachos de Acra in poſſeſſionem eorum, de quibus controverſia vertitur, indicaris, nec permittatis eos exinde abſque ordine judiciario moleſtari.

CAP. XVI.

¶ *Pro chriſmate ab Eccleſia pecunia exigi non debet, etiamſi hoc habeat conſuetudo.*

Idem. *(an. 1180. Romæ.)*

ET quæ *e* de avaritia: [1 & 3.] ¶ Audivimus, quòd nummos pro chriſmate ab Eccleſiis extorqueatis: quos nunc cathedraticum, aliquando Paſchalem præſtationem, interdum Epiſcopalem conſuetudinem appellaris *f*.

a *C.12. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Later. p.2. c.15. & Caſſiodorum Decr. 3. tit. de ſeq. poſſ. & fructuum.* b *C.13. eod. tit. in 1. comp. vide B. Th. 2. 2. q. 100. art. 3.* c *C.14. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Later. p.2. c.12.* d *Cadomo. al. Cardomo, eadem eſt varietas paulò poſt.* e *C.15. eod. tit. in 1. comp.* f *Facit. gl. in l. ſi quis in fundi. §. vocabulo. ff. de leg. 1. & l. unic. C. de mutat. nom.*

Quia verò hoc ſimoniacum eſſe cognoſcitur: mandamus, quatenus prætextu alicujus conſuetudinis vel prætextu ſcripti præſcriptos denarios nullatenus exigatis: Pro certo ſcimus, quod ſi hoc præſumpſeritis, periculum ordinis & dignitatis poteritis non immeritò formidare.

[1 *Ex cupiditatis radice proveniunt, & in ſpeciem Simoniacæ pravitatis erumpunt, ſunt penitùs extirpanda, & quæ de ſpiritu & tribulis procedunt, falce Apoſtolici moderaminis ſunt reſecanda.*]

CAP. XVII.

¶ *Pro habendis ſpiritualibus homagium facere, ſimoniacum eſt.*

Idem. *(an. 1180. Romæ.)*

EX diligenti *a* tua relatione innotuit, quòd H Cant. Archidiaconus te induxit, ut ei homagium faceres, & fidelitatem præſtares, ita quod ipſe tibi beneficium Eccleſiaſticum annis ſingulis exhiberet. Unde *b* quoniam hujuſmodi obligatio illicita, & contra tuæ ſalutis, necnon & ſuæ profectum exiſtit, abſolvi à nobis inſtantius poſtulaſti: adjiciens, quòd ab eo deinceps nihil omnino de beneficio acciperes conſtituta. Quocirca nos tuam petitionem honeſtam & favorabilem attendentes: te à præfati Archidiaconi homagio & fidelitate (præſertim cùm hæc taliter præſtita, divinis & humanis legibus contraire noſcantur) abſolvimus, ita quod ab Epiſcopo vel Sacerdote diſcreto, pœnitentiam inde condignam recipias. Verùm ne reliquâ propter hoc notâ vel infamiâ poſſis reſpergi, abſolutionis noſtræ literas tibi duximus indulgendas: quibus contra latrantium morſus tutus & præmunitus exiſtas, & quas in teſtimonium indulgentiæ noſtræ valeas demonſtrare.

CAP. XVIII.

¶ *Ordinatio vel conſecratio non conſetur ſimoniaca, licèt ordinators aliquid donatum fuerit non ex pacto.*

Idem *Striganen. Archiepiſcopo. (an. 1180.)*

ETſi quæſtiones *c* tuas de fervore religionis ad nos perferri nullatenus ignoremus, non tamen tibi eſt in his ultrà, quàm oporteat, dubitandum, cùm leges humanæ dicant, quòd quidam tenui religione ſacramenta etiam neceſſaria & legitima exhibere contemnunt: tenuem religionem vocantes, quæ in talibus *d* hæſitat, ubi non eſt aliquatenus hæſitandum. In hoc itaque quòd P. Presbyter Cardinalis Apoſtolicæ ſedis Legatus, pro electione tua, ut pallium tibi traderet, ad partes illas acceſſit, & frater tuus ejus præſciens neceſſitatem, ei equum unum te ignorante transmiſit, quoniam per matrem veniens, nullas aut paucas ſecum equitaturas addidiſſe vel dandis muneribus tria ſunt maximè attenda, perſonæ ſcilicet dantis & accipientis qualitas, quantitas muneris, & donationis tempus: qualitas perſonarum, ut à quo, & cui, videlicet an à paupere diviti, vel econverſo, ſive à divite locupleti datum fuerit: æſtimatio muneris & donationis tempus, ſi magni vel minoris pretii res data exiſtat, & an inſtante neceſſitate, ſeu alio tempore conferatur. Si ergo prædictorum Cardinalis & fratris tui perſonam & qualitatem penſamus, non fuit magnum ab eodem fratre tuo Cardinali equum unum tranſmitti, quem etiam joculatori *f* non petenti vir tantus & tam abundans fortè donaret: verùm ſi temporis neceſſitatem perpendimus, non aliâ intentione hoc conſtat factum fuiſſe, quàm ut Cardinali ſubveniretur in articulo prænotato: [1 & 3.] ¶ Quod autem ſcriptum eſt *a*: [*Beatius qui excutit manus ſuas ab omni munere.*] de illis donis dictum eſt, quæ accipientis animum allicere vel pervertere ſolent: quoniam *b* ſi ipſa etiam perſona electi offerat ordinatori vel conſecratori ſuo electuarium, aut de vino, aut de aliis hujuſmodi, quæ modici pretii fuerint *c*, & quæ voluntatem recipientis inclinare vel movere non debeant, non tamen Eccleſia Romana interpretari conſuevit, accipientem in his delinquere, vel donantem.

[1 *Quare propter hoc in conſcientia tua nullus unquam debet ſcrupulus dubitationis emergere, cùm res data modici pretii, quantum ad perſonam datis vel accipientis extiterit, nec alterutrum eorum aliquid in mente habuerit, quod tibi poſſit vel debeat quantumlibet vel etiam in modico læſionem afferre: & ſi ante electionis examinationem & pallii receptionem, & re nolente & penitùs ignorante ſit factum, & æquus in neceſſitate tranſmiſſus fuerit & collatus, nec etiam res tanti reputetur, quæ accipientis animum multùm movere debeat, ut ab honeſtatis propoſito aliud declinare: quia*]

CAP. XIX.

¶ *Abbas & majores de Conventu, ſi pro receptione Monachi receperunt pecuniam ex pacto: ab officio & beneficio ſuſpenduntur: & taliter recepta pecunia reſtituitur, & in aliud monaſterium ita receptus transfertur.*

Idem. *(an. 1180. Romæ.)*

VEniens *d* ad nos F. Presbyter propoſuit, quòd Abbas & fratres ſancti R. noluerunt eum in Monachum recipere, quouſque triginta ſolidos dare convenerit: conventione autem factâ, ſequenti die eum monaſticum *e* habitum induerunt: & iidem Monachi triginta ſolidos, Abbas vero decem, & familia duodecim pro paſtu (aſſerentes hoc eſſe de conſuetudine monaſterii) poſtulârunt. Quoniam ergo factum hujuſmodi perniciosum videtur, mandamus, quatenus ſi ita eſſe inveneris, Abbatem & Monachos ad reſtituendam *f* pecuniam præfato F. tam indignè acceptam compellas, & Abbatem & majores perſonas monaſterii pro tantæ pravitatis exceſſu ab officii executione ſuſpendens, præcipias dicto F. ut in alio monaſterio in habitu monaſtico Domino ſtudeat deſervire.

CAP. XX.

¶ *Si ordinandus præſentatori ſuo aliquid dedit ex pacto, ſimoniacum eſt: non tamen deponitur, ſi eſt occultum.*

Idem. *(an. 1180. Romæ.)*

EX tuæ *g* Fraternitatis literis, & ex confeſſione Sacerdotis præſentium latoris accepimus, quòd cum ad Sacerdotii ordinem non aliter voluiſſet eum ejus Archidiaconus præſentare, ſex ſolidos ſolvit eidem, & ſic ordinem ipſum per eum præſentatus accepit.

Unde tibi ſic duximus reſpondendum, ut ſi hoc noa eſt publicum, ſed ſecretum, eundem Sacerdotem ſecretò convenias, monens ſine ulla coactione propenſius, & inducens *h*, ut ordinem alicujus religionis aſſumat, & perpetuò ab officio abſtineat, quod illicitè acquiſivit. Alioquin non erit tutum (cùm ſit ſecretus exceſſus) ipſum invitum ab eodem officio coërcere, cui tamen ſecretam pœnitentiam, ſecundùm quod tibi viſum fuerit, injungere non poſtponas.

CAP. XXI.

¶ *Breve eſt, nec poteſt brevius ſummari.*

Idem. *(an. 1180. Romæ in Angliam.)*

a *Sede.* b *Eccleſias.* c *exigatur in Concilio.* d *l.4. Reg. c.5.* e *C.7. eod. tit. in 1. comp.* f *C.10. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Lateran. p.2. c.13.* g *fuerint.* h *removendi.* i *reciperunt.* k *C.11. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Later. ſub Alexand. III. p.2. c.14.* l *nobilis.*

a *C.9. eod. tit. in 1. comp.* b *Hæc periodus in Codic. Barb. Unde quoniam hujuſmodi obligatio illicita eſt, & contra ſalutem animarum, nec non & ſuæ profectum exiſtit, &c.* c *C.20. eod. tit. in 1. comp.* d *In tribus Vatican. qui in talibus hæſitant.* e *Et dandis.* f *Vide Cajetanum apud B. Thom. 2. 2. q. 115. art. 2.*

a *Eſa. 33.* b *In uno manuſc. Vaticano: quæritur etiam ſi ipſa, &c.* c *Al. fuerunt, ex quo voluntatem, &c. ſed nos vetuſtiora & emendatiora ſecuti ſumus exemplaria.* d *C.1. eod. tit. in 2. comp.* e *Monachalem.* f *De pœna ſimoniacorum vide Turrecrem. loco præcitato. adde B. Thom. 2. 2. quæſt. 100. artic. 6.* g *C.2. eod. tit. in 2. comp.* h *Vide Federic. de Senis, conſ. 140 & Geminianum in c. ſi pauper. de præbendis, tit. 6.*

AD a nostram : [& infrà.] ¶ Discr. v. mandamus, quatenus pro ministerio Ecclesiastico exercendo, sive pro Vicariis assignandis, seu pro chrismate nullatenus pecuniam exigatis.

CAP. XXII.

¶ Cùm simoniacè ordinato, qui simoniacus non est, dispensari potest.

Lucius III. *(an. 1181.)*

DE simoniacè *b* ordinatis certum tibi non possumus dare responsum, nisi plenius cognoscamus, qualiter fuerint ordinati : cùm quidam, licèt secundùm quandam speciem simoniæ, utpote ipsis ignorantibus, simoniacè ordinentur : possunt (quia simoniaci non sunt) in suis ordinibus remanere.

CAP. XXIII.

¶ Si contradicens electo pro pecunia de voluntate electi tradita à contradictione cessat, electus postea confirmatus, est simoniacus, & beneficio renunciare tenetur.

Idem. *(an. 1181. Romæ in Istriam.)*

MAtthæus Cardinalis secretò nobis insinuatione monstravit, quòd cùm fuisses ad Ecclesiæ tuæ regimen de voluntate majoris partis fratrum electus, paucis tibi contradicentibus : quidam amicus tuus de conscientia tua, & voluntate turbata, ei, qui magister discordiæ videbatur, certæ quantitatis munus exolvit, & sic contradictio conquievit : nunc autem dubitas, quòd non sis à labe simoniæ prorsus immunis, donec in administratione voluerit remanere. Quia igitur consilium requisisti, quid tibi sit faciendum : respondemus, quòd multùm tibi consulis, si administrationem celeriter ac sponte dimittas, illius verbi memor existens *c* : [*Nihil prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur.*]

CAP. XXIV.

¶ Pro absolvendo excommunicatum, pretium aliquod exigi non debet.

Idem. *(an. 1181. Romæ.)*

AD *d* aures nostras pervenisse noveris, quòd cùm C. de Seneyilla propter pecuniam quam debebat, vinculo fuisset excommunicationis adstrictus, creditoribus satisfecit, sed ab excommunicatoribus decem libras pro absolutione quærentibus, non valuit absolutionis beneficium obtinere. Quoniam igitur indignum est, & Ecclesiasticæ rationi contrarium, ut absolutionis beneficium redimatur : discr. v. mandamus, quatenus si præfatus C. debitum solvit, ipsum gratis faciatis absolvi, si excommunicatores id non fecerint requisiti.

CAP. XXV.

¶ Monachi per simoniam recepti, si sunt simoniaci, ad arctiora monasteria transferuntur, aliàs post renunciationem in eisdem vel in aliis monasteriis ejusdem ordinis poterunt collocari.

Clemens III. *(an. 1190.)*

DE *e* regularibus Canonicis seu Monachis nos consulere voluisti, qui per simoniam ingressum ipsis scientibus habueruut. Unde cùm super hoc auctoritates multæ reperiantur expressæ, non aliud, quàm statutum est, respondemus : ut locum, quem taliter adepti sunt, omnino dimittant, & solitudines seu alia monasteria districtiora adeant, in quibus tam execrabilem excessum sine intermissione deplorent. Si autem ignorantibus ipsis pecunia data fuerit, cogas eos ad renunciandum loco eidem, & postmodum in ipsum reducere *f*, si ibi absque scandalo potuerint remanere, vel in alio, qui sit de ordine ipso, ad serviendum Deo poteris collocare.

a *Cap. 3. eod. tit. in 2.compil.* b *C.13.eod.tit.in 1.compil.* c *Matth. 16. Luc. 9.* d *C4. eod.tit. in 2.comp. vide Thom. 2. 2.q.100. art.2.* e *Cap.7. eod. tit.in 2.comp. vide Turrecrematam in cap. statuimus decretum. 1.q.1. & alios quos citavi in cap. veniens. sup. eod.* f *redire, in plerisque vulgatis.*

CAP. XXVI.

¶ Si quis Canonicatui renuncians, ad quem per simoniam ignoranter assumptus fuerat, postea de novo assumatur ad illum : non potest ex prima receptione sibi aliquid vendicare.

Idem.

EX insinuatione *a* tua nobis innotuit, quòd pater tuus interveniente pecuniâ, olim tibi Præbendæ beneficium acquisivit. Cumque ad annos discretionis perveniens, accepisses Dominicæ Crucis signum : dictam Præbendam in manu Præpositi & fratrum liberè resignasti. Sed iidem tibi compatientes, de novo te in suum Canonicum elegerunt, ita videlicet, quòd per electionem istam postremum locum in choro, & in aliis obtineres : [1 & 3.] ¶ Respond. ut indulgentiâ, quam fratres tui misericorditer tibi fecisse noscuntur, contentus existens, ratione primæ receptionis, nihil audeas in ipsâ Ecclesiâ vendicare.

[1 *Cæterùm quia à nobis humiliter requisisti, utrùm juxta priorem receptionem tuum locum recuperare debeas vel valeas, tibi.*]

CAP. XXVII.

¶ Electio simoniaca est cassanda, si propter hoc electoribus promissa fuit pecunia, quamvis electus ignoret : nisi hoc fallum fuerit in fraudem electi. h. d primò. *Cum electo reprobato per vitium simoniæ, non dispensat Episcopus.* h. d. secundo. Abbas.

Cœlestinus III. *(an. 1195.)*

NObis fuit ex parte *b* tua intimatum, quòd cùm quatuor essent à capitulo constituti, qui debebant quendam eligere in Plebanum : amici ejus, de cujus electione spes habebatur, uni vel omnibus eligentium promiserunt se pecuniam soluturos, eo tamen ignorante, qui hujusmodi promissione interveniente postmodum est electus : [& 3.] ¶ Quia igitur super hoc consulere nos voluisti : consultationi tuæ breviter *c* respondemus, quòd nisi constaret illos, qui promissum tale fecerunt, per fraudem in dispendium illius, qui eligendus erat, id malitiosè fecisse : quamvis ipse promissionis conscius non fuerit, ejus tamen electio, tanquam simoniacâ pravitate præsumpta, est penitùs reprobanda : [& 3.]

¶ Ad ultimum, quod in fine consultationis tuæ invenimus, hoc duximus respondendum, quòd aliquis in Ecclesiæ *d* cujuslibet Prælatum electus, & ut dictum est, per pravitatem simoniacam reprobatus, ab Episcopo suo dispensationem aliquam obtinere de jure non potest.

CAP. XXVIII.

¶ Qui dat Prælato pecuniam, ne ipsum in jure suo de facto molestet, illam repetit, si Prælatus promissa non servat. h. d. inhærendo literæ.

Idem *Lincolnien.* e *Episcopo, & Priori de Ponte fracto.*

(an. 1195. Romæ in Angliam.)

I. DIlectus *f* filius R. Præpositus nobis exposuit, quòd cùm Eboracen. Archidiaconus eum multis gravaminibus afficere non cessaret, promisit ei certam quantitatem pecuniæ se daturum, ut ab ipsius desisteret læsione : verùm dictus Archidiaconus post receptionem pecuniæ super dignitatibus & beneficiis ejus, ab ejus molestia non quievit. Ideoque discr. v. mandamus, quatenus si res ita se habet, Archid. restituere quod accepit (si eum contra promissionem suam venisse constiterit) compellatis.

CAP. XXIX.

¶ Pro benedictionibus nubentium, & exequiis mortuorum nihil exigi debet.

a *C.2. de renunciat. in 2.comp. vide B.Thom. 2. 2.q.100. art.6. ad argum. 3. & Turrecrematam in c. statuimus decretum. 1.q.1.* b *c.9. eod. tit. in 2.compil.* c *talster.* d *al. in Ecclesia qualibet Prælatus electus, &c.* e *Lincolnien.* f *Cap.10. eod.tit. in 2.compil. vid. B.Thom. 2. 2.q.100. art.2. ad 5. arg.*

Innocentius III. *Abbati de Juge Dei, & Priori de Silla.*

(an. 1212. Romæ in Galliam.)

SUam *a* nobis parochiani de Villa Franca querimoniam destinârunt, quòd Capellanus eorum pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium minùs licitè pecuniam ab eis exigit, & extorquet : [1 & *infrà.*] ¶ Discr. v. mandamus, quatenus dictum Capellanum, ut à tanta præsumptione desistat, & etiam pro excessu satisfaciat competenter, moneatis : sibi (si obedire noluerit) pœnam canonicam infligentes.

[1 *Quod si fortè cupiditate ejus non fuerit satisfactum, ne possint mortuorum corpora sepeliri, vel benedictio nubentium celebrari, fictitia ejus impedimenta fraudulenter opponit, quæ igitur excalliones hujusmodi sacrorum canonum obviant institutis.*

CAP. XXX.

¶ Si per accusationem constat Monachum simoniacè fuisse receptum, receptus & recipiens deponuntur. Si verò per inquisitionem, receptus in arctius monasterium detruditur : recipienti verò & majoribus pœna condigna imponitur : & interim ab executione ordinum sacrorum suspenduntur.

Idem *Cantuariens. Archiepiscopo.*

(an. 1212.)

II. DIlectus filius *b* A. nuncius tuus pro parte tua proposuit, quòd cùm Cantuarien. diœcesim visitans, in monasteriis & religiosis locis pullulâsse reperetis simoniacam pravitatem, ita quòd in eis multi pretio sunt recepti, qui potiùs gratis recipi debuissent, imò etiam ad religionis observantiam invitari. Dubitas igitur, an quia multitudo reperitur in causa, severitati sit aliquid detrahendum ? Nos inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd si adversùs eos, qui labe fuerint hujusmodi maculati, accusatio coram te fuerit canonicè instituta, postquam *c* crimen ordine fuerit judiciario comprobatum *d*, tam in dantes, quàm in recipientes canonicæ severitatis exerceas ultionem. Quòd si de hoc tibi per solam inquisitionem constiterit, eos qui per simoniacam pravitatem in locis talibus sunt recepti, ab illis amotos, ad agendam pœnitentiam ad monasteria dirigas arctiora. Abbatibus autem & Abbatissis, Prioribus, Prælatis quibuslibet, & Officialibus eorundem injungas pœnitentiam competentem, & donec illam peregerint, eos à sacrorum ordinum executione suspendas : Injungens Episcopis tuis, ut hanc formam per suas diœceses studeant observare. Illud tamen gratanter recipi poterit, quod fuerit sine taxatione gratis oblatum.

CAP. XXXI.

¶ Abbas contra testes, qui deposuerunt contra eum de Simonia in judicio inquisitionis, excipere potest, quòd sunt inimici & conjuratores : alias verò exceptiones criminum opponere non potest.

Idem *Priori sancti Victoris, Magistro I. Bonon. & L. Modicen. Canonicis. (an. 1213.)*

LIcèt *e* Heli summus Sacerdos in se bonus existeret, quia tamen filiorum excessus efficaciter non corripuit, & in se pariter, & in ipsis animadversionis diuinæ vindictam excepit : dum filiis ejus in bello peremptis, ipse de sella corruens, fractis cervicibus expiravit *f*. Ad corrigendos igitur subditorum excessus tantò diligentiùs debet Prælatus assurgere, quanto damnabilius eorum offensas desereret incorrectas. Contra quos (ut de notoriis excessibus taceatur) etsi tribus modis procedi possit, per accusationem videlicet, denunciationem, & inquisitionem ipsorum : ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, sicut accusationem legitimam præcedere debet inscriptio, sic & denunciationem charitativa correctio, & inquisitionem clamosa debet insinuatio prævenire *a*. [*Descendam* (inquit Dominus) *& videbo, utrùm clamorem, qui venit ad me, opere compleverunt.*] Tunc enim clamor pervenit ad Prælatum, cùm per publicam famam, aut insinuationem frequentem subditorum sibi referuntur excessus : & tunc debet descendere & videre, id est, mittere & inquirere, utrùm *b* clamorem, qui venit, veritas comitetur. Nam juxta canonicas sanctiones, si quid de quocunque Clerico ad aures Prælati pervenerit, quod eum justè possit offendere, non facilè credere, nec ad vindictam eum res accendere debet incognita, sed coram Ecclesiæ senioribus diligenter est veritas perscrutanda : ut si rei popolescerit qualitas, canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tanquam sit idem accusator & Judex, sed quasi famâ deferente, vel denunciante clamore, sui officii debitum exequatur : eo semper adhibito moderamine, ut juxta judicii formam, sententiæ quoque forma dictetur. Cùm igitur de Abbate Pomposiano ea nobis frequenter insinuata fuissent, quæ ab honestate regulari nimiùm dissonabant, Monachis ad præsentiam nostram accedentibus, quidam ex ipsis nobis ipsum de Simoniâ, perjurio, dilapidatione, ac insufficientia detulerunt. Contra quos cùm idem Abbas excepteret, quòd denunciationem hujusmodi fraterna *c* correctio secundùm regulam Evangelicam non præcesserat, & iidem constanter assererent, quòd correctionem hujusmodi præmissent : Licèt ad probandum hoc duorum Monachorum juramenta fuissent exhibita, quia tamen super hoc ipsi nondum contendere desistebant : nos, ut prædiximus, frequentibus clamoribus excitati, ex officio nostro voluimus inquirere de præmissis, omnes Monachos, qui vel cum ipso, vel contra ipsum accesserant, juramenti vinculo adstringentes, ut de propositis plenam, quam scirent, exponerent veritatem : quorum depositiones cùm in scripturis redactæ publicatæ fuissent, super illis cœperunt multipliciter disputare : quia verò tum ex assertione Monachorum, tum ex ipsius Abbatis confessione cognovimus, quòd idem non modicam summam pecuniæ relictam à prædecessore suo expenderat, & in alia summa majori monasterium obligârat : nos eum quasi de dilapidatione suspectum *d*, ab administratione Abbatiæ duximus suspendendum : & quia Simonia multis modis contra ipsum Abbatem videbatur esse probata, ipse contra testes multas exceptiones opposuit, super quibus fuit multipliciter disputatum, aliis asserentibus in crimine Simoniæ, sicut in crimine læsæ majestatis omnes indifferenter, tam infames, quam criminosos, non solum ad accusandum, sed etiam ad testificandum admittendos : cùm ad instar publici criminis & læsæ majestatis procedat accusatio Simoniæ : aliis econtrario respondentibus, quòd licèt hæc duo crimina quantùm ad accusationem, quasi paria judicentur, differunt tamen in multis : cùm alia pœna pro uno, & alia pro altero inferatur : & inter personas accusatorum & testium sit utique distinguendum : cùm non per accusatores, sed per testes crimina comprobentur. Nec verò vel innocentiæ puritas confusa succumberet, vel Simoniæ pravitas effugeret impunita : nos æquitate pensatâ illas duntaxat

a *Cap. 1. eod. tit. in 3.comp. vid. citatos sup. eod. in cap. cùm in Ecclesia, & in cap. veniens.* b *Cap. 2. eod.tit.in 3.comp. vid. Hostiens. in summa tit. de Simonia. §. quâ pœnâ feriatur : & de varia pœnâ Simoniacorum. add. Bernard. Diaz. in pract. crim. caus. cap. 35.* c *Crimen eorum, &c.* d *patefactum.* e *Cap. 3. eod.tit. in 3.comp.* f *1.Reg. c.4.*

a *Genes. c.18. Jonæ 1.* b *In antiq. Codic. & in ipso registro Innoc. Utrùm clamorem veritas comitetur. nam illa duo verba, qui venit, non habentur.* c *Vid. B.Thom. 2. 2.q.33. art.7. Adde Navar. in Manuali confessar. c.24. tit. de corr. frater.* d *Quasi dilapidatio dicitur consumptio rerum mobilium, dilapidatio verò propriè consistit circa immobilia.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

exceptiones oppositas probandas admisimus, quæ probatæ non de zelo justitiæ, sed de malignitatis fomite *a* procedere viderentur.

CAP. XXXII.

¶ Hæc Capitulum est glossa præcedentis capituli : nam tendit ad declarationem illius, an & quando testes criminosi admittantur in crimine Simoniæ : & in effectu idem dicit, quod præcedens.

Idem Innocent. III. *(an. 1213. Roma.)*

I. PEr *b* tuas literas nobis intimâsti, te dubitare super quadam Epistola decretali, quam nos asseris edidisse de testibus admittendis contra simoniacam pravitatem. Noveris igitur, quòd nos illam Epistolam, quæ sic incipit, *Quamvis ad abolendam*, nequaquam *c* edidimus, sed aliam, quæ sic incipit, *Licèt Heli*, nos edidisse fatemur : ad cujus intelligentiam credimus distinguendum, utrùm is, contra quem agitur de simoniaca pravitate, denuncietur simpliciter *d*, aut *e* criminaliter accusetur : & utrùm agatur secundùm juris rigorem, aut secundùm temperantiam æquitatis. Item utrùm ipse sit regularis, qui jam renunciaverit mundo, an secularis, qui adhuc in mundo existit, & an inferioris gradûs, an excellentioris sit dignitatis. Ad hæc, utrùm antè fuisset claræ opinionis, & bonæ famæ : an graviter infamatus, & valdè suspectus : & utrùm de facili possit puniri, an sine scandalo nequeat condemnari, Præterea utrùm testes sint honesti, an criminosi : & an sint emendati de crimine, an adhuc in crimine perseverent. Rursùs si crimina sint eadem vel minora, an paria vel majora : utrùmve testes ex zelo justitiæ, an ex malignitatis fomite depositionem fecisse credantur. Denique utrùm ad pravitatem simoniacam detegendam sola dicta testium inducantur, an alia etiam adminicula suffragentur. Hæc omnia sunt ad intelligentiam illius Epistolæ distinguenda. Ille quidem Pomposianus Abbas, qui jam pridem renunciavit mundo, erat de Simonia, perjurio, dilapidatione ac insufficientia graviter infamatus. Cumque per Monachos, qui jurayerant perhibere testimonium veritati, Simonia multis modis videretur esse probata : ipse contra testes multas exceptiones opposuit, conspirationes videlicet, inimicitias capitales, furtum & adulterium, ut eos à testimonio removeret. Nos verò (ne innocentiæ puritas confusa succumberet, vel Simoniæ pravitas effugeret impunita) illas duntaxat exceptiones probandas admisimus, quibus fortè probatis testes non zelo justitiæ, sed malignitatis fomite processisse constaret, ut conspirationes, & inimicitias capitales : cæteras autem exceptiones, ut furti, & adulterii, propter immanitatem hæresis simoniacæ (ad cujus comparationem cætera crimina quasi pro nihilo *f* reputantur) duximus repellendas : quoniam etsi probatæ fidem testium debilitarent in aliquo, non tamen evacuarent ex toto, aliis adminiculis suffragantibus : præsertim cùm testes de crimine fuerint emendati. Tales igitur contra talem taliter duximus admittendos, non secundùm rigorem juris, sed secundùm temperantiam æquitatis, cùm ageretur non criminaliter, ut deponeretur ab ordine : sed civiliter, ut ab administratione amoveretur, tanquam immeritus & damnosus. ¶ Et utique tales Prælati ex levioribus causis possunt ab administrationibus amoveri, sicut quorundam religiosorum approbata consuetudo deposcit. Unde prædictus Abbas non expectatâ sententiâ, quasi malè conscius sibi, cessit.

a *Fonte.* b *Cap. 1. eod. tit. in 3. compilat.* c *id est, verisimum, nam illa Decretalis, quamvis ad abolendam Clementis III. est quam Raymundus non posuit in hac compilat.* d *In antiq. compilat. civiliter, logo, sed exemplaria Gregoriana habent simpliciter, quod agnoscunt gl. & Hostiens.* e *an criminaliter attenteur.* f *De gravitate Simoniæ in comparatione ad hæresim, & alia crimina, vide Turrecrem. in cap. eos, 1. qu. 1. & D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 1. ad 1. argumentum.*

CAP. XXXIII.

¶ Non imputatur electo confirmato, si eo prohibente pro ipsius confirmatione pecunia data fuit.

Idem *Abbati Jemblacen.* a *(an. 1213, Romæ in Germaniam.)*

SIcut *b* tuis literis intimâsti, cùm in Jemblacen. Ecclesia fueris Monachus, fuisti tandem promotus ad regimen. Ecclesiæ Fioren. *c* verùm Abbate Jemblacen. pòst sublato de medio : ipsa quæ te prius filium habuerat, in patrem per electionem canonicam te vocavit : & quia pastore carebat Leodien. Ecclesia cathedralis, ad Colonien. Ecclesiam (quæ tua est metropolis) proficiscens, ipsius auctoritate in Jemblacen. Ecclesia interim ministrâsti. Cæterùm postquam in Leodien. Ecclesia fuit Episcopus institutus, is à te requisitus electionem de te factam noluit confirmare. Verùm cùm hæc fieri pro extorquenda pecunia comperisses : sub interminatione anathematis vetuisti, ne pro facto hujusmodi aliqua pecunia offerretur. Sed quidam de fratribus tuis consulto & ignorante contra excommunicationis à te factæ sententiam venientes, promiserunt pecuniam, & etiam exolverunt : & sic ab Episcopo invitatus, institutionem ab eo accepisti liberè quemadmodum postulabas : [1 & 3.] ¶ Quamvis autem secundùm sacrorum canonum instituta, etiam parvuli, qui cupiditate parentum Ecclesias per pecuniam sunt adepti, eas dimittere teneantur : quia tamen longè diversum est non præbere consensum, & expressè aliquid prohibere : talitèr duximus respondendum, quoniam ex eo, quòd contra prohibitionem & voluntatem tuam (à qua postmodum minimè recessisti) aliquis te penitùs ignorante promisit pecuniam, & exolvit, præsertim cùm is nullâ sit tibi consanguinitate conjunctus, nihil debet tibi ad pœnam vel culpam (sicut credimus) imputari, nisi postea consenseris, pecuniam solvendo promissam, aut reddendo solutam : alioquin contingeret, quòd alicujus factum insidias inimico parantis ei damnosum existeret, cui penitùs displiceret : & sic aliquis de fraude sua commodum reportaret. Illos autem *d* qui dederunt pecuniam, vel etiam receperunt : in tantum constat esse culpabiles, quòd si excessus eorum esset Ecclesiæ manifestus, (quæ non judicat de occultis) pœnâ essent canonicâ feriendi.

[1 *Super his ergo nos duxit tua discretio consulendos, si propter promissionem incognitam & prohibitam, quemadmodum est præmissum, tibi peccati macula infligatur, vel de promissione tibi cognita, tunc fratribus qui eam fecerunt, deboas pœnitere, cum inhorrore nolueris simoniacæ pravitati, paratus pro grege Domini subire laborem, vel quamvis conscientia tua te non accuset, à suscepto regimine sic decrevimus abstinere.*]

CAP. XXXIV.

¶ Si Clericus cum pacto confert Ecclesiæ bona sua, ut in ipsa recipiatur in Canonicum, ut illa sibi retineat pro Prabenda Simoniæ committitur : secùs, si hoc fiat sine pacto.

Idem *Decano Beluacen. (an. 1213.)*

TUa *e* nos duxit discretio consulendos : [1 & infrà.] ¶ Devotioni tuæ taliter respondemus, quòd si quis Clericus cum conditione vel pacto largiatur, aut offerat bona sua, ut illa postmodum pro præbenda retineat, & in Canonicum admittatur : hujusmodi oblatio vel receptio fieri non poterit sine vitio Simoniæ :

a *Jamblacen. al. Temblacen. al. Gratiablacen.* b *Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. Vid. Henricum Bosch. & extravagantem Paulli 2. cum detestabile. & Cassador. decisione 1. titul. de Simonia.* c *Florienss.* d *Hodie qualu sit quotlibet simoniacorum pœna, vide extravagantem, cùm detestabile.* e *Cap 6. eod. tit. in 1. compil.*

cùm in talibus omnis pactio aut conventio cessare debeat, juxta canonicas sanctiones. Si verò pure ac sine pacto vel conditione qualibet offerat, rogans humiliter *a*, ut in Canonicum admittatur, & bona sua retinere sibi liceat pro Præbenda, & Clerici ejusdem Ecclesiæ purè consentiant : hujusmodi receptio fieri poterit absque scrupulo simoniacæ pravitatis. Licèt autem taliter duximus respondendum, quia nobis datum est de manifestis tantummodo judicare : si tamen is, qui talem donationem facit, eâ intentione ducatur, ut per temporalia bona quæ offert, spiritualia valeat adipisci, & Clerici qui eum in fratrem admittunt, non essent eum; nisi commoda temporalia perciperent, admissuri : sine dubio tam ille, quam isti apud districtum Judicem (qui scrutator est cordium, & cognitor secretorum) culpabiles judicantur.

[1 *Si quis Clericus alicui Ecclesiæ de bonis suis quiddam obtulerit, petens, ut in vita sua sibi liceret eadem bona in ipsa Ecclesia pro Præbenda tenere, an bona recipi debeant sic oblata, & idem Clericus assumi debeat, vel valeat in Canonicum ejusdem Ecclesiæ absque vitio Simoniæ. Nos igitur.*]

CAP. XXXV.

¶ Non debet quis ordinem recipere ab eo, quem credit simoniacum : sed ministrare potest in illo, quos prius ab isto recepit.

Idem *Priori Cantuarien.* b *(an. 1213.)*

II. PEr tuas *c* literas intimâsti, quòd cùm B. in quadam domo Cartusien. Ordinis suscepisset habitum monachalem, à diœcesi. Episcopo fuit in Subdiaconum ordinatus : sed postmodum didicit ex relatione quorundam, quòd Episcopus multories commiserat vitium Simoniæ : propter quod idem Monachus in suscepto formidat ordine ministrare, nolens ab eodem Episcopo ad superiores ordines promoveri : [1 & infrà.] ¶ Nos igitur *d* respondemus, ut idem in ordine sic suscepto secure ministret : sed contra conscientiam ad superiores ordines non ascendat, ne fortè ædificet ad gehennam : licèt ex eo, quòd conscientiam nimis habuerit scrupulosam, in difficultatem hujusmodi sit collapsus, quam utique non evadet, nisi deponat errorem.

[1 *Unde cùm eadem hæremum exire non liceat, nec prafatus Episcopus ipsum vel quemlibet alium sua diœcesis ab alio Episcopo permittit ordinari, postulâsti per sedem Apostolicam edoceri, quid de prefato Monacho in ordine jam suscepto & suscipiendis superioribus sit agendum.*]

CAP. XXXVI.

¶ Pro Chrismate vel investitura Ecclesiarum nihil exigi debet : nec excusat consuetudo, vel nominis variatio.

Idem *Cantuarien. Archiepiscopo.*

(an. 1213.)

IN tantum *e* peccatis exigentibus corda quorundam simoniaca pravitas depravavit : [& 3.] ¶ Sanè pervenit ad audientiam nostram, quòd cùm olim quidam Suffraganei tui pro chrismate certam consueverint accipere pecuniæ quantitatem, non metuens pœnam canonicam, & correctionem tuam eludere cupientes, tempus faciendæ solutionis anticipant, recipientes in media Quadragesima, quod recipere consuevêre post Pascha : & ut causam recipiendi dissimulent, nomen denariorum variant, denarios, quos priùs chrismales, secundò Paschales dicebant, consuetudinem *f* mediæ Quadragesimæ nuncupantes : [& 3.] ¶ Cùm verò expressiùs exprimat venditionis speciem, qui priùs recipit pretium, quàm rem conferat pretiosam, & gratis sit gratia conferenda : mandamus, quatenus taliter excessus corrigas supradictos, Suffraganeos tuos, & Officiales eorum à tam illicita exactione compescens, quòd aliorum culpa tibi ob tuam negligentiam non imputetur ad pœnam. Pravam etiam illam consuetudinem de tua provincia studeas abolere, per quam pro Ecclesiarum investitura Archidiaconi marcham argenti, minores vero Decani vaccam aut albam sibi dari postulant, vel certam solvi pecuniæ quantitatem.

a *Humiles ergo preces à digno emissa pro consequendo beneficio, non inducunt Simoniam.* b *Carvisien. al. Cartusien. al. Carthusien.* c *Cap. 7. eod. tit. in 3. comp.* d *al. nos itaque respondemus.* e *Cap. 1. tit. de excess. Prel. in 3. comp.* f *sed nominum variatio non excusat, ut ait Lactantius l. 1. c. 5.*

CAP. XXXVII.

¶ Ordinatus in Subdiaconum, qui prius præsentatori suo promisit, quòd nil ab eo peteret, in suscepto ministrare, vel ad superiores ordines ascendere sine dispensatione non posset, etiamsi peccare non credederit.

Idem.

III. PEr tuas *a* nobis literas intimâsti, quòd cùm D. lator præsentium vellet in Subdiaconum ordinari, & certum titulum non haberet, quendam Presbyterum exoravit, ut ipsum ad Ecclesiæ suæ titulum præsentaret : quod cùm ille facere recusaret, ipse illi firmiter repromisit, quòd nunquam, si præsentaret eundem, in Ecclesia sua aliquam peteret portionem, & sic ad præsentationem ejus *b* extitit ordinatus, nec se in hoc illicitum egisse aliquid intellexit : [1 & infrà.] ¶ Nos inquisit. t. t. r. quòd nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, nec ad superiores *c* ascendere, nec in suscepto debet ordine ministrare.

[1 *Unde cùm postmodum vellet in Diaconum promoveri, Episcopo commonente, ne qui interveniente promissione aliqua ordinatus accederet, idem recordatus promissionis istius, à susceptione ordinis Diaconatus cessavit, hoc tibi humiliter consitens & per te postulans Clerici, utrum ex promissione hujusmodi reus esset, & an liceret eidem in suscepto Diaconatus ordine ministrare, & ad altiores eidem ascendere ordines.*]

CAP. XXXVIII.

¶ Simonia est dare pecuniam pro vicariatu, vel pro alia administratione rerum spiritualium seu Ecclesiasticarum habenda : & dantes, & recipientes ab illa Ecclesia sunt ejiciendi. h. d. hoc c. per alia verba, licet sit breve.

Idem.

COnsulere *d* : [& 3.] ¶ Quicunque vicedominatum, vel aliam Ecclesiasticarum rerum administrationem per pecuniam obtinere voluerint, tam ementes, quàm vendentes cum Simone *e* percelluntur, & ab illa Ecclesia, in cujus contumeliam dare pecuniam & accipere voluerunt, justè excluduntur.

CAP. XXXIX.

¶ Simoniacum est aliquid exigere pro consecratione Episcoporum & benedictionibus Abbatum, & ordinationibus Clericorum : nec excusat consuetudo.

Idem *f in Concilio generali. (an. 1216.)*

SIcut pro certo *g* didicimus, in plerisque locis à plerisque personis, quasi columbas in templo vendentibus, fiunt exactiones & extorsiones turpes, & pravæ pro consecrationibus Episcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinibus Clericorum : estque taxatum quantum sit isti vel illi, quantúmve alteri, vel alii *h* persolvendum : & ad cumulum damnationis majoris quidam cupiditatem, & pravitatem hujusmodi nituntur defendere per consuetudinem longo tempore observatam. Tantum igitur abolere volentes abusum, consuetudinem hujusmodi (quæ magis dicenda est corruptela) penitùs reprobamus, firmiter statuentes, ut pro his sive conferendis, sive collatis, nemo aliquid quocunque prætextu exigere, aut extorquere præsumat : alioquin

a *Cap. 1. eod. tit. in 4. compil.* b *ipsius.* c *al. superiores ordines.* d *Cap. 2. eod tit. in 4. comp.* e *cum Simone Mago parcellantur.* f *Idem scil. Innoc. III in Concil. gener. Lat. c. 63.* g *Cap. 3. eod. tit. in 3. comp.* h *al. ita : illi vel alii.*

& qui receperit, & qui dederit hujusmodi pretium omnino damnatum, cum Giezi & Simone condemnetur.

CAP. XL.

¶ Religiosi pretio recepti, unà cùm recipientibus de monasterio expelluntur, & in arctioribus monasteriis ad agendam pœnitentiam detruduntur. Sed recepti ante istud Concilium, ponebantur sic recepti in aliis locis ejusdem Ordinis, nisi multitudo sit in causa: ita tamen, quòd renuntient primæ receptioni, & de novo recipiantur.

Idem *in eodem.* a *(an. eod.)*

QUoniam *b* simoniaca labes adeò pleraſque Moniales infecit, ut vix aliquas ſine pretio recipiant in ſorores, paupertatis prætextu volentes hujuſmodi vitium palliare: ne id de cætero fiat, penitùs prohibemus: ſtatuentes, ut quæcunque de cætero talem commiſerint *c* pravitatem, tam recipiens, quàm recepta, ſive ſit ſubdita, ſive prælata, ſine ſpe reſtitutionis de ſuo monaſterio expellatur *d*, in locum arctioris regulæ ad agendam perpetuam pœnitentiam retrudenda. De his autem, quæ ante hoc ſynodale ſtatutum taliter ſunt receptæ, ita duximus providendum, ut remotæ de monaſteriis, quæ perperàm ſunt ingreſſæ, in aliis locis ejuſdem Ordinis collocentur. Quòd ſi fortè propter nimiam multitudinem alibi nequiverint commodè collocari, ne damnabiliter in ſeculo evagentur, recipiantur in eiſdem monaſteriis diſpenſativè de novo, mutatis prioribus locis, & inferioribus aſſignatis. Hoc etiam circa Monachos, vel alios regulares decernimus obſervandum. Verùm ne per ſimplicitatem vel ignorantiam ſe valeant excuſare, præcipimus, ut diœceſani Epiſcopi ſingulis annis hoc faciant per ſuas diœceſes publicari.

CAP. XLI.

¶ Epiſcopi nihil exigere debent, ut permittant in Eccleſiis ſibi ſubjectis Clericos inſtitui, Monachos profiteri, vel mortuos ſepeliri: aliquin exacta reſtituentur duplicata.

Idem *in eodem.* e

AUdivimus *f* de quibuſdam Epiſcopis, quòd decedentibus Eccleſiarum Rectoribus, ipſas interdictò ſubjiciunt, nec patiuntur alios in eiſdem inſtitui, donec ipſis certa ſumma pecuniæ perſolvatur: Præterea cùm miles aut Clericus domum religionis ingreditur, vel apud Religioſos eligit ſepulturam, etiamſi nihil loco religioſo reliquerit, difficultates ingerunt & malitias, donec aliquid muneris manus contingat eorum. Cùm igitur non ſolùm à malo, ſed ab omni ſpecie mali ſit ſecundùm Apoſtolum abſtinendum, exactiones hujuſmodi penitùs inhibemus.

Quòd ſi quis tranſgreſſor extiterit, exacta publicata reſtituat, in utilitatem locorum, in quorum fuerint ſoluta diſpendium, fideliter convertenda.

CAP. XLII.

¶ Sacramenta ſunt liberè conferenda: cogit tamen Ordinarius Laicos obſervare laudabiles conſuetudines.

Idem *in eodem.* g

AD Apoſtolicam audientiam *h* frequenti relatione pervenit, quòd quidam Clerici pro exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium & ſimilibus, pecuniam exigunt & extorquent: & ſi fortè eorum cupiditati non fuerit ſatisfactum, impedimenta fictitia fraudulenter opponunt. Econtrà verò quidam Laici laudabilem conſuetudinem erga ſanctam Eccleſiam piâ devotione fidelium introductam, ex fermento hæreticæ pravitatis nituntur infringere, ſub prætexu canonicæ pietatis. Quapropter ſuper his pravas exactiones fieri prohibemus, & pias conſuetudines præcipimus obſervari: ſtatuentes, ut liberè conferantur Eccleſiaſtica ſacramenta, ſed per Epiſcopum loci veritate cognitâ compeſcantur, qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare.

CAP. XLIII.

¶ Prohibet Abbates Ciſtercienſes ſolemniter inſtallari: & ponit formam obedientiæ, quam præſtant ſuis Epiſcopis.

Honorius III. *univerſis Abbatibus & fratribus Ciſtercien. Ordinis. (an. 1224. Romæ.)*

NE *a* Dei Eccleſiam: [1 & 3.] ¶ Inſtallationis & ſolennitates in electis Abbatibus Ordinis veſtri fieri prohibentes: Adjicimus, ut Archiepiſcopi, & Epiſcopi eâ ſint formâ profeſſionis contenti, quæ ab origine veſtri Ordinis noſcitur inſtituta, quæ talis eſt: Ego frater Abbas Ciſtercienſ. Ordinis ſubjectionem & reverentiam & obedientiam à ſanctis Patribus conſtitutam, ſecundùm regulam ſancti Benedicti, tibi Domine Epiſcope, tuisque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis, & ſanctæ ſedi Apoſtolicæ, ſalvo Ordine meo, perpetuò me exhibiturum promitto.

[1 *Quam lavit proprio ſanguine Jeſus Chriſtus, macula ſordidatâ coinquinet, ruga deformet cupiditatis, quæ omnium radix eſt malorum: & ne deformitas quaſi ruga ſub prætextu conſuetudinis contracta eliminanda ſunt penitus ab eadem, ut diſpenſatio myſteriorum Dei, & ipſa myſteria gratis accepta, Giezitâ pravitate prorſus abolitâ, charitate conferantur, quæ emere vel vendere quàm deteſtabile, quámvis periculoſum exiſtat, liquidò poteſt perpendi ex eo, quòd Dominus vendentes & ementes oves & boves ejecit de templo, & cathedras vendentium & ementium columbas evertit. In ejectione denique vendentium & ementium, facinoris inquinantis utrumque exprimitur deteſtatio, & in cathedrarum everſione manſtratur, cui pœnæ ſubjaceant hi qui præſunt, vendentes Dei dona & Eccleſiaſtica ſacramenta: ut hujuſmodi igitur facinus quos coinquinat Prælatos, & ſubditos non poſſit inficere, quoquo modo auctoritate Apoſtolicâ diſtrictiùs inhibemus, ne quis Archiepiſcopus, Epiſcopus, Archidiaconus, vel Officialis ipſorum à quoquam in Abbatem electo pro benedictione, ſeu inſtallatione vel recipiendâ profeſſione ab eis ſub conſuetudinis prætextu cujuſlibet paceſcidum, ſeu aliud quicquam quocunque nomine cenſeatur exigere vel extorquere præſumat. Vobis etiam ſub prætextu hujuſmodi exactis, taliter interdicimus, ne præſtetis, cùm non ſolùm à malo, ſed ab omni ſpecie mali ſit abſtinendum.]*

CAP. XLIV.

¶ Recepto in Canonicum debetur Prabenda & reditus, conſuetudine non obſtante, quòd non ſervaverit pravam conſuetudinem de aliquo temporali dando ipſis Canonicis.

Gregorius IX. *Priori ſancti Thomæ Eſculanen. (an. 1235.)*

JAcobus Canonicus Eſculanus *c* expoſuit, quòd cùm ipſe in Eccleſia Aprutin. ſit receptus in Canonicum & in fratrem, Canonici ejuſdem Eccleſiæ partem proventuum, ac Præbendam ſibi aſſignare recuſant, quandam conſuetudinem prætendentes, quòd prandium habere debeant à Canonico recepto de novo. Quocirca mandamus, quatenus ſi eſt ita, dictos Canonicos, ut (tali conſuetudine non obſtante) ſibi, ſicut uni ex aliis, in proventibus & Præbenda provideant, appell. remotâ compellas.

a *Idem Innocent. III. in Conc. Later. cap. 64.* b *Cap. 4. eod. tit. in 4. comp.* c *commiſerit.* d *repellatur.* e *Idem Innocent. III. in Concil. Lateran. c. 63.* f *Cap. 5. eod. tit. in 4. compil. Vid. citatos in cap. cum in Eccleſia. cap. veniens, & cap. dilectus. ſupra eod. tit.* g *Concil. Lateran. c. 66.* h *Cap. 6. eod. tit. in 4. compilat.*

a *Qualiter hoc caput ſpectet ad titulum, colliges ex caſu, & clariùs hîc ex Panormitano & alii.* b *Inſtallatio ſit, quando electus & confirmatus introducitur in ſtallum, id eſt, in ſedem ſeu locum conſtitutum in choro & Abbati deputatum ad ſedendum.* c *Vid. Doctores in cap. 1. ſupra eod. tit. Et B. Thom. 2. 2. q. 100. artic. 3.*

CAP. XLV.

¶ Qui ordinavit aliquem ſub promiſſione de non petendo ab eo proviſionem: Ordinator per triennium à collatione, Præſentator verò ab executione ordinum, etiam per triennium ſuſpenſi ſunt: ordinatus verò ab ordine perpetuò ſit ſuſpenſus: & ſolum per ſedem Apoſtolicam cum eis diſpenſatur.

Idem.

SI quis ordinaverit *a*, ſeu ad ordinem præſentaverit aliquem, promiſſionem vel juramentum ab illo recipiens, quòd ſuper proviſione ſua non inquietet *b* eum, ſenti. Ordinator à collatione, Præſentator verò ab exeeum ordinum per triennium, & ordinatus ab ordine cutione ordinum per triennium, & ordinatus ab ordine ſic ſuſcepto, donec diſpenſationem ſuper hoc per ſedem Apoſtolicam obtinere meruerint, noverint ſe ſuſpenſos.

CAP. XLVI.

¶ Habet duo dicta: ſecundùm ibi, & ad reſignationes. Et propter brevitatem & varietatem lecturarum aliter non ſummatur.

Idem.

MAndato *c* noſtro recepto, ut eum Monachis, qui per Simoniam dato aliquo locum in monaſteriis ſunt adepti, ſecundùm conſtitutionem generalis Concilii diſpenſares: [& *infrà.*] ¶ Conſ. 1. breviter reſpondemus, dicimus mandatum Apoſtolicum etiam ad Abbatenus extendi, & ad reſignationes ſpiritualium & temporalium, quæ nullo pacto, ſed affectu animi præcedente, utrinque taliter acquiruntur, (in quo caſu delinquentibus ſufficit per ſolam pœnitentiam ſuo ſatisfacere creatori) eos pro Simonia hujuſmodi non teneri.

NE PRÆLATI VICES SUAS, VEL ECCLESIAS SUB ANNUO CENSU CONCEDANT.

TITULUS IV.

CAP. I.

¶ Qui det pecuniam, ut Epiſcopalem vel ſpiritualem juriſdictionem exerceat, officio ſuo privatur, & ſic conferens illud ampliùs conferre non poterit, & canonicè punietur. hoc dicit, cum ſequentibus.

Alexander III. *in Concilio Lateran.* d *(an. 1179.)*

PRæterea quoniam quidam in quibuſdam partibus ſub pretio ſtatuuntur, qui Decani vocantur, & pro certa pecuniæ quantitate Epiſcopalem juriſdictionem exercent: Præſenti decreto ſtatuimus: ut qui de cætero hoc præſumpſerit, officio ſuo privetur, & Epiſcopus conferendi hoc officium poteſtatem amittat.

¶ *Summatum eſt ſupra cap. proximo.*

CAP. II.

1 QUoniam in quibuſdam partibus, Decani *e* quidam vel Archipresbyteri ad agendas vices Epiſcoporum ſeu Archidiaconorum, & terminandas cauſas Eccleſiaſticas ſub annuo pretio ſtatuuntur, quod ad Sacerdotum ſtatuimus, & ſubverſionem judiciorum non eſt dubium pravamen, de cætero fecerit, removeatur à Clero. Epiſcopus autem, qui hoc ſuſtinuerit, & *f* Eccleſiaſticam juriſdictionem ſuâ paritur diſſimulatione perverti, diſtrictione canonicâ percellatur.

CAP. III.

¶ Regimen Eccleſiæ ſub annuo cenſu committi non debet.

Idem.

II. QUoniam *a* enormis quædam conſuetudo in quibuſdam locis contra ſanctorum Patrum inſtitutiones invaluit, ut ſub annuo pretio Sacerdotes ad Eccleſiarum regimen ſtatuantur: Ne id fiat, modis omnibus prohibemus: Quia dum Sacerdotium ſub hujuſmodi mercede venale diſponitur, ad æternæ retributionis præmium conſideratio non habetur.

CAP. IV.

¶ Fructus Eccleſiarum ſub annuo cenſu concedi poſſunt.

Idem *Exon. Epiſcopo (an. eod.).*

QUerelam *b* Magiſtri Guil. recepimus, quòd cùm Eccleſiam de Chephalai *c*, à G. perſona ejuſdem ad annuum cenſum tenendam per ſeptennium ſuſcepiſſet: ipſe antequam eam per unius anni ſpatium tenuiſſet, auferre præſumpſit: quanquam præſtitâ fide firmaverit, quòd uſque ad ſtatutum terminum nullam ei exinde moleſtiam vel gravamen inferret. Ideoque mandamus, quatenus ſi conſtiterit ita eſſe, eum diſtrictè compellas, ut præfatam Eccleſiam dicto Guil. reſtituat: & uſque ad terminum conſtitutum (ſecundùm quod inter ſe convenerint *d*) ipſum eandem permittat pacificè poſſidere.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIQUID EXIGATUR PRO LICENTIA DOCENDI.

TITULUS V.

CAP. I.

¶ Eccleſia cathedralis providere debet Magiſtro de beneficio, qui Clericos ejuſdem Eccleſiæ, & alios pauperes gratis docet: & vendens licentiam docendi, aut interdicens idoneum ad docendum, ſupra beneficia privatur.

Ex Concilio Lateranen. *(an. 1102.)*

QUoniam Eccleſia Dei, ſicut pia mater providere tenetur, ne pauperibus, qui pauperum opibus juvari non poſſunt, legendi & proficiendi opportunitas ſubtrahatur, per unamquamque cathedralem Eccleſiam Magiſtro, qui Clericos ejuſdem & Scholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium præbeatur: [1 & 3.] ¶ Pro licentia verò docendi nullus pretium exigat, vel ſub obtentu alicujus conſuetudinis ab eis *f*, qui docent, aliquid quærat, nec docere quenquam (qui ſit idoneus) petitâ licentiâ interdicat. Qui autem contra hoc venire præſumpſerit, ab Eccleſiaſtico fiat beneficio alienus. Dignum quippe videtur ut in Eccleſia fructum *g* ſui laboris non habeat, qui cupiditate animi, dum vendit docendi licentiam, Eccleſiaſticum profectum nititur impedire.

[1 *Quo docentis neceſſitas ſublevetur, & diſcentibus via pateat ad doctrinam. In aliis quoque reſtituatur Eccleſiis, ſeu magiſteriis, ſi retroactis temporibus aliquid in eis fuerit deputatum.*]

CAP. II.

¶ Pro licentia docendi nihil exigi debet, vel promitti, & exactum reſtitui, & promiſſum remitti debet: & negligente inferiore Prælato, ad magiſtrum conſtituendum, ſupplebit hoc ſuperior.

Alexander III. *Vinton. Epiſcopo.* h *(an. 1180.)*

PRohibeas *i*, ne in parochia tua pro licentia docendi exigatur aliquid, aut etiam promittatur. Si quid

a *Vid. Turrecrematam in cap. ſtatuimus & cap. ordinationes. 1. quæſt. 1. & Sylveſtrum citatum in cap. prec.* b *inquietaret. c. de materia hujus cap. vid. D. Sotum libr. 9. de juſt. & jure. q. art. 1. ad 6. argum. Martinum Navarrum in Manuali Confeſſor. c. 23. tit. de Simon.* d *Cap. 15 incipit, cum in officio. præterea quoniam. & cap. 1. tit. de Prælatis. ne vices ſuas, &c. in 1. comp.* e *Poſt Concil. Lateran. ſub Alexand. III. part. 2. tit.* f *Eccleſiaſtica judicia, &c.*

a *Cap. 2. & 3. eod. tit. in 1. compil.* b *C. 4. eod. tit. in 1. comp.* c *Cephaja.* d *convenit.* e *vid. quos citabo in cap. ſequenti.* f *al. ab eis, quos docent.* g *fructus.* h *Vincon.* i *Cap. 2. eod. tit. in 1. comp.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

verò posteà solutum fuerit vel promissum, remitti promissum facias, & restitui appell. cessante solutum, sciens quod scriptum est *a*: [*Gratis accepistis, gratis date.*] Sanè si quis distulerit Magistros in locis congruis instituere, tibi liceat app. postpositâ, ibi aliorum institutioni præficere viros providos, honestos & discretos.

CAP. III.

¶ Pro licentia docendi pecunia exigi non debet, etiamsi hoc habeat consuetudo.

Idem Alex. III. *(an. 1180. Rom.)*

QUantò Gallicana *b* Ecclesia: [*& infrà.*] ¶ Dignos esse animadversione censemus, qui nomen Magistri scholarum, & dignitatem assumunt, & sine certo pretio Ecclesiasticis viris docendi alios licentiam non impendunt. Cum autem hæc prava consuetudo à cupiditatis radice processerit, & decorem admodùm Ecclesiasticæ honestatis confundat: mandamus, quatenus (consuetudine ipsâ de vestris Ecclesiis extirpatâ) sub anathematis interminatione hoc inhibere curetis: districtè præcipientes, ut quicunque viri idonei & literati voluerint regere studia literarum, sine molestia & exactione qualibet scholas regere permittantur. Si qui verò hujusmodi prohibitionis vel præcepti extiterint transgressores, eos officiis & dignitatibus spolietis.

[1 *Majorum personarum scientiâ & honestate præfulget, eò cautius nititur cavere, quæ confundere Ecclesiasticam videantur honestatem, tantò vehementiorè.*]

CAP. IV.

¶ In qualibet cathedrali Ecclesia, vel alia in facultatibus sufficienti, debet à Prælato vel Capitulo unus Magister eligi, cui reditus unius Præbendæ debent assignari: in Metropolitana verò Ecclesia etiam eligi debet Theologus: & si ad Grammaticum & Theologum non sufficit, provideat ipsi Theologo ex reditibus suæ Ecclesiæ, & Grammatico faciat provideri in aliqua Ecclesiarum suæ civitatis vel diœcesis.

Innocentius III. *in Concilio generali. c (an. 1216.)*

QUia nonnullis propter inopiam & legendi studium & opportunitas proficiendi subtrahitur, in Lateranen. Concilio piâ fuit constitutione *d* provisum, ut per unamquamque cathedralem Ecclesiam Magistro, qui ejusdem Ecclesiæ Clericos aliosque Scholares pauperes gratis instrueret, aliquod competens beneficium præberetur, quo & docentis relevaretur necessitas, & via pateret discentibus ad doctrinam. Verùm quoniam in multis Ecclesiis id minimè observatur: nos prædictum roborantes statutum adjicimus, ut non solùm in qualibet cathedrali Ecclesia, sed etiam in aliis, quarum sufficere poterunt facultates, constituatur Magister idoneus, à Prælato cum Capitulo, seu majori & saniori parte Capituli eligendus, qui Clericos Ecclesiarum ipsarum gratis in Grammatica *e* facultate, ac alios instruat juxta posse. Sanè Metropolis Ecclesia Theologum nihilominus habeat, qui Sacerdotes & alios in sacra pagina doceat, & in his præsertim informet, quæ ad curam animarum spectare noscuntur. Assignetur autem cuilibet Magistrorum à capitulo unius præbendæ proventus, & pro Theologo à Metropolitano tantundem, non quòd propter hoc efficiatur Canonicus, sed tamdiu reditus ipsos percipiat, quamdiu perstiterit in docendo. Quòd si forte de duobus *f* Ecclesia Metropolis gravetur, Theologo juxta modum prædictum ipsa provideat, Grammatico verò in alia Ecclesia suæ civitatis, sive diœcesis, quæ sufficere valeat, faciat provideri.

CAP. V.

¶ Prælati & Capitula ad studia Theologiæ Scholares dociles transmittere tenentur, qui in absentia reditus Præbendarum suarum & beneficiorum per quinquennium integra percipient & si pro-

a *Matth. 10.* b *Cap. 3. eod. tit. in 3. compil.* c *Seti. Later. c. 11. & Cap. 1. eod. tit. in 4. comp.* d *institutione.* e *Grammaticæ.* f *al. de duobus Magistris.*

prii reditus ad sustentationem studii eis non sufficiunt, debet Prælatus cum Capitulo eis providere: Magistri verò donec docuerint, integrè percipiunt fructus beneficiorum suorum.

Honorius III. *(an. 1220.)*

SUper specula *a*, &c. [*& infrà.*] ¶ Volumus & mandamus, ut statutum in Concilio generali de Magistris Theologis per singulas Metropoles statuendis, inviolabiliter observetur: Statuentes, ut quia super hoc propter raritatem Magistrorum se possent forsitan aliqui excusare, ab Ecclesiarum Prælatis & Capitulis ad Theologicæ *b* professionis studium aliqui docibiles destinentur: qui cum docti fuerint, in Dei Ecclesia velut splendor fulgeant firmamenti *c*, ex quibus postmodum copia possit haberi Doctorum, qui velut stellæ in perpetuas æternitates mansuri ad justitiam valeant plurimos erudire: quibus si proprii proventus Ecclesiastici non sufficiunt, prædicti necessaria subministrent. Docentes verò in Theologica facultate, dum in Scholis docuerint, & studentes in ipsa, integrè per annos quinque percipiant de licentia sedis Apost. proventus Præbendarum & beneficiorum suorum, non obstante aliquâ aliâ consuetudine vel statuto, cùm denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes.

[1 *Cùm itaque de singulis provinciis puellæ speciosæ, ac virgines pro Rege Assuero, qui beatitudo dicitur, per ancillas quæri deberent, & adduci ad arcem & mania civitatis per manum Agei mundum muliebrem accipere necesse verum videlicet falcimentum.*]

DE JUDÆIS, SARRACENIS, ET EORUM SERVIS.

TITULUS VI.

CAP. I.

¶ Si servus à Judæo emptus causâ mercimonii factus est vel fieri desiderat Christianus, pro XII. solidis redimitur.

Ex Concilio Matis. *d*

PRæsenti Concilio sancimus, ut nullum Christianum mancipium Judæo serviat, sed datis XII. solidis pro quolibet bono mancipio ipsum quicunque Christianorum, seu ad ingenuitatem, seu ad servitium licentiam habeat redimendi: & si Christianus fieri desideret, & non permittitur, idem fiat: Quia nefas est, quem Christus redemit, blasphemum Christi in servitutis vinculis detinere.

CAP. II.

¶ Judæus Christianum in servum habere non potest, sed ad officia petitum vero potest.

Gregorius *Episc.* e *Lucen. (an. 600. Romæ in Tuscia.)*

MUltorum ad *f* nos: [1 & 2.] ¶ Nulli Judæo liceat Christianum mancipium in suo dominio retinere: sed si qui apud eos inveniuntur, libertas eis restituetur. Hi verò, qui in possessionibus eorum sunt, lege eorum diutiùs adhæserunt, utpote conditione & lege debentes, ad colenda rura remaneant, consuetas pensiones prædictis viris præbentes. Cuncta etiam, quæ de colonis vel originariis jura præcipiunt, peragant, & nihil eis extra hoc oneris indicatur. Quòd *h* si quispiam Judæorum aliquem de his, vel ad alium transferre locum, vel ad aliud obsequium retinere voluerit, ipse sibi imputet, qui jus colonarium, & jus dominii sibi jure severitate damnavit.

[1 *Relatione pervenit, à Judæo in Lucensi civitate degente*

a *Pars hujus capitis sup. tit. ne Cler. vel Monach.* b *Theologia.* c *Vid. auth. habita. C. ne filius pro patre.* d *Matisconense.* e *Lib. 3. indict. 12. epist. 21.* f *C. 3. eod. tit. in 1. comp.* g *eorum detinent. al. conditionem.* h *al. Verum si quispiam.*

tibus ad servitium Christiana detineri mancipia, quæ restanto notitiæ esse superior, quantò à Fraternitatis tua patientia operosiùs operebatur quippe te respectu loci tui, atque Christianæ religionis intuitu, nullam relinquere occasionem superstitiosi Judæi, ne simplices animæ non tam suasionibus quàm potestatis jure quodammodo deserirent. Quamobrem hortamur Fraternitatem tuam, ut secundùm præsentium legum tramitem.]

CAP. III.

¶ Judæi antiquas Synagogas retinere possunt, novas erigere non possunt.

Idem *Genuensi Episcopo.. a (an. 600. Romæ.)*

JUdæi *b* de civitate: [*& 2.*] ¶ Sicut legalis definitio Judæos novas non patitur erigere Synagogas, ita eos cum inquietudine veteres habere permittit.

CAP. IV.

¶ In die Veneris sanctâ non licet Judæis tenere ostia, vel fenestras apertas.

Alexander III. *(an. 1180.)*

QUia *c* super his: [1 & 2.] ¶ Generaliter interdicas, ut Judæis ostia vel fenestras in die Parasceves apertas non habeant, sed clausas teneant totâ die.

CAP. V.

¶ Excommunicari debent Christiani, qui in domo serviunt Judæi, vel Sarracenis, sive Paganis. Et Principes seculares excommunicari debent, qui Judæos baptizatos suis bonis spoliare præsumunt.

Idem *ex Concilio Lateran. d (an. 1179.)*

II. JUdæi sive Sarraceni, neque sub alendorum puerorum suorum obtentu, nec pro servitio, vel alia qualibet causâ Christiana mancipia in domibus suis permittantur habere: excommunicentur autem, qui cum eis præsumpserint habitare: [& 3.] ¶ Si quis præterea *e* Deo inspirante ad fidem se converterint Christianam, à possessionibus suis nullatenus excludantur, cùm meliotis conditionis ad fidem conversos esse oporteat, quàm antequam fidem susceperint, habebantur. Si autem secus fuerit factum, Principibus seu potestatibus eorundem locorum injungimus, sub pœna excommunicationis, ut portionem hæreditatis suæ & bonorum suorum ex integro eis faciant exhiberi.

CAP. VI.

¶ Christiani deferentes Sarracenis merces prohibitas, vel in eorum navibus navigantes, excommunicandi sunt, & rebus earum privandi, & efficiuntur capientium servi.

Idem *in eodem. (an. 1179. Romæ.)*

IRa quorundam animos occupavit sæva cupiditas, ut qui gloriantur nomine Christiano, Sarracenis arma, ferrum & ligamina *f* deferant galearum, & pares aut etiam superiores in malitia fiant illis, dum ad impugnandos Christianos arma eis, & necessaria subministrant. Sunt etiam, qui pro cupiditate sua in galeis & piraticis Sarracenorum navibus, regimen & curam gubernationis exerceant. Tales igitur ab Ecclesiastica communione præsisos, & excommunicationi subjectos, rerum suarum per Principes catholicos & consules civitatum privatione mulctari *g*, & capientium fieri servos censemus. Præcipimus etiam, ut per Ecclesias maritimarum urbium crebra & solennis in eos excommunicatio proferatur.

CAP. VII.

¶ Judæi veteres Synagogas in priorem statum reformare possunt: de novis erigere non possunt.

Idem. *(an. 1180. Romæ.)*

COnsuluit *a*: [*& infrà.*] ¶ Judæos de novo construere Synagogas, ubi non habuerunt, pati non debes. Verum si antiquæ corruerint, vel ruinam minantur, ut eas reædificent, potest æquanimiter tolerari: non autem, ut eas exaltent, aut ampliores, aut pretiosiores faciant, quàm antea fuisse noscuntur: qui utique hoc pro magno debent habere, quòd in veteribus Synagogis, & suis observantiis tolerantur.

CAP. VIII.

¶ In familiari servitio Judæorum, Christiani esse non debent.

Idem.

AD hæc *b* omnibus Christianis, qui sunt in jurisdictione vestra, penitùs interdicatis, & si necesse fuerit, districtione Ecclesiasticâ compellatis eosdem *c*, ne Judæorum servitio se assiduè pro aliqua mercede exponant: quod etiam obstetricibus & nutricibus eorum prohibere curetis: ne infantes Judæorum in eorundem domibus nutrire præsumant. Quoniam Judæorum mores, & nostri in nullo concordant, & ipsi de facili ob continuam conversationem, & assiduam familiaritatem ad suam superstitionem, & perfidiam simplicium animos inclinarent.

CAP. IX.

¶ Judæi inviti non sunt baptizandi, nec ad hoc cogendi, nec sine judicio puniendi, aut rebus suis spoliandi, vel in suis festivitatibus molestandi, nec ipsorum cœmeteria violanda, aut eorum corpora exhumanda.

Clemens III. *(an. 1190.)*

SIcut *d* Judæi: [1 & 3.] ¶ Statuimus, ut nullus invitos, vel nolentes Judæos ad baptismum venire compellat. Si quis autem ad Christianos causâ fidei confugerit: postquam voluntas ejus fuerit patefacta, Christianus absque calumnia efficiatur: quippe Christi fidem habere non creditur, qui ad Christianorum baptismum *e* non spontaneus, sed invitus cogitur *f* pervenire.

Nullus etiam Christianus eorum quemlibet sine judicio tertenæ potestatis vel occidere, vel vulnerare, vel suas pecunias auferre præsumat, aut bonas, quas hactenus habuerint consuetudines, immutare: præsertim in festivitatum suarum celebratione quisquam fustibus vel lapidibus eos nullatenus perturbet, neque aliquis ab eis coacta servitia exigat, nisi quæ ipsi tempore præterito facere consueverunt. Ad hoc malorum hominum pravitati & avaritiæ obviantes, decernimus, ut nemo cœmeterium Judæorum mutilare aut invadere audeat, sive obtentu pecuniæ corpora humata effodere. Si quis autem hujusmodi decreti tenore cognito (quod absit) contraire præsumpserit, honoris & officii sui periculum patiatur, aut excommunicationis sententiâ plectatur *g*, nisi præsumptionem suam dignâ satisfactione correxerit.

[1 *Non debent in Synagogis ultrà quam in lege permissum est, præsumere: sta in his quæ eis concessa sunt, nullum debent præjudicium sustinere.*]

CAP. X.

¶ Ponit duas indulgentias illorum, qui Paganis prædicant.

Idem.

QUàm *h* sit laudabile: [*& infrà.*] ¶ Tuis, frater Episcope, petitionibus annuentes, tibi tuisque sociis, cùm ad prædicandum Christi fidem Paganis *i* exhibitis, Apost. auct. concedimus, ut vobis his cibis cum modestia & gratiarum actione, servatâ temporum qualitate juxta

a *Cap. 1. eod. tit. in 1. comp.* b *Cap. 2. eod. tit. in 2. comp.* c *dictos, eosdem, decet in antiquis.* d *C. 3. eod. tit. in 2 comp.* e *baptismo.* f *cognoscitur.* g *plectetur.* h *Cap. 4. eod. tit. in 2 comp.* i *Scriptores Christiani Paganos vocant omnes Idolorum cultores, qui nunquam fidem Catholicam agnoverunt.*

a *al. Gen. al. Jan.* b *Cap. 4. eod. tit. in 1. compil.* c *Cap. 7. eod. tit. in 2. compil.* d *Cap. 26. & cap. 5. eod. tit. in 1. compil.* e *Vid. extravagantem Pauli III. quæ incipit, Cupientes Judæos, ubi multa Judæi converfi privilegia concèduntur.* f *lignamque. Jure civili puniuntur. cap. cum confisc. bonorum. l. 2. C. quæ res export. non debeant.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

canonicas sanctiones, uti liceat, qui vobis ab ipsis infidelibus apponuntur.

Insuper indulgemus, ut quicunque Religiosi, seu Clerici idonei ad annunciandum gentibus Evangelium veritatem, requisitâ & habitâ Prælatorum suorum licentiâ, tibi voluerint adhærere, id absque contradictione qualibet liberam exequendi habeant auctoritate Apostol facultatem.

CAP. XI.

¶ Pro redimendis captivis licet ire Alexandriam, jurantibus, quòd nihil deferent auxilii, seu subsidii extra redemptionis articulum : portans vel mittens etiam post treugas merces prohibitas, excommunicatus est : & pacis appellatione non veniunt treugæ.

Idem.

SIgnificavit *a* nobis tua Fraternitas, quomodo aliqui civium tuorum in Alexandriam valeant proficisci pro recuperandis concivibus suis, qui illic in captivitate tenentur. Hoc arbitramur licitè posse fieri, dummodo nihil in mercibus suis, vel alio modo secum illuc deferant, unde possit Sarracenis (excepto redemptionis articulo) aliquod commodum aut subsidium provenire : quod etiam coram te priùs juramento firmabunt. Illi quoque, qui post treugam in transmarinis partibus factam, cum commercio Alexandriam adierint, si detulerint merces prohibitas causâ lucrandi, excommunicationis vinculum non evadunt *b* : sicut nec illi, qui in personis propriis non euntes, merces eis per nuncios destinârunt. Ad ultimum illos, qui juraverunt se ampliùs in terram Sarracenorum cum mercibus non ituros, nisi pax esset inter Christianos & ipsos, & post treugam factam venerunt illuc : conditio illa de pace aut treuga habenda, ab excommunicationis vinculo non absolvit.

CAP. XII.

¶ Excommunicati sunt, qui cum Sarracenis tempore guerræ aliquod habent commercium, vel eis præstant subsidium.

Idem.

QUod olim *c* præceptum fuit : [*& infrà.*] ¶ Sanè licèt hoc fuerit in Concilio *d* Later. districtè inhibitum, nos tamen omnes illos excommunicationi supponimus, qui jam amplius cum Sarracenis mercimonium habuerint, vel per se, vel per alios navibus, seu quocunque alio ingenio eis aliqua rerum subsidia, seu consilia, quamdiu inter nos & illos guerra duraverit, duxerint impendenda. Vestræ igitur discretioni mandamus, quatenus nec per vos, nec per vestras naves, nec alio quocunque modo aut ingenio eis mercimonia, consilia, vel alia subsidia transmittatis : ne si aliqui in sua malitia indurati, secùs agere præsumpserint, non solùm ipso jure incidant in excommunicationem illam, verùm etiam iram Dei viventis incurrant.

CAP. XIII.

¶ Judæi nutrices, vel servientes Christianos habere non debent : contra facientibus interdicitur Christianorum commercium.

Innocentius III. *Archiepiscopo Senon. & Episcopo Parisiensi. (an. 1212.)*

ETsi *e* Judæos (quos propria culpa submisit perpetuæ servituti) pietas Christiana receptet, & sustineat cohabitationem illorum : ingrati tamen nobis esse non debent, ut reddant Christianis pro gratia contumeliam, & de familiaritate contemptum, qui tanquam misericorditer in nostram familiaritatem admissi, nobis illam retributionem impendunt, quam (juxta vulgare proverbium) mus in pera, serpens in gremio, & ignis in sinu, suis consueverunt hospitibus exhibere. Accepimus autem, quòd Judæi faciunt Christianas filiorum suorum nutrices *a*, & (quod non tantùm dicere, sed etiam nefandum est cogitare) cùm in die Resurrectionis Dominicæ illas recipere eorpus & sanguinem Jesu Christi contingit per triduum antequam eos lactent, lac effundere facinnt in latrinam. Alia insuper contra fidem catholicam detestabilia & inaudita committunt, propter quæ fidelibus est verendum, ne divinam indignationem incurrant : cùm eos perpetrare patiuntur indignè, quæ fidei nostræ confusionem inducunt : [*& infrà.*] ¶ Inhibemus ergo districtè, ne de cætero nutrices, vel servientes habeant Christianos, ne filii liberæ filiis famulentur ancillæ, sed tanquam servi à Domino reprobati, in cujus mortem nequiter conjurârunt, se saltem per effectum operis recognoscant servos illorum, quos Christi mors liberos, & illos servos effecit : [*& infrà.*] ¶ Si verò nutrices & servientes non dimiserint Christianos, sub excommunicationis pœna inhibeatis e districtè omnibus Christianis, ne cum eis commercium aliquod exercere.

[1 *Regamus igitur charissimum in Christo filium nostrum Philippum Regem Francorum Illustrem : mandamus etiam Nobili viro M. Duci Burgundiæ, & Comitissæ Trecen. ut saltem reprimant Judæorum excessus, ne cervicem perpetuæ servitutis jugo submissam, præsumant erigere contra reverentiam fidei Christianæ.*

[2 *Qui cum jam coperint radere more muris, & pungere sicut serpentes, verendum est, ne ignis receptatus in sinu cornua sumat. Quocirca F. t per A f. m. q. prædictum Regem, & alios ad hoc ex parte nostra, ita diligenter monere ac efficaciter inducere procuretis, quòd Judæi perfidi de cætero nullatenus insolescant, sed sub timore servitutis prætendant semper verecundiam culpæ suæ, ut si revertantur honorem fidei Christianæ.*]

CAP. XIV.

¶ Judæus, qui percusserit Clericum, temporaliter punitur : & si de facto puniri non potest, interdicitur sibi Christianorum commercium, donec satisfecerit injuriam passo.

Idem.

POstulâsti *d*, qualiter contra Judæum procedere debeas, qui manus injecit in quendam Clericum violentas ? Ad quod breviter respondemus, quòd si dictus Judæus tuæ jurisdictionis existit, ipsum pœnâ pecuniariâ punias, vel aliâ (secundùm quod convenit) temporali, faciens læso satisfactionem congruam exhiberi : alioquin ejus Dominum moneas & inducas, ut passo injuriam, & Ecclesiæ, ab eo satisfieri faciat competenter : quòd si Dominus ejus neglexerit adimplere, tu Christianis omnibus *e* per cens. Eccles. interdicas, ne cum ipso Judæo antequam satisfaciat, præsumant commercia exercere.

CAP. XV.

¶ Judæi & Sarraceni utriusque sexûs debent in terris Christianorum uti habitu, per quem à Christianis discernantur, & in die passionis Domini, non debent in publicum progredi, nec in contumeliam creatoris prosilire.

Idem *in Concilio generali. f (an. 1216.)*

IN nonnullis provinciis à Christianis Judæos, seu Sarracenos habitûs distinguit diversitas : sed in quibusdam sic quædam inolevit confusio, ut nullâ differentiâ discernantur *g*. Unde contingit interdum, quòd per errorem Christiâni, Judæorum, seu Sarracenorum & Judæi seu Sarraceni Christianorum mulieribus commiscentur. Ne igitur tam damnatæ commixtionis excessus per velamen *a* erroris hujusmodi, ulterioris *b* excusationis possint habere diffugium : statuimus, ut tales utriusque sexûs in omni Christianorum provinciâ, & omni tempore, qualitate habitûs publicè ab aliis populis distinguantur. In diebus autem lamentationis & dominicæ passionis in publicum minimè prodeant, eò quòd nonnulli ex ipsis talibus diebus (sicut accepimus) & ornatiùs non erubescunt incedere, ac Christianis, qui sacratissimæ passionis memoriam exhibentes, lamentationis signa prætendunt, illudere non formidant. Illud autem districtissimè inhibemus, ne in contumeliam creatoris *c* prosilire præsumant. Et quoniam illius dissimulare non debemus opprobrium, qui probata nostra delevit : præcipimus præsumptores hujusmodi per Principes seculares condignæ animadversionis adjectione compesci, ne Crucifixum pro nobis aliquatenus blasphemare præsumant.

CAP. XVI.

¶ Præponens Judæum, vel Paganum publicis officiis, per Concilium provinciale corripitur, & præposito denegatur Christianorum commercium, donec deposuerit officium, & in usus Christianorum pauperum restituet inde quæsita, secundum Episcopi providentiam.

Idem *in eodem. d*

CUm sit nimis absurdum, ut blasphemus Christi in Christianos vim potestatis exerceat : quòd super hoc Toletanum Concilium provide statuit, nos propter transgressorum audaciam in hoc generali Concilio innovamus, prohibentes, ne Judæi publicis officiis præferantur : quoniam sub tali prætextu Christianis plurimùm sunt infesti. Si quis autem eis officium tale commiserit : per provinciale Concilium, quod singulis annis præcipimus celebrari, monitione præmissâ, districtione, quâ conveniat, compescatur. Officiali verò hujusmodi, tamdiu Christianorum communio in commerciis & aliis denegetur, donec in usus pauperum Christianorum, secundum providentiam diœcesi. Episcopi convertatur, quicquid fuerit à Christianis adeptus occasione officii sic suscepti : & officium cum pudore dimittat, quod irreverenter assumpsit. Hoc idem extendimus ad Paganos.

CAP. XVII.

¶ Concilium generale repetit Concilium Lateranense suprà eod. tit. & addit pœnam satisfactionis tempore absolutionis impendendam.

Idem *in eodem.*

AD liberandam e terram sanctam : [*& ſ.*] ¶ Excommunicamus præterea & anathematizamus illos falsos & impios Christianos, qui contra ipsum Christum & populum Christianum Sarracenis arma, ferrum, & ligamina deferunt galearum : eos etiam, qui galeas eis vendunt vel naves, quique in piraticis Sarracenorum navibus curam gubernationis exercent, vel machinis, aut quibuslibet aliis aliquod eis impendunt consilium, vel auxilium in dispendium terræ sanctæ : ipsosque rerum suarum privatione mulctari, & capientium servos fore censemus : præcipientes, ut per omnes urbes maritimas diebus Dominicis & festivis hujusmodi sententia publicè innovetur. Et talibus gremium non aperiatur Ecclesiæ, nisi totum, quod ex commercio tam damnato perceperint, & tantundem de suo in subsidium terræ sanctæ transmiserint, ut æquo judicio, in quo deliquerint, puniantur. Quòd si forte solvendo non fuerint, sic alias reatus talium castigetur, quòd in pœna ipsorum aliis interdicatur audacia similia præsumendi.

CAP. XVIII.

¶ Judei vel Pagani publicis officiis præficiendi non sunt : & si eis regalia jura vendantur, ad ea colligenda præficiendus est Christianus non suspectus.

Gregorius IX. *Asturicen. a & Lucen. Episcopis. (an. 1236. Romæ in Hispaniam.)*

EX speciali *b*, quem erga illustrem Regem Portugaliæ gerimus, charitatis affectu : [*& infra.*] ¶ Mandamus, quatenus Regem ipsum solicitè inducatis, ne in officiis publicis Judæos Christianis præficiat, sicut in generali *c* Concilio continetur : & si forte reditus suos Judæis vendiderit vel Paganis, Christianum tunc deputet de gravaminibus inferendis Clericis & Ecclesiis non suspectum, per quem Judæi sive Sarraceni, sine Christianorum injuria, jura regalia consequantur.

CAP. XIX.

¶ Se ipsum furamat.

Idem.

NUlli Judæo *d* baptizatum, vel baptizari volentem emere liceat, vel in suo servitio retinere. Quòd si quem nondum ad fidem conversum causâ mercimonii emerit, & postmodum factus sit, vel fieri desideret Christianus : datis pro eo XII. solidis ab illius servitio protinùs subtrahatur. Si autem intra tres menses ipsum venalem non exposuerit, vel ad sibi serviendum emerit eundem, nec ipse vendere, nec alius audeat comparere : sed nullo dato pretio perducatur ad præmia libertatis.

a *Capit. 5. eodem titul. in secunda compilatione.* b *evadant.* c *Cap. 6. eod. tit. in 2. compilat.* d *sub Alexand. III. cap. 24.* e *Cap. 1. eod. tit. in 3 compilat. vide notas cap. 3. & 5. hoc eodem tit.*

a *Vid. Marquardum tractat. de Judæis part. 1. cap. 3. num. 13.* b *In Codic. Barbatiæ, recognoscant se esse servos, &c.* c *Vid. D. Thom 2. 2 quæst. 10. art. 9.* d *Vid. Nicolaum Eymericum in Directorio Inquisitorum 2. q. 46. num. 2 & 9.* e *Dictio, omnibus, deest in antiquioribus Codic.* f *Idem scil. Innoc. III. in Concil. Later. c. 68. & cap. 1. eod. tit. in 4. comp.* g *discernatur.*

DE HÆRETICIS. *TITULUS VII.*

CAP. I.

¶ Infidelis est, qui non habet certitudinem fidei, & infideli non est credendum in præjudicium alterius.

Stephanus *Papa omnibus Episcopis. (an. 256. Romæ.)*

DUBIUS in fide, infidelis est. Nec eis omnino credendum est, qui fidem veritatis ignorant.

CAP. II.

¶ Errare in fide convincitur, qui alios errantes, cùm potest, ab errore non revocat.

Leo Papa. *(an. 420. Romæ.)*

QUi alios *f*, cùm potest, ab errore non revocat, se ipsum errare demonstrat.

CAP. III.

¶ Hæreticus perseverans, æternaliter damnatur : cui nec prodest baptismus, nec eleemosyna, vel martyrium, vel aliud quodcunque bonum, quoad hoc, ut consequatur vitam æternam.

Augustinus *de fide Catholica.*

FIrmissimè *g* tene, & nullatenus dubites, omnem hæreticum vel schismaticum cum Diabolo & angelis ejus, æterni ignis incendio participandum *h*, nisi ante finem vitæ Catholicæ fuerit incorporatus & redintegratus Ecclesiæ : [*& post pauca.*] ¶ Omni homini, qui Ecclesiæ catholicæ non tenet unitatem, neque baptismus, neque eleemosyna quantumlibet copiosa, neque mors pro nomine Christi susceptæ, proficere poterit ad salutem.

CAP. IV.

¶ Damnato auctore damnantur ejus scripturæ, & libri & opera.

Gregorius *Anastasio Antiocheno. (an. 600. Romæ in Syriam.)*

FRaternitatis tuæ : [*& ſ.*] ¶ Cùm Cœlestinus, atque Pelagius in Ephesina Synodo sint damnati : quomodo poterunt illa capitula recipi, quorum damnantur auctores ?

a *Velamentum.* b *ulteriùs.* c *al. redemptoris, ut in Conc. & vet. compil.* d *Later. c. 69. & cap. 2. eod. tit. in 4. compilat.* e *vide Martinum Navarrum supr. citatum.*

a *Episcopatus sunt Hispaniæ, de quibus Vasæus in annalibus Hispaniæ, cap. 20.* b *vid. Marquardum tract. de Judæis p. 2. c. 6. & 7.* c *Lat. sub Innocent. III. c. 69.* d *vide notas hujus decr. & not. c. 1 eod tit.* e *De materia tituli in genere vid. D. Thom. 2. 2. q. 11.* f *Cap. 2 eod. tit. in 1 comp.* g *Cap. 3 eod. tit. in 1 compilatione.* h *mancipandum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. V.

¶ Episcopus instituens hæredem hæreticum consanguineum, vel extraneum, vel Paganum, etiam post mortem excommunicatus nuncupatur. h. d. secundùm communem & veriorem intellectum: & ut faciat ad tit. Potest intelligi, quòd ex hoc præsumatur hæreticus.

Ex Concilio Africano. *a (an. 402.)*

SI quis Episcopus hæredes instituerit extraneos à consanguinitate sua, vel hæreticos etiam consanguineos aut Paganos pertulerit *b*, saltem post mortem ei *b* anathema dicatur, atque ejus nomen inter Dei Sacerdotes nullo modo recitetur.

CAP. VI.

¶ Loquitur de eadem materia cum præcedenti, & extenditur, quod ibi dictum fuit de Episcopo ad Presbyteros & alios Clericos.

Ex eodem.

IN eos, qui Catholici non sunt, etiamsi consanguinei fuerint, Episcopi vel Presbyteri nihil conferant: denique hoc quod de Episcopis & Presbyteris dictum est, debet de reliquis Clericis exaudiri.

CAP. VII.

¶ Christus fuit verus Deus & verus homo: sentiens oppositum, hæreticus est, & excommunicatus.

Honorius (*al.* Alex. III.) III. *Remen. Archiep.*

episcopo. (an. 1180.)

CUm Christus *d* perfectus Deus, & perfectus sit homo: mandamus, quatenus sub anathemate interdicas, ne quis de cætero audeat dicere, Christum non esse aliquid secundùm quod homo: quia sicut Christus verus est Deus, ita verus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens.

CAP. VIII.

¶ Hæretici, receptatores, & fautores eorum, excommunicati sunt: & decedentes in hoc peccato, in cœmeterio Ecclesiæ sepeliri non debent, nec pro eis orari.

Ex Concilio Lateran. *e (an. 1179.)*

SIcut ait B. Leo: [1 & 7.] ¶ Quia in partibus Tholosanis & *aliis locis* hæreticorum, quos alii Gazaros, alii Patarenos, & alii aliis nominibus vocant, invaluit damnanda perversitas: eos, & defensores & receptatores eorum anathemati decernimus subjacere: & sub anathemate prohibemus, ne quis eos in domo, vel in terra sua tenere vel fovere, aut negotiationem cum eis exercere præsumat. Si autem in hoc peccato decesserit, neque sub privilegiorum nostrorum quibuscunque indultorum obtentu, neque sub alia quacunque occasione oblatio pro eo fiat, aut inter Christianos accipiat sepulturam. *f*

[1 *Licet Ecclesiastica disciplina sacerdotali contenta judicio, cruentas effugiat ultiones: catholicorum tamen Principum constitutionibus adjuvatur, ut sæpe quærant homines salutare remedium, dum corporale super se motum supplicium evenire. Eapropter quia in Vascania, Albegesio, &c.*]

CAP. IX.

¶ Hæreticus male sentiens, vel malè docens de sacramentis Ecclesiæ, excommunicatus est, & convictus, nisi se correxerit, & errorem abjuraverit, si Clericus est, degradetur, & curiæ seculari tradatur: per quam etiam Laicus punietur. Eadem etiam est pœna suspectis de hæresi, si se non correxerint, & relapsis omnino audientia denegetur. Seculares Principes, qui jurare nolunt de Ecclesia contra hæreticos defendenda, excommunicantur, & terra eorum supponuntur interdicto: civitates verò ipsorum resistentes, aliarum commercia, & Episcopali dignitate privantur: exemptis verò subsunt ordinariis super his, quæ contrà hæreticos instituuntur.

Lucius III. *(an. 1181.)*

AD abolendam *a*: [1 & 7.] ¶ Universos, qui de sacramento corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi, vel de baptismate, seu de peccatorum confessione, matrimonio, vel reliquis Ecclesiasticis sacramentis aliter sentire, aut docere non metuunt, quam sacrosancta Rom. Eccles. prædicat & observat: & generaliter quoscunque eadem Rom. Eccles. vel singuli Episcopi per diœceses suas cum consilio Clericorum, vel Clericis ipsis, sede vacante, cum consilio (si oportuerit) vicinorum Episcoporum, hæreticos judicaverint, vinculo perpetui anathematis innodamus: [2 & 7.] ¶ Præsenti *b* nihilominus ordinatione sancimus, ut quicunque manifestè fuerint *c* in hæresi deprehensi, si Clericus est, vel cujuslibet religionis obnubratione fuscatus, totius Ecclesiastici ordinis prærogativâ nudetur, & sic omni officio & beneficio spoliatus Ecclesiastico, secularis relinquatur arbitrio potestatis, animadversione debitâ puniendus: nisi continuò post deprehensionem erroris, ad fidei catholicæ unitatem sponte recurrere, & errorem suum ad arbitrium Episcopi regionis publicè confiteri abjurare, & satisfactionem congruam exhibere Laicus autem, nisi (prout dictum est) abjuratâ hæresi, & satisfactione exhibitâ, confestim ad fidem confugerit orthodoxam, secularis Judicis arbitrio relinquatur: debitam recepturus pro qualitate facinoris ultionem: [& infrà.]

¶ Qui verò inventi fuerint *d* solâ suspicione notabiles, nisi ad arbitrium Episcopi juxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congruâ purgatione monstraverint, simili sententiæ subjacebunt. Illos quoque, qui post abjurationem erroris, vel postquam se (ut diximus) proprii antistitis examinatione purgaverint, deprehensi fuerint in abjuratam hæresim recidisse, seculari judicio sine ulla penitus audientiâ decernimus relinquendos: [3 & 7.] ¶ Statuimus insuper, ut Comites, Barones, Rectores, & Consules civitatum & aliorum locorum, juxta commonitionem Episcoporum, præstito corporaliter juramento promittant, quòd fideliter & efficaciter, cùm ab eis fuerint requisiti, Ecclesiam contra hæreticos, & eorum complices, adjuvabunt bonâ fide juxta officium & posse suum. Si ergo id observare noluerint, honore, quem obtinent, spolientur, & ad alios nullatenus assumantur, eis nihilominus excommunicatione ligandis, & terris ipsorum interdicto Ecclesiæ supponendis. Civitas autem, quæ his institutis duxerit resistendum, vel contra commonitionem Episcopi punire neglexerit resistentes: aliarum careat commercio civitatum, & Episcopali se noverit dignitate privandam: [4 & 7.] ¶ Si qui verò fuerint *e*, qui à lege diœcesanæ jurisdictionis exempti, soli subjaceant sedis Apostolicæ potestati, nihilominus in his, quæ sunt contra hæreticos instituta, Episcoporum subeant judicium, & eis in hac parte tanquam à sede Apost. delegatis (non obstantibus libertatis suæ privilegiis) obsequantur.

[1 *Diversarum hæresum pravitatem, quæ in plerisque mundi partibus modernis cœpit temporibus pullulare, vigor debet Ecclesiasticus excitari, cum nimirum Imperialis fortitudinis suffragante potentiâ, & hæreticorum protervitas in pravo fastigatione*

a *C. 48 in Concilio Latino, & in Synodo Carth. c. 84. apud Theodorum Balsam. & c. 8 eod. tit. in 1. comp.* b *pratulerit.* c *ejus.* d *C. 5. eod tit. in 1. comp. Et post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 49. c. 20.* e *Later sub Alex. III. c. 27. & c. 6. eod tit. in 1. compil.* f *Vide notata l. 1. C. de Summ. trin. & in authen. Credentes. & in l. Arrian. C. eod.*

a *C. 11. eod. tit. in 1. comp.* b *vide Eymer. in Director. Inquis. 3. part. q. 91.* c *In vulgatis ita: fuerit in hæresi deprehensus, sed in antiq. C. ut est impressum.* d *Hic 6. utpiurimum desideratur in manuscr. Codic. usque ad illa verba: Illos quoque.* e *vide Eymer. in Direct. Inquis. p. 3. q. 26. & seq.* f *vi-*

sive conatibus elidatur, & catholica simplicitatis veritas Ecclesiæ sanctæ resplendens, eam utique demonstret ab omni exactione falsorum dogmatum expiatam. Ideoq; nos filii nostri charissimi F. illustris Romanorum Imp. semper Augusti, præsentia pariter & vigore suffulti, de communi F. n. consilio, necnon & aliorum Patriarcharum & Archiepiscoporum, multorumq; Principum, qui de diversis mundi partibus convenerunt, contra ipsos hæreticos, quibus diversa vocabula diversorum indidit professio falsitatum, præsentia decreta sanctione constringimus, & omnem hæresim, generali quocunque nomine censeatur, per hujusmodi constitutionis seriem anath. Apost. condemnamus. In primis ergo Catharos & Patarenos, & eos qui se humiliatos vel Pauperes de Lugduno falso nomine mentiuntur, Passaginos, Modestanos, Arnaldistas perpetuò decernimus anathematis subjacere. Et quoniam nonnulli sub specie pietatis virtutem ejus, juxta quod ait Apostolus, denegantes auctoritatem sibi vendicant prædicandi. Cum idem Apostolus dicat: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Omnes qui vel prohibiti, vel non missi, præter auct. ab Apost. sed. vel Episcopo loci susceptam, publicè vel privatim prædicare præsumpserunt, &c.]

[2 *Receptores & defensores eorum, cunctosq; pariter, qui prædictis hæreticis ad fovendam in eis hæresi pravitatem patrocinium præstiterint aliquod vel favorem seu consolati, vel credentes seu perfecti, sive quibuscunque superstitiosis nominibus nuncupentur, simili decernimus sententiæ subjacere. Quia igitur peccatis exigentibus quandoque contingit, ut severitas Ecclesiastica disciplinæ ab his, qui virtutem ejus non intelligunt, contemnatur.*]

[3 *Bonis damnatorum Clericorum Ecclesiis quibus deservientibus secundùm sanctiones legitimas applicandis. Sanè prædictam excommunicationis sententiam, cui omnes hæreticos præcipimus subjacere, ab omnibus Patriarchis, Archiepsc. Episc. in præcipuis festivitatibus & quoties solemnitates habuerint, & occasionem aut gloriam Dei reprehensione hæretica pravitatis decernimus nominari, auct. Apost. statuentes, ut si quis de ordine Episcoporum in his negligens fuerit, vel desidiosus inventus, per triennale spatium ab Episcopali habeatur dignitate & administratione suspensus. Ad hæc de Episcopali consilio & suggestione culminis Imperialis, & Principum ejus adjecimus, ut quilibet Archiepiscopus vel Episcopus, per se vel per Archidiaconum suum, aut per alios idoneas personas & honestas, bis vel semel in anno propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeant: & ubi tres vel plures boni testimonii viros, vel etiam totam vicinam si expedire viderint jurare compellat: quòd si quis hæreticos ibidem scierit, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu à communi conversatione fidelium vitâ & moribus dissidentes, eos Episcopo vel Archidiacono studeat indicare: Episcopus autem vel Archidiaconus ad præsentium suam convocet accusatos, qui nisi se ad eorum arbitrium juxta patriæ consuetudinem ab objecto reatu purgaverint, vel si post purgationem exhibitam in pristinam fuerint relapsi pertinaciam, Episcoporum judicio puniantur. Si qui autem ex eu jurationem superstitione damnabili respuentes, jurare forte noluerint, ex hoc ipso hæretici judicentur, & pœnis, quæ prænominata sunt, percellantur.*]

[4 *Omnes etiam fautores hæreticorum, tanquam perpetuâ infamiâ condemnantes, ab advocatione & testimonio & aliis publicis officiis, decernimus repellendos.*]

CAP. X.

¶ Bona hæreticorum confiscantur, & in terris Ecclesiæ applicantur fisco Ecclesiæ: in terris imperii, Judicis secularis fisco, & procedit etiamsi catholicos habent filios.

Innocentius III. *(an. 1212.)*

VErgentis *a* in senium seculi corruptelam: [1 & 7.] ¶ In terris verò temporali nostræ jurisdictioni subjectis bona hæreticorum statuimus publicari: & in aliis idem præcipimus fieri per Potestates & Principes seculares, quos ad id exequendum (si forte negligentes extiterint) per censuram Eccles. appell. rem. compelli volumus & mandamus: nec ad eos bona eorum ulteriùs revertantur, nisi eis ad cor revertentibus, & abnegantibus hæreticorum consortium, misereri aliquis voluerit, ut temporalis saltem pœna corripiat, quem spiritualis non corrigit disciplina. Cùm enim secundùm legitimas sanctiones reis læsæ majestatis punitis capite, bona confiscentur eorum, filiis suis vitâ solummodo ex misericordia conservatâ: quantò magis, qui aberrantes in fide, Domini Dei filium Jesum Christum offendunt, à capite nostro, quod est Christus, Ecclesiasticâ debent districtione præcidi, & bonis temporalibus spoliari: cùm longè sit gravius æternam, quàm temporalem lædere majestatem.

Nec hujusmodi severitatis censuram orthodoxorum à exhæredatio filiorum, quasi cujusdam miserationis prætextu debet ullatenùs impedire, cùm in multis casibus (etiam secundùm divinum judicium) filii pro patribus temporaliter puniantur, & juxta canonicas sanctiones quandoque feratur ultio non solùm in auctores *b* scelerum, sed etiam in progeniem damnatorum.

[1 *Non solùm sapiunt elementa corrupta, sed & dignissima creaturarum ad imaginem & similitudinem condita creatoru prælata privilegio dignitatis volucribus cœli & bestiis universa terræ testatur: nec eo tantum quasi jam deficiente defecit, sed inficit & inficitur scabra rubigine vetustatis: peccat enim ad extremum homo miserrimus, & qui non potuit in sui & mundi creatione paradiso persistere, circa sui & orbis dissolutionem degenerat, & pretii sui redemptionis, circa fines seculorum oblitus, dum varias quæstionum se nexibus ingerit, sepsum laqueis suæ fraudis innectit, & incidit in foveam quam fecit. Ecce etenim inimico homine messi dominicæ super seminante semen iniquum, segetes in zizania pullulant, vel potius polluuntur, triticum arescit, & evanescit in paleas, in flore tinea, & vulpes in fructu demoliri vineam dominicam moliuntur. Nova siquidem sub Novo Testamento, Achor progenies, de spoliis Jericho regulam auream: pallidum quod fuerat Abyron, Dathan, & Coore, sobolesq; detestata, novis thuribulis fermentatum thymiama, novis voluit altaribus adulere: dum nox nocti indicat scientiam, dum cæcus præbet cæco ducatum, dum hæreses pullulant: & quoniam divina reddit hæreditatis expertem, sua constituit hæreticus hæresis & damnationis hæredem. Hi sunt campones, qui aquam vino commiscent, & virus draconis in aureo calice Babyloni propinant: habentes (secundùm Apostolum) speciem pietatis, virtutem autem ejus penitus abnegantes. Licèt autem contra vulpes hujusmodi parvulas, species quidem habentes diversas, sed caudas ad invicem collegatas, quia de vanitate conveniunt in idipsum, diversa prædecessorum nostrorum temporibus emanaverunt instituta: nondum tamen adeò pestis potuit mortificari mortifera, quin sicut cancer amplius serperet in occulto, & jam in aperto suæ virus iniquitatis effundat: dum palliatâ specie religionis, & multos decipit simplices, & quosdam seducit asutos, saltus magister erroris, qui non fuerat discipulus veritatis. Ne autem nos, qui licèt circa horam undecimam inter operarios vineæ Domini Sabaoth sumus, à patrefamilias Evangelico deputati, & quibus ex officio pastorali sunt oves Christi commissæ, nec capere vulpes demolientes vineam Domini, nec arcere lupos ab ovibus videamur. Et ob hoc meritò vocari possimus canes muti, non valentes latrare, ac perdamur cum malis agricolu & mercenario comparemur. Contra defensores, receptatores, fautores, & creditores hæreticorum, aliquid severius duximus statuendum:*

a *Habetur integra l. 2. registri Innoc. III. epist. 1. & c. 2. & 3. eod. tit. in 3. comp.*

a *Vide Paul. Grillandum tractat. de hæred. quæst. 4. Jul. Clarum lib. 5. sentent. recept. §. hæresis. versic. & scias quod.*
b *altores.*

ut qui per se ad viam rectitudinis revocari non possunt, in suis saltem defensoribus, receptatoribus & fautoribus, ac etiam credentibus confundantur: & cum se viderint ab hominibus evitari, reconciliari desiderent omnium unitati. De communi ergo f. n. c. assensu quoque Archiepiscoporum, Episcoporum, apud sedem Apost. existentium districtius inhibemus, ne quis hæreticos receptare vel defensare quolibet modo audeat, aut ipsis favere aut credere quoquo modo præsumat: præsente decreto firmiter statuentes, ut si quis aliquid eorum facere forte præsumpserit, nisi primò, secundòve commonitus à sua super hoc curaverit præsumptione cessare, ipso jure sit factus infamis, nec ad publica officia vel concilia civitatum, nec ad eligendos aliquos ad hujusmodi, nec ad testimonium admittantur. Sint etiam intestabiles, nec ad hæreditatis successionem accedant. Nullus præterea ipsis teneatur in quocunque negotio respondere: quòd si forsan Judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliqua ad ejus audientiam deferantur. Si fuerit advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius sint penitus momenti, sed cum actore damnato damnentur. In similibus etiam idem præcipimus observari. Si ergo Clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur, ut in quo major est culpa, gravior exerceatur vindicta. Si quis autem tales, postquam ab Ecclesia fuerint denotati vel separati, contempserit evitare, anathematis se noverit sententiam incurrisse.]

CAP. XI.

¶ Advocati vel Notarii hæreticis vel eorum defensoribus faventes, aut sub eis litigantibus patrocinantes, & pro eis instrumenta scribentes, infames sunt, & ab illo officio suspensi.

Idem. *(an. 1212. Rom.)*

SI adversùs a nos terra consurgeret: [1 & *infrà.*] ¶ Quia plùs timeri solet, quod specialiter injungitur, quàm quod generaliter imperatur: vobis Advocatis & Scriniariis firmiter inhibemus, ne hæreticis, credentibus, fautoribus, vel defensoribus eorundem in aliquo præstetis auxilium, consilium vel favorem: nec eis in causis, vel in factis, vel aliquibus litigantibus sub eorum examine vestrum patrocinium præbeatis, & pro ipsis publica instrumenta vel scripta facere nullatenus attentetis.

Quòd si contrà præsumpseritis, ab officio vestro suspensos perpetuæ vos decernimus infamiæ subjacere.

[1 *Licèt autem à nobis & prædecessoribus nostris, contra hæreticos multa sint edita & statuta, ne habeatu aliquam excusationem in peccatis, quasi antiquorum fuerint obliti mandatorum, &c.*]

CAP. XII.

¶ Laici non prædicent, nec occulta conventicula faciant, nec Sacerdotes reprehendant.

Idem *universis Christi fidelibus, tam in urbe Meten. quàm in ejus diœcesi constitutis. (an. 1212. Romæ.)*

CUm ex b injuncto: [1 & 3. ¶ Licèt autem desiderium intelligendi divinas Scripturas, & secundùm eas studium adhortandi, reprehendendum non sit, sed potiùs commendandum: in eo tamen apparent quidam Laici meritò arguendi, quod occulta conventicula celebrant, officium prædicationis Christi sibi usurpant, Sacerdotum simplicitatem eludunt, & eorum consortium aspernantur, qui talibus non inhærent. Deus enim lux vera c, quæ omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat, in tantum odit opera tenebrarum, ut Apostolos suos in mundum universum prædicaturos Evangelium omni creaturæ missurus, eis præceperit aperte dicens d: [*Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine* b: & *quod in aure auditis, prædicate super tecta.*] [2 & *infrà.*] ¶ Sicut enim multa sunt membra corporis, omnia vero non eundem actum habent c: ita multi sunt ordines in Ecclesia, sed non omnes idem habent officium d: quia secundùm Apostol. [*alios Dominus dedit Apostolos, alios Prophetas, alios autem Doctores, &c.*] Cùm igitur Doctorum ordo sit quasi præcipuus in Ecclesia, non debet sibi quisquam indifferenter prædicationis officium usurpare. Nam secundùm Apostolum e: [*Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?*] Et veritas ipsa præcepit Apostolis f: [*Rogate Dominum messis ut mittat operarios in messem suam.*] Quòd si fortè quis arguè respondeat, quia tales invisibiliter mittuntur à Deo, cui non visibiliter mittantur ab homine, cùm invisibilis missio multò sit dignior, quàm visibilis, & divina longè melior, quàm humana: potest rationabiliter responderi, quòd cùm interior illa missio sit occulta, non sufficit ei quam nudè tantùm asserere, quòd ipse sit missus à Deo, cùm hoc quilibet hæreticus asseveret: sed oportet quòd astruat illam invisibilem missionem per operationem miraculi, vel scripturæ testimonium speciale. Unde g cùm Dominus vellet mittere Moysen in Ægyptum ad filios Israël, ut crederent ei, quòd mitteretur ab ipso, dedit ei signum, ut converteret virgam in colubrum, & virgam iterum reformaret. Joannes quoque h Baptista speciale suæ missionis testimonium protulit de scriptura, dicens: [*Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam Domino,*] sicut ait Esaias i Propheta: [3 & *infrà.*] ¶ Licèt autem scientia sit valdè necessaria Sacerdotibus ad doctrinam, quia juxta verbum Propheticum k: [*Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem exquirunt ex ore ejus.*] non est tamen simplicibus Sacerdotibus etiam Scholasticis detrahendum, cùm in eis Sacerdotale officium debeat honorari: propter quod Dominus in lege præcepit l: [*Deu non detrahes:*] Sacerdotes intelligens, qui propter excellentiam ordinis, & officii dignitatem, Deorum nomine nuncupantur: [4 & *infrà.*]

Nec quisquam suæ præsumptionis audaciam illo defendat exemplo, quòd asina m legitur reprehendisse Prophetam: vel quòd Dominus n ait: [*Quis ex vobis arguet me de peccato?*] Cùm aliud sit fratrem in peccatem occultè corripere, (quòd quisque tenetur efficere o secundùm regulam Evangelicam, in quo sanè potest intelligi, quod Balaam fuit correptus ab asina:) & aliud est Patrem p suum delinquentem reprehendere manifestè: quod utique nulli licet, secundùm Evangelicam veritatem q: [*nam qui etiam dixit fratri, fatue, reus erit gehennæ ignis.*] Rursùs aliud est, quòd Prælatus sponte de sua confisus innocentia, subditorum se accusationi supponit, (in quo casu præmissum Domini verbum debet intelligi) & aliud est, quòd subditus non tam animo reprehendendi, quam detrahendi exurgit temerarius in Prælatum, cùm ei potiùs incumbat necessitas obsequendi. Quòd si forte necessitas postularet r, ut Sacerdos tanquam inutilis & indignus à curâ gregis debeat removeri, agendum est ordinatè ad Episcopum, ad cujus officium tam institutio, quàm destitutio Sacerdotum noscitur pertinere.

a *Cap. 2 eod. tit. in 3. comp.* b *Extat integra lib. 2. regestri Innoc. III. c. 3. eod. tit. in 3. comp.* c *Joan. 1.*

a *Matth 10.* b *in luce, al. in lucem.* c *2. Corinth. 12.* d *Ephes. 3.* e *Roman. 10.* f *Matth. 9. Luc. 10.* g *Exod. 7.* h *Joan. 1.* i *Esa 40. Matth. 3.* k *Malach. 2.* l *Exod. 22. Joan. 10.* m *Num. 22.* n *Joan 8.* o *vide B Th. 2. 2. q. 33. art. 2. & seq.* p *al. fratrem, in plerisque Gregoriani exemplaribus. Invalidè & regestro legitur patrem.* q *Matth 5.* r *postulârit.*

[1 *Nobis Apostolatûs officio, sumus secundùm Apostolum sapientibus & insipientibus debitores: pro universorum salute nos oportet esse solicitos, ut & malos retrahamus à vitiis, & bonos in virtutibus foveamus. Tunc autem opus est discretione majori, cùm vitia sub specie virtutum occulte subrepunt, & angelus Satanæ se in angelum lucis simulat & transformat. Sanè significavit nobis venerabilis frater noster Episcopus Meten. per literas suas, quòd tam in urbe Metensi, quàm in diœcesi Laicorum, & mulierum multitudo non modica, tractu quidammodo desiderio Scripturarum, Evangeliis, epistolis Pauli, Psalterium, moralia Job, & plures alios libros sibi sicut in Gallico sermone converti: translationi hujusmodi adeo libenter, utinam autem & tam prudenter intendens, ut secretis conventionibus talia inter se Laici & mulieres erudire præsumant, & invicem prædicare: qui etiam eorum aspernantur consortium, qui se talibus non immiscent, & à se reputant alienos, qui aures & animos talibus non opponunt. Quos cum aliqui parochialium Sacerdotum super his corripere voluissent, ipsi eis in faciem restiterunt, enarrantes rationes inducere de scripturis, quòd non ab his debent pennitus inhiberi. Quidam etiam ex eis simplicitatem Sacerdotum suorum suffidiunt, & cum ipsis per eos verbum salutis proponitur, se melius habere in libris suis, & prudentius se posse ad eloqui submurmurant in occulto.*]

[2 *Per hoc manifestè denuncians, quòd Evangelii a prædicatio, non in occultis conventiculis, sicut hæretici faciunt, sed in Ecclesia juxta morem catholicum est publicè proponenda. Nam juxta testimonium veritatis, omnis qui male agit, odit lucem, & ad lucem non venit, ne ejus opera arguantur: Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta. Propter quod cùm Pontifex interrogasset Jesum de discipulo, & de doctrina ejus respondit: Ego palam locutus sum mundo, ego semper docebam in synagoga & in templo, quo omnes Judæi convenunt, & in occulto locutus sum nihil. Parrò si quis objiciat, quid secundum præceptum Dominicum, non sit sanctum dandum canibus, neque margarita mittenda sunt ante porcos: cùm & ipse Christus non omnibus quidem, sed solis Apostolis dixerit: Vobis datum est nôscere mysterium regni Dei, cæteris autem in parabolis: Intelligat canes & porcos non nos, qui gratanter accipiunt, & margaritas libenter acceptant, sed illos qui sanctum dilacerant, & margaritas contemnunt: quales sunt qui Evangelica verba, & Ecclesiastica sacramenta, non ut Catholici venerantur, sed abominantur potiùs, ut hæretici oblatrantes semper & blasphemantes, quos Paulus Apostolus post primam & secundam admonitionem docet esse vitandos. Arcana verò fides sacramenta, non sunt passim omnibus exponenda, cùm non passim ab omnibus possint intelligi: sed eis tantùm, qui ea fideliter possint concipere intellectu: propter quod simplicioribus inquit Apostolus, quasi parvulis in Christo, lac potum dedi vobis, non escam. Majorum enim est solidus cibus, sicut alius ipse docet ait: Sapientiam loquimur inter perfectos, inter vos autem nihil judicavi me scire, nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum. Tanta est enim divina Scriptura profunditas, ut non solùm simplices & illiterati, sed etiam prudentes & docti non plenè sufficiant ad ejus intelligentiam indagandam. Propter quod dicit Scriptura, quia multi defecerunt scrutantes scrutinio. Unde rectè fuit olim in lege divina statutum, ut bestia quæ montem tetigerit, lapidetur: ne videlicet simplex aliquis & indoctus præsumat ad subtilitatem sacræ Scripturæ pertingere. Scriptum est enim: Altiora te ne quæsieris, propter quod dicit Apostolus: Non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.*]

[3 *Non est ergò credendum est, qui dicit se missum à Deo, cùm sit missus ab homine, nisi de se spectale proferat testimonium de scripturâ, & ejusdem miraculum operetur. Nam de his qui missi leguntur à Deo, Evangelista testatur, quòd ipsi profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.*]

[4 *Juxta quod alibi dicit de servo nolente apud dominum remanere, ut dominus efferat cum diu: cùm enim juxta verbum Apostoli, servus suo domino stet aut cadat, profectò Sacerdos ab Episcopo, cujus correctioni est subjectus, debet in mansuetudinis*

spiritu castigari, non autem à populo, cujus est correctioni præpositus, in spiritu superbiæ reprehendi: cum juxta verbum Dominicum pater & mater non debent maledici, sed potius honorari, quòd de spirituali patre multò fortius debet intelligi, quam carnali.]

CAP. XIII.

¶ Excommunicati sunt omnes hæretici, quibuscunque nominibus nominentur. h. d. usque ad §. Damnati.

Idem *a in Concilio generali (an. 1216. Romæ.)*

1. EXcommunicamus itaque & anathematizamus omnem hæresim, extollentem se adversùs hanc sanctam, orthodoxam, & catholicam fidem, quam superiùs exposuimus, condemnantes hæreticos universos, quibuscunque nominibus *b* censeantur, facies quidem diversas habentes, sed caudas adinvicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipsum.

¶ Damnati de hæresi, per secularem Judicem puniuntur, & bona Laicorum hæreticorum confiscantur, & Clericorum bona applicantur Ecclesiis, ubi beneficiati erant. h. d. usque ad §. Qui autem. Abbas Siculus.

§. 1. Damnati e verò, præsentibus secularibus Potestatibus, aut eorum Ballivis relinquantur animadversione debitâ puniendi, Clerici priùs à suis ordinibus degradatis, ita quòd bona hujusmodi damnatorum, si Laici fuerint, confiscentur: si verò Clerici, applicentur Ecclesiis, à quibus stipendia receperunt. *d*

¶ Si suspectus de hæresi se non purgat, ad arbitrium superioris excommunicatur: & existens per annum in excommunicatione, ut hæreticus damnatur. h. d. usque ad §. Moneantur. Abbas Siculus.

§. 2. Qui autem inventi fuerint solâ suspicione notabiles, nisi juxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congruâ purgatione monstraverint, anathematis gladio feriantur, & usque ad satisfactionem condignam ab omnibus evitentur, ita quòd si per annum in excommunicatione perstiterint, extunc velut hæretici condemnentur.

¶ Potestates seculares perpetuò, vel temporales jurare tenentur universos hæreticos ab Ecclesia damnatos pro viribus exterminare: & temporalis dominus non purgans terram suam hæreticis, excommunicatur: & si perstiterit in excommunicatione per annum, nunciatur Papæ, qui fideles ejus à juramento absolvet, & ejus terram fidelibus exponet, salvo jure principalis domini, nisi & ipse sit in culpa. h. d. usque ad §. Catholici. Abbas Siculus.

§. 3. Moneantur autem & inducantur, & si necesse fuerit, per cens. Ecclesiast. compellantur seculares e Potestates, quibuscunque fungantur officiis, ut sicut reputari cupiunt & haberi fideles, ita pro defensione fidei præstent publicè juramentum, quòd de terris suæ jurisdictioni subjectis universos hæreticos ab Ecclesia denotatos, bonâ fide pro viribus exterminare studebunt, ita quòd amodò quandocunque quis fuerit in Potestatem, sive *f* perpetuam sive temporalem assumptus, hoc teneatur Capitulum juramento firmare. Si verò dominus temporalis requisitus & monitus ab Ecclesia, suam terram purgare neglexerit ab hæretica fœditate, per Metropolitanum & cæteros comprovinciales Episcopos excommunicationis vinculo innodetur: & si satisfacere contempserit, intra annum significetur hoc summo Pontifici, ut extunc ipse vasallos ab ejus fidelitate denunciet absolutos, &

a *Scilicet Innoc. III. in Conc. gener. Later. c. 3 & c. 2. eod. tit. in 4. comp.* b *Quæ sit eorum pœna, vide in l. 1. C. de sum. trinit. & in auth. credentes. & in l. Arriani. C. de hæret.* c *Eymericus in Directorio Inquisitorum 3. p. q. 101. & q. 112.* d *perseverant.* e *seculi.* f *In Concil. ita: sive spiritualem, sive temporalem, &c. quasi non solum principes seculares, sed etiam Ecclesiastici, quos per potestatem spiritualem possumus intelligere, hoc teneantur præstare juramentum.*

terram exponat Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis absque ulla contradictione possideant, & in fidei puritate conservent, salvo jure domini *a* principalis, dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat: eâdem nihilominus lege servatâ circa eos, qui non habent dominos principales.

¶ *Cruce signati ad exterminationem hæreticorum, gaudent privilegio concesso cruce signatis in subsidium terræ sanctæ.* h. d. usque ad §. Credentes. Abbas.

§. 4. Catholici verò, qui crucis assumpto charactere ad hæreticorum exterminium se accinxerint, illâ gaudeant indulgentiâ, illoque sancto privilegio sint muniti, quæ accedentibus in terræ sanctæ subsidium conceduntur.

¶ *Ibi ponitur pœna credentium, receptatorum & defendentium hæreticos: primò Laicorum: secundò Clericorum:* usque ad §. Quia. Abbas.

§. 5. Credentes *b* præterea, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum, excommunicationi decernimus subjacere, firmiter statuentes, ut postquam quis *c* talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit intra annum, extunc ipso jure sit factus infamis, nec ad publica officia seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad hujusmodi, nec ad testimonium admittatur: sit etiam intestabilis, ut nec testandi liberam habeat facultatem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi super quocunque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quòd si fortè Judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ejus audientiam perferantur. Si fuerit Advocatus, nullatenus ejus patrocinium admittatur: si Tabellio, instrumenta *d* confecta per ipsum nullius sint momenti, sed cum auctore *e* damnato damnentur. Et in similibus idem præcipimus observari. Si verò Clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur: ut in quo major est culpa, gravior exerceatur vindicta. Si qui autem tales, postquam ab Ecclesia fuerint denotati, evitare contempserint, excommunicationis sententiâ usque ad satisfactionem idoneam percellantur. Sanè Clerici non exhibeant hujusmodi pestilentibus Ecclesiastica sacramenta, nec eos Christianæ præsumant tradere sepulturæ, nec eleemosynas aut oblationes eorum percipiant: alioquin suo priventur officio, ad quod nunquam restituantur absque indulto sedis Apostolicæ speciali: similiter quilibet regulares, quibus etiam hoc infligatur, ut eorum privilegia in illa diœcesi non serventur, in qua tales excessus præsumpserint perpetrare.

¶ *Nullus debet sibi officium prædicandi assumere, nisi super hoc sibi à jure vel à sede Apost. vel à diœcesano Episcopo licentia concedatur: aliàs excommunicetur: & nisi resipuerit, alia pœna imponitur.* h. d. usque ad §. Adjicimus. Abbas.

§. 6. Quia *f* verò nonnulli sub specie pietatis, virtutem ejus (juxta quod Apostolus ait) abnegantes, auctoritatem sibi vendicant prædicandi, cùm idem *g* Apostolus dicat: [*Quomodo prædicabunt nisi mittantur?*] omnes qui prohibiti vel non missi, præter auctoritatem ab Apostol. sede, vel Catholico Episcopo loci susceptam, publicè vel privatim prædicationis officium usurpare præsumpserint, excommunicationis vinculo innodentur: & nisi quàm citiùs *h* resipuerint, aliâ competenti pœnâ plectentur. *i*

a *Dominis.* b *Eymericus in Directorio Inquis. p. 2. q. 50, 51, 52, & 53. Archidiaconus in c. quicunque, de hær. l. 6.* c *quilibet.* d *al. ejus instrumenta confecta, &c.* e *al. auctore.* f *Vide Trid. Conc. sess. 5. de reform. c. 2. & sess. 24. de reform. c. 4. adde citatos in c. seq.* g *2. Timoth. 3. Roman. 10.* h *quantocius.* i *plectantur.*

¶ *Archiepiscopi & Episcopi inferiorum suarum provinciarum & diœceses suspectas habentes de hæresi, saltem semel in anno per se vel per alios idoneos visitent: qui etiam debent, si hoc expedire videbitur, exigere juramentum ab illis de vicinia ad revelandos hæreticos, & occulta conventicula celebrantes: quos revelatos, relapsos canonicè puniunt: & renitentes jurare, ut hæretici condemnentur.* h. d. usque ad §. Volumus. Abbas.

§. 7. Adjicimus insuper, ut quilibet Archiepiscopus vel Episcopus, per se aut per Archidiaconum suum, aut alias honestas idoneasque personas, bis aut saltem semel in anno, propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat: & ibi tres aut plures boni testimonii viros, vel etiam (si expedire videbitur) totam viciniam jurare compellat, quòd *a* si quos ibidem hæreticos sciverit, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu à communi conversatione fidelium vitâ & moribus dissidentes, eos Episcopo studeat indicare. Ipse autem Episcopus ad præsentiam suam convocet accusatos, qui nisi se ab objecto reatu purgaverint, vel si post purgationem exhibitam in pristinam fuerint relapsi perfidiam, canonicè puniantur. Si qui verò ex eis juramenti religionem obstinatione damnabili respuentes, jurare forte noluerint, ex hoc ipso tanquam hæretici reputentur.

¶ *Episcopus negligens in hæresi persequenda, à dignitate Episcopali est removendus, & alius idoneus est surrogandus.* h. d. usque ad finem. Abbas Siculus.

§. 8. Volumus *b* igitur & mandamus, & in virtute obedientiæ districtè præcipimus, ut ad hæc efficaciter exequenda Episcopi per diœceses suas diligenter invigilent, si canonicam velint effugere ultionem. Si quis enim Episcopus super expurgando de suâ diœcesi hæreticæ pravitatis fermento negligens fuerit vel remissus, cùm id certis indiciis apparuerit, ab Episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alter subrogetur idoneus, qui velit & possit hæreticam confundere pravitatem.

CAP. XIV.

¶ *Laici cujuscunque professionis sint, prædicare non debent.*

Gregorius IX. *Archiepiscopo Mediolanen.* (*an. 1233.*)

Sicut in uno *d* corpore: [*& infrà.*] ¶ Cùm igitur nonnulli Laici prædicare præsumant, & verendum nimis existat, ne vitia sub specie virtutum occultè subintrent: nos attendentes, quòd Doctorum ordo est in Ecclesia Dei quasi præcipuus: mandamus, quatenus, cui alios Dominus Apostolos dederit, alios Prophetas, alios verò Doctores, interdicas Laicis universis, cujuscunque ordinis censeantur, usurpare officium prædicandi.

CAP. XV.

¶ *Hoc cap. usque ad §. Si qui autem. habetur in c. excommunicamus. supr. eod. tit. in princ. unde summa & declara prout ibi fuit dictum.*

Idem.

Excommunicamus *e* & anathematizamus universos hæreticos, Catharos, Patarenos, pauperes de Lugduno, Passaginos, Tossepinos, Arnaldistas, Speronistas, & alios quibuscunque nominibus censeantur: facies quidem habentes diversas, sed caudas adinvicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipsum. Damnati vero per Ecclesiam, seculari judicio relinquantur, animadversione debitâ puniendi: Clericis primò à suis ordinibus degradatis.

¶ *Si in hæresi deprehensi, nolunt redire ad fidem, detrudendi sunt in perpetuo carcere ad pœnitentiam peragendam: & credentes erroribus hæreticorum, hæretici sunt.* h. d.

a *In Concilio & in vetustiorib. Gregorii codic. quòd si quis ibidem hæreticus.* b *Vide Conradum Brunum, l. 6. de hær. c. 2.* c *volunt, al. voluerint.* d *Vide Simancam cath. Inst. tit. de prædicatorib. adde quæ dixit l. 2. comm. in Direct. schol. 8.* e *Vide Petrum Godese, in auth. Gazaros. C. de hæret.*

Si qui

Si qui autem de prædictis, postquam fuerint deprehensi, redire noluerint ad agendam condignam pœnitentiam, in perpetuo carcere detrudantur: credentes autem eorum erroribus, hæreticos similiter judicamus.

CAP. XVI.

¶ *Liberantur ab omni obligatione, qui hæreticis tenebantur astricti.*

Idem. (*an. 1235. Roma.*)

Absolutus à se noverint à debito fidelitatis hominii, & totius obsequii, quicunque lapsis manifestè in hæresim aliquo pacto, quâcunque firmitate vallato, tenebantur astricti.

DE SCHISMATICIS ET ORDINARIIS ET DE REITERANTIBUS BAPTISMA.

TITULUS VIII.

CAP. I.

¶ *Irritæ sunt ordinationes, beneficiorum collationes, & Ecclesiasticarum rerum alienationes per Schismaticos factæ, & à dignitate & ordine suspenduntur, qui schisma tenere jurant.*

Ex Concilio Lateranensi. (*an. 1102.*)

Quod à prædecessore *a* nostro: [*& infrà.*] ¶ Ordinationes ab Octaviano & Guidone hæresiarchis factas, & ab ordinatis ab eis, irritas esse censemus: adjicientes, ut qui dignitates Ecclesiasticas seu beneficia per dictos Schismaticos acceperint, careant imperatis. Alienationes quoque quæ per eosdem Schismaticos, seu per Laicos factæ sunt de rebus Ecclesiasticis, omni careant firmitate, & ad Ecclesias sine omni onere revertantur. Si quis autem contraire præsumpserit, excommunicationi se noverit subjacere. Illos verò qui sponte juramentum de tenendo schismate præstiterint, à sacris ordinibus & dignitatibus decernimus manere suspensos.

[1 *Fel. mem. pp. Innocentio est innovantes.*]

CAP. II.

¶ *Ordinatus à Schismatico, ab officio est repellendus, nisi probet secum dispensarum per habentem potestatem.*

Innocentius III. *Bisuntin. Archiepiscopo.* (*an. 1213.*)

Fraternitati *b* tuæ: [*& infrà.*] ¶ Priorem, quem à Schismatico asseris ordinatum, ab officio poteris repellere incunctanter, nisi legitimè probaverit secum fuisse misericorditer dispensatum, & ab ea persona, quæ super hoc potestatem habuerit dispensandi.

DE APOSTATIS, ET REITERANTIBUS BAPTISMA.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ *Clericus, qui dimissis habitu & tonsurâ immiscet se enormitatibus, perdit privilegium canonis, si quis suadente: unde eum deprehendentes non incidunt in canonem, scilicet excommunicationem.*

Alexander III. (*an. 1180.*)

Præterea *c* Clerici, qui relicto ordine Clericali & habitu suo, in apostasia tanquam Laici conversantur, si in criminibus comprehensi teneantur, per cens. Eccl. non præcipimus liberari.

CAP. II.

¶ *Si crimen Acolythi, qui rebaptizantes præbuit ministerium, est occultum, promoveri potest: si publicum, non, nisi cum eo relationem intrante dispensetur.*

a Vid. Bald. hom. 2. 2. q. 12. art. 2. & Alphonsum Castr. l. 2. de justa hær. pun. c. 7. & Simancam Cath. Inst. tit. 46. de sanct. b Hæc verba, & ordinatis ab eis, desunt in omnib. manuscr. c Cap. 2. eod. tit. in 1. comp. d Can. eod. tit. in 3. comp. vid. Bernard. Diaz. in pract. crim. can. c. 24. & seq. e C. 2. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 26. c. 16.

Idem *Abbati S. Genovefæ.* (*an. 1180. Roma.*)

Ex literarum *a* tuarum tenore perpendimus, quòd quidam ægritudine longâ confectus, insano sortilegarum mulierum credens consilio, ut sanaretur, per iterationem fecit injuriam baptismatis sacramento: [1 & 7.] ¶ Quia ergo tua nos duxit prudentia consulendos, qualiter puniri debeat Acolythus, quem minor ætas & intentio fraternæ salutis excusare videtur *b*: Discret. tuæ præsentibus literis respond. quòd ad superiores ordines promoveri (si publicum est, quòd proponitur) non valebit, nisi ad religionem transire voluerit, ut favore religionis ipsius circa eum valeat dispensari. Si verò occultum est, promoveri poterit, & excessum suum dignis pœnitentiæ fructibus expiare.

[1 *Assistit huic autem sacrilegio adolescens quidam bene ut videtur indolti, Acolythus, frater carnalis illius, in quo baptismus asseritur iteratus, qui ministerium in reiterando exhibuit Presbytero baptizanti, & cooperator extitit rei nefandæ.*]

CAP. III.

¶ *Infamatus de apostasia, compellitur se purgare.*

Innocentius III. (*an. 1210.*)

Tuæ *c* Fraternitati: [*& 7.*] ¶ Super secundo articulo inquisitioni tuæ duximus respondendum, quòd Clerici, qui sunt de apostasiæ crimine infamati, qui videlicet abjecerunt habitum Clericalem, non sunt in seculari habitu tolerandi, sed per districtionem Ecclesiasticam coërcendi, donec deficiente probatione ad infamiam abolendam purgationem canonicam curaverint exhibere.

CAP. IV.

¶ *Baptizati, alterius secta vel fidei vitus dimittere compelluntur.*

Idem *d in Concilio generali.* (*an. 1216.*)

Quidam (sicut accepimus) qui ad sacri undam baptismatis voluntarii *e* accesserunt, veterem hominem omnino non exuunt, ut novo perfectius induantur: cùm prioris ritus reliquias retinentes, Christianæ religionis decorem tali commixtione confundant. Cùm autem maledictus sit homo, qui terram *f* duabus viis ingreditur, & indui vestè non debeat lino *g* lanâque contextâ: Statuimus, ut per Prælatos Ecclesiarum talis observantia veteris ritûs omnimodè compescatur, ut quos Christianæ religioni liberæ voluntatis arbitrium obtulit, salutiferæ coactionis necessitas in ejus observatione conservet: cùm minus malum existat viam Domini *h* non agnoscere, quàm post agnitam retroire.

CAP. V.

¶ *Apostata incarcerari & affligi possunt, ut habitum reassumant.*

Honorius III. *Archiepiscopo Turonen.* (*an. 1224.*)

Nobis *i* expetiit tua Fratern. edoceri, quid de Apostatis sit agendum, cùm *k* in custodia detinentur, qui minis vel blanditiis nullatenus possunt induci, ut abjectum habitum reassumant.

Ad quod tibi breviter respond, quòd tales (si voluerit) poteris *l* sub gravi custodia carcerare, ita quod tamen sub gravi custodia carcerare, ita quod tamen sub gravi custodia carcerare, ita quod tamen

CONsultationi *a* tuæ breviter respondemus, quòd Monachus aliquem sacrum ordinem in apostasia recipiens, quantumlibet suo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit pœnitentiam, absque dispensatione Rom. Pontificis ministrare non poterit in ordine sic suscepto.

DE HIS, QUI FILIOS OCCIDERUNT.

TITULUS X.

CAP. I.

¶ Mulier occidens sponte filium, debet perpetuò in monasterio pœnitere, si tamen timetur de innocentia, datur, vel saltem non denegatur sibi licentia nubendi.

Alexander III. *Tornacen. Episcopo. (an. 1180.)*

VEniens *b* ad nos M. mulier lachrymabili nobis confessione monstravit, quòd cùm de quodam filium genuisset, & ille sibi sæpè turgido vultu improperasset, quòd filius ejus non esset, ipsa iracundiæ calore ducta, eundem filium interfecit : [1 *& infra.*] ¶ Mandamus, quatenus eam labores inducere, ut ad aliquod monasterium transeat, in quo peccata sua perpetuâ pœnitentiâ deploret. Si autem (repugnante carnis fragilitate) ad hoc induci noluerit, ei licentiam in Domino nubendi tribuas : quia tutius nobis videtur, ut in Domino nubat uni soli, quàm inhonestè multos admittat.

[1 *Quo comperto Comes Flandrensis, eam totam terram usque ad septennium abjurare coegit, nisi de nostra licentia remaneret. Cumq; se nostro aspectui præsentasset, & quòd cum crucem accepisset Hierosolymam profectura nobis assertione suâ proposuit, & nos eam, quia in partibus illu præsentia sua non posset esse utilis, sed damnosa, à Hierosolymitano itinere revocantes, ipsam f. t. duximus remittendam : præsentium tibi auct.*]

CAP. II.

¶ Mulier occidens filium, propter hoc à viro separari non debet, sed alia pœnitentia sibi imponitur.

Lucius III. *Parisien. Episcopo. (an. 1181.)*

INtelleximus *c*, quòd M. mulier filiam parvam furore accensa diabolico jugulavit : propter quod Dominus terræ maritum ejus & ipsam compulit abjurare. Quia verò illam alios habere filios intimâsti : mandamus, quatenus ita super hoc provideas, quòd sui sceleris pœnam luat, & saluti ejus ac filiorum per tuam providentiam consulatur : & non obstante juramento, quod à viro dictus dominus proponitur extorsisse, eam (sicut expedire videris) eidem viro restituas, ita quòd filios suos libere possit pacifice gubernare.

CAP. III.

¶ Se summat, ponens pœnitentiam parentum, circa quos pueri reperiuntur oppressi.

Idem.

DE infantibus *d* autem, qui mortui reperiuntur cum patre & matre, & non apparet, utrum à patre, vel à matre oppressi sint ipsi, vel suffocati, vel propriâ morte defuncti, non debent inde securi esse parentes, nec etiam sine pœna : sed tamen consideratio debet esse pietatis, ubi non voluntas, sed eventus, mortis causa fuerit : si autem eos *e* non latet, ipsos interfectores esse, scire debent se graviter deliquisse. Quidam autem pœnitentiam trium annorum judicant esse debere, quorum unum peragant in pane & aqua.

a *Vide præ aliis Henricum Bosch. & Hostien. præcedenti ecclesiæ cum.* b *C.1. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 30. c 12. vide Host. hic in summa.* c *C.2. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Later. p. 30. c. 25.* d *Can. eod. tit. in 2. comp.* e *Vox, eos, deest in quibusdam exemplaribus.*

DE INFANTIBUS *a*, ET LANGUIDIS EXPOSITIS.

TITULUS XI.

CAP. UN.

¶ Infans expositus à patre vel alio eo consentiente, vel ratum habente, hoc ipso à patria potestate liberatur. Idem in servo & libertate, hoc ipso à patria potestate liberatur. Idem in servo & libertate, qui ob præditam causam liberantur à dominica potestate. Et eo, qui ob præditam causam liberantur à dominica potestate. Et idem juris est in præditis languidis cujuscunque ætatis sit expositis, vel si eis alimenta denegantur : hi tamen, qui præditis alimenta præstiterint, nullum jus in eis acquirunt.

Gregorius IX. *(an. 1136.)*

SI à patre, sive ab alio sciente ipso aut ratum habente relegato pietatis officio infans expositus extitit : hoc ipso à potestate fuit patria liberatus. Nam *b* & hoc casu in ingenuitatem libertus, & servus in libertatem eripitur, quòd & de prædictis cujuscunque ætatis languidis, si expositi fuerint, vel si alicui eorum alimenta impiè denegari contigerit, est dicendum. Sanè qui hos suscipiunt, non possunt propter hoc in eorum personis jus aliquod vendicare.

DE HOMICIDIO *c* VOLUNTARIO VEL CASUALI.

TITULUS XII.

CAP. I.

¶ Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiæ secularis, ut moriatur.

In Exodo. *d*

SI quis per industriam *e* occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo evelles eum, ut moriatur.

CAP. II.

¶ Ponit pœnitentiam occidentis latronem, cùm se poterat aliter liberare : si verò aliter liberare se non poterat, non tenetur agere pœnitentiam, nisi ad cautelam.

Ex pœnitentiali Romano.

INterfecisti furem aut latronem, ubi comprehendi poterat absque occisione : quia ad imaginem Dei creatus est, per 40. dies non intres Ecclesiam, & laneâ veste indutus, ab escis & potibus qui interdicti sunt, & à thoro, gladio & equitatu, per illos supradictos dies abstineas. In tertia autem & quinta feria & Sabbatho, aliquo genere leguminum, vel oleribus, pomis, & parvis piscibus, cum mediocri cervisia utere temperate. Si autem sine ædili meditatione, te tuaque liberando, hujusmodi diaboli membra interfecisti (secundùm indulgentiam dico, propter imaginem Dei) si aliquid jejunare volueris, bonum est tibi : & eleemosynam fac largiter. Si Presbyter eadem *f* fecerit, non deponatur : tamen quamdiu vivit *g*, pœnitentiam agat.

CAP. III.

¶ Non occiditur fur diurnus sine culpa, sed nocturnus sic.

Augustinus *super Exodo.*

SI persodiens *h* inventus fuerit fur, & percussus mortuus fuerit, non est illi homicidium imputandum. Si autem oriatur Sol super eum, reus erit. Intelligitur ergò non pertinere ad eum homicidium, si fur nocturnus occidatur : si autem diurnus fuerit, ad homicidium pertinere. Hoc est enim quod ait : si oriatur Sol super eum, &c. quia poterat discernere, quòd ad furandum, non ad occidendum venisset : & ideò non debet occidi.

a-a *In Cod. Barb. de infantibus languidis, vel expositis.* b *In Cod. Barb. Nam etiam in hoc casu, &c.* c *Vide Conc. Tyrol. sess. 14. de reform. c. 7.* d *Exod. c. 21.* e *c. 1. eod. tit. in 2 comp. præter Ant. Butr. & alios vide Guid. Pap. decis. 121. incipit in Camera.* f *vide Bernard. Diaz. in pract. crim. can. c. 85.* g *vide vat.* h *C. 5. eod. tit. in 1 comp.*

Hoc

Hoc etiam in antiquis legibus secularibus (quibus ista (& antiquior) inventur, impunè scilicet occidi nocturnum ferem quoquo modo : diurnum autem, si se telo defenderit : jam enim plùs est quàm fur.

CAP. IV.

¶ Sub generali pollicitatione, seu promissione, etiam juratâ, non venit illa rerum.

Hieronymus. *a (an. 390. in Judea.)*

CUm juramento *b* pollicitus est Herodes saltatrici dare, quodcunque postulâsset ab eo : si ob jusjurandum fecisse se dicat, si patris matrisve interitum postulasset, facturus esset, an non ? quod ergo in suis repudiaturus fuit, contemnere debuit in Propheta.

CAP. V.

¶ Homicida est, qui facit vel dat sortilegia, vel venena sternutatu.

Ex Concilio Guarmacien. c

SI aliquis causâ explendæ libidinis, vel odii meditatione, homini aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare, aut concipere, vel nasci soboles, ut homicida teneatur. *d*

CAP. VI.

¶ In pœnitentia imponenda Judex debet attendere circumstantias, per quibus augetur vel minuitur delictum. hoc dicit, usque ad §. illi autem.

Alexander III. *Exonien. e Episcopo. (an. 1180.)*

SIcut *f* dignum : [1 *& infra.*] ¶ Sanè cùm vir discretus existas, plenius nosti, quòd in excessibus singulorum non solum quantitas & qualitas delicti, sed ætas, sexus, & conditio delinquentis sunt attendenda : & non solum secundùm prædicta, sed secundùm locum & tempus, quo delictum committitur, unicuique pœnitentia debet indici : cùm idem excessus magis sit in uno, quàm in alio puniendus.

[1 *Est & omni rationi consentaneum, silere graves & difficiles quæstiones, ad examen Apostolica sedu deferri : ita etiam ex nostro nobis sollicitudinis munimet easdem quæstiones ut nobis videtur, solvantur, & singulis à nobis consilium postulantibus respondere : ut providentia Rom. Ecclesia, qua ubique terrarum Deo nunc diffidente obtinet principatum, quæstiones solvantur, & remoto omni ambiguitate de cordibus singulorum. Licet autem super quæstionibus, quas nobis tua discretio solvendas direxit, te non duxerimus providum, & circumspectum existere : cogimur tamen ex officio servitutis ministerio juxta discretionem, & providentiam tibi exinde rescribere.*]

¶ *Sciens hominem animo occidendi, licèt non apponat manum, si tamen ex sua causa mors secuta est, tenetur fore pari pœnâ cum homicida.* h. d. usque ad §. Illi etiam. Abbas Siculus.

§. 1. Illi autem *g*, qui animo occidendi, feriendi, aut capiendi illum sanctum & reverendum virum quondam Cantuar. Archiep. citra manuum injectionem se fatentur venisse, si de illa captione mors ejus secuta fuisset, pari pœnitentiâ, vel ferè pari existerent puniendi.

¶ *Qui faciat homicidam tantum animo prohibendi ne impediatur, tenetur paulò minori pœnâ* h. d. usque ad §. Qui verò.

§. 2. Illi etiam, qui non ut ferirent, sed ut percussori-bus opem ferrent, si forte per aliorum violentiam impedirentur, paulo minori debent pœnâ mulctari : quia cùm scriptum sit : [*Qui potuit hominem liberare à morte, & non liberavit, cum occidit :*] constat ab homicidii reatu immunes non esse, qui occisoribus opem contra alios præstare

a *Super Matthæum, cap. 14. refert Burch. lib. 12. decret. cap. 16. Ivo Pict. c. 73.* b *C. 6. eod. tit. in 1. compil.* c *Guarnacien. & Burch. lib. 17. decr. c. 37. tribuit Concil. Vorm. c. 30. habetur can. 13. eod tit. in 1. compilat.* d *tenetur.* e *Exonien. Can. 7. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Later. sub Alex. III. p. 33. cap. 1.* f *Ut sequentia apertius intelligantur, observandum est Thomam Cantuarien. Archiepisc. circa annum 1171. sub Alexand. III. crudeliter occisum.*

venerunt : nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori *a* desinit obviare.

¶ *Incitans alium ad homicidium, mitiùs punitur quàm homicida : socius autem, si incitavit ad certum homicidium : nam ea secuta, tenetur ut homicida.* h. d. usque ad §. Hi quoque.

§. 3. Qui verò se asserunt animum Regis inflammâsse ad odium, unde homicidium fuit secutum, durè & asperè, sed non ita severè sunt puniendi, nisi fortè Regem ipsum ad illud homicidium suis suggestionibus provocâssent.

¶ *Custodientes sarcinas occidentium, scientes eos esse sicarios, non sunt immunes à pœna homicidii.* hoc dicit usque ad §. Eos insuper. Abbas.

§. 4. Hi quoque non sunt *b* à culpa liberi, nec à pœna debent esse immunes, qui licèt fuerint illius machinationis ignari, tamen eis, quos sicarios esse sciebant, in sarcinis custodiendis ministerium præbuerunt.

¶ *Occupans bona occisi, non per hoc tenetur de homicidio : & non sufficit occupanti, quòd eroget illa pauperibus, cum poterit restituere eis, quorum constat fuisse.* hoc dicit usque ad §. Illis præterea. Abbas.

§. 5. Eos insuper, qui dicuntur illius sancti viri & suorum post mortem ejus spolia occupâsse, si nihil aliud in tanto facinore commiserunt, à pœna mortis ejus arbitramur esse immunes : sed quæ occupârant, eis, quorum fuerunt, tenentur in integrum restituere, si habent in facultatibus unde possint ea reddere : & ipsis ex hoc moderata est pœnitentia injungenda : quia licèt quædam ex his, quæ occupaverunt, fateantur se pauperibus erogâsse, non tamen aliena (cùm ipsa potuissent eis, quorum fuerint *c*, restituere, debuerunt pauperibus erogare.

¶ *Participantes interfectoribus in excommunicatione, diversimode puniuntur, juxta modum participationis.* hoc dicit usque ad §. Clericos. Abbas.

§. 6. Illis præterea, qui solâ excommunicatorum participatione se reos esse cognoscunt, consideratâ temporis morâ, quo in eadem nequitiâ perdurârunt, & inquisito, si eis timore vel affectione communicaverint scientes vel ignoranter, est pœnitentia indicenda.

¶ *In isto §. usque ad fin. ponitur pœnitentia Clericorum præstantium præbita morti auxilium, consilium, vel favorem.* hoc dicit. Abbas Siculus.

§. 7. Clericos autem *d*, quos constat armatos interfuisse tanto facinori, & illos qui consilium dederunt, ut sanctus *e* vir caperetur, perpetuò non solùm ab altaris ministerio deponendos esse censemus, sed etiam quòd in Ecclesiis nullo unquam tempore lectiones legant, vel responsoria in choro separatim cantent : sed in Psalmis apud Deum de commisso fatagant veniam impetrare : insuper in districto claustro Monachorum vel Canonicorum regularium (si fieri potest) sunt recludendi, ita quòd usque ad septennium vel quinquennium debeant ab Ecclesiarum introitu coërceri.

CAP. VII.

¶ Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam rei illicitæ, si non adhibuit diligentiam, quam debuit.

Idem. *(an. 1180. Romæ.)*

PResbyterum *f*, qui quendam puerum intuitu disciplinæ percussit in capite, cùm post paucos dies expirâsset, tam ab omni altaris ministerio debes perpetuò removere, quàm ab officio Sacerdotali deponere, si ex ipsa percussione interiit, vel aliam infirmitatem incurrerit, de qua noscitur expirâsse.

a *Hic in plerisque Codic. adest dictio*, non : *quam abesse oportere & sententia hujus loci, & vetera indicant exemplaria.* b *fuerunt.* c *fuerunt.* d *Vid. Bernard. Diaz. in pract. crimin. can. cap. 88.* e *dictus.* f *Cap. 8. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Lateran. part. 26. cap. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. VIII.

¶ Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam rei illicitæ, vel etiam licitæ, secundùm alium intellectum, si non adhibuit omnem diligentiam, quam debuit.

Idem *Cusentinen. Archiepiscopo. (an. 1180.)*

COntinebatur *a* in literis tuis, quòd cùm Diaconus præsentium lator, & quidam alii Clerici à vineis Ecclesiæ opere consummato redirent, levandi laboris gratiâ, quendam ludum imitati viatorum, baculos suos studebant jacere in directum, & alter alterius fustem ferire: cujus ludi solet esse conditio, ut qui alterius baculum percuteret, quasi victor pro equo alio uteretur: sed præfati Clerici equitandi licentiâ non utentes, solâ erant jactione *b* contenti. Quidam autem Laicus, cùm baculum ejusdem Diaconi percussisset, incautùs in eum equitaturus insiliit: & sic à falce illius Diaconi, quâ erat accinctus, mortale vulnus accepit, de quo post dies octo expiravit. Ideoque mandamus, quatenus eundem Diaconum *c* sine licentia Romani Pontificis ad superiorem gradum non ascendere, vel in Diaconatûs officio nullo unquam tempore ministrare permittas, sed eum dispensativè ministrare in Subdiaconatûs officio patiaris.

CAP. IX.

¶ Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa.

Idem *Exonien. Episcopo. (an. 1180.)*

LAtor *d* præsentium P. Clericus nobis proposuit, quòd cùm quâdam die casu cum quodam Clerico luderet, contigit, quòd ille projecit ictum ad terram: cujus cultellus, quem ad latus suum habebat, in alterum incidit, & fortuito casu occubuit vulneratus. Ideoque mandamus, quatenus si ita res se habuit, & alia justa causa non impedit, prædictum P. liberè permittas ad sacros ordines promoveri.

CAP. X.

¶ Is, ex cujus opera illicita sequitur homicidium, irregularis efficitur.

Idem *Abbati S. Benedicti de Verbia. c (an. 1180.)*

SUscepimus *f* literas tuas, per quas cognovimus, quòd cùm lator præsentium in custodia cujusdam domûs eum altero fratre maneret, ingredientes de nocte quidam latrones ad eos, rurpiter ipsos in personis affligere, & denudare vestimentis propriis præsumpserunt: in quos isti resumptis viribus insurgentes, ligaverunt illos, & detinere usque ad notitiam capituli voluerunt. Cùm autem iste rem ad tuam audientiam perlaturus, ligatos eos in fratris sui custodia dimisisset, & fures se solvere niterentur, frater illos (ne ipse ab eis interimeretur) occidit. Verùm *g* quoniam expediebat potiùs post tunicam relinquere pallium, & rerum sustinere jacturam, quàm pro conservandis vilibus rebus & transitoriis tam acriter in alios exardescere, absthineat iste humiliter ab altaris ministerio, & uterque peccatum suum ad arbitrium tuum studeat expiare: constat enim eos contra mansuetudinem Ecclesiasticam ex utriusque ope interemptos.

CAP. XI.

¶ Dans causam homicidio, irregularis est.

Idem *Lucen. Episcopo. (an. 1180.)*

DE cætero *h* noveris, quòd Diaconus, qui homicidio causam dedisse videtur, non videtur ad Sacerdotium promovendus.

a *C. 9. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Lateran. sub Alexand. III. part. 26. c. 12.* b *Jactatione.* c *Diaconem, in antiq.* d *Cap. 10. eod. tit. in 3. comp.* e *Vebeia. al. Nebeia.* f *Cap. 11. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Later. p. 50. c. 27.* g *Ex hoc 9. colligitur aperte, non licere Clericis occidere latrones pro rebus conservandis. vide Jas. in l. ut vim. ff. de just. & jur.* h *Cap. 12. eod. tit. in 1. compil.*

CAP. XII.

¶ Homicidium casuale imputatur ei, qui dedit operam rei illicitæ, si non adhibuit diligentiam, quam debuit.

Clemens III. *(an. 1190.)*

AD audientiam *a* Apostolatûs nostri pervenit, quòd cùm quidam Presbyter volens corrigere quendam de familia sua, cingulo, quo cingi solebat, ipsum verberare tentâsset: contigit, quòd cultellus de vagina, quæ cingulo adhærebat, elapsus, eum in dorso aliquantulum vulneravit: postmodum verò cùm ille vulneratus aliquandiu vixisset, & convaluisset à vulnere, aliâ *b* graviori (ut dicitur) infirmitate percussus, viam est universæ carnis ingressus. Quia vero utrùm occasione vulneris decessisset, dubium habetur: tuæ discretioni duximus respondendum, quòd cùm in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem, te convenit injungere Presbytero memorato, ut in sacris ordinibus non ministret, & eidem injunctâ pœnitentiâ congruenti, sibi poteris concedere, ut minoribus ordinibus sit contentus. Si verò ille ex alia infirmitate obierit, poterit (sicut erat solitus) divina officia ministrare.

CAP. XIII.

¶ Homicidium casuale, non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.

Innocentius III. *Episcopo c Lingon. (an. 1213.)*

DIlectus filius A. *d* Capellanus proposuit, quòd cùm quâdam corporis molestiâ gravaretur, ut comedendi appetitum aliquantulùm excitaret, equum, quem nutriebat, ascendit: qui cùm benè non pareret habenis, sed præter sessoris arbitrium saltibus lasciviret, ipse (ut ejus refrenaret impetum) freno vim intulit, equumque calcaribus stimulavit: cumque fracto freno equus proprio arbitrio relictus curreret festinanter, quædam mulier veniens ex obliquo infantulum bajulans obviavit: in quam equus irruens (procul abjecto sessore) puerum prædictum oppressit. Ideoque mandamus, quatenus si est ita, cùm idem Capellanus nec voluntate, nec actu homicidium perpetravit, nec dedit operam illicitæ rei, non impedias, quò minùs divina possit officia celebrare.

CAP. XIV.

¶ Summatur ut supr. cap. prox.

Idem *Meten. e Episcopo. (an. 1213.)*

EX literis *f* tuæ Fraternitatis accepimus, quòd cùm H. Presbyter fœnum vellet de curru deponere, perticam superiùs alligatam projecit in terram: & cum fœno insisteret deponendo, quidam puerum quendam juxta currum reperit semivivum, in quo præter modicum livoris in fronte nihil inveniri potuit læsionis. Nos autem ab eodem quæsivimus Sacerdote, si priusquam jaceret perticam, circumspexisset solicitè, an aliquis esset circa currum: qui quòd diligenter circumspexit *g*, asseruit: sed, quòd vidisset aliquem, denegavit. Ad te igitur remittentes eundem, mandamus, quatenus si res ita se habet, nisi contra eundem grave scandalum sit exortum, vel tantâ laboret infamiâ, quòd deficiente accusatore, oporteat eidem canonicam purgationem indici, ipsum liberè permittas exequi officium Sacerdotis.

CAP. XV.

¶ Summatur etiam ut sup. eod. cap. dilectus.

Idem *Bisuntinen. Archiepiscopo. (an. 1213.)*

EX literis *h* tuæ Fraternitatis accepimus, quòd quidam Monachus ad deponendam de campanili campanam subserviens, quia quoddam lignum corruit ipso

a *Cap. 1. eod. tit. in 1. compil.* b *Dicto, aliâ, desit in antiquioribus exemplaribus, & in vet. comp.* c *Lugonens. al. Lugdunen.* d *C. 1. eod. tit. in 3. comp.* e *Meten. al. Antenen.* f *C. 2. eod. tit. in 3. comp.* g *circumspexisset.* h *Cap. 3. eod. tit. in 3. compilat.*

ipso movente, quendam puerum oppressit & occidit. Quocirca mandamus, quatenus si Monachus ipse rem necessariam agebat & utilem, & in loco, per quem aliquem transire non crederet, vel ibidem existere, vel etiam illuc de consuetudine venire, quando lignum movisse dignoscitur, satis poterit, præsertim in monasterio, ad altiores ordines promoveri.

CAP. XVI.

¶ Summatur ut sup. eod. cap. dilectus.

Idem *Episcopo Paduano. (an. 1213.)*

LIgnificâsti nobis *a*, quòd cùm F. Clericus equitaret, equus cui insidebat, tam se, quàm ipsum projecit in aquam: unde Clericus ipsum graviter calcaribus stimulavit: equus verò cùm existeret buccâ durus, præter voluntatem sessoris raptus in cursum, quandam *b* mulierem, quam obviam habuit, ex improviso pedibus interfecit. Cumque nos ab eodem Clerico fecissemus inquiri, utrum equi vitium prius sciviſſet, illud asseruit se ignorâsse. Ideoque mandamus, quatenus si ita est, ad cautelam injungas eidem pœnitentiam competentem: quâ peractâ non impedias, quò minùs in susceptis ministret ordinibus, & ad majores valeat promoveri.

CAP. XVII.

¶ Non censetur homicida is, quo prohibente, & causam non dante, à consanguineis homicidium committitur.

Idem.

PEtrus Diaconus *c* & Monachus sancti Joannis de Puna, suâ nobis insinuatione monstravit, quod cùm ipsum quondam in seculari habitu in Ecclesia de Rigedem beneficium obtinentem, Abbas illius Ecclesiæ eo *d* beneficio spoliâsset: cognati & amici ejus irati plurimùm & commoti, nocte quâdam in domo Diaconi convenerunt, & cœnâ factâ dicebant, quòd vindictam volebant sumere de Abbate: inhibiti autem expressè ab eodem Diacono, ne Abbatem occiderent, aut aliquid sibi facerent, unde ordinis sui discrimen incurreret, & animæ detrimentum: nihilominùs irruerunt in eum, & plagis impositis abierunt semivivo relicto: qui post dies aliquot *e* expiravit: [1 & 3.] ¶ Quocirca mandamus, quatenus si præmissa noveris veritate subnixa, fæpedicto Diacono, non solùm in Diaconatûs officio ministrare, sed etiam ad ordinem Presbyteratûs ascendere (si aliud canonicum non obstiterit) liberam concedas auctoritate Apostolicâ facultatem, præsertim si super hoc non fuerit respersus infamiâ: cùm ei non debeat imputari, quod contra prohibitionem ejus expressam, eo causam vel occasionem non dante, ausu sacrilego fuit ab ipsius consanguineis attentatum.

[1 *Ab illo autem tempore usque hodie prædictus Diaconus, de hoc quod contigerat, tristis effectus, ab administratione cessavit & eandem expleto biennio, habitum induit Monachalem. Unde a nobis suppliciter petit edoceri, utrum posset in officio Diaconi ministrare, & si hoc ei liceat, an posset promoveri ad majorem ordinem: inter autem præmissa veritas suffragatur, præfatus Diaconus super Abbatis interitu, non videretur esse culpabilis, quia tamen bonarum mentium est, ibi culpas agnoscere, ubi culpa non est, ab administratione officii, propriâ voluntate se suspendit, vel habitum induit regularem, sibi non ad peccatum asscribimus, sed ad meritum reputamus.*]

CAP. XVIII.

¶ Irregularis censetur, qui alium lethaliter percussit, licèt ab alio fuerit extinctus: idem si apparet, an lethaliter, si etiam percussus ab alio obiit, & non apparet ex cujus vulnere decesserit: idem est, si percusserit non lethaliter, si animum occidendi habuit, & ex alterius vulneribus percussus expiravit. h. d. notabiliter. Abbas.

Idem *Abbati S. Trinitatis de Meldemberg. f (an. 1214.)*

a *C. 4. eod. tit. in 3. comp. vide citatos in c. dilectus. sup. eod. tit.* b *al. reuterem quandam obviam habuit, quam ex improviso, &c. sed lethe, quam retinuimus, planior est.* c *C. 1. eod. tit. in 4. comp.* d *Rogelo.* e *aliquot.* f *Mald. al. Maldeen. al. Malebroan.*

II. SIgnificâsti *a* nobis, quòd cùm quidam maleficus ingressus Ecclesiam, Eucharistiam cum altarium ornamentis & libris Ecclesiasticis extra Ecclesiam asportâsset: L. Presbyter Ecclesiæ Canonicus regularis præfatum iniquitatis filium fossorio arrepto percussit: sed si ad mortem fuit ictus hujusmodi, tu & ipse penitus ignoratis: quem parochiani Ecclesiæ videntes ornamenta Ecclesiæ asportantem, arreptis gladiis & fustibus in eodem loco protinùs occiderunt: [1 & 3.] ¶ Nos in præmisso casu credimus distinguendum, utrum constare possit, quod præfatus Sacerdos non inflixit *b* percussionem lethalem, de qua, si aliorum non fuissent vulnera subsecuta, percussus minimè interiisset, & si percussor voluntatem non habuerit occidendi, neque ipsius studio, consilio vel mandato processerint alii contra illum. Et quidem si hoc ita se habet (quod forsan ex eo posset ostendi, si certa apparuisset percussio, ab eodem inflicta tam modica & tam levis, in ea parte corporis, in qua quis de levi percuti non solet ad mortem, ut peritorum judicio Medicorum talis percussio assereretur non fuisse lethalis) cùm de cæteris credendum sit ipsi, qui non accusatur vel denunciatur ab aliquo, sed per seipsum consilium appetit salutare, post pœnitentiam ad cautelam injunctam, in Sacerdotali poterit officio ministrare, maximè religionis accedente favore, cùm sit Canonicus regularis, & sine omni scandalo possit Sacerdotale officium celebrare. Quòd si discerni non possit, ex cujus ictu *c* percussus interiit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi Sacerdos: & si fortè homicida non sit, à Sacerdotali officio abstinere debet: cùm in hoc casu cessare sit tutius, quàm temerè celebrare, pro eo quòd in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur: [2 & 3.] ¶ Si verò (quemadmodum perhibetur) Sacerdos iste priùs ab illo percussus sacrilego, mox eum cum ligone in capite repercussit: quamvis vim vi repellere omnes leges & omnia jura permittant: quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad sumendam vindictam, sed ad injuriam propulsandam: non videtur idem Sacerdos à pœna homicidii penitùs excusari: tum ratione instrumenti, cum quo ipse *d* percussit, quod cùm grave sit, non solet levem plagam inferre: tum ratione partis, in qua fuit ille percussus, in qua de modico ictu quis lethaliter soler lædi.

[1 *Præfatus verò L. de sua salute præcogitans, evoluto anno sub titulo confessionis tibi rei ordinem revelavit, pro quo nobis humiliter supplicâsti, ut cum eo misericorditer agere dignaremur. Licèt autem contineatur in cautione, quòd si quatuor homines, aut duo vel etiam plures contra unum hominem rixati fuerint, & ab his mortuus fuerit vulneratus, quicunque illorum illi plagam imposuerit, homicida secundum instituta canonum judicetur: quòd tamen in alio canone dicitur de Presbytero, qui Diaconum equitantem percussit, & ipse cadens ex equi cervice fractâ interiit: quòd si non ad mortem percussus est incautè agente Presbytero, competens pœnitentia est indicenda, ita quòd aliquanto tempore a Missarum solemnis denùò ad Sacerdotale officium revertatur. Quid si veraciter qualicunque percussione Presbyteri mortuus est Diaconus, nullâ ratione more Sacerdotis permittendus est ministrare, & si voluntatem non habuerit occidendi.*]

[2 *Utrùm autem de his simile sit sentiendum, quorum unus, sed quis, omninò nescitur, homicidium perpetravit, si forsan ad sacros ordines recipiendos præsenterur, utrùm omnes sint pariter reprehendendi, cùm discerni non possit, qui debeant culpabiles judi-*

a *C. 2. eod. tit. in 4. comp. Covarruv. in Clem. si furiosus. de homicid. in 2. p. relect. §. 2. vers. sed primò hâc eâdem ratione. & Ant. Gomezius tom. 3. var. resolut. de homicid. num. 36. Conc. Trid. sess. 14. de reform. c. 7.* b *influxerit.* c *Vid. Jul. Clarum 5 sent. §. homicidium. vers. alia etiam est defensio.* d *ipsum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cari, diligens investigator avertat, quamvis hic casus sit ab illo valdè diversus.]

CAP. XIX.

¶ *Religiosus chirurgiam exercens, si ex ea mors sequitur, irregularis est, etiamsi sit peritus & diligens, & hoc fecerit causâ pietatis: sed cum eo post satisfactionem misericorditer dispensare potest.* h. d. usque ad §. Ad ultimum.

Idem. *a (an. 1214.)*

TUa nos *b* duxit Fraternitas consulendos: [*& infrà.*] ¶ Quæsivisti, quid sit de quodam Monacho sentiendum, qui credens se quandam mulierem à gutturis tumore curare, ut chirurgicus cum ferro tumorem illum aperuit, ut cùm tumor aliquantulùm resedisset, ipse mulieri præcepit, ne se vento exponeret ullo modo, ne fortè ventus subintrans gutturis apertionem, sibi causam mortis inferret: sed mulier (ejus mandato contempto) dum messes colligeret, vento se exposuit incautè, & sic per apertionem gutturis sanguis multus effluxit, & mulier diem ultimum sic finivit: utrùm videlicet cùm prædictus Monachus sit Sacerdos, liceat ei Sacerdotale officium exercere? Nos igitur Fraternitati tuæ respond. quòd licèt ipse Monachus multùm *c* deliquerit officium alienum usurpando, quod sibi minimè congruebat: si tamen causâ pietatis & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemque studuit, quam debuit, diligentiam adhibere, non est ex eo, quod per culpam mulieris contra consilium ejus accidit, adeò reprobandus, quod non post satisfactionem condignam cum eo misericorditer agi possit, ut divina valeat celebrare: alioquin *d* interdicenda est ei Sacerdotalis ordinis executio de rigore.

¶ *Qui Judices seculares dedit intersignia furis, à quo fuit vulneratus, irregularis non est, licèt ille postmodum occidatur.* Abbas Siculus.

§. 1. Ad ultimum fuit ex parte tua propositum, quòd quidam Scholaris, metuens, ne latrones in hospitio suo essent, de strato consurgens, reperit ibi furem: qui non solùm ipsum Scholarem prostravit ad terram, sed penè ad mortem vulneravit eundem: [1 & §.] ¶ Manè itaque Scholares latronem quæsiverunt eundem, quem vulneratum inventum potestati Vincentiæ *e* tradiderunt: coram quo constanter negavit, quòd præmissa minimè perpetravit. Unde præfatus Potestas ad eundem Scholarem nuncios destinavit, ut exponerer, si qua sciret de fure prædicto, vel traderet intersignia *f*: qui cultrum, quem ipsi latroni abstulerat, & sotulares ab eodem in ipsius domo dimissos, quos abstraxerat, ne pedum strepitus audiretur, nunciis tradidit memoratis, super eodem facto se nihil amplius intromittens. Potestas igitur receptis talibus intersigniis, latronem ipsum apparitoribus suis tradidit puniendum: qui sibi amputaverunt virilia, & oculos eruerunt, latro verò ità & dolore commotus, nec potum sumpsit, nec cibum: & sic de medio est sublatus. Unde per nostrum oraculum postulas edoceri, utrùm præfatus Scholaris ad sacros valeat ordines promoveri? Nos igitur inquis. t.t.r. quòd si præfatus Scholaris dignis meritis adjuvatur, propter præscriptum eventum à susceptione sacrorum ordinum nullatenùs est arcendus.

[1 *Scholaris verò provocatus ab illo, vim ut in continenti repellens, extracto latronis gladio eundem servato juris moderamine repercussit, qui perterritus fugam quantocyùs potuit arripere, matur avit.*]

CAP. XX.

¶ *Qui dat causam abortioni, homicida est, si conceptum erat vivificatum animal rationale: aliàs secùs.*

Idem *Priori & fratribus Carthusien. a (an. 1214.)*

SIcut *b* ex literarum vestrarum tenore accepimus, cùm quidam Presbyter vestri ordinis, qui prius fuerat niger Monachus, quandam mulierem prægnantem, cum qua contraxerat consuetudinem inhonestam, & quæ asserebat se concepisse ex *c* eo, per zonam arripuerit quasi ludens, ipsa per hoc sic se asseruit esse læsam, quòd occasione hujusmodi *d* abortivit: propter quod idem Presbyter proborum virorum usus consilio, seipsum duxit ab altaris ministerio sequestrandum: [1 *& infrà.*] ¶ Nos verò devotioni vestræ insinuatione præsentium respondemus, quòd si nondum erat vivificatus conceptus, ministrare poterit, alioquin debet ab altaris officio abstinere.

[1 *Quare nobis humiliter supplicastis, ut cum eo agere misericorditer dignaremur.*]

CAP. XXI.

¶ *Non imputatur Clerico civiliter justitiam petenti de Laico, si Judex in Laicum exercet vindictam sanguinis.*

Idem *S. Episcopo. (an. 1214.)*

POstulâsti: [*& infrà.*] ¶ Quæsivisti præterea, utrùm contra quosdam contemptâ excommunicationis sententiâ debitas Ecclesiis decimas subtrahentes, tibi regiam implorare liceat potestatem, cùm ad solutionem ipsarum vix absque sanguinis effusione valeant coarctari? Ad quod *e* respond. quòd si te hujusmodi querimoniam simpliciter deponente, Rex (cui ad bonorum laudem vindictam verò malorum, gladius est commissus) in eosdem rebelles traditam sibi exercuerit potestatem, eorum erit duritiæ [aut *f* malitiæ] imputandum.

CAP. XXII.

¶ *Homicidium casuale non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa, etiamsi ad cautelam veniam postulaverit.*

Honorius III. *Episcopo Eboracens. g (an. 1214.)*

EXhibita *h* nobis I. Clerici confessio patefecit, quòd cùm in puerili esset constitutus ætate, cum quibusdam coætaneis suis ludens, & insequens unum ex illis lapidem post eum non animo lædendi, sed timorem incutiendi projecit: qui licèt ex projecto *i* lapide percussus non fuerit, neque tractus, ad alium tamen lapidem corruens, & caput offendens, tum propter imperitiam medicantis, tum propter patris incuriam, qui laboribus & sudoribus ipsum exposuit, expiravit. Quia verò dictus Clericus, ut mitigaretur dolor patris defuncti, veniam super hoc postulavit ab ipso, tu eum à sacrorum ordinum susceptione repellis: quanquam idem defuncti pater in extremis laborans, tibi & Presbytero, cui suam aperuit conscientiam, confessus fuerit, & præstito firmaverit juramento, nihil ipsum in morte filii sui (prout sibi constiterat) commisisse. Quare idem Clericus postulavit à nobis, ut cùm de illius obitu læsam non habeat conscientiam, dignaremur agere misericorditer cum eodem.

Quocirca mandamus, quatenus si constiterit ità esse, ipsum propter hoc à receptione sacrorum ordinum non repellas.

CAP. XXIII.

¶ *Homicidium casuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*

Idem *Episcopo & Capitulo Veneten. (an. 1214.)*

JOannes Sacerdos *k* humili nobis insinuatione monstravit, quòd cùm pulsaret campanas, ut signo dato

a *In Cod. Barbatia: Idem Episcopo Placen.* b *Cap. 3. eod. tit. in 4. comp.* c *Dictis*, multùm, *deest in manuscr. exemplaribus.* d *Aliquin interdicta est ei, &c.* e *Vincentia.* f *Interfigna, ut infr. interfignis.*

a *Carthusiæ. al. Carthusien. ordinis, in Cod. Barbat.* b *Cap. eod. tit. in 4. comp.* c *al. ab eo.* d *hujus.* e *al. ita: ad quod breviter respondemus. Rom. c. 13.* f *Hæc duo verba, aut malitiæ, desunt in antiq. exempl.* g *Ebracen. al. Ebracen.* h *Vid. Tabarensem, verbo irregularitas. 3. §. 4. Sylvestrum, verbo homicidium. 2. q. 20.* i *eo projecto, in recentioribus contra veterum fidem.* k *Vid. Joannem de Anania & citatos, super. eod. tit. cap. ex literis. lib. 2.*

conve-

conveniret populus fidelium ad divina, cadens tintinnabulum, percussit quendam puerum coram eo, qui (cum vulnus esset mortale) decessit. Nos igitur attendentes, quòd dicto Sacerdoti, qui dabat operam rei licitæ, nihil potuit imputari, si casus omnes fortuitos non prævidit: discretioni vestræ mandamus, quatenus si constiterit ita esse, dictum Sacerdotem Sacerdotale officium exequi permittatis.

CAP. XXIV.

¶ *Clericus pugnando etiam contra inimicos fidei Catholicæ, si quemquam percussit, & de interfectione ipsum remordet conscientia, a ministerio altaris abstinere debet.*

Idem *Pelagio Presbytero. a (an. 1214.)*

PEtitio tua nobis exhibita continebat, quòd cùm inimici Dominicæ Crucis ac blasphemi nominis Christiani, castrum quoddam, in quo morabaris, graviter invasissent: exeuntibus inde habitatoribus, tam Clericis quam Laicis, contra eos, ac *b* invicem consligentibus, hincinde occisi quamplurimi extiterunt. Unde cùm pro eo, quòd aliquos percussisti, irregularitatem metuas incurrisse: Mandamus, quatenus si de interfectione cujusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet, à ministerio altaris abstineas reverenter: cùm sit consultius in hujusmodi dubio abstinere, quàm temerè celebrare.

CAP. XXV.

¶ *Idem dicit quod cap. Joannes. sup. eod. & tantùm ponit diversitatem in facto.*

Gregorius IX. *(an. 1236.)*

QUidam *c* (ut asseris) ad ædificationem Ecclesiæ in adjutorium à Presbytero evocatus, ruens cum laqueari, quod idem Presbyter solvere nitebatur, hâc occasione rebus est humanis exemptus: [*& §.*] ¶ Attendentes igitur, quod Sacerdos ipse debat operam licitæ rei, studuit etiam quam debuit diligentiam adhibere, circumstantibus (quibus periculum imminebat) ita tempestivè & altâ voce prænunciis, quòd & intelligere & fugere potuerunt: Inquisit. tuæ taliter respondemus, quòd ob hanc causam, vel quia omnes casus fortuitos (qui prævideri non possunt) forsitan non prævidit, non debet quoad officium vel beneficium impediri.

DE TORNEAMENTIS.

TITULUS XIII.

CAP. I.

¶ *Torneamenta fieri non debent: & vulnerato in eis concedi non potest pœnitentia: sed si moritur, denegatur ei sepultura Ecclesiastica, si accessit animo pugnandi: secùs si accessit alia causa, ut putà ut debita sibi exigeret.* hoc dicit, cum cap. seq.

Ex Concilio Lateranen. *d (an. 1179.)*

FElicis e memoriæ Innocentii & Eugenii prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, detestabiles illas nundinas vel ferias, quas vulgò torneamenta vocant, in quibus milites ex condicto convenire solent, & ad ostentationem virium suarum, & audaciæ temerè congredi, unde mortes hominum & animarum pericula sæpe proveniunt, fieri prohibemus. Quòd si quis eorum ibi mortuus fuerit, quamvis ei poscenti pœnitentia non negetur, Ecclesiasticâ tamen careat sepulturâ.

CAP. II.

¶ *Idem dicit quod in superiori cap.*

a *al. P. Presbytero.* b *al. & ita invicem.* c *Prater Doctores vide hic citatos in c. ex literis. lib. 2. sup. eod. tit.* d *Concil. Later. sub Alex. III. cap. 20. refertur in Panorm. lib. 1. tit. 11. sive c. 48.* e *C. 1. eod. tit. in 3. compil. vid. Con. Trid. sess 25. de refor. c. 19. confule B. Thom. 2. 2. q. 92. art. 8. ad 3. argumentum.*

Alexander III. *Anaten. Episcopo. (an. 1170. Rom.)*

AD audientiam nostram *a* noveris perveniss, quòd cùm quidam ad locum deputatum torneamentis causâ requirendi debita accessisset: [1 *& infrà.*] ¶ Nos attendentes, quod his tantùm Ecclesiastica sepultura debeat interdici, qui ad torneamenta animo id faciendi tantùm accedentes, decedunt ibidem: Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si tibi constiterit, quòd ad prædictum torneamentum non animo ludendi, sed percipiendi credita pervenisset, licèt ibi fortuito casu obierit, corpus ejus dispensatione *b* Ecclesiasticæ tradi facias sepulturæ, maximè si Dominicum corpus susceperit, & sacri olei fuerit unctione perunctus.

[1 *Accidit, ut violenter & inconsideratè ab equo, in quo insidebat, super eum cadente compressus mortuus est, sed prius Dominicum corpus susceperit, & sacri olei perunctione unctus est. Verum pro eo quod in torneamentis mortem accepit, à sepultura fidelium prohibetur.*]

DE CLERICIS PUGNANTIBUS IN DUELLO.

TITULUS XIV.

CAP. I.

¶ *Clericus iniens duellum, sive obtulerit, sive susceperit, deponendus est: poterit tamen Episcopus cum eo dispensare, si mors vel mutilatio membris non sit inde secuta.*

Alexander III. *(an. 1172. Romæ in Campaniam.)*

PORrò *c* si Clericus alicui sponte duellum obtulerit, vel oblatum susceperit, sive victor, sive victus fuerit, de rigore juris est merito deponendus. Sed quantumcunque ejus in hoc gravis sit & enormis excessus, evadere potest depositionis sententiam, si cum ipso suus Episcopus duxerit misericorditer dispensandum, dummodò ex ipso duello homicidium vel membrorum diminutio non fuerit subsecuta.

CAP. II.

¶ *Irregularis est Clericus, non solùm si ipse interficit per se, sed etiam si pugil ab eo datus adversarium occidat, nec excusat consuetudo: poterit tamen cum eo circa beneficium habendum dispensari.*

Cœlestinus III. *d (an. 1195.)*

HEnricus *e* Presbyter nobis humiliter intimavit, quòd cùm Laicum quendam super furto in seculari placito convenisset, quia testes sui defecerunt, pugilem secundùm pravam terræ consuetudinem introduxit, qui reum usque adeò ictibus vulneravit, quòd coactus est expirare. Quia igitur super hoc nos consulere voluisti, ambiguitatem tuam responsione hujusmodi removemus, quòd tales pugiles homicidæ veri *f* existunt: nec prædictus Sacerdos, licèt non ipse, sed alius pro eo in duello pugnaverit, debet in sacris ordinibus ministrare, sicut tradunt sacrorum canonum instituta. Homicidium autem, tam facto quàm præcepto, sive consilio, aut defensione non est dubium perpetrari: poterit tamen cum eo circa habendum beneficium misericorditer dispensari.

DE SAGITTARIIS. *g*

TITULUS XV.

CAP. Un.

¶ *Excommunicandus est sagittarius & ballistarius contra Christianos.* hoc dicit.

a *Cap. 1. eod. tit. in 2. comp. adde citat. in c. præcedenti & c. 1. sup. de corpore vitiato.* b *al. dispensativè. al. ita: dispensatione Ecclesiæ. tradi factas. Hanc lectionem agnoscit Hostiensis, quam etiam vetustiores aliquot codices præferunt.* c *Cap. 1. eod. tit in 1. comp.* d *al. Clemens tertius.* e *C. 1. eod. tit. in 2. comp. vid. Concil. Trid. sess 25. de refor. cap. 19.* f *al. vere, sed in recentioribus.* g *Sagittarius & Ballistarius in Cod. Barbat.*

Innocentius III. (*an. 1210.*)

ARtem illam *a* mortiferam & odibilem bellistatiorum & sagittariorum adversus Christianos & Catholicos exerceri de cætero sub anathemate prohibemus.

DE ADULTERIIS ET STUPRO.

TITULUS XVI.

CAP. I.

¶ Stuprans virginem tenetur eam dotare, & ducere in uxorem: & si non vult cum ea contrahere, ultra dotem corporaliter castigabitur. h. d. cum cap. sequenti.

In Exodo. *b*

SI seduxerit quis virginem nondum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit uxorem. Si verò pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere consueverunt.

CAP. II.

¶ Summatum est supra capitulo proximo.

Gregorius *Sipon. Episcopo.* (*an. 600. Romæ in Apuliam.*)

PErvenit ad nos, quòd Felix quandam virginem stupro decepit: quod si verum est, quamvis esset de lege pœnâ plectendus, non aliquatenùs legis duritiem mollientes, hoc modo disponimus, ut aut, quam stupravit, uxorem habeat: aut si renuendum putaverit, corporaliter castigatus, excommunicatusque, in monasterio *c*, in quo agat pœnitentiam, detrudatur, de quo nulla sit egrediendi sine præceptione *d* licentia.

CAP. III.

¶ Maritus retinens adulteram conjugem non peractâ pœnitentiâ, particeps est delicti: secus si egit pœnitentiam: non tamen debet eam sæpè recipere.

Ex Concilio Arelaten.

SI vir sciens uxorem suam deliquisse, quæ non egerit pœnitentiam, sed permanet in fornicatione, vixerit cum illa, reus erit, & ejus peccati particeps. Quòd si mulier dimissa egerit pœnitentiam, & voluerit ad virum suum reverti, debet, sed non sæpè, recipere peccatricem.

CAP. IV.

¶ Maritus propter suspicionem potest accusare uxorem de adulterio, & in accusando præfertur cæteris.

Ex Concilio Parisiensi. *e*

MAritis etiam ex suspicione uxores accusare permissum est, & ipsi plus cæteris de adulterio & accusare possunt & defendere.

CAP. V.

¶ Ad solam mulieris confessionem, asserentis se commissse adulterium cum Sacerdote, non debet Sacerdos punire, sed sibi infamato potest indici purgatio, quam si præstiterit, absolvitur, deficiens verò suspenditur ab officio.

Alexander III. (*an. 1180.*)

SIgnificâsti nobis *f* quendam Presbyterum cum alterius conjuge intra Ecclesiam dormivisse, quæ se & illum cuidam Sacerdoti hujusmodi delictum confessos fuisse, publicè tibi detexit, & hoc ipsum idem Sacerdos nomen adulteri celans in præsentia tua dixit. Super quo quid fieri debeat, cùm negante adultero mulier in confessione persistat, consilium requisisti. Ideoque mandamus, quatenus condignam pœnitentiam præfatæ imponens adulteræ, Ecclesiam per aspersionem aquæ benedictæ reconciliare procures. Prædicto autem Sacerdoti, ne (contra Apostolum) infirmorum corda malâ famâ ipsius percutiantur, & ne vituperetur ministerium nostrum, neque securiores Presbyteri existentes in peccatum licentius prolabantur, cum vicinis quinque Presbyteris, quos se nolle pejerare cognoveris, juxta arbitrium tuum purgationem indicas: quem, si purgare se poterit, in officio suo ministrare permittas: alioquin ab officio suo ipsum suspendere non postponas.

CAP. VI.

¶ Conjunx conjugem de adulterio impetere non potest, si & ipse adulterium commisisse convincatur.

Innocentius III. *Turon. a Archiepisc.* (*an. 1212.*)

INtelleximus *b*, quòd cùm S. Larcus H. uxorem suam à maritali consortio depulisset, diœcesanus eorum audiens eandem cum quodam adultero fornicari, eam & illum vinculo excommunicationis adstrinxit: quæ tandem adulterum abjurans, absolutione receptâ, coram Episcopo memorato prædictum virum sibi restitui postulavit: at ille objiciens ei adulterium, & quòd ab ipso non expulsa, sed spontanea recessisset, restitutionem sui proposuit minimè faciendam: quod mulier inficians replicavit in ipsum, quòd fuerat fornicatus: [1 & 3.] ¶ Quocirca mandamus, quatenus (nisi tibi constiterit, vel per evidentiam rei, vel per confessionem legitimam mulieris, quòd adulterata sponte fuisset) adulteri etiam quod vir dicitur commisisse, probatione cessante, ipsum recipere compellas eandem. Quòd si prædicto modo de mulieris fornicatione constiterit (nisi testes, per quos viri adulterium est probatum, fuerint reprobati, cum matrimonii jus in utroque læsum *c* consistat, & paria delicta mutuâ compensatione tollantur) nihilominus eum cogas, ut eam recipiat, & maritali affectione pertractet: alioquin mulieri silentium imponere non postponas.

[1 *Et de fornicatione filiolem procreatat: propter quod talis exceptione uti non poterat contra ipsam. Cumq; autem utrique parti probandi hoc facultate concessa, præfata mulier per quinquaginta testes ejusdem viri adulterium probavisset, quos vir ipse dicebat tanquam minus idoneos reprobandos: tandem ab eo ad nostram præsentiam fuit appellatum.*]

CAP. VII.

¶ Non debet separari matrimonium, quoad forum, propter adulterium, quando ambo conjuges fuerunt adulterati.

Idem *Episcopo Ambian.* d (*an. 1213.*)

TUa Fraternitas *e* requisivit, utrum aliquo denegante uxori suæ in adulterio deprehensæ debitum conjugale, si postmodum ipse cum alia perpetret adulterium manifestè, cogi debeat, ut eandem maritali affectione pertractet: [*& infrà.*] ¶ Super quo taliter respondemus, quòd cùm paria crimina compensatione mutuâ deleantur, vir hujusmodi fornicationis obtentu, suæ uxoris nequit consortium declinare.

Ad titulum decimum septimum.

DE RAPTORIBUS, INCENDIARIIS ET VIOLATORIBUS ECCLESIARUM.

TITULUS XVII.

CAP. I.

¶ Ratione rapinæ fortitur quis forum non sui Judicis, & ab eo poterit puniri, proprio Judice suffragante.

Ex Concilio Melden. *f* (*in Gallia.*)

DE illis autem, qui de loco ad locum iter faciunt, & ibi rapinas & depræ dationes peragunt, placuit, ut ab illius loci Prælato excommunicentur, nec antè ex parochia illa exeant, quàm dignè, quæ perpetrârunt, emendent: quorum excommunicatio proprio Episcopo significanda est, ne eos recipiat, antequàm illuc redeant, ubi rapinam fecerint *a*, & omnia plenè emendent.

CAP. II.

¶ Manifestus raptor, vel Ecclesia violator si restituit, vel de restituendo cavet, in vita & in morte ad pœnitentiam, & ad sepulturam admittitur: si verò nolut cavere, cum posset, & in morte non potest. Clerici hujus sepulturæ interesse non debent: & Clerici interessentes, vel injungentes pœnitentiam contrà hanc dispositionem, deponuntur ab officio & beneficio.

Eugenius III. (*an. 1150. Romæ.*)

SUper eo *b* verò: [1 & 3.] ¶ Statuimus, ut quicunque ex his, qui violenter surrexerint in rapinam, sive Ecclesiarum violationes, manifestè fuerit deprehensus, nisi prius ablata restituat, si poterit, vel emendandi firmam & plenam securitatem fecerit, pœnitentiæ beneficium ei penitùs denegetur. Si verò usque ad obitum in contumacia sua duraverit, & in extremis positus, remedium pœnitentiæ humiliter postulaverit, si emendationem, vel emendandi securitatem præstiterit, ei pœnitentia & sepultura Ecclesiastica concedantur. Qui autem in sanitate obstinatâ mente non pœnituerit vel emendaverit, & in morte securitatem præstare nequiverit, solennitas pœnitentiæ parùm prodesse videtur, sicut credimus: sed de *c* peccato contrito viaticum non negetur, ita tamen, ut nullus Clericorum sepulturæ illius interesse, nec ejus eleemosynam præsumat accipere. Quòd si qui Presbyterorum vel Clericorum contra hoc in vita vel in morte pœnitentias dare, aut sepulturæ interesse, vel eorum eleemosynas accipere attentaverint, seu hujusmodi rapinæ participes inventi fuerint, ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, & Ecclesiastico beneficio careant.

[1 *Quod de raptoribus & Ecclesiarum violatoribus atque Presbyteris, qui eis pœnitentiam injungere, vel per eorum oblationes contra statutum nostrum suscipere attentaverint, à nobis communi deliberatione statutum est in Concilio cum fratr. nost.*]

CAP. III.

¶ Excommunicati debent, qui capiunt vel spoliant fideles ex justa causa navigantes. h. d. primò. *Excommunicati sunt spoliantes naufragium patientes, nisi ablata restituant.* hoc secundò.

Ex Concilio Lateranen. *d* (*an. 1179.*)

EXcommunicationi subdantur, qui Romanos, aut alios Christianos, pro negotiatione, vel aliis honestis causis navigio vectos, aut capere, aut rebus suis spoliare præsumunt. Illi etiam, qui Christianos naufragium patientes (quibus secundum regulam fidei auxilio esse tenentur) damnatâ *e* cupiditate spoliant rebus suis, nisi ablata reddiderint, excommunicationi se noverint subjacere.

CAP. IV.

¶ Ex Principis delegatione possunt Prælati de raptu, & aliis criminibus judicare, pœnam tamen sanguinis infligere non possunt.

Alexand. III. *Panorm. Archiepiscopo.* (*an. 1180.*)

IN Archiepiscopatu *f* tuo quandoque Sarraceni, mulieres Christianas & pueros rapiunt, & eis abuti præsumunt, & quosdam etiam interdum occidere non verentur: cùm autem excessus hujusmodi Rex Siciliæ tibi & aliis Episcopis commiserit puniendos: Consul. t. t. r. quòd tales in jurisdictione tua existentes, pecuniariâ poteris pœnâ mulctare, & etiam flagellis afficere, eâ moderatione adhibitâ, quòd flagella in vindictam sanguinis transire minimè videantur. Si verò ita fuerit gravis excessus, quòd mortem vel detruncationem membrorum debeant sustinere, vindictam reserves regiæ potestati.

CAP. V.

¶ Incendiarius Ecclesia in morte pœnitens & absolutus in cœmeterio sepelitur: & hæredes compelluntur ad satisfaciendum, juxta facultates defuncti. hoc dicit.

Idem *a Claromonten. Episcopo.* (*an. 1180.*)

IN literis tuis continebatur *b*, quòd cùm H. multis fuisset criminibus irretitus, qui Ecclesiarum incendium Diabolo instigante commiserat, tandem in ægritudine constitutus, acceptâ pœnitentiâ de commissis, per manum Capellani sui fuit à sententia anathematis absolutus, sed moriens Ecclesiasticam sepulturam habere nequivit. Quapropter, si ita res se habet, mandamus, ut corpus ejusdem appellatione cessante facias in cœmeterio sepeliri, & hæredes ejus moneas & compellas, ut his, quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra justitiam irrogaverat, juxta facultates suas condignè satisfaciant, ut sic à peccato valeat liberari.

CAP. VI.

¶ Raptus non dicitur, ubi volens pro matrimonio abducitur: raptor tamen cum rapta matrimonium contrahere potest: & post consummationem matrimonii alter sine consensu alterius religionem ingredi non potest. h. d. cum cap. sequenti.

Lucius III. *Burgen. Episcopo.* (*an. 1180. Romæ.*)

CUm causam *c*, quæ inter E. militem & uxorem ejus vertitur: [1 *& infrà.*] ¶ Respondemus, quòd cùm ibi raptus dicatur admitti *d*, ubi nil antè de nuptiis agitur: iste raptor dici non debet, cùm habuerit mulieris assensum, & priùs eam desponsaverit, quàm cognoverit, licèt parentes reclamarent *e*, à quibus eam dicitur rapuisse. Præterea cùm post matrimonium carnis commixtione perfectum (teste Apostolo *f*) uxor sui corporis potestatem non habeat, sed maritus, & è converso: si præcessisse matrimonium, vel ex probationibus viri, vel ex mulieris confessione clarueri, post matrimonium *g* sine assensu viri non potuit ipsa monasterium ingredi, aut aliter continentiam profiteri. Non ergo pro eo, quòd post matrimonium consummatum rapta per vim in monasterio fuerit, viri poterit consortium declinare, maximè si probari nequeat virum, ut mulier professeretur continentiam, assensisse. *h*

[1 *Tua commissemus experientia terminandam: E. miles repetens mulierem legitimè sibi nupsisse per probationes canonicas constanter se asseruit probaturum. Fœmina quoque proposuit, quòd dominorum & parentum suorum suggestione alteri viro tradita, ab illius militis amore divertit, qui à parentibus prius rapuit eam, illâ tamen nolente, ut dicitur, ut postmodum, & priusquam eam cognosceret, desponsavit, deinde inclusa est in monasterium, ubi etiam detinetur. Unde quoniam super his pruden. t. duxit sed. Apostol. consulendam: significatione præsentium tibi.*]

CAP. VII.

¶ Rapta potest matrimonium contrahere cum raptore, ubi datur libera facultas in contrahendo.

Innocentius III. *Episcopo Saronen.* i (*an. 1212.*)

ACcedens *k* ad Apost. sedem: [1 & 3.] ¶ Rapta puella legitimè contrahet cum raptore, si prior dissensio transeat postmodum in consensum: & quod ante displicuit, tandem incipiat complacere, dummodo ad contrahendum legitimæ sint personæ.

[1 *Dil. fil. b. frater hospitalis Hierosolymitani à nobis ex parte tua quæsivit, utrum Clericus absens gratiâ studiorum Ecclesiastico possit beneficio investiri: & utrum si rapta puella & in aliena diœces. delata in Ecclesiæ facie consensit in raptorem, matrimonium hujusmodi legitimum sit habendum. Nos igitur inquisitioni tuæ t. r. quòd & Clericus absens per alium, vel alius magis pro eo potest de beneficio Ecclesiastico investiri, &c.*]

a *C. 1. eod. tit. in 2. compil.* b *Exod. 22. & Cap. 1. eod. tit. in 1. comp.* c *monasterium.* d *al. præcepto.* e *Burch. l. 16. decr. c. ult. etiam tribuit Concilio Parisiensi c. 3.* f *Cap. 6. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 50. c. 21.* g *1. Cor. 8. & 2. cap. 8.*

a *Tullen. Episcopo.* b *Cap. 1. eod. tit. in 3. comp.* c *Dilatum, deest in 9. Vaticani & aliis Codic.* d *Ambien.* e *C. 2. eod. tit. in 3. comp.* f *Concil. Meldense c. 2. ut refert Burch. lib. 11. decr. c. 45. & Ivo p. 14. c. 109. habetur c. 1. eod. tit. in 1. comp.*

a *Recurrat.* b *Cap. 1. eod. tit. in 1. comp.* c *In recentioribus, sed de pœnâ contrito corde viaticum, &c.* d *sub Alex. III. c. 24. 9. excommunicationis quoque. & C. 2. eod. tit in 1. compil.* e *Damnanda, in Concilio.* f *Cap. 3. eod. tit. in 3. comp. & post Conc. Later. part. 50. cap. 48.*

a *Claromonten.* b *C. 6. eod. tit. in 1. comp.* c *C. 4. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. sub Alex. III. p. 50. c. 24.* d *committi.* e *reclamaverint.* f *1. Cor. 7.* g *al. postmodum sine, &c.* h *consensisse.* i *Latonien. Glaconien. fortè Glaconiensi, sed ut plurimum legitur, Latomen.* k *C. 1. eod. tit. in 3. comp.*

DE FURTIS.
TITULUS XVIII.

CAP. I.

¶ *Breve est, & non summatur.*

In Exodo. *a*

QUi furatur hominem, & vendiderit eum, convictus *noxæ*, morte moriatur.

CAP. II.

¶ *Furibus & latronibus in peccato obeuntibus sacramenta Ecclesiastica deneganda sunt, secus si in morte eos pœnituit.*

Ex Concilio Triburien.

FUres & latrones, si in furando vel deprædando occiduntur, visum est pro eis non esse orandum. Sed si comprehensi, aut vulnerati Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus.

CAP. III.

¶ *Committens furtum ex necessitate non multum urgente, peccat, sed non graviter: unde imponenda est eis levis pœnitentia.* h. d. secundùm communem intellectum.

Ex pœnitentiali Theodori.

SI quis *b* propter necessitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecus, pœniteat hebdomadas tres: & si reddiderit, non cogatur jejunare.

CAP. IV.

¶ *Non indicans furem propter lucrum, quod abeo consequitur, reus peccati est.*

Hieronymus *super Parabolas.* c

QUi cum fure partitur, occidit animam suam. Non fur solùm *d*, sed ille reus tenetur, qui furti conscius quæ rerum possessore non indicat.

CAP. V.

¶ *Fur occultus potest post restitutionem & pœnitentiam ad sacros ordines promoveri.*

Alexand. III. *Cremonen. Episcopo.* (*an.* 1170.)

EX literis *e* tuis innotuit, quod B. calicem quendam in Ecclesia minùs caute dimissum rapiens, longo tempore detinere præsumpsit: [& ſ.] ¶ Mandamus, quatenus si sponte confessus fuerit, & exinde Ecclesiæ, cujus calix fuerat, satisfecerit, nec est super hoc notâ vel infamiâ manifestâ respersus: post peractam pœnitentiam, aut congruam partem pœnitentiæ (dummodo aliàs idoneum ipsum esse cognoscas) ad sacros ordines non dubites promovere.

DE USURIS. *f*
TITULUS XIX.

CAP. I.

¶ *Usura est lucrifacere siuctus rei pignoratæ: fallit in casu hic excepto.*

Alexander III. *in Concilio Turonen.* (*an.* 1180.)

PLures *g* Clericorum: [1 & ſ.] ¶ Generalis Concilii decrevit auctoritas, ut nullus constitutus in Clero, vel hoc, vel aliud genus usuræ exercere præsumat. Et si quis alicujus possessionem datâ pecuniâ sub hac specie, [vel *h* conditione] in pignus acceperit, si fortem suam (deductis expensis) de fructibus jam percepit, absolutè possessionem restituat debitori. Si autem aliquid minus habet, eo recepto, possessio liberè ad dominum revertatur. Quòd si post hujusmodi constitutum in Clero quisquam extiterit, qui detestandis usurarum lucris inhiat, Ecclesiastici officii periculum patiatur: Nisi fortè Ecclesiæ beneficium fuerit, quod redimendum ei hoc modo de manu Laici videatur.

[1 *Et quod mœrentes dicimus, eorum quoque qui præsens secutum professione vocu & habitu reliquerunt, dum communes usuras quasi manifestius damnatas exhorrent, commendantes pecuniam agentibus, possessiones eorum in pignus accipiunt, & proventum fructus percipiunt ultra sortem: idcircò*]

CAP. II.

¶ *Idem in effectu dicit cum præcedenti cap. sed addit tacitè idem esse in Laicis: nam in præcedenti cap. tantum fuit facta mentio de Clericis.*

Idem *Cantuarien. Archiepiscopo & ejus Suffraganeis.* (*an.* 1180.)

QUoniam *a* non solùm viris Ecclesiasticis, sed etiam quibuslibet aliis periculosum est usurarum lucris intendere: auctoritate præsentium duximus injungendum, ut eos, qui de possessionibus, vel arboribus, quas tenere in pignore noscuntur, fortem (deductis expensis) receperunt, ad eadem pignora restituenda sine usurarum exactione Ecclesiastica districtione compellas. *b*

CAP. III.

¶ *Manifesti usurarii ad communionem altaris & Ecclesiasticam sepulturam, & oblationem offerendam admitti non possunt, & Clerici contra hoc facientes puniuntur, ut hic dicitur.*

Idem *c in Concilio Lateranen.* (*an.* 1179.)

QUia in omnibus ferè locis ita crimen usurarum invaluit, ut multi (aliis negotiis prætermissis) quasi licitè usuras exerceant, & qualiter utriusque Testamenti pagina condemnentur, nequaquam attendant: Ideòque constituimus, quòd usurarii manifesti, nec ad communionem admittantur altaris, nec Christianam (si in hoc peccato decesserint) accipiant sepulturam, (sed nec oblationes eorum quisquam accipiat. Qui autem acceperit, vel Christianæ tradiderit sepulturæ: & quæ acceperit, reddere compellatur: & donec ad arbitrium Episcopi sui satisfaciat, ab officii sui maneat executione suspensus.

CAP. IV.

¶ *Potest intelligi dupliciter. Primò in mutuante. Secundò, in recipiente usuras: & secundum primum intellectum hic dicit. Etiam pro opere pio non licet usuras recipere, quando per receptionem datur causa usuræ committendæ.* hoc dicit. Vel sic & clariùs. Non licet inducere quem ad exercendum usuras etiam pro pio opere, & ista lectura colligitur ex decisa.

Idem *Panormitano Archiepiscopo.* (*an.* 1180.)

SUper eo *d* verò: [1 & *infrà.*] ¶ Respondemus, quòd cùm usurarum crimen utriusque Testamenti pagina detestetur, super hoc dispensationem aliquam posse fieri non videmus: quia cùm Scriptura sacra prohibeat proximo usuram exigere, & alterius vita mentiri: multò magis prohibendus est quis, ne etiam pro redimenda vita captivi, usurarum crimine involvatur.

[1 *Quòd à nobis tua discretio pistulavit, utrùm possit in recipienda pecunia ad usuram dispensatio fieri, ut pauperes qui in Sarracenorum captivitate tenentur, per eandem possint pecuniam liberari, præsentibus literis tibi*]

CAP. V.

¶ *Usurarii, qui sunt solvendo, coguntur per pœnas Lateranen. Concilii usuras restituere, etiam quas ante Concilium receperunt: & facultatibus non extantibus debent possessiones emptæ ex pecunia fœnebri vendi, & debentibus recipere satisfieri.*

Idem *Salernitano Archiepiscopo.* (*an.* 1213.)

CUm tu manifestos *e* usurarios juxta decretum nostrum, quod nuper in Concilio promulgatum est, communione altaris, & Ecclesiasticâ præceperis sepulturâ privandos, donec reddant, quod tam prave receperant: quidam eorum (ad excusandas *f* excusationes

Universidad de Deusto Biblioteca

a *Exod. 21. & Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. vid. Joan. de Anania.* b *Cap. 5. eod tit. in 1. compil.* c *Proverb. 29. & Cap. 6. eod. tit. in 1. compil.* d *al. tantummodo.* e *Cap. 7. eod. tit. in 1. comp.* f *Vid. B. Thom. 2. 2. q. 78.* g *C. 1. eod tit. in 1. compilat. & post Conc. Lateran. p. 16. c. 9.* h *inclusa desunt in omnib. antiquis Cod. Gregor.*

a *Cap. 4. eod. tit. in 1. compil.* b *compellatur.* c *Idem fecit. Alexand. III. in Conc. Lateranen. c. 25. & c. 2. eod. tit. in 1. comp.* d *Cap. 3. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lateran. Alex. III. part. 16. c. 1.* e *Cap. 5. eod. tit. in 1 comp.* f *Sic muntur hæc ex Psalmo 140.*

in peccatis) impudenter affirmant illas duntaxat usuras restituendas, quæ sunt post interdictum nostrum receptæ: [1 & ſ.] ¶ Super his Frat. t. r. r. quòd sive ante, sive post interdictum nostrum usuras extorserint, cogendi sunt per pœnam, quam statuimus in Concilio, eas his, à quibus extorserunt, vel eorum hæredibus restituere, vel (his non superstitibus) pauperibus erogare, dummodò in facultatibus habeant, unde ipsis *a* possint eas restituere; cùm juxta verbum B. Augustini *b*: [*Non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.*] Illi autem, qui non habent in facultatibus, unde usuras valeant restituere, non debent ullâ *c* pœnâ mulctari, cùm eos nota paupertatis evidenter excuset. Possessiones verò, quæ de usuris comparatæ sunt, debent vendi, & ipsarum pretia his, à quibus usuræ sunt extortæ, restitui: ut sic non solùm à pœna, sed etiam à peccato possint (quod per usurarum extorsionem incurrerant) liberari.

[1 *Nec aliquos ad solvendas usuras, quas ante interdictum receperant, debere compelli.*]

CAP. VI.

¶ *Vendens rem plus quàm valeat, quia solutionem differt, peccat, nisi dubium sit an tempore solutionis erit valor rei variatus, & venditor non erat venditurus tempore, quo vendidit.* h. d. secundùm communem intellectum.

Idem *Gemmen. d Archiepiscopo.* (*an.* 1213.)

IN civitate tua *e* dicis sæpè contingere, quod cùm quidam piper, seu cinnamomum, seu alias merces comparant, quæ tunc ultra quinque libras non valent & promittunt se illis, à quibus illas merces accipiunt, sex libras statuto termino soluturos. Licèt autem contractus hujusmodi ex tali forma non possit censeri nomine usurarum, nihilominùs tamen venditores peccatum incurrant, nisi dubium sit merces illas plus minúsve solutionis tempore valituras: & ideò cives tui saluti suæ benè consulerent, si à tali contractu cessarent, cùm cogitationes hominum omnipotenti Deo nequeant occultari.

CAP. VII.

¶ *Usurarius moritur non desisteni, si Clericus est, ab officio & beneficio suspenditur: si Laicus, excommunicatur.*

Idem. (*an.* 1213.)

PRæterea *f* parochianis tuis usuras recipere interdicas, qui si parere contempserint, si Clerici sint, eos ab officio beneficioque suspendas: Si Laici, usque ad dignam satisfactionem ipsos vinculo excommunicationis adstringas.

CAP. VIII.

¶ *Fructus rei pignoratæ computari debent in sortem, & excipit casum.*

Idem *Abbati & fratribus S. Laurentii.* (*an.* 1213.)

CONquestus est *g* nobis C. Clericus: [1 & ſ.] ¶ Dilectus v. mandamus, quatenus si terram ipsam titulo pignoris detinetis, & de fructibus ejus sortem recepistis, prædictam terram Clerico memorato reddatis: Nisi terra ipsa de feudo sit monasterii vestri.

[1 *Præsentium lator, quòd licèt de quadam terra, quam pater suus nobis obligavit sortem vestram deductis expensis, receperit, tamen ipsam non sine derogatione vestræ salutis, & honestatis, & famæ, nihilominùs detinetis, inde est quod*]

CAP. IX.

¶ *Hæres usurarii filius, vel extraneus usuras extortas per defunctum restituere compellitur.*

Idem *Episcopo Placentino.* (*an.* 1213.)

TUa nos *h* duxit Frat. consulendos, quid sit de usurarum filiis observandum, qui eis in crimine usurarum defunctis succedunt, aut de extraneis, ad quos bona usurariorum asseris devoluta? Tuæ igitur quæstioni literis præsentibus respondemus, quòd filii ad restituendas usuras eâ sunt districtione cogendi, quâ parentes sui, si viverent, cogerentur. Id ipsum etiam contra hæredes extraneos credimus exercendum.

CAP. X.

¶ *Mutuans eâ mente, ut ultra sortem aliquid recipiat, tenetur in foro animæ ad illud restituendum, si ex hoc aliquid consecutus est. Idem in non dante parabolam juramenti, nisi aliquid inde recipiat. Et idem in vendente rem plus, quam valeat, quia differt solutionem.*

Urbanus III. (*an.* 1186.)

CONsuluit *a* nos tua devotio, an ille in judicio animarum quasi usurarius debeat judicari, qui non aliàs mutuò traditurus, eo proposito mutuam pecuniam credit, ut licèt omni conventione cessante, plùs tamen forte recipiat. Et utrùm eodem reatu criminis involvatur, qui (ut vulgò dicitur) non aliter parabolam juramenti concedit, donec, quamvis sine exactione, emolumentum aliquod inde percipiat. Et an negociator *b* pœnâ consimili debeat condemnari, qui merces suas longè majori pretio distrahit, si ad solutionem faciendam prolixioris *c* temporis dilatio prorogetur, quàm si ei incontinenti pretium persolvatur. Verùm quia, quid in his casibus tenendum sit, ex Evangelio Lucæ manifestè cognoscitur, in quo dicitur *d*: [*Date mutuum, nihil inde sperantes*:] hujusmodi homines pro intentione lucri, quam habent (cùm omnis *e* usura, & superabundantia prohibeatur in lege) judicandi sunt malè agere, & ad ea, quæ taliter sunt accepta, restituenda, in animarum judicio efficaciter inducendi.

CAP. XI.

¶ *Manifestus usurarius appellans ad subterfugiendum restitutionem, audiendus non est.*

Innocentius III. *Prælatis in regno Franciæ constitutis.* (*an.* 1213.)

QUàm *f* perniciosum: [1 & *infrà.*] ¶ Mandamus, quatenus manifestos usurarios (maximè quos usuris publicè renunciâsse constiterit) cùm aliquis eos convenerit de usuris, nullius permittatis appellationis subterfugio se tueri.

[1 *Est vitium usurarum, discretionem vestram non credimus ignorare, cùm prater constitutiones canonicas, quæ in earum odium emanârunt, per Prophetam datur intelligi, eos qui suam dant pecuniam ad usuram à tabernaculo Domini repellendos, & tam in Novo quàm in Veteri Testamento prohibitæ sint usuræ, ut ipsa veritas præcipit, mutuum date nihil inde sperantes, & per Prophetam dicatur, usuram & omnem superabundantiam non accipies. Inde est quod universitati vestræ per Apost. sed.*]

CAP. XII.

¶ *Per subtractionem communionis Christianorum, & per principes seculares cogendi sunt Judæi, ad usuras restituendas.*

Idem *Narbonen. Archiepiscopo.* (*an.* 1213.)

POst *g* miserabilem: [& ſ.] ¶ Judæos ad remittendas Christianis usuras, per Principes & potestates compelli præcipimus seculares. Et donec eis remiserint, ab universis Christi fidelibus tam in mercimoniis, quàm in aliis per excommunicationis sententiam eis jubemus communionem omnimodam denegari.

CAP. XIII.

¶ *Non obstante juramento de non repetendis usuris, per debitorem præstito, potest Judex ex officio suo usurarium ad restituendas usuras compellere.*

Idem *Mutinensi Episc.* (*an.* 1213.)

TUas *h* dudum recepimus quæstiones, quòd quidam usurarii eos, quibus dant pecuniam ad usuram,

a *Al. ita: unde possint restituere.* b *epist. 54. ad Macedonium.* c *al. non soltum à pœna illa.* d *Jannensi.* e *C. 8. eod. tit. in 1. comp.* f *C. 9. eod. tit. in 1 comp.* g *C. 10. eod. tit. in 1. comp.* h *C. 11. eod. tit. in 1. comp. Vide Covarr. 3. var. resc. c. 3.*

a *C. 12 eod. tit. in 3. comp.* b *Vide Sotum l. 6. de just. & jur. q. 4. art. 1. & Sylvest. verbo, usura 2. q. 1.* c *prolixi, in antiq. Cod.* d *Luc. 6.* e *verba Ezechielis sunt c. 18.* f *C. 1. eod. tit. in 3. comp.* g *C. 2. eod. tit. in 3. comp.* h *C. 3. eod. tit. in 3. comp.*

præstare faciunt juramentum, quòd usuras non repetant, & super his, quas solverint, nullam moveant quæstionem. Nos igitur respondemus, ut usurarios ipsos monitione præmissâ per cens. Eccl. appell. remotâ compellas, ante usurarum solutionem ab earum exactione desistere, vel restituere ipsas, postquam fuerint persolutæ, ne de dolo & fraude contingat eos commodum reportare.

CAP. XIV.

¶ Non auditur usurarius repetens usuras, nisi prius restituat extortas.

Idem. *(an. 1213.)*

Qlia, *a* frustrà legis auxilium invocat, qui committit in legem: Statuimus, ut si quis usurarius à nobis literas impetraverit super restituendis usuris, vel fructibus computandis in sortem: nisi priùs ipse restituerit usuras, quas ab aliis noscitur recepisse, auctoritate literarum ipsarum nullatenus audiatur.

CAP. XV.

¶ Convellitur de usuraria pravitate per famam & alia argumenta, potest manifestari usurarius, & tanquam manifestus usurarius compesci, secundum distinctionem Lateranensis Concilii.

Idem *Alrisiodoren. Episcopo. (an. 1215.)*

Cum in *b* diœcesi tua sint quamplurimi usurarii, de quibus minime dubitatur, quin sint usurarii manifesti, contra quos propter timorem potentum, qui tuentur eosdem, nullus acensator apparet, nec iidem sint per sententiam condemnati: Fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd licet contra eos non appareat accusator: si tamen aliis argumentis illos constiterit esse usurarios manifestos, in eos pœnam in Later. Concilio *c* contra usurarios editam, liberè poteris exercere.

CAP. XVI.

¶ Maritus recipiens pignus pro dote promissa, non tenetur fructus in sortem computare. h. d. & est casus singularis, & alibi non probatur.

Idem. *(an. 1213. Romæ.)*

Salubriter *d*: [*& infra.*] ¶ Sanè generum ad fructus possessionum, quæ sibi à socero sunt pro numerata dote pignori obligatæ, computandos in sortem, non credimus compellendum: Cùm frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera matrimonii supportanda.

CAP. XVII.

¶ Repetens usuras non auditur, nisi restituat extortas per se, vel per alium, à quocunque causam habeat.

Idem *Episcopo Bonon. (an. 1213. Romæ in Angliam.)*

Michaël Laicus *e* suam nobis querimoniam destinavit, quòd M. & quidam alii Bonon. cives multa extorserunt ab eo, & à parte suo, cujus hæres extitit, nomine usurarum: [*& infra.*] ¶ Attentiùs provisurus, ne auctoritate nostrâ in negotio procedas eodem, nisi dictus conquerens restituerit, vel adhuc restituat, si quas aliquando ipse, vel pater ejus extorsit usuras.

CAP. XVIII.

¶ Etiam Judæi compellendi sunt ad restituendas usuras extortas à Christianis, & ad solvendas decimas vel oblationes de earum possessionibus.

Idem *in Concilio generali. (an. 1216.)*

Quantò ampliùs Christiana religio ab exactione compescitur usurarum, tantò graviùs super his Judæorum perfidia insolescit *f*, ita quòd brevi tempore Christianorum exhaurient facultates. Volentes igitur in hac parte prospicere Christianis, ne à Judæis immaniter aggraventur, synodali decreto statuimus, ut si extero quocunque prætextu Judæi à Christianis graves immoderatásve usuras extorserint, Christianorum eis participium subtrahatur, donec de immoderato gravamine satisfecerint competenter, unde Christiani (si opus fuerit) per cens. Eccl. app. postpositâ, compellantur ab eorum commerciis abstinere. Principibus autem injungimus, ut propter hæc non sint Christianis infesti, sed potiùs à tanto gravamine studeant cohibere Judæos. Hâc eâdem pœnâ Judæos decernimus compellendos, ad satisfaciendum Ecclesiis pro decimis & oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus & possessionibus aliis percipere consuevérant, tanquam ad Judæos quocunque titulo devenissent: ut sic Ecclesiæ conserventur indemnes.

CAP. XIX.

¶ Usurarius est, qui à debitore recipit aliquid ultra sortem, etsi amisit suscipiat in se periculum. h. d. primo. *Non est usurarius emptor rei minus justo pretio, si tunc verisimiliter dubitatur, an tempore solutionis plus vel minus sit res valitura.* h. d. secundo. *Propter dubium excusatur is, qui ex eo, quòd differt solutionem pretii, vendit rem plus, quam valeat, si non erat eam alias venditurus.* hoc dicit tertio.

Gregorius IX. *fratri R. (an. 1236. Romæ.)*

Navigantes *h* vel eunti ad nundinas, certam mutuant pecuniæ quantitatem, eâ quòd susceperit in se periculum, recepturus aliquid ultra sortem, usurarius est censendus. Ille quoque qui dat X. solidos, ut alio tempore totidem sibi grani, vini vel olei mensuræ reddantur: quæ licet tunc plus valeant, utrum plus vel minùs solutionis tempore fuerint valituræ, verisimiliter dubitatur: quæ debet ex hoc usurarius reputari. Ratione hujus dubii eriam excusatur, qui pannos, granum, vinum, oleum vel alios merces vendit, ut amplius, quàm tunc valeant, in certo termino recipiat pro eisdem, si tamen ea tempore contractûs non fuerat venditurus.

a Hodiè Judæi non possunt habere bona immobilia, per extrav. Paul. III. & Pii V. Pontif. Maxim. in cap. multarum sup. de Judæis. b Vid. statuta in cap. in civitate sup. eod. tit. & Statum de jud. & jure l. 6. q. 4. art. 2. c Inquisitori veteri manuse. De falsariis & crimine falsi. d 11. q. 3. c. 80. e VVigorn. f Cap. 4. tit. de re jud. in 2. comp. quod etiam hic admonet Joan. And.

a C. 4. eod. tit. in 3. comp. b C. 5. eod. tit. in 3. compil. Vid. Aretinum in §. ex malefactis. Inst. de actionib. c Lat. Concil. sub Alex. III. cap. 5. quod refertur in c. quia in omnibus sup. eod. tit. d C. 1. eod. tit. in 4. compil. vid. Covarr. 3. var. resc. 2. num. 3. e Cap. 2. eod. tit. in 4. compil. f. insolescit. in Cod. Barb. id est, crescit.

DE CRIMINE FALSI.

A Beda incipiens, l. 4. decret.

TITULUS XX.

CAP. I.

¶ Testis falsidicus tres ladit, Deum, Judicem, & partem: & falsus est non solum qui mendacium dicit, sed etiam qui veritatem occultat.

Augustinus.

Falsidicus testis tribus personis est obnoxius: primùm Deo, cujus præsentiam contemnit: inde Judici, quem mentiendo fallit: postremò innocentu quem falso testimonio lædit. Uterque *a* reus est, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quia & ille prodesse non vult, & iste nocere desiderat.

CAP. II.

¶ Sententia lata per falsas literas, non debet executioni mandari.

Lucius III. *Vigorien. c Episcopo. (an. 1181.)*

Super eo *f* quòd sententiam auctoritate literarum falsarum laram noluisti executioni mandare, tuam prudentiam commendamus: Mandantes, ut quoties aliqua scripta, sub nomine nostro destinata, redargueda videris falsitatis, nullam eis adhibeas fidem: & quod per ipsas mandatum fuerit, non observes: sed eum, qui præsentaverit, retineri facias diligenter.

CAP. III.

¶ Clericus falsans sigillum Principis, deponitur. Item ei uter cher imprimitur, & in exilium mittitur.

Urbanus III. *(an. 1186.)*

Ad audientiam *a* nostram te significante pervenit, quòd cum quosdam Clericos, qui falsaverunt sigillum Philippi Regis Francorum, carcerali custodiæ mancipaveris: [*1 & 3.*] ¶ Frat. t. t. t. ut eis nec membrum auferri, nec pœnam infligi facias corporalem, per quam periculum mortis possint incurrere, sed eis à suis ordinibus degradatis, in signum maleficii characterem aliquem imprimi facias, quo inter alios cognoscantur: & provinciam ipsam eos abjurare compellens, abire permittas.

[*1 Quid faciendum sit tibi de ipsis ad sed. Apost. duxisti inquirendum. Unde nos*]

CAP. IV.

¶ Existens in curia literas Apostolicas non recipiat, nisi de mandato Papæ, vel officialium ab ipso deputatorum, persona tamen sequentes per nuncios recipere poterunt, de mandato tamen prædicto rum. Contrà faciens si Laicus est, excommunicationi subjacet: si Clericus, ab officio & beneficio deponitur. hoc dicit usque ad 5. Adjicientes.

Innocentius III. *(an. 1212.)*

Dura sæpè *b* mandata: [*1 & infra.*] ¶ Statuimus & sub excommunicationis pœna, & suspensionis ordinis & beneficii districtius inhibemus, ne quis apud sedem Apost. literas nostras nisi a nobis, vel de manibus illorum deputati. Si verò persona tantæ auctoritatis existerit, ut ipsam deceat per nuntium literas nostras recipere: nuntium ad Cancellariam nostram, vel ad nos ipsos mittat idoneum, per quem literas Apostol. juxta formam præscriptam recipiat. Si quis autem in hac parte mandati nostri transgressor extiterit, si Laicus fuerit, excommunicationi subjaceat: si Clericus, officii & beneficii suspensione damnetur: [*& infra.*]

[*1 Accidit nuper in urbe, quòd quidam falsitatis astutiam pernitiosius exercentes fuerint in iniquitatibus suis deprehensi, sta quòd bullas tam sub nomine nostro quam bonæ mem. ce. pp. p. n. venerat apud eos. Non autem semper honori Rom. Eccles. & utilitati omnium paternâ volentes solicitudine providere, de sent. n. cunque*]

¶ Per excommunicationis pœnam providet, contra non resistentes, nec destruentes literas falsas intra XX. dies; & absolutio Papæ reservatur, & contrà factum non tenet. h. d. Abbas.

Adjicientes statuimus, ut generalis excommunicationis sententiam promulgetis, quam per singulas parochias faciatis frequentiùs innovari, quòd si quis falsas literas se habere cognoscit, intra viginti dies literas illas aut destruat, aut resignet, si pœnam excommunicationis volverit evadere: quam (nisi forsan in mortis articulo) sine speciali mandato nostro, à quoquam nolumus relaxari, nec etiam si præsumpta fuerit contra hoc absolutio, quicquam habeat firmitatis.

CAP. V.

¶ Ponit novem modos falsandi literas Papales.

Idem *Archiepiscopo & Canonicis Mediolan.*

(an. 1212.)

Licet *d* ad regimen: [*1 & 3.*] ¶ Ut autem varietates falsitatis circa nostras literas deprehendere valeatis, eas vobis præsentibus literis duximus exprimendas. Prima species falsitatis hæc est, ut falsa bulla falsis literis apponatur. Secunda, ut filum de vera *e* bulla extrahatur ex toto, & per aliud filum immissum falsis literis inseratur. Tertia, ut filum ab ea parte, in qua charta plicatur, incisum, cum vera bulla falsis literis immittatur, sub eadem plicatura cum filo similis canabis resuatarum. Quarta, cum à superiori parte bullæ alterra pars fili sub plumbo rescinditur, & per idem filum literis falsis inserta reducitur intra plumbum. Quinta, cùm literis bullatis & redditis, in eis aliquid per rasuram tenuem immutatur. Sexta, cum scriptura literarum, quibus fuerat apposita vera bulla, cum aqua vel vino universaliter abolita seu deleta, eadem charta cum calce & aliis juxta consuetum artificium dealbata de novo rescribitur. Septima, cùm chartæ cui fuerat apposita vera bulla, totaliter abolitæ vel abrasæ, alia subtilissima charta ejusdem quantitatis scripta cum tenacissimo glutino conjungitur. Eos etiam à crimine falsitatis non reputamus immunes, qui contra constitutionem nostram scienter literas non de nostra vel bullatoris nostri manu recipiunt. Illos quoque, qui accedentes ad bullam falsas literas cautè projiciunt, ut de vera bulla cum aliis sigillentur. Sed hæ duæ species falsitatis non possunt facile comprehendi, nisi vel in modo dictaminis, vel in forma scripturæ, vel qualitate chartæ falsitas cognoscatur. In cæteris autem diligens indagator falsitatem poterit intueri, vel in adjunctione filorum, vel in collatione bullæ, vel motione, vel obtusione, præsertim si bulla non sit æqualis, sed alicubi magis tumida, & alicubi magis depressa.

[*1 Apost. sed. quæ dante Domino omnium Ecclesiarum mater & magistra, insufficientes nos vitâ & sententiâ reputemus: quantum tamen nobis Dominus inspiraverit, & suâ miseratione concesserit, ab hu propositum abstinere, per qua nobis possit meritò derogari, quanquam ex infirmitate humanæ defectu non sic formam perfectionis semper & in omnibus imitari possumus, quin aliquid aliquando in nostris subrepat operibus, quod minus circumspectæ providentia valeat imputari, quod tamen non ex industria vel conscientia certa, sed interdum ex ignorantia vel nimiâ occupatione contingit. Cæterum cum easdem literas, sicut viri providi & discreti ad nostram remissistis præsentiam, ut earum inspectione plenius nosceremus, utrum ex conscientia nostra processisset, plus in eis invenimus, quàm nostra fuisset discreto suspicata. Nam licet in stylo dictaminis, & forma scripturæ aliquantum caperimus dubitare, bullam tamen veram invenimus, quod primùm nos in vehementem admirationem induxit, tum literas ipsas sciremus de nostra conscientia nullatenùs emanâsse. Bullam igitur hinc inde diligentius intuentes in superiori parte, quâ filo adhæret, eam aliquantulum tumentem invenimus, & cum filum ex parte tumenti sine violentia qualibet aliquantulum attrahi fecissemus, bullâ in filo remanente, filum ex parte alia fuit ab ipsa sine difficultate aliquatenus avulsum, in cujus summitate adhuc etiam incisionis indicium apparebat: per quod liquidò deprehendimus, bullam ipsam ex aliis literis extractam fuisse ac illu per virtum falsitatis insertam sicut ex literis ipsius plenius cognoscitis, quas ad majorem certitudinem vobis duximus remittendas.*]

CAP. VI.

¶ Falsæ sunt literæ Papales, in quibus Episcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel uni scribitur in plurali.

Idem *Attinacen. a Episcopo. (an. 1212.)*

Quàm gravi *b* pœnæ subjaceat: [*1 & 3.*] ¶ Nos verò literas, quæ tibi sub nostro nomine præsentatæ fuerunt, diligentius intuentes, in eis tam in continentia, quàm in dictamine deprehendimus falsitatem, ac in hoc fuimus admirati, quia tu tales literas à nobis credideras emanâsse. Cùm scire debeas Apost. sedem consuetudinem in suis literis hanc tenere, ut Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos, fratres: cæteros autem Reges, Principes, vel alios cujuscunque ordinis, filios in nostris literis appellemus. Et cùm uni tantùm personæ nostræ literæ dirigantur, nunquâ ei loquimur in plurali, ut vos, sive vester, & his similia in ipsis literis apponamus.

a Antinacen. al. Antibaten. b C. 3. eod. tit. in 3. compil. Ea quatenus hic Doctores tractant de stylo Rom. curiæ vid. Felin. in c. 2. sup. de rescr. & Rom. cons. 376. incipiente. Quæstio est.

a C. 2. eod. tit. in 2. comp. b C. 1. tit. de falsariis in 3. compil. c 2. eod. tit. in 3. comp. Vid. Archidiaconum & Joannem. in cap. in memoriam. 19. dist. c ex vera bulla.

Universidad de Deusto Biblioteca

In falsis autem literis tibi præsentatis in salutatione dilectus in *a* Christo filius vocabaris: cùm in literis, quas aliquando tibi transmisimus, te videre potueris à nobis fratrem venerabilem appellatum. Propter quod sic literas Apost. studeas intueri, tam in bulla, filo & charta, quàm in stylo, quòd veras pro falsis, vel falsas pro veris literis *b* modo aliquo non admittas.

[1 *Ad audientiam siquidem nostram ex literis charissi. in Christo f. n. vv. Cardula Regis illustris, nec in tenore literarum tuarum, quæ d. f. S. & Capellano n. Ap. Durachium direxisti, noveru pervenisse, quòd cum Dominicus quondam Suaten. Episcopus, qui coram eodem Capellano nostro & dil. f. S. Subdiacono tunc in partibus illis gerentibus legationis officium fuerat, de homicidio accusatus, & in Concilio apud Zammarum pontificalem resignavarat dignitatem, ad nostram olim præsentiam accessisset, à nobis rediens quasdam tibi literas præsentavit, quibus asserebat sibi à nobis pontificale officium restitutum. Tu verò literis fidem adhibens ven. f. n. G. quem Suaten. Episcopum electum diceru canonicè consecrasse, ab eadem Ecclesia removisti: præfato Dominico occasione literarum suarum in ipsa Ecclesia restituto. Præfatus autem Rex, sicut suis nobis literis intimavit, non credens suas literas de nostra conscientia emanasse, tam ipsum Dominicum, quam præfatum Episcopum nostro præcepit conspectui præsentari, humiliter petens rescripto Apostolico edoceri, quid de ipso duceremus negotio faciendum.*]

CAP. VII.

¶ Qui per se, vel per alias literas Papæ falsant, excommunicati sunt cum suis fautoribus, & Clerici officiis & beneficiis privati sunt, & degradandi & tradendi curiæ seculari, per quam Laicus legitimè punitur. Qui verò falsis literis utitur, si Clericus est, officio & beneficio privatur: si Laicus, excommunicatus est. h. d.

Idem Innoc. III. *(an. 1212. Roma.)*

AD falsariorum *b* confundendam malitiam: [1 & ʒ.] ¶ De communi fratrum nostrorum consilio duximus statuendum, ut qui literis nostris uti voluerint, eas primò diligenter examinent: quoniam si falsis literis se usos dixerint ignoranter, eorum sera pœnitentia evitare nequibit pœnas inferius annotatas *c*. Nos enim omnes fallarios literarum nostrarum, qui per se, vel alios vitium falsitatis exercent, cum fautoribus & defensoribus suis anathematis vinculo decernimus innodatos: statuentes, ut Clerici, qui falsarii fuerint deprehensi, omnibus officiis & beneficiis Ecclesiasticis perpetuò sint privati: ita quod qui per se falsitatis vitium exercuerint, postquam per Ecclesiasticum Judicem fuerint degradati, seculari potestati tradantur, secundùm constitutiones legitimas puniendi: per quam & Laici, qui fuerint de falsitate convicti, legitimè puniantur. Qui verò sub nomine nostro literis falsis utuntur, si Clerici fuerint, officiis & beneficiis Ecclesiasticis spolientur: si Laici, tamdiu maneant excommunicationi subjecti, donec satisfaciant competenter: ita tamen, ut in istis & in illis malitia gravius, quàm negligentia puniatur: quod & de his, qui falsas literas impetrant, statuimus observandum.

[1 *Jam aliâ vice recolimus literas Ap. destinâsse, in quibus falsitatu modus ne quis se posset per ignorantiam excusare, meminimus plenius distinxisse. Quoniam verò nonnunquam evenit, ut falsas literas exhibentes, postquam super his fuerunt redarguti, ad excusationem suam dicant se literas hujusmodi per alios impetrâsse.*]

CAP. VIII.

¶ Non præsumitur quis falsare literas de simplici justitia: nec punitur, si hoc comperto destiterit illicuti.

a *In multis exemplaribus ita: dilecto in Christo filio, vocabaru: Hæc clausula consilita præsumptionem falsitatu facit. Alexand. const. 46. in 3. Volum. Felin. in c. causam 2. De test. sup.* b *dicto*, literis, *deest in antiquis codicibus.* c *C. 4. eod. tit. in 3. comp.* d *Vide l. 2. cum gloss. in ver. & diserim. & Cy. in q. 1. C. de fi. instr.*

Idem.

ACcedens *a*: [*& infrà.*] ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si literæ Apostolicæ, in quibus falsitas fuerit deprehensa, de simplici justitia formam habeant (cum præsumi non debeat, quòd pro talibus literis sit falsitatis) nec literis usus est, postquam eas falsas esse cognovit, tu ei officium beneficiumque restituens, ipsum super hoc ulteriùs non molestes.

CAP. IX.

¶ Propter paucarum literarum rasuram in loco non suspecto, rescriptum non probatur falsum.

Idem.

EX conscientia *b*: [& ʒ.] ¶ Verùm literas ipsas, quæ redargutæ fuerant fallitatis, diligentius intuentes, nullum in eis falsitatis signum, vel suspicionis inventimus, nisi paucarum literarum rasuras, quæ nequaquam sapientis animum in dubitationem vertere debuerunt: unde si vobis constiterit prædictum R. obligâsse se sub periculo causæ, quòd literas illas falsas esse probaret, cum quilibet ad renunciandum juri suo liberam habeat facultatem) ipsi R. super dicta Ecclesia silentium imponatis.

DE SORTILEGIIS. *TITULUS XXI.*

CAP. I.

¶ Sortilegia pro furtu invenendis, vel divinationibus faciendis prohibentur, & contrà facientibus pœna imponitur.

Ex pœnitentiali Theodori.

IN tabulis vel codicibus, aut aliis sortilegiis furta non sunt requirenda, nec divinationes aliquas in aliquibus rebus quis observare præsumat. Qui autem contra fecerit, quadraginta dies pœniteat, [...]

CAP. II.

¶ Presbyter, qui per insidiationem astrologii furta requirit, ad tempus suspenditur ab altaris ministerio. Ita communiter summatur, sed in veritate hæc summatio non est indistincte vera, quia acrius potest punirі.

Alexander III. *Granden.* d *Patriarcha. (an. 1170.)*

EX tuarum *c* tenore literarum accepimus, quòd V. Presbyter cum quodam infami ad privatum locum accessit, non eâ intentione, ut vocaret dæmonium, sed ut inspectione astrologii furtum cujusdam Ecclesiæ posset recuperari. Verum licet hoc ex bono zelo & simplicitate se fecisse proponat, id tamen gravissimum fuit, & non modicam inde maculam peccati contraxit: [1 *& infrà.*] ¶ Mandamus, quatenus talem ei pro expiatione illius delicti pœnitentiam imponas *f*, quòd per annum & ampliùs, si tibi visum fuerit, cum ab altaris ministerio præcipias abstinere, & extunc liberum sit ei exercere officium Sacerdotis.

[1 *Sed quoniam tutius est in dexteram quàm in sinistram, & in misericordiam quàm in severitatem declinare, ipsum f. t. duximus remittendum, mandantes.*]

CAP. III.

¶ Non solum electio per sortes fieri non debet, sed etiam electiones compromissariorum per sortes assumi non debent.

Honorius III. *Capitulo Lucan.* g *(an. 1212.)*

ECclesiâ *h* vestrâ Episcopo destitutâ, vos convenientes in unum, ut de futuri tractaretis electione Pon-

a *C. 1. eod. tit. in 4. compil.* b *Cap. 2. eod. tit. in 4. compil.* c *Al. Sortilegii, & non malè: vid. tractatum Pauli Grillandi. Addo Alphonsum Castrum l. 1. c. 13. de justâhær. punit.* d *Al. Gradensf.* e *Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 50. c. 6.* f *pœnam, habent vetustiores Cod. & plerique manuscripti.* g *Lucensf.* h *Vide Felin. in 6. capitulum sup. de rescr. & B. Th. 2-2. q. 95. art. 8. & ibi Cajet. ex quo intelliges, cur sortes repellantur in electionibus spiritualibus.*

tificis, unum elegistis ex vobis per sortem, qui tres auctoritate vestrâ elegit, per quos vice omnium Lucan. videretur Ecclesiæ de pastore: quorum duo tertium Magistrum R. scilicet elegerunt: quod expresse licebat eisdem, secundum traditam à vobis omnibus potestatem. Procuratoribus igitur vestris super his, in nostra præsentia constitutis, nos rali examinato processu, licet notâ non careat, quinimò multâ reprehensione sit dignum, quòd sors in talibus intervenit: [1 & ʒ.] ¶ Electionem celebratam de ipso ad gratiam confirmationis admittimus, sortis usum in electionibus perpetuâ prohibitione damnantes.

[1 *Propter prærogativam, cùm nos & literatura magistri R. Canonica, in quem vota vestra Ecclesia vestræ præsiendum Episcopum concorrerunt, & affectione, quam ad eandem habemus Ecclesiam.*]

DE COLLUSIONE DETEGENDA. *TITULUS XXII.*

CAP. I.

¶ Accusatore desistente ab accusatione, potest Judex ex officio suo inquirere super crimine illato.

Gregorius *a universis Episcopis de Corin.* *(an. 600. Roma.)*

SCripta Fraternitatis vestræ relegentes, agnovimus, quòd hi, qui contra Hadrianum Episcopum aliqua dixerant, modò cum eodem in amicitiam convenisse nt: [1 *& infrà.*] ¶ Quia verò nunciati facinoris qualitas nos vehementer impellit, ut ea, quæ audivimus, dissimulare nullatenus debeamus, præsertim cùm accusatores & accusatum inter se feciste gratiam indicaveritis: hoc necesse est subtiliùs perscrutari, ne forte non ex charitate, sed ex præmio eorum sit concordia comparata.

[1 *Et magna nobis ad præsens facta est de eorum unitate lætitia: sed quoniam ea quæ dicta sunt, indiscussa manere non patimur, fedu nostro Diaconum ad ea investiganda dirigimus.*]

CAP. II.

¶ Desistente accusatore & accusato Judex prosequitur.

Idem.

CRimina *b* semel audita Gregorius indiscussa nullo modo præteribat, etiamsi accusatus cum accusatore in gratiam rediisset.

CAP. III.

¶ Colludens in causa beneficiali, privari debet beneficio.

Alexand. III. *Norvicen. Episcopo. (an. 1180.)*

AUdivimus *c* usque adeò Clericorum malitiam excreviss e, ut interdum inter se collusione factâ super beneficiis, quæ possident, se sustineant ab aliis molestari, & postea, ut quæstioni cedatur, & iidem Clerici beneficia quietè possideant, quasi nomine transactionis solvunt aliis de ipsis beneficiis annuam pensionem, ut post mortem eorum in beneficiis illis, super quibus est collusio facta, jus sibi valeant vendicare. Unde tibi mandamus, quatenus si quos Clericos tuæ jurisdictionis per collusionem hujusmodi fraudem legitimè tibi constiterit commisisse, eos beneficiis, super quibus collusum fuerit, non differas perpetuò spoliare: quia satis esset indignum, si fraus & dolus, quæ in præjudicium tui juris, & aliorum fiunt & machinantur committere, in eorum non redundarent incommodum & jacturam.

CAP. IV.

¶ Absolutio de criminibus illatu per collusionem facta, non impedit facultatem iterum accusandi & inquirendi de illis criminibus.

Gregorius IX. *Baron.* a *Archiepiscopo, & fratri Joseph Monacho Floren. (an. 1236.)*

IN tantum clamor, qui ascendit contra Acherontinum *b* Archiepiscopum, invaluit, quod dissimulare ipsum ulteriùs sine scandalo non valemus, nec sine periculo tolerare: [*& infrà.*] ¶ Licèt autem sedes Apost. frequentibus clamoribus excitata, inquisitionem quorundam excessuum suorum duxerit committendam, propter tergiversationes tamen ipsius (ut dicitur) eodem cum inquisitoribus & examinatoribus colludente, necnon corruptis testibus & inquisitoribus, ac examinatoribus supradictis, non solùm prædicti excessus remanserunt hactenus incorrecti, verùm etiam pejora prioribus committere non expavit: [& ʒ.] ¶ Discr. vestræ mandamus, quatenus si de hujusmodi collusione ac corruptione constiterit, ex integro super præmissis & aliis, alioquin super novis duntaxat inquiratis, quæ videritis inquirenda.

DE DELICTIS PUERORUM. *TITULUS XXIII.*

CAP. I.

¶ Impuberes præter vitium carnis delinquere possunt, puniuntur tamen mitius, quam adulti.

Gregorius. *c.* *(an. 600.)*

PUeris grandiusculis peccatum nolunt attribuere quidam, nisi ab annis 14. cùm pubescere cœperint. Quod merito crederemus, si nulla essent peccata, nisi quæ membris genitalibus admittuntur. Quis verò audeat affirmare furta, mendacia, & perjuria, non esse peccata? At his plena est puerilis ætas: quamvis in eis non ita ut in majoribus punienda videantur.

CAP. II.

¶ Puer non debet ita severè puniri sicut major, nec pater ex delicto filii impuberis tenetur.

Alexand. III. *Hermon. Episcopo. (an 1170.)*

REferente nobis *d* H. intelleximus, quòd cùm N. filius ejus decennis cum aliis pueris sagittaret, quidam nepos ejusdem H. sagitta percussus, interiit: quod idem filius ejus, cùm inter alios luderet, fortuito casu dicitur peregisse: propter quod Abbas sancti Remigii à præfato H. secundùm consuetudinem illius terræ, centum solidos instantiùs requirebat: [1 *& infrà.*] ¶ Unde quoniam *e* in pueris relinqui solet inultum, quod in aliis provectioris ætatis humanæ leges dicunt severiùs corrigendum: mandamus, quatenus si constiterit filium prædicti H. intra 14. ætatis suæ annum eundem excessum commisisse, memoratum Abbatem moneas & compellas, ut ab eodem H. prædictos centum solidos propter illam *f* consuetudinem non exigat, nec ab ipso pro temporali pœna requirat.

DE CLERICO VENATORE. *g* *TITULUS XXIV.*

CAP. I.

¶ Clerico prohibetur venatio, & contrà facienti pœna imponitur. h. d. cum sequenti.

a *Bararen.* b *Achorontin. al. Acherontium.* c *In plerisque vulgatis, Greg. nonus, in manuscr. utpluribus, ut est impressum in veteri comp. c. 1. eod. tit. Augustine tribuitur: verum unde sit scriptum, nondum est inventum.* d *C. 2 eod. tit. in 1. comp.* e *al. Verum quoniam.* f *ullam.* g *Vide Conc. Trid. sess 24. de reform. c. 12. 13. vestitu insuper. & Bernard. Diaz. in pract. crimin. can. cap. 26.*

Ex Concilio Aurelianen.

EPiscopum 4, Presbyterum aut Diaconum, canes aut accipitres, aut hujusmodi ad venandum habere non licet. Quòd si quis talium personarum in hac voluptate sæpiùs detentus fuerit, si Episcopus est, tribus mensibus à communione: si Presbyter, duobus: si Diaconus, ab omni officio suspendatur.

CAP. II.

¶ *Summatum est supra capitulo proximo.*

Ex eodem.

OMnibus servis Dei, venationes & sylvaticas vagationes cum canibus, & accipitres aut falcones habere interdicimus.

DE CLERICO PERCUSSORE.

TITULUS XXV.

CAP. I.

¶ *Clericus sæpè alium percutiens, & monitus non desistens, deponendus est.*

Ex Concilio Agathen. *b*

SI quis in aliquo gradu sacro percussor extiterit, corripiatur à crimine: & si non emendaverit, deponatur.

CAP. II.

¶ *Duobus mensibus à Missarum administratione suspenditur Episcopus, qui crudeliter aliquem fustigari facit.*

Gregorius *Tarentin. Episcopo. (an. 600.)*

PRæterea, quoniam mulierem propter delictum suum contra ordinem Sacerdotii cædi crudeliter fustibus deputâsti: Quam licèt exinde (cùm post octo menses decesserit) minimè arbitramur fuisse defunctam: Tamen quia ad ordinem tuum noluisti habere respectum, duobus te mensibus ab administratione Missarum statuimus abstinere.

CAP. III.

¶ *Non punitur Clericus ut homicida, si fuit ipse in conflictu pro parte violentiam repellentium, licèt ibi aliqui mortui sint, & ipse lapides projecit, ex quo nullum ipse percussit.*

Alexander III. *Lucen. Episcop. (an. 1180.)*

PRæsentium *c* lator in quodam conflictu asserit se fuisse, pro parte tamen illorum, qui violentiam repellebant: in quo lapides ipse projecit, sed aliquem non percussit. Quem nos (quia per alios illic aliqui dicuntur occisi) à celebratione Missarum per biennium præcipimus abstinere. Mandamus itaque, ut si alia non impedierint, decursò hujusmodi temporis spatio, ad sui officii executionem eum admittas.

CAP. IV.

¶ *Clericus, qui fuit in conflictu, ubi aliqui fuerunt occisi, sine ejus facto vel consilio, de jure communi promoveri potest.* h. d. secundùm intellectum, qui plùs placet Panorm.

Cœlestinus III. *(an. 1195.)*

COntinentia *d* literarum: [1 & 7.] ¶ Cùm P. Acolythus cum quibusdam ad resistendum prædonibus arma sumpsisset, in conflictu illo tres fuerunt ab aliis vulnerati ad mortem, ita tamen, quòd illa homicidia neque facto ejus, neque consilio perpetrata fuerunt: [*& infra.*] ¶ Consult. t. t. r. quòd cùm prædictum Acolythum ad frugem melioris vitæ transiisse dicatis, poterit ipse ad Subdiaconatûs ordinem promoveri, & altaris ministerium exercere.

[1 *Vestrarum insinuatione, quâ significâsti nobis, quòd*]

a *C. 1. eod. tit. in 1. comp.* b *addi potest cap. 3. ut refert Burch. l. 2. Decr. c. 190. & Ivo p. 6 c. 235. sed in eo Concilio nondum repertum est.* c *C. 3. eod. tit. in 1 comp. & post Conc. Lat. p. 86. c. 11.* d *C. 1. de Cler. percuss. in 2 comp.*

DE MALEDICIS.

TITULUS XXVI.

CAP. I.

¶ *Maledicens Papæ puniendus est, ut alii deinceps deterreantur, & ipse arceatur.*

Clemens III. *(an. 1190.)*

INnotuit *b* nobis: [*& infra.*] ¶ Quia nobis per literas retulisti, quòd cùm I. Clericus multis coram adstantibus verba quædam in depressionem officii & beneficii nostri protulit, ipsum à temeritate sua compescas: Ut pœna illius aliis terrorem incutiat, ne de cætero contra Rom. Eccl. in talia verba prorumpant.

CAP. II.

¶ *Hic ponitur pœna blasphemantis Deum, vel aliquem Sanctum, & maximè Virginem gloriosissimam.*

Gregorius IX. *(an. 1236.)*

STatuimus *c*, ut si quis contra Deum, vel aliquem Sanctorum suorum, & maximè beatam Virginem, linguam in blasphemiam publicè resaxare præsumpserit, per Episcopum suum pœnæ subdatur inferiùs annotatæ: videlicet, quòd in septem diebus Dominicis præ foribus Ecclesiæ in manifesto (dum aguntur Missarum solennia) blasphemus existens ultimo illorum die Dominico pallium & calceamenta non habeat, ligatus corrigia circa collum, septemque *d* præcedentibus sextis feriis in pane & aqua jejunet, Ecclesiam nullatenus ingressurus. Quilibet quoque prædictorum dierum tres, si poterit, alioquin duos reficiat pauperes, sive unum. Et si nec ad hoc ejus suppetant facultates, id in pœnam aliam commutetur: cui etiam, si renuerit recipere ac peragere pœnitentiam supradictam, Ecclesiæ interdicatur ingressus, & in obitu Ecclesiasticâ careat sepulturâ. Per temporalem præterea potestatem coactione (si necesse fuerit) Episcopi diœc. adhibitâ contra eum, blasphemus, si dives fuerit, quadraginta solidorum, alioquin triginta, sive viginti: & si ad id non sufficiat, quinque solidorum usualis monetæ pœnâ mulctetur: nullam in hoc misericordiam habiturus: quòd etiam in aliis communicatum statuta ponatur.

DE CLERICO EXCOMMUNICATO, DEPOSITO, VEL INTERDICTO MINISTRANTE.

TITULUS XXVII.

CAP. I.

¶ *Clericus depositus celebrans, excommunicatur.*

Ex canone Apostolorum. *(an. 261.)*

SI quis Episcopus, Presbyter vel Diaconus depositus justè pro certis criminibus ausus fuerit attrectare ministerium sibi dudum commissum, hic ab Ecclesia abscindatur.

CAP. II.

¶ *Degradatus vel suspensus celebrans, & monitus non desistens excommunicatur: & si nec sic desistat, per secularem Potestatem ad requisitionem Ecclesiæ exilio damnatur.*

Ex Concilio Antiochen. *(in Syria.)*

SI quis *f* Presbyter aut alius Clericus fuerit degradatus, aut ab officio pro certis criminibus suspensus, & ipse per contemptum & superbiam aliquid de ministerio sibi interdicto agere præsumpserit, & posteà ab Episcopo suo correptus, in incepta præsumptione perduraverit, modis omnibus excommunicetur *a*: & quicunque cum eo communicaverit, similiter se sciat esse excommunicatum. Similiter de Clericis, Laicis, vel fœminis excommunicatis observandum est. Quòd si aliquis ista omnia contempserit, & Episcopus minimè emendare potuerit, Regis judicio ad requisitionem Ecclesiæ exilio damnetur.

a *In Cod. Barb. & altero manuscr. Vaticano tit.: De Clericis maledicto.* b *Cap. un. eod. tit. de Cleric. maled. in 2. comp.* c *Vide de Bernard. Diaz. in pract. crim. can. c. 103. Alber. de agn. assert. q. 27.* d *Al. septem præcedentib. sex feriis vel subsequentib. in pane, &c.* e *Dicto, deposito, deest in aliquot antig.* f *Cap. 2. eod. tit. in 1. comp.*

CAP. III.

¶ *Interdictus & excommunicatus celebrans, monitus non desistens, deponitur.*

Alexander III. *Londonen. Episcopo. (an. 1180.)*

CLerici *b* autem, si qui à suis, aut etiam de mandato Romani Pontificis ab alienis Episcopis interdicti vel excommunicati ante absolutionem divina officia celebraverint, nisi moniti sine dilatione redierint, perpetuæ depositionis sententiam, pro ausu tantæ temeritatis incurrant.

CAP. IV.

¶ *Excommunicati vel interdicti celebrantes deponi debent, nisi propter multitudinem mitigetur pœna.*

Idem *Toletano Archiepiscopo. (an. 1180.)*

LAtores *c* præsentium nobis intimârunt, quòd tam ipsi, quàm multi alii, postquam interdicti vel excommunicati fuerint, divina præsumpserint officia celebrare: [1 & 7.] ¶ Fraternitati tuæ mandamus, quatenus si XL. solummodo vel pauciores in his deliquisse constiterit, omnes in perpetuum ab officio sacerdotali deponeris, eos, quos magis causam delicti esse constiterit, perpetuâ depositione condemnes, & alios, qui non tantùm deliquerint, ab officio ad tempus suspendas, & omnibus pœnitentiam secundùm discretionem tibi à Deo datam injungas.

[1 *Quoniam verò magnam eum eis multitudinem in hoc peccâsse dicebant, nec nobis quis eorum magis vel minus deliquerit, innotescere potuerit, negotium tuæ discretionis arbitrio duximus remittendum.*]

CAP. V.

¶ *Si habeas notitiam excommunicationis, per solam famam celebrat, debet de rigore deponi, licèt cum eo possit misericorditer dispensari.* h. d. & est casus notabilis.

Innocentius III. *Herbipolen. Capitulo. (an. 1212.)*

ILlud *d* Dominus in beato Petro: [& 7.] ¶ Venerabilis frater noster quondam Hildesemen. Episcopus licentiâ non solùm non obtentâ, sed nec etiam postulatâ (Ecclesiâ Hildesemensi relictâ) Herbipolensem Ecclesiam occupavit: [*& infra.*] ¶ Unde Magdeburgen. Episcopo e dedimus in mandatis, ut (cùm factum ipsum non posset in partibus illis non esse notorium) nisi dictus Episcopus intra XX. dies ab Herbipolen. Ecclesiæ administratione cessaret, eum excommunicatum publicè nunciaret: quod idem Magdeburgen. studuit adimplere: [*& infra.*] ¶ Ipse verò Episcopus, in nostra postmodùm præsentia constitutus, etsi suum recognosceret & confiteretur excessum, & non judicium, sed misericordiam postularet: hoc tamen inter alia in sua excusatione proposuit, quòd cùm dictus Magdeburgensis non esset ordinarius judex ejus, non crediderat, quòd monitione non præmissâ auctoritate delegatâ posset procedere contra ipsum, aut sententiam in eum aliquam promulgare. Unde cùm nec ante factum monitorias, nec post literas ab eo aliquas accepisset, peccare non credidit, si divina officia quantumcunque solenniter celebravit, præsertim cùm ei non nisi per famam de sententia contra eum prolata constaret: [1 *& infra.*] ¶ Licèt autem in hoc non videatur omnino culpabilis extitisse: quia tamen in dubiis via est eligenda tutior, etsi de lata in eum sententia dubitaret, debuerat tamen potiùs se abstinere, quam sacramenta Ecclesiastica pertractare. Illud autem, quod sub spe veniæ divina sibi fecit (postquam se à nobis excommunicatum noverat) celebrari, & communioni fidelium se ingessit, potiùs contra eum facere credimus, quàm pro eo, cùm sub fiducia pœnitentiæ non debuerit deliquisse, & excommunicato non vitare, multò magis, quàm non *a* vitari periculosum existat: non vitare siquidem, cùm in eo sit, excommunicatus sine delicto non potest: sed cùm ex aliis pendeat, sine suo delicto poterit non vitari: [*& 7.*] ¶ Cum eo misericordiam facientes, pœnam, quam canon minatur *b* his, qui post excommunicationem divina præsumpserint officia celebrare, vel se celebrationi ingesserint divinorum, ei non duximus infligendam.

[1 *Quòd autem postquam se novit excommunicatum, à nobis omnia divina sibi fecit officia celebrare, & fidelium communioni ingessit se frequenter, id non in contemptum sed. Apost. vel etiam tanti sacramenti, sed sub spe veniæ asserit se fecisse, ne videlicet indureceret amplius, & in divinis ejus animus diutiùs proterviret, vel prosterneretur, si nunquam divinis officiis interesset: licèt in diebus solemnibus se nunquam celebrationi divinorum ingesserit, & cum pauci in angulo alicujus Ecclesiæ occultè non festivis diebus divina sibi fecerit interdum officia celebrari.*]

CAP. VI.

¶ *Excommunicatus celebrans, à beneficio deponitur.*

Idem *Bisuntin. Archiepiscopo. (an. 1213.)*

FRaternitati e tuæ: [*& infra.*] ¶ Presbyteros autem & alios Clericos, qui pro suis excessibus, à te nexibus anathematis canonicè innodati præsumpserunt, vel præsumunt officia celebrare divina, rationabiliter poteris omnibus beneficiis Ecclesiasticis spoliare.

CAP. VII.

¶ *Collatio beneficii excommunicato facta non tenet, & scienter talibus conferens, à beneficiorum collatione suspenditur.*

Idem *Decano & Priori Colonien. (an. 1213.)*

POstulâstis *d* per sedem Apostol. edoceri: [*& infra.*] ¶ Consult. vestræ respond. quòd cùm excommunicatis communicari non debeat, Clericis excommunicationis vinculo innodatis, Ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea retinere licitè, nisi forsitan cum eis fuerit misericorditer dispensatum, cùm ea non fuerint canonicè consecuti. Illi verò, qui scienter illa beneficia talibus contulerunt, tamdiu debent à beneficiorum collatione suspendi, donec super hoc veniam consequi mereantur, ut puniantur in hoc, in quo delinquere præsumpserunt.

¶ *Celebrans indecto interdicto, si est Clericus secularis, beneficio privatur: si Monachus, in arctiùs Monasterium detruditur.* h. d.

Quæsivistis *e* præterea, qualiter puniri debeant Clerici, Monachi vel Moniales Ecclesiarum conventualium, qui post latam interdicti sententiam in locis suppositis interdicto præsumpserunt hactenus, & adhuc etiam non verentur divina officia celebrare, quamvis propter hoc sint excommunicationis vinculo innodati? Ad hoc breviter respondemus, quòd Clerici, qui talia præsumpserunt, sunt Ecclesiasticis beneficiis spoliendi: Monachi verò vel Moniales in arctioribus monasteriis ad peragendam pœnitentiam detrudendi.

a *C. 1. de superex. l. 10. & l. Papinianus. 9. merminiss. ff. de muner. test.* b *C. 3. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. III. sub Alex. III. p. 26. c. 10.* c *C. 4. eod. tit. in 3. compil. & post Conc. Later. p. 59. c. 51. vid. Bern. Diaz. in pract. crim. can. c. 22.* d *C. 1. eod. tit. in 3. comp. Alia pars hujus decr. est in c. illud Dominus, sup. de major. & obed.* e *In vet. comp. legitur Archiepiscopo: sed in Gregoriani legitur, Episcopo.*

a *Vid. Navarrum in Manuali de horis Canon. c. 2. vers. 14. inter ambos.* b *al. infligit.* c *C. 2. eod. tit. in 3. comp Bernard. in pract. crim. can. c. 28.* d *C. 3. eod. tit. in 3. comp.* e *Vide quæ sunt sancita. c. ii qui. §. ii verò. & cap. ult. de sent. excom. in 6.*

CAP. VIII.

¶ Valet collatio beneficii ei facta, qui prius fuit excommunicatus, sed absolutus tempore collationis.

Idem *Decano & Subdiacono* a *Pictavien. & Magistro P. Canonico Petragoricen.*

(an. 1213.)

PRoposuit *b* coram nobis Magister P. Clericus Episcopi Tusculan. quod G. sanctæ Mariæ in porticu Diacono Cardin. in partibus illis Apost. sed. legationis fungente officio, quidam de Lemovicinio ei humiliter supplicárunt, ut eorum Ecclesiam, quæ debito fraudabatur Clericorum servitio, ordinaret: : pro se ac Magistro eodem preces specialiter porrigentes. Ipse vero Lemovicen. civitatem ingressus, Canonicos monuit, ut illos reciperent in socios & in fratres: maximè cùm Præbendæ V. vel IV. ab ultima ipsius Ecclesiæ ordinatione vacâssent: quibus post petitas & concessas deliberationis inducias non curantibus respondere, de Præbenda Lemovicen. Cardinalis prædictus eosdem Clericos investivit: [1 & ſ.] ¶ Cùm autem dictus Magister & Lemovicen. Pœnitentiarius in nostra fuissent præsentia constituti & acta judicii inspici fecerimus diligenter, per Pœnitentiarii testes intelleximus, quod Lemovicen. Episcopus pluribus annis, antequam idem Magister investitus fuerit, Clericos & Burgen. castri Lemovicen. & eundem P. nominatim (quem eorum dicebant consiliarium & fautorem) vinculo excommunicationis astrinxit. Per testes verò Magistri P. probatur, quòd etsi dictus Episcopus in Burgen. & eorum fautores tam Clericos, quàm Laicos Lemovicen. excommunicationis sententiam protulisset, eos tamen per tres annos absolvit, antequam dictus Magister fuerit investitus: [2 & *infrà.*] ¶ Et quia idem Episcopus dicto Magistro communicavit postea in Ecclesia & in mensa: [3 & *infrà.*] ¶ Quia verò sæpè dictum Magistrum investituræ suæ tempore, à præfato Episcopo extitisse excommunicatum, dictus Pœnitentiarius (sicut obtulerat) non probavit, cùm ex adverso de absolutione & communione dicti Episcopi fuerit facta fides: quod per dictum Legatum de memorato Magistro factum est, per diffinitivam sententiam duximus approbandum.

[1 *Si verò probaret ipsum excommunicatum tunc temporis extitisse, non postponerent, quod de ipso factum fuerat, revocare, quia mandatum Ap. sed. exsequentes, utriusque partis confessionibus & allegationibus intellectis, eandem causam sufficienter instructam, ad nostrum remiserunt examen.*]

[2 *Quibusdam Presbyteris usque ad certum tempus in excommunicatione retentis, qui contra sententiam interdicti præsumpserant celebrare.*]

[3 *His igitur, quæ utraque pars proposuit, intellectis.*]

CAP. IX.

¶ Suspensus vel excommunicatus ignoranter celebrando, nullâ indiget dispensatione respectu irregularitatis, aliàs secùs.

Gregorius IX. *I. & I. Canonicis Pragensibus.* c *(an. 1232.)*

APostolicæ sedis: [*& infrà.*] ¶ Verùm quia tempore suspensionis ignari celebrâstis divina, vos reddit ignorantia probabilis excusatos. Cæterùm si fortè ignorantia crassa & supina aut erronea fuerit, propter quod dispensationis gratiâ egeatis, eam vobis de benignitate Apostol. indulgemus.

CAP. X.

¶ Excommunicatus minori celebrans, non est irregularis, sed peccat, & potest eligere, & ea, quæ sunt jurisdictionis exercere, licet non eligi: & si confert sacramenta, licèt peccet, tamen collatio tenet, & suum habet effectum.

Idem. *(an. 1237.)*

SI celebrat *a* minori excommunicatione ligatus, licèt graviter peccet, nullius tamen notam irregularitatis incurrit, nec eligere prohibetur, vel ea, quæ ratione jurisdictionis sibi competunt, exercere. Si tamen scienter talis electus fuerit, ejus electio est irritanda, pro eo quod ad susceptionem eorum eligitur, à quorum perceptione à sanctis Patribus est privatus. Peccat autem conferendo Ecclesiastica sacramenta: sed ab eo collata, virtutis non carent effectu, cùm non videatur à collatione, sed participatione sacramentorum (quæ in sola consistit perceptione) remotus: Dummodò non in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ, videlicet contra prohibitionem superioris, communioni excommunicatorum pertinaciter se ingesserit: in quo casu est anathemate feriendus.

DE CLERICO *b* NON ORDINATO MINISTRANTE.

TITULUS XXVIII.

CAP. I.

¶ Clericus ministrans in pertinentibus ad ordinem, quem non habet, deponendus est, & amplius non ordinandus.

Hormisda c Papa. *(an. 520.)*

SI quis *d* baptizaverit, aut aliquod divinum officium exercuerit, non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de Ecclesia, & nunquam ordinetur.

CAP. II.

¶ Diaconus Missam celebrans ad Sacerdotium non promovetur: & à Diaconatu suspenditur ad tempus: sed in beneficio patrit ad tempus dispensari.

Urbanus III. *Legion.* e *Episcopo. (an. 1186.)*

EX literis tuæ *f* Fraternitatis innotuit nobis, quòd I. Diaconus, cùm non imposuisses ei manum, Missarum celebrationem usurpare præsumpsit: [1 & *infrà.*] ¶ Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd ad Sacerdotis officium non poterit promoveri: à Diaconatu quoque biennio vel triennio pro tua maneat provisione suspensus. De beneficio autem misericorditer agatur cum eo: ne sustentatione privatus, ad sæculi negotia revertatur. Ut autem securiùs ei possis hanc misericordiam facere, de agenda pœnitentia diligentem *g* circa eum curam non desinas exhibere: salubriùs autem sibi absque dubio providebit, si ad regularem vitam se duxerit transferendum.

[1 *Postmodum verò Domino asperante, rediit ad seipsum: & proprium cognoscens excessum, in tanto sibi periculo consuli humiliter postulavit: quia igitur super hoc tua nos duxit F. consulendos, literis præsentibus.*]

DE CLERICO PER SALTUM PROMOTO.

TITULUS XXIX.

CAP. UN.

¶ Qui ignoranter per saltum de Subdiacono fit Presbyter, post pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & postea potest secum in Sacerdotio dispensari.

a *Al.* Subdecano. b *Un. eod. tit. in 4. compil.* c *Hic tit. ex plurimis manuscr. restitutus est: vulgati dissentiunt, al. ita: Gregor. IX. I. & A. Canon. Pragen.*

a *Vide Covarr. in c. alma mater. de sent. excom. l. 6. & I. Theologos 4. sent. dist. 81. & seq. & Summistas, verbo, excommunicatio.* b *In 7. manuscr. de non ordinato ministrante.* c *al. Honorius.* d *C. 1. eod. tit. in 1. comp. vide Bern. Diaz. in pract. crim. can. c. 12.* e *Legien. al. Lingen.* f *C. 2. eod. tit. in 1. compilat. & post Concil. Lateran. sub Alex. III. par. 50. c. 6.* g *diligenter.*

Innocentius III. *Bonon. Episcopo. (an. 1213. Romæ in Angliam.)*

TUæ literæ *a* continebant, quòd (sicut ex relatione quorundam receperas) P. Presbyter Diaconatûs ordine prætermisso, se fecit ad Sccerdotii ordinem promoveri. Ipse tibi quoque secretò confessus est, se pro certo nescire, si res taliter se haberet, sed ex quo boni viri hoc asserebant, inter quos fuerat conversatus, credebat assertioni eorum, eo quòd tempore, quo ordines inferiores susceperat, intra annos discretionis fuerat constitutus: [1 & ſ.] ¶ Mandamus, quatenus condignam pœnitentiam pro hujusmodi negligentia injungas eidem: quâ peractâ (quia non intelligitur iteratum, quod factum esse nescitur) ipsum in Diaconum ordinare procures, & sic de misericordia eundem ministrare permittas in ordine Sacerdotis.

[1 *Tu igitur ipsum in Apostol. sed. transmittens, nobis supplicâsti humiliter, ut cum eo misericorditer agere dignaremur. Nos igitur ejus miseriæ condolentes, f. t. per Apost. sed.*]

DE EO QUI FURTIVE ORDINEM SUSCEPIT. *b*

TITULUS XXX.

CAP. I.

¶ Qui furtivè recipit ordinem, si contra hoc facientes lata erat excommunicatio, sine dispensatione Papæ in sic suscepto ministraro, vel ad superiorem ascendere non potest: sed si excommunicatio lata non erat, Episcopus & Abbas poterunt dispensare. h. d. cum duobus sequentibus.

Alexander III. *Lingonien. Episcopo.* c *(an. 1180.)*

VEnjens ad nos P. nobis *d* exposuit, se furtivè Diaconatûs ordinem suscepisse. Unde F.t. resp. quòd si non fuit à te, vel ab aliquo Archidiaconorum vel Prælatorum tuorum sub anathematis interminatione prohibitus, tu ipse in promotione ipsius ad Sacerdotale officium condignâ satisfactione impositâ (nisi alia impediant) pro arbitrio tuo dispenses. Si verò interminatio anathematis super hoc facta est, moneas eum, ut in aliquo monasterio seu canoniâ habitum suscipiat regularem: cui, ex quo in habitu illo aliquanto tempore fuerit laudabiliter conversatus, poteris misericorditer providere: alioquin nullâ ratione concedimus eum ad Sacerdotalem ordinem promoveri.

CAP. II.

¶ Summatum est suprà capitulo proximo.

Cœlestinus III. e *(an. 1195.)*

CUm Hilator *f* præsentium, sicut nobis suâ quæstione monstravit, ad tuam (ordinationis causâ) præsentiam accessisset, juxta consuetudinem patriæ sibi quatuor minores ordines contulisti: quibus non contentus, Subdiaconum temerario ausu recepit. Quia verò idem Clericus in hoc facto multùm excessit: Mandamus, quatenus eum in minoribus duntaxat ordinibus celebrare permittas. Si verò domum religionis intraverit, & vita & mores ejus exegerint, Abbas (si voluerit) in aliis poterit ordinibus dispensare.

CAP. III.

¶ Summatum est suprà cap. 1.

Idem.

INnotuit nobis *g*, quòd G. Clericus & alii duo de diœcesi tua ad G. quondam Seguntin. Episcopum, ut ordines ab eo reciperent, accesserunt. Cumque ab eodem Episcopo sub excommunicationis sententia fuisset inhibitum, ne quis se ad duos ordines suscipiendos ingereret, prædicti Clerici nihilominus Subdiaconatûs & Diaconatûs ordinem clandestinè susceperunt: [1 & ſ.] ¶ Consul. tuæ taliter respond. quòd ordinati in susceptis ordinibus de juris rigore ministrare non debeant. Verùm, tametsi ad religionem aliquam voluerint se transferre, & peractâ pœnitentiâ pro arbitrio tuo eis injunctâ, ibidem laudabiliter fuerint conversati, processu temporis *a* cum eis poteris de nostra licentia dispensare, ut postmodùm susceptorum ordinum executione lætentur.

[1 *Quia igitur quid tibi agendum sit pro his nos duxit tua F. consulendos.*]

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM ET SUBDITORUM.

TITULUS XXXI.

CAP. I.

¶ Monet Prælatos abstinere à gravaminibus subditorum, & aliqua enumerat, & geminatam pœnam imponit contra facientibus.

Alexander III. *(an. 1170. Romæ.)*

PErvenit *b* ad audientiam nostram: [1 & *infrà.*] ¶ Cùm autem Presbyteros, quasi filios & fratres benignâ ac fraternâ debeatis charitate fovere, Mandamus, quatenus in eos tallias & exactiones indebitas exercere nullatenus præsumatis, nec de cætero irrationabiliter gravetis, vel inhonestè tractetis eosdem, aut sine judicio Capituli suspendere, vel eorum Ecclesias interdicto subjicere attentetis, neque duas Ecclesias, quarum unam sufficere videbitis, permittatis illos tenere, nec aliquem excommunicare sine ordine judiciario præsumatis. Sciturі pro certo, quòd si hujusmodi rumores de vobis iterum ad aures nostras pervenerint, pro tantis excessibus vos taliter puniemus, quòd timore pœnæ vestræ cæteri à similibus abstinebunt.

[1 *Unde si verum est, miramur plurimùm: & adversùs vos de jure movemur, quòd in Presbyteros, qui sunt in vestra jurisdictione constituti, singulis annis, quasi in servos mercenarios, talliam facitu, quibus nisi ad voluntatem vestram pecuniam solverint, divinum officium interdicitis, & eos taliter & inhonestè interim tractatis, quòd ipsos Lascivi despicabiles redditis. Idcò si hæc vera sunt, gravi debetis ultione ferire.*]

CAP. II.

¶ Non potest Episcopus sine causâ Ecclesiam alteri subjectam ab illius subjectione & obsequio liberare.

Idem *Cantuariensi Archiepiscopo (an. 1180.)*

AD hæc *d*, quoniam Episcopus plures Ecclesias à consuetudine & obsequio Archidiaconorum liberas constituit & immunes, per quod reditus diminuit eorundem: Mandamus, quatenus factum Episcopi super hoc corrigas & emendes, & ita provideas, quòd præfatis Archidiaconis consuetudines, quas Presbyteri in Ecclesiis suorum Archidiaconatuum debent, plenariè conserventur, & illis debitam reverentiam exhibeant & honorem.

CAP. III.

¶ Habens subjectionem seu collationem beneficii, illud pro suo usu retinere non potest, seu sibi conferre.

Idem *Exonien. Episcopo. (an. 1180.)*

AD aures e nostras pervenit, quod quidam Archidiaconi tui se in Ecclesias, quæ in suis Archidiaconatibus vacant, auctoritate propriâ intrudere non ve-

a *Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.* b *Quid sit ordinem furtivè susscipere, præter Panormitanum & alios hic tradit Hostiensis in summa eod. tit. & Bernard. Diaz in pract. crim. can. c. 21.* c *Lisconen. al. Livonien.* d *C. 1. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. sub Alex. III. p. 26. c. 9.* e *Clemens III.* f *C. 1. eod. tit. in 1. comp.* g *C. 2. eod. tit. in 2. comp. vid. allegata in præced. c. hoc eod. tit. & Conc. Trid. sess. 23. de refor. c. 12, 13, & 14.*

a *Temporum.* b *Cap 1. eod. tit. in 1. compil.* c *Vid. l. 2. in princ. C. ad l. Jul. repet. & nostrat. de excess. 9. hodie autem, in fin.* d *Cap. 2 eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Lateran. p. 24. cap. 4.* e *Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Later. sub Alex. III. part. 24. c. 3.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

xentur : [1 & 7.] ¶ Mandamus, quatenus eos, qui tali modo Ecclesias occupant, vel occupatas detinent, ad easdem dimittendas censurâ Ecclesiasticâ compellas, & easdem Ecclesias de personis idoneis ordinans, præfatos Archidiaconos pro tanta præsumptione debitâ cures animadversione punire.

[1 *Et sic ipsas Ecclesias detinere non erubescunt. Attendentes itaque absonum & omni rationi contrarium tanta præsumptionis excessum, nec volentes incorrectum relinquere, Ex. per Ap. sed.*]

CAP. IV.

¶ *Contra naturam incontinentes, si sunt Clerici, deponuntur, & in monasterio detruduntur : si Laici, excommunicantur.*

Idem *in Concilio Lateranen.* a (*an. 1179.*)

CLerici : [& 7.] ¶ Quicunque illâ incontinentiâ, quæ contra naturam est (propter quam ira Dei venit in filios diffidentiæ, & quinque civitates igne consumpsit) deprehensi fuerint laborare, si Clerici fuerint, dejiciantur à Clero, vel ad agendam pœnitentiam in monasteriis detrudantur : Si Laici, excommunicationi subdantur, & à cœtu fidelium fiant penitùs alieni.

CAP. V.

¶ *Subditus non tenetur parere superiori, aliquid exigenti vel præcipienti contra tenorem sui privilegii.*

Idem. (*an. 1172.*)

SAnè si Episcopi *b* aliquid ab Abbatibus, præter debitam obedientiam contra libertatem ordinis à præd. n. & à nobis indultam exigunt, liberum sit Abbatibus auctoritate Apost. quod petitur denegare.

CAP. VI.

¶ *Vicarius Ecclesiæ usurpans sibi ipsius Ecclesiæ personatum contra præstitum juramentum, ad officii sui executionem admitti non debet.*

Idem *Norvicen. Episcopo.* (*an. 1180.*)

ILlud *c* etiam de Vicariis, qui personis fide & sacramento obligati sunt, duximus statuendum, quòd si personatum sibi falsò assumentes, contra personas se erexerint, & super hoc in jure confessi fuerint vel convicti, de cætero in eodem Episcopatu ad officii sui executionem nullatenùs admittantur.

CAP. VII.

¶ *Excommunicatio lata contra subditum, quia non paret contra privilegium sibi à superiori concessum, non tenet.*

Clemens III. (*an. 1190.*)

CUm *d* ad quorundam : [1 & 7.] ¶ Ideoque discr. v. Apostol. auctoritate concedimus, ut si Ecclesiarum Prælati numerum evectionis & personarum in Lateranen. Concilio constitutum, cùm Ecclesias visitant, excedere fortè præsumpserint, & pro illis procurationem exegerint, liberum sit vobis auctoritate Apostolicâ denegare : & si propter hoc Ecclesias vestras vel Clericos aliquam sententiam promulgaverint, ipsam decernimus non tenere.

[1 *Malitiam coërcendam in Concilio fuerit Lateranen. multâ deliberatione statutum, ut Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi, Archipresbyteri, & Decani certum evectionis numerum, & personarum in Ecclesiarum visitationibus non excedant : quia sicut audivimus, quidam ex præditis personis in Ecclesiis vestris nequaquam observant. super hoc commoditati vestræ attentius duximus salubriter providendum.*]

CAP. VIII.

¶ *Prælatus inferior citra Episcopum, non potest suam Ecclesiam, vel sibi subjectam alteri unire sine Episcopi consensu, etiam Metropolitani auctoritate interveniente.* hoc dicit, & est casus multùm allegabilis.

Cœlestinus III. *Faustino Episcopo.* e (*an. 1196.*)

a *Idem scil. Alex. III. in Conc. Lat. c. 11. & 12. tit. de cohab. Cler. & mul. in 1. comp.* b *C. 1. eod. tit. in 1. comp.* c *C. 1. tit. de jurejur. in 2. comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 39. c. 2.* d *C. 3. eod. tit. in 2. comp. Vid. citatos in c. cùm ex officii. sup. de præscr.* e *Faventin. habet vetus compilatio.*

SIcut unire Episcopatus, atque potestati subjicere alienæ, ad summum Pontificem pertinere dignoscitur : ita Episcopi est Ecclesiarum suæ diœcesis unio, & subjectio earundem. Cùm itaque Prior Graden. monasterium sum, quod est in tua diœcesi, & de tuo debet ordinari consensu, monasterio de Accato *a* (tuo assensu minimè requisito) subjecerit sive unierit : quod fecit te inconsulto, tibi liceat auctoritate nostrâ (sicut justum fuerit) infirmare : Non obstante assensu vel confirmatione, quam Metropolitanus interposuisse proponitur, cùm in diœcesi sui Suffraganei absque ipsius assensu non debeat aliquid contra constitutiones canonicas attentare : nos quoque id decernimus irritandum.

CAP. IX.

¶ *Suspendi debet Clericus, qui de suo crimine publicè gloiatur.*

Innocentius III. *Archipresbytero sancti Andreæ de Pal.* b (*an. 1214.*)

QUàm sit *c* grave crimen in Clericis, cùm malefecerint gloriari, nullus sanæ mentis ignorat. Accepimus sanè, quòd cùm R. Desertien. P. filiam suam cuidam I. nomine tradiderit in uxorem, P. Diaconus non erubuit publicè confiteri *d*, se mulierem prædictam carnaliter cognovisse : unde factum est, quòd vir ad propria cam remitteret, cui fuerat matrimonialiter copulata. Ideoque mandamus, quatenus si tibi constiterit de præmissis, appellat. cessante præfatum Clericum ab officio & beneficio suspendere non postponas, compellens virum, ut uxorem suam recipiat, cique (sicut justum est) officium exhibeat maritale.

CAP. X.

¶ *Clericus auctoritatem vel consilium directè vel indirectè homicidio præstans, irregularis efficitur.*

Idem *Episcopo Hipponen.* c *& Abbati de Toleto, Visitatoribus Lombardiæ.* (*an. 1214.*)

EX literis vestris *f* accepimus, quòd cùm ad Albiganensem Ecclesiam una cum Pisano Archiepiscopo, tunc Episcopo Vercellen. accessissetis, visitationis officium impleturi : Albiganensis Episcopus inter cætera, quæ proposita fuerant contra ipsum, ore proprio est confessus, quòd cùm quidam in villa quadam ad ejus & jurisdictionem spectante infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur omnino, offerens, quòd candentis ferri judicio se purgaret, & ut suspendio puniretur, si deficeret in eodem : dictus Episcopus requisivit à Judice, quid super hoc videretur eidem : & cùm Judex respondisset, ut fieret, sicut fur ipse dixerat, ferrum candens in ipsius præsentia Episcopi est allatum : quod cùm accepisset fur ille, combustus est : unde Judex pavefactus, quid sibi super hoc videretur, consuluit Episcopum memoratum. Qui respondit, quòd si fur sic evaderet, malum esset : quanquam affirmet se verbis talibus usum fuisse : Auditis quantus est clamor populi, omnes dicunt, malum est si sic evaserit impunitus : & sic Episcopus & Judex villam ipsam cum multitudine sunt ingressi, in quorum præsentia prædictus fur est suspensus : propter quod ipsum cum literis vestris ad sedem Apostolicam destinâstis : sed idem nihil super his proposuit coram nobis, nec literas vestras vidimus, licèt idem se nobis illas asserat præsentâsse : quinimò *h* cùm dictus Archiepiscopus ad sedem Apostolicam accessit, qui nobis hujusmodi rei seriem plenariè indicavit, idem Episcopus à nostra discessit præsentiâ, & perquisitus non potuit inveniri. Nos autem quia idem Episcopus non solum in judicio *i* candentis ferri, verùm etiam in furis su-

a *Acrerato. al. Aterate.* b *Palu. al. Pollian.* c *C. 2. eod. tit. in 3. compilat.* d *profiteri.* e *Ypor. & Abbati de Tilect.* f *C. 3. eod. tit. in 3. comp.* g *illius.* h *al. ita : quinimò statim cum, &c.* i *Cur judicium ferri candentis sit illicitum, tradit laudabiliter B. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. arg.*

spendio graviter noscitur deliquisse, cùm his non tantùm auctoritatem præstiterit, verùm etiam præsentiam exhiberit corporalem, ipsum indignum altaris ministerio reputamus. Cùm igitur Pontificale officium sine altaris ministerio non valeat adimpleri : mandamus, quatenus ut Episcopatui cedat, moneatis eundem, alioquin ipsum ab Albiganen. Ecclesia amoventes, faciatis eidem per electionem canonicam de persona idonea provideri.

CAP. XI.

¶ *Collatio beneficii facta indigno occulta cassari debet, & conferens secundo ante cassationem prima collationis, prius debet eâ vice potestate conferendi.*

Idem *Archiepiscopo, & majori monasterii & sancti Juliani Abbatibus Turonen.* (*an. 1214.*)

INter dilectos filios B. & P. *a* Canonicos Pictaven. super Succentoria Pictaven. Ecclesiæ quæstione subortâ, utroque asserente Succentoriam ipsam se per Pictaven. Cantorem (ad quem ejus donatio pertinebat) canonicè assecutum : [& 7.] ¶ Nos igitur attestationibus utriusque partis inspectis, invenimus esse probatum, eundem P. publicum aleatorem esse, ac usurarium manifestum *b*, utpote qui undecim denarios pro duodecim mutuaverat in ludo : unde licèt ad palliandum tantæ præsumptionis excessum proposuerit, quòd hoc fecerat juxta consuetudinem Gallicorum Clericorum, quâ ferè universi Clerici mutuant sic frequenter & ludunt : nos tamen, qui ex officii nostri debito pestes hujusmodi extirpare proponimus, atque ludos voluptuosos (occasione quorum sub quadam curialitatis imagine ad dissolutionis materiam devenitur) penitùs improbamus, excusationem prædictam, quæ per pravam consuetudinem (quæ corruptela dicenda est) palliatur, frivolam reputantes, cùm in illis magis plectibilis sit offensa, per quos ad excusandas excusationes in culpis delinquendi auctoritas usurpatur : quod circa eundem P. de Succentoria factum esse dignoscitur, propter indignitatem & vilitatem ipsius duximus irritandum, cum personis vilibus & indignis portæ dignitatis patere non debeant, juxta legitimas sanctiones. Præterea contra præfatum B. fuit manifestè [per *c* testes] probatum, quod de conscientia Judicum ultima clausula inserta non fuerat in literis eorundem, sicut in ipsorum depositionibus exprimitur evidenter : [& 7.] ¶ Unde pars altera proponebat, quòd cùm prædictus B. scienter usus fuerit literis sic falsatis, debebat tanquam falsarius omnino repelli. Verùm nos attendentes, quòd etsi constaret, quòd dicta clausula literis illis fuisset apposita, præter conscientiam Judicum præ dictorum *d*, quia tamen fides facta nobis non fuit, quòd dictus B. illam clausulam apposuerit, vel procuraverit, ut ab alio poneretur, vel etiam, quòd scienter usus fuerit literis sic falsatis, ab hujusmodi falsitatis objectu eundem duximus absolvendum : maximè cùm postquam sibi hoc objectum fuit, prætermiserit uti eis : [& *infra.*] ¶ Cùm igitur per depositiones duorum testium nobis constiterit *e*, quòd concessio P. facta præcesserit, quanquam propter indignitatem ejusdem meruit reprobari, concessionem postmodum B. factam irritam decernimus & inanem. Quia verò Cantor adeò inconstanter se habuit in hoc facto, ut primâ donatione non reprobatâ, secundam facere attentaverit, & dignum sit, ut in eo quis puniatur, in quo visus est deliquisse : in hoc ejus

a *C. 4. eod. tit. in 3. compil.* b *Vid. c. quoniam in omnibus. sup. de usur. & Bernard. c. 82.* c *Hæ duæ voces, per testes, desunt in antiquis exemplaribus : absunt etiam à veteri comp. & omnibus Vaticanis.* d *vox, prædictorum, deest in antiquioribus Codicib.* e *Vid. l. numerius. C. de test.*

duximus varietatis inconstantiam puniendam, ut concedendi Succentoriam ipsam hâc vice nullam habeat facultatem : præsentium vobis auctoritate mandantes, concedimus, quatenus eandem, auctoritate nostrâ suffulti, personæ idoneæ assignetis.

CAP. XII.

¶ *Cognoscere de causâ matrimoniali, item pœnitentias publicas & indulgentias concedere spectat ad dignitatem Episcopalem : Unde inferior Prælatus de his se intromittere non debet, nisi ei competat de jure speciali.*

Idem *in Concilio generali.* a (*an. 1216.*)

ACcedentibus ad nos de diversis mundi partibus Episcoporum querelis, intelleximus graves & grandes quorundam Abbatum excessus, qui suis finibus non contenti, manus ad ea, quæ sunt Episcopalis dignitatis, extendunt, de causis matrimonialibus cognoscendo, injungendo publicas pœnitentias, concedendo etiam indulgentiarum literas, & similia præsumendo : unde contingit interdum, quòd vilescit Episcopalis auctoritas apud multos. Volentes igitur in his & Episcoporum dignitati, & Abbatum providere saluti, præsenti decreto firmiter prohibemus, ne quis Abbatum ad talia se præsumat extendere, si proprium voluerit periculum evitare, nisi forsan quisquam eorum speciali concessione, vel aliâ legitimâ causâ super hujusmodi valeat se tueri.

CAP. XIII.

¶ *Ad revelandum peccatorem, sive peccatum in pœnitentiâ confessum, Sacerdos compelli non potest.*

Honorius III. *P. tit. sanctæ Prudentianæ* b *Presbytero Cardinali.* (*an. 1229.*)

DIlectus filius Joannes Presbyter exposuit *c* conquerendo, quòd Rectores Fraternitatis urbis ipsum ad revelandum fures, & quod super quodam furto sibi tanquam Sacerdoti fuerat revelatum, vel ad satisfaciendum exinde damnum passo, arctare nitentes, in eum (nisi alterum præmissorum efficeret) tulerunt sententiam interdicti. Quia igitur perniciosum esset, prædictum Presbyterum sibi taliter credita revelare, ac cogi ad id, quod non rapuit, exolvendum : Discr. t. mandamus, quatenus præfatos Rectores coram te conveniens, injungas eisdem, ut à memorati Presbyteri gravamine penitùs conquiescant.

CAP. XIV.

¶ *Privati homines regulariter nequeunt constituere collegium, & habere signa collegii, nisi eis aliter concedatur.*

Idem *Proposito R. & I. Archidiacono Suessionen.* (*an. 1225.*)

DIlecta in Christo filia Abbatissa Jotrenen. nobis insinuare curavit, quòd cùm Presbyteri & Clerici Jotrenen. Ecclesiæ Meldensis diœcesis, non consueverint proprium habere sigillum, nec sint unum corpus, ita quòd Capitulum appellaretur *d*, nihilominus contra voluntatem ipsius (quæ ipsorum caput est & patrona) sigillum habere contendunt : [1 & *infra.*] ¶ Dis. v. mandamus, quatenus si vobis constiterit ita esse, dictis Presbyteris & Clericis auctoritate nostrâ inhibeatis expressè, ne præsumant vel de novo fabricare sigillum, vel uti eo, si fortè noviter fuerit fabricatum.

[1 *In ipsius præjudicium & gravamen, quare id eis à nobis petiit inhiberi. Quia verò nobis non constitit de præmissis.*]

CAP. XV.

¶ *Qui contra juramentum negat Prælatum dominum suum, vel coram Judice seculari de ipso conqueritur, vel ipsum invadit, deponi debet.*

a *Idem scil. Innocent. III. in Concil. gener. cap. 60. & cap. 1. eod. tit. in 4. compil.* b *Pro Prudentianæ, repositum est Prudentianæ, ut sup. c. 35. de electione.* c *Vid. cap. omnis. infr. de fœn. & remiss.* d *appellentur.*

Idem a *S. Auberti Archidiac. Abbati de Annona, & Præpósito Cameracen. (an. 1226.)*

GRavem & dolore non vacuam : [1 & 3.] ¶ Discr. v. mandamus, quatenus si vobis constiterit Archidiaconum semel & secundò, contra fidem homagii præstiti, ac debitam reverentiam, Episcopum suum esse dominum negâsse *b*, vel in foro seculari deposuisse contra eum super rebus spiritualibus quæstionem, aut tam invasori Episcopi & sociorum ejus, quàm fratri ejus, vel *c* complicibus suis causam vel consilium præbuisse : ipsum tanquam membrum putridum ab Ambianen. Ecclesia perpetuò abscindatis, beneficia sua facientes personis idoneis per illos, ad quos donatio pertinet, assignari.

[1 *Ac toti Clero contumeliarum aculeu circumfertam recepimus quæstionem : quòd cum ven. f. n. Ambianen. Episcopus quoddam beneficium vacans, quod altare dicitur, cuidam idoneo, prout ad se spectare credebat, absente Archidiacono Ambian. contulisset : Idem Archidiaconus stipatus catervâ fratrũ sui, & quorundam aliorum, accedens ad Episcopum memoratum, & proponens quòd ei injuriatus fuerat super hoc, instituit apud eum, ut sine causæ cognitione à beneficio ipso prorsus amoveretur ab eo institutus.*]

CAP. XVI.

¶ Ponit XV. gravamina illata Religiosis, à quibus præcipit Prælatos abstinere.

Gregorius IX. *universis Ecclesiarum Prælatis.* (an. 1235.)

INimis iniqua : [& 3.] ¶ Cùm religiosi viri abnegantes salubriter semetipsos, elegerint in paupertate Christo pauperi ad placitum famulari, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes : non desunt pleriq; tam Ecclesiarum Prælati, quàm alii, qui cæcâ cupiditate seducti, propriæ aviditati subtrahi reputantes, quicquid prædictis fidelium pietas elargitur, quietem ipsorum multipliciter inquietant *d*. Volunt namque contra regulam à sede Apostolica approbatam, & sui ordinis institutа, ipsis invitis eorum confessiones audire, ac eis injungere pœnitentias, & Eucharistiam exhibere : nec volunt, ut corpus Christi in eorum Oratoriis reservetur : & fratres ipsorum defunctos apud Ecclesias suas compellunt sepeliri, & eorum exequias celebrari : & si quis decedentium fratrum alibi, quàm in suis Ecclesiis eligat *e* sepulturam, funus primò ad Ecclesias suas deferri cogunt, ut oblatio suis usibus cedat. Nec sustinentes eos habere campanam, vel cœmeterium benedictum, certis tantùm temporibus permittunt ipsos celebrate divina. Volunt quoque in domibus eorum *f* certum numerum fratrum, Sacerdotum, Clericorum, & Laicorum, necnon cereorum, lampadarum, & ornamentorum, pro voluntate sua taxare, ac residuum cereorum, quando noviter apponuntur, exigunt ab eisdem. Nec permittunt, quòd *g* novi Sacerdotes eorum alibi, quàm in Ecclesiis suis celebrent primas Missas, eos nihilominus compellentes, ut in quotidianis Missis, quas in suis locis & altaribus celebrant, oblationes ad opus eorum recipiant & reservent : quicquid etiam eis, dum celebrant Missarum solennia, intra domorum suarum ambitum piâ fidelium devotione donatur, ab ipsis extorquere oblationis nomine contendentes, quod eisdem tam in ornamentis altaris, quàm in libris Ecclesiasticis absolutè confertur, vendicant perperam juri suo. Quocirca mandamus, quatenus universi & singuli à prænotatis gravaminibus desistatis, subditos vestros ab hujusmodi arctiùs compescendo.

CAP. XVII.

¶ Ponit XII. gravamina Prædicatorum & Minorum, à quibus præcipit Prælatos abstinere.

Idem *universis Ecclesiarum Prælatis.* (an. 1236.)

INimis *a* prava : [& 3.] ¶ Cùm quidam viri religiosi, ut putà fratres Prædicatores & Minores (quorum ordinem & regulam sedes Apostol. nostrum approbâsse) in arctissima *b* paupertate Christo pauperi famulentur, plerique Prælati & alii eos ad Synodos suas cogunt accedere, ac suis constitutionibus subjacere : nec his contenti, Capitula & scrutinia in locis fratrum pro his corrigendis facturos se comminantur, fidelitatem juramento firmatam ab eorum ministris & custodibus exigentes : eis quoque, ut tam extra civitates, quàm intra cum eis processionaliter veniant, ex levi causa mandantes, excommunicationis sententiam fulminant in benefactores ipsorum : & idipsum fratribus comminantes, eos de locis, in quibus Domino famulantur, satagunt amovere, nisi eis obediant in omnibus supradictis. Ad hoc *c* ne fratres ad honorabiliores *d* civitates & villas, ubi religiosè ac honestè valeant commorari, à populis devote vocati accedere audeant inhibentes, tam in accedentes fratres, quàm in receptatores *e* eorum, præsumunt excommunicationis sententiam promulgare. Ab eis etiam de hortorum fructibus decimas, nec non de habitaculis fratrum (sicut de fudzorum dominibus) contendunt reditus extorquere : asserendo, quòd nisi fratres moratentur ibidem, ab aliis habitoribus proventus aliqui solverentur : & ut ipsos suæ subdant totaliter ditioni, eisdem ministros & custodes volunt præficere pro suæ arbitrio voluntatis. Quocirca mandamus, quatenus universi & singuli à prænotatis gravaminibus desistatis, subditos vestros ab hujusmodi arctiùs compescendo.

CAP. XVIII.

¶ Non servans interdictum, suspensus est ab officio & beneficio, & omni jurisdictione. h. d. secundùm verum intellectum.

Idem *Archiepiscopo Bracharen. f (an. 1236.)*

TAnta est clavis Petri : [*& infra.*] ¶ Ad confusionem P. Episcopi quondam Colubrien. non potest in memoriam non venire, quantùm in nos & Ecclesiam Romanam deliquerit, delpexerit Petri claves, & Ecclesiasticam læserit potestatem : cùm non solùm interdicti sententiam (quam servaverat ab initio) temere violavit, verùm etiam induxit alios, imò compulit, non servare : & quos inducere monitis, & flectere minis ac terroribus ad violandam interdicti sententiam nullâ potuit ratione, post atroces injurias, amissionem bonorum, spoliationem parentum, dignitatibus, præbendis, & beneficiis spolians, coëgit miserabiliter exulare, ea suis in hac parte fautoribus non absque præsumptione temeraria conferendo, quæ omnia idem Episcopus in nostra & *g* fratrum nostrorum præsentia publicè recognovit. Licèt autem memoratus Episcopus in manibus nostris spontaneâ cesserit voluntate, nolentes tamen, ut hi, qui hujusmodi sententiam interdicti non sunt vetiti temeritate propriâ violare, ac recipere dignitates, Præbendas, ac beneficia aliorum, qui absque culpa & sine causa rationabili eis fuerant spoliati, severitatem effugiant canonicæ ultionis, ne facti perversitas transeat præsumptoribus in exemplum : auctoritate Dei omnipotentis, omnem institutionem, destitutionem, collationem Præbendarum, beneficiorum ac dignitatum præsumptas per eundem Episcopum, & excommunicationis seu interdicti sententias, in quoscunque hâc occasione prolatas ab eo post interdicti violationem ejusdem, decernimus irritas & inanes. Quia verò ubi magis excreditur, ibi est

a *alit. Idem Abb S. Alberti Archidiacon. de Annona, &c.* b *denegâsse.* c *al. cum complicibus, &c.* d *inquietent.* e *eligit.* f *eorundem.* g *ut.*

a *De cogendo Synodo & qui sint vocandi, vid. concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 2.* b *altissima.* c *Ad hæc.* d *honorabiliter.* e *receptores.* f *Bracarensi & Colubriensis sin Colubriensis, Episcopatus sunt vetustissimi in Portugallia.* g *al. ita : & in fratrum, &c.*

est severius vindicandum : mandamus, quatenus omnibus, quos prædictus Episcopus in supradicta beneficia, Præbendas & dignitates intrusit, non solum a beneficiis ipsis, Præbendis & dignitatibus, verùm etiam ab aliis beneficiis (si qua obtinent) & Ecclesiis protsus amotis, tam præsumptores eosdem, quàm omnes alios, qui præfatum interdictum damnabiliter violârunt *a*, suspendas [auctoritate *b* Apost.] ab officio & beneficio. Illos quoque quos in personas & res prædictorum Canonicorum, Prælatorum & Clericorum manus temerarias constiterit extendisse, ad nostrum venire compellas præsentiam, pro meritis sententiam *c* recepturos, invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii secularis.

DE NOVI OPERIS NUNCIATIONE.

TITULUS XXXII.

CAP. I.

¶ Etiam Ecclesia ædificata post nunciationem novi operis, destruenda est expensis construentis. h. d. cum sequenti.

Lucius III. *Paduano Episcopo. (an. 1181.)*

INtelleximus *d* ex literis tuis, quòd cùm causa, quæ vertitur inter Priorem sancti Cypriani, & Clericos de Rodigio super Capella, quæ in præjudicium baptismalis Ecclesiæ de Costa, ac eisdem Clericis est constructa, F. t. delegata fuisset : [1 & 3.] ¶ Quia verò *e* sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum, Principum constitutionibus adjuvantur : F. t. mandamus, quatenus diligenter considerans, quòd post denunciationem novi operis, sive jure, sive injuriâ aliquid construatur, legalibus debet constitutionibus demoliri : & quia nulla Ecclesia in præjudicium est alterius construenda *f*, negotium ipsum secundùm legum & canonum statuta non differas terminare.

[1 *Fine canonico terminanda, partibus autem ad tuam præsentiam convocatis per testes sufficienter tibi innotuit, quòd præfata Ecclesia de Radico eandem Capellam post app. ad nos factam, & denunciationem novi operis ædificare cœperat, & ob hoc præfatus Prior in judicio postulabat, quicquid in supradicta Capella post appell. ad nos factam, & denunciationem novi operis factum fuerat, penitus demoliri. Super quod dif. t. dubium videbatur, utrum ad hæc procedi posset canonico judicio, cùm nihil de nunciatione novi operis sit in canonibus definitum, duxisti sed. Apostolicam consulendam.*]

CAP. II.

¶ Summatur ut supr. cap. proximo.

Innocent. III. *Cantuarien. Archiepisc. (an. 1210.)*

CUm *g* ex injuncto : [1 & 3.] ¶ F. t. mandamus, quatenus quicquid ædificatum est in Ecclesia de Lamech, post novi operis nunciationem, expensis tuis facias penitùs demoliri, eo non obstante, si etiam absens extiteris, cùm cautum sit legitimâ sanctione, ut si is, cui opus novum fuerat *h* nunciatum, ante remissionem ædificaverit, deinde agere cœperit jus sibi esse ita ædificatum habere, sibi debeat actio denegari, reducens prorsus in irritum, quicquid de instituendis ibi Canonicis & aliis, ad ipsam Ecclesiam pertinentibus, a te vel prædecessore tuo cognoscitur ordinatum, eorum reditibus ad statum pristinum revocatis, quos ab obligatione præstiti juramenti, pro eo quòd ibidem instituti fuerunt, auctoritate nostrâ per te denunciari præcipimus absolutos : cùm enim amodo non teneat principale, quicquid ex eo, vel ob id secutum est, sub præmissa distinctione decernimus irritandum : [2 & 3.] ¶ Super eo quoque non sufficimus admirari, quòd cum viri religiosi Monachi Cantuarien. qui omnia dimiserunt pro Christo, tot laboribus & periculis personas & res non dubitaverunt *a* frequenter exponere (quod non fecissent, nisi cognoscerent præmissa respicere in grave Cantuarien. Ecclesiæ detrimentum) tu saltem pro vitando tam gravi scandalo proximorum, ab hujusmodi etiam tibi prohibitis non cessâsti : cùm sacræ Scripturæ testimonio debueras *b* didicisse, quòd licèt opera illa, quæ sine mortali peccato omitti non possunt, non sunt *c* pro vitando scandalo *d* dimittenda, nec ea debeant pro scandalo vitando committi, quæ sine mortali peccato committi non possunt : ab his tamen, quæ sine mortali peccato committi possunt pariter & dimitti, sit pro scandalo tollendo cessandum, & eis etiam pro vitando scandalo insistendum : unde Apostolus : [*Si scandalizatur e frater, non comedam carnes in æternum.*] Et Dominus *f* in Evangelio contra eos, qui scandali præstant materiam : [*Væ*, inquit, *homini illi, per quem scandalum venit, &c.*] Et licèt majorum scandalum sit vitandum, vitandum est etiam scandalum pusillorum, juxta testimonium veritatis : [*Qui g scandalizaverit* (inquit) *unum de pusillis istis, qui in me credunt, &c.*] Finis ergo his taliter à te imponatur, quòd præteritæ contradictionis rebellio per virtutem sequentis obedientiæ valeat expiari.

[1 *Destructâ ibi justione mandavimus, ut in negotio capellæ de Lamech, juxta formam in litegio Ap. comprehensam ab oppressione Monachorum Cantuarien. omnino cessares. Cum autem quæ præmissimus, & similia in nostra fratrumq; nostrorum præsentia prudenter essent à nuncio allegata : nos qui tempus accipimus justitiam judicandi, volentes illius vestigiis inhærere, apud quem non est acceptio personarum, cum locum licèt indigni teneamus in terris, & ita viâ regiâ prudenter debeamus incedere, ut non declinemus ad dextram, vel ad sinistram, prædecessores quoque nostros Urban. & Clem. & etiam Cœlestinum credentes amplius imitandos in illis, maximè quæ deliberatione præviâ statuerunt, de communi f. n. c.*]

[2 *Sicut sanctum est in traditione canonica & civili.*]

CAP. III.

¶ In optione est nunciantis novum opus, an intra tres menses de præjudicio suo debeat ostendere, & interim cessetur ab opere : an vero receptâ cautione de opere demoliendo, statim ædificari permittat. h. d. cum seq.

Honorius III. *h (an. 1220.)*

SIgnificantibus *i* Canonicis sanctæ Oportunæ Parisien. innotuit nobis, quòd cùm super eo, quòd N. civis Parisien. in quadam platea Ecclesiæ suæ, eis prohibentibus in suum ædificabat præjudicium & gravamen, deposuerunt coram Officiali Parisien. Archidiaconi quæstionem, eis offerentibus in continenti probare præjudicium, & plateam ad suam Ecclesiam pertinere, ac petentibus, ut non obstante, quòd dictus N. cautionem de demoliendo opere offerebat, ædificium prohiberi. Et quia idem Officialis interloquendo decrevit probationes eorum admittendas esse, ac ab opere interim quiescendum, idem N. ad Senonen. Ecclesiam *k* provocavit. Sed cùm Senonen. Officialis eâdem interlocutoriâ revocatâ decreverit, ad opus sub cautione de demoliendo ipso / non admissis eorum probationibus procedendum, prædicti Canonici nostram audientiam appellârunt : [1 & *infra.*] ¶ Ideoque mandamus, quatenus si est ita, revocato in

a *Violârant.* b *Has duo verba, auctoritate Apostolicâ, desunt in aliquot manuscr. & in impressis paulo vetustioribus.* c *Vox, sententiam, deest in antiquioribus.* d *Cap 3 tit. de Eccles. ædific. in 2. compil.* e *al. quia vere sacra leges, &c.* f *constituendo.* g *Cap. 1. de novi oper. nunc. in 3. compil. consule H. st. in c. præced.* h *fuerit.*

a *Dubitaverint.* b *debeas.* c *sint.* d *Vid. B. Thom. 2. 2. quæst. 43. per totam quæstionem.* e *1. Cor. 8.* f *Matth. 18.* g *Ibid.* h *Decano & Præposito majoris Ecclesiæ Ambianen. cont.* i *Vid. Dott. in l. 1. D. de novi op. nunc.* k *al. curiam, idq; in recentioribus : nam vetustiores Cod. Ecclesiam habent.* l *opere.*

Universidad de Deusto Biblioteca

ttritum, quicquid post appellationem hujusmodi inveneritis attentatum, &c.

[1 *Unde petebant, ut ipsorum probationes recips, & prohiberi ædificium mandaremus.*]

CAP. IV.

¶ *Summatum est supr. cap. proximo.*

Gregorius IX. *(an. 1230.)*

IS cui opus novum te nunciâsse *a* proponis, non obstante cautione, quæ offertur ab ipso de opere destruendo, si non jure ædificatum existat, tenetur te per trium mensium spatium expectare, juris tui præjudicium probare volentem.

DE PRIVILEGIIS, ET EXCESSIBUS PRIVILEGIATORUM.

TITULUS XXXIII.

CAP. I.

¶ *Episcopalis dignitas non debet tribui, nisi locis insignibus, & populosis.*

Leo Papa. *(an. 459. Rom.)*

EPiscopalia gubernacula non nisi majoribus populis, & frequentioribus civitatibus præsidere oportet, ne honor, cui debent excellentiora committi, sui numerositate vilescat.

CAP. II.

¶ *Non obstante privilegia fori, potest Laicus Ecclesiæ malefactor per Ecclesiam puniri.*

Gregorius P. *Subdiacono. (an. 600.)*

SIcut *c* in judiciis Laicorum privilegia turbare nolumus, ita eis præjudicantibus nobis moderatâ voluntate resistere. Violentos itaque Laicos coërcere, non contra legem est agere, sed legi facere *c* subsidium.

CAP. III.

¶ *Religiosi etiam exempti Ecclesias & decimas non debent à Laicis recipere, sine consensu diœcesanorum.* hoc dicit, usque ad §. Excommunicatos.

Alexander III. *in Concilio Lateran.* d *(an. 1179.)*

CUm & plantare sacram religionem, & plantatam fovere modis omnibus debeamus, nusquam *e* hoc melius exequimur, quam si nutrire ea, quæ recta sunt, & corrigere quæ profectum virtutis *f* impediunt, commissâ nobis auctoritate curemus. Fratrum autem & Coëpiscoporum nostrorum conquestione comperimus, quòd fratres Templi & Hospitalis, & alii Religiosi, indulta sibi ab Apostol. sede privilegia excedentes, contra Episcopalem auctoritatem multa præsumunt, quæ & scandalum faciunt, & graye pariunt periculum animarum: [1 *& infrà.*] ¶ Ecclesias igitur & decimas de manu Laicorum sine consensu Episcoporum tam illos, quam etiam quoscunque alios Religiosos recipere prohibemus, dimissis quascunque contra tenorem istum aliquo tempore receperunt.

[1 *Proposuerunt enim, quòd Ecclesias recipiunt de manu Laicorum, excommunicatos & interdictos ad Ecclesiastica recipiunt sacramenta, & ad sepulturam admittunt in cunctis Ecclesiis suis præter eorum conscientiam, & instituunt, & amovent Sacerdotes, & fratribus eorum ad eleemosynas quærendas euntibus, est indultum eis, ut in adventu eorum jucundo semel in anno aperiantur Ecclesiæ, atque in eis divina celebrantur officia, plures ex eis de una sive de diversis domibus ad interdictum locum sæpiùs accedentes, indulgentiâ privilegiorum nostrorum in celebrando officio, & sepeliendo mortuo abutuntur, & mortuos apud interdictas Ecclesias sepelire præsumunt. Occasione quoque confraternitatum, quas in pluribus locis faciunt, robur & auct. Episcopalem enervant, dum contra eorum sententiam sub aliquorum privilegiorum obtentu munere cunctos intendunt, qui ad eorum fraternitatem voluerint se conferre. In his autem, quia non tam de majorum conscientia, quàm de minorum discretione exceditur, & removenda ea in quibus excedunt, & quæ dubitationem faciunt, decrevimus declaranda.*]

¶ *Excommunicati & interdicti omninò non debent admitti ad divina, etiam per Religiosos exemptos.* h. d. usque ad §. In Ecclesiis. Abbas Siculus.

§. 1. Excommunicatos *a* quoque & nominatim interdictos tam ab illis, quàm ab aliis omnibus juxta Episcoporum sententiam statuimus evitandos.

¶ *Religiosi etiam exempti in Ecclesiis non pertinentibus ad eos, pleno jure non instituunt, nec destituunt inconsulto Episcopo, sed rationem exigunt in temporalibus ab instituto,* hoc dicit, usque ad §. Quod si.

§. 2. In Ecclesiis verò suis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, instituendos Presbyteros Episcopis representent: ut eis de plebis cura respondeant. Ipsis verò pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem. Institutos etiam inconsultis Episcopis non audeant removere.

¶ *Hospitalarii & Templarii semel in anno celebrant in Ecclesia posita in loco interdicto, ibi tamen non sepeliuntur corpora mortuorum.* h. d. usque ad §. De confratribus. Abbas.

§. 3. Quòd si Templarii vel Hospitalarii ad Ecclesiam venerint interdictam, non nisi semel in anno ad Ecclesiasticum officium admittantur, nec tunc ibi sepeliantur corpora defunctorum.

¶ *Confratres exemptorum, seu ipsorum oblati, qui in totum non se transtulerunt, judicari possunt ab ordinariis locorum.* h. d. usque ad fin. Abbas Siculus.

§. 4. De *b* confratribus hoc constituimus, ut si non se prædictis fratribus omnino reddiderint, sed in proprietatibus suis omnimodò duxerint remanendum, propter hoc ab Episcoporum suorum sententia nullatenùs exmantur, sed potestatem suam in eos, sicut in alios parochianos suos exerceant, cùm pro suis fuerint excessibus corrigendi. Quod autem de prædictis fratribus dictum est, ab aliis, quoque Religiosis, qui præsumptione suâ Episcoporum percipiunt jura, & contra canonicas eorum sententias, & tenorem privilegiorum nostrorum venire præsumunt, præcipimus observari. Si enim contra institutum hoc venerint, & Ecclesiæ, in quibus ista præsumpserint, subjaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur.

CAP. IV.

¶ *Suis privilegiis privandus est, qui alienis derogat.*

Idem *Archiepiscopis* [& *c Episcopis*] *ad quos litera ista pervenerint. (an. 1179.)*

DIlecti filii *d* fratres Hospitalis Hierosolymitani transmissâ nobis conquestione monstrârunt, quòd vos eis de malefactoribus suis justitiam facere non vultis, privilegia ipsorum recipere contemnentes: [2 & ¶] Pro certo sciatis, quod nos concessa vobis privilegia decurtabimus, cùm Eccl. Rom. scriptis authenticis obviare minimè timeatis.

[1 *Nec ipsos eleemosynas quærere in vestris parochiis, aut confratres eorum sepelire aliquatenùs permittatis. Quoniam igitur iidem fratres multis sunt libertatibus & privilegiis à Romano Pontificibus præmuniti, quæ ut nostris temporibus infringantur nolumus sustinere: F. v. p. a. s. m. q. jam dictis fratribus in his quæ sibi à Rom. Eccl. noscuntur indulta fuisse, nullam prorsus molestiam faciatis, nec eis tibi contradicere, vel denegare aliquatenùs attentetis. Si enim de vobis in veritate de cætero talia poterimus comperire.*]

a *Vide* Calixtum Pap. I. epist. 2. ad Episcopos Gallic. Rotomag. Burch. lib. 17. decr. c. 38. & Ivo p. 14. c. 102. b *Prater Paucos. & alios vid. hùc Martinum Socin. & alios in c. 2. sup. de foro comp. & gloss' & Geminianum in c. quisquis. 7. q. 4.* c *Ha duæ voces, & Episcopis, desunt in aliquot & vetustis & recentioribus.* d *C. 4. eod. tit. in 1. compilat.*

CAP. V.

¶ *Etiam privilegiati non possunt admittere excommunicatos ad sepulturam; & si admiserint, debent inde eos ejicere: & si non fecerint, Episcopus supplebit.*

Idem *Cantuarien. Archiepiscop. (an. 1179.)*

AD hæc *a*: [& 1.] ¶ Mandamus, quatenus Hospitalariis præcipias, ut si quos in excommunicatione defunctos in cœmeteriis Ecclesiarum sepelierint, eos extra cœmeteria ejiciant: Quod si facere noluerint, tu hoc de his, quos in excommunicatione defunctos esse constitetit, exequaris.

[1 *In beatorum Apostolorum Principis cathedrâ Domino disponente quamquam immeriti sumus constituti, ut plantare debeamus, quæ ad divinum spectant decorem, & evellere & eradicare convenit, quæ obvia sunt rationi & profectum impediunt salutis. Intelleximus sanè, quod Hospitalarii nominatim excommunicatos contra prohibitionem Episcoporum Ecclesiasticæ præsumunt tradere sepulturæ, non cogitantes, quoniam grave sit eis in morte communicare, quos, dum viverent, Ecclesia à suo sinu pro suis excessibus segregavit. Unde quoniam hujusmodi præsumptionem & temeritatem minuere, nec debemus aliquatenus tolerare: F. v. p. a. s.*]

CAP. VI.

¶ *Contra privilegium Ecclesiæ præscribitur spatio XXX. annorum, hodie verò XL. ut infrà. eod. accedentibus.*

Idem *Abbati & Monachis S. Andreæ Cistercien. Ordinis. (an. 1179.)*

SI de *b* terra, quam habetis in parochia Canonicorum de Plautio, per XXX. annos eis decimas persolvistis, eas sibi de cætero integrè persolvatis. Licèt enim privilegiorum Rom. Eccles. beneficio fratribus Cistercienss. Ordinis *c* indultum fuerit, quòd de laboribus suis nullas decimas persolvere debeant: de privilegio tamen indulto, tanto tempore vobis detrahere voluistis, cùm liberum sit unicuique suo juri renunciare, eoque modo non potestis vos in hac parte tueri.

CAP. VII.

¶ *De privilegiis non est judicandum, nisi eorum tenore inspecto, & secundum continentiam eorum ab omnibus subditis sunt servanda.*

Idem *Ambian.* d *Episcopo. (an. 1179.)*

PORrò *e* quamvis Templarii & Hospitalarii multâ sint libertatis prærogativâ donati *f*, non dubitamus quin aliam libertatem habeant in locis, in quibus antequam pervenissent ad eos, fuerant habitatores: quod totum ex inspectione privilegiorum plenius advertere potestes, & secundùm quod inveneris, ita observes. Sic enim eos volumus privilegiorum suorum servare *g* tenorem, quòd eorum metas transgredi minimè videantur.

CAP. VIII.

¶ *Per solutionem censûs, qua fit Rom. Eccl. non probatur exemptio à jurisdictione Episcoporum.*

Idem *I. Apost. sedis Legato. (an. 1179.)*

REcepimus *b* literas, quas de Ecclesiis censualibus direxisti. Cæterùm diligentiam quam volumus non latere, quòd sicut non omnes, qui specialiter beati Petri juris existunt, annuatim Apostolicæ sedi censum exolvunt, ita non omnes censuales ab Episcoporum subjectione habentur immunes. Inspicienda sunt ergo Ecclesiarum privilegia, & ipsorum tenor est diligentiùs attendendus, ut si fuerit deprehensum, quòd Ecclesia, quæ censum solvit, specialiter B. Petri juris existat, & ad judicium *i* perceptæ libertatis census annuus condere. Si vero ad indicium perceptæ protectionis census persolvitur, non ex hoc juri diœcesi. Episcopi aliquid videtur esse subtractum.

CAP. IX.

¶ *Privilegium uni concessum non potest ad alium extendi, propter identitatem rationis.* h. d. & solet quotidiè allegari.

Idem.

SAnè: [& 1.] ¶ Temerarium est, & indignum, aliquem sibi suâ auctoritate præsumere, quod Romana Ecclesia alicui, certâ ratione inspectâ, singularibus voluit beneficiis indulgere.

CAP. X.

¶ *In Oratoriis privatis campana publicè teneri non possunt etiam per Religiosos.* h. d. & tene menti hunc textum, quia quotidiè allegatur, & est in usu.

Cœlestinus III. *Abulen. Episcopo. (an. 1195.)*

PAtentibus *a* literis certificari desideras, utrùm Templariis, Hospitalariis, & aliis Oratoria in domibus suis habentibus, liceat campanas in eis ponere, publicèque pulsare. Respondemus autem consult. t. quòd non licet eis hoc agere: quin *b* potiùs per te per censuram Eccl. appell. rem. coërcendi sint, ut ita sint suo jure contenti, quòd justitiam non impediant aliorum.

CAP. XI.

¶ *In tota provincia exhortationis officio privantur Hospitalarii, qui mittunt pro eleemosynis cruce falsò signatos, & si missi sunt Laici, excommunicantur: si sunt Clerici, ab officio & beneficio suspenduntur: & eâdem suspensione puniuntur, qui ante reconciliationem in polluta Ecclesia celebrant: & suspensi per Episcopos exemptos absolvi non possunt: & fratres privilegiatorum, qui ad eos se omninò transferunt, privilegiati non sunt.*

Innocentius III. *Archiepiscopo Lugdunen. (an. 1212.)*

TUarum *c* nos tenor edocuit literarum, quòd fratres hospitalis sancti Joannis, Laicos & illiteratos mittunt pro eleemosynis colligendis: [1 *& infrà.*] ¶ Cùm *enim* in quadam Ecclesia baptismali, eis à prædecessore tuo collata, quidem eorum percutiens Vicarium Sacerdotem, ipsam Ecclesiam sanguinis effusione fœdâsset, usque ad reconciliationem divina ibidem interdixisti officia celebrari: sed nihilominùs *d* ipsi in ea divina officia celebrârunt. Alios verò Presbyteros ab officio suspensos per Episcopos suos iidem, cùm sint Laici, ad divina *e* officia restituunt exequenda. Quosdam præterea, qui cum uxoribus suis in domibus propriis commorantur, eo quòd eis de suis aliquid contulerunt annuatim, ita emancipare contendunt, ut aliquibus secundùm legem terræ de sibi objectis respondere minimè teneantur. Verùm quia privilegium meretur amittere, qui permissâ sibi abutitur potestate *f*: Fraternitatem tuæ mandamus, quatenus si quos Clericos aut Laicos à dictis fratribus pro colligendis eleemosynis cruce falsò signatos inveneris, his à quibus ipsos missos esse constiterit, per totam provinciam tuam *g* exhortationis officium interdicas: missos, si Laici fuerint, excommunicationis mucrone percellas: si Clerici, ab officio beneficioque suspendas, nullo prorsus privilegii beneficio, vel appellationis remedio prævalente. Eos verò, quos in prædicta Ecclesia lege tibi diœcesanâ subjectâ, post interdictum tuum divina celebrare *h* cognoveris, eâdem pœnâ suspensionis involvens, in eâ (donec reconciliata fuerit) officia non permittas celebrari divina: Presbyteros etiam suspensos ab Episcopis suis, & per prædictos *i* fratres ad officia sua temerè restitutos, in

a *Cap. 2. eod. tit. in 2. comp.* b *alst. quinimò potiùs per te, &c.* c *C. 1 eod. tit. in 3. comp.* d *al. ipsi sibi in ea, &c.* e *Dilecte*, divina, *deest in antiquioribus exemplaribus.* f *Vid. l. Judæus. C. de Judæ. l. qui sine. ff. de negot. gest. & l. liberam ff. de peculi.* g *Suam, legitur in vulgatis libris, ex antiq. tuam, repositum est.* h *celebrâsse.* i *al. ita: & prædictos fratres, & c. cæterum ex veteribus exemplaribus lectio impressa reposita est, & rescripti series offendit ita legi oportere.*

a *Cap. 6. eod. tit. in 1. compil.* b *Cap. 9. eod. tit. in 1. comp.* c *Dilecte*, ordinis, *deest in antiquis Cod.* d *Albien. al. Albianpie. 1. eod. tit. in 1. comp.* e *C. 10 eod. tit. in 1. comp.* f *dotati.* g *conservare.* h *Ha duæ voces, & ideo post.* i *al. indicium, in aliquot antig. ut paulo post.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

eandem sententiam suspensionis reducas. Illos verò, quos ad respondendum aliis secundùm legem terræ pro præmissa causa asserunt non teneri, nolumus excusari, quin eos ad respondendum (sublato appellationis impedimento) compellas.

[1 *Quas populus ex devotione pro sustentatione pauperum præfato loco mittere consuevit. Quidam verò qui non sufficiunt per se loca omnia circumire, sibi Clericos Sacerdotes, Laicos etiam rudes nec religiosos in nequitiis excitates assumunt, eorum pectoribus crucis characterem imponentes, sic q. gulæ & ebrietati deserviant, se valdè inhonestos in aliis ostendentes, Clerum & populum graviter scandalizant, cùm ipsi sint Laici, Priorum tamen sunguntur officiis, & tam Clericu quam Sacerdotibus præponantur: & non solùm Episcopis inobedientes existunt, verum etiam quasdam immunitates, tanquam ab Apostolica sede sibi indultas præsumunt sibi temerè vendicare.*]

CAP. XII.

¶ Contenta in instrumento perdito probari possunt per testes, qui illud perlegerunt, si deponunt de tenore, & quòd erat sine vitio. h. d. Et non est alibi casus ita clarus.

Idem *Abbati & Conventui S. Petri Eugubin.*
(an. 1212. Romæ in Marcam.)

I. CUm olim *a* essemus apud Perusium constituti, & tu, fili Abbas, privilegium Lucii Papæ nobis præsentans postulaveris innovari, propter contradictionem Eugubini Episcopi asserentis hoc in suum præjudicium redundare, non fuit effectui mancipatum: [*& ſ.*] ¶ Te igitur & præfati Episcopi procuratoribus, in nostra præsentia constitutis, B. *b* basilicæ XII. Apostolorum Presbytero Cardinali dedimus in mandatis, ut super amissione ac tenore privilegiorum *c* testes reciperet, quos duceres producendos, qui fideliter redegit in scriptis depositiones X. testium juratorum: quorum depositionibus publicatis, dicti procuratores ad producendos testes, per quos inductos à parte adversa repellerent, inducias postulârunt: quas sub eo tenore illis duximus concedendas, ut apud sed. Apost. probarent, quæ vellent, ubi onus probationis pars altera subiisset: [*ſ & infrà.*]

Nos verò tam per depositiones testium, quàm assertiones quorundam fratrum nostrorum liquidò cognoscentes, talem dicti privilegii fuisse tenorem, quòd videlicet cœnobium vestrum nullo mediante ad Rom. Eccl. pertineret, & quòd non liceret alicui Episcopo eidem monasterio & ejus Ecclesiis excommunicationem indicere, ut fratres illic Domino servientes, ab omni potestate liberi, Rom. Eccles. libertatis gratiâ potirentur, & quòd nulla in eis mentio diœcesani Episcopi habebatur: illud etiam attendentes, quòd cùm tu, fili Abbas, tempore Cœlestini prædecessoris nostri ad ipsius præsentiam accessisses, ipse inspectis Ecclesiæ tuæ privilegiis, te (licèt excommunicatus ab Eugubin. Episcopo diceretis) tanquam non ligatum admisit ad osculum (quod præsumitur non feciſſe, nisi monasterium vestrum cognovisset ad Rom Eccl. specialiter pertinere) decernimus privilegium illud Lucii Papæ, quod sine reprehensione bullæ, chartæ vel literæ apparebat, quando fuit nobis ostensum, illius fuisse tenoris, cujus per depositiones testium & assertiones fratrum nostrorum noscitur extitisse.

[1 *Caterum quoniam inſrà tempus datum terminum & receptum qui producendis testib. datus fuerat, defecerunt.*]

CAP. XIII.

¶ Innovatio privilegiorum novum jus non tribuit, sed antiquum conservat. h. d. quoad titulum.

Idem *Cathalan. & electo & Abbati trium Fontium. (1213.)*

EX parte *e* Abbatissæ ac fororum Jotren. Ecclesiæ extitit intimatum, quòd Melden. Episcopus commissionis occasione cujusdam [per *a* literas] ad Judices delegatos obtentæ (in qua nulla mentio habebatur de ipsarum privilegiis, quæ illas & earum Ecclesias, Clerum & populum Jotren. ad Apostolicam sedem nullo mediante spectare declarant, quorum ipse non erat ignarus) eos incepit graviter molestare, obedientiam ab ipsis, ac à Clero & populo Jotren. subjectionem omnimodam requirendo: [*& ſ.*] ¶ Verùm cùm Judices ipsas valdè gravarent, ad appellationis beneficium convolârunt: [*& ſ.*] ¶ Sed Judices appellationi non deferentes, nec fragilitati sexûs compatientes earum, in Abbatissam excommunicationis, & in Clerum, & in populum Jotren. interdicti sententias protulerunt. Sanè cùm jam nuncii Jotren. Ecclesiæ prædicta & alia in nostra præsentia retulissent, privilegium nobis Apostolicum ostenderunt, per quod Ecclesiam Jotten. constabat ad Romanam Ecclesiam specialiter pertinere. Nos autem eosdem nuncios propter appellationem prædictam diutiùs detinentes, quia tandem nullus apparuit idoneus responsalis, qui partem defensaret *b* adversam, privilegium Ap. sed. Ecclesiæ Jotren. concessum duximus innovandum, ita tamen, ut per innovationem ipsius eidem Ecclesiæ non plus juris accresceat, quàm per privilegia prædecessorum nostrorum obtinuit: cum per hoc non novum ei concedere, sed antiquum jus conservare velimus.

CAP. XIV.

¶ Ecclesia utens duplici privilegio exemptionis, licèt sufficeret ei uno, potest nihilominus ex alio se juvare & obtinere: nec tenetur exemptus promittere obedientiam diœcesano: vigore tamen exemptionis non potest sine licentia diœcesani Ecclesiam construere in loco non exempto: & si exemptus de facto in loco non exempto construit Ecclesiam, cedit juri Episcopi.

Idem *Colubrien. e Episcopo. (an. 1213. Romæ.)*

II. CUm olim *d* propter quæstiones, quas adversùs Priorem & Canonicos monasterii sanctæ Crucis habebas, pro quibus ad audientiam nostram fuerat appellatum, moram feceris longiorem: quia pro parte altera nullus comparuit responsalis, eisdem certum terminum duximus præfigendum, in quo venirent vel mitterent super privilegiis omnibus & libertatibus, quæ à Romanis Pontificib. vel ab M. quondam Colubrien. Episcopo se habere dicebant, & super aliis quæstionibus adversus eos à Colubrien. Ecclesia intentatis, definitivam sententiam recepturi: [*& infrà.*] ¶ Interim autem utrique parti liceret coram dilectis filiis tuis de Alcobatia, & de Serra *e* Abbatibus, & F. Monacho Alcobatiæ, quibus causa priùs fuerat delegata, proponere ac probare, si quid aliud proponendum duceret *f* ac probandum: [*& infrà.*] ¶ Judices autem sufficienter actum esse de causa credentes, monasterium sanctæ Crucis in expensis, quas per quadriennium occasione hujusmodi negotii juraveras te fecisse, damnârunt, infirmitates tuâ sententiâ libertatem, quam dictus M. Colubrien. Episcopus contulerat monasterio S. Crucis, Canonicorum assensu per portarium Regis extorto. Præterea, quia idem M. prædecessor tuus fuerat Canonicus regularis, & duo millia Marabatinorum *g*, quæ acquisiverat, in Episcopum jam promotus monasterio dederat memorato, ipsum ad restitutionem eorum Judices condemnârunt. Insuper Ecclesias omnes, quas monasterium præter Episcopi Colubrien. assensum propriâ auctoritate fundârat (quia pars S. Crucis nec præscriptione, nec defensione aliâ, probationibus contra se factis obtinerat) judicârunt in jus Colubrienſis Ecclesiæ, cum fructibus medii temporis revocari: [*& ſ.*] ¶ Tandem procurator

a *Cap. 2. eod. tit. in 3. comp. vid. Bald. in l. fin. C. de eden. Part. tract. de teste. Specul. tit. de legato. 6 superest. num. 17. Doctor. in l. ult. C. de edictо D. Hadr. toll.* b *P.* c *al. privilegii.* d *Cathalon.* e *Cap. 3. eod. tit. in 3. comp.*

a *Hæ duæ voces*, per literas, *desunt in antiquior. C & omnibus Vaticanis.* b *defenderet.* c *al Columbrien.* d *Cap 4. eod. tit. in 3 compil.* e *Sarra. alit. Serra.* f *al. ita proponendum duceret ad probandum.* g *al. Morabatinorum.*

monasterii proposuit sententiam non valere nec tenere. Quod si alias etiam sententia memorata teneret, quia tamen monasterium fuit indefensum, nec exhibita fuerant coram eis privilegia libertatis (ne delictum personæ in damnum Ecclesiæ redundaret) debebat ad exhibitionem privilegiorum suorum admitti, quod sibi concedi dequirendo: [*& ſ.*] ¶ Verùm cùm Judices ipsas valdè gravarent, ad appellationis beneficium convolârunt: [*& ſ.*] ¶ Sed Judices appellationi non deferentes, nec fragilitati sexûs compatientes earum, in Abbatissam excommunicationis, & in Clerum, & in populum Jotren. interdicti sententias protulerunt. Sanè cùm jam nuncii Jotren. Ecclesiæ prædicta & alia in nostra præsentia retulissent, privilegium nobis Apostolicum ostenderunt, per quod Ecclesiam Jotten. constabat ad Romanam Ecclesiam specialiter pertinere. Nos autem eosdem nuncios propter appellationem prædictam diutiùs detinentes, quia tandem nullus apparuit idoneus responsalis, qui partem defensaret *b* adversam, privilegium Ap. sed. Ecclesiæ Jotren. concessum duximus innovandum, ita tamen, ut per innovationem ipsius eidem Ecclesiæ non plus juris accresceat, quàm per privilegia prædecessorum nostrorum obtinuit: cum per hoc non novum ei concedere, sed antiquum jus conservare velimus.

CAP. XIV.

¶ Ecclesia utens duplici privilegio exemptionis, licèt sufficeret ei uno, potest nihilominus ex alio se juvare & obtinere: nec tenetur exemptus promittere obedientiam diœcesano: vigore tamen exemptionis non potest sine licentia diœcesani Ecclesiam construere in loco non exempto: & si exemptus de facto in loco non exempto construit Ecclesiam, cedit juri Episcopi.

Idem *Colubrien. e Episcopo. (an. 1213. Romæ.)*

II. CUm olim *d* propter quæstiones, quas adversùs Priorem & Canonicos monasterii sanctæ Crucis habebas, pro quibus ad audientiam nostram fuerat appellatum, moram feceris longiorem: quia pro parte altera nullus comparuit responsalis, eisdem certum terminum duximus præfigendum, in quo venirent vel mitterent super privilegiis omnibus & libertatibus, quæ à Romanis Pontificib. vel ab M. quondam Colubrien. Episcopo se habere dicebant, & super aliis quæstionibus adversus eos à Colubrien. Ecclesia intentatis, definitivam sententiam recepturi: [*& infrà.*] ¶ Interim autem utrique parti liceret coram dilectis filiis tuis de Alcobatia, & de Serra *e* Abbatibus, & F. Monacho Alcobatiæ, quibus causa priùs fuerat delegata, proponere ac probare, si quid aliud proponendum duceret *f* ac probandum: [*& infrà.*] ¶ Judices autem sufficienter actum esse de causa credentes, monasterium sanctæ Crucis in expensis, quas per quadriennium occasione hujusmodi negotii juraveras te fecisse, damnârunt, infirmitates tuâ sententiâ libertatem, quam dictus M. Colubrien. Episcopus contulerat monasterio S. Crucis, Canonicorum assensu per portarium Regis extorto. Præterea, quia idem M. prædecessor tuus fuerat Canonicus regularis, & duo millia Marabatinorum *g*, quæ acquisiverat, in Episcopum jam promotus monasterio dederat memorato, ipsum ad restitutionem eorum Judices condemnârunt. Insuper Ecclesias omnes, quas monasterium præter Episcopi Colubrien. assensum propriâ auctoritate fundârat (quia pars S. Crucis nec præscriptione, nec defensione aliâ, probationibus contra se factis obtinerat) judicârunt in jus Colubrienſis Ecclesiæ, cum fructibus medii temporis revocari: [*& ſ.*] ¶ Tandem procurator

a *Hæc duo verba*, per extorsionem, *desunt in omnib. vetustioribus.* b *al. ita: ex privilegiis antedictis, prædecessores, &c.* c *Al. Per hoc autem.* d *Cap 5. eod. tit. in 3 compil.* e *Dilecto*, perpetuum, *deest in antiq. Cod.*

CAP. XVI.

¶ Exemptus ratione certæ rei vel certi loci, non censetur exemptus respectu alterius rei vel loci. h. d. & est textus notabilis, & multum allegabilis.

Idem *Episcopo Lingonensi. (an. 1213.)*

CUm capella *a* Ducis Burgundiæ *b* gaudere dicatur hujusmodi privilegio, quòd nullus Archiepiscopus vel Episcopus in personas Canonicorum ejusdem capellæ suspensionis vel excommunicationis aut interdicti sententias audeat promulgare: quidam capellæ supradictæ Canonici, qui parochiales Ecclesias à te tenent, occasione privilegii prælibati, in his etiam, quarum jurisdictio ad te pertinet, ita se dicunt exemptos, ut quantumcunque graviter interdum excedant, tuæ correctioni recusant & sententiæ subjacere. Quocirca mandamus, quatenus in quantum exempti sunt ejusdem ratione capellæ, Apostolicis privilegiis deferas reverenter: sed in quantum ratione parochialium Ecclesiarum, vel aliàs jurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, officii tui debitum in eosdem libere profequaris.

CAP. XVII.

¶ Per exemptionem concessam monasterio, capella sibi subjecta non censentur exempta.

Idem *Abbati & fratribus Evasen. c cœnobii (1213. Romæ.)*

EX ore *d* sedentis in throno procedit gladius bis acutus, quoniam ex ore Roman. Pontif. rectissima debet exire sententia, quæ contra justitiam nulli parcat; sed reddat unicuiq; quod suum est. Cùm igitur inter vos & Vigor. *e* Episcopum, super monasterii vestri subjectione, ac libertate controversia verteretur, monasterii vestri propositi procurator, quod idem monasterium ab ipsa sui fundatione liberum extitit & exemptum: ad hoc probandum privilegia prædecessorum nostrorum inducens, unum Constantini, & alterum Alexandri, nec non indulgentias Clementis & Cœlestini, quorum usum continuum à longis retrò temporibus per depositiones testium ostendere nitebatur: [*& ſ.*] ¶ Porrò in privilegio Constantini quiddam contineri perspicitur, per quod idem cœnobium videtur ad jurisdictionem Episcopi pertinere: videlicet, quòd Abbas ejusdem primum locum post Vigorien. Præsulem semper obtineat. Unde cùm locum ipse obtinere non possit in generali Concilio, neque in provinciali: quoniam absonum esset, ut Abbas primus post illum super alios Episcopos resideret: relinquitur ergo, quòd locum illum in Episcopali Synodo intelligatur habere: quare teneatur ad Synodum Episcopalem accedere, ac per hoc ipsius statuta recipere ac servare. In privilegio verò Alexandri Papæ quiddam *f* aliud continetur, per quod diœcesanus Episcopus in eodem cœnobio jurisdictionem suam (etsi non in omnibus, in quibusdam tamen) retinuisse videtur: cùm in illo dicatur, quòd Vigor. Episcopi ab ejusdem loci fratribus aliquid injustè non exigant, sed his tantùm contenti permaneant, quæ prædecessores eorum anteccessoribus suis constat rationabiliter impendisse: unde constat, quòd Abbates Episcopis aliqua de suis exhibere tenentur. Nos igitur his & aliis diligenter auditis, cùm à neutra parte sit probata præscriptio, sententialiter definimus, quòd Evasen. *g* cœnobium liberum est in capite, tanquam ab Episcopali jurisdictione prorsus exemptum, & soli Rom. Eccl. subjectum, tutelâ tamen ipsius Cantuar. Archiepisc. reservatâ: in membris autem, quæ non probantur exempta, diœc. Episcopo ipsum subjacere decernimus: propter quod Abbas ad Synodum *h* ejus debet acce-

a *Cap. 6 eod tit. in 3. compil.* b *al. Divionen. at in veteri comp. ita, Bohemiæ: sed Vaticana & alia exemplaria constanter habent Burgundiæ.* c *Evasin. al. Evasien.* d *C. 7. eod. tit. in 3. comp. Intitum sumitur ex Apoc. c. 1. & 19.* e *V Vigornien. al. V Vigoren* f *quoddam, in antiq.* g *Evasin.* h *Vid. Concil. Trident. sess. 24. de reform. c. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dere, primumque locum post Vigor. Episcopum obtinere; pro ipsis quoque membris non exemptis, idem Abbas tenetur Vigor. Episcopo exhibere reverentiam, obsequium & honorem: quibus Vigorien. Episcopus sibi competenter exhibitis debet manere contentus.

CAP. XVIII.

¶ Receptus sub protectione Papæ, per hoc non censetur exemptus. hoc dicit.

Idem *Ausonen. Episcopo. (an. 1214.)*

EX parte *a* tua fuit quæsitum, utrùm Clerici & Laici, qui literas protectionis ostendunt, in quibus personæ suæ expresso nomine cum omnibus rebus suis sub Apostolica protectione consistere declarantur, a jurisdictione Episcopi diœcesani sint exempti. Nos autem tibi *b* respondemus, quòd per literas hujusmodi ab Episcoporum suorum potestate minimè subtrahuntur.

CAP. XIX.

¶ Religiosi, quibus à Papa concessum est, ut Ecclesias ei subjectas possint in proprios usus convertere, non auctoritate propriâ, sed à diœcesano loci possessionem illarum Ecclesiarum recipere debent: nisi in privilegio aliud exprimatur.

Idem *Eliden. Episcopo. c (an. 1214.)*

PAstoralis *d* officii: *[& infrà.]* ¶ Interrogâsti utrùm viris religiosis, quibus à sede Apost. est indultum, ut Ecclesias suas in proprios usus possint convertere, decedentibus personis earum, liceat auctoritate propriâ possessionem earundem intrare, vel per diœc. Episcopum *e* in ipsa *f* tuæ potiùs inducendi. Ad quod respond. quòd nisi fortè indulgentiâ summi Pontificis id contineatur expressum, suo Episcopo inconsulto, in possessionem ipsarum eis non est licitum introire: quia per indulgentiam hujusmodi Episcopali juri non credimus derogari.

CAP. XX.

¶ Si is, propter cujus delictum positum est interdictum, illud non servat, alii nihilominus servare tenentur: secus si illo non servat, in cujus favorem latum fuit.

Idem *Episcopo & Capitulo Tripol. g (an. 1214.)*

PEtisti per sed. Apost. *h* edoceri, utrum cùm propter Hospitalarios vel Templarios civitas vestra generali supponitur interdicto, eisdem non servantibus, vos illud teneamini observare? Ad quod duximus respondendum, quòd illorum excessus vobis non præbet licentiam excedendi. Sed si præfati Hospitalarii vel Templarii privilegiorum suorum fines excesserint, violando temerè interdictum, quod pro eis fuerat promulgatum: ne videantur de aliorum fletu ridere, vos in pœnam præsumptionis eorum, quamdiu ipsi violaverint interdictum, de nostra licentia celebretis.

CAP. XXI.

¶ Privilegium concessum monasterio, ut ejus Monachi excommunicari non possint, intelligitur de Monachis existentibus in monasterio, vel in Ecclesiis sibi subjectis utroque jure. hoc dicit. Et est casus quotidianus.

Idem. *(an. 1214.)*

QUoniam *i* per confessionem constat partis adversæ, quòd Nepesinus Episcopus, jus Episcopale percipit in Ecclesia sancti Blasii *k* de Flagen. credimus, quòd non obstante illo capitulo privilegii, quod monasterio est indultum, ut nullus Episcopus Ecclesias utroque jure illi subjectas interdicto supponere, vel Monachum seu Clericum ejusdem monasterii synodare vel excommunicare præsumat, præfatus Episcopus possit interdicere dictam Ecclesiam, & excommunicare Monachum seu Clericum vestrum ad ejus regimen deputatum, cùm alterutrum de jure fuerit faciendum: quoniam illud capitulum esse intelligendum videtur de Monachis aut Clericis in ipso monasterio permanentibus, vel ad Ecclesias destinatis, utroque jure sibi subjectas.

CAP. XXII.

¶ Episcopus remittens alicui Ecclesiæ decimas Episcopales indefinitè, remisisse videtur non solùm præteritas, sed & futuras. Et est casus notabilis.

Idem *Londonen.* a *Archiepiscopo Apost. sed. Legato. (an. 1214.)*

QUia circa *b: [& infrà.]* ¶ Quæsivisti, utrùm Monachi omnium sanctorum privilegium prædecessoris tui, super Episcopalibus decimis retinendis indultum, extendere valeant ad possessiones acquisitas, & postmodùm acquirendas?

Super quo tale damus responsum, quòd si decimarum illarum remissio facta extitit secundùm canonicas sanctiones, prædecessor tuus indefinitè decimas *c* Episcopales monasterio remittendo (cùm nihil exceperit, & potuerit excepisse, ac in beneficiis plenissima sit interpretatio adhibenda, nec debeat una eademque substantia diverso jure censeri) intellexisse videtur, non solùm de decimis possessionum illius temporis, sed futuri.

CAP. XXIII.

¶ Ponit Concilium ordinem quatuor Patriarchalium sedium, usque ibi, Servata: ubi ponit tria privilegia ipsum. Primum, quia dant pallium. Secundum ibi, Dominica, quia ante si crucem deferri faciunt, præterquam in casibus hîc exceptis. Tertium ibi, In omnibus, quia ad ipsos appellatur, & in hoc protegitur ibi, Salvis.

Idem *in Concilio generali. (an. 1215.)*

ANtiqua Patriarchalium *d* sedium privilegia renovantes sanctâ universali Synodo approbante, sancimus, ut post Romanam Ecclesiam (quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christi fidelium & magistra) Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineat: Servatâ cuilibet propriâ dignitate: ita quòd postquam Antistites earum à Romano Pontifice receperint pallium (quod est plenitudinis officii Pontificalis insigne) præstito sibi fidelitatis & obedientiæ juramento, licenter & ipsi suis Suffraganeis pallium largiantur, recipientes pro se professionem canonicam, & pro Romana Ecclesia sponsionem obedientiæ ab eisdem. Dominicæ *e* verò Crucis vexillum ante se faciant ubique deferri, nisi in urbe Romana, & ubicunque summus Pontifex præsens extiterit, aut ejus Legatus utens insignis Apostolicæ dignitatis. In omnibus autem provinciis eorundem jurisdictioni subjectis, ad eos (cùm necesse fuerit) provocetur: Salvis appellationibus ad sedem Apostolicam interpositis, quibus est ab omnibus humiliter deferendum.

CAP. XXIV.

¶ Privilegium Religiosis concessum ut possint sepelire confitentes suos tempore interdicti, intelligitur de illis confitentibus, qui licèt manearent in sæculo, obtulerunt se tamen Ordini mutato habitu seculari, vel de illis, qui bona sua ei dederunt usufructu retento. Hoc primò. Privilegium Religiosis concessum, quo eis venientibus ad locum interdictum, semel in anno aperiantur Ecclesiæ, ut celebretur in eis divina, intelligitur, quod una tantùm vice Ecclesia aperiatur in loco. hoc secundò.

Idem *f in eodem. (an. 1216. Roma.)*

a *Londin.* b *C.5. eod. tit. in 4. compil.* c *De indefinita locutione, an & quando æquipolleat universali, vide Cov. l. 1. var. resol. c. 13.* d *De Patriarcharum prærogativa, dignitate & numero Cless. in Cat. glor. mundi. p. 4. consid. 9. Nic. Boer. de auctor. magni Concilii. n. 30. & seq. v. secundum locum.* e *Vide Clem. ult. tit. de privileg. Scitisset Innoc. III. in Conc. Lateran. c. 3. & c. 7. eod. tit. in 4. comp.*

UT privilegia, quæ quibusdam Religiosis Romana concessit Ecclesia, permaneant inconcussa, quædam in eisdem duximus declaranda, ne minùs sanè intellecta pertrahantur ad abusum, propter quem possint merito revocari, quia privilegium meretur amittere, qui permissâ sibi abutitur potestate. Sanè quibusdam Regularibus Apostolica sedes indulsit, ut bis qui fraternitatem eorum assumpserint, si forsitan Ecclesiæ, ad quas pertinent, à divinis officiis fuerint interdictæ, ipsosque mori contigerit, sepultura Ecclesiastica non negetur, nisi excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti. Suos quoque confratres, quos Ecclesiarum Prælati apud Ecclesias suas non permiserint sepeliri, nisi excommunicati vel interdicti fuerint nominatim, ipsi ad Ecclesias suas deferant tumulandos: hoc autem de illis confratribus intelligimus, qui vel adhuc manentes in sæculo eorum Ordini sunt obstati, mutato habitu seculari: vel eis, qui bona sua dederant inter vivos, retento sibi (quandiu in hoc sæculo vixerint) usufructu: qui tamen sepeliantur apud ipsorum Regularium vel aliorum non interdictas Ecclesias, in quibus elegerint sepulturam: ne si de quibuslibet ipsorum Fraternitatem assumentibus fuerit intellectum, pro duobus aut tribus denariis annuatim sibi collatis diffolvatur pariter & vilescat Ecclesiastica disciplina: certam tamen & ipsi remissionem obtineant ab Apostolica sibi sede concessam. Illud etiam, quod hujusmodi Regularibus est indultum, ut si qui fratrum eorum, qui ab eis missi fuerint ad recipiendas Fraternitates sive collectas, in quamliber civitatem, castellum, vel vicum advenerint, si forte locus ille à divinis officiis sit interdictus, in eorum jucundo adventu semel in anno aperiantur Ecclesiæ, ut exclusis excommunicatis, divina ibidem officia celebrentur: sic intelligi volumus, quòd in eadem civitate, aut castro, aut villâ una tantùm Ecclesia ejusdem Ordinis fratribus semel (ut dictum est) aperiatur in anno: quia licèt pluraliter dictum sit, quòd in eorum jucundo adventu Ecclesiæ aperiantur, non tamen ad Ecclesias ejusdem loci divisim, sed prædictorum locorum conjunctim sano referendum est intellectu: ne si hoc modo singulas ejusdem loci visitarent Ecclesias, nimium vilipendi contingeret sententiam interdicti. Qui verò contra declarationes prædictas quicquam sibi usurpare præsumpserint, gravi subjaceant ultioni.

CAP. XXV.

¶ Tempore generalis interdicti, Episcopi non prohibiti, qui non fuerunt culpabiles interdicti, etiam celebrare possunt. & hodie istud non est privilegium Episcoporum, sed jus commune: ut in c. fin. de sent. excom. in 6. & ibi plenè habetur, an & quando, & qualiter possint celebrari tempore interdicti.

Idem *a in eodem. (an. 1216.)*

QUod nonnullis est Religiosis indultum, in favorem Pontificalis officii ad Episcopos extendentes concedimus, ut cùm commune terræ interdictum fuerit, excommunicatis & interdictis exclusis, possint quandoque januis clausis suppressâ voce, & non pulsatis campanis divina celebrare officia: Nisi & hoc ipsum eis expresse fuerit interdictum. Verùm hoc illis concedimus, qui causam aliquam non præstiterint interdicto, nec quicquam [doli *b* vel] fraudis ingesserint, tale compendium ad iniquum dispendium pertrahentes.

CAP. XXVI.

¶ Privilegia non sunt violanda etiam indirectè. h. d. generaliter.

Honorius III. *Archiep. & Episcopis, in quorum diœc. monasteria & Prioratus Cluniacen. monasterio subjecta consistunt. (an. 1218.)*

QUantò amplius: *[& infrà.]* ¶ Sanè dilecti filii Abbas & Conventus Cluniacen. a gravem nobis querimoniam obtulerunt, quòd quidam vestrûm & vestrorum Officiales, cùm in eos & sui ordinis Monachis non possint excommunicationis & interdicti proferre sententias, eo quòd super hoc Apostolicæ sedis privilegiis sunt muniti, in eos, qui molunt in molendinis vel coquunt in furnis eorum, quicquid vendendo seu emendo, aut aliàs eis communicant, sententias proferunt memoratas: & sic Apostolicorum privilegiorum, non vim & potestatem, sed sola verba servantes, dicti ordinis Monachos quodammodo excommunicant, dum eis alios communicare non sinunt. Ex quo illud etiam evenit inconveniens, ut ipsi Monachi quantùm ad hoc judicentur judicio Judæorum, & qui eis communicant in prædictis, majorum excommunicationem incurrant, quam etiam excommunicatis communicando fuerint incursuri. Nolentes igitur hæc crebris ad nos clamoribus jam perlata, ulteriùs sub dissimulatione transire, vobis universis & singulis mandamus, quatenus hujusmodi sententias in fraudem privilegiorum nostrorum de cætero non feratis: quia si super hoc ad nos denuò clamor ascenderit, non poterimus conniventibus oculis pertransire, quin promulgatores talium sententiarum severitate debitâ castigemus.

CAP. XXVII.

¶ Qui in habitu, & tonsura, & cæteris ut Laici conversantur, deprehensi in maleficiis, se pro Clericis non defendunt: ita communiter summatur.

Idem *V. quandam Angliarum Reginâ illustri. (an. 1226.)*

EX parte *b* tua fuit propositum, quòd nonnulli literati, quos nec habitus, nec tonsura Clericos profitentur, in terra tuæ jurisdictioni subjectâ degentes, cùm deprehenduntur in aliquibus fotis factis, ut jurisdictionem tuam eludant, & debitam pro delictis ultionem evadant, assumunt seu etiam resumunt tonsuram abjectam, seu habitum Clericalem, licèt antè pro Laicis ab omnibus haberentur. Ne igitur tonsurâ, vel habitu sic resumpto, malitia foveatur, si tuam jurisdictionem exerceas in hujusmodi delinquentes, qui sine tonsura & habitu in delicto fuerint deprehensi, æquanimiter duximus tolerandum: cùm malitiis hominum indulgeri non debeat, sed potiùs obviari.

CAP. XXVIII.

¶ Parisius & in locis vicinis jus civile legi non debet.

Idem. *c (an. 1220.)*

SUper specula: *[& infrà.]* ¶ Sanè licèt sancta Ecclesia legum secularium non respuat famulatum, quæ æquitatis & justitiæ vestigia imitantur: quia tamen in Francia & nonnullis Provinciis, Laici Romanorum Imperatorum legibus non *d* utuntur, & occurrunt rarò Ecclesiasticæ causæ tales, quæ non possint statutis canonicis expediri: ut plenius factæ paginæ insistatur: *[1 & infrà.]*

Firmiter interdicimus, & districtiùs inhibemus, ne Parisiis, vel in civitatibus, seu aliis locis vicinis quisquam docere vel audire jus civile præsumat. Et qui contrà fecerit, non solùm à causarum patrociniis interim excludatur, verùm etiam per Episcopum loci excommunicationis vinculo innodetur. *Vos autem sitis sic diligentius præscripta servetis, & factatis studiosiùs ab aliis observari, quòd veri amici sponsi positu meritò comprobari, dum paranymphos suos erudiendo ad epithalamica carmina curaveritis promovere. Dat. Rom. Pontificatûs nost. an. quar.*

a *De ordin. Cluniacens. origine & antiquitate Cass. in Catalog. glor. mundi, p. 4.* b *Vid. Cover. pract. q. c. 32.* c *C. Paris. & c. Eccl. Pralat. Paris. constituto quare supr. de magistris, &c.* d *Quatenus gloss. & Dd. hîc quærunt, an omnes subsint Imperatori, vide Cass. in Catal. glor. mundi, p. 5. cons. 28.*

a *Innoc. III. in Conc. Lat. c. 58. & c. 8. eod. tit. in 4. compil.* b *hæc duo verba, doli vel, desunt in antiquioribus. Cod.*

[1 *Et discipuli Helisæi liberius juxta fluenta plenissima resideant, ut columbæ dum in janua scalas non invenerint, ad quas divaricati valeant pedes fuos.*]

CAP. XXIX.

¶ *Innovatio privilegii jus novum non inducit, sed vetus conservat.*

Idem *Episcopo Bajocen.* a *(an. 1222.)*

QUia *b* intentionis nostræ : [& ſ.] ¶ Cùm innovatio nec jus novum conferat, nec etiam tollat vetus, te in eo statu esse volumus, in quo tempore impetratæ innovationis dignosceris extitisse. Cæterùm nullum per hoc intendimus juri alias eidem monasterio competenti præjudicium generari.

[1 *Non extitit, ut per innovationem quam fecimus cujuſdam scripti monasterii S. S. Caldonen. quod in registro bon. mem. Alex. pp. p. n. reperimus cautmeri, derogaretur Ecclesiæ Bajocen.*]

CAP. XXX.

¶ *Privilegiati ut ubique possint cum altari viatico celebrare, hoc possunt sine licentia Prælatorum.*

Idem. *(an. 1223. Romæ.)*

IN his *c*, quæ ad cultum divinum facere dignoscuntur, non maligna, sed benigna esset potiùs interpretatio facienda. Unde mirari compellimur, quod cum fratribus Prædicatoribus & Minoribus duximus indulgendum, ut ubicunque fuerint, sine parochialis juris præjudicio cum altari valeant viatico celebrare : quidam nimis strictè interpretando indulgentiam nostram, nituntur asserere, quòd per eam prædicti fratres præter Prælatorum assensum facere hoc non possunt : propter quod eos celebrare juxta indulgentiam Apostolicam non permittunt. Cum autem eis nihil conferret memorata indulgentia, sine qua id Prælatis annuentibus licetet eisdem : Fraternitati tuæ mandamus, quatenus interpretatione hujusmodi reprobatâ, dum tamen ab aliis, quæ jure parochiali proveniunt, prorsus abstineant, datam eis sic licentiam celebrandi auctoritate nostrâ non differas publicare, ita quòd dicti fratres aliquam ex indulgentia nostra videantur in hoc gratiam consecuti.

CAP. XXXI.

¶ *Privilegium de decimis novalium non solvendis, non comprehendit decimas tempore privilegii impetrati possessas ab alio, nisi de possessione alterius in privilegio fiat mentio.*

Gregorius IX. *majoris Ecclesiæ & Christianitatis Decano & Archidiac. Lincon. (an. 1230.)*

DUdum inter Priorem & Conventum de Butele *d* ex parte una, & Prioristam & Moniales de Campesse ex alia, super decimis lite motâ : [& ſ.] ¶ De consilio fratrum nostrorum decernimus, juri prædictorum Prioris & Conventûs super decimis novalium, in quarum erant possessione tempore illo, quo indulgentiæ Apostolicæ impetratæ fuerunt, à parte altera de decimis novalium non solvendis, non debere per eas non facientes de hoc aliquam mentionem, præjudicium generari.

CAP. XXXII.

¶ *Confratres privilegiatorum, nisi se ad eos in totum transtulerint, ad Episcopalia jura tenentur.*

Idem. *(an. 1231)*

QUidam (sicut asseris) in privilegiatorum Fraternitate recepti, nolunt tibi de juribus Episcopalibus respondere : Verum quamdiu hujusmodi fratres moram in domibus suis fecerint *e*, eos compellere poteris ad dicta jura tibi integrè persolvenda.

a *Bajon.* b *Doctores in c. fin sup. de fid. inst. & in c. Alb. ricus. & c. significavit. De testibus.* c *Gloss. & Dd. in cap. quoniam. De privileg. l. 7. & Sylvestrum in Summa, verbo altare. q. 6.* d *al. de Buton.* e *Vide l. fin. quam Bald. dicit esse singul. C. de jure fisc.*

CAP. XXXIII.

¶ *Quoad privilegium retentionis decimæ, semel novale semper est novale.*

Idem *Arelaten. Capitulo. (an. 1231.)*

COnsultationi vestræ b. r. quòd terra, de qua non extat memoria, quòd à quando culta fuisset, redacta per Religiosos viros noviter ad culturam, perpetuo debeat quoad immunitatem de non solvendis decimis novalium jure censeri : Cùm alias nonnunquam contingeret indulgentiam de novalibus plùs eis dispendii, quam utilitatis afferre.

DE PURGATIONE CANONICA.

TITULUS XXXIV.

CAP. I.

¶ *Infamatus fide dignus per juramentum se purgat, alibi fecit : & censetur non idoneus enormiter peccans.*

Ex Concilio Triburien. *(in Germania.)*

NObilis *a* homo vel ingenuus, si in Synodo accusatus crimen negaverit, si fidelem eum esse scivetit, cum duodecim ingenuis se expurget. Si autem anteà deprehensus fuerit in furto, aut perjurio, aut falso testimonio, non admittatur ad jusjurandum : sed ei (sicut qui ingenuus non est) purgatio indicatur.

CAP. II.

¶ *Infamatus tertiò monitus se non corrigens, usque ad purgationem ab officio suspenditur.*

Ex Concilio Agathen. *(in Gallia.)*

SI quis Presbyter negligens vitæ suæ, pravis exemplis, mala de se suspicari permiserit, & populus ab Episcopo juramento seu banno Christianitatis adstrictus infamiam ejus patefecerit, certisque accusatores criminis ejus defuerint, admoneatur *b* primò seorsum ab Episcopo, deinde sub duobus vel tribus testibus : & si non emendaverit, Episcopus eum publicâ increpatione admoneat. Si verò nec sic se correxerit, ab officio suspendatur usque ad condignam satisfactionem, ne populus fidelium in eo scandalum patiatur.

CAP. III.

¶ *Etiam Regulares purgant se de delicto secundùm regulam canonicam.*

Ex Concilio Melden. *c*

MOniales si libidinibus inservire accusentur, & manifestè detegi non valuerint, erga regulam suæ opinionis malam famam canonicè purgare cogantur.

CAP. IV.

¶ *Si delictum est probabile, non indicitur purgatio, aliàs secùs.* h. d. quoad titulum.

Ex eodem.

SI quis de gradu Ecclesiastico raptoribus alienarum sponsarum se consensorem vel interventorem manifestè prodiderit, à proprio gradu repellatur. Et si verisimilibus exinde suspicionibus fuerit propulsatus, canonicè se expurget.

CAP. V.

¶ *Infamatus, contra quem crimen probari non potest, debet si purgare juramento de veritate : compurgatores verò de credulitate.*

Innocentius Papa d *Aquilegien. Patriarchæ & Maguntinen. Episcopo. (an. 1213.)*

QUotiens *e* Tridentinus Episcopus de simoniâ impetitus sit, vos latere non credimus : sed accusatores scriptum afferentes, testes secundùm formam canonicam producere nequiverunt, scilicet quòd Ecclesiam sancti Petri Presbytero P. dederit pro quatuor modiis frumenti : [& ſ.] ¶ Communi fratrum nostr. consilio judicamus, ut tertiâ manu sui ordinis, & quartâ Abbatum & Religiosorum Sacerdotum, de supradictâ simoniâ debeat se purgare. Porrò purgationis tenor erit hujusmodi : Episcopus jurabit primùm super sancta Dei Evangelia, quòd pro Ecclesia sancti Petri Presbytero P. danda, nec ipse per se, nec per submissam personam, nec aliquis pro eo se sciente pretium recepit : deinde compurgatores super sancta Dei Evangelia jurabunt, quòd ipsi credunt eum verum juràsse.

[1 *Quos ab ejusdem Ecclesiæ Laicis accepit. Verùm quoniam hæc accusatores nec testes secundum formam communem, & sanctorum Patrum statuta in causa ipsa procedere potuerunt.*]

a *Referunt Burch l. 16. decr. c. 19. & Grat. sive Palea 2. 9. 4. c. 15. & habetur c. 1. tit. de purg. vulg. in 1. comp.* b *Observa ordinem fraternæ correctionis, de quo plenè B. Th. 2. 2. q. 33. art. 7. 4. 5 & seq.* c *C. 70. in Conc. impressu, non c. 2. ut ajunt Burch. l. 8. decr. c. 57.* d *al. Innoc. Pap. III.* e *cap. 4. eod tit. in 1. compil. Refert Grat. sive palea 2. q. 4. c. quotiens.*

CAP. VI.

¶ *Episcopus parochianum suum infamatum compellit ad se purgandum, nisi ab eo legitimè appellavit.*

Alexander III. *(Gemensi Episcopo. an. 1172.)*

NOs inter *a* alios : [& ſ.] ¶ Quia nos t. F. consulere voluit, utrùm Episcopus parochianum suum ad purgationem cogere possit : Consult. t. t. r. quòd si de aliquo crimine publicâ laborat infamiâ, accusatore & testibus deficientibus, ad purgationem est per ipsum Episcopum compellendus : nisi fortè super ipso ad superiorem Judicem duxerit appellandum. Sanè si appellaverit, ejus parebit judicio, ad cujus examen causam voluerit per appellationem transferre.

CAP. VII.

¶ *Compurgatores debent esse honesti, & notum habere eum, quem purgant, nec debent à Judice vel alio impediri : & deficiens in purgatione, punitur ut convictus.*

Idem *Gajetanen. electo. (an. 1172.)*

CUm P. Manconella *b* Presbyter : [& ſ.] ¶ Purgatores illius honestatis & opinionis esse volumus, quòd verisimile sit eos nolle amore vel odio, seu obtentu pecuniæ pejerare. Ut autem idonei appareant, necesse est ut ejus, quem purgare debent, vitam & conversationem agnoscant. Deficientem verò in purgatione, omni officio & beneficio Ecclesiastico private procures : Præcavens, quòd si qui purgando in fua voluerint purgationi assistere, nullam eis malevolentiam vel indignationem ostendas, nec eos impedias, vel ab aliis, quantùm in te est, impediri permittas.

CAP. VIII.

¶ *Absolutio facta, secundùm purgationem vulgarem non tenet, & ea non obstante, potest indici de novo purgatio : & admittitur accusatio.*

Lucius III. *(an. 1181.)*

EX tuarum *c* intelleximus continentia literarum, quòd cum H. Presbyterum (quia infamabatur de homicidio) à Sacerdotali officio suspendisses, prædecessoris tui literas tulit in medium, quibus apparuit eum judicio aquæ frigidæ suam innocentiam purgavisse, & Episcopum suis eum literis absolvisse. Quia verò peregrina judicia sunt inhibita, purgationem quam præstitit, sufficere non putantes : mandamus, quatenus si accusatores idonei non apparuerint, ut cùm septimâ aut quintâ manu sui ordinis (sicut expedire cognoveris) per purgationem canonicam innocentiam suam ostendat, sibi injungas : quam cùm præstiterit, suspensionem sine difficultate relaxes, & cum testimonii boni virum annuncians, ab infamia homicidii, nullius contradictione vel appellatione obstante absolvas.

CAP. IX.

¶ *Sufficit, quòd compurgator sit veratus ab Ecclesia, bona fama, nec de crimine suspectus condemnatus.*

Idem *Vintonien. Episcopo. (an. 1181.)*

COnstitutus *a* in præsentia nostra P. Diaconus : [& *infra.*]

Præterea illud nobis non modicam admirationem induxit, quòd purgationem oblatam recipere noluisti, nisi priùs commendâsses nomina singulorum, qui dictum P. purgare volebant, & de nationibus & cæteris circumstantiis priùs inquireres diligenter, tanquam esses ordinationes facturus : utinam sic discuteres ordinandos. Sanè in purgationibus faciendis, cùm satis sit illis, qui pro purgando exhibent juramentum, secundùm propriam conscientiam & opinionem jurare, quòd purgandus à crimine sit immunis, vel quòd bonum exhibuit juramentum, si purgatores ab Ecclesia tolerentur, & sint bonæ famæ in suis ordinibus ministrantes, nec in judicio pro crimine condemnati, proculdubiò sunt absque ullius indagine admittendi.

CAP. X.

¶ *Propter magnitudinem criminis infamatus suspendi potest, nedum ab officio, sed etiam à beneficio, donec se purgaverit.* hoc primò. *Et augetur propter hoc numerus compurgatorum.* hoc secundò. *Ex causa interdum post purgationem præstitam suspenditur quis ad tempus.* hoc tertio. *Et deficiens in purgatione, punitur ut convictus.* hoc quartò.

Innocentius III. *Senon. Archiepiscopo. (an. 1214.)*

INter solicitudines *b* nostras illa debet esse præcipua, ut capiamus vulpeculas : [& ſ.] ¶ Licèt ergo Ecclesiastica constitutio tales ab officio tantùm usque ad purgationem canonicam doceat suspendendos : quia tamen eum etiam à beneficio propter immanitatem criminis suspendisti, nolumus improbare : Nec illud etiam improbamus, quòd licèt contra eum nullus accusator legitimus appareret, ex officio tuo tamen (famâ publicâ deferente) voluisti plenius inquirere veritatem. Attendentes autem vulgatam infamiam, grave scandalum, & vehementem suspicionem ex testium dictis obortam, quæ contra Decanum facere videbantur, cùm propter eorum quodlibet ei esset purgatio indicenda, & servantes justitiam, & mollientes rigorem, purgationem ei quartæ decimæ manus sui ordinis duximus indicendam. Ipsum igitur ad te remittentes, ut ibi purgetur, ubi noscitur infamatus : mandamus, quatenus accitis *c* tecum Nivern. & Parisien. Episcopis, indictam ei purgationem accipias : ita tamen, ut qui ad ejus purgationem processerint comprobandam, sint fide catholici, & vitâ probati, qui conversationem & vitam ipsius non tam moderno tempore noverint, quàm transacto. Purgatione verò receptâ, beneficium ei restituere non postponas In pœnam autem familiaritatis illius, quam cum hæreticis scienter habuisse dignoscitur, eum ab officio volumus manere suspensum, donec scandalum sopiatur, ita tamen ut publicè familiaritatem hæreticorum abjuret. Præcipias insuper ei districtè, ut in prædicta & aliis villis circumpositis profiteatur & prædicet fidem catholicam, ac confundat & detestetur hæreticam pravitatem : sic deinceps vitam suam bonis adornans operibus, ut infamiæ convertatur in bonam *d* famam, & omne scandalum & suspicio de Catholicorum mentibus deleatur. Quòd si forsan in purgatione defecerit, cum Ecclesiasticæ disciplinæ mucrone percellas, & ab officio & beneficio depositum, ad agendam pœnitentiam in arctum monasterium detrudere non omittas.

a *Cap. 4. tit. de offic. & pot. prael. & jud. ord. in 1. comp. & c. 7. eod. tit. de purgat. can. in 1. comp.* b *C. 12. eod. tit. de accus. in 1. comp.* c *C. 5. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lateran. sub Alex. III. p. 51. c. 50.*

a *Cap. 8. eod tit. in 1. comp. & post Conc. Later. part. 8. c. 21.* b *C 1 eod tit. in 3. comp.* c *accitis al. accersitis sed in registro & antiquis, ut est impressum* d *Dicto*, bonam, *deest in registro & plerisque antiq. exemplarib.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

[1 *Quæ moliuntur vineam Domini demoliri, species quidem habentes diversas, sed caudas adinvicem colligatas, quadam devanitate conveniunt in ipsum. Hi sunt namque caupones, qui aquam vino commiscent, qui virus draconis in aureo calice Babylonis regis propinant, qui juxta verbum propheticum, arcum rem amaram intendunt, ut sagittent in occultis innoxios: quorum error serpit ut cancer, ita quòd nisi botrus in flore ledatur, fructum non solùm amarum, sed etiam pestiferum germinant. Hos Apostolus egregius prædicator in epistola sua prophetico sermone describit, & docet omnibus modis evitandos, contra quos Sacerdotes tibiis argenteis clangere debent, ut cum clamante populo arcâ fœderis præcedente & muri corruant Hiericho, quæ jam fuerat perpetuo anathemate condemnata: ita quòd si quis ex ea regulam auream furare præsumpserit, cum Achor filo Charim lapidibus obruatur. Nos igitur scientiam literarum & honestatem morum pariter attendentes.*]

CAP. XI.

¶ *Breve est, nec potest aliter summari.*

Idem *Abbati sancti Dionysii, & Presbytero S. Martini.* (*an.* 1214. *Romæ in Gallicam.*)

CUm dilectus *a*: [& ſ.] ¶ Illud autem vos attendere volumus, & mandamus, ut tales ad purgationem admittantur personæ, quæ vicinæ sint & honestæ.

CAP. XII.

¶ *Si infamia ortum non habet ex probabilibus conjecturis, non est de necessitate indicenda purgatio, potest tamen indici ad instantiam purgandi.*

Idem. (*an.* 1214. *Romæ in Hungariam.*)

CUm *b* in juventute sua: [& ſ.] ¶ Quia verò pater filium, quem diligit, corripit: nos Quinqueeccles. Episcopo per literas nostras ad majorem cautelam injunximus, ut ab illius familiaritate cessando taliter se haberet, quòd siniſtra de ipso suspicio non posſit haberi: sed inimicus homo rescriptum literarum surripiens, apud Regem & Regni magnates ipsum nequiter publicavit, ut sic deberet ampliùs infamari. Unde non tantam æmulorum nequitiam attendentes, licèt pulsati fuerimus multoties contra eum, nunquam tamen adversùs ipsum potuimus commoveri, scientes quòd dictum unius facilè sequitur multitudo: ubi verò idem Episcopus ad Strigon. metropolim extitit postulatus, quidam, qui super ipsâ postulatione adversabantur eidem, ut promotionem ipsius faciliùs impedirent, illius criminationis carbones reaccendere sunt moliti: unde quidam procurator ipsius de consilio amicorum suorum, qui super hoc bonum zelum habebant, sed non secundùm scientiam, cœpit cum instantia postulare, quatenus eidem Episcopo purgationem canonicam faceremus indici, ut suam innocentiam demonstraret. Nos autem postulationem hujusmodi minùs providam reputantes: procuratorem ipsum ab ea sæpè *c* voluimus revocare: [1 & ſ.] ¶ Cæterùm quia procurator instabat, compulſi fuimus (non juris necessitate, sed importunitate petentis) ut per vos ei purgationem canonicam cum duobus Abbatibus mandaremus) indici: quamvis fuerimus protestati, quòd ex alia causa talis petitio minùs providè tunc fiebat, quia Strigon. Ecclesiæ Suffraganei vix eo tempore purgarent eundem, qui in facto postulationis contradicebant eidem: & Suffraganei Colocen. Ecclesiæ ipsum minimè tunc purgarent: quia inter eum & Colocen. Archiepiscopum de Strigon. metropoli contentio vertebatur: unde cùm non sint alii Pontifices in Hungaria, meritò videbatur, quòd per Episcopos regni sui non posſet, in illo articulo se purgare.

a *Cap.* 2. *eod. tit. in* 3. *comp.* b *cap.* 3. *eod. tit. in* 3. *compil. pars hujus decret. est in cap. cum in juventute. sup. de præsumpt. ut optimè hic admonet glossa.* c *al. semper. sed in antiq. ut est impressum.*

[1 *Tum quia sæpefatus non videbatur apud bonos & graves infamatus de illo crimine, cùm Episcopi super hoc ex mandato Apost. requisiti, laudabile testimonium de ipso nobis curaverunt perhibere, tum quia talis infamatio videbatur ab inimicis & æmulis processisse, sicut superius est expressum. Unde cùm antedicta vita ejus laudabilis appareret, & hujusmodi facinus incredibile videtur, non credebamus ei purgationem aliquam amodò indicendam.*]

CAP. XIII.

¶ *Compurgator jurat de credulitate.*

Idem *Turon. a Archiepiscopo.* (*an.* 1214.)

DE *b* restibus: [*& infrà.*] ¶ Illi verò, qui ad purgandam alicujus infamiam inducuntur, id solùm tenentur juramento firmare, quòd veritatem credunt eum dicere, qui purgatur.

CAP. XIV.

¶ *Infamatus super defectu natalium non debet promoveri, nisi prius se purget.*

Idem *Floren. Episcopo.* (*an.* 1214.)

ACcedens *c* ad præsentiam nostram T. Diaconus humilî nobis insinuatione monstravit, quòd cùm à suis æmulis diceretur, quod esset filius Sacerdotis, tu eum nec promovere voluisti, nec permisisti ab alio promoveri. Quocirca mandamus, quatenus si publicè fuerit notâ respersus, & de ipsa tibi legitimè constare non poterit, purgatione ab ipso receptâ, ipsum non differas propter hoc ad Sacerdotis officium promovere: quia etsi non sit nota delicti, est tamen nota defectûs impedientis ad sacros ordines promovendum.

CAP. XV.

¶ *Super notorio crimine non est indicenda purgatio, & pendente causâ super criminibus coram Papæ delegato, purgatio ab ordinario super eis recepta non tenet.*

Idem *Abbati Eugen. & Scholastico Mutin.* (*an.* 1215.)

CUm *d* dilectis filiis H. Presbytero, & G. procuratori O. Clerici, T. Capellanum nostrum concesserimus auditorem, idem procurator proposuit, quòd cùm dictus Presbyter super incestûs crimine fuisset publicè infamatus, Constantien. Episcopus ordinarius Judex ei purgationem indixit: qui cùm se purgare nequiviſſet, ab ipso fuit suis Ecclesiis sententialiter destitutus: quas ipse nihilominùs detinuit per violentiam occupatas. Cumque idem Presbyter cujusdam consanguinei sui uxorem publicè detineret, ad petitionem plebani de Heniſo *e*, & quorundam aliorum Clericorum Constantien. diœcesis, Judicibus dicimur literas destinâsse, ut si dictus Presbyter super crimine adulterii & incestûs coram ipsis se purgare non posſet, ipsum pœnâ debitâ castigarent: qui cùm constitisset eisdem, quòd idem Presbyter pro eo, quòd in purgatione defecerat, ab Episcopo memorato fuerat condemnatus, ipsum utpote contumacem prædictis Ecclesiis per sententiam privaverunt, maximè cùm de incestu & adulterii crimine, tanquam de notorio liqueret eisdem, Abbati sancti Galli (ad quem illarum Ecclesiarum donatio pertinebat) potestatem liberam concedentes, Ecclesias illas personis aliis conferendi: qui eas postea supradicto O. Clerico assignavit: [& ſ.] ¶ Dictus verò Presbyter inter cætera respondit, quòd processus Judicum prædictorum debebat meritò retractari, cùm lite non contestatâ procedere præsumpserint *f* contra eum: adjiciens, quòd purgationem indictam ab electo Constantien. curaverit exhibere: [1 & ſ.] ¶ His igitur, & aliis plenius intellectis, licèt literæ illæ, quæ ad prædictos Judices impetratæ dicuntur, vel ipsarum transcriptum o-

a *Tirenen. al. Trien. al. Tyren.* b *cap.* 4. *eod. tit. in* 3 *comp.* c *cap.* 5. *eod. tit. in* 3. *comp.* d *c.* 6. *eod. tit. in* 3. *comp.* e *al. de Henneo. al. de Ponte. sed in vetustiorib. ut est impressum.* f *præsumpserunt, in vulgatis. at in antiq. præsumpserint.*

stensum non fuerit coram nobis, quia tamen ex tenore relationis ipsorum *a*, quam dictus procurator exhibuit, ac si literæ ipsæ ostensæ fuissent, nobis constitit evidenter, Judices ipsos prætermisso juris ordine processisse: tam processum eorum, quàm concessionem Ecclesiarum à prædicto Abbate de mandato ipsorum factam, auct. Apost. retractamus, præsertim cùm relationis ipsius series repugnantia contineat & adversa. Dicitur enim, quòd crimen ejusdem Presbyteri, usque adeò publicum *b* fuerat & notorium, quòd nullus inficiationi locus penitùs existebat, utpote cujus universæ viciniæ populus testis erat: & tamen ibidem præmittitur, quòd eidem Presbytero terminum peremptorium præfixerunt, in quo (si posſet) super infamia prædictorum criminum eunonicè se purgaret: cùm nimirum si crimen notorium existebat, non erat illi indicenda purgatio, sed in eum condemnationis sententia promulganda: [*& infrà.*] ¶ Si verò nullus apparuerit legitimus accusator, & ipsum inveneritis apud bonos & graves super prædictis criminibus, vel ipsorum altero infamatum, purgationem ei canonicam indicatis, non obstante, quòd coram prædicto electo dicitur se purgâsse: cùm judicio pendente coram Judicibus delegatis non debuerit ordinarius purgationem indicere infamato.

[1 *Ries induxit, ut fratrum nostrorum debeamus consultationibus respondere, & ab eis, quantum humana permittit fragilitas, dubitationis scrupulum amputare. Inde est quòd*]

CAP. XVI.

¶ *Non sufficit Prælato de criminibus infamato jurare, cùm se purgat, quod sit immunis ab illis criminibus: sed jurare debet, quòd post suam promotionem illa crimina non commisit.*

Idem. (*an.* 1215. *Romæ.*)

ACcepimus *c* literas, quibus nobis intimare curâstis, quòd Apostolico mandato super indicendâ purgatione Archiepiscopo Bisuntinen. recepto, ipsum citâstis, ut decuit: qui ad diem præfixum comparuit coram vobis *d*, juramentum purgationis offerens sub hac forma: videlicet, quòd immunis erat ab illis criminibus, super quibus se purgare debebat: [& ſ.] ¶ Ipse verò ad præsentiam nostram accedens, humiliter supplicavit, ut saltem super purgatione incontinentiæ dignaremur temperare rigorem, quia non deberet asserere, quòd à nativitate sua nunquam passus fuerit lapsum carnis. Porrò cùm ab eo non credatur exactum fuisse hujusmodi juramentum, potiùs forte præsumimus, quòd alia de causa volebat sub præscripta forma jurare: videlicet, quòd immunis erat ab illis criminibus, de quibus fuerat infamatus, tanquam dimiſſis per pœnitentiam jam essет immunis ab illis: sed hoc jurare, non parvæ temeritatis existeret: cùm beatus Job dicat *e*: [*Etiamsi simplex fuero, hoc ipsum ignorat anima mea*:] [& ſ.] ¶ Ideoque præscriptam purgationis formam, secundùm quam idem Archiepiscopus obtulit se purgare, reprobamus, utpote indiscretam, temerariam, & ineptam: injungentes eidem, ut si voluerit & potuerit secundùm hanc formam se purgare, secundùm sanum intellectum, quem ei duximus exprimendum, videlicet quòd illa crimina graviora, id est, simoniam, venditionem justitiæ, atque incontinentiam, de quibus infamatus extitit *f*, juret se minimè commisiſſe, postquam ad Archiepiscopalem promotus est dignitatem: & compurgatores sic jurent, quòd credunt eum verum jurâsse: quo facto vos illum dimittatis in pace, alioquin, &c.

a *Ipsarum.* b *publi. atum.* c *vid. Bart. in l.* 1. *§.* 2. *ff. ad SC. Turpil. ubi est ut hunc textum in pulchro casu.* d *nobis, legitur in plerisque Cod series tamen judicat legendum, coram vobis.* e *Job.* 9. f *al. exiſtit.*

DE PURGATIONE *a* VULGARI.

TITULUS XXXV.

CAP. I.

¶ *Duella, & alia purgationes vulgares prohibitæ sunt, quia per eas multoties condemnatur absolvendus, & Deus tentari videtur.* h. d. totus titulus.

Cœlestinus III. (*an.* 1195.)

CUra suscepti *b* regiminis: [1 & ſ.] ¶ Cùm t. F. duxerit sed. Apost. consulendam, utrùm super Ecclesiarum possessionibus duella debeant sustineri? Tuæ duximus solicitudini respondendum, quòd in eo casu, vel aliis etiam hoc non debes aliquatenùs tolerare. *c*

[1 *Sæpedicta tamen mul. eum non desinunt infamare: unde nobis humiliter supplicavit, ut ab illarum impetitionibus solutum faceremus ipsum prædictarum Ecclesiarum pacificè possessionem gaudere.*]

CAP. II.

¶ *Summatum est supr. cap. proxim.*

Innoc. III. *Priori S. Sergii Spoletan.* (*an.* 1212.)

SIgnificantibus *d* V. Laico, & fratribus ejus ad nostram noveris audientiam pervenisse, quòd cùm quidam eos super furti crimine accusaret, cum eo coacti sunt inire duellum, in quo aliis peccatis suis præpedientibus ceciderunt: propter quod per consules Spoletanos bonis fuerunt propriis spoliati: nunc verò furtum apud alios est inventum, & quòd ipsi fuerint innocentes, est (faciente *e* Domino) revelatum. Unde consulibus ipsis dedimus in mandatis, ut ablata restituant universa.

CAP. III.

¶ *Summatum est supra cap.* 1.

Honorius III. (*an.* 1225.)

DIlecti *f* filii noviter in Livonia baptizati, gravem ad nos querimoniam destinârunt, quòd frattes Templariorum, & alii, qui temporalem in eis potestatem exercent, si quando de aliquo alio *g* crimine infamantur, eos ferri candentis judicium subire compellunt, quibus si qua exinde sequatur adustio, civilem pœnam infligunt. Cùm igitur hujusmodi judicium sit penitùs interdictum, utpote in quo Deus tentari videtur: mandamus, quatenus dictos fratres, & alios, ut ab hujusmodi conversorum gravamine omnino desistant, per cens. Eccles. appell. remotâ compellas.

DE INJURIIS ET DAMNO DATO.

TITULUS XXXVI.

CAP. I.

¶ *Propter ejus brevitatem non summatur.*

In Exodo. *h*

SI rixati fuerint homines, & percusserit alter proximum suum lapide, vel pugno *i*, & ille mortuus non fuerit, si *k* jacuerit in lecto, qui percusserit operas ejus & impensas in Medicos restituat.

CAP. II.

¶ *Breve est, & ideò non summatur.*

In eodem.

SI *l* quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam, cecideritq; bos vel asinus in eam, dominus

a *Vide B. Thom.* 2. 2. *q.* 95. *art* 8. *ad* 3. *arg.* b *Cap. un. eod. tit. in* 2. *comp.* c *Adde quod not. Bald. in l.* 1. *C. de Lat. lib. tol. ubi vide.* d *Cap. un. eod. tit. in* 1. *comp. vid. Conc. Trid. sess.* 25. *de refor. c.* 19. e *favente, in recent.* f *Ivo p.* 10. *c.* 15. g *Dictio, alio, deest ferè in omnib. manuscr.* h *Exod.* 21. i *vid. l. fin. cum gl. & concor. ff. de sicariis.* k *al. ita: sed jacuerit.* l *C.* 3. *tit. de damno dato. in* 2. *comp. Refert Ivo par.* 16. *c.* 349. *Exod.* 21.

cisternæ reddet pretium jumentorum: quod autem mortuum est, ipsius erit.

CAP. III.

¶ *Breve est, & ideò non summatur.*

Idem.

SI *a* bos alienus cornupeta fuerit ab heri & nudius tertius, & non custodivit eum dominus suus, reddet bovem pro bove, & cadaver integrum accipiet.

CAP. IV.

¶ *Breve est, & non summatur.*

Idem.

SI *b* læserit quispiam agrum vel vineam, & dimiserit jumentum suum, ut depascat aliena, pro damno æstimationem restituet.

CAP. V.

¶ *Breve est, & non summatur.*

Idem.

SI *c* egressus ignis comprehenderit acervos frugum, sive stantes segetes in agris, reddet damnum, qui ignem succenderit.

CAP. VI.

¶ *Breve est, & quasi idem cum præcedenti.*

Ex pœnitentiali Romano. *d*

SI quis domum vel aream cujuslibet incenderit voluntariè, sublata & incensa omnia restituat, & tres annos pœniteat.

CAP. VII.

¶ *Secularis potestas, quæ Clericum bannivit, condemnari debet per Judicem Ecclesiasticum, secundum æstimationem injuriæ in expensis & damnis. Et hodie adde pœnam in Clem. 1. de pœnis.*

Honorius III. *Episcopo Bononien. (an. 1224.)*

OLim *e* scribentibus nobis Episcopo Mutinen. ut potestatem, consiliarios & populum civitatis Florentin. ad satisfaciendum de damnis & injuriis irrogatis Episcopo, & Ecclesiis Fesulan. cens. Eccles. coarctaret, idem testes lite non contestatâ recepit. Quare nos ejus processu penitùs revocato, commune Florentin. quia banniverat Episcopum Fesulanum contra Deum & Ecclesiasticam libertatem, propter injuriam banni, & expensas, & damna tali occasione secuta, taxatione juramento præmissâ, in mille libris usualis monetæ, prædicto Episcopo sententialiter duximus condemnandum.

CAP. VIII.

¶ *Qui jurat statutum super non repetendis damnis, hoc non obstante expensas repetere potest.* h. d. *vel sic: Statutum super damnis non repetendis, ad expensas non extenditur.*

Gregorius IX. *(an. 1236.)*

IN nostra *f* & fratrum nostrorum præsentia proposuistis, quòd olim cives Brixien. pro *g* restaurationibus damnorum illatorum adinvicem, quæ propter multas civiles discordias incurrerant, plurimùm aggravati, statutum editum de non petendo vel recipiendo in posterum restaurationes hujusmodi à communi generaliter approbârunt, & firmârunt etiam juramento: [*& infrà*] ¶ Cùm igitur aliud sit damnorum restauratio, quàm satisfactio expensarum: & ideò in juramento exhibito super damnorum articulo intelligi non debeat, quòd factum expensarum fuerit comprehensum: mandamus, quatenus (juramento non obstante prædicto) auctoritate nostrâ provideas, quòd dictum commune pro bono concordiæ ad expensarum satisfactionem aliquid *h* contribuat, juxta tuæ discretionis arbitrium, à te, sicut expedierit, moderandum.

a *Exod. 21.* b *Exod. 22.* c *Ibid.* d *Similis sententia reperitur apud Burch. l. 19. decr. c. 5.* e *Vide Clem. 1. de pœnis. c. Gravau. supr. de restit. spol.* f *vide gl. in c. si canonici. verbo, damnis & injur. de offic. ord. in 6.* g *dictio,* pro, *deest in vetu ſtioribus Codicibus.* h *Dictio,* aliquid, *deest in antiq. exemplaribus.*

CAP. IX.

¶ *Habet plura dicta, & se summat.*

Idem. *(an. 1236.)*

SI culpâ tuâ datum est damnum, vel injuria irrogata, seu aliis irrogantibus opem forte tulisti, aut hæc imperitiâ tuâ, sive negligentiâ evenerunt: jure super his satisfacere te oportet, nec ignorantia te excusat, si scire debuisti ex facto tuo injuriam verisimiliter posse contingere, vel jacturam. Quòd si animalia tua nocuisse proponas, nihilominus ad satisfactionem teneris, nisi ea dando pastis damnum, velis liberare teipsum: quod tamen ad liberationem non proficit, si fera animalia, vel quæ consueverunt nocere, fuissent, & quam debueras non curâsti diligentiam adhibere. Sanè licèt, qui occasionem damni dat, damnum videatur dedisse: secùs est tamen in illo dicendum, qui ut non accideret, de contingentibus nil omisit.

DE POENIS.

TITULUS XXXVII.

CAP. I.

¶ *Totiens puniendus est criminosus, quotiens delictum iterat.*

Ex Concilio Toletano.

EA quæ frequenti prævaricatione iterantur, frequenti sententiâ condemnentur.

CAP. II.

¶ *Interficiens Presbyterum puniendus est: & pœna pars Ecclesiæ, cui præfuit, alia pars pro ejus anima distribuitur.*

Ex Concilio Triburiensi. *a*

PResbyteri interfecti compositio, Episcopo ad cujus parochiam pertinet, solvatur: ita ut medietatem utilitatibus Ecclesiæ, cui præfuit, tribuat, alteram in ejus eleemosynam justè dispertiat: Quia nullus ejus hæres proximior videtur, quàm qui ipsum Domino sociavit.

CAP. III.

¶ *Non debent Prælati pro criminosis sustinendis pecuniam exigere, nec etiam correctionis causâ ex cupiditate pœnam pecuniariam imponere.*

Alexander III. *Cantuarien. Archiepiscopo. (an. 1180.)*

LIcèt *b* juxta Apostolum: [1 & 7.] ¶ Accepimus, quòd Archidiaconi Conventren. Episcopatûs pro corrigendis excessibus, & criminibus puniendis, à Clericis & Laicis pœnam pecuniariam exigunt, & pro annua exactione pecuniæ personas quandoque suspendunt, Ecclesias interdicunt, à vicariis denarios, ut eos in Ecclesiis cantare permittant, exigere non formidant, & alia agunt, quæ canonum obviant institutis, & de radice cupiditatis & avaritiæ prodire videntur: [& 7.] ¶ Mandamus, quatenus Archidiaconis prædicti Episcopatûs hoc districtiùs interdicas: si autem contravenire præsumpserint, eos appel. cessante Eccl. censurâ compellas.

[1 *Arguere, obsecrare & increpare studeamus: sicut tamen debemus excessus corrigere singulorum, ut probemur non quæ nostra sunt, sed quæ Jesu Christi sunt; quatere, ut in correctione faciendâ videamur modestiam, & maturitatem servare.*]

CAP. IV.

¶ *Victus condemnatur victori præsenti in expensis, etiam in causis pecuniariis, & unum casum excipit.*

Idem *in Concilio Turonen. (an. eod.)*

CAlumniam *c* & audaciam temerè litigantium condemnando in expensis, & alio multiplici remedio sanctio imperialis compescit. Quoniam igitur sacris institutis consonare dignoscitur, præcipimus, ut de cætero in causis pecuniariis victus, victori in expensis condemnetur: nisi sententia pro absente feratur.

a *Est in Concil. Triburiensi sub Arnulpho Imperatore l. 6. 4. sed aliis verbis referunt Burch. l. 6. decr. c. 11. Ivo p. 10. c. 140. & Gratian. sive Palea 17. q. 4. c. omnes Presbyteri.* b *C. 3. eod. tit. in 3. comp. & post Conc. Later. sub Alex. III. p. 2. c. 3.* c *C. 5. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. sub Alex. III. p. 3. c. 2.*

CAP. V.

¶ *Clericus causam seu operam prabens bello, deponendus est.*

Innocentius III. *Mistrosensi Archiepiscopo. (an. 1212. Romæ in Norwegiam.)*

QUòd in *a* dubiis: [& 7.] ¶ Quia verò tam Sacerdotes, qui gubernant naves ad pugnam, quàm qui personaliter exercent conflictum, & hi, qui alios incitant ad pugnandum, omnes enormiter peccant: de rigore canonico eos credimus deponendos.

CAP. VI.

¶ *Clericus pro magno scelere ab eo commisso, deponi debet, & in monasterio detrudi ad agendam pœnitentiam.*

Idem *London. Episcopo. (an. 1212. Romæ in Angliam.)*

TUæ discretionis *b* prudentiam: [& 7.] ¶ Ad illud, quod à nobis tertiò requisisti, qualiter Clerici in latrociniis, vel aliis magnis sceleribus deprehensi, puniri debeant: Respondemus, quòd à suis ordinibus degradati, detrudi debeant in arctis monasteriis, ad pœnitentiam peragendam,

CAP. VII.

¶ *Si uterque contrahentium venit contra contractum, uterque potest exigere pœnam ad invicem promissam ex conventione.*

Idem *Abbati & fratrib. Crypta ferratæ. (an. 1212. Romæ.)*

CONstitutus *c* in præsentia nostra: [1 & 7.] ¶ Licèt autem in instrumento Episcopi Lavitani expressa fuerit certa pœna, quam pars contractum non servans solveret observanti: cùm tamen utraque pars venisset contra illum, ex confessione propria convincatur, cùm & pars vestra subtraxerit Episcopo pensionem, & Episcopus procurationem exegerit ab eadem Ecclesia, sicut Oeconomus proposuit memoratus, utramque partem ab ea reddimus absolutam.

CAP. VIII.

¶ *Si testis propter vacillationem incarceratur, infamiam non incurrit.*

Idem *Priori S. Fridiani & Magistro B. Canonico Pisano. (an. 1213.)*

SUper *d* his, de quibus non consulere voluistis: [& 7.] ¶ Clericus autem, qui pro eo quòd variaverat & vacillaverat coram vobis *e*, de mandato nostro *f* captus est & detentus, infamiam non incurrit.

CAP. IX.

¶ *Obligatus ad certam quantitatem, certâ die sub pœna solvendam, si partem intra terminum solvit, ad pœnam integram non tenetur.*

Idem *Spoletano Episcopo. (an. 1213.*

SUam *g* ad nos Rectores Clericorum sancti Fortunati querimoniam transmiserunt, quòd cùm tibi essent XL. libris per quoddam arbitrium condemnati, essetque pœna XXX. librarum apposita, nisi eas solverent in termino constituto, tandem XXXIII. libris in termino persolutis, occasione septem Residuarum, per quasdam nostras *h* literas veritate tacitâ impetratas, obtinuisti eos in præfatis XXX. libris tibi per delegatum Judicem condemnari. Quia igitur te non decet in tantum Pontificalis modestiæ oblivisci, ut inhonestis quæstibus anhelando desideres cum aliena jactura ditari: mandamus, quatenus septem librarum solutione contentus, super pœna XXX. librarum memoratos Rectores de cætero non molestes.

a *C. 1. eod. tit. in 3. comp. an Clerico pugnare liceat, explicat B. Thom. 2. 2. q. 40. art. 2. & ibi Cajet.* b *C. 3. tit. de vita & hon. Cler. in 3. comp. vid. Bern. Diaz in pract. crim. can. c. 84.* c *Pars c, constitutus. sup. de relig. dom. ubi inventes varietates de voce, Lavitani.* d *Cap. 3. tit. de accusat. in 3. comp.* e *alii. nobis.* f *al. vestro.* g *C. 2. ne Cler. vel Monach. in 3. comp.* h *Dictio, nostras, deest in plerisque antiquis.*

CAP. X.

¶ *Occidentes Prælatum, privantur beneficiis & feudis, quæ habent ab Ecclesia, cui præerat Prælatus ille, nec eis vel hæredibus restituentur, nec alia de novo concedi debent. Et hodie in Occidente, capiente, vel banniente Episcopum, aucta sunt similes pœnæ: de quibus in Clem. Si quis suadente. eod. tit.*

Idem. *(an. 1213.)*

AD aures *a* nostri Apostolatûs pervenit, quòd cùm quidam parochiani tui ausu diabolico [bonæ *b* memoriæ] I. Vincentinum Episcopum, prædecessorem tuum nequiter peremissent, feuda & beneficia, quæ illi à Vincentina Ecclesia obtinebant, ipsis per sententiam fuerant cum multa deliberatione sublata. Quia igitur majori sunt animadversione plectendi, nos tam tibi, quam successoribus tuis, auctoritate Apost. prohibemus, ne ipsis aut hæredibus eorum beneficia prædicta restituantur, seu de novo eis alia quælibet conferantur.

CAP. XI.

¶ *Prorumpens contra Judicem, arbitrio superioris punitur.*

Idem.

DIlectus *c* filius electus sancti P. ad montes: [& 7.] Ne judicialis evanescat auctoritas, cùm de litigatoris improbitate constiterit, adversùs assertionem judicis temerè prorumpentis, juxta superioris arbitrium dignè poterit animadversione puniri.

CAP. XII.

¶ *Patroni, Advocati, vel Vicedomini vendicantes sibi in Ecclesiis plus quam jura permittant, per censuram Ecclesiasticam compescuntur: & si occidunt Prælatum vel Clericum Ecclesiæ per se, vel per alios, perdunt quod habent ab Ecclesia, & eorum posteri usque ad quartam generationem non admittuntur ad Clerum, nec in Religionibus præficiuntur.*

Idem *d in Concilio generali. (an. 1216.)*

IN quibusdam provinciis Ecclesiarum Patroni & Advocati, seu Vicedomini se in tantam insolentiam erexerunt, quòd non solùm cum vacantibus debet Ecclesiis de pastoribus idoneis provideri, difficultates ingerunt & malitias, verùm etiam de possessionibus, aliisque bonis Ecclesiasticis, pro sua voluntate ordinare præsumunt: & (quod horrendum est dicere) in necem Prælatorum prorumpere non formidant. Cùm igitur, quod ad defensionis subsidium est inventum, ad depressionis dispendium non debeat retorqueri: prohibemus expresè, ne Patroni vel Advocati, seu Vicedomini super præmissis de cætero plus usurpent, quàm reperiatur in jure permissum: & si contrà præsumpserint, per severitatem canonicam districtissimè compescantur. Sacri nihilominùs Concilii approbatione statuimus, quatenus si Patroni, vel Advocati, aut Feudatarii, seu Vicedomini, aut alii beneficiati alicujus Ecclesiæ, Rectorem vel Clericum alium ipsius Ecclesiæ, per se, vel per alios occidere, vel mutilare ausu nefando præsumpserint; Patroni jus patronatûs, Advocati advocatiam, Feudatarii feudum, Vicedomini vicedominatum, & Beneficiati beneficium prorsùs amittant. Et ne minùs vindictæ quàm excessûs memoria prorogetur, non solùm de præmissis nihil perveniat ad hæredes, sed etiam usque ad quartam generationem posteritates talium in Clericorum collegium nullatenùs admittantur, neque in domibus regularibus alicujus prælationis assequantur honorem, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum.

a *Cap. 1. eod. tit. in 1. compil.* b *Hæc duo verba, bonæ memoriæ, desunt in omnibus Vatic.* c *C. 1. tit. de probat. in 4. comp.* d *Scilicet Innocent. III. in Conc. gener. c. 45. & Cap. 2. eod. tit. in 1. compilat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XIII.

¶ Domino excommunicato manente, subditi fidelitatem non debent: & si longo tempore in ea perstiterit, & monitus non paruerit Ecclesiæ, ab ejus debito absolvuntur.

Honorius III. *Præposito Archidiac. & H. Canonico Suession. (an. 1222.)*

GRavem Capituli Lund. *a* recepimus quæstionem, quòd cùm Comes Registren. *b* pro multis injuriis, quas irrogaret eisdem *c*, per Judices à sede Apostol. deleg. excommunicationis vinculo fuerit innodatus, idem per duos annos & amplius in excommunicatione persistens, juri parere pertinaciter renuit claves Ecclesiæ contemnendo. Licet igitur hujusmodi pertinacia non careat scrupulo hæreticæ pravitatis: volentes tamen nobilitati parcere Comitis supradicti: Discr. v. mandamus, quatenus si Comes supradictus post commonitionem vestram non paruerit plenè juri, vos Ecclesias, in quibus aliquod jus habere dignoscitur, ab ejus debito absolventes, fideles ipsius (quamdiu in excommunicatione perstiterit) ab ejus fidelitatis juramento denuncietis penitùs absolutos.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

TITULUS XXXVIII.

CAP. I.

¶ Pro manifesto peccato pœnitentia publica imponi debet.

Alexander Papa. *d*

MAnifesta peccata non sunt occultâ correctione purganda.

CAP. II.

¶ Ponit pœnitentiam occidentis Presbyterum.

Ex Concilio Maguntinen.

QUi Presbyterum occiderit, XII. annorum pœnitentia ei secundùm canones imponatur: [& ſ.] ¶ Convictus, usque ad ultimum tempus vitæ suæ militiæ cingulo careat, & absque spe conjugii maneat.

CAP. III.

¶ Consideratis circumstantiis arbitraria pœnitentia indicenda est ei, qui modum excessit se defendendo.

Alexander III. *Mediolan. Archiepisc. [& e Suffraganeis.] (an. 1172.)*

SIgnificavit *f* nobis vir nobilis P. quod F. dicto Imperatori, cùm olim rediret ab urbe, castrum Verniceæ negavit: [& ſ.] ¶ Unde contigit, quòd IV. castris destructis plusquam duo millia domorum destructa fuerunt, multi homines interfecti, & alia mala ibi commissa, quæ longum esset per singula enarrare. Quoniam igitur præfatus P. Deo exinde reconciliari desiderat: mandamus, quatenus ipsi pœnitentiam (secundùm quod visum fuerit) misericorditer imponatis *g*, attendentes *h*, quòd pro libertate sua & Ecclesiæ devotione hoc fecit. Quare in his debetis *i* talem discretionem habere, ut alii, & ipse idem pro austeritate pœnitentiæ à servitio Ecclesiæ nullatenùs retardentur, nec aliquod salutis periculum debeant formidare.

CAP. IV.

¶ Indulgentia, quæ conceduntur per Prælatos non subditis, non prosunt, nisi propriis Judices hoc concedant.

Idem *Archiepiscopo Cantuariensi.*

QUòd autem *k* consuluisti, utrum remissiones, quæ fiunt in dedicationibus Ecclesiarum, aut conferentibus ad ædificationem pontium, aliis prosint quam his, qui remittentibus subsunt: Hoc volumus tuam Fraternitatem tenere, quòd cùm à non suo Judice ligati nullus valeat vel absolvi, remissiones prædictas prodesse illis tantummodò arbitramur, quibus ut prosint, propriis Judices specialiter indulserunt.

CAP. V.

¶ Non est verè pœnitens, qui peccandi animum non deponit, tamen recipitur ejus confessio.

Idem *Belluacen. Episcopo. (an. 1172.)*

QUòd *a* quidam ad confessionem de criminibus veniunt, & quamvis confiteri velint, se tamen asserunt abstinere non posse: Cons. t. t. r. quòd eorum confessionem recipere debes, & eis de criminibus consilium exhibere: quia licet non sit vera hujusmodi pœnitentia, admittenda tamen est eorum confessio, & crebris & salubribus monitis pœnitentia indicenda.

CAP. VI.

¶ Qui ex pœnitentia debet certâ die in pane & aqua jejunare, potest deficiente pane alio cibariis uti.

Idem *Turonien. Archiepisc. (an. 1175.)*

LIcèt tam *b* Veteris, quàm Novi Testamenti pagina: [& ſ.] ¶ Si autem illi, qui aliquos dies in pane & aqua ex injuncta sibi pœnitentia tenentur peragere, panem, quo vescantur, non habent, leguminibus, aut piscibus, aut aliis cibariis reficiantur, si necessitas id exposcat *c*: Discretione tamen adhibitâ, quòd his non ad delicias, sed ad sustentationem utantur.

CAP. VII.

¶ Sacerdoti Græco procuranti, vel studiosè negligenti oppressionem filiorum, non imponitur pœnitentia publica, sed debet abstinere ab altaris officio, & alibi in secreto agere pœnitentiam: sed si deictum est publicum, debet publicè agere pœnitentiam.

Clemens III. *(an. 1190.)*

QUæsitum *d* est, utrum Sacerdotibus Græcis, quibus legitimo matrimonio licet uti, pœnitentia publica sit imponenda, si eam sibi postulent pro filiis oppressis injungi? Huic igitur consult. t. t. resp. quòd si ipsis procurantibus, vel studiosè negligentibus, filii in lectis repetiuntur oppressi, ab officio altaris debent perpetuo abstinere, & eis gravior quàm Laicis, non tamen publica (nisi in publicum id veniat) pœnitentia debet imponi. Verùm si ex incuria ipsorum mortui inveniantur in cunis, & illud fuerit occultum, eis pœnitentia pro arbitrio Pœnitentiarii imponatur, & in terrorem aliorum *e* ad tempus abstineant à celebratione Missarum.

CAP. VIII.

¶ Sacerdos pœnitentiam arbitrari debet secundùm quantitatem excessûs, pœnitentis contritionem, & alias circumstantias. hâc quoad titulum.

Innocentius III. *Livon. Episcopo, & eis, qui cum ipso sunt, fratribus. (an. 1214.)*

DEus qui *f* Ecclesiam suam: [& ſ.] ¶ Cæterùm cùm pœnitentia non tam secundùm quantitatem excessûs, quàm pœnitentis contritionem, per discreti Sacerdotis arbitrium sit moderanda, pensatâ qualitate personæ, super fornicatione, adulterio, homicidio, perjurio *g*, & aliis criminibus, consideratis circumstantiis omnibus, & præsertim novitate Livonien. Ecclesiæ, competentem pœnitentiam delinquentibus imponatis, prout saluti eorum videritis expedire. Apostoli autem vestigiis inhærentes, dicentis *h*: [*Hæc vobis parum videtur, non ejcam:*] paulatim eos instruatis in fide, confessionis formam, orationem Dominicam, & Symbolum illos solicitè edocentes *a*. Interim tamen corporis & sanguinis Domini sacramentum renatis fonte baptismatis, consuetis festivitatibus, & in mortis articulo tribuatis.

CAP. IX.

¶ Auditur mulieris confessio, quæ filii partum alienum supposuit, vel proprium ex adulterio susceptum, nec illud marito vult detegere.

Idem Innoc. III. *sancti Laur. in Lucina Presbytero Card. Apost. sed. Legato. (an. 1214.)*

OFficii [& infrà.] ¶ Significâsti quandam mulierem in pœnitentia tibi fuisse confessam, quòd timens, ne viri possessio devolveretur ad alios, quarundam herbarum succum potavit, & sic venter ejus intumuit, & inde gravidam se ostendens, sibi partum suppositit alienum: timensque maritum, non vult facinus ipsi *b* detegere: qui prolem credit sine dubitatione qualibet esse suam. Quoniam igitur postulas edoceri, utrùm ei hâc fraude durante sit pœnitentia injungenda: respondemus, quòd ficta mulieri, quæ ignorante marito de adulterio prolem suscepit, quamvis id viro suo timeat confiteri, non est pœnitentia deneganda: ita nec illi debet pœnitentia denegari, maximè si per alios intelligas alienos, ad quos timeat possessionem viri devolvi: sed competens satisfactio per discretum Sacerdotem ei debet injungi.

CAP. X.

¶ Abbatissa Monales benedicere, confessiones audire, & publicè prædicare non potest.

Idem *Valent. c & Burgen. Episcopis, & Abbati de N. Cistercien. Ordinis. (an. 1214.)*

NOva *d* quædam nostris sunt auribus intimata, quòd Abbatissæ Moniales proprias benedicunt, ipsarumque confessiones in criminibus audiunt, & legentes Evangelium præsumunt publicè prædicare. Cùm igitur id absonum sit, pariter & absurdum: mandamus, quatenus ne id de cætero fiat, cureris firmiter inhibere. Quia licèt beatissima virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis universis, non tamen illi, sed istis Dominus claves regni cœlorum commisit.

CAP. XI.

¶ Tempore generalis interdicti conceditur pœnitentia & viatico morientibus. hoc primò. *Clerici, qui servârunt interdictum, possunt cum silentio in cœmeterio sepelire.* hoc secundò. *In conventualibus Ecclesiis Clerici bini vel trini possunt horas submissâ voce dicere.* hoc tertiò. *Cruce signatis & peregrinis tempore interdicti pœnitentia concedi potest.* hoc quarto.

Idem. *(an. 1214. Roma.)*

QUòd *e* in te: [& infrà.] ¶ In illo *enim* verbo, per quod pœnitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam, quod verè pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipsum decedentibus denegetur. Licet autem per generale interdictum denegetur omnibus, tam unctio, quàm Ecclesiastica sepultura, concedimus tamen ex gratia, ut Clerici decedentes, qui tamen servaverint interdictum, in cœmeterio Ecclesiæ, sine campanarum pulsatione, cessantibus solennitatibus omnibus, cum silentio tumulentur. Et in conventualibus Ecclesiis bini & bini, vel simul tres, horas canonicas valeant *f* legere, non cantare, januis clausis, interdictis & excommunicatis exclusis, & voce ita demissâ, quòd exteriùs audiri non possint: cùm & regularibus secundum privilegium sed. Apostol. sit indultum, ut cùm generale interdictum terræ fuerit, liceat eis januis clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, non pulsatis campanis, suppressâ voce celebrare divina. Recipientibus autem signum crucis non negamus, quo minùs eis ob *a* reverentiam Crucifixi pœnitentia, cum postulaverint, injungatur: quod & aliis peregrinis potest misericorditer indulgeri.

[1 *Verum quoniam à quibusdam intelleximus dubitari, utrùm Clericis vel Laicis dandum sit viaticum in extremis, an & unctio impendenda, & an cum alio sacramento indulgenda sit decedentibus sepultura. Utrum in conventualibus demissâ voce, januis clausis, interdictis exclusis, divina possint officia celebrari. Similiter an suscipientibus signum crucis, & sanctorum limina visitantibus sit pœnitentia injungenda. Ambiguitatem hujusmodi de dubitantium cordibus volumus amputare.*]

CAP. XII.

¶ Famosum est & multum allegabile. & hoc dicit. *Quilibet dolis capax tenetur saltem semel in anno confiteri proprio Sacerdoti, vel de ejus licentia alteri, & Eucharistiæ sacramentum ad minus in Pascha recipere. Et Sacerdos revelans confessionem deponendus est, & in monasterio ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudendus.*

Idem *b in Concilio generali. (an. 1216.)*

OMnis *c* utriusque sexûs fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Paschа Eucharistiæ Sacramentum: nisi fortè de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi *d* perceptione duxerit abstinendum: alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christianâ careat sepulturâ. Unde hoc salutare statutum frequenter in Ecclesiis publicetur, ne quisquam ignorantiæ *e* cæcitate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet & obtineat à proprio Sacerdote, cùm aliter ipse illum non possit absolvere *f* vel ligare. Sacerdos autem sit discretus *g*, & cautus, ut more periti Medici superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias, & peccati: quibus *h* prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad salvandum *i* ægrotum. Caveat autem omnino, ne verbo, aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem *k*: sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque ulla expressione personæ cautè requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solùm à Sacerdotali officio deponendum decernimus, verùm etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum.

CAP. XIII.

¶ Medici vocati ad infirmos debent ante omnia inducere infirmum ad confessionem, nec quicquam persuadere pro salute corporis tendens in animarum periculum.

Idem *in eodem.*

CUm infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proveniat, dicente Domino languido, quem sana-

a *Laudunen.* b *Registeren.* c *alit. eidem: sed in antiq. legitur, eisdem.* d *al. Calixtus, ut in omnib. Vaticanis: sed hæc reperiuntur apud Greg. lib. 12. epist. 31. regist. ad Felicem Siciliæ Episcopum.* e *Hæc duæ voces, & Suffraganeis, desunt in omnibus Vatic.* f *C. 2. eod. tit. in 1. comp.* g *imponat.* h *attendens.* i *debet.* k *C. 3. eod. tit. in 1. comp.*

a *Cap. 1. eod. tit. in 2. comp.* b *c. 3. tit. de feriis, in 2. comp. Pars alia sup. de feriis c. licet.* c *exposcit.* d *c. 2. eod. tit. in 2. comp.* e *Vid. l. aut facta. 9. fin. ff. de pœn. & l. eum qui. ff. de injur.* f *cap. 2. eod. tit. in 3. comp.* g *Vox perjurio, deest in antiq. Codic.* h *1. Cor. 3.*

a *Quæ debent scire Christiani ad salutem suam, vid. Bald. super rub. C. de sum. Trin.* b *illi.* c *In antiq. cod. Palentin. & Burg. Episcopis, & Abbati Aumide.* d *Cap. 1. eod. tit. in 4. compil.* e *Cap. 3. eod. tit. in 4. comp. vide c. ult. de sentent. ex comm. l. 6.* f *In omnib. Vatic. valeant legere potius, quam cantare.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

verat *a*: *Vade, & ampliùs noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat.*]

Præsenti decreto statuimus, & directè præcipimus Medicis corporum, ut cùm eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant & inducant, ut Medicos advocent animarum: ut postquam fuerit infirmo de spirituali salute provisum, ad corporalis medicinæ remedium salubriùs procedatur, cùm causâ cessante, cesset effectus. Hoc quidem inter alia huic causam dedit edicto, quòd quidam in ægritudinis lecto jacentes, cùm eis à Medicis suadetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde faciliùs mortis periculum incurrunt. Si quis autem Medicorum hujus nostræ constitutionis, postquam per Prælatos locorum fuerit publicata, transgressor extiterit, tamdiu ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec pro transgressione hujusmodi satisfecerit competenter. Cæterum cùm anima sit multò pretiosior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis Medicorum pro corporali salute aliquid ægroto suadeat, quod in periculum animæ convertatur.

CAP. XIV.

¶ Eleemosynarum quæstores sine Apostolicis vel diœcesanorum literis admitti non debent: nec tunc proponant ultra id, quod in ipsis literis continetur. hoc primò. *Et debent esse modesti: & à locis & expensis incongruis abstinere.* hoc secundò. *In dedicatione Basilica ultra annum, & in anniversario dedicationis, & in literis indulgentiarum concessis ab alio, quam à Papa, ultra XL. dies remissio excedere non debet.* h. d. usque ad fin.

Idem *b in eodem.*

CUm ex eo: [& ℈.] ¶ Eleemosynarum quoque quæstores, quorum quidam se alios mentiendo, abusiones nonnullas in sua prædicatione proponunt, admitti (nisi Apostolicas vel diœcesani Episcopi literas veras exhibeant) prohibemus: & tunc præter id, quod in ipsis continebitur literis nihil populo proponere permittantur. Formam verò, quam communiter talibus Apostol. sedes indulget, duximus exprimendam, ut secundùm eam diœcesani Episcopi suas literas moderentur. Ea siquidem talis est: quoniam (ut ait Apostolus *c*) omnes stabimus ante tribunal Christi, recepturi prout in corpore gessimus, sive bonum fuerit, sive malum: oportet nos diem messionis extremæ misericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cœlis: firmam spem *d*, fiduciamque rectam tenentes, quoniam qui parcè *e* seminat, parcè & metet: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam. Cùm igitur ad sustentationem fratrum & egenorum ad tale confluentium hospitale, propriæ non sufficiant facultates, universitatem vestram monemus & exhortamur in Domino, atque in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatenus de bonis vobis à Deo collatis pias eleemosynas, & grata eis charitatis subsidia erogetis: ut per subventionem vestram ipsorum inopiæ consulatur, & vos per hæc *f* bona & alia, quæ Domino inspirante feceritis, ad æterna possitis gaudia pervenire. Qui autem ad quærendas eleemosynas destinantur, modesti sint & discreti, nec in tabernis aut in aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas, caventes omnino, ne falsæ religionis habitum gestent. Ad hæc, quia per indiscretas & superfluas indulgentias, quas quidam Ecclesiarum Prælati facere non verentur, & claves Ecclesiæ contemnuntur, & pœnitentialis satisfactio enervatur: decernimus, ut cùm dedicatur basilica, non extendatur indulgentia ultra annum, sive ab uno solo, sive à pluribus Episcopis dedicetur: ac deinde in anniversario dedicationis tempore XL. dies de injunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat: [& ℈.] ¶ Hunc quoque dierum numerum indulgentiarum literis præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet casibus aliquoties conceduntur: cùm Rom. Pont. qui plenitudinem obtinet potestatis, hoc *b* in talibus moderamen consueverit observare.

CAP. XV.

¶ Archiepiscopus intra provinciam suam potest concedere indulgentias, secundum formam Concilii generalis. h. d. & loquitur de cap. præced. in fine.

Honorius III. *(an. 1220.)*

NOstro postulâsti *c* certificari responso, utrùm per tuam provinciam possis concedere remissionis literas generales. Nos igitur F. t. breviter respond. quòd per provinciam tuam liberè potes hujusmodi concedere literas, ita tamen, quòd statutum generalis Concilii non excedas.

CAP. XVI.

¶ Episcopus & alii, de quibus in litera, possunt sine licentia superiorum sibi eligere providum Confessorem.

Gregorius IX. *(an. 1233. Romæ.)*

NE pro dilatione pœnitentiæ periculum imminet animarum, permittimus Episcopis & aliis superioribus, nec non minoribus Prælatis exemptis, ut etiam præter sui superioris licentiam, providum & discretum sibi possunt eligere Confessorem.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS. *d*

TITULUS XXXIX.

CAP. I.

¶ Impubes, qui Clericum percussit, ab Episcopo absolvi potest e & qui joco vel causâ disciplinæ percutit Clericum, etiamsi sit major, excommunicatus non est: qui verò ex odio, sic, & per Papam absolvitur.

Alexander III. *Senon. Archiepiscopo. (an. 1172.)*

SUper eo verò *e*, quòd consilium postulâsti: [& *infrà.*] ¶ Respondemus, quòd si Clerici infra pubres annos se ad invicem, aut unus alterum percusserit, non sunt ad Apostolicam sedem mittendi, quia eos ætas excusat.

Nec Clerici, si sunt plenæ ætatis, & non odio, vel invidiâ, vel indignatione, sed levitate jocosâ se ad invicem percutere contingat, neque Magister, si scholarem Clericum intuitu disciplinæ vel correctionis percusserit: quia non potest ipsis injectio manuum violenta notari. Cæterùm si ex odio iidem scholares vel seculares Clerici se percusserint, pro sua absolutione debent ad Apostolicam sedem venire.

[*1 Utrum scholares si se invicem in plena vel minore ætate Clerici vel religiosi viri in claustro, secundum canonicam illum, qui statutum est, ut illi qui in Clericos violentas manus injiciunt, mittantur ad Ap. sed. pro sua absolutione debeant venire. Inquisit.*]

CAP. II.

¶ Monachos se ad invicem percutientes, absolvit Abbas. Idem in Canonicis regularibus: & Abbatu discretione deficiente, recurretur ad Episcopum.

Idem *eidem. (an. 1172.)*

MOnachi *f* verò & Canonici regulares, quocunque modo se in claustro percusserint, non sunt ad Apost.

a *Joh. 5.* b *Scilicet Innoc. III. in eod. Conc. gen. Lat. c. 62. & c. 5. eod tit. in 4. comp.* c *2. Cor. c. 5.* d *In C. Barb. & in Conc. 10: firmam spem fiduciamq; tenentes, &c.* e *2. Corinth. 9.* f *al. per hæc & alia bona.*

a *Quid lateat sub hoc, infrà, non apparet.* b *al. & in talibus.* c *Vid. Specul. tit. de pœn. & remiss. B. Thom. in quæst. additis ad 3. part. q. 26.* d *In duobus manuscript. ita: & absolutionis.* e *C. 2. eod. tit. in 1. comp.* f *C. 3. eod. tit. in 1. comp.*

sedem mittendi, sed secundùm providentiam sui Abbatis disciplinæ subdantur: & si discretio Abbatis non sufficit *a* ad eorum correctionem, est providentia diœcesani Episcopi adhibenda.

CAP. III.

¶ Ostiarius, qui Clericum percussit non graviter, ab Episcopo absolvi potest. hoc primo. *Officialis deliberate injiciens manum in Clericum, per Papam absolvitur.* hoc secundò. *Qui repellendo vim vi Clericum percutit, excommunicatus non est.* hoc tertiò. *Qui percutit Clericum turpiter inventum cum propinqua, excommunicatus non est, socias cum remota: & dicitur propinqua, ut in litera.*

Idem. *(an. 1180. Romæ.)*

I. SI verò alicujus *b* potestatis Ostiarius sub prætextu sui officii malignatus Clericum læserit, ab Episcopo suo potest absolvi, nisi forte eundem Clericum graviter vulneraverit. Officialis verò pro injectione manuum in Clericum non potest sine mandato Rom. Pont. absolutionis beneficium promereri: quia nulli Laico super Clericum tanta datur auctoritas: nisi forte turbam arcendo irruentem, non ex deliberatione, sed fortuito casu Clericum lædat. Si verò Clericum vim sibi inferentem, vi quis repellat vel lædat, non debet propter hoc ad sedem Apost. transmitti, si in continenti vim vi repellat: cùm vim vi repellere omnes leges omniaque jura permittant. Nec ille compellendus est ad sedem Apost. venire, qui in Clericum cum uxore, matre, sorore, vel filia propria, turpiter inventum, manus injecerit violentas. Cæterùm, si in stupro vel adulterio, quod committit cum ea, quæ ipsum ita proximâ consanguinitatis lineâ non contingit, ceperit, aut in eum violentas manus injecerit, non erit à sententia illius excommunicationis immunis.

CAP. IV.

¶ Qui percutit Clericum ignorans probabiliter eum Clericum, excommunicatus non est, ignorantiam tamen probare debet per juramentum: & si hoc præstare recusat, pro excommunicato haberi debet.

Idem. *(an. 1173. Romæ in Anglia.)*

II. SI verò *c* aliquis in Clericum nutrientem comam manus injecerit violentas, propter hoc non debet *d* Apostolico præsentari conspectui, nec etiam excommunicatione notari *e*, dummodo ipsum esse Clericum ignoraverit. Vel si hoc dubium fuerit, propriâ manu duntaxat præstiterit juramentum, quod eum esse Clericum ignorâsset. Ab illo autem (si præstare noluerit juramentum) quia violentas manus constat eum in Clericum injecisse, sicut ab excommunicato, donec de mandato summi Pontificis absolvatur, convenit abstineri.

CAP. V.

¶ Percutiens Clericum vel Religiosum, excommunicatus est, nec ab alio, quam à Papa absolvitur, præterquam in mortis articulo.

Idem. *(an. 1173. Romæ in Galliam.)*

NOn dubium *f* est, quòd hi, qui violentas manus in Clericos vel Canonicos, aut cujuslibet religionis Conversos injiciunt, ex constitutione Concilii sententiam excommunicationis incurrunt, nec nisi in articulo mortis sine Rom. Pontifice absolutionis possunt beneficium impetrare.

CAP. VI.

¶ Mulieres, quæ inciderunt in canonem, Si quis suadente, absolvuntur ab Episcopo. Idem in personis, quæ non sunt sui juris, vel sunt delicatæ, de quibus dubitatur, quod non possent commode accedere ad curiam. & h. d. usque ad ℈. illi.

a *Sufficiat.* b *c. 4. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. Later. p. 14. c. 9.* c *c. 5. eod. tit. in 1. comp.* d *al non debet Apostolicæ repræsentare, &c.* e *notari, in recentioribus libris.* f *c. 6. eod. tit. in 1. comp. nem qui dicantur conversi, traduntur citati in c. ut privilegia. sup. de privilegiis: & Panorm. hic.*

Idem. *(an. 1180. Romæ in Angliam.)*

MUlieres *a* vel aliæ personæ, quæ sui juris non sunt, ab Episcopo diœc. absolvi possunt, si manus in Clericum injecerint violentas. De his verò, qui magnæ sunt potentiæ, & ita delicati, quòd laborem veniendi ad sedem Apostolicam nequeunt sustinere: respondemus, quòd status personæ prius, & veritas negotii est intimanda Rom. Pont. & secundùm consilium ejus tales erunt de commisso scelere corrigendi.

¶ Mandans Clericum percuti, excommunicatus est, sicut percutiens. h. d.

Illi verò, qui non per seipsos, sed eorum auctoritate vel mandato, alii violenter injiciunt manus in Clericos, ad sedem Apostolicam sunt mittendi: cùm is committat verè, cujus auctoritate vel mandato delictum committi probatur.

CAP. VII.

¶ Excommunicatus per injectionem manuum in Clericum, licèt occultus, absolvitur per solum Papam.

Idem. *(an. 1181. Romæ in Angliam.)*

POrrò si aliqui violentas manus *b* in fratres suos injiciunt, & ducti pœnitentiâ non convicti, sed privatim à te veniam postulant: eos monere debes & inducere, tu his, quos læserunt, congruè satisfaciant, & Apostolico se conspectui repræsentent, cùm à te vel alio sine speciali mandato Romani Pontificis absolvi non possint.

CAP. VIII.

¶ Etiam privilegiati tenentur vitare excommunicatum, & per injectionem manuum in Clericum excommunicati sunt.

Idem.

NUlli se possunt *c* privilegio Apostol. sedis tueri, quò minus excommunicatos vitare debeant, & pro violenta manuum injectione in Clericos, sicut excommunicati vitari.

CAP. IX.

¶ Percutiens Monachum, vel Conversum religiosum, debet denunciari excommunicatus, & vitari, donec fuerit per Papam absolutus.

Idem *Episcopis & aliis Prælatis per Galliam constitutis. (an. 1180.)*

PArochianos *d* vestros, si qui in Monachos vel Conversos præfati ordinis violentas manus injecerint, sublato appellationis remedio, secundùm tenorem generalis decreti excommunicatos publicè nuncietis, ipsosque faciatis, sicut excommunicatos arctiùs evitari, donec læsis congruè satisfaciant, & cum literis vestris Apostolico se conspectui repræsentent.

CAP. X.

¶ Ponitur forma præcepti, quod sub virtute juramenti fieri debet illi, qui pro violenta manuum injectione in Clericum excommunicatus absolvitur.

Idem *Genuen. Archiepiscopo. (an. 1174.)*

EX tenore *e* literarum tuarum nobis innotuit, quòd B. Canonicus in quendam Subdiaconum manus injecit violentas: [& ℈.] ¶ Mandamus itaque, quatenus recepto ab eo juramento, quòd tuo debeat mandato parere, ipsum vice nostrâ à sententia quâ tenetur absolvas: sibique in virtute juramenti præcipias, ne de cætero in Clericum, Monachum, vel alicujus religionis Conversum, manus injiciat violentas, nisi de defendendo, aut de mandato suorum fecerit Prælatorum, vel nisi super eum prælationis ministerium aut magisterium habeat, aut cum ipso in eadem Ecclesia socius esse noscatur.

a *Cap. 7. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. p. 14. c. 2. vid. Decium consil. 604. vol. 2.* b *c. 9. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. p. 14. c. 3.* c *c. 10. eod. tit. in 1. comp & post Conc. Later. p. 14. c. 4.* d *cap. 14. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Later p. 14. c. 11.* e *c. 15. eod. tit. in 1 compil. vid. Sylvest. verbo Absolutio.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XI.

¶ Excommunicatum pro percussione Clerici absolvit Episcopus, si sine periculo Papam adire nequit : debet tamen sibi mandare, quòd adeat Papam impedimento cessante.

Idem *Cenomanen. Episcopo. (an. 1180.)*

DE cætero *a* noveris, quòd si quis pro violentâ manuum injectione in Clericum, est vinculo excommunicationis adstrictus, si habens capitales inimicitias, vel alias justas excusationes, quibus ab itinere rationabiliter excusetur, ita quòd sine periculo, Apostolico se nequeat conspectui præsentare : licet diœcesano Episcopo, recepto juramento secundùm morem Ecclesiæ sibi absolutionis gratiam impertiri. Sed est illi sub juramenti debito injungendum, ut quam citiùs opportunitatem habuerit, Rom. Pontif. adeat, mandatum Apostolicum suscepturus.

CAP. XII.

¶ Cùm Papa absolutionem excommunicati delegat, mandat recipi cautionem de parendo mandatu Ecclesiæ.

Urbanus III. *Senonen. Archiepiscopo. (an. 1172.)*

AD hæc *b* cùm inter parochianos tuos : [1 & *infrà.*] ¶ Romanæ Ecclesia absolutionem sententiæ delegatorum Judicum nequaquam consueyit aliis delegare : nisi in literis commissionis contineatur expressè de sufficienti cautione præstanda ab his, qui absolvi debent, quòd judicio Ecclesiæ debeant obedire.

[1 *Vel inter eos & alios controversia coram delegatis Judicibus agitatur, sæpius à Judicibus ipsis, ut asseris, auctor. Apostol. injungitur, ut alteram partium, forte parere judicio contemnentem, vel ob aliam causam ratsonabilem, Ecclesiasticâ districtione parcellas. Illi verò qui subjacere excommunicationi mandantur, ad alios Judices literas ab Apostol. sede impetrant, à quibus nihilominus auditur. Apostol. tibi mandatur, ut eos qui de priorum Judicum mandato excommunicati fuerant, habens absolutos : super quo tua Discretio dubitat, quid tibi in diversitate hujusmodi sit agendum : ad quod pariter respondemus, quòd si litera ad secundos Judices impetrata tacitâ veritate obtenta non fuerunt, eos ad mandatum eorum absolutos habere debes, præcipue cum*]

CAP. XIII.

¶ Excommunicatus per canonem, Si quis suadente, sit dives vel pauper, per Papam absolvendus est, vel ejus Legatum : fallit in muliere, sene, infirmo, vel mutilato, qui per Episcopum absolvi possunt.

Clemens III. *(an. 1190.)*

EA noscitur *c* : [1 & *j.*] ¶ Consultationi t. r. duximus respondendum, quòd mulieres, senes, & valetudinarii, seu membrorum destitutionibus impediti, licèt ad Apostol. sed. non veniant, ab Episcopis valeant fidelium communioni restitui, satisfacto juxta facultates his, quibus per eos constiterit injurias irrogatas. Alios autem sive pauperes sive divites sedi Apostol. vel Legato ejus, ut beneficium absolutionis obtineant, necesse est præsentari. Si verò infirmitatis tempore timore mortis beneficium fuerit absolutionis indultum, juramento præstito injungatur eisdem, ut postquam sanitati fuerint restituti, ad Rom. Eccl. vel ejus Legatum accedant, mandatum *d* Apostol. super talibus recepturi.

[1 *Quod utique F. t. diligenter attendens, certificari humiliter postulavit de his qui violentas manus in Clericos aliquâ temeritate mittunt, nec eis suppetunt facultates, ut ad sed. Apost. valeant laborare, quomodo his possit salubriter provideri*]

CAP. XIV.

¶ Ante denunciationem vitandus est excommunicatus pro violentâ manuum injectione in Clericos, nisi sit occultus. hoc primò. *Interficiens Clericum, qui contempto Clericali habitu se enormitatibus immiscuit, excommunicatus non est.* hoc secundò.

a *Cap. 16. eod. tit. in 1 comp. & post Concil. Lateran. part. 14. cap. 13.* b *Cap. 8. tit. de rescript. in 1. compil.* c *Cap. 1. eod. tit. in 2. compilat.* d *Dilio*, Apostolicum, *deest in vetustioribus Codicib.*

Idem. *(an. 1190.)*

CUm non *a* ab homine : [1 & *j.*] ¶ Consul. t. t. respondemus, quòd à communione illius, qui pro sacrilega manuum injectione in Clericum, in edictum excommunicationis incidit, licèt denunciatus non sit, debes abstinere : nisi fortè id tibi soli pateret : in quo casu ipsum privatim tantummodò evitabis, quamdiu ab Ecclesia toleratur : ut saltem verecundiæ rubore suffusus, pro latenti excessu satisfacere compellatur. In articulo verò secundæ quæstionis respondemus, quòd occisores Clericorum aut Presbyterorum, qui contempto Clericali habitu tyrannidi & enormitati se inverecundè immiscent, in odium Clericalis excessus, & terrorem atque correctionem similium, canone latæ sententiæ minimè coërcentur : injungatur tamen eis pœnitentia competens aliquantulum asperior, quàm si in Laicos talia commisissent.

[1 *Ab nobis itaque fuit ex parte tua quæsitum, an teneris abstinere à communione illius, qui pro temerata manuum injectione in Clericum, in sententiam incidit, antequam excommunicatus publicè nuncietur : & utrùm incideris in canonem latæ sententiæ interfectores Clericorum & Presbyterorum illorum, qui objecto suscepti ordinis ministerio, in publicis bellis, vel etiam prater bella si haereticis polluere non verentur, cùm in confessionibus, & in testamentis, atque rapinis, & aliis enormitatibus aquè sint ut Laici, vel deteriùs debacchantes*]

CAP. XV.

¶ Ante absolutionem communicandum non est excommunicato, licèt juraverit parere mandatis Ecclesiæ, vel compassurus cum offenso. hoc dicit primò. *Infamato de excommunicatione communicandum non est, nisi se purget, vel ad cautelam absolvatur.* h. d. secundò.

Idem. *(an. 1190.)*

CUm *b* desideres : [1 & *infrà.*] ¶ Fuit autem primæ quæstionis tenor hujusmodi : utrùm alicui excommunicato, qui mandato Ecclesiæ stare juravit, & ante absolutionem Episcopus ei communionem reddidit, sit excommunicandum ab aliis ? & an Episcopus id facere debeat ? Cui quæstioni t. respond. quòd cùm cautio juratoria, quam hodie qui excommunicati sunt præstant, potiùs ad cautelam ex c consuetudine Ecclesiæ, quàm rigore canonum sit inducta, neque momenti tam validi reputetur, quòd nisi absolutionis beneficium subsequatur, ille, qui excommunicatur, debeat communioni aliorum restitui, præsertim cùm ex eo juramento absolutionem consecutus non sit, & constet eum excommunicatum fuisse, & verum sit absolutum non esse : nec Episcopus, nec alii debent communicare eidem, nisi fuerit secundùm formam Ecclesiæ, post juramentum præstitum absolutus : quia qui cum excommunicato scienter communicaverit, excommunicationis pœnam contrahit cum eodem. Secundæ quæstioni hunc finem duximus imponendum, quòd si publica fama est *d* aliquem verberâsse Clericum, nec Episcopus, nec alius communicare sibi debet, nisi ad arbitrium Episcopi de hoc se purgaverit, vel ad cautelam absolutionis beneficium consequatur. Tertio loco tua Discretio requisivit : si Clericus verberatus, Episcopo mediante, cum suo verberatore composuerit, & ille reconciliatus sibi fuerit, an per hoc is debeat ad aliorum communionem admitti ? Super quo tibi breviter respondemus, quòd licèt ille, qui violentas manus injecit, ei, quem læsit, satisfeciisse taliter videatur, Ecclesiæ tamen, quam offendit, ex hoc non satisfeciisse dignoscitur : & nisi forma Ecclesiæ, quæ pro absolutione talium introducta est, observetur, non est communicandum eidem.

a *Cap. 3. eod. tit. in 2. compil.* b *Cap. 4. eod. tit. in 2. comp.* c *de consuetudine.* d *vid. Deminc. in c. pro humani. 4. qu. De homicid. in 6.*

[1 *Quæ-*

[1 *Quæque quid tua F. observare debeat super his quæ dubia tatem continent, Apostol. sed. scripto plenius edocet, nos qui licèt immeritis ex suscepto administrationis officio consultationibus respondere cogimur singulorum.*]

CAP. XVI.

¶ Sacerdos ejiciens regularem de Ecclesia officia divina turbantem, excommunicatus non est.

Idem Clem. III. *(an. 1190.)*

VEniens *a* ad sedem Apostolicam I. lator præsentium, suâ nobis assertione monstravit, quòd cùm matutina officia celebraret, quædam Monialis Ecclesiam ingrediens, cum alio Clerico ludendo impedimentum præstabat, quo minùs Deo divinum posset obsequium exhibere : unde memoratus Sacerdos commotus, ut libertius posset circa divinorum celebrationem vacare, manibus in eam appositis, ut extra Ecclesiam poneret, cùm nollet exire, in trahendo *b* ipsam coëgit eandem extra *c* Ecclesiam residere : sed tu illum propter hoc tanquam excommunicatum evitâsti, & facis ab aliis evitari. Ideoque mandamus, quatenus si res ita se habet, eum de cætero non evites : cùm ex hoc ipsum excommunicatum nullatenus videamus.

CAP. XVII.

¶ Excommunicati pro levi manuum injectione in Clericum, possunt per Episcopum absolvi. h. d. secundùm communem lecturam, & est textus singularis.

Idem. *(an. eod.)*

PErvenit ad *d* nos : [1 & *j.*] ¶ De his absolvendis, qui Clericis non enormem, sed modicam & levem injuriam irrogârunt, tuæ Fraternitatis arbitrio duximus committendum.

[1 *Illos autem qui valetudine præpediti, pro absolutionis beneficio ad sedem Apostolicam nequunt laborare, recepto ab eis, sicut meris est, juramento potes absolvere, ita quòd sanitati pristinæ restituti, Apostolico se conspectui repræsentent. Sexui verò fœmineo, & puero ac senibus super hoc satis te credimus posse liberè dispensare.*]

CAP. XVIII.

¶ Clericus, qui scienter & sponte participat excommunicato in divinis officiis, excommunicatus est excommunicatione majori, & tantum absolvendus per Papam. h. d. secundùm Panorm.

Idem.

SIgnificavit *e* nobis : [& *j.*] ¶ Verùm Clericos, qui scienter & sponte participaverunt excommunicatis à nobis, & ipsos in officiis receperunt, eâdem excommunicationis sententiâ cum ipsis non dubitamus involvi : quos etiam pro beneficio absolutionis habendo ad nos volumus cum literarum tuarum insinuatione remitti.

CAP. XIX.

¶ Excommunicatus pro injectione manuum in Clericum, vel incendiarius post publicationem à solo Papa absolvitur.

Idem.

TIa nos *f* duxit Fraternitas consulendos : [1 & *j.*] ¶ Fraternitati tuæ taliter respond. quòd non solùm *g* qui in Clericos temerarias manus injiciunt, sed etiam incendiarii, ex quo sunt per Ecclesiæ sententiam publicati, pro absolutionis beneficio ad Apostolicam sedem sunt mittendi.

[1 *An hi soli sunt ad sedem Apostolicam destinandi, qui in canonem latæ sententiæ incidentes, manus injiciunt in Clericos violentas, & utrùm possint ab eadem sententia, nisi per Rom. Pont. liberari*]

CAP. XX.

¶ Legati de latere absolvere possunt excommunicatos pro injectione manuum in Clericos.

a *C. 5. eod. tit. in 1. comp.* b *al. extrahendo. al. vi trahendo.* c *al. ita : intra Ecclesiam residere.* d *Cap. 6. eod. tit. in 2. comp.* e *cap. 7. eod. tit. in 2. comp.* f *c. 8. eod. tit. in 2. comp.* g *al. ita : quòd non solum hi, qui, &c.*

Idem.

AD eminentiam sedis *a* Apostolicæ : [1 & *infrà.*] ¶ Sicut ex parte tua nostris est auribus intimatum, tibi exitit dubium, utrùm absolutionis beneficium assequantur, qui pro injectione manuum in Clericos, vel alias religiosas personas, excommunicationem incurrerunt, & à legatis Cardinalibus, qui à latere Rom. Pont. destinantur, pro tempore absolvuntur, cùm iidem legati mandatum super hoc non ostendant expressum. Super quo id à te volumus observari, ut eos habeas absque omni hæsitationis scrupulo absolutos, quos constiterit à talibus beneficium absolutionis adeptos.

[1 *Est revertendum, quoties articulus dubitationis emergit, ut tantò quis promptiori conscientiâ recipiat & observet, quod super re dubia sibi fuit à sede Apostol. responsum, quantò prærogativa dignitatis ipsius certiori noscitur veritatis sententiâ vel scientiâ roborata, quæ in B. Petro Apostolorum Principe, præ aliis omnibus amplitudinem prælationis accepit.*]

CAP. XXI.

¶ Generalis excommunicatio non ligat, nisi subditos præferentes.

Idem.

ANobis *b* fuit ex parte tua quæsitum, utrùm si quis ita pronuntiaverit : Quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit : hæc generalis clausula ad ipsius excommunicatoris subditos referatur, an generaliter extendatur ad omnes, qui non sunt de jurisdictione illius ? Ad quod dicimus, quòd hâc sententiâ non nisi subditi obligantur, nisi fortè plùs contulerit major & largior auctoritas delegantis.

CAP. XXII.

¶ Qui cum effractione spoliant Ecclesias, excommunicati sunt, & per Papam tantum post denunciationem absolvuntur.

Idem.

COnquesti *c* sunt nobis Regin. Canonici, quòd I. de Malafrena, & ejus sequaces quasdam Ecclesias Regin. Episcopatûs violenter confregerunt, easque spoliari minimè dubitârunt. Quoniam igitur gravia sunt, nec clausis debent oculis præteriri : mandamus, quatenus si est ita, memoratos sacrilegos excommunicatos nuncietis. & faciatis sicut excommunicatos arctiùs evitari, donec passis injuriam congruè satisfaciant, & damna [pro *d* eis] data resarciant, & cum literis vestris rei veritatem continentibus Apostolico se conspectui repræsentent.

CAP. XXIII.

¶ Percutiens vel etiam interficiens Clericum, se, dimisso Clericali habitu, savis enormitatibus immiscentem, non tenetur ire pro absolutione ad sed. Apost. Ita generaliter summari potest.

Idem.

PErpendimus *e* ex literis tuis, quòd quidam Sacerdos pro eo, quòd se filium Regis falsò nominare præsumpsit, & armis acceptis seditionem fecit & guerram, à B. Comite jussus est fustigari : qui postea ejus mandato traditus patibulo expiravit : [1 & *infrà.*] ¶ Fr. tuæ duximus respondendum, quòd si memoratus Sacerdos tali modo excessit, & non propulsando, sed inferendo injuriam fuit occisus : non videtur nobis, quòd interfectores ejus propter hoc ad obtinendam absolutionem Ap. sedem adire cogantur : tu verò, qui merita personarum bene nosti, pœnitentiam eis competentem injungas.

[1 *Quia igitur tam ipsum Comitem, quàm alios hujus facti participes velle super hoc satisfacere, intimasti præsenti pag.*]

CAP. XXIV.

¶ Judex Ecclesiasticus faciens percuti Clericum per Laicum, etiam causâ disciplinæ, excommunicatus est, & ipse, & verberans pro absolutione tenentur ire ad Papam.

a *Cap. 9. eod. tit. in 2. comp.* b *C. 10. eod. tit. in 2. compilat.* c *C. 11 eod. tit. in 2. comp.* d *hæc duo verba, pro eis, desunt in vetust. & omnibus Vatic.* e *C. 12. eod. tit. in 2. comp.*

Idem.

UNiversitatis vestræ consultationem *a* accepimus, quâ nos requisistis, utrùm Laicus incidat in excommunicationis edictum, qui ad jussionem Abbatis *b*, in cujus servitio commoratur, in Clericum, Monachum, aut Conversum, temerarcas manus præsumit injicere, maximè ubi causa non subest, propter quam debeat verberari. Nobis autem videtur, quòd nisi causâ regularis disciplinæ hoc faciat, Abbas in propria persona, vel (si necessitas urget) per Clericum vel Monachum fieri jubeat: tam qui tales verberari præcipit, quàm illi qui verberant (etiamsi causa subesset) excommunicationis sententiam, donec ad Apostolicam sedem veniant, nequaquam evadunt.

CAP. XXV.

¶ *Clericus ut Laicus incedens, tertiò monitus non respiscens, perdit privilegium Clericale.*

Idem.

IN audientia nostra *c* talis fuit ex parte tua proposita consultatio, utrùm Clerici, qui arma militaria (relicto habitu Clericali) gestare nullatenùs erubescunt: si eis fuerat injuria corporalis illata, vel se à captione redemerint: illâ Clericorum debeant immunitate gaudere, quâ pro temeraria manuum injectione facta in Clericum, excommunicatus quis ipso jure notatur? Ad hæc tibi breviter respondemus, quòd cùm frustrà Ecclesiæ imploret auxilium, qui committit in ipsam, & lex secularium Principum huic responso satis efficax afferat argumentum, quâ manifestè cautum habetur, matronam, cujus pudicitia attentata fuerit, non posse injuriarum agere, si in veste meretricali fuerit deprehensa: hujusmodi Clerici, si à Prælatis suis tertiò commoniti militaria noluerint arma deponere, de privilegio Clericorum subsidium aliquod habere non debent.

CAP. XXVI.

¶ *Excommunicatus propter injectionem manuum in Clericum, impeditus ire ad curiam, potest ab inferiore absolvi: sed impedimento cessante, tenetur curiam visitare, suscepturus mandatum Apostolicum.*

Idem.

QUod *d* de his: [1 & 2.] ¶ Fratern. t. taliter duximus respondendum, quòd is, qui asserit se in canonem latæ sententiæ incidisse, non aliter quàm per sedem Apostolicam vel ejus Legatum absolutionis potest beneficium obtinere: Nisi fortè in mortis articulo, vel paupertate, aut infirmitate, vel senectute tantâ gravaretur, quod Eccles. Rom. laborem subire non valeat veniendi, vel ab hoc alio impedimento canonico retrahatur.

Cæterùm ab his in forma sacramenti exigi consuevit, ut resumptis viribus, & opportunitate concessâ, Rom. Ecclesiam in propria persona debeant visitare.

[1 *Etiam in quibus non dubitas, & quid de his observari debeat, plurimùm agnovisti sed. Apostol. responsa requiri: tantò F. t. magis in Domino commendamus, quanto in his quæ sacrorum canonum institutionibus sunt expressa, auct. n. procedere desideras & disponas. Sanè requisivit à nobis Fr. t. utrùm qui se confitetur in tali sententia canonem incidisse, nec ad hoc potest induci, ut ad sed. Apost. veniat, absolvendus ab ipso vel à simplici Presbytero, absolutionis debeat vel possit beneficium promoveri, & utrum Presbyteru bigamis, & viduarum maritis, & eorum uxoribus usum universæ carnis ingressis, Missarum solennia liceat celebrare. Verum licet quid de his observare debeat, satis in canonibus sit definitum, hoc tamen*

a *Cap. 13. eod. tit. in 2. compilat. Vid. Henric. Boich.* b *Ergò in illicitis non est dominis obtemperandum. facit quod notat Bald. in l. servos. C. ad l. Fulcam, de vi publ.* c *Cap. 14. eod. tit. in 2. compil. vid. Sylvestrum superiori c. citatum.* d *Cap. 15. eod. tit. in 2. compilat.*

CAP. XXVII.

¶ *Ligatus pluribus excommunicationibus, licèt ex eodem facto, obtinens absolutionem, expressâ unâ causâ, seu unâ excommunicatione, non habetur pro absoluto, quoad aliam.*

Innoc. III. *Archiepiscopo, Decano, & Præcentori Lugdun. (an. 1212.)*

CUm *a* pro causa, quæ inter G. & F. Cabilonens. Ecclesiæ Archidiac. vertebatur, eis concesserimus auditorem, procurator G. allegavit, quòd cùm F. Archidiaconus in Succentorem in communi dormitorio manus injecisset temerè violentas, & eum traxisset verberando per clausturam, tu frater Archiepiscope eum ob violentam manuum injectionem, & violationem immunitatis Ecclesiæ, fecisti excommunicatum publicè nunciari: [1 & *infrà.*] ¶ Discr. vestræ mandamus, quatenus si vobis constiterit dictum F. Archidiaconum ob duplicem causam excommunicatum fuisse, & expressisse tantùm alteram in literis, quas super absolutione sua impetravit: ipsum tanquam excommunicatum satisfacere Ecclesiæ suæ pro altera monitione præmissâ cogatis.

[1 *Ipse verò ad Apost. sed. accedens confessus est, quod in Clericum manus injecerat violentas, suppremi autem quod immunitatem violasset Ecclesiæ, super absolutione sua literas impetravit. Nos igitur causam ipsam vestro examini committentes.*]

CAP. XXVIII.

¶ *Excommunicato decedenti in excommunicatione, quantumcunque contritus decesserit, non est communicandum ante absolutionem, nec pro eo orandum, licèt sit quoad Deum absolutus: sed si constat Ecclesiæ de contritione præcedenti, absolvetur etiam post mortem ab eo, à quo vivus fuerat absolvendus: & hæredes ejus compelluntur per Ecclesiam ad satisfaciendum pro eo.*

Idem. *Abbati S. Andreæ. (an 1212.)*

A Nobis est sæpè quæsitum *b*, utrùm si aliquis excommunicatus, in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifesta, nec per eum steterit, quò minùs reconciliaretur Ecclesiasticæ unitati, non suscepto beneficio absolutionis decesserit, pro absoluto ab Ecclesia sit habendus? & utrùm pro tali recipienda sit eleemosyna, & à fidelibus sit orandum? [1 & *infrà.*] ¶ Nos igitur consul. t. b. respond. quòd judicium Dei veritati, quæ non fallit nec fallitur, semper innititur: judicium autem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & falsere sæpè contingit, & falli: propter quod contingit interdum, ut qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus: & qui liber est apud Deum, Ecclesiasticâ sit sententiâ innodatus. Vinculum ergo, quo peccator ligatus est apud Deum, in culpæ remissione dissolvitur: illud autem, quo ligatus est apud Ecclesiam, cùm sententia remittitur, relaxatur: quod in suscitatione c Lazari sermo Evangelicus manifestat, quem priùs Dominus suscitavit, & Apostolis præcepit postmodùm solvere suscitatum. Unde quantumcunque se quis juramento præstito, quòd Ecclesiæ mandato pareret, humiliare curaverit: quantacunque d pœnitentiæ signa præcesserint, si tamen morte præventus absolutionis non potuerit beneficium obtinere, quamvis absolutus apud Deum fuisse credatur, nondum tamen habendus est apud Ecclesiam absolutus. Potest tamen & debet ei Ecclesiæ beneficio subveniri, ut si de ipsius viventis pœnitentia per evidentia signa constiterit, defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur. Nec obstat, quòd Ecclesiæ legitur attributa potestas ligandi atque solvendi homines super terram, tanquam non possit solvere & ligare sub terra sepultos: & quod legitur, Non commu-

a *Cap. 1. eod. tit. in 3. comp. vid. citatos super glossa.* b *C. 2. eod. tit. in 3. compil.* c *Joan. 11.* d *al. qualitacunque pœnitentia signa præcesserint.*

communetur mortuo, cui non est communicatum & vivo: cùm etsi communicatum non fuerit, communicandum tamen illi fuisset, quem non contemptus religionis, sed necessitatis articulus impedivit, & in certis casibus à canonibus denotatis ligâsse legatur Ecclesia mortuos, & solvisse. Ut autem in uno pariter & eodem negotio, & servemus rigorem, & mansuetudinem ostendamus, statuimus, ut illius mortui absolutio à sede Apost. requiratur; qui cùm viveret, ab ea fuerat absolvendus: aliorum autem absolutionem ex præmissa causa exteris indulgemus, à quibus dum viverent, fuerant absolvendi. Absolutionis autem forma servetur *a*, ut fiat cum pœnitentiali Psalmo, & tam oratione Dominicâ, quàm aliâ consuetâ Hæredes quoque ipsius ad satisfaciendum pro ipso, si monitione præmissâ noluerint, per district. Ecclesiast. compellantur.

[1 *Ut autem quod intendimus per suppositionem exempli aperiùs exprimamus, quidam Presbyter & Canonicus regularis, sicut per tuas nobis literas intimasti, cùm publicâ laboraret infirmitate, quòd ad quandam conjugatam accederet, maritus ejusdem mulieris & consanguineus ejus in eum manus injecerunt temerè violentas: propter quod per Episcopum denunciati sunt excommunicationis sententiæ subjacere. Verùm ipse postmodum ad eundem Episcopum accedentes præstito in manibus ejus, quòd parerent judicio Ecclesiæ, super aliter juramento, in mandato receperunt ab ipso, quòd propter hoc Apostolice se conspectus præsentarent. Cumq; unus illorum se ad iter accingeret ad sed. Ap. veniendi, à quibusdam suis amicis est peremptus & extra cœmeterium Ecclesiæ tumulatus: & licèt contra interfectores amici & consanguinei interfecti graviter sint commoti, promiserunt ea tamen, quod omnem vindictam remitterent, & offensam, dummodò interfecti cadaver traderetur Ecclesiasticæ sepulturæ. Videretur igitur forsan in hoc casu quibusdam, quòd cùm sacramentum non necessitatis articulus, sed contemptus religionis excludat, & judicium Ecclesiæ debeat imitari, cum interfectis præmissi manifesta pœnitentia signa præcesserint, & propter hoc absolutus etiam ab Ecclesia sit habendus: sed econtrario cùm ex sola culpa ligetur qui quoad Deum apud triumphantem Ecclesiam, ex sola culpa verò sententia ligetur quoad hominem apud Ecclesiam militantem, quandoque vinculum culpæ remittitur apud Deum, sed apud homines non absolvitur, nisi fortè quando vinculum sententiæ relaxatur. Alioquì Ecclesiæ absolutio nullatenùs necessaria videretur, si in sola cordis contritione prater Sacerdotale officium vigor relaxaretur Ecclesiasticæ disciplinæ.]

CAP. XXIX.

¶ *Detinens Clericum in custodia vel vinculis sine lasione, excommunicatus est.* h. d. primò. *Communicans excommunicato scienter in crimine excommunicatus est: & nisi difficultas impediat, absolvi debet ab excommunicatore cum juramento. Communicans verò extra crimen reconciliari potest per simplicem Sacerdotem sine juramento.* h. d. usque ad finem.

Idem *VVratislavien. b Episcopo. (an. 1212.)*

NUper à nobis tua *c* discretio requisivit, quid de illis Laicis sit faciendum, qui Clericos (sine læsione tamen) in custodia detinent publica vel privata, vel etiam detrudunt in vincula? Et utrùm, qui nominatim excommunicatis scienter communicant, absolvi ab excommunicatione possint per confessionem à simplici Sacerdote, vel Episcopi seu Archiepiscopi sit ab eis absolutio expetenda? Nos igitur inquisitioni tuæ ex ordine respond. quòd in primo consultationis articulo non credimus Laicos pœnam excommunicationis evadere, quamvis per *d* eorum factum corporalis læsio non fuerit subsecuta, citra quam violentia sæpius circa Clericos

a *Vid. Burch. l. 9. decr. c. 8.* b *VVitrulamen. al. VVratislaviens. excempl.* c *C. 3. eod. tit. in 3. comp.* d *Dicto, per, deest in antiquior. excempl.*

nequiter perpetratur. In secunda *a* verò quæstione credimus distinguendum, an is, qui nominatim excommunicato communicat, scienter in crimine communicet criminoso, ei consilium impendendo, auxilium vel favorem: aut aliàs in oratione vel osculo, aut orando secum, aut etiam comedendo. In primo quidem articulo, cùm talis communicet crimini, & participet criminoso, ac per hoc ratione damnati criminis videatur in eum delinquere, qui damnavit: ab eo vel ejus superiore merito delicti tunc erit absolutio requirenda: cùm facientem & consentientem par pœna constringat. In secundo verò casu à suo Episcopo, vel à proprio Sacerdote poterit absolutionis beneficium obtinere: quamvis enim & tunc non Judicis, sed juris sententia excommunicato communicans sit ligatus, quia tamen conditor canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi. Is autem, qui juxta primum modum excommunicato communicat, cum juramento debet absolvi: qui verò juxta secundum modum, reconciliari poterit sine juratoria cautione. Verùm si difficile sit ex aliqua justa causa, quòd ad ipsum excommunicatorem absolvendus accedat, concedimus indulgendo, ut (præstitâ juxta formam Ecclesiæ cautione, quòd excommunicatoris mandato parebit) à suo absolvatur Episcopo, vel proprio Sacerdote.

CAP. XXX.

¶ *Juramentum excommunicati de stando mandatis Ecclesiæ, non habet vim absolutionis.* h. d. primò. *Excommunicato nullus communicare tenetur prater personas exceptas: aliàs communicans excommunicato incurrit minorem, & est excommunicandus majori, nisi ille esset excommunicatus cum participibus suis, quia tunc esset excommunicatus majori.*

Idem *Strigonen. Archiepiscopo. (an. 1212.)*

QUod *b* in dubiis: [& *infrà.*] ¶ Respondemus, quòd excommunicato, licèt, quòd stet mandato Ecclesiæ, juramento firmaverit, communicari non debet, donec per Ecclesiam fuerit absolutus, alioquin post juramentum non esset absolutio necessaria. Nullus autem scienter nominatim excommunicato communicare tenetur, nisi quædam personæ, quæ per illud Gregorii Papæ capitulum, Quoniam multos, specialiter excusantur. Illi autem, qui nominatim excommunicatis præsumptuosè participant, præter personas dicto à canone annotatas, nisi ab eorum participatione communiti forte destiterint, excommunicationis vinculo sunt innodandi: secùs autem si scienter ei communicant, qui cum participibus suis est vinculo excommunicationis sententialiter innodatus: tunc enim & ipsi sententiam excommunicationis incurrunt.

CAP. XXXI.

¶ *Excommunicato communicare tenentur, qui priùs erant ei obligati ad obsequium familiare: alii verò non tenentur de necessitate, licèt interdum possint necessitate urgente.*

Idem *Doctoribus decretorum Bonon.*

(*an. 1213.*)

INter alia *c*, quæ Strigon. Archiepiscopus proponi fecit, nos recolimus respondisse, quòd nullus nominatim excommunicato scienter communicare tenetur, nisi quædam personæ, quæ per illud Greg. Papæ *c.* Quoniam multos, specialiter excusantur. Verùm ex hac responsione orta est occasio disputandi, aliis concedentibus, quòd excommunicato communicare tenentur personæ in prædicto *c.* nominatæ, præsertim quæ priùs ad communionem eorum ex debito tenebantur: aliis as-

a *Vid. B. Thom. in quæstionibus addutis ad 3. p. q. 23. art. 2.* b *C. 9. eod. tit. in 3 compil. Pars supr. de vœnit. c. quod in dubiis.* c *C. 4. eod. tit. in 3 comp. Vide Hostiensem in summa de sent. excomm. §. & quæ sit pœna.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

serentibus eos communicare licitè posse, si velint: non tamen ad hoc ex necessitate teneri. Ut igitur unde jus prodiit, interpretatio quoque procedat, ambiguitatem hujusmodi taliter duximus absolvendam, quòd cùm quædam personæ in præmisso capitulo denotatæ, illis, in quos lata fuerit excommunicationis sententia, ante prolationem ipsius obsequio tenerentur familiariter adhærere, neque postmodum ad contrarium teneantur (cùm adhuc debitum duret) beneficio canonis id agente, à priore non sunt obnoxietate solutæ, sed ad familiare tenentur obsequium, & ita per consequens ad communionem tenentur, sine qua illud nequeunt exhibere. Illud autem non ad omnes personas capituli credimus referendum, ut videlicet obnoxietati hujusmodi sint subjectæ, cùm viatores, peregrini & mercatores à communione talium personatum (nisi articulus necessitatis immineat) debeant abstinere, ut in fine colligitur manifestè, sed ad illas duntaxat, quæ talibus arctiori tenentur obnoxietate constrictæ: quibus tamen in his, pro quibus sunt excommunicatione notatæ, ut in criminibus, communicare non debent, sed ab eis penitùs abstinere.

CAP. XXXII.

¶ Si excommunicatus pro manuum injectione, scienter recipit ordines, si est Clericus secularis, deponendus est: si regularis, ab executione ordinis est suspensus. Qui ignorans jus vel factum sic excommunicatus recipit ordines, si est Clericus secularis, dispensat cum eo solus Papa: si regularis, dispensat Abbas, si ignorantia est probabilis, & factum non est grave.

Idem. *(an. 1213.)*

CUm illorum *a* absolutio, qui pro violenta manuum injectione in Clericos, labem excommunicationis incurrunt (quibusdam casibus à prædecessore nostro exceptis) sedi duntaxat Apost. reservetur, nonnulli Ecclesiasticam sententiam negligentes, in excommunicatione positi, Ecclesiasticos ordines accipere non formidant. Quid autem de his fieri debeat, Apostolicum sæpius oraculum imploratur. Circa quos credimus distinguendum, quod tales vel sciunt excommunicationis se vinculo irretitos, vel non recolunt factum, pro quo in latæ sententiæ canonem inciderunt, vel factum quidem scientes, juris ignari, nesciunt exinde se teneri. Primos *b*, si fuerint seculares Clerici *c*, à susceptis ordinibus censemus in perpetuum deponendos: in reliquis casibus tam Archiepiscopi, quàm Episcopi absque mandato sedis Apost. speciali, dispensandi facultatem se noverint non habere, quibus etiam est absolutio talium interdicta: cùm majora intelligantur *d* illis prohibita, quibus vetita sunt minora. Poterunt tamen hujusmodi Rom. Pontif. auribus intimari, ut ab eo secundùm rigorem vel æquitatem responsum prodeat, prout discretio sua viderit faciendum. Qui si claustrales hujusmodi fuerint, licèt ab Alexandro Papa fuerit constitutum, quod Monachi & Canonici regulares quocunque modo se in claustro percusserint, non sunt ad Apost. sed. mittendi, sed secundùm providentiam sui Abbatis disciplinæ subdantur: & si Abbatis discretio ad eorum correctionem non sufficit, providentia est diœc. Episcopi adhibenda: & alibi dicatur, quòd de seculo fugientes, qui religionis habitum in monasterio receperunt, & inter cætera postmodùm confitentur se tale commisisse delictum, per *e* quod ipso actu excommunicationis sententiam incurrerunt, sine licentia Rom. Pont. Abbas non potest nec debet eos absolvere, quamvis præsumptionem delinquentium debitâ possit animadversione punire: nos tamen in religionis favorem, & ut evagandi materia subtrahatur, majorem eis gratiam exhibere volentes, eorum Prælatis, quod etiam talibus absolutionis beneficium impetriri valeant, indulgemus: nisi excessus ipsorum extiterit difficilis & enormis, utpote si ad mutilationem membri vel effusionem sanguinis est processum, aut in Episcopum, aut Abbatem violenta manus injecta, cùm excessus tales & similes nequeant sine scandalo præteriri. Si verò claustralis aliquis in religiosam personam alterius claustri manus injecerit violentas, per Abbatem proprium, & ejus, qui passus est injuriam, absolvatur. Quòd si Clericum percusserit secularem, non nisi per Apost. sed. (ut scandalum evitetur) absolutionis gratiam poterit promereri. Si autem hos ad ordines promoveri contingat, juxta præmissam distinctionem, qui scienter in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ se fecerint ordinari, ab executione suscepti ordinis & officii decernimus, manere suspensos. Circa reliquos verò facti memoriam, vel juris peritiam non habentes, monasteriorum utilitate pensatâ, post injunctam regularem pœnitentiam & peractam, Abbates ipsorum poterunt dispensare, nisi grave fuerit & notabile factum: aut is, qui fecit, adultus fuerit & discretus, ut violenter contra oblivionem vel ignorantiam præsumatur. Præcipimus autem Abbatibus, ut formam istam diligenter observent, ne privilegium meretur amittere, qui sibi permissâ abutitur potestate.

CAP. XXXIII.

¶ Monialis percutiens Monialem seu Conversam, vel Clericum secularem, incidit in excommunicationem, & ab Episcopo loci absolvi potest.

Idem *Pistoriensi Episcopo. (an. 1213.)*

DE Monialibus *a* tua à nobis Fraternitas requisivit, per quem eis fit beneficium absolutionis impendendum, si vel in se invicem, vel Conversos, vel Conversas suas, aut Clericos etiam, manus injecerint temerè violentas? Super hoc igitur tuæ consult. taliter respond. ut per Episcopum, in cujus diœcesi monasteria fuerint, absolvantur.

CAP. XXXIV.

¶ Contractus etiam, qui sine communione explicari non potest, non dissolvitur, seu impeditur per excommunicationem supervenientem in eum, qui tenetur aliquid præstare non excommunicato.

Idem *universis Cruce signatis. (an. 1198.)*

SI *b* verè: [1 & 2.] ¶ Quòd si Veneti fortè nec satisfacere voluerint, nec absolvi, vobis permittimus, ut cum ipsis usque in terram Sarracenorum vel provinciam (juxta quod inter vos convenit & ipsos, vel honeste convenerit) navigio transeatis, quantò minùs poteritis, cum dolore tamen & amaritudine cordis, & sub spe veniæ communicantes eisdem. Cùm enim jam à vobis majorem nauli *c* receperint quantitatem, nec ad eam possint restituendam induci, aut etiam coarctari: si aliter fieret, videremini vos damnum ex pœnitentia, ipsi verò præmium ex contumacia reportare *d*: cùm ad hoc debitum exolvendum ipsi vobis maneant obligati, & ab excommunicatis exigi possit & recipi, quod debetur. Est autem cautum in jure, quòd si quisquam per terram hæreticorum aut quorumlibet excommunicatorum transierit, necessaria emere ac recipere poterit ab eisdem. Præterea si paterfamiliàs domûs excommunicationis sententiam incurrerit innodatus, à participatione illius familia excusatur. Licèt ergo dux Venetorum dominus navium tanquam paterfamiliàs domûs in excommunicatione persistat, vos tamen tanquam ipsius familiam, dum in navibus ejus fueritis, ipsius excommunicatio non continget: & excusabiles eritis apud Deum, si in excommunicatorum navibus existentes, cum dolore cordis sub spe pœnitentiæ communicaveritis ipsis, in quibus eorum communicationem non potueritis *e* evitare.

[1 *Vos pœniter de commisso, & plenè proponitis satisfacere de peccato, Deum vobis credimus, imò novimus, jam placatum. Si ergo Veneti ad satisfactionem inducti & absolutionis beneficium meruerunt obtinere, securè cum eis navigare poteritis, & in prælio Domini præliari.*]

a *C. 5. eod. tit. in 3. comp.* b *in recentioribus, Primò: sed in antiquioribus, primo.* c *Dictio,* Clerici, *deest in vetustis Cod.* d *Al. cum & majora.* e *propter.*

a *Cap. 6. eod. tit. in 3. coroll.* b *C. 7. eod. tit. in 3. compilat.* c *Nullum est pretium, quod solvitur nautis pro vectura. d Vid. l. sancimus. C. de pœn. l. si quis. §. legis. C. de inoff. test.* excommunicatio

CAP. XXXV.

¶ Prælatus potest, & debet Clericum subjectum incorrigibilem incarcerare, & Laici citra metum excommunicationis de Prælatorum licentia capere possunt Clericos, & ad judicium ducere.

Idem *Londonen. Episcopo. (an. 1213.)*

UT *b* famæ tuæ: [1 & infra.] ¶ Sanè consuluisti nos, utrum Clerici graviter excedentes, qui turè non possunt monasteriis ad agendum pœnitentiam deputari, quoniam cum non pœniteant de commissis, opportunitate fugiendi captatâ carcerem fugerent claustri, & pristinis se sceleribus scelestiùs immiscerent, à te vel aliis Prælatis suis arctæ possint custodiæ mancipari? [2 & 3.] ¶ Respondemus, quòd cùm Prælati excessus corrigere debeant subditorum, & publicæ utilitatis interfit, ne crimina remaneant impunita, & per impunitatis audaciam fiant, qui nequam fuerant, nequiores: non solùm possunt, sed debent etiam Clericos, postquam fuerint de crimine canonicè condemnati, sub arcta custodia detinere: qui cùm sint incorrigibiles, nec in monasteriis valeant custodiri, ad similia vel pejora facilè laberentur. Laici verò citra excommunicationis sententiam capere Clericos, & ad judicium trahere possunt *c*, si oporteat etiam violenter, dum tamen id de mandato faciant Prælatorum, quorum illi sunt jurisdictioni subjecti, & quorum est corrigere criminosos: cùm hoc non ipsi, sed illi, quorum auctoritate id faciunt, facere videantur: dum tamen non amplius eorum violentia se extendat, quàm defensio vel rebellio exigit Clericorum.

[1 *Consulas salutі, & sic malorum audaciam comprimas, & ut ab eis bonorum innocentiam tueatis, super his nos humiliter consulis, quæ officium pastorale contingunt, ut de nostra responsione seueris, injuncta tibi solicitudinis debitum laudabilius exequaris.*]

[2 *Et utrum Laici, si Clericos in magnis sceleribus deprehendant, in canonem incidant latæ sententiæ: cum verò comprehendere, nec ad Judices trahere ipsos possint, nisi in eos manus injecerint violentas, ad primum.*]

CAP. XXXVI.

¶ Excommunicatus est, qui in Clericum etiam volentem manus injecerit violentas, etiamsi hoc faciat in satisfactionem præcedentis injuriæ. h. d. & est casus notabilis.

Idem *Bracharen. Archiepiscopo. (an. 1214.)*

COntingit *d* interdum, quòd Clerici, si quem offendant, & satisfacere velint offenso, secundùm morem patriæ, quem inter se Laici observant, corpora sua spontè supponunt, XXX. seu pluribus aut pauciòribus percussionibus fustium: [1 & infra.] ¶ Nos autem Fraternitati tuæ super hoc respond. quòd hujusmodi manûs injectio, etsi non violenta, tamen injuriosa videtur, cùm ille canon non tam in favorem Clerici ordinati, quàm in favorem ordinis Clericalis fuerit promulgatus: ideò & volumus, & mandamus, ut id de cætero prohibeas attentari. Si quis autem Clericus post prohibitionem hujusmodi spontè se subjecerit, excommunicetur: provisò, ut Clericus injuriam passo sine injuria Clericali satisfaciat competenter, quatenus inter eos pax valeat rationabiliter reformari.

[1 *Quæ frequenter non coacti suscipiunt, sed volentes, non solùm de aliorum Clericorum manibus, sed etiam Laicorum. Unde nos humiliter consulebas, utrum hujusmodi percussores in canonem incidant sententiæ promulgatæ.*]

CAP. XXXVII.

¶ Servus excommunicatus pro injectione manuum in Clericum, tenetur pro absolutione ire ad sed. Apost. sed si ex hoc dominus, qui non fuit in culpa, grave damnum patiatur, vel servus hoc faciat in ejus fraudem, absolvi potest ab Episcopo, si lapsu non fuit enormi.

Idem *Lugdunen. Archiepiscopo. (an. 1214.)*

RElatum *a* est nobis, quòd cùm aliqui servi propter injectionem manuum in Clericum violentam, in canonem incidunt sententiæ promulgatæ: allegantibus dominis eorundem, quòd carere mancipiis suis nolunt, venire ad sed. Apost. absolvendi non curant, per occasionem hujusmodi eludentes Ecclesiasticam disciplinam. Quocirca mandamus, quatenus eos venire compellas ad sed. Apost absolvendos: cùm plùs sit Deo, quàm hominі deferendum: nisi fecerint hoc in fraudem, ut subtrahant se obsequio dominorum, aut ipsi domini propter hoc sine culpa sua grave damnum incurrant: tunc enim *b* in utrolibet casu poteris eos ex indulgentia nostræ provisionis absolvere, cùm nimis sint ab Apost. sede remoti: sed in recompensationem laboris, quem in itinere sustinerent, alis eis satisfactio injungatur: dummodò non sis tam gravis & enormis excessus, ut propter vitandum scandalum & tollendum exemplum, hujusmodi servi ad servum servorum Dei venire debeant absolvendi.

CAP. XXXVIII.

¶ Excommunicatus propter participationem cum excommunicato, licèt eum postea impugnet, ex hoc solo pro absoluto non est habendus.

Idem *Strigonen. Archiepiscopo. (an. 1214.)*

SAcris *c* est canonibus institutum: [& 3.] ¶ Licèt is, qui voluntarius excommunicatis illis communicaverat, qui cum omnibus fautoribus & participibus suis excommunicationis sententiâ sunt adstricti, ad cor rediens, de mandato Ecclesiæ excommunicatos, quos priùs foverat *d*, expugnaverit: non tamen priusquam absolutionis gratiam perceperit, habendus est absolutus: nec si occumbat in hujusmodi bello, sunt absolutiones vel oblationes recipiendæ pro eo, vel orationes Domino porrigendæ, nisi cùm de ipsius viventis pœnitentia per evidentia signa constiterit, & juxta cujusdam constitutionis nostræ tenorem, defuncto etiam absolutionis beneficium impendatur.

CAP. XXXIX.

¶ Semel excommunicatus, debet vitari semper ut excommunicatus: nisi legitimè probet se fuisse absolutum.

Idem *Assuntinen. Episcopo. (an. 1214.)*

SIcut *f* nobis: [1 & infra.] ¶ Fratern. tuæ respond. Quòd nisi excommunicati à te super absolutione sua literas nostras, vel illius, cui vices nostras in hac parte commisimus, reportaverint, aut alio modo legitimè de illorum absolutione tibi constiterit, tu ipsos pro excommunicatis, ut priùs, habeas & facias evitari.

[1 *Tuæ literis intimâsti; cùm aliquos tuæ diœcesis Clericos vel Laicos culpis suis exigentibus excommunicationi supponis, ipsi postmodum ad te nullâ satisfactione præmissâ sine testimonialibus literis redeuntes, dicunt se absolutionis beneficium accepisse, quibus si credi dubitas, in hac parte per nos instrui, supplicster postulâsti, cum propter causam hujusmodi, sicut*

a *C. 11. eod. tit. in 3. comp.* b *Dictio,* enim, *non est in vetustioribus Codicib.* c *c. 12. eod. tit. in 3. comp.* d *expugnaret.* e *al. ita: Assisinas Episc.* f *c. 12. eod. tit. in 3. comp.*

dicu tuæ sententia à subditis condemnantur. Nolentes itaque malitiis hominum indulgere.

CAP. XL.

¶ Si excommunicatus ab Episcopo ad Metropolitanum appellat, ab eo absolvi potest: Metropolitanus tamen volens suo Suffraganeo deferre, potest illum sibi remittere absolvendum, & tenetur etiam remittere quando propter manifestum excessum fuit excommunicatus: & ante absolutionem non audietur volens probare se injustè excommunicatum: facies si probare vult sententiam esse nullam.

Idem *Senonen. Archiepiscopo. (an. 1214.)*

PEr tuas *a* literas: [*& infrà.*] ¶ Videtur *enim* aliquibus, quòd cùm ad Metropolitanum per appellationem quæstio non defertur, excommunicatus autem vocem non habeat appellandi, utpote ab Ecclesia separatus, sive appellaverit, sive non, Metropolitanus ei non debet absolutionis beneficium exhibere. Verùm ex verbis cujusdam epistolæ, quam Scholastici ab Alexandro Papa emanâsse proponunt, habetur, quòd si ante appellationem in aliquem excommunicationis sententia fuerit promulgata, Metropolitanus ante litis ingressum ab eo juramento recepto secundum Ecclesiæ consuetudinem, debet ipsum absolvere, nisi voluerit Episcopo diœcesano deferre, ipsumque ad eum remittere absolvendum: ubi etiam consequenter infertur, quòd nec excommunicati sunt audiendi, priusquam fuerint absoluti, nec sunt ad illos, à quibus appellaverant, remittendi. In Sardicen. autem Concilio reperitur, ut is, qui ab Episcopo est abjectus, finitimos Episcopos interpellet, & causa ejus audiatur, & diligentiùs pertractetur: Episcopus autem, qui justè vel injustè abjecit eundem, patienter accipiat ut discutiatur negotium, quatenus vel probetur ejus à pluribus sententia, vel etiam emendetur: priùs tamen quam omnia diligenter examinata fuerint, nullus ante causæ cognitionem communioni eum sociare præsumat, qui fuerat communione privatus. Nos igitur credimus distinguendum, utrùm quis proponat, se post appellationem legitimam interpositam excommunicatione fuisse notatum, vel in forma excommunicationis intolerabilem errorem fu sse patenter expressum: in quibus casibus approbationem eorum, etiamsi absolutionem non petat, debet admitti: sed donec de ipsis constiterit, in aliis evitari debet *b*, quanquam Apostol. sedes etiam tales *c* consueverit absolvere ad cautelam. Verùm in aliis, nisi gratiam absolutionis imploret, non debet audiri, ne sententiam Ecclesiasticam contemnere videatur, & per hoc amplius ex suo contemptu ligetur. Quòd si absolutionis beneficium humiliter postulaverit, Metropolitanus eum debet absolvere, nisi suo duxerit Suffraganeo deferendum: cui tamen si Suffraganeus absolutionis beneficium juxta formam Ecclesiæ noluerit exhibere, ipse nihilominus illum absolvat, cautione receptâ, quòd suo debeat parere mandato, ac deinde causam audiat, & quod canonicum fuerit (justitiâ mediante) decernat. Quòd si forsan Episcopus subditum suum, propter manifestum excommunicâsset excessum, Metropolitanus non debet ipsum absolvere, nisi Suffraganeus requisitus malitiosè sibi absolutionis beneficium denegaret.

[1 *Nobis intimâsti, quòd ven. F. n. Altyssiodoren. Episcopus in dil. fil. Altissiodoren. Archipresbyterum excommunicationis sententiam promulgâsset, Archipresbyter tuo se consilio præsentavit, & quòd staret mandato Ecclesiæ, sufficienter obtulit cautionem: petens humiliter, ut absolutionis ei beneficium exhiberes: tu vero deferre volens Episcopo memorato, ipsum sæpe manuisti, ut absolveret Archipresbyterum memoratum. Sed quia tuis monitis non paruit, excommunicatum absolvere curavisti, quem Episcopus pro absoluto non habet, utpote qui proponit, quòd ad te ullius absolutio non spectabat. Unde quæris, quid in similibus de cætero sit agendum.*]

CAP. XLI.

¶ Si Papa suis literis excommunicatum salutat, non propter hoc eum absolvit.

Idem. *(an. 1214.)*

SI aliquando a forte contigerit, quòd eis, qui auctoritate Apostolicâ sunt excommunicationi subjecti, nostræ literæ cum salutationis alloquio destinentur, non propter hoc excommunicationis credatur sententia relaxata: Cùm per ignorantiam vel negligentiam, aut occupationem nimiam, vel etiam surreptionem contingat hujusmodi literas impetrari.

CAP. XLII.

¶ Excommunicatus à pluribus Prælatis ob plures causas, non est communionis restituendus, licèt de una causa velit satisfacere: & si impetratur absolutio tacitis aliis causis, non valet absolutio.

Idem *C. Sancti Laurentii in Lucina Presbytero Cardinali Apostolicæ sedis Legato. (an. 1213.)*

OFficii *b*: [*& j.*] ¶ Postremò quasivisti, utrùm is, qui propter plures excessus à pluribus Prælatis jus in ipsum habentibus, excommunicationis est vinculo innodatus, & uni Prælatorum de uno tantùm satisfacere vult excessu, ab eo sit absolvendus, de quo satisfacere vult eidem: & cùm de alio non satisfecerit, alii absolutus valeat nunciari: [*& j.*] ¶ Super hoc articulo respondemus, quòd supprimenti veritatem absolutio subrepta non prodest: & veritatem intelligens, absolutionem hujusmodi exhibere non debet.

CAP. XLIII.

¶ Excommunicatus & interdicto pradicari potest licèt verbum Dei hoc primò. Et tempore generalis interdicti concedi potest baptismus, & chrismatio in scante, & pœnitentia morientium. h. d. secundò.

Idem *Ferrarien. Episcopo. (an. eod.)*

REsponso *c* nostro postulas edoceri, an cùm Ferrarien. cives excommunicationis & interdicti sententiis sint ligati, liceat tibi viros & mulieres semel in hebdomada, vel in mense apud aliquam Ecclesiam convocare, quibus prædices verbum Dei, & eosdem ad correctionem induces. Super quo respondemus, quòd sine scrupulo conscientiæ hoc facere poteris, cùm videris expedire, dummodò contra formam interdicti nullum eis divinum officium celebretur. Præterea quæsivisti, cùm Ferrarien. civitas sit interdicto supposita, & ideò sint ibidem (præter baptisma parvulorum & pœnitentias morientium) universa sacramenta Ecclesiastica interdicta, an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus confignare. Super quo respondemus, quòd sicut baptizati possunt pueri, sic & baptizati ad confirmationem in frontibus à te possunt sacro chrismate deliniti.

CAP. XLIV.

¶ Si conjunx scit pro certo impedimentum matrimonii, non debet reddere debitum, sed potius excommunicationem patì: si autem hoc credat ex causa probabili & discreta, potest reddere debitum, non autem exigere: sed si ex levi & temeraria causa, deposità conscientiâ, potest reddere & exigere.

Idem. *(an. 1214.)*

INquisitioni tuæ respondentes *d*, credimus distinguendum, utrùm alter conjugum pro certo sciat impedimentum conjugii, propter quod sine mortali peccato non valet carnale commercium exercere, quamvis illud apud Ecclesiam probare non possit, an non sciat pro certo, sed credat. In primo casu debet potiùs excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quàm per carnale commercium peccatum operari mortale. In secundo distinguimus, utrùm habeat conscientiam hujusmodi ex credulitate levi & temeraria, an probabili & discreta: & quidem ad sui pastoris consilium (conscientiâ folium reddere, sed exigere debitum conjugale. Verùm cùm conscientia pulsat animum, ex credulitate probabili & discreta, quamvis non evidenti & manifesta, debitum quidem reddere potest, sed postulare non debet: ne in alterutro, vel contra legem conjugii, vel contra judicium conscientiæ committat offensam.

a *Cap. 14. eod. tit. in 3. comp.* b *Al. deest verbum*, Debet. c *Al. talem.*

a *Cap. 2. tit. de rescript. in 3. comp. vide Clement. ſi Summus de sent. excom.* b *C. 15. eod. tit. in 3. comp. Pars hujus in exp. officii supra de pœnit. & remission.* c *C. 16. eod. tit. in 3. compil. vide Joan. Calder. tract. de inter. memb. 6. q. 4.* d *C. 17. eod. tit. in 3. comp. vide Doct. Theolog. l. 4. sent. Dist. 32.*

CAP. XLV.

¶ Per dimissionem habitûs & tonsuræ, non perdit Clericus ante trinam monitionem privilegium Clericale.

Idem. *(an. 1214.)*

COntingit interdum *a*: [*& j.*] ¶ Sanè sicut accepimus infinuante Comite Flandren. in diœcesi tua quidam existunt, qui nec in modo tonsuræ, nec in vestimentorum forma, nec in qualitate negotiorum, de Clerico *b* quicquam ostendunt, ad pœnæ subterfugium se Clericos exhibentes: cùm enim *c* super excessibus, quos seculari laxu committunt, ad publica judicia pertrahuntur, circumcisis etinibus, ut possint circumvenire vindictam, se pro Clericis repræsentant, Clericalis fori privilegium lacerare allegantes, qui factis pauló antè negaverant Clericatum: [*& j.*] ¶ Verùm quia privilegium meretur amittere, qui permissâ sibi abutitur potestate, ac frustrà legis auxilium invocat, qui committit in legem: volumus & mandamus, ut tales, si tertiò à te commoniti secundum tatis extortes *e*, quæ pro Clericorum tutela, & Laicorum violentia coërcenda dignoscitur instituta.

CAP. XLVI.

¶ Ab excommunicati denunciatione repellitur, qui non præcavit, vel ei communicavit.

Idem. *(an. 1214.)*

IN præsentia *f* dilecti filii: [*& j.*] ¶ Nec Canonici suo Decano excommunicationem possunt objicere, cùm super hoc nec commonitus, nec impetitus fuerit: neque ipsi propter hoc eum duxerint evitandum, sed Episcopus in mensa, & Canonici communicaverint ei etiam in divinis.

CAP. XLVII.

¶ Excommunicatus est dolosè permittens Clericum percuti, ex quo poterat prohibere, & non prohibuit.

Idem. *(an. 1214.)*

QUantæ præsumptionis *g* & temeritatis existat in Rectores Ecclesiæ manus injicere violentas: [1 *& j.*] ¶ Ne autem solos violentiæ hujusmodi auctores aliquorum præsumptio existimet puniendos, facientes & consentientes pari pœnâ plectendos, catholica condemnat auctoritas. Eos delinquentibus favere interpretamur, qui cùm possint, manifesto facinori desinunt obviare.

[1 *In Evangelio Dominus protestatur, qui se in ministris suis offerri flagellari, & Apostolorum principi alibi perhibuit se iterum crucifigi: hoc etiam qualitas pœnæ manifestè declarat, cum excommunicationis sententia in ipso altu feriat delinquentes, si non solum in fratres nostros & Coëpiscopos, sed etiam minoris ord. Clericos violentiam præsumpserint operari.*

a *Vid. Clem. 1. & 2. De vita & honest Cler. & Bern. Diaz. in pract. crim. can. c. 69. & 70.* b *Al. de Clericatu.* c *Dictio, enim, non est in plerisque antiq. cod.* d *Al. sient.* e *al. exortatur Joan. Calder. tract. de interd. Eccl. memb. 6. q. 4.* f *C. 2. eod. tit. in 4. comp. vide quod notat Joan. Calder. tract. de interd. Eccl. memb. 6. q. 4.* g *C. 3. eod. tit. in 4. comp. vide Navarrum in Manuali confess. c. 24. num. 20. & seq.*

CAP. XLVIII.

¶ Prælatus excommunicare non debet subditum, nisi competente monitione præmissâ, & ex causa manifesta & rationabili: & contrafacienti imponitur pœna hic expressa. Item punitur subditus, qui falsò conqueritur se excommunicatum injustè: & subjicit quid juris, si Prælatus dicens se errâsse, velit excommunicatum absolvere, & adversarius appellat, ne absolvatur.

Idem *in Concilio generali. (an. 1216.)*

SAcro approbante Concilio *a* prohibemus, ne quis in aliquam excommunicationis sententiam, nisi competenti admonitione præmissâ, & personis præsentibus idoneis, per quas (si necesse fuerit) possit probari monitio promulgare præsumat: quòd si contrà præsumpserit, etiamsi justa fuerit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem unum sibi noverit interdictum, aliâ nihilominùs pœnâ mulctandus, si visum fuerit expedire. Caveat etiam diligenter, ne ad excommunicationem cujusquam absque manifesta, & rationabili causa procedat: ad quam si taliter fortè processerit, & requisitus humiliter processum hujusmodi non curaverit absque gravamine revocare, gravatus apud superiorem deponat de injusta excommunicatione querelam: qui (si absque periculo moræ potest) ad excommunicatorem illum cum suo mandato remittat, intra competentem terminum absolvendum: alioquin ipse per se vel per alium (prout viderit expedire) sufficienti cautione receptâ, munus ei absolutionis impendat. Cumque adversùs excommunicatorem de injusta excommunicatione constiterit, excommunicator condemnetur ad interesse excommunicato, aliàs nihilominùs (si culpæ qualitas postulaverit) superioris arbitrio puniendus: cùm non levis sit culpa, tantam infligere pœnam insonti: nisi forsitan erraverit, ex causa probabili, maximè si laudabilis opinionis existat.

Verùm si contra excommunicationis sententiam nihil rationabile fuerit à conquerente probatum, idem *b* & super injusta excommunicationis molestia, per pœnam ad interesse, vel aliàs secundùm superioris arbitrium condemnetur: nisi forsan & ipsum probabilis error excusset: & super eo, pro quo fuerit justâ excommunicatione ligatus, per cautionem receptam satisfacere compellatur, vel in pristinam reducatur sententiam, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observandam. Si verò Judex suum recognoscens errorem, paratus sit talem revocare sententiam, & is, pro quo lata fuerat, ne absque satisfactione revocet illam, appellet: appellationi non deferat in hac parte, nisi talis sit error, de quo meritò debeat dubitari: & tunc sufficienti cautione receptâ, quòd coram eo, ad quem appellatum extiterit, vel delegato ab ipso, juri parebit, excommunicatum absolvat: sicque pœnæ præscriptæ minimè subjacebit: cavens omninò, ne voluntate perversâ in alterius præjudicium mentiatur errorem, si districtionis canonicæ vult effugere ultionem.

CAP. XLIX.

¶ Excommunicat hæreticos & quoscunque violatores Ecclesiastica libertatis.

Honorius III. *Episcopo Bonmien. (an. 1224.)*

NOverit *c* Fraternitas tua: [1 *& infrà.*] ¶ Excommunicamus omnes hæreticos utriusque sexûs, quocunque nomine censeantur, & fautores & receptatores & defensores eorum: Necnon & qui de cætero ser-

a *Quàm cautè sit factend. excommunicationis sentent. cavit Trid. Conc. sess. 25. de refor. c. 5.* b *In Conc. libro & aliis recentioribus ita: idem super justa excommunicationis molestia, &c. sed in Concilio, & Vaticanis constanter legitur ita: idem & super injusta.* c *Vide Zanchium tract. de hær. c. 17. & 18. & Alphonsum Castrum l. 2. c. 18. de justa punitione hæret.*

vari fecerint statuta edita & consuetudines introductas, contra Ecclesiæ libertatem, nisi ea de capitularibus suis intra duos menses post hujusmodi publicationem sententiæ fecerint amoveri. Item excommunicamus statutarios & scriptores statutorum ipsorum, necnon Potestates, Consules, Rectores & Consiliarios locorum, ubi de cætero hujusmodi statuta & consuetudines editæ fuerint vel servatæ: necnon & illos, qui secundùm ea præsumpserint judicare, vel in publicam formam scribere judicata.

[1 *Quòd nos in basilicâ Principis Apostolorum præsente charissimo in Christo fil. n. Federico illustri Romanorum Imperatore & semper Augusto, in celebratione Missarum, postquam capiti ejus imposuimus diadema, de conf. frat. n. accensis candelis excommunicavimus.*]

CAP. L.

¶ *Fratres hospitalis Hierosolymitani excommunicati pro injectione manuum in Clericum seu confratrem, absolvi possunt per eorum Priorem: nisi excessus fuerit difficilis & enormis.*

Idem *Magistro & fratribus hospitalis Hierosolymitani. (an. 1224.)*

CAnonicâ *a* constitutione cavetur, quòd Monachi & Canonici regulares, quocunque modo se percusserint, non sunt ad Apostolicam sedem mittendi, sed secundùm discretionem & providentiam sui Abbatis disciplinæ subdantur: quòd si Abbatis discretio ad eorum correctionem non sufficiat, providentia est diœcesani Episcopi adhibenda: nisi excessus difficilis fuerit & enormis, propter quem meritò ad Eccles. Rom. sit recursus habendus. Nos ergò ad vos statutum hujusmodi duximus extendendum, auctoritate prædictâ statuentes, ut in tali casu (nisi majoris sit providentia requirenda) per Priorem vestrum, qui (sicut audivimus) Presbyter esse debet, fratribus vestris absolutionis beneficium impendatur.

CAP. LI.

¶ *Excommunicatus vel suspensus absolvi non debet, nisi prius juramento præstito: si tamen sine scandalo juramentum haberi non potest, poterit fieri absolutio per manualem promissionem.*

Idem *titulo sanctæ Praxedis Presbytero Cardin. Apost. sed. Leg. (an. 1224.)*

SUper eo quòd *b* Monachi Græci & Eremitæ propter inobedientiam sententiâ suspensionis & excommunicationis ligati, nolunt ad mandatum Ecclesiæ nisi per manualem promissionem redire: Hoc tibi duximus respondendum, quòd si nullatenùs possunt induci ad præstandum juxta formam Ecclesiæ juramentum, ipsos hâc vice cum promissione poteris recipere manuali: cùm interdum (consideratis locorum & temporum qualitatibus) severitati sit aliquid detrahendum.

CAP. LII.

¶ *Cùm de viribus sententiæ dubitatur, potest quis absolvi ad cautelam juramento præstito.*

Idem *Bituricen. & Carnoten. Decan. & Subdiac. Aretaten. c (an. 1225.)*

VEnerabili fratre nostro Cenomanen. Episcopo & procuratore Turonen. Archiepiscopi, in nostra præsentia constitutis, pro quadam suspensionis sententia in præfatum Episcopum ab eodem Archiepiscopo promulgata: nos sententiam ipsam relaxavimus ad cautelam, ipso Episcopo in præsentia dicti procuratoris præstante corporaliter juramentum, quòd parebit mandatis, quæ idem Archiepiscopus sibi propter hoc fecerit, si constiterit ipsum in eo, pro quo fuit lata prædicta sententia, culpabilem extitisse.

CAP. LIII.

¶ *Excommunicantur Officiales locorum, in quibus sunt statuta contra Ecclesiasticam libertatem, nisi ea deleri fecerint: & statutarii feudis Ecclesiæ sunt privati.*

Idem *Episcopo Senen. (an. 1225.)*

GRavem venerabilis f. n. *a* Pisani Archiepiscopi recepimus quæstionem, quòd quidam cives Pisani, deputati à potestate ac populo ad statuta civitatis edenda, in derogationem Apostolicæ sedis, & subversionem Ecclesiasticæ libertatis edere præsumpserunt, quòd si quis Clericus vel Laicus contra quemcunque Laicum Pisani districtûs, ad Judicem Ecclesiasticum literas Apostolicas impetraverit, in mille solidis (nisi renunciaverit literis) condemnetur: nec reditus possessionum suarum reddantur eidem, vel agri excolantur illius, sed banno potiùs subjaceant *b* potestatis: [1 & 2.] ¶ Statuerunt illi præterea, ut Clerici suis sumptibus castrum Ripæ fractæ faciant custodiri: quòd si renuerint, contra eos potestas procedere teneatur: [2 & 3.] Ideoque Fraternitati tuæ mandamus, quatenus in Consiliarios & Officiales civitates ipsius, nisi statuta ipsa de capitularibus suis deleri fecerint, & idoneè, sicut exigit res, caveri, quòd similia de cætero non debeant attentare, excommunicationis sententiam promulgare procures. Cæterùm *c* cùm iidem statutarii multa de bonis Ecclesiasticis tenere dicantur in feudum, ipsos fore nihilominùs privatos feudis hujusmodi nunciare procures.

[1 *Qui nullam ad regimen civitatis suscipiet, nisi hoc servaverit servaturum: & hoc etiam qualibet alia potestate, quæ pro tempore fuerint, successores suos jurare facient supradicta.*

[2 *Juxta quod dixerat consilium civitatis, qua omnia Potestas qua nunc præest civitati, pro monasterio se firmiter juramento firmavit. Cum autem tota civitas Pisana, quæ alias Dei timorem tamdiu abjecit, quæ infecta jam errore, vel infectum proximè præsumatur, & tam statutariis, quàm Potestatem eandem non sit dubium propter hoc excommunicationis sententiam præter modum infamiæ incurrisse.*]

CAP. LIV.

¶ *Alloquens excommunicatum intendentibus ad salutem animæ, etiamsi alia verba interponat, excommunicatus non est.*

Gregorius IX. *(an. 1236.)*

CUm voluntate *d* ac proposito maleficia distinguatur, excommunicationis sententiam non incurrit, qui excommunicato in his, quæ ad absolutionem, vel aliàs ad salutem animæ pertinent, in locutione partis, licèt etiam alia verba incidenter (ut apud eum magis proficiat) interponat.

¶ *Prædicatores præsertim, qui aliàs sustentari non possunt, ab excommunicatis & detinentibus bona aliena eleemosynam recipere possunt.* h. d.

§. 1. Prædicatores quoque, qui penès excommunicatos vel alios alienarum rerum detentores, in prædicationibus & confessionibus, quasi gerunt causam [vel eram] eorum, ad quos res ipsæ spectare noscuntur, eleemosynas licitè possunt ab illis recipere, præsertim si aliàs non valeant in illo loco sustentationem habere.

¶ *Ponit quosdam casus, in quibus percutiens Clericum excommunicatus non est.*

§. 2. Si qui verò ratione officii, quod in Ecclesia obtinent, aut etiam alii Clerici seniores zelo devotionis pueros vel adolescentes in minoribus ordinibus constitutos, turbantes divinum officium, & hi qui obtentu prælationis vel magisterii subditos & scholares correctionis causâ leviter fortè percusserint, excommunicationis sententiam non incurrunt. Quod & de his dicendum est, qui aliquos de familia sua vel propinquos inferiorum graduum simili modo, ut cohibeantur à suis insolentiis, & scientiâ bonisque moribus informentur, duxerint corrigendos.

CAP. LV.

¶ *Communicans excommunicato in crimine damnabili, incidit in excommunicationem majorem.*

Idem *Astoricen. Episcopo. (an. 1236.)*

SI concubinæ *a* publicæ Clericorum Ecclesiasticæ censuræ districtione notentur, eosdem concubinarios non est dubium sententiâ majoris excommunicationis involvi, qui post latam sententiam communicant in eodem crimine criminosis.

CAP. LVI.

¶ *Excommunicatus minori potest ab excommunicatione aliquem absolvere.*

Idem. *(an. 1236.)*

DUobus *b* collata potestas, ut à minori excommunicatione, si in ipsam inciderint, invicem se absolvant, utroque ligato vinculo excommunicationis hujusmodi, non expirat.

CAP. LVII.

¶ *Permittitur ministris Ecclesiarum, semel in hebdomada celebrare tempore interdicti, concurrentibus his, quæ exprimuntur in textu.*

Idem. *(an. 1236.)*

PErmittimus *c* Ecclesiarum ministris, semel in hebdomada tempore interdicti, non pulsatis campanis, voce submissâ, januis clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, Missarum solennia celebrare, causâ conficiendi corpus Domini, quod decedentibus in pœnitentia non negatur.

CAP. LVIII.

¶ *Satisfaciens Clerico quem verberavit, non potest propter hoc ab Episcopo absolvi, nisi in certis casibus hic expressis.*

Idem. *(an. 1231.)*

QUamvis incidens in canonem latæ sententiæ propter violentam manuum injectionem, juxta proprias facultates eis satisfaciat, quibus injurias irrogavit, non tamen aliter, quàm per sedem Apostolicam vel ejus legatum absolutionis potest beneficium obtinere: Nisi imminente mortis articulo, infirmitate, inimicitiâ aut inopiâ, puerili vel senili ætate, fragilitate sexûs, seu aliâ corporis impotentiâ, sive quolibet impedimento canonico retrahatur, quò minùs Romanum Pontificem possit adire: vel nisi juris beneficio à labore hujusmodi excuseretur. Cæterùm quibusdam prædictorum, videlicet qui temporali impedimento laborant (exceptis pueris) sub debito juramenti (quod secundùm Ecclesiæ formam præstare tenentur) consuevit injungi, ut impedimento cessante, ad Apostolicam sedem accedant, mandatum ipsius humiliter susceperi.

CAP. LIX.

¶ *Excommunicatio simpliciter lata, intelligitur de majori.* h. d. Et est textus notabilis, & quotidiè allegatur.

Idem. *(an. 1237.)*

SI quem sub hac forma verborum: Illum excommunicamus, vel simili, à Judice suo *d* excommunicari contingat, dicendum est, cum non tantùm minori, quæ à perceptione sacramentorum, sed etiam majori excommunicatione (quæ à communione fidelium separat) esse ligatum.

CAP. LX.

¶ *Beneficium indultum ratione minoris ætatis, postquam cœpit habere locum, non extinguitur, licèt minor pervenerit ad majorem ætatem.*

Idem. *(an. 1247. Romæ.)*

PUeris, qui in canonem inciderunt sententiæ promulgatæ, sive ante, sive post pubertatem postulent se absolvi, potest diœcesanus Episcopus absolutionis beneficium impertiri: Cùm propter defectum ætatis, in qua fuit commissus excessus, rigor sit mansuetudine temperandus.

a *Vide Henric. Boich. in c. à nobis. 21. & in c. cum illorum. supp. eod. tit.* b *Vide Panorm. in c. cùm desideres. supra eod. tit. & ibi Henric. Boich. dist. 3.* c *Aurelian.*

a *Prater Doctores hic & in c. noverit. sup. eod. tit. vide legistas in Constit. Cassa. C. de sacr. Eccles.* b *subjaceat.* c *in Codice Barb. Cæterùm cùm iidem statutarii & potestas multa, &c.* d *Vide B. Thom. in quæst. additu ad 3. p. q 23. art. 1. & citatos in eod. nobis. sup. de except.* e *Hæc duo verba quæ vel curare, desunt in antiq. codic. & in Vaticanis.*

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

TITULUS XL.

CAP. I.

¶ *Novale, est terra noviter ad culturam redacta.*

Hieronymus *super Osee.* a *(an. 390. in Judâ.)*

INnovate novale. Novale *b* est ager nunc primùm præcisus.

CAP. II.

¶ *Appellatione patris, veniunt in lata significatione omnes ascendentes.*

Idem *super Danielem.* c

NAm & Rex Nabuchodonosor pater tuus: id est, pro avus, more Scripturæ, quæ avos & deinceps patres appellat.

CAP. III.

¶ *Non dicitur Natus, qui statim decessit.*

Idem *in Parabolu.* d

NAm & ego unigenitus fui coram matre mea. Quare unigenitum se nominat, quem fratrem uterinum præcessisse Scriptura testatur? nisi quia ille mox Natus sine nomine, quasi nunquam esset, de vita decessit.

CAP. IV.

¶ *Dilige, Antequam, non semper implicat.*

Idem *super Matthæum.* e

QUod dicitur, Antequam convenirent, non sequitur ut postèa convenirent: sed Scriptura, quod factum non sit, ostendit.

CAP. V.

¶ *Primogenitus dicitur, qui primò nascitur, etiamsi nullus sequatur eum.*

Idem *in eodem.*

JOseph non cognovit Mariam, donec *f* peperit filium suum Primogenitum. Ex hoc loco quidam perversissimè suspicantur, & alios filios Mariam habuisse: cùm mos divinarum Scripturarum sit, ut primogenitum non vocent, quem fratres sequuntur, sed eum, qui primò natus fuit.

CAP. VI.

¶ *Verba sunt intelligenda non secundùm quod sonant, sed secundùm mentem proferentis.*

Hilarius *g (an. 355. in Gallia.)*

INtelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi: quia non sermoni res, sed rei est sermo subjectus.

CAP. VII.

¶ *Non vitiatur factum vario modo narratum, ubi idem in substantia concluditur.*

Augustinus *super Matthæum.* h

NIhil obstat narrandi diversitas ubi eadem dicuntur, maximè cùm quisque Evangelistarum eo ordine credat se dicere, quo Deus voluit.

CAP. VIII.

¶ *Sensum, non verba considerare debemus.*

Gregorius. *i (an. 600. Romæ.)*

PRopterea, si prolixam epistolam meâ ad interpretandum accipere te fortassè contigerit, rogo non verbum

a *Osee. c. 10. sunt verba glossæ interlinearis.* b *Qui per novale. ff. eod. & l. sylva. §. novale.* c *Dan. 5.* d *c. 1. eod. tit. in 1. comp.* e *Prov. 4. & c. 2. eod. tit. in 1. comp.* f *Matth. 1. & c. 3. eod. tit. in 1. comp.* g *Ibid. & c. 4. eod. tit. in 1. comp.* h *Lib. 4. de trinit. Refertur c. 5. eod. tit. in 1. comp.* i *Lib. 1. epist. 28. Regist. & c. 7. eod. tit. in 1. comp.*

ex verbo, sed sensum ex sensu transferri: quia plerumque dum proprietas verborum attenditur, sensus veritatis amittitur.

CAP. IX.

¶ *Dicit, quis propriè sit Præpositus.*

Isidorus *a* (*an. 630. in Hispania.*)

QUamvis omnes, qui præsunt, Præpositi ritè vocentur, usus tamen obtinuit eos vocari Præpositos, qui quandam Prioratûs curam super alio gerunt.

CAP. X.

¶ *Non recipit congruam summationem.*

Idem *in libro Etymologiarum.* b (*an. 630.*)

FOrus est exercendarum litium locus, à fando dictus, sive à Foroneo Rege, qui primus Græcis legem dedit. Constat autem Forus causâ, lege & judicio. Causâ, à casu quo venit, dicitur: est enim materia & origo negotii, necdum discussionis examine patefacta: quæ dum proponitur, causa est: dum discutitur, judicium: dum finitur, justitia. Vocatur autem judicium, quasi jurisdictio, & justitia, quasi juris status. Judicium autem priùs inquisitio vocabatur: unde & auctores judiciorum, præpositos, quæstores, vel quæsitores vocamus. Negotium multa significat: modò actum alicujus rei, cujus contrarium est otium: modò actionem causæ, quod est jurgium litis *c*, & dictum est negotium, id est, sine otio. Negotium autem in causis, negotiatio in commerciis dicitur, ubi aliquid datur, ut majora lucrentur. Jurgium dicitur quasi juris garrium: eò quòd hi, qui causam dicunt, jure disceptant. Lis autem à contentione limitis priùs nomen sumpsit, de qua Vergilius *d*,

[*Limes erat positus, litem ut discerneret agris.*]

Causa, aut argumento, aut probatione constat. Argumentum nunquam testibus, nunquam tabulis dat probationem, sed solâ investigatione invenit veritatem: unde dictum est argumentum, quasi argutè inventum. Probatio autem testibus, & fide tabularum constat. In omni quoque negotio hæ personæ quæruntur: Judex, accusator, reus, & tres testes. Judex dictus, quasi jus dicens populo, sive quòd jure disceptet. Jure autem disceptare, est justè judicare. Non est ergò Judex, si non est in eo justitia. Accusator vocatus est quasi causator, qui ad causam vocat eum, quem appellat. Reus à re, quæ peritur, nuncupatur: quia quamvis conscius sceleris non sit, reus tamen dicitur, quamdiu in judicium pro re aliqua petitur. Testes antiquitùs superstites dicebantur, eò quòd super causæ statu proferebantur: nunc parte ablatâ nominis, testes vocantur. Testes autem considerantur conditione, naturâ, & vitâ. Conditione, si liber, non servus: nam sæpè servus meru dominantis testimonium supprimit veritatis. Naturâ, si vir, non fœmina: nam varium & mutabile testimonium *e* semper fœmina producit. Vitâ, si innocens & integer actu: nam si vitâ bona defuerit, fide carebit: non enim potest justicia cum scelerato homine habere commercium.

CAP. XI.

¶ *Dicit quid sit Pactum, & unde dicatur.*

Idem.

PActum dicitur inter partes, ex pace conveniens scripturâ, legibus ac moribus comprobata: dictum pactum, quasi ex pace factum.

CAP. XII.

¶ *Hic Isidorus ponit etymologiam juris, prout habetur in re, non prout est generale nomen.*

Idem *in eod.m.*

JUs dictum est à jure possidendo; hoc enim jure possidetur, quod justè: hoc justè, quod benè: quod autem malè possidetur, alienum est: malè autem possidet, qui vel suis malè utitur, vel aliena præsumit.

CAP. XIII.

¶ *Quicquid fidelis offert Ecclesiæ, oblationis nomine continetur, & a secularibus possideri non debet.*

Paschalis *Canonicis sancti Martini.* (*an. 818. Romæ in Flaminiam.*)

CAusa *a* Carpensis plebis. [& ℣.] ¶ Cæterùm primitiæ, decimæ & oblationes, in solis Ecclesiarum bonis præcipuè numerantur. Oblationes verò dicimus, quæcunque de propriis & licitis rebus Ecclesiæ à fidelibus offeruntur. Quicunque igitur eas per potestatem secularem obtinet, proculdubio contra Deum, & sanctorum Patrum nititur sanctiones: quinimò & qui accipit, & qui tradit, raptor & sacrilegus judicatur.

CAP. XIV.

¶ *Solus Sacerdos potest sacramentum extremæ unctionis infirmo conferre.* h. d.

Alexander III. (*an. 1175. Romæ.*)

QUæsivit Frat. t. *b*: [& ℣.] ¶ Nos itaque tibi duximus respondendum, quòd Sacerdos uno præsente Clerico, & etiam solus potest infirmum ungere.

¶ *In anno bissextili servari debet loci consuetudo, circa diem S. Matthiæ festandum, dum tamen vigilia continuetur sibi,* hoc dicit.

§. 1. Festum verò beati Matthiæ juxta consuetudinem Ecclesiasticam, vigilia eatenùs præcedat, ut nec pro bissexto, nec pro quolibet alio modo inter se & solennitatem aliam diem admittat: in qua utique vigilia (nisi veneris in Dominica) jejunium celebretur: ipsum autem festum sive fiat in præcedenti die, si ve in sequenti (qui duo quasi pro uno reputantur) nullus error, sed consuetudo Ecclesiæ teneatur.

CAP. XV.

¶ *Per verbum Statuo & Præcipio, definitiva sententia ferri potest.*

Cœlestinus III. (*an. 1196.*)

IN his *c* quæ ambiguitatem continent: [1 & ℣.] ¶ Innotuit Apostolatui nostro, quòd cùm inter magistrum M. & Conversos hospitalis sancti Simpliciani super eodem hospitali in præsentia Mediolanen. Archiepiscopi quæstio verteretur, ipse Archiepiscopus post cognitionem causæ in prolatione sententiæ his verbis non fuit usus, Talem partem condemno, vel talem absolvo: sed pronunciavit ita, Statuo & Præcipio: [2 & ℣.] ¶ Attendentes igitur, quòd hoc verbum Statuo, rem perfectam significat, & cum effectu, non verbotenùs accipitur. Item quia secundùm Gregorium, quod præcipitur, impetratur, & quod imperatur, necesse est fieri, & aliquando si non fiat, pœnam habet: Considerantes nihilominùs, quòd non debet aliquis considerare verba, sed voluntatem: cùm non intentio verbis, sed verba intentioni debeant deservire: interpretamur procuratoribus utriusque partis præsentibus, & diffinimus, quòd præfati Archiepiscopi verba tali formâ prolata, perpetuò valituræ sententiæ obtineant firmitatem.

[1 *Ad sed. Apost. meritò recursus debet haberi, ad quam revera, tanquam matrem omnium Ecclesiarum majores & difficiliores quæstiones, ut ab antiquis Patribus constitutum, & moribus utentium rectè approbatur, conferri debent.*]

[2 *Ne de cætero, & cætera, quæ infrà expressè continentur in registro: quomam igitur sicut ex relatione dil. fil. n. G. tit. S. Laurentii in Lucina, S. Joannis, S. Priscæ Presbyterorum Cardinalium didicimus, quos ad hoc concessimus auditores, super hoc fuit in prælatione sententia dubitatum.*]

a Lib. 10. Etymol. & c. 2. eod. tit. in 1. comp. b Lib. 18. Etymol. c. 13. & c. 10. eod. tit. in 1. comp. c Vide l. cum Clerici C. de Epis. & Cleric. d Verg. in 8. e Dicitur, testimonium, *in omnibus Vaticani deest.*

a C. 13. eod. tit. in 1. comp. b C. 9. eod. tit. in 1. compilat. c C.un. eod. tit. in 2. comp.

CAP. XVI.

¶ *Beneficium Principis latissimè interpretari debet.*

Innocentius III. *Patriarchæ Grandens.* (*an. 1213. Romæ in Istriam.*)

OLim *a* tibi scripsisse recolimus, ut si Canonici Paduani, magistro G. Canonico Paduano, Præbendam, quæ tantùm residentibus de communi confertur, sicut uni ex aliis de communibus proventibus, & manualia beneficia non conferrent, tu eos ad id appell. cessante compellere procurares. Quia verò quidam mandatum nostrum interpretari aliter, quàm deceat, moliuntur (cùm beneficia Principum sint interpretanda largissimè) nostrum aperiendum duximus intellectum, videlicet, quòd Præbendam, quæ tantùm residentibus in victu & vestitu de communi confertur, ipsi magistro G. plenè siut uni ex aliis residentibus injunximus conferendam.

CAP. XVII.

¶ *Generale dicitur interdictum, quod fertur nedum in provinciam, sed in villam vel castrum.*

Idem *Colubren. b & aliis Episcopis in regno Portugalliæ constitutis.* (*an. 1213.*)

CUm in partibus *c* vestris sæpè contingat, diversa loca interdicto supponi, quando generale, vel particulare dici debeat interdictum, apud vos accepimus in dubium revocari: cùm illi, qui ab Ecclesia Romana deorari privilegio meruerunt, videlicet, ut cùm generale interdictum terræ fuerit, liceat eis januis clausis, non pulsatis campanis, exclusis excommunicatis & interdictis, suppressâ voce divina officia celebrare, interdicto particulari se afferant non arctari, dicentes interdictum generale duntaxat, cùm regnum vel saltem provincia tota subjicitur interdicto: [1 & *infrà.*] ¶ Cùm autem in privilegiis de regno vel provincia nil expressè dicatur, nomine terræ, non solùm regnum vel provinciam intelligi volumus, verùm etiam villam & castrum, ut & in his locum habeat, quòd de generali dicitur interdicto.

[1 *Propter quod & justitia sapius deperit, & Prælatorum sententia contemnuntur, cum in aliis interdictis ipsi promptius divina celebrent, & sub pensis organi aliorum, ipsi pulsatis campanis & apertis januis quoslibet passim recipiant ad divina. Ne autem diversa interpretatio discordia causam inter vos ulterius, & odii fomitem valeat ministrare, vel quòd interdictum diu dici debeat generale, amodo in dubium revocetur, significatione vobis præsentium intimamus, quòd.*]

CAP. XVIII.

¶ *Privilegium contra consuetudinem juri communi obviantem large est interpretandum.* h. d. secundùm intellectum Abbatis antiqui. Et est casus not. secundùm hunc intellectum.

Idem *Altissiodoren. Episcopo.* (*an. 1214. Romæ in Galliam.*)

CUm tibi *d* de benignitate sedis Apost. sit indultum, quòd ordinatio rerum Clericorum ab intestato decedentium, in tua dispositione permaneat: nos consulere voluisti, an appellatio vocabuli Clericorum, tam ad Canonicos, quàm ad non Canonicos extendatur: [1 & ℣.] ¶ Consult. t. r. r. quòd appellatio Clericorum non solùm alios, sed etiam Canonicos comprehendit.

[1 *Secundo, an illi qui in dispensatione & voluntate alterius suam committunt ultimam voluntatem, nil per se penitus ordinantes, nec determinantes, cui loco vel personæ conferri debeat, dicantur decedere intestati. Prima igitur.*]

CAP. XIX.

¶ *Jurans obedire Prælato & Ecclesiæ, non Clero diœcesano, sed Capitulo Ecclesiæ Cathedralis obedire tenetur.*

Idem *Præposito & Capitulo Placentino.* (*an. 1214. Romæ in Liguriam.*)

CUm Clerici *a* Placentini juramentum præstant sub hac forma verborum: Ego talis ab hac hora in antea fidelis ero & obediens Placentinæ Ecclesiæ, & Domino meo Episcopo Placentino: nos consulere voluistis, utrùm intelligi debeat *b* Clerus totius diœcesis, an Capitulum tantùm Ecclesiæ Cathedralis? Nos igitur taliter respondemus, quòd per Ecclesiæ Placen. vocabulum in forma juramenti præscripti non debeat intelligi totius diœcesis Clerus: etsi Capitulum intelligatur Ecclesiæ cathedralis: is tamen, qui præstat hujusmodi juramentum, Episcopo tanquam capiti principaliter obligatur.

CAP. XX.

¶ *Appellatione Ecclesiasticæ censura comprehenditur excommunicatio, suspensio & interdictum.*

Idem *Priori S. Fridiani Lucan.* (*an. 1214. Romæ in Tusciam.*)

QUærenti, quid *e* per censuram Eccl. debeat intelligi, cùm hujusmodi clausulam in nostris literis apponimus: respond. quod per eam non solùm interdicti, sed suspensionis & excommunicationis sententia valet intelligi, nisi Judex diseretus, rerum & personarum circumstantiis indagatis, ferat, quam magis viderit expedire.

CAP. XXI.

¶ *In privilegiis, de decimis Novalium non solvendis, illud appellatur Novale, de cujus cultura non est memoria, & quod prius mediocrem vel nullum fructum afferebat.*

Idem *Cæsaraug. Episcopo.* (*an. 1215. Romæ in Hispaniam.*)

QUid per *d* Novale vocabulum intelligi debeat, t. F. requisivit. Licèt autem quidam dixerint, quòd Novale sit terra præcisa, quæ anno cessat, aliis asserentibus, quòd ex sylva, quæ arboribus extirpatis ad cultum redigitur, fieri novale dicatur, quarum utraque interpretatio ex civilibus legibus colligitur. Nos igitur *e* inquisit. t. r. quòd eam credimus prædecessorum nostrorum intentionem fuisse, cùm piis locis indulgentiam de Novalibus concesserunt, ut Novale intellexerint agrum de novo ad cultum redactum, de quo non extat memoria, quòd aliquando cultus fuisset. Sed nec de quolibet tali Novali credimus eis indulgentiam fore concessam, nisi de illo duntaxat, cujus decimam religiosus potest Conventus absque gravi detrimento parochialis Ecclesiæ detinere, cùm talis sit sæpè locus incultus, de quo parochialis Ecclesia magnos percipit decimarū ratione proventus.

CAP. XXII.

¶ *Si Ecclesia subjecta Episcopo unitur alteri, vel gubernanda committitur salvo jure Matricis Ecclesiæ, per Matricem Ecclesiam intelligitur Cathedralis, & non Romana.*

Idem *Abbati F. & P. Monachis Alcobacæ.*

(*an. 1215. Romæ.*)

VEnerabili F. n. Colubrien. *f* Episcopo didicimus conquerente, quòd cùm fratres sanctæ Crucis monasterium de Argariis *g*, sub protectione sua nuper receperint, quòd suis prædecessoribus Episcopalia jura consueverat ab antiquis temporibus exhibere, nunc quodam de Canonicis suis sine suo consensu ibi facto Priore, occasione cujusdam privilegii à C. Papa veritate tacitâ impetrati, eidem Episcopo obedientiam denegat exhibere: inde sumptâ occasione, quòd per Matricem Ecclesiam non Cathedralem intelligit, sed Romanam: [1 & ℣.] ¶ Ideoque mandamus, quatenus si aliud vobis non occurrerit, propter quod dictus Prior non debeat diœcesi Episcopo respondere: vos eum ad eam præstandam eidem, sicut prædecessores sui prædecessoribus Episcopi præstiterunt, per censuram Ecclesiasticam compellatis, non obstante privilegio in præjudicium Colubrien. Ecclesiæ per surreptionem obtento: nos enim per Matri-

a Cap. 6. eod. tit. de rescript. in 1. comp. b Vid. Joan. Vasæum in Annal. Hispan. c. 20. c cap. 1. eod. tit. in 3. compil. d cap. 2. eod. tit. in 3. comp.

a C. 3. eod. tit. in 3. comp. b debet. c cap. 4. eod. t. in 3. comp. d c. 5. eod. tit. in 3. comp. e in aliis plerisque: Nos tamen inquisitioni, &c. al. Nos autem, &c. f c. 6. eod. t. in 3. comp. g Argavil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cem Ecclesiam Cathedralem intelligi volumus, non Romanam.

[1 *Quia verò non est nostra intentionis, ut jura fratrum nostrorum temporibus nostris minuantur, causam ipsam vobis duximus committendam.*]

CAP. XXIII.

¶ Excommunicatus, vel interdictus pro contumacia, vel offensa dubiâ, absolvitur cautione præstitâ de standо juri. Si verò fuit excommunicatus vel interdictus pro manifesta offensa, tunc prius debet satisfacere, antequam absolvatur. Et dicitur manifesta, de qua constat per confessionem, vel probationem legitimam, vel rei evidentiam. h. d. cum cap. seq.

Idem *Abbati sanctæ Genovefæ, Decano & Cancellario Parisien. (an. 1215. Romæ in Gallia.)*

1. EX parte in Christo *a* dilectæ filiæ Comitissæ Blesen. [1 & 3.] ¶ Proposuerunt nuncii Comitissæ, quòd cùm ipsius Præpositus quendam latronem ceperit, & justitia fuerit inde facta, latro fuit per Capitulum Carnoten. post factam justitiam requisitus, quia eum in terra sua captum fuisse dicebant: [2 & *infra.*] ¶ Verùm cùm super hoc de parendo juri Comitissa cautionem offerret, Canonici Carnoten. nihilominus terram ejus fecerunt interdicto supponi: quod relaxare noluerunt, nisi priùs solveretur emenda: dicebant enim in Carnoten. Ecclesiæ privilegiis *b* contineri, quod nemini liceat excommunicatis, vel nominatim interdictis, pro Canonicis Carnoten. absque congrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere: [3 & 3.] ¶ Ad intelligendam autem clausulam privilegii memorati, credimus distinguendum, utrùm in aliquem interdicti vel excommunicationis sententia sit prolata pro contumacia tantùm, quia scilicet citatus stare noluit juri: vel etiam pro offensa, quia videlicet jussus noluit maleficium emendare. In primo casu credimus congruè satisfieri, ut sententia relaxetur, si priùs sufficiens standi juri cautio tribuatur: in secundo verò, si offensa est manifesta, non credimus satisfieri congruè, ut relaxetur sententia, nisi priùs sufficiens præstetur emenda. Si verò dubia est offensa, sufficere credimus ad relaxandam eandem, si parendi mandato Ecclesiæ *c* competens satisfactio præbeatur.

[1 *Nuncii ad nostram præsentiam destinati sibi postulârunt audientiam exhiberi, ut audiremus injurias, quas ei & suis infert Ecclesia Carnoten. quibus & dil. fil. B. Beto Canonico Carnoten. qui pro ipsa stabant Ecclesia, dil. fil. R. tit. S. Anastasiæ Presbyterum Card. dedimus auditorem: in cujus præsentia.*]

[2 *Asserentibus Baillivis contra ipsum fuisse captum in terra, in qua jus capiendi latrones & alios malefactores habet eadem Comitissa: quoniam vir ejusdem, antequam signaculum crucis assumeret, erat in possessione juris illius, ut in loco illo, in quo captus ab ipso Capitulo dicebatur, hujusmodi jurisdictionem haberet: quod erant probare parati.*]

[3 *Videntes autem nuncii Comitissæ, quòd datâ cautione absolvi non poterant, ut deberent, tam super hoc quàm aliis causis, inter Comitissam & Capitulum agitatis, Metropolitanam audientiam appellaverunt: tam ipsam Comitissam, quàm terram & Baillivos ipsius sub ejus protectione ponentes. Metropolitanus cùm partes essent in die præfixa præsentes, privilegio inspecto, testibus hinc inde receptis, quibus ab officiali Metropolitani examinatis, in die partibus iterum assignato procurator Comitissæ cum instantia postulabat publicari attestationes receptas, ex abundanti de juri parendo sufficientem exhibens cautionem, ut relaxaretur interdictum. Sed procurator Capituli contrario allegabat, quod jam dicti privilegii ratione, ab ipsa sententia non poterat nec debebat absolvi, nisi priùs Capitulo facta fuisset emenda, interpretando verbum illud quod in privilegio continetur, videlicet Satisfactione congruâ, pro emenda.*

a *C. 7. eod. tit. in 3. comp.* b *fortè, privilegio.* c *Dicitur, Ecclesiæ, deest in vetustiorib. Cod. & in omnib. Vatic.*

Latigato igitur diutiùs super hujusmodi clausulâ, interlocutus est Metropolitanus jam dictus, se velle hujusmodi expositionem Apostolico examini reservare, & super hoc diem partibus assignavit.]

CAP. XXIV.

¶ Summatum est supr. cap. proxim. vel dic: Manifestum dicitur, quod per confessionem, vel probationem legitimam, vel evidentiam rei constat.

Idem *Comitissæ Blesen. (an. 1215. Romæ in Gallia.)*

CUm olim *a* pro Canonicis Carnoten. quoddam capitulum contra te fuit alligatum, quod dicebant in Ecclesiæ suæ privilegiis contineri: ut videlicet nemini liceat excommunicatis, vel nominatim interdictis, pro Canonicis Carnoten. absque congrua satisfactione absolutionis beneficium indulgere: [& *infra.*] ¶ Quia verò dum ansam solvimus, nodum dicimur ligavisse, propter hoc, quòd eisdem Canonicis (velut asseris) proponentibus, illam offensam esse manifestam, non quæ judici, nec quæ alii, sed quæ sibi tantummodo manifesta videtur: offensam illam nos rescribimus intelligere manifestam, quæ vel per confessionem, vel probationem legitimè nota fuerit, aut evidentiâ rei, quæ nullâ possit tergiversatione celari.

CAP. XXV.

¶ Verba privilegiorum debent intelligi, ut aliquid afferant, & non remaneat ambiguitas: & ideò verba, Secundum & Juxta, videntur apposita causativè, non conditionaliter. h. d. Panorm.

Idem *Episcopo & Cantori Atrebaten. (an. 1215. Romæ in Belgium.)*

ABbate S. *b* Silvani Alciaten. vitam universæ carnis ingresso, cùm ejusdem loci Monachi elegissent quendam de ipsius Ecclesiæ gremio in Abbatem, & confirmationem electionis à Morinensi Episcopo nequivissent aliquatenùs obtinere, eam à sede Apostolica petierunt. Cæterùm procurator monasterii sancti Bertini proposuit ex adverso, quòd cùm secundùm approbatam consuetudinem & privilegia Romani Pont. Abbates Alciaten. debeant de monasterio sancti Bertini semper assumi: hujusmodi electio erat non immeritò reprobanda, utpote contra consuetudinem diuturnam, & contra privilegium sed. Apostol. attentata, & Alciaten. Monachi *c* debeant de jure compelli, ut de monasterio sancti Bertini personam idoneam sibi eligerent in Abbatem: [& *infra.*] ¶ Nos igitur depositionibus testium diligenter inspectis, invenimus esse probatum, quòd à XL. annis & infrà, Monachi Alciaten. Abbatem sibi de S. Bertini monasterio elegerunt: [& *infra.*] ¶ Et cùm quâdam vice Guariuum Alciaten. Monachum elegissent, ejus electio robur habere non potuit, donec apud monasterium S. Bertini professione factâ, post aliquantum *d* temporis, quando scilicet ejusdem loci Abbati, & Conventui placuit, in Alciaten. extitit Abbatem assumptus. Ex privilegiis quoque Rom. Pontif. argui poterat Alciaten. Abbatem fore de sancti Bertini collegio eligendum: nam privilegio Paschalis Papæ hujusmodi capitulum apparet insertum: surrogationem Abbatis penès monasterium sancti Silvani apud Alciaten. Monachos, juxta præteriti temporis morem, in vestra semper concedimus dispositione persistere. In privilegio etiam Calixti hujusmodi capitulum invenitur. Porrò juxta Paschalis Papæ decretum, Abbatis surrogationem penès Alciaten. non aliunde, quàm de vestro monasterio fieri Apostol. auctoritate decernimus. Ad hoc autem pars adversa respondit, quòd si etiam probaretur, quòd infrà prædicti tem-

a *Cap. 8. eod. tit. in 3. compil. Hujus Decr. intellectus pendet ex superiori.* b *Cap. 10. eod. tit. in 3. comp.* c *al. debeant jure compelli.* d *aliquantulum.*

poris

poris spatium de monasterio sancti Bertini semper fuerit Abbas Alciaten. assumptus: ex hoc dici non poterat, quòd consuetudo aliqua, quasi contradicto *a* judicio fuerit introducta, cùm in memorati Guarini electione, pro bono pacis extra judicium processum taliter dignoscatur: [& *infra.*] ¶ Præterea cùm Paschalis Papa surrogationem Abbatis sancti Silvani monasterio S. Bertini jurata morem præteriti temporis duxerit concedendam, nec *b* more præteriti temporis fiat fides, per ejus privilegium & similia, nullum super hoc Alciaten. monasterio poterat præjudicium generari. Contra quod fuit ex adverso responsum, quòd hæc determinatio, secundum præteriti temporis morem, & causalis, & conditionalis potest intelligi, & tam ad personale, quàm ad impersonale verbum referri. Si enim impersonale verbum determinet, conditionalis *c* intelligitur, & est sensus, Concedimus surrogationem Abbatis sancti Silvani apud Alciaten. monasterium in vestra semper dispositione consistere, secundùm præteriti temporis morem: id est, si mos præteriti temporis talis fuerit *d*. Si verò verbum determinet personale, causaliter debet intelligi, ut sit sensus, Concedimus secundùm præteriti temporis morem: id est, quia mos præteriti temporis sic obtinuit, surrogationem, &c. Hic autem sensus rectior esse videtur, quia cùm privilegium sit lex privata, & lex *e* non debeat esse obscura, vel captiosa, sed certa & manifesta, nec effet privata, nisi aliquid specialiter indulgeret: prorsùs sic intelligenda sunt illa verba, ut res, de qua agitur, valere possit potiùs quàm perire: maximè cum supradictus C. Papa, qui eidem Paschali è vicino successit, verbis æquioribus usus, determinationem illam prorsus amoverit, ut ambiguitas tolleretur: & quod dicebatur in concessione Paschalis, ut videlicet surrogatio Abbatis sancti Silvani apud Alciaten. in dispositione Abbatis, & fratrum sancti Bertini semper existeret, ipse mutaverit, decernens surrogationem ipsius Abbatis non aliunde, quàm de monasterio sancti Bertini faciendam. His igitur diligenter auditis, monasterio sancti Bertini adjudicavimus hujusmodi dignitatem, ut quoties in Alciaten. monasterio Abbatis electio imminet facienda, Alciaten. Monachi de cœnobio S. Bertini personam idoneam sibi eligant in Abbatem: ita videlicet, ut tamdiu monasterium ipsum hâc honoris debeat prærogativâ gaudere, donec ibidem viguerit observantia regularis, ut idoneæ personæ inveniantur in illo, qui *f* possint in Abbatem assumi.

CAP. XXVI.

¶ Dicit, quæ dicantur hæretici manifesti. Secundò quæ sint Pedagia, Guidagia & Salinaria interdicta. Tertiò dicitur, quomodo intelligitur præceptum factum Laico, quòd de sua conquerentibus in Ecclesiastico foro respondeat. h. d.

Idem *Comiti Tolosan. (an. 1215.)*

SUper *g* quibusdam mandatorum articulis: [1 & *infra.*] ¶ Tua devotio postulavit à nobis, qui sint dicendi hæretici manifesti? Super quo tibi duximus respondendum, illos intelligendos esse manifestos hæreticos, qui contra fidem catholicam publicè prædicant, aut profitentur, seu defendunt eorum errorem, vel qui coram Prælatis suis convicti sunt, vel confessi, vel ab eis sententialiter condemnati super hæretica pravitate: quorum bona propria confiscantur, & ipsi juxta sanctiones legitimas puniuntur. Præterea cùm Pedagia, Guidagia, Salinaria tibi Legatus interdixerit memoratus, auctoritate Apostolicâ duximus declarandum illa esse pedagia, salinaria, guidagia interdicta, quæ non apparent

a *Al. contradictorio judicio.* b *al. nec de more, vel consuetudine.* c *conditionaliter.* d *fuit.* e *Bart. in l. fi finita. §. ex hoc edicto. ff. de dam. infecto.* f *al. quæ possint, &c.* g *Cap. 10. eod. tit. in 4. comp. vide Albertinum tract. de agnosc. Cathol. & hæret. q. 29.*

Imperatorum, vel Regum, vel Lateran. *a* Concilii largitione concessa, vel ex antiqua consuetudine à tempore, cujus non extat memoria, introducta: [& 3.] ¶ Cùm autem à Legato receperis in mandatis, ut de te conquerentibus, secundùm suum, vel alterius Legati, vel Judicis ordinarii, vel delegati arbitrium, justitiam exhiberes: hoc taliter intelligendum esse censemus, ut in omni causa, quæ ratione personarum, vel rerum, ad Ecclesiasticum forum pertinet, ac super universis capitulis, quæ pro pace servanda sunt per dictum Legatum statuta, vel auctoritate Apostolicâ statuenda, item viduis, pupillis, orphanis: & personis miserabilibus teneatis in judicio Ecclesiastico respondere.

[1 *Tibi abon. mem. Melonensi notario nostro tunc temporis Apostol. sed. Leg. factorum apud quosdam dubitatione suborti.*]

CAP. XXVII.

¶ Clericus tradatur curiæ seculari, quia degradatur, seculari potestate præsente, cui denunciatur, ut in suum forum illum recipiat. h. d. usque ad §. pro illo.

Idem *Episcopo Parisien.*

NOvimus expedire *b*, ut verbum illud quod in antiquis canonibus, & in nostro decreto contra falsarios edito continetur, videlicet ut Clericus per Ecclesiasticum Judicem degradatus, seculari tradatur curiæ puniendus, apertiùs exponamus.

Cùm enim quidam antecessorum nostrorum super hoc consulti diversa responderint, & quorundam sit opinio à pluribus approbata, ut Clericus, qui propter hoc vel aliud flagitium grave, non solùm damnabile, sed damnosum, fuerit degradatus, tanquam exutus privilegio Clericali, seculari foro per consequentiam applicetur: cùm ab Ecclesiastico foro fuerit projectus, ejus est degradatio celebranda seculari potestate præsente, ac pronunciandum eidem, cùm fuerit celebrata, ut in suum forum recipiat degradatum: & sic intelligitur tradi curiæ seculari: pro quo tamen debet Ecclesia efficaciter intercedere, ut citra mortis periculum circa eum sententia moderetur.

¶ Iste §. non facit ad titulum, sed ponit gratiam, secundùm quosdam.

Pro illo verò falsario scelerato, quem ad mandatum nostrum capi fecisti, hoc tibi duximus consulendum, ut in perpetuum carcerem ad agendam pœnitentiam ipsum includas, pane doloris, & aquâ angustiæ sustentandum, ut commissa defleat, & flenda ulteriùs non committat.

CAP. XXVIII.

¶ Si Papa indulget reo, qui propter absentiam actoris possessionem recuperare non potest, quòd ei lapsus anni non noceat, intelligitur hac indulgentia secundum jus commune.

Honorius III. *Archiepiscopo Turonen.*

DIlecto filio Jacobo Barba: [1 & *infra.*] ¶ Quia te pro causa necessaria tunc absente, possessio tibi tradita causâ custodiæ, restitui parti adversæ non potuit: eidem indulsimus, ut sibi lapsus temporis non obsisteret, quòd minùs possessionem ipsam recuperare valeret. Quoniam verò tantum temporis ante concessionem ipsius indulgentiæ dicitur effluxisse, quòd tibi sufficere posset ad veræ possessionis effectum, secundum statuta *c* Concilii generalis: [& 3.] ¶ Auctor. præs. declaramus, quòd nostræ intentionis non fuit per ipsam indulgentiam jus perimere, quod tibi competit *d* ex possessione præterita, vel post reditum tuum competierit ex futura: sibi enim imputare poterit pars adversa, si negligens fuerit in sua justitia prosequenda, cùm absentiæ

a *Lateranen. Concil. sub Alex. III. c. 22.* b *Cap. 2. eod. tit. in 4. comp. Degradatio qualiter sit facienda, vide Concil. Trident. sess. 13. de reform. matr. cap. 4.* c *Sub Innocent. III. cap. 40.* d *competebat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

nuæ impedimento cessante, veniendi te habuit facultatem.

[1 *Procuratore Ecclesiæ S. M. de Venetiis, olim nobis humiliter supplicante, ut cum paratus esset tibi justitia plenitudinem exhibere super Ecclesia S. Marci de Tyre, & rebus aliis, de quibus inter te & Venetos, ac Vicarium Venetorum quæstio mota fuit, possessionem ipsius Ecclesiæ, atque rerum, quæ per fel. mem. I. PP. p. n. tibi fuit causâ custodiæ assignata, sibi restitui faceremus: eumq;.*]

CAP. XXIX.

¶ *Oblationis nomine intelligitur, quicquid offertur Ecclesiæ, quocunque modo in Missa vel extra, & in Ecclesia vel extra.*

Idem *Priori & Clericis sanctorum Joannis & Pauli Tudertin. (an. 1221. Romæ in Marcam.)*

CUm inter vos dudum ex parte una, & Abbatem sancti P. de monte Spolet. diœc. ex altera, super tertia parte oblationum capellæ sancti Hilarii, quæstio verteretur, & à vobis probatum fuerit per XL. annos, & ampliùs tertiam partem oblationum ejusdem capellæ vestram Ecclesiam recepisse, à Clericis institutis, per Abbatem de Monte, tuisque, fili Prior, eandem tertiam te commisisse aliquando colligendam: bonæ memoriæ I. Papa, præd. noster ipsam tertiam Ecclesiæ vestræ adjudicans statuit, ut tibi Prior liceret per eosdem Clericos (sicut fuerat consuetum) partem colligere memoratam. Verùm quia postmodum Sacerdos prædictæ capellæ asserens oblationum nomine minimè contineri ea, quæ ipsi capellæ in festivitate omnium Sanctorum mittuntur, vel portantur ad illam, seu ad domum Sacerdotis ejusdem, intuitu defunctorum: nec non, quæ in ciminili ponuntur, quod de altari susceipit, & facit per Ecclesiam deportari, & quæ ante crucem, & in Missa Trinitatis, & ea quæ pro desponsatis dantur *a*, & lampades cum oleo, quæ prædictæ capellæ ab aliquibus offeruntur, vel quæ dantur nuncio, qui ad recipienda talia per præfatæ capellæ parochiam destinatur, de his omnibus vobis tertiam partem denegans exhibere, de aliis nomine tertiæ partis persolvendis pro tota vestram Ecclesiam contingentis retinere nitebatur ad expensas capellæ ipsius necessarias faciendas: dictus prædecessor de omnibus supradictis absque subtractione aliqua integrè persolvi voluit & mandavit tertiam portionem. At *b* Capellani prædictæ capellæ dicentes primitias & decimas, vel ea, quæ offeruntur pro Missis mortuorum Sacerdotibus, & quæ pro septimis, & tricesimis, & anniversariis, panes *c*, & alia, quæ intra hebdomadam offeruntur, & mortuorum judicia, oblationum nomine minimè contineri: de his omnibus tertiam partem solvere vobis nolunt: [1 & ſ.] ¶ Volumus igitur & mandamus, ut per vestrum Clericum à vobis in eadem Ecclesia institutum, de omnibus supradictis & aliis oblationibus quocunque titulo ad Ecclesiam pervenerint, sine diminutione aliqua integrè tertia vobis portio persolvatur.

[1 *Ut igitur hujusmodi scandalorum materia radicitùs pullulantium evellatur.*]

CAP. XXX.

¶ *Lis dicitur mota, cùm fuerit contestata.*

Idem *Episcopo F. & P. Bertranni d. (an. 1222. Romæ in Hispaniam.)*

II. EX parte vestra fuit propositum, quòd Præpositus & Canonici Aretinen. sententiam, quam I. Papa præd. noster super Molendino de Calianen. ac aliis articulis promulgavit, in recidivæ quæstionis scrupulum reducere molientes, asserunt capitulum illud ejusdem sententiæ, quo dicitur, ne canonica ipsa impediat, quò minùs monasterium vestrum Molendinum præfatum de Calianen. reædificare valeat in eo statu, in quo fuisse dignoscitur tempore motæ litis esse referendum ad tempus, quo lapillus in denunciatione novi operis factus fuit: vobis econtrario asserentibus, illud esse intelligendum de tempore, quo lis super hoc inter vos & præfatam canonicam extitit contestata. Nos igitur consideratâ eâdem sententiâ, quod in præfato capitulo dicitur de tempore motæ litis, interpretamur esse referendum ad tempus, quo litis contestatio facta fuit.

CAP. XXXI.

¶ *Constitutio Legati de solvenda tertia mortuariorum Episcopo, intelligi debet de his mortuariis, in quibus de jure communi debetur.*

Idem *Prælatis universitatis Francigenarum Constantinop. (an. 1222. Romæ.)*

III. EX parte vestra fuit propositum, quòd Patriarcha vester, occasione constitutionis cujusdam, quam Albinen. *a* Episcopus tunc Legatus in partibus Romaniæ super legatis edidit defunctorum, & dil. fil. I. tit. sanctæ Praxedis Presbyter Card. dum ibidem legationis fungeretur officio, innovavit, de quibusdam, quæ vobis & Ecclesiis vestris legantur à decedentibus, tertiam à vobis exigit portionem. Cùm igitur ipsi (sicut ex eorum interpretatione accepimus) non intellexerint, quod de his, quæ in ornamentis Ecclesiasticis, vel ad fabricam Ecclesiæ reparetione indigentis, aut ad Ecclesiæ luminaria, nec non de his, quæ pro anniversario, septimo, tricesimo ac vicesimo faciendis, vel de his, quæ personis specialiter, nisi forsan id fiat Ecclesiæ ratione, à quocunque legantur, aliqua deberet solvi portio Ecclesiæ cathedrali. Nos interpretationem eorum ratam habentes, fecimus ipsam constitutionem præfatam præcipimus observari: firmiter inhibentes, ne in prædictis aliquid fraudulenter in præjudicium Cathedralis Ecclesiæ procuretur.

CAP. XXXII.

¶ *Inprivilegio de percipiendis fructibus beneficiorum, appellatio beneficiorum etiam majora beneficia comprehendit, quando privilegium est concessum Episcopo pro bonesta & favorabili causa.*

h. d. cum suppletione Panormitani.

Idem *Episcopo Telenen.* b *(an. 1223.)*

TUa nobis Fraternitas *c* intimavit, quòd cùm tibi pro relevatione oneris debitorum duxerimus indulgendum, ut fructus beneficiorum, quæ interim in diœcesi tua vacare contigerit, tibi liceat biennio retinere: quidam Apostolicæ gratiæ privilegium sinistrâ interpretatione restringere molientes, asserunt Præbendas, & majora beneficia nequaquam beneficiorum nomine contineri: [1 & ſ.] ¶ Nos igitur auctoritate præsentium declaramus, quod in hoc casu Præbendæ ac alia beneficia generali beneficiorum nomine continentur.

[1 *Super quæ interpretationem Apostolicam postulâsti.*]

CAP. XXXIII.

¶ *Verbum, moderationis, diminutionem continet, non augmentum.*

Gregorius IX. *Decano & Sacristæ Engo* d. *(an. 1236. Romæ.)*

TRansmissæ *e* nobis literæ continebant, quòd significantibus Episcopo & Capitulo Xanton. quòd quadragenarius Canonicorum numerus institutus in eorum Ecclesia, non poterat observari, pro eo, quia non sufficiebant Ecclesiæ facultates: vobis dedimus in mandatis, ut Canonicorum & Præbendarum numerum juxta facultates Ecclesiæ moderantes, statueretis eundem firmiter observari. Vos verò inveniſtis prædictæ Ecclesiæ facultates, a tempore statuti numeri adeo excrevisse, quòd absque mutilatione præbendarum major haberi posset numerus in eadem: quare quæsiſtis, an per moderationis, verbum literis nostris appositum, eundem numerum augmentare & minuere deberetis. Quocirca mandamus, quatenus si veteres non sunt minutæ præbendæ, cùm moderatio locum non habeat, ipsarum & canonicorum numerum dimittatis in eodem statu, in quo hactenus dignoscitur extitisse, in utilitatem ejusdem Ecclesiæ convertentes augmentum suorum redituum, donec duximus aliter disponendum.

a *Canitur, pro dantur, habetur in antiquis Cod. & ea Missa quæ pro desponsatu canitur.* b *al. Ac.* c *pannos.* d *al. ita: Idem Episcopo F. P. P.*

a *Albanen.* b *Tullen. al. Tullenen. al. Tulonen.* c *Vid. Archidiac. in cap. frater noster. 16. q. 1.* d *Engoli. al. Engolismen.* e *Vid. gl. & D. in cap. cupientes, de elect. in 6. & Cardinalem in Clement. 11. de magistris.*

DE REGULIS JURIS.
TITULUS XLI.

CAP. I.

¶ *Non potest brevius summari.*

Joannes Chrysostomus. *(an. 393. in Thraciâ.)*

OMnis res, per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur.

CAP. II.

¶ *Dubia in meliorem partem interpretari debent.*

Beda *in Homiliis, a (an. 731. in Angliâ.)*

ESto misericordes, &c. Hoc loco nihil aliud nobis præcipi existimo *b*, nisi ut ea facta, quæ dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur. Quod enim scriptum est *c*, [*Ex fructibus eorum cognoscetis eos:*] de manifestis dictum est, quæ non possunt bono animo fieri: ut Stuprum, blasphemiæ, furta, ebrietates, & similia: de quibus nobis permittitur judicare.

CAP. III.

¶ *Propter scandalum evitandum veritas non est omittenda.*

Idem.

UI scandalizaverit, &c. Utiliùs scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquatur.

CAP. IV.

¶ *Propter necessitatem illicitum efficitur licitum.*

Idem *super Marc.*

QUod non est licitum in lege, necessitas facit licium. Nam & Sabbathum custodiri præceptum est: Maccabæi enim sine culpa sua in Sabbatho pugnabant: sic & hodie, si quis jejunium fregerit ægrotus, reus voti non habetur.

CAP. V.

¶ *Illicitè factum, obligationem inducit.*

Gregorius VII. *(an. 1080. Romæ.)*

QUod latenter, aut per vim, vel aliàs illicitè introductum est, nullâ debet stabilitate subsistere.

a *In Lucam lib. 2. cap. 14. vide B. Thom. 2. 2. quæst. 60. artic. 4.* b *affirmo.* c *Matth. 7.*

CAP. VI.

¶ *Tormenta indicii non præcedentibus inferenda non sunt.*

Idem *Varien. Episcopo. (an 1081. Romæ in Hungariam.)*

CUm in contemplatione: [*& infrà.*] ¶ In ipso causæ initio non est à quæstionibus inchoandum.

CAP. VII.

¶ *Sacrilegus est, offendens rem vel personam Ecclesiasticam.*

Stephanus Papa. *a (an. 257. Romæ.)*

QUæ multoties: [1 *& infrà.*] ¶ Quicquid in sacratis Deo rebus, & Episcopis injustè agitur, pro sacrilegio reputatur: quia sacra sunt, & à quoquam violari non debent.

[1 *Usurpantur, necesse est aut multoties prohibeantur. Nam.*]

CAP. VIII.

¶ *Qui facit aliter quàm debet, facere non dicitur.*

Augustinus. *(an. 420. in Africâ.)*

QUi ex timore *b* facit præceptum, aliter quàm debet facit, & ideò jam non facit.

CAP. IX.

¶ *Committens unum peccatum, reus est omnium, quoad vitam æternam.*

Idem *in libro de pœnitentia.*

DEfleat peccator, quia offendens in uno, factus est omnium reus.

CAP. X.

¶ *Ignorantia non excusat Prælatum in peccatis subditorum.*

h. d. *quoad mysticum & moralem intellectum.*

Gregorius *in Registro. (an. 600. Romæ.)*

QUamvis causæ: [1 *& infrà.*] ¶ Non enim potest esse pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & pastor nescit.

[1 *Quid esse deterius potest, quàm ut agantur talia contra servos Dei, ut ipse nesciat qui præest.*]

CAP. XI.

¶ *Pro spiritualibus homagium non præstatur.*

Lucius III. *c (an. 1181. Romæ.)*

INdignum est, & à Romanæ Ecclesiæ consuetudine alienum, ut pro spiritualibus facere quis homagium compellatur.

a *Stephanus Papa I. epist. 2. cujus initium: Plurimum gaudemus, extat in 2. tom. Conc.* b *C. 10. eod. tit. in 1. compilat. vide B. Thom. 2. 2. quæst. 19.* c *Cap. 13. eod. tit. in 1. compilat. vide cap. 1. de excess. Prælat. in 2. compil. ubi extat integra clausula.*

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOTÆ AD TITULUM LIBRI SEXTI ET CLEMENTINARUM.

LIBER SEXTUS DECRETALIUM.] Ex Constitutionibus Gregorii IX. Gregorii X. Innocentii IV. Alexandri IV. Urbani IV. Clementis IV. Nicolai III. & Bonifacii VIII. collectus, circa annum Christi M CC. XCVIII. operâ Ricardi Malambri Senensis Cardinalis, Guillelmi Bergonensis & Dini Rossoni. Vide Joan. Villani Lib. 8. cap. 64. Extat in Constitutiones à Gregorio X. in Concilio Lugdunensi editas & ab eodem Bonifacio compilatas publicatasque Guillelmi Durandi Speculatoris, qui eidem Concilio interfuit & pleraſque ex Constitutionibus procuravit, Commentarius editus à Simone Majolo An. 1569. in 4to. cui & de Advocatis caput insertum est sub titulo de postulando, incipit *Properandum*. Quod unum ferè in hac collectione prætermissum est. Innocentii verò IV. Novellæ, quæ & Authenticæ posteà dictæ, in hanc collationem relatæ sunt. Bernardus Guidonis Ordinis Prædicatorum in Catalogo Romanorum Pontificum. Anno Domini M. CC. XCVIII. in fine anni, scilicet quinto nonas Martii, Pontificatus sui Anno 4. Idem Bonifacius fecit publicari Sextum Librum Decretalium quem per tres magnos & solemnes viros fecerat compilari : plura nova constituens in eodem.

Una cum Clementinis.] Idem Bernardus Guidonis sub Joanne XXII. Anno Domini M. CCC. XVII. mense Novembri Dominus Joannes Papa XXII. fecit publicari & sub Bulla sua ad generalia studia

ſtudia deſtinari Conſtitutiones quas Dominus Clemens Papa prædeceſſor ejus fecerat tam in Viennenſi Concilio, quàm ante & poſt, quæ nondum fuerant ad generalia ſtudia deſtinatæ, ſed uſque tunc ſteterant in ſuſpenſo. Idem in Lib. de Concil. ſub fin. Anno Domini M. CCC. XI. in Kal. Octobr. Clemens Papa V. Pontificatûs ſui An. VIII. convocavit Concilium apud Viennam: in quo quidem Concilio idem Papa nonnullas Conſtitutiones, quas cum pluribus aliis ordinari fecerat, promulgavit: ex quibus decrevit fieri Librum unum, quem, ſicut vulgatum fuit, volebat Septimum Decretalium appellari, ſicut fecerat Sextum Librum Papa Bonifacius anteceſſor. Verùm quia Conſtitutiones illæ nondum erant formatæ ad plenum, nec excoctæ & limitatæ ad purum, ſuſpenſæ ſunt donec ex more ad ſtudia generalia mitterentur: fuitque dicti Libri publicatio per eundem Clementem Papam quaſi biennio protelata, ut medio tempore ſingula limarentur. Poſtmodum verò in Feſto B. Benedicti 12. Kal. Aprilis Anno Domini M. CCC. XIV. in caſtro de Montibus propè Carpentoradum ubi tunc curia morabatur, idem Papa fecit prædictum Librum coram ſe in Conſiſtorio publicari, cepitque Papa exinde ægrotare, unde pòſt obiit 31. die, ſcilicet communiter ad habendum, ſed remanſit Liber tribus annis & octo menſibus tantum in ſuſpenſo. Anno verè Domini M. CCC. XVII. menſe Novembri Dominus Joannes Papa XXII. qui eidem Clementi immediatè ſucceſſit, fecit publicari & ſub Bulla ſua ad generalia ſtudia more ſolito deſtinari prædictas Conſtitutiones, quæ hucuſque tunc ſteterant in ſuſpenſo.

LIBER SEXTUS DECRETALIUM D. BONIFACII PAPÆ VIII.

SUÆ INTEGRITATI UNA CUM

CLEMENTINIS

ET

EXTRAVAGANTIBUS

RESTITUTUS.

CUM PRIVILEGIO GREGORII XIII.
Pontif. Max. & aliorum Principum.

COLONIÆ MUNATIANÆ,
M. DC. XCV.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

BONIFACIUS PAPA VIII. natione Henricus, patriâ Anagninus, è familia Cajetana anno 1294. Pontifex Maximus creatus. Is Decretales Epistolas prædecessorum suorum per Guilielmum Archiepiscopum Ebrudunens. & Berengarium Episcopum Biterens. ac Magistrum Richardum de Senis S. R. E. Vicecancellar. diligenter fecit recenseri: & quibusdam Decretis novis à se additis in unum librum sub debitis titulis redigi, & quinque aliis Gregorii Papæ IX. annecti, Sextumque nuncupari jussit. Ad quem Joannes Andr. Bononiens. continuas glossas, quibus multa ex ejus lectura fuerunt inserta, & hoc signo [ ] notata, conscripsit.

INDEX

INDEX TITULORUM ET CAPITULORUM LIBRI SEXTI DECRETALIUM.

TABULA TITULORUM v. librorum Sexti Decretalium secundùm ordinem Alphabeti.

A.

Accusationibus, inquisitionibus & denunciationibus. lib. 5. tit. 1.
Ætate & qualitate, & ordine præficiendorum, lib. 1. tit. 10.
Appellationibus. lib. 2. tit. 15.
Arbitris. lib. 1. tit. 22.

B.

Bigamis. lib. 1. tit. 12.

C.

Capellis Monacherum. lib 3. tit. 18.
Censibus, exactionibus & procurationibus. lib. 3. tit. 20.
Clericis conjugatis. lib. 3. tit. 2.
Clericis non residentibus. lib. 3. tit. 3.
Clerico ægrotante vel debilitato. lib. 3. tit. 5.
Cognatione spirituali. lib. 4. tit. 3.
Concessione præbendæ & Ecclesiæ non vacantis. lib. 3. tit. 8.
Confessis. lib. 2. tit. 9.
Consecratione Ecclesiæ vel altaris. lib. 3. tit. 21.
Consuetudine. lib. 1. tit. 4.
Constitutionibus. lib. 1. tit. 2.

D.

Decimis, primitiis, & oblationibus. lib. 3. tit. 13.
De desponsatione impuberum, lib. 4. tit. 2.
Digamis. lib. 1. tit. 12.
Dolo & contumacia. lib. 2. tit. 6.

E.

Electione & electi potestate. lib. 1. tit. 6.
Eo qui mittitur in possessionem causâ rei servandæ. lib. 2. tit. 7.
Exceptionibus. lib. 2. tit. 12.
Excessibus Prælatorum & subditorum. l. 5. tit. 6.

F.

Filiis Presbyterorum & aliis illegitimè natis. lib. 1. tit. 11.
Foro competenti. lib. 2. tit. 2.

H.

Hæreticis. lib. 5. tit. 2.
Homicidio. lib. 5. tit. 4.

I.

Iis quæ vi metusve causâ fiunt. lib. 1. tit. 20.
Immunitate Ecclesiarum, cœmeteriorum & aliorum locorum religiosorum. lib. 3. tit. 23.
In integrum restitutione. lib. 1. tit. 21.
Injuriis & damno dato. lib. 5. tit. 8.
Institutionibus. lib. 3. tit. 6.
Judiciis. lib. 2. tit. 1.
Juramento calumniæ. lib. 2. tit. 4.
Jurejurando. lib. 2. tit. 11.
Jure patronatûs. lib. 3. tit. 19.

L.

Litis contestatione. lib. 2. tit. 3.

M.

Majoritate & obedientiâ. lib. 1. tit. 17.

N.

Ne Clerici vel Monachi secularibus negotiis se immisceant. lib. 3. tit. 24.
Ne sede vacante aliquid innovetur. lib. 2. tit. 8.

O.

Officio vicarii. lib. 1. tit. 13.
Officio & potestate Judicis delegati. lib. 1. tit. 14.
Officio legati. lib. 1. tit. 15.
Officio ordinarii. lib. 1. tit. 16.

P.

Pactis. lib. 1. tit. 18.
Pœnis. lib. 5. tit. 9.
Pœnitentiis & remissionib. lib. 5. tit. 10.
Postulatione Prælatorum. lib. 1. tit. 5.
Præbendis & dignit. lib. 3. tit. 4.
Præscriptionibus. lib. 2. tit. 13.
Privilegiis. lib. 5. tit. 7.
Procuratoribus. lib. 1. tit. 19.

R.

Rebus Ecclesiæ non alienandis. l. 3. tit. 9.
Regularibus transeuntibus ad religionem. lib. 3. tit. 14.
Regulis juris. lib. 5.
Religiosis domibus, lib. 3. tit. 17.
Reliquiis & veneratione sanctorum lib. 3. tit. 22.
Renunciatione. lib. 1. tit. 7.
Rerum permutatione. lib. 3. tit. 10.
Rescriptis. lib. 1. tit. 3.
Restitutione spoliatorum. lib. 2. tit. 5.
Restitutione in integrum. lib. 1. tit. 21.

S.

Schismaticis. lib. 5. tit. 3.
Sententia & re judicata. lib. 2. t. 14.
Sententia excommunicationis. l. 5. tit. 11.
Sepulturis. lib. 3. tit. 12.
Sponsalibus & matrimoniis. l. 4. tit. 1.
Statu regularium. lib. 3. tit. 16.
Summâ trinitate & fide catholicâ. lib. 1. tit. 1.
Supplenda negligentiæ Prælat. l. 1. t. 8.

T.

Temporib. ordinationum. lib. 1 tit. 9.
Testamentis & ultimis voluntatibus. lib. 3. tit. 11.
Testib. & attest. lib. 2. tit. 10.

V.

Verborum signif. lib. 5. tit. 12.
Vita & honest. Cleric. l. 2. tit. 1.
Voto & voti redemptione. lib. 2. tit. 15.
Usuris. lib. 5. tit. 5.
Ut lite pendente nihil innovetur. lib. 2. tit. 8.

FINIS TABULÆ TITULORUM.

TABULA OMNIUM CAPITULORUM Sexti Decretalium secundùm ordinem Alphabeti.

A.

Abbatibus. de offic. & potest. Jud. deleg.
Abbate. de sent. & re jud.
Abbates. de privileg.
Ab eo qui appellat. de appell.
Ab eo qui contra. de elect.
Absolutionis. de his quæ vi.
Accusatur. de hæret.
A collatione. de appell.
Actor qui. de dol. & contum.
Ad Apostolic. de sent. & re jud.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad decimas. de restit. spoliat.
Ad succidendos. de schismat.
Alma mater. de sentent. excomm.
Altercationis. de bigamis.
Animarum. de sepult.
Appellatio. de appell.
Avaritiæ. de elect.
Auctoritate Martini. de concessione præbend.
Auctoritate sedis. de priv.

B.

Beneficium. de regularib.

C.

Clericis. de immun. Eccl.
Clerici. de vita & honestate Clericorum.
Clerici. do Cleric. conjugat.
Collatio. de officio legati.
Commissa. de elect.
Concertationi. de appellation.
Constitutionem. de sentent. excomm.
Constitutionem. de verborum significatione.
Constitutionem. de regularib.
Constitutio. de electione.
Consuetudinem. de consuetud.
Consuetudinem. de Cleric. non residentib.
Contingit. de jurejuran.
Contra Christianos. de hæret.
Cordi nobis. de appellation.
Cui de non. de præbend.
Cùm singula. de præbend.
Cùm in Ecclesiis. de præbend.
Cùm de diversis. de privil.
Cùm personæ. de privil.
Cùm in multis. de rescript.
Cùm aliquibus. de rescript.
Cùm æterni. de sentent. & re judicat.
Cùm ab uno. de sentent. & re judicat.
Cùm quis. de sepulturis.
Cùm quis. de sententia excommunicationis.
Cùm medicinalis. de sententia excommunicationis.
Cùm nullus. de temp. ord.
Cùm appellationibus. de appellat.
Cùm in tua. de consuetud.
Cùm non deceat. de electione.
Cùm ex eo. de electione.
Cùm expediat. de electione.
Cùm quidam de excepționib.
Cùm ex eo. de exceſſib. Prælator.
Cùm C. Laicus. de foro competenti.
Cùm contumacia. de hæret.
Cùm secundùm leges. de hæret.
Cùm in positionibus. de jurejurando.
Cùm in generali. de offic. vic.
Cùm plures. de officio & potestate Iudic.
Cùm de beneficio. de præbend.
Cùm in illis. de præbend.
Cùm in Ecclesia. de præbend.
Cùm Episcopus. de offic. ord.
Cupientes. de elect.

D.

Decet domum. de immunitate Ecclesiarum.
Decernimus. de sententia excommunicationis.
Decrevit. de hæret.
Degradatio. de pœnis.
Deliberatione. de offic. legat.
Detestanda. de concess. præbend.
Dilecto. de sententia excommunicationis.
Discretioni. de decimis.
Dispendia. de rescript.
Dispendiis. ut lit. pend.
Dudum. de præb.
Dudum. de rebus Ecclesiæ non alienandis.
Duobus. de rescript.

E.

Eccles. de suppl. neglig. Prælatorum.
Ecclesia. de in integr. restitut.
Ei cui. de præbend.
Eos qui. de sententia excommunicationis.
Eos qui. de temp. ordin.
Eos qui. de immunit. Eccles.
Episcopali. de major. & obed.
Episcopus. ne Cler. vel Monach.
Episcopum. ne præscript.
Episcoporum. de privileg.
Et si capitulum. de institut.
Et si pignorationes. de injur.
Et si sententia. de sent. & re judic.
Eum cui. de præbend.
Eum qui. de eo qui mittitur in possessionem.
Eum qui. de dolo & contumac.
Eum qui. de præbend.
Exceptionis. de lit. contest.
Ex eo quòd. de elect.
Executor. de concess. præbend.
Exigit. de censib.
Exiit. de verbor. significat.
Ex sponsalibus. de spons.

F.

Felicis. de pœnis.
Felicis. de censib.
Fideli. de summ. trinit.
Filii. de hæret.
Frequens. de restit. spoliat.
Fundamenta. de electione.

G.

Generali. de elect.
Gloriosus. de relig. & venerat.
Grandi. de sup. neglig. Prælat.
Gratia. de rescript.

H.

Hac constitutione. de offic. & potest. Iud. delegat.
Hi qui. de præbend.
Hoc consultissimo. de rebus Eccles. non alienand.

I.

In appellationis. de jur. calumn.
Indemnitatibus. de elect.
Indulgentiæ. de panit.
In electionibus. de elect.
In fidei. de hæret.
Inquisitores. de hæret.
Ipso jure. de rescript.
Is cui procuratio. de elect.
Is cui ab Apostolica. de officio & potestate Iudicis delegati.
Is cui est. de sententia excommunicationis.
Is cui conceditur. de præb.
Is qui mandat. de homicid.
Is qui contra. de elect.
Is qui. de fil. Presbyt.
Is qui à procuratore. de procuratoribus.
Is qui habet. de sepult.
Is qui in Ecclesia. de sententia excommunicationis.
Is qui monasterium. de Reg.
Index. de officio & potestate Iudicis delegati.
Iuris. de Iudic.

L.

Legator. de officio legati.
Legitima. de appellationibus.
Licèt Ecclesiarum. de præbend.
Licèt Episcopus. de præbend.
Licèt ab interlocutoria. de appellationibus.
Licèt in officialem. de offic. vic.
Licèt is. de procur.
Licèt Romanus. de const.
Licèt canon. de electione.
Licèt pater. de sepult.
Licèt. de sentent. excommunicat.
Licèt vobis. de privil.
Licèt in tua. de verum permutat.
Licèt mulieres. de jurejur.

M.

Mandatum. de præbend.
Mandato. de præbend.
Mediatores. de testibus & attestationibus.
Mulieres. de Iudic.

N.

Ne aliquis. de hæret.
Ne aliqui. de privileg.
Ne captandæ. de concess. præbend.
Nedum. de cognat. spirit.
Nemo deinceps. de elect.
Non est. de consuetud.
Non indiscretè. de procur.

Non præst. de præb.
Non præsumus. de consuet.
Non solùm. de appell.
Non solùm. de regular.
Nulli licere. de elect.
Nullam. de jur. cal.
Nullus Episcopus. de temp. ord.
Nullus religiosus. de elect.

O.

Officii. de off. legati.
Ordinarii. de off. ord.

P.

Actum. de pact.
Pastoralis. de Cler. ægr.
Per Catechismum. de cog. spir.
Per exemptionem. de priv.
Per hoc. de hæret.
Permittimus. de ætat. & qualit.
Perpetuò. de censib.
Perpetuò. de postul. Prælat.
Perpetuò. de elect.
Periculoso. de statu reg.
Pie. de except.
Postquam. de accusat.
Prælatis. de homicid.
Præsenti. de off. leg.
Præsenti. de off. ord.
Præsenti. de præbend.
Præsenti. de sentent. excommun.
Præsentium. de testibus & attestationibus.
Presbyteri. de capel. Mon.
Præsidentes. de hæret.
Privilegium. de verborum significatione.
Procurator. de procur.
Procurator. de elect.
Pro humani. de homicid.
Provida. de elect.

Q.

Quam sit Ecclesiis. de elect.
Quanquam usurarii. de usur.
Quanquam in casu. de elect.
Quanquam pedagiorum. de cens.
Quamvis non plures. de cognat. spirit.
Quamvis alicui. de offic. & potestate.
Quamvis super cessationibus. de offic. ordin.
Quamvis plenissima. de præb.
Quamvis tibi. de præb.
Quamvis ad verorum. de pœnis.
Quamvis. de rescr.
Quamvis constitutio. de elect.
Quamvis procurator. de proc.
Quamvis pactum. de pact.
Qui ad agendum. de proc.
Qui contra certam de elect.
Qui generaliter. de proc.
Qui post votum. de reg.
Qui Pontificali. de offic. & potestate judic.
Quia plerique. de off. ord.
Quia sæpè ambitur. de præb.
Quia nonnulli. de immun. Eccl.
Quia per ambitiosam. de rescr.
Quia sæpè contingit. de elect.
Quia periculosum. de sentent. excommunicationis.
Quia ex eo. de pact.
Quia cunctis. de concess. præb.
Quicunque de sent. excom.
Quicunque hæreticos. de hæret.
Quod votum. de voto & vot. redempt.
Quodam. de præb.
Quoniam Episcoporum. de hær.
Quoniam ut intelleximus. de immun. Eccles.
Quoniam Episcopi. de privil.
Quoniam aliqui. de renunt.
Quoniam electione. de elect.
Quoniam ex constitutione. de concess. præbend.
Quoniam in baptismo. de sentent. excommun.
Quorundam. de elect.

R.

Religiosus. de testam.
Religioso. de sent. excomm.
Religiosi. de sepult.
Religionum. de relig. dom.
Romana. de suppl. negl. Præl.
Romana. de sentent. excommunicationis.
Romana. de testib. & attestationib.
Romana. de censib.
Romana. de foro comp.
Romana. de offic. vic.
Romana. de offic. ord.
Romana. de pœnis.
Romana. de panitent.
Romana. de appell.

S.

Sciant cuncti. de elect.
Seculares. de foro comp.
Sæpè contingit. de temp. ord.
Si à judice. de appell.
Si à subdelegato. de off. & pot.
Si Apostolicæ. de præb.
Si à sede. de præb.
Si Apostolicæ. de præb.
Si Abbatem. de elect.
Si ad solum. de regul.
Si adversùs. de in integ. rest.
Si annum. de judic.
Si ad Episcopum. ne sede vac.
Si beneficia. de præb.
Si Clericus. de sent. excom.
Si civitas. de sententia excommunicationis.
Si capitulo. de concess. præb.
Si compromissarius. de elect.
Si confirmationem. de elect.
Si contra unum. de officio & potestate.
Si Canonici. de offic. ord.
Si Clericus. de præb.
Si cui. de elect.
Si cui. de præbend.
Sicut nobis. de verborum significatione.
Sicut cum. de elect.
Si duo procuratores. de procuratoribus.
Si duo ex tribus. de officio & potestate.
Si de calumnia. de jur. calumn.
Si delegatus. de offic. & pot.
Si Ecclesiam. de consecr. Eccl.
Si Episcopus. de suppl. negl. Prælatorum.
Si Episcopus. de præb.
Si Episcopus. de pœnitent.
Si Episcopus. de offic. ord.
Si eo tempore. de rescript.
Si eo tempore. de elect.
Si electio. de elect.
Si ex tribus. de arbitr.
Si eum. de præb.
Si forte. de elect.
Si gratiosè. de rescript.
Si ubi contra. ut lite pend.
Si judex. de sentent. excomm.
Si infantes. de desponsat. imp.
Si is cum quo. de fil. Presbyt.
Si is cui. de præbend.
Si is cui. de accusat.
Si is ad quem. de institut.
Si is cui. de offic. & potest. jud.
Si Laicus. de jure patr.
Si motu. de præb.
Si oblato. de lit. contest.
Si Papa. de priv.
Si pater. de testam.
Si post præstitum. de confess.
Si propter. de rescript.
Si pro re. de rescr.
Si postquam. de elect.
Si pro Clericis. de præbend.
Si postquam. de præb.
Si pluribus. de præb.
Si pauper. de præb.
Si quando. de elect.
Si quem. de procur.
Si qui. de præscript.
Si quis justo. de elect.
Si religiosus. de elect.
Si sententia. de sententia excommunicationis.
Si soli. de concess. præb.
Si super. de off. & pot. jud.

Si te. de renunciat.
Si tibi absenti. de præb.
Si tibi concesso. de præb.
Solet. de sent. excomm.
Statuimus. de sent. excommunicationis.
Statuimus. de elect.
Statuimus. de confessis.
Statuimus j. de offic. & potest. judic. deleg.
Statuimus ij. de offic. & pot.
Statutum. de rescr.
Statutum. de elect.
Statutum. de sent. excomm.
Statutum. ne Cler. vel Monach.
Statutum. de præb.
Statutum j. de hæret.
Statutum ij. de hæret.
Statuta. de hæret.
Statuto perpetuo. de decim.
Super eo. de hæret.
Super eo. de præb.
Susceptum. de rescr.
Suscepti. de præb. & dign.

T

Tibi qui. de rescr.

V

Ubi periculum. de elect.
Ubicunque. de pœnis.
Veniens. de verbor. signif.
Venerabilibus. de sentent. excom.
Volentes. de privil.
Usurarum. de usur.
Vt Apostolicæ. de priv.
Vt animarum. de constitutionibus.
Vt circa. de elect.
Vt commissi. de hæret.
Vt inquisitionis. de hæret.
Vt litigantes. de officio ordinarii.
Vt officium. de hæret.
Vt periculosa. ne Cleric. vel Monach.
Vt quæstionibus. de arb.
Vt quis. de elect.
Vt super. de appell.

FINIS.

CLEMENS PAPA V. natione Gallus, provinciâ Vasconiâ, diœcesis Burdegalensis, anno 1305. Romanus Pontifex creatur. Is non modò in Concilio Viennensi, sed etiam ante & post ipsum Concilium plurimas constitutiones edidit: quas, cùm & assiduâ occupatione, & morte præventus in unum collectas volumen, & sub congruis titulis collocatas edere, ut decreverat, non potuisset, Joannes XXII. ejus successor publicavit. Eas Joann. Andr. Bononien. glossis illustravit.

TABULA

TABULA TITULORUM ET CAPITULORUM CLEMENTINARUM.

TABULA TITULORUM Clementinarum, secundùm ordinem Alphabeti.

A.

Ætate & qualitate, & ordine præficiendorum. lib. 1. tit. 6.
Appellationibus. l. 2. tit. 12.

B.

Baptismo & ejus effectu. lib. 3. tit. 15.

C.

Causa possessionis & proprietatis. lib. 2. t. 3.
Celebratione Missarum. lib. 3. tit. 14.
Consil. exactionib. & procurationib. l. 3. t. 13.
Concessione præbendæ. l. 3. t. 3.
Consanguinitate & affin. l. 4. t. 1.

D.

Decimis, primitiis, & oblationib. l. 3. t. 8.
Dolo & contumacia. l. 3. t. 4.

E.

Electione & electi potestate. l. 1. tit. 3.
Exceptionib. lib. 2. tit. 10.
Excessib. Prælat. l. 5. t. 6.

F.

Foro competenti. lib. 2. tit. 2.

H.

Hæreticis. lib. 5. t. 3.
Homicidio voluntario, vel casuali. l. 5. t. 4.

I.

Immunitate Ecclesiarum. l. 3. t. 17.
Iudeis & Sarracenis. l. 5. t. 2.
Iudiciis. lib. 2. tit. 1.
Iure patronatus. lib. 3. t. 12.
Iurejurando. lib. 2. tit. 9.

M.

Magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. lib. 5. tit. 1.

O.

Officio Vicarii. lib. 1. tit. 7.
Officio & potestate judicis deleg. lib 1. t. 8.
Officio judicis ordinarii. l. 1. t. 9.

P.

Pœnitentiis & remiss. l. 5. t. 9.
Pœnis. lib. 5. tit. 8.
Præbendis & dignitat. lib. 3. tit. 2.
Privilegiis, & excessibus privilegiatorum. lib. 5. tit. 7.
Probationibus. lib. 2. tit. 7.
Procuratorib. lib. 1. tit. 10.

R.

Rebus Ecclesiæ non alienandis. l. 3. tit. 4.
Regularibus, & transeuntibus ad religionem. l. 3. t. 9.
Religiosis domibus. lib. 3. t. 11.
Reliquiis & veneratione sanctorum. lib. 3. t. 16.
Renunciatione. lib. 1. t. 4.
Rerum permutatione. l. 3. t. 4.
Rescriptis. lib. 1. tit. 2.
Restitutione in integrum. l. 1. t. 11.

S.

Sententia & re judicata. lib. 2. t. 11.
Sententia excommunicationis. lib. 5. tit. 10.
Sepulturis. lib. 3. t. 7.
Sequestratione possessionum & fructuum. l. 2. t. 6.
Statis Monachorum. l. 3. t. 10.
Summa Trinitate & fide catholica. lib. 1. tit. 1.
Supplenda negligentia Prælatorum. lib. 1. t. 5.

T.

Testamentis & ultimis voluntatibus. l. 3. t. 5.
Testibus. lib. 2. tit. 8.

V.

Verborum signific. l. 5. t. 11.
Vita & honestate Clericorum. l. 3. tit. 1.
Usuris. lib. 5. tit. 5.
Vt lite pendente nihil innovetur. lib. 2. tit. 5.

TABULA CAPITULORUM Clementinarum, secundùm ordinem Alphabeti.

A.

Abbates. de rescript.
Ad Ecclesia. de restit. in int.
Abusionibus. de pœnit. & remission.
Ad compescendas. de seq. poss. & fruct.
Ad nostrum. de cens.
Ad nostrum. de hæret.
Appellanti. de appell.
Archiepiscopo. de privileg.
Attendentes. de stat. Monach.
Auditor. de rescript.

C.

Causa beneficiali. de caus. poss. & propr.
Causam electionis. de elect.
Cedit quidem. de Iudæis.
Constitutionem. de elect.
Cùm à repulsione. de appell.
Cùm concessa. de elect.
Cùm de quibusdam. de rel. dom.
Cùm Ecclesiæ. de ætat. & qualit.
Cùm ei quem. de cons. præb.
Cùm ex eo. de sent. excom.
Cùm illusio. de renunt.
Cùm Iudæi. de testib.
Cùm lite. ut lit. pendent.
Cùm rationi. de elect.
Cùm secundùm statutæ. de pœn. & rem.
Cùm sis nimis. de magistr.
Cùm sit naturæ. de cens.
Cupientes. de pœnis.

D.

Dignum prorsus. de celebr. Missar.
Diœcesanis. de vit. & hon. Cler.
Dispendiosam. de judic.
Dudum. de judic.
Dudum. de sepult.

E.

Eos, qui. de sepult.
Eos, qui. de regular.
Eos, qui. de consang. & affin.
Et si. de reser.
Et si. de offic. ordin.
Ex frequentib. de sent. excom.
Ex gravi. de usur.
Excommunicationis. de except.
Exivi de Paradiso. de verb. sign.

F.

Fidei catholicæ. de summ. Trin.
Frequens. de excess. Prælat.

G.

Generalem. de ætat. & qualit.
Gratiæ. de rescript.
Gravi. de celebrat. Missar.
Gravis. de sent. excom.

I.

In plerisque. de elect.
Instrumento. de procur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inter solicitudines. de magist.
Iudices. de offic. deleg.

L.

Lieris nostris. de probat.
Literas. de rescript.

M.

Monasterium. de veb. Eccl. non alien.
Multorum. de hæret.
Multorum. de panit.

N.

Ne concessione. de ver. perm.
Ne in agro. de stat. Mon.
Ne Romani. de elect.
Nolente. de hæret.
Non potest. de procur.

P.

Pastoralis. de re jud.
Per literas. de præbend.
Plures ab uno. de jur. patr.
Præsenti constitutione. de censib.
Præsenti de bapt. & ejus effect.
Procuratorem. de procur.

Q.

Quamdiu. de appell.
Quamvis sacris. de for. comp.
Quamvis rigor. de appell.
Quæ de Ecclesiis. de offic. vicar.
Quia contingit. de relig. dom.
Quia regulares. de suppl. negl. Præl.
Quod circa. de elect.
Quoniam qui. de vit. & hon. Cler.
Quoniam ex constitutione. de immun. Eccles.

R.

Religiosi. de privil.
Religiosi. de decim.
Religiosus. de procur.
Religiosis. de sestam.
Romani. de jurejur.

S.

Sæpè contingit. de verborum significatione.
Si antè. de dol. & contum.
Si à judicibus. de appell.
Si appellationem. de appell.
Si beneficiorum. de decim.
Sicut appellationem. de appell.
Si de beneficio. de præb.
Si dignitatem. de præb.
Si dominum. de reliq. & ven. sanct.
Si duobus. ut lit. pender.
Si furiosus. de homicid.
Si juxta. de præbend.
Si plures. de præbend.
Si quis suadente. de pœnit.
Si Romanus. de præbend.
Sic summus. de sentent. excommunicationis.
Si una. de veb. Eccl. non alien.
Statutum. de elect.

T.

Testibus. de test.

V.

Ut calumniis. de re judic.
Ut Clericorum, de offic. jud. ord.
Ut constitutio. de jur. patr.
Ut professores. de regular.
Ut si qui. de ætat. & qual.

FINIS.

JOANNES PAPA XXII. natione Gallus, patriâ Caturcensis, ex provinciâ Aquitania, anno 1316. Romanus Pontifex creatus est. Is præter constitutiones Clementis V. prædecessoris, multas quoque suas publicavit. Ad quas Zenzelinus de Cassanis (quem alii Genzelinum vocant) uberes composuit commentarios.

TABULA

TABULA EXTRAVAGANTIUM VIGINTI JOANNIS XXII. TUM ETIAM TITULORUM ET CAPITULORUM EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM, PER ALPHABETI ORDINEM seorsim distincta.

INDEX TITULORUM Extravagantium XX. Joannis XXII. juxta seriem Alphabeticam.

C.

Concessione præbendæ, & Ecclesiæ non vacaniis. tit. 4.
Crimine falsi. t. 10.

E.

Electione & electi potestate. tit. 1.

I.

Iudæis & Sarracenis. t. 8.

M.

Majoritate & obedientia. t. 2.

N.

Ne sede vacante aliquid innovetur. t. 5.

P.

Panit. t. 12.
Præbendis & dignitatibus. t. 3.
Privilegiis. tit. 11.

R.

Religiosis domibus. t. 7.

S.

Sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti. tit. 13.

T.

Tregua & pacis. tit. 9.

V.

Verborum significatione. tit. 14.
Voto, & voti redemptione, tit. 6.

TABULA CAPITUM Extravagantium XX. Joannis XXII. secundum ordinem Alphabeti.

A.

Apostolatus. t. 4. de concess. præb. & Eccl. non vac.
Ad nostri Apostolatus. tit. 11. de priveleg.
Ad conditorem. tit. 14. de verbor. significat.
Ad vitæ. t. 1. de elect. & electi. potest.
Antiquæ. tit. 6. de vot. & voti redempt.

C.

Copiosus in misericordia. tit. 8. de Iud. & Sarracen.
Cùm ad sacrosanctæ. tit. 13. de sent. excommun. suspens. & interd.
Cùm inter nonnullos. tit. 14. de verbor. significat.

D.

Dierum crescente malitiâ. tit. 12. de pœn.

E.

Ecclesiæ Romanæ. tit. 12. de major. & obed.
Execrabilis. t. 3. de præbend. & dign.

P.

Prodiens quasi. tit. 10. de crim. falsi.

Q.

Quia in futurorum. tit. 9. de torneam.
Quia nonnunquam. t. 14. de verb. significat.
Quia quorundam. t. 14. de verb. significat.
Quorundam exigit. tit. 14. de verb. significat.

S.

Sancta Romana. tit. 7. de vel. domib.
Sedes Apostolica. tit. 4. de concess. præbend. & Eccles. non vac.
Si fratrum. tit. 5. ne sed. vac. aliquid innov.
Suscepti regiminis. t. 1. de elect. & el. potest.

TABULA TITULORUM quinque librorum Extravagantium communium, secundùm ordinem Alphabeti.

A.

Auctoritate & usu pallii. lib. 1.

C.

Celebratione Missarum. l. 3.
Censibus, exactionibus, & procurationib. l. 3.
Consuetudine. l. 1.
Crimine falsi. l. 5.

D.

Decimis. l. 3.
Ditationibus. l. 2.
Dolo & contumacia. l. 2.

E.

Electione. l. 1.
Emptione & venditione. l. 8.

F.

Furtis. l. 5.

H.

Hæreticis. l. 5.

I.

Immunitate Ecclesiarum. l. 3.
Iudiciis. l. 2.
Iudæis. l. 5.

M.

Majoritate & obedientia. l. 1.

N.

Ne sede vacante aliquid innovetur. l. 3.

O.

Officio custodis. l. 1.
Officio delegati. l. 1.
Officio Iudicis ordinarii. l. 1.

P.

Pœnitentiis & remissionibus. lib. 5.
Panis. l. 5.
Postulatione Prælatorum. l. 1.
Præbendis & dignitatibus. l. 3.
Privilegiis. l. 5.

R.

Rebus Ecclesiæ non alienand. l. 3.
Regularibus & transeuntibus ad religionem. l. 3.
Religiosis domibus. l. 3.
Reliquiis & veneratione Sanctorum. lib. 3.

S.

Schismaticis. l. 5.
Sententia excommunicationis. l. 5.
Sepulturis. l. 3.
Simonia. l. 5.

T.

Tregua & pace. l. 1.

V.

Vita & honestate Cler. l. 3.

TABULA OMNIUM CAPITULORUM Extravagantium communium, per Alphabeti ordinem.

A.

Ad cerritudinem. de sent. excomm.
Ad cujuslibet. de præb. & dign.
Ad nostrum. de reg. & transf. ad relig

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad regimen. de præb. & dign.
Ad Romani. de præb. & dign.
Ad universalis. de treug. & pace.
Ambitiosæ. de reb. Eccl. non alien.
Antiquorum, de pœn. & remiss.

C.

Cùm detestabile. de simon.
Cùm Matthæus. de hær.
Cùm nonnullæ j. de præb. & dignit.
Cùm nonnullæ ij. de præb. & dignit.
Cùm præexcelsa. de rel. & ven. sanct.

D.

Debent superioribus. de offic. jud. ordin.
Declarationes. de decim.
Detestandæ. de sepult.
Dignum arbitrantes. de Judæis.
Dispendiis. de postul. Præl.
Discipulorum. de celeb. Miss.
Divina. de privil.
Divinis. de pœnis.
Docta sanctorum. de vita & honest. Clericor.
Dudum. de schismaticis.

E.

Et si Dominici j. de pœn. & remiss.
Et si Dominici ij. de pœn. & remiss.
Et si deceat. de major. & obed.
Et si in temporalium. de præb. & dign.
Excommunicamus. de sentent. excommunicationis.
Ex debito. de elect.
Execrabilis. de præb. & dign.
Ex eo. de hær.
Exhibita. de privileg.
Ex supernæ. de præb. & dign.

F.

Frequentes. de jud.

G.

Grave nimis. de relig. & ven. sanct.

I.

In delictorum. de dilat.
Infidelis. de furtis.
Injunctæ. de elect.
Inter cunctas. de privil.

M.

Mallitiis. de aucto. & usu pall.
Meruit. de privil.
Multa mentis. de Judæis.

N.

Nuper j. de præb. & dign.
Nuper ij. de præb. & dign.
Nuper iij. de præb. & dign.

P.

Pastoralis. de immun. Eccl.
Piæ solicitudinis. de præb. & dign.
Postulasti. de præb. & dign.
Provide. de sent. excomm.

Q.

Quemadmodum. de pœn. & rem.
Quia cunctos. de offic. cust.
Quia nonnulli. de sent. excomm.
Quod olim. de immun. Eccl.

R.

Ratio recta. de relig. dom.
Regimini j. de empt. & vend.
Regimini ij. de empt. & vend.
Rem non novam. de dolo & contu.

S.

Salvator. de præb. & dign.
Sancta Romana. de elect.
Sanè in vineæ. de simon.
Sedes Apostolica. de offic. deleg.
Si religiosus. de elect.
Spondent. de crim. falsi.
Super cathedram. de sepult.
Super gentes. de consuet.
Suscepti. ne sed. vacante.

V.

Vas electionis, de censib. &c.
Vas electionis. de hæret.
Viam ambitiosæ. de reg. & transf. ad relig.
Vices illius. de treug. & pace.
Vnam sanctam. de major. & obed.
Vnigenitus. de pœn. & rem.
Vt Prælatorum. de maj. & obed.
Vt quos. de offic. jud. ord.

FINIS.

LIBER SEXTUS DECRETALIUM DOMINI BONIFACII PAPÆ VIII.

BONIFACIUS Episcopus, servus servorum DEI, dilectis filiis Doctoribus & Scholaribus universis Bononiæ *a* commorantibus, salutem & Apostolicam benedictionem.

Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ (quam imperscrutabilis divinæ providentiæ altitudo, universis dispositione incommutabili præstulit Ecclesiis, & totius orbis præcipuum obtinere voluit magistratum) regimini præsidentes, curis solicitamur continuis, & assiduâ meditatione urgemur: ut juxta creditæ nobis dispensationis officium, subditorum commodis (in quorum prosperitate utique prosperamur) jugi, quantùm nobis ex alto concessum fuerit, solicitudinis studio intendamus. Amplectimur quippe voluntarios pro ipsorum b *quiete labores, & noctes quandoque transigimus insomnes, ut scandala removeamus ab ipsis, & quas humana natura (novas semper deproperans edere formas) lites cotidiè invenire conatur, nunc antiquorum* c *declaratione, nunc verò novorum editione jurium, prout nobis est possibile, reprimamus.*

Sanè, cùm post volumen Decretalium à felicis recordationis Gregorio Papa IX. prædecessore nostro tam providè, quàm utiliter compilatum, nonnullæ ab eo & ab aliis Romanis Pontificibus succesivè super diversis dicerentur articulis editæ Decretales: de quarum aliquibus, an Decretales existerent, earumq; auctoribus dubitabatur solicitè in judiciis & in scholis: nos ad apicem summi Pontificatûs supernâ dispositione vocati, super hoc cum instantiâ requisiti à multis d, *ambiguitatem & incertitudinem hujusmodi, dispendium pluribus afferentem* e, *omninò tollere, ac elucidare, quæ de Decretalibus ipsis teneri, quæve deberent in posterum refutari, gratiâ suffragante divina, pro utilitate publica*

---

a In uno manuscripto ita, Paduæ commorantibus: in altero Vaticano ita, Bononiæ, Parisiis, Aurelianisque commorantibus. *b* corum. *c* Optimus tex. secundùm Doct. quod declarans non novat. similis tex. in l. hæredes palam. §. sed & si notam. ff. de testamentis. Font. *d* In dubio juris, si Princeps est præsens, consulendus est; aliter non valet actus. vide l. cum de novo. C. de legibus. *e* Alias, afferentes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

desiderabiliter affectantes: per venerabiles fratres nostros Guilielmum Archiepiscopum Ebrudunens. a *& Berengarium Episcopum Biterens. ac dilectum filium magistrum* b *Richardum de Senis, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarium, Juris utriusque Doctorem, Decretales hujusmodi diligentiùs fecimus* c *recenseri: & tandem pluribus ex ipsis (cùm vel temporales, aut sibiipsis, vel aliis juribus contrariæ, seu omninò superfluæ viderentur) penitùs resecatis: reliquas, quibusdam ex eis abbreviatis, & aliquibus in toto, vel in parte mutatis, multis* d *correctionibus, detractionibus, & additionibus (prout expedire vidimus) factis in ipsis, in unum librum, cum nonnullis nostris constitutionibus (in quibus ad correctionem morum, subditorumq;* d *quietem multa statuuntur salubria, fructus uberes Deo propitio in domo Domini allatura, & plurima in judiciis & extra, frequentata dubia deciduntur) redigi mandavimus, & sub debitis titulis collocari.*

Quem librum quinque libris aliis dicti voluminis Decretalium annectendum, Sextum censuimus nuncupari: ut idem volumen senarium e *(qui numerus est perfectus) librorum, illo adjuncto numerum comprehendens, perfectum in* f *rebus agendis formam tribuat, & in moribus disciplinam.*

Nec sine causa morem prædecessorum nostrorum (qui cùm constitutiones aliquas promulgabant noviter, eas mandabant sub antiquarum serie situari) omisimus in hac parte servare: hæc g *enim fecimus, ne infinitos libros destrui, & alios non sine maximis dispendiis, laboribus, & expensis de novo fieri oporteret.*

Universitati h *vestræ igitur per Apostolica scripta mandamus, quatenus librum hujusmodi cum multa maturitate digestum, quem sub bulla nostra vobis transmittimus, prompto suscipientes affectu, eo utamini de cætero in judiciis & in scholis: nullas alias, præter* i *illas, quæ inseruntur, aut specialiter reservantur in eo, Decretales aut Constitutiones, à quibuscunque nostris prædecessoribus Romanis Pontificibus post editionem dicti voluminis promulgatas, recepturi ulteriùs, aut pro Decretalibus habituri.*

---

a Ebredunens. *b* Doct. not. quòd Doct. vocati possunt magistri. gl. 3. in Clem. cùm sit. de magist. ego addo text. in l. quibus præcipua. ff. de verb. sign. Font. *c* Nota, quòd potestas condendi legem, est delegabilis. Doct. Font. *d* Alias ita: Utrorumque subditorum quietem. *e* Consule Euclidem & alios Mathematicos, ex quibus intelliges, cur numerus senarius dicatur perfectus, adde Macrobium lib. 1. cap. 6. in somnium Scipionis. *f* Al. ita: In Ecclesiasticis rebus agendis. *g* Hoc. *h* Nota text. hic junctâ superscriptione, quod Scholares & Doct. simul faciunt universitatem. Dom. Philip. Font. *i* Nota quòd dictio, Præter, sequens negativam incidit. Dom. hic Rom. consil. 328. Font.

DE SUM-

DE SUMMA TRINITATE, ET FIDE CATHOLICA.

TITULUS PRIMUS.

CAP. UN.

¶ *Spiritus Sanctus æternaliter à Patre & Filio, tanquam ab uno principio & unica spiratione, procedit.* Joan. Andr.

Gregorius IX. *in generali Concilio Lugdunensi. (an. 1273. in Gallia.)*

Fideli ac devotâ professione fatemur, quòd Spiritus Sanctus æternaliter ex Patre & Filio, non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ex uno principio: non duabus spirationibus, sed unicâ spiratione procedit: hoc professa est hactenus, prædicavit & docuit, hoc firmiter tenet & prædicat, profitetur & docet sacrosancta Romana Ecclesia, mater omnium fidelium, & magistra: hoc habet orthodoxorum Patrum, atque Doctorum Latinorum, pariter & Græcorum incommutabilis & vera sententia. Sed quia nonnulli propter irrefragabilis præmissæ veritatis ignorantiam in errores varios sunt prolapsi: Nos hujusmodi erroribus viam præcludere cupientes, hoc sacro approbante Concilio, damnamus & reprobamus omnes, qui negare præsumpserint, æternaliter Spiritum Sanctum ex *a* Patre & Filio procedere: sive etiam temerario ausu asserere, quòd Spiritus Sanctus ex Patre & Filio, tanquam ex duobus principiis, & non tanquam ex uno, procedat.

DE CONSTITUTIONIBUS.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ *Nova constitutio Principis tollit primam contrariam, quamvis id non exprimat. Specialis consuetudines, & statuta rationabilia non tollit, nisi id exprimat.* Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1301. Roma.)*

Licèt Romanus Pontifex (qui jura omnia in scrinio pectoris sui censetur habere) constitutionem *c* condendo posteriorem, priorem, quamvis de ipsa mentionem non faciat, revocare noscatur: Quia tamen locorum specialium & personarum singularium consuetudines & statuta, (cùm sint facti, & in facto consistant) potest probabiliter ignorare: ipsis, dum tamen sint rationabilia, per constitutionem à se noviter editam (nisi expressè caveatur in ipsa) non intelligitur in aliquo derogare.

CAP. II.

¶ *Duo sunt dicta. Primum, quòd statuta ordinariorum non ligant probabiliter ignorantes. Secundum, quòd statutum Episcopi extra suam diœcesim subditum non ligat.* Joan. And.

Idem.

Ut animarum *a* periculis obvietur, sententiis per statuta quorumcunque ordinariorum prolatis, ligari nolumus ignorantes: dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina. Statuto Episcopi, quo in omnes, qui furtum commiserint, excommunicationis sententia promulgatur: subditi ejus furtum extra ipsius diœcesim committentes, minimè ligari noscuntur: cùm extra territorium jus dicenti non pareatur impunè.

DE RESCRIPTIS.

TITULUS III.

CAP. I.

¶ *Rescriptum impetratum ab excommunicato, est ipso jure nullum, & quicquid inde secutum est: nisi in causa excommunicationis vel appellationis.*

Gregorius IX. *(an. 1230. Roma.)*

Ipso jure rescriptum, vel processus per ipsum habitus non valeat, si ab excommunicato, super alio quàm excommunicationis vel appellationis articulo, fuerit impetratum.

CAP. II.

¶ *Per clausulam, Quidam alii possunt soli quatuor convenire: quorum nomina in primo citatorio exprimantur, ne variatio sit locus.* Joan. Andr.

Innocentius IV. *in Concilio Lugdunen. (an. 1245. in Gallia.)*

Cum in multis juris articulis infinitas reprobetur, provide duximus statuendum, ut per illam generalem clausulam, Quidam alii, quæ frequenter in literis nostris inseritur, ultra tres vel quatuor in judicium non trahantur: quorum nomina in primo citatorio exprimat impetrator: ne locus fraudi forsitan relinquatur, si circa ea possit liberè variare.

CAP. III.

¶ *Si actor contra reum super pluribus personalibus literas impetrat ad diversos, non valent literæ, nec processus earum: & reo condemnabitur in expensis. Et idem in reo conveniente vel reconveniente actorem, eodem durante judicio.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

Dispendia litium æquitatis compendio volentes quâ possumus industriâ coarctare, statutum felicis recordationis Gregorii Papæ noni prædecessoris nostri, super hoc editum ampliantes: Decernimus, ut si quis contra alium plures personales movere voluerit quæstiones, non ad diversos Judices, sed ad eosdem super omnibus hujusmodi quæstionibus literas studeat

---

a Papa cogitur confiteri. Doc. & infideles deponitur. XL. distinct. si Papa. per gloss. vide Magistrum & ibi Doct. Theologos lib. 1. sent. dist. 11. & 12. Thom. p. 1. q. 36. art. 2. & 4. *b* alias, à Patre. Sicut jus scriptum. 1 dist. 9. cum itaque. secundum Archid. *c* Quæ dicitur, quasi commune statutum, & verbum statuti resipit jus scriptum. 1 dist. 9. cum itaque. secundum Archid.

a Doct. hic not. quòd Laici ligantur statuto Episcopi in favorem animæ facto. c. novit. de Jud. c. nos inter. de purg. can. Font.

Universidad de Deusto
Biblioteca

impetrare. Qui verò contrarium fecerit, omni commodo *a* careat literarum: nec processus habitus valeat per easdem, reo, si eum per ipsas citaverit vel fatigaverit, in expensis legitimis condemnandus. Reus quoque si eodem durante judicio actorem sibi obnoxium dixerit, reconventionis beneficio vel conventionis (si contra eum literas impetrare maluerit) de jure suo debet apud eosdem Judices experiri: nisi eos ut suspectos poterit recusare: simili pœnâ, si contra hoc fecerit, puniendus.

CAP. IV.

¶ Receptus per literas facultatis, si ad recipientes spectabat receptio, ipsorum, & non Papæ auctoritate intelligitur esse receptus: nisi in literis aliud esset expressum. Si autem receptio non spectabat ad eos, tunc Apostolicâ auctoritate dicitur receptus. Joan. And.

Bonifacius VIII. *(an. 1300.)*

CUm aliquibus recipiendi aliquem in Canonicum, alicujus Ecclesiæ, non obstantibus ejusdem Ecclesiæ privilegiis, consuetudinibus, vel statutis, juramento, confirmatione Apostolicâ, vel quâcunque firmitate aliâ roboratis, per nostras literas concedimus facultatem: si Canonicorum receptio aliàs in ipsa Ecclesia non spectat ad eos, quibus hujusmodi literæ diriguntur, sex ex earum viribus recipiunt potestatem, is qui recipitur, auctoritate Apostolicâ dignoscitur esse receptus. Si verò Canonicorum receptio aliàs pertineat ad eosdem, non Apostolicâ, sed recipientium censetur auctoritate receptus: nisi, quod eum auctoritate nostrâ reciperent, in nostris literis cavetur expresse.

CAP. V.

¶ Rescriptum Papale, quod concedit promoto retentionem primorum beneficiorum usque ad beneplacitum Papæ, extinguitur mortuo Papâ: secus, si sibi dicatur, Usque ad beneplacitum Apostolicæ sedis. Nec intelligitur tale rescriptum de beneficiis prius non canonicè detentis. h. d. Joan. And.

Idem *(an. 1302.)*

SI gratiosè tibi à Romano Pontifice concedatur, ut beneficia *b*, quæ tempore tuæ promotionis obtinebas *c*, possessusque ad suæ voluntatis beneplacitum retinere: hujusmodi gratia per ejus obitum, per quem ipsius beneplacitum omninò extinguitur, eo ipso expirat. Secus autem, si usque ad Apostolicæ sedis beneplacitum gratia concedatur prædicta: tunc enim, quia sedes *d* ipsa non moritur, durabit perpetuò, nisi à successore fuerit revocata. Prætextu verò talis concessionis, quæ debet (cùm sit ambitiosa) restringi, ea solùm beneficia, quæ canonicè obtines, potes licitè retinere.

CAP. VI.

¶ Vacatio per mortem, & vacatio per renunciationem sunt diversa: & ideò in literis ad beneficia impetratu, uno expresso non venit reliquum. Joan. And.

Idem. *(an. 1302.)*

SUsceptum ab Apostolica sede mandatum, ut ab aliquo beneficii (quod obtinet) resignatione receptâ, ipsum alteri conferas & assignes: adimplere non potes, si ille antequam resignet, rebus eximatur humanis: cùm non per resignationem vacaverit, sed per mortem: nisi de intentione mandantis aliud appareret expresse. Si duo super eodem beneficio literas impetrent, primo eorum per illius obitum, qui tenebat, secundo verò per cessionem ejusdem ipsum proponente vacare: secundus, cùm beneficium ipsum cessione non morte vacaverit, debet primo in ipsius assecutione præferri.

CAP. VII.

¶ Licèt ignorans beneficium sibi collatum, in impetrativis alterius illius mentionem non fecerit, valent literæ: alterum tamen eligat, si de jure simul tenere non possint. Joan. And.

Idem. *(an. 1302.)*

GRatiâ, quam super beneficio à sede Apostolica impetrâsse proponis, vitiosa reputari non debet, quamvis de alio beneficio ab Episcopo tuo antea tibi absenti & ignoranti collato, nullam (cùm tempore impetrationis nescires) feceris mentionem. Utrumque tamen (si talia sint beneficia, quæ simul nequeant de jure teneri) habere non potes: sed eligas, quod ex eis maluerris retinere.

CAP. VIII.

¶ Si restituatur quis ad gratiam revocatam, sine alterius præjudicio intelligitur restitutus: unde alteri ante restitutionem impetranti, præferri non debet. Joan. And.

Idem.

QUamvis is, cujus gratia (per quam mandabatur *a* in certa Ecclesia provideri sibi de beneficio proximè vacaturo) per nos fuerat revocata, restituatur à nobis denuò ad eandem: non tamen ei, cui post revocationem, & ante restitutionem prædictas, similis in eadem Ecclesia gratia facta fuit (nisi de hoc *b* expresse dixerimus) anteferri debebit. Cùm talis restitutio, ubi aliud non exprimitur, intelligitur fieri sine juris præjudicio alieni.

CAP. IX.

¶ In literis ad beneficia impetratu insicitur tempus datæ. Unde per illas beneficium curatum obtinere non potest, quia ista una sit major, illo tempore minor erat. Joan. And.

Idem.

SI eo tempore, quo tibi de beneficio cum cura, vel sine cura mandavimus provideri, ad obtinendum curatum beneficium, idoneam *c* non habebas ætatem: tibi, licèt nunc legitimæ effectus sis ætatis, auctoritate literarum hujusmodi (cùm tempore datæ ipsarum adhuc non esses idoneus) de beneficio curam animarum habente nequaquam provideri. Beneficium autem sine cura (cum ad ipsum sufficientem tunc ætatem haberes) per eas licitè poteris obtinere.

CAP. X.

¶ Gratia generalis non præjudicat speciali, & debet fieri mentionem de præcedenti privilegio, consuetudine vel statuto. h. d. Zenze.

Idem.

SI propter tua debita persolvenda, fructus beneficiorum primi anni, quæ in tua vacabunt diœcesi, tibi (non obstantibus quibuslibet consuetudinibus, privilegiis, vel statutis, per quæ nostra impediri posset concessio) usque ad quinquennium de speciali gratia concedimus: intentionis nostræ nequaquam existit, si fructus hujusmodi, Ecclesiæ tuæ fabricæ vel alteri usui, seu cuicunque singulari personæ, de speciali consuetudine, privilegio, vel statuto fortiùs debeantur: quòd eis per concessionem ipsam (nisi hoc expresse caveatur in *d* ea) præjudicium aliquod generetur.

CAP. XI.

¶ Causa ab Apostolica sede vel ejus Legato committi debet dignitatem obtinentibus, vel Canonicatum Ecclesiæ Cathedralis. Nec trahi debent, nisi in civitatibus, vel locis insignibus. h. d. usque ad §. Cùm verò.

a Hoc est, si virtute primi rescripti adversarius erat in mora, vel in mala fide, vel erat interrupta prosecutio propter secundum rescriptum ad altum, omnes isti effectus pereunt. Phil. Et vide c. procedere etiam in delegatis ab inferioribus a Papa. Anch. Phil. De. Font. b *Quod nomine beneficii intelligatur, vide Doct. in c. cum olim. de præbend. & dig. Plura beneficia sine dispensatione tenere licet* ¶. *eod. tit. gratia Dom.* c *obtines, possis, &c.* d *In Codic. Barbat. sedes Apostolica.*

a Hodie hujusmodi mandata de providendo omninò sunt sublata per Concil. Trident. sess. 24. de reform. c. 19. b *nisi hoc, &c.* c *Quæ sit idonea ætas in quolibet ordinato, tradit Panorm. c. sine inordinata. de præb.* d *Papa in beneficialibus præjudicare potest alteritus juris. nam in beneficialibus omnia potest. c. 2. inst. de præb.*

Idem.

Idem Bonif. VIII. *(an. 1302.)*

STatutum *a* quod circa Judices à sede Apostolica deputandos nuper edidimus, cùm quædam contenta in eo, quæ pro communi utilitate credebantur inducta (sicut experientia docuit) tendere dignoscantur ad nocumentum: sanctione præsenti (quam irrefragabiliter observari mandamus) suadente utilitate, in melius duximus reformandum. Sanctimus igitur, ut nullis, nisi dignitate præditis, aut personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causæ auctoritate literarum Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejusdem de cætero committantur, nec audiantur alibi, quàm in civitatibus, vel locis insignibus, ubi possit commodè copia peritorum *b* haberi.

¶ Actore & reo ejusdem diœcesis existentibus, causa committi non debet extra illam, nisi in sex casibus, in quibus tamen non trahetur ultra unam diætam. Et nisi in duobus ultimis casibus impetrans per juramentum fidem fecerit de illis, repellitur à Judice: & in expensis condemnabitur. hoc dicit usque ad §. Cum autem. Dominicus.

§. 1. Cùm verò ejusdem civitatis seu diœcesis fuerint actor & reus, extra ipsas causa non committatur, nec conveniatur aliquis eorundem, nisi ab Episcopo contra aliquem de sua diœcesi, vel ab aliquo contra eum, aut contra ejus Capitulum, seu contra universitatem civitatis, villæ, aut castri fuerit actio dirigenda: vel nisi actor eandem civitatem seu diœcesim intrare non audens, aut sui adversarii potentiam merito perhorrescens, eum intra ipsas nequeat convenire secure: in his quippe casibus extra dictas civitatem & diœcesim possit contra prædictos causa committi: nullus tamen eorum ultra unam diætam a fine suæ diœcesis valeat conveniri. Sed & in duobus ultimis casibus, nisi impetrans de prædicto timore, quem in literis commissionis exprimere teneatur, primò eidem Judici faciat, saltem per proprium juramentum: Judex ipse nullatenùs in causa procedat, sed partes à sua jurisdictione dimittens, impetrantem eundem in expensis legitimis alteri parti condemnet.

¶ Actor contra reum diversa diœcesis debet impetrare Delegatum, vel in diœcesi rei, vel in alia non propria, nec ultra unam diætam distante. Dominicus.

§. 2. Cùm autem actor & reus civitatum & diœcesium fuerint diversarum, si actor in civitate vel diœcesi rei judicem habere recuset, ipsum non in sua, sed in alia civitate, vel diœcesi liberè impetrare valeat, reumque tenere ad eandem: dummodo locus, ad quem eum trahere, ultra unam diætam (sicut in casu alio præmittitur) minimè sit remotus.

¶ Delegatus extra locum commissionis, nec partes vitare, nec easdem cognoscere potest sine expresso partium consensu, nec subdelegare loci vel personis alius, quàm hic expressis. Joan. And.

§. 3. In nullo quoque casuum prædictorum Judex extra civitatem seu diœcesim, in quibus deputatus fuerit, easdem partes, nec de causa sibi commissa cognoscat: nisi aliud expressius accesserit earundem *c* assensus: neque alibi, quàm intra illas, & personis duntaxat designatis superiùs, committat *d* quomodolibet vices suas.

¶ Delegatus nihil debet a partibus recipere, nisi esculentum & poculentum liberè oblatum, quod paucis possit consumi diebus: vel moderatas expensas, si non sunt pauperes, quando pro necessitate vel utilitate, non malitiosè, extra domicilium pergeret. Dominicus.

§. 4. Insuper ut gratis, & cum omni puritate judicium coram ipso procedat, nullum munus vel quicquam aliud (nisi forsan esculentum vel poculentum merâ liberalitate oblatum, quod paucis consumi possit diebus, vel nisi, cùm ipsum propter causam sibi commissam contigerit extra suum domicilium proficisci, moderatas expensas) recipere ab eisdem partibus qualitercunque præsumat. Provisurus attentè, quòd in ipsis expensis modum nequaquam excedat: nec plùs ab una parte, quam ab alia exigat, cum commune gerat negotium utriusque: quodque (ubi causæ sibi commissæ utilitas vel necessitas, non exegerit) occasionem propter habendas expensas proficiscendi extra domicilium non assumat: sed & ubi notabiliter fuerint pauperes *a* litigantes, etiam pro expensis nil prorsus exigat ab eisdem.

¶ Delegatus, nisi indigeat, non assumat Assessorem: aliàs de suo illi provideat. Si eget, non suspectum partibus assumet, cum moderato salario à partibus solvendo.

§. 5. Assessorem autem (ut quandoque *b* faciunt aliqui fraudulenter) nisi eo indigeat, quod conscientiæ relinquatur ejusdem, qui nequaquam adjungat: alioquin de suo proprio providere teneatur eidem. Si autem indigeat, ipsum neutri parti suspectum assumens, ei de competenti salario, providè moderando ab eo, faciat à partibus communiter provideri.

¶ Delegatus taxare debet salarium Notariorum, nec participare debet cum ipsis vel Assessoribus in salario. Dom.

§. 6. Notarium verò vel Notarios, in causa sibi commissa scribentes, qui utplurimùm in exigendo salario metas rationis excedunt, ut ad ipsius spectat officium, prudenter refrenet: nec cum ipsis, aut cum Assessore præfato lucrum participet ullo modo.

¶ Delegatus recipiens aliquid contra prohibitionem hujus capituli, tenetur restituere, non obstante dantis remissione. Joan. Andr.

§. 7. Si quid *c* autem contra constitutionem præsentem receperit, ad ipsius restitutionem integram teneatur: nullâ eorum, quibus restitutio facienda fuerit, remissione ullatenùs profuturâ eidem.

¶ Delegatus non debet vocare testes, nisi statu causæ requirente, & producens, illis administrare debet expensas in veniendo, stando & redeundo. Dominicus.

§. 8. Pro ferendo quoque testimonio (prætextu cujus aliqui alios fraudulenter interdum à Judicibus vocari procurant, ut eos laboribus & expensis fatigent, aut extorqueant aliquid ab eisdem) nullum ullatenùs convocet *d*: nisi quando conditio & status causæ requirent. Sed nec tunc, nisi à producente, competentes (vocato pro testimonio veniendo, stando, & redeundo) faciat ministrari expensas.

¶ Gesta contra hanc Decretalem sunt ipso jure nulla. h. d. *Et non dividitur.*

§. 9. Quicquid autem contra præmissa, vel eorum aliquod contigerit attentari, sit ipso jure irritum & inane.

CAP. XII.

¶ Sola præventa præsentatio & recepto in Canonicum secundi impetrantis in eadem Ecclesia, non excludit primum impetrantem à Præbenda vacante tempore suæ receptionis, vel post à vacante ante suam receptionem vel præsentationem: & hoc si per processum executoris, vel interpositum decreti pro primo impetrante affecta extiterat: nisi dolo vel negligentiâ excluderetur ab eadem. h. d. Dominicus.

Idem. *(an. 1302.)*

TIbi, qui gratiam in Bituren. *e* Ecclesia impetrâsti à nobis certo executore concesso, qui te in Canonicum recipi faceret, & de Præbenda tibi (si qua in eadem Ecclesia tunc vacabat, alioquin de vacatura *f* proximè)

a Nota, appellatione statuti comprehendi jus commune. Font. vide Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 20. b *nomine peritorum, qui intelligantur, vide Archidiac. in c. ut commiss.* ¶. *de har. C. eorundem.* d *vid. Bart. in l. mulcta. ff. de cond. & demonst. & Bald. in l. fin. C. de har. inst. Font.*

a Paupertas excusat ab usuris expensarum. Dom. b *Jura dispensunt super eo quod non fit sæpè, sed quandoque. Dom.* c *Vid. si rem. §. omnis. ff. de pig. act.* d *convocent.* e *Britensi al. Betarensi.* f *Hodie mandata de providendo, & gratias expectativas omninò sustulit Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 19.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

provideret : alius similem gratiam, post tuam impetrationem obtinens in eadem, licèt priùs quàm tu suas literas præsentaverit, & in Canonicum sit receptus, in Præbenda tempore tuæ receptionis, vel etiam post vacante, ex quo alteri ante tuam receptionem collata non extitit, anteferri non debet. Idem quoque, si ante receptionem tuam in Canonicum vacavisset Præbenda per processum tui executoris, qui ei, ad quem Præbendæ collatio pertinebat, notificaverat, quòd eam volebat per hujusmodi potestatem conferre : aut interdixerat, ne conferret eandem, seu illam suæ reservaverat collationi, præsertim cum interpositione decreti affecta : tunc enim tibi & non alteri debet Præbenda hujusmodi assignari. Quinimò si ante receptionem & præsentationem etiam tuam Præbenda vacavit, idem erit censendum, si in hujusmodi gratia tibi factâ decretum à nobis fuerat irritum & inane, quod contra ipsam contingeret attentari. In prædictis itaque *a* casibus debes tu Præbendam vacantem potiùs, quàm impetrator ultimus, obtinere : dum tamen dolus tibi non possit, vel notabilis negligentia imputari.

CAP. XIII.

¶ Si primo sub conditione provideri mandatur, & secundus pure impetrans, priusquam veniat conditio, à Papa vel executore suo Canonicatum obtineat, in assecutione Prabendæ primo præfertur. Joan. Andr.

Idem. *(an. 1302. Roma.)*

SI pro te alicui directa fuerint scripta nostra, ut tibi de Canonicatu, & Præbenda Ecclesiæ Bituren. *b* si ad id accederet Episcopi & Capituli Ecclesiæ prælibatæ assensus, auctoritate Apostolicâ provideret : alter postmodùm impetrans, qui ex collatione Apostolicæ sedis, vel executoris super hoc deputati provisione, priusquam Episcopi & Capituli prædictorum assensus ad provisionem tibi accederet faciendam, Canonicatum obtinuit Bituren. licèt tu interveniente postea prædictorum assensu, dicti prioris mandati auctoritate, in Canonicum ipsius Ecclesiæ sis receptus, in Præbenda vacante tibi meritò antefertur.

CAP. XIV.

¶ Hæc est solennis Decretalis, & per Joan. And. subtiliter glossata, & potest sic secundum eum summari. Si inter duos impetrantes non apparet prioritas, &c. hac Decretalis duo membra distinguit, & in secundo subdistinguit. Et partes patent secundum Joan. Andr. licèt glossa prima latius summet.

Idem.

DUobus *c* super provisione simili sibi facienda in eadem Ecclesia, literas à nobis obtinentibus unâ die, certis eis executoribus deputatis, si non appareat, quis primò impetraverit, ex eisdem, is eorum, cui Canonicatum contulimus, est in Præbenda præferendus alteri, qui à nobis Canonicatum non extitit assecutus : licèt priusquam alius eis, ad quos spectat Canonicorum receptio, & collatio Præbendarum, suas præsentaverit literas, & ab eis in Canonicum sit receptus. Si verò neutri eorum vel utrique Canonicatum contulimus, tunc (ex quo in gratia sunt æquales) is, qui primò præsentaverit, erit potior in Præbenda. Quòd si forsan ambo simul in præsentando concurrant, hi ad quos (ut præmittitur) spectat Canonicorum receptio & collatio Præbendarum, vel eorum major pars, ex eis alterum, quem voluerint, eligere teneantur : quo electo, alius omninò careat impetratis : nisi ex tenore literarum ipsius expressè appareat, quòd utrique ipsorum voluerimus providere.

CAP. XV.

¶ Omnes indulgentias concessas à Bonifacio, vel suis prædecessoribus, Clericis, de percipiendis perpetuò fructibus suorum benefi-

a *Quoque.* b *Biterensi.* c *Meminisse semper oportet eorum, quæ sancivit Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 19.*

ciorum in absentia, sunt revocatæ. Et profitetur Papa, se illas in posterum non daturum. Joan. And.

Idem.

QUia per ambitiosam importunitatem petentium, tam nos, quàm nonnulli prædecessores nostri Romani Pontifices, indulgentias perpetuas multis concessimus de percipiendis fructibus beneficiorum suorum, distributionibus *a* quotidianis duntaxat exceptis, sive in scholis essent, sive in Ecclesiarum suarum altera residerent, aut in Romana curia moram traherent, seu alio certo loco, vel etiam ubicunque : ex quo insolentiæ oriuntur vagandi, & dissolutionis præparatur materia, minuitur cultus divinus, quem desideramus augeri : & officium plerunque, propter quod beneficium Ecclesiasticum datur, omittitur : Nos volentes emendare præterita, & quantùm possumus, adversùs futura cavere, omnes hujusmodi & similes indulgentias, personis, non Ecclesiis vel dignitatibus datas, penitùs revocamus : & earum concessionem nostris volumus exulare temporibus. Quodque nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus.

DE CONSUETUDINE.

TITULUS IV.

CAP. I.

¶ Prætextu consuetudinis etiam jurata, vel quantacunque tempore observatæ, non potest quis nisi unicum personatum, dignitatem, vel aliud perpetuum officium, simul cum Canonia, & Præbenda in aliqua Ecclesia absque dispensatione sedis Apostolicæ obtinere, vel jam obtenta tenere : & contrà præsumptum, irritum est omninò. Joan. And.

Bonifacius VIII. *(an. 1296. Roma.)*

COnsuetudinem *b*, quam in vestra Ecclesia servatam asseritis tanto tempore, quòd in contrarium memoria non existit : videlicet, quòd ipsius Ecclesiæ Canonici duos personatus, aut duas dignitates, vel præposituras, seu administrationes, aut duo officia, vel eorum alterum cum reliquo insimul & Præbendam possint in ea licitè absque dispensatione sedis Apostolicæ obtinere : corruptelam (cùm sacris sit inimica canonibus, & de ambitionis radice processerit) meritò reputantes, eam auctoritate Apostolicâ reprobamus, vosque ad ipsius observantiam, etiamsi juramento firmata extiterit (cùm juramentum iniquitatis vinculum non existat) decernimus non teneri : Statuentes, ut cùm unum officium vix dignè valeat aliquis adimplere, nulli liceat de cætero, nisi unicum personatum, vel dignitatem, aut præposituram, sive administrationem, vel officium perpetuum, quocunque nomine censeantur *c*, cum Præbenda insimul absque dispensatione dictæ sedis in eadem Ecclesia obtinere, vel jam obtenta *d* tenere. Quòd si à quocunque secùs præsumptum fuerit, irritum sit omninò.

CAP. II.

¶ Non valet consuetudo, quòd ab Officiali Episcopi ad Episcopum appelletur. Joan. And.

Idem.

NOn putamus illam consuetudinem, quantocunque tempore de facto servatam, consonam rationi, quòd ab Officiali Episcopi ad eundem Episcopum valeat appellari : ne ab eodem ad seipsum (cùm sit idem auditorium utriusque) appellatio interposita videatur.

a *Appellatione fructuum veniunt mansiones ut annotant Doct. Do. Font.* b *Vide Conc. Trid. sess. 7. de refor. c. 2. & 4. & sess. 24. de reform. c. 17.* c *al. censeatur.* d *Constitutio antiqui juris declaratoria extenditur ad præterita, etiamsi contra se habeat consuetudinem, dummodò declaret illam non valere. Dom. Ph. Font.*

CAP.

CAP. III.

¶ Valet consuetudo præscripta, quòd Episcopus in inquirendo, puniendo, & corrigendo subditorum excessus, sui Capituli consilium requirere non teneantur. Joan. Andr.

Idem *(an. 1297.)*

NOn *a* est (dum tamen aliàs sit præscripta canonibus *b*) consuetudo, quam allegat Episcopus, reprobanda : quòd in inquirendis *c*, puniendis, & corrigendis subditorum excessibus, consilium sui Capituli requirere minimè teneatur.

CAP. IV.

¶ Per rescriptum Apostolicum, quo de Præbenda primò vacatura mandabatur alicui provideri, laudabilis illius Ecclesia consuetudo non tollitur : hinc est, quòd si ibi est consuetudo, quòd antiquiores Canonici vacantes Prabendas possint optare gradatim : illo non obstante mandato, poterit antiquior vacantem optare Prabendam : & expectatus per XX. dies optare volentibus, executor de non optata providebit eidem. Si autem prabendam vacantem in curia Papa conferret, tunc illam antiquior optare non poterit. Jo. Andr.

Idem.

CUm in tua *d* Ecclesia (in qua consuetudo habetur, quòd antiquiores Canonici gradatim meliores, si voluerint, possint, cùm vacant, per se, vel per alios optare Præbendas) provideri mandamus alicui de Præbenda, nulli alii de jure debita, proximò inibi vacatura : hujusmodi non obstante mandato, poterunt ipsi antiquiores juxta consuetudinem eandem optare, cùm Præbenda vacabit : & illa quæ optata non fuerit (si nulli sit debita) erit illi, pro quo scripsimus, conferenda. In Præbendis verò sed. Apostol. vacantibus, cùm de ipsis per Rom. Pontif. ordinatur, locus prædictæ consuetudini non existit. Ne autem prætextu ejusdem consuetudinis, provisiones auctoritate Apostolicâ faciendæ, ultra debitum differantur : statuimus, ut executores super ipsis provisionibus deputati, optare volentes, per viginti dies duntaxat *e* expectent : quibus elapsis, liberè in non optatis ad exequenda sibi mandata procedant, præfatâ consuetudine non obstante.

DE POSTULATIONE PRÆLATORUM.

TITULUS V.

CAP. UN.

¶ Si quis eligat postulando, vel postulandum, vel in postulandum : vel postulet eligendo, vel eligendum, vel in eligendum : talis electio vel postulatio est irrita ipso jure. Si autem dicat, Eligo & postulo, prout melius de jure valere potest, idem : nisi probabiliter dubitetur, an esset eligendus vel postulandus : & tunc consensus tempore eligat alteram viam, electionis scilicet vel postulationis : quâ electâ, ad alteram redire non poterit. h. d. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1297.)*

PErpetuo prohibemus edicto, ne sub aliqua ex iis formis, quas perniciosa curiositas adinvenit, Eligo postulando, & *f* Postulo eligendo : aut, Eligo postulandum, seu Postulo eligendum : cùm nec vera electio, nec vera postulatio resultet ex ipsis, quin sibi potiùs in viciem adversentur : aut sub illis verbis *g*, Eligo in postulandum, vel postulo in eligendum : cùm rem imperfectam significare noscantur : ad faciendas electiones vel postulationes de cætero procedatur : si secùs actum fuerit, eo ipso irritum decernentes. Sub ea etiam forma, Eligo & postulo, prout potest melius de jure valere (cùm incertitudinem contineat) quenquam postulari vel eligi prohibemus : statuentes, quod contrà factum fuerit, viribus omninò carere, nisi quando probabiliter dubitatur, utrùm quis sit eligendus, vel potiùs postulandus : quo casu is, qui sic postulatus fuerit aut *a* electus, consensùs tempore viam electionis vel postulationis (ne in incerto vagetur) eligere necessario teneatur, redeundi ad aliam *b*, (postquam unam elegerit) sibi licentiâ penitùs interdictâ.

a *Vid. de consuet. c. fin. Dom.* b *al. legitimè.* c *al. requirendi.* d *Vid. cap. 2. de don. & nota quòd Ecclesia dicitur esse prælata, quod intellige quoad administrationem, quia prælatus non est dominus.* e *de diffinitione, duntaxat, vide Archid. in c. statutum. §. in nullo. sup. de resc. & Bart. & Alex. in l. 1. ff. si quis jus dic. non obt.* f *al. seu postulo. al. vel.* g *diffinio, verbis, deest in manuscr. Cod.*

DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE.

TITULUS VI.

CAP. I.

¶ Si aliquid opponatur contra provisionem, electionem, vel postulationem factam ad personatum, dignitatem, vel canoniam, in personam vel formam : & ob hoc fuerit appellatum ad Papam : appellans & defendens, & quorum interest, à die objectionis, intra mensem arripiant iter eundi ad Papam. Joan. Andr.

Innocentius IV. *in Concilio generali Lugdun. (an. 1245. in Gallia.)*

STatuimus, ut si quis electionem, postulationem vel provisionem factam impugnat, in formam *c* objiciens aliquid, vel personam, & propter hoc ad nos appellari contigerit : tam is qui opponit, quàm qui defendit, & generaliter omnes, quorum interest, & quos causa contingit : per se, vel per procuratores ad causam instructos, ad sedem Apostolicam à die objectionis, iter arripiant intra mensem.

¶ Si pars altera expectata per XX. dies post adventum alterius non venerit, in negotio procedatur. Joan. Andr.

§. 1. Sed si pars alia *d* non venerit, per viginti dies post adventum alterius expectata, in electionis negotio, non obstante cujusquam absentiâ, sicut de jure fuerit, procedatur. Hæc autem in dignitatibus, personatibus, & canoniis observari volumus & mandamus.

¶ Non probans quod in formam opponit, condemnatur parti alteri in expensis : non probans quod objicit in personam, est à beneficiis triennio suspensus, & perpetuò privatus, si se interim ad illa miscuerit. Hæ pœnæ locum non habent, si legitimè pareat eum calumniosum non fuisse. Joan. Andr.

§. 2. Adjicientes, ut qui plenè non probaverit, quod in formam opponit, ad expensas, quas propter hoc pars altera *e* se fecisse docuerit, condemnetur. Qui verò in probatione defecerit, quod objicit in personam, à beneficiis Ecclesiasticis triennio noverit se suspensum : ad quæ si intra illud tempus propriâ temeritate se ingesserit, eis ipso jure perpetuò sit privatus, nullam super hoc de misericordia spem aut fiduciam habiturus : nisi manifestissimis constiterit documentis, quòd ipsum à calumniæ vitio causa probabilis & sufficiens excusaret.

CAP. II.

¶ Vota conditionalia & alternativa & incerta in electionibus reprobantur, & habentur pro non adjectis, & recidunt in purè consentientes. Joan. Andr.

Idem.

IN electionibus & postulationibus, ac scrutiniis, ex quibus jus oritur eligendi, vota conditionalia, alternativa vel *f* incerta penitùs reprobamus : Statuentes, ut hujusmodi votis pro non adjectis habitis, ex puris

a *Alit. & electus, quam lectionem glossa agnoscit, in verbo, sic.* b *Vid. c. ut quis duos. insf. tit. prox. l. eum qui duob. ff. de acquir. her. Font.* c *Ille dicitur impugnare actum, qui opponit aliquid contra personam actûs, vel contra personam, in cujus commodum dirigitur executio actûs. Vid. gl. in c. personas. sup. de app.* d *alia vel altera.* e *adversa.* f *& incerta.*

consensibus celebretur electio : voce illorum, qui non purè consenserint, eâ vice *a* in alios residente.

CAP. III.

¶ *Ponitur causa constitutionis, & juris veteris conservatio.* Joan. Andr.

Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi.*
(an. 1273. in Gallia.)

UBi periculum *b* majus intenditur, ibi proculdubiò est plenius consulendum. Quàm gravibus autem sit onusta dispendiis, quot & quantis sit plena periculis Ecclesiæ Romanæ prolixa vacatio, exacti consideratio temporis edocet, & considerata prudenter illius temporis discrimina manifestant. Hinc nos evidens evocat ratio, ut, dum reformandis etiam minoribus nostra solerter vacat intentio, ea quæ periculosiora sunt, nequaquam absque remedio reformationis accommodæ relinquamus. Ideoque omnia quæ pro vitanda discordia in electione Rom. Pontificis, à nostris sunt prædecessoribus, & præcipuè à felicis recordationis c Alexandro Papa III. salubriter instituta, omninò immota in sua firmitate manere censentes: nihil enim detrahere illis intendimus, sed quod expetientia deesse probavit, præsenti constitutione supplere.

¶ *Ponitur, quomodo debeat fieri Romani Pontificis electio, quando moritur in civitate, in qua cum sua Curia residebat.*

§. 1. Hoc sacro Concilio approbante statuimus, ut si eundem Pontificem in civitate, in qua cum sua Curia residebat, diem claudere contingat extremum: Cardinales qui fuerint in civitate ipsa præsentes, absentes expectare decem diebus tantummodò teneantur, quibus elapsis, sive absentes venerint, sive non, extunc omnes conveniant in Palatio, in quo idem Pontifex habitabat: contenti singuli singulis tantummodò servientibus Clericis vel Laicis, prout duxerit eligendum. Illis tamen, quibus patens necessitas id suggerit indulgeri, duos habere permittimus, eisdem *d* electionis arbitrio reservato.

In eodem autem Palatio unum conclave, nullo intermedio pariete, seu alio velamine, e omnes inhabitent in communi: quod (reservato libero ad secretam Cameram aditu) ita claudatur undique, ut nullus illud *f* intrare valeat vel exire. Nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat, vel facultas secretè loquendi cum eis: nec ipsi aliquos ad se venientes admittant, nisi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi præsentium, pro iis tantùm, quæ ad electionis instantis negotium pertinent, vocarentur. Nulli etiam fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui, nuncium mittere, vel scripturam: Qui verò contrà fecerit, scripturam mittendo vel nuncium, aut cum aliquo ipsorum secretè loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. In conclavi tamen prædicto aliqua fenestra competens dimittatur, per quam eisdem Cardinalibus ad victum commodè necessaria ministrentur: sed per eam nulli ad ipsos patere possit ingressus. Verùm si (quod absit) intra tres dies, postquam (ut prædicitur) conclavè præfatum iidem Cardinales intravexint, non fuerit ipsi Ecclesiæ de pastore provisum: per spatium quinque dierum immediatè sequentium, singulis diebus, tam in prandio, quam in cœna uno solo ferculo *g* sint contenti: quibus (provisione non factâ) decursis, extunc tantummodò panis, vinum & aquam ministrentur eisdem, donec eadem provisio subsequatur. Provisionis quoque hujusmodi pendente negotio, dicti Cardinales nihil de Camera Papæ recipiant: nec de aliis eidem Ecclesiæ tempore vacationis obvenientibus undecunque: sed ea omnia ipsâ vacatione durante, sub ejus, cujus fidei & diligentiæ Camera eadem est commissa, custodia maneant, per eum dispositioni futuri Pontificis reservanda. Qui autem aliquid receperint, teneantur extunc à receptione quorumlibet redituum ad eos *a* spectantium abstinere, donec de receptis taliter plenariam satisfactionem impendant. Iidem quoque Cardinales accelerandæ provisioni sic vacent attentius, quòd se nequaquam de alio negotio intromittant: nisi forsan necessitas adeò urgens incideret, quòd eos oporteret de terra ipsius Ecclesiæ defendenda, vel ejus parte, aliqua providere: vel nisi aliquod tam grande, & tam evidens periculum immineret, quod omnibus & singulis Cardinalibus præsentibus concorditer videretur illi celeriter occurrendum. Sanè si aliquis ex prædictis Cardinalibus conclave prædictum (ut suprà exprimitur) non intraverit, aut intrans absque manifesta causa infirmitatis exierit: ipso minimè requisito, nec in ejusdem electionis negotio ulteriùs admittendo, per alios ad *b* eligendum summum Pontificem liberè procedatur. Si verò infirmitate superveniente, idem conclavè ex eis aliquem exire contingat, ipsâ etiam infirmitate durante, poterit, ejus suffragio non requisito, ad *c* electionem procedi: sed si ad alios post sanitatem sibi redditam, seu ante, redire voluerit: vel etiamsi alii absentes, quos per decem dies diximus expectandos, supervenerint: re integrâ, videlicet antequam eidem Ecclesiæ sit de Pastore provisum, in eodem negotio, in illo statu, in quo ipsum invenerint, admittantur, præmissa tam de clausura, quàm de servientibus, cibo ac potu, & reliquis cum aliis servaturi.

¶ *Quid juris, quando moritur Romanus Pontifex extra civitatem, in qua erat Curia.*

§. 2. Porrò si quando Romanum Pontificem extra civitatem prædictam, in qua erat cum sua Curia residens, contigerit ab hac luce migrare: teneantur Cardinales in civitate, in cujus territorio, seu districtu idem Pontifex obiit, convenire, nisi sit forsitan interdicta, vel contra Ecclesiam Romanam in aperta rebellione persistat: quo casu, in alia viciniori conveniant, quæ similiter nec interdicto subjaceat, nec sit (ut prædicitur) apertè rebellis. In hac etiam civitate tam quoad expectationem absentium, quàm quoad habitationem communem, clausuram, & cætera omnia in domo Episcopali, vel alia qualibet eisdem Cardinalibus deputandâ, eadem observentur, quæ superiùs obeunte dicto Pontifice in ea, in qua cum sua Curia residebat, sunt expressa.

¶ *Dat executores huic juri cum pœnis* Joan. Andr.

§. 3. Præterea (quia parùm est jura condere, nisi sit, qui eadem tueatur) adjiciendo sancimus: ut Dominus *d*, alíque Rectores, & Officiales civitatis illius, in qua Romani Pontificis electio fuerit celebranda, auctoritate nostrâ, & ejusdem approbatione Concilii potestate sibi traditâ, præmissa omnia & singula plenè ac inviolabiliter sine fraude ac dolo aliquo faciant observari: nec Cardinales ultrà quàm præmittitur, arctare præsumant. Super his autem taliter observandis, statim audito summi Pontificis obitu, coram Clero & populo universo civitatis ipsius ad hoc specialiter convocandis, præstent corporaliter juramentum. Quòd si præmissa diligenter non observaverint, aut fraudem in eis, vel circa ea commiserint, cujuscunque sint præeminentiæ, conditionis, aut status, omni cessante privilegio, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, & perpetuò sint infames: nec unquam eis portæ dignitatis pateant, nec ad aliquod publicum officium admittantur. Ipsos insuper feudis, & bonis cæteris, quæ ab eadem Romana Ecclesia, vel quibuslibet aliis Ecclesiis obtinent, ipso facto decernimus esse privatos: ita quòd ad Ecclesias ipsas plenè ac liberè revertantur, administratorum earundem Ecclesiarum arbitrio sine contradictione aliqua disponenda. Civitas verò prædicta non solum sit interdicto supposita, sed & *a* Pontificali dignitate privata.

¶ *Obtestatur Cardinales, ut in electione Romani Pontificis deponant omnem privatum affectum: & cessat omnia pacta, obligationes, & juramenta, quæ data vel facta essent de aliquo eligendo.*

§. 4. Cæterùm (quia cùm arbitrium, vel inordinatus captivat affectus, vel ad certum *b* aliquem obligationis cujusque necessitatis adigit, cessat electio, dum libertas admittur eligendi) Cardinales eosdem obtestantes per viscera misericordiæ Dei nostri, per aspersionem sui pretiosi sanguinis obtestamur, ut pensantes attentiùs, quid eis imminet, cùm agitur de creatione *c* Vicarii Jesu Christi, successoris Petri, Rectoris universalis Ecclesiæ, gregis Dominici directoris, omni privatæ affectionis inordinatione depositâ, & cujuslibet pactionis, conventionis, obligationis necessitate, nec non condicti & intendimenti contemplatione cessantibus, non in se recipiant considerationis intuitum, vel in suos: non quæ sua sunt, quærant: non commodis privatis intendant, sed nullo arctante ipsorum in eligendo judicium, nisi Deo, puris & liberis mentibus, nudâ electionis conscientiâ, utilitatem publicam liberè prosequantur: omni conatu & solicitudine, prout possibilitas paritur, id acturi tantummodò, ut eorum ministerio acceleretur utilis & necessaria totius mundi provisio, idoneo celeriter eidem Ecclesiæ sponso dato. Qui autem secùs egerint, divinæ subjaceant ultioni, eorum culpa (nisi gravi propter hoc peractâ pœnitentiâ) nullatenùs abolenda. Et nos nihilominus pactiones, conventiones, obligationes, condicta & impedimenta omnia, sive juramenti, sive cujuslibet alterius fuerint vinculo firmitatis annexa, cassamus, irritamus, & viribus decernimus omninò carere: ita quòd nullus ad illa observanda quomodolibet sit adstrictus: nec quisquam ex eorum transgressione notam vereatur fidei non servatæ, sed non indignæ laudis titulum potius mereatur: cùm lex etiam humana testetur, Deo magis transgressiones hujusmodi, quàm jurisjurandi observationes acceptas.

¶ *Monet omnes fideles, ut statim auditâ summi Pontificis morte, ejus celebrent exequias, & quotidie orent pro vigili, concordi, & utili provisione Rom. Ecclesiæ. Prælati autem in suis prædicationibus ipsos subditos ad hoc hortentur, & eis frequentiam orationum, & observantiam jejuniorum indicant.* Joan. Andr.

§. 5. Quia verò fidelibus non est tam de solicita quantumcunque inventione fidendum, quàm de instantia orationis humilis & devotæ sperandum: huic adjicimus sanctioni, ut in omnibus civitatibus, cæterisque locis insignibus, ubi primùm de memorati Pontificis obitu certitudo claruerit, à Clero & populo, solennibus pro eo exequiis celebratis, singulis diebus, donec de ipsius Ecclesiæ provisione indubitanter rumor pertulerit veritatem, humiles preces fundantur ad Dominum: apud eum *d* devotis orationibus insistatur, ut ipse, qui concordiam facit in sublimibus suis, sic efficiat eorundem cordia in eligendo concordia, quod provisio celer, concors, & utilis (prout animarum salus exigit, & totius orbis requirit utilitas) ex ipsorum unanimitate sequatur. Et ne tam salubre præsentis sanctionis edictum ignorantiæ negligi prætextu contingat, districtè præcipimus, ut Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi & alii Ecclesiarum Prælati, cæterique, quibus concessum est proponere verbum Dei, Clerum & populum propter hoc specialiter frequentiùs congregandos, in suis sermonibus ad supplicium precum suffragia, pro celeri & felici exitu tanti negotii frequentanda solerter hortentur: & ipsis eâdem auctoritate, non solùm orationum frequentiam, sed *a* observantiam (prout circumstantiæ pensandæ suaserint) jeuniorum indicant.

CAP. IV.

¶ *Appellantes contra electiones, postulationes, vel provisiones, omnia quæ objicere intendunt contra personam vel formam, tenentur exprimere: & jurare, quod illa credunt vera esse, & ea posse probare. Super non expressis, ipsi, vel adhærentes eis, non audiuntur: nisi de novo emergant, vel perveniant, vel supervenisset probandi facultas: super quo jurare debebunt. Statutum Innoc. editum contra non probantes, quæ objiciuntur in personam vel formam, in suo robore conservatur.* Joan. Andr.

Idem *in eodem. (an. 1273.)*

UT circa electiones, postulationes, & provisiones Ecclesiasticas viam malitiis, prout est possibile, præcludamus, ne diutiùs pericolosè *b* vacent Ecclesiæ: vel personatuum, dignitatum, & aliorum Ecclesiasticorum beneficiorum provisio differatur: Edicto perpetuo providemus, ut (si quando aliqui electionibus, postulationibus, vel provisionibus se opponunt, proponendo aliqua contra electionis, postulationis, seu provisionis formam, aut personas eligentium, vel electi, sive illius, cui erat provisio facienda sive facta, & propter hoc contigerit appellari) appellantes in instrumento publico, seu literis super appellatione confectis, omnia & singula exprimant, quæ in formam intendunt objicere vel personas: Coram personis authenticis, aut persona, quæ super hoc testimonium perhibeant veritati, corporali præstito juramento, quòd credunt ea, quæ sic exprimunt, esse vera, & se posse probare: Alioquin tam opponentes, quàm (tempore appellationis interpositæ, vel postmodùm) adhærentes eisdem, objicienda aliqua (quæ non fuerint in hujusmodi literis vel instrumentis expressa) potestatem sibi noverint indictam: nisi aliquid postea forsan emerserit, vel super antiquis supervenerit probandi facultas, aut aliqua antiqua in opponentium notitiam de novo pervenerint, quæ appellantes appellationis tempore emissæ verisimiliter ignorare poterint, & etiam ignorârint. Super hujusmodi autem ignorantia, & superveniente facultate probandi, fidem per proprium præstandum corporaliter faciunt juramentum: hoc adjiciendo in juramento eodem, quòd ad ea probanda credunt se sufficientes probationes habere. Illa sanè, quæ felicis recordationis Innocentius Papa quartus contra non plenè probantes ea, quæ in formam vel personam objecerant, statuit, in suo volumus robore permanere.

CAP. V.

¶ *Electus ante confirmationem administrare non debet per se, vel per alium, in totum, vel in partem, sub quocunque colore: qui contrà fecerint, ipso jure privati sunt jure ex electione quæsito.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

AVaritiæ *c* cæcitas, & damnandæ ambitionis improbitas, aliquorum animos occupantes, eos in illam *d* temeritatem impellunt, ut quæ sibi à jure interdicta

a *Deponens vota hic expressa, non privatur potestate eligendi, sed vox sua non computatur. Dom. Font.* b *Vid. Conc. Later. sub Alex. III. cap. 2. & Clem. ne Romani de elect.* c *In Conc. Lat. 6. c. 1. & refertur c. licet de vitanda. extrà de elect.* d *al. ejusdem.* e *Vid. l. si non specialis. C. de test. & Dom. in c. causam. de test. & Bald. in d. l. si non specialis.* f *In antiq. exemplar. alius.* g *Vid. gl. in c. ne tales. de cons. dist. 1. Font.*

a *Ipsos.* b *In antiq. Codicibus ita: ad eligendum subsistendum Pontificem libere, &c.* c *Hæ duæ voces, ad electionem defunt in antiq. Codicibus.* d *In antiq. dominus.*

a *Ipsi insuper feudis, & bonis cæteris, quæ ab eadem Romana Ecclesia, vel quibuslibet aliis Ecclesiis obtinent, ipso facto decernimus esse privatos: ita quòd ad Ecclesias ipsas plenè ac liberè revertantur, administratorum earundem Ecclesiarum arbitrio sine contradictione aliqua disponenda. Civitas verò prædicta non solum sit interdicto supposita, sed & a Pontificali dignitate privata.*

¶ *Obtestatur Cardinales, ut in electione Romani Pontificis deponant omnem privatum affectum: & cessat omnia pacta, obligationes, & juramenta, quæ data vel facta essent de aliquo eligendo.*

§. 4. Cæterùm (quia cùm arbitrium, vel inordinatus captivat affectus, vel ad certum *b* aliquem obligationis cujusque necessitatis adigit, cessat electio, dum libertas admittur eligendi) Cardinales eosdem obtestantes per viscera misericordiæ Dei nostri, per aspersionem sui pretiosi sanguinis obtestamur, ut pensantes attentiùs, quid eis imminet, cùm agitur de creatione *c* Vicarii Jesu Christi, successoris Petri, Rectoris universalis Ecclesiæ, gregis Dominici directoris, omni privatæ affectionis inordinatione depositâ, & cujuslibet pactionis, conventionis, obligationis necessitate, nec non condicti & intendimenti contemplatione cessantibus, non in se recipiant considerationis intuitum, vel in suos: non quæ sua sunt, quærant: non commodis privatis intendant, sed nullo arctante ipsorum in eligendo judicium, nisi Deo, puris & liberis mentibus, nudâ electionis conscientiâ, utilitatem publicam liberè prosequantur: omni conatu & solicitudine, prout possibilitas paritur, id acturi tantummodò, ut eorum ministerio acceleretur utilis & necessaria totius mundi provisio, idoneo celeriter eidem Ecclesiæ sponso dato. Qui autem secùs egerint, divinæ subjaceant ultioni, eorum culpa (nisi gravi propter hoc peractâ pœnitentiâ) nullatenùs abolenda. Et nos nihilominus pactiones, conventiones, obligationes, condicta & impedimenta omnia, sive juramenti, sive cujuslibet alterius fuerint vinculo firmitatis annexa, cassamus, irritamus, & viribus decernimus omninò carere: ita quòd nullus ad illa observanda quomodolibet sit adstrictus: nec quisquam ex eorum transgressione notam vereatur fidei non servatæ, sed non indignæ laudis titulum potius mereatur: cùm lex etiam humana testetur, Deo magis transgressiones hujusmodi, quàm jurisjurandi observationes acceptas.

¶ *Monet omnes fideles, ut statim auditâ summi Pontificis morte, ejus celebrent exequias, & quotidie orent pro vigili, concordi, & utili provisione Rom. Ecclesiæ. Prælati autem in suis prædicationibus ipsos subditos ad hoc hortentur, & eis frequentiam orationum, & observantiam jejuniorum indicant.* Joan. Andr.

§. 5. Quia verò fidelibus non est tam de solicita quantumcunque inventione fidendum, quàm de instantia orationis humilis & devotæ sperandum: huic adjicimus sanctioni, ut in omnibus civitatibus, cæterisque locis insignibus, ubi primùm de memorati Pontificis obitu certitudo claruerit, à Clero & populo, solennibus pro eo exequiis celebratis, singulis diebus, donec de ipsius Ecclesiæ provisione indubitanter rumor pertulerit veritatem, humiles preces fundantur ad Dominum: apud eum *d* devotis orationibus insistatur, ut ipse, qui concordiam facit in sublimibus suis, sic efficiat eorundem cordia in eligendo concordia, quod provisio celer, concors, & utilis (prout animarum salus exigit, & totius orbis requirit utilitas) ex ipsorum unanimitate sequatur. Et ne tam salubre præsentis sanctionis edictum ignorantiæ negligi prætextu contingat, districtè

a *In aliquot manuscript. sed etiam Pontificalii* b *In antiquioribus Codicibus, vel ad certum aliquid obligationis.* c *Vide Turrecremat. in summa de Ecclesia, lib. 2. cap. 56.* d *alias, & apud eum.*

a *al. Sed & observantiam.* b *Vid. Conc. Lat. sub Innoc. III. c. 23. & refertur ext. de elect. can. ne pro defectu.* c *Vide Lambertinum de jure patron. l. 2. p. 2. quæst. 5. art. 1.* d *Qui dicantur agere actum temerarie, vid. text. qui sit. sint legit per venerabilem. ver. videbatur. & per Joan. And. in Clem. 1. de sepult.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

noverint, exquisitis fraudibus usurpare conentur. Nonnulli siquidem ad regimen Ecclesiarum electi, quia eis, jure prohibente, non licet se ante confirmationem electionis celebratæ de ipsis, administrationi Ecclesiarum, ad quas vocantur, ingerere: ipsam sibi tanquam procuratoribus, seu œconomis committi procurant. Cùm itaque non sit malitiis hominum indulgendum, nos latiùs providere volentes, hâc generali constitutione sancimus, ut nullus de cætero administrationem dignitatis, ad quam electus est, priusquam celebrata de ipso electio confirmetur, sub œconomatûs, vel procurationis nomine, aut alio de novo quæsito colore, in spiritualibus vel temporalibus, per se vel per alium, pro parte vel in totum, gerere vel recipere, aut illis se immiscere præsumat. Omnes illos, qui secùs fecerint, jure, si quod eis per electionem quæsitum fuerit, decernentes eo ipso privatos.

CAP. VI.

¶ *Eligentes, quàm citò commodè possunt, electionem electo præsentent. Electus intra mensem consentiat: alias privatus est jure quæsito, nisi conditio personæ ipsum excusat. Post consensum confirmationem petat intra tres menses, alias electio viribus vacuetur.* Joan. Andr.

Idem Gregor. X. *in eodem Concil. Lugdun.*

QUàm sit Ecclesiis ipsarum dispendiosa vacatio, quàm periculosa etiam esse soleat animabus, non solùm jura testantur, sed etiam magistra rerum efficax experientia manifestat. Cupientes itaque competentibus remediis vacationum diuturnitatibus obviare, hoc perpetuo decreto statuimus: ut si quando fuerit electio in aliqua Ecclesiâ celebrata, electores electionem ipsam, quàm citiùs commodè poterunt, electo præsentare, ac petere consensum ipsius procurent *a*. Electus verò illum adhibere intra mensem a tempore præsentationis hujusmodi teneatur. Quem si electus ipse ultrà præstare distulerit, jure, si quod ei ex sua electione fuerit acquisitum, extunc se noverit eo ipso privatum: nisi forsan ea sit electæ personæ conditio, ut electioni de se celebratæ absque superioris sui licentia, ex prohibitione, seu quâvis provisione sedis Apostolicæ, consentire non possit: quo casu idem electus, seu electores ipsius, consentiendi licentiam ab ejus superiore, cum ea celeritate, quam superioris ipsius præsentia vel absentiâ permiserit, petere studeant & habere. Alioquin, si lapso tempore pro ejusdem superioris præsentia vel absentia (ut præmittitur) moderando, hujusmodi licentiam eos nequaquam obtinere contingat: electores extunc ad electionem aliam procedendi liberam habeant facultatem. Cæterùm quivis electus intra tres menses post consensum electioni de se celebratæ præstitum, confirmationem electionis ipsius petere non omittat. Quod si, justo impedimento cessante, intra hujusmodi trimestre tempus omiserit, electio eadem ipso viribus vacuetur.

CAP. VII.

¶ *Si non sequatur electio, non est qui ex consensu in scrutinio scienter habito in indignum, eligendi potestate privatus.* hoc dicit, Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

PErpetuo *b* sanctionis oraculo declaramus, quòd scienter in electionibus nominantes indignum, propter suffragium in scrutinio præstitum (nisi adeò in eo perstiterint, quòd ex votis eorum communis electio subsequatur) nequaquam eligendi potestate priventur: Licèt pro eo, quòd indignum nominando, scienter contra conscientias suas agunt *c*, & divinam vindictam, & Apostolicæ ultionis metum *d*, quem qualitas facti suaserit, possint non immeritò formidare.

a *al. sustinuit.* b *al. perpetua sanctionis, &c.* c *al. agant.* d *In omnibus antiq. exemplarib. motum.*

CAP. VIII.

¶ *Eligens, vel electioni consentiens, contra electum (nisi ex nova causa, vel noviter ei pandita) se nequit opponere, vel renunciare.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

NUlli licere decernimus (postquam in scrutinio nominaverit aliquem, & electio fuerit subsecuta: vel postquam præstiterit electioni de ipso ab aliis celebratæ consensum) illum super electione ipsa (nisi ex causis posteà emergentibus) impugnare: vel nisi ei morum ipsius anteà celata, de novo pandatur improbitas: seu alicujus alterius latentis vitii, vel defectûs, quæ verisimiliter ignorare potuerit, veritas reveletur. De hujusmodi autem ignorantia fidem faciat proprio *a* juramento.

CAP. IX.

¶ *Contra electum à duplo majori parte, vel electores ipsum, nisi à reliqua parte potest opponi, quod votum extenuet: sed id bene opponitur, quod votum annullet.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

SI quando contigerit (duabus electionibus celebratis) partem alteram eligentium duplo majorem *b* numero inveniri: contra electores, qui partem reliquam sic excedunt, ad examinationem zeli, meriti, vel auctoritatis ipsorum, reliquis, vel electo ab eis, aliquid opponendi omnem præsenti decreto interdicimus facultatem. Si quid autem opponere voluerint, quod votum illius, cui opponitur, nullum redderet ipso jure, id eis non intelligimus interdictum.

CAP. X.

¶ *Appellatio judicialis vel extra, devolvit causas electionum Episcoporum & superiorum ad Papam: si in scriptis, & ex causa probabili fuerit interjecta: alias non. Et ab ea possunt partes sine pravitate recedere, priusquam Papa præsentata fuerit. Et an in recessu intervenerit pravitas, inferiores Judices ante omnia debent inquirere: quam si repererint, de causa non cognoscent, sed statuent partibus terminum, in quo cum actu & munimentis se Apostolico conspectui representent.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

QUamvis constitutio felicis recordationis Alexandri Papæ quarti, prædecessoris nostri, causas electionum Episcopalium, seu super electionibus Episcoporum existentes, non immeritò majoribus causis annumerans, cognitiones ipsarum per appellationes quaslibet devolvi asserat ad Apostolicæ sedis examen: Nos tamen & temeratam appellantium audaciam, & effrenatam appellationum frequentiam refrenare volentes, hâc generali constitutione duximus providendum: ut si extra judicium in prædictis electionibus, vel in aliis dignitatibus in Episcopatu majoribus celebratis, expressa causa manifestè frivola *c* contigerit appellari, per appellationem hujusmodi nequaquam ad sedem eandem negotium devolvatur. Sed cùm in electionum earundem negotiis, in judicio, vel extra judicium appellatur in scriptis, ex causa probabili, quæ probata deberet legitima reputari, ad eadem ipsam hujusmodi negotia deferantur. Cæterùm in præmissis omnibus casibus licet partibus ab hujusmodi appellationibus, nullâ tamen interveniente pravitate, recedere, antequam præfatæ sedi fuerint præsentatæ. Inferiores autem Judices, quorum erat ipsarum causarum cognitio appellatione cessante, an in hoc pravitas intercesserit, ante omnia diligenter inquirant: & si eam intercessisse reperierint, se de causis ipsis nullatenùs intromittant, sed præfigant dictis partibus terminum peremptorium competentem, in quo cum

a *Vid. Panorm. in cap. 2. De constit. & Bal. conf. 229. par. 2.*
b *Vid. gloss. in clem. ad compescendas. de sequest. poss. & fru. De.*
c *Frivola causa appellandi quæ dicantur, vide in cap. cum appellationib. infrà de appell. hoc lib.*

omnibus

omnibus actis & munimentis suis Apostolico se conspectui repræsentent.

CAP. XI.

¶ *Si inter reliqua, quæ objiciuntur promovendo ad dignitatem, objicitur evidens defectus scientiæ vel personæ, illud ante omnia examinari debebit. Et si reperietur falsum opponens à prosecutione negotii repellitur, & punitur perinde ac si defecisset in probatione omnium objectorum.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

SI fortè inter cætera, quæ objiciuntur electo aut potulato, seu aliàs promovendo ad aliquam dignitatem, evidentem scientiæ, vel alium personæ defectum opponi contingat: in discussione objectorum illum statuimus ordinem incommutabiliter observandum, ut promovendus super defectu ipso ante omnia subjiciatur examini: cujus eventus examinandis aliis aut dabit initium, aut negabit. Cæterùm si præmissi examinis exitus hujusmodi oppositiones docuerit veritate destitui, opponentes omninò à prosecutione causæ, in qua talia objecerunt, excludimus: & perinde puniri decernimus, ac si penitùs in probatione omnium, quæ objecerant, defecissent.

CAP. XII.

¶ *Qui gravaverit aliquam personam Ecclesiasticam, vel ejus consanguineos, vel Ecclesias seu bona pro eo, quòd eum pro quo rogabatur eligere noluit, ipso facto excommunicatus est.* Joan. And.

Idem *in eodem.*

SCiant cuncti, qui Clericos vel quoslibet alias personas Ecclesiasticas (ad quos, in aliquibus Ecclesiis, monasteriis, aut aliis piis locis spectat electio) pro eo, quòd rogati, seu aliàs inducti, eum, pro quo rogabantur sive inducebantur, eligere noluerint, vel consanguineos eorum, aut ipsas Ecclesias, monasteria, seu loca cætera, beneficiis sive aliis bonis suis, per se vel per alios spoliando, seu aliàs injustè persequendo *a*, gravare præsumpserint: se ipso facto excommunicationis sententiâ innodatos.

CAP. XIII.

¶ *Primò punit usurpantes de novo custodiam vacantium Ecclesiarum. Secundò punit Clericos & Monachos hoc fieri procurantes. Tertiò punit Clericos se talibus non opponentes. Quartò ponit, qualiter debeant se habere habentes talem custodiam ab antiquo.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

GEnerali constitutione sancimus, universos & singulos, qui regalia, custodiam, sive guardiam, advocationis seu defensionis titulum in Ecclesiis, monasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis, de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt, quantæcunque dignitatis honore præfulgeant: Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos monasteriorum, & personas cæteras locorum eorundem, qui hoc fieri procurant, eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Illos verò qui se (ut deberent) talia facientibus non opponunt, de proventibus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum, pro tempore, quo præmissa sine debitâ contradictione permiserint, aliquid percipere districtiùs inhibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura sibi hujusmodi vendicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros in eis solicitè faciant abstinere, quòd ea, quæ non pertinent ad fructus sive reditus provenientes vacationis tempore, non usurpent: nec bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent.

CAP. XIV.

¶ *Parochialis Ecclesia nemini conferatur, qui non sit idoneus scientiâ, moribus, & ætate: & si conferatur non attingenti XXV. annum, non valet collatio. Ille autem, cui talis Ecclesia collata fuerit, tenetur personaliter residere, & contra annum Sacerdos fieri: si autem promotus non fuerit, elapso anno privatus est ipso jure. Super residentiâ autem Prælatus ejus ad tempus poterit dispensare.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

LIcèt canon à felicis recordationis Alexand. Papa III. præd. nostro editus, intra cætera statuerit, ut nullus regimen Ecclesiæ parochialis suscipiat, nisi XXV. annum ætatis attigerit, ac scientiâ & moribus commendandus existat: quodque talis ad regimen assumptus hujusmodi, si monitus non fuerit præfixo à canonibus tempore in Presbyterum ordinatus, à regiminis ejusdem amoveatur officio, & alii conferatur. Quia tamen in observatione canonis memorati se multi exhibent negligentes: nos periculosam illorum negligentiam volentes juris executione suppleri, præsenti decreto statuimus, ut nullus ad regimen parochialis Ecclesiæ assumatur, nisi sit idoneus moribus *a*, scientiâ & ætate: Decernentes collationes de parochialibus Ecclesiis, iis qui non attigerint XXV. annum, de cætero faciendas, viribus omninò carere. Is etiam, qui ad hujusmodi regimen assumetur, ut gregis sibi crediti diligentiùs curam gerere possit, in parochiali Ecclesia, cujus Rector extiterit, residere *b* personaliter teneatur: Et intra annum à sibi commissi regiminis tempore numerandum, se faciat ad Sacerdotium promoveri. Quòd si intra idem tempus promotus non fuerit, Ecclesia sibi commissa, nullâ etiam præmissâ monitione, sit præsentis constitutionis auctoritate privatus. Super residentia verò (ut præmittitur) faciendâ, possit Ordinarius gratiam dispensationis ad tempus facere, prout causa rationabilis id exposcit.

CAP. XV.

¶ *Parochialis Ecclesia non commendetur, nisi constituto in ætate legitimâ & Sacerdotio: & tali, non nisi una: & illa tunc demum, cùm necessitas vel utilitas exigit. Talis autem commenda ultrà sex menses non duret. Quod contrà dicta factum fuerit, est irritum ipso jure.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

NEmo deinceps parochialem Ecclesiam, alicui non constituto in ætate legitima & Sacerdotio, commendare præsumat: nec tali etiam nisi unam, & evidenti necessitate, vel utilitate ipsius Ecclesiæ suadente. Hujusmodi autem commendam (ut præmittitur) ritè factam, declaramus ultra semestris temporis spatium non durare: statuentes, quicquid secùs de commendis Ecclesiarum parochialium actum fuerit, esse irritum ipso jure.

CAP. XVI.

¶ *Hac decret. fuit multum utilis sub tempore, antequam Papa reservaret sibi provisiones Episcopatuum. Gloss. prima ponit summarium: & secunda divisionem.* Dominicus.

Nicolaus III. *(an. 1278. Rom.)*

CUpientes Ecclesiarum vacationibus *c* periculosis occurrere, ac malignantium subterfugiis obviare: jam provisis remediis, alia (quæ patenter ipsa rerum experientia ad earum expeditionem indicavit utilia) remedia experta subjungimus: & quod felicis recordationis Gregorius Papa X. prædecessor noster, de electionibus præsentandis electis, & ipsorum electorum petendo ac adhibendo consensu, salubriter statuit, in suo robore, cùm infrà scripti temporis moderatione, in præsentandis electionibus permanere volentes: sed quod de trimestri tempore post consensum ad petendas

a *Idem cavetur in Concil. Lat. sub Innoc. III. cap. 30. & in Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 3. & sess. 24. de refor. c. 12.*
b *Idem cavetur in Conc. Trid. sess. 6. de reform. c. 2.* c *Vacatio simpliciter dicta continet omnem modum vacandi. vide c. suscepti. de rescript. sup. eod. Phil. Font.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

confirmationes instituit, quoad illas, quæ petuntur vel peti debent a sede Apostolica, temperantes: (cùm interdum aliquorum locorum vicinitas minus exigat, aliquorum *a* distantia prolixius tempus exposcat:) hâc generali & in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut omnes electi cathedralium, vel regularium Ecclesiarum (quorum electionum confirmationes, vel infirmationes, ad ipsius sedis examen deducit immediata subjectio, vel appellatio interjecta devolvit) intra unum mensem post consensum, vel post obtentam de ipsorum electione notitiam, si eam debito tempore non contigerit præsentari, ad sedem ipsam iter arripiant, & extunc sive intra præscriptum tempus iter arripuerint, sive non, absque fraude, quàm citò poterunt commodè, locorum consideratâ distantiâ, petituri suarum electionum confirmationes, vel prosecuturi electiones suas, quibus poterunt modis licitis comparere, cum omnibus actis, juribus, & munimentis suis, & processus suos contingentibus, coram nobis personaliter téneantur. Quod si per viginti dies post lapsum ex qualitate locorum moderandi temporis expectati, sive eligentes, sive opponentes venerint, sive non: personaliter comparere, & suarum electionum confirmationem, vel prosecutionem, seu executionem petere, nullâ justâ causâ interveniente, contempserint: de qua intra prædictos viginti dies proposita, intra quindecim dies post tempus hujusmodi, coram nobis, vel alio, seu aliis deputando, vel deputandis à nobis, si admittenda videbitur, teneantur apud sedem ipsam facere plenam fidem. Nisi vel intra eosdem viginti dies, seu prædictos quindecim, eo casu tantùm, cum ad prædictam causam propositam, ut prædicitur, & admissam probandam concessi fuerint, talia & tam verisimilia proponi contigerit, quæ *b* judicio præsidentis electos ipsos ab infrascripta pœna merito excusarent: & propter quæ forsitan videretur eidem ad prædictam comparitionem tempus prolixius indulgendum. Insuper etiam eo casu, quoad personalem electorum comparitionem excusandam, aliquam justam causam proponi contigerit, vel admitti: nisi tunc intra idem tempus justo impedimento cessante, per procuratorem ad præmissa omnia sufficienter instructum, & nihilominus ipsâ causâ cessante, ut præmittitur, se personaliter præsentaverint: electiones de ipsis factas, eo ipso viribus vacuantes, ipsos omni jure, si quod eis per electionem hujusmodi quæsitum esset, decernimus esse privatos. Electos verò, qui se sine actis, juribus & munimentis suis, & processus suos contingentibus personaliter, vel per procuratorem, ut præmittitur, præsentaverint: eâ volumus ex contemptu constitutionis hujusmodi, eo casu pœnâ peccelli, ut pro exhibendis illis alibi, quàm apud sedem ipsam, nisi ex justa causa, non possint dilationem aliam obtinere. Ad hæc, ut diligens inquisitio super electionibus, & eligentibus, & electis ac aliis præmissis contingentibus, plena informatio possit haberi (quam informationem per procuratores, qui utplurimum constituuntur absentes, & processûs ignari, cursus causarum non sentit de facili provenire) de ipsis electoribus duæ personæ ad minus, super negotio ipso, ut de electis præmittitur, sufficienter instructæ, quando electionem concordem esse contigerit, intra idem tempus, per *c* Capitulum expensis bonorum ad Prælatum ipsius Ecclesiæ, de cujus electione agitur, pertinentium, si sint discreta, alioquin communium, vel per ipsum Capitulum aliunde provisorum, si de ipsis discretis, vel communibus tunc adhiberi non possint, ad omnia instructa (inquam plenariè) transmittantur. Si verò in discordiâ electio, vel electiones ipsæ processerint: tunc duæ personæ ad minus de parte qualibet (cùm sint plures) vel de parte electi (cùm electio una processerit) necessariis & moderatis expensis electorum. Quas si electi exhibere contempserint (nisi forsan ipsos facultatum impotentia pro qualitate negotii excusaret) omni jure ipsis ex tali electione quæsito priventur. Et quando *b* unicus est electus, cui aliquis vel aliqui se opponunt, eo casu tam opponens, quàm opponentes hujusmodi, si duo tantùm, vel si plures, duo ad minus ex ipsis opponentibus, expensis ipsorum opponentium propriis plenè (ut dictum est) cum actis & munimentis instructi *a* compareant: ut per præmissas personas, vel negotium plenariè instrui, vel sedes eadem valeat informari, an Ecclesiarum utilitate pensatâ, & aliis inspectis circumstantiis, super habendis aliquibus probationibus, seu quibuscunque aliis sit alibi facienda commissio, vel (æquitate suadente) partes potiùs apud sedem ipsam in probationibus & aliis stare arctandæ. Cæterùm si eligentes electiones ipsas concorditer, vel in discordia celebratas, intra octo dies, postquam commodè poterunt, electis præsentare, distulerint: ipsos, qui culpabiles in hoc extiterint (quo ad se) à processûs prosecutione totaliter excludentes, omnibus beneficiis suis, quæ in ipsa Ecclesia, de cujus electione agitur, obtinent, per triennium continuum extunc inchoandum, volumus eo ipso fore suspensos: ad quæ si intra illud tempus se propriâ temeritate, vel alio quæsito colore ingesserint, illis ipso jure perpetuò sint privati. Vel si personas instructas, ut præmittitur, (etiamsi opponentes vel electi mittere vel venire, seu expensas ministrare contemnant) destinare neglexerint (nisi eos Capituli, vel contradicentium paucitas, seu alia justa & probabilis causa evidenter excuset: in quo casu procuratorem sufficienter instructum mittere, & nihilominùs cessante causâ dictas personas dirigere teneantur:) & à totali (quoad se) prosecutione processus, & a proventuum beneficiorum, quæ in Ecclesia ipsa obtinent, per triennium continuum perceptione priventur: opponentis vel opponentium (cùm unicus est electus) contumacia simili pœnâ plectenda: nihilominùs tamen in præmissis casibus, quibus eligentes vel opponentes, quoad se processus prosecutione privantur, electis super hoc in prosecutione sui juris nullam præjudicium generetur. Denique cùm ad postulationem concordem vel discordem procedi contigerit, & aliqui patientes in ordinibus vel ætate defectum, vel his similes postulentur, non qui aliis Ecclesiis alligati, liberum non habent sine nostra permissione volatum: (circa quos taliter alligatos, nihil de veteris juris observantia immutamus) postulatos hujusmodi, & postulantes eosdem, eâ moderatâ distinctione perstringimus, ut eo salvo, quod postulati hujusmodi, nec suis postulationibus præstare consensum, nec (ut de electis dictum est) exhibere expensas aliquibus teneantur: sed postulantes ipsi concorditer vel discorditer expensas ipsas personis talibus subministrent: postulatos in veniendo (si non dissenserint) & postulantes in mittendo personas instructas (ut in concordi vel discordi electione) per omnia (ut suprà præmittitur) moderatio præmissa constringat: & negligentes statuta ibidem, similis pœna percellat: nec per hoc, quòd de postulatis pro celeri Ecclesiarum expeditione statuitur, postulationes ipsæ minùs pendere intelligantur à gratiis, quam aureæ dependebant. Porrò in singulis casibus suprædictis, in recuperandis, vel reddendis expensis cleigentium, electorum, postulantium, & etiam postulati, illud servari decernimus, quod justum fuerit, seu æquitas canonum judicabit.

a *Al. ita: & aliquorum, &c.* b *Al. ita: quæ in judicio, &c.* c *Hæc periodus in antiq. Codic. ita habet: per Capitulum in expensis, de bonis ad Prælatum ipsius Ecclesiæ, de cujus electione agitur, pertinentibus, si sint discreta: alioquin de communibus vel per ipsum Capitulum abunde provisis, &c.*

a *Aliter, instructa.* b *Hæc perindè utplurimum in antiq. exemplaribus ita legitur: Et quando unicus est electus, cui aliquis vel aliqui se opponunt in expensis ipsorum propriis, ea causa tam opponens, quam opponentes hujusmodi, si duo tantùm, vel si plures, duo ad minus ex ipsis opponentibus in expensis ipsorum opponentium, plene, &c.*

CAP. XVII.

¶ *Glossa prima dividit, & summat totum textum. vide eam.* Dominicus.

Idem.

Fundamenta militantis Ecclesiæ, in montibus sanctis Propheta *a* rememorans, per montes Apostolos & prædicatores patenter insinuat, quibus tota hujusmodi ædificii fabrica confidenter innititur: qui firmæ *b* basis Ecclesiæ super fundamento, præter quod nemo aliud ponere potest, quod est Christus Jesus, veluti summo angulari lapide solidantur: ut veritas, quæ anteà legis & Prophetarum prænconio vehebatur, per Apostolicam tubam in salutem universitatis exiret, sicut scriptum est: [*In omnem terram exivit sonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum.*] Hujus autem muneris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum voluit officium pertinere, ut in beato Petro Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret: ut ab ipso, quasi quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet: hunc enim in consortium individuæ unitatis assumptum, id, quod ipse erat, Dominus voluit nominari, dicendo *d*, [*Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam:*] ut æterni templi structura Deo ædificante constructa, mirabili munere gratiæ Dei in Petri consisteret firmitate: cui Salvatoris nostri miranda provisio beatum Paulum in Apostolatu gentium per dexteras societatis *e* adjunxit. Isti sunt, per quos Evangelium Romæ resplenduit. Isti sunt eius Patres, verique pastores. Isti sunt, qui unâ die pro merito, uno loco pro gloria sub uno persecutore pro parili virtute compassi, urbem ipsam gloriosa eruore martyrii Christo Domino consecrârunt. Isti sunt, qui illam in hanc gloriam provexerunt, ut sit gens sancta, populus electus, civitas sacerdotalis & regia: per sacram beati Petri sedem caput totius orbis effecta. Ne autem ipsa mater Ecclesia in congregatione & pastura fidelium temporalibus careret auxiliis, quin potiùs ipsis adjuta, spiritualibus semper proficeret incrementis: non absque miraculo factum esse concipitur, ut occasionaliter Constantini Monarchæ à Deo provisa, sed curata baptismalibus fomentis infirmitas, quandam quasi adjiceret ipsi Ecclesiæ firmitatem, qui quarto die sui baptismatis, una cum omnibus satrapis, & universo senatu, optimatibus etiam, & cuncto populo, in persona beati Sylvestri, sibi Romanam concedendo urbem regendam, ab eo & successoribus ejus, per pragmaticum constitutum disponendam esse, (decernens in ipsa urbe utriusque potestatis Monarchiam Romanis Pontificibus) declarareț: non justum arbitrans, ut ubi Sacerdotii principatum, & Christianæ religionis caput Imperatoris cœlestis instituit, illic Imperator terrenus habeat potestatem: quin magis ipsa Petri sedes in Romano jam proprio solio collocata, libertate plenâ in suis agendis per omnia potiretur: nec ulli subesset homini, quæ ore divino cunctis dignoscitur esse prælata. Decet namque ipsi Romano Pontifici, per fratres suos sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales (qui sibi in executione officii Sacerdotalis coadjutores assistunt) libera provenire consilia: decet ipsius nullo modo vacillare judicia: ut fratres ipsos nullus secularis potestatis metus exterreat, nullus temporalis favor absorbeat, nullus eis terror immineat, nihil eos à veri consilii soliditate removeat: quin, cùm per ipsum Romanum Pontificem in quibuscunque negotiis contingeret eorum peti consilia in consulendo, per omnia liberi eidem Romano Pontifici in omnibus, quæ pro tempore imminent, libere consulant & assistant, ipsâque Romani Pontificis Vicarii Dei, quæ suis temporibus occurrerit electio, & eorundem *a* Cardinalium (cùm expedierit) facienda promotio, in omni libertate procedant.

Dignè itaque ad urbem ipsam ejusque regimen aciem nostræ considerationis extendimus, ut felici ducta regimine, præservetur à noxiis, & optatis semper proficiat incrementis. Nunquam obduxit oblivio, quæ urbi, quæ incolis nota dispendia intulerunt hactenus peregrina regimina? Nunquid non hæc destructio mœnium, deformatio proveniens ex ruinis, luce clariùs manifestant? Nunquid non hæc fidelium contrectata *d* deposita? Nunquid non hæc ipsa veneranda Dei templa præsidentis manu sacrilegâ diebus nostris nefariè violata proclamant? Quid plura? Nonne ipsius urbis retroactis temporibus incorrupta constantia, sub regentis *e* eo tempore nefando subversa est regimine? ipsamque urbem speculum fidei tanta respersit infamia, ut a matre sua Romana Ecclesia filia prædilecta deviare compulsa, quondam Conradinum, qui de venenosa radice Friderici quondam Romani Imperatoris, colubri tortuosi, justo ipsius Ecclesiæ judicio reprobati, prodiisse videbatur in Regulum: quique ad exterminium Romanæ matris Ecclesiæ manifestis indiciis una cum suis fautoribus aspirabat, & in contemptum Dei & suæ matris, ac ipsius urbis opprobrium patenter reciperet *d*, recepto favoret, constituens se per hæc *e* tam patentis hostis suæ matris Ecclesiæ filiam adjutricem. Hoc ipsi Romæ præstiterunt Senatores incogniti, hoc Præsides improvisi, ut gratiosa civitas redderetur ingloria, sua stabilitas vocaretur instabilis, suæque constantiæ antiquata soliditas, linguis hominum vocaretur infirma. Proinde officii nostri debitum circa hujusmodi tam periculosos eventus ad libram moderaminis erigentes, tantæ subversionis occasiones ita salubris remedii appositione præcidimus, ne illorum (qui ipsam Rempublicam laudabiliter hactenus gubernaverunt) videamur gloriam fugillare vel merita, quæ illis apud infallibilem, & scientem omnia retributorem, de jam perlatis quæsita laboribus salva persistunt. Ut ergò circa regimen ipsum talis adhibeatur in omnibus cum discretione solertia, per quam ipsi Romanæ Ecclesiæ plena libertas (quæ in omnibus & per omnia sibi debetur) optata proveniat: vitentur jam experta pericula, & Romanus *f* populus ab opprimentium protectus incursibus sedeat, sedendo quiescat in pulchritudinem *g* pacis, in tabernaculis fiduciæ, & temporalium requie opulenta, de fratrum nostrorum consilio, hâc irrefragabili & in perpetuum valiturâ constitutione sancimus: ut quandocunque & quotiescunque Senatoris electio vel alterius quocunque nomine censeatur, qui quocunque modo vel quocunque titulo ipsius urbis debeat præesse regimini, in posterum imminebit: nullus Imperator seu Rex Romanorum, aut alius Imperator, vel Rex, Princeps, Marchio, Dux, Comes aut Baro, vel quicunque alterius notabilis

a *Psalm. 86.* b *2. Corinth. 3.* c *Psalm. 18. Rom. cap. 10.* d *Matth. 16.* e *al. Societates.*

a *Quales Cardinales eligi debeant, habetur in Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 1. circa finem.* b *alter, contracta.* c *Hæc periodus ita legitur: Sub regentis eo tempore subversa regimine: ipsam urbem speculum fidei, &c.* d *Alias, excepere.* e *al. per hoc, al. per hanc.* f *al. ita: & Romanorum populus.* g *al. pulchritudine.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

præeminenti- otentiæ seu potestatis, excellentiæ vel dignitatis existat, ... filius vel nepos *a* eorum ad tempus, vel in perpetuum, seu quivis alius, ultra annale spatium quovis modo, colore vel causâ, per se vel aliam personam quomodolibet submittendam, in Senatorem, Capitaneum, Patricium, aut Rectorem, vel ad ejusdem urbis regimen seu officium nominetur, eligatur, seu aliàs etiam assumatur, absque licentia sedis Apostolicæ speciali, per ipsius sedis literas concessionem licentiæ hujusmodi specialiter exprimentes. Quòd si secùs factum fuerit, nominationem, electionem & assumptionem hujusmodi decernimus esse nullas, ac carere omni robore firmitatis: & non solùm nominatores, electores, & assumptores, verùm etiam nominati, electi & assumpti, si hujusmodi nominationi, electioni, seu assumptioni consenserint, aut de se ipsis quolibet modo intromiserint, intendentes & obedientes eisdem, & in hoc omnes dantes ipsis nominatoribus, electoribus, assumptoribus, aut nominatis, electis, vel assumptis, auxilium, consilium vel favorem, publicè vel occultè, cujuscunque dignitatis vel præeminentiæ, conditionis aut statûs extiterint, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, ac nihilominus ipsos nominatos, electos seu assumptos, si contra constitutionem præsentem prædictis nominationi, electioni vel assumptioni consenserint, aut se quoquo modo illis ingesserint *b*, & eorum posteros in perpetuum omnibus feudis, vel privilegiis, libertatibus, immunitatibus, gratiis & honoribus, quæ à prædicta seu aliis tenent Ecclesiis, censemus esse privatos: ita quòd illi, ad quos eorum collatio, concessio seu dispositio pertinet, resumendi ea, aut retinendi, concedendi seu conferendi aliis, seu de ipsis etiam disponendi (prout ad eos pertinet) liberam habeant potestatem: & ne taliter nominati, electi vel assumpti de sua pertinacia vel contemptu valeant gloriari, nos quælibet mandata, præcepta, ordinationes & statuta, quæ fecerint, omnesque sententias, quas tulerint, & quicquid penitùs in contractibus & obligationibus seu quibuscunque aliis, urbis nomine, vel tanquam Senatores, Capitanei, Patricii aut Rectores, vel Officiales ipsius egerint, irrita prorsus exnunc & vacua nuncia mus. Judices verò & Tabelliones, qui super his aut eorum aliquibus contra præsentis constitutionis edictum patrocinari vel instrumenta conficere fortè præsumpserint, judicatûs & tabellionatûs officiis se noverint esse privatos. Contemptores quoque, seu violatores præmissorum, vel aliquorum, vel alicujus eorum, ab hujusmodi excommunicationis sententia (præterquam in mortis articulo) absolvi non possint, nisi per Romanum Pontificem, vel de ipsius petita & obtenta licentia speciali: non obstantibus aliquibus privilegiis, indulgentiis, concessionibus, constitutionibus, consuetudinibus & statutis quâcunque firmitate vallatis, quæ in præmissis omnibus nolumus aliquibus vel alicui suffragari: sed omnia, quoad illa decernimus non tenere. Ut *d* autem cives Romanorum, qui ex ipsâ urbe naturalem duxisse noscuntur originem, aut quivis alii, qui in ipsa ejusvé territorio, non advenæ, sed continui habitatores extiterant *e*, quoad honores ipsius urbis, aut regimen, gratiosis functionibus potiantur: non intendimus, quòd præsens constitutio tales excludat, quin ad unum annum duntaxat, vel ad aliud tempus brevius nominari ad ipsius regimen, & officium eligi valeant, ac assumi: etiamsi prædictorum Principum & aliorum fratres, filii vel nepotes existant: aut etiam si extra urbem & ipsius territorium sub nomine comitatûs, baroniæ, seu cujuscunque alterius tituli in hominibus *a* vel locis aliquibus jurisdictionem seu potestatem aliquam temporalem vel perpetuam obtinerent: dummodò prædicta jurisdictio vel potestas extra urbem & territorium præfata consistens, non tantæ præeminentiæ vel notabilis potentatûs existat, quòd eam *b* obtinentes ejus occasione vel causâ cum aliis exclusis a dicto urbis regimine (ut præmittitur) præsentis constitutionis oraculo rationabiliter includantur.

a Vid. l. 1. §. 2. ff de gr. & Bart. in l. omnes popul. gloss. in c. nonnulli. de rescript. b Dicit Pet. de Anch. nisi hoc fuisset expressum pœnâ privationis feudi, non transivisset in filium, quod tamen ipse latius distinguit Bont. c Quia tunc nulla esset casuum reservatio, & ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuscunque peccatis & censuris absolvere possunt. Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. de casuum reserv. d alii. ut autem cives Romani. e alii, existerim.

CAP. XVIII.

¶ Canonicis cathedralis Ecclesiæ ipso jure vel per sententiam (præterquam in casu negligentiæ) eligendi potestate privatis, ad Papam jus devolvitur eligendi: in inferioribus Ecclesiis semper ad proximum superiorem devolvitur. h. d.

Bonifacius VIII. *(an. 1299. Roma.)*

QUanquam in casu *c* negligentiæ sit statutum à jure, ut Ecclesiâ cathedrali vacante, si per eos, ad quos spectat, non fuerit electio de Prælato intra tempus debitum celebrata, eligendi potestas ad superiorem proximum devolvatur: hoc tamen non est ad casum alium extendendum. Igitur si electores in hujusmodi Ecclesia, vel ipso jure, cùm eligunt scienter indignum, vel per sententiam, cùm formam traditam ... Concilio non observant, eligendi potestate ... non ad dictum superiorem, sed ad Romanum Pontificem potestas eadem devolvetur. Secus autem in inferioribus Ecclesiis est censendum.

CAP. XIX.

¶ Constitutione, Ut circa. non satisfecit appellans, qui dispositive juravit se credere opposita esse vera, vel quæ sufficere deberent ex eâ. Joan. Andr.

Idem.

IS, qui contra electionis formam vel electi personam aliqua objiciens, ad sedem Apostolicam appellavit, corporali à se præstito juramento, quòd illa, quæ in appellatione sua expresserat, vel ea, quæ de ipsis deberent sufficere, vera esse credebat, & se posse probare: non est super objectis vel expressis hujusmodi audiendus. Cùm non simpliciter, sicuti tenebatur juxta constitutionem felicis recordationis Gregorii Papæ X. prædecessoris nostri, editam in Concilio generali Lugdunensi, juraverit, expressa eadem seu objecta se credere vera esse, & se posse probare: sed indeterminatè illa, vel ea, quæ deberent sufficere de eisdem.

a alit. in nominibus. b Dictio, eam, decst in manuscriptis Codicibus. c Pœna imposita per jus in casu negligentiæ, non includit casum delicti, & sic non parificantur negligentia & delictum. In Concilio Lateranensi generali sub Innocent. III. cap. 23. generali Concilio Lateran. sub Alexand. III. cap. 4. e Potest dici persona certa, licet suo nomine non nominetur. tit. de restitut. cap. licet ex quadam. f Nota argumentum, quòd allegans aliud statutum sufficit, quòd alleget principium ipsius, absque eo quòd totum extensum producat. sup. c. proximo. Dom. edite

CAP. XX.

¶ Qui contra certam personam, ne eligatur, appellat, constitutionem, Ut circa. servare tenetur. Joan. And.

Idem.

QUi contra certam & nominatam *e* personam, ne ab aliis eligatur, ad sedem Apostolicam, antequam fiat electio, duxerit appellandum, debet per omnia in appellando servare formam constitutionis felicis recordationis Gregorii Papæ X. prædecess. nostri (ut circa)

editæ in Concilio Lugdunensi, ac si electione jam factâ eum contingeret appellare. Alioquin non observans, pœnæ constitutionis ejusdem se noverit subjacere.

CAP. XXI.

¶ Si compromissum est in plures ut eligant, per unum faciendâ est electionis pronunciatio, sicut quando proceditur per formam scrutinii: aliter electio facta non tenet. Joan. And.

Idem.

SIcut *a* cùm per formam scrutinii ad electionem proceditur, est per unum pronuncianda & facienda communis electio, secundùm canonica instituta: sic & per unum debet fieri, cum per formam proceditur compromissi. Quamvis in arbitris compromissariis lex *b* humana innuat, quod ab eis omnibus sit pronunciatio faciendâ: alioquin à pluribus compromissariis facta simul electio, eo ipso viribus non subsistat. *c*

CAP. XXII.

¶ Decret. suprà eodem, licèt canon. in collegiatis parochialibus Ecclesiis, & assumptis ad ipsarum regimen, locum non habet. Joan. And.

Idem.

STatutum *d* felicis recordationis Gregorii X. Papæ prædecessoris nostri de iis, qui ad parochialium Ecclesiarum regimen assumuntur *e*, promovendis ad Sacerdotium intra annum, alioquin eisdem Ecclesiis sint pri... (quam sit pœnale) *f* restringi potiùs convenit, quam laxari: declaramus ad collegiatas Ecclesias, etiam si alias parochiales extiterint, & ad assumptos ad earum regimen non extendi, sed antiqua jura servari debere potius in eisdem.

a Vid. Conc. Lat. sub Innoc. III. c. 24. ubi traduntur variæ electionum formæ. b Leges civiles possunt allegari in foro canonico: de quo suprà de nov. oper. nunt. c. 1. & 2. Dom. c al. subsistit. d Vid. Card. cons. 50. e Cap. licèt Canon. locum habet qualitercunque sit provisum de paro hiali Ecclesiæ: cùm dicat textus, assumuntur, quod congruit cuilibet modo provisionis. f Nota ju... ra parvalia strictè esse interpretanda. c. in pœnis. de reg. juris. g Appellatione majoris partis intelligitur de majori parte totius, non autem de majori parte comparatione aliarum minorum.

CAP. XXIII.

¶ Si compromissarius secundùm traditam sibi metam (scrutatis & in scriptis redactis voluntatibus singulorum) illum eligat, in quem non major pars Capituli, sed plures aliorum comparatione non consenserant: non tenet electio, cùm prater formas Concilii fuerit celebrata. Joan. And.

Idem.

SI cui eligendi potestas data fuerit sub hac forma, ut ipse secretò & sigillatim votis singulorum de Capitulo exquisitis, & in scriptis redactis illum eligat, in quem plures de Capitulo partium *g* comparatione minorum consenserint, licèt consentientes majorem partem totius Capituli non attingant: ipseque facto hujusmodi scrutinio & in scriptis redacto, juxta traditam sibi formam eum, in quem non major pars, sed plures de dicto Capitulo, quam in quenquam alium direxerant vota sua, duxerit eligendum: Talis electio (cùm præter formas quas generale Concilium servari statuit in electionibus celebrandis, decernens eas si aliter fierent, non valere, fuerit attentata) robur non obtinet firmitatis.

CAP. XXIV.

¶ Ex vocatione quocunque modo facta in discordia de Religioso mendicante ad prælaturam extra administrationem sui ordinis, non acquiritur illi jus: nec consentire poterit etiam de Prælati licentia. Idem de vocatione facta à minori parte numero ad quamlibet prælationem de religioso non mendicante: & secùs factum in vitium decernit. Et ponit istud cap. unum speciale in mendicantibus. Joan. And.

CAP. XXV.

¶ Non potest electus duas electiones prosequi, petendo confirmationem ex illa: etiam protestetur se contentum alterâ, per quam consequi possit sua intentionis effectum: necesse ergo habet alteram eligere: quâ electâ, ad alteram redire non poterit. Joan. And.

Idem.

UT quis duas *d* electiones de se in aliqua Ecclesia celebratas prosequatur insimul, & confirmationem petat ex eis (cùm non nisi ex una ipsarum valeat jus habere) rationi consonum non putamus: Etiamsi se contentum esse velle alterâ, per quam suæ intentionis consequi possit effectum, in initio protestetur. Oportet ergò eum (ne cùm ipsius Ecclesiæ, vel sui adversarii, si quem habet, discrimine in incerto vagetur) eligere, quam prosequi velit ex illis: & confirmationem petere tantummodò ex eadem: Regressum ad aliam, cui per electionem alterius renunciare, sibique jus ex ea non competere profiteri videtur, nullatenùs habiturum.

CAP. XXVI.

¶ Si electus non consentit, vel post consensum renunciat, vel moritur, vel propter occultum sui vitium electio cassatur: eligentes ad eligendum extunc integrum tempus habebunt: nisi circa id egerint fraudulenter. Joan. And.

a Declarat hunc text. prout in Clem. quòd circa. de elect. b dictio, &, decst in manuscr. Luc. 9. c Vide Oldrad. cons. 103. & Conc. Trid. sess. 25. tit. de reg. c. 6. d Nota ex hoc c. posse quem obtinere duplicem electionem in eadem Ecclesia, tamen confirmationem quærere non posse, nisi ex una. Item non posse aliquem causare titulum super eadem re, nisi ex una causa. vide text. in c. inter dilectos. de fide instrum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Idem.

SI electio ex eo non sortiatur effectum, quia electus consentire recusat, vel post consensum renunciat juri suo, aut forte diem claudit extremum, seu propter occultum ejus vitium irritatur, electores (quia jam fecerant quod spectabat ad ipsos, intra juris terminum eligendo) habebunt à dissensu, renunciatione, morte, vel irritatione prædictis, ac si vacatio nova esset, tempus integrum ad electionem aliam celebrandam: Dummodò nil fraudulenter egerint in præmissis.

CAP. XXVII.

¶ *Si Religiosus non obtentâ licentiâ consentit electioni de se factæ extra suum monasterium, non valet consensus, & irrita est electio.*

Idem.

SI Religiosus *a* (cujus arbitrium *b* non ex sua, cùm velle vel nolle non habeat, sed ex illius, quem vice Dei supra caput suum posuit, & cujus imperio se subjecit, voluntate dependet) electioni de se ad prælationem aliquam extra suum monasterium, vel suam Ecclesiam celebratæ, sui superioris, qui dare ipsam valeat, non petitâ licentiâ, & obtentâ præsumpserit consentire, consensus sic præstitus non teneat, & in pœnam præsumptionis illius electio eadem ipso facto viribus vacuetur omninò.

¶ *Solus Superior sine Conventu dare potest suo Religioso consentiendi & transeundi licentiam.* h. d.

Quia vero utrùm Religiosis consentiendi electionibus de se factis, & ad prælationes, ad quas electi fuerint, transeundi à suis Superioribus, sine fratrum *c* consilio, licentia dari possit (cum jura super hoc sint varia) dubitatur interdum: Nos ad hujusmodi dubitationem tollendam, & ut ordinationes Ecclesiarum ac monasteriorum, in quibus tales electi extiterint, celeriùs & faciliùs valeant expediri: decernimus, ut iidem Superiores (suis irrequisitis Conventibus) electis hujusmodi consentiendi & transeundi, liberam dare valeant facultatem.

CAP. XXVIII.

¶ *Monachus in Abbatem eligi non potest, nisi sit expressè professus. Ad dignitatem autem Episcopalem & in seculari, & in regulari Ecclesia, talis eligi potest.*

Idem.

NUllus Religiosus *d* ad Abbatiam seu prælaturam suæ vel alterius religionis de cætero eligatur, nisi antèà fuerit ordinem regularem expressè professus. Quod si secùs actum *e* fuerit, eo ipso irritum habeatur.

Ad dignitatem verò Episcopalem (ad *f* quam novitii eliguntur interdum) talem in secularibus vel regularibus Ecclesiis eligi minimè prohibemus.

CAP. XXIX.

¶ *Forma electionis tradita per decr. supra eod. Cùm dilecti, non est sublata per sequens Concilium: Quia propter.* h. d. Jo. And.

Idem.

CUm expediat concordare jura juribus, & eorum correctiones (si sustineri valeant) evitari: Decretalem felicis recordationis Innoc. Papæ III. prædecessoris nostri, quæ innuit sub ea forma posse in electionibus licitè *g* compromitti, ut compromissarii secretò & sigillatim voluntatibus omnium inquisitis, illum, in quem major & sanior pars Capituli consenserit, eligere teneantur: declaramus abrogatam non esse per subsecutum Concilium generale: imò potest in ipsis electionibus in prius procedi licitè per eandem.

CAP. XXX.

¶ *Accedens ad sedem Apostolicam pro instruendo negotio electionis per Decr. Cupientes. eundo hac de causa, stando, & redeundo integrè (præter quotidianas distributiones) percepit fructus beneficiorum, quos percipere posset in ipsa Ecclesia residendo.* Joan. Andr.

Idem.

CUm non deceat alicui suum officium esse damnosum: Statuimus, ut ii, qui juxta constitutionem felicis recordationis Nicolai Papæ tertii prædecessoris nostri super hoc editam, ad Apostolicam sedem venerint, eam circa imminentium electionum negotia instructuri: (cùm tales Ecclesiarum suarum *a* prosequentes utilitatem, censeri debeant residentes) fructus beneficiorum suorum, quæ obtinent in illis Ecclesiis, quarum negotia prosequuntur, & etiam aliorum, quos reciperent vel possent recipere in ipsis *b* Ecclesiis residendo, integrè (quotidianis distributionibus duntaxat exceptis) recipiant, ad sedem propterea veniendo eandem, ibidemque hac de causa morando, & ad ipsas Ecclesias redeundo, ac si personaliter in eisdem Ecclesiis residerent: Non *c* obstantibus quibuslibet consuetudinibus vel statutis Ecclesiarum ipsarum contrariis, seu privilegiis quibuscunque per quæ præmissorum effectus posset quomodolibet impediri.

CAP. XXXI.

¶ *Is, qui opponit evidentem defectum scientiæ vel personæ, contrà promovendum ad aliquam dignitatem, pœnitere non potest, causam reddit.* Joan. Andr.

Idem.

AB eo, qui contra electum vel postulatum seu promovendum ad aliquam dignitatem, inter cætera, quæ objicit, evidentem *d*, notorium seu manifestum scientiæ, vel alium personæ defectum opponit: ipsius defectûs oppositio, vel ejus qualitas nequeunt postèà revocari. Cum enim opponens (si quod de defectu opposuit hujusmodi, destitui veritate contingat) à prosecutione causæ debeat omninò excludi, & puniri perinde ac si in probatione omnium, quæ objecerat, defecisset: justum est, ut (postquam ad oppositionem eandem procedit) nequeat in præjudicium ejus, contra quem opposuit, ulteriùs pœnitere.

CAP. XXXII.

¶ *Canonicus impubes ad electionem non vocatus, non agit de contemptu.*

Idem.

EX eo quòd ad electionem Episcopi, quæ te in pupillari constituto ætate, in tua Ecclesia extitit celebrata, cum cæteris ejusdem Ecclesiæ Canonicis non fuisti admissus, de contemptu conqueri, aut electionem eandem impugnare non potes: Cùm tam juris, quàm rationis existat, ut tales (cùm discretione careant) ad præstandum in electione suffragium nullatenùs admittantur.

¶ *Non professi cum professis, vel conversi Laici cum Clericis, electioni interesse non debent.* h. d.

In Ecclesiis quoque regularibus, vel monasteriis, hi qui non sunt tacitè vel expressè professi, non debent cum professis, vel conversi Laici cum Clericis, electionibus interesse.

CAP. XXXIII.

¶ *Si ab electione cathedralis vel regularis Ecclesiæ, in scriptis ex causa probabili appelletur ad Papam, eâ pendente confirmato facta per ordinarium non valet. Requirit Decr. Cupientes, non solum quòd electus veniat, sed quòd usque ad finem negotium prosequatur.*

a *Vid. Clem. cùm contingat. de elect. & extrav. Benedictus. qua incipit. Si religiosus. de elect.* b *vid. text. in. c. vij. judic. Dom.* c *Nota quòd Monachi dicuntur fratres. c. causam. sup. de jud. Dom. allegat. ibi c. pen. infr. eod. de privil. Font.* d *vid. Clem. cum ratione. de elect.* e *al. ita: factum fuerit.* f *al. ita: ad etiam novitius, &c.* g *dictio, licitè, deest hic in antig. Cod.*

a *Suum potest dici id, quod est suum in parte, & non in toto: nam Ecclesia non est tota Canonici: vide gloss. infr. de præb. cum in illa.* b *al. ita: in dictis Ecclesiis.* c *al. ita: non obstantibus quibuslibet aliis consuetudinibus.* d *Vide text. infr. de verbor. signific. cap. 2.* e *Vid. c. inquisitionis. supra de accus. Domnic.* & ha-

bet locum etiam, cùm appellatur à confirmatione vel provisione. Joan. Andr.

Idem.

SI postquam ab electione in cathedrali vel regulari Ecclesia celebratâ, fuerit in scriptis ex causa probabili, quæ probata deberet legitima reputari, ad sedem Apost. appellatum, electionem ipsam per ordinarium confirmari contingat: hujusmodi confirmatio, nisi priùs fuerit canonicè ab appellatione ipsa recessum (cùm sit ab eo, qui non potuit *a* de facto præsumpta) nullam obtinebit roboris firmitatem. Si verò electus, qui juxta constitutionem felicis recordationis Nicolai Papæ tertii, prædecessoris nostri, ad dictam sedem venerat pro electionis suæ negotio prosequendo, de Romana curia sine licentia recesserit, antequam hujusmodi negotium sit finitum, ejus electio auctoritate constitutionis ipsius (quæ non solùm ut quis veniat, sed etiam ex sui mente exigit, quod usque ad finem negotium prosequatur) eo ipso viribus evacuatur *b* omnino. Cùm autem ab electionis confirmatione vel facta provisione per eum, ad quem propter inferiorum negligentiam fuerat devoluta eligendi potestas, ad sedem appellatur eandem: constitutionem prædictam in veniendo & mittendo, & aliis quæ perstringuntur, in ea convenit observari.

CAP. XXXIV.

¶ *Dispensare possunt Episcopi & superiores cum habentibus parochiales Ecclesias sibi subjectas, quod usque ad septennium studendo non teneantur ad Sacerdotium promoveri: ad Subdiaconatum tamen debent promoveri intra annum: aliàs sunt privati. Et ille durante septennio debet in illa Ecclesia idoneus poni Vicarius, de fructibus Ecclesiæ sustinendus. Elapso septennio debet Reflor intra annum in Presbyterum promoveri.*

Idem.

CUm ex eo, quod felicis recordationis *c* Gregorius Papa X. prædecessor noster, statuit in Concilio Lugdun. ut ad regimen parochialium Ecclesiarum assumpti, ad Sacerdotium promoveri faciant intra annum a sibi commissi regiminis tempore connumerandum *d*, & personaliter residenant in eisdem: Alioquin si intra idem tempus promoti non fuerint, hujusmodi Ecclesiis absque monitione alia sint privati: Nonnullis extunc parochiales Ecclesias recusantibus acceptare, legendi & proficiendi (cùm eis facultates non suppetant, nec ab Ecclesiarum Prælatis de aliis beneficiis in plerisque mundi partibus interdum provideatur eisdem) opportunitas sit sublata, in grande universalis Ecclesiæ (quæ ad sui regimen viris literatis permaximè nosceitur indigere) dispendium & jacturam: Nos super hoc multorum instantiâ excitati frequenter, volentes cupientibus in scientia proficere, ut fructum in Dei Ecclesia suo tempore afferre valeant opportunum, utiliter providere: præsenti constitutione sanctimus, ut Episcopi, eorumque superiores cum iis, qui hujusmodi subjectas sibi Ecclesias obtinent vel obtinuerint, in futurum dispensare possint liberè, quòd usque ad septennium literarum studio insistentes promoveri minimè teneantur, nisi ad ordinem Subdiaconatûs (ne fiunt à multis de Christi patrimonio sublimatis olim factum esse dignoscitur, à statu retrocedere valeant Clericali) omninò adstringi volumus: & nisi receperint, pœnâ contentâ in dicto Concilio eo ipso percelli. Porro septennio prædicto durante, iidem Episcopi & superiores solicitè providere procurent, ut per bonos & sufficientes Vicarios, ab eis in hujusmodi Ecclesiis deputandos, animarum cura diligenter exerceatur, & defervientur laudabiliter in divinis: quibus de ipsarum Ecclesiarum proventibus necessaria congruè ministrentur. Elapso verò dicto septennio *a*, hi, cum quibus fuerit (ut præmittitur) dispensatum, ad Diaconatûs & Presbyteratûs ordines inter annum se faciant promoveri: alioquin extunc dictam pœnam (nisi justâ de causâ id omiserint) ipso jure se noverint incursuros.

a *Vid. Clem. cùm contingat. de elect. & extrav. Benedictus. qua incipit. Si religiosus. de elect.* b *vid. text. in. c. vij. judic. Dom.* c *Nota quòd Monachi dicuntur fratres. c. causam. sup. de jud. Dom. allegat. ibi c. pen. infr. eod. de privil. Font.* d *vid. Clem. cum rationi. de elect.* e *al. ita: factum fuerit.* f *al. ita: ad etiam novitius, &c.* g *dictio, licitè, deest hic in antig. Cod.*

a *Suum potest dici id, quod est suum in parte, & non in toto: nam Ecclesia non est tota Canonici: vide gloss. infr. de præb. cum in illa.* b *al. ita: in dictis Ecclesiis.* c *al. ita: non obstantibus quibuslibet aliis consuetudinibus.* d *Vide text. infr. de verbor. signific. cap. 2.* e *Vid. c. inquisitionis. supra de accus. Domnic.* & ha-

a *Gesta à Judice incompetenti sunt nulla. ad hoc supra de jud. ea si Clerici. cùm si Domi.* b *alias, vacuatur.* c *Aliàs ita: dominus Gregorius Papa prædecessor noster.* d *numerandum.*

CAP. XXXV.

¶ *Quatuor dicit.* Primò, *quòd ad pœnam privationis Rectoris parochialis Ecclesiæ non promoti requiritur, quod annus integer sit completus.* Secundò, *quòd annus ille non currit justè impeditus.* Tertiò, *quòd post privationem, Ecclesia eidem conferri non potest.* Quartò, *quòd non promotus, si eo animo recuperat Ecclesiam, ut fructus anni perciperet, tenetur ad restitutionem ipsorum. Et qui eâ mente contulit, Ecclesiam servare debet indemnem.* Jo. Andr.

Idem.

COmmissa tibi parochialis Ecclesia, quanquam rantùm de anno transiverit, quòd intra ipsum nequeas juxta statutum generalis Concilii Lugdunensis ad Sacerdotium promoveri: non est nisi tunc demùm, cum ex toto *b* fuerit ipse annus elapsus, censenda vacare, nec potest alteri antèà te nolente conferri. Annus autem hujusmodi, qui à tempore illo incepit, quo ipsius Ecclesiæ regimen commissum tibi extitit, & possessionem ejus pacificam habuisti, vel per te steterit, quò minus haberes eandem, tibi non currit, si promoveri justo impedimento detentus intra tempus hujusmodi nequivisti. Porrò si intra dictum tempus non fueris rationabili causâ cessante promotus, tibi Ecclesia ipsa, quâ dicti statuti auctoritate jam privatus existis (ne statutum ipsum fiat ludibrio, debitoque frustretur effectu, & ne rebus, sed verbis, cùm sit potius contrarium faciendum, lex imposita videatur) nullatenùs eâ vice poterit iteratò conferri. Cæterùm si promoveri ad Sacerdotium non intendens, parochialem receperis Ecclesiam, ut fructus ex ea per annum percipias, ipsam postmodum dimissurus (nisi voluntate mutatâ promotus fueris) teneberis ad restitutionem fructuum eorundem: cùm eos receperis fraudulenter. Illum autem, qui eam tibi contulit, cùm te non crederet ad hujusmodi ordinem promovendum (præter divinam, quam exinde incurrit offensam) ad servandam indemnem eandem Ecclesiam decernimus obligari.

CAP. XXXVI.

¶ *Abbas exemptus eligitur in Episcopum: sed transire non potest sine licentia Papæ vel Legati de latere.*

Idem.

SI Abbatem Ecclesiæ Romanæ immediatè subjectum in vestrum Episcopum elegistis, reprehendi exinde nullâ ratione potestis: ei tamen ab alio, quàm à nobis vel Apostolicæ sedis Legato, si sit in provincia, de latere *c* nostro missus, dari non potest licentia suum deferendi monasterium, & ad vestram Ecclesiam transeundi.

¶ *Legatus de latere potest confirmare electiones Episcoporum exemptorum: reliqui non sine speciali mandato.* Joan. And.

Hujusmodi verò Legatus, qui majus omnibus post Rom. Pontificem in provinciâ sibi decretâ imperium censetur habere, Archiepiscoporum, Episcoporum, & exemptorum electiones potest ex officio confirmare. Aliis autem Legati hoc nequeunt: nisi id eis à sede ipsâ specialiter sit commissum.

a *Dispensare non potest Episcopus ultra septennium cum curato super non promotione ad Sacerdotium.* b *Ubi statutum præcipit certam pœnam solvendam intra annum, illa pœna peti non potest, donec annus totaliter fit elapsus.* c *De triplici genere legatorum, vide gloss. in c. 1. de off. leg. & Dom. meum Brunellum in lib. de potest. legati Font.*

CAP. XXXVII.

¶ Si Compromissarius non eligit intra tempus juris, ad proximum superiorem devolvitur potestas providendi. Si eligit, sed indignum, indistincte redit ad compromittentes: nisi id scienter ratum habuerint. Idem si electus idoneus non consentit. Si Compromissarius scienter eligit indignum, ipse solus ab Ecclesiasticis beneficiis triennio est suspensus, nisi ad compromittentes scienter ratum habuerint. Et pœna prædicta suspensionis non habet locum in Episcopo compromissario, nec in electione inferiorum Episcoporum. Et restringitur illa pœna ad beneficia, quæ obtinet in Ecclesia offensa. Et idem in beneficiis illius, qui deficit in probatione ejus, quod objecit in personam. Joan. And.

Idem.

SI Compromissarius, in quem defuncto *a* Episcopo transfertur eligendi potestas, negligenter intra tempus à jure statutum eligere prætermittat, ad superiorem proximum potestas devolvitur providendi, sibique compromittentes imputent, qui in talem potestatem hujusmodi transtulerunt.

Si verò eligat, sed indignum, tunc sive scienter id fecerit (cùm dolus ipsius eis, qui non sunt in culpa, non debeat imputari *b*) sive etiam ignoranter (cùm suo sit functus officio) eligendi potestas (nisi & ipsi scienter electionem talem ratam habuerint) liberè revertitur ad eosdem. Idem fit, cùm eligit idoneum, sed electus renuit consentire.

Porrò eo casu, dum scilicet indignus eligitur ab eodem, compromittentes (quos illius odio non convenit prægravari) nequaquam (nisi sicut prædictum est ratum habuerint) puniuntur: sed ipse (ut pœna suum auctorem teneat) à beneficiis Ecclesiasticis triennio, juxta Lateranense Concilium, suspenditur ipso jure. Hujusmodi quoque pœna, nec in Episcopo, si ad eligendum fiat compromissarius sic peccante (cùm de jure nullam sententiam suspensionis recurrat, nisi de ipso expressa mentio habeatur) nec in aliorum, quàm Episcoporum & superiorum ipsorum electionibus cùm peccatur in ipsis, vendicat sibi locum. Restringitur etiam dicta pœna solùm ad ea beneficia, quæ sic peccans, in illa obtinet Ecclesia, quam taliter eligendo specialiter noscitur offendisse. Et idem in illius beneficiis est censendum, qui alicujus electionem, postulationem, aut provisionem impugnans, in probatione deficit ejus, quod objicit in personam.

CAP. XXXVIII.

¶ Procurator ad appellandum secundum formam c. Ut circa. non est idoneus, nisi omnia objecta, & forma juramenti in procuratorio exprimantur. h. d. secundum Panorm.

Idem.

PRocurator ad appellandum contra electionem, postulationem aut provisionem alicujus *c*, non aliter idoneus de cætero reputetur, quàm si omnia, quæ in formam objicere vel personas, & propter quæ appellare intendit, singulariter & clare in ejus procuratorio sint expressa: Habeatque speciale mandatum jurandi corporaliter in eorum animas, quorum procurator existit, quòd ipsi credunt expressa hujusmodi vera esse, & se posse probare.

CAP. XXXIX.

¶ Cassatâ confirmatione, vel cassâ nunciatâ propter defectum jurisdictionis, vel solennitatem omissam: non propter hoc electio cassata dicitur. Joan. And.

Idem.

SI confirmationem electionis *a* propter debitam juris solennitatem in confirmatione ipsa omissam, vel ex eo, quia ipse qui confirmavit, confirmandi non habuit potestatem, cassari, seu cassam & irritam nunciari contingat: non propter hoc præcedens electio (si aliàs sit canonica) intelligitur infirmari.

CAP. XL.

¶ Si vacante cathedrali, regulari, vel collegiatâ Ecclesiâ, singulares personæ Capituli vel Conventûs occupant bona à Prælato dimissa, vel vacationis tempore obvenientia, donec plenè restituant, ab officio & quibuscunque beneficiis sunt suspensi: non obstantibus privilegiis, statutis, & consuetudinibus quibuscunque firmitate vallatis. Joan. And.

Idem.

QUia sæpè *b* contingit, quòd cathedralibus & regularibus ac collegiatis Ecclesiis vacantibus, Capitula, conventus, collegia *c*, & singulares earundem personæ bona à Prælatis ipsarum dimissa, vel vacationis tempore obvenientia, quæ in utilitatem dictarum Ecclesiarum expendi, vel futuris deberent successoribus fideliter reservari, occupant, inter se dividunt, suttripiunt, dilapidant, dissipant, & consumunt in earum grave dispendium & jacturam: Nos ipsorum ausus reprimere, ac Ecclesiarum indemnitatibus præcavere volentes: decernimus ut si qui præmissa de cætero præsumpserint, eo ipso sint, & tamdiu maneant ab officio & beneficiis quibuscunque suspensi, donec plenè restituerint, quicquid de bonis perceperint supradictis: Non obstantibus quibuslibet privilegiis vel indulgentiis, aut contrariis consuetudinibus, constitutionibus, vel statutis, juramento, confirmatione sedis Apostolicæ, aut aliâ quâcunque firmitate vallatis, quæ omnia, quoad hoc, auctoritate Apostolicâ revocamus, cassamus, & irritamus, ac nullius deinceps volumus esse firmitatis.

CAP. XLI.

¶ Decretalis, Ut circa. solum in extrajudicialibus appellationibus locum habet: in judicialibus autem antiqua jura servanda sunt. h. d. Joan. And.

Idem.

CONstitutio felicis recordationis Greg. Papæ prædecess. nostr. edita in Concilio Lugdun. formam exprimens, secundùm quam ab iis, qui in *d* electionibus, postulationibus, aut provisionibus se opponunt, debeat appellari: locum sibi non vendicat, nisi solùm cùm in eis extra judicium appellatur.

Quando verò in judiciis *e* in hujusmodi negotiis appellari contingit, anteriora jura (cùm per eam immutata non fuerint) observari oportet.

CAP. XLII.

¶ Habens plenam administrationem cathedralis Ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus, jurisdictionalia exercere potest: sacramentalia non, nisi Episcopus fuerit. h. d. Dom.

Idem.

IS, cui procuratio seu administratio cathedralis Ecclesiæ plena & libera in spiritualibus & temporalibus à sede Apostolica (cui soli hoc competit) est commissa, potest (alienatione bonorum immobilium duntaxat exceptâ) omnia, quæ jurisdictionis Episcopalis existunt, & quæ potest electus exequi confirmatus, liberè exercere.

Illa quippe, quæ ministerium consecrationis exposcunt (nisi fuerit Episcopus) per alios faciat Episcopos expediti.

a *Electio potest fieri antequam Episcopus tradatur sepulturæ. de quo vide c. Bona. supra eodem.* b *Vide l. fin. C. de acq. pos. ubi ejus delictum concernit processum & pœnam. de Anch. Font.* c *dicto*, alicujus, *deest in manuscript. Codicib.*

a *Secundùm Doctor. iste text. habet locum etiam in aliis confirmationibus. vide Felinum in c. constitutus. de rescript. Font.* b *Jura debent adaptari iis, quæ sæpè contingunt. vide gloss. de despons. impub. literas.* c *Quomodo puniantur colleg. vid. Bart. in l. aut facta. ff. de pœn. c. si civitas. de sent. excom. de Anchar. Font.* d *dictio*, in, *deest in manuscr.* e *al. in judicio.*

CAP.

CAP. XLIII.

¶ Monialis non eligit, nisi peregerit duodecimum annum, & sit tacitè vel expressè professa: nec eligitur nisi peregerit tricesimum annum, & fuerit expressè professa. hoc dicit prima pars usque ibi, Sanè. Joan. Andr.

Idem.

INdemnitatibus *a* monasteriorum Monialium, quæ frequenter propter electiones in discordia celebratas, in ipsis grandia in spiritualibus & temporalibus dispendia patiuntur, occurrere desiderabiliter affectantes: statuimus, ut cùm in eis fuerit electio facienda, nulla Monialis (nisi duodecimum annum peregerit, & professa fuerit tacitè vel expressè) ad eligendum cum aliis admittatur. Nec in Abbatissam, aut Priorissam (ubi per Priorissam monasterium gubernatur) de cætero eligatur alia, quæ, nisi tricesimum annum compleverit, & expressè professa fuerit ordinem regularem.

¶ Non obstante contradictione, vel appellatione quâcunque, electa à duabus partibus numero, cùm per scrutinium proceditur, examinatione præmissâ per officium præsidentis confirmatur & benedicatur. Item publicato scrutinio, antequam ad actus extraneos se divertant, eligentes possint accedere ad illam, quæ majorem partem Conventûs numero habet, & si per accessum ad duas partes pervenerint (sicut in primo casu, confirmabitur & benedicetur) non tamen adimetur contradicentibus potestas denunciandi vel accusandi, cùm Abbatissa fuerit benedicta, & possessionem adepta. Item de objectis contra electam à majori parte Conventûs, quæ tamen duas partes nec à principio, nec per accessum habet, ante confirmationem sine strepitu & figura judicii inquiretur. Ipsa tamen (alienatione bonorum, & Montaltum receptione sibi interdictis) interim ministrabit. Item à minori parte electa nullum jus acquiritur, nec alia possunt accedere ad eam: nec ubi sit collatio, nisi numeri ad numerum. h. d.

Sanè *b* si ad electionem per formam scrutinii procedatur, & (voris in diversa divisis) electiones *c* per plures in discordia celebrari contingat: ea, quæ à duabus partibus numero fuerit celebrata (exceptione seu contradictione aut appellatione quâcunque partis alterius non obstante) per superiorem (priùs tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissâ) si aliàs inventa fuerit canonica, confirmetur: & confirmata electa, si Abbatissa extiterit, benedictio impendatur. Si autem nulla earundem electionum à partibus fuerit celebrata duabus: tunc non obstante, quòd sit publicatum scrutinium, & ad electionem processum, possint Moniales, quæ in aliam vel in alias dixerant vota sua, licitè per consensum, antequam ad actus divertant extraneos, omni pravitate cessante, ad illam accedere, quæ ab aliis majorem partem Conventûs numero facientibus est electa. Et si per accessum hujusmodi ad duas partes pervenerit, illis, quæ anteà in eam consenserant computatis, confirmetur *d* & benedicatur, ac si duas partes ab initio habuisset, ut in casu proximo est præmissum *e*. Verùm si quæ fuerint Moniales, quæ postquam in præmissis casibus talis confirmata & benedicta extiterit ac possessionem suæ administrationis fuerit assecuta, voluerint in modum denunciationis vel accusationis, ut à dignitate dejiciatur adepta, proponere aliquid contra ipsam, eis per prædicta proponendi minimè sit sublata facultas. Si verò ad illam, quæ à majori parte (ut præmittitur) est electa, noluerint aliæ accedere Moniales: vel si accesserint, non tot tamen, quòd cum aliis priùs in eam consentientibus faciant duas partes: tunc super *a* objectibus partis alterius, si quæ fuerint, & super aliis, quæ in tali negotio sunt ex officio inquirenda, plenè sine strepitu judicii & figura per superiorem inquiratur primitùs, antequam confirmetur eadem lectio, vel etiam infirmetur: sed interim præsentis constitutionis auctoritate in spiritualibus & temporalibus liberè administret: sic tamen, quòd de rebus monasterii nil penitùs alienet, nec aliquam in Monialem recipiat quoquo modo. Si qua verò à minori parte Conventûs numero nominata fuerit vel electa, ex nominatione vel electione hujusmodi (quas eo ipso, quòd pars minor eas fecerit, vires aliquas nolumus obtinere) nisi jus aliquod quomodolibet non quæritur: nec ad eam ab aliis per consensum in hoc casu valeat accessus haberi. Ut autem cùm per prædictam formam processum fuerit, faciliùs in hujusmodi Monialium electionibus ad concordiam veniatur: decernimus, ut non zeli ad zelum, nec meriti ad meritum, sed solùm numeri ad numerum fiat collatio in eisdem.

¶ Electa per compromissum benedictio impendatur, non obstante minoris partis contradictione: sed si major se ei opponat, liberè administrabit, nec confirmabitur. Si autem se opponat pars in duplo major, non administrabit, nec confirmabitur, sed expectabit litis eventum. h. d.

Cæterùm si per formam compromissi fuerit in electione processum, & electæ pars aliqua se opponat: si minor, ipsius (ut in forma scrutinii statuitur) confirmetur electio, & eidem benedictio impendatur, partis ejusdem contradictione, vel exceptione, aut appellatione quâlibet non obstante: sed per hoc denunciandi vel accusandi eam postmodum sibi via minimè sit præclusa. Si major, ejus (donec de objectis *b* & aliis, ut in eadem forma scrutinii præmittitur, fuerit inquisitum) confirmatio vel infirmatio differatur: sed interim (ut prædicitur) liberè administret, nisi forsan pars opponentium extiterit duplo major: tunc enim administrare ipsam nolumus, sed litis eventum potiùs expectare.

¶ Si ab opponentibus in casibus præmissis appellatur constitutio. Ut circa servabitur: sed Moniales ad sedem Apostolicam personaliter non venient, sed procuratores secundùm constitutionem cupientes mittent. h. d. Joan. And.

Porrò si in hujusmodi electionum negotiis contigerit (in illis duntaxat casibus, in quibus oppositiones juxta præmissa fuerint admittendæ) ad sedem Apostolicam appellari: appellantes formam constitutionis felicis recordationis Gregorii Papæ prædecessoris nostri, editæ in Concilio Lugdunensi diligentiùs servare teneantur. Sed cùm eas propter sexûs verecundiam *c*, suæque conditionis statum non deceat, nec ipsis expediat publico cœtui demonstrari, aut extra suæ monasteria evagari, nolumus quòd electæ, vel etiam eligentes aut appellantes, seu hæ, contra quas appellatum fuerit, ad eandem sedem personaliter veniant quoquo modo. Sed procuratores sufficienter instructos, juxta constitutionem piæ memoriæ Nicolai Papæ tertii, prædecessoris nostri, ad sedem ipsam transmittant: per eos electionum ac appellationum & postulationum suarum prosecuturæ negotia, prout justitia suadebit: pœnam in dicta constitutione contentam ipso jure, si hoc non fecerint, incursuræ.

¶ Ponentes vel nutrientes discordiam in electione Monialium, ipso jure sunt excommunicati. h. d. Joan. And.

Postremò hi, quos ad dirigendas in hujusmodi electionibus Moniales easdem deinceps contigerit evocari, ab his prorsus abstineant, per quæ inter eas super

a *De materia hujus 1. §. vide quod novissimè diffinivit Conc. Trid. sess. 25. tit. de regular. & monial. c. 7. vide Conc. Agathens. c. 19.* b *de articulo hujus §. & seq. vide quod novissimè sanxerit Conc. Trid. sess. 25. tit. de regularib. & monialib. c. 6.* c *in antiq. Codic. ita: electiones plures in discordia, absque dictione, Per.* d *al. ita: & confirmatur, & benedicitur.* e *al. expressum.*

a *Al. ita: super objectis partis alterius, si quæ, &c.* b *al. objectionibus.* c *Vide hic effectum verecundiæ per Anchar. & l. filius. ff. de cond. instit. l. Font.*

faciendis ipsis electionibus oriri *a* possit discordia, vel exorta nutriri : aliàs eo ipso excommunicationis sententiæ se noverint subjacere.

¶ *Hæc constitutio locum habet in Monialibus regulariter viventibus, & in Canonicis secularibus: hoc excepto, quòd non debeant, nisi professæ eligere vel eligi : quod non potest sibi vendicare locum in Canonicis secularibus : per hoc tamen Papa non approbat statum dictarum Canonicarum secularium.* h. d. Joan. Andr.

Supradicta siquidem nedum in monasteriis, in quibus sunt Moniales viventes sub aliqua de religionibus approbatis : sed *b* etiam in illis, ubi sunt juxta quarundam provinciarum consuetudinem mulieres, quæ nec propriis renunciant, nec professionem faciunt regularem, sed vivunt ut in secularibus Ecclesiis Canonici seculares, volumus per omnia observari : eo (quod suprà dicitur) duntaxat excepto, ut non eligantur, nec eligant non professæ, cùm in ipsis hoc locum sibi nequeat vendicare : per hoc tamen earum statum, ordinem seu regulam nolumus nec intendimus approbare.

¶ *Jura de virorum electionibus tractantia, per hoc capitulum non sunt mutata.* h. d.

Ad hæc licèt præmissa, quæ in multis à jure communi discrepare noscuntur, circa electiones in quibuslibet mulierum monasteriis faciendis ex *c* certis causis rationabilibus specialiter duxerimus statuenda, intentionis tamen nostræ nequaquam extitit *d*, ut per illa, quoad electiones in aliis virorum monasteriis, vel quibusvis Ecclesiis celebrandis aliquid immutetur : sed jura præcedentia in suâ omninò remaneant *e* firmitate.

CAP. XLIV.

¶ *Si ordinarius post recessum appellationis interjectæ ad curiam, in causis electionum Episcopatuum, non inquisito an pravitas intervenerit, procedit, confirmat, vel consecrat, pradicta non tenent : & ipse ab Episcoporum confirmatione & consecratione suspensus est per annum.* h. d. Dominicus de sancto Geminiano.

Idem.

PRovidâ consideratione generale Concilium Lugdun. concessit, ut ab appellationibus in judicio, vel extra judicium ad sedem Apostolicam in electionum Episcoporum, & eorum superiorum negotiis interjectis, per quas ad sedem ipsam eadem negotia deferuntur, partes (nullâ interveniente pravitate) recedere valeant, antequam ipsi sedi Apostolicæ appellationes eædem fuerint præsentatæ : sed inferiores Judices, quorum est (appellatione cessante) negotiorum cognitio eorundem, si in hoc pravitas interesserit, ante omnia diligenter inquirant, & si eam inesse repererint, se non intromittant ullatenùs de eisdem : sed præfigant ipsis partibus peremptorium terminum competentem, quo cum actis & munimentis suis Apostolico se conspectui repræsentent. Verùm cùm nonnulli concessione hujusmodi abutentes *f*, suam (inquisitione præfatâ omissâ) cognitionem in eisdem negotiis interponant, ad confirmandas electiones, & consecrandos electos temere procedendo : Nos super hoc expressiùs providere volentes, confirmationes & consecrationes hujusmodi, & quoscunque processus alios, quos (inquisitione præmissâ non habitâ) contigerit de cætero in talibus negotiis attentari, decernimus, nullius penitùs existere firmitatis : & confirmantes & consecrantes eosdem (ut in eo, in quo peccaverint, puniantur *g*) ab Episcoporum confirmatione ac consecratione per annum continuum ipso jure fore suspensos.

CAP. XLV.

¶ *Si Papa sibi provisionem Ecclesiæ cathedralis reservavit, inhibuit & decrevit, non est vitiata electio, quæ præcesserat : omnia tamen, quæ reservationem sequuntur, carent effectu.* Joan. Andr.

Idem.

SI eo tempore, quo provisionem alicujus Ecclesiæ cathedralis ex quavis causa dispositioni seu ordinationi sedis Apostolicæ reservamus, inhibentes, ne ad electionem vel provisionem faciendam in ea quomodolibet procedatur, & decernentes, si secùs super hoc à quoquam scienter vel ignoranter attentatum extiterit, irritum & inane, jam ad electionem forsitan sit processum in ipsa : Præsenti constitutione sancimus, quòd licèt reservatio, inhibitio, & decretum hujusmodi non afficiant electionem, vel alia, quæ præcedunt, afficiunt tamen, ut effectu careant ea, quæ postmodùm subsequuntur.

CAP. XLVI.

¶ *Absens plures procuratores ad actum electionis dare potest in solidum, & non aliter : & in altero admittendo potuit tres gradus.* h. d. usque ad 6, Porrò. Dominicus.

Idem.

SI quis justo impedimento detentus in electionis negotio nequeat commodè interesse, potest nedum uni (prout dicitur in Concilio *a* generali) sed & pluribus committere vices suas, dum tamen eorum cuilibet det in solidum potestatem : & erit tunc melior conditio occupantis. Verùm si ambo concurrant insimul, & postulent se admitti, audiri eos non expedit : quia possent vota sua dirigere in diversos, sicque res non haberet exitum, & quod ab eis hoc casu fieret, non valeret : sed is admittatur duntaxat, quem Capitulum vel pars major elegerit : vel si concordare nequeant, is, qui primò *b* in instrumento vel literis procurationis extiterit nominatus.

Si autem nullus ipsorum in solidum fuerit deputatus, tunc propter rationem eandem ipsorum aliquis non debebit admitti : sibique imputet, qui sic eos constituit indiscretè.

¶ *Procurator ad eligendum constitutus, unum nomine suo, & unum nomine domini sui eligere non potest : nisi à domino de certa persona speciale mandatum habeat.* h. d.

Porro cùm unus est Procurator simpliciter constitutus, si is unum suo, & alium domini sui nomine in scrutinio nominandum duxerit, nihil agit : nisi de certa eligenda persona sibi dominus dederit speciale mandatum, tunc enim in illam ejus, & in aliam suo nomine licitè poterit consentire.

¶ *Canonicus absens (licèt nullus de Capitulo ejus Procurator esse velit, & ipse Procuratorem, qui non sit de Capitulo, nolente Capitulo deputare non possit) votum per literas exprimere non potest : cum cujuslibet votum sit secretè & sigillatim in scrutinio exprimendum.* h. d.

Absens quoque (licèt nullus de collegio velit esse procurator ejusdem, nec ipse, nolente Capitulo, extraneum valeat deputare) non poterit aliquatenùs per literas exprimere votum suum : quod non est ante scrutinium, sed in ipso scrutinio secretè & sigillatim tantummodò exprimendum.

CAP. XLVII.

¶ *Si apparet coelectus, vel se opponens et, qui confirmationem petit, ille vocabitur nominatim : aliàs fiet in Ecclesia cridà generalis, quòd se confirmationi volentes opponere, veniant peremptorio assignato : aliter confirmatio facta non tenet.* Joan. Andr.

Idem.

QUoniam electione non in concordia celebratâ, superior, ad quem electionis ipsius confirmatio

a *Doct. not. quod pœna statuta pro: urantibus virtum discordia, non ligat jam ortam nutrientes. Fort.* b *Aliàs ita : sed & in illis etiam, &c.* c *In manuscriptis ita: ex certis causis & rationabilibus, &c.* d *aliàs, existit.* e *aliàs, maneant.* f *Vid. glossa in Clem. 1. de jure patr.* g *Vid. glossa l. 1. ff. de divort. in princip. & Bart. in l. prator ait. §. hoc, interdictum. ff. de nov. oper. nunciat.*

a *In Concil generali Later. sub Innoc. III c. 25.* b *Vid. dist. 1. in Christo pater. & l. si servus communis. de sup. ser. c. quoniam Abbas. de offic. deleg. Font.*

pertinet, consuevit interdum suæ confirmationis celeritate, præferens cupiditatem propriam juri, & inordinatum affectum etiam æquitati, competitorem aliquando, ubi alius, vel eos, qui se volunt opponere, quando electus est unicus, supplantare : dum nullis vocatis, & non discusso negotio per repentinam confirmationem citò (contra doctrinam Apostoli *a*) imponit manus electo : Nos volentes huic morbo & fraudibus obviare, præsenti constitutione sancimus, confirmationes tales viribus omninò carere, ipsasque decernimus irritas & inanes. Vocationem autem hujusmodi nominatim ubi est coëlectus, vel apparet oppositor *b*, aliàs generaliter in Ecclesia, in qua electio facta est, ut si qui sint, qui se velint opponere, compareant assignato peremptorio termino competenti, faciendam esse censemus. Quæ etiamsi electio in concordia celebrata fuerit, volumus observari.

DE RENUNCIATIONE.
TITULUS VII.

CAP. I.

Romanus Pontifex potest liberè Papatui renunciare. h. d. secundum [illegible]

Bonifacius VIII. *(an. 1299. Romæ.)*

QUoniam *c* aliqui curiosi disceptantes de iis, quæ non multùm expediunt, & plura sapere, quàm oporteat (contra doctrinam Apostoli) temere appetentes, in dubitationem solicitam, an Romanus Pontifex (maximè cùm se insufficientem agnoscit ad regendam universalem Ecclesiam, & summi Pontificatûs onera supportanda) renunciare valeat Papatui, ejusque oneri & honori deducere minùs providè videbantur : Cœlestinus Papa quintus Prædecessor noster (dum ejusdem Ecclesiæ regimini præsidebat) volens super hoc hæsitationis cujuslibet materiam amputare, deliberatione habitâ cum suis fratribus Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus (de quorum numero tunc eramus) *d* de nostro & ipsorum omnium concordi consilio & assensu auctoritate Apostolicâ statuit & decrevit, Romanum Pontificem posse liberè resignare. Nos igitur, ne statutum hujusmodi per temporis cursum oblivioni dari, aut dubitationem eandem in recidivam disceptationem ulteriùs deduci contingat, ipsum inter constitutiones alias ad perpetuam rei memoriam de fratrum nostrorum consilio duximus redigendum. [illegible]

CAP. II.

¶ *Si in fraudem expectantis primam vacaturam, cùm in proximo crederetur pinguis vacare, renunciet aliquis tenuem, quam habebat : non tenetur expectans illam recipere, imò illâ dimissâ expectabit aliam sine fraude vacantem. Et si illi renunciantia illa pinguis postea conferatur, hoc ipso probata sit fraus, & carebit utraque.*

Idem.

SI te præbendam *e* vel dignitatem, in aliqua Ecclesia proximò vacaturam auctoritate Apostolicâ expectante, aliquis præbendam seu dignitatem tenuem obtinens in eadem, fraudulenter ei renunciet, ut illâ primò sic vacante præcludatur tibi via per consequens ad obtinendum præbendam vel dignitatem aliam pinguiorem, quæ per mortem alicujus vel aliàs in ipsa Ecclesia creditur verisimiliter in proximo vacatura : per renunciationem hujusmodi (dummodò de præmissa fraude appareat, saltem per aliquas probabiles conjecturas, ut quia dictæ renunciationis tempore is, qui præbendam vel dignitatem pinguiorem habebat, infirmitate gravi detinebatur : vel aliquid aliud imminebat, propter quod illius præbenda seu dignitas vacare in proximo probabiliter credebatur) nullum tibi volumus obstaculum interponi, quò minùs (præbendâ vel dignitate prædictâ sic fraudulenter renunciatâ omissâ) possis dictam pinguiorem, cùm eam vel aliam, si prius ipsam vacare contigerit, auctoritate præfatâ liberè petere, veluti tibi debitam, & habere.

Cæterùm si prædicto renuncianti hujusmodi præbenda vel dignitas pinguior forsitan conferatur : eo ipso dicta fraus intelligatur esse probata, & idem renuncians habitâ omninò careat & ambitâ.

DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRÆLATORUM.
TITULUS VIII.

CAP. I.

¶ *Jurisdictio Suffraganei excommunicati, ad Metropolitanum non devolvitur.* Joan. Andr.

Innocent. IV. *(an. 1250. Romæ in Gallum.)*

ROmana *a* Ecclesia : [&c.] ¶ Edictum verò per Rhemensem provinciam publicatum, ut à subditis Episcoporum ipsius provinciæ pro audiendis & terminandis eorum causis liberè ad Rhemensem curiam accedatur, penitùs revocamus : Quia etiamsi tenerentur iidem Episcopi pro suis culpis vinculo excommunicationis adstricti, non tamen ex culpis ipsis (cùm id non inveniatur à jure concessum) ad Rhemensem Archiepiscopum jurisdictio devolveretur eorum. Sed alia fortè pro illis pœna ipsis canonica posset infligi.

CAP. II.

¶ *Si ille, qui præest, est negligens & remissus, debet superior illi dare idoneum coadjutorem.* h. d. Joan. Andr.

Idem *Baronibus & Comitibus regni Portugallia.*

GRandi non immeritò : [&c.] ¶ Mandamus, quatenus dilectum filium nobilem virum Comitem Bolon. præfati Regis Portugalliæ fratrem, de devotione, probitate ac circumspectione multipliciter commendatum, qui eidem Regi (si absque legitimo decederet filio) jure regni succederet : quique examinatæ delectionis affectu, quo vos & prædictum regnum prosequitur, (magnanimitate ac potentiâ sibi plurimùm suffragantibus) regnum ipsum maturiùs reformaturus firmâ credulitate speratur : præsertim cùm ad curam & administrationem generalem, & liberam regni ejusdem, tam *b* pro læpedicti Regis, quàm ipsius regni utilitate si providè attendatur, ac ad defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum regni præfati, & personarum Ecclesiasticarum, tam religiosarum, quàm secularium, nec non viduarum, orphanorum, & cæterorum ibidem degentium, ac deperditorum inibi recuperationem salubriter (ut in Domino confidimus) sit assumptus, cùm ad vos accesserit (fidelitate, homagio, juramento, seu pacto, si aliquibus fortè præfato Regi, vel cuicunque alii personæ tenemini, aut etiam ipsius Regis prohibitione : dummodò personam ejus, & vitam, ac legitimi sui filii, si aliquem ipsum habere contigerit, fideliter conservetis, debitum eis exhibentes honorem, nequaquam obstantibus) in civitatibus,

a *1. Tim. 5.* b *Vid. Innoc. c. inter quatuor. de major. & obed. dost. l. fin. C. de jur. delib.* c *Vid. Ludovicum Gomesium in regula cancellariæ, de infirmis resignantibus. Paul. ad Roman. c. 12.* d *Vide l. jus senatorum. C. de dig. l. 12.* e *Hodie gratiæ quæ dicuntur expectativæ, sive ad vacaturam, omninò sublatæ sunt per Concilium Trid. sess. 24. de reform. c. 19.*

a *Hùc spectant tradita per Joan. And. in c. novit. & per Felin. in cap. pastoralis. extra de offic. legat.* b *al. ita : non minùs pro supedicti Regis, quàm, &c. al. ita : tam pro ipse dicti Regis, quàm, &c.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

castris, villis, & munitionibus regni prædicti, cum omnibus suis recipere, ac ejus dispositioni, ordinationi, & mandatis universaliter singuli, & singulariter universi per omnia, & in omnibus intendere absque difficultate qualibet procuretis: impendentes sibi contra quoslibet repugnantes, ac etiam violentos consilium, auxilium & favorem: de reditibus, proventibus, omnibusque præfati regni juribus sine diminutione aliqua plenariè respondendo: ut de illis dicto Regi, secundum quod suam decet excellentiam, sibi ac suis & præfati regni necessitatibus pro tempore, ac negotiorum emergentium qualitate valeat providere. Alioquin venerabilibus fratribus nostris Bracharensi *a* Archiepiscopo, & Episcopo Colimbrensi damus nostris literis in præceptis *b*, ut vos ad id monitione præmissâ per censuram Ecclesiasticam appellatione remotâ compellant.

Per hoc autem non intendimus memorato Regi, vel ipsius legitimo filio (si quem habuerit) prædictum regnum adimere: sed potius sibi & eidem regno destructioni exposito, ac vobis ipsis in vita ipsius *c* Regis per solicitudinem & providentiam Comitis consulere supradicti.

CAP. III.

¶ Episcopo à Paganis, vel à Schismatico capto, non Archiepiscopus, sed Capitulum administrat: nisi Papa quàm citò hoc fieri poterit, super hoc per Capitulum consulendus aliter ordinaret. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1299. Roma.)*

SI Episcopus à Paganis *d* aut Schismaticis capiatur, non Archiepiscopus, sed Capitulum, ac si sedes per mortem vacaret illius, in spiritualibus & temporalibus ministrare debebit: donec eum libertati restitui, vel per sedem Apostolicam (cujus interest Ecclesiarum providere necessitatibus) super hoc per ipsum Capitulum quàm citò commodè poterit consulendam, aliud contigerit ordinari.

CAP. IV.

¶ Ecclesiâ cathedrali vacante, solus Papa visitatorem deputat, nisi Archiepiscopus propter negligentiam, vel dolosam Capituli administrationem cum causæ cognitione deputaret. hoc dicit Dominicus.

Idem.

ECclesiæ *e* cathedrali vacanti visitator ab alio, quàm à Rom. *f* Pontifice deputari non potest: Nisi fortè Capitulum in spiritualibus & temporalibus negligenter, aut perperàm administret. Tunc enim Archiepiscopus ob negligentiam vel malitiam Capituli (eo vocato, causæq; super hoc cognitione præmissâ) visitatorem, seu administratorem eidem Ecclesiæ licitè poterit deputare.

¶ Visitator Ecclesiæ vacantis ab inferiore à Papa deputatus, temporalia & spiritualia administrat: exceptâ beneficiorum collatione ad Episcopum pertinente. h. d. Dominicus.

Hujusmodi quoque visitator, quanquam spiritualium & temporalium administrationem legitimam censeatur habere, beneficia tamen, quæ ad collationem pertinent Episcopi, conferre non potest, si ab alio, quàm à Romano Pontifice fuerit deputatus.

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM, ET QUALITATE ORDINANDORUM.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ Episcopus Italia ultramontanum non ordinet, nisi de speciali licentia Papa, vel per patentes literas Episcopi sui; continentes justam causam, quare nolit vel non possit illum ordinare: si secùs factum fuerit, ordinans punietur pœnâ condignâ, & ordinatus manebit suspensus: ita quòd etiam à pœnitentiario Papæ, sine ipsius speciali licentia absolvi non poterit. Joan. Andr.

Clemens IV. *(an. 1190. Roma.)*

SÆpè contingit, quòd nonnulli Clerici vinculo excommunicationis adstricti, aut apostatæ, seu irregulares, vel aliàs ordinum sacrorum susceptione indigni, suam patriam, in qua de his habetur notitia, fugientes, se in remotis partibus faciunt ad hujusmodi ordines promoveri. Nos igitur volentes animarum ipsorum periculis obviare, statuimus, ut nullus Episcoporum Italiæ de cætero aliquem ultramontanum Clericum ordinare præsumat, nisi à nobis specialem licentiam habeat, vel ab Episcopo, de cujus diœcesi traxit originem ordinandus, vel in cujus diœcesi beneficiatus existit *a*, per ejus parentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolit, aut nequeat ordinare. Eos verò, quos contra præmissa contigerit ordinari, manere volumus absque spe dispensationis, super hoc à sede Apostolica obtinendæ, suspensos, ac ordinantes pœnitentiâ condignâ puniri. Omnibus nostris pœnitentiariis inhibentes districtè, ne absque licentia nostra speciali cum taliter ordinatis dispensent, vel suas eis tradant literas, per quas cum ipsis debeat dispensari.

CAP. II.

¶ Qui scienter ordinaverint Clericum alienum, per annum à collatione ordinum sunt suspensi: & postquam suspensio fuerit manifesta, poterunt subditis sine ipsorum licentia à vicinis Episcopis ordinari. Joan. Andr.

Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi. (an. 1273. in Gallia.)*

EOs, qui *b* Clericos parochiæ alienæ absque superioris ordinandorum licentia scienter, seu affectatâ ignorantiâ, vel quocunque alio figmento quæsito præsumpserint ordinare, per annum à collatione ordinum decernimus esse suspensos: His quæ jura statuunt contra taliter ordinatos, in suo robore duraturis. Clericos quoque parochiæ taliter suspensorum, postquam eorum suspensio fuerit manifesta, absque ipsorum etiam licentia, interim recipiendi ordines ab aliis vicinis Episcopis, aliàs tamen canonicè, liberam concedimus facultatem. *c*

CAP. III.

¶ Episcopus originis, domicilii, vel Ecclesiastici beneficii ordinanditius ad ordines dare potest, inferiores Prælati non, nisi ex privilegio: nec Officiales Episcoporum, sed ii, qui habent administrationem spiritualium, illas bene concedunt.

Bonifacius VIII. *(an. 1299. Roma.)*

CUm nullus *d* Clericum parochiæ alienæ, præter superioris ipsius licentiam debeat ordinare: superior intelligitur in hoc casu Episcopus, de cujus diœcesi est is, qui ad ordines promoveri desiderat, oriundus, seu in cujus diœcesi beneficium obtinet Ecclesiasticum, seu habet (licèt alibi natus fuerit) domicilium in eadem. Inferiores quoque Prælati, Religiosi vel alii, nisi eis quòd suos Clericos aut subditos possint, à quo voluerint Episcopo, facere ordinari, à sede Apost. specialiter sit indultum, vel Officialis Episcopi (cùm ad hoc se ipsius officium non extendat) hujusmodi nequeunt licentiam impertiri. Episcopo autem in remotis agente, ipsius in spiritualibus Vicarius generalis, vel sede vacante Capitulum, seu is, ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi.

a *De hu Episcopatibus vid. Jo. Vasæum in Annalibus Hispaniæ c. 20.* b *al. ita: in mandatis.* c *al. ejusdem.* d *Sacrarum rerum scriptores Paganos vocant omnes idolorum cultores.* e *Vid. Marianum Sozzinum tract. de visitatione.* f *Vid. supra de offic. leg. quod translationem. Dominicus.*

a *al. extitit.* b *Vide Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 1.* c *al. potestatem.* d *Vide Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 10. & sess. 23. de reform. c. 10.*

¶ *Possunt*

¶ *Possunt Episcopi ordinare Priores Prioratuum non exemptorum, & ipsorum socios, quamdiu morantur in illu: licèt inde non fuerint oriundi.* Joan. Andr.

Religiosi verò à suis superioribus in non exemptis Prioratibus deputati, Priores & eorum socii, possunt à locorum diœcesanis quamdiu morantur in ipsis Prioratibus ordinari licite, licèt non sint de eorum *a* diœcesibus oriundi.

CAP. IV.

¶ Episcopus, seu alius inferior, primam tonsuram infanti non conferat, nisi religionem intret: nec homini illiterato, nec hominí alterius diœcesis, absque sui Prælati licentia: nec etiam fugato, nisi religionem intret, aut ad sacros promoveatur legitimè, aliàs contrà facientes puniatur, ut hic. h. d. Zen.

Idem.

NUllus *b* Episcopus, vel quivis alius, infanti (nisi fortè religionem intraret) seu illiterato, sed nec absque sui superioris licentia homini diœcesis alienæ, Clericalem præsumat conferre tonsuram: nec etiam conjugato, nisi volenti religionem intrare, aut ad sacros ordines promoveri: prout est sacris canonibus definitum. Qui verò contrà fecerit (ut in eo, in quo peccaverit puniatur) per unum annum à collatione Clericalis tonsuræ duntaxat noverit se suspensum.

DE ÆTATE ET QUALITATE, ET ORDINE PRÆFICIENDORUM.

TITULUS X.

CAP. UN.

¶ Episcopus dispensat cum majore XX. annis in dignitatibus & personatibus non curatis, si aliud non obstet. h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII. *(an. 1299.)*

PErmittimus, ut Episcopi cum iis, qui XX. annum compleverint, quòd dignitates vel personatus, quibus animarum cura non imminet, valeant obtinere, possint (si *c* aliud non obstat canonicum) liberè dispensare.

DE FILIIS PRESBYTERORUM, ET ALIIS ILLEGITIMÈ NATIS.

TITULUS XI.

CAP. I.

¶ Cùm illegitimè natis dispensant Episcopi in minoribus ordinibus, & beneficio sine cura: dummodo sit tale, in quo alias dispensare possint: in aliis dispensato Papa requiritur. Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

IS, qui defectum patitur *d* natalium, ex dispensatione Episcopi licitè potest (si ei aliud canonicum non obsistat) ad ordines promoveri minores, & obtinere beneficium, cui cura non imminet animarum: dummodo sit tale, super quo per ipsum Episcopum valeat dispensari. Ad ordines quoque majores, vel *e* beneficia curam animarum habentia, super quibus nequit Episcopus dispensare, sine dispensatione sedis Apostolicæ promoveri non potest.

¶ Si dispensatum fuerit cum aliquo, quòd non obstante ullo defectu possit ad curatum beneficium promoveri: pratextu ullius dispensationis non poterit duo beneficia insimul obtinere. Joan. And.

a al. *Ipsorum.* b *Vid. Concilium Trident. sess. 23. de reform. cap. 4.* c *In manusc. ita: si aliud canonicum non obsistat.* d *al. ita: patitur in natalibus.* e *In aliquot antiquis Codicib. ita: vel beneficia super quibus nequit, &c. absque illis verbis, curam animarum habentia.*

Ille verò, cum quo per sedem dispensatur eandem, ut (præmisso non obstante defectu) valeat ad beneficium, etiamsi curam animarum habeat, promoveri: nequit prætextu dispensationis hujusmodi (quam exorbitantem à jure oportet veluti odiosam restringi) nisi unicum beneficium obtinere.

CAP. II.

¶ Si ille, cum quo super defectu originis in curato beneficio fuerit dispensatum, eo tacito super pluralitate dispensationem obtineat, non valet dispensatio. Idem.

SI is, cum quo fuit per sedem Apostolicam dispensatum, ut, non obstante defectu natalium quem patitur, ad omnes ordines promoveri valeat, & obtinere beneficium, etiamsi curam habeat animarum, dispensationem aliam (tacito de prædicto defectu) postmodum obtineat à sede præfata, ut duo aut plura beneficia similem curam habentia possit recipere, si ei aliàs canonicè conferantur, & ea simul licitè retinere: talis dispensatio (cùm non sit verisimile sedem ipsam cum illo prædictum patiente defectum voluisse, si hoc fuisset expressum, eidem in pluralitate beneficiorum hujusmodi dispensare) veluti per susceptionem obtenta, nullius penitùs est momenti.

DE BIGAMIS.

TITULUS XII.

CAP. UN.

¶ Bigamus nudatus est omni privilegio Clericali, & adstrictus secularí foro: nec valet consuetudo in contrarium: & prohibetur ei sub anathemate, ne tonsuram deferat. Joan. Andr.

Gregorius X. *in Concilio generali Lugdun.*

ALtercationis antiquæ *a* dubium præsentis declarationis oraculo decidentes, bigamos omni privilegio Clericali declaramus esse nudatos: & coërcitioni fori secularis addictos: consuetudine contrariâ non obstante. Ipsis quoque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum Clericalem.

DE OFFICIO VICARII.

TITULUS XIII.

CAP. I.

¶ Successor Officialis excommunicati, excommunicatus non est, nisi in crimine damnate communices: illa autem, quæ exercet, illo excommunicato manente, non valent, si jurisdictione solum ab eo recepta hoc facit. Joan. Andr.

Innocentius IV. *(an. 1250.)*

ROmana Ecclesia: [&c.] ¶ Cùm Rhemen. Archiepiscopus in Officialem alicujus Suffraganei sui excommunicationis sententiam ex aliqua rationabili *b* causa profert: illos, qui vices ipsius gerunt, propter hoc excommunicationis vinculo non adstringit. Cùm non communicent ob id Officiali eidem in crimine, qui Ecclesiasticæ censuræ districtione, pro eo quòd suum exercent officium, non arctantur. Ea tamen, quæ ipsi gerendo hujusmodi vices agunt, eo taliter excommunicato manente (si jurisdictionem tantùm recipiunt ab eodem) non possunt obtinere vigorem.

CAP. II.

¶ Ex generali commissione non potest Officialis inquirere, corrigere, deponere, & punire subditorum excessus. Joan. Andr.

a *Vid. Ancharan. consil. 124. & de multiplici pœna bigamorum agit Joan. Montaigne tractat. de bigamia. q. 5.* b *Vid. Conc. Trid. sess. 25. de reform. cap. 3.*

Bonifacius VIII.

LIcèt *a* in officialem Episcopi per commissionem officii generaliter sibi factam, causarum cognitio transferatur, potestatem tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum excessus, seu aliquos à suis beneficiis, officiis *b*, vel administrationibus amovendi, transferri nolumus in eundem : Nisi sibi specialiter hæc committantur.

CAP. III.

¶ Ex generali commissione Officialis beneficia conferre non potest. Joan. Andr.

Idem.

CUm in generali concessione nequaquam illa veniant, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus : nec regulariter donare valeat is, cui bonorum administratio etiam libera est concessa : Officialis, aut Vicarius generalis Episcopi, beneficia conferre non possunt : Nisi beneficiorum collatio ipsis specialiter sit commissa.

DE OFFICIO ET POTESTATE Judicis Delegati.

TITULUS XIV.

CAP. I.

¶ Conservator à manifestis defendit injurias, & judicialem indaginem non exercet.

Innocentius IV. *(an. 1250.)*

STatuimus *c*, ut conservatores, quos plerunque concedimus, à manifestis injuriis & violentiis defendere possint, quos eis committimus defendendos. Nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam possint extendere potestatem.

CAP. II.

¶ In coaltionibus & pœnis Pontificale dignitati defertur.

Alexander IV. *(an. 1258.)*

QUia Pontificali dignitate præditis ob reverentiam sacri officii, quod exercent, plurimùm deferri convenit, & eos plùs aliis honorari decet : ut cùm à Judicibus, vel conservatoribus à sede Apostolica deputatis, contra eos ad coactiones aliquas, sive pœnas fuerit procedendum, gradus & modestia in hujusmodi processu servetur : Ita quòd (eis quàdam condignâ reverentiâ supportatis) ingressus primò ipsis Ecclesiæ, vel Sacerdotale interdicatur ministerium : ac deindè ab officio suspendantur, & subsequenter aggravetur censura Ecclesiastica contra eos. Nisi fortè aliter fieri suaserit nimia contumaciæ protervitas sive culpa.

CAP. III.

¶ Delegato procedente cum duobus subdelegatis non in totum, ad Papam, non ad condelegatos appellari debet. h. d. Jo. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1299.)*

SI duo ex tribus à sede Apost. delegatis, duobus aliis non in totum subdelegaverint vices suas, ipsique *d* subdelegati cum delegato tertio in causa processerint delegata, si appellatur ab ipsis, non ad condelegatos, sed ad primum delegantem tantummodò appellari debebit.

CAP. IV.

¶ Tres casus ponit, in quibus suspicionis causa coram arbitris non tractatur. Primus, cum recusatur unus ex delegatis datis cum clausula, quòd si non omnes. Secundus, cùm recusatur delegatus Episcopi. Tertius, cùm recusatur Officialis. Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

SI contra unum ex duobus Judicibus cum illa clausula, quòd si ambo interesse non possunt, alter eorum in causa procedat, à sede Apostolica delegatis, suspicionis causa legitima proponatur : causa ipsa suspicionis coram non recusato conjudice (ad quem ex vi prædictæ clausulæ debet ipsius cautæ cognitio pertinere) probari, & ab eo expediri debebit. Ubi verò non est dicta clausula in rescripto, debet super hoc ad arbitros recursus haberi. Cùm autem ipse *a* delegatus Episcopi recusatur, recusationis causa coram Episcopo est probanda. Idem est, si Officialis recusetur ejusdem, licèt ad ipsum ab eodem Officiali nequeat appellari.

CAP. V.

¶ Distinguit tria tempora ad sciendum, an Judex suspectus committere possit : quia aut non est proposita recusatio : & tunc in totum per eum facta commissio tenet. Aut est proposita, sed nondum pronunciatum super ea : & tunc volente recusatore committere potest : aliàs non. Aut jam pronunciatum est illum esse suspectum : & tunc etiam volente recusatore nequit. Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

JUdex ab Apostolica sede datus, quamvis legitimè recusari valeat ut suspectus, potest licitè vices suas committere, antequam recusatio contra ipsum proponatur. Et si in totum commiserit, recusari ulteriùs, aut facta per eum commissio impugnari nequibit : quod posset, si sibi de jurisdictione aliquid reservâsset. Post recusationem quoque propositam committere (nili de recusatoris procedat assensu) non potest : sed eo volente hoc potest, etiamsi jam recusatio eadem sit probata : dummodò pronunciatum non fuerit super ea. Extunc enim (cùm omninò Judex esse desierit) nulla etiam cum illius assensu potest fieri commissio per eundem.

CAP. VI.

¶ Delegatus subdelegans, etiam in totum, re integrâ causam reassumere poterit. h. d. Joan. Andr.

Idem.

QUamvis alicui vices tuas in causa tibi à sede Apostolica delegata in totum commisisse noscaris : si tamen, antequam ille jurisdictione usus fuerit, commissio hujusmodi per te revocetur ab ipso, vel eum rebus eximi contingat humanis : causam ipsam resumere poteris. Cùm jurisdictio (ex quo ipsa usus non extitit) non censeatur in eum efficaciter transivisse.

CAP. VII.

¶ Si delegatus subdelegavit, quæstes abesset, vel donec revocaret, & mortuus sit, re non integrâ, subdelegatus procedit. Et semper de subdelegato ad delegatum, qui sibi aliquid jurisdictionis reservavit, appellari debet, etiam post sententiam. h. d. Jo. Andr.

Idem.

SI delegatus, quoties eum abesse contigerit, tibi commiserit vices suas, poteris eo rebus humanis exempto (cùm & tunc censeatur abesse) commissum tibi negotium (dum tamen illo vivente jurisdictione uti poteris) liberè definire. Idem poteris, quando tibi vices etiam sub ea forma commisit, donec eas duceret revocandas. Nam talis commissio, per quam censetur etiam sententiæ prolatio (nisi antea fuerit revocata) committi, nequaquam morte committentis expirat, ex quo res integra non existit. Ad eum quoque, qui vices suas committit, donec revocet, vel qui executionem sententiæ *b* tantùm, aut quicquid aliud de jurisdictione sibi reservat, non ad delegantem primum appellari debebit, etiamsi post sententiam fuerit appellandum.

a *Nota quòd genus non includit quamlibet speciem comprehensam sub illo, quando est dare aliquam rationem, quare non includatur ad hoc, quod not. gloss. inf. de except. pia.* b *Dictis*, officiis, *deest in antiquis codicib.* c *Vid. Petr. de Anchar. consil. 87. incip. omisso primo dubio. & consil. 132. incip. in primo dubio. & Jas. consil. 163. incip. circa duo. vol. 4.* d *Vid. l. præcipimus. ad fin. C. de app. & c. fin. supr. de re jud. l. fin. C. de Can. larg. lib. 11. Anch. Font.*

a *Dictis*, ipse, *deest in antiquis codicibus.* b *Executio est jurisdictionis : ideò non facienda die feriatâ. de fer. si videtur. Dezorn. Font.*

CAP.

CAP. VIII.

¶ Plurium delegatorum in solidum quilibet cognoscit. Et uno cognoscente, alii (nisi ex causa) se non intromittunt. Et perpetuatio unius, perpetuat quoad omnes. h. d. Zen.

Idem.

CUm plures sub illa forma, ut omnes, aut duo, vel unus eorum mandatum Apostolicum exequantur, aut aliâ consimili, Judices vel executores à sede Apostolica deputari contingit : ipsorum quilibet injunctum potest liberè adimplere mandatum. Porrò uno eorum negotium inchoante commissum, alii nequibunt se ulteriùs intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel aliâ justâ causâ illum contingeret impediri : aut si nollet, vel malitiosè in eo procedere recusaret. Jurisdictione verò perpetuatâ mandatore vivente per unum (eo cui quo potest) ex Judicibus delegatis, perpetuata intelligitur quoad omnes.

CAP. IX.

¶ Executor super gratia facta datus à Papa, mortuo Papâ etiam re integrâ gratiam exequitur. Joan. Andr.

Idem.

SI super graria cuiquam ab Apostolica sede facta executores fuerint deputati, æquum esse censemus, ut si ipsa gratia (licèt nondum sit in ejus executione processum) morte non perimitur concedentis, sic nec etiam re integrâ perimatur executoribus data potestas, quam veluti gratiæ prædictæ accessoriam, naturam sequi congruit principalis. Ne gratiam eandem vel reddi quandoque omninò inutilem, vel ipsius effectum in tempus longius (cum illius *a* dispendio, cui facta extitit) differri contingat.

CAP. X.

¶ Duos casus ponit, quibus de subdelegato non in totum, appellatur ad primum delegantem : scilicet cum delegatus excommunicatus, vel mortuus est. Alios casus ponit infrà eodem, Si à subdelegato. Joan. Andr.

Idem.

SI is, cui causa (licèt proprio nomine non expresso) à sede fuerat Apostolica delegata, subdelegaverit non in totum vices suas alicui : à subdelegato hujusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, aut de medio tolli contingat, impedimento tali durante ad sedem ipsam (ne absolutionem, vel successorem expectando illius, præjudicari litigantibus, vel causa plùs debito prorogari valeat) volumus appellari.

CAP. XI.

¶ Ab arbitris juris appellatur ad Papam. Joan. Andr.

Idem.

AB arbitris, qui secundùm formam juris, ut de proposita contra Judicem suspicionis causa cognoscant, vel qui cùm de revocatione ambigitur literarum, Judicibus nequeuntibus in unam sententiam concordare, ad concertationem hujusmodi sopiendam à partibus eliguntur : est (si gravaverint) ad sed. Apost. appellandum.

CAP. XII.

¶ Executor datus à Papa, ut provideat personæ, subdelegat : si datur, ut provideat Ecclesiæ non expressâ personâ, non subdelegat : nisi habeat speciale mandatum : & causam reddit. Joan. Andr.

Idem.

IS, cui ab Apostolica sede committitur certæ personæ provisio de beneficio in certa Ecclesia, diœcesi vel provincia facienda, potest alii committere licite vices suas.

Sed si (non expressâ certâ personâ) committatur eidem, ut alicui personæ idoneæ de certa Ecclesia vel beneficio debeat providere : (Quia circa eligendam personam ejus industriâ *b* tunc videtur electa) provisionem sibi commissam alteri demandare non potest : Nisi forma commissionis habeat, ut per se, vel per alium id valeat expedire.

CAP. XIII.

¶ Is, cui aliquid certo loco expediendum committitur, ex justa causa aliud expedire poterit extra locum. h. d. Joan. Andr.

Idem.

STatuimus, ut is, per quem ab Apostolica sede certo loco inquisitio fieri, vel quicquid aliud expediri mandatur : si propter potentiam, vel malitiam illius, contra quem inquiri debet, sive procedi, seu fautorum *a* ejusdem non possit hoc exequi eo loco securè (ne ipse commodum ex dolo, vel fraude reportet) ad id exequendum locum alium eligat idoneum & securum. Idem faciat, si alia rationabilis causa subsit, propter quam in loco decreto perfici nequeat commodè, quod mandatur : ne tali prætextu impediri contingat mandatum Apostolicum, vel differri.

CAP. XIV.

¶ Quando à subdelegato non in totum appellatur, quia non admittit exceptionem, per quam denegatur etiam delegatum habere jurisdictionem, ad primum delegantem appellabitur. h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI à subdelegato, cui delegatus non in totum commiserat vices suas, ex eo fuerit appellandum, quia exceptionem coram se propositam, quòd antequam per eum, vel per ipsum delegatum in aliquo processum fuisset, delegans viam fuerat universæ carnis ingressus, admittere recusavit : non ad delegatum (cùm jurisdictionem negetur habere) sed ad delegantem potius appellari debebit. Idem fiet in aliis casibus, in quibus delegatus jurisdictionem habere negatur. Aliàs si appellari deberet ad ipsum, esset appellans (qui sic fateri videretur eundem jurisdictionem habere, quod antè negaverat *b*) contrarius sibiipsi.

CAP. XV.

¶ Ponit hic, qui possint esse conservatores, & ubi cognoscere, & an & quibus possint delegare, & quantum duret eorum potestas, & de expensis taxum. h. d. Zen.

Idem.

HAc constitutione perpetuò valiturâ sancimus, ut conservatores, qui aliquibus (ut à manifestis injuriis, & violentiis tueantur eosdem) plerumque à sede Apostolica conceduntur, de cætero deputari non possint, nisi Episcopi vel eorum superiores, aut Abbates, seu dignitates vel personatus in cathedralibus vel collegiatis Ecclesiis obtinentes : nullusque deputati sibi conservatoris esse valeat conservator. Nec aliquis (Regibus & *c* Reginis *d*, qui sicut dignitatis altitudine præminent, sic prærogativâ gratiæ ipsos convenit anteferri, duntaxat exceptis) deinceps conservatorem habeat eum, qui sub ipsius jurisdictione, dominio, vel districtu Ecclesiastico, vel temporali consistat. Conservatores autem hujusmodi extra civitates seu diœceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscunque procedere, aut aliquos ultra unam diætam à fine diœcesium eorundem trahere non præsumant. Vices quoque suas (citationibus, sententiarum denunciationibus duntaxat exceptis, quas per alios valeant exercere) nulli committere possint, nisi hoc eis competierit ex beneficio literarum : sed nec tunc, nisi intra civitates, seu diœceses, in quibus deputati fuerint, & personis tantùm, quæ superiùs sunt expressæ.

a *al. Ipsius.* b *Vid. Bart. in l. inter artifices. ff. de sol. & Joan. Anch. Font.*

a *Vid. de test. constitutus. & de homi. Petrus. & 1. quæst. 4. quia Prælatus Dominio.* b *alit. negavit aliàs, denegârat.* c *al. ita : vel Reginis.* d *Not. Pet de Anch. quòd dictus hic etiam de conservatoribus Laicorum, ponderando istam exceptionem, quia exceptio de regula est. l. fin. § cui dulcia. ff. de vi. trit. & oleo legat. Font.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ut autem conservatores limites sibi traditæ potestatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter observent, decernimus, ut si de aliis, quàm de manifestis injuriis & violentiis, scienter se intromiserint, seu ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam extenderint potestatem, eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi. Pars vero, quæ hoc fieri procurabit, sententiam excommunicationis incurrat: à qua non possit absolvi, nisi ei, quem sic fatigavit *a* indebitè, primò satisfaciat integraliter de expensis. Officium autem quorumcunque conservatorum, ipso jure, quoad non cœpta negotia per obitum concedentis volumus expirare. Circa munera vero & expensas, assessores, ac notarios & personas testimonii causâ vocandas, illa præcipimus in hujusmodi conservatoribus per omnia observari, quæ in delegatis Judicibus constitutio à nobis super his edita observanda decrevit *b*. Quicquid autem contra præmissa, vel eorum aliquod attentari contigerit, omninò decernimus irritum & inane.

DE OFFICIO LEGATI.

TITULUS XV.

CAP. I.

¶ Legati non Cardinales, sine speciali mandato jure legationis beneficia conferre non possunt: sed legati Cardinales hoc benè possunt. Joan. Andr.

Innocentius IV. *(an. 1245. in Gallia.)*

OFficii nostri debitum remediis invigilat subditorum: quia dum eorum excutimus onera, dum scandala removemus, nos in eorum quiete quiescimus, & fovemur in pace. Proinde præsenti decreto statuimus, ut Ecclesiæ Romanæ Legati quantumcunque plenam legationem obtineant, sive à nobis missi fuerint, sive suarum prætextu Ecclesiarum legationis sibi vendicent dignitatem: ex ipsius legationis munere conferendi beneficia nullam habeant potestatem, nisi hoc alicui specialiter duxerimus indulgendum. Quod in fratribus nostris legatione fungentibus nolumus observari: quia c sicut honoris prærogativâ lætantur, sic eos auctoritate fungi volumus ampliori.

CAP. II.

¶ Legatus habet ordinariam: unde per mortem Papæ non expirat ejus officium. h. d. Joan. Andr.

Clemens IV. *S. tit. sanctæ Cæciliæ Presbytero Cardinali, Apostolicæ sedis Legato.*

LEgatos, quibus in certis provinciis committitur legationis officium, ut ibidem evellant & dissipent, ædificent atque plantent: provinciarum sibi commissarum, ad instar Proconsulum, cæterorumque Præsidum, quibus certæ sunt decretæ provinciæ moderandæ ordinarios reputantes: Præsenti declaramus edicto commissum tibi à prædecessore nostro legationis officium nequaquam per ipsius obitum *d* expirâsse.

CAP. III.

Finitâ legatione expirant reservationes Legatorum, & omnis processus habitus super illis: nisi tunc illa beneficia jam vacantia sint collata. Demum dicitur, quod pendente unâ suâ reservatione in Ecclesia collegiata, vel de beneficio spectante ad collationem alicujus, Legatus in eadem Ecclesia, vel beneficio spectante ad collationem ejusdem, aliam facere non potest: & quod fit contra praedicta, irritum decernit. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1299.)*

PRæsenti declaramus edicto, reservationem *a* quorumcunque beneficiorum ab Apostolicæ sedis Legato suæ legationis auctoritate factas, & decreta interposita super ipsis: necnon denunciationes, inhibitiones, & processus quoslibet per eum, vel per executores deputatos ab eo habitos circa ipsas (dummodo ad collationem eorundem beneficiorum jam vacantium minime sit processum) eo ipso, quod ipsius finitur legatio, viribus penitùs vacuari: nec executores eosdem posse ulterius beneficia taliter reservata conferre *b*. Cæterùm reservationes hujusmodi (per quas interdum Prælati, & Ecclesiæ nimium onerantur) restringere cupientes, prohibemus, ne postquam Legatus in aliqua cathedrali vel collegiata Ecclesia, reservationem aliquam duxerit faciendam, aliam, illâ pendente, faciat aliquatenùs in eadem. Nec etiam postquam alibi reservaverit aliquod beneficium ad collationem pertinens cujuscunque, aliud quod ad illius collationem pertineat (quamdiu reservatio pendet alterius) sibi quoquo modo reservet. Quicquid autem contra præmissa contigerit attentari, eo ipso viribus non subsistat.

CAP. IV.

¶ Cathedrales, vel regulares, vel collegiatas Ecclesias, Legatus reservare, vel conferre non possunt. Idem in dignitatibus Ecclesiarum cathedralium, quæ sunt majores post Episcopos, si ipsarum Prælati per electionem debent assumi: & contrà hoc factum, ipso irritum.

Idem.

DEliberatione providâ duximus inhibendum, ne aliquis Apostolicæ sedis Legatus, quantumcunque legationem obtinere plenariam dignoscatur, cathedrales, vel regulares, aut collegiatas Ecclesias, seu ipsarum Ecclesiarum cathedralium dignitates, ad quas hi, qui præficiuntur eisdem, majores in earum Capitulis post Episcopos existentes, habent per viam electionis assumi, suæ ordinationi, collationi, provisioni, electioni, aut dispositioni quomodocunque reservet: nec de ipsis ordinandis, conferendis, vel disponendis, se aliquatenùs intromittat: neque aliquod quò minùs hi, ad quos pertinuerit eligere aut postulare, liberè valeant, cùm vacabunt, obstaculum quomodolibet interponat: Decernentes quicquid contra hoc actum extiterit, eo ipso irritum & inane.

¶ Delegatus non potest alicui committere, quod recipiat resignationem beneficii, & postea illud conferat: & contrà factum, vel faciendum decernit irritum. h. d. Joan Andr.

Prohibemus insuper, ne Legatus ipse in genere aut in specie cuicunque concedat, ut ab iis, qui beneficia intra legationem ejusdem habentes, ea in illius manibus voluerint liberè resignare, ipsorum resignatione recepta, illa valeat idoneis conferre personis: Cùm per hoc aperiri posset via contra Lateranen. c Concilium ad beneficia vacatura. Nos enim concessionem, quam contra hoc contigerit attentari, & quicquid ex ea vel ob eam secutum extiterit, nullam prorsus habere statuimus roboris firmitatem. Volentes non solùm ad futura, sed etiam ad præterita, & adhuc pendentia negotia hoc extendi.

CAP. V.

¶ Collatio Legati per taciturnitatem prioris beneficii vitiatur. hoc dicit, Zen.

a *al. fatigaverit.* b *al. ita: decernit.* c *In manuscriptis ita: qui sicut &c.* d *Intellige scilicet re non integrâ: re verò integrâ, an per mortem Papæ expiret legato distinguit hic Petr. de Anchar. Font.*

a *Vid. Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 19. ubi reservationes qualibet ad vacaturas beneficia tolluntur.* b *Fallit si legatus contulerit canonicatum, & prabendam vacaturam reservaverit, dato executore: Nam tali finitâ legatione conferre potest. Petr. de Anchar. Font.* c *Hoc est Concilium Lateranen. sub Alexand. III. cap. 8.*

Idem.

Idem.

COllatio beneficii per Legatum sedis Apostolicæ tibi facta, nullius momenti existit, si in ea non fuerit a habita mentio de alio beneficio, quod primitùs obtinebas.

DE OFFICIO ORDINARII.

TITULUS XVI.

CAP. I.

¶ Archiepiscopus non potest sibi constituere Officiales in diœcesi Suffraganeorum suorum, etiam pro futuris causis per appellationem devolvendis ad ipsum, nisi de consuetudine hoc habeat: & tunc etiam tales Officiales tenere non possunt, præsumptum fuerit appellatum.

Innocentius IV. *in Concilio Lugdunensi.*
(an. 1216. in Gallia.)

ROmana Ecclesia: & ¶.) ¶ Prohibemus quoque, ne Rhemensis Archiepiscopus in diœcesibus Suffraganeorum suorum foraneos Officiales constituat: quia, cùm Metropolitanis, ne suorum Suffraganeorum ingrediantur diœceses, ut in eis auctoritate propriâ judicent, disponant, aliquidve aliud agant, canonica prohibeant instituta, nequaquam hoc possunt in illis per alios exercere. Nec pro eo, quod causas per appellationem delatas ad ipsos, possunt in Suffraganeorum suorum diœcesibus delegare, similiter licet eis tales Officiales instituere in eisdem, qui eorum vice (cum appellatur ad ipsos) citationes, vel inhibitiones faciant, seu compescant in hac parte rebelles: Quia in causis per appellationem devolutis ad ipsos, jam jurisdictionem obtinere noscuntur, propter quod licite possunt super illis committere vices suas. Non sic autem in aliis *b*, in quibus nondum extitit appellatum, & idcirco non debent aliquos constituere pro citationibus in futuris causis appellationum, & inhibitionibus faciendis: nisi aliud Rhemensis Ecclesia circa talium Officialium institutionem de consuetudine obtineat speciali. A quibus etiam si de consuetudine hujusmodi possint in Rhemensi provincia constitui: inhibitiones tamen, ne procedatur in causis, priusquam ad Rhemensem curiam appelletur, fieri penitus inhibemus.

¶ Donec Archiepiscopus de facili potest haberi, Officialis ejus Suffraganeum excommunicare, suspendere, aut interdicere non potest, propter ordinis (melius dixisset officii) Episcopalis reverentiam. h. d. in summa. Joan. Andr.

Officiales autem Rhemensis Archiepiscopi (quamdiu in sua provincia vel circa illam extiterit) in Suffraganeos interdicti, suspensionis, vel excommunicationis proferre sententias non attentent. Et hoc idem ab Officialibus aliorum Metropolitanorum, circa ipsorum Suffraganeos, (quibus ob reverentiam Pontificalis officii deferri volumus in hac parte) præcipimus observari.

CAP. II.

¶ Canonici, qui à divinis cessare possunt consuetudine vel alio jure, si cessare volunt, causam suæ cessationis exprimant in instrumento publico, vel patentibus literis suo vel alio authentico sigillo munitis: & exhibeant illud vel illas illi, contra quem cessant. Hoc intermisso, vel expressâ causâ non inventâ legitimâ, qui quo medio tempore perceperint ab Ecclesia, restituant. & quæ percipere debent, non percipiant, & satisfaciant de injuriis illi, contra quem cessant. Causâ legitimâ inventâ, tenetur ille ad interesse Canonici. & ad certam quantitatem Ecclesiæ, superioris taxandam arbitrio. Ultimò reprobatur consuetudo, quâ imagines Sanctorum, in die cessationis spinis & ureticis supponebantur. Et statuitur contrarium facientes graviter puniendos. Joan. Andr.

a *Alias, fuit.* b *Vid. cap. fin. de rescript. in antiq. & l. non quemadmodum. ff. de judic. Font.*

Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi.*
(an. 1273. in Gallia.)

SI *a* Canonici à divinis cessare voluerint, prout in Ecclesiis aliquibus sibi ex consuetudine, vel alias vendicant: antequam ad cessationem hujusmodi quoquomodo procedant, in instrumento publico, vel patentibus literis sigillorum *b* suorum, aut alterius authentici munimine roboratis, cessationis ipsius causam exprimant: & illud vel illas ei, contra quem cessaverint, intendunt, assignent. Sciturі, quod si hoc prætermisso cessaverint, vel causa, quam expresserint, non fuerit inventa canonica: omnia de quibuscunque proventibus illius Ecclesiæ, in qua cessatum fuerit; cessationis tempore perceperint, restituent. Illa vero, quæ pro eodem tempore debentur eisdem, nullo modo percipient, sed ipsi Ecclesiæ cedere, ac nihilominus ei contra quem cessaverant, de damnis & injuriis satisfacere tenebuntur. Si autem causa eadem canonica fuerit judicata, is, qui occasionem cessationi dederat, ad omne interesse dictis Canonicis, & Ecclesiæ, cui debitum officium ejus est culpâ subtractum, ad certam quantitatem taxandam, & in divini cultûs augmentum convertendam, superioris arbitrio condemnetur. Cæterùm detestabilem abusum horrendæ indevotionis illorum, qui Crucis, beatæ Mariæ virginis, aliorumque Sanctorum imagines seu statuas irreverenti ausu tractantes, eas in aggravationem cessationis hujusmodi prosternunt in terram, & urticis spinisque supponunt, penitùs reprobantes, aliquid tale fieri de cætero districtiùs prohibemus: statuentes ut in eos, qui contrà fecerint, ultrix procedat dura sententia: quæ delinquentes sic puniat graviter, quòd alios à similium præsumptione compescat.

CAP. III.

¶ Statuit Papa, quod habentes plures dignitates, vel alia beneficia curam animarum habentia, per ordinarios compellantur ostendere, intra tempus competens superioris arbitrio statuendum, dispensationes: quæ si non ostenderint, perinde procedatur, ac si nullas haberent. Et si ostenderint, & sufficientes, non amplius molestentur: proviso, ne in prædictis beneficiis cura negligatur animarum. Si autem dubitetur de dispensatione, ad sedem Apostolicam recurratur. Talibus plura similia beneficia obtinentibus aliud non conferatur beneficium, nisi ostensâ dispensatione sufficienti: & tunc ita demum conferatur, si per dispensationem possint illud cum aliis retinere, vel si prioribus renunciaverint: aliter collatio facta non teneat. Joan. Andr.

Idem.

ORdinarii c locorum subditos suos plures dignitates, vel Ecclesias, quibus animarum cura imminet, obtinentes: seu personatum, aut dignitatem cum alio beneficio, cui cura similis est annexa, districtè compellant dispensationes auctoritate, quarum hujusmodi Ecclesias, personatus, seu dignitates canonicè tenere se asserunt, intra tempus pro facti qualitate ipsorum ordinariorum moderandum arbitrio, exhibere. Quod si fortè justo impedimento cessante, nullam dispensationem intra idem tempus contigerit exhiberi: Ecclesiæ beneficia, personatus seu dignitates, quæ sine dispensatione aliqua eoipso illicitè detineri constabit, per eos ad quos eorum collatio pertinet, libere personis idoneis conferantur.

Cæterum si dispensatio exhibita sufficiens evidenter appareat, exhibens nequaquam in beneficiis hujusmodi, quæ canonicè obtinet, molestetur. Provideat *d* tamen ordinarius, qualiter ne animarum cura in eis-

a *De materia hujus c. vide citatos in cap. quamvis. infr. eod. tit. & libr.* b *Vid. l. ad testium. ff. de test. & l. fin. ff. de alb. scrib. ac c. significantibus. infr. de appell. Font.* c *Hoc decretum expressè innovat & confirmat sacrum Concil. Tridentin. sess. 7. de reform. cap. 5.* d *alit. ita: provideat tamen ordinarius taliter, ne animarum cura, &c.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem Ecclesiis, personatibus, seu dignitatibus negligatur : nec beneficia ipsa debitis obsequiis defraudentur. Si verò de dispensationis exhibitæ sufficientia dubitetur, super hoc erit ad sedem Apostolicam recurrendum : cujus est æstimare, quem modum sui beneficii esse velit. In conferendis insuper personatibus, dignitatibus, & aliis beneficiis curam habentibus animarum annexam, iidem ordinarii diligentiam illam observent, ut personatum, dignitatem, vel aliud *a* beneficium similem curam habens animarum *b*, alicui plura similia obtinenti non antè conferre præsumant, quàm eis super obtentis dispensatio evidenter sufficiens ostendatur. Quâ etiam ostensâ, ita demùm ad collationem procedi volumus, si appareat per eandem, quòd is, cui est collatio facienda, hujusmodi personatum, dignitatem, vel beneficium retinere liberè valeat cum obtentis, vel si ea, quæ sic obtinet, liberè ac sponte resignet.

Aliter autem de personatibus, dignitatibus, & beneficiis talibus facta collatio, nullius penitus sit momenti.

CAP. IV.

¶ *Præcipit Papa, ne Prælati subditis interdicant, ne statum Ecclesiarum & personarum superioribus inquirentibus manifestent : nec eos ad id celandum juramentis, promissionibus, obligationibus aut aliis pœnis astringant : decernit autem, quod contrà factum fuerit, irritum & inane : & sententias, juramenta, promissiones, vel pœnas non ligare : & præsumptores præcipit pœnâ condignâ à superioribus eisdem puniri.* Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1299. Romæ.)*

Quia plerique Prælati non c sine multa temeritatis audaciâ suis subditis aliquando interdicunt, ne ipsorum superioribus aut Apostolicæ sedis Legatis, vel Inquisitoribus ad inquirendum, corrigendum, & reformandum, in eorum Ecclesiis, monasteriis, sive locis à sede deputatis eadem, vel aliis quibuscunque personis, per quas ad notitiam prædictorum valeat pervenire, statum Ecclesiarum, monasteriorum seu locorum suorum, personarum & rerum ipsorum insinuent vel exponant : in ipsos (si secus egerint) excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententias proferentes : eosque ad hoc celandum juramentis, promissionibus & d obligationibus, aliisque pœnis nihilominùs adstringentes. Nos huic malitiæ (ne tali prætextu in Ecclesiis, monasteriis, & locis eisdem inquisitio, correctio seu reformatio, cum faciendæ fuerint, valeant impediri) occurrere cupientes, prædicta & eorum quodlibet attentari de cætero districtiùs inhibemus.

Decernentes auctoritate Apostolicâ, quicquid contra præsentem inhibitionem attentatum extiterit, nullius penitùs existere firmitatis : nec quenquam sententiis, juramentis promissionibus, obligationibus, vel pœnis hujusmodi obligari quomodolibet vel adstringi. Præsumptores autem eosdem (ne ipsorum temeritas quoquo modo transeat impunita) à superioribus, vel Legatis, seu Inquisitoribus memoratis, animadversione condignâ præcipimus castigari.

CAP. V.

¶ *Jurisdictio Archiepiscopo attributa in una diœcesi, sibi in aliis non prodest.* h. d. Zen.

Idem.

Ut e litigantes releventur à laboribus & expensis : Statuimus, ne Archiepiscopus causas, quæ per appellationem, vel aliàs jure Metropolitico deferuntur ad ipsum, alibi quàm in sua propria civitate vel diœcesi, aut in eis, in quibus appellatum extitit, vel causæ ipsæ consistere dignoscuntur, audiat, vel etiam audiendas committat : Nisi sibi aliud de consuetudine competat in hac parte.

CAP. VI.

¶ *Si Episcopus, cùm posset, suam diœcesim visitare per alium, habet illi in necessariis providere : visitati autem in virtualibus providebunt ipsi Vicario visitanti, & non Episcopo.* hoc dicit. Joan. Andr.

Idem.

Si *a* Episcopus suam diœcesim (ubi ei à jure permittitur) faciat per alium visitari, licèt ipse illi habeat in aliis necessariis providere, ii tamen, qui visitantur, ministrare tenentur expensas victualium visitanti : Cùm secundùm Apostolum *b* non sit magnum, si ab eo metantur temporalia, per quem spiritualia seminantur. Idem tamen Episcopus cùm personaliter non visitat, nil prorsùs ab iis, qui per illum quem deputat, fuerint visitati, exigere poterit aut debebit.

CAP. VII.

¶ *In quolibet loco diœcesis non exempto, per se & per alium potest Episcopus pro tribunali sedere, & liberè exequi, quæ ad ipsum spectant officium.* Joan. Andr.

Idem.

Cum *d* Episcopus in sua tota diœcesi jurisdictionem ordinariam noscatur habere, dubium non existit, quin in quolibet loco ipsius diœcesis non exempto, per se vel per alium possit pro tribunali sedere : causas ad Ecclesiasticum forum spectantes audire : personas Ecclesiasticas (cùm earum excessus exegerint) capere, ac carcere deputare : necnon & cætera, quæ ad ipsius spectant officium, liberè exercere.

CAP. VIII.

¶ *Canonici, qui à divinis cessare possunt, cùm cessare voluerint, vocabunt absentes, sicut si immineret electio facienda, cum quibus de cessatione deliberabunt : & si deliberant cessare, requirent primum, contra quem cessant, ut irrogatam offensam emendet : quod si fecerit, non cessabunt : alioquin cessare poterunt, ita quòd à cessatione intra mensem utraque pars, & cessans, ut contra quem cessatur, iter arripiat eundi ad Papam, vel per se, vel per procuratores sufficienter instructos : nisi interim intervenerit concordia inter ipsos. Et continuatu diatu quàm citò poterunt se coram Papa præsentent, ut utraque pars e præsenta, vel altera coniuma. iter abbreviet, Papa definiat negotium, & culpabiles puniat : & si pars vestra prædicta non fervet, cessatio non fervetur.* Joan. And.

Idem.

Quamvis super cessationibus à divinis, quæ à Capitulis, Conventibus, sive Collegiis secularium vel regularium Ecclesiarum multoties sine causa rationabili attentantur, manifesta satis à felicis recordationis Innocentio *e* tertio, & Gregorio decimo, prædecessoribus nostris, manaverint instituta : Quia tamen post illa est plerunque compertum, cessationes easdem irrationabiliter esse factas : nos ad tam perniciosum evitandum abusum, eadem statuta cum infrascripta moderatione in suo volentes robore perdurare, de fratrum nostrorum consilio districtiùs inhibemus, ne à secularis vel regulari Capitulo, Collegio seu Conventu Ecclesiæ cujuscunque, cessationes ipsæ, nisi vocatis omnibus (prout sunt pro electionis negotio evocandi) & deliberatione habitâ diligenti, ac Episcopo, aliove quocunque Clerico sive Laico (cujuscunque dignitatis, præeminentiæ, conditionis aut statûs existat) propter cujus injuriam vel offensam eadem videtur cessatio facienda, post prædictas vocationem & deliberationem de cessando habitam requisito, quòd irrogatam injuriam, vel offensam emendet, aliquatenùs attententur. Neque tunc etiam, si emendam inde habuerint, vel per eos steterit, quò minùs habeant competentem. Si autem præmissis servatis, Capitulum, Collegium, vel Conventus alicujus Ecclesiæ ad cessationem eandem duxerint procedendum : extunc intra unius mensis spatium pars utraque, videlicet ii qui cessant, & illi etiam, propter quorum factum à divinis cessatur (nisi supervenerit concordia inter eos cessatio illa cesset) iter arripiant *a* per se, vel per procuratores idoneos, cum mumentis & actis ad negotium ipsum spectantibus, ad sedem Apostolicam veniendi : & continuatis diætis, quàm citò commodè poterint, se Apostolico conspectui repræsentent : ut partibus præsentibus, aut unâ præsente, alterâ non veniente vel mittente, examinato negotio apud sedem eandem, pars quæ culpabilis inventa fuerit in præmissis, præter alias pœnas à dictis canonibus institutas, si Romano Pontifici videbitur expedire, pœnâ docente cognoscat, quantùm excesserit, quæ cessationi factæ rationabiliter causam dedit : vel quæ sine rationabili & manifestâ causa cessavit. Parte insuper à divinis cessante, suprascripta *b* tam in cessando, quàm in veniendo sive mittendo ad sedem Apostolicam non servante, non servetur cessatio : sed eâ non obstante (ut prius) in ipsâ Ecclesiâ celebretur.

a *Al.* altquod. b *Dictio,* animarum, *deest in manuscriptis aliquot.* c *In antiqui codicibus ita : non sine multa temeritatu, &c.* d *In antiquis exemplaribus ita : & obligationibus aliis atque pœnis nihilominus, &c.* e *Vide novissimè sancita in Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 20.*

a *De materia visitationis, prout ad hunc locum spectat, vide Conc. Tolet. IV. cap. 35. & novissimum Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 3.* b *1. Cor. 9.* c *al. visitet.* d *Vid. innocentium ad hoc c. traditam per Decium in c. cum te. de offic. del.* e *Id cavit Innoc. III. in Concil. generali Later. c. 7.*

CAP. IX.

¶ *Primò ponit constitutionem de bonis dignitatum vel Ecclesiarum vacantium, non occupandis per eos, ad quos collatio, vel custodia pertinet : nisi de speciali jure id eis competat : & contrà facientibus pœnam imponit. Secundò ostendit, de quibus bonis intelligatur, cum de speciali jure id alicui competit. Tertio decret. quæ sæpe supr. eod. libro, de elect. dicit non esse correctam.* Joan. Andr.

Idem.

Præsenti prohibemus edicto, ne Episcopi, vel eorum superiores aut Abbates, seu quivis alii regulares vel seculares Prælati, aut Ecclesiasticæ quæcunque personæ, vacantibus dignitatibus, personatibus, prioratibus, vel Ecclesiis quibuscunque sibi subjectis, seu ad collationem, ordinationem, præsentationem, vel custodiam pertinentibus, eorundem bona (morientibus eorum Rectoribus, vel Ministris) in ipsis inventa, sive vacationis ipsorum tempore obvenientia, quæ in utilitatem eorundem expendi, vel futuris debent successoribus fideliter reservari, occupare, aut in usus suos convertere quoquomodo præsumant : Nisi de speciali privilegio vel consuetudine jam præscriptâ legitimè, seu aliâ causâ rationabili, hoc eisdem competere dignoscatur.

Alioquin Episcopi & eorum superiores ab ingressu Ecclesiæ, cæteri vero ab officio & beneficio ramdiu eo ipso noverint se suspensos, quousque restitutionem fecerint de prædictis. Porrò ubi ex privilegio vel consuetudine, seu alia de causa rationabili, sibi aliquis prædictorum asserit bona competere supradicta : hoc de illis bonis solum debet intelligi, quæ solutis debitis, si qua sint, & iis, quæ fuerint necessaria pro servitoribus & ministris ac incumbentibus oneribus usque ad novos reditus supportandis congruè reservatis, ex ipsis reperta fuerint superesse. Sane constitutioni, quam superiùs specialiter edidimus, contra Capitula, Collegia, Conventus, seu singulares personas, bona cathedralium, vel regularium, aut collegiatarum Ecclesiarum vacantium occupantes, per constitutionem præsentem (quam in dignitatibus, personatibus, ptioratibus, & Ecclesiis aliis locum habere censemus) nolumus in aliquo derogari.

a *al. Arripiat.* b *al. supradicta.*

DE MAJORITATE ET OBEDIENTIA.

TITULUS XVII.

CAP. UN.

¶ *Capitulum, vel ii, ad quem administratio pertinet vacante sede, eos absolvet, quos absolvere posset Episcopus si viveret, nisi à sede Apostolica id fuerit interdictum.* Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1299. Romæ.)*

Episcopali sede vacante, potest Capitulum, seu is ad quem Episcopalis jurisdictio tunc temporis noscitur pertinere, iis, quibus posset Episcopus, si viveret, ab excommunicationis sententia, sive juris, sive hominis fuerit absolutionis beneficium impertiri : Nisi ei fuerit à sede Apost. specialiter interdicta potestas.

DE PACTIS.

TITULUS XVIII.

CAP. I.

¶ *Monachi habentes liberam à sede Apostolica sepulturam, si paciscuntur de non recipiendis aliquibus vel certis parochianis Ecclesiæ alicujus, servare compelluntur pactum : nec illos sepelire poterunt, licèt apud eos elegerint sepelire, cùm per pactum privilegio renunciaverint.* Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1299. Romæ.)*

Pactum *a* cum Rectore parochialis Ecclesiæ factum à vobis, ne aliquos vel certos ipsius Ecclesiæ parochianos recipiatis ad Ecclesiasticam sepulturam, omninò servare debetis. Quanquam sepultura libera sit monasterio vestro ab Apostolica sede indulta : & illi apud vos elegerint sepeliri. Cùm per dictum pactum indulto hujusmodi derogetur.

CAP. II.

¶ *Pactum factum patri à filia, dum traheba tur nuptui, quòd dote contenta nullum habebit ad bona paterna regressum, si juraverit id ipsa filia, omninò servare tenebitur.* Joan. Andr.

Idem.

Quamvis *b* pactum patri factum à filia, dum nuptui tradebatur, ut dote contenta nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet lex civilis : si tamen juramento, non vi, nec dolo præstito, firmatum fuerit ab eadem, omninò servari debebit : Cùm non vergat in æternæ salutis dispendium, ne redundet in alterius detrimentum.

CAP. III.

¶ *Pacta inita per fratres Prædicatores, vel Minores, vel alios Mendicantes, cum Rectoribus parochialium Ecclesiarum super parochialibus juribus, si facta sunt per Priores vel Guardianos de Conventuum ipsorum locorum consensu (licèt auctoritas sedis Apostolicæ non intervenerit, vel licentia Prioris vel ministri generalis, aut magistri vel provincialis ministri, vel Capituli provincialis) servanda sunt : dummodo alias sint licita & honesta.* h. d. Jo. Andr.

Idem.

Quia ex eo, quòd fratres Prædicatores, & Minores, & alii Mendicantes, compositiones & pacta cum Prælatis, Capitulis, Rectoribus & personis Ecclesiarum, civitatum, castrorum, villarum & locorum, in quibus domus seu habitationes eorum existunt, super juribus parochialibus, vel aliis quibuscunque articulis, ab eis vel eorum antecessoribus inita sive facta, servare recusant : & ea eo prætextu infringere moliuntur, quia magistri aut ministri, vel prioris generalium seu provin-

a *Vid. Antonium de Butrio, cap. statuimus de translat. Prælat. & Felinum in c. cum sit generale. de foro compet.* b *Vid. Mart. de Affictis decis. 322. Purpuratum consil. 100. Hyppolitum Marsilium singulari 673. incip. nonnulla de præsentia. Alexand. consil. 29. lib. 3. & consil. 42. lib. 1. & Jason. consil. 133. vol. 4.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cialium eorundem non affuit assensus in ipsis, nec approbata per ipsorum generalia, vel provincialia Capitula extiterunt: multa in diversis mundi partibus insurgunt scandala *a*, & ipsorum fratrum (quos decet puritatem omnimodam in suis observare actionibus *b*, & ab his abstinere propensius, per quæ possit aliis exempli pernicies generari) famæ detrahitur plurimùm & honori. Nos his occurrere paternæ solicitudinis studio intendentes, præsenti decreto sancimus: compositiones & pacta hujusmodi cum Prælatis, Capitulis, & c rectoribus, & personis prædictis ab ipsorum fratrum Conventualibus, Prioribus, seu Guardianis facta vel approbata, de suorum Conventuum consilio & assensu (dum tamen alias sint licita & honesta) debere ab ipsis fratribus in locis, in quibus fuerint facta, perpetuo *d* inviolabiliter observari: non obstante, quòd magistri vel ministri aut Prioris generalium seu provincialium prædictorum non intervenerit in eisdem assensus, nec ab ipsorum generalibus vel provincialibus Capitulis extiterint approbata: seu quòd sedes Apostolica in iis, quæ per prædictos fratres Minores facta fuerint, auctoritatem suam non præstiterit vel assensum.

DE PROCURATORIBUS.

TITULUS XIX.

CAP. I.

¶ Laicus potest esse Procurator ad agendum & defendendum in causis spiritualibus.

Bonifacius VIII. *(an. 1299. Roma.)*

NOn indiscretè Judex censetur egisse, Procuratorem Laicum ad agendum vel defendendum in causis spiritualibus admittendo: Cum regulariter qui non prohibetur expressè ad exercendum procurationis officium, idoneus debeat reputari.

¶ Procurator post litem contestatam potest dare alium Procuratorem: antè non, nisi datus fuerit in rem suam, vel à Domino habuerit mandatum de substituendo etiam non certam personam.

§. 1. Licèt autem à Procuratore post litem contestatam ab eo possit (cum Dominus sit litis effectus) dari alius Procurator: antea tamen non potest, nisi in rem suam sit datus, vel à Domino substituendi alium (etiam certâ non expressâ personâ) sibi fuerit concessa potestas.

¶ Procurator ad negotia potest dare alium Procuratorem liberi, & etiam quandocunque. h. d.

§. 2. Procurator verò datus ad negotia, potest liberè quandocunque alium deputare.

CAP. II.

¶ Procurator ante litem contestatam etiam sine causa revocari potest, post litem contestatam non sine rationabili causa: Dominus tamen bene potest adesse causæ cum ipso Procuratore, maximè si de collusione timeat.

Idem.

QUamvis *e* Procurator possit ante litem contestatam etiam sine causa libere à Domino revocari, postea tamen ipso nolente nequibit: nisi eum cum Domino inimicum fieri, vel suspectum, aut adversario affinitate conjungi, vel ejus hæredem fieri, seu ingredi religionem, aut in longum peregrinari, vel ægritudine aut vinculis detineri contingat, seu alia rationabilis causa subsit, propter quam sit merito revocandus. Verùm, quanquam (nisi ut præmittitur) revocari non possit, Dominus tamen suæ causæ una cum eodem Procuratore (maximè si de collusione rimeat) minimè prohibetur adesse.

CAP. III.

¶ Procurator habens mandatum substituendi, substitutum à se post mandatum susceptum, etiamsi eo usus non sit, revocare non potest, nisi & potestatem habuit revocandi. Si autem erat Procurator ad plures causas, & in altera substituit, in aliis remanet Procurator. Joan. Andr.

Idem.

IS, qui à *a* Procuratore super hoc à Domino potestatem habente Procurator extitit substitutus, non potest post mandatum susceptum, etiamsi eo usus non fuerit, (licèt in delegato sedis Apostolicæ vices suas alteri committente aliud censeatur) ulteriùs revocari ab illo: Nisi revocandi potestas concessa fuisset eidem. Verùm si cùm ad plures vel ad omnes causas generaliter constitutus fuisset, in una tantum substituerit earundem, in aliis nequaquam prohibetur procurationis officium exercere.

CAP. IV.

¶ Procurator generalis non agit exigentiâ speciale mandatum: nisi cùm aliqua illorum specificatione, vel liberâ potestate. hoc dicit, Zen. *l. 60. §. 4. ff. mandat.*

Idem.

QUi ad agendum & defendendum, ac generaliter ad omnia (etiamsi mandatum exigant speciale) constituitur Procurator, ex vi generalitatis hujusmodi ad aliquem articulum, in quo speciale mandatum exigitur, admitti non debet. Sed si aliquis vel aliqui de articulis speciale mandatum exigentibus specificari & fuissent, adjectâ clausulâ generali, tunc ad non expressos etiam admittetur. Procurator quoque absque speciali mandato juramentum deferre, transigere, vel pacisci non potest: nisi ei bonorum vel causæ administratio liberè *c* sit concessa.

CAP. V.

¶ Mandatum generale ad negotia etiam ad judicia se extendit.

Idem.

QUi generaliter constituitur ad negotia Procurator, agere ac experiri potest *d*, exceptis his casibus, qui mandatum exigunt speciale.

¶ Potest filiusfamilias esse Procurator, etiam absque patris consensu. Zen.

§. 1. Nedum verò ad negotia, sed etiam ad judicia potest filiusfamilias absque patris assensu fieri Procurator.

¶ Major annis XXV. ad judicia, major XVII. ad negotia deputari potest Procurator. h. d. Zen.

§. 2. Licèt autem quis post XVII. annum Procurator ad negotia licitè deputetur: ad judicia tamen, nisi major XXV. annis fuerit, deputari nequibit.

CAP. VI.

¶ Ex duobus Procuratoribus simul simpliciter constitutis, alter solus admitti non debet. Si verò in solidum, qui primò contestatus litem, admittitur altero totaliter excluso: nisi adjectum fuerit, quod non sit melior conditio occupantis: quo casu altero non præsente, nec alium substituente, reliquus admittatur. h. d.

Idem.

SI duo *e* Procuratores simul (non adjecto in solidum) deputentur, unus sine altero non debebit admitti. Secùs si sint in solidum constituti: sed tunc illius

a *Vid. B. Thom. 2. 2. quæst 43. per totam quæstionem.* b *In antiquis codicibus constanter legitur, actibus.* c *Dittio, &c, deest in manuscriptis.* d *Hic text. habet locum in pallio fallo cum Laico.* e *Pro hoc c. vide, qua tradit Jason consil. 138. incip. revocatur in dubium. vol. 4. & Felinus in cap. ex parte Decan. extrà de rescript.*

a *De materia revocationis procuratoris vide Cynum & alios in l. mandato. C. mandati, & Joannem Ananiam consil. 25. incip. utrum præsentatio. & Paulum de Castro consil. 361. incip. notabilis vir.* b *Vid. l. legata inutiliter. de legat. 1. & Dec. in l. 1. de reg. juris Font.* c *alias ita: libera.* d *Vid. l. 1. §. 1. ff. mutuam. ff si quid in fraud. patr. de Anch. Font.* e *Ad hunc textum vide qua dicit Felinus in c. 2. extr. de test. adde Sichemum consil. 11. incip. circa præsentem. lib. 1.*

melior erit conditio, qui per litis contestationem negotium primitùs occupabit. Post occupationem autem hujusmodi, alter se intromittere nequibit ulteriùs, cùm ille litis dominus sit effectus: nisi dictum in constitutione fuisset, quòd non fieret melior conditio occupantis: tunc enim si eum, qui occupavit, infirmari, mori, absentari, vel aliàs impediri contingat, aut si prosequi fortè nolit, poterit alter suscipere ac perficere negotium ab alio inchoatum, dum tamen ab alio non fuerit alius substitutus: nam si sit, is præferri debebit eidem.

¶ Procurator datus in solidum, qui occupaverat negotium, ex impedimento exclusus, non reassumit, nisi altero impedito. h. d. Dominicus.

Cæterùm ubi nullo substituto, alter suscipit negotium prosequendum, is, qui occupavit primitùs, ipsum resumere postea impedimento cessante nequibit: nisi forsan illum contingeret *a* impediri.

¶ In causis spiritualibus ex duobus Procuratoribus simul simpliciter datis, judex eligit magis idoneum, qui solus prosequi potest: nec alius admittitur, nisi primo legitimè excluso. h. d. Dominicus.

Sanè in electionum, postulationum, provisionum, & aliorum spiritualium negotiorum causis (cùm talia Clericorum expeditionem exigere dignoscantur) volumus specialiter observari, ut si plures Procuratores simul in eis fuerint non in solidum deputati, Judex (ne propter eorum concursum negotia eadem intricari contingat) idoneiorem ex ipsis eligere valeat: & ille solummodò prosequatur, habeatque, quicquid cum illo sic electo factum extiterit, plenam roboris firmitatem: nec ad prosequendum alius admittatur postmodùm, nisi prout eum, qui non occupat negotium, censuimus post occupationem factam ab alio superiùs admittendum.

CAP. VII.

¶ Procurator, qui renuit acceptare mandatum, pœnitere potest, quamdiu constituens in eadem perseveraverit voluntate.

Idem.

LIcèt *b* is, qui Procurator constituitur ab absente, dixerit præsentatum sibi suscipere nolle mandatum: hoc tamen nequaquam obstante, quamdiu constituens in eadem perstiterit voluntate, ipsum acceptare poterit *c*, quandocunque placebit.

CAP. VIII.

¶ Dominus dans Procuratorem, quoties contingit eum abesse, causam tractande, Procuratorem non intelligitur revocare: secùs si simpliciter, nisi expressè protestetur, quod ipsum revocare non intendit: vel aliàs hoc appareat ex probabilibus conjecturis. Joan. Andr.

Idem.

SI quem sub ea formâ, Quoties te abesse contigerit: constituerit Procuratorem ad causam, non ideò (licèt tractes eum postmodùm per teipsum) Procuratorem ipsum dignosceris revocare, quinimò Procurator idem Procuratoris assumet officium, quandocunque te contigerit absentare. Secùs si simpliciter à te fuerit constitutus: tunc enim sive ante litem contestatam, sive post, ad causam ipsam venias, non ut ipsi Procuratori assistas, sed ut causam tractes eandem, tractando ipsam eum revocare censeris: nisi dicas expressè, quòd ipsum vis in officio procurationis (hoc non obstante) manere, vel nisi quod non animo revocandi hoc facias, ex aliquibus appareat conjecturis *d*, ut si forsan aliquis immineat articulus, in quo tu meliùs nósti veritatem, aut si sit Procurator ipse infirmus, vel forsitan se absentet, seu quicquid aliud accidat, propter quod ipsi causæ tua sit præsentia opportuna.

a *Aliàs, contigerit.* b *ad hunc text. vid. qua dicit Alex. consil. 8. incip. revocatur in dubium. l. 5.* c *Vid. l. consensu. ff. de act. & oblig. Font.* d *Una præsumptio tollit aliam. de præsumpt. literæ. de in integr. restit. l. divus, Font.*

CAP. IV.

¶ Tria dicit: Primò, quòd Procurator ad contrahendum matrimonium debet habere speciale mandatum. Secundò, quòd talis Procurator non substituit, nisi ad hoc mandatum habeat. Tertiò, quòd si talis Procurator revocatus etiam ignoranter contrahit, non tenet matrimonium. Joan. Andr.

Idem.

PRocurator *a* non aliter censetur idoneus ad matrimonium contrahendum, quàm si ad hoc mandatum habuerit speciale. Et quamvis aliàs is, qui constituitur ad negotia Procurator, alium dare possit: in hoc tamen casu (propter magnum quod ex facto tam arduo *b* posset periculum imminere) non poterit deputare alium, nisi hoc eidem specialiter sit commissum. Sanè si Procurator antequam contraxerit, à domino fuerit revocatus, contractum postmodùm matrimonium ab eodem (licèt tam ipse, quàm ea, cum qua contraxit, revocationem hujusmodi penitùs ignorarent) nullius momenti existit, cùm illius consensus defecerit, sine quo firmitatem habere nequivit.

DE IIS, QUÆ VI METUSVE CAUSA FIUNT.

TITULUS XX.

CAP. UN.

¶ Excommunicationis, suspensionis, vel interdicti absolutio, vel revocatio per vim extorta, non tenet: & extorquens excommunicatus est ipso jure. Joan. Andr.

Gregorius X. *in Concilio generali Lugdun. (an. 1237. in Gallia.)*

ABsolutionis beneficium ab excommunicationis sententia, vel quamcunq; revocationem ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicti per vim vel metum extorta, præsentis constitutionis auctoritate omninò viribus vacuamus. Ne autem sine vindicta violentiæ crescat audacia, eos, qui absolutionem seu revocationem hujusmodi vi vel metu extorserint, excommunicationis sententiæ decernimus subjacere.

DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM,

TITULUS XXI.

CAP. I.

¶ Ecclesia post quadriennium non admittitur ad petendum restitutionem contra sententiam, vel contractum, nisi rationabilis aliqua causa hoc suadeat. Joan. Andr.

Gregorius IX. *(an. 1236. Romæ.)*

ECclesia, quæ ad retractandam sententiam, vel contractum, per beneficium restitutionis in integrum, postulat se admitti, si quadriennii spatium post sit lapsum, & negligenter omiserit, non est ad beneficium hujusmodi admittenda: *c* Nisi prævaricationis, vel fraudis manifestæ probetur super hoc interveniisse commentum: aut alia rationabilis causa subsit, quæ superiorem movere debeat ad idem beneficium concedendum.

CAP. II.

¶ Ecclesia contra confessionem, quâ læsa fuit, admittitur intra quadriennium per beneficium restitutionis in integrum: postea non, nisi per viam juris communis. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1299. Romæ.)*

a *Vid. Ancharanum consil. 228. incip. A. duas filias habebat & duobus consil. seq. Antonium Butrium consil. 64. incip. A. duas filias habuit. & consil. sequent. & Alexand. consil. 146. incip. in causa & lite. & consil. 149. incip. visa processu. lib. 5.* b *Et ideò non deciditur juramento per judicem delato. Bald. in l. admonendi. Font.* c *Iste versiculus habet etiam locum in aliis personis, quibus ista restitutio competit. Phil. Font.*

SI adversus confessionem in judicio à se factam, læsa Ecclesia beneficium restitutionis in integrum, intra quadriennium ab ipsius confessionis tempore computandum, petere negligenter omittat: non est (nisi aliquid rationabile appareat, quod aliud suaserit faciendum) ad hoc petendum ulterius admittenda. Ubi verò per viam communem revocationis erroris, quem in facto prætendit, vult adversus suam confessionem Ecclesia se juvare: hoc quandocunque poterit, donec negotium sit finitum.

DE ARBITRIS.

TITULUS XXII.

CAP. I.

¶ Si ex tribus arbitris duo concordant in summa, tenet illorum sententia: si omnes discordant, tenet sententia de summa minori.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

SI ex tribus arbitris, te duo in decem, & tertius in quinque condemnent, debet sententia prævalere duorum: Licèt cùm unus in XV. alius in X. tertius verò in quinque pronunciant, illius, qui dixit de summa minori (cùm in illa omnes concordes existant) sententia efficax censeatur.

CAP. II.

¶ Si ex tribus arbitris unus nolit examinando vel definendo negotio interesse, duo procedere poterunt, ac si ille præsens esset. Circa Judices autem antiqua jura serventur. Joan. Andr.

Idem.

UT quæstionibus (quæ plerunque propter arbitrorum voluntariam seu malitiosam absentiam remanent indecisæ) finis celeriùs imponatur: Statuimus, ut si ex tribus arbitris à partibus electis, eorum aliquis ab aliis legitimè requisitus ad examinandum vel definiendum unà cum eis negotium, super quo in ipsos exitit compromissum, non curaverit (cessante impedimento legitimo) convenire: duo præsentes, penès quos (licèt lex civilis aliud innuere videatur) totalem eo casu remanere decernimus potestatem, possint (malitiosâ seu voluntariâ illius absentiâ non obstante) dictum examinare negotium, & liberè definire, sicut possent illo præsente, nec volente cum eis in unam sententiam concordare: ut sic ipsius absentia præsentiâ repleta divinâ, eum reputati faciat pro præsente. Circa Judices verò antiqua jura nolumus immutari.

a *Vid. Bart. in l. item si vinus. §. item si plures. ff. eod. tit.*

FINIS LIBRI PRIMI.

SEXTI DECRETALIUM LIBER SECUNDUS.

TITULUS PRIMUS.

DE JUDICIIS.

CAP. I.

¶ Judex delegatus non habens ad hoc speciale mandatum à Papa, non potest compellere partem, ut personaliter coram eo compareat, nisi ex rationabili causa. Joan. Andr.

Innocentius IV. *in generali Concilio Lugdunensi. (an. 1245. in Gallia.)*

JURIS esse animaduum non videtur, Judicem delegatum (qui à sede Apostolica mandatum ad hoc non receperit speciale,) jubere non posse alterutram partium coram se personaliter in judicio comparere: Nisi causa fuerit criminalis *a*, vel nisi pro veritate dicenda, vel pro juramento calumniæ faciendo, vel aliàs juris necessitas partes coram eo exegerit, personaliter præsentari.

CAP. II.

¶ Mulieres personaliter ad judicium (quâcunque causâ in jure non expressâ) invita trahenda non sunt: sed si necessarium sit ipsarum testimonium in causa, Judex expensis producentis interdum ibit, interdum mittet: & Judex fraudulenter vadens, excommunicatus est. Mulieres religiosa, etiam volentes, extra monasterium suum ex aliqua causa personaliter ad judicium trahi non possunt: quod contra predicta fit, est irritum. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

MUlieres * (quas vagari non convenit; nec vitorum cœtibus immiscèri) auctoritate literarum jedis Apostolicæ, vel Legatorum ipsius, aut aliâ quâcunque ad judicium personaliter evocari, vel trahi invitas, causâ ferendi testimonium, aut aliâ quâlibet (quæ in jure non exprimitur) prohibemus. Sed cùm necessarium fuerit testimonium earundem, Judex (in expensis partis producentis easdem) tabellionem, aut aliam personam idoneam ad eas transmittat: vel si fortè talis casus occurrerit, quo, jure prohibente, receptio testium alteri committi non possit: Judex *a* tunc propter hoc personaliter ad illas accedat: aut (si talis sit personæ judicantis conditio, quod id per ipsum non deceat fieri, vel non possit) mittat ad eas: proviso quòd casus hujusmodi (videlicet ut Judex vadat personaliter) non fingatur: nec fraus intervenire in hac parte. Alioquin fictor hujusmodi, vel fraudator, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.

§. 1. Cæterùm fœminæ religiosæ, præsertim quæ debent sub clausura morari *b*, extra suum monasterium vel clausuram non vocentur ad judicium, vel trahantur ex quavis causa personaliter: etiamsi ad hoc voluntas accederet earundem. Decernimus quoque, ut ipso jure sit irritum & inane, si quid contra præmissam contigerit attentari.

* *Vide l. fœmina. de proc. l. servus. C. de jud. & l. fœmina. ff. de reg. jur.* a *Al. ita præfatus judex propter hoc, &c.* b *causâ religionis hoc licet V. l. 1. ff. de in jus voc. l. servos ad custodiam. ff. de alim. & cibat. legat.*

a *Vid. Bart. in l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. judic. Font.*

CAP. III.

¶ Major XIV. annis per se & per Procuratorem potest agere, & defendere causam spiritualem: minor XIV. per se non agit, sed per Procuratorem, vel per curatorem datum auctoritate ordinarii Ecclesiastici Judicis, & etiam delegati ad causas istas. Filiusfamilias sine patris assensu agit causam spiritualem. h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI annum quartumdecimum tnæ peregisti ætatis, in beneficialibus & aliis causis spiritualibus, necnon & dependentibus ab eisdem, ac si major XXV. annis existeres, ad agendum, & defendendum, per te, vel per Procuratorem *a*, (quem ad hoc constituendum decreveris) admitti debebis. Si verò intra XIV. annum existas, per te agere, aut defendere non poteris super ipsis: sed vel per tuum Episcopum, vel per Officialem ejusdem, tibi curator dabitur ad lites hujusmodi exercendas: aut tu ipse (si major infante fueris) cum auctoritate alterius eorundem, procuratorem ad eas poteris deputare. Delegatus etiam Apostolicæ sedis, & subdelegatus ab eo, tibi (si non habeas) curatorem dare valeant, vel auctoritatem constituendi procuratorem præstare, ad illas causas, vel lites duntaxat, quæ coram ipsis fuerint ventilandæ. In hujusmodi quoque litibus sive causis, quanquam in potestate patris existas *b*, nec aliàs absq; ipsius assensu in judicio regulariter esse possis (cùm de iis se intromittere non habeat) nequaquam requiri debebit assensus.

DE FORO COMPETENTI.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ Archiepiscopus omisso appellationis articulo, vel per viam querelæ, de causa subditorum, Suffraganeis etiam ipsis consentientibus, non cognoscet. h. d. usque ad §. Neque.

Innocentius IV. *c (an. 1252.)*

ROmana Ecclesia: [&c.] ¶ Nec appellationis articulo prætermisso, nec alias etiam (cùm minimè appellatum extiterit) Rhemen. Archiepiscopus vel ejus Officialis *d*, de causis Clericorum tanquam Judices, licèt in ipsos iidem Clerici de facto consentiant) absque diœcesanorum suorum voluntate cognoscant.

¶ *Archiepiscopus subditos Suffraganei non potest compellere causas delegatas ab eo suscipere, suas sententias & precepta exequi, vel testimonia in causis ad eos devolutu ferre: nisi consuetudo aliud obtinuat.* h. d. Dominicus.

§. 1. Neque Suffraganeorum Rhemensis Ecclesiæ subditos ipsorum delegationem suscipere, vel sententias & præcepta exequi, aut in causis per appellationem devolutis ad eos, testimonium (nisi aliud in his tribus de consuetudine obtineant) perhibere compellant.

¶ *Archiepiscopus contra Officiales, vel Prelatos Suffraganeorum (consuetudine aliud non disponente) & contra subditos ipsorum, pro salariis Advocatorum & Procuratorum causarum fori Archiepiscopi. Judex competens non est.* h. d.

§. 2. Nec etiam Suffraganeorum ipsorum Officiales, aut Archidiaconos, Archipresbyteros, & alios inferiores Prælatos, Suffraganeis eisdem subjectos (dummodò aliud eis contraria consuetudo non tribuat) nec subditos Suffraganeorum ipsorum, super salariis Advocatorum & Procuratorum in causis (quæ in Rhemensi ventilantur curia) cogant querelantibus in sua præsentia respondere.

¶ *Archiepiscopus non compellet invitos contrahentes aliarum diœcesium in sua propria coram se respondere, nisi ibi inveniantur. Sed si citati nolunt comparere, vel malitiosè se occultant, ne ci-*

tentur, in bonis ipsorum sua diœcesis potest missionem facere, vel in alia decernere per ordinarios faciendam. h. d.

§. 3. Contrahentes verò aliarum diœcesum, super contractibus initis in Rhemensi diœcesi ab eisdem (nisi inveniantur ibidem) trahere coram se non debent invitos: licèt in possessionem bonorum, quæ ibi habent, etiam cùm alibi copiam sui faciunt, si eorum auctoritate citati *a* comparere contemnant, possint missionem facere contra eos: vel (si fortè malitiosè seipsos occultent, ne citatio perveniat ad eosdem) decernere faciendam in possessionem bonorum, quæ in alia etiam diœcesi obtinere noscuntur: sed tunc loci diœcesanus ad denunciationem ipsorum faciet hujusmodi missionem.

¶ Non potest Archiepiscopus suos Clericos mittere in diœcesim Suffraganei, ut coram eis fiant contractus, vel jam facti approbentur. Nec si facti vel approbati fuerint coram illis, possunt Suffraganeorum subditos coram se compellere litigare super illis; nec excommunicare Suffraganeorum Officiales vel subditos, si nolunt litigare coram ipso. h. d. ad finem. secundùm Dominicum.

§. 4. Nec Clericos suos mittant ad Suffraganeorum ipsorum *b* diœceses pro ineundis vel recognoscendis contractibus coram ipsis. Nec eorundem Suffraganeorum subditos compellant coram se occasione hujusmodi juri stare. Neque potest Archiepiscopus ipse in suorum Suffraganeorum Officiales & subditos (pro eo quòd vocati ab ipso nolunt querelantibus in sua præsentia respondere) Ecclesiasticam exercere censuram.

CAP. II.

¶ Judex secularis, qui vult Clericum compellere ad debita (etiam liquida) solvenda, per Ecclesiasticum Judicem desistere compellatur. Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

SEculares c Judices, qui (licèt ipsis nulla competat jurisdictio in hac parte) personas Ecclesiasticas ad solvendum debita (super quibus coram eis contra ipsas earum exhibentur literæ, vel probationes aliæ inducuntur) damnabili præsumptione compelluut *d*, à temeritate hujusmodi per locorum ordinarios, censurâ Ecclesiasticâ decernimus compescendos.

CAP. III.

¶ Ratione juramenti Laicus (ut illud servet) coram Judice Ecclesiastico conveniatur.

Idem.

CUm C. Laicus (pro quo solvisti certam pecuniæ quantitatem, in qua pro eo te fidejussorio nomine obligaveras) te servare recusset indemnem, contra juramentum à se præstitum temerè veniendo: Ipsum coram Ecclesiastico Judice (ad cujus forum ratione juramenti causæ hujusmodi cognitio noscitur pertinere) de jure poteris convenire: Ut ipsum monitione præmissâ, per censuram Ecclesiasticam *e*, quòd te super prædictis (ut tenetur) servet indemnem, prævià ratione compellat.

DE LITIS CONTESTATIONE.

TITULUS III.

CAP. I.

¶ Peremptoria litis contestationem non impedit: nisi sit de re semel finita. Joan. Andr.

Innoc. IV. *in Concilio Lugdun. (an. 1245.)*

EXceptionis peremptoriæ, seu defensionis cujuslibet principalis cognitionem negotii contin-

a *Nota, ubicunque minor legitimè potest interesse judicio, ibi potest constituere procuratorem. Vid. l. 1. C. si de monent. possess. Font.* b *Vid. c. indecorum. de etat. & qualit.* c *In quodam manuscr. tribuitur Innoc. III.* d *aliàs, Officiales.*

a *Vid. l. sed interpellatus. §. 1. ff. de arbitr.* b *al. suorum.* c *Vid. quæ latè tradit Alex. consil. 1. 1. 1.* d *dicit Petr. de Anch. quòd isti Laici factis hujusmodi probationibus sine sententia compellabant Clericos per sua statuta unde not. quod sicut sententia non arctat non subditum, ita etiam statuta. c. fin. supr. de constit. eod. lib. Font.* e *Non ergo potest capere personas aut res earum, Dom. Pet. de Anch. Phil. Font.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

gentis, ante litem contestatam objectus, nisi de re judicata, transacta, seu finita excipiat litigator, litis contestationem non impediat, nec retardet : licèt dicat objector, quòd rescriptum non fuisset obtentum, si, quæ sunt impetranti opposita, fuissent exposita deleganti.

CAP. II.

¶ Per exceptionem peremptoriam non fit litis contestatio. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

SI oblato ab actore libello, ex parte rei exceptio peremptoria proponatur, nequaquam per hoc litis contestatio intelligitur esse facta : Imò eâ non obstante (nisi sit de illis exceptionibus, quæ litis contestationem impediunt) fieri oportebit eandem.

DE JURAMENTO CALUMNIÆ.

TITULUS IV.

CAP. I.

¶ Non est de substantia, quòd statim post litem contestatam juretur de calumnia. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

SI de calumnia, seu de veritate dicenda, in primo litis exordio non juretur (ut debet) poterit postmodùm in qualibet parte litis jurari : cùm hujusmodi juramenta præstari ab initio, de substantia ordinis judiciarii non existat.

¶ Non annullatur processus, licèt tacitè omittatur calumniæ juramentum. h. d.

§. 1. Propter omissum quoque tacitè in tota causa calumniæ juramentum, judicialis processus, alias factus legitimè, non est nullus, nec etiam annullandus.

¶ Præcipit quòd in spiritualibus simul de calumnia, & de veritate juretur. Joan. Andr.

§. 2. Quamvis *a* in causis spiritualibus (in quibus deber de veritate dicenda jurari) canones non indicant alicui calumniæ juramentum : nos tamen (quia frequenter calumniari videmus in ipsis) utile reputamus, quod simul, (sicut plerique observant) tam de veritate dicenda, quàm de calumnia (ut via præcludatur calumniis) jurari debeat in eisdem.

CAP. II.

¶ In causa appellationis jurari debet de calumnia, & veritate dicenda.

Idem.

IN appellationis causa (quanquam in principali juratum fuerit) præstari jubemus calumniæ juramentum. Et idem in juramento de veritate dicenda volumus observari.

¶ Procurator deputatus post juramentum calumniæ, jurabit de calumnia. h. d.

Procuratores quoque (qui post juramentum calumniæ deputantur) teneri volumus (ut calumnia vitetur ab ipsis) ad subeundum hujusmodi juramentum : etiamsi à suis dominis, quid ponere, aut respondere, seu agere debeant, sint instructi.

¶ Judex quoties sibi videtur, exigit juramentum malitiæ : etiamsi de calumnia, vel veritate juratum sit. Joan. And.

In omnibus autem causis, nedum antè, sed etiam postquam lis fuerit contestata, sive de veritate, sive de calumnia sit juratum in ipsis, potest Judex à partibus exigere juramentum malitiæ, quoties viderit expedire. *m. 2. off.*

a Circa ipsum §. nota, quòd juramentum de calumnia differt à juramento de veritate. *l. 1. §.* quod observari. C. eod. Nam juramentum de calumnia est de credulitate : unde si aliud fit, non est perjurus, quemadmodum dicitur de juramento partis respondentis articulo per credit, vel non credit, neque respondens confitetur, sed solùm relevat adversarium ab onere probandi. Pet. de Anch. Font.

CAP. III.

¶ Procurator habens speciale mandatum, jurat de calumnia. Joan. Andr.

Idem.

NUllam *a* tibi Judex injuriam fecisse censetur, qui procuratorem tui adversarii constitutum ad causam, habentem super hoc speciale mandatum, admisit ad præstandum in ea calumniæ juramentum.

DE RESTITUTIONE SPOLIATORUM.

TITULUS V.

CAP. I.

¶ In civilibus non admittitur spoliationis exceptio, facta ab alio quam ab actore. In criminalibus admittitur facta à tertio, dummodo sit de tota substantia vel majori parte. Exceptio probari debet intra quindecim dies : aliàs sit condemnatio expensarum. Joan. Andr.

Innocentius IV. *in Concilio Lugdun. (an. 1245. in Gallia.)*

FRequens *b* & assidua nos querela circumstrepit, quòd spoliationis exceptio nonnunquam in judiciis calumniosè proposita, causas Ecclesiasticas impedit & perturbat *c* : dum enim exceptioni insistitur, appellationes interponi contingit, & sic intermittitur, & plerunque petimitur causæ cognitio principalis : & propterea nos, qui voluntarios labores appetimus, ut quietem aliis præparemus, finem litibus cupientes imponi, & calumniæ materiam amputare : Statuimus, ut in civilibus negotiis, spoliationis objectu (quæ ab alio, quàm ab actore facta proponitur) Judex in principali procedere non postponat. Sed si in civilibus ab actore, in criminalibus autem se spoliatum reus asserat à quocunque, intra quindecim dierum spatium (post diem, in quo proponitur) quod asserit comprobabit : alioquin in expensis quas interim actor ob hoc fecerit (judiciali taxatione præhabitâ) condemnetur : aliàs (si Judici æquum visum fuerit) puniendus. Illum autem spoliatum intelligi volumus in hoc casu (cùm criminaliter accusatur) qui totâ suâ substantiâ, vel majori parte ipsius, se per violentiam destitutum affirmat : & secundùm hoc loqui canones, sano credendum est intellectu : quia nec nudi contendere, nec inermes inimicis opponere nos debemus : habet enim spoliatus privilegium, ut non possit exui jam nudatus.

¶ Excipiens de spoliatione facta à tertio, intra certum tempus à judice statuendum debet institutionem petere, aliàs accusabitur exceptione non obstante. Joan. Andr.

§. 1. Solet *d* autem inter Scholasticos dubitari, si spoliatus à tertio, de spoliatione contra suum accusatorem excipiat, an ei tempus à judice debeat indulgeri, intra quod restitutionem imploret : ne fortè sic velit existere, ut omnem accusationem eludat, quod satis æquitati & juri consonum æstimamus *e*. Quod si intra tempus indultum restitutionem non petierit, & causam, cùm potuerit, non ducat ad finem : non obstante spoliationis exceptione deinceps poterit accusari.

¶ Agenti super rebus Ecclesiasticis, non obstat exceptio spoliationis privatarum rerum, vel è converso. Joan. Andr.

§. 2. Ad hoc sancimus, ut rerum privatarum spoliatio, agenti super Ecclesiasticis, vel è contrario, nullatenùs opponatur.

CAP. II.

¶ Ecclesia, quæ petit restitutionem decimarum (quas se dicit intra

a De intellectu vide Matthæum *sing. 149. incip.* nota, quòd dominus. adde Innoc. & Alexand. *in l. qui bona. §. si alienos. ff. de damn. infect.* b vide Matthæum de Afflictu *decis. 19.* c al. conturbat. d *in antiq. Codic. ita, solet enim.* e *extimamus parochiam*

parochiam alterius possedisse) non auditur, nisi probet possessionem legitimam. Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

AD decimas *a*, quas Canonici *b* sancti Nicolai se asserunt intra parochiam Ecclesiæ *b* Clerici possedisse aliquandiu, & eis per eundem Clericum spoliatos fuisse, nequaquam debent restitui, nisi evidenter docuerint, quod earum possessionem legitimè assecuti fuissent. Quia eas occupâsse injustè verisimiliter præsumuntur, cùm proveniant ex prædiis intra alienam parochiam constitutis. Sitque manifestum (nisi aliud ostendatur) eas de jure communi ad eandem Ecclesiam pertinere.

DE DOLO ET CONTUMACIA.

TITULUS VI.

CAP. I.

¶ Aliter contumax condemnatur in expensis : nec citatur ulteriùs ad suam petitionem reus, nisi caveat de veniendo & comparendo.

Innocentius IV. *c (an. 1244.)*

ACtor qui ad terminum venire, ad quem citari adversarium fecerat, non curavit, venienti reo condemnetur. Ad citationem aliam minimè admittendus, nisi sufficienter caverit, quòd in termino fideliter debeat comparere.

CAP. II.

¶ Judex appellantem & recedentem citare ulteriùs non tenetur, si velit in causa procedere : nisi forsitan appellationi renunciet. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

EUm, qui à tua interlocutoria vel gravamine, quod per te sibi proponit illatum, à tua præsentia recedit appellans : cùm protestari videatur hoc ipso, se nolle coram te de cætero litigare) citare ad alia, quæ posteà in judicio facienda incumbunt, vel etiam ad sententiam audiendam (nisi sponte appellationi suæ renunciet) non teneris. Nec ideo minùs (quòd in ejus absentia processeris) tuus processus validus reputari debebit.

DE EO QUI MITTITUR IN POSSESSIONEM CAUSA REI SERVANDÆ.

TITULUS VII.

CAP. UN.

¶ Quando agitur de beneficio Ecclesiastico, ob contumaciam vel non fit missio in possessionem, sed ad sententiam lite non contestata procedetur.

Innocentius IV. *e*

FUm *f*, qui super dignitate, personatu, vel beneficio Ecclesiastico obtinendis, cum aliquo litigat possessore, ob partis adversæ contumaciam, causâ rei servandæ in ipsorum possessionem statuimus non mittendum : ne per hoc ad ea ingressus patere valeat vitiosus. Sed licèt in hoc casu (contumacis absentiam divinâ replente præsentiâ) etiam lite non contestatâ *g*, diligenter examinato negotio, ipsum fine debito terminare.

a Vid. Matth. de Afflict. *decis. 326.* b *vide* Bald. *gl. 2. c. fin. super.* de procur. Font. c al. ita : Innoc. IV. *in Concil. Lugdun.* d vid. Bald. *in l. sancimus.* C. de jud. & *c. finem litibus.* de dol. & contum. Font. e al. ita : Innoc. IV. *in Concil. Lugdun.* f Ampliùs istud cap. ad fructus beneficiorum, nec fiet eorum sequestratio, nisi *in Clem. II. de seq pos.* Pinel. Font. g Ubi contra contumacem non mittitur in possessionem, & mora est periculosa, procedetur ad definitivam.

UT LITE PENDENTE NIHIL INNOVETUR.

TITULUS VIII.

CAP. I.

¶ Si ex duobus litigantibus electus alter decedat, renunciet, vel à prosecutione causæ excludatur, si lite pendente cum reliquo fuerit alia electio facta, non tenet.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

DIspendiis, quæ propter electiones diversas Ecclesiæ patiuntur interdum, occurrere cupientes : Statuimus, ut si (aliquibus apud sedem Apostolicam, vel alibi litigantibus, super electionibus de se in discordia celebratis) aliquem ipsorum mori, vel suo juri renunciare, aut à prosecutione ipsius contigerit quoquo modo excludi : ad electionem aliam (lite super electione superstitis electi pendente) nullatenùs procedatur. Aliàs attentata contra hoc electio, ipso jure vitibus non subsistat.

CAP. II.

¶ Si beneficiatus (contra quem super beneficio litigatur) cadit, vel decedit, si alius lite pendente cum superstite fuerit electus, non valet electio. Si verò aliqui (quorum interest) ad defensionem litis velint admitti, in eo statu, in quo erat causa, admittentur. Joan. Andr.

Idem.

SI ii, contra quos super dignitatibus, personatibus, vel aliis Ecclesiasticis beneficiis, quæ possident *a*, litigatur, lite pendente cedant, vel fortè decedant : ne propter novos adversarios (qui malitiosè interdum petitoribus surrogantur) litigia in Ecclesiarum dispendium prorogari contingat : statuimus, ut dignitates, personatus vel beneficia hujusmodi (donec contra superstites lis finita fuerit) aliis nullatenus conferantur, nec ad ea eligatur quispiam, vel etiam præsentetur. Quòd si secùs actum fuerit, eo ipso irritum habeatur. Sane si ad defensionem ipsius litis, aliqui, quorum intererit, perierint se admitti, eos in illo statu, in quo ipsam invenerint, decernimus admittendos.

DE CONFESSIS.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ Super facto negativo per partem improbabili (si Judici videbitur) est admittenda positio. Dominicus.

Innocentius IV. *in Concil. Lugdunensi. (an. 1245.)*

STatuimus *b*, ut positiones negativas (quæ probari non possunt nisi per confessionem adversarii) Judices admittere possint, si æquitate suadente viderint expedire.

CAP. II.

¶ Si reus jussus positionibus respondere recusat, vel si contumaciter recedit, habebuntur pro confessatis : secus si prius, quàm sic jussus esset, contumax fuerat : nam tunc procedetur contra eum tanquam contumacem. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

SI post præstitum veritatis aut calumniæ juramentum, reus vel Procurator ipsius, positionibus ab adversario sibi factis, interrogatus, jussusque à Judi-

a Notat Phil. & Pet. de Anch. quod in beneficialibus est vera possessio, & illa est causa, quare in talibus fiunt possessoria, sicut in prosanis : & limitant istum textum Anch. & Dominicus, non procedere in petitore decedente : neque obstat Clem. *1. §.* si verò. J. eod. quia illa intelligitur, quando nulla lis pendet mortuo petitore : item limitatur text. quando lis est inter provisum à Papa, & eum ad quem spectat providere. Phil. hic Font. b *vide* Paul. de Cast. *cons. 167. incip. ad primum. vol. 2. & Cyn. l. 2. §. sed quia.* C. de jur. cal.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ce *a* respondere, absque rationabili causa recuser, aut nolit, seu contumaciter se absentet, haberi debet super iis, de quibus in eisdem positionibus interrogatus extitit, pro confesso. Verùm si antequam respondere sic jussus fuerit, eum contumaciter absentari contingat, tunc pro confesso non debet haberi: sed est alias contra eum, tanquam contra contumacem (prout ratio dictaverit) procedendum.

DE TESTIBUS ET ATTESTATIONIBUS.

TITULUS X.

CAP. I.

¶ Socius in crimine simoniæ admittitur in testem, si sit socius criminis tantùm, & agatur civiliter: aliàs non. Joan. Andr.

Gregorius IX. *in Concilio generali Lugdunensi. (an. 1232.)*

MEdiatores, per quos scelus simoniæ plerunque committitur, ad testimonium contra sceleris ejusdem auctores (in detestationem criminis) admittuntur, si non agatur criminaliter, sed civiliter, & emolumentum exinde non fuerint affecuti.

CAP. II.

¶ Ponit modum remissionis curiæ, & dat modum jurandi super positionibus, & dicit, per quam jurari debeat: dat modum respondendi, & modum testes probatorio reprobandi, & reprobatorios iterum reprobandi. h. d. Joan. Andr.

Idem. *(an. 1232. Roma.)*

PRæsentium auctoritate mandamus, quatenus in causa, quæ inter Abbatem & Conventum S. Nicolai Andegavensis ex una parte, & Priorem & Conventum de Paldigen. Lyconen. diœcesis ex altera (super eo quòd iidem Abbas & Conventus, se ab ipsis Priore & Conventu de Paldigen. possessione subjectionis ejusdem Prioratûs asserunt spoliatos, & super irritanda quadam compositione olim inita inter partes, & rebus aliis) vetitur, ab eisdem Abbate & Priore, nomine suo, & in animas Conventuum eorundem, vel majoris & sanioris partis ipsorum, recepto juramento de veritate dicenda: injungas dictis Abbati & Priori, ut tam ponendo, quàm respondendo dicant veritatem, quam (super positionibus tibi sub bulla nostra transmissis) ipsi sciunt, & per illos intelligunt, in quorum animas juraverunt. Præterea sigillatim super quolibet articulo in qualibet positione contento facias à partibus sufficienter ad invicem responderi: nullâ prorsus ab eis super ipsis positionibus contradictione receptâ. Sine juramento autem à syndico utriusque partis, quid sciat de hujusmodi positionibus, vel credat, inquiras. Testes etiam, quos super articulis sub eadem bulla transmissis, pars dictorum Prioris & Conventûs duxerit producendos, ad reprobandos testes partis alterius in causa principali productos (quorum nomina in eisdem articulis continentur) usque ad Kal. Novemb. proximò futuri, examines (secundùm partis adversæ interrogatoria, quæ tibi sub eadem bulla transmittimus) diligenter: primo tamen in personam cujusliber testis à prædictis Abbate & Conventu producti, factâ sigillatim specificatione criminum, & aliorum objectorum sibi in eisdem articulis contentorum. Si verò dicti Abbas & Conventus aliquos testes coram te produxerint, contra testes *b* ab eisdem Priore & Conventu producendos, juxta articulos (quos ipsi Abbas & Conventus tibi super reprobatione testium productorum Prioris & Conventûs in eadem causa *a* produxerint) recipere, ac eos usque ad Kalendas Februarii proximò futuri diligenter examinare procures: simili specificatione criminum, & aliorum (quæ contra testes eorundem Prioris & Conventûs objecta fuerint) observatâ: priùs tamen præstito juramento à Procuratore dictorum Abbatis & Conventûs, quòd ad hoc ex malitia non procedant.

CAP. III.

¶ Advocatus vel Procurator principalis causæ, in causa appellationis testificari non potest. Juramentum autem (præsumptionem faciente pro appellante) sibi deferri non debet, nisi Judex viderit. Dominicus.

Innocentius IV. *in generali Concilio Lugdun. (an. 1245.)*

ROmana Ecclesia: *(& infrà.)* ¶ In appellationis causa, is qui appellantis Procurator vel Advocatus in priori judicio fuerat, non recipiatur in testem. Neque indistincte ipsi appellanti (præsumptione faciente pro eo) deferatur etiam juramentum: sed tunc cum inspectis personarum & ipsius causæ circumstantiis, id fuerit faciendum.

DE JUREJURANDO.

TITULUS XI.

CAP. I.

¶ Prælati, Canonici, Rectores, & Officiales locorum, qui juramenta, & consuetudines loci vel Ecclesiæ servare, præterea tale juramenti non obligantur ad illicita, impossibilia vel obviantia Ecclesiastica libertati: nec ad ea debet intentio sua referri. Joan Andr.

Nicolaus III. *(an. 1298. Roma.)*

COntingit *b* in nonnullis Ecclesiis de earum consuetudine observari, quòd nec ipsarum Prælati (cùm primò ad Ecclesias ipsas accedunt admittuntur, nec Canonici (cùm de recipiendis ibidem novis Canonicis agitur) aliter recipiuntur in ipsis, ni jurent statuta & consuetudines ipsarum Ecclesiarum, scripta & non scripta, inviolabiliter observare. Inte Laicos etiam in multis civitatibus, castris & terris, in sui Potestatibus, Rectoribus vel Officialibus assumendis consuetudinis morbus irrepsit: quòd Potestates, Rectores, & Officiales hujusmodi, ad potestarias, rectorias & officia eadem (nisi priùs servaturos se statuta ipsorum le corum clausa *c* juraverint) nullatenùs admittantur. Quia verò in statutis, consuetudinibusque supradictis interdum aliqua reperiuntur illicita seu impossibilia, v obviantia Ecclesiasticæ libertati (ne sub tali generalitate jurandi, sic jurantibus peccandi occasio præbeatur cùm juramentum non fuerit, ut esset iniquitatis vinculum, instituta:) hâc generali constitutione animarum periculis obsistere cupientes, præcipimus à quibuscunque scientibus contineri in prædictis consuetudinibus & statutis, illicita, impossibilia vel libertati Ecclesiasticæ obviantia, juramenta hujusmodi aliquatenùs non præstari. Et talia juramenta eâ intentione facienda, vel facta, ut etiam illicita vel impossibilia, seu Ecclesiasticæ libertati obviantia observentur (cùm etiam sub tali intentione præstari non possint absque divinæ majestatis offensâ) decernimus in hujusmodi illicitis, impossibilibus, seu libertati Ecclesiasticæ obviantibus, non servanda: quin potiùs pro animarum salute, si sub forma prædicta vel simili aliquos ignorantes prædicta illicita seu impossibi-

a *Vide supr. c. prox. & ff. de interrog. act. l. si sine. supr. de dolo. sicut ibi de hoc Joan. Andr.* b *Not. quòd Judex potest præfigere terminum ad reprobandas personas testium ante publicationem attestationum. Nam attestationes publicatæ non erant, quia Judex eis causas tenebatur remittere. Post. de Anch. Fant.*

a *Dictio, causa, deest in antiq. codic.* b *De intellectu, vide Decium in rub. de const. 1. lect.* c *an sit differentia juræ simpliciter, observare statuta, vel contenta in statutis, vel prout in statutis, vide Fel. in c. cum accessissent. de constit.*

impossibilia, vel libertati Ecclesiasticæ obviantia jurare contigerit, ad observanda duntaxat licita, possibilia & non obviantia libertati Ecclesiasticæ, jurantium referri debet intentio. Declaramus quoque juramenta sub hujusmodi generalitate qualitercunq; & sub qualicunque *a* verborum forma præstita vel præstanda, ad licita, possibilia, & libertati Ecclesiasticæ non obviantia *b*, tantùm extendi: ipsosque jurantes ad alia per præstationem juramenti hujusmodi non teneri.

CAP. II.

¶ Per Ecclesiasticum Judicem ordinarium loci, compellitur Judex secularis Ecclesiasticâ censurâ, jus canonicum, quod ad profectionem animarum statutum est, servare.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

LIcèt mulieres, quæ alienationibus dotium & donationum propter nuptias consentiunt non contravenire, proprio juramento firmantes, servare juramentum hujusmodi non vi nec dolo præstitum, de jure canonico teneantur: quia tamen quidam Judices seculares eas contra præfatas alienationes audiunt, quamvis eis conster legitimè de hujusmodi juramento *c*: Nos animarum periculis obviare volentes, eosdem Judices ad servandum hoc jus canonicum, per locorum ordinarios censurâ Ecclesiasticâ decernimus compellendos.

CAP. III.

¶ Electus post sacramentum, ponens vel respondens contraria directe (nisi rationabiliter excusetur) videtur perjurus à confirmatione repelli. Idem si hoc fecerit Procurator, ipso mandante, vel ratum habente, vel non revocante. h. d. Joan. Andr.

Idem.

CUm in positionibus super electionis tuæ negotio (post jutamentum in causa præstitum) à te datis, seu responsionibus, quas ad positiones tui adversarii feciss dignoscaris, reperiatur contrarietas manifesta: tibi tanquam perjurio (nisi justa causa & rationabilis te excuset) super ipsa electione perpetuum silentium imponi debebit.

Idem fiet, si (te expressè mandante, vel etiam ex postfacto sciente, ac ratum habente, seu non revocante) positiones, aut responsiones hujusmodi contrarias tuo nomine tuus fecerit Procurator.

DE EXCEPTIONIBUS.

TITULUS XII.

CAP. I.

¶ Sex sunt dicta hujus decretalis. Primò *ponit arengam, & jus antiquum, & constitutionis causam.* Secundò *dicit, quod reus, qui contra actorem de excommunicatione excepit, ut ipsum repellat ab agendo, debet ipsius excommunicationis speciem, & nomen excommunicatoris exprimere, & eam intra octo dies probare: aliàs Judex procedet in causa, & illum in expensis condemnabit. Tertiò statuit, quòd si iterum objiciatur, & probetur eadem vel alia excommunicatio, actor repellitur: sed quæ alia sunt, valeant. Quarto, quod ultra duas vices hæc exceptio non opponatur, nisi ex causa. Quinto, quòd si opponitur post rem judicatam, impetrator executio, sententia nihilominùs valet. Sextò dicitur, quòd Judex publicè excommunicatum, reo non opponente, ex suo officio debet ab agendo repellere.* Joan. Andr.

Innocent. IV. *in Concilio Lugdun. (an. 1245.)*

PLàcuit *a* consideratione statuit mater Ecclesia, quòd majoris excommunicationis exceptio, in quacunque parte judiciorum opposita, lites differat, & repellat agentes: ut ex hoc magis censura Ecclesiastica timeatur, communionis *b* periculum evitetur, contumaciæ vitium reprimatur, & excommunicati (dum à communibus actibus excluduntur) rubore suffusi, ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinentur: sed hominum succrescente malitiâ, quod provisum est ad remedium, tendit ad noxam. Dum enim in causis Ecclesiasticis frequentiùs hæc exceptio per malitiam opponitur, contingit interdum differri negotia, & partes fatigari laboribus & expensis: proinde (quia morbus iste quasi communis irrepsit) dignum duximus communem adhibere medelam. Si quis igitur excommunicationem opponit, speciem illius, & nomen excommunicationis exprimat, sciturus eam rem se deferre debere in publicam notionem, quam intra octo dierum spatium *c* (die in quo proponitur minimè computato) probare valeat apertissimis documentis. Quòd si non probaverit, Judex in causa procedere non omittat: reum in expensis, quas actor ob hoc diebus illis se fecisse docuerit, præhabitâ taxatione condemnans. Si vero postmodùm instantiâ durante judicii, & probationis copiâ succedente, de eadem excommunicatione, vel alia excipiatur iterùm, & probetur, actor in sequentibus excludatur, donec meruerit absolutionis gratiam obtinere: iis quæ præcesserunt, nihilominùs in suo robore duraturis. Proviso, quòd ultra duas vices hæc non opponatur exceptio, præterquam si excommunicatio nova emerserit, vel evidens, & prompta probatio supervenerit de antiqua. Sed si post rem judicatam talis exceptio proponatur, executionem impediet: sed sententia, quæ præcessit, non minùs robur debitum obtinebit: eo tamen salvo, ut si actor excommunicatus sit publicè, & hoc Judex noverit *d*, quandocunque (etsi de hoc reus non excipiat) Judex ex officio *e* suo actorem repelliere non postponat.

CAP. II.

¶ Exceptio rei judicatæ per Ecclesiasticum Judicem admitti debet in foro seculari, & è converso. Joan. Andr.

Bonifacius VIII, *(an. 1298. Roma.)*

CUm quidam seculares Judices (dum coram eis excipitur de re per Ecclesiasticum Judicem judicata, in easu, quoad eum pertinet cognitio de consuetudine, vel de jure) recusent excipientes audire, in derogationem jurisdictionis Ecclesiasticæ & contemptum: Decernimus, ut per censuram Ecclesiasticam ab iniquitate coerceantur hujusmodi, & ad admittendum exceptionem eandem (ubi aliàs de jure debet admitti) à locorum ordinariis compellantur.

Similiter Ecclesiastici Judices (si coram ipsis excipiatur de re per secularem Judicem judicata) exceptionem ipsam admittant, in iis, quæ animarum periculum non inducunt: per superiores suos (nisi fecerint) animadversione debitâ castigandi.

DE PRÆSCRIPTIONIBUS.

TITULUS XIII.

CAP. I.

¶ In præscriptionibus sufficit bona fides, ubi jus commune,

a *Al. quacunque.* b *hic generalis principis confirmatio trahitur ad illicita, & alia de quibus in text. Alex. consil. 59. vol. 1. & Dec. consil. 172.* c *vide not. per Rom. sing. 498. in cap. ubi juramentum. & 499. incip. tu scis. & per Joan. Andr. in cap. cum lascus. de foro compet. adde Fel. in c. 1. ext. de jurejur.*

a *De intellectu vide Covarruv. in cap. quamvis. de pact. l. 6. in 3. par. relictio. 4. 3. & Lud. Gom. in reg. cancellaria, de annali possessore, quæst. 44.* b *al. & communionis.* c *sed si ultimus dies esset feriatus, an talis inter octo esset computandus, docet Fel. in cap. fin. de except.* d *Not. quòd non sequitur, iste est publicè excommunicatus, ergo Judex scit. Vide 9. notandum. 2. q. 1. Anch. Fant.* e *vide Doc. in c. parati. de appell.*

vel præsumptio non est contra præscribentem, aliàs debet allegari titulus, & probari: nisi sit præscripto, cujus contrarii non extat memoria. h. d. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

EPiscopum, qui Ecclesias, & decimas, quas ab eo repetis, proponit (licèt in tua sint constitutæ diœcesi) se legitimè præscripsisse, allegare oportet (cùm jus commune contra ipsum faciat) hujusmodi præscriptionis titulum *a*, & probare. Nam licèt ei, qui rem præscribit Ecclesiasticam, si sibi non est contrarium jus commune, vel contra eum præsumptio non habeatur, sufficiat bona fides: ubi tamen est jus commune contrarium, vel habetur præsumptio contra ipsum, bona fides non sufficit, sed est necessarius titulus, qui possessori causam tribuat præscribendi: Nisi tanti temporis allegetur præscriptio, cujus contrarii memoria non existat.

CAP. II.

¶ *Privatus ipso jure, vel per sententiam, bonis, quæ tenet à Romana vel aliis Ecclesiis, illa minori spatio centum annorum contra Romanam, vel quadraginta contra alias non præscribit. Filii autem hæreticorum, qui catholici putabantur, bona paterna contra Romanam & alias Ecclesias præscribunt spatio quadraginta annorum: & idem in extraneis.* Joan. Andr.

Idem.

SI qui *b* (exigentibus culpis, vel excessibus ab eisdem commissis) bonis quæ à Romana, vel ab aliis tenent Ecclesiis, sint per sententiam, vel ipso jure privati: statuimus, ut in apprehendendis, vel occupandis posteà quandocunque bonis eisdem, nullus (licèt leges humanæ super hoc alia tempora statuere videantur) ipsis Ecclesiis temporis lapsus obsistat, nisi contra ipsam Rom. Ecclesiam centenaria, vel contra Ecclesias alias quadragenaria præscriptio legitimè sit completa. Si post mortem hæreticorum (qui dum viverent, catholici putabantur) bona ipsorum à catholicis eorum filiis, vel nepotibus, aut extraneis quibuscunque, spatio XL. annorum fuerint bonâ fide possessa: sancimus eos super bonis hujusmodi (etiamsi ad Romanam pervenire deberent Ecclesiam) in hoc casu non esse ulteriùs molestandos: quanquam illi, quorum bona fuerant, nunc detegantur hæretici extitisse.

DE SENTENTIA ET RE JUDICATA.

TITULUS XIV.

CAP. I.

¶ *Judex, qui contra justitiam, & contra conscientiam aliquid in judicio fecerit in gravamen partis, per gratiam, vel per sordes, condemnandus est parti læsæ in æstimationem litis, & per annum est suspensus & perpetuò, si medio tempore ingerat se divinis, nisi Papa cum ipso dispenset.* Joan. Andr.

Innocentius IV. *in Concil. Lugdunensi, (an. 1245. in Gallia.)*

CUm æterni tribunal Judicis illum reum non habeat, quem injustè Judex condemnat, testante Prophetâ *c*: [*Nec damnabit eum, cùm judicabitur ille:*] Caveant Ecclesiastici Judices, & prudenter attendant, ut in causarum processibus nil vendicet odium, vel favor usurpet, timor exulet, præmium aut expectatio præmii justitiam non everset, sed stateram gestent in manibus, lances appendant æquo libramine, ut in omnibus quæ in causis agenda fuerint, præsertim in concipiendis sententiis & ferendis, præ oculis habeant solum Deum: illius imitantes exemplum *d*, qui querelas populi tabernaculum ingressus ad Dominum referebat, ut secundùm ejus imperium judicaret. Si quis autem Judex Ecclesiasticus, ordinarius, aut etiam delegatus, famæ suæ prodigus, & proprii persecutor honoris, contra conscientiam & contra justitiam, in gravamen partis alterius in judicio quicquam fecerit per gratiam, vel per sordes, ab executione officii per annum noverit se suspensum, ad æstimationem litis parti, quam læserit, nihilominus condemnandus. Sciturus, quòd si suspensione durante damnabiliter ingesserit se divinis, irregularitatis *a* laqueo se involvet, secundùm canonicas sanctiones: à qua non nisi per summum Pontificem poterit liberari, salvis aliis constitutionibus, quæ Judicibus male judicantibus pœnas ingerunt & infligunt. Dignum est enim, ut qui in tot præsumit offendere, pœnâ multiplici castigetur.

CAP. II.

¶ *Papa Imperatorem deponere potest ex causis legitimis.* h. d. secundùm Paulum.

Idem *sacro præsente Concilio, ad memoriam sempiternam. (an. 1245. in Gallia.)*

AD Apostolicæ dignitatis: [*& infrà.*] ¶ Sanè cùm dura guerrarum commotio nonnullas professionis Christianæ provincias diutiùs afflixisset, nos ad Fridericum præcipuum Principem secularem, hujusmodi dissensionis & tribulationis auctorem, à felicis recordationis Gregorio Papa IX. prædecessore nostro, pro suis excessibus anathematis vinculo innodatum, speciales nuncios, & magnæ auctoritatis viros, videlicet venerabiles fratres P. Alban. & Hug *b* Sabin Episcopos, ac dilectum filium Guillelmum Basiliæ XII. Apostolorum Presbyterum Cardinalem, qui salutem zelabantur ipsius, duximus destinandos: facientes sibi proponi per ipsos, quòd nos & fratres nostri (quantum in nobis erat) pacem *c* per omnia secum habere, nec non cum omnibus hominibus optabamus, parati sibi pacem & tranquillitatem dare, ac mundo etiam universo. Et quia Prælatorum, Clericorum, omniumque aliorum, quos detinebat captivos, & omnium tam Clericorum, quàm Laicorum, quos ceperat in galeis, restitutio poterat esse pacis plurimùm inductiva: cum, ut illos restitueret (cùm hoc idem, tam ipse, quàm sui nuncii, antequam ad Apostolatûs vocati essemus officium, promisissent) rogari & peti ab ipso fecimus per eosdem: ac proponi insuper, quòd iidem pro nobis parati essent audire, & tractare pacem, ac etiam audire satisfactionem, quam facere Princeps vellet de omnibus, pro quibus erat vinculo excommunicationis adstrictus: & offerre præterea, quòd si Ecclesia eum in aliquo contra *d* debitum læderet (quòd non credebat) parata erat corrigere, ac in statum debitum reformare. Et si diceret ipse, quòd in nullo contra justitiam læserat Ecclesiam, vel quòd nos eum contra justitiam læsissemus, parati eramus vocare Reges, Prælatos, & Principes, tam Ecclesiasticos, quàm seculares ad aliquem tutum locum, ubi per se, vel per solennes nuncios convenirent *e*: eratque parata Ecclesia de consilio Concilii sibi satisfacere, si eum læsisset in aliquo, ac revocare sententiam, si quam contra ipsum injustè tulisset, & cum omni mansuetudine & misericordia (quantùm cum Deo & honore suo fieri poterat) recipere de injuriis & offensis ipsi Ecclesiæ, fuisque per eum irrogatis, satisfactionem ab *f* eo volebat, & omnes amicos suos sibique adhærentes *g* in pace ponere plenâque securitate gaudere, ut nunquam hâc occasione possent aliquod subire discrimen. Sed licèt sic apud eum pro pace paternis monitis, & precum curaremus insistere lenitate: Idem tamen Pharaonis imitatus duritiam, & obturans *a* more aspidis aures suas, preces hujusmodi & monita, elatâ obstinatione, ac obstinatâ elatione despexit: propter quod non valentes absque gravi offensa Christi ejus iniquitates ampliùs tolerare, cogimur (urgente nos conscientiâ) juste animadvertere in eundem. Et ut ad præsens de cæteris ejus sceleribus taceamus, quatuor gravissima (quæ nullâ possunt tergiversatione celari) commisit. Dejeravit enim multoties, pacem quondam inter Ecclesiam & imperium reformatam temerè violando: [*& infrà.*] ¶ Perpetravit sacrilegium, capi faciens Cardinales sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac aliarum Ecclesiarum Prælatos, & Clericos religiosos, & seculares venientes ad Concilium, quod idem prædecessor noster duxerat convocandum: [*& infrà.*] ¶ De hæresi quoque non dubiis & levibus, sed difficilibus & evidentibus argumentis suspectus habetur: [*& infrà.*] ¶ Præter hæc regnum Siciliæ (quod est speciale patrimonium B. Petri *b*, & idem Princeps ab Apostolica sede tenebat in feudum) jam ad tantam in Clericis & Laicis exinanitionem, servitutemq; redegit, quòd eis penè penitùs nihil habentibus, & omnibus exinde fere probis ejectis, illos, qui remanserunt ibidem, sub servili quasi conditione vivere, ac Romanam Ecclesiam (cujus sunt homines principaliter & vasalli,) offendere multipliciter, & hostiliter impugnare compellit. Posset etiam meritò reprehendi, quod mille quidem fartorum annuam pensionem (in qua pro eodem regno ipsi Ecclesiæ Romanæ tenetur) per novem annos & amplius solvere prætermisit.

Nos itaque super præmissis, & quampluribus aliis ejus nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto Concilio deliberatione præhabitâ diligenti (cùm Jesu Christi vices licèt immeriti teneamus in terris, nobisque in B. Petri persona sit dictum *c*: [*Quodcunque ligaveris super terram, ligatum erit & in cœlis:*] memoratum Principem, qui se imperio & regnis *d*, omnique honore & dignitate reddidit tam indignum, quique propter suas iniquitates à Deo ne regnet, vel imperet, est abjectus, suis ligatum peccatis, & abjectum, omnique honore ac dignitate privatum à Domino ostendimus, denunciamus, & nihilominùs sententiando privamus: omnes qui ei juramento fidelitatis tenentur adstricti, à juramento hujusmodi perpetuò absolventes: auctoritate Apostol. firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tanquam Imperatori vel Regi pateat & intendat. Decernendo *e* quoslibet, qui ei deinceps velut Imperatori vel Regi consilium vel auxilium præstiterint, seu favorem, ipso facto *f* excommunicationis sententiæ subjacere. Illi autem, ad quos in eodem imperio Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem.

De præfato Siciliæ regno providere curabimus, cum eorumdem fratrum nostrorum consilio, sicut viderimus expedire.

CAP. III.

¶ *Qui petit rem certam causâ expressâ, si illam causam non probat, succumbit: licèt aliam probet, maximè postmodum emergentem.* Joan. Andr.

Idem *Præceptori hospitalis S. Joannis Hierosol. in Hispania, & Commendatori, ac fratribus domûs de Curvariâ, hospitalis ejusdem. (an. 1250. Romæ in Hispaniam.)*

---

a An sufficiat titulus putativus, docent Abb. & Fel. in c. de quarta. & in c. audivit. de præscr. b *De intellectu. Joan. Fab. instit. de usur. §. res fisci.* c *Psal. 36.* d *Exod. 32.*

a Vid. Doct. in c. fin. de Cler. excom. minist. & quid irregularitas, & unde sumpserit originem. Dom. b *Q.* c *vid. Spelt. tit. de comp. vid. ad 6. v. & Fel. in c. cum sit. de for. comp.* d *In quodam manuscr. desunt hæc duo verba, contra debitum.* e *convenirent.* f *ab ab ipso.* g *vid. c. mutare. 6. q. 1. tamen. & l. fin. §. fin. ff. de usb. & Bart. in l. si sit. ff. de verb. obl. Fontanella.*

ABbate sanè: [*& infrà.*] Abbas de Bonefac. pro se & Conventu suo proponens, locum de Rosellis esse prædicti monasterii jure dominii, vel quasi, & cum suis finibus ex largitione Regis Arragoniæ ad ipsum monasterium pertinere: petiit adjudicari eidem monasterio locum ipsum, & vos exinde amoveri. Allegabatur autem pro parte vestra, quòd facta vobis donatio de prædictis valida existebat, quamvis illa sub Sarracenorum tunc existerent potestate: quia non simpliciter, sed sub conditione fuêre donata, videlicet si ad manus fidelium devenirent. In quo casu concessio poterat, & debebat habere vigorem: quia ipsi donationi rerum donatarum natura vel qualitas non obstabat, & salubre ac laudabile quidem erat spectare ac præstolari tempus, quo illa Christianorum dominio subderentur: quare mox cùm pervenerunt ad ipsos, fuerunt ad vos totaliter devoluta. Multùm quoque distabat, an ipsi monasterio de Bonefac. vel prædicto monasterio Populeti ab eodem Rege facta donatio fuisset: quia etsi liquebat prædicta monasteria Populeti ab ipso Rege, ac ab illo Abbati & Conventui de Bonefac. fuisse collata: non tamen ob hoc constabat dictum Regem ipsi monasterio de Bonefac. illa donâsse, vel mandâsse donari. Nec pro eo quòd voluit & statuit, ut ædificaretur ibi monasterium, poterat & debebat intelligi cum prædicta, vel eorum aliqua construendo monasterio donavisse: cùm illa potiùs sua videretur intentio, ut (quia præfatum monasterium Populeti, tot & tantorum bonorum largitione ditabat) Abbas & Conventus ipsius pro sua suorumque salute monasterium construere tenerentur, præsertim quia monasterio, quod nondum erat, aliqua fieri donatio non valebat. Præmissâ verò concessio facta monasterio de Bonefac. ab Abbate & Conventu monasterii Populeti, nullum prorsùs ei videbatur afferre suffragium, pro eo potissimè *b*, quòd post litem contestatam, & processum judicii facta fuerat, sicut clarè patebat ex instrumento præfato. Unde cùm jus (si quod in prædictis ipsi monasterio de Bonefac. ex concessione hujusmodi competebat) in judicio minimè deduxisset: (quia videri non potest illud venisse, quod postmodum accidit) pronunciari utique super petitis non poterat ex eadem. Pro parte autem altera dicebatur, quòd cùm Rex ipse suâ probitate ac studio, ab infidelibus loca conquisiverit supradicta, donatio avi, vel patris ipsius priùs facta de illis, cùm ad cultum fidei pervenirent, deque eundem, quoad hæc sic per eum postmodùm acquisita, obligare non potuit: cum sua propria facta essent, & viderentur ab aliis bonis hæreditariis separata.

Porrò præfata concessio facta monasterio de Bonefac. à monasterio Populeti, licèt post acceptum judicium causæque processum intervenerit, prodesse tamen & valere debebat, cùm pro actore (quod de jure suo ex causa idonea, quamvis supervenienti *c* appareat) satis sufficere videatur, satisque esse, sic (prout servatur in reo) interesse ipsius tempore sententiæ proferendæ. Sed ad hæc pars vestra respondit, quòd cùm tam supradicti avi donatio, quàm locorum acquisitio præmissorum, fuerint nomine regni factæ: merumatus Rex donationem servare hujusmodi tenebatur *d*. Cæterùm prædicta monasterii Populeti concessio, monasterio de Bonefac. auxiliari non poterat in hac parte: quia cùm quis egit ex aliqua certa & speciali causa, & postea, sive alia, sive similis ei, quam exposuit, accidit, videri non potest illa in judicio devenisse: cùm Judex tunc prospicere ac at-

---

a De intellectu, vid. Joan. Fab. inst. de act. §. sic itaque discretio. b *Vid. Bart. & Alex. in l. habebat. de instit. & Alex. in l. divus. de re judic. & Felin. in cap. licèt. de probat.* c *Vid. decis. Rot. 176. in novis.* d *Vid. de hoc Bart. in l. prohiberi. 9. plane. ff. quod vi aut clàm. & Ruin. consil. 25. lib. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tendere debeat diligenter, an *a* ex ea omninò eadem, quæ priùs expressa extitit, utpote, quæ tunc etiam competeret, actoris intentio sit fundata. Secùs autem cùm egit vel petiit in genere, nullius certæ, vel specialis causæ faciens mentionem : videlicet quia generaliter fortè proposuit aliquem obnoxium esse sibi, vel ad se jure dominii, vel quasi, rem aliquam pertinere : tunc enim hoc præcipuè est inspiciendum Judici, an sufficienter vel minimè de jure vel intentione constet actoris : Unde si de hoc ex causa etiam postmodùm accidenti liqueat, potest & debet Judex (etiamsi appareat minùs juste à principio fore actum) suum exinde animum informare. Quoniam etsi petitum fuerit indebitè, non ob hoc tamen minùs valuit & tenuit judicium subsecutum : nec illius acta vel gesta propterea minùs valida extiterunt : nec etiam Judex ipse cognitâ taliter veritate, pronunciare in contrarium posset cum libera conscientia & secura. Non prodesset etiam multùm reo, si tunc fortè in ipsum hujusmodi supervenienti causâ, condemnatio non ferretur : cùm mox alio instituto judicio foret ex illo merito condemnandus. Unde etsi actori suam ex supervenienti causa intentionem sufficiat fundavisse, cùm egit aliquâ causâ specialiter non expressâ : secùs tamen est, si certam & specialem in sua petitione subjunxerit, nisi postmodùm intentionem suam ex eadem prorsùs (quàm priùs expressit) tunc *b* etiam competenti causâ fundârit. Quare cùm memoratus Abbas monasterii de Bonefac. proposuerit fæpefatum locum de Rosel. cum suis terminis ad ipsum monasterium ex prædicti Regis largitione spectare, nec de aliqua facta ipsi monasterio super hoc ab eodem Rege concessione docuerit, ostenderit autem donationem quondam factam illi de his ab Abbate & Conventu monasterii Populeti, quæ nec in sua petitione fuerat expressa, nec etiam antè facta : nullum profectò commodum ex ea reportare debebat.

Præfatus igitur Cardinalis præmissis omnibus, & aliis, quæ hinc inde fuerunt proposita, diligenter auditis ac utriusque partis meritis æquâ justitiæ lance discussis, prudenter attendit, id quod prædicti Abbas & Conventus de Bonefac. proposuerunt, intentionem videlicet actoris, ex iis quæ post litis contestationem accidunt, posse fundari, eaque debere in judicium devenire, tunc locum habere (sicut congruè allegatum est suprà) videlicet quando ex certa & expressa *c* causâ specialiter non est actum. Ex iis enim, quæ post inchoatum judicium eveniunt, quando causa fuit exposita specialis, nec debet, nec potest Judicis animus ad proferendam sententiam informari : quia cùm certæ causæ facta est mentio, utpote donationis, vel venditionis aut alterius specialis, oportet incœpti judicii tempus attendi, ut liquidò cognoscatur, an tunc interfuerit actoris, propter illa, quæ specialem comitantur causam, & necessariò adesse debent, veluti locus & tempus, & hujusmodi, quæ sunt solicitè attendenda, & sine quibus causa vacua & invalida censeretur. Sed cùm est in genere absque alicujus causæ declaratione petitum, non sic oportet accepti judicii tempus inspici : quia non requiruntur, nec sunt opportuna, nec attendi possunt hujusmodi comitantia in hoc casu *d*. Et licèt aliquibus curiosis (qui de iis, quæ non multùm expediunt, sæpè disceptant) aliter forsan appareat, quando actum est causâ aliquâ non expressâ *e* : utilius tamen videtur negotia tali expediri compendio, quàm per quandam exactam subtilitatem longo dispendio prorogari : præsertim cùm nonnulla pro utilitate communi contra juris aspertitatem ex æquitatis mansuetudine tolerari noscantur. Unde idem Cardinalis considerans, quòd ipsi Abbas & Conventus de Bonefac. non probaverunt largitionem super his Regiam legitimè sibi factam, ex qua specialiter vos impetere videbantur, ab hujusmodi eorundem Abbatis & Conventûs impetitione, de mandato nostro præhabito fratrum nostrorum consilio, vos duxit sententialiter absolvendos. Nos igitur Cardinalis ejusdem sententiam ratam habentes, eam auctoritate Apostolicâ confirmamus.

a *In quodam manuscripto legitur sic, an & omninò eadem, &c.* b *al. & tunc etiam.* c *Vid ad hoc Bart. in l. 1. ff. de edend. & l. habebat, ff. de just. & jur. & Fel. in c. ex parte. 1. de rescript.* d *Vid. Bart. in l. & an eadem. §. actionis ff. de except. rei jud. Fonz.* e *Vid. l. si rem. §. fin. ff. de pign. act. l. non potest videri. ff. de jud.*

CAP. IV.

¶ Si ex pluribus Judicibus vel arbitris, unus (aliis præsentibus & mandantibus) per verba pluralis numeri ferat sententiam, tenet sententia. Electio autem pronuncianda est per verba singularia. h. d. Joan. And.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

CUm *a* ab uno arbitrorum vel Judicum (aliis præsentibus & mandantibus) scripta sententia recitatur, habetur perinde ac si simul esset ab omnibus recitata *b* Oportet tamen, ut is qui recitat, non utatur verbis singularis numeri, sed pluralis : ut dicat, Nos tales Judices vel arbitri pronunciamus, seu statuimus in hunc modum. Licèt secùs in electione serveretur, in qua (ut censeatur evidentius unica, & communis) est ab uno vice omnium (sive per compromissum, sive per scrutinium procedatur) electionis pronunciatio per verba singularis numeri facienda.

CAP. V.

¶ Ponit tres casus nullitatis sententiæ : & à primo unum casum excipit. h. d. Joan. And.

Idem.

ETsi sententia definitiva (postquam scripta fuerit) debeat à Judice, non ab alio, de scripti recitatione proferri (aliàs nec nomen sententiæ mereatur habere, nec ab eaj sit appellare necesse) Episcopo tamen (quem propter dignitatis prærogativam, ampliori convenit honore fulgere) sententiam ab eo ferendam licebit (ad instar illustrium personarum) per alium recitare. Sententia, quam scriptam edi à Judice litigatoribus, non recitari, vel quam ab ipso stando, non sedendo proferri contingit, nullius penitus est momenti.

a *Ad intelligentiam vid. not. per Dd. ac præsertim Arc. in con. in c. sicut cùm per formam. de elect.* b *Vid. §. fin. autem in auth. ut jud. non exp.* c *Vid. Bart. in l. ejus. ff. de appell. & gl. in l. 1. ad fin. ff. eodem Auch. Ar. in d. l. 1. Font.*

DE APPELLATIONIBUS.

TITULUS XV.

CAP. I.

¶ Appellans ad Papam in judicio vel extra, appellare debet in scriptis, & causam exprimere, & Apostolos petere. Si vult & petit appellatur, principales persona per se, vel per Procuratores infrascriptos super principali, accedere debent ad Papam. In appellationibus à sententia definitiva interposita nil mittatur. Demum utrique contrafacienti imponitur pœna. Joan. And.

Innocentius IV. *in Concilio Lugdun. (an. 1245.)*

CUrdi nobis est lites minuere, & à laboribus relevare subjectos. Sancimus igitur, ut si quis in judicio vel extra, super interlocutoria, vel gravamine aliquo ad nos duxerit appellandum, causam appellationis in scriptis assignare deproperet, petat Apostolos, quos ei præcipimus exhiberi : In quibus appellationis causam exprimat, & cur appellatio non sit admissa, vel si appellationi forsan ex superioris reverentia sit delatum. Post hoc appellatori secundùm

locorum distantiam, personarum & negotii qualitatem tempore prosecutionis indulto, si voluerit appellatus, & petierit, principales personæ per se, vel per Procuratores instructos, cum mandato ad agendum, & cum rationibus & munimentis ad causam spectantibus, accedant ad sedem Apostolicam sic parati, ut (si nobis visum fuerit expedire) finito appellationis articulo, vel de partium voluntate omisso, procedatur in negotio principali, quantùm de jure poterit & debebit : Iis quæ in appellationibus à definitivis sententiis interpositis antiquitas statuit, non mutatis. Quod si appellator, quæ præmissa sunt, non observet : reputabitur non appellans, & ad prioris Judicis redibit examen, in expensis legitimis condemnandus. Si autem appellatus contempserit hoc statutum, in eum tanquam in contumacem tam in expensis, quam in causa (quantùm à jure permittitur) procedatur. Justum est equidem, ut in eum jura insurgant, qui jus, & Judicem & partem illudit.

CAP. II.

¶ Judex qui recusatur, statuit competens tempus arbitris ad fiuendam causam : quo elapso si finita non fuerit, in principali procedit. Joan. Andr.

Idem.

LEgitima suspicionis causa contra Judicem assignata, & arbitris à partibus (secundùm formam juris) electis, qui de ipsa cognoscant, sæpè contingit, quòd ipsis in idem convenire nolentibus, nec tertium advocantibus, cum quo ambo vel alter eorum procedat ad decisionem ipsius negotii ut tenentur, Judex proferat excommunicationis sententiam contra ipsos : quam ipsi tum propter odium, tum propter favorem partium diutius vilipendunt : quare causâ ipsâ plus debito prorogatâ, non proceditur ad cognitionem negotii principalis. Volentes igitur morbo hujusmodi necessariam adhibere medelam, statuimus, ut ipsis arbitris per Judicem competens terminus præfigatur *a*, intra quem in idem conveniant, vel tertium concorditer advocent, cum quo ambo, vel alter eorum, ejusdem suspicionis negotium terminare procurent. Alioquin Judex extunc in principali negotio procedere non omittat.

CAP. III.

¶ De Officiali Episcopi non ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum appellatur.

Idem.

ROmana Ecclesia : [&c.] ¶ Cùm Suffraganeorum Rhemensis Ecclesiæ, suorumque Officialium (qui generaliter de causis ad ipsorum forum pertinentibus, eorum vices supplendo cognoscunt) unum & idem consistorium sive adjutorium sit censendum : ab ipsis Officialibus non ad dictos Suffraganeos *b* (ne ab eisdem ad seipsos interponi appellatio videatur) sed de jure ad Rhemensem est curiam *c* appellandum.

¶ *De subdito Episcopi ad ipsum, non ad Archiepiscopum appellatur : nisi aliud esset de consuetudine.* h. d.

§. 1. Ab Archidiaconis verò, aliisque inferioribus Prælatis, Suffraganeis subjectis eisdem, & eorum Officialibus, ad Suffraganeos ipsos debet, (& non ad eandem curiam Comitis dictis Suffraganeis) appellari : nisi aliud Rhemensi Ecclesiæ de consuetudine competat in hac parte.

¶ *Archiepiscopus causam appellationis ab Episcopo interposita non debet committere, vel partes citare, nisi in appellatione probabilis causa sit expressa.*

§. 2. Cùm autem *d* ad præfatam curiam ab eorundem Suffraganeorum vel suorum Officialium audientia fuerit appellatum, Rhemensis Archiepiscopus (qui pro tempore fuerit) vel Officialis ipsius nullatenùs in appellationis causa interpositæ, ante definitivam sententiam citent partes : nec etiam aliis illam committant, appellationis ejusdem causâ probabili seu legitimâ non expressâ.

¶ *Si negetur per appellationem negotium devolutum, non inhibebit Archiepiscopus Judicem principalis causæ procedere, nisi priùs de devolutione constiterit.* h. d.

§. 3. Si verò vocatis partibus, vel nullatenùs, aut non intra decem dies post interlocutoriam, vel definitivam sententiam appellatum fuisse, seu aliquid aliud simile, sicque non esse per appellationem ad eundem Archiepiscopum vel ejus Officialem devolutum negotium proponatur : iidem (nisi priùs ipsis constiterit causam ipsam ad eos totaliter fuisse delatam) prohibere, ne in causa illa, vel ne ad executionem procedatur sententiæ, non præsumant.

¶ *Si dicitur ex injusta causa appellatum, Archiepiscopus inhibere non potest : nisi priùs recepta appellatione, ut probabili, incipiat cognoscere de causa veritate.* h. d.

§. 4. Quòd *a* si objiciatur ex injusta causa seu minùs legitima, ante sententiam appellationem interpositam extitisse, & ex eo non esse appellationem hujusmodi admittendam : nequeunt prædicti Archiepiscopus, vel ejus Officialis prohibere, ne procedatur in causa, nisi priùs appellatione receptâ velut emissâ ex causa probabili, cognoscere incipiant de causa hujusmodi, an sit vera.

¶ *Licèt dicatur appellatum à definitiva in casu prohibito à jure, ex quo de hoc Archiepiscopus cognoscere caperet, potest inhibere, ne sententia executioni mandetur.* h. d.

§. 5. Si autem post sententiam, in casibus à jure prohibitis (utpote à sententia super manifesto & notorio *b* crimine, vel de quo quis in jure confessus extitit, promulgata) vel consimilibus appellatum fuisse dicatur : possunt, ne sententia executioni mandetur (postquam cognoscere cœperint, utrùm sit recipienda, vel non appellatio ab eo interposita) inhibere.

¶ *Archiepiscopus in tertiam personam (post inhibitionem suam in causa per appellationem delata ad ipsum) aliquid innovantem, jurisdictionem exercere non potest.* h. d.

§. 6. In alium quoque, qui circa rem, de qua inter appellantem & appellatum controversia vertitur, aliquid post eorum inhibitionem attentat, non valet occasione hujusmodi jurisdictionem aliquam vendicare.

¶ *Archiepiscopus appellantem in aliis causis, à jurisdictione Episcopi non potest eximere.*

§. 7. Cùm verò is, qui ad Rhemensem curiam super aliqua causa vocem appellationis emittit, nihilominùs in causis aliis Ordinarii sui jurisdictioni subjiciatur : Rhemensis Archiepiscopus, vel Officialis ipsius, nequaquam jurisdictionem ipsam in aliis impediant, ut ab ejusdem Ordinarii potestate totaliter eximant taliter appellantem.

¶ *Ab Episcopis in causis, quibus jurisdictionem temporalem habent, de jure debet ad Archiepiscopum appellari : nisi speciale jus aliud inducat.* h. d.

a *Vide l. quoties ff. de action. & obligat. & l. 1. §. dixerit aliquis. ff. de publ. de Anch. Font.* b *Sed an supplicari possit, vide not. in cap. ex literis, de in integrum restit. Font.* c *vid. cap. si quis Clericus. 11. q. 1. 1.* d *de intellectu, vide Fel. in cap. pastoralis. §. quoniam. de rescript.*

a *Ad intelligentiam §. vid. Abb. & Felin. in cap. dilectus. 2. de resc. Dec. Rot. 11. & 412. eod. tit. in novis.* b *Quid sit notorium, & quotuplex, & quod eorum plus operetur, vid. consil. 45. lib. primo. Felin. in cap. exceptionem. de except. Gramm. decis. 105.*

§. 8. Deber autem ad eos Episcopis præfatæ provinciæ, super causis in quibus temporalem jurisdictionem exercent (nisi fortè de consuetudine *a*, aut privilegio, sive jure alio speciali sit appellandum ad alium) appellari.

¶ *Censuram Ecclesiasticam, in appellantem prolatam per Episcopum, Archiepiscopus revocare non potest: nisi partibus vocatis, & de causa legitimè cognito.* h. d.

§. 9. Sententias quoque interdicti, vel suspensionis, seu excommunicationis, in appellantem, ab eo, à quo appellatum proponitur, promulgatas, nullatenus *b* nisi vocatis partibus, & de appellatione legitimè cognito, revocent aut denuncient esse nullas.

¶ *Ex quo Archiepiscopus pronunciaverit malè appellatum ante sententiam, statim debet causam ad Suffraganeum remittere.* hoc dicit.

§. 10. Cùm autem ad Rhemensem Archiepiscopum, ab audientia Suffraganei sui, super aliqua causa fuerit ante sententiam appellatum; idem Archiepiscopus (postquam de appellatione cognito constitetit, eam minùs rationabilem extitisse) causam ad eundem Suffraganeum remittere non postponat.

CAP. IV.

¶ *Si Judex requisitus non tradat Apostolos, & postea procedit in causa, non valet processus: nisi renunciatum fuisset appellationi.* Joannes Andr.

Idem.

UT super appellatione ac ejus causa instructio facilior valeat in processu haberi, districtè præcipimus, quòd ille, à quo appellatur, Apostolos appellanti (juxta tenorem constitutionis nostræ super hoc editæ) tribuat requisitus. Si verò non exhibuerit, extunc si fortè in causa procedat (nisi appellationi renunciatum fuerit *c*) ejus invalidus & irritus sit processus.

CAP. V.

¶ *Judex appellationis iniquè appellantem ante sententiam remittere debet ad Judicem principalem, & in expensis condemnare, & hoc si principalis Judex non detulerat appellationi: sed si detulit, non fiet remissio de necessitate. In appellationibus interpositis à definitiva, antiqua jura servantur.* Joan. Andr.

Clemens IV. *(an. 1267.)*

CUm appellationibus frivolis nec justitia deferat, nec sit à Judice deferendum, si Judex inferior appellationem minùs legitimam non admittat, eam appellatore nihilominùs prosequente, superior de ipsa cognoscens, causam ad priorem Judicem (juxta sanctiones canonicas) sine difficultate remittat, eâdem die condemnationem faciens expensarum. Si verò Judex admittat eandem, licèt tam appellatio, quàm ipsius Judicis delatio à superiore valeant refutari *d*, quia tamen Judex ipse, quantùm in se fuit, à se jurisdictionem abdicavit eandem, appellationi deferens minùs justè, totius causæ decisio in superioris est potestate transfusa, nec est illi causa de necessitate ulteriùs remittenda: Salvis iis, quæ super appellationibus post sententiam interpositis sunt statuta.

CAP. VI.

¶ *Si appellans intra XXX. dies instanter non petit Apostolos, appellationi renunciat. Si Judex modo debito requisitus illos non tradit, sed postea procedit, non valet ejus processus.* Joan. Andr.

a *Vid. gloss. in c. fin. de constit. lib. 6. & Ruin. consil. 119. lib. 4.* b *Dicto*, nullatenùs, *quid importet, vid. per gloss. in clem. unic. de seq. pos. & per Grammat. consil. 3.* c *Ante processum Judicis: quia si post renunciaret, illa non validaret. Joan. Andr. Petr. de Anchar. Font.* d *Et ratio, quia culpa alicujus non debet alium plus gravare quàm velit. vid. l. si quis plurium. 9. ff. de leg. 1. Anch. sicut perjurus non præstat juramentum honoris, sed oneris, ne culpâ suâ alios graves. Font.*

Bonifacius VIII. *(an. 1298. Romæ.)*

AB eo, qui appellat, intra triginta dies instanter Apostoli peti debent, & eidem intra dictum tempus à Judice exhiberi: aliàs præsumitur appellationi suæ renunciare appellans, si eos intra idem tempus petere prætermittat, etiamsi vadat aut mittat ad appellationem hujusmodi prosequendam.

Illud autem, quod felicis recordationis Innocentius Papa IV. prædecessor noster statuendum decrevit, ut si is, à quo appellatur, Apostolos appellanti non tribuat requisitus, extunc si fortè in causa procedat (nisi appellationi renunciatum fuerit) ejus invalidus sit processus: tunc demùm obtinet, cùm Judex super hoc cum debita instantia, loco & tempore congruo requisitus, eos exprese denegat, vel intra præmissum tempus malitiosè, aut negligenter illi tradere prætermittit.

CAP. VII.

¶ *Innovata per Judicem post definitivam sententiam, à qua appellatum extitit, revocantur statim per Judicem appellatum, etiamsi ante appellationem fuerint innovata. Attentata verò post appellationem ante definitivam, non revocantur nisi primò de veritate constiterit, nisi post inhibitionem debito modo factam attentata fuissent.* Joan. Andr.

Idem.

NOn *a* solùm innovata post appellationem à definitiva sententia interjecta, debent semper (exceptis casibus, in quibus jura post sententiam prohibent appellare) ante omnia per appellationis Judicem penitùs revocari: sed etiam ea omnia, quæ medio tempore inter sententiam & appellationem (quæ postmodùm intra decendium interponitur ab eadem) contingit *b* innovari, ac si post appellationem eandem innovata fuissent. Illa verò, quæ post appellationem interpositam ante definitivam sententiam innovantur, donec appellationis causam veram esse constiterit, revocari non debent: nisi Judex appellationis (postquam sibi constiterit per appellationem emissam, ex probabili causa fore ad se negotium devolutum) inhibeat canonicè Judici, à quo appellatum extitit, ne procedat: tunc enim, quicquid post inhibitionem hujusmodi fuerit innovatum, est (licèt causa eadem non sit vera) per eundem appellationis Judicem ante omnia in statum pristinum reducendum *c*.

CAP. VIII.

¶ *Quis appellat extra judicium, intra decem dies (ex quo scivit gravamen) appellare debet: postea per remedium juris communis audietur, sed non per appellationis remedium.* Joan. Andr.

Idem.

COncertationi *c* antiquæ finem imponere præsenti constitutione volentes: Statuimus, ut ab electionibus, postulationibus, provisionibus, & quibuslibet extrajudicialibus actibus (in quibus potest appellatio interponi) quisquis ex eis gravatum se reputans, per appellationis beneficium gravamen illatum desideraverit revocari, intra decem dies (postquam sciverit) si velit, appellet: post decendium verò eidem aditus non pateat appellandi. Sed si per contradictionem debitam, vel alia juris remedia petierit revocari gravamen, ei (dummodò medio tempore his non consenserit) lapsus decendii non obsistat.

CAP. IX.

¶ *Valet appellatio in scriptis porrecta, licèt coram Judice non legatur.* hoc dicit Zenze.

Idem.

a *De intellectu, vide Alex. consil. 89. vol. 1. & Imol. in clem. 1. de causa poss. & pro. vers. nota bonum dictum.* b *al. contigerit.* c *Vid. Dec. in cap. cùm sit Romana. & Perus. in cap. consultus. extr. de appell.*

Appel-

APpellatio *a*, quam in scriptis Judici (à quo appellare volebas) te porrexisse proponis, non potest ex eo, quòd coram ipso lecta non fuerit, rationabiliter impugnari.

CAP. X.

¶ *Judex à quo, compellere non potest appellantem à gravamine, ipsius veritatem probare, licèt citare potest ad ipsius revocationem audiendam: quâ factâ in causa procedere poterit, ejus contumaciâ non obstante, etsi nunquam appellâsset.* h. d. Zen.

Idem.

SI *b* à Judice, à quo (propter gravamen quod tibi proponis illatum) appellas, ad docendum te fore gravatum, & ad audiendam revocationem ejusdem gravaminis (si de ipso docueris) tibi terminus præfigatur. Nec coram eo (cùm ipse per se id videre habeat) hoc docere, nec etiam tanquam coram Judice (cùm per appellationem sit suspensa ipsius jurisdictio) comparere tenearis: Nisi ad hoc solùm, ut revocationem ipsam audias, si eam duxerit faciendam: aliàs si non comparueris, & ipse in termino gravamen revocavetit cum effectu, poterit extunc libere in causa procedere, ac si appellatio interposita non fuisset.

CAP. XI.

¶ *A collatione Capituli ad Episcopum appellatur, si ut Canonicus interfuit: secùs si ut Prælatus.* h. d. Dominicus.

a *De intimatione appellat. vid. Lapum. all. 391. in c. an valeat. & all. 119. in cap. quantum.* b *Vid. Rot. dec. 7 & 74. in novis.*

Idem.

A Collatione beneficii, quam communiter per Episcopum & Capitulum in tuum præjudicium factam esse proponis: Non *a* ad ipsum Episcopum (si in ea, ut Prælatus interfuerit) sed ad superiorem te oportuit appellare. Aliàs, si ut Canonicus interfuisset in ea, potuisti appellare licitè ad eundem.

CAP. XII.

¶ *Per appellationem interpositam à definitiva, revocari potest interlocutoria principalis negotio præjudicans: aliàs non.* Joan. Andr.

Idem.

LIcèt ab interlocutoria (per quam pacti vel præscriptionis, aut alia principali negotio præjudicans, vel judicium nullum reddens, exceptio est repulsa) non fuerit appellatum, si tamen à definitiva (quæ postmodum etiam ultra decendium promulgatur) appellari contingat, potest in appellationis causa ipsum gravamen per interlocutoriam in eandem illatum licitè per appellationis Judicem emendari. Ubi verò interlocutoria super eo profertur, quòd non parat præjudicium negotio principali, vel judicium nullum reddit, nisi fuerit appellatum ab ipsa, per appellationem à definitiva postea interjectam, gravamen illatum nequaquam poterit revocari.

a *Vid. Bart. in l. verò. ff. sol. matr. l. Socium qui. §. fin. ff. pro soc. Font.*

FINIS.

SEXTI DECRETALIUM LIBER TERTIUS.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

TITULUS PRIMUS.

CAP. UN.

¶ *Clericus joculatoriam artem per annum exercens, si tertiò monitus non desistat, ipso jure perdit privilegium Clericale.* Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298. Romæ.)*

CLerici, qui Clericalis ordinis dignitati non modicum detrahentes, seu joculatores seu goliardos faciunt aut bufones: si per annum artem illam ignominiosam exercuerint, ipso jure *a*: Si autem tempore breviori, & tertiò moniti non resipuerint, careant omni privilegio Clericali.

a *Vid. authent. de sanctiss. Episc. interdicimus.*

DE CLERICIS CONJUGATIS.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ *Si Clericus conjugatus ferat habitum & tonsuram, Clericali privilegio gaudet, aliàs non.* Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

CLerici *a* qui cum unicis & virginibus contraxerunt, si tonsuram & vestes deferant Clericales, privilegium retineant *b* canonis *c* ab Innocent, Papa II. prædecessore nostro editi in favorem totius Ordinis Clericalis. Et cùm (juxta Parisiense Concilium) nullus Clericus distringi, aut condemnari debeat à Judice seculari: præsenti declaramus edicto, hujusmodi Clericos conjugatos pro commissis ab eis excessibus vel delictis, trahi non posse criminaliter aut civiliter ad judicium seculare: nec ab ipsis secularibus Judicibus eos debere personaliter, vel etiam pecuniariter (ne per unam viam concedatur eisdem Judicibus, quod per aliam denegatur) illatorum condemnationem.

a *Vide Conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 6.* b *Al. retinent.* c *Vid. Alex. consil. 8. vol. 1. & Rot. decis. 202. in novis.*

autem, vel nisi (ut præmittitur) tonsuram, vel *a* vestes deferant Cleticales, etiam in præmissis eos gaudere nolumus privilegio Clericali.

DE CLERICIS *b* NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA VEL PRÆBENDA.

TITULUS III.

CAP. UN.

¶ Distributiones quotidianæ solùm præsentibus, qui interfuerint divinis, dari debent, consuetudine non obstante. Et quæ aliter illas receperint, non faciunt illas suas: & idem de distributionibus, quæ dantur pro anniversariis defunctorum. Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

CONsuetudinem, quæ in quibusdam partibus inolevit, quâ Canonici, & alii beneficiati, seu Clerici cathedralium & aliarum collegiatarum Ecclesiarum, distributiones *c* quotidianas (quæ aliàs manualia beneficia seu victualia nuncupantur, & tantùm residentibus tribuuntur) qualitercunque in civitatibus, seu aliis locis (in quibus ipsæ consistunt Ecclesiæ) sint præsentes, licèt divinis officiis non interfint, ex integro percipiunt *d*, ac si continuè ipsis Ecclesiis in eisdem officiis deservirent, penitùs improbantes: Statuimus, ut distributiones ipsæ quotidianæ, in quibuscunque rebus consistant, Canonicis ac aliis beneficiatis, & Clericis Ecclesiarum ipsarum, qui eisdem officiis, in ipsis Ecclesiis adfuerint, tribuantur juxta Ecclesiæ cujuslibet ordinationem rationabilem jam factam, seu etiam faciendam. Qui verò aliter de distributionibus ipsis quicquam receperit (exceptis illis, quos infirmitas, seu justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evideas Ecclesiæ utilitas excusaret) rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas: imò ad omnium restitutionem, quæ contra hujusmodi nostram constitutionem receperit, teneatur.

De distributionibus etiam pro defunctorum anniversariis largiendis, idem decernimus observandum.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITULUS IV.

CAP. I.

¶ Ad præsentationem Religiosorum, etiam exemptorum, non debent in Ecclesiis ipsorum Rectores institui, nisi primò tantum eisdem assignetur, unde incumbentia onera subire possint, & congruè sustentari: nec valet contraria consuetudo. Joan. Andr.

Clemens III. *aliàs quartus* e. *(an. 1190. Roma.)*

SUscepti regiminis nos cura solicitat, ut utilitatibus subjectorum in iis præcipuè, per quas *f* animarum saluti consulitur, nunc novorum editione juriuum, nunc antiquorum innovatione solicitè providere curemus. Sanè fuit olim per sedem Apostolicam provide constitutum, ut diœcesani locorum, ad præsentationem Religiosorum nullum ad aliquam Ecclesiam recipiant, nisi tantùm ei de proventibus ipsius Ecclesiæ coram eis fuerit assignatum, unde jura Episcopalia possint solvere, & congruam sustentationem habere. Verùm (sicut nobis querela multorum frequens insinuat) Religiosi exempti de proventibus parochialium Ecclesiarum, in quibus jus obtinent patronatûs, seu Rectorum præsentatio pertinet ad eosdem, tantum percipiunt annuatim, quòd Rectores Ecclesiarum ipsarum non possunt de residuo commodè sustentari, & Episcopalia jura persolvere, ac alia incumbentia eis onera supportare: propter quod sæpè contingit, quòd non inveniantur personæ idoneæ, quæ hujusmodi Ecclesias velint recipere, sicque frequenter minùs idoneis conferantur, ex quo pericula imminent animarum. Nos itaque volentes super hoc salubre remedium adhibere, præsenti decreto statuimus, & mandamus, constitutionem hujusmodi quoad omnes patronos *a* Ecclesiarum, Religiosos tam exemptos, quàm non exemptos, & alios inviolabiliter observari, consuetudine contrariâ non obstante.

CAP. II.

¶ Beneficia vacantia in curia, aliter quàm Papa conferre non potest: quod si fecerit, irrita est collatio. Joan. Andr.

Idem.

LIcèt Ecclesiarum, personatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum plenaria dispositio ad Romanum noscatur Pontificem pertinere, ità quod non solùm ipsa cùm vacant potest de jure conferre, verùm etiam *b* jus in ipsis tribuere vacaturis: collationem tamen Ecclesiarum, personatuum, dignitatum, & beneficiorum apud sedem Apostolicam vacantium, specialius cæteris antiqua consuetudo *a* Romanis Pontificibus reservavit. Nos itaque laudabilem reputantes hujusmodi consuetudinem, & eam auctoritate Apostolicâ approbantes, ac nihilominùs volentes ipsam inviolabiliter observari: eâdem auctoritate statuimus, ut Ecclesias, dignitates, personatus & beneficia, quæ apud sedem ipsam deinceps vacare contigerit, aliquis præter Romanum Pontificem quâcunque super hoc sit auctoritate munitus, sive jure ordinariæ potestatis ipsorum electio, provisio, seu collatio ad eum pertineat, sive literas super aliquorum provisione generales vel etiam speciales sub quacunque forma *d* eorum receperit (nisi ei sit super conferendis eisdem in curia Romana vacantibus specialis & expressa ab ipso Pontifice summo auctoritas attributa) conferre alicui seu aliquibus non præsumat. Nos enim si secùs actum seu attentatum fuerit, decernimus irritum & inane.

CAP. III.

¶ Si Papa beneficia vacantia in curia non conferat intra mensem à die vacationis, illi, ad quos collatio pertinebat, poterunt illa conferre. Joan. Andr.

Gregorius X. *in Concilio generali Lugdunensi. (an. 1273.)*

STatutum felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri de dignitatibus & beneficiis in curia Romana vacantibus, nequaquam per alium, quàm per Romanum Pontificem conferendis, decernimus taliter moderandum: Ut li, ad quos eorundem beneficiorum & dignitatum spectat collatio *e* (statuto non obstante prædicto) demùm post mensem à die, quo dignitates seu beneficia ipsa vacaverint, numerandum, ea conferre valeant. Tantummodò per seipsos vel (ipsis agentibus infirmis) per suos Vicarios generales in eorum diœcesibus existentes, quibus id canonicè sit commissum.

CAP. IV.

¶ In beneficiis, vel in impetrationibus ad beneficia per provisionem usque ad certam summam pensio non debetur. Per Ecclesiæ civitatis vel diœcesis non comprehenditur cathedralis: Sed per Ecclesias provinciæ metropolitanæ & cathedrales reliquæ includuntur. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

QUamvis *a* plenissima sit aliàs in beneficiis interpretatio facienda, literæ tamen super obtinendis beneficiis impetratæ, debent (cùm sint ambitiosæ) restringi. Et ideo si alicui usque ad certam summam provideri mandamus, ei non impensione, sed in beneficiis Ecclesiasticis tantùm volumus provideri: nisi de pensione in nostris literis mentio habeatur expressa. Quanquam sub nomine Ecclesiarum civitatis comprehendatur alias Ecclesia cathedralis: cùm tamen alicui de beneficio mandamus in aliqua Ecclesiarum civitatis vel diœcesis provideri, ad cathedralem Ecclesiam (quam propter ipsius honorem sub hac generalitate nolumus hoc casu includi) se mandatum hujusmodi non extendit. Secus *b* autem cùm mandamus in aliqua Ecclesiarum provinciæ provideri: tunc enim & metropolitana & cæteræ cathedrales Ecclesiæ includuntur sub tali mandato, cùm uberiorem hoc casu, quàm alio, impetrandi gratiam facere videamur.

CAP. V.

¶ Impetranti beneficium seculare, providetur de beneficio per seculares Clericos usque ad præscriptionem legitimam possisse. hoc primò. *Clerico seculari prioratum impetranti simpliciter, non providetur de confuto per religiosos gubernari.* h. d. secundò. Domin.

Idem.

CUm *c* de beneficio Ecclesiastico consueto Clericis secularibus assignari, provideri mandatur, de illo debet intelligi, quod tanto tempore ab uno vel pluribus secularibus Clericis, institutis in eo Rectoribus, extitit continuè ac pacificè gubernatum, ut præscriptio legitima sit completa, etiamsi antè vel post *d* Religiosi quandoque ministraverint in eodem. Quando verò scribitur, ut provideatur de aliquo Prioratu alicui Clerico seculari, provideri non potest de Prioratu, qui per religiosos (juxta modum præmissum) est solitus gubernari: Nisi hoc in literis caveatur expressè.

CAP. VI.

¶ Habere personatum cum cura, & Prabendam, cui annexa est parochialis Ecclesia, non est contra Concilium generale. Joan. Andr.

Idem.

SUper eo, quòd Præbendas, quibus parochiales Ecclesiæ sunt annexæ *e*, in quibus spiritalem jurisdictionem secundum Ecclesiæ vestræ consuetudinem approbatam, & sic secundùm aliquorum interpretationem curam animarum habetis, simul cum personatibus (quorum aliquibus cura imminet animarum) in eadem Ecclesia obtinetis, vobis (cùm hoc generali concilio non obviet) dispensatio necessaria non existit.

CAP. VII.

¶ In impetratione beneficiorum inspicitur data, non præsentatio vel receptio. Joan. Andr.

Idem.

EUm qui Canonicatus alicujus Ecclesiæ à sede Apostolica est collatus, licèt nondum sit in ea receptus, decernimus in assecutione Præbendæ (juxta suæ provisionis ordinem) omnibus præferendum *f*, quibus postmodùm in ipsa Ecclesia similis gratia est concessa: Licèt isti primò suas literas præsentaverint, & primò recepti fuerint in eadem.

CAP. VIII.

¶ Per literas Apostolicas non facientes de defectu ordinis mentionem potest impetranti de curato beneficio provideri: ad ordines tamen se faciet proximis temporibus promoveri. Joan. And.

Idem.

SI pro Clericis pauperibus vel aliis nostras literas, ut eis de beneficiis provideas, etiamsi animarum cura sit annexa eisdem, recipere te contingat: ipsis (licèt nec in sacris sint constituti ordinibus, nec de defectu ordinum in eisdem literis mentio habeatur) poteris de beneficiis curam habentibus licitè providere, nec prætextu dicti defectûs tua poterit provisio impugnari. Oportebit tamen, ut ipsi ad ordines, quos requirunt *a* collata eis beneficia, se faciant in proximis statutis à jure temporibus promoveri.

¶ Mandato alterius super provisione facienda per Papam impleto provisio auctoritate Papæ intelligitur esse facta. h. d. secundùm Zen.

Idem.

SI eum, super cujus provisione Apostolicæ sedis Legatus in certa Ecclesia suas literas, quibus obtemperatum non fuerat, destinârat: mandamus auctoritate nostrâ in ipsa Ecclesia in Canonicum recipi & in fratrem, sibique provideri de Præbenda juxta ipsius Legati continentiam literarum: talis receptus hujusmodi nostri auctoritate mandati, non Legati, sed nostrâ *b* intelligitur auctoritate receptus. Et ideo est in assecutione Præbendæ omnibus post eum eâdem auctoritate receptis, in dicta Ecclesia præferendus.

CAP. X.

¶ Mandatum alternativè plures collatores includens, verificatur in primo vacante. Insimul verò vacantibus ordo scripturæ servatur. hoc dicit secundùm Dominicum.

Idem.

MAndato nostro sub ea forma tibi directo, ut alicui provideas de beneficio ad collationem tuam vel alterius pertinente: De beneficio, quod primò vacabit (sive ad tuam, sive ad illius collationem pertinuerit) ei, pro quo scribitur, providere debebis. Si verò plura beneficia ad tuam & illius collationem forsan spectantia simul vacent, tunc scripturæ ordinem servare habebis, ut illi solùm provideas de illo beneficio, quod ad te noscitur pertinere.

CAP. XI.

¶ Si Clericus, cui mandabatur provideri de Prabenda primò vacante, neglexit petere Prabendam sibi debitam, extincta est gratia. Si autem sibi collatus fuerit Canonicatus, tunc habebit Præbendam, cùm nullus est ibi expectans auctoritate Apostolicâ. Joan. And.

Idem.

SI Clericus, pro quò à sede Apostolica recepisti mandatum, ut ei de Præbenda *c* proximo vacatura in certa Ecclesia provideres, eumque postèa in Canonicum ipsius Ecclesiæ recipi faceres & in fratrem, Præbendam sibi debitam, quando vacat, petere negligenter omittat: aliam postmodùm in ipsa Ecclesia vacaturam nequibit prætextu dicti mandati petere, nec tu de ipsa sibi poteris providere, cùm facta ei gratia per ipsius negligentiam sit extincta. Verùm si præfatus Clericus fuisset auctoritate Apostolicâ effectus ab initio Canonicus in Ecclesia prælibata: tunc (cùm remanserit in ea Canonicus) dictâ negligentiâ non obstante, ac per consequens ratione Canonicatûs sit in alia Præbenda nulli alii de jure debita cæteris præfetendus, petere

---

a *Alias, &.* b *Vid. Concil. Trident. sess. 6. de reform. cap. 1. & sess. 21. cap. 3. & sess. 24. cap. 12.* c *Vid. Decium, consil. 280. ubi latè de his quotidianis distributionibus.* d *aliter, participant.* e *In vetustioribus codicibus constanter legitur, Clemens IV.* f *alias. Per quæ.*

a *Alias casus. quib. exempti subsunt ordinario, vide infr. eod. cap. 2. de pœn. & rem. per gl. ibi. Phil. Font.* b *al. ita: verum etiam jus ad ea tribuere vacatura.* c *Vid. l. jus civile. ff. de pact.* d *Procedit, etiamsi habeatur clausula, non obstante quòd oportet expressam mentionem de verbo ad verbum fieri in literis Apostolicis. Petr. Anch. Dom. & Phil. Font.* e *Vid. §. fin. in authent. de fil. ante do. instrum. Font.* f *al.*

a *Vid. Oldrad. consil. 168.* b *In antiq. codic. ita: Secus est cùm mandamus.* c *Vid. Clemen. 1. tit. de sup. negl. prael. vers. petentes, & late Felin. in cap. in nostra. ext. de rescriptis.* d *Vid. cap. fin. de decis.* e *De ista unione not. cle. si una. de reb. Eccl. non alien. & c. si nunc. de excess. prælat. de Anch. Font.* f *Vid. Felin. in c. eam te. de rescript. Font.*

a *Vid. Conc. Trid. sess. 22. de refor. c. 4.* b *Vid. l. si servus. ff. de hær. inst. & l. unum ex familia. ff. de leg. 2.* c *Vid. c. cùm in Ecclesia. infr. eod. & l. petens. C. de pact. infr. de consec. Eccles. c. 1.*

poterit Prædendam aliam proximò vacaturam : dummodò non sint aliqui eâdem auctoritate Præbendas in ipsâ Ecclesia expectantes. Et eidem de ipsâ non per te (cùm mandatum non susceperis super illa) sed per eum, ad quem spectat in eadem Ecclesia Præbendarum collatio, provideri debebit : Aliàs facta de Præbenda hujusmodi alteri collatio in illius præjudicium, eo ipso viribus non subsistat.

CAP. XX.

¶ Receptus auctoritate Papæ etiam ad mandatum alterius, præferendus est alii in Prabenda. h. d. secundùm Zen.

Idem.

HI, qui auctoritate Apostolicâ in aliqua Ecclesia in Canonicos sunt recepti, debent in Præbendarum assecutione cæteris anteferri, Legatorum vel aliorum quorumcunque auctoritate receptis anteà in eadem. Eum quoque, qui ad mandatum Legati vel alterius auctoritate Apostolicâ sibi specialiter in hac parte concessâ fungentis recipitur, auctoritate Apostolicâ receptum esse dubium non existit.

CAP. XIII.

¶ Si post gratiam mihi factam à Papa de Canonicatu & Præbenda, Bononienses Canonici hoc ignorantes & ignoranti Præbendam conferunt post vacantem, non tenet collatio. h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI postquam Canonicatum in aliqua Ecclesia tibi contulimus, & de Præbenda nulli alii de jure debitâ inibi proximè vacatura mandavimus provideri, hi ad quos in ea spectat collatio Præbendarum, Præbendam, quæ vacabit *a* ibi postmodùm, motu proprio, ignorantes tibi gratiam factam, alii duxerint conferendam : talis collatio in tuum præjudicium attentata, nullam obtinet firmitatem. Nam eo ipso, quòd Canonicus auctoritate Apostolicâ fuisti effectus, jus ad obtinendum Præbendam proximò vacaturam ibidem, tibi acquisitum extitit : eandemque, quam citò vacavit (ex quo nulli alii debebatur) justè petere potuisti : & ideo à prædictis (licèt ignorantibus) alteri conferri nequivit.

CAP. XIV.

¶ Si Papa det licentiam Legato suo, recipiendi auctoritate Apostolicâ resignationes beneficiorum legatorum suæ libere in manibus suis factas, & illa beneficia conferendi : secundo Papa, de prædicta potestate non habitâ mentione, Canonicatum & Præbendam se vacat, vel quàm primò vacaverit in aliqua Ecclesia legationis mihi conferat : tertiò Canonicus ipsius Ecclesiæ renunciet, & Legatus etiam, ignorans collationem mihi factam, confert tibi Præbendam prædictam : non tenet collatio Legati, sed mihi illa Prabenda debetur. hoc dicit, Joan. Andr.

Idem.

DUdum venerabili fratri nostro S. Episcopo Prænestino *b*, quem ad partes destinavimus Gallicanas, recipiendi auctoritate nostrâ resignationem ab obtinentibus beneficia Ecclesiastica in eisdem partibus, qui ea vellent libere in ejus manibus resignare, ac beneficia ipsa personis idoneis conferendi per nostras literas potestate concessâ : Nos postmodùm (de concessione hujusmodi non habitâ mentione) Nicolao de Bonefac. Camerario dilecti filii nostri N. tituli sancti Laurentii in Damaso Presbyteri Cardinalis, Canonicatum Lexon. Ecclesiæ, quæ in partibus illis existit *c*, & Præbendam nulli alii de jure debitam (si qua tunc vacabat in dicta Ecclesia) contulimus, & sibi providimus de eisdem. Si verò nulla talis Præbenda vacabat ibidem, nos Præbendam proximo inibi vacaturam (conferendam dicto Camerario, cùm vacaret, donationi Apostolicæ duximus reservandam : decetnentes extunc irritum & inane, si secùs super hoc à quoquam contingeret attentari, certis *a* sibi ad hoc executoribus deputatis. Cumque postmodùm Nicolaus vasalli Cleticus Canonicatum & Præbendam, quos in dicta Lexon. Ecclesia obtinebat, in dicti Episcopi manibus resignâsset, & dictæ potestatis prætextu eos idem Episcopus (collationis, provisionis, reservationis, & decreti prædictorum forsàn ignarus) Guilielmo vasalli Presbytero contulisset : dicti executores (collatione non obstante prædictâ) literarum nostrarum auctoritate, Præbendam eandem dicto Camerario velut sibi debitam contulerunt, quem dictus Presbyter (prætextu *b* collationis per dictum Episcopum sibi factæ) quòd Præbendam ipsam pacificè possidere valeat, non permittit : propter quod idem Camerarius nobis supplicavit humiliter, ut providere sibi super hoc de opportuno remedio dignaremur. Nos igitur attendentes, quòd etsi memorato Episcopo prædictam concessimus potestatem, penès nos tamen nihilominus remansit major, licèt eadem potestas, etiam in prædictis, propter quod nostra, qui eandem præoccupavimus potestatem, potior debet esse conditio : eo præsertim, quòd secundùm canonicas & legitimas sanctiones per speciem generi derogatur, quanquam de genere in derogante specie mentio nulla fiat. Considerantes quoque, quòd nos exposito nobis de potestate prædicta, nihilominus literas gratiosas daremus in dictis partibus, non habitâ mentione de ipsâ *c*. quia foret absurdum, si tam lata *d* nostra impediretur potestas : & si in omnibus provisionum nostrarum literis, quas concederemus in partibus supradictis, oporteret nos de sæpedicta potestate specialem facere mentionem : Et quòd decretum nostrum prædictum (maximè hic, ubi jam dictus Camerarius ante dictam renunciationem per nos erat Lexonien. effectus Canonicus) statim ignorantes ligaverat, cùm super incerto non esset editum : nec ex alieno penderet arbitrio, vel voluntate cujusvis, qui acceptandi potestatem haberet : & ideirco per illud etiam expressisse videmur, ne alius posset conferre, & potestatem prædictam quantùm ad præsentem speciem revocasse, quæ in hoc casu, ubi de lucro dicti G. tantùm agitur, & non de præjudicio Episcopi memorati, ab ignorante potuit revocari : nec post revocationem hujusmodi jus, per eum in alium etiam ignorantem, in re revocata transferri. Ad instar etiam servi calendario præpositi, qui post mortem Domini præponentis mutuatas pecunias accipientis non facit, licèt inter contrahentes mors Domini præpositum revocans fuerit ignorata : Et Domini, qui peculium quod proprio servo concesserat, statim perimit, cùm in eo suam mutaverit voluntatem. Discretioni vestræ mandamus, quatenus præfatum Presbyterum monitione præmissâ per censuram Ecclesiasticam compellatis, ut collatione de Canonicatu & Præbendâ prædictis per dictum Episcopum sibi factâ (quæ nulla extitit) non obstante, dicto Camerario Præbendam ipsam omnino dimittat, & eum super ea deinceps nullatenus inquietet.

CAP. XV.

¶ Secundus, qui impetravit dignitatem & Prabendam, præfertur priori, qui solum Prabendam impetravit, si Prabenda dignitati est annexa, aliàs non. h. d Joan. Andr.

Idem.

QUia sæpè dubitatur à multis, si Canonicatus alicujus Ecclesiæ sit collatus à sede Apostolica successivè duobus, fueritque mandatum primo de Præbenda, secundo verò de Præbenda & dignitate, personatu, vel officio, cùm se facultas obtulerit provideri : quis ipsorum in Præbenda, quæ cum dignitate, personatu, vel officio vacat ibi, postmodùm debeat de jure præferri. Nos dubitationem hujusmodi sopire volentes, præsenti declaramus edicto, primum (cùm sit tempore anterior) cui per mandatum secundum præjudicari, aut jus ipsius abstrahi non debet, ex quo de intentione mandantis contraria non apparet, præferendum esse in dicta Præbenda : Nisi vacanti dignitati, personatui, vel officio sit annexa : nam si esset annexa, secundus, cui debetur dignitas, personatus, vel officium, præferretur in ipsâ.

a *Alias sta : certis sibi super hoc, &c.* b *aliàs, ecclesiæ.* c *Ad hunc locum vide notata, cap. ex parte. de for. competen. & in Spec. de lib. conceptione. §. ad hujus tit. consummationem. vetsia. cum sit actor. de Anchor. Font.* d *al. latè.*

CAP. XVI.

¶ Mandatum provideri de dignitatibus vel beneficiis aliis Ecclesiasticis, curata non includit, non expressa cura. h. d. usque ad §. Illis.

Idem.

CUm *a* in illis, quibus beneficia curam animarum habentia committuntur, major, quam in iis, qui ad alia promoventur, idoneitas requiratur : intentionis nostræ nequaquam existit, ut cùm aliquibus de Ecclesiis, personatibus, dignitatibus, vel aliis beneficiis quibuscunque (de animarum cura mentione non habitâ) provideri mandamus, ipsis de iis, quibus hujusmodi cura imminet, possis aut debeat provideri.

¶ In beneficii provisione modus electivus non includitur, si alii modi providendi exprimantur. h. d.

Illis verò, pro quibus scribimus, ut provideatur eisdem de personatibus vel dignitatibus, etiamsi curam habeant animarum, ad collationem, provisionem, præsentationem, vel dispositionem spectantibus quorumcunque *b*, provideri nequibit de prælaturis, personatibus, vel dignitatibus, ad quos, seu quas per electionem ii, qui eis habent præfici, assumuntur.

¶ Beneficiales literæ unum modum exprimentes, alios non includunt. h. d.

Cùm autem inter collationem, præsentationem, & institutionem differentia magna esse noscatur : si cui de beneficio ad alicujus collationem spectante provideri mandetur, de illo quod ad ejus præsentationem vel institutionem pertinet, provideri non poterit, nec etiam è converso : expressio enim uno casuum prædictorum, mandatum super hoc factum (quod debet de sui natura restringi) ad alios extendi non debet.

¶ Mandatum simpliciter duos includens, alterum solum non restringat, & è converso directum uni, duos non afficit. h. d. Dom.

Si verò de beneficio ad aliquorum collationem vel præsentationem spectante (non adjecto communiter vel divisim) provisio injungitur facienda, in beneficio, quod ad collationem vel præsentationem alterius ipsorum tantum pertinet, adimpleri non potest. Sicuti si de beneficio spectante ad collationem unius provisio injuncta fuisset, impleri non posset in beneficio, cujus collatio ad eum simul cum alio pertineret.

CAP. XVII.

¶ Beneficium mihi collatum ante dissensum meum alteri conferri non potest, nisi terminus mihi datus ad consentiendum esset elapsus, & tunc etiam post terminum, antequam alteri conferatur, potero consentire. Joan. Andr.

Idem.

SI tibi absenti, per tuum Episcopum conferatur c beneficium, licèt per collationem hujusmodi (donec eam ratam habueris) jus in ipso beneficio, ut tuum dici valeat, non acquiras, ipse tamen Episcopus vel qui cunque alius de ipso beneficio (nisi consentire recuses) in personam alterius ordinare nequibit. Quòd si fecerit, ejus ordinatio facta de beneficio non libero, viribus non subsistet. Sed si Episcopus (notificatâ tibi collatione) ad consentiendum terminum competentem assignet, nisi consenseris, poterit eo lapso beneficium liberè (cui viderit expedire) conferre. Antequam tamen ipsum contulerit, tuum poteris (non obstante, quòd lapsus sit terminus) præstare consensum, & extunc de ipso non poterit aliter ordinari.

CAP. XVIII.

¶ Qui vi, vel injustè occupat secundum beneficium curatum, privatus est primo. Qui autem vi beneficium curatum aliquod occupat, est ipso jure privatus jure, quod in illo vel ad illud habebat. h. d. Joan. Andr.

Idem.

EUm *a*, qui beneficium, cui animarum cura imminet, vi occupat, seu se scienter injustè intrudit in eo : decernimus ipso jure fore privatum beneficio, quod cum cura simili primitus obtinebat. Non enim decet, ut stultus melioris quàm peritus conditionis existat, vel quòd invasor eo, qui justè ingreditur, privilegio gaudeat potiori. Insuper ut violenti, qui auctoritate (vel veriùs temeritate) propriâ occupare dignitates, personatus, aut alia quæcunque Ecclesiastica beneficia non verentur, etsi non virtutis amore, pœnæ saltem formidine à suæ temeritatis audacia refrenuntur : eo ipso jus, si quod in dignitatibus, personatibus & beneficiis occupatis taliter vel ad ea ipsis fortsitan competebat, amittant.

CAP. XIX.

¶ Habens potestatem Apostolicam persona idoneæ de beneficio providendi, aliàs beneficiate sufficienter providere non potest, nisi in literis hoc exprimatur, & tunc unicum simplex obtinentè providebit. Si verò conceditur, ut provideat beneficia obtinenti, ad duo tantùm refertur : & contra factum est nullum. h. d. Dominicus.

Idem.

IS, cui conceditur, ut auctoritate Apostolicâ possit uni personæ idoneæ *b*, in suâ vel aliâ Ecclesia providere, alicui aliud beneficium sufficiens obtinenti providere non potest. Nisi primò ille beneficium, quod obtinet, omninò dimittat. Vel nisi in concessione hujusmodi sit expressum, quod aliàs beneficiatæ valeat providere personæ. Tunc enim providere poterit unicum duntaxat beneficium obtinenti : dum tamen illi cura non imminet animarum. Si verò concessum fuerit, ut providere illi valeat, qui alia beneficia noscitur obtinere, hujusmodi pluralitas debet solùm ad duo beneficia sine cura restringi. Proviso quoque facta contra præmissa eo ipso viribus non subsistat.

CAP. XX.

¶ Si quis ignorans recipiat beneficium prius reservatum vel alteri collatum per Papam, si ex quo scivit, illud sine difficultate dimittit, recuperat priora beneficia, propter illud dimissa, aliàs non. Joan. Andr.

Idem.

SIc beneficia, quæ per sedem Apostolicam conferuntur, aut decreto interposito reservantur, interdum contingat ab iis, ad quos aliàs pertinet collatio eorundem, aliquibus hujusmodi collationem seu reservationem ignorantibus de facto conferri, & beneficia, quæ illi tenebant antea, & *d* post prædictorum adeptionem

a *In antiquorib. libris constanter legitur, vacavit.* b *al. Palestrine.* c *al. extitit.*

a *Vide Concil. Trid. sess. 7. de refor. c. 3. & B. Thom. 2. 2. qu. 2. art. 7.* b *Vide l. 1. §. sin autem. & l. omnibus. ff. ad Trebell.* c *Vide l. consensu. ff. de action. & obligat.*

a *Vide extravag. Joan. 22. incip. execrabilis. cod. tit. & Concil. Trid. sess. 1. de refor. c. 2. & seq. & sess. 2. de refor. c. 17.* b *Hæc dicto, determinat hoc providere; ergo si nunc nil habet, quamvis alias habuerit, videbitur etiam de curatu, cum hic sit gratia providenti, idèo est in suum favorem ampliandæ Pet. de Anch. Font.* c *Vide Dom. consil 78. incip. formatur, & Lapum. allegat. 128.* d *Dictis, &c. dicit in antiq. cod.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dimissa per eos aliis assignari. Nec talis ignorantia eis (cùm sint sine culpa) præjudicialis existat: statuimus, ut si ipsi de collatione seu reservatione prædicta postea certiores effecti, sublatâ difficultate quâcunque omninò dimiserint beneficia sic sibi de facto collata, ad beneficia sua priora (collatione quibuscunque personis factâ de ipsis nequaquam obstante) libere revertantur. Alioquin redeundi ad ea (si difficultatem adhibuerint in aliis dimittendis) sit ipsis penitùs interdicta facultas. Eundem quoque modum in dimittendo recepta, & recuperando dimissa, quoad omnes alios, qui forsan occasione prædictâ sua dimiserint beneficia, & dimissa per alios fuerint assecuti, per omnia decernimus observandum.

CAP. XXI.

¶ Taciturnitas beneficii etiam modici vitiat dispensationem super pluralitate beneficiorum, quæ etiam legitimè super duobus obtenta ad duo prima recepta refertur. Item provisio alicui facta de beneficio non obstante, quòd aliud habeat, dispensationem super utroque retinendo non inducit. h. d. secundùm Zen.

Idem Gregor. X. (an. 1298. Roma.)

NOn *a* potest dispensatio super pluralitate beneficiorum concessa impetranti prodesse, qui aliquod quantumcunque modicum beneficium subticuit in eadem. Illud autem Apost. sedis indultum, ut quis duo beneficia curam animarum habentia *b*, si aliàs canonicè conferantur eidem, possit recipere ac simul licitè retinere, intelligitur de duobus primis beneficiis, quæ cum cura post dictum indultum obtinere contingit eundem. Cùm verò tibi (non obstante, quòd aliud beneficium obtinere noscaris) à sede prædicta de aliquo beneficio provideri contingit, per hoc tecum (ut primum beneficium cum secundo retinere valeas) non intelligitur dispensatum. Hoc enim solùm prædicta operatur expressio, quòd facta tibi gratia nequeat furreptitia judicari.

CAP. XXII.

¶ Mandatum Legati super facienda provisione per Papam confirmatum, Papalis gratia est censenda. Zenze.

Idem.

SI Apostolicæ sedis Legatus volens tibi suæ legationis auctoritate in certa Ecclesia providere, Canonicatum & Præbendam, nulli alii de jure debitos, proximo in ipsa Ecclesia vacaturos, collationi suæ reservet, & decernat irritum & inane, si secùs super hoc contigerit attentari, certis qui eos tibi conferant (cùm vacabunt) executoribus per suas literas deputatis: nosque postmodùm plenâ de his factâ narratione, quod ab ipso Legato factum extitit, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apostolicâ confirmamus, & eisdem executoribus vel aliis nostris damus literis mandatis, ut in hujusmodi provisionis negotio auctoritate nostrâ procedant, juxta ipsius Legati continentiam literatum. Certum est, quòd (cùm ipsa provisio ipsius Legati *c* post impertitam à nobis auctoritatem nostra censeatur effecta) omnibus, quibus postea mandavimus in eadem Ecclesia provideri (etiamsi Canonicatum ipsius Ecclesiæ duxerimus conferendum eisdem) de jure præferri debebis, in Præbenda postmodùm inibi vacatura.

CAP. XXIII.

¶ Obstat taciturnitas obtenti beneficii licèt modici, nisi constet provisionem factam proprio motu Papæ: qui demum intelligitur, si hoc in litera exprimatur. h. d. Zen.

Idem.

SI motu *a* proprio alicui aliquod beneficium obtinenti conferamus aliud, de illo non habitâ mentione: non ob hoc gratiam hujusmodi, quæ de nostra mera liberalitate processit, invalidam volumus reputari. Secùs si ad petitionem illius, vel alterius pro eodem oblatam, gratiam hujusmodi faciamus: tunc enim (quantumcunque modicum beneficium taceatur in ea) ipsam veluti surreptitiam vires nolumus obtinere. Motu quoque proprio tunc solùm gratia fieri censeatur, cum hoc expressè cautum fuerit in eadem.

CAP. XXIV.

¶ Collatio facta motu proprio Papæ, pluribus beneficiis in eadem Ecclesia vacantibus simul intelligitur facta de pinguiori: sed si beneficia sunt æqualia, ad eum spectat electio, cui gratia est concessa. Collatio verò facta ad petitionem alterius, ad minus beneficium restringitur: si sint æqualia, eligit, qui aliàs conferebat: quo negligente, alius eligit: & etiam è contrà. hoc dicit secundùm Zen.

Idem.

SI pluribus simul in aliqua Ecclesia vacantibus dignitatibus vel Præbendis, nos de hac vacatione incerti, dignitatem vel Præbendam (si qua nulli alii de jure debita in ipsa vacat Ecclesia) cuiquam in genere conferamus: Gratiam hujusmodi (si motu proprio eam fecerimus, ut tunc fiat interpretatio plenissima in eadem) referri volumus ad dignitatem vel Præbendam, quæ inter illas majoris censetur esse valoris: seu (si sint fortàn æquales) ad eam, quam is, cui conferimus, intra decendium post habitam de dicta vacatione notitiam duxerit eligendam. Si verò ad petitionem alterius ipsa gratia fuerit per nos facta, eam (ut hoc casu prout juri congruit restringatur) ad illam, quæ minoris valoris existit, seu, si sit æqualitas in eisdem, ad eam, quam is, ad quem ipsarum spectat collatio, intra dictum tempus elegerit, postquam sibi hujusmodi gratia erit nota, decernimus referendam. Alterutro quoque ipsorum (prout ad eum pertinet) intra tempus debitum eligere negligente, ad alium extunc electio libere devolvatur.

CAP. XXV.

¶ Non debetur expectanti Præbenda, quæ per Episcopi Præbendarii mortem vacat. h. d. secundùm Zen.

Idem.

CUm in Ecclesia tua, quæ XII. Canonicorum & XIII. Præbendarum habet numerum, consuetudinem esse proponas, ut Episcopus, qui est pro tempore, vocem habeat in Capitulo tanquam Canonicus, licèt Canonicus non existat, & unam de dictis Præbendis sicut unus Canonicus obtineat in eadem: certum est eum, cui auctoritate Apostol. provideri mandatur *b*, de Præbenda nulli alii de jure debita proximò in ipsa Ecclesia vacatura, Præbendam, quam per mortem Episcopi vacare contingit (ne contra dictam consuetudinem, cui per præfatum mandatum non intelligitur derogari, futurus Episcopus Præbendâ careat, & dictus Canonicorum numerus amplietur) habere non posse: sed expectare debere quousque vacet alia, oportebit eundem.

CAP. XXVI.

¶ Per adoptionem secundi beneficii curati, cujus fructus alter ex causa percipit, non vacat primum. Joan. Andr.

Idem.

SI tibi concesso à nobis, ut fructus beneficiorum *c*, quæ usque ad certum tempus in tua vacabunt diœcesi percipere valeas pro solvendis debitis, quibus est tua Ecclesia onerata, beneficium vacans postmodùm, cujam habens annexam, alicui simile beneficium obtinenti te conferre contingat: Æquum est, ut quamdiu fructus ipsius percepteris, primum non debeat reputari vacare.

a *De clausula, motu proprio, vide Fel. in c. ad aures. & in c. si quando. extrà de rescript. & in c. causam, qua. clem. 2 de testim. & in c. cum inter procuratorem. de except.* b *Hæc mandata de providendo sublata sunt per Concilium Trident. sess. 24. de reformat. cap. 19.* c *Et appellatione beneficiorum an comprehendantur prabenda, pensiones & præstimonia, vide Fel. in c. postulasti. ext. de rescr.*

CAP. XXVII.

¶ Cum mandatur alicui non Sacerdotalis, vel integra, vel certi valoris conferre Præbenda: Sacerdotalis dimidia vel minoris valoris illi etiam volenti conferri non potest.

Idem.

CUi de non Sacerdotali Præbenda provideri mandatur, sibi etiam volenti Sacerdotalis auctoritate mandati hujusmodi conferri nequibit. Similiter, si in Ecclesia, in qua integræ ac dimidiæ Præbendæ habentur, mandetur *a* integra conferri Præbenda, quanquam ille, pro quo scriptum extitit, dimidiâ velit esse contentus, ei de ipsâ non poterit provideri. Idem cùm injungitur provideri alicui de Præbenda certi valoris, ut in Præbenda minoris valoris etiam illo volente mandatum non possit adimpleri. Non enim hujusmodi mandata (quorum fines diligenter servari oportet) debent ad casus alios, quàm expressos extendi.

CAP. XXVIII.

¶ Secundo beneficio curato effectualiter adepto, primum consimile (ejus possessore irrequisito) conferre potest: non autem ejus possessio dari, secundùm Zen.

Idem.

LIcèt *b* Episcopus beneficium, quod cum animarum cura tenebas (postquam aliud recepisti consimile, ac ipsius possessionem pacificam habuisti, vel per te stetit, quominus h. beres eandem) possit alteri de jure conferre: illum tamen cui contulerit, non debebit te non vocato (cùm tibi forsan jus possit competere retinendi) in possessionem ipsius inducere corporalem.

a *Alias, mandatur.* b *Vide Fel. in c. sin. ext. de præsumpt. & Hippol. singul. 195. incip. nemo privandus est.* c *Mandata de providendo sustulit Conc. Trid. sess 24. de ref. c. 19.* d *Multum modo quæ dicetur pauper. unde Alex. consil. 37. incip. consultus sum. l. 7. adde Bart. in l. si constante. ff. sol. matr.*

CAP. XXIX.

¶ Sacerdotalis Præbenda per simplex mandatum de providendo, non nisi apto ad Sacerdotium est conferenda. h. d. secundùm Zen. *Et ipsum sumarium potest adaptari utrique lecturæ posita in tertia glossa.* Dominicus.

Idem.

EI, cui provideri mandatur *c* simpliciter de Præbenda proximò vacatura, Sacerdotalis Præbenda conferri non potest, si nondum in ætate tali existat, quòd possit ad Sacerdotium promoveri: sed aliam expectare debebit.

CAP. XXX.

¶ Ex mandato sedis Apostolicæ expectans ex certa causa, ea deficiente, beneficium petere impeditur. h. d. secundum Zen.

Idem.

SI pauper *d* Clericus, cui cùm beneficium nullum haberet, mandabatur de beneficio (juxta suæ probitatis merita) per Episcopum provideri, aliud antequam sit provisum eidem, beneficium fuerit assecutus: providere sibi Episcopus (cùm cessat causa mandati) de cætero non tenetur.

CAP. XXXI.

¶ Ubi de prioritate beneficii pluribus collati non constat, primò possessio, deinde major prærogativa præfertur. h. d. secundùm Zen.

Idem.

SI à sede Apostolica, vel Legato ipsius, uni, & ab Ordinario alteri, eodem die idem beneficium conferatur, nec appareat, quæ collatio fuerit primò facta, erit potior conditio possidentis *a*. Si verò neuter possideat, is, cui sedes ipsa contulit vel Legatus (propter conferentis ampliorem prærogativam) erit alteri præferendus.

CAP. XXXII.

¶ Religiosus habens Prioratum vel Ecclesiam curatam, si recipit secundum sine licentia Papæ, ipso jure vacat primum. Quod si statim non dimiserit, efficitur ineligibilis, & privatur utroque. Eadem est pœna in eo, qui habebant ante hanc constitutionem, nisi intra mensem alterum elegerint & alterum dimiserint. h. d. usque ad §. prohibemus. Joan. Andr.

Idem.

CUm *b* singula officia sint singulis committenda personis, & dissolutionis ac evagationis materia sit Religiosis præ cæteris auferenda: præsenti prohibemus edicto, ne aliqui Monachi vel Religiosi alii *c* pluribus Prioratibus, vel Ecclesiis curam habentibus animarum, etiamsi eadem cura non per ipsos, sed per Presbyteros ad eorum præsentationem per Episcopos institutos habeat exerceri, absque sedis Apostolicæ auctoritate præsse præsumant: nisi forte unus ex eis ab alio dependeat, vel adinvicem sint annexi. Statuentes, ut quicunque ipsorum Prioratum vel Ecclesiam talem obtinens alium receperit, primum, quo sit ipso jure privatus, statim omninò dimittere teneatur, per eum, ad quem pertinuerit, liberè alteri conferendum. Quod nisi fecerit, extunc eo ipso efficiatur ineligibilis *d*, & tanquam ambitiosus ab utroque penitus repellatur. Circa eos autem, qui plures Prioratus vel Ecclesias hujusmodi nunc detinent, providemus, ut intra mensem, postquam præsens constitutio pervenerit ad eosdem, unum ex ipsis, quem retinere voluerint (reliquis dimissis) eligere teneantur: alioquin extunc pœnis subjaceant supradictis.

¶ Prioratus Ecclesia vel administrationes unius monasterii solite per ipsius Monachos gubernari, absque sedis Apostolica licentia alterius monasterii Monachis non committantur, nec commissa dimittantur. Qui contrà fecerint, sint privati potestate ordinandi prædicta eâ vice: & defertur ad Diœcesanum in non exemptis, & ad Papam in exemptis. Recipientes vel detinentes (aliàs eligentes) sunt ineligibiles ipso jure. h. d.

§. 1. Prohibemus insuper, ne Prioratus vel Ecclesiæ, aut administrationes, seu officia unius monasterii consueta per ejusdem Monachos gubernari, committantur deinceps absque auctoritate sedis ejusdem alterius monasterii Monachis gubernanda, nec hactenus commissa dimittantur eisdem: sed per eos, ad quos pertinent, libere ordinentur. Cùm illis non liceat habere locum in diversis monasteriis, quorum unum ab alio non dependet, nec aliorum monasteriorum (nisi canonicè transferantur ad ipsa) Prioratus, Ecclesias, administrationes vel officia gubernare. Qui verò contra prohibitionem præsentem prædicta de cætero alienis Monachis commiserint, vel dimiserint jam commissa: eâ vice ordinandi de ipsis sint potestate privati, & de eis per Diœcesanos (si exempta non fuerint) alioquin per sedem Apostolicam ordinentur *e*. Si autem, qui ea suscipere vel suscepta præsumpserint detinere *f*, reddantur ineligibiles ipso jure.

CAP. XXXIII.

¶ Contemptum possunt prosequi, si ad receptionem vel collationem absentes Monachi vel Canonici non vocentur: nisi consuetudo habeat eos non vocari. h. d. secundùm Zen.

a *Alias, mandatur.* b *Vide Fel. in c. sin. ext. de præsumpt. & Hippol. singul. 195. incip. nemo privandus est.* c *Mandata de providendo sustulit Conc. Trid. sess 24. de ref. c. 19.* d *Multum modo quæ dicetur pauper. unde Alex. consil. 37. incip. consultus sum. l. 7. adde Bart. in l. si constante. ff. sol. matr.*

a *Vide l. un ejus. C. de probat. c. licèt causam de prob. & l. in bona fide. C. de rebus cred. Font.* b *Vide Conc. Trid. sess. 7. de refor. c. 2. & sess 24. de refor. c. 17.* c *Alias, aliis.* d *Vide gloss. 16. qu. 1. an sum. & clem. 2. de elect. Phil. Font.* e *al. ordinetur.* f *Alias, retineat.*

Idem.

CUm in Ecclesiis Canonicorum receptio, aut Præbendarum vel beneficiorum collatio imminet facienda, absentes Canonici (si commodè fieri valeat) sunt vocandi: Nisi consuetudo habeat eos ad talia non vocari. Alioquid quod in eorum absentia fieri contigerit, eis instantibus irritari debebit.

CAP. XXXIV.

¶ Beneficia morientium etiam in loco vicino curiæ Romanæ per duas dietas legales, vel sede ipsâ vacante, ibi causam, domicilium vel originem non habentium, vel etiam habentium, sed curialium, & ibi causa Romanæ curiæ morantium, vel translatâ curiâ eam sequentium, & in itinere decedentium, vel in loco, unde recessit curia, in quo remanserant infirmi: conferri nequeunt per alium quam per Papam. h. d. secundùm Zen.

Idem.

PRæsenti declaramus edicto, statutum felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri, de beneficiis apud sedem Apostolicam vacantibus, per alium, quàm per Romanum Pontificem minimè conferendis, locum habere in beneficiis, quæ Legati aut Nuncii sedis ejusdem, vel quivis alii ad Romanam curiam venientes, vel etiam recedentes ab ipsa obtinere noscuntur, si eos in locis vicinis *a* ipsi curiæ mori contingat: quemadmodum si in loco, ubi eadem curia residet, morerentur.

Idem est si aliquis curialis (etiam Ecclesiâ Romanâ vacante) peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, seu aliâ quâvis causâ ad locum curiæ vicinum fecedens, in hujusmodi loco vicino decedat: dummodo ibi (etiamsi erat ad ipsam curiam reversurus) ejus domicilium seu domus propria non existat.

Loca verò intelligantur vicina eidem curiæ in præmissis, quæ remota ultra duas diætas legales (quas hoc casu sic specialiter volumus computari) à loco, ubi moratur ipsa curia, non existunt.

Sanè si quis in loco ubi *b* degit curia, suæ originis domum habens, diem claudat extremum in ea: ipsius beneficia sub prædicto non aliter includantur *c* statuto, quàm si curialis esset, antea & ibidem occasione curiæ moraretur. Porro cùm curiam de loco ad locum transferri contingit, si curiales in itinere (dùm curiam sequuntur eandem) vel in loco, unde recedit ipsa curia, forsitan remanentes infirmi, rebus inibi eximantur humanis, præmissum statutum (quantumcunque locus ubi decedunt, ab ipsa curia sit remotus) ad illorum beneficia se extendit.

CAP. XXXV.

¶ Mors Papa tollit, ne parochiales Ecclesiæ in curia vacare dicantur. h. d. secundùm Zen.

Idem.

SI Apostolicâ sede vacante aliquas parochiales Ecclesias vacare de cætero contigerit apud ipsam, statuimus ut de eis (ne ipsarum vacatio diutina periculum valeat animabus afferre) per eos, ad quos pertinet *d*, possit liberè ordinari: constitutione felicis recordationis Clementis Papæ, prædecessoris nostri, de beneficiis apud sedem ipsam vacantibus, per alium, quàm per Romanum Pontificem minimè conferendis, vel aliâ quâvis contrariâ super hoc editâ non obstante. Idem volumus & de illis, quæ ibidem ipso Romano Pontifice vivente vacabunt, si de ipsis per eum ante ipsius obitum non fuerit ordinatum.

a *Nota ex loci vicinitate contrahi communionem quandam etiam quoad præmium, pœnam, mores. de pœnit. dist. 1. §. sed continuo. l. non tantum. §. litesibus. ff. de excus. tut. & qui dicantur vicini, vide l. si tertius de aqua pluv. arc. l. 4. §. si tam vicinum. ff. de damn. infect. de Anch. Lont.* b *Al. ita: ubi degit ipsa curia, &c.* c *Al. includuntur.* d *Vide Dec. in c. bona. in prin. ext. de appell.*

CAP. XXXVI.

¶ Gratia alicui concessa, ut providere possit personis idoneis in certa Ecclesia, personis non expressis, non exprimit re integrâ obitu concedentis: secus si persona essent expressa. Joan. Andr.

Idem.

SI cui (nullâ personarum factâ expressione) sit gratiosè concessa facultas, ut auctoritate Apostolicâ possit aliquibus personis idoneis in certa Ecclesia providere, vel beneficia (quorum collatio est ad sedem Apostolicam legitimè devoluta) conferre, contradictores *a* eâdem auctoritate per censuram Ecclesiasticam compescendo: hujusmodi concessio (quam, cùm specialem gratiam contineat, decet esse mansuram) non expirat etiam re integrâ per obitum concedentis. Secùs si super provisione certæ personæ faciendâ sit data potestas eidem, non ob suam, sed ejus, cui provideri mandatur, gratiam vel favorem: illa quidem expirat omninò, si concedens re integrâ moriatur.

CAP. XXXVII.

¶ Qui ex licentia circa incertos concessa absque titulo ad sacros ordines Clericos promovet, eis tenetur providere. Dans licentiam promoventi, vel etiam promovendo, ut promotis ad sacros sint titulo providere tenebitur. h. d. Zen.

Idem.

SI *b* Episcopus, cui nullis personis expressis in genere commisisti, ut vice tuâ ordines in tua diœcesi celebraret, ad sacros ordines promoverit quempiam titulum non habentem: ei (cùm in culpa fuerit taliter ordinando eundem) tenebitur vitæ necessaria ministrare, donec sibi per eum vel alium de competenti beneficio sit provisum. Si verò certas commisisti *c* eidem ordinare personas, tu (qui providere hoc casu, an haberent titulum, debuisti) taliter ordinato ad prædicto, donec per te beneficiatus fuerit, obligatus existis. Eis autem, quibus à diœcesanis datur licentia, ut possint à quo voluerint Episcopo, ad omnes sacros ordines promovari, non qui ordinant, sed qui tribuunt licentiam (cùm eam dare non deberant titulum non habenti) ad præmissa, si titulum non habeant, obligantur.

CAP. XXXVIII.

¶ Si primo loco Papa dat licentiam conferendi beneficia certo modo vacantia, vel ad Papam devoluta: secundo aliquod de his conferat specialiter, vel conferri mandet, species generi derogat: ita quod secundo beneficium debetur. h. d. Joan. Andr.

Idem.

QUamvis *d* tibi nuper in genere potestatem dederimus, beneficia sex Clericorum tuorum cedentium, vel decedentium auctoritate nostrâ personis idoneis conferendi, Canonicatum tamen & Præbendam, quos in tua Ecclesia (in qua post prædictam gratiam tibi factam mandavimus cuidam specialiter provideri) obtinebat quidam ex iisdem tuis Clericis, nunc defunctus, conferre non potes: cùm illi, pro quo scripsimus, debeantur. Nam primæ generali gratiæ tibi factæ derogat posterior specialis, licèt de illa non fecerit mentionem. Similiter si post facultatem tibi concessam à nobis, conferendi beneficia tuæ diœcesis (quorum collatio est ad sedem Apostolicam devoluta) nos eorum aliquod (antequam tu conferas) conferamus specialiter alicui, vel conferri mandemus, de concessione tibi facta non habitâ mentione, facta per nos collatio canonica est censenda.

a *De hac clausula vide Zabarellam in Clem. 2. 9. contra dissent. de religios. dom. & Felin. in c. super eo. ext. de offic. deleg.* b *Vide Conc. Trid. sess. 21. de reform. cap. 2.* c *Al. commisisses.* d *Vid. Dec. in c. 1. de rescript. super 1. gl. & eund. cons. 147.*

CAP. XXIX.

¶ Revocatio gratiæ non tollit jus quæsitum, sed quærendum, nisi jus annexionis aliud inducat: nec tamen tollit jus quærendum annexum juri digniori jam quæsito. h. d. secundùm Zen.

Idem.

SI is, cui de Canonicatu, Præbenda, & dignitate, personatu, vel officio per felicis recordationis Nicolai Papæ vel Celestini prædecessorum nostrorum literas, gratia in aliqua Ecclesia facta erat, constitutioni nostræ revocatoriæ tempore Canonicatum & Præbendam, dignitatem, personatui vel officio alicui non annexam erat adeptus, licèt dignitatem, personatum, seu officium inibi expectaret, propter expectationem hujusmodi privatus non intelligitur jure, quod in Canonicatu & Præbenda fuerat canonicè assecutus: jus tamen quod ad dignitatem, personatum, vel officium competebat eidem, juxta verba dictæ revocationis intelligitur revocatum. Non sic autem si Canonicatum cum dignitate, personatu aut officio conferri tantùm Canonico consuetis *a*, fuerat assecutus sub expectatione Præbendæ: cùm jus magis dignum, quod iste in dignitate, personatu, seu officio hujusmodi jam habebat, jus minùs dignum Canonicatûs retineat, cujus Canonicatûs ratione jus eidem salvum remaneat, ad Præbendam nulli alii debitam, Apostolicâ ante ipsum auctoritate recepto. Sed & si ex Episcopi vel alterius cujuscunque collatione vel provisione adeptus fuerat in eadem Ecclesia dignitatem, personatum, sive officium conferri tantùm Canonico consueta, præfatus, qui Canonicatum auctoritate Apostolicâ jam habebat, idem erit censendum.

CAP. XL.

¶ Obest revocatio gratiæ Præbendam expectanti, & decreti interpositis, etiam ignoranti. h. d. Zen.

Idem.

QUodam per literas felicis recordationis Nicolai Papæ prædecessoris nostri, Canonicatum sub expectatione *b* vacaturæ Præbendæ in certa Ecclesia obtinente, successor ejus Celestinus cuidam alteri similem in eadem Ecclesia gratiam fecit, quem omnibus etiam ante ipsum auctoritate Apostolicâ, vel quâvis aliâ in Ecclesia ipsa receptis voluit anteferri *c*, cum interpositione decreti: priusquam tamen ad primum & ejus executores secundæ gratiæ notitia pervenisset, vacans Præbenda eidem primo per suos fuit executores collata: post hujusmodi autem & ante factam secundo collationem ipsius Præbendæ, nostra constitutio revocatoria emanavit: & quoniam quis eorum jus habeat in Præbenda hujusmodi, dubitatur, nos neutrum illorum habere jus decernimus in eadem. Prima enim collatio post & contra decretum à dicto Celestino interpositum facta (licèt ab ignorantibus & etiam ignoranti) non obtinet firmitatem. Jus verò, quod secundo ad Præbendam, non in Præbenda hujusmodi competebat (cùm nostram revocationem ejus collatio non præcesserit) per eam penitùs est sublatum.

CAP. XLI.

¶ Mandatum de providendo de beneficio ad collationem Capituli pertinente, non tangit jus singulare Canonici. hoc dicit secundum Zen.

Idem.

MAndatum Apostolicum tibi directum, ut T. Clerico de beneficio spectante ad collationem Narbonen. Capituli provideres, beneficia ejusdem Capituli, sive dentur in communi per ipsum, sive per Canonicos ejusdem Ecclesiæ singulares, vice ac auctoritate Capituli, aut ex jure ipsius de consuetudine vel statuto, meritò comprehendit *a*. Ad beneficia tamen ratione dignitatum, personatuum, vel officiorum, quæ nonnulli ex eisdem Canonicis obtinent in ipsa Ecclesia, ad eorundem collationem spectantia, mandatum hujusmodi minimè se extendit. Idem esse censemus, si ratione Præbendarum suarum ad ipsos Canonicos collatio dictorum beneficiorum singulariter pertinere noscatur: Nisi contineatur forsitan in mandato, quòd eidem Clerico provideas de beneficio ad collationem Narbon. Capituli pertinente communiter vel divisim: tunc enim de beneficiis, quæ ad ipsorum collationem pertinent, ratione hujusmodi Præbendarum poteris providere.

a *Dicunt Petr. de Anch. & Archid. quòd rescriptum impetrantis à Papa dignitatem, non factâ mentione consuetudinis, de qua non obtineret. per l. honores. §. 2. ff. de decur. est surreptitium. Fac.* b *Expectativas ad vacaturam omnino sustulit Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 19.* c *De clausula anteferri, vide late per Felin. in cap. capitulum. extr. de rescr.*

DE CLERICO ÆGROTANTE VEL DEBILITATO.

TITULUS V.

CAP. UN.

¶ Datio coadjutorum Episcoporum & suorum superiorum est de majoribus causis, & spectat ad solum Papam: potest tamen Episcopus senio vel infirmitate perpetuâ impeditus de consensu Capituli sui vel majoris partis sibi auctoritate Apostolicâ unum vel duos coadjutores assumere: & si demens fuerit, Capitulum aut duæ partes ipsius hoc faciunt. Sed si Episcopus contradicit, tunc nil innovabit Capitulum, sed Episcopi & Ecclesiæ conditionem, quàm citò poterit, intimabit Papæ. Et coadjutores illi sumptus moderatos habebunt de proventibus Prælatorum ipsorum. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. (*an. 1298. Roma.*)

PAstoralis officii debitum exequentes, declaramus atque statuimus, coadjutorum *b* Episcoporum & superiorum Prælatorum dationem intelligendam esse de causis majoribus, & referendam ad sedem Apostolicam, ac ab ea (consuetudine non obstante contrariâ) tantummodò postulandam.

Verùm ne hoc prætextu Ecclesiæ (existentes præcipuè in remotis) dispendia patiantur: nos earum in hac parte indemnitatibus prævalere volentes, hâc generali constitutione sancimus, ut Episcopus senio aut valetudine corporali gravatus, vel etiam alias adeò impeditus perpetuò, ut officium suum nequeat exercere, possit de sui consilio & assensu Capituli, vel majoris partis ipsius, unum, vel duos auctoritate Apostolicâ coadjutores assumere, ad dictum officium exequendum. Si vero Episcopus demens fuerit, & quid velit aut nolit exprimere nesciat, vel non possit: tunc ejus Capitulum vel duæ ipsius partes eâdem auctoritate unum aut duos coadjutores assumat idoneos, qui ejus officium exequantur. Si autem Episcopus senio aut incurabili morbo gravatus, vel perpetuo impedimento detentus, ad sui executionem officii reddatur inutilis: & coadjutorem assumere vel habere noluerit, licèt à Capitulo requisitus proprio, se illius non indigere suffragio forsitan asserendo: tunc nil per Capitulum innovetur, sed hoc casu & etiam proximo, idem Capitulum Episcopi & Ecclesiæ suæ conditionem & statum, ac facti circumstantias universas, quàm cito poterit, fideliter & explicitè referat ad notitiam dictæ sedis, recepturi humiliter, & efficaciter impleturi, quod super hoc per sedem ipsam contigerit ordinari. Præsenti quoque adjicimus sanctio-

a *Petrus de Anch. not. mandatum etiam astringere gerentem vices ejus, cui mandatur; similiter mandatum factum vicem gerentis: quia si deficit principalis, debet posteà per principalem commoda recipientem impleri: l. secundum naturam ff. de reg. jur. neque poterit per vicem gerentem impleri: in his enim mandatis intelligitur, restante in eodem statu. l. 1. ff. si ex nox. caus. ag. Font.*

b *Quam auctoritatem habeant coadjutores dati Episcopo senibus vel infirmis, latè docet Oldradus consil. 44.*

ni, ut coadjutores hujusmodi de proventibus Prælatorum in quorum assumentur auxilium, sumptus recipiant moderatos, ab alienatione qualibet de bonis Ecclesiasticis Prælatorum ipsorum vel Ecclesiarum suarum quomodolibet facienda penitùs abstinentes : rationem non solùm in districto examine, sed & Prælatis eisdem (si sanæ mentis extiterint) ac Capitulis eorundem, seu etiam ipsorum Prælatorum successoribus (si hoc antè non fecerint) plenariam reddituri. Cæterùm quòd de Episcopis præmittitur, ad superiores etiam Prælatos esse volumus & intelligimus referendum.

DE INSTITUTIONIBUS.
TITULUS VI.
CAP. I.

¶ *Capitulum sede vacante licet beneficia ad Episcopi collationem spectantia conferre non possit, tamen ad illa præsentatos instituere potest.* h. d. Zen.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

FTsi Capitulum *a* sede vacante beneficia, quæ ad collationem Episcopi pertinent, conferre non possit, præsentatos tamen à patronis potest admittere, si sint idonei, & eos instituere in beneficiis, ad quæ fuerint præsentati : Licèt ad Episcopum (si superesset) admissio & institutio hujusmodi pertineret.

CAP. II.

¶ *Non repellit præsentatum defectus sacrorum ordinum.* h. d. Zen.

Idem *in eodem.*

SI is ad quem Rectoris præsentatio in aliqua parochiali Ecclesia noscitur pertinere, quempiam non constitutum in sacris præsentet ad eam : ipsum *b* (dummodò alias sit idoneus, & intra tempus à jure statutum ad ordines, quos ipsius Ecclesiæ cura requirit, valeat promoveri) decernimus admittendum.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ ET ECCLESIÆ NON VACANTIS.
TITULUS VII.
CAP. I.

¶ *Si mandetur alicui provideri de dignitate vacaturæ, quam duxerit acceptandam, & vacat dignitas, quam ante acceptationem ordinarius confert, tenet ipsius collatio : etsi non executor impetrantis ante acceptationem fecerit reservationem, inhibitionem, & processus super prima vacante.* Joan. Andr.

Innocentius IV. *dilecto filio Andreæ Capellano nostro.*

(an. 1250.)

QUia cunctis : [&c.] ¶ Proponebatur itaque pro parte tua, quòd cùm prædicta præpositura, dum vacabat, tibi per eum, qui conferre potuit ipsam, collata fuisset, collatio hujusmodi canonica existebat : maximè cùm nulla per Priorem ipsum, quæ illam impedire posset, inhibitio præcessisset. Dicebat autem pars altera, quòd cùm præmissæ literæ sede Carnoten. vacante fuissent in Capitulo publicatæ, ac præfatus Episcopus tunc de Capitulo ipso esset, ibique præsens existeret, ignorare non potuit mandatum Apostolicum (super conferenda memorato D. Præbenda vel dignitate sine cura, quam ipse duceret acceptandam, cùm primo in Ecclesia ipsa prædicta vacaret) alii fuisse directum, & sic per consequens facultatem sibi esse sublatam, conferendi hujusmodi dignitatem : propter quod vidébatur, quòd nec per se, nec per alium præfatam præposituram, curam non habentem animarum annexam (quæ primò post mandatum ipsum in Ecclesia prædicta vacavit) poterit alicui personæ conferre : Præsertim cùm jam dictus Prior eodem publicato mandato mox præfato D. Præbendam vel dignitatem, curam hujusmodi non habentem, quam primo in eadem Ecclesia vacare contingeret, contulisset : nec alias etiam (prout allegabatur) prodesse poterat ipsius Episcopi ignorantia in hac parte. Nam si alicui à sede Apost. concedatur, quòd excommunicari non possit, licèt id forsan suus ignoret Episcopus, non tamen propter hoc ejus ligatur sententia, si quam proferat in eundem. Similiter si alicui conferendi præbendam aliquam tribuatur à sede Apost. potestas, ex hoc ipso videtur, quòd sit Episcopo conferenti tunc eam penitùs interdicta facultas. Nec obstaret, si forte objiceretur, quòd lex, seu constitutio & mandatum nullos adstringunt, nisi postquam ad notitiam *a* pervenerint eorundem, aut nisi post temous, intra quod ignorare minimè debuissent : quia in privilegiis & indulgentiis, seu concessionibus specialibus secùs existit, in quibus sufficit, quòd ad illorum, quibus conceduntur, notitiam perveniant : ut patet cùm indulgetur alicui, quòd excommunicari non possit, sicut superius est expressum. Et quidem cum tribuitur alicui potestas conferendi Præbendam, videtur proculdubiò ei concedi aliquid speciale. Adjiciebatur insuper, quòd cùm sententia Prælatum arctet etiam ignorantem : quoniam si contra Prælatum aliquem absentem depositionis sententia proferatur, contractus, quos iniit ignoranter postèa ut Prælatus, nullum robur obtinent firmitatis : & insuper ritibi irritum decernimus & inane, quicquid super hujusmodi Præbenda vel dignitate, contra nostrum contigerit attentari mandatum : collatio, quam idem Episcopus post tale mandatum decretum (sive illud ignoraverit, sive non) de præfata præpositura per se vel per alium fecerat, non valebat. Ex parte verò tua extitit replicatum, quòd hæc de illis privilegiis & indulgentiis (æquitate suadente) debent intelligi, quæ vim suam habent mox cum ad illos, quibus concedantur, perveniunt : ex quorum tenore liquidò nosci potest, quod talis circa ea fuerit intentio concedentis : utpote cùm alicui conceditur, quòd excommunicari non possit : ex hoc enim evidenter apparet aliis ipsum excommunicandi ademptam esse penitùs facultatem : non sic autem si alicui conferendi Præbendam, sive certam, sive incertam, tribuatur potestas, non enim tunc esse videtur tribuentis intentio, ut per hoc ei (ad cujus donationem Præbenda ipsa pertinet) conferendi possibilitas adimatur : nisi priùs ille sibi notificet, quod eam velit per hujusmodi potestatem conferre, aut ei collationem interdicat illius, vel postquam illi notificaverit talem potestatem fore sibi cessam, vacuum decernat & irritum, si secùs de ipsa præsumat. Quia cum illi non amplior detur potestas, quam ipse Romanus Pontifex habeat in hac parte, sicut per eam, quam obtinet ipse Romanus Pontifex, facultas conferendi beneficium vel Præbendam (nisi suam infinuet voluntatem) alicui non aufertur : similiter & per eam quæ taliter illi ab ipso conceditur, ei, ad quem ipsius Præbendæ spectat collatio, priusquam insinuet ille sibi, quòd eam velit concedere, vel etiam conferat (si forte velit) potestas non tollitur conferendi, nisi forsan quòd ipsam conferre non possit, exprimatur in concessione hujusmodi potestatis : tunc enim, licèt talem concessionem fortassis ignoret, sua tamen collatio, si postmodùm Præbendam ipsam conferat, nihil valet : cùm satis super hoc concedentis intentio agnoscatur : sicut cùm indulgetur alicui, quòd excommunicari non valeat, ut in superioribus est præmissum. Subjunctum etiam extitit, quòd cùm memorato Priori per præfatas literas mandassemus, ut memorato D. Præbendam, vel dignitatem

a *Varias significationes hujus vocis, capitulum, ponit Joan. Andr. in c. capitulum. supr. de refer.* b *Not. idoneitatem & tempus hic per copulam poni : unde non sat est quòd intra tempus juris possit promoveri, sed debent etiam illæ idoneitates concurrere. Dom. & Pet. de Anch. Font.*

a *Vide Decium & Doct. in c. cognoscentes. ext. de const. & Turrecrematam in c. in istis. §. leges. dist. 4.*

hoc extra, quam acceptandam duceret, si vacaret tunc, vel quam primò vacare contingeret in Ecclesia prædicta, contineret : idem Prior providendi ei de Præbenda, vel dignitate ipsa (nisi post acceptationem ipsius *a*) non haberet aliquam potestatem. Unde cùm sæpedicta præpositura fuerit tibi (antequam illam idem D. acceptaret) vacare contingeret, provideri : oporteret ipsum *b* in singulis beneficiis postmodùm inibi vacantibus (prorogandis non absque periculo forsitan ipsorum collatione) *c* expectari : unde cùm sæpe præfato Priori fuisset injunctum, ut dicto D. Præbendam vel dignitatem, quam acceptandam duceret, si vacaret in Ecclesia memorata, vel quam cito contingeret eam vacare, sibi auctoritate Apostolicâ conferret : & ita eidem D. circa futuras, sive vacaturas Præbendas vel dignitates tales ipsius Ecclesiæ optio data esset : non poterat per hoc memorati Episcopi in illis, quando vacarent, collatio impediri : nisi forsan cùm aliquem ex eis vacare contingeret, illam ipse D. (priusquam eam conferret Episcopus) acceptaret : vel etiam nisi ante vacationem alicujus ipsarum vacaturarum ex his personam, vel eâ omissâ, ex aliqua causâ ulteriorem duxeret acceptandam : quia taliter acceptatam conferre postmodùm Episcopus non valeret. Nos itaque tam supplicationibus præfati D. rationibus plenius intellectis, quia super dictam præposituram ad te novimus pertinere, ipsam tibi (habito fratrum nostrorum consilio) adjudicare curavimus : ipsi *d* D. super ea perpetuum silentium imponentes.

CAP. II.

¶ *Omnis præmissio, per quam datur via ad beneficia vacatura, est reprobata.* Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

a *Doct. not. hic, quòd executoris ad conferendum beneficium, quod impetrans duxerit acceptandum, inhibitio, intimatio, collatio ante tempus vacationis non ligat ordinarium, quia potestas in executore conditionis non exercetur ante purificatam conditionem, secùs si per te. sup. C. de præscript. Font.* b *Al. ita : oportet ut.* c *Vide Cle. 1. §. sectis. inst. eod.* d *Al. ita, memorato D. super ea, &c.*

DEtestanda *a* iniquorum pervertitas abstinere nescians à vetitis, nec gaudere debito modo concessis, dignè plerunque officium excitat præsidentis, ad ea, quæ justâ fuerant considerationè concessa (cùm in abusum ea vergere circumspicit) disiretione prævia revocanda. Sanè licet olim fuerit canonicâ constitutione decretum, quòd ii *b* qui promittunt aliquibus de beneficiis Ecclesiasticis, cùm poterunt, vel cùm facultas se obtulerit providere, promissiones suas (facultate se offerente) debeant adimplere : quia tamen, sicut experientia docuit, per promissiones hujusmodi, quæ per importunitatem nimiam (per quam non concedenda multoties conceduntur) & per ambitionem improbam ut plurimum extorquentur, aperitur via sub tali palliatione verborum, ad promittenda damnabiliter *c* contra Lateranense Concilium beneficia vacatura, mortis alienæ votum ingeritur, & Ecclesiis, ac Prælatis, & personis Ecclesiasticis gravamina plurima inferuntur. Nos malis hujusmodi, & animarum periculis occurrere cupientes, promissiones easdem, & alias quascunque sub quovis modo, aut formâ verborum de cætero faciendas, per quas directè vel indirectè aperiri via valeat ad beneficia vacatura, auctoritate Apostolicâ penitùs reprobamus, & omnino viribus vacuamus, decernentes per eas, vel ipsarum aliquam, ad providendum alicui nullum deinceps quomodolibet obligari.

CAP. III.

¶ *Habens literas Apostolicæ sedis super primo beneficio, dignitate, vel Prabenda, quod duxerit acceptandum, certum acceptare non potest : sed primum quod vacabit, vel ex causa secundum, vel ulterius poterit acceptare. Reservationes, processus, & decreta contra hoc facta non valent.* Joan. Andr.

Idem.

NE captandæ alienæ mortis occasio ex benignitate gratiarum sedis Apostolicæ tribuatur : Declarandum duximus, quòd is cui ab eadem sede, ut ei provideatur de Præbenda, dignitate, vel personatu, aut alio beneficio in aliqua provincia, diœcesi, vel Ecclesia, quem *d*, seu quod duxerit acceptandum, certis sibi super hoc executoribus deputatis gratia nosci tur esse facta : Licèt in genere primum personatum, dignitatem, Præbendam, seu beneficium in eadem provincia, diœcesi, vel Ecclesia vacaturum, aut secundum, seu ulteriùs (si rationabilis causa subsit) valeat acceptare : Certum tamen & expressum priusquam vacet, acceptare non potest. Quòd si fecerit, etiamsi per executores ejus secundùm acceptationem hujusmodi facta fuerit reservatio, inhibitio, variique processus, ac sententiæ promulgatæ, tam acceptatio e ipsa, quàm processus viribus careant, nec aliquam obtineant roboris firmitatem : imò nisi acceptator ille dignitatem, Præbendam, personatum, seu beneficium taliter acceptatum & reservatum, per collationem, vel institutionem postmodùm factam de vacanti jam adeptus, vel ei jus in ipso fuerit acquisitum : per eum, ad quem ejusdem personatûs, dignitatis, Præbendæ, aut beneficii collatio seu provisio pertinet (dictis acceptatione, ac executorum processibus inde secutis nequaquam obstantibus) de illo vacanti liberè poterit alii provideri.

CAP. IV.

¶ *Sine speciali mandato non inhibet executor generaliter*

a *Vid. Conc. Trid. sess. 16. de refor. c. 19.* b *alit. ut hi.* c *Not. quòd contraveniens juri peccat. gl. de pœn. dist. 1. in summ. Imò incurrit notam infamiæ. c. illud da majorit. & obedientia. vid. Bart. in l. si quis pro eo ff. de fidejuss. & gl in o. 1. de servit. in ord. fac. vid. quæ dixi in c. perpetuæ. sup. de elect. Font.* d *alit. ita, quam seu quod duxerit, &c. quam varietatem etiam agnovit gl. hic.* e *Vid. l. per fundum. ff. de servit. rustic. præd.*

collationem beneficiorum provincia : specialiter verò reservat primum, & inhibet ulteriorem non sine mandato : nec tunc tenet collatio contra facta. h. d. Dominicus.

Idem.

EXecutor *a* super provisione alicujus à sede Apostolica, per generales literas in aliqua Provincia deputatus, Prælatis, & aliis, ad quos beneficiorum in eadem provincia spectat collatio, ne ad provisionem aliquorum procedant, donec illi, pro quo scribitur, sit provisum, non potest generaliter inhibere.

Nisi expresè in ipsis literis facultas hujusmodi inhibitionis concedatur. Potest tamen reservationem, & eisdem inhibitionem facere specialem de primo : vel (si hoc illi ex beneficio competat literarum) de secundo vel ulteriori beneficio inibi vacaturo eidem Clerico conferendo. Quod autem contra talem reservationem & inhibitionem ab eo, ad quem beneficii reservati collatio pertinebat, fuerit attentatum, non tenet.

CAP. V.

¶ Si mandetur Capitulo, ut me recipiant in Canonicum, & Prabendam conferant, cum id pertineret ad eos, dato executore ad providendum, per solam præsentationem factam Capitulo afficta est Prabenda : & executor (negligente Capitulo intra terminum per eum statutum me recipere, & Prabendam conferre) non vocato Capitulo id exequi poterit. Joan. Andr.

Idem.

SI Capitulo alicujus Ecclesiæ, cùm ad ipsum Canonicorum receptio, ac Præbendarum collatio pertinebat, ut te in Canonicum reciperet, & tibi de Præbenda (si tunc vacaret) inibi provideret, vel cùm se facultas offerret, ac executori, qui eodem Capitulo negligente mandatum Apostolicum exequatur, directa fuerint scripta nostra : Per solam illorum præsentationem Capitulo ipsi factam, absque alia etiam executoris insinuatione, inhibitione, seu reservatione, beneficium, pro quo tibi conferendo scriptum extiterat, adeò est affectum, quòd de illo alteri facta collatio non obtinet firmitatem : Imò si Capitulum intra terminum competentem sibi ab executione præfixum, mandatum Apostolicum ei pro te directum, in quantum poterit non duxerit adimplendum, extunc in ipsum executorem potestas provisionis hujusmodi transferatur, & executor ipse Canonicatum incontinenti poterit tibi dare, ac Præbendam (etiam sine alia Capituli vocatione vel monitione) si vacat, vel cùm obtulerit se facultas.

CAP. VI.

¶ Si soli ordinario, vel soli executori ad compellendum, vel ordinario, & tali executori sit scriptum : per præsentationem talis mandati non afficitur Prabenda, nisi in literis esset decretum, aut executor ille insinuasset & interdixisset, maximè cùm decreto, vel ratione mandati jam esset facta receptio ad Canonicatum. In his casibus, vel ipsorum altero, affecta est Prabenda, ita quòd collatio alteri facta non tenet. Joan. Andr.

Idem.

SI soli ordinario *b* pro te beneficiando, executore non dato, vel ordinario & executori (ut eum ad faciendum quod mandatur compellat) aut soli executori (ut tibi faciat de Canonicatu & Præbenda, vel alio beneficio in certa Ecclesia, diœcesi, seu provincia proveniente) mandatum Apostolicum sit directum : per talis præsentationem mandati ordinario ipsi factam, licèt si contrà faciat, puniendus existat, ei tamen potestas sic non adimitur conferendi, quin teneat alteri facta collatio ab eodem : Nisi nos in gratia tibi facta decrevissemus irritum & inane, quod fieret contra ipsam : Aut executor hujusmodi ordinario suam insinuans potestatem, ne alteri conferret beneficium (de quo tibi est secundum tenorem hujusmodi mandati Apostolici providendum) interdixisset eidem : præsertim cùm interpositione decreti. Vel nisi tu juxta dictum *a* mandatum esses in Canonicum jam receptus : tunc enim Præbendæ collatio facta, firmitatem aliquam non haberet.

CAP. VII.

¶ Si tres expectantes sunt in una Ecclesia, unus auctoritate Martini, alter auctoritate Bonifacii, tertius ejusdem auctoritate cum prærogativa, ut præferatur omnibus receptis non auctoritate Bonifacii : Prabendas ita consequentur hic ordine quia primam habebit secundus, secundam tertius, tertiam primus : quod probatur argumento legali. Joan. Andr.

Idem.

AUctoritate Martini Papæ prædecessoris nostri, quodam ad Præbendam primò in Parmensi Ecclesia vacaturam nulli alii de jure debitam in ejusdem Ecclesiæ Canonicum recepto, & alio à nobis in eadem Ecclesia similem *b* gratiam adepto secundo, tertius deinde auctoritate nostrâ in ipsa Parmensi Ecclesia in Canonicum, & in fratrem recipitur cum prærogativa gratiæ, quòd omnibus prædecessorum nostrorum auctoritate, non autem nostrâ receptis, in assecutione Præbendæ debeat antefieri : post hæc autem quædam vacavit Præbenda in Ecclesia memorata, quæritur, quis eorum alteri præferatur, & secundùm quem ordinem Præbendas assequi debeant tres prædicti ? Cùm igitur ex tenore *c* gratiæ tertio à nobis concessæ appareat evidenter nos voluisse primo tertium, & secundum tertio anteferri : decernimus, quòd primam secundus, secundam tertius, & tertiam primus debet obtinere Præbendam : aliàs forma mandati minimè servaretur. Licèt enim ex persona sua, secundus primam obtinere non posset, ex persona tamen tertii, qui primum superat, illam habet. Sicut contingit in successione illius, qui ab intestato relictis patre (in adoptiva familia constituto) matre atque fratre decedit, in qua successione pater ex se matrem excludit : sed quoniam talem patrem agnatus, materque vincit agnatum, mater patri non ex semetipsa, sed agnati persona, in successione hujusmodi antefertur.

CAP. VIII.

¶ Revocatoria gratiarum includit receptos in Canonicas Prabendam distinctam expectantes : etiamsi percipiebant distributiones quotidianas, secus si Prabendam distinctam non expectant, sed augmentum portionis. Includit habentes jus ad vacaturam, si nondum est deventum ad collationem. h. d. secundum Domin.

Idem.

QUoniam ex constitutione nostra, per quam paulò post promotionem nostram ad summi Pontificatûs apicem omnes collationes, provisiones, reservationes, & concessiones, super canonicatibus, dignitatibus, personatibus, prabendis, officiis, portionibus, præstimoniis, Ecclesiis parochialibus, ruralibus, & aliis quibuscunque beneficiis Ecclesiasticis vacaturis, quocunque nomine censerentur, ac etiam super canonicatibus sub expectatione dignitatum, vel aliorum quorumcunque beneficiorum (in quibus jus non esset quæsitum in re, licèt ad rem) à felicis recordationis Nicolao Papa IV. & Celest. V. prædecessoribus nostris factas, sive concessas, auctoritate Apostolicâ in fratrum nostrorum præsentia omnino cassavimus, irritavimus, & vacuavimus, cassas, irritas & vacuas nuntiavimus, & nullius fore decrevimus firmitatis : multæ dubitationes insurgunt, ut unde præfatæ constitutionis revocatoriæ processit editio, interpretatio ejus quoque procedat : Præsenti declarandum duximus sanctione, quòd illis (qui editionis tempore supradictæ ultra statutum numerum erant per eosdem prædecessores Canonici sub expectatione Præbendarum, vel etiam portionum) eadem constitutio locum habet. Si autem hujusmodi recepti ultra numerum distributiones, & alia, ut Canonici de numero existentes, sic tempore dictæ revocationis habebant, quòd per cessionem vel decessum illorum, qui erant intra numerum, ex vigore prioris gratiæ nil ampliùs assequi expectabant, nisi distributionem, seu portium suarum augmentum (cùm forsan esset Ecclesia, in qua Canonicorum, non autem portionum numerus, vel Præbendarum distinctio habebatur) quantoque inter pauciores cujuslibet Ecclesiæ dividuntur proventus, tantò majores fieri possunt singulorum percipientium portiones : ad illos vel eos, qui per literas facultatis *a* dictorum prædecessorum nostrorum in aliquarum Ecclesiarum Canonicos erant recepti (licèt Præbendas vel alia beneficia expectarent) constitutionem certum est non extendi præfatam. In illis verò, qui ultra numerum auctoritate præfatâ in aliquarum Ecclesiarum Canonicos jam recepti, quantum ad Capitulum, & ad chorum, ac distributionum perceptionem quotidianarum plenitudinem juris Canonici tunc habebant, sed in eis dignitates, personatus, præbendas, portiones, vel alia beneficia, quæ dantur tantùm existentibus de numero, expectabant : constitutionem præfatam locum habere (ratione hujusmodi expectationis) dubium non existit. Sanè in iis, qui super canonicatibus, præbendis & dignitatibus, parochialibus vel aliis Ecclesiis seu beneficiis quibuscunq; à dictis prædecessoribus nostris literas impetraverunt, etiamsi per executores illorum factæ fuerint reservationes, decreti interpositiones, variiq; processus, & etiamsi eadem beneficia tunc vacabant, & per impetrantes petitum fuerat ab executoribus, quòd eis illa conferrent : non tamen ipsorum beneficiorum vacantium collationes tunc temporis erant factæ : locum habet constitutio supradicta, ut omnes hujusmodi gratiæ (quarum ratione nunc non erat ad collationem processum, & sic per consequens jus in re non fuerat ipsis impetrantibus acquisitum) intelligantur penitùs revocatæ.

NE SEDE VACANTE ALIQUID INNOVETUR.

TITULUS VIII.

CAP. UN.

¶ Collatione communiter ad Episcopum & Capitulum pertinente, una ipsorum effecto inhabili, alter consert. h. d. usque ad §. Cùm verò. secundùm Dominicum.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

SI *b* ad Episcopum & Capitulum communiter pertineat *c* collatio Præbendarum, mortuo Episcopo, vel à beneficiorum collatione suspenso, potestas Capitulum vacantes conferre Præbendas : Etiamsi Episcopus interesse habeat in collatione hujusmodi, ut

a *Nota quòd executor datus ad providendum seu conferendum, non potest reservare, vel inhibere in genere, sed in specie. sic, & rationem ponit hic Joan. And. & Innoc. in cap. cum dilectus. sup. de jur. patron. Francus.* b *Nota primò, quòd quandoque Papa scribit ordinario ut conferat, sine alia executoris datione. ad hoc de rescr. eam te. not. secundo argum. quòd in impetratione debet fieri mentio de canonicatu & præbenda, & sic videtur quòd non sufficeret expressivo tantùm alterius. Dom.*

a *Al. prædictum.* b *Al. similiter.* c *Mens & tenor gratiæ est observandus. ad hoc de prab. cui de non. supra eod. tit.*

a *Vid. Panorm. & Felin. in c. constitutus. extr. de rescr.* b *Ad intellectum hujus cap. vid. Panorm. in c. ex parte. extr. de constit.* c *Illud dicitur communiter pertinere, quando æquale jus qualibet pars habet in actu.*

Prælatus. Idem poterit Episcopus, si Capitulum ab ipsa collatione suspensi contingat, vel singulariter omnes de Capitulo majoris excommunicationis vinculo innodari.

¶ Collatione spectante ad Episcopum de consilio, vel assensu Capituli, illo existente inhabili (nisi sit in mora) non confert Capitulum. hoc dicit,

§. 1. Cùm *a* verò ad solum Episcopum Præbendarum spectat collatio, cum consilio sui Capituli vel assensu, defuncto Episcopo vel suspenso (nisi Episcopus in petenda relaxatione suspensionis hujusmodi sit in mora) Capitulum se non potest intromittere de eisdem.

¶ Habens conferre cum consilio Episcopi, sine illo conferet, morte & remotâ absentiâ interveniente. h. d. Dominicus.

§. 2. Ubi verò de speciali alicujus Ecclesiæ consuetudine vel statuto, beneficiorum collatio ad aliquem cum consilio Episcopi noscitur pertinere : sublato Episcopo de medio (cùm consilium nequeat tunc peti ab eo) non erit propter hoc vacantis beneficii collatio differenda : nec etiam si egerit in remotis, ita quòd non possit ipsius præsentia in brevi haberi : Quia in petendo vel expectando ejus consilio, posset vacanti beneficio periculum imminere.

DE REBUS ECCLESIÆ NON ALIENANDIS.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ Perpetua alienatio facta de rebus Ecclesiæ vacantis non præcedente tractatu, & sine justa causa, non valet. Joan. Andr.

Innocentius IV. *(an. 1252.)*

DUdum : [*& infrà.*] ¶ Dictus verò Archidiaconus ex adverso respondit, illas decimas illi Ecclesiæ restitui non debere : proferens in medium ordinationem quandam Episcopi Dulmen. de consensu Capituli sui factam, inter alia continentem, quòd idem Episcopus attendens proventus Archidiaconatûs Dulmen. adeò fore tenues & exiles, quòd non sufficiebant ad ejus onera *b* supportanda, præfatas decimas Archidiaconatui memorato concessit : [*& infrà.*] ¶ Quia verò in concessione hujusmodi prædicta Ecclesia (cùm vacaret) legitimo caruit defensore, qui sibi priùs ab eodem Episcopo debuerat deputari : Quia etiam tractatus solennis & diligens, qui in talibus concessionibus perpetuis, & alienationibus rerum Ecclesiasticarum exigitur, non fuit habitus in eadem : ordinationem & concessionem ipsam (præsertim cùm evidens necessitas quare fieri deberet, vel utilitas *c* non subesset) de fratrum nostrorum consilio decernimus non valere, dictas decimas ipsi Ecclesiæ, tanquam pertinentes ad eam, sententialiter adjudicare curantes.

CAP. II.

¶ Primò prohibet submissionem Ecclesiarum, suorum immobilium bonorum vel jurium fieri Laicis absque consensu Capituli & licentia Papæ. Secundò cassat contractus quàcunque firmitate vallatos, contra hoc de cætero faciendos. Tertio ponit Prælatos contrafacientes, & Clericos non contradicentes, & Laicos, qui ipsos Prælatos ad hoc compulerunt vel compellent. Quarto præcipit Laicos per tales contractus, eo casu, quo valent, ultra debitum non usurpare, & pœnam apponit. h. d. Joan. Andr.

a *Ad hunc textum vide Felin. in cap. eam te. extr. de rescript.* b *Vid. cap. ad audientiam. de Eccles. adscr. x. q. iij. unio. aliàs regularis soli principi licet. ix. q. iij. nemo. ff. de evic. Lucius vid. Oldrad. in consil. 160. cum 2. seq. hoc eod. tit.* c *Vid. Hostien. in summ. hoc eod. tit. ubi assignat quinque causas alienationis rerum Ecclesiasticarum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gregorius X. *in Concilio generali Lugdun.*

HOc consultissimo prohibemus edicto, universos & singulos Prælatos Ecclesias sibi commissas, bona immobilia, seu jura *a* ipsarum Laicis submittere, subjicere, seu supponere, absque Capituli sui consensu & Apostolicæ sedis licentiâ speciali. Non concedendo bona ipsa vel jura in emphyteusim, seu aliàs alienando in forma, & casibus à jure permissis: sed constituendo, vel recognoscendo, seu profitendo ab illis ea tanquam à superioribus se tenere: seu ab ipsis eadem advocando, prout in quibusdam partibus vulgariter dicitur, avoher, vel ipsos Patronos, vel advocatos Ecclesiarum, seu bonorum ipsarum perpetuo, aut ad tempus non modicum statuendo. Contractus autem omnes etiam juramenti, pœnæ, vel alterius cujuslibet firmitatis adjectione valatos (quos de talibus alienationibus sine hujusmodi licentia & consensu contigerit celebrari) & quicquid ex eis secutum fuerit, decernimus adeò viribus omninò carere, ut nec jus aliquod tribuant, nec præscribendi etiam causam parent. Et nihilominùs Prælatos, qui secùs fecerint, ipso facto ab officio & administratione: Clericos etiam qui scientes contra inhibitionem prædictam aliquid esse præsumptum id superiori denunciare neglexerint, à perceptione beneficiorum, quæ in Ecclesia obtinent sic gravata, triennio statuimus esse suspensos. Laici verò, qui Prælatos vel Capitula Ecclesiarum, seu alias personas Ecclesiasticas ad submissiones hujusmodi faciendas hactenus compulerunt, nisi post competentem monitionem (remissâ submissione, quam per vim vel metum exegerant) Ecclesias, & bona Ecclesiastica eis submissa taliter in sua libertate dimittant: Illi verò, qui de cætero Prælatos, vel personas easdem ad talia facienda compulerint (cujuscunque sint conditionis, aut statûs) excommunicationis sint sententiâ innodati. Ex contractibus præterea super præmissis (hujusmodi licentiâ & consensu intervenientibus) hactenus initis, vel quos in futurum iniri contigerit, seu occasione illorum, Laici ultra id, quod ex natura contractuum ipsorum, vel adhibitâ in illis lege permittitur, aliquid non usurpent. Qui verò secùs egerint (nisi legitimè moniti ab hujusmodi usurpatione destiterint, restituendo etiam ea *b*, quæ taliter usurpârunt) eo ipso sententiam excommunicationis incurrant: & extunc ad supponendum terram ipsorum (si opus fuerit) Ecclesiastico interdicto, liberè procedatur.

DE RERUM PERMUTATIONE.

TITULUS X.

CAP. UN.

¶ Non obstantibus expectationibus beneficiorum permutatio fieri potest. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *Biterens. Episcopo. (an. 1296. Romæ in Apuliam.)*

Licèt *c* in tua diœcesi aliqui auctoritate Apostolicâ beneficia proximò vacatura expectent: illos tamen qui secundùm formam juris sua beneficia in eadem diœcesi ad tuam collationem spectantia permutare volentes, liberè ac sine fraude in manibus tuis ipsa resignant: Nolumus occasione præmissâ (æquitatem præferentes in hac parte rigori) circa faciendam permutationem beneficiorum hujusmodi (quæ aliàs minimè resignassent) ullatenùs impediri.

a *Vid. Bart. l. 2. in 2. col. C. ubi in rem allo. per l. si aliena. ff. de usucap. Font.* b *Dicitur, ea, deest in antiquior. codic.* c *Vid. Clem. 1. tit. de rer. permut. & de materia Bellamerum tract. de permutatione beneficiorum, & Dec. consil. 141. l. 1. incip. ad piura dubia. & consil. 210. cap. incip. visa puritate. lib. 2.*

DE TESTAMENTIS ET ULTIMIS VOLUNTATIBUS.

TITULUS XI.

CAP. I.

¶ In fidei commissariis substitutionibus locum habet quarta. rum deductio: indirectus non. Et substitutiones interpretari debemus directas, dummodo conveniant verbis & personis instituti. Joannes Andreas.

Bonifacius VIII.

SI pater *a* filium & filiam habens impuberes, & uxorem, filiam in re certa, filium verò in cæteris bonis suis universalem hæredem instituit, & uxori aliqua in suo testamento legavit, adjiciens, ut si decederet filia sine liberis, eidem filio, & si ipse absque liberis obiret filius, prædictæ filiæ moreretur, Christi pauperes instituendo hæredes, si utrunque sine liberis mori contingeret filiorum. Testatore mortuo, ac deinde filio subsequenter, & filiâ (superstite matre) defunctis ante tempora pubertatis: Absque deductione Trebellianicæ, sive partis jure naturæ debitæ facienda, ipsis pauperibus bona omnia deferuntur. Præmissæ namque substitutiones factæ de filio ad filiam, & econtrà, & de illis ad pauperes directæ debent intelligi pupillares. Cùm in substitutionibus semper sit interpretatio facienda (dummodò, sicut in casu proposito, earum verbis & personis conveniat institutis) ut substitutio directa intelligatur potiùs quàm obliqua: quanquam directa interdum ad fideicommissum ex causa trahatur. Licèt autem filius testamento suo matrem portione jure naturæ debitâ privare non possit, pater tamen in testamento, quod filio impuberi facit, potest: nam testamentum hujusmodi pupillare paternum, vel paterni pars potiùs est censendum.

CAP. II.

¶ Superior habet consentire Religiosis deputatis executoribus. hoc dicit, secundùm Zen.

Idem.

RElegiosus executor ab aliquo in sua voluntate ultima deputatus, non potest (cùm velle vel nolle non habeat) hujusmodi officium suscipere, vel exequi: nisi à superiore suo petitâ super hoc licentiâ & obtentâ.

¶ Pluribus executoribus datis, uno mortuo, vel in remotis existente, vel exequi nolente, unus officium executionis exercebit, ne impediatur testatoris voluntas: nisi aliud per testatorem disponatur. h. d. secundùm Zen.

§. 1. Sanè pluribus à testatore simpliciter executoribus deputatis, uno eorum mortuo, vel in remotis agente, aut id exequi forte nolente: ne voluntatem testatoris impediri, vel nimiùm differri contingat: poterit alius (nisi testator aliud expresserit) officium executionis injunctæ liberè adimplere.

DE SEPULTURIS.

TITULUS XII.

CAP. I.

¶ Hic prohibetur pactum de sepultura eligenda. Non obstante pacto de sepultura eligenda, vel electa non mutanda. Sepeliendus est qui, ubi aliàs erat de jure sepelendus, & aliàs sepultus cum omnibus sepultura obventibus restituendus est, aliàs pœnâ incurrit. hic contentâ. h. d. secundùm Zen.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

ANimarum periculis & scandalis, quæ frequenter ex his proveniunt, obviare volentes, universis Religiosis & secularibus Clericis cu-

a *De materia hujus cap. prater doctores hic vide Interpretes in cap. Raimutius. ext. de test. & in l. precibus. c. de impub. & aliis subst. & alibi.*

juscunque

juscunque status vel conditionis existant *a*, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interminatione maledictionis æternæ, districtissimè prohibemus: ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interpositâ, seu aliàs promittendum inducant, ut apud eorum Ecclesias sepulturam eligant, vel jam electam ulteriùs non immutent. Nos enim (si secùs actum fuerit) electionem talem decernimus nullius penitùs existere firmitatis. Statuentes, ut hi, qui sic elegerint, nec apud sic electas Ecclesias ullatenus sepeliri, nec alibi, (ne contra votum, juramentum aut promissum hujusmodi à se factum materiam habeant veniendi) possint eligere sepulturam: sed contradictione quâcunque cessante, sepeliantur omninò apud illas Ecclesias, apud quas sepeliendi de jure fuissent, si alias sepulturâ non electâ forsitan decessissent. Si verò iidem Religiosi vel Clerici prædictos in suis Ecclesiis vel cœmeteriis præsumpserint sepelire, ad restitutionem tàm sepultorum corporum (si petantur) quàm etiam omnium, quæ occasione sepulturæ illorum pervenerint quomodolibet ad eosdem, intra decendium integraliter faciendam ipsos obligatos esse censemus. Quam nisi fecerint, Ecclesiæ ipsæ, apud quas sepulti fuerint, necnon & cœmeteria earundem, extunc eo ipso sint, & tamdiu maneant Ecclesiastico supposita interdicto, donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium prædictorum.

CAP. II.

¶ Ecclesiæ dimissæ non debetur canonica portio, sed parochiali: pluribus si sunt plures.

Idem.

Cum *b* quis, cujus majores sunt soliti ab antiquo in aliqua Ecclesia sepeliri, eâ dimissâ eligit alibi sepulturam, canonica portio dimissæ non debetur Ecclesiæ, sed illi duntaxat, in qua ille officia consuevit audire divina, & Ecclesiastica recipere sacramenta. Cùm ab eo, qui duo habet domicilia, se collocans æqualiter in utroque, in loco tertio eligitur sepultura, domiciliorum Ecclesiæ habebunt inter se *c* dividere canonicam portionem.

¶ In loco etiam minùs religioso potest nova eligi sepultura. h. d. secundùm Zen.

Si quis antiquâ dimissâ novam etiam in loco minùs religioso elegerit sepulturam, electionem hujusmodi (licèt jura super hoc videantur esse diversa) nequaquam volumus impugnari.

CAP. III.

¶ Translatio personæ ad certum locum facta ad tempus, Ecclesiæ jus sepulturæ non aufert. h. d. secundùm Zen.

Idem.

IS *d*, qui habet domicilium in civitate vel castro, quandoque ad villam ruralem se transfert recreationis causâ, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electâ sepulturâ decedat ibidem, non in Ecclesia dictæ villæ, sed in sua parochiali, vel in ea potiùs, in qua Majorum ipsius ab antiquo sepultura extitit, sepeliri debebit: Dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari.

¶ Mulier mortua, qua pluribus nupsit, cum viro ultimo sepelitur. hoc dicit.

Mulier autem, quæ plures viros habuit successivè, si sepulturam non eligat, est cum viro ultimo, cujus domicilium retinet & honorem *e*, tumulanda.

CAP. IV.

¶ Ex consuetudine potest pater impuberi eligere sepulturam: pubes autem eligit per seipsum. & hoc dicit secundùm Zen. *quoad titulum, sed non quoad textum: unde posset addi: Et pro anima non legat, sine assensu patris bona non castrensia.* Domin.

Idem *in eodem.* a

Licèt *b* pater minores filios, qui nequeunt, antequam ad annos pubertatis perveniant, eligere sepulturam, possit (si consuetudo terræ id habeat) quò voluerit sepelire: hoc tamen non poterit, ubi consuetudo hujusmodi non habetur, sed sunt cum suis Majoribus, vel in parochiali Ecclesia tumulandi. Quamvis autem filiusfamilias absque patris assensu sibi possit liberè eligere sepulturam, pro anima tamen sua *c* præter ipsius assensum (nisi peculium castrense, aut quasi castrense habeat) aliquid judicare non poterit.

CAP. V.

¶ Religiosi, nisi multum remoti à monasterio, nequeunt alibi eligere sepulturam. h. d. secundùm intellectum Zen.

Idem *in eodem.*

RElegiosi, nisi à propriis monasteriis adeò forsitan sint remoti, quòd ad ea cùm moriuntur commodè portari non possint, nequeunt (cùm velle vel nolle non habeant) sibi eligere sepulturam: sed sunt apud sua monasteria tumulandi.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET OBLATIONIBUS.

TITULUS XIII.

CAP. I.

¶ Populus, ut Ecclesiis jura debita persolvat, est in prædicationibus & aliis exhortandus. h. d. secundùm Zen.

Gregorius IX. *Fratribus Prædicatoribus & Minoribus. (an. 1236. Romæ.)*

DIscretioni *d* vestræ mandamus, districtiùs inhibentes, ne talia, quæ audientes à decimarum, seu aliarum rerum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, vel aliàs animas corrumpant audientium, in sermonibus vestris, vel alibi proponere de cætero præsumatis. Imò verbo & opere informetis eosdem, ut ad solutionem prædictorum promptæ voluntatis animo sint intenti.

CAP. II.

¶ Privilegium decimas novalium concedens, non includit decimas novalium per alios possessu tempore impetrationis: & loca tantùm includit, ubi præscribebantur antiquæ, & ad portionem antiquam. h. d. usque ad §. Statuimus. secundùm Domin.

Alexander IV. *(an. 1255. Romæ.)*

STatuto perpetuo declaramus, quòd indultum illud Apostolicum (quod plerisque conceditur) ut novalium decimas pro ea portione percipere valeant, quâ veteres eos contingunt, ad illas novalium decimas (quas tempore illo, quo impetratum vel obtentum extitit hoc indultum, alii *e* possidebant, cùm de hoc in ipso mentio nulla fiat) nullatenùs se extendit: nec ad alias etiam, nisi in his tantùm locis, ubi veteres tunc (quando dictum indultum impetratum fuit) ipsi impetratores habebant, & pro ea solummodò portione, quâ ipsi tempore impetrationis hujusmodi percipiebant antiquas.

¶ Privilegium decimarum novalium limitatum ad mensuram antiquarum, non potest ultra dimidiam includere: fallit in Cisterciensibus & Carthusiensibus. h. d.

a *Hæc duo verba, in eodem, desunt in antiq. codicib.* b *Vid. Antonium de Butrio in cap. de uxore. extr. de sepulturis.* c *Vid. Bart. in l. qui in potestate. ff. de testam. Font.* d *Vid. Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 12. & B. Thom. 2. 2. q. 87. art. 1.* e *Vid. l. impuberi. ff. de admit. tut.*

§. 1. Statuimus præterea, quòd idem indultum obtentum ab iis, qui tempore impetrationis totaliter veteres percipiebant decimas, ultra medietatem decimarum novalium nullatenus extendatur: quia non est verisimile, si tunc de plena & integra perceptione veterum fuisset expressum, quòd Apostolica sedes pariter & similiter novalium decimas, in tam grave parochialium Ecclesiarum dispendium indulsisset, quodque ratione talis indulti sive impetrati jam, sive impetrandi deinceps, non possit in novalibus (quæ amodò fient) vendicari & acquiri vel percipi, plus quam medietas decimarum ipsorum novalium: etiamsi ampliùs in veteribus habebatur, cùm non sit dicendum asperum, sed pium potiùs & benignum, si super decimis futurorum novalium contra parochialium Ecclesiarum gravamen (quod ex distinctione *a* indulti hujusmodi possit accidere) taliter obviatur. Religiosos tamen Cistercien. & Carthusienſ. ordinum statuto & declaratione hujusmodi (quantùm ad hos duos articulos, videlicet de medietate decimarum novalium) comprehendi nolumus, vel constringi.

¶ *Privilegiati super decimis recipiendis, Ecclesiis parochialibus gratis assignare debent portionem pro debitis oneribus suppertandis.* h. d. Dominicus.

§. 2. Ubi autem per hujusmodi concessiones decimarum parochiales Ecclesias adeò gravari contingit, quòd earum Rectores de ipsarum reditibus congruè sustentari, & commodè jura Episcopalia exhibere non possunt: provideatur per locorum ordinarios, & ordinetur taliter, quòd eisdem Rectoribus tantùm de illarum relinquatur proventibus, quòd exinde competentem sustentationem habere *b*, & Episcopalia jura solvere valeant, aliaque onera debita supportare.

¶ *Decimæ per Laicos ante Lateranense Concilium in feudum receptæ à Religiosis, per eos recognitæ in feudum, non possunt ipsis Religiosis concedi, sine diœcesanorum consensu.* hoc dicit, Dominicus.

§. 3. Sanè quamvis fortè à Religiosis exemptis & aliis fiant infeudationes de decimis detentis à Laicis, & iidem Laici, quòd illas ab ipsis Religiosis in feudum teneant, recognoscant: non tamen licet Religiosis eisdem post talem infeudationem, vel recognitionem sic de facto præsumptam, hujusmodi decimas de manibus Laicorum ipsorum acquirere, vel recipere absque diœcesanorum Episcoporum assensu. Illas autem decimas intelligimus posse taliter à Religiosis de manibus Laicorum recipi vel acquiri quæ ante Lateran. *c* Concilium ipsis Laicis in feudum perpetuò fuêre concessæ.

¶ *Diœcesani compellunt Religiosos exemptos solvere decimas parochialibus Ecclesiis, si non agatur de rebus exemptis.* hoc dicit, Dominicus.

§. 4. Diœcesani verò parochialium Ecclesiarum, ad requisitionem Rectorum earundem, de ipsis Religiosis super decimis, quas habent, vel eos habere contingit, quæ quidem aliàs ad ipsas spectaverunt Ecclesias (nisi de rebus exemptis agatur) exhibeant justitiæ complementum.

¶ *Religiosi etiam exempti de possessionibus acquisitis, & acquirendis Ecclesiis parochialibus solvere debent decimas, si privilegiati non sunt.* h. d. Dominicus.

§. 5. Cæterùm iidem Religiosi, tam exempti, quàm non exempti de terris & possessionibus acquisitis hactenus & amodò acquirendis, decimas integrè solvant illis Ecclesiis, quibus eædem possessiones & terræ priùs fuerant decimales, nisi super hoc speciali jure vel privilegio sint muniti.

¶ *Ex donatione Laicorum habentes decimas antiquas, novales supervententes in eodem loco non percipiunt.* h. d. Dom.

a *alit. Distinctione.* b *Ad hæc vide l. in condemnatione. l. inter eos. ff. de regul. jur. Font.* c *Hoc est Concilium Lateranen. sub Alex. III. cap. 9.*

§. 6. Nec pro eo, quòd fortè in aliquibus parochiis omnes majores decimas, seu partem illarum acquirunt de manibus Laicorum, possint pro eadem vel simili portione (si de novo postmodùm fiant novalia) in eisdem petere, vel percipere novalium decimas eorundem: nisi alia rationabilis, per quam hoc facere valeant, causa subsit.

DE REGULARIBUS *a* ET TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM.

TITULUS XIV.

CAP. I.

¶ *Si minor XIV. annis ingreditur religionem, in XV. anno liber exit: nisi in ipso XV. anno professionem fecerit, vel habitum Professorum receperit, vel expressè ratam habuerit professionem priùs à se factam. Si autem per totum XV. annum portavit habitum, ubi non est distinctus, intelligitur Professus: nisi tanta sit indistinctio, quòd viventes cum eis simili habitu induantur. Si major XIV. annis ingreditur, si portat habitum per annum, quantumcumque sit indistinctus, intelligitur Professus.* Joan. Andr.

Innocentius IV. *(an. 1252.)*

Is *b*, qui monasterium ante XIV. annum, ut Monachus efficiatur, ingreditur, nisi eo completo professionem faciat in sequenti, vel habitum religionis suscipiat, qui dari professionis consuevit, seu professionem à se priùs factam ratam expressè habeat, liberè potest intrà *c* sequentem annum ad seculum remeare. Quòd si per totum sequentem annum in monasterio permanserit, ubi Professorum & Novitiorum sunt habitus indistincti, professionem per hoc fecisse, vel si quam priùs fecerat, ratam habuisse videtur: nisi tanta indistinctio ibi habitûs habeatur, quòd & Professi & Novitii, ac etiam alii communem vitam cum eis ducentes, simili genitus habitu induantur. Qui verò post quartum decimum annum habitum religionis assumpserit, si per annum illum gestaverit, extunc religionem assumptam præsumitur veraciter esse professus, ubi professi à Novitiis dissimilitudine habitûs minimè distinguuntur, etiamsi alii degentes cum eis, similibus vestibus coëtantur: quoniam cùm jam hic ad discretionis annos pervenerit, quid agat agnoscit: & ideò susceptum discretionis tempore ordinem (postquam hunc anni probaverit spatio) intelligitur firmiter approbâsse. Secùs autem in illo, qui ante discretionis annos habitum induit regularem: cùm eorum, quæ tunc agit, plenum non habeat intellectum.

¶ *His declarat, qui sunt habitus distincti.* h. d.

Distinctos *d* quoque seu dissimiles intelligimus esse habitus, sive Noviciis, sive Professis dissimiles vestes dentur: sive benedicantur, cùm professionis concedunter: sive etiam aliquid aliud fiat, per quod Novitiorum à Professorum habitu discernatur.

CAP. II.

¶ *Prædicatores & Minores intra annum probationis quemquam ad suis ordinis professionem recipere non possunt: quòd si fecerint, receptus allegatus non est eorum ordini, & ipsi de receptione professionis alterius sunt suspensi, & puniendi pœnâ, quæ pro gravioribus culpis eis consuevit infligi.* Joan. Andr.

a *De materia hujus tituli vide quæ novissimè sanxerit Concil. Trident. sess. 25. tit. de Regul. & Monialibus.* b *Vid. Concil. Tridentin. sess. 25. tit. de Regul. & Monialib. cap. 15. ubi de tempore professionis aliud quàm hic statuitur.* c *In antiq. codic. constanter legitur ita, infra ipsum sequentem annum, &c.* d *De materia hujus §. vide Clem. eos qui. tit. de regul. & ibi latè Zabarellam, Imolam & alios.*

Alexander IV. *Fratribus Prædicatoribus & Minoribus.*
(an. 1260.)

Non solùm *a*: [& ſ.] ¶ Licèt zelum animarum habentes eas lucrari Domino solicitè cupiatis, quia tamen decet & expedit, ut conscientiæ puritati non desit judicium rationis, ne unde spiritualis profectus quæritur, salutis dispendium subsequatur: vobis de fratrum nostrorum consilio in virtute obedientiæ, & sub pœna excommunicationis auctoritate præsentium districtiùs inhibemus, ne ante annum probationis elapsum (qui est maximè in subsidium fragilitatis humanæ regulariter institutus) quemquam ad professionem vestri ordinis seu renunciationem in seculo faciendam recipere, nec constitutum intra hujusmodi annum aliquatenus impedire, quo minus intra ipsum ad aliam religionem, quam maluerit, transeat: vel (nisi major tamen quatuordecim annis existens, professus sit tacitè, vel expressè, aut evidenter constet illum vitam voluisse mutare: quod tamen non præsumitur, nisi clarâ probatione, vel competentibus indiciis ostendatur) omninò ad seculum redeat; sicut de sua voluntate processerit, præsumatis. Quòd si fortè contra hanc nostram prohibitionem quemquam recipere præsumpseritis, decernimus eum (qui taliter receptus fuerit) nullatenus vestro esse ordini alligatum, vosque à receptione quorumlibet ad professionem ejusdem ordinis fore ipso facto suspensos, & insuper pœnæ subjiciendos, quæ fratribus ipsius ordinis pro culpis infligi gravioribus consuevit.

CAP. III.

¶ *Decretalis, Non solùm extenditur ad omnes Mendicantes: in aliis verò professio expressa, religiosi cui sit: tacita autem generaliter obligat intra annum.* h. d. secundùm Zen.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

Constitutionem *b* Innocentianam, quæ prohibet Conversorum professionem recipi ante annum probationis elapsum, piæ memoriæ Alexander Papa IV. prædecessor noster ad fratrum Prædicatorum & Minorum ordines duntaxat declaravit extendi: Unde nos pari similitudine rationis inducti, declarationem eandem ad aliorum mendicantium ordines prorogamus. In aliis autem religionibus professo expressè vel tacitè fieri potest licitè intra annum. Sed expressè emissa (etiam seculari habitu non mutato) illi religioni *c* præcisè obligat, quam profitens est professus. Tacitè verò facta intra probationis annum per susceptionem habitûs (qui profitentibus tantùm datur) non illi specialiter, cujus habitus est susceptus, sed generaliter religioni alicui recipienti obligat, si ætatis aptæ sit, si sciens & voluntarius, ac triduo perseveret.

CAP. IV.

¶ *Beneficium ingredientis religionem intra annum probationis (exceptis casibus hic expressis) non est alteri conferendum: interim tamen debebit per alium beneficio deservire, assignatâ eidem substitutæ congruâ portione, unde vivere possit.* h. d. Joan. de Fan.

Idem *Parisiensi Capitulo.*

Beneficium *d* illius, qui religionem ingreditur, non est intra probationis annum alicui proferendum: Nisi ad ipsius accedat assensus *e*, aut constet, quòd voluerit absolutè mutare, vel professionem expressam fecerit, seu scienter habitum receperit professorum. Sed interim eidem beneficio per alium deserviti debebit, assignatâ sibi congruâ de ipsius proventibus portione.

a *Vid. omninò, quod sanxivit novissimè Concil. Trident. circa professionem remittendam, sess. 25. tit. de regul. & Monialibus. c. 15.* b *Hic quoque tenendum, quod sanxivit Concil. Trident. sess. 25. de Regul. & Monialibus, cap. 15.* c *Vid. l. precibus. Cod. de impub. & aliis substit.* d *Vid. Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap. 1.* e *al. consensus.*

CAP. V.

¶ *Secundum votum solenne religionis, derogat priori simplici.* h. d. Joan. de Fan.

Idem.

Qui *a* post votum à sede de certa religione intranda emissum, religionem aliam etiam laxiorem ingreditur & profitetur in ipsa potest (voto non obstante priori, cui tanquam simplici per secundum solenne noscitur derogatum) manere licite in eadem. Pro voto tamen non completo, erit eidem pœnitentia imponenda.

CAP. VI.

¶ *Vacante monasterio Conventus novum recipit Monachum, si communiter ad Abbatem, & eos spectat: si ad Abbatem solum, secus.* h. d. Dominicus.

Idem.

Si ad solum Abbatem pertineat creatio Monachorum, eo defuncto nequibit novus Monachus à Conventu creari: Alias poterit, si eorum creatio spectat insimul ad utrinque.

DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE.

TITULUS XV.

CAP. UN.

¶ *Votum solennizatum per susceptionem sacri ordinis, vel per professionem factam alicui de religionibus per sedem Apostolicam approbatis, dirimit matrimonium post contractum: alias solum impedit, & non dirimit.* h. d. secundùm Zen.

Bonifac. VIII. *Biteren. Episcopo. (an. 1298. Roma.)*

Quod *b* votum debeat dici solenne, ac ad dirimendum matrimonium efficax, nos consulere voluisti: Nos igitur attendentes, quòd voti solennitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inventa: matrimonii verò vinculum ab ipso Ecclesiæ capite rerum omnium conditore, ipsum in paradiso, & in statu innocentiæ instituente unionem & indissolubilitatem acceperit: Præsentis declarandum duximus oraculo sanctionis, illud solum votum debere dici solenne, quantùm ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solennizatum fuerit per susceptionem sacri ordinis: Aut per professionem expressam vel tacitè factam alicui de religionibus per sedem Apostolicam approbatis. Reliqua verò vota, etsi quandoque matrimonium impediant contrahendum, & quanto manifestiùs sunt emissa, tantò propter plurium scandalum, & exemplum durior pœnitentia transgressoribus debeatur: non tamen rescindere possunt matrimonia post contracta.

DE STATU REGULARIUM.

TITULUS XVI.

CAP. UN.

¶ *Moniales tacitè vel expressè professæ, clausuras monasterii exire non possunt, nec alis ad illas intrare: nisi causa legitima & superioris licentia intervenat.* h. d.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

Periculoso & *c* detestabili quarundam Monialium statui (quæ honestatis laxatis habenis, & monachali modestiâ sexûsque verecundiâ imprudenter abjectis, extra sua monasteria, nonnunquam

a *Vid. B. Thom. 2. 2. q. 88. art. 3. & q. 189. art. 4. & 8.* b *Vid. B. Thom. & ibidem Cajetanum 2. 2. q. 88. art. 7.* c *Innuit, quòd Moniales corrumpuntur: & an talibus ac in, qui publicè volunt, sit dandum corpus Christi? gl. 1. de filia. 27. q. 1. ubi Doct. in l. si quis non dicam rapere. C. de Epiſc. & Cler. Font.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

per habitacula secularium personarum discurrunt, & frequenter intra eadem monasteria personas suspectas admittunt, in illius, cui suam integritatem voluntate spontaneâ devoverunt, gravem *a* offensam, religionis opprobrium, & scandalum plurimorum) providere salubriter cupientes: præsenti constitutione perpetuo irrefragabiliter valiturâ sancimus, universas & singulas Moniales, præsentes atque futuras, cujuscunque religionis sint vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetuâ in suis monasteriis debere de cætero permanere clausurâ: ita, quòd nulli earum religionem tacite vel expresse professæ, sit vel esse valeat quâcunque ratione vel causâ (nisi fortè tanto & tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quòd non posset cum aliis absque gravi periculo seu scandalo commorari) monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas: nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ (nisi rationabilis & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia) ingressus, vel accessus pateat ad easdem: ut sic à publicis & mundanis conspectibus separatæ, omninò servire Deo valeant liberiùs, & lasciviendi opportunitate sublatâ, eidem corda sua & corpora in omni sanctimonia diligentiùs custodire.

¶ *In monasteria non Mendicantium tot sorores debent recipi, quot poterunt sine penuria sustentari, & ultrà non valet receptio.* hoc dicit, Dominicus.

§. 1. Sanè, ut hoc salutare statutum commodiùs valeat observari, districtiùs inhibemus, ne in monasteriis ordinum non mendicantium aliquæ recipiantur de cætero in sorores, nisi quot poterunt, de ipsorum monasteriorum bonis, sive proventibus absque penuria sustentari: si secùs actum fuerit, irritum decernentes.

¶ *Abbatissa Principibus secularibus, ad fidelitatis sacramentum præstandum adstricta, si non possunt per procuratorem jurare, personaliter exeundo monasterium jurabunt, absque dilatione ad monasterium redeatura.* Domin.

§. 2. Verùm quando Abbatissa vel Prioriss cujusvis monasterii pro feudo, quod monasterium ipsum tenet ab aliquo Principe, seu domino temporali, sibi debebit homagium, vel fidelitatis sacramentum præstare (nisi quòd per procuratorem illud præstet, possit efficere apud eum) de monasterio cum honesta & decenti societate exire poterit eo casu licenter, homagio facto, quam primùm commodè poterit, seu fidelitatis præstito sacramento ad ipsum monasterium è vestigio reversura: sic quòd in fraudem residentiæ, sive moræ claustralis, nihil fiat omninò.

¶ *Compelluntur domini temporales per censuram Ecclesiasticam, ut in suis curiis admittant Abbatissas per procuratores litigare: Ecclesiastici vero in temporalibus & spiritualibus earum procuratores admittere debent.* Domin.

§ 3. Portò, ne Moniales causam, seu occasionem habeant evagandi, Principes seculares, ac alios dominos temporales rogamus, requirimus & obsecramus *b* per viscera misericordiæ Jesu Christi, eisdem in remissionem peccaminum nihilominùs suadentes, quòd Abbatissas ipsas, & Priorissas, ac Moniales quascunque, monasteriorum suorum curam, administrationem, negotiáve gerentes, quibuscunque nominibus censeantur, per procuratores in suis tribunalibus seu curiis litigare permittant: ne pro constituendis procuratoribus (qui adornati in aliquibus partibus nuncupantur) seu aliis hujusmodi, easdem oporteat evagari. Si qui verò contra præsumpserint, exhortationi hujusmodi rationabili, atque sanctæ obtemperare nolentes, cùm sit juri contrarium, quòd mulieres (præsertim religiosæ) per seipsas litigare cogantur, & à via deviet honestatis, & periculum animarum inducat, ad hoc per suos ordinarios Ecclesiasticos *a* censurâ Ecclesiasticâ compellantur. Episcopis autem, & aliis Prælatis superioribus & inferioribus quibuscunque injungimus, quod & ipsi causas seu negotia, quæ præfatæ Moniales habebunt agere coram ipsis, aut in curiis eorundem, sive sint homagia, fidelitatis sacramenta, lites, vel quicquid aliud, ipsa per procuratores earum fieri faciant & tractari.

¶ *Ordinaris locorum, in subjectis monasteriis propriis, in exemptis Apostolicâ auctoritate clausuram procurare debent: nec ob propter hoc in aliis casibus jurisdictio in exemptos ea attributa.* h. d. Dominicus.

§. 4. Et quoniam parùm esset condere jura, nisi essent qui ea executioni debitæ demandarent, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis universis districtè in virtute sanctæ obedientiæ, sub obtestatione divini judicii & interminatione maledictionis æternæ, præcipiendo mandamus, quatenus eorum quilibet in civitate ac diœcesi propria, in monasteriis Monialium sibi ordinario jure subjectis, sua, in iis verò, quæ ad Romanam immediate spectant Ecclesiam, sedis Apostolicæ auctoritate, Abbates verò & alii, tam exempti, quàm non exempti Prælati Ecclesiarum, monasteriorum & ordinum quorumcunque, in monasteriis hujusmodi sibi subjectis, de clausura convenienti, ubi non est, ipsorum monasteriorum expensis & fidelium eleemosynis, quas ad hoc procurent, diligentiùs facienda, & de ipsis Monialibus includendis, quàm primùm commodè poterunt, providere procurent, si divinæ, ac nostræ indignationis valuerint acrimoniam evitare: contradictores atque rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo: invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii secularis. Per hoc autem in monasteriis exemptis ordinarii locorum, quoad alia nullam sibi credant jurisdictionem vel potestatem aliquatenùs attributam.

DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

TITULUS XVII.

CAP. UN.

¶ *Non licet novum ordinem vel religionem, aut habitum nova religionis creare & assumere. Et revocati sunt ordines mendicantium per Papam non approbati, creati post Concilium.* Dominicus.

Gregorius X. *in Concilio generali Lugdunensi.*
(an. 1273.)

RElegionum diversitatem nimiam (ne confusionem induceret) generale Concilium *b* consultâ prohibitione vetavit *c*. Sed quia non solum importuna petentium inhiatio illarum postmodùm multiplicationem extorsit, verùm etiam aliquorum præsumptuosa temeritas diversorum ordinum, præsertim Mendicantium (quorum nondum approbationis meruere principium) effrenatam quasi multitudinem adiniat, vel habitum novæ religionis assumat. Cunctas affatim religiones & ordines mendicantes post dictum concilium adinventos, qui nullam confirmationem sedis Apostolicæ meruerunt, perpetuæ prohibitioni subjicimus, & quatenus processerant *e*, revocamus.

a *Aliter autem hîc legitur gravamen, offensam & religionu.* b *Not. Dom. & Phil. quod verba regativa in materia præcepti stant præceptive. gloss. 11 quæst. 3. c. rogo. not. in l. age. C. de transact. de quo vide Tiraquell. tract. de pœnis temperandis aut remittend. causa 24.*

a *Vid. gloss. 12. q. 3. c. rogo. not. in l. age. C. de transs.* b *Conc. Later. sub Innocent. III. cap. 13.* c *al. vitavit.* d *In antig. cod. ut plurimum legitur ita: cunctos affatim religiones & ordines, &c. quidam manuscriptus habet ita: cunctos affatim religiosos & ordines mendicantium.* e *al. processerunt.* ¶ *Religiosi*

¶ *Religiosi Mendicantes, per Papam post Concilium approbati & instituti, non possunt aliquem ad professionem recipere, domum vel locum de novo acquirere, nec acquisita sine licentia alienare, nec extra eos prædicare, confessiones eorum audire, vel ad sepulturas admittere. Et contrà factum non tenet, & contrafaciens, excommunicatus est.* h. d. Dominic.

§. 1. Confirmatos autem per sedem eandem, post idem tamen Concilium institutos, quibus ad congruam sustentationem reditus aut possessiones habere professio sive regula quælibet interdicunt, sed per quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas: modo decernimus subsistere infrà scripto, ut videlicet professionibus eorundem ordinum ita liceat in illis remanere, si velint, quòd nullum deinceps ad eorum professionem admittant, nec de novo domum vel aliquem locum acquirant, nec domus seu loca, quæ habent, alienare valeant sine sedis ejusdem licentia speciali. Nos enim ea dispositioni sedis Apostolicæ reservamus in terræ sanctæ subsidium, vel pauperum, vel alios pios usus per locorum ordinarios, vel eos, quibus sedes ipsa commiserit, convertenda. Si verò secùs præsumptum fuerit, nec professorum receptio, nec domorum vel locorum acquisitio, aut ipsorum, cæterorumque bonorum alienatio valeat, & nihilominùs contrarium facientes sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum ordinum omninò interdicimus, quoad extraneos, prædicationis & audiendæ confessionis officium, aut a etiam sepulturam.

¶ *Revocato Ordinum Mendicantium, Prædicatorum, Minorum, Eremitarum, & Carmelitas non comprehendit.* hoc dicit, Dominicus.

§. 2. Sanè ad Prædicatorum & Minorum ordines (quos evidens ex eis utilitas Ecclesiæ universali proveniens exhibet approbatos) præsentem non patimur constitutionem extendi. Cæterùm Eremitarum sancti Augustini, & Carmelitarum ordines, quorum institutio dictum Concilium generale præcessit, in solido statu volumus permanere.

¶ *Existens de ordinibus revocatis, non collegialiter, sed singulariter ad alios ordines transire potest.* h. d. Dominic.

§. 3. Ad hæc personis ordinum, ad quos constitutio præsens extenditur, transeundi ad reliquos ordines approbatos licentiam concedimus generalem: ita quod nullius ordo ad alium, vel Conventus ad Conventum se aut loca sua totaliter transferat *b*, sed ejusdem super hoc permissione specialiter non obtentâ.

DE CAPELLIS MONACHORUM.

TITULUS XVIII.

CAP. UN.

¶ *Instituti in Ecclesia Monachorum ad curam populi per Episcopum ad ipsorum præsentationem, per eumdem (si causa subsit) sunt destituendi.* h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

PResbyteri, qui ad curam populi per Monachos in eorum Ecclesiis præsentantur Episcopis, & instituuntur ab ipsis: (cum debeant esse perpetui *c*) consuetudine vel statuto quovis contrario non obstante, ab eisdem nequeunt Ecclesiis (nisi per Episcopos, & ex causa rationabili) amoveri.

a *In manuscript. ita: ac etiam sepulturam.* b *alii. transferant.* c *Dicto, perpetuus, quid significet, vid. Fulgos. cons. 137. magis in causa Benedicti, & Alex. consil. 60. incip. omisso multis. tom. 1. volum.*

DE JURE PATRONATUS *a*.

TITULUS XIX.

CAP. UN.

¶ *Donatio juris patronatûs Laici facta loco Ecclesiastico, etiam sine consensu Episcopi, tenet: non tamen præjudicat juri Episcopi.* h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

SI Laïcus jus patronatûs Ecclesiæ sibi competens, eidem vel alteri Ecclesiæ seu loco religioso duxerit conferendum, hujusmodi collatio (quamvis absque assensu Episcopi facta fuerit) efficax est censenda *b*. Per præfatam tamen collationem juri Episcopi, qui eidem assensum non præbuit, nolumus in aliquo derogari.

¶ *Laicus quadrimestre tempus habet ad præsentandum: Ecclesia verò semestre, licet à Laico acquisiverit jus patronatûs.* hoc dicit, Dominicus.

§. 1. Verùm licèt patronus Laicus ad præsentandum tempus habeat quadrimestre duntaxat: Ecclesia tamen, vel monasterium, cui facta est à Laico juris patronatûs collatio, tempus habet semestre. Et omninò quantùm ad præsentationem pertinet, non ut patronus Laicus, sed ut patronus debet Ecclesiasticus reputari.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET PROCURATIONIBUS.

TITULUS XX.

CAP. I.

¶ *Archiepiscopus volens provinciam visitare, prius debet visitare Ecclesiam, civitatem, & diœcesim propriam, Clericos & Laicos earundem.* h. d. Dominicus.

Innocentius IV. *(an. 1252.)*

ROmana c Ecclesia: [*& infrà*] ¶ Statuimus, ut quilibet Archiepiscopus suam volens visitare provinciam, priùs Ecclesiæ suæ Capitulum ac civitatem & diœcesim propriam plenè visitare procuret: nec sit solum erga majorum, sed etiam minorum Ecclesiarum, nec circa Clericorum tantùm, sed etiam populorum visitationem intentus. Et si commodè vel absque difficultate accedere ad unamquamque non poterit, de pluribus locis ad unum congruum Clericos & Laïcos studeat convocare, ne in illis visitatio postponatur.

¶ *Visitatâ suâ diœcesi, Archiepiscopus in parte vel in totum visitat omnia loca Ecclesiastica, Clerum & populum provinciæ, procurationem à visitatu recipiendo.* h. d. Domin.

§. 1. Deinde licent ei per totam provinciam vel ejus partem visitationis officium exercere, civitates & diœceses, Suffraganeos suos & eorum subditos, cathedralium & aliarum Ecclesiarum Capitula & monasteria, Ecclesias & alia religiosa & pia loca, Clericos & populos liberè visitando, ac procurationes à locis tantùm recipere visitatis.

¶ *Archiepiscopus post inceptam visitationem in una diœcesi transiens ad aliam, ad primam redire non potest: nisi de novo reiteret in tota provincia.* Dominic.

§. 2. Ex quo tamen aliquam de ipsis diœcesibus visitare cœperit, nunquam postea, sive totam, sive partem ejus visitaverit, revertatur causa visitationis ad illam, priusquam omnes reliquæ ipsius provinciæ diœceses in toto vel in parte (quas fecerè visitare poterit) & sua denuò fuerint visitatæ. Quòd si fortè eadem diœcesis vel aliqua ibi Ecclesia plùs aliis indiguerit visitari: tunc aliarum

a *De materia hujus tit. vide quod novissimè decrevit Concil. Trid. sess. 25. de refor. c. 9.* b *Vid. l. cum à matre. C. de rei vend. & l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2.* c *De materia hujus decret. prater statuta in Cons. Later. sub Alexand. III. c. 4. & in Concil. Later sub Innocent. III. c. 23. vide omninò quæ novissimè sancivit Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 5.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

visitatione intermissâ redeat ad eandem, si à loci diœcesano requisitus extiterit, vel de omnium aut majoris partis Episcoporum ejusdem provinciæ processerit consilio & assensu : ad quod iidem se pronos exhibeant, ne animarum profectus aliquatenùs negligatur. Si verò malitiosè in his difficultatem adhibuerint, Archiepiscopus licentiam super hoc à sede Apostolica postulet confidenter.

¶ *Expeditâ visitatione non reiterat illam Archiepiscopus sine consilio Suffraganeorum, & definitione in scriptis priùs factâ : debet tamen reincipere ab illis, qui in prima non fuerant visitati.* h. d. Dominicus.

§. 3. Postquam autem semel omnes provinciæ suæ diœceses visitaverit, licitum sit ei posteà (priùs tamen Suffraganeorum suorum requisito consilio, & ipsius definitione super hoc habita coram eis, quæ in scriptis redigi volumus, ut possint *a* aliis esse nota) visitationem per eandem reiterare provinciam, juxta modum superiùs annotatum : etiamsi non interveniat in hoc Suffraganeorum ipsorum assensus : illam semper providentiam adhibendo, ut in posterioribus visitationibus illas Ecclesias, eosque Cleros & populos priùs visitet, qui non fuerant ab eo in prioribus visitati : nisi magis sit aliis visitationis officium opportunum.

¶ *Archiepiscopus visitans debet proponere verbum Dei, inquirere de vita ministrorum, & de pertinentibus ad divinum officium, absque juramento : infamatos ordinarius denunciet, & notoria crimina puniat.* h. d. Dominic.

§. 4. Sanè hujusmodi impensurus officium, proposito verbo Dei quærat de vita & conversatione ministrantium in Ecclesiis & locis aliis divino cultui deputatis, ac cæteris quæ ad officium ipsum spectant, absque coactione & exactione qualibet juramenti, ad ipsorum emendationem per salubria monita *b*, nunc levia, nunc aspera, juxta datam sibi à Deo prudentiam diligenter intendens. Quòd si de aliquibus orta fuerit infamia, contra eos ordinariis ipsorum (ut super his solennitet inquirant) denunciet, si viderit expedire. Notoria verò crimina, quæ examinatione non egeant (cùm super his meritò notari possit ordinariorum negligentia eorundem) liberè corrigat, pœnam pro illis debitam infligendo.

¶ *Visitator non in pecunia, sed victualibus recipiet procurationem moderatam : nec familia sua aliquid recipere potest etiam prætextu officii, nec ipse, nec sui aliquod munus etiam ablatum recipient.* h. d. Dominicus.

§. 5. Procurationes autem recipiat, secundùm quod est in canonibus *c* constitutum : nullam tamen pecuniam ipse vel aliquis de sua familia, occasione alicujus officii aut consuetudinis, seu quolibet alio modo earum nomine, sed in victualibus expensas tantùm recipiat moderatas. Caveat insuper, ne ipse, vel quisquam suorum aliquod munus, quodcunque sit, & qualitercunque offeratur, præsumat recipere : ut non quæ sua sunt videatur quærere, sed quæ Jesu *d* Christi. Quòd si fuerit contrà præsumptum, recipiens maledictionem incurrat, à qua nunquam (nisi duplum restituat) liberetur : volumus enim in his fraudem quamlibet penitùs evitari.

¶ *Forma visitationis præmissa servari debet in Episcopis & aliis Prælatis inferioribus : Regularium consuetudinibus exceptis.* hoc dicit, Dominicus.

§. 6. Hanc autem visitandi formam ab universis etiam Episcopis aliisque Prælatis ordinario jure suos subjectos *e* visitantibus, plenè observari præcipimus : salvis super hoc rationabilibus & approbatis Religiosorum consuetudinibus & regularibus institutis.

a *al. Posset.* b *Vid. omnino Conc. Trid. sess. 1. de reform. cap. 1.* c *Hos canones habet in Conc. Later. initio cap. citati.* d *al. decèt dicto,* Jesu. e *al. subditos.*

CAP. II.

¶ *Quia decret. Innocent. IV. suprà proximum non bene servabatur in illo capitulo, quo præceperat procurationes in victualibus non in pecunia recipi, & non recipi munera, nec etiam procurationes in victualibus à locis non visitatis : illam confirmat, parum adjiciens.* Joan. Andr.

Gregorius X. *in generali Concilio Lugdun.*
(an. 1273.)

EXigit perversorum *a* audacia, ut non simus solâ delictorum prohibitione contenti, sed etiam pœnam delinquentibus imponamus. Constitutionem itaque felicis recordationis Innocentii Papæ IV. prædecessoris nostri editam, super non recipiendis in pecunia procurationibus, ac super receptione munerum, visitantibus, eorumque familiaribus interdicta, quam multorum fervetur temeritas præterire, volentes inviolabiliter observari : eam decernimus pœnæ adjectione juvandam. Statuentes, ut universi & singuli, qui ob procurationem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam, vel etiam à volente recipere, vel aliàs constitutionem ipsam recipiendo munera, sive visitationis officio non impenso procurationem in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occasione violare præsumpserint, duplum ejus quod receperint, Ecclesiæ à qua id receptum fuerit, intra mensem reddere teneantur. Alioquin extunc Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, duplum ipsum ultra prædictum tempus restituere differentes, ingressum sibi Ecclesiæ sentiant *b* interdictum. Inferiores verò ab officio & beneficio noverint se suspensos, quousque de duplo hujusmodi gravatis Ecclesiis plenariam satisfactionem impendant : nullâ eis in hoc dantium remissione, liberalitate seu gratiâ valiturâ.

CAP. III.

¶ *Visitator recipere potest procurationem in pecunia volentibus visitatis. Sed una die ultra unius procurationem non recipit, licet plura visitaverit loca.* h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

FElicis *c* recordationis Gregorius Papa X. prædecessor noster prohibuit in Concilio Lugdunensi, ne aliqui ob procurationem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam præsumerent, vel etiam recipere à volente. Verùm quoniam rerum experientia nos instituxit, ex hoc tam personis visitantibus, quàm locis & Ecclesiis visitatis multa incommodorum dispendia provenire, concedimus, ut Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & alii, quibus ex officio competit visitare, à volentibus Ecclesiarum & locorum visitatorum Rectoribus seu personis pecuniam licitè recipere valeant, pro sumptibus moderatis faciendis in victualibus, diebus quibus visitationis officium personaliter exercebunt : Adjicientes, quòd non liceat visitanti nisi unam procurationem recipere unâ die, sive unum locum solum visitaverit, sive plura, etiamsi locus quilibet visitatus ab illo sufficeret ad procurationem integram persolvendam, cùm eidem sufficere debeat, ut temporalia merat à locis personaliter visitatis, pro diebus, quibus eis spiritualia subministrat : Cætera verò in ejusdem prædecessoris constitutione contenta in suo volumus robore perdurare.

CAP. IV.

¶ *Si universitas vel singularis persona Ecclesias vel Ecclesiastica personas compulerit solvere pedagia, vel guidagia, vel exactiones pro rebus suis, quas causâ negotiationis non deferunt, vel pro personis singulares sunt excommunicati, & universitas interdicta : nec prædecessoris contraria consuetudo. Cle. hoc addit, quòd diœcesani, quibus constat aliquos has sententias incidisse, illas publicare debent, & ipsas sententias facere observari. eod. tit. præsenti.* Joan. And.

a *Vid. Conc. Trid. sess. 24. de refor. c. 3. quòd si quisquam.* b *In veteri exemplari deest, sentiant.* c *Vid. Conc. Trid. sess. 24. de refor. cap. 3. §. si tamen in optione eorum.* Idem.

Idem.

QUanquam *a* pedagiorum exactiones, tam jure canonico, quàm civili regulariter meritò sint damnatæ *b*: tantò tamen districtiùs ne ab Ecclesiis & personis Ecclesiasticis talia exigantur, prohiberi oportet, quantò si id fiat, major inde transgressionis reatus incurritur, & offensa evidentior comprobatur. Cùm igitur Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ ac res *c* ipsarum non solùm jure humano, quinimò & divino, à secularium personarum exactionibus sint immunes : constitutionem felicis recordationis Alexandri Papæ IV. prædecessoris nostri (qui statuit Ecclesias & personas Ecclesiasticas ad pedagia & guidagia penitùs non teneri, nec ad exhibendum vel solvendum talia pro rebus suis propriis, quas non causâ negotiandi deferunt, vel deferri faciunt, seu transmittunt :) Volentes propter multorum insolentiam & abusum pœnæ adminiculo adjuvare, adjicimus districtiùs inhibendo (contrariâ consuetudine quorumcunque, quæ dicenda est corruptela verius, non obstante) ut nec collegium, nec universitas, nec aliqua etiam singularis persona, cujuscunque sit dignitatis, conditionis aut statûs, à præfatis Ecclesiis, aut personis, pro personis ipsis aut rebus prædictis talia exigat, vel extorqueat, per se vel per alium, suo nomine vel etiam alieno, aut eas ad hujusmodi persolvenda compellat. Qui verò contrà fecerint, si personæ fuerint singulares, excommunicationis : si autem collegium vel universitas civitatis, castri, seu loci alterius cujuscunque, ipsa civitas, castrum vel locus interdicti sententias ipso facto incurrant : nec ab excommunicatione hujusmodi absolutionem vel interdicti relaxationem obtineant, donec exacta plenariè restituerint, & de transgressione satisfecerint competenter.

CAP. V.

¶ *Archiepiscopus visitare potest provinciam ac etiam iterare, licet Suffraganei non sint negligentes : & tunc confessiones omnium audire, absolvere, & pœnitentias absolvere* h. d. Domin.

Idem.

PErpetuò *d* declaramus edicto, Archiepiscopum posse secundùm tenorem constitutionis felicis recordationis Innocentii Papæ IV. prædecessoris nostri, super hoc editæ, suam provinciam visitare liberè, licèt non sint ejus Suffraganei negligentes, & iterare visitationem eandem, ac procurationes à locis recipere visitatis. Consuetudine (si qua forsan ab ipsis Suffraganeis vel ab aliis allegetur) præmissis contrariâ, non obstante. Potest etiam idem Archiepiscopus dum visitat, confessiones subditorum Suffraganeorum audire, ac absolvere confitentes, & ipsis pœnitentias injungere salutares.

DE CONSECRATIONE ECCLESIÆ VEL ALTARIS.

TITULUS XXI.

CAP. UN.

¶ *Pollutâ Ecclesiâ pollutum est cœmeterium illis contiguum, sed non remotum. Pollutio cœmeterii Ecclesiam non pollut, licèt contigua existat. Polluto uno cœmeterio, aliud illi contiguum pollutum non est, licèt per portam de uno in aliud detur ingressus.* hoc dicit, Dominicus.

a *Vide Conc. Lat. sub Alex. III. c. 22. & Conc. Trid. sess. 25. de ref. c. 20.* b *Ergo eas faciens probabit hoc sibi licere. infra c. 2. de immun. Eccl. l. 1. C. vectl. not. Dom. & Phil.* c *vide l. si publicanus. §. de rebus. ff. de publ. Font.* d *Vide Conc. Trident. sess. 24. de refor. c. 2. §. à metropolitanis verò. unde intelliges quæ pro bodie procedat dispositio hujus capitis.*

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

SI *a* Ecclesiam pollui sanguinis aut seminis effusione contingat, ipsius cœmeterium, si contiguum sit eidem, censetur esse pollutum : unde antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri. Secùs si remotum fuerit ab eadem. Non sic quoque in casu converso sentimus, ut videlicet polluto cœmeterio, quamvis Ecclesiæ contiguo, debeat Ecclesia reputari polluta : ne minùs dignum, majus, aut accessorium, principale ad se trahere videatur. Non unum, sed plura cœmeteria esse noscuntur, quæ quamvis sibi cohærentia, pariete tamen medio sejunguntur. Ideoque violato eorum altero, alterum (licèt de uno ad aliud per portam intermedium habeatur accessus) non propter hoc reputabitur violatum.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE SANCTORUM.

TITULUS XXII.

CAP. UN.

¶ *Festa duodecim Apostolorum, quatuor Evangelistarum, & quatuor Doctorum & Confessorum Ecclesiæ, scilicet Gregorii, Augustini, Ambrosii, & Hieronymi, sub officio duplici debent solenniter celebrari.* Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298. Romæ.)*

GLoriosus *b* Deus in sanctis suis, & in majestate mirabilis, cujus ineffabilis altitudo prudentiæ nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehensa, recti censurâ judicii cœlestia pariter & terrena disponit, etsi cunctos ejus ministros magnificet, aktis decoret honoribus, & cœlestis efficiat beatitudinis possessores : illos tamen (ut dignis digna rependat) potioribus attollit insigniis dignitatum, & præmiorum uberiori retributione prosequitur, quos *c* dimiores agnoscit, & commendat ingenior excellentia meritorum. Sic & alma mater Ecclesia ejus sacra vestigia prosequens, & exemplo ducta laudabili, licèt universos in regnis cœlestibus constitutos studiis honorare solicitis & sonoris efferre præconiis non desistat : gloriosissimos tamen Christianæ fidei principes, athletas Dei electos justos seculi Judices, lumina vera mundi, videlicet Christi redemptoris Apostolos numero duodeno contentos, qui viventes in carne prædictam Ecclesiam suo precioso sanguine plantaverunt, ipsam exigendo sublimiter, & disciplinis sanctissimis dirigendo : Reverendissimos etiam patres virosque clarissimos quatuor Evangelistas Domini, per quorum diligentissima & fidelissima studia eidem Ecclesiæ sacra Evangelia illuxerunt : Egregios quoque ipsius Doctores Ecclesiæ beatos Gregorium, qui meritis inclytus sedis Apostolicæ curam gessit, Augustinum & Ambrosium venerandos *d* antistites, ac Hieronymum Sacerdotii præditum titulo, eximios Confessores summis attollere vocibus, laudibus personare præcipuis, & specialibus disponit honoribus venerari. Horum quippe Doctorum perlucida & salutaria documenta prædictam illustrârunt Ecclesiam, decorârunt virtutibus, & moribus informârunt : per ipsos præterea quasi luminosas ardentesque lucernas super candelabrum in domo Domini positas (errorum tenebris profugatis) totius corpus Ecclesiæ tanquam sydus irradiat matutinum : eorum etiam fœcunda facundia cœlestis irrigui gratiâ influente Scripturarum ænigmata reserat, solvit nodos, obscura dilucidat, du-

a *De materia hujus decretalis, vide plenè Turrecrematam & alios in cap. Ecclesiæ. de consecrat. distinct. 1.* b *Vide Chassaneum in Catalogo gloriæ mundi, part. 3. considerat. 20. & multis sequentibus.* c *Vide text. 29. dist. cap. ad hoc Font.* d *alias, reverendos.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

biaque declarat : profundis quoque ac decoris illorum sermonibus ampla ipsius Ecclesiæ fabrica velut gemmis vernantibus rutilat, & verborum elegantiâ singulari gloriosiùs sublimata cornscat. Ideoque circumspectâ prudentiâ dictæ sedis (quæ actibus intenta salubribus, & operibus exposita pietatis, libenter & solerter exequitur, quæ sunt Dei) præmissa solicitè digneque considerans, & debitâ meditatione perlustrans, ad divini nominis honorem & gloriam, exaltationem catholicæ fidei, salutemque fidelium, meritò censuit, riteque providit, Apostolos, Evangelistas, & Confessores eosdem in universali Ecclesia honorificentiæ potioris impendiis attollendos : ut ab ea tantò propensiùs honorari se sentiant, quantò ipsam præ cæteris excellentiùs illustrârunt. Nos itaque piis ducti consiliis, dignisq; studiis excitati, nonnullos *a* prædecessores nostros Romanorum Pontificum (qui specialis devotionis prosequentes affectum, aliquorum festa Sanctorum sub duplici ordinaverunt officio celebranda) imitari solicitè intendentes, eorundem Apostolorum, Evangelistarum & Confessorum festivitates præcipuas (de fratrum nostrorum consilio & assensu) sub officio duplici per universas orbis Ecclesias volumus, statuimus, & præcipimus annis singulis perpetuis futuris temporibus solenniter celebrari.

DE IMMUNITATE *b* ECCLESIARUM, COEMETERIORUM, ET ALIORUM LOCORUM RELIGIOSORUM.

TITULUS XXIII.

CAP. I.

¶ Seculares potestates ab Ecclesiis vel Ecclesiasticis personis tallias vel exactiones pro rebus vel possessionibus acquisitis vel acquirendis exigere non præsumant : nec eas compellere ad ipsas distrahendum, vel extra manum suam ponendum. hoc dicit, Joan. Andr.

Alexander IV. *(an. 1260.)*

QUia *c* nonnulli habentes temporale dominium, vel potestatis gerentes officium secularis, libertatem & immunitatem Ecclesiasticam lædere ac minuere tanquam honoris & privilegii Ecclesiarum invidi moliuntur : expedit, quod per diligentiam & auctoritatem sed. Apost. (quæ curam habet Ecclesiarum omnium & tutelam) contra talium ausus & conamina opportunum remedium apponatur *d*, ut Ecclesiæ ipsæ in plenitudine juris sui & libertatis integritate lætentur *e*, ac detestabilis malignorum audacia, & insolentium nefaria temeritas propulsetur. Sanè intelleximus, quod in regno Franciæ, Communiæ, Scabini, seu Consules & alii domini temporales, & ii, qui jurisdictionem in ipsis communiis, civitatibus, castris & villis temporalem exercent, vel quibus in illis commissa est executio justitiæ secularis, molesti sunt nimium Ecclesiis super pluribus, & infesti : & inter cætera nituntur & studeant ut illis collectas *f* & allias & alia hujusmodi exdem Ecclesiæ præ-

a *Al. ita : nonnullos prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, &c.* b *vide Conc. Trid. sess. 25. de refor. c. 20. ubi privilegia & immunitates Ecclesiarum & personarum Ecclesiasticarum innovantur & confirmantur.* c *vide Conc. Lat. sub Alex. III. c. 15. & Conc. Lat. sub Leone X. sess. 9. tit. de reform. curia. 9. etiam à jure.* d *al. apponatur.* e *aliàs, locentur.* f *Vide Anch. consil. 96. in ip. super dicto dubio. Dec. consil. 496. incip. in causa domini. & Jas. consil. 83. incip. dicta prædia. volum. 3.*

textu bonorum quæ acquisiverunt, tribuant & persolvant, vel extra manum suam ponant hujusmodi acquisita. Volentes itaque super his omnibus (prout expedit) solicitè providere, totque temeritatis ausibus congruis præsidiis obviare, auctoritate Apostolicâ, præhabitâ cum fratribus nostris diligenti deliberatione, decernimus, non licere præfatis Communiis, Scabinis, & iis, qui in eis jurisdictionem temporalem obtinent, vel jusritiam temporalem *a* exercent, tallias, vel collectas seu exactiones quascunque Ecclesiis vel personis Ecclesiasticis imponere, vel exigere ab eisdem pro domibus, prædiis, vel quibuscunque possessionibus ab ejsdem Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis legitimè hactenus acquisitis, vel in posterum acquirendis, etiamsi ipsæ Ecclesiæ vel personæ, vel res hujusmodi sint intra illorum districtum vel territorium constitutæ. Nec etiam liceat illis ipsas Ecclesias vel personas ad distrahendum vel alienandum, aut extra manum suam ponendum, acquisita jàm vel quæ deinceps acquirent, aliquatenùs coarctare.

CAP. II.

¶ In Ecclesiis data humili ingressu debet tractatibus insistere, ejusq; clamoribus & fletibus, consiliis universitatum Laicorum, & eorum publicis parlamentis, vanis colloquiis, negotiationibus, & mundinis ac judiciis secularibus, & maximè criminalibus. h. d. usque ad §. ordinarii. Dominicus.

Gregorius X. *in generali Conc. Lugdun. (an. 1273.)*

DEcet domum Domini *b* sanctitudo, decet ut cujus in pace factus est locus, ejus cultus sit cum debita veneratione pacificus. Sit itaque ad Ecclesias humilis & devotus ingressus, sit in eis quieta conversatio, Deo grata, inspicientibus placita *c*, quæ considerantes non solum instruat, sed & reficiat. Convenientes ibidem nomen illud, quod est super omne nomen (a quo aliud sub cœlo non est datum hominibus, in quo salvos fieri credentes oporteat, nomen videlicet JESU *d* Christi, qui salvum faciet populum suum à peccatis eorum) exhibitione reverentiæ specialis attollant, & quod generaliter scribitur *e*, ut in nomine JESU omne genu flectatur, singuli singulariter in seipsis implentes (præcipuè dum aguntur Missarum sacra mysteria *f*) gloriosum illud nomen quandocunque recolitur, flectant genua cordis sui, quod vel capitis inclinatione testentur ; attendantur in locis eisdem intentis præcordiis sacra solennia, devotis orationibus insistatur, nullus in locis eisdem, in quibus cum pace ac quiete vota convenit celebrari, seditionem excitet, conclamationem moveat, impetumve committat. Cessent in locis illis universitatum & societatum quarumlibet concilia *g*, conciones & publica parlamenta. Cessent vana, & multò fortiùs fœda & prophana colloquia. Cessent confabulationes quælibet. Sint postremò quæcunque alia, quæ divinum possunt turbare officium, aut oculos divinæ majestatis offendere, ab ipsis prorsus extranea : ne ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi. Cessent in Ecclesiis earumque cœmeteriis negotiationes, & præcipuè nundinarum ac fori cujuscunque tumultus, omnis in eis secularium judiciorum strepitus conquiescat, nulla inibi causa per Laicos criminalis maximè, agitetur, sint loca eadem à Laicorum cognitionibus aliena.

¶ Locorum ordinarii exequi debent hic contenta : & sententiâ in Ecclesiis habitæ sunt nullæ : & contra facientes punire debent. h. d. Dominicus.

Ordinarii locorum hoc faciant observari : suadenda

a *Secularem legitur constanter in vetust. codic.* b *Psal. 92. & 75.* c *Alias, placida.* d *vide beatum Chrysostomum super c. 1. Epist. Pauli ad Galatas. Act. 4.* e *Philipp. 2.* f *aliàs ministeria.* g *al. consilia.* suadeant;

suadeat ; interdicta hujus canonis auctoritate compescant, ad hoc alios etiam in Ecclesiis ipsis magis assiduos, & ad præmissa idoneos deputando. Et nihilominùs processus Judicum secularium, ac specialiter prolatæ sententiæ in eisdem locis omni careant robore firmitatis. Qui verò præmissas inhibitiones animo petulanti contempserint, præter processum ordinariorum & deputandorum ab ipsis, divinæ ultionis & nostræ poterunt acrimoniam formidare, donec suum confessi reatum à similibus summato proposito deliberaverint abstinere.

CAP. III.

¶ Ponit excessus Laicorum, qui Clericis collectas, tallias & onera imponebant : & excessus Clericorum, qui talibus consentiebant.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

CLericis *a* Laicos infestos oppidò tradit antiquitas, quod & præsentium experimenta temporum manifestè declarant, dum suis finibus non contenti nituntur in vetitum, ad illicita frena relaxant, nec prudenter attendunt, quam sit eis in Clericos, Ecclesiasticasve personas & bona interdicta potestas, Ecclesiarum Prælatis, Ecclesiis, Ecclesiasticisque Personis regularibus & secularibus imponunt onera gravia, ipsosque talliant, & eis collectas imponunt, ab ipsis suorum proventuum vel bonorum dimidiam, decimam seu vicesimam, vel quamvis aliam portionem aut quotam exigunt & extorquent, eosque moliuntur multifariè subjicere servituti, suæque submittere ditioni : & (quod dolenter *b* referimus) nonnulli Ecclesiarum Prælati, Ecclesiasticæque personæ, trepidantes ubi trepidandum non est, transitoriam pacem quærentes, plùs timentes majestatem temporalem offendere, quàm æternam, talium abusibus non tam temerario, quàm improvidè acquiescunt, sedis Apostolicæ auctoritate seu licentiâ non obtentâ.

¶ Præcipit personas Ecclesiasticas pro rebus suis vel Ecclesiarum nil Laicis solvere debere absque licentia Apostolicæ sedis, sub quacunque colore mutui, subventionis, doni, vel alio quolibet : ut etiam ipsi Laici tallias non exigant vel recipiant, nec occupent quocunque modo deposita Ecclesiarum vel personarum Ecclesiasticarum : singulares contra facientes excommunicat, universitates interdicit : quæ pœnæ locum habeant in promissionibus factis etiam cum juramento confirmationem, & possimodum solvantur vel recipiantur, & ab his sententiis solus Papa absolvit, præterquam in mortis articulo. hoc dicit.

§. 1. Nos igitur talibus iniquis actibus obviare volentes, de fratrum nostrorum consilio Apostolicâ auctoritate statuimus, quod quicunque Prælati, Ecclesiasticæque personæ, religiosæ vel seculares quorumcunque ordinum, conditionis seu statûs, collectas vel tallias, decimam, vicesimam, seu centesimam suorum & Ecclesiarum proventuum vel bonorum Laicis solverint vel promiserint, vel se soluturos consenserint, aut quamvis aliam quantitatem, portionem, aut quotam ipsorum proventuum vel bonorum æstimationis, vel valoris ipsorum, sub adjutorii, mutui, subventionis, subsidii vel doni nomine, seu quovis alio titulo, modo, vel quæsito colore absque auctoritate sedis ejusdem : nec non Imperatores, Reges, seu Principes, Duces, Comites, vel Barones, Potestates, Capitanei, vel Officiales, vel Rectores, quocunque nomine censentur, civitatum, castrorum, seu

a *Sequebat Joan. Mont. in ipso cap. Quid si fiat impositio talium non Ecclesiasticis personis, sed earum hominibus, nunquid esset locus juri hujus cap. ? Et dicebat quod sic, quia sit fraus legi, de cujus ratione de regula jur. cap. fin. & supra de privileg. quanto. facit ista. eod. cap. eos. secundum Lapum, Abb. Dom. Postip. dicit, quod nulla causa habebit locum hac constitutio, quia penitus revocata eam suis doctrinationibus, nec ullius Doctorum eam legit. Font.* b *aliàs, dolentes.*

quorumcunque locorum constitutorum ubilibet, & quivis alii cujuscunque præeminentiæ, conditionis, & statûs, qui talia imposuerint, exegerint vel receperint, aut apud ædes sacras depositas Ecclesiarum vel Ecclesiasticarum personarum ubilibet arrestaverint, saisiverint, seu occupare præsumpserint, vel arrestari, saisiri *a* aut occupari mandaverint, aut occupata, saisiri *b* seu arrestata receperint : nec non omnes, qui scienter dederint in prædictis auxilium, consilium, vel favorem publicè vel occultè, eoipso sententiam excommunicationis incurrant. Universitates quoque, quæ in his culpabiles fuerint, Ecclesiastico supponimus interdicto. Prælatis & personis Ecclesiasticis supradictis in virtute obedientiæ, & sub depositionis pœnâ districtè mandantes, ut talibus absque expressa licentia dictæ sedis nullatenùs acquiescant : quodque prætextu cujuscunque obligationis, promissionis, & confessionis *c* factarum hactenus vel faciendarum in antea, priusquam hujusmodi constitutio, prohibitio, seu præceptum ad notitiam ipsorum pervenerint *d*, nihil solvant, nec supradicti seculares quoquo modo recipiant. Et si solverint, vel prædicti receperint, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto. A supradictis autem excommunicationum & interdicti sententiis nullus absolvi valeat, præterquam in mortis articulo absque sedis Apostolicæ auctoritate & licentia speciali : Cum nostræ intentionis existat tam horrendum secularium potestatum abusum nullatenùs sub dissimulatione transire.

¶ Omnia privilegia derogantia huic constitutioni cassat & irritat.

§. 2. Non obstantibus quibuscunque privilegiis sub quibuscunque tenoribus, formis, seu modis, aut verborum conceptione concessis Imperatoribus, Regibus & aliis supradictis, quæ contra præmissa in nullo volumus alicui vel aliquibus suffragari.

CAP. IV.

¶ Excommunicati sunt, qui impediunt super causis, quæ ad forum Ecclesiasticum de jure vel de consuetudine pertinent, literas à sede Apostolica impetrari, vel super ipsis coram ordinariis vel delegatis Ecclesiasticis litigari. Joan. Andr.

Idem.

QUoniam (ut intelleximus) quorundam justitiariorum, ballivorum, Judicumve secularium ac temporalium dominorum in quibusdam partibus præsumptuosa temeritas sic excrevit, ut in terris eorum sive districtibus literas Apostolicas impetrantes, vel ad Judices ordinarios Ecclesiasticos recurrentes, super causis, negotiis, seu quæstionibus, quæ ratione personarum aut rerum de jure aut antiqua consuetudine ad forum *e* Ecclesiasticum pertinent, obtinere non possunt in eis per eosdem ordinarios Judices vel Apostolicas literas justitiæ complementum, quin potius super illis recurrere ad judicium seculare, vel à lite, causa seu quæstione desistere compelluntur : Nos justitiam nostram & Ecclesiæ sponsæ nostræ nolentes negligere, qui alios in sua justitia confovemus : statuimus districtius inhibendo, ne quis impetratores literarum nostrarum, vel alios in foro Ecclesiastico delegato seu ordinario litigantes, seu litigare volentes, sive ambæ partes hoc voluerint, sive una, super causis Ecclesiasticis, sive quæ ad forum Ecclesiasticum ratione personarum, negotiorum, vel rerum, de jure vel de antiqua consuetudine pertinere noscuntur, per se vel per alium ad desistendum, vel in foro seculari de quæstionibus hujusmodi litigandum per eorundem Judicum Ecclesiasticorum vel impetrantium, aut litigantium, seu

a *Al. sisari.* b *al. sisata.* c *In manuscr. legitur constanter ita : & concessionis.* d *al. pervenerit.* e *Quæ sint illæ causæ, vide in c. licet, de foro compet. in antig. Bart. in extravag. ad reprim. in verb. denunciatione.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

volentium litigare, aut propinquorum ipsorum seu rerum illorum, aut Ecclesiarum suarum etiam captionem, modisvé aliis quibuscunque compellat, seu compelli faciat vel procuret: nec per se aliosvé impediat, quò minùs coram Judicibus Ecclesiasticis, delegatis seu ordinariis querelantes de causis, quæ (ut præmissum est) ad cognitionem pertinent eorundem, possint liberè justitiam obtinere: nec ad prædicta facienda det auxilium, consilium, vel favorem. Si quis verò contra præsumpserit, excommunicationi se ipso facto noverit subjacere: à qua (nisi tam Judici, cujus cognitio fuerit impedita, vel jurisdictio usurpata, quàm parti, quæ turbata in prosecutione fuerit sui juris, de injuria, damnis, expensis, & interesse prius per eundem integrè fuerit satisfactum) nullatenùs absolvatur.

CAP. V.

¶ Domini temporales prohibentes subditis, ne cum personis Ecclesiasticis contrahant, vel communia obsequia exhibeant, ipso facto excommunicationem incurrunt. h. d. Dom.

Idem.

EOs *a*, qui temporale dominium obtinentes, suis subditis, ne Prælatis aut Clericis, seu personis Ecclesiasticis quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem, neque ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, aliquando interdicunt (cum talia in derogationem libertatis Ecclesiasticæ præsumantur) eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere.

NE CLERICI VEL MONACHI SECULARIBUS NEGOTIIS SE IMMISCEANT.

TITULUS XXIV.

CAP. I.

¶ Capitulum, super specula, prohibent audientiam Legum vel Physicæ, non includit parochiales Ecclesias habentes, nisi sint plebaniæ habentes sub se capellas, in quibus Clerici perpetuò instituantur. h. d. Domin.

Bonifacius VIII.

STatutum *b* felicis recordationis Honorii Papæ tertii prædecessoris nostri, quòd Decanis, Archidiaconis, Præpositis, Plebanis, Cantoribus, & aliis Clericis habentibus personatus, audire Leges vel Physicam interdicit: ad eos, qui parochiales Ecclesias obtinere noscuntur, piæ memoriæ Clementis Papæ quarti prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, declaramus præsentis constitutionis oraculo ratione Ecclesiarum hujusmodi non extendi: Nisi eædem Ecclesiæ fuerint plebaniæ sub se capellas habentes, in quibus instituantur Clerici perpetui, nequeuntes ab ipsis absque causa rationabili amoveri.

a *Vide Anch. consil. 11. incip. fallum super quo petitur consilium, & Lapum allegat. 92. incip. inspeximus.* b *Vide Doct. & inprimis Panorm. in cap. non magnoperè. & in cap. fin. extr. ne Clerici vel Monachi. & Innoc. in cap. firmiter. extrà, de summ. Trinitat. & fide Catholica.*

CAP. II.

¶ Excommunicatus est ipso facto Religiosus professus, habitum temerariè dimittens, vel ad quascunque studia accedens, non obtentâ licentiâ Prælati & Conventûs. Doctores scienter docentes, vel in scholis retinentes ad Leges vel Physicam tales Religiosi, similiter excommunicationem occurrunt. h. d. Dominicus.

Idem.

UT *a* periculosa Religiosis evagandi materia subtrahatur, districtiùs inhibemus, ne de cætero aliquis quamcunque religionem tacitè vel expressè professus, in scholis vel alibi temere habitum religionis suæ dimittat, nec accedat ad quævis studia literarum, nisi à suo Prælato cum consilio sui Conventûs vel majoris partis ejusdem, sibi eundi ad studium, licentia primitùs sit concessa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto. Doctores quoque sive Magistri, qui Religiosos habitu suo dimisso Leges vel Physicam audientes scienter docere, aut in scholis suis præsumpserint retinere, simili eo ipso sint sententiâ innodati.

CAP. III.

¶ Clericus in loco temporalis jurisdictionis sua super delicto ibi commisso delegans, ut veritate inquisitâ justitiam exequatur, irregularis non efficitur, licet pœna sanguinis inferatur. hoc dicit Dominicus.

Idem.

EPiscopus *b* seu quicunque alius Prælatus, vel Clericus jurisdictionem obtinens temporalem, si homicidio aut alio maleficio ab aliquibus in jurisdictione sua commisso, ballivo suo aut alii quicunque injungat, ut super hoc veritatem inquirens, justitiæ debitum exequatur, irregularis censeri non debet: quamvis ipse ballivus vel alius contra malefactores ad pœnam sanguinis processerit, justitiâ mediante. Nam licèt Clericis causas sanguinis agitare non liceat, eas tamen (cùm jurisdictionem obtinent temporalem) debent & possunt metu irregularitatis cessante aliis delegare.

a *Multa hùc spectantia vide per Calderinum consil. 2. tit. de magistris. & per Abbatem cons. 84. lib. 1.* b *Prater Decius. hîc vide notata in cap. ex literis. extrà, de excess. prælat. & in cap. in Archiepiscopatu. de rapteribus.*

FINIS.

SEXTI

SEXTI DECRETALIUM LIBER QUARTUS.

DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIIS.

TITULUS PRIMUS.

CAP. UN.

¶ Sponsalia pura & certa, ex consensu valida, licèt aliàs nulla, inducunt publicam honestatem: quæ habet dirimere sequentia sponsalia, sed non præcedentia.

Bonifacius VIII. *(an. 1298. Roma.)*

EX Sponsalibus *a* puris & certis, etiamsi consanguinitatis, affinitatis, frigiditatis, religionis, aut aliâ quâvis ratione sint nulla, dummodò non sint nulla ex defectu consensûs, oritur efficax ad impediendum & dirimendum sequentia sponsalia vel matrimonia, non autem ad præcedentia dissolvendum, impedimentum justitiæ publicæ honestatis *b*. Quare ille, qui sponsalia purè ac determinatè cum aliqua muliere contraxit, & postmodum cum secunda prioris consanguinea idem fecit, ex priorum sponsaliorum vigore (quibus per publicæ honestatis justitiam ex secundis sponsalibus subsecutam minimè derogatur) ad matrimonium contrahendum cum prima remanet obligatus.

¶ Publicam honestatem non inducunt sponsalia conditionalia ante conditionis eventum. h. d. Joan. Andr.

§. 1. Ille verò, qui sponsalia cum aliqua muliere *c* sub conditione contraxit, si postmodùm ante conditionis eventum cum alia prioris consanguineâ per verba contraxerit de præsenti, cum secundâ remanere debebit: Cum ex sponsalibus conditionalibus ante conditionem exarantem, sicuti consensum non habentibus, & incertis, nulla publicæ honestatis justitia oriatur.

a *Vide Conc. Trid. sess 24. de refor. matr. c. 3. confert enim multum pro textu & gl.* b *de impedimento justitiæ publicæ honestatis, quid sit, & unde proveniat, vide B. Thom. in quæstionibus additis ad tertiam partem. q 55. art. 4. & Doct. scholasticos l. 4. sent. dist. 41.* c *Not. Doct. hîc illam dici mulierem quæ nondum matrimonio copulata.*

DE DESPONSATIONE IMPUBERUM.

TITULUS II.

CAP. UN.

¶ Sponsalia amborum infantium vel alterius tantùm per supervenientiam majoris ætatis non validantur, nec publicam honestatem inducunt: nisi fuerint ratificata tacitè vel expressè. h. d. usque ad §. Idem quoque. Dom.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

SI infantes * ad invicem, vel unus major septennio, & alter minor, sponsalia contraxerint ipsi, vel parentes pro eis, nisi per cohabitationem eorum mutuam, seu aliàs verbo vel facto ipsorum liquidò appareat, eosdem in eadem voluntate factos majores septennio perdurare, sponsalia hujusmodi, quæ ab initio nulla erant, per lapsum dicti temporis minimè convalescunt: & ideò cùm sint nulla ratione defectus consensus, publicæ honestatis justitiam non inducunt.

¶ Sponsalia per verba de præsenti contracta inter impuberem & puberem, vel inter impuberes non proximos pubertati, valent ut sponsalia de futuro: nec in matrimonium transeunt ex sola perseverantia ætatis, nisi aliter approbentur: inducunt tamen publicam honestatem. h. d. Dom.

§. 1. Idem quoque si pubes & impubes, vel duo impuberes non proximi pubertati, & in quibus ætatem malitia non supplebat, per verba contraxerint de præsenti: sponsalia enim illa, quæ juris interpretatione tantùm fuerunt sponsalia de futuro (licet verba consensum exprimentia de præsenti haberent, & matrimonium contrahere intenderent contrahentes) per adventum pubertatis in matrimonium non transeunt de præsenti: nec matrimonium (quod ut matrimonium ætate non tenuit prohibente) per lapsum dicti temporis convalescit: nisi per carnis copulam subsecutam, vel aliquem modum alium contrahentes eosdem cum ejusdem perseverantia voluntatis ad pubertatis tempora perveniisse constiterit evidenter: per dictum tamen contractum, qui valuit ut potuit, non secuti agebatur, publicæ honestatis justitia est inducta.

¶ Sponsalia pro absentibus filiis non tenent: nisi ipsi præsentibus, vel nisi approbaverint tacitè vel expressè ex postfacto. hoc dicit, Dominicus.

§. 2. Porro ex sponsalibus, quæ parentes pro filiis puberibus vel impuberibus plerunque contrahunt, ipsi filii, si expressè consenserint vel tacitè, ut si præsentes fuerint, nec contradixerint, obligantur: ex eis oritur justitia publicæ honestatis. Et est idem, si filii tempore sponsaliorum absentes, & etiam ignorantes eadem sponsalia post scientes ratificaverunt tacitè *a* vel expressè: aliàs ex sponsalibus contractis à parentibus pro filiis, nec ipsi filii obligantur, nec publicæ honestatis justitia inde surgit.

* *Vide B. Thom. in quæstionibus additis ad 3. part. q. 43 art. 1. & 2. & Doct. l. 4. sent. dist. 27. & Dominic. consil. 24. incip. quia diffusè.* a *Vide Bart. in l. quo enim. ff. rem. rat. hab. Font.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE COGNATIONE SPIRITUALI.

TITULUS III.

CAP. I.

¶ Inter baptizatum & levantem, filios & uxorem levantis antè carnaliter cognitam, & suscipientem & patrem & matrem susceptr, & similiter de baptizante, spiritalis contrahitur cognatio. h. d. usque ad §. Ex confirmatione. Dominicus.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

NEdum *a* inter baptizatum & illum *b* qui eum suscepit de baptismo, ac inter eundem baptizatum & suscipientis filios & uxorem ante susceptionem carnaliter cognitam ab eodem: imò etiam inter suscipientem, partemque baptizati & matrem, cognationem spiritalem in baptismo contrahi jure constat: quæ cognatio & contrahendum matrimonium impedit, & dirimit pòst contractum. Et eadem quæ de suscipiente sunt dicta, sunt etiam de baptizante censenda.

¶ Confirmatio frontis inducit spiritalem cognationem sicut baptisma. h. d. Dominicus.

§. 1. Ex confirmatione quoque seu frontis chrismatione, spiritalis cognatio eisdem modis contrahitur: matrimonia similiter impediens contrahenda, & dirimens pòst contracta.

CAP. II.

¶ Compaternitas per catechismum contracta, impedit matrimonium, sed non dirimit. Joan. Andr.

Idem.

PEr *a* catechismum, qui præcedit baptismum, sacramentorum fundamentum & januam reliquorum, cognatio spiritalis contrahitur: per quam contrahendum matrimonium impeditur. Ut ex prædecessoris nostri Clementis Papæ tertii decretali colligitur evidenter: dicendo enim, quòd talis res vix contrahendo matrimonio impedimentum afferret, velle videtur quòd afferat, nam quod vix fit, fieri tamen dubium non existit. Per illam tamen cognationem matrimonium pòst eam contractum minimè separatur.

CAP. III.

¶ Unus tantùm intervenire debet in levatione infantis de sacro fonte, vel chrismatione frontis: tamen si plures intervenerunt, cognationem contrahunt spiritalem. Et ex aliis sacramentis cognatio non contrahitur. h. d. Dominicus.

Idem.

QUamvis *b* non plures *c*, quàm unus vir, vel una mulier accedere debeant ad suscipiendum de baptismo infantem, juxta sacrorum canonum institutа: si tamen plures accesserint, spiritalis cognatio inde contrahitur, matrimonia contrahenda impediens, & etiam pòst contracta dissolvens. De confirmatione insuper, quantùm ad hoc, idem judicium est habendum. Ex datione verò aliorum sacramentorum cognatio spiritalis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediat vel dissolvat.

a *Vide Conc. Trid. sess. 24. de refor. matr. c. 2. & B. Thom. in qu. additu. ad 3. part. q. 66. per totum. & Theol. lib. 4. sent. dist. 42.* b *Procedit si ille est Christianus. 30. q. 2. c. 1. de const. dist. 4. in baptismate. Joan. Andr. in reg. ex eo. §. de reg. jur.*

a *Vide Theolog. scholasticos l. 4. sent. dist. 42. & beatum Thom. in quæst. additu ad 3. part. q. 55. art. 2.* b *Vide Conc. Trident. sess. 24. de refor. matr. c. 2.* c *Vide l. ad testium. §. fin. ff. de testam.*

FINIS.

SEXTI DECRETALIUM LIBER QUINTUS.

DE ACCUSATIONIBUS *a*, INQUISITIONIBUS, ET DENUNCIATIONIBUS.

TITULUS PRIMUS.

CAP. I.

¶ Ex confessione coram delegato inquirente super certis criminibus deputato facta, punitur confitens, licèt dicat se priùs diffamatum non fuisse, vel inquisitionis capitula non habuisse. hoc dicit, Dominicus.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

POstquam coram eo, qui contra te super certis criminibus inquisitor fuerat deputatus, eadem crimina fuisti confessus, fruſtrà confessionem tuam (quò minus pu-

niatis ex ea, prout justitia suadebit) eo prætextu impugnare contendis, quòd super eisdem criminibus non fuerat anteà diffamatus: Vel quòd per eundem inquisitorem capitula, super quibus contra te volebat inquirere, tibi tradita non fuerunt. *b*

CAP. II.

¶ Valet inquisitio facta super veritate criminum, omissa inquisitione infamia, si reus præsens tacuit. h. d. secundùm Joan. Andr.

Idem.

SI is, cui contra te commissa fuerat simpliciter inquisitio super certis criminibus faciendi, processe-

a *De materia hujus tit. vide plenè per Hostien. in summa, eod. tit.*

b *Vide Perusinum in c. dilecto. de appellat. & Alex. cons. 12. lib. 3. & Fel. in c. 1. de except.*

rit te

sit te præsente, nec reclamante, aut quicquam super hoc excipiente (infamiæ inquisitione omissâ) ad veritatem eorundem criminum inquirendam: processum hujusmodi ex eo, quòd non fuit de infamia *a* primitùs inquisitum, ulterius impugnare nequibis.

DE HÆRETICIS.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ Propter crimen hæresis Clericum in quibuscunque sacris ordinibus constitutum, solus ejus Episcopus degradare potest. h. d. Dominicus.

Gregorius IX. *Ribemen. Archiepiscopo, & suis Suffraganeis. (an. 1298. Romæ in Gallium.)*

QUoniam Episcoporum numerus ad degradationem Clericorum à canonibus constitutus, non potest de facili *b* convenire: Concedimus, ut Sacerdotem vel alium Clericum in sacris ordinibus constitutum (cùm pro hæresi fuerit curiæ seculari relinquendus, aut perpetuò immurandus) convocatis Abbatibus, aliisque Prælatis & religiosis personis, ac literatis suæ diœcesis, de quibus expedire videbitur, suus solus possit Episcopus degradare.

CAP. II.

¶ Excommunicationem incurrit sapiens scienter hæreticos, vel eorum receptatores, defensores, vel fautores, nec absolvatur nisi restituat eorum corpora, locus verò privatur sepultura. hoc dicit usque ad §. Inhibemus. Dom.

Alexander IV. *(an. 1258.)*

QUicunque *c* hæreticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum scienter præsumpserint *d* Ecclesiasticæ tradere sepulturæ, usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ se noverint *e* subjacere. Nec absolutionis beneficium mereantur *f*, nisi proptiis manibus publicè extumulent *g*, & projiciant *h* hujusmodi corpora damnatorum. Et locus illæ perpetuâ *i* careat sepulturâ.

¶ Excommunicari debent Laici publicè, vel occultè disputantes de fide. h. d. Dominicus.

§. 1. Inhibemus quoq; ne cuiquam Laicæ personæ liceat publicè, vel privatim de fide catholica disputare. Qui verò contrà fecerit, excommunicationis laqueo innodetur.

¶ Non valet promotio hæreticorum, eis credentium, fautorum, receptatorum, & defensorum eorum, nec filiorum suorum usque ad secundam generationem ad beneficia Ecclesiastica, vel officia publica. h. d. Dominic.

§. 2. Hæretici autem, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filii *k* usque ad secundam generationem, ad nullum Ecclesiasticum beneficium, seu officium publicum admittantur. Quod si secùs actum fuerit, decernimus irritum & inane.

¶ Privati sunt habentes beneficia Ecclesiastica ad preces hæreticorum, & inhabiles efficiuntur ad alia obtinenda, si scienter talia receperunt. h. d. Dom.

§. 3. Ad hæc quoscunque viros Ecclesiasticos, qui ad preces hujusmodi pestilentium personarum, dignitates, personatus, & quæcunque alia Ecclesiastica beneficia sunt adepti, ex nunc privamus taliter acquisitis: volentes, quòd tales & habitis careant perpetuò, & si receperunt *l* illa scienter, ad alia vel similia nequaquam in posterum admittantur.

a *Et qualiter probari debeat infamia alicujus, vide Romanum cons. 267. & Cardinalem cons. 3. de test.* b *Nota hic quòd propter difficultatem relaxatur juris solennitas, ut habes c. supr. eod. & l. 1. §. fin. ff. de vent. in poss. mit. Font.* c *Vide Turrecrematam in sum. de Ecclesia l. 4. part. 2. cap. 27.* d *al. præsumpserit.* e *al. noverit.* f *al. mereatur.* g *al. extumulet.* h *al. projiciat.* i *al. perpetuò.* k *vide Gondisalvum tract. de hæret. §. 22. & repertorium Inquis. verbo filii.* l *al. receperint.*

¶ Nulla est emancipatio filiorum vel subditorum per hæreticos facta, etiamsi postea vitium detegatur. h. d. Dominicus.

§. 4. Illorum autem filiorum emancipationem, quorum parentes pòst emancipationem etiam hujusmodi apparuerit ante ipsam à via veritatis ad hæreticæ superstitionis invium declinâsse, nullius volumus esse momenti, velut factam de hominibus sui juris: cùm dignum sit, ut propter tanti atrocitatem delicti, filii esse in parentum hæreticorum desierint potestate.

CAP. III.

¶ Filii vel hæredes petentium in infirmitate sua hæreticorum consolationem, non admittuntur ad probandum, quòd non sanâ mente, vel perditâ loquelâ susceperint, si constat, quòd erant sanæ mentis, vel si priùs suspecti, vel diffamati erant de hæresi: alias admittuntur, scilicet per testes fide dignos, non suspectos. hoc dicit, Dominicus.

Idem *inquisitoribus hæreticæ pravitatis. (an. 1258.)*

FIlii, vel hæredes illorum, qui dum in ægritudinis lecto decumberent, petierunt hæreticos consolatores, ut ab eis per manûs impositionem consuetudinem eorundem, sicque viam fuerint universæ carnis ingressi: ad probandum, quòd ipsi defuncti consolationem illam, imò veriùs desolationem non *a* sanæ mentis effecti susceperint, vel pòst perditam jàm loquelam, cùm tamen mortis sit (ut dicitur) apud eos, quòd nullum taliter consolentur, qui non sit sanæ mentis, & memoriam habeat ordinatam, admitti non debent: si dum vivebant, diffamati erant de hæresi, vel suspecti, aut legitimè constiterit, quòd sanæ mentis existentes hujusmodi hæreticos petierunt. Alioquin admitti poterunt prædicti filii, vel hæredes ad probandum præmissa. Non tamen per uxores, filios, familiares, vel de suis aliquos, sed per testes alios fide dignos, & specialiter fidei zelatores.

CAP. IV.

¶ Relapsi in hæresim sunt tradendi curiæ seculari, licèt pœniteat eos, & ad fidem redeant: non tamen denegantur eis sacramenta pœnitentia & Eucharistia. h. d. Dominicus.

Idem *eisdem.*

SUper eo *b*, quod scriptum legitur, Ecclesia nulli claudit gremium redeunti: quoniam hi, qui pòst abjurationem erroris, vel postquam se proprii antistitis examinatione purgaverint, si deprehensi fuerint in abjuratam hæresim recidisse, seculari decernuntur judicio sine ulla penitùs audientia relinquendi: cùm scripturæ hujusmodi videantur sibi invicem adversari, quid tenendum sit per sedem edoceri Apostolicam postulâstis. Nos itaque inquisitioni vestræ de fratrum nostrorum consilio respondemus, quòd taliter deprehensis, etiamsi (ut dictum est) sine ulla penitùs audientia relinquendi sint judicio seculari: si tamen postmodum pœniteant, & pœnitentiæ signa in eis apparuerint manifesta, nequaquam sunt humiliter petita sacramenta pœnitentiæ ac Eucharistiæ deneganda.

CAP. V.

¶ Excommunicati participes, & socii criminis, admittuntur in testes contra hæreticos, si sciunt verisimiliter veritatem deponere. h. d. Dom.

Idem *eisdem.*

IN fidei favorem concedimus, ut in negotio inquisitionis hæreticæ pravitatis excommunicati, & participes, vel socii criminis ad testimonium admittantur: Præsertim in probationum aliarum defectum contra hæreticos, credentes, fautores, receptatores & defensores eorum, si ex verisimilibus conjecturis, & ex numero testium, aut personarum (tam deponen-

a *Quod ex verbis & actibus probatur: ut not. in l. si cum detem. §. sin autem. ff. sol. mat. c. hoc habet. 46. dist. & c. legimus. 93. dist.* b *Vide Zanch. tract. de hær. c. 16.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tium, quàm eorum contra quos deponitur) qualitate, ac aliis circumstantiis sic testificantes falsa non dicere præsumantur.

CAP. VI.

¶ Ordinarii, vel eorum delegati, & inquisitores sine pœna excommunicationis facere habent executionem justitiæ contra hæreticos, per habentes jurisdictionem secularem in loco: licèt excommunicati sint, vel de facto tantum illam jurisdictionem possideant. h. d. Dominic.

Idem *in eisdem.*

PRæsidentes *a* regimini alicujus regni, provinciæ, sive loci, licèt excommunicati, vel de facto tantum, & non de jure jurisdictionem habentes, ac eorum officiales ad requisitionem ordinariorum, vel delegatorum ipsorum, aut inquisitorum hæreticæ pravitatis, non valentium sine moræ dispendio vel negotii periculo recursum habere ad superiores, qui legitimè in locis ipsis possint justitiam exequi, possunt & debent contra hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defensores eorum justitiam, & suum officium exercere. Nec requirentes hujusmodi excommunicatos, propter hoc sententiam excommunicationis incurrunt. Non tamen præsidentibus prælibatis, vel officialibus eorundem propterea in aliis casibus intelligatur concessum aliquid vel permissum.

CAP. VII.

¶ Excommunicatus propter contumaciam non respondendi super hæresi, de qua erat suspectus, post annum damnatur ut hæreticus. h. d. Dominicus.

Idem *in eisdem.*

CUm *b* contumacia (in causa præsertim fidei) suspicioni præscriptionem adjiciat vehementem: si suspectus de hæresi vocatus à vobis, ut de fide respondeat, excommunicationis vinculo (pro eo quod parere subterfugit, aut contumaciter se absentat) per vos fuerit innodatus, quam si *c* per annum animo sustineat pertinaci, extunc velut hæreticus condemnetur.

CAP. VIII.

¶ Abjurans in judicio hæresim propter vehementem præsumptionem, si iteratò labitur (licet non fuisset probatum plenè) relapsus dicitur: secùs si levis erat præsumptio. h. d. usque ad § Eum verò. Dominicus.

Idem *in eisdem.*

ACcusatus de hæresi vel suspectus, contra quem de hoc crimine magna & vehemens suspicio orta erat, si hæresim in judicio abjuravit, & postèa committit in ipsa, censeri debet quâdam juris fictione relapsus: licèt ante abjurationem suam hæresis crimen plenè probatum non fuerit contra ipsum.

Si autem levis & modica suspicio illa fuerit *d*, quanquam ex hoc sit graviùs puniendus, non tamen debet in hæresim relapsorum pœnâ puniri.

¶ Culpabilis in uno articulo hæresis, generaliter postèa abjurando, relapsus dicitur, si committit etiam in alium articulum separatum. h. d. Dom.

§. 1. Eum verò, qui in una hæresis specie vel sectâ commisit, aut in uno fidei articulo, seu Ecclesiæ sacramento erravit, & postmodùm hæresim simpliciter vel generaliter abjuravit, si extunc in aliam etiam hæresis speciem sive sectam, aut alio articulo seu sacramento committat, volumus ut relapsum in hæresim judicari.

¶ Qui post abjurationem hæresis, de qua convictus fuerat, vel postèa convincitur, facto vel verbo hæreticis communicat in rebus hic prohibitis, relapsus dicitur. h. d. Dom.

§. 2. Ille quoque, de cujus lapsu in hæresim ante abjurationem constiterat, vel nunc constat, si post illam hæreticus acceptet *a*, deducat, visitet, sive associet, aut dona vel munera eis donet, vel mittat, seu favorem eis impendat, qui excusari non possit etiam sine adoratione: (ut verbis vestris utamur) meritò debet judicari relapsus, cùm illum ex approbata *b* à se priùs erroris consequentia non sit dubium id fecisse.

¶ Testis in causa hæresis falsum deponens, licèt perjurus sit, probat dicendo contrarium: dum tamen ex judicio constet dictum non corruptionem, sed veritatem continere. h. d.

§. 3. Licèt verò perjuri à testimonio, etiam post pœnitentiam, repellantur, si tamen ii, qui coram inquisitoribus jurantes, tam de se, quàm de aliis super facto hæresis dicere veritatem, eam celando dejerent, & postmodùm velint corrigere dictum suum, contra se ac alios suos complices deponendo: cùm crimen hujusmodi sit exceptum, si ex manifestis indiciis apparuerit, tales non animi levitate, aut odii fomite, seu corruptione pecuniæ, sed zelo fidei orthoxæ dictum suum velle corrigere, ac modò (quæ priùs tacuerant) revelare, in favorem fidei, nisi aliud obstiterit, stari debet, tam contra se, quam contra reliquos attestationibus eorundem.

¶ Inquisitores super hæresi deputati, non se intromittant de divinationibus vel sortilegiis non sapientibus hæresim manifestam. h. d. Dominic.

Sanè cum *c* negotium fidei (quod summè privilegiatum existit) per occupationes alias non debeat impediri; pestis inquisitores hæreticæ à sede Apostolica deputati, de divinationibus, aut sortilegiis (nisi hæresim saperent manifestè) intromittere se non debent, nec punire talia exercentes, sed eos relinquere suis Judicibus puniendos.

¶ Inquisitores hæresis de quæstionibus usurarum se intromittere non possunt. h. d.

§. 5. De quæstionibus prætereà usurarum motis etiam contra illos, quibus restitutionem usurarum in pœnitentia pro hæresis crimine injunxerunt, ac illi se & sua ad hoc faciendum in judicio Ecclesiæ obligârunt, intromittere se non possunt: ne per causas hujusmodi offendiculum negotio fidei præparetur.

¶ Inquisitores possunt compellere hæredes fautorum hæreticorum (qui tamen hæretici non erant) ad implendum pœnitentiam injunctam in bona temporalibus: secùs si mortui sint, antequam fuerit pœnitentia injuncta. h. d. Dom.

§. 6. Si verò *d* pro iis, quæ in hæresi, receptando vel defendendo hæreticos, seu eis favendo, non tamen existens hæreticus, qui commiserit, sub obligatione bonorum suorum inquisitoribus se adstrinxit ad recipiendam ab eis pœnitentiam & complendam, & ea licèt injuncta, non tamen peracta decessit: si per hujusmodi pœnitentiam onus impositum fuerit proficiens ad salutem, in bonis ejus temporalibus exequendum, ad complementum ipsius per inquisitores cogi debent hæredes, vel alii ad quos cum suo onere bona hujusmodi devenerunt. Porrò si propter hujusmodi hæreticorum receptationem, defensionem, seu favorem, quis ad faciendam pœnitentiam, quam inquisitores ipsi injungere vellent, bona sua obligaverit eisdem, & antequam ei pœnitentia injungeretur, decesserit: ejus hæredibus non est satisfactio pro extincto jam crimine injungenda.

¶ Post mortem hæretici declarari potest eum hæreticum fuisse, ad finem confiscandi. Dom.

§. 7. In eo verò casu, quo hæredes ad successionem non debent ob hæresim sui auctoris admitti, non obstante, quod auctore ipso vivente hoc non fuerit (interveniente ipsius morte) per sententiam declaratum, ad confiscationem bonorum post mortem ejusdem nihilominùs procedatur.

¶ Clerici instruentes testes, ne inquisitores veritatem investigent, puniri possunt per vos: & Religiosi graviùs puniuntur. hoc dicit, Dominicus.

§. 8. Sacerdotes insuper, & alii Clerici, qui negotium inquisitionis instruendo citatos hæreticos, vel eorum credentes de celanda veritate, vel dicenda falsitate, seu eos indebitè liberando inventi fuerint impedire (cùm non sit dubium eos *a* ipsa facere in favorem hæreticæ pravitatis) per inquisitores à talibus compesci possunt, & pœnâ debitâ castigari, tam per captionem personarum, quàm alias, prout culpa exegerit delinquentis. Religiosi etiam sunt immunitatis pœnâ, vel aliâ gravius puniendi quam seculares, si inventi fuerint in hæresi, vel consimilibus deliquisse.

a. *Vide gl. fin. in c. 1. de offic. vicarii hoc cod. lib. & Gondisalvum tract. de hær. q. 19.* b *de intellectu vide Albertinum tract. de agnosc. offent. q. 30. n. 73.* c *Dictio, si, deest in antiquioribus codicibus etiam impressis, & series orationis indicat abesse oportere.* d *al. fruit.*

a *Al. receptet.* b *al. approbatt.* c *Vide Zanchinum tract. de hæret. c. 22.* d *In vetustioribb. cod. ita: si verò in hi, &c.* e *al. ad occupationem.*

CAP. IX.

¶ Non valent statuta, per quæ inquisitoris hæresis officium impeditur, vel retardatur.

Urbanus IV. *(an. 1263.)*

STatutum *b* civitatis, castri, villæ, vel alterius loci, per quod negotium inquisitionis hæreticæ pravitatis, directè vel indirectè, ne in eo liberè procedi valeat, contigerit impediri, vel quomodolibet retardari, nullius existere firmitatis: ipsiusque civitatis vel loci Dominum, Potestatem, Capitaneum, Consules, vel Rectores, per quem vel quos eadem civitas, seu locus regitur, quocunque nomine censeantur, ad statutum hujusmodi loci Diœcesano, vel ejus Vicario, aut inquisitori, seu inquisitoribus labia præfatæ, sine moræ dispendio exhibendum: & si tale inventum fuerit, revocandum omninò, vel saltem eatenùs moderandum, quòd per illud inquisitionis processus non impediantur, vel aliquatenùs retardentur, per censuram Ecclesiasticam decernimus compellendos.

CAP. X.

¶ Officium inquisitoris hæresis morte concedentis non expirat: etiam quoad negotia priùs non cœpta vel exorta. h. d.

Clemens IV. *Inquisitoribus hæreticæ pravitatis.*

(an. 1267.)

NE *c* aliqui dubitationem solicitam excitantes in dubium revocent, an officium inquisitionis hæreticæ pravitatis solicitudini vestræ intra certos limites ab Apostolica sede commissum, expiret per mortem Romani Pontificis, qui commisit: Præsenti declaramus edicto, ipsum officium non solùm quoad negotia vivente mandatore incœpta, imo etiam quoad integra & non cœpta, & quod plus est, quantùm ad ea quæ tunc nequaquam emerserant, in favorem fidei post committentis obitum perdurare.

CAP. XI.

¶ Informat inquisitores ad Deum, ut ejus timorem hominum metus anteponant, in procedendo simul vel separatim contra hæreticos & suos fautores: & etiam in eos absolvendo cum verè redierint.

Idem *eisdem.*

UT *d* officium inquisitionis contra hæreticos in provincia, in qua vobis idem officium est commissum auctoritate Apostolicâ positis efficaciùs adimplere, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ubique in præfata provincia simul vel separatim aut singulariter (prout negotii utilitas suadebit) contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores & defensores eorum, necnon contra infamatos de hæresi vel suspectos, juxta sanctiones canonicas (hominum metu divino *a* timori postposito) procedatis. Si verò aliquis ex prædictis hæreticâ labe primitùs abjuratâ, redire voluerit ad Ecclesiæ unitatem: ei juxta formam Ecclesiæ absolutionis beneficium impendatis, & injungatis eidem quod injungi talibus consuevit: proviso soleter, ne simulatâ conversione redeant fraudulenter, & vos (imò seipsos) fallentes, sub agni specie lupum gerant.

¶ Instruit inquisitores in modo examinationis testium, & in personis aquà testificata scribere debeant. h. d.

§. 1. Verùm, quia in tam gravi crimine cum multâ oportet cautelâ procedi (ut in reos sine ullo proferatur errore duræ ac dignæ severitas ultionis) volumus & mandamus, ut in examinatione testium, quos recipi super crimine prædicto, ipsumque contingentibus oportuerit, adhibeatis duas religiosas & discretas personas: in quarum præsentia per publicam (si commode potestis habere) personam, aut per duos viros idoneos, fideliter eorundem depositiones testium conscribantur. Ad conscribendas *b* quoque hujusmodi depositiones testium, & ad faciendum omnia, quæ in commisso vobis officio ad scriniarii, seu tabellionis officium pertinent, teneri districtè præcipimus, cùm per vos fuerint requisiti, omnes & singulos vestri ordinis fratres, qui dum essent in seculo, tabellionatûs officium habuisse aut exercuisse noscuntur: & illos etiam, quibus idem tabellionatûs officium ratione præfati negotii fidei fuit Apostolicâ sede commissum, & in posterum committetur: concedentes hujusmodi fratribus, necnon & aliis Religiosis quibuslibet, qui similiter dum essent in seculo, tabellionatûs officium habuerunt *c* & exercuerunt, quibuslibet etiam Clericis secularibus officium ipsum habentibus (etiamsi iidem fratres Religiosi & Clerici sint in sacris ordinibus constituti) exercendi liberè officium ipsum quoad præmissa, non obstante statuto aliquo contrario canonis vel ordinis, quocunque vallato munimine, potestatem.

¶ Instruit inquisitores circa personas, per quas impediri posset, vel differri inquisitionis negotium. h. d.

§. 2. Compescendi prætereà monitione præmissâ per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ, prædicatores quæstuarios *d* (ubi contigerit pro inquisitionis seu fidei negotio congregationem fieri, vel alias eidem negotio, quomodolibet ex hoc impedimentum aliquod afferri) à prædicationis officio, quod ad ipsos nullatenùs pertinet (quorum interest tantum charitativa subsidia suppliciter petere, ac indulgentiam si fortè habent exponere) liberam vobis & singulis vestrum concedimus, auctoritate præsentium, facultatem. Denique, ut circa præmissa plenè vobis & singulis vestrum coërcitionis expedita & inviolabilis adsit auctoritas, volumus, ut ea omnia viriliter exequamini (si opus fuerit) invocato auxilio brachii secularis, contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo. Non obstantibus aliquibus privilegiis vel indulgentiis quibuscunque personis cujusvis conditionis, dignitatis vel gradûs, religionis vel ordinis, comitatibus *e*, vel universitatibus civitatum & locorum specialiter, vel generaliter sub quacunque

a *Al. ita: ipsos ea facere, &c.* b *Concordat rescriptum Innocent. IV. incip. ad extirpanda. §. cæterùm teneatur. & aliud rescriptum Alex. IV. incip. implacida relatio. quæ habentur impressa in bullario literarum Apostolicarum pro officio sanctissimæ inquisitionis.* c *Vid. Dec. in cap. causam matrimonii. extr. de offic. deleg. & Arelatanum tract. de hæret. notabili 4.* d *Concordat rescriptum Urbani IV. incip. ex omnib. unde hoc capitulum accipiet lucem, habetur impressum in bullario literarum Apostolicarum pro officio sanctissimæ inquisitionis.*

a *In plerisque codic. mendosè legitur ita, divino, timore postposito.* b *Vid. rescr. Alexand. IV. incip. ne commissa. & rescriptum Pii IV. incip. pastoralis officii cura. habentur impressa inter literas Apostolicas pro officio sanctissimæ inquisitionis.* c *alias ita: habuerint & exercuerint* d *Prædicatores quæstuarios omninò sustulit Concil. Trident. sess. 5 de reform. cap. 2. §. ult. & sess. 21. de reform. c. 9.* e *In manuscr. legitur, communitatibus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

verborum expreſſione vel forma à memorata ſede conceſſis, vel in poſterum concedendis, cum ex hujuſmodi, vel aliis privilegiis, vel indulgentiis nullum vobis in tantæ pietatis negotio velimus obſtaculum interponi: & conſtitutione de duabus diætis edita in concilio generali. Statuimus inſuper, ut Poteſtas, Capitaneus, ſeu Rector, vel Conſules, ſeu quivis alii, qui civitati præſunt, vel loco alteri ad præſens, aut præruntᵃ in futurum, ad requiſitionem Diœceſanorum, vel Vicariorum ſuorum, ſeu inquiſitorum hæreticæ pravitatis, jurent præciſè attendere inviolabiliter & ᵇ obſervare, ac facere à ſuis ſubditis obſervari toto tempore ſui regiminis, in terris ſuæ juriſdictioni regiminive ſubjectis, conſtitutiones contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defenſores eorum, ipſorumque filios & nepotes à ſede Apoſtolica promulgatas, ac etiam approbatas, quas, qui jurare noluerit, & ſervare, ut infamis, & tanquam hæreticorum fautor, ac de fide ſuſpectus, officio & honore ſui regiminis ſpolietur: nec ulteriùs Poteſtas, Capitaneus, Conſul, vel Rector habeatur in aliquo, aut de cætero in ᶜ aliquam dignitatem vel officium publicum ulteriùs aſſumatur: & quæ ut Poteſtas, Ballivus, Conſul, vel Rector fecerit, nullam obtineant firmitatem.

CAP. XII.

¶ *Comprehendit iſta decret. plura utilia pro expediendo officio inquiſitorum: dat enim eis poteſtatem committendi citationes, & ſententiarum denunciationes: dat poteſtatem vocandi peritos, Clerum & populum, ut eis aſſiſtant: dat poteſtatem procedendi contra illos, qui de ſua in aliam provinciam ſe tranſtulerunt: dat poteſtatem repetendi libros & proceſſus, commutandi & mitigandi pœnas, privandi & privatos nuntiandi officiis & honoribus hæreticos, fautores, & defenſores eorum: ita tamen quod hoc fiat de Diœceſanorum vel in eorum abſentia Vicariorum ſuorum conſilio: niſi iidem ſcienter talibus beneficia contuliſſent.* h. d. Joannes Andreas.

Bonifacius VIII. *Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis.*
(*an.* 1298.)

UT d commiſſi vobis officii debitum utiliùs & uberiùs exequamini, ſanctæ memoriæ Innocentii, Alexandri, & Clementis prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, vobis & veſtrùm ſingulis committendi citationes & denunciationes ſententiarum, quas in quoslibet hæreticos, credentes, receptatores, defenſores, & fautores eorum tuleritis: Advocandi quoque prout expedierit, peritos quoslibet, ut vobis aſſiſtant, & in hujuſmodi ferendis ſententiis præbeant conſilium opportunum, ac eis, quòd ſuper his vobis humiliter pareant, in virtute obedientiæ injungendi: Convocandi etiam Clerum & populum civitatum, caſtrorum, aliorumque locorum (prout dicto negotio fidei videritis expedire.) Et contra illos, quos in provincia, in qua vobis inquiſitionis officium eſt commiſſum, hæreſis crimen conſtiterit commiſiſſe (licèt ad alias partes ſe transferendos duxerint) procedendi: Necnon faciendi à quibuslibet aſſignari vobis libros, ſeu quaternos, & alia ſcripta, in quibus inquiſitiones factæ, ac proceſſus per quoſcunque auctoritate ſedis Apoſtolicæ, vel Legatorum ejus habiti contra hæreticos continentur: & illorum, qui veſtris mandatis obedientes humiliter ſtant propter hæreſim in carcere vel muro recluſi, pœnam unà cum Prælatis, quorum juriſdictioni ſubſunt, mitigandi, vel mutandi, cum videritis expedire: Privandi præterea, vel privatos nuntiandi dignitatibus ac aliis beneficiis Eccleſiaſticis de Diœceſanorum, vel eis abſentibus Vicariorum ſuorum conſilio, & officiis publicis, ac honoribus quibuſcunque, eoſdem hæreticos, credentes, receptatores, & defenſores ipſorum, eorumque filios & nepotes, plenam concedimus facultatem. Sunt autem Diœceſani in privando tales, vel nuntiando privatos beneficiis hujuſmodi requirendi: Niſi fortè conſtaret legitimè, quòd iidem ſcienter hujuſmodi perſonis eadem beneficia contuliſſent: tunc enim eos in his requirendos non eſſe cenſemus, ſed potiùs à ſuo Judice puniendos.

CAP. XIII.

¶ *Chriſtiani ad Judaiſmum tranſeuntes & redeuntes, hæretici reputantur.* h. d. ſecundùm Zen.

Idem.

CONtra Chriſtianos, qui ad ritum tranſierint vel redierint Judæorum, etiamſi hujuſmodi redeuntes, dum erant infantes, aut mortis metu, non tamen abſolutè, aut præciſè coacti, baptizati fuerunt, erit *a* tanquam contra hæreticos, ſi fuerim de hoc conteſti, aut per Chriſtianos, ſeu Judæos convicti. Et ſicut contra fautores, receptatores, & defenſores hæreticorum, ſic contra fautores, receptatores, & defenſores talium eſt *b* procedendum.

CAP. XIV.

¶ *Non confiſcantur dotes uxorum innocentium propter hæreſim maritorum.* h. d. ſecundùm Zen.

Idem.

DEcrevit c felicis recordationis Innocent. Papa IV. quòd propter hæreſim maritorum, uxorum carnalicarum dotes non debeant confiſcari. Quod intelligendum fore cenſemus, niſi fortè mulieres ipſæ cum vitis matrimonia contraxiſſent, quos hæreticos tunc ſciebant.

CAP. XV.

¶ *Filii hæreticorum uſque ad ſecundam lineam paternam, ad primam verò maternam, ſunt inhabiles ad beneficium Eccleſiaſticum, vel officium ſeculare, ſi patres antemortem Eccleſiæ reincorporati non fuerint.* h. d. ſecundùm Dom.

Idem.

STatutum felicis recordationis Innocentii & Alexandri præd. noſt. ne videlicet hæretici, credentes, receptatores, defenſores, & fautores eorum, ipſorumque filii uſque ad ſecundam generationem ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum, ſeu publicum officium admittantur, quòd ſi ſecùs actum fuerit, ſit irritum & inane. Primum & ſecundum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus: per maternam verò ad primam duntaxat volumus hoc extendi. Hoc ſanè de filiis & nepotibus hæreticorum, credentium, & aliorum hujuſmodi, qui tales eſſe, vel tales etiam deceſſiſſe probantur, intelligendum eſſe videtur: non autem illorum, quos emendatos eſſe conſtiterit, & reincorporatos Eccleſiæ unitati, & pro culpa hujuſmodi ad mandatum Eccleſiæ pœnitentiam recepiſſe, quam ipſi vel jam perfecerunt, vel humiliter profecutioni ejus inſiſtunt, vel parati fuerint ad recipiendam eandem.

CAP. XVI.

¶ *Inquiſitor Papæ ſuper hæreſi, ſine ſpecali mandato non inquirit contra Epiſcopum, ſed ſi eum culpabilem ſciverit, nuntiabit Papæ.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

INquiſitores *d* hæreticæ pravitatis ab Apoſtol. ſede ſeu alio vel aliis quibuslibet deputati, de hujuſmodi crimine inquirere contra Epiſcopos nequeunt, aut ejus prætextu procedere contra eos: Niſi in literis commiſſionis Apoſtolicæ, quòd hoc poſſint, contineatur expreſsè. Si tamen inquiſitores ipſi Epiſcopos, vel alios ſuperiores Prælatos ſciverint vel invenerint circa crimen

a *al. præfuerint.* b *al. ita: & ſervare.* c *al. ad aliquam.* d *Vid. reſcriptum Urban. IV. incip. licèt ex omnibus. §. ut ergò. extat impreſſum inter literas Apoſtolicas pro officio ſanctiſſimæ Inquiſitionis.*

a *al. eſt.* b *Verbum, eſt, deeſt in manuſcr.* c *Vid. Zanchinum tract. de hæret. cap. 25.* d *Vid. Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 5. & repertorium Inquiſitorum, verbo Epiſcopus.*

hæreſeos commiſiſſe, aut eos de hoc diffamatos exiſtere, vel ſuſpectos; id tenebuntur ſedi Apoſtolicæ nuntiare.

CAP. XVII.

¶ *Non derogatur ordinariis ſuper proceſſu hæreticorum, licèt Papa generaliter alteri deleget. Et ſuper eodem facto Epiſcopus & inquiſitor poſſunt procedere communiter vel diviſim, vel proferre ſententiam, in qua ſi diſſordant, debent Papæ referre. Et Epiſcopi qualitercunque procedant, debent ſervare modum inquiſitoribus impoſitum.* h. d. Dominic.

Idem.

PEr a hoc, quòd negotium hæreticæ pravitatis alicui vel aliquibus ab Apoſtolica ſede generaliter in aliqua provincia, civitate, vel diœceſi delegatur, diœceſanis Epiſcopis, quin & ipſi auctoritate ordinariâ, vel delegatâ (ſi habent) in eodem procedere valeant, nolumus derogari. Verùm, ut dictum inquiſitionis negotium efficacius, meliùs, utiliusque procedat, concedimus, quòd per Epiſcopos ipſos, & per inquiſitores de facto eodem inquiri valeat communiter vel diviſim: & ſi diviſim proceſſerint, teneantur ſibi invicem communicare proceſſus, ut per hoc poſſit meliùs veritas inveniri: & niſi hoc caſu inquiſitores in ſententiæ prolatione Diœceſanis vel contra duxerint deferendum, per utroſque ſimul ſententia proferatur: in qua ferenda, ſi non convenerint, per utroſque negotium ſufficienter inſtructum ad ſedem Apoſt. remittatur *b*. Sive autem ordinariâ, ſive delegatâ Epiſcopi poteſtate procedant, illum in procedendo modum obſervent, quem inquiſitores poſſunt & debent per jura communia, vel per ſpeciales conceſſiones, ſeu ordinationes ſedis Apoſtolicæ obſervare.

CAP. XVIII.

¶ *Epiſcopis & inquiſitoribus hæreſis non reſiſtant, ſed omnino pareant domini temporales, & de eo crimine non cognoſcant: alias, privati dicetur hic, puniuntur.* h. d ſecundùm Zenz.

Idem.

UT inquiſitionis negotium contra hæreticam pravitatem, ad Dei gloriam & augmentum fidei noſtris temporibus proſperetur, leges c quaſdam per Federicum olim Romanorum Imperatorem, tunc in devotione Romanæ perſiſtentem Eccleſiæ, promulgatas, quatenus Dei, & Eccleſiæ ſanctæ ſuæ honorem promovent, & hæreticorum exterminium proſequuntur, & ſtatutis canonicis non obſiſtunt, approbantes & obſervavi volentes: univerſos ſeculi poteſtates & dominos temporales, ac provinciarum, terrarum, civitatum, aliorumque locorum Rectores, quibuſcunque dignitatibus vel officiis, aut nominibus cenſeantur, requirimus & monemus, ut ſicut reputari cupiunt & haberi fideles, ita pro defenſione fidei diœceſanis Epiſcopis & inquiſitoribus hæreticæ pravitatis, à ſede Apoſtolica deputatis, aut in poſterum deputandis, pareant, & intendant in hæreticorum, credentium, fautorum, receptatorum, & defenſorum ipſorum inveſtigatione, captione, ac cuſtodia diligenti, cum ab eis fuerint requiſiti: & ut præfatas perſonas peſſiferas in poteſtatem, ſeu carcerem Epiſcoporum, aut inquiſitorum dictorum, vel ad locum, de quo ipſi vel aliqui ex eis mandaverint, intra corundem dominorum poteſtatem, vel Rectorum diſtrictum ducant, vel duci faciant ſine mora: ubi per viros catholicos à præfatis Epiſcopis, ſeu inquiſitoribus, vel eorum aliquo deputatos ſub arcta & diligenti cuſtodia teneantur, donec eorum negotium per Eccleſiæ judicium terminetur. Utque de hæreſi à diœceſano Epiſcopo vel inquiſitore, ſeu inquiſitoribus condemnatos, præfati poteſtates, domini temporales, ſive rectores, vel eorum officiales, ſeu nuntii ſibi relictos ſtatim recipiant indilatè animadverſione debitâ puniendos: non obſtantibus appellationibus, ſeu proclamationibus prædictorum nequitiæ filiorum: cùm tam ſecundùm ordinationem prædeceſſorum noſtrorum, quàm ſecundam legem Imperialem, appellationis & proclamationis beneficium expreſsè ſit hæreticis & credentibus, ac eorum receptatoribus, fautoribus & defenſoribus interdictum. Prohibemus quoque diſtrictiùs poteſtatibus, dominis temporalibus, & Rectoribus, eorundemque officialibus ſupradictis, ne ipſi de hoc crimine (cùm merè ſit Eccleſiaſticum) quoquo modo cognoſcant vel judicent, ſive captos pro eodem crimine abſque dictorum Epiſcoporum ſive inquiſitorum, aut ſaltem alterius eorundem licentia, vel mandato à carcere liberent, aut executionem ſibi pro hujuſmodi crimine à diœceſano vel inquiſitoribus, ſeu inquiſitore injunctam, prompte (prout ad ſuum ſpectat officium) facere ſeu adimplere detrectent: vel aliàs diœceſanorum, aut inquiſitorum judicium, ſententiam, ſeu proceſſum, directè, vel indirectè impedire præſumant. Si quis verò de prædictis poteſtatibus, dominis temporalibus, Rectoribus, vel eorum Officialibus, ſeu Ballivis, contra prædicta fecerit, aut præfato fidei negotio ſæpefatis diœceſano Epiſcopo vel inquiſitoribus incumbenti ſe opponere forte præſumpſerit, vel ipſum aliquatenùs impedire, necnon & qui ſcienter in prædictis dederit auxilium, conſilium, vel favorem, excommunicationis ſe noverit mucrone percuſſum: quam ſi per annum animo ſuſtinuerit pertinaci, extunc velut hæreticus condemnetur.

¶ *Declaratur hoc cap. per extravag. Benedicti, incip. ex eod. habetur. tit. de hær.* b *Vid. Zanchin. tract. de hær. c. 15. & repertorium Inquiſ. verbo Epiſcopus. §. quando Epiſcopus.* c *Vid. Bart. in l. Aurelius. §. idem quæſit. ff. de li. leg. in cauſ. ff. de procur. Innoc. c. cùm venerabilis. de except. Font.*

CAP. XIX.

¶ *Bona hæreticorum ipſo jure ſunt confiſcata: quòd probatur triplici argumento legali. Sed apprehenſio bonorum fieri non debet per dominum ſecularem, niſi prius pronunciatum fuerit ſuper crimine per Judicem Eccleſiaſticum, qui hoc poſſit.* Joan. Andr.

Idem.

CUm ſecundùm leges civiles, nefarias, naturæ contrarias, inceſtas nuptias contrahentes, eoipſo ſuarum dominium rerum perdant: & mulier humanam legem tranſgrediens, & (præſertim parentibus ſuis non conſentientibus) raptoris *a* nuptias eligens, bona omnia, quæ per legem ſibi obvenerant à raptore, ac aliis conſortibus raptus, ipſo jure amittat, certoque caſu deferantur in fiſcum: Ac etiam illicitas ſpecies tranſvehens, aut rerum vectarum profeſſionem *b* omittens, earundem ſpecierum & rerum proprietate hoc ipſo privetur, & fiſco, rerum & ſpecierum dictarum proprietas acquiratur: Bona hæreticorum (qui graviùs, horribiliùs, ac deteſtabiliùs, quàm prædicti delinquunt) ipſo jure de fratrum noſtrorum conſilio decernimus confiſcata. Confiſcationis tamen hujuſmodi executio, vel bonorum ipſorum occupatio fieri non debet per principes, aut alios dominos temporales (juxta Gregorii Papæ prædeceſſoris noſtri declarationem) antequam per Epiſcopum loci, vel aliam perſonam Eccleſiaſticam, quæ ſuper hoc habeat poteſtatem, ſententia ſuper eodem crimine fuerit promulgata.

CAP. XX.

¶ *In cauſa hæreſis procediturſimpliciter & de plano, & dilla teſtium & accuſatorum non publicantur, ſi periculum timeatur.* h. d. ſecundùm Zen.

Idem.

STatuta quædam felicis recordationis Innocentii, Alexandri, & Clementis prædeceſſorum noſtrorum, quibuſdam declaratis & additis, recenſentes: concedimus, quòd in inquiſitionis hæreticæ pravitatis negotio

a *Vide Concil. Trident. ſeſſ. 14. de refor. matrim. c. 6.* b *alia profectionem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio procedi possit simpliciter & de plano *a*, & absque advocatorum ac judiciocum strepitu & figura. Jubemus tamen, quòd si accusatoribus vel testibus in causa hæresis intervenientibus seu deponentibus (propter potentiam personarum, contra quas inquiritur) videant Episcopus vel inquisitores grave periculum imminere *b*, si contingat fieri publicationem nominum eorundem: ipsorum nomina non publicè, sed secretò coram diœcesano Episcopo, vel eo absente ipsius Vicario, quando inquisitores procedunt: quando verò procedit Episcopus, coram inquisitoribus, si haberi commodè possit copia eorundem: ac nihilominùs sive Episcopus, sive inquisitores processerint, aliquibus aliis personis provisis & honestis, jurisque peritis (quas ad hoc vocari, & eis per totum processum, super quo deliberandum est, seriosè manifestari, ac integraliter explicari, & de ipsorum consilio ad sententiam vel condemnationem procedi volumus) exprimantur: sicque (non obstante, quòd illis, contra quos hujusmodi deposuerunt, nomina ipsorum non fuerint publicata) adhibeatur ad cognitionem Judicis instruendam plena fides depositionibus testium eorundem. Et ut eorundem accusatorum & testium periculis efficaciùs occurratur, & cautiùs in inquisitionis negotio procedatur: præsentis constitutionis auctoritate permittimus, quòd Episcopus vel inquisitores secretum possint indicere illis, quibus (ut præmissum est) processum hujusmodi explicabunt: & in eos si arcana consilii seu processûs sibi sub secreto ab eisdem Episcopo vel inquisitoribus patefacta, præter eorum licentiam aliis patefecerint, excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso facto incurrant (si eis expedire videbitur) promulgare: sic tamen, quòd inquisitores Episcopum, vel Episcopus inquisitores non excommunicent hac de causa, sed Episcopi ex injuncto ex nunc à nobis sub virtute sanctæ obedientiæ districto præcepto ad secretum hujusmodi teneantur. Cessante verò periculo supradicto, accusatorum & testium nomina (prout in aliis fit judiciis) publicentur. Cæterùm in his omnibus præcipimus, tam Episcopos quàm inquisitores puram & providam intentionem habere, ne ad accusatorum vel testium nomina supprimenda, ubi est securitas, periculum esse dicant: nec in eorum discrimen securitatem asserant, ubi tale periculum immineret, super hoc eorundem conscientias onerantes. Constitutiones verò, ordinationes, & mandata alia prædecessorum nostrorum in negotio hæreticæ pravitatis facta, concessa, seu etiam ad consulta responsa, quæ constitutionibus suprascriptis *d* super eadem editis pravitate non obvient, in suo volumus robore permanere.

a *De istâ clausula vide Lanfrancum Clem. sæpè. in n. 1, 2, 3. & ibi alios Doct. & Bart. in extravag. ad reprimendam. in verbo Summarie.* b *Hodie semper præsumitur imminere tale periculum, & ideò indistinctè solet observari, ut in crimine hæresis, nunquam publicentur nomina accusatorum vel testium. vide extravag. Innoc. Papa, quam affert Repertorium inquisitorum, verbo, nomina.* c *Dictio, per, deest in manuscriptis codicibus.* d *In antiquioribus legitur constanter, supradictis.*

DE SCHISMATICIS.
TITULUS III.
CAP. I.

¶ In prima parte *ponit arengam usque ad vers. Jacobum videlicet, in qua dicit, quòd Columnenses Jacobus & Petrus olim Cardinales, & filii Joannis, fratres scilicet dicti Petri, diutius expellati noluerunt ad cor redire, sed in profundum malorum descendentes sua aggravabant dicta: quare varias pœnas tulit in eos, quas ad certitudinem præsentium & memoriam futurorum hic inserir.* Secundò *ponit pœnas, quas protulit in ipsos Jacobum & Petrum, usque ad vers. contra natos. Ibi* tertiò *ponit pœnas, quas tulit contra filios & posteros dicti Joannis, usque ad vers. Omnem. Ibi* quartò *imponit pœnas iis, qui de cætero deliberarè dictos Jacobum & Petrum pro Cardinalibus habuerint, vel eis vel prædictis natis Joannis favorem præbuerint, usque ad vers. Hæc & alia. Ibi* quintò & ultimò *ratificat, innovat, & confirmat prædicta, & ea præcipit inviolabiliter observari: & jubet similes excessus puniri similibus pœnis in posterum.* h. d. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298. Roma.)*

AD succidendos infructuosos palmites, pestiferos & nocivos, quos (quasi sicus fatua) domos a de Columna produxit, nescientes in semitis justitiæ dirigere gressus suos, ad cor reverti, & pœnitentiæ dignos fructus, licèt diutiùs expectatos (Jacobum videlicet de Columna, & Petrum nepotem ipsius, olim sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & filios quondam Joannis de Columna, fratris dicti Jacobi, & patris Petri præfati posteros, & fautores & sequaces eorum) in virtute altissimi exurgentes, spiritualiter & temporaliter contra eos duximus procedendum. Consequenter dictis Jacobo & Petro, descendentibus in profundum malorum, & molientibus inconsutilem tunicam Domini, sanctæ videlicet Ecclesiæ scindere unitatem, & ut gladium acuentibus linguas suas, & prorumpentibus non tam in verba *b* blasphemiæ & schismatica, quàm insana, quæ in scriptis redacta sub sigillis, quibus antequam essent depositi utebantur, per urbem & diversa mundi climata destinaverunt, æstimantes loquacitatem facundiam & maledicere conscientiæ bonæ signum, & conflictâ materiâ disputandi, quia veritate non poterant, nos saltem lacerare novitiis præsumpserunt: quorum dicta licèt possemus superiori assertione convincere, & luce clariori bus rationibus confutare, duximus eorum latratibus non dare responsum, ut contrita eorum rabies, auctoritate sonorâ præsidentis in supremo judicii solio frangeretur, & patens veritas per seipsam veniret in publicam notionem, nostrumque silentium in supplicium eis foret: processus tamen contra ipsos & alios fecimus successivè varios, diversisque temporibus, spirituales & temporales pœnas & sententias continentes & multas: quorum (quia totum tenorem constitutionis in præsenti inserere longum esset) ex eis quædam compendiosè collata huic nostræ constitutioni duximus inserenda, ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum: videlicet, quòd ex causis, quæ rationabiliter nos moverunt, de fratrum nostrorum consilio depositimus dictos Jacobum & *c* Petrum à Cardinalatibus ejusdem Ecclesiæ, & ab omni Cardinalatûs commodo & honore, ipsosque judicavimus schismaticos & blasphemos, & tanquam hæreticos puniendos, expositis personis eorum à fidelibus capiendis, omnibus beneficiis, officiis, honoribus, dignitatibus, & prælaturis perpetuò privantes eosdem, & reddentes inhabiles ad habenda, cunctis eorum bonis mobilibus & immobilibus, juribus & jurisdictionibus publicatis. Contra nos insuper & posteros dicti Joannis spiritualiter & temporaliter duximus multipliciter procedendum, eorum bonis & juribus publicatis, & confiscatis, ipsisque posteris dicti Joannis per masculinam & fœmininam lineam descendentibus, indignis perpetuò redditis ad Cardinalatûs honorem, & quælibet officia, beneficia, & ministeria in Ecclesia memorata vel ejus curia: alibi verò usque ad quartam generationem. Omnem personam præeminentem & futuram, cujuscunque fuerit præeminentiæ, conditionis,

a *Hujus appellatione non veniunt bastardi. de Anch. Phil. dixit sup. tit. prox. c. statutum. adde gl. in Clem. 1. de bapt. Nic. de Ubal. in tract. de success. ab intest. Font.* b *al. ita: in verba blasphema & schismatica.* c *Vid. l. si servus. §. plurium. ff. si quis caus. & l. demonstratio. ff. de condit. & demonst. Font.*

ditionis, dignitatis, aut statûs Ecclesiastici vel mundani (etiamsi foret sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis) quæ ipsos Jacobum & Petrum, vel eorum alterum scienter & deliberatè pro Cardinalibus habuerit & tenuerit, aut ad Cardinalatum admiserit, seu votum eorum vel alicujus ipsorum suffragium in electione Romani Pontificis admiserit, aut in Pontificem Romanum elegerit, nominaverit, assumpserit, vel receperit, seu dederit in his vel ad hoc auxilium, consilium, vel favorem, excommunicationis sententiâ duximus innodandum, à qua (absque expressa licentia Romani Pontificis) non possit absolvi, nec etiam per collegium Apostolicæ sedis, eâdem sede vacante, eamque prælatione, dignitate, statu & honore Ecclesiasticis omninò privamus: nihilominùs omnes, qui dictis Jacobo & Petro aliàs, & natis dicti Joannis favorem præbuerint, vel auxilium in rebellione & schismate persistentibus excommunicationis sententiâ innodantes. Hæc & alia per nos facta in prædictis nostris processibus, & in literis nostris bullatis super eis confectis contenta, hâc constitutione perpetuò valiturâ ratificamus, confirmamus, & etiam innovamus, eademque *a* de novo facimus de fratrum nostrorum consilio prædictorum. Et ut dictorum malitia non inveniat successorem, & punitæ transgressionis exemplar retrahat alios ab offensa, ac in oblivionem veritas veniens, non vagetur incerta: statuimus atque decrevimus *b*, ut & ipsa inviolabiliter observentur, & quòd similes excessus & culpæ pœnis similibus in posterum puniantur.

a *In antiq. libris ita: eademq; de novo, &c.* b *al. decrernimus.* c *Vid. Turrecrematam in summa de Eccles. lib. 2. c. 35. & 36.* d *al. ita: & tam nefarios præsumptores.*

nefarias præsumptiones Ecclesiasticæ animadversionis mucrone ferire: ut metus pœnæ, meta hujusmodi præsumptionis existat: præsertim cùm nonnulli magnates taliter perimi formidantes, coacti fuerint securitatem ab eorundem assassinorum domino impetrare, sicque ab eo non absque Christianæ dignitatis opprobrio redimere quodammodò vitam suam.

§. 2. Sacri approbatione Concilii statuimus, ut quicunque Princeps, Prælatus, seu quævis alia Ecclesiastica secularisvé persona, quempiam Christianorum per dictos assassinos interfici fecerit, vel etiam mandaverit (quanquam mors ex hoc forsitan non sequatur) aut eos receptaverit, vel defenderit seu occultaverit, excommunicationis & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sententias ipso facto: & illa libere aliis per illos, ad quos eorum collatio pertinet, conferantur: sit etiam cum suis bonis mundanis omnibus, tanquam Christianæ religionis æmulus, à toto Christiano populo perpetuò diffidatus: & postquam probabilibus constiterit argumentis *a*, aliquem scelus tam execrabile commisisse, nullatenùs alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis adversùs eum sententia requiratur.

CAP. II.

¶ *Sine pœnæ irregularitatis possunt Clerici de suis malefactoribus conqueri coram Judice seculari, etiam de criminibus, ex quibus debetur pœna sanguinis, expressè protestando, quòd ad pœnam sanguinis non intendunt.* h. d. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

PRælatis *b* vel Clericis quibuscunque, qui de Laicis suis malefactoribus querelam penes secularem Judicem deponentes, petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præsumantur, protestando expressè quòd ad vindictam *c* seu pœnam sanguinis non intendunt, imputari non debet: quamvis aliàs in tali casu de jure debeat pœna sanguinis irrogari, si Judex mortem illis inferat justitiâ exigente.

Alioquin si Prælati aut Clerici propter metum hujusmodi, quia Judex ad pœnam sanguinis posset *d* procedere, de suis malefactoribus taliter conqueri non auderent, daretur plerisque materia trucidandi eosdem, & ipsorum bona liberè deprædandi.

CAP. III.

¶ *Mandanti aliquem verberari, secuta mors imputatur.* h. d. secundùm Zen.

Idem.

IS, qui mandat aliquem verberari, licèt expressè inhibeat, ne occidatur ullatenùs, vel membro aliquo mutiletur, irregularis efficitur, si mandatarius fines mandati excedens mutilèt vel occidat: Cùm mandando in culpa fuerit, & hoc evenire posse debuerit cogitare.

DE HOMICIDIO.
TITULUS IV.
CAP. I.

¶ *Per assassinos faciens, vel tantùm mandans aliquem interfici, tanquam ab omnibus diffidatus, absque alicujus prolatione sententiæ incurrit excommunicationis & depositionis ab officio & beneficio.* h. d. secundùm Zen.

Innocentius IV. *in Concilio Lugdunensi. (an. 1245.)*

PRo humani redemptione generis, de summis cœlorum ad ima mundi descendens, & mortem tandem subiens temporalem Dei filius Jesus Christus, ne gregem sui pretio sanguinis glorioſi redemptum, ascensurus post resurrectionem ad patrem, absque pastore desereret, ipsius curam B. Petro Apostolo (ut suæ stabilitate fidei cæteros in Christiana religione firmaret, eorumque mentes ad salutis opera suæ accenderet devotionis ardore) commisit: unde nos ejusdem Apostoli effecti (disponente Domino, licèt immeriti) successores *c*, & ipsius redemptoris locum in terris, quanquam indigne tenentes, circa gregis ejusdem custodiam solicitis excitati vigiliis, & animarum saluti jugis attentione cogitationis intendere, summovendo noxia, & agendo profutura debemus, ut excusso à nobis negligentiæ somno, nostrisque cordis oculis diligentiâ sedulâ vigilantibus, animas Deo lucrifacere suâ nobis cooperante gratiâ valeamus.

§. 1. Cùm igitur illi, qui sic horrendâ inhumanitate detestandâque sævitiâ mortem sistiunt aliorum, ut ipsos faciant per assassinos occidi, non solùm corporum, sed mortem procurent etiam animarum: (nisi eos exubetans gratia divina præverterit, ut sint armis spiritualibus præmuniti) ac omnis potestas tribuatur à Domino ad justitiam, rectumque judicium exercendum: Nos tanto periculo volentes occurrere animarum, & tam *d*

a *Vid. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milit.* b *Vid. Decium cons. 189. & Felin in cap. afferte. extr. de præsumpt.* c *Præter doctores hic vide Feltrium in cap. querelam. ext. de jurejurando.* d *alit. posit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi.* *(an. 1273.)*

USurarum voraginem (quæ animas devorat, & facultates exhaurit) compescere cupientes, constitutionem Lateranensis *a* Concilii contra usurarios editam, sub divinæ maledictionis interminatione præcipimus inviolabiliter observari. Et quia, quò minor fœneratoribus aderit fœnerandi commoditas, eò magis adimetur fœnus exercendi libertas: hâc generali constitutione sancimus, ut nec collegium, nec alia universitas, vel singularis persona cujuscunque sit dignitatis, conditionis aut statûs, alienigenas & alios non oriundos de terris ipsorum, publice fœnebrem pecuniam exercentes, aut exercere volentes, ad hoc domos in terris suis conducere, vel conductas habere, aut alias habitare permittant: sed hujusmodi usurarios manifestos omnes intra tres menses de terris suis expellant, nunquam aliquos *b* tales de cætero admissuri: nemo illis ad fœnus exercendum domos locet, vel sub alio titulo quocunque concedat. Qui verò contrà fecerint, si personæ fuerint Ecclesiasticæ, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, suspensionis: minores verò personæ singulares, excommunicationis: si autem collegium, seu alia universitas, interdicti sententiam ipso facto se noverint incursuros. Quam si per mensem animo sustinuerint indurato, terræ ipsorum (quamdiu in eis iidem usurarii commorantur) extunc Ecclesiastico subjaceant interdicto. Cæterùm si Laici fuerint, per suos ordinarios ab hujusmodi excessu (omni cessante privilegio) per censuram Ecclesiasticam compescantur.

CAP. II.

¶ *Manifestis usurariis, licet mandaverint usuras restitui, Ecclesiastica sepultura negabitur, nisi primò satisfiat, vel secundum formam hujus decreti idoneè caveatur. Sepelientes eos contra hanc constitutionem Lateranen. Concilii pœnam incurrunt. Testamenta ipsorum aliter facta non valent, nec debet eis aliquis interesse, vel eos absolvere, vel ad confessionem admittere.* h.d. Joan. Andr.

Idem. *c*

QUanquam usurarii manifesti de usuris, quas receperant *d*, satisfieri expressâ quantitate vel indistincte in ultima voluntate mandaverint: nihilominùs tamen eis Ecclesiastica sepultura denegetur, donec de usuris ipsis fuerit (prout patiuntur facultates eorum) plenariè satisfactum: vel illis, quibus facienda est restitutio, si præsto sint ipsi, aut aliis, qui eis possint acquirere, vel eis ablentibus loci ordinario, aut ejus vices gerenti, sive Rectori parochiæ, in qua testator habitat, coram aliquibus fide dignis de ipsa parochia (quibus quidem ordinario, vicario, & Rectori prædicto modo, cautionem hujusmodi eorum nomine liceat præsentis constitutionis auctoritate recipere: ita quòd illis perinde actio acquiratur) aut servo publico de ipsius ordinarii mandato idoneè de restitutione facienda sit cautum. Cæterum si receptarum usurarum sit quantitas manifesta, illam semper in cautione prædicta exprimi volumus: alioquin aliam recipientis cautionem hujusmodi arbitrio moderandam: ipse tamen scienter non minorem, quàm verisimiliter creditur, moderetur: & si secùs fecerit, ad satisfactionem residui teneatur. Omnes autem religiosos & alios, qui manifestos usurarios, contra præsentis sanctionis formam ad Ecclesiasticam ausi fuerint admittere sepulturam, pœnæ Lateranensis Concilii contra usurarios promulgatæ statuimus subjacere. Nullus manifestorum usurariorum testamentis interfit, aut eos ad confessionem admittat, sive ipsos absolvat: nisi de usuris satisfecerint, vel de satisfaciendo *a* pro suarum viribus facultatum præstent (ut præmittitur) idoneam cautionem.

Testamenta quoque manifestorum usurariorum aliter facta non valeant, sed sint irrita ipso jure.

a *Lateranense Concil. sub Alexand. III. c. 25.* b *alit. alias.* c *al. ita: Idem in eodem.* d *Supple cum effectu, ideò sit cautus, dicunt Joan. Andr. Domin. advocatus, ne in isto casu simpliciter formet articulum, quod mutuavit ad usuras, quia in mutuantibus tantum, nisi probentur recepisse, textus non inquatur. facunt nota. in simili supr. tit. prox. cap. 1. & promisso de dando non concludit dationem. 1. q. 1. eos. Font.*

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM, ET *b* SUBDITORUM.

TITULUS VI.

CAP. UN.

¶ *Mendicantes non possunt acquirere novia loca ad habitandum, vel antiqua alienare vel mutare, absque speciali licentia Papæ, quæ de hac prohibitione faciat mentionem. In acquirendis tamen locis pro Eremitica vita ducenda, cessat prohibitio.* h.d. Joan. Andr.

Bonifacius VIII *(an. 1298.)*

CUm ex eo, quod Prædicatores, Minores, & religiosi alii Mendicantes, in civitatibus, castris, villis, aut aliis locis ad habitandum domos vel loca de novo suscipiunt, seu olim susceptra dimittunt, se ibidem ad alia transferentes, diversa scandala quandoque proveniant, & frequentes clamores ad sedem Apostolicam perferantur: Nos super hoc providere volentes, hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis vel a liqui de prædictis quibuscunque super hoc privilegiis muniti existant (quæ ipsis contra tenorem constitutionis præsentis nullatenùs volumus suffragari) in aliqua civitate, castro, villa, seu loco quocunque ad habitandum domos, vel loca quæcunque de novo recipere, seu hactenus recepta mutare, vel ea venditionis, permutationis, donationis aut cujusvis alienationis titulo quocunque in alios transferre præsumant, absque sedis Apostolicæ licentia *c* speciali, plenam & expressam faciente de prohibitione hujusmodi mentionem: si secùs egerint, irritum decernentes. Per hoc tamen eis, qui vitam duxerint Eremiticam seu solitariam eligendam, de majorum suorum licentia, quin cellas, mansiones seu habitacula in eremo, sive locis ubi non sit hominum habitatio de propinquo, possint acquirere ac mutare, non intelligimus interdictum.

DE PRIVILEGIIS.

TITULUS VII.

CAP. I.

¶ *Exempti vel privilegiati, ut non teneantur, nisi sub certo Judice respondere, ratione delicti, contractûs aut rei, si hæc sint acta vel sita in loco non exempto, conveniuntur coram ordinario: sed ratione domicilii non.*

Innocentius IV. *in Concilio generali Lugdunensi.* *(an. 1245.)*

VOlentes *d* libertatem, quam nonnullis Apostolica sedes privilegio exemptionis indulsit, sic integram observari, ut & illam alii non infringant, & ipsi ejus limites non excedant *e*: declaratione irrefragabili definimus, quòd quantumcunque *f* sic exempti gaudeant libertate, nihilominùs tamen ratione delicti sive contractûs, aut rei, de qua contra ipsos

a *al. satisfactione.* b *Hæc duo verba, & subditorum, desunt in antiq. codicib. & in recentioribus magis emendatus.* c *Per istud excluditur hic legatus de latere. Phil. Font.* d *Vid. Concil. Trid. sess. 7. de reform. c. 14. ubi hæc decretalis innovatur.* e *Privilegiatus non debet excedere metas privilegiorum. sup. eod. sanct. & c. porro.* f *alit. ita: quod quantacunque, &c.*

ipsos agitur, rite possunt coram locorum ordinariis convenìri, & illi *a*, quoad hoc, suam in ipsos jurisdictionem (prout jus exigit) exercere. Nunquid ergo carent omninò in his commodo libertatis? non utique: quia nec coram ordinariis ipsis, dummodò sit in loco exempto commissum delictum, vel contractus initus, aut res litigiosa, nec ubi domicilium habent, si alibi delinquant vel contrahant, aut res ipsa consistat, conveniri possunt aliquatenus super iftis: nec domiciliorum prætextu locorum diœcesani (si ubi deliquerunt, vel contraxerunt, aut res ipsa consistit, illi conveniantur) remittendi eos illuc, vel ipsis ut illic respondeant, injungendi habeant aliquam potestatem: salvis nihilominùs casibus aliis, in quibus eos Episcoporum jurisdictioni subesse canonica præcipiunt instituta. Et idipsum decernimus circa illos, quibus ut non nisi sub uno certo Judice teneantur de se conquerentibus respondere, Apostolico privilegio est concessum.

¶ *Monasterio privilegiato ut ejus Monachi à quocunque interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, cessat in illis ordinariorum jurisdictio quoad illa: nisi illi Monachi mitterentur ad prioratus subjectos ordinario: quia tunc etiam licet utrobique sint Monachi, ordinarii etiam quoad præfata illos judicant, quamdiu ibi manent.* hoc dicit.

§. 1. In eos *b* autem, quibus ne interdici, suspendi vel excommunicari à quoquam valeant, à sede Apostolica est indultum: sicut sunt religiosi quamplures, in quorum privilegiis continetur, ne quisquam Episcopus vel Archiepiscopus monasteriorum suorum Monachos pro ulla causa, ullove loco interdicere, suspendere, vel excommunicare præsumat, iidem ordinarii jurisdictionem suam quantum ad ista, ubicunque illi fuerint, penitus exercere non possunt: Nisi forsan ipsi Monachi ad monasteriorum suorum Prioratus ordinariis eisdem subjectos (ut vel gerant eorum *c* regimen, vel in eis tanquam proprii locorum ipsorum Monachi resideant) fuerint destinati: tunc enim etsi liberè possint ad eadem monasteria revocari, ac tam illorum, quàm ipsorum Prioratuum Monachi reputentur (cùm non sit inconveniens aliquem *d* utrobique locum habere monachicum *e*) unum alteri subesse monasterio, vel ab ipso nosci tur dependere, ratione tamen eorundem Prioratuum dicti ordinarii suâ jurisdictione ipsis etiam quoad præmissa, quamdiu morantur in illis, licitè uti possunt.

CAP. II.

¶ *Curia Romana habet studium generale, & ejus privilegia.* h.d. Joan. Andr.

Idem.

CUm de diversis mundi partibus multi confluant ad sedem Apostolicam quasi matrem: nos ad commodum tam ipsorum, quàm aliorum omnium commodum & profectum paternâ solicitudine intendentes, ut sit eis mora hujusmodi fructuosa, providimus, quod ibidem de cætero regatur, & vigeat studium juris divini & humani, canonici videlicet & civilis. Unde volumus & statuimus, ut studentes in scholis ipsis penes sedem eandem, talibus privilegiis omninò, libertatibus & immunitatibus gaudeant, quibus gaudent studentes in scholis, ubi generale regitur studium, ac recipiant integre proventus *f* suos Ecclesiasticos sicut illi.

CAP. III.

¶ *Dicit, quomodo intelligatur privilegium quod habent quidam Abbates de populo benedicendo, & quibus possint Abbates conferre tonsuram.* Joan. Andr.

a *al. ita: & illi quoad hæc.* b *De intellectu vide Decium in cap. ruarum num. 49 ext. de privileg.* c *al. illorum.* d *al. ita: aliquem sic utrobique, &c.* e *alit. Monachum.* f *Vid. Concil. Trident. sess. 5. de refor. c. 1. in fin.*

Alexander IV. *a (an. 1260. Romæ.)*

ABbates, quos Apostolica sedes in exhibitione benedictionis super populum speciali privilegio insignivit, in Ecclesiis, quæ ad eos pertinent pleno jure, quando in eis divina officia celebrant, possunt post Missarum solennia, & vespertinas ac matutinas laudes, benedictionem solennem super populum elargiri. Alibi autem publicè aut per vias, civitates, castra & villas, populis, & plebibus benedictionem facere vel impertiri non valeant: Nisi hoc eis expressio *b* Apostolico privilegio sit concessum. Nec eis *c* licitum sit aliis, quam monasteriorum suorum Conversis, & qui ad illa convolaverint, & in quos Ecclesiasticam & quasi Episcopalem jurisdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonsuram: Nisi eis id competat ex pleno præfatæ sedis indulto.

CAP. IV.

¶ *Exempti in locis non exemptis Oratoria vel Capellas sine Diœcesanorum licentia construere non possint, nec in exemptis sine licentia Papæ. Nec possunt exempti assumere causas proprias suorum liberorum hominum in se: etiamsi illis sint sui censuales.* Joannes Andreas.

Idem.

AUctoritate sedis Apostolicæ de fratrum nostrorum consilio statuimus, quòd Oratoria vel Capellas, in locis non exemptis sine Diœcesanorum locorum ipsorum licentiâ exempti construere non præsumant: neque in sic constructis, nec tempore interdicti (casibus expressis in jure duntaxat exceptis) celebrent vel faciant celebrari divina. Quòd si talia præsumpserint, ab his per locorum ipsorum Ordinarios compescantur: Et si quas propter hoc exemptorum ipsorum conservatores in eas sententias protulerint, illas penitùs revocamus. Inhibemus insuper, ne in locis etiam exemptis hoc ipsi exempti facere audeant, nisi super his licentiam vel privilegium habeant sedis Apostolicæ speciale. Causas quoque sive lites proprias suorum hominum liberorum, quæ videlicet tantum ad ipsos homines pertinent, iidem exempti suo nomine, sive ut actores, sive ut. defensores, aliquatenùs non assumant. Etiamsi sint ipsis dicti homines censuales: cùm id nequaquam licitum sit eisdem.

CAP. V.

¶ *Privilegium Papæ, quod quis excommunicari, suspendi, vel interdici non possit, non extenditur ad sententias ordinariorum: nisi tale privilegium sit concessum Regibus, Regnis, vel ipsorum filiis, vel religioso loco, vel ordini.* h. d. Joan. Andr.

Clemens IV. *(an. 1267.)*

NE aliqui de indultis Apostolicis confidentes, alios confidentius in suo jure molestent, & Ordinariorum jurisdictionem contemnant pariter & eludant: Omnes indulgentias & privilegia quibuscunque singularibus personis Ecclesiasticis vel secularibus, cujuscunque sint præeminentiæ, dignitatis, conditionis aut statûs, quòd interdici à quocunque, vel excommunicari non possint, nec terræ vel Ecclesiæ ipsorum Ecclesiastico interdicto supponi, sub quacunque forma verborum concessa, illis per quæ Regibus & Reginis eorumque filiis, necnon & Religiosis quibuscunque, non personarum tantum, sed ordinum privilegiatorum vel locorum ratione, in hoc immunitas hujusmodi conceditur, duntaxat exceptis) de fratrum nostrorum consilio ad Ordinariorum sententias & processus edicto perpetuo prohibemus extendi.

CAP. VI.

¶ *Inferiores Prælati, quibus per privilegium conceditur usus mitræ, si sunt exempti in provincialibus & Episcopalibus Concilii, uti possunt mitris aurificatis, non habentibus laminas aut gemmas.*

a *In manuscripto ita: Alex. III.* b *al. expresse.* c *Vid. Concil. Trident. sess. 23. de refor. c. 10.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et si non sunt exempti, albo & planis utantur : in aliis loci utantur, & indulta permittunt.

Idem.

UT Apostolicæ sedis benignitas, quæ nonnullis Abbatibus *a*, aliisque Prælatis, quibus non competit ex propria dignitate, concessit in Ecclesiarum suarum gloriam & honorem, quòd mitra *b* & aliis Pontificalibus uti possint, provideat, ne inde scandala oriantur, sic tamen, quòd ipsi privilegiati suorum privilegiorum non frustrentur effectu, & ex majoritate ac decore majori ornatuum, majoritas appareat dignitatum : De fratrum nostrorum consilio præsenti decreto statuimus, ut Abbates & alii, quibus mitræ usus est ab eadem sede concessus, exempti quidem in provincialibus conciliis, & Episcopalibus synodis (quibus nonnulli eorum interesse tenentur) mitris tantummodò aurifrisiatis (non tamen aureas vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus) uti possint : Non exempti vero simplicibus, & albis ac planis utantur. In aliis verò locis exemptis, & non exemptis, mitris liceat illis uti, prout concessa eis ab eadem sede indulta permittunt.

CAP. VII.

¶ In prima parte demonstrat, quid juris, cùm quis solo privilegio se dicit exemptum. In secunda, ibi, Sin autem, quid juris, cùm super hoc præscriptionem allegat. In tertia, ibi, Quòd si tales, quid juris, cùm allegat utrumque. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298. Roma.)*

CUm *c* personæ Ecclesiasticæ tam religiosæ, quàm seculares plura præsumant, quæ ipsis infamiam pariunt, & aliis inferunt læsionem, prætextu exemptionis vel libertatis, quam asserunt se habere, Ordinariorum correctiones & ordinationes subterfugientes, ac eorum forum sive judicium declinantes : Nos volentes super hoc de salubri remedio providere, statuimus, ut hi, qui se asserunt per privilegia seu indulgentias Apostolicæ sedis exemptos, à locorum Ordinariis *d* requisiti, hujusmodi privilegia vel indulgentias (quibus se dicunt fore munitos) ipsis Ordinariis in loco congruo & secuto, aut aliquibus prudentibus viris omni suspicione carentibus, ad hoc per dictos Ordinarios deputatis, intra termiuum competentem, pro facti qualitate, ipsorum Ordinariorum, vel delegatorum suorum arbitrio moderandum, justo impedimento cessante ostendere, ac ad legendum integraliter *e*, exhibere : necnon de articulis, de quibus controversia fuerit, transcriptum tradere teneantur. Si autem ad fundandam intentionem suam super hujusmodi libertate solummodò præscriptionem canonicam duxerint opponendum : eisdem Ordinariis vel delegatis ab eis viris prudentibus non suspectis, de præscriptione hujusmodi facere debent fidem. Quod si tales privilegio & præscriptione asserant se munitos : privilegium quidem ipsum exhibeant, ut in primo hujusmodi constitutionis articulo superiùs est expressum. Et si privilegium exhibitum non ad plenum per se sufficiat ad exemptionem seu libertatem hujusmodi comprobandam, sed tale est, quod saltem causam præbeat præscribendi, coram personis prædictis annorum XL. præscriptionem teneantur probare, præscriptionisque probatione pendente, licèt Ordinariorum intentio de jure communi fundetur, tamen quia de privilegio (quod saltem causam præscribendi præbent) faciunt fidem, in libertatis vel exemptionis possessione, non violenta, non clandestina, nec concessa precariò, de qua fidem coram eisdem fecerint, non turbentur. Si verò privilegium per se sufficiens, quando solo privilegio se defendunt, vel saltem tale, quòd præscriptioni canonicæ causam præstet, cùm præscriptionem allegant, non exhibuerint, ut est dictum : cùm de jure communi Ordinariorum intentio sit fundata, suâ jurisdictione uti possint in eosdem liberè : donec de præscriptione canonica (ut præmissum est) fecerint plenam fidem.

CAP. VIII.

¶ Interdictus est ingressus Ecclesiæ regularibus vel secularibus (quamvis exemptis) qui scienter celebrant vel celebrari faciunt divina in civitatibus vel locis interdictis : nisi secundùm permissionem juris : vel qui excommunicatos vel interdictos publicè ad divina officia, sacramenta vel sepulturam admittunt. hoc dicit, Joannes Andreas.

Idem.

EPiscoporum *a* & aliorum Prælatorum querelis frequentibus & querulosis clamoribus excitati, præsenti decreto duximus statuendum, ne aliqui seculares aut regulares, quantumcunque exemptionis seu libertatis sedis Apostolicæ privilegiis communiti, cujuscunque ordinis, religionis, status vel conditionis existant, scienter celebrent vel faciant celebrari divina in civitatibus *b*, castris, villis (nisi quatenus eis à jure conceditur) seu locis aliis interdictis ab Ordinariis sive delegatis judicibus, vel à jure : aut excommunicatos publicè vel interdictos ad divina officia seu Ecclesiastica sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam admittant. Qui verò contrà præsumpserint (præter alias pœnas à jure statutas) ingressum Ecclesiæ sibi noverint interdictum : donec de transgressione hujusmodi ad arbitrium ejus, cujus sententiam contempserunt *c*, satisfeceriut competenter.

CAP. IX.

¶ Primò ponit, quando eximuntur Ecclesia, quid imperet. Secundo, quando ipsius Canonici. Tertiò, quando Clerici. Et ista ordinate declarat, in qualibet partium affirmativè & negativè sequendo, secundum Joan. Andr.

Idem.

PEr *d* exemptionem Ecclesiæ concessam, ipsa Ecclesia & ipsius Monachi vel Canonici, Clerici etiam & Conversi, perpetuoque oblati (non autem Ecclesiæ ejusdem Presbyter, qui parochianorum curam habet, quoad ea, quæ ad curam eandem pertinent, nec ipsi parochiani etiam) intelliguntur exempti. Verùm si Canonici alicujus Ecclesiæ eximantur, ipsi soli Canonici, non autem Ecclesia vel alii ejus Clerici sunt exempti. Si autem Clerici cujusvis Ecclesiæ eximantur, tunc tam Canonici, quam alii Clerici eximuntur, non tamen Ecclesia : nisi aliud in exemptionis privilegio exprimatur.

CAP. X.

¶ Formas privilegiorum ponit hac decretali : quarum quædam exemptionem conferunt, quædam non. Joan. Andr.

Idem.

SI Papa in aliquo privilegio vel scriptura non facta principaliter super donatione *e* vel sententia exemptionis seu libertatis, aliquam Ecclesiam ad jus & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere, vel consimilia verba narret : non propterea illius Ecclesiæ exemptio est probata, nisi de libertate aliter doceatur. Si autem Ecclesiæ vel monasterio exemptionis privilegium concedendo, vel super ipsius exemptione sententiando (cùm de ipsius exemptionis negotio ageretur) asserat ipsam

a *Abbates an dicantur esse prælati, vide Germinianum in cap. præsenti. de offic. ord. lib. 6.* b *Vid. Barbat. in cap. volentes. extr. de off. deleg.* c *Vid. Antonium Capycium decisione Neapolit. 206.* d *Supplent Dom. & Phil. seu alii, quorum jurisdictio fundata est jure communi, aut statuto privilegio notorio : quia notorium facit, ut latè Anchar. operatur idem quod notorium juris. Font.* e *Vide Bart. in rubr. ff. de novi oper. nunt. & l. prator. ff. de eden. Font.*

a *Vid. Clement. ex frequentibus. de sentent. excommun. Calderium consil. 4. tit. de sentent. excommun. & latè Felinum in cap. à nobis. extr. de except.* b *Civitatis appellatione quid contineatur, vide per Felinum in cap. Rodolphus. extr. de rescript.* c *alii contemserint.* d *Prater doctores hic vide Decium consil. 15.* e *al. datione.*

Ecclesiam fore exemptam : aut etiam juris beati Petri existere : sive ad jus & proprietatem Romanæ Ecclesiæ, vel ad Romanam Ecclesiam specialiter, aut sine medio, vel etiam simpliciter pertinere : per hoc plenè debet exempta hujusmodi Ecclesia judicari. Cùm enim jure communi omnes Ecclesiæ per orbem diffusæ ad Romanam Ecclesiam pertineant, si id alicui concedatur Ecclesiæ, vel de ea per sententiam judicetur, ex hoc ipsius comprobatur exemptio : ut privilegii nihil alias allatura concessio ei, cui conceditur, & sententia nullum aliter datura subsidium Ecclesiæ (pro qua fertur) prærogativam (cùm verba aliquid operari debeant) conferat gratiæ specialis. Et est idem, si privilegium contineat, vel ipse Papa per modum exprimat suprascriptum, quòd Ecclesia sit libera : seu quòd potiatur Romanæ Ecclesiæ libertate : vel quòd in hoc prærogativâ gaudeat speciali : aut si dicat indefinitè, quòd Ecclesiæ Romanæ annuum censum solvat, ad perceptæ indicium libertatis : sive quòd ipsam Ecclesiam eximit ab ordinarii *a* potestate : vel quòd non audeat illic Episcopus cathedram collocare, aut imperandi (seu ordinationem quamvis levissimam faciendi) exercere aliquam potestatem. Similiter si aliqui recipiantur in proprios & speciales subjectos, censentur exempti. Non sic si in proprios & speciales filios Romanæ Ecclesiæ sint suscepti : tales quippe exempti propterea non existunt. Si vero dicatur, simpliciter quòd aliqua Ecclesia Romanæ Ecclesiæ annuum censum solvat, non propter hoc exempta Ecclesia dici debet. Idem dicimus, si circa aliqua per privilegium concedatur libertas, & clausula de censu annuo persolvendo sequatur : ut si aliquibus quòd ab alio, quàm à Papa seu ejus Legato excommunicari, suspendi aut interdici non possint, vel aliquid aliud specialiter à sede Apostolica sit indultum : vel etiam dicatur, quòd in speciales Romanæ Ecclesiæ filios sint assumpti, & sequatur in privilegio, quòd Ecclesiæ Romanæ ad indicium *b* libertatis perceptæ annuum censum solvant. His enim & consimilibus casibus sic *c* in certis privilegiati articulis, Ordinariorum jurisdictioni quantum ad alia sunt subjecti. Licèt autem sic diversos privilegiorum, quibus Ecclesiæ ac monasteria eximuntur, tenores ad litium materiam amputandam duxerimus designandos : per hoc tamen aliis exemptionum (si reperiantur) seu aliarum libertatum modis vel eorum effectibus nolumus aliquatenùs derogari.

CAP. XI.

¶ Privilegiati ut tempore interdicti celebrare possint divina clausis Ecclesiis, alios etiam extraneos admittere non possunt. Et si fuerit singularis persona super hoc privilegiata, familiares suos admittit : secùs in familia Conventûs taliter privilegiati. Hoc privilegio non gaudet ille, cujus culpâ ponitur interdictum. h. d. Dominicus.

Idem.

LIcèt *d* vobis concessum exístat, ut interdicti tempore januis clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, voce submissâ divina celebrare possitis : ad ea tamen aliquos, etiamsi aliunde venerint (nisi super hoc privilegiati existant) recipere nullâ ratione debetis. Cùm conceditur singulari personæ, ut modo præmisso tempore interdicti celebrare valeat, vel audire divina : ejus familiares domestici ad audiendum cum ea, & celebrandum sibi divinum officium, licitè admittuntur. Non sic autem in familiaribus alicujus Conventûs, seu collegii est censendum : illi enim nisi privilegiati fuerint, admitti non debent. Hujusmodi quoque concessione gaudere non potest is, cujus causâ seu culpâ, dolo vel fraude, fuit *a* sententia interdicti prolata, seu qui ad perpetrandum delictum, cujus occasione lata extitit, præbuit consilium, auxilium, vel favorem.

CAP. XII.

¶ Episcopi cum altari viatico celebrare possunt, & sibi facere celebrari : ita tamen, quòd non violent interdictum. hoc dicit, Joan. Andr.

Idem.

QUoniam Episcopi *b* eorumque superiores se habent diversis ex causis à suis Ecclesiis & diœcesibus absentare frequenter, nec semper possunt commodè ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda vel audienda in ipsis, sine qua eos transire non decet absque causa rationabili ullam *c* diem : præsenti constitutione indulgemus eisdem, ut altare possint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari, ubicunq; absque interdicti transgressione illis permittitur celebrare vel audire divina.

DE INJURIIS, ET DAMNO DATO.

TITULUS VIII.

CAP. UN.

¶ Repræsalia contra personas Ecclesiasticas concedi, vel concessa extendi non debent : contrà facientes (nisi revocent intra mensem) singulares sunt excommunicati ; universitates interdicta. Joan. Andr.

Gregorius X. *in Concilio generali Lugdunensi. (an. 1273.)*

ETsi pignorationes, quas vulgaris elocutio *d* repræsalias nominat, in quibus alius pro alio prægravatur, tanquam graves legibus, & æquitati naturali contrariæ, civili sint constitutione prohibitæ : Ut tamen earum prohibitio in personis Ecclesiasticis tantò ampliùs timeatur, quantò in illis specialiùs inhibentur, eas concedi contra personas prædictas, seu bona ipsorum *e*, aut quantumcunque generaliter prætextu cujusvis consuetudinis (quam potiùs reputamus abusum fore) concessas, ad illas extendi præsenti decreto districtiùs inhibemus. Illi autem, qui contrà fecerint, adversus personas easdem pignorationes, seu repræsalias concedendo, vel extendendo ad eas, nisi præsumptionem hujusmodi revocaverint, à concessionis vel extensionis tempore intra mensem, si personæ singulares fuerint, sententiam excommunicationis incurrant : si verò universitas, Ecclesiastico subjaceat interdicto.

DE POENIS.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ De veteri jure poterit Archiepiscopus, cùm in provincia sua jurisdictionem suam exequitur, punire notorios injurantes, sibi, nuncio, & familiæ suæ, si per id sua jurisdictio impeditur : aliàs non, nisi consuetudo amplius tribuat : sed hodie tales injurias tunc punit, etiamsi jurisdictionem non impediant. h. d.

Innocentius IV. *(an. 1252.)*

ROmana *f* Ecclesia : [&c.] ¶ Licèt autem Rhemens. Archiepiscopo suam Provinciam visitanti, eos, qui tunc sibi, vel suæ familiæ, aut aliis, quos propter hoc per eandem provinciam dirigit, & etiam

a *Al. ordinaria.* b *Aliàs, judicium.* c *Al. ita : sic scripsit privilegiati articulis, al. ita : sic insertis privilegiati articulis, &c.* d *de materia vide latissimè in c. alma mater. infrà de sent. excom.*

a *Al. fuerit.* b *Et an appellatione Episcopi veniat electus, vide Felin. in cap. eam te. de rescript. vers. tertiò restringitur.* c *al. ita : nullâ die.* d *Vide l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 4. Bart. in Labeo. ff. de sup. leg.* e *al. ipsarum.* f *Vid. Alex. cons. 135. l. 1. incip. circa primum dubium : unde intelliges quando quis possit esse Judex in propria causa.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quando concilium convocas, eos, qui nunciis tuis, quos pro illo vel alias per Provinciam ipsam suâ debitâ jurisdictione utendo transmittit, injuriari præsumunt: si hâc occasione tua in his impediatur jurisdictio, pro injuria hujusmodi (dummodò existat notoria) propriâ auctoritate punire, nisi amplius ei de Rhemensis Ecclesiæ consuetudine competere dignoscatur. Sibi etiam & metropolitanis aliis in suis provinciis, dum sic in illis jurisdictionem exercent, puniendi manifestas & notorias offensas, tunc eisdem illatas, vel suis (etiamsi exinde impediri jurisdictionem hujusmodi non contingat) libera sit de nostra speciali concessione facultas.

CAP. II.

¶ Docet hac Decretali, quibus assistentibus fieri debeat degradatio, de quibus vestibus, ornamentis, libris & instrumentis in degradatione fiat expoliatio, & quibus verbis utatur ipse degradans.

Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *Bitteren. Episcopo. (an. 1298. Romæ in Apultam.)*

DEgradatio *a* qualiter fieri debeat, à nobis tua fraternitas requisivit. Super quo tibi taliter respondemus, quòd verbalis degradatio seu depositio ab ordinibus vel gradibus Ecclesiasticis est à proprio Episcopo sibi assistente, in degradatione Clericorum in sacris constitutorum ordinibus, certo Episcoporum numero, definito canonibus, facienda: quanquam proprii Episcopi sententia sine aliorum Episcoporum præsentia sufficiat in degradatione eorum, qui minores duntaxat ordines receperunt. Actualis verò sive solennis cœlestis militiæ militis, id est, Clerici degradatio (cùm ad eam fuerit procedendum) fiet, ut exauctorizatio ejus, qui militiæ deservit armatæ, cui militaria detrahuntur insignia, sicque à militia remotus castris rejicitur, privatus consortio & privilegio militari. Clericus igitur degradandus vestibus sacris indutus, in manibus habens librum, vas, vel aliud instrumentum seu ornamentum ad ordinem suum spectans, ac si deberet in officio suo solenniter ministrare, ad Episcopi præsentiam adducatur: cui Episcopus publicè singula, sive sint vestes, calix, liber, seu quæ vis alia, quæ illi juxta morem ordinandorum Clericorum in sua ordinatione ab Episcopo fuerint *b* tradita, seu collata, singulatiter auferat, ab illo vestimento seu ornamento, quod datum vel traditum fuerat ultimò, inchoando, & descendendo gradatim degradationem continuet usque ad primam vestem, quæ datur *c* in collatione tonsuræ, tuncque radatur caput illius seu ondeatur, ne tonsuræ seu Clericatûs vestigium remeat in eodem. Poterit autem Episcopus in degradatione hujusmodi uti verbis aliquibus ad terrorem, illis oppositis, quæ in collatione ordinum sunt prolata, dicendo Presbytero hæc vel similia verba in remotione planetæ: Auferimus tibi vestem sacerdotalem, & te honore sacerdotali privamus: sicque in remotione reliquorum insignium similibus verbis utens, in ablatione ultimi, quod in collatione ordinum fuit primum, infrascripto, vel alio simili modo pronunciet sive dicat: Auctoritate Dei omnipotentis Patris & Filii & Spiritûs Sancti, ac nostrâ, tibi auferimus habitum Clericalem, & deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio & privilegio clericali.

CAP. III.

¶ Quamvis inventio carceris fuit ad custodiam: tamen potest quis puniri pœnâ carceris perpetuo, & ad tempus. Joan. Andr.

Idem.

QUamvis *d* ad reorum custodiam, non ad pœnam carcer specialiter deputatus esse noscatur: Nos tamen non improbamus, si subjectos tibi Clericos confessos de criminibus seu convictos (eorum excessibus & personis, cæterisque circumstantiis provida deliberatione pensatis) in perpetuum, vel ad tempus, prout videris expedire, carceri mancipes ad pœnitentiam peragendam.

CAP. IV.

¶ Pœna alicui imposita, & ejus posteris, non extenditur ad posteros lineæ fœmineæ: nisi aliud in jure, vel sententiâ sit expressum. h. d. Zen.

Idem.

UBicunque *a* alicui & ejus filiis seu posteris usque in certam generationem pœna imponitur ab homine vel à jure, pœna ipsa eos tantùm afficit, qui per masculinam, non per fœmininam lineam descendere dignoscuntur: Nisi aliud in jure vel sententiâ sit expressum.

CAP. V.

¶ Primò punit insequentes, persecutientes, aut capientes Cardinales, & ejus criminis socios. Secundò, *eorum filios & nepotes.* Tertiò, *ipsis insectatoribus pœnam addit.* Quartò, *quam satisfactionem cum absolventur, facere debeant: & quid per absolutionem consequantur.* Quintò, *de nudis confitentibus, vel favoribus hujus criminis.* Sextò, *ad collaterales personas pœnas extendit.* Septimò, *ponit de insequentibus Clericos vel Religiosos familiares Papæ vel Cardinalium.* Octavo, *ponit de occidentibus Cardinales.* Nono, *dicit potestates seculares nihilominus pœnis legalibus contra tales uti debere, & hanc constitutionem etiam facere observari: & contrafacientibus pœnam imponit.* Joan. Andr.

Idem.

FElicis recordationis Honorii Papæ tertii, prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, quibusdam adoritis & detractis de communi fratrum nostrorum consilio, hâc in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut si quis deinceps in hoc sacrilegii genus irrepserit, quòd sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem fuerit hostiliter insecutus, vel percusserit, aut ceperit, vel socius fuerit facientis, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, aut consilium *b* dederit vel favorem, aut postea receptaverit vel defensaverit scienter eundem: sicut reus criminis læsæ majestatis perpetuo sit infamis, diffidatus *c* nihilominùs & bannitus, sit intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad alicujus bona ex testamento vel ab intestato vocetur: quatenus ab omni successione repulsus, publicâque repulsâ confusus, minus inveniat suæ malitiæ successorem: [*fiant d habitationes ejus desertæ, & ut non sit, qui eas inhabitet,*] dentur cuncta ipsius ædificia in ruinam, & ut perpetuæ notam infamiæ perpetua ruina referatur, nullo tempore reparentur: nullus ei debita reddere, nullus respondere in judicio teneatur: quicquid etiam in bonis invenitur ipsius, fisci, vel reipublicæ dominio applicetur, ut ex illis nil tranmittat ad posteros, sed potiùs cum ipso quodammodo damnentur & sua. Si qua verò feuda, locationes, officium vel beneficium spirituale vel temporale ab aliquibus Ecclesiis obtinet, sit eis ipso jure privatus, quæ sic libere ad Ecclesias revertantur, quòd Ecclesiarum Rectores de ipsis pro sua voluntate disponant. Quod si quis prædictorum filium vel filios habeat, neporem, vel nepotes per rectam lineam descendentes, beneficium seu beneficiatos quovis beneficio, etiamsi pontificalem adeptus vel adepti fuerint dignitatem, sint eis ipso jure privati: spe promotionis omninò sublatâ. Nulli præ-

a *Qualiter hodie fieri possit degradatio, vide Conc. Trid. sess. 13 de reform. c. 4. adde citatos in c. 1. sup. de hæret. eod. lib.* b *al. fuerunt.* c *al. traditur.* d *Vide Joan. Ananiam in c. à nobis. de apostat. & Fel. in c. cùm sit. de for. compet.*

a *Prater Doctores hic vide aliqua per Decium in c. novit. de Judic.* b *Vide Decium in c. 1. de eff. delegati.* c *Diffidare & bannire quid significet, docent Angelus de Perusio consil. 13. Geminianus in c. 1. de homic. l. 6. & Petrus Gudefredus in Authent. cassares. ext. de hær.* d *Psalm. 68.*

tæcè

terâ talium filiorum atque nepotum ex virili sexu descendentium ab eisdem, alicujus aperiatur janua dignitatis, aut honoris Ecclesiastici vel mundani, seu ad alicujus loci regimen sit ascensus: sit eis postulandi negata facultas, sit notoriæ *a* judicatus, & quodlibet aliud officium seu ministerium publicum interdictum: in judiciis eorum assertio contra quenquam nihil fidei, nihil credulitatis inveniat, ut ad testimonium prorsus reddantur indigni: sit eis ad ordines ascensus inhibitus, sit ad beneficium vel officium Ecclesiasticum denegatus accessus *b*, & (ut magis famosa sit eorum infamia) ad actus legitimos nullus eis pateat aditus, nulla porta pandatur eisdem super aliquo præmissorum, omni *c* spe dispensationis ademptâ. Præsenti nihilominùs adjicimus sanctioni, ut ex insecutione prædicta, sicut ex injectione manuum violenta, ipso facto excommunicationis sententiam quis incurrat, & tam insecutor, quàm alii suprà dicti tanti mali participes, quamdiu in sua contumacia perdurârint, singulis diebus Dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, per omnes illius loci Ecclesias, in quo tantum facinus fuerit attentatum, necnon civitatum & diœcesium vicinarum *d* excommunicati publicè denuntientur *e*: nec ab alio, quàm à Romano Pontifice possint absolutionis beneficium obtinere, nisi duntaxat in mortis *f* articulo constituti.

Cum autem fuerint absolvendi: primò sufficienter & idoneè caveant, quòd inferendæ pœnæ parebunt, & auxiliante Domino pœnitentiam peragent injungendam: deinde per omnes illius loci Ecclesias principales, vicinorumque locorum, diebus Dominicis & solennibus incedant nudi coram populo, femoralia tantùm habentes, & ferulas deferentes in manibus, cum quibus per easdem Ecclesias publicè fustigentur: ituri postmodum ultra mare, & ibidem acturi pœnitentiam per tres annos ad minus, nec exinde postmodum reversuri absque sedis Apostolicæ licentiâ speciali. Verùm cum talis gratiam reconciliationis meruerit, beneficio absolutionis obtento, indulgeatur ei licentia, ut suam & suorum injuriam prosequatur: & debitorum illorum, quæ contracta fuerint *g*, de postmodum acquisitis repetitio non negetur. Illud autem non duximus omittendum, quòd si quis fuerit in præmissis nudo consilio aut simplici favore culpabilis, Judex in talem pœnam metiatur ex culpa: ut secundum quod excessus exegerit, vindicta procedat. Cæterum, quia dignum est, ut nefandi ratione flagitii ultionis severitas amplius extendatur, & propter enormitatem culparum, plagarum modus exuberet, nec pœnis solitis contenetur: statuimus, ut ad collaterales fratres, videlicet nepotes, & pronepotes talium possit extendere pœnas in hujusmodi nostra constitutione contentas, circumspectio Romani Pontificis, prout circumstantiæ rationabiles suadebunt.

Præmissis etiam dignum censuimus annectendum: ut si quisquam aliquo prædictorum excessuum, quenquam de Clericis vel Religiosis nostræ familiæ, vel Cardinalium afficere fortè præsumpserit, proportionetur pœna delicto: ita quod vindicta ex æquo excessui respondente ab officio nostrorum cohibeantur deinceps manus temerariæ formidine ultionis, quas Dei vel nostra seu fratrum nostrorum reverentia non coërcet. Si quis verò per se vel per alium occiderit Cardinalem, (quod absit) vel dederit causam mortis: ultra quàm

a *Al. notariè.* b *Al. ascensus.* c *Al. omninò.* d *Loca vicina quæ dicantur, vide per Alex. consil. 57. l. 3.* e *Al. nuntiantur.* f *Quoniam in mortis articulo nulla est reservatio atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes, à quibuscùm peccatis & censuris absolvere possunt: ita Conc. Trid. sess. 14. c. 7. tit. de casuum reservatione.* g *al. fuerunt.*

præmissa contineant, sic in eum potestas jurisdictionis insurgat, sic rigor ultionis insiliat, quòd contra vitæ subsidium mortis solatium invocet, vivens pœnæ non cuipæ, vindictæ speculum non offensæ. Per hoc quoque secularibus potestatibus non adimimus facultatem utendi legibus contra tales, quas adversùs sacrilegos catholici Principes ediderunt: Quis enim locus regiminis poterit esse tutus, quis Rector securitate gaudebit, si Romana Ecclesia (quæ omnium Ecclesiarum disponente Domino caput est & magistra) casibus istis subjicitur? si ejus filii speciales hujusmodi periculis exponuntur? Quem Ecclesiæ filium, quem fidei zelatorem contumelia tanta non tangeret, & confusio tam aspera non moveret? Porrò si filius est, dolebit: si fidelis, matre fidei læsâ lædetur. Quapropter si Princeps, senator, consul, potestas, vel alius dominus sive rector contra præsumptores prædictos, præsentis constitutionis tenorem non fecerit observari: tam ipse, quàm officiales ipsius intra mensem, postquam res ad notitiam eorum pervenerit, eo ipso tententiâm excommunicationis incurrant. Civitas verò quævis alia, præter urbem, quæ talia facienti vel facientibus seu præsumentibus, in his consilium vel auxilium dederit aut favorem, vel intra mensem saltem taliter delinquentes, (prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei affuerit) non duxerit puniendos, pontificali & suprà sit eoipso dignitate privata, & nihilominùs remaneat interdicta.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

TITULUS X.

CAP. I.

¶ Quæstores non cruant aliquos, licèt eos monere possint. Et in concedendis indulgentiis non excedant Archiepiscopi statutum Concilii generalis. h. d. Zen.

Innocentius IV. *in Concilio Lugdunensi.*

(an. 1245.)

ROmana Ecclesia: [*& infra.*] ¶ Quæstoribus *a* autem fabricæ Rhemen. Ecclesiæ, Rhemen. Archiepiscopus, sive ejus officiales citandi Suffraganeorum ipsius Ecclesiæ subditos (quos iidem quæstores sibi resistere, aut nolle parere dixerint) ut super hoc compareant coram ipsis, nequaquam tribuant potestatem. Super benigna verò ipsorum receptione ac subventione ipsi fabricæ facienda, possunt eosdem Suffraganeos & alios Christi fideles Rhemen. Provinciæ charitatve monere. In concedendis quoque indulgentiis non excedat Rhemen. Archiepiscopus statutum Concilii generalis.

CAP. II.

¶ Concessio generalis confessoris non tangit Episcopo specialiter reservata, nec obtentu consuetudinis potest quis sibi eligere confessorem. h. d. Zen.

Bonifacius VIII.

SI Episcopus suo subdito concesserit, ut sibi possit idoneum eligere confessorem, ille quem is elegerit, in casibus, qui eidem Episcopo specialiter reservantur *b*, nullam habet penitùs potestatem: Cùm in generali concessione illa non veniant, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus. Nullâ quoque potest consuetudine introduci, quòd aliquis præter sui superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit solvere vel ligare.

CAP. III.

¶ Decretalis, cùm ex eo. in pluribus Episcopis indulgentibus locum habet. h. d. Zen.

a *Prædicatores quæstuarios omninò sustulit Conc. Trid. sess. 5. de refor. c. 2. in fine. & sess. 21. de refor. c. 5.* b *Vide Conc. Trid. sess. 14. de sanctissimo pœnitentia sacramento. c. 11.*

Idem.

INdulgentiæ *a*, quæ ab uno vel pluribus Episcopis in Ecclesiarum dedicationibus, vel aliis quibuscunque casibus conceduntur, vires non obtinent *b*, si statutum excesserint concilii generalis.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS, SUSPENSIONIS, ET INTERDICTI.

TITULUS XI.

CAP. I.

¶ Judex qui excommunicat, suspendit, vel interdicit, in scriptis hoc faciat, & causam conscribat, & requisitus exemplum sententiæ tradat intra mensem. Qui contra fecerit, per mensem ab ingressu Ecclesiæ & divinis est suspensus: & relaxabitur illa sententia per superiorem absque difficultate, & condemnabitur lator in expensis, & aliis pœnâ condignâ. Si sic suspensi celebrant ut prius, sunt irregulares: nec absolvuntur ab alio quàm à Papa. h. d. Joan. Andr.

Innocentius IV. *in Concilio Lugdun.* *(an. 1245.)*

CUm *c* medicinalis sit excommunicatio, non mortalis, disciplinans, non eradicans, dum tamen is, in quem lata fuerit, non contemnat: cautè provideat Judex Ecclesiasticus, ut in ea ferenda ostendat se prosequi, quod corrigentis fuerit *d* & medentis. Quisquis igitur excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis expresè conscribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum verò hujusmodi scripturæ teneatur excommunicato tradere intra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel literas testimoniales confici sigillo authentico consignatas. Si quis autem Judicum hujusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem unum ab ingressu Ecclesiæ *e*, & divinis officiis noverit se suspensum. Superior verò, ad quem recurritur, sententiam ipsam sine difficultate relaxans *f*, latorem excommunicato ad expensas, & omne interesse condemnet, & alias puniat animadversione condignâ, ut pœnâ docente discant Judices, quam grave sit excommunicationum sententias sine maturitate debita fulminare. Et hæc eadem in suspensionis & interdicti sententiis volumus observari. Caveant autem Ecclesiarum Prælati & Judices universi, ne prædictam pœnam suspensionis incurrant: quoniam si contingeret eos sic suspensos divina officia exequi sicut prius, irregularitatem non effugient juxta canonicas sanctiones: super qua non nisi per summum Pontificem poterit dispensari.

CAP. II.

¶ Qui petit absolvi ad cautelam, dicens excommunicationis sententiam in se latam esse nullam, absolvetur cujuscunque contradictione non obstante: nisi dicatur & probetur intra octo dies excommunicatus pro manifesta offensa. Qui probat se excommunicatum post appellationem, probatione pendente in judicio evitabitur, extra judicium verò non. h. d. Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

SOlet *a* à nonnullis in dubium revocari, an cùm aliquis per superiorem absolvi postulat ad cautelam, dum in se latam excommunicationis sententiam asserit esse nullam, sine contradictionis obstaculo munus ei debeat absolutionis impendi? Et an ante absolutionem hujusmodi is, qui se offert in judicio probaturum se post appellationem legitimam excommunicatione innodatum, vel intolerabilem errorem in sententia fuisse patenter expressum, sit in cæteris (excepto probationis illius articulo) evitandus? In prima igitur dubitatione sic statuimus observandum, ut petenti absolutio non negetur, quamvis in hoc excommunicator vel adversarius se opponat: nisi eum excommunicatum pro manifesta dicat offensa. In quo casu terminus octo dierum indulgebitur sic dicenti: ut si probaverit quod opponit, non relaxetur sententia, nisi priùs sufficiens præsteretur emenda: vel competens cautio de parendo juri, si offensa dubia proponatur. In secunda verò quæstione statuimus, ut is, qui ad probandum admittitur, pendente probationis articulo, in cæteris, qui utactor *b* in judiciis attentaverit, interim evitetur. Extra judicium verò in officiis, postulationibus, & electionibus, ac aliis legitimis actibus nihilominus admittatur.

CAP. III.

¶ Excommunicatio lata in participantes excommunicatis in locutione & similibus (canonicâ monitione non præmissâ) non tenet. Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

STatuimus *c*, ut nullus Judicum participantes cum excommunicatis ab eo, in locutione & aliis, quibus ligatur participans excommunicatione minori, ante monitionem canonicam excommunicare majori excommunicatione præsumat: salvis constitutionibus contra illos legitimè promulgatis, qui in crimine præsumunt participare damnato. Quòd si ex locutione & aliis quibus participans labitur in minorem, excommunicatus fortiùs indurescat, poterit Judex post monitionem canonicam hujusmodi participantes consimili damnare censurâ. Aliter autem in participantes excommunicatio prolata non teneat: & proferentes pœnam legitimam potuerunt formidare.

CAP. IV.

¶ Episcopi nullam interdicti vel suspensionis incurrunt sententiam, nisi in sententia sint expressi. h. d. Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

QUia periculosum est Episcopis & eorum superioribus, propter executionem pontificalis officii, quod frequenter incumbit, ut in aliquo casu interdicti vel suspensionis incurrant sententiam ipso facto: Nos deliberatione providâ duximus statuendum, ut Episcopi & alii superiores Prælati nullius constitutionis occasione, sententiæ sive mandati prædictam incurrant sententiam ullatenùs ipso jure: Nisi in ipsis de Episcopis expressa mentio habeatur.

CAP. V.

¶ Hujus decretalis quinque sunt dicta. Primum, *quòd Archiepiscopus sententias latas à subditis suorum Suffraganeorum, nisi hoc habeat de consuetudine, non relaxet.* Secundum, *quòd generalis sententia Archiepiscopi ligat tantùm subditos.* Tertium, *quòd pro præteritis vel præsentibus culpis, monitione non præmissâ, ab eis lata sententia est injusta.* Quartum, *quòd pro futuris culpis vel jam commissis, scilicet nisi satisfaciant, excommunicare non debent, nisi mora, culpa, vel offensa, vel alia justa causa subsit.* Quintum, *quòd in universitatem vel collegium non feratur excommunicationis sententia: sed in illos, qui culpabiles extiterunt.* Joan. Andr.

a *Vide B. Thom. in quæstionibus additis ad 3. part. q. 16 art. 3.* b *Vide l. jusjurandum quod ex conventione. §. 1. ff. de jurejur. & l. falsus. ff. quod cum fal. tu. Font.* c *Vide Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 3. & cur excommunicatio dicatur medicinalis, luculenter docet Joannes Roffensis adversus Lutherum, art. 2. & Covarruvias in cap. alma mater. de sentent. excom. l. 6. in init.* d *al. est.* e *Nota hîc ex mente Dominici, quòd non poterat domi in oratorio celebrare. Font.* f *Vide l. prolatam. C. de sent. & interl. omn. jud. Font.*

a *Vide Abb. Felin. & alios in c. Apostolica. ext. de excep. ubi multa tradunt de absolutione ad cautelam hùc spectantia.* b *Vide Dec. in c. intelleximus. extrà de judiciis.* c *De participantibus eum excommunicatis, vide c. sicut Apostoli. 21. q. 3. & ibi late Turrecr. & B. Thom. in quæstionibus additis ad 3. part. q. 23. art. 1. 2. & 3.*

Idem.

ROmana Ecclesia: [&c.] ¶ Cæterùm interdicti, suspensionis, vel excommunicationis sententias latas ab Officialibus Archidiaconorum, seu quibuslibet aliis jurisdictionem habentibus Suffraganeorum Rhemen. Ecclesiæ subditis, Rhemen Archiepiscopus & ejus Officiales (missis ipsis excommunicatoribus) non relaxent: salvâ contrariâ super hoc consuetudine, si quam habent. Porrò excommunicationum sententiæ à Rhemen. Archiepiscopo, suisque Officialibus generaliter promulgatæ, subjectos ejusdem jurisdictioni Archiepiscopi tantùm ligant. Sed nec in specie nec in genere pro culpis & offensis præteritis vel præsentibus, excommunicationum sententias absque competenti monitione præmissâ promulgent, & si contra præsumpserint, injustas noverint esse illas. Caveant etiam, ne tales sententias excommunicationis *b*, sive specialiter, sive generaliter, in aliquos pro futuris culpis videlicet si tale quid fecerint, vel etiam pro jam commissis sub hac forma, si de illis intra tale tempus minimè satisfecerint, proferre præsumant: nisi mora in exhibendâ satisfactione, vel culpa seu offensa præcesserit, quibus meritò ad injungendam satisfactionem hujusmodi, & taliter prohibenda similia inducantur: aut alia rationabilis (quam in ipsis sententiis exprimant) causa subsit. In universitatem vel collegium proferri excommunicationis sententiam penitùs prohibemus: volentes animarum periculum vitare, quod exinde sequi posset, cùm nonnunquam contingeret innocuos hujusmodi sententiâ irretiri: sed in illos duntaxat de collegio vel universitate, quos culpabiles esse constiterit, promulgetur.

CAP. VI.

¶ Prælatus contra potentiam temporalem etiam spirituali gladio, scilicet Ecclesiasticâ censurâ, se tueri potest. h. d. Joannes Andreas.

Idem *in eodem.* c

DIlecto filio Decano Aurelianensi: [&c.] ¶ Prætereà cùm omnes leges omniaque jura vim vi repellere, cunctisque sese defensare permittant, liceat *d* utique ipsi Decano (si prædictus ballivus eum bonis suis mundanis injuriose spoliare, vel ea violenter occupare præsumpserit, ut superiùs est expressum) contra illius violentiam injuriamque se tueri. Et quoniam adversus ejus nimiam potentiam sufficiens temporalis defensio sibi fortè non aderat, potuit se etiam spiritaliter, gladio videlicet utendo Ecclesiastico, defensare, ac recurrere propter hoc ad arma spiritualia, quæ sunt Ecclesiæ propria, & pro suo munimine illis uti: præsertim cùm dictus ballivus post latas in eum ab *e* eodem Decano ex aliis causis excommunicationis sententias (sicut idem Decanus asseruit) ipsum tanquam exinde provocatus, sententiis ipsis contemptis, bonis spoliasset eisdem: & propter hoc postmodum ipse Decanus sententiam tulerit interdicti, tanquam spiritali se mucrone defendens contra illius injuriam & violentiam, sibi ab eodem occasione prædictarum sententiarum, & in ipsarum contemptum illatam. Et quidem cùm liceat cuilibet suo vicino vel proximo pro repellenda ipsius injuria suum impertiri auxilium: imò si potest & negligit, videatur injuriantem fovere, ac esse particeps ejus culpæ: licuit profectò ipsi Decano proprio sibimet subvenire subsidio, & suammet temporalem injuriam suâ propriâ spiritali defensione tueri: sicque utrumque quodammodo gladium & temporalem & Ecclesiasticum, alterum videlicet altero adjuvare: maximè quia hi duo gladii consueverunt (exigente necessitate) sibi adinvicem suffragari, & in juvamen alterius subventione mutuâ frequentiùs exerceri.

CAP. VII.

¶ Excommunicatos à subditis Suffraganeorum, Archiepiscopi non possunt absolvere: sed excommunicatos à Suffraganeis vel Officialibus benè, si ad eos appellatum fuerit. h. d. Joan. Andr.

Idem.

VEnerabilibus: [&c.] ¶ Cæterùm Rothomagen. Archiepiscopo vel ejus Officiali non licet excommunicatis ab Archidiaconis vel aliis subditis Suffraganeorum ipsius Archiepiscopi (cùm nec excommunicantium, nec excommunicatorum sint Judices) absolutionis beneficium impertiri: excommunicatos autem ab ipsis Suffraganeis, vel eorum Officialibus possunt absolvere, si ab ipsis litigantibus ad eos *a* fuerit provocatum. Neutrà verò partium appellante, si qua ipsarum per Archiepiscopum vel ejus Officialem ab excommunicatione contra eam lata pro reliqua postulet se absolvi, vel aliàs coram eis de parte adversa querimoniam sine appellationis interpositione deponat: non est in hoc ab ipsis (cùm sui non sint Judices) audienda. Sed si excommunicatus deponat apud eos de Suffraganeo, ut imponatur ei pœna, & pro suo interesse super injusta excommunicatione querelam, audire utique debent eum: secùs autem si conqueratur de ipso, ut relaxetur hujusmodi sententia contra se ab eo pro alia promulgata: quoniam tueri hanc causam non ad ipsum Suffraganeum, sed eum, pro quo est sententia lata, spectat. Attamen si Suffraganeus vel extra judicium pro suorum defensione *b* jurium, vel etiam in judicio ex suo procedens officio *c*, inquirendo videlicet, vel simile quid agendo, aliquem excommunicet: in hoc casu conveniendus est ipse Suffraganeus coram Archiepiscopo vel ejus Officiali: quia ipsius interest defendere causam suam.

¶ Archiepiscopus in casibus, & in quibus jurisdictionem habet, ante cognitionem causæ absolvit excommunicatum ad petitionem partis, vel ex officio, nisi dicatur excommunicatus pro manifesta offensa vel contumacia: & contumacia præsumpta & manifesta ponit exemplia. h. d. Joan. Andr.

§. 1. Porrò Archiepiscopus vel ejus Officiales excommunicatos à Suffraganeis, semper antequam audire causam incipiant, in casibus, in quibus eis jurisdictio competit, juxta Ecclesiæ formam debent absolvere: utpote si post diffinitivam fuerit excommunicationis sententia promulgata, & ad eos *d* fuerit appellatum: exceptis casibus, in quibus jura prohibent post sententiam appellare. Similiter si Suffraganeus extra judicium excommunicet aliquem pro ejus offensa, vel pro sui defensione juris, & super hoc querimoniam ille proponat, est ille primitus juxta formam Ecclesiæ absolvendus: nisi Suffraganeus probaturum se offerat, quòd pro manifesta offensa excommunicationis eum vinculo innodavit. Idem est, etiamsi quenquam pro præsumpta contumacia (videlicet quia citatus præfix⊗ sibi termino non comparuit) excommunicatione constringat:

a *Al. ita: Idem in eodem. al. ita: Innocentius quartus, in Concilio Lugdunensi.* b *Dictio, excommunicationis, deest in antiquioribus exempl. etiam impressa.* c *in manuscr. desunt hæc duo verba, in eodem.* d *Vide Dec. in c. cum non ab homine. in primo not. de jud. & in c. significasti. de off. deleg.* e *Hæc duo, ab eodem Decano: desunt in manuscriptis.*

a *Ampl. in alio casu not. ut per Abbatem in cap. in literis. de off. deleg. ubi vide omninò Decium.* b *Vide not. in cap. novit. de off. leg. & Inn. c. ex parte. supra de verb. signific. Font.* c *Vide Innoc. c. humilis. de major. & obedient. Bart. l. 2. ff. de adult. Fontan.* d *Al. ipsos.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia si sic ligatus, propositâ querimoniâ *a* petat ab Archiepiscopo se absolvi, sive quando Suffraganeus ex suo processit officio, sive quando est ad ipsum Archiepiscopum ante sententiam diffinitivam appellatum, & ab adversario proponatur, quòd absolvendus non sit, nec pandi ei debeat judicii aditus, nisi priùs expensas restituat, & judicio sisti exhibeat cautionem: ipseque respondeat, quòd rectè contumax reputari non debet, pro eo quòd in itinere captus, vel etiam alio impedimento detentus in termino comparere nequivit: tunc protinùs sibi juxta formam Ecclesiæ, beneficium debet absolutionis impendi. Secùs autem si se contumacem confiteatur, vel aliàs de contumacia sua constet, quia fortè prædixerat in judicio, quòd minimè compareret: tunc enim (cùm manifesta sit contumacia, & manifesta reputetur offensa) non est ei (nisi primò expensarum satisfactione, ac de stando judicio cautione præstitâ) absolutio impendenda. Et hoc ipsum est in similibus observandum: sicut si aliquis ad certum locum citetur, & ille proponat ipsum non esse sibi tutum, & Judex posteà in eum (quia non probavit hoc, nec comparuit) sententiam excommunicationis promulget: nam tunc si excommunicatus ipse ad superiorem appellet, & ante omnia se ab eo petat absolvi (cùm probare coram eo velit ipsum locum non existere sibi tutum) in hoc est proculdubiò audiendus, cùm præsumpta solummodò ejus contumacia videatur. Sed si Judex pronuntiâsset locum illum esse idoneum & securum, & ille non comparuisset, ac ideò excommunicâsset eundem: ipse postmodùm super hoc (nisi post latam interlocutoriam intra decendium provocâsset) nullatenùs audiri debet.

¶ *Excommunicatio lata post appellationem interpositam ex causa probabili, non statim pronuntiatur nulla: sed fieri potest relaxatio ad cautelam, etiam antequam incipiat de veritate causæ cognoscere. Idem si dicatur lata per intolerabilem errorem, & in contrarium error ille probabiliter defendatur.* Joan. Andr.

§. 2. Sed si ex causa legitima seu probabili quis appellet, putà quia locus non est tutus, & post appellationem hujusmodi excommunicatione ligetur, ac deinde constet superiori, quòd ad ipsum ex tali causa extitit provocatum: non tamen illicò pronunciare debet excommunicationis sententiam fore nullam, sed potest etiam ad cautelam juxta formam Ecclesiæ relaxare.

¶ *Si certum est excommunicationem esse justam, sit remissio: si certum est eam injustam, non sit: si est dubium, fieri potest relaxatio, sed honestius est remittere: tenet tamen relaxatio, ubi Archiepiscopus est Judex, licèt non fiat remissio.* h. d. Joan. Andr.

§. 3. Sanè si certum est excommunicationis sententiam esse *b* justam, velut cùm propter manifestum excessum est in aliquem promulgata, superior Judex (nisi periculum sit in mora) excommunicatum ad excommunicatorem prorsus remittere debet: nec debet eum absolvere, nisi excommunicator requisitus malitiosè illi absolutionis beneficium deneget exhibere. Si verò constet hujusmodi sententiam esse injustam, nequaquam remittendus est ad suum excommunicatorem excommunicatus, sed debet sine difficultate aliqua mox absolvi. Quòd si dubitetur, utrùm justa fit vel injusta, superior (nisi excommunicatori deferat) relaxare juxta formam Ecclesiæ potest illam: quanquam honestiùs & convenientiùs agat, si ei deferat in hoc casu. Ubi autem superiori competit de excommunicatione cognoscere, absolutio seu relaxatio, quam ipse fecerit, tenet, licèt forsitan sit injusta: quoniam etsi contra jus litigatoris, non tamen contra jus constitutionis absolvit.

¶ *Archiepiscopus in casibus, in quibus excommunicare potest, si consuetudo habet, emendas pecuniarias exigere potest.* h. d. Joan. Andr.

a *Per viam supplicationis, restitutionis in integrum, appellationis. Dom. Font.* b *al. fora.*

§. 4. Denique à subditis Suffraganei emendas pecuniarias *a* potest Archiepiscopus secundùm consuetudinem regionis exigere, in casibus, in quibus ei licet eos excommunicationis vinculo innodare.

¶ *Summatur supra in §. Sed si ex causa. ibi videas.*

§. 5. Potest quoque Archiepiscopus beneficium absolutionis juxta formam Ecclesiæ nonnunquam impendere ad cautelam: utpote si asseritur in excommunicationis sententia intolerabilem errorem fuisse patenter expressum, id est, aliquid sub vi præcepti vel mandati apertè in ea contineri, quod communiter vel in suo genere est peccatum: veluti si dicat fortè aliquis, se à Suffraganeo excommunicatum fuisse, pro eo quòd eleemosynam pauperi tribuebat, vel quia faciebat aliquid aliud, quod in se bonum est, aut quia non operabatur id, quod suo actu illicitum est & pravum, & Suffraganeus ipse asserat, quòd pro digna & rationabili causa, vel pro conservanda vel exequenda justitia hoc illi prohibuisset; vel etiam injunxisset: nam tunc Archiepiscopus ad cautelam absolvere potest eum.

¶ *Summarium habes supra in §. Sed si ex causa: ibi videas.*

§. 6. Similiter si aliquis proponat se ante diffinitivam sententiam in judicio, vel extra, post appellationem ex causa legitima interpositam, vinculo excommunicationis adstrictum: potest Archiepiscopus, postquam sibi de hoc constiterit (etiam priusquam incipiat de veritate causæ appellationis cognoscere) absolutionis illi beneficium ad cautelam juxta formam Ecclesiæ impertiri.

CAP. VIII.

¶ *Judex Ecclesiasticus compellit Judicem laicum repellere excommunicatos ab actibus judiciariis sibi prohibitis.* h. d. Jo. Andr.

Alexander IV. *(an. 1258.)*

Decernimus, ut Judices seculares per censuram Ecclesiasticam ab Ecclesiasticis Judicibus, canonicâ monitione præmissâ, repellere excommunicatos ab agendo, patrocinando *b* & testificando in suis curiis & judiciis compellantur.

CAP. IX.

¶ *Non valet excommunicatio lata in participantes, nisi fuerint moniti nominatim. Et canonica monitio dicitur, quæ habet dierum intervalla: nisi necessitas facti aliud suadeat.* hoc dicit, Joan. Andr.

Gregorius X. *in Concilio generali Lugdunen. (an. 1273.)*

Constitutionem felicis recordationis Innocentii Papæ quarti, prædecessoris nostri, quæ prohibet participantes *c* excommunicatis eâ participatione, quæ solam minorem excommunicationem inducit, monitione canonicâ non præmissâ, majori excommunicatione ligari, decernens promulgatam aliter excommunicationis sententiam non tenere: ad rollendum omnem ambiguitatis scrupulum declarantes, decernimus, ita demùm esse monitionem canonicam in hoc casu, si aliis ritè servatis, eos qui monentur, exprimat nominatim. Statuimus quoque, ut inter monitiones, quas (ut canonicè promulgetur excommunicationis sententia) statuunt jura præmitti, Judices sive monitionibus tribus utantur, sive unâ pro omnibus, observent aliquorum dierum competentia intervalla: Nisi facti necessitas aliter ea suaserit moderanda. *d*

CAP. X.

¶ *Relaxatio ad cautelam, in generali interdicto non habet locum.* h. d. Domin.

a *De Anch. hic remittit ad 23. q. 5. c. si vero. 21. q. 5. si quis cujuslibet. Font.* b *Quod licuerit patrocinando, debet excommunicatus restituere, vel erogare in pauperes: quia male est quæsitum. cap. cum sit. de Juda. Font.* c *Vide Franc. Arei. l. 1. ff. de ver. obl. cap. lex divina. 27. q. 2. & nutu dicimur loqui etiam, ubi lex expressè meminit de verbis. cap. cum apud. de sponsa. Font.*
d *Vide Bald. l. 1. de prec. Imp. offer. Dom. Font.*

Idem.

Idem *in eodem.*

Præsenti generali declaramus edicto, beneficium relaxationis ad cautelam, quoad interdicti sententias in civitates, castra, vel quælibet alia loca, sive terras aliquas generaliter promulgatas, locum aliquatenùs non habere.

CAP. XI.

¶ *Primò excommunicat certis limitationibus datæ licentiam offendendi in personis vel rebus suis, vel suorum: exercentes contra aliquos Ecclesiasticam censuram, vel exercere facientes, vel illam servantes.* Secundò *ibi, Eâdem. pœnam prorogat ad utentem, vel motu proprio ad agentem.* Tertiò *ibi, Qui autem, pœnam aggravat.* h. d. Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

Quicunque pro eo, quòd in Reges, Principes, Barones, nobiles, ballivos, vel quoslibet ministros eorum, aut quoscunque alios excommunicationis, suspensionis, seu interdicti sententia fuerit promulgata, licentiam alicui dederint occidendi, capiendi, seu aliàs in personis, aut bonis suis, vel suorum *a*, gravandi eos, qui tales sententias protulerunt, sive quorum sint occasione prolatæ, vel eâdem sententias observantes, seu taliter excommunicatis communicare nolentes (nisi licentiam ipsam re integrâ revocaverint, vel si ad bonorum captionem occasione ipsius licentiæ sit processum, nisi bona ipsa fuerint intra octo dierum spatium restituta, aut satisfactio pro ipsis impensa) eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Eâdem quoque sententiâ sint innodati omnes, qui ausi fuerint prædictâ licentiâ datâ uti, vel aliquod præmissorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibuimus, alias committere suo motu. Qui autem in eadem sententia permanserint duorum mensium spatio, extunc ab ea non possint, nisi per sedem Apostolicam, absolutionis beneficium obtinere.

CAP. XII.

¶ *Si malefactor captus à Judice laico dicit se Clericum, hujus rei cognitio ad Judicem Ecclesiasticum spectat. Et si notoriè, vel publicâ famâ, vel communi æstimatione habetur pro Clerico, statim sit remissio. Idem si prius se gerebat pro Clerico, & modo deprehensus fuit in habitu clericali. Si autem prius se gerebat pro Laico, licet modo in clericali habitu deprehensus fuerit, non fiat remissio, donec fuerit de Clericatu probatum, sed interim contra eum Judex in nullo procedat.* h. d. Joan. Andr.

Bonifacius VIII. *(an. 1298.)*

Si Judex *b* laicus malefactorem captum detineat, & is se Clericum dicens ad curiam Ecclesiasticam petat remitti, vel curia ipsa eum tanquam suum Clericum repetat, Judice illum inficiante Clericum, ac ob hoc minimè remittendum: dubitationis hujusmodi, an scilicet sit, qui repetitur, Clericus, ad Judicem Ecclesiasticum (quia de re Ecclesiastica & spiritali, vocato tamen Judice seculari, vel alio, cujus interest) cognitio pertinebit. Et si notorium fuerit, quòd idem malefactor sit Clericus, qui hujusmodi privilegio gaudere debeat, statim absque alia cognitione, vel famâ publicâ de hoc extiterit, aut ipse pro Clerico communiter habebatur: in continenti etiam ante cognitionem de Clericatu, Ecclesiasticæ curæ debet reddi. Idem esse censemus, si reus ipse ante deprehensionem pro laico publicè se non gerens, deprehensus fuit in habitu clericali, tonsuram videlicet, & vestes deferens clericales: nam talem debemus Clericum (donec constet de contrario) reputare.

a *Vide Bald. in l. his rebus. ff. sol. matrim. Bart. in l. nam & Servius. ff. de negl. gest. & l. quoniam multa. C. ad leg. Jul. de vi. & c. sicut nob. de testib. Font.* b *Vide Alex. cons. 8. l. 1. & cons. 61. l. 4. Bald. in l. si qua per calumniam. C. de Episcop. & Cleric. Canonistæ. in c. cum non ab homine. ext. de jud. latè Covarruv. in pract. quæst. c. 33. & Grammaticum decis. 81.*

Sicut de illo, qui in possessione ingenuitatis existit, si dicatur ab alio libertinus, legalis fanxit auctoritas, ut probandi necessitate non ipse, sed adversarius adstringatur. Justum est enim, ut ipse talis, quem gestat, ex habitu (quousque appareat aliud) præsumatur, qualis is esse, cujus fert habitum, comprobatur. Ex stigmate namque consueto Fabricensibus *a* imprimi, latitans Fabricensis agnoscitur. Et custodes aquarum (quos hydrophylacas nominant) quæ eis infigi solet annotatione signati, manifesti sunt omnibus, & angariatum nomine non tenentur. Isque status alicujus esse videtur, in quo ipse deprehenditur, donec contrarium doceatur *b*. Non sic autem volumus observari, si ante deprehensionem pro Laico publicè se gerebat, ac pro tali communiter habebatur, quamvis deprehensionis tempore repertus fuerit in habitu clericali: tunc enim restituendus non est, quousque fidem de titulo fecerit clericali, cujus eidem probationis onus incumbat, propter præsumptionem, quæ adversùs ipsum orta est ex delatione laicalis habitûs præcedenti. Contra eum tamen interim quivis processus Judicis penitùs conquiescat.

CAP. XIII.

¶ *Non tenet suspensio vel interdictum lata in participantes, non præmissâ monitione canonicâ.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

Statutum Gregorii Papæ X. factum ad declarationem constitutionis Innocentianæ, quæ prohibet participantes excommunicatis eâ participatione, quæ solùm *c* minorem inducit, majore excommunicatione ligari monitione canonicâ non præmissâ: in suspensionis & interdicti sententiis (quæ pro hujusmodi participatione plerunque ab ordinariis vel delegatis *d* Judicibus promulgantur) præcipimus inviolabiliter observari: Decernentes easdem sententias non tenere aliter promulgatas.

CAP. XIV.

¶ *Per negligentiam non prosequentis debito tempore appellationem, excommunicatio post eam lata non convalescit: sed poterit tunc denunciari, & debebit vitari, donec de sententiæ nullitate docuerit.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

Licèt excommunicationis sententia post appellationem legitimam promulgata, per negligentiam appellantis, appellationem suam minimè prosequentis, non ratificetur, nec etiam convalescat: excommunicatus tamen nominatim, vel specialiter & expressè, qui post appellationem legitimam excommunicationis sententiam asserit in se latam: si appellationem eandem intra rempus *e* ad ipsam prosequendam ab homine, vel a jure statutum, non fuerit (ut debuit) prosecutus, lapso eodem tempore excommunicatus publicè nunciari, & nedum in judicialibus, sed etiam in extrajudicialibus evitari, ac à legitimis actibus removeri debebit, quousque quòd post appellationem legitimam excommunicatus fuerit, vel alias de ipsius sententiæ docuerit nullitate.

CAP. XV.

¶ *Prælatus capi faciens & includens, etiam per Laicos, Clericum nondum incorrigibilem, excommunicatus non est: nec etiam ipsi capientes. Secundo ducitur, si talis dat fidejussores de parendo juri, detineri non debet: nisi justa causa id suadeat.* h. d. Joan. Andr.

a *Vide Alciatum l. 1. prætermissorum, verbo militia.* b *Vide c. tuam. de ord. cog. l. præsens. C. ad l. Fabiam, de plag.* c *al. solam.* d *Nota quòd delegati possunt excommunicare, suspendere, interdicere: quanquam hoc in literis delegationis non exprimatur, secundum Doct. vide not. supr. eod. statuimus. Font.* e *Vide Abbat. in c. testimonium. ext. destib.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Idem.

SI *a* Clericos tuæ jurisdictioni subiectos propter commissos excessus, etiam per Laicos capi facias, & eos (ne fugiant) in carcere pœnâ debitâ postea castigandos includas: te vel capientes eosdem (licèt nondum appareat incorrigibiles illos esse) nullâ credimus excommunicatione nodari: Cùm in his (nisi aliàs ex proposito excedatur in ipsis) temeritas vel injuria nequeat deprehendi. Eosdem quoque Clericos si de parendo juri tibi fidejussoriam dederint cautionem, detinere non debes: nisi excessûs enormitas, vel alia causa rationabilis eos suaserit detinendos.

CAP. XVI.

¶ *Interdicto Clero non est interdictus populus, nec è converso. Interdictâ civitate propter delictum domini, cives non interdicti extra ipsam audiunt divina. Interdicto populo, singulares de populo intelliguntur interdicti.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI sententia interdicti proferatur in Clerum, non intelligitur (nisi aliud sit expressum in ea) interdictus populus, nec etiam è converso. Unde uno interdicto ipsorum, alius licitè admittitur ad divina. Cæterùm cùm propter delictum domini, vel rectoris, est civitas interdicta, cives ejusdem (qui culpabiles non existunt, dummodò & ipsi propter dominum, vel rectorem puniendum in eis non fuerint interdicti) possunt extra ipsam licitè interesse divinis. Cùm verò alicujus terræ populus interdicto nodatur, singulares ex eo personæ, quas interdictas esse constat (ne sententia effectu careat, cùm divinorum auditio, & sacramentorum perceptio populo ut universis non competant) non debent alicubi (casibus expressis à jure duntaxat exceptis) audire divina, vel Ecclesiastica recipere sacramenta.

CAP. XVII.

¶ *Interdictâ civitate, suburbia & continentia ædificia dicuntur interdicta. Et interdictâ Ecclesiâ, Capella contigua & cœmeterium contiguum dicitur interdictum.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI civitas *b*, castrum, aut villa, subjiciantur Ecclesiastico interdicto, illorum suburbia, & continentia ædificia eo ipso intelligi volumus interdicta. Nam licèt prædicta videantur aliàs murorum ambitu terminari, hoc tamen casu ne vilipendi valeat sententia interdicti (quod fieret si posset in ipsorum suburbiis, vel continentibus ædificiis licitè celebrari, ut prius) expedit interpretationem fieri latiorem. Ratione quoque simili sit Ecclesia interdicto supposita *c*, vel subjecta, nec in Capella ejus celebrari, nec in cœmeterio ipsius eidem Ecclesiæ contiguis poterit sepeliri. Secùs, si ei contigua non existant.

CAP. XVIII.

¶ *Celebrans scienter in Ecclesia polluta, vel præsente excommunicato majori excommunicatione, irregularitatem non contrahit.* Domin.

Idem.

IS, qui in Ecclesia sanguinis aut seminis effusione polluta, vel qui præsentibus majori excommunicatione nodatis, scienter celebrare præsumit, licèt in hoc temerarie agat, irregularitatis tamen (cùm id non sit expressum in jure) laqueum non incurrit.

¶ *Scienter celebrans in loco interdicto, ut casibus non permissis, irregularis & ineligibilis est.* h. d. Dom.

Is verò, qui scienter in loco celebrat supposito interdicto (nisi super hoc privilegiatus existat, autà jure sit concessum eidem) irregularitatem incurrit: à qua nequit per alium, quàm per Romanum Pontificem liberari, & adeò efficitur ineligibilis, quòd nec ad eligendum cum aliis debebit admitti.

CAP. XIX.

¶ *Tempore interdicti chrisma die Cœnæ Domini confici potest.* hoc dicit.

Idem.

QUoniam *a* in baptismo & confirmatione (quæ nedum pueris, sed & adultis, propter moræ periculum exhiberi possunt licitè tempore interdicti) chrismatis utimur unctione: posse (licèt terra interdicta existat) chrisma die Cœnæ Domini confici, dubium non existit.

CAP. XX.

¶ *Suspensus ab ingressu Ecclesiæ in ea divina celebrans, est irregularis. Et morienti impœnitenti suspensione illâ durante, vetat Ecclesiastica sepulturâ. Et suspensio ab ingressu Ecclesiæ vel officio per appellationem sequentem non suspenditur.* h. d. Dom.

Idem.

IS, cui est Ecclesiæ interdictus ingressus (cùm sibi pro consequens censeatur in ipsa divinorum celebratio interdicta) irregularis efficitur, si contra interdictum hujusmodi divinis in ea se ingerat, in suo agens officio sicut prius. Talis quoque si hoc interdicto durante decedat, non debet in Ecclesia vel cœmeterio Ecclesiastico (nisi pœnituerit) sepeliri. Sanè sicut excommunicatio, sic ab officio vel ab ingressu Ecclesiæ lata suspensio, aut ipsius effectus, per appellationem sequentem minimè suspenduntur.

CAP. XXI.

¶ *Religiosum Clericum verberantem, absolvit Episcopus ex casu, quo absolveret Clericum.* h. d. Dom.

Idem.

REligioso, qui manus violentas in Clericum secularem injecit (ne hoc prætextu habeat materiam evagandi) poterit ab Episcopo eo casu absolutionis beneficium exhiberi, quo seculari Clerico posset, si alium Clericum percussisset.

¶ *Verberans Novitium religionis, excommunicationem incurrit.* h. d. Dom.

Quamvis *c* autem is, qui religionem ingreditur, religiosus censeri cum effectu non possit, donec sit tacitè vel expressè professus: si quis tamen violentas manus in eum injiciat, excommunicationis latæ à canone vinculum non evadit.

CAP. XXII.

¶ *Absolutus propter mortis periculum, vel aliud impedimentum, ab eo, à quo aliàs non poterat, si cessante impedimento se non præsentat, cum commode potest, ei, à quo aliàs absolvi debebat, recidit in eandem sententiam. Idem in absoluto, qui se debet alicujus conspectui præsentare, si hoc non faciat.* Joan. Andr.

Idem.

EOs, qui à sententia canonis vel hominis (cùm ad illum, à quo aliàs de jure fuerant absolvendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum, pro absolutionis beneficio habere recursum) ab alio absolvuntur: si cessante postea periculo, vel impedimento hujusmodi, se illi, à quo his cessantibus absolvi debebant, quàm citò commodè poterunt, contempserint præsentare, mandatum ipsius super illis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi & satisfacturi, prout justitia suadebit: decernimus (ne sic censuræ illudant Ecclesiasticæ) in eandem sententiam recidere ipso jure. Idem statuimus de his, quibus (cùm à sede Apost. vel à Legatis ipsius, absolutionis beneficium à quibusvis sententiis consequuntur) injungitur, ut Ordinariorum suorum, vel aliorum quorumlibet suscepturi pœnitentiam ab eisdem, se conspecturi repræsentent, & passis injuriam, seu his, quibus propter hoc obligati existunt, satisfactionem exhibeant competentem: si hæc cùm primùm commodè poterunt, non curaverint adimplere.

CAP. XXIII.

¶ *Si percussionem in Clericum sine meo mandato, tamen nomine meo factam, ratam habeam, excommunicatus sum: secùs si meo nomine non sit facta.* Joannes Andr.

Idem.

CUm quis absque tuo mandato manus injicit *a* in Clericum tuo nomine violentas, si hoc ratum habueris, excommunicationem latam à canone incunctanter incurris: cùm ratihabitio retrotrahatur, & mandato æquiparetur. Si verò injectio eadem tuo nomine non fuit facta, tunc licèt peccas ratam habendo eandem, non tamen propter hoc excommunicationis illius *b* vinculo irnodaris: Cùm quis ratum habere nequeat, quod ejus nomine non est gestum.

CAP. XXIV.

¶ *Tempore interdicti etiam sani ad pœnitentiam admittuntur: nisi sint excommunicati, qui non nisi in mortis articulo admittuntur: vel nisi causam dederint interdicto, qui non admittentur, nisi satisfaciant, vel caveant prout possunt. Item illo tempore Missæ & alia divina officia sub pœna distributionum, sicut prius, in Ecclesiis celebrantur januis clausis: planè sine excommunicatis & interdictis, & sonitu campanarum. Et quater in anno altè cum campanis & januis apertis celebrare possunt, & excusis excommunicatis interdictos admittere: ita tamen quòd hi, propter quorum excessum latum est, non appropinquent altari. In cæteris servandum est interdictum. Et revocata sunt privilegia, ultra id quibuscunque concessa.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

ALma mater Ecclesia plerunque nonnulla rationabiliter ordinat & consultè, quæ suadente subjectorum utilitate postmodùm consultius, ac rationabilius revocat *c*, in meliusvè commutat. Sanè à nostris dudum fuit prædecessoribus constitutum, ut in terris seu locis Ecclesiastico suppositis interdicto, nulla (certis casibus & sacramentis exceptis) divina celebrentur officia, vel ministrentur Ecclesiastica sacramenta. Quia verò ex distinctione hujusmodi statutorum exercitii indevotio populi, pullulant hæreses, & infinita pericula animarum insurgunt, ac Ecclesiis sine culpa earum debita obsequia subtrahuntur: cum fratribus nostris deliberatione habitâ super his diligenti, concedimus, quòd tempore interdicti ab homine, vel à jure prolati, non tantummodò morientes, sed *d* etiam viventes, tam sani etiam quàm infirmi, ad pœnitentiam (quæ propter proximitatem & facilitatem hominum ad peccandum, summè necessaria est) licitè admittantur, dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti (præterquam in mortis *e* articulo) nolumus ad eandem. Illis etiam, propter quorum culpam, dolum vel fraudem lata est sententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cujus occasione ipsum interdictum est latum, præbuerunt auxilium, consilium vel favorem: nisi de ipso delicto (si sint tales, quòd id facere valeant) prius satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam dederint cautionem, aut si satisfacere nequeunt, vel hujusmodi cautionem præstare juraverint, quòd cùm poterunt, satisfacient: & ad satisfactionem hujusmodi per eum, vel per eos, qui facere ipsam debent & possunt præstandam, dabunt consilium & auxilium, ac juxta posse suum fideliter laborabunt: non est pœnitentiæ beneficium aliquatenùs concedendum. Nec tunc etiam quoad istos, vel alios, qui circa hoc minimè deliquerunt (ubi civitas vel locus alius, seu universitas interdicti existunt) facienda est relaxatio interdicti, sed est eis solummodo injungenda pœnitentia salutaris. Adjicimus præterea, quòd singulis diebus in Ecclesiis & monasteriis Missæ celebrentur, & alia dicantur divina officia sicut priùs: submissâ tamen voce & januis clausis, excommunicatis ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis. Et tam Canonici, quàm Clerici Ecclesiarum, in quibus distributiones quotidianæ illis, qui horis intersunt canonicis, tribuuntur, si ad officia non venerint supradicta, distributiones eâdem amittant: sicut interdicto perderent non extante, si divinis officiis non adessent. In festivitatibus verò Natalis Domini, Paschæ, ac Pentecostes, & Assumptionis Virginis gloriosæ, campanæ pulsentur, & januis apertis altâ voce divina officia solenniter celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admissis: quibus ob reverentiam dictarum solennitatum (ut ipsi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum à faciliùs inclinentur) præfatis diebus participationem permittimus divinorum: sic tamen quòd illi, propter quorum excessum interdictum hujusmodi est prolatum, altari nullatenùs appropinquent. Cæteris, quæ circa observationem interdictorum à nostris sunt prædecessoribus instituta, in suo robore duraturis: non obstantibus quibusvis privilegiis, Ecclesiis, monasteriis, ordinibus, religionibus, seu personis Ecclesiasticis, secularibus, vel regularibus, exemptis & non exemptis, sub quavis forma vel expressione verborum ab Apostolica sede concessis, quæ contra tenorem præsentis constitutionis nullis volumus suffragari, cùm quibuslibet tam secularibus, quàm regularibus sufficere debeat, ut tempore interdicti modo præmisso diebus celebrent supradictis.

---

a *Vide Alex. conf. 8. l. 1. incip. videtur super primo dubio. & conf. 149. l. 6. incip. in causa si quæritur.* b *Et an appellatione civitatis veniant terræ sibi recommendatæ, vide Anchar. in Clem. Romani. 6. fane de elect. ubi asserit non venire, & quæ sit ratio, vide Cur. in conf. 204. l. 2. & quid veniat appellatione civitatis, tradit Fel. in c. Rodulphus. extr. de rescript.* c *Hæc duo verba, supposita vel, desunt in manuscr. cod.*

a *Vide text. & ibi doct. in cap. non est. in fin. extr. de sponsa.* b *In manuscriptis codicibus ita: nisi prius pœnituerit, &c.* c *Vide Fel. c. cum dilectus. extr. de jud. & Jas. leg. pen. ff. de jur. omn. jud.*

a *alii. injecerit.* b *al. illius.* c *Vid. l. 1. C. de cad. toll. ubi docet Bald. quod sicut Medicus, secundùm tempora alterat medicinas, ita legislator leges. Font.* d *aliter, ita: sed & viventes.* e *Nam in mortis articulo nulla est casuum reservatio: atque ideò omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt. ita Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. de casuum reservatione.*

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

TITULUS XII.

CAP. I.

¶ *Declarat hîc Innocentius, quid significet verbum privilegii: recepimus vos in proprios filios Ecclesiæ Romanæ: & quis locus dicatur esse desertus.* hoc dicit, Joan. Andr.

Innocentius IV. (*an. 1250.*)

VEniens: [*& infrà.*] ¶ Per illa verba privilegii, in speciales & proprios Ecclesiæ Romanæ filios vos recepimus: dictos fratres exemptos non intelligi, & ipsos ex illo in proprios ejusdem Ecclesiæ filios fuisse receptos, quòd ab alio quàm à Romano Pontifice, vel Legato ab ejus latere *b* destinato, interdici vel excommunicari à quoquam non valeant, declaramus. Illum locum desertum in præmissis intelligimus, qui non habitatus penitùs, neque cultus fuerit, vel ultra memoriam hominum (secundùm indulgentiam Lucii) est sub Sarracenorum potestate detentus: censentes Ecclesias in talibus desertis locis, à fratribus ipsis constructas, seu etiam construendas, in eo plenâ libertate gaudere, ut secundùm indulgentiam Lucii,

a *al. effectum.* b *Pet. de Anchar. negat per hunc text. probari, legatos cognoscere posse de causis exemptorum, quia hic est privilegium, non jus commune. Item æquiparantur ordinariis, qui exemptos non judicant. not. supr. de offic. leg. translationem. Host.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

nihil ab ipsis legis diœcesanæ nomine valeat per Episcopos exigi: quæ (secundum privilegium Alexandri) non possint interdicto, seu excommunicationi supponi: quas in locis hujusmodi dicti fratres habeant potestatem (petitâ à sede Apostolicâ licentiâ) construendi, easque cum suis plebibus per suos Clericos idoneos gubernent, qui ratione plebium examinandi Episcopis præsententur: ut ab eis curam recipiant animarum, cum plebes Episcopis sint subjectæ. Cæterùm dicti fratres decimas de laboribus & novalibus suis, quos propriis manibus aut sumptibus excolunt, aut aliis bonis sibi à Deo præstitis, Conventibus Clericorum ordinis sui (à quibus quarta vel tertia nullatenùs exigatur) cum integritate persolvant: salvâ moderatione Concilii generalis.

In aliis eorum possessionibus jure communi, seu quoliber alio Ecclesiis parochialibus, & diœcesano Episcopo reservato: Per declarationem autem hujusmodi nolumus defensionibus aliis, seu juribus partium derogari.

CAP. II.

¶ Declarat manifestum & evidens esse synonyma, & idem significare, quoad casum decret. de elect. Si forte. Joan. Andr.

Nicolaus III. *a (an 1278.)*

CONstitutionem felicis recordationis Gregorii Papæ prædecessoris nostri editam in Concilio Lugdunensi, ut si fortè inter cæteras, quæ objiciuntur electo, aut postulato, seu aliàs promovendo ad aliquam dignitatem, evidentem scientiæ, vel alium personæ defectum opponi contingat, de illo primitus cognoscatur: & si opponentem inventum fuerit destitui veritate, à cauſæ illius prosecutione totaliter sit exclusus, & aliàs puniatur, ac si in objectorum probatione omnium defeciſſet: in illo, qui manifestum defectum in visu, auditu, & aliis corporis *b* sensibus, nec non & in memoria, & etiam intellectu opponit electo, locum habere, ac quoad intentionem constitutionis ipsius, manifestum & evidens, idem supponere declaramus.

¶ Declarat conspiratores & conjuratores, qui juraverunt & statuerunt de non recipiendo aliquem in Canonicum ad mandatum Papæ, donec possint resistere. Joan. Andr.

Cæterùm Canonicos cujusvis Ecclesiæ, qui statutum fecerunt solenniter, & juramento firmàrunt, quod Ecclesiam suam & se ipsos contra omnes impetrantes Canonicatum ipsius Ecclesiæ defenderent, usque ad jus vel sententiam, quantùm possent, ad judicium domini Papæ, vel specialis mandati ejusdem: & quòd communibus expensis, ac cum procuratorio sigillo Capituli sigillato eadem defensio fieret: & quòd, quandiu aliquis de Canonicis ejusdem Ecclesiæ defensionem hujusmodi, & oppositionem vellet prædicto modo subire, alii Canonici non possent nec deberent recipere in Canonicum, nec habere pro Canonico in Capitulo, vel extra Capitulum, impetrantem: conspiratores & conjuratores contra sanctam Romanam Ecclesiam, ac libertatem, obedientiam & auctoritatem ipsius decernimus, & eosdem tanquam conspiratores ac conjuratores secundùm sanctiones canonicas puniendos.

¶ Statutum de non recipiendo aliquem ad Papæ mandatum, multis ex causis est detestabile & illicitum. h d.

Statutum quoque ipsum (quod Capitulo prælibato & singulis ejus personis libertatem, obedientiam, eidem Ecclesiæ Romanæ debitam exhibendi saltem usque ad sententiam, & *c* Pontificum Romanorum judicium, seu speciale mandatum, liquidò impetrandi, promptum futurorum gravaminum & expensarum discrimen ingerens contra legitimas sanctiones, laudabile votum exercentium lites vetat, injustam litem moyere compellit, iniquæ controversiæ seu liti cedendo, bonam fidem seu conscientiam agnoscere prohibet, & adigit ad peccandum) conspirationem & conjurationem continere contra libertatem & auctoritatem sedis Apostolicæ manifeste, ac aliàs detestabile, prorsusque illicitum reputamus.

CAP. III.

¶ Constitutio amplissima penè cunctas declarans hæsitationes, qua circa divi Francisci regulam contingere possunt: præsertim an fratres Minores (quos Cordigeros vocant) illius regula professores, sint ad omnia Evangelii consilia obligati. Et utrum aliquid proprium habere, & pecuniam recipere, legataq. sibi relicta agnoscere valeant: cum multis aliis ambiguitatibus hic luculentissimè resolutis.

Idem.

EXiit qui seminat *a* seminare semen suum. De sinu Patris in mundum, veste scilicet humanitatis indutus Dei filius Jesus Christus, verbum Evangelicum laturus in singulos probos & reprobos, insipientes & ignaros, studiosos & desides, & juxta Prophetam colonus futurus in terra, semen suum doctrinam Evangelicam sine delectu dispersit in omnes, qui omnia tractaturus ad se, omnes salvare venerat: qui tandem seipsum Deo Patri pro salute omnium in redemptionis humanæ pretium immolavit. Licet autem hoc semen in singulos communicativâ Dei charitate dispersum, aliud ceciderit *b* secùs viam, super corda scilicet dæmonum suggestionibus pervia: aliud supra petram, corda scilicet nullo fidei vomere penetrata: aliud inter spinas, corda scilicet hominum divitiarum solicitudinibus lacerata: Et ideò unum pravis affectibus conculcatum, aliud aridum, quia gratiæ carebat humore, reliquum verò legitur inordinatis solicitudinibus suffocatum. Aliud tamen mite cor & docile, terra bona, fuscepit, hoc est Minorum fratrum mitis & docilis in paupertate ac humilitate per almum Christi confessorem Franciscum radicata religio: qui ex illo vero semine germinans, germen illud per regulam sparsit in filios, quos sibi & Deo per suum ministerium in observatione Evangelii genevavit. Isti sunt filii, qui docente Jacobo *c* verbum æternum Dei filium, insitum humanæ naturæ in horto virginalis uteri, potens salvare animas, in mansuetudine fuscepérunt. Hi sunt illius sanctæ regulæ professores, quæ Evangelico fundatur eloquio *d*, vitæ Christi roboratur exemplo, fundatoris militantis Ecclesiæ, Apostolorum ejus sermonibus actibusque firmatur. Hæc est apud Deum & Patrem munda & immaculata religio, quæ descendens à Patre luminum per ejus Filium exemplariter & verbaliter Apostolis tradita, & deinde per Spiritum Sanctum beato Francisco, & eum sequentibus inspirata, totius in se quasi continet testimonium Trinitatis. Hæc est, cui (attestante Paulo Apostolo) nemo de cætero debet esse molestus: quam Christus stigmatibus suæ passionis confirmavit, voluens institutorem ipsius passionis suæ signis notabiliter insigniri. Sed nec sic contra fratres ipsos Minores & regulam, hostis antiqui cessavit astutia, quin potiùs contra eos nitens superseminare zizaniam, interdum æmulatores agitatos invidiâ, iracundiâ, & indiscretâ inscitiâ concitavit: mordentes fratres & eorum regulam, quasi illicitam, inobservabilem, & discriminosam, caninis latratibus lacerantes, non attendentes hanc sanctam regulam (ut prædicitur) præceptis ac monitis salutaribus institutam, Apostolicis observationibus roboratam, per plures Romanos Pontifices *e* approbatam, & etiam

a *In plerisque antiquis codicib. etiam impressa ita: Nicolaus quartus.* b *al. corpora.* c *al. & Pontifices Romani, &c.*

a *In antiquioribus codicib. etiam impressa ita, Exiit qui seminat, & infrà: & mox sequitur decretalis Privilegium. ex prima etiam glossa hic, constat olim non fuisse solitam apponi integram: sed decies, id est, intrum tantùm.* b *Luc. 8.* c *Jac. 1.* d *Non tamen per omnia, ut in extrav. quia quorundam. §. adhuc. Font.* e *Honorium III. Innocentium III. Gregorium IX. Font.*

etiam per sedem Apostolicam confirmatam, tot divinis testimoniis communitam, quæ credibilia facta sunt nimis in tot sanctis viris *a*, in observantia hujus regulæ agentibus & finientibus dies suos, quorum non nullos sanctorum Catalogo sedes eadem ex eorum vitæ & miraculis fecit adscribi. Ac novissimè, quasi diebus istis, per piæ memoriæ Gregorium Papam nonum, prædecessorem nostrum approbatam esse, ex evidenti utilitate, quam de ipsa consequitur universalis Ecclesia, in generali Lugdunensi Concilio declaratur. Nec nos minus attendimus, imò profundiùs cogitamus, sicut pendere debent subtiliùs cæteri catholicæ fidei professores: quis ipse Deus ordinem prædictum & ejus observatores inspiciens, sic eos ab insurgentibus in ipsos rancoribus salutari subsidio præservavit, quòd nec ipsos finibus tempestuosos allisit, nec animos in ordine ipso degentium, constravit: quin potiùs in vigore regulari concrescant, & amplientur in suorum observantia manductorum. Veruntamen, ut ordo prædictus (quibuslibet præciis anfractibus) distinctâ & purâ vigeat claritate, & sicut fratres ejusdem ordinis nuper in generali Capitulo congregati provideant, dilectis filiis generali & nonnullis aliis provincialibus ejusdem ordinis ministris, qui in Capitulo ipso convenerant, in nostra præsentia constitutis, cùm ad plenam observationem regulæ ejusdem in vigore spiritûs eorum fervere noscatur intentio: Visum est nobis (ut mordacibus hujusmodi mordendi vias præcluderemus) aliqua, quæ in ipsa regula videri poterant dubia, declarare: nonnulla per prædecessores nostros etiam declarata, pleniori claritate differere: in aliquibus etiam regulam ipsam contingentibus puritati eorundem conscientiæ providere. Nos autem, qui à teneris annis ad ordinem ipsum affectus nostros *b* ereximus, in illis succedendo, cum aliquibus ejusdem confessoris sociis, quibus ejus vita & conversatio nota erat, super ipsa regula & sancta ipsius beati Francisci intentione frequenti collatione tractavimus. Et tandem Cardinalis, ac postmodùm ejusdem ordinis per prædictam sedem gubernator & protector, & corrector effecti, conditiones prædicti ordinis ex imminenti nobis cura palpavimus in Apostolatûs officio: tam de pia intentione confessoris prædicti, quàm de his, quæ regulam ipsam & ejus observantiam contingunt: ex prædictis longâ etiam experientiâ informati, nostros ad ordinem præfatum convertimus cogitatus. Et tam ea, quæ per eosdem prædecessores approbata & declarata esse noscuntur, quàm etiam ipsam regulam & eam contingentia, maturitate plenâ discussimus. Nonnulla in præsenti serie statuimus, declaravimus, certius approbavimus, approbata confirmavimus, edidimus, & concessimus, plura etiam ordinando seriosiùs & clariùs, quæ infrà scriptis articulis pleniùs exprimuntur. In primis, quia (sicut intelleximus) ab aliquibus hæsitatur, an fratres ejusdem ordinis tam ad consilia, quàm ad præcepta Evangelii teneantur: tum quia in regulæ prædictæ principio habetur, Regula & vita Minorum fratrum hæc est: scilicet Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate: tum ex eo, quòd in eadem regula continetur sic: Finito verò anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper & regulam observare: tum etiam, quia in fine ipsius regulæ continentur hæc verba: paupertatem, & humilitatem, ac sanctum Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promittimus, observemus.

a *Quos ponit Ant. circa finem tertiæ part. suæ chronic.* b *Idem dicit Joann. 22. in extravag. quorundam. vers. nunc verò. post princ. Font.*

Licet felicis recordationis Gregorius Papa nonus prædecessor noster hunc articulum & nonnullos alios ejusdem regulæ declaraverit: quia tamen ejus declaratio propter aliquorum insurgentium in fratres & regulam inordinatos vel mordaces insultus, & multorum posteà emergentium casuum considerandos eventus, in aliquibus obscura, in aliquibus semiplena, & in multis etiam contentis in ipsa regula insufficiens videtur: Nos obscuritatem ac insufficientiam hujusmodi, præfatæ interpretationis declaratione amovere volentes, & cujuslibet ambiguitatis scrupulum in eisdem de singulorum mentibus plenioris expositionis certitudine amputare.

Dicimus, quòd cùm in principio regulæ non absolutè, sed cum quadam modificatione, seu specificatione ponatur: Regula & vita Minorum fratrum hæc est: scilicet Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate: quæ tria eadem regula multùm arctè prosequitur, & nihilominùs alia nonnulla subnectit, præcipiendo, prohibendo, consulendo, monendo, hortando, & sub aliis verbis, ad aliquem modorum reducibilibus prædictorum: de intentione regulæ liquere valeat apertiùs: ut illud, quod in professione quasi absolutè subnecti videtur, promittentes vitam istam semper & regulam observare, & quod in fine subjungitur, & sanctum Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus: totum ad ipsius regulæ modificatum, vel determinatum, seu specificatum principium reducatur: videlicet ad observantiam Evangelii (ut prædicitur) per ipsam regulam in illis tribus modificatam, vel determinatam, seu specificatam. Cum non sit verisimile ipsum sanctum verbum ab ipso semel cum quadam modificatione, vel determinatione, seu specificatione prolatum, licèt quasi succinctorie repetitum, voluisse in sui repetitione datâ sibi per eum modificatione seu specificatione sine certa causa carere. Et utriusque juris argumenta nos doceant *a*, ea quæ in principio ad medium & ad finem: illa verò quæ in medio, ad finem atque principium: & ea quæ in fine, ad utrunque vel eorum alterum sæpè referri. Et dato, quòd absolutè diceretur, omninò promitto sanctum Evangelium observare: non *b* professor hujusmodi intenderet se ad omnem consiliorum observantiam obligare: (quod vix aut nunquam posset ad literam observare:) propter quod talis promissio illaqueare professionis animum videretur:) Clarè videtur promissionem hujusmodi ad alium intellectum absque intentione promittentis non debere perstringi: nisi ut observantia Evangelii sic, sicut tradita reperitur à Christo, videlicet quòd præcepta ut præcepta, & consilia ut consilia, à promittentibus observentur. Quem intellectum etiam in eisdem verbis habuisse idem beatus Franciscus in serie sui processûs in regula patenter ostendit: cùm aliqua Evangelica consilia indicat, ut consilia, sub verbis monitionis, exhortationis & consilii, nonnulla verò sub prohibitione ac verbo præcepti: per quod patet, quòd non fuit loquentis intentio *c*, quòd fratres ex professione hujusmodi regulæ ad omnia consilia, sicut ad præcepta Evangelica tenerentur: sed solùm ad illa consilia, quæ in eadem regula præceptoriè vel inhibitoriè, seu sub verbis æquipollentibus sunt expressa. Unde nos ad fratrum ejusdem ordinis conscientias plenariè serenandas declaramus, quòd ex professione ejusdem regulæ, fratres ipsi ad ea tantùm Evangelica observanda consilia sunt adstricti, quæ in ipsa regula præceptoriè vel inhibitoriè, seu sub verbis æquipollentibus

a *Quæ vide in gloss. rubr. insrà eod. de reg. jur. tit. prox. Font.* b *alii. cum professor, &c.* c *Ecce ex verbis colligitur intentio. Font.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

exprimuntur. Ad nonnulla verò alia per Evangelium data consilia eò magis, secundùm exigentiam sui statûs, tenentur, plusquàm cæteri Christiani, quò per statum perfectionis, quem per professionem hujusmodi assumpserunt, se obtulerunt Domino holocaustum medullatum, per contemptum omnium mundanorum. Ad omnia autem, quæ in ipsa regula continentur, tam præcepta quàm consilia, quàm cætera, ex voto professionis hujusmodi non aliter tenentur, quàm eo modo, quo in regula ipsa traduntur: ut scilicet teneantur ad eorum *a* observantiam, quæ in eadem regula ipsis sub verbis obligatoriis indicuntur. Cæterorum verò observantiam, quæ sub verbis monitoriis, exhortatoriis, informatoriis, & instructoriis, seu quibuscunque aliis continentur: eatenùs magis condecet de bono & æquo eos prosequi, quo imitatores tanti patris effecti Christi semitas elegerunt. Porrò cùm ipsa regula expressè contineat, quòd fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sicque declaratum per eundem prædecessorem nostrum Gregorium nonum, & nonnullos alios, hoc servare debere, tam in speciali, quàm etiam in communi: quam sic arctam abdicationem venenosis obtrectationibus aliquorum insensata damnaverit astutia, ne fratrum eorundem perfectionis claritas in talium imperitis sermonibus laceretur: dicimus quòd abdicatio proprietatis hujusmodi omnium rerum non tam in speciali, quàm etiam in communi propter Deum meritoria est & sancta: quam & Christus viam perfectionis ostendens, verbo *b* docuit & exemplo firmavit: quamque primi fundatores militantis Ecclesiæ, prout ab ipso fonte hauserant, volentes perfectè vivere, per doctrinæ ac vitæ exempla in eos derivârunt. Nec his quisquam putet obsistere, quòd interdum dicitur Christum loculos habuisse: nam sic Jesus Christus cujus perfecta sunt opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quòd interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret: sic infirmorum personam Christus suscepit in loculis: sic & in nonnullis aliis infirma humanæ carnis assumens (prout Evangelica testatur historia) non tantum carne, sed & mente condescendit infirmis. Sic enim humanam naturam assumpsit, quòd in suis operibus perfectus existens, in nostris factus humilis, in propriis permansit excelsus. Sic & summæ charitatis dignatione ad actus quosdam nostræ imperfectioni conformes inducitur, quòd à summæ perfectionis rectitudine non curvatur. Egit namque Christus & docuit opera perfectionis. Egit etiam infirma, sicut interdum & in fuga patet & loculis: sed utrumque perfectè perfectus existens, ut perfectis & imperfectis se viam salutis ostenderet, qui utrosque salvare venerat: qui tandem mori voluit pro utrisque. Nec quicquam ex his insurgat erroneè, quòd taliter propter Deum proprietatem omnium abdicantes, tanquam homicidæ sui, vel tentatores Dei, vivendi discrimini se committant: sic enim seipsos committant divinæ providentiæ in vivendo, ut viam non contemnant provisionis humanæ: quin vel de iis, quæ offeruntur liberaliter, vel de iis, quæ mendicantur humiliter, vel de iis, quæ conquiruntur per laboricium, sustententur: qui triplex vivendi modus in regula providetur expressè. Professò si (juxta promissum Salvatoris) nunquam deficiet fides Ecclesiæ, per consequens nec opera misericordiæ subtrahentur: ex quo Christi pauperibus omnis ratio diffidentiæ cujuslibet videtur esse sublata. Et quidem ubi (quod non est aliquatenùs præsumendum) hæc cuncta deficerent, sicut nec cæteris, sic nec ipsis fratribus, jure poli, in extremæ necessitatis articulo, ad providendum sustentationi naturæ, viâ omnibus extremâ necessitate detentis concessa præcluditur: cùm ab omni lege extrema *a* necessitas sit exempta: nec talem abdicationem proprietatis omnimodæ, renuntiationem usus rerum cuiquam videatur inducere: nam cùm in rebus temporalibus sit considerare præcipuum, proprietatem, possessionem, usumfructum, jus utendi, & simplicem facti usum, & ultimo tanquam necessario egeat, licèt primis carere possit vita mortalium: nulla prorsus potest esse professio, quæ à se usum necessariæ sustentationis excludat: verum condecens fuit ei professioni, quæ sponte devovit Christum pauperem in tanta paupertate sectari, omnium abdicare dominium & rerum sibi concessarum necessario usu fore contentam. Nec per hoc, quòd proprietatem usus, & rei cujusque dominium à se abdicâsse videtur, simplici usui omnis rei renunciâsse convincitur: qui, inquam, usus non juris, sed facti tantummodò nomen habens, quod facti est tantùm, in utendo præbet utentibus, nihil juris: quinimò necessariarum rerum, tam ad vitæ sustentationem, quàm ad officiorum sui statûs executionem (excepto quod de pecunia infrà subjungitur) moderatus usus, sed secundùm eorum regulam & veritatem omnimodam, concessus est fratribus: quibus rebus fratres licitè uti possent durante concedentis licentiâ, & juxta id, quod in præsenti serie continetur. Nec his obviare dignoscitur, quod civilis providentia in humanis rebus humanè constituit: videlicet non posse usum vel usumfructum à domino perpetuò *b* separari: quod, ne dominium dominis (semper absedente usu) redderetur inutile, temporalem utilitatem tantùm in constituendo prospiciens ista decrevit. Retentio namque dominii talium rerum cum concessione usûs facta pauperibus, non est infructuosa domino, cùm sit meritoria ad æterna, & professioni pauperum opportuna, quæ tanto sibi censetur utilior, quantò commutat temporalia pro æternis. Profectò non fuit confessoris Christi regulam instituentis intentio: quinimò contrarium in ipsa conscripsit, contrarium vivendo servavit, cum & ipse temporalibus ad necessitatem usus fuerit, & in pluribus locis in regula usum talem licere fratribus manifestet. Dicit namque in regula, quòd Clerici faciant divinum officium, ex quo habere poterunt breviaria: ex hoc patenter insinuans, quòd fratres sui habituri essent usum breviarii & librorum, qui sunt ad divinum officium opportuni. In alio quoque Capitulo dicitur, quòd ministri & custodes pro necessitatibus infirmorum, & aliis fratribus indigentibus, per amicos spirituales solicitam curam gerant, secundum loca & tempora & frigidas regiones, sicut eorum necessitati viderint expedire. Alibi etiam exhortans fratres, per congruum laboris exercitium ad otium evitandum, dicit, quòd de mercede laboris pro se & suis fratribus corporis necessaria recipiant. In alio quoque Capitulo continetur, quòd fratres vadant pro eleemosynis confidenter. Habetur *c* etiam in eadem regula, quòd in prædicatione, quam fratres faciunt, sint examinata & casta eorum eloquia ad utilitatem & ædificationem populi: annunciando eis vitia & virtutes, pœnam & gloriam. Sed constans est, quòd hæc præsupponunt scientiam: scientia requirit studium: exercitium verò studii convenienter haberi non potest, sine usu librorum *d*.

a Verba obligatoria sunt: teneantur, habeant, & alia declarata in Clem. exivi. §. ut autem hæc. §. præterea eum. Font.
b Extravagant. Joan. 22. quia quorundam declarat hæreticum asserere, quod Christus nec in speciali, nec in communi proprium habuerit. Font.

a De consec. dist. 5. sicut & infr. eod. dist. 4. c. sacrificium. c. quod non est. cum gl. de reg. jur. Font. *b Vid. l. omnium ff. de usufr. l. antiquas. C. eod. Font.* *c Vid. Conc. Trid sess 5. de reform. c. 2.*
d Libri sunt ad fructum necessarii. vide Oldrad. cons. 84. incip. an expediat habere multos libros.

Ex quibus omnibus satis claret ex regula, ad victum, vestitum, divinum cultum & sapientale studium, necessarium rerum usum fratribus esse concessum. Patet itaque sanè intelligentibus ex prædictis, regulam quoad abdicationem hujusmodi, non solùm observabilem, possibilem & licitam, sed meritoriam & perfectam: & eò magis meritoriam, quò per ipsam professores ipsius magis à temporalibus propter Deum (sicut prædicitur) elongantur. Ad hæc cùm fratres ipsi nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordini possint etiam in communi, & cùm aliquid propter Deum ipsis offertur, conceditur, vel donatur, ea (si secùs non exprimat) offerentis, concedentis, vel donantis, verisimiliter credatur intentio, ut rem hujusmodi oblatam, concessam, vel donatam perfectè concedat, donec auferat, à se abdicet, ac in alios transferre cupiat propter Deum, nec sit persona, in quam loco Dei congruentiùs hujusmodi rei dominium transferat, quàm sedes præfata vel persona R. om. Pontificis Christi vicarii, qui pater est omnium, & fratrum Minorum nihilominùs specialis. Ne talium rerum sub incerto videatur esse dominium, cùm patri filius suo modo, servus domino, & monachus monasterio res sibi oblatas, concessas vel donatas acquirant, omnium utensilium & librorum, ac eorum mobilium præsentium & futurorum, quæ & quorum usumfructum scilicet ordinibus vel fratribus ipsis licet habere, proprietatem & dominium *a* (quod & fel. record. Innoc. Papa IV. prædec. noster fecisse dignoscitur) in nos & Romanam Ecclesiam plenè & liberè pertinere hâc præsenti constitutione in perpetuum valiturâ sanciimus. Præterea loca empta de eleemosynis diversis, & oblata seu concessa fratribus, sub quacunque forma verborum (licèt fratres sibi cavere debeant, quòd hujusmodi verbis statui suo incompetentibus non utantur) à diversis seu pro indiviso possidentibus, seu certas partes in ipsis locis habentibus, in quibus ipsi possidentes pro indiviso, seu certas partes habentes, nihil sibi in oblatione seu concessione hujusmodi reservârint: similiter & in jus & dominium ac proprietatem nostram & Ecclesiæ prædictæ eadem auctoritate suscipimus. Loca verò seu domos pro habitatione fratrum à singulari persona, vel collegio, vel ipsis fratribus ex integro concedenda seu etiam offerenda (si talia de voluntate conferentis fratres inhabitare contigerit) perseverante tantùm voluntate concedentis inhabitent. Ac illa liberè, præter Ecclesiam & oratoria ad Ecclesiam destinata, & cœmeterium (quæ tam ad præsentia, quàm ad futura, in jus & proprietatem nostram & prædictæ Romanæ Ecclesiæ simili modo & auctoritate recipimus) mutatâ concedentis voluntate, ac ipsis fratribus patefactâ dimittant: in quorum locorum dominio seu proprietate nihil nobis vel præfatæ Romanæ Ecclesiæ retinemus omninò, nisi ea specialiter de nostro seu ipsius Romanæ Ecclesiæ recipiantur assensu: & si in eisdem locis reservaverit dominium sibi in concedendo concedens, præter inhabitationem fratrum speciale *b* dominium in jus Ecclesiæ sæpedictæ non transeat, sed potiùs plenè liberum maneat concedenti. Insuper nec utensilia, nec alia præter eorum usum ad necessitatem & officiorum sui statûs executionem (non enim omnium rerum usum habere debent, ut dictum est) ad unam superfluitatem, divitias, seu copiam, quæ deroget paupertati, vel ad thesaurizationem, vel eo animo, ut ea distrahant sive vendant, recipiant, nec sub colore providentiæ in futurum, nec aliâ occasione: quinimò in omnibus appareat in eis, quoad dominium omni modâ abdicatio, & in usu necessitas. Hoc autem secundum exigentiam personarum & locorum, ministri & custodes simul & separatim in suis administrationibus & custodiis cum discretione disponant: cùm de talibus interdum personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, & nonnullæ aliæ circumstantiæ plùs minùsve, ac aliter provideri requirant: ista tamen sic faciant, quòd semper in eis & eorum actibus paupertas sancta reluceat, prout ipsis ex eorum regula invenitur indicta. Cæterùm cùm in eadem regula sit super præcepti districtione prohibitum, ne fratres recipiant per se, vel per alios denarios vel pecuniam ullo modo: idque fratres in perpetuum servare cupiant, & velut injunctum necesse habeant adimplere: ne ipsorum puritas in hujusmodi observatione præcepti maculetur in aliquo, & ne fratrum conscientiæ aliquibus aculeis stimulentur: articulum istum propter detrahentium morsus profundiùs, quàm nostri prædecessores fuerint, assumentes, ac ipsum clariotibus determinationibus prosequentes, diffinimus in primis, quòd fratres ipsi à mutuis contrahendis abstineant; cùm eis mutuum contrahere (ipsorum statu considerato) non liceat *a*: possint tamen ipsi pro satisfactione facienda, pro eorum necessitatibus, quæ pro tempore occurrerint (cessantibus eleemosynis, de quibus satisfieri commodè tunc non posset) circa cujuslibet obligationis vinculum dicere, quòd per eleemosynas & alios amicos fratrum ad solutionem hujusmodi faciendam intendant fideliter laborare. Quo casu procuretur à fratribus, quòd ille, qui dabit eleemosynam, per se vel per alium, non nominandum ab ipsis, si fieri poterit, sed ab eo potiùs juxta suum beneplacitum assumendum, hujusmodi satisfactionem faciat in totum vel in partem, prout sibi Dominus inspirabit. Si tamen ipse hoc nollet facere, vel non posset, vel quia recessus ejus immineat, aut quia quibus hoc velit committere, notitiam non habet fidelium personarum, seu quâcunque aliâ occasione vel causâ: declaramus & dicimus, quòd in nullo regulæ puritas infringitur, aut quomodolibet ipsius observantia maculatur, si fratres ipsi alicujus vel aliquorum sibi curent dare notitiam, vel aliquos seu aliquem nominare, aut etiam præsentare: cui vel quibus, si eleemosynam facienti placuit, committi possit executio prædictorum, ac ipsius habeatur assensus super subrogationibus inscriptis. Ita tamen, quòd penès ipsum dantem, dominio, proprietate, ac possessione ipsius pecuniæ cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam semper usque ad conversionem ipsius in rem deputatam, plenè, liberè, ac integrè remanentibus, in ipsa pecunia nihil omnino fratres juris habeant, nec administrationem, seu dispensationem, nec contra personam nominatam, vel non nominatam ab eis, cujuscunque conditionis existat, in judicio, vel extra, actionem, persecutionem, aut aliquod aliud jus intentent, qualitercunque persona prædicta in commissione hujusmodi se habeat: liceat tamen fratribus suas necessitates insinuare, ac specificare, vel exponere personæ prædictæ, ac eam rogare, quòd solvat *b*. Possint etiam personam eandem exhortari ac inducere, quòd fideliter in re commissa se habeat, & animæ suæ saluti in commissa sibi executione provideat: Ita tamen, quòd ab omni ejusdem pecuniæ administratione, seu dispensatione, & contra prædictam personam actione seu persecutione (ut prædictum est) fratres abstineant omnimodò. Si verò personam hujusmodi nominatam, vel non nominatam à fratribus (quò minùs per se possit exequi, quod prædictur) contigerit per absentiam, infirmitatem, voluntatem, vel aliquo alio impedimento, ipsi fratres ad alios amicos spirituales, vel alios, quos viderint expedire, recurrant, ut per eos hujusmodi executio fiat.

a De hoc dominio vide extravag. Joan. 22. incip. ad conditorem canonum. tit. de verb. signific. & extravag. quorundam. eod. tit. *b al. tale.*

a Quia ibi de meo fit cuum, quod pronomen fratri Minori non convenit: & hanc provisionem circa pecuniam approbat Clemens exivi ibi videas. §. porrò. usque ad §. proinde. Font.
b Quid debeat tribui tali personæ, vide infra eod. §. in eo verò casu. Font.

tem, seu locorum distantiam, ad quæ ipse nollet accedere, in quibus esset solutio seu satisfactio facienda, vel per occasionem aliam impediri : liceat fratribus cum conscientiæ puritate quandam aliam personam subrogandam ad præmissa in nominando & aliis (si ad primum dantem non possint, vel nolint habere recursum) eum ista persona facere, sicut suprà proximè declaravimus eis licere cum prima : Duarum enim personarum ministerium per viam subrogationis (ut dictum est) communius & generalius videtur posse in prædictorum executione sufficere, cùm prædicta satisfactio præsumatur posse celeriter expediri. Si tamen (ut interdum dictum est) propter locorum distantiam, in quibus esset satisfactio facienda, & conditiones seu circumstantias alias, casus emergeret, in quo videretur plurium personatum subrogandarum ministerium opportunum : liceat ipsis fratribus in hoc casu juxta negotii qualitatem (servato modo prædicto) plures personas assumere, nominare, seu præsentare ad istud ministerium exequendum Et quia oportet & expedit fratrum necessitatibus, non solum illis, pro quibus jam esset solutio seu satisfactio facienda (ut superius proximè dictum est) sed etiam imminentibus, sive tales necessitates ingruentes immineant, quæ brevi tempore expediri valeant, sive tales (licet paucæ comparative) quarum provisio ex sui conditione necessario tractum *a* temporis habet : ut in libris scribendis, Ecclesiis seu ædificiis ad usum habitationis ipsorum construendis, libris & pannis in locis remotis emendis, & aliis similibus, si quæ occurrerint, cum moderamine suprædicto salubriter provideri : Sic in istis necessitatibus clarè distinguimus, sic in eis fratres posse tutè & salvâ conscientiâ procedere declaramus : videlicet ut ingruenti vel imminenti necessitate, quæ brevi tempore, vel quæ interdum ex aliquibus circumstantiis non sic brevi (ut suprà in proximo casu dictum est) valeat expediri : tam quoad dantem eleemosynam, quàm quoad nominatum vel substitutum, in omnibus & per omnia (sicut in articulo solutionis pro necessitatibus præteritis faciendæ suprà proximè declaravimus) procedatur. In eâ verò necessitate quantumcunque præsentialiter ingruenti, quæ tamen ex qualitate sui (ut prædicitur) tractum temporis habet innexum *b*, quia in eo casu verisimile est, quòd tum ratione distantiæ locorum, quæ expeditio necessitatis ipsius ex sui conditione requireret : tum etiam circumstantiarum ipsius necessitatis ratione pensatâ frequenter casus acciderent, in quibus ad expeditionem necessitatis hujusmodi oporteret, quòd per diversas manus & personas transiret pecunia necessitati hujusmodi deputata : quarum omnium personarum impossibile quasi esset dominum principalem pro ipsa necessitate pecuniam deputantem, seu etiam substitutum ab eo, & tertium etiam ab ipso substituto (si casus talis accideret) postèa subrogatum, habere notitiam : declaramus, & dicimus, quod in hoc articulo, præter dictos duos modos in necessitatibus præteritis & ingruentibus, quæ possint brevi tempore, vel interdum non brevi (ut suprà exprimitur) expediri (ut prædiximus) observandos, ad observandam ipsius regulæ ac professorum ejus omnimodam puritatem. Quòd si præsto sit eleemosynæ hujusmodi elargitor, vel ejus nuntius, qui possit hoc facere & velit : expresse illi prædicatur à fratribus, quòd si placeat ut (dominio talis pecuniæ cum libera potestate revocandi sibi pecuniam ipsam, penès ipsum semper usque ad conversionem ipsius in rem deputatam liberè remanente, ut in aliis duobus casibus superiùs dictum est) per quorumcunque manus pecunia seu eleemosyna ipsa tractetur, sive personas ab eo vel à fratribus nominatas, totum suo consensu, voluntate ac auctoritate procedat : quo assensum suum præbente prædictis, securè fratres re emptâ vel acquisitâ de illa pecunia, per quemcunque (juxta modum annotatum superiùs) uti possint. Ad majorem autem prædictorum omnium claritatem hàc in perpetuum valiturâ provisionis serie declaramus, quòd fratres (præfatis modis, ut prædicitur, circa pecuniam in supportandis eorum præteritis & ingruentibus necessitatibus observatis) non intelligantur, nec dici possint per se vel per interpositam personam pecuniam recipere, contra regulam vel professionis sui ordinis puritatem : cùm manifestè pateat ex præmissis, ipsos fratres non solùm à receptione, proprietate, dominio, sive usu ipsius pecuniæ, verùm etiam à contrectatione qualibet ipsius, & ab pecunia penitùs alienos. In eo verò casu quando (antequam ipsa pecunia in licitum rei habendæ vel utendæ commercium sit conversa) concedentem pecuniam mori contigerit : si concedens in concedendo dixerit vel expresserit, quòd persona deputata pecuniam ipsam in necessarium usum fratrum expenderet, quicquid de ipso concedente vivendo vel moriendo contingeret, sive concedens hujusmodi hæredem reliquerit, sive non : possint fratres ad personam deputatam (non obstante concedentis morte, vel hæredis contradictione) pro ipsa pecunia expendenda recurrere *a* : sicut poterant ad ipsum dominum concedentem. Quia verò puritatem ipsius ordinis intimâ cordis affectione zelamus, cùm in prædictis calibus ad determinatam necessitatem (ut prædicitur) per aliquem pecuniam conceді contigerit, concedens pecuniam rogari possit à fratribus, quòd si quid de pecunia ipsa (habitâ necessitate determinatâ) superierit, consentiat ipse concedens, quòd residuum præfatæ pecuniæ in res alias pro aliis ipsorum fratrum prædictis necessitatibus convertatur, quo non consentiente prædictis, ipsum residuum (si quod fuerit) restituatur eidem. Caveant tamen fratres, quòd solicitè se coaptent, ut non plus facienter concedi consentiant, quàm verisimiliter æstimari possit, rem necessariam, pro qua pecunia ipsa conceditur, valituram.

Et quia *b* prædictorum seriosâ expositione à dante vel recipiente de facili posset errari : ut clarius utilitati dantium, puritati ordinis, simplicitati aliquorum simplicium, saluti animarum hincinde securius consulatur : intellectum illum, qui satis in hoc casu à sanè intelligente præcipitur, præsentis ac in æternum valituræ constitutionis serie lucidamus, volentes illum ad communem deduci notitiam : videlicet quòd semper quando pecunia fratribus ipsis mittitur vel offertur (nisi expresse per mittentem vel offerentem aliud exprimatur) prædictis modis prorsus oblata intelligatur & missa.

Non enim verisimile est, aliquem eleemosynæ sive sine expressione modum illum præfigere, per quem & donans meritò, vel illi *c*, quorum necessitatibus intendit per donum hujusmodi provideri *d*, vel effectu doni, vel suæ conscientiæ puritate fraudentur. Ad hæc quia fratribus ipsis interdum in ultimis voluntatibus sub diversis modis nonnulla legantur, nec expressè quid de his agendum sit, in regula vel prædecessorum nostrorum declarationibus continetur : ne in ipsis dubitari contingat in posterum, providendo legantibus, & fratrum conscientiis præcavendo, declaramus, ordinamus, & dicimus, quòd si testator modum, secundùm quem fratribus (eorum conditione inspectâ) recipere non liceret, exprimat in legando : ut si legaret fratribus vineam vel agrum ad excolendum, domum ad locandum, vel similia verba in similibus proferret, aut modos similes in relinquendo servaret : à tali legato & ejus receptione per omnem modum fratres abstineant.

a *al. tradu.* b *al. annexum.*

a *Observatis modo & formâ. §. ista tamen. sup. eod. Font.* b *al. ita : & quia in prædictorum, &c.* c *al. & illi.* d *al. provideret.* Si

Si verò modum licitum fratribus in legando testator expresserit : ut si diceret, Lego pecuniam pro fratrum necessitatibus expendendam, vel domum, agrum, vineam & similia : ad hoc, quòd per certam personam vel personas idoneas distrahantur, & pecunia de rebus ipsis accepta in ædificia vel alia fratrum necessaria convertatur : aut in legando similibus modis vel verbis utatur : In hoc casu illud in omnibus & per omnia (consideratis eorum necessitatibus & moderaminibus suprà dictis) quantùm ad fratres, servari decernimus, quod per nos est superiùs in concessis pecuniariis eleemosynis declaratum. Ad quæ legata solvenda tam hæredes testatorum, quàm executores se liberales exhibeant. Et etiam Prælati & seculares *a*, quibus de jure vel consuetudine provisio ista competeret (cùm expedierit) se ex officio suo promptos exhibeant, ad pias voluntates deficientium adimplendas.

Nam & nos etiam per modos licitos, & fratrum regulæ congruos intendimus providere, quòd hæredum cupiditas legitimis ictibus feriatur : ne pia defuncto rum destituatur intentio, ac ipsi fratres pauperes opportunis auxiliis non fraudentur. Si verò fratribus ipsis generaliter aliquid absque modi expressione legetur, in hoc legato sic indeterminatè relicto, in omnibus & per omnia intelligi ac servari volumus, & in perpetuum præsenti constitutione jubemus, quod suprà in pecunia seu eleemosyna fratribus indeterminatè oblata vel missa voluimus ac expressimus observari : videlicet ut sub modo licito fratribus intelligatur esse relictum : ita quòd nec legans merito, nec fratres ipsi effectu relicti fraudentur.

Quia verò libros & alia mobilia, quibus tam ordo quam fratres utuntur, quorum dominium (cùm non sint dominii aliorum) ad præfatam Ecclesiam specialiter spectare dignoscitur, interdum contingit seu expedit vendi, vel etiam commutari : fratrum utilitatibus & eorum conscientiis providere volentes, eâdem auctoritate concedimus, ut commutatio talium rerum, & ad eas res, quarum usum fratribus licet habere, de generalium & provincialium ministrorum in suis administrationibus conjunctim vel divisim auctoritate procedat : quibus etiam de dispositione usus talium rerum concedimus ordinare. Si verò res hujusmodi æstimato precio vendi contingat, cùm fratribus ipsis per se vel per alium recipere pecuniam (regulâ prohibente) non liceat : ordinamus & volumus, quòd talis pecunia seu pretium recipiatur & expendatur in rem licitam, cujus usum fratribus licet habere, per procuratorem à præfata sede, vel a Cardinali gubernationem per ipsam sedem gerenti ejusdem ordinis deputandum, juxta modum in superioribus necessitatibus præteritis & ingruentibus ordinatum. De vilibus autem mobilibus, vel parùm valentibus, liceat ex præsenti nostra concessione fratribus (pietatis seu devotionis intuitu, vel pro alia honesta & rationabili causa) obtentâ super hoc priùs superiorum suorum licentiâ, juxta quod inter fratres in generali, vel in provincialibus Capitulis, tam de ipsis rebus vilibus seu parùm valentibus, & earum valore, quàm præfata licentia, scilicet à quibus & qualiter sit habenda, extiterit ordinatum, intra & extra ordinem aliis elargiri *b*. Licèt autem contineatur in regula, quòd fratres habeant unam tunicam cum capucio, & aliam sine caputio, & videri possit illa fuisse instituentis intentio, quòd necessitate cessante pluribus non utantur : declaramus, quòd possint fratres de licentia ministrorum & custodum conjunctim & divisim in administrationibus sibi commissis, cùm eis videbitur (pensatis necessitatibus & aliis circumstantiis, quæ secundùm Deum & regulam attendendæ videntur) uti pluribus, nec per hoc videantur à regula deviare : cùm etiam in ipsa dicatur expresse, quòd ministri & custodes de infirmorum necessitatibus, & fratribus induendis solicitam curam gerant, secundùm loca & tempora, & frigidas regiones. Et quanquam prædicta regula contineat, quòd de fratribus induendis & necessitatibus infirmorum ministri tantùm & custodes solicitam curam gerant : & dictio illa tantùm *a*, adeò ministros & custodes in hac cura perstringere videatur, quòd ab ea cæteros primâ facie excludat : quia tamen solicitè consideranda nos convenit, & tempus regulæ institutæ, quo fratres isti ad comparationem præsentem numero pauci erant, & forsan ministri & custodes videbantur tunc ad ista procuranda posse sufficere : ac nihilominùs multiplicationes fratrum, & moderni temporis qualitatem : nec sit verisimile beatum Franciscum institutorem regulæ vel ipsis ministris & custodibus impossibilitatis jugum voluisse præfigere, vel ex ipsius impossibilitatis consequentia fratres ipsos suis necessitatibus velle carere : concedimus, quòd ipsi ministri & custodes possint per alios hujusmodi curæ solicitudinem exercere. Debent etiam & alii fratres curam hujusmodi, quæ præfatis ministris & custodibus præcipuè incumbit ex hac regula, cùm sibi ab illis commissa fuerit, gerere diligenter. Continetur quoque in regula, quòd fratres, quibus gratiam dedit Dominus laborandi, laborent fideliter & devotè : Ita quòd (exclusò otio animæ inimico) sanctæ orationis & devotionis spiritum non extinguant. Quia verò ex verbo isto fratres ipsos de otiositate vitæ, & de regulæ transgressione improbè notare interdum hactenus aliqui sunt conati : nos morsus hujusmodi nefarios reliqui sunt conati : nos morsus hujusmodi nefarios reprimentes, declaramus, quòd consideratis verbis prædictis, & formâ seu modo loquendi, sub quibus fratres ad hujusmodi exercitium inducuntur, non videtur ea fuisse instituentis intentio, quòd vacantes studio vel divinis officiis & ministeriis exequendis, manuali labori seu operationi subjiceret, vel ad hoc illos arctaret : Cùm exemplo Christi & multorum sanctorum Patrum, labor iste spiritalis tantò illi præponderet, quantò quæ sunt animæ, corporalibus præferuntur. Ad alios verò, qui se in prædictis spiritalibus operibus non exercent *b*, nisi tales aliorum fratrum licitis servitiis occupentur (ne otiosè vivant) verba prædicta declaramus extendi : Nisi & tales tam excellentis & notabilis contemplationis & orationis existerent, quòd meritò propter hoc non essent à tanto bono pro hujusmodi exercitio subtrahendi : fratres enim quicunque studio vel divinis ministeriis non vacantes, sed aliorum fratrum studio vel aliis divinis officiis & ministeriis vacantium servitiis inhærentes tantùm, pro servitiis eisdem cum ipsis, quibus serviunt, sustentari merentur, quod astruitur illâ æquâ lege, quâ strenuus pugnator ille *c* David justè decrevit, videlicet, quòd descendentium ad prælium, & remanentium ad sarcinas, portio æquaretur. Verùm quia expressè continetur in regula, quòd fratres non prædicent *d* in Episcopatu alicujus Episcopi, cùm ab eo illis fuerit contradictum : nos in hoc & deferentes regulæ, & nihilominùs auctoritatem Apostolicæ plenitudinis conservantes, dicimus, quòd prædictum verbum ad literam, sicut regula ipsa protulit, observetur : nisi per sedem Apost. circa hoc pro utilitate populi Christiani sit concessum, vel ordinatum aliud, vel in posterum concedatur, seu etiam ordi-

a *Nota, quòd Judex secularis interponit se circa legata pia. Font.* b *Vide Clem. exivi. §. præterea. & extravag. quorundam. in principio. Font.*

a *Nota quòd constitutio ex ratione supervenienti ampliatur.* b *hoc est, non concionantur ad plebem, non psalliunt, non legunt. Font.* c *2. Lib. Reg. c. 30.* d *Vide omnino Conc. Trid. Sess. 5. de reform. c. 2. & Sess. 24. de reform. c. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

netur *a*. Et quia in eodem capitulo regulæ immediatè subjungitur, quòd nullus fratrum populo penitùs audeat prædicare, nisi à ministro generali fuerit examinatus, & etiam approbatus, ac ab eo prædicationis officium sibi sit concessum : Nos & statum præteritum ipsius ordinis in paucitate sui, & modernum in ampliato fratrum numero, ac utilitatem animarum (ut condecet) advertentes, concedimus, nedum Generalem examinare & approbare fratres prædicaturos in populis, ac illis concedere licentiam prædicandi, quatenus personæ idoneitatem & prædicationis officium licentia ipsa respiceret, prout in regula continetur : verùm etiam provinciales ministri hoc possint in Capitulis provincialibus cum definitoribus, quod etiam hodie observari dicitur, & in fratrum privilegiis contineri : quam quidem licentiam præfati ministri revocare & suspendere valeant & arctare, sicut & quando id eis videbitur expedire. Sed quoniam in desideriis nostris hoc geritur, ut ad Dei gloriam salus proficiat animarum : ac dicto ordini, per quem jugiter ad amorem divinum affectio Christianæ religionis accenditur, meritum & numerus augeatur, concedimus & præsenti statuto firmamus, licere non solùm Generali, sed etiam provincialibus ministris personas fugientes à seculo in fratres recipere, quæ ministrorum provincalium licentia per ipsum Generalem (sicut expedire viderit) possit arctari. Vicarii verò provincialium ministrorum ex officio vicatiæ licentiam hanc sibi noverint interdictam, nisi per ministros eosdem (quibus hoc posse committere Vicariis & aliis licere decernimus) hoc ipsis Vicariis specialiter committatur. Caveant tamen ipsi Provinciales, quòd hoc non indiscretè, non passim, sed sic considerate committant, ut illos, quibus hoc committi contigerit, fidelibus consiliis fulciant, quò omnia discretè procedant. Nec indifferentes omnes admittantur ad ordinem, sed illi tantùm, qui suffragantibus eis literaturâ, idoneitate, vel aliis circumstantiis possint utiles esse ordini, sibique per vitæ meritum, ac aliis proficere per exemplum. Insuper dubitantibus fratribus prædicti ordinis, an pro eo, quòd in regula dicitur, ut decedente Generali ministro, à provincialibus ministris & custodibus in capitulo Pentecostes fiat electio successoris, omnium custodum multitudinem oporteat ad generale Capitulum convenire : aut (ut omnia cum majori tranquillitate tractentur) sufficere possit, ut aliqui de singulis provinciis, qui vocem habeant aliorum, interfint : Taliter respondemus, ut scilicet singularum provinciarum custodes unum ex se constituant, quem cum suo provinciali ministro pro seipsis ad Capitulum dirigant, voces aut vices suas committentes eidem. Quod etiam constituerint per seipsos, statutum hujusmodi duximus approbandum. Quod idem prædecessor noster Gregorius nonus in casu hujusmodi dicitur respondisse. Denique *b* quia continetur in regula supradicta, quòd fratres non ingrediantur monasteria Monacharum, præter illos, quibus à sede prædicta concessa fuerit licentia specialis : quanquam hoc de monasteriis pauperum Monialium inclusarum fratres attentiùs intelligendum esse crediderint : cùm eorum sedes præfata curam habeat specialem, & intellectus hujusmodi per constitutionem quandam tempore regulæ datæ, vivente adhuc B. Francisco, per provinciales ministros fuisse credatur in generali Capitulo declaratus : iidem fratres certificari nihilominùs postulaverunt, an hoc de omnibus generaliter, cùm regula nullum excipiat, an de illis solùm monasteriis Monialium prædictarum debeat intelligi? Nos utique generaliter id esse prohibitum de quarumlibet cœnobiis Monialium respondemus : & nomine monasterii volumus clausttrum, domos, & officinas interiores intelligi : pro eo, quòd ad alia loca ubi homines seculares conveniunt, possunt fratres illi causâ prædicationis vel eleemosynæ petendæ accedere : iis, quibus id à superioribus suis pro sua fuerit matutitate vel idoneitate concessum, exceptis, seu pro prædictarum monasteriis inclusarum, ad quæ nulli datur accedendi facultas sine sedis ejusdem licentia speciali : quod etiam ipsum idem prædecessor noster Gregor. IX. in eo casu dicitur respondisse. Cæterùm sanctæ memoriæ confessor Christi Franciscus mandâsse dicitur circa ultimum vitæ suæ (cujus mandatum, ipsius dicitur testamentum) quòd verba ipsius regulæ non glossentur, & (ut verbis utamur eisdem) quòd sic, vel sic intelligi debeat, non dicatur : adjiciens quòd fratres nullo modo literas aliquas ab Apostolica sede petant : & alia quædam interserens, quæ non possent sine multâ difficultate servari, propter quod fratres hæsitantes, an tenerentur ad observantiam testamenti prædicti, dubitationem hujusmodi per eundem prædecessorem nostrum Gregor. IV. petierunt de ipsorum conscientiis amoveri : qui (sicut asseritur) attendens periculum animarum, & difficultates, quas propter hoc possent incurrere, dubietatem de ipsorum conscientiis amovendo, dixit, fratres ipsos ad ipsius mandati observantiam non teneri, quod sine consensu fratrum, & maximè ministrorum, quos universos tangebat, obligare nequivit, nec successorem suum quomodolibet obligavit : cùm non habeat imperium par in parem. Nos autem circa præsentem articulum nihil duximus innovandum *a*. Ad hoc à nonnullis prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus circa declarationem ipsius regulæ, & ipsam regulam contingentia, diversas literas intelleximus emanâsse. Sed nec per hoc mordacium prædictorum contra regulam ipsam & fratres quievit insultus : nec per ipsas literas statui fratrum providere *b* in multis, in quibus de novo vel aliter necessariò providendum esse multorum postea casuum contingentium experientia indicavit. Nos itaque ne literarum hujusmodi & præsentis constitutionis diversitas vel intellectûs adversitas in prædictorum observatione fratrum animos perturbaret : & ut plenius, clariùs & certiùs eorum statui & observantiæ prædictæ regulæ consulatur in omnibus & singulis illis articulis, quos constitutio ipsa continet, quamquam ipsi vel eorum aliqui contineantur in aliis literis Apostolicis supradictis : Hanc nostram constitutionem, declarationem, seu ordinationem tantùm à fratribus ipsis præcisè, ac inviolabiliter decernimus perpetuis temporibus observandam. Cùm igitur ex prædictis & aliis per nos cum multa maturitate discussis, regula ipsa licita, sancta, perfecta, & observabilis, nec ulli patens diffirmini evidenter appareat : illa & omnia suprascripta per nos statuta, ordinata, concessa, dispositа, decreta, declarata etiam & suppleta, de Apostolicæ potestatis plenitudine approbamus, confirmamus, & volumus existere perpetuæ firmitatis : In virtute obedientiæ districtè præcipientes, quòd hæc constitutio sicut cæteræ constitutiones, vel decretales Epistolæ, legatur in scholis. Et quia sub colore liciti nonnulli contra fratres ipsos & regulam in legendo, exponendo, atque glossando possent dirum virus suæ iniquitatis effundere : ac ipsius constitutionis intellectum ipsum in diversas & adversas sententias producentes suis adinventionibus depravare : & opinionum diversitas ac distortio intellectûs multorum pios animos posset

a *Nota bene, quòd Papa potest constituere expressè contra constitutionem alicujus facti : etiamsi vita & constitutio sua sit per alias Pontifices approbata. Font.* b *Vide Concil. Trident. sess. 25. tit. de regularibus & monialibus, capit. 3. & extravag. Pii Papa, V. incip. & si mendicantium.*

a *Vid. hunc. 9. & 9. quia sub colore. auth. si qua mulier. C. de sacros. Eccl. & Bal. I. non dubium. de leg. Font.* b *al. providetur.*

involvere, & à religionis ingressu multorum corda subtrahere : talium detrahentium vitanda perversitas cogit nos viam ipsis ad prædicta præcludere, & certum procedendi modum hanc constitutionem legentibus præfinire. Itaque sub pœna excommunicationis & privationis officii ac beneficii districtè præcipimus, ut præsens constitutio, cùm ipsam legi contigerit, sicut prolata est, sic fideliter exponatur ad literam : concordantiæ, contrarietates, seu diversæ vel adversæ opiniones à lectoribus seu expositoribus nullatenùs induentur. Super ipsa constitutione glossæ non fiant (nisi forsan, per quas verbum vel verbi sensus, seu constructio, vel ipsa constructio quasi Grammaticaliter ad literam vel intelligibilius exponatur.) Nec intellectus ipsius per legentem deprave-tur in aliquo, seu distorqueatur ad aliud, quam litera ipsa sonat. Et ne secundum prædicta contra detractores hujusmodi oporteat ulteriùs laborare, universis ac singulis cujuscunque præeminentiæ, conditionis aut statûs, districtè præcipimus, ne contra prædictam regulam & statum fratrum prædictorum, seu contra præmissa per nos statuta, ordinata, concessa, dispositа, decreta, declarata, suppleta, approbata, & etiam confirmata, dogmatizent, scribant, determinent, prædicent, seu pravè loquantur publicè vel occultè. Sed si quid penès aliquem in his ambiguitatis emerserit, ad culmen prædictæ sedis Apostolicæ deducatur, ut ex auctoritate Apostolica sua in hoc manifestetur intentio : cui soli concessum est in his statuta condere, & edita declarare. Glossantes verò inscriptis constitutionem ipsam aliter, quàm eo modo, quem diximus : Doctores verò insuper & lectores, dum docent in publico, ex certa scientia & deliberatè intellectum constitutionis hujusmodi depravantes, facientes quoque commentum, scripturas, seu libellos, ac ex certa scientia & deliberatè determinantes in scholis, seu prædicantes contra prædicta, vel aliqua seu aliquod prædictorum (non obstantibus aliquibus privilegiis, vel indulgentiis, aut literis Apostolicis, quibuscunque dignitatibus, personis, ordinibus, aut locis religiosis vel secularibus generaliter vel singulariter sub quacunque forma vel expressione verborum concessis, quæ nolumus aliquibus in præmissis quomodolibet suffragari) excommunicationis sententiæ, quam nunc in ipsos proferimus, se noverint subjacere : à qua per neminem nisi per Romanum Pontificem possint absolvi *a*. Insuper tam istos, contra quos per nos excommunicationis est prolata sententia, quam alios (si qui fuerint) contra præmissa vel eorum aliquod venientes, ad sedis memoratæ volumus deduci notitiam : ut quos provisus modus æquitatis non arcet à vetitis, compescat rigor Apostolicæ ultionis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, ordinationis, concessionis, dispositionis, suppletionis, approbationis, confirmationis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Sirlani XVIII. Calendas Septembris, Pontificatûs nostri anno secundo.

a *In isto vers. nota, quòd Papa potest sibi rebellantes excommunicare, & ultrà adhuc aliter punire. Font.*

CAP. IV.

¶ *Exemptis cellis alicujus monasterii, quid appellatio cellæ significet, hic ostendit.* Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

PRivilegium monasterio tuo concessum, ut Monachi sive fratres in cellis ad monasterium ipsum spectantibus habitantes, ab alio, quam à Papa, vel ejus Legato excommunicari, aut suspendi, vel ipsæ cellæ interdicto supponi non possint : non fratres in Prioratibus, Ecclesiis, seu Capellis ejusdem monasterii commorantes, aut ipsos Prioratus, Ecclesias vel Capellas ab Ordinariorum jurisdictione in aliquo, sed residentes tantùm in cellis, & cellas ipsas (hoc est loca secreta & solitaria, quæ ab hominum separatâ convictu sunt, ad contemplandum & Deo vacandum specialiter deputata) defendat.

CAP. V.

¶ *Privilegiatus aliquo, ut possit conferre beneficia Clericorum suorum, quid appellatio Clericorum suorum designet, ostendit.* Joan. Andr.

Idem.

SIcut nobis significare curâsti, tibi gratiosè concessimus, ut beneficia Clericorum suorum cedentium vel decedentium possis conferre : quodque iidem Clerici Præbendarum suarum fructus percipiant, ac si in suis Ecclesiis personaliter residerent. Verùm quia dubitas, qui Clericorum tuorum appellatione debeant contineri : brevi respondemus oraculo, quòd illos in his & similibus casibus tuos volumus intelligi Clericos, qui per te non quæsiti propterea, vel recepti, sine fraude & fictione qualibet verè tui Clerici familiares existunt, & in tuis expensis continuè domestici commensales : Etiamsi *a* quos ex illis aliquando pro tuis gerendis negotiis abesse contingat.

DE REGULIS JURIS.

Bonifacius VIII. *k (an. 1298. Romæ.)*

Regula I.

BEneficium Ecclesiasticum non potest licitè sine institutione canonica obtineri.

Idem. Regula II.

Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit.

Idem. Reg. III.

Sine possessione præscriptio non procedit.

Idem. Reg. IV.

Peccatum *c* non dimittitur, nisi restituatur ablatum.

Idem. Reg. V.

Peccati venia non datur nisi correcto.

Idem. Reg. VI.

Nemo potest ad impossibile obligari.

Idem. Reg. VII.

Privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona.

Idem. Reg. VIII.

Semel malus, semper præsumitur esse malus.

Idem. Reg. IX.

Ratum *d* quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum.

Idem. Reg. X.

Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari.

Idem. Reg. XI.

Cùm sunt partium jura obscura, reo favendum est potiùs, quàm actori.

Idem. Reg. XII.

In judiciis non est acceptio personarum habenda.

Idem. Reg. XIII.

Ignorantia facti non juris excusat.

a *Alias ita : etiam si ex illis aliquos aliquando, &c.* b *alias, ita : Idem.* c *Ex B. August. epist. 54. ad Macedonium refert Ivo in decreto part. 13. c. 4. & part. 15. c. 25.* d *Vide Ruin. cons. 27. l. 4. & consil. 129. eod. lib.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Idem. Regula XIV.

Cùm quis in jus succedit alterius, justam ignorantiæ causam censetur habere.

Idem. Reg. XV.

Odia restringi, & favores convenit ampliari.

Idem. Reg. XVI.

Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum.

Idem. Reg. XVII.

Indultum à jure beneficium, non est alicui auferendum.

Idem. Reg. XVIII.

Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.

Idem. Reg. XIX.

Non est sine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, se immiscet.

Idem. Reg. XX.

Nullus pluribus uti defensoribus prohibetur.

Idem. Reg. XXI.

Quod semel placuit, amplius displicere non potest.

Idem. Reg. XXII.

Non debet aliquis alterius odio prægravari.

Idem. Reg. XXIII.

Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus.

Idem. Reg. XXIV.

Quod quis mandato facit Judicis, dolo facere non videtur: cùm habeat parére necesse.

Idem. Reg. XXV.

Mora sua cuilibet est nociva.

Idem. Reg. XXVI.

Ea, quæ fiunt à Judice, si ad ejus non spectant officium, viribus non subsistunt.

Idem. Reg. XXVII.

Scienti & consentienti non fit injuria, neque dolus.

Idem. Reg. XXVIII.

Quæ à jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.

Idem. Reg. XXIX.

Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.

Idem. Reg. XXX.

In obscuris minimum est sequendum.

Idem. Reg. XXXI.

Eum, qui certus est, certiorari ulteriùs non oportet.

Idem. Reg. XXXII.

Non licet actori, quod reo licitum non existit.

Idem. Reg. XXXIII.

Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.

Idem. Reg. XXXIV.

Generi per speciem derogatur.

Idem. Reg. XXXV.

Plùs semper in se continet, quod est minus.

Idem. Reg. XXXVI.

Pro possessore habetur, qui dolo desiit possidere.

Idem. Reg. XXXVII.

Utile non debet per inutile vitiari.

Idem. Reg. XXXVIII.

Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nisus extitit impugnare.

Idem. Reg. XXXIX.

Cùm quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo.

Idem. Reg. XL.

Pluralis locutio duorum numero est contenta.

Idem. Reg. XLI.

Imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum.

Idem. Reg. XLII.

Accessorium naturam sequi congruit principalis.

Idem. Reg. XLIII.

Qui tacet, consentire videtur.

Idem. Reg. XLIV.

Is, qui tacet, non fatetur: sed nec utique negare videtur.

Idem. Reg. XLV.

Inspicimus in obscuris, quod est verisimilius, vel quod plerunque fieri consuevit.

Idem. Reg. XLVI.

Is, qui in jus succedit alterius, eo jure, quo ille, uti debebit.

Idem. Reg. XLVII.

Præsumitur ignorantia, ubi scientia non probatur.

Idem. Reg. XLVIII.

Locupletari non debet aliquis, cum alterius injuria vel jactura.

Idem. Reg. XLIX.

In pœnis benignior est interpretatio facienda.

Idem. Reg. L.

Actus legitimi conditionem non recipiunt neque diem.

Idem. Reg. LI.

Semel Deo dicatum, non est ad usus humanos ulteriùs transferendum.

Idem a. Reg. LII.

Non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum.

Idem. Reg. LIII.

Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus.

Idem. Reg. LIV.

Qui prior est tempore, potior est jure.

Idem. Reg. LV.

Qui sentit onus, sentire debet commodum, & è contrà.

Idem. Reg. LVI.

In re communi potior est conditio prohibentis,

Idem b. Reg. LVII.

Contra eum, qui legem dicere potuit apertiùs, est interpretatio facienda.

Idem c. Reg. LVIII.

Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum.

Idem. Reg. LIX.

Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem.

Idem. Reg. LX.

Non est in mora, qui potest exceptione legitimâ se tueri.

Idem. Reg. LXI.

Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum.

Idem. Reg. LXII.

Nullus ex consilio, dummodò fraudulentum non fuerit, obligatur.

a *Per hanc regulam dicunt Phil. Joan. Andr. non tolli sponsalia per matrimonium ob consanguinitatem resolutum. & tollit hæc regula in iis in quibus tacita voluntas sufficit. de leg. 1. plenè. in princ. Aug. Fab. 4. posteriori quibus modo in form.* b *Vide c. cùm dilectus. de consuet.* c *Vide B. Thom. 2. 2. q. 89. art. 7. Idem.*

Idem. Reg. LXIII.

Exceptionem objiciens, non videtur de intentione adversarii confiteri.

Idem. Reg. LXIV.

Quæ contra jus fiunt, debent utique pro infectis haberi.

Idem. Reg. LXV.

In * pari delicto vel causa, potior est conditio possidentis.

Idem. Reg. LXVI.

Cùm non stat per eum ad quem pertinet, quò minùs condictio impleatur, haberi debet perinde, ac si impleta fuisset.

Idem. Reg. LXVII.

Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit.

Idem. Reg. LXVIII.

Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum.

Idem. Reg. LXIX.

In *a* malis promissis fidem non expedit observari.

Idem. Reg. LXX.

In alternativis electoris *b* est electio, & sufficit alterum adimpleri.

Idem. Reg. LXXI.

Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum multò magis admittendus.

Idem. Reg. LXXII.

Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum.

Idem. Reg. LXXIII.

Factum legitimè retractari non debet, licèt casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari.

Idem. Reg. LXXIV.

Quod alicui gratiosè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum.

Idem. Reg. LXXV.

Fruſtrà sibi fidem quis postulat ab eo servari, cui fidem à se præstitam servare recusat.

* *De commodo possessionis, vide Doctor. in l. quoties. C. de rei vind.* a *Vid. B. Th. 2. 2. q. 29. art. 7. & Turrecremat. in c. si aliquid. 22. q. 4.* b *In omnibus antiq. cod. legitur, debitoris.*

Idem. Reg. LXXVI.

Delictum * personæ, non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare.

Idem. Reg. LXXVII.

Rationi congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore.

Idem. Reg. LXXVIII.

In argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.

Idem. Reg. LXXIX.

Nemo potest plus juris transferre in alium, quàm sibi competere dignoscatur.

Idem. Reg. LXXX.

In toto partem non est dubium contineri.

Idem. Reg. LXXXI.

In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus.

Idem. Reg. LXXXII.

Qui contra jus mercatur, bonam fidem præsumitur non habere.

Idem. Reg. LXXXIII.

Bona fides non patitur, ut semel exactum iterùm exigatur.

Idem. Reg. LXXXIV.

Cùm quid unâ viâ prohibetur alicui, ad id aliâ non debet admitti.

Idem. Reg. LXXXV.

Contractus *a* ex conventione legem accipere dignoscuntur.

Idem. Reg. LXXXVI.

Damnum, quod quis suâ culpâ sentit, sibi debet, non aliis *b* imputare.

Idem. Reg. LXXXVII.

Infamibus portæ non pateant dignitatum.

Idem. Reg. LXXXVIII.

Certum est, quòd is committit in legem, qui legis verbum complectens, contra legis nititur voluntatem.

Datæ Romæ apud sanctum Petrum, V. Nonâs Martii, Pontificatûs nostri anno quarto. (1298.)

* *Vide gloss. in c. de dilat. gloss. in c. placuit. 26. q. 3. Innoc. in c. cùm dilectus. de ord. cognitionum. Ant. de Butrio in c. 1. de dolo & contum. & Doctor. in l. jubemus. C. de sacros. Eccl.* a *Nota quòd conventio partium legem inducit, quæ in contractibus servanda est. Philip.* b *al. aliis.*

FINIS.

CONSTITUTIONES CLEMENTIS PAPÆ V.

In Concilio Viennensi Editæ.

PRÆFATIO.

JOANNES Episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, Doctoribus, & Scholaribus universis Bononiæ commorantibus, salutem & Apostolicam benedictionem. [a]

QUoniam nulla juris sanctio, quantumcunque perpenso digesta consilio, ad humanæ naturæ varietatem, & machinationes ejus inopinabiles sufficit, nec ad decisionem lucidam suæ nodosæ ambiguitatis attingit: eo præsertim, quòd vix aliquid adeò certum clarumque statuitur, quin ex causis emergentibus (quibus jura jam posita mederi non possint) in dubium revocetur: Quia etiam ab adolescentia viri proclivis ad malum sensualitas humana declinat, per quod morum subversio in Clero & populo frequenter obrepit: necessaria est Superioris auctoritas, ut tam per determinationis opportunæ suffragium tollat ambigua, lites auferat, altercationes dirimat, & obscura succidat, quàm per cultoris providi sarculum extirpet vitia, virtutes inserat, corrigat excessus, moresque reformet. Hæc sanè felicis recordationis Clemens Papa quintus prædecessor noster prudenter attendens, & providè cupiens deformatorum reformationi prospicere, solvere difficilia, ac sanctiones quæstionibus & negotiis imminentibus consonas promulgare: Dudum nedum in Concilio Viennensi, quinetiam ante & post ipsum Concilium, constitutiones plurimas edidit, in quibus multa utilia statuit atque salubria, & nonnulla dubia in judiciis & extra frequentata decidit. Et licèt eas collectas in unum volumen, & sub congruis titulis collocatas mittere decrevisset, & dare in commune subjectis: assidua tamen occupatio circa magna, ac sortis humanæ conditio, quæ ipsum de medio sustulit, in causa fuerunt, quare suum in hac parte propositum non implevit. Nos etiam, qui sicut eidem (licèt immeriti) in Apostolatûs officio, Domino permittente, successimus: sic & in affectûs plenitudine, in his, quæ compendium universi concernunt, succedere debemus, tot grandibus agendis & arduis fuimus à nostræ promotionis exordio circumsepti, quòd tam ex hoc, quam ex causis rationabilibus aliis, quas sub silentio providimus committendas, prædictas vobis communicare constitutiones fuimus hactenus impediti. Nunc igitur (opportunitate captatâ) illas vobis sub bulla nostra transmittimus. Universitati vestræ per Apostolica scripta mandantes, quatenus eas prompto affectu suscipiatis, & studio alacri, eis sic vobis manifestatis & cognitis usuri decaterò in judiciis & in scholis. Data Avenion. VIII. [b] Calendas Novemb. Pontificatûs nostri anno secundo.

a Hanc benedictionem primò introduxit Papa Cletus, loco cujus scribitur ab Ecclesia præcisis, Spiritum sanioris consilii. Et licèt ista benedictio omnibus prosit, qui tamen non student, non gaudent privilegio studii. Zab. Van. Font. b De his vide C. de contrah. & commit. stipul. l. optimam. 2. q. ult. libellorum. de probat. quoniam. de re jur. abbat. lib. 6. de quo in Spec. de instrum. edit. §. restat.

DE SUM-

DE SUMMA TRINITATE, ET FIDE CATHOLICA.

TITULUS PRIMUS.

CAP. UN.

¶ *Fatetur Concilium, unicum DEI Filium in essentia DEI essentialiter subsistentem, verum corpus humanum assumpsisse de Virgine, & in eo passum, & jam mortuum lanceâ perforatum, approbans in hoc ordinem, quem tradidit Evangelista Joannes.* hoc dicit.

Clemens V. *in Concilio Viennensi. (an. 1312. in Gallia.)*

FIDEI Catholicæ fundamento, præter quod (teste Apostolo) nemo potest aliud ponere, firmiter inhærentes, apertè cum sancta matre Ecclesia confitemur, unigenitum Dei Filium, in iis omnibus, in quibus Deus Pater existit, una cum Patre æternaliter subsistentem, partes nostræ naturæ simul unitas (ex quibus in se verus Deus existens, fieret verus homo) humanum videlicet corpus passibile, & animam intellectivam, seu rationalem, ipsum corpus verè per se & essentialiter informantem, assumpsisse ex tempore, in virginali thalamo, ad unitatem suæ hypostasis & personæ. Et quòd in hac assumpta natura, ipsum Dei verbum pro omnium operanda salute, non solùm affigi cruci, & in ea mori voluit, sed etiam emisso [a] jam spiritu perforari lanceâ sustinuit latus suum: ut exinde profluentibus undis aquæ & sanguinis, formaretur unica & immaculata, ac virgo sancta, mater Ecclesia, conjunx Christi, sicut de latere primi [b] hominis soporati, Eva sibi in conjugium est formata: ut sic certæ figuræ primi & veteris Adæ (qui secundùm Apostolum [c] est forma futuri) in nostro novissimo Adam, id est, Christo, veritas responderet. Hæc est, inquam, veritas illius prægrandis aquilæ vallata testimonio, quam Propheta vidit [d] Ezechiel animalibus cæteris Evangelicis transvolantem, beati Joannis videlicet, Apostoli & Evangelistæ, qui sacramenti hujus rem gestam narrans & ordinem, in Evangelio suo dixit [e]: [*Ad Jesum autem cùm venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura, sed unus militum lanceâ latus ejus aperuit, & continuò exivit sanguis & aqua: & qui vidit, testimonium perhibuit, & verum est testimonium ejus: ille scit, quia vera dicit, ut & vos credatis.*] Nos igitur ad tam præclarum testimonium, ac sanctorum Patrum & Doctorum communem sententiam, Apostolicæ considerationis (ad quam duntaxat hæc declarare pertinet) aciem convertentes, sacro approbante Concilio, declaramus prædictum Apostolum & Evangelistam Joannem rectum in præmissis factæ rei ordinem tenuisse: narrando, quòd Christo jam mortuo, unus militum lanceâ latus ejus aperuit.

¶ *Reprobat & hæreticam judicat doctrinam, quæ habet, quòd substantia anima rationalis, seu intellectiva, verè, & per se, humani corporis non sit forma.* Joan. Andr.

§. 1. Porrò *a* doctrinam omnem, seu positionem temerè asserentem, aut vertentem in dubium, quòd substantia animæ rationalis, seu intellectivæ, verè ac per se humani corporis non sit forma, velut erroneam, ac veritati catholicæ inimicam fidei, prædicto sacro approbante concilio reprobamus: Definientes, ut cunctis notæ sit fidei sinceræ veritas, ac præcludatur universis erroribus aditus, ne subintrent, quòd quisquis deinceps asserere, defendere, seu tenere pertinaciter præsumpserit, quòd anima rationalis, seu intellectiva non sit forma corporis humani per se & essentialiter, tanquam hæreticus sit censendus.

¶ *Asserens confitendum unum baptisma, sicut unum Deum & unam fidem, approbat opinionem, quæ habet per illud conferri etiam parvulis (quoad habitum) informantem gratiam & virtutes.* Joan. Andr.

§. 2. Ad hoc *b* baptisma unicum baptizatos omnes in Christo regenerans est (sicut unus Deus ac fides unica) ab omnibus fideliter confitendum. Quod celebratum in aqua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, credimus esse tam adultis, quàm parvulis, communiter perfectum remedium ad salutem. Verùm, quia quantùm ad effectum baptismi in parvulis, reperiuntur Doctores quidam Theologi opiniones contrarias habuisse.

§. 3. Quibusdam ex ipsis dicentibus, per virtutem baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri: Aliis econtra asserentibus, quòd & culpa eisdem *c* in baptismo remittitur, & virtutes, ac informans gratia infunduntur, quoad habitum, etsi non pro illo tempore quoad usum. Nos autem attendentes generalem efficaciam mortis Christi (quæ per baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis) opinionem secundam (quæ dicit, tam parvulis, quàm adultis conferri in baptismo informantem gratiam & virtutes) tanquam probabiliorem, & dictis Sanctorum, ac Doctorum modernorum Theologiæ magis consonam & concordem, sacro approbante Concilio duximus eligendam.

a *Vide Guidonem Carmelitam in summa de hæresibus. tit. de hæresibus Petri Joan. mod. & ejus sequacium, cap. 3.* b *Gen. 2.* c *Rom. 5.* d *Ezech. c. 1.* e *Joan. c. 19.*

a *Vide Conc. Later. sub Leone X. Sess. 8. in decreto incip. Apostolici regiminis.* b *al. at hoc.* c *al. ipsis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE RESCRIPTIS.
TITULUS II.
CAP. I.

¶ *Major Prælatus pro membris suis (etiamsi sunt de mensa) reum convenire non potest per rescriptum Apostolicum, nisi ubi possent administratores membrorum. Contra facientes in expensis & interesse punitur, & processus est irritus.* Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

ABbates *a* aut alii Religiosi, quibuslibet administrationibus præsidentes, occasione Prioratuum seu aliorum locorum subditorum eisdem, nullum auctoritate literarum Apostolicæ sedis, vel Legatorum ipsius, quomodolibet valeant convenire : Nisi ubi, & coram quibus, Prioratuum & locorum ipsorum Prioribus aut aliis gubernatoribus hoc liceret. Nec occasione locorum ad mensas pertinentium eorundem, aliud ipsis super hoc liceat, quàm si loca ipsa sic præmissa speciales sub eis gubernatores haberent. Si quis autem aliquem contra hæc vexare præsumpserit, in expensis sibi & interesse per Judicem (coram quo vexatio fiet hujusmodi) condemnetur : omnisque processus contra præmissa habitus sit irritus ipso jure.

CAP. II.

¶ *Principalis Officialis Episcopi & Prior conventualis, licèt obedientiarius, delegari possunt à Papa : Officialis verò foraneus, vel Prior claustralis non.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

ETsi *b* principalis Officialis Episcopi, aut Religiosus conventualem obtinens Prioratum (quamvis ad Prioratum eundem Prior non consueverit per electionem assumi) à sede Apostolica, vel Legato ejusdem, dari valeat delegatus : In Officiali tamen foraneo aut Religioso, monasterii sui Priore claustrali, nequaquam hoc volumus observari.

CAP. III.

¶ *Brevius non potest summari.*

Idem *in eodem.*

AUditor *c* in Romana curia deputatus à nobis, de beneficio (quod pronuntiabit alicui de jure fore debitum) poterit sibi absque commissione alia *d* (ut evitetur circuitus) providere.

CAP. IV.

¶ *Expellans beneficium perdit gratiam, si consequitur aliud, quod cum illo, quod expellat, de jure tenere non potest.* Joannes Andreas.

Idem.

GRatiæ, ut de dignitate, vel beneficio curato tibi provideatur, renuntiare videris *e*, si ante adeptionem ejusdem aliud beneficium pacificè assequaris, quod simul de jure cum dignitate, vel beneficio virtute dictæ gratiæ tibi debito, retinere non posses, licèt illud resignaveris, aut sis resignare paratus.

CAP. V.

¶ *Gratia super vacaturo non comprehendit beneficium post datam in substantia creatum.* h. d. Jo. de Imol.

a *Hi habent dignitatem principaliter. cap. hâc constitutione. de offic. deleg. lib. 6. Bald. per illum text. in auth. habita. c. ne fil. pro pat. gl. c. à Subdiacono. dist. 93. quæ gloss. imitatur à Dom. ibi per c. quia. §. quanquam de prab. l. 8. Barb. Font.* b *vide l. fin. C. de edict. divi Hadrian. tollend. Bart. in l. 1. §. 1. ff. de secund. tab. c. ultima voluntas. 12. q. 2. Font. & vide Conc. Trid. sess. 10. cap. 5. de refor. c. 10.* c *vide doct. in c. super eo. de offic. deleg. & Alex. in l. more. ff. de jurisd. omn. jud.* d *vide l. si princ. ff. de oper. nov. nuntiat. & Bar. in l. cum fundum. §. si servum tuum imprudens ff. si certum pet. Font.* e *vide c. 1. de jud. l. duo fratres. ff. de libr. cau. Baz. in l quid tamen §. si arbiter. ff. de arbit.*

Idem.

LIteras nostras super conferendo tibi beneficio vacaturo directas, ad beneficium post datam ipsarum creatum, statuimus non extendi.

DE ELECTIONE, ET ELECTI POTESTATE.
TITULUS III.
CAP. I.

¶ *Religiosus eligi non potest ad prælaturam non Episcopalem alterius religionis vel habitûs : si contra fiat, est irritum.* h. d. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi (an. 1312.)*

CUm rationi non congruat, ut homines disparis professionis vel habitûs, simul in eisdem monasteriis socientur : Prohibemus, ne religiosus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis, vel habitûs de cætero eligatur. Quòd si secùs actum exiterit, sit eo ipso irritum & inane *a*. Per hoc autem, quin Religiosus in Episcopum, secularis vel cujuslibet regularis Ecclesiæ, licitè possit eligi, non intendimus prohibere.

CAP. II.

¶ *Cœtus Cardinalium sede vacante jurisdictionem Papalem non exerceat, nisi in quantum permittit Concilium Lugdunense : nec illud, vel ejus partem alterare potest.* Joan. Andr.

Idem.

NE Romani electioni Pontificis, indeterminata opinionum diversitas aliquod possit obstaculum vel dilationem afferre : Nos inter cætera præcipuè attendentes, quòd lex superioris per inferiorem tolli non potest, opinionem astruere (sicut accepimus) satagentem, quod constitutio felicis recordationis Gregorii Papæ X. prædecessoris nostri, circa electionem præfatam edita in Concilio Lugdunen. per cœtum Cardinalium Romanæ Ecclesiæ (ipsâ vacante) modificari possit, corrigi vel immutari, aut quicquam ei detrahi, sive addi, vel dispensari quomodolibet circa ipsam seu aliquam ejus partem, aut eidem etiam renuntiari per eum, tanquam veritati non consonam, de fratrum nostrorum consilio reprobamus *b*: irritum nihilominus & inane decernentes, quicquid protestatis aut jurisdictionis ad Romanum, dum vivit, Pontificem pertinentis (nisi quatenus in constitutione prædicta permittitur) cœtus ipse duxerit (eâdem vacante Ecclesiâ) exercendum.

¶ *Officium Camerarii vel Pœnitentiariorum Papæ durat eo mortuo, qui si defecerint, poterit cœtus Cardinalium pro tempore vacationi alios surrogare.* Joan. Andr.

§. 1. Eo tamen proviso, quòd si ejusdem Ecclesiæ Camerarius, aut Majorem, vel aliquos alios, ex Pœnitentiariis (quorum officium per obitum ejusdem Pontificis nolumus expirare) per mortem, vel alias deficere quovis modo contingat, valeat idem cœtus ad tempus vacationis hujusmodi pro numero deficientium, vel ampliori etiam, quantùm ad Pœnitentiarios (si hoc eidem cœtui concorditer expedire videbitur) alios surrogare.

¶ *Determinat diœcesim intelligi id, quod in Concilio dicitur de territorio & districtu : statuit moriente Papâ extra curiam, ipsius electionem fieri debere in loco, ubi erat causarum & literarum audientia, licet suspensa : nisi prius ordinatum esset de curia transferenda.* Joan. Andr.

§. 2. Sanè cùm juxta constitutionem prædictam Papa extra civitatem, in qua cum sua erat curia, moriente, in civitate, in cujus districtu seu territorio moritur, fit regulariter successoris electio celebranda, districtûs, seu

a *Vide c. capitulum sanctæ crucis. de script. l. ex facto. ff. de vulg. & pupill.* b *Ad hoc vide l. cum qui. §. fin. ff. de jurisdict. omn. judic. Font.*

territorii

territorii nomine, diœcesim hoc casu intelligendam fore censemus. Eo tamen adjecto, quod si in certo loco cantarum & literarum Apostolicarum audientiâ remanente, Papam alibi mori contingat, non ibi, sed ubi prædicta fuerit audientia, memorata electio celebretur : etiamsi eadem audientia tempore mortis hujus vacare noscatur : nisi forsan ante mortem eandem ordinatum esset per Papam de curia transferenda, quo casu servetur proviso constitutionis prædictæ.

¶ *Providet casus, quo contingeret Cardinales omnes exire conclave.*

§. 3. Porrò si Romano non electo Pontifice, Cardinales omnes simul vel successivè (quod absit) exire contingeret conclave deputatum eisdem : hi (ad quos pertinet executio constitutionis prædictæ) illos ex ipsis, quibus infirmitas corporis, aut nota debilitas excusationem non dabit, idem conclave (quàm citò poterunt) reintrare compellant *a*: Pœnas in dicta constitutione contentas (nisi hoc fecerint) incursuri. Cardinales autem hujusmodi conclave reintrantes, ad electionem jam dictam procedant : & aliàs constitutionem præfatam observent, secundùm statum, in quo erant in eodem conclavi, quando ipsum (ut præmittitur) exiverunt.

¶ *Statuit Cardinales per excepționem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, ab electione non repelli.* Joan. Andr.

§. 4. Cæterum ut circa electionem prædictam, eò magis vitentur dissensiones, & schismata, quò minor elegentibus aderit dissidendi facultas : decernimus, ut nullus *b* Cardinalium cujuslibet excommunicationis, suspensionis, aut interdicti prætextu, à dictâ valeat electione repelli : Juribus aliis circa electionem eandem hactenus editis, plenè in suo robore duraturis.

¶ *Electos & alios (qui mittere vel ire tenentur ad curiam) adstringit ad id sede vacante.* h. d. Joan. Andr.

§. 5. Verùm, quia tam ex provisis remediis, quàm ex orationibus ad Deum super hujus negotio effundendis, quod breviter hujusmodi celebretur electio, præsumendum est probabiliter, & sperandum *c*: statuimus, ut electi & alii (qui ex quacunque causa ad sedem Apostolicam venire vel mittere sunt adstricti) ad ipsam, cum vacat, ac si non vacaret *d*, venire vel mittere teneantur.

CAP. III.

¶ *Primò ponit formam, secundum quam appellans appellationem intimat appellato, ut per ipsam causa beneficialis ad curiam deputatur. Secundò providet, cùm appellatus vel ipsius Procurator nequit haberi. Tertiò providet, cùm per metum appellati, vel suorum, intimatio fieri non potest. Quartò vitiat intimationem aliter factam. Quintò prorogat hunc modum intimandi ad alios casus.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

CAusam electionis, postulationis, seu provisionis, per appellationem ab ipsa vel occasione ipsius, ad sedem Apostolicam emissam, tunc demùm ad sedem eandem devolvi censemus, cùm in appellati aut procuratoris ejusdem in ipsa causa specialiter constituti præsentia interposita fuerit, aut eorum alteri intra mensem ab interpositione ipsius, vel saltem post lapsum ejusdem mensis (quàm citò commodè fieri poterit) legitimè intimata : porrecto videlicet sibi sub scriptura authentica, vel perlecto *e* illius tenore & copiâ modo consimili (si petita fuerit) inde factâ. Quòd si forsan

a *Vide Bart. in l. si fidejussor. §. meminisse. ff. de leg. 1.* b *alias : ut nullus ex Cardinalibus.* c *vide Bald. in l. 1. col. 4. Cod. de Latin. lib. toll. quanquam.* d *Consule l. mortuo. ff. de jud. c. caveant. 3. q. 9. Pann. in d. c. licèt. Font.* e *Not. idem esse scripturam legere, aut legendam exhibere. Vide l. item apud Labeon. §. convitium autem. junctâ l. lex Cornelia. §. si quis librum.*

appellatum abesse, & procuratorem talem non inveniri contingat, in domo, quam ipse appellatus habitare communiter consuevit : vel (si domus eadem in remotis existat) in Ecclesia cathedrali, in cujus civitate vel diœcesi consistit beneficium : & nihilominus utroque casu in Ecclesia vel beneficio, de quo agitur, volumus appellationem hujusmodi publicari, ac de ipsa, quandocunque petitum fuerit, copiam modo præmisso fieri appellato. Verùm, si propter appellati aut suorum metum, vel potentiam, intimatio fieri nequeat (ut præfertur) appellationem eandem in loco aliquo publico sic solenniter volumus publicari, quòd ad appellati seu ejus procuratoris notitiam possit verisimiliter pervenire. Intimatio verò aliter facta, omni careat juris effectu : Nec causa per appellationem eandem ad sedem censeatur devoluta prædictam, nisi ad appellatum ejus plena & certa notitia, intra tempus prædictum aliter pervenisset. Idem quoque in aliis casibus observari volumus, in quibus requiritur intimatio facienda.

CAP. IV.

¶ *Decretalis, Ut circa. locum non habet, cùm appellans sua suum vel Ecclesia directè prosequitur : sed cùm in formam vel personas opponit crimina vel defectus : quorum circumstantias, si non specificat, super illis non auditur, etiam si juret illas didicisse de novo. Nec etiam in eadem causa super illis auditur alius non appellans, & prosequens commune non proprium interesse : potest tamen assistere appellanti. Appellans, qui non servat formam, etiamsi appellationi remittat, per viam querelæ non prosequitur objecta, nec etiam alia : nisi in casibus exceptis. Omissæ formæ licèt appellantem à probatione repellat, non tamen infirmat probationem super his legitimè factam adversaris confessione vel aliter.* hoc dicit, Joan. Andr.

Idem.

COnstitutionem, Ut circa a. editam in Concilio Lugdunensi, locum decernimus non habere, quando, quæ opponuntur, directè respiciunt jus Ecclesiæ, vel opponentis personæ : sed tantùm ubi per competitorem *b* vel oppositorem quemlibet appellantem in formam aut personas defectus vel crimina opponuntur. Cæterùm cùm circa crimina vel defectus debitam circumstantiarum specificationem prædictus omittit appellans, non est postmodùm in prosecutione negotii super his audiendus, etiamsi circumstantias hujusmodi, vel probationes earum per juramentum asserat ad se pervenisse de novo. Sanè si quis, cujus interest, ab electione, postulatione, vel provisione duxerit appellandum, opponendo crimina vel defectus, formâ dictæ constitutionis omissâ, eodem postmodùm appellationem hujusmodi prosequente, alius superveniens non appellans, contra appellatum in eadem causa principaliter admitti non debet, pro interesse communi eosdem articulos prosequendo, licèt appellanti possit assistere, ne colludat : non tamen ei propter hoc prosecutionem proprii interesse denegamus. Insuper si appellans ab electione, postulatione vel provisione per viam querelæ simplicis causam agat, vel eam appellato agente defendat, repellitur ab objectibus in appellatione sua expressis & aliis, nisi constiterit ipsum formam servâsse prædictam, præterquam in casibus in constitutione præmissa exceptis : etiamsi appellationem suam non prosequatur, nec exhibeat, & illâ se asserat nolle uti : dum tamen de ipsa coram Judice fiat fides : quia per ipsam jus repellendi eundem adversarium est quæsitum. Illius verò constitutionis formæ omissio, licèt appellantem ab objectibus in

a *Hic not. Card. quòd lex aut capitulum allegandum est per suum principium. Font.* b *Nota differentiam inter competitorem & oppositorem, & qui sit competitor : duc, ut in gl. ejusdem. Oppositer autem est, quando electus est unicus. ut lit. pend. c. 1. & 2. l. 6. Zabarel.*

formam electionis, vel personas eligentium, vel electi propositis vel proponendis, & eorum facienda probatione repellat *a*: probationem tamen factam super his per adversarii confessionem *b*, vel alias legitimè non infirmat.

CAP. V.

¶ *Sine speciali licentia Papa nullus providere potest Ecclesiæ cathedrali Clero carenti & populo Christiano. Religiosus per Prælatum licentiari non debet, ut talis provisioni consentiat: consentiens, etiamsi fuerit consecratus, priori Prælato subjacet: nec in Episcopum recipitur, nec ad aliquem honorem promovetur: quæ contra fient, irrita decernit.* Joan. Andr.

Idem.

IN plerisque Ecclesiis nedum (quod dolentes referimus) præsidio facultatum privatis, sed & Clero carentibus & populo Christiano, multos frequenter & religiosos præsertim, improvida superiorum provisio ad Pontificatûs assumit honorem: qui nec (ut expediret) prodesse, nec præsse (ut deceret) valentes, instabilitate vagationis & mendicitatis opprobrio serenitatem Pontificalis obnubilant dignitatis. Volentes igitur contra temeritatem tam facientium, quàm ut frequentiùs recipientium provisiones hujusmodi providere: de consilio fratrum nostrorum statuimus, ut nullus decætero, quantacunque dignitate præpollens (nisi speciali super hoc auctoritate sedis Apostolicæ fulciatur) de pastore provideat cathedrali Ecclesiæ sibi qualitercunque subjectæ, quæ Clero careat & subditis Christianis: Nullusque religiosus à suo unquam, quòd provisioni tali consentiat, licentietur Prælato. Quòd si licentiatus etiam hujusmodi provisioni consenserit, & in Episcopum se fecerit aut permiserit consecrari, in Episcopali nullatenùs recipiatur honore. Sed in tantæ ambitionis pœnam sub religionis, aut monasterii sui Prælato semper sic degat humilis, jaceatque prostratus, quòd nullus eidem in religione sua vel extra, ad gradum honoris vel administrationis cujuslibet sit ascensus. Nos enim quicquid contra præmissa vel aliquod præmissorum contigerit attentari, irritum esse decernimus & inane, contrariâ quâcunque consuetudine non obstante. Sanè circa præfatas Ecclesias præmissa sic specialiter providenda decernimus, quòd circa provisionem quarumlibet aliarum, facultatem superiorum nec coarctare intendimus, nec ultra juris communis limites ampliare.

CAP. VI.

¶ *Capitulum Quorundam. quoad discordiam & minoritatem numeri, intelligitur quoad voces falli, non secundum juris fictionem.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

QUod circa religiosorum electiones super discordia & minoritate numeri Bonifacianâ constitutione cavetur, de discordia & numeri minoritate, quæ in facto, non in fictione vel juris effectu consistunt, debere intelligi declaramus.

CAP. VII.

¶ *Emolumentum ex jurisdictione, sigillo curiæ, vel aliàs pertinens ad Prælatum cathedralis Ecclesiæ vel collegiatæ, eâ vacante, non obstante consuetudine (deductis expensis) reservandum est successori: nisi tunc certa dignitati competat jurisdictio cum ipsius emolumento.* Joan. Andr.

Idem.

STatutum super bonis à Prælatis cathedralium regularium & collegiatarum Ecclesiarum dimissis, aut obvenientibus tempore vacationis earum, futuris successoribus fideliter reservandis editum: locum declaramus habere in omni emolumento, quod provenit ex jurisdictione, & sigillo curiæ Ecclesiasticæ vel secularis, aut aliàs undecunque, quod ad Prælatos (Ecclesiis non vacantibus) pertineret, consuetudine quâlibet contrariâ non obstante: ita tamen quòd in istis & similibus rationabiles deducantur expensæ. Cæterùm ad singulares personas, ad quas ratione dignitatum, quas obtinent, jurisdictio cum ejus emolumento devolvitur: sede vacante, de consuetudine, privilegio, vel jure alio speciali, nolumus præsentem constitutionem extendi.

CAP. VIII.

¶ *Concessio licentiæ generalis Religioso de consentiendo electioni factæ vel fiendæ, non valet.* Joan. de Imol.

Idem.

CUm concessa Religioso à superiore suo licentia, ut electioni vel provisioni (si quam de ipso contigerit fieri) suum dare possit assensum, ambitionis vitio viam paret, nullius eam existere volumus firmitatis.

DE RENUNCIATIONE.

TITULUS IV.

CAP. UN.

¶ *Renunciatio dignitatis vel beneficii facta per procuratorem ad hoc constitutum, tenet: licèt prius procurator fuerit revocatus, ipso tamen & superiore, cui fiebat cessio, ignorante: nisi per malitiam ipsorum vel aliorum revocatio ipsis fuerit occultata.* Joan. Andreas.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.* (*an. 1312.*)

CUm *a* illusio & variatio in personis Ecclesiasticis maximè sint vitandæ, præsenti constitutione sancimus, ut si quis ad cedendum Pontificali aut alii cuilibet dignitati *b*, vel beneficio procuratorem sponte ac liberè constituerit, & ipsum ignorantem postmodùm duxerit quomodolibet revocandum: teneat cessio facta per eum, antequam ad ipsius vel illius (in cujus manibus cessio fuerat facienda) notitiam revocatio hujusmodi sit deducta. Nisi forte per ipsos aut alios malitiosè factum fuerit, quò minùs ad eos vel eorum alterum ante cessionem potuerit revocatio pervenisse.

DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRÆLATORUM.

TITULUS V.

CAP. UN.

¶ *Si Prælati regulares non conferunt intra sex menses prioratus, administrationes, & Ecclesias vacantes, quæ non sunt de mensa, sed solent specialesi (licèt obedientiarios) rectores habere: Diœcesani auctoritate suâ vel Apostolicâ, si sint exempta, conferunt illa personis, quibus per Prælatos fuerant conferenda. Nec permittunt illa applicari mensis Prælatorum, vel pensionibus gravari. Declarantur etiam decret. de offic. ordin. præsenti. & de præbend. cum singula. in talibus prioratibus & Ecclesiis locum habere.* Joannes Andreas.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

QUia regulares Prælati priorarus, Ecclesias, administrationes, aut quævis alia beneficia, ad eorum dispositionem spectantia, cùm vacant, interdum committere negligunt vel conferre intra tempus in Lateranen. *a* Concilio constitutum: diœcesani locorum in non exemptis, suâ, in exemptis verò Apostolicâ auctoritate negligentiam super hoc suppleant eorundem. Prioratus, Ecclesias, administrationes, & beneficia hujusmodi, illa *b* videlicet, quæ consueverunt per seculares Clericos gubernari, secularibus Clericis: alia *c* verò, quæ Religiosis duntaxat committi sunt solita vel conferri, Religiosis monasteriorum, quorum Prælati hujusmodi negligentes fuerint, conferendo. Eâdem quoque auctoritate diœcesani suffulti nullo modo permittant, quòd iidem Prælati prioratus, Ecclesias, administrationes, aut beneficia hujusmodi applicent mensis suis, pensionesvè novas eis imponant, aut veteres augeant, sive quòd ipsis de novo impositæ, sive auctæ solvantur. Præmissa verò de prioratibus, Ecclesiis, administrationibus, & beneficiis intelligimus, quæ non sunt de mensa Prælatorum ipsorum, sed speciales Priores, administratores seu rectores consueverunt habere: licèt Priores seu administratores hujusmodi liberè possint ad claustrum (cùm oportuerit) revocari. In quibus etiam constitutionem Bonifacii Papæ octavi prædecess. nostri, bona beneficiorum vacantium occupari à Prælatis vel aliis prohibentem, ac nihilominùs in prioratibus hujusmodi & Ecclesiis illud Bonifacii ejusdem statutum, quod Religiosum quemcunque pluribus præsse prohibet prioratibus, aut Ecclesiis curam animarum habentibus (etiamsi cura ipsa non per eum, sed per alium habeat exerceri) locum sibi censuimus vendicare: licèt etiam eisdem prioratibus cura non immineat supradicta.

DE ÆTATE ET QUALITATE, ET ORDINE PRÆFICIENDORUM.

TITULUS VI.

CAP. I.

¶ *Diœcesani servare debent, & à suis subditis servari facere jura, loquentia de qualitate personarum præficiendarum Ecclesiis.* Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.* (*an. 1312.*)

CUm *d* Ecclesiæ, quibus præficiuntur personæ minùs idoneæ scientiâ, moribus vel ætate, gravia propter hoc (ut docet experientia) nonnunquam perferant in spiritualibus & temporalibus detrimenta: Nos volentes per locorum diœcesanos, quibus ratione officii hoc competit, præcipuè super hoc diligentiùs præcaveri: eis districtè injungimus, ut ipsi statuta canonica, quæ super præficiendis personis in hujusmodi Ecclesiis hactenus emanârunt, diligentiùs per seipsos observent, & faciant à suis subditis inviolabiliter observari, si divinam offensam, & sedis Apostolicæ debitam vitare voluerint ultionem.

CAP. II.

¶ *In capitulo cathedralis Ecclesiæ vel collegiatæ vocem non habet, qui non est Subdiaconus. Habens beneficium, cui annexus est ordo, post annum, nisi prius (impedimento cessante) promoveatur ad illum, in Capitulo vocem non habet, donec fuerit ordinatus, & interim perdit distributionem dimidiam.* Joan. Andr.

Idem.

UTrique, qui divinis in cathedralibus vel collegiatis seculariibus vel regularibus Ecclesiis sunt man-

cipati officiis, vel mancipabuntur in posterum, ad suscipiendos sacros ordines propensiùs inducantur: statuimus, ut nullus decætero in hujusmodi Ecclesiis vocem in Capitulo habeat (etiamsi hoc sibi ab aliis liberè concedatur) nisi saltem in subdiaconatûs ordine fuerit constitutus. Illi verò, qui dignitates, personatus, officia, vel præbendas, quibus certi ordines sunt annexi, pacificè nunc obtinent in eisdem Ecclesiis, vel obtinuerint in futurum, nisi (justo impedimento cessante) ad hujusmodi ordines se promoveri fecerint intra annum, extunc donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in Capitulo habeant earundem. Ipsisque distributionum, quæ dantur his, qui certis horis intersunt, pars dimidia subtrahatur, non obstantibus quibuslibet consuetudinibus vel statutis: Pœnis aliis, quæ contra tales promoveri ad ordines recusantes statuuntur in jure, nihilominùs in suo robore permansuris.

CAP. III.

¶ *In XVIII. anno ad Subdiaconatum: in XX. ad Diaconatum: in XXV. ad Presbyteratum potest quis liberè promoveri.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

GEneralem Ecclesiæ observantiam volentes antiquis juribus in hac parte præferri, decernimus, ut (alio non obstante impedimento *a* canonico) possit quis liberè in decimo octavo ad Subdiaconatûs, in vigesimo ad Diaconatûs, & in vigesimo quinto ætatis suæ anno, ad Presbyteratûs ordines promoveri.

DE OFFICIO VICARII.

TITULUS VII.

CAP. UN.

¶ *Jura loquentia de Ecclesiis curatis, locum habent, quoad tria, in Vicariis perpetuis Ecclesiarum parochialium.* Joannes Andreas.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

QUæ de Ecclesiis curam animarum habentibus per receptionem aliarum similium amittendis, ac de ipsarum rectoribus promovendis ad sacerdotium, & de eorum ætate à jure statuta noscuntur, in perpetuis *b* Ecclesiarum parochialium Vicariis & assumptis ad eas, volumus observari.

DE OFFICIO ET POTESTATE JUDICIS DELEGATI.

TITULUS VIII.

CAP. UN.

¶ *Judex ad receptionem testium in civili, & executor ad prædividendum certæ personæ, cognitione præmissa, à Papa deputati, licitè subdelegant.*

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

JUdices super receptione testium in causa civili: Nec non executores ad providendum aliquibus, si per inquisitionem solertem eos esse vitæ laudabilis & conversationis honestæ repererint, à sede Apostolica deputati, aliis possint committere licitè vices suas.

---

a *Not. hîc confessionem in judicio nullo factam valere. Idem dixit Innoc. c. fin. de restit. spol. Panor. Font.* b *In quacunque parte litis opponatur secundum Imol. Sed Franc. dicit, hanc exceptionem dilatoriam: & ideò quia in istis spiritualibus non contestatur lis. Clem. sæpe. opponenda antequam procedatur ad illa, quæ aliàs fiunt post litem contest. per gl. & quæ ibi dixi. cap. 1. supr. eod. tit. l. 6. Font.*

a *Vide Fel. in c. ex parte decan. ext. de rescript.* b *Sub ista voce dicit Cardin. per hunc text. non comprehendi Episcopatum. Fel. in rubr. de major. & obed. in cell. 6. Font.*

a *Dicit*, impedimento, *deest in antiquioribus exemplaribus.* b *De vicariis perpetuis, vide multa per Felinum in cap. Cum perpetuum. extr. de fid. instrum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE OFFICIO JUDICIS ORDINARII.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ Episcopi ita debent corrigere Clericorum excessus, quòd metu pœnæ ipsi arceantur, & alii pertimescant. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*
(an. 1312.)

UT Clericorum audacia, qui prætextu privilegii Clericalis ordinis *a* impunitatem excessuum obtinere sperantes, nonnulla multoties committunt enormia, per quæ nimis infamatur Ecclesia, & scandala gravia in populo generantur, potissime cum talia per Episcopos, ad quos horum spectat correctio, deferantur ut plurimùm incorrecta, propensiùs compescatur: eisdem Episcopis districte injungimus *b*, quatenus sic circa correctionem Clericorum hujusmodi vigilanter intendant, & diligenter sui officii debitum exequantur, quòd & iidem Clerici metu pœnæ à suis arceantur insolentiis *c*, & alii eorum exemplo perterriti prosilire ad similia merito pertimescant.

CAP. II.

¶ Valet collatio beneficii facta à collatore qualibet circa Legatum Apostolicum, non factâ mentione de beneficio, quod prius habebat is, cui fit. h. d. Joan. Andr.

Idem.

ETsi ab Apostolicæ sedis Legato, de beneficio facta collatio beneficium aliud obtinenti, non valeat, nisi de illo, quod obtinet, facta fuerit mentio specialis: in aliis tamen quibuslibet collationem beneficiorum habentibus, hoc nolumus observari.

DE PROCURATORIBUS.

TITULUS X.

CAP. I.

¶ Qui sciens sine protestatione recipit instrumentum vel literas suæ procurationis, quibus constituens pro ipso cavebat, super incursis in procuratorio dominum defendere cogitur. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

INstrumento vel literis, quibus te aliquis in causis suis procuratorem constituens pro te debito modo cavit, simpliciter (nullâ factâ protestatione) à te scienter receptis, non potes posteà recusare defensionem illius: imò cogi poteris ipsum defendere in omnibus causis & negotiis, ad quæ prædicta instrumenta seu literæ se extendunt: Cùm per hæc ad omnia tuum præstitisse videaris assensum.

CAP. II.

¶ Procurator habens mandatum jurandi, & omnia faciendi, quæ requirunt speciale mandatum, contra electum vel provisum opponere non potest crimina vel defectus. Joan. Andr.

Idem.

NOn potest procurator ad agendum vel defendendum *a*, jurandumque de calumnia & veritate dicenda, & generaliter ad omnia alia, quæ speciale mandatum exigunt, constitutus (nisi aliud super hoc in mandatis habeat) opponere in personam electi, seu ejus, cui est provisio facienda vel facta, crimina *b* vel defectus: Cùm sub generalitate tali graviora non veniant, vel majora, quàm in ipso procuratorio sint expressa.

CAP. III.

¶ Religiosus etiam pro coreligioso, nisi pro consorte ejusdem loci, non potest procurator constitui sine licentia superioris, nec etiam alium constituere, nec substituere: licet hoc habeat in mandatis. Joan. Andt.

Idem.

REligiosus procurator, etsi per alium religiosum sui vel alterius monasterii fuerit constitutus, sicut non potest sine sui superioris licentia procurationis e officium suscipere, nisi pro suo in eadem lite consorte: ita non potest alium procuratorem constituere seu substituere, etiamsi per constituentem hoc sibi expresse fuerit commissum.

CAP. IV.

¶ Per obitum Rectoris Ecclesiæ revocatur procurator, ab eo pro Ecclesia constitutus, etiam quoad jam capta.

Idem.

PRocuratorem à Prælato, Rectore, vel alio quolibet, pro Ecclesia *d* sua vel beneficio constitutum, per mortem constituentis revocari censemus: Etiam quoad negotia jam incœpta, & causas, in quibus per ipsum lis fuerit ante mortem hujusmodi contestata.

DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM.

TITULUS XI.

CAP. UN.

¶ Ecclesia probans se læsam per lapsum temporis, ad illud tempus tantum restituitur, & intra quadriennium à tempore læsionis.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

AB Ecclesia *e* adversùs lapsum temporis, in quo se læsam affirmat, in integrum restitutio peti potest: & causa restitutionis hujusmodi finiri debet intra quadriennium continuum à tempore læsionis, etiamsi minus quadriennio tempus læsionis existat. Sed non fiet restitutio, nisi ad tantum tempus, quantum se læsam fore probabit.

---

a *Dictio* ordinis, *deest in antiquioribus exemplaribus.* b *Si negligant, peccant mortaliter. 4. distin. c. denique. Anfre. Fontanus.* c *Ob istam causam puniuntur res in ipso loco delicti. Salic. in auth. si verò. C. de adulter. Font.*

a *Idem & multò magis si ad alterum tantum, cùm tunc procuratoris minor esset potestas.* b *Crimina intellige magna vel parva, dum tamen talia sint, qua probata repellerent electum à beneficio, de quo agatur. juxta cap. 1. de elect. lib. 6. & Clem. exsist. sup. de elect. Bonifacius.* c *ad procuratoris.* d *vide cap. si tibi absenti. de præben. lib. 6.* e *De intellectu hujus Clementinæ Matthæus de Afflictis decis. 17.*

FINIS.

CLE-

CLEMENTINARUM
LIBER SECUNDUS.

DE JUDICIIS.

TITULUS PRIMUS.

CAP. I.

¶ Constitutio Bonifacii, quæ habet, quòd citationes etiam extra dies solennes publicè factæ, de mandato Papæ, in audientia literarum Apostolicarum, vel papali palatio, affixæ januis majoris Ecclesiæ loci, in quo Papa cum curia sua degit, arcent citatum, ac si ad eum personaliter devenissent: restringitur ad eos, qui impediunt, ne ad eos possit citatio pervenire, vel quorum domicilium tutè non potest adiri. Joannes Andreas.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*
(an. 1312.)

QUdum *a* Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster constituit, ut citationes auctoritate Apostolicâ de personis quibuscunque, ac etiam undecunque ad instar edictorum in albo prætoris propositorum, etiam extra dies solennes, in quibus Romani Pontifices processus consueverunt facere generales, ipso Papâ specialiter & ex certa scientia id mandante factæ, in Apostolicarum audientia publica literarum, vel in papali palatio, publicè postmodum majoris Ecclesiæ loci, in quo Romanus Pontifex cum sua curia residebit, januis affigendæ, sic valeant atque arctent citatos post lapsum terminum *b*, quem (consideratâ distantiâ locorum) citationibus ipsis apponi convenit competentem, ac si ad eos personaliter devenissent. Quia verò statutum ipsum rationabiliter editum, propter malitiam temporis tunc instantis, nonnullis nimis rigorosum videtur: Nos rigorem ipsum mansuetudine temperantes, idem statutum, & præfatum modum citandi restringimus ad illos tantùm, & in illis locum volumus sibi vendicare, qui faciunt, impediunt, vel procurant per se vel per alios quoquo modo, ne ad eos possit citatio pervenire: vel quorum domicilia sive loca non possunt tutè liberevè adiri. Porrò ei, quod circa citationes absentium, tam diebus solennibus, quàm aliis, Ecclesia *c* Romana diversis ex causis interdum facere consuevit, per præsentem constitutionem seu moderationem in nullo volumus derogari.

CAP. II.

¶ In causis etiam pendentibus beneficialibus, decimarum matrimonialibus, & usurarum, & ipsas tangentibus, procedi potest simpliciter & de plano, absque judiciorum strepitu & figura. Joannes Andreas.

Idem.

DIspendiosam prorogationem litium (quam interdum ex subtili ordinis judiciarii observatione causarum docet experientia provenire) restringere in subscriptis casibus cupientes: Statuimus, ut in causis super electionibus, postulationibus, vel provisionibus, aut super dignitatibus, personatibus, officiis, canonicatibus, vel præbendis, seu quibusvis beneficiis Ecclesiasticis, aut super decimis, ad quarum etiam præstationem possunt, qui tenentur ad eas, præmoniti censurâ Ecclesiasticâ coërceri, necnon super matrimoniis vel usuris, & eas quoquo modo tangentibus ventilandis, procedi valeat de cætero simpliciter & de plano, ac sine strepitu judicii & figura: Volentes non solùm ad futura negotia, sed ad præsentia, & adhuc etiam per appellationem pendentia hoc extendi.

DE FORO COMPETENTI.

TITULUS II.

CAP. UN.

¶ Concedit Concilium certo casu Episcopis expulsis à suis sedibus, quòd in locis aliarum diœcesium servatâ formâ, quam limitat, possint procedere contra expulsores, consiliarios, & fautores, & inter subditos jus dicere. Joan. Andt.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

QUamvis sacris canonibus sit generaliter interdictum, ne quis Episcopus jurisdictionem in diœcesi exerceat alienâ: non tamen Episcopis, qui à suis sedibus protervià impiorum expulsi non audent propter metum persequentium in suis civitatibus vel diœcesibus, aut earum parte aliqua residere, nec jurisdictionem ad se spectantem per se vel per alium inibi exercere: ne injuria in eorum expulsione ipsorum irrogata Ecclesiis hoc prætextu remaneat impunita, duximus indulgendum, ut in diœcesibus alienis, in civitatibus videlicet, vel locis insignibus suis Ecclesiis vicinioribus, in quibus poterunt securè morari, & jurisdictionem suam liberè exercere, possint contra suos expulsores, & eorum in hac parte consiliarios & fautores (dummodo civitates, vel loca hujusmodi eisdem expulsoribus, consiliariis, & fautoribus sint secura, & ipsi personaliter vel ad domum, si hoc tutè fieri valeat, alioquin publicè in Ecclesia cathedrali loci vel domicilii eorundem citati fuerint) libere procedere, prout justitia suadebit.

---

a *Modus citandi per edictum in forma hujus Clement. locum habet in solo Papa, ut not. hic Zabarella. eum videto.* b *al. termini.* c *In quodam manuscripto ita: Ecclesia Rom. diversis ex causis processus interdum, &c.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si verò dicti Episcopi ausi non fuerint hujusmodi suos expulsores, vel eorum consiliarios aut fautores dicto modo citare, vel ipsi malitiosè impedimentum præstiterint, ne potuerint sic citari: licitum sit eisdem Episcopis, ut expulsores, consiliarios, & fautores eosdem diebus aliquibus Dominicis vel festivis, cùm populus convenerit ad divina, ut sic facta citatio ad eos pervenire verisimiliùs a præsumatur, citent vel citari faciant publicè in Ecclesiis civitatum vel locorum insignium prædictorum, & procedant deinde contra ipsos, si citati taliter statuto ipsis peremptorio termino competenti coram eisdem Episcopis noluerint comparere, acsi citati legitimè aliàs extitissent.

Eisdem etiam Episcopis indulgemus, ut inter suos subditos (ne ob defectum justitiæ dispendium aliquod patiantur) possint in diœcesibus alienis, in quibus moram traxerint (dummodò per se vel per alium hoc in suis propriis diœcesibus facere non audeant, vel non possint) jurisdictionem suam omnimodam exercere: Ita tamen, quòd subditi, qui expulsores, vel eorum fautores, aut consiliarii non fuerint, ultra duas diætas à fine suæ diœcesis non trahantur. Volumus insuper, ut ante omnia à diœcesanis locorum, in quibus moram traxerint, petant licentiam in præmissis: quam si obtinere nequiverint *b*, procedant nihilominùs, prout superiùs est expressum. Sanè si prædicti Episcopi asseruerint, se non fuisse ausos præfatos expulsores, consiliarios, vel fautores, personaliter, vel ad domum, aut publicè (ut præmittitur) in eorum Ecclesia cathedrali citare: vel ipsos malitiosè præstitisse impedimentum, ne per eos potuerint sic citari: aut quòd in suis diœcesibus jurisdictionem per se vel per alium contra ipsos exercere nequeunt, vel non audent: stari super his volumus assertionibus eorundem. Ipsis districtiùs injungentes, sub interminatione divini judicii, ne circa præmissa contra conscientiam quicquam mendaciter aut dolosè asserant vel confingant. Eorundem autem Episcoporum sententias & processus, quos in præmissis casibus in aliis diœcesibus duxerint faciendos, denuncient, seu denunciari faciant per suas diœceses convicini Episcopi, cùm ab eis fuerint requisiti. Per præmissa quoque nullum ex transcursu temporis quanticunque, vel aliàs quoquo modo locorum diœcesanis, vel aliis quibuscunque jurisdictionem habentibus in locis præmissis, in quibus prædicti Episcopi sic expulsi jurisdictionem (ut prædicitur *c*) exercebunt, præjudicium generetur.

DE CAUSA POSSESSIONIS ET PROPRIETATIS.

TITULUS III.

CAP. UN.

¶ In causa beneficiali delata etiam per appellationem ad curiam, utraque pars potest petitorium & possessorium intentare. Et ante causæ conclusionem potest spoliatus suspenso petitorio suo, vel adversarius, possessorium prosequi. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

CAusâ *d* beneficiali per appellationem ad sedem Apostolicam legitimè devolutâ, tam appellanti, quàm appellato licere decernimus, nedum petitorium, sed & possessorium intentare. Et in spoliantis odium ante causæ conclusionem suspendere petitorium à se, & ab adversario intentatum, in solo possessorio procedendo.

a *Al. verisimiliter.* b *al. nequibunt.* c *al. præmittur.* d *Vide Paul. de Castro consil. 277. lib. 2. & de intellectu, Covarruviam lib. 1. var. resol. c. 16. num. 13.*

DE DOLO ET CONTUMACIA.

TITULUS IV.

CAP. UN.

¶ Appellans ante definitivam, etiam à definitiva, lata ea absente, citato vel non, appellare potest: nisi prima appellatio fuerit frivola manifestè: quo casu non appellat, tanquam manifestus contumax. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.* *(an. 1312.)*

SI ante *a* definitivam sententiam à Judice quis appellando recedat, & Judex suæ appellationi non deferens, eo citato, vel etiàm non citato ulteriùs in causa procedens, contra ipsam etiam absentem sententiam definitivam promulget, poterit idem appellans à dicta sententia intra tempus debitum appellare: Nisi ejus prima appellatio esset frivola manifestè.

UT LITE PENDENTE NIL INNOVETUR.

TITULUS V.

CAP. I.

¶ Si duo litiganter super beneficio, mortantur: sive uterque in curia, vel solus possidens, vel neutro possidente alter tantum, altero alibi moriente: ad Papam, & in conversis casibus ad Ordinarium spectat collatio, si ad alterum beneficium pertinebat. Si autem alter tantum moritur, si superstes, vel alius, cujus interest, litem prosequitur, ex futuro eventu apparebit, ad quem collatio spectat. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

SI duobus in Romana curia, super beneficio sibi collato litigantibus, in eadem curia mori contingat utrumque, collationem hujusmodi beneficii ad Romanum Pontificem: si verò extra dictam curiam, ad Ordinarium decernimus pertinere: nisi forsan alius ab eis in dicto beneficio jus haberet. Quòd si unum in dicta curia, alterum vero extra mori contingat, si moriens in curia beneficium possidebat, ad Romanum Pontificem: si vero alius, ad Ordinarium pertineat collatio supradicta. Neutro autem ipsorum beneficium possidente, erit Romanus Pontifex, propter auctoritatis prærogativam in collatione hujusmodi præferendus. Si verò alter tantummodò, sive possessor, sive petitor, decedat, si superstes, vel alius, cujus interfit, causam nihilominùs prosequatur (cùm interim beneficium de jure conferri non possit) ad quem collatio ejus pertineat, futurus declarabit eventus. Nam si ad defunctum pertinuisse beneficium fuerit declaratum, pertinebit ad Papam, si ille in curia, vel ad Ordinarium, si extra curiam sit defunctus. Quòd si ad neutrum illud spectâsse constiterit, ad Ordinarium collatio pertinebit. Salvâ tamen, in præmissis omnibus Rom. Pontificis potestate: ad quem Ecclesiarum, personatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum plena & libera dispositio, ex suæ potestatis plenitudine noscitur pertinere.

CAP. II.

¶ Lis dicitur pendere quoad hoc, ut nihil debeat innovari, cùm citatio legitimè pervenit ad partem, vel per eam stetit, quò minus pervenret, cum tali expressione, quòd posuit instrui super quo conveniatur. Joan. Andr.

Idem.

CUm lite pendente nihil debeat innovari, item quoad hoc pendere censemus, postquam à Judice competenti in ea citatio emanavit, & ad partem citatam pervenit: vel per eam factum fuit, quò minùs ad ejus notitiam perveniret. Dum tamen in citatione prædicta talia sint expressa, per quæ plenè possit instrui, super quibus in judicio convenitur.

a *Not. quod appellari potest ante definitivam, quod est verum indistincte de jure canonico, dum tamen appelletur ex causa rationabili. cap. ut debitus. ext. de appell. sed de jure civili non appellatur, nisi in certis casib. Zabarella.*

DE SEQUESTRATIONE POSSESSIONUM ET FRUCTUUM.

TITULUS VI.

CAP. UN.

¶ Si super beneficio contra ipsius possessorem, qui triennio non possedit in petitorio vel possessorio una definitiva fertur in curia, etiamsi nulla fore dicatur, ipsius beneficii sequestratio per loci Ordinarium fieri debet: quam impedientes, vel sequestratos fructus occupantes, excommunicatus est: & si est de litigantibus, cadit à jure suo, & restitui pendentia. Joan. Andr.

Idem. *a*

AD compescendas litigantium malitias, definimus, ut una contra possessorem definitiva sententia super beneficio apud sedem Apostolicam, duntaxat in petitorio vel possessorio promulgata, beneficium ipsum, etiamsi dignitas, vel personatus existat, & curam habeat animarum, à possessore hujusmodi (dum *b* tamen triennio pacificè anteà ab eo possessum non fuerit) per loci Ordinarium, apud aliquam personam idoneam sequestretur, quæ plenam de ipso & debitam curam gerens, id, quod de fructibus ipsius (debitis ejusdem supportatis oneribus) superesse contigerit, illi restituat, qui finalem in causa victoriam obtinebit. Si quis autem sequestrationem hujusmodi impedire, vel fructus sequestratos quoquo modo præsumpserit occupare, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto: à qua (nisi impedimento priùs amoto, & occupatis per eum fructibus restitutis) nullatenùs absolvatur. Et nihilominùs, si de litigantibus fuerit, à jure (si quod in hujusmodi beneficio, vel ad ipsum forsitan competebat eidem) hoc ipso se noverit cecidisse: Præmissis nedum circa futura, sed etiam circa per appellationem pendentia negotia observandis: Non obstante si contra præfatam sententiam de nullitate forsan opponatur.

DE PROBATIONIBUS.

TITULUS VII.

CAP. UN.

¶ Verba literarum Apostolicarum, quibus Papa proprium facium narrat, plenè probant, si super illa gratia vel intentio Papa fundatur. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi. (an. 1312.)*

LIteris nostris, quibus nos dignitates quaslibet seu beneficia collationi nostræ vel sedi Apostolicæ reservâsse, aut resignationem beneficii alicujus recepisse, vel recipiendi potestatem alii commisisse, vel aliquem excommunicâsse, seu suspendisse, seu aliquem Capellanum nostrum vel familiarem fuisse, vel alia similia, super quibus gratia, vel intentio nostra fundatur, fecisse narramus, censemus super sic narratis fidem plenariam adhibendam: Volentes ad præterita & pendentia (etiam per appellationem) negotia hoc extendi.

DE TESTIBUS.

TITULUS VIII.

CAP. I.

¶ Per testes Christianos convinci possunt Judæi & Sarraceni,

a *In uno manuscr. sic habetur.* b *Vid. c. commissa de elect. in c. not. Bart. & moderni in l. Celsus. ff. de usucap. Font.*

non obstantibus contrariis privilegiis Regum & Principum: quibus si utantur, subtrahitur illis Christianorum commercium. Joan. Andreas.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

CUm Judæi quidam & Sarraceni (sicut accepimus) quòd super civilibus aut criminalibus convinci per Christianos non possint, se privilegiis Regum & Principum tueantur (quia id nedum juri contrarium, sed & Christianæ religioni opprobriosum est quamplurimùm & adversùm) Reges eosdem & Principes *a* in Domino exhortamur, ne concedant hujusmodi decætero privilegia, vel servent aut servare permittant etiam jam concessa. Quòd si Judæi, aut Sarraceni privilegiis talibus uti præsumpserint, Christianorum communio eis subtrahatur, sic, quòd Christiani ab eorum abstinere communione censurâ Ecclesiasticâ (si opus fuerit) compellantur.

CAP. II.

¶ Publicatis attestationibus testes produci non possunt (etiam in causa appellationis) super eisdem articulis vel directè contrariis. Joan. Andr.

Idem.

TEstibus ritè *b* receptis, & eorum attestationibus publicatis, sicut non licet super eisdem vel directò contrariis articulis alios, vel eosdem testes in principali causa producere: sic non debet in appellationis causa licere: Cùm non minùs in appellationibus, quàm in principali causa subornatio sit timenda.

DE JURE JURANDO.

TITULUS IX.

CAP. UN.

¶ Juramenta, quæ Romanæ Ecclesiæ præstant Romani Principes, fidelitatis existunt. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

ROmani Principes *c*, orthodoxæ fidei professores, sacrosanctam Roman. Ecclesiam, cujus caput est Christus Redemptor noster, ac Romanum Pontificem ejusdem Redemptoris Vicarium, fervore fidei, & claræ devotionis promptitudine venerantes, eidem Romano Pontifici, à quo approbationem personæ, ad Imperialis celsitudinis apicem assumendæ, necnon unctionem, consecrationem, & Imperii coronam accipiunt, sua submittere capita non reputârunt indignum, seque illi, & eidem Ecclesiæ, quæ à Græcis Imperium transtulit in Germanos, & à qua ad cerros eorum Principes jus & potestas eligendi Regem in Imperatorem postmodùm promovendum pervenit, adstringere vinculo juramenti, prout tam mos observationis antiquæ, temporibus noviissimis renovatæ, quàm forma juramenti hujusmodi sacris inserta canonibus manifestant. Dudum sanè inter quondam Henricum Imperatorem, tunc Romanorum Regem, & charissimum in Christo filium nostrum Robertum Siciliæ Regem, gravi discordiâ suscitata: Nos multis grandibusque periculis, quæ exinde proventura verisimiliter timebantur, intendentes celeri & opportuno remedio obviare, quibusdam ex fratribus nostris sanctæ Rom. Eccl. Cardinalibus, existentibus tunc in urbe pro reformanda pace, & solidanda concordia inter Reges eosdem, literas nostras sub certa forma duximus destinandas, inter alia inserentes in eis, quòd cùm ipsi Reges ejusdem Ecclesiæ specialissimi filii, sibi juramento fidelitatis, & aliàs multipliciter essent adstricti, ipsius Ecclesiæ debeant esse promptissimi defensores.

a *Qui debent Judæos punire: vid. l. si quis in hoc genus. C. de Episc. & Cler. & gl. in cap. Judæi. 2. de Jud. Font.* b *Vid. l. 1. §. ajunt ediles. ff. de ædil. edict. & l. apud eum. §. Imperator. ff. de manumiss.* c *al. Imperatores.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dictis autem literis in notitiam dicti Henrici ad Imperium jam promoti sic deductis, idem Henricus ab eisdem Cardinalibus requisitus, ut super contentis in illis suum propositum responderet : quasi molestè tulisset, quòd de juramento fidelitatis hujusmodi per eum præstito in dictis literis mentio haberetur, non familiariter, nec secretè, ut tractandæ pacis qualitas exigebat, sed multis tabellionibus accersitis & requisitis ab eo, quòd de responsionibus suis conficerent publica instrumenta, inter cætera publicè (præsente multitudine hominum copiosâ) respondit *a*, se non fore cuiquam ad juramentum fidelitatis adstrictum, & quod nunquam fecerit juramentum, propter quod foret ad juramentum fidelitatis alicui obligatus, & quòd ipse nesciebat, quòd antecessores sui Romani Imperatores unquam juramentum hujusmodi præstitissent, simulans se immemorem juramentorum, quæ nobis ante coronationem suam præstiterat, & post coronationem etiam innovârat. Nos itaque attendentes, quòd hujusmodi responsio, si sub dissimulatione pertranseat, vel silentio pallietur, posset in magnum & evidens præjudicium Rom. Ecclesiæ redundare, dignum admodum & opportunum fore perspeximus, ut de juramentis hujusmodi constitutioni præsenti aliqua breviter annectamus. Dictus namque H. quamprimum fuit in Regem Romanorum electus, solennes *b* ad nos nuntios destinavit : dans eis per suas patentes literas plenum & speciale mandatum, exponendi nobis pro eo devotionem ipsius & reverentiam filialem, quam ad nos & Rom. Eccles. sincero gerere se dicebat affectu : nec non petendi & impetrandi à nobis favorem & gratiam consuetos : offerendi quoque nobis & præstandi pro eo, & in ipsius animam debitæ nobis & eidem Ecclesiæ fidelitatis, & cujuslibet alterius generis juramentum, ac nihilominus petendi à nobis per nostras sibi manus impendi unctionem, consecrationem, & Romani Imperii diadema. Præfatis itaque nuntiis in nostra & fratrum nostrorum præsentia constitutis, ac secundum dicti tenorem mandati Avenione, ubi tunc eramus cum nostra curia residentes, in publico consistorio, in quo erat Prælatorum, & aliorum tam Clericorum, quam Laicorum non modica multitudo, præmissis per eos coram nobis expositis supplicando peritis humiliter, & oblatis : Nos eodem mandato & decreto electionis ejusdem H. ex parte Principum tam Ecclesiasticorum, quàm secularium, qui eundem elegerant, nobis per dictos nuntios præsentatis, pœnâ cum eisdem fratribus deliberatione discussis, factâque nobis de electione hujusmodi concordi & legitimâ plenâ fide, examinatâ quoque personâ ipsius H. prout absentia patiebatur ejusdem, & de ipsius fide, probitate, & aliis, quæ in persona Imperatoris sunt merito requirenda, cum pluribus Prælatis, & aliis magnæ auctoritatis viris, qui ejusdem H. mores, conditionem, & statum plenius noverant, inquisito, ejusque personâ, cujus etiam nos & fratres nostri aliqualem prius notitiam habebamus, propter quod facilius tractavimus in examinatione hujusmodi, idoneâ reputatâ, ipsum nominavimus, denunciavimus, & declaravimus Regem Romanorum, ipsius approbantes personam, eumque sufficientem & habilem declarantes, ad suscipiendam Imperialis celsitudinis dignitatem, ac decernentes unctionem, consecrationem, Imperiique Romani coronam, sibi per manus nostras debere concedi : Et consequenter à præfatis nuntiis, sufficiens ad hoc ab eo (ut præmittitur) mandatum habentibus, secundùm formam in decretis, quæ incipit, Tibi Domino, comprehensam, fidelitatis recepimus juramentum. Postque idem H. consecrationis & coronationis suæ tempore aliud eisdem Cardinalibus, quos ad impendendum sibi hujusmodi consecrationis & coronationis insignia misseramus ad urbem, illud nostro nomine recipientibus juramentum præstitit corporale, quod in libro Pontificali Rom. præstandum Pontifici per Imperatorem coronationis suæ tempore continetur, cujus tenor dignoscitur esse talis. Ego H. Romanorum Rex annuente Domino futurus Imperator, promitto, spondeo & polliceor, atque juro coram Deo, & beato Petro, me de cætero protectorem, procuratorem *a* & defensorem fore summi Pontificis, & hujus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in omnibus necessitatibus & utilitatibus suis, custodiendo & conservando possessiones, honores, & jura ejus, quantùm divino fuerit adjutorio fuero, secundùm scire & posse meum, rectâ & purâ fide : sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia. Cæterùm, quin juramenta hujusmodi fidelitatis existant, à retrò Romanis Principibus non fuit hactenus hæsitatum : imò tam quondam Albertus Rex Romanorum, immediatus prædecessor memorati Henrici, Bonifacio Papæ octavo prædecessori nostro tempore approbationis ejusdem Alberti, quam Rodolphus Pater ipsius, & alii prædecessores ejusdem, Romanorum Reges diversis nostris prædecessoribus juramentum fidelitatis & obedientiæ præstiterunt. Idemque Bonifacius memoratum A. juramento hujusmodi ab eo recepto, de fratrum suorum consilio (præsente Prælatorum & aliorum multitudine copiosâ) auctoritate Apostolicâ recepit in specialem suum filium & Ecclesiæ memoratæ, ipsumque in Regem Romanorum assumpsit, in Imperatorem postmodum promovendum. Verum quia Iespefatus H. qui in proximis diebus fuit de hac luce subtractus, non virtutem & mentem, sed nedum verborum insectans corticem, sensumque confundens, juramenta restringendo prædicta, curiosè videbatur asserere (ut præfertur) illa ad debitum fidelitatis hujusmodi non extendi : novo modo curiositatis hujus luculentæ veritatis antidotum ipsius declarationis oraculo providimus apponendum. Quia ergo capitulis juramento fidelitatis contentis solicitâ meditatione pensatis, ipsa capitula in præfatis Imperatoris juramentis, quantùm ad effectum, mentem, & virtutem ipsorum, non esi dubium contineri : Nos præmissis & aliis rationibus, ne quis in Romanum assumptus Principem, vel in posterum assumendus, in juramenta hujusmodi per dictum H. Imperatorem præstita, & per successores ipsius in futurum præstanda, fidelitatis existant, in dubitationem deducere audeat, vel super his contrarium astruere veriti : auctoritate Apostolicâ de fratrum nostrorum consilio declaramus, illa juramenta prædicta *b* fidelitatis existere, & censeri debere. Potro præter juramenta prædicta, idem Henricus suorum inhærens prædecessorum vestigiis, priusquam ingrederetur Italiam, vel ibidem jura aliqua exerceret, sub testimonio suarum patentium literarum in manibus dilecti filii Joannis de Mollianis *c*, scholastici Ecclesiæ Tullensis, capellani nostri, ad hoc specialiter per nos missi nostro & præfatæ Ecclesiæ nomine recipientis promisit, & tactis sacrosanctis Evangeliis juramento firmavit, quòd eandem Ecclesiam & fidem catholicam purâ fide totisque viribus conservaret reverenter, & etiam defensaret, omnemque hæresim, schisma, & hæreticos quoslibet, fautores, receptatores, & defensores ipsorum exterminaret pro posse : ac nunquam cum Sarraceno, Pagano, Schismatico, seu alio quolibet communionem *d* catholicæ fidei

a *Vid. Bart. in leg. sciendum. ff. de verbor. oblig.* b *Vide c. ad Apostolicæ. de rejudic. lib. 6. q. 1. c. ejusdem. & 46. distinct. nobilissimus. Eust.*

a *Dicto*, procuratorem, *deest in antiquiorib. cod.* b *Dictis*, prædicta, *deest in antiquior. codicib.* c *al. Melanii.* d *Ad hæc vid. l. non dubito. ff. de capt. & Innoc. cap. 1. de schis. dest. in cap. quod super his. de vo. Eust.*

non habente, aut cum aliquo alio præfatæ Ecclesiæ inimico, vel rebelli, seu eidem manifestè suspecto, unionem quamlibet seu parentelam aut confœderationem initet, sed tam nostram, quàm successorum nostrorum personas, honorem & statum manuteneret, defenderet & conservaret contra omnes homines cujuscunque existerent præeminentiæ, dignitatis vel statûs. Eidem etiam *a* adjiciens juramento, quòd manuteneret semper atque servaret ptivilegia omnia per prædecessores suos Reges ac Imperatores Romanos, præfatæ Romanæ, & aliis quibuslibet Ecclesiis quocunque concessa tempore, & continentiæ cujuscunque : Ipsaque omnia, & specialiter ac præcipue per claræ memoriæ Constantinum, Carolum, Henricum, Ottonem quartum, Fridericum secundum, atque Rodulphum, prædecessores ipsius super concessione, recognitione, advocatione, annotatione, quittatione, & libera dimissione terrarum & provinciarum Romanæ Ecclesiæ ubilibet positarum, quarum etiam multas nominatim expressit, sedi Apostolicæ Romanisque Pontificibus super *b* quocunque tenore concessa recognovit, confirmavit, & ex certa scientia innovavit, ac etiam de novo concessit : & terras ipsas atque provincias recognovit ad jus & proprietatem ipsius Ecclesiæ pertinere : easque nihilominùs ex abundanti piissimè de novo Ecclesiæ sæpefatæ donavit, sub prædicto se obligans juramento, quòd ipsas, aliquamve ipsarum partem nullo unquam tempore occuparet, seu (quantùm in eo esset) ab alio permitteret occupari. Nec in eis, aut aliquâ parte ipsarum jura aliqua, possessiones, aut tenutas haberet, seu quomodolibet possideret, nec in eis etiam potestatis seu cujusvis capitaniæ, aut jurisdictionem quamcunque per se, vel per alium exerceret, quodque (ut Princeps catholicus & sæpe dictæ Ecclesiæ advocatus atque defensor) ipsam juvaret, & consiliis, & auxiliis illi assisteret opportunis, contra quoscunque inobedientes & rebelles eidem, & præcipuè contra occupantes seu turbantes terras prædictas seu provincias, vel partem quamlibet earundem. Sub eodem etiam juramento promisit, quòd tam ipsam Romanam Ecclesiam, quàm alias Ecclesias, libertatem Ecclesiasticam, bona, jura, Prælatos, & ministros Ecclesiarum ipsarum manuteneret, conservaret, atque defenderet suo posse. Et quòd Ecclesiæ Romanæ vasallos contra justitiam nullatenùs offensurus, devotos ac fideles Ecclesiæ etiam in Imperio constitutos benignè tractaret, nec eos opprimeret contra justitiam, aut (quantùm in eo esset) per alium opprimi sustineret, sed in suis potiùs juribus & justitiis conservaret. Hoc quoque juramentum & etiam prius pro eo nobis per suos nuntios (ut præmittitur) præstitum, recepius fuæ coronationis insigniis innovavit, prout in patentibus ante coronationem ipsam, ejus regio magno sigillo, & aliis post coronationem eandem, ejus Imperiali aureâ bullâ munitis, inde confectis literis (quas in archivis Rom. Ecclesiæ reponi, & diligenter conservari fecimus) plenius continetur.

Servatâ tamen constitutione felicis recordationis Innocentii Papæ IV. editâ circa hoc in Concilio Lugdunensi.

DE SENTENTIA ET RE JUDICATA.

TITULUS XI.

CAP. I.

¶ *Qui tres sententias contrarias in quavis causa reportavit, de illarum nullitate non agit, nec excipit ipsarum executione non facta : & reficit etiam pendentia.* Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

UT *a* calumniis litigantium occurratur, is, qui in beneficiali vel aliâ quâvis causâ tres contra se in petitorio vel possessorio sententias reportavit, ad agendum de nullitate ipsarum, vel alicujus ex eis nullatenùs admittatur, donec hujusmodi sententiæ plenariè fuerint executioni mandatæ. Similiter si ille, contra quem tres sententiæ definitivæ latæ fuerint, ab interlocutoria vel gravamine ante prolationem ipsarum vel earum alicujus se appellâsse, & causam appellationis hujusmodi adhuc pendere proponat : sententiarum prædictarum executionem tali prætextu nolumus impediri. Quæ ad causas qualitereunque etiam per appellationem pendentes duximus extendenda.

CAP. II.

¶ *Sententia lata contra citatum extra citantis territorium existentem, nulla est ipso jure.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

PAstoralis cura solicitudinis nobis divinitùs super cunctas Christiani populi nationes injuncta, nos invigilare remediis subjectorum, eorundem periculis obviare & scandala removere compellit. Sane cùm jamdudum inter quondam Henricum Imperatorem Romanum, & charissimum in Christo filium nostrum Robertum Siciliæ Regem, gravis fuisset materia turbationis exorta, asserente deinde Imperatore prædicto, quòd cum quibusdam ipsius subditis Rex confœderationes & conspirationes fecerat in ipsius majestatis offensam : Quodque tractaverat & ordinaverat, ut civitates quædam sub Imperii & Imperatoris ejusdem obedientiâ consistentes, contra eum, & Imperium rebellarent, gentesque sui ipsius fultæ subsidio, nonnullas alias Imperii civitates & castra (inde violenter ejectis ipsius Imperatoris Officialibus) occupârunt, & pro ipso Rege occupata tenebant : Ac aliàs etiam in urbe & alibi in Imperii, & Imperatoris ejusdem contemptum, & suæ majestatis injuriam, & reipublicæ detrimentum, multa gravia fuerunt *b* per Regem eundem, ac malitiam & instigationem ipsius tam à suis stipendariis, quàm à subditis Imperatoris commissa.

Præhabitis per Imperatorem eundem quibusdam processibus contra eum, absentem tamen, quamvis legitimè (juxta Imperatoris assertionem) citatum, ac quòd suprædicta erant notoria, per imperialem interlocutoriam declarata, Imperator ipse, Regem affirmans propter præmissa læsæ majestatis criminis reum esse, in eum peremptoriè (ut dixit) & sufficienter citatum, sed comparere contumaciter recusantem, tanquam rebellem, proditorem & hostem Imperii, ac reum criminis suprædicti, privationis omnium dignitatum, quocunq; comprehensarum titulo, & quibus se intitulabat Rex ipse, auctoritatum quoq; honorum, provinciatum, terrarum, bonorum, jurium & jurisdictionum, tam perpetuorum, quàm temporalium & si quando veniret in suam & Imperii fortiam, mutilationis e

DE EXCEPTIONIBUS.

TITULUS X.

CAP. UN.

¶ *Exceptio excommunicationis opponitur dilatoriæ quandoque, peremptorio non obstante.* Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

EXcommunicationis exceptio dilatoriæ in qualibet parte litis opponi potest, termino peremptorio per Judicem assignato, ad proponendum exceptiones declinatorias & dilatorias, non obstante :

a *Dicto*, etiam, *deest in antiquiorib. codicibus.* b *Al. sub.*

a *De intellectu vide Oldradum consil. 106. incip. quod litera executoria.* b *Al. fuerant.* c *Vide l. rei capitalis. ff. de pœnis. & leg. transigere. C. de transact. cum leg. criminali. C. de jurisd. omnium jud. atque. l. 1. C. ne Christia. man. & Felin. in c. ex literis. 11. col. de constit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam capitis sententiam promulgavit, omnem supplendo defectum, si quis forsitan fuerat ex solennitate juris omissus in processibus memoratis : præmissa (ut asseruit) faciens exigente justitiâ, & de imperiali etiam potestate. Verùm quia hujusmodi sententia, quæ non a discretione, matre virtutum, sed à noverca justitiæ, voluntariâ scilicet judicantis præcipitatione processit, partus forsan se detériores haberet, si ipsius sententiæ inefficacia in publicum præconе justitiâ non prodiret : Nos circa eam tali uti provisione volentes, quæ (detectis ipsius defectibus) seminata per eam extinguat pericula, & in ratione reddenda sit posteris profutura, ipsam subjiciendam esse providimus limæ justitiæ, ac rectæ libramini rationis. Ejusdem igitur causis & continentiâ, necnon conditione illorum, à quo, & in quem lata fuit, diligenti & debitâ consideratione pensatis, patentet ex eis illius astruitur evidentia nullitatis, & manifestè arguitur temeritas promulgantis. Notorium quippe ac indubitatum existit, quòd grandis exercitus tempore dictorum processuum & sententiæ, continuè Imperatori assistens, Regem ipsum & suos persequebatur odio capitali : Pisanaque civitas, in qua lata fuit memorata sententia, Regem capitali habebat odio notorio & antiquo. Esto igitur, quod Rex ipse aliàs ad præmissa fuisset legitimè per Imperatorem citatus : nunquid venire debuit ad judicem exercitu feroci ac grandi, ipsique citato (ut præmittitur) odioso stiparum ? Nunquid etiam debuit comparere in loco admodùm populoso, multùm potenti, ac præfato in eum odio provocato ? Quis enim auderet, vel quâ ratione audere aliquis teneretur constitorii talis subire *a* judicium, & se in hostium sinu reponere, ac ad mortem per violentam injuriam, non per justitiam inferendam ultroneum se offerre ? Hæc quidem jure timentur, hæc de more vitantur, hæc humana fugit ratio, hæc abhorret natura. Desiperet igitur, qui citationem hujusmodi saperet arctâsse citatum. Ut *b* illud tanquam notissimum nullatenùs omittamus, quòd Regem extra districtum Imperii, in regno scilicet Siciliæ, notoriè ac continuè tempore suprædicto morantem, citare non potuit Imperator, nec citatio, si quam forsan de ipso intra Imperii fines secit, citatum extra Imperium constitutum arctavit. Nos quoque Regis ordinarius Judex, quòd ad Imperatoris judicium citaremus, vel citari aut remitti faceremus eundem, nequaquam fuimus requisiti : imò licèt ad nos & curiam nostram temporibus illis rumores frequenter de curia Imperatoris venirent, & juxta eum etiam quidam ex fratribus nostris essent, priùs tamen dictæ sententiæ promulgatio, quàm aliquid de processibus antecedentibus ad audientiam nostram pervenit. Denique licèt Rex ipse terras aliquas ab Imperatore tenere dicatur in feudum, non tamen in eis, sed in regno præfato domicilium suum fovebat : unde Imperator in ipsius personam nullam ratione terrarum hujusmodi (nisi ex natura feudorum) debitam superioritatem habebat. Quòd si punitio criminis intra districtum imperialem commissi, ad Imperatorem forsan pertinuisse asseratur : Verum est quidem, si in eodem districtu fuisset inventus delinquens, vel ad illum de more remissus. Dicinè ergo sententia meruit, quæ à Judice, qui per Regem tute adiri non potuit, & in loca notorie (ut præfertur) non tuto, in absentem, nec citatum legitimè ac inauditum per consequens, & indefensum, non maturo fuit judicio, sed præcipitio, & de tanto præsertim crimine promulgata ? Rursùs non est silentio relinquendum, quòd ipse Rex noster & Ecclesiæ Romanæ ratione regni prædicti notorie subditus, homoque ligius & vasallus, ac *a* in eodem regno, non ut præmittitur, in Imperio certum, continuum & notorium suum habens domicilium, ac originem inde trahens, Imperatori eo modo non subfuit, quòd in eum crimen *b* læsæ majestatis commiserit, quantumlibet in sententia suprædicta contenta veritatem indubiam contineretur, sitque nedum non jure, imò nec cum juris colore tulit Imperator sententiam suprædictam *c* in Regem, ex causâ, quæ veritatis subsistentiam non habebat, propter quam etiam, quatenus in eo fuit, Regem eundem privando regno & regiâ dignitate, ac terris etiam aliis, &, jurisdictionibus perpetuis & temporalibus, quæ sub eo nullatenùs, vel ab eo, sed à nobis, & sub nobis tenebat : nec non procedendo contra Regem eundem ex illis, quæ per ipsius stipendiarios ac nonnullos Imperatoris ejusdem subjectos per malitiam & instigationem Regis ipsius, contra eum fuisse commissa in urbe dicebat : cùm etsi illa fuissent ibidem revera commissa, punitio tamen eorum in Regem, veluti extra districtum Imperii commissorum, ad Imperatorem nullatenùs pertineret : inhibendo etiam in eadem sententia sub magnarum appositione pœnarum, quarum aliquas sibi applicari mandavit, ne quis dicto Regi præsumeret in suis respondere debitis, in ipsiusvè familiaritate vel servitio remanere, aut eidem contra ipsum Imperatorem quovis modo impendere consilium, auxilium vel favorem : cùm debitores, servitores, & auxiliatores hujusmodi extra Imperatorum, & in regno constituti prædicto nullatenùs Imperatori subessent, nec ex committendis in regno eodem dictis possent pœnis adstringi, vel aliqualiter condemnari per ipsum : absolvendo quoque ab omni fidelitate, obligatione, servitio, promissione, ac pacto provincias omnes, civitates, & castra, & *d* loca, ipsiusque vasallos, & feudatarios, & alios quoslibet eidem Regi quomodolibet obligatos, cùm includerentur in absolutione hujusmodi terræ & personæ nobis & Ecclesiæ Romanæ subjectæ, propriæ terminos potestatis excessit, in messem nostram mittens perperàm suam falcem. Cæterùm defectûs supletio circa processus adhibita suprædictos, non tantum valet ad justificationem ipsorum & sententiæ suprædictæ, quantum ad eorum sugillationem & notam : cùm nullam super præmissis potestatem haberet Imperator in Regem, sibi aliàs, quàm ut præfertur, non subditum, non citatum *e* legitimè aut remissum, & extra districtum ipsius continuè ac notoriè consistentem : nec prædicta suppletio circa subditum etiam ad ea potuisset de ratione referri, per quæ de crimine præsertim sic gravi delato defensionis (quæ à jure provenit naturali) facultas adimi valuisset : cùm illa Imperatori tollere non licuerit, quæ juris naturalis existunt. Ut igitur, sicut memorata sententia juris caret effectu, sic auctoritate & nomine rei careat judicatæ, ut nec in opinione communi aut vulgi labiis nomen habere sententiæ mereatur : ut etiam in magnum justitiæ ac pacis obsequium scandalosis occurratur periculis, quæ eum nostra & Ecclesiæ, provinciarum multarum, regnorum & gentium turbatione non modicâ possent occasione ipsius pro tempore suboriri : Nos tam ex superioritate, quam ad Imperium non est dubium nos habere, quàm ex potestate, in qua (vacante Imperio) Imperatori succedimus : & nihilominùs ex illius plenitudine potestatis, quam Christus Rex Regum, & Dominus dominantium nobis, licèt immeritis, in persona beati Petri concessit, sententiam & processus omnes prædictos, & quicquid ex eis secutum est vel occasione ipsorum, de fratrum nostrorum consilio declaramus fuisse ac esse omnino irritos & inanes, nullumque debere aut debuisse sortiri effectum seu momentum, vel notam afferre cuiquam, vel quomodoliber attulisse. Ipsosque nihilominùs, quatenus processerunt de facto, & quicquid ex eis secutum est, vel ob eos, vel in posterum sequi posset, in irritum revocamus.

a *alit. ita : subire judicium, se in hostium sinu reponere, ad mortem, &c.* b *al. ut id.*

a *In quodam manuscripto ita : ac in eodem regno, ut præmittitur, non Imperio certum, &c.* b *Vid. l. Pantomnus. ff. de acquir. hær.* c *al. sæpedictam.* d *Hæc duo verba, & loca, desunt in antiquior. codicibus.* e *De hac re vide Uldericum Zasium. Lib. 3. eodem tempore. ff. de ori. ju. Bal. in l. fin. C. de legat.* f *Lumen. ubi late doctores. ff. de justit. & jure.*

DE APPELLATIONIBUS.

TITULUS XII.

CAP. I.

¶ Valet appellatio coram majore parte plurium Judicum. Sed appellata est appellatio, delatio, & termini præfixio intimanda. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi. (an. 1312.)*

Si à Judicibus *a* duobus aut pluribus fuerit appellandum, quia fortè de facili eorum præsentia simul haberi non posset, liceat coram ipsis vel majori parte ipsorum appellare, & Apostolos petere separatim, valebitque appellatio talis, ac si simul fuisset in eorum præsentia ab omnibus appellatum. Est tamen appellato ignoranti, appellationis, necnon delationis eorum & termini præfixionis, si subsecutæ fuerint, intimatio legitimè facienda.

CAP. II.

¶ Sufficit Apostolos petere uno contextu sæpius & instanter : ad quos recipiendos, si Judex certum terminum statuat, appellans illos non potens in termino, appellationi renunciat : Idem cum Judex statuit terminum juris incertum, intra quem appellans illos debitè non petivit, vel oblatos recipere renuit.

Idem.

Quamvis rigor juris exposcat eum, qui appellat, debere petere Apostolos congruo loco & tempore sæpiùs & instanter : Nos tamen antiquam & communem observantiam litigantium sequi, & æquitatem rigori præferri volentes, decernimus sufficere, quòd per appellantem simul uno contextu Apostoli instanter & sæpiùs petantur. Verum si Judex à quo appellatur, certum terminum ad recipiendos Apostolos appellanti assignet, & appellans in assignato tello termino non compareat coram eo, nec petat Apostolos sibi tradi, appellationi suæ renunciâsse videtur. Similiter si Judex appellanti respondent, intra juris terminum Apostolos se daturum, appellationi suæ renunciâsse appellans intelligitur, nisi intra dictum terminum congruo loco & tempore instanter, & sæpiùs saltem uno contextu petat Apostolos ab eodem Judice sibi dari *b*, vel si recipere recusat oblatos.

¶ Pœnit tres casus, quibus appellans non habens Apostolos, appellationem prosequi potest. h. d. Joan. Andr.

Quòd si Judex in termino ad dandum Apostolos præfixo per eum ipsos appellanti petenti non dederit : aut si diem petierentur Apostoli, respondent se daturum eos, nullo termino certo sibi præfixo, vel intra juris terminum se eos asseruerit velle dare, & posteà per appellantem congruo loco & tempore sæpiùs & instanter unoque contextu etiam requisitus, eos non curaverit intra eundem terminum exhibere, appellationem suam extunc prosequi possit appellans, ac si expressè fuissent eidem Apostoli denegati.

CAP. III.

¶ Appellans prosequi & finire tenetur appellationem extrajudicialem intra annum à die interpositæ appellationis vel illati gravaminis : quo non facto (impedimento justo cessante) appellatio est deserta. h. d.

Idem.

Sicut appellationem judicialem, sic & extrajudicialem intra annum à die interpositionis ipsius, vel à die illati gravaminis, ubi à futuro gravamine appellatur, prosequi & finire tenetur appellans. Quod si justo impedimento cessante non fecerit, debebit ejus appellatio deserta censeri.

CAP. IV.

¶ Tempus ad prosequendam appellationem ab homine vel à jure præfixum, non currit appellanti compromisso durante, vel de partium expresso consensu : nisi periculo imminente ex mora Judex aliud decernat.

Idem.

Quamdiu *a* appellationis prosecutio per compromissum, vel aliàs de partium expresso consensu differtur : tempus ad prosequendum eandem ab homine vel à jure præfixum, currere nolumus appellanti : Nisi fortè Judex videns, ex dilatione periculum imminere, præciperet in illa procedi.

CAP. V.

¶ Ante definitivam appellanti non licet prosequi causas, in appellatione nominatim non expressas : Nec processus primi Judicis justificari vel impugnari potest, nisi ex aliis coram eo.

Idem.

Appellanti ab interlocutoria vel à gravamine Judicis, non licet alias causas prosequi, quàm in appellatione sua nominatim duntaxat expressas : nec processus primi Judicis ex novis, aut de novo probandis justificari potest, vel etiam impugnari : sed tantùm ex illis, quæ acta fuerunt vel exhibita coram ipso.

CAP. VI.

¶ Prosecutio appellationis deserta non impedit, quin sententia censeatur in rem judicatam transivisse. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Si *b* appellationem per negligentiam appellantis desertam, appellans ipse cum appellato, aut appellatus etiam per se & principaliter prosequatur : non ideò minùs in rem judicatam censebitur transivisse sententia, à qua fuerat appellatum.

CAP. VII.

¶ A peremptoria repulsa ex alio, quàm propter ineptitudinem, secundo appellans & succumbens non auditur super ea in appellatione à definitiva. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Cum à repulsione exceptionis peremptoriæ, secundò appellans succumbit, non est in causa appellationis postmodùm à definitiva emissæ audiendus ulteriùs super ea : Nisi tunc ritè proposita ex eo priùs repulsa fuisset, quia proponebatur ineptè.

a *Nota quod indefinitè dicitur Judicibus, in omnibus igitur hujusmodi species Judicibus vendicat sibi locum, ut in gloss. Pet. de Anchar.* b *Aliàs, tradi.*

a *De intellectu, vide Matheſilanum in Authen. ſi tamen. C. de temp. appell.* b *Pro limitatione hujus Clem. vide Abbatem in cap. ex parte. Clem. 2. ext. de reſc. & de materia ibidem plenissimè Fel.*

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CLEMENTINARUM
LIBER TERTIUS.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

TITULUS PRIMUS.

CAP. I.

¶ Punit Clericos conjugatos, & alios personaliter & publicè carnificium & tabernariorum officium exercentes, qui per diœcesanos nominatim & tertiò monti, illud officium non dimittunt, vel dimissum reassumunt. Excitat etiam diœcesanos contra illos Clericos, qui seculares actus exercent. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.* *(an. 1312.)*

DIœcesanis *a* locorum districtè præcipimus, ut Clericos carnificum seu macellariorum aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes, nominatim & tertiò moneant, ut sic ab hujusmodi officiis intra convenientem terminum monentium ipsorum arbitrio moderandum desistant, & quòd ipsa nullo unquam tempore reassumant. Qui si saliter moniti ab his non desisterint, aut ipsa (ut præmissum est) exercendo resumpserint quandocunque, conjugati omninò, non conjugati verò in rebus, & si omninò incedant ut Laici, in personis privilegium clericale, quamdiu præmissis institerint, eoipso amittant. Adversùs verò alios Clericos negotiationibus vel commerciis secularibus, vel officiis non convenientibus Clericali proposito publicè inflictentes, vel arma portantes, sic canonica servare studeant instituta, quòd & illi ab excessibus compescantur hujusmodi, & ipsi de damnabili circa hæc negligentia nequeant reprehendi.

CAP. II.

¶ Præmissa exordia, punit primò *Clericos beneficiatos, utentes publicè virgatâ vel partitâ veste.* Secundò, *Subdiaconos, & Diaconos.* Tertiò, *omnes Clericos, tonsuram publicè cum tali veste portantes.* Quartò, *habentes dignitatem, personatum, beneficium curatum, & Sacerdotes & Religiosos publicè portantes talem vestem vel insulam.* Quintò, *punit omnes prædictos, utentes tabarda notabiliter brevi, integrè foderato.* Sextò, *certas caligas Clericis interdicit.* Joan. Andr.

Idem.

QUoniam *b*, qui abjectis vestibus proprio congruentibus ordini, alias sumere, & An publico portare rationabili causâ cessante præsumit, professorum illius ordinis prærogativâ se reddit indignum: præsenti constitutione sancimus, quòd quicunque Clericus virgatâ vel partitâ veste publicè utetur (nisi causa rationabilis subsit) si beneficiatus extiterit, per sex menses à perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinet, sit eoipso suspensus. Si vero beneficiatus non fuerit, in sacris tamen ordinibus circa Sacerdotium constitutus, per idem tempus reddatur eoipso inhabilis ad Ecclesiasticum beneficium obtinendum. Idem quoque censemus, de Clericis aliis vestem talem simul & tonsuram publicè deferentibus clericalem. Dignitatem verò, personatum, seu beneficium aliud obtinens, cui cura immineat animarum, nec non cæteri in Sacerdotio constituti, ac Religiosi quiliber, quos oportet per decentiam habitûs extrinseci, morum intrinsecam honestatem ostendere, si (præterquam ex causa rationabili) publicè vestem ferant hujusmodi, aut infulam seu pileum a listem publicè portent in capite, sint eoipso beneficiisi videlicet à perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinent, suspensi per annum. Cæteri verò Sacerdotes & Religiosi quilibet, per idem tempus reddantur inhabiles ad quodcunque beneficium Ecclesiasticum obtinendum. Sed & tales & cæteri quicunque Clerici utentes epithogio seu tabardo foderato usque ad oram, & ita brevi, quòd vestis inferior notabiliter videatur: epithogium ipsum seculares Clerici & Religiosi administrationem habentes, teneantur intra mensem dare pauperibus. Cæteri verò Religiosi administrationem non habentes, intra idem tempus illud teneantur suis superioribus assignare, in pios usus aliquos convertendum. Alioquin beneficiati suspensionis, cæteri verò inhabilitatis pœnas prædictas, per idem tempus se noverint incurrisse. Huic insuper adjicimus sanctioni, ut Clerici, præsertim beneficiati, caligis scacaris, rubeis, aut viridibus publicè non utantur.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ Clausula inserta literis gratiosis super dignitate concessis, per quam provideri mandatur, ne animarum cura (si dignitati imminet) negligatur, vel per quam inhibetur electionem fieri dignitatis: non facit extendi gratiam ad dignitatem curatam, vel ad quam quis per electionem assumitur. h. d. Joan. Andr.

a *Vide Conc. Trid. sess. 22. de reform. c. 1. & Benardinum Diaz in pract. crim. can. c. 63.* b *Hanc constitutionem innovat & ampliat Conc. Trid. sess. 14 de reform. c. 6.*

a *Al. pilcum juvelum.*

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

SI dignitatem habenti de alia provideri mandemus *a*, dispensantes cum eo, ut simul utramque valeat retinere; de animarum cura, quæ illis vel alteri earum imminet, non habitâ mentione, gratia hujusmodi velut surreptitia nullius penitùs est momenti: quinquam confectis super ea literis sit insertum, quod animarum cura (si dignitatibus ipsis vel alteri earum immineat) nullatenùs negligatur. Ad hoc si alicui provideri mandemus, de dignitate ad cujuscunque vel quorumcunque collationem, provisionem, seu quamvis dispositionem aliam in certa Ecclesia pertinente, quam intra mensem duxerit acceptandam: inhibente illi vel illis, ad quorum collationem, provisionem, seu electionem, dignitates in ipsa Ecclesia pertinere noscuntur, ne interim ad collationem ipsarum, seu provisionem procedant, vel quenquam eligant ad easdem de dignitate, ad quam consuevit quis per electionem assumi, impetranti non poterit provideri: cùm in concessione gratiæ (ad quam non augendam, sed exequendam debent, quæ de inhibitione sequuntur, referri) nullam de electione facimus mentionem.

CAP. II.

¶ Litera super provisione Clericorum non includunt hospitalia, & loca similia, & habentia jura spiritualia: nisi id exprimatur. h. d. Joan. Andr.

Idem.

PEr literas à sede Apostolica, vel Legatis ipsius super provisione quotumlibet Clericorum directas, de xenodochiis, leprosariis, eleemosynariis, seu hospitalibus (etiamsi Ecclesias vel Capellas, decimas, aut alia spiritualia jura noscantur habere) nulli posse decernimus *b* provideri: Nisi hoc in Apostolicis literis caveatur expressè.

CAP. III.

¶ Quo casu vacat una dignitas, per receptionem alterius, vacent etiam plures.

Idem.

SI plures *c* obtinens dignitates, aliam dignitatem aut beneficium curam animarum habens acceptet, dispensatione super hoc legitimè non obtentâ: ejus possessione adeptâ pacificè, dignitates, quas priùs habebat, ipso facto vacare censemus.

Sicut si dignitatem unicam obtinenti alia similis conferatur, ejus pacificâ possessione habitâ, prima de jure vacaret.

CAP. IV.

¶ Valet provisio facta proprio motu Papa tacentis beneficia prius, quacunque sint, & quotcunque. h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI Romanus Pontifex de beneficio alicui motu proprio provideat, de beneficiis, quæ obtinet, non habitâ mentione, provisionem seu gratiam hujusmodi fore validam declaramus, qualiacunque fuerint beneficia, dignitates, aut personatus, cum cura vel sine cura, & in numero quantocunque *d*, quæ is habebat, cùm sibi provisio facta fuit.

CAP. V.

¶ Expectans beneficium, ad collationem Episcopi, devolutum ad illius Capitulum, obtinere non poterit: devolutum tamen ad Episcopum, vel etiam ad Papam ex cujuscunque negligentia potest obtinere.

Idem.

SI de beneficio ad cujuscunque Episcopi collationem spectante alicui conferendo scribamus, sibi illud conferri non poterit, cujus collatio ex negligentia ipsius Episcopi ad ejusdem Capitulum devoluta existit. Licet provideri sibi possit de illo etiam, cujus ad ipsum Episcopum ex sui Capituli vel alterius cujuscunque, sive ad nos ex ipsius Episcopi & aliorum in hoc eidem succedentium negligentia collatio fuerit devoluta.

CAP. VI.

¶ Adeptus in Ecclesia dignitatem habentem Præbendam annexam, perdit primam Præbendam, quam habebat in illa. h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI juxta nostri formam mandati Canonicatum & Præbendam Ecclesiæ Rutinensis adeptus, dignitatem, quam duxerit acceptandam, ibidem expectet, Archidiaconatum *a* inibi pòst vacantem, non obstante quòd certa sit sibi annexa Præbenda, poterit acceptare: primâque Præbendâ hoc ipso vacabit, quòd secundam cum Archidiaconatu prædicto pacificè fuerit assecutus.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ ET ECCLESIÆ NON VACANTIS.

TITULUS III.

CAP. UN.

¶ Decretum conditionale ante conditionis eventum non officit potestatem ordinarii, vel alterius collatoris: secùs quando acceptationi beneficii tempus adjicitur cum decreto. Et qui beneficium vacans ab executore petit vel recipit, illud intelligitur acceptâsse: quæ vacatio nota dicitur expectanti, ex quo in loco beneficii publicè scitur.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.* *(an. 1313.)*

CUm *b* ei, quem in scientia reputamus idoneum, si per inquisitionem executoris sibi deputati à nobis repertus fuerit esse vitæ laudabilis, & conversationis honestæ, de beneficio certi valoris alicui provideri mandamus, adjicientes, quòd de beneficio minoris valoris possit eidem, si voluerit, provideri, ac extunc etiam inane decernentes & irritum, si secùs à quoquam quâvis auctoritate contigerit attentari: Quia decretum hujusmodi in eventum duntaxat prædictarum conditionum suum fortitur effectum: antequam extet prima conditio, beneficium prætaxati valoris, & etiam minoris, priusquam suam impetrans super valore hujusmodi voluntatem declaret, conferri libere poterit per ordinarium, aut alium executorem à nobis ad providendum de tali beneficio deputatum. Secùs autem fore censemus, quùm decreto appositio alicui provideri mandamus de beneficio, quod intra mensem à vacationis ipsius notitia duxerit acceptandum: ut appositio mensis ejusdem aliquid afferat impetranti. Quin etiam beneficium, quod acceptare poterat, petendo sibi per suum executorem conferri, aut recipiendo sibi præsenti collatum, ipsum ex hoc acceptare, & collationem taliter sibi factam valere censemus. Cæterùm, ut tam diuturnis vacationibus, quam fraudibus & litibus occurratur, prædictæ vacationis notitiam impetrantem interpretamur habere, ex quo ipsa vacatio in loco, vel Ecclesia hujusmodi beneficii publicè nota erit. Imputet quidem sibi si hoc casu, quo de ipsius commodo agitur, id quod per se, vel per alium scire potuerit, ignoravit.

a *Nota, quòd Archidiaconatus est dignitas. vide Doct. in cap. de multa. de præb. Archidiaconum, in cap. 1. de consuet. l. 6. & Abbatem, in cap. novit. de judic.* b *Nota, quòd promovendus ad beneficium, debet esse idoneus. de quo prater Doct. hic vide Canonistas in cap. si eo tempore, de rescript. lib. 6. & in cap. ei cui. de præbend. eod. lib. Abb. in c. dudum. de elect. & Fel. in c. ult. de præsumpt.*

a *De mandatis de providendo vide quod novissimè sancivit Concilium Tridentin. sess. 24. cap. 19.* b *Nota quid hoc verbum sacit novum jus, & hoc tenet Zenze. de hoc, de jud. decernimus: Zabarel.* c *Vide Conc. Trid. sess. 7. de reform. c. 4. & sess. 24. de reform. c. 17.* d *Al. quotcunque.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE REBUS ECCLESIÆ NON ALIENANDIS.

TITULUS IV.

CAP. I.

¶ Religiosus, qui concedit alicui ad vitam vel certum tempus jura, reditus vel possessiones administrationis cui præest, suspensus est ab officio, nisi duo concurrant: nec valet concessio, duos casus excipit. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. *a in Concilio Viennensi. (an. 1312.)*

MOnasteriorum, & aliarum administrationum regularium dispendiis occurrere cupientes, perpetuo prohibemus edicto *b*, ne quis Religiosus monasterio, prioratui, ecclesiæ, seu administrationis cuivis præsidens, jura, reditus, aut possessiones ejusdem, alicui ad vitam ejus, seu aliud certum tempus, pecuniâ etiam inde receptâ quovis modo concedat: nisi necessitas aut utilitas monasterii, prioratûs, ecclesiæ aut administrationis hujusmodi hoc exposcat, Conventûs sui, aut si Conventum non habeat, Prælati proprii assensu ad hoc nihilominùs accedente. Si quis autem contra hoc fecerit *c*, pœnam suspensionis ab officio eò ipso incurrat, nec ex concessione ipsius recipienti jus aliquod acquiratur. Verùm præmissâ ad locationes vel etiam redituum aut fructuum venditiones, ad tempus modicum faciendas, declaramus ullatenùs non extendi.

CAP. II.

¶ Episcopus unire potest Ecclesiam alteri, vel loco religioso donare, etiam non vocato rectore, vel defensore. h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI *d* una Ecclesia alteri Ecclesiæ, seu dignitati alicui vel præbendæ per Episcopum, suo consentiente Capitulo uniatur, aut religioso loco donetur, ex eo quòd rector ipsius ad hoc vocatus, vel si vacabat, defensor ei super hoc datus non extitit, nequaquam id poterit impugnari. Quòd si Episcopus (sui etiam Capituli accedente consensu) mensæ suæ, vel ipsi Capitulo aliquam duxerit Ecclesiam uniendam: hoc irritum esse decernimus & inane; contrariâ quâvis consuetudine non obstante.

DE RERUM PERMUTATIONE.

TITULUS V.

CAP. UN.

¶ Collatio de beneficiis causâ permutationis vacantibus facta aliis, quàm permutantibus, non tenet. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

NE concessione juris utentibus præsertim circa spiritualia illudatur, si qua *e* beneficia ex causa permutationis, ab aliquibus resignata, aliis quàm ipsis permutare volentibus conferantur, nullius hoc esse volumus firmitatis.

DE TESTAMENTIS ET ULTIMIS VOLUNTATIBUS.

TITULUS VI.

CAP. UN.

¶ Ordinarius loci rationem exigit à Religiosis etiam exemptis de testamentorum executionibus, quas gesserunt: & si circa ad deliquerint, illos punit.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

REligiosis etiam exemptis, deputatis ad executionem cujuslibet ultimæ voluntatis, circa ipsius executionis officium (quod utique non possunt, nisi à superiori suo petitâ super hoc licentiâ & obtentâ, suscipere) volentes præscindere materiam delinquendi: præsentis constitutionis auctoritate statuimus, quòd tales, etiamsi prælationis fungantur officio, locorum ordinariis debitam reddere, ipsique ordinarii ab eisdem absque dolo, fraude seu negligentia de susceptæ executionis officio teneantur exigere rationem: Illos, quos circa id deliquisse repererint, in aliorum exemplum pœnâ debitâ (quocunque non obstante privilegio) punituri.

DE SEPULTURIS.

TITULUS VII.

CAP. I.

¶ Excommunicati sunt etiam exempti, qui in casibus non permissis defunctos sepeliunt in cœmeteriis tempore interdicti: vel qui scienter sepeliunt excommunicatos publicè, nominatim interdictos, vel manifestos usurarios. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

EOs *a*, qui propriæ temeritatis audaciâ defunctorum corpora, non sine contemptu clavium Ecclesiæ, in cœmeteriis interdicti tempore, in casibus non concessis à jure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel usurarios manifestos scienter sepelire præsumunt: decernimus facto excommunicationis sententiæ subjacere: à qua nullatenùs absolvantur, nisi prius ad arbitrium diœcesani Episcopi eis, quibus per præmissa fuerit injuria irrogata, satisfactionem exhibuerint competentem: Nullo eis circa præmissa exemptionis, vel quovis alio privilegio, sub quacunque forma verborum concesso, aliqualiter suffragante.

CAP. II.

¶ Pars, qua titulum respicit, hoc intendit: Prædicatores & Minores in locis suis liberè sepeliunt illos, qui hoc liberè eligerint. De funeralibus tamen, & quibuscunque obventionibus & relictis, etiam de quibus aliàs non debetur canonica, quartam & non ultra solvent Ecclesiæ parochiali. h. d. Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

DUdum à Bonifacio Papa octavo prædecessore nostro infrascriptâ editâ decretali, Benedictus Papa undecimus prædecessor noster aliam illius revocatoriam promulgavit: quæ quia (ut probavit effectus) nedum pacis ab auctore ipsius speratæ fructum non attulit, quinimò discordiæ, pro qua sedanda processerat, fomentum non modicum ministravit: nos eam omninò cessantes, aliam à præfato Bonifacio editam, sacro instante & approbante Concilio innovamus, subjicientes tenorem illius, qui dignoscitur esse talis: Bonifacius Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Super cathedram præeminentis pastoralis divinâ disponente clementiâ constituti: etsi multis & arduis, quæ in amplum Romanæ curiæ alveum undique confluunt quasi torrens, prægravemur negotiis, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis distrahamur, circa id tamen ferventibus *b* votis intendimus, vacamus instantiùs, ac operosæ studium solicitudinis impertimur, ut ad divini nominis *c* gloriam, exaltationem catholicæ fidei, & profectum fidelium animarum (præcisis radicitùs dissidiorum vepribus, & litigiorum anfractibus omninò subductis) inter Ecclesiarum antistites, ad curam & regimen gregis Dominici depu-

a *De intellectu vide Decium in c. ad hæc. ext. de privil.*
b *Aliàs, frequentibus.* c *Al. numinis.*

tatos, cæterasque personas, quas ordo clericalis includit, pacis tranquillitas vigeat, fervor charitatis exæstuet, invalescat concordiæ unitas *a*, animorum identitas perseveret. Scimus enim, & ex evidentia facti colligimus, quòd non nisi in pacis tempore bene colitur pacis auctor: nec ignoramus, quòd dissensiones & scandala pravis actibus aditum præparant, rancores & odia suscitant, & illicitis moribus ausum præbent. Ab olim siquidem inter Prælatos & Rectores, seu Sacerdotes ac Clericos parochialium Ecclesiarum, per diversas mundi provincias constitutos ex una parte, & Prædicatorum & Minorum ordinum fratres ex altera (pacis æmulo, fatore *b* zizaniæ procurante) gravis & periculosa discordia extitit suscitata, super prædicationibus fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, pœnitentiis injungendis eisdem, & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud fratrum ipsorum Ecclesias, sive loca nosceruntur eligere sepulturam. Nos autem (pii patris more laudabili) molestè ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ considerationis examen, ac intra pectoris claustra solicitè revolventes, quàm sit plena periculis, quam onusta dispendiis, quamque in divinæ majestatis conspectu reddatur exosa discordia suprædicta: Et propterea intendentes paternæ solicitudinis studio illam prorsus evellere, ac omnimodè submovere, nullis unquam futuris temporibus favente Domino suscitandam: grandi quoque desiderio cupientes, ut hujusmodi negotium, quod potissimè insidet cordi nostro, finem salubrem & celerem per Apostolicæ solertiæ studium consequatur, diligenti cum fratribus nostris deliberatione præhabitâ super eo, ad honorem Dei & exaltationem catholicæ fidei, quietum statum partium prædictarum, ac salutis animarum fidelium incrementum, de *d* ipsorum fratrum consilio, auctoritate Apostolicâ statuimus & ordinamus, ut dictorum ordinum fratres in Ecclesiis & locis eorum, ac in plateis communibus *e* liberè valeant clero & populo prædicare, ac proponere verbum Dei: horâ illâ duntaxat excepta, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solenniter prædicari, in qua prædicare cessabunt, præterquam si aliud de Prælatorum ipsorum voluntate processerit, ac licentia speciali. In studiis autem generalibus, ubi sermones ad clerum ex more fieri solent diebus illis, quibus prædicari solenniter consuevit, ad funera etiam mortuorum, & in festis specialibus, sive peculiaribus eorundem fratrum, possunt iidem fratres, & liceat eis liberè prædicare: nisi fortè illâ horâ, quâ solet ad clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, Episcopus vel Prælatus superior clerum ad se generaliter convocaret, aut ex aliqua ratione, vel causâ urgente clerum ipsum duceret congregandum. In Ecclesiis autem parochialibus fratres illi nullatenùs audeant, vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, nisi fratres prædicti à parochialibus Sacerdotibus invitati fuerint vel vocati, & de ipsorum beneplacito & assensu, seu petita licentia fuerit & obtenta: nisi Episcopus, vel Prælatus superior per eosdem fratres prædicari mandaret. Statuimus etiam & ordinamus auctoritate prædictâ, ut in singulis civitatibus & diœcesibus, in quibus loca fratrum ipsorum consistere dignoscuntur, vel in civitatibus & diœcesibus locis ipsis vicinis, in quibus loca hujusmodi non habentur, magistri *f* priores provinciales Prædicatorum, aut eorum vicarii & genera les *g* & provinciales ministri & custodes Minorum ordinum prædictorum, ad præsentiam Prælatorum eorundem locorum se conferant per se vel per fratres, quos ad hoc idoneos fore putaverint, humiliter petituri, ut fratres, qui ad hoc electi fuerint, in eorum civitatibus & diœcesibus confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium audire libere valeant, & hujusmodi confitentibus (prout secundùm Deum expedire cognoverint) pœnitentias imponere salutares, atque eisdem absolutionis beneficium impendere de licentia, gratia, & beneplacito eorundem. Ac deinde præfati magistri, priores, provinciales & ministri ordinum prædictorum, eligere studeant personas sufficientes, idoneas, vitâ probatas, discretas, modestas atque peritas, ad tam salubre ministerium & officium exequendum: quas sic ab ipsis electas repræsentent, vel faciant præsentari Prælatis, ut de eorum licentia, gratia, & beneplacito in civitatibus & diœcesibus eorundem, hujusmodi personæ sic electæ, confessiones confiteri sibi volentium audiant, imponant pœnitentias salutares, & beneficium absolutionis in posterum *a* impendant, prout superiùs est expressum: extra civitates & diœceses, in quibus fuerint deputatæ, per quas eas volumus, & non per provincias deputari, confessiones nullatenùs audituræ. Numerus autem personarum assumendarum ad hujusmodi officium exercendum esse debet, prout *b* universitas cleri & populi, ac multitudo vel paucitas exigit eorundem. Et si iidem Prælati petitam licentiam confessionum hujusmodi audiendarum concesserint, illam præfati magistri, ministri, & alii cum gratiarum recipiant actione, dictæque personæ sic electæ commissum sibi officium exequantur. Quòd si forte jam dicti Prælati quenquam ex dictis fratribus præsentatis eisdem ad hujusmodi officium nollent habere, vel non ducerent admittendum: eo amoto vel subtracto, loco ipsius similiter eisdem præfentandus Prælatis possit & debeat alius surrogari. Si verò iidem Prælati præfatis fratribus ad confessiones (ut præmittitur) audiendas electis, hujusmodi exhibere licentiam recusârint: nos exnunc ipsis, ut confessiones sibi confiteri volentium liberè licitèque audire valeant, & eisdem pœnitentias imponere salutares, atque eisdem beneficium absolutionis impertiri, gratiosè concedimus de plenitudine Apostolicæ potestatis. Per hujusmodi autem concessionem nequaquam intendimus personis seu fratribus ipsis ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendere ampliorem, quàm in eo curatis vel parochialibus Sacerdotibus est à jure concessa: nisi forsan eis Ecclesiarum Prælati uberiorem in hac parte gratiam specialiter ducerent faciendam. Hujusmodi quoque statuto, & ordinationibus nostris adjicimus, ut fratres dictorum ordinum in Ecclesiis vel locis suis ubilibet constitutis, liberam (ut sequitur) habeant sepulturam: videlicet, quòd omnes ad eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis & Ecclesiis memoratis. Verùm ne parochiales Ecclesiæ & ipsarum curati, sive rectores, qui ministrare habent Ecclesiastica sacramenta, quibus noscitur de jure competere, prædicare seu proponere verbum Dei, & confessiones audire fidelium, debitis & necessariis beneficiis defraudentur, cùm operariis mercedis exhibitio debeatur: auctoritate Apostolicâ constituimus & ordinamus eâdem, ut dictorum ordinum fratres, de obventionibus omnibus tam funeralibus, quàm quibuscunque & quomodocunque relictis, distinctè vel indistinctè *c*, ad quoscunque certos vel determinatos usus, de quibus etiam quarta, sive canonica portio dari, sive exigi non consuevit, vel non debet de jure: nec non de datis vel

a *Al. & animarum, &c.* b *Al. Satanæ.* c *Aliàs ita: auctore Domino.* d *Al. ita: de fratrum nostrorum consilio, &c.* e *Videl. sicut locus. §. fin. ff. quemad. servitus amitt.* f *Aliàs, magister.* g *Al. generalis minister.*

a *Ha duæ dictiones, in posterum: desunt in antiquioribus codicibus.* b *Al. ita: prout universitas cleri, & populi multitudo, vel paucitas exigit eorundem.* c *Vide l. tutor petitus. §. 1. ff. de cast. pec. l. à filio. §. fin. ff. de alim. & cibat. leg. Font.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

qualitercunque donatis in morte, seu mortis articulo in infirmitate donantis, vel dantis, de qua decesserit, quomodocunque directè vel indirectè fratribus ipsis, vel aliis pro eisdem, quartam partem (quam auctoritate Apostolicâ taxamus, & etiam limitamus) parochialibus Sacerdotibus, & Ecclesiarum Rectoribus, seu curatis largiri integrè teneantur. Facturi & curaturi, quòd nec alii, nec aliis, à quibus quarta hujusmodi minimè deberetur, ad ipsorum fratrum utilitatem vel commodum hujusmodi fiant relicta, aut in eos taliter data vel donata procedant, seu quod in morte, vel ab infirmis hujusmodi dandum vel donandum fratribus ipsis existeret, in eorundem dantium vel donantium sanitate, sibi dari vel donari procurent. In quibus per ipsos vitandis eorum intendimus conscientias onerare: ut si (quod absit) per fratres ipsos dolo vel fraude, quicquam in hac parte agi fortasse contigerit (præter id, quòd eos propterea dictis Sacerdotibus, Rectoribus, & curatis teneri volumus) etiam districta ratio in extremi judicii examine requiratur ab eis. Ultra portionem autem hujusmodi nihil valeant parochiales rectores, curati, & Prælati exigere suprædicti, neque illis dicti fratres ampliùs impendere sint adstricti, neque ad id à quoquam possit aliqualiter coërceri. Nos etenim (ut in cunctis æqualiter & pacifice favente Domino procedatur) universa privilegia, gratias, indulgentias, verbo seu scripto, sub quacunque forma vel expressione seu conceptione verborum, à nobis vel prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus cuicunque ordinum prædictorum concessa, necnon consuetudines, conventiones, statuta & pacta, in quantum sunt præmissis, vel alicui præmissorum contraria, ea penitus revocamus, vacuamus, cassamus & irritamus: quinimò cassa, vacua & irrita nunciamus, & decernimus nullius prorsus existere firmitatis. Cæterum universos Ecclesiarum Prælatos cujuscunque præeminentiæ, statûs, vel dignitatis existant, ac Sacerdotes parochiales & curatos, sive Rectores prædictos, præsentium tenore rogamus, & hortamur attentè, nihilominusque *a* eis districtè præcipiendo mandamus, quatenus pro divina & Apostolicæ sedis reverentia, prædictos ordines & professores eorum habentes affectu benevolo commendatos, fratribus ipsis non se difficiles, graves, duros, aut asperos, sed potius favorabiles, propitios, ac benignos, piâque munificentiâ liberales se studeant exhibere: sic eos in prædicationis officio, & *b* propositionibus verbi Dei, ac in omnibus aliis supradictis, tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes promptâ benignitate recipiant, ac affectuosè admittere non omittant, ut proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum salutis incrementa felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quòd si secùs ab eis fortassè contigerit in hac parte, Apostolicæ sedis benignitas, quæ ordines & professores eosdem ubere favore prosequitur, & gerit in visceribus charitatis, contra eos non immerito turbaretur, nec eadem æquanimiter pati posset, quin super hoc provisionis opportunæ remedium adhiberet: ipsosque nihilominùs cœlestis indignatio Principis digna pro meritis rependentis, cujus obsequia fratrum ipsorum sedulitas curiosa prosequitur, minimè præteriret.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET OBLATIONIBUS. c

TITULUS VIII.

CAP. I.

¶ *Ponit quatuor casus, in quibus Religiosi gravantes, vel fraudantes Ecclesias, circa decimas eis debitas, si requisiti per illos quorum interest, non desistunt intra mensem, vel de usurpatis vel retentis intra duos menses non fecerint emendam, suspensi sunt ab officiis, administrationibus, & beneficiis: & talia non habentes sunt excommunicati. Secundus, tertius, & quartus casus ibi, Seu qui. Joand. And.*

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

REligiosi *a* quicunque, qui novalium aut aliàs decimas Ecclesiis debitas ad eos ex aliqua causâ legitimâ non spectantes, appropriate sibi præsumpserint, aut exquisitis fraudibus, sive coloribus usurpare: Seu, qui de animalibus familiarium & pastorum suorum, vel aliorum etiam animalia ipsâ eorum gregibus immiscentium Seu, qui de animalibus, quæ in fraudem Ecclesiarum in pluribus locis emunt, emptaque tradunt venditoribus vel aliis ab ipsis tenenda: Seu, qui de terris, quas tradunt aliis excolendas, decimam solvi Ecclesiis non permiserint, aut prohibuerint: nisi post requisitionem per eos, quorum interesset, super hoc eis factam à præmissis destiterint intra mensem, aut si de iis, quæ contra præmissa usurpare vel retinere præsumpserint, intra duos menses damnificatis Ecclesiis emendam non fecerint competentem: sint, & tamdiu maneant ab officiis, administrationibus & beneficiis suis suspensi, donec destiterint & satisfecerint, ut superius est expressum. Quòd si religiosi hujusmodi administrationes, vel beneficia non habeant, eo casu, quo alii supradicti suspensionis, ipsi sententiam excommunicationis incurrant, ante satisfactionem condignam nullatenus absolvendi: privilegiis non obstantibus quibuscunque. Cæterùm præmissa extendi nolumus ad animalia, quæ per religiosorum ipsorum donatos seu oblatos tenentur: dum tamen illi religiosis eisdem cum effectu donaverint aut obtulerint se & sua.

CAP. II.

¶ *Decima beneficiorum alicui concessa, sibi debetur secundùm taxationem, & de moneta currente: Nec possunt collectores propter hoc distrahere, vel occupare ornamenta divinis officiis deputata. h. d. Joan. And.*

Idem *in eodem.*

SI beneficiorum decima cuivis simpliciter concedetur ad tempus, secundùm taxationem decimæ in illis partibus, in quibus fiet concessio, consuetam, & ad monetam currentem *b* communiter ipsa decima levari poterit & debebit. Nec per collectores *c*, levatores, sive exactores ipsius decimæ, Ecclesiarum calices, libros, & alia ornamenta divinis officiis deputata, ex causa pignoris vel distractionis capi vel recipi volumus, nec distrahi, seu quomodolibet occupari.

DE REGULARIBUS ET TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ *Professi ordinum Mendicantium, etiam licitè transeuntes ad non Mendicantes, licet administrationes habeant, non habent vocem in capitulo, etiamsi alii de Capitulo id concedant: nec deinceps consequi possunt administrationes, Prioratus, vel officia, etiam tanquam Vicaria: nec pro se vel aliis annuarum curam gerere: & irritat contra factum. Ultimò ponit casum exceptum. Joan. And.*

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

a *Al. ita: nihilominùs eis districtè præcipiendo mandantes, &c.* b *Al. & propositionis.* c *In antiq. cod. etiam impressi desunt hæc tria verba: primitiis & oblationibus.*

a *Vide Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 12.* b *Vide Gemmianum consil. 137. & Albertum Brunum consil. 98.* c *De proventu collectorum, & subcollectorum, & an debeat confiare per literas. vide Rotam decis. 266. in novis.*

UT professores cujusvis paupertatis ordinis eò libentiùs, in qua vocati sunt vocatione persistere, transeuntesque ad non Mendicantium ordinem in eodem conversari quietiùs studeant, quò in ipsis discordiarum & schismatum productiva ambitio reprimetur *a*: Sacro concilio approbante statuimus, Mendicantes quoslibet, qui ad non Mendicantium ordines etiam auctoritate Apostolicâ transibunt in posterum, quivè hactenus transiverunt, quamvis nunc Prioratus, administrationes, vel officia, aut curam animarum, vel regimen quodcunque obtineant inibi, vocem aut locum in Capitulo non habere: etiamsi hoc sibi ab aliis libere concedatur. Ad *b* Prioratus quoque, administrationes, aut quæcunque in antea non assumi officia, etiam tanquam vicarios seu ministros vel locorum aliorum tenentes: quòdque animarum curam & regimen non pro se possint, nec pro aliis exercere. Quidquid autem in contrarium attentatum fuerit, sit irritum ipso jure, quovis privilegio non obstante. Ad illorum autem Mendicantium ordines, quos Apostolica sedes eo modo subsistere *c* voluit, ut eorum professoribus ita in illis remanere liceret, *d* quòd nullum extunc admitterent ad professionem eorum, quibuscunque concessit licentiam generalem ad approbatos alios ordines transeundi, præsentem nolumus constitutionem extendi.

CAP. II.

¶ *Puber per annum deferens habitum novitiorum, non patenter distinctum ab habitu professorum, intelligitur professus. Joan. And.*

Idem.

EOs, qui deinceps in discretionis constituti ætate, novitiorum habitum in aliqua religione per annum portaverint, hoc ipso religionem illam decernimus esse professos: Nisi hujusmodi habitus in colore, scissura, vel forma se distinctum patenter exhibeat ab habitu professorum.

DE STATU MONACHORUM VEL CANONICORUM REGULARIUM.

TITULUS X.

CAP. I.

¶ *Præmittit exordium breve, in quo constitutionis causam ponit, & generale interdictum Monachorum nigrorum circa exquisitum ornatum, vel notabilem excessum in vestibus, cibis, potibus, equitaturis, & lectisterniis.*

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

NE in agro Dominico, sacrâ videlicet Monachorum nigrorum religione, indecorum aliquid obrepat, aut vitiosum quicquam perniciosè *c* in segetem coalescat, sed ut in illa potiùs flores honoris & honestatis fructus in ubertate succrescant: eis in vestibus inordinatum omnem seu exquisitum ornatum, aut cultum, necnon in cibis & potibus, equitaturis & lectisterniis, quemvis notabilem interdicentes excessum.

¶ *Specialiter providet circa vestes habitui proximas, almutias, capitia, calceamenta, zonas, cultellos, calcaria, sellas, & frænos ipsorum: & ultimò, circa habitum superiorem. Joan. And.*

Statuimus, ut superior vestis ipsorum habitui proximus, nigri, bruni, aut albi coloris existat, juxta morem apud eos servari solitum in regione, quâ degunt: nec in qualitate panni regularis excedatur modestia, nec quæratur quod pretiosius & subtilius, sed quod utilius valeat inveniri. Sit etiam vestis ipsa rotunda per circuitum & non scissa, nec longitudine nimiâ, aut brevitate notanda: largas etiam manicas habeat usque ad pugnum protensas, non consutitias vel quomodolibet botonatas. Almutiis de panno nigro vel pellibus caputiorum loco cum caputiis habitus, quem gestaverint, sint contenti: juxta tamen dispositionem Abbatis, scissis super humeros, & honestis caputiis uti possint. In vestibus sendatum pro foderaturis non portent. Æstivalibus largis aut botis altis pro calceamentis utantur. Nullus zonam, cultellum, calcaria cum ornatu deferre, aut cum sella clavorum ornatu decorata superfluo, vel nimis aliàs sumptuosa, sive cum fræno ferraturam ad ornatum habente equitare præsumat. Rursùs in locis, in quibus fuerit congregatio duodecim Monachorum aut suprà, intra septa monasterii, Abbas, Prior, aut alius præsidens portet flocum de panno, pro flocis aut cucullis in ipso monasterio consuetò: Monachi verò alii in monasteriis, in quibus flocos soliti sunt portare, debent etiam uti eis. In aliis autem monasteriis & intra domos & alios Prioratus, ubi non est tanta congregatio Monachorum, cucullas clausas deferant & honestas. Cùm verò Abbates, Priores, aut alios Præsidentes & Monachos alios extra monasterium proficisci continget, flocum, cucullam, aut capam clausam habeant, & subtus capam, si eam portaverint, cucullam deferant, aut si maluerint, scapulare. Cùm autem ad serviendum in divinis officiis albis vel sacris vestibus induentur, aut cùm occupabuntur in operibus, uti eis liceat scapulari. Verùm ne ex diversa acceptione, quam in diversis regionibus hujusmodi vocabula, flocus videlicet, & cuculla dicuntur habere, hæsitandi circa præmissa materia relinquatur: cucullæ nomine habitum longum & amplum, sed manicas non habentem: nomine verò floci habitum, qui longas & amplas habet manicas, nos intelligere declaramus.

¶ *Providet circa Monachorum confessionem, communionem, expositionem regulæ, & institutionem novitiorum. Joan. And.*

Sanè *a* singulis mensibus tam in monasteriis, quàm extra (sublatâ occasione quâcunque) ad confessionem saltem semel accedant omnes & singuli Monachi. Et in prima Dominica mensis cujuslibet in monasteriis semper communicant, nisi ex causa fortè, quam Abbati, Priori, aut Pœnitentiariis monasteriorum non differant intimare, eorumque judicio vel abstineant vel accedant. Regula quoque cùm in Capitulo legitur, ab illo, qui præest ipsi Capitulo, vel alio, cui hoc ipse injunxerit, propter juniores vulgariter exponatur. Novitiis etiam fidelis deputetur instructor, tam in divinis officiis, quàm in observantia regulari.

¶ *Providet circa venationes & aucupationes Monachorum. Joan. And.*

Porrò à venationibus & aucupationibus omnes semper abstineant, nec eis interesse, aut canes, vel aves venaticas per se vel alios tenere præsumant, nec à familiaribus secum morantibus teneri permittant, nisi saltus, vivaria, vel garenas proprias, vel jus venandi in alienis habeant, in quibus cuniculi vel feræ aliæ forsan essent, quo casu hoc eis permittitur: dum tamen intra monasteria seu domos, quas inhabitant, aut eorum clausuras, venaticos canes non teneant, nec venationi præsentiam exhibeant personalem.

¶ *Punit certos prædictorum transgressores: omnes alios punire jubens juxta disciplinam regulæ. Joan. And.*

Si quis autem præmissorum temerarius extiterit vio-

a *Al. reprimatur.* b *In manusc. vetusto satis & emendato ita: Ad prioratus quoslibet administrationes, aut quæcunque etiam omnia officia non assumi, & tanquam vicarios, seu ministros, vel loca aliorum tenentes, &c.* c *Al. sustinere.* d *Al. liceat.* e *Al. perniciosam in segetem.*

a *Iste 9. comprehendit canonicos regulares, ne rubrica sit superflua, contra l. si quando. ff. de legat. 1. & c. solita. de majorit. & obed.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

lator, regulari subjaceat disciplinæ. Et nihilominùs si sotulares non corrigiatos & altos, aut caputia (ut præfertur) non sissa portare præsumpserit, siquidem Abbas, vel Prior non habens Abbatem proprium fuerit, per annum se noverit à beneficiorum collatione suspensum: Si verò alius fuerit, ab administratione, si quam obtinet, sit per annum suspensus. Quòd si nullam habeat, eo ipso per annum reddatur inhabilis ad administrationem & Ecclesiasticum beneficium obtinendum. Si qui verò eorum venationi aut aucupationi clamosæ, vel aliàs cum canibus aut avibus ex proposito interfuerint, juxta præmissam personarum distinctionem, dictarum suspensionis & inhabilitatis pœnas per biennium ipso facto incurrant. Abbate autem vel Priore à collatione (ut præmittitur) beneficiorum suspenso, ad Priorem claustralem, cum consilio & assensu Conventûs vel majoris partis ipsius, eorundem beneficiorum collatio devolvatur.

¶ *Providet contra professos euntes ad curias Principum, vel aliàs vagantes, vel intra septa monasterii arma tenentes. Joan. And.*

Quia verò nonnulli Monachorum ipsorum (sicut accepimus) suavi jugo observantiæ regularis abjecto, interdum (propriis relictis monasteriis se in eis securè morari non posse fingentes, vel alio colore quæsito) per curias Principum evagando discurrunt: & nisi à Prælatis eorum petita pensio vel subventio assignetur eisdem, conspirantes in illos, eisque proditionem vel alia gravia imponentes, eos capi & incarcerari, ipsorumque monasteria comburi procurant, & interdum monasteriorum ipsorum bona in totum vel *a* in partem non modicam occupare præsumunt: Nos eorum in hac parte reprobis ausibus obviare volentes, hoc edicto perpetuo prohibemus, ne Monachi aut regulares Canonici administrationem[a] aliquam non habentes, ad curias Principum absque speciali Prælatorum suorum licentia se conferre præsumant. Quòd, si ut suis Prælatis aut monasteriis damnum aliquod inferant *b*, ad dictas curias se conferre præsumpserint, excommunicationis sententiam eos incurrere volumus ipso facto. Prælatis eorum districtè nihilominùs injungentes, ut ipsos à prædictarum curiarum accessu, & aliis quibuslibet vagationibus & discursu diligenter compescere, ac super hoc non parentes eisdem, severe corrigere non omittant. Præfatæ quoque sententiæ, Monachos intra septa monasteriorum, sine licentia Abbatum suorum arma tenentes, decernimus subjacere.

¶ *Providet circa Monachorum solitudines. Joan. And.*

Ad hæc prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, perpetuo prohibemus edicto, ne Monachi singuli in singulis sibi commissis administrationibus vel Prioratibus habitare præsumant: Sed si proventus Prioratuum seu administrationum hujusmodi duobus fortè non sufficerent, iidem Prioratus seu administrationes, nisi per Abbates ad sustentationem duorum sufficientes reddantur, locis aliis vicinioribus, ad eorum monasteria pertinentibus, vel ipsorum monasteriorum officiis, aut inter se invicem, prout erit commodius, cum consilio & assensu Abbatum, per locorum ipsorum ordinarios uniantur: Monachis locorum, quæ aliis uniuntur prioribus, ad claustrum primitùs revocandis, & Clericis servitutis ibidem, de locorum ipsorum proventibus provisione debita facienda.

¶ *Providet de Priorum ætate, & ipsorum sacerdotio, professione, & habitatione. Joan. And.*

Cæterum Prioratus conventuales alicui, nisi XXV. annum attigerit: alii verò curam animarum habentes, etsi cura ipsa per seculares habeat Presbyteros exerce-

a *Al. ita: vel in parte non modica.* b *Vide l. quisquis. C. ad leg. Jul. majest. & Joan. And. in c. in pœnis, de reg. jur. lib. 6.*

ri, cuiquam nisi XX. annum peregerit, conferri nequeant aut committi. Qui autem Prioratus istos vel illos habuerint, intra annum computandum à tempore collationis seu commissionis sibi factæ de eis, & possessionis eorum adeptæ, vel intra vigesimum quintum ætatis suæ annum, si ante annum ipsum non conventuales Prioratus eis commissi fuerint, aut collati, se faciant ad sacerdotium promoveri. Quod si (cessante rationabili causâ) non fecerint, eo ipso, nullâ etiam monitione præmissâ, prædictis Prioratibus sint privati, qui ipsis iterum eâ vice nullatenùs conferantur. Sanè Prioratus aliquis, sive administratio committi alicui vel conferri non possit, nisi expresè professus fuerit ordinem monachalem: neque Prioratus aut administrationes extra monasteria obtinentes, permittantur in monasteriis, sed teneantur in ipsis Prioratibus seu administrationibus (quâcunque non obstante consuetudine) residere: nisi ex studiorum vel alia causa rationabili ad tempus fortè ab hujusmodi residentia excusentur.

¶ *Providet de Monachorum ordinatione & ipsorum doctrina. Joan. And.*

Ad ampliationem autem cultûs divini, statuimus, quòd Monachi quilibet ad monitionem Abbatis se faciant ad omnes ordines sacros (excusatione cessante legitimâ) promoveri. Rursus ut ipsis Monachis proficiendi in scientia, via opportuna non desit, in singulis ipsorum monasteriis, quibus ad hoc suppetunt facultates, idoneus teneatur magister, qui eos in primitivis scientiis instruat diligenter,

¶ *Confirmat & innovat decretalem suprà eodem, Cum ad monasterium. & cap. In singulis. h. d. Joan. And.*

Præmissa igitur omnia, & ea nihilominùs, quæ felicis recordationis Innocentius Papa quartus prædecessor noster, circa statum Monachorum ipsorum pro uberiori cultu observantiæ regularis, quoad usum camisiarum, abdicationem proprietatis, silentium, & esum carnium, ac de eorum Capitulis de triennio in triennium celebrandis, & etiam quoad quælibet alia statuit (quæ omnia innovamus & approbamus) expresse volumus & statuimus firmiter observari.

CAP. II.

¶ *Moniales, quæ nulli subsunt nisi Papæ, & Canonicæ seculares, per ordinarios, & alia exempta per suos Prælatos debent annis singulis visitari. Et ponit numerum personarum visitationi interesse debentium. h. d. Joan. And.*

Idem *in eodem.*

Attendentes *a*, quòd ubi gubernaculum disciplinæ contemnitur, restat, ut religio naufragetur: providendum censuimus esse præcipuè, ne per contemptum hujusmodi in his, quæ se Christo voto celebri desponderunt, quicquam reperiatur incongruum, quod in regularis ponat honestatis gloria maculam, & divinam meritò possit offendere majestatem. Hoc igitur sacro approbante concilio duximus statuendum, ut singula Monialium monasteria per ordinarios, exempta videlicet, quæ ita sedi Apost. quòd nulli alii subjecta noscuntur, Apostolicâ: non exempta verò, ordinariâ auctoritate, ac exempta alia per alios, quibus subsunt, annis singulis debeant visitari. Visitatores autem hujusmodi licitudinis studium diligenter impendant, ut Moniales ipsæ (quarum nonnullas dolentes audivimus in subscriptis excedere) pannis sericis, variorum foderaturis, sandalitiis, comatis & cornutis crinibus, scacatis & virgatis caputiolis non utantur: non choreas, non festa secularium prosequantur: non die noctuve per vicos & plateas incedant, aut voluptuosam aliàs vitam ducant, easque solertiùs retrahant ab insolentiis quibuslibet & mundi hujus illecebris, ac inducant eardem

a *Vide Conc. Trid. sess. 25. de regularibus. c. 9.* ad im-

ad impendendum in monasteriis suis devotum & debitum virtutum Domino famulatum. Ad quæ omnia observanda Moniales easdem (non obstantibus exemptionibus & privilegiis quibuscunque, quibus tamen quoad alia nolumus præjudicium generari) per illos, de quibus suprà dictum est, compelli jubemus remediis opportunis. Statuimus insuper, ut quævis ad regimen Abbatiarum assumptæ, in monasteriis, in quibus Abbatissæ sunt solitæ benedici, intra annum à suæ confirmationis tempore computandum *a* munus benedictionis suscipiant: alioquin à jure suo (nisi subsit causa rationabilis) prorsus se noverint cecidisse: per illos, ad quos id pertinet, provisione de Abbatissis monasteriis ipsis canonicè faciendâ. Illas quoque *b* mulieres, quæ vulgò dicuntur Canonicæ seculares, & ut seculares Canonici vitam ducunt, non renuntiantes proprio, nec professionem aliquam facientes, per locorum ordinarios, si exemptæ non fuerint, suâ: si verò exemptæ fuerint, Apostolicâ auctoritate præcipimus visitari: Per hoc tamen non intendentes earum statum, regulam, seu ordinem approbare. Ipsos autem visitatores Notariis duobus, & personis duabus suæ Ecclesiæ, quatuorque viris aliis honestis utique & matutis præcipimus in ea, quam visitando facient, inquisitione fore contentos. Si qui verò visitatores ipsos in præmissis impedire præsumpserint, seu aliquo præmissorum (nisi moniti resipiscant) ipso facto excommunicationis sententiam se noverint incursuros, privilegiis, statutis, & consuetudinibus quibusliber in contrarium minimè valituris.

DE RELIGIOSIS DOMIBUS, UT EPISCOPO SINT SUBJECTÆ.

TITULUS XI.

CAP. I.

¶ *Mulieres statum Beguinarum sectantes, & de novo assumentes, ac Religiosi in hoc dantes consilium vel favorem, ipso facto sunt excommunicati: status tamen pœnitentialis per hoc non interdicitur: secundùm Paulum.*

Clemens V. *in Concilio Viennensi. (an. 1312.)*

Cùm de quibusdam mulieribus, Beguinabus vulgariter nuncupatis (quæ cùm nulli promittant obedientiam, nec propriis renuntient, neque profiteantur aliquam regulam approbatam, religiosæ nequaquam existunt: quanquam habitum, qui Beguinarum dicitur, deferant, & adhæreant Religiosis aliquibus, ad quos specialiter trahitur affectio earundem) nobis fide dignâ relatione insinuatum extiterit, quòd earum aliquæ, quasi perductæ in mentis insaniam, de summa Trinitate ac divina Essentia disputent & prædicent, ac circa fidei articulos & Ecclesiastica sacramenta opiniones catholicæ fidei contrarias introducant, & multos super his decipientes simplices, eos in errores diversos inducant, aliaque quamplura periculum animarum patientia, & sub quodam velamine sanctitatis faciant & committant: Nos tam ex his, quàm ex aliis de ipsarum opinione sinistra frequenter auditis, eas meritò suspectas habentes, statum earundem sacro approbante Concilio perpetuò duximus prohibendum, & à Dei Ecclesia penitùs abolendum: eisdem & aliis mulieribus quibuscunque sub pœna excommunicationis, quam in contrarium facientes incurrere volumus ipso facto, injungentes expressè, ne statum hujusmodi, dudum fortè ab ipsis assumptum, quoquo modo sectentur ulteriùs, vel ipsum aliquatenùs de novo assumant. Prædictis verò Religiosis, per quos eædem mulieres in hujusmodi Beguinarum statu foveri, & ad ipsum suscipiendum induci dicuntur, sub simili excommunicationis pœna, quam eoipso,

a *al. numerandum.* b *Vid. Archidiaconum in c. si quis fraudaverit. 7. q. 4.* c *al. parantia.*

quòd secùs egerint, se noverint incursuros, districtiùs inhibemus, ne mulieres aliquas prædictum statum (ut præmittitur) dudum assumptum sectantes, aut ipsum de novo forsitan assumentes quomodocunque admittant: ipsis super eo sectando vel assumendo præbentes ullo modo consilium, auxilium, vel favorem, nullo contra præmissa privilegio valituro. Sanè per prædicta prohibere nequaquam intendimus, quin si fuerint fideles aliquæ mulieres, quæ promissâ continentiâ, vel etiam non promissâ, honestè in suis conversantes hospitiis, pœnitentiam agere voluerint, & virtutum Domino in humilitatis spiritu deservire, hoc eisdem liceat, prout *a* Dominus ipsis inspirabit.

CAP. II.

¶ *Ponens constitutionis causam, statuit hospitalia, reformari per Collatores ipsorum, & cogi Rectores eorum ad conservationem locorum & suorum jurium, & ad hospitalitatem tenendam: statuent per locorum ordinarios supplere defectum vel negligentiam Collatorum, etiam circa exempta.* Joan. Andr.

Idem.

Quia contingit interdum, quòd xenodochiorum, leprosariarum, eleemosynariarum, seu hospitalium Rectores, locorum ipsorum curâ postpositâ, bona, res & jura ipsorum interdum ab occupatorum & usurpatorum manibus excutere negligunt; quinimò ea collabi & deperdi, domos & ædificia ruinis deformari permittunt, & non attento, quòd loca ipsa ad hoc fundata, & fidelium erogationibus dotata fuerunt, ut pauperes, infectique leprâ reciperentur inibi, & ex proventibus sustentarentur illorum, id renuunt inhumaniter facere, proventus eosdem in usus suos damnabiliter convertentes *b*: cùm tamen ea, quæ ad certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (salvâ quidem sedis Apostolicæ auctoritate) converti: Nos incuriam *c* & abusum hujusmodi detestantes, hoc sacro Concilio approbante sancimus, ut hi, ad quod id de jure vel statuto in ipsorum fundatione locorum appositò, aut ex consuetudine præscripta legitimè, vel privilegio sedis Apostolicæ pertinet, loca ipsa studeant in prædictis omnibus salubriter reformare, ac occupata, deperdita, & alienata indebitè, in statum reduci debitum faciant, & ad ipsarum miserabilium personarum receptionem & sustentationem debitam, juxta facultates & proventus locorum ipsorum Rectores prædictos compellere non omittant. In quo, si fortè commiserint negligentiam vel defectum, ordinariis locorum injungimus, ut etiam pia loca prædicta exemptionis privilegio munita consistant, per seipsos vel alios impleant omnia præmissa & singula, & Rectores eosdem utique non exemptos, propriâ: exemptos verò & alios privilegiatos, Apostolicâ ad id auctoritate compellant. Contradictores cujuscunque status aut conditionis existant, ac præbentes eisdem circa præmissa consilium, auxilium, vel favorem, per censuram Ecclesiasticam & aliis juris remediis compescendo: nullum tamen per hoc exemptionibus seu privilegiis ipsis, quoad alia, præjudicium generando.

¶ *Præcipit hospitalia in beneficium non concedi, nisi in duobus casibus, & reprobat contrariam consuetudinem, submittens, quales esse debeant, quibus administratio ipsa committitur, & de ipsorum juramento, inventario & ratione reddenda: & decretum apponit.* Joan. Andr.

Ut autem præmissa promptiùs observentur, nullus ex locis ipsius secularibus Clericis in beneficium conferatur, etiamsi de consuetudine (quam reprobamus pe-

a *al. ita: prout ipsis Dominus ministrabit.* b *Ad hunc locum vid l. legatum. ff. de administ. rerum ad civit. pert. c. revera. de cons. dist. 2. ver. nat. 5. quamvis. de pœn. lib. 6.* c *al. injuriam.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

nitus) hoc fuerit obſervatum, niſi in illorum fundatione ſecùs conſtitutum fuerit, ſeu per electionem ſit de Rectore locis hujuſmodi providendum. Sed eorum gubernatio viris providis, idoneis, & boni teſtimonii committatur, qui ſciant, velint, & valeant loca ipſa, bona eorum, ac jura utiliter regere, & eorum proventus & reditus in perſonarum uſum miſerabilium fideliter diſpenſare, & quos in uſus alios bona prædicta convertere præſumptio verisimilis non exiſtat: in quibus ſub obteſtatione divini judicii illorum, ad quos dictorum locorum commiſſio pertinet, conſcientias oneramus. Illi etiam, quibus dictorum locorum gubernatio ſeu adminiſtratio committetur, ad inſtar tutorum & curatorum juramentum præſtare, ac de locorum ipſorum bonis inventaria *a* confidere, & ordinariis ſeu aliis, quibus ſubſunt loca hujuſmodi, vel deputandis ab eis, annis ſingulis de adminiſtratione ſua teneantur reddere rationem. Quòd ſi ſecùs à quoquam fuerit attentatum, collationem, proviſionem, ſeu ordinationem ipſam carere decernimus omni robore firmitatis.

¶ *Declarat conſtitutionem non extendi ad hoſpitalia Religioſorum & militarium ordinum.* h. d.

Præmiſſa verò ad hoſpitalia militarium ordinum, aut religioſorum etiam aliorum extendi minimè volumus: quorum tamen hoſpitalium Rectoribus in ſanæ obedientiæ virtute mandamus, ut in illis ſecundùm ſuorum ordinum inſtituta & antiquas obſervantias providere pauperibus, & hoſpitalitatem debitam in illis tenere procurent: ad quod per ſuperiores eorum arctâ *b* diſtrictione cogantur: ſtatutis aut conſuetudinibus quibuslibet non obſtantibus in præmiſſis.

¶ *Conſirvat antiquas conſuetudines talium locorum, circa divina officia & ſacramenta.* Joan. Andr.

Cæterùm noſtræ intentionis exiſtit, quòd ſi qua ſint hoſpitalia, altare, vel altaria, & cœmeterium ab antiquo habentia, & Presbyteros celebrantes & ſacramenta Eccleſiaſtica pauperibus miniſtrantes, ſeu ſi parochiales Rectores conſueverint in illis *c* exercere præmiſſa, antiqua conſuetudo ſervetur, quoad exercenda & miniſtranda ſpiritalia ſupradicta.

DE JURE PATRONATUS.
TITULUS XII.

CAP. I.

¶ *Si præſentatis ad Eccleſias per patronos Eccleſiaſticos, in quibus ipſi non conſueverunt omnia onera ſupportare, non aſſignetur extra terminum competentem congrua portio, diœceſanus eam aſſignare debebit. Quod locum non habet, quando onera ſunt per patronos ſupportanda.* h. d. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennenſi.*

UT conſtitutio, quæ ad Eccleſiam aliquam quemvis etiam ad exemptorum præſentationem admitti, conſuetudine non obſtante contrariâ, prohibet, niſi præſentato de proventibus ejuſdem Eccleſiæ, talis coram diœceſano portio fuerit aſſignata, unde jura poſſit Epiſcopalia ſolvere, & ſuſtentationem habere congruam, ſicut expedit, obſervetur, ipſam declarare, ac *d* quædam adjicere conſulta hujuſmodi ſacri Concilii approbatione providimus: Diœceſanis ſub obteſtatione divini judicii diſtrictiùs inhibentes, ne præſentatum aliquem per quamcunque perſonam Eccleſiaſticam jus præſentandi ad Eccleſiam aliquam habentem admittant, niſi intra certum terminum competentem per diœceſanos *e* ipſos præſentantibus præfigendum, ipſi præſentato fuerit coram eis (ut præſcribitur *f*) congrua de proventibus Eccleſiæ portio aſſignata. Quam ſi forſan iidem præſentantes intra terminum ipſum aſſignare neglexerint, ne factum eorum noceat præſentato, ſtatuimus, ut extunc diœceſani debeant præſentatum (niſi aliud canonicum obſiſtat) admittere, & in pœnam præſentantium ad diœceſanos ipſos poteſtas aſſignationis hujuſmodi devolvatur. Præcipimus autem diœceſanis eiſdem, ſub ipſius obteſtatione divini judicii, ipſorumque conſcientias oneramus, quòd moderationem portionis *a* ipſius debitè faciant, nec odio vel favore, vel aliàs in pluri vel minori circa illam ſcienter excedant. Sanè in prioratuum vel aliorum, tam regularium, quàm ſecularium locorum Eccleſiis, in quibus Religioſi vel alii, ad quos eorum reditus pertinere noſcuntur, prædicta conſueverunt onera ſupportare, præmiſſa nullatenùs obſerventur: ſed onera omnia, quæ Eccleſiarum ipſarum perpetuis Presbyteris, aut Vicariis incumberent, ſi dicta eis aſſignatio facta eſſet, Religioſi & alii ſupradicti plenè ſubire, ac Presbyteros, ſeu Vicarios ipſos decenter tractare, necnon ſuſtentationem eis præſtare ſufficientem & congruam teneantur. Ad quæ omnia integraliter adimplenda, & nihilominùs ad obſervationem debitam aſſignationis per diœceſanum in caſu alio (ut præmittitur) faciendæ, Religioſos prædictos, & alios quoslibet à diœceſanis eiſdem Eccleſiaſticâ volumus cenſurâ compelli: Non obſtantibus exemptionibus aut aliis quibuslibet privilegiis, conſuetudinibus, vel ſtatutis, quæ circa præmiſſa, vel eorum aliquod Religioſis ipſis aut aliis, in nullo volumus ſuffragari.

CAP. II.

¶ *In plures hæredes unius ex pluribus patronis tranſit jus patronatus per ſtirpes.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

PLures *b* ab uno ex patronis Eccleſiæ relicti hæredes, vocem duntaxat unius habebunt in præſentatione Rectoris. Et (ut faciliùs provideatur Eccleſiis) non inconveniens reputamus, patronos ipſos inter ſe poſſe liberè convenire, de Rectore ab eis altetnis vicibus præſentando: Quibus etiam ex eadem cauſa permittimus, ut plures ad vacantem Eccleſiam poſſint eo modo præſentare perſonas quòd una ex eis eligi per Epiſcopum valeat & admitti.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET PROCURATIONIBUS.
TITULUS XIII.

CAP. I.

¶ *Religioſi ſubtre tenentur onera, quæ incumbebant Eccleſiis per eos ante hoc Concilium acquiſitis: niſi privilegio, exemptione vel aliâ juſtâ cauſâ juventur: quæ privilegia vel exemptiones non juvant in Eccleſiis poſt Concilium acquirendis.* h. d. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennenſi.*

CUm ſit naturæ conſonum, illos non recuſare onera, qui rerum commoda complectuntur, hîc in perpetuum valiturâ conſtitutione ſancimus, ut Religioſi quicunque pro monaſteriis & Eccleſiis, quæ ad eos quocunque ſint titulo devoluta, procurationes Legatorum ſedis Apoſtolicæ, ac jura Epiſcopalia, & alia præſtari pro ipſis, antequam ad eos perveniſſent, ſolita, promptè ſolvere ſtudeant: niſi forſan ſedis Apoſtolicæ privilegio, exemptione, vel aliâ cauſâ legitimâ, ab his ſe valeant excuſare. Privilegia verò, ſeu exemptiones hujuſmodi ad monaſteria, ſeu Eccleſias, quæ ad eos obvenire contiget, in poſterum volumus non extendi.

a *al. Inveutarium.* b *al. Eccleſiaſticâ.* c *al. ita: in illis partibus, &c.* d *In antiquioribus codicibus conſtanter legitur ita: de ea quadam, &c.* e *al. Epiſcopi.* f *al. præmittitur.*

a *al. penſionis.* b *De intellectu vide Lambertin. de jure patron. art. 12. q. 1. part. 1. num. 5.*

CAP. II.

¶ *Fuit quadam gravamina, quæ Prælati inferebant exemptis, præcipuè Ciſtercienſibus, & illa fieri prohibet: ſtatuens, quòd Epiſcopi, qui in monaſteriis Ciſtercienſis ordinis charitativè procurantur, ſint contenti cibariis, quæ per illos ſibi miniſtrantur. Si verò procurantur ex debito, ipſis volentibus carnes miniſtrari debent extra ſepta monaſterii, vel ſaltem extra pertam, qua dicitur Regularis. Ipſorum etiam Eleemoſynarii fragmenta menſarum poſſint pauperibus eregare.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

AD *a* noſtrum (quod dolentes referimus) pervenit auditum, quòd Eccleſiarum Prælati ad monaſteria Ciſtercienſis ordinis accedentes, licèt ab eis charitativè recipiantur, & eis curialiter neceſſaria miniſtrentur, cibis tamen regularibus non contenti, contra privilegia dicti ordinis carnes petunt, & ſi eis non miniſtrentur, auferunt violenter. Et licèt in locis eiſdem ſint eleemoſynæ competenter, ipſi tamen Prælati ipſis Religioſis invitis alias eleemoſynas faciunt, etiam in aliquibus locis, in quibus procurationes non habent, de conſuetudine vel de jure. Pro equitaturis quoque ferrandis, licèt ferris non egeant, & coci eorum ſui officii ratione pecuniam exigunt & extorquent: Nec compoſitiones ſuper procurationibus inter Prælatos ipſos & eos initas eis ſervant. Ipſis etiam in recipiendis procurationibus ita graves exiſtunt, quòd ipſis in eorum monaſteriis & Eccleſiis procurationes recipientibus, longi temporis victum brevis hora conſumit: & dum procurationes recipiunt, canes venaticos, falcones & accipitres ſecum habent. Et niſi voluntati ſatisfiat eorum, valvæ monaſteriorum ſeu Eccleſiarum per violentiam ſæpè franguntur, & ornamenta Eccleſiæ exportantur, plurésque procurationes recipiunt unâ die ſedis Apoſtolicæ privilegio non ſuffulti, interdum in pecunia numerata, viſitationis etiam officio non impenſo, & occaſione dictarum procurationum iidem Prælati ab ipſis frequenter exigunt, quæ illis ſolvere non tenentur, intolerabilia eiſdem gravamina cumulantes. Sunt *b* & nonnulli, qui procurationes nunciorum Apoſtolicæ ſedis, aliaque extraordinaria onera exemptis & aliis Religioſis pro majori parte imponunt, ut ſe ac Presbyteros liberent ſeculares, Religioſos ad ordinandum hujuſmodi onerum diſtributionem minimè aſſumentes: In multis etiam aliis præfati Prælati, exempta monaſteria, & ipſorum Eccleſias utroque illis jure ſubjectas, gravant in procurationibus recipiendis, & onetibus inſolitis imponendis. Nos igitur ſuper his volentes de opportuno remedio providere, ſacri approbatione Concilii duximus ſtatuendum, ut ſi Epiſcopi non causâ viſitationis, ſed charitativæ hoſpitalitatis, ad monaſteria venerint ſupradicta, victualia gratioſè recipiant, quæ charitatis gratiâ eis fuerint miniſtrata. Ipſis autem Epiſcopis, ad monaſteria venientibus ſupradicta, & procurationes ibidem recipientibus ſibi debitas de jure communi, conſuetudine, privilegio, vel jure alio ſpeciali, in domibus ipſorum monaſteriorum, extra tamen ſepta ipſorum exiſtentibus, ſi quæ fuerint ad hoc aptæ, alioquin intra ſepta ipſa, non tamen intra portam, quam regularem appellant, carnium pro congruentia temporis ſi voluerint (privilegio non obſtante quocunque) cibaria miniſtrentur. Nec inconveniens reputamus, ſi fragmenta, quæ de menſis ipſorum Epiſcoporum & ſuorum familiarium colliguntur, per ipſorum Epiſcoporum Eleemoſynarios ibidem pauperibus erogentur. Ab aliis autem gravaminibus expreſſis ſuperiùs, Prælati diligenter * abſtineant, ſi Dei & Apoſtolicæ ſedis indignationem voluerint evitare.

a *Vid. c. cum Apoſtolus. extra de cenſib. & cap. 12, & 3. eod. tit. lib. 6. & vid. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 3. ubi plenè de materia viſitationis.* b *al. ſunt etiam, &c.*

CAP. III.

¶ *Diœceſani, quibus hoc conſtat, illos qui exigendo à Clericis pedagia, vel guidagia excommunicati ſunt vel interdicti, publicare debent.* Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

PRæſenti *a* conſtitutione jubemus, ut locorum diœceſani contra eos, qui ab Eccleſiis vel perſonis Eccleſiaſticis pro earum rebus propriis, quas non negotiandi causâ deferunt, aut deferri faciunt, vel tranſmittunt, pedagia vel guidagia ſuo vel alieno nomine exigunt, vel extorquent in animarum ſuarum periculum, & eorum à quibus ea exigunt, præjudicium & gravamen, excommunicationis & interdicti ſententias à jure prolatas, poſtquam de *b* his ipſis conſtiterit, omninò publicent, vel à ſuis ſubditis tamdiu faciant publicari, donec illi ſic exacta *c* reſtituerint, & de tranſgreſſione hujuſmodi ſatisfecerint competenter.

DE CELEBRATIONE *d* MISSARUM, ET ALIIS DIVINIS OFFICIIS.
TITULUS XIV.

CAP. I.

¶ *Prælati, ad quos ſpectat correctio, & illis negligentibus, ſuperiores ipſorum debent eſſe ſolliciti, ut horis debitis in cathedralibus, regularibus, & collegiatis Eccleſiis Hora Canonicæ devotè pſallantur: & quòd in Eccleſiis aliis celebretur convenienter & debitè diurnum officium & nocturnum, principaliter hoc intendit.* Joan. Andreas.

Clemens V. *in Concilio Viennenſi.*

GRavi *e* animirum turbatione movemur, quòd ex nonnullorum Rectorum negligentia, quæ dum ſpem impunitatis permittit, multam nutrire peſtilentiam conſuevit in ſubditis, plerique Eccleſiarum miniſtri modeſtiâ ordinis Clericalis abjectâ, dum offerre Deo ſacrificium laudis, fructum labiorum ſuorum in puritate conſcientiæ & animi devotione deberent, Horas Canonicas dicere, ſeu pſallere, tranſcurrendo, ſyncopando, extranea quidem & plerunque vana, profana, & inhoneſta intermiſcendo colloquia, tardè ad chorum conveniendo, ſeu Eccleſiam ipſam abſque rationabili cauſa ante finem officii exeundo frequenter, aves interdum portando, ſeu faciendo portari, canesque ſecum ducendo venaticos, ac quaſi nihil prætendentes de clericali militia, in corona, veſtibus, & tonſura, divina etiam celebrare, aut eis intere"e nimis indevotè præſumunt. Nonnulli etiam tam Clerici, quàm Laici, præſertim in feſtorum certorum vigiliis, dum in Eccleſiis deberent orationi inſiſtere, non verentur in ipſis, earumque cœmeteriis choreas facere diſſolutas, & *f* interdum canere cantilenas, ac multas inſolentias perpetrare, ex quibus Eccleſiarum & cœmeteriorum violationes, inhoneſta, variaque delicta quandoque ſequuntur, & Eccleſiaſticum plerunque perturbatur *g* officium, in divinæ majeſtatis offenſam, & aſtantium ſcandalum populorum. In multis inſuper Eccleſiis cum vaſis, veſtimentis, & cæteris ornamentis ad divinum cultum neceſſariis, indecentibus utique (penſatis earum facultatibus) deſervitur. Ne igitur tranſgreſſiones invaleſcant hujuſmodi, aliisque veniant in exemplum, ſacri Concilii approbatione hoc

* *al. ita: diligenter prorſus abſtineant.* a *Nota quodres Clericorum gaudent eodem privilegio, quo res Eccleſiarum. cap. ultimo de vit. & honeſt. Cler. c. Eccleſiarum ſervos. 12 q. 2. Anch* b *al. de ipſis ea conſtituit, &c.* c *al. extorta.* d *al. ita: de celebratione Miſſarum, & aliorum officiorum.* e *De materia hujus Clement. prater Doct. hic, vide Canoniſtas in cap. 1. & c. dolentes. ext. de celeb. Miſſar.* f *al. ita: etiam interdum, &c.* g *perturbant.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

fieri prohibentes, sancimus: ut illi, ad quos id pertinet, & in eorum, si utique exempti non sint, negligentiam vel defectum, locorum ordinarii: si vero exempti fuerint, aut aliàs circa hoc privilegiati, superiores ipsorum (omni negligentiâ vel incuriâ penitus relegatâ) circa reformanda præmissa, & eorum singula corrigenda, necnon ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Ecclesiis horis debitis devotè psallatur: In aliis verò convenienter & debitè celebretur divinum *a* diurnum & nocturnum officium, si Dei & Apostolicæ sedis indignationem evitare voluerint, solicitam curent diligentiam adhibere: contradictores per censuram Ecclesiasticam (dummodo ad eos illam exercere pertineat) aliisque opportunis remediis compescendo, facientes prout ad eos spectat in his & aliis, quæ ad divinum cultum, & morum reformationem pertinent, ac Ecclesiarum & cæmeteriorum respiciunt honestatem, sacrorum statuta Canonum, ad quæ scienda diligens curent adhibere studium, irrefragabiliter observari.

CAP. II.

¶ *Clerici etiam Religiosi, domestici commensales Cardinalium vel Episcoporum, se possunt illis in divinis officiis coaptare.* h. d. Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

DIgnum prorsus & congruum arbitrantes, quòd Clerici tam Religiosi, quàm alii Cardinalium sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac quorumcunque Pontificum, gratiam & communionem Apostolicæ sedis habentium, commensales domestici se possint ipsis in divinis officiis coaptare, ut illud, quod iidem Cardinales, seu Pontifices dicent officium, licitè dicere valeant: Nec ad dicendum aliquod aliud teneantur, sacri approbatione Concilii indulgemus.

DE BAPTISMO, ET EJUS EFFECTU.

TITULUS XV.

CAP. UN.

¶ *In fontibus Ecclesiarum, non in privatis domibus, debet baptisma conceds: duos casus excipit, & transgressores punire præcipit.* Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi. (an. 1312.)*

PRæsenti *b* prohibemus edicto, ne quis de cætero in aulis vel cameris, aut aliis privatis domibus, sed duntaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, aliquos (nisi Regum vel Principum, quibus valeat in hoc casu deferri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi) audeat baptizare. Qui autem secùs præsumpserit, aut suam in hoc præsentiam exhibuerit, taliter per Episcopum suum castigetur, quòd alii attentare similia non præsumant.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE SANCTORUM.

TITULUS XVI.

CAP. UN.

¶ *Festum corporis Christi celebrari debet feriâ quintâ, post octavam Pentecostes, & certa indulgentia conceduntur iis, qui in festo, vel intra octavam officio vel loco intererunt.* h. d. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

SI Dominum in sanctis ejus laudare jubemur, dignum profectò, justum & salutare nobis existit, ut sibi in sui, quo nos quotidiè spiritualiter reficit, memoriam corporis, laudes festivæ venerationis, & gratias referamus. Hâc igitur considerationе inducti, constitutionem à bonæ memoriæ Urbano Papa quarto prædecessore nostro super hoc editam, de fratrum nostrorum consilio districtè præcipimus observari, cujus tenor sequitur in hæc verba: Urbanus Episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis & aliis Ecclesiarum Prælatis, &c. Transiturus de hoc *a* mundo ad Patrem Salvator noster Dominus Jesus Christus, cùm tempus suæ passionis instaret, sumptâ cœnâ, in memoriam mortis suæ instituit summum & magnificum sui corporis & sanguinis sacramentum, corpus in cibum, & sanguinem in poculum tribuendo. Nam quoties hunc panem manducamus, & calicem bibimus, mortem Domini annunciamus. In institutione quidem hujus sacramenti dixit ipse Apostolis: [*Hoc facite in meam commemorationem*:] ut præcipuum & insigne memoriale sui amoris eximii, quo nos dilexit, esset nobis hoc præcelsum & venerabile sacramentum: memoriale, inquam, mirabile ac stupendum, delectabile, suave, tutissimum, ac super omnia pretiosum, in quo innovata sunt signa & mirabilia immutata, in quo habetur omne delectamentum, & omnis saporis suavitas, ipsaque dulcedo Domini degustatur, in quo utique vitæ suffragium consequimur & salutis. Hoc est memoriale dulcissimum, memoriale sacratissimum, & memoriale salvificum, in quo gratam redemptionis nostræ recensemus memoriam, in quo à malo retrahimur, & in bono confortamur, & ad virtutum & gratiarum profectus incrementa, in quo profectò proficimus ipsius corporali præsentiâ Salvatoris. Alia namque quorum memoriam agimus, spiritu menteque complectimur: sed non propter hoc realem eorum præsentiam obtinemus: In hac verò sacramentali Christi commemoratione Jesus Christus præsens sub alia quidem forma, in propria verò substantia est nobiscum. Ascensurus enim in cœlum dixit Apostolis & eorum sequacibus *b*: [*Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi*:] benignâ ipsos promissione confortans, quòd remaneret & esset cum eis, etiam præsentiâ corporali *c*. O digna & nunquam intermittenda memoria! in qua mortem nostram recolimus mortuam, nostrumque interitum interisse, ac lignum vivificum ligno crucis affixum, fructum nobis attulisse salutis. Hæc est commemoratio gloriosa, quæ fidelium animos replet gaudio salutari, & cum infusione lætitiæ devotionis lachrymas subministrat. Exultemus nimirum nostram memorando liberationem, & recolendo passionem Dominicam, per quam liberati sumus, vix lachrymas continemus. In hac itaq; sacratissima commemoratione adsunt nobis suavitatis gaudium simul & lachrymæ: quia & in ea congaudemus lachrymantes, & lachrymamur devotè gaudentes, lætas habendo lachrymas, & lætitiam lachrymantem: nam & cor ingenti perfusum gaudio, dulces per oculos stillat guttas. O divini amoris immensitas, divinæ pietatis superabundantia, divinæ affluentia largitatis! dedit enim nobis Dominus omnia, quæ subjecit sub pedibus nostris, & super universas terræ creaturas contulit nobis dominii principatum. Ex ministris etiam spirituum superiorum *d* nobilitat & sublimat hominis dignitatem. Administratorii namque sunt omnes in ministerium, propter eos qui hæreditatem salutis capiunt, destinati. Et cum tam copiosa fuerit erga nos ejus magnificentia, volens adhuc ipse in nobis suam exuberantem charitatem præcipuâ liberalitate monstrare, semetipsum nobis exhibuit, & transcendens omnem plenitudinem largitatis, omnem modum dilectionis excedens, attribuit se in cibum O singularis & admiranda liberalitas, ubi donator venit

a *Al. sta: diurnum officium pariter & nocturnum.* b *Conferunt tradita per B. Thom. par. 3. q. 83. art. 3.*

a *In antiquioribus codicibus deest dictio*, hoc. b *Matth. ult.* c *Vide gl. in l. 1. ff. quod met. cau. & gloss. in l. 2. C. in quibus cau. colo. l. 11.* d *Al. superiorum.*

venit in donum, & datum est idem penitus cum datore! Quam larga & prodiga largitas, cum tribuit quis sepsum. Dedit igitur nobis se in pabulum, aut quia per mortem homo corruerat, & per cibum ipse relevaretur ad vitam: cecidit homo per cibum ligni mortiferum *a*, relevatus est homo per cibum ligni vitalis. In illo pependit esca mortis, in ipso pependit vitæ alimentum. Illius esus meruit læsionem, ipsius gustus intulit sanitatem: gustus sauciavit, & gustus sanavit. Vide quia unde vulnus est ortum, prodiit & medela: & unde mors subiit, exinde vita evenit. De illo siquidem gustu dicitur *b*: [*Quâcunque die comederetis, morte moriemini.*] De isto vero legitur *c*: [*Si quis comederit ex hoc pane, vivet in æternum.*] Hic est cibus, qui plene reficit, verè nutrit, summeque impinguat: non corpus, sed cor, non carnem, sed animam, non ventrem, sed mentem. Homini ergo, qui spirituali alimoniâ indigebat, Salvator ipse mitissimus, de nobiliori & potentiori hujus mundi alimento pro animæ refectione piâ dispositione providit. Decens quoque liberalitas extitit, & *d* conveniens operatio pietatis, ut verbum Dei æternum, quod rationabilis creaturæ cibus est & refectio, factum caro, se rationabili creaturæ carni & corpori, homini videlicet, in edulium largiretur *e*: panem enim Angelorum manducavit homo, & ideo Salvator ait *f*, [*Caro mea vere est cibus.*] Hic panis sumitur, sed verè non consumitur: manducatur, sed non transmutatur: quia in edentem minimè transformatur, sed si dignè recipitur, sibi recipiens conformatur. O excellentissimum Sacramentum! O adorandum, venerandum, colendum, glorificandum, præcipuis magnificandum laudibus, dignis præconiis exaltandum, cunctis honorandum studiis, devotis prosequendum obsequiis & sinceris mentibus retinendum! O memoriale nobilissimum intimis commendandum præcordiis, firmiter animo allegendum, diligenter reservandum in cordis utero & meditatione, ac celebratione sedulâ recensendum! Hujus memorialis continuam debemus celebrare memoriam, ut illius, cujus ipsum fore memoriale cognoscimus, semper memores existamus: quia cujus donum vel munus frequentius aspicitur, hujus memoria strictius retinetur. Licèt igitur hoc memoriale sacramentum in quotidianis Missarum solenniis frequentetur, conveniens g tamen arbitramur & dignum, ut de ipso semel saltem in anno, ad confundendam specialiter hæreticorum perfidiam & insaniam, memoria solennior & celebrior habeatur. In die namque cœnæ Domini, quo die ipse Christus hoc instituit sacramentum, universalis Ecclesia pro pœnitentium reconciliatione, sacri consecratione chrismatis, adimpletione mandati, circa lotionem pedum & aliis quamplurimùm occupata, plenè vacare non potest celebrationi hujus maximi sacramenti. Hoc enim circa Sanctos, quos per anni circulum veneramur, ipsa observat Ecclesia, ut (quamvis in Letaniis & Missis, ac aliis etiam ipsorum memoriam facere renovemus) nihilominùs tamen ipsorum natalitia certis diebus per annum solennius recolat, festa propter hoc eisdem diebus specialia celebrando. Et quia in his festis circa solennitatis debitum aliquid per negligentiam, aut rei familiaris occupationem, aut aliàs, ex humana fragilitate omittitur: statuit ipsa mater Ecclesia certam diem, in qua generaliter omnium Sanctorum commemoratio fieret, ut in hac ipsorum celebratione communi, quicquid in propriis ipsorum festivitatibus omissum existeret *h*, solveretur. Potissimè igitur exequendum est erga hoc vivificum sacramentum corporis & sanguinis Jesu Christi, qui est Sanctorum omnium *a* gloria & corona, ut festivitate ac celebritate præfulgeat speciali, quatenus in eo, quod in aliis Missarum officiis circa solennitatem est forsitan prætermissum, devotâ diligentiâ suppleatur, & fideles (festivitate ipsâ instante) intra se præterita memorantes, id quod in ipsis Missarum solenniis, secularibus forsan agendis impliciti, aut aliàs ex negligentia vel fragilitate humana minùs plenè gesserunt, tunc attentè in humilitate spiritûs & animi puritate restaurent. Intelleximus autem olim, dum in minori essemus officio constituti, quòd fuerat quibusdam catholicis divinitùs revelatum, festum hujusmodi generaliter in Ecclesia celebrandum. Nos itaque ad corroborationem & exaltationem catholicæ fidei, dignè ac rationabiliter duximus statuendum, ut de tanto sacramento, præter quotidianam memoriam, quam de ipso facit Ecclesia, & solennior & specialior annuatim memoria celebretur: certum ad hoc designantes & describentes diem, videlicet feriam quintam proximam, post Octavam Pentecostes: ut in ipsa quinta feria devotæ turbæ fidelium propter hoc ad Ecclesias affectuosè concurrant, & tam Clerici quàm populi gaudentes, in cantica laudum surgant: tunc enim omnium corda & vota, ora & labia, hymnos persolvant lætitiæ salutaris: tunc psallat fides, spes tripudiet, exulter charitas, devotio plaudat, jubilet chorus, puritas jucundetur: tunc singuli alacri animo pronâque voluntate conveniant, sua studia laudabiliter exequendo, tanti festi solennia celebrantes: & utinam ad Christi servitium sic ejus fideles ardor inflammet, ut per hæc & alia proficientibus ipsis meritorum cumulis apud eum, qui sese dedit pro eis in pretium, tribuitque se ipsis in pabulum, tandem post hujus vitæ decursum eis se in præmium largiatur. Ideoque universitatem vestram monemus & hortamur in domino, & per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, *a* remissionem peccaminum injungentes, quatenus tam excelsum, & tam gloriosum festum prædictâ quintâ feriâ singulis annnis devotè ac solenniter celebretis, & faciatis studiosè per universas Ecclesias civitatum vestrarum & diœcesum celebrari: subditos vestros in Dominicæ, dictam quintam feriam proximè præcedente, salutaribus monitis solicitè per vos & per alios exhortantus, ut per veram & puram confessionem, eleemosynarum largitionem, attentas & sedulas orationes, & alia devotionis & pietatis opera taliter se studeant præparare, quòd hujus pretiosissimi sacramenti mereantur fieri participes illâ die, possintque ipsum suscipere reverenter, ac ejus virtute augmentum consequi gratiarum. Nos enim Christi fideles adcolendum tantum festum & celebrandum donis volentes spiritualibus animare, omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui Matutinali officio festi ejusdem in Ecclesia, in qua idem celebrabitur, interfuerint, centum: Qui verò Missæ, totidem: Qui autem in primis ipsius festi vesperis interfuerint, similiter centum: Qui verò in secundis totidem: Illis vero, qui Primæ, Tertiæ, & Sextæ, Nonæ ac Completorii officialis interfuerint, pro qualibet Horarum ipsarum, quadraginta: Illis autem, qui per octavas *b* illius festi Matutinalibus, Vespertinis, Missæ, ac prædictarum Horarum officiis interfuerint, centum dies singulis octavarum ipsarum diebus, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Apostolorum ejus Petri & Pauli auctoritate confisi, de injunctis sibi pœnitentiis relaxamus.

a *Aliàs, morteferi.* b *Genes. 2.* c *Joan. 6.* d *Aliàs, ita: & non inconvenienter, &c.* e *Psalm. 77.* f *Joann. 6.* g *Vid. Concilium Tridentinum sessio. 13. de sanctissimo Eucharistiæ sacramento, c. 5. & 6.* h *Aliàs, extenit.*

a *Philipp. 4.* b *al. octavam.*

DE IMMUNITATE ECCLESIARUM.

TITULUS XVII.

CAP. UN.

¶ Revocat & pro infectis vult haberi decretalem, Clericis. eod. tit. l. 6. cum suis declarationibus. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

QUoniam ex constitutione Bonifacii Papæ octavi prædecessoris nostri, quæ incipit, Clericis Laicos. & ex declaratione, seu declarationibus ex illa postmodùm subsecutis, nonnulla scandala, magna pericula, & incommoda gravia sunt secuta, & ampliora sequi (nisi celeri remedio succurratur) præsumitur *a* verisimiliter in futurum: Nos de consilio fratrum nostrorum constitutionem, & declarationem, seu declarationes prædictas, & *a* quicquid eis secutum est, vel ob eas, penitùs revocamus, & eas haberi volumus pro infectis: Volentes & firmiter statuentes, illud (contra quoscunque Laicos, exigentes seu extorquentes ab Ecclesiis, Ecclesiasticisque personis tallias seu collectas aut exactiones quascunque, & contra dantes ad id faciendum consilium, auxilium vel favorem, necnon & circa præstandas subventiones Laicis ab Ecclesiarum Prælatis, & aliis viris Ecclesiasticis) inviolabiliter observari, quod super his à prædecessoribus nostris in Lateranen. & generali Conciliis, quæ nos sub obtestatione divini judicii præcipimus observari districtè, salubriter est provisum.

a al. præsumuntur.

a In vetusto codice manuscripto ita: ac omnia & singula contenta in eis penitus, &c.

FINIS.

CLEMENTINARUM LIBER QUARTUS.

DE CONSANGUINITATE, ET AFFINITATE.

TITULUS UNICUS.

CAP. UN.

¶ Scienter contrahens matrimonium in gradu consanguinitatis vel affinitatis prohibito, vel cum Moniali, excommunicatus est ipso jure: & publicari debet & vitari. Idem in professe & professa, vel constituto in sacris. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi. (an. 1312. in Gallia.)*

EOs, qui divino timore postposito, in suarum periculum animarum scienter in gradibus consanguinitatis & affinitatis constitutione canonicâ interdictis, aut cum monialibus contrahere matrimonialiter non verentur: Necnon Religiosos & Moniales ac Clericos in sacris ordinibus constitutos matrimonia contrahentes, refrænare metu pœnæ ab hujusmodi eorum temeritatis audaciâ cupientes: Ipsos excommunicationis sententiæ ipso facto decernimus subjacere: Præcipientes Ecclesiarum Prælatis, ut illos, quos eis constiterit taliter contraxisse, excommunicatos publicè tamdiu nuncient, seu à suis subditis faciant nunciari, donec suum humiliter recognoscentes errorem separentur abinvicem, & absolutionis obtinere beneficium mereantur. Per prædicta quoque juribus, quæ sic contrahentibus alias pœnas imponunt, in nullo volumus derogari. *a*

a Vid. Concil. Tridentin. sess. 24. de reform. matrim. cap. 1. & de intellectu, beatum Antoninum tractat. de excommunicatione, capit. 34. adde Covarruviam lib. 4. decretal. part. 2. cap. 3. §. 2. num. 8.

FINIS.

CLE-

CLEMENTINARUM LIBER QUINTUS.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIQUID EXIGATUR PRO LICENTIA DOCENDI.

TITULUS PRIMUS.

CAP. I.

¶ In studiis Romanæ curiæ, Parisien. Oxonien. Bononien. & Salamantino, debent esse magistri catholici, scholas regentes in lingua Hebraica, Arabica, & Chaldæa, duo scilicet pro qualibet lingua. Et statuitur per quos eis debeat de stipendiis & sumptibus provideri.

Clemens V. *in Concilio Viennensi. (an. 1312. in Gallia.)*

INter *a* solicitudines nostris humeris incumbentes, perpeti curâ revolvimus, ut errantes in viam veritatis inducere, ipsosque lucrifacere Deo, suâ nobis cooperante gratiâ, valeamus: hoc est, quòd profectò desideranter exquirimus, ad id nostræ mentis sedulò destinamus affectum, ac circà illud diligenti studio & studiosâ diligentiâ vigilamus. Non ambigimus autem, quin ad hujusmodi nostrum desiderium assequendum *b*, divinorum eloquiorum sit expositio congrua, ipsorumque fidelis prædicatio admodùm opportuna. Sed nec ignoramus, quin & hæc promi noscantur inaniter, vacuaque sedere, si auribus linguam loquentis ignorantium proferantur. Ideoque illius, cujus vicem in terris (licèt immeriti) gerimus, imitantes exemplum, qui ituros per universum mundum ad evangelizandum Apostolos, in omni linguarum genere fore voluit eruditos, viris catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus utuntur infideles præcipuè, abundare sanctam affectamus Ecclesiam, qui infideles ipsos sciant & valeant sacris institutis instruere, Christicolarumque collegio per doctrinam Christianæ fidei ac susceptionem sacri baptismatis aggregare.

Ut igitur peritia linguarum hujusmodi possit habiliter per institutionis efficaciam obtineri: Hoc sacro approbante Concilio scholas in subscriptarum linguarum generibus ubicunque Romanam curiam residere contigerit *c*, necnon in Parisien. & Oxonien. Bononien. & Salamantino studiis providimus erigendas: Statuentes, ut *d* in quolibet locorum ipsorum teneantur viri catholici sufficientem habentes Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldææ linguarum notitiam: duo videlicet uniuscujusque linguæ periti, qui scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas solicitè doceant, earumque peritiam studiosâ in illos instructione transfundant: ut instructi & edocti suf Ecienter in linguis hujusmodi, fructum speratum possint (Deo auctore) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles. Quibus equidem in Romana curia legentibus *, per sedem Apostolicam: in studiis verò Parisiensi, per Regem Franciæ: in Oxonien. Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, ac Vualiæ: in Bononiensi per Italiæ: in Salamantino, per Hispaniæ Prælatos, Monasteria, Capitula, Conventus, collegia exempta & non exempta, & Ecclesiarum Rectores in stipendiis competentibus & sumptibus volumus provideri † contributionis onere singulis juxta facultatem exigentiam imponendo: Privilegiis & exemptionibus quibuscunque contrariis nequaquam obstantibus, quibus tamen nolumus quoad alia præjudicium generari.

a Vid. Ludovicum Gomezium in regula Cancellaria de idiomate, ubi plenè de materia linguarum. b aliter, exequendum. c al. contingat. d alit. ita, ut in locorum ipsorum studiis, &c.

CAP. II.

¶ Is, ad quem spectat magisterium vel doctoratum tribuere, prius à doctorando recipiat juramentum, quòd in solennitate sua non expendet ultra summam trium millium Turon. argenteorum. Quod si non fecerit, etiamsi sit Episcopus, per sex menses à collatione magisterii est suspensus. h. d. Joan. Andr.

Idem.

CUm sit nimis absurdum, ut quis cum vanitate & imperitia ad honorem ascendat peritiæ literarum, non sine turbatione miramur illum apud Scholasticos invaluisse abusum, quòd plerique eorum, qui in quavis scientia ad doctoratûs vel magisterii assumuntur honorem, cùm sua solenniter principia faciunt, aut sui recipiunt insignia doctoratûs, circa cibos, vestes, & alia sic in expensis excedunt, quòd & ipsi transeunte expensarum hujusmodi vanitate, vacui plerunque remaneant & gravati: Et cæteri qui vel nolunt vel nequeunt similes expensas subire, hâc occasione frequenter à receptione honoris hujusmodi retrahuntur. Volentes igitur de opportuno super his remedio providere, illis ad quos ubilibet pertinet honorem tribuere memoratum, districtè præcipimus, ut quoscunque ab eis decætero dictum recipientes honorem, juramento priùs adstringant, ne ultra tria millia Turonen. argenteorum *a* in solennitate, circa hujusmodi doctoratum aut magisterium quomodolibet adhibenda, expendant: Ipsosque nihilominus (nisi forsan nobilis *b* conditionis extiterint) ut intra summam prædictam hujusmodi moderentur expensæ, efficaciter exhortantes, ac si hoc illorum congruere statui viderint, juramentum exigentes ab eis, quod certos, intra summam præfatam taxandos ab ipsis expensarum terminos non excedant. Si quis autem Pontificali etiam *c* dignitate præfulgens, non recepto priùs juramento præfato, honorem cuique tribuerit supradictum, à collatione magisterii seu doctoratûs cujuslibet, per sex menses sequentes eo ipso noverit se suspensum.

* *al. regentibus.* *a al. Argenti.* *b al. notabilis.* *c Dilecto, etiam, deest in antiquiorib. exemplarib. & impressis.*

DE JUDÆIS ET SARRACENIS.

TITULUS II.

CAP. UN.

¶ *Principes Christiani compescere debent Sarracenos sibi subjectos, ab invocatione publica nominis Machometi, & à peregrinatione, quam facere solent ad sepulchrum ipsius.* hoc dicit, Joannes Andreas.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

CEdit quidem in offensam divini nominis & opprobrium fidei Christianæ, quòd in quibusdam mundi partibus Principibus Christianis subjectis, in quibus interdum seorsum, interdum verò permistim cum Christianis habitant Sarraceni, Sacerdotes eorum, Zabazala vulgariter nuncupati, in templis seu Mesquitis suis, ad quæ iidem Sarraceni conveniunt, ut ibidem adorent perfidum Machometum, diebus singulis, certis horis in loco aliquo eminenti ejusdem Machometi nomen, Christianis & Sarracenis audientibus, altâ voce invocant & extollunt, ac ibidem verba quædam in illius honorem publicè profitentur: Ad locum insuper ubi olim quidam sepultus extitit Sarracenus, quem ut sanctum Sarraceni alii venerantur & colunt, magna Sarracenorum earundem partium & etiam aliarum confluit publicè multitudo, ex quibus nostræ fidei non modicum detrahitur, & grave in cordibus fidelium scandalum generatur. Cùm autem hæc in *a* divinæ majestatis displicentia non sint ullatenùs toleranda, sacro approbante Concilio, ipsa in terris Christianorum districtius fieri deinceps inhibemus: universis & singulis Principibus Catholicis, sub quorum dominio dicti Sarraceni morantur, & fiunt prædicta, sub obtestatione divini judicii obnoxiùs *b* injungentes, quatenus ipsi tanquam veri Catholici & Christianæ fidei æmuli zelatores, opprobrium quod tam ipsis, quàm cæteris Christicolis per præmissa ingeritur, debitâ consideratione pensantes, ipsum (ut proinde æternæ beatitudinis præmium assequantur) de terris suis omnino auferant, & à suis subditis auferri procurent: inhibendo expressè, ne præfata invocatio seu professio nominis ipsius sacrilegi Machometi publicè, aut peregrinatio præfibata ab aliquo in eorum existente dominio audeat attentari de cætero, vel quomodolibet sustineri. Hi verò, qui secùs præsumpserint, taliter ob divinam reverentiam castigentur ab ipsis, quòd alii eorum exemplo perterriti à præsumptione simili arceantur.

DE HÆRETICIS.

TITULUS III.

CAP. I.

¶ *Præmittit constitutionis causam.* Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

MUltorum *c* querela sedis Apostolicæ pulsavit auditum, quòd nonnulli inquisitores per sedem eandem contra pravitatem hæreticam deputati, metas sibi traditas excedentes, sic interdum extendunt *d* suæ potestatis officium, ut quod in augmentum fidei per circumspectam ejusdem sedis vigilantiam salubriter est provisum (dum sub pietatis specie gravantur innoxii) cedat in fidelium detrimentum.

¶ *Ponit constitutionem de officio inquisitionis exercendo per diœcesanos & inquisitores, primò ponens quinque, quæ potest alter sine altero. Secundò tria, quæ non potest: & decretum apponit, submittens, quomodo impeditus vel interesse nolens committit alii, vel consentit.* Joan. Andr.

§. 1. Propter quod ad Dei gloriam & augmentum ejusdem fidei, ut negotium inquisitionis hujusmodi eò prosperetur feliciùs, quòd deinceps ejusdem labis indago solenniùs, diligentiùs, & cautiùs peragetur: ipsum tam per diœcesanos Episcopos, quàm per inquisitores à sede Apostolica deputatos (omni carnali amore, odio, vel timore, ac cujuslibet commodi temporalis affectione semotis) decernimus exerceri. Sic quòd quilibet de prædictis sine alio citare possit, & arrestare sive capere, ac tutæ custodiæ mancipare, ponendo etiam in compedibus vel manicis ferreis, si ei visum fuerit faciendum: super quo ipsius conscientiam oneramus: nec non inquirere contra illos, de quibus pro hujusmodi negotio, secundùm Deum & justitiam viderit expedire. Duro tamen tradere carceri, sive arcto, qui magis ad pœnam, quàm ad custodiam videatur, vel tormentis exponere illos, aut ad sententiam procedere contra eos, Episcopus sine inquisitore, aut inquisitor sine Episcopo diœcesano, aut ejus Officiali, vel Episcopali sede vacante, Capituli super hoc delegato, si sui ad invicem copiam habere valeant, intra octo dierum spatium, postquam se invicem requisierint, non valebit. Et si secùs præsumptum fuerit, nullum sit & irritum ipso jure. Verùm si Episcopus vel ejus Capituli sede vacante delegatus cum inquisitore, aut inquisitor cum altero eorundem, propter præmissa nequeat aut nolit personaliter convenire: possit Episcopus, vel ejus seu Capituli, sede vacante, delegatus inquisitori, & inquisitor Episcopo vel ejus delegato, seu sede vacante illi, qui ad hoc per Capitulum fuerit deputatus, super illis committere vices suas, vel suum significare per literas consilium & consensum.

¶ *Providet circa muros vel carceres hæreticorum, ipsorum claves, custodes, & custodum ministros.* Joan. Andr.

§. 2. Sanè quia circa custodiam carcerum hæreticalium, qui muri in quibusdam partibus vulgariter nuncupantur, multas fraudes dudum intelleximus perpetratas: Nos *a* volentes super hoc providere, statuimus, ut quilibet talis carcer vel murus, quem de cætero Episcopo & inquisitori prædictis volumus fore communem, duos custodes habeat principales, discretos, industrios & fideles: unum, quem volet Episcopus, & providebit eidem: alium, de quo voluerit inquisitor, cui etiam providebit: & quilibet prædictorum custodum sub se alium bonum & fidum poterit habere ministrum. In quolibet etiam clavi ejusdem carceris sive muri, erunt duæ claves diversæ, quarum unam unus, aliam alius tenebit prædictorum custodum, & eam cum officio ministrandi, quæ incarceratis fuerint ministranda, suo poterit committere vel subdelegare ministro.

¶ *Ponit juramentum custodum, ministrorum suorum, & notariorum, & aliorum officialium.* Joan. Andr.

§. 3. Portò coram Episcopo vel Capitulo, sede vacante, & inquisitore prædictis vel substitutis ab eis, custodes supradicti, antequam suum officium exequantur, jurabunt ad sancta Dei Evangelia corporaliter à se tacta, quòd in custodia immuratorum & aliorum pro crimine supradicto in sua custodia positorum & ponendorum, omnem diligentiam & solicitudinem, quam poterunt, fideliter adhibebunt. Et quòd alicui incarcerato nihil unus in secreto *b* loquetur, quin hoc audiat alter custos. Et quòd provisionem, quam incarcerati recipiunt ex ordinatione communi, & illud quod à parentibus & amicis, vel aliis personis fidelibus offeretur eisdem (nisi

a Dictio, in, *deest in antiquioribus Cod. etiam impressis.* *b In antiquis etiam impressis constanter legitur,* obnoxius. *c De materia & intellectu vide Dd. in c. ut commiss. & c. per hæc. de hær. lib. 6.* *d al. excedunt.*

a De materia istius §. vide Zanch. tract. de hæret. cap. 8 & 12. Gondissalvum tract. de hær. q. 11. Sylvest. in verb. hæres. 2. *b Vide Archidiac. in cap. Clericus. 81. dist. & in c. si peccaverit. 2. q. 1. Joan. Andr. in c. ult. de hæret.*

Episcopi & inquisitoris vel suorum commissariorum ordinatio refragetur) ipsis fideliter & absque diminutione aliqua ministrabunt, nec in his fraudem aliquam adhibebunt. Et idem juramentum & coram eisdem personis ministri custodum, priusquam suum exerceant officium, exhibebunt. Et quia sæpe contingit Episcopos proprios habere carceres, sibi & dictis inquisitoribus non communes: volumus & districtè præcipimus, ut custodes ad incarceratorum pro dicto crimine custodiam per Episcopos, vel sede vacante per Capitulum deputandi, & eorum ministri coram dictis inquisitoribus vel substitutis ab eis præstent simile juramentum. Notarii *a* quoque inquisitionis coram Episcopo & inquisitore vel substitutis ab eis, jurabunt suum officium fideliter exercere. Et idem fiet de aliis personis necessariis ad prædictum officium exequendum.

¶ *Punit Episcopos, inquisitores, & eorum substitutos, qui facienda vel omittendo delinquunt in officio, h. d.*

Verum quia nimis est grave, ad exterminationem pravitatis prædictæ non agere, quod ipsius contagiosa enormitas agendum requirit: grave est quoque & damnatione dignissimum malitiosè insontibus eandem imponere pravitatem: Episcopo & inquisitori prædictis ac aliis ad dicti executionem officii substituendis ab eis, in virtute sanctæ obedientiæ & sub interminatione maledictionis æternæ præcipimus, ut sic discretè & prompte contra suspectos vel diffamatos de hujusmodi pravitate procedant, quòd malitiosè aut fraudulenter tantam labem, seu quòd ipsos in executione officii inquisitionis impediat, falso alicui non imponant. Quòd si odii, gratiæ, vel amoris, lucri aut commodi temporalis obtentu, contra justitiam & conscientiam suam omiserint contra quemquam procedere, ubi fuerit procedendum super hujusmodi pravitate, aut obtentu eodem, pravitatem ipsam vel impedimentum officii sui alicui imponendo, cum super hoc præsumpserint quoquo modo vexare (præter alias pœnas, pro qualitate culpæ imponendas eisdem) Episcopus aut superior suspensionis ab officio per triennium, alii verò excommunicationis sententiæ eo ipso incurrant. A qua quidem excommunicationis sententia, qui eandem incurrerint, nisi per Romanum Pontificem nequeant, præterquam in mortis articulo *b*, & tunc satisfactione præmissâ, absolutionis quoque inquisitionis coram Episcopo & inquisitore vel substitutis ab eis, jurabunt suum officium fideliter exercere. Et idem fiet de aliis personis necessariis ad prædictum officium exequendum.

¶ *Punit Episcopos, inquisitores, & eorum substitutos, qui facienda vel omittendo delinquunt in officio, h. d.*

Verum quia nimis est grave, ad exterminationem pravitatis prædictæ non agere, quod ipsius contagiosa enormitas agendum requirit: grave est quoque & damnatione dignissimum malitiosè insontibus eandem imponere pravitatem: Episcopo & inquisitori prædictis ac aliis ad dicti executionem officii substituendis ab eis, in virtute sanctæ obedientiæ & sub interminatione maledictionis æternæ præcipimus, ut sic discretè & prompte contra suspectos vel diffamatos de hujusmodi pravitate procedant, quòd malitiosè aut fraudulenter tantam labem, seu quòd ipsos in executione officii inquisitionis impediat, falso alicui non imponant. Quòd si odii, gratiæ, vel amoris, lucri aut commodi temporalis obtentu, contra justitiam & conscientiam suam omiserint contra quemquam procedere, ubi fuerit procedendum super hujusmodi pravitate, aut obtentu eodem, pravitatem ipsam vel impedimentum officii sui alicui imponendo, cum super hoc præsumpserint quoquo modo vexare (præter alias pœnas, pro qualitate culpæ imponendas eisdem) Episcopus aut superior suspensionis ab officio per triennium, alii verò excommunicationis sententiæ eo ipso incurrant. A qua quidem excommunicationis sententia, qui eandem incurrerint, nisi per Romanum Pontificem nequeant, præterquam in mortis articulo *b*, & tunc satisfactione præmissâ, absolutionis beneficium obtinere: nullo in hac parte privilegio suffragante.

¶ *Confirmat antiqua jura huic constitutioni non obvia.* Joan. Andr.

Alia sanè, quæ circa præmissum inquisitionis officium à nostris sunt prædecessoribus instituta (quatenus præsenti decreto non obviant) sacri approbatione Concilii roborata, in sua volumus firmitate manere.

CAP. II.

Primò, ponens constitutionis causam, determinat ætatem inquisitorum. Secundò, punit inquisitores, qui prætextu officii pecuniam illicitis modis extorquent, vel ob delictum Clericorum, Ecclesiarum bona confiscant. Tertiò, præcipit Notariis, Officialibus & sociis, ut hæc facientes reprehendant, & superioribus denuncient, si probare possint. Quartò, prohibet inquisitoribus abusum armorum, & certa quantitatem vel qualitatem Officialium. h. d. Joan. Andr.

Idem *in eodem.*

NOlentes splendorem solitum negotii fidei per actus indiscretos & improbos quorumvis inquisitorum hæreticæ pravitatis, quasi tenebrosi fumi caligine obfuscari: hoc sacro Concilio approbante statuimus, nullis exnunc, nisi qui quadragesimum ætatis annum attigerint, officium inquisitionis prædictæ committi inquisitoribus: Et tam ipsorum, quàm Episcoporum seu Capitulorum, sede vacante, super hoc depuratis commissariis quibuscunque districtius injungentes, ne prætextu officii inquisitionis quibusvis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant: nec scienter attentent Ecclesiarum bona ob Clericorum delictum *a* prædicti occasione officii fisco etiam Ecclesiæ applicare. Quòd si secus in his vel eorum altero fecerint, excommunicationis sententiæ eos subjacere decernimus ipso facto. A qua non possint absolvi, præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorserint, plene satisfecerint de pecunia sic extorta: Nullis privilegiis, pactis, aut remissionibus super hoc valituris. Notarii verò & Officiales dicti officii, necnon fratres & socii inquisitorum & commissariorum ipsorum, qui dictos inquisitores aut commissarios secretè noverint talia commisisse (si indignationem Dei & Apostolicæ sedis vitare voluerint, & offensam) ipsos graviter arguere & corrigere studeant in secreto. Quòd si taliter ea sciverint, ut ea probare valeant, si sit opus, hæc Prælatis inquisitorum & commissariorum eorundem, ad quos id pertinebit, nunciare solicitè debeant. Qui equidem Prælati inquisitores & commissarios prædictos reos inde repertos ab officiis amovere, & amotos aliàs punire debitè seu corrigere teneantur Prælatis autem inquisitorum id negligentibus agere, præmissa omnia nunciari per prædictos locorum Ordinarios volumus: quibus, ut ea in Apostolicæ sedis notitiam perferant, in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipimus & mandamus. Portò inquisitoribus ipsis districtiùs inhibemus, ut nec abutantur quomodolibet concessione portationis armorum, nec officiales nisi sibi necessarios habeant, tales qui se conferant ad sua cum inquisitoribus ipsis officia exequenda.

CAP. III.

¶ *Damnat sectam Beguardorum & Beguinarum Alemaniæ, & octo ipsius errores, excitans diœcesanorum & inquisitorum officium contra illos. h. d.* Joan. And.

Idem *in eodem.*

AD nostrum (qui desideranter in votis gerimus, ut fides catholica nostris prosperetur temporibus, & pravitas hæretica de finibus fidelium extirpetur) non sine displicentia grandi pervenit auditum, quòd secta quædam abominabilis, quorundam hominum malignorum, qui Beguardi, & quarundam infidelium mulierum, quæ Beguinæ vulgariter appellantur, in regno Alemaniæ (procurante satore malorum operum) damnabiliter insurrexit: tenens & asserens doctrinâ suâ sacrilegâ & perversâ inferiùs designatos errores. Primò videlicet, quòd homo in vita præsenti tantum & talem perfectionis gradum potest acquirere, quòd reddetur penitùs impeccabilis, & amplius in gratia proficere non valebit: nam, (ut dicunt) si quis semper posset proficere, posset aliquis Christo perfectior inveniri. Secundò, quòd jejunare non oportet hominem, nec orare, postquam gradum perfectionis hujusmodi fuerit assecutus: quia tunc sensualitas est ita perfectè spiritui & rationi subjecta, quòd homo potest liberè corpori concedere quicquid placet. Tertiò, quòd illi, qui sunt in prædicto gradu perfectionis & spiritu libertatis, non sunt humanæ subjecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta Ecclesiæ obligantur: quia (ut asserunt) ubi spiritus Domini, ibi libertas. Quartò, quòd homo potest ita finalem beatitudinem, secundum omnem gradum perfectionis in præsenti as-

a Delictum prælati quando noceat Ecclesiis, vide Fel. in c. ad audientiam. de resc. & Alex. cons. 23. l. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sequi, sicut eam in vita obtinebit beata. Quintò, quòd quælibet intellectualis natura in seipsa naturaliter est beata: quodque anima non indiget lumine gloriæ, ipsam elevante ad Deum videndum, & eo beate fruendum. Sextò, quòd se in actibus exercere virtutum, est hominis imperfecti, & perfecta anima licentiat à se virtutes. Septimò, quòd mulieris osculum (cùm ad hoc natura non inclinet) est mortale peccatum: Actus autem carnalis (cùm ad hoc natura inclinet) peccatum non est, maximè cùm tentatur exercens. Octavo, quòd in elevatione corporis JESU CHristi non debent assurgere, nec eidem reverentiam exhibere: asserentes, quod esset imperfectionis eisdem, si à puritate & altitudine suæ contemplationis tantum descenderent, quòd circa ministerium seu sacramentum Eucharistiæ, aut circa passionem humanitatis Christi aliqua cogitarent. Nonnulla etiam alia sub simulatâ quadam sanctitatis specie dicunt, faciunt & committunt, quæ oculos divinæ majestatis offendunt, & grave in se continent periculum animarum.

Cùm autem ex debito commissi nobis officii, hujusmodi sectam detestabilem & præmissos ipsius execrandos errores (ne propagentur ulterius, & per eos corda fidelium damnabiliter corrumpantur) extirpare ab Ecclesia catholica necessario habeamus: Nos sacro approbante Concilio, sectam ipsam cum præmissis erroribus damnamus & reprobamus omnino: inhibentes districtiùs, ne quis ipsos decætero teneat, approbet vel defendat. Eos autem qui secùs egerint, animadversione canonicâ decernimus puniendos. Porrò diœcesani & illarum partium inquisitores hæreticæ pravitatis, in quibus Beguardi & Beguinæ hujusmodi commorantur, suum officium circa eos diligenter exerceant, inquirentes de vita & conversatione ipsorum, qualitervé sentiant de articulis fidei & Ecclesiæ sacramentis. In illos verò, quos culpabiles repererint (nisi abjuratis sponte prædictis erroribus pœnituerint, & satisfactionem exhibuerint competentem) debitam exerceant ultionem.

DE HOMICIDIO VOLUNTARIO, vel casuali.

TITULUS IV.

CAP. UNIC.

¶ Furiosus, infans, vel dormiens, hominem mutilans, vel occidens, non efficitur irregularis: nec etiam ille, qui aliter mortem vitare nequiens, suum invasorem occidit, vel mutilat. h. d.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

SI *a* furiosus, aut infans, seu dormiens, hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit vel mutilat invasorem.

DE USURIS.

TITULUS V.

CAP. UN.

¶ Officiales communitatum facientes, dictantes, vel scribentes statuta super usuris solvendis, non repetendis, vel non restituendis, vel judicantes secundum illa, vel non delentes illa (si possint) intra tres menses ab hinc communitatum, vel illa servantes, excommunicati sunt. Joan. And.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

EX *b* gravi ad nos insinuatione pervenit, quòd quorundam communitates locorum in offensam Dei & proximi, ac contra jura divina pariter & humana, usurariam approbantes quodammodo pravitatem, per statuta sua juramento quandoque firmata, usuras exigi & solvi nedum concedunt, sed *a* ad solvendas eas debitores scienter compellunt, ac *b* juxta ipsorum continentiam statutorum gravia imponendo plerunque usuras repetentibus onera, aliisque utendo super his diversis coloribus, & fraudibus exquisitis, repetitionem impediunt earundem. Nos igitur pernitiosis his ausibus obviare volentes, sacro approbante Concilio statuimus, ut quicunque communitatum ipsarum Potestates, Capitanei, Rectores, Consules, Judices, Consiliarii, aut alii quivis Officiales, statuta hujusmodi decætero facere, scribere, vel dictare, aut quòd solvantur usuræ, vel quòd solutæ, cùm repetuntur, non restituantur plenè ac liberè, scienter judicare præsumpserint, sententiam excommunicationis incurrant. Eandem etiam sententiam incurrant, nisi statuta hujusmodi hactenus edita, de libris communitatum ipsarum (si super hoc potestatem habuerint) intra tres menses deleverint, aut si ipsa statuta sive consuetudines effectum eorum habentes quoquo modo præsumpserint observare.

¶ Fœneratores in causis usurarum edere coguntur libros rationum suarum. Joan. And.

Cæterùm, quia fœneratores sic utpluriminùm contractus usurarios occultè ineunt & dolosè, quòd vix convinci possunt de usuraria pravitate, ad exhibendum cùm de usuris agetur suarum codices rationum, censuirá ipsos decernimus Ecclesiasticâ compellendos.

¶ Pertinaciter asserens exercere usuras non esse peccatum, hæreticus est. Joan. And.

Sane si quis in illum errorem inciderit, ut pertinaciter affirmare præsumat, exercere usuras non esse peccatum, decernimus eum velut hæreticum puniendum: locorum nihilominus Ordinariis & hæreticæ pravitatis Inquisitoribus districtiùs injungentes, ut contra eos, quos de errore hujusmodi diffamatos invenerint, aut suspectos, tanquam contra diffamatos, vel suspectos de hæresi, procedere non omittant.

a *Hanc Clementinam latissimè repetivit Didacus Covarruvias: cum videto.* b *Pro materia intellectu vide B. Thom. 2. 2. q. 78. per totam quæstionem.*

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM.

TITULUS VI.

CAP. UNIC.

¶ Providerat Greg. contra XXVII. gravamina, quæ Prælati Religiosis inferebant. conf. tit. Nimis. 1. & 2. hoc vero Concilium providet contra XXX. à quibus Prælatos cessare præcipit, & per suos subditos cessare facere, jubens ipsorum privilegia & jura servari. h. d. Joan. And.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

FRequens & assidua nos quorundam Religiosorum querela circumstrepit, quòd plerique Episcopi, & eorum superiores, ac cæteri Ecclesiarum Prælati, ipsorum Religiosorum quietem injustè in subsequentibus multiplicitèr inquietant. Quidam enim exemptos capiunt, & incarcerant in casibus non concessis à jure. Quidam per gravium interminationem pœnarum impediunt, ne debentes exemptis decimas seu reditus, illos solvant eisdem: Nevè aliqui Missas eorum audiant: Molentes in molendinis, & coquentes in furnis eorum: Servientes quoque & vasallos, & domesticos eorundem, vel alios qualitercunque contrahentes, & participantes cum ipsis, suspendunt, interdicunt, & excommunicant absque causa rationabili pro libito voluntatis: bona aliorum interdum nihilominus illicitè occupantes. Et appellationibus, quas prædicti exempti ob prædicta, vel alia gravamina rationabiliter interponunt quandoque, minimè deferentes, appellantes occasione appellationum hujusmodi interdum capiunt, aut capi faciunt, & carceri

a *Al. sed & ad solvendum eisdem, &c.* b *Al. aut.*

carceri mancipari. Quidam præterea capellanos in Ecclesiis pleno jure spectantibus ad eosdem (licèt nulla causa subsit legitima) celebrare non sinunt, nec administrare parochianis Ecclesiastica sacramenta. Nonnulli *a* etiam indebitè Abbates, Monachos & Conversos exemptos, necnon & Clericos ipsis pleno jure subjectos, si eis non pareant in his etiam, in quibus non tenentur eisdem, inconsultâ facilitate suspendunt, excommunicant, capiunt, & incarcerant, ac loca & Ecclesias interdicunt ipsorum. In exigendo insuper ab ipsis exemptis, ipsorumque subditis subsidia charitatis, exedunt nimium contra eos. Et insolitas ac indebitas ipsis contra jura exactiones imponunt: Novos census & indebita onera parochialibus imponunt Ecclesiis, in quibus exempti jus obtinent patronatûs: Processus justè factos, seu sententias justè latas à delegatis sedis Apostolicæ, vel à conservatoribus pro exemptis, publicari seu executioni mandari à suis subditis non permittunt. Tabellionibus publicis inhibent, ne instrumenta conficiant: Et judicibus, ne justitiam faciant, ac Jurispetitis, ne consilium vel auxilium præbeant in causis, seu negotiis eorundem: Præsentatos per exemptos ad ordines vel beneficia, quorum præsentatio ad eos pertinet, nolunt admittere, nisi præsentantes ponant obedientiam in salutatione literarum, quas pro hujusmodi præsentatione transmittunt: Ecclesiis quoque vacantibus, in quibus monasteria jus obtinent patronatûs (repulsis personis idoneis præsentatis ad eas) personas instituunt inhabiles & dignas. Quidam etiam Ecclesias curam animarum habentes ad mensam Abbatum spectantes, quarum fructus quandoque Clericis secularibus tradunt, seu concedunt ad firmam, Clericis ipsis decedentibus, his conferunt Clericis, quanquam ipsæ propter hoc Ecclesiæ in veritate non vacent. Nonnulli quoque in Ecclesiis Monachorum jura ipsorum injustè sibi appropriant, & de ipsorum reditibus, ut volunt, ordinant, ita quod rectoribus earum *b* non remanet, unde valeant sustentari. Quidam cum armis & erecto vexillo, molendina, & alia bona contra justitiam destruunt exemptorum, quæ etiam tanto tempore possederunt, quòd de contrario memoria non existit: Mittuntque frequenter ad monasteria suarum civitatum & diœcesum suos consanguineos & nepotes, & interdum animalia sua cum custodibus, ut eis de bonis monasteriorum debeat provideri: Abbates insuper, & Priores monasteriorum frequenter compellunt, ut suis consanguineis & nepotibus monasteriorum suorum, seu Prioratuum possessiones *c* concedant in perpetuum, vel ad tempus: quas quidem concessiones, vel *d* pensiones, nos nullas esse volumus ipso jure: Eosdem quoque Abbates & Priores quandoque compellunt ad præsentandum sibi ad Ecclesias vacantes, in quibus jus obtinent patronatûs, & ad monachandum interdum suos familiares, consanguineos, vel nepotes. Frequenter etiam permittunt, & tacitè consentiunt, quòd in suo dominio temporali per milites, vasallos, & ipsorum temporales Officiales monasteriorum bona mobilia & immobilia per violentiam occupentur, in casibus non permissis à jure: & aliæ variæ injuriæ personis Ecclesiasticis & monasteriorum hominibus irrogentur. Præterea interdum injustè Abbates, Priores, ac alios beneficiatos beneficiis suis privant, ut sic fructus beneficiorum illorum percipere valeant primo anno, prætextu privilegii, quod asserunt se habere, quòd usque ad certum tempus fructus beneficiorum vacantium possint percipere primi anni: Quibus non contenti, equos, boves, thesaurum, & alia bona monasteriorum & beneficiorum vacantium illicitè occupant, quæ essent futuris successoribus reservanda Quidam militibus, & aliis potentibus dignitatum suarum reditus & proventus vendunt ad tempus, ut per ipsos exempti vicini fortiùs opprimantur: Nonnulli etiam indebitè monasteria dirimunt: Alii domos & hospitalia, & bona monasteriorum mobilia & immobilia frequenter occupant, & detinent occupata. Pluries quoque sine causa justa impediunt, ne exempti loca sua valeant reparare. Quidam statuta faciunt, per quæ derogatur privilegiis exemptorum. Et generaliter, quamplures Prælati, Religiosis, præsertim exemptis & privilegiatis, in personis & rebus suis ac juribus spiritualibus & temporalibus, graves inferunt contra justitiam & eorum privilegia injurias & jacturas. Verum quia una est regularium & secularium Prælatorum, & subditorum exemptorum & non exemptorum universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, quorum omnium unus est Dominus, una fides, & unum baptisma: decet ut omnes, qui ejusdem sunt corporis, unius etiam sint voluntatis, & sicut fratres ad invicem vinculo charitatis sint adstricti. Decet igitur, ut & Prælati, & alii tam exempti, quàm non exempti suis juribus sint contenti, & alter in alterius injuriam non prosiliat seu jacturam. Universis itaque Prælatis Ecclesiarum præsentis sanctionis edicto districtè præcipiendo mandamus, quatenus ipsi à prædictis gravaminibus omnino cessantes, & cessare suos subditos facientes, viros religiosos, exemptos, privilegiatos, & non exemptos, mendicantes & non mendicantes, charitativè tractent & foveant, & sua jura & privilegia inviolabiliter eis servent. Et quoniam plùs solet timeri, quod specialiter, quàm quod generaliter inhibetur, eisdem Prælatis districtissimè inhibemus, ut Abbates, Priores, & alios religiosos, ne ad sua generalia, vel provincialia vadant Capitula, impedire quomodolibet non præsumant.

a *In vetusto quodam manuscr. ita: Nonnulli etiam Abbates indebitè monachos & conversos etiam exemptos.* b *alias, eorum.* c *alias, pensiones.* d *Hæc duo verba, vel pensiones, non habentur in antiq. cod. etiam impressis,*

DE PRIVILEGIIS, ET EXCESSIBUS privilegiatorum.

TITULUS VII.

CAP. I.

¶ Ponit sex casus, in quibus Religiosos excommunicat, & absolutionem Papæ reservat: & privilegiis & exemptionibus non obstantibus eos per Ordinarios locorum denunciari præcipit. Joan. And.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

REligiosi, qui Clericis aut Laicis sacramentum Unctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrare, matrimoniavé solennizare, non habitâ super his parochialis Presbyteri licentiâ speciali, aut qui excommunicatos à canone, præterquam in casibus à jure expressis, vel per privilegia sedis Apost. concessis eisdem, vel à sententiis per statuta provincialia aut synodalia promulgatis, seu (ut verbis eorum utamur) à pœna & culpa absolvere quenquam præsumpserint: excommunicationis incurrant sententiam ipso facto, per sedem Apostolicam duntaxat absolvendi, quos etiam locorum Ordinarii (postquam de hoc eis constiterit) excommunicatos faciant publicè nunciari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit facta fides, nullo Religiosis eisdem super hoc exemptionis, vel alio privilegio suffragante.

¶ Ponit septem culpas Religiosorum, à quibus eos præcipit abstinere sub certis pœnis, quas eis imponi jubet: & quas Prælatis ipsorum imponit, si non satisfecerint. Joan. And.

Quibus etiam in virtute sanctæ obedientiæ, & sub

Universidad de Deusto
Biblioteca

interminatione maledictionis æternæ districtius inhibemus, ne in sermonibus suis Ecclesiarum Prælatis detrahant *a*: Aut etiam retrahant Laicos ab Ecclesiarum suarum frequentia vel accessu, vel indulgentias pronuncient indiscretas : Nevè cùm confectionibus *b* testamentorum intererunt, à restitutionibus debitis, aut legatis matricibus Ecclesiis faciendis retrahant testatores: Nec legata, vel debita, aut malè ablata incerta sibi aut aliis singularibus sui ordinis fratribus vel Conventibus in aliorum præjudicium fieri seu erogari procurent : Nec etiam in casibus sedi Apostolicæ, aut locorum Ordinariis reservatis quenquam absolvere : Aut personas Ecclesiasticas, præsertim coram Judicibus delegatis à nobis, suam contra eos justitiam prosequentes, vexare indebitè, aut ad loca plura, & præsertim multùm remota convenire præsumant. Si qui verò præmissa, vel aliquod de præmissis attentare præsumpserint, per duos menses subjaceant pœnis illis, quæ secundùm eorum regulam, vel statuta, pro gravibus criminibus seu culpis eis consuevêrunt imponi : Super quibus absque manifesta necessitate cum eis non valeat dispensari. Cæterùm Prælati eorum, nisi de his, quæ occasione præmissorum c excessuum ad eos quoquo modo pervenerint, Ecclesiis aut personis Ecclesiasticis damnificatis, vel læsis satisfactionem plenariam exhibuerint intra mensem, postquam super hoc fuerint requisiti, suspensionis sententiam usque ad satisfactionem debitam eo ipso incurrant, non obstantibus *d* præmissis statutis, aut quibuslibet privilegiis, cujuscunque tenoris existant.

¶ *Ponit moderationem circa duos primos casus. hoc dicit Joan. Andr.*

Sanè Religiosis illis, quibus est ab Apostolica sede concessum, ut familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus, sacramenta possint Ecclesiastica ministrare, nullum ex præmissis volumus quoad hoc præjudicium generari.

C. II.

¶ *Archiepiscopi per loca exempta provinciæ suæ faciunt crucem ante se deferri : ipsi etiam & diœcesam ibi benedicunt, audiunt divina, & illa celebrant, & faciunt celebrari : per hæc tamen exemptis vel privilegiatis in aliis nullum fit præjudicium. Joan. Andr.*

Idem *in eodem.*

Archiepiscopo *e* per quævis loca exempta suæ provinciæ facienti transitum, aut ad ea forsan declinanti, ut crucem ante se liberè portari faciat, benedicat populo, divina officia privatim vel publicè ibidem audiat, & ea etiam in pontificalibus celebret, & faciat in sua præsentia sine pontificalibus celebrari (quovis privilegio contrario non obstante) sacro approbante Concilio præsentis constitutionis serie duximus concedendum. Simili modo concedimus Episcopo, ut in locis eisdem suæ diœcesis possit populo benedicere, audire divina officia, & ea etiam celebrare, & in sua præsentia facere celebrari. Sic tamen, quòd prætextu concessionis hujusmodi, in locis ipsis exemptis, vel circa hoc privilegiatis, nullam aliam jurisdictionem idem Archiepiscopus vel Episcopus exerceat *f*, nec personis exemptis vel privilegiatis molestiam inferat *g*, vel gravamen, nullumque *h* exemptioni vel privilegiis eorundem aliud præjudicium generetur, nec ipsis Archiepiscopo vel Episcopo jus aliud quomodolibet acquiratur.

a *Vide omnino Conc. Lat. sub Leon. X. Sess. 11. in decreto. incip. Superna majestatis præsidio.* b *al. faciemibus.* c *al. prædictorum.* d *In antiq. etiam impressis constanter legitur ita : non obstantibus in præmisso statutis, &c.* e *vide notata per Doct. in c. 1. ut lite pend. & in cap. antiqua. de privil.* f *aliàs exerceant.* g *al. inferant.* h *al. ita : nullumq; exemptioni eorum vel privilegiis aliàs præjudicium generetur.*

DE POENIS.

TITULUS VIII.

CAP. I.

¶ *Percutiens Episcopum, capiens, & banniens, vel hoc mandans, vel ratificans, socius, consiliarius, fautor, & defensator, cum suis posteris, civitas in hoc delinquens, & ejus Officiales, pœnis variis per Concilium puniuntur. Joan. Andr.*

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

Si quis *a* suadente diabolo in hoc sacrilegii genus proruperit, quòd quemvis Pontificem injuriosè vel temerè percusserit, aut ceperit, seu bannîverit, vel hæc mandaverit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit, vel socius in his fuerit facientis, aut consilium in his dederit, aut favorem, seu scienter defensaverit eundem : in illis casibus de prædictis, in quibus excommunicationem per jam editos canones non subiret, sit hujus nostræ constitutionis auctoritate (non obstante quâcunque consuetudine, quam reputamus approbante sacro Concilio potius corruptelam) anathematis mucrone percussus, à quo nequeat, nisi per summum Pontificem (præterquam in articulo mortis) absolvi. A feudis insuper, locationibus, officiis, & beneficiis spiritalibus sive temporalibus, quæ ab Ecclesia, cui sic offensus præest Episcopus, obtinet, eadat hoc ipso, ac ad eandem Ecclesiam liberè revertantur. Ipsius filii per masculinam descendentes lineam usque ad generationem secundam (omni spe dispensationis ademptâ) reddantur ipso facto inhabiles ad Ecclesiastica beneficia, in civitate & diœcesi, in quibus idem Episcopus præsidet, obtinenda. Terra quoque ipsius (dum tamen ultra unam diœcesim non contineat) usque ad condignam satisfactionem ejusdem : Necnon *b* locus aut loca, in quibus captus Episcopus detinebitur, quamdiu detentio ipsa in eisdem duraverit, Ecclesiastico subjaceat interdicto. Quòd si terra ejusdem duas diœceses, vel ultra contineat, diœcesis domicilii principalis ipsius *c*, & illa etiam, in qua fuerit delictum committum, si sua sit, & duæ aliæ, quæ sub ipso sint eidem loco magis vicinæ, interdicto subjaceant supradicto. Et quia eò major erit ipsius confusio, quò sua fuerit culpa patentior, quousque dignam *d* satisfactionem præstiterit, per omnes illius loci, in quo commissum est facinus, necnon civitatum, & diœcesum vicinarum Ecclesias, quibuslibet diebus Dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis excommunicatus publicè nuncietur. Et cùm absolvendus fuerit, sufficienter & idoneè caveat, quòd inferendæ pœnæ parebit, & auxiliante Domino pœnitentiam peraget injungendam. Civitas autem, quæ præmissa, vel eorum aliquod in Episcopum suum commiserit, interdicto (donec satisfecerit) subiaceat memorato, Potestas verò, Consiliarii, Ballivus, Scabini, Advocati, Consules, Rectores & Officiales ipsius, quocunque nomine censeantur, in præmissis culpabiles existentes, similiter excommunicationis sententiæ, à qua (nisi ut præmittitur) non valeant absolutionis obtinere beneficium, sint subjecti. Quæ *e* omnia tanto magis in Episcoporum interfectoribus sunt servanda, quanto in eos severior, quàm in præfatos pœna debet exurgere, & gravioris indignationis aculeus desævire.

¶ *Excusat rigorem, decens, quòd graviores pœnæ deberent imponi. Joan. Andr.*

Nec super hæc quisquam miretur, quòd præmissa perpetrantibus pœnas non inferimus graviores : licèt enim (quod dicere pudet) hæc, proh dolor! frequèter occurrant,

a *De intellectu hujus Clement. vide Joannem Lupum in tract. de libert. Eccles. part. 2. quæst. 1.* b *al. ita : necnon locus aut loca alia, in quibus, &c.* c *al. ita : & illa etiam terra in qua, &c.* d *al. condignam.* e *al. ita : qua etiam tanto magis, &c.*

multisque grassantibus opus esset exemplo, & ex dignitate offensi pœnam metiri deceat offendentis : Episcopi enim dicuntur sanctissimi, Christi Legati existunt, spiritales sunt patres, nostrique fratres & Coepiscopi, columnæ comprobantur Ecclesiæ : quare gravem oporteret esse pœnam culpæ violantis dignitatem tantæ præeminentiæ adæquandam. Volumus tamen ad præsens in pœnarum exaggeratione temperate rigorem : ad pœnas alias processuri, si protervitatem delinquentium hoc exposcere videamus.

¶ *Repetit jus antiquum de absolutis in mortis articulo, qui sanitate reincidunt, si non satisfaciant.* Joan. Andr.

§. 4. Sanè si quis in aliquo casuum prædictorum fuerit ab excommunicationis sententia in mortis articulo absolutus, nisi postquam pristinæ restitutus fuerit sanitati, quam citò commodè poterit, conspectui Romani Pontificis se præsentare curaverit, ejus mandatum *a* humiliter recepturus, prout justitia suadebit : in eandem excommunicationis sententiam reincidat ipso facto. Quamvis enim super hoc satis plenè in jure alibi sit provisum, ne tamen aliquis in hoc ex ignorantia juris se fatagat excusare, hoc expressè præmissis duximus annectendum.

CAP. II.

¶ *Procurantes capi viras Ecclesiasticos, ut renuncient beneficiis, vel ut citati non vadant ad curiam, prater pœnam excommunicationis, quam per canones antiquos incurrunt, si sint Prælati, à percaptione fructuum per triennium sunt suspensi, inferiores verò beneficiis sunt privati. Eandem pœnam incurrunt ipsi citati, qui se capi procurant. Resignatio etiam sic facta non tenet, etiamsi per Prælatos recepta fuerit, vel ratificata.* h. d. Joan. Andr.

Idem.

Multorum ad nos gravis querela deduxit, quòd nonnulli obtinentes temporale dominium viros sæpè Ecclesiasticos capere, captosque donec sua resignent beneficia, aut ne citati ad Apostolicam sedem ab homine, vel à jure, venire ad ipsam valeant, ausu detinere sacrilego non verentur, citatos eosdem in exitu eorum districtum *b* ut plurimum capientes. Considerantes igitur, quantum ex his tam nostro, & Apostolicæ sedis honori, quàm personarum Ecclesiasticarum quieto & prospero statui non sine damnandâ exempli pernicie derogetur : sacro approbante Concilio statuimus, ut præter sententiam canonis, quam facientes, & fieri procurantes præmissas incurrere dignoscuntur, procurantes ipsi personæ Ecclesiasticæ existentes, à perceptione fructuum Ecclesiarum suarum, si fuerint Prælati, triennio sint suspensi. Quòd si inferiores extiterint, eoipso obtentis beneficiis sint privati : Illis pœnam incursuris eandem, qui ne citati (ut præmittitur) ad sedem Apostolicam veniant, sed ut se sub obtentu hujusmodi à veniendo excusent, à potestate seculari se capi (ut interdum contigisse audivimus) procurârint. Sanè resignationes beneficiorum modo supradicto extortas (licèt à resignantium ipsorum Prælatis receptæ, aut ratæ habitæ fuerint) nullius omnino decernimus *c* esse firmitatis : Locorum Ordinariis injungentes, ut postquam eis constiterit aliquos sibi subjectos pœnam & sententiam incurrisse præmissas, ipsas publicare non differant, executionique debitæ (prout ad eos pertinuerit) demandare.

CAP. III.

¶ *Excommunicat Religiosos mendicantes, transgressores constitutionis Bonifacii de excess. prælat. cap. unic. lib. 6. Item omnes Religiosi, qui in sermonibus, vel alibi proferunt aliqua, ut retrahant à solutione decimarum, quarum solutionem certis diebus & in confessionibus suadere tenentur sub certa pœna, quas incurrunt : Nisi sint tales, quorum monasteriis, vel Ecclesiis competat percipere decimas.* Joan. Andr.

Idem.

Cupientes eos, quos ad observantiam jurium, virtutum præmia non inducunt, tam adjectarum exaggeratione pœnarum, quàm adjiciendarum de novo formidine, à temerariis ausibus refrænare, transgressores constitutionis, quæ Religiosis mendicantibus domos ad habitandum, vel loca quæcunque de novo recipere, recepta hucusque mutare, vel ea transferre in alios cujusvis alienationis titulo interdicit. Illos *a* etiam Religiosos, qui aliqua, ut audientes à decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proferre præsumunt, excommunicationis subjacere sententiæ decernimus ipso facto.

Et quia nisi fiat quod bonum est, à malo abstinere non sufficit, Religiosis omnibus injungimus sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, ut quoties populo prædicabunt in prima Dominica, quarta & ultima Quadragesimæ, & in festis Ascensionis Dominicæ, Pentecostes, Nativitatis beati Joannis Baptistæ, Assumptionis & Nativitatis beatissimæ virginis Mariæ matris Dei, audientes expressè studeant informare, si ab Ecclesiarum rectoribus, vel vicariis, aut loca tenentibus eorundem requisiti fuerint : Necnon & his, quorum confessiones audient, conscientiam facere, quòd decimas solvere non omittant. Quòd si fortè in prædicationibus hoc ipsum supradictis diebus suadere scienter omiserint, per superiores eorum graviter arguantur. Quibus etiam superioribus in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipimus, ut contra taliter omittentes statuta pœnalia faciant, secundùm quæ sic acriter puniant transgressores, quòd pœna eorum sit cæteris in exemplum : Constitutione bonæ memoriæ Gregorii Papæ decimi *b* prædecessoris nostri circa hæc edità in suo nihilominùs robore duraturâ. Qui verò scienter postposuerint confitentibus conscientiam facere de solvendis hujusmodi decimis, ab officio prædicationis tamdiu maneant ipso facto suspensi, donec confitentibus ipsis (si hoc ipsum sibi dicendi commodè facultatem habuerint) conscientiam fecerint : Exinde excommunicationis incursuri sententiam ipso facto, si prædicare præsumpserint, prædictâ negligentiâ (ut præmittitur) non purgatâ. Ad *c* Religiosos tamen monasteriorum, vel Rectores Ecclesiarum decimas percipientium nolumus hoc extendi.

¶ *Excommunicat violatores Decret. 1. de sepult. lib. 6. & absolutiones Papæ reservat.* h. d. Joan. Andr.

Sanè temerarios violatores constitutionis illius, quæ Religiosis & Clericis secularibus prohibet, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interpositâ, seu aliàs promittendum inducant, ut sepulturam apud eorum Ecclesias eligant, vel jam electam ulteriùs non immutent, similem sententiam (pœna in dicta constitutione contentâ in suo perdurante robore) incurrere volumus ipso facto, ab alio, quàm à sede Apostolica (præterquam in mortis articulo) nullatenùs absolvendos : nullis privilegiis aut statutis, cujuscunque tenoris existant, super his valituris.

a *Al. mandata.* b *Al. ita : suorum districtuum, &c.* c *Vide c. Abbas. quod met. caus. & l. qui in carcerem. ff. quod metûs caus. Font.*

a *Vide Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 12.* b *In manuscr. codice, legitur noni.* c *In antiquioribus codic. etiam impressis constanter legitur ita : ad religiosos tamen monasteriorum vel Ecclesiarum decimas percipientium, &c.*

DE POENITENTIIS ET REMISSIONIBUS.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ Damnatis ad mortem hoc petentibus, pœnitentia concedi debet: nec valet contraria consuetudo. Secundò, locorum Ordinarios ad hoc exequendum excitat: ibi, Locorum. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi. (an. 1312.)*

CUm *a* secundùm statuta canonica ultimo deputandis supplicio, negari (si petant) non debeat pœnitentiæ sacramentum, abusum damnabilem in quibusdam partibus contra hoc introductum aboleri omninò volentes, justitiarios omnes & dominos temporales, ut ab hujusmodi desistant abusu, hortamur in Domino, & obsecramus per viscera misericordiæ Jesu Christi: Locorum Ordinariis nihilominùs injungentes, ut eos ad hoc cùm primùm commodè poterunt, diligenter monere, & (si necesse fuerit) Ecclesiasticâ censurâ compellere non omittant.

CAP. II.

¶ Repetit Concilium generale, de quæstoribus non admittendis, sine literis Apostolicis vel diœcesanorum. Et addit per diœcesanos literas Apostolicas prius examinari. h. d. Joan. Andr.

Idem.

ABusionibus *b*, quas nonnulli eleemosynarum quæstores in suis proponunt prædicationibus, ut simplices decipiant, & aurum subtili vel fallaci potiùs ingenio extorqueant ab eisdem, cùm in animarum cedat *c* periculum, & scandalum plurimorum, viam (prout est nobis possibile) præcludere cupientes, juxtà statuta *d* Concilii generalis duximus prohibendum districtè, ne Quæstores aliqui (nisi Apostolicas vel diœcesani Episcopi literas exhibuerint) quomodolibet admittantur, nec permittantur (cùm solùm ipsis competat indulgentias sibi concessas insinuare populo, & charitativa postulare subsidia suppliciter ab eodem) ullatenùs ipsi populo prædicare, nec aliud exponere, quam quod in literis continebitur supradictis. Literas quoque Apostolicas diœcesani Episcopi (ne quid fraudis committi valeat per easdem) antequam admittant, Quæstores ipsos examinent diligenter.

¶ Ponit octo reprehensibiles actus Quæstorum, quos fieri prohibet: & contraria privilegia revocat. Joan. Andr.

Ad hæc cùm aliqui ex hujusmodi Quæstoribus, sicut ad nostram audientiam est perlatum, non sine multa temeritatis audacia, & deceptione multiplici animarum, indulgentias populo motu suo proprio de facto concedant, super votis dispensent, à perjuriis, homicidiis, & peccatis aliis sibi confitentes absolvant, malè ablata incerta (datâ sibi aliquâ pecuniæ quantitate) remittant, tertiam *e*, aut quartam partem de pœnitentiis injunctis relaxent, animas tres, vel plures parentum vel amicorum illorum, qui eleemosynas eis conferunt, de purgatorio (ut asserunt mendaciter) extrahant, & ad gaudia paradisi perducant, benefactoribus locorum, quorum Quæstores existunt, remissionem plenariam peccatorum indulgeant, & aliqui ex ipsis eos à pœna, & à culpa (ut eorum verbis utamur) absolvant.

Nos abusus hujusmodi, per quos censura vilescit Ecclesiastica, & clavium Ecclesiæ auctoritas ducitur in contemptum, omnimode aboleri volentes, ea per quoscunque Quæstores fieri vel attentari decætero districtius inhibemus: Omnia & singula privilegia, si quæ super præmissis, vel eorum aliquo, sint aliquibus locis, ordinibus vel personis Quæstorum hujusmodi quomodocunque *a* concessa (ne ipsorum prætextu ut eis materia talia ulteriùs præsumendi) auctoritate Apostolicâ, quantùm ad præmissa, penitùs revocantes.

¶ Delinquentes Quæstores per Episcopos puniri præcipit, non obstantibus privilegiis. h. d. Joan. Andr.

Quæstores autem, qui deinceps in præmissa vel aliquo præmissorum deliquerint, vel aliàs etiam quibuscunque suis privilegiis abusi fuerint, sic per locorum Episcopos puniri volumus (nullo prorsus eisdem Quæstoribus in hac parte privilegio suffragante) quòd à suis temerariis ausibus, qui ubique (ut communis habet assertio) nimium excreverunt, pœnæ formidine propensiùs compescantur.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS, SUSPENSIONIS ET INTERDICTI.

TITULUS X.

CAP. I.

¶ Religiosi etiam exempti violantes interdictum positum per sedem Apostolicam vel Ordinarium loci, vel generalem sententiam divinorum, factam per provinciale Concilium, vel eum, qui hoc potest, servatam per cathedralem, vel matricem Ecclesiam loci, excommunicati sunt ipso facto: Non obstantibus privilegiis, conventionibus, consuetudinibus & statutis: & respicit pendentia. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

EX *b* frequentibus Prælatorum querelis accepimus, & nos ipsi experientiâ certâ probavimus, in minoribus constituti, quòd plerumque Religiosi nunc patenter excusationibus fucatis & frivolis mententes, nunc latenter Ecclesiarum suarum jamais pertoratis, aut in eis factis feneſtris, seu modis aliis exquisitis, non absque damno cathedralium, & parochialium Ecclesiarum & scandalo plurimorum, dirumpendo nervum Ecclesiasticæ disciplinæ, civitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia interdicta præsumptione damnabili violare præsumunt. Nos igitur in sancta Dei Ecclesia, cui (disponente Domino) præsidemus: quæ quidem unica est, & unum Deum prædicat atque colit, unam fidem firmiter & simpliciter confitetur, uniformitatem (quantùm commodè possumus) conservare volentes: circa interdictorum observantiam prædictorum auctoritate sedis Apostolicæ, vel à locorum Ordinariis positorum, de fratrum nostrorum consilio districtè præcipiendo mandamus, quatenus Religiosi quicunque, tam exempti quàm non exempti, cujuscunque ordinis & conditionis existant, cùm cathedralem vel matricem, seu parochialem *c* loci Ecclesiam illa viderint, aut sciverint observare (non obstantibus quibuscunque appellationibus, antèa etiam ad eandem sedem, vel alium, seu alios interjectis, & aliis objectibus quibuscunque) absque dolo & fraude, cum moderatione tamen decretalis Alma, inviolabiliter *d* conservent. Alioquin non servantes, excommunicationis sententiæ hoc ipso volumus subjacere. Quod etiam in interdictis, & in cessationibus à divinis interdictis per provincialium Conciliorum statuta, vel ipsorum auctoritate, cùm majus sit provinciale Concilium quàm singularis Prælati Provinciæ, ac judicium integrum, quod plurimorum sententiis comprobatur, volumus observari. In cessationibus vero generalibus à divinis, civitatum, terrarum, & aliorum locorum, quæ aliquando ex consuetudine, vel aliàs Capitula, Collegia,

a *Vide notata per Doct. in c. 2. ext. de furtis.* b *Quæstorum nomen & usum omninò abolevit Conc. Trident. sess. 21. de refor. c. 9.* c *al. tedunt.* d *al. statutum.* e *al. ita: certiam aute quartam partem aliis de pœnitentiis, &c.*

a *Al. quoquomodo.* b *Not. ex verbo frequentibus quòd jura adoptantur ad ea, quæ frequenter emerguut de hoc, de despoj. impub. literas. Zabarel.* c *Hæc duo verba, seu parochialem, desunt in antiquioribus exempl. etiam impressis.* d *Al. ita: inviolabiliter ea servent.*

vel Conventus secularium, aut regularium Ecclesiarum sibi vendicant (quia ipsos unico lumine ad repellendas injurias eis factas privare nolumus, nec debemus) idem intelligimus observandum. Ipsi verò sint diligenter attenti, ut statuta Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum super his edita, diligenter observent. Porro hanc *a* sanctionem ad pendentia trahimus: non obstantibus privilegiis, conventionibus, statutis, & consuetudinibus quibuslibet, quæ contra præmissa, seu aliquod præmissorum Religiosis ipsis in nullo volumus suffragari.

CAP. II.

¶ Domini temporales, qui cogunt aliquos in loco interdicto celebrare divina, vel qui per præcones faciunt tunc ad ita audienda populum evocari, vel prohibent, ne publicè excommunicati vel interdicti, super hoc per illos, qui Missas celebrant, moniti, Ecclesiam exeant, & ipsi nominatim moniti, qui non exeunt, excommunicati sunt, & per Papam absolvendi. h. d. Joan. Andr.

Idem.

GRavis ad nos Prælatorum querela perduxit, quòd nobiles *b* quidam, & Domini temporales (terris eorum Ecclesiastico suppositis interdicto) nedum in locorum suorum capellis, sed & in collegiatis & aliis insignium locorum Ecclesiis, Missas & alia divina officia publicè & solenniter faciunt celebrari: ad officia eadem celebranda, nunc hos, nunc illos vocantes, & interdum (quod est deterius) compellentes: hisque non contenti excessibus, per campanarum non solùm pulsationem, sed & voce præconiâ populos etiam interdictos, ut (interdicti non obstante sententiâ) ad audiendas Missas hujusmodi veniant, faciunt evocari. Nonnulli quoque ipsorum suis plerunque subjectis, ne (licèt excommunicationis vel interdicti sententiâ publicè sint innodati) de Ecclesiis, dum in ipsis Missarum celebrantur solennia, instantibus etiam celebrantibus exeant, præcipere non verentur: Ex quo frequenter contingit, quòd non sine Dei offensâ, clerique ac populi scandalo ipsa Missarum solennia remanent inexpleta. Ne igitur excessus sic gravescentium impunitate trahantur ab aliis in exemplum, præsumptores præfatos, qui in locis interdicto suppositis, quenquam de cætero divina celebrare officia, quomodolibet cogere: aut qui modo prædicto, ad officia eadem audienda aliquos, excommunicationis præsertim vel interdicti ligatos sententiâ, evocare: seu, qui ne excommunicati publicè, aut interdicti, de Ecclesiis, dum in ipsis Missarum aguntur solennia, à celebrantibus, monitu ut exeant, prohibere *c*: Necnon excommunicatos publicè & interdictos, qui in ipsis Ecclesiis nominatim à celebrantibus, ut exeant moniti, remanere præsumpserint, excommunicationis sententiâ (à qua per sedem duntaxat Apostolicam possint absolvi) sacro approbante Concilio innodamus.

CAP. III.

¶ Fratres Minores si tempore interdicti recipiunt in suis Ecclesiis ad divina fratres & sorores tertii Ordinis, excommunicati sunt, nec privilegia juvant. h. d. Joan. Andr.

Idem.

CUm ex eo, quòd Religiosi viri fratres Minores in suis recipiunt Ecclesiis ad audienda divina officia tempore interdicti; fratres & sorores de ordine tertio (quam B. Franciscus instituit) existentes, qui Continentes, seu de pœnitentia nuncupantur, scandalum alio rum, qui ab his excluduntur, mentibus generetur, ecfutura vilescat Ecclesiastica & minoris auctoritatis interdicti sententia reputetur: Eisdem fratribus Minoribus

a *Al. ita: porrò hanc etiam sanctionem, &c.* b *Nobiles qui dicantur & cur ita vocentur, latè docet Tiraquell. tract. de Nobilitate, c. 2.* c *In manuscript. ita: prohibere, vel etiam impedire, necnon, &c.*

districtiùs inhibemus, ne decætero aliquem, vel aliquos prædictorum (etiamsi super hoc, hi vel illi privilegiis quibuscunque muniti extiterint, quæ ipsis in nullo prorsùs quoad hoc volumus suffragari) ad divina in suis Ecclesiis tempore interdicti quoquomodo admittant. Quod si fecerint, eo ipso excommunicationis sententiæ se noverint subjacere, à qua per alium, quàm per Romanum Pontificem, vel satisfactione præmissâ, per locorum Episcopos (quos auctoritate Apostolicâ fungi volumus in hac parte) absolutionis beneficium nequeant obtinere.

CAP. IV.

¶ Si Papa etiam scienter excommunicato participat, illum per hoc non absolvit, nisi exprimat hoc se velle. Et si scienter sub titulo dignitatis aliquem nominet vel honoret, per hoc illum in dignitate non approbat. Joan. Andr.

Idem.

SI summus Pontifex scienter etiam excommunicato participet literis, verbo, vel osculo, seu alio quovis modo, ipsum per hoc absolvere nullâ ratione censetur, nisi se velle forsitan exprimat illum ex hoc pro absoluto haberi. Similiter quoque, si quem sub titulo cujuslibet dignitatis, ex certa etiam scientia, verbo, constitutione, vel literis nominet *a*, honoret, seu quovis alio modo tractet: per hoc in dignitate illa ipsum approbare non intelligitur, aut quicquam ei tribuere novi juris.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

TITULUS XI.

CAP. I.

¶ Declaratur in aliquibus cap. Exiit. eod. tit. lib. 6. præsertim an fratres Minores teneantur ad observationem eorum omnium, quæ in regula sub verbo imperativi modi ponuntur: deindè multa inferuntur, ad quæ fratres ipsi obligantur. Et consequenter eorum novem excessibus prolixè discussis, de electione ministri ipsorum luculentissimè tractatur.

Clemens V. *in Concilio Viennensi.*

EXivi *b* de paradiso, dixi, rigabo hortum plantationum: ait ille cœlestis agricola, qui verè fons sapientiæ, verbum Dei à Patre, in Patre manens, genitum ab æterno novissimè diebus istis (fabricante Sancto Spiritu) in utero virginis caro factum, exivit homo ad opus arduum redemptionis humani generis peragendum: exemplar *c* se dando cœlestis vitæ, præbens hominibus semetipsum. Verùm quia plerunque mortalis vitæ solicitudinibus pressus homo, mentis aspectum ab exemplaris hujusmodi intuitu *d* divertebat, verus noster Salomon in solio militantis Ecclesiæ hortum voluptatis inter cæteros quendam fecit, à procellosis mundi fluctibus elongatum, in quo quietiùs ac securiùs vacaretur contemplandis, servandisque hujusmodi operibus exemplaris, in hunc mundum introivit ipse, ut rigaret ipsum fœcundis aquis spiritualis gratiæ & doctrinæ. Hic hortus siquidem est fratrum Minorum sancta religio, quæ muris regularis observantiæ firmiter undique circumcluſa, intra se solo contenta Deo, adornatur abundè novellis plantationibus filiorum. Ad hunc veniens dilectus Dei filius mortificantis pœnitentiæ myrrham metit cum aromatibus, quæ suavitate mirâ universis odorem attrahentis sanctimoniæ circunfundunt. Hæc est illa cœlestis vitæ forma & regula, quam descripsit ille confessor Christi eximius sanctus Franciscus, ac servandam à suis filiis verbo docuit, pariter & exemplo. Quia verò dictæ sanctæ regulæ professores ac æmulatores devoti,

a *Vide Felin. in rubr. præmii Gregoriani, & in c. cùm vigesimum. de offic. delegat.* b *Ecclesiast. 24.* c *al. ita: exemplar sequendo cœlestia, &c.* d *al. contuitu.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ut alumni & veri filii tanti patris affectabant, sicut & ferventer affectant, ad purum, & ad plenum præmissam regulam firmiter observare: attendentes quædam, quæ dubium poterant afferre sensum, in ipsius regulæ serie contineri, pro ipsorum declaratione habenda recurrerunt prudenter olim ad apicem Apostolicæ dignitatis *a*, ut certificati per ipsam, cujus pedibus etiam per ipsam regulam sunt subjecti, possent Domino (pulsis cunctis dubiis) cum plena charitate conscientiæ deservire. Horum autem piis ac justis supplicationibus, plures prædecessores nostri Romani Pontif. successivè (sicut dignum erat) applicantes aures & animum, declaraverunt ea, quæ dubia videbantur: ediderunt nonnulla, & aliqua concesserunt, sicut expedire videbant fratrum conscientiis, ac puræ observantiæ statûs. Verùm, quia plerunque ubi culpa non est, eam timere solent conscientiæ timoratæ, quæ in via Dei quodcunque devium expavescunt, non sunt ad plenum ex dictis declarationibus dictorum omnium fratrum conscientiæ quietatæ, quin circa aliqua ad regulam, ipsorumque statum pertinentia, dubitationum in ipsis fluctus aliqui generentur & oriantur, sicut ad aures nostras pluries, & de quàm pluribus in publicis & privatis consistoriis est perlatum. Quapropter per ipsos fratres nobis extitit humiliter supplicatum, quatenus prædictis dubiis, quæ occurrerunt, & quæ possunt occurrere in futurum, adhibere opportuna declarationis remedia de benignitate sedis Apostolicæ curaremus.

Nos igitur (cujus animus ab ætate terrena piâ devotione efferbuit ad hujusmodi professores regulæ, & ad ordinem ipsum totum: nunc autem ex communi cura pastoralis regiminis, quam immeriti sustinemus, ad ipsos fovendos, dulciùs & attentiùs gratiosis favoribus prosequendos, tantò provocamur ardentiùs, quantò frequentiùs intentâ mente revolvimus fructus uberes, quos ex eorum exemplari vita, & salutari doctrina, toti universali Ecclesiæ continuè cernimus provenire) tam piâ supplicantium intentione commoti, ad peragendum diligenter quod petitur, studia nostra duximus convertenda: ipsaque dubia, per plures Archiepiscopos & Episcopos, & in Theologia magistros, & alios literatos, provisos, & discretos examinari fecimus diligenter. Cùm igitur *b* in primis ex eo, quòd in dictæ regulæ principio habetur: Regula & vita fratrum Minorum hæc est, scilicet Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare, in obedientia vivendo sine proprio & in castitate. [*Item infrà.*] ¶ Finito vero anno probationis *c* recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper & regulam observare. [*Item circa finem regula.*] ¶ Pauperratem, & humilitatem, & sanctum Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus: Fuit hæsitatum, an fratres ejusdem ordinis ad omnia, tam præcepta quàm consilia Evangelii, ex professione suæ regulæ teneantur. Quibusdam dicentibus, quòd ad omnia, aliis autem asserentibus, quòd ad sola illa tria consilia, videlicet vivere in obedientia, in castitate, & sine proprio, & ad ea quæ sub verbis obligatoriis pronuntur in regulâ obligantur. Nos circa hunc articulum prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, ipsumque articulum, quoad aliquid clarius prosequentes, dictæ hæsitationi duximus respondendum, quòd cùm votum determinatum *d* cujuslibet habeat cadere sub certo, vovens regulam non potest dici teneri ex vi voti hujusmodi ad ea consilia Evangelica, quæ in regula non pronuntur. Et quidem B. Francisci conditoris regulæ, hæc probatur fuisse intentio, ex hoc quòd quædam Evangelica consilia in regula posuit, aliis prætermissis. Si enim per istud verbum, Regula & vita fratrum Minorum hæc est, &c. intendisset eos ad omnia consilia Evangelica obligare, superfluè & nugatoriè quædam eorum (suppresis cæteris) in regula expressisset. Cùm autem natura termini restrictivi hoc habeat, quòd sic excludit ab ipso extranea, quòd cuncta ad ipsum pertinentia concludit: Declaramus & dicimus, quòd dicti fratres non solùm ad illa tria vota nudè & absolutè accepta, ex professione suæ regulæ obligantur, sed etiam tenentur ad ea omnia implenda, quæ sunt pertinentia ad hæc tria prædicta, quæ regula ipsa ponit. Nam si ad hæc tria prædicta tantùm præcisè & nudè promittentes se servare regulam vivendo in obedientia, castitate, & sine proprio, & non etiam ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificant, arctarentur, pro nihilo & vanè proferrentur hæc verba: Promitto semper hanc regulam observare: ex quo ex his verbis nulla obligatio nasceretur. Nec tamen putandum est, quòd B. Franciscus Professores hujus regulæ, quantùm ad omnia contenta in regula, modificantia tria vota, seu ad alia in ipsa expressa, intenderit æqualiter esse obligatos: quin potiùs apertè discrevit, quòd quoad quædam ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis, & quoad quædam alia non: Cum ad quædam ipsorum verbum apponat præcepti, vel æquipollentis eidem, & quoad aliqua verbis aliis sit contentus. Idem qui præter ea, quæ expresse verbo præcepti, ac exhortationis, seu monitionis pronuntur in regula, nonnulla verbo imperativi modi negativè vel affirmativè appositio inferuntur, hæsitatum extitit dubitatum, an tenerentur ad ista, ut ad habentia vim præcepti. Et quia (ut intelleximus) non minuitur hoc dubium, sed augetur ex eo, quod felicis recordationis Nicolaus Papa tertius *a* prædecessor noster noscitur declarâsse, quòd fratres ipsi ex professione suæ regulæ sunt adstricti ad ea consilia Evangelica, quæ in ipsa regula præceptoriè vel inhibitoriè, seu sub verbis æquipollentibus exprimuntur: & nihilominus ad eorum omnium observantiam, quæ ipsis in eadem regula sub verbis obligatoriis indicuntur: supplicaverunt prædicti fratres, ut ad ipsorum consciențias servandas declarare, quæ horum censeri debeant præceptis æquipollentia ac obligatoria, dignaremur. Nos itaque, qui in sinceris horum consciențiis delectamur, attendentes, quòd in his, quæ animæ salutem respiciunt, ad vitandos graves remorsus consciențiæ, pars securior est tenenda *e*: dicimus, quòd licèt fratres non ad omnium, quæ sub verbis imperativi modi pronuntur in regula, sicut ad præceptorum, seu præceptis æquipollentium observantiam teneantur: Expedit tamen ipsis fratribus ad observandam puritatem regulæ & vigorem, quòd ad ea sicut ad æquipollentia præceptis se noverint obligatos, quæ hic inferius annotantur. Ut autem hæc, quæ videri possunt æquipollentia præceptis ex vi verbi, vel saltem ratione materiæ, de qua agitur, seu ex utroque sub compendio habeantur: declaramus, quòd illud, quod ponitur in regula, de non habendo plures tunicas, quàm unam cum caputio, & aliam sine caputio: Item, de non portandis calceamentis, & de non equitando extra casum necessitatis: Item, quòd fratres vilibus induantur: Item, quòd jejunare à festo omnium

a *Cap. exiit. §. penult. eod. tit. lib. 6. Font.* b *Vide Conc. Trid sess. 25. tit. de regularibus & monialibus. c. 1.* c *Vide Conc. Trid. sess. 25. tit. de regularibus & monialibus. c. 15.* d *Vide B. Thom 2. 2. q. 88. art. 1. 2. & 3.*

a *In antiquis Codicib. etiam impressis constanter legitur, ita: Nicolaus Papa IV. & decretalis extit. de qua loquitur ipse text. quæ habetur eod. tit. lib. 6. etiam tribuitur Nicolaus IV. in antiquioribus & emendatioribus. exemplaribus, sicut in hac editione observatum est.* b *al. serenandas, id est, clarificandas, sive ad serenitatem & tranquillitatem deducendas.* c *ad hæc vide Concilium. & gl. de observ. jejun. c. juvenis. de sponsal. c. in lectum. 34. q. 2.*

omnium Sanctorum usque ad Natale Domini, & in sextis feriis teneantur: Item, quòd Clerici faciant divinum officium, secundùm ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ: Item, quòd ministri & custodes pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis solicitam curam gerant: Item, quòd si quis fratrum in infirmitatem ceciderit, alii fratres debent ei servire: Item, quòd fratres non prædicent in Episcopatu alicujus Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum: Item, quòd nullus audeat penitùs populo prædicare, nisi à generali ministro, vel aliis, quibus secundùm declarationem prædictam id competit, fuerit examinatus, approbatus, & ad hoc institutus: Item, quòd fratres qui cognoscerent se non posse præmissam regulam specialiter observare, debeant & possint ad suos ministros recurrere: Item, quòd omnia quæ ponuntur in regula ad formam habitûs, tam novitiorum, quàm etiam professorum, necnon ad receptionis modum ac professionem spectantia, nisi recipientibus, quoad habitum novitiorum (sicut dicit regula) secundùm Deum aliter videatur. Hæc, inquam, omnia sunt à fratribus tanquam obligatoria observanda. Item ordo communiter sensit, tenet & tenuit ab antiquo, quòd ubicunque ponitur in regula hoc vocabulum, *teneantur:* obtinet vim præcepti, & observari debet à fratribus sicut tale. Cæterùm quia Christi confessor prædictus, agendorum ac servandorum circa recipiendos ad ordinem, ministris & fratribus modum præbens, dixit in regula, quòd caveant fratres & eorum ministri, ne sint solliciti de rebus suis temporalibus, ut liberè faciant de eis, quicquid ipsis à Domino fuerit inspiratum: licentiam tamen habeant ipsi ministri mittendi eos ad aliquos Deum timentes, si consilium requiratur, quorum consilio sua bona pauperibus erogentur. Dubitaverunt & dubitant multi fratrum, *an liceat ipsis* de bonis ingredientium quicquam recipere si donetur, & si ad dandum personis & Conventibus possint eos inducere sine culpa: si etiam ad disponendum de distributione rerum talium debeant ipsi ministri seu fratres dare consilium, ubi ad consulendum alii, quàm ex ipsis, ad quos ingressuri mittantur, possint idonei inveniri. Nos autem considerantes attentè intendisse sanctum Franciscum suæ regulæ professores, quos fundaverat in maxima paupertate, ab affectu temporalium rerum ipsorum ingredientium per dicta verba specialiter & totaliter elongare, ut quantum est ex parte fratrum ipsorum, receptio ad ordinem sancta & purissima appareret, & ne aliquo modo oculum viderentur habere ad bona eorum temporalia, sed ad ipsos tantum divino servitio mancipandos: dicimus *a* de cætero debere tam ministros, quàm fratres cæteros à dictis inductionibus ad sibi dandum, & suasionibus, necnon & dandis circa distributionem consiliis abstinere: cùm per hoc ad timentes Deum status alterius mitti debeant, non ad fratres, ut verè cunctis pateant esse tam salubris instituti paterni studiosi, zelatores seduli & perfecti. Cùm verò facere de rebus suis, quod Dominus inspirabit, ipsamet regula ingredientibus liberum velit esse: non videtur, quin liceat eis recipere, consideratis scilicet eorum necessitatibus, & moderaminibus declarationis jam dictæ, si quid de bonis suis intrans, sicut & cæteris pauperibus per modum eleemosynæ liberè velit dare. Cavere tamen in acceptione oblatorum talium decet fratres, ne ex receptorum quantitate notabili præsumi possit sinister oculus contra ipsos. Præterea cum dicatur in regula, quòd illi, qui jam promiserunt obedientiam, habeant unam tunicam cum caputio, & aliam sine caputio, qui habere voluerint: Item, quòd fratres omnes vestimentis vilibus induantur: Nosque prædicta verba declaravimus æquipollere præceptis, volentes hæc determinari pleniùs, dicimus, quantùm ad numerum tunicarum, quòd pluribus uti non licet: nisi in necessitatibus, quæ haberi possunt ex regula, secundùm quod hunc passum memoratus prædecessor noster pleniùs declaravit: Vilitatem autem vestium, tam habitûs, quàm interiorum tunicarum, illam intelligi debere dicimus, quæ secundùm consuetudinem, vel conditionem patriæ debeat, quantum ad colorem panni, & pretium vilitas meriti reputari: non enim quoad regiones omnes potest determinatus unus modus in talibus assignari. Hujusmodi etiam vilitatis judicium ministris & custodibus, seu guardianis duximus committendum, eorum super hoc consciențias onerantes: ita tamen, quòd servent in vestibus vilitatem. Quorum etiam ministrorum, custodum, & Guardianorum judicio eodem modo relinquimus, pro qua necessitate possint ipsi fratres calceamenta portare. Deinde, cùm duobus temporibus annotatis in regula, scilicet à festo omnium Sanctorum, usque ad Nativitatem Domini, & maximè Quadragesimæ, in quibus jejunare tenentur, inseratur in eadem regula: Aliis autem temporibus non teneantur, nisi sextâ feriâ jejunare: & ex hoc voluerunt aliqui dicere, quòd dicti ordinis fratres non tenentur, nisi ex concedentia, ad alia jejunia, quàm ad ista: declaramus debere intelligi, eos non teneri ad jejunium aliis temporibus, præterquam in jejuniis ab Ecclesia constitutis: non est enim verisimile, quòd vel institutor regulæ, vel etiam confirmator, absolvere ipsos intenderit à servandis illis jejuniis, ad quæ de communi statuto Ecclesiæ obligantur cæteri Christiani. Porrò cùm dictus sanctus, volens fratres suos super omnia à denariis, seu pecuniâ esse totaliter alienos, præcepit firmiter fratribus universis, ut nullo modo denarios vel pecuniam recipiant, per se vel per interpositam personam: istumque articulum declarans idem prædecessor noster, casus & modos posuerit, quibus servatis à fratribus non possint dici, nec debent per se vel per alium pecuniæ receptatores contra regulam, vel sui ordinis puritatem: dicimus fratres teneri cavere summoperè, quòd pro aliis causis, & sub modis aliis, quàm ponat dicti prædecessoris nostri declaratio, ad dantes pecunias sive deputatos nuncios non recurrant: ne (si secùs ab ipsis attentatum fuerit) transgressores præcepti & regulæ meritò possint dici, Nam ubi aliquid alicui generaliter prohibetur, quod expresè non conceditur, intelligitur denegatum. Quocirca quæstus omnis pecuniæ, ac oblationum pecuniarum receptio in Ecclesia, vel alibi, cippi vel trunci ordinati ad offerentium seu donantium pecunias reponendas, necnon & quicunque recursus alius ad pecunias, seu habentes ipsas, qui per declarationem prædictam non conceditur, hæc, inquam, omnia sunt eis simpliciter interdicta. Cùm etiam recursus ad amicos speciales expresè tantùm in duobus casibus, secundùm regulam concedatur, videlicet, pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis: idque piè & rationabiliter, consideratâ necessitate vitæ, ad alias necessitates fratrum pro tempore occurrentes, cessantibus eleemosynis, seu etiam ingruentes, fœpedictus prædecessor noster duxerit extendendum: Attendant fratres præfati, quòd pro nullis causis aliis, quàm prædictis vel similibus in via vel alibi recurrere licet eis ad amicos hujusmodi: sive sint dantes pecunias, seu deputati per ipsos, sive nuntii, vel depositarii, seu alio quovis nomine appellentur, etiamsi concessi per eandem declarationem modi circa pecuniam integrè servarentur. Denique cùm idem confessor summè affectaverit suæ regulæ professores totaliter esse abstractos ab affectu & desiderio terrenorum; & specialiter à pecunia & ejus usûs totaliter expertes, sicut probat prohibitio de recipienda pecunia, in regula sæpiùs repetita: curare fratres vigilanter necesse est, quòd cùm

a *Aliàs ita: dicimus omninò debere tam ministros, &c.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex causis prædictis & modis ad habentes pecunias deputatas pro ipsorum necessitatibus recurrere oportebit ad tenentes ipsas, quicunque hi fuerint, principales vel nuntii, in omnibus sic se gerant, quòd se cunctis ostendant in dictis pecuniis (sicut nec habent) penitùs nil habere. Quapropter præcipere, quòd & qualiter pecunia expendatur, computumque exigere de expensa, eam quomodocunque repetere sive deponere, aut deponi facere, capsulam pecuniæ, vel eius clavem deferre: hos actus & consimiles sibi fratres illicitos esse sciant. Prædicta enim facere ad solos dominos pertinet, qui dederunt, & eos, quos ipsi deputaverunt ad hoc ipsum. Proinde cùm vir sanctus, paupertatis præmissæ in regula modum exprimens, dixerit in eadem: Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sed tanquam peregrini & advenæ in hoc seculo in paupertate & humilitate Domino famulantes, vadant pro eleemosyna confidenter: Sicque declaratum extitit per non nullos prædecessores nostros Romanos Pontifices, hanc expropriationem intelligi debere tam in speciali, quàm etiam in communi, propter quod & rerum omnium concessarum, oblatarum, & donatarum fratribus (quas & quarum usum, facti scilicet, ordini vel *a* ipsis fratribus licet habere) proprietatem & dominium in se & Romanam Ecclesiam receperunt, dimisso ipsis fratribus in eis tantummodo usu facti simplicis: Ad nostrum fuerunt deducta examen, quæ in ordine fieri dicebantur, & videbantur prædicto voto & puritati ordinis repugnare: videlicet, ut ea prosequamur ex ipsis, quæ remedio credimus indigere, quòd se institui hæredes non solum sustinent, sed procurant. Item, quòd reditus annuos recipiunt interdum in tam notabili quantitate, quod Conventus habentes totaliter inde vivunt. Item, quòd cùm ipsorum negotia, etiam pro rebus temporalibus in curiis agitantur, assistunt advocatis & procuratoribus, & ad instigandum eosdem se ibidem personaliter repræsentant. Item, quòd executiones ultimarum suscipiunt voluntatum, & gerunt, secq; intromittunt quandoq; de usurarum vel male ablatorum dispositionibus seu restitutionibus faciendis. Item, quòd alicubi non solùm excessivos hortos, sed etiam vineas magnas habent: de quibus tam de oleribus, quàm de vino multum colligitur ad vendendum. Item, quòd temporibus messium vel vindemiarum sic copiosè granum & vinum, mendicando, vel aliunde emendo, colliguntur à fratribus, & in cellariis & granariis reconduntur, quod per anni residuum absque eorum mendicatione possunt transigere vitam suam. Item, quòd Ecclesias vel alia ædificia faciunt, vel procurant fieri in quantitate & curiositate figuræ & formæ, ac sumptuositate notabiliter excessiva, sic quod non videntur habitacula pauperum, sed magnatum. Paramenta etiam Ecclesiastica in plerisq; locis tam multa habent, & tam notabiliter pretiosa, quod excedunt in his magnas Ecclesias cathedrales. Equos insuper, & arma eis oblata in funeralibus recipiunt indistincte. Tamen communitas fratrum, & specialiter Rectores ipsius ordinis asserebant, quòd prædicta, seu plura ex ipsis in ordine non fiebant, quòd & si qui reperiuntur rei in talibus, rigide puniuntur, necnon contra talia, ne fiant, sunt facta pluries ab antiquo statuta in ordine multùm stricta. Cupientes igitur nos ipsorum fratrum providere conscientiis, & cuncta dubia (quantum possibile nobis est) de ipsorum pectoribus removere, ad prædicta modo qui sequitur respondemus. Cùm enim ad veritatem vitæ pertineat, ut id, quod exterius agitur, interiorem mentis dispositionem & habitum repræsentet: necesse habent fratres, qui se expropriatione tantâ à temporalibus abstraxerunt, ab omni eo, quod dictæ expropriationi esset, vel posset videri contrarium, abstinere. Quia igitur in successionibus transit non solùm usus rei, sed & dominium suo tempore in hæredes: Fratres autem prædicti nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum ordini possunt, etiam in communi: Declarando dicimus, quod successionum huiusmodi, quæ etiam ex sui natura indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia & immobilia se extendunt (consideratâ sui puritate voti) nullatenus sunt capaces. Nec licet eis valorem hæreditatum talium, vel tantam earum partem, quòd præsumi posset hoc in fraudem fieri, quasi sub modo & forma legati sibi dimitti facere, vel sic dimissa recipere, quin potiùs ista sic fieri ab ipsis simpliciter prohibemus. Cumque annui reditus inter immobilia censeantur à jure, ac hujusmodi reditus obtinere paupertati & mendicitati repugnet: nulla dubitatio est, quod prædictis fratribus reditus quoscunque, sicut & possessiones, vel eorum *a* e iam usum (cùm eis non reperiatur concessus) recipere vel habere (conditione consideratâ ipsorum) non licet. Amplius cùm non solùm quod malum esse dignoscitur, sed & omne, quod speciem habet mali, sit à viris perfectis specialiter evitandum: Ex talibus autem assistentiis in curiis & instigationibus, cùm de rebus agitur in ipsorum commoda convertendis, creduntur verisimiliter ex his, quæ foris patent (de quibus habent homines foris judicare) in ipsis rebus fratres *b* assistentes aliquid quærere tanquam suum: nullo modo debent hujusmodi voti & regulæ professores se talibus curiis & litigiosis actibus immiscere, ut & testimonium habeant ab his, qui foris sunt, & puritati satisfaciant voti sui, ac evitetur per hoc scandalum proximorum. Verùm etiam cùm dicti ordinis fratres, non solùm à receptione, proprietate, dominio, sive usu ipsius pecuniæ, verùm etiam à contrectatione qualibet ipsius, & ab ea sint penitùs alieni, quemadmodum sæpedictus prædecessor noster in declaratione hujusmodi regulæ planè dixit: Cumque dicti ordinis professores pro nulla re temporali possint in judicio experiri, prædictis fratribus non licet, nec comperit, quin potius (consideratâ sui puritate statûs) debent sibi licite interdictum, quòd hujusmodi executionibus & dispositionibus se exponant: cum hæc sæpius absque litigio & contrectatione vel administratione pecuniæ nequeant expediri. Veruntamen in his exequendis dari consilium, ipsorum statui non obsistit, cum ex hoc ipsis circa bona temporalia nulla jurisdictio, sive actio in judicio, sive dispensatio tribuatur. Licèt verò non solùm sit licitum, sed & multùm conveniens rationi, quòd fratres, qui in laboribus spiritualibus orationis & studii sedulò occupantur, hortos & areas habeant competentes ad recollectionem & recreationem sui, & interdum ad ipsos post labores hujusmodi corporaliter deducendos, necnon ad habenda necessaria hortalitia pro seipsis: habere tamen hortos aliquos, ut colantur, ac olera ac alia hortalitia pretio distrahantur, necnon & vineas, repugnat suæ regulæ & ordinis puritati, secundùm quod dictus prædecessor declaravit, ac etiam ordinavit: quòd si talia ad usus proximè dictos, ut putà agrum vel vineam ad colendum, & consimilia, fratribus legarentur, per omnem modum fratres a receptione talium abstinerent: cùm etiam præmissa habere, ut pretium fructuum suis temporibus habeatur *c*, ad naturam & formam proventuum appropinquet. Rursùs cùm prædictus sanctus tam in exemplis vitæ, quàm verbis regulæ ostenderit se velle, quòd fratres sui & filii, divinæ providentiæ inniterentes, suos in Deum jacerent cogitatus, qui volucres cœli pascit, quæ non congregant in horrea, nec seminant, nec metunt: non est verisimile voluisse ipsum eos habere granaria, vel cellaria, ubi quotidianis mendicationibus deberent spetare posse transigere vitam suam. Et ideircò non ex timore levi relaxare *a* se debent ad congregationes & confervationes *b* hujusmodi faciendas, sed tunc tantum, cum esset multum credibile ex jam expertis, quòd non possent vitæ necessaria aliter invenire. Hoc autem ministrorum & custodum simul & separatim in suis administrationibus & Custodiis (cum Guardiani, & aliorum de conventu loci diffretorum Sacerdotum, & antiquorum in ordine fratrum consilio & assensu) dummodo judicio relinquendum, eorum super hoc speciali ter conscientias onerantes. Hinc est etiam, quòd cùm vir sanctus fratres suos in paupertate summa ac humilitate fundare voluerit, quoad affectum pariter & effectum, sicut scrè regula tota clamat, convenit ipsis, quòd nullo modo deinceps fieri faciant, vel fieri sustineant Ecclesias, vel alia quæcunque ædificia, quæ (considerato fratrum infrabitantium numero) excessiva in multitudine & magnitudine debeant reputari: Ideoque volumus, quòd ubique in suo ordine deinceps temperatis & humilibus ædificiis sint contenti, ne huic tantæ paupertati promissæ, quod patet oculis, contrarium foris clamet. Quamvis etiam paramenta & vasa Ecclesiastica ad honorem divini nominis ordinentur, propter quem omnia fecit ipse Deus: tamen qui absconditorum est cognitor, ad animum sibi ministrantium respicit principaliter, non ad manum: nec per illas sibi vult serviri, quæ suorum servitorum conditioni & statui dissonarent: propter quod insisteree debent eis vasa & paramenta Ecclesiastica decentis, in numero & in magnitudine sufficientia competenter. Superfluitas autem, aut nimia pretiositas, vel quæcunque curiositas in his, seu aliis quibuscunque non potest ipsorum professioni, vel statui convenire: cùm enim hæc sapiant thesaurizationem, seu copiam, paupertati tantæ, quoad humanum judicium, derogant manifestè. Quapropter præmissa servari à fratribus volumus, & mandamus. Circa equorum verò & armorum oblationes illud decernimus in omnibus & per omnia observandum *c*, quod per declarationem prædictam in pecuniariis noscitur eleemosynis definitum. Ex præmissis autem succrevit non parum scrupulosa quæstio inter fratres: videlicet Utrùm ex suæ professione regulæ obligentur ad arctum & tenuem, sive pauperem usum rerum? Quibusdam ex ipsis credentibus & dicentibus, quòd sicut quoad dominium rerum habent ex voto abdicationem arctissimam, ita ipsis quoad usum arctitudo maxima & exilitas est indicta. Aliis in contrarium asserentibus, quod ex professione sua ad nullum usum pauperem, qui non exprimatur in regula, obligantur: licèt teneantur ad usum moderatum temperantiæ, sicut & magis ex condecenti, quàm cæteri Christiani. Volentes itaque conscientiarum prædictorum fratrum providere quieti, & his altercationibus finem dare: declarando dicimus, quod fratres Minores ex professione suæ regulæ specialiter obligantur ad arctos usus, seu pauperes, qui in ipsorum regula continentur, & eo obligationis modo, sub quo continet seu ponit regula dictos usus. Dicere autem, sicut aliqui asserere prohibentur, quòd hæreticum sit, tenere usum pauperem includi vel non includi sub voto Evangelicæ paupertatis, præsumptuosum & temerarium judicamus. Demùm, quia ex eo, quòd dicta regula, per quos & ubi fieri debeat Ministri Generalis electio, tradens, nullam fecit de ministrorum Provincialium electione vel institutione penitùs mentionem, oriri super hoc poterat dubitatio inter fratres: Nos volentes posse ipsos clarè ac securè procedere in omnibus factis suis, declaramus, statuimus etiam & ordinamus in hac constitutione in perpetuum valiturâ, ut cùm alicui Provinciæ de ministro fuerit providendum, ipsius ministri electio *a* penes Capitulum provinciale residеat, quam idem Capitulum die sequenti, quâ fuerit congregatum, facere teneatur. Ipsius autem electionis confirmatio ad Ministrum pertineat Generalem. Et si quidem ad electionem hujusmodi per formam scrutinii procedatur, & (votis in diversa divisis) electiones plures in discordia celebrari contingat: illa, quæ à majori parte Capituli numero (nullâ zeli vel meriti collatione aut consideratione habitâ) fuerit celebrata, exceptione seu contradictione quâcunque alterius partis non obstante, per dictum Generalem Ministrum de consilio discretorum de ordine (priùs tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissâ) confirmetur, vel etiam infirmetur, prout eis secundùm Deum visum fuerit expedire. Et si fuerit infirmata, ad Capitulum provinciale electio hujusmodi revertatur. Cæterùm si Capitulum memoratum die prædictâ ministrum eligere prætermittat, extunc ministri Provinciales provisio ad Generalem ministrum libere devolvatur. Verùm si Ministro prædicto & Capitulo generalibus ex certa, manifesta, ac rationabili causa videretur aliquando in Provinciis ultramarinis Hyberniæ, seu Græciæ, seu Romæ, in quibus hactenus aliis providendi modus dicitur ex causa certa & rationabili fuisse servatus, expedire, ministrum Provincialem per ministrum Generalem, cum proborum ordinis consilio potiùs, quàm per Capituli prædicti electionem præfici in provinciis Hyberniæ, etiam ultramarinis irrefragabiliter: In Romana verò vel Græciâ, quando Minister dictæ Provinciæ moreretur, vel absolveretur citra mare: illâ vice servetur absque dolo, partialitate & fraude (super quo eorum conscientias oneramus) quod super hoc dictus minister cum dictorum proborum consilio duxerit ordinandum. In destitutione verò dictorum ministrorum Provincialium servari volumus, quod super hoc hactenus de ipso ordine exiterit observatum. Cæterùm si contingeret eosdem ministro Generali carere, per vicarium ordinis fiat super hoc, quod faciendum fuerit per eundem ministrum, usquequo provisum fuerit de Generali Ministro. Porrò, si quid de hujusmodi ministro Provinciali secùs attentari fortè contigerit, illud ipso facto sit irritum & inane. Nulli igitur omninò hominum liceat hanc paginam nostrarum declarationum, dictorum, commissionis, responsionis, prohibitionis, ordinationis, mandati, constitutionum, judicationum, & voluntatum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c.

a *Al. ista: vel ipsis.*

a *Al. eorum.* b *al. ita: fratres & assistentes, &c. & alias habeant.*

a *Al. laxare.* b *Al. observationes.* c *Al. servandum.*

CAP. II.

¶ Determinat & declarat, quid significent hæc verba inserta in judicialibus commissionibus, quæ fiunt a Principe vel à jure: scilicet, quod procedatur simpliciter & de plano, & sine strepitu & figura judicii. Joan. Andr.

Idem *Clemens* b *V.*

Sæpè contingit, quòd causas committimus, & in earum aliquibus simpliciter & de plano; ac sine strepitu & figura judicii procedi mandamus: de quorum significatione verborum à multis contenditur, & qualiter procedi debeat, dubitatur. Nos autem dubitationem hujusmodi (quantum nobis est possibile) decidere cupientes, hâc in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut Judex, cui taliter causam committimus, necessario libellum non exigat, litis contestationem non postulet, in tempore etiam feriarum ob necessitates hominum indultarum à jure procedere valeat, amputet dilationum materiam, litem quantò poterit faciat breviorem, exceptiones, appellationes dilatorias, &

a *De modo electionis faciendæ vide novissimè sancita in Conc. Trid. sess. 25. de regularib. & monialibus, c. 6.* b *Hæc duo verba,* Clemens V. *absunt à vetust. codic.*

frustratorias repellendo, partium, Advocatorum, & Procuratorum contentiones & jurgia, testiumque superfluam multitudinem refrænando. Non sic tamen Judex litem abbreviet, quin probationes necessariæ, & defensiones legitimæ admittantur. Citationem verò, ac præstationem juramenti de calumnia vel malitia, sive de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commissionem hujusmodi intelligimus non excludi. Verùm quia juxta petitionis formam pronunciatio sequi debet, pro parte agentis, & etiam rei, si quid petere voluerit, est in ipso litis exordio petitio facienda, sive scriptis, sive verbo: actis tamen continuo (ut super quibus positiones & articuli formari debeant, possit haberi plenior certitudo, & ut fiat definitio clarior) inferenda. Et quia positiones ad faciliorem expeditionem litium, propter partium confessiones, & articulos ad clariorem probationem usus longævus in causis admisit: Nos usum hujusmodi observari volentes, statuimus, ut Judex sic deputatus à nobis (nisi aliud de partium voluntate procedat) ad dandum simul utrosque terminum dare possit, & ad exhibendum omnia acta & munimenta, quibus partes uti volunt in causa post dationem articulorum diem certum, quandocunque sibi videbitur, valet assignare: eo salvo, quòd ubi remissionem fieri contingeret, pro testibus producendis possint etiam instrumenta produci, assignatione hujusmodi non obstante. Interrogabit etiam partes, sive ad earum instantiam, sive ex officio, ubicunque hoc æquitas suadebit. Sententiam verò definitivam (citatis ad id licèt non peremptoriè partibus) in scriptis, & (prout magis sibi placuerit) stans vel sedens proferat: etiam (si ei videbitur) conclusione non factâ, prout [a] ex petitione & probatione, & aliis actitatis in causa fuerit faciendum. Quæ omnia etiam in illis casibus, in quibus per aliam constitutionem nostram, vel alias procedi potest simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura judicii, volumus observari. Si tamen in præmissis casibus solennis ordo judiciarius in toto vel in parte non contradicentibus partibus observetur, non erit processus propter hoc irritus, nec etiam irritandus. Data Avenion. XIII. Calend. Decembr. Pontificatûs nostri Anno 2.

[a] *In antiquioribus etiam impressis constanter legitur ita, prout ex petitione & probatu & aliis, &c.*

Clementinæ Constitutiones accuratè castigatæ, cum summariis admodùm familiaribus finiuntur.

EXTRAVAGANTES
SEU
CONSTITUTIONES VIGINTI,
A
JOANNE PAPA XXII.
EDITÆ.

DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE.
TITULUS PRIMUS.
CAP. I.
(Anno 1316. in Gallia.)

¶ *Electi, qui pro suarum electionum negotio ad curiam venire tenentur, etiam sede vacante, non tenentur de necessitate in ipsa curia moram trahere: & licèt alibi moreantur, nullum eis præjudicium generatur.* facit Clement. Ne Romani. 6. fin. eod. tit.

AD onus Apostolicæ servitutis supernâ dispositione vocati, ambiguitates, ex quibus possent Ecclesiis damnosa provenire dispendia, tollere cupientes, de potestatis plenitudine, ac fratrum nostrorum consilio ordinamus, quòd quibuscunque electis, qui ad sedem Apostolicam venire vel mittere tenebantur, ac ipsorum electionum instructoribus, qui in veniendo ad sedem ipsam, & se præsentando ipsâ sede vacante vel non vacante seu waverunt tempora à canonibus instituta (dummodò præsentialiter adsint in civitate Lugdun. vel fuerint Avenione in Calendis Octobris) ubicunque sede vacante moram traxerint, nullum ipsis, seu eorum jam præjudicium ex morâ interim facta ubilibet generetur: sed eorum jura circa electiones hujusmodi hoc non obstante perinde serventur illæsa, ac si apud sedem Apostolicam moram traxissent. Non obstantibus prædecessorum nostrorum constitutionibus quibuscunque: quibus tamen quoad alia nullum volumus præjudicium generari. Nulli ergo, &c. nostræ ordinationis infringere, &c. Datum Lugduni VIII. Idûs Septemb. Anno 2.

CAP. II.
(An. 1317. in Gallia.)

¶ *Beneficio vacante, cujus fructus ad certum tempus debentur alicui annalia habenti, vel alii, qualiter debeant fructus ipsi dividi inter ipsum annalia habentem, & beneficiatum: & diversa facta, cujus sit electio, hac declarat constitutio. Et potuisset poni sub tit. de rescript. vel Ne sed. vacant. vel ut Eccl. benefic. vel de verborum significa.*

SUscepti regiminis nos cura solicitat, ut quæ in Ecclesiis non absque dispendio malorum, & cultûs detrimento divini servari viderimus, per appositionem congrui moderaminis in melius reformemus. Cum itaque in nonnullis Ecclesiis observetur, & à longis retrò temporibus fuerit observatum, quòd fructus primi vel secundi, aut alterius cujuscunque sequentis anni beneficiorum vacantium in eisdem defuncto, vel fabricæ, aut Ecclesiis, vel personis habentibus annalia, de consuetudine, privilegio vel statuto applicantur in totum: ita quòd illi, qui hujusmodi beneficia canonicè obtinent, & ad quos aliàs de jure fructus ipsi spectare deberent, nihil inde percipiunt: unde illud inconveniens sequitur, quòd commodè nequeunt ad impendendum servitium debitum residere in Ecclesiis, in quibus beneficiati existunt. Nos [a] de illo super his remedio providere volentes, per quod hi & illi in fructuum prædictorum perceptione panicipent, & Ecclesiæ debitis servitiis non fraudentur: præsenti decreto statuimus de fratrum nostrorum consilio, quòd illi, qui fructus prædictos sibi [b] hactenus integrè vendicabant, ex privilegio, consuetudine vel statuto, nihil ultrà inde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in solutione decimæ taxari, prætextu cujusvis privilegii, consuetudinis, vel statuti quovis modo percipiant, sed ipsius summæ perceptione duntaxat sint omninò contenti: totali residuo prædicta beneficia remansuro: nisi forsan illi, qui obtinentibus beneficia remansuro: nisi forsan illi, qui fructus eosdem soliti fuerant (ut præfertur) cum integritate percipere, pro se mallent ipsum habere residuum, & obtinentibus ipsa beneficia summam dimittere memoratam: quo casu percipiendi, quod maluerint, illis relinquimus optionem: sic, quòd intra decem dies, postquam sciverint beneficia ipsa vacare, iis quibus annalia [c] ipsa debentur ex privilegio, consuetudine, vel statuto, vel ipsorum annalium [d] collectores, quam partem habere voluerint, an scilicet decimæ taxationem, vel illâ dimissâ residuum, nullâ subhastatione præmissâ eligere teneantur. Quam electionem, si intra dictos decem dies non fecerint (ut dictum est) extunc ad eum, cujus est beneficium, hujus optio vel electio transeat ipso jure. Et hoc in Ecclesiis & partibus illis, in quibus beneficia majora, & alia quæ ad solutionem decimæ sunt taxata, volumus observari. In illis verò Ecclesiis & partibus, in quibus decimarum taxatio non est facta, servetur quòd fructus & obventiones beneficii tunc vacantis, quod [e] decimam solvere consuevit, per medium dividantur: eorum medietatem habeat is, cui annalium [f] per alteram de prædictis modis perceptio est concessa. Reliquam verò medietatem percipiat ille, cui beneficium est concessum, pro sustentatione sua, & aliis Ecclesiæ onera tibus supportandis. Quòd si alter de prædictis præfatâ medietate noluerit esse contentus, altero contentari volente, pars nolentis transeat ad volentem [g]: & volens fructus & obventiones illius beneficii percipiet universos, eidem beneficio congruè faciens deservire, ac ejus supportans onera consueta. Et si quicquam aliquis præfatorum ultra præmissa perceperit, illudque his, ad quos pertinebit, intra mensem non restituerit cum effectu: eoipso si Episcopus vel superior Prælatus fuerit, à pontificalibus & ingressu Ecclesiæ sit suspensus. Si autem capitulum, universitas, vel collegium, interdicto se noverint subjacere. Si verò aliqua singularis persona Ecclesiastica vel mundana id fecerit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à quæ sine restitutione præmissâ, præterquam in mortis articulo, minimè absolvatur: Non obstantibus quibuscunque privilegiis vel indulgen-

[a] *Vide l. fundos. C. de omni agro deser. lib. 11.* [b] *al. ibi. & al. annalia.* [d] *al. annaliun.* [e] *al. quos.* [f] *al. annuarium.* [g] *Vide l. si totam. ff. de acquir. hær. l. hæc scriptura. & fin. ff. de cond. & demon. Font.*

tiis, aut contrariis consuetudinibus & statutis, juramento [a], confirmatione sedis Apostolicæ, aut aliâ quâcunque firmitate vallatis, quæ omnia, quoad hoc, auctoritate Apostolicâ revocamus, & nullius deinceps esse volumus firmitatis. Nulli ergò, &c. nostræ constitutionis revocationis, cassationis, irritationis & voluntaris, &c.

DE MAJORITATE ET OBEDIENTIA.
TITULUS II.
CAP. UN.
(Anno 1317. Avenoni.)

¶ *Quia multi assumebant dominium, & se creari faciebant potestates & Capitaneos in comitatu Sabinæ, & aliis locis hic nominatis, qui sunt de patrimonio Ecclesiæ Romanæ: inhibetur, ne tales decætero assumantur, neque illis tanquam talibus obediatur: & quòd nullus hujusmodi præeminentiam sibi audeat adscribere sine speciali licentia sedis Apostolicæ. Et si sint aliquæ civitates, quæ habeant jus eligendi tales Capitaneos per sedem Apostolicam confirmandos, veràt Papa, quòd ante confirmationem debitam nulla eis tanquam talibus præstetur obedientia.*

ECclesiæ Romanæ suorumque fidelium dispendia dissimulare non possumus, quin postquam nobis cognita fuerint, adversùs ea opportunis remediis occurramus. Attendentes igitur gravia nocumenta, quæ nonnullis civitatibus, terris, castris, intra patrimonium beati Petri in Tuscia, comitatum Sabinæ, & terram Arnolphorum constitutis, eidem Ecclesiæ Romanæ subjectis, & personis singularibus eorundem, & diversorum tam nobilium, quàm etiam aliorum usurpato regimine provenerant, & volentes super hoc in posterum eorum dispendiis præcavere: Omnibus & singulis comitatibus, seu universitatibus, & singulis personis civitatum, terrarum, castrorum, & locorum intra patrimonium, comitatum & terram prædictos constitutis, in quibus videlicet nobis, seu quibusvis officialibus nostris, jus [b] competit deputandi vel instituendi aut eligendi seu ponendi Potestates, Capitaneos, Dominos vel Rectores aut Officiales quoslibet alios, ne ipsæ Potestatem, Capitaneum, Dominum, Rectorem vel defensorem, seu quemcunque alium officialem, quocunque nomine censeatur, in civitatibus, castris, terris & locis prædictis, aut eorum aliquo eligere, assumere, vocare vel recipere, retinere aut jam electo vel assumpto, vocato seu recepto, tanquam Potestati seu Capitaneo, Rectori seu defensori vel officiali obedire quoquo modo præsumant: néve taliter electus, assumptus, receptus seu vocatus, hujusmodi potestariæ, capitaneatûs, dominii, vel rectoriæ, seu defensoriæ, aut quodcunque aliud cujusvis nominis officium recipere, acceptare, assumere, vel gerere (nisi de nostra & Apostolicæ sedis licentia speciali) quomodolibet audeat, sed assumptum omninò dimittat. Ubi verò ad communitates seu universitates, & singulares personas civitatum, terrarum, castrorum, & locorum prædictorum, vel eorum aliquem jus competit eligendi potestatem, Capitaneum, Dominum, vel Rectorem, seu Officialem quemlibet alium, qui per nos seu quosvis Officiales nostros debeat aut consueverit confirmari, ne ante debitam confirmationem obtentam ipsæ, vel earum aliquæ sic electo, tanquam Potestati seu Capitaneo, Rectori, vel defensori seu officiali in quibusvis obediant, néve taliter electus quousque confirmationem habuerit (ut præfertur) hujusmodi potestariæ, capitaneatûs, dominii vel rectoriæ, seu defensoriæ, aut

[a] *Vide c. cùm non deceat. de elect. lib. 6. & in verbo, pacta. Clem. dudum. de sepul.* [b] *Vide c. Constantinus. 26. dist. & 23. q. 8. convenior. de Cleric. conjug. c. ex parte. in authen. quomodo oport. Episc. col. 1. in princ.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

cujusvis alterius nominis officio se immiscere, vel illud gerere aut exercere quovis modo præsumat, auctoritate Apostolicâ districtius inhibemus. Decernentes extunc irritum & inane, quicquid contrà hujusmodi inhibitionis tenorem contigerit attentari. Nulli, ergò, &c. nostræ inhibitionis & constitutionis infringere. Datum Aven. 4. Nonàs Augusti, Anno 2.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITULUS III.

CAP. UN.

(Anno 1217. Avenioni.)

¶ *Tempore hujus cap. obtinentes plures dignitates, personatus, vel beneficia curam animarum habentia ex dispensatione, virtute illius non poterunt retinere, nisi unum: & reliqua tenebuntur resignare verbaliter & realiter coram Ordinario sub testimonio publico intra mensem à tempore notitia hujus cap. nisi fuissent Cardinales, aut Regum filii. Illi autem, qui plura talia sine dispensatione obtinebant, poterunt ultimum retinere, reliqui forma præscriptâ & sub eodem tempore resignatu. Qui vero deinceps tale habuerit beneficium, si cum illo secundum simile receperit, quamprimum illicus possessionem habuerit, vel per eum steterit quo minus habeat, primum quæ est ipso jure privatus, modo prædicto resignare teneatur: alias utrumque perdit, & inhabilis sit ad sacros ordines suscipiendos, & ad quodcunque beneficium habendum. Tandem, qui dignantur Ordinarii, quantum ad præmissa, & quæ sint beneficia curam animarum habentia, hic manifestatur.* h. d. hæc extravagans, quæ est notabilis, & multùm practicabilis, & gravius obligat, quam cap. de multa, eod. tit. in antiq. ut patet ad oculum.

EXecrabilis quorundam tam religiosorum, quàm secularium ambitio, quæ semper plùs ambiens eo magis fit insatiabilis, quò sibi ampliùs indulgetur, & improbitas importuna petentium à nobis & prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerunque noscuntur, quòd unus interdum etiam ad unum beneficium Ecclesiasticum minùs idoneus, in diversis Ecclesiis, nedum vicinis, sed etiã ab invicem longè distantibus, imò nonnunquam in diversorum regnorum partibus situatis, duas aut tres, aut plures dignitates, personatus, officia seu prioratus, aut diversa Ecclesiastica beneficia curam animarum habentia possit dispensative (cùm aliàs non liceret de jure communi) recipere, & simul licitè retinere. Unde inter cætera inconvenientia, subscripta sequuntur, quod videlicet interdum unus, qui unicum, quamvis modicum vix officium implere sufficeret, plurimorum sibi vendicet stipendia, quæ multis literatis viris vitæ puritate ac testimonio bonæ famæ pollentibus, qui mendicant, possent abundè sufficere, æquâ distributione collata, habentibus ipsa paratur vagandi materia, divinus cultus minuitur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita nõ servatur. Et dum non sunt sui in unaquaque regione rectores, Ecclesiarum detrahitur commodis & honori, quæ carentes defensorum auxilio in juribus suis, & libertatibus multipliciter collabuntur, & ruinis patent ædificia nobilia, quæ magnificentia extruxerat decessorum: & (quod amarius est dolendum) animarum cura negligitur, & vitiorum sentibus fomentum periculosè præbetur. Nos itaque tot malis tantisq; discriminibus occurrere cupientes, omnes & singulas dispensationes super receptione aut retentione plurium dignitatum, personatuum, officiorum, prioratuum aut beneficiorum, quibus cura animarum sit annexa, sub quacunque forma, vel expressione verborum à nobis, vel prædictis prædecessoribus cuicunque personæ concessas (Cardinalibus tamen sanctæ Romanæ Ecclesiæ, qui circa nos universali Ecclesiæ serviendo, singulârum Ecclesiarum commoditatibus se impendunt, ac Regum filiis, qui propter sublimitatem eorum ac generis claritatem sunt potioris prærogativâ gratiæ attollendi, duntaxat exceptis) deliberatione super hoc cum fratribus nostris habitâ diligenti, de ipsorum consilio, & ex certa scientia nostra, in forma subscripta duximus taliter moderandas, quòd per moderamen nostrum effrenatam circa eadem personas talium beneficiorum multitudinem refrenemus: ipsique impetrantes fructu dispensationum hujusmodi totaliter non frustrentur *a*. Statuimus itaque & de fratrum ipsorum consilio ordinamus, quod obtinentes nunc ex dispensatione legitima pluralitatem hujusmodi dignitatum, personatuum, officiorum aut prioratuum seu beneficiorum, quæ alias absque dispensatione obtinere nequibant, unum tantùm ex dignitatibus, personatibus, officiis, prioratibus, Ecclesiis vel beneficiis hujusmodi, quibus cura imminet animarum, cum dignitate, personatu vel officio, prioratu, Ecclesia, vel beneficio sine cura, quod habere maluerit, prætextu dispensationis sufficientis circa id eisdem indultæ, possint licitè retinere. Quæ tamen teneantur eligere intra mensem numerandum à tempore notitiæ constitutionis istius: cæteris beneficiis cum cura vel sine cura, quæ ipsius dispensationis prætextu tenebant, & quæ aliter non poterant de jure absque dispensatione licitè retinere, quæ nos extunc vacare decernimus, coram Ordinario sub testimonio publico intra idem tempus verbaliter & realiter cum effectu dimissis: absque eo quòd ad illa nunquam sine nova collatione ab eo qui facere poterit facienda redire, aut eorum administrationi se immiscere præsumant. Alioquin tam his, quàm aliis omnibus beneficiis, quæ virtute hujusmodi nostri moderaminis retinere poterant (ut præfertur) sint ipso jure privati, & prorsùs inhabiles ad similia beneficia obtinenda. Per hoc autem iis, qui dignitates, personatus, officia, vel alia beneficia, curam animarum habentia ex dispensatione, quæ jus & tributum juxta nostram moderationem præscriptam obtinent, & alia similia beneficia nostrarum, vel alias eorundem prædecessorum auctoritate literarum expectant, cum quibus est, ut illa, cum vacaverint, recipere, & unà cum obtentis retinere licitè valeant, dispensatum, nolumus derogari, quin ea cùm vacabunt intra dicti temporis spatium possint eligere, & dimissis aliis recipere in forma præscripta, ac licitè retinere: pœnas similes incursuri, si huic nostræ contraire præsumpserint sanctioni. Porrò, quia quandam oculos sic avaræ cupiditatis vitium excæcavit, quòd plurima talia beneficia simul absque dispensatione canonica retinere præsumunt: Nos de illis præsenti decreto statuimus, ut omnia & singula beneficia sic detenta, illo tantum retento, quod ultimò receperunt, dummodo in eo ex collatione canonica competat jus eisdem, intra tempus (ut præscribitur) limitatum, verbo & facto ac sine fraude coram Ordinario sub testimonio similiter publico dimittere teneantur. Quod si non fecerint, etiam illo sint ipso jure privati, in quo jus eis alias competebat, & inhabiles penitùs ad quæcunq; obtinenda Ecclesiastica beneficia censeantur. Qui verò deinceps receperint dignitatem, vel personatum, seu officium, aut aliud beneficium animarum curam habens annexam, si antea simile beneficium obtinebant, illud (quo ipso jure, postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos omni dolo & fraude cessantibus, quò minùs habeant, steterit privati noscuntur) absque morâ dispendio in Ordinariorum manibus dimittere debeant pari modo: Alioquin extunc sint ipso jure secundo privati, & nedum ad sacros suscipiendos ordines, quin etiam ad habendum

a Al. fraudentur. b *Not. tex. pro statuto faciente mentionem de beneficiis, quæ jure obtinentur: nam in talis venisset beneficia dispensative retenta, per text. hic. Fent.*

quodcunque beneficium Ecclesiasticum inhabiles reputentur. Quæ omnia & singula beneficia vacatura (ut præmittitur) vel dimissa, nostræ & sedis Apostolicæ dispositioni de ipsorum fratrum consilio reservamus: inhibentes, ne quis præter Romanum Pontificem, quâcunque sit super hoc auctoritate munitus, de hujusmodi beneficiis disponere, vel circa illa per viam permutationis, vel alias innovare quoquo modo præsumat. Nos enim, si secùs actum seu attentatum fuerit, irritum decernimus & inane. Cæterum ordinarios intelligimus in casibus superscriptis Episcopos, in quorum civitatibus vel diœcesibus consistunt beneficia, seu aliquod eorum, quæ debent secundum præmissa dimitti, aut ipsi, qui ea debent dimittere, commorantur, vel Ecclesiis cathedralibus vacantibus, Capitula eorundem: & hi de beneficiis tam dimissis, quàm (ut præmittitur) perditis, nos, vel Apostolicam sedem certificare studeant, quamprimum commode poterunt indilate, ut de illis salubriter disponere valeamus. Quantum autem ad modificationem attinet ante factam, illa duntaxat, & non alia beneficia Ecclesiastica, quocunque nomine nuncupentur, curam animarum habere censemus, quæ parochias habent, in quibus est animarum cura, non per vicarios perpetuos, sed per Rectores aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales vicarios exercenda: necnon & illa, quorum ministris ratione beneficiorum hujusmodi competit visitare, inquirere, procurationes recipere, suspendere, excommunicare, seu ab excommunicationis & suspensionis sententiis absolvere de consuetudine vel de jure: juribus aliis de animarum cura loquentibus in suo robore, quoad cætera, permansuris. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostrarum moderationis, statutorum, constitutionum, reservationis, inhibitionis, & voluntatum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Avenione 23. Cal. Decembr. Anno 2.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ, ET ECCLESIÆ NON VACANTIS.

TITULUS IV.

CAP. I.

¶ *Executores gratiarum, & Judices causarum à sede Apostolica deputati in diœcesibus jam divisis procedere possunt, sicut ante divisionem poterant. Et congruè ponitur sub hoc titulo, cum loquatur de executoribus, de quibus frequens mentio habetur in tit. de concess. præbend. lib. 6. patet in cap. Executor. cap. Si Capitulo, & cap. sit soli. Et potuisset situari sub tit. de rescript. vel de elect. vel de Paroch.*

SEdes Apostolica in suis actibus veritatem prosequens, lucem amans, libenter evitat nodosæ ambiguitatis involucrum, illamque sibi semper in suis distinctionibus reservare cautelam intendit, ut de illis ita proveniat commodum, quod aliis non immineat detrimentum.

Sanè pridem ad divini cultûs augmentum, & ad salutem populi, quem in nonnullis civitatibus ac diœcesibus sic multiplicavit Altissimus, quòd in earum singulis singulorum vulnus nequibat (ut eum decet) unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere, nonnullas in duas, & aliquas in plures diœceses duximus dividendas) certas civitates & Ecclesias ereximus cathedrales, quarum singulis proprias, distinctas, & limitatas diœceses justimus assignari. Verum quia plures ante ordinationem seu divisionem nostram hujusmodi tam à nobis, quàm à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, Apostolicas obtinuerunt literas super beneficiis Ecclesiasticis in ipsis tunc integris diœcesibus vacaturis, quarum nonnullæ restant adhuc executioni mandandæ. Nos amovere volentes cujusvis dubitationis scrupulum, qui circa executionem gratiarum super hujusmodi beneficiis concessarum posset forsan incidere, & provide considerantes attentiùs, quòd per ordinationem seu divisionem nostram prædictam jus ad rem expectantibus dicta beneficia antea competens ex ratione mutari non debet, quin adeo efficax in divisis diœcesibus maneat, sicut prius erat: auctoritate præsentium declaramus, quòd omnes & singulæ gratiæ super beneficiis vacaturis ante divisionem hujusmodi in ipsis quondam integris diœcesibus à nobis, vel prædictis prædecessoribus personis quibuscunque concessæ, tam in ipsis nunc divisis, quàm in aliis diœcesibus decisis ab illis, eisdem modo & formâ possint suo ordine *a* per executores inde datos, & alios, ad quos id pertinebit, ad debitam executionem adduci, quibus ante divisiones sæpefatas poterant & debebant. Idem etiam declaramus, quoad literas Apostolicas justitiam continentes: ut videlicet Judices dati per illas in causis quarumliber personarum, quæ nunc de hujusmodi diœcesibus divisis existunt, possint juxta earum tenorem provide procedere, ac si dictæ diœceses, de quibus mentio in literis eisdem habetur, integræ remansissent. Nulli, &c.

CAP. II.

¶ *Nullus impediat Capitula, Archidiaconos, & alias personas in juribus, qua sibi competebant in Ecclesiis integris, quin illa jura percipiant post divisionem ipsarum, sicut antè solita erant percipere: quoniam in beneficiis divisis habet quis eadem jura, quæ habebat in integris: Et hoc cap. sub hoc tit. fuit positum, quoniam declarat præcedens, ut clarè patet. Concor. cap. quia monasterium. de relig. dom. in antiqua.*

AD Apostolatûs nostri pervenit auditum, quòd aliquarum Ecclesiarum per nos ab aliis Ecclesiis ex certis causis; quæ ad hoc nostrum animum induxerunt, auctoritate Apostolicâ divisarum, Prælati & subditi Capitulis, Archidiaconis, & aliis personis Ecclesiarum, à quibus supradictæ Ecclesiæ sunt divisæ, multipliciter injuriari præsumunt, non permittentes eos uti jurisdictionibus & juribus suis, sicut ante divisionē hujusmodi utebantur. Quia igitur intentionis nostræ non extitit, nec existit, per divisionem Episcoparum Ecclesiarum, à quibus divisiones factæ sunt, Capitulis, Archidiaconis, vel aliis personis velle aliquatenùs derogare, nisi quatenus in divisionum hujusmodi literis Apostolicis continetur expressè: Nos præsentis auctoritate statuti universis Prælatis, Capitulis, & aliis quibuscunque personis Ecclesiasticis Ecclesiarum decisarum, & in cathedrales Ecclesias per nos auctoritate Apostolicâ erectarum, præcipimus & mandamus, ne Capitula, Archidiaconos, & alios personatus, vel dignitates, officia seu beneficia in prædictis primariis Ecclesiis obtinentes, quo minus visitationes exerceant, procurationes recipiant, jurisdictiones, & jura Archidiaconalia, & alia bona obtineant in prædictis decisis diœcesibus, sicut ante divisionem hujusmodi obtinebant, nisi quantùm in divisionem hujusmodi literis Apostolicis caveatur expressè, impediant quoquo modo, quousque per sedem Apostolicam aliud fuerit ordinatum. Si enim aliqui contra præsens præceptum agere vel facere præsumpserint, nos præsumptores tales dignâ curabimus animadversione punire. Nulli, &c. nostrorum

a Hæc extravagans habetur inter communes sub tit. de officio deleg. cum gloss. Guilielmi de Monte Laudano.

a Ad hæc vide gloss. in tit. de defen. civit. §. quæ igitur. 3. Vide Claud. Cantiunculam in loco ab ordine. Imol. Nicol. Ever.

præcepti, & mandati infringere, &c. Datum Avenione 5. Cal. Octobris, Anno quinto.

NE SEDE VACANTE ALIQUID INNOVETUR.

TITULUS V.

CAP. UN.

(Anno 1317. Avenioni.)

¶ Vacante sede imperiali, cum jurisdictio ad Papam devolvatur, sub pœna excommunicationis hic prohibetur, quòd nullus nunc nomen Vicarii, Imperatoris, vel alterius cujuscunque officii retineat, assumat, vel resumat, nullusq. ei obediat, vel auxilium præbeat : aliàs excommunicatio in personas, & interdictum in terras (nisi intra duos menses resipuerint) profertur. Tandem modus hujus processus publicandi exprimitur. h. d.

SI fratrum & Coëpiscoporum nostrorum, & aliorum quorumlibet jura illibata servari, & ab omni fore dispendio diminutionis extraneâ cupimus, & ad illud libenter nostræ solicitudinis studium adhibemus: multo fortius equidem pro nostris & Romanæ Ecclesiæ sponsæ nostræ juribus & honoribus conservandis ex injuncto nobis officii debito Apostolicæ provisionis partes tenemur impendere, ne temporibus nostris usurpationis injuriam subeant, aut detrimentum cujusvis derogationis incurrant. Sanè in nostram & fratrum nostrorum deductum est (famâ divulgante) notitiam, quòd licèt de jure sit liquidum, & ab olim fuerit inconcussè servatum, quòd vacante Imperio, sicut & nunc per obitum quondam Hentici Romanorum Imperatoris vacâsse dignoscitur, cum in illo ad secularem Judicem nequeat haberi recursus, ad summum Pontificem, cui in persona beati Petri terræni simul & cœlestis Imperii jura Deus ipse commisit, Imperii prædicti jurisdictio, regimen & dispositio devolvuntur, & ea ipse (durante ipsius vacatione Imperii) per se, vel alium, seu alios exercuisse noscitur in Imperio memorata : nonnulli tamen in Italiæ partibus potestatis & dignitatis fastigium illicitè ambientes, in nostrum & Romanæ sanctæ matris Ecclesiæ (quantùm in eis est) præjudicium evidens, ac diminutionem honoris & juris, vicariatûs seu alterius cujuscunq; nomen officii, quod ipso Imperatore vivente ex ipsius commissione gerebant in certis terris, territoriis sive locis, post decessum ipsius, absq; nostrâ vel Apostolicæ sedis petita vel obtenta licentiâ, retinere sibi, & nonnulli etiam de novo assumere, quod non gesserant, aut gestum antea, posteaq; dimissum resumere temerariis ausibus præsumpserunt, quo vel quibus adhuc non verentur abuti, & sub ejus vel eorum colore multa facere & fecisse noscuntur, quæ in nostram, & Ecclesiæ prædictæ injuriam aperte redundant, non abhorrentes per id variis involvi criminibus, nec divinæ majestatis formidantes offensam. Quia igitur error, cui non resistitur, approbari videtur, & latum pandit delinquentibus sinum, qui eorum pervertis conatibus non resistit : Nos volentes nostris & Ecclesiæ sponsæ nostræ juribus & honoribus in hac parte prospicere, & malis ac scandalis, quæ ex retentione, assumptione, seu resumptione hujusmodi orta sunt hactenus, & quæ periculose possent in antea suboriri, celeriter obviare, necnon periculis animarum hujusmodi retinentium, assumentium seu resumentium nomina, & eis abutentium (ut præfertur) salubriter occurrere cupientes, præsentium auctoritate monemus, sub excommunicationis pœna, omnes & singulos cujuscunque statûs, præeminentiæ, dignitatis, aut conditionis existant, etiamsi Patriarchali, vel quâvis aliâ superiori sive Episcopali, vel Regiâ, seu aliâ quâcunque præfulgeant dignitate, qui post vacationem Imperii absque nostra, vel sedis prædictæ licentiâ hujusmodi Vicarii seu cujusvis alterius officii nomen ubilibet retinuerunt, assumpserunt, seu resumpserunt & retinent : & quil, assument, vel resument fortassis in posterum, & sub talis donationis pallio abusi sunt, & abuntur, vel etiam abutentur potestate, vel jurisdictione quâcunque, seu ejus exercitio publicè vel occultè, quatenus decætero etiam à denominatione hujusmodi, seu cujuscunque assumptione, resumptione ac retentione prædictis, necnon usu, potestate, & exercitio supradictis prorsus abstineant, & omninò desistant. Inhibentes insuper sub pœna prædicta omnibus & singulis Patriarchis, Prælatis, & etiam aliis superioribus ac Regibus, civitatibus, comitatibus, universitatibus, Capitaneis, Potestatibus, Rectoribus, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus, & aliis omnibus cujuscunque sint dignitatis, conditionis aut statûs, ne prædictum hujusmodi nomen, seu aliud quodlibet in eodem Imperio retinentes (ut præfertur) aut assumentes, vel eorum aliqui sub denominatione, vel titulo hujusmodi nominum, seu procuratores, commissarios, judices, aut vices eorum gerentes, quocunque colore quæsito, recipiant vel admittant, nec ut vicariis seu vicario aut officialibus Imperii pareant vel intendant, aut pareri vel intendi faciant, vel permittant, nec in his eis vel ei quomodolibet præstent auxilium, consilium, vel favorem. Alioquin in omnes & singulos Patriarchas, Prælatos, & superiores & inferiores, Reges & exteros, denominationem prædictam (ut præmissum est) retinentes, assumentes, seu resumentes, ac illius prætextu exercentes quæcunque officia, potestates seu jurisdictiones, & recipientes eos, ut vicarios, vel officiales Imperii, aut commissarios eorum, ùt talium, & in parentes seu obedientes eis, ut talibus, ut præstantes in hoc sibi consilium, auxilium, vel favorem, nisi intra duorum mensium spatium, a die datæ præsentium numerandum, penitùs resipuerint, vel se licentiâ sedis Apostolicæ super hoc ostenderint communitos, excommunicationis in singulares personas, & in terras & loca ipsorum, & qualibet communitates, universitates, civitates, aut villas, interdicti sententias de fratrum nostrorum consilio publicè promulgamus. Contra eos nihilominùs spiritaliter & temporaliter graviùs processuri, prout inobedientia eorum exegerit, qualitas facti suaserit, & videremus expedire. Et ut quibuslibet parendi talibus tollatur occasio, omnes & singulos, qui hujusmodi vicariatûs nomen retinentibus, assumentibus seu resumentibus, juramento fidelitatis tenentur adstricti, à juramento hujusmodi, quantùm ad hoc, de potestatis plenitudine absolventes, auctoritate Apostolicâ firmiter inhibemus eisdem, ne talibus, ut vicariis vel officialibus Imperii, aliquatenùs pareant vel intendant. Et insuper omnes pactiones, obligationes, confœderationes, & colligationes à quibuscunque super hoc quomodolibet initas, juramento vel quacunque firmitate vallatas, omnino dissolvimus, vitibus vacuamus, irritamus, & quatenus de facto processerint, revocamus : Ac hujusmodi, & quæliber alia juramenta quibuslibet super his præstita, per quæ posset in prædictis nostris, & Ecclesiæ nostræ prædictæ juribus derogari, præsertim cùm juramentum vinculum iniquitatis esse non debeat, relaxamus. Cæterùm ut hujusmodi processus verius ad communem omnium notitiam deducatur, chartas seu membranas processum continentes eundem, in Ecclesia Avenionensi appendi vel affigi ostiis seu superliminaribus faciemus, quæ processum ipsum suo quasi sonoro præconio, & patenti judicio publicabunt : Ita quòd omnes & singuli, quos processus ipse contingit, & contingere poterit, nullam posteà possint excusationem prætendere, quòd ad eos talis processus non pervenerit, vel quòd ignoraverint eundem; cùm non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Avenione in domo Episcopali, pridie Calend. Aprii. Anno primo.

DE VOTO, ET VOTI REDEMPTIONE.

TITULUS VI.

¶ Votum per susceptionem sacri ordinis solennizatum, licèt impediat matrimonium sequens, non tamen præcedens : etiam si nondum esset per carnis copulam consummatum. Et durante matrimonio, etiam nondum consummato, nullus præsumat accipere aliquem de sacris ordinibus : quod si fecerit, dissolute etiam matrimonio, nec in illo ministrare, nec ad superiores ascendere poterit, nisi aliquam de religionibus approbatis ingrediatur, & ejus regulam expressè, vel tacitè profiteatur. Est autem talis conjugatus sic ordinatus per diœcesanum monendus, ut religionem ingrediatur : si matrimonium nondum est consummatum : quod si remuerit, & uxor institerit, compellitur per excommunicationem ad matrimonii consummationem. hoc dicit. Et est casus notabilis, & qui satis efferri non posset.

CAP. UN.

ANtiquæ concertationi finem cupientes imponere, ac animarum periculis inde provenientibus salubriter providere, de fratrum nostrorum consilio præsenti declaramus edicto, quòd licèt votum solennizatum per sacri susceptionem ordinis, quantum ad impediendum matrimonium contrahendum, ac ad ditimendum, si pòst contractum fuerit, secundùm statuta canonum sit efficax reputandum : ad dissolvendum tamen priùs contractum, etiamsi per carnis copulam non fuerit consummatum, cùm nec jure divino, nec per sacros reperiamus canones hoc statutum, invalidum est censendum : auctoritate Apostolicâ districtiùs inhibentes, ne quisquam durante matrimonio, nondum etiam consummato, aliquem de sacris ordinibus præsumat suscipere, nisi prout sacris canonibus noverit convenire. Quod si secus à quoquam forsitan attentatum fuerit, ordinamus, quòd nec matrimonio soluto in sic suscepto ordine ministrare, nec ad superiores ordines provehi, nec ad aliquod beneficium vel officium Ecclesiasticum valeat promoveri : Nisi aliquam de religionibus approbatis (quarum professio ad castitatis custodiam, & abdicationem temporalium, & sui superioris obedientiam suos professores adstringat) ipsum canonicè contigerit ingredi, ac ejus regulam expressè vel tacitè profiteri : quo casu diœcesanus super præmissis & singulis præmissorum cum eo dispensare valeat, nisi sit aliud canonicum, quod obsistat. Ad ingressum hujusmodi sic ordinatum, si matrimonium consummatum non fuerit, per diœcesanum instanter moneri præcipimus, & induci : quod si forsan renuerit adimplere, ipsum, si sponsa ejus institerit, per censuram Ecclesiasticam compellendum decernimus contractum matrimonium consummare. Nulli, &c. nostri declarationis, inhibitionis, ordinationis, præcepti, & constitutionis infringere. Datum Avenione Calend. Decemb. Anno septimo.

DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

TITULUS VII.

¶ Secta & religio Fratricellorum, sive Beguinorum, qui se dicebant de tertio ordine beati Francisci, cassatur, quorum inter cætera errores Ecclesiasticos sacramenta despiciebant : Et sub pœna excommunicationis omnibus injungitur, ut nulli decætero talem ritum assumant, & ne Episcopi ipsum concedere præsumant. Vide cap. fin. eod. tit. in antig. §. 1. eod. tit. l. 6.

CAP. UN.

SAncta a Romana atque universalis Ecclesia, cui auctore Domino, licèt immeriti, præsidemus, sicut religiosa & pia vota benigno favore prosequitur, sic superstitiosos conatus insolentium hominum a detestatur, videlicet ne sub ovinâ pelle gregem Dominicum trucusentia lupi rapacis invadat, sub pietatis imagine virus hæreticæ pravitatis obrepat, & sub prætextu conversationis angelicæ incautis mentibus spiritus malignus illudat : cujus rei gratiâ sacris canonibus est interdictum, ne aliquis novum ordinem aut religionem inveniat, vel habitum novæ religionis assumat : sed quicunque ad religionem venire voluerit, ingrediatur unam de religionibus approbatis. Nonnulli tamen profanæ multitudinis viri, qui vulgariter Fratricelli, seu fratres de paupere vita, Bizochi sive Beguini, vel aliis nominibus nuncupantur in partibus Italiæ, necnon in insula Sicilienſi, Comitatu Provinciæ Narbon. & Tholosanen. civitatibus, & diœcesibus, & Provinciis, aliisque diversis cismarinis & ultramarinis partibus, contra dictos canones habitum novæ religionis assumere, congregationes & conventicula facere, & superiores sibi ipsis eligere, quos ministros, seu custodes, vel gardianos, aut nominibus aliis appellant : plurimos ad eorum sectam recipere, & loca de novo construere, seu constructa recipere, in quibus habitant in communi, publicè mendicare (quasi eorum secta foret una de religionibus per sedem Apostolicam approbatis) temeritate damnabili præsumpserunt, & præsumunt etiam incessanter. Et ut ipsorum error, veritas, & impietas religio reputetur, plutimi eorum regulam seu ordinem fratrum Minorum, quem sanctus Franciscus instituit, se profiteri ad literam conservare confingunt : quanquam in obedientia Generalis, vel Provincialium ministrorum ipsius ordinis non morentur : prætendentes se à sanctæ memoriæ Cœlestino Papa quinto prædecessore nostro hujus statûs seu vitæ privilegium habuisse : quod tamen etsi ostenderent, non valeret, cum bonæ memoriæ Bonifacius Papa octavus prædecessor noster, ex certis causis rationabilibus omnia ab ipso Cœlestino prædecessore nostro concessa, quæ per ipsum Bonifacium non contingeret approbari, viribus penitùs vacuaverit, dictumque vitæ privilegium non inveniatur per eundem Bonifacium approbatum. Quidam autem eorum dictum habitum, & vivendi ritum à quibusdam Episcopis seu eorum superioribus, vel aliis Ecclesiarum Prælatis habuisse profitentur, quos nec eis concedere licuit contra formam Concilii generalis. Nonnulli etiam ex ipsis asserentes se esse de tertio ordine beati Francisci, Pœnitentium vocato, prædictum statum & ritum eorum sub velamine talis nominis sataguni palliare : cùm tamen in regula ipsius tertii ordinis talis vivendi ritus nullatenus sit concessus. Et quia in errorum barathrum faciliter ruunt, qui conceptus proprios Patrum definitionibus anteponunt, ipsorum quam plurimi (sicut fide dignâ relatione percepimus) à veritate catholicæ fidei deviantes Ecclesiastica sacramenta despiciunt, ac errores alios studeant multipliciter seminare. Cùm itaque talium damnanda temeritas in ejusdem fidei detrimentum, fidelium scandalum, præsati Minorum & aliorum ordinum opprobrium, & etiam suarum & aliarum animarum perniciem redundare noscatur : sectam, ritum, & statum hujusmodi, non obstantibus præmissis eorum excusationibus, quas frivolas reputamus, & quicquid per eos communiter vel divisim sub religionis, Conventûs, collegii seu congregationis nomine vel colore attentatum extitit, vel existit, de fratrum ipsorum consilio auctoritate Apostolicâ nullius fuisse & esse decernimus firmitatis : & quatenus de facto processerunt, de consilio, & auctoritate præmissis revocamus omninò, ac perpetuæ prohibitioni subjicimus, & ab Ecclesia Dei penitus abolemus. Eisdem personis & aliis quibuscunque

a De Beguinorum secta & erroribus, vide Guidonem Carmelitam in summa de hæresibus, tit. de hæresibus Beguinorum, & Nicolaum Eymericum in directorio inquisitorum part. 2. q. 25.

a Vide l. qui sub conditione. ff. de cond. instit. l. non erit. §. divus. ff. de jurejur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sub pœna excommunicationis, quam eas (si secùs fecerint) incurrere volumus ipso facto, injungentes expressè, ne statum sive sectam & ritum hujusmodi ab ipsis assumptum sectentur ulteriùs, vel ipsum de novo assumere, quoquo modo præsumant. Episcopos quoque & eorum superiores & etiam alios Prælatos quoscunque, qui prædictis personis vel aliis ritum vivendi & habitum supradictos, præter specialem Apostolicæ sedis auctoritatem deincèps concesserint, prædictæ excommunicationis pœnæ ipso jure decernimus subjacere: dignum est enim, ut adulterinas plantationes, quas non Pater cœlestis, sed humanæ temeritatis audacia plantat, Apostolici culminis censura divellat: nec patiatur in agro Dominico perversæ congregationis vepres excrescere, cui proprium est (divinâ opitulante gratiâ) virtutes serere, ac vitia radicitùs extirpare. Nulli ergò, &c. Datum Avenion. 3. Cal. Januar. Anno secundo.

DE JUDÆIS ET SARRACENIS.
TITULUS VIII.
CAP. UN.
(an 1316. Avenioni.)

¶ *Ut Petrus filius Regis Castellæ pio ductus proposito facilius Agarenos infideles à regno Granatæ expelleret, late fuit excommunicationis sententia in omnes prohibita portantes ipsis infidelibus & Sarracenis prafati regni Granatæ. Concor. c. Ita quorundam. & c. Ad liberandam. eod. tit. in antiq.*

COpiosus in misericordia Dominus, qui de sua abundantia pietatis corda fidelium ad suæ majestatis obsequia devotionis ardore succendit, præcordiis dilecti filii nobilis viri Petri Infantis nati claræ memoriæ Sanctii Regis Castellæ, adeo copiosè gratiam cœlestis inspirationis infudit, quòd sibi delectabile reputat propriam exponere in ipsorũ prosecutione personam. Pio quidem nobilis ipse ductus proposito, tanquam strenuus athleta Domini, negotium impugnationis perfidorum Agarenorum, à quibus regnum Granatæ in Dei contumeliam detinetur, tutorio nomine, charissimi in Christo filii nostri Alphonsi Castellæ Regis illustris, qui sub tenerितudine pueritiæ ætatis adhuc dignoscitur constitutus, assumpsit sub spe cœlestis auxilii ferventer & viriliter prosequendum. Cum igitur omnia cupiamus obstacula removere, per quæ dicti negotii prosecutio posset quomodolibet impediri, universis & singulis cujuscunque conditionis, præeminentiæ vel statûs existant, districtius inhibemus, ne arma, equos, ferrum, ligamina, victualia & alia quæcunque prohibita per Romanos Pontifices prædecessores nostros ad terras Ægypti deferri, & Sarracenos dicti regni Granatæ intra triennium incipiendum a Cal. Aprilis proximè secuturi, quomodolibet deferre præsumpserint. Nos enim omnes & singulos, qui ad dictum regnum arma, equos, ferrum, ligamina & victualia supradicta & quæcunque prohibita, contra tenorem hujus nostræ prohibitionis deferre præsumpserint, illis pœnis & sententiis, quas deferentes hujusmodi prohibita in Alexandriam vel ad Ægypti partes incurrunt, decernimus subjacere. Et nihilominus omnes & singulos, qui Sarracenis Granatæ præstabunt (dicti negotii prosecutione durante) auxilium, consilium vel favorem, aut prosecutionem dicti negotii directè vel indirectè, secretè vel publicè impedire vel turbare fortè præsumpserint, excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto. Nulli ergo nostræ inhibitionis, constitutionis & voluntatis, &c. Dat. Avenione 5. Kal. Mart. Anno primo.

DE TORNEAMENTIS.
TITULUS IX.
CAP. UN.

¶ *Constitutio Clementis in quibusdam regnis torneamenta inhibens sub pœnu excommunicationis & interdicti, hic revocatur: & illi, qui hujus occasione sententias incurrerant, absolvuntur.*

QUja in futurorum eventibus sic humani fallitur incertitudo judicii, ut quod conjecturâ probabili exnunc interdum attenta consideratio utile pollicetur, reperiri damnosum quandocunque contingat: nonnunquam quod consulte statuitur, ex sanioris inspectione judicii consultiùs revocatur. Sanè felicis recordationis Clemens Papa quintus prædecessor noster, attentè considerans, generale passagium in Concilio Viennensi pro terræ sanctæ subsidio salubriter ordinatum, per torneamenta, & hastiludia, sive juxtas non leviter impediri: tum quia frequenter sic ipsum passagii negotium prosecuturos exinaniunt, quod ad ejus executionem efficiuntur impotentes, tum quia interdum quamplures à crucis assumptione retrahunt, dum ab illis abstinere (aliis ea exercentibus) erubescunt: torneamenta ipsa & hastiludia, sive juxtas in regnis Franciæ, Angliæ, & Alemaniæ, & aliis nonnullis Provinciis, in quibus ea consuevêre frequentius a exerceri, specialiter interdixit: in facientium ea, vel ad id eis præstantium opem, consilium, vel consensum, & illorum etiam in quorum locis vel districtibus fierent, non prohibentium hoc, cùm possent, & illorum procedentes ad illa in domibus suis recipientium, vel commercium quomodolibet exercentium cum eisdem, in personas excommunicationis, & in terras interdicti sententias promulgando, absolutione ab excommunicatione hujusmodi, præterquam in mortis articulo, sedi Apostolicæ reservatâ. Verùm quoniam (ut intelleximus) per sententiam hujusmodi periculum animabus ingeritur, & pro eo maximè negotio dicti passagii derogatur: quia nonnulli militari cingulo abstinent, & quia vacare militiæ metu præsentim ipsius sententiæ non præsumunt, propter quod idoneos & voluntarios ad terræ prædictæ subsidium in regnis eisdem contingit pauciores solito reperiri. Nos ad dilectum filium nobis viri Philippi claræ memoriæ regentis Franciæ, & Navarræ Regis, & aliorum de domo regiâ, necnon quamplurium magnatum & nobilium, tam in regno Franciæ, quàm aliunde, considerantium præmissa discrimina, repetitæ supplicationis instantiam, sententias excommunicationis & interdicti prædictas, præmissorum supplicationibus inclinati, & ducti considerationibus antedictis, & ex causis etiam rationabilibus aliis, in favorem sæpefati negotii, de fratrum nostrorum consilio revocamus: eos, qui propter exercitium torneamentorum seu hastiludiorum ipsorum hujusmodi sententias incurrerunt, absolventes ab illis, & cum eis qui sic ligati, vel in locis propterea interdictis divina celebrárunt officia, super irregularitate inde contracta auctoritate Apostolicâ dispensantes. Datum Lugdun. 16. Cal. Octobr. Anno 1.

DE CRIMINE FALSI.
TITULUS X.
CAP. UN.

¶ *Falsificantes monetam Regis Franciæ, & aliorum locorum circum vicinorum, atque de quatuor modis hic præfixis declaratis, ipso facto excommunicationem incurrunt: à qua absolvi non possunt, nisi à Papa, præterquam in mortis articulo. De falsificantibus sigillum ipsius Regis Franciæ, habes cap. Ad audientiam. eod. tit. in antiqu.*

PRodiens quasi ex adipe inquiratis multorum sceleratorum funesta cupiditas, eos in perniciem præcipitare conatur, dum sequi miserabilem ejus ingluviem, satietatis nescientem moderamina, non ve-

a *Vide gl. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pactis. l. scire oportet. §. fin. ff. de exc. tut. gl. in verbo præsidentes. reputata singul. Clem. 1. de reser. & l. 1. C. de raptor. virg. & Bald. in c. 1. §. si quis rusticus. de paten. Font.*

retur: ipsi etenim turpium lucrorum se facibus immergentes, ambitiosis nexibus involvuntur: Dei timorem damnabili cœcitate postponunt, & quasi ambulantes in tenebris non vitant excidia personarum. Nuper siquidem ad nostri Apostolatûs auditum multorum relatio fide digna perduxit, quod nonnulli nullum habentes auctoritatem juris, vel consuetudinem, seu privilegium faciendi, monetam falsam ostendunt & fabricant in regno Franciæ, & locis circumvicinis.

Alii verò monetam falsam sub veto signo charissimi in Christo filii nostri Catoli Regis Francorum & Navarræ illustris studiosè depravant, & ex hoc cadit a suo recto pondere. Quamplures etiam in locis circumvicinis, quibus de jure, aut consuetudine, seu privilegio jus competit fabricandi monetam, signum proprium monetæ regiæ monetæ suæ, quam fabricant, imprimere seu insculpere moliuntur, ejusdem quantitatis & jucunditatis, literarum figuræ, quam habet moneta regia, monetæ suæ, quam fabricant, quantùm possunt similius, speciem, & formam insculpunt, constituunt, & imponunt: & quamvis moneta prædicta eorum ad usurpatam similitudinem perducta deficiat a justo pondere argenti, & solito in regia moneta, & more, & consuetudine observato: simplices tamen & populares personæ, non habentes inter monetas tantæ similitudinis peritiam discernendi, falluntur quotidie eâ occasione in usu monetarum, recipientes monetas falsò assimilatas pro veris. Sunt & alii, qui scienter falsas monetas extra regnum prædictum emunt, & post intra regnum ipsum eas portant, vendunt & expendunt. Nos igitur attendentes, quòd iidem falsarii & fabricatores monetarum talium & emptores prædicti per hoc se dignos maledictione constituunt, eos, qui (ut præmittitur) præmissa moliri, aut fabricare, aut emere, vel portare ad regnum prædictum scienter præsumpserint, felicis record. Clementis Papæ quinti prædecessoris nostri vestigiis inhærentes, excommunicationis sententiâ innodamus: absolutione prædictorum nobis & successoribus nostris, præterquam in mortis a articulo reservatâ: Nulli, &c. nostræ innovationis infringere, &c. Datum Avenion. 5. Nonas Jul. An. 6.

a *In mortis articulo nulla est casuum reservatio. atque ideò omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuscunq; peccatis & censuris absolvere possunt. Ita Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.*

DE PRIVILEGIIS.
TITULUS XI.
CAP. UN.

¶ *Privilegia, si qua sunt, quibus aliqui nobiles Campaniæ & Maritimæ dicebant se munitos circa bannitorum receptationem, hæc constitutio propter causas hic insertas revocat & annullat.*

AD nostri Apostolatûs pervenit auditum, quòd nonnulli nobiles & communitates intra nostras Campaniæ, Maritimæque provincias constituti, asserentes per privilegia sedis Apostolicæ sibi fore concessum, quòd de Provinciis ipsis per Rectorem eorum qui est pro tempore, vel Officiales curiæ Rectoris ejusdem banniti, in terris, civitatibus, castris, & locis eorum morari liberè possint, nec in illis idem Rector bannitos ipsos capere valeat: eosdem bannitos in dictis terris, civitatibus, castris, & locis, non absque derogatione sedis Apostolicæ manifesta recipiunt & receptant. Nos igitur, qui benevoli more patris in provinciarum ipsarum tranquillitatis & pacis commodis delectamur, super hoc (prout ad nostrum spectat officium) pro communi bono provinciarum ipsarum de congruo volentes remedio providere, privilegia supradicta, cujuscunque tenoris existant, maximè cum ipsorum præjudicium maleficia remaneant in eisdem Provinciis impunita, pandatur ausus excessibus, cultus lædatur justitiæ, dictique Rectoris multipliciter impediatur officium, ac provinciarum ipsarum status, pacis fœdere violato, non absque grandi reipublicæ detrimento subverti posset scandalis, scissuris, extunc auctoritate Apostolicâ ex certa scientia revocamus, annullamus, & etiam irritamus, ac nullam habere decernimus roboris firmitatem. Nulli, &c. nostræ revocationis & annullationis, cassationis, irritationis, & constitutionis infringere. Data Aven. 7. Idùs Aug. Anno 6.

DE POENIS.
TITULUS XII.
CAP. UN.

¶ *Narratis facinoribus hominum Marchiæ, qui suos Rectores & Officiales occidere soliti erant, post enum. rationem 17. modorum offensæ, totidem pœnæ exprimit, quas incurrent, qui de cætero talia præsumant: & propter patrum iniquitatem filios à quibuscunque honoribus & beneficiis tanquam indignos repellit. Concor. cap. ad aures. & cap. in quibusdam. eod. tit. in antiq. & cap. felicis. eod. tit. lib. 6. junctâ Clem. si quis suadente diabolo. etiam in eod. tit.*

DEcrescente malitiâ videmus mundum in deteriora jugiter prolabi, sic hominum mentes assuetâ depravante nequitiâ, malis passim cumulum superaddi, ut & boni qui aliàs odirent virtutis amore delinquere, interdum cum perversis admisti, concurrere cum illis in illicitis habeant, & in apertam malitiam prosilire. Est enim compescenda malorum audacia, ut saltem pœnæ formidine retrahantur à noxiis, sicque boni sectando virtutem meliores effecti, non cogantur cum illis perire. Sanè vulgaris famæ notorium publicat, & longè lateque ipsa injuriosa transgressus evidentia manifestat, quod nonnulli de Marchia Anconitana, Provincia nobis & Romanæ Ecclesiæ subjecta, nedum olim temporibus diversorum prædecessorum nostrorum Romanorũ Pontificum gressus fidelitatis egressi, declinaverunt ad infidelitatis reprobæ devium: sed in diebus non longè præteritis contra nos, & Ecclesiam eandem, & dilectum filium Amelium præpositum Bellimontis Capellanum nostrum, Provinciæ memoratæ Rectorem cervicem rebellionis erigere præsumpserant, & in quosdam officiales & familiares suos crudeliter sævientes, post graves illatas injurias, & reprobosas contumelias irrogatas eisdem, & post bona ipsorum violentâ prædatione subtracta, eos cruentæ mortis supplicii in ore gladii tradiderunt: inter quos pars dicitur fuisse non modica, cui mens sanior inerat, & tantæ temeritatis excessus non leviter displicebat, sed habuerunt, vel inviti furori consuæ multitudinis cedere, dum illius nequiverunt conatibus obviare. Nos igitur, ut mali pœnarum impositionibus gravium territi vereantur in antea in consimilis erroris invium relabi, ac boni persistentes in sua fidelitate constanter, non habeant propter illorum claudicare perfidiam, remediis quibus possumus præcavere volentes, & animarum suarum saluti, dictæque Provinciæ pacifico statui paternis affectibus prospicere cupientes: de fratrum nostrorum consilio hâc in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut quicunque de Provincia ipsa, vel aliunde in ea Provincia moram trahens, Clericus vel Laicus famæ suæ prodigus (ipsius Ecclesiæ calcatâ reverentiâ) in hoc sceleris genus irrepserit, quòd Rectorem seu Rectores, qui pro tempore regimini dictæ

a *Hic potes videre tractatum D. Bœeri, de seditiosis civibus. Et ego addo, quòd isti hic expressi, quia rebellaverunt contra ipsum Vicerectorem positum à Papa, contra quem committitur crimen læsæ majestatis. c. in primis. in fin. 23. q. 1. meiderunt in illud crimen. Bart. in l. hostes. ff. de capt. & post. rev. Cynus in l. non convitii. q. 4. C. de injur. neque isti quia facta fuerunt omnia in contemptum Papæ, possunt unquam remittere. arg. nov. sibi per Cynum. Font.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Provinciæ in spiritualibus & temporalibus auctoritate Apostolicâ præfuerint, vel ipsorum aliquem, aut eorum, vel alicujus ipsorum vicarium, aut Judicem, vel Judices, vel ipsius Provinciæ thesaurarium, aut locum tenentem ejusdem (quod absit) occiderit, aut ad offendendum illum vel illos insecutus extiterit, ceperit, captivaverit, detinuerit, percusserit, aut etiam vulneraverit, aut ipsorum aliquid, vel alias in locum, ubi moram traxerint, insultum fecerit, aut ipsum, vel ipsos obsederit, sive de suo regimine vel officio forsan expulerit, vel fugaverit, vel socius fuerit facientis, aut illum vel illos bonis aliquibus spoliaverit, vel Provinciæ supradictæ alicujus civitatis, castri vel loci de Provincia ipsa populum, communitatem vel universitatem, aut aliquos ex eis, vel quosvis alios de Provincia ipsa directè vel indirectè, contra nos & præfatam Ecclesiam, seu Rectores, Officiales & locum tenentes prædictos, vel ipsorum aliquem ad seditionem quomodolibet excitabit, ac rebellionem seu conspirationem per se, vel per alium, seu alios facere, vel procurare præsumpserit, vel ad ea, sive ipsorum aliquod dederit auxilium, consilium, vel favorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, cujuscunque conditionis, ordinis, dignitatis aut statûs Ecclesiastici vel mundani fuerit, etiam si Patriarchali vel Archiepiscopali, seu Episcopali, vel superiori præfulgeat dignitate, perpetuò sit infamis: ut nec ad testimonium vel alios actus legitimos admittatur. Sit intestabilis, ut nec testandi liberam habeat factionem, vel ad alicujus bona ex testamento, vel ab intestato vocetur. Nullus ei super quocunque negotio respondere, sed ipse aliis respondere teneatur. Nec quævis causæ ad audientiam perferantur illius. Nec valeant ejus sententiæ vel processus. Nullus ei in quacunque causa vel negotio patrocinium præstare præsumat. Nec ipse ad patrocinandum aliis admittatur. Instrumenta confecta per eum, si fortè officium tabellionatûs exerceat, nullam habeant fitmitatem, sed potiùs cum auctore damnato damnentur. Dignitatibus, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis, vel mundanis, quæ obtinet, quæcunque sint, & quocunque nomine censeantur, sit eo ipso privatus, ac inhabilis, & indignus ad ea, & quælibet alia in posterum obtinenda. Filii ejus ad nullos honores Ecclesiasticos, vel mundanos, ad nullas dignitates, vel beneficia Ecclesiastica, aut officia publica quomodolibet admittantur. Libertatibus & etiam immunitatibus realibus & personalibus, privilegiis & indulgentiis quibuscunque sub quacunque forma verborum ab Apostolica sede concessis, extunc penitùs careant. Vasalli & homines à juramento fidelitatis, & alia quavis obligatione, quibus tenentur eidem, sint penitùs absoluti. Feuda quoque, jura, honores, ac officia, & alia quæcunque immobilia, quæ in dicta Provincia Marchiæ, & alibi ubicunque à prædicta Romana obtinent Ecclesia, sint eoipso penitus confiscata. Aliis verò feudis, juribus, honoribus, officiis, & bonis immobilibus, quæ à quibuscunque aliis tenent Ecclesiis, sint eo ipso privati: quæ sic ad easdem Ecclesias liberè revertantur, quòd de illis earum Rectores pro sua voluntate disponant: mobilia vero bona ipsius concedimus fidelibus occupanda. Illud nihilominùs adjicientes nostræ hujusmodi sanctioni, ut sic delinquens excommunicationis sententiæ: Universitas verò, seu communitas, quæ deliquerit in prædictis, ejusque territorium & districtus, interdicto Ecclesiastico subjaceant ipso facto: A qua quidem excommunicationis sententia nullus ab alio, quàm à Romano Pontifice possit absolutionis beneficium obtinere, nisi duntaxat in mortis articulo [a] constitutus. Per hoc autem non adimimus secularibus potestatibus facultatem utendi legibus contra talem, quas adversùs sic delinquentem catholici Principes ediderunt. Dignum etenim est, ut quos timor Dei à malo non revocat, pœnarum moles in eos exaggerata compescat. Nulli, &c. nostræ functionis, & sanctionis insuper, &c. Datum Avenion. 8. Cal. Septemb. Anno 3.

[a] *Quia in mortis articulo nulla est casuum reservatio. vide Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS, SUSPENSIONIS ET INTERDICTI.

TITULUS XIII.

¶ Taxatio gratiarum sedis Apostolicæ impetratarum, tam cum clausulis consuetis, quàm non consuetis, hic continetur. Et quot literas quotq; dictiones linea complecti debeat, declaratur: ad paupertatem respectus habetur. Contra transgressores pœna suspensionis ab officio usque ad sex menses, & quandoque privationis imponitur: & ultra illam abbreviatoribus sententiam excommunicationis Papa comminatur.

CAP. UNIC.

Cum ad sacrosanctæ Rom. Eccl. sinum, velut ad matris ubera referta dulcedine, ac ad Romani Pont. Christi Vicarii successorisque Petri clementiam, tanquam ad patris plenam providentia pietatem, orbis terrarum, & qui habitant in eo, gratiarum spe assiduè confluant universi: indignum credimus nostris fore temporibus, ut quibus nos & Ecclesia ipsa exuberamus in gratiis, deficiamus in donis: ne murmurandi inde præstetur occasio, unde gratitudine necessitas aderat collaudandi: nevé scriptura reddat onustum, quod liberalitas fecerat gratiosum. Qua de re circa literarum nostrarum scripturas, registri quoq; nostri, nec non abbreviatorum Rom. curiæ notas, illam in taxando volumus moderationem apponi, quâ personæ, quibus gratiæ hujusmodi conceduntur, se gratias ipsas ab Apostolica sede liberaliter sentiant consecutas: ac literarum ipsarum scriptoribus, registri etiam nostri, notariumque abbreviatoribus antedictis, qui interdum in eis etiam multo labore desudant, de suo labore congruè satisfiat. Ad tollendos igitur excessus, difficultates, circuitus & anfractus, qui possent ex variis literarum Apostolicarum taxationibus provenire, sancimus ut modus subscriptus in hujusmodi taxationibus observetur: videlicet quòd litera gratiæ cum clausulis consuetis super canonicatu, & præbenda, & alio beneficio Ecclesiastico, cum cura vel sine cura, vacante vel vacaturo, etiamsi dignitas, officium, vel personatus existat, decem Turonen. grossis & non ultra taxetur: executio verò ejusdem taxationis Turonensibus & non ultrà taxetur: & idem in similibus literis beneficialibus gratiosis, putà super Prioratu aliquo, administratione & hujusmodi, ac executoriis earundem servari debebit. Si verò eisdem literis gratiæ & executoriis earundem (ut suprà) aliquæ clausulæ non communes, vel insolitæ apponantur circa taxationem clausularum hujusmodi congruè poterit sic distinguì: videlicet quòd non habeatur consideratio in eisdem majoris vel minoris gratiæ ejus, quod conceditur, nec quod ipsius sint majores vel pauciores fructus, reditus & proventus, & ex hoc plùs minùsve taxetur, sed habeatur in taxando illa consideratio ad laborem, ut scilicet longior scriptura magis, & minùs brevior æstimetur: hoc tamen circa hujusmodi clausulas apponendas addito moderamine in taxando, ut si scriptura clausulæ appositæ non faciat lineam, ne ipsa clausula literæ taxationem augmenter. Si verò per se, vel saltem aliis addita clausulis faciat lineam, in quarta parte Turonen. grossis taxetur: & sic pro qualibet linea hujusmodi addita clausulæ in taxando quarta pars gross. Turon. addatur, & si quid superfuerit, & minus lineâ, illud superfluum nec taxationem immutet. Lineam autem, quæ centum & quinquaginta literas, seu XXV. continet dictiones, intelligi volumus in hoc casu: & ut taxatio hujusmodi (dum exempla ponuntur) quodammodò procedat, infertâ illâ clausulâ: Verùm ne sub eo prætextu, &c. quæ quatuor continet lineas, uno Turon. grosso taxetur. Illa etiam clausula: Præbendam verò ac dignitatem, quæ cum acceptatione reservat, quæ quatuor & paulo plus continet lineas, uno Turon. grosso taxetur: & in similibus clausulis additis, secundùm linearum numerum idem fiat. Eandem taxationem cum moderamine antedicto, quoad præfatas literas in registro nostro servari volumus, cùm fuerint registrandæ. Eandem etiam taxationem quoad præfatarum literarum notas, scilicet gratiæ cum antedicto numero Abbreviatores observent. De executoriis verò hujusmodi gratiarum Abbreviatores ipsi, etiamsi clausulæ non communes vel insolitæ apponantur eisdem, duos tantum recipiant Turonen. Hoc licèt sic in taxatione prædictarum literarum observari velimus, in forma tamen pauperum deferri volumus paupertati, & nostram taxationem in illa, videlicet octo Turon. gross. inviolabiliter observari: nam beatum fore virum, qui super pauperem & egenum intelligit, verbis propheticis [a] edocemur. Circa taxationem autem literarum, quæ per audientiam transeunt, nihil ad præsens aliud duximus ordinandum, publica sunt instituta salubriter, eò diligentiores sui observatores inveniant, quò transgressores ipsorum majori noverint se pœnâ percelli: statuimus, ut præfati omnes & singuli, tam literarum nostrarum, quàm registri nostri scriptores, quàm Abbreviatores notarum ipsarum (quibus etiam Abbreviatoribus specialiter ultra infrà scriptas pœnas, quatenus prædictas taxationes observent, sub excommunicationis pœna mandamus) qui contra præmissa fecerint, plus scilicet præfatas nostras beneficiales literas, vel notas ipsarum, vel earundem in dicto registro scripturas taxando, exigendo vel recipiendo pro ipsis, quam superius sit taxatum: usque ad semestre tempus officio, in quo sic deliquerint, sint eo ipso suspensi. Et si secundò deliquerint in eodem, ipso facto eodem officio (quod, quantùm in ipsis fuerat, maculare conati sunt) perpetuò se privatos agnoscant. Nulli ergò liceat, &c. Datum Aven. 4. Idûs Decembr. Pontificatûs nostri Anno primo.

[a] *Vide Innoc. VIII. in regul. 66. ubi dicit, quòd camera Apost. est mater pecuniarum. Vide eundem in regul. 46.*

[a] *Psalm. 40.*

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

TITULUS XIV.

CAP. I.

(Anno 1321. Avenioni.)

¶ Cùm fratres Minores indumentis vilibus secundùm eorum regulam debeant indui, de qua vilitate sit intelligendum, hoc relinquit judicio superiorum, præcipiens sub pœna excommunicationis illic obediri, & reprehendens fratres, qui pro arbitrio suo habitus curtos, strictos, & novitatu plenos portabant, qui transgressores regulæ non dicentur, si in hoc superioribus obsequuntur. Superiores etiam arbitrari poterunt, an habenda sint granaria & cellaria pro necessariis ad victum colligendis. Tandem fratres ipsos hortatur ad obedientiam, quam dicit paupertati & castitati esse præferendam. h. d. & est valdè notabilis. Concor. c. Exiit qui seminat. eod. tit. lib. 6. & Clem. Exivi de paradiso. eod. tit.

Quorundam exigit cœcæ scrupulositatis ambiguum, ac ipsum quodammodò indocta scientia (ne dixerimus, quòd irreligiosa horum sit vana, & in hoc superstitiosa religio) ut dum suis mavult temerè sub conscientiæ velamento conceptibus, quàm prælatorum ordinis sui cum obedientiæ merito providè inhærere sententiis, nos post prædecessorum nostrorum, & præsertim felicis recordationis Nicolai quarti, ac piæ memoriæ Clem. V. Romanorum Pontificum super intellectu & observantiâ regulæ ordinis fratrum Minorum, declarationes salubriter editas, solidas quidem & claras, & lucidas multaque maturitate digestas, nostras Domino favente indubias ipsorum prædecessorum declarationibus declarationes adjungamus: sicque dies [a] diei eructet verbum, & nox nocti scientiam manifestet, ne perperàm paucorum dicti ordinis fratrum (quod absit) insciti, recta ipsarum declarationum verba convertens in devium, illaque suis eis profectò contraria accommodans sensibus, ingrata Deo, superioribus contumax, præfato ordini detrahens, odiosa confratribus, unionem scindens, si valeat, reddatur, ac grave in populo scandalum allatura, quin potiùs (ut nostra vehementer flagitat intentio) antedictis profugatis incommodis, hæc sancta Minorum fratrum religio, ad quam jamdudum (cùm minor nos gradus haberet) dilectionis & devotionis fervor incanduit, nunc verò post susceptum à nobis Apostolicæ servitutis jugum, ad illius religionis gubernationem, protectionem, defensionemque interius exteriusque propitiam pastoralis curæ solicitudo nos angit, paternæ cogit providentiæ debitum, ac internæ charitatis zelus accendit, quietâ pace gaudeat, sancto proficiat otio, in numero ac merito, quàm & plurimùm augeatur, blandeque in redeuntium filiorum suæ scilicet professionis ruat oscula, mactet vitulum, eorumque liberis, & sedula corruat in amplexus: profectò cùm ipsius religionis odor trahat, charitas attrahat, scientia lucider, oratio mereatur, quæ in convalle lachrymarum, hujus scilicet mundi miseria, vel cordis contritione & humiliatione purissima ascensiones in corde suo disposuit, ut non solùm in virtutem de virtute proficiat, sed in eisdem virtutibus permanens, quasi quibusdam harum ad profectionem tendentibus gradibus, de die in diem facta se melior ascendat in altius, terrena despiciat, ac cœlestia complectatur: sicque tandem divino nomine collocata in patria, tanto Deum secundùm hujus sanctæ ascensionis gradus cognoscat apertiùs, quanto nunc in hujus peregrinationis angustiis illos conscenderit altiores. Nam secundùm David Prophetam eximium, dum sanctam Ecclesiam Deus susciperet, in eis gradibus

[a] *Psalm. 18.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dignoſcetur. Quapropter tantis incommodis tantisque ejuſdem ordinis excitati periculis, ac ad illa ſalubribus & opportunis per ejuſdem ſedis providentiam circumſpectam adhibendis ſummovenda remediis, noſtræ ſollicitudinis ſtudium convertentes ad Dei laudem, beati Franciſci præconium, ejusque præfati ordinis pacem, conſolationemque fidelium, necnon minùs cautis, minusque habentibus inobediendi vel evagandi occaſionis ſubducendam materiam, ad trepidandum ubi timor non aderat, ſcrupuloſam caliginem detergendam, eosque ſuaviter deducendos, ut filios ad ipſius religionis gremium velut matris. Diligenti ſuper his perſcrutatione & maturâ deliberatione prahabitis, de fratrum noſtrorum conſilio, infraſcriptas declarationes, commiſſiones, ordinationes, & præcepta, quæ inferiùs inſeruntur, duximus adjungenda. Inprimis cùm dicatur in regula, quòd illi, qui promiſerunt obedientiam, habeant unam tunicam cum caputio, & aliam ſine caputio, qui habere voluerint. Item quòd fratres omnes veſtimentis vilibus induantur, & ſuper prædictorum verborum ſenſu à præfatis prædeceſſoribus noſtris Nicolao & Clemente declarationes (ut præmittitur) limpidæ emanârunt: dictusque Clemens hujus vilitatis judicium miniſtris, cuſtodibus, ſeu Gardianis ordinis prædicti duxerit committendum, eorum ſuper hoc conſcientias onerando: nec ob hoc in quibuſdam ex fratribus antedicti ordinis, volentibus plus ſapere quam oportet ſapere, novarum adinventiones ambiguitatum teſſâvêre quamplurimæ, vel non omninò non vetuſtarum explicatio quæſtionum, tam videlicet ſuper longitudine & latitudine, quàm groſſitie & ſubtilitate, forma & figura veſtimentorum ipſorum: quinimò adeò hujuſmodi adinventiones & quæſtiones propriâ excrevêre licentiâ, ut ex eiſdem fratribus aliqui habitus propterea curtos, ſtrictos, inuſitatos & ſqualidos, novitate plenos, ac diſſidii non ignaros, cùm à communitate ordinis diſcreparent, aſſumerent, nec eos ad miniſtrorum, cuſtodum, Gardianorum eorundem mandatum requiſiti deponerent, nec alios prout ejuſdem ordinis communitas deferebat habitus, juxta eorundem miniſtrorum, cuſtodum, & Gardianorum arbitrium ducerent reſumendos, dicentes in hoc eorundem Prælatorum ſuorum non parendum fore arbitrio: cùm & ſuum ſic deſpectum regularem & cruciformem aſſererent, cæterorum verò ſuperfluum habitum irregularemque cenſerent: Nec huic eorum opinioni præfati Clementis declarationem ſæpiùs repetitam obeſſe. Nam licèt miniſtris, cuſtodibus & gardianis præfatis veſtium vilitatis detur in illa judicium, tamen inibi conſequenter adjungitur: ita tamen, quòd vilitatem in veſtibus ſervent: præſertim cùm & in declaratione prædicti Nicolai dicatur, quòd ſemper in eiſdem fratribus & eorum actibus paupertas ſancta reluceat, prout ipſis ex eorum regula invenitur indicta: ac conſtitutionibus ejuſdem ordinis generalibus caveatur (ut aſſerunt) quòd in omnibus, quæ ad habitum fratrum ſpectant, reluceat ſemper aſperitas, vilitas, & paupertas: unde cùm nec paupertatis, vel vilitatis oblatæ per miniſtros, cuſtodes, & gardianos veſtes exiſterent, nec ipſorum ſuperiorum ordinis ſui in deponendo veſtes, quas géterent, nec in reaſſumendo, quas darent, ſequi judicium ullatenùs tenebantur *a*, generali miniſtro & cæteris fratribus, qui pro communitate ejuſdem ordinis aderant ſuis rationibus (quas brevitatis causâ omittimus) contrarium aſſerentibus ex adverſo: prout hæc & alia hincinde coram nobis & eiſdem fratribus noſtris ſcripto lecta, verboque fuére propoſita, ac etiam coram aliquibus ex fratribus noſtris prædictis ſuper hoc deputatis à nobis, præſertim per aliquos ex fratribus dicti ordinis, qui in prædictis communitatibus advertabantur eiſdem, fuerunt pluries repetita. Quocirca nos ſeriosiùs rationibus prædictis auditis & aliis, illisque plenius intellectis, volentes perpetuum præfato finem dare negotio, de prædictorum fratrum noſtrorum conſilio declaramus & dicimus, quòd cùm (ſicut prætangitur) dicatur in regula, quòd fratres omnes veſtimentis vilibus induantur, & cùm vilitatem hujuſmodi veſtium, tam habitûs, quàm interiorum tunicarum, illam præfatus Clemens intelligi debere decreverit, quæ ſecundum conſuetudinem vel conditionem patriæ debeat, quantum ad colorem panni & pretium, vilitas meritò reputari, atque conſequentet hujus vilitatis judicium miniſtris, cuſtodibus, ſeu Gardianis prædictis (ipſorum ſuper hoc conſcientias onerando *a*) duxerit committendum, prout in ejuſdem Clementis literis ſuper hoc confectis plenius continetur: in eorundem miniſtrorum, cuſtodum, ſeu gardianorum eodem modo judicio eſt relictum. Nosque nihilominùs præfatorum miniſtrorum, cuſtodum & Gardianorum judicio præſentium auctoritate committimus, determinare videlicet, arbitrari atque præcipere, cujus longitudinis & latitudinis, groſſitiei & ſubtilitatis, formæ ſive figuræ, atque ſimilium accidentium eſſe debeant tam habitus, ipſorumque caputia, quàm interiores tunicæ, quibus fratres omnes Minores dicti ordinis induuntur, ac inſuper cujus quantæque vilitatis indui eos ipſis veſtimentis oporteat, an in veſtimentis hujuſmodi ſecundum regulam & declarationes eorundem prædeceſſorum noſtrorum, & præfatas ordinis conſtitutiones, reluceat aſperitas, vilitas & paupertas: utrumne quantum ad colorem, vilitatem, paupertatem quoque, ac cætera *b* accidentia ſupradicta fratres veſtimentis induantur, ut debent: ſuper quibus eorundem miniſtrorum, cuſtodum, & gardianorum conſcientias oneramus: Statuentes & diſtrictè præcipiendo mandantes, quòd in prædictis & his ſimilibus eorum arbitrium, determinationem ſive judicium, generalis quidem in totius ordinis, provincialium verò in provinciarum miniſtrorum ac cuſtodum, & gardianorum adminiſtrationibus, cuſtodiis ac gardianiis, ſive conſimilibus ordinis memorati commiſſis eiſdem fratres omnes & ſinguli ſequi omnimode, illisque parére per omnia teneantur. Ac inſuper quòd illorum ſequendo arbitrium, determinationem ſive judicium, illisque parendo, nec ſint, nec dici poſſint vel debeant, nec ipſi ſeipſos autument ſuæ regulæ vel conſtitutionum ſui ordinis tranſgreſſores, maximè cùm nec expreſsè vel determinatè in prædicta fratrum Minorum dicatur regula vel declarationibus antedictis, quantæ longitudinis, quantæ latitudinis, quantæ groſſitiei vel ſubtilitatis, qualis formæ, qualisvè figuræ hujuſmodi debeant eſſe veſtes, ſicut nec qualis quantæque vilitatis eas eſſe oporteat, exprimitur in eadem: ſicque quodammodò eâdem urgente neceſſitate, æquitate non impari, vero ſenſu, veroque id regulæ ſuadentibus intellectu, ejuſdem Clementis inhærentes veſtigiis, præfatorum miniſtrorum, cuſtodum, & gardianorum in prædictis, horumque ſimilibus fore judicium, declarare compellimur, illaque eis (ut prædicitur) committere invitamur. Non enim particularium omnium certa poteſt dari ſcientia, neque eorum (cùm infinita ſint) contingit fieri diſciplinam, non ars, non regula circumſtantias ſingulas, accidentiaque cuncta complectitur; hanc

a *Vide l. ſi verò. §. de viro. in 7. Sallentia. ff. ſol. mat. & l. 2. §. de noxal. act. Bart. in l. omnes. 6. q. principali. ff. de juſt. & jur. Panor. c. ſolita 1. Coll. de majoritate & obed. Font.*

a *Vide hic quæ ego notavi in c. ſtatutum. in §. aſſeverem. ſuper gl. relinquat. de reſcr. l. 9. Font.* b *Nota hic expreſſum, quòd cui competit cognoſcere de principali, competit etiam cognoſcere de iis, quæ conſequenter accedunt. vide gloſſ. ſin. infr. eod. in extravag. ad conditorem. Font.*

bent in illis minores majoribus obſequi, illisque intendere, non in certis ſolum, verùm etiam in dubiis: & in certis præſunt artibus, quibus obediant, præſunt regulis ſingulis, quibus obtemperent diſciplinis, ut illarum egregius debitis obſequentium miniſteriis ſubſequatur. Sic judicans cuncta rimatur & diſcutit, leges cafibus applicat, canonum decreta ſecernit: ſic morbis ag gravatus Medicum, ſic virtus conſtans in medio, ſapientem prudentemque depoſcit: ne ſi quiſque regatur, ut appetit, confeſtim corruat, ut non quærit, neque taliter conviventibus non ordo, ſed horror inhabitet: adſit (quod abſit) diſcordia: religans religio relegetur: ſententiæ namque variantur, ut capita, & creſcit in ſtolidis opinionibus phantaſia. Eodem modo, eiſdemque quodammodò rationibus invitati, cùm præfatorum miniſtrorum, vel cuſtodum ſub certa forma, ſimul ſcilicet & ſeparatim in ſuis adminiſtrationibus & cuſtodiis, cum a gardiani & duorum de Conventu loci diſcretorum Sacerdotum & antiquorum in ordine fratrum conſilio & aſſenſu, præfatus Clemens judicio duxerit relinquendum, an ſit multùm credibile ex jam experris, quòd fratres ipſi abſque granariis & cellariis non poſſint vitæ neceſſaria invenire: quo caſu granaria & cellaria, congregationes & conſervationes hujuſmodi eis ipſe conceſſit, prout in prædictis ejuſdem Clementis literis plenius continetur. Nos de prædictorum fratrum noſtrorum conſilio eorundem miniſtrorum & cuſtodum ſub eadem forma judicio præſentium auctoritate committimus, determinare videlicet, arbitrari atque præcipere eo caſu qualiter, ubi, & quando, & quoties granum, panem & vinum pro vitæ fratrum neceſſariis, fratres ipſi quærere debeant, conſervare ſive reponere, etiamſi reponenda ſint in prædictis granariis & cellariis conſervanda: Statuentes & diſtrictè præcipiendo mandantes, quòd in prædictis & his ſimilibus eorundem arbitrium, determinationem ſive judicium generalis quidem in totius, provincialium verò in provinciarum, miniſtrorum ac cuſtodum ſimul & ſeparatim adminiſtrationibus & cuſtodiis ordinis memorati commiſſis eiſdem, cum Gardiani tamen (ut ſuprà prædicitur) & duorum de Conventu loci diſcretorum Sacerdotum & antiquorum in ordine fratrum conſilio & aſſenſu, fratres omnes & ſinguli obſequi omnimode, illisque parére per omnia teneantur: Ac inſuper quòd illorum ſequendo arbitrium, determinationem ſive judicium, illisque parendo, nec dici poſſint vel debeant, neque ipſi ſeipſos autument ſuæ regulæ vel conſtitutionum ſui ordinis tranſgreſſores. Ideoque omnes & ſingulos fratres antedicti ordinis Minorum, qui ſtrictos, curtos & diffórmes habitus ab ipſius generalis miniſtri, & aliorum de dicta communitate habitu coram nobis & fratribus noſtris, & aliis in Romana curia deſuerunt, vel deſerunt, monemus & hortamur in Domino, eis nihilominùs in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommunicationis pœna per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus ad mandatum ipſius generalis deponant, quos deferunt habitus, & aliis juxta ejuſdem generalis arbitrium, determinationem ſive judicium (ut ſuprà prædicitur) induantur: Ipſique generali in omnibus iſtis & aliis, & per omnia ſecundum beati Franciſci regulam & prædictas prædeceſſorum noſtrorum declarationes, conceſſiones, & commiſſiones, in ipſis declarationibus comprehenſas, & noſtras contentas in præſentibus, humiliter obediant, pareant & intendant: non obſtantibus quibuſcunque privilegiis, indulgentiis, literis, libertatibus, immunitatibus, vel exemptionibus, eis, vel alicui ipſorum à præfato Clemente conceſſis, vel appellationibus ab eis vel ipſorum aliquo ad ſedem Apoſt. interjectis, quæ (in quantum poſſet derogare præſentibus) viribus vacuamus. Religio namque perimitur, ſi à meritoria ſubditi obedientia ſubtrahantur: magna quidem paupertas, ſed major integritas, bonum eſt obedientia maximum, ſi cuſtodiatur illæſa: nam prima rebus, ſecunda carni, tertia verò menti dominatur & animo, quos velut effrænes & libetos ditioni alterius, humilis jugo propriæ voluntatis adſtringit. Ad hanc itaque fratres prædicti non inviti, ſed ſpontè redeant, hanc velint & appetant, hanc magnis deſideriis concupiſcant, illudque votis Canticorum *a* ingeminent. Oſculetur me oſculo oris ſui, charitatis utique & dilectionis, religionis hujus obedientia ſancta purificans: nam meliora ſunt ubera tua, præceptorum ſiquidem & conſiliorum quædam nutrientia pocula, vino, unguentis optimis, ſcilicet bonæ famæ fragrantia ſuavitatis odorem. Nec formident hi ad obedientiam ordinis Deo auctore, dum redeunt: nam Prælatos ſuos (ut firmiter ſperamus, eisque injungimus) ſibi benignos & mites invenient, cæteros dulces atque palpabiles, cùm ſint & eſſe debeant omnes & ſinguli fratres in Chriſto, & clamitent: Quis mihi det te fratrem meum, communi ſcilicet patre beato Franciſco congenitum, ſugentem ubera matris meæ, religionis utique & profeſſionis ejus velut matris contemplationis & electionis ſuavia & dulcia pocula, ut inveniam te foris ab eiſdem obſervantiis quodammodò diſparem, & deoſculer blandè, videlicet intra charitatis viſcera te complexus: & jam me, imò & te, nemo deſpiciat, profectò quos foris poſitos multi, ac ſi diviſos & deſides fortaſſe deſpexerant, intus, putà intra dilectionis internæ præcordia & conformis obſervantia clauſtra repoſitos, jam nemo deſpiciat, ſed ſuſcipientes eoſdem dulcedine quiſque digne laudibus efferet, & ſuſceptos. Nulli ergò, &c.

a *Vide Bart. in l. 1. §. ſi plures. ff. de inſtit. Joan. And. & poſt eum Alber. in re. nullus ex conſil. de reg. jur. lib. 6. de materia hujus text. eſt gl. poſita in Clem. exivi. §. rurſus.*

CAP. II.

¶ Præmiſſo qualiter gloſſantes decretalem, Exiit qui ſeminat. eod. tit. lib. 6. excommunicationem ipſo facto non obſtantibus quibuſcunque privilegiis incurrunt, illam excommunicationem uſque ad ſedis Apoſtol. beneplacitum ſuſpendit: & per iſtam ſuſpenſionem contra fratres Minores obloquendi non intendit tribuere occaſionem.

Quia nonnunquam, quod conjectura profuturum credidit, ſubſequens experientia nocivum oſtendit, non debet reprehenſibile judicari, ſi canonum conditor, canones à ſe vel ſuis prædeceſſoribus editos, vel aliqua in eiſdem contenta canonibus revocare, modificare vel ſuſpendere ſtudeat *b*, ſi ea obeſſe potiùs viderit, quàm prodeſſe. Sanè dudum felicis record. Nicolaus Papa quartus prædeceſſor noſter, quandam conſtitutionem declarativam, quæ incipit: Exiit ſuper regula dilectorum filiorum fratrum ordinis Minorum, quam beatus Franciſcus almus confeſſor inſtituit: promulgavit, ſub certis pœnis arctiùs interdicens, ne concordantiæ, contrarietates, ſeu adverſæ vel diverſæ opiniones ab ipſius conſtitutionis lectoribus ſeu expoſitoribus aliquatenùs inducantur, nec ſuper conſtitutione gloſſæ fiant ab aliquibus, niſi forſan, per quas verbum, vel ſenſus ipſius, vel ipſa conſtitutio quaſi grammaticaliter & ad literam exponatur, nec intellectus ipſius per legentem diſtorqueatur ad aliud, quàm conſtitutionis ejuſdem litera ipſa ſonat: gloſſantes autem in ſcriptis conſtitutionem eandem aliter, quàm ſuperiùs eſt expreſſum, facientes quoque commenta, ſcripturas ſeu libros, & ex certa ſcientia & deliberatione determinantes in ſcholis, ſeu prædicantes contra contenta in conſtitutione prædicta, vel aliqua ſeu aliquod prædictorum (non obſtantibus aliquibus privilegiis ſeu

a *Cant. 1.* b *Vide qua notavi in cap. alma mater. de ſent. excommun. l. 6. Font.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

indulgentiis aut literis Apostolicis, quibuscunque personis, dignitatibus, ordinibus, aut locis religiosis vel secularibus generaliter vel singulariter sub quacunque forma vel expressione verborum concessis: quæ noluit aliquibus in prædictis quomodolibet suffragari) ipso facto excommunicationis sententiæ voluit subjacere. Nos autem attendentes, quòd argumentis frequenter & collationibus latens veritas aperitur a, quodque sub eadem litera sæpè latet multiplex intellectus, nec non esse difficile, volentibus constitutionem prædictam perfectè legere ac intelligere pœnas adjectas in constitutione hujusmodi devitare: viam veritatis aperire volentes, & periculis, quæ ex prædictis possent literatæ personæ præcipuè scholasticæ incurrere, salubriter obviare, præsertim cùm de novo suborta sint aliqua dubia, circa quæ posset periclitari veritas, & erroribus via pandi, nisi liceret conferre super contentis in constitutione hujusmodi & disputare: prohibitiones & pœnas prædictas tam latas, quàm comminatas, & earum effectus, in fratrum nostrorum ac multorum Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Prælatorum, necnon multorum professorum utriusque juris, & multorum sacræ Theologiæ magistrorum præsentiâ, dum consistorium teneremus, auctoritate Apostolica duximus usque ad sedis Apostolicæ beneplacitum suspendendas. Per suspensionem autem hujusmodi nequaquam licentiam cuiquam intendimus impertiri, quòd contra fratrum regulam prædictorum dogmatizare, scribere seu determinare, prædicare seu pravè loqui liceat publicè vel occultè: quinimò hæc omnibus & singulis auctoritate prædictâ districtiùs inhibemus. Ne autem in posterum præmissarum prohibitionum & pœnarum suspensio in dubium revocari valeat, aut alicui propter defectum probationis impingi, quòd velut transgressor prohibitionum ipsarum in pœnam seu pœnas inciderit antedictas: Nos volentes super hoc de opportuno remedio providere, chartas seu membranas suspensionem continentes eandem, appendi seu affigi in majoris Ecclesiæ Avenion. ostiis, seu superliminaribus faciemus, quæ suspensionem prædictam suo quasi sonoro præconio & patenti indicio publicabunt. Dat. Aven. 7. Cal. April. Anno 6.

CAP. III.

¶ Dominium rerum, quæ perveniebant ad fratres Minores, retentum ab Ecclesia Romana, simplici usu facti fratribus ipsis reservato in ca. extit qui seminat. eod. tit. lib. 6. Summus Pontifex refutat: multiplici ratione probans eos non posse habere in re aliqua simplicem usum facti: & statuit quòd de cætero nullum jus nullumq; dominium habeat Ecclesia Romana in hujusmodi rebus, quæ in posterum conferentur vel offerentur ipsis fratribus. Hac extravagans est multum jurídica, & subtilis in plerisque locis, præsertim ubi probat usum simplicem non posse constitui in rebus usu consumptibilibus.

AD conditorem canonum non est dubium pertinere, cùm statuta à se vel prædecessoribus suis edita obesse percipit potiùs, quàm prodesse, ne ulteriùs obesse valeant, providere. Dudum siquidem felicis record. Nicolaus quartus prædecessor noster, attentè prospiciens in almi confessoris beati videlicet Francisci regula contineri, quòd nihil sibi approprient, neque domum, neque locum, neque rem aliquam aliam sui ordinis professores, ac considerans diligenter, quòd per piæ recordationis Gregorii Papæ IX. & nonnullos alios prædecessores ejusdem fuerat declaratum, hoc debere servari, tam in speciali, quàm in communi: necnon & consideranter attendens, nonnullos fratribus ipsis detrahere, impingentes eisdem, quòd regulam & declarationes hujusmodi non observabant, pieque considerans ora contra præmissos fratres oblatrantium claudere, ac professorum ipsorum conscientiis providere, inter alia ordinavit & sanxit, omnium utensilium & librorum, rerumque mobilium, & præsentium, & etiam futurorum, Ecclesiarum quoque & oratoriorum ac cœmeteriorum tam præsentium, quàm etiam futurorum, necnon & aliarum emptarum, & eleemosynis divinis oblatarum seu concessarum dictis fratribus (in quibus tamen offerentes seu concedentes ipsa nihil in ipsis sibi ducerent reservandum) proprietatem & dominium plene ac liberè ad se & Romanam Ecclesiam pertinere, ipsa in se recipiens ac antedictam Ecclesiam, simplici usu facti duntaxat in rebus & bonis hujusmodi reservato fratribus antedictis. Et quia nonnunquam libros, & alia mobilia suprædicta vendi expedit, seu etiam commutari, fratribus ipsis in eadem ordinatione concessit, ut res ipsas cum rebus aliis, quarum usum habere licet ipsis fratribus (dummodò generalis, & provincialium ministrorum conjunctim vel divisim auctoritas intercederet) possent liberè commutare. Sed & quia fratribus ipsis pecuniam per se vel per alium recipere ipsorum regula districtiùs interdixit, voluit & concessit, quòd si vendi contingeret res mobiles antedictas pretio æstimato, quòd hujusmodi pretium per procuratorem deberet recipi, à præfata sede, vel Cardinali gubernatore ejusdem ordinis deputandum, per procuratorem eundem in rem licitam, cujus usus esset permissus ejusdem ordinis fratribus, expendendum: hoc adjecto, quòd possent de vilibus rebus mobilibus, vel parùm valentibus fratres ipsi pietatis seu devotionis intuitu, vel pro alia honesta causa, & rationabili (obtentâ tamen super hoc superiorum suorum licentiâ) intra vel extra dictum ordinem ordinare. Quanquam autem piâ considerationo motus prædecessor noster ordinavit, suprædicta illa dicto ordini existimans profutura: ipsa tamen attento modo utendi fratrum ipsorum ac dictæ Ecclesiæ subsecutâ patientiâ circa ipsum non profuisse, subpotiùs tam ipsis fratribus quàm multis aliis obfuisse, subsequens magistra rerum experientia nosc itur declarâsse. Ipsis quidem fratribus quantum ad statum perfectionis nequaquam profuit reservatio dominii suprædicta: cùm enim perfectio vitæ Christianæ principaliter, & essentialiter in charitate consistat, quæ ab Apostolo perfectionis vinculum dicitur, & quæ unit seu jungit aliqualiter in via hominem suo fini: ad quam per contemptum bonorum temporalium, & ipsorum expropriationem via disponitur, per hoc præcipuè, quod solicitudo, quam temporalia in acquirendo, conservando, & dispensando exigunt, quæ plerunque ab actu charitatis retrahit, amputetur: restat quòd si solicitudo eadem post expropriationem hujusmodi quæ ante ipsam inerat, perseveret, ad perfectionem hujusmodi talis expropriatio valeat nihil conferre: constat autem, quòd post ordinationem prædictam non fuerunt in acquirendis ac conservandis bonis prædictis in judicio & extra minùs soliciti, quàm ante illam fuerant fratres ipsi, quanquam sint religiosi mendicantes alii, habentes aliqua in communi. Adhuc nec utique profuit dictis fratribus ordinatio suprædicta, quantum ad hoc, quòd propter carentiam talis proprii se pauperiores dicere valeant, quàm si res ipsas cum illo (quo carere se dicunt) dominio obtinerent. Licèt etiam prædecessor noster prædictus dominium earum rerum, quæ ipsis fratribus offerri seu conferri, aut aliàs obvenire contigerit, quarum tamen usum facti duntaxat habere licet ordini, vel fratribus antedictis (usu facti simplici prædictis fratribus reservato) in se Romanamque Ecclesiam recipiendum duxerit, ac liberè pertinere decreverit, ut superiùs est expressum: attento tamen ipsorum fratrum utendi modo, & ejus effectu, ac patientiâ circa modum ipsum Romanæ Ecclesiæ subsecutâ, non ipse usus fratrum dici debet, sed potiùs Romanæ Ecclesiæ dominium esse simplex. Quis enim simplicem usuarium dicere poterit, cui rem usuariam licet permutare, vendere ac donare? proculdubio hæc naturæ repugnare noscuntur, nec ad usuarium pertinere, quæ tamen de rebus mobilibus antedictis faciunt fratres ipsi. Quòd autem dominium Romanæ Ecclesiæ reservatum simplex censeri debeat, ex hoc patet, quòd ex illo nullum eidem Ecclesiæ temporale obvenit hactenus commodum, nec sperari, quòd obvenire debeat in futurum, cùm nec intentio reservantis, nec fratrum ipsorum fuerit, quòd ad quemcunque alium, quàm ad fratres dictarum rerum perveniret compendium: quod proculdubio modus utendi fratrum ipsorum, & Romanæ Ecclesiæ subsecuta patientia evidenter declaravit. Et quòd talis intentio fuerit ordinantis, & ex hoc patet, quòd illarum rerum sibi, & Ecclesiæ Romanæ dominium duntaxat retinuit, quarum usum facti liceret habere ordini, vel fratribus antedictis: talis autem dominii carentia re in præsenti, ac spe in futurum omnimodo denudati, quoad paupertatem temporalem, quam altiorem (præ mendicantibus aliis in communi habentibus) sibi vendicant dicti fratres, pauperiorem non efficit non habentem. Quòd autem a quoad res, quæ usu consumuntur, non sint censendi usuarii fratres ipsi, ex sequentibus liquet satis: dicere quidem, quòd in talibus rebus usus juris vel facti separatus à proprietate rei seu dominio possit constitui, repugnat juri, & obviat rationi, nec prædecessoris nostri prædicta fuisse videtur intentio, Romanæ Ecclesiæ talium bonorum dominium reservare. Quis enim sanæ mentis credere poterit, quòd intentio fuit tanti patris, ut ovis, seu casei, aut frusti panis, & aliorum usu consumptibilium, quæ sæpè fratribus ipsis ad consumendum è vestigio conferuntur, dominium Romanæ Ecclesiæ, & ipsum fratribus retinere? profectò probabile non videtur, præsertim cùm illorum bonorum duntaxat dominium præfatæ Ecclesiæ reservaverit, quorum simplex usus facti pertinere potest ad fratres dicti ordinis, quod nequaquam potest in rebus usu consumptibilibus reperiri, in quibus nec jus utendi, nec usus facti, separata à rei proprietate seu dominio possunt constitui vel haberi. Et quòd de talibus rebus non intellexerit, evidenter ostendit, dum respondet legi, dicenti, non posse usumfructum à dominio perpetuò separari, ne dominium dominis, semper abscedente usu, inutile redderetur: quæ quidem lex de rebus illis intelligitur, quarum penes unum usus rei, & penes alium dominium possit (licet inutile) remanere, quod nequaquam in rebus usu consumptibilibus potest esse, cùm in illis per usum vel abusum usuarii substantia talis rei esse desinat, & per consequens proprietas etiam inutilis non subsistat. Cùm enim ususfructus, prout est in re constitutus, qui servitus dicitur personalis, & pro quo reales competunt actiones, nihil sit aliud, quàm jus utendi, nec usus, qui etiam personalis est servitus, sit aliud, quam jus tantùm utendi rebus alienis salvâ rei substantiâ, id est, jus percipiendi fructus & utilitatem aliam in totum, vel pro parte suo nomine, qui possunt ex re, in qua ususfructus seu usus constituitur provenire, propter quod proprietas reputatur inutilis, à qua perpetuò abscedit ususfructus, seu usus constitutus rebus, ex quibus ipsis stantibus ususfructuario seu usuario nulla possit utilitas provenire: patet quòd ad hoc, quòd talis ususfructus, vel usus in re aliqua constituì valeat, requiritur, quòd ex re illa possit fructus, vel utilitas (salvâ ipsius rei substantiâ) ad fructuarium vel usuarium pervenire. Quòd ù nulla ad ipsos posset ex re ipsa utilitas (salvâ rei substantiâ) pervenire, quales res constat esse usu consumptibiles, nequaquam posset in rebus ipsis cuiquam ususfructus vel usus constitui, vel à quoquam haberi. Adhuc nec jus utendi, quod nec est jus in re, nec servitus personalis, sed mere jus personale, pro quo reales actiones non competunt, in rebus talibus, vel rebus ipsis utendi potest constitui vel haberi, cùm & jus tale exigat, quòd ex re ipsa, quæ ad utendum conceditur, tali modo ad usuarium pervenire posset utilitas aliqua, ac cum usu permanere usuarii, substantiâ salvâ rei, quod nequaquam potest (sicut ad sensum potest percipi) in rebus usu consumptibilibus reperiri. Rursùs nec simplex usus, qui nec est servitus, nec pro illo competit jus utendi, in talibus rebus potest constitui vel haberi: cùm enim uti re aliquâ, nihil sit aliud propriè, quàm fructus rei sive utilitatem aliam in solidum vel pro parte recipere, qui ex ea possunt (salvâ rei substantiâ) provenire; restat quòd re illâ uti quis nequeat, ex qua (ejus salvâ substantiâ) nulla sibi provenire potest utilitas, quales res usu consumptibiles esse constat. Ex quibus patet, quòd nec usus, qui est servitus personalis, nec jus utendi, quod non est servitus, sed merè jus personale, nec actus ipse utendi sine jure aliquo possunt in rebus usu consumptibilibus constitui, vel haberi, cùm quodlibet præmissorum exigat, quòd ex re ipsa (salvâ rei substantiâ) possit habenti jus utendi, seu utenti ex re ipsa utilitas aliqua provenire, quod utique in rebus nequit usu consumptibilibus reperiri. Nec obviat suprædictis, quòd idem prædecess. nost. in ordinatione prædicta etiam illorum, quæ ad vitæ sustentationem pertinent, sibi & Romanæ Ecclesiæ dominium reservârit: hoc enim de rebus illis duntaxat debet intelligi, quæ usu non sunt consumptibiles, sine quibus humana vita non est sustentabilis, quæ utique non sunt pauca. Licèt autem in rebus usu consumptibilibus, nec jus utendi, nec ipsum uti possit constitui vel haberi, ipsis tamen potest jus abuti. Abuti autem (dum tractatur de rebus usu consumptibilibus) pro rei consumptione sumitur, quod ei opponitur, quod est uti. Uti quidem præsupponit, quòd cum usu, salvâ rei substantiâ, maneat, sed abuti exigit, quòd eum actu hujusmodi rei substantia consumatur: cùm abuti nihil aliud, quàm contra naturam usus uti in hac materia propriè possit dici. Licèt autem quis re usibili absque jure utendi aliquo uti possit, ipsum tamen uti etiam in re tali absque jure utendi, separato à dominio vel conjuncto, nec ab aliquo potest constitui, nec à quoquam haberi. Et quòd talis usus constitui nequeat, ex hoc patet, quòd dare vel constituere quod suum non est, nec ad se pertinet, nemo potest: licet interdum illud dare possit aliter, quàm sit suum. Actus autem ipse utendi ad utentem pertinet, in quantum quis suorum actuum per liberum arbitrium & voluntatem Dominus dicitur, cùm per hoc illos non exercere valeat, vel etiam exercere: non autem actus ipse utendi ad eum pertinet, qui concedit alii, quod in re sua actum illum valeat exercere: quod utique nihil est aliud, quàm quòd actum suum ad rem concedentis ad actum suum utens valeat applicare. Sicut qui equum suum alicui commodat, non actum equitandi concedit commodatario, sed quòd actum illum in equo suo valeat exercere: quod non est utique actum utendi simplicem concedere sine jure, cùm hæc concedere nihil sit aliud, quàm concedere jus utendi: quod quidem jus utendi separatum à proprietate seu dominio in rebus, quæ usu consumuntur, nequit constitui: ut patet manifestiùs ex prædictis. Præterea quòd simplex usus, id est, sine jure utendi à proprietate seu dominio separatus, etiam in re usibili haberi nequeat, sic probatur: Si enim possit haberi usus talis, aut ante actum ipsum, aut in ipso actu, aut post completum actum hujusmodi haberetur. Quòd autem hoc nequeat fieri, ex hoc patet: quòd

a *De utilitate disputationis omnino vide Sylvam nuptialem Joannis de Nevizan in princ. Lect.*

a *Vide gloss. positam in Clem. exivi. §. proinde. ver. solutio. videtur dicendum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

non est, nequaquam haberi potest, patet autem, quòd actus ipse, antequam exerceatur, aut etiam dum exercetur, aut postquam perfectus est, in rerum natura non est, ex quo sequitur, quòd haberi minimè potest: licèt enim & ante actum ipsum quis facultatem illam habeat exercendi, per hoc tamen actus ipse in rerum natura, nisi in potentia, non existit: cùm autem actus est in fieri, nec adhuc quòd ipse actus in rerum natura sit, potest dici, licèt pro eo quòd sit in fieri, dici possit: quod enim de actu, qui est in fieri, præteriit, vel futurum est, jam non est in rerum natura, sed in memoria vel apprehensione tantùm est: quare, nisi prout in memoria vel apprehensione tantùm est, haberi nequaquam potest. Quod autem in præsenti fit, momentaneum vel instantaneum est, quod utique magis intellectu quàm sensu percipi potest: unde nec potest haberi pro tunc, nisi pro momento illo seu instanti, in quo cùm fit, potest dici actum post actum completum: licèt si ex facto ipso producta res aliqua fuerit, res ipsa aliqua facta haberi valeat, factum tamen ipsum, quod jam transit, nisi in memoria (prout suprà dictum est) non habetur. Præterea si simplex usus absque jure utendi haberi possit ab aliquo, constat, quòd non justus esset actus utendi hujusmodi reputandus: cùm ille usus fuerit, cui jus non competebat utendi: talis autem usus non justus ad perfectionis statum nequaquam pertinet, nec perfectioni aliquid adjicit, sed sibi repugnare potius ac detrahere noscitur manifestè. Quòd autem usum non justum conditor canonis fratribus ipsis intellexerit reservare, nequaquam debet aliquis sapiens æstimare: imò quod de justo intellexerit, ex eo potest evidentius apparere, quòd in eadem ordinatione cavavit adjicere, quòd illarum rerum duntaxat in se & Ecclesiam Romanam recipiebat dominium, quarum usum facti liceret habere fratribus seu ordini antedictis, subjungens nihilominùs, quòd non rerum omnium usum habere debeant fratres ipsi: quantùm autem ad usum facti simplicem absque omni jure utendi attinet, nulla rerum quoad fratres differentia est censenda: sic enim uti de facto possunt prohibitis, ut permissis: quare præmissa rerum distinctio ad illum usum facti potius est referenda, pro quo ipsis competit fratribus jus utendi: quarundam enim rerum usus fratribus ipsis prohibitus noscitur, & quarundam permissus: ex quo sequitur, quòd usus facti, de quo ordinatio loquitur, de tali intelligi debeat, qui justus sit, id est, pro quo competat jus utendi: & hoc conditor ipse canonis exprimit evidenter, cùm in eadem ordinatione adjecerit, quòd moderatus usus in expressis priùs rebus ipsis fratribus est concessus. Præterea si in rebus consumptibilibus possit usus constitui vel haberi, nequaquam simplex, nec à rei substantia, proprietate, seu dominio separatus usus hujusmodi posset dici, cùm per talem usum, id est, utendi actum, & in ipso actu, & cum ipso actu res consumatur hujusmodi, ac in ipsius rei exerceatur substantia, nec sine rei ipsius consumptione esse valeat usus talis: ex quo patet, quòd usus talis nec simplex, nec separatus à dominio potest dici. Rursùs a nedum fratribus ipsis ordinatio prædicta non profuit, sed etiam occasionaliter honori sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ non leviter detrahit & detraxit. Nunquid non præfatæ Ecclesiæ derogatur honori, si ipsam oporteat nunc in foro Ecclesiastico, nunc in seculari, interdum quoque coram pedaneis Judicibus, & plerunque pro rebus parvis & vilibus continuè litigare? Hoc autem notum est fieri, cùm occasione retentionis dicti dominii omnes causæ occurrentes agendo vel defendendo pro nobis hujusmodi nomine Romanæ Ecclesiæ, virtute cujusdam privilegii à fel. record. Martino Papa quarto prædecessore nostro concessi, super hoc agitentur, & (quod gravius est censendum) procuratores causarum hujusmodi multos vexare dicuntur indebitè, licèt potestas attributa procuratoribus talibus per privilegium antedictum, quoad administrationem bonorum præmissorum dudum servata non fuerit, nec servetur, quæ omnia in notam & injuriam sanctæ Romanæ Ecclesiæ non est dubium redundare. Adhuc ordinatio antedicta Ecclesiarum Prælatis & Rectoribus gravis existere nimium & molesta monstratur. Nunquid non grave præmissis potest existere, quod ipsos oporteat se opponere sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ ipsorum caput noscitur & magistra, ac cum ea agendo vel defendendo litigare assiduè, vel cedere juri suo? hoc tamen oportet illos facere, cùm in multis dicti fratres prædictis existere dicantur injurii, sicut multorum Prælatorum & Rectorum diversarum provinciarum adhuc in curiâ existentium habet insinuatio, qui quidem fratres facta sua per procuratores nituntur defendere antedictos. Nos itaque, qui veritatem tenemur colere, velut ille, qui illius, qui veritas noscitur, licèt immeriti, vicem tenemus in terris, illa volentes in sancta Dei Ecclesia, quæ non verbo obtinent tantùm, sed quæ re potiùs, observari: præmissis in scrutinio rectæ considerationis adductis, ac deliberatione cum fratribus nostris & multis aliis prælatis diligenti, dignum arbitrantes & congruum, professores dicti ordinis non verbis tantùm, non simulatis actibus, sed operibus claris, veritate suffultis, perfectioris statûs, ac altioris paupertatis sibi prærogativam præ aliis mendicantibus vendicare, ac nihilominùs honori sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ (cujus obnubilari posset gloria, si tam perversæ simulationi, quæ professò & ipsis simulantibus officii, & aliis scandali materiam subministrat, dissimulando illi occurrere consentiret) ac insuper volentes indemnitati Prælatorum & Rectorum salubriter super hoc providere, nolentes in posterum sub prætextu seu pallio talis dominii temporalis, verbalis, nudi ac nigmatici, tanta bona, quanta dicti fratres faciunt, infici, ac fomentum tantis malis, quanta procedunt ex simulatione hujusmodi, ministrare: De fratrum nostrorum consilio hoc edicto in perpetuum valituro sancimus, quòd in bonis, quæ in posterum contigerit attentari: Non obstantibus quibuscunque privilegiis, à Martino Papa prædicto, vel aliis prædecessoribus nostris ipsis fratribus vel ordini, sub quacunque forma vel expressione verborum concessis. Per hoc autem dicti ordinis regulæ in aliquo non intendimus derogare, nec privilegiis fratribus ipsis seu eorum ordini ab Apostolica sede concessis (nisi duntaxat quoad præmissa & ista tangentia) præjudicium aliquod generare. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ sanctionis, inhibitionis, constitutionis & intentionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, &c. Datum Avenion. 6. Idûs Decemb. Pontificatûs nostri Anno 7.

a *Vide Bart. lib. 2. minori c. 8. dist. decentem constitutionem Martini non prorsus correctam. adde Baldum relatum per Pet. de Anchara, in Clem. Exivi.*

contingeret, quàm quam nominetur à quoquam, seu constituatur quomodò nomine sanctæ Romanæ Ecclesiæ procurator: nec occasione cujusvis privilegii, quicunque administrationem quorumcunque bonorum, quæ obvenire fratribus ipsis, vel ordini contingeret in posterum, in judicio vel extra, agendo vel defendendo, supplicando, vel alias quomodolibet assumere vel exercere dictæ Ecclesiæ nomine audeat, nisi de sedis Apostolicæ licentia speciali: decernentes irritum & inane, si secùs à quoquam in posterum contigerit attentari: Non obstantibus quibuscunque privilegiis, à Martino Papa prædicto, vel aliis prædecessoribus nostris ipsis fratribus vel ordini, sub quacunque forma vel expressione verborum concessis. Per hoc autem dicti ordinis regulæ in aliquo non intendimus derogare, nec privilegiis fratribus ipsis seu eorum ordini ab Apostolica sede concessis (nisi duntaxat quoad præmissa & ista tangentia) præjudicium aliquod generare. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ sanctionis, inhibitionis, constitutionis & intentionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, &c. Datum Avenion. 6. Idûs Decemb. Pontificatûs nostri Anno 7.

CAP. IV.

¶ *Opinio, quæ asserit Christum, & ejus discipulos nihil habuisse, & in his quæ habuerunt, nullum jus eis fuisse, erronea est & hæretica. Hæc extravagans est valdè notabilis, & glossas habet profundas, quæ sunt ex sacræ Scripturæ fontibus haustæ. Ss diligenter extravagantem præcedentem & sequentem inspexeris, locum hujus septum fuisse assignatum, meâ opinione dixerim.*

Cùm a inter nonnullos viros scholasticos sæpè contingat in dubium revocari, utrùm pertinaciter affirmare Redemptorem nostrum, ac Dominum Jesum Christum, ejusque Apostolos in speciali non habuisse aliqua, nec in communi etiam, hæreticum sit censendum, diversa & adversa etiam sentientibus circa illud: Nos huic contentioni finem imponere cupientes, assertionem hujusmodi pertinacem, cum Scripturæ sacræ, quæ in plerisque locis ipsos nonnulla habuisse asserit, contradicat expresse, ipsamque Scripturam sacram, per quam utique fidei orthodoxæ probantur articuli, quoad præmissa fermentum apertè supponat continere mendacii, ac per consequens quantum in ea est, ejus in totum fidem evacuans, fidem catholicam reddat, ejus probationem adimens dubiam & incertam, deinceps erroneam fore censendam & hæreticam, de fratrum nostrorum consilio hoc perpetuo declaramus edicto. Rursùs in posterum pertinaciter affirmare, quòd Redemptori nostro prædicto, ejusq; Apostolis iis, quæ ipsos habuisse Scriptura sacra testatur, nequaquam jus ipsis utendi competierit, nec illa vendendi seu donandi jus habuerint, aut ex ipsis alia acquirendi, quæ tamen ipsos de præmissis fecisse Scriptura sacra testatur, seu ipsos potuisse facere supponit expresè: cùm talis assertio ipsorum usum & gesta evidenter includat, in præmissis non justa, quod utique de usu, gestis, seu factis Redemptoris nostri Dei filii sentire nefas est, sacræ Scripturæ contrarium, & doctrinæ catholicæ inimicum: assertionem ipsam pertinacem de fratrum nostrorum consilio deinceps erroneam fore censendam meritò ac hæreticam declaramus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum declarationum infringere, vel ausu ei temerario contraire. Si quis autem, &c. Datum Avenion. 2. Idûs Novemb. Anno 7.

CAP. V.

¶ *Reprobatur opinio illorum detractorum, qui præsumunt impugnare constitutiones Joan. XXII. Ad conditorem canonum, & Cum inter nonnullos: suprà immediatè precedentes. Et præmissis responsionibus ad omnes eorum objectiones, tandem declarantur tanquam hæretici & Romanæ Ecclesiæ rebelles, ab omnibus evitandi, si deinceps scienter verbo vel scripto aliquid defendere vel approbare contra illas præsumpserint. Hic habetur sub parte secunda & tertia, de clavium materia, prolixa & utilis disputatio.*

Quia quorundam mentes sic pater mendacii dicitur excœcâsse, quòd nostris constitutionibus, quarum una incipit, Ad conditorem canonum: alia verò, Cum inter nonnullos: utique tam cum fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, quàm cum multis Archiepiscopis & Episcopis, aliisque Ecclesiarum Prælatis, necnon & compluribus sanctæ Theologiæ magistris, ac utriusque juris Professoribus deliberatione præhabitâ diligenti digestis, ac de præmissorum fratrum nostrorum consilio promulgatis, non absque multa temeritate plectibili nisi sunt detrahere, & nituntur veritatem, quam continent, per fallàs insanias obfuscare: Nos tam perniciosis ausibus, ne eorum doctrina pestifera simplicium animos labefacere, ac in sui erroris devium deducere valeat, de eorundem fratrum consilio decernimus super hoc salubriter (ut sequitur) providere. Ad impugnandas autem constitutiones prædictas suprascriptâ ratione, tam verbo, quàm scripto usi sunt publicè, sicut fertur: illud, inquiunt, quod per clavem scientiæ, in fide ac moribus semel definierunt Romani Pontifices, adeò immutabile perseverat, quòd illud successori revocare non licet in dubium, nec contrarium affirmare: licet de iis, quæ per clavem potestatis ordinaverint, asserant secùs esse. In confirmatione autem regulæ ordinis fratrum Minorum, Honorii tertii, Gregorii noni, Innocentii quarti, Alexandri quarti, Nicolai quarti, prædecessorum nostrorum summorum Pontificum hæc verba asserunt contineri: Hæc est regula Evangelica Christi, & Apostolorum imitatrix, quæ nihil in hoc mundo habet proprium vel commune, sed in rebus, quibus utuntur, habent simplicem usum facti: his addere præsumentes, præfatos summos Pontifices, & multa Concilia generalia per clavem scientiæ definisse paupertatem Christi & Apostolorum constitisse perfectè in expropriatione cujuslibet temporalis dominii civilis & mundani, & sustentationem eorum in solo & nudo usu facti etiam constitisse: ex quibus nituntur concludere, non licuisse, nec licere ipsorum successoribus contra præmissa aliquid immutare. Ideoque cùm constitutio nostra in ratione prædicta, contra definitiones prædictorum prædecessorum nostrorum (sicut asserunt) definierit, Christum & Apostolos in iis quæ habuerunt, habuisse non tantùm simplicem usum facti, sed jus faciendi de ipsis, eosque ipsos fecisse Scriptura sacra testatur: pertinacem assertionem dicentium ipsos jus hujusmodi minimè habuisse, cùm actus illorum fuisse concludant non justos, quod de Christo nefas esse dicere, hæreticam declarando: concludere satagunt, licèt falsò, nobis non licuisse declarare vel statuere suprædicta. Item quia constitutio, Ad conditorem canonum: contra definitiones prædictas fratres Minores asserit non posse habere in re aliqua simplicem usum facti, nituntur similiter concludere contra ipsam. Quòd autem quod in ratione prædicta præmittitur, videlicet, quòd illa, quæ per clavem scientiæ in fide ac moribus à summis Pontificibus semel sunt definita, eorum successoribus revocare non licet in dubium, nec contrarium affirmare, licèt secùs sit (sicut dicunt) in iis quæ per clavem potestatis per summos Pontifices ordinantur, prorsùs sit contrarium veritati, patet ex sequentibus evidenter: primò quidem secundùm illos, qui tenent clavem

a *Vide B. Ant. p. 4. tit. 12. c. 4. §. 23. & Turrecrem. in summa de Eccl. l. 2. c. 152. ad 10. argum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

spiritualem nequaquam esse scientiam, sed ligandi atque solvendi potestatem, patet assertores prædictos, ponendo esse scientiam, erravisse: pro quibus facit clavis definitio, quæ à Doctoribus datur: Clavis est specialis potestas ligandi atque solvendi, quâ Judex Ecclesiasticus dignos recipere, & indignos excludere debet à regno. Item quia claves, de quibus agimus, in collatione Sacerdotalis ordinis conferuntur: constat autem, quòd ordinato in Sacerdotem scientia communiter non confertur: quare secundùm illos videtur, quòd scientia non est clavis, sed potentia tantùm ligandi atque solvendi debeat dici clavis. Adhuc secundum illos, qui ponunt unam clavem spiritualem esse scientiam, & secundùm illos, qui auctoritatem discernendi inter lepram & lepram esse asserunt clavem, & aliam potestatem ligandi atque solvendi, noscuntur evidenter errâsse. Supponunt enim per claves hujusmodi circa ea, quæ fidei sunt, & alia, posse per constitutionem aliquam definiri: claves autem, quæ in Sacerdotali conferuntur ordine, ad talia minimè se extendunt: aliàs sequeretur quòd circa præmissa possent constitutiones Sacerdotes simplices facere, quod falsum est evidenter. Si autem intendant claves istas extendere ad generalem potestatem attriburam beato Petro, suisque successoribus in persona ejusdem in commissione officii pastoralis, per quam utique videtur evidenter ipsis omnia concessisse, sine quibus pastoris universalis convenienter cura nequit seu officium expediri: adhuc claret ipsos etiam errâsse: dicunt enim alium affectum habere illa, quæ per clavem scientiæ, & alium illa, quæ per clavem potentiæ statuuntur, supponentes alia per clavem scientiæ, & alia per clavem potentiæ statui, seu etiam definiri, quod evidenter est falsum: per clavem enim scientiæ, sive per auctoritatem discernendi, seu cognoscendi inter lepram & lepram (si ipsam dixerimus esse clavem) nil aliud per ipsum illi, cui datur, tribuitur, nisi auctoritas cognoscendi. Ei autem, cui datur auctoritas de re aliqua cognoscendi, de illa definiendi non intelligitur esse data. Quare restat, quòd ad convenienter statuendum, seu aliquid definiendum, utraque clavis, scilicet cognoscendi & definiendi necessario requiratur: vel quod soli clavi potentiæ statuere competat, & etiam definire: sed sicut lumen materiale clavigerum in usum clavis materialis dirigit, & quasi quantùm ad hoc obtineat scientia vicem lucis. Et hoc Salvator noster in promissione clavium facta beato Petro sensisse videtur expresè, cùm post illam immediatè subjunxerit: Et quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis, nullâ de scientia habitâ mentione. Quod autem subsequenter proponitur in ratione prædicta: videlicet, quòd in confirmatione & declaratione regulæ fratrum Minorum, nonnullorum prædecessorum nostrorum, videlicet Honorii tertii, Gregorii noni, Innocentii quarti, Alexandri quarti, Nicolai quarti, verba hujusmodi continentur: Hæc est regula Evangelica, &c. suprà posita, usque ibi, in nudo usu facti etiam constitisse patet, prorsus obviat veritati. Honorius quidem præfatam regulam absque declaratione aliqua confirmavit, in cujus confirmatione de verbis prædictis mentio aliqua non habetur, ut liquere possit cuilibet confirmationem hujusmodi intuenti, nisi quatenus de vita Evangelica habetur mentio in ipsa regula confirmata: ibi, cùm dicit: Hæc est regula fratrum Minorum, videlicet Domini nostri Jesu Christi sanctum Evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Ex quibus verbis concludi non potest, quòd per ipsum prædecessorem nostrum ea, quæ ipsi in verbis prædictis asserunt, fuerint definita: imò potest concludi potiùs, quòd vita Evangelica, quam Christus & Apostoli tenuerunt, habere in communi aliqua non excludat, cùm sine proprio vivere non exigat, quòd sic viventes nihil habeant in communi. In declarationibus quoque Gregorii, Innocentii & Alexandri prædictorum, qui eandem regulam absque confirmatione aliâ declarant, similiter nulla prorsus fit mentio de prædictis: imò per eas evidenter ostenditur eorum, quæ habere licet ipsis fratribus, usum juris ad ipsum ordinem pertinere. Gregorius quidem in sua declaratione, quantùm ad hoc, interseruit, quæ sequuntur: Dicimus, quòd nec in speciali, nec in communi debent habere proprietatem: sed utensilium, librorum, & rerum mobilium, quas licet habere, ordo usum habeat, & fratres, secundùm quod Generalis minister & provinciales ordinandum duxerint, his utantur. Innocentius autem & Alexander præfati in suis declarationibus sic dixerunt: Dicimus insuper, quòd cùm in ipsâ regula contineatur expresè, quòd fratres nihil sibi approprient, neque domum, neque locum, neque aliquam rem, quòd nec in communi, nec in speciali debent proprietatem habere: sed locorum, & domorum, & utensilium, & librorum, & eorum, quæ licet habere, ordo usum habeat, & fratres secundùm quod generalis & provinciales ministri ordinandum duxerint, his utantur. Cùm enim dicatur in declarationibus suprà dictis, quòd ordo usum rerum habeat præmissarum, ad usum juris necesse est hoc referri: facta quidem, quæ singulorum sunt, personam veram exigunt, & requirunt: ordo autem vera persona non est, sed repræsentata & imaginaria potiùs est censenda: quare, quæ sunt facti, sibi verè convenire nequeunt, licèt ei possint congruere quæ sunt juris. Adhuc licèt declaratio Nicolai quarti prædicti contineat, quæ sequuntur: Hi sunt illi sanctæ regulæ professores, qui Evangelico fundamento eloquio, vitæ Christi roborantur exemplo, fundatorumque militantis Ecclesiæ Apostolorum ejus sermonibus & actibus firmantur. Et pòst in eadem declaratione subjunxit, dicens, quòd abdicatio proprietatis omnium rerum, tam in speciali, quàm in communi propter Deum meritoria est & sancta, quam & Christus viam perfectionis ostendens, verbo docuit, & exemplo firmavit: quamque primi fundatores militantis Ecclesiæ, prout ab ipso fonte hauserant, in volentes perfectè vivere, per doctrinæ ac vitæ ipsorum alveos direxerunt. Ex verbis tamen prædictis nequaquam potest colligi, quòd præfati prædecessoris nostri Nicolai intentio fuerit, dicere, quòd dicta regula, quoad omnia, quæ continentur in ea, Evangelico fundetur eloquio, ac vitæ Christi roboretur exemplo: nec quod Apostolorum vita & actibus sit firmata. Constat enim multa contineri in dicta regula, quæ nec Christus verbo docuit, nec exemplo firmavit, utpote, quòd præcepit conditor regulæ fratribus universis, ut nullo modo denarium vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam, necnon & de multis aliis contentis in dicta regula: quæ utique nec Christus, nec Apostoli verbo docuerunt, nec firmaverunt exemplo. Nec obstat, quòd Christus portare pecuniam Apostolis & discipulis, dum ipsos ad prædicandum mitteret, interdixit: quod tamen antequam eos mitteret, ipsis fuisse legimus interdictum. Quodque post recitum pecuniam portaverunt, in pleriisque locis Evangelica veritas, & Apostolica dicta testantur. Præterea Augustinus dicit expresè, quòd illud non fuit præceptum, sed potestas recipiendi necessaria ab iis, quibus prædicabant Evangelium, quam servare Apostolis licuit, vel etiam non servare. Sed hoc Romanus Pontifex prædecessor noster Nicolaus, quoad principalia ejus vota, scilicet in obedientia vivere, & sine proprio, & in castitate, ac alia, si qua Evangelio reperiantur expressa, in dicta regula videtur intellexisse dicere in declaratione prædictâ: quod utique declarationibus nostris in nullo

nullo obviat suprædictis: adhuc non apparet ipsum dixisse sustentationem Christi, & Apostolicam ejus in solo & nudo simplici consistere usu facti: cùm quoad Christum & Apostolos nullam præfatus prædecessor noster Nicolaus in sua declaratione fecerit mentionem: imò sensisse satis videtur expresè, quòd jus aliud à proprietate habuisse potuerunt: cùm de sola abdicatione proprietatis, non juris alterius, in præfata declaratione, quantùm ad ipsos attinet, mentio habetur. Adhuc idem Nicolaus prædecessor noster videtur sensisse, quod Christus & Apostoli etiam quoad proprietatem habuerunt aliquid in communi: cùm enim in sua declaratione prædicta verba de abdicatione proprietatis dixisset, respondens objectioni tacitæ, quæ sibi de locutis, quòd Christus habuisse in Evangelio legitur, potuerat fieri, statim quæ sequuntur, subjunxit: Nec his quisquam putet obsistere, quod interdum dicitur Christum loculos habuisse: nam sic ipse Christus, cujus perfecta sunt opera in suis actibus, viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectioni condescendens & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret: sic & infirmorum personam Christum asserit in loculis suscepisse. Alias impertinens de loculis fuisset objectio, nisi intellexisset Christum etiam quoad proprietatem loculos habuisse. Præterea si diceretur Christum in loculis habuisse tantummodo simplicem usum facti, frustra diceretur, quòd in persona infirmorum ipsos Christus habuit loculos: cum secundùm eum perfectis etiam conveniat habere simplicem usum facti. Et si quæratur, propter quos infirmos istos loculos habuerit? Augustinus, cujus dictum insertum est in decretis, respondet, dicens: Habebat Dominus loculos à fidelibus oblata conservans, & suorum necessitatibus, & aliis indigentibus tribuebat: unde constat ipsum de suis discipulis hoc sensisse. Nec hoc scilicet in communi & quoad proprietatem aliqua habere derogat, juxta dictum Greg. IX. prædicti, altissimæ paupertati, qui in quadam sua decretali dicit expresè, fratres Prædicatores & Minores in altissima paupertate Christo pauperi famulari: & tamen constat ipsos Prædicatores habere in communi etiam quoad proprietatem aliqua, quod eorum regulæ & statuti non repugnat. Hoc etiam Alexander prædecessor noster præfatus in condemnatione libelli, contra statum Prædicatorum & Minorum editi, videtur sentisse, in qua aliquando de dictis fratribus, quæ sequuntur subjunxit, cùm insuper respondet, quòd iidem fratres omnia propter Deum dereliquerint, exilia vitæ subsidia mendicantes, Christumque imitentur paupertatem, perfectionem Evangelicam amplexando: propter quod evidenter apparet eos non solùm in statu salvandorum existere, sed etiam perfectorum, & per suæ religionis observantiam, quæ quidem ipsius perfectionis Evangelicæ tenet formam, in æternæ retributionis præmio præcellentem gloriam promereri, ubi quidem expresè dicit, Prædicatores Christum pauperem imitari, ipsosque perfectionem Evangelicam amplexari, & in statu existere perfectorum, quodque ipsorum religionis observantia perfectionis Evangelicæ tenet formam, & tamen constat ipsos habere posse etiam quoad proprietatem aliqua juxta eorum regulam in communi. Nec obstat, quòd dicunt Innoc. (alias Cœlestinum) V. prædecessorem nostrum dixisse, altam paupertatem esse, habere pauca propria propter Deum: altiorem, quæ nulla habet propria, tamen habet in communi: altissimam, quæ nihil habet in hoc mundo, nec in proprio, nec in communi: dicimus quidem quòd hoc dixerit, non ut Papa, sed ut frater Petrus de Tarantasia in quadam Postilla sua, quare dicta præmissorum summorum Pontificum sunt ei meritò præferenda. Dicunt etiam, quòd Apostolus de tali altissima loquitur paupertate, dicens: [*Et altissima paupertas eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum.*] quod evidenter est falsum: quia ibi loquitur de paupertate Macedonum, qui etiam in speciali bona temporalia obtinebant: de quibus Apostolus asserit, quòd supra vires suas miserant eleemosynas sanctis. Quod autem dicitur in declaratione Nicolai prædecessoris nostri contineri, quòd fratres Minores in rebus, quæ eis obveniunt, habent tantùm simplicem usum facti: dicimus, quòd si ipse intellexerit simplicem usum facti denudatum omni jure, ita quòd fratres ipsi seu ordo nullum jus habeant utendi, hoc est expresè contra declarationem Greg. Innoc. Alex. summorum Pontif. prædictorum, quibus expresè quod tallum bonorum ordo usum habeat, continetur: quod de usu juris est intelligendum necessariò, ut superiùs est probatum. Adhuc dicimus, quod est cum hoc impossibile, scilicet usum facti simplicem absq; jure aliquo (quod nihil aliud, quàm ipsum uti proprie potest dici) posse in re aliqua etiam usu non consumptibili ab aliquo obtineri, prout in decret. Ad conditorem canonum, est probatum: & a Arg. in lib. XI. de actu, tenet expresè. Præterea si simpliciter usus denudatus ab omni jure haberi posset ab aliquo, constat quòd actus utendi hujusmodi esset reputandus non justus, cùm ille usus fuerit, cui jus non competebat utendi: usus autem non justus ad perfectionis statum nequaquam pertinet, nec perfectioni aliquid adjicit, sed sibi repugnare potiùs noscitur manifestè. Quod autem usum talem non justum conditor canonis fratribus ipsis intellexerit reservare, probabile non videtur: imò quòd de justo intellexerit, ex eo potest evidentiùs apparere, quòd in eadem ordinatione adjicit, quòd illarum rerum duntaxat in se & etiam Rom. Eccl. recipiebat dominium, quarum usum facti liceret habere fratribus seu Ordini antedictis: subjungens, quòd non rerum omnium usum habere debeant fratres ipsi. Quantùm autem ad usum facti simplicem absque omni jure utendi attinet, nulla rerum potest censeri differentia quoad fratres: sic enim uti de facto possunt prohibitis, ut permissis. Ex quo sequitur, quòd usus facti, de quo ordinatio loquitur, de tali intelligi debeat, qui justus sit, & pro quo competat jus utendi, & ipse videtur conditor canonis ex eo etiam sensisse, quòd in eadem ordinatione subjunxerit, quòd moderatus usus in expensis priùs rebus ipsis fratribus est concessus. Rursùs impugnatores constitutionum hujusmodi asserere publicè perhibentur, quòd libellum & dicta magistrorum asserentium dictam paupertatem & vitam dictorum fratrum non esse Evangelicam & Apostolicam, summi Pontifices damnaverunt, districtiùs per Apostolicas literas inhibentes, ne quisquam præmissa vel aliquod præmissorum contumaciter astruere, seu quomodolibet præsumeret defensare: statuentes, quòd præsumens contrarium tanquam contumax, Eccles. Rom. rebellis, ac ut hæreticus haberetur. Ad quod dicimus assertionem hujusmodi falsam esse: non enim continetur in sententia suprædicta, quòd contra faciens, ut hæreticus haberetur, quæ quidem quoad hoc continet, quæ sequuntur: Nos enim nihilominùs auctoritate præsentium districtiùs inhibemus, ne quisquam præmissa, vel aliquod præmissorum pertinaciter asserere, vel quomodolibet defensare præsumat: quicunque verò hoc præsumpserit, tanquam contumax, & Ecclesiæ Romanæ rebellis ab omnibus fidelibus habeatur: non fuit adjectum, quòd ut hæreticus *b* haberetur, ut patet in serie sententiæ condemnationis prædictæ. Rursùs asseruisse dicuntur publicè hujusmodi assertores,

a *Alicui. & Augustin. de doctrina Christiana tenet, &c.*
b *Nota textum bene. & quis dicatur hæreticus, vide gloss. Clement. 1. de usu. c. hæreticus. 24. quæst. 3. & Joan. de Turrecrem. lib. 4. part. 1. c. 2. Font.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod addicatio juris in cujuscunque rei proprietate & in usu ejus est sancta & meritoria propter Deum, & à Christo in seipso servata, Apostolis imposita, & ab ipsis sub voto assumpta: nec propter hoc usus facti ad sustentationem naturæ in Christo & Apostolis convincitur esse non justus: sed tantò justior atque perfectior, & Deo acceptior, & mundo exemplatior, quantò plenius renunciatum fuerit omni juri, per quod potest sic utens pro usu hujusmodi quomodolibet contendere vel in judicio litigare. Quæ quidem assertio continet multa falsa: cùm neque Christum expropriationem prædictam omnis juris in cujuscunque rei proprietate, & in ejus usu in se servâsse, nec eam imposuisse Apostolis, neque sub voto ab ipsis fuisse receptam, Evungelica seu Apostolica doceat historia, sed contrarium evidentius manifestat. Quòd autem in prædictâ assertione adjicitur, quòd per abdicationem juris prædicti, videlicet proprietatis, is usus facti ad sustentationem naturæ in Christo & Apostolis non convincitur esse non justus, sed tantò justior, &c. impossibilitatem includit & errorem dictum hujusmodi evidenter. Impossibile enim est actum humanum extrinsecum esse justum, si exercens actum ipsum nullum jus habeat illum exercendi: imò non justus seu injustus, necessariò convincitur talis usus. Item est absurdum & erroneum, quòd actus alicujus non habentis jus actum hujusmodi faciendi, sit justior & Deo acceptior, quàm habentis, cùm concludat actum injustum justiorem & Deo acceptiorem existere, quàm sit justus. Ex præmissis autem inferre nituntur (ut fertur) quod prædictorum summorum Pontificum definitio, quam definierunt de paupertate Christi & Apostolorum, ac fratrum Minorum prædictorum regula (prout superius expresseruat) per nos non potuit mutari, proculdubio falsa asserunt, dicendo prædecess. nostros definiviss talia, ut superiùs est probatum, & adhuc sic loquentes, dum per talia constitutiones nostras impugnare satagunt, constitutiones illas, quibus se adjuvant, ostendunt (si eorum falsæ assertiones veræ existerent) fore invalidas, erroneas & infirmas. Si enim nobis non licuit contra constitutionem Nicol. IV. prædecess. nostri, in qua se fundant præcipuè, aliquid statuere commune, nec sibi licuit contra statuta Gregor. Innoc. & Alexand. prædictorum statuere, aut aliquid declarare, quod tamen ipsum feciss (secundùm eorum assertionem) noscitur evidenter: cùm enim illi declaraverint, quòd ordo Minorum habet usum earum rerum, quas licet eis habere, quod ad usum juris est referendum necessariò, ut superiùs est probatum: ipse verò secundùm ipsos statuit, quòd nec ordo, nec fratres jus utendi habeant, sed tantummodò simplicem usum facti: & insuper ordinavit, decrevit & statuit hujusmodi constitutionem, ordinationem & declarationem suam duntaxat à fratribus ipsis præcisè & inviolabiliter perpetuis temporibus observandam: constat non solùm, quòd contra declarationes prædecess. prædictorum ordinaverit, sed ipsum illas, quantùm ad ea, quæ sua declaratio continet, etiam revocâsse. Ipse quoque prædecessor noster in sua declaratione subjunxit, ad sedis Apostolicæ declarationem & ordinationem eorum, & circa ea, quæ ipse declaraverat pertinere. sic dicens: Si quid in prædictis ambiguitatis emerserit, hoc ad culmen sedis Apostolicæ deducatur, ut ex auctoritate Apostolicâ sua in hoc manifestetur intentio, cui solùm concessum est in his statuta condere, & condita declarare: cujus tamen contrarium asserunt hujusmodi assertores. Adhuc patet, quod asserunt, esse falsum: licet enim Innoc. III. prædictus in generali Concilio interdixisset novas religiones institui, tamen successores ipsius (non obstante interdicto hujusmodi) plures leguntur ordines confirmâsse, qui etiam (aliquibus exceptis) fuerunt postea per Gregor. IX. prædecessorem nostrum dissoluti certo modo in Concilio generali. Si igitur post interdictum generalis Concilii, licuit sumis Pontificibus non confirmatos ordines confirmare, & eorum successoribus sic confirmatos in totum dissolvere, non est mirum, si quod declarat circa regulas ordinum solus summus Pontifex, vel ordinat, licet ejus successoribus declarare, seu aliàs immutare. Patet autem, quòd neque Honorii confirmatio, neque Gregorii, neque Alexand. neque Nicolai prædictorum facta fuerit in Concilio generali, cùm per nullum ipsorum fuerit generale Concilium celebratum, licèt Innoc. IV. celebravit Concilium generale, tamen in illo, nec auctoritate alicujus Concilii facta fuit ipsius declaratio supradicta. Nicolaus autem IV. nec celebravit generale Concilium, nec aliquid circa dictam regulam declaravit. Gregorius autem IX. prædictus, nec confirmavit, nec declaravit dictam regulam: sed in generali Concilio, ubi cassati fuerunt nonnulli mendicantium ordines, dictorum fratrum Minorum, & Prædicatorum ordines non cassavit, sed asseruit approbatos, sic dicens: Ad eos, quos evidens ex eis utilitas Ecclesiæ universali proveniens perhibet approbatos, præsentem non patimur constitutionem extendi. Præterea dicant nobis, ubi legunt assertiones hujusmodi, quòd ad fidem vel mores pertineat, Christum & Apostolos non habuisse in his, quæ habuerunt, nisi simplicem usum facti? profectò directè hoc ad fidem non pertinet, cùm de hoc articulus non sit aliquis, nec sub quo valeat comprehendi, ut patet in symbolis, in quibus articuli fidei continentur: nec etiam reductè, ne quasi hoc sacra Scriptura contineat, quo negato tota Scriptura sacra redditur dubia: & per consequens articuli fidei, qui habentur per Scripturam sacram probari, redduntur dubii & incerti: hoc enim in Scriptura sacra non poterit, sed contrarium reperiri. De fratribus autem Minoribus prædictis constat, quòd de ipsorum paupertate & simplici usu facti, seu de dominio eorum, quæ ipsis offeruntur, quòd summus Pontifex illud sibi & Romanæ Ecclesiæ reservaverit vel potuerit reservare, quòd illud reservatum successori abjicere non liceat, si hoc expedire videtur, seu quòd procuratores constitutos auctoritate summi Pontificis pro negotiis ordinis prædicti successor revocare non valeat, in prædictis symbolis Evangelio, neque actibus Apostolorum & epistolis mentio aliqua non habetur. Unde non possunt ex prædictis concludere, nisi falsò, quin contra ordinata per summos Pontifices circa talia valeat successor aliud ordinare: quòd Nicolaus præfatus expresse in sua declaratione inseruit, ut superiùs pleniùs continetur. Nos itaque, ne fabricatores mendaciorum hujusmodi ac etiam assertores de tam pestifera, erronea & damnata doctrina, confusione utique omni dignâ, gloriari valeant, & alios trahere in errorem, cum ausu arreptando, ac petulantiâ improbâ ausi defendere publicè fuerint damnatam per constitutionem prædictam hæresim, ac etiam probare, videlicet quod Christus & ejus Apostoli in iis, quæ habuisse leguntur, tantùm habuerint absque jure aliquo simplicem usum facti, ex quo (si verum esset) sequeretur usum Christi fuisse non justum, quod profectò blasphemiam continet, & est catholicæ fidei inimicum, cùm hoc de pertinaci animositate ac erronea non fit dubium processisse: omnes & singulos, qui verbo ac scripto per se vel alium seu alios talia publicè præsumpserunt, ipsos quoque qui eos docuerunt in talibus, & ut præmissa facerent, in damnatam incidisse hæresim, ac ut hæreticos evitandos fore, de fratrum nostrorum consilio declaramus. Si quis autem damnatas per constitutionem, Cùm inter prædictam, hæreses, vel ipsarum alteram, deinceps scienter verbo vel scripto defendere vel approbare præsumpserit, de fratrum eorundem consilio decernimus, ut tanquam hæreticus ab omnibus evidenter habeatur. Adhuc quòd constitutionem nostram, Ad conditorem canonum, supradictam insano ausu impugnare nisi sunt (sicut fertur) districtiùs de eorundem fratrum consilio inhibemus, ne quisquam contra definita, ordinata seu facta per ipsam, verbo vel scripto scienter approbet aliquid, vel defendat. Si quis verò contrà præsumpserit, tanquam contumax, & rebellis Romanæ Ecclesiæ ab omnibus habeatur. Nulli ergò, &c. Data Avenion. IV. Idûs Novembris, Pontificatûs nostri Anno nono.

CONSTITUTIONUM VIGINTI JOANNIS XXII.
FINIS.

EXTRAVAGANTES COMMUNES,

A DIVERSIS ROMANIS PONTIFICIBUS
POST SEXTUM EDITÆ,
CUM SUIS (UT VOCANT) SUMMULIS.

DE CONSUETUDINE.

TITULUS I.

CAP. UN.

¶ Consuetudo impediens, ne Legati sedu Apostolicæ recipiantur, non valet: & illâ non obstante, Legati ipsi sunt ab omnibus recipiendi, & vos impedientes ipso facto excommunicationem incurritis, & eorum terræ Ecclesiastico subjiciuntur interdicto.

Joannes XXII. *(an. 1318. Avenioni.)*

SUper gentes & regna Romanus Pontifex à Domino constitutus, cùm personaliter singulas regiones circuire non possit, nec circa gregem sibi creditum curam pastoralis solicitudinis exercere: necesse habet interdum ex debito impositæ servitutis, suos ad diversas mundi partes (prout necessitates emerserint) destinare Legatos, qui vices ipsius suppiendo, errata corrigant, aspera in plana convertant, & commissis sibi populis salutis incrementa ministrent.

Veruntamen aliqui hujusmodi officium & potestatem ipsius Romani Pontificis, quam non ab homine, sed à Deo recepit, sub suo arbitrio redigere molientes, Legatos ipsos, nisi ab eis petiti fuerint, vel de beneplacito eorum transmissi, sibi terras subjectas (dicentes hoc eis de consuetudine competere) ingredi non permittunt. Nos hujusmodi consuetudinem, non tam irrationabilem, quam nonnunquam animarum saluti contrariam, detrahentemque Apostolicæ potestati, auctoritate Apost. penitùs reprobantes, Legatos ipsos ab omnibus, cujuscunque præeminentiæ, conditionis, aut status fuerint, debere admitti decernimus: nec eos præterito cujusvis consuetudinis impediri posse à quoquam Christiano nomine gloriante, quo minùs regna, provincias & terras quaslibet, ad quæ ipsos destinari contigerit, ingrediantur liberè, ac commissæ sibi legationis officium exerceant in eisdem. Qui verò decætero super prædictis dictos Legatos, aut etiam Nuntios, quos ad quascunque partes pro causis quibuslibet sedes ipsa transmiserit, præsumpserint impedire, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. Regna, terræ & loca quælibet subjecta eisdem, tamdiu sint eo ipso Ecclesiastico supposita interdicto, quamdiu in hujusmodi contumacia duxerint perstistendum. Non obstantibus quibuslibet indulgentiis, aut privilegiis, Imperatoribus ac Regibus, seu quibuscunque aliis sub quibuscunque modis, tenoribus & formis à sede ipsa concessis, quæ contra præmissa nullis volumus suffragari.

DE POSTULATIONE PRÆLATORUM.

TITULUS II.

CAP. UN.

¶ Minores XXVII. annis secutares, & mendicantes religiosi, ad certas Ecclesias prohibentur postulari: & puniuntur tam postulantes, quàm postulati.

Joannes XXII.

DIspendiis & periculis variis, quæ ex subscriptis postulationibus possent Ecclesiis evenire, & vacationum diuturnitatibus, quæ consueverunt nonnunquam ex postulationibus irrationabilibus provenire, ac dispendiis, quæ inde frequenter Ecclesiæ incurrunt, ad futuram rei memoriam obsistere cupientes: illum, qui vigesimum septimum non attigerit annum, ad cathedralem, necnon professorem cujusvis mendicantium ordinis ad inferiores cathedralibus Ecclesias, ad monasteria extra suos ordines postulari edicto perpetuo prohibemus. Quòd si secùs postulatum fuerit & attentatum, irritum ac nullius penitùs ût momenti. Et qui scienter processerint ad eandem, eâ vice postulandi

Universidad de Deusto
Biblioteca

ac eligendi potestate privatos, ac beneficiis, quæ in ipsa obtinebunt Ecclesia, ad quam postulationem hujusmodi fecerint, per triennium noverint se suspensos. Postulatos verò, qui postulationis de se factæ negotium fuerint per se, vel per alium in Romana curia prosecuti, illud ibi proponi in publico vel privato Consistorio facientes, etiam se duntaxat dispositioni sedis Apost. committendo, si se annum XXVII. non attigisse sciverint (ut præfertur) usque ad XXXV. annum. Cæteros verò seculares & religiosos extra suorum administrationes ordinum perpetuo ineligibiles ac impostulabiles esse decernimus, ac prorsus inhabiles ad quascunque dignitates Ecclesiasticas, & beneficia quælibet obtinenda.

DE ELECTIONE.

TITULUS III.

CAP. I.

¶ Multis probat argumentis, promotos in curia non debere ad propria redire sine literis sua promotionis. Qui si secus fecerint, pro Prælatis non sunt habendi, pœnasq; incurrunt hic expressas. Et de ista extravaganti facit mentionem Panor. in cap. qualiter. de elect. dicens: quod nullus, antequam habeat literas Apostolicas super sua promotione, debet administrare, nec debet recipi ab Ecclesia tanquam Prælatus: aliàs recipientes & receptus incurrunt pœnam, de quâ hic.

Bonifacius VIII. *(an. 1300. Roma.)*

INjunctæ nobis debitum servitutis exposcit, ut quiad reformandos in Cleros mores & actus (prout nobis ex alto permittitur) solertius intendimus, ibi præcipuè reformationis accommodæ remedium apponamus, ubi majus respicimus periculum imminere. Sanè quàm periculosum existat, quòd aliquis in officio, dignitate vel gradu fore se asserat, & pro tali etiam habeatur, nisi priùs ipse, quod asserit, legitimis ostenderit documentis, tam ex civilibus, quàm ex canonicis institutis colligiur evidenter. Asserenti namque cum mandatis Principis se venisse, credendum non est, nisi hoc scriptis probaverit. Nec similiter creditur se asserenti Legatum. Nunquam enim Apost. sedis moris fuit, absque signatis apicibus undecunque legationem suscipere. Sed nec dicenti se delegatum sedis ejusdem creditur vel intenditur, nisi de mandato Apostolico fide doceat oculatâ. Similiter Clerici ad alienam diœcesim sine suorum ordinariorum literis venientes, nec in suis recipiantur ordinibus, nec ad superiores ascendant. Clerici quoque & Monachi, qui de suis civitatibus ad alienam urbem proficiscuntur (nisi muniti veniant suorum literis Prælatorum) non sunt Clerici vel Monachi reputandi. Si quis præterea in Clerum electum se dicat, si Sacerdotem sese nominet, hoc scrutandum est: quia non sine periculo est in talibus communicatio indiscussa. Quòd autem in illis, qui se Episcopos, vel superiores Prælatos, aut etiam Abbates, Priores, seu alios monasteriorum Rectores, quocunque nomine censeantur, appellant, sit discussio celebris & diligens facienda, luculenter apparet: si scandala & pericula gravia (quæ ipsorum parere posset communicatio indiscussa) diligentiùs attendantur. Hinc nos evidens evocat ratio, ut cum præmissis aliis casibus, qui minoris existunt periculi, sit ex constitutionibus editis jam provisum, hunc ultimum, qui pericula graviora minatur, nequaquam sine provisionis opportunæ remedio relinquamus. Præsenti itaque perpetuò valiturâ constitutione sancimus, ut Episcopi & alii Prælati superiores, necnon Abbates, Priores & cæteri monasteriorum regimina exercentes, quocunque nomine censeantur, qui apud dictam sedem promoventur, aut confirmationis, consecrationis, vel benedictionis munus recipiunt, ad commissas eis Ecclesias & monasteria absque dictæ sedis literis hujusmodi, eorum promotionem, confirmationem, consecrationem, seu benedictionem continentibus accedere, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem accipere non præsumant: nullique eos absque dictarum literarum ostensione recipiant, aut eis pareant vel intendant. Quòd si forsan contrà præsumptum fuerit, quòd per Episcopos, Prælatos, Abbates, Priores, & alios monasteriorum regimina exercentes prædictos medio tempore actum fuerit, irritum habeatur: nec quiequam interim iidem Episcopi vel Prælati, Abbates, Priores, vel regimina exercentes, de Ecclesiarum vel monasteriorum proventibus percipiant eorundem. Capitula verò & Conventus Ecclesiarum & monasteriorum ipsorum, & alii quicunque, ipsos absque hujusmodi dictæ sedis literis recipientes, vel obedientes eisdem, tamdiu sint à beneficiorum suorum perceptione suspensi, donec super ejusdem sedis gratiam meruerint obtinere. Similiter quoque Episcopi, Prælati, Abbates, Priores, & alii monasteriorum regimina exercentes prædicti, solito fidelitatis & obedientiæ juramento non præstito. Illi etiam Pontifices, quos apud prædictam sedem pallium continget recipere, ablque literis traditionis ipsius pallii nequaquam ab eadem discedant: discedentes verò (quousque hujusmodi juramentum præstiterint, & literas obtinuerint) nihil de ipsarum Ecclesiarum & monasteriorum proventibus percipiant: & quicquid interim per eos (ut de aliis prædicitur) actum fuerit, viribus non subsistat.

CAP. II.

¶ Si religiosus electus non petierit ipse vel ejus electores literam consentiendi, intra tempus moderandum pro præsentia vel absentia superioris, est eo ipso privatus jure sibi ex electione quæsito, & possunt electores alium eligere. h. d. addit. ad c. quàm sit. de elect. in 6.

Benedictus XI. *(an. 1304. Roma.)*

SI Religiosus, qui absque sui superioris licentia electioni de se factæ consentire non potest, illam post electionem sibi præsentatam, vel ejus electores, intra tempus pro ejusdem superioris præsentia vel absentia moderandum, nequaquam obtineat, dat generale Concilium Lugdunense electoribus extunc ad electionem aliam procedendi liberam facultatem. Verùm quia frequenter dubitatum est, an etiam sit eo ipso jure (si quod ei competebat ex hujusmodi electione) privatus: statuimus illo eum hoc ipso fore privatum.

CAP. III.

¶ Quatuor Patriarchalibus Ecclesiis vacantibus, statuitur illis non posse providere Romano Pontifice inconsulto: quod si secus factum fuerit, irritum decernitur.

Idem.

SAncta a Romana Ecclesia, quæ disponente Domino super omnes alias ordinariæ potestatis obtinet principatum à Deo, utpote mater universorum Christi fidelium, & magistra, quatuor Patriarchales sedes instituit, inter quas post ipsam Romanam Ecclesiam, Constantinopolitanam primum, Alexandrinam secundum, Antiochenam tertium, & Hierosolymitanam quartum locum voluit obtinere, ipsasque multis prærogativis & honoribus ac privilegiis decoravit: de quarum provisionibus cùm eas vacare contingit, tanto est accuratiùs cogitandum, & attentiùs providendum, quantò majoris eminent altitudine dignitatis, & periculose erraretur in provisionibus earundem. Super hoc igitur cum fratrib. nostris habitâ deliberatione maturâ, inter alia nostræ considerationi occurrit, quòd omnes (proh dolor!) prædictarum sedium Patriarchalium civitates, aut sunt destructæ, aut occupatæ ab infidelibus, vel à Schismaticis detinentur, ipsarum Capitulis, seu Conventibus, & Canonicis dispersis undique extra civitates ipsas, per alias regiones, seu loca à civitatibus ipsis remota.

a *Vide notata per Doct. in c. Antiqua. extra de privil.* Ex

Ex quo contingit (sicut experientia nuper nos docuit) quod vacante Constantinopolitanâ Ecclesiâ, per mortem bonæ memoriæ Petri Patriarchæ, solùm per unum duntaxat ejus Canonicum fuit de novo pastore electio celebrata, aliis Canonicis suis agentibus in remotis: dictus tamen electus juri, si quod sibi ex electione hujusmodi competebat, in nostris manibus sponte ac liberè resignavit. Ideoque de eorundem fratrum consilio & Apostolicæ potestatis plenitudine statuimus, ut quandiu civitates ipsæ Schismaticorum, aut infidelium subsunt, aut subierunt ditioni, aut detinebuntur per eos, Canonici dictarum patriarchalium sedium, cùm eas vel ipsarum aliquam, seu aliquas vacare contigerit, ad electionem, postulationem, seu quamvis provisionem de præficiendo sibi Patriarchâ vel pastore nullo modo procedant, quousque ad Apost. sedis notitiam deducatur. Nos enim à data præsentium decernimus irritum & inane, si secus per prædicta Capitula, Conventus vel Canonicos, aut quemvis alium vel alios scienter vel ignoranter fuerit attentatum: non obstantibus quibuscunque ipsarum Ecclesiarum, vel alicujus earum consuetudinibus vel statutis, juramento, confirmatione dictæ sedis, vel quâcunque firmitate vallatis, seu constitutionibus, privilegiis, vel indulgentiis sedis ejusdem, per quæ effectus præsentium impediri posset quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum in nostris literis habenda esset mentio specialis. Nulli ergo, &c. Data Laterani X. Calend. Januar. Pontificatûs nostri Anno 7.

CAP. IV.

¶ Cum beneficia apud sed. Apost. vacantia sint soli Papæ reservata, ostendit, quæ & quorum apud sedem vacare dicantur eandem. Et primo loquitur de reservationibus, secundo de pensionibus.

Joannes XXII. *(an. 1316. Avenion.)*

EX debito pastoralis officii, nobis quanquam immeritis supernâ dispositione commissi, periculis animarum & Ecclesiarum ac monasteriorum dispendiis, quæ ob ipsorum vacationes diutinas ipsis solent frequentiùs provenire, congruis remediis (quantùm nobis ex alto conceditur) salubriter occurrere intendentes, ut celerius & utiliùs provideatur Ecclesiis ac monasteriis antedictis, & ut Rom. Eccl. quæ super ipsas Ecclesias ac monasteria ex divina provisione obtinere dignoscitur principatum, honor debitus impendatur: præcessorum nostrorum Romanorum Pontificum, præsertim fel. record. Bonif. VIII. qui dignitates, personatus, Ecclesias & alia Ecclesiastica beneficia, & Cl. V. qui eam hujusmodi dignitates, personatus, Ecclesias, beneficia, quàm cathedrales Ecclesias quaslibet, monasteria, prioratus, administrationes & officia quæcunque, quæ apud sedem Apost. vacarent, provisioni Apostolicæ, vel sub certis tenoribus reservaverunt, vestigiis inhærentes: Nos ex causis rationabilibus, quæ ad id nostrum animum induxerunt, de fratrum nostrorum consilio nonnulla detrahendo, aliqua declarando, & quædam addendo de novo, Episcopales, & earum superiores sedes, monasteria, & regulares Ecclesias, ad quæ hi qui eis pro tempore præficiendi sunt, etiam per electionem canonicam assumuntur, Prioratus, officia vel administrationes eorundem, dignitates, personatus, præbendas, aliasque Ecclesiastica beneficia, cum cura vel sine cura, quocunque nomine censeantur, quæ apud prædictam sedem vacant ad præsens, & exnunc in antea (donec Christi dignatio nos dignabitur universalis Ecclesiæ sponsæ suæ regimini præfidere) vacare contigerit apud eam, provisioni nostræ de fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolicâ reservamus. Hujusmodi autem sedes, monasteria, Ecclesias & alia præfata beneficia Ecclesiastica, per mortem vel depositionem, ac privationem eorum, qui ea obtinerent, per electionum cassationem, postulationum repulsionem, renunciationem quorumlibet, provisionem, translationem, sive per successionem, muneris consecrationis, aut benedictionis dudum à dicto Clemente prædecess. nost. promotis impensi: nisi de ipsis disposuerit prædecessor, & à nobis, sive auctoritate nostrâ promovendis impendendi apud sedem ipsam, vel etiam ubicunque aut quovis alio modo canonicè vacare, apud sedem intelligimus prælibatam. Episcopales insuper vel alias dignitates, Ecclesias, Monasteria, & alia prædicta fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium apud dictam sedem per eorum obitum vacare censemus, sive inibi, sive alibi ubicunque ipsos migrare contigerit de hac luce. Et hoc idem in dignitatibus & beneficiis quibuslibet (ut de aliis præmittitur) officialium nostrorum, videlicet Vicecancellarii, ejusdem Ecclesiæ Camerarii, Notariorum, auditoris contradictarum, correctorum, scriptorum literarum, ac pœnitentiariorum nostrorum, necnon abbreviatorum curiæ Romanæ locum sibi volumus vendicare. Rursus hujus nostræ reservationis edictum ad dignitates, & alia jam dicta Capellanorum nostrorum commensalium, & quorumlibet aliorum ratione officii, vel ex causa legitima in dicta curia morantium, quando à nobis pro nostris, & ejusdem sedis negotiis prosequendis, & ipsa curia quocunque modo præmissi, vel aliqui eorum transmissi, aut legati vel nuncii fuerint, & eos ubilibet ante ipsorum ad præfatam curiam reditum (durante legatione, seu prosecutione ipsorum negotiorum) rebus eximi contigerit ab humanis, duximus extendendum. Et idipsum etiam esse volumus in hujusmodi Capellanis commensalibus, etiamsi (ut præmittitur) nunc transmissi fuerint ubicunque, & ipsos rebus eximi contigerit ab humanis. Cæterum edictum ipsum trahimus ad sedes, monasteria, & alia supradicta, quæ vivente adhuc dicto Clem. prædecessore nostro usque ad ejus obitum, nisi de ipsis per eum fuerit ordinatum, & deinde usque ad datam præsentium apud sedem vacaverint eandem, illaque vacare decernimus apud ipsam, dummodò in eis jus in re, licèt ad rem non sit aliquibus acquisitum: Decernentes extunc irritum & inane, si secùs in prædictis & singulis eorum scienter vel ignoranter, per quæcunque seu quoscunque Apostolicâ vel aliâ quâvis auctoritate attentatum fuerit, vel contigerit in posterum attentari: Non obstantibus piæ memoriæ Gregorii decimi, ac Bonifacii octavi, & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum constitutionibus super hoc editis: quatenus edicto essent & sunt contrariæ memorato. Cæteris in ipsis constitutionibus contentis, in suo robore duraturis. Pensiones insuper annuas ab Episcopis & eorum superioribus aliisque Prælatis inferioribus, necnon quibuscunque Capellanis, Conventibus, collegiis, vel secularibus personis factas & faciendas personaliter, aliquibus ex eisdem Cardinalibus, seu quibusvis aliis ex prænominatis personis, & pensiones præterea seu assignationes quantitatum quarumlibet super certis Provinciis, diœcesibus, Ecclesiis, Monasteriis, vel aliis Ecclesiasticis locis aut ordinibus, etiam à quibuscunque prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus factas præmissis personis, sive alicui earundem, vel monasteria, Prioratus, administrationes quaslibet, beneficia regularia, vel alia quælibet quocunque nomine censeantur, non consueta ab olim Clericis secularibus assignari, hujusmodi personis vel alicui earundem collata, sive concessa in commendam, vel alio quovis titulo ab eisdem prædecessoribus seu aliis Episcopis, vel superioribus Prælatis, Capitulis, aut Conventibus, vel collegiis sub edicto prædicto nolumus aliquatenus comprehendi, quò minùs eis cedentibus vel decedentibus, sive illa quovis alio modo dimittentibus, monasteria ipsa, Prioratus, administrationes, beneficia, ac loca hujus-

modi, ad Ecclesias & monasteria, sive alia loca religiosa, vel alia Ecclesiastica, eorumque Prælatos, sive personas, ad quas anteà eorum dispositio pertinebat, seu quibus immediatè subesse noscuntur, liberè revertantur: nisi eis quid canonicum obstiterit, vel de ipsis aliter duxerimus disponendum.

DE AUCTORITATE ET USU PALLII.

TITULUS IV.

CAP. UN.

¶ Pallii traditio per objectum criminis vel defectûs retardari non debet, nisi objiciens præmisso juramento de objectis promptam fidem faciat. Et quid sit promptam fidem facere, declarat.

Joannes XXII. *(an. 1318. Avenion.)*

MAlitiis hominum, quæ sæpè circa impediendam pallii dationem committuntur, volentes salubriter obviare, hâc in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut deinceps per objectum cujusvis criminis seu defectûs traditio pallii, facienda his, qui ad Metropolitanarum Ecclesiarum, seu aliarum regimen assumuntur, non impediatur in aliquo nec retardetur, nisi objicientes firment corporali præstito juramento, se id malitiosè non agere, sed objecta vera esse se credere, ac de objectis offerant facere promptam fidem: & nihilominùs ad pœnam talionis, seu extraordinariam se obligent arbitrio præsidentis. Promptam verò fidem intelligimus in hoc casu, si intra bimestris temporis spatium numerandum à die collationis in antea, probaverint legitimè, quod opponunt. Quod si non fecerint, eorum objectibus nequaquam obstantibus, ad ipsius traditionem pallii procedatur. Per traditionem autem hujusmodi, viæ accusationis, denunciationis, vel inquisitionis, nullum volumus præjudicium generari.

DE OFFICIO CUSTODIS.

TITULUS V.

CAP. UN.

¶ In religiosorum mendicantium conventibus plures campanæ esse non possunt sine speciali Papæ licentia: plures autem campanulas in refectorio, capitulo & alibi, licitè possunt ipsi religiosi mendicantes habere. h. d. Et est extravagans notabilis: & quia pulsare campanas est custodis officium, ut patet eod. tit. c. 1. in ant. ideo hic non abs re collocata est.

Joannes XXII. *(an. 1323. Avenion.)*

QUia cunctos orthodoxæ fidei professores, & viros præsertim Ecclesiasticos sic hortamur adinvicem, & quoad alios etiam conversari, quòd ex ipsorum gestis nullius offendatur justitia, nec cuiquam scandali materia præparetur: Advertentes quòd eo, quòd nonnulli mendicantium ordinum professores in nonnullis suis conventibus plures campanas obtinent, & in posterum satagunt obtinere, cathedrales ac Ecclesiæ aliæ suæ queruntur propterea justitiæ detrahi, & exinde civitatibus locorum interdum afferri divinis officiis impedimentum, videturque inter ipsos litigiis & scandalis via aperiri. Nos prædictis obviare cupientes periculis, pacemque desiderantes inter ipsos (sine qua benè pacis auctor non colitur) observari: de fratrum nostrorum consilio hoc edicto perpetuo ordinamus, quòd religiosi dictorum ordinum mendicantium in nullo conventu suo, seu loco, plures campanas habeant, sine sedis Apostolicæ licentia speciali. sed unâ tantummodò pro loco quolibet sint contenti. Quod si forsan communitas seu universitas aliqua Ecclesiastica vel mundana, seu iidem religiosi pro illis, in aliquo ipsorum locorum campanam aliam habuerint, vel nunc habent, non illam, sed aliam solam eorum specialiter usibus deputatam pulsare valeant horis diurnis & nocturnis, Missis & aliis consuetis. Cæterùm religiosis eisdem permittimus, quòd ubi hactenus plures campanas fine lite & contradictione qualibet in usus duntaxat proprios habuerint, & nunc habent, illis etiam deinceps liberè uti possint. Aliis quibuscunque per eos habitis intra trium mensium spatium de suis locis seu campanilibus deponendis, & nullatenùs iterùm reponendis. Verùm campanulas, quæ in Refectoriis, Sacristiis, Capitulis, & aliis forsan officinis religiosorum ipsorum consueverunt haberi, sub ista nostra ordinatione nolumus comprehendi. Nulli ergò, &c. Datum 2. Novembris, Pontificatûs nostri Anno 3.

DE OFFICIO DELEGATI.

TITULUS VI.

CAP. UN.

¶ Litera Apostolica impetrata ad gratias seu ad litem in aliquibus civitatibus seu diœcesibus, dum erant integra, non obstante divisione factâ de ipsis in duas seu plures civitates seu diœceses, quæ divisio facta propter divini cultûs augmentum, & populi incrementum, & etiam executores seu Judices earundem, habuerant sub eisdem modo & forma illum vigorem in sic divisis, quem habebant in illis, dum integra remanebant a.

Joannes XXII. *Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.*

(an. 1318.)

SEdes Apostolica in suis actibus veritatem prosequens, lucem amans, libenter evitat nodosæ ambiguitatis involucrum: Illamque sibi semper in suis ordinationibus reservare cautelam intendit, ut de illis ita proveniant commoda, quòd aliis non imminent detrimentum. Sanè pridem ad divini cultûs augmentum, & ad salutem populi, quem in nonnullis civitatibus & diœcesibus sic multiplicârat altissimus, quòd in eorum singulis singulorum vultus nequibat, ut deceret, unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere: salubriter intendentes, in ipsis diœcesibus, quarum nonnullas in duas, & aliquas in plures diœceses duximus dividendas, certas earum civitates ac Ecclesias ereximus cathedrales, quarum singulis proprias distinctas & limitatas jussimus assignari. Verum quoniam plures ante ordinationem seu divisionem nostram hujusmodi tam à nobis, quàm à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Apostolicas obtinuerunt literas, super beneficiis Ecclesiasticis in ipsis tunc integris diœcesibus vacaturis, quarum nonnullæ restant adhuc executioni mandandæ: Nos amovere volentes cujusvis dubitationis scrupulum, qui circa executionem gratiarum super hujusmodi beneficiis concessarum posset forsan incidere, considerantes attentiùs, quòd per ordinationem seu divisionem nostram prædictam, jus ad rem expectantibus dicta beneficia ante competens ex ratione immutari non debet, quin adeò efficax in divisis diœcesibus maneat, sicut in ipsis quondam integris: auctoritate præsentium declaramus, quòd omnes & singulæ gratiæ, super beneficiis vacaturis ante divisionem hujusmodi in ipsis quondam integris diœcesibus à nobis vel prædictis prædecessoribus nostris personis quibuscunque concessæ, tam in ipsis nunc divisis, quàm in aliis diœcesibus decisis ab illis, eisdem modo & formâ possint suo ordine per executores demandatos, & alios, ad quos id pertinebit, ad debitam executionem adduci, quibus ante divisiones sæpefatas poterant, & debebant. Idem etiam declaramus quoad literas Apostolicas justitiam continentes, ut videlicet Judices dati per illas in causis quarumlibet personarum, quæ nunc de eisdem diœcesibus divisis existunt, possint

a *Hæc extravagans habetur inter XX. Joan. XXII. sub tit. de concess. prob. cum gl. domini Zenzelini.*

possint juxta earum tenorem perinde procedere, ac si dictæ diœceses, de quibus mentio in eisdem literis habetur, integræ remansissent. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis instingere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Avenion. 3. Cal. Novemb. Pontificatûs nostri Anno 2.

DE OFFICIO JUDICIS ORDINARII.

TITULUS VII.

CAP. I.

¶ Episcopus monasteriorum visitans non tenetur accipere Monachos illius monasterii pro tabellionibus, etiamsi hoc haberet consuetudo: nec in actu visitationis debet esse solus, sed duos vel tres Clericos cum Notario, qui similiter sit Clericus, secum assumat. h. d.

Bonifacius VIII. *an. 1301. in Lateo.*

DEbent superioribus suis reverentiam subditi: & dum salubriter ab eis pro culpis correctionem velut curantium medicamenta recipiunt, obedientiam exhibere tenentur. Rursùs oportet Præpositos cum charitate a corrigere: decet eos inferre humiliter, quod docent, & paternâ subjectos dilectione fovere. Sic debitor delicatus effugitur, sic onerosus creditor minimè reperitur. Sane dudum venerabili fratre nostro A. Episcopo Dulmen. ad visitandum Capitulum suæ Ecclesiæ Dulmen. quæ regularis ordinis sancti Benedicti fore noscitur, descendente, Prior & Capitulum ipsius Ecclesiæ excipientes, quòd de consuetudine erat Ecclesiæ supradictæ, à tempore, cujus non erat memoria, inconcusse servata, quòd Episcopi Dulmen. qui fuerunt pro tempore, per se solos absque aliis religiosis sibi adjunctis, vel Clericis, vel Laicis secularibus quibuscunque, assumptis sibi loco Notarii Monacho, seu Monachis Capituli memorati, visitationem suam hactenus præfato impenderunt Capitulo: supplicârunt eidem Episcopo, ut omnes tam Clericos, quam Laicos, religiosos & seculares (antequam visitationem actualiter exerceret) à Capitulo præciperet amoveri: quibus amotis, parati erant ipsum admittere ad visitationem hujusmodi peragendam. Et quia dictus Episcopus eos super hoc non audivit, quanquam protestaretur se velle omnes Clericos suos, & alios (præter tres, vel quatuor, & Notarium) removere, & sic suam visitationem incipere & complere, idem Prior & Capitulum ad sedem Apostolicam appellârunt. Proposito itaque hujusmodi negotio coram nobis, & auditis, & intellectis, quæ partes dicere voluerunt: nos considerantes, quòd consuetudo prædicta contra communem utilitatem, facultatem probationum (quæ non est angustanda) restringit, propter quod etiam, ut salva scilicet sit rerum probatio, quia publice interest, ne veritas occultetur, cautam est jure, ut curent magistratus testari, id est, testificari volentibus, seipsos, & alios testes, vel figuratores præbere. Et statuit generale Concilium, ut à Judicibus adhibeatur persona publica, vel duo viri idonei, qui acta conscribant. Quos quidem Monachos ad prædicta, tum propter eorum professionem, quæ illorum vocem facit suspectam, & ipsos arcet à judiciis, & publicis sive civilibus actibus, nec patitur (prout constitutio novella declarat) nisi in inquisitionis hæreticæ pravitatis causa, tabellionis (cujus vicem in hac parte duo viri per supradictum Concilium obtinent) officium exercere: tum quia suspecti nec contra Priorem, aut Capitulum, qui bus subsunt, quæ corrigenda inveniantur, fideliter & recte conscriberent, constat non esse idoneos. Attendentes quoque, quòd id Episcopali non modicum detrahit dignitati, si ab Episcopo, qui dignitatem propriam suo ingenio augere debet, comites honoris sui causâ adhibiti, abducantur, seque solum suspectis quandoque, forsitan quos visitet, committere compellatur: Dictam consuetudinem, per quam prælibati Prior & Capitulum videntur nimium delicati, tanquam non rationabilem reprobamus. Sed ne sit Episcopus onerosus, decernimus, nostrorum prædecessorum vestigiis inhærentes, ut cùm ad visitationem decætero faciendam in Ecclesia memorata descenderit, in visitationis actu duas vel tres honestas personas Clericali charactere insignitas, quarum una ad minus sit religiosa ordinis supradicti, & unum Notarium Clericum secum habeat, & non plures: Consuetudine aliquâ obtentâ, & compositione quâlibet inter partes ipsas super hoc in contrarium factâ hactenus, non obstante. Nulli ergò liceat hanc pag. nostrarum reprobationis, constitutionis, &c. Datum Anag X. Calend. Augusti. Pontificatûs nostri Anno 8.

a *Vide Conc. Trid. sess. 13. de refor. c. 1.*

CAP. II.

¶ Beneficia plura incompatibilia obtinens sine dispensatione, debet illa præter ultimum in manu ordinarii intra duos menses dimittere: aliàs pœnas incurrit hîc positas. Et debet Ordinarius tales plura beneficia obtinentes compellere ad ostendendam dispensationem: quod si non fecerit, ab ingressu Ecclesiæ suspenditur. vide cap. Ordinarii. eod. tit. lib. 6. quod si diligenter notetur, hæc extravagans sub hoc tit. recte collocata dicetur.

Joannes XXII. *(an. 1318. Avenion.)*

UT a quos virtutis amor à vitio ambitionis execrandæ, & avaritiæ excitate non retrahit, saltem rigor coërceat disciplinæ: Statuimus, ut quicunque plures dignitates, vel personatus, aut parochiales Ecclesias, aut dignitatem, vel personatum cum alio beneficio curam animarum habente, simul sine dispensatione canonica detinens, illa omnia & singula (illa duntaxat excepto, quod ultimo receperit, quod possit, si tamen in eo ex collatione canonica jus sibi competat, retinere) intra duos menses à die notitiæ hujusmodi nostræ constitutionis continuè numerandos, efficaciter verbo & facto, absque fraude aliqua in manu Ordinarii dimittere teneatur, per eum, vel per eos, ad quem, vel ad quos eorum dispositio spectabit, ea vice liberè disponenda. Quod si non fecerit, etiam illo sit ipso jure privatus, in quo jus competebat eidem: & inhabilis ad quæcunq; beneficia obtinenda penitùs censeatur. Qui verò deinceps receperit dignitatem, vel personatum, aut beneficium curam habens animarum annexam, si prius simile beneficium obtinebat, primum, quo postquam secundi possessionem habuerit, vel per eum (omni dolo & fraude cessantibus) quo minùs habeat, steterit, privatus noscitur ipso jure, absque morâ dispendio in manu Ordinarii omninò similiter dimittere teneatur, per eum vel eos, ad quem seu quos collatio seu ordinatio spectaverit, disponendum: quod nisi fecerit, extunc secundo sit ipso jure privatus, & inhabilis ad sacros ordines, & ad quodcunque beneficium Ecclesiasticum obtinendum. Ut autem præmissorum fructus faciliùs subsequatur, omnibus & singulis Ordinariis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, quam eos (si in exequendis subsequentibus negligentes fuerint) incurrere volumus ipso facto, districtè præcipimus & mandamus, ut sub certa & formidabili pœnâ eorum arbitrio infligendâ, subditis suis plures dignitates & personatus aut Ecclesias, quibus cura imminet animarum, aut dignitatem vel personatum cum alio beneficio, cui cura similis sit annexa, obtinentibus, injungere debeant, quòd dispensationes,

a *Vide Conc. Trid. sess. 1. de reform. cap. 2. & 4. & sess. 24. de reform. c. 17.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

auctoritate quarum hujusmodi Ecclesias, personatus, vel dignitates obtinent, si quas habent, necnon & titulos Ecclesiarum, dignitatum vel personatuum eorundem, intra tempus pro facti qualitate ipsorum ordinariorum moderandum arbitrio, ordinariis ipsis, vel iis, quem vel quos ad hoc duxerint deputandos, exhibere procurent: De processibus habendis super his exhibitis, propositis & productis, reddituri absque moræ dispendio per scripta publica conficienda super his sedem Apostolicam certiorem.

DE MAJORITATE ET OBEDIENTIA.

TITULUS VIII.

CAP. I.

¶ Omnes Christi fideles de necessitate salutis subsunt Romano Pontifici, qui utrumque gladium habet, & omnes judicat, à nemine autem judicatur. Hac tamen extravagans Regem Franciæ & regnicolas non amplius subjicit Ecclesiæ Romanæ, quàm prius erant: ut patet ℣. *de privil. merult.*

Bonifacius VIII. *(an. 1302. Romæ.)*

UNam sanctam Ecclesiam catholicam & ipsam Apostolicam urgente fide credere cogimur & tenere. Nosque hanc firmiter credimus & simpliciter confitemur: extra quam nec salus est, nec remissio peccatorum, Sponso in Canticis *a* proclamante: [*Una est columba mea, perfecta mea. Una est matri suæ, electa genitrici suæ:*] quæ unum corpus mysticum repræsentat, cujus caput Christus: Christi vero Deus. In qua unus Dominus, una Fides, unum Baptisma. Una nempe fuit diluvii tempore arca Noë, unam Ecclesiam præfigurans, quæ in uno cubito consummata, unum (Noë videlicet) gubernatorem habuit & Rectorem, extra quam omnia subsistentia super terram legimus fuisse deleta. Hanc autem veneramur & unicam: dicente Domino in *b* Propheta: [*Erue à framea Deus animam meam, & de manu canis unicam meam:*] Pro anima enim, id est, pro se ipso, capite simul oravit & corpore: quod corpus unicam scilicet Ecclesiam nominavit, propter sponsi, fidei, sacramentorum & charitatis Ecclesiæ unitatem. Hæc est tunica *c* illa Domini inconsutilis, quæ scissa non fuit, sed sorte provenit. Igitur Ecclesiæ unius & unicæ, unum corpus, unum caput, non duo capita, quasi monstrum, Christus videlicet & Christi vicarius Petrus, Petrique successor, dicente Domino ipso Petro, [*Pasce d oves meas,*] meas, inquit, & generaliter, non singulariter has vel illas, per quod commisisse sibi intelligitur universas. Sive ergò Græci sive alii se dicant Petro ejusque successoribus non esse commissos, fateantur necesse se de ovibus Christi non esse: dicente Domino in Joanne: Unum *e* ovile & unicum esse pastorem In hac ejusque potestate duos esse gladios, spiritalem videlicet & temporalem, Evangeliis dictis instruimur. Nam dicentibus Apostolis, [*Ecce gladii duo hic:*] in Ecclesia scilicet, cùm Apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis. Certe qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, malè verbum attendit Domini proferentis, [*Converte gladium tuum f in vaginam.*] Uterque ergò est in potestate Ecclesiæ, spiritalis scilicet gladius & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, ille verò ab Ecclesia exercendus. Ille Sacerdotis, is manu Regum & militum, sed ad nutum & patientiam Sacerdotis. Oportet autem gladium, esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spiritali subjici potestati. Nam cùm dicat Apostolus: [*Non g est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt:*] Non autem ordinata essent, nisi gladius esset sub gladio, & tanquam inferior reduceretur per alium in suprema. Nam secundùm B. Dionysium, Lex divinitatis est, infirma per media in suprema reduci. Non ergò secundùm ordinem universi omnia æquè ac immediate, sed infima per media & inferiora per superiora ad ordinem reducuntur. Spiritalem autem & dignitate & nobilitate terrenam quamlibet præcellere potestatem, oportet tanto clariùs nos fateri, quanto spiritalia temporalia antecellunt. Quod etiam ex decimarum datione, & benedictione, & sanctificatione, ex ipsius potestatis acceptione, ex ipsarum rerum gubernatione claris oculis intuemur. Nam veritate testante, spiritalis potestas terrenam potestatem instituere habet, & judicare, si bona non fuerit: sic de Ecclesia & Ecclesiastica potestate verificatur vaticinium Hieremiæ: [*Ecce a constitui te hodie super gentes & regna:*] & cætera, quæ sequuntur. Ergo si deviat terrena potestas, judicabitur à potestate spiritali: sed si deviat spiritalis minor, à suo superiori: Si verò suprema, à solo Deo, non ab homine poterit judicari: testante Apostolo, [*Spiritalis b homo judicat omnia, ipse autem à nemine judicatur.*] Est autem hæc auctoritas (& si data sit homini, & exerceatur per hominem) non humana, sed potiùs divina, ore divino Petro data, sibique suisque successoribus in ipso quem confessus fuit petra firmata: dicente Domino ipsi Petro: [*Quodcunque ligaveris c, &c.*] Quicunque igitur huic potestati à Deo sic ordinatæ resistit, Dei ordinationi resistit, nisi duo (sicut Manichæus) fingat esse principia, quod falsum & hæreticum judicamus: quia testante *d* Moyse, non in principiis, sed in principio cœlum Deus creavit & terram. Porrò subesse Romano Pontifici omni *e* humanæ creaturæ declaramus, dicimus, definimus & pronunciamus omninò esse de necessitate salutis. Dat. Laterani, Pontificatûs nostri Anno 8.

CAP. II.

¶ Prælati non discurrant, præsertim habitu transformati: qui si ad curiam venerint, inde recedere non debent, sine Papæ licentia: aliàs ipsi & receptantes illos excommunicati sunt.

Joannes XXII. *(an. 1318. Avenione.)*

UT Prælatorum inepta discursibus gravitas & simplicitas simulationibus obvia, & ipsorum ad Christi vicarium indevotio, religiositati quippe contraria, non immerito arguenda, cùm reverentiam illorum sanctitas, lucem puritas, firmosque maturitas poscat gressus, ut sint vitâ mundi, famâ clari, proficuique reddantur exemplo. Verùm quia ipsorum quorundam (ut fide dignorum habet assertio) eò vana prorupit interdum, ne dixerimus perniciosa temeritas, quòd (vestibus spiritalis sanctitatis abjectis, dissimulato habitu) ad remotas à suis sedibus partes se transferunt. Quinimò ad sedem Apostolicam clanculo, nobis non visis, nec insinuato *f* quòd venerint, venisse, latitâsse, discessisseque dicantur: nos ne tacentibus nobis non præcisus hujusmodi morbus invaleat, dum providum creditur, quod incautum, licitum, quod impune: Omnibus Episcopis, superioribusque Prælatis sub obtestatione divini judicii inhibemus, ne absque rationabili causa, timoris forte vel alia, extra suarum civitatis & diœcesis ac Provinciarum (mutatis habitibus) limites indiscretè discurrant. Inhibemus etiam, ne qui Episcoporum & superiorum ipsorum latenter (præsertim habitu transformato) venientes ad curiam, de ipsa (Romani Pontificis non præsentati conspectibus, vel saltem ab eo recedendi licentiâ non obtentâ) recedant. Si qui verò Episcoporum & superiorum hujusmodi nostræ inhibitionis contradictores extiterint, & absque ipsius Romani Pontificis recedendi licentia concessa, eoque non viso, recesserint ab eadem, necnon si qui scienter receptaverint antedictos,

a *Cantic. 6.* b *Psalm. 21.* c *Joan. 19.* d *Joan. 21.* e *Joan. 10.* f *Matth. 26.* g *Rom. 13.*

a *Hierem. 1.* b *1. Cor. 2.* c *Matth. 16.* d *Gen. 1.* e *Aliàs ita: omnem humanam creaturam.* f *Aliàs intimavit.* nisi

nisi id confestim eidem Romano Pontifici, vel alicui, per quem hoc ipsum ad ejus credideriut deduci notitiam, manifestare curaverint (etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali vel quâvis aliâ dignitate præfulgeant) eos excommunicationis sententiâ innodamus.

CAP. III.

¶ Prælati ad curiam non debent more noctuæ latenter venire, nec inde sine papali licentia recedere: aliàs infideles judicantur, & sententiâ excommunicationis ligantur.

Joannes XXII.

ETsi deceat quoslibet subditorum curam exercere solicitè, & per omnia velut lucis filios ambulare: hoc tamen præcipuè ab ipsis exigitur, qui constituti per altitudinem dignitatis, ut in speculâ, circa commissas sibi plebes pastorum simul & custodum partes implere tenentur, & coram ipsis laudabilium operum exemplo lucere. Ad nostrum sanè pervenit auditum, quòd nonnulli pontificali præditi dignitate, gregum suorum curiodiam negligentes, & abhorrentes lucem, tanquam filii tenebrarum, non verentur se ab ovium suarum cura, mercenarii more, tempore longo subducere, & pontificali dignitate rejectâ non erubescunt vagari per devia sub habitibus transformatis, ac contempto de exhibendo paribus & superioribus honore præcepto, sic abjecti & indecori interdum ad sedem Apostolicam clanculò declinare præsumunt, ubi more noctuæ, cujus intuitum nox illuminat, lux excæcat, de die latentes, horis tenebrarum, quos suis arbitrantur conformari desideriis, visitant, suos eis evomentes conceptus iniquos, & conspirationes forsan illicitas adversùs nos & alios pertractantes, & demùm ab inde (non absque notabili sedis prædictæ contemptu) reverentiâ tam consuetâ, quàm debitâ, non exhibitâ Romano Pontifici, & nec ab ipso petitâ licentiâ nec obtentâ, recedunt. Nos igitur & ipsius sedis honori in hac parte prospicere, ac talium insolentiis finem imponere cupientes, de fratrum nostrorum consilio, generali prohibemus edicto, ne decætero Præsul aliquis sine sui superioris licentia, nisi pro negotiis Ecclesiæ sibi commissæ, extra suam diœcesim audeat pernoctare: firmiter statuentes, ut quicunque Pontifex ad Romanam curiam veniens, Papale palatium primitùs visitet, ad Papam (si hoc patiatur temporis opportunitas) intraturus, ac reverentiam consuetam & debitam exhibiturus eidem: nullatenùs recessurus à curia, nisi ab ipso super hoc petitâ licentiâ & obtentâ. Quòd si secùs à quoquam fuerit attentatum, nos quoscunque Prælatos, quamvis etiam Patriarchali dignitate fulgentes, sic ad sedem accedentes, & ab illa (ut prædicitur) recedentes, nec non quoslibet alios, qui tales apud sedem ipsam recipere præsumpserint, nisi ante receptionem hujusmodi eidem Romano Pontifici significaverint adventum illorum, decernimus eo ipso notam infidelitatis incurrere, ac excommunicationis sententiæ subjacere. Nulli ergò, &c.

DE TREUGA ET PACE.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ Sixtus Papa volens discordiam ex pragmatica sanctione sublatam sedare, ordinatis regni Franciæ ad conferenda beneficia sex menses concedit. Facultatem concedendi sex gratias sibi retinet. Beneficia Cardinalium & eorum qui Cardinalib. sunt familiares, in regno Franciæ existentia, sua dispositioni usque ad certum tempus reservat. De beneficiis promovendorum quid fieri debeat, ostendit. Causæ beneficiales in prima instantia vult in partibus terminari, in quibus ante definitivam sententiam (nisi in uno casu) vetat appellari. Quid de causis in curia pendentibus faciendum sit, narratur. De autem eadem causa in diversis curiis, diversis respectibus tractatur, quonam pacto terminanda sit, hic recitatur. Taxas beneficiorum editas à Joanne XXII. servandas censet. Tandem tempus ponit, intra quod vult ista acceptari & servari. Scias autem quòd hujusmodi concordata, tanquam juri communi & decretis Constant. & Basilienf. contraria, non sunt effectum sortita.

Sixtus IV. *(an. 1471. Romæ.)*

AD universalis Ecclesiæ regimen divinâ dispone nente clementiâ vocatis, inter alia pro commissorum populorum votiva dilectione nil occurrit præstantius, quàm exorta inter personas Ecclesiasticas (principis tenebrarum astutiâ) discordiarum fomenta per nostræ solicitudinis occursum protinùs extinguere: ut cujusvis altercationis salubriter evulsis seminibus, pacis & tranquillitatis dulcedinem inter creditos nobis populos (divinâ nobis assistente gratiâ) imponere & conservare valeamus. Cupientes itaque ut suscitatâ retroactis temporibus discordiâ (proh dolor) in regno Franciæ, Delphinatu, aliisque terris & dominiis charissimi in Christo filii nostri Ludovici Francorum Regis illustris, inter nonnullas ex eisdem personas, occasione cujusdam constitutionis, quæ in eodem regno diutiùs inolevit, quam personæ prædictæ pragmaticam sanctionem vocant, ne si (quod absit) majora fomenta sumeret, damna pariter & graviora scandala, periculaque subsequerentur, fine debito claudatur, & totaliter secludatur: Auctoritate Apostolicâ ex certa scientia de fratrum nostrorum consilio omnibus & singulis Prælatis & aliis personis Ecclesiasticis regni, Delphinatûs, terrarum & dominiorum eorundem, ad quos dignitatum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum, terrarum & dominiorum eorundem collatio, provisio, præsentatio, electio, seu quævis alia dispositio pertinet: de quibusvis dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, & præbendis, necnon aliis beneficiis Ecclesiasticis, cum cura & sine cura, secularibus & regularibus, ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, electionem, seu quamvis aliam dispositionem pertinentibus, quæ deinceps in Februarii, Aprilis, Junii, Augusti, Octobris & Decembris mensibus futuris perpetuis temporibus vacare contigerit (dummodo dispositioni Apostolicæ ex aliqua generali reservatione in corpore juris clausa, aut per alteram ex constitutionibus felicium recordationum Benedicti XIII. quæ incipit, Ad regimen. aut Joannis XXII. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, quæ incipit, Execrabilis, seu constitutiones & regulas Cancellariæ Apostolicæ per nos super hoc editas reservata generaliter non existant) perinde ac si aliquæ à sede Apostolica, vel ejus Legatis expectativæ literæ non emanâssent, liberè disponendi facultatem concedimus per præsentes. Et quia isti summi Pontifices prædecessores nostri consueverunt se in concessionibus gratiarum expectativarum *a* personis benemeritis exhibere liberales, nostræ intentionis existit concedere in regno Delphinatu, terris & dominiis regni hujusmodi, ultra gratias expectativas per nos in eisdem regno, Delphinatu, terris & dominiis concessas (quibus in aliquo præjudicare non intendimus per præsentes, quasque in suo robore permanere volumus) sex personis idoneis regnicolis, sex aliis gratias expectativas ad quamlibet collationem, provisionem, præsentationem, seu quamvis aliam dispositionem singulorum ex Prælatis & aliis personis prædictis. Ex quibus quidem sex gratiis, duæ gratiæ expectativæ concedentur duobus Clericis regnicolis idoneis, pro quibus Rex ipse, & charissima in Christo filia nostra Regina, ac dilectus filius nobilis vir Delphinus Viennensis, nec non Magistri & Præsidentes, ac alii officiarii, in aliquo ex parlamentis Regis ejusdem regni nobis super hoc unanimiter supplicabunt: qui duo nominati per Regem

a *Gratias expectativas, & mandata de providendo nemini amplius concedi decrevit Conc. Trid. sess. 24. de refor. c. 19.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Reginam. Delphinum, magistros, præsidentes, & officiarios præfatos, gaudeant prærogativis ad instar familiarium nostrorum continuorum commensalium. Ipsisque sex gratiis consumptis, aliis sex gratias similes, aliis sex gratiis personis idoneis modo & formâ præmissis concedere intendimus. Volumus autem, ac ejusdem auctoritate & tenore præsentium decernimus & declaramus beneficia, quæ venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Rom. Eccl. Cardinalium familiares continui commensales eorum familiaritate durante in regno, Delphinatu, terris, & dominiis præfatis obtinent, & in posterum obtinebunt, dispositioni Apostolicæ in posterum censeri reservata, quandiu duntaxat Cardinales præfati vitam duxerint in humanis, ac post obitum eorundem Cardinalium per sex annos continuè sequentes. Quibus quidem sex annis elapsis, alii ad quos eorundem beneficiorum collatio, provisio, præsentatio, electio, seu quævis alia dispositio alias pertinet, de beneficiis familiarium hujusmodi in regno, Delphinatu, terris, & dominiis præfatis consistentibus, in prædictis mensibus disponere valeant, hujusmodi reservatione non obstante. Concedimus etiam, quòd beneficiorum, quæ promovendi per nos ad dignitates, seu beneficia consistorialia ipsarum provisionum per nos de eorum personis faciendarum obtinebunt, ac in quibus, & ad quæ jus eis quomodolibet competit, ac competere poterit, per promotiones ad dignitates, & alia beneficia consistorialia prædicta, ac munus consecrationis eisdem promovendis impendendum, seu lapsum temporis de consecrandis Episcopis à sacris canonibus definiti vacaturorum, si promotiones ipsæ in aliquo ex supradictis mensibus fiant, nisi beneficia ipsa essent alias dispositioni Apostolicæ (ut præfertur) reservata, ad prælatos & personas supradictas. Si vero in aliis mensibus promotiones eisdem fieri contingat, ad nos & Romanos Pontifices successores nostros collatio, provisio, & omnimoda dispositio pertineat. Et quoniam sedis Apost. Notariorum magnus reperitur numerus, eorundem Notariorum, qui habitum per ejusdem sedis Notarios gestari solitum publicè & continuè gestant, & in posterum gestabunt, beneficia in eisdem regno, Delphinatu, & terris consistentia, duntaxat censeantur reservata: quodque a omnes & singulæ causæ beneficiales in partibus coram Judicibus competentibus usque ad definitivam inclusivè, in prima duntaxat instantia, in qua nulli ante definitivam liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa) debeat admitti, nisi ab interlocutoria, vel à gravamine negotium principale minimè concernente, quòd non possit per appellationem à definitiva sententia reparari. In aliis verò instantiis in Romana curia tractentur, cognoscantur & fine debito terminentur. Causæ verò beneficiales pendentes in dicta curia inter nostros, aut dictorum Cardinalium familiares continuos commensales, ipsis Cardinalibus in eadem curia præsentibus, seu in aliqua legatione, aut recreationis causa secedentibus, necnon præfatæ sedis officiales, officia actu exercentes, aut alios à præmissis, qui per sex menses curiam prædictam secuti sunt, & sequuntur de præsenti, curiales, & quoscunque alios eorum adversarios, super quibusvis beneficiis eisdem adversariis auctoritate ordinariâ collatis, per illos, quibus commissæ reperiuntur, seu alios per nos ad id deputatos, seu etiam deputandos Judices audiantur, cognoscantur, decidantur finèque debito terminentur, ac executioni debitæ demandentur. Cæteræ verò similes causæ beneficiales inter quoscunque alios pendentes, & quæ quibusvis Judicibus, seu auditoribus commissæ reperiantur, aliquibus Judicibus competentibus in regno Franciæ auctoritate Apostolicâ committantur audiendæ, & cognoscendæ, decidendæ, & fine debito terminandæ, cum necessaria earundem causarum advocatione. Præterea, quia aliquæ ex supradictis causis in eadem Romana curia super petitorio, & diversis curiis ipsius regni super possessorio tractantur: volumus, quòd in eisdem causis in diversis curiis super petitorio & possessorio unico, & eodem contextu pendentibus (suspenso petitorio, & censuris super hoc latis) in possessorio in curiis earundem Judicum, coram quibus causæ possessorii pendeant de præsenti, procedant, causæque ipsæ super hujusmodi possessorio, intra biennium terminentur, & finiantur. Alioquin biennio elapso liceat partibus ipsis procedere super petitorio, & ulteriùs dictis causis expeditis super possessorio aut hujusmodi biennio elapso altera partium litigantium coram Judice competenti, auctoritate Apostolicâ deputato, poterit jus suum prosequi, ipseque Apostolicus Judex intra aliud biennium causam in petitorio terminare teneatur. Quod si non fecerit, causa ipsa ab eo avocata, & lis penitus extincta censeatur. Et si forsan aliquis eorundem Judicum cujusvis sibi commissæ causæ expeditionem malitiosè prorogare aut differre præsumpserit, excommunicationis & omnium beneficiorum suorum privationis pœnas ipso facto incurrat, à qua quidem excommunicationis pœna absolvi nequeat, nisi à nobis & successoribus nostris Rom. Pontificibus, præterquam in mortis articulo a: quodque decretero in litteris expediendis in regno Franciæ, Delphinatu, & terris, aliisque dominiis prædictis serventur taxæ super hoc editæ per Joan. XXII. Papam præfatum, & excessus, si qui fuerint, corrigantur. Et quia propter assiduas guerras & novitates, quæ continuè vigent in dicto regno, prætenditur Ecclesias, dum vacant gravatas, in taxa ejusdem reformata in Concilio Constant. quæ reducta est ad medietatem antiquæ taxæ, quòd gravatus in eadem taxa Prælatus promovendus solvat communia, & minuta servitia, quæ plures ex Gallis Annatam vocant: tantùm pro vera æstimatione fructuum Ecclesiæ & monasteriis, ad quæ sit promotus, eaque in dicta Cancellaria, & camera Apostolica inviolabiliter observari mandamus. Et quia in supradictis concessionibus regnum ac Regem maximâ fumus charitate complexi, credendum est non immeritò, ut se devotos & obedientes erga sanctam Romanam Eccles. exhibeant. Quare volumus, & eisdem auctoritate & tenore statuimus, quòd præfatus Rex intra quatuor menses præmissa acceptare & observare, ac in regno, Delphinatu & dominiis hujusmodi observari facere, nec non intra alios duos præfatos quatuor immediate sequentes menses super acceptatione & observatione, aliisque præmissis omnibus & singulis per suas patentes literas nos & sedem præfatam certificare teneatur. Alioquin præsentes literæ, & inde secuta quæcunque sint casa & irrita, nulliusque roboris vel momenti. Nos enim extunc irritum decernimus & inane, si secùs super his à quoquam quâvis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum concessionis, intentionis, voluntatis, constitutionis, declarationis, indulti, mandati, & status infringere, & ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno incarnationis Dominicæ 1472. septimo Idus Augusti, Pont. nost. Anno 1.

a *Vide Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 20.*

a *In mortis articulo nulla est casuum reservatio: atque ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt. Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.*

CAP. II.

¶ *Discordia inter religiosos mendicantes, & Ecclesiarum parochialium Rectores in partibus Germaniæ quatuor delegatis commissa, per eos sub certis formis & modis in pacem & concordiam conversa fuit: quam Romanus Pont. confirmat, præcipiens sub pœna excommunicationis illam à Prælatis observari.*

Sixtus IV. *(an. 1478. Romæ.)*

Vices illius a, qui supra petram ædificavit Ecclesiam suam (meritis licèt insufficientibus) gerentes in terris, & per ejus immaculata vestigia (quantùm nobis ex alto conceditur) incedere satagentes, inter Christi fideles quoslibet, & præsertim sub uno atque eodem Sacerdotii vexillo nobiscum Deo militantes, pacem & charitatem inducere, & inductam confovere, vigilanti solicitudine meditamur assiduè, & quæ iis contraria sunt, falce vigilantiæ pastoralis ad radicem positâ submovere, prout rectum & temporum circumstantiæ id non immerito exposcere dignoscuntur. Nuper siquidem pro parte tam venerabilium fratrum nostrorum Maguntinen. & Treverен. Archiepiscoporum, ac Herbipol. & Wormacien. & Spiren. Episcoporum, quàm dilecti filii nobilis viri Philippi Comitis Palatini Rheni, & Ducis Bavariæ, qui unus ex Electoribus Romani Imperii existit, ad nostrum pervenit auditum, quòd inter dilectos filios Prædicatorum, Minorum, & Carmelitarum ordinum Professores, & nonnullos parochialium Rectores, & alios etiam Ecclesiarum Prælatos, instigante illo, qui tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret, in partibus Germaniæ, & præsertim in oppido Eslingen. Constan. diœcesi. suscitata sunt nonnulla dissensionum & scandalorum fomenta, ex certis causis tunc nobis expressis, quæ nisi per vigilantiam pastoralis officii celeriter succidantur, possent ad scandalum non modicum Christi fidelium illarum partium faciliter pervenire. Nos igitur attendentes, quod sacrosancta Rom. Ecclesia, ab ejus fundatione primæva in ordine sacerdotali, quem Petrus Apostolus, & ejus successores observârunt, institutis, & per viros providos & Sacerdotes virtuosos adaucta, & longissimis temporibus feliciter conservata extitit: Rursusque animadvertentes, quòd hodiernis temporibus hominum crescente malitiâ, nisi ager Dominicus cultoribus idoneis, buccinatoribus Spiritûs Sancti, & præconibus verbi Dei (qui præter cæteros in ordinibus fratrum mendicantium gratiâ assistente divinâ in copioso numero reperiuntur) assiduè coleretur, vepribus malorum, & sentibus vitiorum omnium celeriter obrueretur: non potuimus non ab intimis cordis nostri dolore, quòd inter tales viros, qui se mutuâ charitate diligere, & alter alterius (juxta Apostolum b) onera portare deberent, discordiæ seminarium excitaretur. Unde cum vellemus super his, ea quâ decet maturitate consulere, venerabilibus fratribus nostris Gulielmo Hostiensi, & Angelo Prænestinen. Episcopis, & dilectis filiis nostris Juliano tituli S. Petri ad Vincula, ac Petro tituli S. Sixti Presbyteris Cardinalibus, vivæ vocis oraculo commisimus & mandavimus, ut à singulis partibus prædictis, vel eorum procuratoribus legitimis, auditis hinc inde propositis, inter eas concordiam tractarent. Qui quidem Episcopi & Cardinales statutis loco & tempore convocatis, auditis & intellectis partibus prædictis (ut præfertur) & in præmissis graviter & consulte procedentes, partes ipsas de communi earundem consensu ad concordiam infrascriptam perduxerunt: Videlicet, quòd ipsi parochiani Sacerdotes decætero non dicant à mendicantibus hæreses processisse, cùm in veritate fides nostra sit illuminata, & Ecclesia exaltata per eosdem, & præsertim per ordines Prædicatorum & Minorum, ut jura testantur. Quodque fratres mendicantes non prædicent, populos parochianos non teneri audire Missam in eorum parochiis diebus festivis & Dominicis, cùm jure

a *Matth. 16.* b *Gal. 6.*

fit cautum illis diebus parochianos teneri audire Missam in eorum parochiali Ecclesia, nisi forsan ex honesta causa ab ipla Ecclesia se absentarent: quodque etiam nec fratres, nec curati inducant aliquo modo Laicos ad eligendum sepulturam apud eos, & benè caveant propter pœnas, quas imponunt canones, cùm sit libera. Quod etiam ipsi mendicantes desistant prædicare, quòd parochiani non sint obligati, saltem in paschate proprio confiteri Sacerdoti: quia de jure a tenetur parochianus saltem in paschate proprio confiteri Sacerdoti. Per hoc tamen ipsi fratres mendicantes non censeantur exclusi, quo minus secundùm juris communis & privilegiorum eisdem concessorum dispositionem, confessiones audire, & pœnitentias injungere valeant. Quòd etiam decæterò inter ipsos fratres mendicantes & curatos, quoad effectum prædicandi, horas cantandi, & campanas pullandi, servetur consuetudo antiqua, quæ temporibus antiquis servata fuit in ipso oppido Eslingensi. Et casu, quo veniat aliqua occasio sive necessitas, non fiat commutatio temporis, vel horæ, in ipsis prædicationibus fiendis, nisi de consensu partium. Quodque etiam ipsi fratres in sermonibus eorum non detrahant Prælatis, & Rectoribus parochialium Ecclesiarum. Nec etiam populos à suarum Ecclesiarum parochialium frequentia & accessu abstrahant, sive retrahant quoquo modo. Et viceversa ipsi Rectores & Prælati aliquo modo non detrahant mendicantibus, sed illum favorem, quem possunt, eis impendant, & in omnibus & per omnia præstent, ita ut vera unitas & perfecta charitas inter eos offendatur. Nos itaque illius vices gerentes in terris, qui Apostolis suis dixit b: [*Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*:] cupientes super his opportunè provideri, motu proprio, non ad alicujus super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra certa scientia & mera voluntate, concordiam prædictam, ac omnia & singula per præfatos Episcopos & Cardinales ordinata, ad hoc, ut perpetuò inconcussa persistant, auctoritate Apostolicâ, & ex certa nostra scientia approbamus, & confirmamus, ac vitibus perpetuò subsistere debere decernimus. Supplentes omnes & singulos defectus, tam juris, quam facti, si qui forsan intervenerunt in eisdem. Injungentes nihilominùs Archiepiscopis, Episcopis, Plebanis, Rectoribus, Curatis, necnon Prioribus, Gardianis, & singulis fratribus ordinum mendicantium, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quàm contrà facientes & quemlibet eorum contrà facientes incurrere volumus eo ipso: à qua absolvi nequeant, nisi de expresso consensu partis læsæ, & debitâ satisfactione præviâ, inviolabiliter observent, & quantùm in eis est, ab aliis observari faciant. Et insuper quascunque lites & causas, coram quibuscunque causarum palatii Apostolici auditoribus, seu alibi, occasione præmissorum, inter dilectos filios Decanum & Capitulum Ecclesiæ Spiren. & curatum dicti oppidi, ac fratres prædictos indecisas pendentes, illarum status, tenores, & formas, & in eis gesta & actitata, præsentibus pro expressis habentes, ad nos harum serie, motu, scientia & auctoritate prædictis advocamus, & litem seu lites ipsas penitùs extinguimus: Et ambabus partibus prædictis lites hujusmodi consortibus, seu illis ad hærentibus, perpetuum silentium imponimus: Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac privilegiis eisdem fratribus in genere vel in specie concessis, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergò, &c. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno incarnationis Dominicæ 1478. XV. Cal. Julii, Pontif nostr. Anno 7.

a *Cap. omnis utriusque sexûs. de pœn. & remiss.*
b *Joan. 14.*

FINIS LIBRI PRIMI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM, LIBER SECUNDUS.

DE JUDICIIS.

TITULUS I.

CAP. UN.

¶ Decretalem, Super cathedram. quæ est in Clem. in cap. dudum. innovatam, jubet observari : neque propter illam debent religiosi mendicantes esse molesti & graves Prælatis, neque Prælati ipsis religiosis. Et si sint aliquæ injuriæ, vel molestationes hinc inde factæ, Papa vult justitiæ complementum breviter exhiberi, summariè, simpliciter & de plano, sine strepitu & figura judicii, vel aliter, prout qualitas excessuum exigit : Non obstantibus quibuscunque obstaculis, quæ possent hu obviare.

Joannes XXII. *(anno 1327. Avenioni.)*

Frequentes imò innumerosæ quodammodò de diversis mundi partibus venerabilium fratrum nostrorum Episcoporum, aliorumque superiorum Prælatorum, nec non dilectorum filiorum, Rectorum, curatorum, & parochialium Sacerdotum querelæ, contra dilectos filios fratres Prædicatorum & Minorum ordinum nostrum & sedis Apostolicæ excitârunt auditum, & clamorosis insinuationibus excitare & fatigare non cessant, quòd iidem fratres decretalem, Dudum. editam à felicis recordationis Bonif. Papa VIII. præd. nost. quæ incipit, Super cathedram. ac per piæ memor. Clem. Papa V. prædec. nost. in Viennensi Conc. innovatam temerè observare non curant : sed ipsâm transgredi non timentes, in ejusdem sedis contemptum, animarum suarum periculum, & eorundem & Ecclesiarum parochialium præjudicium & gravamen. Intelleximus quoque, quòd plerunque præfatis dictorum Prædicatorum & Minorum, nec non Eremitarum sancti Aug. & Carmelitarum ordinum fratribus, in cujus ordinis dictorum Eremitarum personis idem prædecessor Bonif. constitutionem prædictam, in qua tantùm de ipsis Prædicatorum & Minorum cavebatur ordinibus, per omnia voluit postmodùm integraliter & inconcussè servari. Et ad quem prædictorum Carmelitarum fratrum ordinem, nos subsequenter constitutionem eandem, quoad omnia in ea contenta, duximus extendendam : à prædictis Episcopis, Prælatis, Rectoribus, Curatis, & Sacerdotibus contra tenorem constitutionis prædictæ graves injuriæ atque molestiæ in diversis partibus inferuntur. Nuper pro parte Vien. fratris nostri Archiepiscopi Burdegal. & dilectorum filiorum Capitulorum majoris Burdegal. & aliarum Ecclesiarum, Prioratuum, Conventuum, Rectorum, Curatorum, Sacerdotum, & Vicariorum parochialium, ac Clericorum, tam regularium, quam secularium civitatis & diœcesis prædictarum, nobis extitit intimatum, quòd prædicti eorundem Prædicatorum, Minorum, Eremitarum, & Carmelitarum ordinum fratres, contra tenorem decretalis ejusdem, multa eisdem & eorum singulis gravamina & injurias inferunt & jacturas. Quia igitur parùm esset jura condere, nisi qui ea tueatur, existat : Nos volentes de fratrum nostrorum consilio decretalem prædictam, Super cathedram. irrefragabiliter observari : Discret. V. per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo aut unus vestrûm, per vos, seu alium, vel alios, etiamsi sint extra loca, in quibus estis conservatores, seu Judices deputati ; tam eisdem Archiepiscopo, Capitulis, Prioribus, Conventibus, Rectoribus, Curatis, Sacerdotibus, Vicariis, ac Clero civitatis, & diœcesis prædictarum, & eorum cuilibet adversùs prædictos, quàm econversò eisdem fratribus adversùs Archiepiscopum, Capitula, Prælatos, Priores, Conventus, Rectores, Sacerdotes, Vicarios ac Clerum, præfatos, & singulos eorundem efficacibus defensionibus præsidio assistentes, ac facientes decretalem prædictam, quoad omnia ejus capitula, prout jacent, firmiter observari, non permittatis contra tenorem ipsius per memoratos fratres dictorum ordinum eisdem Archiepiscopis, Capitulis, Prælatis, Prioribus, Conventibus, Rectoribus, Curatis, Sacerdotibus, Vicariis ac Clero, vel alicui seu aliquibus eorundem, nec etiam prædictos Archiepiscopum, Capitula, Prælatos, Conventus, Rectores, Curatos, Sacerdotes, Vicarios, ac Clerum, seu aliquem, vel aliquos ipsorum eisdem fratribus gravamina, ac injurias irrogari : Facturi ipsis hincinde, de quibuscunque injuriis, molestationibus, gravaminibus, & damnis vicissim illatis hactenus, & etiam in posterum inferendis eisdem, contra tenorem constitutionis ejusdem, in illis videlicet, quæ judicialem requirunt indaginem, summariè, simpliciter & de plano, sine strepitu judicii & figura, in aliis verò prout qualitas ipsorum exigit, justitiæ complementum : Molestatores minores & majores hujusmodi, necnon contradictores quoslibet & rebelles, quandocunque & quotiescunque expedierit, per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo. Non obstantibus quibuscunque exemptionibus, specialibus vel generalibus, tam fratribus & ordinibus prædictis, vel alicui, seu aliquibus fratrum & ordinum eorundem, quàm præfatis Archiepiscopo, Capitulis, Prælatis, Prioribus, Conventibus, Rectoribus, Curatis, Sacerdotibus, Vicariis, ac Clero, seu ipsorum alicui vel aliquibus, communiter vel divisim, sub quacunque forma vel expressione verborum ab eadem sede concessis, ac ejusdem Bonifacii, quo cavetur, ne aliquis extra suam civitatem vel diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra diætam unam à fine suæ diœcesis ad judicium evocetur. Seu ne Judices, & conservatores à sede deputati prædicta, extra civitatem & diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere, sive alii vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam diætam à fine diœcesis ejusdem trahere præsumant : dummodò ultra duas diætas aliquis extra suam civitatem auctoritate præsentium non trahatur. Seu, quod de manifestis injuriis, molestiis, & aliis, quæ judicialem indaginem exigunt (pœnis in eos si secùs egerint, & etiam id procurantes, adjectis) conservatores se nullatenus intromittant, quam aliis quibuscunque constitutionibus à Romano Pontifice, tam de Judicibus delegatis & conservatoribus, quàm personis ultra certum numerum per literas Apostolicas ad Judicem non vocandis, aut aliis edictis, quæ nostræ possent jurisdictioni, aut potestati, ejusque exercitio liberè quomodolibet obviare. Seu si tam eisdem fratribus, vel eorum ordinibus, aut aliquibus fratrum & ordinum prædictorum, seu aliquibus ipsorum, seu quibuslibet aliis indulgentiis, seu privilegiis dictæ sedis generalibus vel specialibus, quorumcunque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, nostræ jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri. Et de quibus, quorumque totis tenoribus, de verbo ad verbum specialem oportet in nostris literis fieri mentionem. Cæterùm Judicibus, seu Conservatoribus quibuscunque per literas Apostolicas sub quacunque alia, quàm præsenti verborum forma vel expressione confectas, eisdem prædictorum Prædicatorum, Minorum, Eremitarum, ac Carmelitarum ordinum fratribus, seu ipsis ordinibus communiter vel divisim super damnis & injuriis, & aliis quibuscunque rebus, seu negotiis aliàs deputatis, & subdelegatis eorum præsentibus & futuris, auctoritate præsentium districtius inhibemus : ne aliquem, seu aliquos auctoritate literarum papalium, prætextu seu occasione quorumcunque damnatorum vel injuriarum, sive gravaminum, contra tenorem prædictæ constitutionis, Super cathedram. ipsis fratribus, seu eorum ordinibus antedictis communiter vel divisim à quibuscunque personis illatorum hactenus, & etiam inferendorum in posterum, coram se alicui deinceps ad judicium vel aliàs quoquo modo vocare, seu in causam aliquatenùs trahere præsumant. Inhibitionem hujusmodi non solùm ad futura, sed etiam ad quovis modo adhuc pendentia & incœpta negotia volentes extendi : ac decernentes præfatas literas & processus eorum auctoritate quâcunque habitos & habendos ad damna, gravamina, & injurias hujusmodi contra tenorem dictæ constitutionis illata & inferenda (ut dictum est) deinceps aliquatenùs non extendi ; ac etiam irritum & inane, si secùs super præmissis per quoscunque scienter vel ignoranter contigerit attentari : Vobis nihilominùs injungentes, ut inhibitionem nostram hujusmodi ad dictorum Judicum, seu conservatorum & subdelegatorum notitiam, de quibus vobis expedire videbitur, deducere procuretis. Insuper

volumus & auctoritate Apostolicâ decernimus, quòd quiliber vestrûm prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento præditus canonico : quodque à data præsentium sit vobis & unicuique vestrûm in præmissis omnibus & eorum singulis cœptis & non cœptis, præsentibus & futuris & præteritis, licitum procedere, ac si prædicta omnia & singula eorum vobis cœpta fuissent, & jurisdictio vestra, & cujuslibet vestrûm in prædictis omnibus & singulis per citationem vel modum alium legitimum perpetuata extitisset : constitutione prædictâ super conservatoribus & aliis quomodolibet in contrarium editâ non obstante. Datum Avenion. X. Cal. Februarii, Pontificatûs nostri Anno 11.

DE DILATIONIBUS.

TITULUS II.

CAP. UN.

¶ Præmisso elegantes exordio, ostensisq; periculis, quæ proveniunt ex falsorum florenorum fabricatione, statuntur peremptoriè fabricantes, datâ sibi dilatione trium mensium, intra quos coram Papa compareant : aliàs contra ipsos, coram absentiâ non obstante, procedetur prout justitia suadebit.

Joannes XXII. *(an. 1325. Avenioni.)*

In delictorum diversorum nexibus ac tenebris involutos, plerunque trahit in majorum scelerum præcipitium moles præponderans peccatorum : nam etsi diversos diversa delicta coinquinent, sunt tamen nonnulli, qui propriæ salutis immemores, delictis communibus & vulgaribus non contenti, ad profana & vetita prorumpentes, sic damnatâ cupiditate lucrorum, ac inexhaustâ eorum voragine devolvuntur, quòd dummodo suas ingluvies, ad quas inhiant, expleant, se lucris illicitis, imò jacturis spiritalibus temerè immergentes, honori Dei, & animarum saluti, ac sacrorum canonum, & imperialibus edictis, & juribus communibus, capturas nefarias, & lucra illicita anteponunt. Sanè jamdudum ad nostri Apostolatûs auditum multorum fide digna relatio sæpius etiam repetita perduxit, & fama jam publica per facti evidentiam divulgata effecit notorium, nonnullos esse in Lombardiæ superioris, & Marchiæ Januensis partibus, qui licentiæ temerariæ laxatis habenis, licere sibi præsumentes illicita, cudunt & fabricant, seu cudi & fabricari faciunt florenos auri, secundum formam, & signum, & coinum ac circumferentias literarum, qui in civitate Florentiæ (à tempore cujus non extat memoria) cudi & fabricari sunt soliti, & cuduntur & fabricantur etiam in præsenti. Et quamvis dicti floreni ad veram florenorum de Florentia similitudinem fabricati, in vero & solito florenorum ejusdem civitatis pondere communiter & bonitate auri, & vero florenorum valore deficiant, ipsi tamen (simulatâ eorum effigie) personas utplurimùm simplices, & quandoque etiam in hujusmodi rebus experras decipiunt, ipsasque damnis rerum, & periculis personarum exponunt, dum pro veris florenis ipsos recipiunt : Cùm etiam præterea in talibus plurimi non habeant inter florenos & florenos tantæ similitudinis peritiam discernendi. Nos itaque tantis & præcipuè animarum periculis affectu paterno occurrere cupientes, monemus omnes & singulos talium præsumptores, ipsis nihilominùs districtiùs inhibentes, quatenus deinceps à cusione & fabricatione florenorum hujusmodi cessent, realiter & effectualiter resipiscant : Nihilominùs præsentis edicti peremptorii auctoritate citantes eosdem, ac eorum singulos, sub pœna privatio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis juris, si quod eis super cudendis florenis competit, quam ipsos cessante justo impedimento, si in exequendis mandatis nostris hujusmodi remissi seu negligentes fuerint, incurrere volumus ipso facto) ut intra trium mensium spatium à data præsentium numerandum, per se vel per procuratorem idoneum Apostolico conspectui se præsentent, proposituri, quo jure ipsis florenos competat jus cudendi, ac exhibituri privilegium, si quod super hoc habeant, vel jus aliud, si quod sibi credant competere, ostensuri. Et nihilominùs super prædictis facturi, & recepturi, quod justitia suadebit : Intimantes eisdem, quòd si non venerint, nos contra ipsos super præmissis, & ea tangentibus procedemus, prout expedire viderimus, & suadebit justitia, ipsorum absentiâ non obstante. Ut autem hujusmodi nostra nuntiatio atque citatio ad communem omnium notitiam deducatur, chartam sive membranam, citationem atque monitionem hujusmodi continentes, in majoris Ecclesiæ Avenionensis affigi ostiis faciemus : Quæ processum hujusmodi suo quasi sonoro præconio, & patulo indicio publicabunt, ut prædicti moniti, & citati, & alii quicunque, qui sua crediderint interesse, vel quos processus ipse contingit, nullam possint excusationem prætendere, quòd ad eos processus hujusmodi non pervenerit, vel quod ignoraverint eundem, cùm non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum *a*, vel occultum, quod tam patenter omnibus publicabatur. Datum Avenion. 6. Cal. Decemb, Pontificatûs nostri Anno 9.

DE DOLO ET CONTUMACIA.

TITULUS III.

CAP. UN.

¶ *Citationes etiam extra dies solennes publicè fiellæ de mandato Papæ, in audientia literarum Apostolicarum, vel Papali palatio affixæ januis majoris Ecclesiæ loci, in quo Papa cum curia sua degit, arctant citatum, ac si ad eum personaliter devenissent. Restringitur tamen hæc extravagans ad illos, qui impediunt, ne ad eos possit citatio pervenire, vel quorum domicilium tutè adiri non potest, ut c. 1. de jud. in Clem.*

Bonifacius VIII. *(an. 1301. Roma.)*

REM non novam aggredimur, neque viam insolitam ambulamus, sed anterioris juris calcatam vestigiis, præsentis constitutionis indubitato roboramus suffragio, & inconcusso munimine stabilimus. Est siquidem jam sancitum, quòd propositum publicæ citationis edictum eum arctet, qui impedit, aut facit etiam se celando, ne ad eum possit pervenire citatio, appareatque contumax, qui sic agit. Quodque in albo prætoris hujusmodi edicta proposita suæ jurisdictioni subjectos arceant *a*, & adstringant magis quàm si voce præconiâ (quæ innotescit paucis) vel literis citarentur. Jus enim, quod talem modum citationibus posuit, violenter præsumpsisse credendum est, ut quæ in eodem albo tot ipsius alibi publicum locum frequentantium oculis paterent legenda, ad citati notitiam devenirent. Unde ad præbendam omnibus eorum, quæ sanciuntur plenam lectionem & notionem, mandatur legem tabulis aut lapidibus sculptam, sanctissimæ Ecclesiæ describi porticibus & affigi. Præmissis igitur in debitam considerationem deductis, ac in lance irrefragabilis rationis appensis : nos qui universis (disponente Domino) præesse dignoscimur, volentes per hanc novellam constitutionem aliquid circa prædicta statuta expressius inveniri, declaramus de fratrum nostrorum consilio, & nihilominùs hoc edicto perpetuò valituro firmamus, & statuimus, ut citationes auctoritate Apostolicâ de quibuscunque personis undecunque & ubicunque sint, cujuscunque statûs, dignitatis vel præeminentiæ, Ecclesiasticæ vel mundanæ, etiamsi imperiali vel regali fulgeant dignitate, præsertim si impediant, vel faciant per se vel per alios quoquo modo, ne citationes ipsæ ad eos perveniant, ex quacunque causa faciendo, ut citandorum domicilia sive loca tutè vel liberè adiri non possint : cùm (prout scriptum est) existimare debeamus, an eò ire liceat, ubi est citatio facienda, perinde ad instar edictorum præfatorum propositorum in albo prætoris, etiam extra solennes dies, in quibus Romani Pontifices suos facere consueverunt generales processus, publicè id nobis specialiter, & ex certa scientia jubentibus, factæ in audientia literarum nostrarum, aut in aula nostri palatii, postmodùm affigendæ januis majoris Ecclesiæ loci, in quo Romana communis omnium Christiani populi nationum residebit curia, ut cunctis possint patere, & ita deferri citatis, sic valeant ac arctent citatos post terminum lapsum, quem (consideratâ locorum distantiâ) volumus citationibus ipsis competentem apponi, sicut si eos personaliter apprehendissent : Non obstantibus aliquibus privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis, generalibus aut specialibus, quibuscunque personis Pontificali, imperiali, regali, vel aliâ Ecclesiasticâ, seu mundanâ dignitate prædictis : aliisque inferioribus Ecclesiis, monasteriis, locis, collegiis, & universitatibus in quacunque forma verborum concessis : per quæ talium citationum effectus possit quomodolibet impediri, etiamsi de ipsis, & eorum totis tenoribus de verbo ad verbum, aut de propriis nominibus personarum, monasteriorum, Ecclesiarum, locorum illorum, quibus conceduntur, vel eorum ordinibus, aut dignitatibus oporteat in nostris literis fieri mentionem.

a Occultum non præsumitur, quod omnibus publicatur.

a Fortassis legendum, arctent.

FINIS LIBRI SECUNDI.

EXTRA-

EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM, LIBER TERTIUS.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

TITULUS I.

CAP. UN.

¶ *Præmissâ Musicæ artis plurimâ laude, cantorum lasciva melodia reprobatur, qui contra honestatem Clericalem, quod ore cantabant, gestibus simulabant. Et cantores ipsi tam exempti, quàm non exempti per octo dies ab officio suspenduntur.* Posset etiam hæc extravagans aptè locari sub tit. de Celeb. Miss.

Joannes XXII. *(an. 1322. Avenion.)*

OCta sanctorum Patrum decrevit auctoritas, ut in divinæ laudis officiis, quæ debitæ servitutis obsequio exhibentur, cunctorum mens vigiler, sermo non cespiter, & modesta psallentium gravitas placidâ modulatione decanter. Nam in ore *a* eorum dulcis senonabat sonus. Dulcis quippe omninò sonus in ore psallentium resonat, cùm Deum corde suscipiunt, dum loquuntur verbis, in ipsum quoque cantibus devotionem accendunt : inde etenim in Ecclesiis De i psalmodia cantanda præcipitur, ut fidelium devotio excitetur : in hoc nocturnum diurnumque officium, & Missarum celebritates assiduè Clero ac populo sub maturo tenore, distinctâque gradatione cantantur, ut eâdem distinctione collibeant, & maturitate delectent. Sed nonnulli novellæ scholæ discipuli, dum temporibus mensurandis invigilant, novis notis intendunt fingere suas, quàm antiquas cantare malunt, in semibreves, & minimas Ecclesiastica cantantur, notulis percutiuntur : nam melodias hoquetis intersecant, discantibus lubricant, triplis & motetis vulgaribus nonnunquam inculcant, adeo ut interdum antiphonarii & gradualis fundamenta despiciant, ignorent super quo ædificant, tonos nesciant, quos non discernunt, imò confundunt : cùm ex earum multitudine notarum ascensiones pudicæ, descensionesque temperatæ, plani cantus, quibus toni ipsi secernuntur ad invicem obfuscentur : currunt enim, & non quiescunt : aures inebriant, & non medentur : gestibus simulant, quod depromunt, quibus devotio quærenda contemnitur, vitanda lascivia propalatur. Non enim inquit fruſtrà ipse Boëtius, lascivus animus vel lascivioribus delectatur modis, vel eosdem sæpè audiens emollitur & frangitur. Hoc ideo dudum nos & fratres nostri correctione indigere percepimus : hoc relegare, imò prorsùs abjicere, & ab eadem Ecclesia Dei profligare efficaciùs properamus. Quocirca de ipsorum fratrum consilio districtè præcipimus, ut nullus deinceps talia, vel his similia in dictis officiis, præsertim horis canonicis, vel cùm Missarum solennia celebrantur, attentare præsumat. Si quis verò contrà fecerit, per ordinarios locorum, ubi ista commissa fuerint, vel deputandos ab eis in non exemptis, in exemptis verò per Præpositos seu Prælatos suos, ad quos aliàs correctio & punitio culparum & excessuum hujusmodi, vel similium pertinere dignoscitur, vel deputandos ab eisdem, per suspensionem ab officio per octo dies auctoritate hujus canonis puniatur. Per hoc autem non intendimus prohibere, quin interdum diebus festis præcipuè, sive solennibus in missis, & præfatis divinis officiis aliquæ consonantiæ, quæ melodiam sapiunt, putà octavæ, quintæ, quartæ, & hujusmodi supra cantum Ecclesiasticum simplicem proferantur : sic tamen, ut ipsius cantûs integritas illibata permaneat, & nihil ex hoc de bene morata musica immutetur : maximè cùm hujusmodi consonantiæ auditum demulceant, devotionem provocent, & psallentium Deo animos torpere non sinant. Actum & datum, &c.

a Eccles. 47.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ *Cùm beneficia in curia vacantia idoneis debeant conferri personis, illorum collationem Papa sibi reservat.* Vide cap. 2. & 3. & cap. præsenti. eod. tit. lib. 6.

Bonifacius VIII. *(an. 1295. Roma.)*

PIæ solicitudinis studio ducimur, ut dignitates, personatus, præbendæ, aliaque beneficia Ecclesiastica, cnm cura vel sine cura, quæ apud sedem Apostolicam vacare noscuntur, personis conferantur idoneis *a*, per quas in eis debita impendantur obsequia, & divinorum cultus exerceatur solicitè in eisdem. Inde fit, quòd nos hujusmodi dignitates, personatus, præbendas, Ecclesias, & alia Ecclesiastica beneficia, quæ apud sedem eandem intra unum mensem a data præsentium hactenus in curia vacaverint, computandum, & quæ exnunc apud eam vacaverint in futurum, provisioni sedis ejusdem auctoritate Apostolicâ reservamus : Decernentes exnunc irritum & inane, si secùs in hac parte scienter vel ignoranter, per quemcunque seu quoscunque Apostolicâ, vel aliâ quâvis auctoritate contigerit attentari. Nulli ergò, &c. Datum Later. 3 Nonàs Maji, Anno 1.

a Vide Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. II.

¶ Provisiones sub titulo commendæ factas de Ecclesiis Patriarchalibus, Archiepiscopalibus, Episcopalibus, & monasteriis ad petitionem Regum vel quorumcunque Magnatum, revocat.

Clemens V. *(an. 1306. in Tusciâ.)*

EX supernæ providentia majestatis, cujus universa dispositione reguntur, ad Apostolicæ præeminentiam dignitatis (licèt insufficientibus meritis) evocati, gregem Dominicum nostræ vigilantiæ creditum undique contemplamur: illumque salubri studemus pastoris more, vigili (quantum nobis ex alto permittitur) observantiâ custodire, ut de illo possimus ad ipsius laudem, cujus exercemus vices in terris, dignam in extremo judicio reddere rationem. Ideoque nos diligens cura solicitat, continua pulsat instantia, & curiosa solicitudo perurget, ut circa fidelium statum salubriter dirigendum, sic efficacibus studiis & promptis operibus intendamus, quòd per nostræ cooperationis ministerium erga sanctam matrem Ecclesiam devotio filiorum concrescat, ipsorum cessent gravamina, & tranquillitatis ei proveniat incrementum: quod tunc rectè agere credimus, cùm molestis eventibus viam præcludimus, indirecta dirigimus, subtrahimus noxia, & salubria procuramus. Sanè pridem nos, licèt insufficientibus meritis, ad summum Apostolatûs apicem (sicut Domino placuit) evocari, ab ipso nostræ promotionis exordio, antiquæ notitiæ Regum, Prælatorum, Magnatum, & aliorum nobilium personarum Ecclesiasticarum & secularium memores existentes, ac ipsorum aliquibus, tum quia in terris morantes eorum, gradum hujusmodi promotionis habuimus, tum quia solitæ ad eos amicitiæ specialibus affectibus ducebamur: Aliquibus verò ex assueta Romanorum Pontificum liberalitate, quam in suis exercere sunt soliti novitatibus, volentes honoris & liberalitatis affluentiâ complacere, ad eorum importunas tamen & multiplicatas precum instantias, nonnullis Clericis, & personis Ecclesiasticis, religiosis & secularibus, diversorum ordinum, dignitatis, conditionum & statuum, Patriarchales, & Archiepiscopales & Episcopales Ecclesias, ac monasteria distincta pastoribus, sub commendæ vel custodiæ, seu curæ vel guardiæ, aut administrationis titulo, nominevè notabili, duximus perpetuò ad vitam seu ad certi temporis spatium committenda: super his, an tales videlicet tantasque gratias per nos fieri decuisset, variorum arduorum negotiorum multiplicitate distracti, usque ad tempus, quo infirmitate satis periculosâ nos his diebus visitavit omnipotens, nequivimus cogitare plenariè. Verùm in debilitate ipsius ægritudinis constituti, à negotiorum utcunque discussione remoti, ad hoc sub diligenti examine direximus aciem nostræ mentis, demumque prospeximus evidenter, quòd Ecclesiarum & monasteriorum eorundem cura negligitur, bona & jura dissipantur ipsorum, ac subjectis eis personis & populis spiritaliter plurimùm & temporaliter derogatur, eisque redundant ad noxam, quæ dicebantur cedere ad profectum: ac nedum ipsis, sed etiam Romanæ matri Ecclesiæ, (quæ disponente Domino ipsorum caput fore dignoscitur & magistra) graviora inde futura timentur pericula. Nolentes igitur his tot & tantis dispendiis ulteriùs causam relinquere, sed volentes potiùs opportunum & debitum in hac parte remedium adhibere, omnes & singulas promissiones hujusmodi per nos (ut præmittitur) factas, quibuscunque cujuscunque ordinis, dignitatis, aut statûs, sed etiam sanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinalibus quocunque modo vel tempore factæ noscantur, auctoritate Apostolica exnunc ex certa scientia revocamus, cassamus, & annullamus, & decernimus de cætero non habere aliquam roboris firmitatem. Nulli ergò, &c. Datum apud Pisatum Burdegalens. diœcesi. X. Cal. Martii, Anno 2.

CAP. III.

¶ Beneficia majora & minora vacantia & vacatura, præsertim in provincia Burdegalen. Clemens V. certis ex causis suæ dispositioni reservavit, cum appositione decreti.

Clemens V. *(an. 1306. in Gallia.)*

ETsi in temporalium dispositione bonorum habenda sit discretionis cautela, præcipuè ut ea dignè & laudabiliter disponantur: in Ecclesiasticis tamen rebus multò fortiùs invigilare nostra debet intentio, ut juxta personarum conditiones & status, ad Divini nominis laudem, & ipsarum utilitatem provideatur ex merito Ecclesiasticis personis: cùm juxta canonicas sanctiones a nihil sit, quod Ecclesiæ Dei magis officiat, quàm quòd indigni assumantur ad regimen animarum. Hâc igitur consideratione moti specialiter Burdegalen. Ecclesiam, de qua (licèt immeriti) fumus noviter ad hunc statum summi Apostolatûs assumpti, & monasterium sanctæ crucis Burdegalen. ordinis sancti Benedicti etiam vacans per obitum quondam fratris Gulielmi de Bombio Abbatis ejusdem: Et generaliter Patriarchales, Archiepiscopales, Episcopales Ecclesias, monasteria, prioratus, & quoslibet personatus, dignitates vel officia, cujuscunque ordinis & conditionis existant, necnon Canonicatus, præbendas, Ecclesias cum cura vel sine cura, & alia quælibet beneficia Ecclesiastica quocunque nomine appellentur, quæ apud sedem Apost. vacare noscuntur ad præsens, & quæ toto nostri Pontificatûs tempore vacare contigerit in futurum: provisioni, collationi & dispositioni nostræ & sedis ejusdem hâc vice auctoritate Apostolicâ reservamus. Decernentes exnunc irritum & inane, si quid contra hoc per quoscunque quâvis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum est hactenus, vel in posterum contigerit attentari: Constitutione Clementis IV. & Bonifac. VIII. Rom. Pont. prædeceff. nost. & aliâ quâlibet in contrarium editâ non obstante. Et quia plùs timeri solet, quod specialiter injungitur, quàm quod generaliter imperatur hâc reservatione nostrâ & decreto ligari volumus ignorantes. Et quia bullam nostram non habemus ad præsens, ad cautelam præsentium & memoriam futurorum, hujusmodi reservationem cum præmissi interpositione decreti scribi & in publicam formam redigi jussimus per Bernardum Caprarii publicum Notarium infrascriptum: quam etiam sigilli (quo utebamur olim Burdeg. Ecclesiæ præsidentes) fecimus appensione muniri. Datum Burdeg. 2. Cal. Aug. Pontif. nost. Anno 1.

CAP. IV.

¶ Papa hic primò ambitionem & importunitatem querundam Religiosorum & secularium super obtinendis pluribus beneficiis, dispensativè, qui insufficientes quandoque erant pro uno, in diversis locis, regnis & aliis locis distantibus recitans, apponit plures ex hoc contingentes inconvenientias: & tandem statuit, quod omnes (exceptis Cardinalibus ac Regum filiis) qui super pluralitate beneficiorum, quæ aliàs de jure non poterant obtineri, dispensationem obtinent, unum cum cura, aliud sine cura, possint à tempore notitiæ eligere intra mensem, & alia cum effectu dimittere teneantur: aliàs omnibus sic dispensatis sint ipso jure privati. Et idem de beneficiis, in quibus jus est ad rem dum vacabunt: de pluribus etiam talibus, injustè tamen & sine dispensatione detentis, ordinat, quòd ultimum retineant, & omnia alia dimittant intra mensem, aliàs quin omnibus sint privati. Item vult quòd qui amodò talia receperint, dimissionem de primo faciant coram Ordinario cum effectu, aliàs quin sint omnibus ipso jure privati: quæ omnia sic vacantia dispositioni Apost. sedu reservat, interpretans Ordinarios in hoc casu soles diœcesanos beneficiorum sic dimissorum. Item hoc vult de solis beneficiis intelligi, in quibus quis per se vel vicarium suum temporalem curam animarum vel spiritualem jurisdictionem exercet de consuetudine vel de jure. h. d. de Laud.

a *In Conc. Lateran. sub Innoc. IV. c. 26. refertur in 6. nihil est extr. de elect.*

Joannes

Joan. XXII. *Epsc. servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. (an. 1317. Avenioni.)*

EXecrabilis a quorundam tam religiosorum quàm secularium ambitio, quæ semper plùs ambiens, eò magis insatiabilis creditur, quò sibi amplius indulgetur, & improbitas importuna petentium à nobis & prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerunque noscuntur, ut unus interdum etiam ad unum beneficium Ecclesiasticum minùs idoneus, in diversis Eccl. nedum vicinis, sed ab invicem longè distantibus, imò nonnunquam in diversorum regnorum partibus situatis, plures quàm duas vel tres, aut plures etiam dignitates vel personatus, officia seu prioratus, aut diversa Ecclesiastica beneficia curam animarum habentia possit dispensativè, cùm aliàs non liceret de jure communi, recipere, & simul licitè retinere. Unde inter cætera inconvenientia infrascripta nascuntur, quòd videlicet interdum unus, qui unum quamvis modicum vix officium implere sufficeret, plurimorum sibi vendicat stipendia, quæ multis literatis viris vitæ puritate ac testimonio bonæ famæ pollentibus, qui mendicant, possent abundè sufficere, æquâ distributione collatâ. Hæbentibus ipsa paratur vagandi materia, divini cultus minuuntur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita non servatur: & dum non sunt sui in unaquaque regione Rectores Ecclesiarum detrahitur commodis & honori, quæ carentes defensorum auxilio in juribus suis & libertatibus multipliciter collabuntur: ruinis patent ædificia nobilia, quæ magnificentia extruxerat decessorum: Et (quòd amarius est dolendum) animarum cura negligitur, & vitiorum sentibus fomentum periculosè præbetur. Nos itaque tot malis tantisque discriminibus occurrere cupientes, omnes & singulas dispensationes super receptione ac retentione plurium dignitatum, personatuum, officiorum, prioratuum, aut beneficiorum, quibus cura sit animarum annexa, sub quacunque forma vel expressione verborum à nobis vel dictis prædecessoribus nostris, cuicunque personæ concessas (Cardinalibus tamen sanctæ Rom. Eccles. qui circa nos universali Ecclesiæ serviendo, singularum Ecclesiarum commoditatibus se impendunt, ac Regum filiis, qui propter sublimitatem eorum ac generis claritatem sunt potioris prærogativâ gratiæ attollendi, duntaxat exceptis) deliberatione super hoc cum fratribus nostris habitâ diligenti, de ipsorum consilio & ex certa nostra scientia, in forma subscripta duximus taliter moderandas, quòd per moderamen nostrum effrenatam circa easdem personas talium beneficiorum multitudinem refrenemus, ipsique impetrantes fructu dispensationum hujusmodi totaliter non fruentur. Statuimus itaque & de fratrum nostrorum consilio ordinamus, quòd obtinentes nunc ex dispensatione legitima pluralitatem hujusmodi dignitatum, personatuum, officiorum, aut Prioratuum seu beneficiorum, quæ aliàs absque alia dispensatione legitima obtinere nequibant, unum tantùm ex dignitatibus, personatibus, officiis, prioratibus, Ecclesiis vel beneficiis hujusmodi, quibus cura immineat animarum, cum dignitate, personatu, vel officio, prioratu, Ecclesia vel beneficio sine cura, quæ habere maluerint, prætextu dispensationis sufficientis circa id eisdem indultæ, possint licitè retinere: quæ tamen teneantur eligere intra mensem, numerandum à tempore notitiæ constitutionis istius. Cæteris beneficiis cum cura vel sine cura, quæ ipsius dispensationis prætextu tenebant, & quæ aliter ante non poterat de jure absque dispensatione aliqua licite retinere, quæ nos extunc vacare decernimus, coram ordinariis sub testimonio publico intra idem tempus verbaliter vel realiter cum effectu dimissis: absque eo, quòd ad illa nunquam sine nova collatione, ab eo qui facere poterit facienda, redire, aut eorum administrationi se immiscere præsumant. Alioquin tam his, quàm aliis omnibus beneficiis, quæ virtute hujusmodi nostri moderaminis retinere poterant, ut præfertur, sint ipso jure privati, & prorsùs inhabiles ad similia beneficia obtinenda. Per hoc autem iis, qui dignitates, personatus, officia, prioratus, vel alia beneficia curam animarum habentia ex dispensatione, quæ jus tribuat, juxta nostram moderationem præscriptam obtinent, & alia similia beneficia nostrarum vel eorundem prædecessorum auctoritate literarum expectant, cum quibus est, ut illa cùm vacaverint recipere, & una cum obtentis retinere licitè valeant, dispensatum, nolumus derogari, quin ea cùm vacaverint, intra dicti temporis spatium possint eligere, & dimissis aliis recipere in forma præscripta, ac licitè retinere: pœnas similes incursuri, si hujusmodi nostræ contraire præsumpserint sanctioni. Porrò quia quorundam oculos sic avaræ cupiditatis vitium excæcavit, quòd plura talia beneficia simul absque dispensatione canonica retinere præsumunt: nos de illis præsenti decreto statuimus, ut omnia & singula beneficia sic detenta (illo tamen retento, quod ultimò receperunt, dummodò in eo ex collatione canonica competat jus eisdem) intra tempus, ut præscribitur, limitatum, verbo & facto ac fine fraude, coram ordinariis sub testimonio similiter publico dimittere teneantur. Quod si non fecerint, & illo sint ipso jure privati, in quo jus eis aliàs competebat, & inhabiles penitùs ad quæcunque obtinenda Ecclesiastica beneficia censeantur. Qui verò deinceps receperint dignitatem vel personatum, seu officium, aut aliud beneficium, curam animarum habens annexam, si antea simile beneficium obtinebant, illud pro ipso jure (postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos, omni dolo & fraude cessantibus, quò minùs habeant, steterit) privati noscuntur, absque moræ dispendio in ordinariorum manibus dimittere debeant, pari modo: Alioquin extunc sint ipso jure privati, & nedum ad sacros suscipiendos ordines, quin etiam ad habendum quodcunque aliud Ecclesiasticum beneficium inhabiles reputentur. Quæ omnia & singula beneficia vacatura, ut præmittitur, vel dimissa, nostræ & sedis Apostolicæ dispositioni, de ipsorum fratrum consilio reservamus: Inhibentes, ne quis præter Rom. Pont. quâcunque sit super hoc auctoritate munitus, de hujusmodi beneficiis disponere, vel circa illa per medium permutationis, vel aliàs innovare hoc quoquo modo præsumat. Nos enim si secùs actum seu attentarum fuerit, irritum decernimus & inane. Cæterùm ordinarios intelligimus in casibus suprascriptis Episcopos, in quorum civitatibus vel diœcesibus consistunt beneficia, seu aliquod eorum, quæ debent secundùm præmissa dimitti, aut ipsi, qui ea debent dimittere, commorantur, vel Ecclesiis cathedralibus vacantibus Capitulis earundem. Et hi de beneficiis tam dimissis, quàm (ut præmittitur) perditis, nos vel Apost. sedem certificare studeant, quumprimùm commodè poterunt, indilatè, ut de illis salubriter disponere valeamus. Quantùm autem ad modificationem personarum attinet antedictam, illa duntaxat, & non alia beneficia Ecclesiastica, quocunque nomine nuncupentur, curam habere censemus, quæ parochias habent, in quibus est animarum cura annexa, non per vicarios perpetuos, sed per Rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales vicarios exercenda. Necnon etiam illa quorum ministris ratione beneficiorum hujusmodi competit visitare, inquirere, procurationes recipere, suspendere, excommunicare, seu ab excommunicationis & suspensionis sententiis absolvere de consuetudine, vel de jure, juribus aliis de animarum cura loquentibus in suo robore quoad cætera permansuris. Nulli ergo omninò

a *Vide Conc. Trid. sess. 7. de reform. c. 2. & 4. sess. 24. de reform. cap. 17.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

hominum liceat hanc paginam nostrorum moderationis, statutorum, constitutionum, reservationis, inhibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Avenion. XIII. Calend. Decembr. Pontif. nost. Anno 2.

CAP. V.

¶ *Episcopatus Tholosanus, in redditibus plurimum abundans, in novam metropolim, propter multiplices causas hic expressas erigitur, cui pro suffraganeis Ecclesiis sunt deputatæ quatuor villæ in novas civitates erectæ, adjectâ cum illis Ecclesiâ Apamiarum. Et quibus Episcopis & Archiepiscopis prius suberant, quidq; earum cuilibet pro redditibus sit assignatum, hic exprimitur: & tandem censuræ Ecclesiasticæ in rebelles proferuntur.* Advertè, quòd Ecclesia de Vauro, & Ecclesia de Mirapice, sunt sub Ecclesia Tholosana tanquam suffraganeæ: licèt de illis hîc mentio nulla fiat. Utilitas ex hoc capitulo habetur, quoniam cognoscimus causas erigendi, & dividendi Ecclesias, alias aliis subjiciendi, & alias ab aliis eximendi, & ad solum Papam hæc omnia spectare: cui in singulari privilegio majores causæ majoraque negotia reservantur, patet in cap. 1. de translat. Episc. cum suis concordantiis.

Joannes XXII. *(an. 1316. Avenioni.)*

SAlvator noster, cujus nutui cuncta serviunt *a*, in agro mundi hujus messem multam aspiciens, & operariorum raritatem attendens, Dominum messis rogandum esse, ut in illam operarios mitteret, censuit: & ipse idem etiam exiens mane, veluti paterfamiliàs diligens, horis diei variis operarios in vineam suam misit. Romanus itaque Pontifex, sicut eodem Domino disponente Vicarius ejus in terris esse dignoscitur, sic & ipsius actibus (in quantum finit humana fragilitas) se conformare tenetur. Ubi ergo superexcrescere messem, populi videlicet multitudinem, viderit, operarios debet opportunos adjicere, & juxta Propheticum verbum augere custodiam: custodes & cultores idoneos in Dominicam vineam destinare. Sanè considerantes attentiùs, & intra pectoris claustra meditatione solicitâ revolventes, quòd in tanta multitudine populi, quanta fœcundavit altissimus civitatem & diœcesim Tholosanam, singulorum vultus nequibat (ut condecet) unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere: quodque durum erat atque difficile, per talem latam & diffusam diœcesim ad unum tantùm à personis Ecclesiasticis & mundanis recursum haberi. Attendentes etiam, quòd licèt Tholosanus Episcopatus reditibus abundaret immensis, non tamen supererat hucusque memoria, quod ex suorum opulentia copiosa redituum aliquid in Ecclesia vel diœcesi Tholosana provenisset in divini cultûs augmentum: imò sic ex adipe prodierat & prodibat iniquitas, ut multo jam tempore luxus circa carnis desideria, evectionum pompa, immensitas clientelæ, immoderata diffluxio in parentes, sumptus enormes, aut usus extraordinarii sibi vendicâssent ibidem quasi totum patrimonium crucifixi: & verendum erat ne præsul unicus Tholosanus incrassatus *b* & dilatatus, & excessivis hujusmodi opibus aliàs superbus periculose recalcitrans, Deum factorem derelinqueret, & à suo salutari recedens, permitiosum exemplum in subditos derivaret. Pensantes quoque, quòd sanctæ memoriæ Clemens Papa quintus, prædecessor noster, eodem etiam tempore, quo civitas & diœcesis antefatæ longè minùs in populo, ac reditibus affluebant, tamen ex tunc benedicente Domino incredibiliter creverint in utroque, & jugiter crescere dignoscantur, spiritu beatæ considerationis inductus, ad divisionem Episcopatûs ejusdem firmiter, dum viveret, intendebat: licèt morte præventus suum in hac parte nequiverit implere conceptum. Nos pium prædecessoris nostri propositum in effectum volentes adducere, & tam dissipare malum, quod prædictorum redituum copia excessiva produxit, quàm etiam cultum augere divinum, & spiritalem animarum profectum, quos (si juxta facultatis exigentiam, & diffusam latitudinem dictæ diœcesis sufficiens numerus in eadem utilitate Præsulum deputetur) indubiò provenire speramus, promovere salubriter intendentes. Præmissis & aliis suadentibus justis causis, ex certa nostra scientia, de fratrum nostrorum consilio concordi, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ad laudem Dei, exaltationem Ecclesiæ, fideliumque salutem, Episcopatum ipsum dictamque diœcesim Tholosanam Apostolicâ auctoritate dividimus in quinque diœceses, quas per certos distingui limites faciemus: Volentes ac decernentes, quòd præter civitatem Tholosanum, quæ suam propriam & distinctam habebit diœcesi, certis finibus limitandam, subsint aptæ quatuor villæ, quarum quamliber, eisdem consilio & auctoritate in civitatem erigimus, & civitatis vocabulo insignimus: scil. de monte Albano, pridem de Caturcen. diœcesi, cui adjicietur certa pars dictæ quondam diœcesis Tholosanæ: ac sancti Papuli de Rivis, & de Lumberiis, & de ipsa quondam Tholosana diœcesi existentes, IV. separatas diœceses habeant certis limitibus distinguendas. Quodque beati Martini de monte Albano, ubi corpus sancti Theodori confessoris dicitur esse reconditum, prædictæ civitatis montis Albani, & beati Pauli dictæ civitatis sancti Papuli, Mariæ de Lumberiaco, civitatis præfatæ Lumberiaci, necnon beatæ Mariæ de Rivis Ecclesiæ ipsius civitatis Rivenensis, sint decætero & habeantur perpetuò Ecclesiæ cathedrales. Et quia Ecclesia Tholosana, sicut solenniori statu, & conditione potiori refulget, sic & grandioris honoris titulis efferenda est, ipsam hucusque suffraganeam Ecclesiæ Narbonensi ac totam quondam diœcesi. Tholosanam de fratrum nostrorum consilio, & ex certa nostra scientia, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ab omni jurisdictione, potestate, ac subjectione Archiepiscopi, Capituli & ejusdem Ecclesiæ Narbonensis penitùs eximentes, eam ad laudem divini nominis, & honorem Ecclesiæ sanctæ suæ, in Archiepiscopalem, seu Metropolitanam erigimus, eamque honoribus & insigniis sedis Metropolitanæ decoramus: auctoritate Apostolicâ decernendo, ut exnunc pro metropolitana Ecclesia in perpetuum habeatur. Et quia etiam dignum est, ut ex quo de filia facta mater, metropoliticæ dignitatis susceperit insignia, & suffraganearum congruum numerum filiarum, ac decentem provinciam habeat, ut ad judicium Archiepiscopi Tholosani, qui pro tempore fuerit, omnes causæ suffraganeorum Episcoporum & personarum Ecclesiasticarum, ac civitatum ejusdem provinciæ juxta sacrorum statuta canonum referantur. Nos præfatas IV. civitates & Ecclesias cathedrales cum earum diœcesibus (ut præmittitur) distinguendas, necnon civitatem & Ecclesiam Apamiarum cum sua diœcesi, exnunc ipsius Ecclesiæ Tholosanæ suffraganeas, ac de provincia Tholosana in perpetuum fore decernimus, & jure metrop. subjicimus, & subjectas esse volumus eas illi. Prænominatas montis Albani, quæ de diœcesi Caturcen. & Bituricen. provincia, & Apamiarum civitates & Ecclesias, quæ de provincia Narbon. hactenus fuisse noscuntur, necnon reliquas tres civitates & Ecclesias sancti Papuli, Rivenen. & Lumberiacen. quæ ab olim de diœcesi Tholosana fuerunt, cum earum diœcesi. conventibus, collegiis, sive capitulis à jurisdictione, potestate, ac subjectione quacunque Bituricensis & Narbonensis Archiepiscoporum, ac Caturcensis, & quondam Tholosani, Episcoporum, Capitulorum, & Abbatum atque Conventuum, & ordinariorum quorumlibet aliorum Eccle-

a Matth. 9. Matth. 20. *b Deut. 8.*

siasticorum, quibus quomodolibet fuerant hucusque subjectæ, auctoritate præsentium perpetuò eximentes, de prædictorum consilio, & plenitudine potestatis. De bonis autem, reditibus, proventibus & juribus dicti quondam Episcopatus Tholos. ipsi Tholos. decem millia, & singulis aliis prædictis Ecclesiis (Apamiarum exceptâ, cui de ipsis bonis, reditibus & proventibus, juribus, ultra illa, quæ habere dignoscitur, certam assignabimus portionem nostris aliis litteris distinguendam) singula quinque millia librarum Turonen. annui reditus, & perpetui proventus, quæ quidem unicuique illarum, suisque Pontificibus (dignitate ac onere, & circumstantiis aliis attente pensatis) debere sufficere vidimus, præter reditus, proventus, & jura, quæ ad prædictas Ecclesias, & conventus earum antea pertinebant, de quibus ad honorem Dei, & ipsarum Ecclesiarum commodum intendimus ordinare: exnunc auctoritate prædictâ de consilio ac plenitudine memoratis concedimus, donamus, ac etiam deputamus percipienda integraliter per ipsarum Ecclesiarum præsules, qui pro tempore fuerint, in rebus & locis cuilibet magis adjacentibus & vicinis, juxta distinctionem, seu limitationem diœcesium singularum, per alias nostras literas faciendam. Interim tamen distinctione, seu limitatione prædictâ pendente, volumus quòd eorum quilibet summam eum contingentem pro rata accipiat annuatim de bonis, reditibus, proventibus & juribus antedictis, per manus eorum, quos ad hoc providerimus deputandos. Residuum verò redituum, proventuum, & jurium ipsorum, quod factâ de illis (ut præmissum est) assignatione supererit, necnon jurisdictionem spiritalem & temporalem, quæ ad dictum quondam Episcopatum Tholosan. usque ad tempus divisionis hujusmodi pertinebat, & quæ distinctione, seu limitatione post tacta pendente faciemus per idoneas exercendi personas. Ac beneficia, etiamsi dignitates, personatus ac officia existant (exceptis his, ad quæ quis per electionem assumitur, & in quibus, vel ad quæ auctoritate literarum Apostolicarum alicui, seu aliquibus jus est aliquod acquisitum, quibus per id nullum volumus præjudicium generari) nunc & in antea usque ad diffinitionem diœcesi. vacatura dispositioni nostræ ac sedis Apostolicæ de fratrum ipsorum consilio reservamus. Hæc igitur per dictæ sedis prudentiam circumspectam sic statuta salubriter & utiliter ordinata, perpetuis esse valitura temporibus, & robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes: auctoritate prædictâ districtiùs inhibemus, ne aliquis cujuscunque præeminentiæ, ordinis, conditionis, aut status, etiamsi Archiepiscopali, vel Episcopali, seu Regiâ præfulgeat dignitate, hujusmodi ordinationem, Apostol. reservationem, & alia supradicta quovis modo turbare, seu quomodolibet impedire præsumat. Nos enim exnunc irritum decernimus & inane, si secùs super his à quoquam quâvis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominùs in eos, qui ex certa scientia contrarium præsumpserint, nisi intra octo dierum spatium post publicationem præsentium resipuerint cum effectu, excommunicationis in personas & interdicti in universitates, ac suspensionis in Conventus, Capitula sive collegia, de consilio & auctoritate prædictis sententias promulgamus: à quibus non, nisi per Romanum Pontificem absolutionis beneficium (præterquam in mortis *a* articulo) valeant obtinere. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum divisionis, voluntatis, constitutionum, erectionum, insignitionum, exemptionum, decorationis, subjectionis, concessionis, donationis, deputationis, reservationis, inhibitionis, promulgationis, infringere, vel ei ausu, &c. Datum Ayen. VII. Calend. Julii, Pont. nost. Anno 1.

a In articulo mortis nulla est casuum reservatio: atque ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt. Conc. Trident. sess. 14. c. 7. de casuum reservat.

CAP. VI.

¶ *Impedientes Episcopatus Tholosani erectionem in Ecclesiam cathedralem, & ejus divisionem in V. diœc. ultra pœnas in constitutione superiori declaratas, perdunt feuda, & quæcunque beneficia spiritualia & temporalia. Et si sint personæ Ecclesiasticæ, efficiuntur inhabiles ad quæcunque beneficia Ecclesiastica.*

Idem. *(an. 1316. Avenioni.)*

INuper certis ex causis, quæ nostrum & fratrum nostrorum animos ad id rationabiliter induxerunt, quondam Episcopatum Tholosanum in Archiepiscopalem, seu Metropolitanam ereximus Ecclesiam: quatuor villas, quarum quamlibet insignivimus vocabulo civitatis, quatuor cathedrales Ecclesias creavimus: unam videlicet in villa montis Albani, quondam Caturcen. diœc. adjicienda sibi certâ parte quondam diœc. Tholosan. alteram in villa Lumberiaci, aliam in villa sancti Papuli, & aliam in villa de Rivis & de Robestria quondam Tholos. diœc. Quas quidem Ecclesias unà cum Apamiarum Ecclesia, tanquam suffraganeas subjecimus ipsi Metropolitanæ Tholosanæ Ecclesiæ. De bonis quoque & reditibus dicti quondam Episcopatus Tholosani, tam ipsi Tholosan. quàm prædictis Ecclesiis suffraganeis certam portionem, quam unicuique illarum debere sufficere vidimus, providimus assignandam: totalî bonorum & redituum ipsorum residuo, dispositioni nostræ & sedis Apostolicæ reservato. Alia etiam circa præmissa fecimus, decrevimus, & ordinavimus ex certa nostra scientia, de ipsorum fratrum concordi consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, districtiùs inhibentes, ne quis cujuscunque præeminentiæ, ordinis, conditionis, aut status, etiamsi Archiepiscopali dignitate fulgeret, ipsam ordinationem nostram impedire præsumeret vel turbare: ac decernentes exnunc irritum & inane, si secùs super his à quoquam quâvis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominùs in eos, qui ex certa scientia contrarium facerent, nisi resipuerint cum effectu, intra octo dierum spatium post publicationem ordinationis ipsius excommunicationis in personas, interdicti in universitates, ac suspensionis sententias in Capitula, Conventus, sive Collegia duximus promulgandas, prout hæc & alia in Apostolicis literis inde confectis plenius continentur. Verùm quia ipsa nostra ordinatio eo efficaciùs & inviolabiliùs speratur servari, quò plurium & graviorum vallata fuerit adjectione pœnarum: Nos ad observationem inconcussam ipsius eò ampliùs anhelantes, quò evidentius in divini cultûs augmentum, & salutem fidelium animarum noscitur redundare, præfatis adjiciendo sententiis, omnes & singulos scienter turbantes aut impedientes ordinationem eandem, aut aliqua in illa contenta: seu turbantibus vel impedientibus dantes consilium, auxilium vel favorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, cujuscunque sint conditionis, dignitatis, ordinis, aut status, Ecclesiastici vel mundani, etiamsi Archiepiscopali vel Episcopali, aut majori vel superiori præfulgeant dignitate: nisi intra octo dierum spatium post publicationem præsentium ab hujusmodi impedimento seu turbatione, ac impensione consilii, auxilii, vel favoris resipuerint cum effectu, feudis, locationibus, officiis & beneficiis quibuscunque spiritualibus & temporalibus, etiamsi dignitates vel Prælaturæ quævis fuerint, quæ ab Ecclesiis seu in Ecclesiis quibuscunq; obtinebunt, seu obtinent, ex certa nostra scientia, & de ipsorum fratrum consilio, & Apost. plenitudine potestatis, privatos esse decernimus ipso facto. Et sic liberè ipsa feuda, locationes vel officia aut beneficia spiritalia & temporalia, dignitates,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Præfaturæ ad ipſas, ad quas ſpectant, revertantur Eccleſias, & devolvantur ad Rectores, Capitula ſeu Collegia eorundem, quòd de illis pro ſua voluntate diſponant, & ad dignitates & Præfaturas per electionem aut alium modum licitum idoneas perſonas aſſumant: Perſonasque Eccleſiaſticas, quæ culpabiles fuerint in præmiſſis, inhabilitamus ad quæcunque Eccleſiaſtica beneficia obtinenda. Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Avenion. IV. Non. Aug. Pontif. noſt. Anno 1.

CAP. VII.

¶ *Executores quatuor dantur, ad pœnas ſuperiores ſolenniter publicandas.*

Idem *Bartholomæo electo Narbon. diœceſ. Aguelmo de Biavia Engolismen. Eduen. Archid. & magiſtro Berengario de Lagio Lemovicen. & Narbon. Eccleſiarum Canonico. (an. 1323. Avenion.)*

II. NUper ex certis cauſis, quæ noſtrum & fratrum noſtrorum animos, ad id rationabiliter induxerunt, &c. *(ut ſuprà proximè uſque ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda.)* Quocirca Diſcretioni veſtræ, per Apoſt. ſcripta mandamus, quatenus privationem & inhabilitationem noſtram hujuſmodi vos omnes, ſeu tres, vel duo, ſive unus ex vobis, per vos vel alium, ſeu alios, in Eccleſiis & ſolennibus locis & aliis, de quibus & quoties expedire videritis, ſolenniter publicetis: ne quiſquam valeat circa id ignorantiam allegare. Datum Avenion. II. Idûs Nov. Pont. noſt. Anno 8.

CAP. VIII.

¶ *Diſpenſat cum quodam Abbate, ut Epiſcopus poſſit eſſe, licèt defectum patiatur in ordinibus & ætate. Ex hac & ſequenti cognoſcimus cauſas & formas diſpenſandi. Quæcunque enim ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt. ad Rom. 15.*

Idem *Arnoldo electo Lumbanen. (an. 1319. Avenion.)*

III. NUper ex certis rationabilibus & manifeſtis cauſis, quæ ad hoc noſtrum animum induxerunt, civitatem Lumbanen. olim villam de Lumbanis, tunc intra Tholoſanæ diœceſ. limites conſtitutam, qui locus inſignis, ac multiplici commoditate dotatus exiſtit, de fratrum noſtrorum conſilio, & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, per literas noſtras ſub certa forma in civitatem ereximus, civitatisque vocabulo duximus decorandam: ſtatuentes, ac etiam decernentes, ut Eccleſia Abbatiæ illius loci de Lumban. ordinis ſancti Auguſtini extunc haberetur & exiſteret cathedralis: ac deinde volentes eidem Eccleſiæ de Paſtore idoneo ſalubriter providere, in te Abbatem ejuſdem Eccleſiæ, virum utique literatum & literarum ſcientiâ præditum, vitæ ac morum honeſtate decorum, diſcretionis & conſilii maturitate conſpicuum, direximus oculos noſtræ mentis, teque (non obſtante defectu ætatis & ordinum, quem pateris, cùm tonſuratus modò in Clericum, & in XXVII. ætatis tuæ anno, vel circà conſtitutus eſſe dicaris, ſuper quo recum gratioſè duximus diſpenſandum) de fratrum noſtrorum conſilio ipſi Eccleſiæ præfecimus in Epiſcopum & Paſtorem, curam & adminiſtrationem ipſius Eccleſiæ tibi in ſpiritalibus & temporalibus committendo. Unde licèt nondum ſit tibi munus conſecrationis impenſum, nec Apoſtolicas literas promotionem tuam hujuſmodi continentes (cùm illas non habeas) poſſis oſtendere: Nos tibi, ut conſtitutione felicis record. Greg. Papa VIII. præd. noſt. & quâliber aliâ ſuper hoc in contrarium editâ, nequaquam obſtante) poſſis ejuſdem Eccleſiæ Lumban. & quorumcunque bonorum ipſius adminiſtrationem accipere, ipſamque adminiſtrationem liberè exercere, auctoritate præſentium indulgemus, Contradictis, &c. Datum Anno 4. ut ſuprà.

CAP. IX.

¶ *Hortatur quendam in multu commendatum, ut curam paſtoralem adminiſtret in Eccleſia, quæ de novo fuerat in cathedralem erecta. hîc autem invenies multa notatu digniſſima, quæ debeant lectores ad devotionem accendere.*

Idem *venerabili fratri Bertrando Epiſcopo montis Albani, ad univerſalis Eccleſiæ regimen exercendum divinâ diſpenſatione vocato.*

AD cujuslibet ſtatus Eccleſiæ aciem ſolicitæ conſiderationis extendimus, paſtorales partes officio vigilanti adhibentes, ut earum ſingulæ paſtoribus gubernentur idoneis, & providis Rectoribus diſponantur, quorum diſpenſatione providâ, & providentiâ circumſpectâ (illius cooperante clementiâ, qui verè Paſtor & Rector agnoſcitur) ſpiritualium & temporalium proficiant incrementis. Nuper ſiquidem ex certis & rationabilibus cauſis, quæ ad hoc noſtrum animum induxerunt, civitatem, olim villam montis Albani, tunc intra limites Caturcenſ. diœceſ. conſtitutam, qui locus inſignis exiſtit, ac ubertate multiplici hominum & rerum exuberat, do fratrum noſt. conſ. & Apoſt. plenitudine poteſtatis, civitatis vocabulo duximus decorandam: ſtatuentes ac etiam decernentes, ut Eccleſia monaſterii illius loci montis Albani monaſterii caſa Dei ad Rom. Eccl. nullo medio pertinentis, ordinis ſancti Benedicti Claremonten. diœc. tunc immediatè ſubjecta, extunc haberetur & exiſteret Eccleſia cathedralis: poſtmodùm verò de celebri ac ſalubri proviſione ipſius Eccleſiæ montis Albani, ut ſponſi ſolatio lætaretur, ſolicite cogitantes, ac volentes illum eidem præficere in paſtorem, de quo certam haberemus notitiam, quod eum clara morum inſignia redimerent, nec eſſet dubia ejus charitas, circa plebem ſuo regimini committendam, & in cujus fiducia conſiſteret ſalubriter ſecuritas ſubditorum. Ad te nunc monaſterii prædicti Abbatem, quem literarum ſcientiâ præditum, vitæ & morum honeſtate decorum, diſcretionis & conſilii maturitate conſpicuum, in temporalibus providum, in ſpiritualibus circumſpectum, nobis & fratribus noſtris placida tua converſatio continuata, diu apud ſed. Apoſt. approbavit, direximus oculos mentis noſtræ: quibus omnibus debitâ meditatione penſatis, de perſona tua, nobis & eiſdem fratribus ob tuorum exigentiam meritorum accepta, de ipſorum fratrum conſilio & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, eidem Eccleſiæ montis Albani providimus, præficientes eidem ſanctæ Eccleſiæ teipſum in paſtorem, tibi curam & adminiſtrationem illius in ſpiritualibus & temporalibus committendo, ac tibi poſtmodùm faciendo per venerabilem frat. noſt. Berengarium. Epiſcopum Tuſculan. munus conſecrationis impendi: Firmâ ſpe, fiduciâque tenentes, quòd eadem Eccleſia monaſterii Albani. (dominicâ aſſiſtente clementiâ) per tuæ circumſpectionis & induſtriæ ſtudium fructuoſum ſervabitur à noxiis & adverſis, & ſpiritualibus & temporalibus proficiet incrementis. Tolle igitur Dei jugum, tam leve collis humilium, quàm ſuave, ac dilectione paſcendum ſcipe gregem ejus, ſuper quem noctis vigilias dilectus ſolicitusque cuſtodi, ut liber non pareat aditus invaſori, & dominus inſuſpicabili horâ venturus, ſi te inventerit ſecuri agentem, curſu conſummato, qui tuo labori proponitur, & horum fide ſervatâ, quæ tuæ ſolicitudini committuntur, te repertum fidelem in modico, ſupra multa conſtituat, ac in dilecta gaudiorum ſuorum tabernacula introducat. Datum, &c. Anno 4.

CAP. X.

¶ *Declaratur, an collector fructuum primi anni omnium beneficiorum Eccleſiaſticorum vacantium & vacaturorum, uſque ad certi temporis ſpatium deputatorum, pro camera Apoſt. oneribus facilius ſuppertandis poſſit cum obtinentibus beneficia convenire & an altaria dotata cadant ſub tali reſervatione, &c.*

Idem *Hugoni de Mirabello Canonico Ebredun. collectori fructuum primi anni, &c.*

Poſtulâſti

Poſtulâſti per Apoſtolicæ declarationis evidentiam edoceri, quid tibi ſuper dubiis infrà ſcriptis circa commiſſam tuæ induſtriæ recollectionem fructuum prædictorum (aliàs præbendarum, aut beneficiorum) imminentibus ſit agendum. Tuæ itaque conſultationi breviter reſpondentes, te ſcire volumus beneplaciti noſtri eſſe ſuper fructibus beneficiorum, quæ ita reperies in ſolutione decimæ juxta verum taxata valorem, quòd illum nequaquam excedunt, cum obtinentibus hujuſmodi beneficia, prout meliùs & utiliùs diœceſanis locorum (in quibus hujuſmodi beneficia fuerint, quorum conſilia in hac parte requiras) & tibi videbitur, valeas convenire. Nos enim ipſorum diœceſanorum, & tuam conſcientiam ſuper his oneramus. Licèt autem quotidianæ diſtributiones per nos fuerint à perceptione fructuum prædictorum excluſæ, hoc tamen volumus de diſtributionibus ipſis intelligi, quæ dantur eis, qui horis interſunt: ſic quòd illæ, quæ ſolvuntur his, qui ſunt in civitate vel loco præſentes, quamvis horis non interſint eiſdem, non ſint ab onere dictæ recollectionis immunes. Porrò declarationem illâm factam per nos in deputatione ſeu reſervatione fructuum prædictorum, ut videlicet non extendatur ad vicarias ſeu capellanias, ut plurimùm à decedentibus inſtitutas ad Miſſas pro ipſis decedentibus celebrandas, certis conſtitutis reditibus Presbytero inibi celebranti, locum habere volumus in altaribus dotatis certis feudis uſuaticis ſeu cenſibus, ut Capellanus inibi celebrare debeat pro dotantium animabus certis vicibus, ſingulis ſeptimanis, & in Eccleſia cathedrali horis intereſſe divinis, dummodò valor annuus ipſorum altarium ſummam XX. librarum Turon. non excedat. Alioquin includantur in deputatione ſeu reſervatione prædictis. Ubi verò præbenda fuerit in decima pro tanto taxata, quòd parùm poſſet Canonico hebdomadario (cui certum pro illa ſervitium imminet in Eccleſia faciendum) poſt perceptionem taxationis hujuſmodi remanere: volumus quòd de taxatione ipſa pro hujuſmodi ſervitii onere portionem aliquam congruam prædicto hebdomadario dimittas, pro jam dicta camera noſtra reſiduum percepturus. Cæterùm præbendas illorum, qui taxationem decimæ ſolvere recuſantes abeſſe velle ſe ſimulant, ut taxationem ipſam diminuere compellantur: ne per illorum abſentiam hujus perceptione taxationis frauderis, quaſi nil de præbenda percipere valeas, de qua non percipiunt aliquid, niſi ſaltem in loco vel in civitate præſentes, cùm tamen Eccleſiæ fabrica tales præbendas ex integro percipere dignoſcatur: declaramus ſub deputatione ſeu reſervatione comprehendi præfata, ut videlicet eas juxta deputationis noſtræ modum percipere valeas, Canonicorum ipſorum abſentiâ non obſtante. Ridiculum enim eſſet, ut eadem fabrica potiori quàm nos privilegio in talibus uteretur. De illis denique, qui licèt per multos menſes tenuerint Eccleſias vel præbendas, nihil tamen ſe percepiſſe aſſerunt ex eiſdem, cùm juxta conſuetudinem patriæ prædeceſſores eorum teſtati fuerunt de bonis illarum, propter quod ipſi obtinentes tales Eccleſias tibi ſatisfacere nequeunt de fructibus antedictis: nihilominùs offerentes, quòd tandiu fructus Eccleſiarum ipſarum percipias, donec tibi fuerit inde plenariè ſatisfactum: placet nobis & volumus, ut ſi eſt ita, oblationi hujuſmodi condeſcendas: per hoc tamen non intendimus conſuetudinem approbare prædictam. Datum Avenion. V. Idûs Octobr. Pontificatûs noſtri Anno 2.

CAP. XI.

¶ *Cùm Romanus Pontifex pro Eccleſiæ Romanæ neceſſitatibus & uſibus beneficiorum vacantium uſque ad certum tempus reſervâſſet, circa illam reſervationem plurima ambiguitates ortæ ſunt, quas tollit ſatus.*

Idem. *(an. 1319. Avenioni.)*

I. CUm nonnullæ Eccleſiaſticæ perſonæ in cathedralib. Eccleſiis Canonicatus, præbendas, dignitates, perſonatus, & officia, ac alia beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, revocare conentur in dubium, an fructus, reditus, & proventus primi anni beneficiorum Eccleſiaſticorum etiam vacantium, & quæ in diverſis orbis partibus uſque ad triennium vacare contingeret, quos pro Eccleſ. Rom. neceſſitatibus per noſtras ſub certa forma literas duximus reſervandos, juxta tenorem literarum ipſarum cameræ noſtræ ſolvere teneantur: præſertim cùm Archiepiſcopales & Epiſcopales Eccleſiæ, ac regulares Abbatiæ ab hujuſmodi ſolutione fructuum (ut dicunt) in dictis literis eximantur: Nos dubitationem hujuſmodi amputare volentes, auctoritate Apoſt. declaramus, quòd cùm ſub appellatione Archiepiſcopalis vel Epiſcopalis Eccleſiæ, aut regularis Abbatiæ, hujuſmodi præbendæ, dignitates, perſonatus, & officia nequaquam intelligantur, nec etiam includantur, prædictos, necnon & præbendarum, & officiorum Monachorum, monaſteriorum regularium, ac reditus Abbatiarum ſeu Abbatum earundem, quæ in beneficiis Eccleſiaſticis aſſignantur, diſtinctos fructus, reditus & proventus includi in deputatione prædicta, & dictæ cameræ juxta prædictarum literarum tenorem debere ſolvi: ac id idem ſuper ſolutione omnium fructuum, perſolvi: ac id idem ſuper ſolutione omnium fructuum, reddituum, & proventuum commendatariarum, curtuum ſeu grangiarum, monaſteriorum, domorum, & locorum conventualium, quæ pro beneficiis Eccleſiaſticis (ut prædicitur) conceduntur (niſi duntaxat in fructibus illorum, quæ ſunt forſan excepta) declaramus & præcipimus obſervari. Præterea cùm in aliquibus Eccleſiis tam cathedralibus, quàm aliis, panis & potus pro quotidianis diſtributionibus ipſarum Eccleſiarum Canonicis & perſonis de præbendarum ipſarum corporibus pro die quolibet deputetur: & etiam interdum certa quantitas bladi, & quandoque certa pecuniæ ſumma, & aliquando alterum pro altero pro ſingulis menſibus vel hebdomadis etiam Canonicis ſtudiorum causâ, aut aliàs pro eorum negotiis, de licentia Capitulorum Eccleſiarum ipſarum, ab Eccleſiis eiſdem abſentibus exhibeantur, & etiam perſolvantur: declaramus auctoritate prædictâ, illam bladi quantitatem, & pecuniæ ſummam, quæ pro quoliber menſe vel hebdomada dictis Canonicis (ut prædicitur) miniſtrantur, non debere pro quotidianis diſtributionibus computari, ſed illa tantum, quæ præfatis Canonicis quotidiè pro diurnis & nocturnis horis diſtribuuntur ſine fraude. Adjicimus inſuper declarationi prædictæ, quòd ſi obtinenti curatum beneficium, aliud ſibi conſimile collatum fuerit, vel etiam in poſterum conferatur, poſt ſecundi beneficii pacificam poſſeſſionem adeptam, & fructuum perceptionem ipſius, nihil de fructibus ejuſdem primi beneficii (niſi forſan ſuper diſpenſatione canonicâ ſit munitus) percipere poſſit: ſed pro dicta camera noſtra juxta formam dictarum literarum recipiantur, & etiam exigantur. Ubi verò fructuum, reddituum & proventuum beneficiorum Eccleſiaſticorum non reperiretur certa taxatio: declaramus auctoritate prædictâ, quòd fructus, reditus & proventus beneficiorum hujuſmodi, cùm vacare contigerit, per medium dividantur, quorum medietas recipiatur pro camera prædicta, reliquam verò medietatem ille pro ſua ſuſtentatione percipiat, qui beneficium hujuſmodi dignoſcitur obtinere. Grangias autem, & alia loca Ciſtercien. ordinis, & aliorum locorum regularium, in quibus gubernatores ſeu cuſtodes, vel adminiſtratores ponuntur ad tempus, & removentur ad voluntatem ſuperiorum ſuorum, eorumque fructus, reditus & proventus auctoritate declaramus eâdem in deputatione prædicta, ac literis noſtris ſuper illa confectis aliquatenus non includi. Nulli ergo omninò, &c. Datum Avenion. Nonis Januar. Pontif. noſt. Anno 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XII.

¶ Fructus amborum beneficiorum, quibus quandoque beneficiatus privatur, cameræ Apostolicæ deputantur.

Idem.

II. CUm nonnullæ Eccles. personæ revocare conentur in dubium, an si obtinenti dignitatem, vel aliud beneficium Ecclesiasticum, cui cura imminet animarum, aliud beneficium conferatur, eo casu, quo ambo beneficia ipsa successivè vacare contingit, eorundem amborum fructus primo anno, quo vacant, tatione deputationis fructuum, redituum & proventuum Ecclesiasticorum tunc vacantium, & quæ usque ad certum tempus vacare contingeret, quos pro Ecclesiæ Romanæ necessitatibus relevandis per nostras literas duximus deputandos, nostræ cameræ debeantur: Nos ambiguitatem hujusmodi removere volentes, auctoritate Apostolicâ declaramus, amborum eorundem beneficiorum fructus, reditus & proventus (cùm utrumque ipsorum vacet) pro eadem camera debere percipi & haberi. Nulli ergo, &c.

CAP. XIII.

¶ Dispositiones Apostolicæ reservantur beneficia curialium, & aliorum ad curiam accedentium, vel ab ea recedentium, si moriantur in locis ultra duas diætas legales ab ipsa curia non distantibus.

Benedictus XII. *(anno 1335. Aventioni.)*

AD regimen Ecclesiæ generalis, quanquam immeriti, superna dispositione vocati, gerimus in nostris desideriis, ut debemus, quod per nostræ diligentiæ studium ad quarumlibet Ecclesiarum & monasteriorum regimina, & alia beneficia Ecclesiastica juxta divinum beneplacitum, & nostræ intentionis affectum, viri assumantur idonei, qui præsint & prosint committendis eis Ecclesiis, monasteriis, & beneficiis præfatis. Præmissorum itaque consideratione inducti, & suadentibus nobis aliis rationabilibus causis, nonnullorum prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, omnes Patriarchales, Archiepiscopales & Episcopales Ecclesias, & etiam monasteria, prioratus, dignitates, personatus & officia, necnon canonicatus, & præbendas, & Ecclesias, cæteraque beneficia Ecclesiastica cum cura vel sine cura, sæcularia & regularia, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiamsi ad illa personæ consueverint seu debuerint per electionem, seu quemvis alium modum assumi, nunc apud sedem Apostolicam quocunque modo vacantia, & in posterum vacatura, necnon per depositionem, vel privationem, seu translationem, aut muneris consecrationis suspensionem, per felicis recordationis Joan. Papam XXII. prædecessorem nostrum, seu ejus auctoritate factas, & per nos seu auctoritate nostrâ in antea faciendas ubilibet. Necnon si forsan tempore jam dicti prædecessoris aliqui in concordiâ vel discordia electi, vel postulati fuerint, quorum electio cassata seu postulatio repulsa, vel per eos facta renuntiatio, & admissa per ipsum prædecessorem, vel auctoritate ipsius extiterint, seu quorum electorum, vel postulatorum, & in antea eligendorum seu postulandorum ac renuntiantium electionem cassari, vel postulationem repelli, aut renuntiationem admitti per nos, vel auctoritate nostrâ contingeret apud sedem prædictam, vel alibi ubicunque. Ac etiam per obitum Cardinalium ejusdem Eccl. Rom. ac officialium dictæ sedis, videlicet Camerarii, Vicecancellarii, Notariorum, auditorum literarum contradictarum, & Apostolici palatii causarum auditorum, correctorum, & scriptorum literarum Apostolicarum, ac pœnitentiarii præfatæ sedis, ac abbreviatorum, nec non commensalium, & aliorum quorumlibet Capellanorum se iis ejusdem, & etiam quorumcunque Legatorum sive nuntiorum, ac in terris Ecclesiæ Romanæ Rectorum, & thesaurariorum, per dictum Joan. prædecessorem, vel nos specialiter deputatorum seu missorum hactenus, vel à nobis deputandorum, aut mittendorum in posterum: nunc vacantia & in antea vacatura, ubicunque dictos Legatos, vel Nuntios, seu Rectores aut thesaurarios, antequam ad Romanam curiam redierint seu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis. Necnon quorumlibet pro quibuscunque negotiis ad Romanam curiam venientium, seu etiam recedentium ab eadem, si in locis à dicta curia ultra duas diætas legales non distantibus jam forsan obierint, vel eos in antea transire contigerit de hac luce. Ac etiam simili modo quorumcunque curialium peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, seu aliâ quâcunque causâ ad quævis loca recedentium, si eos, antequam ad dictam curiam redierint, in locis ultra duas diætas ab eadem curia (ut præmittitur) non remotis, dummodo eorum proprium domicilium non existat ibidem, jam forsitan decesserint, vel in posterum eos contigerit de medio submoveri: nunc per obitum hujusmodi vacantia, & in posterum vacatura. Rursùs monasteria, prioratus, decanatus, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, præbendas, & Ecclesias, cæteraque beneficia Ecclesiastica, secularia & regularia, cum cura vel sine cura, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiamsi ad illa personæ consueverint & debuerint per electionem aut quemvis alium modum assumi, quæ promoti per dictum prædecessorem, vel ejus auctoritate ad Patriarchalium, Archiepiscopalium, & Episcopalium Ecclesiarum, necnon monasteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipsis factarum nunc vacantia. Et qui per nos seu auctoritate nostrâ in posterum ad eadem regimina promovendi tempore promotionis hujusmodi obtinebunt. Necnon etiam, quæ per assecutionem pacificam quorumcunque Prioratuum, dignitatum, personatuum, officiorum, canonicatuum & præbendarum Ecclesiarum, & beneficiorum aliorum per nos, vel eundem Joan. prædecessorem, seu auctoritate literarum nostrarum, vel ipsius Joan. prædecessoris collatorum, & conferendorum in posterum, nunc vacantia, & in antea vacatura (plenâ super præmissis omnibus & singulis cum fratribus nostris collatione præhabitâ, & maturâ deliberatione secutâ) ordinationi, dispositioni, & provisioni nostræ (donec miserationis divinæ clementia non universalis Ecclesiæ regimini præsidere concesserit) de ipsorum fratrum consilio auctoritate Apostolicâ reservamus, decernentes exnunc irritum & inane, si secùs super præmissis, & quolibet eorum per quoscunque quâvis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus quibuscunque constitutionibus à prædecessoribus nostris Rom. Pontif. editis, quatenus obsistere possent super enarratis articulis vel aliqui, sive aliquibus eorundem. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ reservationis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Avenion. 3. Idûs Januarii, Pontificatûs nostri Anno 1. M. CCCXXXV.

CAP. XIV.

¶ Beneficia quæcunque fiat dispositione Apostolicæ reservata, per talem reservationem sunt affecta: ita quòd illorum collator non tenet, si per alium à Romano Pontif. fuerit facta.

Paulus Venetus *Papa II. (1467. Romæ.)*

AD Romani Pontificis providentiam, & circumspectionem providam spectare dignoscitur, dubia juris (ex quibus lites graves oriuntur indies) fuæ declarationis oraculo terminare, prout negotiorum qualitate, & temporum conditione inspectis, conspexerit in Domino salubriter expedire. Cùm itaque nonnulli Romani Pontifices, prædecessores nostri, per diversas constitutiones, quæ suo tempore duntaxat durare voluerunt, quæcunque beneficia Ecclesiastica, quæ sui, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ viventium & tunc existentium Cardinalium familiares continui commensales obtinebant, & in posterum obtinerent, eorum familiaritate durante, etiamsi ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem vel aliàs recessissent: nec non illa, quæ etiam fructuum & proventuum cameræ Apostolicæ debitorum collectores, & qui ipsorum prædecessorum temporibus sua officia exercerent, uniti successores durantibus eorum officiis obtinebant, ac in quibuscunque locis vacaverint, cum irritantis appositione decreti, & deinde prædecessoribus ipsis sublatis de medio, ac eorum beneficiorum occurrentibus vacationibus, inter utriusque juris interpretes, etiam officiales Romanæ curiæ sæpenumero hæsitatum extiterit, an beneficia hujusmodi propter reservationem & decretum prædicta reservata vel affecta remanserint: ita quod nullus præter Romanum Pontif. de illis disponere potuerit sive possit, reservatione & decreto obsistentibus supradictis. Ac eum propter ambiguitatem hujusmodi, varias quoque Jurisperitorum opiniones & discrepationes ipsas advertens, interdum verò ecentra pronuntiatum & definitum fore. Nos qui vigilis more pastoris super his maturo providendum esse consilio non indignè censuimus, & propterea in singulis causis super quibusvis beneficiis Ecclesiasticis eandem ambiguitatem quomodolibet concernentibus, usque ad nostrum beneplacitum supersedere mandavimus: cupientes (quemadmodum nostro incumbit officio) dubris hujusmodi finem imponere, subditorum obviare dispendiis, & (ne lites fiant penitus immortales) de opportuno remedio providere: Felicis recordationis Urbani V. Gregor. IX. Bonif. VIII. Romanorum Pontificum, etiam prædecessorum nostrorum, qui ad submovenda altercationum fomenta & ambiguitates hujusmodi lucidandas, declarationes similes per eos literas ediderunt, vestigiis inhærendo, ac providè considerantes effectum: per reservationem, manúsque appositionem eorundem prædecessorum in dictis beneficiis in esse productum, per obitum ipsorum nequaquam censeri debere revocatum. Romani quoque Pontificis manûs appositionem prædictam tantæ efficaciæ, tantæque virtutis existere, ut etsi literæ Apostolicæ super provisionibus beneficiorum, aut de providendo mandatis, in quibus decretum & reservatio hujusmodi apponuntur, ex aliqua causa suum debitum non sortiantur effectum: facultatem tamen providendi de beneficiis taliter reservatis quibuscunque aliis fuisse ademptam hujus perpetuæ & irrefragabilis constitutionis edicto de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Eccles. Cardinalium consilio omnia & singula beneficia Ecclesiastica, secularia, & cujusvis ordinis regularia, etiamsi præpositatus, canonicatus, præposituræ & præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, vel officia fuerint, etiamsi ad illa consueverint, qui illis præficiuntur, per electionem assumi, eisque cura immineat animarum (ut præmittitur) reservata, & per Romanos Pontifices successores nostros canonice intrantes in posterum reservanda, ac etiam quovis modo vacantia & in antea vacatura, per hujusmodi reservationem & decretum remansisse & remanere semper affecta, nullumque de illis (cum primùm vacare contigerit) præter eundem Romanum Pontificem eâ vice quovis modo disponere potuisse sive posse, harum serie decernimus, & paritet declaramus. Quòd tam in pendentibus etiam per appellationem, quam in futurum super eisdem beneficiis (ut præmittitur) reservatis, committendis causis, per dilectos filios magistros Capellanos nostros, causarum palatii Apostolici auditores, atque alios quoscunque delegatos & judices ubilibet inviolabiliter observari, & secundùm præmissa, nec aliter sententiari & definiri volumus atque mandamus eis & eorum cuilibet, quâvis aliâ super præmissis interpretandi facultate sublatâ: Decernentes exnunc irritum & inane, si secùs super his à quoquam quâvis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, declarationis, voluntatis, mandati & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Marcum, Anno incarnationis Dominicæ M. CCCCLXVII. Cal. Septemb. Pontif. nost. Anno 3.

NE SEDE VACANTE ALIQUID INNOVETUR.

TITULUS III.

CAP. UN.

¶ Papa volens providere divino cultui & ministris ejusdem, & occurrere dispendiis, quæ ipsis quotidiè imminent propter occupationes vacantium Ecclesiarum primi anni, quæ competunt ex diversis titulis aliquibus Ecclesiis seu personis: statuit quòd quando talis occupatio imminebit in beneficiis, quæ consueverunt in decima solutione taxari, collectores ipsorum annalium sint contenti ipsâ summâ, pro qua consuevit dari decima, si ipsam eligendam duxerint, totali residuo penes eum, cui collatum est beneficium, remanente: vel dimissâ eidem summâ prædictâ, possint dictum residuum sibi assumere, dum tamen alterum intra X. dies dicti eligant collectores: aliàs post X. dies ipsorum optio in beneficiatum transeat ipso jure. In non taxatis autem fructus decimales illius anni dividantur per medium, & utrique eorum medietas tribuatur: ita quòd si alter dimidiâ noluerit contentari, ipsa in volentem transeat ipso jure: Et si quicquam aliquis contra dictam ordinationem receperit, pœnas hic contentas incurrat.

Joannes XXII. *Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. (an. 1318. Aventioni.)*

SUSCEPTI regiminis nos cura solicitat, ut quæ in Ecclesiis non absque dispendio ministrorum & cultûs detrimento divini servari videamus, per appositionem congrui moderaminis in melius reformemus. Cùm itaque in nonnullis Ecclesiis observetur, & à longis retroactis temporibus fuerit observatum, quòd fructus a primi vel secundi, aut alterius cujusque sequentis anni beneficiorum vacantium in eisdem, defuncto vel fabricæ, aut Ecclesiis vel personis habentibus annalia de consuetudine, privilegio, vel statuto applicetur in totum: ita quòd illi, qui hujusmodi beneficia canonicè obtinent, & ad quos aliàs de jure fructus ipsi spectare deberent, nihil inde percipiunt: unde illud inconveniens sequitur, quòd commodè nequeunt ad impendendum servitium debitum residere in Ecclesiis, in quibus beneficiati existunt. Nos de illo super his remedio providere volentes, per quod hi & illi in fructuum perceptione prædictorum participent, & Ecclesiæ debitis servitiis non fraudentur: præsenti decreto statuimus de fratrum nostrorum consilio, quòd illi, qui fructus prædictos sibi hactenus integrè vendicabunt ex privilegio, de consuetudine vel statuto, nihil exinde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in decimæ solutione taxari, prætextu cujusvis privilegii, consuetudinis vel statuti quovis modo percipiant, sed ipsius summæ perceptione duntaxat sint omnino contenti, totali residuo prædicta

a *Vide extravagantem Pii V. Pontificii Maximi, incip. Durum nimis.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

obtinentibus beneficia remansuro : nisi forsan illi, qui fructus eosdem soliti fuerint (ut præfertur) cum integritate percipere, pro se mallent ipsum habere residuum, & obtinentibus ipsa beneficia summam dimittere memoratam, quo casu percipiendi quod maluerint illis relinquimus optionem : sic quòd intra X. dies, postquam scierint beneficia ipsa vacare, ii, quibus annalia ipsa debentur ex privilegio, consuetudine vel statuto, aut ipsorum annalium collectores, quam partem habere voluerint, an scilicet decimæ taxationem, vel illâ dimissâ residuum (nullâ subhastatione præmissâ) eligere teneantur. Quam electionem si intra dictos X. dies non fecerint, ut est dictum, extunc ad eum, cujus est beneficium, hujusmodi optio vel electio transeat ipso jure. Et hoc in Ecclesiis & partibus illis, in quibus beneficia majora & alia quantum ad solutionem decimæ sunt taxata, volumus observari. In illis verò partibus & Ecclesiis, in quibus decimarum taxatio non est facta, servetur, quòd fructus & obventiones beneficii tunc vacantis, quos in decima solvere consuevit, per medium dividantur, quorum medietatem habeat is, cui annalium per alterum de prædictis modis perceptio est concessa : reliquam verò medietatem percipiat ille, cui beneficium est concessum pro sustentatione sua, & aliis Ecclesiæ oneribus sustinendis. Quòd si alter de prædictis prædictâ medietate voluerit esse contentus, altero contentari nolente, pars volentis ipso jure transeat ad nolentem, & volens fructus & obventiones illius beneficii percipiet universos, eidem beneficio congruè faciens deservire, ac ejus sustentans onera consueta. Et si quicquam aliquis prædictorum ultra præmissa percepetit, illud, his, ad quos pertinebit, intra mensem non restituerit cum effectu, eo ipso si Episcopus vel superior Prælatus fuerit, à Pontificalibus & ingressu Ecclesiæ noverit se suspensum : Si autem capitulum, universitas vel collegium, Ecclesiastico interdicto se noverit (donec prædicta cum integritate restituerit) subjacere. Si verò aliqua singularis persona Ecclesiastica vel mundana id fecerit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua, nisi restitutione præmissâ (præterquam in mortis articulo) minimè absolvatur : non obstantibus quibuscunque privilegiis vel indulgentiis, aut contrariis consuetudinibus, aut contrariis statutis, juramento, confirmatione sedis Apostol. aut aliâ quacunque firmitate vallatis. Quæ omnia quoad hæc auctoritate Apostolicâ revocamus, cassamus, & irritamus, & nullius deinceps esse volumus firmitatis. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, revocationis, cassationis, & voluntatis infringere, vel ei, &c. Si quis, &c. Datum Avenion. Calend. Novemb. Pont. nostri Anno 2.

DE REBUS ECCLESIÆ NON ALIENANDIS.

TITULUS IV.

CAP. UN.

¶ Bonorum Ecclesiasticorum alienatio non tenet, & alienantes & recipientes sunt excommunicati, Prælatiq, diversis diverse pœna imponuntur.

Paulus Venetus *Papa II. (an. 1468. Roma.)*

AMBITIOSÆ *a* cupiditati, illorum præcipuè, qui divinis & humanis affectati, damnatione postpositâ, immobilia & pretiosa mobilia Deo dicata, ex quibus Ecclesiæ, monasteria & pia loca reguntur, illustranturque, & eorum ministri sibi alimoniam vendicant, profanis usibus applicare, aut cum maximo illorum ac divini cultûs detrimento exquisitis mediis usurpare præsumunt, occurrere cupientes, omnium rerum & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem & conductionem ultra triennium, necnon infeudationem vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à jure permissis, ac de rebus & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc Ecclesiarum evidenti utilitate, ac de fructibus & bonis, quæ servando servari non possunt, pro instantis temporis exigentiâ, hâc perpetuò valiturâ constitutione præsenti fieri prohibemus : prædecessorum nostrorum constitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliis super hoc editis, quæ tenore præsentium innovamus, in suo nihilominus robore permansuris. Si quis autem contra hujus nostræ prohibitionis seriem de bonis & rebus ejusdem quicquam alienare præsumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio & infeudatio hujusmodi, nullius omnino sint roboris vel momenti. Et tam qui alienat, quàm is qui alienata res & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat. Alienanti verò bona Ecclesiarum, monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet inconsulto Rom. Pont. aut contra præsentis constitutionis tenorem, si Pontificali seu Archiepiscopali dignitate, ingressus Ecclesiæ sit penitùs interdictus. Et si per sex menses immediate sequentes, sub interdicto hujusmodi animo (quod absit) perseveraverit indurato, ipsis mensibus in eisdem è regimine & administratione suæ Ecclesiæ vel monasterii, cui præsidet in spiritalibus & temporalibus, sit eo ipso suspensus. Inferiores verò Prælati, Commendatarii, & aliarum Ecclesiarum Rectores, beneficia vel administrationem quomodoliber obtinentes, prioratibus, præposituris, præpositoratibus, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, præbendis, aliisque Ecclesiasticis cum cura & sine cura secularibus & regularibus beneficiis, quorum res & bona alienârunt duntaxat, ipso facto privati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur, possintque per locorum ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis quæ propterea privatæ fuerint) liberè de jure conferri, nisi aliàs dispositioni Apost. sed. sint specialiter aut generaliter reservata : nihilominùs alienatæ res & bona hujusmodi ad Ecclesias, monasteria & loca pia, ad quæ ante alienationem hujusmodi pertinebant, liberè revertantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis & innovationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Marcum, Anno Dom. incarn. M. CCCC. LXVIII. Cal. Mart. Pont. nost. An. 4.

a *Vide Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 11.*

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

TITULUS V.

CAP. I.

¶ Contractus emptionis & venditionis annui census, cum conditione revenditionis declaratur hic non esse usurarius. Et in fine mandatur, quòd hujusmodi bulla publicetur.

Martinus V. *venerabilibus Fratribus Trevteren. & Lubicinen. ac Almicen. Episc. (an. 1420. Romæ in Germaniam.)*

REgimini *a* universalis Ecclesiæ, quanquam immeriti, disponente Domino præsidentes, curis angimur assiduis, ut juxta creditæ nobis dispensationis officium, subditorum quorumlibet paci & quieti (quantum nobis ex alto conceditur) intenda-

a *De materia hujus extravagantis vide Gloss. & doctores in c. conquestus. de usur. Butrium & Imolam in cap. ad nostram. de empt. & vend. Anch. consil. 30. incip. Dubitari solet. Felinum in c. si cautio. de fide instr. & Sot. l. 6. de just. & jur. q. 3. art. 3.*

mus, & dubia, quæ inter eos oriuntur pro tempore, ne litis anfractum, seu scandalorum parturiant fomentum, nostro moderamine declarentur. Sanè petitio dilectorum filiorum universorum cleri, nobilium, incolarum, & habitatorum civitatis & diœcesf. Vratislavien. nobis exhibita continebat, quòd à centum annis citra, & supra, & à tanto tempore, & per tantum tempus, cujus contrarii memoria hominum non existit : in eisdem civitate & diœc. ac partibus aliis vicinis, quædam consuetudo rationabilis observata, præscripta, ac moribus utentium approbata, ad communem hominum utilitatem introducta fuisset. Pro quibus Princeps, Baro, miles, civis, sive oppidanus partium earundem, cùm hoc expedire videbatur, meliùs pro tunc non valentes sibi consulere, personæ Ecclesiasticæ, aut seculari collegio, aut universitati, oppido vel civitati, super bonis suis, dominiis, oppidis, terris, agris, prædiis, domibus, & hæreditatibus vendere consuevit, & vendidit annuos census unius vel plurium marcarum, aut grossorum Pragensium nummi Polonæi, & pagamenti consueti : ad rationem, & pro qualibet marca annui census X. XI. XIII. XIV. marcæ, aut plus vel minùs, secundùm tempore qualitatem, prout ipsi contrahentes tunc inter se convenerant. Ipsi venditori tunc integraliter in pecunia numerata solvi consueverant, bonis in ipso contractu tunc expressis, pro ipsius censûs annui exolutione in perpetuum obligatis. Et semper in ipsis contractibus expresse ipsis venditoribus data fuit facultas atque gratia, quòd ipsum annuum censum in toto vel in parte pro eadem summa denariorum, quam ab ipsis emptoribus receperunt, quandocunque vellent, liberè absque alicujus requisitione, contradictione, vel assensu possent extinguere & redimere, ac se ab ipsius censûs solutione extunc penitùs liberare. Sed ad hoc hujusmodi censûs venditores inviti nequaquam, per emptores ditionis per Episcopos Vratislavien. pro tempore existentes, & eorum officiales, necnon per diversos dominos temporales locorum & terrarum, in quibus census hujusmodi constituti existunt, tanquam licitus & communi utilitati deserviens, sæpiùs confirmatus pariter & approbatus. Quodque etiam super hujusmodi censibus plurima beneficia Ecclesiastica, collegia, canonicatus, & præbendæ, dignitates, personatus & officia, vicariæ, altaria numero plusquàm duo millia, de expresso consensu & voluntate dominorum temporalium, sub quorum territoriis dicta bona obligata consistunt, erecta, dotata, & fundata, authenticis eorundem dominorum temporalium literis, sigillis sigillatis & roboratis fore noscuntur. Quodque etiam venditores eorundem censuum se nonnunquam ad ipsorum censuum solutionem, pœnis & censuris Ecclesiasticis ordinariorum locorum sponte & liberè submiserunt : sicuti etiam aliqui eorum tractu temporis compulsi fuerunt, & compelli consueverunt. Tamen nonnulli ex venditoribus ipsis in arcum pravum conversi, cupientes cum alterius pecunia locupletari, hujusmodi census hucusque per eos antea libere, & absque ulla contradictione soluti, eisdem emptoribus, tam Ecclesiasticis, quàm secularibus solvere contradicunt & recusant, confingentes hujusmodi emptionis & venditionis contractus fore & esse usurarios & illicitos, ipsos emptores Ecclesiasticos & seculares, necnon collegia, canonicatus, & præbendas, & dignitates, personatus & officia, vicarias & altaria, ac beneficia hujusmodi ipsorum annuorum censuum spoliant perceptione, & detinent spoliatos, in animarum suarum periculum, eorumq; emptorum præjudicium, damnum & gravamen. Et propterea, an contractus emptionis & venditionis hujusmodi liciti existant, à nonnullis hæsitatur. Quare pro parte eorundem cleri, nobilium, incolarum, & habitatorum civitatis & diœc. Vratislavien. nobis fuit humiliter supplicatum, ut an contractus hujusmodi liciti vel illiciti censeri debeant, declarare, & aliàs eis in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, quia etiam ex relatione dilecti filii nostri Gulielmi tituli sancti Marci Presbyteri Cardinalis, cui negotium hujusmodi cum peritorum consilio commisimus examinandum, comperimus contractus hujusmodi juridicos, & juxta determinationem dictorum licitos fore. Ad hujusmodi ergò ambiguitatis tollendum dubium in præmissis, præfatos contractus, licitos, & juri communi conformes, ac ipsorum censuum venditoros, ad illorum solutiones (remoto contradictionis obstaculo) obligari, auctor. Apost. tenore præsentium ex certa scientia declaramus : Non obstantibus præmissis, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis : ei ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Volentes, quòd prædictæ literæ nostræ debitum sortiantur effectum, Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo aut unus vestrûm, per vos, vel alium seu alios, præfatis emptoribus in præmissis opportuni favoris præsidium efficaciter impendentes, dictasque literas, ubi, quando & quoties expedire videritis, auctoritate nostrâ solenniter publicantes, faciatis eâdem auctoritate eisdem emptoribus, vel ipsorum procuratoribus eorum nominibus, per venditores, seu debitores censuum hujusmodi de præfatis censibus juxta contractuum & conventionum inter ipsos habitorum formam & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postpositâ compescendo. Non obstante si aliquibus communiter vel divisim à sede Apost. sit indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ, apud sanctos Apost. 6. Nonas Jul. Pontific. nost. Anno 8.

CAP. II.

¶ Contractum quendam emptionis & venditionis præcedenti similem declarat esse juri consonum, & ab usuris alienum. Et eandem jubet præsentem bullam cunctis manifestari.

Calixtus III. *Episcop. Magdeburgen. Norembergen. & Halberstaden. Ecclesiarum Decanis. (an. 1455. Romæ in Germaniam.)*

II. REgimini *a* universalis Ecclesiæ quanquam immeriti disponente Domino præsidentes, curis angimur assiduis, ut juxta nobis creditî dispensationem officii, subditorum quorumliber paci & quieti (quantùm nobis ex alto conceditur) intendamus : Et dubia, quæ eos oriuntur pro tempore (ne litium anfractus exindè, seu scandala proveniant) debito (prout justitia persuasit) declarationis nostræ ministerio sopiantur. Sanè pro parte venerabilis fratris nostri Joannis Episcopi Mersburgen. & dilectorum filiorum universi Cleri civitatis & diœcesis Mersburgen. nobis nuper exhibita petitio continebat : quòd licèt à tanto tempore, cujus contrarii memoria non existit, in diversis Alemaniæ partibus, pro communi hominum utilitate, inter habitatores & incolas partium earundem talis inoleverit, hactenusque observata fuerit legitimè præscripta, ac moribus utentium & ordinariorum permissione, & plerunque expressâ ratificatione approbata consuetudo : quod ipsi habitatores & incolæ, sive illi ex eis, quibus id pro

a *Vide Doct. in proxima præcedenti extravaganti citatos.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

suis statu & indemnitatibus expedire, visum fuerit, super eorum bonis, domibus, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus annuos marcarum, florenorum, seu grossorum monetæ in partibus illis currentis, reditus seu census vendentes pro singulis & marcis, florenis sive grossis hujusmodi ab eis, qui illas, vel illos, sive reditus sive census ipsos emerint, certum competens pretium, in numerata pecunia secundùm temporis qualitatem, prout ipsi videntes & ementes in contractibus super his inter se firmaverint, & recipere soliti fuêre, illa ex domibus, terris, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus prædictis, qui in hujusmodi contractibus expressi fuerunt, prædictorum solutione redituum & censuum efficaciter obligantes, in illorum vendentium favorem: Hoc adjecto, quòd ipsi pro ratâ, quâ hujusmodi per eos receptam dictis ementibus restituerent in toto vel in parte pecuniam, à solutione redituum seu censuum hujusmodi restitutam pecuniam contingentium, liberi forent penitùs & immunes. Sed iidem ementes, etiamsi bona, domus, terræ, agri, possessiones, & hæreditates hujusmodi processu temporis ad omnimodæ destructionis sive desolationis reducerentur opprobrium, pecuniam ipsam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquot tamen hæsitationis versatur scrupulus, an hujusmodi contractus liciti sint censendi. Unde nonnulli illos usurarios fore prætendentes, occasionem quærunt reditus & census hujusmodi ab eis debitos non solvendi. Quare pro parte Episcopi & Cleri prædictorum, assérentium, quòd in talibus hìc emptis censibus & redítibus, fructus, reditus & proventus plurium Ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, & Ecclesiasticorum beneficiorum, civitatis & diœcesis, ac partium prædictarum, necnon ferè omnes quotidianæ distributiones, quæ in plerisque ex Ecclesiis ipsis divinis interessentibus ministrari solent, consistere noscuntur: nobis fuit humiliter supplicatum, ut super his Apostolicæ sedis declarationis oraculum impertiri & adjicere paternâ dilectione curaremus. Nos igitur hujusmodi in hac parte supplicationibus inclinati, & factas ex commissione felicis recordationis Martini Papæ quinti, prædecessoris nostri, desuper examinationem, & ejusdem prædecessoris nostri declarationem attentiùs perstringentes, suisque vestigiis inhærentes, ad omne super his ambiguitatis tollendum dubium, præfatos contractus licitos, jurique conformes, & vendentes eosdem ad ipsorum solutionem censuum & redituum, juxta dictorum contractuum tenores (remoto contradictionis obstaculo) efficaciter teneri, auctoritate Apostolicâ præsentium serie declaramus. Nulli ergò hominum liceat hanc paginam nostræ declarationit infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, M. CCCC. LV. pridie Nonàs Maji, Pontificatûs nostri Anno primo. Volentes itaque, quòd prædictæ literæ debitum sortiantur effectum, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrûm, per vos vel alium, seu alios, dictis Præposito, Decano, Capitulo, ac aliis beneficiatis, opportunæ defensionis præsidio assistentes, dictasque literas (ubi & quando, ac quoties expedire videritis) auctoritate nostrâ solenniter publicantes, faciatis, & eâdem auctoritate per venditores seu debitores redituum & censuum hujusmodi dictis emptoribus, seu illis, quibus ipsorum redituum & censuum solutio præstanda fuerit, de eisdem censibus & reditibus juxta contractuum & conventionum super his habitorum formam & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi, contradictores verò per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo: non obstante si aliquibus communiter vel divisim à sede Apost. indultum existat, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Datum ut suprà.

DE SEPULTURIS.

TITULUS VI.

CAP. I.

¶ Corpora defunctorum exenterantes, & ea immaniter decoquentes, ut ossa à carnibus separata ferant sepelienda in terram suam, ipso facto sunt excommunicati.

Bonifacius VIII *(an. 1300. Roma.)*

Detestandæ feritatis abusum, quem ex quodam more a horribili nonnulli fideles improvide prosequuntur, nos piæ intentionis ducti proposito, ne abusûs prædicti sævitia ulterius corpora humana dilaceret, mentesque fidelium horrore commoveat, & perturbet auditum, dignè decrevimus abolendum. Præfati namque fideles hujus suæ improbandæ utique consuetudinis vitio intendentes, si quisquam ex eis genere nobilis, vel dignitatis titulo intignitus, præsertim extra suarum partium limites debitum b naturæ persolvat, in suis vel alienis temoris partibus sepulturâ electâ, defuncti corpus ex quodam impiæ pietatis affectu truculenter exenteranr, ac illud membratim, vel in frusta immaniter concidentes, ea subsequenter aquis immersa exponunt ignibus decoquenda. Et tandem (ab ossibus tegumento carnis excusso) eadem ad partes prædictas mittunt seu deferunt tumulanda. Quod non solùm divinæ Majestatis conspectui abominabile plurimùm redditur, sed etiam humanæ considerationis obtutibus occurrit vehementiùs abhorrendum. Volentes igitur (prout officii nostri debitum exigit) illud in hac parte remedium adhibere, per quod tantæ abominationis, tantæque immanitatis & impietatis abusus penitus deleatur, nec extendatur ad alios: Apost. auctoritate statuimus & ordinamus, ut cùm quis cujuscunque statûs aut generis seu dignitatis extiterit, in civitatibus, terris, seu locis, in quibus Catholicæ fidei cultus viget, diem decætero claudet extremum, circa corpora defunctorum hujusmodi abusus vel similis nullatenùs observetur, nec fidelium manus tantâ immanitate fœdentur. Sed ut defunctorum corpora sic impiè ac crudeliter non tractentur, deferantur ad loca, in quibus viventes elegerint sepeliri, aut in civitate, castro, vel loco, ubi decesserint, vel loco vicino, Ecclesiasticæ sepulturæ tradantur ad tempus, ita quòd demùm incineratis corporibus, aut alias ad loca, ubi sepulturam elegerint, deportentur & sepeliantur in eis. Nos enim si prædicti defuncti executor vel executores, aut familiares ejus, seu quivis alii cujuscunque ordinis, conditionis, statûs, aut gradûs fuerint, etiam si pontificali dignitate præfulgeant, aliquid contra hujusmodi nostri statuti & ordinationis tenorem præsumpserint attentare, defunctorum corpora sic inhumaniter & crudeliter pertractando, vel faciendo pertractari, excommunicationis sententiam (quam exnunc in ipsos proferimus) ipso facto se noverint incursuros: à qua non nisi per Apostolicam sedem (præterquam in mortis articulo) c possit absolutionis beneficium obtinere. Et nihilominùs ille, cujus corpus sic inhumanè tractatum fuerit, Ecclesiasticâ careat sepulturâ. Nulli ergò, &c. Datum Lateran. XII. Cal. Martii, Pont. nost. Anno 6.

CAP. II.

¶ Super prædicationibus, confessionibus & sepulturis, providet hoc cap. ut tollat contentiones, quæ olim erant inter curatos ex una parte, & Jacobitas, & Chordigeros ex altera. Hoc cap. licèt fuisset fabricatum per extravagantem, Inter cunctas. quæ est infra de privil. est tamen hodie innovatum per Clem. Dudum. de sepult.

Bonifacius VIII.

Super cathedram præeminentiæ pastoralis divinâ disponente clementiâ constituti, etsi multis & arduis, quæ in amplum Romanæ curiæ alveum undique confluunt quasi torrens, prægravemur negotiis, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis distrahamur: circa id tamen ferventibus votis intendimus, vacamus instantiùs, ac operosæ studium solicitudinis impertimur, ut ad divini nominis gloriam, exaltationem catholicæ fidei, & profectum fidelium animarum (præcisis radicitùs dissidiorum vepribus, & litigiorum anfractibus omnino subductis) inter Ecclesiarum antistites, ad curam & regimen gregis Dominici deputatos, cæterasque personas, quas ordo clericalis includit, pacis tranquillitas vigeat, fervor charitatis exæstuet, invalescat concordiæ unitas, animorum identitas perseveret. Scimus enim & ex evidentia facti colligimus, quòd non nisi in pacis tempore benè colitur pacis auctor: nec ignoramus, quod dissensiones & scandala pravis actibus aditum præparant, rancores & odia suscitant, & illicitis moribus ausum præbent. Ab olim siquidem inter Prælatos & Rectores, seu Sacerdotes, ac Clericos parochialium Ecclesiarum per diversas mundi provincias constitutos ex una parte, & Prædicatorum & Minorum ordinum fratres ex altera (pacis æmulo satore zizaniæ procurante) gravis & periculosa discordia extitit suscitata, super prædicationibus fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, pœnitentiis injungendis eisdem, & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud fratrum ipsorum Ecclesias sive loca noscuntur eligere sepulturam. Nos autem (pii patris more laudabili) molestè ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ considerationis examen, ac intra pectoris claustra solicitè revolventes, quàm sit plena periculis, quàm onusta dispendiis, quamque in divinæ majestatis conspectu reddatur exosa discordia supradicta: Et propterea intendentes paternæ solicitudinis studio illam prorsùs evellere, ac omnimodè submovere, nullis unquam futuris temporibus favente Domino suscitandam: grandi quoque desiderio cupientes, ut hujusmodi negotium, quod potissimè insidet cordi nostro, finem salubrem & celerem per Apostolicæ sedis studium consequatur: diligenti cum fratribus nostris deliberatione præhabitâ super eo, ad honorem Dei, & exaltationem catholicæ fidei, quietum statum partium prædictarum, ac salutis animarum fidelium incrementum, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate Apostolicâ statuimus & ordinamus, ut dictorum ordinum fratres in Ecclesiis & locis eorum, ac in plateis communibus liberè valeant Clero & populo prædicare ac proponere verbum Dei, horâ illâ duntaxat exceptâ, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solenniter prædicari, in qua prædicare cessabunt, præterquam si aliud de Prælatorum ipsorum voluntate processerit, ac licentiâ speciali. In studiis autem generalibus, ubi sermones ad Clerum ex more fieri solent, diebus illis, quibus prædicari solenniter consuevit, ad funera etiam mortuorum, & in festis specialibus sive peculiaribus eorundem fratrum, possint iidem fratres, & liceat eis liberè prædicare: nisi fortè illâ horâ, quâ solet ad Clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, Episcopus vel Prælatus superior Clerum ad se generaliter convocaret, aut ex aliqua ratione vel causâ urgente Clerum ipsum duceret congregandum. In Ecclesiis autem parochialibus fratres illi nullatenùs audeant vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, nisi fratres prædicti à parochialibus Sacerdotibus invitati fuerint vel vocati: & de ipsorum beneplacito & assensu, seu petita licentia fuerit & obtenta, nisi Episcopus vel Prælatus superior, per eosdem fratres prædicari mandaret. Statuimus etiam & ordinamus auctoritate prædictâ, ut in singulis civitatibus & diœcesibus, in quibus loca fratrum ipsorum consistere dignoscuntur, vel in civitatibus & diœcesibus locis ipsis vicinis, in quibus loca hujusmodi non habentur, Magistri, Priores, Provinciales prædicatorum, aut eorum Vicarii & generales & Provinciales Ministri, & Custodes minorum ordinum prædictorum, ad præsentiam Prælatorum eorundem locorum se conferant, per se vel per fratres, quos ad hoc idoneos fore putaverint, humiliter petituri, ut fratres qui ad hoc electi fuerint, in eorum civitatibus & diœcesibus confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium audire liberè valeant, & hujusmodi confitentibus (prout secundùm Deum expedire cognovetint) pœnitentias imponere salutares, atque eisdem absolutionis beneficium impendere de licentia, gratia, & beneplacito eorundem. Ac deinde præfati Magistri, Priores, Provinciales, & Magistri ordinum prædictorum, eligere studeant personas sufficientes, idoneas, vitâ probatas, discretas, modestas, atque peritas, ad tam salubre ministerium & officium exequendum: quas sic ab ipsis electas repræsentent, vel faciant præsentari Prælatis, ut de eorum licentia, gratia, & beneplacito in civitatibus & diœcesibus eorundem hujusmodi personæ sic electæ confessiones confiteri sibi volentium audiant, imponant pœnitentias salutares, & beneficium absolutionis impendant, prout superiùs est expressum: extra civitates & diœceses, in quibus fuerint deputatæ, per quas eas volumus, & non per provincias deputari, confessiones nullatenùs audituræ. Numerus autem personarum assumendarum ad hujusmodi officium exercendum esse debet, prout universitas Cleri & populi, ac multitudo vel paucitas exigit eorundem. Et si iidem Prælati petitam licentiam confessionum hujusmodi audiendarum concesserint, illam præfati Magistri, Ministri, & alii cum gratiarum recipiant actione, dictæque personæ sic electæ commissum sibi officium exequantur. Quod si fortè jam dicti Prælati quenquam ex dictis fratribus præsentatis eisdem ad hujusmodi officium nollent habere, vel non ducerent admittendum, eo amoto vel subtracto, loco ipsius similiter eisdem præsentandus Prælatis possit & debeat alius surrogari. Si verò iidem Prælati præfatis fratribus ad confessiones (ut præmittitur) audiendas electis, hujusmodi exhibere licentiam recusârint, nos exnunc ipsis, ut confessiones sibi confiteri volentium libere liciteque audire valeant, & eisdem pœnitentias imponere salutares, atque eisdem beneficium absolutionis impertiri, gratiosè concedimus, de plenitudine Apostolicæ potestatis. Per hujusmodi autem concessionem nequaquam intendimus personis seu fratribus ipsis, ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendere ampliorem, quam in eo curatis vel parochialibus Sacerdotibus est à jure concessa, nisi forsan eis Ecclesiarum Prælati uberiorem in hac parte gratiam specialiter ducerent faciendam. Hujusmodi quoque statuto, & ordinationibus nostris adjicimus, ut fratres dictorum ordinum in Ecclesiis vel locis suis, ubilibet constitutis, liberam (ut sequitur) habeant sepulturam: videlicet, quòd omnes ad eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis & Ecclesiis memoratis. Verùm, ne parochiales Ecclesiæ, & ipsarum curati sive Rectores, qui ministrare habent Ecclesiastica sacramenta, quibus noscitur de jure competere, prædicare, seu proponere verbum Dei, confessiones audire fidelium, debitis & necessariis beneficiis defraudentur, cùm operariis mercedis exhibitio debeatur: auctoritate Apostolicâ constituimus & ordinamus eâdem, ut dictorum ordinum fratres de obventionibus omnibus tam funeralibus,

a *Al. modo.* b *Mori, est natura debitum solvere.* c *Vide Conc. Trad. sess. 24. c. 7. de casuum reservat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm quibuſcunque & quomodocunque relictis, diſtinctè vel indiſtinctè, ad quoſcunque certos vel determinatos uſus, de quibus etiam quarta ſive canonica portio dari, ſive exigi non conſuevit, vel non debet de jure, nec non de datis vel qualitercunque donatis in morte, ſeu mortis articulo in infirmitate donatis vel dantis, de qua deceſſerit, quomodocunque, directè vel indirectè, fratribus ipſis, vel aliis pro eiſdem, quartam partem (quam auctoritate Apoſtolicâ taxamus, & etiam limitamus) parochialibus Sacerdotibus & Eccleſiarum Rectoribus ſeu curatis largiri integrè teneantur, facturi & curaturi, quòd nec alii, nec aliis, à quibus quarta hujuſmodi minimè deberetur, ad ipſorum fratrum utilitatem vel commodum hujuſmodi fiant relicta, aut in eos taliter data vel donata procedant, ſeu quòd in morte, vel ab infirmis hujuſmodi dandum vel donandum fratribus ipſis exiſteret, in eorundem dantium vel donantium ſanitate, ſibi dari vel donari procurent: In quibus per ipſos vitandis eorum intendimus conſcientias onerate, ut ſi (quod abſit) per fratres ipſos dolo vel fraude quicquam in hac parte agi fortaſsè contigerit (præter id quòd eos propterea dictis Sacerdotibus, Rectoribus, & curatis teneri volumus) etiam diſtricta ratio in extremi judicii examine requiratur ab eis. Ultra portionem autem hujuſmodi nihil valeant parochiales Rectores, curati & Prælati exigere ſupradicti, neque illis dicti fratres ampliùs impendere ſint adſtricti, neque ad id à quoquam poſſint aliqualiter coërceri. Nos etenim (ut in cunctis æqualiter & pacificè favente Domino procedatur) univerſa privilegia, gratias, indulgentias, verbo ſeu ſcripto ſub quacunque forma, vel expreſſione, ſeu conceptione verborum, à nobis, vel prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, cuicunque ordinum prædictorum conceſſa, necnon conſuetudines, conventiones, ſtatuta & pacta, in quantum ſunt præmiſſis, vel alicui præmiſſorum contraria, ea penitùs revocamus, vacuamus, caſſamus, & irritamus, quinimò caſſa, vel vacua, & irrita nuntiamus, & decernimus nullius prorsùs exiſtere firmitatis. Cæterùm univerſos Eccleſiarum Prælatos, cujuſcunque præeminentiæ, ſtatûs, vel dignitatis exiſtant, ac Sacerdotes parochiales, & curatos, ſive Rectores prædictos præſentium tenore rogamus, & hortamur attentè, nihilominusque eis diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus pro divina & Apoſtolicæ ſedis reverentia prædictos ordines & Profeſſores eorum habentes affectu benevolo commendatos, fratribus ipſis non ſe difficiles, graves, duros, aut aſperos, ſed potiùs favorabiles, propitios, ac benignos, piâque munificentiâ liberales ſe ſtudeant exhibere: ſic eos in prædicationis officio, & propoſitionibus verbi Dei, ac in omnibus aliis ſupradictis, tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum ſuorum participes promptâ benignitate recipiant, ac affectuosè admittere non omittant: ut proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum ſalutis incrementa felicia procurentur. Nec ipſos lateat, quòd ſi ſecùs ab eis agi fortaſsè contigerit in hac parte, Apoſtolicæ ſedis benignitas, quæ ordines & profeſſores eoſdem ubere fayore proſequitur, & gerit in viſceribus charitatis, contra eos non imeritò turbaretur, nec eadem æquanimiter pati poſſet, quin ſuper hoc proviſionis opportunæ remedium adhiberet, ipſosque nihilominùs cœleſtis indignatio Principis digna pro meritis rependentis, cujus obſequia fratrum ipſorum ſedulitas curioſa proſequitur, minimè præteriret. Nulli ergò omninò, &c.

DE DECIMIS.

TITULUS VIII.

CAP. UN.

¶ Cùm Bonifacius decimam certo ex cauſa hîc in principio expreſſa, ab Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis exigi ſtatuiſſet, multa dubia circa illam ſuborta ſunt, quæ hic clarè & prolixè manifeſtantur, vide textum cum gl. in Clem. 2. eod. tit. ubi hæc extravagans in multis declaratur.

Bonifacius VIII. *collectori decimæ. (an. 1300. in Latio.)*

Declarationes, quas in negotio decimæ per nos nuper impoſitæ pro proſecutione guerræ ac negotii regni Siciliæ contra hoſtes, de Eccleſiis & perſonis Eccleſiaſticis per totam Italiam & cætera loca conſtitutis, volumus obſervari (cujus quidem decimæ in illis partibus te ſuperintendentem ſeu collectorem duximus deputandum) tales ſunt: De reditibus & proventibus leproſariarum, domorum Dei, & hoſpitalium pauperum, qui in uſus leproſorum, infirmorum, & pauperum converteruntur, decima non ſolvetur. Moniales etiam, aliæque regulares perſonæ, quarum reditus & proventus Eccleſiaſtici adeo ſunt tenues & exiles, quòd de illis ſuſtentari non poſſunt, ſed pro habendo vitæ ſuæ ſuſtentationem neceſſe habent publicè mendicare, & eleemoſynas publicè petere, dictam decimam non perſolvent. Seculares quoque Clerici, quorum Eccleſiaſtici reditus, & proventus annui ſummam ſeptem florenorum auri non excedunt, eandem decimam non præſtabunt. Si verò una perſona plura habeat beneficia, quorum nullum per ſe acceptum dictam ſummam ſeptem florenorum auri annuatim attingat, ſimul tamen collecta in minimis proventibus ſummam memoratam excedant, quotquot, vel quantumcunque modica fuerint, de omnibus & ſingulis decima perſolvetur, ſed non ſolvetur de pitantiis Monachorum. Similiter de his, quæ à Chriſti fidelibus relinquuntur Eccleſiis, ut ex eis perpetui emanetur reditus. Item de xeniis Prælatis & aliis perſonis Eccleſiaſticis liberaliter factis, decima non ſolvetur. Solventium decimam electioni ſeu arbitrio committitur, utrùm ipſam velint ſolvere per totum tempus, quod durabit decima, pro rata proventuum, quos ſingulis annis dicti temporis ipſos percipere contigerit, an per ipſum tempus pro rata communis æſtimationis proventuum eorundem. Sed unâ viâ electâ non licebit alicui variare ad aliam recurrendo. Et fiat & redigatur per collectores in ſcriptis electio hujuſmodi expreſsè in prima ſolutione decimæ ſupradictæ: alioquin juxta æſtimationem communem per totum tempus ſolvere tenebuntur. Declaramus autem, quòd hi, qui elegerint ſolvere decimam pro rata eorum, quæ perceperint annuatim, vendant proventus beneficiorum ſuorum, quæ perſonalem reſidentiam non requirunt, & ſolvant decimam pro ſolo pretio, quod receperint de eiſdem: dum tamen contra hoc in fraudem decimæ nihil omninò agatur. Sed Eccleſiaſtica perſona, quæ in Eccleſia ſua, vel beneficio (quod reſidentiam perſonalem requirit) non reſidet, ſed facit in eodem per Firmarium vel Vicarium deſerviri, deputando ipſi Vicario vel Firmario certum ſuorum proventuum portionem: non de vicariatûs ſeu firmarii portione, ſed de univerſis ipſius Eccleſiæ vel beneficii proventibus decimam exhibebit. Declaramus etiam, quòd de ſylvis ſeu nemoribus, quæ non conſueverunt vendi, nil ſolvetur, niſi fortè aliquid de illis venditum fuerit durante decimâ: & tunc æſtimabitur, quantùm valere debent annui reditus partis venditæ ſecundùm aſſiſiam, quæ conſuevit fieri de nemoribus in partibus illis, in quibus nemus ſituatum fuerit, & de ſola æſtimatione decima perſolvetur, & non de eo quod percipererur de dictis ſylvis ſeu nemoribus, quæ vendi non conſueverunt, niſi fortè vendantur durante decimâ: qui tunc ſolvetur ex venditione paſcuagii ſeu herbagii, aut alterius conſimilis proventûs eorundem nemorum & ſylvarum. Et ſi non vendantur huſmodi paſcuagia & ſimilia, non ſolvetur decima de his: ita tamen, quod in fraudem decimæ nihil contra hoc attententur. Idemque de paſcuis, herbagiis, & conſimilibus obventionibus ſylvarum volumus obſervari. De ſtagnis & piſcariis decima ſic ſolvetur, videlicet quòd fiet relatio de numero annorum, quibus ante venditionem ultimam vendita non fuerunt, ad quantitatem pretii ex ipſa venditione ultima recepti: ut pretio diviſo in partes ſecundum annorum terminum, durante decimâ, ſolvatur decima ipſa de tot partibus pretii ex ipſa venditione recepti, quot fuerunt anni prædicti: ut ſi forte ſunt quinque anni elapſi, ex quo fuerat ſtagnum venditum, & tunc vendatur pro centum florenis, ſiant de pretio quinque partes, & pro tribus annis, quibus durabit decima, ſolvetur ipſa decima de tribus partibus pretii tantùm, videlicet LX. florenorum, & multiplicabuntur, & minuentur partes pretii, prout plures & pauciores fuerint dicti anni. De piſcariis autem fluminum & lacuum, & venationibus ſi vendantur, & ſylvis cæduis, idem quod de ſtagnis fiet. De piſcibus ſtagnorum, vel beluis garenarum, quos pro uſu vel eſu ſuo conſumi, vel ſine fraude donari contigerit, decima non ſolvetur. Et quia nonnulli obtinent à monaſteriis & Eccleſiis prioratus, grangias, domos, reditus, penſiones & cenſus, in ſolvenda de his decima credimus diſtinguendum: videlicet, an talia in beneficium habeantur, an ex contractu, an ex mera gratia. Si talia in beneficium habeantur, ſive hoc ſit conceſſum per ſedem Apoſtolicam, ſive per ipſorum monaſteriorum vel Eccleſiarum perſonas, de illorum proventibus ſolvetur decima. Cùm autem obtinentur talia ex contractu, puta ad penſionem, vel firmam annuam, in qua non eſt facta gratia obtinenti, ſed in hoc uterque contrahentium ſtuduit conditionem ſuam facere meliorem: perceptores penſionis vel firmæ de ipſa penſione vel firma decimam exhibebunt. Si autem quis ante vel poſt conceſſionem hujus decimæ ad vitam propriam emit proventus Prioratuum, vel aliorum prædictorum pro aliqua pecunia, ita quòd in hoc ei ſcienter gratia non eſt facta, conſiderabitur quantùm æſtimatione communi valeant annui proventus, prioratus, grangiæ, domus terrarum ſeu redituum hujuſmodi: & ſecundum hoc ab illis, quorum eſt horum proprietas, qui inde pretium pro futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. Si autem in his gratia facta ſit obtinentibus, quia ſcienter pro minori pretio, quàm valeant, ſunt talia vendita, vel locata, ipſi obtinentes, & non monaſterium vel Eccleſia de illo, in quo gratia facta eſt ipſis, & de reliquo illi, quorum eſt proprietas, decimam exhibebunt. Si autem perſonis, aliquibus pro juſta mercede ſeu remuneratione laboris vel obſequii præſtiti vel præſtandi talia ſunt conceſſa, ii, quorum eſt illorum proprietas in decimatione proventuum ſuorum, etiam horum proventus meritò numerabunt, & de illis (ſicut de aliis, quos pro certis ſuis utilitatibus expendunt) decimam exhibebunt. Quòd ſi hæc per illos, qui ea obtinebant, in alios ſunt translata (quia res tranſit cum onere ſuo) etiam circa illos, quæ prædiximus, ſervabuntur. Nec deducentur expenſæ quæ pro Monachis (qui in talibus prioratibus, grangiis, ſeu domibus, in beneficium ſeu ex mera gratia conceſſis, ex pacto teneri debent) fieri dignoſcuntur. Expenſæ autem illorum Monachorum vel perſonarum, quæ teneri debent ex pacto in Prioratibus, grangiis ſeu domibus ad juſtam firmam ſeu penſionem conceſſis, ſive determinatè, ſive non, æſtimabuntur æſtimatione communi, & talem æſtimationem monaſterium vel Eccleſia, cujus illorum eſt proprietas, cum ſuis proventibus decimabit. Prælati de procurationibus, quas in victualibus percipiunt, decimam non perſolvent: ſed qui eis præſtant huſmodi victualia, in decimatione ſuorum proventuum & redituum numerabunt, & ſolvent deſimam de eiſdem. De illis autem procurationibus, quas

Prælati in pecunia numerata ritè percipiunt ab antiquo, & quas perciperent, etiamſi non viſitarent, decimam præſtare tenentur. Prælatus autem, qui procurationem (quam ſine viſitatione potuit de jure percipere in pecunia numerata) remittit: quia remittit quod ſibi debetur, & de quo ſolviſſet decimam, ſi recepiſſet illud, tenetur ex tali procuratione decimam exhibere. Si verò procurationem, quam tantùm in victualibus licet percipi, forteſſe remittit, perſona Eccleſiaſtica, cui remiſſio facta eſt, huſmodi victualia cum aliis proventibus ſuis, cùm ſolvet, decimam æſtimabit: cùm etiamſi non eſſet remiſſa, hoc facere teneretur. In ſolvendo decimam ſupradictam ſolæ expenſæ neceſſariæ, quæ fiunt in re, ex qua fructus percipiuntur arando, colendo, & colligendo fructus, ſine quibus non poſſunt inde fructus percipi, deducentur. Expenſæ autem, quæ fiunt in caſtrorum cuſtodibus, cùm fiunt extra rem, vel etiam in ædificiis conſtruendis vel conſervandis, nullatenùs deducentur: ſic ut nec illæ, quæ in villis tuendis fierent in guerris ſeu etiam cavalcatis. De iis quoque, quæ conſiſtunt in juriſdictione, mero imperio, regalibus atque ſimilibus, ſolvetur decima deductis ſalariis moderatis, quæ ante conceſſionem decimæ conſueverunt ſolvi Judicibus & Officialibus, ſimilibusque perſonis, ſine quibus juriſdictio, & cætera ſimilia nequeunt expediri: ita tamen, quod in fraudem decimæ nihil contra hoc penitus attentetur. Sed expenſæ Officialium, Judicum & conſimilium perſonarum, factæ in veſtibus ſive victualibus, minimè deducentur, ſicut nec aliæ expenſæ ſimiles factæ circa familiam Prælatorum. Ratione autem æris alieni, quo perſona ſolvens decimæ obligata conſiſtit, nihil de decima minuetur, etiamſi certæ res Eccleſiaſticæ propter hoc à quoquam fuerint obligatæ. Item de furnis, & de molendinis decima præſtabitur. Solvetur autem de oblationibus, ſive fiant pro benedictione nubentium, ſive pro exequiis mortuorum, necnon de proventibus ſingulorum Prælatorum, & de emendis, quæ ab excommunicatis recipiuntur. De Legatis quoque ſibi & aliis perſonis Eccleſiaſticis non perſonarum, ſed Eccleſiarum, vel officiorum ratione relictis, decima perſolvetur. Pro decima ſupradicta non exhibebitur pecunia, niſi illa communiter curreret de mandato Domini terræ, & quæ eſt moneta in locis, in quibus conſiſtent fructus & reditus unde decima perſolvetur, nec aliqui pecuniam cambire cogentur eandem. Sed ſi ex probabilibus ſeu veriſimilibus præſumptionibus apparuerit, quiſquam penſatis ejus proventibus minùs debito notabiliter de decima perſolviſſe, ita quòd ſuper hoc meritò ſuſpectus debeat reputari: ex officio noſtro per viros idoneos deputandos a nobis faciemus inquiri ab illis, qui ſuper hoc ſcire valeant veritatem, videlicet de conſilio diœceſani Epiſcopi, vel alicujus deputandi ab ipſo, ſi ſit ejus ſubditus, & non aliter, ſi Epiſcopus ipſe vel deputatus ab eo commodè poſſit haberi: & tunc demùm, & non priùs, ille, cujus proventus fuerint taliter æſtimati, pro eo quòd minus ſolverit, etiam nominatim excommunicabitur: ſi ejus contumacia exegerit, & viſum fuerit expedire. Epiſcopi autem & Abbates cæteræque perſonæ Eccleſiaſticæ, honorabiles non ſuſpectæ, propriæ conſcientiæ relinquantur: ita quòd ſufficiat quoad tales excommunicationis ſententia, quæ in nullo modo ſolventes, vel ſcienter adhibentes fraudem vel malitiam circa ipſius decimæ ſolutionem generaliter proferetur. Super his autem fiet compulſio per cenſuram Eccleſiaſticam, prout nobis & illi, cui hoc committendum duxerimus, viſum fuerit expedire. Proferatur autem (ſi expediens viſum fuerit) excommunicatio generaliter vel ſpecialiter in eos, qui contra ſolutionem decimæ, vel ſuorum æſtimationem proventuum, cùm fuerit facienda, fraudem vel malitiam ſcienter duxerit adhibendam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

§. 1. Fiet autem solutio decimæ non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de proventibus, sed in pecunia numerata.

§. 2. Solvetur autem decima illis, quos ad hæc contigerit deputari.

Rector parochialis, qui urgente necessitate Ecclesiæ, puta quia ipse residendo personaliter in eadem per se non sufficeret ipsi curæ propter multitudinem parochianorum vel divisionem parochiæ suæ, sed necesse habet unum, vel duos, vel plures Capellanos conducere, & eis propter victum salarium constituere, salarium hujusmodi poterit in decimæ solutione deducere: sed ratione victûs Capellanorum ipsorum aliquid non deducet.

§. 3 Quod si in diversis civitatibus & diœcesib. diversa beneficia obtineantur, de unoquoque beneficio in civitate vel diœcesi, in qua illud fuerit, decima persolvetur.

§. 4. De eleemosynis verò seu oblationibus datis ad opus fabricæ, maximè de his oblationibus, quæ in civitatibus & aliquibus castris & locis dictarum provinciarum in certis festivitatibus in candelis & aliis consueverunt dari & offerri ad opus fabricæ deputatis, decima non solvetur.

§. 5. Similiter nec de illis oblationibus, quæ colliguntur interdum per Laicos, qui consortiales dicuntur: interdum per Clericos, quæ ad opus consortii reducuntur, & quæ offeruntur ut luminaria in Ecclesia, cruces & calices fiant & reparentur, & etiam ex illis pauperibus subveniatur, & sepeliantur corpora pauperum defunctorum. Prælati autem & Clerici exules, cujuscunque conditionis aut dignitatis existant, de suis proventibus Ecclesiasticis decimam persolvent. Illæ quoque expensæ, quæ fiunt pro fossatis & aliàs pro terris ædificandis, ut uberiores fructus producant, & illæ quæ fiunt in conservandis & reparandis ædificiis molendinorum, domorum, seu apothecarum & similium, & ex quibus fructus & pensiones recipiuntur, & nisi reparentur, fructus ex eis percipi non valerent: de decima hujusmodi minimè deducentur. Nec etiam illæ, quæ fiunt pro custodiæ castrorum, quamvis fiant majores solito.

§. 6. Insuper de oblationibus minutissimis, quas percipiunt Ecclesiasticæ personæ ratione Ecclesiarum suarum, pro sepulturis & dandis pœnitentiis, decima persolvetur. Et quia non occurrit nobis, quin quotidianæ distributiones proventus Ecclesiastici sint, de distributionibus quæ dantur in horis canonicis præsentibus, debere solvi decimam declaramus.

§. 7. Illi quoque qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis qui debent solvere decimam, de aliqua certa summa solvenda pro decima, nequeunt convenire.

§. 8. De fructibus arborum & hortorum solvetur decima.

§. 9. De his autem, quæ consumuntur usu vel esu animalium, si sint Ecclesiarum, solvetur decima, deductis expensis necessariis, quæ fiunt pro custodia: si verò sunt personarum, decima non solvetur.

§. 10. Tu ergò in his solum Deum & justitiam pro præmissis præ oculis habens, ex prædictis declarationibus in decidendis hujusmodi dubitationibus, quæ pro parte leviter decidi poterunt, confirmationem accipias: super majoribus verò decisionem Apostolici oraculi expectes.

§. 11. Volumus quoque & præsentium tibi auctoritate mandamus, ut in unumquamque personam Ecclesiasticam deputatarum tibi partium, cujuscunque ordinis, conditionis, vel dignitatis existat, quæ decimam ipsam nullo modo vel non integrè scienter, aut non secundum verum valorem fructuum suorum perceptorum, sive non in terminis constitutis exhibuerit, seu in illorum exhibitione malitiam commiserit sive fraudem: excommunicationis sententiam auctoritate nostrâ promulges: Et etiam in singulos, qui scienter impedimentum præstiterint, directè vel indirectè, publicè vel occultè quò minus decimæ prædictæ solvantur. Et omnes & singulos, qui hujusmodi sententias laaas incurrerint; per te & alios, singulis diebus Dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, usque ad satisfactionem condignam excommunicatos publicè nunties, & facias ab omnibus publicè evitari: Aggravatorus aliàs manus tuas contra ipsos prout proterviam & contumaciam exigere videris eorundem: quòd si satisfacere decreverint, post plenam & integram satisfactionem ab hujusmodi excommunicationibus juxta Ecclesiæ formam absolvas eosdem, & dispenses cum eis super irregularitate, si taliter ligati non abstinuerint à divinis: Proviso hactenus, quòd contra decimam hujusmodi non solventes nullatenus sine speciali mandato Apostolicæ sedis invocetur brachium seculare. Quodque ad vasa sacra, paramenta, calices, cruces, & libros, aliaque bona mobilia ad cultum deputata divinum, vel ad privilegia Ecclesiarum & monasteriorum, aliorumque locorum Ecclesiasticorum, ipsius occasione decimæ manus nullatenus extendatur. Data Anagn. Cal. Octobr. Pont. nost. Anno 7.

DE REGULARIBUS ET TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM.

TITULUS VIII.

CAP. I.

¶ Religiosi mendicantes sub excommunicationis pœna prohibentur convolare ad religionem non mendicantium, quocunq; quæsito colore, quam ipso facto incurrunt tam recepti, quam recipientes, quocunq; licentiâ non obstante. Quid juris sit de jam recepto subdit.

Martinus IV. *(1281. an.)*

Vlam ambitiosæ cupiditatis religiosis, potissimè mendicantibus præcludere cupientes, ad alios ordines, præsertim monasticos (fucatis tamen coloribus asserentibus ob frugem melioris vitæ, aut arctioris observantiæ) tam sancti Benedicti, quàm Cistercienses, Camaldulenses, Vallis umbrosæ, Canonicorum regularium sancti Augustini, vel aliorum monasticorum ordinum convolare nitentibus, licentiam à sede Apostolica seu Legatis aut Nuntiis ejusdem sedis ad transferendum se de mendicantium ordinibus ad alios ordines, præsertim eâ ratione (ut verisimile est, prout facti evidentia docet) ut liberius degant, dignitates que & beneficia monastica consequi valeant, & ex certis aliis causis honestati non consonis obtinentibus. Ac volentes etiam conservationi ordinum mendicantium providere: auctoritate Apostolicâ ex certa scientiâ tenore præsentium declaramus & etiam decernimus, statuentes, quòd decætero nullus religiosus ordinum mendicantium quorumcunque, cujuscunque gradûs, statûs, conditionis, vel religionis existat, quantumcunque & qualitercunque possit & debeat virtute cujuscunque licentiæ, etiam indulti Apostolici seu Pœnitentiarii nostri curam gerentis, vel aliâ quâvis auctoritate hactenus, etiam per literas Apostolicas facultatum quarumvis tam Legatorum vel Nuntiorum sedis Apostol. quam aliâ auctoritate, maxime de transferendis fratribus, aut aliquibus præsertim ordinum mendicantium professoribus in genere vel in specie ab ordinibus hujusmodi mendicantium, sub quacunque verborum forma appareant, admitti aut recipi per aliquos etiam superioris ordinis, seu monasterii, aut loci monastici, seu aliàs in Monachum vel in fratrem alicujus ex ordinibus monasticis supradictis vel aliis expressis (ordine Carthusiensium duntaxat excepto) sub pœna excommunicationis, quam tam recipientes, quàm recepti ipso facto incurrunt. Et quam exnunc prout extunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis, scientiâ & auctoritate antefatis profesimus in his scriptis. Et a nomine, nisi duntaxat à Rom. Pontif. (præterquam in mortis

in mortis articulo *a)* excommunicati hujusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominùs secùs facta non teneant, & nullius existant efficaciæ vel momenti. Decernentes etiam & volentes, quòd si quis hactenus virtute cujusvis licentiæ seu mandati hujusmodi fuisset receptus ad aliquem monasticum ordinem, & habitum consuetum gestari per Monachos talis ordinis suscepisset, sive professionem emisserit, sive non, sub dicta pœna teneatur in monasterio, in quo receptus fuerit (etiamsi beneficia Ecclesiastica seu rectorias Ecclesiarum quarumvis obtineat) stare in ejus totali ordinatione, & in hujusmodi ordine monastico altissimo deservire. Si quis autem prætextu hujusmodi licentiæ vel sine habitu vel cum habitu vagando incederet, monitione prævià teneatur & debeat intra terminum XV. dierum à die monitionis hujusmodi computandorum, ad ejus religionem vel ordinem, unde cum licentia vel sine licentia recesserat, remeare. Quod si efficere neglexerit, post ipsum terminum tanquam notorius apostata excomunicatus in omnibus & per omnia debeat per quemliber reputari, & ab omnibus tractari: etiam per invocationem auxilii brachii secularis, quoties fuerit opportunum. In futuris autem nullus ex professoribus alicujus ex ordinibus mendicantium hujusmodi in aliquem monasticum ordinem (Carthusiensium duntaxat excepto) possit aut debeat per quemcunque recipi vel admitti, virtute alicujus licentiæ vel indulti, absque sedis hujusmodi licentia speciali sub dictis pœnis, & nihilominùs secùs facta non teneant ipso jure. Hujusmodi licentiis & indultis, necnon constitutionibus Apostolicis, & mendicantium ordinum prædictorum, etiamsi de illis specialis & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris literis mentio habita foret, & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, statuti, prohibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Sebennis 4. Cal. Aug. Pont. nost. Anno 1.

CAP. II.

¶ Religiosi sine sui superioris licentia ultra mare euntes sunt ipso facto excommunicati, nec ibi sunt ad prædicationem vel divinorum celebrationem admittendi.

Joannes XXII. *(an. 1329. Avenioni.)*

Ad nostrum nuper relatio fide digna perduxit auditum, quòd nonnulli religionis gestantes habitum, sed à veritate religionis omninò vacui, & à modestia penitus alieni, ad partes quandoque transmarinas se transferant, in quibus pauci fideles respectu infidelium commorantur. Et ut illi decipere faciliùs simplicium animos, ac ipsos & alios in errores præcipitare seu retinere valeant, sub ovilla veste, ac humilitatis habitu lupinum animum occultantes, per doctrinas suas reprobas & errores, fidelium mentes, quantùm in eis est, corrumpere satagunt: In ipsis partibus periculum nimium spargere non omittunt, necnon & os suum ponentes in cœlum, linguâ eorum falsidicâ transeunte super terram, S. Rom. Eccles. detrahere constitutionibus, & alia multa à fide devia in suis sermonibus & secretis collocutionibus evomere insanis ausibus non verentur: ex quibus Deus offenditur, periculosa suscitantur scandala, paratur simplicibus laqueus, ipsique talium præsumptores de hæresi vehementer arguunt se suspectos. Nos itaque tantis obviare periculis paternæ diligentiæ studiis cupientes, universis & singulis religiosis cujuscunque conditionis, religionis ordinis vel statûs existant: de fratrum nostrorum consilio districtiùs auctoritate præsentium inhibemus, ne ipsorum aliquis absque superioris ordinis sui licentia, sibi per ipsius literas patentes concessa, decætero ad partes se transferat antedictas. Superioribus ipsis nihilominùs injungentes, ne quibusvis sui ordinis fratribus (nisi duntaxat viris literatis, providis & expertis) hujusmodi licentiam impertiri præsumant. Nos enim quoscunque præsumentes contrarium quovis modo, excommunicationis subjacere sententiæ volumus ipso facto. A qua nullus ab alio, quàm a Rom. Pont. possit (nisi duntaxat in mortis articulo) absolutionis beneficium obtinere. Cæterùm universis Ecclesiæ Prælatis in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo, præsentium tenore mandamus, quatenus nullos religiosos ad partes se transferentes prædictas: nisi per parentes superioris sui ordinis literas, de licentia speciali se illuc transferendi sibi concessa, Prælatis eisdem fecerint, plenam fidem, in civitatibus suis & diœcesibus ac locis & terris aliis ad prædicationis officium, vel divinorum celebrationem admittant: sed ipsos potius velut apostatas capiant, seu capi faciant, eos carcerali custodiæ (donec de dicta licentia speciali modo prædicto sibi constiterit) detinendo. Et nihilominùs si quos religiosos approbare, quæ sedes Apost. reprobavit, vel quæ aliàs sunt fidei obvia, in suis prædicationibus seu secretis collocutionibus dogmatizare persenserint: ut tales (quibuscunque cessantibus privilegiis) possint licitè capere, & carcerali custodiæ, sicut suos possent subditos, mancipare licentiam impertimur. Et insuper tenore præsentium mandamus eisdem, ut de præmissis summariè, simpliciter & de plano, ac sine strepitu judicii & figura, per se vel alium seu alios se solerter & fideliter studeant informare: quosque de prædictis, seu eorum aliquo receperint reos esse, juxta statuta canonum in aliorum exemplum castigare pœnis debitis non postponant: Non obstantibus exemptionibus, & aliis quibuscunque privilegiis, & literis Apostolicis eisdem Religiosis, vel eorum ordinibus ab eadem sede concessis, vel in posterum concedendis: etiamsi de illis plena & expressa mentio, ac de verbo ad verbum in præsentibus sit habenda. Quæ quantùm ad prædicta vel aliquod eorundem eisdem in nullo volumus suffragari. Nulli ergò, &c. Datum Avenion. VI. Idûs Maji, Pont. nost. Anno 9.

a Vide Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.

DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

TITULUS IX.

CAP. UN.

¶ Licèt Beguinarum status sit propter multas rationes per Clementem V. reprobatus, permittitur tamen mulieribus fide dignis, quæ nec sunt culpabiles, nec suspectæ, sub habitu Beguinarum vivere: nec sunt tales per ordinarios molestandæ. Vide cap. 1. eod. tit. in Clement.

Joannes XXII. *(an. 1325. Avenioni.)*

Ratio recta non patitur, ut innocentes ad pœnas cum nocentibus judicentur. Sanè felic. rec. Clemens Papa V. prædecess. nost. cùm de mulieribus, quæ Beguinæ vulgariter nuncupantur, nonnulla ei fuissent præcipuè de Alemaniæ partibus insinuata sinistra, & præsertim quòd earum quædam de summa Trinitate & divina essentia disputarent, & prædicarent, ac circa articulos fidei contrarias introducerent, & multorum simplicium animas in diversos errores inducerent: ex his & aliis frequenter de illis auditis habens eas non indignâ ratione suspectas, in illas, quæ statum hujusmodi noviter assumptum sectarentur ulterius, aut quæ illum de novo assumerent, excommunicationis sententiam promulgavit. Verùm quia in multis

Universidad de Deusto
Biblioteca

mundi partibus plurimæ sunt mulieres, quæ similiter vulgò Beguinæ vocatæ, segregatæ quandoque in parentum, aut suis, interdum verò in aliis, aut conductis sibi communibus domibus insimul habitantes, vitas deducunt honestas, Ecclesias de nocte frequentant, diœcesanis locorum, & parochialium Ecclesiarum Rectoribus reverenter obediunt, curiositatem disputandi, aut auctoritatem, seu temeritatem potiùs prædicandi, nullo modo sibi usurpant, nec se vel alias seu alios quoslibet præmissis opinionibus, erroribusque involvunt: nec ulla super his est aut fuit hactenus nota seu suspicio contra eas, quæ ipsas dissimiles à luce sua constringeret, ut nullis earum, quæ perpetuam fortè Domino continentiam devoverunt, occasio præbeatur ad lapsum: & ne periculis, damnis, & scandalis plurimis, quæ proinde verisimiliter sequerentur, pro provisione Ecclesiæ moderna occupentur: Beguinas hujusmodi inculpabiles (ut præmittitur) nec suspectas sub prohibitione & abolitione præmissis (quia de ipsis prædecessor noster præfatus nullatenùs sensisse dignoscitur) de fratrum nostrorum consilio declaramus & volumus non includi. Locorum ordinariis nihilominùs injungentes, ut eas sub prætextu hujusmodi nullatenus molestari permittant. Et si quid forsan ex hoc in bonis aut juribus à quibuscunque contra eas attentatum est hactenus, vel attentari contigerit in futurum, per illos prædictos ordinarios auct. nost. in statum reduci debitum volumus: Invocato (si opus fuerit) auxilio brachii *a* secularis. Cæterùm statum Beguinarum hujusmodi, quas esse permittimus (nisi per his per sedem Apostolicam aliter ordinatum extiterit) nullatenùs ex præmissis intendimus approbare. Locorum autem ordinarios, & alios, ad quos prædicta spectabunt, curam pervigilem & solicitudinem debitam præcipimus adhibere, ne præmissarum sequentes invia, & ipsarum actus temerarios imitando, præmissis erroribus, & disputationum & prædicationum temeritatibus se involvant: eas, quæ contra prædicta præsumpserint, per censuram Ecclesiasticam (appellatione postpositâ) compescendo. Porrò mulieres, quodcunque nomen habentes, quæ de illis, ex quibus prohibitio præcesserit, culpabiles se reddiderint, aut meritò notabiles vel suspectas esse, si statum vel habitum quoquo modo mutaverint, verè sub prædicta decernimus remanere censura: & taliter contra eas, per illos, ad quos pertinuerit, procedi volumus & mandamus, quòd ab errore demore revocatæ, non ultrà inficiant sanas oves.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET Procurationibus.

TITULUS X.

CAP. UN.

¶ *Taxat procurationes, pabula charitatis, & subsidium charitativum. Salvat privilegia, conventiones, consuetudines, & præscriptiones, & indemnitatem pauperum: inhibet contravenire: punit transgressores, & eorum familiares, &c.* Et locari debet sub rubricâ, de censibus, & procurationibus.

Benedictus XII. *Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuum rei memoriam. (an. 1336. Aven.)*

VAs electionis Paulus Apostolus egregius prædicator, se & eos qui secum erant, propriis manibus exhibebat *b*, ut pseudo & subdolis operariis sub prædicationis specie lucra sectantibus locum præcluderet, & his, quos ipse pascebat pabulo verbi Dei, non existeret onerosus. Sanè licèt circa modestiam in exigendis procurationibus observandam à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus salubria emanaverint instituta, quia tamen (sicut experientia docet) nonnulli Prælatorum, necnon diœcesis Nuntiorum, vel Legatorum Apostolicæ sedis, de quibus nullam faciunt mentionem expresè, sic se reddiderunt & reddunt in dictarum procurationum exactionibus onerosos, ut oppressi subditi hujusmodi onera nequeant supportare, & victum longi temporis brevis hora consumat. Nos attendentes, quòd parentes debent thesaurizare filiis, non delitiis fastidiosis eorum substantiam absorbere: ac cupientes pro diversitate conditionum visitantium Prælatorum & Provinciarum, ac Ecclesiasticarum etiam facultatum, certum modum sufficientem visitantibus, & supportabilem visitatis in præmissis fore decernendum: de fratrum nostrorum consilio præsentis constitutionis edicto statuimus, quòd cum in Franciæ, Navarræ, Majoricarum regnis, ac terris, provinciis, & partibus adjacentibus, & in vicinis eisdem, necnon in Delphinatu, Burgundiæ, Sabaudiæ, Provinciæ, & Forcalquerii Comitatibus, Archiepiscopi & Episcopi, ac alii Prælati & personæ Ecclesiasticæ, quibus id de jure vel consuetudine competit, suos subditos personaliter visitabunt: Iidem Archiepiscopi à suis, vel Suffraganeorum suorum cathedralibus Ecclesiis pro procuratione unius diei, sive in victualibus, sive à volentibus in pecunia, ultra trecentorum: à monasteriis verò & aliis Ecclesiis, vel prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium vel conventum duodecim vel plurium personarum, ultra ducentorum quinquaginta. Ab habentibus verò paucarum personarum collegium seu conventum, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra ducentorum. Episcopi verò ab Ecclesiis cathedralibus ultra ducentorum. A monasteriis verò & Ecclesiis aliis, ac Prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium vel conventum duodecim vel plurium personarum, ultra ducentorum quinquaginta. Ab habentibus verò paucarum personarum collegium seu conventum, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra ducentorum. Episcopi verò ab Ecclesiis cathedralibus, ultra ducentorum. A monasteriis verò & Ecclesiis aliis ac prioratibus secularibus vel regularibus, collegium habentibus duodecim vel plurium personarum, ultra centum & quadraginta. Ab habentibus verò personarum collegium pauciorum, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra centum & quadraginta. Abbates quoque à monasteriis vel Prioratibus habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra centum. Ab aliis quoq; habentibus minus collegium, ac Ecclesiis, prioratibus & locis quibuscunq; ultra lxxx. Archidiaconi quoq;, ultra xxxv. Archipresbyteri quoq;, ultra VIII. Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Si verò præfati Archiepiscopi, Prælati, & personæ Ecclesiasticæ ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata: Iidem Archiepiscopi à suis & aliis cathedralibus Ecclesiis, ultra centum xx. à monasteriis verò & Ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus & regularibus, habentibus collegium duodecim, vel plurium personarum, ultra centum. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus & locis, ultra lxxx. Episcopi etiam ab eisdem Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, atque locis, ultra lxxx. Abbates, ultra lx. Archidiaconi, ultra xxx. Turonen. argenti valorem, non recipiant quoquo modo. In Alemaniæ quoque, Angliæ, Hungariæ, Bohemiæ, Poloniæ, Norvegiæ, Daciæ, Scotiæ, & Sueciæ regnis, terris, ac provinciis, & partibus eisdem adjacentibus Archiepiscopi & Episcopi, alii quoque Prælati, & personæ Ecclesiasticæ, cùm (ut præmittitur) personaliter visitabunt, iidem Archiepiscopi & Episcopi etiamsi primates existant, à suis, vel Suffraganeorum suorum Ecclesiis cathedralibus, & personis earum pro procuratione unius diei, sive in victualibus, sive à volentibus in pecunia, ultra trecentum & viginti. A monasteriis verò & aliis Ecclesiis, Prioratibus, secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra CC. & LX. abaliis verò monasteriis, Ecclesiis, seu Prioratibus minus collegium habentibus, aliis quoque Ecclesiis, Prioratibus & locis, ultra ducentorum & viginti. Episcopi etiam à cathedralibus Ecclesiis, ultra ducentorum & viginti. A monasteriis verò & aliis Ecclesiis & Prioratibus, secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra C. & LXXX. Ab habentibus verò collegium minus, & quibuslibet aliis Ecclesiis & prioratibus atque locis, ultra centum & quinquaginta. Abbates insuper à monasteriis, prioratibus, seu Ecclesiis habentibus collegium XII. vel plurium personarum, ultra centum. Ab habentibus verò minus collegium, ac Ecclesiis, Prioratibus, & aliis locis quibuslibet, ultra LXXX. Archidiaconi verò, ultra quinquaginta. Archipresbyteri etiam, ultra decem Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Si verò iidem Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, ac personæ Ecclesiasticæ ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata, dicti Archiepiscopi, etiamsi primates existant, ab hujusmodi Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, atque locis, ultra centum. Episcopi, ultra octoginta. Abbates ultra LX. Archidiaconi, ultra XXX. Turon. argenti valorem pro procuratione qualibet unius diei recipere non præsumant. In Castellæ quoque, Legationis, Aragoniæ, & Portugalliæ regnis & dominiis, terris & provinciis Regum Castellæ, Aragoniæ, & Portugalliæ, & partibus adjacentibus etiam vicinis eisdem, excepto Sardiniæ & Corsicæ regno, Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, ac personæ Ecclesiasticæ, cùm (ut præmittitur) personaliter visitabunt, iidem Archiepiscopi à suis & Suffraganeorum suorum Ecclesiis cathedralibus, pro procuratione unius diei, sive in victualibus, sive à volentibus in pecunia, ultra centum & quadraginta: à monasteriis verò & Ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus atque locis, ultra quadraginta. Episcopi etiam à cathedralibus Ecclesiis, ultra quinquaginta: à monasteriis verò, aliisque Ecclesiis, & prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra quadraginta. Ab habentibus verò minus collegium, & Ecclesiis aliis, seu prioratibus vel locis quibuslibet, ultra triginta. Abbates verò à suis monasteriis vel prioratibus, simile collegium vel majus habentibus, ultra viginti. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus atque locis, ultra sedecim: Archidiaconi ultra decem Turonen. argenti valorem non audeant recipere quoquo modo. Si verò Prælati, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & personæ Ecclesiasticæ proximè nominati, ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata: dicti Patriarchæ seu Archiepiscopi ab eisdem suis vel Suffraganeorum suorum Ecclesiis cathedralibus, ultra quadraginta. A monasteriis quoque & Ecclesiis aliis, ac prioratibus, secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra triginta. Ab habentibus verò minus collegium, & Ecclesiis aliis, prioratibus, sive locis, & subditis quibuscunque, ultra viginti octo. Episcopi quoque à suis cathedralibus, & quibuslibet aliis Ecclesiis, monasteriis, prioratibus atque locis, ultra viginti. Abbates etiam ultra decem, necnon Archidiaconi ultra quinque Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Ita, quòd expensæ seu sumptus universi, seu taxatio pecuniaria hujusmodi procurationis totius diei, videlicet in pecunia, vel victualibus & necessariis aliis, prædictam summam vel valorem aliquatenùs non excedat: nec ultra dictas summas vel taxationes seu valores earum prætextu cujusvis consuetudinis, vel aliàs, vel ab ipsis Prælatis vel familiaribus earundem quicquam exigere vel recipere liceat etiem à volentibus, quando ex conventione vel consuetudine minus solvere consueverint, quòd propter prædicta non plus solvent. Illud quoque quod de Archidiaconis superiùs diximus ordinandum, locum habere volumus etiam in Decanis, Præpositis, aliisque personis Ecclesiasticis superiùs non expressis, quibus visitationis officium & procurationis receptio ex privilegio sedis Apostolicæ, vel de jure seu consuetudine competere dignoscuntur: Decanis ruralibus duntaxat exceptis, qui in aliquibus regionibus Archipresbyteri nominantur, circa quos in recèprione hujusmodi procurationis, id quod supra statutum est de aliis Archipresbyteris, volumus observari. Nostræ tamen intentionis existit, quòd si ex conventione, vel consuetudine, tam Ecclesiæ cathedrales, quàm collegiatæ, & aliæ quælibet seculares, ac etiam monasteria, prioratus conventuales, & loca alia quævis Ecclesiastica, earumque Capitula, collegia seu conventus, Rectores etiam & personæ, Prælatis quibusvis suis visitantibus (ut præfertur) minùs debeant, vel consueverint, quàm per nos superiùs est statutum, ad solvendum ultra conventionem vel consuetudinem hujusmodi nullatenùs adstringantur, sed super his circa eos consuetudo & conventio hujusmodi observentur. Hujusmodi

a *Brachium seculare potest quandoque ab Ecclesia invocari. c. 1. de eff. ord. in antiq.* b *Act. c. 3.*

& cæteris aliis Italiæ partibus, necnon Sclavoniæ, Achajæ, Cypri, & cæteris regnis, insulisque & aliis provinciis & partibus omnibus ultramarinis, & etiam transmarinis, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, ac Prælati alii & personæ Ecclesiasticæ consistentes, cùm (ut præmittitur) personaliter visitabunt: Iidem Patriarchæ & Archiepiscopi à suis vel Suffraganeorum suorum Ecclesiis cathedralibus pro procuratione unius diei, sive victualibus, sive à volentibus in pecunia, ultra LX. A monasteriis verò & Ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium XII. vel plurium personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus verò minus collegium, & Ecclesiis aliis, prioratibus atque locis, ultra quadraginta. Episcopi etiam à cathedralibus Ecclesiis, ultra quinquaginta: à monasteriis verò, aliisque Ecclesiis, & prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra quadraginta. Ab habentibus verò minus collegium, & Ecclesiis aliis, seu prioratibus vel locis quibuslibet, ultra triginta. Abbates verò à suis monasteriis vel prioratibus, simile collegium vel majus habentibus, ultra viginti. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis Ecclesiis, prioratibus atque locis, ultra sedecim: Archidiaconi ultra decem Turonen. argenti valorem non audeant recipere quoquo modo. Si verò Prælati, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, & aliæ personæ Ecclesiasticæ proximè nominati, ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata: dicti Patriarchæ seu Archiepiscopi ab eisdem suis vel Suffraganeorum suorum Ecclesiis cathedralibus, ultra quadraginta. A monasteriis quoque & Ecclesiis aliis, ac prioratibus, secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra triginta. Ab habentibus verò minus collegium, & Ecclesiis aliis, prioratibus, sive locis, & subditis quibuscunque, ultra viginti octo. Episcopi quoque à suis cathedralibus, & quibuslibet aliis Ecclesiis, monasteriis, prioratibus atque locis, ultra viginti. Abbates etiam ultra decem, necnon Archidiaconi ultra quinque Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Ita, quòd expensæ seu sumptus universi, seu taxatio pecuniaria hujusmodi procurationis totius diei, videlicet in pecunia, vel victualibus & necessariis aliis, prædictam summam vel valorem aliquatenùs non excedat: nec ultra dictas summas vel taxationes seu valores earum prætextu cujusvis consuetudinis, vel aliàs, vel ab ipsis Prælatis vel familiaribus earundem quicquam exigere vel recipere liceat etiem à volentibus, quando ex conventione vel consuetudine minus solvere consueverint, quòd propter prædicta non plus solvent. Illud quoque quod de Archidiaconis superiùs diximus ordinandum, locum habere volumus etiam in Decanis, Præpositis, aliisque personis Ecclesiasticis superiùs non expressis, quibus visitationis officium & procurationis receptio ex privilegio sedis Apostolicæ, vel de jure seu consuetudine competere dignoscuntur: Decanis ruralibus duntaxat exceptis, qui in aliquibus regionibus Archipresbyteri nominantur, circa quos in recèprione hujusmodi procurationis, id quod supra statutum est de aliis Archipresbyteris, volumus observari. Nostræ tamen intentionis existit, quòd si ex conventione, vel consuetudine, tam Ecclesiæ cathedrales, quàm collegiatæ, & aliæ quælibet seculares, ac etiam monasteria, prioratus conventuales, & loca alia quævis Ecclesiastica, earumque Capitula, collegia seu conventus, Rectores etiam & personæ, Prælatis quibusvis suis visitantibus (ut præfertur) minùs debeant, vel consueverint, quàm per nos superiùs est statutum, ad solvendum ultra conventionem vel consuetudinem hujusmodi nullatenùs adstringantur, sed super his circa eos consuetudo & conventio hujusmodi observentur. Hujusmodi

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam moderationes & taxationes ad Prælatos quoslibet, qui prætextu cujusvis consuetudinis in monasteriis, sivè locis aliis Ecclesiasticis gratis recipiantur ad pabulum charitatis, extendimus & etiam prorogamus: proviso nihilominùs, quod in locis quibuslibet, secundum quod major vel minor rerum copia fuerit in eisdem, necnon juxta majorem vel minorem personarum & evectionum numerum hujusmodi visitantium, expensarum majorum vel minorum debita moderatio teneatur: ita tamen, quod majores expensæ non excedant summam superiùs limitatam. Insuper prædictis omnibus Archiepiscopis, Primatibus, Episcopis, & aliis superiùs nominatis visitantibus, ne ultra conventionem vel consuetudinem hujusmodi circa personas, & loca ubi fuerint, nec ultra moderationes & taxationes prædictas, quicquam præsumant recipere, districtiùs nihilominùs inhibemus. Volentes etiam constitutionem præsentem pœnæ adjectione juvari, statuimus, quòd si dicti visitantes per se, vel (si ex privilegio eis competat) per alios visitationis officium exercuerint, & procurationes receperint (ut præfertur) ipsi, vel familiares eorum ultra taxationes prædictas, aliquid scienter exegerint, vel receperint etiam à volente, duplum ejus, quod ipsi eidem Prælati, vel eis scientibus aut ratum habentibus eorum familia taliter exegerint vel receperint, intra duos menses post receptionem seu scientiam hujusmodi Ecclesiis, monasteriis, & aliis locis, à quibus illa receperint, restituere teneantur. Si verò dictis Prælatis per alios visitantibus, hi, qui pro eis visitationis officium exercebunt, per se vel alios ultra moderationes seu taxationes prædictas quicquam exegerint, seu receperint etiam à volentibus, duplum ejus, quod ultra receperint, Ecclesiis & monasteriis vel locis aliis, a quibus id receptum fuerit, intra præfatum terminum restituere teneantur. Alioquin extunc dicti Prælati, qui ultra moderationes & taxationes prædictas, seu conventionem vel consuetudinem hujusmodi receperint in pecunia numerata, duplum ipsum eisdem Ecclesiis monasteriis, sive locis ultra dictum tempus restituere differentes, ingressum Ecclesiæ sibi noverint interdictum. Hi verò pro dictis Prælatis visitationem hujusmodi (ut præmittitur) exercentes, ab officio & beneficio noverint se suspensos, quousque gravatis Ecclesiis, monasteriis, sive locis de hujusmodi dupło plenariam satisfactionem impendant. Adjicientes constitutioni præsenti, quod si quis de familia Prælati persona liter visitantis, aliquid ultra moderationes & taxationes præfatas per se vel alios, Prælato ignorante, nec ratum habente, receperit ab Ecclesiis, monasteriis & locis aliis visitatis, duplum ejus, quod ultra receperit, de suo proprio intra duos menses post receptionem hujusmodi Ecclesiis, monasteriis, & locis aliis, à quibus illa receperit, reddere teneatur: Alioquin extunc recipiens, si Clericus fuerit, tamdiu ab officio & beneficio sit eo ipso suspensus: Si verò Laicus, tamdiu ingressum Ecclesiæ sibi noverit interdictum, & à communione Eucharistiæ ipso facto noverit se suspensum, donec de duplo hujusmodi gravatis Ecclesiis, monasteriis, sive locis satisfecerit cum effectu: Nullâ eisdem ultra moderationes & taxationes prædictas recipientibus in his donantium remissionem, liberalitate, vel gratiâ valiturâ. Cæterum moderationes & taxationes hujusmodi in illis locis volumus observari, in quibus id fieri poterit secundùm Ecclesiæ, monasterii, vel loci alterius facultates. In aliis autem tantam præcipimus modestiam adhiberi, quòd per hæc, quæ ad exonerationem locorum Ecclesiarum statuendam providimus, non debeant se gravari, nec per hoc dicti Prælati exigendi amplius quàm ipsi subditi pati possint, indultam sibi existiment potestatem. Præmissis quoque adjiciendo statuimus, quod si dicti Prælati, vel aliquis eorundem ex Apostolica indulgentia, vel consuetudine, seu de jure, petant sibi ab Ecclesiis, monasteriis, & locis aliis, eorumque Capitulis, Collegiis, vel Conventibus, Rectoribus, seu personis moderativum, seu charitativum subsidium exhiberi, non possint à singulis Ecclesiis, monasteriis, sive locis pro subsidio hujusmodi ultrà petere, vel recipere (etiam à volentibus) nisi quantum ascenderent singulæ procurationes in pactum per nos superiùs moderatum, quas iidem Prælati possent recipere, quando ex privilegio per alium visitarent. Porro Turonenses prædictos tales fore intelligimus, quòd XII ipsorum valeant unum florenum auri boni, puri, & legalis ponderis, ac cunii Florentini. Per constitutionem autem hujusmodi nolumus, quòd prædicti Prælati, vel alii, quibus visitationis officium, & procurationum receptio ex privilegio sedis Apostolicæ, vel aliàs de consuetudine vel de jure competere dignoscuntur, jus visitandi, seu procurationes recipiendi, sibi valeant vendicare. Nec per constitutionem eandem aliis constitutionibus super præmissis, per prædecessores nostros dudum editis, quoad alia contenta in eis, aliquatenùs derogetur. Insuper Abbates Cisterciens. ordinis sua monasteria visitantes, sub præfata constitutione nostrâ nolumus comprehendi, cum super his per aliam constitutionem nostram dixerimus specialiter providendum. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionis, intentionis, inhibitionis, adjectionis, & præcepti ac voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Avenion. XV. Cal. Januarii, Pontificatûs vero nostri Anno 2.

DE CELEBRATIONE MISSARUM.

TITULUS XI.

CAP. UN.

¶ Narratis perturbationibus plurimis, quæ Ecclesiæ præsertim per hæreticos inferuntur, ordinat Romanus Pontifex, quòd dum Missa celebrantur, in quibus devotiùs oratur, certa preces hîc expressa ad Deum effundantur. Et ut Christiani ad id sint promptiores, vigenti dies indulgentiarum cunctis hoc facientibus elargitur.

Advertè, quòd sub hoc tit. apte potuisset locari extravagans, *Dolla.* quæ est supra de vita & honest. Cler. ut ibi tractatum est.

Joannes XXII. *(an. 1327. Avenion.)*

DISCIPULORUM Christi a gesta nos instruunt, ut in pelago hujus mundi procellâ surgente, ad divinum confugium recurrere debeamus. Illi quidem commotione maris adeò grandi fractâ, ut fluctus in quem naviculam JESUM sequentes intravertant, operirent, Christum dormientem vocibus excitârunt supplicibus, & adversùs ingruentes tempestatis impetus ab eo salutis præsidium postulârunt. Cum itaque catholicam Ecclesiam, quæ congregationem *b* fidelium comprehendit, videamus (quòd dolentes refetimus) pacis æmuli, zizaniorumque fatoris malitiâ procurante, discordiarum flatibus concitatam, earumque fluctus adeò elevatos, quòd quasi operiant ipsam totam: hæreticos insuper Ecclesiam ipsam cernamus, & schismaticos impugnare ferociter, acut inconsutilem Domini tunicam scindant, multipliciter laborare: Cum fratribus nostris deliberatione præhabitâ diligenti, expediens, (imò necessarium potiùs) æstimamus, ut ad illum, qui ad dexteram Patris residet in excelsis, qui caput est congregationis ejusdem, cujque potestas omnis, tam in cœlo, quàm in terra noscitur tradita, eique venti & maria obsecundant *c*, levemus cum manibus corda nostra, ipsumque devotis pulsantes precibus, apud eum sedulis orationibus insistamus, ut insurgentes præmissæ fremitus tempestatis, quæ quasi universorum Christianorum regna concutit, subditos contra dominos violato fœdere erigit, hæreticis & Schismaticis ac rebellibus Ecclesiæ Dei, insurgendi contra ipsam, ejusque jura usurpandi, insaniâ damnabili ausum pandit: flatus cessare, fluctusque prædictos quiescere suâ faciat omnipotentia virtute: Cordaque hæreticorum, Schismaticorum, aliorumque rebellium ad Dei Ecclesiæ unitatem ac devotionem inclinet & habiliter, vel forsan, cuius præmissis pertinaciter intendant perstitere, ipsorum elidat superbiam, eorumq; obstinatam malitiam suæ virtute dexteræ conterat & prosternat. Corda quoque subditorum ad eorum superiores & eorum superiorum convertat ad subditos, ipsosque dissidentes in concordiæ unitate concilier & confirmet: sicque det ipsis superioribus præsidere, quòd sic regnent, ut dirigantur, eorumque regimen cedat subditis ad salutem perpetuam, quietem & pacem: nobisque ipse, cujus providentia in sui dispositione non fallitur, modos & vias aperiat, per quos hoc, quod in votis gestimus, efficaciter promovere possimus. Et quia in Missarum solemniis ad Deum consueverunt preces effundi devotius, de eorundem frat. con. ordinamus, quòd in singulis Missarum celebrationibus post dictum a celebrante Pater noster, responsioneque secutâ, antequam in Missa ulteriùs procedatur, illud Canticum, Lætatus *a* sum in iis quæ dicta sunt mihi, totum, cum Gloria Patri, à Religiosis, Clericis & aliis literatis præsentib. cum devotione dicentur *b*. Et primò dicantur Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Pater noster. Et post isti versiculi subsequantur, Domine salvos fac Reges. Et exaudi nos in die, quâ invocaverimus te. Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hæreditati tuæ. Et Rege eos, & extolle illos usque in æternum. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum, Et cum spiritu tuo.

Collecta.

Ecclesiæ tuæ, quæsumus Domine, preces placatus admitte, ut destructis adversitatibus & erroribus universis, securâ tibi serviat libertate. Per Dominum nostrum.

Hostium nostrorum quæsumus Domine elide superbiam: eorum contumaciam dexteræ tuæ virtute proster ne. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Benedicat celebrans consequenter.

Nos autem Christi fideles ad exequendum supradicta promptiùs donis volentes spiritualibus animare, omnibus verè pœnitentibus, & confessis, tam his celebrantibus, quàm ipsis assistentibus observantibus supradicta, quam aliis preces tunc devotas Deo fundentibus, pro præmissis diebus, & Missis singulis, quibus hæc fecerint, XX. dies de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, de injunctis sibi pœnitentiis relaxamus. Nulli ergò, &c. Datum XII. Cal. Julii, Anno 12.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE Sanctorum.

TITULUS XII.

CAP. 1.

¶ Qui conceptionem immaculatæ virginis devotè celebrabunt, in eadem festa, & ejus octavis officio intererunt, tales tribuuntur indulgentia, quales consequuntur Christi fideles in corporis Christi solemnitate.

Sixtus IV. *(an. 1477. Roma.)*

Cum præexcelsa meritorum insignia, quibus Regina cœlorum virgo Dei genitrix gloriosa sedib.

a *Luc. 8.* b *Vide Turrecrem. in summa de Eccles. l. 2. cap. 1.* c *Luc. 1.* stra,

prælata æthereis, sideribus quasi stella matutina prærutilans, devotæ considerationis indagine perscrutamur, & intra pectoris arcana revolvimus, quòd ipsa utpote via misericordiæ, mater gratiæ & pietatis, amica humani generis consolatrix, pro salute fidelium, qui delictorum onere gravantur, sedula oratrix, & pervigil ad Regem, quem genuit, intercedit: Dignum (quin potiùs debitum) reputamus universos Christi fideles, ut omnipotenti Deo, (cujus providentia ejusdem virginis humilitatem ab æterno respiciens, pro reconcilianda suo auctori humana natura, lapsu primi hominis æternæ morti obnoxia, eam sui unigeniti habitaculum Sancti Spiritûs præparatione constituit: ex qua carnem nostræ mortalitatis pro redemptione populi sui assumeret, & immaculata virgo nihilominùs post partum remaneret) de ipsius immaculatæ virginis mira conceptione gratias & laudes referant, & institutа propterea in Dei Ecclesia Missas, & alia divina officia dicant, & illis intersint: indulgentiis & peccatorum remissionibus invitare, ut exindè fiant ejusdem virginis meritis, & intercessione divinæ gratiæ aptiores. Hâc igitur considerationе inductè, ejusdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, auctoritate Apostolicâ hâc in perpetuum valiturâ constitutione statuimus & ordinamus, quòd omnes & singuli Christi fideles utriusque sexûs, qui Missam & officium conceptionis ejusdem virginis gloriosæ, juxta piam, devotam, & laudabilem ordinationem dilecti filii magistri Leonardi de Nogarolis Clerici Veronensis Notarii nostri, & quæ desuper à nobis emanavit Missæ & officii hujusmodi institutionem, in die festivitatis conceptionis ejusdem virginis Mariæ, & per octavas ejus devotè celebraverint, & dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandem prorsùs indulgentiam, & peccatorum remissionem consequantur, quam juxta felicis recordationis Urbani *a* IV. in Concilio Viennensi approbatæ *b*, ac Martini V. & aliorum Roman. Pontificum, prædecessorum nostr. constitutiones, consequuntur illi, qui Missam & horas canonicas in festo corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi à primis vesperis, & per illius octavas juxta Romanæ Ecclesiæ constitutionem celebrant, dicunt, aut Missæ officio & horis hujusmodi intersunt: præsentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ, M. CCCC. LXVI. 3. Cal. Martii, Pont. nost. Anno 6.

CAP. II.

¶ Excommunicationem ipso facto incurrunt prædicatores; asserentes divam virginem in peccato mortali fuisse conceptam: qui etiam dicunt, quòd festum Conceptionis ejus celebrantes graviter peccant. Et vult præsentem constitutionem in locis populosis publicari.

Idem *in eadem materia. (anno. 1483. Romæ.)*

GRave & nimis gerimus, & molestum, cùm sinistra nobis de quibusdam Ecclesiasticis personis referuntur. Sed in eorum qui ad evangelizandum verbum Dei sunt deputati, excessibus prædicando commissis, eo gravius provocamur, quo illi periculosiùs remanent incorrecti: Cùm facilè deleri nequeant, qui multorum cordibus sic publicè prædicando diffusius & damnabiliùs imprimuntur errores. Sanè cùm S. Rom. Eccl. de intemeratæ semperque virginis Mariæ conceptione publicè festum solenniter celebret, & speciale ac proprium super hoc

a *Hanc constitutionem Urbanianam habes insertam in Clem. 1. de reliquis & veneratione sanctorum.* b *Forte approbatam.* c *Vide Conc. Trid. sess. 5. in decreto de peccato orig. §. ult. & extravagantem Pii V. Pont. max. in ip. super speculam Domini. ubi statutum confirmatur & approbatur.*

a *Psal. 121.* b *In aliis legitur, dicant.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

officium ordinaverit: nonnulli (ut accepimus) diversorum ordinum prædicatores in suis sermonibus ad populum publicè per diversas civitates & terras affirmare hactenus non erubuerunt, & quotidie prædicare non cessant, omnes illos, qui tenent aut asserunt eandem gloriosam & immaculatam Dei genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos: ejusdem immaculatæ conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine hujusmodi macula conceptam esse affirmant, peccare graviter. Sed & præfatis prædicationibus non contenti, confectos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt: ex quorum assertionibus & prædicationibus non levia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, & majora meritò exoriri formidantur indies. Nos igitur hujusmodi temerariis ausibus, ac perversis assertionibus ac scandalis, quæ exinde in Dei Ecclesia exoriri possunt (quantùm nobis ex alto conceditur) obviare volentes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & certa scientia, hujusmodi assertiones prædicatorum eorundem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos, qui crederent aut tenerent, eandem Dei genetricem ab originalis peccati macula in sua conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus hæresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare, aut hujusmodi officium conceptionis celebrantes, seu hujusmodi sermones audientes, alicujus peccati reatum incurrere, utpote falsas & erroneas, & à veritate penitùs alienas, editosque desuper libros prædictos id continentes, quoad hoc auctoritate Apostolicâ tenore præsentium reprobamus & damnamus. Ac motu, scientiâ, & auctoritate prædictis statuimus, & ordinamus, quòd prædicatores verbi Dei, & quicunque alii, cujuscunque statûs, gradûs, aut ordinis ac conditionis fuerint, qui decætero ausu temerario præsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu aliàs quomodolibet affirmare, hujusmodi sic per nos improbatas & damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere, postquam de præsentibus scientiam habuerint, excommunicationis sententiam eo ipso incurrant: à qua ab alio, quàm à Rom. Pontifice (nisi in mortis articulo) nequeant absolutionis beneficium obtinere. Item motu, scientiâ, & auctoritate similibus, simili pœnæ ac censuræ subjicientes eos, qui ausi fuerint asserere, contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen vel peccatum incurrere mortale: cùm nondum sit a Rom. Eccles. & Apostolica sede decisum. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscunque, quibus communiter vel divisim à sede Apostolica indultum existat, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam ac expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Et ne de præmissis aliquando valeant ignorantiam allegare, volumus, quòd locorum ordinarii requisiti præsentes literas in Ecclesiis consistentibus in eorum civitatibus, & suarum diœcesum, & locis insignibus, dum major ibi multitudo populi ad divina convenerit, sermonibus ad populum mandent, & faciant publicari. Præterea, quia difficile foret præsentes literas ad singula loca, in quibus expediens fuerit, deferre, etiam volumus, & dictâ auctoritate decernimus, quòd earundem literarum transumpto [a] manu publici Notarii confecto, & authentico alicujus Prælati Ecclesiastici sigillo munito, ubique stetur, prout staretur eisdem originalibus literis, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, damnationis, statuti, ordinationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se noverit incursurum. Datum Rom. apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicæ 1483. prid. Non. Sept. Pont. nost. Anno 13.

DE IMMUNITATE ECCLESIARUM.

TITULUS XIII.

CAP. UN.

¶ Decretalis, Clericis Laicos eod. tit. lib. 6. habet locum tantum quoad Laicos tallias a Clericis exigentes, & dantes illo exactum, & non quoad solventes: præcipit deinde Lateran. & generale Concilia diligenter observari.

Benedictus XI. *(an. 1304.)*

Quod [b] olim per felic. record. Bonifacium Papam VIII. præd. nost. contra Laicos, exigentes sive recipientes à Clericis & Ecclesiasticis personis tallias, decimam vel aliam quotam seu quantitatem aliquam de proventibus bonorum suorum, aut Ecclesiarum: necnon adversùs solventes, aut promittentes, vel consentientes se soluturos, pœnis adjectis statutum est, quantùm ad pœnas ipsas ex causa de consilio fratrum nostrorum restringimus ad exigentes tantummodò, & ad exigendum dantes auxilium, consilium vel favorem: non autem quoad easdem pœnas in solventibus aut recipientibus à sponte dantibus deinceps vendicet sibi locum. Cæterùm attendant solicitè Ecclesiarum Prælati, & alii Clerici Lateran. Concilium, quod in hujusmodi subventionibus solum casum necessitatis, aut communis utilitatis, ubi Laicorum ad id non suppetant facultates, deliberatione providâ noscitur excepisse: & deinde generale statuisse Concilium, propter quorundam imprudentiam, etiam in hoc casu Rom. Pont. (cujus interest communibus providere utilitatibus) primitùs consulendum. Attente igitur caveant, ne prædictorum Concilio-rum transgressores existant, aliquid in casu prædicto, & multò magis si casus ipse non subsit, quoquo modo vel titulo inconsulto Rom. Pont. occasione subventionum dictarum concedendo Laicis, vel etiam promittendo: Alioquin tanquam canonum, & tam solennium Conciliorum temerarii transgressores, quas proculdubiò (Deo propitio) idem infliget Pontifex, gravissimas pœnas poterunt meritò formidare. Nulli ergo omninò hominum, &c.

Pastoralis cura solicitudinis super cunctas populi Christiani nationes, invigilare remediis subjectorum, eorundem periculis obviare, ac scandala removere compellit. Sanè quoniam ex constitutione felicis recordationis Bonifacii, &c. ut in Clem. 1. eod. tit.

[a] *Instrumentum ex originali transumptum quandoque facit plenam fidem.* [b] *vide c. 1. eod. tit. in Clem. cum notatis ibid. per Dd.*

FINIS LIBRI TERTII.

QUARTUS LIBER VACAT.

EXTRA-

EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM, LIBER QUINTUS.

TITULUS PRIMUS.

CAP. I.

¶ Pastus vel jocalia exigentes, & etiam dantes pro religionis ingressu, si sint singulares personæ, excommunicationis: si Conventus vel Capitulum, suspensionis sententias ipso facto incurrunt: cujus utriusque vinculi absolutio soli Papa reservatur: aliis pœnis in suo robore duraturis, nisi ingredientes aliquid sponte, & sine pactione obtulerint. Quid de personis jam tali labe fœdatis, & bonis sic receptis faciendum sit, tandem patefacit.

Urbanus IV. *(an. 1262. Roma.)*

Sanè [a], ne in vinea Domini nostri (licèt insufficientibus meritis) commissa custodiæ, nascentes vepres & spinæ adeò convalescant, quòd speratam fructificationem ipsius valeant impedire, diligentiæ nostræ incumbit officio, ut illas extirpare radicitùs solerti studio procuremus. Sanè multorum fide dignorum relatione didicimus, quòd in nonnullis Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, & aliis locis religiosis, tam virorum, quàm mulierum, ordinum, regionum & partium diversarum detestabilis, & à canonibus reprobata servatur abusio, quòd cùm personæ aliquæ recipiuntur ab eis ad observantiam regularem, ipsæ temeritate præsumptuosâ pastus seu prandia Capitulis & Conventibus ipsarum Ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, & locorum, aut pecunias, aut jocalia, seu res alias ipsis Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, & locis, seu præsidentibus eis, ex statuto seu consuetudine, quæ corruptela est potiùs dicenda, tribuere compelluntur: Ex quibus decori Ecclesiasticæ & immaculatæ religionis detrahitur. Quamplures etiam, tam execrandæ hujusmodi criminis, quàm expensarum onere à sacræ religionis proposito retrahuntur: Ipsæque Ecclesiæ, monasteria, & loca famulantium Deo consuetis numeris remanent destituta, & in multorum mentibus fidelium scandalum generatur. Nos igitur huic morbo pestifero cupientes congruam adhibere medelam, & aliis pœnis in talia præsumentes inflictis à jure in suo robore duraturis, pœnam adjicere graviorem: universis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpositis & Ministris, necnon Abbatissis & Prioris sis, aliisque Prælatis, quovis nomine nuncupatis, & eorum officialibus quacunque etiam Ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, domorum & locorum quorumlibet, religionum, ordinum etiam militarium, tam exemptorum, quàm non exemptorum, quocunque nomine censeantur, ac Capitulis & Conventibus & singularibus personis eorum, tenore præsentium auctoritate Apostolicâ (quamvis sit eis à jure inhibitum) districtiùs inhibemus, ne tam à maribus quàm à mulieribus, volentibus ingredi eorum religionem, Ecclesias, monasteria, prioratus, domus seu loca, in earundem personarum receptione, aut ante vel post illam, quoscunque pastus, prandia seu cœnas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad usum Ecclesiasticum, seu quemvis pium usum alium deputata, vel deputanda, directè vel indirectè petere vel exigere quoquo modo præsumant. Sed eas potiùs cum omnimoda pietate recipiant, ac in victu & vestitu sicut alias personas suarum Ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, domorum, & locorum sincerâ charitate pertractent. Illa duntaxat quæ personæ ipsæ ingredientes purè & sponte, & plenâ liberalitate omnique pactione cessante dare vel offerre Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, domibus, & locis hujusmodi voluerint, cum gratiarum actione licitè recepturi. Nos enim, qui secùs egerint, si sint singulares personæ tam dantes, quàm accipientes, hujusmodi excommunicationis: si Capitulum vel Conventus fuerit, suspensionis sententiis eoipso decetnimus subjacere: A quibus (præterquam in mortis articulo) absolvi nequeant absque sedis Apostol. licentia speciali. Cæterùm personis illis utriusque sexûs, quæ jam labe hujusmodi sunt fœdatæ, earum providentes saluti, de benignitatis gratia eas liberantes, concedimus, quòd per suos locorum Diœcesanos hac vice duntaxat à crimine hujusmodi & notâ infamiæ inde contractâ, auctoritate Apostolicâ absolvantur: canonicâ proinde ipsis pœnitentiâ salutari impositâ, de qua ipsorum discretioni videbitur expedire, & demùm cum ipsis, ut in earum Ecclesiis, monasteriis, prioratibus, dignitatibus & locis licitè valeant remanere, misericorditer dispensetur. Insuper erga personas illas, quæ in præmissis recipiendo aliqua contra canonicas sanctiones peccâsse noscuntur, volentes nos reddere gratiosos: omnia recepta hujusmodi si ad communem usum monasteriorum seu locorum eorum sunt applicata, ea ad dictum usum licitè concedimus retineri. Si verò ad specialem usum Abbatis seu Abbatissæ, Prioris aut Priorissæ, aut alterius singularis personæ retineantur, illa venire præcipimus in communi. Nulli ergò hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, constitutionis, concessionis, & præcepti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum 2. Nonàs mensis Aprilis, Pontificatûs nostri Anno 1.

[a] *Vide cap. non satis. cap. cum in Ecclesia corpore. & c. Veniens. cum ibi notatis. extr. de simon. adde B. Thom. 2. 2. q. 100. art. 3. ad quartum argumentum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. II.

¶ Omnes simoniaci cujuscunque dignitatis aut statûs, sunt ipso facto excommunicati: nec habent simoniacè ordinati ordinis executionem. Et objectiones aut alia provisiones per simoniam factæ non valent, nec jus percipiendi fructus tribuunt. Mediatores etiam simoniæ eâdem censurâ ligantur, qui à solo Papa absolvuntur. Et omnes prædicti sunt Romano Pontifici revelandi.

Paulus Venetus Papa II. *(an. 1464. Romæ.)*

CUm *a* detestabile scelus simoniacæ pravitatis tam divinorum quàm sacrorum canonum auctoritas abhorreat atque damnet: Nos considerantes quod plures pœnarum gravitas, quàm Dei timor arcere solet à voluntate peccandi, ac summis desideriis affectantes, ut horum pestiferum vitium non ex usu solùm, sed etiam ex mentibus hominum saltem propter pœnarum metum penitùs evellatur: prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, ac etiam omnes & singulas excommunicationis, suspensionis, privationis, & interdicti sententias, censuras & pœnas dudum à Romanis Pontificibus prædictis, & pro talibus reputatis contra simoniacos quomodolibet latas, & illos, qui cujuscunque statûs, gradûs, ordinis, conditionis, vel præeminentiæ fuerint, etiamsi Cardinalatûs, Patriarchali, Episcopali, Regali, Reginali, vel aliâ quâvis Ecclesiasticâ seu mundanâ dignitatibus præfulgeant, & eorum quemlibet, tam manifestum, quàm occultum, quas ipso facto eos incurrere volumus, confirmantes & innovantes Apostolicâ auctoritate, declaramus quòd omnes illi, qui simoniacè ordinati fuerint, à suorum sint ordinum executione suspensi *b*. Per electiones verò, postulationes, confirmationes, provisiones, seu quasvis alias dispositiones, quas simoniacâ contigerit labe fieri, & quæ viribus omninò careant in Ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, personatibus, officiis Ecclesiasticis, & quibusvis beneficiis, aut aliquo eorum cuiquam jus nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium quæ percepit restitutionem sub animæ suæ periculo sit adstrictus. Statuentes præterea, quòd universi & singuli etiam præmissis dignitatibus prædicti, qui quomodolibet dando vel recipiendo simoniam committerint, aut quòd illa fiat, mediatores extiterint, seu procuraverint, sententiam excommunicationis incurrant: à qua nisi à Romano Pontifice pro tempore existente non possint absolvi, præterquam in mortis articulo constituti. Et ut hujusmodi labis contagio frequentiùs reprimatur, omnibus & singulis Ecclesiasticis secularibusque personis cujuscunque dignitatis, statûs, gradûs, ordinis, vel conditionis fuerint, in virtute sanctæ obedientiæ districtiùs injungimus, ut eos omnes, quos simoniam hujusmodi commisisse vel procurâsse, aut in ea mediatores esse sciverint, Pontifici prædicto, vel cui idem Pontifex duxerit committendum, per se vel alios revelare quantociùs non omittant. Pro revelatione hujusmodi, etiamti complices e fuerint, non solum veniam à nobis, sed etiam gratiam consecuturi, si eorum indicio participes tanti criminis valeant coërceri. Quod si non fecerint, absolvi non valeant, donec prædicta revelent, & complices hujusmodi detecti arctiùs puniantur.

Nulli ergò, &c. nostræ confirmationis, innovationis, declarationis, & voluntatis infringere, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. CCCC. LXIV. 9. Cal. Decemb. Pontificatûs nostri Anno 1. Publicata die 24. Novemb. Anno prædicto.

a *Vide extravagantem Pii V. incip. Cum primum. §. & ut simoniacæ pravitatis, per quam hæc constitutio invisibiliter observari mandatur, & de intellectu decisionem Cassiodori 5. tit. de constit.* b *Vide c. de simoniac. & ibi plenè per Canonistas. extrà, de simonia. adde omnino beatum Thomam 2. 2. q. 100. art. 2. ad quartum argumentum.* c *Complices criminis quandoque præmiantur. Cod. ad leg. Juliam majestatis. l. quisquis. in fine.*

DE JUDÆIS.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ Christiani arma portantes ad infideles Christianos impugnantes, ipso facto sunt excommunicati, capientium servi, infames, & intestabiles tam activè, quàm passivè, & eorum bona confiscata. vide cap. ita quorundam. & cap. ad liberandam. extrà eod. tit.

Clemens V. *(an. 1310. Roma.)*

MULTA *a* mentis amaritudine concitamur, gravisque doloris aculeus perfodit mentem nostram, intelligentes, quod renati fonte baptismatis in devium aberrantes, qui deberent opprobrium illarum Domino in terram hæreditatis suæ totis viribus vindicare, potiùs injuriatoribus suis favent, Sarracenorum videlicet horribili & perfidæ nationi: & degenerantes miserabiliter à statu fidelium, famæ priæ immemores, & salutis obliti, inimicis crucis Christi, contra ipsius negotium, ferrum, equos, arma, & alia vetita, necnon victualia, & mercimonia in Alexandriam, & ad alia loca Sarracenorum terræ Ægypti deferre præsumunt. Ex quo manifestè apparet, quòd Christianos, qui ad defensionem hæreditatis Domini ibidem pro fide remanserunt, talibus adjuti subsidiis irreverenter impugnant: propter quod fidei negotium ibidem quodammodò noscitur deperire. Nos igitur qui ad liberandam terram ipsam operam dare intendimus (cum Dei adjutorio) efficacem, tam graves transgressus ulteriùs sustinere nolentes, felicis recordationis Nicol. Papæ IV. prædecessi nostri vestigiis inhærentes, præsentium tenore statuimus, ut nullus arma, equos, ferrum, lignamina, victualia, & alia quæcunque mercimonia in Alexandriam, vel alia loca Sarracenorum terræ Ægypti deferre, mittere, vel portare, seu de portubus eorum, ut eisdem deferantur, extrahere, vel extrahi permittere, aut eis alias auxilium vel favorem præstare quoquo modo præsumat. Nos verò illos, qui contra hujusmodi constitutionem nostram ausu temerario venire præsumpserint, eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere: à qua absolvi nequeant, nisi tantùm de bonis propriis in dictæ terræ subsidium convertendum exolverint, quantum ad partes prædictas detulerint vel miserint, aut deferri, vel de ipsorum portubus extrahi permiserint deferendum: nec tunc etiam ab eadem (præterquam in mortis articulo) absolvantur sententia, absque mandato sedis Apostolicæ speciali. Et nihilominùs, si personas eorum capi contingat, in servitutem & capturam illorum esse volumus, in quorum ceciderint captionem. Auctoritate insuper Apostolicâ statuentes, ut illi, qui contra hujusmodi statutum nostrum quomodolibet venire præsumpserint, præter pœnas prædictas, quas ipso facto incurrant, perpetuò sint infames, & intestabiles habeantur: ita quod nec testari, nec legata eis seu relicta percipere valeant, & insuper ad successiones, tam ex testamento, quàm ab intestato sint prorsùs & reddantur inhabiles, nec ad publica quælibet admittantur officia, sintque illis omnes actus legitimi penitùs interdicti, & tanquam excommunicati, hostesque catholicæ fidei (post quam de ipsorum hujusmodi temeritate constiterit) diebus Dominicis & festivis publicè nuntientur, & in fiscum bona eorum omnia devolvantur.

a *Prater cap. ita quorundam. & cap. ad liberandam. extrà, de Judæis, vide Clem. 1. eod. tit. & processum Bulla in cœna Domini §. 7.*

CAP. II.

¶ Judæi ad fidem conversi non sunt in bonis molestandi, ne sint deterioris conditionis post baptismum, quàm essent ante.

Joannes XXII. *(an. 1319. Avenion.)*

DIgnum *a* arbitrantes, & juri consonum, fonte renatos baptismatis Judaicâ cæcitate dimissâ amplioribus favoribus aut gratiis, quàm antèà abundare: indecens & absurdum, ut qui in perfidia abundarent, coganturmendicare fideles: universis & singulis Rectoribus, & aliis Officialibus comitatûs Venesini, aliorumque Comitatuum, & terrarum pertinentium ad Apostolicam sedem, districtè præcipimus & mandamus, quatenus conversis hujusmodi & qui in posterum convertentur, in possessionibus & bonis aliis, quocunque nomine censeantur, quæ in Comitatibus & terris prædictis conversionis tempore obtinebant, seu etiam obtinebunt, occasione prædictâ nullam molestiam inferant, nec ab aliis inferri permittant: sed ipsis in his & aliis se favorabiles exhibeantes, ipsos ab injuriis & molestiis protegant & defendant: ut sic de servitute ad libertatem se transisse percipiant, nec redire prætextu mendicitatis odibilis ad dimissam perfidiam compellantur. Nulli ergò, &c. nostrorum præceptionis & mandati infringere. Datum Avenion. 10. Cal. August. Anno 4.

a *Vide omnino extravagantem Pauli Papæ III. incip. cupientes Judæos, ubi de hac materia plenius cavetur.* b *Prater notata, in cap. per hoc. de hæret. lib. 6. vide Nicolaum Eymericum in directorio Inquisitorum part. 3. quæst. 50. 51. & 52. Repertorium Inquisitorum verbo communicare. §. sed quomodo. & Zanchinum tractat. de hær. c. 13.*

DE HÆRETICIS.

TITULUS III.

CAP. I.

¶ Decretalem, Per hoc. eod. tit. lib. 6. declarat, bona hæreticorum per diœcesanos usurpari vetans.

Benedictus XI. *Inquisitoribus hæreticæ pravitatis. (an. 1304.)*

EX eo *b*, quòd quædam novella constitutio super negotio hæreticæ pravitatis à bonæ memoriæ Bonifacio Papa octavo, prædecessore nostro, edita continet, quòd in ipso negotio per diœcesanos Episcopos, & inquisitores super eodem facto inquiri valeat communiter vel divisim: & si divisim processerint, teneantur sibi invicem communicare processus: Nos considerantes voluntatis, quando & quoties sit ista processuum communicatio facienda. Nos autem de fratrum nostrorum consilio intelligendo diœcesanos & inquisitores tunc demum divisim procedere, cùm hi & illi separatim, non quando Episcopi tantùm, vel inquisitores tantùm procedunt: consultationi vestræ breviter respondemus, quòd quando utrique procedunt sejunctim, sibi debent in fine tantùm, dum nihil restat agendum, nisi quod solum sententia promulgetur communicare processus. Licet enim quibusdam potuisset videri per legem civilem, quòd sicut quando aliquis ex actitatis coram alio debet ferre sententiam, ut putà, quando administrator delegat causam, sibi sententiâ reservatâ: saltem in principio, id est, contestatione, rursùs in medio, & semel in fine, quæ sunt examinata, audire debet: ita & in casu præsenti, ubi ex actis coram alio habitis alter profert sententiam, sic ter hujusmodi acta recenseat: quod fieri non potest, si eorum denegetur editio: tamen id æquitas canonum non admisit. Unum sanè casum excipimus, si alter commodè non possit procedere, nisi alterius actis visis. Ex hac enim causa semel tantùm (ut fraudi locus non fiat) in toto negotio copia tribuatur. Verùm quia *a* nonnulli diœcesani partem partis proventuum de hæreticorum bonis inquisitionis officio deputatæ propter expensas, quas dum inquirunt in sæpedicto negotio faciunt, à vobis exigere moliuntur, hoc tanquam juri absonum (cùm ordinarii sint, ideoque officium tale, quod eis incumbit, propriis eos oportet explere stipendiis) fieri penitùs prohibemus. Rationem autem iidem diœcesani proventuum, obventionum ex inquisitionis officio à vobis, non obstante aliqua constitutione, consuetudine, vel mandato contrariis, non exposcant: sed eam cameræ nostræ, vel alii, cui nos vel successores nostri Romani Pontifices mandaverimus reddendam, reddatis, quæ generaliter observari jubemus.

CAP. II.

¶ Tres errores magistri Joannis de Poliaco, doctoris Parisiensis, hic damnantur.

Joannes XXII. *(an. 1320. Avenioni.)*

VAs *b* electionis doctor eximius, & egregius prædicator, cujus prædicatio mundum docuit universum, præsumptuosam illorum audaciam refrænare solicitus, qui prudentiæ propriæ innitentes, in errores proprios prolabuntur, non plus sapere, quàm oportet sapere, sed ad sobrietatem sapere salubri doctrinâ suggessit: & juxta Sapientis *c* eloquium: [*Quisque suæ prudentiæ modum ponat.*] Sanè dudum cùm dilectum filium magistrum Joannem de Poliaco, sacræ Theologiæ Doctorem, certis ex causis de fratrum nostrorum consilio ad nostram præsentiam vocavissemus: fide digna relatio ad nostrum perduxit auditum, quòd ipse in quibusdam articulis tangentibus pœnitentiæ sacramentum, non sobriè, sed perperàm sapiebat, infrascriptos articulos, periculos continentes errores, docens publicè in suis prædicationibus & in scholis. Primò siquidem astruens, quòd confessi fratribus, habentibus licentiam generalem audiendi confessiones, tenentur eadem peccata, quæ confessi fuerant, iterùm confiteri proprio Sacerdoti. Secundò, quòd stante, Omnis utriusque sexûs edicto in Concilio generali *d*, Rom. Pontif. non potest facere, quòd parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio Sacerdoti confiteri, quem dicit esse parochialem curatum. Imo nec Deus posset hoc facere: quia (ut dicebat) implicat contradictionem. Tertiò, quòd Papa non potest dare potestatem generalem audiendi confessionem: imò nec Deus, quin confessus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio Sacerdoti: quem dicit esse (ut præmittitur) proprium curatum. Nos igitur scire volentes, si suggesta nobis veritatem haberent, articulorum præmissorum copiam eidem magistro Joanni fecimus assignari, & ad sui defensionem plenam audientiam sibi præbuimus, tam in nostra & fratrum nostrorum præsentia in consistorio, quam alias coram aliquibus ex ipsis fratribus per nos ad hujusmodi officium deputatis. Verùm licet præfatus magister dictos articulos, & contenta in ipsis defendere niteretur, asserebat tamen se paratum credere & tenere in præmissis & aliis, quæ tenenda & credenda esse sedes Apostolica definiret. Nos igitur attendentes,

a *Vide Eymericum in directorio Inquisitorum. p. 3 q. 104. 105. & seq.* b *Rom. 12.* c *Proverb. 6. & 23.* d *Sextus Lateran. sub Innoc. III. c. 21.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd prædictorum articulorum assertio, prædicatio, & doctrina redundare poterant in multarum perniciem animarum, ipsos per Prælatos magistros in Theologia examinari fecimus diligenter. Nos ipsi etiam cum dictis fratribus nostris collationem solertem & examinationem habuimus super his. Per quas quidem collationem & examinationem super his habitas, comperimus præmissos articulos doctrinam non sanam, sed periculosam multùm & veritati contrariam continere. Quos etiam articulos omnes & singulos idem magister Joannes, veris sibi rationibus opinioni dudum suæ habitæ contrariis demonstratis, in consistorio revocavit: asserens se credere eos non veros, sed ipsorum contrarium verum esse, & dicens se nescire rationibus sibi factis in contrarium respondere. Ideoque ne per assertionem, prædicationem, & doctrinam hujusmodi in errorem (quod absit) animæ simplicium prolabantur, omnes articulos & quemliber eorum tanquam falsos & erroneos, & à doctrina sacra devios auctoritate Apostolicâ condemnamus & reprobamus, de fratrum nostrorum consilio prædictorum, doctrinam contrariam veram, & contrarium esse catholicum asserentes: scilicet, quòd illi, qui prædictis fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterùm, quàm si ea aliàs confessi fuissent eorum proprio Sacerdoti juxta concilium generale *a*. Optantesque veritatis vias notas esse fidelibus cunctis, & prædictis erroribus præcludere aditum, ne subintrent errores, felicis recordationis Alexandri quarti, & Clementis quarti Romanorum Pontificum, prædecessorum nostrorum vestigiis innitendo, universis & singulis districtiùs inhibemus, ne quisquam præmissos articulos per nos (ut præmittitur) damnatos & reprobatos, & contenta in eis, vel aliquo ipsorum, utpote à catholicis mentibus respuenda, tenere audeat, seu defensare quomodolibet, vel docere. Quocirca universitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus universis & singulis vestrùm in civitatibus & diœcesi. vestris convocato clero & populo communiter omnia præmissa & singula per vos, seu alios solenniter publicetis. Nos etiam eidem magistro Joanni mandamus, quòd in scholis & sermone Parisius prædictos articulos, & contenta in eis tanquam veritati contraria propriæ vocis oraculo, asseveratione constanti publicè debeat revocare. Quod se facturum dictus magister Joannes efficaciter repromisit. Datum Aven. 8. Cal. Aug. Pont. nost. Anno 5.

CAP. III.

¶ Inquisitores hæreticæ pravitatis censuras Ecclesiasticas fulminare non possunt in Officiales & Nuntios sedis Apostolicæ sine ipsius licentia speciali: sed de eorum excessibus informationem facere possunt, & deinde Romano Pontifici significare.

Idem.

CUm *b* Matthæus de Pontinian. ordinis Prædicatorum, inquisitor hæreticæ pravitatis in regno Siciliæ auctoritate Apostolicâ deputatus, frivolâ occasione quæsitâ, ac nostrâ & Apostolicæ sedis reverentiâ & honore postpositis, in dilectum filium G. de Baleto, Archidiaconum Forolivien. Capellanum nostrum, Campaniæ, Maritimæque Rectorem excommunicationis sententiam inconsultis motibus, non sine multa temeritate duxerit proferendam: Nos volentes decætero talium præsumptoribus obviare, universis & singulis, tam ordinariis, quàm delegatis Judicibus, & inquisitoribus pravitati, ejusdem, & aliis universis & singulis, quâcunque auctoritate fungantur, auctoritate Apostolicâ districtiùs inhibemus, & mandamus expressè, ne contra nostros & Apostolicæ sedis officiales vel nuntios, aut ipsorum aliquem, quâvis occasione vel causâ, absque nostra & Apostolicæ sedis licentia speciali, eis per sedis ipsius literas concedenda, plenam faciente de tenore præsentium mentionem, procedere quoquomodo præsumant, aut in eos, vel ipsorum aliquem excommunicationis vel suspensionis, seu quasvis alias sententias promulgare. Nos enim ex nunc decernimus irritum & inane, quicquid contra inhibitionem & mandatum hujusmodi contigerit attentari. Volumus tamen, quòd diœcesani & inquisitores prædicti, super iis, quæ negotium tangunt fidei, alii verò super iis, quæ rem tangunt vel publicam vel privatam, sive ordinarii, sive delegati, quâcunque auctoritate fuerint, prout posset ad eorum officium pertinere, si quid per officiales & nuntios ipsos indebitè forsan attentatum extiterit, se plenius informare, idque nobis significare studeant, ut providere super hoc de remedio opportuno valeamus. Nulli ergò, &c. Datum Avenion. XII. Cal. Jan. Pont. nost. Anno 11.

a *Id est, Conc. gener. Later. sub Innoc. III. c. 21. & refertur in cap. omnis. de pœnit. & remiss.* b *Super hac constitutione, vide omnino Consilium Lapi. incip. factum super qua. id consilium nunc circumfertur post Consilia Oldradi, adde Eymericum in directorio inquisit. part. 3. quæst. 26.*

DE SCHISMATICIS.

TITULUS IV.

CAP. UN.

¶ Processus & sententias latas per Bonifacium octavum, contra Jacobum & Petrum de Columna, tanquam Schismaticos, & eorum posteros, revocat hic Benedictus XI. exceptis confiscationibus, in quibus nihil immutat. Et sic (ut clarè patet) hac extravagans corrigit, & prorsus revocat cap. unic. eod. tit. lib. 6.

Benedictus XI. *(an. 1304.)*

DUdum bonæ memoriæ Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster, contra Jacobum, Petrum & Joannem de sancto Vito, Ottonem quondam Agapitum, Stephanum & Jacobum Scyarram, nepotes memorati Jacobi, & filios olim Joan. de Columna, & posteritatem eorum, necnon contra Richardum, Petrum & Joan. de monte Nigro, ac adjutores, fautores, & receptatores eorum, cujuscunque statûs, etiamsi Imperiali, vel Regali dignitate fulgerent, contra ipsam insuper Præneste, dum vixit, varios fecit processus, sententias graves pœnas habentes & multas, prout in eisdem processibus continetur, ex quibus sic paucas ex multis, & prolixis breves exprimimus, quod intelligi volumus specialiter singulas numeratas, & nominatim expressas. Inter cætera siquidem deposuit dictos Jacobum atque Petrum à Cardinalatibus sanctæ Rom. Eccl. reddens eos & filios dicti Jacobi, & posteritatem eorum inhabiles ad Apostolicæ dignitatis apicem & Cardinalatûs honorem: ipsos, eosdemque Jac. & Ottonem & Richardum beneficiis Ecclesiasticis, & Ecclesiis cunctis privavit, eosque & Agapitum, Stephanum & Scyaram prædictos bannivit ab urbe, & ita Ecclesiæ supradictæ ipsorum confiscavit bona & jura, plurium excommunicationum sententiis innodavit, addixit infamiæ, capiendos exposuit, judicavit Schismaticos, & tanquam hæreticos puniendos, ab administrationibus & officiis, jurisdictionibus, exercitio & dignitatibus in urbe & circa in Rom. Eccles. & curia, ac ipsorum posteros perpetuò, & in terris Rom. Eccles. usque in quartam generationem, per masculinum & fœmininum sexum coërcuit, eis incolatum, civilitatem & habitationem urbis, circumpositæ regionis, & terrarum subjectarum Ecclesiæ interdixit, & intestabiles fecit. Nos itaque, qui ejus vices in terris gerimus, cujus est proprium misereri & parcere, eorum miseriis & ærumnis compatimur, ad clementiam pro eis commovemur, ipsis pietatis nostræ aperimus viscera, & manse-

suetudinem non negamus, misericordes ab eis non avertimus oculos, illisque pium animum exhibemus. Ideoque omnes prædictas, depositionis à Cardinalatibus, privationis à beneficiis & Ecclesiis, inhabilitatis ad Papatum Romanum, & bonorum, & jurium, quæ certis nobilibus Romanis civibus & aliis concessa sunt (confiscationibus exceptis, in quibus nihil immutamus ad præsens) sententias, pœnas & mulctas, & alias, quæ in processibus memoratis sive alibi continentur: verbo etiam in vita ipsius, vel in morte in eos latas & inflictas, seu confirmatas & innovatas per prædecessorem eundem, sicut si (ut prædicitur) essent per nos specialiter numeratæ, & nominatim expressæ, tam ad prædictos Jacobum & fil. dicti Joannis de Col. masculinam & fœmininam prolem, eorundem Joannis & filiorum per utrumque sexum posteritatem descendentem ab eis, Pet. & Richardo, & Joann. de monte nigro præfatos, quàm ad coadjutores, fautores, receptatores, susceptores, & sequaces eorum quoslibet alios, penitùs tollimus & viribus vacuamus: Ita, quod nec etiam pro præterito tempore possit super eis aliquæ personæ impeti, quæ incurrisset eas, aut contra ipsas aliquem effectum habere. Eisque quod quævis alia quàm præfatarum, depositionis à Cardinalatibus, privationis beneficiorum & Ecclesiarum, confiscationis bonorum & jurium, quæ (ut præmittitur) dictis civibus seu aliis sunt concessa, & inhabilitatis ad Papatum, sententia sive pœna abstulit, reddimus. Et irregularitatem, si quam quoquo modo contraxerint, removemus, & notam abolemus ipsius: Inhibentes ne jam dicta Præneste eum monte suo reædificetur, vel muniatur, aut civitatis nomen, sive Episcopatum recuperet absque nostra licentia speciali. Non obstantibus quibuscunque constitutionibus, processibus, inhibitionibus, decretis, privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, earum effectus possit quomodolibet impediri: & de quibus, quorumque totis tenoribus, de verbo ad verbum debeat in nostris literis fieri mentio specialis.

DE FURTIS.

TITULUS V.

CAP. UN.

¶ Publicatio excommunicationis lata in eos, qui furati sunt thesaurum Ecclesiæ, quem jubente Clemente Papâ de Perusio in Lucanam civitatem tres viri hic nominati deportaverant. Et hic habetur optima practica movendi malefactores, ut intra certum terminum satisfaciant, aliàs excommunicationem incurrant: & modum ipsius excommunicationis publicandæ hac extravagans clarè manifestat.

Joannes XXII. *(an. 16. Avenioni.)*

INFIDELIS & stolidæ prædicationis alumni se per culpæ vitium indignos efficiunt, ut matris Ecclesiæ filii nuncupentur, dum ad ipsius matris injuriam se convertunt (quod gravi nos commotione perturbat) matris ejusdem pietatem offendunt: & his in perniciem miserabili cæcitate delapsis, respergunt infamiæ maculis loca propriæ nationis. Dudum siquidem nonnulli degeneres filii, qui ad quæque nefaria currere sunt ausi, perversis ausibus in matris ejusdem prosilientes injuriam & offensam, illam thesauri sui maximam partem, quæ de Pecusio ad civitatem Lucanam de mandato felicis record. Domini Clementis Papæ V. prædec. nostri adhuc viveret, per dilectos filios Vitalem de Chabenate, Clericum Burdegalen. diœcesi. & Guliel. de Luna, servientem prædecessoris ejusdem, unà cum dilecto filio Jacobo de Casalibus Decano Ecclesiæ S. Severini Burdegal. diœcesi. Capellano nostro, extiterat deportata: & quæ in sacristia monasterii S. Fedriani Lucanen. tunc temporis servabatur: deinde ad cameram prædecessoris ejusdem fideliter deferendam tempore invasionis civitatis Lucanen. direpserunt in prædam, & de præfata sacristia per violentiam asportârunt. Nos igitur ad recuperationem thesauri prædicti solicitis studiis prætendentes, omnes & singulos asportantes thesaurum prædictum, & alios, penès quos aliqua de thesauro fuerunt, vel adhuc existunt, auctoritate Apostolicâ coram hac fidelium multitudine copiosa monemus, ut ea nobis, aut ei, quem ad id duximus deputandum, intra quatuor mensium spatium a die datæ publicationis præsentium numerandum, cum integritate restituant & assignent: ac omnes & singulos scientes, ubi vel penès quos aliqua de dicto thesauro extiterint, vel existant, ut intra terminum supradictum, nobis aut ipsi deputato nostro indicare studeant: alioquin in omnes & singulos monitionis hujusmodi contemptores, cujuscunque dignitatis, statûs, vel conditionis extiterint, etiamsi Patriarchali vel superiori, aut aliâ quâcunque præeminenti dignitate, exnunc auctoritate prædictâ excommunicationis sententiam promulgamus: Mandantes illos per diœcesanos locorum & rectores parochialium Ecclesiarum, civitatum & diœcesum earundem singulis diebus Dominicis & festivis pulsatis campanis & candelis extinctis excommunicatos publicè nunciari: processuri ad graviora nihilominùs contra eos, necnon & contra civitates, communitates, universitates, & singulares personas quascunque, quæ fuissent in præmissis culpabiles, sicut protervia ipsorum exegerit, & viderimus expedire. Non obstante, si eis, aut eorum aliquibus, vel alicui sub quacunqua forma vel conceptione verborum, à sede Apostolica sit indultum, quòd excommunicari non possint, per literas sedis ejusdem non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & quâlibet aliâ dictæ sedis indulgentiâ generali vel speciali, cujuscunque tenoris existat, per quam effectus præsentium impediri possit, vel quomodolibet retardari. Ut autem hujusmodi nostra monitio veriùs ad communem omnium notitiam deducatur, chartas sive membranas monitionem continentes eandem, in Ecclesia Avenion. appendi vel affigi ostiis, seu superliminaribus ejusdem Ecclesiæ faciemus, quæ monitionem ipsam suo quasi sonoro præconio & patulo indicio publicabunt: ita quòd omnes & singuli, quos monitio ipsa contingit vel contingere potest, nullam posteà possint excusationem prætendere, quòd ad eos talis monitio non pervenerit, vel quòd ignoraverint eandem: Cùm non sit verisimile, remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Avenion. 2. Calend. April. Pontif. nostri Anno 1.

DE CRIMINE FALSI.

TITULUS VI.

CAP. UN.

¶ Alchimia hic prohibentur, & puniuntur facientes & fieri procurantes: quoniam tantum de vero auro & argento debent inferre in publicum, ut pauperibus erogetur, quantum de falso & adulterino posuerunt: Et si eorum facultates non sufficiant, pœna per Judicis discretionem in aliam commutabitur, & infames fiunt. Et si sint Clerici, beneficia habita privantur, & ad habendæ inhabiles efficiuntur. Unde extravagantem ejusdem Joan. quæ incipit, Providens, & est sub eod. tit. collocata.

Joannes XXII. *(an. 1317. Avenioni.)*

SPONDENT *a*, quas non exhibent divitias, pauperes Alchimistæ: pariter, qui se sapientes existimant, in foveam incidunt, quam fecerunt. Nam

a *Vide B. Thom. 2. 2. q. 77. art. 2. ad 1. arg. & ibi. Cajetanum. Oldrad. consil. 74. incip. An Alchimista peccet. & late Cassanæum in catalogo gloriæ mundi, part. 11. consil. 40.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

haud dubiè hujus artis Alchimiæ alterutrum se professor res ludificant, cùm suæ ignorantiæ conscii eos, qui supra ipsos aliquid hujusmodi dixerint, admittentur: quibus cùm veritas quæsita non supperat, diem cernunt, facultates exhauriunt: iidemque verbis dissimulant falsitatem, ut tandem, quod non est in rerum natura, esse verum aurum vel argentum sophisticâ transmutatione confingant: eoque interdum eorum temeritas damnata & damnanda progreditur, ut fidis metallis cudant publicæ monetæ characteres fidis oculis, & non aliàs Alchimicum fornacis ignem vulgum ignorantem eludant. Hæc itaque perpetuis volentes exulare temporibus, hâc edictali constitutione sancimus, ut quicunque hujusmodi aurum vel argentum fecerint, vel fieri secuto facto mandaverint, vel ad hoc scienter (dum id fieret) facientibus ministraverint, aut scienter vel auro vel argento usi fuerint, vendendo vel dando in solutum: verum tanti ponderis aurum vel argentum pœnæ nomine inferre cogantur in publicum pauperibus erogantibus, quanti Alchimicum existat: circa quod eos aliquo prædictorum modorum legitimè constiterit deliquisse: facientibus nihilominus aurum vel argentum Alchimicum, aut ipso (ut præmittitur) scienter utentibus, perpetuæ infamiæ notâ respersis. Quod si ad præfatam pœnam pecuniariam exolvendam delinquentium ipsorum facultates non sufficiant, poterit discreti moderatio Judicis pœnam hanc in aliam (puta carceris, vel alteram juxta qualitatem negotii personarum differentiam, aliasque attendendo circumstantias) commutare. Illos verò, qui in tantæ ignorantiam infelicitatis proruperint, ut nedum nummos vendant, sed naturalia juris præcepta contemnant, artis excedant metas, legumque violent interdicta, scienter videlicet adulterinam ex auro & argento Alchimico cudendo seu fundendo, cudi seu fundi faciendo monetam, hâc animadversione percelli jubemus, ut ipsorum bona deferantur carceri, ipsique perpetuò sint infames. Et si Clerici fuerint delinquentes, ipsi ultra prædictas pœnas priventur beneficiis habitis, & prorsùs reddantur inhabiles ad habenda.

a *Vide extravagantem Sixti IV. incip. vices illius. tit. de treug. & pace, inter communes.*

DE PRIVILEGIIS.
TITULUS VII.

CAP. 1.

¶ *Hac extravagans dat Prædicatoribus, & Minoribus privilegia plurima circa tria: videlicet circa prædicationes, confessionum auditiones, & sepulturas.* De secundo *in §. Sed quia multoties.* De tertio *in §. Porrò.* Et licet sit revocata per Clem. II. de sepul. multa tamen notatu digna in ea reperiuntur, quæ non sunt retractata. Et potuisset non inepte poni sub tit. de sepult. Sed non est inconveniens idem cap. diversis respectibus, sub variis collocari titulis: ut patet in cap. significantibus. extrà, de libel. oblat. & de appell.

Benedictus XI.

INTER cunctas a solicitudines nostras, quibus nos pastorale premit officium, & debitum Apostolicæ servitutis adstringit, illa debet esse præcipua, ut gregi Dominico nobis supernâ dispositione commisso, animarum cura non desit, ne illum lupus rapax antiquus serpens humani generis inimicus invadat, ejusque sanguis de nostris (quod absit) clamante Prophetâ, manibus requiratur. Debemus insuper, quantum ex alto permittitur, pacem inferere, removere scandala, jurgiorum amputare materiam, & intelligere super egenum & pauperem: quia non in finem oblivio erit pauperis, & patentia pauperum non peribit in finem. Sane dudum bonæ memoriæ Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster, quandam specialem inter Prælatos, Rectores, seu Sacerdotes & Clericos parochialium Ecclesiarum ex parte una, & Prædicatorum ac Minorum Ordinum fratres ex altera, super faciendarum prædicationum, audiendarum confessionum per eosdem Fratres, ac de eis relictis, & de funeralibus canonicæ portionis articulis constitutionem edidit, certum his modum imponens, prout in eadem constitutione plenius continetur. Sed pro ea quam intendebat quiete, turbatio nata est, pro concordia sunt suborta dissidia, & pullulatæ inquietudines pro tranquillitate noscuntur: sicque dum ansam solvisse se credidit, nodum ligâsse videtur, & septem uno Hydræ ampurato capite fuscitâsse. Nec mirum, quia plerunque pariunt novitates discordiam, præsertim dum ab eo, quod diu æquum visum est, per novam constitutionem recceditur: nec quare recedatur, utilitas evidens vel alia causa subest. Ideoque cupientes, ut ipsi gregi cura nostra eo plenior impendatur, quò amplior in agro Domini operariorum numerus operetur, super a egenum intendentes & pauperem, ac novitatem removentes per eandem constitutionem inductam: statuimus de fratrum nostrorum consilio, ut priorum Ordinum Fratres, qui ad hoc deputati fuerint, in Ecclesiis ac locis ipsorum, quæ impræsentiarum habent, & in posterum obtinebunt, ac in plateis communibus seu publicis, liberè absque diœcesanorum & aliorum Prælatorum petita licentia valeant Clero & populo prædicare, eique proponere verbum Dei. Caveant tamen omninò, ne hora, in qua diœcesani prædicti prædicarent, vel coram se facerent prædicari, prædicent iidem Fratres: putamus etenim dignum, ut majori minor, & superiori inferior deferat in hac parte: nisi fortàn aliud circa hoc facerent de voluntate diœcesanorum ipsorum, aut in studiis generalibus prædicarent diebus illis duntaxat, quibus sermones ad Clerum fieri solent, & solenniter prædicari, seu mortuorum funeribus, vel eorundem Fratrum festis specialibus seu peculiaribus: quia in his casibus cum diœcesanis in prædicatione concurrere poterunt. Ubi verò iidem diœcesani vocarent generaliter ad se Clerum aliquâ ratione, vel urgente causâ illum ducerent congregandum, eâ horâ in studiis memoratis diebus, sæpedicti frattes ab hujusmodi prædicatione cessabunt. In Ecclesiis autem parochialibus Fratres ipsi invitis eorum Rectoribus seu Sacerdoribus (nisi justi à superioribus eorundem) non audeant prædicare. ¶ Sed *b* quia multoties propositum verbum Dei audientem à peccato non retrahit: idcircò post prædicationem necessarium est pœnitentiæ sacramentum, circa quod (nisi articulus necessitatis occurrat) Sacerdoti facienda oris confessio (prout scriptum est: *Corde ad justitiam creditur, ore autem fit confessio ad salutem*) exigitur: aliàs frustrà esset in sacramento eodem Sacerdotis (qui inter lepram, & lepram debet discernere) ministerium institutum. Electi igitur ab eisdem Fratribus ad audiendas confessiones & pœnitentias injungendas, liberè auctoritate Apostolicâ absque licentia diœcesanorum, & aliorum Prælatorum inferiorum, exemptorum & non exemptorum, quibus subsunt, qui ad confitendum accedunt, audiant eis peccata sua confiteri volentes. Non Religiosos, qui secundùm statuta suorum Ordinum propriis Prælatis confiteri debent, aut ab eis, ne confiteantur aliis, prohibentur, absolvant: ipsisque pœnitentias salutares injungant, intra sibi designatos terminos ad hujusmodi exercendum officium constitutos. Excommunicationis verò, vel alias sententias per Prælatos latas contra hoc, vel in ejus fraudem, denunciamus irritas & inanes: nec confessi ipsis Fratribus peccata illa, de quibus confessi sunt eis, & absoluti pœnitentes, de illis Sacerdotibus propriis teneantur (sicut etiam non tenentur) iterum confiteri: non obstante constitutione generalis Concilii, quæ sano intellectu (ne sequatur absurdum, quod per pœnitentiam dimissa peccata quis confiteri debeat, & quòd liberatus debitor adhuc ad solvendum remaneat obligatus) intelligenda est (ut ex ea patet) de illis, qui peccata sua confiteri aliis neglexerunt. Sed Sacerdotes ipsis taliter confessis & absolutis adstricti sint ministrare Eucharistiæ, & extremæ unctionis etiam sacramentum. Super confessione autem facta Fratribus memoratis, cùm de confitentis solius præjudicio (si falsum dicat) agatur in judicio animæ seu pœnitentiæ foro, stabitur simplici verbo illius, qui sacramenta petit prædicta, & dicit Frattribus se confessum. Duos tamen casus excipimus, scilicet si Sacerdos asserat eum excommunicatum, aut notoriè peccatorem. Sed videat, ne id dicat mendaciter, aut in dolum, vel in fraudem: quia si hoc egerit, à delicto tali, nisi plenè satisfecerit (præterquam in morte) absolvi nequeat, nec de illo ad pœnitentiam aliter admittatur. Ut autem diœcesanis honor debitus reservetur, præcipimus, ut Provinciales Priores Prædicatorum, & Ministri Minorum Ordinum præfatorum, per se vel alios, verbo vel scripto, eis significent, se Fratres ad hujusmodi confessionum audiendarum, & pœnitentiarum injungendarum officium elegisse: & non nominando, aut coram ipsis sistendo eos, nec illorum numerum exprimendo, petant humiliter à diœcesanis eisdem, quòd iidem electi Fratres de ipsorum beneplacito & licentia dictum possint in eorum civitatibus & diœcesibus intra eis determinatos fines officium exercere. Quòd si denegent, vel intra triduum non concedant, extunc iidem Fratres nihilominùs auctoritate eâdem hujusmodi officium exequantur. Datam verò licentiam per diœcesanorum mortem nolumus terminari. Per hoc autem non intendimus, quòd sæpedicti Fratres, qui ad hoc eligentur officium exercendum, plùs habeant in audiendis confessionibus, & pœnitentiis injungendis, quam parochiales Sacerdotes noscuntur habere. Sicque de casibus Episcopis & superioribus, quos inferiùs annotamus, ac sedi Apost. reservatis, se nullatenùs intromittant. Observent ergò solicitè dicti Fratres, ne ad confessiones reciant criminosos criminibus, pro quibus solennis est nitentia indicenda: Modo eodem excommunicatos spuant, & Clericos, qui propter delictum irregularitatem aliquam incurrerunt. Inconveniens enim existimamus, ut à peccato absolvat, qui pœnitentiam ei debitam imponere, aut irregularitatis pœnam, peccati sequelam, vel excommunicationem, quæ infligitur maximè a jure quandoque pro crimine, quævè quem ab Ecclesiâ, & per consequens à participatione Ecclesiasticorum sacramentorum excludit, removere non potest. Incendiarios, eo quòque qui tàm enormibus sunt irretiti peccatis, quod ea rationabilis consuetudo præscripta canonicè in Episcopatibus aliquibus reservavit Episcopis, similiter non admittant: quam consuetudinem (ex causa, quæ justè ad id animum nostrum movit) solummodo circa voluntarios homicidas, falsarios, Ecclesiarum immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ violatores, & fortilegos approbamus. Quòd si forsan antequam ab eo, qui potestatem habet, absolvi possint, mors talium confiteri volentium verisimiliter timeatur: etiam in prædictis casibus sæpefati Fratres eos confiteri volentes audiant, ipsisque beneficium absolutionis impendant, sed subeant jutamentum, quòd liberati se suis Episcopis & excommunicatoribus præsentabunt: excommunicationum super his, pro quibus ab eis excommunicati erant, & Episcoporum pro peccato hujusmodi patituri mandatis. Verum, quia post baptismum inter cætera magis ad salutem necessaria *a* est propositio verbi Dei, quo audientes illud, quod est victoria nostra, instruuntur in fide, docentur fugienda fugere, & sectanda sectari, à quo per peccatum lapsi resurgunt, pœnitentiæ sacramentum perficiunt: Grandis nobis solicitudo incumbit, ut tales ad hæc promoveantur Fratres, qui oleo dulcedinis verbi ejusdem nostros foveant subditos, à peccatis prohibeant, increpationis vino peccatorum suorum mordeant vulnera, eosque ad illa pœnitentiæ acrimoniâ purgandum & tergendum provocent & inducant. Ad id verò exequendum sententia *a* divinæ legis exposcitur, desideratur ordo, & vitæ integritas etiam postulatur. Scriptum est enim *b*: [*Tu scientiam repulisti, & ego te repellam, ne sacerdotio fungaris mihi: quia labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt ex ore ejus.*] aliàs prout ad eum pertinet, inter peccatum & peccatum non posset discernere, nec peccator existens Dei *c* deberet enarrare justitias, & testamentum illius assumere per os suum. Nam cujus vita despicitur, consequens est, ut ejus prædicatio contemnatur. Quare decernimus, ut Priores, & Ministri Generales, & Provinciales Prædicatorum, & Minorum Ordinum præfatorum, vel eorum Vicarii, de discretorum consilio ad tam salubre officium Fratres divinâ scientiâ doctos, discretione vigentes, vitâ probatos, & expertos moribus (alioquin districtam reddent in futuro examine rationem) eligant & assumant: sic enim, quod prædicabunt, facient: quæ arguent, operari cessabunt: & in eis ædificabitur populus verbo pariter & exemplo. Cæterùm licèt (sicut prædicitur) de necessitate non sit, iterùm eadem confiteri peccata: tamen quia propter erubescentiam, quæ magna est pœnitentiæ pars, ut eorundem peccatorum iteretur confessio, reputamus salubre: districtè injungimus, ut Fratres ipsi confitentes attente moneant, & in suis prædicationibus exhortentur, quòd suis Sacerdotibus saltem semel confiteantur in anno: asserendo id ad animarum profectum proculdubiò pertinere. ¶ Porrò, ut circa Sepulturam apud loca eorundem Fratrum eligentium sepeliri, & portionem canonicam de relictis eisdem Fratribus minimè detrahendam, nequeat in posterum dubitari: jubemus, ut corpora defunctorum, qui apud eorundem Fratrum loca elegerint dum viverent sepulturam, processionaliter cum cruce, thuribulo, & aqua benedicta, cantando seu legendo officium mortuorum, vel psalmos, & alienas ingredientes parochias, possint assumere, & ad suas deferre Ecclesias tumulanda. De quibuscunque verò relictis præfatis Fratribus in communi, vel singulis ultimis decedentium voluntatibus, sive apud eos sepeliendi sint, sive alibi, nulla per parochiales Sacerdotes morientium (à qua Fratres ipsos liberos esse volumus) canonica portio, vel multò minùs per Episcopos Episcopalis quarta omninò, cum eis tanquam exempti non subsint, nec etiam debita jura parochiæ, si forsan cathedralis defunctorum esset parochialis Ecclesia, detrahitur. De funeralib. autem medietatem, si commode divisionem recipiant: aliàs ejusdem medietatis æstimationem solvant parochiali Ecclesiæ, & Sacerdotibus antedictis. Funeralia verò intelliguntur hoc casu, quæ cum funere deferuntur. De candelis verò, quas Fratres portant, portio non petatur. Moneant autem iidem Fratres, & pro posse inducant confitentes sibi, ut de propriis bonis suis parochialibus Ecclesiis, earumque Sacerdotibus competenter relinquant, & quæ eis debent parochialia jura reddant. Ad hoc non murmuret, quæsumus, secularis Clerus, non gerant molestè Prælati, quod circa præmissa sic duximus providendum. Attendant, quanta ex iis, quæ in primis duobus articulis statuta sunt, salus animarum proveniat. Advertant, quanta tollantur jurgia, & patenter considerent, quod eorum onera cum aliis nostro beneficio salubriter, & quasi necessariò patiuntur.

a *Psalm. 40.* b *Prædicatio non semper retrahit audientem à peccato.* c *Rom. 10.*

a *Verbi Dei propositio est ad salutem valdè necessaria.*

a *Fortè scientia.* b *Osea 4. Malach. 2.* c *Psal. 50.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Circa tertium verò articulum diligenter intelligant, quòd Fratres ipsi hoc per privilegia Romanorum Pontificum eis benignè concessa, ante constitutionem eandem hactenus habuerunt. Quodque sunt pauperes, nil habentes singuli, in communi rustica prædia, imo nec urbana, vel mobilia, eorum alteri vel etiam universi, mendicant victum, quærunt vestitum, & eatenùs sustinere possunt, quatenus vel vivorum pietas, aut morientium charitas eis necessaria subministrat. Quis ergò non misereatur eorum, qui omnia, voluntatem habendi etiam, reliquerunt? Quis non compatiatur eisdem operantibus tam utiliter in agro prædicto? Certè nullus, nisi qui triturantis bovis os impiè alligare velit, aut eos subtractis alimentis necare. Inopes patrimonii onera ipsa non habendi necessitate non sustinent, & à curialibus res Ecclesiis vel piis locis donatas, à quarta præstatione, seu lucrativorum inscriptionibus lex facit immunes. Relicta pauperibus non patiuntur Falcidiam. Et legata ad fabricam, vel pro ornamentis Ecclesiæ, aut ad divinum cultum perpetuum solutioni non subjacent canonicæ portionis. Pauperes autem (ut dictum est) sunt Fratres, & quod eis relinquitur, aut in sua alimenta erogant, aut in fabricam, sive in cultum divinum, & Ecclesiæ ornamenta convertunt. Propter *a* quod nos, qui debemus intelligere super egenum & pauperem, & non obliviscì eorum, cum humanitatis sit etiam secularis Principis prospicere egenis, & date operam, ut pauperibus alimenta non desint; non tam piè, quàm quodammodò juste in eodem articulo egimus, egenos eosdem (ut præmittitur) reddendo ab onere canonicæ portionis exemptos. Hæc autem (dictâ constitutione, quæ incipit, Super cathedram: quam penitùs revocamus, aliisque quibuscunque constitutionibus specialibus & generalibus, statutis, privilegiis, indulgentiis, sub quacunque forma verborum concessis, etiamsi de ipsis de verbo ad verbum, vel aliquorum nominibus in nostris literis oporteret fieri mentionem, conventionibus contrariis, nequaquam obstantibus) inviolabiliter observari sancimus. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, denunciationis, exemptionis, præceptorum, approbationis, jussionis, voluntatis, revocationis, & sanctionis infringere. Si quis autem, &c.

a Psalm. 40.

CAP. II.

¶ *Rex Franciæ & regnicolæ, per Extravagantem, Unam sanctam, supr. de major. & obed. non amplius subjiciuntur Eccles. Rom. quam prius erant.*

Clemens V. *(an. 1306. Lugduni.)*

MEruit charissimi filii nostri Philippi Regis Francorum illustris, sinceræ affectionis ad nos & Ecclesiam Romanam integritas, & progenitorum suorum præclara merita meruerunt. Meruit insuper regnicolarum puritas, ac devotionis sinceritas, ut tam Regem, quam regnum favore benevolo prosequamur. Hinc est, quod nos Regi & regno per definitionem & declarationem bonæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. prædecess. nost. quæ incipit, Unam sanctam: nullum volumus vel intendimus præjudicium generari. Nec quòd per illam Rex, regnum, & regnicoli prælibati amplius Ecclesiæ sint subjecti Romanæ, quam antea existebant: Sed omnia intelligantur in eodem esse statu, quo erant ante definitionem prætaram: tam quantùm ad Ecclesiam, quam etiam ad Regem, regnum & regnicolas superius nominatos.

CAP. III.

¶ *Ordinarii non possunt ferre censuras in suos subditos pro suis negotiis Romam euntes, ibi manentes, aut ab ea recedentes: nec illos privare beneficiis: quòd si fecerint, uritum est. Et si beneficia illorum aliis sint collata, tam dantes, quàm recipientes ipso facto sunt excommunicati: & à solo Papa absolvendi.*

Eugenius IV. *(an. 1432. Romæ.)*

DIvinâ *a* in eminenti sedis Apostolicæ specula disponente clementiâ constituti, ad ea libenter intendimus, per quæ Officiales prædictæ sedis obsequiis ejus (ad quam veluti fidelium omnium matrem, pro animarum salute quærenda, & justitia prosequenda, de diversis mundi partibus confluit multitudo) turius & quietiùs se promptiores valeant exhibere. Hinc est, quòd nos ex certis rationabilibus causis moti, etiam nonnullorum prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, districtiùs inhibemus locorum Ordinariis, necnon Commissariis & Delegatis eorum, cæterisque universis & singulis quàcunque potestate & auctoritate præfulgeant, cujuscunque dignitatis, gradûs vel præeminentiæ fuerint, ne contra Officiales præfatos, quocunque nomine nuncupentur, in nostris & dictæ sedis obsequiis nunc & pro tempore existentes, necnon quoscunque alios pro suis & eorum causis vel negotiis prosequendis ad sedem prædictam venientes, ac in ea (durante negotiorum & causa hujusmodi prosecutione) moram trahentes, & recedentes ab eadem, procedere, aut in eos excommunicationis, suspensionis vel interdicti, aut privationis officiorum, aut beneficiorum, seu quamvis aliam sententiam promulgare præsumant. Nos enim omnes & singulos processus & sententias contra tenorem & mentem nostræ inhibitionis hujusmodi latas & habitas, & in posterum habendas, ac etiam promulgandas, & quæcunque inde secuta, declaramus nulla, irrita & inania, nullius-que extitisse vel existere roboris vel momenti. Necnon quicquid in contrarium à quoquam, quâvis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari, etiam decernimus irritum & inane. Et nihilominùs in omnes & singulos Ordinarios & Officiales, Commissarios & Delegatos eorum, qui se de dignitatibus ac beneficiis Ecclesiasticis quibuscunque Officialium, aut negotia hujusmodi apud dictam sedem prosequentium prædictorum: eos illis forsan privando, atque privatos decernendo seu declarando, vel cujuscunque privationis prætextu illa personis aliis conferendo, seu de illis in eos quomodolibet se intromittendo, tam in dantes, quàm in recipientes excommunicationis, suspensionis & interdicti latas sententias promulgamus: quas volumus eos ipso facto incurrere. A qua quidem excommunicationis sententia absolvi nequeant, nisi à nobis vel per nos deputandis, præterquam in mortis articulo constituti. Præmissa autem à die affixionis præsentium ad valvas basilicæ Principis Apostolorum de urbe, ex certa scientia quoscunque ligare volumus & arctare: Non obstantibus Apostolicis & quibuscunque generalibus, aut provincialibus, aut synodalibus conciliis, edictis, constitutionibus, ordinationibus, & Apostolicis privilegiis: per quæ effectus præsentium impediri posset quomodolibet vel differri, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus habenda esset in præsentibus mentio specialis, & quæ præsentibus volumus haberi pro sufficienter expressis, cæterisque contrariis quibuscunque.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, declarationis, constitutionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, &c. ut suprà. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. CCCC. XXXII. 8. Iduũ Martii, Pontificat. nost. Anno 2.

a Vide Conc. Trid. Sess. 23. de reform. c. 1. circa finem. & Sess. 24. de reform. c. 12. 4. qua vera privilegia.

CAP. IV.

¶ *Præmisso tenore duarum constitutionum, dicit, quòd Hospitalarii sancti Ioannis ex statuto, consuetudine, vel privilegio habentes annalia beneficiorum vacantium, percipere debent portionem, quam habuerunt beneficia obtinentes, si in illis essent residentes.*

Joannes XXII. *Magistro & Fratribus hospitalis sancti Ioannis Hierosolymitani.*

EXhibita nobis ex parte vestra petitio continebat, quòd dudum post constitutionem per nos editam, quâ specialiter & expressè cavetur, quòd habentes annalia in Ecclesiis de consuetudine, privilegio, vel statuto, qui ratione dictorum annalium fructus primi, vel secundi, vel alterius cujuscunque sequentis anni beneficiorum vacantium sibi hactenus in totum vendicaverant, nihil exinde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in decimæ solutione taxari, prætextu cujusvis privilegii, consuetudinis, vel statuti, quovis modo perciperent, sed ipsius summæ perceptione duntaxat deberent esse contenti, totali residuo prædicta obtinentibus beneficia remansuro: nisi forsan illi, qui fructus illos soliti essent cum integritate percipere, mallent ipsum habere residuum, & obtinentibus beneficia dimittere summam memoratam: quo casu percipiendi quod mallent, erat eis optio derelicta. Quandam aliam declaratoriam constitutionem fecimus, in qua specialiter cavebatur, quòd si hujusmodi beneficium obtinentes in Ecclesia, in qua specialiter illud beneficium existeret, minimè residerent, ad debitum servitium impendendum Capitulo ejusdem Ecclesiæ nihil deberet accrescere: cùm cessante causâ *a* cessare debeat pariter, quod vigebat. Quodque ex verbis declarationis hujus satis innui videbatur, quòd fructus beneficiorum non residentium accrescere debeant habentibus annalia memorata. Verùm ex eo, quòd in declaratione dicta non continetur expressè de perceptione annalium beneficiorum vacantium vobis debitorum de prædictis consuetudine, privilegio, vel statuto quoad fructus non residentium in eisdem, qui vobis accrescere debent, nullum adhuc commodum assequi potuistis: licèt (ut præmittitur) dicti fructus Capitulo non accrescant. Quare nobis humiliter supplicâstis, ut quod in hujusmodi declaratione nostra tacitè innuitur, declarare expressiùs dignaremur. Nos itaque petitionem vestram juri consonam æstimantes, ac propterea in hac parte quieti & indemnitati vestræ providere volentes, præsenti oraculo declaramus, quòd fructus prædicti Ecclesiæ vel beneficii vacantis, cujus annalia, in quibus consistunt, debentur vobis ex privilegio, consuetudine, vel statuto, etiam pro ea parte, quæ obtinentibus Prabendam vel beneficium hujusmodi (in Ecclesia, ubi illa consistunt, personalem residentiam facerent) deberetur, si non residerent ibidem verè vel interpretativè, utpote per speciale privilegium Apostolicum, vel alias ex causa rationabili ab hujusmodi residentia legitimè excusentur: cùm dicta pars (ut præmittitur) Capitulo non accrescat, vobis accrescere debet, secundùm intentionem & mentem declaratoriæ memoratæ. Nulli ergò omninò hominum, &c. ut suprà. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, &c. ut suprà. Datum Avenion. Calend. Martii, Pontificat. nostri Anno 5.

a L. adigere. §. quamvis. ff. de jure patron. cap. cum cessante. de appellat.

DE POENIS.

TITULUS VIII.

CAP. UN.

¶ *Episcopus Caturcen. propter varios excessus per ipsum perpetratos, præsertim quia sedi Apost. suis subditis & sibi ipsi injuriosus fuerat, varias pœnas incurrit: quoniam perpetuæ depositionis sententiam meruit, privatusq; fuit Pontificali, Sacerdotali & alio quolibet officio, & ad perpetuum carcerem condemnatus. Doctrina utilis hic nobis tribuitur: ut scilicet cognoscamus crimina & excessus, pro quibus Prælatus deponi possit. Facit ad hoc c. veritatis. extrà, de dolo & contum. & c. ex literis. & c. tanta est clavis Petri. de excess. Prælat. Et nisi antiqui libri hoc c. sub tit. de pœnis annotavissent, sub tit. de excess. Prælat. positum fuisset.*

Joannes XXII.

DIVINIS exemplis, quæ nostrorum debent esse actuum regula, patenter instruimur, aures nostras subditorum à suis præpositis oppressorum indebitè, & aggravatorum injustè, non obturare clamoribus, sed ipsis ipsas potiùs compassivis affectibus inclinare: ut si per solertis inquisitionis indaginem clamores hujusmodi opere *a* completos esse viderimus, liberationis opportunæ remedium solicitis studiis apponamus: pœnâ nihilominùs debitâ puniturì in hanc patratorum qualitatem excessuum illicitos oppressores. Omnipotens etenim Dominus audito *b* clamore populi sui, propter duritiam eorum, qui operibus prætant, dolentis, ad liberandum eum descendit: & summi templi præpositi, qui juxta nominis interpretationem in vias pravas iniquè diverterat, comminando sic ait *c*: [*Expellam te de statione tua, & de tuo ministerio te deponam.*] Dudum siquidem famâ gravi, clamore frequenti, & querelâ flebili subditorum deferentibus nobis Hugonem Geraldi olim Caturcen. Episcopum, de multiplicatis excessibus, oppressionibus gravibus, enormibusque criminibus esse reum: Nos mala hujusmodi nolentes antè credere, quàm probare, super illis inquisitionem per nos & per alios fieri fecimus diligentem. Et demùm inquisitionis ipsius viso & examinato processu, luculenter invenimus, quòd ejus fuerat vitiosus ingressus, cùm per ambitionem nimiam & per abrupta simoniacæ pravitatis ad Pontificalem ascendisset honorem. Progressus autem ejus (ut execrando conveniret initio) injuriosus extiterat quoad tria. Primò videlicet quoad Apostolicam sedem, cui (licèt ipsum honorâsset in multis, & tandem ad Episcopalis dignitatis apicem promovisset) terga vertens, non faciem, contemptum pro gratia, maleficium pro beneficio, & vituperium retulit pro honore. Appellationibus interdum ad sedem ipsam ab eo vel Officialibus ejus per subditos oppressos emissis, nedum deferre contemptibiliter renuens, sed eas verbo vilipendens & facto, suis præcipiendo ministris, quòd de appellationibus hujusmodi non curarent, ac nihilominùs appellantes (quibus contra oppressiones debuerat esse appellatio ipsa remedium) nunc per captionis injuriam, nunc per spoliationem beneficiorum, & aliàs indebitè affligendo multipliciter, non absque vitio ingratitudinis violans juramentum fidelitatis ab ipso præstitum dictæ sedi: nec veritus matris Ecclesiæ transgressionem apertam, nonnullis quandoque per suas patentes literas de vacaturis mandavit beneficiis provideri, vias ad vacationem eorum aperiens nimis illicitas & suspectas: perniciosus etiam fuit, & frequens literarum Apostolicarum abusor. Secundò verò, quantùm ad subditos, erga quos non pii Prælati vel pastoris peregit officium, quinimò tanquam fur improbus, crudelisque tyrannus, sub pallio charita-

a Gen. 18. b Exod. 3. c Esa. 22.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rivi subsidii incussis terroribus, violentiis & injuriis illatis, dolosis inductionibus, & fraudibus exquisitis, veluti recursor iniquus, extorsionibus eos intolerabilibus prægravando, nunc binas in anno, nunc plures in die, nunc alias nimiùm excessivas, & Ecclesiis importabiles, utpote multiplicato evectionum numero canonibus definito, interdum per se, interdum per alios procurationes exigendo, pro libito visitationis officio quandoque nullatenùs, & regulariter non ad fructum correctionis, sed ad saturandæ cupiditatis affectum impenso, ad alios quæstus illicitos & damnatos, suum exacuit frequenter ingenium, nec de modo, nec de causa curavit. Et cùm invenit subditos suis in hoc reprobandis affectibus non parentes, nec alias ab eis exigere potuit concupita, calumnioſas delationes fieri, contra eos lites moveri, & diversa eis gravamina subdolè procuravit pluries inferri. Præterea non citatos legitimè, nec convictos etiam, aut confessos, suis privavit beneficiis, occasionem pro causa confingens, non rationem in his, sed tyrannidem potius prosequens personalem. Multa falsa scienter instrumenta dictavit, per suos illa faciens Notarios publicari, & ut illis, qualem ipse habuerat, ad Ecclesias præberet ingressum, instituere ei præsentatos, seu institutionis suæ eis concedere literas sæpiùs renuit, nisi primitùs certâ sibi & magna pecuniâ propter hoc exolutâ. Multa Ecclesiastica beneficia, nunc permutationis prætextu, nunc verò simpliciter in suis manibus resignata, modò jure (ut prætendebat) ordinario, modò super hoc (ut dicebat) Apostolico munimine indulto, de facto scienter contulit: intervenientibus fraude, pacto, & simoniacâ pravitate subjectas sibi Ecclesias occupans, earum reditus usurpavit: & sic in suis fuit corruptus judiciis, processum eorum, & finem in pecuniarium commodum ordinando, quandoq; justificans impium, innoxium injustè condemnans: sic & alios corrumpere Judices pro obtinenda super oppressionibus inchoatis injusta victoria nisus fuit. Tertio, quantùm ad se, ut qui sibi nequam existeret, nulli alii bonus esset, suæ namque famæ prodigus, se perjuriis patenter involvit, irregularitatisque laqueis irretivit, & (quod referre pudet) in corpus suum fornicando peccans per continuatum incontinentiæ vitium, quo se dudum fœdaverat, Pontificali posteà decoratus honore, in sua ponere gloria maculam, & fœmora sua non erubuit mulieribus inclinare. In his quidem ejus sic reprehendendi ingressus, sic scandulosus, pernicioſus exemplo progressus, ut vitio hujusmodi, sive culpis nescius finem imponere, & periculosus egressus, cùm adeo foret in ipso habituata malitia, quod (remanente sibi adsolitâ facultate) in iniquitatis opere voluntas sibi deficere minimè speraretur. Propter quod, ne prioribus pejus committeret, illud solum æstimamus salubre remedium, ut quod velle non poteramus auferre, eriperemus vel posse. Nos itaque super præmissis & pluribus aliis ejus nefandis excessibus cum fratribus nostris ex sano consilio deliberatione cohabitâ diligenti, in præfatum Hugonem Geraldi, qui se omni honore ac dignitate reddidit tam indignum, quiq; ob suas iniquitates, ne præsit, est abjectus a Deo, suis ligatum peccatis, omnique honore ac dignitate Pontificali jam privatum à Domino, de consilio omnium & singulorum fratrum ipsorum, perpetuæ depositionis sententiam duximus promulgandam: Pontificali eum, & Sacerdotali, & alio quolibet officio privantes, & ad perpetuum carcerem condemnantes: ut ibi committendis cessantibus agat pœnitentiam de commissis: Nulli ergò hominum liceat hanc paginam nostræ promulgationis & condemnationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Avenion. XV. Calend. Junii, Pontif. nost. Anno 2.

DE POENITENTIIS ET REMISSIONIBUS.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ Centesimo quoque anno visitantibus basilicas Petri & Pauli Apostolorum, plenissima peccatorum venia conceditur.

Bonifacius VIII.

ANtiquorum *a* habet fida relatio, quòd accedentibus ad honorabilem basilicam Principis Apostolorum de urbe, concessæ sunt magnæ remissiones & indulgentiæ peccatorum. Nos igitur, qui juxta officii nostri debitum salutem appetimus & procuramus libentiùs singulorum, hujusmodi remissiones & indulgentias omnes & singulas ratas & gratas habentes, ipsas auctoritate Apostolicâ confirmamus & approbamus, & etiam innovamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ut autem beatissimi Petrus & Paulus Apostoli eò ampliùs honorentur, quò ipsorum basilicæ de urbe devotiùs fuerint à fidelibus frequentatæ, & fideles ipsi spiritualium largitione munerum ex hujusmodi frequentatione magis senserint se refertos: Nos de omnipotentis Dei misericordia, & eorundem Apostolorum ejus meritis, & auctoritate confisi, de fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, omnibus in præsenti anno millesimo trecentesimo, à festo Nativitatis Domini nostri Jesu Christi præterito proximè inchoato, & in quolibet anno centesimo secuturo, ad basilicas ipsas accedentibus reverenter, verè confitebuntur in hujusmodi præsenti, & quolibet centesimo secuturo annis, non solùm plenam & largiorem, imò plenissimam omnium suorum concedemus & concedimus veniam peccatorum: Statuentes, ut qui voluerint hujusmodi indulgentiæ à nobis concessæ fieri participes, si fuerint Romani, ad minus XXX. diebus continuis, seu interpolatis, & saltem semel in die: Si verò peregrini fuerint, aut forenses, simili modo diebus XV. ad basilicas easdem accedant. Unusquisque tamen plùs merebitur, & indulgentiam efficaciùs consequetur, qui basilicas ipsas ampliùs & devotiùs frequentabit. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, approbationis, innovationis, concessionis, & constitutionis infringere, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum, VIII. Cal. Mart. Pontif. nost. Anno 6.

CAP. II.

¶ Annus Jubilæus, sive plenaria remissio, quæ olim debatur quolibet centesimo anno omnibus vere pœnitentibus & confessis, visitantibus basilicas beatorum Petri & Pauli, per istam extravagantem ad annum quinquagesimum reducitur.

Clemens VI. *Archiepiscopo Tarracon. ejusq; Suffraganeis.*

UNigenitus Dei filius de sinu Patris in uterum dignatus est descendere matris, in qua & ex qua nostræ mortalitatis substantiam divinitati suæ, in suppositi unitate, ineffabili unione conjunxit, id quod fuit, permanens, & quod non erat, assumens: ut haberet, unde hominem lapsum redimeret, & pro eo satisfaceret Deo Patri. Ubi enim venit plenitudo temporis *b* misit Deus filium suum factum sub lege, natum ex muliere, ut eos qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem reciperent filiorum. Ipse namque factus *a* nobis à Deo sapientia, justitia, sanctificatio, & redemptio, non per sanguinem hircorum, aut vitulorum, sed per proprium *b* sanguinem introivit semel in sancta, æternâ redemptione inventâ. Non enim *c* corruptibilibus auro & argento, sed sui ipsius agni incontaminati & immaculati pretioso sanguine nos redemit: quem in ara crucis innocens immolatus non guttam sanguinis modicam, quæ tamen propter unionem ad verbum pro redemptione totius humani generis sufficeisset, sed copiosè velut quoddam profluvium noscitur effudisse, ita ut à planta *d* pedis, usque ad verticem capitis nulla sanitas inveniretur in ipso. Quantum ergo exinde, ut nec supervacua, inanis, aut superflua tantæ effusionis miseratio redderetur, thesaurum militanti Ecclesiæ acquisivit, volens suis thesaurizare filiis pius pater, ut sic sit infinitus thesaurus hominibus, quo qui usi sunt, Dei amicitiæ participes sunt effecti. Quem quidem thesaurum non in sudario *e* repositum, non in agro *f* absconditum, sed per beatum Petrum, cœli clavigerum, ejusque successores, suos in terris Vicarios, commisit fidelibus salubriter dispensandum: & propriis, & rationabilibus causis, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ, tam generaliter, quàm specialiter (prout cum Deo expedire cognoscerent) verè pœnitentibus & confessis misericorditer applicandum. Ad cujus quidem thesauri cumulum beatæ Dei genetricis, omniumque electorum à primo justo usque ad ultimum merita, admiculum præstare noscuntur: de cujus consumptione, seu minutione non est aliquatenùs formidandum, tam propter infinita Christi (ut prædictum est) merita, quàm pro eo, quod quanto plures ex ejus applicatione trahuntur ad justitiam, tanto magis accrescit ipsorum cumulus meritorum. Quod fel. rec. Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster pie (sicut indubiè credimus) considerans, & attentâ meditatione revolvens, quantum apud homines gloriosi Principes terræ Petrus & Paulus (per quos Evangelium Christi Romæ resplenduit, & per quos Ecclesia religionis sumpsit exordium, qui facti Christiani populi per Evangelium genitores, gregis Dominici pastores, fidei lucernæ, Ecclesiarum columnæ, præ cæteris Apostolis peculiari quâdam prærogativâ in ipso Salvatore fidei virtute præcellunt: Quorum uni, scilicet Apostolorum Principi, sicut bono dispensatori, claves regni cœlorum commisit: Alteri, tanquam idoneo doctori, magisterium Ecclesiasticæ eruditionis injunxit) in speciali veneratione haberi debeant, & debitâ honorificentiâ venerari, pro ipsorum memoria recolenda erebriùs, & reverentiâ à cunctis Christi fidelibus eis devotiùs adhibenda, ipsorumque patrocinio favorabiliùs assequendo, inconsumptibilem thesaurum hujusmodi pro excitanda & remuneranda devotione fidelium voluit aperire: decernens de fratrum suorum consilio, ut omnes, qui in anno à Nativitate Domini M. CCC. & quolibet anno centesimo exinde secuturo, ad dictorum Apostolorum basilicas de urbe accederent reverenter, ipsasque si Romani ad minus XXX. si verò peregrini aut forenses fuerint, quindecim diebus continuis vel interpolatis, saltem semel in die, dum tamen verè pœnitentes & confessi existerent, personaliter visitarent, suorum omnium obtinerent plenissimam veniam peccatorum. ¶ Nos autem attendentes, quod annus *g* quinquagesimus in lege Mosaica (quam non venit Dominus solvere, sed spiritualiter adimplere) Jubilæus remissionis & gaudii, sacerque dierum numerus, quo lege fit remissio, censebatur: quodque ipse quinquagenarius numerus in Testamentis, Veteri quidem ex legis datione, Novo ex visibili Spiritûs Sancti in discipulos missione, per quem datur peccatorum remissio, singulariter honoratur. Quodque huic plura & grandia divinarum adaptantur mysteria scripturarum: & clamorem peculiaris populi nostri Romani, videlicet hoc humiliter supplicantis, ac nos ad instar Moysi & Aaron, per proprios & solennes nuntios ad hoc destinatos specialiter orantis pro toto Christiano populo, & dicentis: Domine, aperi eis thesaurum tuum, fontem aquæ vivæ, desiderantes benigniùs exaudire, non quidem ut sicut illius Israëlitici populi indurati esset murmuratio, sed ut istius prædilecti populi, & cunctorum fidelium augeatur devotio, fides splendeat, spes vigeat, charitas vehementiùs incalescat: Volentes quamplurimos hujusmodi indulgentiæ fore participes, cùm pauci multorum respectu propter vitæ hominum brevitatem valeant ad annum centesimum pervenire, de fratrum nost. consilio prædictam concessionem indulgentiæ ex suprascriptis & aliis justis causis ad annum quinquagesimum duximus reducendam. Statuentes de fratrum consilio prædictorum, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ut universi fideles, qui verè pœnitentes & confessi in anno à Nativitate ejusdem M. CCC. quinquagesimo proximè futuro, & deinceps perpetuis futuris temporibus de quinquaginta in quinquaginta annis prædictas eorundem Petri & Pauli Apostolorum basilicas & Lateran. Ecclesiam, (quam inclytæ recordationis Constantinus, postquam per beatum Silvestrum, sicut per eosdem Apostolos Deo revelante cognovit, renatus fonte baptismatis fuerat, & à contagio lepræ mundatus, in honorem Salvatoris construxisse, quamq; idem beatus Silvester novo sanctificationis & chrismationis genere dedicâsse legitur, & in cujus Ecclesiæ parietib. præfati Salvatoris imago depicta primùm toti populo Romano visibiliter apparuit, devotiùs veneranda, quàm ex his & aliis certis & rationabilibus causis, ut ipsa Ecclesia pariter indulgentiæ prædictæ privilegio decoretur, & devotus ab eodem Salvatore, qui in præfatis Apostolis mirabilis prædicatur, eorum meritis & precibus indulgentiæ mereatur percipere largitatem, in hoc censuimus venerandam) causâ devotionis modo prædicto visitaverint, plenissimam omnium peccatorum suorum veniam consequantur, ita videlicet, ut quicunque voluerint indulgentiam hujusmodi assequi, si Romani, ad minus XXX. si verò peregrini aut forenses, modo simili XV. diebus ad prædictas basilicas & Ecclesiam accedere teneantur: Adjicientes, ut ii etiam, qui pro consequenda ad easdem basilicas & Ecclesiam accedent, post iter arreptum impediti legitimè, quò minùs ad urbem illo anno valeant pervenire, aut in via, vel dierum prætaxato numero non completo in dicta urbe decesserint, verè pœnitentes (ut præmittitur) & confessi, eandem indulgentiam consequantur. Omnes nihilominùs & singulas indulgentias, per nos vel prædecessores nostros Rom. Pontifices tam prænominatis, quàm aliis basilicis & Ecclesiis de dicta urbe concessas, ratas & gratas habentes, ipsas auctoritate innovamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ reductionis, constitutionis, &c. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & dictorum Petri & Pauli Apostolorum sese noverit incursurum. Datum Avenion. VI. Calend. Februar. Pontif. nost. An. 1. ¶ Quocirca fraternit. vestræ per Apost. scripta mandamus, quatenus singuli vestrûm, in singulis vestris civitatibus & diœcesibus prædictas nostras literas subditis vobis clero & populo publicetis, & intelligibiliter exponatis, ut annuente Domino ad promerendam hujusmodi indulgentiam se disponant. Cæterùm, quia præsentes literæ nequitent forsitan propter viarum discrimina, vel alia legitima impedimenta singulis

a *Vide Doct. scholasticos l. 4. sent. dist. 19, 20, & 21. unde enim sint aperta, quæ traduntur in textu & glossis. adde Roffensem, contra Luth. art. 17. & aliquot sequentibus.* b *ad Gal. 4.*

a *1. Cor. 1.* b *Ad Hebr. 9.* c *1. Pet. 1.* d *Esaj. c. 1.* e *Luc. 19.* f *Matth. 13.* g *Levit. 25. c. ubi plenissimè de anno quinquagesimo, sive Jubilæo.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

vestrûm commodè præsentari, volumus quòd per te frater Archiepiscope, dictarum literarum transsumptum manu publicâ scriptum, tuoque munitum sigillo vobis, fratres suffraganei, transmittatur: cui velut originalibus literis adhiberi volumus plenam fidem. Datum, &c.

CAP. III.

¶ Constitutio casus Papæ reservatos comprehendens, certis ex causis hic ponitur, à quibus nullus potest absolvere sine speciali licentia sedis Apostolicæ.

Paulus Venetus Papa II.

ETsi Dominici gregis saluti semper intenti, singulis cum humilitate poscentibus ea benignè concedere studeamus, per quæ (peccatorum mole depositâ) salus ipsa succedat, & ab hostis humani generis servitute ereptas animas lucrifaciamus Altissimo, qui nobis eas suâ bonitate commisit: id tamen propensiori studio præcavendum esse censemus, ne (cujusvis indulgentiæ, remissionis vel facultatis obtentu) Christi fideles procliviores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut veniæ facilitas [a] eis peccandi tribuat incentivum. Hâc itaque consideratione habitâ, olim emanavit à nobis constitutio tenoris subsequentis, videlicet: Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster, Dominus Paulus divinâ providentiâ Papa secundus, qui pridem super pleniariis remissionibus, quæ semel in vita, & semel in mortis articulo conceduntur, formam & normam instituit, ne passim sine exceptione quorumcunque criminum procliviores redderentur homines ad peccandum, per regulam in cancellaria Apostolica publicatam statuit & ordinavit, quòd in quibuscunque concessionibus & facultatibus absolvendi, casus infrascripti tanquam speciales sedi Apostolicæ reservati, semper intelligerentur exceepti: Videlicet offensæ Ecclesiasticæ libertatis, Violationis interdicti ab eadem sede impositi, Criminum hæresis, Conspirationis in personam aut statum Romani Pontificis, seu cujusvis offensæ, inobedientiæ, seu rebellionis ejusdem Pontificis, vel sedis Apostolicæ, Presbytericidii, Offensæ personalis in Episcopum, seu alium Prælatum, Invasionis, Deprædationis, Occupationis, aut devastationis terrarum Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subjectarum: ac etiam invasionis Romipetarum, seu quorumcunque aliorum ad Romanam curiam venientium: Prohibitionis devolutionis causarum ad dictam curiam, Delationis armorum, & aliorum prohibitorum, ad partes infidelium, Impositionis novorum onerum realium vel personalium, Ecclesiis vel Ecclesiasticis personis, Simoniæ super ordinibus vel beneficiis assequendis, in eadem curia vel extra contractæ: Et generaliter in casibus contentis in bulla, quæ consuevit in die Cœnæ Domini, per prædecessores suos Romanos Pontifices publicari: Considerans, quòd plerunque contingit suam sanctitatem hujusmodi facultates, & confessionalia, tam præsentibus, quam absentibus, etiam oraculo vivæ vocis concedere: (ne prætextu concessionis hujusmodi, vel pœnitentes vel confessores in suprascriptis casibus fallantur, & fallant) statuit & decrevit, suæ intentionis fuisse, & esse, per quascunque concessiones & facultates, per suam sanctitatem, tam scripto, quàm verbo factas, & in posterum faciendas, nemini licere irretitos dictis casibus absolvere sine speciali suæ sanctitatis licentia: quinimò concessiones & indulta prædicta, quoad casus exceptos hujusmodi, nulli penitus suffragari. ¶ Ut autem ipsa constitutio (quæ dudum, scilicet quinto Calendas April. anni ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi, millesimi quadringentesimi sexagesimi sexti, Pontificatûs nostri Anno secundo, publicata fuit) eisdem Christi fidelibus plenius innotescat, nullusque illius ignorantiam prætendere valeat in futurum: præsentibus inseri fecimus, ut ad majorem omnium perveniat notionem. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ M. CCCC. LXVIII. quinto Nonas Mart. Pontificatûs nostri Anno 5.

[a] *Venia facilitas incentivum tribuit delinquendi. c. ut Clericorum. extr. de vita & honest. Clericorum.*

CAP. IV.

¶ Bulla confirmationis anni Jubilæi, publicata apud sanctum Petrum in die Nativitatis Domini, in qua continetur, quòd annus Jubilæus est ad brevius tempus reductus, quàm olim esset: quoniam vigesimo quinto quoque anno cunctis fidelibus basilicas urbis Romanæ hic expressas visitantibus, illius indulgentia concedantur. Et illo durante, aliæ indulgentiæ ubique cessant.

Sixtus IV.

QUemadmodum [a] operosi, vigilisque pastoris solertia oves suæ custodiæ deputatas, curat à ferarum præservare incursibus, & ad statum prosperum fœtu multiplicato perducere: ita quoque & nos (quibus dispositione supernâ universi gregis Dominici solicitudo commissa est) & supremis desideramus affectibus, & studiis nitimur indefessis, cunctos Christi fideles, quos à justitiæ semita hostis humani generis diabolicâ fraude avertit, depositâ peccatorum sarcinâ, suo reconciliare auctori: ut æternæ felicitatis præmiis nostri redemptoris inæstimabili charitate media potiantur, fiatque nostræ operationis ministerio, utilitate publicâ suadente, etiam per gratiarum susceptionem; quod eorum saluti conveniat, atque nostra & prædecessorum nostrorum ordinationes salubres debitis effectibus mancipentur. Olim siquidem felicis recordationis Paulus Papa secundus, prædecessor noster, rationabilibus causis tunc expressis inductus, de venerabilium Fratrum nostrorum, tunc suorum (de quorum numero tunc eramus) consilio, annum Jubilæum ad brevius tempus providâ moderatione reducens, illum ad annum vigesimum quintum Apostolicâ auctoritate restrinxit, ac voluit, statuit, & decrevit ex causis prædictis, quòd singulis viginti quinque annis Jubilæus annus prædictus celebrari deberet: quodque anno Domini M. CCCC. LXXIV. proximè futuro, videlicet à vigilia Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, idem annus Jubilæus inciperet, & ut sequitur, finiretur: ac universi & singuli utriusq; sexûs, fideles, qui beatorum Apostolorum Petri & Pauli basilicas, Lateranensem quoq; & sanctæ Mariæ majoris almæ urbis Ecclesias statutis diebus devotè visitarent, omnes & singulas indulgentias, & peccatorum remissiones consequerentur, quas idem Pontifex suisque prædecessores anno Jubilæo hujusmodi basilicas & Ecclesias prædictas visitantibus devotè concesserant, per quasdam primò, & deinde nos, qui (dicto prædecessore, sicut Domino placuit, sublato de medio) fuimus divinâ disponente clementiâ ad apicem summi Apostolatûs assumpti, & per alias nostras literas, ejusdem Pauli prædecessoris ordinationem, voluntatem, & statutum, ac omnia & singula in eisdem suis literis contenta, de fratrum eorundem consilio approbantes: Similiter statuimus & ordinamus, quod annus Jubilæus prædictus, cum eisdem indulgentiis, & remissionibus plenariis peccatorum, anno proximè futuro

[a] *Vide extravagantem Gregorii XIII. incip. Dominus ac redemptor, quâ indicitur sanctus Jubilæus pro anno 1575.*

à vigilia Nativitatis ejusdem incipere, & ut sequitur, continuari deberet: prout in singulis literis prædictis (quarum tenores præsentibus haberi volumus pro expressis) plenius continetur. ¶ Verum, quia postmodum tam nos, quam idem Paulus Prædecessor noster, dum in humanis ageret, animarum saluti fidelium intenti, multorum Principum & aliorum Christi fidelium, ac devotarum personarum pulsati precibus, diversas indulgentias & peccatorum remissiones plenarias nonnullis Ecclesiis, monasteriis & piis locis duximus concedendas: propter quas populorum forsan concursus ad basilicas & Ecclesias antedictas retardari, aut ipsius anni Jubilæi celebritas minui, vel intermitti posset, cum animarum non modico detrimento: Nos qui universorum credentium profectibus & saluti prospicere ex debito ministerii pastoralis adstringimur (ne propter aliarum indulgentiarum hactenus à nobis, seu eodem Paulo, vel aliis prædecessoribus nostris concessarum, hujusmodi effusionem, hoc sanctum opus, ac remissionis & gratiæ annus Jubilæus intermittatur, aut fideles ipsi à tanto munere reddantur expertes) remediis opportunis providere volentes, omnes & singulas plenarias, etiam ad instar Jubilæi, ac etiam commutandi vota, aut super eis & male ablatis incertis, aut per usurariam pravitatem, vel aliam illicitum modum extortis, dispensandi & componendi, aut illa sub certis modo & forma remittendi, & deputandi confessores, cum potestate absolvendi, etiam in casibus sedi Apostolicæ reservatis, facultates, concessiones, & indulta à nobis & eadem sede, vel illius auctoritate quibuscunque Ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, & piis locis, universitatibus, fraternitatibus quibuslibet, tam in perpetuum, quam ad certum tempus, in vita, seu in mortis articulo, quovis modo, aut quâvis causâ, quomodolibet concessas & concessa, & in posterum forsitan concedendas, vel concedenda, auctoritate Apostolicâ tenore præsentium de Apostolicæ potestatis plenitudine, usque ad nostrum & ejusdem sedis beneplacitum suspendimus, illasque durante beneplacito nostro & sedis prædictæ suspensas esse volumus, nec interim alicui suffragare: indulgentiis tamen basilicarum & Ecclesiarum dictæ urbis in suo plenario robore durantibus. Districtius inhibentes, alias indulgentias (præter istas duntaxat) in locis publicis vel privatis prædicari aut nuntiari, earumque prætextu à quæstoribus [a] aliquid exigi quoquo modo. Quinimò quæstores & prædicatores quoscunque per locorum ordinarios à prædicationibus & quæstis hujusmodi faciendis, volumus & mandamus præsentium auctoritate arceri, sub censuris & pœnis Ecclesiasticis, de quibus visum fuerit opportunum. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum suspensionis, inhibitionis, mandati & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Tybure anno incarnationis Dominicæ, M. CCCC. LXXIII. 4. Calend. Septemb. Pont. nost. Anno 3.

[a] *Prædicatores quæstuarios omninò abolevit Conc. Trid. Sess. 5 de reform. c. 2. §. ult. & sess. 21. de reform. c. 9.*

CAP. V.

¶ Sixtus tempore suo multis multa concesserat indulgentias: quæ certis ex causis hic revocat.

Idem Sixtus. *(an. 1478.)*

ETsi Dominici gregis saluti semper intenti, singulis cum humilitate poscentibus ea benignè concedere studeamus, per quæ (peccatorum mole depositâ) salus ipsa succedat, & hostis humani generis servitute ereptas animas lucrifaciamus Altissimo, qui nobis eas suâ bonitate commisit: id tamen propensiori studio præcaven-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum esse censemus, ne cujusvis indulgentiæ, remissionis, vel facultatis obtentu, Christi fideles procliviores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi tribuat incentivum. Cum itaque (sicut multorum fide dignorum testimonio accepimus) ob multitudinem facultatum per nos, vel auctoritate nostrâ concessarum, tam verbo, quam in scriptis, confectis exinde literis vel non, Prælatis & personis Ecclesiasticis, etiam religiosis & secularibus utriusque sexûs, Capitulis, Collegiis, Conventibus, hospitalibus, confratriis, & universitatibus, tam in genere, quam in specie, sub electione, vel deputatione confessorum, qui eligentes eosdem, vel pro indulgentiis per nos concessis consequendis, ad Ecclesias & alia pia loca confluentes, seu ad aliqua pia opera manus porrigentes adjutrices, earundemque confratriarum confratres & sorores, ac in hospitalibus prædictis decedentes, seu deservientes, aut eis piè aliquid relinquentes, vel aliqua alia meritorum ministeria exhibentes, & in ordinibus professentes, eorum confessione diligenter audità, in singulis etiam sedi Apostolicæ reservatis casibus semel in vita, & in aliis toties quoties, ac in morte plenariè, vel alias etiam ad effectum consequendi quascunque indulgentias plenarias, vel non plenarias, absolvere, & pœnitentiam salutarem eis injungere, emissa quoque vota per illos quæcunque in alia pietatis opera commutare liberè & licite valeant: fideles præfati ad peccandum, & ad alia illicita committendum, nonnunquam procliviores existant, in non parvum periculum salutis animarum suarum: Nos qui Deo propitio ejusdem gregis Dominici (meritis licet insufficientibus) causam gerimus, & illum spiritalis thesauri elargitione cupimus ipsi Deo reddere acceptabilem: ne exinde clavium auctoritas deducatur in contemptum, ipsique ad peccandum procliviores (ut diximus) liberius prolabantur: Ex præmissis & aliis rationabilibus causis animum nostrum moventibus, motu proprio (non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera voluntate & deliberatione) auctoritate Apostolicâ tenore præsentium statuimus & ordinamus, quòd de cætero prætextu facultatum hujusmodi concessarum à nobis, vel auctoritate nostrâ, & quas concedi quomodolibet continget in posterum, verbo, literis, aut quâvis aliâ scripturâ, etiam cum clausula, quòd sola signatura sufficiat, etiam in favorem fidei & cruciatæ, nullus confessæ rum eorundem quempiam, cujusvis statûs, gradûs, ordinis, vel conditionis existat, & quâcunque Ecclesiasticâ, etiam Episcopali, vel majori, aut mundanâ, etiam regali, & majori dignitate præfulgeat, qui offensæ Ecclesiasticæ libertatis, violationis interdicti ab eadem sede impositi, hæresis, postquam fuerint de ea sententialiter condemnati, delati, seu publicè diffamati: conspirationis in personam aut statum Rom. Pont. seu cujusvis offensæ, inobedientiæ, aut rebellionis ejusdem Pont. vel dictæ sedis, mutilationis membrorum, vel occasionis cujuscunque in sacris ordinibus constituti: offensæ personalis in Episcopum seu alium Prælatum: invasionis, deprædationis, occupationis, aut devastationis terrarum Romanæ Ecclesiæ mediate vel immediatè subjectarum: ac etiam invasionis Romipetarum, seu quorumcunque aliorum ad Romanam curiam venientium: prohibitionis devolutionum causarum ad dictam curiam: delationis armorum & aliorum prohibitorum ad partes infidelium: impositionis novorum onerum, realium vel personalium, Ecclesiis vel Ecclesiasticis personis: simoniæ super ordinibus vel beneficiis consequendis: criminum dis in dicta curia vel extra eam contractæ, criminum quomodolibet reus foret: Et generaliter in casibus contentis in literis, quæ consueverunt in die Cœnæ Domini publicari, prætextu hujusmodi facultatum absolvere, & per eos emissa peregrinationis ultramarinæ, & visi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tationis liminum Apostolorum Petri & Pauli : in Compostella, & castitatis ac religionis vota : Nisi ex speciali licentia, & certa scientiâ nostra, de qua demum constare censeatur, cùm in signatura nostra desuper manu nostrâ scriptum, aut in literis nostris expressum fuerit, nos ex certa scientia & de speciali gratia id concedere cum derogatione præsentis constitutionis, illius de verbo ad verbum inserto tenore : non autem per clausulas id importantes : vel in articulo mortis constitutum, & tunc in casibus (in quibus satisfactio fuerit impendenda) factâ satisfactione, vel idoneâ præstitâ cautione, commutare præsumant. Et si aliqui confessorum prædictorum contra præsentem constitutionem quenquam absolvere, aut excepta vota prædicta commutare attentaverint, absolutio & commutatio hujusmodi nullius sit roboris vel momenti. Et contrafacientes eo ipso excommunicationis sententiam incurrant, à qua (nisi in mortis articulo *a* constituti) ab alio, quàm à Romano Pontifice absolvi non possint : Non obstantibus literis & constitutionibus hujusmodi, ac constitutionibus, & ordinationibus, &c. Et ne aliquis de præsentibus ignorantiam valeat allegare, mandamus eas in Cancellaria Apostolica, & audientia literarum contradictarum legi & publicari, ac inter extravagantes alias Apostolicas constitutiones in quaterno dictæ cancellariæ describi, &c. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostrarum suspensionis, inhibitionis, mandati & voluntatis, &c. Datum Spiræ, An. Domini M. CCCC. LXXVIII.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

TITULUS X.

CAP. I.

¶ Excommunicati sunt, qui pacta aut promissionibus justitiam vel gratiam à sede Apostolica obtinent, & qui tales non revelant : nec illis absolutio facilè conceditur.

Bonifacius VIII. *(an. 1300. Rom.)*

EXcommunicamus & anathematizamus ex parte Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & nostrâ, omnes Clericos, Religiosos, & Laicos utriusque sexûs, sive sint familiares curiæ, sive alii undecunque, qui aliquod pactum fecerint, seu aliquod parvum vel magnum promiserint, vel promissionem receperint, aut ex pacto sive promissione occulta vel manifesta, facta sub generalibus & plenariè non expressis, sive sit sub specialibus & expressis aperte verbis, quicquam dederint aut receperint, magnum vel parvum, vel promissionem de quacunque re aut utilitate propter hoc consequenda fecerint, vel receperint, pro aliqua justitia sive gratia pro se aut pro alio in cautis, vel judiciis, seu aliàs per literas Apostolicas, & quibuscunque modis apud sedem Apostolicam obtinenda. Et hanc sententiam ad promittentes & acceptantes, dantes & recipientes cuximus extendendam. Illos quoque, qui aliquem sciverint culpabilem in prædictis, & nobis intra dierum trium spatium non retulerint, vel alicui, per quem ad nos verbum fideliter perferatur, simili decernimus sententiæ subjacere. Decernimus etiam, ut nullus hanc incurrens excommunicationis sententiam pro prædictis, vel aliquo prædictorum (absque speciali mandato) nostræ absolutionis beneficium valeat obtinere : nisi forsan ad nos habere accessum non posset, in mortis articulo *b* constitutus. Nec etiam ad absolutionis gratiam admittatur, nisi prius quantum dedit vel recepit, integraliter pauperibus largiatur. Justitiam verò sive gratiam sic obtentam nullius prorsus esse momenti volumus, omnique statuimus carere effectu, & robore firmitatis. Sed & scienter utentes ipsis, simili sententiâ excommunicationis adstringimus : & reservantes nobis absolutionem eorum cum præmissis in omnibus ad pœnas similes obligamus.

a *Vide Conc. Trid. Sess. 14. de casuum reservatione, c. 7.* b *Vide Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.*

CAP. II.

¶ Præmissu damnis ex interdicto provenientibus statuit quid propter dominum debita non solventem ejus terra vel civitas sine speciali Papæ licentia non interdicatur.

Idem. *(an. 1300.)*

PRovidè attendentes, quod ut frequentiùs, quamvis non sine causâ, sine culpa tamen multorum, interdicti sententiæ proferuntur, quodque sunt nonnulli Judices nimis prompti ad proferendas easdem, etiam in negotiis sive causis quæ interdum plùs ex cupiditatis, quàm charitatis radice perspicuis indiciis procedere arguuntur : quodque interdicti tempore divina organa suspenduntur & laudes, nec Ecclesiastica sacramenta ministrantur, ut solent : tolluntur mortuis seu minuuntur suffragia, præsertim per oblationem frequentem hostiæ salutaris : adolescentes & parvuli participantes rarius sacramenti, minùs inflammantur & solidantur in fide : fidelium tepescit devotio, hæreses pullulant, & multiplicantur periricula animarum. Præsentis constitutionis providemus edicto, ut nulla Provincia, civitas, castrum, villa, locus, territorium, vel districtus auctoritate ordinariâ vel delegato supponatur Ecclesiastico interdicto pro pecuniario debito, vel pro cujusvis monetæ, vel pecuniæ quantitate, quâcunque occasione vel causâ, seu quovis quæsito colore : pro eo maximè, quòd ipsorum domini, rectores seu officiales, quocunque nomine censeantur, aut incolæ seu habitatores, aut singulares personæ ipsorum, statutis vel statuendis, ordinatis vel ordinandis terminis hujusmodi debitum seu quantitatem non solverunt hactenus, aut in antea non persolvent. Nos enim exnunc decernimus irritum & inane, si secùs hactenus extitit attentatum, vel contigerit attentari, illudque revocamus omninò : Non obstantibus quibuscunque contractibus, obligationibus, pactis, conventionibus, compositionibus, submissionibus, fidejussionibus, consensibus, processibus, & sententiis super hoc habitis, vel habendis juramentorum, pœnarum spiritalium & temporalium, seu malctarum appositione, vel quâcunque aliâ firmitate vallatis. Nisi talis suppositio interdicti hactenus foret facta, vel in antea fieret de Apostolicæ sedis speciali licentia, & expressa per ipsius sedis patentes literas apparente.

a *Al. antiquatorum.*

CAP. III.

¶ Andronicum Palæologum, se Imperatorem Græcorum nominantem, & hæresis ipsorum fautorem, excommunicatum denunciat : omnesq; cum eo sic manente societatem contrahentes, ipso facto dicit excommunicatos, & eorum terras Ecclesiastice suppositas interdicto. Sunt q; privands bonis, quæ ab Ecclesia tenent : & talis societas seu confœderatio nulla est. Facit cap. ad Apostolicæ. de sentent. & re jud. lib. 6.

Clemens V. *(an. 1307. in Gallia.)*

AD certitudinem præsentium, & memoriam futurorum Andronicum Palæologum, qui Græcorum Imperatorem se nominat, tanquam eorundem Græcorum antiquotum *a*, Schismaticorum, & in antiquato schismate constitutorum, & per hoc hæreticorum, & hæresis ipsorum ac schismatis antiqui fautorem, de fratrum nostrorum consilio denunciamus excommunicationis sententiam latam à canone incurrisse, ac ipsius fore sententiæ vinculo innodatum. Cæterum universis & singulis Regibus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & cæteris omnibus cujuscunque

præeminentiæ, conditionis, statûs, necnon universitatis civitatum, castrorum, & aliorum locorum districtiùs inhibemus, ne cum eodem Andronico Palæologo in hujusmodi excommunicatione manente, societatem vel confœderationem aliquam contrahere sub quovis ingenio, vel machinatione præsumant : vel ei aliàs in his, quibus excommunicatus est denunciatus à nobis, præstare consilium, auxilium, vel favorem publicum, vel occultum. Et si secùs præsumptum fuerit, omnes singulares personas contrarium præsumentes (non obstante quâlibet indulgentiâ sub quacunque forma verborum, vel expressione ipsis ab Apostolica sede concessâ, vel in posterum concedendâ, quam quoad hoc viribus volumus omninò carere) sententiam excommunicationis, quam exnunc in ipsos ferimus, incurrere volumus ipso facto : Terras ipsorum & universitates prædictas, quæ secùs attentare præsumpserint, prout expedire videbimus, Ecclesiastico curabimus subjicere interdicto. Ad privationem omnium bonorum, quæ à quibuslibet tenent Ecclesiis, & ad pœnas alias spiritales & temporales, prout utile putabimus, processuri. Et nihilominùs societatem & confœderationem ipsas (etiamsi pœnarum & juramenti additione vel quâcunque fuerint aliâ firmitate vallatæ) decernimus irritas & inanes. Datum Pictavis III. Nonas Junii, Anno 2.

CAP. IV.

¶ Excommunicati sunt, qui literas à Papa ante suam coronationem concessas impugnant.

Idem. *a (an. 1307. in Gallia.)*

QUia *b* nonnulli (prout accepimus) contra doctrinam Apostoli suæ prudentiæ, quin potiùs imprudentiæ, innitentes, ac disceptare super his, de quibus eis non expedit, satagentes, asserere non verentur, quòd summus Pontifex ante suæ coronationis insignia se non debet intromittere de provisionibus, reservationibus, dispensationibus, & aliis gratiis faciendis, nec se in literis Episcopum simpliciter, sed electum Episcopum scribere : Nec etiam uti bullâ, in quâ nomen exprimatur ipsius. Nos talium temeritates compescere cupientes, singulos, qui occasione hujusmodi aliquas literas nostras super negotiis quibuscunque confectas *c*, quæ à nobis ante donationis nostræ insignia emanârunt, ausi fuerint impugnare, excommunicationis sententiâ innodamus : Datum apud Pesecum Burdegalensis diœcesis, Anno 2.

a *Joannes de Sylva in tract. de benef. part. 1. q. 2. dum meminit hujus extravagantis, eam tribuit Clem. 6.* b *Prov. cap. 3. c. ne innitatis. extr. de const.* c *Al. concessus.*

EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INSTITUTIONES JURIS CANONICI,

QUIBUS JUS PONTIFICIUM SINGULARI METHODO LIBRIS IV. COMPREHENDITUR.

A JOAN. PAULO LANCELOTTO PERUSINO
conſcriptæ: & in Aula Romana, mandato Pont. Max.
ab illuſtribus Viris olim recognitæ,

NUNC PRIMÙM REJECTIS AD FINEM CUJUSQUE
columnæ locis, unde ſumpti ſunt,
editæ.

CUM PRIVILEGIO SACRÆ CÆSAREÆ MAJESTATIS.

COLONIÆ MUNATIANÆ,
M. DC. XCV.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PIO PONTIF. MAXIM.

JO. PAULUS LANCELOTTUS

JURECONSULTUS PERUSINUS, S.

Pontificii Juris Institutiones proximis annis superiorum Pontificum jussu & nos conscripsimus, & summi viri castigárunt, quæ quidem optandum sanè erat, ut iis in lucem prodirent auctoribus, quorum mandato & scripta & recognita fuissent, vel eâ saltem ratione quod Auctores ipsi munera nobis gratiora ac pretiosiora facere consueverint, & sæpè non tam quid, quàm à quibus accipiant, homines soleant perpendere. Sed quando id vel ratio temporum, vel alia quæcunque causa fieri non sinet, illud certè nullâ ratione committi debet, ut Juris scilicet Pontificii Institutiones sub alterius, quàm ipsius Pontificis nomine appareant, à quo Pontificia omnia jura emanant: velut enim ab Oceano deducta flumina in ipsum tandem refluunt, ita hoc, quicquid est operis, quod totum de Romanorum Pontificum Constitutionibus derivatum est, ad ipsum Romanum Pontificem, quasi ad fontem proprium, redibit. Ad Te autem eò justiùs, quòd magnis aliis animi dotibus, quibus ad Pontificatum tibi aditum parâsti, exactissimam adjunxisti Juris hujus cognitionem. Unde perbellè nunc accidit, ut quæ facultas optimum te meliorem reddit, & ad moderandam difficillimis temporibus Christianam Rempubl. instructiorem, eam nunc Tu contrà, cùm Canonum conditor evaseris, beneficium reponens meliorem sis redditurus: cujus rei non dubia jam apparent indicia, cùm ad restituendos antiquos Christianorum mores, atque hæreses extirpandas, sanctissimas quotidiè Constitutiones edere non desistas, quæ dubio procul Christiano gregi non minùs futuræ sunt salubres iis ipsis quæ Juris Pontificii, quod nunc tenemus, libros implent, ad illas autem Institutiones hæ nostræ gradum fortè rudioribus facere poterunt. Accipies igitur eas placido ac benigno animo: nam si ita contingere senserimus, ad alia promptiores reddemur, & alacriores. Deus Opt. Max. Te nobis diu incolumem, felicemq; servet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX TITVLORVM,

ET PRIMUM PRIMI LIBRI.

I. De Jure Canonico.
II. De Jure Divino, Consuetudine, & Constitutionibus.
III. De Ecclesiasticis Constitutionibus.
IV De Jure Personarum.
V. De Episcopis, & summo Pontifice.
VI. De Electione.
VII. Qui eligere, eligive possunt.
VIII. De Postulatione.
IX. De Confirmatione Electionis.
X. De Consecratione.
XI. De receptione, & auctoritate Pallii.
XII. De vita & honestate Prælatorum.
XIII. De officio Archidiaconi.
XIV. De officio Archipresbyteri.
XV. De officio Vicarii.
XVI. De Coadjutore.
XVII. De Chorepiscoporum usu sublato.
XVIII De Translatione.
XIX. De Renunciatione.
XX. De Depositione, seu Degradatione.
XXI. De Sacerdotibus in inferiori gradu constitutis.
XXII. De iis, qui in sacris sunt constituti.
XXIII. De iis, qui sunt in minoribus ordinibus constituti.
XXIV. Communia tam majorum, quàm minorum ordinum.
XXV. Qui promoveri non possunt.
XXVI. De Præbendis & aliis beneficiis.
XXVII. De Collationibus.
XXVIII. De Institutionibus, & Jure Patronatûs.
XXIX. De Clericis non residentibus.
XXX. De Regularibus, ac Monachis.

SECUNDI LIBRI.

I. De Rerum divisione, atque illarum administratione.
II. De Sacramentis.
III. De Baptismo, & ejus effectu.
IV. De Sacramento Chrismatis.
V. De Pœnitentiis & Remissionibus.
VI. De Eucharistia.
VII. De Extrema Unctione.
VIII. De Sacramento Ordinis.
IX. De Sacramento Matrimonii.
X. De Sponsalibus.
XI. De Nuptiis.
XII. Quæ Matrimonium impedire possunt.
XIII. De Triplici cognatione.
XIV. De Clandestina desponsatione.
XV. Qui matrimonium accusare possunt vel contra illud testificari.
XVI. De Divortiis.
XVII. De Rebus sacris, sanctis, & religiosis.
XVIII. De construendis, consecrandis, & reparandis Ecclesiis, & Altaribus.
XIX. De Unionibus Ecclesiarum.
XX. De immunitate Ecclesiarum & subjectione.
XXI. De Censibus, Exactionibus & Procurationibus.
XXII. De Capellis Monachorum.
XXIII. De Religiosis domibus.
XXIV. De Sepulturis.
XXV. De Canonica portione.
XXVI. De Decimis.
XXVII. De Rebus Ecclesiæ alienandis, vel non.
XXVIII. De Peculio Clericorum, Relictis, & Successionibus eorum.

LIBRI TERTII.

I. De Judiciis, & illorum divisione.
II. De Procuratoribus.
III. De Pactis & Transactionibus.
IV. De Arbitris.
V. De in jus vocando.
VI. De Dolo & Contumacia, & in Possessionem missione.
VII. De Libelli conceptione, & oblatione.
VIII. De Exceptionibus & Replicationibus.
IX. De Mutuis petitionibus.
X. De Restitutione spoliatorum.
XI. De Litis contestatione.
XII. De Juramento calumniæ.
XIII. Ut lite pendente nihil innovetur.
XIV. De Probationibus.
XV. De Sententiis, & Re judicata.
XVI. De Executione Rei judicatæ.
XVII. De Appellationibus.
XVIII. De Restitutione in integrum.

LIBRI QUARTI.

I. De Accusationibus, Denunciationibus & Inquisitionibus.
II. De Duplici purgatione.
III. De Simonia.
IV. De Hæreticis, & Schismaticis, & Apostatis.
V. De Sortilegis, Maledicis, & Sacrilegis.
VI. De Furtis.
VII. De Usuris.
VIII. De Adulteriis, & aliis conjunctionibus illicitis.
IX. De Crimine falsi.
X. De Homicidio.
XI. De Injuriis, & damno dato.
XII. De Ecclesiasticis Censuris.
XIII. De sententia Excommunicationis.
XIV. De Ecclesiastico Interdicto.
XV. De Suspensione.

FINIS.

INSTI-

INSTITUTIONUM

JURIS CANONICI

LIBER PRIMUS INCIPIT.

Jo. Paulus Lancelottus J. C. Perusinus, Juris Pontificii Candidatis, S.

PROOEMIUM.

LIbros Juris Pontificii diligenter intuentibus facilè apparebit, eos ad quandam imitationem illorum, qui in Jure Civili extant, fuisse conscriptos, atque digestos. Nam ut illi Romani Imperatoris, sic hi Romani Pontificis authoritate potissimùm nituntur: ac velut illi Romanorum Imperatorum constitutionibus, Senatûs, aliorumque Magistratuum placitis, & JConsultorum responsis constant, sic in hoc Pontificum itidem Romanorum sanctiones, sacrorum Conciliorum decreta, & sanctissimorum virorum haud dissimili ordine congestæ sententiæ conspiciuntur: quæ omnia tam pari postmodùm studio posteritas amplexa est, & tam eodem stylo interpretata, ut inter bonas artes nullæ prorsùs sint, quæ tantâ similitudine sese invicem contingant. Non parva hinc nos interdum cepit admiratio, quânam ratione contigerit, ut veluti Imperatorio nomine Cæsarei Juris in certos libros redacta sunt elementa, non ita etiam ad usum studiosæ Juventutis ad Jus Canonicum ab ipsis Pontificibus compositæ Institutiones reperiantur, cùm id, si, ut qui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem nunc est, contemplemur, ædificii cujusdam referat speciem, januis atque omni propemodùm aditu carentis, & unâ hâc tantùm dissimilitudine à Jure Civili sejungatur. Accedit, quòd, cùm nemo sit mortalium, qui gloriæ cupidine non tangatur, hoc non sine magna suâ laude facturi videbantur. Sed Veteribus quidem facilè id cognosci poterit, in jaciendis & struendis hujus Juris fundamentis videlicet occupatis, & quasi materiæ defectu impeditis: at Recentioribus, ejus facultatis tractatibus ad justum corpus excrescentibus, Institutiones inde elicere, & quasi de rudi marmore statuæ cujusdam effigiem ducere non difficile fuisset: & quæ nostrorum est felicitas temporum, non modò in ea re Illustrium Virorum operâ uti, verùm etiam per se id præstare nonnulli potuissent. Sed & horum quidem vitæ brevitate, quidam multiplicium hæresium, bellorumque tam civilium, quàm externorum procellis facilè excusari possunt. Quis enim in sacri Apostolatûs fastigio universæ Ecclesiæ præsidens, atque orbem ipsum Principum discordiis fluctuantem, bellorumque incendiis æstuantem circumspiciens, ad ocium literarium variè agitatum animum facilè possit appellere? Sed hoc nos parum aliquando perpendisse videri possumus: nam cùm in aula Romanâ difficillimis temporibus degeremus, de Institutionibus Juris Canonici Pontificio nomine conscribendi, Justiniani Imperatoris exemplo, ipsi Romano Pontifici suggestissimus: & quamvis minùs fortè opportunè, de his tamen conscribendis ab eodem mandatum accepimus, & quantùm in nobis fuit, etiam explevimus: siquidem intermisso superioribus annis prælegendi ac patrocinandi munere, impensè operam dedimus, ut per nos hujusmodi Institutiones

stitutiones componerentur, quæ, ut Pontificio nomine exirent, non indignæ judicarentur: quod quidem ex sententia nobis censisse, ita locupletissimum summorum Virorum probavit testimonium, ut illæ jam jam de manu Pontificis in manus vestras venturæ crederentur. Sed usque adeò postmodùm, cùm Romæ ob eam unam rem diu fuissemus, supremæ manûs impositio differebatur, ut qui gravissimis, ac multiplicibus undique ad sedem Apostolicam confluentibus negotiis admodum summum Pontificem, & natura ipsa (ut ajebant) valdè cunctatorem, distentum fuisse ignoraverit, magnam illo tempore in curiâ rerum harum incuriam fuisse facilè suspicari potuerit. Itaque diutiùs sustinere non valentes in patriam concessimus, Pontifex paulò mox in fata. Sed hæc commentariolo sufficiat nos aliquando fuisse complexos. Ergò si cui fortè audentiores visi fuimus, qui tantam rem aggredi tam imbecilli ausi fuerimus, maximis auctoribus, atque adeò mandato ipso Pontificio hanc temeritatis culpam redimere possumus: vel certè id non impunè tulimus, qui ob eam rem magnos labores, & impensas, atque invidorum obtrectationes, nescio an dicam, frustrà subierimus, utinam non ampliùs subituri. Sed hæc omnia æquissimo feremus animo, si quod vehementer semper optavimus, nostra hæc ejusmodi sit scriptio, quæ studiis vestris commoda videri possit: quod sanè his temporibus futurum non desperamus, quibus ut nonnullos fortè sacrosancti Pontificii Juris ignoratione in errores aliquos, atque hæreses faciliùs prolabi potuisse, ita nunc expeditiore quadam ejus tractatione non tam facilè juvenum hoc Jure imbutos animos aberraturos verisimiliter existimare debemus. Unde

Universidad de Deusto
Biblioteca

quamvis non iisdem, quibus inchoatus fuit auſpiciis, liber hic noſter in lucem prodeat, in communi ſaltem periculo non fuiſſe nos ocioſos, ſed quoquo modo tuliſſe opem, juvabit. Accipite igitur privati quidem hominis, Pontificio tamen mandato ad Jus Canonicum & ſcriptas, & caſtigatas Inſtitutiones : Cumque eis nihil ſit comprehenſum, quod (nî fallimur) ſacris Canonibus penitùs non conſentiat, ita exiſtimate, ſi de Pontificis manu eas accepiſſetis, fuiſſe id perinde futurum, ac ſi vobis vaſis aureis, ac longè ſplendidiſſimis menſis fuiſſent fercula ſubminiſtrata : nunc cùm de manu noſtra, ac ſi fictilibus illa quidem atque exoticis, in ſapore tamen nullam fore differentiam.

DE

DE JURE CANONICO,

TITULUS PRIMUS.

¶ Dividitur in tres partes. In prima ponit, unde dicatur Jus Canonicum. In ſecunda, quid ſit. In tertia, ex quibus conſtet. Partes patent. h. d.

JUri Cânonico daturum operam nôſſe oportet, unde talis denominatio deſcendat. Et quidem Jus, generale eſt nomen : Canonicum verò, dicitur à verbo Græco Κανὼν, a quod Latinè idem ſignificat quod regula : unde Jus Canonicum, Jus regulare non malè dixeris : quam denominationem ex eo accepit, quod ex regulis priſcorum Patrum ad rectam vivendi normam inſtitutis deductum fuerit. Eſt igitur Jus Canonicum, quod civium actiones ad finem æternæ beatitudinis dirigit. Conſtat verò inprimis id Jus divinæ legis Præceptis, Conſuetudine ; & Conſtitutionibus : quæ ſingula qualia ſint, diligentius diſpiciamus.

DE JURE DIVINO, CONSUETUDINE ET CONSTITUTIONIBUS.

TITULUS II.

¶ Jus divinum eſt, quod continetur in Lege & Evangelio, & eſt immutabile. h. d.

JUs divinum eſt, quod in Lege continetur, & Evangelio *b*, atque immutabile ſemper permanet. Sunt *c* enim Legis & Evangelii præcepta, aut moralia, aut myſtica. Moralia præcepta nullam omninò mutabilitatem recipere poſſunt : Myſtica verò, etſi quantum ad ſuperficiem mutata videantur, ſecundùm moralem tamen intelligentiam nullam mutationem recepiſſe comperiuntur.

¶ Quid ſit Conſuetudo, & unde duxerit originem, & quam vim habeat. h. d.

JUs *d* conſuetudinis, poſt naturalem legem ſumpſit exordium, ex quo homines in unum convenientes cœperunt ſimul habitare : quod ex eo tempore factum creditur, quo Cain civitatem ædificâſſe legitur. Eſt autem Conſuetudo *e*, Jus quoddam moribus inſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur : in iis enim rebus, in quibus nihil certi divina ſtatuit Scriptura *f*, mos populi Dei, & inſtitura majorum pro lege tenenda ſunt : & ſicut prævaricatores divinarum legum, ita contemptores Eccleſiaſticarum conſuetudinum ſunt coërcendi.

¶ Prava conſuetudo non ligat.

HÆc tamen de ea conſuetudine intelligere nos oportet, quæ neque divino Juri, neque Canonicis contradicit inſtitutis : ſi quid autem contra fidem Catholicam uſurpare dignoſcitur, non tam conſuetudo, quàm vetuſtas erroris eſt appellanda.

¶ Quid ſit Conſtitutio, & quotuplex : & civiles conſtitutiones, quæ non ſunt contra Evangelium & Canones, ſunt honorandæ, licèt ipſis Eccleſia non ligetur.

COnſtitutio *a* eſt lex ſcripta. Conſtitutionum autem *b* aliæ Civiles, aliæ Eccleſiaſticæ. Civiles ſunt, quas Princeps, aut Magiſtratus, aut populi ſibimetipſis ſanciunt : quæ quidem, ſi Evangelicis, atque Canonicis decretis non ſint contrariæ *c*, ſunt omni reverentiâ dignæ, atque eis Eccleſia ſæpè contra *d* hæreticos, contra Tyrannos, & quoſcunque pravos utitur : alioquin nullius ſunt momenti, quod uſque adeò obtinet, ut etiamſi quid in eis ſtatutum fuerit, quod Eccleſiarum reſpiciat commodum, nullius firmitatis exiſtat, niſi ab Eccleſia fuerit comprobatum.

Sed nos ad Eccleſiaſticas conſtitutiones ſtylum vertamus, earum originem, ſpecies, & auctoritatem breviter referentes.

DE ECCLESIASTICIS CONSTITUTIONIBUS.

TITULUS III.

¶ Canones quibus conſtent, & quotuplicia ſint Concilia, & quæ Concilia univerſalia.

CAnonum *e* quidem alii ſunt ſtatuta Conciliorum, alii decreta Pontificum, aut dicta Sanctorum. Conciliorum verò alia ſunt univerſalia, alia provincialia, alia verò Epiſcopalia. Univerſalia ſunt, quæ ſancti Patres ex univerſo orbe *f* in unum convenientes, juxta fidem Evangelicam & Apoſtolicam condiderunt.

¶ Initium univerſalium Conciliorum celebrandorum poſt Apoſtolos cœpit temporibus Conſtantini : & ipſorum celebrandorum eſt apud ſedem Apoſtolicam auctoritas.

QUoniam *g* celebrandorum initium poſt ſanctiſſimos Apoſtolos à temporibus Conſtantini Magni cœpit : ipſe enim primus, cùm fervente perſequutione docendarum plebium commoditas minimè daretur, Chriſtianis, ut liberè congregarentur, facultatem præſtitit. Legitima *h* verò Conciliorum univerſalium aggregandorum poteſtas & auctoritas eſt penès ſedem Apoſtolicam : quæ *i*, ſi Romanus Pontifex intereſſe impediatur, unum vel plures ſpeciales ad hoc Legatos conſtituere ſolet.

¶ Quatuor ſunt principalia Concilia : Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum, Chalcedonenſe.

INter *k* cætera autem Concilia quatuor ſunt, quæ totam principaliter Chriſtianam fidem complectuntur, quaſi quatuor Evangelia : Nicænum ſcilicet, Conſtantinopolitanum, Epheſinum, & Chalcedonenſe : in quibus velut in quadrato lapide ſanctæ fidei ſtructura conſurgit.

¶ Inter diſcordantia Concilia præponitur ſententia ejus, quod eſt majoris auctoritatis.

a *Can. 1. diſt. 3.* b *diſt. 1. in ſum.* c *can. fin. §. his itaque. diſt. 6.* d *can. fin. §. jus verò conſuetudinis. diſt. 6.* e *can. conſuetudo. 1. diſt.* f *can. in iis rebus. 11. diſt.*

a *Can. conſtitutio. 2. diſt.* b *3. diſt. in ſum.* c *gl. p. Can. ciùm ad veram. 96. diſt.* d *Can. 1. in fin. & Can. ſeq. diſt. 10.* e *can. 2. §. porrò. diſt. 3.* f *can. 1. in prin. verſ. ſubhoc. d. 15.* g *can. 1. in princ. diſt. 15.* h *diſt. 17. in ſum. in fin. & can. 1. & ſeq. d. diſt.* i *quib. fortè.* k *can. 1. §. inter cætera. & can. ſeq. diſt. 15.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ALia vero Concilia, quæ ductu Sancti Spiritûs congregata & celebrata fuerint, proximum ab istis sibi locum vendicant. Quòd si quando inter ea dissors sententia inveniatur, illius sententia magis est tenenda, cujus antiquior & major est auctoritas.

¶ *Provincialia Concilia quæ sint, & quam auctorit. habeant.*

PRovincialia *a* Concilia sunt, quæ propter Ecclesiasticas causas, & altercationum sedationes per singulas provincias, convocante Metropolitano Episcopo omnes provinciales Episcopos, & cathedralium Ecclesiarum Capitula, celebrari placuit. Hæc autem neque diffiniendi *b*, neque generaliter constituendi vim aliquam habent: sed tantùm curandi, ut id servetur, quòd alias statutum est, & quod generaliter seu specialiter observari præceptum est: licèt interdum & quæ ab his rectè statuta sunt, etiam Catholica Ecclesia suscipiat.

¶ *Quæ sint Episcopalia Concilia, & qui ipsis ligentur.*

EPiscopalia Concilia sunt, quæ Episcopus in sua diœcesi singulis annis *c* convocat, dum inter suos Abbates, Presbyteros & Clericos cognoscit. In iis, si quid ab Episcopo statutum fuerit, nec subditi extra diœcesim constituti, neque ignorantes (nisi sit ignorantia supina) ligantur. Quamobrem pastoralis officii cura postulat, ut, quæ in illis constituta fuerint, Episcopus suis plebibus nota facere non omittat.

¶ *Decreta Pontificum Romanorum æquipollent decretis Conciliorum.*

DEcreta *d* quoque Pontificum Romanorum Canonibus Conciliorum pari potestate exæquantur. Nam si id demùm hodie probatur, quod sedes Apostolica probavit, & quod illa repulit, rejicitur: multò magis quæ ipsa pro Catholica fide, pro sacris dogmatibus diverso tempore scripsit, debent ab omnibus reverenter recipi.

¶ *Scripta Sanctorum non inserta Juri communi, secundum posit decreta Pontificum Romanorum locum obtinent.*

ALia *e* sanè est causa eorum, quæ sancti viri, vel sacræ paginæ interpretes scripta reliquerunt: nam quæ sacris canonibus interserta comperiuntur, parem cum eis obtinent firmitatem, cætera verò post scita Pontificum auctoritatem tenent: nam licèt divinarum scripturarum interpretes scientiâ Pontificibus interdum præcedant, quia tamen statuendi potestate destituuntur, in scripturis quidem exponendis illis quandoque præponuntur: in causis verò diffiniendis, secundum post eum locum habere merentur. Aliud est *f* enim causis terminum imponere, aliud scripturas diligenter interpretari, cùm in negotiis diffiniendis non solum necessaria sit scientia, verùm etiam potestas.

¶ *Jus Canonicum versatur circa Personas, Res, & Judicia.*

VErsatur autem Jus Canonicum circa tria: circa personas, res, & judicia.

Verùm quia posteriora duo ad personas referuntur, videamus priùs de personis: parùm enim esset illa noscere, si personæ ignorentur, quarum causâ illa ipsa constituta sunt, & per quas ea omnia administrantur.

DE JURE PERSONARUM.
TITULUS IV.

¶ *Christianorum quidam sunt Laici, quidam Clerici: & Clericorum quidam sunt in sacerdotio constituti, quidam in sacris, non in sacerdotio, quidam nec in sacerdotio, nec in sacris.*

PErsonarum *g* genera duo sunt, unum Laicorum, alterum verò Clericorum. Laici, qui & populares dici possunt, sunt, quibus licet temporalia possidere, uxorem ducere, causas agere, inter virum & virum judicare. Clerici sunt, qui divinis officiis mancipati sunt, & quos ab omni strepitu cessare convenit.

Videamus igitur de iis, qui divinis officiis sunt asscripti: nam si cognoverimus, quæ istæ personæ sunt, simul etiam & qui Laici sint, intelligemus. Horùm autem quidam sunt in sacerdotio, quidam in sacris, quidam nec in sacerdotio, nec in sacris. Rursùs eorum qui in sacerdotio constituti sunt, quidam sunt in altiore gradu vel ordine positi, quidam verò in inferiore. Videamus igitur primùm de his Sacerdotibus, qui in altiore gradu positi sunt, proximè de his, qui in inferiore, ac subindè de his, qui tantùm in sacris ordinibus constituti sunt, visuri & demùm de his, qui nec in sacerdotio nec in sacris reperiuntur.

a *Dist. 17. per totum. & can. propter. dist. 18.* b *d. dist. 18. & 18. in fum.* c *can. pen. in Palea 18. dist. & 4 sicut ultim. extr. d. accus.* d *can. 1. per totum. dist. 19.* e *dist. 20. per totum.* f *§. sed aliud in fum. d. distinct. 20.* g *can. duo sunt genera. 12. quæst. 1.*

DE EPISCOPIS ET SUMMO PONTIFICE.
TITULUS V.

¶ *Episcoporum ordo est tripertitus, & Patriarchæ primum post Papam locum tenent.*

IN altiori gradu constituti sunt Episcopi. Est autem *a* Episcoporum ordo tripertitus: Alii enim sunt Patriarchæ, sive Primates: alii Archiepiscopi: alii simpliciter Episcopi. Patriarchæ *b* sunt, qui primum post Romanum Pontificem tenent locum: quales Constantinopolitanus, Alexandrinus, Hierosolymitanus, Antiochenus. Appellantur autem Patriarchæ, quia summo honore funguntur, quasi Patrum Principes: unde ob dignitatis excellentiam, & crucem *c* iis deferre, & ab Episcopis & Archiepiscopis appellationes recipere jure permittitur.

¶ *Archiepiscopi sunt Præsules Episcoporum unius provinciæ.*

ARchiepiscopi *d* sunt unius provinciæ Episcoporum Principes & Præsules. Provinciæ siquidem *e* longo ante adventum Christi tempore, maxima ex parte divisæ erant: quæ divisio postmodùm ab Apostolis & eorum successoribus renovata est. Itaque ubi dudum Primates erant seculi, nostros Patriarchas vel Primates leges Ecclesiasticæ poni jusserunt. In civitatibus autem Metropolitanis, quæ minores Judices habebant, illi hodie præsunt, qui Metropolitanorum, aut Archiepiscoporum nomine delignantur. Ad hos igitur inter suos Suffraganeos cognoscere pertinet: à quibus tamen si diutiùs illi habiti & accepti fuerint, ad Primates, aut sedem Apostolicam appellare poterunt.

¶ *Episcopi sunt, qui præsunt majoribus populis, & Latini speculatores appellari possunt, & magna est ipsorum in Ecclesia auctoritas.*

SImpliciter autem Episcopi sunt *f*, qui majoribus populis & frequentioribus civitatibus præsunt. Ii speculatores Latine dici possunt: Episcopus enim quasi speculator in Ecclesia præpositus est: Mores enim & vitam populorum infra se positorum speculatur & perspicit. Horum autem non modica in Ecclesia est auctoritas: nam præter ligandi solvendique potestatem, & visitandi diligentiam, soli sacrum chrisma conficiunt *g*, soli Dei altaria & Ecclesias consecrant, & pollutas repugnant, Clericos ordinant, suspendunt & deponunt: ad hos pertinet excommunicatio, purgationis indictio, dispensatio, solennis pœnitentiæ impositio.

¶ *Quod inferiori conceditur, multò magis conceditur superiori.*

QUod autem diximus, prædicta solos Episcopos efficere posse, non eum habet intellectum, quasi Archiepiscopi & Primates non eandem habeant potestatem, sed, quòd Presbyteris & cæteris inferioribus illa non conceduntur. Ridiculum enim esset cogitare, Episcopis illa quidem permitti, Archiepiscopis & Primatibus, qui Episcopis præsunt, eadem denegari.

a *Can. 1. vers. ordo. dist. 21.* b *d. can. 1. §. Patriarchæ.* c *C. antiq. Patriarchalium. extr. de priv.* d *can. 1. dist. 21.* e *c. 1. dist. 99.* f *can. 1. §. Episcopus. dist. 21.* g *can. 1. vers. ad Episcop. dist. 25. can. quamvis. dist. 68. & 26. q. 6. per totum.*

¶ *Papa est ordinarius omnium ordinariorum, & Ecclesia Romana omnes Ecclesias subsunt.*

SIcut autem Petrus Apostolus primus fuit Apostolorum, ità & Ecclesia suo nomine conseerata, Domino instituente, prima est & caput cæterarum: & qui illi præest, cæteros Episcopos antecellit: unde ad eam, tanquam ad matrem *a* atque apicem, omnes majores Ecclesiæ & Episcopi recurrunt, à qua, quasi à quodam capite, dona velut in corpus omne diffunduntur. Ipsa autem tanquam omnium magistra, celsiore sede residens, à quoquam judicari non poterit. Quinimo velut tempore Noë omnes extra arcam positi, diluvii vastitate consumpti sunt: sic extra Petri naviculam constituti, æternæ damnationis fluctibus obruentur.

DE ELECTIONE.
TITULUS VI.

¶ *Duobus modis creantur Episcopi.*

PRomoventur autem tam Episcopi, quàm Prælati cæteri, aut per electionem, aut per postulationem.

¶ *Quid sit Electio, & quòd ad unum jus eligendi habentes citari debent, alias non valet electio: & non citatus potest habere votum electionem.*

CÆterùm, ut priùs de electione dicamus, Electio nihil aliud est, quàm hominis alicujus ad dignitatem, vel fraternam societatem Canonicè facta vocatio: nam cùm viduatæ providendum est Ecclesiæ, debent cuncti, qui eligendi jus habent, legitimè citari, ut electioni interesint. Quod si vel in unius persona fuerit id omissum, irritam reddit electionem talis omissio. Sæpè etenim rescriptum est, magis hac in re unius obesse contemptum, quam multorum contradictionem *b*: planè si is, qui citatus non fuerit, ratam adveniens habere velit electionem, confirmanda erit electio, *c*

¶ *Absens potest uni de Capitulo votum suum demandare.* h. d.

SEd & si quis casu aliquo ad electionem accedere fuerit impeditus, votum suum uni vel pluribus de Capitulo demandare minimè prohibendus erit.

¶ *Procurator ad eligendum non potest unum procuratorem, alium proprio nomine eligere, nisi habeat mandatum de eligenda certa persona.*

ET si tantùm uni votum suum quis demandaverit, is unum suo, alium mandantis nomine in scrutinio nominandum duxerit, nihil agit, nisi de certa eligenda persona mandatum acceperit: quo casu in illam mandantis, in aliam suo nomine jure consentire ppterit.

¶ *Duobus procuratoribus ad eligendum datis in solidum, non possunt ambo eligere, sed erit melior conditio occupantis: & si non appareat de prioritate in occupando, præponitur electus à Capitulo, vel primo nominatus in procuratorio.* h. d.

QUòd si pluribus *e* in solidum vices suas quis commiserit, non quidem omnes reddere votum poterunt (quia vota dirigere possent in diversos, sicque res non haberet exitum) sed erit occupantis melior conditio: & si ita concurrant, ut inter eos prior non appareat, is admittitur duntaxat, quem vel Capitulum, vel pars major elegerit: vel si concordare nequeant, is qui primus in instrumento vel literis procurationis nominatus fuerit.

¶ *Non possunt plures deputari ad eligendum non in solidum.* h. d.

SI autem plures non in solidum constituti fuerint, eâdem ratione nullus eorum admittendus erit, sibique mandans imputet, qui sic eos imprudenter constituerit.

¶ *Non potest votum in electione reddi per literas.*

SEd cùm absens reclamante Capitulo extraneum constituere nequeat, videamus, an, si nullus de collegio velit esse procurator, saltem per literas votum suum reddere valeat? & sanè, cùm non ante electionem, sed in ipsa electione secretè & sigillatim duntaxat singulorum vota sint exprimenda, per literas reddi non poterunt.

¶ *Superius dicta non habent locum in electione Papæ, in qua multa sunt specialia.* h. d.

SEd hæc quidem in aliorum Episcoporum, non in Romani Pontificis electione obtinent. In hujus enim nec ulla necessaria est citatio, nec alii quis absens votum suum demandare permittitur. Alia quoque in eo specialiter constitutra sunt, quæ ex Decretalium libris decentiùs est quàm hic, accipere.

¶ *Electio celebratur tribus modis, & quemodo per inspirationem: & quòd Laici non per inspirationem, sed per conspirationem dicuntur eligere.* h. d.

CElebretur autem electio tribus modis *a*, per Inspirationem, per Scrutinium, & per Compromissum: per inspirationem, ut cùm electores nullo præcedente tractatu, quasi divini Spiritûs impulsu, simul omnes in unum repentè consentiunt, & simul unum nominant: quòd si fortè Laici prece vel precio *b* corrupti aliquem concordibus clamoribus petant, is non tam per inspirationem, quàm per nefariam conspirationem nominatus, omni penitùs electionis fructu meritò carere debet.

¶ *Quemodo dicatur celebrari electio per scrutinium, & quæ sint scrutatores.* h. d.

PEr Scrutinium fieri dicitur electio, cùm præsentibus omnibus, qui debent, voluni & possunt commodè interesse, tres de collegio fide digni assumuntur, qui secretè & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirunt, & demum in scripturam redacta publicant. Quo facto collatione habitâ, is demum censetur electus, in quem vel omnes, vel major & sanior pars Capituli statim consenserint.

¶ *Pars minor eligentium, ad infringendam majoris partis electionem, potest opponere de propria auctoritate ac zelo, & de meritis electi.* h. d.

QUòd si eligentium vota ita se diviserint, ut hinc quidem electorum pars numerosior consistat, inde minor, sed quæ non minùs ex auctoritate eligentium, quàm ex meritis electi sanior appareat, ad infringendam partis numerosioris electionem facultas erit minori, & de auctoritate ipsorum eligentium, & de meritis eorum qui electi fuerint, opponere.

¶ *Contra electionem factam à duabus partibus non potest opponi, nisi de nullitate voti alicujus earum dictarum partium.* h. d.

HOc tamen tunc obtinebit, cùm non magnus in altera parte contigerit excessus: cæterùm si quando e duabus electionibus celebratis, pars altera eligentium, alia duplo major numero deprehendatur, contra hujusmodi electores ad extenuationem meriti vel auctoritatis ipsorum, paucioribus, vel electo ab eis opponendi facultas non erit: quanquam, si quid opponere voluerint, quod votum illius, cui opponitur, nullum ipso jure redderet, id eis minimè censetur interdictum. Vocantur autem viri tres de collegio sumpti, Scrutatores, eo quod singulorum vota diligenter scrutentur.

¶ *Quomodo per Compromissum celebretur electio, & quòd arbitri non servantes formam compromissu nulliter eligunt.* h. d.

PEr compromissum celebratur electio, cùm plures idonei viri eliguntur, in quos omnium vice eligendi certo modo facultas & potestas transfunditur, qui arbitri compromissi fines diligenter custodire debent, scituri, si quid non secundùm demandatam formam egerint, nullum habiturum esse juris effectum.

a *Can. antiqua. extr. de privil.* b *C. quod sicut in fin. princ. d. tit. de elect.* c *d. c. quod sicut. in fin. princ.* d *C. si quis justo. §. porrò. de elect. in 6.* e *C. si quis justo. in princ. de elect. in 6.*

a *C. perpetuò. ubi præsumpt. 8. Helia. de elect. in 6.* b *Can ergo. 8. q. 1. & c. 2. de election. extra.* c *C. si quando contigerit. de elect. in 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Potestas arbitrorum non expirat re non integrâ, etiam non secutâ electione.* h. d.

QUòd *a* si intra terminos constiterint, quod ab eis gestum fuerit, usque adeò ratum habendum erit, ut etiam non secutâ electione, re tamen non integrâ, demandata sibi potestas revocari non possit.

Ostendimus quibus modis electio celebretur: consequens nunc est ut videamus, & qui possint eligere, & in quos cadere possit electio.

QUI ELIGERE, ELIGIVE POSSUNT.
TITULUS VII.

¶ *Quibus jus eligendi competat.* h. d.

JUs igitur Prælatum eligendi ad Canonicos hodiè, & ad viduatæ Ecclesiæ pertinet collegium. Sed & si qui consuetudine, vel præscriptione, pacto, vel privilegio fuerint muniti, ab electione minime sunt excludendi.

¶ *Impuberes, & non constituti in sacris non possunt eligere.* h. d.

SEd neque in pupillari ætate constituti, neque ii qui sacris ordinibus non sunt decorati, sunt admittendi. Absurdum enim esset, si ad tanti ponderis res explicandas, ii quorum nullum est animi judicium, & ad sacra tractanda, ii qui nondum illa attigerunt, assumerentur.

¶ *Excommunicatus minore excommunicatione eligit: secus majore.*

ILlud quæsitum est, an excommunicati ad eligendum admitti possint? Et sanè, si minoris excommunicationis vinculo tantùm fuerint innodati, ab electione arcendi non sunt: Anathemate autem percussi, ab omni penitùs eligendi facultate repelluntur.

¶ *Suspensus à canone eligit: secùs ab homine.*

IN suspenso quoq; non absimilis obtinet distinctio. Si enim quis per solam Canonis dispensationem suspensus sit, electioni interesse minime prohibetur: si verò per Judicis sententiam, anathematizato similis habebitur.

¶ *Eligere à superiore prohibiti, absentes, hæretici, non possunt eligere.*

HIs quoque & illi annumerari debent, quibus à superiore, ne eligant, interdictum est. Item absentes: qui tamen si legitimis causis ad electionem accedere impeditos esse se docuerint, aliis de Capitulo votum suum demandare, secundùm ea, quæ proximè *b* exposuimus, minimè sunt prohibendi. Hæreticis autem, vel non Catholicis, indistincte jus eligendi adimitur.

¶ *Ob non servatam formam, & ob negligentiam eligentium, electio devolvitur ad proximum superiorem.* h. d.

INterdum tamen accidit, ut ii, quibus ab initio jus eligendi competit, eo jure postmodùm priventur: ut puta, si qui aliter, quàm per præscriptas formas, eligere tentaverint: Item, qui per tempus constitutionibus diffinitum in eligendo negligentes fuerint: quo casu ad proximum superiorem eligendi potestas devolvitur.

¶ *Electio facta de indigno, jus eligendi transfert ad Romanum Pontificem.*

ALia sanè *c* causa eorum est, qui scientes indignum eligunt, aut postulant: nam licèt & ii eligendi jure priventur, id tamen non ad Primatem, aut Archiepiscopum, sed immediatè ad summum Pontificem devolvitur.

¶ *Laici non possunt eligere.* h. d.

LAicis *d* quoque, etiamsi Principes sint, nullo neque consuetudinis, neque præscriptionis, neque conventionis jure, ad electionem aspirare permittitur. Patroni tamen circa jam factam electionem, non indecenter postulatur assensus.

¶ *Qualem Episcopum esse oporteat.* h. d.

OPortet autem eum, qui in Episcopum eligendus sit (cùm Ars sit artium, regimen animarum) ætate maturum esse, natalibus illæsum, corpore integrum, famâ candidum, literis instructum, religiosum, prudentem, temperatum, castum, hospitalem, mansuetum, irreprehensibilem, secundùm ea quæ latiùs infrà *a* dicturi sumus. Si enim ad seculares honores sine suffragatione meritorum indignum est perveniri, & notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adjuvant: quàm diligens ac prudens habenda est dispensatio divinorum munerum, & Ecclesiasticarum dignitatum?

¶ *Minor triginta annis, excommunicatus, suspensus, & non constitutus in sacris, & schismaticus non reconciliatus, non possunt eligi.*

IGitur is, qui ad Episcopalem dignitatem promovendus est, annos natus esse debet non minùs triginta *b*: nam eâ ætate Dominum *c* & baptizatum esse, & concionatum fuisse legimus: alioqui si quis minor fuerit, eligi non poterit. Idem *d* juris est in iis, qui aut excommunicationis, aut suspensionis vinculo sunt innodati. Sed nec ii *e*, qui in sacris ordinibus non sunt constituti, saltem subdiaconatu, neque schismatici eligi debent.

¶ *Eligentes indignum per triennium eligi non possunt.* h. d.

ILli *f* quoque qui scienter indignum eligunt, non tàm eligendi potestate privandi sunt: verum etiam per triennium, ut ab aliis eligi possint, seipsos inhabiles reddunt.

¶ *Neophyta non possunt eligi.*

NEophytæ *g* quoque in Episcopos ordinari prohibentur: indecens est enim, & valdè præposterum, eum fieri magistrum, qui nondum didicit esse discipulus. Appellantur autem Neophytæ *h*, qui propositum sacræ religionis noviter assumpserunt.

DE POSTULATIONE.
TITULUS VIII.

¶ *Quid sit Postulatio.* h. d.

POstulatio *i* est ejus, qui eligi non potest in Prælatum, concors Capituli facta petitio.

¶ *Qui non animi vel corporis vitio, sed aliàs non potest eligi, putà minor XXX. annis, vel spurius, potest postulari.*

SCiendum est enim, quosdam esse qui quamvis eligi non possint, postulari tamen minimè prohibentur. Quæ res ita videtur posse commodè diffiniri, ut quicunque non animi vel corporis vitio, sed ob alterius defectum qualitatis eligi impediuntur, iidem tamen postulari possint. Ex hoc apparet *k*, eum, qui trigesimum annum nondum complevit, item in minoribus ordinibus constitutum, aut Laicum, item naturalibus læsum *l*, licèt eligi non possint, postulari tamen posse.

¶ *Episcopus & electus debent postulari, non eligi: secùs Abbas, & alii inferiores.* h. d.

EPiscopus *m* quoque cùm propriæ sit alligatus Ecclesiæ, ad aliam tranſitum facere non potest: ea propter non eligendus, sed postulandus erit. Non idem Juris est *n* in Abbatibus, & cæteris Prælatis infra Episcopalem dignitatem constitutis: isti enim, licèt propriæ Ecclesiæ videantur alligati, nihilominùs eligi possunt: proprium tamen non deserunt monasterium, nisi licentiâ legitimè impetrata.

a *C. in causis. ext. eod. tit.* b *supra tit. præced. §. sed etsi quis.* c *d. c. quanquam.* d *d. c. sacrosanct. in fin. & c. cum terra. in fin. eod. tit. cap. ubi. ext. de jure pat.*

a *Infra, de vit. & honestat.* b *c. cum in cunctis. extr. de elect.* c *can. Presbyter. dist. 78.* d *sup. eod. tit. §. illud. & §. seq.* e *can. de Syracusana. in fin. dist 28. c. à multis. de ætate & qualitat.* f *c. cum in cunctis. §. fin. & c. cum Vintoniens. & c. per inquisitionem, extr. de elect.* g *can. 1. dist. 48.* h *can. 2. eâd. dist.* i *gl. in ver. vera postulatio. c. 1. de postulation. in 6.* k *gl. in c. fin. extr. de postulat. & c. cupientes. & denique. de elect. in 6.* l *c. innotuit. extra, de elect.* m *d. cap. ubi gl. extrà, eod. tit.* n *c. nullus religiosus. & c. Si Abbatem. de elect. in 6.*

DE

DE CONFIRMATIONE ELECTIONIS.
TITULUS IX.

¶ *Electus debet intra mensem consentire electioni, alioqui alius poterit eligi.* h. d.

NUnc videndum est de confirmatione. Sciendum est itaque inprimis, Gregorianâ constitutione *a* in Lugdunensi Concilio cautum fuisse, ut electores, quamprimùm commodè possint, operam dent, ut electi consensum habeant: quem si infra mensem, sine causa legibus cognitâ, electus accommodare distulerit, jure, si quod ei fuerat ex tali electione quæsitum, statim carere debere: Electoresque ad aliam electionem libere posse convolare.

¶ *Electus post consensum electioni præstitum, vel notitiam habitam, debet intra mensem ad sedem Apostolicam iter arripere, & quanto citius poterit, confirmationem obtinere.*

EAdem constitutione *b* cavetur, electum infra tres mensis post consensum electioni præstitum, si nullum justum impedimentum obsistat, confirmationem à superiore Prælato petere debere: alioqui trimestri spatio elapso electionem esse penitùs irritandam. Sed cùm interdum eveniat, ut aliquorum locorum vicinitas minùs exigat, aliquorum distantia prolixius tempus exposcat, consultissimè Nicolaus *c* III. sanxit: Ut electi, quorum electionum confirmationes ad sedis Apostolicæ examen deducit, immediata subjectio, vel appellatio interjecta devolvit, infra mensem post consensum, vel habitam de ipsorum electione notitiam, ad sedem ipsam Apostolicam iter arripiant, & quanto citius commodè poterunt, cum omnibus juribus coram sede Apostolica personaliter comparere nitantur, suarum electionum confirmationes petituri: aliáque insuper adjecit, quibus Ecclesiarum periculosis vacationibus ac malignantium subterfugiis, electorumque incommodis facile occurritur: quæ non solum in electionibus, verùm etiam in postulationibus obtinere voluit.

¶ *Non confirmatus non potest res Ecclesiæ administrare.* h. d.

QUamdiu *d* autem quis confirmatus non est, rerum Ecclesiasticarum administrator esse non potest. Quod si negotiis Ecclesiæ, ad quam vocatus est, sese temerè ingesserit, omni jure, quod ei per electionem quæsitum fuerit, statim privandus erit: nullo neque Œconomatûs, nec procurationis prætextu excusandus.

¶ *Electo non est obediendum, nisi literis confirmationis ostensis.* h. d.

PEtet igitur is, qui confirmatus est, ab Apostolica sede literas, confirmationis suæ tenorem continentes, illisque ostendet, ad quos ea res pertinet: alioqui nulli eum absque dictarum literarum ostensione recipere tenebuntur. Quod & in promotione apud dictam sedem factâ, & in consecrationis, vel benedictionis munere, locum sibi vendicat.

¶ *Confirmatio non conceditur, nisi cum causæ cognitione.* h. d.

IS autem *e*, ad quem confirmatio pertinet, diligenter examinare debet, & electionis processum, & personam electi: est enim hoc generale, ut ad eum pertineat examinatio, ad quem manus impositio spectat. Et cùm omnia ista concurrunt, tunc munus ei confirmationis impendat. Quod si secùs factum fuerit, non solùm desciendus erit indignè promotus, verùm etiam indignè promovens puniendus. Nihil est enim quod Ecclesiæ Dei magis officiat, quàm si indigni ad regimen assumantur animarum. Quod cùm in cunctis sacris ordinibus sibi locum vendicet, in Episcopo tamen multò fortiùs: qui ad curam aliorum positus, in se ipso debet ostendere, quomodo cæteros in domo Dei oporteat conversari. Quòd si fortè eligentium vota in duas se diviserint partes, is confirmatoris judicio alteri præferendus erit, qui majoribus juvatur studiis & meritis.

¶ *Si unus sit postulatus, alius electus, præponitur electus æquè idoneus, nisi postulantium sit duplo major numerus. Qui tamen si ignoranter indignum postulaverint, nec postulato, nec electio valet: sed si scienter, electio tenet.* h. d.

ET *a* si vacante Ecclesiâ, scisso in duas partes Capitulo, alius quidem electus fuerit, alius verò postulatus, quæri potest, electione confirmanda, an verò postulatio sit admittenda? In qua specie si tam postulatus, quàm electus sint idonei, responsum est: Si postulantium numerus sit eligentium duplo major, utique postulationem esse comittendam: sin id minùs, electionem confirmandam. Sed si postulantes indignum nescii postulaverunt, nec postulatio, nec electio rata habenda erit: si scientes & prudentes, erit electio confirmanda.

¶ *In confirmatione facienda citandi sunt, quorum interesse potest. Et calumniosè opponentes puniuntur.* h. d.

ILlud *b* etiam confirmantem observare oportet, ne dum nimiâ in confirmando celeritate utitur, contra doctrinam Apostoli proprium affectum juri & æquitati præponat. Itaque si coelectus aliquis, vel contradictor apparet, ante confirmationem nominatim vocandus est: alioqui si nemo apparet in foribus Ecclesiæ, in qua electio facta est, generaliter edicendum erit, ut si qui sint, qui confirmationi futuræ velint opponere, ad contradicendum in assignato peremptorio termino præsentes esse debeant. Quæ omnia locum habent, sive concorditer electio fuerit celebrata, sive non. Sciant autem ii, qui contra electionem opponendum duxerint, se, si probationibus destituti fuerint, ab omni pœnitentiæ præsidio exclusos, legitimis pœnis esse subjiciendos.

¶ *Potest dispensari cum electo schismatico, si nullum ordinem à schismaticis susceperit.* h. d.

DE *c* illo dubitari contingit, an ejus, qui abjurato schismate ad unitatem Ecclesiæ rediit, confirmanda sit electio? & responsum est: Si à schismaticis nullum susceperit ordinem, & ejus electio canonicè celebrata deprehendatur, posse illam dispensativè confirmari.

¶ *Confirmatus & nondum consecratus, exercet solùm quæ sunt jurisdictionis, non quæ sunt ordinis. Et nemo dat, quod non habet.* h. d.

IGitur confirmatione secutâ, inter electum & personas eligentium, hoc est, Ecclesiam, spirituale conjugium *d* contrahitur. Quapropter confirmatus liberam super illis statuendi nanciscitur facultatem. Hoc autem sic intelligi oportet *e*, ut eorum quidem quæ jurisdictionis sunt, ut putà, corrigendi, excommunicandi, jus jurandum exigendi, conferendi, confirmandi, & iis similium, libera confirmato permissa sit tractatio: Ea verò, quæ non jurisdictionis, sed ordinis sunt *f*, veluti Clericorum ordinationes, benedictiones virginum, depositiones, Ecclesiarum & altarium consecrationes, ante propriam consecrationem peragere prohibetur. Neque enim ratio suadere videtur, ut quis in alios id conferre possit, quo eundem indigere dignoscitur. Quod si consecratus sit, non solùm quæ jurisdictionis, verum etiam quæ ordinis sunt, exequi poterit.

DE CONSECRATIONE.
TITULUS X.

¶ *Consecratio expediri debet intra tres menses post confirmationem.* h. d.

DEbet igitur is qui canonicè electus, confirmatus & examinatus est, noviſſimè consecrari. Quod *g* quidem, ne Ecclesia Pastoris quasi destitutæ solatio aliquod patiatur incommodum, intra tres menses

a *C. quàm sit. de elect. in 6.* b *d. c. quàm sit. de elect. in 6.* c *C. cupientes. de elect. in 6.* d *Cap. avaritiæ. de elect. in 6.* e *C. nihil est. in princ. extrà, de elect.*

a *C. scriptum est, ext. de elect.* b *C. fin. de elect. in 6.* c *C. quia diligentia. ext. de elect.* d *C. 2. §. sicut autem. exì de translat. Episc.* e *Gl. fin. c. transmissa. extr. de elect.* f *C. quod sicut. §. præterea. & d. gl. fin ext. de elect.* g *Can. 2. dist. 75.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

post electionem, nisi legitimum subsit impedimentum, expediri debet: alioqui si Metropolitanus, aut ii ad quos ea res pertinet, negligentes fuerint, Ecclesiasticis condemnationibus subjiciendi erunt.

¶ *Consecrationi interesse debent ad minus tres Episcopi, alioqui non valet.* h. d.

ORdinationi autem interesse debent, non solùm Metropolitanus, verùm etiam comprovinciales Episcopi, qui numerum conficiant trium. Nam & beatus Jacobus, qui Justus appellatus est, à Petro, Joanne & altero Jacobo, Apostolis ordinatus est: successoribus suis scilicet formam dantibus: ut non minus quoque tribus Episcopis, cæteris quoque assensum præbentibus, Episcopus ordinetur. Quod si ab uno vel duobus Episcopis ordinatio expedita fuerit, taliter ordinatis, ut Episcopi nominentur, à sanctis Patribus interdicitur: ergo si nomen non habent, officium qualiter habebunt? Evocandi sunt igitur à Metropolitano *a* Suffraganei: qui si omnes concurrunt, bene est: si aliqui convenire non possunt, sui præsentiam per epistolam facere debent.

¶ *Archiepiscopus impeditus, consecrationem sui Suffraganei alteri committere potest.* h. d.

QUòd si Metropolitanus, vel infirmitate vel aliâ justâ causâ ita præpediatur, ut suorum Suffraganeorum aliquem consecrare non valeat, alicui Coëpiscoporum vices suas demandare poterit, à quo consecrandus munus consecrationis recipere tenebitur.

¶ *Deficientibus Episcopis comprovincialibus, advocandi sunt Episcopi vicina provincia.*

ILlud quæsitum est, si in provincia in qua olim plures Episcopi fuerint, unum tantùm remanere contigerit, quid fieri debeat, cùm nec solus ordinare possit, & nullos quos convocet, habeat provinciales: De hoc in Sardicensi Concilio *b* statutum legitur, ut superstes Episcopus convocet Episcopos vicinæ provinciæ, & cum eis comprovinciales sibimet Episcopos ordinet.

¶ *Quomodo sit explicanda consecratio.* h. d.

COngregatis *c* igitur horâ Dominicæ lucis tertiâ Episcopis, & scrutinio cum precibus celebrato, duo supra caput ordinandi, Evangelii codicem tenentes, manus imponant, & uno super eodem benedictionem fundente, cæteri qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant, atque illud una cum manibus sacro chrismate deliniant: quo demùm peracto, Ecclesiæ Romanæ, atque ejus Pontificibus fidelitas secundùm formam Gregoriani Rescripti juranda erit.

DE RECEPTIONE ET AUCTORITATE PALLII.
TITULUS XI.

¶ *Pallii receptio non est differenda: & volens aliquid petendo objicere, debet jurare de calumnia, & intra duos menses objecta probare: alioquin tenetur ad pœnam talionis.*

HOc *d* amplius Metropolitanum prospicere oportet, ut pallii petitionem & receptionem non differat: cùm sibi sine pallio Episcoporum consecrationem minimè permissam scire debeat. Est autem Pallium Metropolitanorum insigne ornamentum, quod de corpore beati Petri sumitur, Pastoralis officii plenitudinem designans: cujus receptio, ut citiùs explicetur, novissimè constitutum est, ne per cujusvis criminis objectionem fortè palliando faciendam differri possit: nisi objicientes corporali juramento præstito firment se, nec agere quicquam callide, ac de objectis promptam fidem, hoc est, intra bimestris temporis spatium afferant, ad talionis, vel extraordinariam pœnam se Præsidis obligantes arbitrio, si objecta minimè probaverint. Quòd si contradictores ista facere renuerint, eorum objectionibus nequaquam obstantibus, ad ipsius traditionem pallii procedendum erit.

¶ *Metropolitanus solùm in sua provincia, & certis diebus pallio utitur, & pallium personam sequitur, & ideò commodari non potest.*

SEd eo nec semper, nec ubique Metropolitanus uti poterit (id enim soli Romano Pontifici *a*, dum Missarum celebrat solennia, permittitur) verùm in sua tantùm provincia, ac certis duntaxat diebus. Et cùm personam pallium non transeat *b*, nec alteri commodari poterit: & cum eo quisque sepeliendus erit.

¶ *Pleraque dicta de creatione Episcoporum, habent locum etiam in aliis Prælatu.*

HÆc de creandis Episcopis dixisse sufficiat: Nunc de illorum vita, ac qualis eorum debeat esse conversatio, pleraque & de cæteris Sacerdotibus intellectui, paucis expediamus.

DE VITA ET HONESTATE PRÆLATORUM.
TITULUS XII.

¶ *Qui præcellit dignitate, debet & innocentiâ præcellere.* h. d.

DEbet *c* igitur Episcopus esse sine crimine, & cunctum populum cui præest, conversatione & innocentiâ præcellere. Qualis enim erit ædificatio discipuli, si se magistro intelligat esse præstantiorem? nam Episcopus instituere & admonere omnes debet: nemo autem rectè monitoris personam suscipit, nisi qui moribus suis aliorum errata condemnat. Quod non solùm de Episcopo, sed etiam de omnibus qui domui Dei deserviunt, intelligi oportet: quia vehementer Ecclesiam Dei destruit, meliores Laicos esse, quàm Clericos: quæque in aliis membris Ecclesiæ vacant à culpa, sæpe in Sacerdotibus habentur illicita.

¶ *Episcopus cavere debet ab improborum commerciis, & in corrigendo non minus charitatem, quam potestatem exercere debet.* hoc dicit.

AB improborum quoque commerciis abstinebit: Malorum enim consortia bonos corrumpunt. Habebit igitur secum honesti testimonii Clericos, qui possint irreprehensibiles inveniri: & si quando illos, sive etiam Laicos inter se dissidere contigerit, ad pacem magis, quàm ad judicium compellat: inque illis corrigendis plus agat benevolentia *d*, quàm severitas: plus charitas, quam potestas: neque dominari magis, quàm consulere subditis cupiat, ne quod provisum est ad concordiam, tendat ad dissidium.

¶ *Prælatus in corrigendo debet miscere severitatem lenitati.* h. d.

CUm lenitate tamen severitas miscenda est: Nam misericordiæ multùm demitur, si severitate omninò sit destituta: ideoque Rectoribus ineste debet justè consulens misericordia, & piè sæviens disciplina: ut nec in disciplinæ rigore benignitatem mansuetudinis, nec rursus in mansuetudine districtionem deserant disciplinæ: quodque severiùs castigare necesse est, non sævientis plectatur animo, sed medentis.

¶ *Prælatus non debet tolerare perversos.* h. d.

PRæterea cavendum est, ne perverse agentes connivendo toleret. Culpam enim facientis habet, qui, quod potest, negligit emendare: & error, cui non resistitur, approbatur.

¶ *Episcopus orationi & prædicationi debet insistere.* h. d.

INprimis autem orationi & prædicationi insistat: Nam præconis officium suscipit, quisquis ad sacerdotium accedit: hinc est, quòd super Pastores primos in linguarum specie Spiritus Sanctus insedit. Populum itaque prædicando doceat, sed illa doceat, quæ à Deo ipse didicerit, non quæ illi caro, vel humanus sensus suaserit. Eapropter sacris libris jugiter insistere illum oportet *a*: nec enim sufficit Prælatis bona conversatio, nisi addatur scientia doctrinæ.

¶ *Episcopus hospitalis esse debet & liberalis.* h. d.

SEd *b* nec uttamque sibi sufficere credat: nam largam quoque manum habere debet, & necessitatem patientibus subvenire, alienam inopiam suam credens. Res suas inter histriones, venatores, aut aucupes minimè dispenset: pauperes potiùs in hospitio recipiat, & faciliùs exemplo suo ad hospitalitatem subditos attrahat.

¶ *Prælatus debet sobrius esse, prudens & peritus, non solùm peritiâ literarum, verùm etiam negotiorum.*

SObrius sit, non vinolentus *c*: non sit percussor *, & ad vindictam facilis: imò in omni genere rerum agendarum prudentiam secum habeat: si enim mancum aut debilem sancta contingere nequaquam lex divina permittit, quantò magis doni cœlestis dispensatores esse non convenit (id quod est deterius) mente debilitatos?

¶ *Episcopus non debet secularibus negotiis se implicare.* h. d.

SIcut autem Episcopum nullo errore convenit involvi, ita nullâ debet cupiditate corripi: & propterea lucri cupidus esse prohibetur, & alieni etiam honesto negotio *d*, ut sibi victum & necessaria quærat, operam dare. Nam & Dominus negotiatores de templo verberatos expulit: &, Apostolo teste, nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.

¶ *Pudicitiæ studiosus esse debet Episcopus.* h. d.

PUdicus *e* quoque debet esse, & moribus & verbis pudorem præ se ferre. Eapropter Maguntino Concilio *f* statutum legitur, ut nullus Sacerdos fœminas, de quibus suspicio potest esse, retineat: sed neque matrem, aut amitam, aut sororem retinebit: quia & in illis, instigante diabolo, scelus perpetratum reperitur, aut in pedissequis earum. Itaque domesticarum *g* quoque personarum immoderatam familiaritatem vitabit.

¶ *Qualis quis sit interius, debet per exteriora demonstrare.* hoc dicit.

OPortet *h* item Episcopum, cæterosque Ecclesiasticis officiis mancipatos, per decentiam habitûs extrinsecùs, morum intrinsecam honestatem indicare: & ideò, si præterquam ex causa urgenti, indumentis, præter ordinis ac officii decorem, præsertim publicè, luxurientur, illorum impudentia variis modis, non minus recentioribus, quam antiquis Pontificum decretis coërcetur. In summa, cùm pro populo Episcopi Suffragatoria ad Deum parentur, necesse est ut omni genere virtutum ejus gratiam habere nitantur: quia cùm is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.
TITULUS XIII.

¶ *Archidiaconus est à Jure constitutus Vicarius, & quasi oculus Episcopi, & inter Clericos cognoscat, visitat, & corrigenda emendet, & ardua ad Episcopum deferat, de cujus licentia poterit etiam excommunicare.* h. d.

QUoniam verò gravis & lata est Pastoralis officii cura, rectè constitutum est, ut aliqui in Ecclesia sint, qui unà cum Episcopo onus ferant, & sui Prælati valeant sublevare solicitudinem. Talis est Archidiaconus *i*, qui major post Episcopum, & ejus Vicarius reperitur. Cujus vigilantia & solertia usque adeò in domo Dei excubare debet, ut oculus Episcopi non immerito meruerit appellari. Eapropter debet is audire jurgia singulorum, & quæ corrigenda & emendanda viderit, corrigere & emendare. Quod si qua fuerint ita ardua, quæ per eum commode non possint terminari, ad Episcopum suum deferet. Dispiciet quoque ut Primicerius, Sacrista, & Custos injuncti sibi muneris solicitudinem diligenter exequantur. Sed & tertio quoque anno, si Episcopus non poterit, universam Parochiam circumire debet, & cuncta, quæ ordinatione vel emendatione indigere viderit, secundùm Canonicas sanctiones corriget: & si Episcopi auctoritas accesserit, excommunicationis etiam sententiam feret.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.
TITULUS XIV.

¶ *Archipresbyter est vicarius Episcopi, circa divina: & Archipresbyterorum duæ sunt species.* h. d.

NOn absimiles Archidiaconis Archipresbyteri habentur: nam & ii Prælati sui circa spiritualia curam sublevant *a*. Horum autem duplex est species: alii enim urbani sunt, alii autem exteri. Urbani sunt, qui Præsulis sui absentis circa divina in urbe vicem sustinent, aut præsentis curam minuunt: ut officium inchoando, celebrando, & benedicendo, & cunctis providendo, quæ Sacerdotum ministerio perfici debent.

¶ *Quæ sit potestas forancorum Archipresbyterorum.* h. d.

EXteri sunt *b*, qui circa singulas plebes constituti, non solùm vulgi solicitudinem gerunt, verùm etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam jugi circumspectione custodire debent: qui licèt suis præsint plebibus, ut Episcopus Matrici præest Ecclesiæ: nihil tamen contra sui Præsulis ordinare decretum audere debent.

¶ *Obtinentes aliquam præposituram, debent etiam habere ejus præposituræ ordinem.* h. d.

ADmonendi *c* sunt autem ii, qui præposituræ alicujus administrationem canonicè volunt obtinere, ut non solùm nomen, verùm etiam ordinem habere studeant. Unde *d* nisi qui Archidiaconatum tenent, Diaconi: aut qui Archipresbyteratum, Presbyteri infra annum fiant, amittent honorem, etiamsi justâ causâ prohibente Presbyteri aut Diaconi esse non potuerint.

DE OFFICIO VICARII.
TITULUS XV.

¶ *Vicarius Episcopi non potest inquirere, punire, privare beneficiis, vel eadem conferre, nisi hæc specialiter sibi committantur.* hoc dicit.

PEr Vicarium quoque, cùm Episcopus per se ipsum deservire & residere rationabili causâ prohibetur: aut præsens omnibus commode par esse non potest, Episcopalis repræsentatur auctoritas. In quo tamen illud advertendum est, quòd licet per generalem officii commissionem Vicario factam *e*, causarum cognitio transferatur: potestas tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum excessus, seu aliquos à suis beneficiis vel administrationibus amovendi, vel beneficia conferendi (nisi specialiter concessa sit) non transfertur.

¶ *Habens curam animarum in diversis Ecclesiis, vel Laicus, non potest constitui Vicarius.*

DEbet autem Episcopus circumspectus esse, ne Laicum Vicarium sibi constituat. Indecorum *f* est enim, Laicum hominem viros Ecclesiasticos judicare: nec in uno eodemque officio debet dispar esse professio. Quod etiam lege divinâ prohibetur, dicente Moyse, *Non arabis in bove & asino.* Inde & Honorianâ constitutione cavetur *g*, ut Epi-

a *Can. 1 & seq. dist. 64. & can. 2. dist. 65.* b *can. fin. d. 65.* c *can. 1. dist. 75.* d *can. 1. dist. 100.*

a *C. ad honorem. eod tit. extr.* b *c. 2 eod. tit.* c *can. unum orariorum. vers. oportet Episc. d. 25.* d *can. licèt plerunque. 4. dist. 45.*

a *Dist. 36. & seq.* b *dist. 42.* c *dist. 44. in sum. & per totum.* * *dist. 45.* d *can. 2. 21. q. 3. & per totum.* e *in sum. dist. 43.* f *c. 1. extr. de cohabit. Cl. & mul.* g *dist. 34. in sum. & per totum.* h *dist. 40. & Cl. 2. eod. tit. de vit. & honest. Prael.* i *cap. 1. & c. ad hæc nos. extr. eod. tit. & per totum. can. 1. vers. Archidiaconus. dist. 25. & can. Diaconi 11. dist. 93.*

a *Can. 1. vers. Archipr. d. 25.* b *c. fin. eod. tit.* c *Cl. 2. de ætat. & qual.* d *can. 1. dist. 60.* e *c. 2. & cap. seq. eod. tit. in 6.* f *can. in nona actione. 16. q. 7.* g *c. fin. extr. eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

scopus eum, qui perpetuam Vicariam obtinet, per subtractionem proventuum, vel ipsius Vicariæ ablationem compellat, ut se in Presbyterum promoveri faciat.

¶ *A Vicario appellatur ad Archiepiscopum : ab Archidiacono ad Episcopum.* h. d.

INter Vicarium autem & Archidiaconum illud interest, quòd à Vicario non ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum *a* : ab Archidiacono verò, nisi aliud Ecclesiarum inducat consuetudo, ad ipsum, cui immediatè subjacet, Episcopum erit appellandum.

DE COADJUTORE.

TITULUS XVI.

¶ *Ex causa datur Episcopo coadjutor, cujus datio ad sedem Apostolicam spectat.* h. d.

ACcidit *b* etiam interdum, ut pastor senio aut corporis valetudine impeditus, aut sanæ mentis consilio destitutus, super suum gregem excubias ducere non possit : eapropter vir providus & honestus, illi in coadjutorem adjungendus est, per quem tam Episcopo, quàm populo utiliter consulatur. Cujus datio, cùm de causis majoribus esse constet, ad sedem Apostolicam, nullâ obstante consuetudine, referenda est. Quod tamen sic intelligi oportet, si non in remotis partibus explicanda sit : cæterùm, si procul ab Apostolica sede Episcopus impeditus deget, tunc secundùm Bonifacianæ constitutionis tenorem providendum erit.

¶ *Etiam inferioribus ab Episcopo dandus est coadjutor : & utrisque de facultatibus Ecclesiæ erit subveniendum.* h. d.

NEc *c* solùm Episcopis dandus erit coadjutor, sed etiam, si res exigat, inferioribus : unde, si vel Ecclesiæ Rectorem, vel Archidiaconum ita morbo aliquo contigerit impediri, ut Ecclesiasticis ministeriis, vel nullo pacto, vel non nisi cum scandalo interesse possint, eis quoque coadjutor adhibendus erit : & ita res temperanda *d*, ut utrique juxta facultates Ecclesiæ vitæ necessaria ministrentur.

DE COREPISCOPORUM USU SUBLATO.

TITULUS XVII.

¶ *Corepiscoporum usus sublatus est.* h. d.

ERant olim & Corepiscopi, quibus circa plurima cum Episcopis ministeriorum communis erat dispensatio : quorum tamen institutio tam in Romana sede, quàm in aliis totius orbis Ecclesiis, tanquam improba & supervacanea, est penitùs interdicta. *e*

¶ *Matrimonium spirituale dissolvitur translatione, renuntiatione, & depositione.* h. d.

VIdimus hucusq; de spiritualis fœdere conjugii, quod inter Episcopum & Ecclesiam contrahitur, quod electione vel postulatione initiari, firmatione ratificari, consecratione intelligitur consummari : item de moribus, & Vicariis, & adjutoribus Episcoporum : tractemus nunc, quibus modis Episcopus ab Ecclesia removetur : & sic quomodo tale conjugium præter mortem dissolvitur. Contingit autem id tribus modis : Translatione, Renuntiatione, & Depositione, seu degradatione : de quibus singulis videamus, ac primùm de Translatione.

DE TRANSLATIONE.

TITULUS XVIII.

¶ *Translatio inducta est ex utilitate, & ex necessitate : & necessitate cessante, translatio irritatur.* h. d.

TRanslationes, quæ & mutationes *a* nuncupari possunt, institutæ sunt utilitatis & necessitatis gratiâ. Utilitatis, cùm Episcopus ab ea civitate, cui præpositus est, in aliam transfertur, in qua magis proficere posse verisimiliter existimatur. Sic olim Princeps Apostolorum de Antiochena civitate se Romam transtulit, ut scilicet ibidem copiosiùs proficere posset. Necessitate *b* verò nonnunquam Episcopalium sedium mutationes fieri solent, hostium urgente metu. Sed hoc casu, si civitatem, de qua effugerit Episcopus, ab hostibus liberari *c*, & ad priorem statum contigerit revocari, ad eam expulsus revertetur.

¶ *Episcopos transferre, ad solum Romanum Pontificem pertinet.* h. d.

SCiendum est autem Episcoporum translationes, non etiam inferiorum, ad solum Apostolicæ sedis Antistitem certissimâ ratione pertinere *d* : neque super his matrimoniis quicquam præter ejus assensum immutari debere, aut posse. Quod obtinet non solùm, si Episcopus est consecratus, verùm etiam si tantùm canonicè fuit electus, & confirmatus : Cùm (ut suprà diximus) post electionem & confirmationem, inter personas eligentium & electi, conjugium sit spirituale contractum.

¶ *Quis propriâ auctoritate se ad aliam Ecclesiam conferre, & habitâ carebit, & ambitâ.* h. d.

EA propter *e* quicunque avaritiâ ducti, aut ambitione impulsi, Ecclesiæ suæ mediocritate despectâ, ad majorem sese plebem propriâ auctoritate transtulerint, à cathedra repelli debent alienâ, & catere propriâ : ut nec illis præsideant, quos per superbiam spreverunt : nec illis, quos ob avaritiam vel ambitum concupiverunt. Sicut enim vir *f* non debet adulterare uxorem suam : ita nec Episcopus temerè Ecclesiam, ad quam electus fuit, relinquere, ut alteri sese conjungat, etiam si à populo fuerit attractus.

¶ *Quod constitutum est in Ecclesiis Episcopalibus, tradatur etiam ad Ecclesias inferiores.* h. d.

NOn absimilis Juris ratio obtinet in Presbyteris *g*, & cæteris infra Episcopalem dignitatem constitutis. Nam si vel quâlibet causâ, propriâ quis auctoritate *h* cum altero suum beneficium permutare voluerit, uterque proprii beneficii jacturam faciet. Beneficiorum enim & præbendarum permutationes generaliter fieri prohibentur *i* : præsertim pactione præmissâ, quæ circa spiritualia, vel spiritualibus annexa, semper labem simoniæ continet : licèt possit Episcopus de uno loco ad alium aliquos transferre, ut qui uni loco minùs sunt utiles, alibi se valeant utiliùs exercere.

¶ *Si permutatio beneficiorum completa est ex una parte, & per alteram stat quò minùs impleatur, restituitur pars ad suum beneficium.* h. d.

SUbventum *k* tamen est ei, qui de permutatione cum alio habito tractatu, præbendam suam cum resignâsset, ab alio qui cùm permutationis tractatum habuit, & qui posteà suam resignare recusat, deceptus est : cùm enim deceptis, & non decipientibus Jura subveniant, licèt is qui renuntiaverit, à se beneficium abdicâsse videatur, tributa tamen est simplicitati venia, constitutumque ut ad resignatum beneficium reverti possit.

¶ *Collatio de beneficiis causâ permutationis vacantibus, facta, aliis quàm permutantibus, non tenet.* h. d.

ET generaliter, ne concessione Juris utentibus, præsertim circa spiritualia, illudatur, si qua beneficia ex causa permutationis aliquibus resignata, aliis quam ipsis permutare volentibus conferantur, nullius firmitatis erit ipsa collatio.

¶ *Non obstantibus expectationibus, beneficiorum permutatio fieri potest.* h. d.

QUinimò *a* si in diœcesi aliqua quidam fortè auctoritate Apostolicâ beneficia proximè vacatura expectent, illi tamen qui secundùm formam Juris sua beneficia in eadem diœcesi ad ordinarii collationem spectantia, liberè ac sine fraude in manibus Episcopi resignaverint, non nisi ex causa permutationis resignaturi, ab hujusmodi expectationibus circa faciendam permutationem minimè impedientur.

DE RENUNTIATIONE.

TITULUS XIX.

¶ *Quid sit Renuntiatio, & quibus ex causis possit renuntiari.* h. d.

PEr renuntiationem quoque quis ab Ecclesia sua removetur. Est autem Renuntiatio, juris proprii spontanea refutatio. Ea verò propter quæ Episcopus potest cedendi licentiam postulare, hæc fermè habent *b*, conscientia criminis, debilitas corporis, defectus scientiæ, malitia plebis, grave scandalum & irregularitas personæ.

¶ *Quale debeat esse crimen, ob quod renuntiari possit.* h. d.

PRopter *c* conscientiam criminis, cedendi potest licentia postulari, non cujusliber, sed duntaxat illius, propter quod ipsius officii executio post peractam pœnitentiam impeditur.

¶ *Quæ debilitas corporis renuntiandi causam præbeat.* h. d.

NOn absimilis *d* juris ratio in debilitate corporis obtinet : nam non quælibet, sed solum illa legitimam renuntiandi præstat causam, per quam quis ad exequendum officium pastorale redditur impotens : cùm interdum non plus horretur senilis debilitas aliquem cedere, quam maturitas, quæ in senibus esse solet, quem in suo suadeat officio permanere.

¶ *Magnus defectus scientiæ tribuit legitimam causam renuntiandi.* h. d.

PRopter *e* defectum quoque scientiæ plerunque potest quis petere cessionem : quia cùm illa circa spirituales administrationem sit potissimùm necessaria, & circa curam temporalium opportuna, Præsul, qui in utrisque commissam sibi debet Ecclesiam regere salubriter, ei renuntiat, si quomodo ipsam regere debeat, ignoret. Quanquam autem desideranda sit eminens scientia in pastore, in eo tamen mediocris tolerari potest : quia imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis.

¶ *Malitia plebis justam tribuit renuntiandi causam : item vitatio scandali.* h. d.

PRopter malitiam *f* quoque plebis cogitur interdum Prælatus ab ipsius regimine declinare : veluti, quando plebs tam duræ cervicis existit, ut apud ipsam amplius proficere non possit. Item pro gravi scandalo *g* vitando, cùm aliter sedari non potest, licet Episcopo petere cessionem, ne plus temporalem honorem, quàm æternam videatur affectare salutem.

¶ *Ob irregularitatem potest renuntiari.* h. d.

ITem *h* ob irregularitatem : puta, si bigamus. Quòd si fortè de legitimo matrimonio non sit natus, licèt hujusmodi irregularitatem subjicere non potuerit, si tamen & culpa latet, & causa, cum eo qui suum laudabiliter implevit officium, injunctâ sibi competenti pœnitentiâ, poterit non minùs utiliter quàm misericorditer dispensari.

¶ *Gratia laboris fugiendi non potest renuntiari.* h. d.

CÆterùm *a* ob alias causas renuntiationem affectantes audiendi non sunt : dum fortè aliqui laboris angustias declinantes, ad otium, adversùs glorioſi Pontificis exemplum, aspirare contendant.

¶ *Episcopus qui semel ad vitam Monachalem transivit, non potest rursus ad Episcopalem dignitatem reverti.* h. d.

ACcidit autem interdum, ut Episcopus humilitatis & pœnitentiæ causâ, ab Ecclesia sua removeatur : quod tunc contingit, cùm quis Apostolicâ concessione ab Episcopali sede ad Monachalem descendit subjectionem. Quo casu alius in locum ejus subrogari poterit : ille verò resurgere, Constantinopolitano *b* Concilio vetante, nequaquam valebit.

¶ *Impeditus administrare Episcopatum, & propterea factus Monachus, cessante impedimento, potest reverti ad Episcopalem dignitatem.*

CÆterùm *c* speciales quidam casus inveniuntur, in quibus, prædicto Concilio non obstante, is qui vitam Monachalem elegit, rursum licitè potest ad Episcopatum assumi. Si enim quis, persecutionis rabie sæviente, vel præpeditus adversâ valetudine corporis, cùm proficere nequeat in regimine pastorali, de superioris auctoritate ad Monasticam vitam descendat : persecutionis vel ægritudinis impedimento cessante, ad Episcopalem poterit resurgere dignitatem. Idem Juris est, si quis propter doctrinæ defectum, locum regiminis deferens, auctoritate Apostolicâ ad otium se contulerit Monachale : nam si per exercitium lectionis, scientiæ reperit margaritam, procul dubiò denuò vocatus ad Cathedram pastoralem redire poterit.

¶ *Assecutus Episcopatum simoniacè, sed ignorantèr, si fiat posteà regularis, licèt ad primum reverti non possit, alium tamen Episcopatum consequi potest.*

RUrsùs *d* si quis inscius cupiditate parentum fuerit Episcopatus adeptus, & hoc comperto de licentia superioris illum dimittens, observantiam elegerit regularem, etsi ad Ecclesiam eandem redire nequeat, ad aliam tamen promoveri poterit, Constantinopolitani Concilii constitutione non obstante : quam tunc obtinere oportet, cùm pœnitentiæ causâ, quam Episcopatum retinens peragere non valebat, vitam quis elegerit Monachalem.

¶ *Ad eum fieri debet renuntiatio, ad quem spectat confirmatio.* h. d.

ABbas *e* quoque, qui Romanæ immediatè subditus est Ecclesiæ, nisi licentiâ à Romano Pontifice legitimè impetratâ, sui regiminis oneri renuntiare minimè poterit : quòd si Episcopo subjectus sit, cum ejusdem permissione locum suum licito jure poterit relinquere. Et hoc generale est in præbendis, & cæteris minoribus beneficiis, ut apud eum fieri debeat renuntiatio, ad quem pertinere dignoscitur confirmatio : ex quo apparere potest, quòd resignatio facta Laico *f*, nullam Juris obtinet firmitatem.

¶ *Papa potest renuntiare Papatui.* h. d.

DE Romano *g* Pontifice quæritum est, an, quia nullum habet superiorem, in cujus manibus renuntiare possit, Pontificatui ex causa cedere valeat ? & super hoc Cœlestinus V. hæsitationis cujuslibet volens occasionem amputare, & statuit & decrevit, Romanum Pontificem posse liberè resignare.

¶ *Per procuratorem renuntiari potest, & quatenùs valeat renuntiatio facta à procuratore revocato.* h. d.

POtest *h* autem quis non solùm per semetipsum resignare, verùm etiam per procuratorem : qui, si ad ce-

---

a *C. Romana. de app. in 6.* b *C. 1. de Cl. ægrot. vel debil. in 6.* c *Per totum tit. extr. de Cl. ægrot.* d *Cap. 1. §. præsenti quoque. de Cler. ægrot. in 6.* e *Can. Corepiscopo. & seq. dist. 68*

a *Can. mutationes. 7. q. 1.* b *can. scias frater. & seq. d. 7. q. 1.* c *can. pastoralu officii. dist. 7. q. 1.* d *can. 2. & fin. extr. eod. tit. de translat. Episc.* e *C. quando. extr. eod. tit.* f *Can. sicut vir. 7. q. 1.* g *can. sicut alterius. in fin. d. 7. q. 1.* h *Cap. cùm olim magister. extr. de rerum permutat.* i *Cap. quæsitum. extr. de rerum permutat.* k *Cap. cùm universorum. extr. de rerum permutat.*

causa

a *C. unic. de rerum permut. in 6.* b *C. nisi cùm pridem. extr. eod. tit.* c *d. c. nisi. §. propter. extr. eod. tit.* d *d. c. nisi. §. alia verò.* e *d. c. nisi. §. pro defectu.* f *C. nisi. §. propter malitiam.* g *d. c. nisi. §. pro gravi.* h *d. c. nisi. §. persona.*

a *D. c. nisi. §. verùm.* b *Can. hoc nequaquam. 7. q. 1.* c *C. post translationem. §. cæterùm. extr. eod. tit. de renunt.* d *D. c. post translationem. §. rursus. eod. tit.* e *Cap. fin. ubi gl. extr. eod. tit.* f *C. quid in dubiis. extr. eod. tit.* g *C. 1. de renuntiat. in 6.* h *Clem. unic. eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dendum Pontificali aut alii cuilibet dignitati vel beneficio, sponte ac liberè constitutus fuerit, si postmodum ignorans revocatus fuerit, tenebit cessio per eum facta, antequam ad ipsius procuratoris, vel illius in cujus manibus cessio fuerat facienda, notitiam revocatio hujusmodi fuerit deducta: nisi fortè per ipsos, aut alios dolo malo factum fuerit, quò minus ad eos, vel eorum alterum, ante cessionem revocatio perveniret.

¶ *Qui impetravit cedendi licentiam, compellitur renunciare.* hoc dicit.

ALiud juris est, si qui cedendi licentiâ cum instantia postulata, atque eâ obtentâ, levitate fortè cedere prætermittant: eos enim ad cedendum compellendos esse generali Concilio *a* statuitur.

DE DEPOSITIONE, SEU DEGRADATIONE.
TITULUS XX.

¶ *Spirituale conjugium dissolvitur per degradationem.* h. d.

PEr degradationem quoque conjugium Ecclesiæ & Episcopi dissolvitur. Nihil enim est aliud degradare, quàm de gradu dejicere: quod institutum est ad similitudinem *b* exauctorationis ejus qui militiæ deservit armatæ: cui tam militaris ordo, quam etiam insignia ob delictum detrahuntur.

¶ *Duplex est degradatio, verbalis & actualis.* h. d.

ESt autem degradatio duplex, verbalis scilicet & actualis. Verbalis degradatio est, cùm ab eo, qui auctoritatem habet, assistente certo Episcoporum numero, depositionis fertur sententia: Actualis vero, sive solennis est, cùm non solùm fertur sententia; verùm etiam ab eo qui degradandus est, vestes & singula insignia sui ordinis gradatim auferuntur. Cujus ordo ac series latissimè Bonifaciana constitutione *d* demonstratur.

¶ *Proprius solum Episcopus potest deponere constitutos in minoribus ordinibus: socius in majoribus.* h. d.

QUòd *e* autem dictum est, Episcoporum numero assistente, sic intelligi oportet, si de Episcopo, aut illo degragando agatur, qui sit in majoribus ordinibus constitutus. Cæterùm si de iis agatur, qui minoribus tantùm insigniti sint, proprii Episcopi sententia, absque ullorum Episcoporum *f* interventu, satis erit.

¶ *In degradatione Sacerdotum ob causam hæresis potest procedere solus Episcopus delinquentium, cum suis minoribus Prælatis.* hoc dicit.

QUinimò interdum etiam si Presbyter, vel in sacris constitutus degradandus fuerit, plurium Episcoporum interventus necessarius non erit: nam tales, si pro hæresi *g* seculari curiæ tradendi vel perpetuò immutandi sint, quia Episcoporum numerus facilè convenire non potest, solus Episcopus, convocatis Abbatibus & aliis Prælatis, virisque suæ diœcesis pietate ac bonis artibus instructis, degradare poterit.

¶ *Degradatus traditur curiæ seculari, & pro eo debet Ecclesia intercedere, & degradatus se miscens sacris, excommunicatur.* h. d.

CLericus igitur ob grave flagitium degradatus, cùm ab Ecclesiastico foro fuerit projectus, seculari curiæ traditur puniendus. Unde celebranda *h* erit talis degradatio seculari præsente potestate, & cùm perfecta fuerit, pronunciandum, ut secularis Judex degradatum, tanquam clericali privilegio exutum, in forum suum recipiat puniendum: pro quo tamen Ecclesia debet intercedere, ut citra mortis periculum in eum sententiam moderetur: & si impetraverit, & degradatus pœnæ su-

a *C. quidam cedendi. extr. eod. tit.* b *c. 2. §. actualis. de pœnit. in 6.* c *d. cap. 2. §. verbalis. de pœnit. in 6.* d *d. cap. 2.* e *canon. si quis tumidus. 15. quæst. 7.* f *canon. si autem. in fin. d. 15. q. 7.* g *canon. 1. de hæret in 6.* h *canon. novimus. extr. de verbor. significat.*

perstes fuerit, ab administratione sui ordinis debet abstinere. Quòd si cingulo militiæ cœlestis exauctoratus, ausu temerario sibi dudum commissum audebit in posterum attractare ministerium, etiam ab Ecclesia ex canone Apostolorum erit abscindendus.

DE SACERDOTIBUS IN INFERIORI GRADU CONSTITUTIS.
TITULUS XXI.

¶ *Sacerdotes inferioris gradûs, sunt Presbyteri: nec fuffecit aliquid obiter tractatum esse.* h. d.

NUnc descendamus ad Sacerdotes in inferiore gradu constitutos: subsequenter postea de iis dicturi, qui licèt Sacerdotes non sint, in sacris tamen constituti reperiuntur: ac demùm de his, qui circa humiliora in domo Dei necessarium ministerium exhibent, qui in minoribus ordinibus dicuntur constituti: de quibus omnibus, si quid superiùs locuti fuimus, obiter potiùs quàm ex professo locuti fuimus. Inferiores Sacerdotes sunt Presbyteri.

¶ *Sacerdotum in duas classes divisio, sumpsit originem tam à Testamento Veteri, quàm Novo.* h. d.

ET *a* non ineleganter Sacerdotes in duos ordines distributi esse videntur: Hæc enim discretio, tam in Veteri Testamento à Deo per Moysen sumpsit exordium, qui ex præceptis Domini Aaron in summum Pontificem, filios verò ejus innuxit in minores Sacerdotes: quàm etiam in Novo ab ipso Christo, qui duodecim Apostolos, tanquam majores Sacerdotes, septuaginta duos quasi in minores instituit: Petrum verò quasi summum Sacerdotem elegit, dum ei præ omnibus & pro omnibus claves regni cœlorum tribuit.

¶ *Presbyteri & Episcopi olim erant iidem: sed in remedium schismatis, de Presbytero unus electus est, qui Episcopus dicitur.* h. d.

PResbyterum *b* autem & Episcopum sunt qui eundem olim extitisse affirment, & aliud ætatis, aliud dignitatis fuisse nomen. Sed cùm multi in singulis Ecclesiis Presbyteri constituti essent; in remedium schismatis *c* factum esse, ut per illos unus eligeretur, qui cæteris esset præponendus: electum autem Episcopi retinuisse nomen, eligentes Presbyterorum: quorum erga Episcopos usque adeò crevit honor, ut illis tanquam filii cœperint obedire, nec jam pro Sacerdotibus habeantur, qui sub nullius Episcopi disciplina & providentia gubernantur.

¶ *Presbyter appellatur potius a prudentia, quàm ab annis.* h. d.

PResbyteri *d* verò nomen, quanquàm à senectute sit sumptum, magis tamen sapientiæ indicat maturitatem, quàm corporis canitiem.

¶ *Quæ sit Presbyterorum potestas, & auctoritas.* h. d.

EPiscopi *e* igitur ac Presbyteri non penitùs est abs-milis circa sacra ministeriorum dispensatio: illorum enim, quæ gerere potest Episcopus, quædam Presbyter suo jure, quædam illius permissione exequitur, quædam verò nullo pacto potest attingere. Proprio jure Presbyter, Dominici corporis *f* ac sanguinis consecrationem, etiam Episcopo præsente celebrat, infantes baptizat *g*, sanctificato oleo inungit, benedicit, & de occultis peccatis pœnitentes, vel in extremis agentes ad gratiam reconciliationis admittendi potestatem habet. Episcopo permittente *h*, aut ultimâ cogente necessitate,

a *Dist. 21. in summ. & per totum.* b *can. 1. §. unde & apud 21. distinct.* c *can. olim idem. distinct. 95. & can. legimus. dist. 93.* d *canon. quisquis. §. Presbyteros. distinct. 24.* e *canon. quamvis. distinct. 63.* f *d. canon. quamvis. & canon. 1. §. ad Presbyter. 25. distinction.* g *canon. constat baptisma. de consecrat. distinct. 4.* h *canon. 1. & seq. 26. quæst. 6. & canon. Presbyteris. de consecr. dist. 4.*

& baptizatos sacro linire chrismate, & virgines Deo dicare, Presbyteris conceditur. Ecclesia verò erigere, consecrare, reconciliare, sactum chrisma conficere, Clericos ordinare, excommunicare, pœnitentes publicè reconciliare, solis Episcopis reservatur. *a*

DE IIS, QUI IN SACRIS SUNT CONSTITUTI.
TITULUS XXII.

¶ *In sacris constituti sunt Diaconi & Subdiaconi: & Diaconi debent Episcopum custodire, Sacerdotibus celebrantibus assistere, Novum Testamentum prædicare: Eucharistiam verò præsente Episcopo vel Presbytero, populo erogare non possunt.* h. d.

SIcut autem Episcopis Presbyteri, ita *a* etiam *b* utrisque debent obedientiam Diaconi: ad quos Episcopum prædicantem ab insidiis custodire pertinet, ne aut ipse quoquo modo lædatur, aut divina verba per detractatores polluantur. Sacerdotibus quoque celebrantibus *c* in omnibus assistent. Evangelium ad populum prædicabunt. Sed nec baptizare *d* præsente Episcopo, aut Presbytero, nec Dominici corporis Eucharistiam populo erogare audere debent, nisi prædictis omnibus longius fortasse constitutis, necessitas ad id extrema eos compellat.

¶ *Primitiva Ecclesia non habuit Subdiaconos, & apud antiquos Subdiaconatus non reponebatur inter sacros ordines: sed potiùs & is ordo inter sacros cœptus est haberi: & Subdiaconus potest eligi in Episcopum.* h. d.

SUbdiaconos *e* licèt & Ecclesia primitiva legatur habuisse, talis tamen ordo apud antiquos inter sacros non annumerabatur: paulatim tamen post aliquot temporum curricula cœptus est & Subdiaconatus inter sacros ordines reponi, eisque ad similitudinem tam Presbyterorum, quam Diaconorum continentia *f* fuit imperata. Cumque à multis, an in Episcopum Subdiaconus eligi valeat, hæsitaretur, novissimè *g* post Urbanum Innocentii processit constitutio, quæ, ut is quoque in Episcopum liberè eligi valeat, declaravit ac statuit.

¶ *Circa quæ versetur officium Subdiaconi.* h. d.

DIaconum *h* igitur Subdiaconus subsequitur: ad quem calicem & patinam ad altare deferre pertinet, & Levitis tradere, quos oleum quoque, & aquam, mantile, & manutergium tenere, Episcopo, Presbyteris, & Levitis pro lavandis ante altare manibus aquam præbere.

¶ *Subdiaconus potest quis ordinari in decimo octavo anno, Diaconus in vigesimo, Presbyter in vigesimo quarto.* h. d.

SIcut autem Subdiacono minus creditur, quàm Diacono: & Diacono minus, quàm Presbytero committitur: ita ad Subdiaconatum minor ætas, quàm ad Diaconatum, & ad Diaconatum minor, quàm ad Presbyteratum suffragatur. Poterit igitur hodie *i* quis, nisi aliud Canonicum obsistat impedimentum, decimo octavo natus anno ad primum sacrum ordinem, vigesimo ad secundum, ad Presbyteratum vigesimo quinto promoveri.

¶ *Proprie Sacerdotes appellantur, qui Eucharistiam conficiunt, improprie etiam Diaconus & Subdiaconus.*

DIximus autem Diaconum & Subdiaconum non esse Sacerdotes, proprietatem sermonis attendentes. Proprie *k* enim Sacerdos is est appellandus, cui sacrificium corporis & sanguinis Dominici in altari conficere permittitur. Cæterùm & ipsi interdum Sacerdotes appellantur, sed per abusionem. Vidimus hactenus de iis, qui in majoribus sunt ordinibus constituti: nunc videamus de iis, qui in Ecclesiâ Dei minoribus sunt ordinibus insigniti.

a *d. can. quamvis. dist. 63. & can. 1. vers. ad Episcopum. 25. dist.* b *can. Diaconi. septem. 9. ut igitur. dist. 93. & can. seq.* c *can. 1. vers. ad Diaconum. dist. 25.* d *can. constat baptisma. de consecrat. distinct. 4.* e *c. a multis, extr. de ætate & qualit.* f *can. 1. distinct. 28.* g *d. c. a multis extra, de ætat. & qualit.* h *can. 1. vers. ad Subdiac. dist. 25.* i *Clem. fin. de ætat. & qualit.* k *can. 2. vers. Sacerdos. dist. 21.*

DE IIS, QUI SUNT IN MINORIBUS ORDINIBUS CONSTITUTI.
TITULUS XXIII.

¶ *Minores ordines sunt Acolythatus, Exorcistatus, Lectoratus, & Ostiariatus.* h. d.

SUnt igitur in Ecclesia alii minores ordines, qui sine sacramentali unctione, solâ Episcopi benedictione, cum quadam vasorum vel indumentorum distributione, præstantur: ut sunt, Acolythus, Exorcista, Lector, Ostiarius. Acolythus *a* est is, ad quem præparatio luminum, & qui cereum (à quo nomen quoque ducit) deferre debet, quique suggesta pro Eucharistia Subdiaconis præparat. Exorcista *b* is est, qui exorcismos memoriter retinere debet manusque super energumenos & catechumenos in exorcizando imponere. Lector *c* autem is appellatur, qui lectiones debet pronunciare, & ea, quæ Prophetæ vaticinati sunt, populis prædicare. Ad Ostiarium *d* pertinent claves Ecclesiæ, ut claudat & aperiat templum Dei, & omnia quæ sunt intùs extraque, custodiat, fideles recipiat, excommunicatos & infideles provido judicio repellat.

¶ *Psalmistatus est minor ordo, & potest conferri à solo Presbytero.* h. d.

ESt & Psalmista, id est, Cantor, qui absque scientia Episcopi *e*, Presbytero solùm jubente, officium suscipit cantandi: qui & ipse, licèt apud antiquos dubitatum fuerit, inter minores ordines cœptus *f* annumerari. *f*

¶ *Constituti in majoribus ordinibus nullo pacto matrimonium contrahere possunt, sed constituti in minoribus possunt: sed si contrahant, privantur beneficiis & dignitatibus Ecclesiasticis.* h. d.

HOrum autem & sacrorum valdè dispar est conditio: siquidem illis ita est continentia imperata *g*, ut nunquam ad matrimonium aspirare valeant: his autem, si ad superiores ordines provehi noluerint, matrimonium contrahere minimè interdicitur: sed eo casu non solùm ad sacros ordines, & Ecclesiasticas dignitates, & administrationes admittendi non sunt: sed etiam *h* beneficiis, quæcunque fortè habuerint, privandi erunt: nam nec ea sine pravo exemplo possunt & gravi scandalo retinere *i*: & tales bona Ecclesiastica dilapidare solent.

Hucusque singulariter tam de majoribus ordinibus, quàm de minoribus breviter tractatum fuit: exponamus nunc aliqua, quæ tam majorum ordinum, quàm minorum, sunt communia.

COMMUNIA TAM MAJORUM, QUAM MINORUM ORDINUM.
TITULUS XXIV.

¶ *Minores debent majoribus exhibere reverentiam, majores verò minoribus amorem & charitatem.*

IN primis admonendi sunt ii, qui minori sub ordine constituti sunt & officio, ut iis, qui aut ordine præcellunt, aut officio, reverentiam & obedientiam *k* exhibeant, nec per temeritatem alter alterius partes sibi vindicet. Majores quoque meminerint, se majores esse, non dominos: & ob id inferioribus non tanquam subditis dominentur, sed

a *Can. 1. §. ad acol. dist. 25.* b *d. can. 1. §. ad exorcistam.* c *d. can. 1. §. ad lectorem.* d *d. can. 1. §. ad ostiarium.* e *can. Psalmista. d. 23.* f *gl. in vers. Psalmista can. 1. 21. dist. & can. 1. vers. ad Psalmist. 25. dist.* g *dist. 26. & 32. per totum.* h *c. 1. c. quod ad. & c. diversis. extr. de Cl. conjug.* i *c. cum decorem. extr. de Cleric. conjug.* k *can. a Subdiacono. dist. 93. gl. 2. c. ad aures. extr. de temp. ordin.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quasi Clericos honorent, & diligant: & tales sint, qui non solùm præsint, verùm etiam profint.

¶ *Ordinatores debent instruere ordinandos in divinis.* h. d.

ITem sub gravis ultionis comminatione ex ordinatione generalis Concilii debent Episcopi promovendos in Sacerdotes per seipsos, vel alios idoneos viros super divinis officiis, Ecclesiasticisque sacramentis diligenter instruere, & informare. Sanctiùs *a* enim (inquit) est paucos bonos, quam multos malos habere ministros: quia, si cæcus *b* cæcum ducat, ambo in foveam dilabentur.

¶ *Ordinationem præcedere debet diligens scrutinium.* h. d.

PRæcedet autem ordinationem diligens scrutinium *b*, nec nisi qui *c* tam verbo fidei, quam rectæ conversationis exemplo, Episcoporum vel populari testimonio probantur, ad ordines admittendi etunt. Ordinaturus *d* itaque accipiat secum divinæ legis peritos Sacerdotes, & in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatos, qui ordinandorum genus, patriam, ætatem, locum ubi ordinati sunt, si literas callent, si instructi in lege Dei, & ante omnia diligenter investigent, si fidem Catholicam diligenter teneant.

¶ *Examen debet præcedere collationem beneficiorum.* h. d.

QUod *e* & in beneficiorum collationibus observandum erit qui enim beneficiis Ecclesiasticis præficiendi fuerint, à suo prius Archidiacono examinari debent, & per ipsum postmodùm Episcopo præsentari.

¶ *Tam simoniacè ordinatus, quàm ordinans, sunt puniendi.* h. d.

IPsi *f* verò quibus talis cura committitur, cavere debent, ne aut cujusquam gratiâ, aut cujuscunque muneris cupiditate illecti, à vero devient, ut indignum, & minùs idoneum, aut non examinatum ad sacros gradus suscipiendos Episcopo præsentent. Quòd si aliter fecerint, & qui indignè accesserit, ab altari removebitur, & qui donum Sancti Spiritùs vendere conati sunt, coram Deo jam condemnati, Ecclesiasticâ dignitate carebunt.

¶ *Quæ tempora in ordinationibus servari debent.* h. d.

IGitur *g* per tres continuos dies diligenter examinentur, & demùm sabbatho, qui probati sunt, Episcopo præsententur: Qui tamen secundùm diversitatem ordinum, temporis quoque servabit diversitatem: non enim *h* omnes ordines quibuslibet temporibus conferri possunt; nam Dominicis & aliis festivis diebus unum, aut duos ad minores licebit promovere, sed ad Subdiaconatum, nisi in quatuor temporibus, & unâ & alterâ statutâ die, nulli Episcoporum, præterquam Romano Pontifici, licet aliquos ordinare, nec alicujus loci contraria est admittenda consuetudo. Quòd si *i* forte secùs factum fuerit, ordinans quidem potestate privandus est ordinandi; & ordinatus cùm characterem *k* minime dubitetur recepisse, pœnitentiâ tantùm præviâ in susceptis ordinibus ministrare sustinendus erit.

¶ *Nec uno, nec duobus diebus continuato jejunio duo sacri ordines conferri possunt.* h. d.

SEd *l* nec uno die, nec duobus continuato jejunio ad duos quis potest sacros ordines promoveri, arbitrariè ordinanti suspensionis imminente pœnâ.

¶ *Minores ordines omnes simul conferri possunt.* h. d.

DIversum *m* statuitur de minoribus, qui omnes vel unicâ die conferri possunt.

¶ *Cum promoto per saltum, potest, prætermisso ordine repetito, dispensari.* h. d.

PEr *a* saltum verò si promotus fuerit quis solenniter ordine prætermisso repetito, ex misericordia ministrare permittendus erit.

¶ *Promotus ad sacros ordines furtivè contra prohibitionem Prælati, non potest fieri Sacerdos, nisi prius fuerit ministerium ingressus: secus si non contra prohibitionem, quia tunc potest Episcopus pro arbitrio dispensare, & qui non ordinatus se miscuit divinis, nunquam poterit ordinari.* h. d.

QUod si *b* furtivè ad sacros ordines quis irrepserit, dispiciendum erit, an Prælati sub anathemate præcesserit interminatio: tunc enim nullâ ratione ad sacerdotalem poterit ordinem promoveri, nisi regulari habitu susceptò laudabilem aliquandiu duxerit vitam: quo casu secum misericorditer dispensari poterit: alioquin nullâ præcedente inhibitione, condignâ satisfactione impositâ, pro suo arbitrio cum illo poterit Episcopus dispensare. Quod si is, qui nullum adhuc penitùs attigit ordinem *c*, divinum aliquod officium exercuerit, & ab Ecclesia erit abjiciendus, & nunquam ordinandus.

¶ *Qui nondum baptizatus ordinatus est, debet baptizari, & rursùs ordinari.* h. d.

DE *d* eo qui non baptizatus ordines susceperit, valdè dubitatum est: de quo post multam tandem discussionem obtentum & constitutum fuit, ut baptizetur, atque iterùm ordinetur: & merito: cùm enim baptismus e omniù sacramentorum janua sit & fundamentum, superædificari non potuit, ubi fundamentum defuit.

¶ *Sacros ordines tantùm Episcopus confert, minores interdum & alii: & Episcopus qui loco, non dignitati renuntiavit, potest ordines conferre potest: secus, si etiam dignitati, quia tunc solum minores confert.* h. d.

ILlud postremo omittendum non est, quòd inter minores & sacros ordines illa est differentia, quia majores ab Episcopis, minores verò etiam ab aliis quandoque conferuntur. Unde de eo quæsitum est *f*, qui Episcopatui renuntiâsset, an & quales ordines conferre posset? in qua specie obtinuit distinctio, ut si quidem loco tantùm quis renuntiâsset, eos quos ante renuntiationem poterat, rogatus conferre possit. Quòd si non solùm loco, verùm etiam dignitati renuntiavit, minores tantùm quis ab eo recipere, & in illis deservire, & ad majores, si reperiatur idoneus, poterit promoveri. Sanè si ab eodem sacros ordines scienter quis receperit, quia indignum se fecit, officii non habebit executionem: ubi autem non scienter (nisi crassa & supina fuerit ignorantia) discretus Pontifex dispensare poterit.

QUI PROMOVERI NON POSSUNT.
TITULUS XXV.

¶ *Ponit quatuor causas sive respectus, ob quos prohibentur homines ordinari.* h. d.

QUoniam verò præcaveri debet, quod vel infirmari, vel vituperari potest: sciendum est, quosdam esse qui non sunt ad Ecclesiasticos ordines admittendi, quod fieri contigit quatuor ex causis: aut enim quis promoveri impeditur ratione subjectionis, aut ratione delicti jam patrati, aut suspicione futuri lapsûs, aut ob corporis læsionem.

¶ *Servus & libertus non possunt ordinari, & servus ordinatus sciente domino sit ex hoc liber & ingenuus.* h. d.

RAtione subjectionis *g* promoveri impediuntur servi: eos enim, nisi à dominis libertatem consecuti fuerint, nullo debet ordine Episcopus insignire: liber enim esse debet, qui divinæ aggregandus est militiæ. Quæ propter non solùm servi, sed nec qui retento obsequio manumissi sunt, cum adhuc servitutem quandam servire videantur, sunt ad Clericatûs ordinem promovendi: quòd si contrà factum fuerit, tam ordinantis, quàm ejus qui sacro præcinctus est cingulo, Canonicis pœnis coercenda est audacia. Si tamen servus sciente domino fuerit ordinatus, ex hoc liber erit & ingenuus.

¶ *Manumissus ab Ecclesia, ut eidem serviat in divinis, non potest se transferre ad aliam Ecclesiam: secus si simpliciter fuerit manumissus.* h. d.

QUod si *a* quis Ecclesiæ servili conditione obnoxius, ab eadem manumittatur, ut insignitus ordine clericali in eâ perpetuò serviat in divinis, liber factus & ordinatus, ad aliam se transferre non poterit, sed si absolute manumissus fuerit, ad aliam transeundi non erit licentia deneganda.

¶ *Monachi non ordinantur, nisi de licentia Abbatis.*

MOnachi *b* quoque, nisi de sui fuerint Abbatis voluntate præpositi, ad Ecclesiastica non sunt officia promovendi.

¶ *Licentia concessa à superiore religioso, ut possit consentire provisioni de se factæ, non valet.* h. d.

STrictius *c* adhuc agitur cum religiosis, non solùm circa ordines, sed etiam circa electionem, vel provisionem quamlibet: si cui enim à superiore suo licentia concedatur, ut electioni, vel provisioni, si quam de ipso fieri contigerit, suum accommodare possit consensum, quia ambitionis vitio viam parat talis licentia, nullius firmitatis existet.

¶ *Non potest quis ab extraneo Episcopo ordinari, nisi de licentia sui ordinarii: quam concedere potest etiam Vicarius & Capitulum, si sedes vacet, vel quia administrat.* h. d.

PAri *d* ratione constitutum est, ne quis alienæ diœcesis virum præter proprii superioris licentiam ordinare audeat: quam tamen Episcopo in remotis agente, dare poterit ipsius in spiritualibus Vicarius generalis, vel sede vacante Capitulum, seu is ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere.

¶ *Itali Episcopi non debent ordinare Ultramontanum, nisi de licentia Papæ, vel sui ordinarii.* h. d.

ET *e* hoc quidem non solùm obtinet Italis ordinari sitagitantibus, verùm etiam exteris. Etenim illos nullus Italicus Episcopus ordinare debet, nisi vel à summo Pontifice specialem habeat licentiam: vel ab Episcopo, de cujus diœcesi traxerit originem ordinandus, vel in cujus diœcesi beneficiatus existit, per ejus patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolit vel nequeat ordinare: & ii qui contravenerint, censuris canonicis coercentur, prout latiùs ex Clementis IV. constitutione apparet.

¶ *Homicida voluntarius non potest promoveri, & promotus est degradandus: secus de necessario.* h. d.

PAtrati delicti ratione qui ordinari prohibetur, ut cùm homicidium, aut aliud capitale crimen *f* facto, aut præcepto, aut consilio perpetraverit: & per surreptionem promotus, dejiciendus erit, dicente Domino, *Si quis per industriam* g *aut per insidias hominem occiderit, ab altari meo evelles eum.* De eo itaque homicida intelligendum est, qui voluntate committit homicidium. Cæterùm si qui necessitate maximâ arctati, effugere nullo pacto valentes, homicidium admiserint, nullam ex hoc irregularitatem incurrunt.

¶ *Fortuitum homicidium commissum, dum dabatur opera rei illicitæ, impedit quem promoveri.* h. d.

QUòd si neque voluntarium fuerit, neque necessarium, sed fortuitum, distinguendum est, num is cujus occasione perpetratum fuerit, illicitæ rei daret operam, an licitæ. Si illicitæ rei *a* dans operam, ut putà, vetito ludo incumbens, casu homicidium perpetraverit, vel bello etiam contrà infideles sese immiscens, volens Christiani nominis hostem interfecerit, nec *b* ad sacros ordines promovendus est, & promotus non solùm ad superiores ascendere prohibendus est, verùm etiam in suo ministrare: planè *c* ex dispensatione in inferiore ministrare sustinendus erit.

¶ *Si dans operam rei licitæ, ex negligentia homicidium commisit, irregularitatem incurrit: secus, si non ex negligentia, sed mero casu.* h. d.

SEd *d* & si licitæ rei opera dabatur, nec tamen debitam quis operi suo adhibuit diligentiam, ex quo homicidium sequutum est, ab omni ministerio altaris excludendus erit: quod in eo responsum est, qui puerum *e* intuitu disciplinæ ita percussit, ut ex percussione expiraverit, vel ex ea in aliam infirmitatem incidit, ex qua compertum fuit expirâsse. Præceptoris enim nimia sævitia culpæ assignatur. Diversum statuitur, si nulla culpa subsit: ut in eo accidit, quo campanas *f* pulsante, ut signo dato convenirent populus ad divina, tintinabulum cadens, ita subjectum puerum percussit, ut ex vulnere decesserit: nam cùm is culpæ penitùs expers fuerit, nullam incurrisse noscitur irregularitatem, etiamsi de homicidio veniam postulaverit. Bonarum enim mentium est ibi etiam culpas agnoscere, ubi culpa non est.

¶ *Infantes, furiosi, dormientes ex commisso homicidio non incurrunt irregularitatem.* h. d.

IDem *g* constitutum est de infantibus, furiosis, & de dormientibus, qui si hominem mutilent, vel occidant, nullam ex hoc irregularitatem contrahunt.

¶ *Clerici facientes queretam de suis malefactoribus, non fiant irregulares, etiamsi Judex mortem illis inferat.* h. d.

IDem & de Clericis *h* qui de injuriis sibi illatis apud Judicem conqueruntur, protestantes quòd ad vindictam, seu sanguinis pœnam non intendunt. Nam si Judex justitiâ exigente mortem delinquentibus inferat, accusatoribus imputari non debet: alioqui si propter hujusmodi metum, quia scilicet Judex ad pœnam sanguinis posset procedere, sic conqueri non auderent, daretur plerisque materia trucidandi eos, & ipsorum bona passim invadendi.

¶ *Publicè pœnitentes non possunt promoveri, possunt tamen ex necessitate deputari in aliquo minorum ordinum.* h. d.

POEnitentes *i* quoque tam ad sacros ordines, quàm etiam infimos promoveri non debent: quod utique non de omni pœnitente intelligendum est, sed de eo tantùm, quem publicè ac solenniter pœnituit: quæ pœnitentia semel tantùm in Ecclesia conceditur *k*. Placuit tamen Toletano Concilio *l*, si necessitas aut usus exegerit, inter Ostiarios, vel Lectores hujusmodi pœnitentes posse collocari.

¶ *Qui exercuerunt officia secularia, si honesti sint, post reddita ratiocinia possunt ordinari: secus est de usurario.* h. d.

ILs *m* illi similes sunt, qui negotiis & officiis secularibus serviunt: quorum tamen vita si post deposita onera, & reddita ratiocinia deprehensa fuerit inculpata, omnibus possunt muneribus honestari. Quòd si quis usuras *n*, dum negotiaretur, exercuisse compertus fuerit, non solùm ordinandus non est, verùm etiam ordina-

a *Can. tales. dist. 23.* b *Extr. de scrutinio in ord. faciend.* c *Can. 3. & can. Episcopi. dist. 24.* d *Can. quando Episcopus. d. dist. 24.* e *Can. ad hæc nos. vers. & hoc idem. extr. de offic. Archid.* f *Can quando Episcopus. §. ipsi autem distinct. 24.* g *d. can. quando Episcopus. §. igitur.* h *C. 1, 2, & 3. extr. de temp. ordin.* i *C. dilectus filius. extr. de temp ord.* k *C. pen. eod. tit.* l *C. literas. extrà, de temp. ord.* m *De eod. extr. de temp. ord.*

a *C. 1. dist. 52. & c. unic. de Cleric. per salt. prom.* b *Cap. 1. & seq extr. de eo qui fur. ordin. susc.* c *Cap. 1. & seq. extr. de Cler. non ord. ministr.* d *Can. 1. extr. de Presbyter. non baptiz.* e *Glossa 2. d. c. 1.* f *C. 1. extr. de ord. ab Episc.* g *C. 1. & seq. extr. de servis non ordin.*

a *C. eo libentius. extr. de fer. non ordin.* b *canon. 1. dist. 58. c. ad aures. extra de temp. ordin.* c *Clem. fin. de elect.* d *c. 2. & seq. de temp. ord. in 6.* e *cap. 2. de temp. ord. in 6.* f *can. si quis viduam. 50. dist. & per totum. & extr. de homicid.* g *c. 1. extr. de homic.*

a *Continebatur. extrà, de homic.* b *can. Clericum qui. & canon seq. dist. 50.* c *d. c. continebatur. in fin.* d *c. continebatur. extrà, de homicid.* e *can. Presbyterum, extrà, de homicid.* f *c. Joannes sacerdos. d. tit. de homicid.* g *Clem. 1. de homicid.* h *c. 2. de homicid in 6.* i *canon. canones apud d. 50.* k *can. si quis post. §. potest. d. dist. 50.* l *can. placuit. d. dist. 50.* m *c. unic. extra, de obligation. ad ration. ordin. vel non.* n *canon, 2. dist. 33.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus deponendus *a*. Mens enim avida, nec abstinere novit vetitis, nec gaudere concessis. *b*

¶ *Simoniaci, seditiosi, & injuriarum ultores ordinari non possunt.* h. d.

IDem statuendum est de eo, qui quasi dona Dei empturus, pecuniam ad imitationem Simonis *c* obtulerit. Idem & de seditiosis *d*, & his qui propriarum injuriarum pertinaces fuerint ultores.

¶ *Fur occultus potest post restitutionem & pœnitentiam ad sacros ordines promoveri.* h. d.

DE *e* fure, an ad sacros ordines promoveri possit, quæri potest: & si quidem sponte furtum confessus, damnū passo satisfecerit, & pœnitentiam peregerit, si alioqui idoneus fuerit, nec super furto manifestâ respersus sit infamiâ, ad sacros ordines proculdubiò promoveri poterit.

¶ *Baptizatus in agritudine non debet ordinari regulariter, & rebaptizati nunquam ordinantur.* h. d.

SEd etsi nullum quis delictum perpetrâsse deprehendatur, quod illum à sacris excludere valeat ministeriis, adhuc tamen si vel de fide ejus, vel continentia suspicio sit, promovendus non erit. Ut ecce, si quis in ægritudine *f* constitutus, baptizatus fuerit, quia fides ejus non ex voluntate, sed ex necessitate videtur esse, Presbyter ordinari non debet: nisi forte postea ipsius studium & fides emicuerit, aut hominum raritas hoc exegerit. Scienter autem rebaptizatis *g*, ut ad Clericatûs gradum promoveantur, permittendum non erit.

¶ *Filii Presbyterorum non possunt ordinari, nisi fiant regulares vel Monachi, vel nisi sint nati ex legitimo matrimonio, vel sint valde morati.* h. d.

PResbyterorum *h* quoque filii à sacris ministeriis arcendi sunt, nisi aut Monachi fiant, vel in congregatione Canonica regulariter viventes, religiosè probati fuerint conversari. Sed hoc *i* de iis intelligere nos oportet, ad quos adulterio natos paterna flagitia hæreditariâ successione descendunt: unde si vel ex legitimo nati sunt matrimonio *k*, vel morum honestas eos commendabiles fecerit exemplis & auctoritatibus, non solùm Sacerdotes fieri possunt, sed etiam summi Sacerdotes.

¶ *Bigamus, & qui uxorem duxit viduam, ejectam, vel meretricem, ordinari non possunt.* h. d.

ITem *l* repellendi sunt bigamus, & qui viduam, vel ejectam, vel meretricem, vel ancillam uxorem duxerit. Vidua est, cujus cognitæ maritus mortuus est. Unde *m* is qui ab alio quidem ductam, sed minime cognitam duxit uxorem, propter hoc impediri non debet, quin possit ad sacerdotium promoveri, cùm neuter carnem suam diviserit in plures. Ejecta est, quæ vivente marito ejicitur. Meretrix, quæ multorum libidini paret, & cujus turpitudo publicè venalis est. Quod non de iis intelligendum est, qui tales adhuc uxores retinent (nam in iis alia ratio est, quia scilicet conjugati non possunt in sacris esse constituti) sed de iis, quorum uxores defunctæ sunt.

¶ *Bigamus est, qui duas duxit uxores, & qui secundas nuptias tantùm de facto contraxit, reputatur bigamus. Item, si cum vidua de facto contraxit.* h. d.

ESt autem bigamus *n*, qui duas habuit uxores, sive baptizatus ambas, sive etiam ante baptismum, alteram. Si *o* quis tamen Laicus primam duxerit, in sacris constitutus alteram, an sit inter bigamos reputandus, hæsitatum est. Ex facto autem responsum est, hunc quidem nec bigamum esse, nec maritum viduæ: quia tamen, quantum in ipso fuit, secundas nuptias contraxit, & viduam duxit, tanquam de bigamo fore constituendum.

¶ *Fornicatus cum pluribus concubinis, non incurrit irregularitatem bigamiæ.* h. d.

ALiud Juris est de concubinis *a*, quas si plures quis habuerit, irregularitatem bigamiæ non incurrit, sed cum eo tanquam simpliciter fornicatus sit, quoad executionem sacerdotalis officii, dispensari poterit.

¶ *Corpore vitiatus, nisi modica sit læsio, ordinari non potest.* h. d.

CAvenda sunt autem iis, qui Ecclesiasticis mancipandi sunt officiis, non solùm animi, verùm etiam corporis vitia. Unde aliquâ parte *b* læsi ad sacerdotium ascendere non valent. Hoc tamen tunc obtinet, cùm evidens & notabilis est læsio: cæterùm, si modica sit *c*, ut puta, qui exiguam partem digiti, vel unguem nolentes amiserint, ita ut sine scandalo possint celebrare, à Sacerdotio repellendi non erunt.

¶ *Abscissi ex necessitate promoveri possunt, secùs, si ex voluntate.* h. d.

IDem Juris est *d* de eo, cui vel vi, vel in cunabulis, vel de Medicorum consilio metu imminentis periculi virilia fuerint amputata: quòd si volentes, & carnali vitio repugnare fortè cupientes, seipsos abscideriut, quia sui homicidæ sunt, ad Clerum pervenire non possunt *e*. Corpore enim vitiati, non casu, sed propriâ voluntate sunt intelligendi *f*: & sicut in illis veniam casus impetrat, ita vindictam in iis voluntas postulat.

¶ *Oculo privatus indistincte promoveri non potest, licèt retineat ordines: secùs si postea talis privatio contingat.*

HÆc autem distinctio non in omnibus membris sibi locum vendicat. Cui enim oculum *g* abstulit casus, licèt voluntas desit, sacerdotium tamen consequi non potest. Cæterùm si sacerdotali in ordine constituto tale quid acciderit, quod olim integer acceperit, non admittet.

¶ *Olim furiosus, vel aliter vexatus, non potest ordinari. Cerci qui aliquando fuerunt damoniaci, non possunt ad ulteriores ordines promoveri.* h. d.

IS *h* quoque, qui in furorem aliquando versus infanivit, aut quolibet modo vexationis incursibus effertus, aut quod propè furorem accidit, in scenâ luserit, vel afflictione diabolicâ vexatus fuerit, ordinari non poterit. Clerici etiam *i*, qui in adolescentia à dæmonibus cognoscuntur obsessi, ad superiorem gradum ascendere non possunt.

DE PRÆBENDIS, ET ALIIS BENEFICIIS.
TITULUS XXVI.

¶ *Connexa & dependentia sunt simul tractanda.* h. d.

POst hæc videamus de Præbendis, & illarum concessione: quæ pars Juris extra propositum quidem materiam fortasse videri poterit: loquimur enim in præsenti de Jure personarum. Sed cùm suprà de dignitatibus Ecclesiasticis, quibus præbendæ videntur annexæ, locuti fuerimus, non sine causa, sequenti loco potest hæc Juris materia tractari.

¶ *Qui in altari laborat, de altari debet & vivere.* h. d.

PRæbenda nihil est aliud, quàm Jus percipiendi proventus Ecclesiasticos, tanquam uni de collegio competens, & ex canonia procedens. Cùm enim, ut lex divina præcipit *h*, qui altari servit, de altari debeat & vivere: dignum est, ut qui divinis adscribuntur obsequiis, Ecclesiæ substententur stipendiis. Et ideò institutum olim fuerat *i*, ut ordinationes eorum, qui sine certo titulo

a *C. si quis Clericorum. d. 47.* b *c. virum. in fin. d. d. 47.* c *c. 2. in fin. d. 33. & t. 9. 2. per totum.* d *C. sedationarios. d. 46.* e *C. ex literis. extr. de furt.* f *c. 1. & seq. d. 57.* g *c. confirmandum est in fin. d. 50.* h *c. 1. d. 56. & c. 1. extr. de fil Presbyt.* i *d. c. 1. §. sed hoc. d. 56.* k *c. ad hæc. extr. de filiis Presb.* l *c. pœnitentiales. & seq. & c. si quis viduam. d. 33. cap. 1. & 3. per totum tit. extr. de bigam.* m *c. debitum. extr. de bigam. in fin.* n *gl. pen. c. pen. dist. 26.* o *c. super. & c. fin. extr. de bigam.*

a *C. pen. extr. de bigam.* b *dist. 55. in sum. & per totum.* c *c. 1. & fin. ext. de corpore vit.* d *can. si quis à Medico. cum duobus seq. dist. 55. c. 3. & 6. de corp. vitiat.* e *can. si quis absciderit. d. dist. 55.* f *can. pœnitentiu. §. corp. d. dist. 55.* g *can. fin. dist. 55.* h *can. 2 & 3. dist. 33.* i *can. Clerici. d. dist. 33.* k *can. cum secundum. extr. eod. tit.* l *can. 1. dist. 70.*

ordinati essent, in injuriam ordinantium inanes essent. Paulatim tamen benigniùs agi cœptum. Constituitur est enim *a*, ut, si Episcopus aliquem sine certo titulo, unde vitæ necessaria percipiat, ordinaverit, tamdiu ipse aut ejus successor, ordinato necessaria subministret, donec ei in aliqua Ecclesia convenientia clericalis militiæ stipendia assignentur.

¶ *Mandatum suscipiens de ordinibus conferendis certis personis, non tenetur eisdem providere de beneficio, sed mandans: secùs, si sit mandatum generale, vel ordinandi licentiam concedens.*

QUòd si Episcopus *b* mandato alterius in aliena diœcesi ordines celebret, distinguendum est, an de certis personis mandatum susceperit, an generale & expresso nomine. Primo enim casu mandans, secundo mandatum suscipiens, inopi ordinato vitæ tenebitur necessaria ministrare. Eis autem, quibus à diœcesano datur licentia, ut à quo voluerint Episcopo, ad sacros ordines promoveri possint, ad præmissa non qui ordinant, sed qui licentiam tradant, obligantur: nisi *c* tamen ordinatus de paterna hæreditate vitæ possit habere subsidium.

¶ *Præbendæ conceduntur per collationem, & per institutionem, & singulis rebus singula sunt imponenda nomina.* h. d.

COnceduntur autem præbendæ vel beneficia duobus modis: per collationem, & per institutionem. Collatio *d* est libera quædam præbendæ concessio. Institutio est præbendalis juris ad præsentationem patroni facta translatio: quæ licèt & ipsa collatio possit appellari, commodiùs tamen est in præsenti singulas causas singulis appellationibus distingui.

DE COLLATIONIBUS.
TITULUS XXVII.

¶ *Ex tribus capitibus conferuntur præbenda, & ordinarium collatorem facit lex vel consuetudo.* h. d.

COnferuntur autem præbendæ vel beneficia aut ab ordinario, aut ex mandato Legati sedis Apostolicæ, aut Pontificio rescripto. Ordinarius collator is est, quem aut consuetudo approbavit, aut Juris designavit auctoritas: ut, Episcopus, Capitulum.

¶ *Si Episcopus & Capitulum habeant potestatem conferendi conjunctim, non potest unus sine altero, nisi in uno fuerit impedimentum, conferre: & si Episcopus possit conferre, tamen de consilio Capituli, etiam quod sit impeditus, Capitulum non potest se in collatione intromittere, nisi Episcopus sit negligens in removendo impedimentum: & mortuo vel absente eo, cujus consilio interveniente est conferendum, non est ob id differenda collatio.* h. d.

QUam conferendi potestatem Episcopus & Capitulum interdum habent communiter, interdum disjunctim: communiter *e*, alter sine altero illam exercere non potest, nisi vel mortis, vel suspensionis, vel majoris excommunicationis impedimentum in altero adesse contigerit. Cum *f* verò ad solum Episcopum cum consilio sui Capituli, vel assensu, præbendarum spectat collatio, eo defuncto, vel suspenso, nisi Episcopus in petenda relaxatione suspensionis sit in mora, Capitulum se non potest intromittere. Ubi verò *g* collatio ad aliquem cum consilio Episcopi pertinet, si quid illi humanitus contigerit, non est ob hoc vacantis beneficii collatio differenda. Idem Justis est Episcopo adeò in remotis agente, ut brevi non possit illius haberi præsentia: quia in petendi vel expediendi mora vacanti beneficio posset imminere periculum.

¶ *Si Ecclesia steterit vacans per sex menses, ad Capitulum beneficium devolvitur.* h. d.

EAdem ratione, ubi ad solum Episcopum spectat collatio, si per sex menses *h* conferre distulerit, ad Capitulum devolvitur. Ex contrario, si ad solum Capitu-

a *C. Episcopus. extr. eod. tit.* b *c. si Episcopus. eod. tit. in 6.* c *c. 1. si Episc. in fin. extr. eod. tit.* d *c. 1. de reg. jur. in 6.* e *c. 1. in princ. ne sede vacant. in 6.* f *d. c. 1. §. cum verò.* g *d. c. 1. §. hinc vero.* h *c. 2. in fin. extr. de conscss. prab.*

lum pertinuerit, & infra præscriptum terminum hoc non fecerit, Episcopus cum religiosorum virorum consilio exequetur: quòd si omnes fortè neglexerint, Metropolitanus absque contradictione disponet.

¶ *Regularibus Prælatis non conferentibus intra sex menses, fit devolutio ad ordinarium.* h. d.

IDem statuitur in regularibus Prælatis: si enim quævis beneficia ad illorum dispositionem spectantia intra constitutum tempus conferre negligant, locorum diœcesani in non exemptis propriâ, in exemptis verò Apostolicâ auctoritate eorum negligentiam juxta præscriptum in Vienensi consilio modum supplebunt.

¶ *Tempus devolutionis currit solum non impediti, & à die notitiæ.* h. d.

TEmpus autem sex mensium, nec currit legitimè impediti, & à die notitiæ, non à tempore vacationis erit computandum.

¶ *Devolutio non habet locum in Ecclesia non numerata, vel quando dignitas est suppressa.* h. d.

HÆc *a* autem demùm obtinent, si in Ecclesia erat distinctio Præbendarum, & certus Canonicorum numerus. Cæterùm, si neque distinctæ Præbendæ, nec certus sit Canonicorum numerus, Lateranensi Concilio de beneficiis ultra sex menses vacantibus locus non erit. Idem etiam obtinet, si per Capitulum vacans dignitas legitimè fuerit sublata.

¶ *Sede vacante Capitulum non fungitur vice Episcopi in conferendo: & cessante causâ, cessat & effectus.* h. d.

LIcèt autem ob negligentiam Episcopi, conferendi potestas ad Capitulum devolvatur, sede tamen vacante *b* in collationibus præbendarū Episcopi vice non fungitur: cum eo casu nullius superioris possit argui negligentia.

¶ *Circa collationem factam post devolutionem, dispensari potest.* h. d.

IS *c* quoque, qui nimiùm cessando conferendi Jus amiserit, si post Jus collationis devolutum, nihilominus viris idoneis de beneficio providere voluerit, quanquam ob temporis lapsum collatio mero jure non teneat, ex dispensatione tamen & benignitate tolerari poterit.

¶ *Legati missi, vel nati vigore suæ legationis, non conferunt, nisi sibi specialiter concedatur: secùs est in Legatis de latere qui conferunt, & sine mandato speciali, etiam invito patrono Ecclesiastico.* h. d.

EX *d* legationis quoque munere conferendi competit facultas, quod tamen non indistinctè obtinet: nam sive missi fuerint, sive suarum prætextu Ecclesiarum aliqui legationis sibi vendicant auctoritatem, ex ipsa legatione nullam habent conferendi potestatem, nisi hoc alicui specialiter indultum fuerit. His autem quos Rom. Pontificis latus & comitatus illustrat, legatione fungentib' sine speciali concessione, etiam Ecclesiastico patrono invito, conferendi facultas competit. Sicut enim honoris prærogativâ lætantur, sic eos auctoritate fungi congruit ampliori.

¶ *Legatus de latere non confert cathedrales Ecclesias, nec regulares, nec dignitates post Pontificalem majores, nec potest eodem tempore in eadem Ecclesia plures reservationes facere.* h. d.

SEd tamen nec cathedrales *e*, nec regulares, aut collegiatas Ecclesias, nec Ecclesiarum cathedralium dignitates, ad quas per electionem promoti primum post Episcopum obtinent locum, veluti Archidiaconatum, suæ dispensationi aut provisioni reservare possunt. Nec plures beneficiorum reservationes eodem tempore, in eadem cathedrali vel collegiata Ecclesia, vel ad ejusdem collationem pertinentium faciet.

¶ *Reservationes legatorum expirant finitâ legatione.* h. d.

ILlæ quoque, quas jure fecerint, dummodo ad beneficiorum jam vacantium collationem non sit processum,

a *C. ex parte. extr. de concess. prab.* b *C. 1. extrà, ne sede vacante.* c *C. literæ. extr. de suppleud. negl. Pral.* d *C. 1. de off. Legat. in 6.* e *C. deliberatione. de off. leg. in 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo ipso, quòd illorum finitur legatio, penitùs evanescent, nec executores dati ampliùs ea conferre poterunt.

¶ *Taciturnitas habiti beneficii invalidat provisionem Legati non ordinarii.* h. d.

SEd a nec aliter beneficium obtinenti ab Apostolicæ sedis Legato facta collatio valebit, quam si de eo, quod tunc provisus obtinet, mentio facta sit specialis, licèt id in aliorum ordinariorum collationibus minimè requiratur.

¶ *Licèt ante acceptionem beneficii quis nullum habeat in eo jus, tamen collator de eo alteri, primo non consentiente, providere non potest: potest tamen primo proviso præfigi terminus ad acceptandum, quo lapso poterit beneficium alteri conferre, nisi primus etiam lapso termino acceptaverit.* h. d.

ILlud autem tam in ordinario, quàm etiam in legato statutum est, quòd si cui beneficium contulerint, licèt is *b*, donec collationem ratam non habuerit, nullum jus in eo acquisiverit, in persona tamen alterius, primo non consentiente, de beneficio non libero ab ipsis facta provisio non subsistet: planè notificatâ collatione, & ad consentiendum termino competenti præstito, si primus non consenserit, eo lapso beneficium liberè, cui viderint expedire, conferre poterunt. Antequam tamen ipsum alii contulerint, non obstante lapsu termini, suum primus collarioni poterit accommodare consensum.

¶ *Per rescriptum Apostolicum prabenda confertur purè, in diem, & sub conditione: & pura collatio est, cum alicui simpliciter de beneficio providetur.* h. d.

PEr rescriptum Apostolicum mandatur fieri collatio, aut purè, aut adjecto die, aut sub conditione. Purè, ut cùm mandatur simpliciter, ut alicui de beneficio, aut præbendâ provideatur.

¶ *Collatio Apostolici in diem facta, accedente decreto irritante, ligat manus ordinarii.* h. d.

DIes adjicitur collationi, ut cùm præbenda confertur, quam quis intra mensem *c*, aut alio tempore à vacationis notitia duxerit acceptandam: quo casu, cùm temporis appositio favorem afferat impetranti, si decretum irritans fuerit appositum, collatio per ordinarium alteri facta, intra præfixum tempus nullius obtinebit roboris firmitatem. Decreti enim appositio, reservatio, executoris inhibitio, & lis mota, beneficiû affectum reddunt.

¶ *Publicè notum, præsumitur notum etiam privatis.* h. d.

INterpretamur autem quem prædictæ vacationis habere notitiam, ex quo ipsa vacatio in loco vel Ecclesia hujusmodi beneficii publicè nota erit. Imputet enim sibi, si hoc casu, quo de ipsius commodo agitur, id quod per se vel per alium scire potuerit, ignoraverit.

¶ *Collatio conditionalis, & concurrente decreto non impletis conditionibus, non ligat manus ordinarii.* h. d.

SUb conditione mandatur fieri collatio, ut cùm *d* alicui, si per executoris inquisitionem repertus fuerit vitæ laudabilis, vel si consensus accesserit capituli, vel alia adjectâ conditione, de beneficio provideri committitur: & eo casu etiam appositio irritante decreto, non impletis adhuc conditionibus, vacans beneficium per ordinarium, aut per executorem ad providendum de tali beneficio datum, liberè conferri poterit.

¶ *Obstat taciturnitas obtentis beneficii, etiam modici, nisi provisio sit facta motu proprio.* h. d.

SEd multùm interest, motuné proprio, an ad alterius petitionem de beneficio provideri mandetur? Si enim proprio motu, longè pinguius erit mandatum: nam etiam de beneficiis, quæ impetrans obtinet, nullâ habitâ mentione, erit hujusmodi provisio valida, qualiacunque fuerint beneficia, & in numero quantocunque quæ habebat impetrans, cùm sibi provisio facta fuerit. Quòd si ad petitionem gratia hujusmodi facta sit, quantumcunque modicum beneficium scienter taceatur, veluti surreptitia non valebit.

¶ *Collatio facta motu proprio, pluribus beneficiis in eadem Ecclesia simul vacantibus, intelligitur facta de pinguiori: si beneficia sint aqualia, ad eum spectat electio, cui gratia est concessa. Collatio verò facta ad petitionem alterius, ad minus beneficium restringitur: si sint aqualia, eligit, qui alias conferebat, & motu proprio tunc censetur gratia fieri, cùm id exprimitur.* h. d.

ITem si pluribus *a* in aliqua Ecclesia vacantibus dignitatibus vel præbendis, Rom. Pontifex de hac vacatione incertus, dignitatem vel præbendam, si qua nulli debita in ipsa vacat Ecclesia, cuiquam motu proprio conferat, fiet interpretatio plenissima, & ad illam dignitatem seu præbendam erit habenda relatio, quæ inter illas majoris censeatur esse valoris: quòd si forsan æquales sint, ad eam, quam is, cui confertur, infra decem dies post habitam de dicta vacatione notitiam, duxerit eligendam: si verò ad petitionem alterius gratia hujusmodi facta fuerit, ad illam erit habenda relatio, quæ minoris valoris extitit: & si sit æqualitas, ad eam, quam is, ad quem ipsarum spectat collatio, infra dictum tempus elegerit, postquam sibi hujusmodi gratia erit nota. Motu *b* autem proprio tunc solum gratia fieri censetur, cùm hoc expresè cautum fuerit.

¶ *Solus Papa tribuit jus in beneficiis vacaturis.* h. d.

SEd sive motu proprio, sive ad alterius petitionem per rescriptum Apostolicum fiat provisio, cæteris longè præstat. Nam cùm ex Lateranensi Concilio ministeria & beneficia Ecclesiæ tribui aut promitti non debeant, antequam vacent, Romanus Pontifex etiam in ipsis jus potest tribuere vacaturis.

¶ *Ponit gradus quosdam circa potestatem conferendi inter ordinarium Legatum & summum Pontificem.* h. d.

ESt ergo inter ordinarium Legatum, ac summum Pontificem circa collationis potestatem, quasi per gradus ascensus quidam. Nam ad Episcopum *c* omnium quidem basilicarum, quæ in ejus territorio posita sunt, collatio regulariter pertinet: vacaturam tamen præbendam suæ dispositioni reservate non potest, & longè minùs in eadem alicui jus tribuere. Legatus autem non modo vacantes intra suæ legationis terminos Ecclesias conferre, verùm etiam vacaturas (juxta ea quæ supra diximus) reservare poterit, licèt eidem in vacaturis alicujus jus tribuendi nulla sit facultas. At Apostolicus & ubique vacantes donare, & vacaturas suæ provisioni reservare *d*, & in vacaturis jus tribuere potest, cùm in ipso plenitudo resideat potestatis.

¶ *Si Clericus, cum mandatur provideri de beneficio vacaturo, negligat petere prabendam, non poterit postea aliam petere, nisi fuerit in Canonicum receptus.* h. d.

QUo *e* tamen casu summus Pontifex de vacatura præbenda alicui provideri mandat, si is, in cujus gratiam mandatum obtentum est, præbendam, quando vacat, negligenter omittit, non poterit postmodum prætextu dicti mandati, nisi antea in Canonicum fuerit receptus, aliam in ipsa Ecclesia vacaturam petere.

¶ *Habens expectativam, potest acceptare beneficium vacaturum primum, vel secundum, vel alterius, certum tamen acceptare non potest.* h. d.

POterit *f* tamen is, cui certis super hoc executoribus deputatis ab Apostolica sede hujusmodi gratia concessa fuerit, non solùm primum in genere vacaturum beneficium vel præbendam: verùm etiam, si rationabilis causa subsit, secundum & ulterius acceptare: certum tamen & expressum, priusquam vacet, acceptare non poterit, ne captandæ alienæ mortis occasio ex benignitate

a *Canon. fin. de off. legat. in 6.* b *C. si tibi. de prabend. in 6.* c *Clem. unic. §. focus. de concess. prab.* d *d. Clem. uni. in princip. d. concess. praben.*

a *C. si plurib. de prab. in 6.* b *C. si motu. in fin. eod. tit. in 6.* c *C. omnes basilicæ. 16. q. 7.* d *C. 2. in gl. de prab. in 6.* e *C. si Clericus. de prab. in 6.* f *C. ne captandæ. de concess. prab. in 6.*

gratiarû sedis Apostolicæ tribuatur: quòd si de certo acceptatio secuta fuerit, nullam obtinebit roboris firmitatem, ut Bonifac. constitutionis tenore latiùs continetur.

¶ *Rescripto Apostolico dispensatur super pluralitate beneficiorum, maximè circa literatas personas.* h. d.

INde a etiam licet beneficiatæ personæ de alio beneficio, nisi primò illud, quod obtinet, omninò dimittat, provideri non possit, nisi aut Cardinales sint, aut Regum filii: per tale tamen rescriptum, maximè circa literatas personas, super hac pluralitate dispensari poterit.

¶ *Ubi de prioritate beneficii pluribus collati non constat, primò possidet, deinde major prærogativa præfertur.* h. d.

ITem si à sede *b* Apostolica, aut legato, & ab ordinario eodem die idem beneficium conferatur, & quæ fuerit primò facta collatio, non appareat, nemine possidente, is etit cæteris præferendus, cujus conferens ampliore gaudet prærogativâ. Hâc *c* ratione & ii, qui in aliqua Ecclesia in Canonicos sunt recepti, debent in præbendarum assecutione cæteris, sive legatorum, sive aliorum quorumcunque auctoritate anteà fuerint admissi, antefetti.

¶ *Quo dicatur receptus auctoritate Apostolicâ.* h. d.

AUctoritate *d* autem Apostolicâ receptus & is intelligitur, qui legati, vel alterius mandato, cui specialiter in ea re auctoritas Apostolica concessa fuerit, recipitur. Sed & si mandatum legati ratum habeat *e* Rom. Pontifex, atque id auctoritate suâ muniat, ex eo receptus non Legati sed Apostolicâ intelligitur auctoritate receptus: atque ideò est in assecutione præbendæ omnibus post eum receptis in Ecclesia dicta præferendus.

¶ *Expressio ejus quòd tacitè inest, nihil operatur, nisi per alterum medium, quam quo tacitè inest, fuerit facta expressio.* h. d.

ALiud juris est, si iis, ad quos aliàs pertinet Canonicorum receptio, facultas concedatur ab Apostolico, ut aliquem recipiant in Canonicum ejusdem Ecclesiæ, ordinationibus fortè certum numerum Canonicorum præfigentibus non obstantibus: hoc enim casu non Apostolicâ, sed recipientium censetur auctoritate receptus, nisi quod cùm auctoritate Apostolicâ recipiunt, in literis caveatur expresse. Quòd si ad eos aliàs talis receptio non pertinebat, Apostolicâ dicetur auctoritate receptus. Aliàs verò, si literæ impetratæ certi numeri Canonicorum nullam fecerint mentionem, quod illarum occasione factum fuerit, nullam obtinebit firmitatem.

¶ *Papa non onerat aliquê pluribus provisionib. nisi id exprimat.* h. d.

ILlud etiam omittendum non est, non solere Apostolicum eundem collatorem pluribus onerate provisionibus, nisi id velle se suis literis expresè fuerit complexus.

¶ *Mandati Apostolici fines sunt diligenter custodiendi, nec extendantur, nisi ad casus expressos, etiam de consensu, & in præjudicium proviso.* h. d.

SUnt fautê Apostolici mandati fines diligenter custodiendi, ideoq; non debent ad casus alios, quàm expressos, extendi. Unde cùm injungitur, ut alicui de præbenda certi valoris provideatur, in præbenda minoris valoris, etiam impetrante volente, mandatû impleri non poterit.

¶ *Mandatum faciens mentionem de collatione, non potest trahi ad præsentationem, vel in institutionem.* h. d.

IDem *g* observari oportet, si cui de beneficio, quod ad alicujus collationê spectat, provideri mandatur: hoc enim casu de eo quod ad ejusdê præsentationê, vel institutionê pertinet, provideri minimè poterit, nec etiam è converso.

¶ *Casus resignationis non includitur, nec verificatur in casu mortis.* h. d.

EOdem spectat *h*, si quis ab Apostolica sede mandatû suscipiat, ut ab aliquo beneficii resignatione recepta, idem beneficiû alteri conferat. Si enim is, qui resignaturus erat, reb. eximatur humanis, mandato locus nõ erit, cùm non per resignationem vacaverit, sed per mortem.

¶ *Casus futura vacat. non verificatur in casu novæ creationis.* h. d.

IDem obtinet, si literæ Apostolicæ super conferendo beneficio proximè vacaturo fuerint impetratæ. Nam ad illud, quod post illarum impetrationem fuerit creatum, non extenditur.

¶ *Appellatione beneficii non venit pensio.* h. d.

ETa si quis literas super obtinendis beneficiis usque ad certam summam impetraverit, eidem non in pensione, sed in beneficiis Ecclesiasticis erit providendum, nisi de pensione in literis mentio habeatur.

¶ *Dispositio regulariter restringitur ad tempus præsens, & mentio potentiæ intelligitur de præsenti.* h. d.

EOdem etiam spectat, quòd si de conferendo *b* alicui beneficio ad Episcopi collationem spectante rescribatur, illud ei conferre non poterit, cujus collatio ex negligentia ipsius Episcopi ad ejusdem Capitulum devoluta fuit: quanquam ex contrario de eo cujus ad Episc. ex Capituli, vel alterius cujuscunque, sive ad sedem Apost. ex ipsius Episc. vel aliorum in hoc eidem succedentiû negligentia collatio fuerit devoluta, hoc casu provideri poterit.

¶ *Mandatum Apostolicum restrictionem recipit ex persona proviso.* h. d.

INterdum tamen, licèt mandatum generale sit, ex persona impetrantis recipit restrictionem: ut si cui *c* de præbenda proximè vacatura simpliciter provideri mandatur: nam si talis nondum in ea ætate existat, ut ad sacerdotium promoveri possit, sacerdotalis sibi præbenda conferri non poterit.

¶ *Ex loco sumitur rescripti interpretatio.* h. d.

EX loci quoq; expressione rescripti sumitur declaratio, & ideo *d*, quanquam sub nomine Ecclesiarû civitatis, etiam Eccl. Cathed. comprehendatur, cùm tamen alicui de beneficio mandatur in aliqua Ecclesiarum civitatis vel diœc. provideri, ad Cathedral. Ecclesiam mandatum hujusmodi non extenditur: secùs est, si in aliqua Ecclesiarû provinciæ provideri mandatur: tunc enim & Metropolitana & cæteræ Cathedral. Ecclesiæ tali mandato includuntur.

¶ *Ordo scripturæ declarat mandatum.* h. d.

EX ordine *e* quoque scripturæ rescripti interpretatio sumitur, veluti cùm Joanni de beneficio ad collationem suam vel Pauli pertinente, ut alicui provideat, mandatur. Nam si plura simul beneficia vacare contigerit ad utriusque collationem separatim spectantia, runc ordo scripturæ servandus est, & de illo beneficio providendum erit, quod ad Joannem nosc itur pertinere.

¶ *Cum mandatur provideri de beneficio spectante ad provisionem plurium, intelligitur conjunctim.* h. d.

SI verò *f* de beneficio ad aliquorum collationem, vel præsentationem spectante, non adjecto communiter vel divisim, provisio injungitur facienda, in beneficio quod ad collationem vel præsentationem alterius tantum pertinet, adimpleri non poterit.

¶ *Ex insertione causæ elicitur interpretatio rescripti.* h. d.

ITem insertio causæ declarat rescriptum: sicut accidit *g*, cùm Clerico nullum beneficium obtinenti, ob paupertatem per Episcopum de beneficio provideri mandatur. Nam si antequam ei provisum sit, beneficium fuerit assecutus, cessante causâ mandati, provideri sibi Episcopus in posterum non tenetur.

¶ *Ex simplici mandato de providendo, non potest provideri obtinenti aliud beneficium, nisi fuerit id expressum: quo casu solum unicum & non curatum beneficium obtinenti provideri poterit: & pluralis locutio restringitur ad duo.* h. d.

a *C. de multi. ext. de prab. extrav. Joan. uni. eod. tit. & ext. com. execrabilis.* b *c. si à sede. de prabend. in 6* c *c. hi qui. d. tit. in 6.* d *c. hi qui. de prab. in 6.* e *c. si eum super. d. tit. in 6.* f *c. cui de non sacerdotali. §. idem de prab. in 6.* g *c. cùm in illis. §. cum autem. de prab. in 6.* h *c. susceptum. de resir. in 6.*

a *C. quamvis. de prab. in 6.* b *c. si de benefic. de prab. in 6.* c *c. ei cui de prab. in 6.* d *c. quamvis. §. quanquam. d. tit. in 6. de prab.* e *c. mandato. de prab. in 6.* f *c. cùm in illis. §. fin. de prab. in 6.* g *c. si pauper. de prab. in 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

NAm *a* & is, cui conceditur ut idoneo possit in sua vel aliena Ecclesia providere beneficium, aliud obtinenti providere non poterit, nisi vel primò ille beneficium quod obtinet, omninò dimittat, vel in concessionem hujusmodi sit expressum, quòd etiam beneficiatæ valeat providere petionæ: quo casu unicum duntaxat beneficium, atque illud non curatum obtinenti, provideri poterit. Sed si concessum fuerit, ut providere illi valeat, qui & alia beneficia nosciur obtinere, hujusmodi pluralitas debet solùm ad duo beneficia non curata restringi.

¶ *Mandatum simplex de providendo, non extenditur ad beneficium curatum, vel electivum.* h. d.

EX natura quoque & beneficii qualitate Apostolicum reseriptum restrictionem recipit: nam si de quibuscunque beneficiis provideri mandatum fuerit, de animarum curâ mentione non habitâ, de iis providendum non erit, quibus hujusmodi cura noscitur imminere. Illis quoque, pro quibus scribitur, ut de personatibus & dignitatibus ad collationem, provisionem, præsentationem, vel dispositionem pertinentibus quorumcunque provideatur, de iis provideri non poterit, ad quos per electionem præficiendi assumuntur.

¶ *Gratia alicui concessa, ut providere possit personis idoneis in certa Ecclesia, personis non expressis, non expirat re integrâ per obitum concedentis: secus, si persona essent expressa.* h. d.

ILlud quoque omittendum non est, Quòd si cui *b* nullâ factâ personarum expressione sit gratiosè concessa facultas, ut auctoritate Apostolicâ aliquibus personis idoneis in certa Ecclesia providere possit, vel beneficia, quorum collatio est ad sedem Apostolicam legitimè devoluta, conferre: hujusmodi concessio etiam re integrâ, per obitum concedentis non expirat: secus si super provisione certæ personæ facienda eidem sit data potestas, non ob suam, sed ejus, cui providetur, gratiam vel favorem. Illa enim expirat omninò, si concedens re integrâ moriatur.

¶ *Mandatarius, cujus non est electa industria, potest alteri mandare.* h. d.

ILlud etiam interest. Utrùm, cui ab Apostolica sede provisio de beneficio in certa Ecclesia, diœcesi, vel provincia certæ personæ facienda committatur, an de certa Ecclesia incertæ tamen personæ? Primo enim casu licitè quis vices suas alteri committere poterit: secundo verò, cùm in eligenda personâ mandatarii electa videatur industria, provisionem sibi commissam alteri demandare non poterit, nisi forma commissionis id habeat, ut per se, vel per alium hoc expedire valeat.

¶ *Beneficia Ecclesiastica debent sine diminutione conferri.* h. d.

POstremò illud sciendum est, tam Turonensi *c* Concilio cautum esse, ne præbendæ aliquam sectionem patiantur: quàm ex Lateranensi, ne quis conferens beneficium Ecclesiasticum, partem proventuum suis usibus retinere audeat, cùm sine ulla debeat diminutione conferri.

DE INSTITUTIONIBUS, ET JURE PATRONATÛS.

TITULUS XXVIII.

¶ *Quando dicatur provideri per Institutionem, quid sit Jus Patronatûs, & quibus modis constituitur.* h. d.

ACcidit autem interdum, ut Prælati liberam de vacantibus beneficiis disponendi facultatem non habeant: quod tunc evenit, cùm ea vacare contigerit, in quibus aliquis jus obtinet Patronatûs: tunc enim strictè sumpto vocabulo, non conferre, sed instituere dicentur eos, quibus præsentante patrono providendum erit. Est igitur *a* Jus patronatûs, potestas præsentandi instituendum ad beneficium vacans. Constituitur autem talè jus variis modis, Ecclesiæ ædificatione, dotatione, & similibus.

¶ *Ædificans ritè, vel dotans, acquirit jus patronatûs: & eum sequi debent commoda, quem sequuntur incommoda.* h. d.

ÆDificatione acquititur jus patronatûs, cùm quis Ecclesiam de consensu diœcesani, juris ordine servato, construxit. Dotatione acquititur, ut cùm is, qui non fundavit, Ecclesiæ pro dote certa bona assignavit. Sicut enim in carnali matrimonio ad onera sustinenda, dos assignari debet, ita etiam concedenda sunt Ecclesiæ, quæ ad luminaria, & ad custodiam, & ad stipendia custodum, & ad cætera sacræ domui necessaria sufficiant. Institutum est igitur, ut quasi cujusdam loco remunerationis ad præsentationem patronorum in fundatis vel dotatis Ecclesiis Sacerdotes instituantur, nullo professionis vel sexûs habito discrimine.

¶ *Ecclesiasticus patronus habet ad præsentandum menses sex, Laicus quatuor. Ecclesiasticus non potest variare. Laicus potest.* h. d.

SUnt tamen inter Ecclesiasticos & Laicos patronos, pleræque differentiæ. Nam *a* Ecclesiastico ad præsentandum sex mensium conceditur spatium, Laico quadrimestre tempus datur. Et videtur optimâ ratione inductum, ut longius præfigatur tempus Ecclesiasticis, quippe *b* quibus semel factâ præsentatione, amplius variare minimè licet: quod in Laicis diversum statuitur.

¶ *Episcopus qui instituit secundo loco præsentatum, in pœnam tenetur providere etiam primo præsentato.* h. d.

SEd si Laicus, cui plures præsentandi tributa est facultas, primò Joannem instituendum offerat, secundo loco Paulum utrunque idoneum, Ordinarius autem secundo loco præsentatum instituat: videamus, an primus appellare valeat? & statutum est, de secundo factam institutionem infringi non posse: Episcopum tamen, qui primo loco præsentatum dolo recusavit admittere, reculato ut in competenti beneficio provideat, compellendum: ut in eo puniatur, in quo eum deliquisse constat.

¶ *Legatus de latere potest derogare juri patronatûs Ecclesiasticorum, non Laicorum. Ecclesiastico patrono reddenda ratio præsentium patronatæ Ecclesiæ: secus Laico.* h. d.

LEgatus *c* etiam beneficium in præjudicium Ecclesiastici patroni, ut suprà tetigimus, conferre potest: cùm in Laicis diversùm accidat. Item Ecclesiastico patrono de temporalibus rebus ratio debet exhiberi, quod in Laico minimè obtinet.

¶ *Patronus Laicus potest deferre ad superiores Clericos qui dilapidant bona Ecclesiæ, cujus est patronus.* h. d.

LIcebit *d* tamen patrono Laico, si Sacerdotem ex collatis in Ecclesiam rebus fraudare cognoverit, aut honestâ illum conventione compescere, aut Episcopo vel competenti Judici corrigenda denunciare: quòd si talia agere tentet & Episcopus, Metropolitano ejus hæc innuabit: sin autem & Metropolitanus talia gerat, Principis hæc auribus (si aliter Ecclesiæ consuli non possit) intimare non differet.

¶ *Jus patronatûs transmittitur ad quoscunque hæredes: & plures succedentes uni, habent vocem unius, nec hæres patroni constitutum mutare potest.* h. d.

SUccessione quoque jus patronatûs acquiritur: quod quidem procedit, sive sui, sive extranei, sive ex testamento, sive ab intestato sint hæredes. Plures tamen ab uno ex patronis Ecclesiæ relicti hæredes, vocem duntaxat unius habebunt in præsentatione Rectoris, nec jam constituti mutare poterunt.

¶ *Si patroni in præsentatione non sint concordes, attenditur major & melior pars.* h. d.

ETsi *e* forte in plures partes patronorum se vota in præsentando diviserint, ille præficiendus est Ecclesiæ, qui in majoribus juvatur meritis, & plurium approbatur consensu.

¶ *Si Ecclesia ob patronorum discordiam detrimentum patiatur, potest Episcopus interdicere divinis.* h. d.

QUod si *a* ita simultates inter eos ortæ fuerint, ut Sacerdos suo ibi officio canonicè fungi non possit, si aliter provideri non poterit, præcipere debet Episcopus, ut ibi Missarum solennia non celebrentur, donec patroni ad concordiam redeant: quod si intra quatuor menses factum non fuerit, tunc ordinet Antistes Ecclesiam, sicut melius eam secundùm Deum judicaverit ordinandam.

¶ *Episcopus potest ex causa Ecclesiam patronatam secundùm aliam formam commendare.* h. d.

QUod si necessarium aut expediens esse duxerit, poterit etiam interim Ecclesiam alicui commendare: ita tamen, ut si parochialis sit Ecclesia, nemini commendetur, qui non sit in sacerdotio constitutus: nec hujusmodi commenda ultra semestris temporis spatium vires suas porriget: nec in unius persona, nisi unica fieri poterit.

¶ *Episcopus in Ecclesia juris patronatûs Laicorum ex causa potest ponere œconomos, qui colligant fructus erogandos in utilitatem Laicorum.* h. d.

ERit *b* etiam Episcopo facultas in Ecclesiis, in quibus Ecclesiastica persona præsentationem non habet, si vel minus idonei præsententur, vel alia de causâ aliquos in eis instituere non valeat, œconomos ponere, qui fructus percipere debeant in Ecclesiarum utilitatem erogandos, aut his qui quandoque instituentur, fideliter reservandos.

¶ *Patroni possunt convenire de præsentando alternis vicibus, & plures simul possunt præsentari, ut de ipsis Episcopus eligat instituendum.* h. d.

SEd *c* ut facilius provideatur Ecclesiis, non inconveniens visum fuit, patronos ipsos inter se posse liberè convenire de Rectore ab eis alternis vicibus præsentando: quibus etiam ex eadem causâ permittitur, ut plures ad vacantem Ecclesiam præsentare valeant, ita ut unus ex eis eligi possit per Episcopum, & admitti.

¶ *Jus patronatûs donari potest, sed ob donationem non præjudicatur juribus Episcopalibus: vendi autem non potest, nisi cum successore.* h. d.

DOnatione *d* quoque jus patronatûs acquiritur. Ut cum jus, quod quis in Ecclesiis habet, in aliquem liberaliter confert: quæ si fiat Ecclesiæ, aut loco religioso, quamvis absque assensu Episcopi facta fuerit, efficax est censenda, sed per eam Episcopalibus Juribus in aliquo non derogatur. Sed si quis dato precio *e*, hujusmodi sibi jus comparare ausus fuerit, talis contractus irritus erit & inanis, nisi tale jus cum universitate rerum temporalium transferretur.

¶ *Episcopus non potest spernere patroni præsentationem. Patronus non potest quem propriâ auctoritate instituere, sub pœna excommunicationis.* h. d.

QUemadmodum autem ad præsentationem patroni, debet Episcopus Clericos instituere, & quod spretis fundatoribus de vacanti Ecclesia disposuerit, erit irritum: ita etiam patronus auctoritatem Episcopi negligere non debet. Quòd si Laici *f* ausu temerario propriâ auctoritate ad institutionem processerint, tam ipti anathemate feriendi, quàm etiam perperam instituti Clerici communione sunt privandi: qui si etiam adhuc perstiterint, à ministerio Ecclesiastico & ordine deponendi erunt.

¶ *Patroni putativi præsentatto tenet.*

INterdum *g* accidit, ut ejus qui patronus non est, præsentatio tamen rata sit habenda. Ut cùm ordinarius ad ejus præsentationem Clericum instituit, qui & juris patronatûs erat possessor, & patronus credebatur: nam si posteà jus patronatûs alius in judicio evicerit, institutus non debet propter hoc ab Ecclesia removeri.

¶ *Nemo potest seipsum præsentare.* h. d.

LIcet *a* autem patronus alios præsentet, seipsum tamen, quanquam Clericus sit, præsentare non potest, quantumvis idoneus sit, & quibuscunque studiis juvetur & meritis: cùm nullus Ecclesiasticis sese officiis ultrò immiscere debeat.

¶ *Nemo sibi beneficium confert, veluti nemo se præsentat: nec vacaturi beneficii tenet collatio, aut præsentationi promissio.* h. d.

SUnt autem institutiones collationibus in quibusdam similes, in quibusdam verò dissimiles. Similes sunt, quia quemadmodum is, qui seipsum præsentat, instituendus non est: ita etiam is, ad quem pertinet collatio *b*, seipsum non potest instituere, cùm inter dantem & accipientem distinctio debeat esse personalis. Item quemadmodum vacaturæ præbendæ non tenet regulariter collatio: ita etiam promissiones de non vacantibus beneficiis Ecclesiarum, in quibus quis jus obtinet patronatûs, nullo jure subsistunt.

¶ *Capitulum sede vacante potest instituere præsentatos: idem potest Vicarius sine speciali mandato Episcopi.* h. d.

DIssimiles sunt, quia etsi Capitulum sede vacante beneficia, quæ ad collationem Episcopi pertinent, conferre non possit: præsentatos tamen a patronis potest, si idonei sint, admittere & instituere. Idem obtinet in Vicario: quia licèt sine speciali concessione conferre *d* non possit, præsentatos tamen instituere *e* minimè prohibetur.

¶ *In Rectorem parochialis Ecclesiæ potest præsentare etiam non in sacris constitutus, licèt secus in libera collatione: in qua tamen potest dispensari cum eo, qui est constitutus in minoribus.* h. d.

SUnt etiam in eo dissimiles, quòd in Rectorem parochialis Ecclesiæ, etiam non in sacris constitutus præsentari potest, dummodò alias sit idoneus, & infra tempus à jure constitutum ad ordines, quos ipsius Ecclesiæ cura requirit, promoveri valeat. Collatio autem fieri non potest, nisi in persona ejus, qui saltem sit in Subdiaconatu constituturus: cum his tamen, qui in minoribus sunt ordinibus constituti, si tales sint, qui infra breve tempus possint in Presbyteros ordinari, dispensari potterit.

¶ *Patronis defertur circa honorem, & vitæ necessaria subministranda.* h. d.

DEfertur autem patronis non solùm circa præsentationem, verùm etiam circa honorem processionis, & circa necessarium vitæ subsidium. Nam si aut ipsi aut illorum filii ad inopiam redacti fuerint, illis erit modeste ab Ecclesia succurrendum. *f*

¶ *Jus patronatûs tollitur cessione, Collegii constitutione, Ecclesiæ destructione, delicti perpetratione.* h. d.

TOllitur jus patronatûs cessione: ut putà, cùm quis id Ecclesiæ, in qua jus habet hujusmodi, conferendum duxerit. Item, si quis Ecclesiam sine sui reservatione juris collegiatam fieri patiatur. Eo amplius constat, si ædes sacræ incendio consumptæ fuerint, vel etiam terræmotu, vel vitio suo corruerint, extingui jus patronatûs necesse est. Sed & si patronus ausu nefando Rectorem vel Clericum ipsius Ecclesiæ per se, vel per alios occidere, vel mutilare ausus fuerit, tam alias pœnas, quàm juris patronatûs amissionem sustinere debet. Idem juris est, si patronus efficiatur hæreticus: cùm enim bona hæreticorum universa sint confiscanda *g*, merito cum ista universitate etiam jus patronatûs interibit.

---

a *C. ii cui. de prab. in 6.* b *c. si cui nulla. de prab. in 6.* c *C. majoribus. extr. de prab.* d *gl. c. can. præmentio. 16. q. 7.*

a *C. un. §. fin. de jur. patron. in 6.* b *c. pastoralis. extr. d. tit. & d. c. un. in gl.* c *c. cum dilectus. extr. de jur. patron.* d *c. si lis vel. 16 q. 7.* e *c. quoniam in. extr. de jur. patr.*

a *C. per nostras. extr. d. tit.* b *c. fin. extr. de inst.* c *c. 2. extr. ne sed. vac.* d *c. fin. de off. vicar. in 6.* e *c. ex frequentibus. extr. de inst.* f *c. quicunque fidelium. 16. q. 7.* g *c. vergentis. extr. de hæret.*

a *C. extr. eod. tit.* b *c. cum vos. extr. de offic ord.* c *ver. fin. & ut de jur. patr.* d *c. 1. de jur. patr. in 6.* e *c. quia Clerici. & seq. extr. de jur. patr.* f *c. præterea. extr. d. tit.* g *c. consultationis. extr. d. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.
TITULUS XXIX.

¶ *Si conferatur beneficium non idoneo ad residendum, & provisus privandus est beneficio, & collator conferendi potestate.* h. d.

DEbent *a* autem hi, quibus Ecclesiastica ministeria sunt committenda, tales deligi, qui & residere in Ecclesia, & curam demandati sibi officii per seipsos valeant exercere: quod si aliter actum fuerit, & qui receptus fuerit, quod contra sacros canones acceperit, amittet: & qui dederit, largiendi potestate privabitur.

¶ *Qui sine causa non residet, post monitionem privandus erit: & quæ sint justæ causæ non residendi.* h. d.

SI tamen ab initio idonei ad residendum reputati, posteà Ecclesias, vel præbendas sibi concessas, sine justa & necessaria causa deserant, si moniti & congruo tempore expectati non redierint, eis privari poterunt. Justæ non residendi causæ sunt: veluti, si quis aut Romano Pontifici, aut proprio Episcopo obsequium exhibeat. Item, si jura, & negotia Ecclesiæ suæ fideliter prosequatur, aut si, ut studiorum causâ abesse possit *b*, est alicui specialiter indultum, & si quæ sunt aliæ similes.

¶ *Ad memoriam juvandam inducit repetitionem.* h. d.

HÆc de præbendis & dignitatibus, atque illarum provisionibus dixisse nos sufficiat. Verùm, quia in hoc tractatu diffusè immorati sumus, ut sequentia præcedentibus melius contexamus, quædam in memoriam reducemus. Personarum ergo quidam Laici sunt, quidam Clerici. Rursùs Clericorum quidam sunt in Sacerdotio constituti, quidam in sacris, licet non in Sacerdotio, quidam nec in sacris nec in Sacerdotio. Eorum rursùs, qui in Sacerdotio constituti sunt, quidam sunt in celsiore gradu, ut Episcopi: quidam in inferiore, ut Presbyteri. In sacris verò dicuntur constituti Diaconi & Subdiaconi. Qui verò nec in Sacerdotio, nec in sacris reperiuntur, ii sunt, qui sunt in minoribus ordinibus constituti. Cæterùm, quoniam adhuc quidam in Ecclesia sunt, qui non minùs in Laicatu, quàm in Clericatu constituti Domino deserviunt, ut sunt Regulares ac Monachi, restat, ut de his pauca subjiciamus.

DE REGULARIBUS, AC MONACHIS.
TITULUS XXX.

¶ *Regulariter valet argumentum à Regulari ad Monachum, & contra.* h. d.

QUoniam verò sive de Regularibus agendum sit, sive de Monachis, eadem ferè jura servantur, ne verbosa fiat evagatio, dirigamus sermonem in personas Monachorum, idem etiam intellecturi de Regularibus cæteris. Nam si quid in iis propriè servetur, separatim ostendemus.

¶ *Ex triplici capite quis fit Monachus, & impubes à patre traditus monasterio, post annum pubertatis potest redire ad seculum, si velit.* h. d.

MOnachi *c* fiunt, aut ex paterna devotione, aut ex propria professione, aut ex voti emissione. Ex paterna devotione *d* Monachus quis efficitur, cùm pater filios impuberes monasterio offert. Quo casu, si impuberes sacram tonsuram vel velamina susceperint, quinto decimo ætatis anno moneri debent & inquiri, utrum in ipso habitu permanere cupiant: si permansuros se professi fuerint, vel professionem à se priùs factam ratam habuerint, ulteriùs pœnitendi locum non habebunt: si verò ad secularem habitum revertí maluerint, redeundi licentia concedenda erit, quia satis inutile est, ut coacta servitia Domino præstentur. Quâ etiam ratione constitutum est, ne quis invitus ordinari debeat.

¶ *Si impubes præter parentum voluntatem monasterium fuerit ingressus, possunt parentes intra annum reclamare: secus si ipse pubes.* h. d.

QUòd si *a* impubes præter parentum voluntatem tonsuram accepit Monachalem, parentes id factum irritare valent: sed si intra annum ad proprium Episcopum, vel alium competentem Judicem non reclamaverint, revocare amplius non poterunt. Si verò in grandiori ætate adolescentes servire Deo elegerint, non est potestas parentibus prohibendi.

¶ *Professio est duplex, tacita & expressa, & potest fieri etiam ante annum.* h. d.

PRoprià professione Monachus efficitur quis, aut expressè, aut tacitè. Expressè, ut si quis post annum probationis habitum suscipiens Monachalem, regulis monasterii obstringi se velle profitetur. Si tamen ante tempus probationis regulariter præfinitum *b*, is qui converti desiderat, habitum recipit, & professionem emittit, Abbate per se vel per alium professionem recipiente, regulari observantiâ obligatur, & verè Monachus est censendus.

¶ *Ex causa post annum potest professio differri, ut si ingressus monasterium sit incognitus. Et servus triennio in monasterio commoratus, per monachationem fit liber.* h. d.

QUemadmodùm autem discretus Abbas ex causa ante probationis tempus professionem recipere potest, ita ex causa interdum proferre. Unde *c* si quis incognitus monasterium ingredi voluerit, ante triennium Monachalis habitus concedendus non erit: ne, si fortè post annum statim præstetur, posteà servus, aut aliàs inhabilis ad monasterium deprehendatur. Quòd si servus per triennium in monasterio commoratus posteà Monachus effectus fuerit, ex hoc liber etiam efficietur.

¶ *Ordinatus ignorante domino, si fiat Monachus, fit liber, alias dominus potest intra annum recipere servum.* h. d.

QUinimò *d* si priùs ignorante domino ad sacra ministeria ordinatus, Monachus fieri elegerit, jugum servitutis evadet: aliàs intra unius anni spatium domino & servilem fortunam probare, & servum suum recipere licebit.

¶ *Prædicatores, Minores, & Mendicantes, non possunt profiteri ante lapsum anni, & recipientes professionem puniuntur.* h. d.

QUod *e* tamen de facultate recipiendi ante annum professionis dicitur, non est perpetuum. Prædicatores enim & Minores, aliique mendicantium ordines, ante annum probationis elapsum, quenquam ad sui ordinis professionem, vel seculi renuntiationem faciendam, recipere non possunt. Quòd si fortè contrà fecerint, & is qui sic receptus fuerit, eorundem ordini minimè adligabitur, & receptores à receptione ad professionem quorumlibet suspensi, tam excommunicationi, quàm aliis pœnis, quæ hujusmodi regularibus pro culpis infligi solent gravioribus subjiciendi erunt.

¶ *Delatio habitûs tacitam ostendit professionem, & unusquisque debet se conformare cum habitu quem gerit.* h. d.

TAcitè profitetur quis, cùm idoneis conjecturis apparet *f*, quòd perpetuo vult Domino in religione servire, & vitam ducere Monachalem: ut putà, habitum post annum retinendo, ubi is novitiis & professis communis & indistinctus est, vel professorum habitum suscipiendo, ubi is distinctus habetur. Unde & Toletano Concilio inductum est, ut Clerici, qui se fingunt habitu & nomine Monachos, & nō sunt, corrigantur, & veri Monachi fiant.

¶ *Ponit differentiam inter expressam & tacitam professionem.* hoc dicit.

UTrùm autem quis expressè professus fuerit, an tacitè, interdum multùm interest. Expressa enim profes-

a *C. 2. extr. de regul.* b *c. ad Apostolicam. extr. eod. tit.* c *c. si servus. d. 54.* d *c. si servus. ubi gl. dist. 54.* e *c. constitutionem. eod. tit. in 6.* f *c. statuimus. extr. eod. tit.*

a *C. quia nonnulli. 9. cùm igitur. extraord.* b *c. relatum eod. tit.* c *c. Monachum. 20. q. 1.* d *c. illud autem. 20. q. 1.*

sio, etiam seculari habitu non mutato, illi religioni præcisè obligat, quam quis professus fuerit. Tacitè *a* verò facta infra probationis annum, per habitûs, qui profitentibus tantùm datur, susceptionem, non illi specialiter, cujus est susceptus habitus, sed generaliter religioni recipientem obligat, dum tamen legitimæ sit ætatis, ac sciens & prudens triduò in ejus habitûs delatione perseveret.

¶ *Beneficium non vacat per religionis ingressum ante professionem, nisi de consensu ingressi.* h. d.

ET si contigerit eum, qui religionem ingreditur, beneficium retinere *b*, intra probationis annum non erit alicui conferendum: sed interim per alium assignata sibi congruâ de proventibus portione, beneficio inserviendum erit. Si tamen ingressi ad id accedat assensus, aut quòd vitam mutare voluerit, liquidò appareat, aut legitimam professionem emiserit, beneficium alteri liberè conferri poterit.

¶ *Qui vitam regularem vovit, monasterium ingredi debet, non obstante quòd fuerit prælaturam consecutus.* h. d.

ISquoque, qui votum de ingressu religionis compos mentis emisit, ut Monachus fiat, cogendus erit. Usque adeò enim Deo voti ligat emissio, ut etiam si quis post votum prælaturam fuerit consecutus, Domino tamen promissa reddere sit compelleudus.

¶ *Per votum solenne derogatur simplici.* h. d.

ILlud quæri potest: Si quis post votum *c* de certa religione intranda emissum, aliam religionem etiam laxiorem ingrediatur, & in eadem profiteatur, ibidemne possit, voto non obstante priore, licitè remanere? in qua specie, cùm per secundum solenne votum priori simplici derogari potuerit, respondum est, posse Monachum in ea religione, in qua professus est, remanere: eidem tamen autem in proposito votum simplex, quod non est aliquâ professione munitum. Solenne verò est, quod quis per professionem tacitam vel expressam comprobavit.

¶ *Semel factus Monachus, cogitur remanere in monasterio.* h. d.

SI igitur, qui legitima in ætate constitutus, habitum semel induit spontè, religiosum propositum ultrò susceptum deserere non poterit, sed proprio Abbati obediens, in castitate in proprio deget monasterio.

¶ *Monachus non potest aliquid proprium habere, nec contra hoc potest Papa dispensare.* h. d.

SEd *d* nec aliquid proprium possidere debet: & si quid habet, totum in continenti resignabit. Nam abdicatio proprietatis adeò est annexa regulæ monachalis, ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere. Et si proprietas apud quenquam inventa fuerit in morte, is est Christianâ sepulturâ privandus, & sepultus exhumandus: prout etiam beatus Gregorius se fecisse narrat.

¶ *Potest Monachus transire solùm in arctiorem religionem: & si dubitetur, an sit arctior, in quam Monachus vult migrare, statur judicio Abbatis.* h. d.

SEd nec temerè Monachus de monasterio *e* in monasterium migrare permittendus est, nisi monasterium, ad quod transitum facere cupit, districtius existat. Quo *f* casu, nullo obstante privilegio, Præfatus Monacho sine difficultate debet transeundi licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire divinitùs inspiratum. Quòd si forte probabiliter dubitetur, utrùm quis velit ad ordinem arctiorem transire, an ad laxiorem, ex charitate, an ex temeritate, superioris est judicium requirendum, ne fortè angelus Sathanæ in lucis Angelum se transformet.

¶ *Mendicantes solùm in ordinem Carthusiensium migrare possunt.* h. d.

MEndicantibus *a* verò approbatis, qui prætextu arctioris ducendæ vitæ ad monasterium confugiunt, etiamsi auctoritate Apostolicâ fuerint muniti, Clemens Quintus, sacro approbante Concilio, interdixit ne vocem aut locum in Capitulo talis monasterii haberent, nevé ad Prioratûs administrationes, aut quæcunq; officia assumi possent. Sed novissimè *b* Martinus IV. omninò vetuit, Mendicantes ad aliquem monasticum ordinem, excepto ordine Carthusiensium, sine speciali sedis Apostolicæ concessione transire, tam recipientibus quàm receptis, ipso facto excommunicationis pœnam incursuris.

¶ *Abbates debent perquirere fugitivos, & Monachos non possunt præesse Ecclesiis parochialibus: licèt secus sit in regularibus.* h. d.

FUgitivos *c* verò debent Abbates solicitè perquirere, & ut ad monasterium & frugem melioris vitæ revertantur, opportunis remediis providere, nec ordinarios qui eorum suppleant negligentiam, expectare. Singuli quoque Monachi per villas *d* & oppida non debent discurrere, nec per quascunque parochiales Ecclesias dispoui: quod in regularibus, cùm regulæ inserviant laxiori, specialiter cautum non invenitur. Ideoque *e* illis cum minori difficultate parochialibus Ecclesiis præsse permittitur.

¶ *Quomodo & qualis sit eligendus in Abbatem.* h. d.

UT autem inviolabiliter monastica disciplina custodiatur, de congregatione Monachorum Abbas eligendus est *f*, quem ordo vitæ & meritum magis poposcerit ordinari, ut uni tantùm præfit monasterio, qui cautus sit in regimine, humilis, & discretus, & cui Monachi cum omni obedientia & devotione subjaceant.

¶ *Non professus non potest eligi in Abbatem, sed benè in Episcopum.* h. d.

ET præterea cùm in magistrum *g* assumi non debeat, qui formam discipuli non assumpsit, nec sit præficiendus, qui subesse non novit: Religiosus, qui regularem ordinem antè non fuerit expressè professus *h*, in Abbatem, vel ad aliam regularium prælaturam eligi non poterit: quanquam ad Episcopalem dignitatem, talis in secularibus vel regularibus Ecclesiis eligi minimè prohibeatur.

¶ *Visitatores creandi, & quid agere debeant.* h. d.

VIsitatores quoque in Capitulo creandi sunt secundùm formam generalis Concilii, qui visitationis officium exequantur, & omnia, quæ Viennensi Concilio *i* constituta sunt, fideliter observari faciant, & de statu monasteriorum, & observantiis regularibus diligenter inquirant: & tam in spiritualibus, quàm in temporalibus corrigant & reforment, quæ viderint corrigenda, & omnia secundùm Honorianæ constitutionis tenorem prosequantur.

¶ *Non debet quis invenire, vel fundare novam religionem.* h. d.

NOvissimè *k* sciendum est, generali Concilio semel atque iterùm cautum esse, ne quis in posterum novam religionem inveniat: sed quòd, quicunque ad religionem converti voluerit, unam de probatis assumat. Similiter etiam de iis qui religiosam domum de novo fundare voluerint, cautum est, ut regulam & institutionem de probatis assumant.

a *D. c. non solùm. 9. facile.* b *c. beneficium. eod. tit. in 6.* c *c. penult. eod. tit. in 6.* d *c. cum ad monasterium. extr. de statu Monachor.* e *c. Joannes. extr. eod. tit.* f *c. licit quibusdam. extr. eod. tit.*

a *Cl. 1. eod. tit. de reg.* b *extr. 1. communi. de reg.* c *c. fin. extr. eod. tit.* d *c. 1. extr. de stat. Monachor.* e *c. quod Dei. de statu Monach. extr.* f *c. Abbatem. cum duobus seq. 18. q. 2.* g *c. cùm in magistrum. extr. de elect.* h *can. nullus religiosus. de election. in 6.* i *Clem. 1. eod. tit. de stat. Monach.* k *c. fin. extr. de relig. dom.*

FINIS LIBRI PRIMI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INSTITUTIONUM JURIS CANONICI LIBER SECUNDUS.

DE RERUM DIVISIONE, ATQUE ILLARUM ADMINISTRATIONE.

TITULUS PRIMUS.

¶ *Res Ecclesiastica sunt aut spirituales, aut temporales.* hoc dicit.

SUperiore libro de Jure PERSONARUM exposuimus : modò videamus de REBUS Ecclesiasticis, illarumque tractatione, & administratione. Summa rerum Ecclesiasticarum divisio in duos articulos deducitur : nam aut spirituales sunt, aut temporales *. Spirituales sunt, quæ spiritui deserviunt, atque animæ causâ sunt institutæ : ut Sacramenta Ecclesiæ, altaria, & his similia. Temporales sunt, quæ non tam spiritûs, quàm corporis gratiâ pro Ecclesiasticis ministeriis, sacrorumque ministrorum usu sunt comparatæ : ut sunt, prædia, domus, & fructus decimales.

¶ *Res spirituales sunt aut incorporales, aut corporales : & corporales dividuntur in Sacramenta, in res sacras, sanctas & religiosas.* h. d.

RUrsùs spiritualium quædam sunt incorporales, quædam verò corporales. Incorporales sunt, quæ neque tangi, neque sensu corporeo percipi possunt : quales sunt, virtutes, & dona Dei, aut quæ in jure consistunt. Corporales sunt, quæ tangi & humanis sensibus percipi possunt. Harum autem quædam sunt Sacramenta, quædam sacræ sunt, & sanctæ, quædam religiosæ.

Videamus igitur nunc de spiritualibus : & quidem incorporales, cùm de his tam suprà opportunis locis loquuti fuerimus, quàm etiam infrà suo tempore dicturi simus, specialem tractatum minimè exigunt : itaque tractemus jam de corporalibus, ac primùm de Sacramentis, de sacris, sanctis, & religiosis consequenter etiam loquuturi : ac demùm de rebus Temporalibus, atque illarum administratione.

DE SACRAMENTIS.

TITULUS II.

¶ *Quid sit Sacramentum.* h. d.

SAcramentum *a*, est invisibilis gratiæ visibilis forma, ita quòd ejus similitudinem gerens & causa existat.

¶ *Sacramentorum quædam necessaria sunt, quædam voluntaria.* h. d.

SAcramentorum summa divisio hæc est *b*, quòd aut sunt necessaria, aut voluntaria. Necessaria sunt, quæ sine interitu salutis æternæ prætermitti & contemni non possunt : ut sunt, Baptismus, Confirmatio, Pœnitentia, Eucharistia, extrema Unctio : quæ omnia ad particulam rem cujusque profectum sunt principaliter instituta. Voluntaria sunt, quæ sine salutis dispendio, pro cujusque arbitrio recipi possunt, & refutari : qualia sunt Ordo sacer, & Matrimonium : & hæc ad totius Ecclesiæ profectum & subsidium principaliter pertinent.

¶ *Necessariorum Sacramentorum quædam deserviunt ad ingressum Ecclesiæ, quædam ad progressum in Ecclesia, quædam ad egressum ab Ecclesia.* h. d.

ET rursùs necessariorum quædam ad ingressum Ecclesiæ sunt comparata, ut Baptismus : quædam ad progressum in Ecclesia, ut Confirmatio, Pœnitentia, Eucharistia : quædam ad egressum ab Ecclesia, ut postrema Unctio.

¶ *Secunda distinctio Sacramentorum, quòd quædam characterem imprimunt, quæ iterari non possunt : quædam non imprimunt, quæ iterationem admittunt.* h. d.

RUrsùs Sacramentorum quædam characterem imprimunt, quædam verò non. Quæ characterem imprimunt, iterari non possunt : ut Baptismus, Confirmatio, Ordo sacer. Cætera verò, quæ characterem nullum imprimunt, iterari minimè prohibentur : ut Eucharistia, Unctio, Pœnitentia, Matrimonium.

¶ *Sacramenta constant elemento & verbo.* h. d.

COnstant autem Sacramenta elemento & verbo. Elementum hîc accipimus, quicquid sub visibili natura, invisibilem gratiam designat & continet. Verba sunt, quæ formæ visibilis efficaciam exprimunt : ergò accedente verbo ad elementum sacramentum fiet.

¶ *Non Ecclesia, sed Christus instituit Sacramenta, quæ tamen dicuntur Ecclesia, quia illa per ea sanctificatur, & illa ministrat.* hoc dicit.

ILlud quoque scire nos oportet, quòd non Ecclesia, sed ipso Domino instituente. Sacramentis utimur : sed tamen ideo Ecclesiæ Sacramenta nuncupamus, tum quòd per ea sanctificata, & cœlesti sponso matrimonii fœdere conjuncta sit : tum quòd illorum dispensatio ejus credita sit ministerio.

¶ *Etiam malus minister, & hæreticus potest ministrare Sacramenta.* h. d.

ERgo *a* qui baptizat, qui absolvit, & in singulis Sacramentis divinitùs operatur, Dominus est : ministri verò Ecclesiæ in conficiendis sacris mysteriis, vel dispensandis, præter nudum ministerium nihil sibi vendicare valent, cùm non propriam, sed ejus qui Sacramenta instituit, personam referant, nec ulla ex ipsis sanctificandi virtus manet. Unde, quanquam eos inculpatos esse deceat, si tamen mali sint, vel à catholica communione sejuncti, nihilominus & confiteere Sacramenta, &

* *Abbas & DD. in cap. consulere. 33. ext. de Simonia. & in cap. quanto. 3 ext. ac jud.* a *Can. sacrificium. 32. de conf dist. 2.* b *can. immissionem. 5. sed notandum. 1. q. 1. gl. 1. 6. veniens. 8. extr. de transaction.*

a *Can. aliud est. & can. seq. de consecr. dist. 4.*

dispensare poterunt : veluti enim per lapideos canales ad arcolas aqua transfunditur, & solis radii per loca fœtidissima transeuntes, nullâ contactûs maculatione contaminantur : sic multò magis Sacramenta nulla ministri fœditate commaculantur.

¶ *Spiritualis potestas exercere sine fide potest, sed non sine intentione Ecclesiæ.* h. d.

HOc tamen sic intelligi oportet, si tales ministri intentionem Ecclesiæ concordem habeant. Cæterùm si aliud agere intendant, putà sacris illudere mysteriis, vel aliud, quod Ecclesiæ non consentiat, nihil agitur : sine fide enim spiritualis potestas exerceri quidem potest, sine Ecclesiæ intentione non potest. His circa Sacramenta generaliter cognitis, exordiamur nunc de singulis etiam specialiter dicere : & quia baptismus fundamentum *a* est & janua cæterorum, meritò ab eo principatum sumamus.

DE BAPTISMO ET EJUS EFFECTU.

TITULUS III.

¶ *Baptismus operatur animæ ablutionem, & in locum circumcisionis est institutus.* h. d.

BAptismus *b* est ablutio corporis exterior, quæ, adhibitâ certâ verborum formâ, interiorem animæ ablutionem designat & operatur. Veluti enim circumcisio in populo *c* Dei, in fidei justitiæque signaculum instituta, ad significationem purgationis originalis veterisque peccati parvulis valebat : sic & baptismus ad hominis innovationem valere cœpit.

¶ *Licet in baptismo plena contingat peccatorum remissio, non tamen contingat plena novitas.* h. d.

NOn tamen ex quo quisque baptizatus, statim etiam in eo omnis vetus infirmitas absumitur, sed renovatio ad remissionem peccatorum incipit, & ad intelligentiam & operationem spiritualium : cætera verò sunt in spe, donec re compleantur, quod erit in surrectionis tempore. Quamvis ergo in baptismate plena fiat peccatorum remissio, non propterea plena novitas & mutatio contingit.

¶ *Cura baptizandi ad solos Sacerdotes spectat, sed ex causa necessitatis quilibet potest baptizare.* h. d.

BAptizandi *d* autem cura ad solos Sacerdotes pertinet, ejusque ministerium nec ipsis Diaconis explere permittitur, absque Episcopo vel Presbytero : nisi his procul absentibus, ultima languoris cogat necessitas : quo casu & Laicis fidelibus, atque ipsis mulieribus *e* baptizare permittitur. Presbyter verò, cujus negligentiâ commissum est, ut quis sine baptismate ex humanis exciderit, deponendus erit. *f*

¶ *Baptizati ab hæreticis, schismaticis, paganis, vel aliàs facinorosis, non sunt denuò rebaptizandi.* h. d.

SEd & si qui ab hæreticis *g*, sive schismaticis, vel etiam paganis, aut aliàs facinorosis baptizati fuerint, quasi baptizati non fuerint, iterùm baptizari non debent. Antiquus *h* tamen patrum induxit institutio, ut qui ab his in Trinitatis nomine baptizati fuerint, cùm ad sanctam Ecclesiam redierint, aut unctione chrismatis, aut impositione manûs, aut solâ professione fidei, ad sinum matris Ecclesiæ revocentur.

¶ *Nemo seipsum baptizare potest.* h. d.

SEd *i* quanquam baptismus ab hæreticis, schismaticis vel paganis susceptus valeat, ipsum tamen se baptizare nemo poterit : sicut enim in carnali generatione, quâ proles ex viro & fœmina nascitur, alius est qui carnaliter gignit, alius qui gignitur : sic in sacramentali generatione, quâ soboles ex aqua & Spiritu Sancto renascitur, alius debet esse qui spiritualiter generet, alius qui generetur. Unde de Judæo, qui in mortis articulo constitutus, in aquam seipsum immergendo dixerat, *Ego me baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, responsum est, denuò ab alio illum baptizandum esse, ut ostendatur, quòd alius est qui baptizatur, alius qui baptizat : quamvis si talis continuò decessisset, protinus ad patriam evolâsset, non propter fidei sacramentum, sed propter sacramenti fidem.

¶ *Baptismus aliis fluminis, aliis flaminis, aliis sanguinis.* hoc dicit.

QUod quidem & de illo rectè creditur, qui visibiliter non baptizatus martyrii subiit sacramentum. Baptismus enim invisibiliter ministratur, quem non contemptus religionis, sed terminus necessitatis excludit. Unde scitè *a* scriptum à quibusdam reperitur, baptismum alium esse fluminis, alium flaminis, alium verò sanguinis : cùm baptismi virtus & efficacia, non tam ablutione *b* corporis, quam fide cordis contineatur : & aliud sit per ministerium baptizare *c*, quod Sacerdos exequitur : aliud per potestatem, quam Dominus non usque adeò sacramentis adjunxit, ut sine illis eorundem gratiam tribuere non possit.

¶ *Parvuli baptizantur in fide parentum, & Ecclesiæ : & non debet minor esse virtus baptismi, quàm circumcisionis.* h. d.

NOn tamen, quia fide cordis baptismatis virtus continetur, ideò minus parvulos *d*, qui credere ob ætatem non possunt, unda salutaris abluit, cùm & ii, non per usum, sed per habitum fidei, quem suscipiunt in baptismate, credere non malè credentur, & in fide parentum *e* & Ecclesiæ, alio profitente, baptizati, ob fidei sacramentum rectè fideles dici possunt : & cùm circumcisio *f* tam adultis, quàm parvulis ex præcepto Domini conferretur, ne baptismus, qui succedit in locum ipsius, & generaliori tamen existit, cùm tam viri, quàm fœminæ baptizentur, minoris videatur effectûs, tam adultis, quàm parvulis est conferendus.

¶ *Tam mater, quàm filius, in ipso articulo parturiendi, possunt separatim baptizari, nec ob id creditur baptismus iteratus.* h. d.

ISg quoque cujus mater vel prægnans, vel in ipsa hora, quâ parturit, mortis urgente periculo baptismatis gratiam perceperit, baptizari poterit, nec propterea bis baptizatus reputabitur : cùm utique ad maternum corpus, cùm esset in utero, pertineret : nec ibi regeneratio repetiri possit, ubi generatio non præcesserit, nec in hoc infanti, qui nascitur, aliquid mater participat, cùm uniuscujusque propria voluntas in confessione sit attendenda.

¶ *Muti, surdi, & ægrotantes baptizari possunt.* h. d.

MUti quoque *h* & surdi, item ægrotantes, qui pro se respondere non possunt, aliis pro se profitentibus, rectè baptizari poterunt.

¶ *Dormiens & amens, si ante somnum & amentiam habuerunt propositum baptizandi, baptizari possunt.* h. d.

DE dormientibus *i* & amentibus quæsitum est, & planè si priùs quàm dormirent, aut amentiam incurrerent, non baptizandi propositum haberent, quia in eis eadem perdurare voluntas intelligitur, si sic immersi fuerint, characterem sacramenti non suscipiunt : secùs autem, si priùs catechumeni extitissent, & baptizandi propositum habuissent : tales enim in necessitatis articulo baptizare consuevit Ecclesia. Tunc ergo characterem

a *Veniens. extr. de Presbyt. non baptizat.* b *gl. 1. in sum. de conf. dist. 4.* c *can. ex quo. 6. dist. 4. de conf* d *can. constat. 19. de conf. dist. 4.* e *can. mulier. d. dist. 4. de consecr.* f *can. quicunque. d. dist. 4.* g *can. sive ab hæreticis. & can. seq. de consecr. d. 4. ca.* h *n. ab antiqua. d. dist. 4.* i *debitum. extr. de baptismo.*

a *Gl. 1. in sum. de conf. dist. 4.* b *can. verum baptis. d. dist. 4.* c *can. aliud est. d. dist. 4.* d *cap. majores. in fine princ. extr. eod.* e *can. illud. & can. seq. vers. parvuli. de consecr. dist. 4.* f *can. majores. §. cum ergo. extr. eod.* g *can. si ad matru. & can. seq. de conf. dist. 4.* h *can. parvuli. alto. & can. seq. d. 4. de consecr.* i *cap. majores. in fine, extr. eod.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

sacramentalis imprimit operatio, cùm obicem voluntatis contrariæ non invenit obsistentem.

¶ Invitus baptizatus characterem susçipit, & cogendus est ad observantiam fidei: secus si penitus coactus sit. h. d.

SEd & si quis non sponte, dum tamen non omninò coactus baptismatis susceperit sacramentum, Christianitatis characterem susçipit: ut putà, cùm quis terroribus, atque suppliciis ad undam salutarem trahitur, & ob id tanquam conditionaliter volens, licèt absolutè non velit, est ad fidei Christianæ cogendus observantiam. Ille verò, qui nunquam consentit, sed penitùs contradicit, nec rem, nec characterem sacramenti susçipit. Plus est enim expressè contradicere, quàm minimè consentire.

¶ Is de quo non est præsumptio quòd sit baptizatus, debet sine metu iterationis baptizari. h. d.

ILlud *a* in dubium venire non debet, quoties nulla extant indicia inter propinquos & familiares, quibus aliquos baptizatos esse doceri possit, eosdem baptizari minimè prohibendos esse. Quod enim factum esse nescitur, nulla ratio sinit, ut iteratum videatur: nec temeritas intervenit præsumptionis, ubi est diligentia pietatis. De eo tamen, qui Christianis parentibus natus, inter Christianos est fideliter conversatus, tam violenter præsumitur quòd baptizatus fuerit, ut hæc præsumptio pro veritate sit habenda, donec evidentissimis argumentis contrarium probatum fuerit.

¶ Iterùm scienter baptizatus debet severissimè puniri, ignoranter verò baptizatus non potest ordinari, nisi ex necessitate. h. d.

QUòd si *b* quis sciens & prudens iterùm baptizari sustinuerit, arctissimæ pœnitentiæ subjiciendus erit: quòd si ignoranter, nulla quidem imponenda erit pœnitentia, sed nisi magna cogat necessitas, ordinari non poterit.

¶ Iterantes Baptismum sunt deponendi ab officio, & beneficio hoc dicit.

ILli quoque, qui ausu temerario in homine jam baptizato cœleste lavacrum iterare ausi fuerint, excommunicationis mucrone percussi, ab omni officio & beneficio Ecclesiastico deponentur.

¶ Multa fiunt in baptismo, quæ non sunt de ejus substantia. h. d.

POstremò sciendum est, quòd licèt verbo tantùm *c* & elemento, baptismatis substantia contineatur & forma, multa tamen à sanctis Patribus ad ejus decorem fuerunt solenniter constituta, ut immersionis numerus, Exorcismi, Clericorum exsufflationes, salis benedicti exhibitio, salivæ contactus, inunctio: quæ si ex neglectu prætermissa fuerint, omissio culpæ reos arguet.

¶ Baptismus non debet conferri in privatis domibus, nisi ex necessitate, vel ob magnam nobilitatem. h. d.

ILlud etiam novissimè *d* Viennensi Concilio constitutum est, ne quis in privatis domibus, sed duntaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, aliquos audeat baptizare: nisi Regum vel Principum liberi baptizandi fuerint, vel talis necessitas emerserit, propter quam ad Ecclesiam absque periculo accessus haberi nequeat.

DE SACRAMENTO CHRISMATIS.

TITULUS IV.

¶ Fideles post receptum baptismum debent chrismari. h. d.

QUamvis autem continuò transituris regenerationis sufficiat beneficium, victuris tamen etiam confirmationis auxilium est necessarium. Ita enim conjuncta sunt hæc duo sacramenta, ut unum ab altero, nisi morte præveniente, separari non debeat.

¶ Chrismatis sacramentum operatur augmentum gratiæ, & soli Episcopi chrismant. h. d.

a *Can. si nulla extant. de consec. dist. 4.* b *Can. qui his. de consec. dist. 4.* c *C. non ut extr. eod.* d *Cl. 1. eod. tit.*

IGitur omnes fideles post baptismum, paracletum *a* per manûs impositionem accipere debent, ut perfectè Christiani inveniantur. Spiritus *b* Sanctus enim, qui super aquas baptismi salutifero descendit lapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione robur & augmentum præstat ad gratiam. Unde *c* cùm cæteras unctiones simplex Sacerdos vel Presbyter valeat exhibere, hanc non nisi summus Sacerdos, hoc est, Episcopus conferre debet: alioqui nullâ excusante consuetudine chrismatio irrita habebitur & vacua, nec inter Ecclesiastica sacramenta reputabitur, cùm manum imposuisse præter Apostolos, quorum hodiè vicem sustinent Episcopi, nulli alii legantur.

¶ Jejunio à jejuno debet dari Chrisma, nisi necessitas aliud cogat. h. d.

ACcedent igitur, qui legitimæ sunt ætatis, ad confirmationem jejuni *d*, ut à jejunis Episcopis sacro chrismate in fronte deliniti per manûs impositionem paracletum recipiant. Planè infirmis, & morte periclitantibus, vel quâlibet causâ impeditis, nullâ de jejunio habitâ ratione, manus imponi potetit.

¶ In Baptismo, Confirmatione, & Catechismo debent patrini intervenire. h. d.

ILlud *e* commune est tam his qui baptizandi sunt, quàm etiam illis qui confirmationis munus recipere debent, ut aliquem in patrinum habeant, qui eosdem in religione Christiana, & fide Dominica instituat, & qui pro eis apud Deum quasi fidejussor existat: quod & in Catechismo observandum erit.

¶ Patrini non debent esse plures, vel non baptizati, vel confirmandi. h. d.

ADmonendi tamen sumus, quòd nec plures quemquam in baptismo, aut in confirmatione susçipere debent, sed unus *f* tantum, sive vir, sive mulier: nec quenquam quispiam tenere, vel levare poterit, qui ipse baptizatus non sit, vel confirmatus.

¶ Parentes non possunt esse patrini propriorum filiorum, nec Abbates, vel Monachi aliorum. h. d.

PArentes quoque proprios filios, vel Abbates *g* vel Monachi alienos de sacro fonte susçipere, aut in confirmatione tenere non debent,

¶ Nec Baptismus, nec Chrisma possunt iterari, & utrumque conferri potest tempore interdicti. h. d.

COmmune etiam illud est utrisque, quòd & neutrum (ut paulò antè diximus) iterari potest, quippe quòd ambo characterem imprimunt, & quòd interdicti tempore ob imminens ex dilatione periculum utrumque conferri, & pro utroque chrisma confici poterit, ut infrà suo loco latius exponemus.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

TITULUS V.

¶ Quid sit Pœnitentia, & effectus pœnitentiæ. h. d.

POEnitentia, est Sacramentum, quod contritione, confessione, & satisfactione concurrentibus, peccatorum operatur remissionem. Multiplex enim Dei misericordia ita lapsibus humanis subvenit, ut non solùm per baptismi & confirmationis gratiam, sed etiam per pœnitentiæ medicinam spes æternæ vitæ reparari velit. Unde qui dona regenerationis violaverint, proprio se judicio condemnantes, per Sacramentum pœnitentiæ ad criminum remissionem, quasi ex naufragio arreptâ tabulâ ad portum pervenient.

a *Can. novissimè de consecr. d. 5.* b *can. 1. de consecr. dist. 5.* c *can un. §. per frontis. extr. de sacr. unct. & can. manus quoque. de consecr. dist. 5.* d *can. ut jejunt. & can. seq. de consecrat. dist. 3.* e *c. vos ante omnia. de cons. dist. 4.* f *c. non plures. de consecr. dist. 4. & can. seq.* g *can. non licet. de cons. dist. 4.*

¶ Tres

¶ Tres sunt species pœnitentia, & pœnitentia solennis iterari non potest, & pœnitentes ad sacros ordines reddit inhabiles. h. d.

SUnt autem pœnitentiæ tres species: quædam enim est solennis, quædam publica, quædam privata. Solennis est, quam propter majora scelera, Episcopus in capite jejunii, servatâ certâ rerum serie, delinquentibus solet imponere: quæ quidem ne Ecclesiæ vilescat auctoritas, iterari non debet: & tales pœnitentes ad sacros ordines (ut suprà exposuimus *a*) inhabiles reddit, quippe quæ nec aliter potest Sacerdotibus imponi, quàm si prius cœlestis militiæ cingulo exuti fuerint.

¶ Publica delicta & publicâ pœnitentiâ lui debent. h. d.

PUblica pœnitentia est, quæ publicè, nullâ servatâ juris solennitate, peragenda injungitur: qualis est, peregrinatio, certi habitûs delatio, & his similia. Cùm enim manifesta peccata non sint occultâ correctione purganda, rectè constitutum est, ut qui publicè peccando proximo suo scandalum præbuerint, publicam etiam pœnitentiam à propriis sibi Sacerdotibus impositam peragere debeant. Apparet itaque ex his, quòd licèt omnis solennis pœnitentia publica sit, non tamen omnis publica est solennis.

¶ Unusquisque semel in anno debet confiteri, & Eucharistiam sumere, nisi de consilio Sacerdotis abstineat. h. d.

PRivata aut secreta pœnitentia est, quæ in occulto Deo fit & Sacerdoti. Statutum est enim generali Concilio *b*, ut omnis fidelis, quamprimùm sapere cœperit, omnia sua peccata proprio Sacerdoti confiteatur, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus adimplere studeat, susçipiens reverenter ad minus, singulis annis in paschate Eucharistiæ sacramentum, nisi fortè de Sacerdotis consilio ex causâ duxerit abstinendum: alioqui & vivens ab ingressu Ecclesiæ arcebitur, & moriens Christianâ carebit sepulturâ.

¶ Pœnitentia constat contritione, confessione, & satisfactione. hoc dicit.

CONstat igitur pœnitentiæ sacramentum tribus partibus: contritione cordis, confessione oris, & operis satisfactione. Contritio nihil aliud est, quàm dolor pro peccatis voluntariè assumptus, cum proposito confitendi, & satisfaciendi. Confessio, (ut Augustino placet) est, per quam morbus latens spe veniæ aperitur: vel confessio est Canonica peccatorum coram proprio Sacerdote facta declaratio.

¶ Tribus casibus potest quis confiteri non proprio Sacerdoti, si obtineat licentiam ab eodem, vel ab Episcopo, vel si confiteatur fratribus habentibus generalem potestatem audiendi confessiones. h. d.

QUod autem dicitur *coram proprio Sacerdote*, ita demùm obtinet, si nulla legitima causa subsit ejus declinandi judicium. Cæterùm si quis vel proprii Sacerdotis imperitiam *c* vereatur, vel aliàs vitam & mores suspectos habeat, & propterea alieno Sacerdoti *d* confiteri voluerit, licentiam priùs postulet & obtineat à proprio: cùm aliter illum alienus, quâcunque suffragante consuetudine, non possit absolvere, vel ligare. Si quis tamen regulatibus generalem audiendi confessiones potestatem habentibus, & locorum ordinariis præsentatis, & ab iisdem approbatis, confessus fuerit, Parisiensis Doctoris rejectâ sententiâ, non magis eadem peccata tenebitur iterùm confiteri, quàm si ea proprio Sacerdoti juxta generalis Concilii dispositionem confessus fuisset.

¶ Episcopus potest suo subdito concedere licentiam eligendi confessorem. h. d.

EPiscopus quoque subdito suo, ut quemvis idoneum sibi deligat confessorem, facultatem concedere potest: cum non minoris esse debeat efficaciæ ab Episcopo obtenta licentia, quam à Parochiali Sacerdote.

a *Tit. qui prom. non poss. §. pœnitentes.* b *c. omnis utriusque. extr. eod.* c *c. fin. de pœnit. dist. 6.* d *c. omnis utriusque. §. si quis autem. extr. eod.*

¶ Necessitas facit affectum reputari pro effectu. h. d.

SEd & si pœnitendi urgeat necessitas, nec desideranti locus aut tempus proprium Sacerdotem offerat, & si is, cui quis confitetur, solvendi nullam potestatem habeat, tanta tamen est vis confessionis, ut dignus fiat veniâ ex desiderio Sacerdotis, qui proximo suo criminis turpitudinem confiteri non refugit. Verum enim pro opere reputatur, cùm operis perficiendi facultas deest.

¶ In perpetuum est monasterium detrudendus, qui revelat confessionem. h. d.

SEd *a* sive proprius Sacerdos, sive alius pœnitentiam audiat, cavebit omnino, ne aut verbo, aut alio quovis modo confitentem prodat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum revelare ausus fuerit, non solùm à sacerdotali officio deponendus erit, verùm etiam ad agendam perpetuò pœnitentiam in arctum monasterium detrudendus.

¶ Sacerdos non debet quem absolvere de casibus reservatis Papæ, vel Episcopo. h. d.

ILlud enim animadvertere Sacerdotem oportet, ne quem scilicet ab his criminibus absolvendo liberare tentet, quorum absolutio aut Apostolico *b*, aut proprio ordinario est reservata: ut puta, si pœnitens Clericum enormiter læserit, Ecclesiam combusserit, vel fregerit, falsum commiserit, Cardinalem, vel Episcopum insecutus fuerit, cum Moniali rem habuerit, & in aliis casibus.

¶ In generali confessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie confessurus. h. d.

DE eo tamen quæsitum est, si Episcopus subdito suo concesserit, ut sibi possit idoneum eligere confessorem, an tunc ille, quem is elegerit, in casibus, qui eidem Episcopo specialiter reservantur, absolvendi habeat facultatem: & cùm in generali confessione illa minimè veniant, quæ non esset quis verisimiliter in specie confessurus, responsum est, electum hunc hujusmodi non habere potestatem.

¶ Contritio & confessio sine satisfactione parùm proficiunt. hoc dicit.

SEd nec contritio multùm proficiet, nec confessio, nisi ambabus adjuncta fuerit satisfactio: quæ nihil aliud est, quàm quædam injuriæ illatæ compensatio: nullus enim delictorum accipit veniam, nisi (si nullâ necessitate fuerit impeditus) qualemcunque, etsi longè minorem, quàm debeat, pœnam solverit. Nec sufficit mores in melius commutare, & à præteritis malis recedere, nisi etiam de his, quæ facta sunt, Deo satisfiat per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis, orationibus & jejuniis.

¶ Medici, qui ægrotos ad pœnitentiam non inducunt, sunt ab Ecclesia ingressu arcendi. h. d.

MEdicos *d* etiam admonere oportet, ut cùm eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, & inducant, ut medicos vocent animarum: ut, postquam fuerit ægrotanti de spirituali salute provisum, ad corporalis medicinæ remedium salubriùs procedatur. Si quis autem Medicorum secùs fecerit, ab Ecclesiæ ingressu arcebitur, donec pro transgressione hujusmodi satisfecerit.

¶ Qui habuit propositum confitendi, potest absolvi, si saviente morbo non posset confiteri. h. d.

SI quis autem in infirmitate constitutus, pœnitentiam petierit, & dum ad eum invitatus Sacerdos properat, morbo oppressus obmutuerit, vel in phrenesim conversus fuerit, & pœnitentiam moriturus, & per manûs impositionem reconciliationem accipere poterit.

a *C. omnis utriusque. §. caveat. extr. eod.* b *Clem. 1. §. quib. versic. nec etiam de privileg.* c *c. 2. de pœn. in 6.* d *c. cùm infirmitas. extr. eod.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Deputatis ultimo supplicio sacramentum pœnitentiæ & Eucharistiæ non negatur.* h. d.

NEc infirmis solùm, sed etiam ultore gladio morituris in hac parte jura subveniunt, cùm ultimo damnatis supplicio *a* pœnitentiæ sacramentum, si petant, non solùm negari non debeat, verùm etiam sint censurâ Ecclesiasticâ, ab ordinariis locorum coërcendi, quicunque adversarentur, quò minùs id consequantur. Quod ipsum & de Eucharistia quoque intelligendum erit, cùm quibuscunque pœnitentia non negetur, viaticum quoque, quod verè pœnitentibus exhibetur, intelligatur esse concessum.

DE EUCHARISTIA.
TITULUS VI.

¶ *Maximum est Eucharistiæ sacramentum, & saltem semel in anno debet assumi.* h. d.

EST autem inter cætera, Eucharistiæ sacramentum maximum *b*, & oblationes omnes longè antecellit. Unde, sicut præstantius est cæteris, ita etiam diligentiùs excoli debet. Et quidem circa prima fidei cunabula frequentissima erat apud fideles sanctissimi viatici susceptio: sed cùm posteà paulatim tepescente charitate rarius homines comunicarent, constitutum fuit *c*, ut nisi quis majoribus fortasse criminibus impediretur, tribus saltem vicibus in anno communicare deberet: donec refrigescente penitùs religionis ardore, eò tandem ventum est, ut semel saltem singulis annis *d*, unusquisque cœlestis mensæ debeat esse particeps.

¶ *Quotidie Sacerdotes debent pro populo sacrificare debent, sed semel tantum, non pluries, nisi ex magna causa, vel in nativitate Domini.* h. d.

INvaluit tamen, ut Deo quotidie Sacerdotes pro populo hanc oblationem facerent. Quoniam enim quotidie labimur, ideo etiam Christus quotidie mysticè pro nobis immolatur: in quo tamen illud cavendum est, ne Sacerdos, quâcunque præfulgeat dignitate *e*, amplius quam semel in die celebret: nisi aut aliter faciendum Domini nativitas *f* suadeat, aut urgens cogat necessitas. Satis enim felix est, qui semel digne celebrat.

¶ *Presbyter tantum debet exhibere Eucharistiam, non inferior: nisi subsit necessitas.* h. d.

SEd nec ab omnibus, nec passim omnibus, tantum sacramentum exhiberi debet: nam velut solus Sacerdos illud conficit, ita etiam nemo præter eum exhibere poterit. Quòd si Presbyter aliter quam per semetipsum infirmum, vel alium communicet, ex Rhemensis *g* Concilii dispositione, sui gradûs periculo subjacebit. Permisit tamen Laodicense Concilium *h*, si necessitas urgeret, ut Diaconus præsente Presbytero Eucharistiam jussus erogare posset.

¶ *Sacerdos constitutus in peccato mortali, quoad seipsum, est suspensus, non quoad alios.* h. d.

IMò & Sacerdotes, si quâ criminali *i* maculâ sese infectos esse sentiant, ab hujusmodi exhibitione abstinere debent. Quanquam si peccato mortali *k* vel minori excommunicatione illigatus celebret, & sacramenta conferat, licèt graviter peccet, nullam tamen irregularitatis notam incurrit, & sacramenta ab eo collata, virtutis effectu non carent: cùm non à collatione, sed à participatione, quæ in sola perceptione consistit, videatur esse remotus.

a *Clem. 1. de pœnitent.* b *Can. nihil in sacrificiis. de consecr. dist. 2.* c *Can. etsi non. de consecrat. dist. 2.* d *Can. omnis. de pœn.* e *C. te referente. extr. de celeb. miss.* f *C. consuluisti. extr. de celebr. missar.* g *Can. peruenit. de consec. distinct. 2:* h *Can. præsente. distinct. 93.* i *Can. Sacerdotes qui. 1. q. 1. in fin.* k *Can. si extr. de Cleric. excomm.*

¶ *Scenicis & histrionibus non est danda Eucharistia: pro cæteris autem maximè infirmis, semper debet esse parata.* h. d.

ITem quamvis regulariter nullus, etiamsi quem Sacerdoti peccatorem & impœnitentem esse liqueat, ab altari sit arcendus: Scenicis *a* tamen, atque histrionibus, cæterisque personis hujusmodi, quandiu tam detestandas artes exercuerint, sacra communio deneganda erit. Nec enim Evangelicæ disciplinæ congruit, ut pudor & honor Ecclesiæ tam turpi & infami contagione fœdetur. In cæteris prospiciet Presbyter, ut si quis infirmatus fuerit, ita Eucharistiam paratam habeat *b*, ut nemo sine communione moriatur.

¶ *Sacramentum Eucharistia constat visibili formâ, veritate corporis, & spirituali virtute. Et in calice poni debet vinum aquâ mixtum.* h. d.

CONstat *c* autem Eucharistiæ sacramentum visibili formâ, veritate corporis, & virtute spirituali. Forma visibilis est panis, & vini *d*: vinum verò hoc loco intelligimus aquâ permixtum: nec enim in calice Domini, aut vinum solum, aut aqua sola offerri debet, cùm utrumque ex latere illius profluxisse legatur. Illud etiam rationabilis consuetudo generalis habet Ecclesiæ, ut plus in eo vini, quàm aquæ sit ponendum. *e*

¶ *In sacramento altaris & panis & vinum sunt veraciter & sanguis Domini.* h. d.

VEritas *f* est carnis & sanguinis: sicut enim ante consecrationem panis est & vinum, quod naturâ formavit: ita etiam post consecrationem vera Christi est caro & sanguis, quem benedictio consecravit. *g*

¶ *Virtus Sacramenti est charitas & unitas.* h. d.

VIrtus est charitatis *h* & unitatis: nam veluti ex multis granis unus fit panis, & multis racemis unum vinum, ita & nos per hoc charitatis sacramentum Christo incorporati, unum evadimus.

¶ *Panis, quomodo & quando tria, quibus constat sacramentum altaris, sint sacramenta.* h. d.

HIs igitur repetitis apparet *i*, primum quidem sacramentum esse non rem, secundum & rem esse simul & sacramentum, tertium verò rem esse, sed non sacramentum. Sed primum quidem sacramentum est geminæ rei, secundum est sacramentum unius & alterius rei, tertium vero res est gemini sacramenti.

DE EXTREMA UNCTIONE.
TITULUS VII.

¶ *Extrema unctio solet exhiberi iis, de quorum morte dubitatur: & duplex unctio, exterior & interior: & interiorem exterior designat.* h. d.

HActenus loquuti fuimus de his sacramentis, quæ ad ingressum, & ad progressum in Ecclesia comparata sunt: consequens nunc est, ut de iis videamus, quæ propter egressum ab Ecclesia sunt constituta. Sciendum est igitur, graviter ægrotantibus, & de quorum morte probabiliter timeri potest, certas corporis partes sanctificato oleo à Presbyteris ex institutione divina inungi debere: quæ quidem inunctio, non minùs interiùs animæ, quàm exteriùs corporis sanitatem operatur. Sunt *k* enim unctionis duæ species: Exterior, quæ materialis & visibilis, & Interior, quæ spiritualis est & invisibilis. Exteriore visibiliter inungitur corpus: Interiore invisibiliter cor inungitur. Hæc, quod in extremitate vitæ constitutis exhiberi consuevit, meritò extremæ unctionis nomen est sortita.

a *Can. pen. de conf. dist. 2.* b *Can. Presbyter Eucharistiam. de consec. dist. 2.* c *Gl. in sum. de consec. d. 2.* d *sum. d. dist. 2.* e *C. permiciosus. extr. de celebr. missar.* f *Can. cum Matthæus. 6. distinguendum. extr. de celeb. miss. ext. d. gl.* g *Can. nos autem. de consecr. dist. 2.* h *Vide in præced. §§.* i *C. cum Matthæus. 6. distinguendum. extr. de celeb. miss.* k *C. 1. §. scire te. extr. de sacra unctione.*

¶ *Magis*

¶ *Magis dignum trahit ad se minùs dignum.* h. d.

SAnctificatum autem oleum hoc loco accipimus, non modò quod ipsum totum consecratum est, sed etiam quod ex consecrato admixtum *a*.

Postquam hucusque de iis sacramentis, quæ quoquo modo necessitatis sunt, tractatum habuimus: reliquum est, ut de iis loquamur, quæ dignitatis sunt & voluntatis.

DE SACRAMENTO ORDINIS.
TITULUS VIII.

¶ *Quid sit Ordo.* h. d.

VOluntatis Sacramenta sunt (ut paulò antè exposuimus) Ordo sacer, & Matrimonium. Est autem Ordo, nihil aliud, quàm signaculum quoddam Ecclesiæ, per quod spiritualis potestas traditur ordinato: de cujus speciebus, differentiis, & gradibus satis videtur superiore libro dictum esse.

Unde solùm nunc restat, ut ad matrimonii materiam orationem vertamus.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.
TITULUS IX.

¶ *Quid sit Matrimonium.* h. d

MAtrimonium *b* est viri & mulieris conjunctio, individuam vitæ consuetudinem continens, cum divini & humani juris communicatione.

¶ *Matrimonium præcedit alia Sacramenta, ratione loci in quo institutum est, temporis, amplitudinis & mysterii.* h. d.

ET merito inter alia Sacramenta matrimonium quoque annumerari meruit, cum cæteris loci, temporis, amplitudinis, & mysterii ratione etiam præcellat. Siquidem ab ordinis primordio in paradiso *a* Deo ipso institutum est, ut esset omnibus etiam infidelibus commune, quod in aliis minimè contingit. His illud quoque accedit *c*, quòd animorum consensus & corporum commixtio, quæ in matrimonio interedunt, primum quidem charitatem significat, quæ consistit in spiritu inter Deum & justam animam, vel Ecclesiam: alterum verò sacrosanctum conjugium designat, quod inter Christum & Ecclesiam per incarnationis mysterium est contractum.

¶ *Bona matrimonii sunt sacramentum, fides, proles, & fornicationis remedium.* h. d.

CONsequuntur & inde præter sacramentum, & alia bona, ut putà *d*, fides, & proles, & quòd humana infirmitas in ruinam turpitudinis prona, honestate excepta conjugii, minimè lædatur. Initiatur autem matrimonium sponsione, consensu ratificatur, & copulâ consummatur: de quibus singulis distinctiùs disputabimus.

DE SPONSALIBUS.
TITULUS X.

¶ *Quid sint Sponsalia, & unde dicantur.* h. d.

SPonsalia *e* sunt futurarum nuptiarum mentio, & repromissio: & dicta sunt à spondendo, quod per ea sibi invicem se futuros conjuges viri & mulieres spondent.

¶ *Sponsalia contrahuntur re, verbis, literis, & consensu.* h. d.

CONtrahuntur autem sponsalia variis modis: ut putà, re, verbis, literis, & consensu. Re contrahuntur per quædam subarrhationem, vel annuli immissionem. Verbis, ut si inter virum & mulierem promissio super futuro matrimonio intercesserit, veluti altero alteri vice mutuâ dicente: *Ego f te accipiam in meum maritum, & te in meam uxorem*: sive in hunc sensum verba similia protulerint. Literis, ut cùm absentes inter se de futuris nuptiis per epistolam pacisçuntur: quod ipsum & per nuntium, vel procuratorem fieri poterit.

¶ *Procurator ad contrahendum matrimonium non potest substituere, nisi hoc habeat in mandatis.* h. d.

PRocurator *a* tamen ad hoc specialiter constitutus, magnum, quod ex facto tam arduo posset periculum imminere, alium substituere non poterit. nisi hoc ei specialiter commissum fuerit.

¶ *Si duos impuberes, quorum prudentia non supplet ætatem, & qui pubertati non sint proximi, vel etiam alter tantum sit impubes, per verba de præsenti matrimonium contraxerint, talis contractus resolvitur in sponsalia de futuro: & ex eo inducitur justitia publicæ honestatis.* h. d.

CONsensu *b* contrahuntur sponsalia: ut cùm pubes & impubes, vel duo impuberes, non proximi pubertati, & in quibus ætatem prudentia non supplet, matrimonium per verba contraxerint de præsenti. Licèt enim verba in præsens matrimonium sonent, juris tamen interpretatione in sponsalia de futuro resolvuntur. Quo casu dicta sponsalia, licèt contrahentes matrimonium celebrare intenderent, conjugium, quod ab initio ætate impediente, ut matrimonium non tenuit, per adventum pubertatis minimè convalescit, nisi per carnis copulam subsequutam, vel alium modum contrahentes cum ejusdem perseverantia voluntatis, ad pubertatis tempora perveniisse evidenter constiterit: per dictum tamen contractum, qui valuit ut potuit, non ficuti agebatur, publicæ honestatis justitia, censetur inducta.

¶ *In re deliberanda potius effectum attendimus, quàm modum.* h. d.

ET ideò hoc casu consensu contracta sponsalitia dicimus: quia, si verba spectes, non sponsalia, sed ipsum matrimonium contractum videri poterit. Censuerunt autem jura eos, qui, cùm non possent, conjugiù de facto contraxerunt, voluisse etiam in casu quo possent, contrahere: ideoq; saltem, ut sponsalia, valere conventionem.

¶ *Sponsalia contrahuntur simpliciter, purè, in diem, & sub conditione: & qui contraxerunt sponsalia purè, compellendi sunt etiam matrimonium contrahere, & consanguinei contrahentium non debent cum ipsis contrahentibus contrahere.* h. d.

RUrsus contrahuntur sponsalia, aut purè, aut adjectâ die, aut sub conditione. Purè *a*, ut cùm vir & mulier se invicem futuros conjuges pollicentur. Et hoc casu nullus consanguineorum aliquo pacto alterum ex contrahentibus matrimonio sibi copulare poterit: imò qui contraxerunt, ut se invicem recipiant, & mutuâ conjugali affectione pertractent, moneri, & nisi rationabilis causa obsistet, Ecclesiasticâ censurâ compelli poterunt.

¶ *Si per contrahentem sponsalia in diem, non stetit quò minùs matrimonium contraheret intra terminum, cum aliâ postmodum matrimonium contrahere poterit.* h. d.

DIes adjicitur sponsalibus, cùm quis intra certum temporis spatium aliquam se ducturum in uxorem convenit: in quo specie, si per eum non steterit, quò minùs intra præfixum terminum cum eadem matrimonii contraheret, liberè ad nuptias alterius transire poterit.

¶ *Sponsalia contracta sub conditione, evanescunt conditione deficiente, nisi ab ea recessum fuerit.* h. d.

SUb conditione celebrantur sponsalia, cùm quis, si quid fiet vel contigerit, nuptias se contracturum pollicetur: veluti si dictum fuerit, *Ego d te in uxorem accipiam, si centum mihi dederis: aut, si pater meus consenserit*: quibus conditionibus deficientibus, ad matrimonium quis compelli non poterit, nisi consensus de præsenti, aut carnalis sit inter eos commixtio subsequuta, cùm his à conditionibus recessum videatur.

a *Gl. fin. C. quod in dubiis. extr. de const. Eccles.* b *In summa. 27. q. 2. §. sanè.* c *aliud. extr. de præsumpt.* d *c. debitum extr. de bigam.* d *c. omne. 27. q. 2.* e *c. nostrates 30. q. 5. glos. 1. c. licet. extr. de transl. Episc.* f *cap. penult. extr. eod.*

a *C. fin. de procur. in 6.* b *c. 1. §. idem. de despons. impub. in 6.* c *c. 2 & c. ex literis. ver. secund. extr. aud. etc.* d *c. de aliis. & cap. per tuas. extr. de condit. appo.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Turpes conditiones adjecta sponsalibus vel matrimonio non vitiant, sed vitiantur: nisi sint contra substantiam & naturam conjugii.* h. d.

HOc tamen de his conditionibus intelligere nos oportet, quæ honestæ sunt, & Canonicis institutis non contrariæ: nam si turpes sint, aut impossibiles, ob favorem matrimonii debent pro non adjectis censeri: si tamen non solum turpes sint, sed etiam contra substantiam, vel naturam conjugii: putà, si alter dicat alteri *a: Tecum contraho si generationem prolis evitaveris, vel donec aliam honore vel facultatibus digniorem inveniam, aut si pro quæstu adulteram te tradideris:* matrimonialis contractus, quantumcunque sit favorabilis, omni carebit effectu.

¶ *Minores septennio non possunt sponsalia contrahere, & contracta lapsu temporis non convalescunt, nisi nova voluntas accesserit, aut nixus copula intervenerit.* h. d.

NOn tamen omnibus, cujuscunque sint ætatis, licet sponsalia contrahere: nam inter minores septennio *b* celebrata, nullius roboris efficaciam fortiuntur: ideoque si infantes, vel unus major septennio *c*, alter minor, sponsalia contraxerint ipsi, vel parentes pro eis, nisi per cohabitationem eorum mutuam, sive alias verbo, vel facto eosdem in eadem voluntate factos majores perdurare liquidò appareat, sponsalia hujusmodi, quæ ab initio nulla erant, per lapsum dicti temporis minimè convalescunt: & ideo cum sint nulla, ratione defectûs consensûs, publicæ honestatis justitiam non inducunt. Si tamen cum ea, quam nondum septennem domum quis traduxerit, copulæ nixus intercesserit, aliud statuendum erit.

¶ *Qui contraxerunt sponsalia, debent compelli ad matrimonium, etsi aliquid triste timeatur.* h. d.

INitiatum igitur sponsalibus matrimonium fide consensûs ratificari debet. Quòd si qui de contrahendo matrimonio fidem sibi dederunt *d*, se invicem admittere omninò noluerint: instar eorum, qui societatem interpositione fidei contrahunt, & postea eandem sibi remittunt, dissolutio tolerari poterit: cùm coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere.

¶ *Non sunt audiendi impuberes volentes dissolvere sponsalia, sed exspectandum tempus pubertatis.* h. d.

DE *e* illis, qui infra annos aptos matrimonio sponsalia contrahunt, quæri poterit: & sanè, sive uterque, sive alter reclamet, & antequam ad annos matrimoniis aptos pervenerint, separari postulent, non sunt audiendi: si verò alteruter istorum ad pubertatis annos pervenerit, infra eosdem annos altero existente, cùm sponsalia contraherentur, si is, qui minoris est ætatis, ad pubertatis annos perveniens reclamaverit, nec in alterum consentire voluerit, judicio Ecclesiæ separari poterunt.

¶ *Mulier viripotens contrahens cum impubere, non potest resilire, sed impubes factus pubes potest.* h. d.

MUlier *f* quoque, quæ nubiles annos attingens, ei qui nondum matrimonio erat aptus, nupsit, cùm in eum semel consenserit, amplius dissentire non poterit, nisi ipse, cui nupsit, postquam ad legitimam ætatem pervenerit, in eam suum negaverit præstare consensum.

¶ *Contrahens sponsalia cum impubere coactè, non tenetur exspectare impuberem.* h. d.

HÆc tamen de his dicta intelliguntur, quæ sponte cum minoribus sponsalia contraxerint. Si qua enim non tam sponte suâ, quàm à parentibus coacta, cum impubere contraxerit, & domum traducta fuerit, licèt aliquando ibi invita permanserit, si puerum usque ad annum decimum quartum minimè expectandum duxerit, ei alium sibi virum accipiendi libera concedenda facultas erit.

¶ *Sponsalia contracta à parentibus, non tenent, nisi filii assentiant & ratificent.* h. d.

NOn absimile est *a*, quòd de sponsalibus, quæ parentes pro filiis puberibus frequenter contrahunt, statuitur: nam si quidem ipsi filii expresè consenserint, vel tacitè, ut si præsentes fuerint, nec contradixerint, obligantur: & ex eis oritur publicæ honestatis justitia. Idem etiam obtinet, si filii tempore sponsaliorum absentes, & etiam ignorantes eadem sponsalia, post scientes & prudentes ratificaverunt, tacitè vel expresè: alias ex sponsalibus contractis à parentibus pro filiis, nec ipsi obligantur, nec publicæ honestatis justitia inde exoritur.

¶ *Sponsalia dissolvuntur ipso jure, quando non habetur ratio voluntatis contrahentium.* h. d.

DIssolvuntur sponsalia, aut ipso jure, aut facto hominis. Ipso jure tunc dicuntur sponsalia dissolvi, ut cùm nullâ habitâ ratione voluntatis & consensûs partium, ex certa superveniente causâ distrahuntur: ut ex contractu matrimonii, sacrorum ordinum susceptione, religionis ingressu, cognationis interventu.

¶ *Matrimonium per verba de præsenti contractum, tollit sponsalia præcedentia, etiam juramento firmata: sed matrimonium contractum per verba de præsenti, non irritatur etiam secutâ copulâ.* h. d.

SI quis igitur eam, quæ tibi desponsata fuerat, per verba sibi junxerit de præsenti, etiam si inter te & ipsam sponsalia juramento firmata extitissent, dum tamen copula non intervenerit, nihilominùs per secundum matrimonium, etiam te invito, tolluntur: licèt fidem frangentibus, salutaris sit injungenda pœnitentia: quanquam, si prius per verba contraxisses de præsenti, ita firmum maneret matrimonium, ut per secundum, etiam secutâ copulâ, tolli non possit. Nec enim ut pactionis fidem interdum frangi jura sustinent, ita etiam fidem consensûs aboleri permittunt.

¶ *Per susceptionem sacrorum ordinum, & ingressum monasterii dissolvuntur sponsalia.* h. d.

ITem ex contrario, si quis sacris ordinibus fuerit initiatus, aut religionem fuerit ingressus, pari ratione solvuntur sponsalia. Consultiùs *b* tamen egerit, qui certam mulierem se ducturum in uxorem fortè jurejurando firmaverit, si anteà contrahendo jusjurandum servaverit: posteaque nullâ subsequente carnali copulâ religionem ingrediatur.

¶ *Affinitas superveniens dirimit sponsalia de futuro.* h. d.

ITem si inter sponsum & sponsam affinitas supervenisset, ut putà, si sponsum *c* propinquam sponsæ cognovisse, aut manifestum sit, aut de hoc sit publicè diffamatus, aut spiritualis inter eos cognatio intercesserit: dissolvetur inter eos sponsalia, nec ad matrimonium pervenire poterit.

¶ *Ponit, quomodo facto hominis sponsalia dissolvuntur.* h. d.

FActo hominis dissolvuntur sponsalia, vel contrario utriusque contrahentis consensu, vel cùm legitimâ emergente causâ, dissolutio alterius tantùm voluntati permittitur: veluti, ex fornicatione *d*, absentiâ, mentibrorum amissione, incurabilis morbi interventu.

¶ *Sponsalia dissolvuntur contrario consensu, nec pœna appositis sponsalibus apposita, aliquid operatur.* h. d.

SI contrahentes igitur, vel sese invicem liberent, vel impubes contrahens adveniente pubertate, ratum nolit habere matrimonium, dissolventur sponsalia: nec aliquid proderit, quòd sub certa pœna contracta fuerint:

a *C. fin. extr. de condit. appos.* b *c. accessit. extr. de despons. impub.* c *c. 1. in princ. de despons. impub. in 6.* d *c. 2. extr. eod.* e *c. 1. de illu. extr. de despons. impub.* f *c. de illu. §. mulier. extr. de despons. impub.*

a *C. 1. §. fin. c. de despons. impub. in 6.* b *c. 2. extr. de conversi. conjug.* c *c. 2. extr. de consanguinit. & affin. 31 q. 1. can. Apostolus. & can. omnes. 32. q. 7. c. discretionem. extr. de eo, qui cogn. consang.*

cùm

cùm enim libera matrimonia *a* esse deceat, pœnarum inanis omnis est adjectio.

¶ *Ob fornicationem post sponsalia etiam juramento firmata commissam, potest quis licitè resilire: & id quod conjunctos disjungit, multò magis impedit conjungendos.* h. d.

UNius quoque tantùm dissensu etiam jurati solvuntur interdum sponsalia: veluti *b* si quis aliquem se in uxorem ducturum juraverit, & ea postmodùm fornicata fuerit: nam licèt eidem fornicationem non possit opponere præcedentem, ob subsequentem tamen poterit eandem in conjugem non ducere: quia illi juramento talis ineft conditio, si illa contra regulam desponsationis non venerit: alioqui si post hujusmodi juramentum publica meretrix fieret, teneretur eam in uxorem ducere: quod est prorsùs absurdum. Nam si post contractum conjugium, vir propter fornicationem licitè potest à sua cohabitatione recedere, longè fortiùs ante conjugium celebratum sponsus sponsam poterit non admittere.

¶ *Carnalis & spiritualis fornicatio æquiparantur.* h. d.

IDem erit, si sponsus vel sponsa idololatrando, vel hæresim sequendo in spiritualem fornicationem inciderit.

¶ *Si sponsi conferant se ad remotas regiones, sponsæ possunt se ad alium nuptias conferre, receptâ, si peieraverint, pœnitentiâ, hoc dicit.*

SEd *c* & si qui præstito juramento promittant aliquas se mulieres ducturos, posteaque illis non cognitis, procul recedentes, ad alias partes se transferant, liberum erit mulieribus ad alia migrare vota: receptâ tamen de perjurio, si fortè juramentum præstiterint, pœnitentiâ, si per eas steterit, quò minùs fuerit matrimonium consummatum.

¶ *Lepra, vel similis morbus sponsalia dirimit, licèt non dirimat matrimonium.* h. d.

ITem si sponsus, aut sponsa, leprosus fiat *d*, vel leprosa: paralyticus, vel paralytica: aut nasum vel oculos amittat: aut quid sibi turpiùs eveniat: ad consummandam maritalem copulam compelli non debent: licèt jam contractum matrimonium superveniens lepra, vel alius morbus non dirimat.

DE NUPTIIS.

TITULUS XI.

¶ *Ponit subordinationem præsentis Tituli ad præcedentia & sequentia.* h. d.

EXposuimus hactenus, quid esset matrimonium, quâve ratione inter sacramenta reponatur, admonentes illud initiari sponsalibus, consensu ratificari, & copulâ consummari. Sed cùm proximè de sponsalibus, tanquam de principio tractatum habuerimus: reliquum nunc est, ut de consensu & copula, quibus substantia & perfectio matrimonii continetur, disseramus: quid impediat nuptias contrahi, vel contractas dirimat, cum cæteris quæ tractatui adjacent, recensentes.

¶ *Nuptia consensu partium contrahuntur, nec sufficit consensus parentum.* h. d.

NUptias igitur, sive matrimonium inter se contrahunt: viri puberes & mulieres viripotentes, simulatque in se invicem consenserunt. Ubi enim non est utriusq; consensus, non potest esse matrimonium: ideoque si ex altera parte pater puellæ tantùm consenserit, ex altera qui se cupit maritum fieri, nihil agitur: quanquam honestè faciant filii, si paternæ voluntati minimè reluctentur.

¶ *Pubertas æstimatur non tam annis quàm corporis habitu:*

a *C. gemma. §. cùm itaque. extr. eod. tit.* b *quemadmodum. extr. de jurejurand.* c *c. de illu. extr. eod.* d *c. 1. & fin. extr. de conjugio leprosor.*

& minores quatuordecim annis non possunt contrahere matrimonium, nisi pro bono pacis, & ex necessitate. h. d.

SEd qui sint puberes, videamus: & quidam ex annis tantùm pubertatem judicandum asserunt, eum esse puberem rati, qui quatuordecim annos impleverit: & viripotentem, quæ duodecim, quamvis tardissimè pubescant. Prævaluit tamen opinio existimantium ex habitu corporis pubertatem debere censeri, atque eos, qui generare possint, etiamsi minores annis sint, in proposito puberes reputari. Itaque, si malitia ætatem suppleat, etiam minores eâ ætate conjungi possunt. Idem, si fortè urgentissima necessitas *a* interveniat: utpote quòd pro bono pacis talium conjunctio sit toleranda.

¶ *Quantum ad Ecclesiam, verba sunt necessaria ad contrahendum matrimonium, ac muti & surdi signis nuptias possunt contrahere.* h. d.

LIcèt *b* autem per solum legitimum viri & mulieris consensum matrimonium contrahatur, attamen quantum ad Ecclesiam, verba præsentem consensum experimentia sunt necessaria, si contrahentes loqui poterunt. Muti verò & surdi, qui loqui non possunt & exaudire, si contrahere velint, & quod verbis ostendere nequiverint, signis declaraverint, proculdubiò legitimas nuptias contrahent.

¶ *Ponit quasdam verborum conceptiones aptas ad matrimonium contrahendum.* h. d.

VErba autem ad hoc apta sunt: verbi gratiâ *c*, *Ego te in meam uxorem accipio, & ego te accipio in meum maritum:* vel, *Promitto quod te ab hoc tempore pro conjuge tenebo, & tibi sicuti uxori meæ fidem servabo:* & contrà, *Promitto me te pro marito habiturum, & tibi tanquam viro proprio fidem servaturam:* vel similia consensum de præsenti exprimentia.

¶ *Verba prolata in contrahendo matrimonia sunt accipienda secundum communem intelligentiam.* h. d.

INde quæritur, si alter conjugum ita loquutus fuerit *d*, ut quod propositum est, altera pars non intellexisse se affirmet, quid agendum sit, si tali prætextu causæ dissidii quærantur? in qua specie, si matrimonium contracturi judicio & ætate sint idonei, si alter, quod alter proposuit, non intellexerit, statutum est, ad communem verbi intelligentiam esse recurrendum, cogendique erunt ambo verba prolata in eum sensum accipere, quem solent rectè intelligentibus generare.

¶ *Servi possunt etiam invitis dominis contrahere matrimonium, dum tamen dominis non fraudent debitis obsequiis.* h. d.

ILlud quoque explorati juris est, quòd matrimonia inter se contrahunt, non solùm liberi homines, verùm etiam servi *e*. Sicut enim neque liber, neque servus ab aliis Sacramentis Ecclesiæ removendus, ita nec inter servos matrimonia prohiberi debent: ideoque, quanquam contradicentibus dominis, & invitis contracta fuerint, nullâ ratione propterea sunt dissolvenda. Servi tamen, qui contraxerint, proprios dominos debitis & consuetis obsequiis minimè fraudare debent.

¶ *Si unus conjugum comperiatur post contractum matrimonium servilis conditionis, potest dissolvi matrimonium, nisi post talem cognitionem fuerit renovatus consensus, vel sequuta copula. Et liberi sunt ex libero ventre nati, nisi aliud inducat lex, & mos regionis.* h. d.

SI quis tamen *f*, vel si qua inficns eum vel eam sumpserit in conjugem, quem vel quam posteà servilis compertum sit esse conditionis, nec post diem veræ cognitionis habitæ se invicem cognoverint, aut aliter facto invicem in se consenserint, ita separari poterunt, ut utrique libera cum aliis contrahendi facultas non denegetur. Liberi autem sunt, qui sunt ex libero ventre

a *C. 2. in fin. extr. de despons. impub.* b *c. tua fraternitatis. extr. de despons.* c *c. ex parte. extr. de sponsa.* d *c. ex literis. Cl. 2. extr. de sponsa.* e *c. 1. extr. de conjug. servor.* f *c. 2. & fin. extr. de conjug. serv.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

nati, nisi quis patris conditionem secundùm leges & consuetudinem Provinciæ sequatur.

¶ *Error in persona impedit matrimonium.* h. d.

MUlto magis matrimonium invalidatur, cùm quis in persona erraverit : ut putà, si existimans se cum Gemma contrahere, cum Berta contrahat.

¶ *Si alter contrahentium utitur verbis dubiis animo decipiendi mulierem, & eam postmodùm carnaliter cognoscit, judicatur pro matrimonio in foro judiciali : secùs in pœnitentiali.* h. d.

DE eo quæritur est, qui cùm non aliter mulierem, ut sibi carnaliter commisceretur, perducere posset, quam si eandem desponsâsset, proprium mentitus nomen, illam per hæc verba desponsavit *a* : *Te Joannes desponso* : an quia vir illo nomine non vocaretur, nec ullum nubendi haberet propositum, sed copulam tantùm carnalem exequendi, inter prædictos matrimonium sit celebratum, cum tamen mulier in virum consenserit ? Et responsum est, non debere ex isto facto conjugium judicari, cùm in eo nec substantia conjugalis contractûs, nec forma contrahendi conjugium inveniri valeat : quoniam ex altera parte solummodo dolus adfuit, consensus omninò defuit, sine quo cætera fœdus conjugale perficere nequeunt. Sed donec expresè non appareat, quod is, qui mulierem desponsavit in propria persona, sub nomine tamen alieno, quo vocari tunc se finxit, dissenserit, interim erit pro matrimonio præsumendum.

QUÆ MATRIMONIUM IMPEDIRE POSSUNT.
TITULUS XII.

¶ *Error personæ & conditionis impedit matrimonium, non autem qualitatis & fortunæ.* h. d.

ERgò non omnis error matrimonium impedit : nam si quis corruptam in uxorem accipit, quam virginem arbitratur ; vel qui accipit meretricem, quam putat esse castam : utercque quidem errat, neutro tamen casu ob errorem matrimonium infringitur.

¶ *Ei qui scienter duxit in uxorem publicam meretricem, peccata remittuntur* h. d.

QUin potiùs qui scientes & prudentes, mulieres publicas de lupanari extraxerint *b*, & in uxores duxerint, quod agent, in remissionem proficiet peccatorum : cùm inter opera charitatis non minimum sit, errantem ab erroris semita revocare.

¶ *Qualis sit error personæ, conditionis, fortunæ, & qualitatis.* hoc dicit.

SOlum igitur personæ & conditionis error obstat matrimonio : qualitatis verò & fortunæ non obstat. Est autem error personæ, cùm hic, qui est Joannes, Paulus putatur. Conditionis, cùm is, qui servus est, liber creditur. Fortunæ, ut cùm is, qui pauper est, dives existimatur, vel contra. Qualitatis, cùm is reputatur bonus, qui tamen est malus. Sunt & alii plures modi, quibus matrimonia impediuntur : ut putà, conditio apposita, & non impleta, secundùm ea, quæ suprà diximus de sponsalibus.

¶ *Sacer ordo, & votum solenne impediunt matrimonium contrahendum, & contractum dirimunt : votum autem simplex solùm impedit contrahendum, & pro voto simplici si alia imponenda sit pœnitentia.* h. d.

ITem voti *c* solennis emissio, & sacri ordinis susceptio, tam matrimonium impedit contrahendum, quàm postea contractum dirimit. Secùs vero statuitur in voto simplici : quanquam enim contrahendum impediat, non tamen contractum dissolvit. Sic & religionis habitus sine professione susceptus, ne contrahantur, impedit, sed jam contractas nuptias nequaquam tollit. Huic tamen, qui nubendo votum simplex fecit irritum, quanto illud manifestiùs emiserit, tanto propter plurium scandalum erit durior imponenda pœnitentia.

¶ *Christiani non debent nubere infidelibus : & si nubant, sunt excommunicanda.* h. d.

CUltûs quoque disparitas matrimonium & contrahendum impedit, & contractum interdum dirimit : si quis *a* enim Judææ conjugali societate jungi voluerit, sive Christiana Judæo, vel aliàs infideli, sive Judæa, vel aliàs infidelis Christiano carnali consortio misceatur, quicunque eorum id commisisse deprehenditur, à Christiano cœtu & Ecclesiæ communione protinùs segregandus erit.

¶ *Si unus infidelium conjugum convertatur ad fidem, & alter nolit sibi cohabitare, vel non sine peccato mortali, solvitur conjugium, & conversus cum alia contrahere poterit, & proles communi converso assignabitur.* h. d.

ITem *b* si alter infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, & alter, qui in infidelitate remanet, vel nullo pacto, vel non sine blasphemia divini nominis, vel ut Catholicum ad mortale peccatum protrahat, ei cohabitare voluerit, conversus, quasi priore matrimonio dissoluto, licite ad secunda vota convolare poterit, & communis proles ipsi converso assignabitur.

¶ *Si alter infidelium conjugum convertitur, & antequam alii legitimè conjunctus fuerit, alius quoque convertatur, debent se invicem recipere.* h. d.

QUod si conversum *c* ad fidem & uxor conversa sequatur, antequam propter causas prædictas legitimam maritus ducat uxorem, eam recipere compelletur : nec quicquam converso proderit, quòd jam secundum ritum suum eandem repudiaverit, cùm repudium ipsum veritas Evangelica repudiaverit : sed nec fornicationem dimissor dimissæ poterit objicere, propterea quòd alii post repudium nupserit, nisi alias fornicata fuerit.

¶ *Si paganus prius plures uxores habeat, post fidem susceptam adhærebit primæ.* h. d.

QUia verò *a* pagani in plures simul fœminas affectum conjugalem dividunt, utrùm post conversionem omnes, vel quam ex omnibus conversus retinere valeat, non immeritò dubitari poterit. Et cùm nulli unquam licuerit, plures habere simul uxores, nisi cui divina fuit revelatione concessum, nec cuiquam uxore etiam ob fornicationem dimissâ, aliam liceat superinducere, evidenter apparet, pluralitatem in utroque sexu (cùm inter conjuges servanda sit æqualitas) circa matrimonium reprobandam, & de pluribus primam tantùm retinendam.

¶ *Matrimonium non solvitur altero conjugum fidelium in hæresim lapso.* h. d.

ALia sanè causa est eorum conjugum *f*, quorum alter vel in hæresim labitur, vel ad infidelium transit errorem : neque enim hoc casu, qui relinquitur, ad secundas nuptias descendere poterit. Nam etsi matrimonium verum inter fideles sit, non tamen est ratum : inter fideles autem, & verum & ratum existit ; quia sacramentum fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed ratum efficit conjugii sacramentum, ut ipsum in conjugibus, ipso durante, perduret.

¶ *Per dationem instantia solvitur argumentum.* h. d.

NEc *g* refert, quòd à quibusdam forsan objici posset, quòd fidelis relictus non debeat jure suo frui.

a *Can. si quis Judaica. 28. q. 1.* b *c. quanto. 6. si enim alter. extr. de divort.* c *c. gaudemus. 6. quod si conversum. extr. de div.* d *d. c. gaudemus. 6. qui autem. de divort.* e *c. gaudemus. 6. quia verò. extr. de divort.* f *c. quanto. 6. si verò. de divort.* g *d. can. quanto. 6. nec obstat. extr. de divort.*

a *C. tua nos. extr. de sponsc.* b *c. inter opera. extr. de sponsal. c. 1. & 2. & per totum tit. extr. qui Cler. vel vov. matrim. contrah. poss.*

culpâ privari, cùm idem multis casibus contingat, ut si alter conjugum incidatur. Ex hoc quoque quorundam malitiæ occurritur, qui odio conjugum simularent hæresim, ut postmodum nubentibus conjugibus ab ipsa resilirent. Quinimo, qui in fide permanserit, ad eum qui hæresi vel infidelitate ad Ecclesiam revertitur, vel invitus redire cogendus erit, nisi ad religionem transire maluerit.

¶ *Conjugiorum aliud est legitimum & non ratum, aliud legitimum & ratum, aliud ratum & non legitimum.* h. d.

EX his apparet conjugium *a* aliud esse legitimum & non ratum : aliud legitimum, & ratum : quoddam verò quod ratum quidem est, sed non legitimum. Legitimum, & non ratum conjugium est, quod legali institutione, vel Provinciæ moribus contrahitur : hoc inter infideles ratum non est, quia dissolvi potest dato libello repudii, lege fori, & non lege poli, quam non sequuntur. Inter fideles verò semper ratum est conjugium, cùm conjugia semel inter eos contracta nunquam solvi possint. Horum verò quædam sunt etiam legitima, veluti cùm servatis nuptialibus ritibus, uxor sponsò traditur. Illorum verò conjugia, qui contemptis legitimis solennitatibus, solo affectu aliquam sibi deligunt in conjugem, non legitima, sed rata tantummodo esse creduntur : quanquam enim spretis ritibus Ecclesiæ, matrimonium constabi non debeat, non tamen ob id solum sacramentum conjugii dissolvi debet. Quin potiùs si tale matrimonium fuerit ab Ecclesia postmodum comprobatum, filii generati, & legitimi judicandi erunt, & hæredes : aliqua tamen illis erit imponenda pœnitentia, qui contemptis Ecclesiæ præceptionibus matrimonium contraxerunt.

¶ *Justus metus, nisi purgatus fuerit, impedit matrimonium.* hoc dicit.

COactio quoque & justus violentiæ metus matrimonium impediunt. Cùm *b* enim solo consensu conjugium contrahatur, plenâ debet ille securitate gaudere, cujus est animus indagandus, ne metu impulsus dicat sibi placere quod odit. Planè *c* quæ invita probat se sponsalia contraxisse, si comperiatur postmodum sponte cognita, ad matrimonii dissolutionem proclamare, & metum causare non poterit.

¶ *Error impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum.* h. d.

ERror quoque, quia consensum impedit, nuptias contrahi prohibet : contractas autem non dirimit.

¶ *Frigiditas & coeundi impotentia matrimonium impediunt.* hoc dicit.

ITem frigiditas *d* & coëundi impotentia legitimum matrimoniis impedimentum afferunt. Sicut enim puer, qui debitum reddere non potest, non est aptus conjugio : sic, qui ita sunt naturâ impotentes, ut nec ope Medicorum sine mortis periculo juvari possint, apti ad contrahenda matrimonia minimè putantur. Ea igitur, quæ adeo est arcta, ut mulier fieri & alteri carnaliter commisceri non possit, nisi per incisionem, ad matrimonium contrahendum non debet idonea judicari.

¶ *Leprosi possunt matrimonium contrahere.* h. d.

ALia est causa leprosorum *e* : nam si mulierem inverint, quæ sibi velit nubere, vel mulier leprosa virum, liberum erit illis conjugali vinculo colligari.

¶ *Publica honestatis justitia impedit matrimonium contrahendum, & contractum dirimit.* h. d.

PUblicæ *f* quoque honestatis Justitia tam matrimonium contrahendum impedit, quàm contractum irritat. Est autem publicæ honestatis Justitia, quæ ex legitimis sponsalibus oritur mulieris, quæ illi conjuncta est, cum quo nunc vir matrimonium contrahere desiderat : ut, ecce cum Berta sponsalia contraxi, volo nunc cum Gemma, quæ Berta cognationis vinculo est conjuncta, matrimonium contrahere : publicâ honestate impedior. Inhonestum enim ac turpissimi visum est exempli, ut ei quis nubere valeat, cujus conjunctam sponsalia frangendo deceperit, ne in eandem ejus nubendo conjunctæ quasi injuriam cumulet.

¶ *Sponsalia pura & certa, ex consensu valida, licèt aliàs nulla, inducunt publicæ honestatis justitiam, quæ sequentia sponsalia dirimit, non præterita.* h. d.

USque adeò autem ex puris & certis sponsalibus *a* impedimentum justitiæ publicæ honestatis exoritur, ut etiam si illa consanguinitatis, affinitatis, frigiditatis, religionis, aut aliâ quâvis ratione nulla sint, dum tamen non sint nulla ex defectu consensûs, nihilominus & impedire & dirimere sequentia sponsalia, vel matrimonia dignoscatur, licet præcedentia dissolvere non valeant. Quare, qui sponsalia purè ac determinatè cum aliqua muliere contraxit, & postmodum cum secunda prioris consanguinea idem fecit, ex priorum sponsaliorum vigore ad matrimonium contrahendum, cum prima remanet obligatus.

¶ *Filii nati ex matrimonio, cui obstitit publicæ honestatis justitia, non succedunt patri scienter contrahenti.* h. d.

FIlii quoque nati ex matrimonio *b*, quod publicæ honestatis justitiâ impediente contractum fuit, cùm nec Ecclesiæ permissionem, nec patris allegare possint ignorantiam, ad successionem bonorum paternorum minimè admittentur.

DE TRIPLICI COGNATIONE.
TITULUS XIII.

¶ *Cognatio est triplex, spiritualis, legalis, & naturalis : & spiritualis cognatio impedit matrimonium contrahendum, & contractum dirimit.* h. d.

MUltò magis cognatio matrimonio interdum est impedimento, est autem Cognatio triplex, spiritualis, legalis, & naturalis. Spiritualis *c* cognatio est, attinentia quædam proveniens ex sacramenti collatione, vel ad sacramentum detentione. Non solum igitur *d* inter baptizantem, & illum qui eum de baptismo suscepit, item inter baptizatum & susceptientis filios, & uxorem ante susceptionem à suscipiente carnaliter cognitam : verùm etiam inter suscipientem, parentesque baptizati, cognatio spiritualis contrahitur, quæ & contrahendum matrimonium impedit, & dirimit postea contractum. Et quæ de suscipiente dicta sunt, eadem etiam de baptizante sunt intelligenda.

¶ *Excepto baptismate, & confirmatione, non oritur ex sacramentu cognatio impeditiva matrimonii.* h. d.

EIsdem modis confirmatione *e* spiritualis cognatio contrahitur, matrimonia similiter impediens contrahenda, & postea contracta dirimens. Ex datione verò aliorum sacramentorum cognatio spiritualis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediat, vel dissolvat.

¶ *Cognatio spiritualis per Catechismum contracta, impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum.* h. d.

PEr Catechismum *f* an spiritualis cognatio contrahatur, dubitatum est : & constitutum est, contrahi quidem illam, sed non tantam : licèt enim ex ea contrahendum matrimonium impediatur, post eam tamen contractum minimè dissolvetur.

¶ *Spiritualis cognatio non dirimit matrimonium antea contractum.* h. d.

DIximus autem hujusmodi cognationem matrimonia contracta dirimere, non simpliciter, sed postea

a *C. sin. 6. item illud. 28. q. 1.* b *c. Cùm locum. ext. de sponsc. c. cùm super. ext. qui matrim accus. poss.* d *ext. per totum tit. de frig. & malef.* e *c. 2. ext. de conjug. leprosi.* f *c. referente. ext. qui filii sint legitim. c. juvenis. & seq. ext. de sponsc.*

a *C. 1. de sponsc. in 6.* b *C. referent. ext. qui fil. sint legitim.* c *gl. in ver. spiritualis. c. 1. de cog. spir. in 6.* d *d. c. 1 de cog spiritual. in 6.* e *C. 1. 9 fin. de cogn. spirit. in 6.* f *C. 2. de cogn Spirit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

contracta: nam *a* si vir vel mulier ex ignorantia vel dolo proprium filium de sacro fonte susceperit, propter hoc separari non debent, nec alter alteri debitum subtrahere, nisi ad continentiam servandam possit induci: quia si ex ignorantiâ id factum est, eos ignorantia excusare videtur: si ex malitiâ, eis proprius dolus patrocinari non debet. Quinimò pro tali ausu, matrimonio suâ firmitate durante, pœnitentia imponenda erit.

¶ *Filii, per quorum neutrum ventum est ad compaternitatem, copulari possunt, nisi mos regionis aliud inducat.* h. d.

DE *b* filiis quoque, per quorum neutrum ad compaternitatem ventum est, an copulari possint, quæritum est: & sanè, nisi consuetudo Ecclesiæ, ubi de contrahendis nuptiis agitur, vel aliarum vicinarum aliter se habeat, tali conjugio minimè obsistendum erit.

¶ *Licet plures non debeant esse patrini, si plures tamen fuerint, cum omnibus spiritualis cognatio contrahitur.* h. d.

DE eo quoque admonendi sumus, quòd *c* licèt non plures, quàm unus vir, vel una mulier ad suscipiendum de sacro fonte infantem accedere debeant: si tamen plures accesserint, spiritualis cognatio æquè, quoad omnes, inde contrahitur, tam matrimonia contrahenda impediens, quàm etiam postea contracta dissolvens. Circa quod idem statuitur & de confirmatione.

¶ *Legalis cognatio modo affert temporale impedimentum matrimonii, modo perpetuum.* h. d.

LEgalis cognatio est proximitas per adoptionem proveniens. Ejus autem duæ sunt species: una, quæ temporalem impediendi matrimonii causam continet: alia, quæ perpetuam. Temporalem causam impedimenti continet ea, quæ inter te, & eam, quæ tibi per adoptionem soror esse cœperit, intercedit. Nam per adoptionem quæ sita fraternitas, eousque nuptias impedit, donec manet. Perpetuam prohibitionis causam continet, ut putà quæ inter adoptantem & adoptatum, item inter adoptantem uxoremque adoptati, & inter adoptatum uxoremque adoptantis, intercedit. Nam & per emancipationem, dissolutâ adoptione, matrimonium impeditur.

¶ *Quid sit naturalis cognatio, quid consanguinitas, quid affinitas.* h. d.

NAturalis cognatio est, quæ medio consanguinitatis, vel affinitatis contracta reperitur. Est autem consanguinitas *d* attinentia personarum ex eo proveniens, quod una descendit ab altera, vel ambo ab eadem: vel consanguinitas, est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium, carnali propagatione contractum. Et dicitur consanguinitas, quasi sanguinis unitas, quia scilicet consanguinei de communi sanguine descendunt. Affinitas *e* quædam personarum proximitas ex coitu proveniens: ex eo dicta, quasi duorum sit ad unum finem unitas. Cùm enim duæ cognationes diversæ per aliquorum copulam conjunguntur, alter ad alterius cognationis quasi quosdam fines accedere videtur.

¶ *Affinitas & consanguinitas contrahitur etiam ex damnato coitu.* h. d.

NEc *f* intererit, quòd ad consanguinitatem, vel affinitatem cuntrahendam, ex justis nuptiis aliqui, an ex damnato coitu invicem copulati fuerint.

¶ *Hodiè matrimonia usque ad quartum gradum inclusivè sunt prohibita, & de facto contracta tempori cursu non validantur.* hoc dicit.

COnstitutum igitur erat olim, ut quicunque vel septimo consanguinitatis, sive affinitatis gradu sese invicem contingerent, legitimas nuptias contrahere non possent: quod ipsum non solùm in primo, verùm etiam in secundo & tertio affinitatis genere sibi locum vendicabat: nec soboles ex secundo matrimonio susceptæ, cognationi præmortui viri copulari poterat. Sed cùm hujusmodi prohibitiones difficultatem frequenter inducerent, & aliquando periculum parerent animarum, evidenti utilitate suadente, hujusmodi constitutiones abrogatæ fuerunt *a*, sancitumque, ut prohibitio copulæ conjugalis quartum consanguinitatis gradum primi duntaxat generis non excedat. Vir *b* igitur, qui à stipite quarto gradu, & mulier, quæ ex alio latere distat quinto, licitè conjungi poterunt. Aliàs si propiore gradu sese invicem contingant, temerè contractum matrimonium adeò erit irritum, quòd nullo poterit annorum numero defendi.

¶ *Infideles intra quartum gradum conjuncti, si convertantur, non sunt separandi, & eorum proles est legitima.* h. d.

SI tamen infideles *c*, qui secundùm veteris, vel priæ legis instituta, circa gradus consanguinitatis, vel affinitatis à Canonibus notatos, conjuncti sunt, Domino inspirante conversi fuerint, matrimonium antea contractum non erit post baptismi lavacrum irritandum: cùm per sacramentum baptismi non solvantur conjugia, sed crimina dimittantur. Unde & proles inde nata legitima censebitur.

¶ *Propinquitas viri reputatur uxoris, & propinquitas uxoris reputatur viri.* h. d.

ADmonendi etiam sumus, perinde virum à consanguineis & propinquis uxoris abstinere debere, & uxorem à propinquis viri, atque à propriis. Hujus autem rei manifesta ratio illa est, quia, si secundum divinam sententiam ego & uxor mea una caro sumus, profectò mihi & illi mea suaque cognatio una propinquitas efficitur. Quocirca ego & soror meæ uxoris in uno & primo gradu erimus, filius verò ejus in secundo gradu erit à me, nepos tertio, & sic deinceps. Uxorem verò propinqui, cujuscunque gradûs sit, ità me oportet attendere, quemadmodum si ejusdem gradûs fœmina propriæ propinquitatis existat: quod nimirum & uxori meæ de propinquitate mea, in cunctis cognationis gradibus, convenit observare.

¶ *Conjuncti uxoris non impediuntur matrimonium contrahere cum conjuncto viri.* h. d.

QUanquam autem omnes consanguinei viri, uxoris sint affines, inter consanguineos tamen uxoris & viri nulla intelligitur esse affinitas contracta, propterquam inter eos matrimonium debeat impediri. Patet igitur & filius cum matre & filia, item duo cognati cum duabus cognatis, licitè contrahere poterunt.

¶ *Qui cognovit consanguineam uxoris suæ, non potest debitum petere, licèt reddere teneatur, & uxore superstes, carekt. ipse conjugii.* h. d.

SI *d* quis autem contracto matrimonio consanguineam uxoris suæ cognoverit: ut putà, si vitricus privignam, vel maritus sororem propriæ uxoris adulterive rit, matrimonium quidem anteà contractum non dirimitur: sed qui se ita contra leges alteri commiscuit, à conjuge nunquam debitum petere poterit, nec cum aliqua legitimas unquam nuptias contrahere, licèt propriæ uxori supervixerit.

¶ *Uxor, cujus consanguinea à proprio viro cognita est, nemenda est, nun cogenda ad continentiam.* h. d.

UXor quoque, cujus consanguinea à proprio marito fuit cognita, diligenter est commonenda, ut à commixtione viri abstineat *e*, & in continentiâ maneat, donec vir viam universæ carnis ingressus fuerit. Quod si fortè monitionibus parere recusans, talis fuerit, ut de lapsu ipsius probabiliter timeri possit, vir ejus & potentit & debebit debitum sibi solvere conjugale: cùm *a* affinitas post matrimonium inique contracta, illi nocere non debeat, quæ iniquitatis particeps non existit.

¶ *Subsequens affinitas non dirimit matrimonium, sed præcedens legitimè probata.* h. d.

ERgo præcedens affinitas, non subsequens dirimit matrimonium. Sed nec id quidem indistinctè obtinet: nam *b* etsi utriusque conjugum constet assertione, acclamante etiam vicinià, quòd conjugatus ante contractum matrimonium uxoris suæ consanguineam cognoverit, propterea conjuges separari non debent: nec enim talis confessio momentum habere debet, cùm alioqui satis è fieri possit, ut quicunque inter se contra matrimonium velint colludere, ad confessionem incestûs facilè prosiliant, si suæ assertioni Ecclesiæ judicium accessurum credant. Rumor autem vicinæ non est adeò judicandus validus, ut, nisi fide dignæ probationes accedant, possit rite contractum matrimonium irritare.

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

TITULUS XIV.

¶ *Prohibentur matrimonia contrahi clandestinè, nec postea oporteat illa dissolvere.* h. d.

NEc tamen post secutam copulam & susceptam prolem, detectis quibusdam impedimentis, non sine gravi scandalo contracta matrimonia retractari oporteat, nevè, si alter conjugum qui clàm contraxerint, conjugium negaverit legitimis probationibus deficientibus, Judicis sententiâ rite fuerit absolutus, uterque aliis nubendo reatum incurrat adulterii, consultissimè constitutum est *d*, ut nullus fidelium occultè nuptias contrahat. Sed cùm matrimonia contrahenda fuerint *e*, per Presbyterum proponantur publicè, competenti termino præfinito, intra quem qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat, & ut ipse quoque Presbyter per se investiget, utrum aliquod futuro matrimonio obsistat impedimentum.

¶ *Suspenditur contractus matrimonii, donec extat præsumptio, quòd non possit contrahi.* h. d.

CUjus *f* si apparuerit probabilis conjectura, contractus expresse interdicetur, donec quid fieri debeat, manifestiùs constiterit documentis.

¶ *Nati ex clandestinis & interdictis matrimoniis non sunt legitimi, licet nati ex matrimonio contracto in faciem Ecclesiæ ante sententiam divortii sint legitimi, nisi uterque conjugum noverit impedimentum.* h. d.

QUicunque *g* verò hujusmodi clandestina & interdicta conjugia inire ausus fuerit, etiam ignoranter, proles ex hujusmodi conjunctione susceptæ, prorsùs illegitima censebitur, nec de parentum ignorantia ullum est habitura subsidium: cùm sic contrahentes, vel non expertes scientiæ, vel saltem affectatores ignorantiæ videantur, licèt alioqui, si ignorantes in faciem Ecclesiæ contraxerint, ante latam sententiam divortii nati, & legitimi habeantur, & in bona paterna hæreditario Jure succedant. Idem juris erit, si in conspectu quidem Ecclesiæ contraxerint, sed impedimentum ambo noverint.

¶ *Sacerdos contemnens constitutiones Ecclesiæ punitur pro qualitate culpæ, & clandestina matrimonia, si publicentur, recipit Ecclesia.* h. d.

SAnè *h* si parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempserit, per triennium ab officio suspendendus erit: graviter etiam puniendus, si culpæ qualitas postulaverit. Verùm (ut suprà indicavimus) si contrahentes clandestina matrimonia publicare voluerint, nisi alia causa impediat, ab Ecclesia recipienda sunt, tanquam à principio in Ecclesiæ conspectu contracta.

QUI MATRIMONIUM ACCUSARE POSSUNT, VEL CONTRA ILLUD TESTIFICARI.

TITULUS XV.

¶ *Non admittitur ad accusandum matrimonium, qui tempore denunciationis siluit, nisi juret de calumnia, & quòd post denunciationem novit quæ objecturus est: & negligentia auctoris mei non intelligitur esse mea.* h. d.

NOn tamen quandocunq; aut indistinctè omnes ad matrimonium impugnandum admittendi erunt. Nam si quis tempore factæ à Sacerdote denunciationis *a* in ipsâ diœcesi constitutus, nihil contra matrimonium dixerit, eidem mox conjunctos impetere minimè concedendum erit, nisi proprio firmaverit juramento, quòd ea, quæ objecturus est, postea didicerit, quodque ad accusandum dolo non prosiliat: quo casu etiam si, quod objecturus est, ab illis didicisset, qui denunciationis tempore siluerunt, claudi non debet ei accusandi aditus: quoniam etsi ab impertitione hujusmodi, culpa ex tali silentio contracta, auctores excludat, iste tamen, qui culpâ caret, amoveri non debet.

¶ *Ex causa etiam post denunciationem potest quis matrimonium accusare.* h. d.

IDem juris erit *b*, si tempore denunciationis, vel extra diœcesim commorabatur, vel aliàs denunciatio ad ejus notitiam pervenire non potuit: ut putà, si nimiæ infirmitatis fervore laborans, mentis non erat compos, vel in annis tam teneris constituus erat, ut ad talium rerum perceptionem ejus ætas sufficere non valeret, sive aliâ legitimâ causâ fuerit impeditus.

¶ *Ad accusandum matrimonium, non ex causa delicti, soli conjuges admittuntur.* h. d.

SEd nec omnes ad accusationem, testimoniumvé dicendum admitti debent: nam si de tali impedimento agendum sit, quod neque conjugum in se delictum contineat, nec ob id matrimonium dissolvi cujusquam interest, præterquam ipsorum conjugum (ut puta, si erratum in conditione statûs fuerit, vel si mulier ita sit arcta, ut cognosci non possit, vel vir ita frigidus, ut coire nequeat) soli ipsi conjuges admittentur.

¶ *Ad accusandum matrimonium ex causa dilecti, omnes admittuntur, sed potissimùm conjunctiores, antiquiores & honestiores.* h. d.

QUod si delictum contineat, ut, quia aliqui in gradu vetito vel contraxisse, vel contrahere velle dicantur, tunc quilibet quidem ad accusandum recipitur, sed omnium maximè parentes *c*: & si ii desint, proximiores, id est, soror, frater, patruus, avunculus, amita, matertera, eorumque descendentes. Quòd si progenies tota defecerit *d*, ab antiquioribus, & honestioribus, quibus eadem propinquitas nota verisimiliter esse debeat, accusatio, testimoniumvé recipi poterit. Ideò autem omnium maximè parentes, & conjunctiores admittuntur, quoniam unusquisque suam genealogiam cum testibus & chartis, tum verò ex recitatione majorum scire laborat. Nulli igitur decentiùs admitti debent, quam qui meliùs sciunt.

¶ *Speciale est in causa matrimonii, quòd pater admittitur in causa filii, & contrà. Et testimonium parentum interdum non debet admitti, ubi est disparitas inter conjuges.* h. d.

QUod e autem legitur, pater non recipiatur in causa filii, nec filius in causa patris, in criminalibus

---

a *Can. 2. extr. de cogn. spirit.* b *C. super eo. extr. de cogn. spirit.* c *c. fin. de cogn spirit. in 6.* d *Adi ad Arb. consang. in 6. in declar.* e *In declar. Arb. affin.* f *In declar. Arb. affin. in 6.*

a *Ca. non debet. extr. de consang. & affin.* b *c. fin. extr. de consanguin. & affin.* c *c. de infidelib. extr. de consang. & affin.* d *c. transmissa. extr. de eo qui cogn. consang.* e *c. pen. & fin. extr. de eo qui cogn. conf.*

a *Cap. discretionem. in fin. & c. pen. extr. d. tit.* b *cap. super eo. extr. de eo qui cogn. consang.* c *gl. in sum. 30. q. 5. & can. si quis diuinæ. § his itaque. dist. 30. q. 5.* d *c. 2. 30. q. 5.* e *c. cùm inhibitio. in princ. extr. eod. tit.* f *d. c. cùm inhibitio. § cùm autem. extr. eod. tit.* g *d. c. cùm inhibitio. § si quis. extr. eod. tit.* h *d. c. cùm inhibitio. § fin. extr. eod. tit.*

a *C. cùm in tua. § alioquin. extr. eod tit.* b *c. cùm in tua. § super quo. extr. eod. tit.* c *c. videtur. extr eod tit.* d *c. 1. cum palea. seq. 35. q. 6.* e *c. videtur. § quod verò. extr. eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

causis & contractibus sibi locum vendicat. In matrimonio verò conjungendo & impediendo, ex ipsius conjugii prærogativâ, & quia favorabilis res est, congruè admittuntur. Ubi tamen *a* alter conjugum divitiis, honore, nobilitate, & potentiâ superior esset, testimonium illius, qui parens esset inferioris, adeò suspectum redditur, ut illud nullo modo sit admittendum: cùm parentes filiorum incrementum & honorem affectare proculdubiò comperiantur.

¶ *Quales esse, & qualiter jurare debent testes super consanguinitate.* h. d.

QUoties *b* ergo aliqui propter cognationem propinquitatis separari petuntur, duobus vel tribus ejusdem consanguinitatis testibus adhibitis, vel totidem senioribus & melioribus ejusdem loci, id debet legitimè comprobari. Testium autem examinatio in hac causa duplicis interventu juramenti fieri debet: ut jurent scilicet, & se non privato odio, neque amicitiâ, nec alicujus proprii commodi intuitu, ad hoc jurandum inductos: & sicut ipsi dicunt, rei veritatem à majoribus accepisse, & se credere ita esse.

¶ *Probatio matrimonialis impedimenti non potest reprobari.* hoc dicit.

PRæstitis *c* autem juramentis & impedimento matrimonii legitimè probato, si quis contra præcedentem probationem partibus publicatam, quasi matrimonium impediri jure non valeat, probare velit, audiendus non erit, sed priori standum erit probationi.

DE DIVORTIIS.
TITULUS XVI.

¶ *Divortium est dissolutio matrimonii. Et separatio tori potest appellari divortium* h. d.

DIvortium *d* est dissolutio matrimonii, quæ utroque vivente conjuge contingit. Sed & simplicem tori separationem divortium non malè appellamus.

¶ *Matrimonium regulariter dissolvi non potest, & nisi sequuta sit copula, solvitur per ingressum monasterii, ita ut remanens in seculo possit alteri licitè nubere.* h. d.

SCiendum est igitur legitimè contractum matrimonium dissolvi non posse, quippe à Deo conjuncti ab homine separari non debent, nec valent: si tamen alter conjugum *e*, qui per verba contraxit de præsenti, copulâ non secutâ, sese ad observantiam regularem voluerit astringere, poterit id altero etiam inconsulto efficere: & ei, qui in seculo remanere voluerit, alteri se jungere permittendum erit: nec causari poterit religionem ingressus, se falsâ ad id causâ inductum, putà quòd conjugem leprâ percussam crediderit, & ob id ejus abominatus complexus fuerit, cùm & sine causa id ipsum facere potuerit.

¶ *Dicenti se velle ingredi religionem, est certum tempus præfigendum, intra quod vel ingrediatur, vel ad uxorem redeat.* h. d.

ELi *f* autem qui se ad religionem transire velle dicitur, certum est præfigendum tempus, intra quod legitimè caveat, quòd aut ad religionem se transferet, vel redibit ad conjugem.

¶ *Reddit rationem, cur non secutâ copulâ per religionis ingressum matrimonium dissolvitur.* h. d.

NEque mirum videri debet, quòd post legitimum de præsenti præstitum consensum, carnis non secutâ commistione *g*, alter conjugum etiam altero invito ad vitam regularem transitum facere valeat: quia cùm nondum una caro effecti sint, satis probabiliter, uno ad Deum transeunte, alter in seculo remanere poterit.

¶ *Per sacri ordinis susceptionem non dissolvitur matrimonium etiam non consummatum.* h, d.

DIversum statuitur, si quis posthabito Canonico religionis ingressu, post aliquam per verba de præsenti desponsatam, sacros ordines susceperit: quanquam enim votum per sacri susceptionem ordinis firmatum, ad impediendum matrimonium futurum, ac dirimendum posteà contractum habeatur efficax; ad dissolvendum tamen priùs contractum etiam non consummatum, invalidum censetur. Ideoque talium ordinum non obstante susceptione, si ad profitendam probatam religionem induci non valeat, & sponsa ejus institerit contractum matrimonium consummare, per censuram Ecclesiasticam compellendus erit.

¶ *Cultûs disparitas, & creatoris contumelia sunt justa causa dirimendi: & quod facit Papa, Deus censetur facere.* h. d.

SEd & si inter infideles matrimonio contracta sequuta copula fuerit, si alter, qui in infidelitate permanserit, velit à fideli disjungi, aut non nisi cum contumelia creatoris, cum altero commorari, licebit Christiano non modò matrimonium dissolvere, sed etiam (ut suprà diximus *b*) alteri se matrimonio jungere. Quibus casibus cum auctoritate sedis Apostolicæ, & Romani Pontificis matrimonium distrahatur, non jam humanâ, sed potiùs divinâ potestate conjugium dissolutum intelligitur.

¶ *Ob veram coeundi impotentiam, non ob putativam dissolvitur matrimonium.* h. d.

ITem si quis ignarus virginem in uxorem duxerit, quæ adeò arcta sit, ut mulier fieri non possit, vel simile vitium à natura contraxerit, ut ope Medicorum non possit adjuvari: aut mulier virum acceperit, qui adeò frigidæ sit naturæ, ut eidem carnaliter commisceri non possit, poterunt invicem separari: & qui matrimonio aptus erit, ad secundas nuptias liberè transitum facere. Si quis tamen coëundi impotentiam causatus, post separationem aliam acceperit, aut ea *c* quæ arcta putabatur, aliquem invenerit, qui sibi seras reseraret, utroque casu post peractam pœnitentiam, ad priora conjugia redire compellendi erunt.

¶ *Quam quis duxit vel retinuit sciens copula non idoneam, habebit ut sororem, si non potest habere velut uxorem.* h. d.

PLane si scienter *d* quis cum ea, quæ maribus impotens est commisceri, matrimonium contraxerit, vel alterius compertâ postmodum impotentiâ, simul mansi consenserint, his casibus Ecclesia judicare consuevit, ut quas viri tanquam uxores habere non possunt, habeant ut sorores.

¶ *Ob fornicationem carnalem vel spiritualem non solvitur matrimonium, sed sit separatio tori.* h d.

SÆpius tamen accidit, ut matrimonii remanente sacramento, tori tantùm fiat separatio, ut putà, si alter conjugum carnaliter vel spiritualiter fornicatus fuerit: quibus casibus matrimonium minimè aboletur, sed tibi sunt invicem conjuges, etiam separati.

¶ *Pendente judicio super adulterio, non habet locum separatio tori.* h. d.

SEd & separatio non institutâ statim de crimine accusatione, facienda erit: sed probata *e* & peracta. Interim enim pendente judicio, conjugum alteruter, jure, quod habet in altero, privari non poterit.

¶ *Factâ separatione tori ob fornicationem carnalem, post admonitionem non compelluntur conjuges se resumere: secus, si ob spiritualem, nisi alter velit monasterium ingredi.* h. d.

MUltùm autem interest, utrùm ob carnalem, an vetò ob spiritualem fornicationem tori sit facta separatio. Primo enim casu maritus adulteram uxorem

a *C. super eo. extr. de testibus.* b *c. quoties. extr. de testibus.* c *c. juravit. extr. de probation.* d *c. 1. in gl. 32. q. 7. & gl. 2. in c. omnes. 27 q. 2.* e *c. ex parte. §. nos autem. extr. de conversi. conjugat.* f *c. ex publico. extr. de conversi. conjugat.* g *c. 2. extr. de non conjug.*

a *C. quanto. extr. de divort.* b *supra tit. qua matr. imp. poss. §. item & §. seq.* c *c. fraten. in fin. extr. de frig. & malef.* d *c. consultationi. extr. de frig. & malef.* e *c. 1. extr. ut lite pendente*

etiam emendatam, nisi & ipse simili fornicatione *a* pollutus fuerit, recipere non compellitur, sed fornicatrix in claustris cum religiosis mulieribus ad perpetuam agendam pœnitentiam erit collocanda *b*. Secundo verò, si fornicatus spiritualiter, ab infidelitate revertatur, cogetur, qui in fide remansit, illum resumere, nisi & ipsa ad religionem transitum facere voluerit: quod etiam nolente viro ad fidem reverso, exequi libere poterit.

¶ *Regulariter uxor & vir non possunt disjungi, ut alter sumat sacros ordines, aut monasterium ingrediatur, fallit hoc in casibus præcedentibus & sequentibus.* h. d.

HIs exceptis casibus alter conjugum, altero in seculo remanente, nec ad sacros ordines, nec ad regularem susceptiendus est observantiam, nisi fortè remanens ejus sit ætatis, ut sine suspicione incontinentiæ valeat in seculo remanere, aut ipsam continentiam vovere voluerit. Alioqui quanquam de uxoris licentia *c* monasterium quis ingressus fuerit, & professionem fecerit, non uxor ad continentiam cogi, sed vir ad uxoris torum evocari poterit, nisi post conjugis ingressum fornicata fuerit, aut se invicem continentiam promittendo absolverint.

¶ *Qui invitâ uxore ingressus est monasterium, & ab eadem uxore redire coactus, eâ mortuâ, non cogitur tursus in monasterium reverti, sed non poterit amplius uxorem ducere. Quòd si uxore non contradicente fuerit ingressus, illâ mortuâ non poterit exire, præsertim si fuerit professus consentiente uxore* h. d.

QUæsitum tamen est, si quis uxore invitâ *d* monasterium intraverit, & repetitus ad eam redire coactus fuerit, an eâdem mortuâ, cogendus sit ad monasterium reverti, an verò aliam possit in uxorem ducere? Et in hac specie responsum est, votum quidem non tenuisse & propterea ad monasterium redire minimè illum teneri: sed cum ingrediendo monasterium, debitum se non exactum, promisisse videatur, ulteriùs uxorem ducere non poterit: cùm id vovere in sua positum voluntate fuerit. Quòd si quis sciente *e* uxore, nec contradicente, vitam professus fuerit Monachalem, uxore postmodùm defunctâ, nec habitum quem semel assumpsit, abjicere, nec aliquam sibi matrimonio copulare poterit. Matrimonium quoque temerè *f* contractum dirimendum erit: quod in eo, qui consentiente uxore professus fuerit, multò magis obtinebit, quanquam monasterium nunquam ingressus fuerit.

¶ *Quæ credens virum esse mortuum, religionem est ingressa, à viro edulta, si vir moriatur, non cogitur reverti ad monasterium, licèt id sibi expediat.* h. d.

QUid statuemus de ea, quæ credens maritum mortuum *g*, habitum religionis assumpsit, an si eo reverso, de monasterio educta fuerit, post obitum viri sit ad regularem observantiam compellenda? Et quidem hinc consultius ad salutem fuerit, si ad monasterium redeat: sed si ad hoc perduci non poterit, cogenda non erit.

¶ *Etiam altero conjugum invito potest quis vovere peregrinationem.* h. d.

LIcèt autem alter conjugum altero invito religionis votum non possit assumere, viri tamen etiam præter uxorum assensum peregrinationis ad terram sanctam propositum vovere, & implere liberè valent.

¶ *Uxor non plenè certificata de morte viri, contrahere non potest, quamvis continere nequeat.* h. d.

ET *h* quamvis illi diutissimè in peregrinatione commorentur, vel etiam ab hostibus capti nuncientur, donec certum nuncium de virorum morte uxores non receperint, ad aliorum conjugium convolare non poterunt, quamvis ut certiorarentur magnam adhibuerint diligentiam, & ejus ætatis sint & fragilitatis, ut continere nequeant.

¶ *Agenti petitorio ad conjugem, obstat consanguinitatis exceptio, secùs si possessorio: quo antequam de exceptione cognoscatur, plenaria restitutio est facienda, nisi conventus excipiens juret de malitia, & probationes habeat in promptu: quo casu fiet restitutio quoad alta, non quoad copulam.* h. d.

ERgò nisi legitima subsit exceptio, conjugibus temerè disjunctis, alterum alterius repetendi semper integrum Jus manet. Erit autem legitima exceptio, cum aliquis consanguinitatis gradus objicitur *a*: quo quidem casu, licet si petitorio judicio actum sit, antea de ipsa exceptione cognosci debeat: si tamen possessorio quis experiatur, antequam de consanguinitate disputatur, plenaria erit facienda restitutio, nisi is qui convenitur, & de malitia juret, & super exceptione promptas probationes offerat. Quo casu exceptâ carnali commixtione, tantùm quoad reliqua, restitutio facienda erit.

¶ *Si mulier restituenda timeat sævitiam viri, debet ab eo præstari cautio: & si ea non putetur sufficiens, dum causa plenè cognoscitur, uxor est deponenda in loco honesto & tuto.* h. d.

PRæstanda tamen erit idonea cautio *b*, quòd nullam restituræ violentiam vir inferet: quòd si tanta sit viri sævitia, aut odio tam capitali uxorem prosequatur, ut trepidanti mulieri sufficiens securitas provideri nequeat, usque ad causæ decisionem alicui probæ & honestæ mulieri studiosiùs custodienda committetur, in loco ubi vir, vel ejus conjuncti, mulieri nullam possint injuriam inferre. *c*

¶ *Ob solam traductionem mulieris ad domum, nullum jus oritur impedituum sequentis matrimonii.* h. d.

ET hæc quidem obtinent, secuto inter viros & mulieres matrimonio. Cæterum *d* si nullis præcedentibus sponsalibus, vel legitimo consensu mulier ad viri domum jam traducta, posteà abscedens alii forte nubere voluerit, nulla facienda erit restitutio.

¶ *Qui vivente uxore etiam ab eo separatâ quoad torum, secundam conscium duxit uxorem, etiam primâ mortuâ separabitur à secunda, sed cum alta contrahere poterit.* h. d.

FOrnicationis *e* quoque repetenti obstat exceptio, toriquè ob eam causam sequutâ separatione, separatâ vivente, aliam usque adeo superinducere quis prohibetur, ut si de facto duxerit, exque ea filios susceperit, etiam mortuâ adulterâ eandem retinere non possit: quod ipsum & priore uxore minimè cognitâ sibi locum vendicat, licèt aliam ducere minimè prohibeatur.

¶ *Si mulier matrimonium contraxerit cum eo quem ignorabat conjugatum, uxore primâ mortuâ erit in ejus potestate virum retinere.* h. d.

HOc *f* tamen de ea intelligi oportet, quam quis non ignaram aliam vivere, & forte aliquid in morte alterius machinatam, in uxorem duxit: nam si qua præcedentis matrimonii penitus insciа alicui nupserit, priore mortuâ, nisi mulier divortium petat, ad petitionem viri non sunt separandi. Nec enim sustinendum est, ut vir qui scienter in legem commisit, de proprio dolo commodum reportet.

¶ *Cum ea quam quis uxore vivente cognovit non sub specie matrimonii, defunctâ uxore potest quis contrahere, si neuter uporum machinatus est in mortem prædefunctæ uxoris.* h. d.

CUm ea autem, quam quis uxore vivente non prætextu matrimonii cognovit, si nihil in perniciem olim viventis uxoris vir, aut mulier cognita, machinati fuerint, nec fidem de contrahendo sibi invicè dederint, contractæ postea nuptiæ legitimæ reputandæ erunt. Sed etsi

a *Can. pen. & fin. extr. de adult.* b *c. gaudemus. extr. de conversi. conjug.* c *c. 1. de conversi. conjug.* d *c. quidam. extr. de conversi. conjug.* e *c. consuluit nos. extr. d. tit.* f *c. ex parte. extr. d. tit.* g *c. placet nobis. extr. de conversi. conjug.* h *c. in Provincia nostra. extr. de sponsi.*

a *C. literas. extr. de restit. spoliat.* b *c. literas. in fin. extr. de restit. spol.* c *c. ex transmissa. extr. d. tit.* d *c. ex parte. extr. de restit. spol.* e *c. ex literarum. extr. de eo qui dux. in mat.* f *c. 1. extr. de eo qui duxit in matrim.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

fidem quidem sibi invicem dederint, vel etiam de facto contraxerint *a*, si nec antè, nec pòst, legitimâ conjuge superstite, carnalis intercessit copula, quamvis uterque graviter deliquerit, & propterea etiam sit imponenda pœnitentia, matrimonium tamen contractum post uxoris obitum, minimè dissolvetur.

¶ *Bonum aliquod subsecutum præcedens delictum & ejus pœnam non abolet.* h. d.

USque adeò *b* autem machinatio in alterius conjugum obitum adhibita, inter superstites machinatores matrimonii spem excludit, ut si infidelis cum Christiana communicato consilio ejusdem maritum de medio sustulerit, licèt posteà per studium superstitis uxoris ad fidem Christianam translatus fuerit, non tamen propterea magis cum ea nuptias legitimas contrahere, aut contractas retinere poterit. Nec enim hujusmodi lucro, tam detestandum damnum Ecclesia resarcire patitur.

¶ *Animus & propositum distinguunt maleficia.* h. d.

DIversa *c* ratio est eorum, qui ad fidem conversi, illorum sibi matrimonio junxerunt uxores, quos in belli certamine occiderunt: eorumque qui conversas duxerunt, quarum infideles maritos simili modo interfecerunt: nam cùm tales virorum defunctorum interitum specialiter non quæsiverint, & matrimonium inter hujusmodi personas licitè potest contrahi, & sic conjuncti divortium postulare nequeunt.

¶ *Punitur affectus, licèt non sequatur effectus.* h. d.

SEd etsi machinationem adhibitam in necem conjugis effectus consequutus non fuerit, si insidiator alteri supervixerit, spe conjugii *d* perpetuò destitutus, ad secundas nuptias nunquam aspirare poterit: sicut & in iis accidit, qui incestum admiserunt, Sacerdotem interfecerunt, & aliis pluribus casibus.

¶ *Secundæ nuptiæ absque timore infamiæ intra annum luctûs possunt celebrari, sed non debent benedici, quocunque tempore contrahantur.* h. d.

ILlud quoque admonendi sumus, quibus casibus secundarum nuptiarum permissa est celebratio, minimè verendum est nupturis, ne si intra annum luctûs ad secunda vota transeant, aliquâ notentur infamiâ *e*. Cùm enim secundùm Apostolum mulier viro mortuo sit ab ejus lege soluta, ejusdem sententiâ & auctoritate omnis legalis infamia censetur abolita: cùm in his præsertim seculares leges non dedignentur sacros Canones imitari. Vir *f* tamen & mulier ad bigamiam transiens, non debet à Presbytero benedici: quia cùm semel benedicti fuerint, hujusmodi benedictio iterari non debet.

DE REBUS SACRIS, SANCTIS, ET RELIGIOSIS.
TITULUS XVII.

¶ *Titulus sequens solùm subordinat sequentia ad præcedentia.* hoc dicit.

SAcramentorum breviter explicato tractatu, illorumque sectione ac naturâ cognitis, transeamus jam ad res sacras & sanctas, quales sunt Ecclesiæ, Altaria, Sanctorum in his conditæ reliquiæ, vasa, vestes, & similia ad divinum cultum principaliter comparata. Paulò mox & de religiosis dicturi, ut sunt, religiosæ domus, xenodochia, cœmeteria, & sepulturæ.

DE CONSTRUENDIS, CONSECRANDIS, ET REPARANDIS ECCLESIIS, ET ALTARIBUS.
TITULUS XVIII.

¶ *Non licet celebrare, nisi in templis consecratis, nisi ex privilegio, vel ex causa necessitatis.* h. d.

ECclesiam *a* hoc loco accipimus non tam Christianorum multitudinem, fideliumque congregationem, quàm manufactum ipsum templum Dei, & orationis domum, ab eo quod continetur ejus quod continet sumptâ denominatione. Sicut ergo non alii *b*, quàm sacrati Deo Sacerdotes, sacramenta ministrare debent: sic non in aliis, quàm in Domino consecratis locis, cum suis altaribus, vasis, vestibus, & reliquis ad divinum cultum explendum utensilibus, itidem consecratis, sacrificia offerre licet: nisi quis super hoc speciali sit privilegio munitus, vel summa coëgerit necessitas: utpote *c*, quia combusta sit Ecclesia, quo casu, donec illa restauretur, in capellis cum sacrata tabula celebrari poterit.

¶ *Constitutis in itinere, licet celebrare sub dio, & celebrare in privatis domibus est deponendus.* h. d.

IN itinere *d* quoque constitutis, Ecclesia non reperta, sub dio, sive in tentoriis, si tabula altaris, cæteraque sacra ministeria adfuerint, Missarum solennia celebrari permittendum erit: alioqui si quis in oratoriis *e* intra privatas domos constitutis, sine consensu Episcopi hoc facere ausus fuerit, deponendus erit.

¶ *Episcopus excrescentibus fidelibus, novam Ecclesiam construere potest, & unam in plures dividere.* h. d.

COnstituuntur autem Ecclesiæ, vel ob incrementum populi, vel ob commoditatem plebium, vel certæ universitatis intuitu, aut in pastoralis dignitatis privilegium. Ob incrementum populi tunc nova constituenda est Ecclesia, cùm certis in regionibus adeò multitudo fidelium excrevit, ut illorum curæ unica sit impar Ecclesia. Sicut *f* enim eâ ratione unus Episcopatus in duos, Antistitis accedente voluntate, dividi potest: sic etiam Episcopus de baptismalibus & parochialibus Ecclesiis, Rectorum accedente consensu, facere potest: quod cùm factum fuerit, illa pars populi, quæ novis Ecclesiis supponitur, à jure prioris Ecclesiæ absolvetur.

¶ *Plures baptismales Ecclesia non debent fieri sub una terminatione, & terminationis controversia determinanda est judicio plebium, vel sorte.* h. d.

PLures *g* tamen baptismales Ecclesias in una terminatione facere non poterit. Quòd si de terminatione duarum matricum Ecclesiarum contentio fuerit, plebes utrarumque discernent: quod si non convenerint, Dei judicio controversia discernetur.

¶ *Non est perjurus Episcopus fabricans Ecclesiam, licèt juraverit non alienare Ecclesiastica.* h. d.

NEc *h* quicquam Episcopo obstiterit, quòd de rebus Ecclesiæ non alienandis juraverit, nam & tali non obstante juramento, populo indigenti super basilicarum institutione salubriter providere poterit, & debebit.

¶ *Ob commoditatem plebium nova Ecclesia ædificari potest, quæ tamen matrici honorem exhibere debet.* h. d.

PLebium *i* commoditas tunc novam ædificare suadet Ecclesiam, cùm parochianorum pars adeò distat à veteri, ut certis temporibus non sine magna difficultate, & periculo illam adire, & ibi congruis temporibus divinis interesse, & sacramenta percipere possint: quo quidem casu maximè si ministro commodè pro sustentatione sua provideri possit, nova quidem erit Ecclesia construenda, sed à filiali matrici Ecclesiæ pro facultate loci competens honor exhibendus erit.

¶ *Universitatis intuitu potest nova Ecclesia ædificari, ut puta pro leprosis.* h. d.

UNiversitatis intuitu nova Ecclesia ædificari permittitur: veluti cùm plures simul leprosi & sub communi vita congregati fuerint. Iis enim, quòd Ecclesia cum cœmeterio, & quòd proprio gaudere valeant privilegio, permittendum erit. Cavebunt tamen hi, ut injuriosi veteribus Ecclesiis de jure parochiali nequaquam existant. Nec enim quod eis ob pietatem indulgetur, ad aliorum injuriam flecti convenit.

¶ *Episcopo conceditur pro sepultura propria Ecclesiam ædificare, aut novum monasterium construere.* h. d.

EPiscopo *a* quoque in sua parochiâ novam Ecclesiam ædificare permittitur. Sed multum intererit, Ecclesiam monasticis informandam regulis construat, an verò ex alia causa, fortè pro propriis exigere velit sepulturis: cùm primo casu eandem ex rebus Ecclesiæ, qui præsidet, usque ad quinquagesimam tantùm partem dotare debeat: secundò verò non ampliùs, quàm centesimam conferre licebit, eâ quoque adhibitâ cautelâ, ut unam tantummodò ex his duabus remunerationem eligat.

¶ *Quæ servari debent in construenda Ecclesia, vel consecranda, & quòd Ecclesia indotata consecrari non debet.* h. d.

QUicunque tamen ex causâ nova extruenda sit Ecclesia, observandum est inprimis, ut civitatis Episcopus *b*, sine cujus assensu id inchoari non debet, ad locum veniat, in quo crucem ipse figet, & publicè atrium designabit, nec illam anteà patietur ædificari, aut munus impendet consecrationis, quàm dotem basilicæ, & obsequium ipsius per donationem chartulâ confirmatam accipiat, quæ ad luminaria, & ad custodiam, & custodum stipendia, sufficere valeat.

¶ *Construenti novam Ecclesiam potest novum opus nunciari.* hoc dicit.

SEd *c* si quis, dum nova construitur Ecclesia, aut proprium jus imminui, aut sibi quoquo modo nocere existimet, novi operis nunciatione consulere sibi poterit: postquam si legitima non sit impetrata remissio, quicquid ædificatum fuerit, sive illud jure, sive injuriâ, omnino ædificantium impensis destruendum erit, negotiumque ipsum secundum legum & canonum statuta terminabitur.

¶ *Qui præter Episcopi consensum Ecclesiam construit, facit jactum juris patronatûs.* h. d.

DIversum statuerunt in ea, quæ præter Episcopi consensum constructa fuerit: hæc enim si nemini noceat, destruenda quidem non erit, sed ob superioris neglectum excluso jure patronatûs cum dotibus suis Episcopalibus juribus applicabitur.

¶ *Ecclesia debet, quantò potest citiùs, consecrari.* h. d.

BAsilica igitur legitimè extructa non antè sacris est deputanda *d* mysteriis, quàm munus consecrationis acceperit: quod ne qua divino cultui offeratur mora, quanto poterit citiùs *e*, conficiendum erit.

¶ *Ecclesia consecranda est ab Episcopo, qui prius baptizavit incolas regionis, ubi constructa est.* h. d.

ET *f* si dubitetur à quo dedicanda sit, illud exquiri oportebit, cujus civitatis Episcopus, antequam fundaretur, incolas baptizaverit, & ad cujus consignationem sub annua devotione concurrerint: atque is etiam ad consecrationem vocandus erit.

¶ *Ecclesia semel consecrata, non debet amplius consecrari: nec dicitur iteratum, quod ignoratur semel factum.* h. d.

ECclesiæ *g* autem, vel altari semel Deo consecratis, non debet iterùm consecratio adhiberi: quia velut infans à Sacerdote ritè baptizatus, non debet iterùm baptizari, ita nec locus semel Deo dicatus, iterùm consecrari. Planè *h* si de Ecclesiarum, vel altarium consecratione dubitetur, nec de ea aut scriptura appareat, aut testes existant, sine ulla dubitatione erunt consecranda. Nec talis trepidatio iterationem facit: quia iteratum dici non potest, quod semel esse factum ignoratur.

¶ *Ecclesia polluta debet reconciliari.* h. d.

SEd si Ecclesia, aut *a* ab igne exusta, aut fusione sanguinis, vel seminis, vel excommunicati humatione polluta fuerit, etiamsi semel anteà consecrata appareat, nihilominus diligentissimè expurgata, iteratò consecranda, vel reconcilianda erit.

¶ *Propter detrimentum altaris, ipsum altare, non Ecclesia est iterùm consecranda.* h. d.

DE eo dubitari contigit, si altare motum fuerit *b*, aut lapis superpositus, qui sigillum continet, confractus, aut diminutus, an Ecclesia debeat iterùm consecrari? Et responsum est, ob id Ecclesiæ non esse consecrationem iterandam, sed ipsum solùm altare denuò consecrandum.

¶ *Quibuscunque diebus potest Ecclesia consecrari, sed solum ab Episcopo, qui ea quæ sunt jurisdictionis, possunt demandare inferioribus: sectis quæ sunt ordinis.* h. d.

COnfici *c* autem poterit Ecclesiarum, Altariumque consecratio quibuscunque diebus, tam Dominicis, quàm privatis, sed non à quocunque. Licèt *d* enim aqua per Episcopum benedicta, per alium Episcopum, qui aquæ benedictionem non impenderit, Ecclesia reconciliari possit, idem tamen per Sacerdotes simplices fieri non poterit: quia ea quidem quæ jurisdictionis sunt, etiam inferioribus Episcopis demandare potest: sed quæ ordinis sunt, inferioris gradûs Clericis committere non potest.

¶ *Non debet consecrari Ecclesia, ubi sepulta sunt corpora infidelium, nisi servata formâ hujus.* h. d.

ILlud etiam animadvertere consecrantem oportebit, ne basilicam *e*, in qua infidelium sepulta sunt cadavera, sanctificet. Sed si consecrationi apta videbitur, evulsis inde corporibus, & rasis parietibus & tignis, consecrari poterit.

¶ *Festa dedicationum Ecclesiarum debent celebrari.* h. d.

SOlennitates *f* quoque dedicationum ipsarum Ecclesiarum per singulos annos erunt celebrandæ, ipso Domino exemplum dante, qui dum ad festum dedicationis templi celebrandum cum reliquis populis accessit, omnibus idem faciendi formam tribuit.

¶ *Reparatio Ecclesiæ pertinet ad possessorem beneficii, & Episcopus debet de sua tertia contribuere.* h. d.

HÆc de ædificandis & consecrandis Ecclesiis, vel altaribus delibâsse sufficiat: nam si repurgandæ sunt, vel emendandæ *g*, id oneris proculdubio ad eum, qui Ecclesiasticum possidet beneficium, pertinebit. Sed & Episcopus tertiam partem sibi obtingentem impendere debebit.

Nunc de Ecclesiarum unionibus, paucis dispiciamus.

DE UNIONIBUS ECCLESIARUM.
TITULUS XIX.

¶ *Quid sit Unio, & quotuplex.* h. d.

UNio nihil est, quàm duarum pluriumvè Ecclesiarum facta connexio: dicta ab uniendo, ex eo quòd plures Ecclesiæ in unum conjungantur. Unionum autem duæ sunt species: aut enim perpetuæ sunt, aut temporales. Perpetuæ sunt, quæ fiunt, ut sine præfinitione temporis perdurent. Temporales sunt, quæ ad certum tempus, puta ad alicujus vitam instituuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Causa uniendi sunt, necessitas & utilitas.* h. d.

VElut ergo ex causâ una Ecclesia, vel Episcopatus in plures dividi permittitur, sic etiam rebus suadentibus plures Ecclesiæ in unam conjungi possunt. Causæ vero unionum sunt, aut *a* urgens necessitas, aut evidens utilitas. Necessitas, veluti cùm duæ Ecclesiæ adeò sunt pauperes *b*, ut impossibile sit earum proventus ad victum duorum Sacerdotum sufficere: aut, si altera hostium *c* immanitate desolata sit. Utilitas *d*, ut cùm locorum opportunitas id exposcit, vel temporis qualitas: putà, quia in loco nunc Christianorum dicatur imminutus numerus: aut, quia ob fructuum tenuitatem non perinde idonei Sacerdotes ad beneficium procurandum inveniantur. His igitur casibus, ne quid detrimenti divinus cultus & animarum cura patiatur, debent plura beneficia vel Ecclesiæ in unum conjungi.

¶ *Sicut unire Episcopatus pertinet ad Romanum Pontificem, sic minores Ecclesias ad Episcopum cui subsunt: inferiores verò non possunt unire.* h. d.

NOn tamen omnibus passim quascunque Ecclesias uniendi potestas indistincte permittitur, sed certis duntaxat servatis regulis. Et quidem *e*, sicut unire Episcopatus, atque potestati alienæ subjicere ad summum Pontificem pertinere nosciturr, sic ad Episcopum spectat Ecclesiarum suæ diœcesis unio atque subjectio. Ab Episcopo itaque inferiores uniendi potestatem minimè sibi vendicare poterunt. Ideoque si Prior, vel Abbas monasterium monasterio subjecerit, vel unierit, Episcopi consensu minimè requisito, quod inconsulto Præsule fecerit, non subsistet, nec subjectionem, vel unionem Metropolitani consensus, vel confirmatio sustinebit, cùm is in diœcesi sui Suffraganei absque ipsius assensu non debeat aliquid contra constitutiones Canonicas attentare.

¶ *Episcopus unire potest Ecclesiam alteri, vel loco religioso donare, etiam non vocato Rectore, vel defensoribus, sed propriæ mensæ non potest.* h. d.

USque adeò autem Episcopo in propria diœcesi facultas uniendi competit, ut si per eundem consentiente Capitulo, Ecclesia Ecclesiæ, dignitati, vel præbendæ uniatur, aut religioso loco donetur, ex eo quod Rector ipsius ad hoc vocatus, vel si vacabat, defensor ei super hoc datus non extitit, nequaquam impugnari valeat. Aliud tamen obtinet, si quam is Ecclesiam mensæ suæ, vel Capitulo uniendam duxerit: id enim (etsi Capituli consensus accesserit, & loci consuetudo suffragetur) irritum penitùs erit: cum unientium utilitas probabilem non rectè factæ unionis suspicionem ingerat.

¶ *In unione facienda requiritur consensus non solùm Capituli, sed etiam eorum qui læsi possent.* h. d.

NEc solùm Capituli unientis Episcopi in unione consensus exigitur, sed etiam illorum, qui ex unione læsi possent. Unde si aut collegiata, aut patronâta, alicujus Suffraganei Ecclesia sit unienda, collegii patroni, & Suffraganei assensum interveniree oportebit.

¶ *Quis sit Unionis effectus.* h. d.

SEcutâ verò unjone Canonicâ, statim is, cujus Ecclesiæ alia per unionem est applicata, eandem in unitam nanciscitur potestatem, & jus, quod in eam olim habebat, cui ab initio præfuit: statimque unitæ Ecclesiæ eadem privilegia competunt, quæ principali Ecclesiæ competere comperiuntur.

¶ *Per unionem non præjudicatur juribus Episcopalibus.* h. d.

SEd quæri poterit *f*, si per Apostolicum Ecclesia incerta diœcesi constituta, puta in Perusina, Ecclesiæ alterius diœcesis, veluti Tiphernatis, unita fuerit, an Ecclesia per unionem alteri connexa, per hoc a jurisdictione Præsulis Perusini censeatur exempta, & Tiphernati subjecta? Et responsum est, à jurisdictione prioris Episcopi unitam Ecclesiam non eximi, cùm Romanus Pontifex in hujusmodi unionibus singulis Episcopis jura sua inviolata servari velit.

¶ *Unio dissolvitur temporis lapsu, & causæ cessatione, & ab his qui habent jus uniendi.* h. d.

DIssolvetur autem unio, si temporalis sit, temporis lapsu: quòd si sit perpetua, cessantibus eisdem causis, ex quibus facta fuerit, ab iis itidem dissolvi poterit, quorum consensu & auctoritate olim facta fuerit institutio: nihil est enim tam rationi consonum, quam ut is destruendi habeat potestatem, cui construendi facultas conceditur.

¶ *Licet vacans Ecclesia possit uniri, unio tamen Ecclesiarum vacantium dissolvi non potest.* h. d.

ILlud inter instituendam, & dissolvendam unionem interest, quòd licet etiam vacans Ecclesia alteri possit uniri, si tamen Ecclesias per unionem connexas vacare contigerit, unio interim vacantium Ecclesiarum dissolvi minimè poterit.

DE IMMUNITATE ECCLESIARUM ET SUBJECTIONE.

TITULUS XX.

¶ *Immunitas in hoc titulo large assumitur, & quid sit Immunitas.* hoc dicit.

IMmunitas est à muneribus indulta exemptio. Sed hoc loco immunitatem large accipimus, pro quolibet Ecclesiarum favore, indulgentiâ, rigoris remissione, & privilegio.

¶ *Triplex est species immunitatis Ecclesiarum, localis, personalis & realis: & quod immunitas localis est, per quam profana in Ecclesiis, & non consecratis, vel oratoriis exercere prohibentur.* h. d.

ESt autem Ecclesiarum immunitas triplex: localis, personalis, & realis. Localis immunitas est, quæ sacris ipsis domibus, aut aliquibus sacrarum ædium intuitu conceditur. Cùm enim Ecclesia *a* secundum Evangelicam veritatem domus esse debeat orationis, merito a profanis usibus esse convenit alienam.

¶ *Processus facti, & sententia lata in Ecclesiis, vel cœmeteriis sunt nulli.* h. d.

SEculares *b* igitur judices causas, præcipuè ubi de sanguinis agitur effusione, & de pœna corporali tractatur, in Ecclesiis, vel earum cœmeteriis agere sub anathematis interminatione prohibentur. Absurdum est enim ibi judicium sanguinis exerceri, ubi est tutela constituta refugii. Processus quoque *c*, quos ibi legitimâ contemptâ prohibitione, & spretâ ultione divinâ, faciendos duxerint, ac specialiter prolatæ sententiæ, omni firmitatis robore carebunt.

¶ *Consilia publica, nundinæ & negotia secularia non debent tractari in Ecclesiis.* h. d.

PUblicæ quoque *d* quarumlibet societatum, & universitatum conciones, & consilia, nundinarum, aliorumq; secularium tractationes negotiorum, confabulationes, & profana colloquia ab his penitùs amoveri debent.

¶ *Convivia non debent fieri in Ecclesiis, nisi ex necessitate: & quod dicitur de Ecclesiis, intelligitur etiam de non consecratis & oratoriis.* h. d.

SEd *e* & convivia, & hospitia, licet illa despicere non oporteat, in sacris domibus celebrari, vel exerceri à Laicis non poterunt, nec etiam à Clericis, nisi fortè transeuntes ob hospitiorum necessitatem illic reficiantur: quod & in oratoriis observari conveniet, ut nominis opera jugiter impensa concordet: & ne, ubi peccatorum est venia postlanda, ibi peccandi detur occasio. Idem statuitur & de Ecclesia, in qua divina mysteria celebrantur, licet adhuc consecrata non fuerit, quia cùm obsequiis divinis sit dedicata, nullius temeritatis ausibus est profananda.

¶ *Qui invitum abstrahit à sacris locis, excommunicatur, & quasi sacrilegus punitur.* h. d.

SAcrorum *a* locorum intuitu illis conceditur immunitas, qui ad ipsam Ecclesiam confugiunt: nam si eos qui ad statuam Principis se proripiunt, ab omni violentia leges seculares vindicant, quanto magis convenit ad templum Domini confugientes, loci sancti reverentiâ, & auctoritate defendi? Quicunque igitur inde hominem reluctantem reclamantemque violenter abstraxerit, tam aliis pœnis pro sacrilegio, quod admisit, quam Ecclesiasticæ subjacebit excommunicationi.

¶ *Non potest quis invitus abstrahi à domo Episcopi, vel ab Ecclesiæ circuitu, intra triginta passus.* h. d.

NEc *b* ab aliis tantùm Ecclesiæ quenquam invitum abstrahere non licebit, verùm etiam nec à domo Episcopi, & ab Ecclesiæ circuitu intra triginta passus ab ostio: quod spatium Ecclesiæ reverentiâ defendi sacri Canones voluerunt.

¶ *Liber homo non debet ab Ecclesia violenter abstrahi, nisi impetrata vitâ, & membrorum incolumitate.* h. d.

HÆc tamen securitas non omnibus æquè & indistinctè solet indulgeri, sed statàs habetur ratio & causarum, quibus quis fugiendum ad Ecclesiam duxerit. Si liber *c* igitur quis sit, quantumvis gravia perpetraverit, non est violenter ab Ecclesia extrahendus, nec inde ad mortem damnari debet, sed Ecclesiarum Rectores vitam & membra debent fugientibus obtinere: aliis tamen pœnis de eo, quod inîque egerint, puniendi erunt.

¶ *Publici latrones, & qui in sacris locis immunitatis spe duĉti delinquunt, privilegio sacrorum locorum non gaudent.* h. d.

HOc autem *d* de publicis latronibus, vel nocturnis agrorum populatoribus, viarumque obsessoribus intelligi non oportet. Hi enim secundum Canonicas sanctiones nullâ impunitate præstitâ violenter, & egressionis adhibitis insidiis, ab Ecclesia extrahi poterunt. Idem & de his statuendum erit, qui impunitatem suorum excessiuum obtinere sperantes, homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, vel ipsarum cœmeteriis committere non verentur, quæ nisi per Ecclesiam crederent se defendi, nullo pacto commissuri fuerant: tales enim, cùm in eo, in quo quis deliquit, puniri debeat, & frustra legis invocet auxilium, qui in ipsam legem committit, immunitatis privilegio, quo se fecerunt indignos, minimè gaudebunt.

¶ *Dominus præstito juramento de impunitate, potest servum suum etiam invitum ab Ecclesia abducere.* h. d.

QUod si servus sit *e*, qui ad Ecclesiam confugerit, postquam de impunitate Dominus Clericis juramentum præstiterit, ad servitium domini sui redire compellitur: alioqui si redire nolit, à domino occupari poterit: simuli enim, qui dominos metuunt, si ad Ecclesiæ septa confugerint, intercessionem debent quærere, non latebras: nec quenquam religionis reverentia proprio jure frudari convenit.

¶ *Clerici & Monachi deservientes Ecclesiæ, sunt exempti à muneribus personalibus.* h. d.

PErsonalis *f* immunitas est, quæ personis Ecclesiasticis indulgetur. Cùm enim in Clericorum ministerio constituti, non nisi altari & sacrificiis deservire debeant, rectissimè constitutum est, ut Deo dicati ab omnibus personalibus muneribus reddantur immunes. Personalia autem munera sunt, quæ cum corporis labore, & animi solicitudine, ac vigilantiâ principaliter sustinentur. Generaliter igitur Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Monachi, immunitate omnis tutelæ & curæ ipso jure gaudebunt.

¶ *Miserabilium personarum tutelam debent Clerici suscipere.* hoc dicit.

VIduarum *a* autem & orphanorum curam suscipere non solùm non prohibentur Clerici, sed etiam jubentur, cum ipsis cupiditatis negotia, non pietatis interdicantur.

¶ *Ad murorum custodiam etiam Clerici tenentur, tempore necessitatis.* h. d.

EXcipitur *b* etiam ab his muneribus murorum custodia: à qua si magna immineat necessitas, neminem excusari constitutum est, ut cunctis vigilantibus meliùs valeat civitas custodiri.

¶ *Personæ Ecclesiasticæ non possunt à secularibus potestatibus collectari.* h. d.

REalis immunitas est, per quam res Ecclesiasticæ à censu, vel collectis potestatum secularium liberæ redduntur. Siquidem *c* tam profanis legibus, quàm sacris Canonibus sub excommunicationis & interdicti pœna constitutum est, ne quis eorum qui jurisdictionem temporalem obtinent, possit tributa, collectas, seu quascunque exactiones, sub quovis titulo, vel colore, imponere Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis, pro domibus, prædiis, vel quibuscunque possessionibus legitimè acquisitis, etiamsi ipsæ Ecclesiæ, vel personæ, vel res sint intra illorum territorium constitutæ.

¶ *Ob magnam necessitatem, vel utilitatem, consulto Pontifice, possunt Clerici, sine tamen coactione, Laicis subvenire.* h. d.

SI tanta *d* tamen sit in Republica necessitas, aut utilitas, ut Episcopus cum Clero suo Laicorum non suppetentibus facultatibus, communes utilitates per subsidia Ecclesiastica sublevandas ducant, Romano prius consulto Pontifice, omni penitùs cessante coactione, poterunt aliquid in commune conferre, & Laici humiliter ac devotè cum gratiarum actione suscipere.

¶ *Ecclesia Episcopo ommodam subjectionem debent.* hoc dicit.

QUemadmodum autem sacrosanctis domibus secularium potestatum intuitu omnimoda deberur immunitas, tam locorum ratione, quàm personarum & rerum: sic eisdem rationibus ab illis proprio Episcopo omnimoda subjectio debetur *e*. Nam quantum ad ipsa loca pertinet (ut paulò antè diximus) nemo Ecclesiam in diœcesi ædificare poterit, aut consecrare, præter sui Præsulis conscientiam. Quoad personas Ecclesiasticas, ipsi debetur Canonica obedientia *f*, subjectio, reverentia: ad eundem spectat Institutio, destitutio, correctio, reformatio, causarum omnium ad forum Ecclesiasticum de jure spectantium jurisdictio, Ecclesiasticarum censurarum promulgatio, Sacramentorum exhibitio. Si res Ecclesiasticas spectes, ipsi census debetur, ipsi cathedraticum, sive synodaticum, ipsi procuratio annua, ipsi mortuariorum & decimarum quarta.

¶ *Ad Episcopum quædam pertinent jure ordinationis, quædam lege jurisdictionis, quædam lege diœcesanâ.* h. d.

SEd hæc omnis pastoralis potestas in tria principalia membra contrahitur: quædam enim ad Episcopum spectant jure ordinis, ut Clericorum ordinatio, virginum benedictio, altarium & Ecclesiæ consecratio: quædam lege jurisdictionis, ut corrigendi, conferendi, excommunicandi, & instituendi potestas: quædam lege diœcesanâ, ut jus censûs & cathedraticum exigendi, decimam percipiendi, jus hospitii indicendi, & his si-

a Can. expostuisti. 5. si evidens. ext. de præb. b c. eam te. ext. de etat. & qualit. in fin. & can. unio. 10. q. 3. c can postquam hostilis. 16. q. 1. d can. & temperu. 16. q. 1. e c. sicut unire. ext. de excess. prælat. f can. 2. ext. de relig. dom.

a C. cum Ecclesia. ext. eod. tit. b c. cùm Ecclesia. 5. seculares. extr. eod. c c. 2. 5. fin. eod. tit. in 6. d c. 2. 9. cessant. eod. tit. in 6. e c. non oportet. & can. seq. 42. dist. statuit.

a Can. dissuasit. 17. q. 4. b Can. id constituimus. 17. q. 4. c c. inter alia. 5. si libert. extr. eod. d c. inter alia. 5. super hoc. extr. eod. e c. inter alia. 5. fin. extr. eod. f c. non minus. extr. eod. tit. can. Clericis. eod. tit. in 6. & 5. realia.

a Dist. 87. in sum. & dist. 88 in summ. b c. 2 extr eod. tit. c cap. 1 5. volentes. eod. tit in 6 & 5. personalu. d. tit. d c. adversus. 5. verum. extr. eod. tit. e c. de Xenodochiis. extr. de rel. dom. f c. conquerente. 5. nos. extr. de offic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

milia. Sed cùm tam de locali, quam de personali subjectione, deque his, quæ ad Episcopos tam jure ordinis, quam lege jurisdictionis pertinent, suprà locis congruis locuti fuerimus: transeamus nunc ad eam subjectionem, quæ cognoscitur ex solutione censûs, & rerum quæ lege Diœcesanâ ad ordinarium pertinent.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET PROCURATIONIBUS.

TITULUS XXI.

¶ Census generaliter sumptus continet omnem pensionem, specialiter verò tantum cathedraticum. h. d.

CEnsûs appellatio generalis est, sumiturque pro omni pensione, quæ Prælatis de Ecclesiasticis proventibus singulis annis in signum subjectionis, vel alterius juris penditur. Speciali tamen nomine census, qui Episcopo ab Ecclesiis in argumentum subjectionis tribuitur, *Cathedraticum* appellitur: eò quòd ob honorem cathedræ persolvatur.

¶ Quibus temporibus, & quibus causis potest census constitui in Ecclesiis. h. d.

COnstituitur autem census, aut fundationis tempore, aut consecrationis, aut donationis, aut tempore immunitatis indultæ. Fundationis aut consecrationis tempore census imponitur, quia veluti præter ordinarii consensum, nec fundari, nec dedicari potest Ecclesia: ita eodem tempore certum censum Episcopis in subjectionis signum constituere poterit. Sed nec illud insolitum, aut novum haberi debet, ut cùm Episcopi Ecclesias piis locis ritè concesserint, aut exemptas fecerint, aliquid sibi in eis pensionis nomine reservent. Sedes quoque Apostolica cùm libertatis privilegium vel etiam quibusdam Ecclesiis protectionis indulget præsidium, censum gratis oblatum suscipit, & in literis Apostolicis, ad futurorum Pontifex memoriam quantitas censûs exprimitur. Sed *a* & patrono fundationis tempore poterit Episcopus moderatos sumptus constituere.

¶ Simplices Sacerdotes non possunt proprias Ecclesias facere censuales: & qui de facto id fecerit, ab Ecclesia removebitur. h. d.

SImplices autem Sacerdotes, vel Clerici non possunt Ecclesias, quibus præsunt, propriâ auctoritate, præsertim post eorum decessum, censuales efficere. Ideoque *b* qui ab eisdem quâdam collusione pensionem annuam de Ecclesiis receperint, illis defunctis super pensionis receptione audiendi non erunt, si Romani Pontificis, aut alterius, qui de jure id facere potuerit, auctoritatem super hoc non interveniſſe constiterit. Quin potiùs si qui per collusionem *c* talia facere comperti fuerint, ab ipsis Ecclesiis removendi erunt.

¶ Episcopus non potest novum censum imponere, vel veterem augere, præter cathedraticum. h. d.

SEd *d* nec Episcopus ipse, aut quilibet alius Ecclesiis novos census imponere, aut veterem augere, aut partem proventuum suis usibus vendicare poterit: idque adeò obtinet, ut etiam si juramentum *e* de novo censu persolvendo quis susceperit, non propterea solvere, sed absolvi ab illicito jurejurando debeat. Nec quicquam profuerit, quòd Episcopus, vel quilibet de novo *f* illas de manibus Laicorum eripuerit: nam nec eo casu præter cathedraticum, & quæ cæteris imponuntur, aliquid exigi poterit.

¶ Ex causa & non in propriam utilitatem potest Episcopus novum censum constituere, vel augere veterem, accedente consensu Capituli. hoc dicit.

a *C. præterea. in fin. extr. de jur. patron.* b *Canon. præterea. extr. eod. tit.* c *c. cùm Clerici. extr. eod. tit.* d *c. prohibemus. extr. eod. tit.* e *c. significavit. d. tit.* f *canon. Ecclesiæ, extravagant. eod. tit.*

QUòd autem diximus, Episcopum nec novum posse censum imponere, nec augere veterem, ita intelligi oportet, si in propriam velit utilitatem convertere. Cæterùm si non in suum, sed in alterius sibi subjectæ Ecclesiæ commodum, ex justa causa, vel novum censum constituere, vel veterem augere, vel etiam minuere velit, Capituli accedente consensu, id sibi minimè interdicitur.

¶ Provincia & Ecclesiæ de novo conversa in persolvendis censibus servabunt consuetudinem vicinarum. h. d.

SEd quis erit modus obsequiorum Metropolitano exhibendorum, si qua de novo *a* conversa provincia, ad alicujus Ecclesiæ jurisdictionem accesserit? Et ex facto responsum est, id observari debere, quod in vicinis provinciis observatum reperitur.

¶ Episcopi visitantibus debetur procuratio. h. d.

ULterius Prælatis diœcesim visitantibus *b*, etiam procuratio debetur. Est autem Procuratio necessariorum sumptuum exhibitio. Nam cùm Apostolico testimonio suffragante congruum sit, ut à quibus spiritualia recipimus, eisdem etiam temporalia nostra communicemus: rectissimè constitutum est, ut cùm Prælati diœcesim peragrando divina nobis exhibent, illis etiam à nobis temporalia exhibeantur.

¶ Episcopus remittens Ecclesiæ servitia, non censetur remittere procurationem, sed illam dare detrectantes potest excommunicare, & procurationi non præscribitur. h. d.

ET adeò visitationi annexa est procuratio, ut si Episcopus *c* alicui Ecclesiæ omnia servitia remiserit, eidem visitanti nihilominus moderata debeatur procuratio: quam si visitati exhibere negaverint *d*, si quam in contumaces ritè tulerit sententiam, erit inviolabiter observanda, cùm nec ullam adversùs procurationem, quæ ratione visitationis competit, præscriptionem currere dignoscatur. *e*

¶ Qui visitare possint, & quòd Archiepiscopus potest visitare provinciam, etiam cùm Suffraganei non sint negligentes. h. d.

VIsitandi *f* verò solicitudo non modò incumbit Episcopis, verùm etiam Archiepiscopis, Patriarchis, sedis Apostolicæ Legatis, Nunciis, Archidiaconis, & Decanis: qui quidem ne non tam divina, quàm propria quæ fuisse videri possint, cautè prospicient, ut ea, quæ tam generali *g*, quam Lateranensi Concilio *h* continentur, & quæ Innocentianâ *i* constitutione, atque aliis Canonibus salubriter constituta comperiuntur, inviolabiliter observent. Quòd autem diximus, Archiepiscopis visitare licere provinciam, ac procurationes à locis recipere visitatis, tunc etiam sibi locum vendicat, cùm ejus Suffraganei argui negligentiæ nomine non possunt: nec enim propterea minus suam liberè visitare provinciam poterunt.

¶ Ob oratorium non est exigenda procuratio, & ob urgentem necessitatem potest Episcopus exigere charitativum subsidium. hoc dicit.

POstremò *k* admonendi sumus, propter privatum oratorium, in quo quis interdum celebrat, procurationes, quæ visitationis ratione debentur, à quoquam exigi vel extorqueri non posse: sed nec aliis exactionibus subditos suos Episcopi gravare debent *l*, nisi quandoque eisdem multæ superveniant necessitates: quibus casibus si manifesta ac probabilis causa extiterit, cùm charitate moderatum ab eis postulare subsidium substinendi erunt.

a *C. super eo. extr. eod. tit.* b *Extr. const. vas. eod. tit. & can. cùm Apostolus. extravag. eod. tit. & per totum titul. & in 6.* c *can. cùm venerabilis. extr. eod.* d *c. cùm nuper. eod. tit. extrd.* e *c. accedentes. ext. de præscript.* f *can. fulcit. eod. tit. in 6. & Clem. 1. d. tit. & can. sopita. & can. cùm instantia. extr. eod. tit.* g *can. 2. eod. tit. in 6.* h *c. cùm Apostolus. extr. eod.* i *c. 1. eod. tit. in 6.* k *c. fin. extr. eod. tit.* l *c. cùm Apostolus. 9. prohibemus. extr. eod. tit.*

DE

DE CAPELLIS MONACHORUM.

TITULUS XXII.

¶ Omnes Ecclesiæ positæ in diœcesi subsunt Episcopo, etiam monasteria, & Monachorum capella, nisi defendantur privilegio, vel præscriptione. h. d.

USque adeò autem omnes basilicæ *a* per diversa loca constructæ in Episcopi, in cujus territorio positæ sunt, potestate consistunt, ut si Ecclesia *b*, ubi Monachi habitant, populi curam habeat, cùm per Monachum plebs regi non debeat, Capellanus ad consilium Monachorum ab Episcopo sit instituendus: ita ut consuetudine, aut quovis statuto contrario non obstante, ex solius Episcopi arbitrio tam ordinatio ejus, quam depositio, & totius vitæ pendeat conversatio. Nec id mirum videri debet, cùm & monasteria ipsa & Monachorum disciplina, si nec privilegio, nec legitimâ præscriptione doceantur exempta, ad eum pertineant Episcopum, in cujus sunt territorio constituta.

DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

TITULUS XXIII.

¶ Xenodochia, Orphanotrophia, & loca similia Episcopis subsunt, qui providere debent, ne illorum res dissipentur. h. d.

XEnodochia quoque, Orphanotrophia, Brephotrophia, Nosocomia, Gerontocomia, aliaque similia loca, ad Episcoporum *d*, in quorum sunt diœcesi, solicitudinem pertinent, per eosdemque ad eas utilitates, quibus constituta sunt, ordinanda ac dirigenda erunt: nec postquam hujusmodi loca ad hospitalitatis usum *e*, & pauperum provisionem, Pontificis ordinatione deputata fuerint, ad profanos usus converti poterunt: cùm ea, quæ ad certum usum largitione fidelium sunt destinata, ad alium salvâ sedis Apostolicæ auctoritate, converti non valeant.

¶ Ordinarii loca pia & religiosa possunt reformare auctoritate Apostolicâ, si opus sit reformatione. h. d.

QUinimò *f* si talium locorum Rectores exempti sint, si tamen illorum curâ postpositâ, bona & jura ipsorum ab usurpatorum manibus vendicare negligant, aut quoquo modo res illorum collabi sinant, poterunt ordinarii auctoritate Apostolicâ sibi ex Viennensi Concilio præstitâ, loca ipsa salubriter reformare, & occupata, alienata, deperdita, ut in statum pristinum redigantur, procurare: contradictoresque quoscunque per censuram Ecclesiasticam & aliis juris remediis compescere, licet nullum per hoc exemptionibus, seu privilegiis, quoad alia, præjudicium generari debeat.

¶ Xenodochia, & loca similia non possunt in beneficium conferri, nisi certis casibus. h. d.

EOdem cavetur Concilio *g*, ut nullus ex hujusmodi locis secularibus Clericis in beneficium conferatur, etiamsi consuetudine id fuerit aliàs observatum, nisi in illorum fundatione aliter constitutum fuerit, sive per electionem sit de Rectore hujusmodi locis providendum: sed quòd eorum gubernatio viris providis, ac boni testimonii committatur, quos bona prædicta in alios usus convertere, præsumptio verisimilis non existat.

¶ Administratores hospitalium æquiparantur tutoribus. h. d.

UT autem *h* hi demandatæ sibi curæ diligentiùs insistant, instar tutorum & curatorum debent juramentum præstare, ac de bonis inventaria conficere: & ordinariis, seu aliis, quibus loca hujusmodi subsunt, vel deputandis ab eis, singulis annis de administratione sua rationem reddere: quòd si secus à quoquam fuerit attentatum, provisio, seu ordinatio minime valebit.

¶ Supradicta non habent locum in hospitalibus militarium ordinum, aut religiosorum. h. d.

PRædicta *a* verò ad hospitalia militarium ordinum, vel aliorum religiosorum minime extenduntur. Hi enim suorum ordinum institutiones & consuetudines observare cogendi erunt.

¶ Hospitalibus circa sacramentorum exhibitionem servanda est antiqua consuetudo. h. d.

SEd *b* & si qua sint hospitalia, altaria & cœmeterium ab antiquo habentia, & Presbyteros celebrantes & Sacramenta Ecclesiastica pauperibus ministrantes, quoad exercenda & ministranda spiritualia prædicta, antiquam consuetudinem Viennense Concilium observari voluit.

DE SEPULTURIS.

TITULUS XXIV.

¶ Cur in Ecclesiis & locis sacris sepultura constituantur.

TRactemus nunc de Sepulturis, quæ quidem per fideles, nonnisi in sacris & religiosis locis, ideò constituuntur, quòd minùs ibi spiritibus vexantur immundis, & quòd Sanctorum illorum commendantur patrociniis, quorum nomini Ecclesia, in qua corpora conquiescunt, est consecrata. Accedit *c*, quòd defunctorum proximi ad sacra loca venientes, sepulturamque conspicientes, suorum recordantur, & pro eis pias preces fundunt. Unde *d* mortuorum sepultura, & cœmeteria apud illas Ecclesias, & monasteria ex antiquo dispositæ esse comperiuntur, in quibus religiosorum conventus sunt constituti, ubi orationes, & Missarum solennia, tam pro vivis, quam pro defunctis, frequentius celebrantur.

¶ Unusquisque habet liberam facultatem sepulturam eligendi, & si quis non eligat, in parochiali Ecclesia, aut majorum sepulchris est sepeliendus. h. d.

REgulariter igitur in parochiali Ecclesia, aut ubi quis sepeliendus erit, ubi majorum *e* suorum sepulchra constituta reperiuntur: nulli *f* tamen propterea propriam, si contemptus absit, negatur eligere sepulturam: quod usque adeo obtinet *g*, ut antiquâ dimissâ, novam possit quis etiam in loco minùs religioso sibi deligere: nec propterea poterit hodie electio talis impugnari, licèt antiqua jura super hoc diversa esse videantur.

¶ Uxor non tenetur sequi sepulturam viri, si velit aliam eligere. h. d.

NEc *h* ulla super hoc inter virum & mulierem facienda est distinctio, quasi uxor capitis sui sequi judicium & sepulturam sit compellenda: sed utrique æqualis erit eligendi facultas, cùm hujusmodi electio ad eum statum pertineat, quo mulier à lege viri solvitur.

¶ Si uxor sepulturam non eligat, tenetur sequi sepulturam ultimi viri, si plures habuerit. h. d.

SI tamen ipsa sibi sepulturam non eligat, & plures forte viros habuerit *i*, cum viro ultimo, cujus domicilium retinet, tumulanda erit.

¶ Filiusfamilias licèt non possit aliquid relinquere pro anima, si careat cathrensi peculio, vel quasi, tamen potest sibi eligere sepulturam, nisi sit impubes: quo casu poterit pater sepelire illum, ubi voluerit, nisi sit consuetudo in contrarium. h. d.

DE filiofamiliâs, an sibi sepulturam eligere valeat, dubitari poterit, & multùm interest, an ejus ætas intra pubertatis annos contineatur, an verò pubertatem excesserit: primo enim casu sepulturam eligere non poterit: permittendum *k* tamen erit patri, si id loci con-

a *Can. omnes basilicæ. 16. q. 7.* b *c. 2. extr. eod. tit. & c. 1. eod. tit. in 6.* c *c. pen. extr. de relig. domib. & c. 2. extr. eod. tit.* d *c. de Xenodochiis. extr. eod. tit.* e *c. 2. ad hæc. extr. eodem.* f *Cl. 2. in princ. eod. tit.* g *Cl. 2. 3. ut autem, eod. tit.* h *d. Cl. 2 §. 1. versùm etiam. eod. tit.*

a *Clem. 2. §. permissa. eod. tit.* b *Cl. 2. §. fin. eod. tit.* c *c. cum gravia. 13. q. 2.* d *c. fraternitatem. in princ. extr. eod. tit.* e *can. 1. & c. fraternitatem. extr. eod. tit.* f *c. in nostra. extr. eod. tit.* g *c. 2. §. 1. eod. tit. in 6.* h *c. de uxore vero. extr. eod. tit.* i *c. si qui. §. 1. eod. tit. in 6.* k *c. de uxore. §. fin. extr. eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

suetudo patiatur, ubicunque voluerit, illum sepelire: quòd si consuetudo id non habeat *a*, cum majoribus, vel in parochiali Ecclesia tumulandus erit. Secundo verò casu, cùm pubertatem attigit, liberè absque patris assensu sibi sepulturam eligere poterit, quanquam pro anima sua præter patris assensum aliquid judicare non possit, nisi *b* castrense, vel quasi castrense peculiù habuerit.

¶ *Religiosi non possunt sibi sepulturam eligere.* h. d.

IMpuberi similes religiosi habentur: hi enim, cùm propriæ voluntatis libertatem *c* non habeant, eligere sibi sepulturam nequeunt, sed apud propria monasteria tumulandi sunt: nisi adeo fortè sint remoti, quod ad ea, cùm moriuntur, commodè exportari nequeant.

¶ *Non potest quis etiam jurejurando à se ipso abdicare liberam eligendæ sepulturæ potestatem.* h. d.

ALiàs autem sepulturæ usque adeò libera esse debet electio, ut Bonifaciana *d* constitutione cautum sit, ne qui ad vovendum, jurandum, vel fide interpositâ, vel aliàs promittendum aliquos inducant, ut apud eorum Ecclesias sepulturam eligant, vel jam electam ulteriùs non immutent, & secùs factum omninò infringit.

¶ *Mortuus ruri, qui sepulturam non elegit, si sine periculo possit exportari, vel in parochiali Ecclesia, vel in majorum sepultura debet sepeliri.* h. d.

ILlud *e* tamen in dubium venire potest, si quem, dum animi, vel agri colendi causâ rusticatur, ruri inopinato forsitan interitu, nec electâ sepulturâ contingat occumbere, an in Ecclesia ruri constituta, an potiùs in alia sepeliri debeat? & responsum est, si absque periculo defuncti inde valeat exportari, non in Ecclesia ruri posita, sed in sua parochiali, vel in qua majorum ipsius ab antiquo sepultura extitit, sepeliendum fore.

¶ *Quibus non communicamus vivis, nec mortuis communicamus.* h. d.

NOn tamen omnes, qui fato functi fuerint, Ecclesiasticæ tradendi sunt sepulturæ: quibus *f* enim non communicamus vivis, nec defunctis communicare debemus. Unde carebunt Ecclesiasticâ sepultura, qui prius erant ab Ecclesiastica unitate præciti. Igitur nec Paganus, nec Judæus, nec hæreticus, nec qui usuras exercuit, nec qui sibi mortem consciverunt, aut qui personis Ecclesiasticis violentas manus injecerunt, nec homicidæ, nec incendiarii, aut Ecclesiarum violatores, nec incestuosi, nec blasphemi, nec ullus qui pro manifestis contemnatus est excessibus, Ecclesiasticæ sepulturæ tradi poterit.

¶ *Tumulati contra canones, sunt exhumandi, si illorum corpora possunt discerni à corporibus fidelium.* h. d.

ETsi contigerit aliquando horum corpora in cœmeterio Ecclesiastico tumulari *g*, si ab aliorum corporibus discerni poterunt, exhumari debent, & ab Ecclesiastica sepultura procul jactari. Quòd si discerni non poterunt, cum excommunicatorum ossibus corpora fidelium extumulanda non erunt, cùm licèt non obsit justis sepultura nulla, vel vilis, celebris tamen vel speciosa non prosit improbis.

¶ *Qui contemptis clavibus non humandos in locis sacris humavit, excommunicationem incurrit, à qua non est absolvendus antequam arbitrio Episcopi satisfecerit.* h. d.

SI quis autem *h* contemptis Ecclesiæ clavibus hujusmodi personas, aut interdicti tempore quoslibet, in Ecclesiis vel cœmeteriis sepelire ausus fuerit, ipso facto, excommunicationis sententiam incurrit: à qua, nisi prius ad arbitrium diœcesani Episcopi eis, quibus injuria irrogata fuerit, satisfactionem competentem exhibuerit, absolvi non poterit, nec ullum circa præmissa contrà facientibus privilegium suffragabitur.

¶ *Reconciliari, licèt aliàs Ecclesiasticæ sepulturæ non essent tradendi, post reconciliationem tradi poterunt.* h. d.

SEd hæc de illis intelligenda sunt, qui impœnitentes decesserint, nec in articulo saltem mortis Ecclesiæ reconciliati fuerint. Nam *a* si, cùm forsitan in extremis agerent, legitimè absoluti fuerint, Cœmeterium his & alia Ecclesiastica suffragia denegari non debent: hæredes tamen & propinqui, ad quos ipsorum bona pervenerint, ut pro eisdem satisfaciant, si casus exigat, Ecclesiasticâ sunt censurâ compellendi.

¶ *Cadavera punitorum pœnitentium sunt tradenda sepulturæ Ecclesiasticæ.* h. d.

EX his apparet, eorum cadavera, qui post confessionem Deo peractam, pro sceleribus suis in paribulis suspenduntur *b*, ad Ecclesiam esse deferenda, & oblationes pro eis offerendas. Cùm enim pro peccatis suis pœnam extremam solverint, & digne pœnituerint, non judicat Deus bis idipsum.

¶ *Deprehensi in scelere & vulnerati, si confessi ex vulneribus mortui fuerint, item improviso casu oppressi, non privantur Ecclesiastica sepulturâ.* h. d.

QUin etiam *c* si, dum in scelere comprehenduntur, vulnerati fuerint, & Sacerdoti postmodum confessi, ex vulneribus acceptis decesserint, communio eis minime denegabitur: quanquam si, dum seipsos defendunt, interfecti fuerint, aliud sit statuendum. Is autem, quem casus improvisus opprimit *d*, si nihil aliud obsistat, Ecclesiastica sepultura non arcebitur.

¶ *Pro sepultura non possunt Clerici aliquid exigere, nec consuetudo in contrarium valet, possunt tamen sponte oblatum accipere.* hoc dicit.

ILlud etiam atque etiam admonendi sumus, sacris Canonibus penitus interdici *e*, ne quis terram pro sepulchro vendere, aut pro hominibus sepeliendis quoquo modo munera *f* exigere audeat, nisi forte sepeliendus Ecclesiæ in cujus atrio *g* sepelitur, aliquid vivens tradi jusserit, aut post mortem ipsius parentes, proximi, vel hæredes pro luminaribus, vel eleemosyna aliquid ultrò dare voluerint: quo casu sponte oblatum licitè recipi poterit: peti *h* verò, vel aliquid exigi, est omninò vetitum, ne aut venalis dicatur Ecclesia, aut Clerici hominum interitu gaudere videantur, si ex illorum cadaveribus studeant habere compendium, nec obtentu cujusquam consuetudinis, nisi pia & laudabilis fuerit, tenuum suum quis excusare poterit.

DE CANONICA PORTIONE.

TITULUS XXV.

¶ *Quid sit Canonica portio, & quòd est duplex, parochialis & Episcopalis, & quòd parochialis debetur curato de relictis suæ Ecclesiæ, in qua quis posthabitâ propriâ Ecclesiâ elegit sepelirì.* h. d.

CAnonica portio est, quæ de relictis à parochianis suis obvenientibus detrahitur, & prælatis debetur. Est autem duplex, Parochialis & Episcopalis. Parochialis est, quæ Parochiali Ecclesiæ, vel ipsius Curato, & Rectori debetur. Sciendum est enim, si quis in alia Ecclesia, quam in ea, in qua divina audit officia, & Ecclesiastica sacramenta percipit, sepulturam sibi elegerit (quod quibus casibus fieri possit, proximè exposuimus) ne parochialium Ecclesiarum Rectores, quibus cura incumbit animarum, debitis fraudentur subsidiis, constitutum esse *i*, ut Curatus de his rebus, quas defunctus pro anima sua in ultima dispositione reliquit Ecclesiæ, in qua sepeliri elegit, quartam partem percipiat, aut aliam, quam legitima consuetudo præfixerit.

a *C. pen. eod. tit. in 6.* b *d. c. pen. in fin. in 6.* c *c. fin. eod. tit. in 6.* d *c. 1. in princ. eod. tit. in 6.* e *c. u qui. in princ. eod. tit. in 6.* f *c. sacru. in princ. extr. eod. tit.* g *c. sacris est. extr. eod. tit.* h *Clem. 2. eod. tit.*

a *C. fin. extr. eod. tit.* b *can. quæstum est. 13. q. 1.* c *can. furei. Clem. pen. 13. q. 2.* d *c. ex parte parentum. extr. eod. tit.* e *c. pen. extr. eod.* f *can. questa est 9. unde 13. q. 2.* g *can. præcipiendum. d. 13. q. 2.* h *d. can. quisa. 9. peti.* i *c. cùm super. & c. seq. extr. de sepult.*

¶ *De his, quæ quis vivens & sanus contulit alicui Ecclesiæ, Curato non debetur Canonica portio: secùs si infirmus, & ex eadem infirmitate decedens.* h. d.

SEd etsi nihil quidem testamento quis reliquerit, sed in ægritudine *a* constitutus cum bonis suis ad loca religiosa se transtulerit, Ecclesiæ parochiali Canonica portio debetur, si modò ille de eadem ægritudine decesserit. Quod si sanus ad ea loca se transtulerit, de his, quæ locis ipsis contulit, cogi non poterit aliquid Ecclesiæ, à qua discessit, impertiri: quia liberum est eis tunc bona sua non solùm religiosis, sed etiam quibuslibet privatis conferre.

¶ *Canonica portio solvitur Ecclesiæ, in qua quis divina percipit: & si duo quis habeat domicilia, dividetur inter Ecclesias duorum domiciliorum.* h. d.

DUbitari tamen potest, si cujus *b* majores antiquitus in aliqua Ecclesia sepeliri consueverant, eâ dimissâ alibi sepulturam elegerit, num dimissæ Canonica portio debeatur, an parochiali? Et statutum est, illi persolvendam, in qua quis audire divina, vel sacramenta recipere debet. Quòd si is, qui duo habet domicilia, seque in utroque collocat æqualiter, in loco tertio sepulchrum eligat, domiciliorum Ecclesiæ inter se Canonicam portionem divident.

¶ *Panis, de quibus rebus parochialis non detrahatur.* h. d.

SUnt *c* tamen quædam relicta, ex quibus Canonica portio detrahi non debet, ut putà si quid pro fabrica, pro luminariis, pro anniversario, pro equis *d*, vel armis contra infideles exercendis, vel aliàs ad perpetuum cultum divinum, vel particulari personæ legatur: de quibus omnibus, nisi eâ machinatione facta fuerint, ut parochialis Ecclesia fraudetur, hujusmodi portio detrahenda non erit.

¶ *Minores, & Prædicatores indistinctè de omnibus obventionibus parochialem portionem solvere tenentur.*

SEd istud *e* quidem ita demùm obtinet, si neque in Minorum, neque Prædicatorum quis Ecclesiis sepulturam sibi elegerit: hoc enim casu dictorum ordinum fratres de omnibus obventionibus, tam funeralibus, quàm quibuscunque, & quomodocunque relictis, distinctè vel indistinctè, ad quoscunque certos, vel determinatos usus, etiam de quibus Canonica portio dari, sive exigi non consuevit, vel de jure non debet, nec non de datis, vel qualitercunque donatis in morte, seu mortis articulo, infirmitate donantis, vel dantis, de qua decesserit, quomodocunque, directè vel indirectè, quartam partem parochialibus Sacerdotibus, & Ecclesiarum Rectoribus integrè largiri tenentur.

¶ *Canonica Episcopalis est, quam detrahit Episcopus de relictis pro anima, quam testator prohibere non potest, & ubi eadem ratio, eadem debet esse juris dispositio.* h. d.

CAnonica portio Episcopalis est, quæ de relictis alicui Ecclesiæ pro anima ab Episcopo deducitur. Nam veluti parochialis Ecclesia pro labore, & cura, quam gessit, animarum, certam portionem detrahit de relictis alterius Ecclesiæ, in qua quis sepulturam elegerit: sic etiam licebit ipsi Episcopo *f*, nisi sibi quadragenaria *g* obstet præscriptio, curæ pastoralis intuitu, quam diœceseos superintendens suscipit de relictis, & pro anima cujuslibet Ecclesiæ oblatis, Canonicam sumere portionem: etiamsi testator expresserit, quod non Episcopi velit esse relictum, sed tantùm Ecclesiæ, cum privata testatoris dispositio generalem Canonis constitutionem immutare nequeat. *h.*

a *C. de vit. extr. de sepult.* b *C. 2. de sepult. in 6.* c *C. fin. ext. de test.* d *C. in nostra. ext. de sepult.* e *Clem 2. verum. & per totum tit. de sepult.* f *c. requisisti. in prin. ext de test.* g *c. de quarta. ext. de præscript.* h *d. c. requisisti. ver. secus autem.*

¶ *Ecclesia debetur Canonica portio de relicto Episcopo, quam tamen potest testator prohibere.* h. d.

ITem *a* ex contrario, quemadmodum Episcopo sua portio competit, si quid Ecclesiæ relinquatur: ita si quid Episcopo relictum fuerit, Ecclesia de illo Canonicam petere portionem poterit. Sed hoc casu, si testator exprimat, quòd velit illud Episcopi tantùm esse, non Ecclesiæ, testatoris erit servanda dispositio.

¶ *Si quid simpliciter Episcopo à conjuncto fuerit relictum, in dubio non debetur Ecclesiæ Canonica portio: secùs si ab extraneo.* hoc dicit.

SEd *b* in hac specie multum intererit, quâ legandi formulâ testator usus fuerit. Nam si simpliciter dixerit, *Rem talem relinquo*, distinguendum est, Episcopi propinquus leget, an extraneus. Primo enim casu, cùm non Ecclesiæ relictum præsumatur intuitu, nisi fortè id probetur, sed personæ, de relicto in vita Episcopi Ecclesia petere nihil poterit. Contraria obtinet præsumptio & dispositio, si ab extraneo quid Episcopo relictum fuerit.

¶ *Si quid conjunctim legetur Episcopo & Ecclesiæ, sit inter ipsas divisio, etiamsi testator hoc relinquerit Episcopo, illud Ecclesiæ: nisi stare velint testatoris voluntati, quod ob favorem ultimæ voluntatis conceditur.* h. d.

QUod si *c* conjunctim dictum fuerit, *Relinquo rem Episcopo & Ecclesiæ*, de ea inter ipsos Canonica divisio facienda erit. Si verò istud Episcopo, & illud Ecclesiæ relinquatur, relicta inter Episcopum, & cathedralem Ecclesiam ad Canonicam divisionem sunt redigenda: nisi ambo testatoris velint esse dispositione contenti, quam propter ultimæ voluntatis favorem observare est satis condecens, ubi neque fraus intervenit, nec alteruter nimium debitâ portione fraudatur.

¶ *Cum Ecclesiis inferioribus Episcopus non dividit sibi relictum, sed bene detrahit quartam de relictis dictis Ecclesiis.* hoc dicit.

SEcùs *d* autem est, si quid legetur Episcopo, & capellis vel monasteriis, aut aliis piis locis: nam hoc casu, quod Episcopo legatur, ejus præcipuum est: cum Ecclesia cathedrali, & de illis quæ aliis locis legantur, portionem Canonicam nihilominùs obtinebit. Et hæc ideò tam variè, quia non tanta inter monasteria, aut capellas est communio, quanta inter Ecclesiam cathedralem & Episcopum, qui cathedrali spirituali copulatus est conjugio: unde & quæ acquirit Episcopus, non illis, sed istis tantùm acquirit.

¶ *Si testator aliquid Episcopo, aliquid Ecclesiis reliquit, & jussit Episcopum esse contentum suo relicto, posthabitâ detractione quartæ, servanda est testatoris voluntas, nisi sit facta in fraudem.* hoc dicit.

HOc autem tunc obtinere oportet, si simpliciter Episcopo legatum factum fuerit: cæterùm si eam adjecerit conditionem testator, ut Episcopus suo sit legato contentus *e*, & ipse legatum agnovit, quia per hoc aliis renunciâsse videtur, de cæteris portionem exigere non poterit. Sed si constiterit, quod eâdem adjectâ conditione in fraudem modicum constituit mortuarium, ut Episcopus portione debitâ fraudetur in cæteris, quia dolus cuiquam patrocinari non debet, poterit is etiam ex aliis relictis exigere portionem à Canone constitutam, salvis tamen indulgentiis, quæ à Romano Pontifice quibusdam regularibus sunt concessæ.

¶ *Relictum ei, qui potest proprium possidere, non habenti prælationem vel administrationem, à quocunque præsumitur relictum intuitu propriæ personæ, non Ecclesiæ.* h. d.

ILlud *f* etiam generaliter observandum est circa eum, qui proprium possidere potest, prælationem, vel

a *C. requisisti. 9. si ab extrà, de test.* b *d. c. requisisti. 9. si verò.* c *d. c. requisisti 9. quid si. & seq. ext. de test.* d *d. c. requisisti. 9. secus autem. extra de test.* e *c. officii. & infrà. extrà, de test.* f *c. requisisti. 9. illud. extrà, de testam.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

administrationem Ecclesiæ non habentem, quòd si ei aliquid relinquatur specialiter, non solùm à propinquo, verùm etiam ab extraneo, non intuitu Ecclesiæ, sed personæ esse relictum intelligitur, nisi, probatio in contrarium appareret: & idcirco de illo, nec Episcopus, nec Ecclesia poterit in vita ejus sibi aliquid vendicare.

¶ *Episcopalia & parochialia pari passu ambulant.* h. d.

ITem de quibus relictis parochialis portio non detrahitur, nec Episcopalis detrahenda erit.

DE DECIMIS.
TITULUS XXVI.

¶ *Ponit subordinationem tituli ad præcedentia & sequentia.* h. d.

EXplicito tractatu rerum, quæ spiritualitate quâdam continentur & censentur, superest nunc, ut de rebus Ecclesiasticis quidem, sed temporalibus, illarumque administratione dicamus. Sed cùm decimæ mediam quandam inter spirituales res & temporales naturam obtineant, quippe quòd ipsum decimandi jus spirituale sit, fructus verò ipsi decimarum temporales & profani, merito de his quasi in confinio quodam, tractatus habendus erit, & tam præcedentibus, quàm subsequentibus annectendus. Quod eò etiam congruentiùs posse fieri videtur, quòd & proximè de iis, quæ Sacerdotibus, & Ecclesiis parochialibus debentur, & similem naturam habere videntur, loquuti fuimus, & ipsarum quoque decimarum ad parochiales Ecclesias jure communi spectat perceptio.

¶ *Quid sit Decima.* h. d.

DEcima est quota bonorum mobilium pro Deo, tam divinâ, quàm humanâ constitutione debita. *a*

¶ *Decimarum alia personales, alia prædiales.* h. d.

DEcimarum duæ sunt species: personales, & prædiales. Personales sunt, quæ ex iis proventibus deducuntur, qui ex propria cuique solertia & industria obveniunt, ut putà de negotiatione, artificio, & militia. Prædiales sunt, quæ ex fructibus prædiorum solvuntur, ut de vino, tritico, & his similibus, quas in signum universalis sibi retenti dominii reddi Deus præcipere voluit.

¶ *Personales prabenda debentur Ecclesiæ, in qua quis sacramenta percipit: prædiales verò Ecclesiæ, in cujus finibus sunt constituta prædia, nisi aliud audeat consuetudo.* h. d.

INter personales autem & prædiales decimas hoc interest, quòd personales illi solùm parochiæ debentur, in qua quis Ecclesiastica sacramenta percipit, tametsi lucrum alibi contigerit: prædiales verò, si ex prædiis in aliena parochia constitutis fructus collecti fuerint, ei debentur Ecclesiæ regulariter, in cujus territorio prædia sunt constituta: quanquam si consuetudo aliud introduxerit, servanda erit. *b*

¶ *Personales decima, quæ solvuntur ex rebus venditis & parato pecuniâ decimatâ, solvuntur deductu impendiis: secus vero prædiales: & fructus non, nisi cum onere decimarum, alienari possunt.* h. d.

ITem si personales, quæ de rebus acquisitis, vel factis ex pecuniâ decimatâ, si vendantur, solvendæ sint *c*, ut putà si vendatur domus, ager, vinea, molendinum, grex, aut merces, quælibet expensæ priùs, quas quis in rebus parandis fecerit, deduci debent, & de residuo, quasi de lucro, decimæ præstabuntur. Expensæ verò etiam seminis, quæ fiunt pro percipiendis fructibus, ex illis de quibus fructus proveniunt, etiam si decimatæ fuerint, non deducentur: quoniam salvâ decimâ, fructus efficiuntur eorum, qui expensas ipsas faciunt: sed nec fructus ipsi, nisi cum onere decimarum, alienari poterunt.

¶ *Non deducuntur impensæ factæ pro instaurandis rebus, de quibus solvenda sunt decimæ, tam personales, quàm reales.* h. d.

ILlud commune tamen est tam personalibus, quàm prædialibus, quòd expensæ, quæ factæ fuerunt pro restaurando *a* detrimento rerum, ex quibus decimæ persolvuntur, ut si parsaliqua moriatur armenti, vinea fiat deterior, mercis depereat portio, de proventibus decimandis minimè deduci debent. Cujus rei illa est ratio, quòd penès dominum res instauratæ remanent.

¶ *Census & tributa de fructibus, de quibus decima solvenda sunt, non debent deduci.* h. d.

SEd *b* nec census, nec tributa de fructibus, de quibus decimæ persolvendæ fuerint, primitùs deduci poterunt. Cùm *c* enim in signum universalis dominii, quasi quodam speciali titulo decimas sibi Dominus reservaverit, consequens est ut in prærogativam dicti generalis dominii decimarum solutio, censuum & tributorum præcedat exactionem: vel saltem hi, ad quos census, vel tributa pervenerint, quoniam res cum suo transit onere; decimas solvere per censuram Ecclesiasticam compellantur.

¶ *De omnibus proventibus decima solvi debent.* h. d.

EAdem *d* ratione constitutum est, ut non solùm de vino & grano, fructibus arborum & horrorum decimæ persolvi debeant, sed etiam de pecoribus, de venationibus, negotiationibus, de ipsa etiam militia, & denique de omnibus bonis, & proventibus omnibus, ita ut qui de his eas cum integritate solvere neglexerint, Ecclesiasticâ districtione percelli debeant.

¶ *Omnes tenentur solvere decimas, tam Christiani quàm Judæi. Judæi tamen tantum prædiales tenentur solvere, Christiani & prædiales, & personales.* h. d.

ILlud etiam nullam recipit dubitationem, ad solutionem earum quemlibet teneri, nisi quis speciali privilegio ab ipsarum præstatione doceatur exemptus. Unde non solùm Christiani, sed etiam Judæi tenebuntur. Inter eos tamen illa differentia, quòd fideles ad personales & prædiales præstandas indistinctè tenentur: Judæi verò *e* ad prædiales tantùm, quas si recusent solvere, ad ipsas possessiones renunciandas compellendi erunt, ne fortè hâc occasione Ecclesiæ suo jure fraudati valeant.

¶ *Monachi regulares, & Clerici communiter viventes solvunt prædiales decimas, & quòd novale, est ager de novo redactus ad culturam.* h. d.

DE Monachis & regularibus, seu Clericis communiter viventibus videamus, & sanè nulla finit ratio, ut ab his de laboribus ac nutrimentis propriis decimæ exigantur: ad prædiales tamen etiam de novalibus, de quibus antèa decimæ solvebantur, tenebuntur. Est autem novale, ager nunc primùm profissus, & nuper ad culturam redactus: de quo, quòd aliquando cultus fuerit, memoria non extat.

¶ *Decimas solvere tenentur Monachi, & alii communiter viventes, etiam de prædiis de novo acquisitis, & propriis manibus excultis, nisi obstet aliquod privilegium.* h. d.

SEd & si iisdem possessiones piâ fidelium devotione collatæ fuerint, aut pro monasteriis de novo fundandis comparatæ, vel quoquo modo recenter acquisitæ, etiamsi eas propriis manibus aut sumptibus excolant, nihilominus decimas persolvent Ecclesiis, quibus ratione talium prædiorum antèa solvebantur, nisi *f* super hoc speciali jure vel privilegio muniti esse probentur.

¶ *Privilegium tollitur re judicatâ & præscriptione.* h. d.

SEd nec semper eis privilegium suffragabitur: nam si res judicata obsistat, vel privilegio muniti decimas per quadraginta annorum spacium solverint, cùm liberum sit unicuique juri proprio renunciare, præstatione tanti temporis proprio privilegio detrahere voluisse præsumuntur, & eapropter ad decimarum præstationem compelli poterunt.

¶ *Privilegia sunt interpretanda, ut nemini indebitè damnum inferant.* h. d.

ITem si post initam inter aliquos super decimis conventionem certi tenoris privilegia obtenta fuerint, nisi convention per ea derogetur expressè, illis non obstantibus, erit inviolabiliter observanda: ita etiam hujusmodi privilegia sunt accipienda, ut nemini læsionem, præsertim enormem, inferre debeant. Unde *a* si per hujusmodi concessiones parochiales Ecclesias adeò gravari contingat, ut Rectores de reditibus earum congruè sustentari, & Episcopo debita persolvere non possint, per locorum ordinarios ita providendum erit, ut eisdem Rectoribus tantum relinquatur, quòd & competentem substentationem habere, aliaque onera debita supportare valeant.

¶ *Privilegiati super decimis, tenentur illas solvere de prædiis vendutis: & privilegiatus super laboribus propriis solvet decimas super prædiis locatis.* h. d.

SUper decimis quoque non solvendis privilegiati, si aliena prædia conduxerint *b*, privilegio minimè obstante, de conductis prædiis solitas decimas parochiis suis integras persolvent. Idemque erit de locatis prædiis, si privilegiatus super laboribus, quos propriis vel manibus, vel sumptibus excoleret, terras suas aliis locaverit.

¶ *Laici, & etiam Imperator non possunt concedere privilegium super decimis non solvendis.* h. d.

GEneraliter autem, nisi hujusmodi immunitatum privilegia ab Apostolica potestate obtenta fuerint, nullam habebunt efficaciam, ideoque *c* etiam Imperialis concessio quantumcunque concepta generaliter, cum nulla sit Laicis de spiritualibus disponendi facultas, à solutione decimarum neminem poterit eximere: imò sacrilegii *d* crimen incurrit, qui de manu Laicorum tem Ecclesiasticam recipiet.

¶ *Laicus etiam de manu Clericorum non potest decimas recipere, sub pœna excommunicationis, & privationis sepulturæ, & Clericus concedens deponetur.* h. d.

EX contrario quoque Laicus etiam à Clericali potestate decimas recipere, & in alium, velut hæreditario jure transmittere non poterit: & si secùs actum fuerit, & qui concesserit, à statu suo dejiciertur *e*, & qui recepefit, & Ecclesiæ non reddiderit, & vivens excommunicationis vinculo *f* innodabitur, & mortuus Ecclesiasticâ sepulturâ carebit. *g*

¶ *Reditus decimarum locari possunt, dummodò locatio non fiat in alienationem.* h. d.

SI *h* quis tamen, cùm Ecclesiæ suæ conditionem melioremfacere possit, decimarum suarum proventus alicui locare velit, dummodò hujusmodi locatio feudum, vel alienationem non videatur extendi, id facere minimè impedietur.

¶ *Episcopo debentur à Rectoribus quarta decimarum, quas exigunt, nisi præscripta fuerit.* h. d.

POstremo sciendum est, quòd veluti parochialibus Ecclesiis (secundùm ea quæ proximè exposuimus) decimæ debentur, ita etiam decimarum ipsarum quarta Episcopo à Rectoribus Ecclesiarum, nisi legitima obstet præscriptio *i*, persolvenda erit.

DE REBUS ECCLESIÆ ALIENANDIS VEL NON.

TITULUS XXVII.

¶ *Regulariter Episcopus non potest aliquid agere sine consensu, vel consilio Capituli.* h. d.

TRactemus nunc de rebus temporalibus Ecclesiarum, illarumque administratione & alienatione, sine quibus spiritualium dignitas haud facilè consistere potest. Et quidem illud in primis firmare nos oportet, nihil Episcopum regulariter sine consensu sui capituli vel consilio posse super his statuere: cum velut caput ad membra, ita sese Prælatus habeat ad capitulum. In eo autem totius videtur esse consensus capituli, cui & major & sanior fratrum accesserit sententia.

¶ *Alienatio rei Ecclesiastica facta sine utilitate Ecclesiæ, & Clericorum consensu, non valet: & quid contineat alienationis verbum.* h. d.

EX his consequens est, ut rerum Ecclesiasticarum absque Clericorum subscriptione, & Ecclesiæ utilitate, & Romano inconsulto Pontifice *a*, ab Episcopo facta donatio, vel alienatio, vel suppositio non teneat, nisi eam postmodùm ratam habeant. Prælatus enim Ecclesiasticarum rerum procurator est, non dominus: & conditionem Ecclesiæ meliorem quidem facere potest, deteriorem verò non potest. Quòd si secùs factum fuerit, nec quod gestum est, vires ullas sortietur, & Canonum temeratores tam secularium, quàm Ecclesiasticarum legum pœnis subjacebunt. Alienationis autem verbum continet hoc loco venditionem, permutationem, hypothecam, donationem, conditionem, emphyteusim, & omnem conventionem, per quam dominium transfertur.

¶ *Ecclesiam suam non potest quis gravare pro alienu debitis, & debita necessaria facta à prædecessore tuenda sunt. Idem si Clericus de mandato fidejusserit, aut in rem ipsius Ecclesiæ mutuum verterit.* h. d.

SEd *b* nec commissam sibi Ecclesiam pro alienis gravare debitis, aut literas alicui, vel sigilla concedere, quibus Ecclesia possit obligari, aliquis audere debet: alioqui nec Ecclesia ad talium debitorum solutionem tenebitur, & qui id ausus fuerit, à spiritualium & temporalium administratione suspensus erit. Debita *c* tamen à prædecessore suo pro Ecclesiæ necessitate contracta, solvere proculdubio tenebitur. Idem, si Clericus de mandato fidejusserit *d*, aut si non de mandato, in rem tamen Ecclesiæ, mutuum verterit.

¶ *Potest Prælatus rem non magni valoris in aliquem benè meritum transferre, & terram gratia fabricandæ Ecclesiæ alicui concedere.* h. d.

EXcipiuntur tamen nonnulli casus, in quibus donandi, permutandi, locandi, libertatem, feudum, & emphyteusim dandi, aut aliter alienandi jure licentia conceditur. Nam *e* si quid Prælatus non magni valoris alicui forte ob benè merita donaverit, præsertim suadente consuetudine, jure sustinebitur donatio. Multo magis idem erit statuendum, si quid forte soli ad Ecclesiæ fabricam erigendam concessum fuerit: quo casu tantum donare licet, quantum Ecclesiæ parietes concludere possunt.

¶ *Proventus Ecclesiastici possunt vendi ad modicum tempus, & ad precariam concedi, qua renovanda erunt de quinquennio in quinquennium.* h. d.

IDem juris erit & de redituum fructuumque venditionibus ad tempus modicum faciendis, & de precariis, quæ quandoque de Ecclesiarum possessionibus fieri solent: quæ, ne temporis longinquitate juris Ecclesiastici pereat memoria, de quinquennio *f* in quinquennium renovandæ erunt.

---

a *C. parochianos. extr. eod.* b *d. c. ad Apostolica. in fin.* c *c. pastoralis officii. extr. eod. tit.*

a *C. pastoralis. §. nec pro eo. tit. extr.* b *c. cum non ext. eod. §. cum sacrilegii. extr. eod.* c *c. tua nobis circa med. eod. tit. extr.* d *c. ex parte. & c. sequen. extr. eod. tit.* e *c. de terris. ext. eod. tit. & c. pen. in fin. ext. de usur.* f *c. 2. §. cæterum. eod. tit. in 6.* g *c. prohibemus. extr. eod. tit. h c. 2. extra loca.* i *c. de quarta. extra, de præscr.*

a *Cap. 2. in princ. eod. tit. in 6.* b *c. 2. extravag. de fidejuss.* c *c. 1. extr. de solut.* d *c. pen. extr. de fidejuss.* e *c. cæterum. extr. de donat.* f *c. 1. extr. de precar.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Precarium solvitur ad beneplacitum concedentis: secùs precaria, nisi sit irrationabilis.* h. d.

DIstat autem precarium à precaria: quia precarium *a* tandiu conceditur, quoad is, qui concessit, patitur: Precariæ verò non sunt pro voluntate concedentium revocandæ, nisi sint irrationabiles: quo casu poterit successor à prædecessore concessam precariam rescindere & revocare.

¶ *Ruina, prædia inculta, & sylvæ extirpata possunt sub annuo censu concedi in emphyteusim, & si per biennium in solutione census cessatum fuerit, potest emphyteuta expelli.* h. d.

RUinæ quoque, quas Ecclesia reficere non valet, & inculta prædia, ut extirpatæ sylvæ, in emphyteusim sub annuo censu his concedi poterunt, à quibus, vel suo, vel parentum *b* suorum labore consiterit extirpatas, nisi forte possint aliis ad majorem Ecclesiæ utilitatem cum eodem onere conferri. Qui *c* tamen si per biennium in solutione Canonis cessaverint, nisi celeri satisfactione postmodùm sibi consulere studuerint, jure expelli poterunt: nec quicquam eis proderit, quòd ut Canonem solverent, sibi nunciatum non fuit, cùm hoc casu præfixus dies pro domino interpellet.

¶ *Tertulas incommodas, & minùs utiles, item servos fugitivos potest Prælatus alienare.* h. d.

TErtulas *d* quoque & vineolas exiguas, & Ecclesiæ minùs utiles, aut longè positas, vel domos, quæ Ecclesiæ plus incommodi quam utilitatis afferunt, si necessitas fuerit, distrahendi potestatem Episcopus habebit. Simili ratione fugitivos servos, & qui de fuga revocati, retineri non possunt, si voluerint, aut illi ex alio meruerint, Episcopis distrahendi potestas erit.

¶ *Feudum à vasallo alienatum, & difficilis recuperationis, potest Episcopus alteri sub conditione recuperandi concedere.* h. d.

SEd & in feudum *e* certis casibus, & jurejurando de non alienando minimè obstante, res Ecclesiasticas concedere poterit, veluti si feudum per vasallum alienatum fuerit, & per Episcopum id facile recuperari non valeat: poterit eum per Episcopum illud alicui concedi, qui & ipsum recuperet, & in feudum ab Ecclesia recognoscat.

¶ *Feudum devolutum potest per Episcopum alteri concedi.* hoc dicit.

QUinimò *f* etiamsi talis necessitas non immineat, nihilominus alienantis filium, vel consanguineum, vel ejusdem feudi consortem poterit Episcopus investire. Idem erit, si per obitum vasalli feudum ad Ecclesiam remeaverit: nam & eo casu investire Prælatus alium liberè poterit, si Ecclesiæ viderit expedire.

¶ *Qui aliquid contulerunt, vel acquisiverunt Ecclesiæ, possunt pro modo collati, vel acquisiti manumittere, dum tamen manumissus cum posteritate & peculio remaneat in patrocinio Ecclesiæ.* hoc dicit.

ILlud etiam Toletano Concilio *g* diffinitum reperitur, quòd si Sacerdotes aliquid Ecclesiæ suæ relinquunt, vel nihil habentes, aliqua prædia, vel familias Ecclesiis suis acquirunt, liceat eisdem aliquos juxta collatæ modum rei de familia ejusdem Ecclesiæ manumittere, ita ut manumissi cum peculio & posteritate sua sub Ecclesiæ remaneant patrocinio. Quòd si qui nihil de proprio *h* Ecclesiæ contulerunt, libertati servos Ecclesiæ dotare ausi fuerint, ex eodem Concilio Episcopus successor ad Ecclesiæ jus vocare poterit. Impium est enim, ut qui lucrum de rebus suis Ecclesiæ non contulit, damnum inferre valeat.

¶ *Princeps potest rem suam aqualem, vel majorem cum Ecclesiastica permutare: & servi Ecclesiastici, si frugi sint, præterquam ad libertatem, commutari non possunt.* h. d.

SEd & Princeps, si causa probabilis id poposcerit, cum re Ecclesiastica & immobili, rem suam majorem, vel æqualem permutare poterit, pragmaticâ super hoc præcedente formâ. Ecclesiastica tamen mancipia quæ frugi fuerint, præterquam ad libertatem, commutari non poterunt.

¶ *Episcopus potest permutare terras duarum Ecclesiarum sua diœcesis, illarum accedente consensu: & de temporalibus ad spiritualia non potest fieri permutatio.* h. d.

EPiscopus quoque duarum suæ diœceseis Ecclesiarum terras, invicem ambarum *a* partium accedente consensu, permutare poterit, & si alterius partis prædium valore præponderet, ad æqualitatem inducendam ab altera parte pecuniam refundi jubebit *b*. De temporalibus autem ad spiritualia permutatio jure consistere non potest. *c*

¶ *Res Ecclesiastica potest propter præscripionem legitimam ab Ecclesia abduci, & detrahi.* h. d.

PRæterea & si quis per tempora sacris Canonibus definita tem Ecclesiasticam justo titulo & bona fide ita possederit, ut nullo tempore rei conscientiam habeat alienæ, completâ rescriptione, res possessa à juribus Ecclesiæ dubio procul intelligitur esse avocata.

¶ *Decimæ & oblationes præscribi non possunt.* h. d.

PRoventus tamen primitiarum & decimationum præscriptione tolli non poterunt, etiamsi à Romano Pontifice Laicus quilibet super his rescriptum impetraverit.

DE PECULIO CLERICORUM, RELICTIS ET SUCCESSIONIBUS EORUM.

TITULUS XXVIII.

¶ *Ecclesiastica reputantur etiam res illæ, quas Sacerdos acquisivit, cùm tempore suæ promotionis nihil haberet: qui sub pœnâ hîc contentis curabit, ut de rebus à se emptis ad nomen Ecclesiæ scripturam conficiat.* h. d.

ERgò res Ecclesiasticas ab Ecclesiæ juribus abdicare non licet: Ecclesiasticas autem res intelligimus, non modò quas Ecclesiæ rationibus Sacerdos comperit ascriptas, sed etiam eas, quas is emeritis cùm tempore suæ promotionis nihil haberet. Cùm igitur, & hæc tanquam de bonis Ecclesiæ quæsita ejusdem esse intelligantur, ne quando Jus Ecclesiasticum immineatur, curabit Sacerdos, ut de his, quæ superemerit, & ed ipsius Ecclesiæ nomen scripturam *d* conficiat, & Ecclesiæ relinquat, alioqui ab ejus ordinatione discedet. Qui verò prætextu proprii *e*, vel alieni nominis fraudem facere voluerit, sacrilegii crimen incurret.

¶ *Relictum Sacerdoti pro anima, & conferur relictum Ecclesiæ: secùs est, si quid ei sit relictum sub onere fideicommissi.* h. d.

SEd & si non emerit, sed pro anima quispiam intuitu Ecclesiæ Sacerdoti reliquerit, adhuc idem statuendum erit. Congruit enim, ut quemadmodum Sacerdos habeat, quod Ecclesiæ dimissum est, ita & Ecclesia id habeat, quod relinquetur Sacerdoti. Si quid tamen per fideicommissum, aut Sacerdoti, aut Ecclesiæ relictum fuerit, alteri postmodum profuturum, id inter Ecclesiasticas facultates computandum non erit.

¶ *Bona quæsita Sacerdotibus intuitu Ecclesiæ, debent remanere apud Ecclesiam, nec de his potest quis testari: & quid contineatur nomine Ecclesiæ.* h. d.

GEneraliter *f* igitur bona quælibet ob Ecclesiam acquisita Sacerdotibus, sive mobilia, sive immobilia, post illorum obitum debent apud eandem remanere, nec super his ullum de jure testamentum fieri poterit. Nomine autem Ecclesiæ, ubi Clericorum est collegium, non Episcopus, vel motientis Clerici successor, sed congregatio communis intelligitur, quæ rerum illarum curam, & Ca-

a C. fin. extr. de prec. b c. ad aures. extr. eod. c c. fin. ext. huca. d c. terrulas. 12. q. 2. e c. 2. ext. de feud. f c. fin. ext. de feud. g c. consensus. ext. eod. h c. Episcopi. ext. eod. tit.

a C. 1. extr. eod. tit. b c. ad quæstiones. extr. de rer. permut. c c. fin. de rer. permut. d c. 1. ext. eod. e cap. penult. ext. eod. f c. relatum, vel secundo. ext. de test.

nonicam debet habere distributionem. Ubi autem in locum defuncti unus tantùm substituendus erit, is ea bona, velut & alia, dispensabit.

¶ *Clerici possunt maximè accedente justâ causâ de bonis Ecclesiasticis facere eleemosynam.* h. d.

LIcèt autem Clerici, nec de mobilibus ipsis testamentum conficere possint, consuetudinis tamen est non improbatæ, ut de his pauperibus & religiosis locis, & his qui viventi servierint, sive sint consanguinei, sive extranei, aliqua juxta servitii meritum conferantur, non testamenti ratione, sed eleemosynæ duntaxat intuitu. *a*

¶ *Potest quis tantum legare de bonis Ecclesiasticis, quantum contulerit Ecclesiæ.* h. d.

ITem si tantundem de proprii Juris facultate contulerit Ecclesiæ, quantum de Ecclesiasticis bonis legaverit, legatum sustinebitur.

¶ *Clerici possunt testari de his, quæ acquisiverunt non intuitu Ecclesiæ.* h. d.

DE his verò *b*, quæ aut paternæ successionis, vel cognationis intuitu, seu consanguineorum, vel amicorum munere, respectu non habito ad Ecclesiam, ad Clericos pervenerint, liberè testari poterunt.

¶ *Clerico ingenuo deficientibus successoribus ab intestato succedit in totum Ecclesia.* h. d.

QUòd si decesserint intestati, nec aliqui fuerint inventi, qui jure cognationis ipsis succedere valeant, si ingenuis gaudeant natalibus, in integrum tunc Ecclesia succedet, nec cuiquam ex rebus eorum aliquid præsumere licebit.

¶ *Bona servi promoti ad sacros ordines ab intestato decedentis dividuntur in quatuor partes, ut hîc.* h. d.

SI verò servus *a* ad sacros ordines promotus, libertatem nactus fuerit, idemque postèa accesserit intestatus, nihil olim dominus de bonis ejus vendicare poterit, sed ejus peculium in quatuor partes dividetur, quarum una Episcopo, altera Ecclesiæ, tertia pauperibus assignabitur, quarta parentibus: & si non sint capaces parentes, Episcopus eam recipiet, & in usum Ecclesiæ diligenter distribuet.

a C. ad hæc. extr. de test. b c. quia nos. extr. de test.

a Can. 2. extr. de success. ab intest.

FINIS LIBRI SECUNDI.

INSTITUTIONUM JURIS CANONICI LIBER TERTIUS.

DE JUDICIIS, ET ILLORUM DIVISIONE.

TITULUS PRIMUS.

¶ *Quid sit Judicium, & quid causa.* hoc dicit.

PEstat, ut videamus de Judiciis. Potest autem judicium ita describi. JUDICIUM est discussio causæ, quæ ritè fit in foro coram Judice: CAUSA verò est origo negotii, & materia judicii.

¶ *Quæ sint Judicia Secularia, & quæ Ecclesiastica.* h. d.

SUmma divisio judiciorum hæc est, quòd aut sunt secularia, aut Ecclesiastica. Judicia secularia sunt, quæ coram Judice laico inter personas seculares exercentur. Ecclesiastica verò sunt, quæ coram Judice Ecclesiastico inter personas Ecclesiasticas agitantur. Duo enim sunt, quibus principaliter orbis regitur *a*, Auctoritas sacra Pontificum, & Imperialis ac regia potestas. Unde sicut civilium rerum non nisi civilis esse debet executor: ita etiam Ecclesiasticarum Ecclesiasticus Judex est administrator.

a C. felicitè. extr. de majorit. & obed.

¶ *Laicus à Laico coram seculari Judice conveniri debet, nisi causa sit spiritualis vel simili: & litera impetrata ad Judicem Ecclesiasticum non tenent.* h. d.

LAicus *a* ergo à Laico coram Judice seculari, non autem Ecclesiastico conveniendus erit: quod usque adeò obtinet, ut etiamsi alteruter litigantium ab Apostolica sede literas ad Ecclesiasticum Judicem impetraverit, irritæ sint & inanes. Si tamen causa sit hujusmodi, quæ ad Ecclesiasticum forum pertineat, qualis est matrimonii, usurarum, perjurii, & similes, licèt inter Laicos disceptatio sit, Judex Ecclesiasticus adeundus erit. Idem juris est, si vel à seculari Judice justitia impetrari non potest, vel consuetudo loci, vel miserabilitas personarum Ecclesiasticum Judicem compellandum suadeat.

¶ *Clerici habent privilegium, ne coram Judice laico convenire valeant, cui non potest ullo pacto renunciari. In Judicem tamen Ecclesiasticum non suum possunt consentire, accedente consensu diœcesani.* h. d.

PAti *b* ratione tam Milevitanensi, quàm Carthaginensi Concilio constitutum est, ne Clerici Clericos relicto suo Pontifice, ad publica judicia, sub pœna depositionis & amissionis propriorum jurium pertrahant: cui

a can. licèt. & c. seq. extr. de foro compet. b c. si diligenti. ext. de foro compet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

beneficio, cùm non sit personale, sed collegio Ecclesiastico indultum, pactionibus privatorum, aut juramento illicito derogari non potest. In Judicem tamen non suum si is persona sit Ecclesiastica, & Episcopi diœcesani consensus accesserit, Clerici consentire poterunt.

¶ *Actor sequi debet forum rei.* h. d.

QUod si inter Clericum & Laicum contentio sit, ut cognoscamus, utrùm Ecclesiasticus, an secularis Judex causam dirimere debeat, dispiciendum erit, quis rei conventi partes sustinet. Nam si Clericus, apud Ecclesiasticum forum: si Laicus, apud secularem erit agitanda causa: cùm *a* generale sit, ut actor forum rei sequatur. Cavendum *b* erit igitur Laico Judici, ne quoquo modo Clericum condemnet: quod si fecerit ab Ecclesia, cui injuriam irrogare noscitur, tam diu sequestrandus erit, quousque reatum suum cognoscens, emendet.

¶ *Si delinquens captus prætendatur Clericus, utrum ita sit, debet cognoscere Judex Clericus vocato Judice seculari.* h. d.

DUbitari tamen contigit, si Judex Laicus e delinquentem captum detineat, & si is se Clericum asserens, ad curiam Ecclesiasticam remitti postulet, vel illum curia ipsa Ecclesiastica tanquam Clericum repetat, si Judex Laicus illum esse Clericum inficiatur, & propterea minimè remittendum contendat, quis sit hujus dubitationis legitimus futurus Judex? Et cùm de re Ecclesiastica & spirituali sit controversia, ad Judicem Ecclesiasticum hujusmodi cognitio pertinebit. Judex tamen secularis, vel alius, cujus interfit, dum res hujusmodi cognoscitur, vocandus erit.

¶ *Delinquens captus habitus pro Clerico, statim debet restitui Judici Ecclesiastico.* h. d.

SEd si notorium fuerit, vel fama publica extiterit, reum captum talem esse Clericum, qui hujusmodi privilegio gaudere debeat, aut ipse pro Clerico communiter habeatur, statim ante ullam de Clericatu cognitionem Ecclesiasticæ curiæ restituendus erit.

¶ *Talis quis præsumitur, in quali habitu reperitur aliquandiu conversatus & captus.* h. d.

IDem *d* dicendum erit, si ante deprehensionem pro Clerico publicè se gerens, tonsuram & clericales vestes deferens deprehensus fuerit: donec enim contrarium non constiterit, talis, qualem eum demonstrat habitus, præsumendus erit.

¶ *Ex actu momentaneo non tollitur præsumptio orta ex actu habente tractum temporis.* h. d.

ALiud *e* observandum, si antequam deprehenderetur, publicè se pro Laico gerebat, & quasi Laicus communiter habeatur: nam quanquam deprehensionis tempore in habitu clericali repertus fuerit, ob præsumptionem, quæ adversùs captum ex præcedenti laicalis habitûs delatione orta est, non antea restituendus erit, quàm de clericali titulo fidem fecerit: interim tamen quivis processus Judicis penitùs conquiescet.

¶ *Secunda Judiciorum divisio, quod quædam sunt ordinaria, & quædam extraordinaria: & quis sit Judex ordinarius.* h. d.

ESt & alia divisio judiciorum: nam Ecclesiasticorum quædam sunt ordinaria, quædam verò extraordinaria, sive delegata. Judicium ordinarium est, quod coram Judicibus ordinariis exercetur. Ordinarius Judex est, qui suo jure, vel superioris beneficio, universalem jurisdictionem exercere potest, ut Episcopus, Archiepiscopus, Legatus, & similes. Constituitur autem a Lege, vel Principe, Consuetudine, vel Universitate. Igitur cum Episcopus in tota sua diœcesi jurisdictionem ordinariam noscatur habere, poterit in quolibet loco suæ diœcesis non exempto, per se, vel per alium, pro tribunali sedere, & ea quæ ad ipsius spectant officium, liberè exercere, & cùm opus fuerit, auxilium publicum implorare. *a*

¶ *Quid sit judicium extraordinarium, & quid Judex delegatus.* h. d.

EXtraordinarium sive delegatum judicium est, quod coram Judice delegato exercetur. Judex delegatus est is, cui ab eo, qui demandare potest, causa committitur.

¶ *Non solum Princeps, sed etiam alii Ordinarii possunt delegare, licèt delegatus à Principe sit magis privilegiatus.* h. d.

POssunt autem jurisdictionem mandare, non solùm Princeps, verùm etiam alii ordinarii. Is tamen, cui à Principe mandatur, cæteris longè præstat: nam & alteri ex causa subdelegare, nisi illius electa fuerit industria *b*, renitentemque compellere, & propriam sententiam exequi *c*, & contra ipsum ordinarium procedere potest: quæ in cæteris delegatis non obtinent.

¶ *Delegatus à Principe regulariter non potest quem citare, ni compareat personaliter.* h. d.

NOn *d* tamen in civili judicio alterutri parti, ut coram se personaliter compareat, jubere poterit: nisi vel mandatum ad hoc speciale receperit, vel nisi pro veritate dicenda, vel pro juramento calumniæ exhibendo, vel alia juris necessitas partes coràm exigat specialiter præsentari.

¶ *Delegatus à Papa non subdelegat, nisi personis ibi enumeratis.* h. d.

SEd nec omnibus promiscuè vices suas demandare potest *e*, sed illis duntaxat, quibus auctoritate literarum sedis Apostolicæ, vel legatorum ejusdem causæ committuntur, hoc est, non nisi dignitate præditis, aut personatum obtinentibus, vel Ecclesiarum cathedralium Canonicis.

¶ *Potest una causa etiam pluribus delegari, & si in rescripto non fuerit adjecta clausula. Quod si omnes, non valebit processus, nisi simul procedant: secùs, si talis clausula fuerit adjecta: quo casu procedere poterunt, si constet aliquos non posse, vel nolle interesse.* h. d.

ITem mandari potest jurisdictio, tam uni, quàm pluribus, certis tamen: sed si pluribus mandata sit, non adjecto eo, *Quod si omnes interesse nequiverint, vel noluerint, reliqui exequantur*, nisi simul omnes conjunctim processerint, quicquid aliqui fecerint, nullam juris habebit efficaciam. Planè si is, qui interesse non potest, vel Conjudici suo, vel alii vices suas commiserit, perinde res accipienda est, atque si omnes simul procedant. Aliud juris est, si illud adjectum sit. Nam nec impeditorum collegarum subdelegatos admittere cogendi erunt, & quod pars illorum fecerit, ratum habendum erit. Hoc tamen ita demùm obtinebit, si reliquis procedere volentibus, quosdam vel interesse non posse, vel omninò nolle legitimè constiterit: alioqui procedentes nihil agent.

¶ *Si unus ex pluribus delegatis negotium inchoaverit, alii non possunt se intromittere, nisi ex causa.* h. d.

PORrò uno illorum commissum negotium inchoante, alii ulteriùs se intromittere non poterunt, nisi aut infirmitate, vel aliâ justâ causâ illum, qui causam tractare inceperit, contigerit impediri, aut idem nollet, vel dolo malo in eo procedere recusaret.

¶ *Jurisdictio perpetuata per unum, intelligitur perpetuata quoad omnes.* h. d.

JUrisdictione *f* verò per unum vivo mandatore perpetuatâ, quoad omnes condelegatos Judices perpetuata intelligitur.

¶ *Delegatus debet diligenter servare fines mandati, & intra quid committitur, censentur omnia commissa, per quæ pervenitur ad illud.* h. d.

SEd sive uni, sive pluribus, sive à Principe, sive ab alio mandata fuerit jurisdictio, mandati forma diligenter custodienda erit: nec aliquid contrà quàm sibi mandatum fuerit, delegatus tentare audebit. Planè jurisdictionem impedientes, vel in judicium venire detrectantes, delegatus à Principe Ecclesiasticâ districtione, etiam si literæ commissionis id non contineant, coërcere poterit, vel pro delicti & causæ qualitate, secundùm arbitrium suum, si certa pœna à Canonibus non exprimatur, mulctare: quia ex eo, quod alicui causa committitur super omnibus *a*, quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, plenam recipit potestatem.

¶ *Rationabiles exceptiones admittet delegatus, nisi verba rescripti sonent in contrarium.* h. d.

RAtionabiles *b* quoque & honestas exceptiones, & à juris æquitate non abhorrentes, licet id expressè mandato non comprehendatur, admittet: nisi, quod nullæ debeant exceptiones admitti, literis expressum fuerit.

¶ *Delegatus habet jurisdictionem etiam in eum, in quem fuit facta alienatio post impetratum rescriptum, licèt rescriptum de eo non faciat mentionem.* h. d.

SEd *c* etsi literas adversùs Titium ab Apostolico impetraveris, & is, ut mandatum eludat, antequam literæ ad Judicem datum perveniant, vel etiam postea antequam citetur, de possessione, de qua controversia vertitur, commutationem fecerit, eum qui in possessionem se ingesserit, poterit delegatus cogere, ut coram se jus pareat æquitati: nec, quòd rescriptum contra Titium impetratum fuerit, opponi poterit. Generaliter enim omnis venditio, cessio, & alienatio judicii mutandi causâ ficta, utroque jure prohibetur: aliàs delegata jurisdictio ad personas rescripto non comprehensas, etiam ipsis volentibus, prorogari *d* non potest.

¶ *Mandatum Apostolicum ex causa potest executioni mandari, etiam in alio loco ab expresso in mandato.* h. d.

SImili ratione statutum *e* est, ut si is, per quem ab Apostolica sede certo loco inquisitio, vel quid aliud expediri mandatur, ob illius potentiam, vel malitiam, contra quem inquiri, vel procedi mandatur: vel fautorum ejus eo loco securè mandatum executioni mandari nequeat, ad id exequendum locum securum & idoneum eligere valeat, ne quis scilicet ex proprio dolo, vel fraude commodum reportet. Quinimò idem facier, si alia probabilis causa subsit, propter quam in loco decreto perfici commodè nequeat, quod mandatur: ne tali prætextu impediri contingat mandatum Apostolicum, vel differri.

¶ *Delegatio solvitur revocatione jurisdictionis re integrâ.* h. d.

SOlvitur autem delegatio multis modis: putà revocatione, morte, impotentiâ delegati, executione sententiæ, propriâ pronunciatione, temporis fluxu, recusatione. Revocatione, cùm is *f*, qui mandavit jurisdictionem, antequam is, cui mandata fuerit, eâ uti cœperit, mandatum revocat: cùm eo casu jurisdictio in eum efficaciter transisse non censeatur.

¶ *Morte tam delegantium, quàm delegatorum solvitur delegatio: & si unus ex pluribus delegatis moriatur, adhuc solvitur delegatio, nisi aliud expressum sit in rescripto, vel sub nomine dignitatis in facta sit delegatio.* h. d.

MOrte extinguitur delegatio, tam ejus qui mandavit, si re integrâ decesserit, quàm etiam eorum qui delegationem susceperunt: quod quidem adeò obtinet, ut si pluribus Judicibus datis unus rebus eximatur humanis, delegatio etiam quoad superstites expiret: nisi aliud in delegatione comprehensum fuerit, aut sub dignitatis nomine non proprio facta fuerit.

¶ *Mors & absentia aquiparantur re non integrâ.* h. d.

QUæsitum est, si ab Apostolicâ sede datus Judex, quoties eum abesse *a* contigerit, vices tibi suas commiserit, an si is rebus eximatur humanis, commissum tibi negotium liberè valeas diffinire? & cùm tunc quoque censeatur abesse, rescriptum est, si illo vivente jurisdictione uti cœperis, posse te non secùs, ac si is viveret, & abesset, in negotio procedere. Idem juris est, si tibi vices sub eâ forma committat, donec eas revocandas duxerit.

¶ *Delegatio perimitur impedimento delegati, tam juris quàm facti.* h. d.

SEt etsi delegatus mortuus quidem non fuerit, ita tamen impediatur, ut omnino delegationis negotio interesse non possit, extinguitur delegatio. Impedimentum autem intelligitur, tam juris, quam facti. Juris, ut *b* si infamis factus, aut alio legitimo impedimento detentus fuerit. Facti, ut si inevitabili necessitatis articulo, putà infirmitate, præpediatur.

¶ *Jurisdictio delegati à Principe expirat per executionem sententiæ.* h. d.

IDem juris est, si delegatus à Principe per se, vel per alium sententiam executioni mandavit, vel mandari præcepit. Tunc enim ejus jurisdictio cessat, quia semel est officio suo functus.

¶ *Si Judex delegatus pronunciat se Judicem incompetentem, expirat jurisdictio.* h. d.

ITem *e* si Judex delegatus interloquendo pronunciaverit se super aliqua causa procedere non debere, usque adeo jurisdictionem amittit, ut etiam ex litigatorum consensu illam reassumere non possit.

¶ *Si in rescripto tempus apponatur, transacto termino expirat jurisdictio.* h. d.

SEd *d* & cùm causa intra certum terminum decidenda committitur, termino transacto mandatum expirat, nisi tempus communi partium consensu prorogatum fuerit. Terminus autem tunc incipit currere, cum Judices literas recepisse contigerit.

¶ *Potest qua convenit vigere literarum posteriorum, etiam non facientium mentionem anteriorum, quas adversarius impetravit, sed per annum non fuit usus.* h. d.

NOn absimili ratione constitutum est *e*, ut si quis Apostolicas literas impetrans infra annum, postquam Judicum copiam habuerit, dolo, vel negligentiâ eis uti distulerit, auctoritate posteriorum literarum, quas postea forsan ejus adversarius impetraverit, conveniri valeat, licèt in posterioribus nulla mentio de prioribus habeatur.

¶ *Recusatione extinguitur delegatio, cùm Judex datus suspectus postulatur & pronunciatur.* h. d.

REcusatione quoque extinguitur delegatio quod eo casu accidit, quo Judex datus altero litigatorum petente, ob probabilem aliquam suspicionis causam ab judicio removendus pronunciatur: ut puta *f*, si Judex datus dicatur dominus litigantium, aut consanguineus, aut advocatus, aut cum altero immodicam contraxisse familiaritatem, aut ab eodem in alia causa partem appellâsse, aut nondum Judicem ad legitimam ætatem pervenisse.

¶ *Qualiter cognoscatur & expediatur causa suspicionis.* h. d.

REcusationis autem causa variè cognoscitur *g*: nam si contra unum ex duobus ab Apostolica sede delegatis suspicionis causa proponatur, siquidem ulla clausula apposita sit, *Quòd si ambo interesse non possunt, alter in causa procedat*: coram non recusato conjudice expedienda erit. Ubi verò non est dicta clausula in rescripto, debet super hoc ad arbitros recursus haberi, prout Grego-

a *can. cum sit extr. de foro compet.* b *c. conquestus. d. tit.* c *c. si Judex. de sentent. excom. in 6.* d *d. c. si Judex. §. idem. de sentent. excom. in 6.* e *d. c. si Judex. §. non sic. de sentent. excom. in 6.*

a *C. 1. in fin. extr. de off. ord.* b *c. fin. §. pen. extr. de off. deleg.* c *c. significasti. extr. d. tit.* d *c. 1. de jud. in 6.* e *c. statutum. de rescr. in 6.* f *c. cum plures. in fin. de offic. deleg. in 6.*

a *can. præterea. in fin. extr. dict. tit.* b *can. ex parte. d. 2. extr. de offic. deleg.* c *can. 1. & 2. extr. de alien. jud. mut.* d *c. perro. in fin. extr. de offic. del.* e *can. statuimus. de offic. del. in 6.* f *can. quamvis. de offic. del. in 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tianâ constitutione latiùs continetur. Cùm autem delegatus Episcopi recusatur, recusationis causa coram Episcopo probanda erit, licèt coram ipso, qui recusatur, fit alleganda.

¶ *Judicium summarium est, in quo subtili ordinis judiciarii observatione prætermissâ proceditur. Ordinarium & solenne est, in quo series judiciaria tela observatur.* h. d.

RUrsùs judiciorum tertia divisio hæc est, quòd quædam sunt summaria, quædam ordinaria & solennia. Summaria sunt, in quibus subtili & solenni ordinis judiciarii observatione prætermissâ proceditur: ut sunt *a* causæ electionum, provisionum, matrimonii, usurarum, & similes, in quibus nec solennis libelli porrectio, nec litis contestatio est necessaria, sed simpliciter de plano sine strepitu ac figura judiciali proceditur. Itaque de his Judex, etiam tempore feriarum ob hominum necessitates indultarum cognoscet, & litem, dilationes amputando, exceptiones, & appellationes dilatorias & frustratorias repellendo, quantò poterit, faciet breviorem, prout hæc duabus Clementis luculentissimis Constitutionibus latiùs continentur. Judicium ordinarium & solenne est, in quo exquisìto & solenni juris ordine servato proceditur: ut pùtà, libellum porrigendo, litem contestando, & alia faciendo, de quibus infrà latiùs visuri sumus.

DE PROCURATORIBUS.
TITULUS II.

¶ *Judicia exercemus per nosmetipsos, & per procuratores, vel syndicos: & quot procuratorum species.* h. d.

EXpositis generibus judiciorum, consequens nunc est, ut videamus, per quas Personas illa exerceri possint. Exercemus igitur judicia non solùm per nosmetipsos, verùm etiam per procuratores nostros, aut syndicos. Procurator est, qui aliena negotia mandato domini, vel quasi domini administrat. Syndicus *b* est universitatis defensor, & procurator. Porrò procuratorum duæ sunt species: alii enim dantur ad judicia, alii ad negotia extra judicium explicanda.

¶ *Procurator constitui potest paterfamilias, & filiusfamilias: & ad negotia potest procurator constitui, qui natus est annos XVII. ad judicia solum natus viginti quinque.* h. d.

POtest autem ad judicia non solùm paterfamiliàs, verùm etiam filiusfamiliàs *c* nullo intercedente patris consensu, fieri procurator, si legitimam ætatem complèverit. Licèt enim quis post XVII. annum procurator ad negotia licitè constituatur, ad judicia tamen, nisi major XXV. annis fuerit, constitui non poterit.

¶ *Natus annos XIV. potest esse in judicio super causis spiritualibus per se, & per procuratorem, non obstante patriâ potestate.* hoc dicit.

ALiud *d* tamen juris est in principali: nam si is ad quartum decimum ætatis annum pervenerit, in causis beneficialibus, & aliis spiritualibus, nec non ab iisdem dependentibus, ad agendum, defendendumque per se, vel procuratorem, perinde admittendus erit, atque si vigesimum quintum ætatis annum natus esset, nec *e* ulla patriæ potestatis, vel voluntatis erit habenda ratio: quanquam aliàs regulariter filiusfamiliàs sine patris assensu in judicio esse non possit.

¶ *Quomodo sit agendum, si minor quatuordecim annis in causis spiritualibus in judicio esse velit.*

QUòd si *f* quartum decimum annum natus non fuerit, in hujusmodi causis, nec agere, nec defendere per se poterit, sed vel per Episcopum, vel ejusdem officialem ad has lites curator sibi dandus erit: vel si major infante fuerit, cum auctoritate alterius eorundem procuratorem constituere poterit.

¶ *Delegatus sedis Apostolicæ in causis quæ agitantur coram se pro minori quatuordecim annorum potest eidem curatores dare, vel auctoritatem constituendi procuratorem. Et omnis qui non prohibetur, potest esse procurator.* h. d.

QUinetiam *a* Apostolicæ sedis delegatus, & ab eodem subdelegatus ad eas duntaxat causas, quæ coram ipsis ventilandæ fuerint, vel curatorem dare, vel procuratoris constituendi auctoritatem præstare poterunt. Constitui autem poterit non solùm Clericus, verùm etiam Laicus. Regulariter *b* enim omnis, qui non prohibetur, ad procuratoris officium idoneus habetur.

¶ *Si duo dati sint procuratores in solidum, occupantis erit melior conditio, nisi in mandato sit comprehensum contrarium: qua casu solum altero non valente, vel nolente prosequi, poterit inchoatum negotium suf. ipere, nisi is, qui non prosequitur, alium substituerit. Si non sint dati in solidum, unus sine alio procedere non poterit.* h. d.

ET tam unus, quàm plures possunt in una causâ constitui procuratores. Si tamen *c* duo simul, non adjecto quod in solidum sint procuratores, constituantur, unus sine altero non admittetur: secùs, si sint in solidum constituti: tunc enim illius melior erit conditio, qui per litis contestationem negotium primus occupaverit. Et dominus litis factus alterum excludet, nisi constituens dixerit, quòd occupantis conditio melior esse non deberet. Tunc enim si eum, qui occupavit, aut legitimè impediri contingat, aut prosequi fortè nolit, poterit alter negotium ab alio inchoatum susèipere ac perficere, dum tamen ab alio non fuerit substitutus.

¶ *Procurator constitutus etiam ad ea, quæ speciale mandatum exigunt, non potest explicare ea, quæ exigunt mandatum speciale, nisi in procuratorio sit facta expressio aliquorum articulorum speciale mandatum exigentium: quo casu etiam non expressos articulos poterit exequi procurator.* h. d.

SEd sive unus sit procurator, sive plures, fines mandati diligenter custodiendi erunt, usque adeò ut si generaliter *d* quis ad omnia, etiam speciale mandatum exigentia constitutus procurator fuerit, ex vi generalitatis hujusmodi ad aliquem articulum, in quo mandatum speciale exigitur, admitti non debeat, nisi clausulam generalem quorundam articulorum speciale mandatum exigentium subsequatur expressio, putà transactionis, & jusjurandum deferendi. Tunc enim & non expressos casus mandatum complectetur.

¶ *Mandatum non complectitur majora, quàm sint in procuratorio expressa.* h. d.

CRimina *e* tamen, vel defectus in personam electi, sive ejus, cujus favore, vel facienda, vel jam facta est provisio, non hujusmodi generalitatis, vel expressionis obtentu, opponendi facultas competit, nisi super hoc aliud in mandatis habeat. Nàm hujusmodi generale mandatum graviora, vel majora, quàm in ipso procuratorio sint expressa, non complectitur.

¶ *Procuratori ad negotia liberum est quandocunque substituere. Procuratori verò ad judicia substituitur solùm in casibus hic expressis.* h. d.

SEd & illud non est omittendum, quòd licèt procurator ad negotia *f* liberum sit alium quandocunque constituere, judiciario tamen *g* minimè id concedi, nisi aut lis fuerit contestata, vel in rem suam datus sit, vel à domino substituendi fuerit concessa potestas: quo casu etiam non expressam personam poterit in procuratorem eligere.

¶ *Regulariter in causis criminalibus non potest intervenire procurator.* h. d.

NOn tamen in omni judicio procurator intervenire potest. In criminalibus *a* enim causis neque accusator, neque accusatus, nisi per se ipsos impetere, vel defendere permittuntur, nisi *b* vel ab illustri propulsanda sit injuria, aut rei contumacia sit excusanda, vel contra accusatorem sit excipiendum, aut de levi crimine tractetur, aut si de gravi agendum sit, civiliter agatur.

¶ *Clerici & Monachi non possunt esse procuratores nisi propriæ Ecclesiæ, urgente necessitate & superioris jussu.* h. d.

SEd nec omnes ad procuratoris officium temerè admitti debent. Ideoque Episcopus & universi Sacerdotes, cùm ad solam Dei laudem, piorumque operum actiones sint constituti, ab hujusmodi ministerio excludendi erunt. Idem quoque obtinet in Monachis *c*: nam & illos, cùm solitariam vitam degere profiteantur, à forensi strepitu, ac litigiis summoveri convenit. Planè monasterii exigente utilitate *d*, vel necessitate, & Abbatis accedente imperio, ad procurationis *e* officium accedere minimè prohibentur.

¶ *Clerici regulariter coram secularibus Judicibus postulare non possunt.* h. d.

POstulandi *f* quoque officium Clericis, qui stipendiis subsistentantur Ecclesiasticis, coram seculari Judice in secularibus negotiis interdicitur, nisi propriam causam, vel Ecclesiæ suæ prosequuti fuerint, vel *g* nisi urgente necessitate pro conjunctis, aut miserabilibus personis postulare velint.

¶ *Excommunicati nec proprio nomine, nec alieno possunt esse in judicio, nisi ad defensionem.* h. d.

HI verò, qui excommunicationis vinculo innodati sunt *h*, non solùm procuratorio nomine in judicio interesse non possunt, verùm etiam nec proprio: actore tamen impugnante, excommunicato reo legitimæ defensionis copia non est admittenda.

¶ *Procurator universitatis, in qua sunt excommunicati, non potest à judicio repelli, nisi tribus cassibus.* h. d.

SEd belle dubitari contigit, an universitatis *i* alicujus procurator ex eo repelli debeat: quòd majores & juniores, per quos eadem universitas regitur, tempore, quo injunctum fuit procurationis officium, erant excommunicationis sententiâ innodati, quasi & ille repelli debeat, cujus non recipiuntur auctores? Et responsum est, hujusmodi procuratorem non repellendum, nisi vel illi ipsi excommunicati in literis procurationis essent expressi, vel alias eorum auctoritate procurationis institutio facta fuisset, aut ipsa universitas excommunicationis conscia simul cum eis eundem procuratorem constituisset.

¶ *Procurator revocari potest expressè, & tacitè, putà, si dominus per se incipiat causam tractare.* h. d.

TAmdiu autem durat quis procurator, quamdiu is, qui eum constituit, revocet, sive expressè, sive etiam tacitè. Unde *k* si tu Titium simpliciter procuratorem constitueris, is ipse in judicio procuratorio nomine esse cœperit, deinde tu, sive ante litem contestatam, sive post, ad causam ipsam venias, non ut ipsi assistas, sed ut eandem tractes, tractando causam Titium procuratorem revocare censeris: nisi quod non animo revocandi facias, vel expressè professus fueris, vel ex aliquibus appareat conjecturis.

¶ *Actus præcedens subsequentem limitat & interpretatur.* h. d.

SEd si eundem Titium sub ea forma *l* quoties te abesse contigerit, procuratorem constitueris, & post modùm per te ipsum causam tractes, non propterea tamen procuratorem revocare videris. Quinimò Titius, quandocunque abesse te contigerit, procuratoris assumet officium.

¶ *Procurator si substituit, non potest substitutum revocare, nisi & revocandi habeat potestatem. Et procuratore qui substituit in una causa, non prohibetur in aliis se intromittere.* h. d.

HÆc autem de revocatione domini sunt intelligenda. Nam si à procuratore tuo *a* alius procurator legitimè substituatur, post mandatum susceptum, etiamsi eo substitutus usus non fuerit, ab illo revocari, nisi etiam potestas revocandi fuerit eidem concessa, non potest. Sed si, cùm ad plures, vel ad omnes causas Titium generaliter procuratorem constituisses, is in una vel in altera substituerit, in reliquis procuratoris officium exercere minimè prohibetur.

¶ *Acta cum procuratore revocato, donec ignoretur revocatio, tenent.* h. d.

AD hæc etiam admonendi sumus, quòd si ignorante Judice, vel adversario *b* post contestatam litem mandatum revocatum fuerit, ratum esse debet judicium, in quo quis post ignoratam revocationem quasi procurator versatus fuerit.

¶ *Matrimonium contractum per procuratorem revocatum non tenet, licèt revocatio non venerit ad notitiam partium.* h. d.

NOn sic tamen in matrimonio statuitur *c*: nam si procurator ad contrahendum specialiter constitutus, antequam contrahat, à domino revocatus fuerit, contractum postmodùm matrimonium, licèt tam procuratori quàm ea, cum qua contraxit, revocationem hujusmodi penitùs ignoraverint, nullius momenti penitùs existet: cùm illius consensus defecerit, sine quo firmitatem habere non potuit.

¶ *Acta Judicis post revocationem procuratoris non ignoratam, non tenent.* h. d.

QUòd si scientibus Judice *d* & parte mandatum revocatum fuit, & nihilominus est in judicio processum per procuratorem revocatum, tam alia acta, quàm ipsa sententia nullum afferet domino præjudicium: cùm falsi procuratoris exceptio *e* non solùm ante sententiam, verùm etiam postea possit objici: quâ probatâ judicium prorsus nullum redditur.

¶ *Refutatio mandati non impedit refutantem acceptare, si mandans perduret in voluntate mandandi.* h. d.

NOn *f* idem juris statuetur in eo, qui absens procurator constitutus præsentatum sibi mandatum suscipere nolle dixerit. Is enim refutatione hujusmodi nequaquam obstante, quandiu constituens in eadem voluntate perstiteritiad libitum mandatum acceptare poterit.

¶ *Receptio instrumenti, & cautio domini operantur, quòd procurator non possit renunciare mandato, sed teneatur defendere.* hoc dicit.

AT *g* literis, vel instrumento, quibus te aliquis in causis suis procuratorem constituens, pro te debito modo cavit, simpliciter nullâ factâ protestatione, à te scienter receptis, non potes postea recusare illius defensionem: imò cogi poteris illum defendere in omnibus causis, & negotiis, ad quæ prædicta instrumenta, seu literæ se extendunt: cùm per hoc ad omnia tuum præstitisse videaris assensum.

¶ *Morte constituentis expirat mandatum, interdum etiam re non integrâ.* h. d.

MOrte quoque constituentis definit quis esse procurator, quod interdum obtinet etiam re non integrâ. Nam *h* si Prælatus, vel Rector te pro beneficio sito, vel Ecclesia procuratorem constituat, & tu vivente

a *Clem. 2. de jud. & Clem. sapè de verb. signif.* b *ext. de syndic.* c *can. qui generaliter. 6 1. & seq. eod. tit. in 6.* d *can. fin. de judic. in 6.* e *can. fin. §. in hujusmodi. de judic. in 6.* f *can. fin. §. si verò. de jud. in 6.*

a *C. fin. §. delegatus. de jud. in 6.* b *can. 1. eod. tit. in 6.* c *c. si duo. eod. tit. in 6.* d *c. qui ad agendum. eod. tit. in 6.* e *Clem. 2. eod. tit.* f *can. 1. §. fin. eod. tit. in 6.* g *d. can. 1. §. licèt. d. tit. in 6.*

a *C. in crimina. 5. q. 3. gl. 1. in convenient. ext. de accus.* b *c. abbas. 9. tit. 5. q. 9.* c *Ext. ne Cler. vel Monach.* d *can. Monach. 18. quæst. 1.* e *Clem. 3. eod. tit.* f *can. 1. ext. de postul.* g *c. fin. ext. de postul.* h *c. intelleximus, ext. de jud.* i *c. fin. eod. tit. ext.* k *c. si quem. §. secus. eod. tit. in 6.* l *c. si quem. in princ. eod. tit. in 6.*

a *Cu qui. de procur. in 6.* b *c. mandato. ext. eod. tit.* c *c. fin. §. fin. de procur. in 6.* d *c. insinuatione. & seq. ext. eod. tit.* e *c. in nostra. ext. de procur. in 6.* f *c. licet ii. eod. tit. in 6.* g *Clem. 1. eod. tit.* h *Clem. fin. eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

illo litem contestatus fueris, aut negotium aliter attigeris, post mortem tamen illius, etiam quoad cœpta, procurator esse desinis.

DE PACTIS ET TRANSACTIONIBUS.
TITULUS III.

¶ *Metu judiciorum interdum devenitur ad pacta, ad transactiones, & ad compromissa.* h. d.

COnsequens nunc est, ut videamus de serie, & actis ipsorum judiciorum. Sed quia interdum accidit, ut judiciorum metu litigaturi ad pacta & transactiones veniant, aut ad arbitros declinent, ideò priùs paucis de his dispiciamus.

¶ *Pacta sunt servanda, & per ea etiam indultis Apostolicis derogari potest.* h. d.

ET quidem pacta inter quoscunque, quacunque de re inita, regulariter suam habere debent firmitatem: neque enim quispiam, ut divinum monet oraculum, ea quæ de labiis suis procedunt, irrita facere debet. Quod quidem usque adeò obtinet, ut Apostolicis etiam indultis pactum deroget. Inde *a* cùm monasterio ab Apostolica sede libera sepultura concessa esset, pactumque esset cum Rectore parochialis Ecclesiæ, ne parochiani ipsius ad sepulturam reciperentur, responsum est, in dicto monasterio sepeliri eligentes, obstante conventione, voti sui fieri non posse compotes.

¶ *Pactum, per quod filia dotata renunciat hæreditati paternæ, juramento vallatum, tenet.* h. d.

EOdem etiam spectat *b*, quòd pactum à filia, dum nuptui traditur, cum patre factum, ut dote contentâ, ad bona paterna nullum habeat regressum, si juramento vallatum sit, licèt lege civili improbetur, servari debet: cùm tale pactum non vergat in æternæ salutis dispendium.

¶ *Pactum quod tendit ad periculum animæ, non ligat.* h. d.

QUòd si servatum in animæ tendat detrimentum *c*, quia fortè sit pactum de re turpi, veluti quòd post mortem Titii Clerici Sejus in beneficio succedat: vel aliter de jure, vel de facto sit impossibile, nullam inducit obligationem.

¶ *Transactiones, quæ non sunt jure contrariæ, servari debent, & partium juribus derogant.* h. d.

TRansactiones *d* quoque similem juris firmitatem obtinent, usque adeò ut juribus omnibus, quæ partibus, aut obtentu præscriptionis, aut privilegii, seu quocunque modo suffragari poterant, vires adimant. Sed & hoc de illis transactionibus intelligere nos oportet, quæ non sunt juri contrariæ. Alioqui si aut super re sacra *e*, & litigiosa, aut in causa matrimonii interpositæ sint, nullum robur obtinent.

DE ARBITRIS.
TITULUS IV.

¶ *Qui sint propriè Arbitri.* h. d.

ARbitri *f* dicuntur propriè, qui nullam potestatem habentes, consensu litigantium in Judices eliguntur, in quos compromittitur, ut eorum sententiæ stetur.

¶ *Tam in Judicem ordinarium, quàm delegatum potest compromitti.* h. d.

SEd etsi qui legitimam in partes potestatem habeant, ab eisdem tamen in arbitros eligi poterunt. Quod non solùm de eis intelligendum est *g*, qui ordinariam exercent jurisdictionem, verùm etiam de his, qui delegatam tantùm obtinent.

a *C.1.de pact.in 6.* b *cap.2. de pact. in 6.* c *c.fin. ext.de pact.* d *c.1. ext. de transf.* e *c. constitutus. & c. fin. ext. de transact.* f *c. à Judicibus. 9. arbitrari. 2.q.6.* g *can. cùm olim. ext.eod. gl. pen. can. à Judicib. 2.q.6.*

¶ *Ponit personas, in quas non potest compromitti.* h. d.

SEd neque servi *a*, nec, qui servis similes sunt, Monachi & Regulares, arbitrium in se recipere possunt. Ad hos enim quies, oratio, & manuum labor, non autem causarum spectat cognitio. Hæretici quoque, apostatæ, schismatici, infideles, & excommunicationis vinculo ob delictum propriùm innodati, Arbitrorum in se officium assumere non poterunt.

¶ *In Laicum de re spirituali non potest compromitti, nisi sit Clerico adjunctus, vel in eum sit compromissum auctoritate Apostolicâ.* h. d.

SEd nec in eum, cujus licèt ex delicto aliquo non sit læsa æstimatio, Laicus *b* tamen est, de re spirituali compromissum fieri potest. Si tamen *c* is, aut Clerico sit adjunctus, aut Apostolicâ auctoritate compromissum susceperit, Arbitri partes exequi minimè prohibebitur.

¶ *In fœminas non potest compromitti, nisi id permittat regionis consuetudo, & ordinis. Quæ non prohibetur, potest recipere compromissum.* h. d.

FOeminæ *d* quoque, licèt illæ summæ opinionis existant, ab omni judiciali examine usque adeò sunt separandæ, ut ex illarum sententiis nulla pœna adversùs illius contemptores, nullaque pacti exceptio oriatur, nisi regionis probatæ consuetudo talium munerum participes illas redderet. Cæteri verò, quos neque sacrorum Canonum, nec secularium legum statuta specialiter arcent, omnes ad tractanda arbitria admittendi erunt.

¶ *Reperiuntur quidam, qui non possunt compromittere.* hoc dicit.

SCiuti autem ii, quos suprà recensuimus, arbitria exercere prohibentur, ita etiam illorum quidam compromittere non permittuntur, qui tam ex libris Pontificii, quàm Cæsarei juris commodiùs cognosci poterunt.

¶ *Ponit causas, super quibus non potest compromitti. Et quid super matrimonio spirituali potest compromitti, secùs super carnali.* h. d.

PLeræque etiam causæ arbitrorum notionem effugiunt: nam *e* liberales, matrimoniorum, filiationum, monachationum, conversionum, in integrum restitutionum: item *f* criminales, & quæ majoras Judices exigunt, per arbitros cognosci non possunt. Quòd autem diximus, de matrimoniis compromitti non posse, de carnalibus intelligendum est: nam quòd de spirituali matrimonio compromitti possit, secundùm ea, quæ suprà diximus, nulla est dubitatio.

¶ *Arbiter super pluribus, si super uno tantùm pronuncit, non expirat compromissum, nisi habuerit à partibus facultatem ita pronunciandi.* h. d.

FIniuntur autem arbitraria pluribus modis: ut putà, sententiæ prolatione, & temporis lapsu. Sententiæ prolatione finiuntur arbitraria, cùm de omnibus, de quibus compromissum fuerit, arbiter pronunciavit. Nam si de quibusdam tantùm sententiam tulerit, nisi talem pronunciandi potestatem à partibus habuerit, compromissum non expirat.

¶ *Termini lapsu compromissum expirat.* h. d.

LApsu temporis expirat arbitrium, cùm terminus compromisso comprehensus re infectâ labitur.

¶ *Morte tam arbitrorum, quàm compromittentium expirat compromissum, nisi specialiter sit dictum de hæredibus compromittentium.* h. d.

MOrtis *g* quoque interventu compromissa irritantur, tam arbitrorum, quàm etiam litigatorum. Compromissum *h* enim in compromittentis hæredes non extenditur, nisi de his quoque specialiter caveatur. Sunt & alii modi, quibus compromissa finiuntur: quos tamen

a *Can.1.§. servi. 7.q.7.* b *c.contingit. ext.eod.* c *c.per tuas. in fin.extr.eod.* d *c.dilecti filii.ext.eod.* e *c. pen.in fin.ext. de rest.in integ.* f *d.c.pen.in mitio.* g *c.pen.ext.de offic.del.c.ex parte.in fin.ext.eod.* h *cap. fin. ext.eod.*

men, ut ad cœptum judiciarii ordinis propositum festinemus, ex aliis juris libris cognoscendos relinquimus.

DE IN JUS VOCANDO.
TITULUS V.

¶ *Judex debet habere notarium, vel duos viros idoneos, qui scribant acta judicii.* h. d.

ERgò si partes neque pactionibus, neque transactionibus, neque compromissis concordes reddi poterunt, ad judicem deveniendum erit. Illud autem inprimis prospicere Judicem oportebit, ne scilicet debitæ solennitates in judicio prætermittantur: adhibebitque *a* publicam personam, aut duos viros idoneos, qui universa acta judicii conscribant, ut Innocentianâ constitutione, in generali Concilio editâ, latiùs continetur.

¶ *Initium judiciorum est citatio, sine qua omnes actus regulariter sunt nulli.* h. d.

OMnium *b* autem judiciorum instituendorum principium, & fundamentum sunt citationes, sine quibus omnia, quæ adversùs absentes in omni negotio, aut loco aguntur, viribus carent. Nam neque naturalis, neque civilis ratio quenquam indefensum judicari permittit. Quicunque igitur cum altero judicio contendere voluerit, ante omnia curare debet, adversarium ita moneri, ut sese coram Judice exhibere teneatur.

¶ *Ex quatuor capitibus elusoria redditur citatio, & citatus à non suo Judice non tenetur comparere.* h. d.

SIt tamen interdum pluribus modis *c*, ut quis vocationi de se factæ parére non compellatur, ut putà ex personæ qualitate, loci conditione, temporis ratione, & formâ citationis. Personæ qualitas inefficacem reddit citationem tam jus dicentis, quàm etiam in jus vocati. Nam si te is in jus vocet, quem tibi Judicem non esse competentem manifestum sit, dubio procul ad comparendum vocatio talis te minimè coarctabit.

¶ *Jus legitimè citatus mutavit Judicem, non propterea potest declinare Judicem, cum sit præventus.* h. d.

SI tamen *d* contigerit eum, qui legitimè citatus fuerit, alterius postmodùm fieri jurisdictionis, quasi præventus, jus revocandi forum non habebit.

¶ *Citatus ad instantiam spoliatoris non tenetur comparere.* h. d.

IDem juris est, si Judex quidem tuus sit *e*, ex eo tamen te mandet vocari, ut in judicio cum spoliatore tuo stare compellaris: nec enim anteà comparere cogeris, quàm ad omnia Canonicè restitutus fueris. *f*

¶ *Ex qualitate loci citatio non arctat ad comparendum.* h. d.

LOcus *g* quoque, ad quem vocatus fueris, tunc invalidam reddit citationem, cùm aut incertus est, aut citantis non subest jurisdictioni. Idem etiam dici poterit, si citandus extrà Judicis territorium moram trahere comperiatur. Tunc enim jus dicenti impunè non paretur. Quemadmodum & si locus citationi designatus perfidiosus sit, aut aliàs pro citato malè tutus. *h*

¶ *Diebus feriatis in honorem Dei etiam ex consensu partium non potest procedi. Et angustia temporis ad comparendum data, vitiat citationem.* h. d

SEd & si te Judex jusserit adesse, aut inter angusta nimis tempora, aut quæ veneranda sint divini cultûs gratiâ, nullas vires habebit talis jussio *i*. Quamvis enim non prorogare, sed expedire decet quæstiones, usque adeò tamen his diebus judiciorum strepitus debet conquiescere, ut nisi vel necessitas cogat, vel pietas suadeat, consentientibus etiam partibus, processus habitus non teneat.

a *C. quantum contra. ext. de probat.* b *gl. pen. c. Ecclesia sanctæ Mariæ. ext. de constit.* c *gl.2.can.pen.3.q.2.* d *c.pen. extr. de foro compet.* e *gl.2. can. pen. 3.q.2.* f *c.fin. 5.q.2. & gl.2 c. pen. 3.q.2.* h *c.ex parte tua. extr. de appellationib.* i *c.fin. extr. de feriis.*

¶ *Feriis indultis hominum causa renunciari potest.* h. d.

ALiud *a* autem obtinet, si ob hominum necessitates feriæ indultæ fuerint. Tunc enim acta cuncta tenent, si de partium processerint voluntate.

¶ *Delegatus debet in citatione inserere tenorem suæ commissionis, & designare auditorium: Secus est in ordinario.* h. d.

NAm vero multum interest, delegatusnè citet, an ordinarius. Ille enim, cùm alienâ utatur jurisdictione, longe remotos, non nisi literis commissionis *b* suæ tenorem continentibus, & intra certa spatia quem vocare poterit. Et cùm proprium non habeat auditorium, certum hujusmodi literis locum, ubi se citatus exhibere valeat, designare illum oportebit: cùm in ordinario nulla subsit hujusmodi necessitas.

¶ *Ponit, quid agendum sit delegato, si jurisdictio ejus expirat in peremptorio.* h. d.

ITem in delegato quæri potest, si peremptoriè *c* partes is citaverit, & earum altera, die datâ, sese absentat contumaciter, an saltem circa ultimam diei partem sit in negotio procedendum? & utrùm, si duxerit expectandum, sit iterùm citandus contumax? Et in hac specie multum interest, duret jurisdictio post peremptorium terminum, an expiret. Primo enim casu, in diem alteram æquitate suadente Judex expectare poterit, nec propterea peremptorio elapso, pars contumax citanda erit, nisi gratiam eidem fecerit benignitas judicantis: posteriore verò, ne fruſtrà judicialis instantia evanescat, si partes, cùm id noverint, sese Judici non præsentaverint, horâ, quâ congruè procedi possit ad exequendum, propter quod eis legitimè terminum peremptorium assignaverit, ad executionem libere procedere poterit. Discretus tamen Judex in assignatione peremptorii, non debet jurisdictionem suam, nisi necessitas urgeat, adeò coarctare.

¶ *Citatus potest ex legitima, impedimento non comparere: quo tamen cessante debet se Judici præsentare.* h. d.

ADhuc, tametsi omnia solenniter peracta fuerint, nec vocatus accedat ad Judicem, quibusdam casibus excusandus erit: ut putà si facto adversarii impeditus, aut ad majus tribunal vocatus, vel vinculis, aut infirmitate detentus, aut aliis *d* similibus causis implicatus non accesserit. Debet tamen cessante impedimento, quantò poterit citiùs, Judici sui copiam facere. *e*

DE DOLO ET CONTUMACIA, ET IN POSSESSIONEM MISSIONE.
TITULUS VI.

¶ *Quis dicatur contumax, & quid sit Contumacia, & quibus pœnis puniatur.* h. d.

ERgò juridicè vocatus, & nullâ legitimâ causâ impeditus, si se Judici præsentare neglexerit, adversario accusante, contumaciæ crimen incurrit. Est enim Contumacia, erga Judicem vel Prælatum commissa inobedientia. Hæc autem variè juribus coërcetur: nunc enim litis damno, nunc mulctâ, nunc expensarum refectione *f*, & rei sequestratione, vel Ecclesiasticæ sententiæ *g* innodatione ob contumaciam suam conventus afficitur.

¶ *Actor mittitur in possessionem rerum rei contumacis, & post annum efficitur verus possessor, reservatâ quæstione super proprietate.* h. d.

ILlud quoque videtur ordinarium, ut contumace adversario tuo existente, in possessionem earum rerum, de quibus quæstio vertitur, vel *h* quæ aliàs sunt in patri-

a *C.fin. in fin. ext.de feriis.* b *C.2. ext.de dilat. gl.2.c.pen. 3.q.2.* c *c.consuluit nos. ext.de offic.deleg.* d *c.quoniam. § si autem de carnal. ext.ut lite non contest.* e *c.cùm dilecti. ext de dolo & contumac.* f *c. cùm dilecti. in fin. ext.eod.* g *c. tua fraternitatis. ext. ut lite non contestatâ.* h *c.fin. §. in alio ff. extr. ut lite non contestatâ.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

monio rei, pro modo debiti, si personalis instituatur actio, custodiæ causa inducaris, ut tædio affectus reus veniat aliquando responsurus. Quòd si *a* adhuc per annum in sua contumacia perseveraverit, Judice decernente verus possessor efficieris, super proprietate duntaxat adversæ parti defensione reservatâ. Sed si missus in possessionem *b* fructus dilapidet, sequestrandi erunt, & quod distractum est, in pristinum statum erit revocandum.

¶ *Si ob potentiam adversarii contumacia non posit actor possessionem ingredi, vel illam amiserit, nihilominus efficitur verus possessor elapso anno.* h. d.

SI tamen propter rei potentiam *c* sive dolum contigerit, ut intra annum rem custodiendam nancisci non possis, vel etiam acquisitam amittas, ne contumax melioris, quàm obediens, conditionis existat, de Canonica æquitate sancitum est, ut hoc etiam casu verus, elapso anno, possessor actor constituatur.

¶ *Si reus contumax dederit cautionem de stando juri, nec multandus est, quòd adversarium non fuerit passus esse in possessione. Et missionem passus restituetur.* h. d.

HOc tamen *d* tunc obtinet, cùm reus nullam cautionem præstitit: nam si de stando juri caverit, nec multandus, quòd in possessione actorem esse passus non fuerit, & missionem passus illicò restituendus erit.

¶ *Actor anno lapso non reputatur possessor, si per eum steterit, quo minus intraverit possessionem.* h. d.

IDem *e* juris est, si annus lapsus esse proponatur, per reum tamen non steterit, quo minùs ante terminum & possessionem receperit, & cautionem dederit.

¶ *Excommunicatus à delegato Principis, etiam delegato mortuo non potest ab Ordinario absolvi, vel alio, præterquam in mortis articulo, vel de mandato Papæ.* h. d.

QUæri *f* contigit, si delegatus, qui reum propter contumaciam manifestam excommunicationis vinculo innodavit, vel petitorem causâ rei servandæ in possessionem induxit, rebus eximatur humanis, an eidem juri parere volenti, & idoneam cautionem offerenti Ordinarius absolutionis beneficium impertiri, & possessionem restituere valeat? Et responsum est, quòd cùm delegatus, quoad hoc, sit Ordinario major, excommunicatus ab eo non potest per alium, præterquam in mortis articulo, sine mandato summi Pontificis absolutionis gratiam obtinere, vel possessionem recuperare, nisi alius ei in onere successerit, & honore.

¶ *Passus missionem, si mortuo delegato præstet infra annum cautionem de parendo juri, etiam post annum recuperabit possessionem.* hoc dicit.

SEd *g* ne missus in possessionem verus efficiatur post annum possessor, missionem passus coram Ordinario, vel, si ejus copiam habere nequiverit, coram publicis & honestis viris, ut quasi præscriptionem interrumpat annalem, offerre, ac præstare poterit de parendo juri cautionem, ut sic etiam post annum per Apostolicam sedem possessionem recuperare mereatur.

¶ *In causis beneficialibus non habet locum misso in possessionem, sed in locum ejus poterit procedi lite non contestatâ.* h. d.

SEd *h* ista quidem tunc procedent, cùm de profanis rebus erit disceptatio: nam qui super dignitate, personatu, vel beneficio Ecclesiastico obtinendis cum aliquo litigat possessore, obpartis adversæ contumaciâ in possessionem mittendus nō erit, ne per hoc ad ea ingressus vitiosis pateat. Licebit tamen Judici hoc casu etiam lite non contestatâ diligenter examinato negotio, ipsum fine debito terminare, contumaciâ absentis divinâ replente præsentiâ.

¶ *Contra reum contumacem, si de causa liqueat, potest ferri sententia etiam in causa personæ, lite contestatâ: contra actorem verò etiam lite non contestatâ.* h. d.

QUod interdum etiam in profanis obtinebit, ut putà *a* si contestatâ lite reus contumax fuerit, & de causa liqueat, vel actor ipse contumaciæ crimen incurrat: quo casu etiam lite non contestatâ instante reo Judex & testes recipere, & sententiam ferre debebit.

¶ *Si actor non venerit in termino, ad quem reum citari fecerit, debet reo rescire expensas, & cavere de in posterum comparendo: aliàs non admittitur ad aliam citationem.* h. d.

IDem *b* quoque actor, si ad terminum, ad quem adversarium citari fecerit, venire contempserit, venienti reo in expensis propter hoc factis legitimè condemnabitur, & ad aliam citationem minimè admittendus erit, nisi de fideliter in posterum comparendo idoneam cautionem dederit.

¶ *Judex debet esse contentus unâ pœnâ ex pluribus, quæ adversus contumacem competunt: & excutiente contumacia potest etiam ad alias procedere.* h. d.

QUòd autem diximus, juribus variè contumaciam coërceri, non est ita accipiendum, quasi omnes simul pœnas jus dicens infligere contumaci debeat, sed quòd variatum pœnarum sibi datur optio: unde alterutrâ, quæ magis timeri debeat, Judex à principio contentus erit, ad aliam nihilominus processurus, si hoc meruerit protervitas contumacis.

DE LIBELLI CONCEPTIONE, ET OBLATIONE.

TITULUS VII.

¶ *Actor reo comparente debet clarum Judici libellum offerre: & quid sit Libellus.* h. d.

INprimis igitur reo in assignato termino comparente Judici libellum actor offert *c*, & illum ita clarum & planum, ut ex ejus inspectione deliberare reus valeat, utrum cedere velit, an contendere, atque ut, si contendendum sit, despicere valeat Judex, quemadmodum à se concipienda sit sententia. Nihil enim aliud est Libellus *d*, quàm brevis scriptura, claram actoris intentionem continens, & contra adversarium necessariò concludens.

¶ *Libellorum alii sunt accusatorii, alii conventionales.* h. d.

PORrò libellorum duæ sunt species *e*: alii enim sunt accusatorii, alii conventionales. Accusatorii sunt, quibus quis aliquos apud Judicem alicujus criminis reos defert: de quibus quidem in præsenti nobis non est institutus sermo, sed infrà suo loco & ordine dicetur. Conventionales sunt *g*, quibus in civilibus disceptationibus utimur, dum rem nostram, aut quam nobis deberi putamus, in judicio petimus.

¶ *Quæ debeat continere libellus: & quòd ineptus, vel obscurus libellus non obligat ad respondendum: & quòd Judex illum potest lacerare.* h. d.

EXprimet igitur oblatus libellus, non solùm agentis, & conventi nomen, sed & jus dicentis, & petitæ rei *h*, & actionis qualitatem. Et si personali *i* experiendum sit actione, petendi quoque causa exprimenda erit: alioqui nec conventus respondere tenebitur, & Judex libellum non legitimæ conventionis formam continentem concerpere ac destruere poterit.

¶ *Plures dantur casus, in quibus solennis libelli porrectio non est necessaria.* h. d.

SUnt tamen casus, in quibus solennis hæc libelli oblatio minimè est necessaria *k*: veluti in quibus de plano ac sine strepitu & figura judicii procedendum erit, & in quibus etiam non contestatâ lite testes recipi possunt, & alii plures.

a *C.1.extr.de eo qui mit. in poss.* b *C.2.extr.de sequest. poss.* c *c.contingit. ext.eod.tit.* d *C.1.eod.tit.* e *C.2.in fin.ext.de eo qui mit.in poss.* f *C. pastoralis officii. §. præterea.extr.de off.ord.* g *C.pastoralis offi.ii. §. præterea. vers.verumtamen. extr.de off. ord.* h *C.unic. de eo qui mit. in poss. in 6.*

a *C.causam qua. & c.seq.ext.eod.* b *C.1.eod.tit.in 6.* c *C.audiencia.§. offeratur. 3.q.2.* d *C.1.in gl.1.ext.de libel.obl.* e *gl.1.ext.eod.tit.* f *C.præscripta sit.§.libell. 8.q.2.* g *d.gl.1.can.1.eod.tit.ext.* h *C.2.ext.eod.tit.* i *C.fin.ext.eod.t.* k *Cl. sæpè de ver. sig.*

¶ *Benefaciet Judex si rem terminare quaret sine tela judiciaria.* h. d.

IN his quoque casibus, in quibus libelli est necessaria porrectio, probè Judex fecerit, si principales personas, vel in subsidium etiam advocatos factum ipsum proponere jusserit, & sine tela judiciaria controversiam terminare tentaverit.

¶ *Oblato libello debent reo dari dilationes ad excipiendum, & ad evitandam obscuritatem una materia est uno loco tractanda.* hoc dicit.

OBlato tamen secundùm juris ordinem libello, certæ reo convento indulgendæ sunt inducíæ *a*, quibus deliberet, cedendum sibi sit, an contendendum: acceptandus, an recusandus Judex: denique, ut proponat, si quas habet, exceptiones. Quæ propterea comparatæ sunt, ut is, adversùs quos institiuuntur actiones, defendantur. Harum verò quædam ante litis contestationem opponendæ erunt, quædam verò etiam post contestatam litem. Sed ne, si qui inter has alieni tractatus medii fuerint interjecti, hujusmodi sectio obscuritatem pariat, videamus nunc generaliter de exceptionibus.

DE EXCEPTIONIBUS, ET REPLICATIONIBUS.

TITULUS VIII.

¶ *Quid Exceptio, & quòd duplex ejus est species, dilatoria & peremptoria. Et quod dilatoriarum quædam respiciunt Judicem, quædam actorem, quædam reum, quædam causam.* h. d.

EXceptio est *b* actionis vel intentionis exclusio. Exceptionum summa divisio in duo genera deducitur *c*: aut enim sunt dilatoriæ, aut peremptoriæ. Dilatoriæ sunt, quæ rem & judicium differunt. Harum quædam Judicis personam respiciunt, quædam agentis, quædam rei conventi, quædam verò actionis & causæ qualitatem. Personam Judicis respiciunt, vel quæ illius incompetentiam arguunt, vel quæ de ipso suspicionem ingerunt, secundùm ea, quæ suprà suo loco latiùs exposuimus. Et hæ declinatoriæ quoque poterunt appellari. Actoris partem illæ spectant, quæ illum non legitimam in judicio standi personam habere demonstrant: qualis sunt procuratoriæ: ut putà, si quis per Monachum, aut Regularem, aut Clericum agere velit. Item si quis ut tutor, vel curator, vel procurator, vel syndicus compareat, & illum tutorem, vel curatorem, vel procuratorem, vel syndicum esse negetur, vel sua non interesse, vel audiri non debere protestetur, & si quæ sunt his similes. Ex persona rei deducuntur: veluti si quis ab eo, qui alienam litem defendit, de judicato solvendo cautionem postulet, aut si ab actore se spoliatum esse reus conventus coram Judice quæratur, & propterea restitutionis beneficium imploret, vel si actorem ex legitima causâ domum revocet. Actionem & causam respiciunt, ut cùm proponitur de ineptitudine, aut incertitudine libelli, aut de litis pendentia, aut cùm nondum diem solutionis venisse prætenditur.

¶ *Declinatoriæ exceptiones proponi debent ante omnem exceptionem, aliæque amplius opponi non poterunt.* h. d.

HÆ vero regulariter omnes ante litis contestationem proponi debent: sed quas declinatorias appellavimus, non modò ante litem contestatam, verùm etiam ante omnem dilatoriam exceptionem opponere reum oportebit: alioqui si aliam primo proposuerit, cùm per hoc in jurisdictionem ejus, coram quo proposuit, consensisse videatur, ejusdem jurisdictionem serò declinare conabitur.

¶ *Dilatoriæ exceptiones, non declinatoriæ, regulariter proponuntur ante litem contestatam, quandoque tamen etiam post.* h. d.

ERgò in initio litis declinatoriæ opponi debent, & probari: cæteræ post oblatum libellum ante litem contestatam intra terminum à Judice assignatum, quandocunque opponi & probari poterunt. Sed & lite contestatâ quandoque eas opponere licebit, veluti *a* si quâ nuper reo competens extorta fuerit, vel is, qui eam opponere voluerit, postmodùm ad suam notitiam pervenisse jurejurando fidem faciat, vel esset hujusmodi, quæ retroactum processum nullum redderet, ut est ea, quæ vel mandati, vel jurisdictionis defectum arguit.

¶ *Et ex loco, & ex tempore, & ex aliis fontibus ducuntur exceptiones.* h. d.

DUcuntur autem hujusmodi exceptiones non solùm ex suprà positis causis, sed etiam ex loco, ex tempore, & ex aliis pluribus, ut tam Pontificii, quàm Cæsarei juris libris facilè est legentibus cognoscere.

¶ *Exceptio excommunicationis licèt sit dilatoria, tamen potest opponi & ante & post litem contestatam.* h. d.

HIs annumeranda est etiam excommunicationis *b* exceptio, quæ licèt & ipsa dilatoria sit, à cæteris tamen dissimilem naturam sortita esse deprehenditur: nec enim post oblatum tantùm libellum ante contestatam litem velut cæteræ, sed in qualibet parte litis opponi potest *c*, peremptorio termino ad proponendum exceptiones declinatorias & dilatorias præfixo minimè obstante. Quod est in hac exceptione specialiter observandum, ne quisquam in periculum animæ suæ excommunicato communicare compellatur: quòd si eam reus omiserit, ut actor sumptibus & laboribus fatigetur, in expensis legitimis condemnandus erit.

¶ *In opponenda exceptione excommunicationis servanda est certa forma.* h. d.

SEd cùm per malitiam hæc exceptio in judiciis opponeretur frequentiùs, Innocentianâ constitutione consultissimè cautum est *d*, ut certa in ea proponenda forma servari debeat, uti ex ipsius constitutionis tenore facilè apparere potest.

¶ *Exceptio excommunicationis potest actori opponi in prima tantùm instantia, non in secunda. Idem de cæteris dilatoriis.* h. d.

HÆc *e* autem in prima tantùm instantia sibi locum vendicant: quòd si succumbens actor appellaverit prætextu excommunicationis oppositæ, à prosequutione appellationis minimè excludendus erit: quod & in cæteris dilatoriis multò magis locum obtinet.

¶ *Reus excommunicatus licèt convenire non possit, admittitur tamen ad proponendas suas legitimas defensiones.* h. d.

REus *f* autem nullo obstante excommunicationis vinculo, velut rectè convenitur, ita ad legitimas defensiones semper admittitur. Satis enim absurdum esset, si actore impugnante defensionis copia reo denegaretur: quia sic multoties condemnaretur absolvendus. Reconventionis tamen potestas eidem minimè permittitur.

¶ *Superius dicta de excommunicatione, intelliguntur de majori.* h. d.

CÆterùm *g* quæ suprà de excommunicatione diximus, non de quacunque excommunicatione sunt intelligenda, sed de ea tantùm, quæ à perceptione sacramentorum, & à fidelium communione separat, ut etiam ipsa Innocentianæ constitutionis verba demonstrant.

¶ *Peremptoriæ exceptiones sunt, quæ jus actoris perimunt, & semper agentibus obstant.* h. d.

PEremptoriæ, seu elisoriæ exceptiones sunt, quæ in totum jus agentis perimunt *h*, & semper agentibus obstant: qualis est, doli mali, metûs, pacti conventi, solutionis, jurisjurandi, præscriptionis *i*, transactionis, & rei judicatæ, & si quid contra leges factum esse dicatur.

a *Can.inducia. §. offeratur. 3.q.3.* b *gl.in vers.irritari. c.duodecim. Cl.2. extr. de elect. gl. fin. c. ex parte. extr. de foro comp.* c *gl.1. c.exceptionum. ext.eod.de except.*

a *C.pastorali. in fin. ext.eod.tit.* b *C.exceptionem excommunicationis.ext.eod.* c *Cl.1 eod.tit.* d *C.1.eod.tit.in 6.* e *C.significavit.ext.eod.* f *C.cum inter. ext.eod.tit.* g *C.1.eod.tit. in 6.* h *C.1.de ltis contest.in 6.* i *Can.2.in fin. 3.q.6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Exceptiones peremptoriæ litis finitæ sunt, quæ impediunt litis ingressum. h. d.

HArum quædam dicuntur peremptoriæ litis finitæ, quædam simpliciter peremptoriæ. Peremptoriæ litis finitæ sunt, quæ litis impediunt ingressum, & adversus agentem omni tempore opponi possunt *a*: qualis est exceptio transactionis, jurisjurandi, & rei judicatæ, quæ vel in ipso limine judicii proponi poterunt *b*. Cùm enim super negotiis, transactione, jurejurando, & sententia decisis, aliàs lis inchoata terminata fuerit, valdè absonum visum fuit, super eisdem novum assumi debere judicium, & quasi in infinitum forensia jurgia protrahere. Inde quoque litis finitæ exceptiones appellantur, quòd, ut aliquis esset finis litium, institutæ fuerint. Idem juris est in aliis etiam peremptoriis exceptionibus, quæ vulgo manifestæ sunt, & notoriæ habentur.

¶ Exceptiones peremptoriæ proponuntur post litem contestatam ante sententiam. h. d.

CÆteræ verò litis contestationem minimè impediunt, atque ante sententiam erunt regulariter proponendæ: quas quidem si dolo malo suo tempore in prima instantia reus proponere distulerit, etiam in causa appellationis opponendi sibi facultas denegabitur.

¶ Præjudiciales exceptiones sunt, quæ alteri causa præjudicium afferunt, putà exceptio consanguinitatis, causa restitutionis viri, exceptio natalium, petitio hæreditatis. h. d.

SUnt etiam quædam exceptiones, quæ præjudiciales appellari possunt, ex eo quod alteri cognitioni præjudicium afferunt: utpote, si qua mulier Titium in virum petat, qui ad mulieris intentionem elidendam consanguinitatis objiciat exceptionem *c*: quâ probatâ, cùm quæstio principalis perimatur, de ipsa est cognoscendum, antequam ad diffinitionis articulum procedatur. Idem *d* si petenti hæreditatem natalium objecta sit exceptio. Cùm enim successionis causa à causa natalium dependeat, posteriore quoque loco cognoscenda erit.

¶ Spoliatus opponens de spolio in modum exceptionis, non cogitur respondere antequam sit restitutus. h. d.

SEd *e* & si quæstio spolii in modum exceptionis petentibus objecta fuerit, probationes super spolio primùs erunt audiendæ: eoque legitimè probato reus non cogetur respondere *f* positionibus, donec integrè restitutus fuerit.

¶ Non debet Judex in causa superfedere obtentu exceptionis spolii, nisi dicatur factum ab actore, & hoc in civilibus: in criminalibus verò potest etiam objici de spolio à tertio facto, si quis dicatur, vel totâ suâ substantiâ, vel majori parte spoliatus: nec agenti super rebus Ecclesiasticis potest opponi exceptio spolii rerum privatarum, vel contra. h. d.

SEd quia hujusmodi exceptionem nonnunquam in judiciis calumniosè propositam causas Ecclesiasticas contingebat impedire, & per interpositas appellationes principalis causæ cognitionem perimere: consultissimè Innocentianâ *g* constitutione decretum fuit, ut in civilibus negotiis spoliationis objectu ab alio, quàm ab actore factæ, Judex in causa principali procedere non postponat. In criminalibus verò etiamsi à tertio spoliatus fuerit, dum tamen, vel totâ suâ substantiâ, vel majori parte ipsius se per violentiam privatum affirmet, objecta exceptio processum differet, pœnis statutis, si eandem intra certa tempora non probaverit objiciens: eo quoque salubriter adjecto *h*, ut rerum privatarum spoliatio, agenti super Ecclesiasticis, vel ex contrario, non opponatur.

¶ Accusato excipiente de spolio à tertio facto, debet indulgeri tempus, intra quod restitutionem petat, & causam si potest finiat: quo elapso, non obstante tali exceptione, accusari poterit. h. d.

a *C.1 de litis contest.in 6.* b *c.2. 3.q.6.* c *c. literas tuas. ext. de rest. spol.* d *c. pen. extr.de ord.cog.* e *c. fin. ext.de ord. cog.* f *petitionibus, melius.* g *c.1.de rest. spol.in 6.* h *d.c.1. §.fin.*

INter scholares *a* olim dubitari contigit, si spoliatus à tertio contra suum accusatorem de spolio excipiat, an ei tempus indulgeri debeat, infra quod restitutionem imploret, ne fortè sic existens omnem accusationem eludat: & id æquitati & juri satis consonum visum fuit. Unde si infra tempus indultum restitutionem non petierit, & causam, cùm posset, ad finem non perduxerit, non obstante exceptione spolii, deinceps accusari poterit.

¶ Exceptiones contra testes, peremptoriarum naturam sapiunt, ideò ante sententiam proponenda. h. d.

SUnt & aliæ exceptiones, quas propriè neque dilatorias, neque peremptorias appellaveris: cujusmodi sunt, quæ adversùs productos testes opponuntur, utputà *b*, si quis Mævium examinatum, infamem, excommunicatum, vel alias criminosum esse dicat. Quæ tamen cùm ad peremptoriarum naturam accedere videantur, ipsæ quoque ante sententiam proponendæ erunt.

¶ Ponit differentiam, utrum testi objiciatur crimen, de quo nunquam alias fuerit convictus: vel objiciatur crimen, de quo aliàs quis confessus & convictus fuit. h. d.

MUltum tamen interest, an per exceptionem tantùm testibus opponantur crimina, de quibus nunquam accusari fuerint: an verò ea, de quibus aliàs convicti, vel confessi fuerunt. Primo enim casu *c* objectorum criminum probatio anteà exhibenda erit, quàm causa per sententiam terminetur: & si convicti vel confessi fuerint, ordinariâ cessante pœnâ, sufficiet, quòd à perhibendo testimonia repellantur, præsertim cùm objectum crimen minimè causam contingat. Posteriore verò, cùm non sit cuiquam contra alios credendum, nisi se priùs probaverit innocentem, à ferendo testimonio penitùs repelli poterunt.

¶ Opponens exceptionem, quæ adversùs opponentem oppani potest, nihil agit, & hoc, si proprio nomine excipiat, secus, si nomine suæ Ecclesiæ. h. d.

CAvebit autem reus, ne quam contra adversarium suum exceptionem porrigat, cujus ipse nexibus implicetur: cùm scire debeat, nullum hanc esse juris effectum habituram: veluti *d* si plura beneficia possidens de eadem pluralitate adversùs alium excipiat: vel si perjurium *e* aut excommunicationem is objiciat, qui perjeravit, vel Ecclesiasticâ sententiâ innodatus fuerit. Hoc tamen ita accipiendum est, cùm proprio nomine conventus excipit *f*: cæterùm si suam defendens Ecclesiam, tales exceptiones opposuerit, audiendus erit, nec quòd opponens eisdem sit obnoxius, replicari poterit.

¶ Qui excipit, non confitetur agentis intentionem, & potest qui plures etiam contrarias exceptiones opponere: & si Judex non admittat, potest appellari, & Judex puniri. h. d.

POstremò sciendum est eum, qui excipit *g*, non propterea agentis intentionem confiteri illum videri, cùm eidem non solùm unam, sed etiam plures, quamquam contrarias, proponere liceat: quæ si legitimæ fuerint, & Judex non admiserit, reo quidem per appellationis remedium succurretur, & Judex ipse meritis pœnis coërcendus erit.

¶ Adversùs exceptiones dantur replicationes. h. d.

DAntur adversùs exceptiones replicationes: de quibus multis agere supervacuum esset, cùm institutæ sint ad similitudinem exceptionum, quæ adversùs actiones opponuntur: de quibus si quis plenius velit intelligere, ex his, quæ superiùs diffusè de exceptionibus posuimus, mutuari poterit.

a *C.1.§. solet autem. de restit. spol.in 6.* b *c. præsentium. ubi gl. extr. de test.* c *c.1. extr.eod.tit.* d *c.cum Ecclesia. extr. eod.tit.* e *gl. in c. præsentium. & c. testimonium. extr. de test.* f *can.dilecti filii. extr.eod.tit.de exception.* g *c. cum venerabilis. extr.eod. c.exceptionem. de regul. jur.in6.*

DE

DE MUTUIS PETITIONIBUS.
TITULUS IX.

Si reus conventus nolit, vel non possit excipere, si habeat unde actorem reconveniat, poterit illum reconvenire. h. d.

IGitur oblato ab actore libello, si reus conventus nullâ sit exceptione munitus, quæ vel judicium differat, vel litis ingressum impediat, mutuis petitionibus adversarium suum fatigare poterit, & agentem coram eodem Judice, antequam litem contestetur, reum constituere. Cujus enim quis *a* in agendo observat arbitrium, eundem habere contra se Judicem in eodem negotio dedignari non debet. Propositâ ergo actoris intentione, & responsione factâ super quæstionibus rei monitione præmissâ, incontinenti actor respondere compellendus erit, ut vicissim posteà rationes partium Judex audiens, concordiâ, vel judicio utriusque negotium terminet.

¶ Etiam coram Judice delegato potest reus actorem reconvenire. h. d.

NEc solùm coram Ordinario reconventio talis sibi locum vendicat, verùm *b* etiam coram delegato: unde nisi reus literas impetrare maluerit, actorem sibi obnoxium eodem durante judicio coram datis Judicibus reconvenire poterit.

¶ Actoris & rei reconventionis æqualis debet esse conditio in judicio. h. d.

UTriusque autem, tam actoris, quàm rei reconventionis æqua debet esse conditio: unde *c* cùm causa appellationis remotâ committitur, si reus actorem reconvenerit, uno eodemque jure circa appellationis remedium uterque censendus erit.

¶ Coram arbitro non habet locum reconventio. h. d.

DE arbitris dubitari poterit, an coram eis reconventioni locus esse possit *d*? & cùm arbitri judicare non possint, nisi de his tantùm, super quibus in eos compromissum fuit, responsum est, coram eis reconventionem locum habere non posse.

¶ Reus conventus coram Judice Laico, non potest reconvenire actorem super causa spirituali. h. d.

INterdum etiam accidit, ut nec coram ordinario, nec coram delegato Judice reo actorem reconvenire sit potestas, ut puta si coram Judice Laico conventus, actorem super causa juris patronatûs, decimarum, matrimonii, aut alia spirituali reconvenire velit.

¶ Excommunicatus non potest reconvenire. h. d.

IDem *e* juris est, si conventus excommunicationis vinculo innodatus existat. Huic enim, licèt alioqui excipiendi facultas minimè sit interdicta, actorem tamen reconvenire non conceditur, ne quod (ut suprà diximus) in defensionis remedium sustinetur, ad impugnationis materiam extendatur.

¶ Super causa criminali non admittitur reconventio: idem in causa depositi. h. d.

HIs quoque, qui coram Judice criminaliter conventi fuerint *f*, vel super depósito, nisi se priùs innocentes probaverint, & depositum restituerint, alios criminandi, vel conveniendi licentia non conceditur.

DE RESTITUTIONE SPOLIATORUM.
TITULUS X.

¶ Intentans spolia non potest reconveniri, nisi super causa spolii. h. d.

IS quoque, qui se quibusdam rebus, aut juribus spoliatum conqueritur, ab adversario suo reconveniri non poterit: nam super spoliatione conventus, adversùs restitutionem petentem non est, nisi super quæstione spolii, audiendus. Restitutionis enim petitio in hoc privilegiata esse noscitur, ut ipsam intentans, non cogatur ante restitutionem spoliatoribus respondere. Unde *a* cùm quis se de beneficii possessione violenter ejectum apud Judicem conqueritur, si adversarius eundem non Canonicè dicat institutum, de violenta prius ejectione, quàm de Canonica institutione cognoscendum erit.

¶ Spoliatus est ante omnia, & quoad omnia, restituendus. h. d.

SEd etsi spoliatus non primus coram Judice super spolio sibi illato consistat, sed criminali judicio ab adversario lacessitus spoliationis causam proponat, ita demùm super petitione Judex procedere poterit, si priùs restitui spoliatum suâ sententiâ jusserit: omnes enim leges tam Ecclesiasticæ, quam seculares ante omnia cuncta spoliatis, vel ejectis redintegranda *b*, & damna sarcienda esse præcipiunt: fructus *c* quoque non tantùm à violento possessore perceptos, sed etiam qui à veteri possessore percipi verisimiliter potuissent, restituendi erunt: nec restitutionis solùm sententia sufficiet, nisi re ipsâ omnia Judicis officio restituantur, ita ut ejectus, vel spoliatus etiam naturalem possessionem recipiat, cunctaque, quæ sibi oblata fuerint, eodem, unde surrepta fuerunt, revocentur.

¶ Quæstio spolii per modum reconventionis proposita, non impedit processum super alia causa civiliter institutum. h. d.

QUòd si civiliter conventus adversario spolii quæstionem regerat, cùm mutuæ tunc intelligantur petitiones in idem judicium deductæ, vicissimque tractatæ, unicâ simul erunt sententiâ terminandæ.

¶ Cum spolium proponitur in modum exceptionis, nulla fertur restitutionis sententia: sed quamdiu non fuerit reus restitutus, non est cogendus actori respondere. h. d.

SEd hæc quidem obtinent, cùm in modum actionis spolii quæstio proponitur: sed si circa litis contestationem de spolio quis excipiendum duxerit, super ipsa quidem exceptione, probationes primùm recipiendæ erunt: eâ tamen legitimè probatâ, nulla restitutionis erit ferenda sententia, sed tamdiu spoliatori super petitionibus suis respondere cogendus non erit *d*, donec ab ipso restitutus fuerit. Quemadmodum enim, si in modum exceptionis aliquod crimen testi objicitur *e*, ut à testimonio repellatur, etsi crimen contra eum civiliter probatum fuerit, sibi pœna non infligitur ordinaria, sed ejus duntaxat testimonio non creditur: sic spoliatione in modum exceptionis tantùm probatâ, restitutionis sententia minimè ferenda erit.

¶ Tribus casibus privatus à Judice dicitur spoliatus, si non servavit juris ordinem, si nulliter pronunciavit, si erat Judex incompetens. h. d.

SPoliatus autem non solùm is intelligitur, qui à privato quocunque homine rerum quarundam possessione indebitè privatus fuit: sed etiam *f* ille, quem Judex ipse juris ordine prætermisso, beneficio, vel aliis rebus carere coëgit, vel is, qui licèt juris quidem ordinem servaverit, spoliati tamen, & de facto damnati Judex erat incompetens: vel, si Judex sit competens, circa privationem tamen nulliter pronunciavit.

¶ Spoliâsse & ut intelligitur, qui mandavit spoliari, aut spolium suo nomine factum ratum habuit, vel spoliatori successit in vitium. h. d.

IS quoque spoliâsse intelligitur, qui licèt ipse non spoliaverit, per alium tamen spoliari mandaverit *g*, aut spolium suo patratum nomine ratum habuerit: unde & is restitutioni obligabitur, quemadmodum *h* & ille, qui rem indebitè occupatam, scienter recipiendo spolia-

a *Can.1.§.cujus.2.q.8.* b *C.dispendia. de reser.in 6.* c *C.fin. extr.de rest.spol.* d *C.cum dilectus. ext.de arbit.* e *C.cùm inter. in fin. extr.de except.* f *C.1.& 2. 3.q.11.*

a *C. in literis tuis. extr. eod. tit.* b *C. redintegranda. 3.q.1.* c *C. gravu. extr. eod.ti..* d *C. fin. extr. de ord cogn.* e *C.1. extr.de except.* f *C.conquerente. extr.eod.tit.* g *Can. notum. ubi gl. 12.q.1. & c. cum ad secundum. in fin. ubi gl. extr. eod.* h *C. sæpè contingit. extr. eod.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tori succedit in id vitium. Licèt enim is non spoliaverit, cùm tamen, quoad periculum animæ, non multum intersit, utrùm quis injustè detineat, an alienum invaserit, contra hujusmodi possessorem spoliato per restitutionis beneficium, non obstante juris civilis rigore, succurritur.

¶ *Renunciatio facta post spolium non impedit spoliari restitutionem: secus si antè fuerit renunciatum, & testes super spontanea renunciatione non sunt admittendi ante restitutionem.* h. d.

ILlud quæsitum *a* est, si post spolium Ecclesiæ renunciâsse quis dicatur, an ob hujusmodi renunciationem spoliato sit deneganda restitutio? & cùm non sit verisimile, quòd sponte proprio juri renunciaverit, qui renunciat, spoliatus hujusmodi non obstante renunciatione, restituendus erit. Testes etiam partis alterius de juramento, & renunciatione sponte factâ, non antè admittendi erunt, quàm spoliatus plenariè fuerit restitutus. Quod si ante *b* spolium Ecclesiam sponte abjurâsse reperiatur, perpetuum ei super negotio silentium imponendum erit.

¶ *Ponit aliquos casus exceptos ab illa regula, spoliatus ante omnia est restituendus.* h. d.

SUnt & alii casus, quibus jure denegabitur spoliatis restitutio: ut putà, cùm agenti per modum exceptionis de alia spoliatione opponitur, aut tam super proprietate, quàm super spolio eodem tempore disceptari spoliatus ipse consenserit, aut ante restitutionis postulationem petitoriâ actione judicium expertus succubuerit.

¶ *Prokatio spolii, absentia spoliatoris, & lapsus temporis, non operatur restitutionem, si spoliator non absit per contumaciam, vel dolum.* h. d.

IDem si spoliatore non per contumaciam, vel per dolum absente, ab Apostolica sede ad Judices spoliatus literas obtinuerit, ut si eum spoliatum Judicibus constituerit, intra certum temporis spatium restituatur, si reus intra præfixum terminum sese Judici exhibere non posit, quanquam temporis lapsus immineat, & actor sit suam possessionem & dejectionem probare paratus, nihilominus restituendus non erit.

¶ *Et contra agentem de spolio opponatur exceptio, per quam concludatur actorem non possedisse, spoliatus ante omnia non restituitur.* h. d.

SEd & si talis opponatur exceptio, quæ agentem minimè possedisse concludat, tamdiu sustinenda erit restitutio, donec super tali exceptione cognitum fuerit: ut ecce, nec Laici spiritualia possidere, nec Sacerdotes uxores habere possunt. Unde si vel illi se beneficiis spoliatos, vel hi ab uxoribus se destitutos coram Judice conquerantur, & ab adversariis de secularitate, vel de Sacerdotio agentibus opponatur, proculdubio differenda erit restitutio.

¶ *Cum pro spoliatore militat juris præsumptio, spoliatus non est ante omnia restituendus.* h. d.

QUinimò & cùm sola juris præsumptio pro spoliatore contra spoliatum militat, impedienda erit restitutio, ex quo apparet *c*, eum, qui (exempli gratiâ) restitui postulat ad decimas, quæ intra alienæ parochiæ limites possedisse asserit, nequaquam restituendum esse, nisi evidenter docuerit, quòd eatù possessionè legitimè assequutus fuerit: quia eas occupâsse injustè verisimiliter præsumitur, cùm ex præsidiis perveniant intra alienam parochiam constitutis, manifestumq; sit, eas jure communi ad eandem Ecclesiam pertinere, nisi aliud ostensum fuerit.

¶ *Hæreticus non restituitur ante omnia: idem si in restitutione timetur de periculo animæ, vel scandalo, quia differtur restitutio.* hoc dicit.

PLures præterea sunt casus, quibus spoliatus illicò non restituitur: veluti, cùm hæresis labe pollutus deprehenditur, vel factâ restitutione animæ periculum immineret, vel scandalum timeri possit: & alii, qui non minùs secularibus, quàm Pontificiis legibus continentur.

¶ *Spoliatus potest suspenso petitorio ante conclusionem in causa, intentare possessorium: secus si sit conclusum: nisi tamen aliter Judices videatur.* h. d.

POstremò sciendum est, in spoliantis odium constitutum esse *a*, si spoliatus proprietatis litem ingressus fuerit, nullam de illata sibi violentia mentionem faciens, antequam renunciatum sit, aut conclusum in proprietatis judicio, ut idem debeat super possessorio, etiam petitorio suspenso, audiri. Quòd si renunciatum fuerit, vel conclusum, ut jam possit causâ proprietatis sententia terminari, ne lites litibus inculcentur, & via possit fraudibus aperiri, causâ non decisâ, possessorio non erit utendum: nisi Judex, qui de causa cognoscit, hoc ipsum ex justa causa viderit expedire: putà, cùm ex perspicuis indiciis intequitas invasoris facile arguitur, & spoliato casu, sive dolo spoliatoris, dominium probandi facultas subtracta fuerit.

DE LITIS CONTESTATIONE.
TITULUS XI.

¶ *Litis contestatio est fundamentum judicii, qua desiciente frustrà superædificabitur: & quando dicatur lis contestata.* h. d.

HActenus ea complexi fuimus, quæ plerunque ante causarum discussionem vertuntur, quæ non tam judicii partes habentur, quàm judiciorum præparatoria: perveniamus nunc ad ea, quibus ipsum judicium constituitur. Est autem judiciorum quasi fundamentum quoddam, litis contestatio: nam *b* si illa à partibus prætermissa fuerit, proculdubiò omnia, quæ sequuta fuerint, corruent, seque ipsos litigatores inanibus laboribus & sumptibus vexabunt: unde nec testes recipi, nec ad sententiam per Judicem procedi poterit. Ea verò fit per petitionem in jure propositam, & congruam responsionem sequutam, animo contestandi litem factam, cùm Judex per narrationem negotii causam audire cœperit: unde si quis positionibus simpliciter respondeat, aut peremptoriam exceptionem proponat, nequaquam per hoc esse facta contestatio litis intelligitur.

¶ *Procurator, tutor, & similes, possunt litem contestari.* h. d.

FIt autem *d* litis contestatio non solùm per principales, sed etiam per procuratorem, tutorem, & personas similes.

¶ *Advocati responsio nisi sit statim revocata, facit litis contestationem.* h. d.

AN advocati responsio litis contestationem faciat, dubitari potest, & ex facto responsum est, nisi statim revocata fuerit, illius quoque responsione contestationem fieri.

¶ *Cum officium Judicis pro actione instituitur, est necessaria litis contestatio.* h. d.

NEc solùm, cùm per actionem judicium instituitur, erit litis contestatio necessaria: sed etiam ubicunque Judicis officium pro ipsa proponitur actione: veluti, cùm restitutio in integrum non incidenter, sed principaliter postulatur.

¶ *Qui effectus sequantur ex litis contestatione.* h. d.

GItur sequutâ contestatione reus & Judici subjicitur, & actori obligatur, dilatoriis exceptionibus via præcluditur, actiones perpetuantur, præscriptio interrumpitur, alii quoque effectus emanant, ut tam civilibus, quàm Ecclesiasticis constitutionibus suis locis traditur.

¶ *Cum civiliter agitur, & probabiliter de morte testium, vel diuturna absentia timetur, possunt examinari testes etiam lite non contestatâ.* h. d.

ADmonendi tamen sumus, quod traditum est, lite non contestatâ non posse testes recipi *e*, aut ad sententiam perveniri, non esse perpetuum. Nam si forte de morte testium timeatur, vel absentia diuturna, cùm civiliter est agendum, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, senes, & valetudinarii, & alii testes, de quibus ex probabili causa timetur, etiam lite non contestatâ sunt admittendi, seu pars conventa sit contumax, seu sine dolo sit absens, ut conveniri non possit.

¶ *Hos testes examinavit ad perpetuam rei memoriâ, debet intra annum vel convenire adversarium, vel examen denunciare.* h. d.

DEbet *a* tamen actor intra annum, ex quo facultas sibi data fuerit, adversarium convenire, aut saltem hujusmodi testium receptionem eidem denunciare: alioqui attestationes sic receptæ non valebunt, ne fortè hoc procuretur in fraudem, ut scilicet processu temporis exceptiones legitimæ ad repellendum testes, vel aliæ, locum habere non possint.

¶ *Nota ex isto §. bonam regulam ad cognoscendum, quando non est necessaria litis contestatio.* h. d.

SUnt *b* & alii casus, in quibus absque litis contestatione legitimè possunt testes produci, & lis sententiæ terminari: quos tam ex his, quæ suprà de contumacia diximus, quam etiam ex aliis locis cognoscere licebit. Et generaliter, ubicunque libellus non exigitur, aut jus agendi contra certam personam non dirigitur, litis contestatio non est necessaria.

a *C. fin. §. sed si. ext. ut lite non contest.* b *d. c. fin. §. sunt & alii. ut lit. non contest.* c *c. fin. ext. eod. tit.* d *c. 1. & seq. ext. eod.* e *c. fin. ext. eod.* f *c. 1. §. fin. eod. tit. in 6.* g *c. 2. §. procuratores. eod. tit. in 6.* h *c. pen. & fin. ext eod. tit.* i *c. 2. in fin. eod. tit. in 6.* k *c. 2. in princ. eod. tit. in 6.*

a *C. fin. §. fin. ext. de causa poss. & proprie.* b *C. 1. ext. eod. tit.* c *C. dudum. secundo §. licet extr. de elect.* d *C. 1. ext. eod.* e *Ext. ut lite non contest. per totum. & c. 1. eod. tit. ext.*

DE JURAMENTO CALUMNIÆ.
TITULUS XII.

¶ *Actor recusans subire juramentum calumniæ, cadit ab actione, & reus habetur pro confesso.* h. d.

SEd ut veritate prævia judicia expediantur, institutum est, ut litigatores in exordio litis de calumnia vitanda jurare debeant. Quod juramentum si quis præstare recusaverit *a*, actor quidem ab instituta cadet actione, & pro confesso reus habendus erit.

¶ *In causa suæ Ecclesiæ Clericus non cogitur jurare de calumnia, sicut in propriis: quo casu jurat proposita tantum scripturis, non facto.* h. d.

IN hac tamen parte quibusdam casibus Clericis jura pepercerunt. Vetuerunt *d* enim, ne dum propriæ Ecclesiæ causa peragitur, inconsultis illorum Prælatis hujusmodi subire jusjurandum cogantur, licèt in propriis causis hujusmodi privilegio minimè gaudere noscantur. Sed & quo casu hoc juramentum subire vel permittuntur Prælati, vel jubentur, non tactis *e*, sed tantùm propositis scripturis id implebitur.

¶ *Hodie etiam in causis spiritualibus juratur de calumnia.* h. d.

IN causis spiritualibus olim de calumnia minimè juratur: sed quia & in illis litigatores frequenter calumniari compertum est, novissimè sancitum est *f*, ut in eis id, quod in cæteris constitutum est, observari debeat.

¶ *Etiam procuratores jurare de calumnia tenentur, quandoque Judici videbitur.* h. d.

ET non tantùm principales, verùm etiam procuratores *g*, & syndici *h*, hujusmodi juramentum suscipere compellendi erunt, etiamsi quid ponere aut respondere debeant, à dominis instructi fuerint: aut post hoc præstitum juramentum deputati fuerint: nec enim illud intra certa judicii tempora coarctatum reperitur, sed *i* poterit Judex exigere, quoties expedire viderit.

¶ *De calumnia juratur etiam in causa appellationis.* h. d.

PRæterea *k*, quanquam in prima instantia partes juraverint, non tamen propterea in causa appellationis hujusmodi juramentum declinare poterunt, cùm rursus, & de calumnia vitanda, & dicenda veritate jurare partes sint compellendæ.

¶ *Juramenti de calumnia amissio non vitiat processum.* h. d.

ILlud postremo admonendi sumus, quòd propter omissum *a* tacitè in tota causâ calumniæ juramentum, judicialis proceſſus alias factus legitimè, nec est nullus, nec ob eam causam venit annullandus: cùm hujusmodi juramenta præstari de substantia ordinis judiciarii non existat.

UT LITE PENDENTE NIHIL INNOVETUR.
TITULUS XIII.

¶ *Lite pendente nihil innovandum: & lis tunc pendere dicitur, cum citatio legitima pervenit ad partem citatam, aut per eam factum est, quò minùs perveniret.* h. d.

INstituta ergo lite & solennibus præstitis satisdationibus, & calumniæ juramento exhibito, ad probationes, & merita causæ descendendum erit, & interim pendente lite nihil innovari poterit. Lis *b* autem pendere hoc respectu tunc dicetur, non modò cùm lis contestata fuerit, verùm etiam postquam à Judice competenti citatio emanârit, & ad partem citatam pervenerit, vel per eam factum est, quo minùs ad ejus notitiam perveniret, dum tamen in citatione ea sint expressa, per quæ possit quis instrui, super quibus in judicio convenitur.

¶ *Ob dilapidationem etiam lite pendente sit sequestratio.* h. d.

PLanè *c* ab eo, qui postquam à sententia provocavit, possessionis fructus dissipat, etiam lite pendente sequestrari poterunt.

¶ *Litis pendentia non invalidat matrimonium contractum.* h. d.

SIc etiam *d* si dum super matrimonio lis pendet, secundum quis matrimonium rite contraxerit, si primum non tenuisse declaratum fuerit, pendentis litis obtentu secundum irritari non poterit. Ei tamen qui in contemptum contraxerit, competens pœnitentia imponenda erit.

DE PROBATIONIBUS.
TITULUS XIV.

¶ *Quid sit Probatio, & quibus modis fiat.* h. d.

PRobatio igitur est, idoneis argumentis & legitimis mediis facta demonstratio. Contingit autem quid probari variis modis, ut puta, confessione partium, depositione testium, instrumentorum exhibitione, jurisjurandi religione, inspectione Judicis, notorietate rei, suspicione vehementi, famâ, atque aliis adminiculis.

¶ *Quomodo noscatur probatio ex confessione, & quæ sint positiones.* h. d.

PArtium confessione tunc constat probatio, cùm reus positionibus respondendo, vel alias in judicio de intentione confitetur actoris. Sunt autem positiones, breves quædam narratione, facti seriem continentes, ad eliciendam veritatem conceptæ, super quibus quis petit ab adversario responderi, quas ad faciliorem & expeditionem litium propter partium confessiones, & probationum defectum usus longævus in causis admisit, & juris probavit auctoritas.

¶ *Recusans respondere positionibus, habetur pro confesso.* h. d.

SI *f* quis igitur positionibus sibi factis respondere requisitus recusaverit, vel, ne responderet, se per contumaciam subtraxerit, pro confesso habendus erit. Hoc tamen ita demùm obtinet, si à Judice respondere jussus, illum absentem fieri contigerit: sed si antequam jubretur, contumaciter abscesserit, tunc pro confesso minimè reputabitur, sed contra eundem, tanquam contumacem, procedendum erit, prout juris ratio dictaverit.

a *C. 1. in princ. & §. 1. eod. tit. in 6.* b *Clem. 2. eod. tit.* c *c. fin. extr. de sequestr. poss.* d *c. cum in Apostolica. ext. de sponsa.* e *Clem. fin. de verb. sign.* f *c. 1. de confess. in 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Confessus & probationibus convictus, æquiparantur: & confessio erronea, si statim revocatur, non affert præjudicium.* h. d.

REdditis igitur circa exhibitas positiones responsionibus, diligenter ab actore dispiciendum erit, an à reo super controversia legitimam confessionem extorserit: quo quidem casu & ipse probationum oneribus relevabitur, & Judicis in cognoscendo partibus cessantibus statim super tali confessione pronunciandum erit. Planè *a* si per errorem facti hujusmodi confessionem emanâsse doceatur, confitenti, sed tamen confessionem suam statim revocanti, nullum præjudicium generabitur: alioqui, quod suâ quisque voce dilucidè testatus est, proprio non valebit ampliùs testimonio infirmare.

¶ *Reus non tenetur edere actori, nisi instrumenta communia.* hoc dicit.

NOn tamen *b*, quia positionibus reus respondere compellitur, documenta quoque, quæ ad causam pertinentia penes se detinet, nisi sibi cum actore sint communia *c*, exhibere compellendus erit: nam grave nimis esset, illum ad eorum exhibitionem urgeri, per quę sibi postea præjudicium fieret. Sed actor ipse, inficiante reo, sumptis congruis dilationum temporibus, intentionis suæ proprias probationes afferret, vel testes inducendo, vel instrumenta, & alias scripturas producendo.

¶ *Reus citandus est ad videndum jurare, & deponere testes: & testi injurato non creditur, nisi fuerit remissum juramentum à parte.* h. d.

DEbet autem inprimis, si ex dictis testium rei sit etuenda veritas, admoneri adversarius, quòd auditurus juramentum veniat *d*, ne, si prætermissum id fuerit, quod contra leges actum deprehenditur, nullam habeat firmitatem. Sed & testium depositiones non aliter recipiet Judex, quàm priùs jurisjurandi religione firmaverint, quod tantùm, quæ vera noverint, professione suæ testificationis aperient: nullius enim testimonio, quantumcunque religiosus existat, nisi juratus deposuerit, in præjudicium cedi debet alterius, nisi fortè juramentum ab adversa parte remittatur.

¶ *Testes recusantes jurare, sunt sub pœna excommunicationis cogendi, & juramentum de non deponendo non tenet.* h. d.

QUod si testes à Judice moniti sese, vel odio, vel gratiâ, vel timore à ferendo testimonio subtraxerint, per censuras Ecclesiasticas testificari compellendi erunt, nec audientur, quòd sese, quò minùs deponant, proprii juramenti vinculo innodatos asserant. *e*

¶ *Diligens debet esse Judex in examinando super omnibus qualitatibus totius causæ.* h. d.

INterrogabit *f* ergo Judex testes in qualibet causa ad minus duos (nulla enim causa est regulariter, quæ unius testimonio quantumvis legitimo terminetur) eosque diligenter examinabit *g*, de singulis circumstantiis diligenter inquirens, de causis videlicet, de personis, loco, tempore, visu, auditu, scientiâ, credulitate, famâ, & certitudine, cæterisque, quæ ad rem facere, & negotio convenire existimabit. Illud quoque subtiliter animadvertere non omittet, quo vultu, quâ constantiâ, quâvé animi trepidatione testesdeponant, cùm interdum ex his vel ipsis invitis testibus, magis quàm ex verborum serie, rerum veritas elucescat.

¶ *Ex causa delegabit Judex examen testium.* h. d.

SI qui tamen erunt, qui interrogandi sunt, valetudinarii *h*, vel senes, vel debilitate confecti habeantur, vel etiam ita paupertate depressi, ut ad præsentiam Judicis venire non possint, idoneum deliget Judex, quem ad suscipiendas illorum attestationes dirigat.

¶ *Testes considerantur conditione, naturâ, & vitâ.* h. d.

TEstes vero non omnes recipiendi sunt, sed fideles duntaxat, & idonei. Censentur autem testes conditione, naturâ, & vitâ. Conditione, si liber testis sit, non servus: servus enim sæpè metu dominantis, veritatis testimonium supprimit. Naturâ, si vir sit, non fœmina: nam varium & mutabile semper fœmina.

¶ *Mulieres non sunt in forum trahendæ gratiâ testimonii ferendi, sed ad eas est mittendus tabellio.* h. d.

CUjus tamen testimonium, si quando necessarium fuerit *a*, cùm mulieres honestas ipsa, ac naturalis pudor virorum cœtibus immiscere prohibeat, quâcunque auctoritate testimonii ferendi causâ, vel aliâ, quæ jure non exprimatur, in judicium personaliter evocari, vel trahi non poterit: sed ad eam mittendus tabellio, & juxta Bonifacianæ constitutionis tenorem, procedendum erit.

¶ *Testis malæ vitæ caret fide.* h. d.

VIta censetur testis, si innocens sit, & integer: nam si vita bona defuerit, fide carebit.

¶ *Clerici possunt testificari pro Ecclesia, & singulares persona pro universitate sua, nisi tamen aliqua causa probabilis impediat,* hoc dicit.

IN summa, quicunque jure minimè prohibentur, ad testimonium perhibendum sunt admittendi. Clerici *b* ergo à ferendo testimonio super negotio propriæ Ecclesiæ, vel aliæ singulares personæ, in causa suæ universitatis arcendi non erunt, nisi ad agendum, respondendumvé fuerint instituti, vel ipsos alia causa probabilis impedierit.

¶ *Monachi de consensu Abbatis, possunt testimonium dicere,* hoc dicit.

MOnachi quoque, & quicunque sub alterius obedientia constituti sunt, de sui Præsulis licentia rectè testimonium dicent.

¶ *Christianorum testimonia adversùs infideles admittuntur, sed non contrà.* h. d.

CHristianorum *c* quoque testimonia adversùs Judæos in omnibus causis recipienda erunt, nullis ubi contra hoc Principum privilegiis suffragantibus. Sed contra Christianum, nec Judæus, nec Paganus, nec hæreticus, aut aliter infidelis, neque excommunicatus, aut aliter criminosus rectè testimonium dicent.

¶ *Criminosus perseverans in crimine non potest testificari, emendatus verò in causa civili potest, nisi fuerit reus perjurii, vel nisi sit affectus infamiâ: in causa verò criminali, licet emendatus, difficilius admittitur.* h. d.

PLanè quod de criminoso diximus, distinctionem recipit: nam si is, cui ab adversa parte opponitur *d*, adhuc in ipso crimine perseverat, tam in civili, quàm in criminali causa ab omni prorsus testificandi officio excludendus erit: si verò sit de crimine emendatus, nec eum comitetur infamia, non est in causa civili, vel etiam cùm de crimine civiliter agitur, præterquam pro reatu perjurii, repellendus. In criminali autem quæstione, si in alio judicio contra ipsum accusatione de crimine instituta confessus, vel convictus fuit, vel si tunc per exceptionem convincatur, aut ejus gravata sit opinio, ex eo quod quandoque fuit tali modo repulsus, quamvis hoc causa non excluderetur in causa civili, potest à testimonio, licèt egerit pœnitentiam removeri.

¶ *Validum ab initio tractu temporis non infirmatur, etiam novâ superveniente causâ.* h. d.

ILlud in dubium non venit, ejus testimonium, qui integer deposuit, infringi, debilitarivé minimè posse, quanquam illum post depositioem factum esse contigerit criminosum. Nec enim, quod rectè semel factum

a *C. fin. in gl. ext. de conf.* b *c. 1. ubi tot. ext. eod.* c *c. si perpetuum. extr. de fide instrumentorum.* d *c. 2. ext. de testib.* e *c. intimavit. ext. de test.* f *c. licet universis. ext. de testib.* g *can. cùm causam. ext. de testib.* h *c. si quis testium. ext. de testibus.*

a *C. 2. de jud. in 6.* b *c. cùm nuncius. de test.* c *c. Judæi. ext. de testib. & Clem. 1. eod. tit.* d *c. testimonium extr. de testibus.*

est,

est, ex hujusmodi eventu postea debet infirmari, cùm culpandus non sit, qui idoneum nunc in testem producit, si aliquando eundem futurum malum non divinaverit.

¶ *Domestici & similè habentes causam, non possunt esse testes.* h. d.

DOmestici quoque, & similem habentes causam consimili quoque morbo verisimiliter laborare existimandi sunt, si certum id sit, aut super eo legitimè convinci possint, si ab alterutra partium testes adducti fuerint, ad testimonium admittendi non erunt.

¶ *Non potest quis esse testis in causa, in qua fuit advocatus, vel procurator.* h. d.

ISquoque *a*, qui in prima instantia alicujus causæ advocationem & patrocinium susceperit, licèt advocatus & procurator esse desierit, quia tamen adhuc affectus causæ præsumitur, in judicio appellationis in testem recipiendus non erit.

¶ *Ad testes examinandos etiam tres dilationes dari possunt, & ex causa etiam quartâ, sub certo tamen jurejurando.* h. d.

DAbunt autem Judices tam in Ecclesiasticis, quàm in civilibus causis ad exhibendos testes, non solùm unam, sed ex causa secundam etiam & tertiam dilationem: quartam *b* verò disceptantibus non largientur, nisi præstito ab eo, qui postulat, juramento, quòd non per calliditatem aliquam quartam productionem postulet, sed quia illorum, quos instat nunc de novo producere, priùs notiam habere nequiverit, quodque neque per se, neque per alium testificata subtraxerit, vel didicerit: quo casu quartam quoque dilationem accommodabit Judex, maximè si productioni testium non fuerit à partibus renunciatum. *c*

¶ *Multa conceduntur, ne probationes intereant, quæ aliàs non concederentur: quod probatur hic tribus exemplis.* h. d.

SIquidem ne probationes depereant, multa permittuntur, quæ alioqui non concederentur, ut ecce, si is in causâ Judex datus fuerit, quem in testem produci sit necessarium, removendus, & alius in ejus locum subsituendus erit. Sic & aliàs citato adversario recipiuntur, & publicantur testes, quos reus inducendos duxerit. Sic & Ecclesiæ necessariæ probationis omissione læsâ, etiam adversùs Ecclesiam restituenda erit.

¶ *Publicato processu non possunt testes examinari super eisdem, nec in prima, nec in secunda instantia: secùs super emergentibus de novo.* h. d.

ELapsis igitur tribus dilationibus, postquam renunciatum est probationibus, & publicata dicta testium, regulariter producendi testes rursùs non erit danda copia. Et sicut *d* non licet super eisdem, vel directo contra articulis, alios, vel eosdem testes in principali causa producere: sic non debet in causâ appellationis licere, cùm non minùs in ea, quàm in principali testium sit timenda subornatio. Quod si *e* nova contingat emergere capitula, super quibus partes testes novos velint inducere, recepto solenni juramento testium, non obstante publicatione super veteribus facta, nec in primo, nec in secundo judicio rejiciendi erunt.

¶ *Qualiter, & quando possit in testes objici.* h. d.

SEd interdum accidit, ut eos, qui jure in testes recipi non debuerant, admissos tamen esse ab aliqua partium prætendatur: in qua specie statutum est *f*, ut si quid in eos habent, ante publicationem debeant objicere, postea verò tunc demùm id licebit, cùm juramento partes firmaverint, quòd non dolo velint ad opponendum descendere. Sed & si ostendere quis paratus fuerit post publicationem didicisse se, quod in personas vult obicere, tunc quoque opponendi parere debet aditus. Idem juris est, si fortè quis ante publicationem id fuerit protestatus. Cæterum cùm quis protestatus fuerit, velle se post publicationem dispositionum personas testium repellere, si quid in favorem proreferentis dixerit, non de facili fides adhibebitur.

¶ *Testes probatorios, & reprobatorios probatoriorum reprobare licet, sed reprobatorios reprobatoriorum non licet.* h. d.

ILlud *a* etiam admonendi sumus, quòd non solùm testes super principali negotio deponentes aliis testibus licebit repellere, sed etiam contra secundos primorum reprobatorios probationes proferre licebit. Et non admittente Judice, appellationis remedium licitum erit interponere. Ulteriùs autem partibus ad reprobationem testium aspirare minimè licebit, ne si producendi quartos contra tertios, & sic deinceps partibus licentia tribuatur, negotium contingat in infinitum protelari.

¶ *Qualiter Judex pensari debet dicta testium, & quòd potest illos repetere, & interrogare, usque ad sententiam.* h. d.

PUblicatis igitur attestationibus, non solùm *b* ad multitudinem testium respicere Judicem oportet, sed etiam ad qualitatem illorum: item depositiones rimari, & diligenter inspicere debet, & ex his, quibus potius veritatis lucem assistere judicabit, animi sui motum informabit: quòd si circa alicujus testis dictum Judicis hæsitet intellectus, eundem rursùs ad examen revocare poterit. Et generaliter Judex usque ad prolationem sententiæ interrogare sub facto poterit, ubicunque aliquid dubitationis *c* inciderit.

¶ *Testi statim seipsum corrigenti, non adimitur ob id fides, & potest Judex testem repetere super omissis.* h. d.

EUm quoque, qui non studiosè, sed linguæ lubrico erraverit, & sese confestim correxerit, reprobare Judex non debet: secùs autem, si correctioni suæ tempus interposuerit. Repetere autem non solùm obscure deponentem poterit, sed etiamsi à principio super certis capitulis eundem interrogare postulante adversario, vel negligentiâ, vel calliditate prætermiserint.

¶ *Probationes fiunt non solùm testibus, sed & instrumentis: & instrumentorum appellatione non largè sumptâ continentur solùm scripturæ, quæ in judicio exhibentur.* h. d.

AT si partes vivæ vocis adminiculo in probando destitutæ fuerint, ad instrumentorum productiones decurrere eas oportebit: & licèt instrumentorum adeo latè pateat appellatio, ut hoc nomine etiam testes contineantur, quippe & ipsi causam instruunt, nos tamen in præsenti pro scripturis in judicio exhibendis magis utimur, quæ quidem in litibus exercendis eandem cum depositione testium vim obtinent.

¶ *Instrumenta possunt exhiberi usque ad conclusionem in causa.* h. d.

EXhiberi autem *d* in jure poterunt instrumenta, non solùm ante attestationum publicationem, sed & postea usque ad diffinitivum sententiæ calculum: anteà tamen, quàm in causâ conclusum fuerit. In causa *e* autem conclusum esse tunc dicimus, cùm à partibus omnibus probationibus renunciatum fuerit.

¶ *Scriptura solùm publica in judicio fidem facit, & qua sit scriptura publica.* h. d.

NOn tamen omnis scriptura in judicio producta fidem faciet, sed ita demùm *f*, si per manum publicam scripta fuerit, ita ut appareat publica, aut authentico sigillo muniatur, alioqui nullius robotis firmitatem obtinebit.

¶ *Exempla solenniter sumpta, fidem faciunt.* h. d.

IDem *g* & de exemplis dicendum erit, quæ tamen, si solenniter sumpta fuerint, eandem cum originalibus habitura sunt auctoritatem. Solenniter autem tunc dicentur sumpta *h*, cùm coram Ordinario Judice, vel

a *C. 2, 3. testes. vers. patroni. 4. q. 3.* b *c. pen. ext. de testib.* c *c. constitutus. in fin. ext. de testib.* d *Clem. 2. de testib.* e *c. coram causam. ext. de testib.* f *c. præsentium. ext. de testib.*

a *C. licet ex. 1. extrav. de testib.* b *c. in nostra. & c. cùm causam. ext. de testib.* c *c. cùm clamor. ext. de testib.* d *c. cùm dilectus. ext. de fide inst.* e *gl. in d. c. cùm dilectus.* f *c. 1. ext. de fid. inst.* g *gl. 2. c. 1. extrav. de fid. inst.* h *c. fin. ext. de fid inst.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad hoc ab ipso specialiter delegato præsentata fuerint, atque is diligenter inspecta, dum nullâ parte sui vitiata comperit, per publicam personam exempla sumi præcipit.

¶ *Redacta in publicam formam post mortem tabellionis, faciunt fidem.* h. d.

EAndem etiam auctoritatem & ea obtinebunt, quæ ad petitionem eorum *a*, ad quos pertinent, permissu Judicis ordinarii in publicam formam redacta fuerint, si tabellio morte præveniens ea non perfecerit, sed in notas tantùm redacta moriens reliquerit.

¶ *Instrumentu non vitiatu, & de vitio non suspectis creditur, & error unius literæ, & raso in loco non suspecto, non vitiat instrumentum.* h. d.

EXhibebuntur *b* ergo instrumenta publica non cancellata, neque abolita, nec ulla parte sui vitiata, aut aliquo pacto de falsitate suspecta, quanquam si exceptor literam *c* imprudens omiserit, aut documentum in loco non suspecto *d* interleverit, non propterea veri fides, & instrumenti auctoritas vacillabit.

¶ *Ad supplendum probationem potest jusjurandum deferri.* hoc dicit.

QUòd *e* si nec testibus, nec instrumentis intentionem suam actor legitimè deduxerit, permittente Judice non plenè probationes jurisjurandi religione suppleri, & causa terminari poterit. Nec enim aliud est juramentum, quam veritatis confirmatio, cùm aliquid Deo teste asseritur.

¶ *Juramentum aliud voluntarium, aliud necessarium: & necessarium, nisi ex causa, recusari non potest.* h. d.

SEd cùm sit juramentum multiplex, duplex tantùm in proposito considerari poterit *f*: aut enim est necessarium, aut voluntarium. Necessarium est, quod ad supplendas probationes à Judice parti defertur: quod propterea necessarium nuncupatur, & quod à Judice illud omnino deferri partibus oportet, & quod ritè delatum ab eisdem, nisi ex justis causis recusari non poterit.

¶ *Quæ sint justæ causæ recusandi juramentum.* h. d.

SUnt autem justæ recusandi causæ, ut puta, si actor plenè probaverit, aut si sibi non plene cognitam rem ipsam asserat: & si quæ sunt hujusmodi.

¶ *Si pro reo sunt præsumptiones, sibi deferendum est juramentum, nisi aliter Judex arbitretur.* h. d.

SEd etsi *g* pro reo præsumptiones fuerint, eidem hoc sacramentum Judex deferet ad suam tuendam innocentiam, nisi inspectis personarum & causæ qualitatibus, illud actori deferendum censeat.

¶ *Voluntarium juramentum est, quod defertur à parte parti, quod deferenti potest referri, nisi simus in famosis actionibus.* h. d.

VOluntarium *h* est, quod à parte parti in judicio defertur: quod quia litem terminat, decisorium quoque nuncupari poterit. Et appellatur voluntarium, quia pars non nisi volens deferet, & ab eo, cui defertur, licitè recusari ac referri poterit. Plane *i* si reus famosis actionibus conventus fuerit, hujusmodi jusjurandum agenti referri minimè permittetur, cùm non actor, sed ipse, qui convenitur sacti proprii conscius esse debeat.

¶ *Panit exempla plura, in quibus probationes respiciunt personam Judicis.* h. d.

JUdicis inspectione consistunt probationes: ut puta, Jcùm pro terminandis finalibus quæstionibus propriis oculis fora Judex subjicit, aut ex aspectu corporis ætatem colligit, aut cùm ex literis Ordinariis, vel Apostolicis excommunicatus, aut dignitatibus honestatus quis deprehenditur, vel cùm ad probandum virginitatem ab honestis & prudentibus matronis, vice suâ Judex inspici mulierem jubet.

¶ *Notorium probatione non indiget.* h. d.

SEd & si quid notorium fuerit *a*, testium depositionibus, vel instrumentorum exhibitione amplius declarari non debet, cùm talia probationem, vel ordinem judiciarium non requirant.

¶ *Judex debet advertere, ne dubium recipiat pro notorio.* h. d.

SEd cùm multa dicantur notoria *b*, quæ non sunt, prospicere debet Judex, ne quod dubium est, pro notorio recipiat.

¶ *Vehemens suspicio interdum habet vim notoris.* h. d.

AD notorium propè accedit vehemens suspicio: nam si (exempli gratiâ) de *c* carnali copula quæratur, & sint, qui solum cum sola, nudum cum nuda, in eodem lecto jacentem, locis secretis, & ad hoc commodis, & honestis electis se vidisse deponant, proculdubio ex suspicionibus tam vehementibus sequutam copulam pronunciari poterit. Planè si de gravi crimine actum fuerit, propter solam suspicionem quanquam vehementem, nemo condemnabitur.

¶ *Fama præstat admiculum cæteris probationibus. Et Judex ex variis debet animum suum instruere.* h. d.

FAma quoque si dealiquo facto invulgata fuerit, certis præsumptionibus non leve, præsertim in quibusdam, præstabit admiculum. Demùm circumspectus Judex motum animi sui non ex una tantùm re, sed ex variis argumentis, & testimoniis, quæ rei aptiora esse compererit, confirmabit. Judicaturum enim oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plenâ inquisitione discutere, nec sententiam priùs ferre, quàm peractis omnibus nihil habeat in quæstione, quod non proponat.

DE SENTENTIIS ET RE JUDICATA.
TITULUS XV.

¶ *Duæ sunt species sententiarum, interlocutoria, & diffinitiva: & interlocutoria potest revocari ante diffinitivam.* h. d.

VIdeamus nunc de Sententiis, & Re judicata. Est autem Sententia nihil aliud, quàm controversiæ propositæ à Judice ritè facta diffinitio. Sententiarum duæ sunt species: aut enim interlocutoriæ sunt, aut diffinitivæ. Interlocutoria est illa, quæ inter principium & finem causæ fertur super his, quæ incidunt, vel emergunt: qualis est cùm Judex dandam, vel negandam dilationem ad examinandos testes, vel exhibenda instrumenta interloquitur, vel super aliquibus exceptionibus pronunciat: quam nec in scriptis ferri oportet, & ante diffinitivam sententiam quandoque Judex revocare poterit.

¶ *Diffinitivæ sententia est, qua condemnando, vel absolvendo principali controversiæ finem imponit. Diffinitiva sententia dicitur, quæ litis finem imponit, nec requiritur de necessitate in ea verbum, Condemno, vel Absolvo, sed sufficit aequipollens.* h. d.

DIffinitiva verò sententia est diffinitio judicialis, quæ condemnando, vel absolvendo principali controversiæ finem imponit. Diffinitiva *d* enim, quæ nec condemnationem, nec absolutionem continet, pro nulla habetur: hanc simul ac tulerit, retractandi copia Judici denegabitur. Non tamen ut sententia valeat, condemnandi, vel absolvendi verbum necessariò continere debebit: sed satis erit, quod verbum æquivalens contineat. Unde rescriptum est, ejus diffinitionem, qui ita se statuere & præcipere pronunciâsset, legitimæ sententiæ obtinere firmitatem.

¶ *Sententia debet ferri sedendo, & descripta recitatione: alias non valet, & Episcopus facere potest, quod alius pro se faciat.* h. d.

VOcaris igitur partibus, loco & tempore congruis, Judex ipse sedens *e* sententiam de scripti recitatione proferet: aliàs si non Judex, sed alius legerit, vel scriptam litigatoribus tantùm ediderit, vel stando, non sedendo tulerit, nullius penitùs momenti erit, ut ab ea nec appellare sit necesse. Episcopo tamen, quem tantæ dignitatis apex attollit, instar personarum illustrium sententiam per alium recitare permittitur.

¶ *Ex pluribus Judicibus sufficit, quòd unus recitet sententiam visus plurali numero: secus in actu electionis.* h. d.

SEd *a* & si plures Judices sint, vel arbitri, si cæteris præsentibus, ac mandantibus per unum tantùm sententia recitetur, si plurali numero perlegendo usus fuerit, perinde habebitur, ac si ab omnibus recitata fuerit, licèt aliud in electione servetur.

¶ *Si duo Judices ordinarii sententias diversas ferant, tenet sententia lata pro reo, nisi alioris causa sit favorabilis: si verò delegati, sententia pendet ex voluntate delegantis: si verò arbitri, utra tenet: si verò unus tantum ex pluribus pronunciaverit, nulla erit sententia.* h. d.

EX facto *b* dubitatum fuit, duobus Judicibus diversas proferentibus sententias, utra sit habenda potior: in qua specie responsum est, quòd si ex jurisdictione ordinaria processerunt, tenet pro reo, non pro actore lata sententia, nisi agentis causa sit favorabilis: ut putà, libertatis, dotis, matrimonii. Si verò ex delegata, utraque ex delegantis pendebit arbitrio. Quòd si ex compromisso, utraque firmitatis robore destituetur. Quòd si pluribus e Judicibus datis unus tantùm ex eis pronunciâsse proponatur, adeò nullas sententia vires obtinebit, ut nec provocationis remedium necessarium sit futurum.

¶ *Judicare secundum leges & consuetudinem debet quilibet Judex, etiam summus Pontifex, qui tamen ex causa potest ab illa recedere.* h. d.

SEd sive ordinarius sit, sive delegatus Judex, inprimis illud observare debet, ne contra id judicet, quod legibus, aut Canonibus proditum sit, alioqui ipso jure sententia non subsistet *d*. In causis quoque, quæ summi Pontificis *e* judicio deciduntur, cùm in similibus causis exteri teneantur judicare, similiter juris ordo, & vigor æquitatis subtiliter observandus erit, nisi cùm ille aliquid causâ necessitatis, & utilitatis dispensativè duxerit statuendum.

¶ *Licèt sententia lata contra jus constitutionis sit nulla, secùs tamen est in sententia lata contra jus litigatoris. Et quando dicatur lata contra jus constitutionis, vel contra jus litigatoris.* hoc dicit.

SI tamen sententia non contra jus constitutionis expressè à Judice lata fuerit, sed contra jus litigatoris, cum jure quidem teneat, legitimis mediis retractanda erit. Dicitur autem Judex contra jus constitutionis pronunciâsse, veluti cùm defunctus, & minor quatuordecim annis fuisse asseritur, & testamentum jure feciisse pronunciatur. Contra jus verò litigatoris, veluti cùm minor quatuordecim annis, annum quartum decimum implevisse, ac per hoc testamentum jure feciisse asseritur.

¶ *Qui contra leges & conscientiam, corruptus judicat, varie punitur.* h. d.

IJudex *f*, qui in gravamen partis alterius in judicio aliquid injustè fecerit per gratiam, vel per sordes, sive ordinarius, sive delegatus sit, ab executione officii per annum suspendendus erit, & ad æstimationem litis parti, quam læserit, nihilominus condemnabitur, & si suspensione durante divinis sese ingesserit, irregularitatis quoque laqueo innodabitur, à qua non, nisi per summum Pontificem, liberari poterit, aliis quoque legum animadversionibus coercebitur: cùm dignum sit, ut qui in multis audet offendere, pœnæ etiam multiplici subdatur.

¶ *Sententia lata, postquam per decem dies non fuit appellatum, regulariter retractari non potest.* h. d.

LAta tamen sententia, nisi per appellationem intra terminum lege constitutum suspensa fuerit, amplius revocari non poterit. Cùm *a* enim post decem dierum spatium sententia in auctoritatem rei judicatæ transeat, qui ad provocationis subsidium intra id temporis spatium non recurrit, ideò appellandi sibi aditum præcludit, quia per hoc videtur interpretatione juris velle latæ sententiæ obtemperare. Excipiuntur tamen multi casus, in quibus sententiæ etiam post decem dies rei judicatæ firmitatem sibi vendicare non valent, veluti cùm de matrimonio *b* est quæstio, aut servatâ sententiâ salus animæ in discrimen adducitur, & alii plures.

¶ *Res inter alios acta aliis præjudicium regulariter non affert.* h. d.

DE eo quoque admonendi sumus, quòd etsi sententia transierit in rem judicatam, præter eos, inter quos dicta fuerit, regulariter neminem lædat: si quis tamen *c*. cùm sibi primùm de ea re actio, vel defensio competeret, sustinuit sequentem agere, aut passus est eum, à quo causam habuit, experiri, ipse quoque sentiet ex re judicata præjudicium.

DE EXECUTIONE REI JUDICATÆ.
TITULUS XVI.

¶ *Sententia lata in reali actione mandatur executioni statim, in personali verò post quatuor menses: qui terminus potest breviari, & prorogari.* h. d.

SI igitur sententiæ latæ legitima appellatio non occurrerit, intra statuta tempora executioni mandanda erit. Sed multùm interierit, utrùm super reali, an verò super personali actione sententia lata fuerit. Primo enim casu, statim: secundo non, nisi post emensa quatuor mensium spatia executioni mandabitur. Licèt autem quadrimestre tempus in personali actione sit regulariter statutum, ex causa tamen nonnunquam & arctati, & prorogari potest. Sed qui ab initio terminum recipit sponte breviorem, sibi id imputare debebit, cùm ex voluntate propria juris beneficium contempsisse videatur. Unde postea non audietur appellans, nisi fortè adversùs eum modus executionis Canonicus excedatur, sive ab ordinario, sive à Judice delegato, sive etiam ab arbitro res judicata fuerit.

¶ *Delegatus à Principe potest propriam sententiam intra annum exequi.* h. d.

SEd *d* si ordinarius ad mandatum Judicis à Principe delegati nolit, aut quibusdam obsistentibus sententiam ab eo latam suo effectui mancipare nequeat, datus ipse Judex illam executioni mandare poterit, & resistentes Ecclesiasticâ sententiâ coërcere, & non solùm usque ad quadrimestre tempus, quod ad solvendum debitum à lege reo conceditur, sed usque ad annum integrum ad exequendam sententiam, jurisdictionem exercere poterit.

¶ *Judex deputatus super executione sententiæ, admittit exceptionem fraudis seu nullitatis, non ut super ea pronuncier, sed ut negotium ad superiorem, qui judicavit, transmittat.* h. d.

QUod *e* si Princeps propriam sententiam per aliquem executioni mandari jubeat, & circa negotium fraus intervenisse dicatur, executioni de toto negotio cognoscendi facultas non erit, sed ad superiorem quæstiones, si quæ inciderint, deferri oportebit.

¶ *Judex ordinarius tenetur exequi sententiam delegati à Principe etiam injustam.* h. d.

CUm igitur regulariter contingat, quòd executio sententiæ ordinario demandetur, quæri poterit, an si ipsam injustam esse cognoverit, executioni eam mandare

---

a *C. pen. extr. de fid. instr.* b *c. inter dilectos. ext. de fide instr.* c *Ex parte. ext. d. ti.* d *c. ex literis. d. tit. ext.* e *c. fin. de jurejur.* f *gl. 1. c. fin. ext. de jurejur.* g *c. fin. ext. de jurejur.* h *d. c. fin. in gl. 1. de jurejur.* i *c. fin. in princ. ext. de jurejur.*

a *C. de manifesta. 2. q. 1. c. tua nos ext. de cob. Cler. & mul.* c *c. consultus nos. ext. de appell.* c *c. literæ fraternit. ext. de præsumpt.* d *c. ei qui appell. §. diffinitiva. 2. q. 6.* e *c. fin. eod. tit. in 6.*

a *C. pen. eod. tit. in 6.* b *C. fin. extr. eod. tit.* c *C. ei qui. §. si verò. vers. si plures. 2. q. 6.* d *C. 1. extr eod. tit.* e *Cin consti. extr. eod. tit.* f *C. 1. eod. tit. in 6.*

a *C. quod ad consultat. §. taliter extr. eod. tit.* b *C. ator. ext. eod. tit.* c *C. pen. extr. eod. tit.* d *C. significasti nobis. extr. de off. deleg.* e *C. de catero. extr. de sent. & re jud.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

debeat, an sit ei subsistendum potiùs ? in qua specie responsum est, quòd cùm ordinarius delegato teneatur obsequi, licèt sententiam non esse justam noverit, exequi nihilominus tenebitur, cùm sibi non cognitio, sed executio tantùm fuerit demandata, nisi à dato Judice impetrare valeat, ut ab hoc onere ipsum liberet : nec enim debet Judicis delegati mandato violenter resistere *a*, sed & apud eundem instare poterit, ut executionem tamdiu differri patiatur, donec Principi rei veritas innotescat.

¶ *Si Papa scienter commisit appellationem interpositam à suo delegato dato cum clausula, appellatione remotâ, jurisdictio primi delegati est suspensa, quoad executionem.* h. d.

SEd quid si cùm à scientia lata auctoritate literarum Apostolicarum, in quibus inhibita fuerat appellatio, provocatum fuerit, & literæ post appellationem ad alios Judices emanaverint, an ad mandatum posteriorum Judicum executio sententiæ à prioribus delegata retardari debeat ? & quidem cùm Apostolicus aliis Judicibus appellationis causam ex certa sententia committit, & appellationem videtur recipere, & simul priorum Judicum revocare jurisdictionem. Usque eo igitur sententiæ suspenditur executio, donec appellationis merita plenius discussa fuerint.

¶ *Postulatio restitutoris in integrum differt executionem.* h. d.

DAntur & casus alii, in quibus licèt sententia in rem transierit judicatam, differenda nihilominus erit executio : ut putà, si non protelandi causæ in integrum restitutio *b* petita fuerit, & alii plures.

DE APPELLATIONIBUS.
TITULUS XVII.

¶ *Quid sit Appellatio, & quare inventa.* h. d.

APpellandi usus præcipuè judicantium iniquitatem corrigit, & imperitiam detegit Est autem Appellatio jurisdictionis prioris Judicis per superioris invocationem legitimè facta suspensio : vel, appellatio est provocatio ad majorem Judicem tatione gravaminis illati, vel inferendi.

¶ *Appellatio alia extrajudicialis, alia judicialis. Et de jure Canonico etiam extra judicium appellatur, quæ appellatio Provocatio dicitur.* h. d.

APpellationum duæ sunt species. Aut enim extra judicium appellatur, aut in judicio. Extra judicium appellatur, cùm quis ante litis ingressum *c* ab aliquo gravamine appellat, ut putà *d* ab electionibus, postulationibus, provisionibus, & quibuslibet extrajudicialibus actibus, ex quibus se gravatum putet. Licèt enim seculares leges *e* non, nisi in casibus, ante sententiam appellationem admittant : sicri tamen Canones, etiam extra judicium passim appellare permittunt : nec solent hujusmodi dici propriè appellationes, sed provocationes. *f*

¶ *Appellatio judicialis dividitur in duas species.* h. d.

RUrsus in judicio appellatur, aut ante diffinitivam sententiam, aut posteà. Anteà appellatur, ut cùm ab interlocutoria, vel alio gravamine provocatur. Posteà, ut cùm ab ipsa diffinitiva sententia appellatur.

¶ *Appellans ab interlocutoria, debet inscripta appellare, & intra triginta dies Apostoles petere, & exhibere continentes causam appellationis, alias causa censebitur deserta* h. d.

MUltum autem interest, ab interlorutoria quis provocet, vel alio gravamine, an à diffinitiva : nam *g* primo casu. & causam appellationis in scriptis assignare, & à Judice infra triginta dies instanter petere debet literas dimissorias, & eidem intra dictum temporis spatium debent ab eodem Judice exhiberi, continentes & appellationis causam, & cur appellatio non sit admissa, vel si appellationi forsan ex superioris reverentia sit delatum. Alioqui *a* si eos intra idem tempus appellans petere prætermittat, appellationi suæ renunciâsse putabitur, etiamsi vadat, aut mittat ad appellationem hujusmodi prosequendam.

¶ *Ponit tres casus, in quibus ob non petitos Apostolos causa deseritur.* h. d.

IDem juris *b* est, si Judex, à quo appellatur, certum terminum appellanti ad recipiendos Apostolos assignaverit, & appellans in assignato sibi termino non compareat, nec eos sibi tradi petat : idem & si Judex appellanti responderit intra juris terminum se daturum, nec intra dictum spatium congruo loco & tempore instanter & sæpius saltem uno contextu petierit, vel sibi oblatos appellans recipere recusaverit.

¶ *Tacitè & expressè eadem est virtus.* h. d.

QUòd si Judex e in termino per eum præfixo ipsos petenti non dederit, aut si dum peterentur, vel intra juris terminum, vel nullo certo termino præfixo, se daturum asseruerit, posteà per appellantem congruo loco & tempore, sæpius & instanter, unico etiam contextu requisitus eos exhibere non curaverit, perinde propriam appellationem prosequi appellans poterit ac si ei expressè fuissent Apostoli denegati. Alia quoque agenda erunt, prout ex tenore tam Innocentianæ *d*, quàm aliarum constitutionum luculenter apparet.

¶ *In appellatione à diffinitiva non est necesse causam inferre.* hoc dicit.

IN appellationibus autem *e* à sententia diffinitiva interponendis nec causam reddere tenetur appellans, nec etiam supradicta diligens observatio per omnia sibi locum vendicat.

¶ *In Appellatione ab interlocutoria debet talis causa allegari quæ si esset vera, reputaretur legitima.* h. d.

CUm autem ex probabili causa ab interlocutoria quis duxerit appellandum, talem tenetur proponere quæ si probata fuisset, deberet legitima reputari, de quo postea superior cognoscet : nec enim sufficit *f* appellanti probare, quòd ex causa hujusmodi appellavit, si eam non doceat esse veram, nisi hoc se offerens probaturum non fuisset admissus.

¶ *Is qui minùs rationabiliter appellavit, condemnatus in expensis ad inferiorem Judicem remittetur, nec potest quis aliàs causas prosequi, quàm expressas.* h. d.

QUod *g* si Judex minùs probabiliter appellatum esse compererit, appellantem ad inferiorem Judicem remittet, & in expensis alteri parti condemnabit, alioqui ipse procedet, nec licebit appellanti aliis causis proloqui, quam quas in appellatione sua nominatim expressit.

¶ *Si dicitur ex justa causa appellatum, Judex ad quem, tenebere non potest, nisi priùs recepta appellatione, ut probabilis, inquirat cognoscere de causa veritate.* h. d.

QUod si objiciatur *h*, non ex legitima causa ante sententiam appellationem interpositam, & propterea non admittendam esse, nisi priùs appellatione recepta, velut emissa ex causa probabili, Judex superior cognoscere incipiat, ne procedatur, inferiori prohibere non poterit.

¶ *Cessante causâ cessat effectus.* h. d.

SEd & si Judex sano usus consilio *i* ab ejus executione destiterit, quod comminando, vel interloquendo in gravamen partis protulit, non obstante, quod ab hujusmodi comminatione, vel interlocutione provocatum fuerit, ne processus negotii frivolis occasionibus retardetur, in causæ cognitione liberè procedere poterit.

¶ *Judex à quo, compellere non potest appellantem à gravamine ipsius veritatem probare, licèt citare possit ad ipsius revocationem audiendam, quâ factâ in causa procedere poterit, ejus contumaciâ non obstante, ac si nunquam appellâsset.* h. d.

SEd a videamus, an jus dicenti obtemperare tenearis, à quo propter gravamen, quod tibi illatum asseris, appellaveris, si tibi is ad docendum de gravamine, & si de ipso liquerit, ad ejusdem revocationem audiendam terminum præfixerit : & sanè cùm id ipsum à Judice perficiendum sit, nec coram eo de gravamine docere, nec etiam tanquam coram Judice (cùm per appellationem ejus suspensa sit jurisdictio) comparere teneberis. Quòd si tantùm, ut revocationem audias, te vocandum duxerit, licèt non compareas, ipse tamen in termino gravamen revocaverit, perinde in causa procedere poterit, ac si appellatio nunquam fuisset interposita.

¶ *Potest appellantem ab interlocutoria pœnitere, & facere, ut prior Judex cognoscat : sed appellato sunt reficienda expensa, quas in fecit ob appellationem.* h. d.

AC veluti in potestate Judicis gravamen revocantis positum est, non obstante appellatione causam resumere : sic contrà, si is, qui vocem appellationis emisit *b*, cujus adhuc nemini est demandata cognitio, petierit, ut ad Judicem, à quo provocavit, rursùs causa remittatur, id ei alterius partis contradictione minimè obstante indulgendum erit. Sed hoc ita, ut in legitimis expensis adversario, quas eum propter hoc feciſſe constiterit, condemnetur.

¶ *Ponit quàm plures casus, in quibus appellationi non est deferendum.* h. d.

NOn omnis ergo appellatio indistinctè recipienda erit : nam sive adeò sit vaga, & generalis, ut incertitudinem afferat, sive quòd omisso medio sit interposita, à parte opponatur, causa non devolvetur. Idem juris est, si super notorio crimine, vel de quo quis in jure confessus fuit, provocetur : nec enim ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentiæ est appellationis remedium institutum.

¶ *Regulares non appellant à correctione sui Prælati. Nec à Judice secùlari sedi Apostolicæ non subdito appellatur ad Papam. Et qui non defert legitimæ appellationi, punitur.* h. d.

ET ideò nec Regulares, cùm pro aliquo excessu corrigendi fuerint, contra Regularem Prælati sui, vel Capituli disciplinam appellabunt, sed quod sibi pro salute injungitur, humiliter suscipient : sed nec tunc appellationi deferendum erit *c*, cùm à seculari Judice, qui temporali sedis Apostolicæ jurisdictioni non subjicitur, ad Apostolicum appellatum fuerit : & aliis quibusdam casibus. Alioqui is, qui legitimæ appellationi etiam de minima causâ interpositæ non detulit, Canonicis pœnis coërcendus erit.

¶ *Appellans ab ordinario potest coram eodem super alia causa convenire.* h. d.

LIcèt autem provocatione Canonicè à partibus interjectâ, Judicis, à quo appellatum fuit, officium in illa quidem causa penitùs conquiescat, si *d* tamen is, qui ab ordinario appellavit, super alia causa coram eodem convenitur, præsertim pro gravi & manifesto crimine, appellationis obtentu, quò minùs Canonicâ censurâ puniatur, effugere non potest.

¶ *Innovata per Judicem post diffinitivam sententiam, à qua appellatum fuit, revocantur statim per Judicem Apostolicum, etiamsi ante appellationem fuerint innovata.* h. d.

INterpositâ ergo à diffinitiva sententia appellatione, non solùm post eam innovata *e* debent per Judicem appellationis penitùs & ante omnia revocari : exceptis tamen casibus, in quibus jura post sententiam prohibent appellare) sed etiam ea omnia, quæ medio tempore inter sententiam, & appellationem contigerit innovari, perinde ac si post appellationem innovata fuissent.

¶ *Attentata post appellationem diffinitivam non revocantur, nisi primò de veritate constiterit, vel nisi post inhibitionem debito modo factam attentata fuerint.* h. d.

ILla *a* verò, quæ post appellationem interpositam ante diffiuitivam sententiam innovantur, donec appellationis causam veram esse constiterit, revocari non debent, nisi Judex appellationis, postquam sibi constiterit, per appellationem emissam ex causa probabili fore ad se negotium devolutum, inhibeat canonicè Judici, à quo appellatum fuit, ne procedat : tunc enim, quicquid post inhibitionem hujusmodi fuerit innovatum, est per appellationis Judicem ante omnia in statum pristinum reducendum, licèt eandem causam non esse veram contingat.

¶ *Non refert, quid ex æquipollentibus fiat, & facta plus operantur, quàm verba.* h. d.

APpellâsse autem dicetur non solùm is, qui vocem appellationis emisit, sed etiam qui aliquo indubitato facto provocandi propositum declaraverit. Unde relatum *b* est, eum, in quem post iter ad sedem Apostolicam arreptum excommunicationis sententia ab ordinario promulgata fuerit, excommunicationis vinculo non teneri, quasi appellatione pendente lata fuerit : cùm plus sit facto, quàm verbo provocare. Idem & in eo responsum est *c*, qui licèt ex simplicitate forte verbum appellationis non expresserit, se tamen & Ecclesiam suam, cùm molestaretur, Romani Pontificis protectioni subjecit.

¶ *Justus metus excusat adeò, quòd non appellans habetur pro appellante, si fuerit protestatus, & causas appellationis expresserit.* hoc dicit.

IS quoque *d*, quem quò minùs appellaret, justus motus impedierit, ad appellationis beneficium convolâsse reputabitur, dummodò infra tempus, quo licitè provocatur coram Judice, à quo appellâsse vellet, vel si ipsius copiam habere nequiverit, coram probatis vitiis contestatione super hoc propositâ causas appellationis expresserit.

¶ *Sufficit appellare coram majori parte Judicum. Et omnium alterum intimatio parti appellatæ est facienda.* h. d.

QUòd *e* si à pluribus Judicibus appellandum fuerit, quia non semper facilè eorum præsentia simul haberi posset, coram majori parte ipsorum appellare, & Apostolos separatim petere licebit, valebitque hæc appellatio perinde, atque si coram omnibus interposita fuisset : omnium tamen subsecutorum appellatio ignoranti intimatio legitimè facienda erit.

¶ *Si unus ex pluribus appellet, & obtineat in causa appellationis, prodest victoria consortibus, si sit idem negotium, & causa.* hoc dicit.

IDem ex contrario *f*, si plures sententiâ condemnati fuerint, & unus solus ad appellationis beneficium convolaverit, istius victoria cæteris quoque suffragabitur, si communi jure juventur, idemque negotium & eadem causa defensionis existat.

¶ *Si per rescriptum committantur plures articuli connexi, & in uno removeatur appellatio, intelligitur remota etiam in aliis.* hoc dicit.

JAm dubitari poterit, si ex pluribus *g* articulis unis precibus comprehensis in uno tantùm contingat appellationem verari, utrùm appellatio teneat, si super aliis provocatum fuerit : & cùm delegantis hæc sit intentio,

a *C. si quando. extr. de off. del.* b *c. si citatus. extr. de in integ. restit.* c *can. cùm sit. §. si verò extr. eod.* d *c. concertationi. eod. tit. in 6.* e *can super eo. Clem. secundo. extr. eod.* f *d. cap. cum sit. extr. eod.* g *c. 1. eod. tit. in 6.*

a *C. ab eo, eod. tit. in 6.* b *Cl 2. eod. tit. in prine.* c *Cl. 2. §. fin. eod. tit.* d *c. 1. eod. tit. in 6.* e *c. 1. verſu qui. ubi gloſſ. eod. tit. in 6.* f *c. interpoſita in prine. extr. eod.* g *c. cum appellation. eod. tit. in 6.* h *C. Romana. §. quòd ſi objiciatur. eod. tit. in 6.* i *c. cùm ceſſante. extr. eod. tit.*

a *C. ſi à Judice. eod. tit. in 6.* b *c. interpoſita. §. ille. ext. eod. tit.* c *c. ſi duob. §. fin. extr. eod. tit.* d *can. ad hac. ext. eod.* e *c. præterea. el. primo. eod. tit.* e *c. non ſolum. eod. tit. in 6.*

a *D. c. non ſolum. §. illa. eod. tit. in 6.* b *c. dilecti filii. el. ſecundo. ext. eod. tit.* c *c. ad audientiam. ext. eod. tit.* d *c. fin. extr. eod.* e *Clem. 1. eod. tit.* f *cap. pen. extr. eod. tit.* g *c. ſecundò requiritur. ext. eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ut de omnibus articulis, qui in precibus ponuntur, justitia suum consequatur effectum, in omnibus appellatio interdicta intelligetur. Unde nihil intererit, utrùm appellatio inhibeatur in primo, an in secundo: in medio, an in fine. Sed hoc ita intelligi oportet, si capitula connexa fuerint: cæterùm *a* quoties clausula, per quam appellationis remedium tollitur, in medio literarum ponitur, si sunt plura negotia se minimè contingentia, tantùm præmissa complectitur, nisi fortè & in fine literarum prædicta clausula iteretur.

¶ *Appellari potest, si locus non tutus partibus assignatur, vel sententia contineat manifestam iniquitatem, etiamsi sit rescriptum appellatione remotâ.* h. d.

INterdum etiam non obstante prohibitione appellari poterit, ut decretum est in *b* eo, qui per delegatos Judices in judicium ad locum non tutum vocatus fuerit: nisi enim locum idoneum Judices assignent, non erit propterea appellationis remedium interclusum, quòd appellatione remotâ procedi debere mandatum fuerit. Idem etiam obtinet, cùm sententia fertur iniqua: licèt enim causa appellatione remotâ commissa fuerit, sententiæ tamen stari non debet, si iniquitatem contineat manifestam.

¶ *Lapso anno, & ex causa biennio, appellatio est deserta.* hoc dicit.

ILlud tam judiciali appellatione, quàm ei, qui extra judicium interponitur, commune est, quod *c* hujusmodi appellationibus annus, & ex justa causa biennium à die appellationis interpositæ indulgetur: quo temporis spatio & prosequi, & finire appellationis causam compellendi erunt: alioqui si per negligentiam * appellantis hoc temporis spatium fluxerit, adeò causa deserta censebitur, ut etiamsi appellans ipse cum appellato, aut appellatus etiam per se, & principaliter prosequatur, non propterea minùs in rem judicatam censebitur transisse sententia, à qua fuerit appellatum.

¶ *Ponit casus, quibus tempus ad prosequendum non currit.* h. d.

QUandiu *d* tamen per compromissum, vel aliàs de partium expresso consensu differtur prosecutio, tempus ad prosequendam appellationem ab homine, vel à jure præfixum minime currit appellanti, nisi fortè Judex ex dilatione periculum imminere videns, in illa procedi præciperet.

¶ *Tempus datum à jure ad prosequendam appellationem, potest breviari per Judicem ex causa.* h. d.

ET licèt anni, vel biennii spatium appellantibus indulgeatur, poterit tamen Judex à quo, secundùm locorum distantiam *e*, personarumque & negotii qualitatem brevius tempus moderari, intra quod si is, qui appellavit, causam appellationis non fuerit prosecutus, tenebit sententia. Coget ergo Judex partes appellatione non admissâ *f*, ut vel appellationem interpositam prosequantur, vel coram eo juris pareant æquitati.

¶ *Quando periculum est in mora, debet Judex breviare terminum prosequendæ appellationis.* h. d.

SUperior *g* quoque Judex si ex dilatione viderit imminere periculum, potest & debet neutro appellationem prosequente, ut periculum evitetur, occurrere: putà si à sententia lata super confirmatione alicujus electi provocatum fuerit, & utraque pars velit etiam ad annum appellationis prosecutionem differre, potest utique, imò debet is, ad quem appellatum fuit, providè terminum moderari, ne diu gregi dominico cura pastoris desit.

¶ *Interdum ad prosequendam appellationem datur plùs, quàm biennium.* h. d.

a *C. inquisitioni tua. ext. eod. tit.* b *can. ex parte tua. el primo. ext eod. tit.* c *can. cum sit Romana. ext. eod. tit. can. & qui. 2. quæst. 6.* * *Clem. pen. de appellat.* d *Clem. quamdiu. eod. tit.* e *can. cum sit Romana. ext. eod. tit.* f *c. ad hæc. el. 3. ext. eod.* g *c. obiata. §. superior. ext. eod.*

ACcidit tamen aliquando, ut non per annum, vel biennium, sed etiam ulteriùs causam appellationis alicui prosequi concedatur, ut putà si quem per impotentiam *a* prosecutionem omisisse constiterit, vel cùm Judici ex proprio officio super causa electionis etiam lapso biennio cognoscere conceditur.

¶ *Pars potest sibi terminum prosequendæ appellationis breviare, non prorogare.* h. d.

PArs quoque interdum sibi prosequendæ appellationis terminum præfigit. Sed cùm hoc gratiâ licium citiùs expediendarum indultum fuerit, juris terminus à parte præveniri, non prorogari poterit, sicut nec in una causa tertiò provocari licebit.

¶ *Confirmatio in forma communi non præjudicat appellationi, nec laudum invalidum roborat, aut processum impedit, sub obtenta super re ab aliquo pacificè possessa, facit ut quis non possit conveniri absque mandato sedis Apostolicæ.* h. d.

POstremò sciendum est, quòd si sententiam appellatione suspensam, antequam ipsius appellationis causa commissa fuerit, vel laudum contra juris, vel compromissi formam latum Apostolico rescripto in forma communi confirmari obtentum fuerit, talis confirmatio nec appellationi præjudicium afferet, nec invalidum laudum ullo firmitatis robore muniet. Nam etiamsi ante latam sententiam litigiosæ rei confirmationem ab Apostolica sede quis impetraverit, non propterea minùs de causa poterit Judex cognoscere, & eam fine debito terminare. Quanquam si rem pacificè quis possedisset, cùm inde confirmationem obtinuit, non erit licitum Judici de quæstione postmodùm exortâ absque mandato sedis Apostolicæ decernere: nisi certum sit, quòd per falsi suggestionem fuerit elicita.

DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM.

TITULUS XVIII.

¶ *Minor & Ecclesia restituuntur adversùs sententiam, etiam à sede Apostolica latam.* h. d.

ADhuc autem iis, qui appellationis remedio destituti sunt, auxilio restitutionis in integrum succurritur, sed nec omnibus, nec semper, nec ab omnibus. Minor igitur & Ecclesia *b*, si se prolatione sententiæ graviter læsos conquerantur, & appellandi tempora jam fluxerint, restitutionem in integrum implorare poterunt. Quod quidem adeò obtinet, ut etiamsi ab Apostolico *c* sententia lata fuerit, non propterea magis in integrum restitutionis petitio impediatur. Nec enim negatur *d*, Romanæ sedis sententiam in melius posse commutari, cùm aut surreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro consideratione ætatum, & temporum, seu gravium necessitatum aliquid ordinavit.

¶ *Restituitur Ecclesia adversùs quamlibet læsionem, etiam adversùs aliam Ecclesiam.* h. d.

SEd si non sententiâ, sed vel contractu *e*, vel confessione *f*, vel probationis omissione, vel temporis fluxu *g*, Ecclesia læsa fuerit, restitutio indulgenda erit: nec solùm contra privatos homines, sed etiam adversùs aliam Ecclesiam. *h*

¶ *Beneficium restitutionis in integrum non indulgetur, nisi intra quatuor annos, si non subsit aliqua rationabilis causa, ut dictum spatium prorogetur.* h. d.

SEd *i* sive sententiâ, sive contractu, vel aliter se læsam prætendat Ecclesia, & propterea se ad beneficium restitutionis in integrum admitti postulet, si quadriennii spatium à die læsionis lapsum fuerit, amplius restituenda non erit, nisi prævaricationis, vel manifestæ fraudis

a *Cap. ex ratione. ext. eod.* b *c. 1. cap. ex literis. & c. seq. ext. eod.* c *c. tum ex lit. eod tit. ext.* d *d. c. tum ex lit. §. nos. vers. præsertim.* e *c. 1. ext. eod.* f *c. 2. eod. tit. in 6.* g *Clem. uni. eod. tit.* h *c. audita. extravag. eod. tit.* i *can. 1. eod. tit. in 6.*

standis probetur super hoc interveniisse commentum, aut alia causa subsit, quæ Judicem ad hoc beneficium concedendum movere debeat. Et *a* si tempore læsa asseratur, non fiet restitutio, nisi ad tantum temporis, in quantum se læsam esse, legitimè probaverit.

¶ *Restitutio in integrum semel negata non conceditur amplius, etiam in alio judicio, nisi duobus casibus hic contentis.* h. d.

QUòd si semel *b* restitutio in integrum in alio judicio denegata fuerit, præterquam ad appellationem omissam, non erit eidem amplius concedenda, nisi novis defensionibus ad hujusmodi beneficium admittenda fuerit.

¶ *Ponit, qui & quando possint de restitutione in integrum cognoscere.* h. d.

HUjusmodi *c* verò restitutionem causæ solùm coram Judicibus ordinariis administrationem habentibus, vel delegatis ab eis tractari poterunt, & terminare si: sive hoc ipsis delegatis specialiter demandatum fuerit, sive commisso eis negotio, hujusmodi quæstionem incidere contingat. Delegati verò ab Ordinariis, qui administrationem non habent, sed tantummodò judicandi facultatem, sive arbitri, de his causis cognoscere nequeunt, nisi coram eis incidenter notæ fuerint.

¶ *Per querelam & supplicationem retractatur sententia. Et sub qua forma supplicatio porrigatur.* h. d.

PEr supplicationem *a* quoque Principi porrectam, aut per querelam appellationis remedio destitutis subveniri solet. Erit autem supplicatio intrà decem dies post sententiam offerenda: quo subsecuto sententia non aliter executioni mandabitur, quàm si victrix pars idoneam fidejussionem præbuerit, tantum restituendi cum legitimis augmentis, quantum fuerit in condemnatione, si legitimâ retractatione sententia resolvatur. Et nisi sub hac forma supplicatio porrigatur, executio sententiæ sine fidejussione proceder, retractationis jure illi servando, qui se gravatum putaverit, ut intra biennium supplicare valeat.

a *Gl. in vers. supplicavit. c. ex literis. extrav. eod. tit.*

FINIS LIBRI TERTII.

INSTITUTIONUM JURIS CANONICI LIBER QUARTUS.

DE ACCUSATIONIBUS, DENUNCIATIONIBUS, ET INQUISITIONIBUS.

TITULUS PRIMUS.

¶ *Criminalia Judicia non habent aliquid simile cum Civilibus. Et instituuntur per Accusationem, Denunciationem, & Inquisitionem. Et Accusationem inscriptio, Denunciationem charitativa monitio præcedere debet.* hoc dicit.

CRIMINALIA Judicia nihil fermè simile habent cum cæteris Judiciis, de quibus proximè locuti sumus: magnaque diversitas eorum est, & in instituendis, & in exercendis. Instituuntur autem aut per Accusationem, aut per Denunciationem, aut per Inquisitionem. Per Accusationem, cùm solenni præcedente inscriptione *a* per Accusatorem Rei crimen ad Judicem defertur. Per Denunciationem, ut cùm nullâ præcedente inscriptione, sed tantùm charitativâ monitione ad Judicis notitiam crimen deducitur. Ideò autem, cùm in modum Accusationis crimen objicitur, est inscripto necessaria, non cùm in modum Denunciationis: quoniam ad depositionem instituitur accusatio, sed ad correctionem est denunciatio facienda.

¶ *Accusator non probans objectum crimen, tenetur ad pœnam talionis, nisi suam innocentiam purgaverit & interim dum purgat, est suspendendus.* h. d.

ACcusator igitur, si legitimis destitutus sit probationibus, eam pœnam *a* debet incurrere, quam si probâsset, reus sustinere debebat. Denuncians verò licèt ad talionem non teneatur, si tamen *b* in probatione deficiat, donec suam purgaverit innocentiam, & ab officio & beneficio suspendendus erit: ut cæteri simili pœnâ perterriti ad aliorum infamiam facilè non prosiliant.

a *Canon. qui crimen. 2. quæst. 8. & c. super his. in princ. ext. eod.*

a *Can. qui non probare. 2. q. 3. & can. qui crimen. 2. quæst. 8.* b *c. 2. extr. de calum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Ponit, quando procedendum sit per inquisitionem. h. d.

PEr inquisitionem criminale judicium instituitur, cùm præcedente diffamatione *a*, ac quasi denunciante famâ, de crimine Judex inquirit. Constitutum est enim, ne criminum facilis nimis sit objectio: ut sicut ad accusationem legitima præcedere debet inscriptio, & *b* denunciationem charitativa monitio: ita & inquisitionem clamorosa insinuatio *c* præcedere debeat.

¶ Confessus crimina coram inquisitore, non poterit confessionem suam ex pratextu revocare, quòd non præcesserit fama inquisitionem. h. d.

SI quis *d* tam, postquam coram eo, qui contra ipsum super certis criminibus inquisitor deputatus fuerat, eadem crimina confessus fuerit, frustrà postmodum eo prætextu confessionem suam impugnare contendet, quòd super eisdem criminibus non fuerit anteà diffamatus.

¶ Si Judex processerit non excipiente inquisito de non diffamatione, processus tenebit. h. d.

IDem etiam erit *e*, si is, cui contra te commissa super certis criminibus fuerit inquisitio, te præsente, nec quicquam super hoc excipiente, infamiæ inquisitione omissâ ad veritatem eorundem criminum inquirendam processerit. Nec enim processum hujusmodi, eò quòd non fuit de infamia primitùs inquisitum, ulteriùs impugnare poterit.

¶ Si crimen opponatur excipiendo, non est necessaria inscriptio. hoc dicit.

ACcidit autem interdum, ut alicui nec accusando, nec denunciando, nec inquirendo, sed excipiendo crimen opponatur, ut putà *f*, cùm quid objicitur, ut quis ab accusatione, vel testificatione repellatur: quo casu non erit inscriptio necessaria.

¶ Non est necessaria inscriptio, si crimen objiciatur, ut quis ab officii vel beneficii assecutione excludatur: quo tamen casu si post confirmationem opponatur, deficiens in probatione punitur pœnâ extraordinariâ. h. d.

SEd *g* an, si propterea crimen opponatur, ut quis à promotione officii, vel beneficii assecutione excludatur, necessaria tunc sit inscriptio? Et proditum est, si ante confirmationem objiciatur, non cogi quenquam inscribere: quia crimen hoc modo probatum promovendum quidem impedit, non tamen jam promotum dejicit. Post confirmationem verò, cùm scilicet ordinandus fuerit aliquis, aut etiam consecrandus, quia & ab obtinendo repellit, & ab obtento dejicit, ad extraordinariam pœnam secundùm arbitrium Judicis citra vinculum inscriptionis, si defecerit in probando, est excipiens adstringendus.

DE DUPLICI PURGATIONE.
TITULUS II.

¶ Quid sit Purgatio & quotuplex. Et quòd vulgaris purgatio est penitus improbata. h. d.

COntingit etiam interdum, ut licèt adversùs criminosum nec accusator consistat, neque testibus, aut propriâ sit confessione convictus, ita tamen alicujus criminis, vel maculæ publicâ laborat infamiâ, quòd super manifesta fere nota eidem purgatio sit indicenda. Est autem Purgatio, demonstratio innocentiæ super objecto crimine. Purgationis duæ sunt species *h*, Vulgatis scilicet, & Canonica. Vulgaris purgatio est, quam vulgus vel invenit, vel sequitur: ut, cùm aquæ frigidæ, vel candentis ferri, vel singularis certaminis quis subit judicium: quæ, cùm Deus in ea tentari videatur, meritò jussa est sacris Canonibus exulare:

a *C. qualiter & quando. el. ext. eod.* b *cap. 2. ext. eod.* c *can. quisitions. §. tertia. vers. ad hæc. extr. eod.* d *c. 1. eod. tit. in 6.* e *c. fin. eod. tit. in 6.* f *c. super his. §. cùm aut. extr. eod. tit.* g *d. c. super his. §. cum autem. extr. eod. tis.* h *gl. rub. extr. de purg. vulg.*

licèt enim quosdam singulare certamen iniisse divina prodat historia, nunquam tamen ut id pro lege teneatur, divina sanxit auctoritas.

¶ Quæ sit Canonica purgatio. Et quales esse debent compurgatores. h. d.

CAnonica purgatio dicitur, quæ sacris Canonibus est comprobata: ut cùm *a* de crimine infamatus, jurat se non esse tali crimine, vel maculâ inquinatum, & certa compurgatorum manus eundem à crimine immunem, & verum credere illum jurâsse, ipsa quoque jurejurando firmat. Erunt autem compurgatores hujusmodi honestatis & opinionis, ut verisimile sit, eos amore, vel odio, vel obtentu pecuniæ non dejerare: necesse etiam est, ut ejus, quem purgare intendunt, vitam & mores notos habeant.

¶ Deficiens in purgatione habetur pro convicto. Et super notorio non est indicenda purgatio h. d.

QUicunque *b* verò in Canonica purgatione defecerint, perinde puniendi sunt, atque si de crimine, de quo diffamati fuerint, legitimè convicti, vel confessi fuissent: nisi tamen aliud iudicantis æquitas statuendum duxerit. Planè super notorio *c* nulli erit indicenda purgatio, sed tantùm condemnationis promulganda sententia: cùm patrati sceleris evidentia, neque accusatoris clamore indigeat.

¶ Criminum quædam solum Deum ladunt, quædam etiam homines. h. d.

CRiminum autem quædam divinæ majestatis læsionem continent: quædam verò & hominibus damnum irrogant. Quæ Deum principaliter lædunt, hæc fermè habentur, simonia, hæresis, schisma, apostasia, sortilegium, maledicentia, sacrilegium. Hominibus verò læsionem inferunt, homicidium, adulterium, stuprum, rapina, furtum, usura, falsum, injuriæ: de quibus distinctiùs, sed tamen breviter videamus.

DE SIMONIA.
TITULUS III.

¶ Quid sit Simonia, & unde dicta. h. d.

SImonia *d* nihil aliud est, quàm studiosa voluntas, sive cupiditas emendi, vel vendendi spiritualia, vel spiritualibus annexa. Vel, simonia est rei spiritualis, vel spiritualibus annexæ, cum aliquo temporali facta commutatio. Appellata est autem à Simone mago, qui primus hujus detestandi sceleris auctor fuit.

¶ Simonia aut est simplex conventionalis, aut realis. Et realis subdividitur in realem conventionalem, & realem mentalem. hoc dicit.

SImoniæ duplex est species. Nam aut est conventionalis, aut mentalis. Conventionalis est, cùm aut aliquid datum est, vel de dando in posterum tractatus intercesserit, & conventio. Mentalis est, cùm nullum quidem intercessit factum *e*, sed sola prava dantis, aut recipientis mens & intentio concurrit: & propterea rudi, sed congruenti vocabulo mentalis appellatur.

¶ Cujuscunque muneris receptione Simonia contrahitur. Et appellatione pecuniæ continetur, quicquid homines habent in terris. hoc dicit.

COntrahitur *f* autem Simonia, non modò cùm pecunia ipsa pro re sacra datur, aut recipitur, vel dedanda & recipienda tacitè vel expressè conventum fuerit: verùm etiam cùm daus à lingua, vel obsequio recipientis munus exigit. Cùm enim spiritualia tribuens, manus ab omni munere excutere debeat, id tunc facere intelligitur, cùm pro divinis rebus non solùm pecuniam nullam, sed nec humanum obsequium, aut gratiam aliquam requirit. Et sicut pro manûs impositione non debet Episcopus *a*, ita nec minister, nec notarius, in ordinatione, pro voce vel calamo, pecuniam recipere. Pecuniam verò hoc loco accipiemus, quicquid homines habent: hoc enim nomine ideò omnia continentur, quia antiqui, quicquid fermè habebant, in pecoribus habebant. Contrahitur ergo simonia, cùm quis sacra quodammodò in commercium deducit.

a *Can. 1. extr. eod. tit.* b *cap. non satis. & cap. seq. extr. eod. tit.* c *cap. nobis fuit. extr. eod. tit.* d *c. pen. extr. de elect.* e *cap. nobis fuit. extr. eod. tit.* f *can. si quis. 1. q. 1.* g *can. si quis Episcopus. §. quod si aliter. 24. dist.* h *can. si quis Episcopus. 1. q. 1.*

¶ Ponit plura capita, ex quibus committitur simonia.

SEd *b* & tunc quoque simonia committi dicitur, cùm quid pro personis Ecclesiasticis deducendis, in sedem, vel Sacerdotibus instituendis, aut sepeliendis mortuis, seu pro nubentium benedictionibus, accipitur. Is quoque, qui pro electione præmia largitur, quia per electionem pervenitur ad consecrationem, perinde simoniacus habebitur, ac si pro consecratione munera dedisset.

¶ Simoniacè dicitur quis electus, etiamsi quid ignorante eo datum fuerit, vel promissum. h. d.

NEc distinguemus *c*, sciente, an ignorante eo, qui promissionis, vel dationis alicujus interventu postmodùm electus fuit, promissum quid, vel datum fuerit: quamvis enim electus tempore dationis, vel promissionis conscius non fuerit, non propterea minùs electio rei probanda erit.

¶ Episcopus non potest dispensare cum electo simoniacè, licet ignoranter, sed benè super asservatione beneficii simplicis, prævia tamen resignatione. h. d.

SEd videamus: an post reprobatam electionem cum eo super prælatione, ad quam quis sic electus fuerit, possit Episcopus dispensare, & constitutum est, non posse; quamvis *d* circa eum, qui per simoniacam pravitatem simplex beneficium recipit, post liberam resignationem Episcopi dispensatio toleretur.

¶ Datum in dispendium eligendi, vel illo etiam reclamante, non facit electionem simoniacam. h. d.

PLanè si constet eos, qui quid dederint, vel promiserint *e*, quòd per fraudem in dispendium eligendi dolo malo id fecerint, aut electo ipso non modò ignorante, sed etiam reclamante, nec aliquando ratum habente, secuta electio minimè reprobanda erit: alioquin contingeret, quòd factum insidias inimico parantis innocenti damnosum existeret, & vir malus de fraude sua commodum reportaret.

¶ Simoniacè ordinans cum suo ordinato & Clerico mediatore est deponendus, Laicus verò mediator excommunicatur. hoc dicit.

ACveluti variis modis simoniaca labes committitur, sic etiam variis pœnis simoniacos percelli, admonendi sumus. Nam si quis, ut ordinetur, pecuniam Episcopo obtulerit *f*, ut qui turpissimi lucri commodo sancti Spiritûs gratiam vendere *g* tentaverit, amissionis propriigradûs periculo subjacebit: & qui ordinatus est, à dignitate, quam pecuniis acquisivit, erit prorsus alienus. Si quis verò *h* tam turpibus & nefandis datis, vel acceptis mediator extiterit, siquidem Clericus, erit à proprio gradu dejiciendus: si verò Laicus, anathematizandus erit.

¶ Ordinatus à simoniaco non simoniacè, & simoniacè non simoniacus ordinem conferens, non sunt deponendi. h. d.

HÆc tamen de illis intelligere nos oportet, quos nec ignorantia, nec attractationis excusat violentia, sed simoniaci simoniacè ordinati, vel ordinatores existunt. Cæterùm si quis à simoniaco quidem, non tamen simoniacè, ordinem susceperit, aut simoniacè non simoniacus ordinem contulerit, misericorditer in Ecclesia sustinendi erunt: hos enim facit simoniacos, non reatus criminis, sed ordinatio, vel susceptio simoniaci.

¶ Beneficium consecutus simoniacè per accusationem convictus privatur beneficio, & deponitur: per inquisitionem verò privatur quidem beneficio, sed post paratam pœnitentiam in suo ordine permittitur ministrare. h. d.

QUod *a* si non ordinem quis, sed beneficium Ecclesiasticum datâ pecuniâ consecutus fuerit, multùm interest, per accusationem, an per inquisitionem quis convictus fuerit. Primo enim casu non solùm Ecclesiâ privandus, verùm etiam honore Sacerdotii Presbyter spoliandus erit: posteriore verò, postquam ab Ecclesia, quam sibi per pecuniam comparaverat, amotus fuerit, & injunctam pœnitentiam egerit, in susceptis ordinibus ministrare permittendus erit.

¶ Cum parvulis, qui cupiditate parentum Ecclesias sunt consecuti, post liberam resignationem potest dispensari. h. d.

QUinimò *b* qui parvuli parentum cupiditate Ecclesias per pecuniam sunt consecuti, ob paternum factum non modò à sacris ordinibus non sunt removendi: verùm etiam postquam eas omninò dimiserint, si Canonicè in eisdem vivere voluerint, pro magna misericordia sustineri poterunt.

¶ Idem juris est de accessario, quod de principali. h. d.

NEc objiciat quis, non consecrationes emisse se, sed quæ ex consecratione proveniant. Nam sicut anima sine corpore corporaliter vivere non potest, sic corporalis Ecclesia, vel dignitas, & ordo Ecclesiasticus sine rebus corporalibus parùm proficiet. Quisquis igitur eorum alterum vendit, sine quo alterum haberi non contingit, neutrum invenditum reliquisse intelligitur.

¶ Quilibet admittitur ad accusandum simoniacum. Et solus simoniacus inter peccatores Missam non celebrat. h. d.

HUjus autem criminis tanta est labes *c*, ut etiam servi adversùs dominos, & quilibet criminosi admittantur ad accusationem. Item omnis peccator Missam celebrare potest, præterquam simoniacus: quem adeò quilibet, ut ab ordine male accepto removeatur, accusare potest, ut nec meretrix excludatur.

¶ Oblatum sponte, vel datum gratiâ redimenda molestiæ super jure quæsito indebita illatæ, non inducit simoniam. h. d.

SCiendum tamen est, non datione quâlibet, aut receptione simoniam contrahi: nam si quid sponte, pure *d*, sine pacto, & conventione, & taxatione quâlibet fuerit gratis oblatum, id sine scrupulo simoniacæ pravitatis recipi poterit. Idem obtinet ex contrario, si quid non sponte quis dederit, sed ut indebitè illatam molestationem super quæsito jure redimat, dare coactus fuerit.

¶ Puniuntur Prælati committentes vices suas sub annuo censu. hoc dicit.

DEmùm sciendum est tam Lateranensi, quàm Turonensi Concilio statuente, Canonicæ districtioni Prælatos eos subjacere, qui vices suas *e*, vel Ecclesias sub annuo censu concedunt: quia dum Sacerdotium sub hujusmodi mercede venale disponitur, ad æternæ retributionis præmium consideratio non habetur.

¶ Puniuntur aliquid recipientes pro concedenda docendi licentia. h. d.

PRo docendi *f* quoque licentia concedenda nullus cujusque consuetudinis obtentu aliquid exigere debet, & qui secus fecerit, ab Ecclesiastico beneficio fiet alienus: dignum enim videtur, ut in Ecclesia fructus sui laboris non habeat, qui cupiditate animi, dum vendit docendi licentiam, Ecclesiasticum profectum nititur impedire.

a *Can. dilectus. ubi etiam gl. in vers. amotos. eod. tit. in extr.* b *c. sicut tuis. §. quamvis. extr. eod.* c *c. tanta extr. eod. tit.* d *C. tua nos. §. si vero. extr. eod. tit.* e *can. 1. 2. & seq. extr. ne Prælat. vic. suas.* f *can. 1. 2. & per totum tit. extr. de magist.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE HÆRETICIS ET SCHISMATICIS, ET APOSTATIS.

TITULUS IV.

¶ *Qui sint hæretici, & qui schismatici, & quomodo differant.* hoc dicit.

HÆretici sunt, qui vanæ gloriæ, principatusque sui causâ falsas opiniones gignunt, vel sequuntur. Schismatici sunt, qui se ab unitate Ecclesiæ per inobedientiam separant. Licèt autem inter hos à principio quædam videatur esse diversitas, nullum tamen est schisma, quod sibi aliquam tandem hæresim non confingat, ut ab Ecclesia rectè recessisse videatur.

¶ *Schismatici excommunicatione, depositione, bonorum confiscatione, & à se gestorum annullatione puniuntur.* h. d.

UTrumque *a* vero crimen atrocissimè Ecclesiastica disciplina prosequitur: nam Schismaticos excommunicationis sententiâ Canones insectantur: & si nec sic resipuerint, ab omni ministerio Ecclesiastico deponentur, adhibito etiam, si necesse fuerit, brachii secularis auxilio, ad illorum insolentiam coërcendam, cum omnium etiam bonorum confiscatione. Ordinationes quoque ab his factas, & dignitatum sive beneficiorum concessiones, alienationes rerum Ecclesiasticarum, omni penitùs firmitate carere voluerunt.

¶ *Hæretici nisi hæresim abjuraverint, omni Ecclesiasticâ prærogativâ nudati, tradiuntur seculari curiæ puniendi.* h. d.

IN hæresi *b* autem deprehensi, præter perpetui vinculum anathematis, si Clerici sint, vel religiosi, totius ordinis Ecclesiastici prærogativâ spoliandi erunt, & omni officio, & beneficio nudati, secularis relinquentur arbitrio potestatis, animadversione debitâ puniendi, nisi continuo post deprehensionem erroris ad fidei Catholicæ unitatem recurrere, & errorem suum publicè abjurare, & congruam satisfactionem exhibere consenserint. Laici verò, nisi (prout dictum est) abjuratâ hæresi & satisfactione exhibitâ, ad fidem redierint orthodoxam, secularis Judicis arbitrio relinquentur, debitam pro qualitate facinoris ultionem recepturi.

¶ *Bona hæreticorum post latam sententiam confiscantur.* h. d.

BOna quoque *c* damnatorum, propter hæresim ipso jure, & omni spe potiundæ hæreditatis filiis adempta, confiscata intelligentur: aut si Clerici fuerint, Ecclesiis, à quibus stipendia receperunt, applicabuntur. Confiscationis tamen hujusmodi executio, vel bonorum occupatio facienda non erit, antequam super crimine sententia fuerit promulgata.

¶ *Ob hæresim maritorum dotes uxorum non sunt confiscandæ, nisi scienter contraxerint matrimonium cum hæretico.* h. d.

SEd & cùm alteri per alterum iniqua conditio inferri non debeat, propter hæresim maritorum, uxorum Catholicarum dotes *d* confiscari non debent, nisi fortè cum viris matrimonia contraxerint, quos hæreticos esse sciebant.

¶ *Etiam post mortem bona hæreticorum confiscantur.* h. d.

POst mortem *e* quoque ob scelleris immanitatem hæreticos pœna prosequitur: ideoque & si criminosò vivente nihil fuerit super bonorum confiscatione declaratum, nihilominus ad eam etiam ipso mortuo procedendum erit.

¶ *Hæretici non possunt tradi Ecclesiasticæ sepulturæ. Et tumulantes eos excommunicantur, nec ante absolvuntur, quàm propriis manibus exhumaverint.* h. d.

ECclesiasticâ *f* quoque sepulturâ usque adeò carere debent, ut si qui eosdem credentes, aut fautores eorum scienter Ecclesiasticæ sepulturæ tradere ausi fuerint, excommunicationis sententiæ subjacere debeant, nec ante absolutionis mereantur beneficium, quàm propriis manibus hujusmodi corpora extumuleur, & projiciant: locus autem ille perpetuò carebit sepulturâ.

¶ *Descendentes ab hæretico usque ad secundum gradum, ab hæretico usque ad primum, non possunt habere beneficium Ecclesiasticum, nisi pater aut mater decesserint emendati* h. d.

SEd *a* & eorum filii ad beneficia Ecclesiastica, seu publica officia admittendi non erunt: quod quidem per paternam lineam usque ad secundum gradum, per maternam verò usque ad primum tantùm extenditur. Cùm enim secundùm legitimas sanctiones reis læsæ majestatis capite punitis, & bonis confiscatis, eorum filiis vita solummodò ex misericordia conservetur, quantò magis, qui abettantes in fide Deum offendunt, muneribus, bonis, honoribus debent spoliari? cùm longè sit gravius æternam, quàm temporalem lædere majestatem. Hoc *b* tamen intelligendum est de filiis & posteris eorum, qui tales esse, vel etiam decessisse probantur: non autem illorum, quos emendatos & Ecclesiæ unitati reincorporatos esse constiterit.

¶ *Qui receperunt pœnitentiam Ecclesiæ, vel recipere sunt parati, sunt reincorporandi: post abjurationem verò relapsi non sunt amplius reincorporandi, sed tradiuntur curiæ seculari: eu tamen non negatur sacramentum pœnitentiæ.* h. d.

SEd videamus, qui & quando incorporati debeant: & constat eos, qui pro culpa hujusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam acceptaverint, eamque vel perfecerint, vel humiliter prosecutioni ejus insistant, recipiendos esse. Idem juris est, si pœnitentia nec peracta sit, nec imposita, dum tamen crimini obnoxii ad eam recipiendam parati fuerint. Quòd si quis post *c* abjurationem erroris, vel postquam se proprii Antistitis examinatione purgaverint, in abjuratam hæresim reincidisse deprehensi fuerint, seculari judicio sine ulla penitùs audientia relinquendi erunt: licèt si postmodùm pœniteant, & pœnitentiæ signa in eis apparuerint manifesta, nequaquam sint relapsis humiliter petita sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ deneganda.

¶ *Quando quis dicatur relapsus.* h. d.

RElapsi autem intelligendi sunt, non solùm ii, quorum ante abjurationem crimen plenè probarum fuerit, verùm etiam *d* ii, qui postquam accusati, vel vehementer suspecti semel hæresim in judicio abjuraverint, & postmodùm in eandem iterùm reincidunt. Planè si ex modica & levi suspicione semel quis abjuraverit, reincidens, quanquam ex hoc sit gravius puniendus, non tamen debet in hæresim relapsorum pœnâ puniri.

¶ *Qui abjuraverit in uno articulo, si post sit hæreticus in alio, dicitur relapsus.* h. d.

IS verò *e*, qui in una hæresis specie, vel secta commisit, aut in uno fidei articulo, seu Ecclesiæ sacramento erravit, & postmodùm hæresim simpliciter vel generaliter abjuravit, si deinde in aliam etiam hæresis speciem, sive sectam, aut alio articulo seu sacramento committat, ut relapsus in hæresim, judicandus erit.

¶ *Suspecti de hæresi, nisi se purgent, sunt excommunicandi, & excommunicati si in excommunicatione indurarint, condemnantur tanquam hæretici.* h. d.

QUi *f* verò inventi fuerint solâ suspicione notabiles, ob eam quantumvis vehementem de tam gravi crimine condemnandi non erunt, sed nisi juxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ propriam, innocentiam congruâ purgatione monstraverint, anathematis gladio sese feriendos exponunt, & usque ad satisfactionem ab omnibus evitabuntur, & si per annum in excommunicatione perstiterint, velut hæretici condemnabuntur.

a *C. 1. & per totum tit. de schismat. in 6.* b *c. ad abolendam. & c. excommunicamus. §. 1. extr. eod. tit. de hær.* c *c. cùm secundum. eod. tit. in 6.* d *c. decrevit. de hær. in 6.* e *c. accusatus §. pen. eod. tit. in 6.* f *c. 2. in princ. eod. tit. in 6.*

a *C. statutum. eod. tit. in 6.* b *d. c. statutum. §. hoc. e c. super. eod. tit. in fin.* d *c. accusatus, in princ. eod. tit. in 6. e d. c. accusatus. §. 1. eod. tit. in 6.* f *c. cùm contumacia. eod. tit. in 6.*

¶ *Plura specialiter inducta sunt in causa hæreticorum, & processu contra eos.* h. d.

PLura *a* quoque ad hoc atrocissimum crimen vindicandum specialiter & præter ordinarias Juris regulas inducta sunt, tam circa judicium & processum instituendum, & testium depositiones, & carcerum custodiam, & immutationis pœnam: quam etiam contra fautores, receptatores & defensores eorum, ut clarè ex lectione satarum constitutionum apparere potest.

¶ *Apostatæ qui sint, & quotuplex Apostasia: & quâ pœnâ puniantur Apostatæ.* h. d.

Et hæc est tertia pars principalis hujus tituli.

APostatæ sunt, qui à statu fidei, obedientiæ, vel religionis, quam se teneri professi sunt, temerariè recedunt. Apostasiæ *b* triplex est species: alia enim est perfidiæ, alia inobedientiæ, alia irregularitatis. Apostasia perfidiæ est, cùm qui à fide recedunt: ut putà, cùm Christiani effecti in Christi fide prævaricantur *c*, & ad Judaicos, vel alios detestabiles ritus se convertunt. Apostasia inobedientiæ est *d*, cùm quis præceptum superioris sui sponte transgreditur, sive patrum regulis, vel constitutionibus non obtemperat. Irregularitatis Apostasia est, cùm quis ab ordine suo *e*, sive assumptæ religionis recedit. Apostatas autem sacri Canones tam inter infames *f* depurant, quàm etiam excommunicationis & aliarum pœnarum vinculis innodandos esse præcipiunt.

DE SORTILEGIS, MALEDICIS, ET SACRILEGIS.

TITULUS V.

¶ *Inquisitor hæreticæ pravitatis non potest procedere contra sortilegos, nisi sortilegium expressè contineat hæresim.* h. d.

SCiendum est, hæreticæ pestis inquisitores de divinationibus, & sortilegiis, nisi hæresim saperent manifestè, sese intromittere non debere, nec talia exercentes posse punire, sed eos suis debere Judicibus puniendos relinquere, cùm negotium fidei, quod summè privilegiatum esse convenit, per occupationes alias non debeat impediri.

¶ *Qui sint sortilegi: & quòd ab Ecclesia sint omninò ejiciendi.* hoc dicit.

SUnt autem *g* sortilegi, qui prætextu religionis per quasdam sortes divinationis scientiam profitentur, aut quarumcunque scripturarum inspectione factâ, futura promittunt. Astiolorum *h* igitur, auspicum, incantatorum, & omnium sortilegorum artes, cùm sint ex quadam pestifera societate dæmonum atque hominum quasi pacta infidelis & dolosæ amicitiæ constituta, penitùs sunt ab Ecclesia eliminandæ, & superstitiosi artifices, nisi per pœnitentiam resipiscant, perpetuo anathemate feriendi: & si Clerici sint, degradandi.

¶ *Si blasphemus injunctam sibi pœnitentiam peragere recusat, & vivens ab ingressu Ecclesiæ arcebitur, & mortuus Ecclesiasticâ carebit sepulturâ.* h. d.

DIversa est pœna maledicorum *i*: nam si quis in Deum, vel aliquem sanctorum linguam in blasphemiam publicè relaxare ausus fuerit, pœnæ, juxta Gregorianæ constitutionis tenorem, subdendus erit: quam si recipere, & pœnitentiam peragere recusaverit, & Ecclesiæ eidem interdicetur ingressus, & in obitu Ecclesiasticâ carebit sepulturâ.

¶ *Sacrilegi variis pœnis puniuntur.* h. d.

a *In 6. & Cl.* b *gl. 1. c. extr. de Apostat.* c *can. non possit. 2. q. 7.* d *c. 2. & c. illud. ext. de major. & obed.* e *can. fin. dist. 50 & c. 1. ext. de Apost.* f *can. infames. 6. q. 1. gl. in c. 1. de temp. ord. in 6.* g *can. 1. 26. q. 1.* h *extr. de sortileg. & 26. q. 1. 2. 3. 4. & 5.* i *c. 2. ext. de maled.*

SImilibus, interdumque acrioribus urgentur pœnis, qui in sacrilegii crimen incidunt, & Ecclesias incendere & violare minimè verentur: nam pro modo sceleris admissi, facinorisque perpetrati, nisi plenè satisfecerint, aut de satisfaciendo plenam securitatem exhibuerint, nunc pœnitentiæ beneficium sacrilego penitùs denegatur, nunc anathemate vincitur, nunc perpetuâ damnatus infamiâ carceri traditur, aut exilio perpetuæ deportationis, & depositionis animadversione coërcetur: aliquando etiam pecuniariâ pœnâ mulctabitur.

¶ *Consentientes sacrilegia, & Sacerdotes ipsi pœnitentiam dantes, vel sepulturæ eorum intervenientes, vel ab eis eleemosynas recipientes, pari pœnâ cum eis puniuntur.* h. d.

NEc solùm talibus pœnis illi plectendi erunt, qui sacrilegium admiserint, sed etiam consentientes eis. Presbyteri quoque, vel Clerici, qui in vita, vel morte sacrilegis pœnitentias dare, aut sepulturæ interesse, vel eorum eleemosynas accipere ausi fuerint, sive rapinæ participes inventi fuerint, Ecclesiastico beneficio privati ordinis sui damnum irrecuperabiliter patientur.

¶ *Sacrilegium committitur tam intuitu rerum, quàm personarum. Et qualiter intuitu rerum.* h. d.

SAcrilegium autem admitti dicitur, tam ratione rerum, quàm personarum. Rerum *a*, ut cùm quis sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro, vel non sacrum de sacro aufert. Sed & si non de sacro aliquid ablatum fuerit, sed intra certos passus, qui in circuitu Ecclesiæ sunt, adhuc sacrilegium committi dicitur.

¶ *Ratione personarum committitur sacrilegium, cùm quis Clericum percutit, vel cum Monali rem habet.* h. d.

PErsonarum ratione sacrilegium perpetratur, cùm quis in Clericum, vel Monachum violentas & impias manus *b* injicit: vel cùm personæ Deo dicatæ per coitum appetuntur: de quibus infrà suo loco latiùs dicturi sumus.

DE FURTIS.

TITULUS VI.

¶ *Furti nomine omnis illicita usurpatio continetur: & fures promoveri non possunt, imò promoti, deponuntur, & si sint incorrigibiles, debent excommunicari, & si occisi fuerint in furto, non est pro eis orandum, nisi ante mortem sint confessi.* h. d.

FUrti quidem nomine omnis illicita usurpatio alienæ rei concluditur: sed nunc de iis tantùm agimus, quæ speciali nomine destituta generali furti appellatione continentur. Fures autem non solùm seculares leges, verùm etiam Canones acriter insectantur: nam nec ad sacros ordines promoveri, nisi secundùm ea, quæ suprà primo libro diximus, & promoti ab iisdem dejici, & si depositi incorrigibiles fuerint, excommunicari, & demùm potestati seculari tradi debent. Et si *c*, dum furtum committitur, occisi fuerint, pro eis minimè orandum erit: quanquam si comprehensi, aut vulnerati confessi fuerint, communio eis non sit deneganda.

¶ *Furtum committentes ob necessitatem mitius puniuntur, & pœnâ furum puniuntur participes cum eis, & qui furtorum sunt conscii.* h. d.

SEd hæc de illis intelligere nos oportet, qui nullâ necessitate adacti, furtum commiserunt. Cæterùm si quis propter necessitatem *d* cibaria, vestem, vel pecus furatus fuerit, longè mitiori pœnâ puniendus erit. Nec fures solùm suprà dictis pœnis tenentur, sed ii quoque *e*, qui aut cum furibus partiuntur, aut qui furtorum conscii fures quærentibus possessoribus non indicant.

a *C. quisquis. 5. sacrilegium. 17. q. 4.* b *c. si quis contumax. 5. sacrilegium. 17. q. 4.* c *c. 2. ext. eod.* d *c. si quis propter. ext. eod.* e *c. qui cum fure. eod. tit. extr.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE USURIS.
TITULUS VII.

¶ *Usura quid sit, & unde dicta: & habens possessionem in pignus, receptâ propriâ pecuniâ, si recuset fructus in sortem computare, usuras committit.* h. d.

USura est, quicquid ultra sortem mutuatam percipitur: dicta ab usu, quia scilicet pro usu pecuniæ recipitur. Unde *a* & si quis pignoris obtentu rei alicujus nactus fuerit possessionem, si sortem suam deductis expensis de fructibus jam perceperit, si eandem debitori restituere recuset, & perceptos fructus in sortem computare, proculdubiò usurarum committitur crimen.

¶ *Pœnæ usurariorum sunt, infamia, excommunicatio, beneficiorum & officiorum & Ecclesiasticæ sepulturæ amissio.* h. d.

MUltiplicibus autem pœnis sacri Canones usurarios insequuntur: nam præter inustam infamiam, nec ad Christianam, nec ad communionem *b* admittuntur altaris, nec quisquam de manu eorum oblationes accipiet. Et si Clerici fuerint *c*, tam officii, quàm beneficii Ecclesiastici periculum patientur. Nullus quoque sub pœnis Gregorianâ *d* constitutione comprehensis, manifestis usurariis aut locabit domos, aut conductas habere permittet: sed & si in hoc scelere decesserint, Ecclesiasticâ carebunt sepulturâ.

¶ *Licèt quis de usuris satisfieri mandet per hæredem, non tamen est tradendus Ecclesiasticæ sepulturæ, donec fuerit satisfactum: & contrà faciens incurrit pœnas earundem, & testamenta usurariorum non valent.* h. d.

ET id adeo obtinet, ut *e* etiamsi morituri in ultima voluntate de usuris satisfieri expressâ quantitate, vel indistinctè mandaverint, donec secundùm Gregorianæ constitutionis tenorem satisfactum fuerit, Ecclesiasticâ sepulturâ carere debeant. Quicunque verò manifestos usurarios contra prædictæ sanctionis formam tumulare ausi fuerint, pœnæ Lateranensis Concilii contra usurarios promulgatæ subjiciendi erunt. Testamenta *f* quoque ab eisdem facta, aliter quàm secundùm dictæ constitutionis formam non valebunt, sed ipso jure erunt irrita.

¶ *Non debemus facere malum, ut posteà faciamus bonum: & si non sint, quibus restitui possint usuræ, eroganda sunt in pauperes: & paupertas excusat à restitutione.* h. d.

NEc quicquam *g* proficiet, quòd quis pro captivis redimendis, vel eleemosynis dandis sese usuras exercuisse alleget: nec enim propterea magis cum usurario dispensari poterit, cùm pro vita alterius nec mentiri quidem, nedum rapere liceat. Planè si nec ii, à quibus quis usuras extorserit, nec illorum sunt hæredes superstites, non solùm pauperibus usurarum nomine acceptum erogare poterit, verùm etiam compellendus erit, nisi eum nota paupertas evidenter excuset.

¶ *Non solùm fœneratores, sed etiam illarum hæredes debent usuras restituere, nullâ obstante appellatione.* h. d.

NEc is tantùm Ecclesiasticâ districtione extortas usuras restituere cogendus erit, qui fœneratus est, verùm etiam *h* filii, & quicunque extranei hæredes, qui omnes super usuris conventi nullius appellationis remedio restitutionem subterfugere permittendi erunt.

¶ *Judex fœneratori potest præcipere sub pœna excommunicationis, tam ne usuras exigat, quàm ut exactas restituat, non obstante juramento præstito de non repetendis usuris.* h. d.

SEd & si quis sub usuris pecuniam acceperit, & de eis nunquam repetendis fœneratori juraverit *i*, adhuc Judex usurarios per censuram Ecclesiasticam compellere poterit, tam ut ab earum desistant exactione & jura-

mentum remittant, quàm etiam, ut exactas restituant, ne de dolo & fraude quenquam contingat commodum reportare.

¶ *Judæi satisfacere debent de immoderato gravamine Christianis, aliàs excommunicantur modo quo possunt.* h. d.

JUdæi *a* quoque, si à Christianis quocunque prætextu graves immoderatásve usuras extorserint, & per seculares Principes & potestates illas remittere sunt compellendi: & donec de immoderato gravamine competenter satisfecerint, ab universis Christi fidelibus tam in mercimoniis, quàm in aliis per excommunicationis sententiam eis omnimoda communio denegabitur.

¶ *Ponuntur plures casus, quibus quis fructus in sortem computare non tenetur.* h. d.

SUnt tamen casus, in quibus aliquid ultra sortem absque vitio usurarum licitè recipitur: ut putà, si Clericus Ecclesiasticum beneficium aliter redimere non valens, prætextu pignoris de manu Laici illud acceperit: nec enim hic in sortem fructus tenebitur computare. Idem, si terra non sit beneficii alicujus Ecclesiastici, sed ad accipientem in pignus jure dominii directi pertinere noscatur. Idem *b*, si possessiones pro nove numerata dote genero à socero pignori obligatæ fuerint: cùm enim frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera matrimonii supportanda, pignoratarum possessionum fructus in sortem computandi non erunt.

¶ *Non est usurarius rem emens minùs justo pretio, si tunc verisimiliter dubitetur, an tempore solutionis plus vel minùs esset res valitura, vel aliter dubius eventus usurarum suspicionem removet.* h. d.

ILle *c* quoque, qui dat decem solidos, ut alio tempore totidem sibi granis vini vel olei mensuræ reddantur, ex hoc usurarius censeri non debet: quia licèt tunc plus valeant, utrùm plus vel minùs, solutionis tempore fuerint valituræ, verisimiliter dubitatur.

¶ *Usurarius est, qui à debitore recipit aliquid ultra sortem, etiamsi suscipiat in se periculum.* h. d.

ALiud tamen juris est, si quis naviganti *d*, vel ad nundinas eunti certam pecuniæ quantitatem mutuatur, & ex eo, quòd in se mutuans periculum susceperit, aliquid ultra sortem ut recipiat, convenit: nam hic usurarius reputandus erit.

DE ADULTERIIS, ET ALIIS CONJUNCTIONIBUS ILLICITIS.
TITULUS VIII.

¶ *Adulterii appellatio est generalis: propriè tamen in nuptam committitur: & qua sit adulterii pœna.* h. d.

ADulterii generalis est appellatio: continet enim non modò alieni tori *e* violationem, sed omnem propè illicitam fornicationem. Propriè tamen adulterium in nuptam committitur. Pœna in Laico, excommunicatio: in Clerico, depositio, vel in utroque, certæ pœnitentiæ impositio.

¶ *Arbitraria est pœna incestûs, Sodomiæ, & rei habitæ cum bruto.* h. d.

EAdem vel etiam pro Judicis arbitrio major, aut minor, eos manet pœna, qui incestum commiserunt: ut putà, cùm qui contra naturam humanæ societatis paretibus, vel liberis, vel aliis ejusmodi personis impudicè adhærent: aut si cum illa, quam quis de sacro fonte suscepérit, aut quam ante Episcopum tenuerit, cùm sacro Chrismate inungeretur, fornicationis scelus perpetravérit: aut cùm relicto naturali usu contra naturam *f* more Sodomitico fornicabitur: aut humani generis naturam transgressus, sese brutis commiscuerit.

a *C. 1. 2. & c. conquestus. extravag. eod tit.* b *c. quia in extr. eod.* c *c. pratered. eod tit. ext.* d *c. 1. & seq. eod. tit. in 6.* e *c. 2. eod tit. in 6.* f *d. c. 2. in fin.* g *c. super eo. gl. ext. eod.* h *c. tua nos. ext. eod. tit.* i *c. tua dudum. ext. eod.*

a *C. post miserabilem. cum seq. ext. eod. tit.* b *c. salubriter. extr. eod.* c *c. fin. §. ille. extr. eod. tit.* d *c. fin. in princ. extr. eod.* e *can. 2. 9. adulterium. 36. q. 1.* f *c. Clerici. extr. de excess. prælat.*

¶ *Quæ pœna sit stuprantis mulierem honestè viventem, & virginem defloratis.* h. d.

QUòd si quis stuprum admiserit, multum intererit, utrùm cum muliere honestè vivente rem habuerit, an virginem defloraverit. Primo enim casu stuprator pœnitentiæ subditus, pecuniatiâ etiam pœnâ coërcendus erit: posteriore verò *a* dotatâ virgine eandem patre consentiente habebit uxorem: si verò pater virginis dare noluerit, aut stuprator eam uxorem habere legibus impediatur, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere consueverunt. Quòd si consentiente patre stuprator ipse corruptam virginem in uxorem ducere renuerit, corporaliter castigatus excommunicatusque in monasterium ad agendam pœnitentiam retrudatur, de quo nulla erit ei egrediendi sine Judicis permissione licentia.

¶ *Raptorum pœna, excommunicatio, depositio, & servitus, cum facultate tamen seipsum redimendi.* h. d.

MAjor *b* legum severitas raptores cohibet: nam præter secularium sanctionem pœnas, anathemate cum suis adjutoribus feriri, aut si Clerici sint, proprii ordinis & honoris amissionem sustinere debent.

¶ *In propria sponsa non cadit raptus, & raptus per consensum purgari potest.* h. d.

RAptus *c* autem tunc committi dicitur, cùm illa, de cujus nuptiis nihil actum fuerit anteà, abducitur. Unde qui sibi desponsatam, vel parentibus reclamantibus, abduxerit, in crimen raptus, & in pœnas minimè incidit. Rapta quoque puella legitimè cum raptore matrimonium contrahet, si prior dissensio in consensum transeat. Raptor enim & rapta, nomina sunt vitiorum, non personarum: vitia autem cùm purgata fuerint, eorum etiam nomina abolentur.

¶ *Raptus Monialis purgari non potest.* h. d.

SEd hæc de illis intelligenda sunt, qui mulierem Laicam consensum habuerunt: nam si quis Deo dicatas virgines *d* vel rapuerit, vel volentes matrimonio sibi sociare tentaverit, tanquam sacrilegium admittens, pro tam nefandi criminis atrocitate plectendus erit, nullâ *e* prorsus voluntatis sacrum virginum habitâ ratione.

¶ *Pœna simplicis fornicationis est arbitraria.* h. d.

DEnique si quis cum muliere soluta & impudica simpliciter fornicatus fuerit, tam pœnitentiæ modus, quàm etiam alia pœna in Judicis potissimùm reponetur arbitrio, qui ex qualitatibus variis minorem, vel majorem pœnam statuet.

DE CRIMINE FALSI.
TITULUS IX.

¶ *Qui per se, vel per alios literas Papæ falsant, excommunicati sunt cum suis fautoribus: & Clerici officiis & beneficiis privantur, & degradati traduntur Curiæ seculari.* h. d.

ADversùs eos quoque, qui falsi crimen commiserunt, variè statutum reperitur: illos tamen cæteris acriùs Canones infectantur, qui literis Apostolicis falsis usi fuerint. Talium enim literarum falsarii *f* cum fautoribus & defensoribus suis anathemate feriuntur: & si Clerici fuerint, omnibus officiis & beneficiis Ecclesiasticis perpetuò privabuntur, ita, ut qui per se falsitatis vitium exercuerint, postquam per Ecclesiasticum Judicem degradati fuerint, seculari potestati tradendi sint secundùm legitimas constitutiones puniendi: per quam & Laici, qui fuerint de falsitate convicti, legitimè punientur.

¶ *Qui falsis literis utitur, si Clericus est, officiis & beneficiis privatur: si Laicus, excommunicatur.* h. d.

MIlitus cum illis agitur, qui licèt his utantur, tamen ipsi non falsificaverunt: si enim Clerici fuerint,

a *C. 1. & seq. extr. eod. tit.* b *c. 1. 36. q. 2.* c *c. pen. & fin. extr. de rapt.* d *can. 2. 36. q. 2. cum seq.* e *gl. 1. d. can. 2.* f *c. ad falsarium. extr. eod. tit.*

officiis & beneficiis Ecclesiasticis spoliandi erunt: si Laici, tamdiu excommunicationi subjicientur, quamdiu competenter satisfecerint. In utrisque tamen malitia gravius, quàm negligentia punietur, quod & de his, qui falsas literas impetrant, observabitur.

DE HOMICIDIO.
TITULUS X.

¶ *Assassinium, sicuti omnium homicidiorum atrocissimum, ita etiam atrocissimè punitur.* h. d.

CUm non ad opera tantùm sit respiciendum, sed tempus, causa, voluntas, personarum differentia, & omnia quæ operibus accidunt, sint pervestiganda, sequitur, ut non sit omnium homicidiorum eadem conditio. Cunctorum verò illud atrocissimum *a* videtur, quod *Assassinium* vulgò nuncupant. Unde non solùm assassini ipsi, sed etiam receptatores, occultatores, consultatores & defensores eorum, & qui per eosdem quenquam interfici fecerit, aut mandaverit, dignitatibus, honoribus, officiis, beneficiis, omnibusque bonis nudatus excommunicationis & depositionis incurret ipso jure sententiam, & tanquam Christianæ religionis hostis à toto Christiano populo perpetuò diffidatus erit.

¶ *Interficiens per industriam similis est Assassino.* h. d.

NOn *b* absimilis est eum tenet pœna, qui licèt non per assassinium, per insidias tamen & industriam hominem interfecerit.

¶ *Interficiens latronem non ex necessitate, punitur: secùs, si ex necessitate.* h. d.

QUòd si *c* quis latronem & furem peremerit, videamus, an sit puniendus: & si quidem furem absque occasione comprehendere potuit, certa adversùs eum statuta pœnitentia reperitur: quòd si non potuit, nulla occisori erit ex necessitate injungenda pœna.

¶ *Non punitur homicidium fortuitum, si nulla culpa casum præcesserit.* h. d.

IDem etiam obtinebit, si casu perpetratum fuerit homicidium, ut putà, si quis *d* necessario insistens operi arborem inciderit, & aliquis subtùs transiens opprimatur: nam si neque voluntate, nec ullâ incidentis culpâ factum fuerit, ut pertransiens opprimeretur, arborem incidens homicidii pœnis obnoxius non erit.

¶ *Pœnitentia certorum annorum est injungenda parentibus opprimentibus filios.* h. d.

ALia ratio est eorum, qui proprios filios oppressisse reperiuntur. Cùm enim hos graviter deliquisse non sit dubium, certorum annorum erit illis injungenda pœnitentia.

¶ *Filius à patre, vel ab alio, patre sciente, expositus, liberatur à patria potestate: & expositum suscipiens nullum in eo habet jus.* hoc dicit.

QUòd si *e* filius à patre, vel ab alio, patre sciente fuerit expositus, aut eidem alimenta denegata fuerint, hoc ipso à patria potestate patria liberabitur. Nec tamen propterea, qui expositos susceperit, aliquod in eis jus vendicare poterit.

¶ *Impediens conceptionem, vel abortum procurans, punitur ut homicida: secùs, si id casu fieri contingat.* h. d.

IS quoque, qui vel causâ explendæ libidinis, vel odii meditatione, viro aut mulieri aliquid fecerit, vel potandum dederit, quò minùs possit generare, vel concipere, vel nasci soboles, ut homicida puniendus erit. Quanquam alias, si conceptus nondum vivificatus fuerit, nec ut abigeretur, quisquam dolo malo fecerit, qui abortui *f* occasionem tradidit, puniendus non erit.

a *C. 1. eod. tit. in 6.* b *c. 1. extr. eod tit.* c *c. 2. extr. eod. tit.* d *can. sapè contingit 50. dist.* e *c. unic. extr. de infan. lang. & exposit.* f *c. sicut ex literarum. extr. eod.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Qui sibi mortem inferunt, habentur similes illis qui impœnitentes moriuntur.* h. d.

NOvissimè sciendum est pro his, qui quocunque prætextu voluntariè ferro, vel veneno, vel suspendio, vel quolibet modo sibi mortem inferunt, nullam in oblatione faciendam esse commemorationem, & Ecclesiasticâ eos debere carere sepulturâ, non aliter atque illos, qui pro suis sceleribus impœnitentes moriuntur.

DE INJURIIS, ET DAMNO DATO.

TITULUS XI.

¶ *Inferens injuriam & damnum, debet damnum passo satisfacere, nec illum excusat ignorantia.* h. d.

MItiùs *a* cum his agitur, qui in pugna vel rixa aliquem lapide, vel pugno percusserint. Si enim ille mortuus non fuerit, sed in lecto jacuerit, vel operas exercere fuerit impeditus, qui percusserit, & opera ejus, & impensas *b* immodicas restituet. Et generaliter, si culpâ *c* tuâ datum est damnum, vel injuria irrogata, vel aliis irrogantibus opem tulisti, aut hæc imperitiâ tuâ, sive negligentiâ evenerunt, jure te super his satisfacere oportebit: nec te excusàbit ignorantia, si scire debuisti ex facto tuo injuriam verisimiliter posse contingere, vel jactutam.

¶ *Si tuum animal damnum dabit, potes liberari illud dedendo, nisi sit ferum animal & nocere solitum, & non fuerit adhibita debita diligentia.* h. d.

QUod *d* si animalia tua nocuisse proponantur, nihilominus ad satisfactionem teneberis, nisi ea pro noxa dando damnum passis, teipsum velis liberari: quod tamen ad liberationem non sufficit, si fera fuissent animalia, & quæ nocere consueverant, & quam debueras diligentiam non adhibuisti. Diversum statuitur in eo, qui ut damnum non contingeret, nihil omisit.

¶ *Injuria inferuntur re, verbis, literis: & pœna est arbitraria,* hoc dicit.

INferuntur *e* autem injuriæ tribus modis: Re, Verbis, & Literis. Re, ut cùm manus inferuntur. Verbis, ut cùm convicium dicitur. Literis, ut cùm in alterius vituperationem carmen, aut famosus libellus conscribitur: quibus omnibus casibus pro qualitatibus admissi & atrocitate, prudens Judex pœnas irrogabit.

¶ *Conficiens famosum libellum, & manifestans, pari pœnâ punitur.* h. d.

EO amplius si quis famosum libellum invenerit, & non statim corruperit, vel combusserit, sed ejus tenorem dolosè manifestaverit, quasi auctor, plectendus erit.

DE ECCLESIASTICIS CENSURIS.

TITULUS XII.

¶ *Ponit continuationem præcedentium & sequentium.* h. d.

POstquam tam primo lib. personarum, quàm secundo rerum Ecclesiasticarum tractatum cum his, quæ annexa sunt, summatim complexi fuimus, subinde ad reliquos venientes, judiciorum tam Civilium, quàm Criminalium materiam & seriem explanavimus, delictorum & naturam & pœnas breviter perstringentes: cùm tam ratione contumaciæ, quam etiam aliorum excessuum Ecclesiasticis censuris interdum aliquos innodari variis locis admonuerimus, superest nunc, ut operi finem imponentes, de ipsis censuris fusiùs & distinctiùs disseramus.

¶ *Quid veniat appellatione censuræ Ecclesiasticæ, quid sit Excommunicatio, quid Interdictum, quid Suspensio.* h. d.

ECclesiasticæ censuræ nuncupatio tria regulariter complectitur: scilicet, Excommunicationis, Interdicti, & Suspensionis sententiam. Excommunicatio, est à communione exclusio. Interdictum Ecclesiasticum, est à certis sacramentis, & omnibus divinis officiis & sepultura Ecclesiasticâ facta prohibitio. Suspensio, est inhabilitas quædam ordinum, vel officiorum executionem impediens.

Sed ne de omnibus simul tractantes, legentibus difficultatem ingeramus, distinctè de singulis disseramus, ac primùm de Excommunicatione.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

TITULUS XIII.

¶ *Minor excommunicatio à perceptione sacramentorum, Major etiam à fidelium communione separat.* h. d.

EXcommunicationum duæ sunt species, minor scilicet, & major. Minor est, per quam quis à sacramentorum participatione conscientiæ, vel sententia arcetur. Major est, per quam quis non solùm à sacramentorum excluditur perceptione, verùm etiam à communione fidelium, quæ ab omni actu legitimo separat ac dividit & hæc alio nomine *a* *Anathema* appellatur.

¶ *Excommunicationum alia sunt latæ sententiæ, alia ferendæ. Et latæ sententia est, cum quis sine facto Judicis à jure excommunicatur.* h. d.

RUrsùs excommunicationum alia Canonis, alia judicis. Canonis est, quâ quis ab ipso solùm Canone absque Judicis ministerio innodatur, quæ etiam alio vocabulo *latæ sententiæ excommunicatio* nuncupatur. Scientum est enim complures esse casus, in quibus adeò quis delinquere existimatur, ut nullâ expectatâ Judicis pronunciatione ipso jure excommunicationis vinculis innodetur: quod quidem, quanquam innumerabilibus propè exemplis declarari possit, unius tamen tantùm prosecutione contenti erimus.

¶ *Qui Deo dicatos homines corporaliter offendunt, incidunt in excommunicationem latæ sententiæ, à qua non possunt absolvi nisi per Papam.* h. d.

SI quis igitur *b* in Clericos, Regulares, Monachos, professos, vel novitios, vel conversos, violentas & impias manus injecerit, ipso jure Canonis incurret sententiam, à qua præterquam à Romano Pontifice, vel ejus de latere legato *c*, à quoquam absolvi non poterit.

¶ *Complices inferentium manus violentas Clericis, pari pœnâ cum inferentibus puniuntur.* h. d.

SEd & si manus quis violentas non injecerit, inferenti tamen vel auctor, vel fautor, vel adjutor fuerit, aut factum ratum habuerit, pari pœnâ illum plectendum Catholica sanxit auctoritas, eos etiam delinquentibus favere interpretata, qui cùm possunt, manifesto sceleri desinunt obviare.

¶ *Detinens, vel ducens Clericos in vincula, incurrit excommunicationem latæ sententiæ, nisi faciat de voluntate superiorum Prælatorum.* h. d.

INterdum etiamsi nullam corporis læsionem Clericis quis intulerit, excommunicationis tamen pœnam non evadet: ut pura *d*, si Laicus in publica, vel privata custodia illos detinuerit, vel in vincula conjecerit, nisi tamen id de mandato faciat Prælatorum, quorum illi sunt jurisdictioni subjecti: tunc enim citra excommunicationis metum, & capere Clericos, & ad judicium violenter ducere Laici poterunt: cùm hoc non ipsi, sed illi quorum auctoritate hoc faciunt, agere videantur, dum tamen non amplius eorum se extendat violentia, quàm defensio Clericorum exigit.

a C. r. ext. eod. tit. b *in medicos, meliùs.* c *c. fin. ext. eod. tit.* d *c. fin. §. quod ext. eod. tit.* e *gl. in ver. injuria. c. fin. ext. eod.*

a *Can. fin. 3. q. 4.* b *c. non dubium. extr. eod.* c *e. ad omnentiam. extr. eod.* d *c. nuper à nobis. extr. eod. tit.*

¶ *Si Abbas imperet Laico, ut Monachum etiam causâ disciplinæ verberet, uterque incidit in excommunicationem: secus autem, si imperet Clerico ex causa necessitatis.* h. d.

QUod autem diximus, non facientes, sed eos, quorum fit auctoritate, quid facere videri, absolutè non procedit. Nam *a* si Laicus, qui in Abbatis ipsius servitio commoratur, ejusdem jussu in Clericum, vel Conversum, vel Monachum etiam subsistente causâ manus incusserit, tam qui tales verberari præcipit, quàm qui mandato verberat alterius, excommunicationis sententiam non evadent. Nam si disciplinæ regularis gratiâ id faciendum sit, vel Abbas id per seipsum faciet, vel si necessitas urgeat, per Clericum, vel Monachum id fieri jubebit.

¶ *Tam percutiens volentem Clericum, quàm Clericus consentiens, sunt excommunicati.* h. d.

VOlentem *b* quoque Clericum si quis percusserit, nihilominus excommunicationis censuram incurret: ut responsum est de eo Clerico, qui cùm Laico injuriam intulisset, volens secundùm consuetudinem patriæ pro injuria illatâ offenso satisfacere, sponte suâ fustium se subjecit percussionibus. Quanquam enim hæc manuum injectio non sit violenta, tamen injuriosa videtur: & Canon respexit non tam favorem Clerici ordinati, quàm Cleticalis ordinis: unde hoc casu tam percutiens, quàm seipsum percussionibus sponte subjiciens excommunicationis sententiâ innodabitur.

¶ *Pour trei casus, in quibus percutiens Clericos in Canonem latæ sententiæ non incidit.* h. d.

EX contrario accidit interdum, ut etiam pro violenta manuum injectione excommunicationi quis non subjiciatur: veluti *c* si Clericum sibi manus inferentem ita quis incontinenti vi repellat, ut læsionem inferat, aut in eum, quem cum uxore, matre, sorore, vel filia turpiter se gerentem invenerit, manus violentas injecerit. Idem statuitur, & de eo, qui illum percusserit, quem probabiliter ignorabat esse Clericum.

¶ *Interficientes Clericos, qui posthabito habitu committunt enormitates, non sunt excommunicati.* h. d.

QUimmo etsi occiderit quis Clericos, vel Presbyteros, qui contempto Clericali habitu sceleribus sese immiscuerint, in odium Clericalis excessûs Canone latæ sententiæ minimè coërcebitur: frustra enim Ecclesiæ implorat auxilium, qui in Ecclesiam ipsam committit. *d*

¶ *Quis ratione officii vel inscitia disciplinæ Clericos percutiunt, non sunt excommunicati.* h. d.

ITem si qui ratione *e* officii, quod obtinent in Ecclesia, aut si Clerici seniores, pueros, vel adolescentes in minoribus ordinibus constitutos divinum turbantes officium, vel etiamsi qui magisterii, vel prælationis obtentu subditos & scholares correctionis causâ percusserint, excommunicationis sententiam non incurrent. Quod & de his intelligendum est, qui aliquos de familia suâ, vel propinquos inferiorum graduum simili modo, ut ab excessibus prohibeantur, & scientiâ, bonisque moribus informentur, corrigendos duxerint, & aliis casibus compluribus.

¶ *Ex causa potest quis absolvi ab alio, quàm ab Apostolico.* hoc dicit.

QUod *f* autem suprà diximus, ab hac excommunicatione, ab alio quàm ab Apostolico, aut ejus legato absolvi neminem posse, non est perpetuum. Nam si quis excommunicationis latæ sententiæ vinculis innodatus, in mortis articulo constitutus reperiatur, aut capitales habeat inimicitias, aut alias justas excusatio nes, ita, ut sine periculo Apostolico se nequeat conspectui præsentare, licebit diœcesano Episcopo, juramento secundùm morem Ecclesiæ recepto, sibi absolutionis gratiam impertiri.

¶ *Cessante causâ cessat effectus.* h. d.

PEriculo *a* tamen & impedimento cessantibus, quàm citò commodè poterunt, ad sedem Apostolicam se præsentabunt, mandatum illius super negotiis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi, & prout justitia suadebit, satisfacturi: alioqui si id facere contempserint, ne temerè & impunè censuræ Ecclesiasticæ illudatur, ipso jure in eandem sententiam recident: quod generaliter constitutum est, quotiescunque legitimâ subsistente causâ, ab alio quis, quàm ab eo, à quo aliàs de jure absolvendus fuerat, absolutionis beneficium consecutus fuerit: & quibusdam casibus similibus.

¶ *Si modica sit illata injuria Clerico, vel qui intulit non provecta sit ætatis, potest Ordinarius absolvere eum, qui incidit in Canonem latæ sententiæ.* h. d.

ITem *b* si non enormis, sed modica & levis injuria fuerit Clericis irrogata, inferens per Episcopum absolvi poterit. Unde *c* si in puritia constitutus in Canonem inciderit sententiæ promulgatæ, sive ante, sive post pubertatem sese absolvi postulet, diœcesanus Episcopus absolutionis beneficium impertiri poterit.

¶ *Monachi, vel Monialer se invicem, vel conversos percutientes, sunt ab Abbate, vel Episcopo absolvendi.* h. d.

MOnachi quoque, & alii Regulares quomodocunque *d* in claustro sese invicem percusserint, non ad Apostolicam sedem remittendi, sed secundùm providentiam proprii Abbatis coërcendi erunt, quòd si Abbas non sufficit, Episcopus adhibendus erit. Simile statuitur de Monialibus: nam si vel in se invicem, vel Conversos, aut Conversas suas, aut etiam Clericos violentas manus injecerint, ne contra muliebris sexûs verecundiam, & regularis observantiæ decorem peregrinari compellantur, per Episcopum, in cujus diœcesi monasteria fuerint, absolutionem consequentur. Sunt & alii casus, quibus ab alio quis, quàm ab Apostolico ab hac excommunicatione absolvi poterit, ut ex ipsis Decretalium libris facilè apparere potest.

¶ *Ex causa certis casibus absolutio potest delegari.* h. d.

HIs autem *e* quibus id certis casibus ex officio competit, non solùm per seipsos absolvere, verùm etiam aliis, cùm expedire viderint, hujusmodi absolutionem committere poterunt.

¶ *Excommunicatio judicialis est, quam infert Judex, & cui causa committitur, omnia quæ causam contingunt, censentur permissa.* h. d.

JUdicis, sive judicialis excommunicatio est, quæ Judicis ministerio infertur. Judicem autem hoc loco intelligimus, non solùm ordinarium, verùm etiam delegatum. Nam si cui per Apostolicum causa etiam simpliciter delegetur, nec literæ commissionis de excommunicatione quicquam contineant, poterit nihilominus delegatus concessæ sibi auctoritatis ratione contumaces, ut suprà diximus, Ecclesiasticâ severitate coërcere.

¶ *Excommunicationis sententiam debet præcedere monitio: & debet ferri in scriptis, ita ut causam contineat.* h. d.

QUoties autem causa suberit, ut Judex subditum suum Ecclesiasticâ districtione coërceat (cùm medicinalis *f*, non lethalis excommunicatio esse debeat) non aliter, quàm competentibus præmissis monitionibus *g* ad hujusmodi sententiam descender, quam etiam

a *Can. eos qui. eod. tit. in 6.* b *c. pervertit. ext. eod. tit.* c *c. fin. d. tit.* d *c. can. ext. eod. tit.* e *c. fin. ext. de off. ord.* f *c. 1. eod. tit. in 6.* g *can. sacro approbante. ext. eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

de scripti recitatione proferet, ita ut causam, ob quam profertur, expresse contineat, aliaque observabit, quæ tam generali, quam Lugdunensi Concilio editis constitutionibus sunt comprehensa, earundem pœnis, si contrà fecerit, subjiciendus.

¶ *Judex aliquem excommunicans, in dubio censetur inferre majorem excommunicationem.* h. d.

SEd quæri poterit *a*, si Judex illâ verborum formulâ usus fuerit, *Illum excommunico*, vel simili, quâ de majori vel minori excommunicatione quicquam non expresserit, utra magis quis excommunicatus censeatur? Et responsum est, non tantùm minorem, sed etiam majorem censeri per Judicem illatam: quam non modò à sacramentis, & fidelium participatione excluso, sed alii præterea multi consequuntur effectus.

¶ *Communicans excommunicatis sneidit in excommunicationem: & Judices jurare debent, quòd excommunicati ab actu legitimis, & commercio aliorum abstineant.* h. d.

QUorum ille præterendus non est, quòd quamdiu de excommunicatorum absolutione legitimè non constat, qui cum ipsis excommunicaverint, ipsi quoque nullo obstante privilegio ipso jure excommunicationem incurrunt, decretumque est *b* propterea, ut ab Ecclesiasticis Judicibus seculares Judices Canonicâ præmissâ monitione Ecclesiasticâ censurâ compellantur, ut excommunicatos ab agendo, patrocinando, & testificando in suis curiis & judiciis repellant.

¶ *Defectu, qui obvenit mihi ex te, non potes uti contra me ad tuum commodum.* h. d.

DUbitatum *c* tamen fuit, num is, qui excommunicato in locutione, vel oratione scienter communicat, excommunicatum ipsum à judicio contra se instituendo summovere possit: cùm ille communionem hujusmodi contra eum replicet: & cùm is, qui impetitur, à sacramentorum perceptione sit remotus, alius verò etiam à fidelium communione, replicatione minimè suffragante, judicium procedere non poterit.

¶ *Excommunicato communicari non potest ante absolutionem, etiamsi dederit cautionem juratoriam de parendo mandatis Ecclesiæ, & Episcopus ei communionem reddiderit, etiamsi morte præventus non potuerit absolvi.* h. d.

NEc *d* ideò magis agere volenti communicari poterit, quòd ipse ex consuetudine de parendo mandatis Ecclesiæ juratoriam dederit cautionem, eique communionem Episcopus reddiderit, aut quod eos, cum quibus participavit, postmodùm impugnavit: nam nisi post juramentum præstitum secundùm formam Ecclesiæ absolutus fuerit, nec cautio, nec perperam restituta communio quicquam proderit. Quod ipsum obtinet *e* etiam, si post prædicta, morte quis præventus, absolutionis beneficium obtinere non potuerit: nec enim is, cui vivo non communicamus, defuncto communicabimus.

¶ *Excommunicatus si ante mortem ostenderit signa pœnitentiæ, etiam mortuus potest absolvi.* h. d.

PLane *f* si de mortui pœnitentia per evidentia signa, dum viveret, constiterit, defuncto quoque absolutionis beneficium à proprio Judice impendendum erit, hæredesque ejus, ut pro ipso satisfaciant, si sponte nolint, Ecclesiasticâ censurâ compelli poterunt.

¶ *Diffamato de excommunicatione non possumus communicare, nisi se purget, vel ad cautelam se faciat absolvi: & toleratus ab Ecclesia non debet vitari, nisi in occulto.* h. d.

SEd *g* etsi qui pro sacrilega manuum injectione in sedictum excommunicationis incidit, denunciatus quidem non sit, sed de patrato scelere publicâ laboret infamiâ, nemo sibi pari ratione communicare debet, nisi vel ad arbitrium Episcopi de hoc se purgaverit, vel ad cautelam absolutionis beneficium consequatur: nisi forte *a* soli tibi de facinore constet: hoc enim casu, quandiu toleratur ab Ecclesia, privatim tantummodò à te vitandus erit, ut saltem verecundiæ rubore suffusus, pro latenti excessu satisfacere compellatur.

¶ *Participatio criminosa cum excommunicatis implicat participantem eadem excommunicatione.* h. d.

SEd multùm interest, qualiter excommunicato communicatur: nam si quidem crimini & criminoso communicavit quis consilium, puta auxilium, vel favorem impendendo, vel fortè cum Clericis ab Apostolico excommunicatis scienter *b* & sponte participaverit, & ipsos in officiis receperit, eâdem excommunicationis sententiâ involvetur, quâ illi ipsi sunt obstricti: quibus cùm ita ab eo communicatum fuit, cumque ratione damnati criminis *c* in eum, qui damnavit, delinquere videatur, meritò ab eo, vel si videtur, ejus Superiore, juramento præstito, delicti tunc erit absolutio requirenda. Et idem statuetur, si qui cum participibus suis excommunicati fuerint.

¶ *Participatio cum excommunicato non criminosa, illigat participantem minori excommunicatione, à qua per ordinarium absolvi potest.* h. d.

QUòd si aliter, puta *d* in choro, in mensa, in osculo, aut sermone excommunicato communicatum fuerit, tunc minor tantùm incurritur, & nullâ interveniente juratoriâ cautione à proprio Sacerdote, vel Episcopo, absolutionis beneficium obtineri poterit: quamvis enim & tunc non Judicis, sed Juris sententiâ excommunicato communicans sit illigatus, quia tamen conditor Canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso relaxandi facultatem aliis concessisse videtur.

¶ *Communicans excommunicato in contemptum, incidit in majorem excommunicationem.* h. d.

HOc *e* tamen tunc obtinet, cùm non in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ cum excommunicatis quis commercium habuerit: nam qui contra prohibitionem sui Præsulis excommunicatorum communioni sese ingesserit, anathemate feriendus erit.

¶ *Si excommunicatus minori indurescat, in ea poterit excommunicari majori.* h. d.

QUòd si ex locutione & aliis similibus minori excommunicatione irretitus, fortiùs indurescat, poterit Judex post Canonicam monitionem *f* etiam majori excommunicatione, & consimili participantem illigare. Quod & in suspensionis, & interdicti sententiis observandum erit.

¶ *Qua sit monitio Canonica.* h. d.

TUnc *g* autem Canonica censebitur esse monitio, si competentibus intervallis atque aliis ritè observatis, eos, qui moventur, exprimant nominatim.

¶ *Ignorantia excusat participantem cum excommunicato.* h. d.

INterdum tamen excommunicato communicans neutrius communicationis vinculo obstringitur, ut accidit in eo, qui cum illo conversatus fuerit, quem excommunicatum probabiliter ignorabat.

¶ *Episcopi debent propalare nomina excommunicatorum.* h. d.

UNde ut excusationis causa omnibus auferatur, providere debent Episcopi *b*, ut excommunicatorum omnium nomina tam suis parochianis, quam vicinis Episcopis pariter indicent, eaque in celebri loco posita pro fotibus Ecclesiæ cunctis convenientibus inculcent, ut hujusmodi adhibitâ diligentiâ excommunicatis Ecclesiasticus aditus adimatur.

¶ *Omnes qui ante prolationem sententiæ tenebantur excommunicato communicare, tenentur etiam post.* h. d.

UXores quoque excommunicatorum, filii, servi, ancillæ, rustici, servientes, & omnes qui ante sententiæ prolationem excommunicati obsequio tenebantur familiariter adhærere, non solùm à communione excusantur: verùm etiam (præterquam *a* in criminibus) communicare tenentur, cùm sine illa debita præstare nequeant obsequia.

¶ *Necessitas, vel simplicitas excusat à communione cum hæretico.* h. d.

MErcatores autem, & viatores, nisi aut creditores sint excommunicatorum, aut necessitatis immineat articulus, abstinere debent: sed si in terram excommunicatorum devenerint, ubi vel non possint ab aliis emere, vel unde emant, non habeant, ab eisdem accipere poterunt: nec illos excommunicationis metus impediet. Prædicatores quoque, præsertim qui aliàs sustentari non possunt, ab excommunicatis, & alienorum bonorum detentoribus eleemosynam licitè recipere possunt. Idem juris est de iis, qui adeò sunt rudes, ut eodem consilio verisimiliter scelera perpetrari non possint: aut qui cum iis communicant, qui communicant excommunicatis.

¶ *Omnino coactus excommunicatis communicans non cadit in excommunicationem: secus, si quis solum metu communicet.* h. d.

SEd an invitus *b* excommunicatis communicans excommunicationis labe inquinetur, videamus: & siquidem sit per coactionem astrictus, cùm magis hoc casu pati, quàm agere videatur, excommunicatione non tenebitur. Aliud statuendum erit, si quis per metum sit inductus: licèt enim metus culpam minuat, quia tamen eam non prorsus exeludit, cùm nullius metûs obtentu mortale peccatum quis incurrere debeat, excommunicationis pœnam non evadet.

¶ *Communicans excommunicato in convertendo, non est excommunicatus.* h. d.

ITem cùm voluntate *c* & proposito maleficia distinguantur, excommunicationis sententiam non incurrit is, qui excommunicato in his, quæ ad absolutionem, vel aliàs ad salutem ejus pertinent, in locutione participat, licèt & alia verba incidenter, ut apud eum magis proficiat, interponat.

¶ *Absolutio ab excommunicatione ad cautelam peti potest.* hoc dicit.

SI quis tamen *d* ex his dubiter, vel ex aliis, ne non Judicis, vel canonis sententiâ sit innodatus, sese per competentem Judicem, juxta Innocentianarum constitutionum tenorem ad cautelam absolvi postulare potest: quòd & is qui minori innodatus est excommunicatione, exequi poterit.

¶ *Excommunicationis absolutio non debet peti omisso medio, nisi in contrarium sit consuetudo.* h. d.

SEd hoc casu advertendum erit, ne omisso medio ab eo, qui tuus Judex non sit, absolutionis beneficium postules. Pone enim, quòd Suffraganei cujusdam subditus, putà, Archidiaconus, excommunicationis in te tulit sententiam, non jam à Metropolitano, cùm nec excommunicantis Judex sit, nec excommunicati, sed ab ipso Suffraganeo absolutio petenda erit, nisi consuetudo *e* contrarium induxerit.

¶ *Sede vacante absolvit, qui habet Episcopalem jurisdictionem.* h. d.

EPiscopali verò sede vacante *f*, Capitulum, seu is, ad quem Episcopalis jurisdictio tunc temporis pertinere noscitur, his, quibus posset Episcopus, si viveret, ab excommunicationis sententia, sive juris, sive hominis fuerit, absolutionis beneficium impertiri poterit: nisi ei fuerit ab Apostolica sede specialiter interdicta potestas.

¶ *Superior de excommunicatione cognoscens, videns illam injustam, debet excommunicatum ad inferiorem remittere, nisi is malitiosè differat absolvere: secus autem si comperiat illam injustam: sed si dubitetur, honestè faciet, si remittet.* h. d.

UBi verò superiori competit de excommunicatione cognoscere, si eam justam esse constiterit, veluti *a* cùm propter manifestum excessum est in aliquem promulgata, superior Judex, nisi sit in morâ periculum, excommunicatum ad excommunicatorem prorsus remittere debet: nec eum absolvet, nisi excommunicator requisitus dolo illi absolutionis beneficium exhibere deneget. Si verò hujusmodi sententiam justam esse constet, excommunicatus ad suum excommunicatorem nequaquam remittendus erit, sed sine difficultate debet absolvi. Quòd si dubitetur, utrum justa sit vel injusta, superior illam tollere poterit: quanquam hoc casu honestiùs & convenientiùs egerit, si excommunicatori deferat.

¶ *Ubi manifestum est delictum, non conceditur absolutio, nisi præviâ cautione: aliàs secus.* h. d.

MAnifestum *b* autem excessum illum esse intelligimus, qui vel per confessionem, vel probationem juridicè notus fuerit, vel si sit adeò res evidens, ut nullâ possit tergiversatione celari. Quo casu *c* non antè concedenda erit absolutio, quàm idonea pro delicto præstetur satisfactio: cæterùm si de admisso dubitetur, ut sententia relaxetur, sufficiet, si de parendo mandatis Ecclesiæ legitimè cautum fuerit: quanquam si pro simplici contumacia excommunicatus, solam de stando juri cautionem exhibuerit, absolvendus erit.

¶ *Si pars se dicat post appellationem, vel aliàs nulliter fuisse excommunicatam, sunt super hoc partium admittenda probationes, ut appareat, an quis indigeat absolutione.* h. d.

MUltum etiam interetit, utrùm absolutionis beneficium postulans, se post appellationem ad Rom. Pontificem legitimè interpositam, vel aliàs nulliter excommunicatione innodatum conqueratur: an verò simpliciter injustè se proponat excommunicatum. In prima enim specie, si Episcopus sit probare paratus, se in illum, antequam vocem appellationis emitteret, sententiam protulisse, antequam decernatur aliquid, utriusque partis super hoc probationes sunt admittendæ: per quas denique apparebit, an absolutione indigeat conquerens, vel potiùs non ligatus sit denunciandus.

¶ *Si quis dicat se injustè excommunicatum, prius est absolvendus, antequam sint admittenda probationes super justitia excommunicationis.* h. d.

ALiud juris erit, cùm injustè se quis excommunicatum asserit: tunc enim si Episcopus, ut ostendat, quòd justè excommunicaverit, probationes suas admitti postulet, audiendus non erit: nam etsi constaret excommunicationis sententiam justè promulgatam, nihilominus humiliter postulanti esset absolutio impendenda: ideoque hoc casu protinùs juxta formam Ecclesiæ congruentem absolvendus erit, ut demùm probationibus utriusque partis admissis, utrùm justè, vel injustè quis ligatus fuerit, decernatur.

¶ *Innodatus pluribus non potest ab una tantùm excommunicatione absolvi. Et absoluto subreptitia non tenet.* h. d.

QUòd si quis pluribus innodatus *d* excommunicationibus, etiam ex eodem facto descendentibus, de una tantùm causa velit satisfacere, communioni ob id restituendus non erit, nec per veritatis suppressionem extorta absolutio sibi quicquam proderit. *e*

---

i *C. pen. extr. eod.* b *c. decernimus. eod. tit. in 6.* c *c. 2. extr. de except.* d *c. cum desideras. & c. à nobis. el. secundo. extr. eod. tit.* e *d. c. à nobis.* f *c. à nobis. el. secundo. ver. potest. extr. eod. tit. & in fin.* g *cùm desideras. §. secundum. extr. eod. tit.*

a *C. cùm non ab homine. extr. eod. tit.* b *c. significatis nobis. extr. eod. tit.* c *c. nuper à nobis. §. in primo. extr. eod.* d *c. nuper. à nobis. §. in secundo. extr. eod. tit.* e *c. fin. extr. de Cleric. excomm.* f *c. constitutionem. eod. tit. in 6.* g *d. c. constitutionem. eod. tit. in 6.* h *can. cura sit. 11. q. 1.*

a *C. si conjunctæ. extr. eod. tit.* b *C. sacris est canonib. ext. de iis quæ fiunt vi, metusve causâ.* c *C. cum voluntate. extr. eod. tit.* d *C. 2 eod. tit. in 6.* e *gl. 2. c. referente. extr. de præb.* f *C. unic. de major. & obed. in 6.*

a *C. venerabilibus. §. sanè. eod tit. in 6.* b *C. cum olim. extrav. de verb. sign.* c *C. ex parte. in fin. de verb. sign. extrav.* d *C. cum pro causa. ext. eod. tit.* e *Coffari. in fin. ext. d. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ *Si ordinarius sciat per surreptionem impetratam ab Apostolica sede absolutionem, debet remittere perperàm absolutum ad sedem Apostolicam: si verò hoc sibi non constet, sed suspicetur, debet absolutum cogere ad purgationem.* h. d.

QUinimo si constiterit *a* excommunicatum occultatis excessibus, pro quibus in eum sententia lata fuerit, excommunicationis suæ causam aliam prætendentem, ab Apostolica sede absolutionis beneficium impetrâsse, eundem debet ordinarius Ecclesiasticâ censurâ compellere, ut cum literis suis rei veritatem continentibus ad sedem Apostolicam redeat: si verò illud liquidò non constiterit, eum tamen ordinarius, quòd veritatem confessus non fuerit, suspectum habeat, ad purgationem præstandam, quòd verum fassus fuerit, compellet.

¶ *Absolutus vi, vel metu, duplex excommunicatione innodatur.* h. d.

ILlud etiam admonendi sumus, quòd licèt vi, vel metu facta regulariter mero jure teneant: si quis tamen ab excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententia, absolutionis aut revocationis cujuscunque beneficium per vim vel metum extorserit, viribus omninò carituram: quin potiùs ne sine vindictæ violentiæ crescat audacia, qui absolutionem, vel revocationem vi vel metu extorserit, quasi propriâ confossus sagittâ, iteratò excommunicationis sententiæ subjacebit.

¶ *Excommunicatus, cui Papa communicat, non propterea censetur absolutus, nisi Papa id exprimat.* h. d.

NOvissimè *b* sciendum est, quòd si Apostolicus etiam scienter excommunicato participet literis, forte cum salutationis alloquio destinatis verbis *c*, osculo seu alio quovis modo, ipsum per hoc absolvere nullâ ratione censetur, nisi forsitan exprimat, velle illum ex hoc pro absoluto haberi.

Hæc de excommunicationis sententia delibâsse sufficiant: nunc de interdicto Ecclesiastico & suspensione paucis dispiciamus.

DE ECCLESIASTICO INTERDICTO.

TITULUS XIV.

¶ *Interdictum aliud Juris, aliud Judicis: quæ distinctio exemplis declaratur.* h. d.

HAbent Ecclesiastica interdicta cum excommunicatione multa communia: nam & illorum alia ipso Jure inducuntur, alia Judicis sententiâ. Juris ipsius dispositione interdictum inducitur, veluti cum civitas, vel universitas in electione Romani Pontificis servanda non servaverit, aut in necem Cardinalis aliquid machinata fuerit, sive ab Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis aliquid extorserit, aut usurariis domos commodaverit. Item cùm in Ecclesia *d* sanguinis vel humani seminis effusione polluta, aut simoniacè consecrata, celebrari jure vetatur.

¶ *Celebrans in Ecclesia polluta, vel simoniacè consecrata, non incurrit irregularitatem: secùs, si aliâ ratione violat interdictum.* hoc dicit.

ESt *e* autem inter hæc differentia non modica: nam si quis in ea Ecclesia celebret, quæ vel polluta sit, vel simoniacè consecrata, licèt hoc temerariè faciat, nullum tamen ob id irregularitatis laqueum incurrit: is vero *f*, qui scienter celebrat in locis aliâ ratione interdicto suppositis, irregularitatem incurrit, à qua per alium, quam per Romanum Pontificem, liberari non poterit, nisi aliqui super hoc privilegio, vel jure muniti fuerint.

¶ *Quid sit judiciale Interdictum.* h. d.

a *C. ex parte tua. extr. de off. ord.* b *Cl. fin. eod. tit.* c *c. si aliquando. extr. eod. tit.* d *c. u qui. de sent. excom. in 6. & d. cap. u qui. §. fin.* e *d. can. u qui. §. fin.*

JUdicis sententiâ tunc inducitur interdictum, cùm competens Judex ex aliqua causa terram, vel homines à divinis arcendos pronunciat ac præcipit.

¶ *Interdictorum quædam generalia, quædam specialia.* h. d.

RUrsùs interdictum, quod prolatione Judicis inducitur, aliud est generale, aliud speciale. Generale interdictum est, non solùm cùm regno & provinciæ, sed etiam cùm castro & villæ divinis interdicitur. Speciale est, cùm inter plures Ecclesias paucæ, vel una interdicitur.

¶ *Interdicto loco principali censetur interdictus accessorius vicinus & contiguus: & dispositio Judicis non debet posse reddi illusoria.* h. d.

ET si quidem civitas, castrum, aut villa *a* generali subjiciatur interdicto, non solùm quæ murorum continentur ambitu, censentur interdicto suppositæ, sed etiam illorum suburbia & ædificia *b* continentia: alioquin si in illis locis posset licitè celebrari, Ecclesiastica censura facilè contemni posset. Eâdem quoque ratione si specialiter Ecclesia sit interdicto suppositæ, nec in capellis ejus celebrari, nec in cœmeterio eidem Ecclesiæ contiguis sepeliri poterit.

¶ *Respectu personarum interdictum Ecclesiasticum est strictè interpretandum: & unus non potest pro delicto alterius excommunicari.* h. d.

AT non, sicuti in locis, ita & in personis lata sit interpretatio: ideoque *c*, si sententia interdicti proferatur in populum, Clerus interdictus non intelligitur, nec econverso: unde interdicto alterutro ad divina licitè alter admittitur. Sed & si propter delictum domini (nam pro pecuniaria causa sine speciali sedis Apostolicæ, & per patentes literas expressa licentia, interdicti sententia ferri non poterit) vel Rectoris civitas sit interdicta, cives, qui culpabiles non existunt, alibi divinis licitè interesse poterunt, nisi cives quoque propter dominum, vel Rectorem puniendum interdicti fuerint. Quod quidem in excommunicationis sententia contingere non poterit, neque enim pro peccato unius alius, putà ipsius familia, excommunicari poterit.

¶ *Interdictâ universitate, & singuli de universitate censentur interdicti, ne interdictum reddatur elusorium.* h. d.

IDem *d* cùm loci alicujus populus Ecclesiastico supponitur interdicto, singulares ex eo personæ, quas interdictas esse constat, ne sententia effectu careat, non debent alicubi, casibus expressis à jure duntaxat exceptis, audire divina, vel Ecclesiastica recipere sacramenta: cùm divinorum auditio, & sacramentorum perceptio populo, ut universis, non competat.

¶ *Regulariter tempore interdicti potest quis baptizari, chrismari, & verbum divinum audire.* h. d.

EXcepti *e* verò casus sunt: si qui ad baptismi chrismatis, & pœnitentiæ sacramentum, vel ad verbum divinum audiendum admitti velint, tam si infirmi sint, quam si sint in bona valetudine constituti. Quod tamen in his, qui interdicto causam dederunt, non obtinet indistinctè: sed in eis Bonifaciæ *f* constitutionis forma observanda erit. Quæ & alia quædam interdicti tempore fieri benignè indulget, ut ex ipsius constitutionis perpenso tenore facilè apparere poterit.

¶ *Tempore interdicti potest confici sacrum Chrisma: sed Unctio extrema, Ecclesiastica sepultura, & divinorum celebratio sunt prohibita, nisi concessa quibusdam sint ex privilegio: & violantes interdictum incurrunt excommunicationem, non obstantibus privilegiis.* h. d.

VElut *g* igitur interdicti tempore jure Chrismatis utimur unctione, sic licèt regio sit interdicto suppo-

a *C. fin. civitas. de sent. excom. in 6.* b *contigua, forte.* c *c. si sent. de sentent. excom. in 6.* d *c. si sentent. §. cum verò de sent. excom. in 6.* e *r. responso nostro. extr. de sent. excom.* f *c. fin. de sent. excom. in 6.* g *c. quoniam in. de sent. excom. in 6.*

posita, Chrisma die Cœnæ Domini posse confici dubium esse non debet. Unctio autem extrema, & Ecclesiastica sepultura, & divinorum officiorum celebratio tempore generalis interdicti omnibus denegatur, nisi quibusdam, quibus id ex gratia certa servata forma conceditur: cæteri autem, sive Clerici, sive Laici, qui interdictum violando nervum Ecclesiasticæ disciplinæ conantur infringere, quibuscunque privilegiis non obstantibus, sententiæ excommunicationis subjicientur: à qua per sedem duntaxat Apostolicam absolvi poterunt.

¶ *Appellationis pretextus violatoribus interdicti minimè suffragatur.* h. d.

NEc aliquid violatoribus proderit, quòd appellâsse, atque ideò se interdicti sententiâ minimè teneri contendant, sicut enim post appellationem excommunicari non possunt, sic interdictum, cui ante appellationem eos constat esse suppositos, declinare nequeunt.

DE SUSPENSIONE.

TITULUS XV.

¶ *Suspensio est duplex, ut excommunicatio, & interdictum.* hoc dicit.

SUspensio quoque alia est Canonis, alia Judicis, sicuti excommunicatio, & interdictum. Canonis est, veluti cùm quis ob Simoniam, vel ob notoriam fornicationem, vel aliud crimen ipso jure à sui executione ordinis, vel officii arcetur.

¶ *Ob mortale peccatum non notorium est quis suspensus, quoad ipsum, non quoad alios.* h. d.

AT si *a* crimen per sententiam, vel per confessionem factam in jure, aut per rei ipsius evidentiam notorium non sit: & si quilibet pro mortali peccato, quoad seipsum, sit suspensus, quoad alios tamen pro suspenso non habetur: ideoque in officiis Ecclesiasticis vitandus non erit.

¶ *Quæ sit suspensio Judicis.* h. d.

JUdicis suspensio est, ut cùm sententiâ quis ab eadem executione ex causa removetur.

¶ *Suspensio solum ordinem & statum Ecclesiasticum respicit: & privatio præsupponit habitum.* h. d.

a *C. fin. extr. de cohabit. Cler. & mul.*

ESt autem suspensio (velut Ecclesiastica censura consideratæ) respectu quodam aliquantò quam excommunicatio, vel interdictum, strictior: quippe quòd excommunicatio, & interdictum non solùm Clericos, verùm etiam Laicos innectere possunt: at suspensio cum nihil aliud sit, quàm inhabilitas quædam ad exequendos ordines, & officia Ecclesiastica, nullos præterquam ipsos Clericos attingere potest. Nec enim ulli ejus ordinis, vel officii, cujus est penitus expers, administratio vetari & interdici potest.

¶ *Ingerens se divinis, incurrit irregularitatem. Et quid sit Irregularitas.* h. d.

CAvebunt *a* igitur Clerici, Judices, & Ecclesiarum Prælati, ne pœnam hanc suspensionis incurrant, sciturі, quòd si eâ durante sese divinis ingesserint (secundùm Canonicarum sanctionum tenorem & distinctionem, irregularitatis laqueo sese involvent, à quo interdum non, nisi per summum Pontificem, liberari poterunt. Est autem Irregularitas, nota quædam, seu Canonicum impedimentum, ex facto seu defectu proveniens, quo quis tam ad Ecclesiasticos ordines promoveri, quàm promotus in iisdem ministrare prohibetur: quod qualiter accidat, tam suprà ex primo libro *, quàm etiam ex variis Decretalium locis facilè est legentibus cognoscere.

¶ *Episcopi & Superiores nunquam incurrunt sententiam interdicti, vel suspensionis, ipso jure, nisi de ipsis expressa mentio habeatur.* h. d.

EApropter optimâ ratione, Innocentianâ *b* constitutione cautum est, ne Episcopi eorumque superiores ullius constitutionis, sententiæ, sive mandati occasione, interdicti, vel suspensionis sententiam (nisi in ipsis de Episcopis expressa mentio habeatur) ipso jure incurrant: esset enim hoc nimis periculosum, ob Pontificalis officii, quod frequenter exercere compelluntur, executionem.

Explicit Liber quartus & ultimus Institutionum Juris Canonici: in quibus, si quid diversum Lector inveneris ab his, quæ in Commentario jam pridem edito delineata inveniuntur, scito ea Auctorem, cùm ultimam Operi limam adhiberet, meliora secutum immutâsse.

a *C. i. in fin. & c. ii cui. de sent. excomm. in 6.* * *suprà, qui promoveri non possunt.* b *C. quia periculosum. 4. de sent. excomm. in 6.*

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOTARUM IN JURE CANONICO OCCURRENTIUM,

Sive

ABBREVIATIONUM USU FREQUENTIORUM EXPLICATIO.

In Gratiam Tironum adnexa.

Ap.	*Apostolic.*
ap. Bonif.	*apud Bonifacium.* Vide in 6.
ap. Greg.	*apud Gregorium.* V. ē.
ap. Justin.	*apud Justinianum.* V. Inst.
arg. ar.	*argumento.*
Auth.	*Authentica.* id est, summa novellæ alicujus, Codici inserta.
Auct.	*Auctoritate.*
C. cau.	*causâ*, sive in 2ª parte Decreti Gratiani.
c. can.	*canone*, id est capitulo decreti ejusdem, aut alicujus Concilii.
con. ç.	*Contrà.*
cap.	*Capite, Capitulo,* Decretalium Tituli, Novellæ alicujus, aut libri alterius, extra Jus utrumque.
Clem.	*Clementinâ*, id est, Decretali Clementis V. seu capitulo tituli in Clementinis.
Cod.	*Codice* Justinianæo.
C. Th.	*Codice Theodosiano.*
col.	*Columnâ.*
Coll.	*Collatione.*
D.	*Digestis.* Vide ff.
d. dist.	*Distinctione*, in prima præsertim Decreti Parte, & Libr. Sententiarum Petri Lombardi.
d.	*dicta, dicto, &c.*
de cons.	*De Consecratione*, quæ est Tertia Pars Decreti.
de pœn.	*De Pœnitentia*, in eo Tractatu Decreti, cau. 33. quæst. 3.
ē. ext.	*extrà*, id est, in Decretalibus Gregorii IX. scil. extra Decretum Gratiani.
e. eod.	*Eodem* (supple, titulo.)
ead. C. & qu.	*Eâdem causâ & quæstione.*
Extr. Jo. 22.	*Extravagante Joannis vigesimi secundi.*
f.	*finalis, finalis, fine.*
ff.	*Pandectis*, seu *Digestis* Justiniani.
Gl.	*Glossa*, seu receptæ in jus utrumque Notæ.
h.	*hîc.*
h. t.	*hoc titulo.*
ĵ.	*infrà.*
j. Gl.	*junctâ Glossâ*, id est, additâ ad textum Notâ interpretis Glossæ auctoris.
in auth. Col. 1. &c.	*in authentico, Collatione 1.* sive in Novellis Justiniani, Sectione 1.
in Extr. Comm.	*in Extravagantibus Communibus.*
in f.	*in fine.*
in p. d.	*in Parte decisa*, id est, in ea Parte Decretalis, quæ resecta est & omissa à Compilatore, tanquam minùs necessaria: quam sæpè ex antiquis Collectionibus subjungunt Correctores Romani, alio charactere.
P. Pp.	*Papa.*
p. n.	*prædecessor noster.*
in pr. in f.	*in principio*, Legis aut Tituli, *in fine.*
pr.	*principii.*
Inst.	*Institutionibus Justiniani.*
in Sum.	*in summa.*
in 6. in vj.	*in Sexto*, in libro Decretalium à Bonifac. VIII. collectarum post quinque Libros Gregorii IX.
l.	*lege.*
li. lib.	*libro.*
li. 6. lib. vj.	*libro sexto*, sive inter Decretales Bonifac. VIII. curâ editas.
Nov.	*Novella.*
pri.	*principium*, sive initium Tituli, vel Legis, ante §. 1.
q. quæst.	*quæstione*, id est, sectione Causæ in Decreto.
f. scil.	*scilicet.*
Sum.	*Summa*, id est, principium Distinctionis, aut quæstionis, vel epitome Legis, aut Capituli.
t. tit.	*titulus, titulo.*
vers.	*versiculo*, id est, membro Paragraphi aut Canonis.
ult.	*ultimo, ultima*, &c.
§.	*Paragrapho*, id est, Periodo Legis, Capituli, aut etiam Dictinctionis, & Quæstionis in Decreto, (ubi maximè de verbis Gratiani, extra Canones intelligitur.)

LOCI COMMUNES RERUM ET VERBORUM

MEMORABILIUM, EX UNIVERSO JURIS CANONICI CORPORE COLLECTI,

ORDINE ALPHABETICO

PER GENERA CAUSARUM ELEGANTI METHODO DIGESTI: PRIORIBUS OMNIBUS ANTEHAC EDITIS LOCUPLETIORES.

LECTORI TYPOGRAPHUS S.

Quem tibi, benigne Lector, prioribus hujus operis editionibus promisimus JURIS CANONICI *thesaurum exactissimum, eum hâc posteriori exhibemus & præstamus amplissimum, accuratissimum, ita ut quæ in prioribus hactenus desiderata sunt, abundè hîc labore & industriâ nostrâ resarciantur, totumque Jus Canonicum longè lateque diffusum, exiguis chartis arctatum & contractum videre, ipsiusque brevem, perfectam & exquisitam summam habere liceat. Opus, omnibus hactenus editis indicibus, reperitorii, etiam summariis longè locupletissimum, perfectissimum, magno futurum cùm discentium tùm docentium commodo. Nec enim omnium meminisse vel tenacissimæ memoriæ datum. Quantùm verò (ne ad pompam & speciem à me hæc dici videantur) thesaurus hic ad usum cognitionis Canonum prosit, ex ejus collatione cum inserto Indice novo Capitulorum & Canonum constabit. Vale, fruere, & nobis de fiuceritate gratulare, simulque studium publicè inserviendi boni consule.*

A.

AAron; Summum Pontificem repræsentat, *dist. 21. c. 1. §. 1.* Aaronis exemplum proponitur Episcopis & Clericis, ad se invicem honorandum, *95. dist. c. Esto.* ¶ Aaronis virga devorat virgas magorum, *26. q. 5. c. nec mirum. ante med.*

Quis Abbas ordinari vel eligi possit.

Abbas Alterius monasterii Monachus non est ordinandus, nisi in monasterio vacante idoneus non existat, vel consuetudo loci in contrarium extet, *de relig. domib. c. ne nimia.* ¶ Clerici in Abbates non ordinandi. *18. q. 2. c. per venit. cum c. seq.* Denique qualis Abbas ordinari debet, traditur, *18. q. 2. c. Abbatem in fin.* ¶ Abbas quis esse potest in necessitate, licèt non possit esse Presbyter, *c. tuam de ætat. & qual.* ¶ Abbas esse non potest non professus, *c. cùm in magisterium, de elect.* In Abbatem eligi potest eremita, *c. cùm monasterium, de elect.* ¶ Abbas fieri potest quis de apostasia rediens, *c. intelleximus, de ætat. & qualit.*

A quibus eligi vel confirmari debeat.

A Conventu est eligendus, non ab aliis, *18. qu. 2. c. abbas. c. abbatem. c. quàm sit. §. defuncto. vers. quem sibi propria. c. abbas. versic. tamen eligant. item, 16. q. 7. c. ult.* Contradicit *d. q. 2. c. 1.* Cui objectioni respondet Gratianus, *d. c. abbas. §. ecce.* Sed & alii quàm Monachi Abbatem eligere possunt, si Monachi sint indomitæ cervicis, & effrænatæ superbiæ, *d. §. ecce. & d. q. 2. c. nullam.* Vel religiosis fœminis Abbas sit præficiendus, *d. q. 2 c. qui religiosis.* ¶ Abbatem potest capitulum confirmare, *c. cùm dilectus, de consuetud.*

De Potestate, Auctoritate & officio Abbatum.

Abbas admittere non debet alienum Monachum, *18. q. 2. c. Abbates. §. Monachi. vers. vel qui Monachum. item 19. q. 3. c. statuimus. vers. discedentem verò, 20. qu. 4. ult. in princ.* ¶ Ut Abbas quolibet anno conveniant, *c. abbates, in princ. vers. qui semel in anno, 18. q. 2.* ¶ Abbas diversas cellulas, diversavé monasteria ne habeat, *20. q. 4. c. ult. §. abbati.* ¶ Locum suum deserere potest cum licentia Episcopi, *can. 8. 18. q. 2.* ¶ Cum fratribus in conventu manere debet, atque in officio suo solicitus esse, *c. cùm ad 6. §. Abbas verò. de statu Monach.* ¶ Abbati à Monachis obedientia debetur, *18. q. 2. c. Abbates. §. Monach. & c. cùm ad 6. §. Abbas verò. de statu Monach.* ¶ In potestate Episcopi est, *18. qu. 2. c. Abbates. in princ. c. monasteria. c. Abbatiò.* ¶ Ne Monachos vagari permittat, *18. quæst. 2. c. Abbates.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

§. *Monachi. verſ. aut per loca aliqua.* ¶ Abbas abſolvere poteſt Monachum ab excommunicatione in ſeculo contracta, niſi mutilatio membri, vel effuſio ſanguinis ſit ſecuta, vel in Epiſcopum aut Abbatem manus injecerit violentas, *c. cùm illorum, de ſentent. excommunic.*

¶ Cum talibus poſſunt etiam diſpenſare Abbates in ſuſceptis ordinibus in excommunicatione, ſi memoriam facti non habeant, vel peritiam juris: niſi factum ſit grave & notabile, *Ibidem.*

¶ Abbas poteſt excommunicare Monachos ſuos vel Canonicos. Idem poteſt Prior, *cap. cùm in Eccleſiis, de major. & obed.*

¶ Abbas non benedictus ab Epiſcopo, ſuper hoc à tertio requiſitus, poteſt exercere ea quæ ſunt officii ſui, Epiſcopo irrequiſito: ita tamen, quòd ſit primò confirmatus, *cap. ſtatuimus, de ſuppl. negligen. Prælat.* ¶ Abbates Ciſtercienſes obedientiam faciunt Epiſcopo ſuo, *ſecundùm formam, quæ habetur c. ne Dei Eccleſiam, de Simon.*

De Remotione Abbatis.

¶ Cauſæ, ex quibus Abbas eſt removendus, notantur 18. *q.* 2. *c. ſi quis Abbas.* & ſi infamatus, vel convictus ſit appellatione remotâ, nolit ſponte cedere, compellatur, *de Appellat. cap. quia nos.* & non à Monachis, ſed ab Epiſcopo & vicinis Abbatibus eſt loco removendus, *dict. c. ſi quis Abbas. verſ. ab Epiſcopo, in cujus territorio, & d. c. nullam.*

De Pœnis Abbatum.

¶ De puniendis ſeu corrigendis Abbatibus, *c. ult. §. ſi verò Abbates, eod. tit.*

Abbatiſſa Moniales Benedicere, confeſſiones audire, & publicè prædicare non poteſt, *cap. nova quædam, 10. de pœnitentiis.*

¶ Poteſt etiam ſuſpendere Clericos delinquentes ab officio, licèt non poſſit excommunicare, *de major. & obedient. c. dilecta.* & de electione Abbatiſſæ, *vide c. indemnitatib. 34. de electione in 6.*

¶ Abbatiſſa nec prædicare, nec confeſſiones audire poteſt, *cap. nova, de pœn. & remiſſ.*

de Abigeis accuſato cum inſcriptione & ſine ea proponi poteſt, 4. *quæſt.* 4. *c. nullus, §. abacti, l. unic. C. de abigeis.*

Ablata violenter reſtituantur ante litem conteſtatam, *can.* 3. 3. *q.* 2.

Abolitio pœnam remittit, ſed infamiam non tollit, *can.* 8. 2. *q.* 3.

Abortus cauſam dans, ſi conceptum erat vivificatum & animal rationale, homicida eſt, *c.* 20. *de homic. volunt.*

Abſens Accuſare vel Accuſari per alium non poteſt, *can.* 18. 3. *qu.* 9. neque judicari, *can.* 13. *&* 14. 3. *quæſt.* 9. niſi contumax fuerit, *can.* 1. 3. *quæſt.* 8.

¶ Appellare poteſt ex quo ſcit, ſi indefenſus fuit, *can.* 29. §. *ſi adverſus*, 2. 9. 6.

¶ Fructus Beneficiorum percipit, ſi ſtudiorum cauſâ abſit, *cap.* 22. *de præbend.*

¶ Inveſtiri poteſt per alium, *cap.* 24. *de præbend.*

¶ Abſens in ſervitio Papæ vel Epiſcopi ſui non debet privari beneficio ſuo, *cap. cùm dilectus, de Clericis non reſident.* Idem eſt, ſi cauſam ſuam vel ſuorum agat.

¶ Contra abſentes non ſervatur ſententia diffinitiva lite non conteſtatâ, & maximè ſi ſint abſentes cauſâ ſtudii & peregrinationis, *cap. inter quatuor, de major. & obedien. item cap. conſultationibus, de offic. jud. deleg.*

¶ Abſens ſtudii cauſâ in loco minùs competenti fructus beneficii non recipiat, *c. tuæ, de Cler. non reſid.*

¶ Abſens diu vocatus, ſi venire noluit, privetur beneficio ſive dignitate, *c. ex parte, de Cler. non reſid.* Et maximè ſi ſine juſta & neceſſaria cauſâ, præſertim ſine licentia Epiſcopi moratus fuerit, & congruo tempore expectatus non redierit, *cap. inter quatuor, eod. tit.* Item, ſi Eccleſia patiatur defectum magnum de abſentia miniſtrorum, poſſunt abſentes revocari, *c. cùm ad hoc, eod. tit.*

¶ Abſens quis eſſe poteſt de licentiâ ſui Prælati, vel cauſâ ſtudii, ſive aliâ cauſâ honeſtâ, *c. relatum, eod. tit.*

¶ Abſente uno Judicum, ſententia alterius non valet, *cap. cauſam, de offic. deleg.*

¶ Abſens ad electionem vocari debet, ſi tamen commodè poteſt, *cap. coram, de elect.* aliàs electio caſſari poteſt, niſi poſteà conſentiat.

¶ Abſens contumax lite conteſtatâ condemnari poteſt, *c. prout, de dol. & contumac.*

Abſolutio dividitur in publicam & privatam, 26. *q.* 6. *c. miniſtrare, §. ſed notandum.* ¶ Abſolutio pecuniâ redimi non debet, *cap. ad aures, de Simon.*

¶ Abſolutio occultato crimine non valet, *c. cùm pro cauſa. & c. officii, de ſent. excommun.*

Quis abſolvere poſſit?

¶ *Abſolvere* poteſt Capitulum, *vide inſr. eod. in Epiſcopus.*

¶ Concilium abſolvere poteſt ob hæreſin excommunicatum, & hic non niſi à Concilio poteſt abſolvi, *cap. his verò, §. fin. cum c. ſeq. de ſententiar. excommunicat. diſt. 50. 1. qu. 7. cap. ſi quis Epiſcopus.* jure novo aliud eſt, *cap. ad abolendam, §. Præſenti, verſ. ad arbitrium Epiſcopi, de hæreticis.*

¶ Delegatus ab eo, qui jus abſolvendi habet, abſolvere poteſt, *cap. ult. de offic. ordin.*

¶ Epiſcopo non alii jus abſolvendi competit, 17. *quæſt.* 4. *c. omnes, 26. qu. 6. c. 1.* ſecùs eſt ſi privata ſit abſolutio, non publica: tunc enim alius abſolvere poteſt, *dict. quæſt. 6. c. miniſtrare, §. ecce quod. c. presbyteri.* item ſi Epiſcopus ſit abſens, & periculum ſit in mora, *dict. qu. 6. c. Aurelius. c. ſi aliquis, §. ecce quod.* quatenus hoc procedat, *vide d. cap. Aurelius, verſ. debet presbyter utique conjulere, & d. q. 6. cap. ſi quis de corpore, in fin. dict. quæſt. 6. c. ſi aliquis, §. ſed ſi neceſſitate. c. pen. §. fin. cum ſ. ſeq.* item ſi Eccleſia vacet, Capitulo jus abſolvendi competit, *c. cùm de major. & obed. in 6.*

¶ Qui excommunicavit vel damnavit, abſolvere poteſt, non alius, ſecundùm diſtinctionem, *capit. cùm Eccleſiarum, 3. in fin. cap. ad reprimendam, 8. in princip. & §. tu verò frater. cap. paſtoralis, 11. §. præterea, de offic. ordin. cap. venerabilibus, 7. in princip. de ſentem. excommun in 6. 26. quæſtion. 6. cap. 1.* ¶ Excommunicatus abſolvere non poteſt, *vide inf. in eod. in Hæretici.* Hæretici & Excommunicati, neque ligandi, neque ſolvendi jus habent, 24. *quæſt.* 1. *cap. audivimus. §. fin. cum duob. cc. ſeqq. item de pœnitent. diſt.* 1. *c. verbum.*

¶ Legatus de latere abſolvere poteſt eum, qui Clericum percuſſit, *c. ad eminentiam, 20. & c. quod de his, 26. in princ. dict. tit.* Plura infrà in Legatus à Latere.

¶ Papa ab alio excommunicatos vel damnatos abſolvere poteſt, 9. *quæſt.* 3. *c. fuit ſemper. cap. cunctæ. §. ſed nec illæ. c. cunctæ. c. fraterr.* & Clericus, qui quòd excommunicato communicaverit, fuit excommunicatus, non niſi à Papa poteſt abſolvi, *cap. ſignificavit, 18. de ſentent. excommun.* neque is qui ob incendium fuerit excommunicatus, *cap. tua nos, 19. d. tit.* neque is qui ob id quod Eccleſiam effregit & expoliavit, fuit excommunicatus, niſi à Papa eſt abſolvendus, *c. conqueſti, 22. d. tit.* item qui contra interdictum vel excommunicationem fecerit, non niſi à Papa poteſt abſolvi, *c. quicunque, 11. §. fin. & c. is qui in Eccleſia, 18. §. is verò. verſ. à quo nequit. de ſentent. excommun. in 6.* & qui ob id, quòd juſtitiam vel gratiam pecuniâ redemit, fuerit excommunicatus, non niſi à Papa poteſt abſolvi, *c. 1. §. decernimus, de ſentent. excomm. in extrav. comm.* item ſi quis Clericum percuſſerit, & propterea excommunicatus, non niſi à Papa poteſt abſolvi, 17. *q.* 4. *c. ſi quis ſuadente, in princ. item c. 1. §. fin. & c. non dubium, 5. in fin. c. ea noſcitur, 13. §. aliàs autem, de ſent. excom. 11 q. 3. c. ad mensam. §. juxta igitur hanc diſtinctionem, in fin.* Fallit, ſi ſine periculo Papam adire non poſſit, *c. de cetero, 11. & c. quamvis, 58. verſ. niſi imminente, d. tit.*

¶ Sacerdos ſimplex abſolvere poteſt Laicum, ſi ob id, quòd excommunicato communicaverit, fuerit excommunicatus: ſi modò extra crimen illi communicaverit, *cap. nuper, 29. d. tit.*

¶ Abſolvitur de injectione manûs violenta Oſtiarius à ſuo Epiſcopo, niſi ſit caſus enormis, *c. ſi verò, de ſentent. excommun.*

¶ Abſolvuntur Monachi & Canonici regulares à ſuis Abbatibus, *c. Monachi, eod. tit.*

¶ Abſolvitur à ſolo Papa Laicus literis falſis ſcienter utens, *cap. dura, de crimine falſ.*

¶ Mulieres & perſonæ quæ ſui juris non ſunt, ab Epiſcopo ſuo abſolvuntur, *c. mulieres, de ſent. excom.* Item potentes & delicati, quique modicam læſionem intulerunt, *cap. mulieres, eod. tit.* Item, cùm ex juſta cauſa excommunicator quæri non poteſt, vel difficulter inveniri, tunc abſolvi poteſt ab Epiſcopo vel proprio Sacerdote, *c. nuper, de ſent. excomm.*

¶ Legatus non miſſus à latere, tantùm de provincia ſibi commiſſa abſolvere poteſt. Sed Legatus ſub prætextu ſuarum Eccleſiarum, nec de ſua, nec de alia provincia abſolvere poteſt, *cap. excommunicatis, de offic. leg.*

¶ Abſolvi poſſunt Hoſpitalarii à Prioribus ſuis, *capit. canonica, de ſentent. excommunicat.*

¶ Abſolvitur quis in neceſſitate, non obſtante contradictione, vel etiam appellatione partis adverſæ, *cap. quâ fronte, de appellat.*

¶ Abſolutus à delegato ad excommunicatorem remittitur, *cap. prudentiam, de offic. delegat.*

¶ Abſolvi poteſt quis poſt mortem. Item legatus apud Deum abſolvitur ab Eccleſia, *cap. à nobis, de ſentenn. excommunicat.*

¶ Abſolvitur à ſolo Papa Laicus juſſu Abbatis Monachum vel Converſum percutiens etiam ex juſta cauſa; & ſimiliter jubens: niſi diſciplinæ cauſâ faciat per ſeipſum ſolum, vel Clericum & non Laicum, *cap. univerſitatis, de ſent. excommun.*

¶ Non abſolutus ſcienter ordinatus, ſi ſit ſecularis, perpetuò deponitur: ignorans factum vel ignarus juris à ſolo Papa abſolvitur. Si autem talis ſit religioſus, à ſuo Abbate abſolvitur, niſi factum ſit grave & notabile, *c. cùm illorum, eod. tit.*

¶ Abſolvitur ſervus de injectione manûs violenta ab Epiſcopo ſuo, in fraudem faciens, ut ſervitio domini ſui ſe ſubtrahat, aut dominus ſine culpa ſua grave damnum incurrat ex ejus abſentia, *cap. relatum, eod. tit.*

¶ Abſolvunt ſe mutuò à minori excommunicatione contracta aliqui, poteſtate utique collatâ, *cap. duobus, de ſentent. excommunicat.*

¶ Abſolutus non eſt quis ex ſola ſalutatione Papæ ſibi ſcripta, *cap. ſi aliquando, eod. tit.* Item, nec qui pluribus excommunicationibus innodatus, ab una tantùm eſt abſolutus, *cap. officii, eod. tit.*

¶ Abſolvere quis non poteſt alienum parochianum, niſi de licentia ſui proprii Sacerdotis, *c. omnis, de pœnis & remiſſion.*

¶ Abſolvendi namque poteſtas aliis poteſt committi in neceſſitate, *cap. ex literis, de officio delegatorum.*

Ex quibus cauſis Abſolutio concedenda.

¶ Sine cauſa Pœna remittenda non eſt, *cap. eum, ab. 3. de offic. ordinat.*

¶ Si damnatus Pœnitentiam egerit, 11. *quæſt.* 3. *cap. plerunque. §. cauſæ ergò. cap. cùm aliquis, in p.* 27. *quæſt.* 1. *cap. de votam. §. eiſi deſinent. item diſt.* 50. *cap. domino. §. final.* ſi tamen pœnitens vel ſatisfaciens ab errore ſeu peccato non recedat, non erit abſolvendus, 11. *quæſt.* 3. *cap. tunc vera*, 24. *quæſt.* 2. *cap. damnatio, in princip. cap. legatur*, 27. *quæſt.* 1. *cap. de votam, in princip.*

¶ Si ſatisfactum ſit pro crimine, *cap.* 3. *verſicul. uſque ad dignam ſatisfactionem, de offic. ordinat. cap. ex literis*, 11. *de conſtitutionibus.* ſed hoc ſi ex pluribus cauſis damnatus, pro omnibus ſatisfecerit, *cap. cùm pro cauſa*, 27. *&* *cap. officii*, 42. *de ſentent. excommunicat.* ſecùs ſi pro delicto nondum ſatisfecerit, nec ablata reſtituerit, *cap. peccatum, 4. de regul. juris, in 6.* & Exemplum habetur, *cap. quicunque, 2. in princip. verſ. nec abſolutionis, de hæreticis, in 6.* nam Peccati venia non datur, niſi correcto, *cap. peccati, 5. dict. tit.* Quòd ſi verò delictum, ob quod excommunicatus eſt, non fuerit manifeſtum, deque jure excommunicationis dubitetur, tunc enim cautione præſtitâ, etiam ante ſatisfactionem abſolvitur, *cap. ex parte, 23. de verbor. ſignificat. cap. quâ fronte, 25. §. final. de appellationibus. c. 1. §. ideoque mandamus. de his, quæ vi metúſve cauſâ. cap. venerabilibus, 7. §. porrò. &* §. *poteſt. de ſentent. excommunicat. in 6.* item ſi periculum mortis inſtet: tunc enim præſtitâ cautione de ſatisfaciendo, abſolvendus eſt, *d. c. quæ*

Universidad de Deusto
Biblioteca

fronte, 25. & dict. cap. venerabilibus, 7. §. sanè, si certum. verſ. niſi periculum. ¶ Si ſententia ſit injuſta, abſolutio danda, *c. cùm ad quorundam, 7. de exceſſib. Prælatorum.*

Forma & modus Abſolvendi.

¶ Causâ cognitâ abſolutio indulgenda, *c. Romana, 3. §. ſententias, de appellationib. in 6. 11. q. 3. c. plerunque contingit.* Secus ſi cauſa excommunicationis dubia, non manifeſta ſit : tunc enim excommunicatus causâ etiam nondum cognitâ, ad cautelam poteſt abſolvi, *cap. ex parte, 23. de verb. ſignif. c. cùm olim, 24. eod. titul. c. per tuas 40. §. verùm ex verb. & §. quòd ſi abſolutionis. c. venerabili, 52. de ſent. excomm. c. venerabilibus, 7. §. porrò. verſ. ſimiliter ſi ſuffraganeos, eod. tit. in 6. item c. 1. §. ideoque mandamus. de iis quæ vi metúſve cauſa. cap. prudentiam, 21. §. 6. verſ. cæterùm ſi vel, & cap. cùm contingat, 36. de offic. delegati.* Secus etiam ſi poſt appellationem interpoſitam quis ſit excommunicatus : nam & hic cauſâ nondum cognitâ ad cautelam poteſt abſolvi, *d. §. porrò in pr. & dict. c. venerabilibus, 7. §. ſed ſi ex cauſa, §. fin. item d. c. per tuas, 40. §. nos igitur. verſ. quanquam apoſtolica item c. cùm contingit, 36. §. ad quod taliter, de offic. delegati.* Niſi cauſa talis ſit, in qua appellare non licet, *d. §. porrò, in princ. verſ. exceptis caſibus, in quibus.* Fallit tertiò, ſi ſententia excommunicationis intolerabilem contineat errorem, *d. c. venerabilibus, 7. §. poteſt quoque. item d. §. ad quod taliter. & dict. §. nos igitur. verſ. quanquam apoſtolica.* ¶ Cautione interpoſitâ & de cautione eorum qui ob hæreſin excommunicati abſolvuntur, & ad Eccleſiam redeunt, *vide 1. quæſtion. 7. c. convenientibus. §. item Baſilius, c. ſi qui voluerint. c. quoties cordis. c. ſaluberrimum. cap. ſi quis Epiſcopus. item 26. quæſt. 6. c. his qui in tempore. §. fin.* & abſolvendus cavet de parendo mandato Eccleſiæ, *c. quâ fronte, 25. §. ſanè ſi quis. verſ. ab ipſo tamen, de appellationibus.* Gratiæ nihil tribuat Judex in abſolvendo, *11. q. 3. c. plerunque.* Contra interdictum Eccleſiæ generale abſolutio quando valeat, *c. præſenti, 10. de ſentent. excommun. in 6.* ¶ Impoſitione manûs ante atrium Eccleſiæ, *26. q. 6. c. ult. in fin. cap. miniſtrare. §. publica.* quod tamen fallit abſolvendo Clericos, *diſtinct. 50. c. confirmandam. & c. illud quoque, in prin. diſtinct. 82. c. Presbyter. §. ſimilis tribus.* item ſi in periculo mortis conſtitutus abſolvatur, *26. quæſt. 6. c. qui recedunt, in prin.* ¶ Juramento præſtito ab eo, qui abſolvitur, de parendo Eccleſiæ vel excommunicatoris mandato, & de non committendo tale quid in poſterum, *c. ex tenore, 10. ad hæc, 12. c. nuper. 29. §. fin. c. venerabili, 52. de ſentent. excommun. 11. quæſtione 3. c. cùm aliquis. verſ. & de futuris.* ſi tamen abſolvendus ob id, quòd excommunicato extra crimen communicaverit, fuerit excommunicatus, hic etiam ſine juramento abſolvitur, *dict. c. nuper, 29. §. is autem qui.* item ſi ſine ſcandalo juramentum præſtari non poſſit : tunc enim ſufficit manualis promiſſio, *c. ſuper eo, 51. d. tit.* item juramentum præſtatur ab eo qui impeditus, quò minùs à Papa ut ordinario Judice abſolutionem petat, ab alio abſolvitur : & jurare debet, ceſſante impedimento, ſe Papam acceſſurum, & mandatum Apoſtolicum ſuſcepturum, *c. de cætero, 11. §. fin. & c. ea noſcitur, 13. §. fin. de ſentent. excommun.* De reliqua forma & ſolennitate abſolutionis, *vide 11. quæſt. 3. c. cùm aliquis.*

¶ Abſolutus quis non habetur, niſi probet per literas, vel aliàs legitimè, *c. ſicut nobis de ſentent. excommun.*

¶ Abſolutio pro offenſa vel contumacia quomodo fieri debeat, *c. ex parte, de verb. ſign.*

Quando abſolvendus.

¶ Quintâ Feriâ ante Paſcha abſolutio facienda & peccata remittenda, *c. de panit. de conſecr. diſtinct. 3.* ¶ Non niſi peractâ pœnitentiâ eſt abſolutio indulgenda, *diſtinct. 50. c. abſit. c. ſi quis præpoſtera. c. domino. item 11. qu. 3. c. tunc vera. c. plerunque contingit. §. cauſæ ergò. item de pœnitent. diſtinct. 1. c. nonnulli.* Non niſi læſo ſatisfactum, & ablatum reſtitutum ſit, abſolutio eſt indulgenda, *c. ea noſcitur, 13. verſ. ſatisfactio juxta facultates, de ſentent. excomm.*

¶ de *Abſolutione* retractanda agitur, *c. ex parte, 5. & c. ſignificavit, 6. de officio ordinarii.*

¶ Infamia per reſtitutionem vel *Abſolutionem* non aboletur, *2. q. 3. c. Euphemium. §. hinc colligitur. c. ult. §. abolitio enim. & §. unde Imperatores.*

¶ *Abſolutus* in terra, erit etiam in cœlo abſolutus, *24. q. 1. c. quodcunque.*

¶ *Abſolutus* priſtinum ſtatum recipit. Niſi ex pluribus cauſis excommunicatus, ex una tantùm non omnibus fuerit abſolutus, *c. cùm pro cauſa, 27. de ſentent. excommun.* item : Niſi per vim abſolutio ſit extorta, *cap. 1. de his quæ vi metúſve cauſâ in 6.* tertiò fallit ſi injuſta ſit abſolutio. Quæ tamen exceptio reprobatur, *c. venerabilibus, 7. §. ubi autem, de ſentent. excommun. in 6.* Quartò : Niſi ab alio, quàm à quo debuit, propter impedimentum aliquod abſolutus, ceſſante impedimento ei, à quo abſolvi debuit, ſe non præſentavit, *c. eos, q. 22. de ſentent. excomm. in 6. Clement. 1. §. fin. de pœnit.*

¶ qui *Abſolutus* eſt in periculo mortis pœnitentiæ tempore nondum peracto, ſi convaluerit, illud implere tenetur, *26. q. 6. c. ſi quis de corpore. c. qui recedunt. §. quòd ſi ſupervixerit. c. is qui in. §. ſi ſupervixerit. & §. fin. item. c. de his verò. §. quòd ſi deſperatus.*

De hæredibus Abſoluti.

¶ De hæredibus ejus qui poſt mortem abſolutus ad ſatisfactionem cogendis, videatur *c. à nobis, 28. §. fin. de ſentent. excomm.*

Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis, *c. acceſſorium, 42. d. tit.* adeò ut commiſſo principali & illud committatur, *de offic. delegati. c. præterea. & cap. prudentiam. junct. capit. cùm ex injuncto, de oper. nov. nunc.*

DE ACCUSATIONIBUS.

An **Accuſatio** ſit juſta, ſeu Chriſtiano homini licita, *23. q. 4.* De quo vide inf. in litera P. in Pœna. ¶ Accuſatio contra inopem

inopem & ſpoliatum & contra uſurarium pauperem eſt inanis, *c. olim. de reſtit. ſpol.*

¶ Ab accuſatione poteſt deſiſti ante inſcriptionem, *c. licèt, de accuſat.*

Accuſare qui poſſint, vel non.

¶ Primum ſine legitimo Accuſatore nemo inter reos eſt recipiendus, *cap. 1. de accuſationib. 2. quæſt. 1. cap. nihil. c. inprimis. §. ſed & de perſonis accuſantium, 3. quæſt. 9. cap. dignum, in fin. 6. quæſt. 1. cap. nos ſequentes.*

¶ Accuſatus prior à reo accuſare non poteſt, niſi prior accuſatio ſit finita, *3. quæſt. 1. in princ. cum cap. ſequen. c. non eſt, in princ. c. neganda, 4. quæſt. 1. c. ult. §. fin. 6. quæſt. 1. qui crimen.* fallit ſi accuſator de majori crimine accuſetur, *d. c. non eſt. §. hoc autem.* item ſi reus contra accuſatorem priorem inſcriptiones tantùm pendente accuſatione deponat : hoc enim facere non prohibetur, *d. c. neganda. in fin. & dict. c. neganda, in prince.*

¶ Actor inimicorum Epiſcopum accuſare non poteſt, *3. q. 4. c. detractores. item 6. q. 1. c. deteriores.*

¶ Affinis Accuſati accuſare non poteſt, ut nec conjunctus, familiaris, vel domeſticus, *3. q. 5. c. ſimiliter. verſ. vel ad fines. c. accuſatores. verſ. reo familiares. item 3. q. 11. c. ult. §. ſi quis enim.*

¶ Alius pro alio accuſare non poteſt, *2. q. 6. c. ſi quando. Vide inf. in accuſator.*

¶ Anathematizatus. *Vide inf. eodem in Excommunicatus.* ¶ Apoſtata. *Vide inf. eodem Hæreticus.*

¶ qui Calumniatus anteà fuerit, vel prævaricatus, hic accuſare non poteſt, *2. q. 1. c. prohibentur. §. alii propter ſuſpicionem. item 2. quæſt. 3. c. ult. §. accuſator.*

¶ Cognatus accuſati. *Vid. ſup. eodem Affinis.*

¶ Cohabitans. *Vid. inf. eodem Domeſticus.*

¶ Conſpirator accuſare non poteſt, *dict. quæſt. 4. c. conſpiratores.*

¶ Qui Conſuluit ſortilegos & Magos, non poteſt accuſare, *2. q. 8. c. quiſquis. §. fin. item 3. q. 5. c. conſtituimus. verſ. ſeu qui ad.*

¶ Contentioſus homo accuſare non debet, *3. q. 5. c. ſuſpectos. & d. cap. ſimiliter. & d. q. 5. c. nullus. verſ. nullus frequenter litigans.*

¶ an Clericus Clericum accuſare poſſit, *3. q. 5. c. de accuſationibus. c. accuſationes. c. accuſatores, in prin. eod. nullus, in fine.* & Laicus, qui Clericus non eſt, neceſſe poteſt, Clericum non accuſet, *2. q. 7. c. beati. §. finali. cum cap. ſequente. c. teſtes, in pr. & §. ſic & illud. cap. ſacerdotes. item 6. q. 1. c. omnes verò. verſ. indignum eſt enim. cap. infames. §. hi nimirum omnes. item 15. q. 3. in pr. verſ. generaliter enim.*

¶ item Clericus Laicum non accuſet, *2. q. 7. c. ſicut. & c. de retum.*

¶ Culpabilis ipſe, & in crimine conſtitutus accuſare non poteſt, *6. q. 1. in princ. cum c. ſequente. & c. beatus, in prin. item c. qui crimen. item 3. quæſt. 5. c. ſuſpectos. c. canonica. c. ſimiliter. c. nullus.* hujus exemplum habetur, *c. cum Eccleſiaſticæ, 3. de exceptionibus.*

¶ qui Deſtitit ſemel ab inſtituta accuſatione, iterum accuſare prohibetur, *c. licèt, 14. de accuſationib.*

¶ Detractor accuſare non poteſt, *2. q. 4. c. detractores.* ¶ Domeſticus inimici accuſati, vel ei cohabitans, non poteſt accuſare, *c. repellantur, 7. de accuſationibus. item 3. q. 5. c. accuſatoribus in princ.*

¶ item Domeſticus vel familiaris Judicis non accuſet, *3. q. 5. c. ſimiliter. in verbo Gratioſi. & 4. quæſt. 4. c. pen. §. fin. cum c. ſeq.*

¶ Eccleſiaſtica perſona non accuſat. *Vide ſuprà in Clericus.* ¶ Excommunicatus vel anathematizatus accuſare non poteſt, *4 quæſt. 1. c. 1. in prin. cap. quod autem, 2. quæſt. 7. c. in ſancta. 6. q. 1. c. illi qui. §. ſimiliter. c. omnes, 3. quæſt. 4. c. conſpiratores. c. nullus. c. omnes.* Niſi reus accuſatori excommunicato communicaverit. Sed hoc reprobatur, *c. 2. de exceptionibus.* quæ exceptio fallit in caſu, *c. 2. de exceptionibus.*

¶ Exterus & ignotus non accuſat, *5. quæſt. 5. canonica. verſ. & eos, qui non ſunt eorum gentis. item c. accuſatores. verſ. nullus alienigenæ.*

¶ Familiaris accuſati accuſare non poteſt. *Vid. ſup. eodem in Affinis.* quod fallit, ſi reus accuſatorem propter crimen, quod illi objicit, à ſua familiaritate anteà non repulerit : hoc enim caſu accuſare poterit, *c. nulli, 5. de accuſationibus, 3. q. 5. c. nulli, in princ.*

¶ Familiaris Judicis. *Vide ſuprà in Domeſticus.*

¶ Filius parentes. *Vide infrà eodem in Liberi.*

¶ Hæreticus, apoſtata, vel aliàs vilis homo accuſare non poteſt, *2. q. 7. c. quærendum. c. alieni. c. pagani. item 3. quæſt. 4. c. 1. c. beatus. c. ſi quis. item 3. qu. 5. c. ſuſpectos. canonica. c. nullus. item 4. q. 1. cap. 1. §. omnes etiam. c. quod autem.* fallit, ſi hæreticus hæreticum velit accuſare. *d. c. pagani. §. in hoc. & d. q. 7. c. ſi hæreticus in princ.* ¶ Infamis accuſare non poteſt, *d. cap. prohibentur. §. alii propter delictum, 3. quæſt. 4. in princ. cum c. ſeq. 3. quæſt. 5. c. canonica. c. accuſatores, in fin. c. conſtituimus. c. ſimiliter. c. nullus. item 4. q. 1. c. 1. §. omnes etiam, 6. q. 1. in pr. cum c. ſeq. c. beatus, 6. q. 1. c. omnes. c. illi qui. c. ſummæ. §. finali. cum c. ſeq.* fallit ſi ex lege Julia de annona infamis accuſet, *2 qu. 1. c. prohibentur. §. mulierem. verſ. famoſi quoque.* item ſi de hæreſi vel ſimonia infamis accuſare velit, *6. q. 1. c. nos ſequentes. §. ſed licèt.* Contradicere videtur *d. qu. 1. c. quæro ergò.* Ubi Gratianus ſubjicit ſolutionem verſ. utrùm hoc Auguſtini. ¶ Inferior ſuperiorem, vel minor majorem accuſare non poteſt, *2. quæſt. 7. c. qualis. §. fin. cum c. ſeq. item c. majorum. c. quærendum. c. in ſancta. verſ. & ſicut major. item 6. quæſt. 1. c. beatus, in pr. verſ. & qui eis coæquales & § finali. c. omnes verò, in fin. item 3, q. 5. c. accuſationes, in fine.* fallit ſi major ſit hæreticus, & minor catholicus, *d. quæſt. 1. c. cùm majores.* item ſi major exemplo ſuo ad interitum trahat juniores, *2. q. 7. cap. Paulus dicit.* vel ſi major vitâ & moribus minore ſit deterior, *d. q. 7. cap. qui nos. §. finali. cum c. ſequente. c. quanquam. c. puto. c. quæritur.* ſed tamen ſi minor ſit irreprehenſibilis, accuſare poteſt, *d. q. 7. c. criminationes, in princ.* Inimicus accuſati ab accuſatione repellitur, *3. quæſt. 5. c. ſuſpectos. & c. canonica. & d. c. nullus. verſ. nullus, qui inimicitiis ſtudet. & d. c. omnes, in fine. item 3. q. 5. c. accuſatores. c. accuſatoribus. c. nulli. §. quod verò. c. ultimo. §. finali. item 23 qu. 4. c. ea vindicta. ſed huic vindictæ. & c. ultimo. item de accuſationibus. c. cum P. 10 & c. meminimus, 13. 5. q. 5. in pr. cum c. ſeq. c. non omnis. c. non oſculatur.* licèt obſtet *d. c. non oſculatur. §. fin.* ſed ei reſpondetur *d. quæſt. 5. c. ult. §. ſed aliud.* ¶ Inobediens Papæ non poteſt accuſare, *3. q. 4. c. 1. & c. ſi quis.* ¶ ſi Accuſatoris nihil interſit, accuſare non poteſt, *c. illa præpoſitor. 3. de accuſationibus.* ¶ Laicus Clericum non accuſat, *2. quæſtion. 7. in princ. cum c. ſequente. c. nullus. c. laico. c. in*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſancta. c. laicos. c. ſicut. c. laici. item 6. quæſt. 1. c. beatus. c. ſacerdotes. c. ſunt plurimi. c. quieſcite. item 11. quæſt. 1. c. Clericum, in fin. item cum P. 10. de accuſat. & c. de cætero. 14. de teſtibus. Vid ſup. eod. in Clericus.

¶ Liberi parentes non accuſent, *2. q. 1. cap. prohibentur.* niſi in crimine læſæ majeſtatis, *3. qu. 11. cap. Epiſcopus. §. & in criminali. verſ. crimen verò.*

¶ Libertus Epiſcopum non accuſet, *5. quæſt. 5. c. accuſatores. §. finali. & c. nullus.*

¶ nec Libertus patronum accuſet, *3. qu. 11. c. ult. §. fin. 12. q. 2. c. Epiſcopus, §. hujuſmodi autem. & §. in criminali. d. §. alii per conditionem.* fallit ſi ex lege Julia majeſtatis accuſet, *d. §. in criminali. verſ. crimen verò.* item ſi civiliter, non criminaliter agatur, *2. q. 1. cap. prohibentur. §. liberi.*

¶ qui in Magiſtratu poſitus eſt, accuſare non poteſt, *2. q. 1. c. prohibentur, in pr.*

¶ in illegitimo Matrimonio conſtitutus, vel ei conſentiens, accuſare prohibetur, *3. qu. 4. c. conſanguineorum.*

¶ Miles accuſare non poteſt, *2. q. 1. cap. prohibentur.* Niſi miles ex lege Julia de annona accuſet, *d. cap. prohibentur. §. mulierem. verſ. milites quoque.* Monachus Clericum non accuſet, *2. q. 7. cap. placuit. cap. nullus, in pr. 3. qu. 4. cap. hi qui. §. fin. 3. quæſt. 5. cap. canonica. §. fin.* Contradicit *dicta quæſtio ſeptima, cap ult. §. item Ioannes.* reſpondetur per diſtinctionem *dicti cap. nullus. §. ſed aliud. & dict quæſt. 7. cap. negligere. cap. ſancta. item De accuſationibus. cap. ex parte 11.*

¶ Mulier ab accuſando repellitur, *2. qu. 1. cap. prohibentur, 15. quæſt. 3. in princ. & cap. de crimine.* Niſi mulier ſuam ſuorumvé injuriam perſequatur, *d. q. 3. in princ. verſic. niſi forè ſuas. & ca. ex eo quod. §. finali. cap. certis de cauſis, in princ. & §. uxor ma.* ſi tamen mulier maritum vel adulteram adulterii velit accuſare, hanc injuriam non poteſt perſequi, *32. q. 1. cap. apud miſericordem. §. publico.* Hujus ratio eſt *32. qu. 5. cap. penult. §. ſed quæritur. cum capiat ſeq.* item ut crimen læſæ majeſtatis mulier deferat, *15. quæſt. 3. cap. certis de cauſis. §. in quæſtionibus, cap. ſanè. §. unde aut.* item ex lege Julia de annona mulier accuſet, *2. qu. 1. cap. prohibentur. §. mulierem.*

¶ Par parem, vel Superior inferiorem accuſare poteſt. *2. quæſt. 7. cap. pagani.*

¶ Pauper accuſare prohibetur, *2. quæſt. 1. cap. prohibentur. §. nonnulli. & c. inprimis. §. ſed & de perſonis.*

¶ qui Pecuniam anteà ob accuſandum, vel non accuſandum acceperit, ab accuſatione repellitur, *2. quæſt. 1. c. prohibentur.*

¶ Plures reos habens, accuſare prohibetur, *2. qu. 1. cap. prohibentur.*

¶ Plures eundem de eodem crimine accuſare non poſſunt, *cap. illa, 3. de accuſationibus.* Niſi priore accuſatore deſiſtente alius eundem reum repetat, *2. qu. 1. cap. prohibentur. §. ab alio.*

¶ qui in Probatione defecit adversùs eundem, vel alium, accuſatione inſtitutâ iterùm accuſare non poteſt, *3. quæſt. 10. in princ. cum cap. ſequente. & cap. ult. item 4. quæſt. 6. cap. 1. cap. ſi accuſatorum. & cap. ult.* Niſi accuſator propriam cauſam, non tamen criminalem vel Eccleſiaſticam perſequatur, *dict. quæſt. 6. cap. ult. verſic. niſi proprias.* Prohibitus accuſare poteſt ſuam ſuorumvé injuriam perſequi : hoc enim caſu accuſatio ei non deneganda, *2. quæſt. 1. cap. prohibentur. §. tamen omnes, 4. quæſt. 6. cap. omnibus. & cap. illud verò. verſic. niſi proprias. item cap. ſi accuſatorum. verſi. niſi proprias. & cap. ultimo. verſ. niſi proprias.* item ſi hæreticus accuſetur, *4. quæſt. 7. cap. præſumunt. § huic oppoſitioni. verſic. cæterùm ſi à fide. item 6. quæſt. 1. cap. nos ſequentes. §. ſed licèt. & cap. cùm majores. cap. quæro.* quod fallit, ſi hæreticus de alio crimine, quàm de hæreſi accuſetur ab eo, qui eſt inferior in converſatione vitæ, *dict. quæſt. 7. c. ſi hæreticus. § ſed quæritur.* item accuſare prohibitus poteſt, ſi teſtis in reum produci poſſit, *dict. quæſt. 7. cap. teſtes. §. nunc demonſtrandum. verſ. at quicunque.*

¶ Pupillus accuſare non poteſt, *2. quæſt. 1. c. prohibentur, in princ.* Niſi pupillus patris vel avi injuriam perſequatur, *15. quæſt. 3. c. certis de cauſis. §. pupillis.*

¶ qui Quæſtus causâ accuſat, prohibetur, *cap. ſignificante, 5. qui matrimon. accuſare poſſunt.*

¶ Raptor accuſare non poteſt, *cap. conſanguineorum. verſic. ſimiliter, de raptoribus.*

¶ qui Renunciavit Accuſationi, anteà præſtito jurejurando, ab accuſatione repellitur, *cap. veniens, 15. de accuſationibus.*

¶ Sacrilegus non accuſat, *5. qu. 4. cap. nulli.*

¶ Servus dominum accuſare non poteſt, *3. qu. 11. cap. ultimo. §. ſi quis enim. & 2. quæſt. 3. cap. ultimo. §. cauſa verò, 2. quæſt. 1. cap. in primis. §. quod autem dicitur.* item non poteſt omninò Servus accuſare, *3. quæſt. 5. cap. canonica. verſ. aut libertas. cap. accuſatores. §. finali. cap. nullus.* niſi ex lege Julia de annona velit accuſare, *2. quæſt. 1. c. prohibentur. §. mulierem.* item niſi ſervus mulierem, quæ cum propriis ſervis rem habuit, deferat, *12. quæſt. 2. c. Epiſcopus. §. in criminali. verſ. quo caſu cum ſeq.*

¶ Subditus Prælatum vel Magiſtratum ſuum accuſare prohibetur, *2. quæſt. 7. cap. 1. c. ſacerdotes. c. qualis. c. ſententia. c. oves. c. ſunt nonnulli. c. ſi hæreticus. §. item quod dicitur, 3. quæſt. 4. c. hi qui, 6. quæſt. 1. c. ovis. c. deteriores, 8. quæſt. 2. c. ultim, in fin.* Contradicit *2. quæſt. 7. c. plerunque. c. teſtes. §. ecce offenſum, cum ſequentibus, uſque ad c. Clericos aut Laicos.* Item contradicit *d. quæſt. 7. c. criminationes. §. colligitur, & c. admonendi.* fallit ſupradicta deciſio, ſi Prælatus à fide exorbitaverit : tunc enim à ſubditis ſuis accuſare poteſt, *2. quæſt. 7. cap. Sacerdotes, in fin. c. oves. verſic. niſi à fide. & cap. præſumunt.* item ſi Prælatus nomine tantùm ſit, non virâ, *d. q. 7. c. non omnes. c. non omnes. c. ſecuti. c. qui nec. c. plerunque. §. fin. c. Paulus. item 8. quæſt. 1. c. vereor.* Tertiò fallit, ſi Clericus ſubditus Prælatum accuſet, verùm hæc replicatio reprobatur, *2. quæſt. 7. c. Sacerdotes. c. oves. §. his auctoritatib. c. plerunque. §. item probatur. item 3. quæſt. 4. c. Clericus.* denique fallit ſi accuſator vir ſit probus, minimè criminoſus, *d. §. his auctoritatibus. cum c. ſequente. & d. qu. 8. c. accuſatio, in pr. c. ſunt nonnulli. §. fin. cum c. ſequente. item c. ſi hæreticus. §. item quod dicitur.*

¶ Superior inferiorem accuſare poteſt. *vide ſuprà eodem Pari.*

¶ Suſpectus accuſare prohibetur, *3. qu 5. c. ſuſpectos. c. canonica. c. accuſatores. §. fin. c. ſimiliter. c. accuſatores. c. omnes. in fine. item 3 qu. 8. cap. 1. in pr.*

¶ Vilis perſona in dignitate conſtitutum accuſare non poteſt. *vide ſuprà eodem Hæreticus. item in Inferior.*

¶ Accuſare

¶ Accuſare me non poteſt, qui contra me teſtimonium tulit, *c. meminimus, de accuſ.*

Quos accuſare liceat, vel non.

¶ Alium quàm qui crimen commiſit, accuſare ac punire non licet, *1. quæſt. 4. in princip. cum ſequentibus, uſque ad c. quia præſulatus. c. crimen. c. Iudæi. c. jam inde per Ezechielem. & §. quia verò. item c. 1. c. cæterùm. §. illicita. item c. 2. §. finali. de his, quæ fiunt à majore parte. & de conſecratione, diſt. 4. cap. quæris, in princ.*

¶ cum qui Cogit ad crimen faciendum : nam & hic tenetur, *22. quæſt. 5. in princ. cum cap. ſeq.*

¶ Conſentientem in crimen : nam & hic propter ſuum conſenſum tenetur, *11. quæſt. 3. c. qui conſentit. 17. qu. 4. cap. omnes, 22. qu. 5. in princ 27. qu. 1. cap. viduas. §. finali item diſt. 86. cap. facientis.*

¶ cum cujus Conſilio crimen ſit commiſſum : hoc enim caſu uterque poteſt accuſari, *de pœnitentiis, diſt. 1. cap. ſi quis iratus, cum cap. ſeq.*

¶ Defendentem crimen alterius : nam & hic ob ſuam defenſionem tenetur, *dict. cap. qui conſentit. verſ. & defendit alium. item verſic. ſi quis peccantem defendit. Exemplum habetur dicta quæſt. 3. cap. ita corporis. & 14. quæſt. 6. cap. 1. §. illud verò fidentiſſimè.*

¶ Mandantem, *diſt. 1. cap. ſi quis iratus. cum cap. ſequente.*

¶ Poſteros, ſi pœna non ſolùm crimen committenti, ſed etiam ejus Poſteris lege ſpecialiter impoſita ſit : hoc enim caſu poſteri quoq; puniuntur, exemplo criminis læſæ majeſtatis, niſi poſteri per fœminam, non maſculinam lineam deſcendant, *cap. ubicunque, 4. de pœnis, in 6.*

¶ non Propulſantem injuriam cùm poſſet : nam & hic tenetur, *diſtinct. 83. in pr. cum cc. ſequentibus. item cap. conſentire. item diſt. 86. cap. facientis. item 23. q. 3. cap. non inſerenda. cap. qui poteſt. c. ab Imperatoribus. & cap. ultimo. item 23. quæſt. 5. cap. non pluies cap. non eſt. cap. qui vitiis. item 23. quæſt. 8. cap. præterea. item de ſententia excommunicationis, in 6. cap. dilecto, 6. §. & quidem.*

¶ Accuſari non debet de eodem crimine abſolutus, *cap. de his, de accuſationib.*

¶ Accuſari non poteſt inimicus vel ejuſdem amicus, *cap. repellantur, de accuſat.*

¶ Accuſari poteſt matrimonium poſt ternam denunciationem, ſi antè non conſtabat impedimentum, *cap. cùm in tua, qui matr. accuſar. poſſ.*

¶ Accuſari quis poteſt de diverſis criminibus in eodem libello, *c. licèt, de accuſ.*

Ubi accuſare liceat.

¶ in Loco, in quo crimen commiſſum eſt, regulariter reus accuſandus ac puniendus eſt, *cap. 1. de rapto-ribus, 6. quæſt. 3 cap. Paulum. §. revera. 3. qu. 6. in pr. cum cap. ſequente. & cap. ultimo, 3. quæſtion. 9. cap. nec extra. 6. quæſt. 3. cap. placuit. cap. ultimo.* Niſi Papa permiſerit alibi accuſari, *dicto cap. nec extra. verſic. ſalva tamen.* vel cùm alibi de crimine conſtare poſſit, vel ſi per appellationem, vel recuſationem Judicis cauſa aliò devolvatur, *d. quæſt. 6. c. pulſatus. §. hoc autem.* item ſi Epiſcopus accuſetur, *dicta quæſt. 6. cap. ſi quis, in princ. 3. quæſt. 5. c. accuſatores. §. nullus.* denique ſi reus alibi alibi deprehendatur, *c. 1. contrahentes. de foro competenti.*

¶ in Templis, Cœmeteriis & aliis locis Eccleſiæ, cauſæ ſanguinis agi non debent, *c. cùm Eccleſia, 5. de immunit. Eccleſ.*

Apud quem Accuſare liceat.

¶ Apud cum cujus Intereſt, accuſatio inſtitui poteſt, *cap. illa, 3. de accuſat.*

¶ apud Magiſtratum Eccleſiaſticum accuſatio publica non competit, *c. in Archiepiſcopatu, 4. de raptorib.*

¶ Apud Stationarios accuſatio non competit, *4. q. 4. c. nullus. §. ſi quis ſe, de accuſat.*

Forma, & quemadmodum Accuſatio inſtituenda.

¶ Admonitio præmittenda accuſationi Prælatorum, *2. q. 7. c. accuſatio. §. ſed ſi quis. c. ſi quis erga.*

¶ cum Cauſæ cognitione circa perſonam : nam accuſatoris, & accuſandi cauſa præmittenda, *d. q. 7. c. ſi qui ſunt. c. quærendum. c. accuſatio. c. Clericos. c. criminationes, in prin. item 3. q. 4. c. ſi quis à vero, in fin. 3. q. 9. c. habetur. & c. dignum.*

¶ per Epiſtolam accuſatio non poteſt inſtitui. *Vide inf. in accuſator.*

¶ Inſcriptione accuſantis interponenda. *Vide inf. in accuſat.*

¶ Accuſatio in Scriptis producenda eſt, ac legenda, *2. q. 8. in princ. cum c. ſeq.* Contradicit *d. quæſt. 8. cap. uli. in prin.* Cui reſpondet Gratianus *ibid. §. ſed Calixtus.*

¶ Subſcriptione accuſatoris interveniente, *2. qu. 8. c. ult. §. item ſubſcribere.*

¶ In accuſatione, denunciatione & inquiſitione qualiter ſit procedendum, *habetur in c. licèt, de ſimon.*

¶ Accuſandum non eſt per reſcriptum, ſed vivâ voce, contra matrimonium, *cap. à nobis qui matr. accuſ. poſſ.*

Accuſator unde dicatur, *c. forum, 10. §. accuſator. de verb. ſignif.*

¶ Accuſare per alium non poteſt, neque per epiſtolam, *2. q. 6. c. ſi quando, 2. q. 7. c. criminationes, 2. q. 8. c. per ſcripta, in pr. 3. q. 9. c. abſente. c. non oportet. c. habetur. c. qui accuſare. c. dignum. c. abſens. c. ult. item 5. qu. 2. c. relatum. 5. q. 3. c. in criminalib.* fallit, ſi abſentiæ cauſe per procuratorem reddatur, *5. qu. 3. in pr. cum c. ſeq. item de accuſat, c. veniens. 15. §. idem verò ad ſtum.* item ſi accuſator in illuſtri dignitate ſit conſtitutus, *3. q. 9. c. abſens.* item ſi civiliter ex crimine agatur : puta ſi maritus uxorem de adulterio accuſet, ut ab ea ſeparetur, *cap. tuæ fraternitati, 5. de procurat.* fallit denique, ſi per modum exceptionis crimen objiciatur, *c. ſuper his 16. §. fin. de accuſat.*

¶ Accuſator cuſtodiæ ſimilitudinem patietur, *2. quæſt. 8. cap. quiſquis.*

¶ Libelli inſcriptio ab accuſatore facienda, *2. q. 8. cap. quiſquis ille. 3. q. 9. c. qui accuſare. verſ. inſcriptione videlicet, 4. q. 4. c. nullus. §. inſcriptio ſemper §. in aliis. & §. inſcriptio verò.* quod fallit, ſi maritus uxorem de adulterio accuſet : hic enim inſcribere in crimen non tenetur, *d. c. nullus §. ſi maritus.* item ſi de abigeatu accuſatio inſtituatur, *d. cap. nullus. §. abact.* item ſi per officiales crimen Præſidi nuncietur, *dict. cap. nullus. §. aliquando.* vel ſi non per accuſationem, ſed per

Universidad de Deusto
Biblioteca

denuntiationem crimen deferatur, *c. super his, 16. in princ. de accusation.* denique si per modum exceptionis crimen objiciatur : quod probatur simul & distinguitur, *d. c. super his. §. cùm autem excipiendo.* porrò de modo & forma inscriptionis, item iis quæ designanda vel inscribenda sunt, *vide 2. quæst. 3. c. Paulum. §. omnis igitur. quæst. 8. c. pen. item c. ult. §. quæ verò. & §. sed etsi aliud.* ad formam etiam inscriptionis pertinet ut accusator subscribat, vel alius pro eo, si literas nesciat, *d. c. ult. §. item subscribere.* denique si in crimen inscriptum non sit, vel non rectè, rei nomen aboletur, & ex integro repetendi reum potestas fiet, *d. c. ult. §. quòd si libelli.*

¶ Accusatori Probandi onus incumbit, *2. quæst. 7. c. si quis Episcop. & 3. q. 6. c. ult.* quibus autem rationibus crimen probandum sit, *paulò inferius inter officia Judicis, regul. 4. cum sequentibus docebitur.*

¶ Accusatore deficiente, nihilominùs indicitur purgatio infamato, *c. accedens, de accusat.*

¶ Accusatore deficiente, reus absolvitur, *c. ut nostrum. Vt benef. Eccles. sin. dim.*

¶ Accusatoris injusti pœna, *c. accusâsti, de accusat.* de *Accusatoribus*, Calumniatoribus, Prævaricatoribus, & Tergiversatoribus. *Vid. infr. unumquodque verbum in sua litera.*

Accusatus contumax coërcetur per excommunicationem, *4. q. 5. in princ. cum c. sequen.*

¶ Accusatus apprehensus Custodiendus, nisi reus judicio sisti, vel de parendo juri satisdare sit paratus, *c. si Clericos, 15. §. fin. de sentent. excomm. in 6.*

¶ Accusatus non Recipiendus, nec occultandus, *d. c. 6. p. 3.* nisi recipientes sint privilegiati ad recipiendum : sed reprobatur, *c. unico, de privileg. in extrav. Ioan. XXII.*

¶ Accusatus Defendere se per alium in criminalibus non potest, nec per epistolam, *3. quæst. 9. c. ult. 5. quæst. 3. c. in criminalibus, in fin. & c. ult. vers. excepto publico.* quod fallit, si absens sit damnandus ad pœnam : hoc enim casu quilibet potiùs pro eo verba faciens admittendus est, quàm absens damnandus, *d. q. 3. c. 1. si agrotans. §. reos. Item de accus. c. veniens, 15. §. idem verò.* item si illustris persona de injuriis accusetur : hæc enim per procuratorem se defendere potest, *3. quæst. 9. c. absens.* denique absentiæ causa per procuratorem reddi potest, *de hac re dictum suprà in Accusatore.*

¶ Accusatus suspendendus est interim ab officio suo, *2. quæst. 4. c. accusat.*

¶ Accusato interdicitur alienatio rerum Ecclesiasticarum, *cap. prælatorum, de accusation.*

¶ Accusatus de crimine & convictus deponitur, per modum verò inquisitionis convictus removetur, si est subditus, simpliciter : prælatus verò removetur ab administratione, *cap. dilectus, eod. tit.*

Acolythi unde dicantur, *dist. 21. c. Cleros. §. acolythi.* & de officio, *dist. 25. c. 1. §. ad acolythum, dist. 33. c. 1. §. deservientes.*

¶ De modo ordinandi acolythum cavetur *dist. 23. cap. acolythus.*

¶ Acolythus rem à Presbytero consecratam alii ne porrigat, *dist. 24. cap. 1.*

¶ Acolythus uxoratus tonsuram portare non tenetur, *c. Ioann. de Cleric. conjug.*

¶ Acolythus uxoratus beneficium amittit Ecclesiasticum, *c. 1. eod. tit.*

Acquisita ab Ecclesiastico post promotionem cedunt Ecclesiæ post mortem, *de succes. ab intest. c. sed hoc.*

Acta Judicis non valent, nisi testibus juventur, *cap. cùm à nobis de testib.*

¶ Acta judicii temerè violans non potest impugnare, *c. coram, de offic. & potest. Iud. deleg.*

An **Actio** jure divino sit permissa, *14. qu. 1. in prin. & 23. qu. 4.* ubi vindicta prohibetur : contrarium tamen concluditur, *d. qu. 1. c. 1. §. fin. cum duobus c. sequent.*

¶ Actio litigiosa cedi ac emi prohibetur, *c. ult. §. cùm igitur, de alienat. judic. mutandi causa facta.*

¶ Actio Clericis & Monachis videtur deneganda, *14. q. 1. in prin. cum c. seq. in prin.* fallit si de damno vitando, non de lucro captando agant, *d. quæst. 1. c. 1. §. his ita.* item si non suo, sed alterius vel Ecclesiæ nomine agant, *d. c. 1. §. aliud est, usque ad §. fin.*

Actori non debet licere, quod reo non permittitur, *c. non licet, 32. de reg. jur. in 6.* nam favorabiliores sunt rei conventi, quàm actores, *cap. cùm sint, 11. & c. in pari, 65. de reg. jur. in 6.*

Actore non probante reus absolvitur, *de caus. poss. & propr. c. cùm Ecclesia.*

¶ Actor potest juramento probare intentionem, scil. in casu, *c. super eo, de iis quæ vi met. caus. fiunt.*

¶ Actor quando possit reum sub quo vult Judice convenire, *vide in c. 8. 10. & 11. de for. competen.*

¶ Actore absente per contumaciam, lite non contestatâ partis adversæ testes recipiuntur, *c. causam, de dolo & contumacia.*

¶ Actor, nisi testibus & instrumentis deficientibus, non tenetur jurare, *c. sicut consuetudo, de probat.*

¶ Actor ab actione cadit, si juramentum calumniæ præstare nolit, *c. ult. de juram. calumn.*

¶ Actor ab accusatione non repellitur, quandiu opposita excommunicatio sibi non probatur, *c. exceptionem, de except.*

Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem, *c. actus, 50. de reg. jur. in 6.*

Adamus natus est immortalis, *de consecr. distinct. 4. c. placuit igitur.*

Adscriptitius agrum, cui adscriptus est, deserere non debet, *cap. indicatum, 3. de immun. Eccles.*

Advena Probare debet ordinem antequam admittatur in ordinem susceptione, vel ulteriùs promoveatur, *de Cler. pereg. non ord. cav. inter quatuor.*

Adversarius injustè fatigans condemnatur in expensis, *c. cæterùm, de rescript.*

¶ Adversarii gratiæ se committens non cadit ob hoc à jure suo, *c. sanè, de renunt.*

¶ Adversarius per viginti dies est expectandus in causa appellationis, *c. 1. de appell. in 6.*

DE ADUL-

DE ADULTERIS ET STUPRO.

De Adulteris & Adulterinis.

¶ Adulterans vir uxorem adulteram dimittere non potest, *c. significasti, de divort.*

¶ Adulteræ occultæ non est deneganda pœnitentia, *c. officii, de pœn. & remiss.*

¶ Adulter cum adultera post mortem viri contrahere potest, nisi fidem dederit de contrahendo, vel actu eam duxerit, & antè vel pòst, uxore ejus superstite, ipsam cognoverit, *c. veniens, & c. si quis, de eo qui duxit in matrim. quam per adult. poll.*

¶ Adultera separata sine spe conjugii manet, *c. literis, de præsumpt.*

¶ Adultera virum repetere non potest, nisi & ipse sit adulter, *c. constitutus, de convers. conjug.*

¶ Adultera pœnitens reconcilianda est viro secundùm Concilium, *c. gaudemus, cùm ibi not. de convers. conjug.*

¶ Cum adulterinis filiis non faciliter dispensatur, *c. per venerabil. qui fil. sint legit.*

¶ Adulterini filii non sunt, qui ex muliere superducta in facie Ecclesiæ, ignoranter vivente primâ, gignuntur, *c. ex tenore, eod. tit.*

Adulterii vel stupri qui Accusare possint.

¶ Marito adulteræ imprimis accusatio competit, *c. mariti, 4. de adult.* Nisi maritus ipse sit adulter, *c. intelleximus, 6. de adult.*

¶ Uxori adulteri accusatio adulterii non competit, *32. qu. 1. c. apud misericordem. §. hoc in mulieribus, cum seq. item q. 5. c. ult.*

Quos Adulterii Accusare liceat, vel non.

¶ Qui Adulterium commisit, *27. qu. 1. c. nubendi. §. finium dist. 88. c. fornicari.* definitio & differentia fornicationis, stupri, & adulterii traditur, *36. q. 1. c. lex illa. §. sed non omnis, cum seq.* Sanè omnis illicitus coitus definitur adulterium esse, *32. q. 4. c. nemo. & 32. q. 5. c. illa autem. §. cùm ergò. vers. at enim ait.* si quis tamen liberorum procreandorum non libidinis causâ adulterium vel stuprum commiserit, accusari non poterat, *32. q. 4. in princ. & c. dixit. in prin. c. objiciuntur.* sed exceptio reprobatur, *d. q. 4. c. sicut satius, in pr. c. recurrat. §. fin. vers. nec illorum. c. dicat aliquis. c. sic non sunt.*

¶ Coitus omnis extra legitimum matrimonium punitur, *d. c. nemo. §. quicquid. & d. §. cùm ergò.*

¶ Concupiscentia sola quoque punitur, *de pœnit. dist. 1. c. si cui etiam, 32. q. 7. c. non solùm.* & si ob Defectum vel Sterilitatem uxoris cum alia concubuerit, accusari potest, *32. q. 4. c. sicut satius, in princ.* si cum Deformi vel Paupere fornicatio sit commissa, *14 quæst. 6. cap. ult. §. quomodo.*

¶ Si Deprehensum in adulterio conjugem conjunx retinuerit, *c. si vir, 3. in prin. de adulter. 32. qu. 1. in prin. c. sicut. c. dixit. vers. imò cùm illa. c. si quis uxorem. c. apud misericordem. §. quòd si in adulterio. & § unde in nono.* ¶ qui Dimisit uxorem suam sine causa, accusari de adulterio non potest, *27. q. 2. cap. matrimonium. c. omnis res.*

¶ qui Dimissum dimissamvé ob adulterium adulterii accusatum Reduxerit, *34. q. 1. c. non satis. §. rem novam. vers. cumque egressa.* quod fallit, si repudiatus repudiatavé pœnitentiam egerit, *c. si vir sciens, 3. §. fin. de adulteriis, 32. q. 1. c. de benedicto. c. quod autem. & c. non erit.* item fallit, si ob aliam, quàm adulterii causam quis uxorem dimiserit : hanc enim recipere non prohibetur, *27. q. 1. c. si quis gentilis.*

¶ Si quis Duas uxores simul habeat, vel una duobus nupta sit, accusari potest, nisi per errorem & ignorantiam quis eam, quæ alium habet maritum, duxerit, vel contrà : is enim eavé ignorantiæ exceptione defenditur, *34. quæst. 1. cap. cùm per bellicam. vers. nec tamen culpabilis. item c. si quis necessitate. §. final. cum c. sequenti.* Alia exceptio est : Nisi prior conjunx propter fornicationem dimissus dimissavé sit, *32. quæst. 7. c. quemadmodum.*

¶ qui per Errorem putans suam esse uxorem, cum aliena rem habuerit, adulterii accusari non potest, *34. q. 1. §. si virgo, §. fin. cum c. seq.*

¶ Si incestûs crimen sit commissum, accusare licet, *36. q. 1. c. lex illa. §. incestus est.*

¶ si Liberorum causâ adulterium commissum sit, punitur, *ut sup. eod. in pr. in adulterium.*

¶ Si quis contra naturam Luxurietur, vel mares cum maribus colerint, *32. q. 7. c. adulteris. c. offerebat. c. flagitia. c. usus.*

¶ si cum Meretrice, aut aliàs ignominiosâ muliere stuprum sit commissum, punitur, *d. c. 4. c. meretrices esse. & c. in eo.*

¶ Si quis ab alio Repudiatam uxorem duxerit, vel si qua repudiato nupserit, *31. quæst. 1. c. denique. §. prima auctoritas, 32. q. 1. c. dixit. qu. 7. c. licitè, in prin. dominus, in fine. c. omnes. §. qui dimittit. vers. & qui dimissam. item 34. q. 1. c. non satis. §. rem novam. vers. cumque egressa.*

¶ si cum Soluta sit commissum, punitur, *32. q. 4. c. si non sunt. §. final. cum c. seq. qu. 7. cap. fieri potest.*

¶ si cum Serva commissum sit adulterium vel stuprum, punitur, *14. q. 1. c. ult. vers. ancilla.*

¶ si per Vim aliqua stuprum vel adulterium sit passa, accusari non potest, nisi vim passa non exclamaverit, *34. q. 1. c. non satis. §. legat libros.*

¶ Amor Uxoris immodicus & libidinosus punitur, *32. qu. 4. c. origo. c. recurrat. §. fin. c. in eo. §. fin. & c. liberorum in princ.*

Forma Accusandi de Adulterio, & quemadmodum accusatio fiat.

¶ Juramento accusatoris interveniente, *35. q. 6. c. si duo. §. fin. cum c. seq.*

¶ Confessio alterutrius non probat contra alterum, quoad pœnam, sed quoad purgationem indicendam sufficit, *c. significasti, 5. de adulteriis, 2. quæst. 5. interrogatum.*

¶ Probatio incestûs requiritur, *35. q. 6. c. si duo, in pr.*

¶ Pœna. Vide in loco de Pœnis, in litera P.

De Advocatis & Postulantibus.

¶ Advocati confessio non revocata præjudicat domino suo, *c. cùm causam, de appell. c. olim, de censibus.*

¶ Advocatum potest dare Judex requisitus, *c. ex literis de off. jud.* ¶ & advocatus à Judice sic datus non potest recusari per partem, quia Judicis sit domesticus. *Postulare* quid, *3. q. 7. inf. ames. §. est autem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Advocati qui esse possint, & postulare.

¶ Advocatus adversùs eum, pro quo anteà postulavit, in eadem causa postulare qu s prohibetur: nisi cùm anteà contra patrem pupilli postulâsset, posteà tutor filii factus ratione sui officii pro pupillo postulet, *3. q. 7. c. infames. §. si contra.*

¶ Advocatus fisci contra fiscum postulare non prohibetur, exceptâ causâ, in qua fisci advocatus fuit, *d. c. infames. §. quamvis illi.*

¶ Qui cum Bestiis pugnavit, vel operas suas, ut cum bestiis pugnaret, locavit, prohibetur, *d. c. infames. §. similiter. verſ. vel qui operas.*

¶ Clerici & Monachi postulare prohibentur, *5. q 3. cap. ult. item De postulando. c. 1. c. ex parte 2. & c. ult.* Nisi propriam causam persequantur, *d. c. 1. verſ. nisi propriam causam. d. c. ult. verſ. nisi pro se ipso.* item nisi Ecclesiæ causam defendat, *d. c. 1. verſ. vel Ecclesiæ suæ. & dict. cap. ult. verſ. vel Ecclesia sua.* item nisi causam conjunctì defendat, *d. c. ult. verſ. pro personis conjunctis.* item nisi miserabilium causam defendat, *d. c. ult. verſ. aut miserabilibus. item distinct. 87. c. 1. cum cap. ſeq.* denique nisi in judicio publico, *5. q. 3. cap. ult. verſ. excepto publico.*

¶ Cæcus advocatus esse nequit, *4. q. 7. c. infames. §. nam ut præmiſimus. verſ. vel propter cæcum.*

¶ Exceptione postulans, à postulatione submovetur, *d. §. qui adverſus ea.*

¶ Excommunicati postulare non possunt, *c. intelleximus, 7. de judiciis. c. decernimus, 9. de sent. excom in 6.*

¶ Fœmina postulare non potest, *d. c. infames. §. alii prohibentur. c. 2. de judiciis, in 6.* Nisi fœmina pro se velit postulare, quæ exceptio non habet locum, si monasteria pro se velit postulare, *d. c. 2. §. cæterùm fœminæ. c. unic. §. porrò ne moniales, de statu regularium, in 6.*

¶ Hæretici postulare non possunt, *de pœnitentiis, diſt. 1. c. nemo vel in foro.*

¶ Honoratis urbis Romæ postulare permittitur, *3. q. 7. c. infames. §. apud urbem.*

¶ Infamibus postulare prohibitum, *d. cap. infames, in princ. & alii prohibentur. verſ. vel propter notam.* Nisi infamis pro se non pro aliis velit postulare, *dict. cap. infames. §. alii enim omnes.* item nisi pro parente, patrono, liberis, fratre & aliis hujusmodi personis conjunctis postulare velit, *dict. §. alii enim omnes. verſ. & pro personis. & d. cap. infames. §. permittitur.* denique nisi infamis in integrum sit restitutus, *dict. §. alii enim omnes. verſic. nisi in integrum restitutionem.*

¶ Minoribus septemdecim annorum postulare interdictum, *d. cap infames. § nam ut præmiſimus.* Quod extenditur ad minores viginti quinque annis, *cap qui generaliter, 5. §. fin de procuratoribus, in 6.* sed fallit in causis beneficialibus & cæteris spiritualibus, in quibus majori quatuordecim annis postulare permittitur, *cap. ult. de judiciis, in 6.*

¶ Monachus advocatus esse non potest. *Vide suprà eodem, in Clerici.*

¶ Monasteria ne pro se quidem postulare permittitur. *Vide suprà eodem, Fœmina.*

¶ qui Procuratorem dedit ob id postulare, & causæ suæ adesse non prohibetur, *c. 2. in fine, de procuratoribus, in 6.*

¶ Prohibitus postulare, advocatus esse potest pro se, non pro aliis, *d. c. infames. §. his personis.* item si non sponte, sed necessario fungantur officio, *d. cap. infames. §. his personis. verſ. nisi forte & § omnes.* item pro parente, patrono, aliisque similibus personis postulare potest, *dict. c. infames. §. permittitur. & §. rursus.* Fallit tamen, si ad fines, pro quibus postulare permittitur, esse desierint, *d. c. infames. §. ad finitatem.* aliàs si prohibitus postulare contrà fecerit, pœna postulanti statuta est, *de pœnit. diſt. 1. c. quicunque.*

¶ Surdo postulare prohibitum, *d. §. nam ut præmiſimus.*

Officia Advocatorum & Jura.

¶ *Advocati* ne cui patrocinium Denegent, cavetur, *3. q. 7. d. cap. infames. §. ſi quis verò commonitus.*

¶ Honoraria exigere & accipere advocati non prohibentur: quod fallit Clericis advocatis, *15. q. 2. in princ. cum cap. ſequente.*

¶ Paciſci cum cliente non debent advocati, *d. c. infames. d. § præterea.* Ne de quota litis paciſcantur, *d. cap. infames. §. arcentur etiam.*

¶ Ut Ratione, non Probris certent, cavetur, *d. cap. infames. §. ſi quis adeò.*

¶ Ne ex industria litem Protrahant, cavetur, *dict. cap infames. §. præterea non licet, in fine.*

¶ Advocati & procuratores jurabunt, quòd injustam causam non suscipient, nec fovebunt, & in causa quacunque non plùs accipient, quàm 20. libras, *Turon. c. procurator, 20. de postulat. Gregor. in Novell. cap. 1.* Pœna facientis contrarium est hæc: Receptor punitur restitutione & officii privatione, advocati per triennium, procuratores puniuntur in perpetuum, *Gregor.*

Advocatus non habentibus dandus, *c. 1. de officio Judicis, 3. quæſt. 7. c. infames. §. ſi verò in uno. & ſi quis autem.*

Æquitas Mater justitiæ, *25. quæſtion. 1. capit. 16.*

Ætas si quem seniorem faciat non vita, graviter increpandus est, *2. q. 7. c. 28.*

Affectus non sufficit, nisi sequatur effectus, ubi ex necessitate opus est facto, *c. 1. de eo qui mitt. in poſſ. rei serv.*

¶ Affectus malus culpatur, licèt non sequatur effectus, *c. adolescens, de spon.*

Affinitas contrahitur per coitum fornicarium, *can. per tuas, de probat.*

¶ Affinitas nulla est inter consanguineos viri & uxoris, *cap. quod super his, de consang. & affin.*

¶ Affinitas superveniens sponsalia futura solvit, *cap. super eo, de consang. & affinit.*

¶ Affinitas causata ex copula illicita, rumpit sponsalia præcedentia, & privat facultate contrahendi matrimonium, *cap. ex literis, de eo qui cognit. consang. uxor.* ¶ Affinitas iniqua non nocet ignoranti, *cap. 2. & 11. eod.*

¶ Affinitas prohibet abstinere à consanguineis uxoris, sicut à propriis, *cap. 1. de consang. & affin.*

¶ Affinitatis tertium genus hodie sublatum est, *cap. non debet, eod.*

¶ Affinitate non obstante, permittitur neophytis conversis, ut stent cum relictis fratrum suorum, sed non permittitur posteà de novo contrahere cum illis, *cap. Deus qui de divort.*

Afflictio

Afflictio non est addenda afflicto, *c. ex parte, 5. de Clerico ægrotante.* Nec flagellatis, *7. q. 1. c. 2.*

Agere non potest, qui exceptione vel replicatione impeditur, *c. 3. de except.*

Aleæ & taxillorum ludis non ludant, & nec intersint Clerici, *c. Clerici officia, de vit. & honeſt. Clericì.*

De Alienatione Rerum Ecclesiasticarum.

¶ Alienationis verbum continet concessionem, donationem, & permutationem, *c. nulli liceat, de reb. Eccleſ. alien. vel non.*

Alienatio rerum Ecclesiasticarum regulariter prohibetur, *cap. nulli liceat, 5. c. ſi quis, 6. de rebus Ecclesiæ alienandis. extravag. comm. unica. eodem tit. c. fraternitatem, 2. de donationibus. c. ut communiationes, 2. de verum permutat. c. 1. c. cùm nos, 3. & cuna nuper, 8. de his quæ fiunt à Prælato. cap. hoc conſultiſſimo, 2 de rebus Ecclesiæ non alienandis, in 6. 10. q. 2. in princ. cum c. ſequente, 12. qu. 2. in princ. cap. Apoſtolicos. cap. quiſquis. c. non liceat. c. indignè. c. Vulteranæ. cap. ſtatuimus. c. Epiſcopus. verſ. ſi quid de Eccleſia. c. diaconi. c. quicquid. c. alienationes. c. Abbatibus. c. ſi qua de. c. precariæ. c. ſicut. §. his omnibus. c. placuit. c. ſine exceptione, in princ. & §. Epiſcopus, 16. quæſt. 1. c. quia juxta. c. poſſeſſiones, 17. q. 4. c. 1. c. ratio, 18i q. 2. c. quum ſit, in princ. 10. q. 2. c. ea enim.*

Qui res Ecclesiasticas alienare possint.

¶ Laicus alienare quandoque potest, ut si Laicus decimas, quas ab una Ecclesia habet, alii Ecclesiæ donaverit, *cap. cum apoſtolica, 7. eod. titulo.* item si Laicus jus suum patronatûs, quod in Ecclesia habet, eidem vel alii Ecclesiæ contulerit, *cap. 1. in princ. de jure patronat. in 6.*

¶ Ne Papa quidem alienare potest, *12. quæſt. 2. non liceat Papæ.* Prælatus alienare potest, si alienans de suis rebus tantum det Ecclesiæ, quantum est in re alienata, *12. quæſt. 2. c. ſi quis qualibet. & 12. quæſt. 5. c. ſi Epiſcop.*

Alienatio Ecclesiasticarum rerum permittitur, & quarum.

¶ Si Ædes Ruinosæ, aut Destructæ alienentur. Quod probatur certo modo, *10. quæſt. 2. cap. hoc jus. §. ſi quas verò.*

¶ Feudum quoque Ecclesiasticum concedi potest, de quo anteà quis investitus est, *cap. per tuas, 5. de donationibus.* item si feudum apertum alii rursùs in feudum concedatur, *cap. ex parte, 2. de feudis.*

¶ Inutile alienari potest, ut si res alienata Inutilis sit, & multis Præstationibus onerata, *d. cap. ut ſuper, §. fin. 10. quæſtione 2. c. hoc jus. §. prædium. c. hujuſmodi. §. fin. 12. quæſtione 2. c. non liceat Papæ. verſic. niſi tantummodo. c. ſine exceptione. §. fin. c. terrulas. cum cap. ſeq. c. injuſtum. verſ. cum canonica.*

¶ Res ad mensam Prælati & Capituli pertinens, alienare non potest, *c. ut ſuper, 8. & c. poſſeſſiones, 10. in princ. de rebus Ecclesiæ alienandis.* Nisi cùm quis juramentum præstitisset de non alienandis rebus ad mensam suam pertinentibus, nonnullas res mobiles ad mensam pertinentes, vel de quibus dubitatur, an ad mensam pertineant, alienaverit, *c. ut ſuper, 8. de rebus Ecclesiæ alienandis.*

¶ Mobilia aliquando alienari possunt, sed hæc sententia patitur multas exceptiones: nam alienari prohibentur mancipia, vel coloni adscriptitii: certo tamen modo, *c. mancipia, 3. & cap. injuſtum, 4. de rerum permutat. 10. qu. 2. c. 1. 12. q. 2. c. injuſtum.* item vasa sacra, vestes, aut alia donaria ad religionem necessaria, *dict. cap. 1. verſ. vel vaſa. item 12. quæſt. 2. c. Auguſtino. c. Apoſtolicos. item extravagan. comm. unica, in pr. verſic. & pretiosa mobilia, de rebus Ecclesiæ non alien.*

¶ Modica res alienari potest, *c. cæterùm, 3. de donationibus.*

¶ Monasterium quomodo alienari possit, *16. q. 1. c. nemini.*

¶ Pignori obligatum alienari non potest, *d. extravag unica, in pr. verſic. hypothecam.* Nisi sacra vasa, vestes aut alia donaria ad religionem necessaria pignori data sint, *c. 1. de pignoribus.* quæ exceptio vera est, si necessitas urserit, *d. c. 1. verſ. niſi juſtiſſimâ neceſſitate.* aliàs si pro alieno debito res Ecclesiastica pignori sit obligata, non potest alienari, *cap. ſi quorundam, 2. de ſolutionibus.*

¶ Remotam rem alienare licet, *d. c. terrulas, verſ. aut longè poſitas.*

¶ Usufructus tantùm rei Ecclesiasticæ alienari potest. *10. q. 2. c. ſi œconomus. cum c. ſequente.* quod fallit *Clement. 1. de rebus Ecclesiæ non alienandis.*

In quos Alienatio permittatur, vel non.

¶ Si Dispensatoribus Ecclesiarum Liberisvé eorum, Cognatis vel Affinibus alienatio sit facta, non valet, *cap. cùm Clerici, 11. de cenſibus, 10. q. 2. c. hujuſmodi. §. quibuſcunque, 16. quæſtion. 1. c. in canonibus. §. generaliter.*

¶ Si Peregrinis Necessitate exigente largitio sit facta, valet, *16. q. 1. c. poſſeſſiones. & cap. ult. in princ.*

¶ Servo Ecclesiæ si quid Episcopus à se manumisso Donaverit, valet. Quod probatur & distinguitur *d. quæſt. 2. ſi quos de ſervis.*

Ob quas causas permittatur.

¶ Ob Æs alienum urgens res Ecclesiastica potest alienari. Quod probatur certo modo, *10. q. 2. c. hoc jus, in priæ. 17. q. 4. cap. nullus res.*

¶ In Alimoniam pauperum alienatio valet, *12 q. 2. c. gloria. c. aurum.*

¶ In Fabricam Ecclesiæ donatio facta valet. Quod probatur & distinguitur *17. q. 4. cap. queſti ſunt.*

¶ Si Miserationis intuitu servi Ecclesiæ manumittantur, valet manumissio, *12. q. 2. cap. cùm redemptor.*

¶ propter Redemptionem captivorum res Ecclesiæ alienari valet, *10. quæſt. 2. cap. 1. in fine. 12. quæſt. 2. cap. apoſtolicos, in princ. verſ. excepta causa. cap. & ſacrorum. c. ſacrorum. c. ſicut omnino. c. aurum.* ut & propter redemptionem terræ sanctæ, *cault. §. fin. de voto.*

¶ item

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Item si Religionis intuitu res Ecclesiastica monasterio alienetur, valet, *12. q. 2. c. si Episcopus. c. ult. & quæst. 5. cap. quia Ioannes, 16. quæst. 1. c. possessiones, vers. aut monasteriis.* quod fallit si id quod religionis intuitu alienatur, quinquagesimam vel centesimam partem rerum Ecclesiæ excesserit, *12. q. 2. c. pen.*

¶ Si pro Remuneratione obsequii datum sit, valet, *d. q. 2. c. quicunque. c. Ecclesiasticis, 16. q. 1. c. possessiones, vers. nisi forte.* Nisi in perpetuum: pro remuneratione res immobilis data sit, *d. c. possessiones. vers. sic tamen ut hæc. & d. q. 1. c. prædicator. §. illud autem.*

Quibus modis permittatur, vel non.

¶ Donatione, *vide suprà eod. in loco comm. in quos.*

¶ In Emphyteusin dando res Ecclesiastica alienari potest certo modo, *10. quæst. 2. cap. hoc jus. §. perpetua.* Contradicit, *c. nulli liceat, 5. §. alienationis. vers. & emphyteuticum perpetuum. c. ad audientiam, 9. de reb. Ecclesiæ alienandis. c. hoc consultiss. 2. §. non concedendo. eod. tit. in 6. extravag. comm. unica. in princ. vers. nec non infeudationem, eod. tit.* Contradicit *item 10. quæstion. 2. c. de precariis.* admittitur tamen in terra non fertili & de sylvis extirpata, *c. ad aures, 7. d. tit.* Item admittitur in rebus solitis in emphyteusin concedi, *vers. nec non infeudationem.* si tamen emphyteuta biennio continuo non solverit canonem: hoc casu emphyteusis potest revocari, *d. §. perpetua. vers. qui rem.* item si emphyteuta rem fecerit deteriorem: nam & tunc revocari potest, *d. §. perpetua. vers. qui rem fecerit.*

¶ Locari potest res Ecclesiastica ad tempus, *c. vestra, 2. de locato & conducto.* Quod coarctatur in triennium, *extravagant. comm. unicâ, in princ. vers. locationem & conductionem, de rebus Ecclesiæ non alienandis.* item Ecclesiæ laicis locari non possunt, *cap. secundum, 6. in fin. ne Clericis vel Monachis secularibus negotiis.*

¶ Permutatione quoque res Ecclesiastica alienari potest, *c. 1. de rebus Ecclesiæ alienandis. c. ad q. 6. de rerum permut. 10. quæst. 2. hoc jus. §. sibi invicem.* quod etiam verum est si Imperio vel Imperatori res Ecclesiastica sit Permutata, *cap. 1. de rerum permut. 10. q. 2. c. hoc jus. §. sed & permutare.* non tamen spirituale cum temporali Permutari potest, *cap. ult. de rerum permut.*

¶ Si longi temporis Præscriptione alienatio sit firmata, non valet, *d. §. contractus autem. vers. nec præscribendi etiam.*

¶ Restitutione rei oblatæ ei, quem professionis pœnituit, seu aliàs beneficio privatur, res alienari potest, *17. quæst. 4. c. hanc ergò. §. sed notandum. & c. quod ad te, 3. §. fin. de Clericis conjugatis.* quod etiam verum est, si oblata ei, qui posteà filios est fortitus, restituantur, *17. q. 4. c. ult. §. quàm laudabile.*

¶ Si Clericis in Stipendium datum sit, valet, *12. q. 2. c. sæpè sit.*

¶ Per Transactionem res Ecclesiastica alienari potest, *c. statuimus, 2. c. contingit, 3. de transactionibus.* Nisi sine consensu Prælati vel superioris facta sit transactio, *d. c. 2. vers. de assensu Episcopi. c. veniens, 8. eod. tit.* ipse tamen transigens dum vivit, nihilominùs obligetur, *d. c. 8. vers. ne pacta inter alios. c. de cætero, 5. eod. tit.* item Clerici de beneficio inter se transigere non possunt, *c. constitutus, 4. d. tit. c. cùm prædem, 4. de pactis. c. cùm pridem, 4. de pactis. c. non sine 2. de arbitris.* mediatori tamen transactio ista nocet, *c. ex literis, 5. de transactionibus.* item gratis, nullo dato vel promisso, transactio de beneficio facta valet, *c. super eo, 7. eod. titulo.* de jure patronatûs aliquo accepto non valet transactio, *c. præterea, 9. d. tit.* item non valet, si de subjectione spirituali sit transactum, *c. præterea. 10. d. tit.*

Forma Alienationis & quemadmodum ea fieri debeat.

¶ Si Ecclesiæ Conditio per alienationem Melior sit facta, valet alienatio, *12. quæst. 2. cap. sicus Ecclesiæ §. fin. c. sine exceptione.*

¶ Item si cum Consensu Capituli & solenni Decreto interveniente facta sit alienatio, *cap. pastoralis 7. §. fin. de donationibus, 10. quæst. 2. c. hujusmodi. §. quòd si necessitas, 17. qu. 4. c. nullus rer.* item si Capitulum sciens alienationi non contradixerit, *cap. continebatur, 2. de iis quæ fiunt à Prælatis.* aliàs si sine Consensu Capituli, & solenni decreto non interveniente, facta sit alienatio, non valet, *c. hoc consultiss. 2. in princ. vers. & casibus à jure permissis, 2. §. contractus autem, de rebus Eccles. non alien. in 6.* uti quoque si sine Consensu Prælati alienatio sit facta, *c. præterea, 8. & c. cùm Clerici, 11. de censib. 17. quæst. 4. c. in venditionibus, in pr.* quod tamen fallit, *in c. 1. in pr. de jure patronatûs, in 6.* denique si sede vacante nullo defensore constituto alienatio facta sit, non valet, *c. 1. de rebus Ecclesiæ non alienan. in 6.*

¶ Si Episcopus solus alienationi Consenserit, non valet, *17. q. 4. c. in venditionib. §. etiamsi.*

¶ Si Consuetudo vel Statutum loci alienationem permittat, valet. Quod probatur certo modo, *d. c. 3. versic. & illius terræ consuetudo.* Nisi constitutio loci laicorum sit, *cap. ult. de rebus Ecclesiæ alienandis.* Contradicit *c. sine exceptione, 12. q. 2.*

¶ etiamsi alienatio Juramento sit firmata, non valet tamen, *c. hoc consultissimo, 2. §. contractus autem, de rebus Eccles. non alienand. in 6.*

¶ neque Jussu quidem Imperatoris alienatio fieri potest, *23. q. 8. c. convenior.* Nisi res alienata ab Imperat. ad Ecclesiam fuerit profecta, *10. q. 2. hoc jus, in pr.* videtur tamen rei Ecclesiasticæ alienatio valere, si Princeps aliquis secularis res Ecclesiæ alienaverit, *c. qui res. 2. de reb. Eccles. alien. 12. q. 2. c. de rebus.*

¶ Si Papa Permiserit & Confirmaverit alienationem, *12. q 5. c. quia Ioannes.*

¶ Si Capitulum alienationem posteà Ratam habuerit, *c. cùm nos, 3. in fin. eod. tit.* Si res Ecclesiastica licitè *Alienata* est, is cui ea est alienata, eam ultra debitum & naturam contractûs Usurpare non debet, *c. hoc consultissimo, 2. §. ex contractib. de reb. Eccles. non alienan. in 6.* De *Evictione* præstanda ei, cui res alienata fuit evicta, cavetur, *c. ad audientiam, 9. §. fin. de reb. Eccles. alienand. 10. q. 2. c. hoc jus. §. qui verò. vers. sed adversus eum, 12. q. 2. c. Vulteranæ. §. sit emptoribus.* De re alienata *Vindicanda* seu Restituenda, *10. quæst. 2. c. ult. q. 2. monemus, in fin. c. quisquis, §. fin.* Quilibet ex Clero rem repetere potest, *d. c. si quis Presbyterum, 6. §. fin. Alienatio* rei Ecclesiæ licèt non valeat, tamen alienans eam retractare non potest, *c. inter dilectos, 8. de donationibus.*

Aliis

Alius potest pro me, quod per me non possum; tamen melius per me facerem, *c. quia propter, de elect.* ¶ Inter alios res acta alius non præjudicat, *c. inter dilectos, de fid. instrum.*

Altare non magnam habens fracturam, nec tabula mota, non debet reconsecrari, *cap. Tigneis, de consecr. Eccles.* ¶ Altare non reconsecratur, si aliquid addatur non consecratum: quia sacrum trahit ad se non sacrum, *c. quod in dubiis, de consecr. Eccles.* ¶ Altare, ad cujus honorem Ecclesia est consecrata, si mota est mensa superior, cum Ecclesia reconsecratur, *c. proponisti, de consecr. Eccles.* ¶ Altaris reconsecratio non cogit Ecclesiam reconsecrari, *c. quod in dubiis, eod. tit.* ¶ Altaria plura potest Episcopus simul unâ die consecrare, *c. cùm sis, eod. tit.* ¶ Altaria sine permissu Episcopi non sunt erigenda, *de consecr. dist. 1. nullus Presbyter.* Superflua sunt destruenda, *d. dist. 1. cap. Eccles in fin.* Ut & ea quæ sine Sanctorum reliquiis sunt instituta, *d. dist. 1. c. placuit.*

Amissis. Quibus modis acquirimus, iisdem in contrarium actis amittimus, *c. 1. de reg. jur.*

Ancilla, si nescitur, post contractum matrimonium repudiari potest, nisi ipsam cognoverit postquam scivit, *cap. proposuit, de conjug. serv.*

de Anima, *Clement. 1. §. porrò doctrinam, de summa trinitate, 32. q. 2. cap. quod vir. §. hic de anima. c. Moyses. de pœnit. dist. 1. c. resuscitatus, dist. 2. c. illa anima.*

Animus. Diversitatem corporum diversitas sequitur animorum, *c. quia diversitatem, 5. in princ. de concessione præbendæ.*

Annulis non utantur Clerici, nisi quibus competit ex officio, *c. Clerici, de vita & honest. Cleric.* ¶ Per Annulum potest Episcopus Clericum investire, *cap. cùm olim, de sentent. & re jud.* ¶ Annulus delatus signum est matrimonii contracti, *c. illud quoque, de præsumpt.*

Antequam dictio non semper implicat, *c. quod dicitur, 4. de verbor. significationibus.*

de Antinomia concilianda ex causa, tempore & loco, *habetur dist. 29. in pr. cum tribus cc. seq. dist. 30. in pr. dist. 31. c. si laicus. §. quod autem. cum c. seq. dist. 31. in pr. cum c. sequente, & c. penult. §. si quis igitur.* ¶ Antinomiæ canonum ita conciliantur, quòd ejus Concilii sententia tenenda est, cujus antiquior & major est authoritas, *dist. 50. c. domino. §. in fine autem, 33. q. 2. c. hoc ipsum. §. in fine autem.* cæteras leges videto *dist. 19. c. in canonicis, dist. 20. c. 1. cum c. sequente, 11. q. 3. c. qui resistit.*

Antistes, *distinction. 21. capitul. Cleros. §. antistes.*

de Apostatis coërcendis, *cap. à nobis. §. de apostatis.*

DE APPELLATIONIBUS.

Appellationis usus, *2. quæst. 6. in princ. cum c. seq. & c. cum speciali, de Appellat.* ¶ Appellatio non excusat aliquem à perjurio, *cap. brevi, de jurejurando.* ¶ Appellatio non tuetur aliquem in notorio delicto, *c. quæ not. de appellat.* ¶ Appellatio admittitur in parvis, sicut in magnis, *ibid.* ¶ Appellatio fraudulenter facta non valet, *c. suggestum eodem titulo.* ¶ Appellatione eximitur quis à potestate sui ordinarii, *c. directè, eod. titulo.* ¶ Appellatio generalis non admittitur, *c. 2. eod. titulo.* ¶ Appellatio ante litis ingressum dicitur provocatio, non appellatio, *c. cùm sit Romana. & c. constitutus, eodem titulo.* ¶ Appellationi in dubio deferendum est, *c. sacro approbante, de sentent. excommun.* ¶ Appellationi alterius qui non defert, nec suæ deferendum est, *c. an sit, de appellat.* ¶ Appellatione partis adversæ non obstante, absolvitur quis, cautione præstitâ de justitiæ obtemperando, *cap. quâ fronte, de appellation.* ¶ Appellatio unius valet omnibus, cùm plures gravantur, *c. una sententia, de appell.* ¶ Appellatio non tenet in his, quæ dilationem non capiunt, *c. quâ fronte, eod. tit.* ¶ Appellatio in omnibus articulis commissionis interdicta intelligitur, si in uno interdicatur articulo, *c. secundò requiris, eod. tit.* ¶ Appellationis articulo prætermisso, potest coram Judice à quo litigari, non obstante appellatione; *c. cùm teneamur, eod. tit.* ¶ Post appellationem delinquens, punitur ab ordinario, non obstante appellatione, *c. 22. de appellat.* Neminem enim tuetur in sua nequitia appellatio, *c. ad nostram, eod. tit.* ¶ Appellatio licèt sit remota de principali, appellatur tamen super quæstione incidente, *c. cùm teneamur, eod tit.*

Qui appellare possint?

¶ Alius quàm qui condemnatus est, vel qui egit, appellare non potest, *cap. cùm inter. 16. de elect. 2. q. 6. c. non solent, in princ.* Nisi alterius intersit, hic enim ratione sui interesse agere vel appellare non prohibetur, *c. ult. §. fin. ut lite pendente nihil innoveur. in 6. cùm super. 17. de re jud.* ¶ Absens per contumaciam, si condemnatus est, non potest appellare, *2. q. 6. c. sunt etiam, 24. qu. 3. c. de illicita. §. de conventione.* Fallit si ideò non adfuit, quòd ante definitivam sententiam appellaverit. *probatur & distinguitur Clement. 1. de dolo & contumacia.* Item si ideò non adfuit, quòd dicat se libellum Principi dedisse, & ejus expectare responsum: sed reprobatur hoc, *2. q. 6. c. non solent.* ¶ Adiens de attentatis post appellationem interpositam, alium Judicem, quàm appellatum, non potest appellare, *cap. sollicitudinem, 54. de appellat.* ¶ Qui admittere nolunt anteà appellationem sui adversarii, in eadem causa appellare ipse non potest, *d. c. an sis, 42. vers. quòd cùm in eo qui. & c. constituit, 23. eodem titul. c bonæ memoriæ, 23. §. dein inquiveret, de electione.* ¶ Aperiens acta causæ sigilla violando appellare non potest, *cap. cùm olim, 33. dict. tit.* ¶ Si appellans potest appellationem nonnulla contra appellationem attentaverit, ad appellationem non admittitur, *c. an sit, 42. de appell.* ¶ Ne Clericus laicum Judicem appellet, *21. q. 5. in princ. cum seq.* ¶ Confessus appellare non potest, vel si

Universidad de Deusto
Biblioteca

causa sit manifesta, *cap. cum speciali. 61. §. porrò de appellat. cap. Romana, 3. §. si autem post. eod. tit. in 6. c. 2. q. 6. cap. quicunque.*

¶ Qui Deseruit anteà appellationem ab alio gravamine factam, nihilominùs appellare potest, *c. directæ, 39. de appellat.*

¶ Qui Juravit quòd sententiæ velit stare, appellare non potest, *capit. quæstion. 21. de appellationib.* Nisi sententia excedat limites juramenti & licitæ promissionis, *cap. ad hæc, 20.*

¶ Laicus Ecclesiasticum Judicem appellare potest, *2. quæstion. 6. c. omnis.*

¶ Nisi Officialis à suo Judice ob malè gestum officium fuerit condemnatus, non potest appellare, *3. q. 6. c. ei qui appellat. §. nulli quoque.*

¶ Qui Renunciavit appellationi, vel litem coram Judice, à quo appellaverat, posteà prosecutus est, non potest appellare, *c. gratum, 20. §. fin. de off. del.*

¶ Appellare quis potest pro parochianis, *c. ad audientiam, de appellat.*

¶ Appellare non potest de crimine notorio accusatus, *c. licèt, de offic. jud. ordin.* Ut nec is cui indicitur purgatio super infamia, nisi modus excedatur, *c. quod ad consultationem, de sent. & re jud.*

A quibus, ad quos appellare liceat, vel non.

¶ Ab Arbitris delegatorum à Papa judicum Papa appellatur, *c. ab arbitris, 11. de offic. delegat. in 6.* Nisi ex compromisso Arbiter sumptus pronunciaverit. Quod probatur & distinguitur *2. q. 6. c. à judicibus. cum c. seq. c. si quis Episcop. §. arbitrarii tantùm.* Potest tamen à compromissario appellari: si in ordinarium vel delegatum Judicem sit compromissum, *d. c. à judicib. versic. ab his esse ut arbitrarii.* item si non omnes, in quos est compromissum, judicaverint, *dict. quæst. 6. c. sanè si ex consensu partium.* denique si non sponte, sed jure cogente in arbitros sit compromissum, *c. ab arbitris, 11. de offic. deleg. in 6.*

¶ Ab Auditore seu Subdelegato an provocetur, vide *c. super, 27. §. verùm cùm totam. & §. ejus ergò, de offic. deleg.*

¶ A Capitulo ad Episcopum appellatur, sed distinguitur, *c. à collat. 11. de appell. in 6.*

¶ A Civili Judice Papa non appellatur, nisi sit de temporali jurisdictione Ecclesiæ, *cap. si duob. 7. §. fin. de appellat.* ¶ A Compromissariis appellare licet, *vide suprà eod. ab Arbitris.*

¶ A Concilio Provinciali appellatur Primas, *2. q. 6. c. placuit, 6. q. 4. c. si inter, 11. q. 3. c. presbyteri.*

¶ Non tamen ad transmarina Concilia appellatur, *d. c. presbyteri. vers. ad transmarina. & d. c. placuit. vers. ad transmarina.* ubi additur exceptio hæc: Nisi Papa appelletur.

¶ A Delegato Judice appellatur Delegans, *c. super quæstionum, 27. §. fin. de offic. deleg.*

¶ Etiam si datus sit remotâ appellatione: nimirum si fuerit à dante alii delegata, *c. pastoralis, 28. §. præterea, de offic. delegati.* Vel cùm duobus causa Delegata esset, ne ab iis appelletur, unus alteri ex iis vices suas commisit, *c. super, 27. §. si verò, d. tit.*

¶ An ab Episcopali liceat appellare, *11. quæst. 1. c. omnes itaque, in princ.* Et ordinariè ab Episcopo Archiepiscopus appellatur, *c. Romana, 3. §. debet autem, de appellat. in sext.* Nisi communi consensu comprovinciali Episcoporum sententia sit lata, *6. q. 4. c. si metropolitanus, cum c. seq.* ¶ Ab Executore appellare non licet, nisi modum excedat, *c. novit ille, 43. de appellat. c. quod ad consultationem, 15. §. fin. de re judic. 2. q. 6. c. uli.* ¶ Ad Hæreticum appellare non licet, vel ad eum qui non est Fidei catholicæ, *2. q. 6. c. catholicus.* ¶ A Judice ita dato, ne ab eo appelletur, appellare non licet, *c. pastoralis, 53. in princ. de appellat. cap. 1. de rescriptis.* Nisi specialis aliquis casus à jure fuerit exceptus, *d. c. 59. versic. quæ à jure non indulgetur expresse.* Et quamvis appellatio executionem sententiæ hoc casu non impediat, tamen nihilominùs gravamen appellantis per Judicem appellationis poterit emendari, *d. cap. 53. vers. sed si appellans fuerit.* Item à tali Judice appellatur, si appellans Privilegium habeat appellandi. Sed reprobatur *d. cap. 1. de rescriptis.* Item si alius, quàm cui Judex datus est, ob suum interesse appellet: nam potest, *cap. super eod. 15. de officio deleg.* Item à tali Judice appellari potest, si sententia manifestam contineat Iniquitatem, *cap. inter cæteras, 9. de re judicata.* Præterea si cùm plura essent negotia, quibus Judex datus est, alia eorum præcedant clausulam, appellatione remotâ, alia eam sequantur: hoc enim casu clausula illa ad sequentia non videtur pertinere, *cap. inquisitioni, 71. de appellation.* Nisi negotia sint connexa, *d. cap. 71. vers. si sunt plura negotia se minimè contingentia. & cap. secund. 41. in princ. eod. tit.* Vel si clausula hæc Appellatione remotâ, in fine literarum fuerit repetita: tunc enim à nullo appellare licet, *dict. c. 71. vers. nisi forte in fine.* Item adversus Judicem datum, appellatione remotâ recusatio potest objici, *cap. postrem. 36. dict. tit.* Ut & exceptio loci non tuti, si appellans ad locum non satis tutum in jus vocetur, *cap. ex parte, 47. eod. tit.*

¶ Legatus Papæ omisso medio adiri vel appellari potest, *cap. 1. de officio legati.* ¶ à Metropolitano ad Synodum provocatur, *6. qu. 9. si metropolitanus.*

¶ Ab Officiali generali Episcopi non appellatur Episcopus, sed Archiepiscopus, *cap. non putamus, de consuetudine, in 6. c. Romana, 3. in pr. de appellat. in 6.*

¶ Ad Papam omisso medio appellatur, *2. qu. 6. cap. si quis vestrûm. c. omnes. cap. ad Romanam. c. si quis putaverit. c. ad Roman. cap. ideò huic. c. decreto. c. quòd se scit. c. argutia. c. si quis putaverit. c. ideò huic. cap. quoties, 3. quæst 6. c. accusatus. & de Appellationibus. c. si duobus, 7. in princ.* Nisi consuetudine aliter observetur, *c. Romana, 3. §. ab Archidiaconis. vers. nisi aliud de appellat. in 6.*

¶ A Primate regionis non appellatur, *6. qu. 4. cap. si inter, §. fin.*

¶ A Pari par Judex non appellatur, *2. quæst. 6. cap. anteriorum, §. illo videlicet.*

¶ A Subdelegato ad priorem delegatum appellatur, si delegatus alii non ad subdelegantem causam subdelegaverit, quod probatur sub conditione, *dict. c. super quæstionum, 27. §. porrò. & §. si verò, in fine, de offic. deleg.* Nisi subdelegans aliquid sibi de jurisdictione reservaverit: hoc enim casu subdelegans est appellandus, *d. §. porrò. & d. c. 27. in pr. vers. ipse namque respondit. & §. ejus ergò. & c. cum te consulente, 12. eod. tit. item c. si delegatus, 7.*

natus, 7. §. fin. eod. tit. in 6. item & alio casu à subdelegato ad delegantem appellatur, si ex tribus delegatis duo vices suas non in totum subdelegaverint: hoc enim casu tertio delegato cum duobus subdelegatis cognoscente non ad subdelegantem, sed ad delegantem provocatur, *c. si duo, 3. d. tit. de officio delegati, in 6.* Item si subdelegans excommunicatus vel mortuus sit, *cap. si is cui, 10. dict. tit.* vel si subdelegans negetur habere jurisdictionem: hîc enim casibus omisso subdelegante ad delegantem appellatur, *cap. si à subdelegato, 14. eod. tit.*

A quibus Actibus appellare liceat, vel non.

¶ Si Apertura testamenti concessa sit, non appellatur à tali sententia, *c. ult. §. si quis etiam ausus, de appellat.*

¶ Ab Appellatione non admissa provocare licet; ut si Metropolitanus à provinciali Episcopo appellatus, appellationem suscipere nolit, ad Synodum provocare licet, *6. q. 4. c. si metropolitanus.*

¶ A Citatione ad locum non tutum licet appellare, etiam contra Judicem datum cum clausula, appellatione remotâ, *cap. ex parte, 47. de appell.*

¶ A Correctione regulari non appellandum, nisi modus excedatur, *c. reprehensibilis, & c. 22. de appellat.*

¶ A criminali sententia appellatur. *Vide infrà eadem in sententia.*

¶ A Decreto perpetuo non appellatur, *c. 29. de appellat.*

¶ Ab Exiguæ rei sententia appellatur. *Vide in sententia, infrà eodem.*

¶ Ab Exceptione rejecta appellare licet, ut si cui exceptio, ne ultra duas diætas in jus vocetur, auferatur, *c. olim, 7. de exceptionibus.* item si Exceptio non sufficientis mandati vel litis pendentiæ per interlocutoriam sit rejecta: ab hac enim interlocutoria licet appellare, *cap. significavit, 48. de appellationibus.* Item si exceptio rei petitæ in libello non designatæ per interlocutoriam fuerit rejecta, *c. significantibus, 49. d. tit.* variatum fuit hîc à Pontificibus: nam talis exceptio reprobatur, *c. cùm sit, 5. §. si verò. c. super eo, 12. in pr. de appellationibus, 2. quæst. 6. c. qui scit, §. fin. c. non ita. & c. si quis, aliàs* admittitur, si causa rationabilis coram Judice, à quo ante sententiam appellatur, non fuerit ab appellante expressa, *c. ut debitus, 19. de appellationibus. c. Romana, 3. §. cùm autem, [illegible] tit. in 6.* Juxta hanc distinctionem intelligendum videtur, *c. quidam, de dolo & contumacia, in 6.*

¶ A Fiscalis negotii sententia non appellatur, *c. ult. §. quoties etiam, de appell.*

¶ A Gravamine omni appellare non licet, si generalis sit appellatio de omni gravamine, tam præsenti quàm futuro, *c. inter cætera, 2. de appellat.* Nisi generalis appellatio restricta sit ad certam causam, *cap. constituit, 18. eod. tit.*

¶ A Gravamine sublato non licet appellare, *c. cum causam, 60. d. tit. & c. si à Judice, 10. §. fin. eod. tit in 6.*

¶ Ab Interlocutoria appellare licet, *vide suprà in eadem in Exceptionem.* exempli gratiâ, ut si Judex quæstionem habendam interlocutus sit: ab hac enim interlocutoria potest appellari, *dict. cap. non solent §. ante sententiam.*

¶ A Possessione scripto hæredi decreta non appellatur, *cap. ult. §. si quis etiam ausus, de appellat.*

¶ A Possessione momentanea decreta non appellatur, *2. q. 6. c. ult. §. de possess. c. ad hoc, 37. de appellat.*

¶ A Probatione exceptionum adversus testes denegata, appellare licet, *c. ex parte, 7. de testibus.*

¶ A Sententia conditionali appellatur, *cap. præterea, 40. de appellationib.*

¶ A Sententia medio tempore à Papa confirmata appellatur, *c. bonæ memoriæ, 3. de confirmat. utili.*

¶ A Sententia in causa criminali appellare licet, *2. q. 6. c. liceat. item c. cùm sit Romana, 5. §. fin. de appellat.*

¶ A Sententia exiguæ causæ permissa appellatur, *cap. de appellationibus, 11. de appellationibus.*

¶ A Sententia in causa fisci vel tributariæ functionis non appellatur, *d. c. ult. §. quoties etiâ, de appel.*

¶ A Sententia interdicti non appellatur, *cap. ad hoc, 37. de appellationibus.*

¶ Appellari non potest contra convenientem, qui impetrat literas appellatione remotâ, *cap. prudentiam, de mutat. pet.*

De Forma Appellationis, quoties & quemadmodum appellandum.

¶ Bis in eadem causa, *c. sua nobis, 65. de appellat. 2. quæst. 6. c. si autem, in princ. & §. unde in septimo.*

¶ Contra id quod perpetuo Edicto decretum est, non appellatur, *c. consuluit, 29. de appellationibus.*

¶ De Forma appellandi agitur, *2. q. 6. c. post appellationem, §. forma verò.*

¶ Frustratoriè appellare prohibitum: quod verum, si appellatio manifestè sit Frustratoria, *c. pastoralis, 53. in pr. vers. quod per appellationem. de appellat. 2. q. 6. c. ideo huic. § fin. c. qui scit. §. patet ergò. c. quicunq;*

¶ Gradatim appellandum est, non omisso medio, *c. dilecti, 66. de appell. c. duo simul, 9. de officio ordinarii. c. Romana, 3. §. ab Archidiaconis, de appellat. in 6.*

¶ Coram Majori parte judicium est appeliandum, *Clement. 1. in princ. de appellationibus.*

¶ Contra Regularem disciplinam, seu Correctionem non appellatur, *c. ad nostram, 3. c. reprehensibilis, 26. §. nec subjecti. & §. fin. c. quia nos, 32. de appell.*

¶ In Scriptis regulariter est appellandum, *2. q. 6. c. post appellationem, § fin.* nisi quis ipso die, quo sententia fertur, apud acta vivâ voce appellaverit, *2. quæst. 6. c. ult. §. litigatoribus.*

¶ Tertiò in eadem causa non licet appellare, *cap. sua nobis, 65. de appellat. 2. quæst. 6. c. sin autem, in fin. §. unde in septimo.*

¶ Vivâ voce ne quidem apud acta appellare licet, si vel ab interlocutoria vel extraordinario gravamine ad Papam appelletur, *c. 1. in pr. de appell. in 6.*

Quando appellandum, & quamdiu?

¶ Ante Sententiam definitivam non appellatur, *2. quæst. 6. cap. non solent, §. fin.*

¶ Intra Statutum tempus appellandum est, *2. q. 6. capit. propter superfluam.* nimirum intra biduum, *2. qu. 6. c. biduum, §. palàm est.* intra quinquendium, *d. quæst. 6. c. propter superfluam.* item Decendium, *d. qu. 6. c. anteriorum, in princ. & cap. quod ad consultationem,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tationem, 15. de re judicata. Planè quæ de tempore, quo biduum aut triduum currere incipiebar, jure antiquo statuta sunt, ad jus novum decem dierum transferri possunt. Biduum autem & triduum illud currere incipiebat ex die latæ sententiæ, 2. quæstione 6. cap. biduum, in princip. si sententia sub conditione lata sit, d. cap. biduum. §. 1. & dict. § biduum. versic. quid ergò. item c. præterea requisiti. 40. de appellationibus. Item fallit, si Judex sententiam Imperatori transmiserit confirmandam, vel ut locus pœnæ assignetur : hoc enim casu etiam à rescripto Principis tempus appellandi currit, dict. cap. biduum. §. si quem in insulam. item fallit si extrajudicialis sit causa, in qua appellatur. Sed reprobatur, cap. concertationi. 8. de appellationibus. in 6. item fallit si non per appellationem, sed per aliud juris remedium gravamen proponatur, dict. c. 8. versic. sed si per contradictionem. Denique fallit si in sententia præcipiatur aliquid fieri intra certum terminum : hoc enim casu videtur non nisi termino elapso decendium currere. Sed reprobatur, c. quod ad consultationem, 15. de re judicata. ¶ Item si appellans intra statutum tempus dimissorias literas non petierit vel impetraverit, aut iter ad Judicem appellationis non arripuerit, appellatio non valet, dict. c. propter superfluam, & dict. quæstione 6. c. ab eo. item Clement. quamvis. 2. de appellationibus. quod fallit, si non per appellantem, sed per Judicem steterit, quò minùs suo tempore Apostoli dati sint, dict. quæstione 6. c. post appellationem. §. sufficit. d. Clement quamvis. 2. §. quod si Iudex. & c. ut super. 4. in fine. cap. ab eo. 6. de appellationib. in 6. ¶ In appellationis termino præfigendo considerandæ, c. cum speciali. de appellation. ¶ Appellationis prosequendæ annus unus vel duo, secundùm distantiam locorum, & personarum & negotiorum qualitatem breviatur, c. cùm sit Romana, eodem titulo. & c. constitutus, ibid. ¶ Appellari non debet post juramentum ad standum Ecclesiæ mandatis, c. ad hæc. eod. tit. ¶ Appellatio post sententiam excommunicationis latam non tenet, cap. pastoralis. eodem titulo.

Ex quibus Regionibus appellare liceat, vel non.

¶ Ex Ægyptiaco tractu vel Lybia appellatur Præfectus Augustalis, 2. q. 6. c. anteriorum. §. illud etiam. ¶ Ex tractu Orientali appellatur Comes Orientis, d. c. anteriorum. §. Orientalem autem.

De Appellante.

Appellans Acta edere & transmittere tenetur, 2. quæst. 6. c. ult. §. judicib. c. ult. de probationibus. ¶ Appellans Apostolos seu libellos dimissorios à priore Judice ad posteriorem petere debet ac dandi sunt, cap. 1. in princ. versic. petat apostolos. & cap. ut super. 4. de appellat. in 6. 2. quæstione 6. c. post appellation. in princ. Forma Apostolorum præscribitur d. c. post appellationem. §. forma. ¶ Causam appellationis appellans ante sententiam reddere Judici, à quo appellatur, tenetur, c. ut debitus. 59. §. cùm autem. & c. cum speciali. 61 § excessis quoque. de appellationibus. c. 1. in princip. versic. causam appellationis, eodem titulo in 6. sed ea Judici à quo appellatum est, probanda non est. cap. si à Judice. 10. de appellationib. in 6. neque Judex à quo appellationem denegare debet, 2. quæst. 6. c. appellantem. & c. ultim. § similiter. item de appellationibus, c. de priore, 31. ¶ Coram Judice appellationis causa probanda est, quòd scilicet exceptio legitima non solùm fuerit opposita, sed etiam non admissa : ideoque appellatio interposita, c. dilecto, 63. c interposita, 70. in principio de appellationibus. & causa appellationis ab initio expressa mutari non potest, aliaque in prosecutione appellationis allegari, Clement. appellantis, 5. eod. tit. ¶ nec Appellatio à Judice appellationis recipienda, nec remittenda, cap. interposita, 70. §. idem, de appellationibus, 2. quæst. 6. c. placitis, ultim. § fin. ¶ Contumacia appellantis punienda, c. reprehensibilis, 26. §. si autem in quocunque, de appellationibus. c. 1. § quòd si appellationibus, c. 1. § quòd si appellator. eodem titulo in 6. Appellans Judicem appellatum mutare, & errorem suum corrigere potest, 2. quæstion. 6. c. ultim. §. si verò is qui. ¶ Appellatio appellato insinuando, dict. Clementin. 1. versic. est tamen appellatio. & Clement causam. 3. de electione. ¶ Iter ad Judicem appellationis intra certum tempus accipiendum, 2. quæstione 6. c. propter. versicul. & in his ipsis. ¶ Prosequenda appellatio quando prosequenda, & quamdiu, item per quos & à quibus, dicetur infrà. ¶ Probare quæ liceat in causa appellationis, Clement. 1. de causa possession. & proprietatis, Clement. appellanti. 5. de appellationibus. ¶ Appellans videtur appellationi renuntiâsse, cùm postea inducias petit, vel testibus nititur, c. gratum. de offic. deleg. ¶ Appellans intelligitur, qui iter arripit ad curiam Romanam, c. bonæ, de appellation. ¶ Appellantes cogendi sunt à Judice, à quo appellatum est, ad certum diem prosequi appellationem, vel judicio suo parere, c. consuluit nos, eodem titulo. ¶ Appellans injustè remittitur ad eum, à quo appellavit, nisi fiat super Judicis recusatione, c. cùm in Ecclesia, eodem titulo. ¶ Appellans impotens prosequi, post biennium prosequi poterit, c. constitutus, eodem titulo. & c. ex ratione, ibid. ¶ Appellans in criminibus manifestis non auditur, c. cùm sit Romana, eodem titulo. ¶ Appellans, appellationem suam non prosequens, contumax censetur, & condemnatur in expensis, c. sæpè contingit, de appellationib & c. reprehensibilis, eod. titul. ¶ Appellationem non prosequens incidit in jurisdictionem illius à quo appellavit, c. reprehensibilis, eod. tit.

De Appellato.

Appellati contumacia punienda, dict. c. 1. §. fin. item cap. cum speciali, 61. §. excessu quoque. versic. nullo autem. & cap. interposita, 70. §. fin. de appellationibus.

De Ap-

De Appellationis Judice, ejusque officio.

Appellationis causa remittenda ad Judicem à quo appellatum est, si constiterit malè appellatum esse, cap. cùm in Ecclesia, 38. c. ut debitus, 59. §. cùm autem. versic. essi minus. c. cum speciali. 61. §. fin. de appellationibus. c. Romana, 3. §. fin. & c. cum appellationi, bus, 5. eodem titulo in 6. quod si fallit si causa nondum cognita remittatur, c. accepta, 31. de appellationibus. potest tamen remitti, si partes consentiant ut remittatur, dict. c. accepta. versic. nisi partes consenserint. item si appellans causam remitti petat, c. interposita, 70. §. ille denique, de appellationibus. secundo fallit, si Judex, à quo appellatum est, appellationem injustam admisit : tunc enim ad enim remittenda non est, c. cum appellationibus, 5. de appellationibus, in 6.

Appellatione à definitiva factâ, revocari etiam potest interlocutoria, licèt ab ea non fuerit appellatum, ut probatur & distinguitur, c. ult. de appellationib. in 6.

Si constiterit benè *Appellatum* esse, Judex ad quem appellatum est, rescissâ priore sententiâ in causa principali procedere potest ac debet, cap. ad probandum, 24. de re judicata. c. ut debitus, 59. §. cùm autem. versic. alioquin ipse procedat. & c. cum speciali, 61. §. excessu quoque versic. appellationis causæ, de appellationibus. Nisi exceptio de ultra duas diætas non citando reo, propter quam fuit appellatum, probetur vera : hoc enim casu quamvis benè appellatum esse constet, nihilominùs tamen causa est remittenda, c. olim, 7. de exceptionibus.

Sententiæ priori cassatâ, non punitur Judex à quo, nisi inimicitiâ vel pecuniâ probetur corruptus, 2. q. 6. c. hoc etiam.

Pœna *Appellationis* non obtinentis, 2. quæstion. 6. c. omninò. hæc non operatur, si appellans ante sententiam appellationi renuntiaverit, d. q. 6. c. ult. §. si verò is qui.

Si ad residendum in Ecclesia admonitus *Appellaverit*. interim alius in locum ejus substituendus est, c. pervenit, 28. versic. interim verò, de appellationibus.

Appellatione pendente.

Appellatione pendente nihil innovandum, estque de eo Judici, à quo appellatum est, per Judicem appellationis inhibendum : & innovatum seu attentatum rescindendum, 2. quæst. 6. c. post appellationem. §. Vlpianus. Ejus exemplum proponitur, 3. quæstion. 6. cap. accusatus. versic. & dum iteratò. item de appellationibus. cap. 1. & cap. ad præsentiam, 16. & cap. dilectis, 55. item c. licèt, 4. de sentent. excommun. in 6. cap. cùm olim, 32. de officio delegati. c. cùm tu fili, 16. de testib cap. dilectæ, 10. de exceptionibus. Quod verum est, si etiam antequam Appellatio interposita est, fuerit innovatum, cap. non solùm, 7. in princ. de appellationibus, in 6. item etiam si extrajudicialiter sit Appellatum, cap. bonæ, 51. de appellationibus, in 6.

Appellatione pendente quando aliquid innovari possit.

¶ ut si Appellans quoque contra appellationem suam vel adversarii sui anteà factam aliquid novaverit, cap. constitutis, 23. de appellationibus, in 6.

¶ nisi per sententiam excommunicatus ad cautelam Absolvatur, c. quá fronte, 25. d. tit.

¶ si Appellans appellationem non Prosequatur, cap. ad hæc, 27. cap. pervenit, 28. & cap. cum speciali, 61. §. excessu quoque. versi. quamsi prosequi, de appellat.

¶ si Appellatio aliquo jure non subsistat, cap. ult. de dolo & contumacia, in 6. cap. non solùm, 7. in princ. versic. excepiis casibus, de appellation. in 6.

¶ si cùm ab adversario dicatur appellationis causa Injusta seu minùs legitima, Judex appellationis, nondum receptâ appellatione velut ex causa probabili facta, cœperit de causæ veritate cognoscere : tunc enim inhibere non potest, dict. cap. Romana. §. quòd si objiciatur. quod fallit, si à definitiva sententia appellatum : hoc enim casu etiam ante receptam appellationem Judex potest inhibere, dict. §. quòd si objiciatur. versic. ante sententiam. & d. cap. Romana. §. si autem post. ¶ si appellans agat de præbenda sibi antequam vacâsset promissa : hoc enim casu ea potest alii Conferri appellatione non obstante, cap. relatum, 3. de concess. præbendæ.

¶ si nondum Constet, causam per appellationem ad Judicem inhibentem esse devolutam : tunc ab eo inhibendum non est, c. Romana, 3. §. si verò vocatis, de appellationibus, in 6.

¶ Desertâ causâ Appellationis : ut si in alia causa vel quæstione procedatur, quàm in qua appellatio est interposita, cap. cùm terreamur, 17. & c. præterea, 22. de appellationibus. quod fallit, si quæstio in qua non est appellatum, sine ea, in qua appellatum est, expediri non possit, c. super eo, 10. dict. tit. item fallit, si propter plura crimina condemnatus, in gravioribus appellavit : hoc enim casu in aliis minoribus executio suspenditur, 2. quæst. 6. c. post appellationem. §. si quis ex pluribus. denique fallit, si alterum alterius, ob quod appellatum est, sit accessorium, c. dilectis, 55. de appellationibus.

¶ si ab Electione à majore parte facta sit appellatum, c. 1. & c. ex ore, 3. de his quæ fiunt à majore parte. item si duobus præsentatis, prior repulsus appellaverit : hoc enim casu alterius Institutio, quamvis pendente appellatione factâ, valet, cap. pastoralis, 29. de jure patronatûs.

¶ si à sententia Excommunicationis vel Suspensionis sit appellatum, c. pastoralis, 53. §. verùm quia. dict. tit. & c. is cui, 20. §. fin. de sent. excommun. in 6.

¶ si possessore condemnato, Fructus rei Sequestrentur, 2. quæst. 6. cap. quoties post.

¶ si Judex Gravamen, ob quod appellatum est, revocaverit, c. si à Iudice, 10. §. fin. de appellat. in 6.

¶ si ab Interlocutoria sit appellatum hoc enim casu procedi potest, d. cap. non solùm, 7. § illa autem. Nisi postea appellationis causam veram esse constet, dict. §. illa autem. versi donec appellationis causam. item, Nisi legitimâ inhibitione factâ innovatum sit, d. §. illa autem. versic. nisi Iudex appellationis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Si Judex à quo appellatum est, Jusjurandum præstiterit de sententia intrà certum tempus exequenda. Sed hoc reprobatur, *cap. venientes, 19. de jurejurando.*

¶ Si in integrum restitutione contra sententiam petita, præsumptio sit eam Malitiosè ad differendam executionem peti: hoc enim casu executio fieri potest, cautione ab adversario præstitâ, *cap. suscitata, 6. de in integr. restitut.*

¶ Si appellationi sit Renunciatum, *cap. ut super, 4. versic. nisi appellationi, dict. tit.*

¶ Si Tertius aliquis pendente appellatione aliquid innovaverit: hic enim de attentatis contra inhibitionem non tenetur, *cap. Romana, 3. §. in alium, de appellationibus in 6.*

¶ Si tres Conformes Sententiæ in eadem causa latæ sint, *Clement. 1. de re judicata.*

Appellationi affinia remedia.

Accusatio & denunciatio perperàm electi, *c. constitutis, 46. de appellationibus.*

¶ Exceptio, Quod quisque juris adversùs alium statuit, ut ipse eodem jure uratur, affine remedium est: Nisi statutum jus non habuerit effectum. *De pœnitent. dist. 1. cap. hæc autem verba.*

¶ In integrum restitutio adversùs sententiam etiam affine est remedium. Nisi pro libertate judicatum sit, vel nisi Papa sententiam dixerit. Quæ tamen exceptio reprobatur, *c. tum ex literis, 5. de in integr. restit.*

¶ Nullitas, de qua Judex qui sententiam tulit, non executor cognoscit, *c. de cætero, 5. de re judicata. cap. pastoralis, 28. §. quia verò sæpè, de officio delegati.*

ex L. Aquilia de damno dato actio adversùs dantem competit, *cap. ult. in pr. de injuriis.* etiam si per ignorantiam vel imperitiam damnum dederit, *dict. cap. ult. in princ. vers. aut hæc imperitia.* fallit si actor damnum evitare potuit, *cap. damnum, 86. de reg. jur. in 6.*

¶ Si Causam & occasionem damni dedit, de damno dato tenetur. Nisi quis licitum faciens alteri causam vel occasionem damni dedit, *23. q. 5. c. de occidendis. §. qui verò repelluntur, usque ad §. fin.* item fallit si ne damnum accideret, nihil ex contingentibus omisit, & ita culpâ caret, *c. ult. §. fin. de injuriis.*

¶ Si Domum vel superficiem aliam incenderit, punitur, *cap. si quis domum, 6. de injuriis, 23 q. 8. c. si quis membrorum, cum c. seq.*

¶ Si quis Foveam fecerit, in quam alienum pecus ceciderit, is qui foveam fecit, de damno dato tenetur, *c. si quis, 2. de injuriis.*

¶ Si Fructus alienos immisso pecore depavit, de damno dato tenetur, *c. si læserit, 4. d. tit.*

¶ Si ignem immisit in alienam segetem, de damno dato tenetur, *c. si egressus, 5. dict. tit.*

¶ Si Librum hominem vulneravit, punitur, *c. 1. de injuriis. & d. c. si quis membrorum, in princ.*

Arbiter is est, qui consensu Litigantium in Judicem eligitur, ut ipsius sententiæ stent, *2. q. 6. c. à Judicib. §. quod de arbitris. & c. placuit, 2.*

¶ item nullus arbiter esse potest in ea causa, in qua fuit Judex, *3. q. 7. cap. ante finem. §. si quis verò.*

¶ Arbiter super spirituali non potest esse Laicus, nisi auctoritate superioris, *cap. per tuas, de arbitr.*

¶ Fœmina arbitra esse potest secundùm constitutionem terræ, non aliter, *cap. dilecti filii, de arbitr.*

¶ Arbiter non potest infirmare sententiam per jus latam, *cap. exposita, eod. tit.*

¶ Arbiter tantùm judicat de his, de quibus est compromissum, *cap. cùm dilectus, eod. tit.*

¶ Ab arbitro non requiritur super sententiæ dubitatione interpretatio, sed à superiori, *c. cùm olim, eod. tit.*

¶ Arbiter non potest infirmare sententiam per jus latam, *cap. exposita, eod. tit.* ¶ Arbiter in causa restitutionis in integrum esse non potest, *cap. causa, de restit. in integr.* ¶ Coram arbitris conventus, non potest convenire convenientem, *cap. cùm dilectus fil. de arbitr.*

¶ Arbitri quot eligantur, *c. sanè, eod. tit.*

Arbitrium injustum per superiorem corrigi debet, *cap. non sine multa, eod. tit.*

¶ Arbitrium contra jus & formam compromissi non tenet, *cap. pervenit, eod. tit.*

¶ Arbitrio Judicum compelluntur partes stare, si justè sit arbitratum, *cap. dilecti. & cap. cùm olim, eod. tit.*

¶ Arbitrium inter privatos, in damnum Ecclesiæ non valet, *cap. pervenit, eod. tit.*

¶ In arbitrium sub certa pœna compromitti potest, *cap. literas, de præsumpt.*

¶ In arbitrium licet compromittere in rebus spiritualibus, *cap. cum Apostolica, de his quæ fiunt à Prælat.* Arbitrium finitur uno adversario defuncto, *cap. ex parte, de arbit.* ¶ Arbitrium valet auctoritate superioris, quod aliter non valet, *cap. cùm à nobis, eod. tit.*

¶ Arbitrium, si malè recognoscatur arbitratum, non tenet, *cap. non sine multa, eod. tit.*

Archidiaconus, si Episcopus negligens fuerit, à Clero eligi potest, *dist. 89. cap. volumus. §. hinc colligi.* officia ejus enumerantur, *dist. 25. cap. 1. §. hi sunt ordines, usque ad §. Archipresbyter.* item Archidiaconus vicem gerit Episcopi in omnibus, & major est post Episcopum, *cap. 1. & cap. ad hæc, 7. §. Archidiacon. versic. secundum verò, de officio Archidiac.*

¶ Archidiaconus ponit Abbates & Abbatissas in sede, *d. cap. 9. in fin.*

¶ Acolythos ordinare debet, *dict. cap. 2. §. fin.*

¶ Archidiaconus non dat Commendatitias ad ordines, *cap. significasti, 8. eod tit.*

¶ Quæ corrigenda in diœcesi videt, corrigere ac emendare potest ac debet, *dict. §. fin. & cap. ad hæc, 7. §. item in epist. eod. tit.* item Omnis solicitudo & cura Cleri & Ecclesiarum ejus ad Archidiaconum pertinet, *cap. 1. vers. & omnem curam. cap. ad hæc, 7. §. Archid. vers. paro. h. & versic. omnem solicitudinem, de officio Archidiaconi, dist. 25. cap. 1. §. hi sunt ordines.*

¶ Curam animarum sine licentia Episcopi nemini committere debet, *cap. cùm satis, dict. tit.*

¶ Custodia vasorum Ecclesiæ ad Archidiaconum pertinet, *cap. ea quæ, 3. d. tit.*

¶ Decani rurales per Episcopum & Archidiaconum communiter ordinandi ac removendi sunt, *dict. cap. 7. §. fin.* Dominari Clericis, & censum ab eis exigere prohibetur, *dict. §. Archidiaconus, cum cap. seq.* circa Evangelium legendum Officium Archidiaconi, *cap. officium, 2. dict. tit. & dist. 25. cap. 1. §. hi sunt ordines. vers. quis Levitarum.*

¶ Examen Clericorum ordinandorum ad Archidiaconum

diaconum pertinet, *d. §. in quadam. & c. ut nostrum, 9. versic. & illos examinare, eod. tit.*

¶ Jus Excommunicandi sine auctoritate Episcopi non habet, *cap. Archidiaconis, 5. de officio Archidiaconi.*

¶ Institutio corporalis tam super beneficiis, quàm etiam dignitatibus ad Archidiaconum pertinet, *dict. cap. 7. §. in quadam verò nostra*

¶ Jurgia singulorum audire debet, *cap. ad hæc, 7. §. Archidiaconus. vers. & audire, dict. tit.*

¶ Jurisdictioni ejus subjecti sunt Diaconi & Levitæ, *dict. cap. 7. §. Archidiaconus. dist. 25. cap. 1. & §. hi sunt ordines. versic. Archidiaconus.* sed in Monasteriis jurisdictionem non habet, nisi quantum tribuit ei generalis vel specialis consuetudo, *cap ult. de officio Archidiaconi.* ¶ Omne officium Ecclesiasticum providendo Lectiones aut Responsoria in matrice Ecclesia dare debet, & auscultare, *d. cap. officium, 2. §. omne. & dict. vers. quis Levitarum.* Oculus Episcopi appellatur, *dict. cap. 7. §. item in epistola.*

¶ Reprælentat ordinandos Episcopo, *dict. cap. 9. & dict. §. in quadam.*

¶ Visitare Quolibet triennio per diœcesin tenetur parochias, *cap. 1. §. fin. de officio Archidiaconi* & Non nisi semel in anno ad Ecclesias visitandas accedere debet, ut distinguitur, *cap. mandamus, 6. de officio Archidiaconi.*

¶ Clericorum Vitam inquirere debet, & corrigenda Episcopo nunciare, *dist. 94. cap. si quis. §. Archidiaconus.* ¶ Archidiaconus potest cognoscere de causis matrimonialibus, *cap. ad hæc, de officio Archidiac.*

¶ Archidiaconus, cùm personaliter visitat, potest procurationem petere, *cap. 1. de offic. Archidiac. & cap. cùm Apostolus, de censib.*

¶ Archidiaconus nemo sit in duabus Ecclesiis: sed in una potest habere præbendam, in alia Archidiaconatum, *c. præterea, de præbend. & cap. ex insinuatione, de procur.* ¶ Ab Archidiaconi jurisdictione non debet Episcopus Ecclesias eximere, *cap. ad hæc, de excess. Prælat.* ¶ Archidiaconus exercet jurisdictionem secundùm consuetudinem loci, *cap. Archidiaconus, de offic. Archid.*

¶ Archidiacono detur coadjutor, si efficiatur paralyticus, *cap. ult. de Cler. ægrot.*

Archiepiscopi definitio, *dist. 21. c. 1. §. Archiepiscopus. §. patriarcha patrum. & §. fin. item cap. nulli, in fine.*

¶ Non nisi Presbyter vel Diaconus in Archiepiscopum eligendus, *dist. 60. c. nullus.*

¶ ab omnibus suis Suffragancis ordinandus est, *dist. 66. c. 1.*

¶ Sine Suffraganeis suis Archiepiscopus nihil Agere debet, *d. c. 1. in fin. d. c. per singulas. §. fin. & d. q. 3. c. salvo. c. Archiepiscopus. c. si autem. c. nullus. c. Episcopo. item 3. quæst. 6. c. discutere. in princ. Apost. canon. 33. §. sed neque illa,* quod fallit si Papa sine Suffraganeis suis agat, *dict. c. salvo.* item si Patriarcha seu Primas sine Suffraganeis suis agat. Sed reprobatur, *d. quæst. 3. c. conquestus.* tertiò fallit si Suffraganeus in suo officio negligens sit, & subditis conniveat, *dict. quæst. 3. cap. cùm simus. & c. ult.* item fallit si à Suffraganeo ad Archiepiscopum sit provocatum, *d. c. conquestus. vers. nisi forte pro causis.* fallit quoque si Suffraganeus decesserit, *d. c. conquestus. vers. vel si Episc. suus.* item si Archiepiscopus ad hoc specialiter sit privilegiatus ut sine consensu Suffraganeorum agere ei liceat, *dict. cap. conquestus, in fin.* denique fallit si ad propriam ipsius Archiepiscopi parochiam negotium pertineat, *d. q. 3. cap. si autem. versic. nisi eas tantùm. cap. nullus. versic. nisi quod ad suam.*

Sine *Archiepiscopi* consensu & consilio Suffraganei nihil agere debent, *cap. 3. quæst. 6. cap. hæc quippe, in princ. 9. quæst. 3. c. 1. cap. per singulas. cap. nullus. § fin. cap. Archiepisc. vers. nec illi.* Nisi in sua Ecclesia aliquid agant Suffraganei, non extra, *dict. c. per singul. vers. nisi hoc tantùm. & dict. cap. nullus. § fin. item dict. cap. Archiepiscopus, vers. nisi quantum ad suas. d. cap. 33. §. illa autem.*

¶ Archiepiscopus potest providere de Episcopo vel Abbate, si intra menses non eligitur de consilio Capituli sui, & aliorum virorum prudentum, *cap. ne pro defectu, de elect.*

¶ Archiepiscopus debet consecrari, in sua Ecclesia ab omnibus Suffraganeis, *cap. si Archiepiscopus, de temp. ord.*

¶ Archiepiscopi provisio cassatur, si non post sex menses providit, quando potuit, *cap. dilectus, de concess. præbend.* ¶ Archiepiscopus provinciam suam visitans, potest petere procuratorem, *c. sopitæ, de censib.*

¶ Archiepiscopi legati non possunt absolvere de injectione manuum in Clericos, *cap. excommunicatis, de offic. legat.* ¶ Archiepiscopus subdito sui Suffraganei non potest causam aliquam invito delegare, *cap. pastoralis, de offic. jud. ord.*

¶ Archiepiscopus debet excommunicatos Suffraganei vitare, & sententiam ejus tenere, & ad absolvendum remittere, si sit appellatum ad eum, *cap. ad reprimendam, eod. tit.*

¶ Archiepiscopus cedens subest Archiepiscopo, in cujus provincia moratur, *capit. ad supplicationem, de renunciat.* ¶ Archiepiscopus non debet statuere in provincia sui Suffraganei, vel acceptare contra jus sine suo consensu, *cap. sicut, de excess. Prælat.*

¶ Ad Archiepiscopum potest appellari à Suffraganeo in causa, etiamsi videatur interdicta, *cap. licèt, de offic. judic. ord.*

¶ Archiepiscopus non habet jurisdictionem in subditos Suffraganeorum, nisi in casibus expressis, *cap. pastoralis, eod. tit.*

¶ Ad Archiepiscopum non devolvitur potestas conferendi beneficia, si intra semestre tempus non conferantur, nec quando collatio ad Capitulum & ad Episcopum simul pertinet, & ipsi simul non conferunt: sed tunc confert superior, *cap. postulastis, de concess. præbend.*

¶ In Archiepiscopum confirmatus potest Episcopum confirmare, etiam non consecratus, *cap. cùm ex illo, de translat. Episc.*

De Pallio Archiepiscoporum quære literam P.

Archipresbyteri à multis Decani appellantur, *c. ad hæc, 7. §. Archidiaconus. versic. Archipresbyteri, de offic. Archidiaconi.* ¶ Non nisi Presbyter aut Diaconus in Archipresbyterum, vel Decanum est ordinandus, *dist. 60. c. 1. c. nullus in præpositum, c. innovamus, in princ.*

Archipresbyter vicem Absentis Episcopi gerit in providendo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

videndo, ut Sacerdotes tuum faciant officium, & in aliis, *cap. 1. verſic. & in Epiſcopi ſui abſentia. c. miniſterium, 2. §. ſi Epiſcopus. c. officium, 3. in princ. de offic. Archipresbyteri. & diſtinct. 25. cap. 1. §. Archipresbyter. verſ. & quando.*

¶ Providere debet, ut officium Sacerdotum cardinalium in communicatione corporis & ſanguinis Chriſti, & aliis ſimilibus ritè expediatur, *cap. miniſterium, 2. in princ. d. tit.*

¶ Archipresbyter ruralis Presbyterorum & Laicorum plebaniæ ſuæ curam gerit: contra decretum tamen Epiſcopi nihil poteſt, *cap. ult. d. tit.*

¶ Officia Archipresbyteri circa infirmos, pœnitentes, convertendos, & infantes exponuntur, *d. cap. 3. §. debet etiam.*

¶ In præcipuis feſtivitatibus aut ipſe Miſſam celebrabit, aut alii celebrandum committet, *dict. cap. 2. §. fin. & c. offic. 3. in princ. eod. tit.*

¶ Aſſidue in Eccleſia ſtare debet, Collectam dicere, aut alii injungere, *d. c. 1. verſ. & aſſiduè in Eccleſia & dict. §. Archipresbyter. verſ. & aſſiduè.*

¶ Archipresbyter Præeſt Presbyteris & Presbyteralibus officiis, *d. cap. 1. verſic. & quod ſpecialiter. item d. §. Archipresbyter. verſ. & quod ſpecialiter.*

¶ Archipresbyter Subeſt Archidiacono, *dict. verſ. Archipresbyteri. & cap. 1. de officio Archipresbyteri, diſt. 25. cap. 1. §. Archipresbyter.*

¶ Providere debet, ut vita Sacerdotum cardinalium ſit honeſta & decens, *d. c. 2. verſ. provideat etiam.*

Argumentum, *d. cap. forum, 10. §. argumentum.*

¶ In argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa, *cap. in argumentum, 78. de reg. jur. in 6.*

¶ Quæ jure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda, *c. quæ à jure, 28. de reg. jur. in 6.*

¶ Argumentum dicitur, quod non per teſtes vel tabulas, ſed naturali probatione inducitur, *c. ferus, de verb. ſign.*

Ariolus, *cap. 1. §. arioli, de ſortileg.*

Arma Clericorum orationes & lachrymæ, *23. quæſt. 8. c. non pila quærant. & c. convenior. ante medium, diſt. 36. cap. ult.* ſic Chriſtus in Ægyptum ab Herode fugiens, & lapidibus Judæorum cedens, docuit non arma armis, ſed fugam perſequentibus opponi, *23. q. 3. c. 1. §. 1. per totum.* ideoque etiam Petro dictum eſt: converte gladium in vaginam tuam, *23. quæſt. 8. c. cùm à Judæis.* Quare Eccleſia non corporalia arma, ſed Chriſtum patienter exſpectet, *16. q. 3. porrò.*

Arma Laicis pro tutione Eccleſiæ & patriæ non ſunt prohibita, *23. quæſt. 3. per totum.* & quatenus Clericis & Eccleſiaſticis liceat Laicos hortari, *23. quæſt. 8. c. igitur, & ſeq.*

¶ Arma portantes Clerici excommunicentur, *cap. Clerici, de vit. & honeſt. Cleric.*

¶ In armis inventi Clerici poſt trinam admonitionem Epiſcopi non defendantur, quia jus perdunt clericale, *c. in audientia, de ſentent. excommun.*

¶ Arma portantes & ſeditionem facientes Clerici, ſi occidantur, non mittuntur ad curiam occiſores eorum, *c. perpendimus, eod.*

¶ Armis ſe defendere poſſunt Clerici ab inimicis, *ibid.*

¶ Armis Clerici aſſociati aliis, ſi aliqui & ſine eorum conſilio occiduntur ab aliis, non ſunt promovendi, *c. ult. de Cleric. percuſſ.*

Arcta non poteſt contrahere matrimonium, & contractum dirimitur, *c. fraternitatis, de frig. & maleficiat.*

¶ Arcta probanda eſt per aſpectum, qui præſertur juramento, *Ibid. & c. propoſuiſti, de prob.*

Artes liberales diligenter docendæ, *37. diſtinct. capit. 1.*

Aruſpex *1. §. haruſpices, de ſortilegiis. 26. qu. 5. c. contra idolorum. cap. nec mirum. §. haruſpicinæ.*

¶ Si aruſpicem, mathematicum vel ſimilem conſulat, vel ei credat, *26. quæſt. 2. c. intelligi. item 26. qu. 5. c. qui divinationes. c. ſi quis Epiſcopus, 26. q. 7. c. non obſervetis. item de ſortilegiis. c. ex tuarum, 2.*

Aſſeſſor eſt, qui conſenſu partium eligitur ad cauſas dirimendas, *cap. ſuper quæſtionum, de offic. Ind. deleg.*

Aſtrologus aut Mathematicus, *26. q. 5. c. non liceat, in princ. 26. q. 2. c. 1. §. ſic & aſtronomia. & §. aſtrologi. c. illos planetarios. c. ſed & illud. §. eſt & illud.*

Atteſtationes unius Judicis, alius Judex recipere poteſt, *cap. cauſam quæ, de teſtib.*

¶ Atteſtationibus publicatis contra matrimonium, alii teſtes & alia inſtrumenta admittuntur, *c. ſeries, eod. tit.*

¶ Atteſtationibus clauſis iteratò poſſunt produci teſtes, *c. cùm cauſam, eod. tit.*

¶ Atteſtationes quando non valent, *patet in tit. ut lit. non conteſt. non prov. c. ult.*

¶ Atteſtationibus publicatis, poſſunt inſtrumenta exhiberi, *c. cùm dilectus, de fid. inſtr.*

Auctoritas conſequitur pallium Archiepiſcopale, *de auct. & uſu pallii, per tot.* ¶ Auctoritas ſuperioris non excuſat delinquentem, *c. dilectus fil. de temp. ord.*

¶ Auctoritas eligentium præfertur numero eligentium, *c. dudum, de elect.*

¶ Auctoritas regalis & ſacerdotalis tenetur defendere res Eccleſiæ, *23. q. 5. c. res autem omnes.*

Auditus teſtium contra matrimonium non valet, niſi ſint graves perſonæ teſtantes factum, *c. præterea, de teſtib.*

¶ Auditur quis veniens contra factum ſuum, *c. Lator. de ſent. & re jud.*

¶ Ab auditore dato à Judice ordinario non poteſt appellari, *c. ſuper quæſtionum. §. verùm, de offic. deleg.*

Augur vel augures conſulendi, *d. c. 1. §. augures, d. c. nec mirum. §. auguria.*

Auguſtinus *2. q. 7. c. quanquam.*

Authentica ſcriptura quæ, *cap. 1. & 2. de fid. inſtrum.*

Auxilium malefactoribus ferendum non eſt, *14. q. 5. per totum.*

B.

Baliſtarii & ſagittarii adversùs Chriſtianos artem non exerceant, *c. unico, de ſagittariis.*

Balnea Die dominico conceduntur, dummodò non fiant voluptatis causâ, ſed propter neceſſitatem, *de conſult. diſtinct. 3. cap. pervenit.* Nec viri cum mulieribus lavacra habeant communia, cavetur *diſt. 81. c. non oportet.* Hæc ſunt dicta de delictis & quaſi delictis: ad quæ alia plura connumerari poſſent. Nam quicquid ſit contra præceptum legis, delictum dici poteſt, & pœnam meretur, *14. q. 2. quiſquis.*

Baptiſmus quid, *de conſecrat. diſt. 4. c. Baptiſmi. & cap. Catechumenum.*

¶ Baptiſmus verus eſt, à quocunque conferatur in forma Eccleſiæ, *c. firmiter, de ſumm. Trin.*

¶ Baptiſmi nec ſuſcipit rem, nec characterem qui publicè contradicit, nec pòſt conſentit, *cap. majores, de baptiſm.*

¶ Baptizare nemo poteſt ſeipſum, *cap. debitum, eod. tit.* ¶ Baptizari qualiter poſſunt dementes & dormientes, *ibidem.* ¶ Baptizatus habendus eſt, qui inter Chriſtianos natus, honeſtè converſatus eſt, niſi evidentibus ſignis contrarium probetur, *c. veniens, de Presbyt. non baptizat.*

¶ In baptiſmo crimina remittuntur, ſed matrimonium non ſolvitur, *cap. gaudemus, de divort.*

¶ Non baptizatus baptizetur, & iterùm ordinetur, *cap. veniens, de Presbyt. non baptizat.*

¶ Baptiſmus conferri debet & poteſt interdicti tempore, *cap. reſponſo, de ſent. excomm.*

¶ Baptizandi modus, & quando dubitatur baptizatus aliquis, *cap. de quibus, de baptiz.*

¶ Baptizatus à Latino non rebaptizatur à Græco, nec econverſò, *cap. licèt, eod. tit.*

¶ Baptizatus bis non promoveatur ad ordines, ſi eſt publicum, nec intret religionem, *cap. ex literarum, de apoſt. & reit. baptiz.*

¶ Baptizatus non poteſt accipere filiam ejus qui eum baptizavit, *cap. ex literis, de cognat. ſpirit.*

Beatitudo Æterna ſolummodò membris Chriſti paratur, *de pœnit. diſt. 1. c. omnis qui non diligit.*

Beguardi & Beguini damnantur, *Clem. 1. de religioſis domibus. Clem. ad noſtram, 3. de hæreticis. extrav. Ioan. XXII. unicâ, de religioſis domib.* Ab hac regula excipiuntur mulieres fide dignæ, nec ſuſpectæ, ſub habitu beguinarum viventes, *extravag. comm. unic. eod. tit.*

Bellicis actibus, aliquibus diebus feriandum, *c. 1. de treuga & pace.*

¶ niſi neceſſitas urgeat, *25. q. 8. c. ſi nulla.*

¶ Belli tempore quæ ſecuritate gaudeant, *cap. ult. de treuga & pace.*

Beneficia, *cap. tua nobis, 32. de verb. ſignific.*

¶ *Beneficium* Eccleſiaſticum non poteſt licitè ſine inſtitutione Canonica obtineri, *cap. 1. de reg. jur. in 6.* ¶ Beneficium Principis latiſſimè interpretandum, *cap. olim, 16. & cap. Abbate, 25. de verb. ſign. c. cùm dilecti, 6. de donat.* Hujus regulæ exceptio eſt in literis ſuper obtinendo beneficio impetratis, *cap. quamvis, 4. in princ. de præbendis, in 6.*

¶ Ad beneficia non debent aliqui promoveri, niſi caſtitate promiſsâ, *cap. ſanè, de Cleric. conjug.*

¶ Beneficium contra jus poſſeſſum juſtè poſſidetur per tolerantiam ſuperioris, *cap. literas, de ſuppl. negl. Prælat.* ¶ Beneficium vacans ex cauſa poteſt retineri ad tempus, *c. præterea, de conſt.*

¶ Beneficiorum tempus computatur à notitia, *c. licèt, de ſuppl. negl. Præl. & c. quia diverſitatem, de conceſſ. præbend.*

¶ Beneficium vacans ultra ſex menſes, ſi Capitulum debet conferre & non fecerit, Epiſcopus conferet, & econverſò, ſi Epiſcopus neglexerit, ad Archiepiſcopum, vel ad Papam, ſi ille non fecerit, collatio pertinet, *cap. intra ſex menſes, de conceſſ. præbend. & cap. licèt, de ſuppl. neglig. Prælat.*

¶ Beneficium ſibi ipſi nullus dare poteſt, *cap. cùm ad noſtram, de inſt.* ¶ Beneficium primum ipſo jure amittitur, ſi aliud recipitur, *cap. jam dudum, de præb. & dignitat.* ¶ Beneficium ſuum habeat Clericus infirmus, *c. cùm percuſſio, de Cler. ægros.*

¶ Beneficium quis amittit propter ingratitudinem, *cap. cùm Sacerdotis, de poſtulat.*

¶ Beneficium quis non debet amittere, niſi convincatur de crimine, *c. ſi conſtiterit, de accuſ.*

¶ Beneficium habens ſufficiens, ab Eccleſia cui non ſervit, nil recipiat, *c. quia nonnulli, de Cler. non reſid.*

¶ Beneficium non vacans, nulli promittatur ſpecialiter, *cap. accepimus, de pec.*

¶ Pro beneficiato non ſcribit Papa, niſi primi fecerit mentionem, *cap. poſtulaſti, de reſcript.*

¶ Beneficium habens primò, ſi literas ſuper alio obtinendo impetret, non valent, niſi de primo mentionem faciant, *ibid.*

¶ Beneficium malè dans conferendi poteſtate privetur, *c. grave, de præbend.*

¶ Beneficium Clerici detineri poteſt à Judice pro debitis, *cap. pervenit, de fidejuſſ.*

¶ Beneficia plura non poteſt quis habere ſine diſpenſatione, *c. dudum, de elect.*

¶ Beneficia conferenda à religioſis, non poſſunt ſuis monaſteriis conferri, & ſi negligant præſentare Clericum, Epiſcopus providebit, *c. ſicut nobis, de ſuppl. negl. Prælat.* ¶ A beneficiis debent removeri Clerici incontinentes, *c. Clericos, de cohab. Cler.*

¶ Beneficium curatum habens vel prælaturam recipiens ſit 25. annorum, *c. cùm in cunctis, de elect.*

¶ Beneficium obtinens, ſi literas impetret tacitâ veritate, non valent literæ, *c. ad aures. & c. in noſtra. de reſcript.*

¶ Beneficia conferat Epiſcopus, ſi neglexerit patronus, *c. eam te, de jur. patr.* ¶ Beneficium dimittat Clericus uxorem ducens, *c. quod à te, de Cler. conjug.*

¶ Beneficium non detur, niſi reſidere volenti, *c. quia nonnulli, de Cler. non reſid.*

¶ Beneficium dans quod non potuit, tenetur alia dare, *c. inter cætera, de præbend.*

Bibere non licet id, quod reliquum eſt ex eo, quod dæmonibus eſt immolatum, *26. q. 2. c. ſed & illud. §. fin. cum cap. ſeq.*

Bigami, *27. quæſt. 1. cap quo quot.* ¶ Bigamus ad Sacerdotium promoveri non poteſt, *c. ut bigami, de bigam.* ¶ Bigamus ex diſpenſatione ordinari non poteſt, *c. ſuper eo, eod. tit.* & ordinator privetur officio, niſi ex diſpenſatione toleretur.

¶ Bigamus ipso jure est à divinorum celebratione suspensus, *cap. de bigamis, eod. tit.*

¶ Bigamus non est contrahens cum vidua, si adhuc est incognita, *c. debitum, eod. tit.*

¶ Bigamus non est plures habens concubinas, *c. quia, eod. tit.*

¶ Bigamus contrahens non debet benedici à Sacerdote, *cap. capellanum, de secund. nupt. & c. vir autem, ibid.* ¶ Bigamiæ pœna punitur in sacris ordinibus constitutus, cum vidua contrahens de facto, *cap. quia. & c. nuper, de bigam.*

¶ Bigami Clerici ipso jure cadunt à privilegio, tonsura, & habitu Clericali, & foro seculari sunt addicti, *Greg. in novell. de bigam. lib. 6.*

Blasphemiæ & adjurationes puniendæ, *c. 2. de maledicis.*

Bona fides non patitur, ut bis idem exigatur, *c. bona fides, 83. de reg. jur. in 6.*

Bonarum mentium est, ibi etiam culpam agnoscere, ubi culpa non est : quia sæpè sine culpa agitur, quod venit ex culpa, *dist. 5. c. ult. §. fin. cap. consilium, 2. §. cùm autem, in fine, de observantia jejuniorum.*

Bonos paucos sanctius est, quàm multos malos habere, *c. cùm sit ars, 14. vers. sanctius enim, de ætate & qualitat. præficiendor.*

Bonorum nomine tam mobilia quàm immobilia dicuntur, *c. relatum, de test.*

¶ Bona mobilia per Ecclesiam acquisita, possunt dari locis religiosis & pauperibus, sive etiam servis, consanguineis, vel aliis post mortem Clericorum : sed alia quocunque modo acquisita, pro voluntate morientium distribuantur, *c. relatum, de testam.*

C.

Cadit, toties refugit, justi vocabulum non amittit, *de pœnit. dist. 3. c. quamvis. §. hac in fin.* qui quoties

Calcaribus deauratis non utantur Clerici, *cap. Clerici, de vit. & honest. Cleric.*

Calumniæ juramentum post litis contestationem præstatur, *cap. cùm in causa, de juram. calumn.*

¶ Calumniæ juramentum præstare recusantis pœna, *c. fin. eod. tit.*

¶ De calumnia non juratur in causis spiritualibus, *c. literas, eod. tit.*

¶ De calumnia jurare non tenetur Clericus alicujus ordinis, *cap. inhærentes, eod. tit.*

¶ De calumnia jurari potest per œconomum & per syndicum, *c. in pertractandis, eod. tit. & c. imperatorum, eod.* ¶ Calumniæ juramentum in casu requiri potest à Clerico, *c. cæterùm, de juram. calumn.*

Calumniantes ad vindictam poscit similitudo supplicii, *2. qu. 8. cap. quisquis, 5. q. 6. cap. qui calumniam, cum seq.*

¶ Calumniari præsumitur denunciator non probans quod intendit, *cap. 2. de calumn.*

¶ Calumniatores Prælatorum puniuntur degradatione, incarceratione, suspensione, *d. c. 2. ibid.*

Campanas Religiosi mendicantes plures habere prohibentur, exceptis certis casibus, *cap. unico, de officio custodis, in extr. comm.*

¶ Campanarum pulsatione cessante, possunt Clerici, interdicti tempore, in cæmeterio sepeliri, qui tamen servârunt interdictũ, *c. quod in te, de sent. & remiss.*

¶ Campanas non licet templariis nec hospitalariis habere, nec pulsare sine consensu Episcopi diœcesios, *c. potentib. de privileg. & excess.*

Canonicus Episcopo serviens beneficium non perdit, *cap. de cætero. & cap. ad audientiam, de Cler. non resid.*

¶ In Canonicum recepto præbenda debetur, *cap. relatum. de præbend. & c. cùm super, de concess. præb.*

¶ Canonici certum numerum Canonicorum in Ecclesia statuere possunt, *cap. in Ecclesia, de institut.*

¶ Canonici dignitates Ecclesiarum mutare possunt, *cap. cùm accessissent, de constit.*

¶ Canonicorum numerus non debet ex Laicis suppleri, *cap. Ecclesia, de institut.*

¶ Canonici dignitatem vel præbendam supprimere propriâ auctoritate non possunt in suis Ecclesiis, *cap. cùm accessissent, de constitut.*

¶ Canonici regulares Ecclesias parochiales regere possunt, & regulam suam servare debent, ut Episcopo sint subjectæ, *cap. inter quatuor, de relig. dom.*

¶ Canonicorum numerus augeri potest, si facultates augentur, etsi sit Canonicorum numerus statutus, *cap. cum M Ferrarien. de constitut.*

¶ Canonici non possunt minuere numerum Canonicorum, *cap. ex parte, eod. tit.*

¶ Canonicus ægrotans habeat debitam portionem suæ præbendæ, *c. ad audientiam, de Cler. non resid.*

¶ Canonicorum correctio in criminalibus pertinet ad Episcopum, *c. irrefragabili, de offic. jud. ord.*

¶ Canonicorum numero, juramento & confirmatione Papæ firmato, literæ super receptione non valent, nisi de prædictis mentionem faciant, *cap. constitutus, de rescript.*

Canonum origo & numerus Conciliorum exponitur, *dist. 15. in princ. cum cap. sequente, distinct. 16. cap. sexta synodus, cum cc. sequentib. usque ad distinct. 17.*

¶ Canonis definitio, *dist. 3. cap. 1. cum duob. seqq.*

¶ Canonum divisio, *dict. distinct. 3 cap. regula. §. porrò canonum.* item de Canonibus Apostolorum cavetur, *distinct. 16. cap. sexagina. cap. Clementis. c. placuit. cap. Isidorus. cap. sextam. cap. habeo. cap. quoniam.* Contradicit *dict. distinct. 16. in princ. cum cap. sequente. item dict. cap. Clementis.*

¶ Canones & decreta Pontificum vim legis obtinent, *cap. de constitut. distinct. 11. cap. hoc vestra, dist. 12. cap. ridiculum. item 1. quæst. 7. cap. si quis, in princ. 25. quæst. 1. cap. nulli. cap. violatores. cap. omne quod. cap. prima salus. cap. generali. cap. omnia. cap. hac consonâ. cap. à sanctis. item 25. qu. 2. cap. amputato. cap. si quis dogmata.*

¶ Canon posterior derogat priori, *c. 1. de constitut.*

¶ Contra Canones recipiens & dans beneficium, uterque punitur privatione, *cap. quia nonnulli, de Cleric. non resid.*

¶ Secundùm Canones agatur in judiciis, & nemo suo sensu utatur, *c. Canonum. & cap. ne innitaris, de constitut.* ¶ Canones scire debent, qui causam matrimonii tractant, *arg. c. accepisti, de frigid. & malefic.*

Canonizatio requiritur ad hoc, quòd debeat sanctus venerari, etiam miracula faciens, *c. audivimus, de reliq. & vener. sanctor.*

Capella

Capella in præjudicium matricis Ecclesiæ non potest construi, *c. intelleximus, de op. nov. nunciat.*

¶ In capellis possunt esse Canonici privilegiati, *c. cum capella, de privileg.*

¶ In Capellis Monachorum populum habentium debet institui & destitui Capellanus per Episcopum, *c. 1. de capell. Monach.*

Capite languescente, faciliùs membra corporis inficiuntur, *6. q. 1. c. sunt plurimi. §. verùm. & c. ex merito.* sequuntur enim caput membra, *12. dist. c. non decet, 11. dist. c. nolite, de consecr. dist. 3. c. celebritatem.*

Capituli major pars & sanior obtinere debet, *c. ex parte, de his quæ fiunt à maj. part. cap.* sed pars minor contradicere potest, si habet rationem, *cap. cùm in cunctis, eod. tit. & cap. cùm inter, 3. de elect.* ¶ Capituli assensus requirendus est in institutione vel destitutione personarum vel dignitatum ab Episcopo, *cap. quanto, de his quæ fiunt à Præl.*

¶ Capitulo non consentiente, non est rata donatio Episcopi, *cap. cùm nos, eod. tit. & cap. quanto, eod. tit. cum cap. fraternitatem. & c. pastoralis, de donat.*

¶ Item nec pensionem augere potest Episcopus sine licentia Papæ, *cap. pastoralis, dict. tit.* nec centesimam dare sine consensu Capituli, nisi per Papam, *cap. Apostolicæ, eod. tit.*

¶ Capitulo dissentiente, non tenet donatio Abbatis, *cap. ea noscitur, de his quæ fiunt à Præl. sine consensu cap.* ¶ Capituli consensus confirmat donationem Episcopi, *c. pastoralis, de donat.*

¶ Capitulum, vacante sede, potest excommunicare, absolvere, judicare & confirmare, *cap. abolendam, de hæret.*

Caritas annonæ, *16. qu. 1. cap. reverimini. §. si quando, 16. q. 7. cap. majores.* Cardinales Papæ in executione officii sacerdotalis coadjutores adsistunt, *c. fundamenta, 17. vers. decet namque ipsi Romano, de electione, in 6.*

Carne ut licet, si Dies Nativitatis Domini sit in sexta feria, *c. explicati, de observ. jejun.*

¶ Carnes etiam in quadragesima & jejuniis solemnibus, cùm urgens est necessitas, indulgeri possunt, *c. 2. eod. tit.*

Cassa est sententia à non suo Judice lata, *cap. F. & G. 4. o. de off. & potest. Iudic. delegat. & cap. as si Clerici, de judic.*

¶ Cassatur electio, si ante confirmationem electus ministret, *cap. qualiter, de elect.*

¶ Cassatur electio propter defectum scientiæ in electo, *ibidem.*

¶ Cassari debent quæ per importunitatem fiunt *cap. tuæ, de præbend. dignit.*

Castitas seu continentia voluntaria Deo placet, non necessaria, *33. qu. 5. cap. tunc salvabitur, circ. medium.*

Castitatem servare, est viam arctam & difficilem ingredi, *28. dist. c. de his, & 33. q. 5.*

Castrans seipsum ex justa causa non est irregularis, *c. ex parte, 3. de corpor. vitiat.* Sed sine necessitate faciens dispensatur per Episcopum in aliis, sed non in altaris ministerio, *c. significavit, 4. eod. tit.*

Causa, *cap. forum, 10. §. causa à casu. & §. causa aut, de verb. signific.*

Causâ cessante cessat effectus, *cap. etsi Christus, 26. §. quemadmodùm ergò Paulus, in fine, de jurejurando.*

¶ Prohibitâ causâ, prohibitus quoque censetur effectus, *c. cùm quid, 39. de reg. jur. in 6. c. nam concupiscentiam, 4. de constitutionib.* ut contrà prohibito effectu, omnis ejus causa prohibita censetur.

¶ Causa dicitur insufficienter instructa, lite non contestatâ, *c. olim, de lit. contest.*

¶ Causæ committi debent ei, coram quo securè potest comparere, *c. accedens, ut lit. non contest. non proced.* ¶ Causæ non debent remitti ad eos, à quibus appellatum est, nisi partes consenserint, *c. accepta, de appell.* tamen quandoque remittitur, *c. literæ, de matrim. contra interdictum Eccles.*

¶ Causæ majores ad sedem Apostolicam mittendæ sunt, *c. cùm ex illo, de translat. Episc.*

¶ Causæ continentia dividi non debet, *cap. 1. de sequestr. poss. & fruct.*

¶ Causa principalis sicut committi potest, ita & incidens, *c. causam, de rescript.*

¶ In causa criminali intentata potest constitui procurator, *cap. tuæ fraternitati, de procur.*

¶ In causa statûs vel liberali non debet procedi eo absente, qui petitur in servitutem, *cap. inter quatuor, de major. & obedient.*

¶ In causis gravibus non cogitur quis invitus constituere procuratorem, *cap. querelam, de procur.*

¶ In causa pari potior est conditio primò occupantis, *cap. pastoralis, de jur. patronat.*

¶ In causis spiritualibus juratur, licèt non de calumnia, tamen exceptionibus propositis in eis, *cap. literas, de restitut. spoliat.*

¶ Causæ non sunt audiendæ tempore nundinarum, *cap. significaverunt, de judic.*

¶ Causa civiliter tractata, non deducatur ad Judicem Ecclesiasticum, *c. ex parte, de alienat. judic. mutand.*

Cautionem stándi mandatis Ecclesiæ præstet absolvendus, *cap. ad nostram, de jurejur.*

¶ Cautionem præstet in possessione existens, cùm de jure possessionis dubitatur, scilicet restituendi omnia tempore medio recepta, si cadit in causa, *cap. suscitata, de in integr. restitut.*

Celebrare divina ubicunque possunt prædicatores & minores, *c. in his, de privileg.*

Cella, *cap. privilegium, 4. de verborum significatione, in 6.*

Censura Ecclesiastica dicitur excommunicatio, suspensio, & interdictio, *c. quærenti, 20. de verbor. signific.*

Census ex quibus causis debeatur.

Si **Census** in prædio alicujus constitutus sit per Legatum, Indictionem vel similem aliquem modum, debetur. Quod fallit si Ecclesiæ census sit impositus, *cap. scientes, 3. cap. prohibemus, 7. cap. cùm Clerici, 11. de censibus. cap. præterea, 23. de jure patronatûs.* item census ab Ecclesia debetur, si in fundatione Ecclesiæ consensu Episcopi, census ei sit impositus, *d. cap. 23. vers. præter antiquos. cap. significavit, 13. §. quoniam, de censibus.* Nisi vetus census

postea sit auctus, *dict. cap. prohibemus, 7. vers. nec veteres. & cap. gravis, 15. de censib.* item census ab Ecclesia praestatur, si Episcopus remittendo Ecclesiae jura Episcopalia censum ei imposuerit, *cap. constitutus, 6. de religiosis domib.* non tamen, si Episcopus Ecclesiam à Laicis occupatam illis eripuerit, *cap. Ecclesiis, de censib* neque etiam jusjurandum de persolvendo censu praestitum sit, *cap. significavit, 13. & cap. gravis, 15. eod. tit.* item si Ecclesiae auctoritate superioris census impositus est, debetur, *cap. praetereà, 8. versic. si Pomificis, dict. tit.* Nisi nulla justa causa subsit, *dict. cap. significavit, 13. §. fin.*

¶ ex Praescriptione, ut si multis annis census sint persoluti, debentur. Nisi Clericus sine auctoritate superioris ex reditibus Ecclesiae censum persolverit, *dict. cap. praetereà, 8. & c. cum Cler. 11. de censib.*

¶ neque etiam debetur Census, cujus causa ignoratur, *cap. pervenit, 5. eod. tit.*

¶ Census à privata persona impositus, personalis est, nec ejus vitam excedit, *cap. praetereà illi, de censib.*

¶ Census dicitur personalis, nisi exprimitur quòd sit realis, *cap. veniens, de transact.*

¶ Census novus Ecclesiis non imponatur, *cap. scientes. & c. prohibemus, de censib.*

De *petitione Censuum.*

Censum petens causam exprimere debet, ex qua debeatur, *cap. pervenit, de censibus.*

¶ Census à miserabilibus personis non est extorquendus, *c. licèt, de censib.*

De *solutione Censuum; quid & quantum debeatur?*

¶ Si census annui diversis mensuris soluti sunt, in minori Mensura debentur, *cap. ex parte, 18. de censib.*

¶ Solvendi sunt census in antiqua Moneta, in qua sunt instituti, *cap. penult. de censibus.* Nisi solutio alterius monetae sit praescripta, *cap. olim, 20. dict. tit.* item nisi antiqua moneta in usu esse desierit: tunc enim aestimatio ejus persolvenda, *d. cap. penult. in fin.*

¶ Ne ratione census vel alterius actionis Plus debito exigatur, *c. ea quae de, 12. d. tit. & cap. quia plerique, 8. de immunitate Eccles.*

¶ Census ignorantiae solvi non debent, *cap. pervenit, de censib.*

¶ Censum non solvens per biennium, amittit rei detentionem, *cap. querelam, de jurejur.*

¶ Census solutio est subjectionis probatio, *cap. omnis, de censibus.*

¶ Censum solventes domino Papae, tales Ecclesiae sunt exemtae, *cap. recipimus, de privileg.*

¶ Census tempore certo & certa ex causa debet absolvi, *c. pervenit, de censib.*

Certiorari ulteriùs non oportet eum qui certus est, *cap. eum qui, 31. de reg. jur. in 6.*

Cessio Episcopi quando & quibus de causis admittitur, *c. nisi, de renunciat.*

¶ Cedere non potest Episcopus auctoritate propria, *cap. quantò, de translat. Episc.*

¶ Cedens propter honestam causam iterùm potest reassumi, *cap. post translationem, de renunciat.*

¶ Cessio sufficientis & sancti difficulter admittitur, *cap. literas, eod. tit.*

¶ Cessionem petens & impetrans compellitur, si nolit, *c. quidam cedendi, eod. tit.*

Charitatis Definitio seu potiùs Descriptio *de poenit. dist. 2. c. charitas est, in pr usque ad §. ergò si charitatem.* item appellatur unctio invisibilis, *d. dist. 2. cap. unctio.*

¶ *Charitatis* divisio in perfectam & imperfectam, *d. dist. 2. c. charitas in quibusdam.*

¶ Dilectio proximi specialiter describitur, *d. cap. Charitas est. §. proximos, usque ad dict. §. illi verò plus quàm se. item 23. quaest. 4. cap. debet.*

¶ de Charitate sui ipsius seu philautia, quatenus concessa, *d. cap. charitas est. §. corpus nostrum.* & ordo charitatis perversus quis sit, *dict. cap. charitas est. §. ordinem dilectionis.* ¶ Charitas non excidit, vel deseri nequit, *de poenit. dist. 2. charitas quae. cap. radicata. c. charitas est, in princ. vers. corruptionis nescia. cap. charitas nunquam. cap. unctio. cap. ficta. cap. firmum. contradicis d. distinct. 2. cap. ut cognoverunt. cap. fin. cap. uti. §. charitati. usque ad fin.* & distinguitur regula proposita in charitate imperfecta, *d. distinct. 2. c. charitas est aqua. §. fin. cap. super tribus.*

¶ Charitas Ecclesiae peccata dimittit ac tenet, *dict. dist. 4. cap. Ecclesiae.*

¶ Sine Charitate non remittitur peccatum, *de poenit. distinct. 2. cap. 1. §. fin. cap. charitas est aqua. §. sine charitate. §. Amen, Amen. cap. ego sum. ibid. distinct. 7. c. nullus. §. scriptum est.*

¶ Charitatem habens non peccat, *d. dist. 2. cap. 1. §. fin. c. ficta charitas. §. fin.* & qui charitatem habet, non sitiet in aeternum, *d. dist. 2. c. charitas est aqua, in princ.* ¶ Charitas liberat à mundanis cupiditatibus, *dict. dist. 2. cap. valida. cap. charitas est. in princ. vers. mors criminum. §. ergò si charitatim. vers. seculi blandimenta.* ¶ Charitas facilè peccato resistit, *d. §. ergò si charitatem. §. quoniam si ex toto corde.*

¶ Charitas omnia difficilia perficit, *dict. §. ergò si charitatem. vers. & omnia.* & omnia tolerat, *de poenit. dist. 3. cap. ult. §. haec propter.* Omnium bonorum radix est charitas, *de poen. dist. 2. c. quia radix.* & Charitas est excellentior via ad Deum, *dict. cap. charitas est. §. haec est charitas.*

¶ Bona opera sine charitate non prosunt, declaratur *de poen. dist. 3. dict. cap. ult. in princ.*

¶ an Charitas sit in reprobis, & iis qui aliquando peccaturi sunt criminaliter, disseritur, *d. dist. 2. cap. 1. §. fin. cap. si enim. §. fin. cap. Apostolus. c. mirandum. c. multi bene. §. 1.* ¶ Charitatis contrarium est odium, *de poenit. distinct. 2. c. tolle charitatem. Haec de Charitate.*

de Christi nomine, *cap. 1. §. quia verò. versic. Christus enim, de sacra unctione.*

¶ Christus verus Deus & verus homo est, *capit. in quadam, 8. de celebrat. Missarum. Clement. 1. in princ. de summa trinitate. cap. cùm Christus, 7. de haereticis.*

¶ Christus Fundamentum est: quo deficiente, deficit id quod est superaedificatum, *1. q. 1. c. cùm Paulus.* ¶ Christus Panis est vivus, *de consecr. dist. 2. c. Christus.* ¶ Christus quotidiè Immolatur, cùm corpus & sanguis ejus sumitur, *d. dist. 2. cap. semel immolatus. de poen. dist. 1. cap. potest fieri, §. sicut.*

¶ Semel Mortuus, non ampliùs morietur, *de consecr. dist. 2. cap. semel Christus.*

¶ Christus

¶ Christus pingendus est specie hominis, non agni, *de consecr. dist. 3. c. sextam.*

de *Christi* gratia, *de consecr. dist. 4. cap. gratia. cap. antepenult. cum duobus sequentibus.*

¶ Signum Deitatis in Christo est, quòd super eum descenderit & manserit Spiritus Sanctus, *de poen. dist. 2. c. quaerendum.*

Circumstantiae decem à testibus inquirendae sunt, *c. cùm causam de testibus.* ¶ Circumstantiis probatur crimen adulterii, *c. literis, de praesumpt.*

Citatio non valet, si plures quàm quatuor citantur, *cap. nonnulli, de rescriptione.*

¶ Citatio extra provinciam ultra duas dietas non valet, *ibidem.* ¶ Citatio, si plures conditiones manifestè inconvenientes habeat, non valet, *cap. accedens. ut lit. non contest. non proceed.*

¶ Citatio ad locum periculosum vel inhonestum non valet, *cap. ex literis, de off. Iud. deleg.*

¶ Citatus legitimè per suum superiorem, etiamsi diœcesim mutaverit, jurisdictioni tenetur respondere, *cap. proposuisti, de foro compet.*

¶ Citatus ad judicium debet comparere, & suum privilegium allegare, aliàs sententia tenet, *cap. si duobus, de appellat.* ¶ Citatus à secundo non tenetur respondere, nisi prius sciat jurisdictionem prioris esse revocatam, *cap. ex tenore, de rescript.*

¶ Citationi rescriptum Papae est inserendum, *cap. praetereà, de ætat.*

¶ Citari debet procurator absente domino, & si ille non sit, denuncietur domui ejus, *cap. si adversarius, de eo qui mitt. in poss.*

de **Civium** ornatu & fuco mulierum, *de consecr. dist. 5. c. fucare.*

Clandestinum matrimonium asserentes, vel etiam negantes, non sunt ab Ecclesia compellendi, *cap. quòd nobis, de clandestin. desponsi.*

¶ Clandestinè contrahentium in gradu prohibito, etiam ignoranter, proles illegitima censetur, *capit. cùm inhibitio, eod. tit.*

Clandestinum matrimonium carnalis copula sequens ligat, sive de praesenti, sive de futuro, *cap. 1. eod. tit. & cap. is qui, de sponsi.*

¶ Clandestinus contractus in facie Ecclesiae est innovandus, *cap. 2. de clandestin. despon.*

¶ Clandestina matrimonia prohibentur, *cap. cùm inhibito, eod. tit.*

Clandestinum matrimonium debet probari per virum, *cap si quis, eod. tit.*

¶ Clandestino matrimonio consentiens Sacerdos punitur per suspensionem per triennium, *cap. final. §. final. eod. tit.*

¶ Clandestinum matrimonium à contrahentibus publicatum confirmat Ecclesia, *c. quod nobis, eod. tit.* nisi rationabilis causa impediat.

Clavis *extravag. Ioann. XXII. quia quorundam, 5. §. clavis est, d. tit.*

Clericus in conflictu existens promoveri potest, si neminem percussit, & armis potest resistere inimicis suis vim sibi inferentibus, *cap. praesentiam, de Cler. percuss.*

¶ Clericorum nomine Canonici intelliguntur, *cap. cùm tibi, de verbor. significat.*

Clericorum officium.

¶ Clericus sine consensu Episcopi, alterius jurisdictioni se non subjiciat, *cap. significasti, de for. compet.*

¶ Clericus comam non nutriat, eam nutriens invitus tondeatur, *cap. Clericis, de vit. & honest. Cler.*

¶ Clericus judicio seculari se non subjiciat quoad poenam, & percutiens sic est excommunicatus, *c. contingit, de sent. excomm.* ¶ Clericus Laico in temporalibus non ministret, *c. Sacerdotibus. & cap. sed nec. ne Cleric. se negot. secul. immisc.* ¶ Clericus alterius diœcesis ad ordines non transeat, nec recipiatur sine literis sui Episcopi vel Papae, *c. fraternitati, de Cler. non resign.* ¶ Clerici canes vel aves ad venandum non habeant, *c. 2. de Cler. venat.*

¶ Clerici officia sive commercia secularia non exerceant, *cap. Cler. 2. de vit. & honest. Cler.*

¶ Clericus in sacris ordinibus constitutus, non debet esse tabellio in causa criminali, *cap. sicut te. ne Cler. se negot. secul. immis.* nec causam vel judicium sanguinis agitet, vel literas scribat vel dictet, *cap. Cler. eod. tit.*

¶ Clericus praelaturam vel curam habens animarum, vel Sacerdos, Physicam vel leges non audiat: aliàs, si intra duos menses non redierit, est excommunicatus, *c. super specula, ne Cler. vel Monach.*

Privilegia Clericorum.

¶ Clericum tenens in vinculis solùm, est excommunicatus, *cap. nuper à nobis, de sentent. excomm.*

¶ Clericum verberans privatim, & si non sit convictus, à Papa absolvendus est, *cap. porrò, de sent. excom.*

¶ Clerici ad judicium seculare non trahantur, *cap. qualiter, de jud.* nec à secularibus condemnentur, sed coram Judice Ecclesiastico tractentur causae eorum, *cap. nullus, de for. compet.*

¶ Clericus à Laico judicari non debet, nisi depositus, *cap. Cler. de judic.*

¶ Clericus de calumnia jurare non debet, nisi per alium, nec religioso irrequisito superiore, vel Clericus inconsulto Episcopo, *cap. 1. de juram. calum.* nisi Clericus contra Clericum juret, tunc enim potest, *cap. caterùm, de juram. calumn.*

¶ Clericum percutiens quis vel se expurget, vel absolvatur, aliàs quasi excommunicatus habetur, *cap. cùm desideres, de sentent. excomm.*

¶ Clericus absens potest per alium de beneficio investiri, *cap. accedens, de praebend. & dignit.*

¶ Clericum verberans Papam adeat, nisi sit intra annos puberes, *cap. super eo, 2. de sentent. excommun.*

¶ Clericus moriens potest conferre bona sua intuitu personae cui vult, & etiam alia mobilia servis vel cognatis, vel piis locis, *cap. sed hoc, de success. ab intest.*

¶ Clericorum percussoribus faventes, vel liberare nolentes, cùm manifestò possint facinori obviare, & non faciunt, incidunt in Canonem, *cap. quanta, de sent. excommun.* ¶ Clericus potest convenire Episcopum coram Metropolitano, *cap. solicitudinem, de appellat.* ¶ Clerici depositi non statim debent tradi judicio seculari per Episcopum, *cap. at si Clerici, de judic.* ¶ Clerici tempore interdicti possunt sepeliri in coemeterio, si interdictum benè servârunt, *c. quod in te, de poenit. & remiss.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Clerici de bonis Ecclesiæ subvenire non debent Judicibus secularibus sine licentia Papæ, nisi in necessitate, *cap. non minùs. & cap. adversùs, de immunit. Ecclesiar.*

¶ Clericus furem in foro seculari potest convenire civiliter, sed non criminaliter, *cap. Henricus de Cleric. pugn. in duell.*

¶ Clerici possunt poni in locis religiosis, si defuerint regulares, *cap. inter quatuor, de religios. domib.*

¶ Laicus Clericum capere potest tantum de mandato Prælati sui, alioquin excommunicatur, dummodò etiam non excedat, nisi quantum rebellio exigit defendentium, *cap. ut famæ, de sent. excommunic.*

¶ Clericis in sacris ordinibus constitutis non debet pœnitentia publica injungi, *cap. quæsitum, de pœnitent. & remiss.*

¶ Clericus Laico fidelitatem jurare non tenetur, nisi aliquod temporale tenebat ab eodem, *c. nimis, de jurejur.*

Clerici, quomodo privilegia sua amittant, vel aliàs puniantur.

¶ Clericus negotia secularia exercens, amittit privilegium Clericale, *cap. ex literis, de vit. & honest. Cleric.*

¶ Clericus fur auctoritate superioris ligari potest & torqueri usque ad restitutionem, *c. gravis, de depositi.*

¶ Clericus post trinam admonitionem à suo Episcopo, arma portans habitu Clericali relicto, non gaudet privilegio Clericali, *cap. in audientia, de sent. excom.*

¶ Clericus verberari potest per superiorem disciplinæ causâ, similiter Monachus & Conversus, vel Clericus per Clericum, vel Monachus per Monachum de mandato ejus, *cap. universitatis, de jejunt. excomm.*

¶ Clericus habitum & tonsuram dimittens non debet defendi ab Ecclesia, *cap. præterea, de Apostol.*

¶ Clericum guerram & seditionem facientem interficiens, non est mittendus ad Papam, *cap. perpendimus, de sentent. excommunic.*

¶ Clericus propter hæresim depositus, tradatur Judici seculari, *cap. ad abolendam, de hæretic.*

¶ Clericus delinquens in habitu & tonsura seculari puniatur ut Laicus, *c. contingit, 2. de sent. excommun.*

¶ Clericus duellum iniens, sive obtulerit, sive susceperit, deponendus est, poterit tamen cum eo dispensare Episcopus, si mors, vel mutilatio membri inde non sit secuta, *c. 1. de Cler. pugnantib. in duell.*

Coactio voluntati contraria excusat peccatum, *15. quæst. 1. capit. quod autem. §. sed hoc. & cap. meritò.*

¶ Coactio an in causa religionis locum habeat? quòd non, *45. dist. cap. de Iudæis.* quòd sic, *23. qu. 4. c. ipsa pietas. & cap. quid faciat, cum similibus.*

¶ Coactio non tenet in obligatione, ubi non sequitur assensus, similiter nec in matrimonio, *c. 1. de iis quæ vi metúsve caus. fiunt. & c. cùm locum, de sponsa. Coacta* officia Deo displicent, *23. q. 6. c. jam verò.*

Coadjutor datur Clerico ægrotanti, *c. de Rectoribus, de Cler. ægrotant.*

Cœmeteria ubi excommunicati sunt sepulti, reconcilientur aquâ benedictâ solenniter, *cap. consulnisti, de consecrat. Ecclesiar.*

Cogitationis pœna est ex lege divina, *49. dist. c. hinc enim, ante fin. in Cogitatione* voluptas reprimenda, ne etiam in actu dominetur, *d. c. hinc enim.*

à Collectis & muneribus cæcus immunis est, *c. licèt multùm, 4. de censib.*

Collegium constituere sine auctoritate superioris non licet, *cap. dilectis, 14. de exerssib. Prælator.*

¶ Collegium sive corpus debet habere syndicum, *cap. unic. de Syndico.*

Commissiones duæ super eodem negotio impetratæ, nisi una de altera faciat mentionem, non valent *c. ex tenore, de rescript.*

Committens in leges, frustrà leges invocat, *c. quia frustrà, 14. in pr. de usuris.*

Commodum sentire debet, qui sentit onus & contrà, *cap. qui sentire, 55. & cap. rationi, 77. de regul. jur. in 6.* Ex eo non debet quis fructus consequi, quod nisus extitit impugnare, *c. ex eo, 38. de regulis juris, in 6.*

in re Communi potior est conditio prohibentis, *c. in re communi, 56. de regul. juris, in 6.*

Commutatio præbendarum vel dignitatum sine Episcopo non fiat, *cap. quæsitum, de rer. permut.*

¶ Commutatio Ecclesiæ fieri potest, licèt non venditio. *cap. ad quæstiones, eod. tit.*

¶ Commutatio spiritualis cum spirituali, temporalis cum temporali fieri potest, sed non simul confusè, *d. c. eod. tit.*

Compensationis exceptio opposita, condemnatione minuit, nisi depositi actione agatur, *c. 2. §. sanè depositum, de depositio.* vel nisi debitum quod opponitur, dubium sit, non liquidum, *d. c. 2. §. sin.*

Compassionem vera justitia non debet habere, *43. dist. c. veras 23. q. 4. c. est injust.*

Compromissum procuratoris debet dominus ratum habere: procurator tamen non debet compromittere sine mandato domini, *cap. per tuas, de arbitr.*

¶ Compromitti potest in Laicum auctoritate superioris, *ibidem.*

¶ Compromissio in Laicum de spiritualibus non valet, *cap. contingit, eod.*

¶ Compromissione factâ, quando non licet rescindere, *cap. in causis, de elect.*

¶ Compromissionis fines servandi sunt, aliàs non valet, *cap. constit. de appell.*

¶ Compromissio facta de electione, semper intelligitur de idoneo, & sic electus est recipiendus, *cap. causâ. de elect.*

¶ Compromissum non extenditur ad hæredes compromittentis, si de ipsis non caveatur, *ibid. & ult. de arbitr.*

¶ Compromissio tenet in beneficiis spiritualibus, *cap. nisi, de præb.*

Concentor, *distinct. 21. capit. Cleros, §. concentor.*

Concessio Laici de re Ecclesiastica non valet, *cap. qui res, de reb. Eccles. non alien.*

¶ Concessio præsumitur realis, nisi probetur fuisse personalis, *cap. cùm venissent, de inst.*

¶ Concessionis verbo generali omnia concedi videntur, *ibid. & cap. nulli, de rebus Eccles. non alien.*

¶ Concessio Episcopi Capitulo reclamante non tenet, per Capitulum facta erit, nisi fiat contra mandatum Papæ, *c. cùm nos, de iis quæ fiunt à Præl. & cap. 2. & 3. de concess. præb.*

¶ Concessionis auctoritas transit ad superiorem, quando statutum tempus negligitur, *capit. cum nostris, eadem titulo.*

¶ Concedere non potest Episcopus, ut in eadem Ecclesia plura quis habeat beneficia, *cap. literas, eod. tit.*

¶ Ex concessione Episcopi potest haberi beneficium simplex habens curam animarum, *cap. de multa, de præbend.*

¶ Conceditur nobilibus & literatis plura beneficia habere, ex dispensatione tamen Papæ, *ibid.*

¶ Concessum ex gratia, nulli debet præjudicium generare, *cap. bonæ memoriæ, de postulat.*

¶ Concessio beneficiorum non vacantium prohibetur, *cap. 2. & 3. de concess. prabend.*

De Conciliis.

de Concilii nomine & nominis ratione, *distinct. 15. c. 1. §. synodus autem usque ad finem.*

Antequam *Concilia* habeantur, priùs de iis, quæ correctione indigent, inquirendum est, *cap. sicut olim, 25. § ut autem id valeat, de accusat.*

¶ Absque Apostolicæ sedis auctoritate Synodum particularem vel Concilium universale congregare non licet, *dist. 17. in princ. cum cc. sequentib. usque ad c. ult. item 3. quæst. 6. c. dudum.* quod fallit si non ad generaliter aliquid definiendum, sed ad corrigendum & indicendum id quod est statutum, Concilia celebrentur, *dist. 18. in princip.*

A quibus habenda Concilia?

¶ Regulares quoque Canonici, Abbates atque Priores possunt ac debent habere peculiare Concilium, *c. in singulis, 7. in princ. & §. hoc ipsum, de statu Monachorum.*

Quando & quoties habenda Concilia?

¶ Singulis annis habendà Concilia provincialia, *cap. sicut olim, 25. in princ. de accusationib. dist. 18. cap. quoniam quidem, in princ.*

¶ Singulis annis bis habenda Concilia provincialia, *dist. 18 cap. de Conciliis, in princ. cap. propter Ecclesiasticas, in princ. c. per venit. c. quoniam, in princ. cap. propter Ecclesiasticas, in princ.*

¶ Regulares quolibet triennio Concilia celebrabunt, *c. in singulis, 8. in princ. de statu Monachor.*

¶ Aliquot certis Diebus continuè habendum, *dict. cap. 7. §. hujusmodi verò.*

Qui ad Concilia convocandi?

¶ De Abbatibus ad Synodum non cogendis, *distinct. 18. cap. Episcopus. item 18. quæst. 2. cap. ult. versic. non enim.* fallit si rationabilis causa subsit, *dict. versic. non enim. & dict. c. Episcopus.* item fallit si Abbates populum habeant, *cap. quod super, 9. de majoritate & obedientia.* denique fallit si Concilium sit Abbatum ac Religiosorum peculiare, *cap. in singulis, 7. in princ. de statu Monachorum.*

¶ Cap.tula cathedralium Ecclesiarum ad Concilia provincialia vocanda & admittenda, *c. ult. de his quæ fiunt à Prælat.*

¶ Diaconos, Presbyteros, & omnes quotquot se læsos existimant, præsentes esse oportet, *dict. c. 18. cap. propter Ecclesiasticas. §. in ipsis autem. c. antepenult. versic. ita ut ad Concil.*

¶ Hæretici ad Synodum non convocandi, *24. q. 2. capit. cum quibus.*

¶ Imperatores Synodis interesse non debent, *d. dist. 96. cap. ubinam*

¶ Nisi universalis sit Synodus, in qua de fide agitur, *dict. cap. ubinam. vers. nisi forte. & d. dist. 96. c. nos ad fidem.*

¶ Presbyteri religiosi populum non habentes, ad Synodum non cogendi, *c. nimis prava, 17. & ibi glossa, de excess. Prælatorum.*

¶ Suffraganei Episcopi convocandi, *c. sicut olim, 25. in princ. de accusationib. item dist. 18. c. propter Ecclesiast. §. admoneant autem.*

¶ Universi Sacerdotes convocandi, *c. cùm super, 9. de majoritate & obedientia. & d. c. 7. in princ.*

Forma Conciliorum.

¶ Ne quis ex vocatis ad Synodum religiosorum plùs quàm sex evectiones & octo personas secum adducat, *cap. in singulis, 7. in princ. versic. hoc adhibito, de statu Monachorum.* Præsidentes Synodi ordinandi, *cap. 7. §. ad vocent autem, de statu Monachorum.* Juramentum synodale, *15 q 6. cap. Episcopus.*

¶ de Meditatione & Solicitudine Episcoporum congregatorum circa mandata divina, *dist. 18. quoniam, §. dum autem.*

¶ de Inquisitis quæ correctione indigent, in Concilio proponendis, *cap. sicut olim, 25. §. ut autem. versic. & ea fideliter, de accusat.*

¶ de Inquirenda culpa præsidentium priorum cavetur, *cap. ea quæ, 8. §. sequentes. versic. idem etiam. dict. tit. de statu Monachor.*

¶ de Corrigendis excessibus & majoribus reformandis, & querelis dijudicandis in Concilio, *d. c. 25. in princ. versic. in quibus. & d. §. ut autem. versic. ut super his. item dist. 18. c. de Conciliis, versic. in quibus, cap. propter Ecclesiastic. in princ. & c. antepenult. in princ. item de statu Monachorum. c. in singulis, 7. §. hujusmodi verò.* ¶ de Dissidentibus Episcopis reconciliandis, *dist. 90. c. dissidentes.*

¶ de Muneribus à subditis accipiendis vel offerendis, *dist. 18. c. quoniam. §. fin. & c. de eulogiis.*

¶ de Visitatoribus eligendis, & horum officio, *dist. 18. c. in singulis, 7. §. ordinentur etiam.*

¶ de Sequentis Concilii vel Capituli loco definiendo, cavetur *dist. 18. c. 7. §. proviso.*

¶ de Cavendo, ne Ecclesiæ à Laicis lædantur, cavetur *dist. 18. cap. 7. §. fin.*

¶ de Vita communiter celebranda & communibus expensis cavetur *dist. 18. cap. 7. §. qui convenerint.*

de *contumaciæ* vocatorum non venientium, vel non habentium singulis annis synodum coërcenda, *dist. 18. cap non oportet. cap. pervenit. cap. quoniam. §. hunc ergò. cap. Episcopus. cap placuit. cap. si quis autem. cap. si Episcopus. cap. si quis Episcoporum.*

¶ de Die Paschatis annunciando cavetur *de consecr. distinct. 3. c. placuit ut postquam.*

¶ de Statutis publicandis, *dist. 18. cap. ult.* item de statutis Concilii observandis, *cap. in singulis, 7. §. & quod statutum. §. si verò, versic. cæteris irrefragabiliter, de statu Monachor. item cap. sicut olim, 25. §. ut autem. vers. & quæ statuerint, de accusationibus.* & de Pœna transgressorum, *dict. cap. 25. §. fin.*

¶ denique de iis, quæ in Synodo expediri non possunt, ad Pontificem referendis, *dict. c. 7. §. si verò. item dist. 18. c. de Conciliis, in fine.*

Concionatores à solo Episcopo ordinandi, *cap. 1. de Capellis Monachor.* & qualis debeat esse concionator, definitur, *8. q. 1. c. oportet.*

Qui concionari possit, vel non.

¶ De Laicis ad *Concionandum* non admittendis, *d. dist. 23. cap. mulier. §. Laicis. item de hæreticis. cap. cùm ex injuncto, 12. & cap. sicut, 14.*

¶ de muliere ad concionandum non admittenda, *dist. 23. c. mulier. item de consecrat. distinct. 4. cap. mulier. item cap. nova quædam, 10. de pœnit.*

¶ de Monachis ad concionandum non admittendis, *cap. 1. de Capellis Monachor. item 16. quæst. 1. c. de Monachis. §. fin. cap. Monachus non. capr adjicimus. cap. hinc est. § item illud. item cap. unico. §. personis quoque, de religiosis domibus, in 6.* quod fallit si Monachus in Clericum fuerit ordinatus, *16. quæst. 1. cap. sunt nonnulli. §. fin. cap. Monachus non. capr adjicimus. cap. hinc est. § item illud. item cap. unico. §. personis quoque, de religiosis domibus, in 6.* quod fallit si Monachus in Clericum fuerit ordinatus, *16. quæst. 1. cap. sunt nonnulli. §. fin. cum duobus cc. sequentibus, usque ad §. non est humilitatis.* item fallit si **Monachus** sit Canonicus regularis, *cap. quod Dei timorem, 5. de statu Monachorum.* tertiò fallit si divinâ gratiâ intùs commoniti Monachi concionentur, *16. quæst. 1. cap. placet rationabilis. §. ostendit ergò.* denique fallit si Monachi consulantur ab aliis habitum Monachalem susceperuris, *d. q. 1. cap juxta Chalcedonenses. versic. & à populorum.*

¶ non ordinati ad concionandum non admittendi, *cap. excommunicamus, 13. §. quia verò, de hæreticis.*

Forma Concionandi.

¶ de Admonendo in concionibus populo, ut decimas & alia Ecclesiæ fideliter solvant, *cap. 1. de decimis, in 6. Clem. cupientes, 3. §. illos etiam, usque ad finem, de pœnis.* item de admonendo in concionibus populo, ut operas sibi invicem exhibeant, *11. quæst. 1. cap. te quidem. §. fin. cum cap. sequente sicut.*

¶ Omnes ad audiendam concionem admittendi, *de cons. dist 1. cap. Episcopus nullum.*

¶ ut diligenter Concionibus auscultetur, *1. quæst 1. cap. interrogo.*

¶ ut stantes Evangelium audiant, *de consecr. dist. 1. cap. Apostolica.*

¶ Ne ante finitam Concionem peractam exeant, *d. dist. 1. c. omnes fideles, cum duob. cc. sequentib.*

Concubina *distinct. 34. cap. omnibus. §. concubina.*

¶ Concubina Clerici excommunicata, excommunicatione majori involvitur Clericus accedens ad eam, *cap. si concubinæ, de sentent. excommun.*

¶ Concubina Clerici secundùm Canones puniatur, *cap. si quisquam, de cohabit. Cler. & mulier.*

¶ Concubinam retinens post admonitionem Clericus excommunicetur vel suspendatur, *ibidem.*

¶ Concubinam resumens Clericus perpetuò suspendatur, *cap. Clericos, eod. tit.*

¶ Literæ à Clerico concubinario super absolutione (tacitâ facti serie) obtentæ, non valent, *cap. super eod. tit.* ¶ Concubinatus primò punitur per beneficii suspensionem: deinde perpetuam subtractionem, *cap. sicut, eod. tit.*

¶ Concubinarii missa audiatur, & ab eo Ecclesiastica Sacramenta percipiantur, quandiu ab Ecclesia toleratur, nisi valdè notorium sit talem eum esse, *c. vestra, eod. tit.*

¶ Concubinam habenti Clerico purgatio indicitur, *c. tua nos, eod. tit.*

Concussionis crimen, *quæst. 1. cap. concussionis.*

Condemnari non debet quis propter credulitatem aliquorum, *c. quales & quando, 2. de accusat.*

Condictio ex lege Adfine remedium interdicti unde vi est, si post appellationem quid sit innovatum, *cap. bonæ memoriæ, 51. de appellat.*

Conditio contra substantiam matrimonii dissolvit illud, *cap. si conditiones, de cond. apposit. in desponsi.* aliàs conditio inhonesta matrimonium non dissolvit, dummodò non sit contra substantiam matrimonii, *ibidem.* habentur enim in favorem matrimonii pro non adjectis, *ibid.*

¶ Conditionis error impedit matrimonium & dirimit, *cap. proposuit, de conjug. servor.*

¶ Conditio ex alieno consensu dependens, non ligat, nisi consentiat, *cap. super eo, de condition. apposi. in desponsi.* ¶ Conditio hæc, Centum si mihi dabis, te in uxorem ducat, in matrimoniis pro honesta habetur & valet, nec tenetur eam in uxorem recipere centum non datis, *cap. 3. de condit. appositi. in desponsi.*

¶ Ab omni conditione apposita in matrimonio receditur per copulam carnalem, *cap. per tuas, eod. tit.*

¶ Conditio hæc in literis Papæ intelligitur, si preces veritate nitantur, *cap. ex parte, 1. de rescript.*

¶ Sub conditione alterius consensus, traditio rei non valet, nisi consentiat, *cap. olim, 1. de restit. spol.*

¶ Conditio locum benè habet in spiritualibus, *cap. significatum, de præbend. & dignit.*

¶ Sub conditione data possessio data revocatur cà cessante, *c. verum. de condit. appos.*

¶ Sub conditione manumissus ut fiat Monachus, Monachus fieri debet, *c. 2. eod. tit.*

Si **Conductor** damnum in fructibus perceptis vel percipiendis passus sit, remittenda est ei pensio, *cap. propter, 3 in princ. de locato & conducto.* Nisi anni præcedentis vel sequentis fructus fuerint uberiores, *dict. cap. 3. in princ. vers. nisi cum ubertate.* vel nisi culpa conductoris damnum contigerit, *dict. cap. in princ. vers. sive culpa.*

Si quis hospitium ab alio *Conductum* ante tempus

pus istius conductionis finitum sine consensu Prioris conduxerit, punitur, *c. 1. de locato & conducto.*

Confessus in jure ut convictus condemnatur, *cap. cùm super. & confess.*

¶ Confessio etiam coram non suo Judice tenet, *c. & si Clerici, de judic.*

¶ Confessio semper est facienda in anno, *c. omnis, de pœnitent. & remiss.*

¶ Confessio invita & coacta non præjudicat, *c. causam, de offic. delegat.*

¶ Confessio criminis extra jus facta præjudicat, *cap. ult. de confess.*

¶ Confessio de seipso in præjudicium aliorum credi non debet, *eod. tit. c. 1.*

¶ Confessio à non pœnitentibus recipienda est, & pœnitentia injungenda, *cap. quod quidam, de pœnitent. & remiss.* ¶ Confessionem potest quis alteri Sacerdoti facere, licentiâ non obtentâ, tamen petitâ, *cap. omnis, de pœnit. & remiss.*

¶ Confessor sciens, excommunicatum aliquem in confessione solus teneturum eum vitare, & non in publico, *c. cùm non ab homine, de sentent. excommun.*

¶ Confessio procuratoris per errorem, negotio nondum finito, non obest domino si revocat, nec fit per hoc litis contestatio, *c. cùm causam, de appellat.*

¶ Confessus crimen, super eodem alium accusans non auditur, *c. veniens, de testib.*

¶ Confessio, qualis esse debeat, & qualiter se habere, & cui sit confitendum, & pœna revelantis confessionem, *c. fin. & c. omnis, de pœnit. & remiss.*

Confirmatio contra jus obtenta non valet, *c. examinata, de confirmat. util. vel. inut.* ¶ Ante confirmationem electi non debent beneficia sua conferre alicui, *c. cùm in electis, de elect.* ¶ Ante confirmationem possunt administrare in concordia electi, Papæ subjecti immediatè, si sint valdè remoti ultra Italiam, dum tamen de rebus Ecclesiæ nil alienent, *c. nihil est, de elect.* Confirmatio Prælatorum inferiorum pertinet ad Episcopum, *c. constitutus, de appell.*

¶ Confirmatio Papæ personalem transactionem facit realem, *c. cum apostolica, de iis quæ fiunt à Prælat.*

¶ Confirmatio impetrata lite pendente non valet, nec tenet sententia contra jus lata, etiam per superiorem confirmata, *c. bonæ. & c. examinata, de confirmat util. vel inutil.*

¶ Confirmatio Papæ ex certa scientia tenet, etsi aliàs non valeret, *c. venerabilis, eod. tit.*

¶ Confirmare non intendit Papa factum Legati contra Episcopum, *c. sua nobis, eod. tit.*

¶ Confirmari potest factum dubium inferioris per superiorem diœcesanum, *cap. cùm monasterium, de elect.*

¶ Confirmari potest sententia lata juris ordine prætermissò, *cap. ad petitionem, de accus.*

¶ Confirmationem potest quis petere per interpositam personam, *c. nihil est, de elect.*

¶ Confirmatio per subreptionem obtenta non valet, *cap. de confirmationib. de confirmat. util. vel inutil.*

¶ Confirmatio sententiæ à qua appellatur, quando valet & quando non, *cap. bonæ memoriæ, eod. tit.*

¶ Confirmatus in Archiepiscopum non potest transferri in Episcopum, *cap. 1. de translat.*

¶ Confirmari possunt pueri tempore interdicti ab Episcopo, *cap. responso, de sentent. excommun.*

Confiscatio non tollit jus uxori: ideoque bonis damnati publicatis, uxor dotem salvam habet, *c. decrevit, 14. de hæreticis, in 6.*

Congregatio dicitur, ubi duo vel tres fuerint intimul, *cap. 1. de elect.*

Conjugatorum neuter sine altero religionem ingredi potest, *c. cùm sis, de conver. conjug.*

¶ Conjugatorum alter, altero invito, ante carnalem copulam potest ordinem intrare, *capit. verùm, eodem titulo.*

¶ Conjugum religionem intrantium separatio ad Episcopum pertinet: aliàs revocatur, si alter suspectus habeatur, nisi alter intret ordinem, vel voveat continentiam, & non sit suspectus, *cap. 1. eod. tit.*

¶ Conjugum alter separatus propter fornicationem, potest ordinem intrare, *c. gaudemus, eod. tit.*

¶ Conjugatorum alter, si ab altero fraudulenter obtineat licentiam intrandi ordinem, non valet, nisi alter ipsum sequatur ad religionem, *c. accedens, eod. tit.*

¶ Conjugatus tenetur alterum expectare, donec certus sit de morte ejus, *c. in præsentia, de sponsal.*

¶ Conjugatorum altero relinquente seculum, potest is qui remansit contrahere, si non fuerit carnalis copula secuta, *c. verùm, de conver. conjug.*

¶ Conjugatorum alter ordinem intrans invito altero, perdit jus petendi debitum, & post mortem alterius, si exierit, non compellitur redire, sed continere, *c. quidam, & c. placet, eod. tit.*

¶ Conjugatorum altero intrante religionem, qui remanet tenetur vel intrare, si est suspectus, vel si non est suspectus, tenetur continentiam vovere, *c. cùm sis, eod. tit.*

¶ Conjugatus propter infidelitatem separatus, judicio Ecclesiæ peractâ pœnitentiâ, si ordinem intrare noluerit, compellitur fideli cohabitare relicto, *c. ult. eod. tit.*

Conjuratores & conspiratores, *cap. constitutionem, 2. §. cæterùm, de verb. signif. in 6.*

Compaternitas non contrahitur per ea quæ præcedunt baptismum, *c. contracto, de cogn. spirit.*

¶ Compater viri non potest uxori suæ copulari posteà, post ejus mortem, *cap. Martinus, eod. tit.*

¶ Ante compaternitatem natus non contrahat cum filia, mediante quâ facta est compaternitas: & si contraxerit, dirimatur, *c. tua nos, eod. tit.*

¶ Filii duorum compatrum, per quorum neutrum deventum est ad compaternitatem, licitè contrahunt, nisi resistat consuetudo, *c. 1. & 2. super eo, eod. tit.*

Conpurgatores, qui ad purgandam alicujus infamiam inducuntur, id solùm juramento tenentur firmare, quòd credunt veritatem eum dicere qui purgatur, *cap. de testibus, 13. de purgat. canonic.*

Consanguineam uxoris cognoscens nunquam debitum petat ab uxore sua, *c. 1. de eo qui cognov. consang. uxor. su.*

¶ Con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Conſanguineo infideli non poteſt Clericus legare, *cap. ſancto, de ſucceſſ. ab inteſt.*

¶ A conſanguineis uxoris abſtinendum eſt ut à propriis, *cap. ex literis, de conſanguin. & affin.*

¶ Conſanguinei teſtes eſſe poſſunt in cauſa matrimoniali, *cap. videtur, qui matrimon. accuſ. poſſunt.*

¶ Conſanguineus teſtis præfertur in cauſa matrimonii, *cap. quotiès, de teſtibus.*

¶ Conſanguineus conſanguinei ſponſam ducere non poteſt, *cap. ſponſam, de ſponſ.*

¶ Conſanguineam ſponſæ præcognoſcens, ſponſam poſteà ducere prohibetur, *c. tertio loco, 13. de præſumpt.*

Conſecratio Eccleſiæ & Chriſmatis & Epiſcoporum non debet fieri, niſi cum Miſſæ celebratione, *cap. quod ſicut, de elect.*

¶ In conſecratione Eccleſiarum priùs eſt dos aſſignanda, *cap. cùm ſicut, de conſecrat. Eccleſ.*

¶ Reconſecrari debet altare, ſi motum ſit, vel lapis fractus, nec propter hoc Eccleſia reconſecratur, *cap. ad hæc, eod. tit.*

¶ Conſecrantur benè Eccleſiæ diebus feſtis & ferialibus, *cap. tua, de conſecrat. Eccleſ. vel alt.*

¶ Conſecrari non eſt neceſſe Eccleſiam ſanguine pollutam propter homicidium, ſed & alio modo poteſt reconciliari, per aquam nempe, vinum & cinerem benedictum, *cap. propoſuiſti, 4. eod. tit.*

¶ Conſecrari etiam poſſunt multa altaria & multi Epiſcopi, *cap. cùm ſis, eod. tit.*

¶ Conſecrari debet Eccleſia polluta ſanguine vel ſemine humano, etiamſi priùs non fuerit conſecrata, *cap. ſi Eccleſia, final. eod. tit.*

¶ Reconſecrari non debet altare, in extremis tantùm fractum, *cap. ligneis, eod. tit.*

¶ Conſecrari debet Epiſcopus ad minus à tribus cæteris Epiſcopis, conſentiente Archiepiſcopo, *capit. Epiſcopus, diſt. 23.*

¶ Pro conſecratione Eccleſiæ procuratio peti poteſt, *cap. cùm ſit Romana, de ſimon.*

¶ Conſecrationem electi poteſt committere Archiepiſcopus Suffraganeis, *cap. quòd ſedem Apoſtolicam, de offic. jud. ordin.*

¶ Conſecratum non debet ad humanos uſus applicari, *cap. ad hæc, de religioſ. domib.*

¶ De conſecratione Regum habes *de ſacr. unct. cap. unic.* ¶ De forma conſecrandi Epiſcopos legitur *in cap. Epiſcopi, diſt. 23. cap. 1. diſt. 75.*

¶ De conſecrationis modo aliorum Clericorum habetur *in cap. Presbyter. & cap. ſeq. uſque ad capitulum Pſalmiſt. diſt. 23.* ¶ Forma conſecrandi Eccleſias traditur, *in auth. de Monachis. §. illud. & c. placuit, 1. q. 1. & cap. 1. diſt. 1. de conſecr.*

¶ Forma conſecrandi altaria aliaſque res ſacras explicatur, *in dict. cap. unic. §. ungitur, de ſacr. unct. cap. altaris. & cap. placuit, diſt. 1. de conſecr.*

Conſenſus partium poteſt relaxare auctoritatem juris, *c. nonnulli, de reſcript.* ¶ Propter conſenſus defectum confirmare nequit matrimonium impuberum, ante ætatem legitimam contractum, *cap. à nobis, de deſponſ. impub.*

¶ Conſenſus non videtur eſſe, ſi metus intervenit, *cap. cùm locum, de ſponſal. & matrim.*

Conſentire omnes debent in eo quod omnes tangit, *cap. quod omnes 29. de reg. jur. in 6. c. ad hæc, 7. §. fin. de officiis Archidiaconi.* item qui tacet conſentire videtur, *cap. qui tacet, 43. de regul. jur. in 6.* licèt qui taceat, non utique fatetur, ſed nec utique negare videtur, *c. is qui tacet, 44. d. tit.*

Conſervatores de manifeſtis injuriis tueri poſſunt, quæ indaginem juris non requirunt, *c. 1. de offic. deleg. in lib. 6.*

Ex **Conſilio** (dummodò fraudulentum non fuerit) nullus obligatur, *c. nullus, 62. de reg. jur. in 6.*

Conſtitutionis definitio habetur *diſt. 2. c. conſtitutio.*

¶ *Conſtitutionum* diviſio in civiles & Eccleſiaſticas habetur *diſt. 3. in princ.* Sed & dividuntur conſtitutiones in generales & perſonales.

¶ Conſtitutio nullum ligat, antequam ad eum perveniat, *c. cognoſcentes, de conſtitut.*

¶ Conſtitutiones contra libertatem Eccleſiæ revocentur, *c. noveris, de ſentent. excommun.*

¶ Conſtitutio non debet fieri in præjudicium futurorum, *cap. cùm omnes, de conſtitut.*

¶ Conſtitutiones antiquæ non mutentur, niſi de conſenſu Epiſcopi, *c. cum conſuetudinis, de conſtitut.*

¶ Conſtitutionem publicam non oportet auribus ſingulorum intimari, *c. 1. de poſtulat. Prælat.*

¶ Conſtitutio ſedis Apoſtolicæ omnes adſtringit, *c. fin. de conſtitut.* ¶ Conſtitutio ad præterita non extenditur, niſi nominatim de eis caveatur, *d. c.*

¶ Conſtitutio contra libertatem Eccleſiæ non tenet, *c. ult. de reb. Eccleſ. non alien.*

¶ Conſtitutio de uſuris fertur ad præterita, *cap. cùm tu, de uſur.* ¶ Conſtitutiones Eccleſiæ pro tempore variari poſſunt, *c. non debet, de conſang. & affin.*

¶ Conſtitutio nihil debet ambiguum & obſcurum continere, *c. ult. de conſtit.* ¶ Conſtituens patiatur legem quam ipſe tulerit, *c. cùm omnes, eod. tit.*

¶ Conſtitutio confirmata per ſuperiorem, non poteſt revocari per conſtituentes, *c. cùm acceſſiſſent, eod. tit.* ¶ Conſtitutio facta à Laico etiam pro libertate Eccleſiæ non tenet, niſi per Papam approbetur, *cap. Eccleſia, eod. tit.* ¶ Conſtitutio de certo numero Canonicorum non valet, niſi per Papam confirmata fuerit, *c. ex parte Epiſcopali, eod. tit.*

Conſtitutiones vim legis habent, *diſt. 8. c. quæ contraverſie. generale quippe.*

Conſtitutionum perſonalium definitio, item privilegiorum habetur, *diſt. 3. cap. regula. § fin. cum c. ſeq. item 25. qu. 1. c. ult. §. cùm ergo aliqua. verſ. privilegia namque.*

Conſuetudo cujus non exiat memoria, pro lege eſt habenda, *cap. ſeries, de teſtib. & atteſtation.*

¶ Conſuetudines ſuſtinens contra libertatem Eccleſiæ, excommunicatus eſt, *cap. noverit, de ſent. excom.*

¶ Ex conſuetudine hactenus præſtitum peti poteſt, *cap. ad hæc, de exceſſ. Prælat.*

¶ Conſuetudo juri contraria non valet, *cap. ad audientiam. & cap. quantò, de conſuet.*

¶ Conſuetudo juri ſcripto non præjudicat, *c. clerici, de judic.*

¶ Conſuetudo quòd Laicus teſtificetur contra Clericum

Clericum in cauſa criminali, præſertim ſi ejus fuerit inimicus, non valet, *cap. numinimus, 13. de accuſ.*

¶ Conſuetudo quæ abſque peccato ſervari non poteſt, non valet, *c. ult. de præſcr.*

¶ Conſuetudo in teſtamentis religioſis, factis ſine ſcriptis & teſtibus, valet, dummodò forma trahendi ſecundùm conſuetudinem terræ ſervetur, *cap. ex literis, de conſuetud.*

¶ Conſuetudo de ſepultura puerorum tenenda eſt, ſecundùm morem terræ, *c. de uxore, de ſepult.*

¶ Conſuetudo de canonica portione valet, ſecundùm morem & conſuetudinem terræ, *cap. certificari, eod. tit.*

¶ Conſuetudo de contrahendo matrimonio cum ante vel poſt compaternitatem genitis valet, *cap. ſuper eo, de Cognat. ſpirit.*

¶ Conſuetudo in teſtamentis, ut teſtes duo vel tres ſufficiant, non obſtantibus legibus, valet, *c. cùm eſſet, de teſtam.*

¶ Conſuetudo præjudicat juri communi, in ſuo loco tantùm ubi viget, *c. cùm dilectus, de conſuetud.*

¶ Conſuetudo damnoſa Eccleſiæ abolenda eſt, *c. cùm conſuetudinis, de conſuetud.*

¶ Conſuetudo dat juriſdictionem, *c. cùm contingat, de for. compet.*

¶ Conſuetudo de pluribus præbendis habendis in una Eccleſia non valet, *cap. literas, de conceſſ. præbend.*

¶ Conſuetudo non excuſat in delictis, *cap. quanto, de conſuetud.*

¶ Conſuetudo terræ in judiciis ſervanda eſt, ſi bona ſit, *c. ad apoſtolicæ, de decim.*

¶ Secundùm conſuetudinem loci decedens, debet relinquere Eccleſiæ matrici partem bonorum ſuorum, *cap. certificari, de ſepult.*

¶ Conſuetudo eſt optima interpres legum, *c. cùm dilectus, de conſuetud.*

¶ Conſuetudo obſervetur in electionibus & beneficiis conferendis, *c. cùm Eccleſia, de elect. & c. cùm Eccleſ. de cauſ. propriet.*

¶ Conſuetudines antiquæ ſunt magnæ auctoritatis, *c. cùm conſuetudinis, de conſuetud.*

Contemtus abſentis caſſat electionem, *c. quod ſicut ex literis. & cap. bonæ memoriæ, 1. de elect.*

Conteſtatio litis perpetuat juriſdictionem, *c. relatum, de offic. deleg.*

¶ Conteſtatio & ſententia diffinitiva debent fieri coram principali, *c. ſuper quæſtion. eod. tit.*

¶ Conteſtatio litis, ubi omittitur proceſſus, non valet, *c. dudum, de elect.*

¶ Conteſtatio litis quomodo fit, *ibid.*

Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur, *cap. contractus, 85. de reg. jur. in 6.*

Contrahere non poſſum cum ſorore mea adoptiva, durante adoptione, *c. ſi qua, de cognat. legal.*

¶ Contrahere non poteſt filius carnalis cum filia ſpirituali, & econverſò, *c. ex literis, de cognat. ſpirit.*

¶ In contrahentibus conſideranda eſt ſcientia & ætas, *c. ex literis, de ſponſal.* ¶ Contrahentes clandeſtinè non poſſunt compelli cohabitare, *c. quod nobis, de clandeſtin. deſponſ.*

¶ Contrahens uxoratus cum ignorante, primâ uxore defunctâ non poteſt petere divortium, niſi illa velit, *c. 1. & c. veniens, de eo qui dux. in matr.*

Contraria Allegans, non eſt audiendus, *c. cùm olim, 19. §. fin. de cenſibus.* item cohærere & conjungi non poſſunt, quibus ſtudia & vota ſunt diverſa, *1. c. 9. 7. c. in nona. §. unde oportet.*

¶ Diſtingue tempora, & concordabit ſcriptura, *2. quæſt. 1. cap. ſi peccaverit. §. diſtingue.*

¶ Contraria proponens, vel ſibi contrarius, ſuſpectus eſt, & non audiendus, *c. ſolicitudinem, de appellat.*

Contumax non eſt, qui infirmitate impeditur, *cap. querelam, de procur.*

¶ Contumax poteſt excuſari per nuncios, *ibid.*

¶ Contumax eſt, qui comparet, ſed reſpondere non vult, *cap. 1. de judic.* ¶ Contumax condemnatur in expenſis, à tempore quo cœpit eſſe contumax, adverſario expectante, *c. cùm dilecti, de dol. & contum.*

¶ Contra contumacem poſt litis conteſtationem ſententia diffinitiva dari debet, ſi liquet de jure, ſi non adjudicetur præſenti poſſeſſio, *c. prout, de dolo & contum.*

¶ Contumaciter recedens à judicio compellitur ſtare juri & tempori, & Eccleſiaſticâ pœnâ puniendus eſt, *ibidem.*

Convaleſcere ex poſtfacto non poteſt, quod ab initio non valet, *c. auditis, de elect.*

Convenire vel conveniri non debet collegium ſine conſenſu Prælati, *c. cauſam, 2. de judic.* ¶ Conventus per literas duplices ad Judices diverſos, primis non revocatis, tenetur reſpondere ſecundis, *c. ex tenore, de reſcript.*

¶ Sex conventionis vitia ponuntur, *cap. fin. eod. tit.*

¶ Conveniri poteſt poſſeſſio rei pro domino, *c. quoniam frequenter. §. fin. ut lit. non conteſt.*

¶ Conveniri ſimul quis non poteſt coram diverſis Judicibus, ſuper diverſis actionibus perſonalibus, *c. quia nonnulli, de reſcript.*

Conventicula prohibentur, *de conſecrat. diſt. 3. cap. ne quis jejunet. verſ. & ad alienas.*

Conventu irrequiſito non debet Abbas vel Abbatiſſa beneficium conferre, niſi propter privatam conſuetudinem, *c. continebatur, de iis quæ fiunt à Prælat.*

de **Converſione** hominis, *32. qu. 2. c. ancillam. §. fin. de pœn. de diſt. 1. c. convertimini, in princ. de pœn. diſt. 7. c. 1. c. ult. §. quod quamvis.*

Converſo Judæo ad fidem eſt parvulus puer aſſignandus, *c. 2. de converſ. infidel.*

¶ Converſum verberans eſt excommunicatus, & à Papa abſolvendus, *c. non dubium, de ſentent. excom.*

de **Coëpiſcoporum** differentia, *diſt. 68. cap quamvis.* Uſus Coëpiſcoporum prohibetur, *d. diſt. 68. c. Coëpiſcopi.*

de **Creatione** hominis, quare non ſimul, ſed alter ex altero ſit creatus, diſſeritur, *33 quæſt. 5. c. ult. in princ.* Quid ſit quod ad ſimilitudinem Dei dicitur homo creatus, *de pœnitent. diſt. 1. c. ſimilem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si **Creditor** ad extorquendum debitum vim adhibuit debitori, jus crediti amittit, *16. quæst. 6. in princ. cum duob. seq. cc. & c. ult. §. fin.* Nisi non creditor, sed alius ipsius nomine, non tamen ipsius mandato vim intulit debitori, *d. quæst. 6. c. placuit. §. fin. cum c. sequente, si Episcopum. & c. ult. §. si ergò.*

¶ Creditor ultra sortem non potest petere, *c. ad nostram, 1. de jurejur.* Sed potest impensas circa pignora factas deducere, *ibid.*

Crimen occultum non impedit promovendum, *c. ex tenore, de temp. ord.*

¶ Crimen est ibi puniendum, ubi commissum. *de rapt. c. 1.*

¶ Crimen tribus modis potest exponi, denuntiando, excipiendo, accusando, *c. super his, de accus.*

¶ Crimen pro quo excommunicatur Laicus, deponit Clericum, *c. monasteria, de vit. & honest. Cleric.*

¶ Crimen per testes, non per actorem probatur, *cap. licèt, de simon.*

¶ Pro crimine nemo puniendus est, contra quem non laborat infamia, *c. inquisitionis, de accusat.*

¶ In crimine participans eâdem sententiâ involvitur, *cap. si concubina, de sentent. excommun.*

¶ De crimine semel accusatus, reaccusari non debet, nisi iterùm crimen replicet, *c. de his criminibus, de accusat.*

¶ Crimen publicum ordine judiciario probandum est, *c. dilectus, de simon.*

¶ Crimina audita non dissimulanda, sed inquirenda sunt, *c. crimina, de colluf. decreg. & c. licèt, de simon.*

¶ Crimina paria pari compensatione tolluntur, *c. tua fraternitas, de adult.*

¶ Criminosus testificari non potest, *cap. cùm oporteat, de accusat.*

¶ Criminoso, in crimine socios accusanti, non est credendum, excepto crimine læsæ majestatis, *cap. 1. de confess.*

¶ Criminosus pœnitentiâ peractâ, repellitur à testificando in causa criminali, non in civili, *cap. non debet. & c. testimonium, de testib.*

¶ In criminali causa potest aliquando responderi per procuratorem, *cap. cùm dilecti, de dol. & commun.*

¶ In causa criminali non debet procurator admitti, *cap. veniens, 15. de accusat.*

¶ Crimina quædam sunt, in quibus culpa est relaxare vindictam, *c. 1. de postulat. Prælat.*

¶ In causa criminali pater non recipitur pro filio, nec econtrà, *c. 3. qui matrim. accus. poss.*

¶ Pro crimine occulto nemo debet publicè puniri, *c. inquisitionis, de accus.*

Cuculla *Clement. 1. §. statuimus. versic. fin. de statu Monachor.*

Culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti, *c. non est, 19. de reg. jur.*

D.

Damnum quod quis suâ culpâ sentit, sibi, non aliis debet imputare, *c. damnum, 86. de reg. jur. in 6.*

¶ Damni appellatione non continentur expensæ, *cap. in nostra, 8. de injuriis.*

¶ Damnum dedisse videtur, qui occasionem damni dedit, *c. fin. de jurejur. & damn.*

¶ Damno facto per antecessorem non obligatur successor, si est in damnum Ecclesiæ, *cap. 2. de precar.*

¶ In damnum Ecclesiæ alienata sunt revocanda, *cap. ad audientiam, de reb. Eccles. non alien.*

¶ Damnum faciens non excusatur ignorantiâ, si scire debuit, quin teneatur satisfacere, *c. fin. de injur.*

Debitor plùs obligatur, si alteri quàm creditori solvit, *cap. eam te, de jurejur.*

¶ Pro debitis solvendis potest Episcopus beneficium retinere, *c. pervenit, de fidejuss.*

¶ Pro debitis alienis Ecclesia non gravetur, *cap. fraternitatem, de donat.*

¶ Debita patris solvat filius, & Prælati prædecessorum suorum, *cap. 1. de solut.*

¶ Debitor excommunicatus debet absolvi, si non potest solvere, præstitâ cautione, quòd solvat cùm potest, *cap. Odoardus, eod. tit.*

¶ Debiti injusti solutio per debitorem probari debet, *cap. is qui, eod. tit.*

¶ Debito pro majori parte soluto, non debet pœna exigi, si aliud non potest solvi, *c. suam, de pœnit.*

¶ Debitor tenetur liberare fidejussorem ab omni obligatione, *cap. constitut. de fidejuss.*

¶ Indebitè exactum, licèt ex consuetudine, non est solvendum, *c. sanè, de excess. Prælat.*

¶ Ad debita solvenda quatuor menses conceduntur, *cap. quærenti, de offic. deleg.*

¶ Si Debitor pro suo debitorem alienam obligavit, ad eam redimendam ipse ejusque hæres tenetur. *c. ex præsentium, 3. de pignoribus.*

Deceptis Decessus & non decipientibus, jura subveniunt, *c. cùm universorum, de rer. permut.* alicujus non impedit quin de statu ejus cognosci possit, *cap. si quis Episcopus, de hæretic.*

Decimæ quo jure introductæ sunt, cavetur, *de consecrat. dist. 5. c. quadragesima, §. fin. 16. q. 1. c. decimas, in princ. qu. 3. c. jubemus. § decimæ, quæst. 7. c. 1. §. oportet autem. c. decimas.* item De definitione seu potiùs disceptatione decimarum, habetur *c. tua nobis, 26. §. verùm si ad, versic. quæ tributa, de decimis, 16. qu. 1. c. decimæ, in princ.* & De quatuor generibus decimarum juris veteris, *cavetur c. 1. in princ. d. tit.* ¶ Decimæ dandæ sunt de lana, fœno, molendinis, piscariis, deductis expensis, *cap. pervenit. & cap. pastoralis, de decimis.* ¶ Decimæ statim solventur collectis fructibus, ante solutionem mercedis mercenariorum, *cap. cùm homines, eod. tit.*

¶ A decimarum solutione nemo absolvi potest per principem, *cap. tua, eod. tit.*

¶ Decimæ dandæ sunt de rebus omnibus licitè acquisitis, *cap. ex transmissa, eod. tit.* ¶ Ad decimas dandas omnes tenentur, *cap. à nobis, eod. tit.*

¶ Decimas detinens Laicus careat sepulturâ Ecclesiasticâ, *cap. prohibemus, eod. tit.*

¶ Decimæ dentur parochiæ illi, in cujus parochia sita sunt prædia, *cap. fin. de paroch. & alien. paroec.*

¶ Decimæ jure hæreditatis teneri non possunt, *cap. ad hæc, de decim.* ¶ Decimæ debentur divinâ constitutione, *cap. tua. & cap. parochianos, eod. tit.*

¶ Decimæ non debent retineri propter malitiam Clericorum, *cap. tua nobis, eod. tit.*

¶ Decimæ dandæ sunt de diversis etiam seminibus, unius etiam agri, *cap. ex parte, eod. tit.* ¶ Decimæ dandæ

dandæ sunt de omnibus bonis, de apibus & omni fructu terræ, *c. non est, eod. tit.*

¶ Decimæ pertinent ad Ecclesiam parochialem de jure communi, *c. cùm contingat, eod. tit.*

¶ Decimas non tenentur dare Cistercienses, hospitalarii, templarii, de terris quas propriis manibus & sumtibus colunt, *c. ex parte, eod. tit.* de terris tamen quas tradunt, aliis excolendas, tenentur ad decimas, *c. nuper. & c. licèt, eod. tit.*

¶ Decimæ tribuuntur in signum universalis dominii: item sunt tributa egentium animarum, *c. tua nobis, eod. tit.*

¶ Ad decimas persolvendas compellendi sunt Laici per censuram Ecclesiasticam, si nolint persolvere, *ibid.*

¶ In decimis solvendis consuetudo approbata servatur, *c. cùm sint, eod. tit.*

¶ Decimarum solutio præcedit exactiones tributorum & censuum, *cap. cùm non sit in homine, eod. tit.*

¶ Decimæ locari possunt quibuscunque, *c. vestra, de locat. & conduct.*

¶ In decimis locum habere potest compositio, *c. suggestum est, 9. de decimis.*

¶ Decimæ solvendæ sunt, de terris quæ olim pascuosæ, nunc fructuosæ sunt, & de fundo ubi steterunt olim domus, *ibid.*

¶ Decimas non tenetur solvere mercator, nisi deductis expensis suis, *c. pastoralis, eod. tit.*

¶ Decimas tenentur Clerici de patrimonio solvere, *cap. novum, eod. tit.*

¶ In decimis non deducuntur expensæ pro fructibus percipiendis, vel rebus reservandis factæ, *c. cùm homines, eod. tit.*

¶ Decimas tenentur Judæi solvere de terris quas tenent colendas, *c. de terris, eod. tit.*

¶ Decimas non recipiat Ecclesia in alieno Episcopatu, *c. cùm sint, eod. tit.*

¶ Decimæ non recipiantur de manu Laici sine consensu Episcopi, *c. cùm & plantare, de privilegiis. & cap. dudum, de decimis.*

¶ Decimas alterius Ecclesiæ à Laico detentas alius in pignus non recipiat, *c. interdicimus, eod. tit.*

¶ Decimas de hortis suis fratres prædicatores & minores solvere non tenentur, *c. nimis iniqua, de excess. prælat.* ¶ Decimæ datæ in feudum revocentur, *c. cùm Apostolica sedes, de iis quæ fiunt à prælat.*

¶ Decimas Laico concedens deponatur, *capit. quamvis, de decimis.*

¶ Decimarum transactio fieri debet de consensu Episcopi vel Papæ: aliàs non valet, *cap. statuimus. & cap. veniens, de transact.*

de **Decretis** quatuor Conciliorum, *dist. 15. c. 1. c. sicut. c. sancta. item dist. 16. c. sancta. can. 6. c. septuaginta. c. viginti.* item aliorum præter ista quatuor Conciliorum decretis, *dist. 15. c. sicut. §. quintum verò. cap. sancta. §. sed etsi qua. item dist. 16. c. sancta. c. sexta. c. prima. c. ult.*

de **Delitiis,** *dist. 41. cap. delitiæ.*

De Delegati potestate & officio.

Delegatus potest exequi jurisdictionem suam per annum integrum, *c. quærenti, de offic. & potest. Iud. deleg.*

¶ Delegatus major est ordinario in causa sibi commissa, *c. sanè, eod. tit.*

¶ Delegatus vices suas committere potest suo conjudici, etsi simpliciter sit pluribus commissa causa, *cap. quamvis, eod. tit.*

¶ Delegatus potest excommunicare contumacem, *c. quærenti, eod. tit.*

¶ Delegatus potest vices suas committere in rebus non arduis, *cap. si pro debilitate, eod. tit.*

¶ Delegatus præjudicationem crucis sibi commissam, sive dispensationes, absolutiones, pœnitentiarum injunctiones, non potest alteri committere, *c. quoniam Apostolica sedes. §. cæterùm, eod. tit.*

¶ Delegatus potest coercere quemlibet jurisdictionem suam impedientem, *c. 1. eod. tit.*

¶ Delegatus potest arbiter esse in causa sibi commissa, *cap. literas, de præsumpt.*

¶ Delegatus eandem habet potestatem in principali & accessorio, *c. quoniam, de decimis.*

¶ Delegatus generalis non habet potestatem super causa delegata alteri specialiter, *c. 2. de offic. deleg.*

¶ Delegatus rebus sibi non delegatis se intromittere non debet, *cap. super literis, de rescript.*

¶ Delegatus potest esse testis in causa sibi delegata, si judicandi officium non assumat, *c. dilecto filio, de test.*

¶ Delegatus potest alteri causam committere prout vult, *c. super quæstionum, de offic. & potest. deleg.*

¶ Delegatus committens alteri vices suas, de cætero se non intromittet, si ex toto commisit, *ibid.*

si Delegatus sequi debet mentem delegantis, *c. sanè, eod. tit.* ¶ Delegatus non potest alteri committere causam appellatione remotâ, *d. c. super quæstionum.*

¶ Delegatus potest compellere subdelegatum ad recipiendum vices suas, *ibid.* ¶ Delegatus non procedat in causa sibi commissa, si literæ prioribus literis contrariæ opponuntur, de eis mentionem facientes, *c. sanè, eod. tit.* ¶ Delegatus puniat contumaces pœnâ statutâ, vel aliàs pro qualitate delicti, *c. præterea, eod. tit.* ¶ Delegatus recipiens causam, simul recipit potestatem omnium ad causam pertinentium, *ibidem. & c. suspicionis, eod. tit.*

¶ Delegatus potest sententiam suam executioni mandare, & debet id facere, si ordinarius nolit, vel aliàs non possit, *c. significasti, eod. tit.*

¶ Delegatus potest ordinario executionem mandare, *cap. ex literis, eod. tit.*

¶ & exequi debet, nisi Papa aliud, vel aliter committat, *c. si quando, eod. tit.*

¶ Delegatis commissa causa expressis nominibus locorum, non personarum, uno mortuo successor ejus in dignitate, potest in causa cum alio sententiam dicere, *c. quoniam Abbas, eod. tit.*

¶ Delegatus non potest aliquem invitis ordinariis instituere, *c. super eo, eod. tit.*

¶ Delegatis duobus causa commissa, unius sententia sine altero non tenebit, *ibid.* ¶ Delegatus suspectus est amovendus, *c. causam quæ, eod. tit.*

¶ Delegatus debet procedens mortuo mandatore, si lis ante ejus obitum contestata fuerit, *c. relatum, eod. tit.* ¶ Delegatus potest procedere in causa, citatione emissâ ante mortem mandatoris, *c. gratum, eod. tit.*

¶ Delegatus potest absolvere excommunicatum ab ordinario, si ille malitiose noluerit facere, *c. prudentiam, eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Delegatis tribus, uno absente alii non possunt procedere, nisi se legitimè impeditum probet, vel nisi duobus committatur, etiamsi tertius nequiverit interesse, *ibidem.*

¶ Delegatus non debet procedere in causa, si citatus misit legationem ad Papam, *ibid.*

¶ Delegatus unus non procedat in causa, appellatione emissâ contra suum conjudicem, *c. cùm super, eod. tit.*

¶ Delegatus usque ad mediam noctem potest partes expectare, & tententiare, *c. 24. eod. tit.*

¶ Delegatus vice suâ & sui conjudicis mortui re integrâ non procedat, nisi à suo conjudice sibi committatur, & ante mortem ejus sit cœptum, *c. licèt, eod. tit.* ¶ Delegati mandatum non tenetur exequi ordinarius, nisi priùs ei constet de rescripto apostolico, *c. cùm in jure, eod. tit.*

¶ Delegatus non potest excedere formam mandati apostolici, alioquin non valet processus, *c. venerabili fratri. & c. P. & G. eod.*

¶ Delegatus de consensu partium potest alteri vices suas demandare, licèt ei sit mandatum, ut personaliter exequatur: nisi sit causa ardua, *cap. fin. eod. tit.*

¶ Delegatus qualiter procedat contra injustè excommunicantem, *c. cùm contingat, de off. deleg.*

¶ Delegatus potest refutari, si nimiam familiaritatem post litis contestationem cum alterutra partium contraxerit, *cap. insinuantem, eod. tit.*

De ætate delegati, & quando ipsius potestas expiret.

¶ Delegatus debet esse 20. annorum, nisi partes scienter consentiant in eum, qui sit major octodecim annis, aliàs facta delegatio ab alio quàm à Principe non tenetur, *c. cùm vigesimum, de offic. & potest. deleg.*

¶ Delegatus officio suo functus, cùm sententiam executioni mandat, expirat auctoritas sua, *c. ex literis, eod. tit.* Item quando terminus præfixus præteriit, *c. de causis, eod. tit.*

¶ Delegatus per negligentiam vel malitiam amittit jurisdictionem, *c. quoniam, eod. tit.*

¶ Delegato uno mortuo, potestas alterius expirat, nisi aliud sit in delegatione expressum, *cap. un. eod. tit.* Idem de arbitris.

¶ Delegati jurisdictio finitur, cùm causa remittitur ad superiorem, *c. licèt, de offic. deleg.*

¶ Delegati jurisdictio expirat per sententiam interlocutoriam, quâ se jurisdictionem non habere pronunciavit, nec ipsam etiam de consensu partium reassumit, *c. significantibus, 38. eod. tit.*

Delictum personale non redundat in Ecclesiam vel conventum, *cap. damnamus, de summa Trinitate.*

¶ Delictum occultum non impedit promovendum, *c. ex tenore, de temp. ordin.*

¶ Delicti cognitio facta extra judicium nocet, sicut confessio, *c. per inquisitionem, de elect.*

Denuncians repellitur, qui non præmonuit, *c. de dilect. de accusat.*

¶ A denunciatione repellantur concubinarii publici, *c. cùm dilecti, de accus.*

¶ A denunciatione repelluntur conspiratores, *ibid.*

¶ Ad denunciandum non admittuntur inimici, *cap. cùm oporteat, de accusationib.*

¶ In denunciatione deficiens suspenditur ab officio & beneficio, *cap. cùm dilectus, de calumn.*

¶ Denunciari quis potest de pluribus in eodem judicio, *c. cùm I. & A. de sent. & re judic.*

Deposita res furtiva non est furi reddenda, *c. 1. de depos.*

Deponendus est nullus ante causæ cognitionem, *c. 1. de judic.* ¶ Non deponitur quis, nisi pro notabilibus peccatis, *c cùm dilecti filii, de accus.*

¶ Depositus si celebrat, ab Ecclesia rescindatur, *c. si quis presbyter. de Cleric. excomm.*

¶ Deponendus quis non est, si testes contra eum ex sola credulitate deponunt *c. inquisitionis, de accus.*

Desertus locus, *c. 1. §. illum locum, de verb. signif. in 6.*

de Diabolo. Hic affligens homines, ipse plùs affligitur, *de pœnit. d. 1. c. potest fieri. § ægritudo. & ibi glossa.*

Diaconi, *dist. 21. cap. Clericos. §. Levitæ. vers. hi Græcè.* ¶ De origine Diaconorum legitur *distinct. 21. in princ. §. Levitas.*

¶ De Modo ordinandi Diaconum, *dist. 23. c. diaconos.* ¶ In iis ordinandis manus eorum chrismate perungi non debent, *dist. 23. cap. præterea.*

¶ Septem ordinandi, *dist. 93. cap. diaconi qui. & c. diaconi septem.*

Diaconi officium circa albam, *d. dist. 93. cap. diaconus, in fine.*

¶ De cœlibatu Diaconorum cavetur *distinct 28. c. quando. c. præterea. cum c seq. dist. 32. cap. eos qui.* Contradicit *d. distinct 28. c. presbyter. c. diaconi, in fr.* Huic objectioni respondet Gratianus *dict. cap. diaconi, vers. sed quod de electione.*

¶ Compagis Diaconus uti non debet, *distinct. 93. c. pervenit.*

¶ Diaconi nihil eorum quæ decreta sunt primis ordinibus sibi debent vendicare, ut baptisma, eucharistiam, &c. *dist. 93. c. diaconus. c. pervenit. c. non oportet.* Cujus exceptio est in tempore necessitatis, *d. dist. 93. c. præsente.*

¶ De inquirendis à Diacono iis, quæ ad cultum Ecclesiæ & disciplinam ejus pertinent, *distinct. 93. c. diaconi Ecclesiæ.*

¶ De Episcopo à Diaconis custodiendo, *dist. 93. c. diaconi qui.*

¶ Sicut in ministerio, ita in dispensatione sine Diacono Episcopus vivere non debet, *d. dist. 93. c. diaconi sunt.*

¶ Diaconus sinistrum tantùm humerum orario ambit, *dist. 25. c. audivi, in fine. cum c. seq.*

¶ Diaconi Ministrant Sacerdotibus, *d. 25. c. 1. §. ad diaconum.*

¶ Diaconi Subesse debent presbyteris, non se illis præferre, *dist. 93. c. à Subdiacono. §. porrò. c. Diaconi septem. § ut igitur. cap. pervenit. c. non oportet. c. Diaconi. c. Diaconus. c. nonnulli. c. legimus. c. dominus.* Nisi Diaconus locum metropolitani sui obtineat, *d. dist. 93. c. ult.*

Die dominicâ est ab omni opere illicito abstinendum, *cap. 1. de fer.*

¶ Die dominico licet Episcopo virgines consecrare & ordines conferre, *c. 1. de temp. ordin.*

¶ Diebus dominicis potest solus Papa Subdiaconos ordinare, *ibid.*

Dies

Dies quandoque incipit initio noctis, & terminatur ad diem sequentem; idque verum est in celebrandis ordinibus, cùm quæritur, plurésne ordines uno die collati sint, *cap. literas, 13. de temp. ordin.*

¶ Dies aliquando incipit à vespera usque ad vesperam, quoad festa celebranda, *cap. 2. de fer.*

¶ Dies aliquando incipit à mane, & terminatur in fine diei ante tenebras, quantum ad Judicem & sententiam diffinitivam, *cap. consuluit, de offic. Iudic. deleg.*

¶ Dies aliquando incipit à media nocte, & terminatur in mediam noctem sequentem, quantum ad contractus faciendos: possunt enim fieri quâlibet horâ, *cap. consuluit, eod. tit.*

¶ Dies aliquando incipit post cœnam, & durat per noctem usque ad diem sequentem, quantum ad jejunium, *cap. de esu. de consecr. dist. 3.*

¶ Dies etiam incipit à quarta feria post occasum solis, usque ad secundam feriam in ortu solis, quantum ad Treugas servandas, *cap. 1. de treuga & pace.*

Dietas ultra duas extra suam diœcesin nemo citandus est, *c. olim, de excess.*

Diffinitiva sententia proferri non debet contra absentem ex legitima causa, & lata non tenet, maximè in causa matrimoniali, *cap. tenor. & cap. cùm Berchtoldus, de sent. & re judic.*

¶ Contra contumaciter absentem, etiam lite non contestatâ, proceditur ad sententiam diffinitivam in causa criminali per viam inquisitionis mota, *cap. veritatis, 8. de dol. & contum.*

Dignitas Infamibus non patet, *cap. infamibus, 87. dict. tit.*

¶ Dignitates duas habens, unam dimittat, etiamsi illas habeat in diversis Ecclesiis, *cap. præterea, de præbend.* ¶ Ad dignitatem majorem à minori est transeundum, *cap. licèt in tantum, de translat. Episcop.*

Dilapidator deponendus est, *cap. licèt Heli, de simon.*

¶ Dilapidator rerum Ecclesiasticarum suspectus removetur usque ad disquisitionem facti, *cap. fin. de accusat.*

Dilatio non nisi causâ cognitâ danda, *3. qu. 3. c. ult. §. à Iudice.*

Dilectio Dei & Proximi. *vide suprà in charitas.*

Diœcesis, *capitulo Rodolphus, 35. de rescriptis.*

Discipuli Christi creduntur esse baptizati, *de consecr. dist. 4. c. quando ab. c. si eos.*

in Disjunctivis, *cap. in alternationis, 70. de reg. jur. in 6.*

Dispensationes ad jus commune trahi non debent, *c. in causis, de sent. & re jud.*

¶ Dispensare potest Episcopus cum Clerico in minoribus criminibus, *cap. at si Clerici, de judic.*

¶ Collaterales personæ in secundo gradu matrimonium contrahentes dispensari possunt à Papa, quia hoc non est contra jus divinum, *cap. literas, de restitut. spoliat.*

¶ Dispensationem inducit multitudo supplicantium, & consuetudo terræ, *cap. sanè, de temp. ordin.*

¶ Dispensatur cum eo in temporalibus, cum quo & in spiritualibus, *cap. per venerabilem, qui filii sint legit.*

¶ In dispensatione voti attendi debet debilitas & paupertas, *cap. quod super his, de vot. & vot. redempt.*

¶ Dispensatio revocari non debet, *cap. ex tuâ nobis, de fil. presbyt.*

¶ Dispensationem non habenti, alia cura animarum non conferatur, si talis eam antè habuerit, alioqui collatio viribus careat, *cap. de multa, de præb.*

Disputare de fide Laici non debent, *capit. quicunque. §. inhibemus, de hæreticis, in 6.*

Dissensus difficulter probatur, nisi contraria judicia præcesserint, *cap. ad id, de sponsal. & cap. insuper, qui matrimonium accus. poss.*

¶ Dissentiente altero desponsatorum post septennium alter solutus est ipso jure, *cap. accessit, de despons. impub.*

Distinctio, vide suprà, in Antinomia, vel Contraria.

Divinatio, *26. quæst. 5. in princ. 1. q. 1. c. nunquam, in princ.* causa 26. item quæ proponentur infrà causa 9. Ratio hujus causæ per objectionis solutionem habetur, *d. qu. 5. cap. ult. §. si autem quilibet.* Origo divinationum exponitur *26. quæst. 5. in princip. cum cap. sequente.* Ratio nominis exponitur, *dict. quæst. 3. cap. 1. §. divini.* Genera divinationum enumerantur *d. c. 1. §. 1.* Singulorum generum species in sequentibus causis proponentur. Divinationum autem causæ vel modi exponuntur, *dict. c. 1. §. fin. cum c. seq.*

Divortium, non celebratur, licèt ex utraque parte conjugum, consanguinitatis impedimentum allegetur, nisi per testes fide dignos illud probetur: idque fit ad impediendam collusionem, *capit. super eo, de eo qui cognov. consanguin. uxoris suæ.*

¶ Divortio judicio Ecclesiæ celebrato, non potest compelli fidelis recipere infidelem, licèt conversum ad fidem, *cap. de illa, de divort.*

¶ Post divortium dos est reddenda uxori, & possessiones dividendæ sunt, *capit. significavit, de donat. inter vir. & uxor.*

¶ Divortium non fit propter furtum, vel simile quid, sed propter infidelitatem vel adulterium commissum, *cap. quæsivit, de divort.*

¶ Divortio propter hæresin facto, continere debet fidelis vivente infideli, *ibid. & capit. quanò, eodem titulo.*

¶ Divortium potest fieri ex violentâ præsumptione, *cap. literas, de præsumpt.*

¶ Divortium sine jurisdictione Ecclesiæ non tenet, *cap. porrò, de divort. & cap 1. de convers. conjug.*

¶ Divortio propter adulterium facto, contrahens cum altero debet redire ad primam, *c. ex literis, de divort.*

Doctoris Juramentum, vel ejus qui ad magisterii honorem promovetur, circa expensas præstando cavetur. *Clement. cùm sit nimis, 2. de magistris.*

¶ De magistris & doctoribus artium liberalium ubique constituendis, *dist. 37. cap. de quibusdam.*

¶ Ne pro licentia docendi aliquid accipiatur, *d. c. 1. §. pro licentia. & c. prohibeas, 2. c. quanò, 3. eod. tit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Item Ut gratis doceant magistri, *dict. §. pro licentia.*

Dolus scienti & consentienti non fit, neque injuria, *c. scienti, 27. de reg. jur. in 6.*

Dolo facit, qui petit quod est restituendum, *c. dolo, 59. de reg. jur. in 6.*

¶ Item qui contra jura mercatur, dolo agere præsumitur, *c. qui contra, 82. de reg. jur. in 6.*

¶ Dolo facere non videtur, qui jussu Judicis facit, *c. quod quis, 24. d. iit.*

¶ Dolus alicujus facit, ut contra eum absentem procedi possit, si de eo constet, *c. cùm olim, de sent. & re jud.*

Domicilium ibi quis dicitur habere, ubi habet beneficium, *c. dilectus filius, de rescript.*

¶ Domicilium ubi quis habet, ibi conveniri potest, *c. dilecti filii, de for. compet.*

Dominium acquiritur, si quid capitur ex hostibus, nisi bellum sit injustum, *c. si vis, 29. in princ. de jurejurando.*

Donatio Episcopi sine consensu capituli non valet, *cap. cùm nos, de his quæ fiunt à Præl.* ¶ Donatio occulta suspecta est, & ideò irritanda, *cap. 1. ut benefic. Eccles. sine dilat. conf.*

¶ Donare potest, qui sui juris est, & rerum suarum habet administrationem, *cap. cæterùm, de donat.*

¶ Donationem potest, & debet vir mulieri facere, si vxo deserit uxor dotem, *c. nuper, de donat. int. vir. & uxor.* ¶ Donationes Ecclesiarum vivente Rectore non valent, nisi fiant locis religiosis, ita tamen, ut Rectores eis non priventur per vitam, *cap. consultationibus, de donat.* ¶ Donare nemo sibi ipsi potest beneficium, *cap. cùm ad nostram, de institut.*

¶ Donatio inter virum & uxorem, quæ dantem pauperiorem, accipientem locupletiorem facit, non valet, *cap. ult. de dot. post divort. restitut.*

¶ Donationes Episcopi in gravamen Ecclesiæ factæ sine consensu capituli, revocentur per successorem, *cap. fraternitatem, de donat.*

¶ Donatio Abbatis cum consilio prioris vel paucorum, non tenet, aliis reclamantibus, *cap. cæterùm, eod. titulo.*

Dos ad uxorem, & donatio ad virum revertitur, soluto matrimonio, *cap. fin. de don. post divort. rest.* ¶ In dotem non potest dari feudum, *cap. super, eod. tit.* ¶ Dos reddi debet uxori separatæ ob legitimam causam, *cap. 1. de don. inter vir. & uxor.* secùs, si ob fornicationem matrimonium solutum sit: tunc enim non redditur, *cap. plerunque, eod. tit.*

¶ Dos etiam reddenda est post divortium ancillæ, quæ matrimonii contracti tempore libera credebatur, *cap. proposuit, de conjug. serv.*

¶ Dos in manu viri est uxore vivente, *cap. per vestras, de donat. inter vir. & uxor.*

¶ Dos detur uxori viro exulante vel fugiente, *capit. ex literis, de pignorib.*

¶ Pro dote uxoris, omnia viri bona tacitè sunt hypothecata, *ibid.*

¶ Dotem uxoris, nisi æstimatam, maritus vendere non potest, *cap. ex parte, de consuet.*

¶ Dos Ecclesiæ immunis esse debet ab omni servitute, *c. 1. de censib. & exact.*

in **Dubio** Consuetudo loci est attendenda. Quòd si varia sit consuetudo, ea potiùs attendenda, quæ magis rationabilis est, & alii minùs præjudicans, *cap. cùm olim, 6. de consuetudine.*

¶ Humaniorem sententiam sequi debemus, *cap. estote, 2. de regul. jur. cap. odia resting. 15. cap. in pœnis, 49. eod. tit. in 6.*

¶ contra eum qui legem apertiùs dicere potuit, Interpretatio facienda, *c. contra eum, 57. de reg. jur. in 6.*

¶ quod Minimum est sequimur, *cap. in obscuris, 30. de reg. jur. in 6.*

¶ Inspicimus quod Verisimilius est, aut quod plerunque fieri solet, *cap. inspicimus, 45. dict. 1. i.*

Duellum qui fecit, quod ex dispensatione in ordine ptiùs habito ministrare, *cap. 1. de corp. vitiat.*

¶ Duellum exercens potest promoveri, si non interfecerit, *cap. 1. de Cleric. pugnant. in duell.*

¶ Homine in duello interfecto, non potest interfector ejus in ordine susceptо ministrare, *c. 2. eod. tit.*

Duplicia Monasteria prohibita, *18. q. 2. cap. diffinimus.*

E.

Ebrietas ubi est, ibi etiam libido & furor, *35. dist. c. venter.* item obcæcat conscientiam, & sepelit rationem, *15. q. 1. c. sanè.*

de **Ebrietate** punienda, *dist. 33. c. 1. c. luxuriosa. c. Ecclesiæ. c. venter. c. vinolentum. c. luxuriam. c. sexta.*

Ecclesiastici & civilis status Comparatio, *dist. 96. c. cùm ad verum. c. quis dubitet. c. duo sunt.*

Ecclesia Catholica est fidelium multitudo fide & charitate unita, *93. dist. c. legimus, circ. med. 1. q. 1. c. multæ, in fin. 24. q. 1. c. loquitur.*

¶ Una est Ecclesia universalis, extra quam non est salus, *cap. 1. §. una verò, de summa trinitate, 1. qu. 1. c. teneamus, 24. qu. 1. c. loquitur. cap. quia ex sola. cap. quoniam. c. pudenda. §. etenim. c. schisma. item dist. 93. cap. qui cathedram.*

¶ De Ecclesiis Defendendis contra Laicos, *dist. 96. cap. ult. & dist. 97. in princ. §. sed sicut, ex cap. 1. cum cap. seq.* & de Ecclesiis non Violandis, & violatorum pœna, *cap. relatum, 21. §. fin. de jure patronat. 17. q. 4. c. ad Episcopos. c. attendendum. c. si quis.* item pœna eorum qui *Ecclesiæ* pacem turbant, *24. quæst. 1. cap. qui contra, q. 3. c. quilquis per.* non est enim subjecta Ecclesia cum suis personis, rebus & actibus Laicorum dispositioni vel judicio, *per cc. jam proposita. & d. distinct. 96. in princ. cum c. seq. cap. nos ad fidem. cum cap. seq. cap. ubinam. cap. denique. cap. satis. cap. in scripturis. cap. si Imperator. cap. nunquam. cap. sicut. item distinct. 97. in princ.*

Ecclesiæ res in nullius bonis sunt, nec quisquam eas ranquam proprias sibi potest vendicare, *cap. ratio, 3. de præbendis, 16. quæst. 7. cap. 1. §. has verò decimas. versic. sed sint omnia communia, 23. quæst. 7. cap. quod autem. §. si autem privatim.*

¶ In res Ecclesiæ non succeditur jure consanguinitatis, *c. 1. de præbendis cap. consuluit, 15. de jure patronat. 16. q. 1. c. in canonib. §. generaliter. versic. similiter & ij.*

¶ Ecclesiastica Laicus Conferre non potest, *c. dudum, 31. §. cæterùm. vers. cum sacrilegii, de decimis. cap. nullus, 17. de jure patronatûs.* neque quid disponere vel statuere

statuere, *dist. 96. in princ. cum seqq. 16. qu. 7. cap. nullus Laicorum. cap. non placuit. cap. Laicis. c. si quis, princ. cap. quicunque. §. si ergò.*

¶ Ecclesiastica Laicis non conferenda, nec committenda, *d. §. Laici autem. & cap. quamvis, 17. de decimis. item dist. 89. cap. indicatum.* nam non nisi ab Episcopo, ejusvé consensu conferendæ ac possidendæ sunt, *16. qu. 7. cap. congregato. cap. & hoc. §. fin.*

¶ Res Ecclesiasticas Laicus possidere non potest, *16. quæst. 7. in princ. §. Laici autem. cap. 1. in princ. cap. nullus Laicorum.* & licèt Res sterilis vel onerosa, Ecclesiæ redhiberi debet, *10. quæst. 2. cap. hoc jus. §. sicut.* De rebus Ecclesiæ vindicandis, *16. qu. 3. cap. 1. in fin. c. inter memoratos. §. fin. item de reb. Ecclesiæ alienandis. cap. si quis, 6. §. fin. vide supr. in Alienatio.*

¶ Ecclesia non vacans potest concedi religiosis, *cap. cùm venissent, de restit. spol.* ¶ In una Ecclesia plures simul non instituuntur, *cap. quoniam, de jure patron.*

¶ Ecclesia ultra quatuor menses vacare non debet, *cap. cùm propter discordias, eod. tit.*

¶ Ecclesiam sine dispensatione Papæ tenens non Presbyter privetur, *cap. præterea, de ætat. & qualit.*

¶ Ecclesiam habens non recipiat aliud beneficium, *cap. cùm non ignores, de præbend. & dignit.*

¶ Ecclesiæ donatio sub conditione facta revocari potest, si sic collata fuerit, quòd conditione cessante revocetur, *cap. verùm, de cond. apposi.*

¶ Ecclesia non consecrata immunitatem nihilominùs habet, *cap. Ecclesiæ, de Eccles.*

¶ Ecclesiæ de novo ædificari possunt populo crescente, *cap. ad audientiam, de Eccles. ædific.*

¶ Ecclesia sub annuo censu concedi potest ratione fructuum, *cap. querelam, ne prælat. vices suas.*

¶ In Ecclesia placita secularia fieri non debent, *cap. cum Ecclesia, de immunitat. Eccles.*

¶ Ecclesiæ nomine cathedralis intelligitur, *cap. cùm Clerici, de verbor. signific.*

¶ Per Ecclesiam matricem intelligitur cathedralis, *cap. venerabili, eod. tit.* ¶ Ecclesia tantùm judicat de manifestis, *c. sicut, de simon.*

¶ Ad Ecclesiam fugiens, modò in ea non deliquerit, tutus est ab omni injuria, *cap. inter capit. & c. fin. de immunitat. Eccles.*

¶ Ecclesiæ subsunt Episcopo, in cujus diœcesi sitæ sunt, de jure communi, *cap. constitutus, de religios. dom.*

¶ Ecclesias plures habere licet, quarum una ex alia pendeat, vel quæ proprios Sacerdotes habere non valet, *cap. eam te, de ætat. & qualit. præfic.*

¶ Ecclesiarum effractores & incendiarii, postquàm sunt denunciati, à solo Papa absolvendi sunt, *cap. conquest. de sentent. excommunic.*

¶ Moriens, qui testamento Ecclesiæ aliquid legat, id congregationi legare intelligitur, *cap. relatum, de testam. & ult volunt.*

¶ In Ecclesiis regularibus non sint seculares Clerici, aut regulam profiteantur, aut amoveantur, *cap. cùm causam, de elect.*

¶ Ultimum & summum quod ab Ecclesia infligitur supplicium, est anathema, *cap. cùm non ab homine, de Iudic.*

¶ Ecclesiarum novarum constructio veteri nocere non debet, *cap. de his, de Eccles. ædific.*

¶ Ecclesia fornicatione polluta, aspersione aquæ reconcilietur, *cap. significastis, de adulter. & stupr.*

¶ Ecclesias reparare tenentur Rectores earum, *cap. de his, de Eccles. ædific.*

¶ Ecclesia secularis non potest fieri regularis sine consensu diœcesani Episcopi, *cap. ad audientiam, eod. tit.*

¶ Ab Ecclesia sua se transferens ad aliam auctoritate propriâ, utrâque privetur, & primâ & secundâ, *cap. quanto, de translat. prælat.*

¶ Ecclesia si possessiones suas à Laicis repetat, debet expensas in rei melioratione factas computare & præstare, *cap. 1. de in integr. restitut.*

¶ Ecclesiasticum feudum non licet vendere sine consensu Episcopi, *cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut.*

¶ Ecclesiæ & Prælaturæ pueris non conferantur, *cap. ex ratione, de ætate, qualitate & ordin. præfic.* Sed talibus debet cura animarum committi, qui brevi ordinari possunt in Presbyteros, *cap. inde eorum. & cap. præterea, eod. tit.*

¶ Ecclesia debet habere chorum & Ecclesiam, *capit. 1. de vit. & honest. Cleric.*

¶ Ecclesia parochialis non dividatur sine Episcopo, *cap. avaritiæ, de præbend.*

¶ Ecclesia vivente Rectore nec dari nec recipi potest, *cap. qui in vivorum, de concess. præbend.*

¶ Ecclesia per Episcopum, non per Presbyterum reconciliari potest, *cap. aqua per Episcopum, de consecr. Eccles. vel alt.*

¶ Ecclesiâ vacante, confirmatio non spectat ad capitulum, *cap. 2. ne sed. vacant.* ¶ Ecclesiis suis non sunt spoliandi cæci nec leprosi, *c. licèt multùm, de censib.*

¶ Ecclesia regularis & cathedralis ultra tres menses non vacet; si vacaverit, Archiepiscopus provideat illi, *cap. ne pro defectu, de elect. & elect. potest.*

¶ Ecclesia vacans propter dissensum Episcopi & patroni, custodiatur per œconomum, *cap. cùm vos, de offic. jud. ord.*

¶ Ecclesia non potest pœnam sanguinis infligere, *cap. in Archiepiscopatum, de rapt. & incend.*

¶ Ecclesias in proprios usus concessas non licet regularibus intrare sine diœcesani consensu, *cap. pastoralis, de privileg.*

¶ Ecclesia debet ab omni exactione immunis esse, *cap. 1. de censib.*

¶ Ecclesia cathedralis quendam Professorem in Theologia habeat, *cap. quia nonnullis, de magistr.*

¶ Ecclesiæ matrici debentur decimæ, *cap. ex transmissa, de præscript.*

¶ Ecclesiæ statuta pro tempore variati possunt, *cap. non debet, de consanguin. & affin.*

¶ Statuta Laicorum ab Ecclesia confirmata valent, aliàs non, *cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, de constitut.*

¶ Contra Ecclesiam aliquid statuentes, ni revocaverint, excommunicentur, *c. noveri, de sent. eacum.*

Quæ edenda, vel non.

Edi Nomen Actionis necessarium non est: sed factum ita exponendum, ut Judici actio constare possit, *cap. dilecti, 6. de judiciis.*

¶ Causa actionis edenda, *d. cap. 6. & cap. ult. de libelli oblatione.* & scriptis actio edenda, *cap. 1. de libelli oblatione, 5. qu. 2. cap. ult. in pr. vers. & non prius.* & si actio inepta est edita, reus ab instantia absolvitur, *cap. examinata, 15. de judiciis.* ¶ Reus actori non tenetur Instrumenta edere, *cap. 1. de probationibus, 4. q. 3. cap. ult. §. qui intendit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Nisi instrumenta actori & reo communia sint, *cap. G. perpetuus, 12. de fide instrum.*

¶ Non totum instrumentum edendum est, sed id tantùm quod ad causam pertinet, *c. contingit, 5. de fide instrument.*

Effectu prohibito omnis ejus causa prohibita censetur, *cap. cùm quid. 48. de regul. juris, in 6.*

Ejecta, *distinct 34. cap. vidua.*

Electio debitoris si genus debeatur, vel unum ex duob. *c. in alternativis, 76. de reg. juris, in 6.*

Quæ electio valeat, nec ne.

¶ Electio celebrata ab interdictis non valet, *cap. cùm inter R. de elect.*

¶ Electione primâ non annullatâ, non valet secunda electio, *cap. consideravimus, eod. tit.*

¶ Electio simoniaca non valet, si propter hoc electoribus promissa fuerit pecunia, licèt electus ignoret, nisi in fraudem electi factum sit, *c nobis, 27. de simon.*

¶ Electio pendente appellatione facta non valet, *c. bonæ memoriæ de elect.*

¶ Electio Episcopo nondum sepulto facta non valet, *c. bonæ memoriæ, de elect.*

¶ Electionis tempore transacto, facta electio non valet, *c. dilecto filio de suppl. neglig. prælat.*

¶ Electio secunda valet, cum certum est primam non valere, *cap. bonæ memoriæ, de electionibus.*

¶ Electio suspensi vel à suspensis celebrata non valet, *cap. cùm inter R. eod. tit.*

¶ Electio publicato scrutinio valet, *cap. publicato, eod. titulo.*

¶ Electio Pontificis à Laicis facta non valet, *capit. sacrosanctæ, eod. tit.*

¶ Electiones clandestinæ reprobantur, *cap. quia propter diversas, eod. tit.*

¶ Electio ad præbendam, per importunitatem facta non valet, *cap. suæ fraternitatis, de prabend. & dignit.*

¶ Electio non valet, nisi absentes vocentur, qui possunt & debent electioni interesse, *cap. quod sicut, de elect.* ¶ Nulla electio dissentiente capitulo facta valet, *cap. audiis, eod. tit.*

¶ Electio quæ nulla est, ex pòst facta non convalescit, *c. auditis, eod. tit.*

¶ Electio Episcopi in Archiepiscopum non valet, quia postulari debet Episcopus, *c. gratum gerimus, de postul.*

Qui & Quales cùm electi, tum eligentes esse debeant.

¶ Electio ad Episcopatum debet fieri de digno scientiâ, moribus & ætate, & habeat tricesimum annum completum, & sit legitimo matrimonio natus, *cap. 7. de election. & elect. potest.*

¶ Electioni de se factæ per potestatem secularem consentiens, non potest eligi ad aliquam dignitatem sine dispensatione, *cap. quisquis electioni, eod. tit.*

¶ Electus schismaticus, si schisma non abjuraverit, ne confirmetur, *cap. quia diligentia eod. tit.*

¶ Electus non sit procurator vel œconomus in spiritualibus vel temporalibus, *cap. avaritiæ, eod. tit. in 6.*

¶ In electo tandem quæ requirantur singula, *vide in cap. cunctis, de elect.*

Qui ad electionem vocandi, & ad quos ea spectat.

¶ Ad electionem vocandi sunt, qui sunt in provincia: quia plùs nocet contemtus unius, quàm contradictio multorum, *cap. coram dilecto, eod. tit. de elect.* in electione tamen Episcopi, Canonici valdè remoti non sunt expectandi, *cap. cùm inter universas, eod. tit.*

¶ In electione requiritur major & sanior pars capituli, *cap. Ecclesia. & cap. congregato, eod. tit.*

¶ Electio Abbatis ad Monachos ejusdem monasterii spectat, *cap. cùm dilectus. de consuet.*

¶ Electio Imperatoris spectat ad Germaniæ Principes, sed examinatio & coronatio ad Papam, *cap. venerabilem, de elect.*

¶ Excommunicati ad electionem non sunt vocandi, *cap. illa quotidiana, eod. tit.*

De electionis forma & modo.

¶ Electionis formam & requisita necessaria *vide in c. cùm terra. & c. quia propter, de elect.*

¶ Per aliquam de tribus his formis, Scrutinii scil. Compromissi & Inspirationis, procedi debet ad electionem, *cap. 42. de elect.*

¶ De electione tractanda, dies est præfigendus, *cap. Ecclesia vestra, eod. tit.*

¶ Electio debet fieri de proprio gremio, si reperiatur idoneus, *cap. cùm inter. eod. tit.*

¶ In electionibus valet consuetudo, *cap. cùm terra, eod. tit.*

¶ In electionem possunt omnes in unum compromittere, *cap. causam, eod. tit.*

¶ Eligentium numerus multùm excedens præfertur digniori numero sed minori, *cap. dudum, eod tit.*

¶ Electio Papæ à duabus partibus facta valet, licèt tertia dissentiat, *cap. licèt, de vitanda, eod. tit.*

¶ In electione Papæ absentes Cardinales ultra decem dies non expectandi, *cap. ubi periculum, de elect. lib. 6.* ¶ Electio Papæ fit in eo loco, ubi præcedens obiit, alias in proxima civitate non interdicta, *ibid.*

¶ Pro ea electione etiam Cardinales arctantur & includuntur, donec quis certò sit electus, *ibid.*

Quomodo cùm electus, tum electores sive eligentes suo jure priventur.

¶ Electus, qui ante confirmationem administrare res Ecclesiæ tentaverit, cassatur & removetur, *c. bonæ memoriæ, de elect. c. qualiter, eod.*

¶ Electus multas dignitates habens, si dispensationem à Papa non habuerit, cassatur, *cap. dudum, eod. tit.* ¶ Qui scienter & ex proposito indignum eligunt, potestate eligendi privantur, & à beneficio per triennium suspenduntur, & si à majori parte facta sit hæc electio, ad minorem deinceps devolvitur, *capit. cùm in ecclesiarum, eod. tit. & cap. gratum, de postul.*

¶ Electus requisitus ab electoribus, si intra mensem non consenserit electioni, à jure electionis cadit, nisi consensus electi pendeat à superiori, qui si non concedat, ad aliam poterunt electi procedere electionem, *cap. quam sit, de election. in lib. 6.*

¶ Electus

¶ Electus si intra tres menses non petierit confirmationem post consensum datum, ab electione cadit, nisi legitimè fuerit impeditus, *eod. cap. in fine, eod. tit.* Electus non potest ab electoribus removeri, nisi de novo improbitas aliqua in electo emerserit, *cap. nulli, eod. tit. in 6.*

De Eleemosynis.

Eleemosynarum trimembris, divisio *dist. 45. c. & qui emendat. §. fin. cum cap. seq. item cap. duæ sunt, in princ. usque ad §. ex his.*

¶ Species Eleemosynæ est, remittere debitum, *de pœn. dist. 3. capit. de quotidianis. §. fin.* & De ratione dandarum Eleemosynarum, *12. quæst. 2. cap. aurum, cum c. seq.* item Ut libenter quisque det eleemosynas, non invitus, nec ob pudorem, *23. q. 6. cap. jam verò. §. unde Apostolus.*

A Quibus Eleemosynæ accipiendæ, vel non.

¶ ab Excommunicato eleemosynæ non sunt accipiendæ, nisi qui aliàs sustentari non possunt, hi enim ab excommunicatis eleemosynas accipere possunt, *cap. cum voluntate, 54. §. 1. de sentent. excommunicationis.* Deinde excipiuntur ii, qui non nominatim sun excommunicati: nam & ab his eleemosynas accipere licet, *24. quæst. 2. cap. sanè.*

¶ Eleemosyna Injustorum non justificat, *14. q. 5. cap. scriptum.* Pœnitenti datur eleemosyna, & agenda priùs pœnitentia quàm dentur elemosynæ, *de pœnitent. dist. 3. cap. qui vult.*

¶ Eleemosyna Raptoris & manifesti violatoris Ecclesiarum à Clericis non accipienda, *cap super eo, 2. §. quòd autem. vers. nec ejus eleemosynam, de raptoribus.*

¶ Viduis etiam dandæ eleemosynæ, *31. quæst. 1. c. quomodo. §. & ideò Apostolus.*

Ex quibus rebus Eleemosyna danda, vel non.

¶ Ex rebus turpiter quæsitis eleemosynæ non sunt dandæ, *1. quæst. 1. c. non est, 14. quæst. 5. in princ. cum sequentibus, usque ad c. nemo, item cap. eleemosynæ. c. neque enim. c. denique. c. scriptum est. c. pœnale. §. fin.* Contradicit *d. quæst. 5. c. qui habetis, & c. ult.*

¶ De eleemosynarum effectu & usu, *13. quæst. 2. c. anima, in princ. & §. ubi illud etiam, c. tempus. §. cùm sacrificia.* Eleemosynæ quæstorum officium, *c. cùm ex eo, 14. in princ. usque ad §. ad hæc, de pœnitentiis. Clem. 2. eod. tit.*

Emens rapinam punitur, *14. quæst. 5. cap. rapinam.*

Si Emphyteuta non requisito vel nolente domino jus suum Alienaverit, eo cadit, *cap. ult. §. emphyteuta quoque. vers. seciùs præsumendo, de locato & cond.* quod fallit, si dominus requisitus ipse emere noluit, *d. cap. ult. in pr.* sed si attestatione præmissâ emphyteuta domino non indicaverit, quantum precium sibi ab alio offeratur, emphyteusi cadit, *dict. cap. ult. in princ* quod etiam verum est, si ab attestatione præmissâ nondum duo menses præterierint, *d. c. ult. in princ. vers. vel à denunciationis.* item si personis petitis alienaverit, emphyteuti cadit, *dict. cap. ult. in princ. versic. qui ab emptione hujusmodi.*

¶ item Si emphyteuta rem fecerit Deteriorem, jure suo cadit, *10. quæst. 2. cap. hoc jus. §. qui rem.*

¶ Si emphyteuta Ecclesiæ intra biennium, vel alius intra triennium canonem non solverit, jure suo cadit, *c. ult. §. emphyteuta quoque, de locato & conducto, 10. quæst. 2. cap. hoc jus. §. qui rem.* etiamsi dominus non solvat emphyteutæ meliorationes, *dict. §. qui rem. vers. non repetiturus.* vel si emphyteuta non sit interpellatus, ut solveret, *d. c. ult. in fin.*

¶ item si emphyteuta jus suum ex causis prædictis amisit, ut ad dominium res redeat, nihilominùs præteriti temporis pensiones solvere, & damnum, quo res deterior facta est, præstare tenetur, *d. §. qui rem. vers. ut tamen solvat.*

De Episcopis.

Episcoporum origo, *dist. 21. cap. in novo.* ¶ Etymologia, *dist. 21. §. Episcopus. & 8. qu. 1. cap. qui Episcopatum.*

¶ Definitio, divisio Episcoporum & species, *distinct. 21. cap. 1. §. ordo verò.*

¶ Differentia Episcoporum & Coëpiscoporum, *dist. 68. c. quamvis.*

¶ Dignitas Episcoporum est, ut siat loco Apostolorum, quorum vicem in Ecclesia gerunt, *distinct. 21. cap. in novo. §. cæteri. vers. ipsis quoque. dist. 68. cap. ult.* & Prærogativa dignitatis ex subscriptione & voti ordine colligitur, *dist. 17. cap. penult. §. fin. cum cap. sequente.* & ex tempore ordinationis, *dist. 17. cap. ult. & distinct. 18. c. 1.*

¶ denique Compositionem de jure primatiæ unus solus, cujus interest, potest impedire, *cap. ult. de majoritate & obedientia.*

Episcopalis sedes.

¶ Majores tantùm Civitates privilegio Episcopatûs sunt honorandæ, *cap. 1. de privilegiis, dist. 80. in princ. cum sequentib. usque ad cap. ult. 23. quæst. 4. c. sicut excellentiam. §. Concilium. vers. ipse verò primas. 16. quæst. 1. cap. præcipimus, in princ. usque ad §. sunt. & dist. 68. cap. Ecclesiis. §. inter Episcopos.*

¶ Episcopales sedes non longò intervallo à se debent disjungi, *dist. 80. cap. ult.*

¶ Propter hostium impetum, & crudelitatem subditorum Episcopos suos trucidantium, sedes Episcopalis in aliam civitatem Transfertur, *7 quæst. 1. cap. temporis, 25. qu. 2. cap. ult.*

¶ Quæ civitates anteà non habuerunt Episcopos, in iis nec postea constituendi, *16. q. 1. c. felix.*

Episcoporum officium.

¶ Corrigere subditos debet, & ad fidem provocare non severitate, sed blandimentis, *dist. 45. cap. licèt. cap. qui sincera. cap. de Iudæis. c. licèt. cap. cùm beatus, in princ.* Contradicit tamen, *dict. c. cùm beatus. § Salomon. cum sequentib. usque ad cap. tria sunt.* Cui objectioni respondet Gratianus, *dict. dist. 45. c. duæ sunt. §. ex his omnib. cum sequentib. usque ad c. ult.* item de corrigendo populo agitur, *c. irrefragabili, 13. in pr. de officio ordinarii dist. 86. c. 1. c. odio. c. facientis, 23. q. 4. c. duo ista.* & si in corripiendo modum excesserit, à domino, non à subditis veniam petere debet, *dist. 86. c. quando.*

¶ porrò Crimen non probatum non nominatim redarguet, sed in genere, *c. si Sacerdos, 2. de officio ordinarii.* & de criminibus inquirere eaque punire possunt, & si opus fuerit, brachium seculare implorabunt, *cap. 1. dict. tit.* sed ne in puniendis delictis ad quæstum magis quàm ad leges respiciant, *c. irrefragabili, 13. §. fin. eod. tit.* denique ne sermone incauto infirmorum conscientiam vulneret, *dist. 45. cap. ult.*

¶ de Docendo populo, regendo & amando, *7. q. 1. sicut vir. §. Episcopum, dist. 36. c. ult. & dist. 86. in pr.* In docendo sacram Scripturam, non Grammaticam Episcopus exponere debet, *dict. dist. 86. cap. cùm multa.*

¶ Familiaritatem Domesticorum immoderatam vitare debet, *dist. 34. cap. 1.*

¶ Hospitalem Episcopum debet esse, *dist. 40. in pr.*

¶ Impatiens non sit, neque percussor, sed mansuetus, neque aliquem propriis verberet manibus, *dist. 45. cap. 1. cum c. seq. & c. Episcopum. c. cùm beatus. item dist. 86. cap non liceat, 1. quæst. 7. cap. si quis omnem. §. penult. item de Clerico percussore, c. 1.*

¶ Ut Infirmis & pauperibus subveniat, *dist. 82. in pr. cum c. seq. dist. 84. in princ. cum duob. cc. seq. item 8. quæst. 1. c. Clemens.*

¶ de Mensa, suppellectile, & victu Episcopi, cavetur *dist. 41. c. Episcopus.*

¶ Ne subditos gravent Sumptibus & Exactionibus, *c. cùm Apostolus, 6. §. prohibemus, de censibus. capit. 1. de Excessibus Prælatorum, 10 qu. 3 c. quia cognovimus. c. cavendum. c. inter cætera. c. relatum, cap. ult. & 26. qu. 1. c. constitutum. c. nulli. c. prædicator. item extrav. com. unicâ §. secundo verò, de pœnis.* charitativum tamen subsidium licitum est.

¶ Viduis & orphanis Ecclesiæ præsidium implorantibus Episcopus debet subvenire, *dist. 87. in pr. cum sequentib. usque ad c. irreligio.* Restringitur tamen hæc regula, *dist. 88. cap. Episcopus gubernationem.*

¶ Ad Episcopum pertinet, de domibus religiosis disponere, *cap. de xenodochiis, de religios. domibus.*

¶ Episcopus Sacerdos necessariò esse debet, *c. ex literis, de excess. prælat.*

¶ Episcopus non debet Clerici beneficium sine ejus consensu minuere, *c. ad hæc, eod. tit.*

¶ Episcopi semper in publico super indumentis lineis uti debent, nisi religiosi sint, *cap. Clerici officia, de vit. & honest. Cleric.*

¶ Episcopus non debet sibi vendicare res Ecclesiæ, *cap. prohibemus, de censib. & exact.*

¶ Episcopi duo simul in uno loco & diœcesi esse non possunt, *c. quoniam in plerisque, eod. tit.*

¶ Episcopus ad aliam dignitatem sine Papæ licentia transire non potest, *c. licet. de translat. Episcop.*

¶ Episcopus res Ecclesiæ sine consensu Capituli alienare non debet, *c. 1. de his quæ fiunt à prælat. sine consens. capit.* ¶ Episcopus nihil juris sibi in Monachos constituat, nisi disciplinæ causâ, *cap 1. de stat. Monach.*

¶ Episcopus potest alicujus dignitatis proventus detinere vel beneficia, si sua Ecclesia onerata sit, *cap. ut nostrum. ut Eccles. benef. sine dimin. confer.*

¶ Episcopus potest alteri inferiori committere quæ jurisdictionis sunt, non quæ sunt ordinis, *c. aqua benedicta, de consecrat. Eccles.*

¶ Episcopus judicio sanguinis nec consentire, nec interesse debet, alioquin removetur, *cap. ex literis, de excess. prælat.*

¶ Episcopus non potest augere pensiones sine consensu Capituli sui, vel Papæ, *c. pastoralis, de his quæ fiunt à prælat.* ¶ Episcopus nec debet nec potest personarum vel dignitatem habere in alia Ecclesia, *cap. post electionem, de concess. præb.*

¶ Episcopus potest ex causa Clericum ligandum & capiendum curare, *cap. dilectis, de appellat.*

¶ Episcopus vices suas sub annuo censu committere non debet, *cap. querelam, ne prælat. vices suas.*

¶ Ad Episcopum spectat animarum cura, *cap. ult. de verbor. signific. in 6.*

de Eremitis, *c. 1. §. fin. de excess. Prælat. in 6. 19. q. 3. c. perlatum. §. econtrà.*

Error facti nulli nocet, negotio nondum definito, *c. ex parte Abbatis, de confess.*

de Evangelio & lege, *23. qu. 4. c. hæc autem §. ex his omnib. usque ad fin c. cùm in lege.*

Eucharistia in fine pœnitenti non denegatur, *c. ult. de sepult.* nec etiam tempore interdicti, *c. quod inter. de pœnit. & remiss.*

¶ Eucharistia ad minus semel in Pascha accipiatur, nisi de consilio Sacerdotis quis abstineat, *c. omnis, eod. tit.*

Non ex Eventu, sed ex consilio facta æstimanda, *dist. 47. c. sicut. §. fin. cum duobus, ex sequentib.*

Evictâ re, quando nequit emtor de evictione agere, *cap. si venditori, de empt. & vendit.*

Evidens, *c. constitutionem, 2. in princ. de verb. signific. in 6.*

Examinatio ad eum pertinet, ad quem confirmatio, *cap. venerabilem, de elect.*

¶ Examinari debet postulatio, sicut & electio, *cap. ult. de translat.* ¶ Examinatio à non suo Judice non valet, *cap. bonæ memoriæ, de elect.*

¶ Examinanda sunt miracula per testes, & qualiter, *c. venerabili, de rescript.*

Exceptio æquè ac actio à Judice est attendenda, etiamsi simpliciter Judici cognitio mandata sit, certâ formâ expressâ: hoc enim casu videtur, quòd exceptiones non debeat admittere, *cap. ex parte, 13. de offic. delegat.* Nisi ita causa sit delegata, ne Judex ullas exceptiones admittat, *dict. cap. 13. versic. nisi exprimatur.*

¶ Exceptio multò magis illi competit, cui competit actio, *cap. qui ad agendum, 71. de reg. jur. in 6.*

¶ Ei tamen denegatur exceptio, qui eodem crimine laborat quod objicit, *cap. cùm Ecclesiasticæ, 3. de exceptionibus. cap. constitutis, 23. de appellationib. cap. pro illorum, 22. de præbendis. cap. intelleximus, 6. §. quòd si prædicto. & cap. ult. in fine, de adulteriis, 32. quæst. 6. cap. nihil iniquius. vide tamen cap. dilecti, 8. de exception.*

¶ Exceptionem objiciens non videtur de intentione actoris confiteri, *cap. exceptionem, 63. de reg. jur. in 6. & cap. cùm venerabilis, 6. de exceptionibus.*

¶ Qui Exceptione usus est, eo contra quod excepit, posteà uti pro se non potest, *cap. cùm olim, 19. versic. licèt enim, de censib.*

¶ Non est in mora, qui Exceptione se potest tueri, *cap. non est, 60. de regul. Juris, in 6.*

¶ Nemo

¶ Nemo pluribus Exceptionibus uti prohibetur, quamvis diversæ sint, *cap. nullus, 20. de reg. jur. in 6.*

Exceptione Doli submovetur, qui petit quod est restituturus, *c. dolo, 59. de reg. jur. in 6.*

Exceptio Ignorantiæ datur, si quid errore vel ignorantiâ gestum est, *exemplo cap. Apostolicæ, 9. in princ. de Clerico excommunic.* de differentia inter errorem & ignorantiam, *dist. 38. c. quamvis.* ubi errare dicitur, qui putat se scire quod nescit. Is autem qui ignorat, non putat se scire: sed fallit supradicta regula, si juris, noa facti fuerit ignorantia: illa enim non præstat exceptionem, *cap. ignorantia, 13. de regul. juris, in 6. 1. quæst. 4. c. turbatur. §. notandum. & §. item ignorantia,* si tamen non crassa aut supina, sed probabilis fuerit ignorantia juris, excusat, *cap. ultim. in princ. de const. in 6.* item si agatur de damno vitando, *d. §. item ignorantia. versic. juris civilis.* sed si in delictis juris ignorantia prætendatur, hoc casu ad evitandam pœnam probabilis juris ignorantia excusationem non præstat, *dict. §. item ignorantia. versic. non ita si delictum.* item si fœmina vel miles jus ignoraverit, excusatur, nisi jus naturale mulier vel miles ignorâsse dicatur, *dict. §. item ignorantia, in princip.* item si quis in jus alterius succedens jus ejus ignoret, exceptio ignorantiæ ei prodest, *cap. cùm quis, 14. de regul. jur. in 6.* item Exceptio ignotantiæ non prodest, si crassa & supina fuerit facti ignorantia, hominis nimirum securi, *capit. ult. versic. dum tamen, de const. in 6.* Planè hoc casu dispensari potest, *cap. Apostolicæ, 9. §. cæterùm, si forte, de Cleric. excom.* præterea dicta exceptio non prodest, si culpa ignorantis acciderit, quò minùs sciverit: vel si voluntaria sit ignorantia, *distinct. 37 cap. ultim. & distinct. 38. in princip.* si tale sit factum, quod oportuit ignorantem scire, *1. qu. 4. cap. turbatur. §. notandum. c. quamvis, 10. de regulis juris.* Nisi minor sit ætate, *d. qu. 4. cap. ult. §. finali.*

Exceptio Peremptoria ante litem conteastatam frustrà opponitur, *cap. 1. cum cap. sequente, de litis contestat. in 6.* Licet tamen eam in initio litis contestari, *3. quæst. 3. cap. ult. §. fin. & quæst. 6. cap. si quis Episcoporum, in fin.*

¶ Vis Exceptionis est non ut condemnetur actor in id quod in exceptione deducitur, sed ut actionem excludat, *capit. 2. de ordine cognitionum. capit. 1. de exceptionibus.*

¶ Exceptio falsi procuratoris & ante & post sententiam admitti potest, *cap. in nostra, de procur.* Similiter de literis falsis, *cap. cùm venerabilis, de exception.*

¶ Excipiens contra electum de calumnia jurare cogitur, *cap. cùm dilectus, de elect.*

¶ Exceptio excommunicationis in qualibet parte litis opponi potest, *cap. exceptionem excommunicationis, de except.*

¶ Exceptio excommunicationis publicæ repellit Judicem ab officio suo, *ibid.*

¶ Exceptio contra testem ante sententiæ definitionem probanda, *c. 1. de exceptionibus.*

Excommunicationis definitio, *11. quæst. 3. c. ad mensam. §. vel sententia.*

¶ Excommunicatione nulla major pœna est in Ecclesia, *24. q. 3. cap. corripiantur. versic. quia pœna.*

¶ Excommunicatio debitoris exceptionem ei non præstat, *c. si verò, 34. versic. cùm ad hoc debitum, de sent. excommun.*

¶ Medicinalis, non mortalis est pœna, *cap. 1. in princ. de sentent. excommunicat. in 6. 24. quæst. 3. capit. notandum, in fine.*

Quinam excommunicationem incurrant.

¶ Excommunicationem incurrit, qui percussorem Clerici defendit, vel cùm possit, eum à percussione non prohibet, *cap. quanta, de sent. excommunic.*

¶ Excommunicationis pœnam ipso facto incurrunt etiam molestantes eos, qui electionem, vel beneficiorum collationem secundùm eorum petitionem non fecerint, *cap. sciant cuncti, 12. de elect. in 6.*

¶ Item Principes vel alii licentiam dantes occidendi vel malè excipiendi eos, qui proferunt & divulgant sententiam excommunicationis, suspensionis sive interdicti contra ipsos, nisi re integrâ octo dies revocaverint sententiam, vel res ablatas propter hoc restituerint, excommunicationis sententiam incurrunt, in qua si permanserint per duos menses, absolvi nisi per Papam non possunt, *c. quicunque, de sent. excomm. lib. 6.*

Excommunicationis forma.

¶ Excommunicatio debet fieri in scriptis, ut & suspensio interdicti: secùs faciens suspenditur per mensem ab ingressu Ecclesiæ, *cap. 1. de sentent. excommunicat. lib. 6.*

¶ Excommunicatio non debet fieri sine monitione canonica, *cap. statuimus. & cap. Romana, eod. tit.*

¶ Excommunicatio post appellationem non tenet, *cap. dilecti filii, de appellat.*

¶ Excommunicatus potest quis denunciari post mortem, *cap. si quis, de hæretic.*

¶ Excommunicationis sententia debet esse manifesta & publica, *cap. per tuas, de sent. excommunicat.*

Excommunicationis vis & effectus.

¶ Ab excommunicato domino liberantur servi, si post trinam denunciationem & admonitionem satisfacere nolit, *cap. gravem, de pœnitent.*

¶ Excommunicato non debet beneficium Ecclesiasticum conferri, nec potest illud sine dispensatione retinere, *cap. postulâstis, de Cleric. excom.*

¶ Excommunicatus quamvis agere non possit, conveniri tamen potest, ita tamen, ut per alium respondeat, *cap. intelleximus, 7. de judic.*

¶ Excommunicatus scienter ordines suscipiens, deponitur in perpetuum, si est Laicus, *cap. cùm illorum, de sentent. excommunicationis.*

¶ Excommunicatus absolutionem contemnens, nec vetera beneficia retinere, nec nova acquirere potest ante absolutionem, *cap. cùm bonæ, de ætat. & qual.*

¶ Excommunicatio minor non impedit executionem officii, *cap. si celebrat. de Cleric. excommunicat.*

¶ Excommunicatio ligat, etiam admonitione non præmissâ, *cap. sacro, de sentent. excommunicat.*

¶ Excommunicatus potest appellationem prosequi, & literas impetrare, *cap. pervenit, de appellat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Excommunicatus in dubio semper vitari debet, quia semper pro Judice præsumitur, *cap. per tuas, de sentent. excommunic.*

¶ Excommunicatus duobus casibus auditur ante absolutionem, *ibid.*

¶ Excommunicatus ad osculum Papæ præbendum admissus, censetur absolutus, *cap. cùm olim, de privileg.*

¶ Excommunicati testificari non possunt, *capit. veniens, de testibus.*

¶ Excommunicato etsi Papa scribat, non ideò censetur absolutus, *cap. si aliquando, de sent. excomm.*

¶ Excommunicato participans non admittitur ad ipsum denunciandum, *cap. in præsentia, de sent. excomm.*

¶ Excommunicatus propter debita, si inops sit, absolvitur, cautione datâ quòd solvet cùm poterit. *cap. Odoardus, de solut.*

¶ Excommunicatis potest prædicari, & possunt ad bonum converti, & admoneri de correctione, *capit. responso, de sentent. excommun.*

¶ Excommunicatus publicus non debet ad dignitatem laicalem vel seculaeem evehi, *cap. venerabilem, de election.*

¶ Excommunicatus à delegato non potest absolvi nisi à Papa, vel ab eo qui succedit delegato in onere & honore, nisi in mortis articulo, *cap. pastoralis, de offic. Judic. ordinar.* ¶ Excommunicatus publicè Judex esse non potest, *cap. exceptionem, in fin. de exception. & cap. ad probandum, de sentent. & re judicat.*

¶ Excommunicatus notorius debet ab omnibus etiam privilegiatis vitiari, *c. cùm & plantare, de privil.*

¶ Excommunicatus in cœmeterio sepultus exhumari & ejici debet, *cap. ad hæc, de privileg. & c. sacris, de sepultur.*

Executio sententiæ debet differri ad 30. dies, propter deliberationem, *11. qu. 3. cùm apud.*

de Executoribus testamenti, & quatenus unus sine altero exequi possit, *cap. ult. §. fin. de testament. in 6.* item De ratione ab executoribus testamenti reddenda, *Clement 1. eod. tit.* ¶ Executores testamenti debent ad ejus executionem compelli, *c. Ioannes, de testament.*

¶ Executio sententiæ, si alicui tertio præjudicet, non mandatur, donec hic de jure suo docuerit, *capit. cùm super, de sentent. & re judicat.*

¶ Executori debent literæ exhiberi, *cap. cùm contingat, de rescript.*

¶ Executio de beneficiis privandis fiet per Episcopum, in cujus diœcesi est beneficiatus privandus, non ubi delinquitur, *cap. postulásti, de foro compet.*

Exemptæ non sunt omnes Ecclesiæ Papæ censuales, nisi privilegia monstrent à subjectione Episcoporum esse liberas, *cap. recepimus, de privileg.* ¶ Exemptus omnis, ratione delicti vel contractûs potest coram diœcesano conveniri, nisi locus ubi commissum est delictum, sit exemptus, *cap. 1. de privileg. lib. 6.*

¶ Exemptus non potest exemptum ad aliam diœcesin, ubi eximen sit commissum, compellere ad respondendum, *ibid.*

¶ Illi non sunt exempti, quibus Papa solummodò dixit. Vos in filios Ecclesiæ Romanæ recipimus: sed illi tantùm, qui nec excommunicari, nec suspendi, nec interdici à nemine possunt, præter à Papa vel ejus delegato, *cap. 1. de verbor. significat. lib. 6.*

¶ Exemptus in capite ratione membrorum ad Synodum veniat, *cap. ex ore, de privileg.*

¶ Exempti à diœcesano puniri non debent, *cap. sicut nobis, de suppl. neglig. prælat.*

¶ Exemptionis causâ absolutus potest conveniri alia de causa, *cap. in causa, de caus. propriet. & possess.*

¶ Exemptus non est omnis, qui protectionis literas à Papa habet, *cap. ex parte, 2. de privileg.*

Exequiæ Pompaticæ plùs sunt solatia vivorum, quàm subsidia mortuorum, *13. qu. 2. c. animæ.*

Exhæredatio suorum non debet fieri propter Ecclesiam, *17. q. ult. cap. ult.*

Exilii pœna per Judicem Ecclesiasticum infligi potest, *cap. ad audientiam, de crimin. falsi.*

Expensas honestas potest Judex à partibus petere, *cap. cùm ab omni, de vit. & honest. Cler.*

¶ In expensis condemnatus, in necessariis condemnatur, *cap. cùm venissent, de eo qui mit. in possess.*

¶ In expensis condemnatur, qui possessionem illicitè tenuit, *cap. ad hoc, de sequestr. poss.*

¶ In expensis condemnatur, qui temerè aliquem ad judicium trahit *cap. ex literis, de dol. & contum.*

¶ In expensis condemnatur, qui appellationem non prosequitur, *cap. irreprehensibilis, de appellat. cap. 1. de appellat. in 6.*

¶ Condemnatur in expensis, qui formam electionis non probat, *cap. ult. de dolo & contum. lib. 6.*

¶ Qui in quarta testium productione deficit, condemnatur in expensis, *cap. ultra tertiam, de testibus.* Item si falsas literas impetravit, & earum occasione ex, ens as facit, *cap. cæterùm, de rescript.* Item qui injustè appellavit, *c. ut debitus, de appellat.*

¶ In expensis condemnatur adversarius contumax ad judicium non veniens, *cap. cùm dilecti, de dolo & contum.*

¶ Expensæ factæ circa electionem sede vacante, de bonis dignitatis resarciuntur, non capituli, sed prælaturæ, *cap. ut debitæ, 45. de elect. & electi. potest.*

de Expositiis *cap. unic. de infantibus & languidis expositis.*

¶ Si infans expositus tollatur & educetur, servus educantis efficitur, *dist. 87. cap. ult.* Sed contradicit *c. unicum. §. fin. de infantibus expositis.*

Exorcistæ, *dist. 21. c. 1. §. exorcistæ.* & De modo ordinandi exorcistam, *dist. 23. cap. exorcista.* itidem de horum officio, *dist. 25. cap. 1. §. ad exorcistam.*

¶ Exorcizare non licet, nisi iis qui ab Episcopo ad id sunt promoti, *dist. 69. c. ult. & de consecrat. dist. 1. c. 1. §. si autem ut legitur.*

¶ Exorcismus dæmonia ejicit, *de consecrat. dist. 4. cap. Sacerdotes.*

Expressa nocent, quæ non expressa non nocerent: sic multa per patientiam tolerantur, quæ si deducta fuerint in judicium, exigente justitia non tolerarentur, *c. cùm Jamdudum, 18. §. fin. de præbendis.*

Fabulæ

F.

Fabulæ Poëtarum Christianis non legendæ, *37. dist. c. ideò.*

Facere potest quis per alium, quod potest facere per seipsum, *c. potest. 68. de reg. jur. in 6.* Quod quis facit per alium, hoc ipse fecisse videtur, *cap. qui facit, 72. de regul. jur. in 6.*

¶ Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit, *c. quod alicui, 67. d. tit.*

Factum cuique suum, non alteri nocere debet, *c. mora, 25. de regul. jur. in 6.*

¶ Per Procuratorem quis factum in judicio proponere prohibetur, *cap. pastoralis, 14. de judiciis.*

¶ ex *Facto* alterius alius conveniri potest: Nisi alius factum alterius ratum habuerit, *cap. cùm quis absque, 23. de sentent. excommun. in 6. cap. ratihabitionem, 10. de regul. juris, in 6.* quòd si tamen nomine ratum habentis non sit gestum, tunc ratihabitio ei non nocet, *dict. cap. 23. §. fin. & cap. ratum, 9. de regul. juris, in 6.* item factum alterius alteri nocet, si jure repressaliarum incola pro incola conveniatur: quod limitatur personis & rebus Ecclesiasticis, contra quas repressaliæ concedi vel extendi non possunt, *cap. unic. de injuriis, in 6.*

¶ Successori Ecclesiastico non præjudicat factum prædecessoris, *cap. 2. de præscriptionibus.* Nisi in rem Ecclesiæ sit versum. Nam successor in beneficio Ecclesiastico conveniri potest ex contractu à prædecessore suo in rem Ecclesiæ inito, *cap. 1. de solutionibus.* Pro facto habetur, quoties per eum qui facere debet, non stat quò minùs fiat, *cap. imputari, 41. & c. cùm non fiat, 66. de regulis juris, in 6.*

Facultatibus crescentibus, crescere potest numerus Canonicorum, *c. cùm M. Ferrarien. de constit.*

Facilitas veniæ, illecebra est delictorum, *cap. ut Clericorum, de vit. & honest. Cleric.*

qui Fallendi animum non habet, non mentitur, *22. q. 2. cap. beatus. §. illi ergò.*

Qui falsi accusari possint, vel non.

Qui *Falsum* commisit, *cap. 1. in princ. de crimine falsi.* quod consistit in veritate occultanda & in mendacio dicendo, *dict. cap. 1. in fin.* Nisi sine dolo malo, vel per errorem & ignorantiam quis falsum commiserit, *cap. accedens, 8. de crimine falsi.* Species falsi in literis commissi enumerantur, *cap. licèt, 5. eod. tit.*

¶ Si quis Alchymiam exerceat, vel procuret, punitur, *cap. unic. de crimine falsi, in extrav. comm.*

¶ Si instrumenta quis suppressit, vel adversariis tradidit, *12. quæst. 2. cap. si quis de Clericis, 1. & cap. si quis de Cleric. 2.*

¶ Qui Justum injustum dixit, sanctum non sanctum, vel contrà, aliove modo mentitur, *11. q. 3. cap. si quis dixerit, c. si quis hominem, cap. væ qui dicitis. cap. unicuique.*

¶ Qui falsas Literas non destruxit, vel resignavit, *c. duæ, 4. §. adjicientes, de crimine falsi.*

¶ Qui literas Papæ de manibus ejus, vel officialium ejus non recepit, *cap. licèt, 5. §. eos etiam, d. tit.*

¶ Qui circa Pondera & mensuras falsum adhibuit, punitur, *cap. ut mensura. 2. de empt. & venditione.*

¶ Qui Monetam falsificavit, punitur, *cap. unic. de crimine falsi, in extravag. Ioan. XXII. cap. unic. de vitalionib. in extravag. commun.*

¶ Si Mulier virili veste utatur, punitur, *distinct. 30. c. si qua mulier.*

¶ Si Pecuniam quis accepit ob accusandum vel non accusandum, ob dicendum vel non dicendum testimonium, vel ob sententiam, *dict. c. unicuique. §. fin. cum c. sequente. 1. quæst. 1. c. concessionis.*

¶ de Ponderibus, vide infr. cod. in Mensura.

¶ Si falsum dixerit Testimonium, *3. quæst. 9. c. nihilominùs, 4. quæst. 2. c. ult. §. qui falso.*

¶ Nisi indignum ignorans, dignum dixerit, *cap. unico, de scrutinio.*

¶ Si Testis dicta sua utrique parti prodit, *4. qu. 2. c. ult. §. qui falso.*

Falsariorum pœna.

¶ Falsarii cum fautoribus & defensoribus, ipso jure sunt excommunicati, *cap. ad falsariorum, de crim. falsi.* ¶ Falsarii literarum Papæ, nisi ab ipso vel de ejus mandato absolvi non possunt, nisi in mortis articulo, *cap. dura sæpe, eod. tit.*

¶ Falsificator literarum capituli, suspenditur ab officio & beneficio, *cap. jam lieris, de testibus.*

¶ Contra falsitatem qualiter procedatur, *vide in c. novimus, de verbor. significat.* Item quot modis falsitas literarum Papalium dignoscatur, *vid. c. licèt ad regimen. de crim. falsi.*

Fama pluris facienda unius testimonio, *cap. super eo, de consanguin. & affinit.*

¶ In probationibus etiam est famæ habenda ratio, *cap. cùm causam, de probat.*

¶ Fama tamen sola ad condemnandum non sufficit, cùm testibus sit judicandum, *c. tua nos, de cohabitat. Cler. & mulier.*

Fames curat morbos quos gula infert, *de consecrat. dist. 5. c. nullus.*

Familia cum patre excommunicato communicans, excusatur, *cap. si verè, de sentent. excommun.* nisi in crimine quoque communicet, tunc enim non excusatur, *ibid.*

Familiaritas nimia mulierum incitat antiqui hostis stimulos, *81. distinct. c. oportet.*

Favor vel gratia sæpiùs pretii loco succedunt, ideoque non minùs favor pretio prohibetur in beneficiis conferendis vel auferendis, *c. nemo, de simon. & capit. grave, de prabend.*

In *Favorem* alicujus constituta, adversùs eum non sunt interpretanda, *c. quod ob gratiam, 61. de regul. juris, in 6.*

Felicitate peccantium nihil est infelicius. *23. q. 1. c. paratus.*

Festis diebus neque juramenta præstari, nec pro pace jurari, neque placita seu jussa pœnam sanguinis inferentia, fieri debent, *cap. 1. de feriis.*

¶ Festis diebus necessitatis tantùm causâ operari licet, *c. licèt, de feriis.*

¶ Festa sanctorum ex terræ consuetudine veneranda sunt, *cap. quoniam in parte, eod. tit.*

¶ Festis diebus nec causæ audiendæ sunt, nec sententia ferri debet, nec processus etiam partibus consentientibus valet, *cap. congressus, eod. tit.*

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ Feuda secularia in Ecclesia nulla sint, *cap. cùm decorem, de vit. & hon. Cler.*

Feudi causa quando per Judicem Ecclesiasticum sit tractanda, *cap. ex transmissa, de for. competent.* ¶ Infeudare de novo neminem licet de rebus Ecclesiæ, *cap. ex parte, de feud.*

¶ Feudum in dotem nemo dare potest, nisi sicut & ipse tenuit, *cap. nuper, de donat.*

¶ Feudatarius sive vasallus, quandiu fructus non percipit feudi, servire non tenetur, *cap. 1. de feud.*

¶ Infeudare potest Episcopus beneficium Ecclesiæ, ratione obsequii præstiti, *c. per tuas, de donat.* Feudum Ecclesiasticum non licet vendere Laico sine consensu Episcopi, *cap. verùm quoniam, de for. compet.*

Fides non deficit, *dist. 2. cap. firmum.*

¶ Fides operatur per dilectionem, *de pœnitentia, dist. 2. cap. circum.*

¶ Sine recta fide non valent bona opera, *14. qu. 1. c. odi. c. ubi fana.*

¶ Quod ex fide non est, peccatum est, *28. quæst. 1. cap. omnes. §. illud verò, de pœnit. dist. 3. c. quærat. §. etsi fides desit.* ¶ Ad fidem quatenus quis sit cogendus, disseritur, *23. quæst. 5. c. ad fidem.*

¶ Fidem præstari frustrà sibi petit, qui eam non præstat, *c. frustrà. 75. de reg. Juris, in 6.*

¶ Sine bona fide præscriptio non valet, *c. fin. de præscript.* ¶ De fide pactionis & consensus, *vide c. tua fraternitas, de sponsa. duor.*

¶ In fide peccans dimitti potest, sed neuter eorum, altero vivente, cum alio contrahere matrimonium potest, *cap. de illa, de divort.*

¶ De fide dubitationes ad Papam sunt referendæ, *cap. veniens, de presbyt. non bapti.* Fides sacramenti, etsi ipsum sacramentum desit, ad salutem prodest, *cap. debitum, de baptism. & ejus eff.*

¶ Fides adultero data de contrahendo matrimonio post mortem viri, matrimonium contrahendum impedit, & contractum dirimit, *c. veniens, de eo qui dux. in matrim.*

¶ Contra fidem veniens punitur, sicut contra juramentum aliquid faciens, *cap. pervenit, de fidejuss.*

Fidejussor contrariâ mandati actione consequitur, ut indemnis servetur, *cap. pervenit, 2. de fidejussoribus.* quod fallit, si nondum solverit actor, *dict. capit. 3. quæst. 1. excepi. 1.* quòd si debitor diu in solutione debiti cessaverit, fidejussor indemnitatem consequi potest, *cap. ult. d. tit.* ut & si debitor dissipare bona sua incipiat, *d. c. ult. vers. aut dissipare.* vel si actor sit condemnatus, *dict. cap. ult. vers. seu super hoc.* denique si actor à creditoribus molestetur, *cap. constitutus, 3. dict. tit. de fidejussoribus.*

¶ Fidejussoribus de causis agere potest contra eum pro quo fidejussit, *c. cùm pro quo, de fidejuss.*

¶ Fidejussoribus inserviens Clericus deponitur, *cap. 1. eod. tit.*

¶ Fidejussorem debet debitor indemnem servare, *cap. pervenit, eod. tit.*

¶ Religiosus Fidejussor esse non potest, nisi de licentia superioris, *cap. quod quibusdam, de fidejussoribus.*

Filius Sacerdotis in Sacerdotio genitus non debet in patris sui Ecclesia ministrare, si Sacerdos est, *cap. ad præsentiam, de fil. presbyt.*

¶ Filius immediatè non potest patri in beneficio succedere, *cap. conquerente, eod. tit.*

¶ Filius legitimus & pater simul ministrare possunt uni Ecclesiæ, *cap. ad hæc, eod. tit.*

¶ Filius Presbyteri ministrans potest partem beneficii retinere, *cap. proposuit, eod. tit.*

¶ Filius poterit succedere patri, si sit temporalis vicarius, *cap. constitutus, eod. tit.*

¶ Filius non potest succedere patri per donationem Laici, *cap. ult. eod. tit.*

¶ Filius Episcopi legitimus potest unà cum patre beneficium obtinere in una Ecclesia, & ad sacros ordines promoveri, *cap. ad hæc, eod. tit,*

¶ Filius non erit vicarius in Ecclesia, in qua pater anteà personatum habuit, *cap. ad extirpandas, eod. tit.*

¶ Filii legitimi in seculo existentes, ad sacros ordines, curas animarum vel prælaturas, sine dispensatione promoveri non possunt, *cap. 1. eod tit.*

¶ Filii Canonicorum cum patribus in eadem Ecclesia Canonici esse non possunt, *cap. cùm decorem, de fil. presbyt.* Filii liberæ vel libertæ ad servitium redigi non debent, *cap. 1. de nat. ex liber. ventr.*

¶ Filius non potest revocare legitimam patris donationem, *cap. cùm dilecti, de donat.*

¶ Filius sequitur conditionem patris secundùm provinciæ legem, *cap. licèt, de conjug. servor.*

¶ Filiastrum cognoscens à marito debitum maritale non potest exigere, *cap. tuæ fraternitatis, de eo qui consanguin.* ¶ Filius adultus à patre cogi non potest ad contrahendum matrimonium, sed ad sponsalia contrahenda potest cogi non adultus, *cap. 1. de despons. impub.* ¶ Filios opprimentium, pœna, *cap. de infamib. de iis qui fil. occid.*

¶ Filiofamiliâs regulariter non competit actio sine patris consensu, nisi in causa spirituali, *cap. ult. §. fin. de judic, in 6.*

Finium regundorum actio triginta annorum præscriptione eliditur, sed non in finibus Episcopatuum & parochiarum, qui nullo tempore præscribi possunt, *cap. super eo, 4. de parochiis.*

Fiscus capit, quod non capit Christus, *16. qu. 7. c. majores. & q. 1. c. decimæ, circa med.*

Flamen, *cap. Cleros. §. Sacerdotes, de verborum significe.*

Flocus, *Clement. 1. §. statuimus, in fin. de statu Monachorum.*

Fornicationis vitium omnium maximum scelus est, *23. qu. 7. c. non solùm. § inter cætera.*

¶ De gradibus fornicationis, *dict. q. 7. c. quemadmodum. §. sunt enim. & c. adulterii.*

Fortuitò & à causa facta, culpæ non sunt imputanda, *cap. si verò, de senten. excom.*

Fortuna adversa probatio virtutis est, non indicium reprobationis, *7. qu. 1. cap. adversitas, in princ.*

de Fratre & sorore uxoris: quo nomine appelletur, *35. quæst. 5. c. quod autem.*

¶ De viri fratre & sorore: quo nomine appelletur, *d. cap. quod autem. §. mariti frater. & §. viri soror.*

¶ De duorum fratrum uxoribus: quo nomine appellentur, *dict. cap. quod autem. §. duorum autem.*

Frigidi-

Frigiditas dirimit matrimonium contractum, ita tamen, ut si cum alia contraxerit, ad primam redire cogatur, *cap. 1. de frigid. & maleficiat.*

¶ Frigiditas naturalis per triennium probatur, & qualiter, *cap. laudabilem, de frigid. & maleficiat.*

Fructuum possessio penès feudatarium est, & non penès dominum feudi, *c. 1. de feudis.*

¶ Fructus pignoris in sortem sunt computandi, *c. cùm contra, de pignor.*

Fugiendi honores & fugientibus offerendi, *8. q. 1. c in scripturis.*

Fures auctoritate superioris possunt incarcerari, *cap. 1. de deposit.*

¶ Furibus pœnitentibus ante mortem, Eucharistia & sepultura non negatur, *cap. 2. de furt.*

¶ Furem indicare tenetur quilibet, *cap. qui cum fure, de furt.*

¶ Furti conscius, furem si non indicat, est facti reus, *ibid.*

¶ Pro occisis in furto non est orandum, *cap. fures, eod. tit.* ¶ Is qui necessitate cogente furatur, non est fur judicandus, *c. si quis, eod tit.*

Futura per verba contractum matrimonium, copulâ sequente confirmatur, *c. per tuas. qui filii sint legitim.*

¶ Ad futurorum cautelam multa statuuntur, *cap. licèt, de election. & elect. potest.*

G.

Generi & nurus, soceri & socrus appellatio ex sponsalibus acquiritur, *27. q. 2. cap egressus. §. fin. & cap. prius quam. vers. sicut etiam eos.*

Generi per speciem derogatur, *cap. generi, 34. de reg. jur. in 6.*

Generale interdictum, *c. cùm in partib. 17. de verb. signific.*

in *Generali* concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus, *c. in generali, 81. de reg. juris, in 6.*

Genethliacus, *26. qu. 2. c. illud quod. §. nequè illi ab hoc. §. genethliaci.* Ad hanc causam pertinent horoscopi, qui definiuntur, *d. c. 1. §. horoscopi.*

Gladio seculari utendum est, cùm spiritualis non timetur, *c. ad abolendam, de hæretic.*

¶ Gladium materialem potest Ecclesia invocare, *c. postulasti, de homicid.*

Graduum numerandorum ratio, *35. qu. 5. cap. ult.* & de ratione numeri graduum cognationum quare usque ad sextum gradum numeretur, *35 qu. 2. in princ. cum c. sequente. & q. 5. c. ult. §. successionis.*

Græci à Latinis non ordinentur, nec econverso, *c. cùm secundùm, de temp. ord.*

H.

Habitus susceptio impedit matrimonium contrahendum, sed contractum non dirimit, *c. consuluit, qui Cler. vel vov.*

¶ Habitum monachalem gerens vel deponat, vel Monachus fiat, *c. ut Cler. de reg. & transf. ad relig.*

Hæres volentati defuncti non satisfaciens, privatur hæreditate, *c. licèt universis, de test.*

¶ Super hæreditate litigatur coram Judice seculari, *cap. lator præsentium, qui filii sint legit.*

¶ De hæreditate potest etiam Papa judicare, *cap. 1. eod. tit.* ¶ Hæres Sacerdotis est Ecclesia, *cap. presbyteri, de pœn.*

¶ Hæres conveniri potest, ut satisfaciat pro defuncti delicto, *cap. in literis, de rapt.*

¶ Sine hærede decedere non videtur, qui Ecclesiam vel monasterium hæredem constituit, *c. in præsentia, de probat.* ¶ Hæres punitur pro culpa defuncti, *cap. ad aures, de pœn.*

¶ Hæredem compellere potest Episcopus, ut testatoris voluntatem impleat, *cap. si hæredes, de testam.*

Hæresis quid, *c. ad abolendam, 9. in princ. de hæreticis, 24. q. 1. cap. loquitur. cum c. seq. c. omnib. c. advocavit. c. quoniam veius. c. quicunque. c. didicimus, in princ. item qu. 3. c. hæresis. c. hæreticus. cap. qui in Ecclesia. c. qui aliorum.* proprium hæreseos est, *24. quæst. 3. c. transferunt.* causa hæreseos, *dict. c. transferunt. §. veteres.* effectus & usus hæresis, *d. q. 3. cap. ult.* species cognata hæresi, quod est schisma, *d. q. 3. c. illi qui. §. fin. cum c. seq. item 24. q. 1. c. schisma, in princ.*

Hæreticus catholico succedere hæreditariè non debet, *cap. si quis, de hæretic.*

¶ Hæreticorum damnantur scripturæ, *c. fraternitatis, de hæret.*

¶ Hæreticorum receptatores sunt ipso jure excommunicati, ut & ipsorum fautores, *cap. sicut alii, eod. tit.*

¶ Ad extirpandas hæreses debet invigilare Princeps, *cap. excommunicamus, eod. tit.*

¶ Hæretici nisi resipiscant, traduntur judicio seculari, *c. excommunicamus, eod. tit.* Idem fiat, si ad abjuratam hæresin redierint: quia tunc sine misericordia ulla judicio seculari tradendi sunt, *c. pen. eod. tit.*

¶ Hæreticorum bona, nisi resipiscant, confiscari debent, *cap. vergentis, eod. tit.*

¶ Hæreticorum filii, licèt catholici, exhæredantur, *ibid.*

¶ Hæreticorum Clericorum bona ad Ecclesiam revertuntur, *c. excommunicamus itaque, de hæret.*

¶ Contra hæreticos proceditur ex sola suspicione, *ibid.* ¶ Hæreticos extirpare nolens excommunicetur, *ibid.*

¶ Hæreticorum fautores, si intra annum non satisfecerint, sint infames, *ibid.*

¶ Hæreticus Clericus degradetur, & posteà Judici seculari tradatur, *ibid.*

¶ Ab hæreticorum dominio absolvuntur, qualitercunque eis obstricti, *eod. capit. circa fin.*

¶ Hæreticus censetur, qui juramento se purgare noluit, *cap. excommunicamus, eod. tit.*

¶ Hæreticorum extirpatio ad Episcopum spectat, *cap. in causis, de elect.*

Heremita potest eligi in Abbatem, *c. cùm monasterium, de elect. & elect. potest.*

Homicidium potest actu & voluntate committi, *cap. dilectus filius, de homicid.*

¶ In homicidio casuali consideratur, an dederit quis operam rei illicitæ, *ibid.*

¶ Homicidii causam præstantes, pari pœnâ, ut homicidæ ipsi, sunt feriendi, *cap. sicut asignum, eod. tit.*

¶ Homicidium quandoque non imputatur, *cap. cominebatur. cap. Petrus. & cap. fin. eod. tit.*

¶ Homicida non habetur Medicus vel chirurgus, qui nihil eorum, quæ sui sunt officii, omisit, licèt ægrotus moriatur, *cap. tua nos, eod. tit.*

¶ Homicida is non est, qui abortui causam dedit, si conceptus nondum sit animatus, *cap. sicut ex literarum, eod. tit.*

¶ qui Homicidio interest, sed non percutit, nihilominus potest promoveri, *c. præsentium, de Cler. percuss.*

¶ Homicidium casuale committens promoveri potest, si negligentia supina non intervenerit, *cap. lator. de homicid.*

¶ In homicidio casuali quæ sint consideranda, *vide in capit. ex literis, eod. tit.*

¶ Cum homicida non potest Episcopus dispensare, *cap. de Cler. pugnant. in duell.*

¶ Homicida reputatur, conceptionem mulieris vel viri generationem impediens, *cap. si quis de homicid.*

¶ Homicidii pœnâ punitur excitans alios ad pugnandum bello injustò, *cap. quod in dubiis, de pœn.*

¶ Homicidium quatuor modis committitur, *cap. 2. de Cler. pugn. in duell.*

¶ Suspecto de homicidio indicitur purgatio, *cap. ex literis, de homicid.*

Honor debetur Clericis, & maximè Prælatis, *cap. solitæ, de major. & obed.*

¶ In honore succedens, & in onere succedat, *cap. ex literis, de pign.*

Hora quâ Judex sententiam ferre debet, habetur *cap. consuluit, de offic. deleg.*

¶ Horæ omnes possunt dici manè præter completorium, *cap. 1. de celebrat. Miss.*

Hospes turpiùs ejicitur, quàm non recipitur, *cap. quemadmodum, 25. §. alioquin si. vers. quia turpius, de jurejurando.* Hieronymus *2. q. 7. cap. quanquam.*

Hospitalarii qui sint, notatur *in cap. cùm & plantare, de privileg.*

Hypocritæ, *De pœnitent. distinct. 2. cap. multi benè. §. illud Gregorii, cum cap. seq. Citius.*

I.

Jactantia & Confidentia, *6. q. 1. c. imitare, 16. qu. 1. cap. reverimini. §. si quis doctus, 32. q. 5. cap. si Paulus.*

Januarius dictus quasi janua anni, atque principium, *d. 76. c. jejunium. §. mense decimo.*

de Jejunio plenus venter facilè disputat, *12. q. 2. c. gloria. §. plenus.*

¶ Jejunium frangens ægrotus non peccat, *cap. quod non est, de regul. jur.*

¶ Jejunium solvit vinum manè bibitum, *c. ex parte, de celebrat. Miss.*

¶ Jejunandum est sabbatho præcedenti, si in secundam feriam evenerint festa sanctorum, jejunia habentium, *cap. 1. de observat. jejun.*

¶ Jejunandum quando & quibus temporibus & diebus, *c. 2. de observ. jejun.*

Ignorantia non habet locum in iis, quæ publicè fiunt, *cap. cùm in tua, qui matrimon. accus. poss.* ¶ Ignorantia quando excusat, & quando non, *vide in cap. presbyterum, de homicid. & c. 2. de cogn. spirit. & c. 2. de ord. ab Episcopo.*

¶ Ignoranti tempus non cutrit, *c. licèt, de supplend. neglig. prælat.* ¶ Ignorantiam allegans juramentum præstare tenetur, *c. si verò, de sentent. excomm.*

Illegitimos solus Papa ad Episcopatus legitimat, *cap. cùm Vintonienſis, de elect.* ¶ Illegitimi parentibus succedere non debent, *c. referente, qui filii sint legit.*

¶ Illegitimi reputantur in gradu vel statu prohibito geniti, *cap. cùm inhibitio, de clandestin. desponſ.*

de Imaginibus sanctorum, *de consec. dist. 3. c. perlatum.*

¶ Imagines sanctorum memoria sunt & recordatio præteritorum, *d. dist. 3. cap. venerabiles.*

Impedimentum justum excusat, *cap. inter quatuor, de Cleric. non resid.*

¶ Impediens aliquem in jure suo condemnandus est in expensis, *c. acceden. de accusat.*

de Imperatoris electione, *c. venerabilem, 34. de electione, & clement. 1. de jurejurando.* & de juramento quod præstat imperator, *d. clement. 1,*

Imperator vel Rex jura Imperii vel regni, etiam præstito jurejurando, nequit alienare, *cap. intellecto, 32. de jurejurando.* ¶ Imperatore mortuo jurisdictio Imperii vacantis ad quem pertinet, *cap. unico, ne sede vacante aliquid innovetur.*

¶ De judicio Imperatoris disputari non oportet, *17. qu. 4. cap. si quis suadente. §. committunt.*

¶ In Imperio non habet locum sanguinis successio, sed tantùm electio, *cap. venerabilem, de elect.*

¶ Imperio vacante potest appellari ad Papam ab audientia vel instantia Judicis secularis, *cap. licèt, de foro compet.* ¶ Imperator major est Papâ in temporalibus, *capite solicitæ, de major. & obed.*

¶ Imperator Justinianus decrevit, ut sacri canones vim legum obtinerent, *cap. 1. de jur. calumn.*

ad Impossibile nemo potest obligari, *c. nemo, 6. de reg. jur. in 6.*

Impuberes possunt mortaliter peccare, *c. 1. de delict. puer.*

Incantator, Incantatrix, *26. qu. 5. cap. Episcopi. §. illud etiam. cap. quicunque. §. fin. cum cap. seq. item c. pervenit. item q. 7. c. admoneant, 26. q. 3. §. incantatores.*

de Incendiis puniendis, *c. si quis domum, 6. de injuriis, 23. qu. 8. c. si quis membrorum. cap. pessimam.*

Incestus matrimonium sequens, illud non solvit, *de eo qui cognovit consang. per totum tit.*

de Inconstantia dictorum factorumque, *22. qu. 4. c. unusquisque. §. fin. c. incommutabilis. c. non semper. c. magna, de pœnitent. dist. 1. c. si agamus. c. quamobrem.*

Indulgentia non excedat annum unum, sive ab uno, sive à pluribus dedicetur Ecclesia, *cap. cùm ex eo de pœnit. & remiss.*

¶ Indulgentiam facere potest Episcopus in suo Episcopatu, *cap. pen. eod. tit.*

¶ Indul-

¶ Indulgentiarum forma in literis ponendis, *ibid.*

¶ Indulgentia aliorum Episcoporum, quibus & quando valet, *ibid.* ¶ Indulgentiam dant Episcopi soli, *c. quod in te, eod. tit.*

Infirmitas duplex, *15. qu. 1. in princ. §. porrò infirmitas. c. illud relatum. §. itaque ut, usque ad §. furor. cap. concupiscentia.*

¶ Infirmitas excusat à contumacia, *cap. querelam, de procurat.* ¶ Infirmitas magna solvit sponsalia, *cap. quemadmodum, de jurejur.*

¶ Infirmi carnes comedere possunt in Quadragesima, *cap. 1. de observ. jejun.*

¶ Infirmus jejunium solvens non peccat, *capit. quod non est, de regul. jur.*

¶ Infirmo Episcopo datur coadjutor, similiter infirmus Episcopus omnia recipiat, quæ sanus reciperet, *cap. 1. & cap. ex parte, de Cler. agrot.*

¶ Infirmo Clerico dandus est etiam adjutor, *cap. de rectoribus, eod. tit.*

Infamiæ causæ enumerantur, *3. qu. 7. c. infamer. § porrò infamia.* mulier quæ intra annum luctûs nuptias iterat non notatur, *cap. penult. & ult. de secundis nuptiis.*

¶ Carcer non infamat, *c. super his, 8. de pœnis.*

¶ Condemnatus ex causa famosa notatur: quod fallit si nulla vel minima fuerit injuria, propter quam quis est condemnatus, *c. cùm te ab, 23. de sententia & re judicata.* Plures aliæ causæ infamiæ enumerantur, *6. q. 1. c. summa. §. fin. cum c. seq.*

Inimicitiæ benè loquendo extinguendæ, *11. quæst. 3. cap. injustum. §. homini.*

¶ Inimicus repellitur ab accusatione, *cap. cùm oporteat Episcopum, de accusat.*

¶ Cum inimico habitans, ut & inimicus, ab accusando & testificando repellitur, *c. repellantur, eod. tit.*

Injuriarum tenetur non solùm is qui fecit, sed is quoque cujus dolo vel operâ injuriam fecit, *de pœnit. dist. 1. c. si quis tam. §. fin.*

¶ Si matremfamilias, aut prætextatum prætextatamve Affectatus fuerit, sive alicujus pudicitiam attentaverit, punitur, *de pœnitent. dist. 1. cap. si quis tam masculum, in princ. & §. attentari.*

¶ Si libellum, carmen, aut tale quid ad alicujus infamiam scripserit vel confinxerit, punitur, *5. qu. 1. c. cum duob. capitib. frequentibus.* item si libellum famosum inventum non corruperit, punitur, *d. cap. 1. versic. & qui eam. & d. q. 1. c. ult. §. si quis famosum.*

¶ Si adversùs allquem manus levatæ sint, & sæpè territus sit quasi vapulaturus, punitur, *d. dist. 1. c. si quis pulsatus.* quod fallit si joco aut casu factum sit, non injuriæ faciendæ animo, *15. q. 1. cap. illud. §. quæve si quis.* item si quis liberum hominem pro servo suo per errorem cæciderit, *15. qu. 1. c. ult. d. §. si quis liberum.* item injuriarum non tenetur, si reus errorem apertè confessus fuerit, ac revocaverit, *d. §. fin autem in eadem. vers. vel forte scient.* neque tenetur si furiosus vel impubes injuriam fecerit, *dict. cap. illud, in princ.* ut nec si quis nocentem infamavit, *5. quæst. 1. cap quidam. §. fin autem in eadem.* vel si injuria remissa sit, *23. quæst. 4. c. si illic, in princ.*

In *Injuriarum* actione tentanda priùs est reconciliatio, quàm ad sententiam perveniatur, *23. quæst. 4. cap. si illic ubi. vers. sin verò nihil.*

¶ Injuriarum actione damnatus sit infamis: Nisi modica fuerit injuria, *cap. cùm te, 25. de re judicata.*

Initio vitiosum, tractu temporis non convalescit, *c. non firmatur, 18. de reg. jur. in 6.*

¶ Vix bono peraguntur exitu, quæ malo inchoata sunt principio, *dist. 61. cap. miramur. §. principatus. item 1. q. 1. c. principatus.*

¶ Quod initio vitiosum non est, ex pòst facto non vitiatur, *c. factum, 73. de reg. jur. in 6.*

Inopia debitoris inanem reddit actionem, *cap. olim, 16. de restitut. spoliat.* potest tamen Laicus debitor incarcerari? in Clerico debitore secùs est, qui præstito jurejurando de solvendo, si quando potuerit, dimittitur, *cap. Odoardus, 3. de solutionib.*

Inquilinus in quibus casibus expelli potest, *vide in c. propter sterilitatem, de locat. cond.*

Inquisitio non debet fieri, nisi de eo qui est malæ famæ, *c. cùm oporteat, de accusat.* ¶ In inquisitione litis contestatio non usurpatur, *c. accedens, de accusat.*

¶ Per inquisitionem solam Prælatus non deponi, sed administratione tantùm removeri potest, *ibid.*

¶ Inquisitorum jurisdictio extendit se ad ea, sine quibus inquisitio fieri non potest, *cap. olim, eod. tit.*

¶ Pendente inquisitione, non tenentur subditi Prælato, contra quem sit inquisitio, obedientiam præstare, nec potest Prælatus tunc quicquam in præjudicium inquisitionis statuere, *ibidem.*

¶ Inquisitio valet & in inferiores & in superiores, *cap. qualiter & cap. ult. de accusat.*

¶ Inquisitio fieri debet in publicis criminibus, nec Judex actor est, sed sola fama, & ideò litis contestatione non est opus, *ibid.*

¶ Inquisitio fit tantùm circa præsentes, *capit. illæ propositorum, eod. tit.*

¶ Inquisitio suscipitur tantùm ex relatione gravium personarum, *cap. qualiter, de accusat.*

¶ Per inquisitionem nullus deponitur, sicut in accusationibus fieri solet: nisi in simonia & similibus, *eod. cap.* ¶ Inquirendi quid debeant jurare & qualiter, *cap. illa præpositorum, eod. tit.*

¶ In inquisitione qualiter sit prosedendum, *vide in cap. per tuas, de simon.*

Institutio pertinet ad Episcopum, cujus est jus patronatus, *cap. si verò, de jur. patron.*

¶ Institutiones & destitutiones non debet facere Episcopus sine capitulo suo, *cap. novit, de iis quæ fiunt à prælat. sine consens. cap.*

¶ In Institutionibus non debet esse beneficiorum successio, *cap. ad decorem, de institut.*

¶ Institutio per Laicum solùm facta non valet, *cap. ex tua, de fil. presbyt.*

¶ Institutio Presbyterorum in Ecclesia baptismali in plebe & capella pertinet ad Episcopum *cap. cùm olim, de præscript.* ¶ Instituendi sunt idonei, etiam undecunque sint, *cap. ad decorem, de institut.*

Instrumento amisso contenta in eo probari possunt per testes, & quòd fuerit sine vitio, *c. cùm olim, 12. de privilegiis.*

¶ Instrumento publico creditur ubicunque terrarum, *cap. ad audientiam, de præscript.*

¶ Instru-

¶ Instrumenta inveterata vel aliàs consumpta possunt per Judicem ordinarium renovari, *c. si instrumento, de fid. instrument.*

¶ Instrumenta subscriptionem testium non habentia, vel manu propriâ conscripta, non valent, *c. scripta vero, eod. tit.*

¶ Instrumento non potest derogari per testes, *c. illud, de præsumpt.*

¶ Instrumenta transsumpta non valent, nisi originalia diligenter examinata & perfecta fuerint, *c. 1. de fid. instrum.* ¶ Unius literæ defectus in instrumento illud non vitiat, *c. ex parte, eod. tit.*

¶ Instrumenta & testes parem in litibus potestatem habent, *cap. cùm Ioannes, de fid. instrum.*

¶ Sub instrumentorum nomine & testes continentur, *cap. pervenit, de test. cog.*

¶ Instrumento debitâ formâ carenti non creditur, *c. quod super his, de fid. instrum.*

¶ Instrumentis potest per testes qui instrumento subscripserunt, derogari, *c. cùm Ioannes, eod. tit.*

¶ Instrumenta contraria proferens sibi obest, *c. imputari, eod. tit.*

¶ Instrumentum deletum vel interlineaturam habens non valet, *cap. inter dilectos, eod. tit.*

¶ Sub instrumentorum novorum prætextu non debent lites restaurari, *cap. inter, de sent. & re judic.*

¶ Instrumentorum falsorum obtentu sententia lata ad viginti annos usque retractari potest, *cùm venerabilis, de except.*

Cui edenda sint instrumenta.

Instrumenti copia facienda est adversario postulanti, *c. contingit, de fid. instrum. & c. quoniam contra, de probat.* ¶ Instrumentis vel privilegiis utens tenetur ea edere petenti, *c. contingit, de fid. instrum.*

¶ Instrumenta legi debent coram parte adversa, *eod. c.*

Interdictum generale privilegiati observare tenentur, non obstante privilegio, *c. petitis, de privileg.*

¶ Interdictum non servetur, nisi à capitulo indictum, *c. quæsivit, de iis quæ fiunt à major. parte capit.*

¶ Interdicto durante, possunt nihilominùs Clerici in cœmeterio sepeliri, si benè interdictum servârunt, *cap. quod in te, de pœnit. & remiss.*

¶ Interdicto qualiter sint horæ dicendæ, & quæ sacramenta sint interdicta, *ibid.*

¶ In interdicto generali conceditur Episcopis divina celebrare januis clausis, non pulsatis campanis, exclusis interdictis, *c. quod nonnullis, de privileg.*

¶ In interdicto generali non est deneganda pœnitentia cruce signatis & peregrinis, *cap. quod in te, de pœnit. & remiss.* ¶ In interdicto generali durante, interdictis & excommunicatis prædicare licet, & confirmare baptizatos, *c. permittimus, de sent. excommun.*

¶ In quovis interdicto excipiuntur baptismus puerorum, & pœnitentiæ morientium, & viaticorum, *c. non est, de sponsal.*

¶ Interdicto durante celebrantium pœna habetur *in c. postulastis, de Cleric. excommunicat.*

¶ In interdicto loco ab homine potest quis uti privilegio, sed non in loco qui jure interdictus sit, *cap. tuarum, de privileg.* ¶ Interdictum ferentes in privilegiatos puniendi sunt, *cap. quanto amplius, eod. tit.*

¶ Interdictum non servantis pœna, *c. perlatis, de privil.*

Interfecisse videtur, qui liberare potuit & noluit, *c. sicut signum, de homicid.*

¶ Interfectores & eorum defensores pari sunt afficiendi pœnâ, *ibid.*

¶ Interficiens furem quando sit in culpa, *ibid. & cap. si perfodiens, eod. tit.*

si Interierit res quæ petitur, reus exceptione defenditur, si interpellatus exceptione se tueri potuit, *c. non est, 60. de reg. jur. in 6.* item si alius, non reus, in mora fuerit, *cap. mora, 33. eod. tit.*

Interpretari, ejus est jus Interpretandi leges, cujus est & jus ferendi, *25. q. 1. c. ult. §. quanquam.*

¶ Leges priores, quamvis abolitæ, in posterioribus interpretandis adhiberi possunt, *c. fuerunt. §. paulatim, dist. 7.* ¶ Interpretatio semper in meliorem partem facienda, *c. cùm te, de testib.*

¶ Interpretatio adhibenda est plena in contractibus, plenior in testamentis, plenissima in beneficiis, *c. cùm dilecti filii, de donat.*

¶ Interpretari debet Papa statuta sui prædecessoris, *cap. super quæstionum, de offic. Iud. deleg.*

¶ Interpretatur Papa dubias verborum sententias, *cap. in his. & c. seq. de verbor. significat.*

¶ Interpretatio fieri debet ut prosit, non ut obsit, *c. in his, de privil.* ¶ Judex dubia instrumentorum interpretatur, *c. cùm dilecti filii, de donat.*

de Ira Dei, *de pœnit. distinct. 3. capit. productior. §. fin.*

Judæi novas synagogas non faciant, veteres tamen illis reparare permissum, *cap. Iudæi, de Iud.* ¶ Judæi claudant ostia & fenestras suas in die Parasceves, *c. quia super, eod. tit.*

¶ Christianus Judæo serviens excommunicatur, *c. Iudæi, eod. tit.*

¶ Judæus conversus possessiones suas priùs habitas non amittat, *ibid.* ¶ Judæi ad fidem non sunt cogendi, *c. sicut Iudæi, eod. tit.*

¶ Judæorum ritus & festivitates non impediantur, *cap. sicut, eod. tit.*

¶ Judæo nullus noceat sine auctoritate superioris, *ibid.* ¶ Judæi Christianas nutrices non habeant, *c. si Iudæos, eod. tit.*

¶ Judæum percutientis pœna, *cap. postulasti, eod. tit.*

¶ Judæi habitum à Christianis distinctum gerant, *c. in nonnullis, eod. tit.*

¶ Judæi publicis officiis non præferantur, *c. cùm sit, eod. tit.* ¶ Judæi servus ad fidem conversus liber fit, *c. nulli Iudæo, eod. tit.*

¶ Judæi solvant prædiorum decimas, *quanto amplius, de usur.*

¶ Judæi compelli possunt ad immodicas usuras restituendas, *c. post miserabilem. & c. quanto amplius, eod. tit.* ¶ Judæus conversus filium Judæum petere potest, *c. ita quorundam, de Iudæis.*

¶ Judæus conversus ad Ecclesiasticum beneficium promoveri potest, *c. eam te, de rescript.*

Judex *c. 10. §. Iudex, de verb. sign.* à Judice factum quod ad officium ejus non pertinet, ratum non est, *c. ea quæ fiunt, 26. de regul. Juris, in 6.* ¶ Si Judex litem suam fecerit, & malè judicaverit, punitur, *c. de sententia & re judicata, 11. quæstion. 3. cap. temerarium, si quis dixerit. c. nolite. §. fin.*

§. fin. cum c. seq. ¶ Judicis potestas non expirat, si si per cavillationem causa ultra triennium prorogetur, *c. venerabilis, de judic.*

Judicis officium.

¶ Judex qualiter se habere debeat ad partes, *cap. num P. de Purg.*

¶ Judex solùm de re quam cognoscit, Judicare debet, *cap. cùm semper, de caus. propriet. & poss.*

¶ Ex signis tamen evidentibus judicium ferre potest, *capit. pastoralis, eod. tit.*

¶ Judex sine suo conjudice procedere non debet, *cap. sciscitatur, de rescript.*

¶ Judicis Ecclesiastici est viduas defendere, *cap. ex parte, de for. compet.*

¶ Judicis officium est, reo libellum dubium interpretari, *cap. significantibus, de libel. oblat.*

¶ Judex in tenebris judicare non debet, *c. consuluit, de offic. deleg.* ¶ Judex interlocutoriam mutare potest, *c. cum cessante, de appell.*

¶ Judex suspectus vel inimicus esse non debet, *secundo requiris, eod. tit.*

¶ Judex debet per seipsum cognoscere, *c. super quæstionum, de offic. Iud. deleg.*

¶ Judex potest & debet supplere partibus ea quæ juris sunt, *c. bonæ memoriæ, de postulat. prælat.*

¶ Judicis arbitrio relinquitur numerus testium, *cap. circa causam, de testibus.* tempus comparendi, *cap. consuluit, de offic.* inducìæ citatoriæ, *cap. quoniam. in tit. non contest.* tempus & pœna pœnitentiæ, *cap. significavit, & c. quæsitum, de pœnit. & remiss.*

¶ Judex ad quem appellatum est, potest sententiam priùs latam in quibusdam infirmare, & in quibusdam confirmare, *capit. quod ad consultationem de sentent. & re jud.*

¶ Judex quilibet debet habere tabellionem, vel duos viros idoneos, *c. quoniam contra, de probat.*

¶ Judex debet operam dare, ut persona in judicio agens vel defendens sit legitima, *c. causam, de jud.*

Judex Ecclesiasticus in quibus causis etiam secularis Iudicis officio fungi possit.

¶ In causis peregrinorum & pauperum, *capit. ex parte, 2. de for. competenti.*

¶ Item si vacat imperium, *cap. licèt, eod. tit.*

¶ Item si Judex secularis negligenter justitiam administret, *c. ex tenore, eod. tit.*

¶ Item si sit terra Ecclesiæ, *cap. si duobus, de appell.*

¶ Item ubi consuetudo invaluit, ut Ecclesia judicet de maleficiis, *cap. cùm sit generale, de for. compet.*

¶ Item in denunciatione criminis, *cap. novit. de jud.*

¶ Item ratione connexionis, ut de jure patronatus, *c. quanto, de jud. & c. de prudentia, de donat. inter vir. & uxor. & cap. per venerabilem, qui filii sint legitim.* ubi simul etiam docetur, quando Judex ad spiritualia & temporalia legitimat.

Judex ex quibus causis recusari queat?

¶ Judex recusari potest, si sit adversario familiaris, *c. insinuante. & cap. super quæstionum, de offic. deleg.*

¶ Item si ab eo appellatum sit, *cap. ad hæc si, de appellat.*

¶ Item si sit adversarii consanguineus vel commensalis, *cap. accedens, ut lite non contest. & c. causam, de offic. Iudic. deleg.* sine justa causa Judex recusari non potest, *cap. cum speciali, de appellat.*

Iudicium, c. 10. §. vocatur autem. & §. judicium in extravag. comm. de judiciis.

¶ In judiciis non est acceptio personarum habenda, *c. in judiciis, 12. de reg. Juris, in 6.*

¶ Judicium est triplex, *c. per venerabilem, qui fil. sint legit.* ¶ In judicio non debet distinctio personarum fieri, *capit. novit. de jud.*

¶ In judicio quæ personæ requirantur, *c. forus, de verbor. signific.* ¶ In judicio contraria asserenti non non creditur, *cap. dilectus, de temporibus ordinat.*

¶ In judicio uno facta fidem faciunt in alio, *cap. cùm ad sedem, de restitut. spoliat.*

¶ In judicio non procedatur, nisi contra victum vel contumacem, *c. inter quatuor, de majorit. & obed.*

¶ Excommunicatus in judicio conveniri potest, & per alium respondere, *cap. intelleximus. de re judicat.*

¶ Clerici in judicio seculari respondere non tenentur, non obstante quâvis consuetudine, *capit. Cler. de judiciis.*

¶ Judicio seculari traditur Clericus incorrigibilis degradatus, *cap. non ab homine. eod. tit.*

res *Iudicata* vim legis non habet: Nisi Pontifex Maximus sententiam tulit, *c. in causis, 19. de sententia & re judic. vers. cùm in similib. in casib.*

Juramentum non est obligatorium, contra bonos mores præstitum, *c. non est, 58. de reg. Juris, in 6.*

Jurgium, *cap. 10. §. jurgium, de verborum signific.*

Juris civilis origo, *dist. 7. cap. 1. cum duob. sequent.*

¶ Juris Pontificii origo, *dist. 15. cap. 1. cum seq.*

¶ Jus dictum est, quia justum, *cap. jus generale. §. Jus autem, distinct. 1.*

¶ Jus quid, *cap. jus dictum, 12. de verb. significat.*

¶ Differunt jus & lex, quemadmodum genus & species. Lex enim juris species dicitur, *dict. cap jus generale, in princ.* ¶ Jus dividitur in naturale, gentium & civile, *dist. 1. in princ. & capit. jus autem, dist. 11. cap. catholica.*

¶ dividitur in divinum & humanum, *distinct. 1. cap. omnes leges. dist. 8. cap. 1.*

¶ dividitur in jus personarum, rerum & actionum. Ad jus personarum pertinet jus maris & fœminæ. Mas autem dicitur ad imaginem Dei creatus, fœmina non item. Ideoque hæc velare caput jubetur, *33. q. 5. c. hæc imago. c. mulier.*

¶ Jus aliud Publicum, aliud privatum dicitur, *dist. 1. cap. penult.* Eadem legum divisio, sed alia sententia, habetur, *19. q. 2. c. duæ sunt.*

¶ Jus dividitur in scriptum & non scriptum, seu leges & mores, *dist. 1. cap. jus generale.*

Iuris naturalis definitio, *dist. 1. c. 1. §. jus naturale, dist. 6. c. non est peccatum. §. his itaque respondeatur, d. dist. 1. c. jus naturale.* ¶ Species juris naturalis est rerum communio, *dist. 8. in princ. cum cap. 1. seq.* & ibidem de differentia juris naturalis & civilis. Sed & alia differentia est, quòd naturale jus vetustius sit, *dist. 5. in §. naturale.* item quòd naturale sit dignius, *d. §. naturale. & d. c. 1. §. fin.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ius gentium, *dist. 1. c. jus gentium.* item hujus species est jus militare, *de quo dist. 1. cap. jus militare.*

Iuris civilis definitio, *dist. 1. cap. jus civile.*

¶ Species juris civilis est, rerum proprietas, seu distinctio dominiorum, *dist. 8. in princ. cum c. seq.*

¶ Differentia juris civilis & naturalis est, quòd civile jus sit posterius, *c. ult. §. naturale ergò, dist. 6.*

Ius civile ex unaquaque civitate appellatur proprium Quiritum, *dist. 1. cap. ult.*

¶ Divisio juris civilis in scriptum & non scriptum, *distinct. 1. cap. jus generale, in fin. distinct. 11. cap. Ecclesiasticarum.*

¶ Species juris scripti enumerantur, *dist. 2. c. 1.*

¶ Definitio juris non scripti habetur, *dist. 1. cap. non est. c. consuetudo, in princ. §. vocatur autem.*

Iuris legumque ratio & usus est coërcitio humanæ audaciæ & nocendi facultatis, *dist. 4. c. 1. cum seq. 23. q. 5. c. non frustrà.*

Iure disceptare, *c. forum, 10. §. jure autem, de verb. signific.*

Iuri suo quilibet renuntiare potest, *c. si diligenti, de for. compet.*

Ius commune ubi non invenitur expressum, proceditur ad æquitatem, *c. ex parte, de transact.*

Iure quod quis in alterum statuit, ipse uti debet, *c. cùm omnes, de constit.*

Jusjurandum est illicitum vel per metum extortum, ad id relaxandum actio competit, *exemplo capit. 1. pervenit, 2. cap. si verò aliquis, 8. c. verùm, 15. in princ. cap. sicut, 29. in princ. vers. cum à præsito, de jurejurando.* Nisi jusjurandum servari possit sine interitu salutis æternæ, *dict. cap. 8. §. duximus tibi.*

¶ De modo relaxandi jurisjurandi, *c. verùm in ea, 15. §. cæterùm, de jurejurando.*

¶ Juramento mulieris, allegantis quendam cum ipsa matrimonium contraxisse, non creditur, nisi per testes probetur, *cap. mulieri, de jurejurando.*

¶ Juramentum debet habere tres comites, *cap. etsi Christus, de jurejurando.*

¶ Jusjurandum servandum est, nisi vergat in æternæ salutis dispendium, vel per superiorem relaxetur, *cap. si verò. & cap. veniens, eod. tit.*

¶ Juramentum contra possessionem emissum non tenet, *cap. ex literis, de jurejurando.*

¶ Juramentum illicitum non obligat, & tales absolvendi sunt cum pœnitentia, *cap. cùm quidam, eod. tit.*

¶ Juramentum aliquando recipit interpretationem, *cap. brevi, eod. tit.*

¶ Juramento subintelligitur semper hæc tacita conditio, quòd observabitur, si sit observandum, *c. quemadmodum, eod. tit.*

¶ Juramentum Episcoporum in consecratione eorum, *c. ego N. eod. tit.*

¶ Juramentum contra jus canonicum vel Ecclesiam factum non tenet, sed potiùs est perjurium, *c. si diligenti, de for. comp. & c. sicut, de jurejurando.*

¶ In juramento illicito consulendus est superior, *c. venerabilem, de elect.*

¶ Jurans mihi fidelitatem, & per consequens meis fidejussoribus, non tenetur iterùm jurare, *cap. veritatis, de jurejurand.*

¶ Jurans de contrahendo matrimonio tutiùs implet, quàm aliud quærat, *cap. commissum, de sponsal.* ad illud implendum compellendus non est, *cap. requisivit, eod. tit.*

¶. Juramentum non exigat Episcopus à Clericis suis, nisi cùm committit eis beneficium Ecclesiasticum, *c. nullus Episcopi, de jurejurando.*

¶ Jurans de usura solvenda ad ejus præstationem tenetur, sed restituenda est, *c. debitores, eod. tit.*

¶ Ubi perjurium timetur, ad juramentum nemo cogi debet, *cap. 2. de cohabit. Cleric. & mulier.*

¶ Jurare possunt Monachi in causis monasterii sui, *cap. etsi Christus, de jurejurando.*

¶ Juramenta testium possunt omitti partibus consentientibus, *cap. tuis quæstionibus, de testibus.*

¶ Juramentum ad casum inopinatum extendi non debet, *cap. tua nos, de Eccles. ædific.*

¶ Jurans se contra me non acturum, potest nihilominus pro Ecclesia contra me agere, *cap. petita, de jurejur.* ¶ Jurans se edita statuta servaturum, ad futura non obligatur, *cap. penult. eod. tit.*

¶ Juramentum non exigitur, nisi cùm aliæ probationes desunt, *cap. sicut consuetudo, de probat.*

¶ Juramento non obligantur minorennes, *cap. in præsentia, eod. tit.*

¶ In juramento intelligitur semper jus superioris exceptum, *c. venientes, de jurejur.*

¶ Juramentum qualiter deferatur reo vel actori, *c. fin. eod. tit.* ¶ Juramentum non dicitur violatum, cùm in melius mutatur, *cap. pervenit, 2. eod. tit.*

¶ Juramenta Clerici Laicis præstare non debent, nisi temporale quid ab eis teneant, *c. nimis, de jurejur.*

Justitia, *c. forum, 10. §. vocatur autem, de verb. signific. 14. q. 1. c. ubi sana.*

Juxta, *c. Abbate, 25. de verb. signific.*

L.

Lædere alium non licet, delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare, *c. delictum, 76. de reg. juris, in 6.* Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum, *c. mutare, 33. de reg. juris, in 6.*

Laici unde dicti, *12. quæst. 1. c. duo sunt. §. aliud verò.*

¶ Laici non debent assumi loco Canonicorum, nec de rebus Ecclesiæ disponere, *cap. quamvis, de decim.*

¶ Aliquando tamen Laici in Clericos potestatem habere possunt, sed id tantùm auctoritate Ecclesiæ, *c. ad falsariorum, de fals. & c. cùm non ab homine, de judic.*

¶ Laicus jurisdictioni alienæ se submittere potest, Clericus non item, *cap. significâsti, de for. compet.*

¶ Laici de jure patronatûs cognoscere non possunt, *capit. quanto, de judic.*

¶ Laicus potest Episcopum vel Clericum denuntiare vel accusare, *cap. cum juventute, de præsumpt.*

¶ Laici nil Ecclesiasticis dare possunt sine consensu Episcopi, *cap. quod autem, de jure patron.* Recipientes enim crimen sacrilegii incurrunt, *cap. causa, de verb. signific.* ¶ Laicorum statuta contra libertatem Ecclesiæ sine consensu Ecclesiæ non valent, *c. quæ in Ecclesiarum, de constitut.*

¶ Laici quibus casibus respondere teneantur coram judicio Ecclesiastico, *vide in c. novimus, de verbor. signif.* ¶ Laicus contra Clericum ferre testimonium non debet, accusare tamen potest, *cap. de cætero, de test.*

Lectio

Lectio librorum sacrorum & usus, *dist. 38. c. sicut. c. juxta. c. qui ea.*

Lectores, distinct. 21. c. Cleros. §. lectores. & de officio lectorum, *distinct. 25. c. 1. §. lectores. dist. 25. c. 1. §. ad lectorem.*

¶ De modo ordinandi lectorem, *dist. 23. c. lector.*

Lector debet esse vigintiquinque annorum, *20. q. 1. c. placuit, in fin.*

¶ Lector Orario uti non debet, *dist. 23. c. non oportet.*

Legatus ad plures provincias, in una degens, potest & de aliis judicare, *cap. novit, de offic. leg.*

¶ Legatus non à latere Papæ, absolvere non potest excommunicatos in sua vel alia provincia, nisi de licentia speciali sibi à Papa collata, *cap. excommunicatis, eod. tit.* ¶ Legati constitutio in sua provincia perpetuò durat, *cap. nemini dubium, eod. tit.*

¶ Post legati recessum non durat commissio causarum, nisi citatio facta sit eo in provincia existente, *ibid.* ¶ Legatus potest conferre Ecclesias vacantes, *cap. dilectus filius, eod. tit.*

¶ Legatus mandatum Papæ interpretari potest, *cap. 1. de postulat. prælat.*

¶ Legato speciali præsente, legatus generalis cessat, *cap. volentes, de offic. legat.*

¶ Legatus dispensare potest in causa matrimoniali, *cap. quod dilectio, de consanguinit. & affinit.*

¶ Legatus Ecclesias & præbendas dare potest invito patrono, *cap. dilectus filius, de offic. legat.*

¶ Legatus potest cognoscere de caulis Suffraganei per simplicem querelam, *cap. 1. eod. tit.*

¶ Legatus generalis non potest sententiam secundùm formam mandati à Judice delegato latam revocare, *cap. studuisti, eod. tit.*

¶ Legatus non debet se intromittere de causa ad Papam transmissa, *c. licèt, eod. tit.*

¶ Legato Papæ tenentur omnes subvenire, nec valet contra hoc præscriptio, nisi habeant privilegium speciale *c. accedentes, de præscript.*

Legis definitio, *dist. 2. cap. lex est. instit. de jure naturali. §. scriptum. vers. lex est. distinct. 1. c. lex est.* Species aliquot legum enumerantur, *dist. 2. c. quædam. cum duob. sequentib.*

cùm *Lex* in præteritum quid indulget, in futurum vetat, *1. qu. 7. cap. quoties à populis. c. exigunt. c. donatum. §. fin.*

de *Legislatione.* Translato Sacerdotio, legis quoque ferendæ potestas transfertur, *cap. translato, 3. de constitutionib.* ¶ Quæ in legibus ferendis attendenda, definitur, *dist. 4. c. factæ. §. præterea. cum c. sequente.*

de *Legum* institutione ac confirmatione, differitur *dist. 4. c. in istis temporalib. §. leges.*

Legis auxilium frustrà invocat, qui committit in eam, *c. bonæ memoriæ, de elect.*

¶ Leges civiles audientes Prælati, & curam animarum habentes, vel Sacerdotes, excommunicantur, *cap. 1. ne Cleric. vel Monach.*

¶ Idem est de Monachis physicam audientibus *ibid.* ¶ Legibus Imperatorum Galli non utuntur, nec Parisiis jura leguntur, ut Theologiæ studium amplietur, *capit. super specula, de privileg.*

Legitimari non potest per subsequens matrimonium in adulterio natus, *cap. lator præsentium, qui filii sint legit.*

¶ Illegitimi reputantur nati ex his qui in gradu prohibito & ignoranter clandestinè contrahunt, *cap. cùm inhibitio, de clandestin. desponsa.*

¶ Plura de legitimatione & legitimitate, vide infrà câd. in Liberi.

Lepra conjugatos non separat, *c. quoniam, de conjug. leprof.*

¶ Leprâ non obstante, sanus debitum naturale solvere tenetur, *ibid.* ¶ Leprosi seorsum habitare debent, *cap. 2. eod. tit.*

¶ Leprâ superveniente, sponsalia contrahentes non coguntur matrimonium consummare, *c. literas, eod. tit. & c. quemadmodum, de jurejur.*

¶ Leprosus matrimonium contrahere non prohibetur, *c. quoniam nemini, de conjug. leprof.*

¶ Leprosus missam non celebret, *c. tua nos, de Cleric. ægrot.* ¶ Leproso Clerico dandus est coadjutor, *c. tua nos, eod. tit.*

Levitæ, *distinct. 21. c. Cleros. §. Levitæ.*

Libellus in causis omnibus offerri debet, *cap. 1. libell oblat.*

¶ Libellus ad respondendum canonicè conficitur, *ibid.* ¶ In libello conventionali causa exprimi debet, *cap. dilecti filii, eod. tit.*

¶ In libello actor specificare debet quid petit, *cap. significantib. eod. tit.*

¶ Libello inepto oblato, reus ab instantia judicii absolvitur, sed non à causa, *cap. examinata, de judic.*

de **Liberalitate,** quis ejus sit modus, definitur *distinct. 86. cap. donare, cum duob. sequentib. c. non satis, cum sequentibus, usque ad c. qui dementiam.*

Liberi unde dicantur, *32. q. 4. c. liberi, in princ.*

¶ Liberi parentibus reverentiam & obsequium debent, *33. q. 1. c. 1. ordo.* etiam in divinis, *dist. 30 c. 1.* ¶ Si alter conjunx ad fidem Christianam redeat, altero in hæresi manente: apud conversum filii alendi & educandi sunt, *c. 2. de conversione infidelium.*

Liberi naturales dicuntur, qui non ex justis nuptiis sunt procreati, *32. quæst. 4. cap. ult. §. naturales.* Nisi publicè in facie Ecclesiæ sine contradictione matrimonium sit contractum, *cap. cùm inter, 2. c. per venit, 11. & c. ex terrore, 14. qui filii sint legitimi.* Si tamen uterque parens vitium matrimonii sciverit, sunt tantùm naturales, *cap. ult. § si quis verò, de clandestina desponsat.* deinde legitimi sunt, si parentes infideles, qui injustas nuptias contraxerunt, postea ad fidem sint conversi, *cap ult qui filii sint legitimi.*

¶ Naturales liberi matris, non patris conditionem sequuntur, *32. q. 4. cap. ult.* ¶ Naturalis filius per subsequens Matrimonium legitimatur, *cap. 1. qui filii sint legitimi* Nisi filius sit adulterinus, *cap. tanta est, 6. eod. tit.* ¶ Naturalis legitimatur per Rescriptum Papæ, *cap. per venerabilem 13. qui filii sint legitimi.* Nisi filius sit adulterinus, *dict. cap 13 § fin.*

¶ Naturales æquè ac legitimi honesti esse possunt, *32. qu. 4. cap. sicut Jatius. § undecunque.*

¶ Actio qua quæritur, utrùm quis legitimè natus sit, apud Ecclesiasticum Judicem competit, non civilem, quamvis incidenter proponatur, *cap. lator, 5. & c. causam, 7. qui filii sint legitimi,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De Probatione, si quæratur utrùm naturalis, an legitimus sit filius, *c. per tuas, 12. d. tit.*

Libertas monasterii præscribi potest, *c. ex ore sedentis, de privileg.*

¶ Libertate fruens per decennium, liber judicandus est, *c. licèt, de conjug. servor.*

¶ Libera si scienter cum servo contrahat, valet matrimonium, *cap. illud, de præscr.*

¶ Ex liberta natus vel libera in servitutem redigi non potest, *cap. 1. de nat. ex lib. ventr.*

¶ Libertus potest per ingratitudinem in servitutem redigi, *cap. de famulis, de serv. non ordin.*

¶ In favorem libertatis est sententia ferenda, *cap. licèt, de conjug. servor. & cap. ult. de sent. & re judic.*

¶ Filius, quoad libertatem, matris sequitur conditionem, *c. ult. de serv. non ord.*

Libri qui sint legendi, vel non, *dist. 15. cap. sancta. §. jam nunc subjiciendum, usque ad §. cæterùm.* & quo tempore singuli libri legendi, *d. cæterùm, usque ad fin.*

¶ Veterum librorum fides ex Hebræis, novorum ex Græcis voluminibus petenda, *dist. 9. c. ut veterum.*

¶ Si quid parum rationabile in libris Canonicis invenitur, quid de eo censendum sit, *d. dist. 9. ego solis. & cap. si ad scripturas.*

Lis unde dicta, *c. forum, 10. §. lis, de verb. signific.*

¶ Lis mota, *c. ex parte, 30. eod. tit.*

Litis contestatio fit non per positiones, & ad eas responsiones, sed per petitionem in jure propositam, & responsionem secutam, *cap. unico, de litis contestatione. cap. dudum, 54. §. licèt autem, de electione.* Quod autem dicitur, per responsionem secutam fieri litis contestationem, id intelligendum de responsione, quæ in negando, non in distinguendo consistit. Nam per exceptionem, quamvis peremptoriam, quæ in distinguendo consistit, non fit litis contestatio, *cap. si oblato, 2. de litis contestatione, in 6.*

¶ Omissâ litis contestatione, processus est nullus, *dict. cap. unic. vers. quia litis contestationem non invenimus esse factam, & c. d. §. licèt autem.* fallit si non jure actionis, sed officio Judicis procedatur, *cap. Judicis, 2. de officio Judicis.*

¶ Viginti dierum dilationem habet reus ad litem contestandam, *3. q. 3. c. ult. §. offeratur.*

res *Litigiosa* prohibetur alienari, *c. Ecclesia, 3. ut lite pendente nihil innoveur, 11. q. 1. c. ult.* Nisi res æquivalens in locum rei alienatæ substituatur, *dict. cap. 3. & cap. 4. eod. tit.*

¶ De re litigiosa sequestranda. Sequestratio regulariter prohibita est. Nisi possessor vel in possessioe nem missus res vel ejus fructus dissipet atque consumat, *cap. dilectus, 2. & c. ult. de sequestrat. possess.* vel, nisi sententia contra possessorem lata, executio per appellationem fuerit suspensa, *dict. c. ult. item 2. qu. 6. c. quoties post. item Clement. unicâ, de sequestratione.* cujus exceptionis replicatio est : Nisi triennio pacificè à eo res sit possessa, *d. Clement. unicâ, vers. dum tamen triennio.*

Literæ non valent, quæ per surreptionem & contra veritatem impetrantur, *cap. cùm dilecta, de rescript. cap. super eo, de test. & cap. accedens, ut lit. non contest.*

¶ Literas falsificans est ab officio suspendendus, & à beneficio, *cap. tum literis, de test.*

¶ Literis super facto quodam impetratis debet facti series narrari, *cap. super eo, de cohabit. Cler.*

¶ In literis Datum attendendum est, *cap. eam te de rescript.*

¶ Literæ post eriores an priores revocent, *vide in cap. audita, de restitut. spoliat. & c. ex parte, de rescript.*

¶ Literæ secundæ non tenent, nisi fecerint mentionem de primis, cùm utræque sint speciales, *cap. ex parte, de offic. delegat.*

¶ Literis prioribus generalibus derogant posteriores, *cap. pastorales. & cap. si autem, de rescript.*

¶ Juxta literarum formam Judex procedere tenetur, nisi sint contra jus, *c. causam, de sent. & re jud.*

¶ Literæ commissoriæ extenduntur tantùm ad ea, quæ ibi continentur, *cap. cùm olim, de offic. deleg.*

¶ Literarum impetratarum jurisdictio, si intra annum negligatur, vel ex malitia supprimatur, expirat, *cap. plerunque, de rescr.*

¶ Literarum Papalium falsitas quomodo cognoscatur, & quomodo examinetur, *cap. licèt, de crimine falsi.* ¶ Literis Papalibus abutentium pœnæ, *cap. nonnulli, de rescript.*

¶ Literis contra aliquem impetratis, ipso defuncto ante citationem emissam, non potest ejus hæres conveniri, *cap. significavit, eod. tit.*

¶ Literæ à Laico impetratæ contra Clericum, mentione non factâ quòd sit Clericus, non valent, *c. ex parte, de testib.*

Locator conductorem prohibere non potest, quò minùs re conductâ fruatur. Quòd si fecerit, ex conducto tenetur : quod fallit, si res locata usibus domini necessaria sit, *cap. propter, 3. §. verùm, de locato & conducto.* item si dominus ædes locatas reficere velit, *dict. §. verùm.* item si conductor malè in re conducta sit versatus, *dict. §. verùm. vers. qui etiam inde.* denique si conductor non solverit pensionem, *dict. §. verùm. vers. vel cùm canonem.*

¶ Locari possunt decimæ, & quâ formâ, *cap. vestra nobis, de locat.*

¶ De locatione domorum in universitate, *cap. 1. de locat. & conduct.*

¶ Per locationem solam non rei probatur proprietas, *cap. inter dilectos, de fid. instrum.*

¶ In locatione debent computari expensæ locantis, & qualiter, *cap. propter sterilitatem, de locat. & cond.*

¶ Locari non debent officia seu dignitates sub annuo censu, *cap. quoniam in quibusdam. ne prælat. vices suas.*

Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria vel jactura, *c. locupletari, 48. de reg. juris, in 6.*

de **Lucifero,** *de pœnitent. dist. 2. c. penult. §. hinc etiam diabolus. c. ult. in princ. usque ad §. charitas.*

de **Lusu** prohibito, *dist. 25. c. 1. in fin.* De luxuriis non naturalibus puniendis, *capit. Cler. 4. de excessib. prælator.*

M.

Magia, *26. qu. 5. cap. non oportet. c. Episcopi, in princ. cap. nec mirum. §. magi sunt. & 26. q. 3. c. 1. §. primùm autem.*

Magister

Magister in Theologia debet in qualibet cathedrali Ecclesia ad legendum institui, *cap. super specula, de magistr.*

¶ Magistri & studiosi Theologiæ quinque annis fructus beneficiorum suorum recipiant, *ibid.*

¶ Magisterium non est vendendum, & vendentium pœna, *c. 1. de magist.*

Magistratus ratio habetur, *23. qu. 5. cap. non frustrà. c. principes. c. res autem. c. administratores, in princ.* & de hæreticis, eorumque fautoribus, receptoribus, liberis, &c. cavetur *capit. quicunque, 2. §. hæretici. & c. statutum, 15. de hæreticis, in 6.*

Qui & quales ordinandi.

¶ De infamibus non ordinandis, *cap. penult. de reg. jur. in 6.* ¶ De Judæis non ordinandis, *45. q. 4. cap. nemini, in fin. cum cap. sequent.*

¶ Ne alicui patriæ suæ administratio committatur, *17. q. 4. si quis suadente. §. committunt, in fin.*

¶ De Potentibus externis, horumvé cognatis in Magistratum urbis Romæ non eligendis, *c. fundamenta, 17. de electione, in 6.*

Quemadmodum Magistratus ordinandus.

¶ De jurejurando ab ordinato præstando, *1. q. 7. cap. sanctimus.* Aliud juramentum de hæresi cavenda præscribitur, *c. ut officium, 11. §. statuimus, de hæreticis, in 6.*

¶ Ne per seditionem aut Ambitum magistratus ordinetur, *1. q. 1. c. principatus.*

Magistratus superioris exemplum inferiores sequuntur, *c. magnæ, 7. §. præterea, de voto.*

¶ Integritas præsidentium, salus est subditorum, *dist. 61. c. miramur. §. integritas.*

¶ Totus familiæ status, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite, *dict. cap. miramur. §. nam totius.*

Officium Magistratûs.

¶ De coërcendis delictis, *23. quæst. 5. cap. incestuo si. c. regum. c. non solùm. c. non est. c. qui malos. cap. sunt quædam. cap. res debet.*

¶ De Ecclesia per Magistratum defendenda, cavetur, *23. quæst. 5. c. dicat. §. fin. cum c. sequent. & c. res autem.* ¶ De malis ad bonum cogendis, *23 quæst. 6. per totum.* in cujus fine ponitur objectio, nimirum *c. ult. §. sed objicitur.* item solutio, ibid. *§. his ita.*

¶ Minor Magistratus majori cedere debet, *capit. quæ contra. §. fin. dist. 8. c. volentes, 8. de officio delegati, 11. quæst. 3. cap. qui resistit.*

¶ De Reverentia & obsequio Magistratui præstando, *23. quæst 5. c. si apud. c. dicat.* quod verum est, si non injustum quid jubeat Magistratus, vel contrarium ei quod alius Magistratus superior jusserat : tunc enim impunè ei obsequium non præstatur, *11. qu. 3. cap. qui resistit. cum cap seq. item 2 qu. 7. c. admonendi.* item si Magistratus excommunicandi potestatem non habeat, non debetur ei obsequium. Quæ tamen exceptio reprobatur exemplo, *cap. dilecta, 2. de major. & obedient.*

¶ Non refertur ad universos, quod publicè fit per majorem partem, *1. quæst. 7. c. quoties à populis.*

Majora intelliguntur prohibita, cui minora non sunt promissa, *cap. cùm illorum, de sentent. excommunic.*

¶ Quod in majori conceditur, licitum videtur in minori, *c. per venerabilem, qui fil. sint legit.*

¶ Major natu succedere debet in Regno, *c. licèt uni versis, de vot. & vot. redemt.*

¶ Major est potestas spiritualis, quàm temporalis vel secularis, *c. solicitæ, de major. & obedient.*

¶ Major natu debet dividere, & minor eligere, *c. 1. de paroch.*

¶ Majores natu debent Ecclesiis præfici, *c. quoniam, de jure patron.*

Maledictio injusta præmium est, *11. q. 3. c. qui justus, in princ.*

Malitia supplet ætatem, *cap. de illis, de despons. impub.*

¶ De malitia sua nemo commodum reportare debet, *c. intelleximus, de jud. & c. contingit, de dol. & contum.*

Maleficiatus creditur potestatem habens alias cognoscendi, non verò suam, licèt per octennium cohabitaverit, *c. ult. de frigid. & malefic.*

¶ Maleficiatus per triennium uxori cohabitare tenetur, antequam separentur ab invicem, *ibid.*

¶ Maleficiatus separatus aliam cognoscens, ad primam redire cogitur, *c. fraternitatis, ibid.*

¶ In maleficiis ratihabitio mandato æquiparatur, *c. sicut tuis, de simon. & cap. sicut dignum, de homicid.*

Malum minimum ex duobus malis eligendum, *22. q. 4. c. non solùm.*

si *Malè* quæsitus benè utatur, per hoc non justificatur, *14. q. 5. c. neque enim. c. denique.*

ex **Mandato** mandati actio nascitur : Nisi consilium fuerit non fraudulentum, *c. nullus. 62. de reg. juris, in 6.*

¶ Mandatum revocari potest, si fides procuratoris sit suspecta, *cap. 1. de procurator.*

¶ Mandatum speciale derogat generali, *cap. studuisti, de offic. legati.*

¶ Mandatum an morte mandatoris expiret, *vide in c. relatum, de offic. deleg.*

¶ Mandatum revocari potest re integrâ existente, alias non, *c. cùm dilectus filius, de elect.*

Manichæi conjugium detestabantur, *dist. 30. in princ. vers. causa fuit.*

¶ Manifesta peccata publicè & non privatim corrigenda & punienda sunt, *c. 1. de pœnitent. & remiss.*

¶ Manifesta offensa quæ dicatur, *c. cùm olim, de verbor. sign.*

Manifestum, *cap. constitutionem, 2. in princ. de verbor. signific. in 6.*

¶ Manifesta peccata publice & non privatim corrigenda & punienda sunt, *c. 1. de pœnitent. & remiss.*

¶ Manifesta offensa quæ dicatur, *c. cùm olim, de verbor. sign.*

Manumisso potest dominus operas spirituales imponere, *c. eo libentius, de serv. non ordin.*

de **Maria** sancta, quòd in peccato mortali non sit concepta, & de festo conceptionis habetur, *c. gravem, 2, de Reliquiis sanctorum, in extr. com.*

Marito in servitutem redacto, nihilominùs uxor manet libera, *29. quæst. 2. c. cujus rei. §. fin. cum c. seq.*

¶ Maritus religionem intrans consentiente uxore, restituatur uxori, si continere nolit, præsertim si sine consensu Episcopi religionem intravit, *cap. 1. & c. ex parte, de convers. conjug.*

de **Martyrio,** *de pœnitent. dist. 1. c. potest fieri, in prine.*

Mater infantem ipsa nutrire, non alii nutriendum tradere debet, *distinct. 5. c. ad ejus. §. prava autem.*

Mathematicus, *26. quæst. 2. cap. 1. §. sic & astronomia. §. genethliaci.*

Matrix Ecclesia, *c. venerabili, 22. de verb. signif.*

Matrimonium quid, *vide in c. illud, de præsum.*

¶ Matrimonium dictum, quòd in liberis procreandis & educandis potiores partes sint matris, quàm patris, *cap. 2. §. ad quod illa, de conversione infidelium.*

¶ Prima divisio est, quòd aliud sit initiatum, aliud ratum, *27. q. 2. cap. statutum. §. fin.*

¶ Secunda divisio est, quòd aliud sit Legitimum & non ratum, aliud ratum & non legitimum: aliud denique legitimum & ratum, *28. q. 1. c. ult. §. conjugium.*

Matrimonii finis est, procreatio liberorum, & per eam propagatio generis humani, *31. quæst. 1. c. Deus, 32. q. 2. in prin.* ¶ Matrimonium bonus est usus concupiscentiæ, *32. q. 1. c. non enim.*

¶ Comparatio conjugii cum virginitate habetur, *32. qu. 1. cap. nuptiæ, in princ.*

¶ De conjugio non contemnendo, *dist. 30. c. si quis propter. cap. si quis vel c. si quis nuptias. item dist. 31. c. si quis vituperat. cap quicunque virginitatem.*

¶ Matrimonium solo consensu contrahitur, *capit. cùm locum, de spons.* ¶ In matrimonio verba requiruntur consensum manifestè exprimentia, *capit. una fraternitati, eod. tit.*

¶ In matrimonio ætas & consensus requiritur, sine quibus nihil agitur, *cap. ex literis, de desponsat. impub.*

¶ Matrimonium præsumitur, ubi post fidem data sequitur carnalis copula, *cap. veniens, de spons.*

¶ In matrimonio malitia ætatem supplet, *cap. de illis, de desponsat. impub.*

¶ Clandestino matrimonio consentiens Sacerdos est suspendendus, *cap. cùm inhibitio, de cland. desponsat.*

¶ Matrimonio inhabilis, uxorem tanquam soro rem habere potest, *cap. consultationi, de frigid. & malefic.*

¶ In matrimonii causa, lata sententia, errore probato, revocari potest, *c. fraternitatis, de frigid. & malefic.*

¶ Quæ in matrimonium ab initio coacta consensit, si per annum & diem cum marito cohabitet, consensisse sponte videtur, nec testes in contrarium recipiuntur, *cap. ad id quod, de sponsal.*

¶ Clandestinum matrimonium in publico ratificandum est, *cap. quod nobis, de clandestin. desponsat.*

¶ Matrimonium cum arcta contractum, propter sola conjugum verba dirimi non debet, nisi aliæ adsint probationes, *cap. fraternitatis, de frigid. & malefic.*

¶ Matrimonium coactum copulâ sequente confirmatur, *cap. significavit, de eo qui duxit in matrimon.*

¶ Matrimonium beguinarum tenet, nec officit, si habitum recipiunt de manu Sacerdotis, *cap. consuluit, qui Cler. vel vov.*

¶ Matrimonium contractum non impedit votum viduitatis, nisi certam religionem assumat, *capit. ex parte, de convers. conjug.*

¶ In matrimonio non currit præscriptio, *capit. in præsentia, de spons.*

¶ Matrimonium confirmatur carnali copulâ, *capit. à nobis, de desponsat. impub.*

Matrimonium qui contrahere possint, & cum quibus.

¶ Matrimonium contrahere non possunt, qui consentire non possunt, ut pueri, *cap. accessit, de desponsat. impub.*

¶ Matrimonium contrahere possunt surdus & mutus per signa, *cap. cùm apud sedem, de sponsal.*

¶ Matrimonium contrahere non possunt professi in religione, *cap. meminimus, qui Cler. vel vov.*

¶ Matrimonium liberi cum ancilla non valet, nisi eam talem esse priùs sciverit, vel postquam rescivit eam cognovit, *cap. proposuit, de conjug. servor.*

¶ Matrimonium contrahere non potest furiosus, *cap. dilectus, de spons.*

¶ Matrimonium cum inhabili valet, si contrahentes voluerint, *cap. consultationi, de frigid. & malefic.*

¶ Matrimonium inter filium spiritualem baptizantis, & carnalem filiam baptizati non valet, *cap. ex literis, de cognat. spirit.* ¶ Matrimonium contractum cum ea quæ alteri per verba de præsenti desponsata est, non valet, *cap. accepisti, de spons. duor.*

¶ Matrimonium contractum cum sorore ejus quam quis ante septennium attentavit, non valet, *cap. juvenis, de sponsal.*

Matrimonium quomodo dirimatur.

¶ In matrimonio dirimendo aspectus corporis præfertur juramento, *cap. proposuisti, de probat.*

¶ Matrimonio juncti non separantur per solam & privatam confessionem viri & uxoris, *capit. licet præsentium, de sentent. & re judicat.*

¶ Matrimonium illud dirimitur, in quo vir per septennium uxori cohabitans eam cognoscere non potest, *c. literæ vestræ, de frigid. & malefic.*

Matrona in habitu meretricali inventa injuriarum agere non potest, *cap. in audientia, de sentent. excommun.*

Medici ante omnia infirmum ad confessionem inducere debent, ne quicquam illi suadere, quod ad periculum animarum tendat, *cap. cùm infirmitas, 13, de pœnitentiis.*

¶ Si execrabili modo medeatur, vel sanari cupiat, *26. qu. 2. cap. illud quod. cap. qui sine. quæst. 7. c. admoneant. cap. non observetis. versic. sive qui per quosdam.*

¶ Medicus nihil omittens de contingentibus non est puniendus, etsi æger moriatur, *capit. ad aures, de ætat. & qualit. præsc.*

¶ Medicus consulat etiam saluti animæ ægrotantis, neque ratione medicinæ detrimentum inferat animæ, *c. cùm infirmitas, de pœnit. & remiss.*

¶ Medicina adustionis vel incisionis est Clericis prohibenda, *cap. sententiam sanguinis, ne Cler. vel Mon.*

de Men-

de **Mendicantibus,** *cap. unic. de religiosis domibus, in 6. capit. unico, de excess. Prælator. in 6. Clement. 1. de regularib. Clement. cupientes, 3. de pœnis. extravag. comm. unicâ, de officio custodis. extravag. com. vices, 2. de treuga & pace. extravag. com. 1. de regul.*

Metropolitanus, *dist. 21. c. Cleros. §. Metropolitani. & §. Patriarcha patrum, in fin.*

¶ Metropolitanus dignitatis sibi traditæ antiquitùs jus intemeratum obtineat, *25. quæst. 2. c. igitur. & cap. servatis.* ¶ Ne in una provincia Duo Metropolitani constituantur, *dist. 101. c. 1.*

¶ Metropolitanus provinciam suam visitare potest, *cap. cùm ex officii, de præscript.*

¶ Metropolitanus cum suis Episcopis consecrent Episcopum, *c. 1. de sacr. unct.*

Metus cadens in virum constantem excusat, *cap. ad audientiam, de iis quæ vi metúsve.*

¶ Metus ingressum religionis vitiat, nisi postmodùm etiam consentiat, *cap. 1. eod. tit.*

¶ Renunciatio metu Laicorum facta non valet, *c. 2. eod. tit.* ¶ Metus & coactio consensum excludunt, *cap. cùm locum, de spons.*

¶ Metus vitæ & bonorum servationem tantùm spectans, non absolvit jurantem à juramenti præstatione, *cap. si verò. §. verùm, de jurejurand.*

de **Minoribus:** hi possunt ubique vel sine licentia Prælati prædicare, *cap. in iis, 30. de privilegiis. Clement. dudum, 2. de sepulturis. extrav. com. unicâ, de judiciis. extravag. com. super cathedram, 2. de sepulturis. extrav. com. 1. de privilegiis. c. quia ex eo, 3. de pactis, in 6. c. ex iis, 3. de verb. signific. in 6. Clem. 1. eod. tit. extrav. Ioan. XXII. 1. de verb. signif. extrav. Ioann. XXII. quia nonnunquam, 2. eod. tit. extravag. Ioann. XXII. ad conditorem, 3. & ult. eod. tit.*

Minorennis quomodo intelligatur quis esse, *c. in præsentia, de probat.*

¶ Minoris jure fungitur Ecclesia in restitutionibus, *c. 1. & c. auditis, de restitut. in integr.*

Miracula sunt per testes examinanda, & qualiter, *c. venerabili, de testibus.*

¶ Miracula faciens non colatur tanquam sanctus, nisi Romanæ Ecclesiæ auctoritate, *c. 1. de reliq. & venerat. sanct.*

¶ Per miracula probet se quis à Deo missum, *c. cùm ex injuncto, de hæreti.*

de **Misericordia,** *23. q. 4. c. est injusta. c. ne amisso. cap. duo ista. item dist. 86. qui clementiam.*

de **Missæ** origine. *De consecr. dist. 1. c. Iacobus.* & de causa missæ & usu, *habetur c. cum creatura, 11. de celebrat. missar.*

¶ Missa an sit de substantia ordinum & Ecclesiarum consecrationum, *c. quod sicut, de elect.*

¶ Missarum celebrationem impedit deformitas vel debilitas personæ celebrare volentis, *cap. Presbyterum, de Cleric. ægrot.*

¶ Missas duas quando Sacerdos celebrare possit, & tunc post sanguinem vinum non sumat, *cap. consuluisti. & cap. ex parte vestra, de celebrat. miss.*

¶ Missam nemo propter conscientiam celebrare fingat, quia dupliciter peccat, *c. dolentes, eod. tit.*

Moderatio, *cap. transmissæ, 33. de verbor. significe.*

Monachus, *16. quæst. 1. cap. 1. in princ. c. placuit, §. fin.*

¶ Monachus non fiat quis, nisi in legitima ætate, *cap. 1. de regul.* ¶ Monachus potest in Episcopum eligi, *cap. cùm olim, de dol. & contum.*

¶ Monachus qualiter possit proprium possidere, *cap. 1. de statu Monach.*

¶ Monachus potest etiam in causa monasterii testimonium perhibere, *cap. tertio loco, de probat.*

¶ Monachi irregulariter viventes ejiciantur, nisi se corrigant, *cap. relatum, ne Cler. vel Monach.*

¶ Monachi non regant Ecclesias ad eos pleno jure non spectantes, *cap. 1. de Capell. mon.*

¶ Monachus cum licentia Abbatis & Episcopi suis prædicare potest, *cap. cùm sit, de stud. & Sarracen.*

¶ Monachum non facit habitus, sed professio, *c. porrectum, de reg.*

de **Monasterio** fœminarum longiùs à virorum monasterio ædificando, *18. quæst. 2. cap. monasteria.*

¶ Puellarum monasteria Monachorum præsidio & ministerio regantur, *18. quæst. 2. cap. in decima. pluralis, 40. de regul. juris, in 6.*

¶ Ne vir monasterium Monialium ingrediatur, *cap. monasteria, 8. de vita & honestate Clericor. cap. unico, in princ. vers. nulliúque aliquatenus, de statu regular. in 6.*

¶ De Colloquio Monialium cum Monachis interdicendo, *18. quæst. 2. cap. in decima. vers. sed neque Abbatem. & dict. quæst. 2. cap. diffinimus. §. fin.*

¶ Ne cum viris concumbant, *27. quæst. 1. cap. nec aliqua, cum cap. sequente.*

¶ Ne simul cum Canonicis & Monachis conveniant in Clero, *18. q. 2. cap. perniciosam. §. simili modo.*

¶ Ne Moniales monasterium Egrediantur, *capit. unico, in princ. de statu regular. in 6.*

¶ Nisi Abbatissa præstandi juramenti fidelitatis causâ monasterium egrediatur, *d. cap. unico. §. verùm.*

¶ Ne sanctimoniales propria receptacula habeant, *18. quæst. 2. perniciosam, in princ.*

¶ de Vestitu Monialium, *distinct. 23. cap. sanctimoniales.*

¶ De consecrandis & Velandis sanctimonialibus, *20. q. 1. c. devotis, cum sequentibus, usque ad cap. ult.*

¶ De Visitandis Monialibus, & earum officio, *Clement. ult. de statu Monachorum.*

¶ denique regula eadem in Monialibus, quæ in Monachis, jura sunt observanda, *cap. ult. §. fin. de statu Monachor.*

¶ Monasteriis pluribus unus Abbas præesse non debet, nec unus Monachus in duobus monasteriis locum habere, *c. ult. de Xenodoch.*

Monialem percutiens incidit in canonem, *c. de Monialib. de sent. excomm.*

¶ Monialis de incestu suspecta se purgare tenetur, *c. Moniales, de purg.* ¶ Monialium monasteria frequentantes Clerici, admoniti deponantur, Laici excommunicentur, *cap. monasteria, de vit. & honest. Cler.*

¶ Monialis divinum officium turbans, sine excommunicatione ejici potest, *cap. veniens, de sent. excommunicationis.* idem de Clericis vel Religiosis intelligendum. Monialis in quacunque causa cri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ordo clericalis per primam tonsuram confertur, *cap. cùm contingat, de ætat. & qual. ord.*

¶ Ordinis susceptionem probet advena, antequam admittatur vel ulteriùs promoveatur, *cap. inter. de Cler. peregrin.*

¶ Ordinatus ab Episcopo, sine titulo, ab eodem sustentetur, *capit. non liceat, de præbend. & dignitat. & capit. Episcopus si aliquem, eod. tit.*

¶ Ordinatus ab Episcopo qui cessit, quando ministrare possit, *capit. 1. de ordin. ab Episc.*

¶ Ordinati extra statutum tempus, ministrare possunt possunt post pœnitentiam peractam, *cap. consultationi, de tempor. ordin.*

¶ Cum furtivè ordinato potest Episcopus dispensare, si non sub excommunicatione prohibitus accessit, aliàs non dispensat, nisi religionem intret, *cap. innotuit, de eo qui furtiv. ordin.*

¶ Non ordinatus ministrans, nunquam ordinetur, *cap. ex literis, de Cleric. non ordin.*

¶ Ordinatus à Papâ non est ideò à Prælati sui jurisdictione exemptus, *cap. per tuas, de majorit. & obed.*

¶ Ordinem Subdiaconatûs à Papa recipiens non potest sine ejus licentia ab alio ulteriùs promoveri, *cap. cùm quidam de tempor. ordin,*

¶ Ordinatus in apostasia quando ministrare possit, *vide in cap. ex parte, eod. tit.*

Quinam ordinari debeant vel possint, & quomodo.

¶ Ordinari non debent spurii, *cap. per venerabilem, qui fil. sint legit.*

¶ Defectus genitalium ordinandum removet, *cap. significavit, de corp. vitiat.*

¶ Ordinati non debet servus, nisi manumissus, *cap. 1. de serv. non ordin.* Item nec infamis ante purgationem, *cap. non debet, de testibus.* Item nec pœnitentes public, *capit. 1. de bigam.* Item nec ad ratiocinia obligati, *cap. ad ratiocinia, de obligat.* Item nec membris mutilati, *cap. exposuisti, de corpor. vitiat.*

¶ Ordinari potest quis ad suum patrimonium, *cap. tuis quæstionib. de præb. & dignit.*

¶ Ordinem Subdiaconatûs confert solus Papa, die Dominicâ, *cap. 1. de temp. ordin.*

¶ Ordines omnes quando conferri possint, *vide ibid.* ¶ Ordines minores possunt Episcopi conferre die Dominicâ & festis præcipuis, *ibid.*

¶ Ordinum suscipiens die non debito, est ad Papam mittendus, *cap. cùm quidam, de tempor. ordin.*

¶ Ordinem recipientis sine ætate legitima, & conferentis pœna, *cap. vel non est compos. eod. tit.*

¶ Ordines sacri duo unâ die conferri non possunt, & pœna conferentis habetur *in cap. dilectus, eod. tit.* ¶ De ordinis substantia non est tempus, impedit tamen executionem, *cap. consultationi, de temp. ord.*

¶ Prælati & beneficiati ordines sacros recipiant, vel amoveantur, *cap. cùm in cunctis, de elect. & capit. quæris, de ætat. & qualit. ord.*

¶ Ordines duos uno die recipiens est suspendendus, potest tamen cum eo dispensari pœnitentiâ peractâ, *c. 3. de eo qui furt. ord. suscept.*

Ordinarius non potest restituere possessionem contumaci, contra quem missio in poss. facta est à delegato, *cap. pastoralis, de offic. deleg.*

¶ Ordinarius potest ex officio suo cogere partes: ut stent justo arbitrio, & pareant sententiæ arbitrorum, *cap. 2. de arbitr.*

¶ Ordinarius non tenetur obedire delegato, nisi ei de commissione constet, *capit. cùm in jure, de offic. Iudic. deleg.*

¶ Ordinario non exequente Judicis delegati sententiam, ipse delegatus exequi potest, *cap. significâsti, eod. tit.* ¶ Ordinarius retractare debet iniquam sententiam à Judice delegato in causa matrimoniali latam, *cap. significavit, eod. tit.*

¶ Ordinarius Judicis delegati sententiam exequi tenetur. *cap. in literis, de offic. Iud. deleg.*

¶ Ordinarius excommunicare potest, injustè à delegato absolutos, *cap. ex parte, de offic. Iud. ordin.*

¶ Ordinario major est delegatus Papæ, quatenus ad causam sibi commissam, *capit. pastoralis, eod. tit.*

¶ Ordinario præjudicium facere non cupit Papa per mandatum suum, *c. licèt, eod. tit.*

Opprimentes pueros nocte qualiter puniendi, *vide in c. ult. de iis qui fil. occid.*

Ostiarius, & de nomine & officio ostiariorum, *dist. 21. cap. 1. § fin. dist. 25. c. 1. § ad ostiarium.*

¶ Ne ostiarius orario utatur, *dist. 23. c. non oportet.*

P.

Pactum quid sit, *cap. pactum, 11. de verb. signif.* ¶ Pactum legis commissoriæ in pignoris contractu prohibetur, *c. significante, 7. de pignorib.* ¶ Pactio privatorum, legi contraria, nullius est efficaciæ, *c. si diligenti, de for. compet.*

¶ Pactum quod ab initio non valuit, per superioris ratihabitionem valet, *cap. quoties, de pact.*

¶ Pactum turpe vel impossibile nullum ligat, *capit. ult. de pact.*

¶ Pactum generale, ne de crimine agatur, non valet, *c. quemadmodum. de jurejur.*

Pædagia & vectigalia nova sine consensu Principis imponere non licet, *cap. innovamus, 10. de censib.* vide *infr. in* Pedagia.

Paganis prædicant, possunt cibis ab ipsis appositis vesci, *cap. quàm sit, 10. in princ. de Iudais.* ¶ Ut iis qui idonei sunt, permittatur Paganis prædicare, *dict. cap. 10. § insuper.*

¶ Ne Pagani ad officia publica admittantur, *capit. cùm sit, 16. § fin. eod. tit.*

¶ Pagani constitutionibus Ecclesiæ non subjacent, *c. gaudemus, de divort.*

¶ Paganis arma vendentium & auxilium vendentium pœna, *c. quod olim, de Iud. & Sarracen.*

Pallio uti potest Archiepiscopus intra quam libet Ecclesiam suæ provinciæ, *cap. 1. de usu pall.* ¶ Pallium novum habebit transiens ad novum Archiepiscopatum, *cap. bonæ memoriæ, 2. de postul.* ¶ Pallium alteri Archiepiscopo accommodari non debet, *cap. ad hæc, eod. tit.* ¶ Pallio non utendum extra Ecclesiam, ut in processione & similib. *c. 1. eod. tit.* ¶ In pallio debet Archiepiscopus sepeliri, *cap. 2. eodem titulo.* ¶ Pallio consequitur quis plenitudinem officii, nec priùs Archiepiscopus appellari debet, *c. nisi specialis, de usu pall.* ¶ Pallium quid significet,

¶ si à Non competente Judice sententia sit lata, *cap. at si Cler. 4. de Judiciis, 2 quæst. 1. c. in primis. §. de persona Episc. 3 quæst. 8. cap. 1. §. nullum, 9. quæst. 2. c. 1. 11. quæst. 1. c. in Clericorum, quæst. 3. cap. cui est. Clementina 2. de re judicata.* fallit, si actor à Judice condemnatus, exceptione propositâ utatur: huic enim ea non prodest, *3. quæst. 8. c. 1. § cujus.* item si publicè ab omnibus Judex competens fuerit existimatus, *3. q. 7. c. in fin.*

¶ si Judex pecuniâ corruptus sententiam dixerit, *extravag. comm. 1. § justitiam verò, de sentent. excomm. 2. quæst. 6. c. ult. §. venales.*

¶ si Quidam, non omnes judicaverint, *2. quæst. 6. c. ult. §. item si plures, 3. q. 6. c. discutere. vers. ita ut nemo ex eis desit. De officio delegati. c. causam, 16. c. uno, 42. & cap. ult. in princ. vers. idem quoque.* quod fallit, si omnes fuerint præsentes: tunc enim, quamvis non omnes consenserint, statur tamen sententiæ majoris partis, *c. 1. in princ. & c. ultim. de iis quæ fiunt à majore parte.* Planè si utriusque sententiæ pares numero Judices sint, quid sequendum sit, *c. ult. de re judicata.* Quod autem *dict. c. ult.* dicitur: Si ex delegata potestate, utraque pendet sententia ex arbitrio delegantis, verum est: diversum etiam observatur, si in synodo provinciali dissenserint: hoc enim casu ea sententia obtinet, cui Metropolitanus vicinæ provinciæ accedit, *6. quæst. 4. in princ. cum c. sequente. o. si quis Episcopus. c. si inter Episcopos. in princ.* Porrò *dict. cap. ult. in fin.* cavetur de dissensu arbitrorum compromissariorum. fallit deinde si ita convenit, vel causa delegata sit, ut uno vel pluribus absentibus, cæteri nihilominùs judicare possent, *capit. prudentiam, 21. §. adjicimus. cap. cùm super, 23. vers. quamvis solus, de officio delegati. cap. cùm plures, 8. in princ. eod. tit. in 6.* sed tamen si constiterit absentem adesse noluisse vel non potuisse, valet sententia, *d. c. prudentiam, 21. in princ. & cum causa, 22. eod. tit.* denique valet sententia, si præsens subdelegatum absentis admittere noluit. Sed reprobatur *cap. coram dilecto, 34. eod. tit.*

¶ Nisi Judex Recusatus sententiam tulerit, *c. cùm super, 23. de offic. deleg.*

Ex persona ejus qui judicatus est.

Si contra absentem sententia dicta sit, nulla est, *cap. tenor. 10. de re judic. cap. consultationib. 10. de officio delegati. cap. inter quatuor, 8. de majoritate & obedientia, 2. quæst. 1. cap. in primis. §. sed & de pers. nis. vers. si scripsit judicatum est, 3. quæst. 8. cap. 1. §. fin.* Nisi per contumaciam absens fuit, contra quem judicatum est, *dict. cap. consultationibus, 10. in fin. vers. nisi is qui possidet. cap. veritatis, 8. de dolo & contumacia, 2. quæst. 1. c. nomen. §. fin. 3. quæst. 8. cap. 1. §. fin. 24. quæst. 3. c. de illicita. §. de convenione.* sed tamen contra Absentem contumacem non valet sententia, si ex dispensatione Pontificis abest. Approbatur exemplo, *capit. cùm olim, 7. de dolo & contumacia.* valet tamen sententia, si Judex probetur circumventus in sententia ferenda, vel ex actis iniquitas sententiæ constet. Approbatur exemplo, *capit. cùm Bartholdus, 18. de re judicata.* Nisi legitima absentiæ causa probetur, *dict. cap. 18.* item non valet ferenda, si absens non fuerit legitimè citatus, *5. q. quæst. 2. c. 1.* sed contra absentem valet sententia, si cùm esset præsens, à Judice recesserit appellans, *capit. ultim. de dolo & contumacia, in 6.* Quod etiam verum, si cùm absenti præfixus esset terminus ad prosequendam appellationem, eam intra terminum non fuerit prosecutus: hoc enim casu contra appellantem absentem, etiam non legitimè citatum, sententia lata valet, *c. sæpè contingit, 44. de appellationib.* item sententia non valet, si ante terminum præfixum, vel in ipso termino, partibus non expectatis sententia sit lata, *dict. c. 44. vers. si quis autem terminum. cap. ex insinuatione, 50. §. interim autem. & cap. significante, 69. vers. adficiens quod cùm de consensu, eod. tit.* Nisi ante terminum à lege, non à Judice vel partibus præfixum, judicatum sit, *cap. oblata, 57. dict. tit.* Nisi jurisdictio Judicis delegati in termino præfixo expiret: hisce enim casibus valet, *cap. consuluit, 24. de officio delegati,* præterea sententia contra absentem lata non valet, si absens ad Papam de causa litigiosa ivit, vel nuntium misit, *cap. dilect. 52. de appellationib. c. unico, de Clericis peregrin. extravag. comm. Divina, 3. de privilegiis.* quod fallit si post citationem iter arripuit, vel nuntium misit, *c. meminimus, 9. cap. suggestum, 15. & cap. ad hæc, 30. de appellationibus.* item si ante sententiam appellans sine rationabili causa, dicat se nuntium misisse, *cap. ut debitus, 59. vers. non obstante si dicat, eod. tit.* Sententia contra absentem valet, etiamsi procuratorem non habeat, si post concussam causam mandatum fuerit revocatum, *c. auditis, 8. de procuratoribus.* item si ignorante Judice & adversario mandatum sit revocatum, *cap. mandato, 13. eod. tit.*

¶ si inter Alios, quàm quibus Judex datus est, judicatum sit, sententia nulla est, *cap. Petro, 40. de officio delegati.* Nisi alius jurisdictionem Judicis delegati impediat: in hunc enim æquè ac in eos quibus Judex datus est, jurisdictionem exercere potest, *c. 1. eod. titulo.*

Ex quibus causis nullitas oriatur.

¶ Si sententia neque Absolutionem neque condemnationem contineat, nulla est, *2. quæst. 6. cap. ult. §. diffinitiva.* Nisi verbo æquipollenti Judex sit usus, *c. in iis quæ, 15. de verb. signif.*

¶ si de Alia re judicatum sit, quàm de qua Judex est datus, nullitas est, *approbatur exemplo. c. cùm dilect. 22. §. dictum, de rescriptis. c. olim, 32. de officio delegati.* Nisi id de quo pronunciatum est, accessorium sis ejus, de quo Judex est datus, *c. prudentiam, 21. §. 6. in fin. de officio delegati. Cujus exemplum habetur dict. §. 6.*

¶ si Authoritas superioris contra sententiam imploretur, nullitas est, *6. quæst. 4. cap. ult. capit. quod bene. vers. nisi forte ubi fuerit.* Sed hæc imploratio videtur intelligenda de appellatione, vel de in integrum restitutione.

¶ si contra Canones judicatum, vide suprà eod. Leges.

¶ si sententia sub Conditione lata, conditio defecerit, nullitas est, *35. quæst. 9. c. Apostolicæ.*

¶ si Causa sententiæ Falsa sit, vel Contrarium ejus, quod sententia quasi factum pronunciatum est, possit probari: sed hoc reprobatur *11. quæst. 3. c. non solùm. §. contingit, 35. quæstion. 9. in princ. c. loci nostri, §. quia ergò.* Contradicit tamen *d. c. loci nostri. §. his* ita respondetur. *& d. q. 9. c. quod quis. c. veniam. c. sen-*

tentiam. c. grave. c. ult. Exemplum horum proponitur, dict. quæst. 9. cap. penult. admittitur tamen in matrimonio ex falsa causa dirempto, *dict. cap. loci nostri. §. aliud est.* si ex Falsis instrumentis sit judicatum, nulla sententia est, *cap. cùm venerabilis, 6. §. licit autem, de exceptionib. c. super eo, 2. de crimine falsi.*

¶ item si ex Falso testimonio testibus corruptis sit judicatum, *c. sicut nobis, 9. de testibus. cap. cùm I. & A. 22. de re judic.* quod fallit, si non probetur Judicem falsi testimonii fidem secutum in pronunciando, *dict. cap. 22. versic. vel licèt de hoc constaret.*

¶ si Fines suæ jurisdictionis Judex in ferenda sententia excesserit, nullitas est, *dict. cap. prudentiam, 21. in princ. versic. mandati siquidem, 2. quæst. 6. cap. ult. §. item cum certa.* quod fallit, si sententia nihil iniquitatis habeat, *c. causam, 14. de re judic.*

¶ si Gravatus ob vim sibi factam appellare non potuit, sententia nulla est, quod probatur sub conditione, *cap. ult. de appellat.* item si gravatus iter ad Papam arripuerit, sententia annullatur, *c. unico, de Clericis peregrinantib.*

¶ si Judicatum contra aliquem postquam protectioni superioris quis se subjecit, judicatum non valet, *cap. ad audientiam, 34. de appellationib.* item si contra sententiam priùs dictam judicatum sit, *2. quæst. 6. cap. ult. §. item si sententia.* quod fallit si antea dispensativè judicatum sit, *35. quæst. 9. cap. sententiam.* item fallit, si exceptio rei judicatæ ante posteriorem sententiam non fuerit opposita, *cap. inter monasterium, 20. de re judicata.* si Jure nullo sententia nitatur, non valet, *dict. quæst. 3. cap. cui est. item De re judicata. cap. inter cæteras, 9. Cujus exemplum habetur capit. non potest, 3. & cap. Iasor, 7. eod. tit.* Nisi per triginta annos à morte Judicis numerandos res ex injusta sententia sit possessa, *16. quæst. 3. cap. si Sacerdotes.*

¶ si contra Leges vel Canones sententia sit lata, nulla est, *cap. 1. de re judic. cap. adversùs, 7. § quia verò nec sic, de immunitate Ecclesiar. 2. quæst. 6. capit. ult. §. item si sententia.* quod fallit primò, si contra jus litigatoris magis quàm contra expressas leges sententia lata sit, quasi in hoc casu lex locum non habeat, *dict. §. item si sententia. vers. si verò contra jus cap. cùm inter, 13. de re judicata.* item fallit, si ex consuetudine contra jus commune scriptum sententia lata sit. item fallit si in causa Clericorum ex jure Pontificio contra jus civile sententia sit lata, *cap. quod Cleric. 9. de foro competenti.* Quartò fallit, si Papa dispensativè contra jus pronunciaverit, *cap. in causis, 19. in fin. de re judicata.* Postremò hoc loco notanda est divisio injustæ sententiæ trimembris, *quæ habetur, 11. quæstion. 3. cap. Episcopus. §. ad hoc respondendum.*

¶ si regio Metu vel potentioris jussu sententia lata sit, nulla est, *11. quæst. 3. cap. injustum.*

¶ si Noctu sit pronunciatum, non valet, *cap. consuluit, 24. §. ne verò, de officio delegati.*

¶ si Nova Instrumenta post sententiam latam in causa sint inventa, sententia non est nulla, *cap. inter monasterium, 20. vers. cùm sub prætexu. & c. juborso, 21. §. fin. de re judicata.*

¶ si Ordinaturis non servato juris ordine sit judicatum, non valet, *2. quæst. 1. in princ. c. prohibentur. §. fin. q. 6. c. ult. §. item sent. citra, 11. quæst. 3. c. Episcopus. C. ad hoc respon vers. sed non ex ordine. cap. ser vetur. §. fin. c. eorum. Exemplum hujus exceptionis habetur c. exhibita, 19. de judiciis. c. cum dilectis, 15. §. his igitur & aliis. vers. prætermisso juris ordine, de purgat. canonica. Contradicit 11. quæst. 3. cap. non solùm. §. cùm ergò,* sed fallit supra dicta definitio, si causa sit manifesta seu notoria, *dict. cap. prohibentur. §. fin. vers. hæc de illis intelligenda sunt. Hujus exemplum proponitur cap. ad petitionem, 22. de accusationis. c. quoniam, 10. de filiis Presbyterorum.* Notorium autem dicitur tribus modis, per sententiam, per confessionem, & per evidentiam rei, *cap. ult. de cohabit. Cler.* sed contra non valet sententia, si Judici tantùm causa sit manifesta, non etiam aliis, *2. quæst. 1. cap. multi. cum cap. sequenti.* vel si causa aliis nota, Judici sit incognita, *dict. quæstion. 1. capit. Deus.* vel si reus factum neget, *dict. capit. Deus. §. quando autem crimen.* secundò fallit & sententia valet etiam juris ordine non servato, si Judex juramentum præstiterit, quod in omni causa ordinem judiciarium sit observaturus: quod tamen reprobatur, *cap. ad nostram, 21. de jurejur.* item tertiò fallit & sententia valet, si causa sit Ecclesiastica beneficialis, decimarum, matrimonialis, usurarum & similis: in hujusmodi enim causis de simplici & plano absque judiciorum strepitu procedendum. *Clement. dispendiosam, 2. de judiciis.* Quod & ad matrimoniales causas attinet. *Concordat cap. 1. §. consultationi vestræ, ut lite non contestatâ.* Quartò sententia valet si causa Judici ita commissa sit, ut simpliciter & de plano, ac sine strepitu ac figura judicii procederet. *Quæ replicatio approbatur simul & declaratur Clement. ult. de verb. significe.* aliàs si Papa judicaverit ordine non servato, sententia nulla esset, *cap. in causis, 19. de re judicata.* denique sententia valet etiam juris ordine non servato, si quis in hæresin jam damnatam incidit: hic enim ipso facto pro excommunicato habetur, etiam sententiâ non interveniente, *24. quæst. 1. in princ. cum tribus cc. sequentibus.*

¶ si Rescriptum sit à Papa contra sententiam, nihilominùs sententia valet, *cap. ea, quæst. 4. de re judic.*

¶ si post Revocationem delegationis judicatum sit non valet: nimirum si Judex superior causam ad se revocâsset, *cap. ut nostram, 56. de appellationibus.*

¶ si satisfacere condemnatus sit paratus, nihilominùs sententia valet, *c. cum aliquib. 6. de re judic.*

ne **Nundinæ** in templis vel cœmeteriis celebrentur, *c. decet, 2. §. cessent. in Ecclesiis. de immunit. Ecclesiar. in 6.*

Nuntii malitiâ non obest domino, *c. significante, de pig.*

Nuptiæ ab obnubendo dictæ sunt, *30. quæst. 5. c. nec illud, in princ.*

¶ Definitio, *27. quæst. 2. in princ. §. sunt enim, 29. quæst. 1. in princ. Instit. de patria potestate. §. 1.* quæ declaratur *d. q. 2. c. beata. §. individua.*

O.

de **Obedientia,** *8. quæst. 1. cap. sciendum, 11. q. 3. cap. non semper. c. si dominus. cap. quid ergò.*

¶ Obedientia ab Abbate Episcopo præstita sine Conventûs consensu non valet, *cap. cùm dilectus, de religios. domibus.*

¶ Ab obedientia sui Episcopi non absolvitur subditus Papæ, *cap. per tuas, de majorit. & obedient.*

¶ Obedire

¶ Obedire non tenentur inferiores à Superiore exemti, *cap. inter, eodem tit.*

¶ Obedientiæ juramentum debet à contumacibus exigi, *cap. cùm in Ecclesiis, eod. tit.*

¶ Non obedientes Prælatis suis de Ecclesia debent ejici, *ibid.*

¶ Obedire tenentur tam Laici, quàm Clerici, Abbati jurisdictionem habenti, *cap. dilectæ, eod. tit.*

¶ Obedientiæ formam ab Abbate Episcopo præstandæ *vide cap. ne Dei, de simon.*

¶ Ad obedientiam plenam quæ exigantur, *cap. his quæ, de majorit. & obed.*

Oblationes, *c. causa, 13. §. oblationes. & capit. cùm inter, 29. de verb. signific. 12. quæst. 1. cap. videntes. vers. ipse enim.* & Oblationum appellatione continetur, quicquid donatur Ecclesiæ vel mobile vel immobile in Ecclesia vel etiam extra Ecclesiam, *d. cap. cùm inter nos, 29. de verb. sign.*

Quorum Oblationes non recipiendæ.

Oblationes Dissidentium fratrum non accipiendæ, *dist. 90. cap. oblationes. cap. neque.*

¶ Oblationes Excommunicati vel excommunicato factæ, non sunt recipiendæ. Sed & hujus regulæ exceptio est: Nisi excommunicatus pœnitens, antequam absolveretur, morte fuerit præventus, dum Sacerdotem invenire non potuit, *26. quæst. 6. cap. si aliquis, in princ. & quæst. 7. c. Sacerdot. §. pœnitentes vero.*

¶ Oblationes ejus qui Filium suum Exhæredaverit, non accipiendæ, *17. quæst. 4. cap. ult. in princip.*

¶ Oblationes Injustorum non accipiendæ, *dict. cap. scriptum.* ¶ Oblationes eorum qui Pauperes opprimunt, non accipiendæ, *dict. cap. oblationes. & cap. eorum. eâd. dist. 90.*

¶ Oblationes ex rebus turpiter quæsitis non accipiendæ, *14. quæst. 5. c. immolanitis.* Contradicit *dict. quæst. 5. cap. scriptum. §. econtrà.* Solvitur hæc objectio, *ibid. c. seq.*

semel *Oblatum* Deo, non est revocandum nec retinendum, *17. q. 4. cap. sunt qui opes, cum cap. seq. Sacrilegium, 13. q. 2. c. Cler.*

Obligatio ex illicito facto non nascitur, *c. quod latenter, 5. de reg. juris.*

¶ sed ex contractu & quasi contractu, maleficio & quasi maleficio regulariter oritur obligatio simul & actio: Nisi jussu Magistratûs fecerit, *capit. quod ipsis, 24. de regulis juris, in 6.* item Nisi sciente & consentiente adversatio fecerit, *c. scienti, 27. dict. tit. in 6.*

¶ Obligatio turpis nec de facto, nec de jure valet, *cap. ult. de pact.*

¶ Obligatio pro Ecclesia facta successorem obligatum habet, *cap. 3. de solut.*

¶ Obligans Ecclesiam pro debitis alienis, ipso facto ab administratione temporalium & spiritualium est suspensus, nec ad solutionem ejus Ecclesia tenetur, *cap. 2. eodem.*

¶ Obligatus non est successor pacto antecessoris irrationabili, qui precariò bona Ecclesiæ concessit, *cap. 2. de precar.*

¶ Obligatio ad eum transit, qui emolumentum recipit, *cap. ex literis, de pig.* quia cum onere suo transit res ad suum possessorem, *cap. 1. de Eccles. ædific.*

in **Obscuro** id sequendum, quod legibus contrarium non est, *cap. ult. in fin. distinct. 14.* vide suprà in Dubio.

Odio alieno alter non debet prægravari, *cap. non debet, 21. d. tit. 1. q. 4. in princ. cum cc. sequentib. usque ad 9. 5.*

Oeconomi non sunt constituendi Laici, sed Clerici, *16. quæst. 7. capit. in nova.*

ad **Officia** publica Pagani non sunt admittendi, vide infrà in Pagani.

Officialis ex generali commissione non potest inquirere, corrigere, deponere & punire subditorum excessus, *cap. licèt, 2. de officio vicarii, in 6.* nec beneficia conferre potest, *c. ult. eod. tit.*

Oleum consecratum potest admisceri non consecrato, & totum erit consecratum: simile est de aqua benedicta, *cap. quod in dubiis, de consecr. alt.*

de **Operibus,** *de pœnient. dist. 3. c. pium est. c. si quando. cap. cavendum. c. quid ergo. cap. ult. in princ. de consecr. dist. 5. capit. nihil enim. cum duob. cc. sequentibus.*

Opus novum si alicui nuntiatum fuerit, per tres menses ab onere desistere debet, *c. fin. de op. nov. nuntiat.*

¶ Operis novi nuntiatio facit, ut quicquid post eam constructum fuerit, demoliri debeat, idque expensis ipsius construentis, *c. cùm ex injuncto, de oper. nov. nuntiat.*

de **Opinionibus** doctorum, *dist. 2. cap. responsa.* Hæ hodiè probabilem tantùm obtinent auctoritatem, non necessariam, *dist. 9. cap. noli meis. c. negare. cap. ego solis. c. noli frater. c. neque quorumlibet. item dist. 20. in princ. cum c. sequente.*

De Orationibus.

in **Oratione** præmittatur præfatio, Sursum corda, *de consecrat. dist. 1. capit. quando.*

¶ Genua flectenda, vel prostrato corpore orandum, *26. quæst. 7. cap. Sacerdos. §. diebus etiam remissionis.* Nisi in Dominico, & per omnes dies Paschæ usque ad Pentecostem, *distinct. 30. cap. ult. §. similiter. distinct. 76. cap. scire debet, in princ. vers. neque ad exorandum. item De consecrat. dist. 3. cap. quoniam sum.*

¶ Non verbis tantùm, sed & corde orandum, *de consecrat. distinct. 3. cap. non mediocriter. & dict. capit. quando.*

¶ Ut oratio Dominica matutinis & vespertinis subjungatur, *de consecrat. dist. 5. cap. id semper.*

¶ De oratione pro seculari potestate habenda, *de consecrat dist. 1. cap. de hymnis. §. componuntur.*

Oratoria campanas habere non possunt sine Episcopi consensu, *c. patentibus, de privileg.*

Oratoria privata permittuntur certo modo, *de consecrat. dist. 1. c. unicuique.*

¶ In oratoriis privatis campanæ publicæ haberi non debent, *cap. patentibus, 10. de privileg.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

minali vel civili non est ad juramentum compellanda, *c. 1. de jur. calumn.*

Moneta qualiter fit & innovatur, *c. quanto, de Iurejur.*

in Mora non est, qui potest exceptione legitimâ se tueri, *cap. non est, 60. de reg. jur. in 6.*

si Moriatur quis in bello contra hæreticos ac infideles, justificatur, *23. q. 5. c. omnium, q. 8. c. omni timore.*

Mortuo potest absolutio excommunicationis impendi, *c. à nobis, de sent. excommun.*

Mulcta alicui indicta jure civili pertinet ad fiscum, *l. 5. Codic. de modo mulctarum.* Secùs tamen observetur jure Pontificio.

Mulier, *32. quæst. 2. cap. penult.* ¶ De orationibus & meritis mulierum Ecclesiasticarum, cavetur *distinct. 81. c. ult.*

¶ Mulier ab undecimò anno dicitur nuptiis apta, *cap. continebatur, de spons. impub.*

¶ Neque mulier, neque monialis prædicare, benedicere, vel confessionem audire potest, *cap. nova, de pœnitent. & remiss.*

¶ Mulier arbiter esse potest in civili causa Clericorum, *cap. dilecti, de arbitr.*

¶ Mulier procuratrix esse potest, *cap. cùm dilecta, de confirmat. util.* ¶ Mulier præbendas conferre potest, *cap. dilecto filio, de testib.*

Mutilatus manu ordinari non potest, *cap. ex posuisti, de corp. vit.*

Mysterium, *1. quæstion. 1. capit. multi. mysterium.*

N.

Natalium causa, ad forum Ecclesiasticum pertinet, *c. tuam, de ordin. cognit.*

¶ Nativitas legitima priùs probanda venit, quàm de successione agatur, *ibidem.*

¶ Nati ex libero ventre in servitutem non redigantur, *c. 1. de nat. ex lib. ventr.*

Natus *c. nam & ego, 3. de verb. significat.*

si ex Naufragio quid abstulerit, excommunicatur, *c. excommunicationi, 3. § illi etiam, de raptoribus.*

Necessitas licitum facit, quod non est licitum in lege, *c. quod non est, 4. de regul. juris.*

¶ Necessitas legem non habet, *c. consilium, de observ. jejun.* ¶ Necessitas juramentum excusat, *c. si verò, de jurejur.*

Negativa probari non potest, nec debet, nisi purgando se de calumnia, *c. bonæ, de elect. & c. cùm dilectus filius, de calumn.*

de Negligentia, *distinct. 83. cap. ult. § sicut autem.*

¶ Negligentia Episcopi punitur, *cap. 1. de suppl. neglig. Prælat.*

¶ Propter negligentiam in præsentando admissam, jus præsentationis amittitur illâ vice, *cap. 3. eod. tit.*

¶ Propter negligentiam collationis beneficiorum intra tempus semestre, spectat ad Papam collatio, *cap. licèt, eod. tit.*

¶ Per negligentiam jus eligendi amittitur, *cap. ult. eod. tit.* ¶ Per negligentiam inferiorum, beneficiorum collatio ad superiorem devolvitur, *cap. quia diversitatem, de concess. præbend.*

¶ Per negligentiam perdit Prælatus jurisdictionem, *c. per tuas, de sent. excommun.*

Negotium, *cap. forum, 10. §. negotium. & §. in omni. item dist. 88. cap. quoniam. §. fin.*

¶ Si quis negotia Ecclesiæ gerendo, vel Ecclesiæ rebus damnum intulerit, sibi lucrum captando: vel contrà in suis rebus damnum senserit, dum utilitati Ecclesiæ studet, hoc damnum hinc inde præstabitur, *12. quæst. 4. cap. 1. §. fin. cum c. sequente, usque ad §. si verò de reb.* ¶ Si quis negotia Ecclesiæ gerendo res ejus consumpserit, hoc præstandum est, *12. q. 5. c. obitum.* Quo nomine etiam adversùs hæredem datur actio, *d. cap. obitum.*

Negotiator, dist. 88. cap. ejiciens. §. ostendam ergò, de verb. signific.

Nobilitas vitæ & non sanguinis attendenda est in beneficiorum collatione, *c. venerabilis frater, de prab. & dignitat.*

Nominatio sola nullum jus acquirit nominato, *c. quod sicut, de elect. & c. cùm olim, de verb. signific.*

Notorium quid & quot modis dicitur, *capit. vestra, de cohabitat. Cler.*

¶ Notoria probatione non egent, *cap. tua nos, eod. tit. & c. evidentiæ, de accusat.*

¶ Notoria per famam, purgatione indigent, & taliter diffamatis est indicenda purgatio, sed condemnatio, *cap. cùm dilectus filius, de purgat. canonic.*

¶ In notoriis Ecclesiæ judicium requiritur, *cap. porrò, de divort.*

¶ In notoriis non requiritur ordo juris, *capit. ad nostram, de jurejur.*

Novale, *cap. 1. capit. quid per novale, de verb. signif.*

Novi operis nuntiatio remittitur, si is cui nuntiatum est, cautionem præstet de opere, si non jure fuerit ædificatum, demoliendo. Nisi in continenti vel intra tres menses probari possit, non non jure ædificari, *cap. penult. & ult. de novi operis nuntiatione.*

¶ Si quis contemptâ novi operis nuntiatione, opus fecerit, illud destruere cogitur, *c. 1. cum cap. seq. dict. tit.* etiamsi jure opus factum sit, *d. c. 1. cum seq.*

Nullitas sententiæ quando sit ex persona Judicantis.

¶ Si Excommunicatus sententiam tulerit, *24. q. 1. cap. Achatius, in fin. cum cap. sequent. dict. quæst. 1. capit. miramur.*

¶ Si Hæreticus sententiam tulerit, *2. quæst. 6. cap. catholicus.* quod fallit, si Judex de hæresi nondum fuerit damnatus, secùs si ipsa hæresis jam olim fuerit damnata, *24. quæst. 1. in princ. cum cap. seq. capit. majores. cap. Achatius.* vel, si novam hæresin effingens, eam ex corde prædicare cœpit, *dict. quæst. 1. c. audivimus. § fin autem ex corde, cum sequent.*

¶ si à

ficet, *vide in cap. ad honorem, eod. tit.* ¶ Pallio semper & ubique solus utitur Papa, *ibid.*

¶ Pallio non utatur Archiepiscopus extra suam provinciam, nisi ex privilegio speciali, & de licentia ejus, in cujus Ecclesia celebrat, *cap. ex tuarum, eod. tit.*

¶ Pallio utendum in festis præcipuis, & diebus privilegiatis Ecclesiæ suæ concessis, *cap. ex tuarum, eod. tit.* ¶ Pallium Archiepiscopis dandum accipitur de corpore Sancti Petri, *cap. significâsti, eod. tit.*

¶ Pallium recipiens fidelitatem jurare tenetur, *ibid.*

¶ Sine pallio non licet Archiepiscopo confirmato convocare Concilium, conficere chrisma, &c. *capit. quod sicut, & cap. prætereà, de elect.*

¶ Pallium conferre possunt principales Patriarchæ Suffraganeis suis, *capit. antiqua, de privilegiis.*

de Papa, *dist. 21. cap. 1. §. Pontifex.*

¶ Papa solus potest supra jus dispensare, *c. proposuit, de concess. præb.*

¶ Papæ soli reservatur translatio Episcoporum, & depositio, *cap. inter corporalia, de translat.*

¶ Papa de hæreditate judicare potest ratione fidei, *cap. Iudæi, de Iud.* ¶ Papa potestatem habet à Deo, Imperator à Papa, *cap. novit, de Iud.*

¶ Papa ejusdem est potestatis, cujus & beatus Petrus, *cap. illud dominus, de major. & obed.*

¶ Papa Principem secularem deponere potest, *cap. ad abolendam, de hæret.*

¶ Papa potest legitimare illegitimos, *cap. per venerabilem, qui filii sint legitimi.*

¶ Papa solus Episcopos fratres suos in literis nuncupat, *cap quàm gravi, de crim. falsi.*

¶ Papæ potest cum ratione obviari, etsi absolutè jubeat, *c. si quando, de rescript.*

¶ Contra Papæ voluntatem nemo jus in beneficiorum collatione habet, *cap. dilectus, de præb.*

¶ Papa solus canonizat sanctos & sanctorum reliquias, *ibid.* Idem solus Laico concedit jus eligendi in Ecclesia collegiata, *cap. nobis, de jur. patron.*

¶ Papa solus causas committit appellatione remotâ, *capit. super quæstionum, de offic. deleg.*

¶ Papa solus major est omni Concilio, omnivè statuto *cap. significâsti, de elect.*

¶ Solus Papa Dei vicarius in terris esse videtur, nullusque major, *cap. licèt, eod. tit. & c. quantò, de translat.*

¶ Solus Papa dispensare potest, ut filii Presbyterorum Ecclesias paternas immediatè habeant, *cap. dilectus, de filiis presb.*

¶ Papa solus unit & dividit Episcopatus, *de translationib. per tot. tit.*

¶ Solus Papa sententiam diffinitivam mutare potest, *cap. cùm olim, de sentent.*

¶ Papa successori suo legem imponere non potest, nec potestatem ejus limitare, *c. innotuit, de elect.*

¶ Papa cognoscere debet de causa natalium, *c. suam, de ordin. cognit.*

Paria sunt quid factum non esse, & inutiliter esse factum, *c. non præstat, 52. c. quæ contra, 64. & c. in malis, 69. de reg. Juris, in 6.*

¶ Paria crimina pari compensatione tolluntur, *cap. pen. & ult. de adult.*

¶ Par in parem non habet imperium, *c. innotuit, de elect.*

De Parochi ordinatione.

Parochus non est ordinandus, nisi in sacris constitutus, qui ad minus sit Subdiaconus, *cap. prætereà, 5. de ætate & qualitate.*

¶ Non nisi idoneus moribus, scientiâ, & qui vicesimum quintum annum ingressus est, in parochum est ordinandus, *cap. licèt canon. 14. de electione, in 6.*

De Parochi officio.

Parochus ordinatus residere personaliter tenetur, *dict. cap. licèt tamen, 14. §. is etiam.*

¶ Parochus ordinatus intra annum Sacerdos fieri debet, sub pœna privationis, *dict. §. is etiam. vers. & intra annum.* Nisi in Ecclesia collegiata, *cap. statutum, 22. eod. tit.* item Nisi Episcopus loci cum parocho studiorum causâ dispensaverit, *cap. cùm ex eo, 34. eod. tit.* item Nisi annus nondum sit completus, *cap. commissa, 35. in princ. eod. tit.* item Nisi ex justa causa fuerit impeditus, quò minùs intra annum parochus sit factus, *dict. cap. 35. §. annus autem.* item nisi anno elapso eadem Ecclesia eidem rursùs conferatur, quod reprobatur *dict. cap. 35. porrò.* denique si intra annum Sacerdos factus non sit, præter privationem, fructus quoque perceptos restituere tenetur, & ordinator Ecclesiam debet præstare indemnem, *d. c. 35. §. cæterùm.*

¶ Ne parochialem Ecclesiam parochus alicui non constituto in legitima ætate & Sacerdotio, neque ultra sex commendet, *cap. nemo, 15. de electione, in 6.*

Parochianum alterius nullus Episcopus judicet, *cap. nullus, de paroch.*

¶ Parochianum alterius non admittat Presbyter ad divina, *cap. ut dominicis, eod. tit.*

¶ Parochianum alterius non absolvat Presbyter, sine ejus petita licentia, *cap. omnis, de pœnit. & remiss.*

¶ Parochiæ non dividantur sine consensu Episcopi, *cap. avaritiæ, de prabend.*

Parochialis Ecclesia debet habere aliquid de bonis parochiani, etiam alibi sepult. *c. relatum, de sepult. & c. de his, ibid.*

¶ Parochialis Ecclesia nulli debet conferri, qui personatum vel dignitatem habeat cum cura, alioqui non tenet ipsa collatio ipso facto, *c. nemo, de offic. Jud. ord. lib. 6.*

Pater, *cap. nam & Rex, 2. de verbor. significat.*

¶ Pater filios Alere debet, *dist. 30. cap. si quis reliquerit.* etiamsi ex injusto matrimonio sint nati, *c. cùm haberet, 5. §. fin. in fine, de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium.*

¶ Pater filium Castigare debet, quod est charitatis, *23. quæst. 5. c. non putes.*

¶ Pater conveniri non potest pro filio, neque tenetur *cap. ult. de delictis pueror, item 1. quæst. 4. c. Iudæi, in fin.*

Patriæ potestas solvitur, si Alimenta pater denegavit, vel si pater filium languidum Exposuit, *c. unic. de infantib. & languidis expositis.*

¶ Episcopalis dignitas filium à patris potestate liberat, *distinct. 54. capit. si servus sciens. §. sed & jus patriæ.*

¶ Hæretici liberos suos in potestate sua non habent. Ideoque emancipatio ab iis facta nihil operatur, *c. quicunque, 2. §. fin. de hæreticis, in 6.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

de **Patriarchis** & de loco & origine Patriarcharum, *dist.99. c.1. & dist.80. c. 1. cum c. seq.*

¶ Definitio realis, *dict. dist. 99. cap. nulli.*

¶ De nomine & speciebus Patriarcharum, *dist.21. cap. 1. §. Patriarcha Græca. & §. Patriarcha patrum Princeps.*

¶ Patriarcha & Primas nomine tantùm, non re differunt, *dist. 99. in princ. §. primates. & c. 1. vers. nostros Patriarchas.*

Patronus efficitur quis Ecclesiam constructus de consensu diœcesani, *c. à nobis, de jure patron.* ¶ Patronus potest quis esse multarum Ecclesiarum, *cap. veniens, de jurejur.*

¶ Patronus non disponat de rebus Clerici defuncti, *cap. 2. de success. ab intest.*

¶ Patronus Episcopi jus minuere in Ecclesia non debet, *cap. cùm seculum, eod. tit.*

¶ Patronus filium suum vel nepotem sine Episcopi consensu instituere non debet, *cap. consuluit, de jure patr.* ¶ Patronus potest ab Ecclesia reditus sibi ab Episcopo constitutos & designatos exigere, *cap. præterea, eod. tit.*

¶ Universitate venditâ patronatûs jus etiam transit, nisi disertè excipiatur, *cap. ex literis, eod. tit. & cap. cùm seculum, eod.*

¶ Patronus Laicus neminem sine consensu Episcopi diœcesani instituat, *cap. præterea, eod. tit.*

¶ Patronatus liberè donari potest consanguineo, vendi verò per se non potest, sed cum universitate solùm, *cap. ex insinuatione. & cap. de jure, eod. tit.*

¶ Patronus Laicus præsentato uno repulsam passo, potest alium exhibere, *cap. pastorale, eod. tit.*

¶ Patronus Ecclesiæ vacanti intra quatuor menses provideat, alioqui jus conferendi Episcopus habet, *cap. cùm propter discordias, eod. tit.*

¶ Patroni est ad Ecclesiam præsentare, non conferre, *cap. ult. eod. tit.*

¶ Patronus Clericus seipsum præsentare non potest, *cap. per nostras, eod. tit.*

¶ Patroni consensus in electione Prælati requirendus est, *cap. à nobis, eod. tit.*

¶ Patronus honorandus est, & ab Ecclesia fundata sustentandus si egeat, *ibid.*

¶ Patronatûs jus hæredibus dividi non debet, *cap. 1. eod. tit.*

¶ Patroni si plures fuerint, ille præsentatus obtineat, qui plurimorum assensu eligitur, si vita & scandalum non contradicant, *ibid.*

¶ Patronus Ecclesiam non vacantem alteri conferre non potest, *cap. illud præterendum, eod. tit.*

¶ Patronus jus patronatûs sine Episcopo dare potest, *ibid.*

¶ Patrono non sine Episcopo, nec Episcopo sine patrono beneficium conferat, *cap suggestum, eod tit.*

¶ Patroni religiosi non possunt Ecclesiam in proprios usus convertere propriâ auctoritate, *cap. sicut nobis, de suppl. neglig. prælat.*

¶ Patronatus causa definiri debet per Judicem Ecclesiasticum, *cap. quanto, de judic.*

¶ De patronatus jure ortâ quæstione, neutro conferente, debet Episcopus post sex menses beneficium conferre, *cap. si verò. & cap. ea te, de jure patronat.*

Peccati definitio, *15. qu. 1. cap. 1. §. fin.*

¶ Dividitur item peccatum in originale & actuale, *de consecrat. dist. 4. cap. regenerante.*

¶ Dividuntur peccata in mortalia & venalia, *distinct. 25. cap. unum orarium. §. unde Hieronymus, cum sequentibus, usque ad cap. qui in aliud.*

¶ Alia dicuntur voluntatis, alia infirmitatis, *15. q. 1. in princ. cap. illa cavenda.*

¶ De tribus generibus peccatorum. *De pœnitent. dist. 2. c. sicut tribus, cum sequentib usque ad cap. super trib.* ¶ De quatuor generibus peccatorum. *De pœnitent. dist. 1. c. super tribus.*

Pecunia *1. qu. 3. c. totum.*

Pedagia, quidagia, salinaria interdicta quæ, *c. super quibusdam, 26. §. præterea, de verb. signific. vide supr.* in Pædagia.

Pensionem solvens alicujus rei, ejus præsumitur dominus, *cap. cùm venisset, de restit. spoliat.* ¶ Pensio propter sterilitatem terræ minuenda est, *cap. propter sterilitatem, de locat. & conduct.* ¶ In pensionis solutione antiqua consuetudo est servanda, *cap. quantò creatori, de censibus.*

¶ Pensiones minuere ad Clericorum detrimentum, vel augere, non licet sine Episcopi consensu, *cap. avaritiæ, de præbend. & dignitat.*

¶ Prælatus non potest Ecclesiam ultra vitæ suæ tempus pensionariam constituere, *c. præterea, de censibus.*

Peremptoriè potest quis in prima citatione citari, *c. 1. de dilat.*

de **Peregrinatione** hæc regula est: non Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis benè vixisse, laudandum est, *12. q. 2. c. gloria. §. penult.* ¶ Peregrinari non debet Clericus sine licentia Episcopi sui, nec Episcopus sine licentia Papæ, *cap. magnæ devotionis, de vot. & vot. red.*

¶ Peregrinorum res nullus occupet, quia sunt sub Papæ protectione, *cap. 1. de Cler. peregr.*

¶ Peregrinorum privilegio gaudet, qui causam Papæ agit, *ibid.* ¶ Peregrinis in via constitutis tempore interdicti pœnitentia non est deneganda, *cap. quod in te, de pœnit. & remission.*

¶ Peregrini Clerici non sunt in Ecclesiis instituendi, *c. 1. de Cler. peregr.*

Perjurus Clericus ab officio & beneficio suspendatur, vel beneficio prorsùs privetur, *cap. querelam, de jurejur.*

¶ A perjuro non debet ampliùs juramentum accipi, *c. literas, de præsum.*

de **Persecutione,** *23. quæst. 4. c. qui secundùm. c. ille gladium. §. porrò. cap. nimium. §. item si semper, cum sequentibus. item 23. q. 5. c. non vos, 24. q. 1. c. à recta.*

Personalia rescripta vel privilegia personam non excedunt, *c. mandata Ecclesiastica, de rescript.* ¶ Personale delictum in damnum Ecclesiæ redundare non debet, *c. cùm venerabilis, de except.* ¶ Personalis concessio cum persona finitur, realis perpetua est, *cap. cùm venissent, de instit.*

¶ Personatus plures in eadem Ecclesia, vel diversis, nullus habere debet sine sedis Apostolicæ dispensatione, *cap. ad hæc. & c. de multa, de præbend.*

de Pie-

de **Pietatis** studio, *dist. 47. c. comes.*

Pignus recipere potest Prælatus à quolibet possessore, *cap. cùm contra, de pign.*

¶ In pignoris causa fructus in sortem non sunt computandi, aliàs censetur usura, *ibid.* Prælatus bona Ecclesiæ pignori dare non potest pro suis debitis, *c. ex præsentium, de pign.*

ex *Pignoris* contractu regulariter competit actio pignoratitia & hypothecaria ad persequendum pignus. Nisi liber homo pignori sit obligatus, *cap. tutor, 2. de pignorib.* item Nisi extraneus possessor rem usuceperit vel præscripserit, *16. quæst. 3. c. placuit ut. §. præscriptionem. vers. non solùm.* si tamen alius quàm qui rem usucepit vel præscripsit, conveniatur, huic alterius præscriptio non prodest, *dict. cap. placuit ut. §. si verò ad alium. versic. nec sibi proderit.*

si *Pignori* obligata est eadem res duobus vel pluribus, is potior est, qui prior est tempore, *capit. qui prior, 54. de reg. juris, in 6.*

Placuit, quod semel amplius displicere non potest, *cap. quod semel, 22. de reg. juris, in 6.*

Plagiariorum pœna est, ultimum supplicium, *cap. 1. de furtis.*

de **Plebiscito.** Hujus definitio habetur, *dist. 2. c. plebiscita. Instit. de jure naturali. §. plebiscitum.*

si **Plus** quis petierit, punitur, *cap. unic. de plus petitionibus.* Cui licet quod est *Plus*, licet utique quod est minus, *cap. cui licet, 53. de reg. jur. in 6.*

Pluralis locutio duorum numero contenta est, *c. pluralis, 40. de reg. juris, in 6.*

Pœnarum inventarum ratio, est ementio delinquentium, *21. quæst. 2. c. placuit. §. fin. 23. q. 4. c. est injusta. §. fin.*

Quibus Pœnæ remittantur vel temperentur.

Qui sine *Culpa*, nisi subsit causa, deliquit, non est puniendus, *c. sine culpa, 23. de reg. juris, in 6.* Sanè causæ publicorum judiciorum generales enumerantur. *De pœnitent. dist. 1. c. aut factæ.* Animal brutum si commiserit delictum, non punitur, *15. quæst. 1. cap. firmissimè. §. animalia enim.* si Coactus commiserit, punitur, *15. quæst. 1. c. meritò.* si Corrupetit reus accusatorem, hoc casu pro convicto habetur, *2. quæst. 3. cap. ult. §. in omnib.*

¶ si Episcopus commiserit, hic accusari nequit, nec damnari, *11. qu. 3. cap. irritam, 6. quæst. 1. cap. qui crimen. §. fin. cum cap. sequent. 2. quæst. 7. cap. accusatio. §. unde liquet.* Contradicit *d. q. 7. c. præsumum. c. si hæreticus. §. item quod dicitur.*

¶ si Furiosus commiserit, non punitur, *3. quæst. 9. c. indicas, 15. quæst. 1. in princ. & cap. illud. §. furor. §. meas verò. item c. aliquos. c. illa cavenda. vers. neque enim si per. c. ne is qui. §. fin.*

¶ si Minor ætate commiserit, non punitur, *15. q. 1. c. illud.* ¶ *fin. c. firmissimè. in princ. item c. imelleximus, 2. de delictis puerorum.* nisi Minor doli sit capax. *dict. §. fin. vers. nisi rationis sit capax. item c. 1. de delictis puerorum.* qui tamen mitiùs propter ætatem punitur, *dict. cap. 1. §. quamvis in eis non sit.*

Ex quibus causis Pœna remittatur, vel non.

si Abolitio criminis intervenerit, *2. qu. 3. cap. ult. §. destitisse. vers. abolitio enim.*

¶ si eadem Accusatio anteà quoque in judicium fuerit deducta, vel ejusdem criminis nomine actum, non potest iterùm accusari, *cap. de his, 6. de accusationibus.* Nisi prior accusator fuerit prævaricatus, vel per collusionem reus absolutus, *cap. ult. de collusione detect.* vel Nisi crimen sit iteratum, de quo posteà accusatio instituitur, *cap. 1. de pœnis.*

¶ si per Cœcitatem commiserit, non punitur. Probatur simul & distinguitur, *15. quæstion. 1. c. illud. §. sed objicitur.*

¶ si accusator Destiterit, reprobatur, *cap. 1. & 2. de collusione detegend.*

¶ si sine Dolo malo factum sit, & non injuriæ gratiâ, *15. quæst. 1. in princ. item §. cui sententia. item c. non est. item de pœnitent. dist. 2. c. sciendum.*

¶ Hujus exemplum proponitur, si ratione officii fecit, *23. qu. 5. c. cùm homo, in princ. & dict. cap.*

¶ si per Ebrietatem commiserit, non punitur, *15. qu. 1. c. sanè diximus. & c. imbriaverunt.*

¶ si per Infirmitatem vel Ignorantiam commiserit, punitur, *15. quæst. 1. in princ. §. 1. c. illud. §. itaque ut ex promissis.* Contradicit *d. quæst. 1. c. illa cavenda. §. quin etiam ipsius.*

¶ si Jussu ejus cui parére necesse fuit, commiserit, punitur, *c. quod quis, 24. de regul. juris, in 6. item de consecrat. dist. 4. c. quæris à me, in princ.* Contradicere videtur, *dict. cap. meritò.*

¶ si reus mortuus sit, pœna extinguitur, *33. qu. 2. c. admonere. §. & nunc post mortem. versic. nec à te post.* Nisi de hæresi quis accusetur, *24. quæst. 2. cap. penult. §. fin. cum c. sequente.* ¶ si accusator Mortuus sit, vel ex alia causa impediatur accusationem prosequi, *2. q. 8. cap. ult. §. fin.* ¶ si crimen propositum non fuerit Perfectum, non punitur: quod tamen reprobatur *de pœnitent. dist. 1. c. quisquis, in princ. & c. aut facta. §. eventus.* aliàs si crimen ad actum non pervenerit, non punitur. Nam cogitationis pœnam nemo patitur, *dict. dist. 1. cap. cogitatio. & cap. cogitationis.* Hæc quoad hominem. Nam apud Deum distinctio jam dicta non admittitur, à quo etiam cogitatio punitur, *dict. dist. 1. c. nunquid. item 17. quæst. 1. c. ventibus, 32. quæst. 5. c. sicut enim. cap. si Paulus. cap. nec solo. c. qui vident. item 32. quæst. 7. cap. non solùm.*

¶ si crimen commissum sit Vulgare & Usitatum, *23. quæst. 4. c. si quis potestatem. §. fin. cum cap. sequent.* pœna sine culpâ (nisi subsit causa) non imponitur, *cap. sine culpa, 23. de reg. juris, in 6.*

si in hac vita *Pœnam* sustinuerit, justificatus per hoc est in altera vita: approbatur simul & distinguitur, *d. quæst. 5. cap. quid ergo, de pœnitent. dist. 3. cap. sunt plures. §. auctoritas illa. c. ignis succensus. cap. quærat.*

Pœnitentia quid. *De pœnitent. dist. 1. c. ecce nunc. §. penult. & ult. c. tres sunt. §. est enim pœnitentia. c. quis aliquando. §. illud autem. vers. est enim pœnitentia. & dist. 3. c. 1. & c. pœnitentia. c. pœnitentiam. §. fin.*

¶ Divisio pœnitentiæ trimembris. *De pœnitentia dist. 1. c. tres sunt.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ & divisio pœnitentiæ bimembris, in veram & falsam. *De pœnitent. dist. 3. c. in tantum. §. fin. & c. sceleratior. §. 1.*

¶ itidem divisio pœnitentiæ bimembris in interiorem & exteriorem. *De pœnitent. dist. 1. c. quis aliquando. §. econtrà. vers. est enim pœnitentia.*

¶ Exempla pœnitentiæ. *De pœnitent. dist. 1. c. conuertimini. §. unde post trinam. dist. 3. c. totam. c. Achab.*

¶ Quo jure sit introducta pœnitentia, *33. quæst. 2. c. audiuimus. §. quia pro omnibus.*

¶ Ad quem causæ Pœnitentiales pertineant, *c. accedentibus, 12. de excess. prælator. item 9. q. 2. c. placuit ut deinceps.*

Poëtæ non legendi, *distinct. 37. c. ideò prohibetur, in princ.*

Pontifex, *dist. 21. c. Cleros. §. Pontifex.*

Possessio acquiritur ex consuetudine loci, quâ modicum terræ loco rei tradendæ datur, vel in extremitate pallii manu apprehendentis sustinetur, *cap. ex literis, 2. de consuetudine.* Per solutionem pensiones res, pro qua pensio solvatur, tradita censetur, *cap. cùm venisset, 9. de restitut. spoliator.*

¶ Si vis fiat ei qui in possessionem missus est, datur eo nomine actio: Nisi cùm ob latitantem debitorem creditor in possessionem bonorum ejus missus esset, debitor cautionem offerat judicio sisti & judicatum solvi, *cap. 1. de dolo & contumacia.* Vel: Nisi missò tale crimen objiciatur, quo probato possessione esset privandus: quod tamen reprobatur, *c. accedens, 23. de accusationib.* sine possessione præscriptio non procedit, *c. sine possessione, 3. de reg. juris.*

pro *possessore* habetur qui dolo desiit possidere, *c. pro possessore, 36. d. tit. de regul. juris.* Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit, *cap. possessor, 2. de regulis juris, in 6.*

Posterorum appellatione in pœnis non continentur per fœminas descendentes, *c. ubicunque, 4. de pœnis, in 6.*

Postulatio si irrita, si postulatus interdictum non servârit, *c. 1. de postulat.*

¶ Postulationis concessio fit ex gratia, *cap. bonæ memoriæ, eod. tit.* ¶ Postulatio, sicut electio, est examinanda, *c. licèt, de translat. Episcop.*

¶ Majore parte indignum postulante, potestas eligendi ad minorem devolvitur, *c. gratum gerimus, de postul. prælat.*

¶ Postulatio communi consensu facta, & superiori insinuata, ampliùs variari non potest, *cap. bonæ memoriæ eod. tit.*

¶ Postulatio vel electio non debet fieri per verba conditionalia vel alternativa, *cap. 2. de elect. in 6.*

¶ Postulari debent Prælati Ecclesiarum, non eligi, *c. ult. de postul. prælat.*

¶ Postulatio non valet, quæ absentibus jus eligendi habentibus contemtis fit, *c. bonæ memoriæ, eod. tit.*

Præbendas duas non potest quis tenere ex dispensatione Archiepiscopi, *c. literas, de conces. præb.*

¶ Præbenda non promitti potest antequam vacet, *cap. 2. de conces. præbendar.*

¶ Præbenda non integretur scissione alterius, *cap. cùm causam, de præbend.*

¶ Præbendæ proventum quis habere potest, etsi Canonicus non sit, *cap. quia nonnullis, de magistr.*

¶ Præbendarum multitudo à promotione repellit, *cap. cùm jam dudum, eod. tit.*

¶ Præbendâ carere non debet, qui in Canonicum receptus est, *cap. majoribus, & cap. relatum, de præb.*

¶ Præbendam vel beneficium dans, quam dare non potest, illâ evictâ, quam potest dare, tenetur, *c. inter cætera, eod. tit.*

¶ Præbendâ secundâ receptâ, prima vacat, *c. literas, de conces. præbend.*

¶ Præbenda ultra sex menses vacare non debet, *cap 2. eod. tit.* ¶ De præbenda potest absens per aliumvestiri, *cap. accedens, eod. tit.*

¶ Præbendarum proventus recipiunt studentes in Theologia per quinquennium, *cap. fin. de magist. & cap. licèt, de præbend.* ¶ Præbenda alteri per Papam collata, præripitur Episcopo potestas conferendi illud beneficium, *cap. 1. de conces. præbend.*

¶ Præbendæ & beneficia vacantia in curia Romana, à die vacationis post mensem possunt conferri per eos, ad quos id oneris incumbit, vel absentibus eis, ab eorum generalibus vicariis, *cap. statutum, de præbend. lib. 6.* ¶ Ex præbenda una possunt duæ fieri, *cap. vacante, de præbend.*

¶ Si præbenda alicui ratione rescripti debeatur, & alteri conferatur, debet ille in Canonicum recipi & sustentari, donec beneficium vacet, *capit. statutum, de præbend lib. 6.*

¶ Præbendarum collatio ad quem pertineat, cùm Episcopus & Capitulum debito tempore non conferant, *c. postulasti, de conces. præbend.*

¶ Præbendarum collatio ad Capitulum sede vacante non spectat, *c. illa devotionis. ne sed. vac.*

Præcentor, *capit. Cleros. §. præcentor. distinct. 21.*

Prædestinatio, *23. quæstion. 4. cap. cùm quisque. §. est & alia. cap. sicut non. c. obtineri. cap. Nabuchodonosor. capit. vasis. item De pœnitent. dist. 2. cap. firmum. capit. nullus. c. talibus. c. si enim. §. fin. c. Apostolus. c. mirandum. cap. multi. cap. citiùs. cap. ult. in princ. usque ad §. charitas. item De pœnitent. dist. 4. cap. si ex bono. c. benedictus. cap. novit Deus. c. in domo. capit. hanc societatem.*

Prædicans excommunicantis potest ab eis eleemosynas & victum recipere, *cap. cum voluntate, de sentent. excommunicationis.*

¶ Prædicatorum fratrum privilegium & Minorum, *c. nimis, de excess. prælat.*

¶ Prædicatores velci possunt his quæ eis apponuntur, *cap. quàm sit laudabile, de Iudæ.*

¶ Prædicationem facere debet Episcopus vel per se, vel per alios, *cap. inter cætera, de offic. ordin.*

¶ Prædicare non licet Laico, cujuscunque sit ordinis, *cap. sicut uno, de hæretic.*

¶ Prædicare non debent eleemosynarum quæstores, *c. cùm ex eo, de panit. & remiss.*

Prælatus esse non potest secularis, vel regulam non professus, *cap. cùm causam, de elect.* ¶ Prælati non committant vices suas vel Ecclesias, sub annuo censu, *capit. 1. ne præl. vices suas.* ¶ Prælati factum non præjudicat Ecclesiæ, *cap. cùm nostris, de conces. præbend.* ¶ Prælati non

lati non onerent subditos exactionibus, vel pluribus equorum alimentis in visitatione, *capit. quia plerique de immunit. Eccles. & cap. cùm Apostolus, de censibus.*

¶ Ad prælaturam se nemo præsentare debet, *cap. per nostras, de jure patr.*

¶ Prælatus plus juris habet in concessione Ecclesiæ, quàm patronus in præsentatione, *cap. dilectus, de offic. deleg.* ¶ Prælatus est procurator rerum Ecclesiasticarum, non dominus, *c. fraternitatem, de donat.* & rerum Ecclesiasticarum conditionem meliorem facere potest, deteriorem neutiquam, *ibid.*

¶ Prælati inferiorum privilegia diminuere possunt, *cap. ad petit. de accusat.*

¶ Prælati judicium ferri candentis subire non debent, nec tali purgationi interesse, vel auctoritatem præstare, *cap. ex literis, de excess. prælat.*

¶ Prælatus tenetur subdito, ad ausleriorem religionem migrare volenti, licentiam dare, *cap. licèt quidam, de regul.*

¶ Prælati non debent interesse corporali punitioni alicujus, *d. cap. ex literis, de excess. prælat.*

¶ Prælaturam amittat, qui ad ordines promoveri non potest, *cap. ut Abbates, de ætat. & qualitat. ordin.*

Præpositus, *cap. quamvis, 9. de verborum signific.*

in *Præpositum* non est ordinandus, nisi Presbyter vel Diaconus, *dist. 60. c. nullus.*

Præscriptio non valet absque bona fide & justo titulo, maximè rerum Ecclesiasticarum, *capit. quoniam omne, de præscript. & capit. vigilanti. cap. si diligenti, eod.*

¶ Præscriptio quæ sine peccato servari non potest, non valet, *cap. veniens, eod. tit.*

¶ Præscriptionem non inducit longa usurpatio, *capit. causam, eod. tit.*

¶ Præscriptio nulla contra Ecclesiam currit, nisi quadraginta annorum, sola autem centenaria contra Romanam Ecclesiam, *cap. illud. cap. ad audientiam. & cap. de quarta, eod. tit.*

¶ Præscriptionem elidit interruptio, *eod. cap.*

¶ Præscriptio non currit contra obedientiam, *capit. cùm non liceat, eod. tit.*

¶ Præscriptio non currit contra Episcoporum constitutionem, & contra procurationem eis debitam, *cap. accedentes. & cap. cùm ex officii, eod. tit.*

¶ Præscriptio non currit tempore schismatis, *cap. cùm nobis, eod. tit.*

¶ Super præscriptione possunt testes produci, *cap. illud, eod. tit.* ¶ Laicus non potest decimas nec præscribere, nec detinere, *cap. causam, eod. tit.*

¶ Præscriptio omnem actionem excludit, *cap. ad aures, eod. tit.* ¶ Præscribere potest Abbas jus Episcopale, *cap. auditis, eod. tit.*

¶ Præscriptionem interrumpit Synodalis proclamatio, *cap. sanctorum, eod. tit.*

¶ Præscriptio non currit tempore hostilitatis, *c. ex transmissa, eod. tit.*

Præsumptio violenta evidentissimam probationem requirit, *capit. veniens, 3. in fine, de Presbytero non baptizato.*

¶ Semel malus, semper præsumitur malus, *cap. semel, 8. de reg. juris, in 6.*

¶ Ignorantia præsumitur, nisi probetur scientia, *c. præsumitur, 47. de reg. juris.*

¶ Qui contra jura mercatur, bonam fidem non habere præsumitur, *cap. qui contra, 82. de reg. juris.*

¶ Præsumitur quilibet bonus, nisi probetur contrarium, & quòd nemo sit immemor suæ salutis, *cap. dudum. & cap. cùm in juventute, de præsumpt.*

¶ Præsumptio quandoque purgationem inducit, & qualis, *cap. si quis de gradu, de purgat. canon.*

¶ Ex præsumtione violenta potest quandoque sententia ferri, pro veritate enim habetur, *cap. literis. c. nullus dubitat. c. illud quoque. c. tertio loco, de præsumt.*

Precarii differentia & precariarum, *cap. ult. de precariis.* ubi dicitur, quòd precarium mutatâ voluntate concedentis, vel ejus cui concedens alienavit, revocari potest: precariæ verò non item. ¶ Solvitur item precarium morte ejus qui precariò rogavit, *dict. cap. ult. vers. solvitur quoque.*

¶ Solvi quoque videtur precarium morte concedentis. Sed hæc causa reprobatur, *d. c. ult. vers. non etiam concedentis.*

de *Precariis* Ecclesiasticis qualiter fieri debeant, *10. quæst. 2. cap. precariæ à nemine.*

¶ De precariis quolibet quinquennio renovandis cavetur *d. q. 2. c. precario de quinquennio. & cap. 1. de precariis.* Nisi ita factum sit precarium, ne unquam revocari possit, quod tamen reprobatur *cap. de precariis, 2. tit. & d. quæst. 2. cap. de precariis.*

Presbyteri & Presbyteræ, *dist. 21. c. Cleros, §. Presbyter. dist. 32. c. ult. dist. 84. c. ult.*

¶ Presbyter non celebret vase ligneo, nec de pane fermentato, nec sine aqua & vino, & plùs apponat de vino quàm de aqua, *cap. literas. & cap. pernicioso, de celebr. miss.*

¶ Presbyter in fraudem Ecclesiæ nil de bonis ejus suo vel alieno nomine emere potest, *cap. Presbyter. & cap. inquirendum, de pecul. Cler.*

¶ Presbyteris debet condecens beneficium dari, *cap. extirpandæ, de præb.*

¶ Presbyter Clericum secum habeat, nec sine eo celebret, *cap. ut quisque, de vit. & honest. Cleric.*

¶ Presbyteri officium est prædicare, *cap. quod Dei timorem, de statu Monach.*

¶ Presbyter duobus digitis amissis non celebret, *cap. Presbyter enim, de Cler. ægrot.*

¶ Presbyter res Ecclesiæ sine justa causa non pignori det, *cap. 1. de pign.*

¶ Presbyterum interficientis pœna, *cap. 2. de pœnitent. & remissionib.*

¶ Presbyter qui non jejunus celebrârit, beneficio privatur, *cap. si constiterit, de accus.*

Primas non appellandus est universalis, *dist. 99. c. nullus.*

¶ Primas non appellandus est Princeps Sacerdotum vel summus, *d. dist. c. primæ.*

¶ Archiepiscopi primatibus obedientiam debent, & ab illis ad hos provocatur, non contrà, *dist. 99. in princ. §. ab Archiepiscopis. & c. 1. versic. ad quos Episc.*

de Primicerii officio circa Acolytos, Exorcistas, Cantores atque Lectores & alia, *dist. 25. c. 1. §. ad primicerium. c. unico, de officio primicerii.*

Primitiarum origo, *cap. 1. at verò, de decimis.*

¶ Primitiæ perinde ac decimæ Sacerdotibus sunt solvendæ, *dist. 32. cap. præter hoc. §. deinde.* Quantum autem primitiarum nomine solvendum, *dict. §. at verò. vers. traditionem quoque.* Primitiæ perinde ac decimæ sunt in dispositione Episcopi, *dict. §. deinde. vers. & ut ipsæ.*

¶ Primitiæ inter Diaconos & alios Clericos dividendæ, *d. c. omnium, 4. §. manifestum.*

Primogenitus, *capit. Ioseph, 5. de verborum signific.*

Prior tempore, potior jure, *c. qui prior, 54. de reg. juris, in 6.*

de *Prioris* officio, *c. cùm ad 6. §. prior autem, de statu Monachorum.*

Privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona, *cap. privilegium, 7. & c. quod alicui, 74. de reg. jur. in 6.*

¶ Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum, *cap. decet, 16. cum cap. sequente, eod. tit.*

¶ Quod ob gratiam alicui conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum, *capit. quod ob gratiam, 61. eod. tit.*

¶ Privilegia stricti juris sunt, *cap. porrò, de privileg.*

¶ Privilegia extenduntur ad ea tantùm quæ in eis continentur, *cap. ex parte, eod. tit.*

¶ Privilegium monasterio concedi non potest, antequam ibi canonica institutio facta fuerit, *cap. ad audientiam, de Eccles. ædific.*

¶ Privilegiorum generalium explanatio, *capit. ut privilegia, de privileg.*

¶ Privilegia possunt & Laici Ecclesiis conferre, *cap. cum Laicis, de rebus Eccles. non alien.*

¶ Privilegio suo potest quis renuntiare, *cap si de terra, de privileg.*

¶ Privilegium per subreptionem obtentum non valet, *cap. cùm olim, de sentent.*

¶ Privilegium statim atque ad notitiam eorum, quibus indulgetur, pervenit, vim habet, *cap. fin. de privileg. in 6.* ¶ Privilegium & consuetudo juri communi derogant, *cap. cùm contingat, de for. compet.*

¶ Privilegium lite pendente impetratum non valet, nisi in eo litis mentio fiat, *cap causam, 2. de testibus.*

¶ Privilegium, sine exceptione concessum ad præterita & futura extenditur, *cap. quia de privileg.*

¶ Privilegium, nisi urgente ratione, dari non debet, *cap. sanè, de privileg.*

¶ Privilegium sine alterius injuria concedendum est, *cap. pastoralis, eod. tit.*

¶ Contra privilegium Papæ sententia lata non valet, *cap. dudum, eod. tit.*

¶ Privilegio clericali non potest renunciari, *capit. subortæ, de sent. & re judic.*

¶ De privilegio à Papa concesso, ipsemet solus judicat, *cap. cùm venissent, de judic.*

¶ Privilegium Cister. de decimis non solvendis qualiter se extendat, *vide in c. ex parte 1. de decim.*

¶ Privilegio 100. annorum gaudet Ecclesia Romana in præscriptionibus, *cap. ad audientiam, de præscript.*

Quâ ratione privilegium amittatur.

¶ Privilegium ratione delicti amittitur, *cap. ad abolendam, de hæret.* ¶ Privilegio privatur, qui concessâ sibi potestate abutitur, *cap. inarum, de privileg.*

¶ Contra privilegium faciens, eo privatur, *capit. cùm accessissent, de constitut.*

¶ Privilegium non amittitur, etsi intra quinquaginta annos eâ non utatur, *c. ad audientiam de præscript.*

¶ Privilegium sequens primo non præjudicat, nisi ejus mentionem faciat, *cap. dudum, de privileg.*

¶ Clericus per enorme crimen à privilegio cadit, *cap. cùm non ab homine, de judic.* Item temerariè Romanam Ecclesiam occupans, *capit. licèt, de electione.* Item in hæresin cadens, *capit. ad abolendam, de hæret.* Item contrahens cum vidua vel corrupta, *cap. Ioannes, de Cleric. conjugat.* Item de furto suspectus, *cap. 1. de depos.* Item si statim repercutit, *cap. si verò alicujus, de sentent. excommun.* Item si admonitus non deponat arma, *cap. in audientia, eod. tit. & cap. perpendimus, ibid.* Item turpiter agens cum personis quæ exprimuntur, *cap. si verò, eod. tit.* Item ratione disciplinæ castigatus, *cap. cum voluntate, eod. tit.* Item si in minoribus ordinibus constitutus matrimonium contrahat, *cap. ex parte, de Cler. conjug.* Item degradatus, *cap. nevimus, de verbor. signific.* Item admonitus secularia negotia non postponens, *c. ult. de vit. & hon. Cler.*

Probatio, *cap. forum, 10. §. probatio, de verb. signific.*

¶ Probatio constat ex duobus, *cap. forus, de verb. signific.* ¶ Probatio contra legitimam probationem non est admittenda, *cap. juravit, de probat.*

¶ Probatio debet esse certa & clara, *ibid.*

¶ Probatio non exigitur in notoriis, *cap. tua nos, de cohabit. Cler.* ¶ Quæ ad probationem singula non valent, multa prosunt, *cap, cùm causam, de probat.*

¶ Probatio virginitatis per aspectum, prævalet juramento viri, *cap. proposuisti, eod. tit.*

¶ Probatio ex multis præsumptionibus & fama, sufficiens dicitur, *cap. præterea, de testib.*

¶ Actore non probante, reus absolvitur, *cap. cum Ecclesia, de caus. possess.*

¶ Probationibus æqualibus existentibus, liberatur reus, nisi in causa libertatis, *cap. ex literis, de probat.*

¶ Probationi accusantium consanguinitatem in matrimonio plùs deferendum, quàm defendentium, *cap. juravit, de probationibus.*

¶ In probationis defectum succedit juramentum, *capit. sicut consuetudo, de probat.*

¶ Probatur crimen quandoque per confessionem: *ut cap. cùm ad sedem, de restitut. spoliat.* quandoque per famam: *ut cap. sicut, de probat.* quandoque per instrumentum: *ut cap. 2. de fid. instrum.*

¶ Probationis tempus quare sit Religiosis concessum, *vide in c. ad Apostolicam sedem, de regul.*

Processus de simplici & plano qualis sit, *Clement. 2. de verbor. significat.*

¶ Processus contra formam juris vel rescripti non valet, *cap. ex parte, de offic. jud. deleg. & c. cum dilecta, de rescript.*

Procuratio visitationem personalem requirit, aliàs peti non potest, quæ tamen secundùm Ecclesiæ facultates, vel consuetudinem loci statuenda est, *cap. cùm Apostolus, de censibus.*

¶ Prælati inferiores & superiores, tempore visitationis absentes vel præsentes, nec pecuniam, nec munera, sed solam sustentationem recipere debent. *Gregorius X. 1. de censib. lib. 6.*

¶ Pro-

¶ Procuratio debetur Archiepiscopo ab omnibus Ecclesiis quas visitat, *cap. cùm ex offic. 3. de præscript. & cap. sopitæ, de censibus.*

¶ Petenda non est procuratio in sacris seu grangiis Monachorum, *cap. ult. de censibus.*

¶ Procurationem præstare tenetur Ecclesia Episcopo visitanda, *cap. cùm venerabilis, eod. tit.*

¶ Et Monachi diœcesano, *cap. venerabili, eod. tit.* nec præscriptio contra hoc currit, *ibid.*

¶ In constituendis procurationibus requiritur patroni voluntas, *cap. quanto creatori, eod. tit.*

¶ Legatis & nuntiis Papæ ab omnibus debetur procuratio, nisi specialiter sint exempti, *c. accedentes, de præscr. & c. cum instantia, de censib.*

¶ De procuratoribus Ecclesiarum noviter conversarum nota formam, *in c. super eo, de censib.*

Procurator in quavis causa, in literis mandati clausulam de rato habere debet, *cap. cùm causam, de juram. calumn.*

¶ Procuratoris falsi exceptio post sententiam latam non valet, *cap. in nostra, de procur.*

¶ Procurator ab excommunicatis constitutus an valeat, *vide in cap. consulti, eod. tit.*

¶ Procuratoris confessio obest domino, *cap. 1. de postulation.*

¶ Procuratoris negligentia non debet obesse domino, *cap. cùm venissent, de restitutione in integr.*

¶ Pro procuratoris absentia non est dominus puniendus, *cap. 1. ut lit. non contest.*

¶ Procurator illud solum potest, quod sibi committitur, *cap. innotuit, de election.*

¶ Procuratores duo in una causa constitui possunt, *cap. in nostra præsentia, de procurat.*

¶ Procuratorem constituere nullus cogitur in gravibus, *c. querelam, de procurat.*

¶ Procurator non admittitur in causa criminali, *cap. veniens, de accusat.*

¶ Propter procuratoris contumaciam non potest dominus excommunicari, *cap. 1. ut lit. non contest.*

¶ Procuratores Prælatorum in Conciliis ad negotiorum tractationem sunt admittendi, *cap. final. de iis quæ fiunt à Prælat.*

¶ Procurator excommunicatus non admittitur, *cap. post cessionem, de probat.*

¶ Procuratorium mandatum revocans in dispendium adversarii, condemnatur in expensis, *cap. auditis, de procur.*

¶ De procuratoribus pluribus datis prior tempore potior jure, *c. non injustè, eod. tit.*

¶ Procurator in prima instantia, appellationis causam, nisi velit, prosequi non tenetur, *ibid.*

¶ Procurator secundus non admittitur, qui primi factum non ratificaverit, *cap. 1. de procur.*

Professione in omni semper intelligitur Papæ auctoritas excepta, *c. Deus qui de vit. & honest. Cler.*

¶ Ante professionem exiens liberè redire potest ad statum pristinum, *cap. super eo, de regul. & transeunt.*

¶ Professo licet transire ad superiorem religionis statum, veniâ tamen priùs à suo Prælato impetratâ, *cap. sanè, eod. tit.*

Promissio non infringitur, cùm in meliora commutatur, *c. pervenit, 2. de jurejuran.*

¶ Promissio juramento firmata non tenet, conditione appositâ in forma juramenti non servatâ, *ibid.*

¶ In promissione quamvis firmata juramento, superioris auctoritas semper excipitur, *c. venientes, eod. t.*

¶ Promissio beneficii, nullo in Ecclesia vacante, non valet, *cap. final. de conces. prabend.*

¶ Promissio Ecclesiæ obsequii causâ est simoniaca, *cap. cùm essent, de simon.*

Promotio impeditur propter defectum scientiæ, *cap. congregato, de election.*

¶ Promovens indignum punitur, sicut & promotus, *cap. nihil est, eod. tit.*

¶ Promotionem impedit macula in oculo promovendi, *cap, cùm de tua, de corpor. vitiat.*

¶ Promotus removetur propter homicidium & simoniam, *cap. inquisitionis, de accusat.*

Protestatio fit, ne ab altero præjudicium juri suo fiat, *c. suborta, de sentent.*

¶ Factum contra protestationem non valet, *c. cùm accessissent, de constitut. & cap. 1. de iis quæ vi metusve.*

Psalmista, *dist. 21. cap. Clerot. §. Lectores.*

¶ Psalmista orario uti non debet, *dist. 23. c. non oportet.*

Puberes unde dicantur, quando dicantur tales, & qualiter per corporis aspectum dignoscantur, *cap. puberes, de desponsat. impub.* & quando possint mortaliter peccare, *cap. 1. de delict. pu.*

Publicato scrutinio, non possunt electores sua vota variare, *c. publicato, de elect.*

¶ Post publicationem testium possunt alii testes induci, dum Prælatus de crimine inquirit, *capit. cùm clamor, de testib.*

¶ Publicatis attestationibus, non sunt iteratò testes interrogandi, *c. per tuas, eod. tit.* nisi in favorem matrimonii, *cap. constitutus, 2. de testib.*

Pueris non committatur animarum cura, *c. ex ratione, de ætat. & qualit. præfic.*

¶ Pueri reputantur, qui 14. annos agunt, *cap. referente, de delict. puer.*

de Purgatorio, *c. unum. §. unde Augustinus, usque ad fin. c. qualis. cap. qui in aliud, dist. 25. item cap. ult. §. non prohibimus tamen, cum sequentibus, de pœnitent. dist. 7.*

Purgatio propter infamiam indicenda est, *c. cùm oporteat, de accusat.*

¶ In purgatione deficiens pro convicto habetur, *cap. inter, de purgat. canonic.*

¶ Formam jurandi, in purgatione super simonia, *vide in cap. quoties, de simon.*

¶ In notoriis non est indicenda purgatio, sed condemnatio facienda, *cap. cùm dilectus, eod. tit.*

¶ Purgatio indicenda est Clerico suspecto, *cap. si quis, de rapt.*

¶ Purgare nemo se tenetur, nisi de eo de quo infamatus est, *cap. ult. eod. tit.*

¶ Purgatio indicenda est infamato, deficientibus accusatoribus & testibus, *cap. nos inter, eod. tit.*

¶ Compurgatores quales sint, *cap. cum P. de purgat. Canon.* & quid jurare debeant, *c. de testib. eod. tit.*

¶ Purgatio per ferrum candens & similia interdicuntur, *cap. dilecti filii. de purgat.*

¶ Purgatores sunt strictè examinandi, sicut testes, *cap. constitutus, de purgat. Canonic.*

¶ Purgatores scire debent vitam & conversationem ipsius purgandi, *cap. cum P. eod. tit.*

Q.

Quadragesima non impedit, quin in ipsa famis necessitate liceat carnes comedere, *c. 2. de observat. jejun.*

Si Quadrupes damnum dederit, datur actio, ut vel damnum sarciatur, vel quadrupes noxæ dedatur, *cap. ult. §. quod si animal, de injuriis.* secùs si fera bestia, vel quæ consuevit nocere, damnum dederit: hanc enim dando dominus non liberatur, *dict. §. quod si animal, versic. quod tamen ad liberationem.* vel si culpa domini, quadrupes damnum dederit, *dict. §. quod si animal. vers. & quam debueras. item cap. si bos, 3. & cap. si læserit, 4. eod. tit.*

Quadrupes quæ nocuit, etiam ordinariâ pœna punitur, *15. q. 1. c. firmissimè. §. unde etiam de brutis. §. fin. cum c. seq. Mulier.*

R.

Raptores sunt excommunicandi, nec ad pœnitentiam recipiendi, nisi bona ablata restituant: pœnitentes tamen in morte in cœmeterio sunt sepeliendi, *cap. 1. & 2. de raptor.*

¶ Raptores rerum quæ naufragiorum sunt, ipso jure sunt excommunicati: qui verò quæ navi vehebantur rapuerunt, excommunicandi sunt, *c. excommunicat. eod. tit.*

Rasura debet esse in Clerico competens, *c. 1. de vit. & honest. Cler.*

¶ Rasura in literarum vel instrumentorum locis suspectis, literas vel instrumentum vitiat, *c. cùm olim, 2. de privil.* ¶ Rasura in instrumento, ipsum non vitiat, si per consequens antecedens intelligi possit, *c. ex parte, de fid. instrum.*

Ratione legis cessante, cessat lex, *1. q. 7. cap. quod pro remedio.* & ubi eadem ratio, ibi idem jus constituendum est: Nisi aliquid contra jus commune statutum vel introductum sit, hoc enim ad similes casus non est trahendum, *cap. quæ à jure, 28. de reg. juris, in 6.* item Nisi propter necessitatem aliquid statutum sit: nam nec hoc ad similes casus trahendum, *cap. in argumentum, 78. de reg. juris, in 6. 1. quæst. 7. cap. quod pro remedio, 9. quæst. 1. capit. ordinationes. §. quamvis. c. cùm in cunctis, 7. in princip. vers. ea propter, de elect. cap. in causis, 19. in fin. de sententia & re judic.*

Rationes vim legis habere dicuntur à Gratiano, *dist. 1. c. consuetudo. §. porrò.*

Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum, *cap. ratum, 9. de reg. juris, in 6.*

¶ Ratihabitio retrotrahitur & mandato comparatur, *cap. ratihabitionem, 10. de regul. juris.*

¶ Ratihabitio subsequens confirmat contractum præcedentem, *cap. accessit, de sponsat. impub.*

¶ Ratihabitio confirmat matrimonium quod ab initio non fuit, *cap. insuper, qui matrimon. accusar. poss.*

¶ Ratihabitio confirmat religionem, *capit. cùm virum, de regular.* Item sententiam, *c. cùm ad sedem, de restitut. spoliat.* Item confirmat procuratoris transactionem, ita ut eam nemo postea retractare possit, *c. contingit, de transact.*

Recognitio delicti extra judicium nocet, sicuti confessio, *cap. per inquisitionem, de elect.*

Reconcilientur cœmeteria, in quibus excommunicati sunt sepulti, aquâ benedictâ solemniter inspersâ *cap. consuevisti, de consecr. Eccles.*

Reconventionis & exceptionis differentia, *cap. cùm dilectus, 2. de ordine cognitionum.*

Reconvenire potest reus actorem in eodem judicio: & conventio & reconventio paribus passibus ambulare debent, *dict. cap. cùm dilectus, 2. §. nos autem distinguendum. vers. quanquam in idem. item cap. 1. de mutuis petitionibus.* Nisi interdicto recuperandæ possessionis agatur: huic enim reconventio non potest opponi, *capit. ult. de ordin. cognit. item cap. ad ultimum, 2. de causa possessionis.* fallit etiam supradicta regula, si excommunicatus reconventionem opponat, *cap. cùm inter, §. fin. de exceptionibus.* tertiò fallit si apud alium quàm actionis Judicem reconventio opponatur, *cap. dispendia, 3. §. verùm quoque, de rescriptis, in 6.* Quartò, si apud arbitros causa agatur, *capit. cùm dilectus, 6. de arbitris.*

¶ Modus procedendi per rescriptum conventioni præscriptus, etiam reconventioni datus intelligitur, *c. prudentiam, 2. de mutuis petitionib.*

Regula, *dist. 3. c. regula, in princip.*

Religionem intrans, dummodò sit sanus, nil Ecclesiæ parochiali tenetur præstare, *cap. de his, de sepult.*

¶ Religionis habitum potest quis in domo propria suscipere & tenere, *capit. ex parte tua, de convers. conjug.*

¶ Religionum diversitas reprobatur, maximè mendicantium, *cap. ne nimia, de religios. domib.*

¶ Religionem ingredi non prohibentur conjugati, ante carnalem copulam, *c. verùm, de convers. conjug.*

¶ In religione per annum commoratus, nec ad seculum redire, nec uxorem ducere potest, *cap. consuluit, eod. tit.*

¶ Conjugatus post carnalem copulam religionem ingredi non potest, nisi de licentia uxoris suæ, *cap. ad Apostolicam sedem, de convers. conjugat.* qui verò ita semel ingressus est, repeti non potest, *cap. dudum, eod. tit.*

¶ Impubes religionem ingredi non potest, nisi de licentia parentum, *cap. 2. de regular.* nec invitus, vel in ætate non legitima, aliàs à parentibus extrahi potest, *cap. 1. eodem titulo.*

¶ Religionem intrans ante quatuordecim annum consummatum, pœnitere potest, *c. ad nostram, eod. tit.*

¶ Religio tenuis quæ dicitur, *cap. & si quæstiones, de Simon.*

¶ Cum religiosis facilius dispensatur, quàm cum Laicis, quoad ordines, *cap. ex literarum, de apostat. & reiter. baptism.*

¶ De religione ad religionem magis arctam transiri potest,

potest, *c. licèt, de regula.* ¶ Religionis habitum assumens, etsi vidua, etsi in domo propria, resilire non potest amplius, *c. vidua, de regularib.*

¶ Religiosus de religione ad religionem ex levitate non transeat, aliàs ad arctiorem transire potest, *cap. Joannes, eod. tit.*

¶ Religionem intrans, renuntiare potest annali probationi, *c. ad Apostolicam, eod. tit.*

¶ Religiosus ante professionem exiens, quando uxorem ducere possit, quando non, *vide in c. consulti, eod. tit.* ¶ Religionem intrans non habet habitum professorum, *cap. statuimus, eod. tit.*

¶ Religione exiens ad reditum cogendus est, & per Prælatum revocandus, *c. ult. eod. tit.*

¶ Religionem ingressus per metum qui in constantem virum cadere potest, non obligatur ad religionem, *c. 1. de his quæ vi metusve.* ¶ Religiosis interdicitur chirurgia, *cap. tua nos, de homicid.*

¶ Religiosus nec fidejubere, nec mutuum accipere potest, sine consensu Capituli vel Abbatis, *capit. quod quibusdam, de fidejuss.* aliàs conventus solvere non tenetur, *ibid.*

Religiosus locus, efficitur locus ad hospitalitatis usum deputatus, *c. adhæc, 4. de religios. domib.*

¶ Locus in quem mortuus illatus est, Religiosus efficitur: Nisi hæreticus eò sit illatus, *c. quicunque, 2. in princ. vers. & locus ille, de hæret. in 6.*

Res sacra vel **Religiosa** alienari, obligari, vel civilibus usibus commodari non potest, *12. q. 2. c. nulli. cap. prædia. item de reg. juris, in 6. c. semel, 51.*

Relationem ante consultationis exemplum litigatoribus edendum, *c. inimâsti, 68. de appellationib.*

¶ Ne relatione pendente Judex pronunciet, vel aliquid innovet, *c. licèt, 5. de officio legat. 2. q. 1. c. nomen. vers. quod nec in negotiis.*

¶ Relatione factâ & responso accepto, sententiâque exinde latâ, appellatio denegatur, *2. qu. 6. c. biduum. §. fin.*

Recurrendum, si sacræ scriptuæ auctoritas desit, ad quos sit *dist. 20. c. ult.*

Reliquiæ non debent exponi venales, & antiquæ extra capsam non sunt ostendendæ, *c. 2. de reliquiis.*

¶ Reliquiæ de novo inventæ, absque Papæ approbatione non sunt venerandæ, *c. 1. eod. tit.*

Remedium *c. redintegranda, 3. quæst. 1. c. redintegranda.*

Remissionis literas possunt Episcopi concedere: & quantum generales remissiones valeant, *vide in c. nostro. & cap. quod autem, de pœnit. & remiss.*

Renuntiare non videtur, qui deceptus aliud facit, *c. lectæ, de renunciat.*

¶ Renuntians Episcopatui quando ad illum resumi possit, *cap. post translationem, eod. tit.*

¶ Renuntians beneficio potest ad illud denuò admitti, *cap. veniens, eod. tit.* ¶ Non renuntiat juri suo, qui gratiæ se committit, *ibid.*

¶ Renuntians instrumentis, liti renuntiâsse videtur, *cap. cùm pridem, de pact.*

¶ Renuntiare potest quilibet juri suo, *cap. statuimus, de regular.*

¶ Renuntiare potest quis tacitè privilegiis suis, *cap. accedentibus, de privileg.*

¶ Renuntians beneficio in manu Laici, ipso jure eo privatur, *cap. quod in dubiis, de renuntiat.*

¶ Renuntiatio benè regentis, non est facilè admittenda, *cap. nisi cùm pridem, eod. tit.* ubi simul notantur causæ renuntiationis.

¶ Renuntiatione factâ, ipso jure irrita sunt instrumenta, *cap. sanè, eod. tit. & cap. cùm pridem, de pact.*

¶ Archiepiscopus renuntians, in illo loco pallio uti non potest, *cap. ad supplicationem, de renunciat.*

¶ Renuntiare quis potest beneficio sibi concesso, sed non collegio dato, *cap. si diligenti, de foro compet.*

¶ Renuntiare quis non debet beneficio absque consensu Episcopi, & quando repetere possit renuntiationem, *cap. admonet. & cap. sanè, de renuntiat.*

¶ Renuntians beneficio metu vel vi, illud non perdit, *cap. ad audientiam, de iis quæ vi.*

¶ Renuntians beneficio suo coram Judice competenti, illud repetere potest, *cap. accepta, de restit. spol.*

Repressaliæ dantur, quando generalis rerum retentio, auctoritate principis vel civitatis, pro damni recompensatione indulgetur, *cap. dominus, 23. quæst. 2.*

¶ Repressaliæ de jure canonico & civili prohibentur, unde in repressaliis ultra sortem nihil debet accipi, *cap. unic. lib. 6. de repress.*

¶ Repressalias concedentes contra Clericos, vel accipientes, si singulares sunt personæ, excommunicationis, si universitas, interdicti sententiam incurrunt, nisi intra mensem retractent, *ibid.*

Rei vendicatio non nisi adversùs rei possessorem competit: Nisi dolo desierit possidere: hic enim pro possessore habetur, *cap. pro possessore, 36. de reg. juris.*

¶ Rei vendicatione institutâ, regulariter quidem ipsa res venit in condemnationem. Nisi res sit consecrata: tunc enim æstimatio ejus venit præstanda, *14. q. 6. cap. 1. §. fin. cum cap. seq. Comperimus.*

¶ Rei vendicatio ibi, ubi res est de qua contenditur, competit, *cap. sanè si, 3. de foro compet.*

¶ In rei vendicatione actor rem quam petit, tenetur specificare ac designare, *cap. significantib. 2. de libelli oblatione.*

¶ In rei vendicatione succumbit actor non probans causam ex qua petiit, licèt post actionem in judicium deductam ex alia causa dominium sit nactus, *c. Abbate, 3. de re judicata, in 6.*

¶ In rei vendicatione actor reo sumptus, quos in rem bonâ fide fecit, tenetur restituere. A qua regula excipitur pretium quo rem comparavit, *16. quæst. 3. c. penult. §. universas.*

¶ Rei vendicatio longi temporis præscriptione eliditur, *c. cùm olim, 18. de præscriptionibus, 16. quæst. 3. c. placuit ut quicunque. §. præscriptionum.*

Residentiam non faciens Canonicus admonitus, nec appellationem ob hoc factam prosequens, privetur præbenda, *capit. pervenit, de appellat.*

¶ Residens intelligitur, qui jura Ecclesiæ suæ prosequitur, *cap. cùm dilectus, de Cler. non resid.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Residere nolens, admonitus, beneficio privetur, *cap. ex parte, eod. tit.*

¶ Residens dicitur, qui in servitio est Papæ, vel justa de causa abest ex licentia, *cap. ad audientiam. & c. relatum, eod. tit.* ¶ Ad residentiam compelli possunt Clerici per suos Prælatos, *c. cùm ad hoc, eod. tit.*

¶ Residens studii causa, quantum recipere debeat, *vide in cap. licèt, de præb.* ¶ Residere debet quilibet per se, non per alium, *c. conquerente, eod. tit.*

¶ Non residens, post citationem, per sex menses est expectandus. *c. tuæ, eod. tit.* ¶ Non residens, etsi Cardinalis, Ecclesiâ privandus, *c. 2. eod. tit.*

Responsa Prudentum. vide suprà in litera O. Opiniones.

Restituere in integrum, ad quem spectat, *vide in c. causa, de rest. in integr.*

¶ Restitutio fieri non debet, antequam citetur reus, si contumax est, *c. quoniam frequenter, ut lit. non contest.* ¶ Restituenda est possessio cum omnibus quæ interim percipi potuissent, *c. gravis, de restit spol.*

¶ Spoliatis per sententiam iniquam bona restituenda sunt, *c. ex insinuatione, de procurat.*

¶ Restitutio prius facienda est in causa possessionis, ante litis ingressum, *r. t. & 2. de restitut. spoliat.*

¶ Restitutio in spiritualibus peti potest, *cap. cùm venissent, de restitut. in integr.*

¶ Restituendus est prædo secundùm juris rigorem, & de restitutione prius agendum, quàm de canonica instititione, *c. literis, de restitut. spoliat.*

¶ Restitutionem potest petere Ecclesia, etiam contra latam sententiam, *c. ex literis, de restit. in integr.*

¶ Restituta uxore, debent omnia ejus bona simul restitui, *c. accedens, 2. ut lit. non contestat.*

¶ Restitutionem petenti non potest adversarius crimen opponere, *cap. item cùm quis, de restit. spoliat.*

¶ Restitutionem petens quid probare debeat. *cap. olim, 4. eod. tit.* ¶ Ad restitutionem non est cogendus qui non potest, *cap. cùm tu, de usur.*

¶ In restitutione matrimonii, necesse est probare jus matrimonii, & possessionem corporalem per carnalem copulam, *cap. ex parte, de restitut. spoliat.*

¶ Restitutionem matrimonii impedit adulterium publicum, *cap. significâsti, de divortiis.*

¶ Restitutio denegatur mulieri volenti cohabitare viro, cum contumelia creatoris, *c. gaudemus, eod. tit.*

¶ Restitutionem mulieris quæ impediant, *vide in cap. literas. & cap. ex transmissa, de restitut. spoliat.*

¶ Restitutionem petere non potest, possessionem de jure non habens, *cap. ex parte, de restit. spoliat.*

¶ Restitutio favorabilis est in causa matrimonii, *cap. ex literis, de in integr. restitut.*

¶ Restitui potest Ecclesia contra aliam Ecclesiam, *cap. audiis, eod. tit.* ¶ Restituere quis tenetur omnia quæ medio tempore percepit, si adversarius suum jus probaverit, *c. suscitata, eod. tit.*

Res cum suo onere transit, *cap. non sit in homine, de decim.* ¶ Res per quas causas nascitur, per easdem dissolvitur, *cap. 1. de reg. juris.*

¶ Non sermoni res, sed rei sermo est subjectus, *c. intelligentia, de verbor. significat.*

Revocatio mandati non valet, priusquam in causa sit conclusum, *cap. auditis de procurat.* ¶ Revocationi æquivalet certa Principis scientia, *cap. pastoralis, de offic. elegat.*

¶ Revocatio procuratoris non valet, nisi de ea Judici constet, *c. ex parte, de rescript.*

¶ Revocari potest illicitum mandatum, per superiorem, *c. quintavallis, de jurejur.*

Reus, *c. 10. §. reus, de verb. signific.* ¶ Non debet actori licere, quod reo non permittitur, *cap. non licèt, 32. d. tit. l. non debet, 41. ff. eod. tit.*

¶ Reus condemnatur in expensis, actore ex decreto primo in possessionem misso, etiam lite pendente, *cap. 1. de seq.*

¶ Reus si post litem contestatam non comparuerit, ad sententiam definitivam procedatur, *cap. prout, de dol.* ¶ Reus contumax potest adhuc à Judice citari semel, *ibid.* ¶ Reus, actore non provante, absolvitur, *c. accedentib. de privileg.*

¶ Reus absolvitur, ubi obtinuit partium jura, *c. inter, de fid. instrum.*

Restitutio in integrum partibus præsentibus petenda ac decernenda, *c. cùm ex literis, 5. §. tandem deliberatio, de in integr. rest.*

¶ Non totius temporis restitutio facienda, sed ejus tantùm quando se læsum probat, *Clement. 1. in fin. de in integr. restit.* ¶ In integrum restitutus meliorationes adversario restituere debet, *c. 1. in fin. de in integr. restitut.*

S.

Sacerdos, *distinct. 21. cap. Cleros. §. Sacerdos.* ¶ Sacerdos, qualiter se circa confessum habere debeat, *vide in cap. omnis, de pœnit. & remiss.* ¶ Sacerdotis filiam carnalem ducere non potest baptizatus ab eo, *c. ult, de cogn. spirit.*

¶ Sacerdos cum virgine matrimonium contrahens, post pœnitentiam, dispensationem obtinere potest, *c. sanè, de Cler. conjug.* ¶ Sacerdos advocatus esse non debet, *cap. cùm Sacerdotis, de postulat.*

¶ Contra Sacerdotem infamatum qualiter est procedendum, *cap. 2. de purgat. canon.*

¶ Sacerdos consanguineam fœminam in domo non habeat, & suspecti post trinam denunciationem excommunicentur, *cap. 1. & 2. de cohabit. Cler.*

¶ Sacerdotis confessionem revelantis pœna, *cap. omnis, de pœnitent. & remiss.*

¶ Sacerdos hominem casu interficiens non est deponendus, *cap. interfecisti, de homicid.*

¶ Sacerdos puerum disciplinæ causa percutiens, ita ut ictu moriatur, deponendus est, *cap. Presbyterum, eod. tit.* ¶ Sacerdotii incapax est bigamus, *c. 1. de bigam.* ¶ Sacerdos non habeat officium interdictum, vel simile, *c. Sacerdotibus, ne Cleric. vel Monach.*

¶ Sacerdoti infamato purgatio indicitur, *c. significâsti, de adulter.*

Sabbathis carnes comedere licet secundùm morem patriæ, *c. consilium, de observat. jejun.*

Sacrum quod est vel semel Deo dicatum, non est ad usus humanos ulterius transferendum, *c. semel, 51. de reg. jur. in 6.*

Sacramentum, *3. q. 1. c. multi. §. Sacramentum.* & de ratione nominis, *d. c. multi. §. sunt autem Sacramenta. versic. quæ ob id Sacramenta, usque ad vers. quæ ideo fructuosa. item d. dist. 2. cap. qui manducant. §. ista ideo dicuntur Sacramenta.* ¶ Definitio sacramenti, *1. q. 1. c. multi secularium.*

secularium. §. Sacramentum, de consecrat. dist. 2. c. Sacrificium. Declaratur. dict. dist. 2. c. signum.

¶ Divisio sacramentorum in sacramenta necessitatis & dignitatis. *1. cap. remissionem. §. sed notandum est. Species Sacramentorum, d. quæst. 1. c. multi secularium. §. sunt autem Sacramenta.*

¶ Sacramenta liberè sunt conferenda, absque ullius præmii exactione, *cap. ad Apostolicam. & cap. cùm in Ecclesiæ, de simon.*

¶ Sacramenta collata ab excommunicato, in excommunicatione vim habent, licèt talis conferens peccet, *cap. si celebrat, de Cler. excommunic.*

¶ Si Sacramentum est prætermissum, cautè supplendum est, *cap. 1. de Sacram. non iter.*

¶ Sacrum trahit ad se non sacrum, *c. quod in dubiis, de consecrat. Eccles.*

¶ Sacra non debent Laico pignori dari, nisi in necessitate, *c. 1. de pignor.*

Sacrarium ingredi prohibentur Subdiaconi & Ministri non sacrati, *dist. 23. c. non oportet Subdiaconat. & c. non oportet in Sacrator.*

Sacrificium, *cap. multi. §. Sacrificium, de verbor. signific.*

Sacrilegium quibus modis committatur.

Sacrilegium est quicquid in *sacratis* Deo rebus & Episcopis injustè agitur, pro sacrilegio reputatur, *cap. quæ multorum, 7. de reg. jur. 12. qu. 2. c. nulli. c. prædia. 13. q. 2. c. qui oblationes, in fine, 17. q. 4. c. qui rapit. cap. si quis contumax. §. sacrilegium ergò. c. quisquis. §. sacrilegium, usque ad finem.* etiam si eam privatam è loco sacro quis furripuerit, *dict. c. si quis contumax. §. sacrilegium ergò. vers. vel non sacrum. & d. c. quisquis. §. similiter sacrilegium. & §. fin.* quod fallit, si sacrum è loco privato furripuerit, *23. q. 4. c. quid ergò. §. fin.*

¶ Si res Ecclesiæ Alienat, vel alienationi consentit: sacrilegium committit, *17. q. 4. c. omnes Ecclesiæ.*

¶ Si Ecclesiam non permittat ordinari vel Consecrari, sacrilegium committit, *1. q. 1. c. nullus. §. qui autem, cum c. sequente.* ¶ Si de judicio Imperatoris vel Papæ Dubitat, sacrilegium committit, *dict. §. committunt etiam. vers. aut qui de principali. §. fin. cum cap. seq.*

¶ Si quis Legata Ecclesiæ retineat, sacrilegium committit, *13. q. 2. c. qui oblationes, in fin. 17. q. 4. c. sacrilegium.* ¶ Si divinam Legem non observat, vel in articulis fidei errat, sacrilegium committit, *17. q. 4. c. si quis suadente. §. committunt etiam.*

¶ Si Sacerdotes insequitur sacrilegium committit, *d. q. 4. cap. sicut qui. c. si quis contumax. §. dicitur etiam. c. quisquis. §. 1. vers. seu qui injuriam. cap. si quis deinceps. c. si quis suadente, in princ.*

¶ Sacrilegium committitur, si Laicus jura Ecclesiastica Usurpaverit, *cap. conquestus, 16. de foro compet.*

Sacrista & de hujus officio, *cap. unico, de officio sacristæ.*

de Salario & mercede Magistris ac Doctoribus artium liberalium decernendo, *c. 1. c. quia nonnullis, 4. & c. ult. §. fin. de magistr.*

Salitor, *vigesima sexta, quæstione tertia, cap. 1. §. Salitores.*

Sapientia, *de pœnitent. distinctione 2. capit. Sapient.*

Satisfactum, *cap. ex parte, 23. de verbor. significat.*

Scandalum non debet bonum faciendum impedire, *cap. nisi, de renunciat.*

¶ Ob scandalum ea quandoque sunt omittenda, quæ pro rigore juris sunt statuta, *c. super quodam, de statu Monach.*

Scholares, Canonici plenè recipiant fructus præbendarum suarum, *cap. super specula, de magistr.*

¶ Scholares in universitate possunt statuta facere, & citare, & contumaces punire, *cap. ex literis, de constitut.* Item possunt constituere procuratorem in curia Papæ, *cap. quia in causis, de procurat.*

Secundum, *cap. Abbate, 25. de verborum significat.*

Sede vacante, nil debet innovari vel mutari, *c. 1. ne sed. vacant.*

Senatusconsulti definitio, *dist. 2. cap. Senatusconsultum.*

Sententia injusta Judicem potiùs lædit, quàm eum in quem temerè fertur, *11. q. 3. c. nolite. §. fin.* ¶ De sententia non præcipitanda, *11. quæst. 3. c. summoperè.*

¶ Sententia ab ipso Judice sedente recitanda, *capit. ult. §. fin. de re Judicata, in 6.* fallit in Episcopo Judice, *d. c. ult. in princ.*

¶ De sententia in plurali, non singulari numero proferenda, *cap. cùm abuno, 4. dict. tit.*

¶ De sententia ex scripto recitanda, *2. quæst. 1. c. in primis. §. sed & de personis. vers. si scriptis judicatum. & §. fin. cum cap. seq. cap. legum.* Nisi Episcopus in causa Clerici sententiam ferat, *11. q. 1. c. si quis cum Clerico.*

Sepultura est eligenda apud loca magis religiosa, *cap. 3. de sepult.*

¶ Sepulturam debet quis eligere in loco parentum suorum, *cap. 1. de sepult.* ¶ Sepulturam licet eligere propriam vel alienam, *cap. eod. tit.*

¶ Sepultura negatur torneamentariis, *ibid.*

¶ Sepulturam eligens, parochiæ rationem habere debet, *cap. 2. de sepult.* ¶ Sepulturam eligere potest uxor sicut vir, *cap. de uxore, eod. tit.*

¶ Sepulturam filio minori potest eligere pater, *ibid.*

¶ De sepulturis hospitalariorum, *cap. in nostra præsentia, eod. tit.*

¶ Sepelire non licet Clerico raptorem, nec in mortali peccato decedentem, *cap. 2. de raptorib.*

¶ Sepultura conceditur Clericis interdictum servantibus, *cap. quod in te, de pœnit. & remiss.* Item facinoroso pœnitenti, *cap. ult. in fin. eod.*

¶ In sepulturis non est danda portio canonica, si ad fabricam & ad luminaria quædam data sint, *cap. ex parte, 3. de verbor. signific.*

¶ Pro sepultura nil dandum est, *c. abolendæ, eod. tit.*

Sequestratio fit rei servandæ causa, *c. 1. eod. tit.* Item sequestrationem bonorum impetrare potest mulier, propter inopiam viri, *cap. per vestras, de donation.* Item si etiam propter contumaciam absentis suspecti possessoris, *cap. ex literis, de dol. & contum.*

¶ Sequestratio injusta revocatur, *cap. 1. de sequestr. poss. & fruct.* ¶ Sequestrantur fructus lite pendente, *c. 2. de sequestr. fruct.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

si **Servus** Judæi Christianus fieri desideret, per hoc liber efficitur, *dist. 54. cap. nulla. §. fin. cum cc. sequent. usque ad cap. si servus absente.*

¶ Si Servus Episcopus sit factus, per hoc liber efficitur, *dist. 54. cap. si servus scienter. §. Episcopalis.*

¶ Servus non ordinetur invito domino, aliàs deponitur & domino restituitur, *cap. 1. 2. & 5. de serv. non ordin.*

¶ Servus Ecclesiæ quomodo potest manumitti, *vide in cap. Episcopi, eod. tit.*

¶ Servi & libertæ filius, liber est, *cap. dilectus filius, de serv. non ordin.*

¶ Servus matrimonium contrahere potest, domino suo invito, *cap. proposuit, de conjug. serv.*

¶ Servus fugitivus per fraudem ordinatus deponitur, *cap. de servorum, de serv. non ordin.*

¶ Servus ad ministrandum domino in sacerdotali ordine constitutus, si renuntiat officio deponarur, *c. nullus, eod. tit.*

de **Schismaticis** Jacobo, Petro & Joanne de Columna, *cap. unico, de schismaticis, in 6.*

Sigillo novo non utantur nisi collegiati, *cap. dilecta, de excess. prælat.*

¶ Sigillum non probat, nisi sit authenticum, *cap. 2. de fid. instrum.*

¶ Sigillum capituli dicitur authenticum, *cap. 3. de probat.* Item sigillum principis, *cap. cùm dilectus, de fid. instrum.* ¶ Ex sigillis veritas privilegiorum, vel falsitas dignoscitur, *ibid.*

¶ Sigillo authentico debet sententia excommunicationis corroborari, *cap. cùm medicinalis, de sentent. excommunic.* ¶ Sigilla falsa conficientium vel fingentium pœna, *cap. 3. de crimin. falsi. c. cùm olim, de offic. Iudic. deleg.*

Simonia, *1. quæst. 7. c. ult. in princ.* ¶ ejus definitio, *1. q. 1. c. qui studet.* Ex hoc canone Simonia definitur studiosa voluntas emendi vel vendendi spiritualia.

¶ Est autem Simonia dicta à Simone mago, *24. quæst. 3. cap. pen. in princ.* Simoniam verò esse hæresin, patet ex *d. c. ult. in princ. 1. qu. 1. c. venium. §. fin. cum c. seq. c. cùm omnis. c. eos qui. c. placuit. §. ex illa.* Concordat item propositæ causæ, *1. q. 1. c. erga Simoniacos. & c. nunquam. & 1. q. 3. c. ea quæ. item extravagant. com. 2. de Simonia extravag. com. 1. de sentent. excom.* Objicitur *1. qu. 1. c. placuit. §. item opponitur.* Species seu exempla hujus causæ exponuntur, *c. non satis, 8. & c. cùm in Ecclesiæ, 9. de Simonia.* qui Signa rebus alienis imponunt, coërcendi, *16. q. 6. c. 1.*

Quid sit Simonia, & quomodo committatur.

¶ Simonia est pactio circa spiritualia vel eis annexa, *cap. quæsitum, de verum permut.* ut promovere negotium, spe beneficii Ecclesiastici promissi, *cap. cùm essent, de simon.* item, docere pro mercede, cùm salarium ab Ecclesia constitutum habeat, *1. t. de magist.* item pro consecratione aliquid ultra procurationem accipere, *cap. cùm sit, de simoniac.* item, ubicunque spirituale pro temporali venditur, *capit. in tantum, eod. tit.*

¶ Simonia est aliquid pro sepulturis recipere, vel pro exequiis, inthronizatione, vel quocunque sacramento, *cap. cùm in Ecclesia, eod. tit.* Item per gratiam vel favorem publicè peccantem non corrigere, vel denuntiare, *cap. nemo, eod. tit.* Item promittere beneficium electori, *cap. de hoc, eod. tit.* Item Ecclesiam emere vel redimere, *cap. querelam, eod. tit.* Item pœnitentem indignum propter favorem aut gratiam reconciliare, vel pœnitentem ex odio repellere, *capit. nemo, eod. tit.* Item homagium petere pro beneficio, *cap. ex diligenti, eod. tit.* Item pro Ecclesiastico ministerio aliquid petere, *cap. 1. eod. tit.*

¶ Simonia est omne impensum pro quolibet obsequio in ordinatione, *cap. 1. eod.* Item ementes & vendentes Ecclesiarum ad ministrationem Simoniam committunt, *cap. consulere, eod. tit.*

¶ Simonia est aliquem pro pretio absolvere, *cap. ad aures, eod. tit.*

¶ Simoniâ solâ intentione committi potest, *cap. tua nos, de simon.*

¶ Simoniam quæ munera, & quando inducant, *vide in c. dilectus filius, eod. tit.*

¶ In simonia gratia, favor, vel odium loco pretii succedunt, *cap. cùm essent, eod. tit.*

¶ In simoniaco contractu tantum valet remittere, quantum dare, *cap. veniens, de testib.*

¶ Simoniacus est, qui de bonis suis præbendam constituit, ut ad eam Canonicus recipiatur, *cap. tua nos, de simon.*

¶ Simoniacus est recipiens pecuniam pro eo ad quod tenetur officio, *cap. dilectus filius, de simoniac.*

¶ Simonia est temporalia dare, spiritualia lucrandi causâ, *cap. tua nos, eod. tit.*

¶ Simonia non est dare suæ Ecclesiæ, & postea petere ut recipiatur in ea, nisi corrupta sit intentio & dantis & recipientis, *ibid.*

¶ Simoniacus non dicitur Episcopus, qui jura Episcopalia pro annua pensione alteri cedit, maximè ubi Papæ confirmatio accedit, *cap. constitutus, de religios. domib.*

¶ Simonia non est, si Clericus possessor vexationem redimit, *cap. dilectus filius, de simon.*

Eorum qui Simoniam committunt pœna.

¶ Simoniacus convictus perpetuò est deponendus, *cap. de hoc, eod. tit.* Debet purgatio indici de simonia suspecto, in qua si defecerit, beneficio privetur, *cap. insinuatum, eod. tit.*

¶ Similiter beneficio & officio privetur, munus aliquod recipiens pro chrismate, *cap. non satis, eod. tit.*

¶ Simoniacè ordinatus Missam cantare non potest, *cap. 4. eod. tit.*

¶ Contra simoniacum admittitur testis servus & criminosus, *cap. tanta, eod. tit.*

¶ Quæ sit pœna intrantis & recipientis in Ecclesia quendam simoniacè, *vide in cap. dilectus filius, eod. tit.*

¶ Per simoniam aliquem beneficio privans deponatur, *c. qui alium, eod. tit.*

¶ Contra simoniacum potest agi per certa signa, *cap. sicut simoniaca, eod. tit.*

¶ Simoniacus de simonia testificari non potest, *c. si dominus, de simon.*

¶ Simoniacè religionem scienter intrans, locum illum deserat, & arctiorem suscipiat, *c. de regular. eod. tit.*

¶ Simoniacè promoti, quamvis parvuli per parentes ignoranter beneficium adepti, illud resignare tenentur, *cap. per tuas, 2. eod. tit.*

¶ Circa simoniacè accusatum quæ attendenda, *ibidem.*

¶ Simoniaca promissio, promittentem non obligat, *cap. hoc autem, eod. tit.*

¶ Cum simoniaco aliquando potest dispensari, *cap. per tuas, 2 eod. tit.*

¶ Simoniam ex sola intentione committens, non tenetur renuntiare, vel restituere, *cap. mandato, eod. tit.*

Solvitur eo genere quodque, quo colligatum est, *c. 1. de reg. jur.*

Solutio proficit debitori ad liberationem & exceptionem. Nisi alii quam creditori solutum sit, *cap. ea te, 22. de jurejurando.* item nisi aliud pro alio solvatur vel præstetur, *cap. cum aliquib. 6. de re judicata.*

¶ Solutio prætereà proficit debitori, si causa de qua judicatum est, & quæ per sententiam est finita, rursus deducatur in judicium: nam obstat rei judicatæ exceptio, etiamsi cùm antea apud Ecclesiasticum Judicem actum esset, nunc apud civilem Judicem agatur: vel contrà, *cap. ult.. de except. in 6.* quod an semper verum sit, *vide 11 quæst. 1. capit. quicunque.* fallit supradicta regula, si ex alia causa nunc agatur, quàm actum est anteà, *capit. ult. de causa possessionis. cap. cùm olim, 14. de privilegiis.* Nisi in rem agatur, *cap. Abbate, 3. de re judicata, in 6. Approbatur ibidem. §. secùs autem.* fallit secundò, si causa ob quam in in priore judicio reus fuit absolutus, in posteriore judicio cesset, *capit. adversario, 13. de exceptionibus. Clement. ult. de appellationibus.*

¶ Tertiò fallit si contra alium in judicio priore actum est, quàm contra quem nunc agitur, *cap. cùm olim. 7. de causa possessionis.* quod ita est, nisi prior & posterior conventus sint litis consortes, *2. quæst. 6. cap. ei qui appellat. §. quandoque.* Quartò fallit si alius anteà egerit, quàm qui nunc agit, *cap. cùm super, 17. de re judicata. cap. inter dilectos, 8. §. fin. in fine, de donationibus. cap. 1. §. per præfatam. de jure patronat. in 6.* Proficit tamen prior solutio, si eùm posteriori actori actio primùm competeret, is alium anteà agere passus sit, *cap. quamvis, 25. de re judic.* ut etiam si posterior actor sit successor ejus qui anteà egit, *dict. cap. 25. in fine.* Quintò fallit si alia res petatur nunc, quàm anteà est petita, *cap. dilectus, 18. de offic. ordinarii. cap. cùm olim, 7. de causa possessionis.* si pro Solutione debiti pignoribus cavere debitor sit paratus, per hoc exceptione non defenditur, *cap. cum aliquibus, 6. de re judicata.*

¶ Solvere non tenetur Ecclesia debita pro ea non contracta, *cap. 2. de solut.*

¶ Ad solutionem debiti pro Ecclesiis ab antecessore contracti, tenetur successor, *c. 1. eod. tit.*

¶ Solutionem debiti neganti incumbit probatio, *c. fin. eod. tit.*

¶ Ad solutionem expensarum tenetur, qui diem non servat, *cap. cùm dilecti, de dolo & contum.*

Sorores duæ possunt duobus fratribus copulari, *capit. quod super, de consanguinit. & affin.*

Sortilegus, *26. quæst. 2. capit. 1. §. fin. cum c. sequente. cap. hi qui de paganis. c. non exemplo. quæst. 5. in princ. c. sortes. pervenit. cap. Episcopi in princ. & quæst. 7. c. non observetis. vers. & sortes. item de sortilegiis, c. 1.* Definitio sortilegorum, *26. qu. 1. in pr. cum c. seq. item qu. 3. c. 1. §. sortilegi.*

Speciale præceptum plùs valet quàm generale, *c. si adversùs nos, de hæret.*

ad **Spectacula** ne die solenni, prætermisso Ecclesiæ conventu eatur, *de cons. dist. 1. c. qui die solenni.*

Spiritus sanctus procedit à Patre & Filio, *c. unico, de summa trinitate, in 6. de consecrat. dist. 5. cap. de spiritu. & c. ult.* An & quatenus permaneat vel recedat Spiritus sanctus, *de pœn. dist. 2. c. quærendum. c. potest dijcursus.*

Spiritualia pro temporalibus commutari non possunt, *cap. exhibita, de rer. permut.*

¶ De spiritualibus potest in arbitros compromitti, *cap. nisi de præb.*

¶ In spiritualibus non ex legum distinctione, sed ex æquitate canonum proceditur, *cap. literas, de juram. calumn.* ¶ In causis spiritualibus non recipitur juramentum calumniæ, *ibid.*

Spoliantes naufragos incidunt in canonem, *cap. excommunicationi, de raptu.*

Spoliatus conveniri non potest, antequam restituatur, *2. q. 6. c. ult.* §. *appellatore.*

Sponsalia, *30. quæst. 5. c. nostrates.* ¶ Dividuntur in sponsalia de præsenti & de futuro, *cap. si inter virum, 31. de sponsalib.*

¶ Sponsalia de futuro solvuntur per sponsalia sequentia de præsenti, *cap. 1. de spons. duor.*

¶ Sponsalia dicuntur matrimonium consummatum, si carnalis copula intervenerit, *c. veniens, de spons.*

¶ Sponsalia de futuro solvit lepra, vel alia deformatio similis, *cap. quemadmodum, de jurejurand.*

¶ Sponsalia quando inducant publicæ honestatis justitiam, *vide in cap. literas, de despons. impub.*

¶ Sponsalia de præsenti dissolvi non possunt, *capit. 1. & 2. de spons. duorum.*

¶ Sponsalia ante septennium ritè contrahi non possunt, *cap. ad dissolvendum, de despons. impub.*

¶ Sponsalia per vim contracta, etsi sponsa fuerit in domum sponsi deducta, non valent *c. ex literis, eod. t.*

¶ Sponsam fratris nemo, etiam fratre mortuo, habere potest, propter publicæ honestatis justitiam, *cap. ad audientiam, de sponsal.*

¶ Sponsa sponsum vagabundum sequi non tenetur, nec eum diu expectare, *cap. de illis, eod. tit.*

¶ Sponsa de præsenti, vivente sponso, aliam ducere non potest, nisi prior religionem intret, *cap. 2. de spons. duorum.* ¶ Sponsa duorum dicitur, quæ cum uno per verba de futuro contrahit, cum altero per verba de præsenti, *cap. 1. eod. tit.*

¶ Sponsa duorum, lite pendente, cum neutro contrahere potest, donec quæstio decidatur, *cap. tua fraternitas, eod. tit.*

¶ Sponsalibus contractis inter puberem & impuberem, pubes per verba de præsenti consentiens dissentire amplius non potest, sed impubes, cùm pubes factus erit, poterit dissentire, *c. de illis, de despons. impub.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Sponsalia sunt, & non matrimonium, quæ ante annos legitimos fiunt, *cap. tuæ nobis, eod. tit.*

¶ Sponsalia de præsenti contrahens, ad consummationem est cogendus, *cap. ex literis, eod. tit.*

¶ Sponsalia de futuro qui contraxerunt, possunt mutuo dissensu separari, *cap. præterea, de sponsalibus.*

¶ Sponsalia sub honesta conditione contracta, non valent ante conditionis eventum, *cap. de illis, de condit. appos.*

¶ Sponsalia contrahi possunt inter absentes per personam interpositam, *cap. veniens, qui Cler. vel vov.*

¶ Qui sponsalia contraxit cum puella in cunabulis existente, cà mortuâ matrem ducere non prohibetur, *cap. literas, de desponſ. impub.*

¶ Sponsalia quà ætate dissolvantur, vel consummentur, *vid. in cap. attestationes, eod. tit.*

¶ Sponsaliorum probatio viro incumbit, *cap. 1. de clandestin. desponſ.*

¶ Sponsalibus conditio inhonesta apposita, quæ contra substantiam matrimonii fit, ea rumpit & dissolvit, *cap. ult. de condit. appos.*

¶ Ad sponsalia consummanda hortandus quis potiùs est quàm cogendus, *cap. requisivit, de sponsal.*

Sponsaliorum & Nuptiarum promiscuus usus : ideò *27. quæst. 2.* Gratianus disserit, an sponsalia conjugii appellatione contineantur, seu an sponsus & sponsa coniuges rectè dicantur? cujus quæstionis partem quidem affirmativam primùm probat argumentis & auctoritatibus, *dict. quæstion. 2. in princ. cap. sufficiat. §. cùm ergò. cap. beata. §. fin. cap. conjuges. cap. conjunx. cap. omne itaque. cap. qui desponſatam, in princ. & §. 1. item cap. si quis desponſaverit, §. fin.* ¶ Deinde partem negativam defendit, sponsalia videlicet conjugii appellatione non contineri, & sponsum sponsamque coniuges non rectè dici, *dict. §. fin. cum sequentibus. & dict. quæst. 2. c. decreta. §. 1. cap. quod autem. §. unde apparet. §. item si sponsa. cap. si quis sponsam. §. 1. c. statutum. §. apparet.* Postremò Gratianus hanc canonum contrarietatem conciliare conatur, distinctione factâ inter conjugium initiatum & ratum : initiatum appellans, cui carnalis copula non intervenerit : ratum appellans, cui copula ista intervenerit, *dict. capit. statutum. §. quomodo. & dict. quæst. 2. c. cùm initiatur.*

Sportularum nomine Clerici judicantes nihil pro suis sententiis accipere debent, *cap. cùm ab omni, 10. de vita & honestate Clericorum.* Taxatio expensarum pro literis cancellariæ dandarum, *extrav. Ioan. XXII. unica, de sententia excommun.*

Statuta Ecclesiæ variari possunt pro tempore, *cap. non debet, de consanguinit. & affinit.*

¶ Statuta Laicorum super rebus Ecclesiasticis non valent, nisi ab Ecclesia confirmentur : & statuentes contra Ecclesiam sunt excommunicandi, nisi statuta revocent, *cap. noverit, de sentent. excommunic.*

Ex **Stipulatione** pœnali si non fiat quod sub pœna promissum est, actio datur ad pœnam petendam. Nisi matrimonium sub pœna fit promissum, *capit. gemma, 29. de sponsalibus.* item nisi pro parte præstitum sit, quod sub pœna promissum est, hoc enim casu pœnalis stipulatio non nisi pro reliqua parte, non in solidum committitur, *c. Iuam, 9. de pœnis.*

Subdelegatus à Principe solus alteri cauſam subdelegare potest, *c. cùm causam, de appell.*

¶ A subdelegato si fuerit appellatum, delegatus procedere poterit, si aliquid iurisdictionis sibi retinuerit, *c. super quæstionum, de offic. deleg.*

Subdiaconi, *distinct. 21. c. Cleros. §. Hypodiaconos.*

¶ Subdiaconus non debet esse minor viginti annis, *dist. 77. c. Subdiaconus.*

¶ Calicem & patenam ad altare defert, Diaconis tradit, urceolum quoque & aquam, manile & manutergium tenet, &c. *dist. 25. cap. 1. §. ad Subdiaconum, dist. 23. cap. 1. §. deservientes.*

¶ Subdiaconus & Diaconus simili gaudent privilegio, *c. miramur, de serv. non ordin.*

¶ Subdiaconus à Papa ordinatus, privilegium habet, *c. cùm in dist. de tempor. ordin.*

¶ Subdiaconus potest eligi in Episcopum, & cura animarum ei committi potest, *c. à multis. & c. præterea, de ætat. ordin.*

Succentor, *distinct. 21. capit. Cleros. §. succentor.*

Successor præstat factum prædecessoris, nisi perniciosum sit : tunc enim mutat, *63. dist. cap. quia sanctæ. §. verum.*

¶ Nemo plus juris ad alium transfert, quàm ipse habuit, *cap. nemo potest. 79. de regulis juris, in 6.*

¶ Successor uti debet jure sui actoris, *cap. is qui, 46. dict. tit.* secùs si manifesta sit iniquitas, *100. distinct. c. novit.*

¶ Successor justam habet ignorantiæ causam, *cap. cùm quis, 14. de reg. jur. in 6.*

Suffraganeus, Archiepiscopi delegationem invitus recipere non tenetur, *c. pastoralis, de offic. ordin.*

Sui Clerici, *capit. sicut, 5. de verborum significatione, in 6.*

Superstitio est, quicquid Institutum est per homines ad facienda & colenda idola, vel ad colendam, sicut Deum, creaturam, *26. q. 2. c. illud.*

Suspensus nec eligi nec eligere potest, *cap. cùm dilectus, de consuet.* nec beneficium conferre, *c. si celebrat. de Cler. excommunic.*

¶ Si celebret, privatur officio & beneficio, *c. Cler. eod. tit.*

Suspensionis causæ.

Quicunque Ecclesiam pro alienis debitis obligat, suspenditur, *cap. si quorundam, de solut.*

¶ Suspensus est quicunque in mortali peccato existit, *cap. quæsitum, de cohabit. Cler.*

¶ Judex Ecclesiasticus, qui sine scriptis sententiam excommunicationis profert, per mensem suspenditur ab ingressu Ecclesiæ : idem do eo qui sententiam ex gratia vel favore in detrimentum alterius partis profert, *c. 1. de sent. & re judic. lib. 6.*

¶ Clericus qui clandestinis matrimoniis præest vel interest, per triennium suspendi debet, *cap. cùm inhibitio, de clandest. desponſ.*

¶ Literas

¶ Literas Capituli, qui corrupit, ab officio & beneficio suspendi debet, *c. tam literas, de testibus.*

¶ Sacerdos concubinarius, cùm in judicio per sententiam vel propriam confessionem condemnatur, suspenditur, *c. 6. de cohabit. Cleric.*

¶ Suspensus celebrans est deponendus, *c. veritatis, de dol. & contum.*

¶ Episcopus, Clericum alterius diœcesis ordinans sine literis dimissoriis, per annum suspenditur, *c. nullus, de tempor. ordin. in 6.* & Clerici Episcoporum sic suspensorum, possunt sine licentia eorum à vicinis Episcopis canonicè ordinari, *ibid.*

¶ Prælati qui Ecclesias, vel bona immobilia Ecclesiarum dominio Laicorum subjiciunt, eos instituendo vel advocatos vel patronos, per triennium suspenduntur; Laici verò, qui ad hoc prælatos aliasvé personas per vim compulerunt, cujuscunque conditionis sint, excommunicationem incurrunt, & nihilominùs ipsum factum ipso jure nullum est. *Gregorius in capit. hoc consultissimo, de rebus Eccles. non alien. lib. 6.*

in **Suspicionem** fidelis homo facilè venire non debet, *11. quæst. 3. c. absit.*

¶ Suspecto non debet causa committi, nec committit Papa ex certa scientia, *cap. causam, de offic. deleg. & c. cùm inter priorem, de except.*

¶ Propter suspicionem, etiam injustam, potest dominus mandatum revocare, *cap. ex parte, de rescript.*

¶ Ex suspicione potest uxor accusari de adulterio, *cap. maritus, de adult.*

¶ Suspicionis causa non coram suspecto Judice, sed coram arbitris est probanda, *capit. secundò requiritur, de appell.* ¶ Suspecti Judicis causa coram quo probanda sit, *vide in c. suspicionis, de offic. deleg.*

¶ Suspicio sola licet vehemens non condemnat, *c. literas, de præsumt.*

de **Symbolo** prædicando, *de cons. distinct. 4. c. symbolum.*

T.

Tabellionatus officio uti non debent Clerici in sacris ordinibus constituti, *c. sicut, ne Cleric. vel Monach.*

¶ Tabellionatus officium *vide in cap. quemadmodum contra falsam, de probat.*

Taciturnitas bona & mala, *43. dist. c. in mandatis.*

Tempore prior est jure prior, *cap. quia diversitatem, de concess. præbend.*

¶ Temporis cursus crimen probat, nec currit tempus, nisi à tempore notitiæ, *c. excommunicamus, 1. de hæretic.*

Tentatio multiplex : Dei, hominis & Diaboli, *de pœnit. distinct. 2. §. opponitur. & §. econtrariò.*

Tergiversatio est deceptio, & sine tergiversatione notorium dicitur, quod nullâ arte celari potest, *c. cùm in partibus, de verbor. signific.*

Testamentum unde dictum, definitur, *13. q. 2. c. placuit. §. vel ut quidam. verſic. unde & testam.*

¶ Testamentum pupillare paterni testamenti pars est, *c. 1. §. in fine, de testamentis, in 6.*

¶ Testatoris privata dispositio, generalem canonis constitutionem non mutare potest, *cap. requisivisti, de testament.*

¶ Testamentum multis modis dicitur, *cap. cùm Marthæ, de celebrat. Miss.*

¶ Testamentum morte confirmatur, *ibid.*

¶ Relictum testamento Episcopo, præsumitur intuitu Ecclesiæ relictum, nisi à propinquo, aut specialim intuitu personæ datum sit, *c. requisivisti, de testam.*

¶ In testamenti dispositione & executione consuetudo terrarum est observanda. *capit. Raymutius, de testament.* Testator potest solutioni legatorum pœnam imponere, *ibid.*

¶ Testamento legata ab hæredibus sunt præstanda, nisi sit alius executor, *ibid.*

¶ Testamentum legitimum impediens, excommunicandus est, *cap. si hæredes, eod. tit. & c. penult. eod.*

¶ Testatoris vota observanda, ubi nec fraus, nec dolus intervenit, *cap. requisivisti, eod. tit.*

¶ De indistinctè Ecclesiæ relictis Episcopus canonicam portionem sumere debet, *ibid.* quæ verò sit ea canonica portio, *vide in cap. ex parte, 3. de verb. sign.*

¶ Testamentum in fraudem Ecclesiæ non valet, *cap. de his, de testament.*

¶ Compellendi sunt per Episcopos executores, ut voluntatem testatoris exequantur, & si noluerint, vel negligentes in executione sint, Episcopus ipse exequatur, *cap. tua nobis. & cap. Ioannes, de testament.*

¶ Qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit, non videtur decedere intestatus, *cap. cùm tibi, de testam.*

¶ Abbatissa testamentum de rebus Ecclesiæ condere non potest, *cap. 2. de reb. Eccles. non alien.*

¶ Alienatus mente testamentum condere non potest, *cap. ult. de succeſſ. ab intest.*

¶ Testari non potest Clericus de bonis mobilibus vel immobilibus Ecclesiæ, sed eleemosynas mediocres dare ei permittitur : de propriis verò liberè testatur, *cap. relatum, de testament.*

¶ Testamentum duorum vel trium testimonio probatur, *ibid.*

¶ In testamenti causa non secundùm leges, sed secundùm canones est judicandum, *cap. relatum, de testam.*

Testamenti Veteris & Novi differentia, *31. quæst. 1. cap. si quis fuerit, §. sed in veteri.*

Testis, *cap. forum, 10. §. testes, de verbor. signific.*

¶ Testes ad testimonium ferendum cogi possunt, *t. t. de testibus cogend.*

¶ Ad probationem tamen criminis nemo invitus cogitur, *cap. delictorum, eod. tit.*

¶ Testis ex intervallo dictum mutare non potest, *cap. per tuas, de probat.*

¶ Post testium renuntiationem, & publicationem testimoniorum peremptoria exceptio probari & opponi potest, *cap. series, de testibus.*

¶ Formam juramenti quod testes præstare debent, *vide in cap. quotiens, de testibus.*

¶ Testes possunt super novis articulis produci, attestationibus licet publicatis. *cap. fraternitatis, eod. tit.*

¶ Testis semel in causa jurare debet, *cap. præterea, de testib. cog.*

¶ Testes

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Testes idonei iterum recipi possunt, *cap. præsentia, eod. tit.* ¶ Testi non creditur nisi jurato, *cap. nuper nobis, eod. tit.*

¶ Testes etiam absente Judice sumuntur, *cap. significavit, de offic. jud. ordin,*

¶ Testium receptio in causa matrimoniali, & ante & post litem contestatam valet, *cap. accedens, 2. ut lit. non contestat.*

¶ Tertia testium productio concedenda est, sed quarta non facilè admittenda, nisi cum juris solennitate, *cap. in causis, de testibus.*

¶ Testem impediens ne testimonium dicat, excommunicetur, *cap. constitutus, eod. tit.*

¶ Testes producuntur extra judicium quandoque ad perpetuam rei memoriam, *cap. Albericus, de testib.*

¶ Testes examinari & audiri possunt in alia provincia, quàm ubi litigatur, & per alios quàm per Judices ipsos, *cap. cùm olim, eod. tit.*

¶ Testium reprobatio mutua, tertiam iterationem non excedat, *cap. licèt. 3. eod. tit.*

¶ Testium productio quarta quando peti, & quando concedi possit, *vide in cap. penult. eod. tit.*

¶ Testium juramentum potest à partibus remitti, *cap. tuis quæstionibus, eod. tit.*

¶ Testium dicta discordantia Judex, quatenus fieri potest, concordare debet, eorumque dicta in benigniorem partem interpretari, *cap. cùm tu, de testibus.*

¶ Testes iteratò examinare potest Judex ex officio, *cap. cùm clamor, eod. tit.*

¶ Testes nomine instrumentorum continentur, *cap. cùm Ioannes, de fid. instrum.*

¶ Secundùm testium dicta judicandum est, *capit. tertio loco, de probat.*

¶ Testes partibus præsentibus producantur, nisi alterutra pars contumaciter absit, *c. in nomine, eod. tit.*

Qui & quales ad testimonium dicendum admitti debeant, quidq; in iis observandum.

Testes qui dicantur idonei, *vide in cap. forus, de verbor. signific.*

¶ In testibus quæ sint circumstantiæ inquirendæ, *vide in cap. cùm causam, de testibus.*

¶ Testes super positionibus sunt diligenter examinandi, *cap. 1. de testibus, in 6.*

¶ In causa denuntiationis vel correctionis, principalis persona testis legitimi loco habetur, *capit. in omni negotio, de testibus.*

¶ Testes debent infamiâ, suspicione, & omni denique maculâ carere, *cap. 1. de except.*

¶ Consanguinei testes requiruntur ad probationem consanguinitatis, hique aliis omnibus præferuntur, *cap. quoties, de testib.* ¶ Testis non potest esse actor & procurator in eadem causa, *cap. insuper, eod. tit.*

¶ Testium non multitudo, sed qualitas consideranda, & testium auctoritas multitudini præfertur, *ib.*

¶ Testium numerus, ubi non exigitur certus, duo vel tres sufficiunt, *cap. licèt universis, de testibus.* & testibus ejusdem honestatis existentibus, prævalet numerus, *ibid.* ¶ Testum juratorum tantùm valet testimonium, *cap. præterea, de testib.*

¶ Testes qui perjurii suspecti sunt, non audiri debent, *cap. in literis, de testibus.* ¶ Testis unus ad condemnationem solus non sufficit, *c. veniens, eod. tit.*

¶ Testes miraculorum, qualiter examinandi, *cap. venerabilis, eod. tit.*

¶ Testes jejuni deponere debent, *c. 1. de testib.*

¶ Testis potest esse Clericus in causa Ecclesiastica, & religiosus in causa Ecclesiæ suæ, *cap. cùm nuncius, eod. tit.* ¶ Testes plures quàm mater & filia requiruntur ad matrimonii probationem, *c. super eo, eod. tit.*

¶ Testis potest esse Judex delegatus in causa sibi commissa, dummodò officium judicandi deponat, *cap. dilecto filio, eod. tit.* ¶ Testis minùs legitimus in odiosa exceptione admittitur, *c. tam literis, eod. tit.*

¶ Testes admitti possunt in causa matrimoniali super uno articulo, testationibus publicatis, *cap. ex tenore, eod. tit.* ¶ Testis idoneus non dicitur, cui criminalis objectio fieri potest, *c. 1. eod. tit.*

¶ Religiosus in Ecclesiæ suæ causa testis esse potest, modò patronus ejus non sit, *c. insuper, de testib.*

Quibus de causis testes reprobentur.

Testes quibus de causis reprobentur, *vide in cap. si quis testium. & cap. ex parte, de testib.*

¶ Testis in uno judicio receptus, non facit fidem in alio, nisi inter easdem personas, *cap. constitutus, de testibus.* ¶ Testis sibi contradicens reprobatur, *cap. licèt, de probat.* ¶ Testes in probatione singulares reprobantur, *c. cùm dilectis, de elect.*

¶ Testes familiares ad matrimonii diruptionem non admittuntur, *c. in literis, de testib. & attest.*

¶ Testis in mea causa esse non potest is, cujus testimonium in alia causa reprobavi, *c. insuper, de testib.*

¶ Testes quibus crimen objicitur, à testimonii dictione removentur, *cap. super eo, de testib.*

¶ Testis cui in modum exceptionis crimen objicitur, aliquâ pœnâ affici non debet, sed tantùm à testimonio repelli, *cap. 1. de except.* ¶ Testis varians & vacillans repellitur, *cap. cum Ecclesia, de caus. possess. & propriet.* ¶ Qui contra testes aliquid opponit, publicatis attestationibus, de malitia jurare debet, *cap. præsentium, de test.* ¶ Testis esse non potest quis criminis, ejusdem criminis accusatus, *cap. veniens, eod. tit.*

¶ Testimonium de auditu in causa matrimonii non valet, *cap. licèt ex quadam, eod. tit.*

¶ Judæus in causa Christiani testis esse non potest, non econtrà, *cap. Iudæi, de testibus.*

¶ Testes qui testificanda didicerunt, reprobantur, nisi in causa matrimoniali, *cap. constitutis. & c. cùm in tua, eod. tit.* ¶ Laicus in criminali causa contra Clericum testimonium perhibere non potest, accusat tamen pro sua vel suorum injuria, *c. de cætero, de testibus.*

¶ Socius criminis, in criminali causa non admittitur tanquam testis, *cap. sicut nobis, eod. tit.*

¶ Si crimen testibus objiciatur, & Judex nihilominùs secundùm eorum dicta sententiam ferat, revocanda sententia, *cap. ex parte, A. eod. tit.*

¶ In causa testis is idoneus non est, qui consimilem causam habet, *capit. personas, eod. tit.*

¶ Conspiratores ad testimonium dicendum non admittuntur, *cap. cum I. & A. de sentent. & capit. suborta. & cap. per tuas, 2. de siman.*

¶ Testimonio unius prævalet fama, *cap. super eo, de consang. & affin.* ¶ Ad testimonium dicendum non admittuntur inimici capitales, *c. licèt Hely, de sim.* de Theologiæ studiosis ad scholas transmittendis, *c. ult, de magistris,*

Thesau-

Thesaurarii officium, *dist. 25. cap. 1. §. ad thesaurarium.*

Timor Dei, *11. quæst. 3. capitul. qui omnipotentem.*

Tonsuram primam potest Abbas dare Monacho suo, *cap. cùm contingat, de ætat. & qualit.*

¶ Tonsuram gestare non tenetur Clericus uxoratus, *cap. Ioannes, de Cleric. conjug.*

¶ Tonsura non privilegiat uxoratos, *c. cùm decorem, eod. tit.*

de Torneamentis non exercendis, *c. 1. in princ. de torneamentis.* Mutatur ac tollitur hoc *extrav. Ioan. XXII. unicâ, eod. t.*

in Toto & pars continetur, & in eo quod plùs est, continetur minus, *c. plùs semper, 35. & c. in toto, 8. de reg. jur. in 6.*

Traditio Rei præsumitur ex solutione pensionis, *c. cùm veniret, 9. de Restitut. spoliat.*

Transactio non minorem auctoritatem, quàm res judicata obtinet, omnemque disputationem causæ principalis tollit exceptionis ope, *c. 1. de transactionibus.* Nisi beneficio Ecclesiastico acceptâ pecunia sit transactum, *c. cùm pridem, 4. de pactis.* item nisi de causa matrimoniali sit transactum, *c. ult. versic. exceptis nimirum, de transactionib.* aliàs non rescinditur, etiamsi transigentem statim pœnituerit, *c. quod semel, 21. de reg. jur. in 6.* quod si adversa quoque pars fidem transactioni non præstet, & altera eam servat, non tenetur, *cap. frustrà, 75. de regul. jur. in 6.*

¶ Transactio dicitur amicabilis compositio, *c. ex literis. & seq. de transact.*

¶ Transactio in matrimoniali causa locum non habet, *c. ex parte, eod. tit.*

¶ Transactio super subjectione spirituali non valet, nisi in beneficiis Ecclesiasticis, *c. præterea. & cap. super eo, eod. tit.*

¶ Transactio in spiritualibus, quæ fit mediante pecuniâ, non valet, sed ea per compositionem amicam secundùm jus fieri debet, *c. constitutus. cap. præterea. & cap. de cætero, eod. tit.*

¶ Transactio in decimis locum non habet, *cap. veniens, eod. tit.*

¶ Transactio quæ juri non est contraria, ab Episcopo rata habetur, *c. de cætero, eod. tit.*

¶ Transactio factâ, omnia prioris instrumenta cassantur, & prævalet instrumentum transactionis, *cap. 4. eod. tit.*

¶ Transactio fieri non debet super Ecclesiastico beneficio: quia speciem continet simoniæ talis transactio, *c. constitutus, de transact.*

¶ Transactio super decimis inter personas Ecclesiasticas valet, si fiat auctoritate diœcesani, *c. statuimus. eod. tit.* ¶ Transigere non potest Prælatus sine literis Capituli, *c. contingit, eod. tit.*

¶ Per transactionem non potest nova pensio Ecclesiæ imponi per partium pactionem, sine vitio simoniæ, *c. præterea. & c. 1. de transact.*

Treugæ quando servandæ, & circa quas personas: item ipsas frangentium pœna. *cap. 1. de treug.*

Tributum etiam licitè ab Ecclesia datur, sed intuitu pacis, *23. q. 1. c. quid.*

Tutela Triplex, *16. q. 1. c. generaliter.* ¶ A tutela & cura excusantur Clerici & Monachi, *dist. 88. cap. ult. 16. quæst. 1. c. generaliter, 21. q. 3. c. Cyprian.*

¶ Pubertate pupilli finitur tutela. Cui tamen contradicit *c. puberes, 3. de desponsat. impub.*

Tutor tenetur defendere pupillum, & judicium nomine ejus suscipere, *12. q. 1. c. 1.* Nisi tutor esse desierit, *c. ex parte, 67. de appellat.*

V.

Vacante sede, status ejus mutari non debet, *c. 1. ne sede vac.*

¶ Vacante imperio, ejus vicem supplet Ecclesia, & ad eam appellari potest, *cap. licèt, de for. compet.*

¶ Vacantium Ecclesiarum custodia ad Archidiaconum spectat, *cap. ut Archidiaconus, de offic. Archidiac.*

¶ Vacare non debet Ecclesia regularis vel cathedralis ultra tres menses, *cap. ne pro defectu, de elect.*

¶ Non vacans præbenda nemini promitti debet, *c. relatum, de concess. præbend.* ¶ Vacante sede nulla præscriptio currit, *cap. illa, ne sede vacante.*

¶ Vacante sede, attestationes contra sedis statum receptæ non valent, *c. fin. eod. tit.*

¶ Vacante beneficio ultra id tempus, quo conferendi potestas ad Episcopum devolvitur, Papa conferendi illud jus habet, vel legatus ejus, *capit. 2. de concess. præbend.* ¶ Vacantem Episcopatum conferre non potest Archiepiscopus, sed quidem minora beneficia, *capit. dilectus filius, eod. tit.*

¶ Vacante sede, potest Capitulum supplere vices Episcopi, in quibus Episcopo non præjudicatur, *c. his quæ. & c. cum olim, de major. & obed.*

¶ Vacante sede Metropolitanâ, potest Capitulum Suffraganeum confirmare, *ibid.*

Vanitatem & sensus obscuritatem deducit omnis scientia, quæ ad tropologiam non confertur, *37. dist. c. nonne.*

Vasallus vasalli coram vasallo conveniendus est, & non coram domino principali, *c. ex transmissa, de for. compet.*

¶ Vasallus feudum sine consensu domini alienare non potest, *c. quæ in Ecclesiarum, de constit.*

Vates, *distinctione vigesimâ primâ, capit. Cleros. §. vates.*

Vectigal novum non potest Episcopus imponere monasterio, *c. scientes, 3. & c. innovamus, 10. de censibus.*

Velum de manu Sacerdotis dari potest, *cap. consuluit, qui Cleric. vel vov. contr. poss.*

Venatio quæ Clericis permissa, *76. distinct. capitul. Esau, de consecrat. distinct. 5. c. nunquam.*

Vendendi carius emendique studium, maximè Clericis prohibetur, *14. q. 4. c. canonum.*

Si *Venditor* deceptus sit ultra dimidium justi pretii, valet quidem venditio, sed venditori datur actio, ut restituto pretio rem recipiat, *cap. cum dilectus. 3. & cap. cum causa, 6. de emptione & venditione.* Nisi emptor offerat quod justo pretio deest, *dict. cap. 3. & dist. cap. 6. & d. dist. 1. repl. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Venditor cogi potest, ne cariùs vendat merces suas transeuntibus, quàm in mercato vendere possit, *cap. 1. de emptione & venditione.*

¶ Venditor vitium rei in vendendo indicare tenetur: aliàs empti actione vel redhibitoria tenetur. Nisi emptor vitium scivit, *cap. eum qui certus, 31. de regulis juris, in 6.*

Re *Venditâ* evictâ, emptor regressum habet adversùs venditorem de præstanda evictione, quod fallit, si emptor conventus non denuntiavit venditori, ut defensioni rei adesset, *cap. ult. in princ. de empt. & vend.* item fallit si emptor contumaciter abfuit tempore sententiæ latæ, *dict. c. ult. vers. vel contumaciter.* Tertiò si per injuriam Judicis emptor victus sit, *d. c. ult. vers. seu per injuriam.*

Venditio celebrata intelligitur, si pretium receptum sit, vel fides de eo habita, licèt res nondum sit tradita, *c. in tantum, de simon.*

¶ Transeuntibus nil cariùs vendendum quàm incolis, *cap. 2. de empt. & vend.*

¶ Venditare minus dimidio pretio, in optione emptoris est, venditionem rescindere, vel pretium justum supplere, *c. cùm dilecti, eod. tit. & c. cum causa, eod. tit.*

¶ Vendita res Ecclesiastica revocari debet, *c. ad nostram, de reb. Eccles. non alien.*

¶ Venditor tribus casibus emptori non tenetur de evictione, *c. si venditori, de empt. & vendit.*

¶ Vendi vel venales exponi non debent reliquiæ sanctorum, *c. 1. de reliquiis.*

Veniæ facilitas incentivum præstat delinquendi, *23. quæst. 4. cap. est injusta, in fin. & cap. si ea, cum seq. 36. quæst. 9. cap. loci, 86. dist. c. inferiorum.*

Verba cum effectu sunt accipienda, *c. relatum, de Cleric. non resid.* & ex intentione proferentis sunt intelligenda, *c. secundò requiris, de appell.*

Veritas non est omittenda propter scandalum evitandum, *c. qui scandalizaverit, 3. de reg. jur.*

à **Veritate** Dei exit, qui à fide & charitate abit, *25. q. 3. c. cùm aliquis.*

Vestis quæ non propter necessitatem, sed propter venustatem accipitur, elationis habet calumniam, *21. q. 4. c. 1.*

Vidua, *distinct. 34. cap. vidua. cap. presbyteri. §. vidua.*

de **Vi** publica & privata accusari potest, si quis ali, cui vim fecerit: hoc judicio accusari potest, quod fallit si magistratus alicui vim fecerit, *23. quæst. 5. c. non est. c. qui malos. & cap. Iudex.* item si jussu Magistratûs vim fecerit, *23. quæst. 4. c. duo ista. §. fin. cap. cum sequente.*

¶ Vim faciens ab ejus loci magistratu puniendus est, in quo crimen commisit, *c. 1. de raptoribus.*

¶ Ex vi facta in litem juratur taxatione à Judice facta, *cap. ultim. de his quæ vi metusve.*

¶ Vim inferentis pœna Ecclesiastica, excommunicatio, *dict. cap. 1. & c. excommunicationi, 3. eod. tit. item 23. q. 8. cap. si quis membrorum. & capit. pessimam.* De pœna hujus criminis Lombardica & seculari, *12. quæst. 2. cap. cùm devotissimam. cap. si seculi.*

Vicarii officium, *vide in cap. ad audientiam, de offic. vicar.*

¶ Vicarius a pastore secundo removeri non potest, *c. ad hæc, si persona, eod. tit.*

¶ Vicarius non potest sibi ipsi constituere vicarium, *c. Clericos, eod. tit.*

¶ Vicarii residere debent, & Sacerdotes esse, *c. ex parte, eod. tit.*

¶ Vicarius Papæ non habet potestatem extra urbem, *c. tua, eod. tit.*

¶ Vicarius Papæ obediat, vel privetur beneficio, *c. illud, de excess. Prælat.*

¶ Vicarius Episcopi quam potestatem habeat, *vide in cap. petitio, de procur.*

¶ Vicarius animarum curam in Ecclesia recipiens, vicariatûs officio renunciâsse videtur, *c. 1. de offic. vicar.*

¶ Vicarium successor removere non potest, nec ejus reditus minuere, *c. ad hæc, eod. tit.*

¶ Vicarius Papæ plus juris non habet, quàm sibi committitur, *c. sua nobis, eod. tit.*

¶ Vicarius Prælati excommunicati, non est propterea excommunicatus, *cap. inter. de sent. excommun.*

¶ Vicariatus plures quis habere non potest, *c. provideas, de offic. vicar.*

Vitiatus enormiter ad ordinem promoveri non potest: & qui Presbyter fieri non potest, in Prælatum vel Episcopum multò minùs eligi potest, *c. 1. & cap. exposuisti. & c. cùm de tua, de corpor. vitiat.*

Viduas tenetur Ecclesia defendere, *cap. ex parte, de for. compet.*

Viri verbo standum est, dicentis se uxorem cognovisse, licèt illa neget, *c. cùm contingat, de desponsi. impub.*

Visitare non debent Episcopi, Prædicatores & Minores, *cap. nimis iniqua, de excess. Prælat.* ¶ Visitare potest Archiepiscopus ordinario jure provinciam suam, & procurationem petere, *c. Romana, de censib. in 6.*

Unctionem sacram solus Sacerdos conferre potest, *c. quæsivit, de verb. signific.* ¶ De unctione sacra, cujus effectu & speciebus, *vide c. 1. de sacr. unct.*

Uniri potest unum monasterium alteri, *c. 2. de religios. dom.*

Unitas fidei ubi est, ibi nihil contrarium infert diversitas, *7. q. 1. c. nihil.*

Universitati debitum, non debetur singulis ex universitate, *c. cùm Clerici, 19. de verb. signif.*

Voluntas *15. quæst. 1. in princ. §. est autem voluntas.*

Votum non infringitur, cùm in melius mutatur, *cap. pervenit, de jurejurand.*

¶ Vovens ex timore non obligatur, *cap. veniens, qui Cleric. vel vov.*

¶ In voto tria attendenda, *cap. magnæ devotionis, de vot.* ¶ Votum dementis non obligat, *capit. sicut tenor. de regul.* ¶ In redemptione voti peregrinationis attendenda est persona & locus, *cap. quod super his, eod. tit.*

¶ Episcopi

¶ Episcopi votum peregrinationis exequi non possunt, sine licentia Papæ, *cap. magnæ, de vot.*

¶ In voto peregrinationis dispensare potest Episcopus, excepto voto transmarino, *cap. 1. & cap. non est, de vot.*

¶ Votum castitatis uxor, marito invito, facere non potest, *cap. carissimus, de convers. conjug.*

¶ Votum in pueritia factum non obligat, *cap. venientis, de vot.* ¶ Vovens temporale, absolvitur per præstationem spiritualis, *cap. scripturæ, eod. tit.*

¶ Episcopus sine consensu Capituli, nec Capitulum sine consensu Episcopi votum facere potest, *capit. magnæ devotionis, eod. tit.*

¶ Votum religionis vovens, & tempus statutum non observans, transgressor est, nec Episcopus fieri potest, *cap. per tuas. eod. tit.*

¶ Votum simplex, matrimonium contrahendum impedit, sed contractum non dirimit, *cap. memini-mus, qui Cleric. vel vov.*

¶ Votum transmarinum potest vovere vir, etiam uxore invitâ, *cap. ex multa, de vot.*

¶ Votum defuncti potest superstes implere, *capit. licèt, de vot. & vot. red.*

¶ Prælatus potest votum ultramarinum emittere, & vigesimam proventuum Ecclesiæ expendere, *capit. final. eod. tit.*

¶ Votum religionis vovens, ad illius præstationem compellendus est, *cap. perfectum, de regular.*

¶ In voti præjudicium non statur juramento, *cap. videtur, de regular.*

¶ Votum peregrinationis potest quis per alium exequi, *capit. licèt, de vot. & vot. redempt.*

¶ Voti reus non habetur, qui ægrotus jejunium frangit, *cap. quod non est, de regul. juris.*

¶ Votum religionis non valet, invito alterutro conjuge, *cap. quidam intra, de convers. conjug.*

¶ Votum conjugatorum religionem intrantium coram Episcopo fieri debet, aliàs non valet, *c. 1. eod. tit.*

Usuræ debentur ex mora, quod fallit si non reus, sed alius moram fecerit: nam reo alterius mora non nocet, *cap. mora, 25. de reg. jur. in 6.* item fallit si reus interpellatus exceptione se tueri potuit, *c. non est, 60. eod. tit.*

Usurarii utriusque testamenti paginâ damnantur, *cap. quia in omnibus, 3. vers. & qualiter. cap. super eo, 4. in prin. de usuris.* quia omnis negociatio est prohibita, *cap. ejiciens, in pr. dist. 88.* ¶ Objectio ponitur & solvitur, *dict. cap. ejiciens. §. dicit aliquis.*

¶ Usurarius raptori æquiparatur, *14. qu. 4. cap si quis usuram. cap. quid dicam. cap. ult. vers. sine ferro.*

Usurarius ex quibus causis quis accusari possit, vel non.

Si Usuras quis exerceat, *cap. 1. in princ. de usuris, in 6. cap. 2. de vita & honestate Cleric.*

¶ Si quis Annonam vel Vinum emat, ut pluris vendat, *14. quæst. 4. cap. quicunque.* Nisi cùm tempus traditionis rei emptæ esset dilatum, verisimiliter dubitetur, utrùm plùs vel minùs tempore traditionis res sit valitura, *dict. cap. ult. §. ille quoque.* Si Fructus pignoris creditor pro pecunia credita loco usurarum percipiat, *cap. 1. de usuris.* quod fallit si beneficium Ecclesiasticum hoc modo à Laico redimatur, *d. cap. 1. vers. nisi fortè Ecclesiæ beneficium.* item si Dominus vasallo feudum pignori acceperit, remissis ei servitiis, *cap. 1. de feudis. cap. conquestus, 8. in fine, de usuris.* Tertiò si pro dote maritus pignus accepit, *cap. saluberrimè, 16. dict. tit.*

¶ Si quis Plus justo pretio rem suam vendiderit ob dilatam pretii solutionem *dict. cap. 10. vers. & an negotiator pœna consimili. item cap. in civitate, 6. eod. tit.* Nisi aliàs non erat rem distracturus, *c. ult. §. fin. de usur.*

¶ Si Parabolam juramenti non aliter concedit, quàm emolumentum aliquod inde percipiat, *cap. 10. vers. & utrùm eodem reatu, de usuris.*

¶ Si quid ultra Sortem recipiatur, *cap. consuluit, 10. de usuris, 14. q. 3. in princ. cum sequentib. q. 4. c. si quis Clericus, in fine. & c. nullus.*

Usurarius Clericus deponitur, *cap. 1. §. quòd si post. & cap. præterea, 7. de usuris, 14. quæst. 4. cap. 1. cap. si quis obliti. cap. quoniam.*

¶ Usurarius Testamentum facere prohibetur, *cap. quanquam, 2. §. final. de usuris, in 6.*

¶ Ut usurarii peregrini expellantur, nec domus illis locetur, *cap. 1. §. & quia de usuris, in 6.*

¶ De hæredibus usurarii defuncti, *cap. tua nos, 9. de usuris.* ¶ Usurarii ad usuras restituendas compelli debent, *cap. cùm tu, de usuris.* etiamsi debitor creditori juraverit, se non petiturum, *c. ad nostram, de jurej.*

¶ Usurarius contractus quando æstimetur, *vide in cap. in civitate. & cap. conquestus, de usur.*

¶ Contra usuras constitutio facta ad præterita trahitur, & ultra sortem nil peti potest, *cap. cùm tu. & cap. navigandi, de usuris.* ¶ Usurariorum pœna habetur *in cap. quia in omnibus, eod. tit.*

¶ Appellanti usurario deferendum non est, *capit. quam pernicioſum, eod. tit.*

¶ In usuræ crimine non potest dispensari, *cap. super eo, eod. tit.* ¶ Contra usurarium potest hæres, sicut & dominus, agere, *c. illo vos, de pig.*

¶ Usura non est, beneficium Ecclesiasticum pecuniâ redimere, *cap. 1. de usur.*

¶ Usura est, rerum hypothecatarum fructus in sortem non computare, *cap. quoniam, eod. tit.*

¶ Usuras restituere compelluntur etiam Judæi, *cap. quantò amplius, eod. tit.*

¶ Contra usurarium potest procedi, deficiente accusatione, ex sola fama, *cap. cùm in diœcesi, eod. tit.*

¶ Usurariis publicis nemo domos locet, *cap. 1. de usuris, in 6.*

¶ Usurarius publicus, quomodocunque pœniteat, sepeliri non debet, si quatenus poterit, præsentibus non statim usuras restituat, pro absentibus verò aliqui fide digni ejus parochiæ, ordinario vel ejus vicario sic obligentur, ut illis actio acquiratur super restitutione facienda, *cap. quanquam, eod. tit.* nec Religiosi ejusmodi usurariorum testamentis interesse, vel eorum confessionem audiri, nec absolvere debent, nisi satisfaciant quatenus poterunt pro modo facultatum, *c. ult. eod. tit.*

Usus non debet tolli per abusum, *14. quæst. 5. cap. neque enim.* qui non Utitur partis, aut malè utitur, alienum possidere videtur, *14. q. 4. c. quid dicam. §. hæc utique.*

Usucapione quoque rerum dominia acquiruntur, *16. qu. 2. cap. plaeuit. §. potest.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui Usucapere non possint.

Qui sciens rem alienam Possederit, rem non usucapit, *34. q. 1. c. si virgo. vers. sicut in jure. & c. ult. de præscr.* etiamsi triginta annorum præscriptio objiciatur, *c. viginti. 5. c. si diligenti, 17. §. si verò dicatur. & c. ult. de præscriptionibus. c. possessor, 2. de reg. jur. in 6.*

¶ qui non suo, sed alieno nomine Possederit, *c. si diligenti, 17. in princ. de præscriptionibus.*

¶ si Possessor medio tempore vel post impletam usucapionem privilegium contrarium usucapioni petierit, *c. veniens. 19. de præscr.*

¶ si is qui rem usucepit, posteà eam rem possidere desierit: si malâ fide qui præscripsit, possederit, *d. c. placuit ut. §. quòd si mala. vers. si verò aliquo.*

Quæ Usucapere non liceat.

¶ res Ecclesiæ usucapi non potest, *16. qu. 3. c. licèt. c. placuit ut. §. potest etiam.* ¶ res Fisci vel Imperatoris usucapi nequit, *16. q. 3. c. penult. §. universas.* In rebus non Possessis non procedit usucapio, *cap. cùm olim, 18. in fine. de præscriptionib.*

Quemadmodum Usucapio impediatur.

¶ si Causa falsa vel nulla possessionis fuerit, *c. 1. de præscript. in 6. c. 1. de reg. jur. in 6.* Nisi jus commune, vel præsumptio sit pro possidente, *d. c. 1. de præscript. in 6.* item nisi tempus sit triginta annorum quo possedit, vel immemoriale, *d. c. 1. in fin. & d. c. placuit ut. §. si autem nullo titulo.*

¶ sine Possessione, *c. sine possessione, 3. de præscript. in 6.* veluti etiam, si non per legitimum tempus possederit, quod fallit si accessione utatur sui auctoris, *16. quæst. 3. c. placuit ut. §. quòd si ab eo.* Nisi ab eo causam possidendi non habeat possessor, vel ipse malâ fide possideat, *d. c. placuit ut. §. quòd si mala. versic. nec sibi proderit.* ¶ si Possessio fuerit interrupta, & res medio tempore non possessa, non usucapitur, *d. c. placuit ut. §. hæc de præscript. decemii.* Nisi à tempore possessionis recuperatæ triginta anni excesserint, *d. §. hæc de præscription. vers. quod si per.*

Usufructus in iis rebus quæ usu consumuntur, constitui non potest, *extravag. Ioann. XXII. ad conditorem, 3. §. quod autem quoad res, de verbor. signific.*

¶ De cautione ab usufructuario præstanda, *c. ult. de pignorib.* ¶ Usufructus est jus utendi fruendi rebus alienis salvâ earum substantiâ, *c. ult. de pign.*

¶ Usufructuarius cautionem dare tenetur de rebus immobilibus, quæ usu non consumuntur, *c. ult. eod. tit.* eamque dare debet ad arbitrium boni viri, primò de rebus honestè fruendis, secundò etiam de eisdem restituendis termino elapso, *ibid.*

Utile non debet per inutile vitiari, *c. utile, 37. de reg. jur. in 6.*

Uxor ex quibus causis non sit dimittenda, *32. q. 5. c. si uxorem.*

Uxoris & Viri paria Jura quoad castitatem, *32. q. 4. c. nemo. & c. nec.*

Uxorem cognoscens libidinis causâ, & immoderato affectu, peccat, *32. q. 4. c. origo. & c. liberor.*

Uxorem in adulterio deprehensam, an liceat occidere, *33. q. 2. c. interfectores, cum sequente.*

Uxores duas simul habens de facto, bigamus est, & infamis, *c. debitum, de bigam.* ¶ Uxores plures semper fuit illicitum habere, *cap. gaudemus, de divort.*

¶ Uxor quæ credens virum mortuum religionem ingressa est, eo redeunte marito est restituenda, nec eo postmodùm moriente, ad religionem cogenda est, *c. placet. de convers. conjug.*

¶ Vir uxori restitui debet, si illo religionem ingresso, illa non continet, *c. præterea, de convers. conjug.*

¶ Uxor dimitti non debet sine judicio Ecclesiæ, *cap. duo, de diffon. impub.* ¶ Uxor viro ante diffinitivam sententiam non est restituenda, si odium capitale timeatur, *c. ex transmissa, de rest spol.*

¶ Uxoratus beneficio & officio privetur in minoribus ordinibus constitutus, *cap. quod à te, de Cler. conjug.*

¶ Uxor non debet privari dote propter maleficium viri, *cap. ex literis, de pignor.*

¶ Uxor: sene & castitatem vovente, potest vir cum ejus licentia religionem ingredi, illa in seculo remanente, *cap. cùm sis, de convers. conjug. & cap. sanè. de Cleric. conjug.* ¶ Uxor restituenda est viro religionem egredienti, *cap. accedens, de convers. conjug.*

¶ Uxorem fornicationis causâ dimittens, aut contineat aut ei reconcilietur, *cap. ex literis, de divort.*

¶ Uxorem infidelem repudians, si convertitur, non ducat aliam illâ vivente, *cap. gaudemus, de divort.*

¶ Uxor ante viri reditum alteri nubere non potest, nisi de viri morte constet, *cap. in præsentia. & capit. dominus, de sponsal.*

¶ Uxorem propter hæresin relinquens eam cogitur recipere, si restitutionem petat, *c. quamvis, de divort.*

¶ Uxor petens restitutionem repellitur, si notoriè fornicata est, & maritus continuit: quòd si non continuit maritus, sed eum alia adulterium commisit, eam, quamvis fornicata sit, recipere cogitur, *c. significasti, de divort.*

¶ Uxor Ecclesiæ judicio à viro separata religionem ingredi potest, *c. mulier, de convers. conjug.*

¶ Uxor vivente viro testari potest, *c. judicante, de testam.* ¶ Uxor in mortem viri machinata, ei posteà nubere non potest, *c. si qua de divort.*

¶ Vir religionem ingressus, non est uxori adulteræ restituendus, *cap. veniens, de convers. conjug.*

¶ Uxore habitum religionis assumente, potest vir in Episcopum consecrari, *c. sanè, de convers. conjug.*

¶ Uxoris votum non tenet, nisi vir similiter voveat, *cap. sanè, eod. tit.*

¶ Sed vir uxore consentiente votum religionis vovens ad ejus observationem tenetur, *c. ex parte. & cap. charissimus, eod. tit.*

¶ Uxoratus privilegiis Clericorum gaudere non debet, nec beneficium Ecclesiasticum habere, *c. Ioannes. & c. cùm decorem, de convers. conjug.*

Z.

Zelus indiscretus reprobatur, *24. quæst. 2. c. non in perpetuum.*

Zonas de auro vel argento non portent Clerici, *c. Cler. de vit. & honest. Cler.*

FINIS.

LIBER SEPTIMUS DECRETALIUM,

CONSTITUTIONUM APOSTOLICARUM ADJECTUS,

AD

PLENAM ET PERFECTAM JURIS APOSTOLICI COGNITIONEM.

Additus est INDEX & Titulorum, & Rerum & Verborum inprimis memorabilium.

CUM PRIVILEGIO SACRÆ CÆSAREÆ MAJESTATIS.

COLONIÆ MUNATIANÆ,

M. DC. XCV.

Universidad de Deusto
Biblioteca

BENEVOLO LECTORI S.

AMice Lector, quò magis Reipubl. literariæ & tibi, plenè consultum foret, hunc Septimum Decretalium, Constitutionum Apostolicarum, post Sextum, Clementinas & Extravagantes, hactenus editarum, & à doctissimo Viro, D. Petro Matthæi J. C. Lugdunensi, olim ita collectarum, & separatim impressarum, & olim Illustr. D. Cardinali Cajetano, inscriptarum, tot libris Canonicis, titulis & canonibus, accuratâ distinctione, respondentem, hîc in calce Corporis Juris Canonici universi, adjungere operæ pretium esse duximus: quò nimirum nihil restaret, quod plenam & perfectam cognitionem hujus Apostolici juris, impedire posset. Præsertim cùm constet, istas Constitutiones à DD. modernis passim, ab Historicis quoque allegari. Adjunximus etiam quibusdam in locis (ubi hoc necessarium videbatur) notas non inutiles. Tu igitur, Vir optime, nostro labore, & bonâ intentione contentus, illo utere, fruere. Vale.

LIBRI SEPTIMI DECRETALIUM PRIMI

Titulus I.

De summa Trinitate, & fide Catholica. 1
II. De rescriptis & mandatis Apostolicis. 5
III. De electione, & electi potestate. 10
IV. De Cardinalibus. 14
V. De ætate & qualitate ordinandorum. 20
VI. De filiis Presbyterorum. ibid.
VII. De bonis Ecclesiæ alienandis vel non. 21
VIII. De officio Legati. 27
IX. De Insulis novi orbis. 28
X. De beneficiorum collatione & impetratione. 30
XI. De reservationibus. 44
XII. De pensionibus. 50
XIII. De unionibus beneficiorum. ibid.
XIV. De resignationibus & permutationibus. 52
XV. De fructuum beneficii restitutione. 56.

LIBRI SEPTIMI DECRETALIUM SECUNDI

Titulus I.

De foro competente & jurisdictionis ordinariæ potestate. 57
II. De invasoribus & occupatoribus bonorum Ecclesiæ. 66
III. De annatis. 72
IV. De jure patronatûs. 80
V. De confessis. 82
VI. De dolo & contumacia. 83
VII. De sequestris. 85
VIII. De interdicto. 87
IX. De appellationibus. 89
X. De dilationibus & cessionibus bonorum. 93
XI. De cambiis. 97
XII. De forma contrahendi censum. 98
XIII. De testamentis & ultimis voluntatibus. 99
XIV. De nautis & naufragium patientibus. 104.

LIBRI SEPTIMI DECRETALIUM TERTII

Titulus I.

De vita & honestate Clericorum. 105
II. De Clericis non residentibus in Ecclesia vel præbenda. 108
III. De spoliis Clericorum. 115
IV. De Comitibus Palatinis. 121
V. De Magistris & Doctoribus. 122
VI. De Medicis. 124
VII. De Conciliis. 126
VIII. De celebratione Missarum, & sacramento Eucharistiæ, & divinis officiis. 132
IX. De reliquiis & veneratione sanctorum. 135
X. De juramentis & jurisjurandi obligatione. 137
XI. De treuga & pace. 138
XII. De votis & votorum professione. 141
XIII. De gratiis & dispensationib. ibid.
XIV. De indulgentiis. 143
XV. De quæstorum tollendo abusu. 144
XVI. De decimis. 147
XVII. De religiosis domibus, & montibus pietatis. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XVIII. De Regularibus & religiosis extra clausura vagantibus. 152
XIX. De monialibus 157.

LIBRI SEPTIMI DECRETALIUM QUARTI.

Titulus I.

De matrimoniis & sponsalibus. 161
II. De consanguinitate & affinitate. 164.

LIBRI SEPTIMI DECRETALIUM QUINTI.

Titulus I.

De Judæis. 167
II. De his qui infidelibus adversus Christianos auxiliantur. 175
III. De hæreticis & schismaticis. 176
IV. De libris prohibitis. 193
V. De libellis famosis. 199
VI. De sacrilegis. 201
VII. De blasphemis & aleatoribus. 202
VIII. De homicidis & bannitis. 204
IX. De falsis & falsum exponentibus. 214
X. De ambitu. 217
XI. De simoniacis, & ne quid detur vel exigatur. 222
XII. De maleficis & incantatorib. 225
XIII. De testibus. 230
XIV. De monetarum tonsoribus. 231
XV. De lenonibus. ibid.
XVI. De concubinariis & fornicatoribus. 232
XVII. De duello & duellum permittentibus. 233
XVIII. De taurorum & aliorum animalium agitatione & pugna. 235.

SEPTIMI DECRETALIUM LIBER PRIMUS.

TITULUS I.

DE SUMMA TRINITATE, ET FIDE CATHOLICA.

Paulus Quartus.

Trinitatem personarum in unitate substantiæ, Christi divinitatem, ejusq; de Spiritu Sancto in utero virginis Mariæ conceptionem profitetur fides Catholica.

CAPUT I.

Cum quorundam hominum pravitas atque iniquitas eousque nostris temporibus processerit, ut ex illis, qui à Catholica fide aberrant & descisunt, plurimi quidem non solùm diversas hæreses profiteri, sed etiam ipsius fidei fundamenta negare præsumant, & eorum exemplo multos in interitum animæ deducant : Nos cupientes, pro nostro pastorali officio & charitate hujusmodi homines, quantum cum Deo possumus, à tam gravi & pestilenti errore avocare, ac cæteros, ne in talem impietatem labantur, paternâ severitate admonere : omnes & singulos, qui hactenus asseruerunt, dogmatizârunt, vel crediderunt, Deum omnipotentem non esse Trinum in personis, & incompositâ omnino indivisâque unitate substantiæ, in unum unamet simplici divinitatis essentiâ *a*. Aut Dominum nostrum Jesum Christum non esse verum Deum, ejusdem substantiæ per omnia cum Patre, & Spiritu Sancto, aut eundem secundùm carnem non esse conceptum in utero beatissimæ semperque virginis Mariæ de Spiritu Sancto, sed sicut cæteros homines ex semine Joseph. Aut eundem Dominum ac Deum nostrum Jesum Christum non subiisse acerbissimam crucis mortem, ut nos à peccatis & æternâ morte redimeret, & Patri ad vitam æternam reconciliaret *b*. Aut eandem beatissimam virginem Mariam non esse veram Dei matrem, nec perstitisse semper in virginitatis integritate, ante partum scilicet, in partu, & perpetuò post partum. Ex parte omnipotentis Dei, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, Apostolicâ auctoritate requirimus & monemus quatenus infra spatium trium mensium à publicatione præsentium in Romana Curia, quoad residentes in ea, modo infrà scripto, extra eam verò, quoad alios in illa non residentes, modo & formâ per diœcesanos statuendis facienda, incipiendorum, quos pro primo, secundo & tertio, ac peremptorio termino, ac monitione canonicâ, eis & eorum cuilibet assignamus, ab eorum assertione, dogmatibus, & credulitate hujusmodi, ac quibuscunque aliis in fide prædicta erroribus, in quos hactenus lapsi sunt, resipuisse, & ad unitatem Ecclesiæ redeundo, assertionum dogmata, & credulitatem, ac alios errores hujusmodi, in manibus inquisitorum hæreticæ pravitatis civitatum, & locorum, quibus ad præsens degunt, realiter & cum effectu abjurâsse, & infra alios tres menses, à die abjurationis hujusmodi inchoandos, de eadem abjuratione venerabilibus fratribus nostris, S. R. E. Cardinalibus, dictæ hæreticæ pravitatis inquisitoribus generalibus, plenam fidem feciisse debeant. Et cùm hujusmodi errores tam graves & nefandi sint, ut illi, qui in eos decidunt, excusationem non habeant, sed subversi potiùs atque immanes, quàm hæretici meritò dici possint: hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione sancimus, quòd tam illi, qui hactenus in ipsos errores, vel eorum aliquem lapsi sunt, & infra supradictum terminum non resipuerint, & ea, quæ suprà diximus non adimpleverint. quàm omnes & singuli alii, qui in futurum in illos, vel illorum aliquem quomodolibet prolabentur, cujuscunque dignitatis, statûs, gradûs, ordinis, vel conditionis existant, pro subversis & elapsis in hæresim haberi, & ut relapsi Curiæ seculari tradi, & per ipsam Curiam debitis pœnis in relapsos statutis puniri possint, in omnibus & per omnia perinde ac si verè & realiter in hæresim relapsi essent, & eos relapsos esse constaret. Dat. Rom. sept. Id. Aug. M. D. LV.

Eugenius IV. in Concilio Florentino.

Fides & religionis Christianæ assertio tuetur adversùs Græcorum errores, de processione Spiritûs Sancti à Patre & Filio, & de reliquis doctrinæ Catholicæ capitibus.

CAP. II.

Convenientes Latini & Græci in hac sacrosanctâ Oecumenica Synodo, magno studio invicem usi sunt, ut inter alia, etiam articulus ille, de divina Spiritûs Sancti processione, summa cum diligentia & assidua inquisitione discuteretur. Prolatis verò testimoniis ex divinis scripturis, plurimisque auctoritatibus sanctorum Doctorum orientalium & occidentalium : aliquibus quidem ex Patre & Filio, quibusdam verò ex Patre per Filium procedere dicentibus Spiritum Sanctum, & eandem intelligentiam aspicientibus omnibus sub diversis vocabulis *a*, Græci quidem asseruerunt, quòd id, quod dicunt

a *L. 1. l. 2. §. 1. C. eod. Vigil. adverſ. Eutych.* b *Antidicomarita, intelligit : Epiphan. lib. 3. Chareſ. tom. 2. hareſ. 78. l. 2. §. 2. C. eodem.*

a *Græci negantes proceſſionem Spiritûs Sancti à Patre & Filio contrà Latinos & quatuor Concilia. l. 7. §. 4. C. eod. maximas turbas in Eccleſia excitârunt. Vid. Hug. Eteriarum. Athan. in ſymbol. & lib. hujus argumenti.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Spiritum Sanctum ex Patre procedere, non hâc mente proferunt, ut excludant Filium: sed quia eis videbatur (ut ajunt) Latinos asserere Spiritum Sanctum ex Patre & Filio procedere, tanquam ex duobus principiis & duabus spirationibus, ideò abstinuerunt à dicendo, quòd Spiritus Sanctus à Patre procedat & Filio. Latini verò affirmaverunt, non se hâc mente dicere Spiritum Sanctum ex Patre Filioque procedere, ut excludant Patrem, quin sit fons atque principium totius Deitatis (Filii scilicet, ac Spiritûs Sancti) aut quòd id, quòd Spiritus Sanctus procedit ex Filio, Filius à Patre non habeat, sive quòd duo ponant principia, seu duas spirationes: sed ut unum tantùm asserant esse principium, unicamque spirationem Spiritus Sancti, prout hactenus asseruerunt. Et cùm ex his omnibus unus & idem eliciatur veritatis sensus, tandem in infrà scriptam sanctam & Deo amabilem eodem sensu eâdemque mente unionem, unanimiter concordarunt & consenserunt. In nomine ejus Sanctæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, hoc sacro universali approbante Florentino Concilio diffinimus, ut hæc fidei veritas ab omnibus Christianis credatur & suscipiatur, sicque omnes profiteantur, quòd Spiritus Sanctus ex Patre & Filio æternaliter est, & essentiam suam suumque esse subsistens habet ex Patre simul & Filio, & ex utroque æternaliter, tanquam ab uno principio, & unicâ spiratione procedit. Declarantes quòd id, quod sancti Doctores & Patres dicunt, ex Patre per Filium procedere Spiritum Sanctum, ad hanc intelligentiam tendit, ut per hoc significetur, Filium quoque esse secundùm Græcos quidem, causam, secundùm Latinos verò, principium subsistentiæ Spiritûs Sancti, sicut & Patrem. Et quoniam omnia, quæ Patris sunt, Pater ipse unigenito Filio suo gignendo dedit, præter esse Patrem, hoc ipsum quòd Spiritus Sanctus procedit ex Filio, ipse Filius à Patre æternaliter habet, à quo etiam æternaliter genitus est. Diffinimus insuper explicationem verborum illorum, Filioque, veritatis declarandæ gratiâ & imminente tunc necessitate, licitè ac rationabiliter Symbolo fuisse appositam.

Idem ibidem.

Eucharistiæ Sacramentum, pœnitentia & bonorum operum merita, suffragia Ecclesiastica, sedu Romanæ primatum, & Apostolicam successionem profitetur Orthodoxa religio.

CAP. III.

DIffinimus & declaramus in azymo *a*, sive fine fermento pane triticeo, corpus Christi veraciter confici, Sacerdotesque in altari ipsorum, Domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ sive occidentalis sive orientalis consuetudinem. Item si verè pœnitentiæ fructibus de commissis & omissis satisfecerint, eorum animas pœnis purgatorii post mortem purgari, ut à pœnis hujusmodi releventur, & prodesse eis fidelium vivorum suffragia (missarum scilicet sacrificia, & orationes, & eleemosynas, & alia pietatis officia) quæ à fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundùm Ecclesiæ instituta. Illorumque animas, qui post Baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quæ post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutæ corporibus, prout superiùs dictum est, sunt purgatæ, in cœlum mox recipi, & intueri clarè ipsum Deum trinum & unum sicut est, pro meritorum tamen diversitate aliam aliâ perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas. Item diffinimus sanctam Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem obtinere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in beato Petro, pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam, à Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris canonibus continetur. Revocantes insuper ordinem traditum in canonibus cæterorum venerabilium Patriarcharum, ut Patriarcha Constantinopolitanus secundus sit post sanctissimum Romanum Pontificem, tertius verò Alexandrinus, quartus autem Antiochenus, & quintus Hierosolymitanus, salvis videlicet omnibus privilegiis & juribus eorum.

a *Ambrosius lib. 4. c. 4. de Sacram. Damascenus. lib. 4. c. 14. Orthod. fid. Theophyl. ad 10. c. Joan. Cyrill. Cateches. myst. 1. 3. & 5. Cypr. serm. de lapsis 6. vid. l. 7. in p. C. eod.*

Pius IV. In Concilio Tridentino.

Promovendi ad beneficia & dignitates Ecclesiasticas, cujuscunque ordinis & instituti fidei professionem hâc præscriptâ formâ, coram solenni juramento profiteri debent.

CAP. IV.

INjunctum nobis Apostolicæ servitutis officium requirit, ut ea, quæ Dominus omnipotens ad providam Ecclesiæ suæ directionem, sanctis Patribus in nomine suo congregatis divinitùs inspirare dignatus est, ad ejus laudem & gloriam iucunctanter exequi properemus. Cùm itaque juxta *a* Concilii Tridentini dispositionem omnes, quos deinceps Cathedralibus & superioribus Ecclesiis præfici, vel quibus de illarum dignitatibus, Canonicatibus, & aliis quibuscunque beneficiis Ecclesiasticis, curam animarum habentibus, provideri contingeret, publicam orthodoxæ fidei professionem facere, seque in Romanæ Ecclesiæ obedientia permansuros spondere & jurare teneantur: Nos volentes etiam per quoscunque, quibus de Monasteriis, Conventibus, Domibus, & aliis quibuscunque locis regularium quorumcunque ordinum, etiam Militiarum, quocunque nomine vel titulo providebitur, idem servari, & ad hoc, ut unius ejusdem fidei professio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicaque & certa illius forma cunctis innotescat, nostræ sollicitudinis partes in hoc alicui minime desiderari, formam ipsius præsentibus annotatam, publicari, & ubique gentium per eos, ad quos ex decretis ipsius Concilii, & alios prædictos spectat, recipi & observari, ac sub pœnis per Concilium ipsum in contravenientes latis, juxta hanc, & non aliam formam, professionem prædictam solenniter fieri, auctoritate Apostolicâ tenore præsentium districtè præcipiendo mandamus, hujusmodi sub tenore: Ego N. firmâ fide credo & profiteor, omnia & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante secula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, Genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, mortuus, & sepultus est. Et resurrexit tertiâ die secundùm scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui loquutus est per

a *Concil. Trident. sess. 22. cap. 2. constitutio ista omnib. non modò Theologis, sed & Jurisperitis, Medicis, & Philosophis, promotis & promovendis, in orbe Rom. scripta & data est. Habetur in can. Conc. Trident. inf. de Magist. & Doctor. cap. 2.*

Prophetas.

Prophetas. Et unam Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum: Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi seculi, Amen. Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes, & constitutiones, firmissimè admitto, & amplector. Item Sacram Scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sactarum scripturarum, admitto, nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum Patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque, septem esse verè & propriè Sacramenta novæ legis, à Jesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, Matrimonium: illaque gratiam conferre: & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solenni administratione recipio, & admitto omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Trident. Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis: atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter & substantialiter corpus & sanguinem, una cum anima, & divinitate Domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & vini in sanguinem: quam conversionem Catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantùm specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi. Constanter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos, atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas. Firmiter assero, Imagines Christi, ac Deiparæ semper virginis, nec non aliorum Sanctorum, habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesiis relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maximè salutarem esse, affirmo. Sanctam Catholicam, & Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem, & magistram agnosco. Romanoque Pontifici, Beati Petri Apostolorum Principis successori, ac Jesu Christi Vicario, veram obedientiam spondeo, ac juro. Cætera item omnia à sacris Canonibus, & œcumenicis Conciliis, ac præcipuè à sacrosancta Tridentina Synodo tradita, diffinita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor, simulque contraria omnia, atque hæreses quascunque ab Ecclesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti spontè profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & immaculatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissimè, Deo adjuvante, tenere & confiteri, atque à meis subditis, seu illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, tueri, doceri & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Romæ Idib. Novemb. 1564.

TITULUS II.

DE RESCRIPTIS, ET MANDATIS Apostolicis.

Innocentius VIII.

*Rescriptorum * & mandatorum Apostolicorum executionem impedientes, quibus pœnis coerceantur.*

CAP. I.

OMnes personæ, tam seculares quàm regulares, contra quas in Curia Romana causæ de jure vel consuetudine commissæ sunt, vel in futurum tam per appellationem, seu devolutionem ad illam, aut alias quomodolibet committentur, & quæ citationes in vim commissionis Apostolicarum decretas vel decernendas, aut quævis alia mandata, seu rescripta Apostolica *a*, justitiam vel gratiam continentia, quo minus juxta illorum tenorem executioni demandentur, per se vel per alium seu alios, directè vel indirectè, quovis quæsito colore impedire, aut impediri facere, seu clericis ut beneficia Ecclesiastica renuncient, aut juri in illis sibi competenti cedant, vel ut à prosecutione causarum, & jurium hujusmodi desistant, mandari facere præsumpserint, aut pro illis impediendis, & renunciandis, ad Principes seu Officiales seculares, publicè & occultè, per se vel alium, quovis quæsito colore recursum habuerint, causam perdent, & omne jus, tam in petitorio, quàm possessorio, in re vel ad rem, de qua agitur, eis competens, eo ipso amittant, & ad beneficia sic renunciata obtinendum inhabiles existant.

Aliæ verò personæ Ecclesiasticæ, seu etiam seculares, quas causa hujusmodi non tangit, executionem citationum hujusmodi, aut aliorum quorumcunque mandatorum, seu rescriptorum, & provisionum Apostolicarum, ut præmittitur, impedientes, aut impedientibus hujusmodi, auxilium, consilium, vel favorem, publicè vel occultè, directè & indirectè præstantes, cujuscunque conditionis vel præeminentiæ existant, sententiam excommunicationis eo ipso incurrant, à qua (præterquam in mortis articulo constituti, & satisfactione præviâ) ab alio quàm à Romano Pontifice pro tempore existente, & canonicè intrante, absolutionis beneficium nequeant obtinere.

Notarii verò, sive tabelliones publici prædicti, qui de executionibus citationum & mandatorum, ac provisionum hujusmodi faciendis, aut quò minus fiant inhibitionibus, requisiti fuerint, instrumenta publica desuper ad instantiam interesse habentium, seu interesse prætendentium (satisfacto tamen de congruo salario) confidere recusaverint, perjurii reatum incurrant, ac executionem officii tabellionatûs amittant, fiantque infames eo ipso, & eorum instrumentis sive scripturis publicis postmodum per eos super rogitibus postea factis, & conficiendis, donec ab hujusmodi reatu perjurii absolutionem, & infamiæ absersionem obtinuerint, nulla fides in judicio, vel extra adhibeatur. Datum Romæ 8. Cal. Febr. An. 1491.

a *Divisio rescriptorum: Justitia, c. pastoralu. c. scisitatus. c. super literis. de rescript. Gratiæ, c. gratia. de rescript. in 6. & Clement. grat. eod.*

Leo Decimus.

Statuta & ordinationes, quæ fiunt in injuriam executionis rescriptorum & literarum Apostolicarum, nullius sunt vigoris aut roboris.

CAP. II.

LIcèt felic. record. Bonifacius Papa IX. prædecessor noster, ad quem fide dignorum relatione pervenerat, quòd certi Prælati, quibus piæ memoriæ Urbanus Papa VI. etiam prædecessor noster concesserat, ut in eorum civitatibus & diœcesibus executio literarum Apostolicarum fieri non posset, nisi literæ ipsæ Prælatis ipsis, aut eorum officialibus priùs exhibitæ, & per eos approbatæ forent, & eorundem prælatorum officiales in consuetudinem deduxerant: aliqui verò prætextu statutorum provincialium, seu synodalium, etiam servabant, quòd nullus literas Apostolicas hujusmodi exequi auderet, nisi postquam Prælati, seu officiales ipsi per suas

Universidad de Deusto
Biblioteca

literas, quas Vidimus, nuncupabant, mandarent, & concederent, ut judices in ipsis literis Apostolicis deputati, & sine licentia vel consensu quorumcunque Prælatorum, vel Superiorum, aut Officialium eorundem, literas Apostolicas exequi possent & deberent. Tamen nuper in publica signatura coram nobis nonnullæ supplicationes propositæ fuerunt, continentes, quòd in Toletan. & Carthaginen. Ecclesiis, sub colore falsitatibus obviandi, editæ fuerant constitutiones synodales, quibus caveri diceba-tur, ut Tabelliones & Notarii, etiam à partibus requisiti, literas Apostolicas nullatenùs recipere possent, nisi illæ priùs per Archiepiscopum Toletanum, & Episcopum Carthagin. pro tempore existentes, aut eorum Officiales examinatæ forent, à nobisque earundem Constitutionum confirmatio peteretur.

Nos petitionem hujusmodi uti ratione carentem, cùm Romani Pontificis gesta, per inferiores sibi & subditos, sine ejus speciali licentia, examinari non debeant: indecens & absurdum, quinimò temerarium esse censentes, quòd aliquis quâvis occasione literas Apostolicas, sine Romani Pontificis speciali commissione, examinare velle præsumat: propterea supplicationes ipsas, prout meritò rejiciendæ erant, rejicimus, & coram nobis lacerari fecimus. Ac constitutiones edentium temeritatem tali castigatione reprimere, ac super his tale remedium adhibere volentes, ut aliis in posterum committendi similia aditus præcludatur, motu proprio, & ex certa nostra scientiâ, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, literas Bonifacii prædecessoris hujusmodi tenore præsentium approbamus, & innovamus, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, illasque inviolabiliter observari debere decernimus.

Nec non quascunque constitutiones synodales, tam in dictis Toletan. & Carthaginen. quàm quibusvis aliis Ecclesiis per universum orbem constitutis super his factas, motu, scientiâ, auctoritate & potestate prædictis cassamus, & annullamus, ac statuimus, & ordinamus, quod judices & executores in literis Apostolicis pro tempore deputati, ac Notarii ac Tabelliones super his requisiti, literas ipsas Apostolicas, sine alicujus personæ cujuscunque, Ecclesiasticæ vel mundanæ dignitatis fuerit, licentiâ vel consensu exequi possint & debeant. Et insuper universis Patriarchis, Archiepiscopis, Primatibus, Episcopis, & aliis Prælatis, & personis Ecclesiasticis, nec non dilectis filiis, Communitatibus civitatum, & universitatibus castrorum, oppidorum, terrarum, & locorum, sub interdicti, singulariter verò personis eorum, etiam secularibus, sub excommunicationis & anathematis pœnis, quas eo ipso, si contrà fecerint, absque alia declaratione incurrant, & à quibus non nisi à nobis vel successoribus nostris Romanis Pontific. canonicè intrantibus, præterquam in mortis articulo constituti, & debitâ satisfactione præmissâ, absolvi, & interdicti hujusmodi relaxationem obtinere possint, in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, ne Judices & executores literarum Apostolicarum, ac Notarios & Tabelliones super his requisitos, quò minùs literas Apostolicas hujusmodi exequi possint, quoquo modo impedire præsumant, ac eos, qui executionem literarum hujusmodi impedientibus auxilium, consilium vel favorem quovis modo, directè vel indirectè, publicè vel occultè præstare præsumpserint, etiam si Patriarchali, Archiepiscopali, Primitiali, Episcopali, & quâvis aliâ Ecclesiasticâ; vel Mundanâ, etiam Imperiali, Regali, Reginali, aut Ducali, vel aliâ profulgeant dignitate, eidem excommunicationis, & anathematis sententiæ, a qua non nisi ut præfertur absolvi possint, subjacere: ac civitates, castra, oppida, & loca prædicta, & ad quæ inobedientes & contrà facientes declinare, & in quibus moram trahere contigerit, Ecclesiastico supposita interdicto, tam diu firmiter observando, donec compuncti corde hujusmodi interdicti relaxationem, debita satisfactione præmissâ, meruerint obtinere, ac ibidem permanserint, & per triduum post eorum inde discessum, motu, scientiâ, auctoritate, & potestatis plenitudine similibus decernimus: ac sub dictis pœnis etiam mandamus illis, in quorum libris constitutiones synodales & provinciales hujusmodi descriptæ reperiuntur, ita deleri & cassari faciant, ut amplius legi non possint. Dat. Romæ Calend. Mart. 1518. Concordat c. tibi qui. 12. in 6. h. t.

Clemens VII.

Personæ excommunicantur, loca interdicto supponuntur, quorum consensu, favore & conatu literæ & rescripta Apostolica sint executione remanent.

CAP. III.

Rescriptorum & literarum Apostolicarum executionem impedientes, & illos, qui impedientibus auxilium, consilium, vel favorem directè vel indirectè, publicè vel occultè, aut quovis quæsito colore præstare præsumpserint, etiam si Patriarchali, Archiepiscopali, Primatiali, Episcopali, & quâvis aliâ ecclesiasticâ, vel mundanâ, etiam Imperiali, Regali, Reginali, Ducali, vel aliâ dignitate præfulgeant, per alias nostras literas in die cœnæ Domini publicè lectas [a] excommunicavimus, & anathematizavimus, prout etiam tenore præsentium eos, eidem excommunicationis & anathematis sententiæ, à quâ non nisi ut præfertur absolvi possint, subjacere, ac civitates, terras, castra, oppida, & loca, in quibus dicti inobedientes & contrà facientes manserint, & ad quæ eos declinare contigerit, ecclesiastico supposita esse interdicto, tam diù firmiter observando, donec ad cor reversi, interdicti hujusmodi relaxationem, debitâ satisfactione præmissâ, meruerint à nobis, aut dictis successoribus nostris obtinere. Nec non omnes & singulas sententias, censuras & pœnas, quas dicti ordinarii, aut eorum officiales, contra hujusmodi judices, & executores literarum Apostolicarum, aut illas impetrantes, seu notarios, & tabelliones, propter executiones per eos factas vel faciendas, inflixerunt & promulgarunt, aut in futurum quomodolibet infligent, aut promulgabunt; irritas & inanes, ac nullius roboris, vel momenti existere, eisdem motu, scientiâ, auctoritate, & potestatis plenitudine decernimus, & declaramus. Dat. Romæ 4. Cal. Jan. 1533.

Gregorius XIII.

Concilii Tridentini decretum de cognoscendis causis coram ordinariis locorum, Apostolicis rescriptis non obest.

CAP. IV.

Ad Romani Pontificis providentiam circumspectam pertinere dignoscitur, dubia super sacrorum Conciliorum decretis pro tempore insurgentia, sic suæ declarationis oraculo dilucidare, & interpretari, ut exinde litium dispendia inter fideles quoslibet valeant submoveri. Accepimus sanè nuper quodlibet multoties Romanus Pontifex, ut provisiones & gratiæ per eum de beneficiis pro tempore vacantibus, ac suæ & sedis Apostolicæ dispositioni & ordinationi reservatis, in favorem diversarum personarum sibi gratarum & acceptarum factæ, executioni debitæ demandentur, & ne (dum literæ Apostolicæ sub plumbo desuper expediuntur) beneficia ipsa ab aliquibus indebitè occupentur, aut aliqua in spiritualibus & temporalibus detrimenta sustineant, nonnunquam corporalem possessionem ipsorum beneficiorum, & illis annexorum, juriumque, & pertinentiarum, quomodocunque sedis & cameræ Apostolicarum nominibus apprehendi, ac omnes, & quoscunque fructus, reditus, & proventus beneficiorum, & annexorum

[a] *Solenni illo diplomate, quod legitur Romæ die cœnæ Domini, singulis annis excommunicantur, qui executionem literarum Apostolicarum, aut aliarum expeditionem impediunt.*

eorun-

eorundem percipi, exigi, eosque integros personis prædictis, postquam ipsas literas sub plumbo expeditas haberent, unà cum dicta possessione consignari, quandoque verò, dum literæ sub plumbo hujusmodi expeditæ existunt, ut jus suum unicuique illorum conservetur, & temerariorum audacia debitâ castigatione compescatur, ac ipsæ literæ Apostolicæ faciliùs debitæ executioni, ut par est, demandentur, proviso, de beneficiis in corporalem, realem, & actualem possessionem beneficiorum, & annexorum, juriumque, & pertinentiarum prædictorum induci, & inductos in ea manuteneri, amotis quibuslibet intrusis detentoribus ab eisdem, aliaque fieri, & exequi per diversas suas in forma brevis, & sub annulo Piscatoris confectas literas mandet, & percipiat certis inibi modo & formâ tunc præscriptis, dilecto filio causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ generali Auditori, seu aliis executoribus desuper deputatis, quibus omnino parendum esse. Nihilominùs nonnulli beneficiis prædictis inhiantes, ac gratias prædictas illudere, earumque intrusiones & detentiones improbè tueri satagentes, executionem literarum in forma brevis hujusmodi, & facultatem per eas ipsis executoribus attributam, diversis dubiis, & cavillationibus remorantur, & processus per eosdem executores desuper habitos, & formatos, ac inde secuta quæcunque, nulla & invalida, nulliusque roboris, vel momenti esse, neque attendi debere contendunt, sub prætextu, quòd in decreto sacri Concilii Tridentini, sessione vigesimâ quartâ, capitulo vigesimo, dispositum fuerit, quòd causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram ordinariis locorum duntaxat cognoscantur, exceptis [a] his, quæ juxta Canonicas sanctiones apud Sedem prædictam sunt tractandæ, vel quas ex urgenti rationabilive causa judicaverit summus Pontifex Romanus, per speciale rescriptum signaturæ suæ ejus manu propriâ subscribendum committere, aut avocare. Verùm cùm decretum hujusmodi Concilii concessione prædictarum literarum in forma brevis, & illarum executionem nihil efficiat, neque per illos causa, seu instantia introducatur, sed merè executivè procedi mandetur, literæ quoque in forma brevis, annulo Piscatoris munitæ, non minoris sint efficaciæ & auctoritatis, quàm rescripta signaturæ Rom. Pontif. ejus manu propriâ subscripta [b]; Nos in his nostræ debitæ declarationis cautelam adhibentes, ac provisorum prædictorum jus, adversus dubia & cavillationes hujusmodi, æquitate & justitiâ suadentibus, perseverare volentes, nec non prædictarum, & quarumcunque literarum in forma brevis, super capienda possessione nomine Cameræ hujusmodi, aut in favorem literarum sub plumbo expeditarum, tam à prædecessoribus nostris, quàm nobis, & dictâ Sede hactenus concessarum, tenoris ac litis, & causæ, si quæ desuper executæ sint, statum & merita, nominaque & cognomina judicum, executorum, & collitigantium, præsentibus pro sufficienter expressis habentes: Motu proprio, non ad ipsorum provisorum aut aliorum nobis pro eis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia ac de mera nostra deliberatione decernimus, & declaramus per concessionem literarum in forma brevis, sub annulo Piscatoris, super capienda possessione quorumcunque beneficiorum dispositioni Apostolicæ reservatorum seu affectorum, Sedis & Cameræ Apostolicarum nominibus apprehendenda, & ejusdem possessionis in favorem provisorum ab ipsa Sede de eisdem beneficiis, postquam literas sub plumbo super provisionibus hujusmodi habuerunt expeditas relaxatione, nec non assistentiâ ipsis provisis literas desuper sub plumbo expeditas habentibus præstanda, & aliorum inibi expressorum executione facienda, quæ mandata executiva sunt, & summariam duntaxat causarum, propter quas illæ emanârunt, cognitionem requirunt, decretis Concilii hujusmodi non contraveniri, nihilque præjudicii illis inferri, vel eorum formam in aliquo violari, neque indici aut censeri, vel executionem literarum earundem propterea in aliquo suspendi sive remorari, aut facultatem literarum executores ipsos & ab eis deputatos, sub executoris facultate sibi per easdem literas, ut præfertur concessas, uti, frui, gaudere, & contra illis non parentes ad declarationem incursus pœnarum, & censurarum in eisdem literis in forma brevis contentarum, ac invocatione brachii secularis procedere, alia omnia & singula in eisdem literis contenta (illarum tamen formâ servatâ) facere & exequi liberè & licitè potuisse & posse, nec non processus desuper habitos, & formatos, habendosque, & formandos, ac inde secuta, & sequenda quæcunque firma, valida, & efficacia fuisse, & esse & fore, suosque integros, & plenarios effectus sortiri debere in omnibus & per omnia: Præsentes quoque literas de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, vel quoquam alio defectu notari, impugnari, vel invalidari nullatenus posse.

[a] *C. nec licuit. 17. dist. c. majores de bapt. Vigilius Papa in Epist. ad Entherum in fin. & Pelagius 2. in 1. Epist. circa fin. cum similibus.* [b] *Notentur differentiæ literarum Apostolicarum, de quibus P. Greg. in Syntagm. l. 17. c. 15. num. 10. & seqq.*

TITULUS III.

DE ELECTIONE, ET ELECTI POTESTATE.

Julius II. In Concilio Lateranensi.

Electio Pontificis Maximi Simoniacâ nundinatione inducta, nulla est, nullius, potestatis, adeo ut sic electus exauthoretur ab omnibus dignitatibus & officiis, cum suis sequacibus, & complicibus Cardinalibus.

CAP. I.

Cum tam divino quàm humano jure, in spiritualibus præcipuè, detestabiliter sit Simoniæ [a] labes prohibita, & longè magis in electione Romani Pontif. Vicarii Jesu Christi, Domini nostri, abominabilis sit, & universali Ecclesiæ perniciosa: Nos, qui regimini ejusdem universalis Ecclesiæ (meritis licèt imparibus) annuente Domino præsidemus, cupientes, quantum cum Deo possumus, in præmissis pro tantæ rei necessitate ac periculi magnitudine, ut tenemur, in posterum salubriter providere, de fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio & unanimi consensu, hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione, Apostolicâ auctoritate & de potestatis nostræ plenitudine, statuimus, ordinamus, decernimus, & diffinimus, quod si (quod Deus pro sua clementia, & ineffabili bonitate avertat) contigerit, postquam nos, vel successores nostros successivè ipse Deus ab hujusmodi universalis Ecclesiæ regimine absolverit; humani generis inimico procurante, & ambitione vel cupiditate ad hoc inclinante, seu impellente, electionem Romani Pontificis, ab eo, quem eligi contigerit, vel ab aliquo seu aliquibus de cœtu Cardinalium quomodolibet votum dantibus, per simoniacam hæresim (in dando, promittendo, vel recipiendo pecunias, bona cujuscunque generis, castra, officia, vel beneficia, seu promissiones & obligationes) commissam, per se, vel alium, seu alios, quomodocunque & qualitercunque (etiam in duarum partium, vel omnium Cardinalium unanimi concordia, quomodolibet, etiam per viam assumptionis unanimiter, nemine discrepante, etiam sine scrutinio factæ) celebrari, vel fieri: non solùm

[a] *Concil. Basil. sess. 23. modum præscribit. Vid. Redoan. ac simon. 2. cap. 33. num. 21. & seqq.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

hujusmodi electio, vel assumptio, eo ipso nulla existat, & nullam eidem sic electo, vel assumpto, administrandi, in spiritualibus & temporalibus, facultatem tribuat, sed etiam contra dictum sic electum, vel assumptum, de simoniaca labe, à quocunque Cardinali, qui eidem electioni interfuerit, opponi, & excipi possit, sicut de vera & indubitata hæresi: ita quòd à nullo pro Romano Pontifice habeatur, quinimo ipse sit à priori suo Cardinalatu, & alio quoque honore, Ecclesiis Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus Monasteriis, & dignitatibus, & aliis quibuscunque beneficiis, & pensionibus, quæ tunc obtinebat in titulum vel in commendam, aut aliàs quomodocunque absque alia declaratione privatus existat, & idem electus non Apostolicus, sed Apostaticus, tanquam simoniacus, & hæresiarcha, & ad prædicta omnia & singula perpetuo inhabilis habeatur, sit. Nec ejusmodi simoniaca electio per subsequentem ipsius intronizationem, seu temporis cursum, aut omnium Cardinalium præstitam obedientiam, ullo unquam tempore convalescat.

Idem ibidem.

Pontifici simoniacè electo nemo obedire tenetur, illiusq; auctoritati detrahere omnibus licet, & novâ electione is è Pontificio solio deturbandus est.

CAP. II.

Licet omnibus & singulis Cardinalibus, (etiam illis, qui huic simoniacæ electioni, seu assumptioni consenserint, etiam post intronizationem, & adjurationem, seu obedientiam) ac etiam universo Clero, populo Romano, nec non subditis, & sancti Angeli de Urbe, ac quarumvis aliarum Romanæ Ecclesiæ arcium præfectis, Castellanis, Capitaneis & aliis officialibus (quocunque homagio, seu juramento, vel cautione præstitis, non obstantibus) à talis electi, etiam intronizati, obedientiâ, & devotione, impunè & quandocunque discedere, (ipsis, fidei Rom. Ecclesiæ, & obedientiæ futuri Rom. Pontificis canonicè intrantis nihilominùs astrictis permanentibus) & eum, ut Magum, Ethnicum, publicanum, & hæresiarcham evitare. Ad cujus quoque confusionem possint Cardinales, qui præfatæ electioni se opponere voluerint, si præsumpserint, se regimini universalis Ecclesiæ, prætextu talis electionis ingerere, auxilium brachii secularis contra eum implorare. Nec tales ab ejus obedientia discedentes, tanquam tunicæ Domini scissores, aliquarum propter dictum discessum pœnarum, seu censurarum ultioni subjaceant. Cardinales vero, qui eum simoniacè elegerunt, a suis ordinibus, etiam Cardinalatu, titulis & honore, ac quibuscunque Patriarchalibus, Archiepiscopalibus, Episcopalibus, & aliis prælaturis, ac dignitatibus, & beneficiis, quæ in titulum, vel commendam tunc obtinebant, vel in quibus, seu ad quæ jus tunc habebant, absque alia declaratione, privati existant, nisi ab illo penitùs, & cum effectu discesserint, & reliquis Cardinalibus, qui hujusmodi simoniæ non consenserint, infra terminum octo dierum, postquam fuerint ab eis requisiti, personaliter, si fieri poterit, aliàs per edictum publicum, se absque fictione, vel fraude univerint, & conjunxerint. Et tunc, si præfatis aliis Cardinalibus se univerint, & conjunxerint, in pristinum statum, & ad pristinos honores, & dignitates, etiam Cardinalatus, ac Ecclesias, & beneficia, quibus præerant, & quæ obtinebant, reintegrati, rehabilitati, ac restituti & repositi, ab hujusmodi simoniæ labe, & censuris ac pœnis ecclesiasticis quibuscunque absoluti, eo ipso existant.

Idem.

Simoniacæ electionis conscii, proxenetæ & mediatores ad instar reorum Majestatu pœnis subjciuntur, activis & passivis. Cardinalibus verò novum Pontificem eligendi æquiore tramite conceditur potestas.

CAP. III.

Mediatores verò & proxenetæ, trapezitæ tam clerici quàm laici, cujuscunque dignitatis, qualitatis, & ordinis fuerint, etiam Patriarchali, Archiepiscopali, vel aliâ seculari, mundanâ, sive ecclesiasticâ dignitate præditi, etiam quorumcunque Regum, & Principum Oratores, vel nuncii, hujus simoniacæ electionis participes, sint omnibus suis Ecclesiis, beneficiis, prælaturis & feudis, ac aliis quibuscunque honoribus, & bonis, eo ipso privati, & ad similia inhabiles, ac etiam activè & passivè intestabiles, & eorum bona ipso facto, ad instar reorum criminum læsæ majestatis, fisco Apostolicæ sedis applicentur, & devolvantur, si prædicti delinquentes ecclesiastici fuerint, vel aliàs Romanæ Ecclesiæ subditi. Bona verò & feuda taliter delinquentium, non subditorum secularium, in partibus, fisco secularis Principis, in cujus territorio bona sita fuerint, ipso facto similiter applicentur. Ita tamen, quod si infra tres menses, a die, quo notum fuerit, illos simoniam commisisse, vel participâsse, Principes dicta bona fisco suo actualiter non applicaverint, ex tunc illa fisco Ecclesiæ Romanæ applicata censeantur, & sint eo ipso, absque aliqua simili declaratione. Promissiones quoque, & obligationes, sive sponsiones propterea quandocunque, etiam ante tempus dictæ electionis, etiam extra personas Cardinalium, per quoscunque alios, quomodocunque factæ, cum quavis inexcogitabili solennitate & forma, etiam juratæ, conditionales, sive eventuales, & in forma excommissarum, ex quacunque causa, etiam depositi, mutui, cambii, confessionis de recepto, donationis, arrendamenti, vel venditionis, permutationis, vel alterius cujuscunque contractûs, etiam in ampliori forma Cameræ Apostolicæ factæ, sint nullæ & invalidæ, & ad agendum inefficaces, nullusque illarum vigore cogi vel constringi possit, in judicio vel extra. Liceatque omnibus ab illis impunè, absque aliquo metu, sive perjurii nota, recedere. Et insuper liceat Cardinalibus, qui electioni prædictæ simoniacæ interfuerint, & a præfato sic electo discesserint, adhibitis secum aliis Cardinalibus, etiam illis, qui hujusmodi simoniacæ electioni consenserunt, & postea eisdem Cardinalibus in dicta simonia non complicibus se univerint, si se cum eisdem unire voluerint, alioquin sine eis, ad alterius nihilominus Pontificis electionem, non expectatâ aliâ sententiâ declaratoriâ, simoniacæ electionis hujusmodi (eâdem tamen præsente nostrâ constitutione semper in suo robore permanente) liberè, aliàs tamen canonicè devenire, & Concilium etiam generale indicere & consecrare in loco idoneo, prout eis videbitur expedire. Non obstantibus quibuscunque contrariis constitutionibus, etiam generalibus Conciliis editis. Datum in Concil. Later. apud S. Petrum 19. Cal. Februar. An. 1505.

Leo Decimus, in Concilio Lateranensi.

Electionum & postulationum quarum animi moderamine curæ geri debeat, ut publicis Ecclesiæ officiis digni ministri instituantur & promoveantur, ætatis, morum, doctrinæ & vitæ candoris prævio examine.

CAP. IV.

Cum piæ memoriæ Alexander Papa III. prædecessor noster, etiam in Lateranensi Concilio decreverit, ut ætas, morum gravitas, ac literarum scientia, in personis promovendis in Episcopos & Abbates, diligenter inquiratur, nihilque magis Dei Ecclesiæ officiat, quàm cum immeriti assumuntur Prælati ad regimen Ecclesiarum, propterea in promotionibus Prælatorum, quarum à Romano Pontifice magna ratio haberi debet, eò præsertim, quod de promotis per eos ad Ecclesias, seu Monasteria in extremo judicio rationem Deo reddituri sunt: Statuimus & ordinamus, ut deinceps perpetuis futuris tempo-

temporibus, Patriarchalibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Ecclesiis, & Monasteriis pro tempore vacantibus, de personis, juxta præfati Alexandri constitutionem, ætate maturâ, gravitate morum, literarumque scientiâ præditis, non ad alicujus instantiam, per commendam, & administrationem, seu conservationem, aut alio quovis modo provideatur, nisi ratione utilitatis Ecclesiarum, prudentiæ, nobilitatis, probitatis, experientiæ, atque curialitatis antiquæ, cum competenti literatura, & in sede Apostolica meritorum, aliter visum fuerit faciendum. Idemque in electis & postulatis, quorum electiones & postulationes per sedem Apostolicam admitti consueverunt, voluimus observari. Et si de minoribus ætate 30. *a* annorum Ecclesiis aut Monasteriis hujusmodi contigerit provideri, non dispensetur cum eisdem; ut Ecclesiis citra vigesimum septimum ætatis annum, Monasteriis verò citra vigesimum secundum præesse valeant. Quinimò ut accuratiùs, diligentiùsque idoneæ personæ promoveantur, statuimus, ut Cardinalis, cui electionis, postulationis, aut provisionis Ecclesiæ, seu Monasterii relatio committetur, antequam in sacro consistorio (ut moris est) referat commissionem examinis ac electionis hujusmodi sibi datam, uni cujuslibet ordinis antiquiori Cardinali in ipso consistorio, per se ipsum, vel si eâ die, quâ sibi commissionis onus injunctum fuerit, consistorium non fuerit, per Secretarium suum, aut alium quemlibet ex suis domesticis familiaribus, notam illam facere debeat, qui tres priores aliis, quamprimùm sui ordinis Cardinalibus, eam significare teneantur, negotiumque electionis, administrationis, postulationisve, aut promotionis, summariè & de plano per scriptum dictus relator examinet, & si qui contra dixerint, his vocatis, idoneos, graves & fide dignos testes, & si expediens opusvé fuerit, alios ex officio assumere, processusque & jura ejusmodi relationis, una cum dictis testium, die faciendæ relationis secum ad consistorium deferre debeat, neque ullo modo referat, si præsens in Curia promovendus majorem Cardinalium partem antea non adiverit, ut quæ à referente collegâ sint Cardinales audituri, oculatâ fide, quantum ad personam promovendi attinet, cognoscere possint. Promotus verò, eosdem Cardinales, qui præsentes in curia fuerint, ex antiquo more, consuetudineque laudabili, quamprimùm visitare teneatur. Quem quidem morem, laudabilemque consuetudinem innovamus, & inviolabiliter observari mandamus.

Pius IV.

Electus ad regularium dignitates, electionis auctoritate non gaudet, nisi per Pontificiam confirmationem.

CAP. X.

Pius Quartus tantis, qui paulatim in religiosos irrepserunt, abusibus & ausibus nimis licentiosis aliquando, sicut par est, cupiens occurrere, suamque sedi præfatæ prærogativam afferre, omnes & singulas electiones quarumvis personarum ad regimina monasteriorum, prioratuum, & aliarum dignitatum conventualium, ipsarumque electionum confirmationes, per quoscunque, cujuslvis status, gradûs, ordinis, & conditionis existant & quâvis etiam Archiepiscopali, Patriarchali, aut majori præfulgeant dignitate, hactenus sic præsumptas, nullas, invalidas, ac pro nullis, invalidis & prorsus infectis habendas esse *a*, personasque sic, ut præfertur, electas & confirmatas, monasteria, aliasque dignitates hujusmodi, sine legitimo titulo possedisse & possidere, nec non illorum fructus, reditus & proventus indebitè percepisse & percipere. Ac personas ipsas ad absolutionem, & habilitationem super his, necnon confirmationem electionum de se factarum, à sanctitate sua, seu Romano Pontifice pro tempore existente, aut sede prædictâ, infra sex menses à data præsentium computandos impetrandum, ac literas Apostolicas super hujusmodi confirmatione in totum expediend. omnino teneri, declaravit. Et nihilominùs hâc suâ perpetuo valiturâ constitutione statuit & ordinavit, quòd nullus de cætero, seu in regimine & administratione monasterii, vel alterius dignitatis conventualis, ad quod, seu quam, illum eligi contigerit, in spiritualibus vel temporalibus, antequam ritè celebrata electio à sanctitate sua aut Romano Pontifice pro tempore existente, & sede prædictâ confirmata, & literæ Apostolicæ desuper expeditæ fuerint, per se vel alium, in toto vel in parte, quovis quæsito colore immiscere, aut ad illud vel se recipi facere, vel aliàs pro ejus prælato gerere præsumat. Decernens omnes & singulos qui secus fecerint, jure, si quod illis ad monasteria vel eorum regimina & administrationes, ac alias conventuales dignitates, per electionem hujusmodi fuerit quæsitum, eo ipso privatos, & deinceps ibi ineligibiles esse, ipsâque monasteria & alias dignitates ab eadem sede impetrari posse, qui verò similes electiones confirmare præsumpserit, eo ipso superiores ordinum videlicet suis dignitatibus privatos, ordinariis autem locorum, etiam si Archiepiscopali & majori præcellant dignitate, ingressum Ecclesiæ interdictum, eosque ab Ecclesiarum suarum regimine & administratione suspensos existere.

a *Annum 356. dierum intelligemus. l. cum hæres. §. Stychus ff. de statu liber. gloss. in capit. si propter. de rescript. in 6. & diem ultimam cœptam, pro completa. l. quia ætate. & ibi gloss. & Dd. ff. de testam. Ætas ad canonicatum in Ecclesia 23. annorum sufficit. Beneficium curatum non obtinetur ante 25. an. fine dispensatione. Episcopatus annorum 30. extr. capit. cum cunctis. de prabend. capit. si eo temp. de rescript. in 6. concord. Concil. Trident. sessione 23.*

TITULUS IV.

DE CARDINALIBUS.

Eugenius IV. ex Concilio Constant.

Cardinalis creatio non priùs rata & valida habetur, donec Cardinalatûs insignia acceperint

CAP. I.

Quunquam ex libris Romani ordinis, aliàs ceremoniarum nuncupatis, & aliis Eccles. Romanæ libris seu antiquis Codicibus comprehendi possit, & ex illis resultet, quid nominis, tituli vel honoris per secretam pronunciationem, de alicujus persona, in ejusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, per Romanum Pontificem pro tempore in secreto consistorio factam, eidem personæ in Cardinalem sic pronunciatæ per promotionem hujusmodi acquiratur. Quia tamen temporibus modernis, quibus aliquotiens nonnulli in secreto consistorio in Cardinales assumpti fuerunt secretè, & eis ex bonis respectibus insignia Cardinalatûs saltem omnia, minimè assignata fuerunt, nonnullorum aliter sapere, quam oportet sapere, satagentium astutas considerationes & inductiones subtiles, juxta præmissa & eorum effectum nonnulla dubia prodierunt. Nos ad submovendum causam & occasionem quorumcunq; dubiorum, quæ quomodolibet super iis insurrexère hactenus, & possunt insurgere, præsenti irrefragabili constitutione decernimus, hujusmodi pronunciationem sic in secreto consistorio de quibusvis per nos hactenus factam, seu in po-

a *Jus non acquiritur electo ante confirmationem. gl. in ca. nostri. & in c. qualiter. & ca transmissam. de elect. & ibid. Innoc. Jac. And. in c. si electo. de in integr. restit. lib. 6. Et qui exercet munus in electione collatum ante confirmationem, jure suo privatur. DD. in c. avaritia. de electione. in 6. Felinus in cap. ne Dei timorem, de simonia.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

sterum faciendam, alicui sic in Cardinalem in præteritum pronuntiato, seu in posterum pronunciando, licèt per eum ad Cardinalatûs initium dispositus videatur, nullum jus seu titulum re aut nomine acquisitum fuisse, aut acquiri potuisse hactenus seu posse, neque aliquem, per quempiam, per scripturam, vel nominationem pro Cardinali reputari vel haberi debuisse seu potuisse hactenus vel debere seu posse quomodolibet in futurum, donec & quousque de similibus consilio & consensu sic pronunciato, in Romana Curia præsentis Cardinalatûs insignia, videlicet per capelli rubei traditionem, ac tituli assignationem, annulique, juxta morem consuetum, in digito immissionem, absenti verò ab eadem Curia, per hujusmodi capelli missionem, realiter sint impensa, aut saltem in generali consistorio. Quodque in Cardinalem sic pronuntiatus, etiam postquam insignia hujusmodi omnia receperit, & etiam admissus fuerit, & receptus, ut præfertur, in electione Romani Pontificis pro tempore vocem activam, aut aliquo alio actu, habuisse vel habere debuisse, sive posse vel debere, minimè censeatur, donec, & quousque per Romanum Pontificem pro tempore existentem, similiter consilio & consensu sibi in practicandis, consulendis & deliberandis negotiis consistorii artedicti, postquam in consistoriis aliquibus mores in talibus observari consuetos expertus, interrogatus consiliativè aut consultivè, responsum dandi expressa licentia tribuatur, seu ad hunc effectum (ut verbis utamur communibus) ei fuerit os apertum. Dat. Romæ Calend. Novembr. 1431.

Leo Decimus.

In domos Cardinalium vi & impetu irrumpentes, & in eis aliquid suscipientes, pœnis à Pontificio Jure decretis plectuntur.

CAP. II.

TEmerariorum quorundam, qui S. Rom. Ecc. Cardin. præcipuas Catholicæ Ecclesiæ columnas, eâ quâ convenit reverentiâ, observare contemnunt, & in eorum res, & bona, manus violentas *a* ausu sacrilego, injicere non verentur, effrenata libido nos admonet, & inducit, ut ad eorum audaciam, antequam longiùs prorepat, comprimendam, ea, quæ à prædecessoribus nostris, in dictorum Cardinalium dignitatis conservationem, provida sunt consideratione statuta, pro illorum observantia firmiori nostræ innovationis munimine roboremus, extendamus, & ampliemus, prout temporum qualitas exigit, & tam eminenti in Ecclesia Dei dignitati conspicimus in Domino salubriter expedire. Sane ab aliquibus citra temporibus, damnabilis quidam in utbe inolevit abusus, & licentia delinquendi, quo dum Apostolicâ sede vacante, per Cardinales in conclavi existentes, de futuri Romani Pontificis electione tractatur, si qua de uno ex iisdem Cardinalibus, quòd in Pontificem sit electus, vox prodeat etiam non vera, illius domum vulgus armis aggreditur, & super ea diripienda, cum ipsius Cardinalis, conclave nondum egressi, familiaribus eam custodientibus, vi contendit, & sic etiam effractis foribus, aut pariete effosso, aditus pateat in prædam omnium bonorum, quæ ibi extant, hostiliter corruit, nisi armatorum præsidio defendatur. Nonnulli quandoque reperiuntur ita temerarii & audaces, ut aliis etiam temporibus, prætextu rixarum, domos Cardinalium hostiliter cum armis aggredi non vereantur, in eaque morantes offendere & vulnerare, ex quibus Cardinalatûs honori, quibus sacrosancta militans Ecclesia, tanquam purpureo tota decoratur amictu, non parum detrahitur, & eorum generatur contemptus, & homicidiorum & aliorum scandalorum occasio exhibetur.

Nos igitur hujusmodi temerarios conatus debitâ volentes animadversione reprimere, sacro approbante Concilio, sel. record. Honorii III. & Bonifacii VIII, Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, contra aliquem dictæ Ecclesiæ Card. hostiliter insequentes, & illis præsentiâ, consilio, aut favore assistentes, eosvé scienter receptantes, aut defendentes, & eorum domos & ædes, ut suprà, invadentes, & eorum posteros, bona, editas constitutiones auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium innovamus; decernentes eas ubique debere perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari. Et nihilominùs constitutiones easdem, cum omnibus & singulis in eis contentis censuris & pœnis, ad omnes & singulas personas, cujuscunque statûs, conditionis & excellentiæ existentes, qui alicujus dictorum Card. domum, tam tempore dicti conclavis, etiam si in Romanum tunc Pontificem sit electus, quàm aliàs quandocunque, & ex quacunque causa, armatâ manu invadentes, & in ea violenter, hostiliter aliquid diripientes, aut quenquam ex inibi existentibus vulnerantes, & eorum socios, & eos qui id fieri mandaverint, vel factum ejus nomine ratum habuerint, ac ipsis invasoribus consilium in præmissis vel favorem præstiterint, & defenderint, extendimus & ampliamus. Romæ in publica sess. Lateran. Syn. 1516. 17. Cal. Aprilis.

Pius V. Ex Bonifacii noni Decreto.

Hostiliter offendens Cardinalem per se vel alium, sit reus læsæ majestatis, & puniatur.

CAP. III.

INfelicis seculi pericula miserati, dolorem comprimere non valemus, quòd nefarii homines, justorum sanguinem sitientes, ad illorum quoque perniciem infestiore animo incumbant, quos Spiritus Sanctus membra constituit præcipua Ecclesiæ Dei, quam suo sibi sanguine acquisivit. Magnâ igitur ratione, post alios felicis recordationis Bonifacius Papa VIII. de fratrum suorum consilio, perpetuâ constitutione sancivit, ut si quis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem fuerit hostiliter insecutus, aut percusserit, aut coeperit, aut mandaverit id fieri, sociusque fuerit facientis, factumvé ratum habuerit, seu dederit consilium, vel favorem, aut receptaverit, aut defenderit scienter eundem, tanquam læsæ majestatis *a* reus, perpetuò sit infamis; & præterea diffidatus, bannitus, & intestabilis. Omnia ejus ædificia ruinæ perpetuæ subjaceant, nullus ei debita reddere, nullus ei in judicio respondere teneatur, bonis omnibus fisco, vel reipublicæ applicatis. Idem etiam feudis, beneficiis, & officiis spiritualibus, & temporalibus sit ipso jure privatus, sed & ipse infectans, excommunicationis sententiam incurrat, quam solus Roman. Pontif. excepto mortis articulo, valeat relaxare Sed ne hæc quidem constitutio, propter abdita conscleratorum consilia, omnino satis esse noscitur, ad hujusmodi sacrilegia amplius prohibenda. Qui enim alicui vim inferre sibi proponunt, id secreto, in occulto, ut maximè machinantur, veluti impium illud facinus indicat, in personam dilecti filii nostri Caroli, tituli sanctæ Praxedis Presbyteri Cardinalis *b* Borthomæi, Ecclesiam Mediolanensem sanctissimis institutis studiose informantis, proximè attenratum. Quæ res nos gravius commovet, vehementiusque excitat, omnia exquirere, ut nobilissimæ corporis nostri partes undique protegantur. Quibus enim præsidio erimus, quibus suppetias afferemus, quos denique tutabimur, si templi Dei bases, si clarissima Ecclesiæ lumina, si speciales filios, qui pro animabus populorum, pro fide, pro justitia, pro unitate pervigilant, insultos deseramus? Itaque sanctioni prædictæ de simili fratrum nostrorum consilio adjicientes, statuimus, ut quisquis, etiam à nudo consilio, aut simplici favore, aut omnino à cæteris prædictis alienus, quempiam auctorum, administratorum, vel consciorum conjurationis, sive conspirationis, aut commissi, committendivé criminis in personam Cardinalis, illorumvé fautorum, receptatorum, vel occultatorum, sive ex renunciatione sibi protinus, vel per interpositam personam, aut literas facta, cognoverit, sive ex scripturis, cœtu, conatu, concursu, insidiis, aliisve signis & indiciis qualemcunque scientiam habuerit, vel etiam conjecerit, quivé horum quicquam intellexerit, quantumcunque res aliàs occulta sit, quamprimum id Rom. Pont. si in Curia fuerit, sin autem, ordinario loci, vel si Cardinalis ipse ordinarius extiterit, propinquiori Episcopo, & si crimen nondum commissum fuerit, etiam ipsi Cardinali properet revelare. Quicunque verò etiam non subditus, & omninò extraneus defecerit, cujuscunque dignitatis fuerit, prædicto sit excommunicationis laqueo innodatus, pariterque majestatis reus, infamiam, & omnes pœnas prædictas eo ipso incurrat. Eadem nihilominus constitutione, quoad reliquas ejus partes, ac cæteris omnibus sanctionibus canonicis, & civilibus ad talium coërcitionem editis, in suo robore durauris. Porro si quis ad sanitatem reverrens, rem adhuc incognitam retexerit, omni noxa penitùs liberetur. Cæterum loci ordinarii secretò casum ad se delatum, prædicto Pontifici, primo quoque tempore nuntiare, & interim rem omnem ab istis perquirere. & si necessitas tunc postulet, seculare quoque brachium adhibere debent. Dat. Rom. 14. Calend. Jan. 1569.

a Clement. si quis suadente. de pœnit. 17. q. 4. Navarrus c. 27. num 50. sum. Lat.

a Joan. Andr. in cap. ad Apostolica. § perpetravit. de sentent. & re jud. in 6. in vers. Cardinales. Præpositus in c. in primis. §. de persona numer. 20. 2. qu. 1. Anchor. in c. felicis. de pœnit. And. de Assict. in cap. 11. colum. 8. in titul. quæ sint. *b In hunc Anno 1569. à Monachis quibusdam conjuratio: illa quidem sine effectu fuit falla: illi v. comprehensi, degradati, capite plectuntur.*

rum sunt habituri, honorificè, ut fratres, ac juxta eorum statûs condecentiam, tractent. Cumque Rom. Pontifici, communi omnium Christi fidelium patri assistant, personarum acceptatores, vel advocatos eos fieri, valdè inconveniens est.

Propterea statuimus, ne partialitatem suscipiant aliquam, neque Principum, aut communitatum, vel quorumcunque aliorum, contra quempiam, nisi quantum justitia & æquitas postulat, eorumque dignitas, & conditio requirit, promotores aut defensores sint, sed à privata omni passione sejuncti, sedandis & componendis inter quoscunque litibus, omni diligentia vacent, incumbantque, Principum, & quorumcunque aliorum, ac præsertim pauperum, & religiosorum justa negotia pio promoveant affectu, oppressos & injustè gravatos juxta vires suas, & officii debitum adjuvent. Tituli sui loca, si præsentes in curia fuerint personaliter; Si verò absentes, per Vicarium idoneum, semel saltem singulis annis visitent, clericos & populos Ecclesiarum titulo suo subjectarum, cum diligentiâ inquirant, vigilentque circa cultum divinum & bona dictarum Ecclesiarum, moresque inprimis & vitam clericorum & parochianorum solerter explorent, eosque omnes & singulos ad rectè, honestèque vivendum paterno moneant affectu. Pro augmento autem divini cultus, & salute animæ suæ, quilibet Cardinalis, vel in vita donet, vel in mortis articulo relinquat suo titulo, quantum sit satis ad Presbyterum unum commode ibi sustendandum, vel si Ecclesia indigeat reparatione, vel alia subventione, tantum illi relinquat, vel donet, quantum conscientiæ suæ videbitur. Et cum minimè deceat, affines, & consanguineos præsertim benè meritos, & ope indigentes negligere, sed illis providere justum & laudabile sit, non propterea tamen, vel beneficiorum multitudine, vel Ecclesiasticis reditibus, ita eos impleri convenire arbitramur, ut cæteri damnum ex hujusmodi largitionis intemperantia patiantur, & inde scandalum nascatur.

Statuimus itaque, ut Ecclesiarum bona temerè non effundant, sed ea in piis & sanctis operibus exponant, quorum causâ magni & opimi reditus, per sanctos Patres statuti & ordinati fuerunt. Volumus etiam, ut Ecclesiis eisdem Cardinalibus commendatis, etiam si Cathedrales, Abbatialesvé, aut Prioratus, vel quæcunque alia beneficia Ecclesiastica fuerint, absque omni prorsus excusatione procurent, ac omni conatu suo provideant debitè inserviri: Cathedralibus dignos & idoneos Vicarios, seu suffraganeos, prout consuetudo fuerit, cum dignâ & competenti mercede apponentes, reliquis autem sibi commendatis Ecclesiis aut Monasteriis, de justo Clericorum, vel Capellanorum, seu religioforum, aut Monachorum Deo sufficienter & laudabiliter servientium munere providentes, ædificia quoque, possessiones, & jura quæcunque in statu convenienti conservent, & diruta instaurent, sicut ad bonorum prælatorum & commendatariorum officium spectat.

LEO DECIMUS in Concilio Lateranensi.

Cardinales, qui sedi Apostolicæ, & communi omnium Christi fidelium Patri assident, præclaris virtutibus, & integris moribus illustres esse debent.

CAP. IV.

CUm sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales cæteros omnes in ipsa Ecclesia, post summum Pontificem, honore ac dignitate præcedant, conveniens ac debitum est, ut vitæ munditiâ, ac virtutum splendore cunctis præfulgeant. Quapropter non modò hortamur eos ac monemus, verùm etiam statuimus, & ordinamus, ut decætero quilibet Cardinalium pro tempore existens, juxta doctrinam Apostoli, ita sobriè, castè, ac pie vivat, ut non solùm à malo, sed ab omni etiam specie mali abstinens, coram hominibus luceat, Deumque inprimis operibus honorificet. Sint omnes vigiles, ac divinis officiis, missarumque celebrationibus intenti, habeantque capellas suas in loco honesto, prout facere consueverunt. Sitque eorum domus, familia, mensa, supellexque, non fastu, aut pompa, neque superfluis rebus, neque aliquo modo reprehensibilis, ne peccandi, excendique modum licentia inde nascatur, sed ut æquum est, modestiæ & frugalitatis speculum dici mereantur. Illis itaque sint contenti, quæ sacerdotalem præ se ferant modestiam, ac Prælatos & quoscunque alios insignes viros ad Romanam Curiam venientes, benignè, honorificeque, tam publicè quàm privatim tractent, & apud nos & successores nostros gratiosè, liberaliterque eorum negotia commendata suscipiant. Præterea ministerium indecorum Episcoporum, Prælatorumque in domibus non habeant, ne cæteris præesse instituti, & sacro charactere insigniti, in vilia descendant ministeria, passimque pastoralis officii contemptum induant. Eos itaque, quos vel nunc habent, vel in poste-

Idem ibidem.

Familiæ Cardinalium, quò magis personis illustribus subsunt, eò cultu illustriore modestia enitescere debent.

CAP. V.

STatuimus etiam, ut Cardinales circa numerum familiarium, equorumque, suis impensis alendorum, magna utantur circumspectione, ac diligenti providentia, ne majorem numerum quam sua facultas, conditio, ac dignitas patiatur, habentes, luxûs ac prodigalitatis vitio notari possint, nevé rursus avari, sordidique habeantur, si in magnis & amplis reditibus pauciissimis victum præbeant, cùm domus Cardinalis patens hospitium, portusvé ac refugium proborum & doctorum maximè virorum, & pauperum, nobilium, honestarumque personarum esse debeat. Sint igitur circa modum

Universidad de Deusto
Biblioteca

& numerum tenendi prudentes, ac de familiarum qualitate inprimis curiosi, ne ex alienis vitiis turpem sibi contrahant infamiæ notam, vulgoque obloquendi, calumniandique justas præbeant occasiones. Et cùm maximè providendum sit, ut non solùm coram Deo, cui primùm placere debemus, sed etiam coram hominibus opera nostra probentur, ut cæteris exemplo ad imitandum possimus esse, ordinamus, ut quilibet Cardinalis se domûs ac familiæ suæ optimum Rectorem, præfectumque ostendat esse, tam circa ea, quæ extrinseca omnibus apparent, quàm quæ intûs latent abscondita. Habeat itaque eorum quisque Sacerdotes, & Levitas, honestis vestimentis indutos, attenteque provideat, ne quis in familia sua quoquo modo beneficiatus, & in sacris ordinibus constitutus, vestes portet versicolores, nec eo habitu utatur, qui ordini Ecclesiastico parùm conveniat. Quare in Presbyteratûs ordine constituti, vestes colorum, quæ clericis à jure non prohibeantur, deferre debeant, usque ad talos saltem demissas & habentes dignitates in cathedralibus, & canonici etiam dictarum cathedralium, ac primam dignitatem in collegiatis habentes, & Cardinalium capellani Missas celebrantes, caputium deferre in publico teneantur.

Scutiferis verò paulò supra talos concedantur, parafrenarii, quia in assiduo sunt motu, ministerioque fungantur laboriosiore, brevioribus, ac magis expeditis vestibus uti possint, etiam si fuerint clerici, dummodo in Presbyteratûs ordine non sint constituti. Ita tamen, ut ab honestate non discedant, sed ita vivant, ut mores Ecclesiasticis suis ordinibus non discrepent. Reliqui verò clerici temperatè ac modestè omnia faciant, & tam ipsi clerici beneficiati, quam in sacris ordinibus constituti, comam, neque barbam, non nutriant *a*, neque mulas aut equos cum phaleris, ornamentisque ex velluto aut seri co factis, habeant, sed ejusmodi rebus ex panno tantùm, aut corio, simpliciter utantur.

a *Episcoporum domos (ait divus Hieronymus) omnium commune debet esse hospitium. Laicus unum, aut duos, aut paucos recipiens, implebit hospitalitatis officium. Episcopus, nisi omnes receperit, inhumanus est. Vide Can. 40. Apost. c. prohibetur. 23. dist. & Carthag. Synod. 4. c. clerc. de vita & honestate clericorum.*

PAULUS IV.

Lites & causæ Cardinalium evocantur, & Pontificiæ decisioni reservantur.

CAP. VI.

LItes & causas inter quoscunque sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, super quibusvis rebus & bonis, tam Ecclesiasticis, quàm secularibus, vel quorumvis ordinum regularibus, coram quibusvis Judicibus, in quavis instantia, ac etiam in negotio executorio, vel restitutionis in integrum, quomodolibet vertentes & pendentes, ad nos in eisdem statu & terminis, in quibus reperiuntur, advocamus, cognitionemque & decisionem illarum nobis reservamus, decisionique & terminationi per nos super illis faciendæ, appellatione quâcunque etiam aliàs de jure admissibili, rejectâ & postpositâ, standum, acquiescendum, & patienter omnino parendum & obediendum fore statuimus & ordinamus, ac similiter in titulis & causis, quæ de cætero inter eosdem Cardinales exoriri contigerit, observari volumus. Romæ 1555. 9. Januarii.

LEO X. in Concilio Lateran.

Pompa funebris Cardinalium, quo sumptu persolvi debeat.

CAP. VII.

EXpensæ funebres Cardinalium, computatis omnibus, centum & quinquaginta florenorum summam excedere non debent, nisi exequutorum providentia, justis allegatis causis ac rationibus, plus exponendum esse duxerit. Exequiæ & castrum doloris, primâ & nonâ die fiant, infra octavam verò Missæ de more celebrentur.

TITULUS V.

DE ÆTATE ET QUALITATE ORDINANDORUM.

PIUS V.

Nemo ad sacros ordines admittatur sine titulo beneficii, patrimonii aut patrimonii.

CAP. I.

CUm non deceat divino mysterio asscriptos, cum ordinis dedecore, *a* mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, sacro Tridentino Concilio inter alia decretum fuit, ne quis deinceps clericus secularis, quamvis aliàs moribus, scientiâ, & ætate esset idoneus, ad sacros ordines promoveretur, nisi prius legitimè constaret, cum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficeret, pacificè possideret, vel alias ordinari non posset, nisi juxta decreti ab ipso Concilio desuper editi formam & tenorem. Cùm autem nulla in hujusmodi decreto religiosorum Clericorum mentio facta fuerit, ac propterea nonnulli (uti moleste accipimus,) cæterorum ordinum religiosi, seu Canonici, vel Clerici, intra claustra monasteriorum seu domorum more regalium in communi viventes, qui nonnunquam, seu non nisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, & dimitti, atque ad seculum redire, liberè & licitè possunt, religionis prætextu, absque titulo sufficientis beneficii, nec juxta dicti decreti tenorem ad sacros ordines se promoveri prætendant, & à nonnullis Episcopis passim promoveantur, atque inde plerunque illud inconveniens eveniat, ut sic promoti, & è claustro exeuntes, & per seculum vagantes, vel mendicare, vel sordidum quæstum exercere, non sine ipsorum dedecore, ac ordinis vilipendio, & quam plurimorum Christi fidelium scandalo cogantur. Nos igitur, qui singulorum Dei ministrorum honorem, & decus (quantum in nobis est) sinceris exoptamus affectibus motu proprio & ex certa nostra scientia, deque Apost. potest. plenitudine, hâc perpetuò valiturâ sanctione, decretum prædictum de Clericis secularibus loquens, ad omnes & singulos etiam, cujuscunque ordinis Clericos religiosos sive seculares, more religiosorum viventes, in communi non professos, harum serie extendimus, & ampliamus, ac religiosis, & aliis prædictis non professis, ut ad sacros ordines promoveri, necnon omnibus & singulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, gratiam, & communionem sedis Apostolicæ habentibus, ut ordines ipsos hujusmodi religiosis personis impendere, nisi observatâ formâ dicti decreti, nos virtute sanctæ obedientiæ, & sub indignationis nostræ pœna interdicimus, & prohibemus, ac contra facientes per annum, à præstatione talium ordinum ipso jure, suspendimus. Romæ Idibus Octobr. 1568.

a *Cap. Diacont sunt. circa med. 93. dist. Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. 5. q. 2. c. planum.*

TITULUS VI.

DE FILIIS PRESBYTERORUM.

Clemens VII.

Filii Presbyterorum beneficiis, quibus olim patres præfuere, quâcunque dispensationis gratiâ intercedente, non instituantur.

CAP. I.

AD canonum conditorem non est dubium pertinere, cùm statuta à se, vel prædecessoribus suis, ad animarum Christi fidelium salutem edita, propter eorum abusum, qui successu temporum, malitiâ hominum succrescente, magis indies dignoscitur obesse, quam prodesse animadvertit, ne ulteriùs obesse valeant, providere. Sanè postquam fel. record. Alexander Papa III. prædecessor noster, filios præsertim Sacerdotum in Ecclesiis paternis succedere prohibuerat *a*, eaque nihilominùs, mediâ intercedente personâ, filios ipsos habere dispositerat, cùm passim Sacerdotes, ut Ecclesiis suis eorum filii potirentur satagentes, in Alexandri prædecessoris hujusmodi dispositione confisi, Ecclesias suas, quas ad eorum pervenire filios gestiebant, in favorem personarum, quæ Ecclesias ipsas, etiam illarum possessione non habitâ, in ipsorum resignantium filios, ex fornicatione genitos, illico mox resignare, ipsique filii Ecclesias ipsas, dispensatione super defectu natalium, quem ex dictis Sacerdotibus resignantibus geniti patiebantur, etiam patris nomine expresso, obtenta, consequi hactenus consueverint, profectò pernicioso semper, & abominabile, ac in gravem divinæ majestatis offensam tendere, videlicet, quòd ipsi Presbyteri eorum crimen, quod erat occultum, non sic turpitudine, ad inordinatum spuriorum filiorum amorem, detegere non erubescerent.

Judicavimus propterea, quòd ubi tempus, quod omnia palàm facit, & præsentium ratio, quid in futurum cavendum sit, admoneret, meritò movemur, & ad tollendum hujusmodi abusum, necessarium arbitrati sumus, ejusdem Alexandri prædecessoris canonem corrigere potiùs, quàm talia, cum tanto hominum scandalo, tolerare. Habitâ igitur super his cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus maturâ deliberatione, de eorum consilio & unanimi consensu, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium statuimus & ordinamus, quòd de cætero filii Presbyterorum ex fornicatione nati, Ecclesias cathedrales, etiam metropolitanas, ac monasteria, quibus eorum patres præfuerunt, seu illa, & illas dignitates, etiam majores & principales personatus, administrationes & officia etiam curata, & electiva, & alia quæcunque beneficia Ecclesiastica, cum cura & sine cura, secularia, & quorumvis ordinum regularia, quæ Presbyteri & clerici ac religiosi eorum patres in titulum, vel commendam, aut administrationem, ad tempus, seu in perpetuum aliquando obtinuerunt, nullo unquam tempore quoquo modo obtinere possint, nec cum eis super hoc dispensare intendimus. Et si quas dispensationes per nos concedi contigerit, tanquam per præoccupationem & contra mentem nostram, in concessas eis nullatenus suffragari, talesque dispensationes nostris volumus suffragare temporibus, & quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus. Romæ 1533. 3. Non. Junii.

a *Concil. Tolet. in cap. 10. gravius animadvertit. Alexand. III. part. 19. cap. 3. & in Concil. Lateranen. cap. 14. arcentur à beneficiis spurii, quibus olim patres præfuere. concord. Concil. sess. 25. cap. 15.*

TITULUS VII.

DE BONIS ECCLESIÆ ALIENANDIS, VEL NON.

PAULUS SECUNDUS.

Bonorum Ecclesiasticorum alienatio, inconsulto summo Pontifice, & necessitate non urgente, nulla est.

CAP. I.

AMbitiosæ cupiditati, illorum præcipuè, qui divinis & humanis affectatis, damnatione postpositâ, immobilia & pretiosa mobilia Deo dicata, ex quibus Ecclesiæ, Monasteria, & pia loca geruntur, illustranturque, & eorum ministri, sibi alimoniam vendicant, profanis usibus applicare, aut cum maximo illorum ac divini cultûs detrimento, exquisitis mediis usurpare præsumunt, occurrere cupientes: omnium rerum & bonorum Ecclesiasticorum alienationem omneque pactum, per quod ipsorum dominium, concessionem, hypothecam, locationem & conductionem ultra triennium, nec non infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à jure *a* permissis, ac de rebus & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc cum Ecclesiarum evidenti utilitate, ac de fructibus & bonis, quæ servando servari non possunt, pro instantis temporis exigentia, hâc perpetuò valiturâ constitutione fieri prohibemus, prædecessorum nostrorum constitutionibus, prohibitionibus & decretis aliis, super hoc editis, quæ tenore prætentium innovamus, in suo nihilominùs robore permansuris.

Si quis contra hujus nostræ prohibitionis seriem, de bonis & rebus eisdem quicquam alienare præsumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, & infeudatio hujusmodi, nullius omnino sit roboris vel momenti: & tam qui alienat, quàm is, qui alienatas res & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat, alienati verò bona Ecclesiarum, monasteriorum, locorumque piorum quorumlibet, inconsulto Rom. Pontifice, aut contra præsentis constitutionis tenorem, si Pontificali vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ingressus Ecclesiæ sit penitùs interdictus: & si per sex menses immediate sequentes, sub interdicto hujusmodi, animo (quod absit) perseverârit indurato, lapsis mensibus eisdem, à regimine & administratione suæ Ecclesiæ vel monasterii, cui præsidet, in spiritualibus & temporalibus sit eo ipso suspensus. Inferiores verò prælati, commendatarii, & alii Ecclesiarum Rectores beneficiati, vel administrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præposituris, præpositatibus, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, præbendis, aliisque Ecclesiasticis cum cura & sine secularibus & regularibus beneficiis, quorum res & bona alienârunt duntaxat, ipso facto privati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur: possintque per locorum ordinarios vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis, quæ propterea privatæ fuerint) liberè de jure conferri, nisi aliàs dispositioni Apostolicæ sedis sint specialiter aut generaliter reservata: & nihilominùs alienatæ res & bona hujusmodi, ad Ecclesias, monasteria, & loca pia, ad quæ ante alienationem hujusmodi pertinebant, liberè revertantur. Rom. Cal. Martii 1467.

a *Jure conceditur certis urgentibus casibus necessitatis, & majoris utilitatis alienatio. Cor. in 2. volum. consecrat. 8. Barb. in 3. volum. consecrat. 6. in 2. colum. & seq. Ludovic. Roman. cons. 56. Villagait. de rebus Ecclesiæ in al. alienat.* b *Duo copulative requiruntur, videlicet, formam, id est, solennitatem & justam causam alienandi. c. 1. de rebus Ecclesiæ non alienand. in 6. gl. in verb. redire. in c. 2. extr. de in integr. restitut.*

JULIUS TERTIUS, Simoni de Puteo, & Joanni Baptistæ, Cardinalibus.

Alienationes contra formam à Paulo II. præscriptam factæ, revocantur.

CAP. II.

INdemnitati Ecclesiarum, ut ex debito nostri pastoralis officii tenemur, volentes providere, circumspectioni vestræ, quorum eximia integritas, singularis prudentia, exacta diligentia, & in rebus gerendis dexteritas, ac aliæ præclaræ virtutes, veteris experientiæ documento nobis jam dudum cognitæ sunt, per præsentes committimus, & mandamus, quatenus per vos seu alios, quos ad hoc cum simili, aut limitatâ potestate, duxeritis deputandos, vocatis, prout vobis videbitur, bonorum male alienatorum, contra formam *b* constitutionis per fel. recordat. Paul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pap. II. editæ, vocatis possessoribus, super nullitate & invalidatione locationum & alienationum hujusmodi, ac indebita occupatione, summariè & simpliciter, sine strepitu & figura judicii, sola facti veritate inspectâ auctoritate nostra diligenter inquiratis, ac bona & jura illa beneficiorum & piorum locorum, quorum antea erant, in jus & proprietatem revocetis & reducatis, & possessores de indebite perceptis ad satisfaciendum cogatis & compellatis. Rom. 23. Maji. 1552.

PAULUS TERTIUS.

Pro præsidio belli suscipiendi adversus Turcæ furores, camera Apostolicæ census alienandi facultas conceditur.

CAP. III.

IN sacrâ beati Petri sede cum plenitudine potestatis, meritis licet imparibus, divinâ dispositione locati, ad ea (ut debemus) libenter intendimus, per quæ orthodoxæ fidei defensioni, ac reipublicæ Christianæ statui, valeat salubriter provideri. Sane universo orbi notum esse credimus, immanissimum Turcarum tyrannum post innumerabiles per ejus antecessores Christiano nomini in diversis mundi partibus clades illatas, multaque regna & dominia ejus ditioni adjecta, novissimè tempore nostri Pont. Regnum Neapolitanum, pluribus illius locis prædatis, invasisse, & notabilia damna, tam in locorum devastatione, quàm in personarum asportatione fecisse, longè etiam plura facturus, nisi Christianissimi in Christo filii, Caroli Romani Imperatoris semper Augusti, & dicti Regni Regis pietas, virtus, & strenuitas, qui ad hoc non sine maximis expensis, potentem classem paraverat, obstitisset, præmissisque non contentum, civitatem Castri novi, Christianis illam acriter defendentibus immaniter trucidatis, expugnasse. Quæ etsi potiùs vindicanda, quam cum Christianitatis ignominiâ, & damni revocatione recensenda forent, tamen non possumus non ea dolenter referre, propter evidens periculum, quod reipublicæ prædictæ, ex novis belli apparatibus, per tyrannum, ad penetrandum Pannoniam ad præsens tumultuantem, & fines Germaniæ, ad Italiam, ad quam idem tyrannus, putans inde facile, quod reliquum est Christianitatis, in suam potestatem redigere, insatiabili siti anhelat, invadendum & occupandum, terra marique noviter instructis, cernimus imminere. Et cum periculo hujusmodi, quod indies majores vires habiturum dubitatur ex iis, quæ in pluribus Christianitatis partibus, circa veram religionem innovata sunt, & innovantur, occurrere omnino intendamus: considerantes ad præmissa magna esse opus impensâ, & quòd de Christianorum Principum subsidio, non quantum res ipsa expostulat, nobis promittere valemus, propter bella, & calamitates, quibus temporibus præteritis affecti fuerunt: quodque vires nostræ, ex alienationibus rerum & bonorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ per Romanos Pontifices prædecessores nostros factis, & magnis expensarum profluviis, quæ pro nonnullis Apostolicæ sedis necessitatibus pluries nos subire oportuit, tenuissimæ sunt, cogitavimus pecunias modis omnibus, qui nobis possibiles sint, exquirere, ut illarum auxilio truculentam rabiem dicti tyranni retundere, ac aliis Christianæ fidei necessitatibus providere valeamus. Habita igitur cum venerabilibus fratribus nostris, ejusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, in consistorio nostro secreto, discussione & deliberatione maturâ, de ipsorum fratrum consilio, & unanimi assensu, ex certa nostra scientiâ, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, quàm plurimorum Romanorum Pontificum etiam prædecessorum nostrorum, qui similibus vel aliis tunc urgentibus necessitatibus, nonnulla bona Ecclesiastica vendiderunt, vestigiis inhærentes, dilectis filiis Guidoni Ascanio Sforziæ, S. Eustachii Diacono Cardinali Camerario, & Hieronymo Ricanati de Capite Ferreo Thesaurario nostris, quos ad hæc commissarios & exequutores nostros facimus ac deputamus: quòd per se, vel alium, seu alios de eorum mandato, quoscunque canones, responsiones, & recognitiones & census perpetuos, vel temporales, quibusvis nominibus nuncupentur, & ad quascunque summas ascendant, sub quibusvis caducitatis, & aliis pactis, & conventionibus, ac obligationibus, necnon modis & formis constitutos, quæ in extinctionibus, ac liberationibus infra scriptis, specificari volumus, super quibusvis castalibus, vineis, domibus, possessionibus, prædiis, tenimentis, & aliis bonis immobilibus, cujuscunque qualitatis, valoris, æstimationis, etiam speciali nota dignis existentibus, Cameræ Apostolicæ, & Romanæ, ac quarumcunque Ecclesiarum, etiam cathedralium, & metropolitanarum ac Patriarchalium, ac basilicarum, necnon monasteriorum, congregationum, ordinum, ac aliorum religiosorum & piorum locorum, etiam quantumcunque privilegiatorum, & exemptorum, ac habentium, quod in generali, ac etiam speciali & individuâ expressione, nisi certis modis & formis servatis, non veniant, nec comprehendantur in urbe prædicta, & extra illius muros, necnon quibusvis civitatibus, terris & locis temporali dominio dictæ Romanæ Ecclesiæ existentibus consistentium (monasteriis monialium, ac hospitalibus hospitalitatem servantibus, & locis hospitalis S. Joannis Hierosolymitani duntaxat exceptis) feudi, emphyteusis, livelli, census, canonis, responsionis; locationis, & cujusvis alterius contractûs, vel concessionis, Jure, causa, occasione, vel aliàs quomodolibet, per quoscunque, etiam Episcopali, vel alia majori Ecclesiastica vel Mundana dignitate & excellentia præditos solvendos, seu debitos, pro pretio seu pretiis, quod seu quæ Camerarius, & Thesaurarius nostri præfati repererint, sine aliqua causæ cognitione, ac ullis tractatibus, ullisvè solennitatibus desuper habitis & servatis, ac sine requisitione & consensu eorum, qui de jure vel aliàs requiri & consentire deberent, extinguere: & castalia, vineas, domos, possessiones, prædia, tenimenta, & alia bona prædicta, illorumque feudatarios, emphyteutas, censuarios, livellarios, locatarios, conductores, ac utiles dominos à censuum, canonum, responsionum, & recognitionum hujusmodi, in pecunia numerata, vel alia specie debitorum præstatione perpetuò affrancare & dicta infeudare, locare & concedere (recompensâ tamen Cameræ, Ecclesiis, monasteriis, ordinibus, congregationibus, & locis, ac aliis prædictis, quorum census, canones, responsiones, recognitiones, & alia jura hujusmodi extinguentur, pro concurrenti reditûs annui quantitate assignata) ita tamen, quòd paribus conditionibus conductores, & alii, quibus aliàs per extinctionem hujusmodi præjudicaretur, quibuscunque aliis præferantur: necnon quæcunque instrumenta & scripturas, ac alia desuper necessaria, & opportuna facere, & exequi libere & licitè possint, & valeant, plenam & liberam licentiam, facultatem, & auctoritatem concedimus. Decernentes, extinctiones, affrancationes, libertationes, investituras, concessiones, & alia, per dictos Camerarium & Thesaurarium desuper fienda & exequenda, perpetuæ firmitatis robur obtinere, aut feudatarios, & utiles dominos, ac alios præfatos, eorumque hæredes & successores, ac alios, quorum interest, vel interesse poterit, modo aliquo contra tenorem præsentium desuper molestari, impediri, vel inquietari non posse, sed illos, & castalia, vineas, domos, possessiones, bona, & jura hujusmodi franca, libera, & allodialia fore, & esse, ac Ecclesias, monasteria, ordines, congregationes, & loca prædicta, eorumque Præsules, & Rectores nunc pro tempore existentes, ullo unquam tempore præmissis se opponere, aut ab illis reclamare, vel beneficium restitutionis in integrum, sub Læsionis, vel alio quocunque prætextu petere, vel impetrato uti, non posse neque debere. Romæ 11. Calend. Jan. 1540.

PAULUS QUARTUS.

Bonorum Ecclesiasticorum alienationes ipsis Ecclesiis & piis locis damnum & intolerabilem injuriam afferentes, annullanda & revocandæ sunt.

CAP. IV.

RErum & bonorum Ecclesiæ illicitas alienationes conniventibus oculis pertransire nequeuntes, quinimò cupientes eis, quantum cum Deo possumus, opportunum remedium adhibere, motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & singulas alienationes, & in emphyteusim, seu censum perpetuum, aut tertiam, vel aliam generationem, seu hominis vitam, aut aliud tempus ultra triennium locationes, vel concessiones, seu permutationes, hypothecas, & obligationes, de quibusvis castris, terris, oppidis, civitatibus, & locis, aut aliis bonis immobilibus, seu rebus & juribus, tàm spiritualibus, quàm temporalibus, ejusdem Romanæ, & quarumcunque cathedralium, etiam Metropolitanarum & aliarum Ecclesiarum, necnon monasteriorum, domorum, & aliorum regularium locorum, & quorumvis beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura & sine cura, secularium & quorumvis ordinum regularium, nec non hospitalium, & aliorum piorum locorum quorumlibet, per quoscunque, etiam Romanos Pontifices, prædecessores nostros, seu eorum auctoritate vel mandato Camerarios suos, & clericos Cameræ Apostolicæ præsidentes, ac quosvis Ecclesiarum, Monasteriorum, & domorum prælatos, & beneficiatos, necnon hospitalium, & aliorum regularium, & piorum locorum Rectores, cujuscunque dignitatis, statûs, gradûs, ordinis, & conditionis existentes, etiamsi Cardinalatûs honore pollerent; in damnum Ecclesiæ, seu non servatis solennitatibus à jure requisitis, aut aliàs nulliter hactenus factas, & contractus superinde sub quibusvis formis, & verborum expressionibus habitos & celebratos, etiam si juramento variati existant, & quantumvis longâ temporis præscriptione robur sumpsisse dici possint, ac ipsius Romanæ Ecclesiæ favorem, aut commodum concernant, eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus, pro expressis habentes, Apostolicâ auctoritate, tenore præsentium rescindimus, irritamus, cassamus, & annullamus, ac viribus omninò evacuamus, ac pro rescissis, irritis, cassis, & nullis, ac penitùs infectis haberi volumus. Ipsosque detentores ad castra, terras, oppida, civitates & loca occupata, ac bona, res, & jura prædicta, Rom. & cathedralibus, etiam Metropolitan. ac aliis Ecclesiis, nec non monasteriis, domibus, hospitalibus, & beneficiis, ac regularibus, & piis locis relaxandum, & de fructibus, tam hactenus perceptis, quàm in posterum percipiendis, realiter satisfaciendum teneri, & ad id cogi & compelli posse omnibus juris remediis. Romæ Prid. Idus Jul. 1555.

PIUS IV.

Romanæ Ecclesiæ & Cameræ Apostolicæ bona alienata, in illius damnum aut sine paris valoris recompensa, vel necessitate, seu evidenti utilitate, pro non alienatis habeantur, & restituantur.

CAP. V.

VEnditiones, cessiones, infeudationes, locationes, donationes, permutationes, hypothecas, concessiones, & alias omnimodas alienationes & contractus, quæcunque, quotcunque, & qualescunque, ac in quorumvis Principum ac Cardinalium, Patriarcharum, & aliorum Prælatorum favorem, vel eorum contemplatione, per prædecessores nostros, ac nos, & sedem præfatam, necessitate, vel evidenti utilitate sedis hujusmodi id non exigente, seu fine aliqua, vel saltem minimè correspectiva, neque competenti recompensa factos, & concessos, ac confirmatos, & approbatos, etiam si quantumvis longissimâ temporis præscriptione robur sumpsisse dici possint, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium perpetuò revocamus, rescindimus, cassamus, irritamus, annullamus, ac viribus omninò vacuamus. Declarantes venditiones, cessiones, infeudationes, locationes, donationes, permutationes, hypothecas, concessiones, & cæteras alienationes præmissas nequaquam tenuisse, nec tenere, nullumque emptoribus, cessionariis, feudatariis, locatariis, donatariis, aliisque rerum ipsarum detentoribus, nec aliquem possidendi titulum per eas quæsitum esse, nec eidem Ecclesiæ, sedi & Cameræ præjudicium afferre potuisse. Ac civitatum, terrarum, & aliorum locorum eorundem habitatores, vasallos, & subditos, dictis illorum detentoribus, nullum vasallagii, fidelitatis, vel subjectionis, aut aliud jus vel obedientiam, alienationum hujusmodi, vel etiam juramenti per eos illis præstiti, quod etiam eis harum serie relaxamus, prætextu debere, aut illis astrictos esse. Quinimò detentores ipsos ad eadem, civitates, terras, castra, oppida, & loca sedi & Cameræ præfatis realiter, & cum effectu restituenda, & relaxanda, ac eorum detentores ad fructuum inde post obitum concedentis hactenus perceptorum, & in posterum percipiendorum, restitutionem in utroque foro omninò teneri, & ad id etiam sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis, ac etiam pecuniariis, necnon privationis quorumcunque aliorum feudorum Ecclesiasticorum, per eos etiam legitimè obtentorum, & inhabilitatis ad illa aliaque deinceps obtinenda, ac illis juris & facti remediis cogi & compelli posse. Ac decernentes, præsentes vim perpetuæ legis habere, neque de nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel alio quovis defectu, notari seu impugnari posse, sed illas omni exceptione remotâ, validas & efficaces fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri, & inviolabiliter observari. Rom. 15. Cal. Decemb. 1565.

PIUS V.

Infeudationum & alienationum bonorum Ecclesiæ persuasores & mediatores excommunicantur.

CAP. VI.

TRactantes, consulentes, aut aliàs verba facientes de infeudationibus aut alienationibus *a*, de civitatibus & locis immediatè ad nos & sedem Apostolicam spectantibus & pertinentibus, etiam devolutis, etiam in feudum communiter & pluries dari solitis, sive ex causa permutationis, aut aliàs quomodolibet, etiam contemplatione meritorum erga sedem præfatam, aut sub prætextu necessitatis, vel evidentis utilitatis faciendis, seu de postulandis à nobis & sede præfatâ quibusvis personis cujusvis dignitatis, in Duces, Vicarios, Gubernatores seu quemvis alium titulum, ad vitam, vel in perpetuum, vel longum tempus, civitatum, oppidorum, artium & locorum prædictorum, ac propterea de eligendis oratoribus ad nos & successores nostros super præmissis, vel eorum occasione mittendis proponentes, tam ipsi, quàm oratores, munus hujusmodi recipientes, aut alii quicunque alienationes per se vel alium seu alios insinuantes vel suadentes, eo ipso sententiam incurrant excommunicationis, & sedis Apostolicæ rebelles, etiam in primo capite læsæ Majestatis, & proditores civitatum & lo-

a *Spec. in titul. de emphyteus. §. nunc verò aliqua. vers. 113. prope fin. Bald. in l. cum virum. C. de fidei com. Barto. in l. ex diverso. §. etiam in gloss. ubi ea, quæ fol. mac. in l. quod dicitur. ff. de verb. oblig. 12. q. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

eorum præfatorum, ac loca eorum fisco ipso jure devoluta, & incorporata sint, & esse censeantur, omnibus dignitatibus, & quomodolibet obtentis beneficiis, privati existant, neque ad civitates & loca præfata ullo unquam tempore remitti possint, & si aliquando eos reintegrari contigerit, nihilominùs infames remaneant, illisque bonorum & dignitatum portæ perpetuò claudantur. Rom. 4. Cal. April. 1566.

SIXTUS V.

Bonorum immobilium Gallicanæ Ecclesiæ alienatio permittitur in subsidium belli ad extirpandas hæreses.

CAP. VII.

CUm charissimus in Christo filius noster Henricus, Francorum Rex Christianissimus, suis literis & nuntiis nobis significaverit, se jam omnes propemodùm modos tentasse reducendi hæreticos, qui jam aliquam partem regni sui infecerant, in viam veram & Catholicam, ac tot retroactis seculis in illo regno usitatam, magna cùm pietatis laude & ipsius regni tranquillitate, nec tamen quicquam proficere potuisse, volens satisfacere debito suo erga Deum omnipotentem, per quem Reges regnant, paci etiam & quieti Regni sui consulere cupiens: scriptum est enim: *Omne Regnum in se divisum, desolabitur:* conscientiæ etiam securitati, & animæ suæ saluti, quâ nulla res est pretiosior, prospicere intendens, quando aliâ viâ non licuit, ad arma succurrendum duxit, quo hanc pestem ex suo regno ejiceret & eliminaret: eodem etiam tempore non solùm conservationi Ecclesiarum, ac personarum & bonorum Ecclesiasticorum, sed etiam recuperationi eorum, quæ ab his hæreticis detinentur, & impiè tractantur, diligenter intenderet: cùm alioqui de his omnibus rationem Deo redditurus, divini judicii ultionem meritò reformidare cogatur, si remissè ac negligenter negotium Dei ac religionis, Ecclesiarum etiam & bonorum occupatorum tractaret. Quare cùm jam arma sumpserit, hoc sancto proposito constantissimè obfirmatus, justum esse duxit, ut Clerus etiam Galliæ partem oneris sustineat, quòd etiam ipse idem Franciæ Clerus legitimè congregatus, necessarium judicavit, istis bellorum tempestatibus Regi succurrendum esse, etiam per alienationem bonorum immobilium; Nobis itaque supplicari fecit, ut dicto Clero facultatem vendendi bona mobilia vel immobilia, usque ad valorem centum millium scutorum in reditibus annuis concederemus: Nos considerantes, quòd si bellum hoc, cùm exitum habuerit, quem & optamus, & aspirante regiis conatibus divinâ clementiâ firmiter speramus, Ecclesiasticus ordo non solùm conservabit, quæ nunc possidet, sed recuperabit jam ab hæreticis occupata, quorum non parva summa est, postulatis regiis libenter annuimus; ita tamen ut hic ordo servetur, in præsens quinquaginta tantùm millia alienentur: quæ summa, ut quàm minimo Ecclesiarum detrimento efficiatur, & fideliter atque utiliter in usum designatum erogetur, &c.

TITULUS VIII.

DE OFFICIO LEGATI.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

Legati residere tenentur in locis, ad quæ deputantur.

CAP. I.

NUllis Cardinalibus provincias ac civitates legationis titulo obtinentes, eas per locum tenentes aut officiales quoscunq; administrare liceat, sed personaliter ipsi pro majori parte temporis adesse, atque eas omni vigilantiâ regere & gubernare teneantur: & qui nunc titulum legationis obtinent, aut pro tempore obtinebunt, si in Italia intra tres menses, si extra Italiam quinque, à die præsentis publicationis, ad suas provincias ire, ad majorem temporis partem ibi residere teneantur: nisi de nostro & successorum nostrorum mandato, pro aliquibus gravioribus negotiis in Romana Curia retineantur, vel ad alia loca, prout necessitas postulat, mittantur: & tunc in dictis provinciis ac civitatibus vicelegatos, auditores, locumtenentes, cæterosque consuetos officiales cum debitis provisionibus ac salariis habeant. Qui præmissa omnia & singula non servaverit, emolumentis quibuscunque legationis careat. Quæ quidem propter hoc antiquitùs ordinata & instituta fuerunt; ut opportuna legatorum præsentia populis esset salutaris, non ut ipsi laborum & curarum penitùs expertes, lucro tantùm, suæque legationis titulo inhiarent. Rom. 3. Non. Maji. 1515.

TITULUS IX.

DE INSULIS NOVI ORBIS.

ALEXANDER VI.

Ad propagandam fidem Christianam, novi orbis Insulæ conceduntur juri & dominio Regis Catholici, Ferdinandi Arragon.

CAP. I.

ALexander Episcopus, servus servorum Dei, Ferdinando Regi, & Isabellæ Reginæ Castellæ, Legionis, Arragonum, Siciliæ, & Granatæ, illustribus, salutem & Apostolicam benedictionem *a*. Inter cætera divinæ majestati beneplacita opera, & cordis nostri desiderabilia, illud profectò potissimum existit, ut fides Catholica & Christiana religio, nostris præsertim temporibus exaltetur, ac ubilibet amplietur & dilatetur, animarumque salus procuretur, ac barbaricæ nationes deprimantur, & ad fidem ipsam reducantur. Unde cùm ad hanc sacram Petri sedem divinâ favente clementiâ (meritis licèt imparibus) evecti fuerimus, cognoscentes, vos, tanquam veros Catholicos Reges & Principes, quales semper fuisse novimus, & à vobis præclarè gesta toti penè jam orbi notissima demonstrant, ne dum id exoptare, sed omni conatu, studio & diligentiâ, nullis laboribus, nullis impensis, nullisque parcendo periculis, etiam proprium sanguinem effundendo efficere, ac omnem animum vestrum, omnesque conatus ad hoc jamdudum dedicâsse, quemadmodum recuperatio regni Granatæ à tyrannide Saracenorum hodiernis temporibus per vos, cum tanta Divini nominis gloria, facta testatur, digne ducimur non immeritò, & debemus illas vobis etiam sponte & favorabiliter concedere, per quæ hujusmodi sanctum & laudabile ab immortali Deo cœptum propositum, indies ferventiori animo, ad ipsius Dei honorem & imperii Christiani propagationem prosequi valeatis. Sane accepimus, quòd vos dudum animum proposueratis, aliquas insulas & terras firmas, remotas & incognitas, ac per alios hactenus non repertas, quærere & invenire, ut illarum incolas & habitatores ad colendum Redemptorem nostrum, & fidem Catholicam profitendum reduceretis hactenus in expugnatione & recuperatione ipsius regni Granatæ, plurimum occupati, hujusmodi sanctum & laudabile propositum vestrum ad optatum finem perducere nequiveritis: sed tandem sicut Domino placuit, regno prædicto recuperato, volentes desiderium adimplere vestrum, dilectum filium Christophorum Columbum, virum utique dignum & plurimùm commendandum, ac tanto negotio aptum, cum navigiis & hominibus ad similia instructis, non sine maximis laboribus & periculis ac expensis destinastis, ut terras firmas & insulas remotas & incognitas hujusmodi, per mare, ubi hactenus navigatum non fuerat, diligenter inquireret: qui tandem (divino auxilio) factâ extremâ diligentiâ in mare Oceano navigantes, certas insulas remotissimas, & etiam terras firmas, quæ per alios hactenus repertæ non fuerant, invenerunt, in quibus quam plurimæ gentes pacificè viventes, & ut asseritur, nudi incedentes, nec carnibus vescentes, inhabitant, & ut præfari nuncii vestri possunt opinari, gentes ipsæ in insulis & terris prædictis habitantes, credunt unum Deum creatorem in cœlis esse, ac ad fidem catholicam amplexandum, & bonis moribus imbuendum satis apti videntur, spesq; habetur, quòd si erudirentur, nomen Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, in terris & insulis prædictis faterentur, ac præfatus Christophorus in una ex principalibus insulis prædictis, jam unam turrim satis munitam, in qua certos Christianos, qui secum iverant, in custodiam, & ut alias insulas ac terras firmas, remotas & incognitas inquirerent, posuit, construi & ædificari fecit: in quibus quidem insulis & terris jam repertis, aurum, aromata, & aliæ quamplurimæ res pretiosæ diversi generis & diversæ qualitatis reperiuntur, unde omnibus diligenter, & præsertim fidei Catholicæ exaltatione & dilatatione (prout decet Catholicos Reges & Principes) consideratis, more progenitorum vestrorum claræ memoriæ Regum, terras firmas & insulas prædictas, illarumque incolas & habitatores vobis, divinâ favente clementiâ, subjicere, & fidem catholicam reducere proposuistis. Nos igitur hujusmodi vestrum sanctum & laudabile propositum plurimùm in Domino commendantes, ac cupientes, ut illud ad debitum finem perducatur, & ipsum nomen Salvatoris nostri in partibus illis inducatur, hortamur vos quamplurimùm in Domino, & per sacri lavacri susceptionem, quâ mandatis Apostolicis obligati estis, & viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi attentè requirimus, ut cum expeditionem hujusmodi omninò prosequi & absumere probâ mente orthodoxæ fidei zelo intendatis, populos in hujusmodi insulis & terris degentes, ad Christianam religionem suscipiendum indurere velitis & debeatis, nec pericula, nec labores ullo unquam tempore vos deterreant, firmâ spe fiduciâque conceptis, quòd Deus omnipotens conatus vestros feliciter prosequetur. Et ut tanti negotii provinciam, Apostolicæ gratiæ largiflate donati, liberiùs & audaciùs assumatis, motu proprio, non ad vestram, vel alterius pro vobis, super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes insulas & terras firmas inventas & inveniendas, detectas & detegendas, versus occidentem & meridiem, fabricando & construendo unam lineam à Polo Arctico scilicet Septentrione, ad Polum Antarcticum scilicet meridiem, seu terræ firmæ, & insulæ inventæ & inveniendæ sint versus Indiam, aut versus aliam quamcunque partem, quæ linea distet à qualibet Insularum, quæ vulgariter nuncupatur, *de los Azores y cabo verde*, centum leucis versus occidentem & meridiem, ita quod omnes insulæ, & terræ firmæ repertæ & reperiendæ, detectæ & detegendæ, à præfata linea versus occidentem & meridiem, per alium Regem aut Principem Christianum non fuerint actualiter possessæ, usque ad diem nativitatis Domini nostri Jesu Christi proximi præteritum, à quo incipit annus præsens millesimus quadringentesimus nonagesimus tertius, quando fuerunt per nuncios & Capitaneos vestros inventæ aliquæ prædictarum insularum, auctoritate omnipotentis Dei, nobis in beato Petro concessâ, ac Vicariatûs Jesu Christi, quâ fungimur in terris, cum omnibus illarum dominiis, civitatibus, castris, locis & villis, juribusque & jurisdictionibus ac pertinentiis universis, vobis, hæredibusque & successoribus vestris (Castellæ & Legionis Regibus) in perpetuum, tenore præsentium, donamus, concedimus, & assignamus, vosque & hæredes ac successores præfatos illarum dominos, cum plena, libera & omnimoda potestate, auctoritate & jurisdictione, facimus, constituimus & deputamus: decernentes nihilominùs per hujusmodi donationem, concessionem & assignationem nostram, nulli Christiano Principi, qui actualiter præfatas insulas & terras firmas possederit, usque ad dictum diem Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, jus quæsitum, sublarum intelligi posse aut auferri debere. Et insuper mandamus vobis in virtute sanctæ obedientiæ, ut (sicut pollicemini, & non dubitamus, pro vestra maxima devotione & regia magnanimitate, vos esse facturos) ad terras firmas & insulas prædictas, viros probos & Deum timentes, doctos, peritos & expertos, ad instruendum incolas & habitatores præfatos in fide catholica, & bonis moribus imbuendum, destinare debeatis, omnem debitam diligentiam in præmissis adhibentes, ac quibuscunque personis, cujuscunque dignitatis, etiam imperialis & regalis status, gradûs, ordinis vel conditionis, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, quam eo ipso, si contrà fecerint, incurrant, districtius inhibemus, ne ad insulas & terras firmas, inventas & inveniendas, detectas & detegendas, versus occidentem & meridiem, fabricando & construendo lineam à Polo Arctico ad Polum Antarcticum, sive terræ firmæ & insulæ inventæ & inveniendæ sint versus Indiam, aut versus aliam quamcunque partem, quæ linea distet à qualibet insularum, quæ vulgariter nuncupantur, *de los Azores y cabo verde*, centum leucis versus occidentem & meridiem, ut præfertur, pro mercibus habendis, vel quavis alia de causa accedere præsumant, absque vestra ac hæredum & successorum vestrorum prædictorum licentia speciali. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. In illo, à quo imperia & dominationes ac bona cuncta procedunt confidentes, quòd dirigente Domino actus vestros, si hujusmodi sanctum & laudabile propositum prosequamini, brevi tempore cum felicitate & gloria totius populi Christiani, vestri labores & conatus exitum felicissimum consequentur. Romæ 4. Nonas Maji. 1493.

TITULUS X.

DE BENEFICIORUM COLLATIONE ET IMPETRATIONE.

JULIUS II. in Concilio Lateranensi.

Beneficiorum aut dignitatum tam regularium quàm secularium administrationem, neglectâ expeditione literarum Apostolicarum, aut illis non expeditis suscipere, fraudi est restitutioni fructuum obnoxia.

CAP. I.

ROmani Pontificis circumspecta providentia ad ea libenter intendit, per quæ animarum periculis, Ecclesiarum & Monasteriorum dispendiis obvietur, Cameræque Apostolicæ (cui diversa impensarum onera, pro Ecclesiæ Romanæ statu conservando, quotidiè incumbunt) indemnitati debitè provideatur. Cupientes igitur, ne provisiones, concessiones, & gratiæ Apostolicæ sedis, & præcipuè, quæ à nobis emanârunt, & pro tempore emanabunt, diu maneant in suspenso, sed perfectè ad actum, juxta Apostolicas constitutiones, deducantur *a*. Et ne Ecclesiarum, Monasteriorum, & Eccle-

a *Constitutio ab Historicis celebrata: illa est, quæ Regis Portugallia & Castella inter, Indias dividebat, ne ad arma deveneretur: Est autem Ferdinandus hic V. Arragonia Rex, Joannis filius, Alphonsi Neapolitani frater, Caroli V. & Ferdinandi Impp. avus. Qui in uxorem duxit Isabellam Castella Reginam, maxima regna conjunxit, & Johannam unic. post Philippo Austr. nuptam, procreavit.*

phorum

a *Similis, in repertorio in verb. Gratia, debita forma gratiarum literis non expeditis, sub pœna excommunicat. & privationis Ecclesiarum & beneficiorum, nemo se immiscere debet administrationi eorundem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

siasticarum dignitatum Prælati quicunque, seu commendatarii & administratores, absque titulo & literis Apostolicis, in animarum suarum periculum, regimini, & administrationi eorundem se ingerere, aut alias illis se immiscere præsumant, præsenti constitutione perpetuò valiturâ declaramus, quòd constitutiones Bonifacii, Alexandri, Pii, & Innocentii, prædecessorum nostrorum, juxta illarum tenores perpetuis temporibus inviolabiliter observentur, quoad pœnas & censuras etiam privationis in eis expressas. Dat. Rom. 5. Cal. Aug. Pontif. nostri an. 2. Dom. 1505.

PIUS V. in Concilio Tridentino.

Parochialium Ecclesiarum collationes extra formam à Concilio Tridentino præscriptam factæ, nullius sunt effectus aut juris.

CAP. II.

STatuit Synodus Tridentina *a*, ut occurrente vacatione parochialis Ecclesiæ, etiam generaliter vel specialiter, etiam vigore indulti in favorem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Cardinalium, aut aliàs quomodolibet reservatæ vel affectæ, debeat Episcopus habitâ notitiâ vacationis Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium, cum congruâ, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore provideatur, & deinde Episcopus, & qui jus patronatûs habet, intra decem dies, aut aliud tempus ab Episcopo præscribendum, aliquos clericos ad regendum Ecclesiam idoneos, examinatoribus juxta formam ejusdem Synodi deputatis, nominet, & non nisi ab eisdem examinatoribus per cursum aliorum examinatorum, etiam tanquam magis idoneo, ab Episcopo judicato & electo, de Ecclesia provideatur: aliàs provisiones, seu institutiones omnes, præter formam prædictam factæ, surreptitiæ censeantur. Sed quoniam res humanæ semper in deterius prolabuntur, nisi sit, qui eas retineat, ac debitæ executioni demandet, & verendum sit, ne propter constitutionum hujusmodi transgressionem maximi abusus oriantur: nos, ad quorum notitiam non sine gravi nostra molestia pervenit, nonnullos ex venerabilibus fratribus nostris, Archiepiscopis & Episcopis, occurrente vacatione parochialium Ecclesiarum, eas nullo aut minùs rite servato examine, præsertim illo, quod per concursum fieri debet, ex Concilio Tridentino, vel etiam rite servato, personis minùs dignis, carnalitatis aut alium humanæ passionis affectum, non rationis judicium sequentes, contulisse & de eis providisse, volentes (quantum cum Deo possumus) hujusmodi ac etiam futuris periculis occurrere, eorundem prædecessorum nostrorum constitutiones præfatas etiam innovando, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium, omnes & singulas collationes, provisiones, institutiones, & quasvis dispositiones parochialium Ecclesiarum, ab eisdem Episcopis & Archiepiscopis ac quibusvis aliis collatoribus, tam ordinariis quàm delegatis S. R. E. Cardinalibus, ac sedis Apostolicæ Legatis, vel nuntiis, præter & contra formam, ab eodem Concilio Tridentino, præsertim in examine per concursum faciendo præscriptam, factas aut in futurum faciendas, nullas irritas, ac nullius roboris, vel momenti fore, & esse, nullumque provisis jus, aut titulum etiam coloratum possidendi præbere, & parochiales Ecclesias hujusmodi, ut prius ante collationes hujusmodi vacabant, ex nunc vacare statuimus, decernimus, & declaramus, easque omnes pro tempore sic vacantes, nostræ, & sedis Apostolicæ, seu eorum quibus jus conferendi eas, præterquam Episcopis, & Archiepiscopis, qui curam dicti examinis juxta decretum Concilii habere debent, competet, dispositioni reservamus. Insuper, ne parochiales Ecclesiæ diu in suspenso maneant, in maximum animarum periculum, quatumcunque parochialium Ecclesiarum, quarum, dum pro tempore vacant, ad Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas, & quosvis alios ordinarios collatores, in mensibus ordinariis collatoribus, etiam per nostras regulas assignatis, provisio & collatio spectat & pertinet, de quibus idem Episcopi & ordinarii prædicti intra iex mensium spatium à die vacationis earundem, perfecto examine juxta formam Concilii Tridentini præfati non providerint, ac illarum etiam, quarum collationes nobis, & dictæ sedi generaliter vel specialiter, & ex quavis causa reservatæ seu affectæ existunt, aut alias ex indulto sedis Apostolicæ competunt, ad quas, occurrente illarum vacatione Episcopi & Archiepiscopi præfati personas, per examen, concursu multo habito, juxta dicti Concilii Tridentini formam approbatas, & magis idoneas non elegerint, aut electas nobis, vel successoribus nostris, aut iis, ad quos collatio spectabit, pro collatione obtinenda, intra quatuor mensium spatium à die illius vacationis, non significaverint, nec non parochialium Ecclesiarum similium, qui juris patronatus Ecclesiastici, vel aliorum seu clericorum & laicorum simul fuerint, si præsentatus intra tempus eisdem patronis à jure præfixum, prævio examine juxta formam dicti Concilii approbatus petatur, institutioque ipsa per duos menses à die præsentationis dilata fuerit, collationem, provisionem, institutionem, ac omnimodam dispositionem nobis & ipsi sedi, ac personis indulta hujusmodi conferendi, providendi, seu instituendi obtinentibus, respectivè reservamus, datâ tamen in parochialibus juris patronatus optione ipsis patronis, ut si institutio ad ordinarios spectabit, ipsis ordinariis illam facere negligentibus, & ultra dictos duos menses differentibus, possint, pro hujusmodi institutione obtinenda, habere recursum ad Metropolitanum, vel viciniorem ordinarium, aut ad sedem Apostolicam. Prohibentes etiam eisdem ordinariis, ne tempus decem dierum eisdem ordinariis & patronis ab eodem Concilio Tridentino ad nominandum idoneos clericos coram deputatis examinatoribus præfixum, ultra alios decem dies prorogare audeant, vel præsumant. Districtiùs inhibentes, ne quis præter Romanos Pontifices, aut alios indulta hujusmodi obtinentes, ut præfertur, quæcunque sit super hoc auctoritate munitus, de hujusmodi beneficiis sic reservatis (ut præfertur) disponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis, vel aliàs renovare quoquo modo præsumat.

a Concil. Trident. sess. 23. capit. 1. c. dudum. ext. de elect. c. licet canon. in 6. sod.

IDEM IBIDEM.

Reclamare possunt electioni minùs digni dignores in Ecclesia parochialibus licitâ appellatione.

CAP. III.

UT non solùm dignis, sed magis idoneis repertis, juxta Concilii decretum, parochiales Ecclesiæ conferantur, volumus & decernimus, quòd si Episcopus minùs habilem, posthabitis magis idoneis, elegerit, possint ii, qui rejecti fuerint à mala electione hujusmodi ad Metropolitanum, vel si ipse eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem ordinarium, uti nostrum & sedis hujusmodi delegatum, aut aliàs ad ipsam sedem Apostolicam appellare, ac præelectum ad novum examen coram ipso appellationis Judice, & ejus examinatoribus provocare, & constito de prioris eligentis irrationabili judicio, eoque revocato, parochialis magis idoneo per eundem Judicem appellationis auctoritate nostrâ (quatenus collatio ad Episcopum, à quo appellatum fuit, spectaret) conferatur, aliàs eidem magis idoneo per Judicem appellationis approbato conferenda remittatur ad eum, ad quem collatio, provisio, vel institutio spectabit. Hæc tamen appellatio interposita interim non impediat, aut suspendat, quò minùs electio per ordinarium primo loco facta interim debitæ demandetur executioni, &

ni, & provisus ab eadem Ecclesia, causâ appellationis hujusmodi dependente, non amoveatur. Et, si qui à sententia per Judicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad sedem ipsam Apostolicam appellabit. Si secus in præmissis omnibus & singulis actum aut attentatum fuerit, irritum decernimus & inane.

PAULUS IV.

Beneficii cujuscunque impetratio, qua suppositam dolo malo in examine prodit personam, & conditione quapiam pacisci tur quasius aut privati lucri gratiâ, est falsa & vitia.

CAP. IV.

FRaudibus & dolis, ac hæresi simoniacæ, quantum cum Deo possumus, efficaciter occurrere volentes, Apostolicâ auctoritate, tenore præsentium statuimus, & ordinamus, atque decernimus, quòd de cætero omnes & singuli, qui occasione beneficiorum obtinendorum se alios esse simulaverint, & tanquam tales se in examine supposuerint, aut beneficia pro personis id ignorantibus, seu pro se, vel pro aliis, cum *a* oblatione alicujus pensionis annuæ, aut pro aliis, cum spe pensionem annuam, aut aliud quantumvis modicum temporale commodum ab eis consequendi, vel pro se ipsis principaliter, animo & intentione, ea postmodum in favorem aliorum, etiam quantumvis idoneorum, & benemeritorum, cum simili pensione, aut commodo, aut etiam sine eo resignandi, obtinere procuraverint, cujuscunque status, gradûs, ordinis & conditionis existant, etiam si Episcopali, aut aliâ majori dignitate Ecclesiasticâ, vel Cardinalatûs honore, seu mundanâ, etiam Regiâ, Ducali, aut Marchionali præeminentiâ præfulgeant, excommunicationis & anathematis, ac maledictionis æternæ sententiam, à qua nisi a nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant, necnon privationis omnium & singulorum beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura & sine cura, secularium, & quorumvis ordinum regularium, per eos in titulum, vel commendam, aut aliàs quomodolibet obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia inposterum obtinenda, pœnam eo ipso, absque alia desuper facienda declaratione, incurrant, ita ut constito solùm summariè & extrajudicialiter, quòd ipsi contra tenores præsentium, aliquid fecerint, per curiæ causarum Cameræ Apostolicæ generalem adjutorem, seu viceadjutorem, vel ejus locumtenentem, pro talibus, & ut tales publicari possint. Et nihilominus, sicut præfertur, obtentæ provisiones, & commendæ, aliæque dispositiones nullæ sint, irritæ & inanes, nullumque jus alicui in ipsis beneficiis vel ad illa tribuant, & ab aliis liberè impetrentur. Volumusque præsens decretum, etiam quoad Monasteria monialium, & alia beneficia per moniales aut alias mulieres obtineri solita, locum habere.

a Beneficiorum impetrationes liberæ esse debent, & ab omni contentione alienæ. Cravet. consil. 122. Nosta consil. 293. num. 2. lib. 2. Rebuffus in praxi benef. titul. quot modis beneficia acquir. num. 4. b c. avaritia 5. de Elect. & elect. potest. in 6.

JULIUS III.

Qui retinent aut possident beneficia Ecclesiastica, priusquam Apostolicis literis possessionis probetur, beneficiis illis privantur, & ad alia obtinenda perpetuò sunt inhabiles.

CAP. V.

JUlius Papa tertius, cui nuper innotuit, quòd licèt alias fel. recor. Greg. X. *b* sanciverit, quòd nullus ex tunc de cætero administrationem dignitatis, ad quam electus esset, priusquam celebrata de ipso electio confirmaretur, sub Oeconomatûs vel procurationis nomine aut alio de novo quæsito colore, in spiritualibus vel temporalibus, per se vel per alium, pro parte vel in totum gerere, vel recipere, aut illis se immiscere præsumeret, omnes illos, qui secus fecissent, jure, si quod illis per electionem quæsitum foret, decernens eo ipso privatos. Sanctiones ipsas ad inferiora beneficia Ecclesiastica quæcunque & quomodocunque qualificata amplians & extendens, hâc suâ perpetuo valiturâ constitutione statuit & ordinavit, quòd omnes & singulæ personæ Ecclesiasticæ, tam seculares, quam quorumvis ordinum regulares, cujusvis status, gradûs, ordinis, vel conditionis existant, etiam si Episcopali, vel Archiepiscopali, aut Patriarchali, vel aliâ majori dignitate præfulgeant, quòd de cætero literis, super dispensation. retinendi beneficia per eos, antequam promoveantur, aut eorum electiones confirmentur, obtenta, eis per sedem eandem pro tempore concessis minimè confectis, beneficia ipsa retinere, aut possessionem alicujus, seu aliquorum beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura vel sine curâ, secularium vel quorumvis ordinum regularium, quæcunque & qualitercunque qualificatorum, eis dictâ auctoritate Apostolicâ conferri, seu commendari, aut in eorum favorem & commodum uniri, seu aliàs disponi concession. literis Apostolicis super collatione, seu commenda, aut unione, seu alia dispositione hujusmodi non expeditis per se, vel per alium, seu alios eius nomine, etiam supplicationum seu sumptorum vel transumptorum hujusmodi, aut collationum, eis postmodum de ipsis beneficiis, tanquam etiam nunc certo modo in supplication. expressio vacantibus, ordinariâ vel aliâ quâvis auctoritate factarum prætextu, apprehendere præsumpserint, aut per alios apprehensam, ratam & gratam habuerint, ipsorum beneficiorum non possessores, sed meri & nudi detentores ac violenti, & sine aliquo titulo in eis intrusi censeantur, & pro talibus habeantur & reputentur, nec fructus suos faciant, sed ad illorum restitutionem, ut præfertur, teneantur, & obligati existant, constitutiones seu dictæ cancellariæ regulæ, de annali & triennali possessore, in illis locum non habeant, nec eisdem detentoribus & intrusis in aliquo suffragentur, quinimo beneficia per eos tempore promotionis suæ, aut eorum electionis, confirmationis, obtenta, literis super dispensatione ea retinendi sibi concessa non expeditis retinentes, aut possessionem beneficiorum literis Appstolicis super illis non confectis apprehendentes, seu per alios apprehensam ratam & gratam habentes, beneficia sic retenta, aut apprehensa, & omne jus, quod in illis, vel ad illa pro tempore quomodolibet habuerint, eo ipso amittant, illisque & illo privari, ac ad illa de cætero obtinenda perpetuò inhabiles, nec illa ulterius, & prætextu novi tituli, aut novæ commendæ, vel unionis, seu alterius dispositionis etiam Apostolicâ auctoritate factâ, assequi valeant, seu beneficia ipsa, tanquam de jure & facto vacantia, aliis conferri, seu commendari, & per quosvis, tam ab eorum ordinariis collatoribus, quàm à sede prædicta, liberè impetrari possint, & si beneficia ipsa litigiosa fuerint, collitigantes in omni jure, & ad omne jus, quod beneficia retinentibus, aut possessionem apprehendentibus hujusmodi in eisdem beneficiis, vel ad illa quomodolibet competebat, aut competere poterat, eo ipso, absque aliquo juris aut hominis ministerio, surrogentur & surrogati esse censeantur, ac in eorum favorem causa desuper pendens advocata, & lis extincta fuisse, & similiter esse censeatur. Quodque de cætero supplicationes, etiam manu nostrâ, & motu proprio signatæ, nisi habuerint clausulam, quòd eorum sola signatura sufficiat, nullam aliam, quàm per literarum super illis conficiendarum fidem aut probationem faciant, seu præstent, nec ulla eis in aliquo alio casu fides adhibeatur, aut adhiberi possit.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

Pluralitatis beneficiorum exercitatissimus abusus extinguitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. VI.

Dispensationes ad plura incompassibilia, ultra duo, nisi qualificatis juxta formam juris communis, non concedantur, nisi ex magna & urgenti a causa. Et personis, cujuscunque dignitatis, parochiales Ecclesias, & earum perpetuas vicarias, ac dignitates majores & principales, etiam per viam unionis, vel commendæ ad vitam, ultra quatuor obtinend. ex nunc terminum duorum annorum præfigimus, ut interim quatuor tantùm ex eis retentis, reliquas dimittere teneantur, & beneficia dimittenda hujusmodi resignari valeant in manibus ordinariorum, ad effectum, ut de illis provideatur personis per eos nominandis, quàcunque reservatione, etiam generali, etiam ex qualitatibus resignantium personarum resultante, non obstante, quo elapso termino, nisi dimiserint omnia, vacare censeantur, ac possint liberè, ut vacantia, impetrari, talesque præterea retinentes, pœnas extravagantis, Execrabilis, recolendæ memoriæ Joannis Papæ XXII. etiam prædecessoris nostri, incurrant.

PIUS IV.

Ad beneficia quibus cura animarum jungitur, vita & morum, tum doctrinæ splendore insignes, provehi debent, examine prævio, ac diœcesanorum testium fide & depositione mediante.

CAP. VII.

Inter multiplices curas decernimus & declaramus, parochiales Ecclesias, & alia beneficia Ecclesiastica curata, personis sic examine prævio, & per diœcesanorum ac testium fidem, & depositionem eorundem, idoneis repertis, ac præstito per eos juramento & obligatione, de apud illa certo tunc expresso tempore residendo, per nos collata, quæ postmodum per easdem personas, juramento & obligatione hujusmodi neglectis, etiam in eisdem manibus nostris, etiam ex hujusmodi permutationis causa resignata, seu quovis modo, etiam per juris cessionem, literis non expeditis dimissa fuerint, ac ea, in quibus, ut præfertur, prout tenebantur, debito tempore non residerint, tam de jure quam de facto, ut prius videlicet adhuc eo, quo dum de illis per nos eis, ut præfertur, provisum, seu provideri concessum existit modo, eo ipso vacare, & sic, ac ceu per infrascriptam privationem vacantia impetrari, & de illis, tanquam sedis præfatæ, etiam propter præmissa reservatis, per nos, & Romanum Pontificem pro tempore existentem, & non alios collationes, disponi posse, ac collationes, & provisiones de hujusmodi beneficiis tam idoneis repertis, quam aliis ex earum resignatione seu cessione jus habentibus personis, cujuscunque qualitatis, conditionis, & pœnitentiæ existant, etiam si Pontificali dignitate præfulgeant, nullius roboris vel momenti existere, & viribus enervatas, eosque hujusmodi beneficiis privatos esse & censeri debere: Ita tamen, quòd propter vacationem & privationes prædictas, eorundem beneficiorum possessores, seu in illis intrusi, vel super illis collitigantes, aliquod jus non acquirant, nec acquisitum sit, seu esse censeatur, nec ipsi de annali, seu triennali, vel aliarum regalium nostrarum beneficio gaudeant, neque illo, aut alio juris adminiculo se juvare possint. Et ne ipsi ulteriùs in sua malitia glorientur, sed, si non Domini timore, saltem formidine pœnæ, à similibus abstineant, omnes & singulos, ut præfertur, vel alias quomodolibet gratificatos, qui de cætero, de parochialibus Ecclesiis, perpetuis vicariis, & aliis beneficiis Ecclesiasticis curatis, per obitum vacantibus, examine prævio, ac diœcesanorum & testium fide, & depositione hujusmodi mediante, ac ultra ea, quæ sacri Canones sanciunt, præstito juramento & obligatione, de eisdem beneficiis intra certum tempus personaliter deserviendis, à nobis sibi provideri obtinuerint, beneficia ipsa, non adimpletis promissis, & obligationi hujusmodi minimè satisfacto, in aliorum, etiam intrusorum vel possessorum favorem simpliciter, vel ex causâ permutationis hujusmodi resignaverint, seu cesserint, aut illa quovis modo, etiam occasione litis & molestiæ dimiserint, nec non eos, in quorum favorem beneficia ipsa sic resignaverint, cesserint, & dimiserint, illosque, qui ad id auxilium, consilium, vel favorem, directè vel indirectè, scienter præstiterint, inferiores ab Episcopis videlicet, sententiâ majoris excommunicationis eo ipso per contravenientes incurrendâ, à quâ non nisi à nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi queant, auctoritate Apostolicâ, & tenore præmissis innodamus, eosdem excommunicatos, & ad prædicta, & alia per eos obtenta, sive secularia, sive regularia, quomodolibet qualificata beneficia Ecclesiastica, inhabiles & incapaces eo ipso esse, ut præfertur, censeri, beneficiaque ipsa, ipso jure & de facto, vacare, & à nobis, tanquam apud sedem præfatam vacantia, & propterea dispositioni Apostolicæ reservata, & non aliis, per quoscunque, dummodo ipsis privatis & incapacibus consanguinei vel affines, aut aliàs confidentes non sint, quos etiam ad hoc incapaces esse volumus, impetrari posse: sicque per quoscunque, quâvis auctoritate fungentes, Judices & personas, etiam Curiæ Cameræ Apostolicæ generalem auditorem, ac palatii Apostol. auditores seu locumtenentes, sublatâ eis, & eorum cuilibet, quâvis aliter judicandi, diffiniendi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & diffiniri debere; irritum quoque, & inane, si secus super his à quoquam quâvis auctoritate scienter vel ignoranter attentari, eisdem auctoritate & tenore similiter decernimus & declaramus.

PAULUS IV.

Regressuum & accessuum assentatoria facultas, quæ bona Christi testantes non Ecclesiæ fuerit, revocatur.

CAP. VIII.

Ad Romani Pontificis auctoritatem pertinet, ut quæ per eum consultò fiunt, suum plenarium consequantur effectum, nec prætextu ignorantiæ, aut alias quomodolibet cavillentur. Nuper siquidem in consistorio nostro secreto, venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus astantibus & audientibus, decretum fecimus tenoris subsequentis. Sanctissimus Dominus noster, attendens nonnullos ex S. R. E. Cardinalibus, qui ex decreto fel. recor. Pauli Papæ III. sanctitatis suæ prædecessoris, ultra Ecclesiam tituli seu denominationis suæ, uni tantùm Ecclesiæ cathedrali præesse, aut eam in administrationem obtinere permittuntur, ad plures cathedrales [a], etiam Metropolitanas, & Patriarchales Ecclesias, regressum seu accessum in diversas, sibi Apostolicâ auctoritate concedi obtinuisse, & indies obtinere, ad hoc, ut regressu seu accessu hujusmodi effectum sortiente, regimini & administratione ipsarum Ecclesiarum, seu earum regiminis & administrationis possessione, seu quasi, non habitâ, juri & facultati regrediendi seu accedendi hujusmodi, in favorem personarum eis gratarum & acceptarum, ad eorum libitum cedere possint, in ordinis Ecclesiastici confusionem, & dicti decreti enervationem, atque Ecclesiarum, quæ interdum personam magis utilem & idoneam requirunt, læsionem, ac Christi fidelium scandalum non modicum. Et propterea volens, quantum cum Deo potest, præmissis salubriter occurrere, statuit, decrevit, & ordinavit, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus, alicui Cardinali non nisi

a *Pluralitas beneficiorum tum Divino tum Cæsareo jure damnatur. Pontificio quidem c. sanctorum. 70. dist. c. clericus. 21. q. 1. & c. 1. 89. dist. Imperator maximè improbat quempiam habere duas militias. l. hi quidem. C. qui militare non possunt. l. 12. & duo quidem collegia. l. 1. ff. de coll. illicit.*

a *Conc. Trident. sess. 25. cap. 7.*

unus

unus regressus seu accessus, ad Patriarchalem, seu Metropolitanam, vel aliam cathedralem Ecclesiam concedi possit. Et qui ex eisdem Cardinalibus ad præsens regressum seu accessum ad plures cathedrales Ecclesias habent, si præsentes in curia existunt, infra quindecim dies, si verò extra eam in Italia degunt, infra unum, reliqui verò in Gallia, Germania, aut Hispania commorantes, infra duos menses proximè futuros, unam Ecclesiam cathedralem, ad quam vigore regressus seu accessus sibi ad illam concessi, in illius eventum regredi seu accedere malint eligere & nominare, electionemque, & nominationem hujusmodi manu propriâ subscriptam, & suo munitam Senescallo, seu custodi Cancellariæ Apostolicæ, per eum in quinterno ipsius Cancellariæ de verbo ad verbum describendam transmittere, ac postquam regressui seu accessui prædicto locus fuerit, infra unum mensem ex tunc computandum, si alteri Ecclesiæ cathedrali præfuerint, aut aliam Ecclesiam cathedralem in administrationem obtinuerint, eam vel aliam, ad quam regressum seu accessum habuerint, in manibus Romani Pontificis pro tempore existentis, absque ulteriori sibi desuper concedendo regressu vel accessu, ne hæreditariam possessionem ipsius Ecclesiæ usurpare velle videantur, realiter & cum effectu dimittere omnino debeant: quòd si non dimiserint, ambæ Ecclesiæ eo ipso vacent, & utrique earum de præsule idoneo per ipsum Romanorum Pontificem provideri possit. Revocans, cassans, & annulans exnunc omnes & singulos regressus & accessus, ipsis Cardinalibus ad quamcunque, præterquam per eos, ut præfertur, eligendam & nominandam cathedralem Ecclesiam, sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis efficacissimis, etiam motûs proprii, & certæ scientiæ, ac plenitudinis potestatis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis quomodolibet concessis, ac decernens, ex nunc irritum & inane, quicquid illorum prætextu contra præmissa, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Et licèt decretum ipsum per infrascriptum Secretarium nostrum, eisdem Cardinalibus; altâ & intelligibili voce indicto consistorio, lectum & publicatum fuerit, quia tamen postmodum recognovimus, per illud inconvenientibus, quæ occasione regressuum & accessuum hujusmodi contingunt, præsertim in eo, quòd facultatem tribuunt, possessionem, seu quasi, regiminis & administrationis Ecclesiarum sub ipsis regressibus comprehensarum, propriâ auctoritate apprehendendi, plenè provisum non esse, cùm sæpius possessionem hujusmodi, etiam inscio Romano Pontifice, ad quem Ecclesiarum omnium universalis pertinet cura, apprehendant. Nos inconvenientibus prædictis occurrere, & decretum nostrum, quo ad hoc, ampliare volentes, statuimus, decernimus, & ordinamus, quòd nullus Cardinalis de cætero, vigore cujusvis regressus seu accessus ei ad quamcunque cathedralem seu Metropolitanam, vel parriarchalem Ecclesiam quomodolibet concessi, etiamsi id sibi ex tenore ipsius regressus seu accessus libere permittatur, possessionem, seu quasi, regiminis & administrationis ejusdem Ecclesiæ, absque expressa nostrâ, seu pro tempore existentis Romani Pontificis, licentiâ in scriptis obtentâ, apprehendere præsumat.

PIUS IV.

Beneficia in confidentiam, hoc est, certâ simoniacæ prævitatis specie collata quibusdam, aut ipso jure incapacibus, vel nondum adhuc natis, vacant, eorumq; dispositio sedi Apostolicæ reservatur.

CAP. IX.

Omnes & singulas Ecclesias, etiam Metropolitanas, & alias cathedrales, ac monasteria, etiam consistorialia, prioratus, præposituras, præpositatus, dignitates etiam majores, & principales, etiam conventuales, per sonatus, administrationes, & officia, cæteraque beneficia Ecclesiastica, cum cura & sine cura, secularia & quorumvis ordinum regularia, etiam de jure patronatûs, etiam laicorum, etiam nobilium & illustrium, etiam ex fundatione & donatione existentia, per ejusdem Romanæ Ecclesiæ etiam Episcopos, Cardinales, & quoscunque alios, etiam Patriarchas, Archiepiscopos, & alios Episcopos, ac etiam ejusdem Cameræ clericos, in titulum, commendam, vel administrationem, aut aliàs, confidentiam jure prohibitam, cujusvis personæ, ut præfertur, contemplatione vel intuitu, quovis modo recepta, illorum liberam collationem & dispositionem nobis & sedi Apostolicæ harum serie reservantes, ipso jure à die receptionis eorundem vacavisse, & vacare, ac fructuum & pensionum reservationes, ac facultates transferendi, & collationis beneficiorum concessiones, eis ut præmittitur factas, ac regressus, sive accessus, & ingressus concessos hujusmodi cessasse, & cessare, ac extinctos esse. Et eosdem Cardinales, seu quosvis alios, à primâ die receptionis beneficiorum hujusmodi, citra fructus, reditus, & proventus earundem Ecclesiarum, monasteriorum, dignitatum, & aliorum beneficiorum, ac pensiones prædictas, indebitè percipere, suosque facere non potuisse, neque debuisse, sed illos omnes & singulos ad Cameram eandem devolutos fuisse, & esse, illique deberi, ac ipsos Cardinales, & alios, ad quorum manus quomodolibet pervenerunt, & eorum hæredes, ad integram illorum restitutionem in utroque foro teneri, & ad id opportunis juris remediis compelli debere, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium decernimus & declaramus. Et insuper universis & singulis, tam ejusdem Rom. Ecclesiæ Cardinalibus, etiam Episcopis, quam Prælatis, & clericis, & aliis prædictis, præsentibus & futuris, ne deinceps ullo unquam tempore aliquas Ecclesias, monasteria, dignitates, vel alia beneficia, etiam de dicto jure patronatûs, uti præfertur, existentia, aut fructus vel pensiones, aut regressus seu excessus in confidentiam prædictam, aut ad effectum reservationum hujusmodi, sibi postmodum cedentibus procurandum, recipere præsumant: Cardinalibus videlicet & aliis Prælatis hujusmodi, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interdicti ingressus Ecclesiæ, reliquis verò sub majoris excommunicationis latæ sententiæ pœnâ, per contrafacientes eo ipso incurrenda, à qua nisi à nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant, districtius inhibemus.

PIUS V.

Causa beneficiorum in confidentiam collatorum, sedi Apostolicæ discutienda reservantur.

CAP. X.

Ad aures nostras non sine animi nostri displicentia pervenit, ut nonnulli sacros canones parvipendentes, non vereantur in animarum suarum perniciem, Ecclesias etiam cathedrales, & Metropolitanas, monasteria, prioratus, & alia beneficia secularia & regularia, in confidentiam, quam simoniacam pravitatem sapere non ignorant, acceptare, & retinere, seu illa in vim regressuum sive accessuum & ingressuum sic eis concessorum, & effectum, ut ajunt, fortiorem consequi & habere velle. Nos, qui post nostram ad summi Apostolatûs apicem divinâ favente clementiâ assumptionem, inter alias nobis imminentes curas, hoc præcipuè & maximè cordi habuimus, prout habemus, hujusmodi confidentias de medio tollere, & in suâ pertinaciâ circa hujusmodi Ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum detentionem, seu affectionem, persistentes, nisi respiscant, debitis nobis visis pœnis plectere, ac unicuiq; prout est nostro universali & pastorali officio tenemur, in

Universidad de Deusto
Biblioteca

his justitiam ministrare,& ne abusus vel potiùs delictum hujusmodi ulterius fidelium animas illaqueatas tenendo progrediatur, omni debito, & celeri remedio providere volentes : Motu simili,&c. ac ex nostra certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, præmissorum omnium cognitionem , & literarum prædictarum executionem , nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus canonicè intrantibus reservantes. Prout harum serie reservamus : omnes & singulas confidentiarum hujusmodi , contra quoscunque etiam ejusdem S. R. E. Cardinales, Archiepiscopos , Episcopos & alios quoscunque , coram quibuscunque Judicibus, etiam ad hoc specialiter delegatis, etiam sacri Palatii Apostolici causarum auditoribus, ac S. R. E. Cardinalibus motas, & pendentes, in eisdem statu , & terminis, in quibus reperiuntur,ac etiam alias quascunque similium confidentiarum causas , contra supradictos, & alios quoscunque de cætero movendas, seu ad nos quomodolibet deferendas, per nos summarie, simpliciter, & de plano,sine strepitu & figura judicii, solâ facti veritate inspectâ , etiam per viam inquisitionis , seu ex nostro officio, aut aliàs nobis expedire videbitur, procedendo , audiendas , cognoscendas, decidendas, fineque debito terminandas, & totaliter exequendas, ad nos avocamus , decisionique & terminationi per nos super illis faciendæ appellatione quâcunque , etiam aliàs de jure admissibili rejectâ , & postpositâ , standum , ac acquiescendum , & omnino parendum , & obediendum fore statuimus , & ordinamus, sicque mentis , & voluntatis nostræ incommutabilis esse dicimus, decernimus,& declaramus. Certificantes,prout certificamus, & attestamur omnibus , & singulis supradictis, in ipsis causis , eos in eorum prætensis juribus , & aliis, quæ coram nobis dicere & allegare, seu prætendere voluerint, audiendo, justitiam, ut par est, nos ministrare paratos existere.

IDEM.

Retinentium beneficia in confidentiam detegitur abusus, & extinguitur pœna sanctæ metu.

CAP. XI.

FRequentiùs plurium querelis pridem concitati, quòd Judices in causis confidentiarum expediendis remissiores essent, omnes & singulas causas ipsas, ubicunque, & inter quoscunque motas, ad nos advocavissemus, ac omnimodam hujusmodi causarum præsentium & futurarum, rerumque omnium ex ipsis resultantium cognitionem , nobis & successoribus nostris reservavissemus, & super quibusdam coram nobis processum fuisset, variis inde, nec levibus conjecturis intelleximus , vitium quidem confidentiæ occultè irrepsisse, sed plerisque causis præsumptiones & conjecturas, quæ ad illud probandum deducuntur , minimè sufficere , ejusque rei causâ plurimos, qui ante literarum prædictarum editionem hujusmodi confidentias exercebant , ubi cognoverunt obstructam veritatem, propter difficultates probandi in judiciis confidentias ipsas , contemptâ constitutione prædictâ, Ecclesias, monasteria, & beneficia sic recepta, ut prius retinere, alios fructus, pensiones , & alias res accipere, alios eorum exemplo ad similia & graviora fidentius commoveri. Multi enim ipsa beneficia jure retinere nequeuntes, alii ne cogantur ad sacros ordines, ad residentiam, ad incedendum habitu clericali, ut ad bellum proficiscantur, ut inimicos occidant, alii ut alieno nomine lites agant, aut defendant, alii propter crimina incapaces, quidam ut purgato delicto, vel absolutione consecutâ, illa repetant, eadem in alios deponant, & in plerisque fructus ipsorum aut eis ministrantur, aut quibus ipsi statuunt , sæpe laicis, & inhabilibus , plerique vel senes, vel infirmi, ut beneficia in domibus suis perpetuent, illa renunciârunt & renunciant in alios, qui vel profanam familiam cedentium de fructibus Ecclesiasticis fructibus Ecclesiasticis alant, vel illa etiamnum infantibus, aut nascituris asservent, facto interdum circuitu retrocessionis, cum reservutione fructuum,aut aliarum rerum, aut accessu , præsertim ab illis, qui præstandorum jurium cameræ Apost. sunt immunes , alii aut incapaces, aut aliis beneficiis Ecclesiasticis onusti,aut Ecclesiastico ordini sese mancipare refugientes, aut merè laici, beneficia Ecclesiastica aliis conferenda procurant , ut de illis postmodum ad libitum suum disponatur , fructus etiam percipientes illorum. Ad hæc plerique ordinarii, & alii collatores,ac etiam patroni laici curant deponendo beneficia , ut fructus , seu pensiones capiant eorundem, aliisve faciant ministrari. Alia item permulta ejusmodi admittuntur , quibus immaculata rerum divinarum puritas impiè violatur, disciplinæ Ecclesiasticæ nervus dirumpitur, & imminens patratur exitium animarum. Quare nos volentes periculosam talium audaciam novi juris subsidio cohibere,præsentium auctoritate statuimus,ut si quis, quâcunq; auctoritate Ecclesiam, vel monasterium , aut aliud beneficium Ecclesiasticum qualecunq; ex resignatione,vel cessione cujuscunque personæ simpliciter,aut cum circuitu retrocessionis,cum regressu, vel accessu, etiam solâ mittentis intentione receperit, ut illa vel illud, etiam in eventum regressus, vel accessus, eidem dimittenti, vel alteri, postea conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars, alii vel aliis concedantur, vel pensiones solvantur ex eisdem, hæc confidentia censeatur. Itidem si ordinarius,vel alius collator contulerit antehac,aut conferat in futurum beneficium Ecclesiasticum quovis modo vacans,eâ conditione tacitâ, vel expressâ, ut postea in alterum,pro arbitrio collatoris,seu alterius cujuscunq; , contra juris communis ordinationem disponatur, sive ut de eo provisus, fructus illius,vel partem , ad utilitatem vel libitum conferentis vel decedentis, aut alterius relinquat,& remittat,seu pensionem illi vel illis,quem vel quos idem collator, aut cedens,vel alius,per se vel alium,scripto aut verbo,jusserit seu significaverit,persolvat,& pariter,si à patrono etiam laico,vel alteri præsentatori , seu electori contigerit , aut contingat id fieri. Ad hæc, si clericus prædictæ Cameræ , aut Cardinalis , aut alius à solutione jurium ipsius Cameræ, vel etiam Cancellariæ Apostolicæ exemptus , post resignationem vel cessionem alicujus extranei, de Ecclesia, monasterio, vel alio beneficio Ecclesiastico in se,Apostolicâ vel aliâ auctoritate factam & admissam , illam vel illud , etiam confectis literis Apostolicis, & possessione apprehensâ , in eundem resignantem vel cedentem , modico spatio interjecto, veluti duorum aut trium mensium, retrocesserit , aut retrocedat in futurum, & ex illa retrocessione fructus Ecclesiæ, seu monasterii,aut beneficii, vel eorum pars, seu pensio, seu quid aliud super illis reservatum, aut regressus, seu accessus, & ingressus ad illam vel illud,ipsi clerico,vel Cardinali, aut alii exempto sit, fuerit ve concessus. Postremò,si quis crimine aliquo absolutus,aut cum quo super irregularitate dispensatum est, denuò receperit quâcunque auctoritate Ecclesiam, monasterium, vel aliud beneficium Ecclesiasticum,quod ante vel post commissum delictum, aut contractam irregularitatem dimiserit, in quibus horum casuum confidentiæ pravitas sit contracta, casusque hujusmodi literis prædictis comprehendantur , ac si illis speciatim expressi fuissent, licèt ipsum confidentiæ crimen alterius tantùm partis conscientia sit admissum.

IDEM.

Confidentiarum casus , conjectura, & præsumptiones legitimæ, ad in talium abusuum reos pronunciandam sententiam.

CAP. XII.

AD probandum planè confidentiarum abusum, inter alias,etiam hæ præsumptiones & conjecturæ habeantur legitimæ , videlicet, Si quis post cessam ab se Ecclesiam, vel monasterium, aut beneficium, & publicam resignationem, seu cessionem, captamque à successore possessionem, sese in illa, vel illo, seu rebus illius, per se vel alium, seu alios de facto ingresserit, aut fructus perceperit, aut quicunque successor illi , vel ejus propinquis ipsos, aut partem aliquam remiserit eorundem, si recipiens beneficium constituerit dimittentem, vel ejus parentes, aut propinquos, procuratores ad percipiendum, vel locandum fructibus perceptis, aut percipiendis donationem fecerit. Si vel solâ procuratoris depositione, vel libris rationalibus mensariorum ex parte dimittentis, expeditio, quæ personam recipientis concernit , prosecuta sit, simulque expensæ pro ea necessariæ ab illo factæ fuerint. Denique, si quis pro concessione alicui facta, quâcunque auctoritate, de beneficio Ecclesiastico per se, vel alium , seu alios intercesserit, vel aliàs in negotio concessionis sese immiscuerit quoquo modo,deinde aliquid de fructibus talis beneficii de facto, etiam per manus professoris , ac etiam simplicis donationis titulo perceperit, seu de illo postmodum ad voluntatem intercessoris fuerit dispositum quandocunque. Testes autem de quaque re singulares singulas probare a valeant præsumptiones , & conjecturas, pluresque hujusmodi præsumptiones & conjecturæ plenam probationem faciant in prædictis. Cæterùm criminosi, & cæteri omnes, qui ad perhibendum in casibus simoniæ testimonium recipi possunt, ad prædicta omnia admittantur.

IDEM.

Confidentiæ criminis rei, arcentur ab omni dignitate & beneficii Ecclesiastici jure, & excommunicationis sententiâ vinciuntur.

CAP. XIII.

NE quis vanâ fiduciâ fretus,non intendendi contra se judicii, in crimine confidentiæ beneficiorum perseveret, utq; hoc malum gravioris censuræ stimulo usquequaque prohibeatur , omnes & singulos, qui huc usque Ecclesies, monasteria, beneficia,fructus,pensiones, aliasve res, intercedente hoc confidentiæ vitio receperunt, ac retinent, nisi statim ad se reversi , & resipiscentes , celeri dimissione sibi prospexerint, & quicquid tale admiserint in futurum,etiam omnibus & singulis aliis Ecclesiis, Monasteriis,dignitatibus, administrationibus,officiis, & beneficiis obtentis, quæ pariter sub dicta reservatione comprehendi volumus,necnon fructibus,pensionibus, & aliis rebus Ecclesiasticis,ac etiam Romanæ Curiæ,& aliis officiis temporalibus præsentium auctoritate privamus, & ad futura inhabiles decernimus,& in juris subsidium, excommunicationis sententiâ innodamus, à qua nullus nisi in mortis articulo constitutus, ab alio quàm à Romano Pontifice, absolutionis beneficium valeat obtinere Nos enim advocatione causarum hujusmodi, & reservatione cognitionis illarum, rerumque omnium inde emergentium, nobis, & prædictis successoribus, ut prædictum est, factâ, causis illis duntaxat exceptis, quæ jam coram nobis pendere noscuntur,ac etiam iis, quas ratione Ecclesiarum, & monasteriorum,quorum dispositio in consistorio fieri consuevit, aut debet , itemque contra ordinarios , collatores , Episcopos, & alios superiores prælatos,etiam Cardinales, haberi contigerit , uti jam aliis nostris literis statutum est, audiendis , decidendis, & terminandis , harum serie prorsus relaxatâ , decernimus : ita deinceps quoscunque Judices ordinarios & delegatos, etiam causarum palatii Apostolici auditores , ac prædictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales , sublatâ eis, & ipsorum cuicunque quâvis aliter judicandi & interpretandi facultate, & auctoritate , ubique judicari , interpretari & diffiniri debere,necnon irritum & inane, quicquid secus in prædictis per quoscunque, quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Quocirca omnibus locorum ordinariis districtius injungimus, ut in suis quisque Ecclesiis, civitatibus , diœcesibus, & locis etiam exemptis, ad prædicta studiosè attendant, & quatenus illis relaxavimus, in delinquentes severè animadvertant , si divinæ majestatis judicium, dictæque sedis censuram voluerint evitare. In cæteris verò cautis & negotiis (nobis & prædictis successoribus exceptis) eosdem locorum ordinarios præsentium auctoritate delegamus, ut gratiâ & favore postpositis , pro le quisque, cùm venerit usus, contra prædictos omnes sub ipsa exceptione comprehensos, diligenter inquirant , suoque inquisitiones omnes sigillo obsignatas, ad prædictam sedem quamprimùm transferant, ut nos & prædicti successores in causis hujusmodi procedentes, quod justum fuerit, decernamus.

IDEM.

Coadjutoriæ tolluntur , prohibetur q. ne hiu expeditiones Cameræ Apostolicæ suffragentur.

CAP. XIV.

ROmani Pontificis providentia circumspecta nonnunquam gesta per prædecessores suos, rationabilibus & honestis suadentibus causis moderatur & revocat, prout id Ecclesiarum indemnitati conspicit in Domino expedire. Hinc est, quod nos volentes omnem hæreditariam a beneficiorum Ecclesiasticorum successionem de Ecclesia Dei tollere, ac libertati beneficiorum hujusmodi providere , & ut de persona magis utili & idonea, prout requiritur, facilius providere valeat, omnes & singulos regressus, accessus, etiam eventuales, aut pœnales, ac coadjutorias etiam de consensu , aut aliàs quomodolibet,sub quibuscunque tenoribus,& formis,ac cum quibusvis efficacissimis , etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, clausulis irritantibus,& aliis decretis quomodolibet per quosvis Romanos Pontifices prædecessores nostros , ad beneficia Ecclesiastica,cum cura & sine cura, secularia,& quorumvis ordinum regularia, etiam si secularia , canonicatus, & præbendæ, dignitates , personatus, administrationes, vel officia in cathedralibus, etiam Metropolitanis aut collegiatis Ecclesiis, & dignitates ipsæ in cathedralibus etiam Metropolitanis, post Pontificales majores, seu collegiatis Ecclesiis hujusmodi principales, regularia verò beneficia hujusmodi, monasteria etiam consistorialia, Prioratus , Præposituræ , dignitates etiam conventuales, personatus, administrationes, vel officia etiam claustralia,ac hospitalia, præceptorias etiam hospitalis sancti Joannis Hierosolymitani, etiam quarumvis aliarum militiarum, quibusvis personis cujuscunque status, gradus, ordinis , & conditionis existentibus , etiam Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali dignitate , aut Cardinalatûs honore pollentibus concessos , super quibus literæ Apostolicæ integraliter hactenus expeditæ non fuerunt, etiamsi in plumbaria nostra, aut penes Summatorem nostrum reperiantur : motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium revocamus, cassamus, abolemus. Mandantes dilectis filiis nostris Vicecancellario , & dicto Summatori, cæterisque officialibus tam Cancellariæ Apostolicæ , quam Cameræ nostræ , ad quos spectat, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub indignationis nostræ pœna, ne in futurum super dictis gratiis, accessus, regressus, & ingressus,necnon coadjutoriarum literas expediant aut relaxent. Romæ prid. Id. Septembr. 1571.

a *Singulare testimonium, quod hoc loco Pant.approb. regulariter altàs non probat. c. nihilominus. & ibi gl.3.q.9 & in eotam literis. de test. Anchar. in consil. 266. Hyppolyt in practic. in § diligenter. Felin. in c.licet. de test. Corn. in cons. 286 vol.3. Alexan. cons.3.vol.1. Jas. in reper. l.admonendi. ff. de jurejur.*

a *Concil. Trident. prad. sess.25.cap.7.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

PAULUS III.

Beneficiorum impetrationes vacantium verâ rei totius narratione expediri debent, ne invalidæ ac irritæ habeantur.

CAP. XV.

ATtendentes malitiis hominum non esse indulgendum, sed potiùs obviandum, volumus, quod de cætero impetrantes beneficia a Ecclesiastica cujuscunque qualitatis, per privationem & amotionem, vel alias propter commissa, excessus, & crimina, vacantia vel vacatura, in supplicatione desuper porrecta excessus & crimina ipsa ac eorum qualitates, nec non modos & causas tales, ex quibus de jure privatio incursa aut facienda censeatur, & similiter impetrantes, etiam per modum devolutionis beneficia, tanquam certo modo vacantia, & ab aliis etiam non senio confectis, nec infirmitate aut impedimento detentis, tanquam nullo seu minùs canonico titulo possessa, modum vacationis illorum in supplicatione desuper porrecta specificè & determinatè ac dispositivè exprimere teneantur, & antequam decretum citationis à Judice, cui causa commissa fuerit, per se vel procuratorem eorum petant, coram eo juramentum, quod credunt ea, quæ sic expresserunt, vera esse, & posse ea probare, corporaliter præstare, & deinde excessus & crimina, aut modum vacationis hujusmodi proponere, & deducere, & intra octo dies observationem termini ad articulandum, per eum vel per procuratorem suum, suo ordine & loco, ita quòd si ipse terminus sic non servetur, dicti octo dies, post observationem termini, secundo loco servati, quicunque is fuerit, cucurrisse censeatur, factam immediate sequentes probare, necnon extunc infra annum, similiter à die impetrationis eorum computandum, causam contra eosdem possessores, usque ad diffinitivæ sententiæ prolationem inclusivè, prosequi debeant, & teneantur.

Quodque impetrationes de beneficio, tanquam per privationem, & amotionem, vel alias propter commissa, excessus, & crimina vacantibus, vel vacaturis, absque causæ seu causarum privationis & amotionis, aut excessuum & criminum vacationem hujusmodi causantium, necnon tanquam de certo modo vacantibus, etiam per modum devolutionis, absque modi vacationis specifica expressione, etiam prætextu quarumcunque clausularum quomodolibet implicitarum, & quantumcunque prægnantium, etiam quod causæ, & excessus, ac crimina, necnon modi vacationum hujusmodi, in literis pro expressis habeantur, vel etiam dispositivè exprimi possint, disponentium in supplicationibus insertarum eisdem impetrantibus nullatenus suffragentur, & quæcunq; surrogationes per ipsos impetrantes de beneficiis, quæ etiam cum hujusmodi expressione impetraverint, tanquam litigiosis, in jure, vel ad jus eorum, quos hujusmodi excessus & crimina perpetrasse, aut quorum beneficia per devolutionem, aut alias, certo modo vacasse narraverint, à sede Apostolica, vel legatis ejus, quomodolibet impetrandæ, seu etiam motu proprio concedendæ, nisi quod impetrantes excessus, & crimina, aut modum vacationis hujusmodi, intra dictos dies reservationem dicti termini ad articulandum factam, quoad excludendos, post dictos dies, ipsos impetrantes, approbatione excessuum, seu criminum, aut modi vacationis prædictorum nihil operari volumus contra possessores beneficiorum, quæ impetraverint, probaverint, etiam si alia excessus & crimina, privatione aut privationis declaratione digna, etiam ante lapsum dictorum octo dierum probaverint, nullius sint roboris vel momenti.

Quodque surrogationes hujusmodi, si ii, contra quos hujusmodi impetrationes fient, in itinere propter id suscepto, quod post executionem citationis, etiam per edictum factæ, etiamsi de dictorum citatorum notitia aliter non apparuerit, propterea attentatum præsumatur, defuncti fuerunt, etiamsi senes, aut valetudinarii, seu impediti, ut præfertur, non extiterint, aut etiam ii, contra quos hujusmodi impetrationes fient, morte violentâ decesserint, licèt nullum penitùs argumentum, aut nulla conjectura habita fuerit, quòd colligans id fecerit, aut de tali morte culpabilis, seu conscius fuerit, locum non habeant. Et si post lapsum dicti anni, vel etiam eo durante, & istis octo diebus, post dicti termini ad articulandum, absque probatione prædictorum excessuum seu criminum, aut modi vacationis per ipsos impetrantes, vel eorum procuratores, observationem, ipsos contingat possessores dictorum beneficiorum, seu aliquos ex eis decedere, aut eorum beneficia simpliciter, vel ex causa permutationis, aut alias quomodolibet, in Romana Curia, vel extra eam, vacare non censeantur, propterea beneficia ipsa litigiosa, de hujusmodi beneficiis sic vacantibus provideri, & alias liberè disponi possit, in omnibus & per omnia, ac si contra dictos possessores aliqualis modo præmisso mora non fuisset. Et nihilominùs impetrantes prædicti, ad ambita beneficia hujusmodi obtinenda, censeantur perpetuò inhabiles, nec non vexatæ parti omnia damna, interesse, & expensas persolvere teneantur, ac omnibus & singulis beneficiis Ecclesiasticis, per eosdem impetrantes obtentis, se triennio suspensos invenerint. Quibus, si se in eis propriâ temeritate injecerint, ipso jure privati sint, ac calumnioso de perjurio, juxta canonicas sanctiones, puniantur. Decernens novas provisiones super impetrationibus prædictis pro tempore, etiam antequam dicti octo dies elapsi fuerint, iis, in quorum favorem emanaverint, in fraudem hujusmodi constitutionis non suffragari. Et si iis, qui impetrationes modo prædicto fecerint, beneficia sic impetrata resignaverint, quandocunque id fecerint illis, quibus de beneficiis hujusmodi per resignationem de eis factam & admissam provisum fuerit, præsenti constitutioni subjacere, & in eodem statu, in quo dictus resignans tempore hujusmodi resignationis erat, quoad hoc censeri & esse.

a *Beneficii impetratio canonica, & quæ ab omni obreptione & surreptione aliena est, exprimit qualitatem vacationis, ut si vacat per obitum vel per resignationem. gloss. in Clement. 1. in verbo, quamvis, de præben. Joan. And. & Germin. in c. suscepturn. de rescript. in 6. lapsu. alleg. 6. col. 2. Felin. in cap. in nostra. num. 37. de rescript. Rot. decis. 24. de rescript. in novis. Joan. de Selva, tract. de benefic. parte 3. q. 11. 20.*

TITULUS XI.

DE RESERVATIONIBUS.

PAULUS II.

Beneficia sedi Apostolicæ reservata quovis modo vacantia & vacatura, semper manent affecta, & summi Pontificis dispositioni subdita.

CAP. I.

CUm nonnulli Romani a Pontifices per diversas eorum constitutiones, quas suo tempore duntaxat durare voluerunt, quæcunque beneficia Ecclesiastica, quæ sui & sanctæ Romanæ Ecclesiæ viventium & nunc existentium Cardinalium familiares, continui commensales obtinebant, & in posterum obtinerent, eorum familiaritate durante, etiam si ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem vel aliàs recessissent, necnon quæ etiam fructuum & proventuum Cameræ Apostolicæ debitorum collectores, & qui ipsorum prædecessorum temporibus sua officia exercerent, uniti subcollectores, durantibus eorum officiis, obtinebant, ac in

a *Hæc constitutio eadem est, quæ habetur in extravagant. c. ad Roma. de concess. præben.*

quibus

quibus vacaverint, cum irritantis appositione decreti: & deinde prædecessoribus ipsis sublatis de medio, ac eorum beneficiorum occurrentibus vacationibus, inter utriusque juris interpretes, etiam officiales Romanæ Curiæ, sæpenumerò hæsitatum extiterit, an beneficia hujusmodi, propter reservationem & decretum, prædicta, reservata vel affecta remanserint, ita quòd nullus præter Roman. Pontif. de illis disponere potuerit, sive possit: reservatione & decreto obsistentibus supradictis. Ac propter ambiguitatem hujusmodi, varias quoque jurisperitorum opiniones & disceptationes ipsas, advertemus plerunque pro reservatione & effectione præmissis, interdum verò è contra pronunciatum & diffinitum fore. Nos, qui vigilis more pastoris, semper his maturo providendum esse consilio non indignè censuimus: & propterea in singulis causis, super quibusvis beneficiis Ecclesiasticis, eandem ambiguitatem quomodolibet concernentibus, usque ad nostrum beneplacitum supersedere mandavimus: cupientes, quemadmodum nostro incumbit officio, dubiis hujusmodi finem imponere subditorum dispendiis, & ne lites fiant penitùs immortales, de opportuno remedio providere. Felicis recordationis Urbani quinti, Gregorii IX. & Bonifacii VIII. Romanorum Pontificum etiam prædecessorum nostrorum, qui ad submovenda altercationum fomenta, & ambiguitates hujusmodi lucidandas, declarationes similes per suas literas ediderunt, vestigiis inhærendo, ac provide considerantes effectum, per reservationem manúsque appositionem eorundem prædecessorum in dictis beneficiis in esse productum, per obitum nequaquam censeri debere revocatum, Romani quoque Pontificis manûs appositionem prædictam, tantæ efficaciæ, tantæque virtutis existere, ut si & literæ Apostolicæ super provisionibus beneficiorum aut de providendo mandatis, in quibus decretum & reservatio hujusmodi opponuntur, ex aliqua causa suum debitum non sortiantur effectum, facultatem tamen providendi de beneficiis taliter reservatis, quibuscunque aliis fuisse ademptam, hujus perpetuæ & irrefragabilis constitutionis edicto, de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio, omnia & singula beneficia Ecclesiastica secularia & cujusvis ordinis regularia, etiamsi præpositatus, canonicatus, præposituræ & præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, vel officia fuerint, & ad illa consueverint, qui per electionem assumi, eisque cura imminear animarum, ut præmittitur reservata, & per Romanos Pontifices successores nostros canonicè intrantes in posterum reservanda, actu quovis modo vacantia, & in antea vacatura, per hujusmodi reservationem & decretum remansisse & remanere semper affecta, nullumque de illis, cum primùm hâc re contigerit, præter eundem Romanum Pontificem eâ vice quovis modo disponere potuisse, sive posse, harum serie decernimus pariter & declaramus, quòd tam in pendentibus, etiam per appellationem, quàm in futurum super eisdem beneficiis, ut præmittitur, reservatis committendis causis, per dilectos filios, magistros Capellanos nostros, & causarum palatii Apostolici auditores, atque alios quoscunque delegatos & judices ubilibet inviolabiliter observari, & secundum præmissa, nec aliter sententiari & diffiniri volumus, atque mandamus eis & eorum cuilibet, quâvis aliâ super præmissis interpretandi facultate sublatâ.

PIUS IV.

Fructus beneficiorum reservatorum seu affectorum, à die vacationis, usque ad diem provisionis, Apostolicæ Camera adscribuntur.

CAP. II.

CUpientes malitiis nonnullorum, qui in possessione monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum dispositioni Apostolicæ reservatorum pro tempore vacantium, sine justo titulo, ac sine literis Apostolicis, ut illorum fructus durante vacatione hujusmodi usurpent, se intrudere non verentur, occurrere, & Cameræ nostræ Apostolicæ gravissimis oneribus in aliqua parte sublevandis, quantum cum Deo possumus, consulere, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & singulos fructus, reditus, & proventus, ac jura, obventiones, & emolumenta quæcunque, quomopoliber & qualitercunque nuncupata, omnium & singulorum monasteriorum, etiam consistorialium, & beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura & sine cura, secularium, & quorumvis ordinum regularium, nobis & sedi Apostol. tam per constitutiones Apostolicas, quàm Cancellariæ Apostolicæ regulas editas & edendas, seu aliàs quomodolibet, & ex quavis causa generaliter, vel specialiter reservatorum, seu affectorum, in partibus Italiæ, in quibus collectores & subcollectores spoliorum, & jurium Cameræ Apostolicæ prædictæ esse consueverunt, ac earum civitatibus, & diœc. consistentium, per obitum, & aliàs quovis modo, præterquam per decessum illa obtinentium, pro tempore vacantium à die ipsorum monasteriorum & beneficiorum vacationis, pro rata temporis, usque ad diem provisionis seu commendæ, de eisdem beneficiis & monasteriis per nos faciendæ, de qua per literas nostras sub plumbo, & non aliter, constare debere volumus, eidem Cameræ auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium reservamus, applicamus, incorporamus, & appropriamus, illaque ei reservata, applicata, incorporata, appropriata esse statuimus.

GREGORIUS XIII.

Menses Apostolica sedi reservati, Episcoporum alternativa residentium non obsunt.

CAP. III.

SAnctissimus in Christo Pater & Dominus Gregorius (divinâ providentiâ) Papa XIII. cupiens pauperibus clericis, & aliis benemeritis personis providere, omnia beneficia Ecclesiastica, cum cura & sine cura, secularia, & quorumvis ordinum regularia, qualitercunque qualificata, & ubicunque existentia, in mensibus Julii, Augusti, Octobris, Novembris, Januarii, Februarii, Aprilis & Maji, usque ad quinquennium à die publicationis præsentis constitutionis computandum extra Romanam Curiam, aliàs quàm per resignationem quocunque modo vacatura, ad collationem, provisionem, præsentationem, electionem, & quamvis aliam dispositionem quorumcunque collatorum & collatricum secularium, & quorumvis ordinum regularium, (non tamen S. R. E. Cardinalium, aut illorum sub concordatis, inter sedem Apostolicam, & quoscunque alios initis, & per eos, qui illa acceptare & observare debuerunt, acceptatis & observatis, quæ lædere non intendit comprehensorum quomodolibet pertinentia) dispositioni suæ generaliter reservavit. Volens in supplicationibus, seu concessionibus gratiarum, quæ in dictis beneficiis tunc vacantibus, etiam motu proprio fient, de mense, in quo vacaverint, dispositivè mentionem fieri, alioquin gratias nullas esse, ac privilegia & indulta Apostolica disponendi de hujusmodi reservationibus nunquam comprehendantur, etiam cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis, ac fortioribus, efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, quibusvis personis & collegiis, cujuscunque dignitatis, gradûs, ordinis, & conditionis existentibus, quomodolibet concessa, adversus reservationem hujusmodi interim suffragari.

Insuper Sanctitas sua ad gratificandum Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis intenta, ipsis, quam diù apud Ecclesias aut diœceses suas personaliter residerint

Universidad de Deusto
Biblioteca

duntaxat, de omnibus, & quibuscunque beneficiis Ecclesiasticis, cum cura & sine cura, secularibus, & regularibus, & ad liberam ipsorum duntaxat, non autem aliorum cum eis dispositionem, seu præsentationem, vel electionem pertinentibus, quæ in anteà dictis mensibus Junii, Augusti, Octobris, Decembris, Februarii, & Aprilis, extra Curiam ipsam vacare contigerit (dummodo aliàs dispositioni Apostolicæ reservata, vel affecta non fuerint) liberè disponendi facultatem concessit. Ac etiam voluit, quod si ipsi in collatione, aut alia dispositione beneficiorum, in aliis sex mensibus, videlicet Julii, Septembris, Novembris, Januarii, Martii, & Maji vacaturorum (quæ etiam dispositioni suæ, ut præfertur, reservavit) seu etiam aliorum dispositioni suæ, & dictæ sedis aliæ quomodolibet reservatorum, vel affectorum, sese intromiserint, aut quò minùs provisiones & gratiæ sanctitatis suæ de illis debitum effectum consequantur, impedimentum quoquo modo præstiterint, usu, & beneficio prædictæ facultatis eo ipso privati existant, ac collationes, & aliæ dispositiones de beneficiis illius prætextu deinceps faciendæ nullius sint roboris, vel momenti. Illi verò, qui gratiam alternativæ prædictæ acceptare voluerint, acceptationem hujusmodi per patentes literas suo sigillo munitas declarare, & literas ipsas huc ad datarium sanctitatis suæ transmittere teneantur. Quibus ab eo receptis & recognitis, tunc demum, & non antea uti incipiant gratiâ supradictâ.

PIUS QUINTUS.

Reservantur sedi Apostolicæ beneficia omnia, propter crimen hæresis vacantia.

CAP. IV.

CUm ex Apostolatûs officio nobis (meritis licèt impar ribus) credito, cura dominici gregis nobis immineat generalis, & exinde teneamur, more vigilis pastoris, vigilare, & attentius providere, ut Ecclesiis, monasteriis, & quibusvis aliis beneficiis Ecclesiasticis, nunc & pro tempore, propter crimen hæresis vacantibus & vacaturis, tales viri eis præficiantur idonei, qui detestandas ac nefarias hæreses, diabolo disseminante, contra veræ & orthodoxæ fidei puritatem exortas, de agro Domini extirpare, & populos sibi commissos ad catholicæ Ecclesiæ veritatem reducere, doctrinâ, verbo, & boni operis exemplo valeant. Præmissorum itaque consideratione inducti, & aliis ad id suadentibus rationabilibus causis, nonnullis etiam prædecessorum nostrorum vestigiis, inhærendo, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de mera nostra voluntate, & deliberatione, omnia & singula beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura, secularia, & quorumvis ordinum, etiam sancti Joannis Hierosolymitani & aliarum quarumvis militiarum regularia, quæcunque & qualiacunque sint, etiamsi secularia, canonicatus & præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, vel officia in cathedralibus, etiam Metropolitanis, vel collegiatis, & dignitates ipsæ in cathedralibus etiam Metropolitanis post pontificiales majores seu collegiatis Ecclesiis hujusmodi principales. Regularia verò beneficia hujusmodi, monasteria etiam consistorialia, prioratus, præposituræ, præpositatus, dignitates etiam conventuales, personatus, administrationes, vel officia etiam claustralia, ac hospitalia & præceptoriæ, & aliàs quomodocunque qualificata fuerint, ordinationi & dispensationi nostræ, & sedis Apostolicæ, hâc perpetuò constitutione valitûrâ auctoritate Apostol. tenore præsentium reservamus. Declarantes omnes & quascunque impetrationes de beneficiis, ut præfertur, quomodocunque qualificatis, certo modo in futurum faciendas, & obtinendas, beneficia hujusmodi, propter hæresim vacantia, & in futurum vacatura, non comprehendere, nisi specialiter, & dispositivè vacationis modus propter crimen hæresis expressus fuerit, & illum nullo modo sub quibusvis clausulis & decretis comprehendi, quantumcunque generalibus, in quibusvis gratiis & concessionibus per nos & Roman. Pontific. successores nostros faciendis, etiam per Fiat signatis & concessis, ac decernentes omnes & quascunque impetrationes, de quibusvis beneficiis, ut præfertur, qualificatis hactenus factas & obtentas, nisi earum vigore in judicio per impetrantes crimen hujusmodi deductum fuerit, & super eo sententiam favorabilem obtinuerint, vel dictorum beneficiorum possessionem assequuti fuerint, ad revocationem hujusmodi, propter crimen hæretis se non extendere, & illum neminem comprehendere decernimus. VI. Calend. Feb. 1566.

GREGORIUS XIII.

Dispositio beneficiorum personæ prohibitæ, propter genus aut hæresim, & a fide defectionem, irrita est, & ad Pontificiam reservationem refertur.

CAP. V.

IN Ecclesiis præsertim insignibus, hoc magnopere curandum est, ut Sacerdotes & per onæ salubribus earum institutis convenientes ordinentur: quod quantum in nobis est, enitimur, atque eos ab illis repellendos in primis contendimus, qui propter genus, aut hæresim, & à fide apostasiam, sive proprio, sive stirpis, sive cognatorum vitio contaminati, per canonicas sanctiones, aut statuta ab hac sede firmata, aut Apostolica privilegia prædictis Ecclesiis prohibentur. Sed nobis negotiorum magnitudine distentis, hujus generis nonnulli ad illarum Sacerdotia frequenter obrepunt, inter quos quidam existimationis suæ prodigi, etsi se ab illis expulsum iri sciant, spe tamen inconcessa præsumunt, se inde vel permutatione, vel quoquo pacto beneficium, pensionem, aut quid aliud exacturos. Nos malum hoc, quo dictæ Ecclesiæ passim divexantur, penitùs evellere volentes, præsentium auctoritate decernimus, omnes, & quoque Apostolicas, nec non legatorum dictæ sedis, & aliorum omnium, ab ea facultatem disponendi habentium, ac etiam ordinarias dispositiones dignitatum, præbendarum, beneficiorum, & officiorum ejusmodi Ecclesiarum, in quascunque personas sic infectas, & per hujusmodi sanctiones, seu statuta, vel privilegia, ut præfertur, inhabiles, vires & effectum non habere, personasque hujusmodi, illarum prorsus usu & commodo carere, beneficiaque ipsa, ut prius, vacare, & quæ ex illis tempore dispositionis Apostolicæ prædictis personis, illi reservata fuerint vel affecta, sub eadem reservatione vel affectione manere, & tam illa, quàm etiam omnia alia non reservata neque affecta, de quibus ab ipsa sede, ac legatis & aliis facultatem habentibus prædictis, in hujusmodi personas quomodocunque dispositum fuerit, ad novam Romani Pontificis dispositionem duntaxat pertinere, eaque ab aliis idoneis ab ipsa sede duntaxat, libere impetrari posse. Impetrationes tamen ac etiam motu proprio concessiones, nisi modus vacationis, necnon casus ac decretum hujusmodi, non conditionaliter, aut per æquipollens, sed definitè, nominatim, ac dispositive in illis exprimantur, omninò non valere. Ab ordinariis verò, (cessantibus reservationibus vel affectionibus Apostolicis) pro tempore collata, devolutioni, juxta Lateranensis statuta Concilii subjacere, necnon irritum & inane, quicquid secus per quoscunque, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Reservationibus Apostolicis fructuum, pensionum, & aliarum rerum hujusmodi beneficiorum, in personas idoneas, etiam de hujusmodi contaminatorum consensu factis, eisdemque ab illis interim præstitis vel solutis, nihilominùs valituris. Romæ Idib. Novemb. 1580.

CLEMENS V.

Provisi de beneficiis reservatu sedi Apostolicæ, ejusdem auctoritate insciâ, pro malâ fide possessoribus habentur.

CAP.

CAP. VI.

ADmonet nos incumbentis nobis pastoralis officii cura, ut non solùm nobis, sed etiam cunctorum Christi fidelium, & præsertim Ecclesiasticarum personarum profectibus diligenter intenti, illorum occurramus dispendiis, & quæ in cujuscunque ipsorum præjudicium sive noxam, quâvis etiam auctoritate prodiisse competimus, salubriter reformemus. Sane dudum ad nostram pervenit notitiam, qualiter nonnulli Archiepiscopi, & Episcopi ac Ecclesiarum prælati, nonnulli etiam Principes, & domini temporales, inclytæ nationis Germanicæ, post miserabilem urbis direptionem, collationes & dispositiones beneficiorum Ecclesiasticorum, nobis & sedi Apostolicæ, etiam virtute concordatorum *a*, inter sedem & nationem præfatas reservatorum, temerè usurpare præsumpserint, ac collationes & dispositiones nostras, & dictæ sedis de illis factas, admittere contempserunt, nedum in nostrum & ipsius sedis vilipendium, sed etiam in jurium nostrorum & ejusdem sedis, ac illorum, quibus de ipsis beneficiis providimus, aut in quorum favorem alias dispositimus, seu provideri & disponi mandavimus, grave præjudicium. Nos qui à dictis concordatis, quæ olim Romanæ Ecclesiæ & dictæ nationis hominibus, pro ipsius Ecclesiæ unione, ac pace & tranquillitate, inter Ecclesiam & nationem prædictas, perpetuò solidandis & conservandis, laudata, concluſa, & accepta fuerunt, nullatenus recedere intendimus, ne dicti præsumptores & contemptores, aut per eos in dictis beneficiis intrusi, ex hujusmodi temerariâ præsumptione gloriari valeant, néve ipsi intrusi, ex adulterinis eorum titulis, aliquem fructum reportent, nec illis, quibus de beneficiis prædictis per nos aut dictam sedem, seu ejus auctoritate provisum extitit, & in futurum providebitur, per alicujus temporis fluxum, seu aliquam patientiam vel tolerantiam, præjudicium fiat aut factum censeatur, ex pastoralis officii debito providere volentes, ac concordatis prædictis firmiter inhærentes, motu proprio, & ex nostra maturâ deliberatione, ac certa scientia, auctoritate Apostolicâ, de Apostolicæ potestatis plenitudine, tenore præsentium declaramus, prætensas collationes, & alias dispositiones, de quibuscunque beneficiis Ecclesiasticis, cum cura & sine cura, nobis & dictæ sedi, ut præfertur, reservatis, per Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos, ac seculares Principes, & dominos quoscunque dictæ nationis, seu ad eorum præsentationem vel nominationem, etiam per ordinarios ipsorum beneficiorum collatores, à tempore dictæ direptionis, citra contraque tenorem & formam dictorum concordatorum quomodolibet factas, & in posterum faciendas, personis, quibus aut in posterum sient; nisi sint per nos, aut nostrâ, vel dictæ sedis auctoritate approbatæ, nullum titulum vel colorem ipsa beneficia possidendi tribuisse, aut in futurum tribuere, sed & illos pro malæ fidei possessoribus & merè intrusis, ab omnibus haberi & censeri, ac fructus per eos ex beneficiis hujusmodi perceptos & percipiendos, nullo unquam tempore suos facere, sed ad illorum restitutionem in utroque foro efficaciter obligatos esse, & ad illorum restitutionem, ad eorum quorum interest, seu etiam fisci nostri instantiam, omnibus viis juris, & remediis compelli posse & debere, & eos nullo unquam tempore, beneficio regularum de annali & triennali pacifico possessore gaudere potuisse aut posse: Illis verò quibus eadem beneficia per nos, aut auctoritate nostrâ vel dictæ sedis, tenore & formâ concordatorum hujusmodi servatis, collata seu commendata sunt, aut in futurum conferentur vel commendabuntur, necnon Ecclesiis & locis Ecclesiasticis, ac Collegiis, quibus perpetuò vel ad tempus eadem auctoritate unita sunt, aut in posterum unientur, ac omnibus illis, qui in executione literarum Apostolicarum eis concessarum, per constitutiones, seu mandata Archiepiscoporum, Episcoporum, Prælatorum, Principum, vel dominorum prædictorum, hactenus quomodolibet impediti fuerunt, aut in posterum impedientur, dictas regulas, quemcunque temporis fluxum, seu patientiam vel tolerantiam minimè obstare debere, quo minùs contra dictos intrusos, & intrudendos quocunque tempore judicialiter expediri valeant.

a Concordata reservationum edidit Nicolaus V. in gratiam Germanorum 1447. 14. Cal. April. cum Friderico Imperat. aliisq; Ecclesiasticis & secularibus loca Principibus.

TITULUS XII.

DE PENSIONIBUS.

LEO DECIMUS, in Concilio Lateranensi.

Reservari pensiones non debent in diminutionem Monasteriorum & Ecclesiarum regularum.

CAP. I.

QUoniam Ecclesiis Monasteriorum absque aliqua fructuum diminutione provideri decet, ut tam dignitati præsidentium, quàm Ecclesiarum & ædificiorum necessitati consulatur, decernimus pariter ac statuimus, ut super earundem Ecclesiarum fructibus, pensiones minimè reserventur *a*, nisi ex resignationis causa, aut etiam alia, quæ in secreto nostro consistorio justa, probabilis & honesta habita fuerit.

PIUS V.

Laici, & qui cœlibatum sacris ordinibus annexum non colunt, beneficiorum pensionibus jure frui nequeunt.

CAP. II.

LAici extra conjugium & in cœlibatu viventes, ac bigami & clerici conjugati, nullas novas pensiones aut fructus, aut omninò alias res Ecclesiasticas habeant, nec ipsi etiam qui conjugati non sunt, si ad primas aut alias nuptias transierint, antiquas deinceps percipere. Clerici verò & alii matrimonium etiam cum unica & virgine contracturi, postquam illud contraxerint, nec antiquas retinere, nec novas assequi possint, sed nec illi laici, nec clerici privilegio transferendi pensiones, fructus aut alias res hujusmodi de cætero potiantur. Decernentes omnes transferendi facultates ex nunc, antiquas verò pensiones, & alias reservationes tam laicis, quàm clericis concessas, & quas ipsos clericos habere contigerit, per futurum contractum matrimonium hujusmodi extinctas esse. Rom. 5. Id. Septemb. 1568.

TITULUS XIII.

DE UNIONIBUS BENEFICIORUM.

PIUS V. Ex Concilio Tridentino.

Parochialium perpetuò unitarum piis locis portio assignanda Vicariis, non sit major centum, nec minor quinquaginta scutorum.

CAP. I.

AD exequendum pastoralis officii debitum, vigilantibus studiis intendentes, ad ea, per quæ cathedralium, aliarumvé Ecclesiarum, necnon Monasteriorum, beneficiorum, seu collegiorum, ac aliorum piorum locorum prospero profectui, divinique cultus augmento, & opportunæ congruæque sustentationi parochialium Ecclesiarum eisdem unitarum statui feliciter dirigendo, & personarum in illis curam animarum exercentium utilitati rectâ & providâ moderatione consuli, & salubriter provideri valeat, libenter interponimus

a DD. in cap. præterea. 23. de jure patron. text. in c. suggest. 8. de decimis.

nostræ

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostræ solicitudinis partes. Hinc est quòd nos, ad quorum aures (quod non sine animi nostri molestia referimus) pervenit, nonnullos ex venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Archiepiscopis & Episcopis, in deputandis Vicariis, ac in assignatione portionum, Vicariis perpetuis parochialium dictis Ecclesiis, Monasteriis, beneficiis, collegiis, vel locis piis perpetuò unitarum, ex Concilio Tridentino *a* facienda, ita modum excessisse, ut parùm aut nihil ex fructibus, reditibus & proventibus parochialium Ecclesiarum sic unitarum, Ecclesiis, Monasteriis, beneficiis, collegiis, aliisvè locis piis remanserit, ob idque multæ ortæ sint super hoc controversiæ, circa interpretationes dicti Concilii.

Nos ad eas tollendas animum intendentes, considerantesque uniones ipsas ideò à prædecessoribus nostris factas esse, ut ex reditibus & emolumentis beneficiorum unitorum, Ecclesiis, Monasteriis, collegiis, beneficiis, & locis piis, quibus illa uniuntur, faciliùs onera eisdem incumbentia supportentur, & promptiùs à ministris Ecclesiasticis, in eisdem divina officia celebrentur, hospitalitas servetur, aliaq; charitatis opera exerceantur, ac etiam, ut nihilominus cura animarum dictarum parochialium laudabiliter exerceretur, motu proprio, & ex certa nostri scientia, auctoritate Apostolicâ, hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione statuimus, & ordinamus, ac declaramus, quemadmodum etiam de ipsius Concilii mente fuisse colligimus, Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos præfatos, in assignatione portionis ipsis Vicariis perpetuis ex prædicto Concilio ipsorum Prælatorum arbitrio facienda, ita se continere & arbitrari debere, ut non major tantum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum summa, computatis omnibus etiam incertis emolumentis, & aliis obventionibus communiter percipi solitis, eis omninò assignetur, nisi Vicariis temporariis solitum fuisset plus assignari, sive in quantitate aut quota fructuum, pecuniaque numerata, fundo seu alia re stabili portio hujusmodi constituatur, cujuscunque valoris parochialis Ecclesia unita fuerit, & habitâ etiam ratione reddituum & onerum loci, cui parochialis ipsa unita fuerit, ita quòd portiones ultra vel infra dictas summas scutorum centum, & scutorum quinquaginta hactenus assignandæ, quoad excessum & defectum hujusmodi nullius roboris & momenti existant, & ad summas prædictas reductæ & auctæ respectivè censeantur, nisi tamen valor annuus ipsius parochialis unitæ habitâ ratione (ut præfertur) minor sit quinquaginta scutis, quo casu portio assignata vel assignanda Vicario perpetuo, non debeat excedere summam annuam valoris dictæ parochialis, sed sufficiat, quòd omnes fructus ejus duntaxat attribuantur ipsi Vicario perpetuo.

Et quoniam iniquum esset, eos, qui commodis privantur, eadem onera, quæ priùs sustinebant, debere sufferre, volumus & statuimus, quòd Ecclesiæ, Monasteria, collegia, beneficia, & pia loca hujusmodi, in quorum parochialibus Ecclesiis unitis contingat Vicarias prædictas erigi, pro quantitatibus fructuum ipsis Vicariis perpetuis assignatorum, ad solutionem quindenniorum, quam nobis & Cameræ Apostol. solvunt, ulteriùs non teneantur, sed eis detractio fiat ad ratam certorum, quæ de fructibus dictarum parochialium percipiuntur: Ita tamen, quòd Vicarii perpetui, qui pro tempore deputabuntur, teneantur accipere à sede Apostolica novam provisionem suæ deputationis, & solvere annatam proportione fructuum, reddituum, & proventuum certorum sibi assignata, & expedire literas Apostolicas, nec aliàs ad possessionem dictarum Vicariarum perpetuarum, & servitium earundem parochialium admitti possint, nisi solutâ annatâ, & expeditis literis Apostolicis novæ provisionis, ut præfertur: alioquin integrum quindennium solvi debere, nec Vicarii prædicti antea tutâ conscientiâ fructus percipere possint. Volumus insuper, & ita mandamus, quòd dicti Vicarii perpetui non liberam ordinariorum electionem, sed ad nominationem illorum, in quorum Ecclesiis unitis ponentur, cum ipsorum ordinariorum, seu eorum Vicariorum, prævio examine approbatione deputentur. Et si dictæ parochiales unitæ erant Monasteriis regularium mendicantium, possint à superioribus dictorum Monasteriorum nominari ex ipsis mendicantibus, quos si ordinarii prævio examine, per se aut eorum Vicarios faciendo, idoneos ad curam animarum exercendam invenerint, & ita pro idoneis approbaverint, teneantur in Vicarios, ad nutum tamen superiorum suorum amobiles, deputare. Idemque etiam servetur in regularibus Monachis tantùm, dummodò in ea parochiali, in qua unus ex eis Monachis fuerit, servatâ formâ prædictâ, Vicarius deputatus, habitent cum eo saltem quatuor alii ex dictis Monachis.

a *De portionibus assignandis Vicariis perpetuis habes decretum Concilii Trident. sess. 7. c. 5. Et de unionum forma. c. 9. sess. 14. & sess. 24. c. 13. & 15. de reformatione.*

TITULUS XIV.

DE RESIGNATIONIBUS ET PERMUTATIONIBUS.

INNOCENTIUS OCTAVUS.

Legitima beneficii resignatio, omnem temporis, & personarum dolum excludens, certo dierum spatio ante obitum firmari debet.

CAP. I.

PRæsumimus resignationes fictè & non verè fieri, si illi, qui literas facultatis & licentiæ, cum clausulâ *(etiamsi compermutantium seu simpliciter in eorum favorem resignantium beneficia Ecclesiastica, dispositioni Apostolicæ generaliter reservata existant)* habent, & personæ compermutantes cum eis, seu simpliciter in eorum favorem resignantes, resignata per eos beneficia quatuor menses *a* ante resignationes ipsas pacificè non possederint, vel ipsi resignantes, intra mensem post resignationes ipsas, morte præventi fuerint, si tamen tempore resignationum seu permutationum eorundem infirmi erant, eâ infirmitate, de qua decesserint.

GREGORIUS XIII.

Resignationes & jurium concessiones infra quod tempus publicari debeant.

CAP. II.

HUmano vix judicio ita benè quicquam, & providenter sanciri potest, quin usus sæpè aperiat, doceatq; id quod salubre fore credebatur, minus experiundo prodesse: quod in illis constitutionibus, quas ad prohibendas simulatas, occultasvé beneficiorum Ecclesiasticorum resignationes, diversi Romani Pontif. multifariam ediderunt, & fel. record. Pius Papa V. prædecessor noster, novissimè promulgavit, cognoscimus accidisse. Nos hoc malum prout occasio necessitasq; postulat, coërcere volentes statuimus, ut posthac omnes & quæcunq; resignationes, etiam causâ permutationis, ac commendarum, & etiam literis Apostolicis non confectis, & possessione non habitâ, necnon litis & jurium quorumcunq; cessiones, ac retrocessiones, quæ deinceps de quibuscunque beneficiis Ecclesiasticis, in nostris, seu Rom. Pontif. pro tempore existentis manibus, ac etiam coram Notario publico & testibus fient, & à nobis, vel illo, seu nostro, vel illius mandato admittentur, & super eis provisiones, & quæcunq;

a *Beneficia nisi certo tempore ante mortem fuerint resignata, resignatio, quam mors mox sequitur, facta, tanquam fraudulenta & fraudis præsumptione gravata, non subsistit, ut est in reg. cancell. de infr. resig. intra 20. dies. Quæ regula quo pacto sit intelligenda, latiùs explicant Gomesius & Rebuffus.*

cunq; aliæ dispositiones, sive temporales, sive perpetuæ, aut ad hoc mandata Apostolica, sub quacunque forma, & quibuscunque etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, ac piis locis quocunque privilegio suffultis, facta, publicari debeant cum literis Apostol. desuper confectis, intra sex *a* menses, si beneficium citra montes fuerit, ultra verò intra novem, à datâ concessionis gratiæ, non autem à die prætiti super ea consensûs numerandos, etiam si postea concessio gratiæ hujusmodi ex quavis causa, diversisq; subsequentib. datis, ac quotiescunq;, & quovismodo reformata, & valida reddita fuerit, pluresvé, & quotquot in alium, vel alios cessiones, ac etiam in ipsummet primum resignantem vel cedentem retrocessiones, termino prædicto nondum elapso, intercesserint, ita ut unicus duntaxat terminus omnibus his successivis cessionibus ac retrocessionibus decurrat, ut qui postremus gratiam habuerit, publicationem hujusmodi facere, cæteraq; omnia hîc præscripta intra eundem terminum præstare teneatur. Ipsa autem publicatio in cathedrali, & in beneficii Ecclesia, vel Ecclesiis, si in plurib. illud sit, fiat, ibiq; dum frequens populus ad Missarum solennia convenerit, palam omnibus, literæ Apost. prædictæ, earumvé transumptum authenticum exhibeatur, claraq; & intelligibili voce resignatio seu cessio hujusmodi, ac beneficii qualitas, & invocatio, nominaque, & cognomina resignantis seu cedentis, ac illius, in cujus favorem gratia hujusmodi facta est, pronuntientur, ita ut hæc omnia possint ad notitiam omnium ibi existentium verisimiliter pervenire, scriptoq; de his omnibus exemplo collato valvis dictarum Ecclesiarum affixum relinquatur. Si verò Ecclesia beneficii ruralis sit, aut populo, conventuque careat, eo casu in parochiali, intra cujus parochiæ limites beneficium ipsum consistit, & in cathedrali Ecclesia, vel si locus bello, seu peste, aliisvé manifestis periculis subjaceat, tunc in proxima parochiali, ac etiam in cathedrali Ecclesia, vel si aditus ad illas, aut utramvis, minime sit securus, in alia cathedrali vel parochiali viciniori periculorum immuni, publicatio hujusmodi peragatur. Is quoque, in quem disponi vel mandari de beneficio, etiam litigioso, vel accedente non possesso, sub quacunq; forma contigerit, possessionem beneficii intra dictum tempus, vigore literarum Apostolicarum desuper confectarum, nec aliàs apprehendere debeat, & si propter litem, aut aliud legitimum impedimentum nequiverit, saltem literas Apostolicas cum earum publicatione, si tunc facta erit, Judici, seu executori illarum, vel aliis, ad quos pertinet, per se vel procuratorem suum legitimum, intra idem tempus præsentare, & apud illum vel illos pro ipsarum literarum executione instare, & possessionem hujusmodi instanter petere teneatur. Cæterùm modus & forma hic tradita semper & ubique debeat observari, nec alia, vel æquipollens ullo modo admitti, in omnibus hujusmodi resignationibus, cessionibus, quorumcunque beneficiorum, tam regularium quàm secularium. Quòd si quicquam prædictorum omissum fuerit, dictis terminis utcunq; modo sint irritæ & inanes. Dat. Rom. Non. Jan. 1583.

PIUS V.

Resignationes legitimis de causis tantùm admitti debere.

CAP. III.

QUanta Ecclesiæ Dei incommoda omni tempore attulerit, & nunc quotidie magis afferat, ministrorum in eam ingressio *b* vitiosa, jam late perspiciant, & cum mœrore expendant Præsules omnes & Pastores, quando hæc pernicies cæterarum omnium maxima, tam multas orbis Ecclesias impiè violavit. Quia verò hoc malum, cùm in cæteris frequens, tum maximè in beneficiorum, & officiorum Ecclesiasticorum dimissione admittitur, nemini molestum esse debet, quòd perinde de reprimendis quotidianis fraudibus, quæ hac in re frequentiores internoscuntur, certam aliquam rationem tandem inituri, officii nostri partes, in prohibenda omnibus interim resignationum hujusmodi receptione, paulo severiùs interposuerimus, omnesque beneficiorum interim resignandorum dispositiones, quæ fierent, in irritum revocaverimus, ac etiam decernimus, nullum per eas in illis jus, neque titulum, vel coloratum, tam in petitorio, quàm in possessorio, ipsis provisis tribuere, quin etiam eos, ad illa deinceps obtinenda, perpetuò inhabiles fore: Collatores verò aliàs in illorum dispositione, etiam tanquam devolutionis jure, sese interponere non posse, sed de eis, ut verè vacantibus, sive per Romanos Pontifices, sive alios collatores eorundem superiores, uti præventum esset, liberè provideri.

Nunc autem intendentes institutum hoc nostrum, quo sanctuarium Domini cupimus illibatum auctore Domino persequi, ac simul, quantum in nobis est, cavere, ne resignationes ipsæ dehinc pro cujusque arbitrio, nullisque vel certis levibus causis, passim & temere admittantur, prohibitionem, & alia prædicta ac cætera omnia, nostris super his literis contenta, eatenus relaxamus, ut posthac Episcopi, & alii facultatem habentes, eorum duntaxat resignationes recipere & admittere possint, qui aut senio confecti, aut valetudinarii, aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxii, censurisque Ecclesiasticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Ecclesiæ, vel beneficio inservire, seu qui unum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoveri, religionem quoque ingressuri, vel matrimonium contracturi, si statim postea id re ipsa exequantur, denique cùm quis ex aliis casibus acciderit, qui constitutione felicis recordationis Innocentii Papæ III. de dimittendis cathedralibus Ecclesiis, edita continentur. Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent, in loco beneficii residere securi. Sed nec horum ullus sacro ordini mancipatus, nisi religionem ingressurus, valeat ullo modo beneficium vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliud ei sit, quò in vita possit commodè sustentari. Ad hæc beneficiorum permutationes admittere, quæ canonicis sanctionibus, & Apostolicis constitutionibus permittuntur. Caveant autem Episcopi, & alii prædicti, itemque omnes electores, præsentatores, & patroni tam Ecclesiastici, quàm laici, quicunque sint, ne verbo quidem aut nutu, vel signo, futuri in hujusmodi beneficiis & officiis successores, ab ipsis resignantibus, aut aliis eorum significatione vel hortatu designentur, aut de his assumendis promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscunq; intercedat. Cæterùm præcipimus atque interdicimus, ne ipsi Episcopi, aut alii collatores, de beneficiis & officiis resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere: quòd si secus, ac etiam quicquid præter vel contra formam prædictorum fuerit à quocunque temerè attentatum, id totum ex nunc vires & effectum decernimus non habere. Qui verò contrafecerint, ut in eo quo deliquerint puniantur, à beneficiorum & officiorum collatione, necnon electione, præsentatione, confirmatione & institutione, prout cuique competierit, tam diu suspensi remaneant, donec remissionem à Rom. Pont. meruerint obtinere, & qui talia beneficia seu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus subjacere. Et nihilominus in eos, qui sic suspensi, conferre, eligere, præsentare, confirmare, vel instituere, ausi fuerint, excommunicationis, quoad personas, quo verò ad capitula, & conventus,

a *Hi menses computari debent à die supplicationis, non à die consensus, quamvis Gomes. asserat à tempore consensus computandos. 9. 7. Paris. cons. 143. Christoph. Rossin. de benefic.* b *Meritis suffragantib. non ambitu provehi debent & ad beneficia & sacr. lumina ingredi. c. nullus itaque 1. quæst. 1. c. inscript. 8. q. 1.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ventus, à divinis suspensionis sententias ipso facto promulgamus. Romæ Cal. April. 1568.

CLEMENS VII.

Consensus qui præstari debet in beneficiorum resignationibus, quo pacto notetur & computetur in libris Camera Apostolica.

CAP. IV.

SAnctissimus in Christo pater & D. N. D. Clemens, divinâ providentiâ Papa VII. Constitutionem suam de consensibus in Cancellaria vel Camera Apostolica extunc de cætero præstandis, quoad materias Franciæ infra tres menses, in aliis verò infra quindecim dies, à die extensionis eorundem consensuum computandos, in libris solitis & authenticis annotandos, ad obviandum fraudibus, quæ in retardatione annotationis consensuum hujusmodi committebantur, nuper editam declarando, voluit, quòd dicta tempora, non à die extensionis consensuum in dictis libris, cùm ipsa constitutio sic nihil operaretur, nec per eam dictis fraudibus in aliquo obviaretur, sed à die præstationis eorundem consensuum, intelligi debeant. Et quoniam nonnunquam præstantur consensus super supplicationibus nondum ad registrum missis, seu adhuc penès Datarium suum existentibus, & notarii non possunt tales consensus in dictis libris annotare, nisi videant hujusmodi supplicationes registratas seu expeditas, & sæpe labuntur dicta tempora, antequam ipsæ supplicationes ad registrum mittantur seu expediantur, voluit & declaravit, quod tunc & eo casu dicta tempora à die, quo Datarius hujusmodi supplicationes ad registrum vel summistam miserit, computari debeant, diem autem missionis hujusmodi de cætero annotabit Datarius, pro tempore in calce supplicationum consensum aliquem requirentium, per hæc verba videlicet: *Missa die tali N. Datarius.* quæ verba voluit ad plenam probationem missionis prædictæ sufficere. Præterea voluit, quòd notarii de talibus consensibus rogati, in annotatione illarum in dictis libris faciendâ, teneantur de die missionis hujusmodi, sicut de data supplicationum, expressam mentionem facere, ut die præstationis consensuum, & die missionis supplicationum hujusmodi simul junctis, ex illorum inspectione evidenter appareant ipsi consensus infrà tempora prædicta in dictis libris annotati: & notarii requisiti de cætero ad ponendum aliquos consensus in libris prædictis, si ex inspectione dierum præstationis consensuum, ac missionis supplicationum, viderint dicta tempora ad annotandum consensus, ut præfertur, præfixa esse lapsa, consensus tales in dictis libris annotare nullatenus præsumant, sub pœnis dictâ priori constitutione contentis. Et nihilominus annotatio de illis sic extrà tempora prædicta pro tempore facta, ipsique consensus sic annotati, viribus omnino careant, nulliusque sint roboris vel momenti. Narrativa quoque pes verbum Hodie vel Nuper, in literis Apostolicis super materiis, ad quarum expeditionem consensus aliquis requiritur, pro tempore expeditis posita, contrà præmissa minimè attendi debeat, nec aliquem effectum operetur.

PIUS IV.

Beneficiorum fraudulentæ permutationes prohibentur.

CAP. V.

SAnctissimus in Christo Pater & Dominus noster, Dominus Pius, divinâ providentiâ Papa IV. ad cujus aures pervenit, nonnullos beneficia Ecclesiastica per eos obtenta, in amicorum aut alias sibi gratarum personarum favorem, etiam in ordinariorum illorum collatorum manibus, contra juris dispositionem resignare cupientes, certam fictæ permutationis formam excogitâsse, per quam se beneficia hujusmodi ex causa permutationis, alias de jure approbatæ, pro quodam imaginario, nec usquam reperibili beneficio (quod beneficium de Pertica, seu alio nomine vocant) illud per suppositivum compermutantem suum obtineri asserentes, & non aliàs, in dictis manibus resignant, talesque resignationes ex causa prætensæ permutationis admitti, ac de siis veris beneficiis, tanquam per dictas resignationes vacantibus, eisdem fictis compermutationibus, seu potius ipsimet compermutantes, sibi provideri procurant, hâc indirectâ viâ beneficia in aliorum favorem simoniacè resignando, in sacrorum canonum fraudem, & animarum suarum periculum.

Proinde considerans illud fictitium de Pertica, aut aliàs nuncupatum, incertum, incorporeum & inane, nullibique reperibile, re verâ non esse beneficium, ac propterea veram cum eo permutationem fieri non posse (tametsi non desint, qui subtili potiùs, quàm verâ ratiocinatione contrarium pertinaciter asseverare nitantur) ac propterea Ecclesiam sanctam curæ suæ divinitùs commissam hoc pravo abusu, fraudulentoque commento salubriter emundare volens, hâc perpetuò valiturâ constitutione prohibuit, ne quis de cætero tales permutationes simulatas facere, neque beneficium de Pertica, aut aliud hujusmodi fingere, nève locorum ordinarii seu quivis alii resignationem alicujus beneficii, ex causa prætensæ permutationis cum beneficio de Pertica hujusmodi, seu quovis alio quocunque nomine sic dolosè & in fraudem nominato factæ, vel faciendæ, tanquam meram fraudem sapientem, tanquam verè & virtualiter in favorem alterius factam, ac propterea illicitam admittere præsumant. Decernens omnes & singulas beneficiorum resignationes, prætextu permutationis hujusmodi, eorumque subsecutas admissiones ac provisiones, & alias dispositiones, quâvis etiam Apostolicâ auctoritate faciendas, nullas & irritas, nulliusque fore roboris vel momenti, irritum quoque & inane, si secùs super his à quoquam quâvis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

TITULUS XV.

DE FRUCTUUM BENEFICII RESTITUTIONE.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

Susceptos fructus, Clericus omittens dicere officium, restituere debet.

CAP. I.

STatuimus & ordinamus, quòd quilibet habens beneficium, cum cura vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio divinum officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorum suorum fructus non faciat suos, pro rata omissionis officii & temporis, sed eos tanquam injustè perceptos, & fabricas Ecclesiarum, ejusmodi beneficium, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur: si verò ultrà dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitimâ monitione præcedente, beneficio ipso privetur, cùm propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere, quoad hoc, quod est de beneficio, privari posse, qui per quindecim dies illud saltem hic non dixerit, Deo tamen ultrà præmissa debita omissionis reddituri rationem. Quæ pœna in habentibus beneficia reiterabilis totiens sit quotiens contrà facere convincatur.

PIUS V.

Fructuum amissio ob neglectas horas canonicas pro rata temporis præteriti officii perpenditur.

CAP.

CAP. II.

EX proximo Lateranensi Concilio *a* pia & salubris sanctio emanavit, ut quicunque habens beneficium Ecclesiasticum, cum cura & sine cura, si post sex menses, quàm illud obtinuerit, divinum officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, beneficiorum suorum fructus, pro rata omissionis, officii & temporis, suos non faciat, sed eos, tanquam injustè perceptos, in fabricas ipsorum beneficiorum vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Veruntamen multorum animi suspensione tenentur, cujusmodi ratæ prædictæ ratio sit habenda? Nos huic rei evidentius atque expressius providere volentes, statuimus, ut qui horas omnes canonicas uno vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficii seu beneficiorum suorum fructus, qui illi vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur: qui verò matutinum tantùm, dimidiam: qui cæteras omnes horas, aliam dimidiam: qui harum singulas, sextam partem fructuum ejusdem diei amittat: tametsi aliquis choro addictus non recitans omnibus horis canonicis cum aliis præsens adsit, fructusque & distributiones fortè aliter assignatas, solâ præsentiâ, juxta statuta, consuetudinem, fundationem, vel aliàs sibi lucrifecisse prærendat. Is etiam, præter fructuum & distributionum amissionem: Item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusaverit, grave peccatum intelligat admisisse. Declarantes præstimonia, præstimoniales portiones, & qualiacunque beneficia, etiam nullum omninò servitium habentia, obtinentes, cum prædictis pariter contineri. At quicunque pensionem, fructus, aut alias res Ecclesiasticas, ut clericus, percipit, cum modo prædicto ad dicendum officium parvum beatæ Mariæ virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Romæ 12. Cal. Octobr. 1572.

JULIUS III.

Tempore obitus, beneficii fructus transeunt ad successores, non ad hæredes. h. d.

CAP. III.

NOstræ intentionis nunquam fuit, quòd quivis, quorumcunque beneficiorum *a*, etiam Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum & aliorum Prælatorum, etiam Cardinalium, ubilibet, etiam in Romana Curia, aut districtu, pro tempore decedentium, sive ex testamento, per ipsos beneficiatos, etiam vigore facultatum quarumcunque eis in specie vel in genere, etiam prætextu quorumcunque capitulorum, ac statutorum, & ordinationum, etiam nostrorum, sub quibusvis tenoribus & formis, ac aliàs quomodolibet concessorum conditо, sive ab intestato hæredes, fructus, &c. ac pecunias, & res alias per ipsos sic defunctos beneficiatos, etiam Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, & alios Prælatos ac Cardinales, ante eorum obitum non exactos, etiamsi pro tempore ante obitum hujusmodi decurso debeantur, ac eorum solutionis dies beneficiatis & Cardinalibus viventibus advenerit, & per ipsos beneficiatos & Cardinales non steterit, quò minùs illos exegerint, quin imò omnem pro illorum exactione necessariam diligentiam, etiam judicialiter agendo fecerint, quoquo modo exigere, aut etiam sponte oblatos percipere.

a Concil. Later. sess. 9. Dominicus de Soto q. 5. art. 6. lib. 10. hoc decretum prudenter interpretatur. Menochius verò, de arbitr. jud. cent. 5. cas. 429. certis mediis hanc pœnam minuere contendit.

a Vacantium beneficiorum fructus debent converti in Ecclesiæ utilitatem, vel reservari futuro successori. text. in c. quia sæpe. de elect. in 6. c. si propter. de rescript. eod. lib.

FINIS.

SEPTIMI DECRETALIUM LIBER SECUNDUS.

TITULUS PRIMUS.

DE FORO COMPETENTI, ET JURISDICTIONIS ORDINARIÆ POTESTATE.

MARTINUS QUINTUS.

Laicis in Clericos nulla potestas, & ideò Ecclesiasticorum causa in foro jurisdictionis ordinariæ debent decidi.

CAP. I.

AD reprimendas insolentias transgressorum, eorumque præsumptionem refrenandam, si nervus Ecclesiasticæ disciplinæ lenteseat, eorum voluntas proclivior sit ad peccandum, & exemplum impunitatis periculosius in alios derivatur. Propter quod ad præsidentis officium pertinet, sic debitam executionem adhibere justitiæ, quòd commissa jam puniat, & committendorum in posterum audaciam interdicat. Sanè, sicut displicenter accepimus, nonnulli diversorum regnorum & terrarum Judices, aliique officiales laici, & laicales personæ, jurisdictionem in temporalibus exercentes, exerceriique facientes, non attendentes, quòd laicis in clericos & Ecclesiasticas personas, & illorum bona, nulla sit attributa potestas, prætextu hujusmodi, quòd asserant in suis dominiis ad se pertinere coërcere viâ facti, quæ verè & fictè attentata asseruntur, etiam in quocunque loco sacro vel religioso, quantumcunque Deo dicato, ex quacunque

Universidad de Deusto
Biblioteca

causâ, etiam si ratione delationis corporis Christi, collationis Sacramentorum, & beneficiorum Ecclesiasticorum venditionis factarum, aut aliarum rerum, & bonorum ad Ecclesias & Ecclesiasticas personas pertinentium quomodocunque, etiam si solâ negatione vel affirmatione facti interveniat, & ad eos recurratur, cognitionem ad se spectare, pro eo, quòd factum & novitas, quæ prætenduntur, etiam sine alia violentia, quamvis in loco spirituali, & in loco sacro sive religioso, eò quòd immediatè, ut prætenduntur, spiritualiter non existant: propterea ministros Ecclesiæ, & personas Ecclesiasticas, quantumcunque res, causa, vel occasio, unde dependent & derivantur, pia, sacra, vel Ecclesiastica sit aut spiritualis, ad forum suum, & ipsarum cognitionem trahunt, & respondere cogunt: necnon procuratores fiscales in curiis temporalibus multoties agere procurant, ad quos (quod deterius est) nonnulli prælati & personæ Ecclesiasticæ, in superbiam & elationem dati, ad superandum & sibi subjiciendum, per tales inventiones & cautelas, alias personas Ecclesiasticas & religiosas, habent plerunque recursum, & propterea in eisdem regnis, & terris, civitatibus, castris, & locis, auctoritas & jurisdictio Ecclesiastica penitùs absorbentur: & nihilominùs ipsi laici Judices alios laicos in foro Ecclesiastico, super rebus quantumcunque Ecclesiasticis vel spiritualibus, & concernentibus immediate Ecclesiasticas personas, ne respondeant, & Judicibus Ecclesiasticis, ne cognoscant, inhibitiones fieri sub gravibus pœnis temporalibus faciunt, & procurant, & si secus fecerunt, emendam pecuniariam excessivam exigere, ac vastatores in domibus, & aliis piis locis Ecclesiasticis, & religiosis, inducere, ac loca ipsa, personasque Ecclesiasticas, jocalibus & paramentis Ecclesiasticis, & bonis mobilibus, ac aliis spoliare, illaque vendere & alienare, fructus quoque & proventus ad temporalitatem ad manus suas ponere, nec non diversas injurias, & molestias reales & personales eisdem personis Ecclesiasticis inferre non verentur, in Dei offensam, animarum suarum periculum, Ecclesiasticæ libertatis vilipendium, & plurimorum gravamen, præjudicium, & jacturam. Nos igitur adversus talia præsumentium temeritatem, remedia apponere, & super his salubriter providere cupientes, ac concilii a Milevitan. ac sel. record. Innocentii Papæ III. prædecessoris nostri constitutionibus super hoc editis, auctoritate Apostolicâ, ex certa scientia, hâc nostrâ irrefragabili constitutione perpetuò duraturâ, tenore præsentium statuimus, decernimus, ac etiam ordinamus, quòd omnes & singulæ personæ Ecclesiasticæ, seculares & regulares, ordinum quorumlibet, quâcunque exceptione suffultæ, etiamsi Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Abbatiali, vel aliâ quâvis præfulgeant dignitate, quæ aliam personam Ecclesiasticam, collegium, vel conventum, in actione reali, mixtâ, vel personali, civili vel criminali, etiam occasione cujuscunque summissionis, etiam juramento vallatæ, vel alias ad forum sive judicium laicale, directè vel indirectè (de qua in foro Ecclesiastico ordinari consuevit) possit, vel debeat, de jure, vel de consuetudine, aut alias cognosci, trahere præsumpserit, causam ipsam, & omne jus ei, sive eis, in possessorio vel petitorio, in re vel ad rem, causâ vel occasione hujusmodi quomodolibet competens, eo ipso perdant penitùs & amittant, & singulares personæ, excommunicationis; capitula verò & conventus, suspensionis & interdicti sententias incurrant ipso facto: & si personæ ipsæ, & eis in præmissis adhærentes & servientes, in aliquo rebelles fuerint, & incontinenti non obedierint, omnes illas per ptivationem suorum beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcunque, quæ obtinebant, & in quibus, & ad quæ jus quomodolibet competit, & inhabilitationem ad alia in posterum obtinenda coërceri & compelli volumus antedictas. Et nihilominùs omnes & singulos Judices & executores, communitates, dominia, laicos, & laicales personas, postquam exceptum fuerit de non jurisdictione eorum, aut evidenter appareat, hujusmodi cognitionem ad eos de jure non spectare, talia præsumentes, & ea fieri mandantes, seu eorum nomine & mandato facta rata habentes, vel eis faciendis dantes auxilium, consilium, vel favorem, cujuscunque præeminentiæ, dignitatis, gradûs, ordinis vel conditionis existant, seculares personas, eorum videlicet singulos officiales, quocunque nomine censeantur, & consiliarios, & privatas personas, quæ præmissorum principales perpetratores existerent, excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto, nullusque ab eisdem sententiis, per alium, quàm per Romanum Pontificem, præterquàm in mortis articulo constitutus, absolvi valeat, sive possit: & præmissa omnia, non tantùm ad futura, sed etiam ad præsentia, & pendentia extendimus, auctoritate memoratâ; quòdque etiam procurator fiscalis causarum Cu. Cameræ Apostolicæ contra culpabiles in præmissis, desuper summariâ informatione præhabitâ, per se, vel alium seu alios, agere & procedere possit & valeat, nihilominùs concedentes.

a *Gratian. in c. continua. 21. q. 1. & in c. futuram. 13. q. 1.*

URBANUS VI.

Laici Judices, in privilegii & ordinu clericalis injuriam, non possunt sine culpa sacrilegii clericos bannire aut relegare.

CAP. II.

Quia, sicut displiceter accepimus, nonnulli diversarum partium Principes, Marchiones, Duces, Comites, Barones, & alii nobiles, necnon potestates, Capitanei, Bajulini, Scabini, Advocati, Rectores, Judices & Consules, aliique officiales & consiliarii civitatum, oppidorum, terrarum, castrorum, & aliorum locorum, aliique laici & laicales personæ, dominium seu jurisdictionem in temporibus obtinentes, necnon ipsarum civitatum communia, & oppidorum, castrorum, terrarum, & aliorum locorum universitates, non attendentes, quòd laicis in clericos, & personas Ecclesiasticas, & illorum bona, nulla sit attributa potestas, nihilominùs ministros Ecclesiæ, etiam interdum in dignitatibus constitutos, temeritate propriâ bannire, seu relegare, aut proscribere non verentur. Nos adversus temeritatem hujusmodi remedium apponere cupientes, omnes & singulos talia præsumentes, & ea fieri mandantes, seu eorum nomine vel mandato facta rata habentes, vel in eis faciendis dantes auxilium, consilium, vel favorem, si singulares personæ fuerint, cujuscunque præeminentiæ, dignitatis, statûs vel conditionis existant, earum videlicet singulas, si verò communitates vel universitates extiterint, omnes & singulos earum communitatum & universitatum potestates, capitaneos, bajulinos, scabinos, advocatos, rectores, judices, consules, & officiales, quocunque nomine censeantur, ac consiliarios, & privatas personas, quæ hujusmodi sacrilegii principaliores patratores existerent, excommunicationis sententias incurrere, necnon quamlibet earundem communitatum, seu universitatum, ac illa ipsorum Principum, Marchionum, Ducum, Comitum, Baronum, Nobilium, & aliorum quorumcunque laicorum & laicarum personarum talia præsumentium, in quibus talia fierent, civitates, terras, oppida, castra, & alia loca, Ecclesiastico interdicto subjacere volumus ipso facto, nullusque ab eisdem sententiis per alium, quàm per Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo, possit absolvi, nec interdictum hujusmodi per alium etiam relaxari. Romæ 4 Id. Decemb. 1362.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

Exemptionis privilegio abutuntur Canonici ordinarium forum subterfugientes, & impunitatem scelerum simulantes, quamobrem eorum causa jurisdictioni Ecclesiastica discutienda tradantur.

CAP. III.

Regimini universalis Ecclesiæ (disponente Domino) præsidentes, juxta pastoralis officii debitum, libenter intendimus utilitatibus subditorum, & ad conservandam libertatem Ecclesiasticam, & removenda scandala, ponendam concordiam, & nutriendam quietem inter Ecclesiarum prælatos & eorum subditos, eò prepensius Apostolicæ solicitudinis studium adhibemus, quò dissensionem talium fore dispendiosam experimento comprobatur, necnon indulta pariter & privilegia eisdem subditis, in ipsorum prælatorum dispendium, tam per prædecessores nostros, quàm sedem Apostolicam concessa, ita libenter moderamur, ne exinde scandala procedant, neve ex his ulli detur materia malignandi, & personæ Ecclesiasticæ à bono obedientiæ, necnon divini perseverantiâ servitii nullatenus retrahantur. Sane nuper ad nostrum relatio fide digna pervenit auditum, quòd Canonici Patriarchalium, Metropolitanarum, & Cathedralium, & collegiatarum Ecclesiarum, & alii clerici seculares, plura præsumunt, quæ ipsis infamiam non parvam pariunt, & aliis inferunt læsionem, prætextu exemptionis & libertatis à dicta sede obtentæ, ordinariorum correctiones & ordinationes subterfugiunt, ac eorum forum sive judicium declinant, nonnulli etiam impunitatem suorum excessuum, per ptivilegium exemptionis obtinere sperantes, excessus ipsos committere non verentur, quos, nisi per exemptionem, quâ gaudent, crederent se defendi, nullatenus fuissent commissuri.

Hinc itaque accidit, ut propter eorum audaciam, qui prætextu privilegii exemptionis impunitatem excessuum obtinere confidentes, nonnulla multotiens committant enormia, per quæ plurimùm diffamatur Ecclesia, & scandala gravia generantur, potissimè autem, cùm talia per eos, ad quos horum spectat correctio, incorrecta remaneant, seu illi, ad quos spectat illa punire, negligunt. Nos volentes, ne pro prætextu delicta remaneant impunita, morbo hujusmodi necessariam adhibere medelam, sacro approbante Concilio statuimus, ut de cætero illi, quibus exemptorum correctio & punitio à dicta sede demandata est, circa illam vigilanter intendant, & diligenter officii sibi commissi debitum exequantur, & quamprimùm eis exemptos ipsos deliquisse legitime constiterit, ita eosdem exemptos delinquentes puniant, quòd iidem exempti metu pœnæ à suis arceantur insolentiis, & alii eorum exemplo perterriti profilire ad similia meritò perhorrescant.

Et si circa hoc negligentes fuerint diœcesani & alii locorum ordinarii, eosdem, quibus exemptorum correctio hujusmodi competit, personaliter, si illorum copia & notitia haberi poterit: alioquin, vel si nullus in partibus exemptorum ipsorum certus Judex fuerit, eos, quorum sua in præmissis interesse putaverint, per edictum publicum, cathedralium seu aliarum Ecclesiarum locorum, in quibus exemptorum Judices hujusmodi residere, seu nullis eorundem exemptorum Judicibus existentibus, ipsos exemptos deliquisse contigerit, valvis affigendum, moneant, ut ipsi tales exemptos delinquentes & criminosos puniant & castigent, infra competentem terminum, monentium ipsorum arbitrio moderandum. Et si ipsi moniti in hoc negligentes fuerint, & id adimplere neglexerint, seu recusaverint, tunc ut in eo, in quo deliquerint, puniantur, cognitione hujusmodi eâ vice sint ptivati, & se non intromittant ullatenus de eisdem: sed diœcesani & alii locorum ordinarii hujusmodi, contra tales exemptos delinquentes & criminosos, auctoritate nostrâ ad inquisitionem, vel per accusationem, sine aliquibus tormentis, procedere, & testes per seipsos examinare possint, ac processum ipsum (quem ratione solennitatis juris, præterquam ratione citationis omissæ, dummodò delictum alias ritè probatum fuerit, nullum allegari vel dici posse prohibemus, sed per eos habitum, clausum, & eorum sigillo munitum, ad sedis Apostolicæ examen, ipsorum exemptorum delinquentium expensis, etiam in ipso processu factis, ad quarum solutionem ordinarii, ipsi possint eosdem inquisitos & accusatos compellere, vel proprium vel alium nuncium quantò citiùs destinare procurent) apud eandem sedem, per Romanum Pontificem, vel alium, cui dixerit committendum, diligenter examinandum, & ita culpabiles repertos, quod ad condemnationem, vel propter sufficientia indicia, propter quæ ad torturam pro veritate exquirenda procedi valeat, ad ipsos diœcesanos seu ordinarios, per eos auctoritate nostrâ in causa inquisitionis seu accusationis ulteriùs legitimè procedendum, & causam ipsam, prout justum fuerit, terminandam remittendum. Notariis autem dictæ sedis, quorum officium in ipsis primitivæ Eccleiæ initiens, à felic. record. Clem. Papa I. ad sanctorum gesta a perquirenda atque conscribenda noscitur institutum, ad Protonotariatûs officium assumpti, habitum & rochettum deferentes, & alii nostri & dictæ sedis officials, actu sua officia exercentes, tam in civilibus, quàm criminalibus, ab omni ordinariorum jurisdictione sint exempti. Alii vero Notarii habitum Protonotariatûs non deferentes, nisi illum infra trimestre post præsentium publicationem assumpserint, & ipsi ac alii in posterum assumendi, habitum & rochettum hujusmodi continuè non gestantes, atque alii nostri & dictæ sedis officiales, officia sua actu non exercentes, tam in criminalibus, quàm in civilibus, ratione causæ summam 25. Ducatorum auri de Camera non excedentis, duntaxat, eorundem diœcesanorum & ordinariorum jurisdictioni subjaceant. In civilibus verò causis summam hujusmodi excedentibus plenâ gaudeant exemptione, & à dictorum diœcesanorum & ordinariorum jurisdictione penitùs sint exempti.

Dignum quoque & etiam congruum arbitrantes, quòd ex sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium familiaribus, illi duntaxat privilegio exemptionis gaudeant, qui actu domestici, & continui sunt commensales, vel ab eisdem Cardinalibus ad ipsorum exequenda negotia missi, vel qui recreationis causâ ad tempus à Romana Curia absentes fuerint, cæteris verò etiam familiaritatis literas habentibus, quò minùs coërcitioni diœcesanorum & ordinariorum eorundem subjaceant, familiaritatis hujusmodi privilegium nullatenus suffragetur, & cùm eisdem diœcesanis, ut monasteria monialium sedi Apostolicæ immediatè subjecta, in eorum diœcesibus consistentia, semel in anno visitare possint, per constitutionem in Concilio Wiennensi editam, quæ incipit: Attendentes, &c. plena fuerit data facultas, illam innovamus, ac exemptionibus & privilegiis quibuscunque non obstantibus, districtè servari præcipimus & mandamus. Per præmissa quoque eisdem diœcesanis & ordinariis, casibus, quibus in exemptos à jure jurisdictio concessa est, nullatenùs præjudicium generetur. Exemptiones autem de cætero, absque rationabili causa, & quorum interest minimè citatis, pro tempore concessas, nullius roboris & momenti esse decernimus.

Et cùm Ecclesiasticus ordo confundatur, si sua unicuique jurisdictio non servetur, ordinariorum jurisdictioni (quantum cum Deo possumus) favere, ac litibus finem celeriùs imponi, & litigantium immoderatis sumptibus & expensis parci fatagentes, statuimus & or-

a *Protonotariorum officium in principio Ecclesiæ primitivæ à beato Clemente ad sanctorum Martyrum gesta perquirenda atque scribenda fuit institutum, ut legitur in historia S. Clementis Papæ & Fabiani. Vide Luc. de Penna, in rub. de magistro scriniorum. Cod. lib. 12.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dinamus, quòd singulæ causæ, tam spirituales, quàm civiles & mixtæ, forum Ecclesiasticum quomodolibet concernentes, & beneficiales (dummodò beneficia ipsa generaliter reservata non fuerint, & ipsorum singulorum beneficiorum fructus, reditus, & proventus, 24. ducatorum auri de Camera, secundùm communem æstimationem, valorem annuum non excedant) in prima instantia extra Romanam Curiam, & in partibus, coram ordinariis locorum duntaxat cognosci & terminari, ita quòd nulli ante diffinitivam sententiam liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa) ullatenus admitti, nisi ab interlocutoria, quæ vim habeat diffinitivæ, vel à gravamine, minimè concernente negotium principale, quod per appellationem à diffinitiva sententia reparari non possit: nisi alter collitigantium adversarii sui potentiâ meritò perhorrescens, seu aliâ probabili & honestâ causâ, aliter, quàm per proprium juramentum, saltem semiplenè probatâ, coram ordinario non auderet litigare. Eo enim casu causæ ipsæ, etiam appellationum, in dicta Curia, etiam in prima instantia, committi & cognosci & terminari possint. Alioquin appellationes, & illarum, etiam aliarum causarum hujusmodi commissiones, in posterum, & quicquid inde secutum fuerit, nullius sint roboris & momenti. Judices autem & conservatores à sede Apostolica deputati, si in altero jurium graduati non fuerint, assessorem partibus non suspectum, ab ipsis partibus, vel earum alterâ, requisiti, sumere, & secundùm eum relaxationem judicare teneantur.

CAP. IV.

Constitutiones editæ contra Principes seculares jurisdictionis Ecclesiasticæ libertatem impedientes, confirmantur & innovantur.

ET quia sæpius & multiplici ratione percepimus, quamplurimas Ecclesias, & illis præsidentes Episcopos, tam citra, quàm ultra montes, vexari in eorum jurisdictionibus, juribus & dominiis, ac turbari à domicellis, Principibus & nobilibus eorundem, qui sub colore juris patronarûs, quod in beneficiis Ecclesiasticis habere confingunt, nullo privilegio Apostolico fussulti, sine ordinariorum collationibus & literis, & absque aliquo saltem colorato titulo, beneficia non solum clericis, sed etiam laicis conferre, sacerdotes & clericos delinquentes ad eorum libitum punire, decimas omnium rerum, & ad quarum solutionem de jure tenentur, ac cathedralium, & alia, quæ legis diœcesanæ & jurisdictionis sunt, & ad ipsos Episcopos duntaxat pertinent, temerè auferre, fraudare, usurpare, seu, ut præmissa fiant, mandare, ac ipsa & fructus quoscunque, ne à civitatibus, terris & locis eorum extrahantur, prohibere, feuda, possessiones, & prædia occupare, & indebitè detinere, sed & ad feuda & bona ipsarum Ecclesiarum eis concedendum, ac Ecclesiastica personis per eos nominatis conferendum, minis & terroribus, ac aliis viis indirectis, inducere & compellere, & alia quamplurima damna, jacturas, & injurias, Ecclesiis & earum Prælatis, ac clericis præfatis inferri, non modò permittere, sed etiam expresiè mandare præsumant. Attendentes igitur, quòd laicis in clericos & personas Ecclesiasticas, ac bona Ecclesiastica, non est attributa facultas, atque æquum & justum esse, ut in eos jura insurgant, qui illa offendere præsumunt.

Necnon considerantes quantum ex his, tam nostro & Apostolicæ sedis honori, quàm personarum Ecclesiasticarum quieto & prospero statui, non sine damnanda pernicie derogetur: ac cupientes eos, quos ad observantiam jurium, virtutum præmia non inducunt, tam adjectarum exaggeratione pœnarum, quam adjiciendarum de novo formidine à temerariis ausibus refrenare, omnes & singulas constitutiones, quæ super decimarum solutione, & contra violatores & raptores Ecclesiarum, & incendiarios, agrorum depopulatores, & tam S. R. E. Cardinales, quàm venerabiles fratres nostros Episcopos, & alias personas Ecclesiasticas, seculares & regulares, cujuscunque dignitatis, gradus, ordinis, conditionis, præeminentiæ, & status existant, etiam si pontificali, archiepiscopali, patriarchali, primatiali, aut alia majori dignitate præfulgeant, & quæ in eos, & eorum quemlibet, ac in illis, pro illorum libito voluntatis, disponendum, & feuda ac bona Ecclesiastica in emphyteusim concedendum, aut aliàs vendendum, temerè compellentes, necnon statuta contra libertatem Ecclesiasticam facientes, & ad præmissa auxilium, consilium vel favorem præstantes, hactenus emanârunt, innovamus.

Et cùm ea nedum juri contraria, sed etiam Ecclesiasticæ libertati opprobriosa sint quamplurimum & adversa, ut de officio nobis credito dignam Deo possimus reddere rationem, affectibus & monitis paternis, Imperatorem, Reges, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & quoscunque alios, alterius cujuscunque nobilitatis, præeminentiæ, potentiæ, seu potestatis, excellentiæ, vel dignitatis existentes, attente hortamur in Domino, eisdem in virtute sanctæ obedientiæ mandantes, ut ipsi constitutiones prædictas observent, & faciant etiam à suis subjectis inviolabtliter observari, quâcunque consuetudine contrariâ non obstante, si divinam offensam, & sedis Apostolicæ debitam vitare voluerint ultionem: ac collationes de dictis beneficiis sic factas, nullas & irritas nihilominùs esse decernimus, ac illis utentes reddantur inhabiles ad alia beneficia Ecclesiastica obtinenda, donec cum eis super hoc per sedem prædictam fuerit dispensatum. Maturè quoque considerantes, quòd post Christi ad cœlos ascensionem, Apostoli per singulas urbes & diœceses Episcopos distribuerunt, sicut sancta Romana Ecclesia per orbem constituit, eosdem Episcopos in partem solicitudinis vocando, onera gradatim distribuendo per Patriarchas, Primates, Archiepiscopos: ac sacris etiam canonibus fuerit diffinitum, per eos, pro morum correctione & controversiarum decisione, & determinatione, ac mandatorum Domini observatione, fieri debere Concilium provinciale, ac Synodum Episcopalem, ut depravata corrigerentur, & illa facere negligentes canonicis pœnis subjacerent, cùm conveniat nos circa ea, quæ Rempublicam Christianam concernunt, esse intentos, desiderantes, canones ipsos firmiter observari, eisdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis & Episcopis districtè injungimus, ut de officio eis commisso dignam Deo possint reddere rationem, Canones, Concilia & Synodos hujusmodi fieri mandantes, quocunque privilegio non obstante, inviolabiliter observent, præterquam, quoad Concilium provinciale, quod de cætero singulis triennis fieri mandamus, ad illaque etiam exemptos accedere debere decernimus, privilegio ac consuetudine quâcunque contrariâ, non obstantibus. Circa hoc autem negligentes, pœnas in eisdem canonibus contentas se noverint incursuros. Et cùm constitutione in Concilio Wiennensi editâ, quæ incipit, In plerisque, ut Pontificiæ dignitatis honos servaretur, statutum fuerit, ne Ecclesiis cathedralibus (sine quibus spiritualia diu esse non possunt) privatis, ac clero & populo Christiano carentibus, de aliquibus personis, præsertim religiosis provideretur, constitutionem ipsam innovamus, inviolabiliter observari debere volumus atque mandamus, nisi aliqua justa causa, in consistorio nostro secreto approbanda, aliàs duxerimus faciendum. Nos enim quicquid contra præmissa, vel aliquod præmissorum contigerit attentari, irritum decernimus & inane, contrariâ quâcunque constitutione vel privilegio, non obstantibus.

PIUS IV.

Ordinariorum jurisdictioni subesse debent Græci, qui per varias Christianæ ditionis civitates morantur, ne licentiores jam dudum recessu & excussu hæresibus suis inficiant.

CAP.

CAP. V.

ROmanus Pontifex, præcipuus æquitatis & religionis assertor, facultates & gratias ab Apostolica sede concessas, ex quibus tempore procedente animarum pericula, & inter catholicos scandala provenire animadvertit, pro sui pastoralis officii debito, maturè revocare consuevit. Sanè nonnulli locorum ordinarii nuper ad audientiam nostram referri curârunt, quòd in quampluribus Regni Siciliæ citra & ultra Pharum, & aliis Christiani nominis civitatibus & locis, magna Græcorum, tam religiosorum & secularium clericorum, quàm laicorum multitudo reperitur, qui Ecclesiæ Græcæ mores & ritus observantes, seque suos proprios ejusdem nationis Prælatos habere, ac illis, non autem locorum ordinariis subesse, sed immunitatum, aliorumque privilegiorum sibi per fel. rec. Leonem X. Paulum III. Julium etiam III. & forsan alios Romanos Pontifices, prædecessores nostros, & dictam sedem antiquitùs concessorum prætextu, se ab eorundem ordinariorum jurisdictione & superioritate exemptos esse prætendentes, impunitate sibi propositâ, in diversas hæreticas, nefariasque opiniones, & absurda deliramenta passim prolabuntur, asserentes inter alias eorum blasphemias, nullum esse defunctorum purgatorium, Rom. Pont. aliquam in eos jurisdictionem vel auctoritatem habere negantes, indulgentias ab illo concessas damnantes, Ecclesiasticas sententias & censuras ab eo latas spernentes, sanctissimæ Dei genetricis virginis Mariæ, beatorum Apostolorum, & aliorum Dei sanctorum festivitates, ab Ecclesia Rom. sanctisque Patribus ordinatas, non observantes, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum suis infantibus in Baptismo exhibentes, inhumata defunctorum cadavera superstitione quâdam impiâ, & plus quàm barbaricâ, è sepulchris eruentes, igneque comburentes, ordinariorum locorum, quos habitant, visitationem, jurisdictionemque contemnentes, & Ecclesiasticam disciplinam perturbantes; ac demum hujusmodi aliisque suis opinionibus erroneis atque sacrilegis populos Latinos inficientes, correctionem legitimam suæ prætensæ exemptionis clypeo repellantes, in suis impietatibus, abusibusque consenescunt & immoriuntur, in suarum, vicinorumque populorum, præsertim simplicium animarum perniciem, & scandalum plurimorum. Nos igitur provide considerantes, ejusdem sedis intentionem nunquam fuisse, exemptionem, aliudve privilegium à se concessum iri, ut inde scelerum impunitas & animarum periculum emergat, abusibus & periculis hujusmodi, quantum cum Deo possumus, tempestivè obviare volentes, ac quarumeunque exemptionum, aliorumque privilegiorum dictis Græcis, eorumque Prælatis, Rectoribus, Abbatibus & aliis, tam sancti Basilii & alterius ordinis regularibus, quàm secularibus, ac etiam laicis personis, quocunque nomine nuncupatis, per præfatos & alios quoscunque Rom. Pont. prædecessores nostros, ac nos, & sedem præfatam, in genere vel in specie hactenus concessorum, ac etiam iteratis vicibus approbatorum, & innovatorum, literarumque desuper confectarum, & inde secutorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & singulas exemptiones, ac prout illas concernunt, desuper confectas literas præfatas, ad hoc videlicet, ut ipsi locorum ordinarii quascunque Græcorum Ecclesias, Monasteria, prioratus, & alia pia loca, tam secularia, quàm cujusvis ordinis regularia, eorumq; Prælatos, etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, ac majori dignitate præfulgeant, nec non Abbates, Rectores, Ministros, & quasvis alias ejusdem nationis personas, in suis civitatibus & diœc. consistentia, quoties opus fuerit, visitare, ac in illis suam ordinariam jurisdictionem, plenamque omnimodam superioritatem, in iis, quæ Dei cultum, Sacramentorum administrationem, & animarum salutem, hæresiumque extirpationem concernunt, exercere & exequi libere & licitè valeant, reliquis ipsorum Græcorum in divinis celebrandis, aliisque ritibus à sede Apostolica approbatis, necnon privilegiis & gratiis Apostolicis intactis remanentibus, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium, perpetuò revocamus, cassamus, & annullamus, ac revocatas, cassatas, & annullatas esse, nec ipsis Græcis clericis vel laicis, eorumvé prælatis, Ecclesiis, cœnobiis, aut aliis piis locis in aliquo suffragari, sed illos omnes & singulos locorum, in quibus moram traxerint, ordinariorum visitationi, correctioni, punitioni, jurisdictioni, & omnimodæ superioritati in præmissis subesse, illisque, tanquam superioribus suis, suarumque animarum pastoribus, humiliter obedire. Datum Rom. 16. Febr. 1564.

TITULUS II.

DE INVASORIBUS ET OCCUPATORIBUS BONORUM ECCLESIÆ.

CLEMENS VI.

Præter excommunicationis & interdicti pœnas, beneficiis & privilegiis arcentur occupantes & detinentes bona Ecclesia.

CAP. I.

ETsi solertem adhibere vigilantiam, ne quarumlibet Ecclesiarum jura depereant, ex debito nostri officii teneamur: in manutenendis tamen, defendendis, recuperandisque occupatis juribus Ecclesiæ Romanæ, sponsæ nostræ, quæ (disponente Domino) caput omnium, & magistra, cæteris altiori dignitate præcellens, majoribus est juvanda præsidiis, & amplioribus honoribus attollenda, esse debemus solliciti & attenti. Ad obviandum igitur perversis illorum conatibus, qui sibi commoda, non se commodis patrimonii beati Petri in Tuscia, quod juris & proprietatis ejusdem Ecclesiæ fore, ac eidem immediatè subesse dignoscitur, applicantes, temerè civitates, castra, & villas ejusdem patrimonii, ad eandem Ecclesiam pertinentia, eorumque dominium, superioritatem, advocationem, capitaneatum, & jurisdictionem, in ipsius Ecclesiæ grave præjudicium, contra constitutiones & ordinationes, olim per fel. recor. Urbanum IV. & Joannem XXII. ac diversos alios Romanos Pontifices prædecessores nostros editas, non verentur diversis exquisitis coloribus occupare, & sibi in eisdem dominium, superioritatem, & præeminentiam vendicare: hâc perpetuâ constitutione sancimus, ut nulla civitas, vel communitas, nullaque singularis persona, cujuscunque conditionis vel statûs existat, deinceps in aliquibus civitatibus, castris, seu villis ipsius patrimonii ad prædictam Romanam Ecclesiam spectantibus, dominium, superioritatem, capitaneatum, advocationem, jurisdictionem, seu aliquam præsidentiam seu præeminentiam, prætextu cujuslque venditionis, submissionis, recommendationis, concessionis, recognitionis, obligationis, contractûs vel pacti, aut cujusvis alterius commercii, absque auctoritate sedis Apostolicæ speciali, recipere audeat, vel sibi dominium, præsidentiam, capitaneatum, seu jurisdictionem in prædictis civitatibus, castris, seu villis, ex quavis occasione seu causa, quomodolibet vendicare: quodque civitates & singulares personæ, submissiones, suppositiones, & subjectiones, quascunque jam in eas factas & receptas, seu de facto, cùm de jure non teneant, quomodolibet attentatas, dimittere teneantur, nec civitates, castra, seu loca alia, quæ se eis, ut præmittitur, submiserunt, vel quomodolibet subjecerunt, virtute submissionis & suppositionis alicujus, vel cujusvis contractûs titulo valeant retinere, nullaque universitas, seu communitas civitatis, castri, seu villæ Ecclesiæ Romanæ subjecta, in terris patrimonii constituta, aliqui

Universidad de Deusto
Biblioteca

universitati, seu communitati, vel privatæ personæ, cujuscunque conditionis aut statûs existat, se subjicere, submittere, seu supponere valeat, constituendo, recognoscendo, seu profitendo se subesse alicui universitati, vel privatæ personæ, seu ad eosdem super eos, & in ipsis ac dictis civitatibus, castris, & villis, aliquam jurisdictionem, dominium, capitaneatum, seu quamvis aliam præeminentiam pertinere. Et si quæ civitates, castra, vel loca, jam de facto ad submissionem & suppositionem aliquibus civitatibus vel privatis personis de se factam, venditionis, donationis, vel cujusvis alterius contractûs colore vel titulo processerunt, realiter & effectualiter studeant revocare, nec illis unquam utantur, nec virtute summissionum hujusmodi, vel alias illis, quibus quovis titulo vel colore se summiserint, ullatenus obediant, pareant, vel intendant, contrarium non facientes, directè vel indirectè, per se vel alios, tam illi, & eorum singuli, qui in civitatibus, castris, aut villis ejusdem patrimonii, vel eorum aliquo hujusmodi dominium, superioritatem, capitaneatum, advocationem, jurisdictionem, quamcunque præeminentiam, seu præsidentiam, sine licentia sedis Apostolicæ speciali recipient in futurum, & qui jam ex quocunque contractu vel obligatione receperunt, seu quâvis usurpatione quomodolibet occupaverunt, nisi sic recepta & occupata infra duorum mensium spatium, postquam præsens constitutio ad eorum notitiam pervenerit, vel per eos steterit, quo minus valeat pervenire, dominium seu præsidentiam, superioritatem, capitaneatum, advocationem, jurisdictionem quamcunque, seu præeminentiam hujusmodi realiter dimiserint cum effectu, illa nullo unquam tempore, absque ipsius sedis licentia resumpturi, quam illi, qui se summiserint, supposuerint, seu subjecerint, ut præfertur, simili modo, cujuscunque dignitatis, statûs, ordinis, vel conditionis existant, singulæ personæ sententiam excommunicationis incurrant, ac terræ ipsorum, ubicunque fuerint, Ecclesiastico interdicto subjaceant ipso facto. Civitates autem, castra & villæ, quæ in antea se submittent, supponent, seu subjecerint, & quæ summissionem, suppositionem seu subjectionem hujusmodi recipient, seu quomodolibet occupabunt, civitates quoque, castra, etiam loca quæcunque, quæ se jam quovis colore vel titulo, ut præmittitur, summiserunt & subjecerunt, ac civitates, quæ summissiones & subjectiones hujusmodi receperunt, nisi infra prædictum duorum mensium spatium, ab omni effectu dictæ summissionis & subjectionis realiter destiterint, ipsis ulteriùs non usuri, seu contra constitutionem & inhibitionem nostram venire, directè vel indirectè, per se vel alium seu alios attentabunt, Ecclesiastico subjacere decernimus interdicto, & nihilominùs omnibus indulgentiis, privilegiis, ac gratiis, necnon feudis, bonis, & honoribus, & juribus quibuscunque, quæ ab eadem Romana & aliis Ecclesiis obtinent, privamus, & privatos esse volumus ipso facto. Non obstantibus, si eis vel eorum aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit sede indultum, quòd excommunicari, ipsorumque terræ & loca Ecclesiastico interdicto supponi non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de hujusmodi ac eorum personis, locis, ordinibus, & nominibus propriis mentionem. Nos insuper omnes summissiones, subjectiones, suppositiones super prædictis factas, & obligationes, pacta, seu conventiones, sub titulo venditionis, vel cujusvis alterius contractûs, quomodolibet initas & habitas, & quascunque pœnas adjectas, & juramenta præstita super illis, sub quibuscunque modis & formâ, vel expressione verborum, præsertim cum in præjudicium ejusdem Ecclesiæ redundent, ac juramentum vinculum iniquitatis esse non debeat, decernimus fore nulla, vacua, irrita, & inania, & nullius existere firmitatis, & quatenus ad illa de facto processum extirit, tollimus & revocamus omnino, & viribus vacuamus. Cæterùm, cùm præfatus Joannes Papa XXII. prædecessor noster, dudum universis & singulis, tam clericis quàm laicis, cujuscunque statûs, ordinis, conditionis, præeminentiæ, vel dignitatis existerent, etiam si Pontificali, vel Imperiali, seu Regali, vel quâvis aliâ dignitate fulgerent, ac omnibus Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & Nobilibus, ac potestatibus, capitaneis, & aliis officialibus quibuscunque, comitibus & populis civitatum, terrarum, castrorum, & aliorum quorumcunque locorum ubicunque consistentium: & omnibus aliis quibuscunque, auctoritate Apostolicâ inhibendum, per suas literas vim constitutionis habentes duxerit, & mandandum, ne per se vel alios, directè vel indirectè, patrimonii Romandiolæ, Marchiæ Anconitan. Ducatûs Spoletan. Campaniæ, Maritimæque ac Massæ, Trebariæ, Provincias Venaissini, & Urbinatus, olim comitatus, ac Urbinat. & Ravenatem civitates & alias terras, civitates, castra, villas, & loca quæcunque ad eandem Rom. Eccles. pertinent. vel ipsorum aut alicujus eorum partem occupare, invadere, aut turbare, seu fidelibus eorundem injurias, damna seu violentias irrogare, aut occupantibus, invadentibus, turbantibus, vel injurias, damna, seu violentias irrogantibus, publicè vel occultè, adsistere, aut auxilium, consilium, vel favorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, per se vel per alium seu alios præstare præsumerent quoquo modo, in omnes & singulos, contra inhibitionem & mandatum hujusmodi venire aut attentare per se vel per alios præsumentes, tam clericos quàm laicos, etiam si, ut prædicitur, Pontificali aut Imperiali seu Regali, vel aliâ quâvis dignitate fulgerent, de fratrum suorum consilio, excommunicationis, quam eo ipso incurrerent, sententiam promulgavit, ipsorumque terras, necnon quaslibet universitates, communitates, & populos ipsorum, civitates, terras, castra, villas, & loca, io præmissis vel aliquo præmissorum culpabiles, Ecclesiastico suppositi interdicto, & eos ac ipsorum quemlibet, omnibus privilegiis, indulgentiis, gratiis, & immunitatibus realibus & personalibus, ab eadem Ecclesia & Imperio Romano concessis eisdem, omnium etiam feudorum, bonorum, honorum, officiorum, jurium & jurisdictionum, quæ ab Ecclesia & Imperio prædictis obtinerent, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate privaverit supradictâ, ipsos ad illa & similia & quælibet alia, eorumque filios & nepotes ad quælibet beneficia Ecclesiastica, dignitates, personatus, & officia, cum cura vel sine cura, quovis nomine censerentur, auctoritate quâlibet obtinendâ, usque ad tertiam generationem exclusivè, reddendo inhabiles & indignos. Nos per præmissa vel quæcunque alia inhibitioni, mandato, pœnis & sententiis per ipsum prædecessorem factis & promulgatis, ut superiùs est expressum, aliisque contentis in literis supradictis, non intendimus in aliquo derogare, inhibitionem, mandatum, pœnas & sententias & alia supradicta, per præsentem constitutionem nostram roboramus, & in sui vigoris efficaciâ volumus & decernimus permanere.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

Principes occupantes bona Ecclesiastica, & eorum libertati detrahentes, excommunicantur.

CAP. II.

STatuimus *a* & ordinamus, ut fructus, reditus, & proventus Ecclesiarum, monasteriorum, ac beneficiorum per seculares ullos Principes, etiamsi Imperator, Reges, Reginavé, seu Respublicæ, vel potentatus fuerint, aut per eorum officiales, seu Judices, etiam Ecclesiasticos vel quatcunque alias personas, publicas vel privatas, de eorundem Imperatoris, Regum, Reginarum, ac Principum, Rerumque publicarum, vel potentatuum mandato sequestrari occupativè, aut modo aliquo detineri, ipsique hujusmodi Ecclesias, monasteria, ac beneficia obtinen. sub prætextu fabricæ, instaurationisque, sine Romani Pontificis pro tempore existentis expressa licentiâ, aut eleemosynarum, seu quovis alio colore aut fuco, impediri non debeant, quò minùs de illis, ut antea, liberè, ac sine impedimento disponere valeant. Et si sequestrati fuerint occupativè, aut detenti, integrè, libereque, ac sine exceptione vel mora, prælatis, ad quos de jure, legitimeque spectant, restituantur, de quibus, si dissipati nusquam reperiri possint, eorum justa æstimatione facta, dictis prælatis satisfieri volumus, per eos, qui dictas sequestrationes, applicationes, dissipationesque fecerint, aut fieri mandaverunt, sub pœna excommunicationis, aut interdicti Ecclesiastici, talium Principum terris & dominio, eo ipso incurrendis, & ut eorum ac eisdem subjectorum bona ubicunque reperta, si moniti parere noluerint, capi & retineri possint; Ipsi vero contrafacientes, tam supradictis pœnis, quam privationis feudorum & privilegiorum, quæ à nobis, & à Romana vel aliis Ecclesiis, nunc & pro tempore obtinuerint, & aliis contra violatores & oppressores libertatis Ecclesiasticæ, etiam per extravagantes & alias constitutiones, etiam incognitas, & fortàn in usu non existentes, impositis, quas earum omnium tenores pro expressis & insertis habentes innovamus, ac perpetuum firmitatis robur habere decernimus & declaramus, ac secundùm eas, per quoscunque judices, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. sublatâ & adempta eis aliter judicandi declarandique potestate, sententiari, judicari, & interpretari debere volumus atque mandamus. Et cùm à jure tam divino, quam humano, laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, innovamus omnes & singulas constitutiones felrec. Bonifacii Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri, quæ incipit, Felicis. & Clemen. V. quæ incipit, Si quis suadente. nec non quascunque alias Apostolicas sanctiones, in favorem libertatis Ecclesiasticæ, & contra ejus violatores, quomodolibet editas, & pœnis etiam contra talia præsumentes, in bulla, quæ legitur in cœna Domini, contentis, in suo robore permanserit. Et cùm in Lateranensi pariter ac Conciliis generalibus, sub excommunicationis pœnâ prohibitum fuerit, ne Reges, Principes, Duces, Comites, Barones, Respublicæ, & alii potentatus quicunque, regnis, provinciis, civitatibus, ac terris quoquo modo præsiden. collectas, decimas, & alia hujusmodi oneta, cleticis, prælatis, & aliis quibuscunque personis Ecclesiasticis imponant, exigantque, neve à sponte etiam dantibus & consentientibus etiam recipiant, atque in præmissis auxilium, favorem, consiliumvé palàm vel occultè præstantes, in excommunicationis latæ sententiæ pœnam eo ipso incidant, & ipsæ quoque Respublicæ, ac communitates & universitates, circa hoc quomodolibet delinquentes, Ecclesiastico eo ipso subjiciantur interdicto, prælati etiam præmissis absque Rom. Pont. expresâ licentiâ ultrò consentientes excommunicationis & depositionis pœnam ipso facto incurrant. Statuimus & ordinamus, ut de cætero talia præsumentes, etiamsi (ut præfertur) qualificati fuerint, ultra supradictas pœnas, quas contravenientes eo ipso incurrere volumus, ad omnes actus legitimos inhabiles & intestabiles habeantur.

a Præsens decretum confirmarunt Adrianus VI. Clemens VII. Julius III. & Pius IV. Casus hic reservatur in bulla cœnæ Domini.

PAULUS IV.

Occupatores bonorum & reditnum Ecclesiasticorum sub pœna excommunicationis restituere debent singula ablata & detenta.

CAP. III.

QUâcunque præscriptione, etiam centenariâ & ultrà, prætensâ vel prætendendâ non obstante, statuimus, quod, nisi occupatores seu detentorum bonorum Cameræ *a* & sedis Apostol. ac Romanæ Ecclesiæ, infra duos menses à publicatione præsentium, ea restituerint, & feudatarii, vasalli, emphyteutæ, censuarii, ac monasteriorum, etiam consistorialium, & prioratuum commendatarii, libellarii, conductores, & alii præfatæ Cameræ respondentes, seu alias, etiam ratione exemptionum, libertatum & immunitatum eis concessarum, vel annatarum, seu quindenniorum, aut aliter, qualitercunque & quomodocunque, aliquid solvere obligati, seu in aliquo debitores de eo, in quo Cameræ, sedi & Ecclesiæ prætatis tenentur, integrè satisfecerint, & præmissa, seu conventa, aut aliàs ab eis debita, non adimpleverint, omnes & singulas sententias & pœnas, tam Ecclesiasticas, quam temporales, & etiam privationis feudorum, & aliorum bonorum, & monasteriorum, etiam consistorialium, quorum occasione, etiam propter eorum exemptionem & immunitatem, solvant, ac eorundem monasteriorum commendarum cessationis eo ipso incurrant, & absque alia declaratione desuper fienda incurrisse censeantur, feudaque & bona ad nos devoluta, & monasteria ipsa, per alios, à nobis & dictâ sede liberè impetrari possint, prout etiam nos tenore præsentium eos omnes sententiis, censuris, & pœnis prædictis expresè innodamus, ac privatos esse, commendasque cessasse ex nunc decernimus & declaramus, & nihilominùs ad satisfactionem Cameræ Apostolicæ omninò teneantur. Decernentes eos ab alio, quam Romano Pontifice, prætorquam in mortis articulo constitutos, & prævia debitâ satisfactione, absolvi non posse. Publicata Romæ, XXVI. & XXX. mensis Octobris 1556.

a Bonorum appellatione intelligit tam mobilia, quàm immobilia, l. bonorum. ff. de verbor signif. relatum 2. de testa. & Joan. And. c. si quis exigentibus.

PIUS IV.

Bona detinentium & bona Romanæ Ecclesiæ palatii Apostolici.

CAP. IV.

PAstoralis officii auctoritas nos admonet, & ordo rationis exposcit, ut circa ea potissimùm versemur, per quæ res & bona Rom. Ecclesiæ, præsertim usui & ornatui Rom. Pont. pro tempore existentis, & sacri palatii Apostolici deputata, ab impiorum insultibus & rapinis præserventur, & ab eis ausu sacrilego, aut aliàs quomodolibet, abinde asportata & distracta nostræ operationis ministerio, cum animarum salute eorum, qui cæcâ cupiditate ducti, in non parvam sanctæ matris Ecclesiæ injuriam, & ipsorum animarum perniciem, Dei timore postposito, ea surripere, seu sibi appropriare, aut isthinc divertere ausi fuerint, eidem Romano Pontifici pro tempore existente restituantur, & taliter in præmissis provideatur, quòd cæteris cedat in exempium. Cùm itaque, sicut non sine gravi animi nostri molestia accepimus, tam tempore infirmitatis diversorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, ex qua, sicut Domino placuit, ab humanis decesserunt, quàm exinde diversarum sedium vacantium, quamplura etiam pretiosa jocalia, ornamenta, & alias res & bona usui præfato, ut præfertur, deputata, & aliàs ad eundem Romanum Pontificem pro tempore existentem, & Cameram Apostolicam spectantia & pertinentia, tam ex dicto Palatio, quam aliis quibusvis locis ablata & distracta fuerint, & à diversis eorum proterviâ invalescente detineantur, in nostrum & ejusdem Pontificis pro tempore existentis non solùm detrimentum, sed etiam sedis Apostolicæ ignominiam, & ipsius auctoritatis diminutionem, necnon illa detinentium animarum perniciem atque periculum non modicum. Nos hujusmodi inconvenientibus & animarum periculis, quantum in nobis est, obviare, & aliàs in præmissis, prout par est, providere volentes, motu proprio, & ex certa nostra scientia, omnes & singulas

Universidad de Deusto
Biblioteca

nos Pontifices prædecessores nostros, contra talium perpetratores, ac alias bonorum Apostolicorum usurpatores, raptores, receptores, & possessores, ac detinentes & non restituentes, ac scientes & non revelantes, sub quibusvis verborum formis promulgatas, quarum & literarum Apostolicarum desuper confectarum tenores, acsi de verbo ad verbum inserererentur præsentibus, haberi volumus pro expressis, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium approbamus & innovamus, ac ad infrascriptos extendimus & ampliamus. Et nihilominùs motu & scientiâ similibus, omnes & singulas, tam seculares, quàm Ecclesiasticas, ac etiam militiarum & ordinum quorumcunque religiosas, etiam quâcunque Episcopali, Archiepiscopali, & Patriarchali, seu superiori Ecclesiasticâ, etiam Cardinalatûs honore, ac etiam Comitali, Marchionali, aut Ducali dignitate fungentes, ac alias mundanas personas, nullas penitùs excipientes, cùm dignitas, qualiscunque sit, in peccatis nemini excusationem præbere debeat, quæ jocalia, ornamenta, aurum, argentum monetarum & non monetarum, gemmas, margaritas, lapides pretiosos quocunque nomine nuncupatos, pecunias, vestes, pannos, & tam manuscriptos, quàm quosvis alios libros, scripturas, necnon equos, mulos, mulas, imagines aureas, argenteasque, ac æneas, & marmoreas, ac supellectilia, & alias quascunque res & bona, mobilia & immobilia, spiritualia & profana, cujuscunque generis, qualitatis, & quantitatis, seu pretii existentia, pro usu & commoditate Romani Pontificis pro tempore existentis, & ornamento palatii hujusmodi deputata, ac ad eundem Romanum Pontificem pro tempore existentem spectantia & pertinentia, tempore infirmitatis cujusvis Romani Pontificis prædecessoris nostri, ex qua postmodum decessit, ac etiam dictæ sedis propterea vacantis, necnon per annum ante obitum & vacationem hujusmodi, & dicto palatio & aliàs undecunque & quocunque asportârunt, subtraxerunt & occultârunt, seu prætenso titulo donationis, vel remissionis quietantiæ, vel alio quovis prætextu detinent, seu sciunt, ea per alios possideri, usurpari & detineri, aut occupata fuisse, & ad eorum manus pervenisse, requirimus & monemus, eisque districtè præcipiendo mandamus, quatenus infra sex dierum spatium, quorum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies pro tertio & peremptorio termino, eis & eorum cuilibet pro canonica monitione assignamus, omnia & singula jocalia, ornamenta, aurum, argentum, gemmas, margaritas, lapides pretiosos, pecunias, vestes, pannos, libros, equos, mulos, mulas, imagines, supellectilia, & alias res & bona hujusmodi, dilecto filio Francisco Odelcalco, dictæ Cameræ præsidenti, cum effectu restituant & consignent, & si donationem vel remissionem, aut quietantiam desuper sibi factam prætendant, illam seu illas videndas, ut decet, & examinandas exhibeant & producant, ac illorum raptores, usurpatores, seu detentores vel occupatores scientes revelent. Alioquin lapsis diebus hujusmodi, omnes & singuli præfati Episcopali vel Archiepiscopali, aut Patriarchali, ac etiam Cardinalatûs honore seu dignitate præditi, interdicti ingressûs Ecclesiæ pœnam, alii verò excommunicationis & maledictionis æternæ sententiam, quam aliàs in eos his scriptis ferimus, & à quibus, nisi à nobis & eodem Romano Pontifice pro tempore existente, ac satisfactione prævià, præterquam in mortis articulo constituti, relaxationis & absolutionis beneficium obtinere non possint, eo ipso incurrant: & si Pontificali aut Cardinalatûs honore seu dignitate præditi, sub interdicto hujusmodi per octo dies præfatos, sex immediatè sequentes, permanere, alii verò inferiores ab eis eandem excommunicationis sententiam animo, quod absit, indurato sustinere non formidaverint, extunc elapsis dictis octo diebus, Pontificali & etiam Cardinalatûs honore seu dignitate præditi, à regimine Ecclesiarum eis commissarum, eo ipso suspensi, ac tam ipsi, si alia beneficia Ecclesiastica obtinent, quàm inferiores ab eis, omnibus & singulis Monasteriis, prioratibus, dignitatibus, administrationibus, canonicatibus, & præbendis, cæterisque beneficiis Ecclesiasticis, cum cura & sine cura, secularibus ac ordinum quorumcunque regularibus, quæ in titulum vel commendam seu administrationem, aut aliàs quomodolibet, etiam ex quibusvis concessionibus seu dispensationibus Apostolicis obtinent, ac etiam officiis Romanæ Curiæ per eos obtentis: Seculares verò feudis, vicariatibus, dominiis & aliis juribus, ac privilegiis quibuscunque, eis per Romanam Ecclesiam aut sedem præfatam seu alios quoscunque, etiam quâcunque aliâ auctoritate, etiam Imperiali vel Regali eis concessis, etiam eo ipso privati existant, & ad similia beneficia, feuda, privilegia, vicariatus, dominia & jura obtinenda, necnon ad quoscunque actus legitimos exercendos, inhabiles, ac etiam intestabiles similiter eo ipso fiant, possintque beneficia, officia, ac vicariatus & feuda, aliaque jura hujusmodi, tanquam vacantia, absque alia declaratione desuper facienda, à nobis & sede præfata, ac aliis, ad quos pertinet, illa concedere & dare, liberè impetrari: sciituri quòd si ipsi, aut eorum aliqui suæ salutis immemores in præmissis morosi fuerint, seu præmissa adimplere non curaverint, aut contempserint, hoc eis pro gravi crimine & delicto imputabitur, & justitiâ mediante contra eos ad graviores & tales pœnas absque ullo respectu procederetur, quòd illorum coërcitio eis perpetuò cedat ad noxam, & aliis in exemplum, absque spe alicujus veniæ inde consequendæ: si verò se humiles, & ad satisfaciendum aut confitendum promptos exhibuerint, cum omni mansuetudine & respectu excipientur, & ex eorum spontanea restitutione seu confessione eis salutaris misericordiæ & gratiæ amplexus, exuberanti sedis præfatæ in singulos pietate provenient. Ac singulas donationes eis desuper factas, prout justitia suadebit, & ordo dictaverit rationis, admittemus. Ac, ut præfertur, scientes & revelantes, ultra cœleste præmium, à nobis condignam mercedem & retributionem recipient, cum eorum omnium grata satisfactione. Romæ 3. Non. April. 1560.

TITULUS III.
DE ANNATIS.

INNOCENTIUS VIII.

Excommunicationis & privationis beneficiorum pœnis innodantur, non solventes debitu temporibus annatas.

CAP. I.

APostolicæ Cameræ, ex qua non modò S. R. E. sed etiam magnum totius Christianæ Reip. subsidium provenit, jura illæsa servare (ut tenemur) modis omnibus cupientes, his quæ propterea à prædecessoribus nostris emanârunt, libenter adjicimus muniminis nostri firmitatem, ac aliàs desuper providemus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire. Dudum siquidem per fel. rec. Pium Papam II. prædecessorem nostrum, accepto, quòd numerus debitorum dictæ Cameræ nimis auctus erat, & quòd obligati pro annatis beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ auctoritate Apostolicâ assecuti fuerant, excommunicationis sententiam in eas latam (quam non solvendo in præfixo eis termino ipso facto incurrebant) minimè curare videbantur, & per hoc animabus sic illaqueatis periculum imminebat, & continua dictæ Cameræ damna subsequebantur. Idem prædecessor cupiens tam saluti animarum, quàm ipsius Cameræ indemnitatibus salubriter providere, providè ordinavit, quòd omnes, qui de cætero pro annatis quorumcunque beneficiorum in dicta Camera se obligarent, si infra eis præfixos terminos, dictæ Cameræ, aut

aut collectoribus fructuum & proventuum, eis in partibus existentibus, satisfacere deficerent, ipso facto, lapso termino, non solùm in sententiam excommunicationis inciderent, sed etiam beneficiis suis, pro quibus se in dictâ Camera obligâssent, omninò privati forent; illi verò, qui non pro se, sed pro aliis, ut Principales, se pro annatis hujusmodi obligarent, si in terminis non satisfacerent, ultra sententiam excommunicationis hujusmodi, essent ipso facto omnibus beneficiis Ecclesiasticis, quæ obtinerent, privati; possentque talia beneficia per quoscunque liberè impetrari, prout in ejusdem prædecessoris literis desuper confectis plenius continetur. Cùm autem (sicut accepimus) ex ordinatione prædicta, ab aliquibus temporibus citrà, ideò optati fructus non provenerint, quia nonnulli, qui beneficia Ecclesiastica per hujusmodi privationem vacantia pro tempore postmodum impetrârunt super illis, agendo atque excipiendo, privationem hujusmodi in judicium deduxerunt, coram palatii causarum Apostolici auditoribus, & aliis Judicibus Romanæ Curiæ, auditi non fuerunt ab eisdem auditoribus & Judicibus, asserentibus ordinationem eandem prædecessoris præfati non fuisse receptam, & moribus utentium comprobatam, crevitque & crescit indies numerus debitorum eorundem, in animarum non solventium, quæ debent, periculum, & præfatæ Cameræ ac Christianæ Reip. præfatæ non leve præjudicium. Nos igitur volentes super præmissis opportunè providere, ejusdem prædecessoris ordinationem, & literas prædictas, ac omnia & singula in eis contenta, auctoritate Apostolicâ, præsentium tenore approbamus, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decernimus, juxta illarum continentiam & tenorem; ac volumus, & eâdem auctoritate statuimus, quòd hactenus obligati Cameræ eidem ex causis prædictis, qui non solverunt, statutis eis terminis, ac propterea excommunicationis sententiam, & juxta ejusdem prædecessoris literarum continentiam, privationis pœnam prædictam incurrerunt (si curiales, infra unum; citramontani infra tres; & ultramontani, infra novem menses, à die publicationis præsentium in Cancellaria Apost. computandos) dictæ Cameræ de his, quæ debebant satisfecerint, extunc eo ipso ab excommunicationis sententia absoluti, & ad beneficia, quibus propterea juxta ordinationem prædictam, privati exstiterunt, plenariè restituti censeantur; & si non solverint in terminis prædictis, privationis pœnam prædictam de novo incurrant eo ipso: Quodque illi, qui inposterum se obligabunt, excommunicationis & privationis pœnas prædictas, juxta ejusdem prædecessoris ordinationem, omninò incurrant; & impetrantes beneficia per hujusmodi privationem vacantia; & similiter contra illos sic privatos, de privatione hujusmodi excipientes, possint & debeant per quoscunque auditores & Judices audiri; nec ex prætextu, quòd constitutio prædicta non fuerit recepta, & moribus utentium comprobata, repelli; teneanturque auditores & Judices quicunque, in causis cognoscendis in Romana curia & extra, secundùm eandem ordinationem judicare. Rom. 13. Cal. Mart. 1484.

CLEMENS VII.

Annatæ non debentur Cameræ Apostolicæ, nec exiguntur de beneficiorum pensionibus, annuum valorem 24. Ducatorum non excedentibus.

CAP. II.

CUm, sicut nobis innotuit, licèt ratione fructuum, beneficiorum Ecclesiasticorum, valorem annuum viginti quatuor ducatorum auri, de auro communi æstimatione non excedentium, annatæ Cameræ Apostolicæ non debeantur, nec solvi aut exigi consueverint, & minus ratione pensionum quantitatem viginti quatuor ducatorum auri similium non excedentium, annatæ aliquæ retroactis temporibus exactæ aut solutæ fuerint, nihilominùs, à certo tempore citrà, præsidentes dictæ Cameræ & alii officiales Romanæ Curiæ, ad quos exactio annatarum pertinet, sub prætextu, quòd in provisionibus & aliis dispositionibus beneficiorum Ecclesiasticorum, super quorum fructibus, &c. valorem viginti quatuor ducatorum excedentibus, aliquæ pensiones annuæ, cujuscunque etiam minoris quantitatis viginti quatuor ducatorum reservaræ existunt, illorum medietas deduci ac defalcari consueverit, annates ex pensionibus quantitatem octo ducatorum excedentibus, & viginti quatuor non excedentibus aut attingentibus, de facto exegerint & exigunt. Nos qui unicuique in justitia debitores sumus, super iis congruis remediis providere volente, ac ratione pensionum, quarum quantitas viginti quatuor ducatorum auri de Camera non excedit, nullas annatas Cameræ aut officialibus prædictis deberi declarantes, ex certa nostra scientia & deliberatione statuimus, quòd de cætero ex quibusvis pensionibus, quantitatem viginti quatuor ducatorum hujusmodi non excedentibus, nulla annata quovis prætextu exigatur, nec per illos, quibus pensiones ipsæ resignatæ fuerint, solvatur, neque solvi debeat, sic tamen, quòd in pensionibus & aliis dispositionibus beneficiorum, super quorum fructibus similes pensiones annuę minoris quantitatis viginti quatuor ducatorum, & quantitatem viginti quatuor ducatorum similium non excedentes resignatæ fuerint, ex talibus pensionibus nihil deduci debeat. Districtiùs inhibentes Cameræ præsidentibus, ac aliis officialibus prædictis, sub excommunicationis, & à perceptione emolumentorum officiorum suorum, ad nostrum & Apostolicæ sedis beneplacitum, suspensionis in eorum singulos latæ sententiæ pœnis, ne de cætero, ratione hujusmodi pensionum quantitatem viginti quatuor ducatorum non excedentium, aliquas annatas quovis prætexu exigere, seu quòminùs literæ resignationis illarum expediantur, impedire vel differre quoquo modo præsumant, alioquin literas ipsas tam per Cancellarium, quàm Cameram Apostolicam per eos, ad quos literarum expeditio pertinet, absque manuum illorum appositione, liberè expediri posse decernimus, ac ad id eis liberam facultatem concedimus.

JULIUS III.

Constitutionum editarum in non solventes annatas à variis Pontificibus ampliatio & confirmatio.

CAP. III.

CUpientes Cameræ Apostolicæ, ex qua non modò S. R. E. verùm etiam toti Reipub. Christianæ subsidium provenit, & collegii Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium ac officialium sedis Apostolicæ indemnitati consulere, & eorum jura, ut tenemur, illæsa præservare, his, quæ à prædecessoribus nostris ad hoc providè emanârunt, libenter adjicimus nostri muniminis firmitatem, aliasque desuper disponimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire. Dudum siquidem, postquam felicis recordationis Pius Papa II. prædecessor noster, accepto, quòd numerus debitorum dictæ Cameræ plurimùm auctus erat, & quòd obligati pro annatis beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ Apostolicâ auctoritate assecuti fuerant, excommunicationis sententiam in eos latam, quam non solvendo in termino eis præfixo ipso facto incurrebant, minimè curare videbantur, unde animabus sic illaqueati, periculum imminebat, & continuè eidem Cameræ damna subsequebantur; Cupiens tam saluti animarum, quàm indemnitati Cameræ hujusmodi salubriter providere, per suas ordinaverat, quòd omnes, qui extunc de cætero pro annatis quorumcunque beneficiorum dictæ Cameræ se obligarent, si infra terminos eis præfixos dictæ Cameræ, aut collectoribus fructuum & proventuum eidem Cameræ debitorum

a *Idem habetur sup. 1. c. de annatis. ex Innoc. VIII.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

in illis partibus existentibus, satisfacere deficerent, ipso facto lapsis terminis prædictis non solùm sententiam excommunicationis incideren t, sed etiam beneficiis, pro quibus se in ipsa Camera obligassent, omninò privati essent: ii verò, qui se pro annatis hujusmodi non pro se, sed pro aliis, ut principales, obligarent, si in terminis non satisfacerent, ultra sententiam excommunicationis hujusmodi, essent omnibus beneficiis Ecclesiasticis per eos obtentis, eo ipso privati, possentque talia beneficia per quoscunque liberè impetrari.

CAP. IV.

Annata solvi debet singulis quindecim annis Cameræ Apostolicæ de beneficiis & monasteriis unitis de cætero non vacantibus.

ET piæ memoriæ Paulus etiam Papa II. prædecessor noster, cùm tam ipse, quàm dictus Pius prædecessor, ac recolendæ memoriæ Martinus V. Eugenius IV. Nicolaus etiam V. & Calixtus III. Romani Pontifices prædecessores nostri, tunc sui, quamplura diversorum ordinum Monasteria, prioratus, præposituras, & præpositatus, conventuales, necnon dignitates majores in cathedralibus, etiam Metropolitanis, & principales in collegiatis Ecclesiis, administrationes quoque, officia, & beneficia Ecclesiastica, etiam dispositioni Apostolicæ generaliter reservata invicem, vel aliis cathedralibus, etiam Metropolitanis, seu collegiatis Ecclesiis, ac earum, sive capitularibus mensis, aut monasteriis, dignitatibus, collegiis, universitatibus, & beneficiis; ac congregationibus canonicorum regularium S. Augustini Lateranensium, & de Scopeto, seu S. Salvatoris nuncuparorum, Monachorum S. Justinæ Paduan. & Montis Oliveti, S. Benedicti Cistercienf. Vallis Umbrosæ, & Carthusienf. Ordinum, Presbyterorum quoque S. Gregorii in alga Venetiarum, atque aliis Monasteriis, domibus, hospitalibus, fabricis, & piis locis, utriusque sexûs personarum, sub diversis modis & formis dictâ auctoritate univissent, annexissent, incorporassent, & submisissent. a Et propterea monasteria, prioratus, præposituras, dignitates, administrationes, officia, & beneficia unita hujusmodi amplius vacare non speraretur, & exinde Camera, ac Collegium hujusmodi, & officiales sedis Apostolicæ detrimentum non modicum paterentur: volens, ut par erat, quod uniones, annexiones, incorporationes, applicationes, & submissiones prædictæ, si alias rite & rationabiliter præcesserant. ita in sua firmitate permanerent, quod eorum, quibus unà cum suis oneribus unita fuerant, commodis deservirent, & aliorum jura propterea non læderentur, per suas statuerat, & ordinaverat, atque decreverat, quòd omnia & singula Monasteria, illa videlicet, quorum fructus, reditus, & proventus ad summam centum florenorum auri de Camera, secundùm communem æstimationem, ascendebant annuatim, sive in libris ejusdem Cameræ taxati reperiebantur, communia & minuta servitia, ac alia jura debita & consueta, tam Cameræ & collegio, quàm officialibus prædictis, reliqua verò Monasteria, prioratus, præposituras, præpositatus, dignitates, personatus, administrationes, officia & beneficia, ut præfertur, unita, pro quibus prædictæ Cameræ annata, seu alia jura, solvi consueverant, vel debebant temporibus retroactis, & de solvendo singulis certis futuris temporibus, obligatio in eadem Camera per inadvertentiam facta non fuerat, annatam sive medios fructus unius anni in posterum, & singulis quindecim annis perpetuò secuturis, eidem Cameræ omnino solvere tenerentur & deberent. Et quòd de omnibus monasteriis, prioratibus, præposituris, præpositatibus, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis & beneficiis supradictis, ut præfertur, unitis, à quorum unionum temporibus, postquam illæ fuerant sortitæ effectum, anni quindecim effluxerant, infra annum proximè secuturum, communia minuta & alia jura, seu annatas, & medios fructus hujusmodi solvere astringerentur, etiam singulis 15. annis in futurum, prout multi alii similes uniones & gratias obtinentes faciebant, & facere consueverant, & ad id ii, quorum intererat, infra ipsius anni spatium se in eadem Camera efficaciter obligare deberent cum effectu, alioquin si à solutione aut obligatione præmissis cessare præsumpsissent, uniones, annexiones, incorporationes, applicationes, & submissiones prædictæ haberentur penitùs pro infectis: & sic unita Monasteria, prioratus, præposituræ, præpositatus, dignitates, personatus, administrationes, officia, & cujusvis qualitatis aut generis beneficia, tanquam verè vacantia, possent à dicta sede liberè impetrari, & canonicè obtineri, ac uniones ipsæ & super eis confectæ literæ, ac processus habiti per easdem, & quæcunque inde secuta nullatenus emanasse.

a *De beneficiorum unionibus habes sup. in fine 1. lib.*

CAP. V.

Ordinationem Pii Secundi, cujus neglectus summum detrimentum minabatur Cameræ Apostolicæ, confirmavit Innocent. VIII.

AC similis memoriæ Innocentius Papa VIII. similiter prædecessor noster, accepto, quòd ex ordinatione Pii prædecessoris hujusmodi à tunc certo tempore citrà optatus fructus non provenerat, quia nonnulli, qui beneficia Ecclesiastica per hujusmodi privationem vacantia impetraverant super illis agendo, & alii, qui accipiendo privationem hujusmodi in judicium deduxerant, coram causarum palatii Apostol. auditoribus, & aliis Rom. Curiæ Judicibus, asserentibus ordinationem hujusmodi receptam, & moribus utentium comprobatam non fuisse, auditi non fuerant, & quòd creverat, crescebatque indies numerus debitorum eorundem, in animarum non solventium periculum, & prædictæ Reipubl. Christianæ præjudicium, ordinationem & literas Pii prædecessoris hujusmodi, ac omnia & singula in illis contenta, per suas approbaverat, & perpetuæ firmitatis robur obtinere decreverat. Ac voluerat & statuerat, quòd ilsi, qui extunc in posterum se obligarent, excommunicationis & privationis pœnas prædictas, juxta ordinationem Pii prædecessoris hujusmodi omnino incurrerent, & impetrantes beneficia per hujusmodi privationem vacantia, & similiter contra illos sic privatos, de privatione hujusmodi excipientes, possent & deberent per quoscunque auditores audiri, nec prætextu, quod ordinatio hujusmodi non fuisset recepta, & moribus utentium comprobata, repelli: tenerenturque auditores & Judices quicunque, tam in dicta Curia, quàm extra eam, secundùm ordinationem hujusmodi judicare, nec prodessent eisdem obligatis quietationes, quas à collectoribus vel sub collectoribus haberent, quæ publico non probarentur instrumento.

CAP. XI.

Pœnæ & censuræ sanctæ cum privationis beneficiorum, tùm excommunicationis inviolabili legi vigore servari volunt Julius II. in non solventes annatas, cujus ut priorum rescriptum ratum & constantissimè servandum Julius III. confirmat.

SAnctæ memoriæ Julius similiter Papa II. & prædecessor noster, eorundem prædecessorum vestigiis inhærendo, motu proprio, & ex certa scientia ordinationes, statuta, decretum, & voluntatem prædecessorum hujusmodi per quasdam innovans, per constitutionem sum perpetuò valituram decrevit, declaravit, statuit, & ordinavit, quod ordinationes, statuta, decretum, & voluntates prædecessorum hujusmodi, & quoad censuras, & pœnas, etiam privationis, in eas expressas, quoad futura in omnibus & per omnia, juxta illorum tenores inviolabiliter perpetuis futuris temporibus observarentur. Et quòd illi, quos pro annatis hujusmodi dictæ Cameræ teneri constaret, etiam si illas solvere non promitterent, seu ad illarum solutionem se specialiter non obligarent, dummodo beneficia ipsa realiter assequerentur, ad solutionem annatæ, & jurium prædictorum efficaciter tenerentur. Et deinde accepto, quòd ex prædictis, & quæ postea, tam per dictum Innocentium, quàm per similis memoriæ Sixtum IV. & Alexandrum VI. Romanos Pontifices, pariter prædecessores nostros, tunc suos, eatenus factæ fuerant, perpetuis unionibus & applicationibus, ac ex negligentia sive malitia multorum, qui dictis literis parere eatenus contempserant, dicta Camera in suis juribus non mediocrem patiebatur jacturam, tam statutum, ordinationem, decretum & declarationem Pauli prædecessoris hujusmodi, quam omnia & singula alia in illius prædictis literis contenta, per alias suas literas approbavit, & innovavit, ac inviolabiliter observari debere, ac omnes & singulos, cujuscunque qualitatis, gradûs, & conditionis forent, qui se postea obligaverant, aut alias ratione Monasteriorum, ac aliorum beneficiorum sic unitorum, ad valorem centum florenorum similium communi æstimatione ascendentium, vel quorum fructus, reditus, & proventus, in eisdem libris ad similem summam taxati reperiebantur, eidem Cameræ solvere tenebantur, ad integram solutionem eidem Cameræ de præmissis faciendam, infra certum tunc expressum tempus, juxta tenorem literarum Pauli prædecessoris hujusmodi, & sub pœnis in illis contentis, ut par erat, omnino teneri, obligarique decrevit, prout in singulis literis prædecessorum hujusmodi plenius continetur. Cùm autem, sicut accepimus, malitiâ & avaritiâ hominum indies crescente, ordinationes, statuta, voluntates, decreta, & declaratio Pii, & Pauli, ac Innocentii, & Julii prædecessorum hujusmodi, ad præsens plenè non observentur, & à tempore ipsius Alexandri prædecessoris citrà, tam per ipsum Julium, quàm etiam felic. record. Leonem X. Adrianum VI. & Clementem VII. ac Paulum III. Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos, diversæ aliæ uniones, annexiones, incorporationes, & applicationes perpetuò factæ & concessæ fuerint, ac ex incuria agentium pro Camera prædicta, seu alias obligationes de solvendis communibus, & minutis servitiis, ac annatis, seu mediis fructibus, aut aliis juribus solvi debitis & consuetis, factæ non fuerint, & quæ factæ sunt, executioni non demandentur, in eorum, ad quorum commodum uniones, annexiones, incorporationes, & applicationes prædictæ factæ fuerunt, in animarum periculum, & Cameræ, ac collegii Cardinalium, & officialium detrimentum, necnon Reipublicæ hujusmodi non leve præjudicium.

Nos volentes in præmissis opportunè providere præcessorum hujusmodi vestigiis inhærendo, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de mera deliberatione, & certâ scientiâ nostris, ordinationes, statuta, voluntates, decreta, & declarationem Pii, & Pauli, ac Innocentii, & Julii prædecessorum hujusmodi, necnon desuper confectas literas, ac omnia & singula in eis contenta, Apostolicâ auctoritate, tenore præsentium approbamus, & innovamus, ac robur perpetuæ firmitatis obtinere, & à quibuscunque, tam in eisdem literis nominatis, quàm non nominatis, virorum & mulierum, secularibus & quorumvis ordinum regularibus, congregationibus, ac omnibus aliis & singulis prædictis & præsentibus nostris literis comprehensis personis, tam pro præterito, quàm futuro tempore inviolabiliter observari, eaque omnia, ac censuras ac pœnas in singulis literis hujusmodi contentas, contra omnes congregationes & personas prædictas, quoad omnia & singula Monasteria & beneficia Ecclesiastica, cum cura & sine cura, secularia & quorumvis ordinum regularia quomodolibet qualificata, quæ congregationes prædictæ quomodolibet communiter possident, etiam si de jure patronatûs laicorum, etiam Imperatoris, Regum, Duum, Marchionum, Baronum, Comitum, & aliorum Nobilium, etiam illustrium, aut dummodo per ipsas congregationes possideantur, tam in Romana Curia, quàm extra eam, inter quoscunque litigiosa existant vigere, & locum habere, totaliter, & plenariæ executioni demandari debere, decernimus. Necnon ea omnia, quæ singuli prædecessores prædicti voluerunt, eisdem auctoritate & tenore volumus, ac præmissa omnia, prout per ipsos prædecessores ordinata, statuta, decreta, & declarata fuerunt, de novo ordinamus, statuimus, decernimus, & declaramus, eaque omnia, ad quascunque, tam seculares, quàm regulares virorum & mulierum congregationes, quantumvis privilegiatas & exemptas, auctoritate & tenore prædictis extendimus & ampliamus. Rom. 15. Cal. Jan. 1553.

PIUS QUINTUS.

Annatarum, quindenniorum & reliquorum jurium solutioni obligantur Monasteria, quorum fructuum taxam Cameræ Apostolicæ non latet auctoritas. Beneficium quoque annuum valorem prodere & fatèri debent Ecclesia cathedrales, ne annatarum jus defraudetur.

CAP. VIII.

APostolicæ sedis poscit auctoritas, ut quæ providè per Rom. Pont. statuta fuerunt, debitæ executioni demandentur. Cùm autem, sicut accepimus, ut annatarum communium, & aliorum jurium semel tantùm, vel de 15. in 15. annos, ob perpetuas beneficiorum Ecclesiasticorum uniones persolvendorum, quæ aliàs fel. record. Julius III. & Paulus IV. Rom. Pontif. prædecessores nostri, per eorum literas in forma motûs proprii desuper editas, ex præterito duntaxat Cameræ Apostolicæ applicaverunt, eò celeriùs, quo poterit, exactio & executio fiat, plurimùm interfit: & necessarium existat, ut tam Julii III. & Pauli IV. prædecessorum literas prædictas, quàm alias quascunque constitutiones, statuta, decreta, & declarationes, per fel. mem. Pium II. Paulum etiam II. Innocentium VIII. Julium similiter II. ac Julium & Paulum præfatos, aliosque diversos Roman. Pontif. prædecessores nostros, contra pro tempore in Camera Apostolica, aut aliàs ratione annatarum communium, & aliorum jurium prædictorum semel tantùm, aut de 15. in 15. annos solven. obligatos, aut alios quoscunque, beneficia Ecclesiastica, absque eo, quod annatas, communia, & quindennia prædicta solvissent, pro tempore possidentes, editas & factas, per nos innoventur, approbentur, & confirmentur.

Nos igitur singularum literarum, & cujusliber motûs proprii, à prædictis Rom. Pont. prædecessoribus nostris, ut præfertur, quàm etiam forsan à nobis hactenus emanati veriores tenores, ac si de verbo ad verbum hic inserti essent, pro plenè & sufficienter expressis & insertis haberi volentes; illas & illos, necnon omnia & quæcunque, per quoscunque Judices, executores & commissarios in illis deputatos, & ab eis subdelegatos, ac alios ministros in præmissis & circa ea quomodolibet gesta & exequuta reperiuntur, ac inde sequuta quæcunque, ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine approbamus & confirmamus, ac rata & grata habemus, necnon illis perpetuæ & irrefragabilis firmitatis robur adjicimus, illaque inconcussè observari debere decernimus & declaramus, omnesque & singulos tam juris quàm facti, & solennitatum forsan omissarum, & alios quoscunque defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, & qui necessario exprimi deberent, motu, scientiâ, & potestatis plenitudine similibus supplemus, illasq; & illa, quatenus opus sit, innovamus. Et insuper quoniam (sicut etiam nobis innotuit) à nonnullis nimium scrupulosis & plusquam oporteat sapere contendentibus hæsitatur, an monasteria, quorum fructus, &c. in libris Cameræ Apostolicæ taxati reperiuntur, necnon prioratus quorumvis or-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dinum regularia & regulares, cæteraque beneficia Ecclesiastica quocunque titulo nuncupata, quorum fructus, reditus, & proventus in distributiones quotidianas converterentur, sub literis Pauli II. & aliorum prædecessorum hujusmodi comprehendatur.

Nos considerantes, quòd annatarum communium, & aliorum jurium prædictorum exactio, in recognitionem universalis dominii introducta, est *a* antiquissima: Quindenniorumq; usus & solutio ideò adinventi sunt, ne Camera prædicta ex monasteriorum, prioratuum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum unionibus, quæ amplius vacare non sperabatur, detrimentum aliquod pateretur: Volentes Cameræ nostræ Apostolicæ, ac venerabilium Fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, necnon dil. filiorum Rom. Curiæ officialium participantium jura præservare, illorumque indemnitati consulere, ad omne dubium omnemq; disputandi & excipiendi occasionem tollendum, motu simili, &c. omnia & singula monasteria, tam secularia, quàm quorumvis ordinum regularia, dummodo in libris ejusdem Cameræ taxata reperiantur, reliqua verò monasteria, prioratus, præposituras, præpositatus, tam seculares, quàm quorumvis ordinum regulares, necnon dignitates, personatus, administrationes, officia, & alia quæcunque beneficia Ecclesiastica; etiam si manualia, & de jure patronatûs existant, quorum fructus, &c. summam 24. ducatorum auri de Cam. se. cõ. æst. val. annum excedunt, à quocunque tempore citrà, etiam ante fel. rec. Martinum Papam V. similiter prædecessorem nostrum, & per nos & successores nostros, quibuscunque cathedralib. etiam Merropolitanis, seu collegiatis Ecclesiis, aut capitularibus mensis, etiam pro quotidianis distributionibus, aut aliis usibus, necnon collegiis, universitatibus, congregationibus, quorumvis ordinum, monasteriis, domibus, hospitalibus, fabricis, ac utriusque sexûs personarum piis locis, quantumvis privilegiatis & exemptis, sub quibuscunque tenoribus & formis Apost. auctoritate unita, seu aliàs quomodolibet & quovis titulo obtenta & possessa, sub literis Pauli II. & aliorum prædecessorum hujusmodi comprehendi & includi. Et propterea omnia & singula cathedralium etiam Metropolitanorum, Ecclesiarumque collegiatarum capitula, congregationes, universitates, collegia, hospitalia & pia loca, & quivis alii, in quorum favorem uniones, annexiones, incorporationes, applicationes, & submissiones hujusmodi factæ reperiuntur, quantumcunque, ut præfertur, exemptæ & privilegiatæ existant, etiamsi se superinde in Cam. Apost. non obligaverint, dummodo monasteria & beneficia ipsa possideant, ad solutionem communium annatarum, & aliorum jurium prædictorum, eidem Cameræ pro tempore præterito (salvis collegii & officialium juribus quoad futura remanentibus) ratione unionum, annexionum, incorporationum, applicationum, & submissionum prædictorum, singulis 25. annis, à die, quâ illæ suum sortitæ fuerunt effectum, & aliàs juxta tenorem literarum, in forma motûs proprii à Julio III. prædecessore prædicto, super applicatione quindenniorum prædictorum eidem Cameræ facta, deluper emanatarum faciendam, teneri & obligatos esse, & ad id per sententias, censuras, & pœnas in singulis Pauli II. & aliorum prædecessorum hujusmodi literis contentas, cogi & compelli posse, sicque & non aliter in præmissis omnibus & singulis, per quoscunque Judices & commissarios, quâvis Apost. auctoritate fungent, etiam palatii nostri Apostolici causarum auditores, necnon S. R. E. Cardinales, ac venerabilem Fratrem nostrum Hieronymum Episcopum Maceraten. præfatæ Cameræ clericum, cui omnes & singulas causas, occasione præmissorum pendentes, commissimus in quavis instantia, subtrà eis & eorum cuilibet aliter judicandi facultate, judicari & diffiniri debere irritumque, &c. decernimus & declaramus. Mandantes eidem Hieronymo Episcopo, ut omnes & singulas causas coram eo, inter dil. filium ejusdem Cameræ collectorem ex una, & quascunque congregationes, capitula, collegia, & quasvis alias personas ex altera partibus, super solutione annatarum communium & aliorum jurium, quindenniorum eorundem, vel eorum occasione nunc & pro tempore pendentes, juxta præsentium tenorem terminet & decidat. Et pro faciliori indagatione unionum prædictarum, omnia & singula cathedralium etiam Metropolitanarum & collegiatarum Ecclesiarum capitula, collegia, necnon tam virorum quàm mulierum seculares, & quorumvis ordinum regulares congregationes seu collegia, & pia loca eorumdemque prælatos & procuratores, ad judicandum & profitendum medio juramento, omnia & singula monasteria, prioratus, præposituras, præpositatus, parochiales Ecclesias, & alia quæcunque beneficia Ecclesiastica, quæ ipsa capitula, congregationes, & alia pia loca prædicta possideant, & quo titulo illa possideant, illorumque annuos valores, sub privationis, & aliis in literis in forma motûs proprii Pauli IV. prædecessoris hujusmodi contentis sententiis, censuris, & pœnis in Romana Curia & extra eam moneat & requirat.

a Introducta fuit annata ad subventionem Papæ & Cardinalium indigentium, sicuti & charitativum subsidium, ut tradit Ferdinan. Cordub. in tractatu suo de annat. quem refert Gomez in præfation. reg. cancell. de valore exprimendo. n. 6.

TITULUS IV.
DE JURE PATRONATUS.

ADRIANUS VI.

Beneficiorum electivorum concessiones juris patronatûs hactenus factæ, à primo anno Pontificatûs Innocentii Octavi, qui Roma eo natus fuit pridie Idus Septemb. 1484. revocantur.

CAP. I.

SAnctissimus D. N. Adrianus VI. accepto per sanctitatem suam, quòd nonnulli Romani Pontif. ejus prædecessores, diversis personis & collegiis laicorum *a* jus patronatûs, & facultates & indulta præsentandi seu nominandi personas idoneas ad Ecclesias, etiam Metropolitanas, Monasteria, & beneficia Ecclesiastica, secularia ac regularia, ac hospitalia, & alia pia loca extunc deinceps vacatura, etiam interdum pro eorum hæredibus & successoribus aliis, sub variis modis & formis, per diversas eorum literas in perpetuum vel ad certum tempus reservârunt & concesserunt, considerans, quòd per hujusmodi facultates & indulta Romanus Pontifex ↄpius impeditur, quò minus personas qualificatas, utiles & necessarias ad Ecclesias & monasteria promovere, ac de beneficiis Ecclesiasticis similibus personis providere, hospitalia quoque & pia loca hujusmodi personis etiam utilibus, & Monasteriis committere, & aliàs de illis disponere libere possit. Ideò ut per sanctitatem suam & sedem Apostolicam liberiùs de personis benè meritis, dictis cathedralibus Ecclesiis & Monasteriis provideatur, & de illis ac aliis dignitatibus, beneficiis, hospitalibus, & piis locis hujusmodi disponatur, opportunè providere volens, sel. recordationis Innocentii Papæ VIII. fuæ sanctitatis prædecessoris inhærendo vestigiis, omnes & singulas reservationes & concessiones juris patronatûs, ac facultates & indulta præsentandi seu nominandi personas hujusmodi, ad Ecclesias, Monasteria, prioratus, præposituras, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, & præbendas, aliaque beneficia Ecclesiastica, cum cura & sine cura, secularia, & ordinum quorumcunque regularia, qualitercunque qualificata, ac hospitalia, & alia pia loca, per nostros prædecessores & sedem Apostolicam, aut ejus legatos, nuncios, executores, & subexecutores, ab anno primo Pontificatûs ejusdem Innocentii prædecessoris citra, quibusvis Regibus, Reginis, Ducibus, & Marchionibus, ac aliis Principibus & personis, necnon communitatibus, universitatibus, confraternitatibus, & collegiis secularium personarum, cujuscunque dignitatis, statûs, gradûs, ordinis, & conditionis existentibus, etiam ex motu proprio & ex certa scientia, ac de potestatis Apostolicæ plenitudine, aut etiam consistorialiter, & aliàs tam simpliciter, quàm sub quibusvis conditionibus & promissionibus, & aliàs quomodocunque & qualitercunque & ex quibusvis causis, præterquam ratione ereptionis locorum, in quibus Ecclesiæ, monasteria, & beneficia prædicta consistunt, ex infidelium manibus & potestate factas, concessa, quorum omnium formas & tenores eadem sua sanctitas haberi voluit pro expressis, quoad Metropolitan. ac aliàs cathedrales Ecclesias & monasteria, necnon prioratus, & præposituras, ac aliàs dignitates conventuales, & alia electiva, etiam si ii, quibus reservationes & concessiones, facultates & indulta hujusmodi facta & concessa fuerunt, ut præfertur, illorum occasione fructus proximè dictorum beneficiorum, hospitalium, & piorum locorum, ad medietatem unius annui valoris fructuum eorundem, secundùm communem æstimationem, de propriis eorum bonis non auxerunt, vel eorum Ecclesias aut hospitalia & pia loca hujusmodi, de novo fundamentaliter non ædificârunt *a*, seu funditùs dirutas non reædificârunt, seu fundos, in quibus ædificarentur ædificia in præsentiarum subsecuto non concesserunt, ad quorum augmenti, ædificationis, reædificationis & concessionis respectivè probationem, eos, qui tali jure patronatûs, seu præsentandi & nominandi directè vel indirectè uti voluerint, eadem sua sanctitas teneri decrevit, etiam si conditiones, ad quas aliàs, quàm modis præmissis, tenebantur, executioni demandatæ fuissent, & in literis reformationum, & primò dictarum concessionum, seu facultatum & indultorum hujusmodi cautum sit, quòd dictum jus simpliciter, vel sub certis conditionibus, modis & formis, ex fundatione vel dotatione pertineat aut pertinere censeatur, vel perinde habeatur, ac si ex fundatione vel dotatione prædicta pertineret, & quòd reservationes, & primò dictæ concessiones, facultates, & indulta hujusmodi revocari non possint, & clausulæ etiam derogatoriarum derogatoriæ, fortiores, efficaciores, & insolitæ in dictis literis, pro illarum perseveratione desuper adjectæ sint, illarum formas & tenores pro expressis habendo revocavit, cassavit, annullavit, ad Ecclesias, monasteria, prioratus, præposituras, dignitates, & beneficia hujusmodi, ad eorum primævam naturam, præmissis non obstantibus, reduxit.

a Vid. Mar. Socin. de prab. ult. col. Felin. in tract. quando litera Apost. 6. limitat. Cæsarem Lambert. in tract. de jure patron. lib. 1. qu. 1. art. 8. Rebuff. in tract. de nominib. Rochus in tract. de jure patronat. verb. honorificum. q. 3.

PAULUS IV.

Jure præsentandi privatur, qui apostatam præsentat ad beneficium juris patronatûs.

a Constructione, dotatione, vel fundatione, ut jus acquiritur, sic & isdem tribus modis conservatur cap. 3. de jure patronatûs. cap. pia mentu. & ibi gloss. 16. quæst. 7. cap. Abbatem. in 2. 18 quæst. 2.

CAP. II.

SI patroni alicujus beneficii Ecclesiasticii, sive sint laici, sive clerici, aliquem ex apostatis & extra claustra vagantibus ad beneficium, de eorum jure patronatûs existens, tunc vacans, præsentaverit, præsentationes hujusmodi sint eo ipso nullæ, irritæ & inanes, ac viribus careant, & ipsi patroni jure præsentandi alios ad eadem beneficia pro ea vice tantùm privati existant.

PIUS IV. ex reformationis pœnitentiariæ Apostolicæ decretis.

Jus patronatûs concedendi legitima causa quæ sit.

CAP. III.

POenitentiarius ac pœnitentiariæ Apostolicæ regens abstineat à confessione juris patronatûs, seu præsentandi ad beneficia Ecclesiastica, propter augmentum fructuum, sed tantùm ex causa fundationis vel donationis *a* illud concedere possit.

TITULUS V.
DE CONFESSIS.

PAULUS IV.

Confessi crimen, aut probatissimis indiciis quæstione torquendi carcerati, non relaxentur sisco inscio, etsi præstita fuerit cautio.

CAP. I.

LIcèt ex juris communis dispositione satis provisum sit, ut de aliquo crimine inquisitus, dum super indiciis contra eum existentibus discutitur, an torturæ in ejus persona jure locus sit, personaliter in carcere detineatur, & ut crimen confessus, in quem nihil, nisi ut pœnam solvere cogatur, agendum restat, quousque ille debitè punitus fuerit, non relaxetur: tamen ut nuper accepimus, rei criminum torturæ supponendi, sub cautione de se repræsentando, & confessi sub simili cautione, seu etiam sub cautione de stando juri, & judicatum solvendo, plerunque relaxantur, quo fit, ut illis extra carcerem positis, expeditionem non procurantibus, causæ hujusmodi differantur, & demum oblivioni tradantur, aut variis viis rei ipsi, post aliquod tempus, cautiones præstitas liberari procurent, sicque ipsi pœnas debitas effugiant, & delicta remaneant impunita, in grave scandalum, & pessimum cæterorum exemplum. Nos itaque huic abusui occurrere volentes, motu simili, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, tenore præsentium decernimus, statuimus & ordinamus, ut nullus, qui ex indiciis contra eum laborantibus jure torquendus veniat, seu de quo dubitetur, dum de indiciis hujusmodi, an ad torturam sufficientia sint, disputatur, quo usque aut per torturam indicia ipsa purgaverit, aut eum torturæ subjiciendum non esse, cognitum fuerit, nisi procuratore fisci nostri ad hæc omnia citato & interveniente, sub quavis cautione à carcere relaxetur, neque superiis extra carceres audiatur. Nullus etiam, qui crimen in judicio confessus fuerit, contra quem nullæ sunt partes Judicis, nisi in exequendo, etiamsi pro crimine hujusmodi pecuniariâ pœnâ plectendus veniat, & quamcunque cautionem de illa solvenda præstare offerat, à carcere relaxetur, nisi pœna ipsa, præfato fisci procuratore desuper audito, debitè persoluta, sicque per quoscunque Judices quâvis auctoritate fungentes, judicari, diffiniri, & observari debere, sublatâ eis & eorum cuiliber aliter judicandi & diffiniendi facultate, irritumque & inane, quicquid contra præsentium tenorem, à quoquam quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, decernimus.

a Pan. in conf. 76. & 106. lib. 2. Cass. ad decis. 7. de jure patron. numer. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PIUS V.

Res confessi à vinculis carceris non solvantur, nisi executionis sententia paruerint.

CAP. II.

CUm sicut accepimus, visitatores carcerum almæ urbis nostræ, homicidii, aliorumque capitalium criminum reos carceratos, ad illorum absolutionem & liberationem, nimiâ humanitate proni atque proclives, sæpè à carceribus liberari faciunt, sub cautione de se præsentando, aut alias sub aliis obligationibus & conditionibus eis bene visis, & ita processus debilitantur, & causarum expeditiones differuntur, vel (quod molestius ferimus) eos quandoque liberant, aut leviori pœnâ, quàm justitia exposcit, afficiunt ac propterea delicta impunita remanent, contra jus & utilitatem *a* publicam. Nos considerantes, impunitatem scelerum esse incentivum malorum, nolentesque in futurum, reos homicidii, ac aliorum delictorum capitalium, nisi in casibus à jure expressis, à carceribus liberari, & extra carceres audiri, ac levius puniri, tenore præsentium, eisdem visitatoribus sub pœna indignationis nostræ inhibemus atque interdicimus, ne posthac reos carceratos, ut præmittitur, arbitrio suo relaxent & liberent. In levioribus autem delictis reos confessos aut convictos non relaxent, neque liberent, nisi prius sententiæ, aut condemnationi, quam eis infligendam & imponendam duxerint, paruerint, & illius executio facta fuerit. Volumus autem, quotiescunque viderint æquitatem juris rigori, attentâ facti qualitate, præferendam esse, cum ad solum Principem jus decernendi inter jus & æquitatem non scriptam spectet & pertineat, tunc facti qualitas diligenter inquisita consideretur, & si quid ab eis de jure relaxandum videbitur, nobis unus ex visitatoribus unà cum Judice causæ referat, præsente procuratore fiscali, vel Advocato fiscali ejusdem Cameræ & fisci, ac etiam pauperum advocato, ut à nobis, quid statuendum & deliberandum sit, intelligant.

IDEM.

In causis criminalibus confessi appellare nequeunt.

CAP. III.

IN confessos Judices procedere possunt, non obstantibus *b* appellationibus & inhibitionibus, & absque aliquarum pœnarum incursu.

TITULUS VI.

DE DOLO ET CONTUMACIA.

PIUS IV.

Defensio condemnatorum in contumaciam, infra semestre exigi debet.

CAP. I.

QUoniam sæpè contingit, ut qui ex aliquo crimine in contumaciam condemnati fuerint, perdurant ad multos annos in contumacia, expectantes occasionem, ut per temporis diuturnitatem criminis probatio impossibilis reddatur, & tunc quærunt contumaciam sibi remitti, & super defensionibus auditi, cum criminis probandi facultas est fisco sublata, causam plerunque, vel coram Judicibus in ipsos propensis, vel in locis, ubi jura fisci deduci non possunt, introducentes, statuimus, quòd rei in contumaciam condemnati, ad suas defensiones faciendas admitti non possint, nisi infra sex menses *c* quoad faciendas videlicet à die condemnationis, quò verò ad jam factas condemnationes, à die publicationis præsentium computandos, nec alibi, quam in loco, ubi condemnatio secuta est, vel in curia generali Provinciæ, ubi delictum fuerit commissum. Et si secus fieri contingat, quæcunque absolutiones desuper obtinendæ, etiam si vigore commissionis signaturæ nostræ nullius sunt roboris vel momenti, sed ad ipsarum condemnationum jam factarum executionem deveniri possit, & debeat. Quo termino sex mensium elapso, sententiæ in contumaciam latæ crimen notorium efficiant, & tanquam in rem judicatam transiverint, realiter & personaliter executioni demandentur. Nec homicidis prosit minor ætas viginti annorum, dum tamen majores quatuordecim annorum extiterint. Quòd si banniti hujusmodi in contumaciam condemnati, veniant postmodum absolvendi, Judices, sub pœna mille scutorum, & infamiæ perpetuæ, illos gratis, & sine ulla sportularum solutione, absolvere debeant. Publicata Rom. 26. Maji 1565.

PIUS V.

Semestre spatium concessum Pii IV. decreto contumacibus ad exprimendas causæ defensiones, ad annum extenditur & prorogatur, ita tamen, ut spontè comparentibus duntaxat, non captis, infra annum faveat & patrocinetur.

CAP. II.

DUdum postquam fel. record. Pius Papa IV. prædecessor noster, cupiens subterfugiis delinquentium *a* obviare, per quasdam suas in forma motûs proprii editas literas, sub dat. Romæ apud sanctum Petrum, 12. Cal. Junii. Ann. 6. inter alia statuisset, quòd rei in contumaciam condemnati, ad suas defensiones faciendas admitti non possint, nisi infra sex menses, quoad faciendas videlicet à die condemnationis, quo verò ad jam factas condemnationes, à die publicationis earundem literarum computandos, per alias nostras, etiam in forma motûs proprii emanatas literas, die 20. mensis Junii, Pontificatûs nostri anno primo publicatas, terminum sex mensium hujusmodi, ad annum prorogavimus, ac contumacibus hujusmodi defensiones, non nisi post anni elapsi terminum, denegari debere decrevimus. Cumque, sicut accepimus, à nonnullis ordinationem & dispositionem hujusmodi, nostramque & dicti prædecessoris in illis edendis intentionem, variis calumniis eludere, & super earum sinistris interpretationibus agentes pro fisco & Camera Apostolica fatigare, & causas in longum protrahere, & illas intricare, sententiarumque executionem evitare satagentibus, sæpè in dubium verti contingat (licèt ex verborum proprietate res clara sit) an scilicet, tam sponte comparentes, de quibus loquitur motus proprius præfati prædecessoris, quàm etiam capti intra dictum tempus, indistinctè admitti debeant, ad faciendum suas *b* defensiones, maximè, stantibus in eodem nostro motu proprio appositis suprà relatis verbis, videlicet. *Ac contumacibus hujusmodi defensiones non nisi post anni elapsi terminum denegari debere:* quæ indifinitè prolata sunt, & videntur posse comprehendere, tam sponte comparentes, quàm captos, nihilominùs considerantes, quòd verba ipsa nihil aliud disponunt, quàm prorogationem termini, his, quibus ex forma motûs proprii prædicti prædecessoris denegari non poterat. Nos igitur ad tollendum omne dubium, & absurdum evitandum, quòd capti, & sponte comparentes paris

a *L. cum quidam. ff. de liberis & posthumis. c. ut fama. de sent. excommun.* b *Propriâ voce confessus, appellare non potest. l. 2. C. quorum appell. ubi gloss. Bart. Bald. & Oldrad. communem dicunt.* c *Pius V. in sequent. constitutione, contumaces infra annum ad defensionem admitti posse decrevit.*

a *Contumacia in criminalibus accusanda. l. absentem. §. 1. ff. de pœnis. Bart. in Lauter. ult. col. ff. de public. jud. & in extravag. ad reprimendum. in verb. neglexerit.* b *Contumax damnatus non auditur, nisi contumacia solutis expensis. gl. in l. sed & si. § sed etsi dum decreto. ff. ex quibus causis major. Bald. in c. cum venissent. col. 2. de judic. Idq; observatur tam in civilibus, quàm criminalibus causis.*

essent

essent conditionis, necnon calumniis & aliis inconvenientibus hujusmodi, quantum cum Deo possumus, obviare, omnemque disputandi materiam tollere, & in his opportunè providere volentes, necnon singularum literarum prædictarum, ac indiciorum, inquisitionum, processuum, condemnationum, & sententiarum desuper formatarum, & latarum, ac formandarum & promulgandarum hujusmodi, aliorumque forsan latius exprimen. tenores, continentias, formas, & compendia, ac reorum, delictorum, criminum, & excessuum, ac pœnarum hujusmodi, & Judicum nomina, cognomina, gradus, & qualitates, ac quantitates, & loca, pro plene & sufficienter expressis habentes, & decernentes, necnon singulas prænarratas literas confirmantes & innovantes, motu simili, &c. quòd banniti, & in contumaciam condemnati, in pœnam capitis & ultimi supplicii, si capti ad manus Curiæ devenerint, per Judices ad novas sive alias defensiones faciendas, etiam intra dictum tempus non admittantur, nisi habitâ à nobis vel signatura nostra desuper gratiâ speciali, nec literæ ipsæ, quæ in eorum odium editæ sunt, eis in aliquo suffragentur, aut illis sejuvare sive defendere possint. Quinimò, quòd Judices præfati sententias ipsas condemnatorias, tam in urbe, quàm extra eam latas & ferendas, si tamen legitimis præcedentibus indiciis ad inquirendum promulgatæ fuerint, executioni realiter & corporaliter suis loco & tempore congruis, respectivè totaliter & integrè contra sic captos demandent, & demandari faciant, hâc nostrâ perpetuò valiturâ declaratione declaramus & ordinamus, & ita mentis & intentionis nostræ fuisse & esse attestamur. Rom. Id. Septemb. 1571.

TITULUS VII.

DE SEQUESTRIS.

PIUS IV.

Judicibus decernendi sequestra fructuum beneficiorum lite pendente conceditur facultas.

CAP. I.

SAnctissimus in Christo Pater & Dominus noster Dominus Pius, divinâ providentiâ, Papa IV. cupiens, prout suo pastorali incumbit officio, unicuiq; quod suum est tribui, justitiamq; inter omnes æquâ lance ministrari, ac animarum periculis, & fraudibus eorum, qui passim beneficia Ecclesiastica in mensibus, in quibus illorum collatio & provisio per constitutiones suas, seu Cancellariæ Apostolicæ regulas desuper editas, dispositioni suæ pro tempore reservatæ existunt, vacantia, seu alias eidem & sedis Apostolicæ dispositioni generaliter reservata, aut ex generali reservatione Apostolicâ, vel aliàs affecta, ordinariâ, seu aliâ auctoritate, contra dictarum constitutionum tenorem, aut aliàs indebite sibi conferri, & de illis etiam provideri procurant, & in eis prætextu collationum & provisionum hujusmodi se intrudunt, ad hoc, ut illorum fructus suos faciant, & ex eis impetrantes Apostolicos, seu alias justo titulo provisos molestent, & interim lites adeò in longum protrahant, ut impetrantes & justum titulum habentes, aut cum eis concordare, aut eorum juri cedere & renunciare, aut in prosecutione litium hujusmodi omnes fere eorum facultates dissipare, & tandem in illarum prosecutione mori cogantur. Quique beneficia in Romana Curia, vel extra eam, litigiosa resignant, aut eorum juri cedunt simpliciter, vel in favorem tertii, in memorialibus cum parvis datis & consensibus desuper præstitis, quæ penes se retinent, & nihilominùs lites hujusmodi prosequuntur, & dum cognoscunt, nullum jus sibi in hujusmodi beneficiis litigiosis competere, ad effugiendum sententiam, & expensas, vel fructuum restitutionem, in quibus condemnandi venirent: Supplicationes desuper signari, ac datas, & consensus parvos hujusmodi extendi faciunt, asserentes, se jam diù illa dimisisse, partes foventes bonum jus, & Judices justitiam ministrantes deludendo, quantum in eo est obviare, omnem penitùs talia præsumendi occasionem tollere, hâc suâ perpetuò valiturâ sanctione statuit & ordinavit, quòd quoties in antea aliquem, super quovis beneficio Ecclesiastico, ut præfertur, reservato seu affecto, & dictâ auctoritate vel aliàs nulliter collato, tam in dicta Curia, quàm extra eam litigare contigerit, & Judici ordinario, seu cui causa desuper commissa fuerit, etiam summarie & extrajudicialiter, quantum sibi pro rei qualitate sufficere parte legitimè citatâ videbitur, constiterit beneficium ipsum in dictis mensibus vacavisse, aut alias, ut præfertur, reservatum seu affectum, & nihilominùs ordinariâ, seu aliâ auctoritate nulliter collatum, & indebitè detentum existere, idem Judex reproductâ citatione, fructus, reditus, & proventus beneficiorum sic nulliter collatorum, & indebitè detentorum, sequestrari *a* mandet & faciat, ac alia exequatur in præmissis necessaria & opportuna. Super quo eidem Judici omnem potestatem & auctoritatem impertitus est. Idemque Sanct. sua in causis, nunc in quavis instantia coram eisdem Judicibus pendentibus, similiter observari mandavit. Præterea decrevit & declaravit, sic resignantes seu cedentes, & nihilominùs lites hujusmodi prosequent. ne eorum malitia illis prodesse, & foventibus bonum jus nocere valeat, ad fructuum, redituum, & proventuum dictorum beneficiorum per eos perceptorum restitutionem, ac expensarum in litibus hujusmodi factarum resectionem, omniaque & singula damna & interesse, in quibus condemnati fuerint, si non cessissent vel resignâssent, per Judices, tam ordinariâ, quàm delegatâ, vel aliâ auctoritate fungentes, coram quibus lites ipsas pro tempore pendere seu movere contigerit, condemnandos fore, & condemnari debere, ac ad id teneri & obligatos esse, ipsosque, ac etiam in dictis beneficiis successores quoscunque, ad paritionem sententiæ, seu sententiarum, ac literarum executoralium pro tempore latæ, seu latarum, & decretarum, à quibus appellare non liceat, ad restitutionem, seu relaxationem possessionis, ac fructuum, redituum, & proventuum, nec non resectionem expensarum, ac damnorum, & interesse hujusmodi, perinde ac damnorum, & interesse hujusmodi, perinde ac si contra eosdem successores sententia seu sententiæ latæ, & literæ executoriales hujusmodi decretæ fuissent, cogi & compelli. Sic tamen, quòd postquam alter ipsorum sententiæ, seu sententiis, ac restitutioni, vel relaxationi possessionis, & fructuum, redituum, & proventuum, necnon damnorum & interesse hujusmodi resectioni, aliisque præmissis, realiter & cum effectu paruerit, alter desuper molestari non possit.

PIUS V.

Lite pendente fructus & distributiones beneficiorum Ecclesiasticorum fidei sequestro debent deponi.

CAP. II.

COrdi nobis est lites minuere, & à laboribus subditos, maximè personas Ecclesiasticas divino cultui deditas, relevare. Sanè, cum (sicut accepimus) in plerisque cathedralibus & collegiatis Ecclesiis, earum constitutionibus & statutis, etiam à sede Apostolica approbatis & confirmatis cautum sit, quòd occurrentibus litibus & controversiis inter provisos de dignitatibus, officiis, canonicatibus, & præbendis, portionibus, & præstimoniis, cæterisque beneficiis Ecclesiasticis qualitercunque

¶ *Sequestrum non debet concedi, nisi jus illud petentis appareat. l. cum propenas. C. de bon. auth. jud. possid. l. si is a quo. ff. ut in poss. lega. Nam si is, qui petit sequestrum, nil juris habeat, sequestrum non fiet.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

qualificatis, tam ordinariâ, quàm Apostolicâ auctoritate, tam super illorum provisione, seu institutione, aut possessione, quàm illorum idoneitate & habilitate, aut aliàs ex quavis causa, & eorundem ad dignitates, canonicatus, & præbendas, cæteraque beneficia Ecclesiastica prædicta, admissione & receptione, & capitulum, & canonicos, cæterasque capitulares personas, ad quos admissio & receptio, tam de jure, quàm ex consuetudine spectat & pertinet, aut etiam alias personas Ecclesiasticas, asserentes beneficia prædicta ad se de jure spectare, ipsi sic provisi interim beneficiorum hujusmodi fructus ac distributiones non percipiant, sed capitulum & canonici illas, vel in suos usus & utilitatem convertendas, seu restituendas ei, cui de jure restituendæ erunt, recipiant, prout in dictis constitutionibus & statutis, seu consuetudinibus continetur, quo factum est, ut lites hujusmodi immortales efficiantur, nec earum optatus finis videri possit. Hinc est, quod nos hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione, auctoritate Apostolicâ, statuimus atque decernimus, quòd fructus, reditus, & proventus, ac distributiones, cæteraque emolumenta, quæ vigore constitutionum, consuetudinum, & statutorum prædictorum à capitulo & canonicis recipienda (ut præmittitur) erant, amplius non ab eisdem capitulo & canonicis recipiantur, sed penès personam fidei & facultatibus idoneam, per Judicem, coram quo causæ hujusmodi pendere repertæ fuerint, eligendam & nominandam deponantur, restituenda ei, cui de jure postea restituenda fuerint. Datum Romæ 3. Cal. April. 1568.

TITULUS VIII.
DE INTERDICTO.
BONIFACIUS VIII.

Propter pecuniarum debitum, civitas, provincia, & loci publici non possunt interdicto supponi.

CAP. I.

PRovidè attendentes, quòd ut frequentiùs, quamvis non sine causa, sine culpa tamen multorum, interdicti sententiæ proferuntur; quòd sibi nonnulli Judices, nimis prompti ad proferendas easdem, etiam in negotiis sive causis, quæ plus interdum ex cupiditatis, quàm ex charitatis radice, perspicuis indiciis procedere arguuntur; quodque tempore interdicti divina organa suspenduntur, & laudes Dei, nec Ecclesiastica Sacramenta ministrantur, ut solent, tolluntur mortuis, seu minuuntur suffragia, præsertim per oblationem frequentem hostiæ salutaris, adolescentes & parvuli percipientes rariùs Sacramenta, minùs inflammantur, & consolidantur in fide fidelium, tepescit devotio, hæreses pullulant, & multiplicatur periculum animarum: præsentis constitutionis providemus edicto, ut provincia, civitas, castrum, villa, locus, territorium vel districtus, auctoritate ordinariâ vel delegatâ non supponantur Ecclesiastico interdicto, pro pecuniario debito, vel pro cujusvis monetæ, vel pecuniæ quantitate, sub quacunque occasione, vel causâ, seu quovis quæsito colore, pro eo maximè, quòd ipsorum domini, rectores, seu officiales, quocunque nomine censeantur, aut incolæ seu inhabitatores, quòd singulares personæ ipsorum, statutis vel statuendis, ordinatis vel ordinandis terminis hujus, seu quantitatem non solverint hactenus, aut in antea non persolvent. Nos enim ex nunc decernimus irritum & inane, si secus hactenus contigerit attentari, illudque revocamus omninò.

LEO X. ex concordatis Galliæ.

Judices in quacunque loca, ob pecuniarum debita, interdicti sententiam ferre non debent, nisi Casibus hic expressis urgentibus.

CAP. II.

QUoniam ex indiscreta interdictorum promulgatione, multa consueverunt scandala evenire, statuimus, quòd nulla civitas, oppidum, castrum, villa aut locus Ecclesiastico possit supponi interdicto, nisi ex causa sive culpa ipsorum locorum, aut domini seu rectores vel officiales ipsorum locorum auctoritate Judicis requisiti, hujusmodi personam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non ejecerint, aut ad satisfaciendum compulerint, qua etiam post biduum resumi possint, quodetiam in peudentibus locum habere decernimus.

CLEMENS VII.

Pro pecuniario debito, vel cujusvis aeris crediti quantitate, non potest Judex, ordinariâ vel delegatâ potestate, locum vel populum interdicere.

LIcèt ea, quæ per Romanum Pontificem pro Christi fidelium animarum salute quotidiè facta fuerunt, plenam obtineant roboris firmitatem, nonnunquam tamen Romanus Pontifex illa libenter approbat, & concedit, ut eò firmius illibata persistant, quò magis suo fuerint præsidio communita. Dudum siquidem fel. rec. Bonifacius Papa VIII. a prædecessor noster, libenter providè attendens, quòd ut frequentiùs, quamvis non sine causa, sine culpa tamen multorum, interdicti sententiæ proferuntur, quodq; erant nonnulli Judices nimis prompti ad proferendas easdem, etiam in negotiis sive causis, quæ interdum plùs ex cupiditatis, quàm charitatis radice, perspicuis indiciis procedere arguebantur, quodque interdicti tempore divina organa suspendebantur, & laudes, nec Ecclesiastica Sacramenta ministrabantur, ut solebant, tollebantur mortuis sive minuebantur suffragia, præsertim per oblationem frequentem hostiæ salutaris, adolescentes & parvuli participantes rariùs Sacramenta, minùs inflammabantur & solidabantur in fide, fidelium tepescebat devotio, hæreses pullulabant, & multiplicabantur pericula animarum: constitutionis suæ providit edicto, ut nulla provincia, civitas, castrum, villa, locus, territorium, vel districtius auctoritate ordinariâ vel delegatâ supponeretur Ecclesiastico interdicto pro pecuniario debito, vel cujusvis monetæ vel pecuniæ, quâcunque occasione vel causâ, seu quovis quæsito colore, pro eo maximè, quod ipsorum domini, rectores, vel officiales, quocunque nomine censerentur, aut incolæ, seu habrtatores, aut singulares personæ ipsorum tunc statutis seu statuendis, ordinatis vel ordinandis terminis hujusmodi debitum, seu quantitatem non solvissent eatenus, aut in antea persolverent, decernens ex tunc irritum & inane, si secus extitisset attentatum, vel contingeret attentari, illudque revocavit omninò. Non obstantibus quibuscunque contractibus, obligationibus, pactis, conventionibus, compositionibus, submissionibus, fidejussionibus, consensibus, processibus, & sententiis tunc desuper habitis & habendis, juramentorum, pœnarum, spiritualium, temporalium, seu mulctarum appositione, vel quâcunque aliâ firmitate vallatis, nisi talis suppositio interdicti eatenus foret facta, vel in antea fieret, de Apostolicæ sedis speciali licentia, & expressa, per ipsius patentes literas apparente. Nos igitur cupientes, ut ea, quæ pro animarum Christi fidelium salute, per prædecessores nostros maturâ deliberatione ordinata & facta fuerunt, perpetuis futuris temporibus firmiùs observentur, motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac potestatis plenitudine, literas prædictas, & in eis contenta, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium approbamus, & innovamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, illaque inviolabiliter observari debere decernimus atque mandamus, ac priori pro cautela, omnia

a *Sup. cap. primo.*

in eis

in eis contenta, de novo facimus & ordinamus. Romæ Cal. Junii 1559.

TITULUS IX.
DE APPELLATIONIBUS.
PIUS II. in Mantuana Synodo.

Appellationes & provocationes à summo Pontifice ad futurum Concilium inanes, schismatica & erroneæ sunt.

CAP. I.

EXecrabilis, & pristinis temporibus inauditus, tempestate nostrâ inolevit abusus, ut a Romano Pontifice Jesu Christi Vicario (cui dictum est in persona beati Petri, Pasce oves meas, &, Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis) nonnulli spiritu rebellionis imbuti, non sanioris cupiditate judicii, sed commissi evasione peccati, ad futurum Concilium provocare præsumant: quod quantum sacris canonibus adversetur, quantumque Reipubl. Christianæ noxium sit, quisquis non ignarus jurium intelligere potest. Namque (ut alia prætereamus, quæ huic corruptelæ manifestissimè refragantur) quis non illud ridiculum judicaverit, quòd ad id appellatur, quod nusquam est, neque scitur, quando futurum sit? Pauperes à potentioribus multipliciter opprimuntur, remanent impunita scelera, nutritur adversus primam sedem rebellio, libertas delinquendi conceditur, & omnis Ecclesiastica disciplina, & hierarchicus ordo confunditur. Volentes igitur hoc pestiferum virus à Christi Ecclesia procul pellere, & ovium nobis commissarum saluti consulere, omnemque materiam scandali ab ovili nostri Salvatoris arcere, de venerabilium Fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, cunctorumque Prælatorum, ac divini & humani juris interpretum, curiam sequentium, consilio & assensu, ac certâ nostrâ scientiâ, hujusmodi provocationes damnamus, & tanquam etroneas ac detestabiles reprobamus; cassantes, & penitùs annullantes, si quæ hactenus taliter interpositæ reperiantur, easque tanquam inanes ac pestiferas, nullius momenti esse decernimus ac declaramus: præcipientes deinceps, ut nemo audeat quovis quæsito colore, ab ordinationibus, sententiis, sive mandatis quibuscunque nostris, ac successorum nostrorum, talem appellationem interponere, aut interpositæ per alium, adhærere, seu eis quomodolibet uti.

JULIUS II.

Pii secundi in appellantes à sedis Apostolicæ sententiis ad futurum Concilium constitutio confirmatur & interpretatur.

CAP. II.

LIcèt olim fel. record. Pius Papa II. Prædecessor noster, de Fratrum suorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, cunctorumque Prælatorum, ac divini & humani juris interpretum, Curiam Romanam sequentium, in dieta seu congregatione Mantuana existentium approbatione, maturâ priùs & gravi præmissâ discussione, & de eorundem congregatorum unanimi consilio & assensu, ac ex certa scientia, provocationes ad futurum Concilium efficacissimis & palpabilibus rationibus, tanquam erroneas & detestabiles a damnaverit, ac sub excommunicationis latæ sententiæ & interdicti pœnis Præceperit, ne qua persona cujusvis dignitatis, sive etiam universitas, aut collegium, quovis quæsito colore, ab ordinationibus, sententiis seu mandatis quibuscunque, suis ac successorum suorum, appellationem hujusmodi interponere auderet, & contrafacientes unà cum fautoribus suis, & consilium, auxiliumvé præstantibus (sive hi tabelliones essent, sive testes, sive advocati, sive alii quicunque) non solùm pœnis & censuris prædictis, sed etiam iis, quæ læsæ majestatis & hæreticæ pravitatis reis imponuntur, obnoxius esse statuerit. Leonardus tamen Lauredanus Dux, Rogati, ac generale Concilium, & commune Venetiarum, omnesque & singuli patritii, & cives communis ejusdem, unà cum provisoribus, potestatibus, commissariis & reliquis officialibus suis (quorum auctoritate, industriâ, consilio, operâ, aut favore, civitates, oppida, castra & arces, ad nos & sanctam Romanam Ecclesiam legitimè pertinentes, occupatæ fuerant, aut detinebantur) de Fratrum nostrorum consilio, à nobis requisiti & moniti, ut intra certum terminum, sub pœnis tunc expressis, nos & sanctam Apostolicam sedem plenè & omni ex parte, in concessa sibi auctoritate & libertate, cum obedientia recognoscerent & reintegrarent, ac Ravennam, Serviam, Ariminum, Faventiam, Sarsinam civitates, cum oppidis, castris, terris, & districtu ipsarum, cumque Cesenaten. Forlivien. ac Immolen. territoriis, castris, oppidis, terris, & locis, quæ occupabant, integrè & expeditè, nobis & dictæ Romanæ Ecclesiæ, cujus jurisdictionis esse noscebantur, relaxarent, atque inde recederent, nec impedirent, quò minùs illorum cives & habitatores ad piæ matris suæ Romanæ Ecclesiæ obedientiam reverterentur: omnes eorum fautores ab auxilii in talibus præstatione deterrendo, ita quod requisitioni, monitioni & mandato nostro hujusmodi non parentes, majoris excommunicationis sententiâ, de simili consilio, eo ipso innodati censerentur, à qua, præterquam in mortis articulo constituti, per alium, quàm per Romanum Pontificem, etiam prætextu cujuscunque facultatis, cuicunque pro tempore concessæ, absolvi non possent (quam quidem excommunicationis sententiam, in hujusmodi non paritionis eventum, iteratis etiam vicibus aggravavimus) paternis monitis & salutatibus justis obsequi, prout debebant, indebitè recusantes, seu qui juri proprio diffidunt, & superioris mandata contumaciter obaudiunt, ut quæ minùs justè usurpârunt, indebitè, etiam cum animarum suarum detrimento, retineant: ad prohibitum atque damnatum remedium confugientes, à requisitione, monitione & mandato, ac sententiis, censuris, & pœnis prædictis, nullâ constitutionis Pii prædecessoris, hoc expresse vetantis, habitâ ratione, ad futurum concilium temerè (ut accepimus) provocârunt: prout etiam perditionis filii, quondam Joannes Bentivolus, & ejus nati, cùm eos à tyrannica oppressione dilectæ civitatis nostræ Bononiæ expellere decrevimus, damnabiliter fecisse dicuntur: videlicet ad futurum Concil. prædictum appellâsse & provocâsse. Nos igitur quàm detestanda sit eorum perversitas attendentes, qui propriis innixi commodis, & nefariis cupiditatibus mancipati, salubria decreta Patrum, & Superiorum jussa spernentes, inconsutilem Christi tunicam scindere, aut etiam scissionis causam præbere contendunt, & Ecclesiæ unitatem dividere, prædictæ S. sedis Apostol. principatum tollere, & contra tot sanctorum Patrum, & sacrorum Concil. decreta, temerè & damnabiliter, magnâ audaciâ venire non erubescunt, & contrafacere non verentur: asserentes inter cætera, consulentes, persuadentes, determinantes, seu determinationi hujusmodi interessentes, solâ consilii præstatione, seu persuasione, deliberatione aut determinatione, quòd aliquibus casibus à Rom. Pont. seu ejus sententia vel decreto, ad futurum Concil. generale appellari possit, dictâ Pii prædecessoris constitutione non ligari, nisi in ipsa actuali appellatione, & illius interpositione, vel scripturæ compositione, se immiscuerint: ne de cætero tali assertione se excusare, ac tale quid in posterum præsumere impunè valeant, opportunam tam immani & periculoso morbo medelam adhibere volentes, hâc generali & in perpetuum valiturâ constitutione, ex certa nostra scientia, & potestatis plenitudine, de venerabil.

a *Proximo c. sup. execrabilis. de appellationibus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

fratrum noſtrorum ſanctæ Roman. Eccleſ. Cardinalium conſilio promulgatâ, ſancimus, conſtitutionem Pii prædeceſſoris præfatam, tam citra quàm ultra montes, & in ultramontanis partibus, quoad omnes, tam Eccleſiaſticas quàm ſeculares perſonas, etiam regali dignitate ac Cardinalatûs honore fulgentes, capitula, univerſitates, communitates, & collegia, congregationes & ſynodos, ac parlamenta, valuiſſe, valere, & perpetuò valitura declaramus, cum ſuppletione ſolennitatis cujuslibet, etiam publicationis omiſſæ, (cujus in illa edenda vel publicanda defectus prætendi poſſet, quæ juxta illam fieri requirebatur) eamque ex præterito nunc & in poſterum inviolabiliter obſervari mandamus, ipſius violatores, cujuſcunque dignitatis exiſtant, pœnis & cenſuris in eadem expreſſis, quocunque tempore ſubjacere ſtatuentes, contrariâ conſuetudine, ſeu potiùs corruptelâ, non obſtante: Decernentes & declarantes ultra pœnas impoſitas (quas ipſo facto dictos violatores & contravenientes incurrere volumus) ipſos & eorum quemlibet, pro veris & indubitatis ſchiſmaticis, & inconſutilis tunicæ Domini noſtri Jeſu Chriſti violatoribus & diſſipatoribus, ac de catholica fide malè ſentientibus, habendos & reputandos, pœnisque canonicis & legalibus contra tales impoſitis ſubjacere, & cum Dathan & Abiram partem & damnationem habere, ipſasque etiam pœnas & earum quamlibet omnes illos incurrere volumus, cujuſcunque conditionis exiſtant, & gradûs prærogativâ fulgeant, qui in ſenatu, conſiliis, parlamentis, congregationibus, etiam Synodalibus & provincialibus, vel aliàs quomodolibet, tacitè vel expreſsè, voce vel ſcripto, per ſe vel alium (cujuſcunque timoris vel reverentiæ velamine, vel prætensâ excuſatione, & ſuperioris mandato, non obſtantibus) decreverint, ſeu deliberaverint, vel aliorum dicta approbaverint, ut ad futurum univerſale Concil. à nobis vel ſucceſſoribus noſtris Rom. Pontificibus contra prædictam conſtitutionem appellare liceat, poſſit vel debeat: dictas pœnas ad ipſos eorum quemlibet contravenientem in præmiſſis, tenore præſentium extendentes, & locum habere declarantes, omni ambiguitate ceſſante. Et nihilominùs provocationes & appellationes, tam per Leonard. Ducem, Rogatos, conſilium & commune Venetiarum, factas hujuſmodi, quàm per quoſcunque alios prædictos pro tempore faciendas, & inde ſecuta quæcunque (utpote contra Pii prædictam ac præſentem conſtitutionem attentas) nullas, prout ſunt, & invalidas, nulliusque roboris vel momenti fuiſſe, & pro tempore fore; auctoritate, ſcientiâ & poteſtate ſimilibus ſtatuimus, decernimus, & declaramus: ac pro potiori cautela, caſſamus & annullamus. Et ultra ſupradictas pœnas (quas contra conſtitutionis hujuſmodi violatores in ſuo robore permanere decernimus) loca quæcunque, ad quæ violatores ipſos declinare, & in quibus ſcienter ſtare permitti contigerit, Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto: decernentes illud, quamdiu ipſi violatores interdicto: decernentes illud, quamdiu ipſi violatores inibi ſcienter ſtatuerint, ut præfertur, & per triduum poſt eorum inde diſceſſum, firmiter obſervari. Romæ 9. Cal. Julii 1509.

PIUS V.

Appellationes in cauſis criminalibus infra ſex menſes expediri debent, ne hinc diuturna pœnæ mora, delictorum impunitas exoriatur.

CAP. III.

CUm remedium appellationis, contra Judicum injuriam à legibus introductum, minime tollere intendamus, ſaltem cùm eo homines abuti, & illud in calumniam verſum proſpiciamus, illius tempus limitandum & reſtringendum duximus, ut eò magis hominum malitiis occurratur, & bene vivere volentium quieti & ſecuritati conſulatur. Hàc igitur perpetuò valiturâ conſtitutione decernimus, ut latâ in cauſis criminalibus ſententiâ, continente pœnam pecuniariam fiſco noſtro applicandam, appellantes ab ea (in caſibus tamen, quibus alias de jure communi permiſſa eſt appellatio, & ſervatis iis, quæ ex forma conſtitutionum Apoſtolicarum circa depoſitum faciendum, ſeu cautionem præſtandam ſunt ſervanda) teneantur infra ſex menſes à die ipſius interpoſitæ appellationis computandos, ita coram Judice appellationis cauſam ſuam proſequi, ut etiam expeditionem reportent, quibus elapſis, & expeditione coram Judice à quo non reproductâ, teneatur præfatus Judex à quo, ad quamcunque inſici inſtantiam, etiam ſi acta fuerint tranſportata, ſententiam præfatam debitæ executioni, omni morâ poſtpoſitâ, demandare, ita ut effectualis incameratio ſubſequatur. Verùm ne malitiâ Judicis jus litigatorum efficiatur deterius, ut virtute ſanctæ obedientiæ, ac indignationis noſtræ, ac privationis officiorum, etiam ſi illa ex cauſa onoroſa obtineant, ac refectionis omnium damnorum & intereſſe, quibuſcunque Judicibus totius ſtatûs noſtri Eccleſiaſtici, quàcunque dignitate & præeminentiâ fulgentibus, etiam ſi legati, vicelegati, ac provinciarum gubernatores exiſtant, committimus & mandamus, ut appellantibus ſine mora acta & proceſſus quoſcunque effectualiter tradi curent & faciant, & ipſi Judices ad quos reſpectivè, bonâ fide, & omni verſutiâ ſemotâ, ad cauſarum legitimam expeditionem procedant, ſciturі nos acriter vindicaturos, ſi per eorum quempiam in præmiſſis fuerit appellantibus ipſis præjudicium generatum. Dat. Rom. 16. Octobr. 1571.

PIUS IV. ex decretis reformationis ſignaturæ juſtitiæ.

Ab exceſſu taxæ ſemel appellandum.

CAP. IV.

SAncimus, quòd ab exceſſiva taxatione expenſarum ſemel tantùm appellatio committatur, & duæ ſententiæ habeant vim ttium. Dat. Rom. Cal. Jan. 1562.

IDEM. ex reformat. Rotæ Apoſtolicæ ſanctionibus.

A fructuum liquidatione unica conceditur appellatio.

CAP. V.

A Liquidatione fructuum & expenſarum taxatione ſemel tantùm appellare licet, ita quòd duæ conformes rem judicatam faciant.

IDEM.

A decretis ordinariorum ante ſententiam diffinitivam, & ubi agitur de morum & diſciplinæ Eccleſiaſtica reparatione, appellatio prohibetur.

CAP. VI.

EPiſcopis, Archiepiſcopis, Primatibus, & Patriarchis reſidentibus, ultra privilegia & indulta eis, per quoſcunque Rom. Pontifices deceſſores noſtros, ac ſedem Apoſtolicam & generalia Concilia, & Cancellariæ Apoſtolicæ regulas conceſſa, quæ in ſuo robore permanere volumus, tanquam à dicta ſede delegati, in quibuſcunq; civilibus, criminalibus vel miſtis cauſis, contra quoſcunque clericos, ſeculares, particulares, ac etiam extra eorum monaſteria ſeu regularia loca degentes regulares, quomodolibet exemptos, auctoritate noſtrâ procedere, & cauſas ipſas cognoſcere, fineque debito terminare, ac quicquid terminaverint, exequi & obſervari facere, ipſosque exemptos pro tempore delinquentes, juxta eorum exceſſus & delicta punire, corrigere, & omnem juriſdictionem in eos exercere, omniaq; alia & ſingula in præmiſſis, & circa quomodolibet neceſſaria & opportuna, quæ noſmet facere, exercere, & exequi poſſemus, in omnibus & per omnia facere, exercere, & exequi liberè & licitè valeant, plenam & liberam licentiam ac facultatem auctoritate & tenore prædictis concedimus & indulgemus,

gemus, decernentes ab eorum ordinationibus, interlocutionibus & decretis, ante diffinitivam ſententiam, vel vim diffinitivæ habentem, & ubi agetur de morum correctione *a*, nullatenus, etiam ad nos & ſedem Apoſtolicam appellari poſſe: & nihilominùs per appellationes quaſcunque, contra præſentium tenorem quomodolibet interpoſitas, minimè cauſas devolvi, aut etiam per quaſvis inhibitiones, etiam cum quibuſvis cenſuris & pœnis, eis à quibuſvis Judicibus ordinariis vel delegatis forſan faciendas, illarum ulteriorem cognitionem & expeditionem, & ubi de morum correctione agetur, etiam legitimam executionem minimè impediri, aut cenſuris & pœnis hujuſmodi ligari aut irretiri cenſere. Rom. prid. Non. Septembr. 1560.

JULIUS II. Theſaurario Marchiæ Anconitanæ.

Appellationum ſuffragia propenſiores reddunt ad lites faciendas animos & flagitia audenda, cùm ſententiæ prorogantur, & indeciſa remanent, ideo non admittuntur in cauſis maleficiorum, niſi depoſitâ pecuniaria multâ ſummâ.

CAP. VII.

ACcepimus fiſco Cameræ Apoſtolicæ, iſtius noſtræ provinciæ, damnum non leve inferri, delictaque impunita remanere, ex prætextu appellationum, quæ in maleficiorum *b* cauſis, tum ante condemnationem, tum poſt, interponuntur: propter quas, cùm aut ad urbem, aut aliò cauſæ ipſæ transferuntur, indeciſæ, & minus pro ipſo fiſco defenſæ remanent. Quamobrem volentes damno & impunitati prædictis occurrere, tibi committimus & mandamus, ut nullum in aliqua cauſa alicujus malefitii, aut fractæ pacis, induciarum, vel treugæ (etiam ſi de novâ cauſa, aut de habendo recurſum diceret) appellationem admittas, aut admitti finas per aliquem Judicem vel officialem, niſi priùs effectuale depoſitum penès te fecerint, de pœna, in qua appellans condemnatus fuerit, aut veniret condemnandus, prout in conſtitutionibus provincialibus, & aliis prædeceſſorum noſtrorum, & noſtris literis (ad quas relationem haberi volumus) plenius continetur. Inhibentes etiam præſentibus, Gubernatoribus, Vicelegatis, Locumtenentibus, & aliis quibuſcunque officialibus ipſius provinciæ, quocunque nomine nuncupatis, ut appellationem aliquam, in dictis cauſis admittere nullo modo audeant vel præſumant, niſi per te eis priùs conſtiterit de effectuali depoſito, ut præmittitur facto. Rom. 16. Jun. 1506.

a C. irrefragabili. de offic. ord. c. ad noſtram. & c. reprehenſibilis, in fin. eod. Specul. eod. tit. §. in quibus. verſ. 11. à correctione.

b Nullus homicidarum, veneficorum, maleficorum, adulterorum, itemq; eorum, qui manifeſtam violentiam commiſerunt, argumentis convictus, teſtibus ſuperatus, etiam voce propriâ ſcelus, vitiumq; confeſſus, audiatur appellans. l. 2. quorum appellatio non recip. c. fin. §. nullus. 2. q. 6.

TITULUS X.

DE DILATIONIBUS ET CESSIONIBUS BONORUM.

CLEMENS VII.

Ceſſionis ſive diſcuſſionis bonorum beneficium impetrantes, aut dilationem quinquennalem, tenentur cauſam infra tres menſes expedire.

CAP. I.

CUm ex multorum relatione non ſine animi noſtri diſplicentia accepimus, quòd nonnulli, Dei timore poſtpoſito, & ſuarum animarum & honoris proprii immemores, poſt magnum æs alienum contractum, etſi non ſufficientia pro ſatisfaciendis creditoribus habeant, tamen ad eos illudendos, ac laboribus & expenſis defatigandos, alii beneficium alternativum, ceſſionis videlicet bonorum aut dilationis quinquennalis, alii diſcuſſionem bonorum aut hæreditatis, etiam à ſede Apoſt. impetrant, quib. impetratis ad expeditionem earundem minimè incumbunt, & dictis gratiis ſe tutos cognoſcentes, & difficile reputantes, quòd vel creditores conveniant in eligendo, vel bonorum hæreditatis diſcuſſio fiat, pauperes creditores eorum credito vel deluduntur, vel adeò protrahuntur, ut ipſi fame pereant, vel, ut ſæpiùs evenire ſolet, moriantur, & hæredes eorum, non ita de materia informati, à credito eorum penitùs excludantur. Nos talibus inconvenientiis obviare volentes, motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, tenore præſentium decernimus & declaramus, quod quicunque beneficium alternativæ prædictum, aut diſcuſſionem bonorum, ſeu hæreditatis, hactenus impetrarunt, à die publicationis præſentium, & qui in futurum impetrabunt, à die eorum impetrationis computandis, niſi infra tres menſes uſque ad ſententiam incluſivè cauſam expediverint, ſeu expediri fecerint, dictis gratiis ſeu beneficiis ipſo jure privati exiſtant, & Judices eorum, quibus tales cauſas ventilare continget, ſive ordinarii, ſive delegati, etiam ſi ſint cauſarum palatii Apoſtolici auditores, aut S. R. E. Cardinales, ad totalem executionem contra ipſos debitores, ad inſtantiam cujuslibet creditoris, procedere poſſint & debeant, perinde ac ſi talia beneficia ipſis talibus debitoribus minimè conceſſa fuiſſent, partibus aliàs juſtitiam miniſtrando. Et nihilominùs, ſi ex aliqua rationabili cauſa Judicibus prædictis viſum fuerit, dictum terminum trium menſium prorogari debere, dictum terminum ſibi benè viſum, non tamen ultra alium menſem, & non amplius, prorogandi licentiam per præſentes concedimus pariter & facultatem.

IDEM.

Extenſio præcedentis decreti ad diſcutiendas cavillationes ſuffragiorum beneficii c. Odoardus, &c. pervenit.

CAP. II.

CUm nuper ad amputandum cavillationes eorum, qui ad fraudandum creditores, & diutiùs prorogandum debita, alternativas & diſcuſſiones bonorum à ſede Apoſtolica impetraverint, ut exinde ea longiſſimo tempore durante nullatenus ſolvere teneantur, nos per motum proprium, manu venerabilis fratris noſtri Antonii de Monte Epiſcopi Portuenſis mandaverimus, ut ii, qui talia impetraverant, extunc, qui verò talia in futurum impetrarent, à die impetrationis hujuſmodi, infra tres menſes cauſam expedire tenerentur, cum poteſtate dictis Judicibus attributâ, trimeſtre prædictum, ſi eis videretur, ad unum menſem prorogandi, quibus elapſis, & cauſâ minimè finitâ, extunc Judex, coram quo cauſa penderet, ad exequutionem contra debitores, perinde ac ſi tales conceſſiones minimè impetraſſent, procedere deberent, aliaque faciant, prout in dicto motu proprio, cujus tenorem haberi volumus pro inſerto, plenius continetur. Verum quia, quod unâ viâ prohibuimus, aliâ cavilloſi debitores præfati conſequuntur: alii capitulum Odoardus. alii beneficium capituli, Pervenit. à prædicta ſede Apoſtolica impetrantes, quæ beneficia nullatenus expedire curant, in maximum pauperum creditorum damnum, animæ ſuæ periculum, ac ſcandalum plurimorum. Talibus igitur inconvenientiis providere volentes, dictumque mandatum, etiam ad prædicta beneficia ampliantes & extendentes, decernimus & mandamus, quòd quicunque aliquod dictorum beneficiorum, ſi capitulum Odoardus. & capit. Pervenit. à nobis, ſeu ſede Apoſtolica hactenus impetraverint, aut in poſterum impetrabunt, extunc, aut à die impetrationis reſpectivè, infra tres menſes, cum poteſtate prorogandi ad alium menſem, juxta & ſecundùm formam dicti prioris mandati, cauſam ipſam omninò expediri facere teneantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PIUS IV.

Gravibus dolis, quos meditantur, qui alternativas & dilationes in fraudem creditorum petunt, pœnâ occurritur.

CAP. III.

CUpientes mercatoribus & aliis personis, tam almæ urbis nostræ civibus, quàm forensibus in ipsa urbe, cum quibusvis personis contrahendi omnem possibilem securitatem concedere, & omnem viam, ac etiam omnes dilationes, per quas mercatorum & aliarum personarum debitores, à debitorum solutione subterfugere, seu se quoquo modo subtrahere, & creditores eorum creditis defraudare, aut supplantare possent, de medio tollere, ac remedium opportunum, præmissa ne fiant, adhibere, & ut debitores ipsi à præmissis, si non Dei omnipotentis, saltem humanæ ignominiæ timore abstineant, & sic eorundem mercatorum & personarum firmitati providere volentes, & considerantes motum proprium à fel. rec. Paulo Papa IV. prædecessore nostro, quòd ex tunc de cætero alternativæ, significationes, & dilationes quæcunque, nisi juxta juris dispositionem, ac formam statutorum ipsius urbis, concedi nullatenus possent, & qui illas obtinuissent, & extunc in futurum obtinerent, semper birretum viride portare, tenerentur, emanatum, circa ipsorum debitorum malitiam, seu malos homines, non sufficere, cùm ipsum birretum viride, nisi postquam ad alternativam vel alias dilationes admissi fuerint, portare non teneantur, & sic beneficio temporis, in grave creditorum præjudicium & jacturam, gaudeant. Nos igitur motu simili, &c. per præsentes perpetuò statuimus, & ordinamus, quòd de cætero, quicunque debitores, seu in forma Cameræ, aut aliàs quomodolibet obligati, quamcunque dilationem, etiam secundùm capitulum *a* Pervenit, vel Odoardus, seu inhibitionem aliquam à Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ auditore, seu ejus locum tenente, aut almæ urbis Vicario, vel Gubernatore, vel Senatore, seu aliis ipsius urbis Judicibus, etiam commissariis, aut etiam carcerum urbis visitatoribus, petere non possit, nisi se priùs coram illis dictum birretum viride gestando præsentaverint, & ipsum birretum viride publicè & secretè, sub fustigatione per urbem pro prima vice, & triremium pro secunda, quâ fine dicto birreto reperti fuerint, deferre, per se, vel suos legitimos procuratores, ipsis absentibus, promiserint, & medio juramento affirmaverint, ac aliter à prædictis, & aliis quibusvis Judicibus, etiam vigore specialis commissionis, nostrâ aut successorum nostrorum manu signatæ vel signandæ, obtentæ & obtinendæ, alternativæ, & significationes, aut dilationes quæcunque etiam secundùm juris formam nullæ sint, & ipsis debitoribus, etiamsi clerici existant, nullatenus suffragentur.

PIUS V.

Fraudulenti & dolosi decoctores, luxu & imprudentiâ rem alienam dilapidantes, pro furibus & latronibus impunè grassantibus haberi debent, & ideò pœnâ ultimi supplicii plectuntur.

CAP. IV.

POstquam eò usque humana processit intemperantia, ut Christi fideles, qui in sacri Baptismatis susceptione, Diabolo, & omnibus vanitatibus ejus, sponte ac solenniter renunciârunt, diabolicâ fraude seducti, ita mundi hujus illecebras expetant, ut pro illis assequendis, non modò filii prodigi in Evangelio per Dominum demonstrati exempla sequentes, sua luxuriosè vivendo profundant, verùm etiam, illis absumptis, aliena appetant, grande æs alienum à proximis suis, qui id eis, prout mutuum fert hominum commercium, sub variis instrumentorum obligationibus liberaliter mutuant, extorquendo, ac deinde, cùm id eis sub paupertatis specie restituere negligunt, proximos suos una cum tota familia aliquando mendicare cogunt: facere nullo modo possumus, quin & pastoralis officii debito, cui disponente Domino præsidemus, moniti, & eâ, quâ Christus prior dilexit nos, charitate impulsi, clementiæ & misericordiæ rejectis viis, justitiam & judicium in tales acriter insurgendo assumamus, jurisque rigorem acriorem reddamus, ut saltem per hoc eos, quos timor Domini à malo non retrahit, ultimi supplicii pœna exterreat, ficque universæ Dominici gregis oves ad ovile, ad quod (dante Domino) omnes dirigi cupimus, salubre perducamus. Sanè licèt aliàs fel. rec. Paulus Papa IV. prædecessor noster, inter cætera dilectis filiis populo Romano concessâ privilegia, per quasdam suas literas voluerat, quòd dilationes quæcunq; , nisi juxta dispositionem juris, ac formam statutorum almæ urbis, concedi nullatenus possent, & qui illas obtinerent, semper birretum viride portare tenerentur, ac aliàs, prout in dictis literis plenius continetur, nihilominùs diversi iniquitatis filii, præmissis non attentis, propriâque temeritate confisi, postquam propriis eorum bonis, non adversâ fortunâ aut fortuitis casibus, sive hostium incursu, vel ventorum, marisque violentiâ atque injuriâ (quod quidem vel certè ferendum esset) cùm ab iis facilè cavere nequeat humana providentia, sed suâ ipsorummet incuriâ, negligentiâ, prodigalitate, atque luxu in explendis propriis voluptatibus, penitùs dilapidatis, proximos suos, ad varia eorum bona sibi mutuanda, sub spe restitutionis compulerunt, similiter illis profusis creditores suos cessione bonorum deludentes, ac tam literas præfatas, quàm alia, per nos, contra hujusmodi decoctores, fallitos nuncupatos, edita statuta derivdere audent, in grave Apostolicæ auctoritatis vilipendium, proximorum suorum detrimentum & gravamen, ac animæ suæ periculum non modicum. Nos præmissa conniventibus oculis pertransire nequeuntes, & attentè considerantes, nullâ aliâ de causa in fures ultimi supplicii pœnam esse impositam, nisi ut talia perpetrandi hominibus viâ intercluså, liberum esset unicuique sua absque periculo possidere, & uti, hos autem adeò furibus & latronibus similes esse, ut ab illis in nihilo differant, nisi ut, quod ab eis non nisi cum vitæ suæ periculo agitur, hoc decoctoribus impunè liceat, volentesque propterea, ut par, imò gravius delictum, parem etiam sortiatur pœnam, jurisque rigorem in hos graviorem reddere, ac genus hoc hominum, tanquam humano generi infestum, à cæterorum cœtu segregandum meritò esse dijudicantes, omnium & singularum legum & constitutionum, tam Imperialium quam Apostolicarum, etiam in corpore juris descriptarum tenores & formas, ac si de verbo ad verbum inserti forent, præsentibus, pro expressis habentes, sine illarum aliquo præjudicio, quinimò illas revalidantes & confirmantes, motu proprio, hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione sancimus, statuimus, & declaramus, quòd deinceps perpetuis futuris temporibus, quæcunque persona, tam secularis, quàm Ecclesiastica, etiam si clericali & Ecclesiastico foro gaudeat, cujuscunque statûs, gradûs, ordinis, & conditionis existat, & quâcunq; dignitate, tam mundanâ, etiam Domicellus, Comes, aut aliter nobis aliquando fuerit, quàm Ecclesiasticâ, non tamen Episcopali, præfulgeat, qui omnem eorum substantiam, non præmissis casibus fortuitis, sed incuriâ, negligentiâ, prodigalitate, & luxu suis, proprias voluptates explendo, & cupiditatibus non mediocri intemperantiâ servientes, subverterint & dilapidaverint, necnon, qui se bona sua decoxisse simulantes, illa in fraudem creditorum suorum occultant, & eorum pecuniam totam in eorum utilitatem forsan converterint, ut eorum creditores ad secum componendum faciliùs alliciant, pœnâ ultimi supplicii, & eò, quâ fures ipsi de jure vel consuetudine, aut particulari vel municipali

a *Hæc duo cap. habentur lib. 3. decret. tit. 22. de fidejussoribus, & tit. 23. de solutionibus.*

municipali statuto plecti solent, puniri debeant. Mandantes tam urbis præfatæ Gubernatori, & Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ generali auditori, quàm omnibus & singulis nostris & sedis Apostolicæ, in quibuscunque provinciis, legatis & vicelegatis, necnon quarumcunque civitatum, terrarum, oppidorum, & locorum, nobis & eidem sedi tam mediatè quàm immediatè subjectorum Gubernatoribus, Prætoribus, Capitaneis, Commissariis, & aliis quibuscunque Judicibus, quâvis etiam subdelegatâ potestate fungentibus, ut præsentes nostras inviolabiliter in eorum judiciis observent, nec contra tales, nisi illarum formâ servatâ, procedere audeant vel præsumant. Districtiùs quoque inhibentes quibuscunque terrarum, oppidorum & locorum dominis in temporalibus, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis, &c. pœnis, ne sic in præmissis judicantes eorum seculari auctoritate molestare, inquietare, perturbare, vel impedire audeant vel præsumant.

TITULUS XI.

DE CAMBIIS.

PIUS V.

Commutationis rerum ad res, sive pecuniæ ad pecuniæ, quam Cambium mercatorum vulgus vocat, prohibito illicita, & declaratio conceditur.

CAP. I.

IN eam pro nostro pastorali officio curam diligenter incumbimus, ut Domini nostri ovibus opportuna pro animarum salute remedia adhibere minimè differamus. Cùm itaque ad aures nostras pervenerit, legitimum *a* cambiorum usum, quem necessitas, publicaque utilitas induxit, sæpenumero ob illiciti quæstûs cupiditatem sic depravari, ut sub illius prætextu, usuraria pravitas à nonnullis exerceatur: Nos petitionibus, quæ super his nuper nobis factæ sunt, hâc perpetuò valiturâ decretali respondendum esse duximus, ut neque dolosis sua fraus suffragetur, neque ignotos perdat insciti: sic enim pastoris officium exequimur, dum gregem nobis commissum ab æternæ damnationis periculo eripere modis omnibus studemus. Primùm igitur damnamus ea omnia cambia, quæ sicca nominantur, & ita confinguntur, ut contrahentes ad certas nundinas, seu ad alia loca cambia celebrare simulant, ad quæ loca ii, qui pecuniam recipiunt, literas quidem suas cambii tradunt, sed non mittuntur, vel ita mittuntur, ut transacto tempore, unde processerant, inanes referantur, aut etiam nullis hujusmodi literis traditis, pecunia ibi denique cum interesse reposcitur, ubi contractus fuerat celebratus: nam inter dantes & recipientes usque à principio ita convenerat, vel certè talis intentio erat, neque quisquam est, qui in nundinis, aut locis supradictis, hujusmodi literis receptis solutionem faciat. Cui malo simile etiam illud est, cùm pecuniæ, sive depositi, sive alio nomine ficti cambii traduntur, ut postea eodem in loco, vel alibi cum lucro restituantur. Sed & in ipsis cambiis, quæ realia appellantur, interdum (ut ad nos perfertur) Campsores præstitutum solutionis terminum, lucro ex tacita vel expressa conventione recepto, seu etiam tantummodò promisso, differunt. Quæ omnia nos usuraria esse declaramus, & ne fiant districtiùs prohibemus. Porrò ad tollendas quoque in cambiis, quantum cum Deo possumus, occasiones peccandi, fraudesque fœneratorum, statuimus, ne deinceps quisquam audeat, sive à principio, sive aliàs, certum & determinatum interesse, etiam in casum non solutionis, pacisci, neque realia cambia aliter, quàm pro primis nundinis, ubi illæ celebrantur, ubi verò non celebrantur, pro primis terminis juxta receptum locorum usum exercere, abuso illo prorsus rejecto, cambia pro secundis & deinceps nundinis, sive terminis exercendi. Curandum autem erit in terminis, ut ratio habeatur longinquitatis & vicinitatis locorum, in quibus solutio destinatur, ne dum longiores præfiguntur, quàm loca destinatæ solutionis desiderant, fœnerandi detur occasio. Quicunque contra hanc nostram constitutionem commiserit, pœnis, à sacris canonibus contra usurarios inflictis, se noverit subjacere. Eos verò, qui conspirationes fecerint, vel congestam undique pecuniam ita ad se redegerint, ut quasi monopolium pecuniæ facere videbuntur, pœnis, quæ à jure contra exercentes monopolia constitutæ sunt, teneri sancimus. Rom. 5. Cal. Febr. 1575.

a *De cambiis & cambiorum institutis ac abusibus vide Ant. 2. part. tit. 1. c. 7. §. 47. de Laur. de Radulph. de usuris. c. consuluit. p. 2. q. 26. Ang. Sylv. Tab. Cajet. tract. de camb. Soto de just. & jure l. 6. q. 8. art. 1. Navar. c. 17. Joseph. Anglez de camb.*

TITULUS XII.

DE FORMA CONTRAHENDI CENSUM.

PIUS QUINTUS.

Census est rei immobilis fructiferæ in pecunia numerata contractus, nec super fructibus censui augeri vel creari potest, cujus pretium semel constitutum immobile permanet.

CAP. I.

CUm onus Apostolicæ servitutis obeuntes, cognoverimus, innumeros celebratos fuisse, & indies celebrari censuum contractus, qui nedum non continentur intra limites, à nostris antecessorib. eisdem contractibus statutos, verùm etiam, quod deterius est, contrariis omninò pactionibus, propterea ardentem avaritiæ stimulum, legum, etiam divinarum manifestum contemptum præ se ferunt, animarum, prout tenemur, saluti consulentes, ac piarum mentium petitionibus etiam satisfacientes, tam gravi morbo, lethiferoque veneno, salutari antidoto non mederi.

Hâc igitur nostrâ constitutione statuimus *a*, censum seu annuum reditum creari, constituive nullo modo posse, nisi in re immobili, aut quæ pro immobili habeatur, de sui natura fructifera, & quæ nominatim certis finibus designata sit.

Rursum nisi verè in pecunia numerata, præsentibus testibus, ac Notario, & in actu celebrationis instrumenti, non autem priùs recepto integro, justoque pretio.

Solutiones quas vulgò anticipatas appellant, fieri, aut in pactum deduci prohibemus.

Conventiones, directè aut indirectè obligantes ad casus fortuitos eum, qui aliàs ex natura contractûs non tenetur, nullo modo valere volumus.

Quemadmodum nec pactum, auferens aut restringens facultatem alienandi rem censui suppositam, quia volumus rem ipsam semper, & liberè, ac sine solutione laudemii, seu quinquagesimæ, aut alterius quantitatis vel rei, tam inter vivos, quàm in ultima voluntate alienari.

Ubi autem vendenda sit, volumus dominum censûs aliis omnibus præferri, eique denunciari conditiones, quibus vendenda sit, & per mensem expectari.

Pacta continentia, morosum censûs debitorem teneri ad interesse lucri cessantis, vel ad cambium, seu certas expensas aut certa salaria, aut ad salaria, seu expensas me-

a *Census variæ significationes explicantur apud Cassiodor. lib. 3. variar. epist. penult. & l. 2. §. post deinde. ff. de origine jur. Theophil. in §. ult. instit. de Libertinis, quomodo verò differat à pensione emphyteutica, & aliis similibus, habet ex gloss. & Pan. in cap. constitutus. de religiosis domibus. & Bal. in titul. de pace Const. in verb. persolvere.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dio juramento creditoris liquidandas, aut rem censui subjectam, sive aliquam ejus partem amittere, aut aliud jus ex eodem contractu sive aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam pœnam cadere, ex toto irrita sint & nulla.

Imò & censum augeri, & novum creari super eadem vel alia re, in favorem ejusdem, aut personæ per eum suppositæ, pro censibus temporis vel præteriti, vel futuri, omnino prohibemus.

Sicut etiam annullamus pacta continentia solutiones onerum ad eum spectare, ad quem aliàs de jure, & ex natura contractûs non spectarent.

Postremò census omnes in futurum creandos, non solùm re in totum vel pro parte perempta, aut insuctuosa in totum vel pro parte effecta, volumus ad ratam perire, sed etiam posse pro eodem pretio extingui: Non obstante longissimi etiam temporis, ac immemorabili, imò centum & plurium annorum præscriptione, non obstantibus aliquibus pactis, directè aut indirectè talem facultatem auferentibus, quibuscunque verbis aut clausulis concepta sint.

Cum verò traditione pretii reditus extinguendus erit, volumus per bimestre ante id denuntiari ei, cui pretium dandum erit, & post denuntiationem, intra annum tamen, etiam ab invito, pretium repeti posse, & ubi pretium nec volens intra annum exigat, volumus nihilominùs quandocunque reditum extingui posse, prævià tamen semper denunciatione, de qua suprà, & non obstantibus his, de quibus suprà: idque observari mandamus, etiam quod pluries ac pluries denunciatum fuisset, nec unquam effectus secutus fuisset.

Pacta etiam continentia pretium censûs extra casum prædictum ab invito, aut ob pœnam, aut ob aliam causam repeti posse, omninò prohibemus.

Contractusque sub alia forma posthac celebrandos fœneratitios judicamus.

Et ita illis propterea non obstantibus, quicquid vel expresse vel tacitè contra hæc nostra mandata dari, remitti aut dimitti contingat, à fisco volumus posse vendicari. Hanc autem salutiferam sanctionem, nedum in censu noviter creando, verùm etiam in creato quocunque tempore alienando, modo post publicationem constitutionis creatus sit, perpetuò & in omnibus servari volumus.

Declarantes pretium semel censui constitutum, nunquam posse ob temporum, aut contrahentium qualitatem, seu aliud accidens, nec quoad ultimò contrahentes, minui vel augeri.

Et licèt legem ipsam ad contractus jam celebratos non extendamus, illos tamen omnes, in quos sub alia forma pervenerunt census, hortamur in Domino, ut singulos contractus, censuræ bonorum religiosorum subjiciant, & animarum saluti consulant. Rom. 14. Calend. Febr. 1568.

TITULUS XIII.

DE TESTAMENTIS ET ULTIMIS VOLUNTATIBUS.

PAULUS III.

Piis locis, qui testandi facultatem non habent Prælati, jure legati, vel donationis decimam tantum partem bonorum relinquere possunt.

CAP. I.

ROmanus Pontifex, qui ex assumpta sedis Apostolicæ benignitate in favorem Ecclesiarum, hospitalium, & aliorum piorum locorum diversa privilegia concedere consuevit, si processu temporis tendunt in abusum, illa moderari, ac desuper opportunè providere solet, prout rerum & temporum qualitate pensatâ conspicit in Domino salubriter expedire. Sanè non absque animi molestia accepimus, quòd nonnulli Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, aliæque personæ Ecclesiasticæ, tam seculares, quàm diversorum ordinum & militiarum regulares, non habentes de eorum rebus ac bonis testandi & disponendi facultatem, & Ecclesias, hospitalia, & alia pia loca, quibus à dicta sede Apostolica capiendi res & bona ex testamento, vel alia dispositione illorum, qui aliàs de rebus & bonis eorum disponere non possent, facultas est concessa, hæredes instituunt, & in testamentis, sive eorum dispositionibus, plura legata seu ordinationes, in favorem diversarum personarum, ac alios usus, in quos bona & res hujusmodi transmittere non possent, faciunt: Hospitaliaque, Ecclesiæ, & loca pia hujusmodi, sive eorum Rectores fidem testantium seu disponentium insequent, legata ipsa, & in testamentis, seu aliis, etiam inter vivos dispositionibus, ordinata adimplent, ex quo Camera Apostolica circa res & bona, spolia nuncupata, per obitum Archiepiscoporum, Episcoporum, Prælatorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum hujusmodi, absque testandi & disponendi facultate decedentium, remanentia in suis juribus detrimentum patitur, & jactaram. Et quia nostrum est, in præmissis taliter providere, quòd ipsius Cameræ jurium debita ratio habeatur, motu proprio, & ex certa nostrâ scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, tenore præsentium, omnia & singula privilegia, facultates, gratias, literas, & indulta, quibuslibet Ecclesiis, etiam Metropolitanis, monasteriis, hospitalibus, etiam ab Archiepiscopali sancti Jacobi in Augusta de urbe dependentibus, seu causam habentibus, ac aliis piis locis ubiliber constitutis, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos & sedem præfatam, super capiendis seu acquirendis hæreditatibus, rebus, ac bonis, ex testamento, donatione inter vivos, vel aliâ quacunque dispositione, quorumcunque Archiepiscoporum, Episcoporum, Prælatorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, secularium vel regularium, utcunque etiam, ut præfertur, qualificatorum, quàcunque præeminentiâ, ac dignitate, & auctoritate fulgentium, etiamsi S. R. E. Cardinalis fuerit, de hæreditatibus, rebus, & bonis hujusmodi facultatem disponendi non habentium, vel aliàs quomodolibet concessa, etiamsi usu recepta sint, moderantes, volumus, decernimus & declaramus, quòd Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, & personæ hujusmodi, de rebus ac bonis eorum, à nobis, vel à dicta sede facultatem testandi seu disponendi non habentes, decimam partem tantùm rerum & bonorum eorundem mobilium & immobilium, & se moventium, ac pecuniarum Ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, & pïis locis capiendi & acquirendi facultatem hujusmodi habentibus tantùm, non per viam institutionis hæredum, seu donationis, vel legati in vita seu in morte relinquere, & Ecclesiæ, monasteria, hospitalia, & pia loca hujusmodi, seu illorum rectores, non nisi decimam partem hujusmodi capere seu acquirere possint, & ad hoc Ecclesiarum, & hospitalium, ac aliorum piorum locorum hujusmodi privilegia, facultates, concessiones, gratias, literas, & indulta quæcunque reducimus, ac moderamur: decernentes sic, & non aliter in præmissis, ac illa quomodolibet concernentibus, & quoad privilegia, facultates, gratias, indulta, etiam in forma brevis in futurum concedendas, per quoscunque, tam ordinariâ, quàm delegatâ, & mistâ auctoritate fungentes, Judices, & personas, etiam dictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ubique judicari, cognosci, ac decidi debere; sublatâ eis & eorum cuilibet quâvis aliter judicandi, cognoscendi, ac decidendi facultate, necnon irritum & inane, quicquid secus super his à quoquam, quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Pius

PIUS V.

Testamenta & donationes acquisitorum ex bonis Ecclesiæ in favorem illegitimorum, etiam legitimatorum, non tamen hoc statalibus expositorum & orphanorum, infirmantur & annullantur.

CAP. III.

QUæ ordini Ecclesiastico noxia esse, & scandalum objicere perhibentur, necesse est, è medio submovere: quod nos pro nostri munetis officio, inter alia incommoda, quæ in oculos nostros incurrunt, de Christi peculio, ne ab indignis & rejectis ignominiosè consumatur, nevé illorum causâ Ecclesiis & pauperibus præripiatur, curam præcipuam habere volentes, de nobis attributæ potestatis plenitudine, revocamus & abolemus omnia & quæcunque privilegia, licentias, dispensationes, & indulta faciendi testamenta, donationes, sive inter vivos, sive causâ mortis, legata, & quascunque alias dispositiones, de dominiis, terris, castris, domibus, & quibuslibet aliis bonis & rebus immobilibus, mobilibus, & se moventibus, necnon pecuniis, juribus, & actionibus, ex beneficiis, fructibus, pensionibus, & aliis rebus Ecclesiasticis qualibuscunque confectis, acquisitis & aliàs quomodocunque provenientibus, necnon de peculio, & aliis etiam solâ industriâ, labore, muneribus, aut quocunque alio modo partis; cujuscunque qualitatis, quantitatis, speciei, naturæ, & valoris existentibus, in quoscunque illegitimos, sive suos, sive extraneos, etiam legitimatos, eosdemque ex toto, vel in parte hæredes instituendi, & substituendi, seu quòd ipsi in prædictis ab intestato succedant, cæterasque hujusmodi facultates & permissiones, ac etiam habilitationes, & capacitates succedendi in bonis & rebus feudalibus & emphyteuticis, ab Ecclesiis, monasteriis, & piis locis profectis, quibuscunque personis secularibus, & quorumcunque ordinum, necnon militiarum, & hospitalium, regularibus, ac Romanæ Curiæ officialibus, & aliis curialibus, euriamque ipsam sequentibus, & etiam urbis Romæ civibus, ac palatia, ædes, census, aliaque bona, in ea, ejusque districtu habentibus, nostris quoque & aliorum Romanorum Pontificum familiaribus, Ecclesiarum Prælatis, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & aliis cujuscunque dignitatis, ordinis, & conditionis existentibus, illorumque, & aliis Ecclesiis, capitulis, conventibus, ordinibus, militiis, hospitalibus, collegiis, officiis, & locis, ac prædictæ urbi, aliisque civitatibus, provinciis, & dominiis, eorumque dominis, populis, civibus, & incolis, tam per fel. record. Sixtum IV. Innocentium VII. Alexandrum VI. Julium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Julium III. Paulum IV. Pium IV. & qui ante illos fuerunt, alios quoscunque Romanos Pontifices, ac nos, & sedem Apostolicam, ejusque legatos, etiam de latere, nuncios, notarios, comites, collegia, officia & loca, etiam per modum statuti perpetui, generalis legis, initi & stipulati contractûs seu quasi, & aliàs sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis restitutivis, perseverativis, mentis, attestativis, derogatoriarum derogatoriis, aliisque fortioribus, efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, deque simili potestatis plenitudine, ac prædictorum Cardinalium consilio, & maturâ deliberatione in consistorio habitâ, necnon considerationc, intuitu, contemplatione, vel ad instantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, etiam ob remunerationem laborum & obsequiorum nobis & dictæ sedi impensorum, refectionem damnorum, compensationem jurium cessorum vel ablatorum, navatæ militiæ contra hæreticos & infideles, seu prædictæ urbis ornatu, & frequentatione, ac quibuscunque aliis usibus, ac etiam necessariis & piis causis concessa, & multiplicatis vicibus confirmata, innovata, extensa, & moderata, & quantocunque tempore pacificè observata, quoad eam partem, quæ illegitimos prædictos tangit duntaxat, etiam si illa contineant, quòd omnes Curiales Curiam sequentes, & alii, sive Ecclesiastici, etiam Cardinales, sive Mundani, qui palatia, domos, & prædia urbana vel rustica ædificaverint, aut census, aliavé bona acquisiverint, aut aliàs acquisita habuerint in dicta urbe, & circum eam ad milliaria decem, ex bonis, seu fructibus Ecclesiasticis, hi tales de illis, necnon juribus & jurisdictionibus omnibus, in favorem illegitimorum, ac quomodolibet inhabilium & incapacium, sive inter vivos, sive causâ mortis disponere, eosque hæredes & successores universales, vel particulares instituere & substituere, & si intestati decesserint ipsi illegitimi & incapaces, in illis succedere possint, quodque per quascunque revocationes, derogationes, aut alias contrarias dispositiones illis, quorum interest, præjudicari nequeat, & si ullo unquam tempore præjudicatum, aut derogatum quoquo modo apparuerit, jus quæsitum ablatum, & literæ revocationum & derogationum hujusmodi juris quæsiti, ablatæ censeantur: sicque per quoscunque Judices judicari debeat, & etiam diffiniri. Ac pariter tollimus & abrogamus omnes & quascunque facultates similia concedendi, legatis, nuntiis, notariis, comitibus, collegiis, officiis, & aliis supradictis, quorum omnium tenores, ac si ad verbum inferentur, habemus præsentibus pro expressis. Ita ut privilegiorum, dispensationum, facultatum, habitionum, capacitatum, indultorum, & aliorum supradictorum sic revocatorum, aut etiam literarum legitimationis prætextu, nullus omnino de hujusmodi bonis, rebus, pecuniis, juribus, jurisdictionibus, & actionibus, in commodum & favorem illegitimorum utriusque sexûs, sive eorum filiorum, sive consanguineorum, affiniumvé, sive extraneorum, etiam in statu seculari procreatorum, ac legitimatione quâcunque auctoritate donatorum, & ad hujusmodi res & bona, ejusque successionem, testato vel intestato, idoneorum & capacium effectorum, sive a testamento, sive donatione, sive legato, sive eleemosynâ, sive alio quocunque titulo, & pio opere (exceptis in communi, ac omni fraude, conventione, seu compositione cessante, Hospitalibus expositorum, & orphanorum) disponere, nec illegitimi ipsi in eis ab intestato, sive protinùs, sive per interpositas personas, ac quomodocunque succedere, aut illa aliàs ad eos, etiam per quemcunque circuitum multiplicatarum in alios capaces successionum, ullo tempore devenire possint. Ac etiam nulla esse, & pro infectis habere volumus omnia & quæcunque facta hucusque testamenta, legata, donationes, & alia disposita hujusmodi, quæ viventibus adhuc testatoribus, aut aliàs, locum non habuerunt, ac pariter ab intestato successiones non tamen litigiosas, quæ plenarium non sunt effectum sortitæ. Dehinc vero districtiùs prohibemus, ne talia sive in prædictos illegitimos utriuslibet sexûs, sive in illorum conjuges, sive ipsorum parentes, filios, descendentes, ascendentes, vel alios cognatos, sive viventibus, sive defunctis ipsis illegitimis, etiam paupertatis, dotis, aut alterius cujuscunque pii operis intuitu fiant, nevé ipsi unquam in rebus, bonis, pecuniis, juribus, jurisdictionibus, & actionibus prædictis, sive totis, sive in parte succedant, aut illa ad ipsos, quâvis dispensatione suffultos, etiam per prædictum circuitum deveniant, nevé de eis ulla in alium seu alios concessio, donatio, translatio, aliavé dispositio fiat, aut alia bona similia vel dissimilia, illegitimis aut aliis supradictis concedantur. Quòd si prædictorum quisquam fuerit præsentium violator, testamentum, donatio, legatum, & dispositio,

a *C. fin. de pecul. cler. Abb. in c. cum esset. in relict. col. 1. Barb. in tract. de præst. Card. 1 part. quæst. 4. Joan. Mai. in 4 sent. distinct. 24. quæst. 20. Ang. in verb. clericus. 2. §. 13. Sylvest. verb. Clericus. 4. quæst. 2. Alvar. Pelag. de planct. Eccles. 2 part. art. 28. col. 3. Archid. in sum. 12. q. 5.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnino non teneat, nec etiam quoad alios capaces, & res aliàs valeat, ficque disponens privilegio, dispensatione, facultate, & indulto prædicto, ejusque usu & commodo, etiam in cæteris omnibus, ipso sit jure privatus. Nemo quantumvis capax, illius prætextu fructus, res, pecunias, aut prorsus alia bona sua faciat, nec illa detinens præscriptione, aut ullo alio juris præsidio adjuvetur, sed ad integram illorum restitutionem, quocunque temporis lapsu non obstante, debeat coërceri. Ita ut omnes in Ecclesiis, monasteriis, beneficiis successores, tam conjunctim, quàm divisim, quisque videlicet pro rata parte sua, illa omni tempore recuperare possint, & qui primus cæteris ab eo monitis & negligentibus judicium intendere rit, ei soli res tota meritò vendicetur. Nullis verò hujusmodi successoribus, pro prædictis insistentibus, ac etiam de peculio aliàs, quàm ex rebus Ecclesiasticis confecto, locorum ordinarii, tam concessorum & relictorum illegitimis, eorumvé causâ, quàm quorumcunque aliorum bonorum immobilium, mobilium, & se moventium, necnon pecuniarum, fructuum, rerum, & jurium, aliàs sub dictis testamentis, donationibus, legatis, & dispositionibus comprehensorum, corporalem possessionem, amotis inde & expulsis quibuscunque detentoribus, sive incapacibus sive capacibus, per se vel alium, seu alios, libere apprehendant, & apprehensam hujus sedis nomine custodiant, donec ipsa sedes de illis, uti tum tulerit piorum operum necessitas, duxerit providendum. Bona verò, res, & jura feudalia, vel emphyteutica (aliis legitimis ad ea fortè vocatis non existentibus) eo ipso devoluta, & juri ac proprietati suarum Ecclesiarum & locorum restituta, & cum reliquis eorum bonis consolidata esse declaramus.

PIUS IV.

Bona Ecclesiastica sine indulto Apostolico ultimæ voluntatis arbitrio non relinquuntur.

CAP. IV.

GRave nobis & molestum accidere solet, cùm de personarum Ecclesiasticarum actionibus, quæ integritatis exemplo cæteris præstare debent, ea nobis deferuntur, quæ & eorum famæ sinceritatem denigrare, & Cameræ nostræ Apostolicæ incommodum ac detrimentum afferre videntur: unde nos, ut malitiosorum pravis intentionibus occurrere valeamus, debita postmodum remedia in medium afferre, & perniciosis fraudibus, prout ex universalis nostræ Curiæ solicitudine tenentur, obviare cogimur. Cùm itaque (sicut ex proborum & fide dignorum hominum relatione nuper accepimus) quamplures Prælati, Presbyteri, & aliæ Ecclesiasticæ personæ diversarum provinciarum, locorum, & dominiorum, & præsertim regni Neapolis, nulla à nobis, seu sede Apostolicâ, facultate testandi suffulti vel muniti, sed temeritate propriâ, & forsan ad suorum importunam suggestionem impulsi, in eorum ultimis voluntatibus testamenta sua condendo, ac donationes, seu legata, aut codicillos faciendo, de bonis suis diversimode, licèt id facere nullo modo *a* possint, neque debeant, disponere audeant, ipsaque bona, sub diversis confictis prætextibus & coloribus, hospitalibus, ac piis locis, & forsan cum promissionibus clandestinis, quòd eorum consanguineis vel affinibus, aut aliis personis ab eisdem testatoribus nominatis, post illorum obitum, ab ipsis hospitalibus & locis, de certa seu quota portione bonorum hujusmodi subveniatur, testari, relinquere, legare, codicillari non erubescant, in dictæ Cameræ grave damnum & præjudicium maximum, dictæ Cameræ indemnitati opportunè consulere, & inconvenientibus hujusmodi, pro officii nostri debito, congruum remedium adhibere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac maturâ deliberatione nostrâ, non ad tuam, vel alterius pro te, nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium decernimus & declaramus, omnia & singula testamenta, donationes in illis, vel mortis causâ factas, codicillos, legata, & quæcunque alia in ultimis voluntatibus, per quoscunque Ecclesiarum prælatos, etiamsi Patriarchali, Archiepiscopali, vel Episcopali præfulgeant dignitate, ac quorumvis monasteriorum cujuscunque ordinis Abbates, seu commendatarios, ac presbyteros, & alias quaslibet Ecclesiasticas personas prædictas, & quascunque alias, quæ ex bonis & reditibus Ecclesiasticis, & beneficiorum fructus percipiunt, absque nostra, seu ejusdem sedis, speciali licentia & facultate quomodolibet, quæ in futurum ab illis quocunque prætextu, aut quæsito colore, etiam in favorem hospitalium, & aliorum piorum locorum hujusmodi de dictis reditibus fieri, condi, & testari, seu relinqui, aut quovis ultimæ voluntatis titulo disponi contigerit, nulla, irrita, inania, invalida, ac nullius roboris, vel momenti fore, & esse, ac nemini, neque etiam hospitalibus, & piis locis præfatis (cùm ad Cameram ipsam solùm fraudandum, prout ex multis fraudibus desuper commissis & repertis nobis constituit, præmissa fieri, clarè appareat) ullatenus deinceps suffragari, neque subsistere, aut testamentis suis hujusmodi quenquam juvare, aut tueri, nec effectum aliquem ullâ ratione habere, vel sortiri.

a *Ut in c. quia nos. & c. relatum. 2. de test.*

TITULUS XIV.

DE NAUTIS ET NAUFRAGIUM PATIENTIBUS.

JULIUS TERTIUS.

Naufragata bona occupantes, & nautas impedientes, excommunicantur, qui verò ea opitulantur, condemnatione Pontificiâ remunerantur.

CAP. I.

ORdinamus, statuimus, firmiterque & inviolabiliter observari mandamus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis, necnon decem millium ducatorum auri largorum Cameræ Apostolicæ applicandorum pœnis, quatenus in urbe Roma, suisque portibus & ripis, aliisque omnib. & singulis civitatibus, terris, castris, ripis, portibus, & plagis, Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subjectis, etiam Prælatorum, dominorum temporalium, & Baronum dictarum terrarum, in quibus est commercium maritimum, persona aliqua cujuscunque gradûs, Ecclesiastici vel secularis, communiter vel divisim, officialis aut privatus, etiam Cardinalatûs honore fulgens, deinceps non audeat vel permittat præbere impedimentum, aut genus aliquod molestiæ præstare, dictis nautis & mercium conductoribus subditis Imperatoris, qui cùm bono aut iniquo tempore infortunium aut naufragium patiantur, in dictis ripis, aut prope ripas, vel intra mare, seu in aliqua parte illius, aut portibus seu plagis (quod Deus avertat) aut quovis alio voluntario aut necessitato, infortunato aut pacifico modo, eos inibi applicare contingat, in quamcunq; ripam, portum, aut plagam dictarû terrarum, quinimò illi favore & opere gratiosis recipiantur, & benignè tractentur, restituendo & restitui faciendo res & bona eorum, in talibus navigiis conducta, si ea per aliquem vel aliquos detineri & occupari contingat, vel in posterum occupabuntur aut detinebuntur, ad effectum, ut stante hujusmodi bona comparatione eorum querelæ cessent, & illi libentiori animo conducant ad loca prædicta se & eorum merces. Et ut Christi fideles ad præmissa alliciantur, ac ab eis, naufragium hujusmodi patientibus, promptiora subsidia præbeantur, omnib. & singulis utriusque sexûs Christi fidelibus, qui auxilium, consilium, & favorem, naufragium patientibus in reparatione & conservatione suorum bonorum præstiterint, 10. annos & totidem quadragenas, de injunctis eis pœnitentiis, in Domino relaxamus. Rom. 22. Octobr. 1554.

PAULUS III.

Furatur res, quæ jacens post naufragium in ripis aut portibus locorum maritimorum diripitur, repulso omnis consuetudinis prætextu, nisi restituatur.

CAP. II.

JUlius Papa II. considerans, tam civili, quàm canonicâ lege, licere unicuique naufragium suum impunè colligere, ac jacta in mari, allevandi oneris causâ, recuperare, illaque diripientes furtum committere, & graviter delinquere, ac Christianos naufragium patientes, rebus suis spoliantes, diversis pœnis puniri: & propterea consuetudinem prædictam, tanquam contra regulam fidei, quâ unus alteri auxilio esse tenetur, meritò corruptelam appellari, neminique suffragari debere, cujuscunque temporis cursu munitam: Volensque (sicut ejus incumbebat pastorali officio) omnium mari terrâque ad almam urbem nostram venientium, securitati & tranquillitati providere, periculisque hujusmodi obviare, ac venientium ad almam urbem, ex omnibus mundi partibus, tanquam ad matrem, de necessariis cum opulentia providere, necnon animarum eorundem Christi fidelium saluti consulere, motu proprio, non ad alicujus sibi super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de ejus mera deliberatione, & ex certa sua scientia, consuetudinem capiendi & retinendi bona, per naufragium vel jactum, levandi navis gratiâ, aut aliâ necessitate urgente, factum ad littora maris, civitatum, terrarum, & locorum Rom. Ecclesiæ mediatè vel immediatè subjectorum pertinentia, allegari non posse, illamque nulli, in judicio vel extra illud, suffragari debere, auctoritate Apostolicâ decrevit & declaravit: Et ultra pœnas, tam à lege, quàm à canone, contra tales spoliantes bonis sui Christianos naufragium patientes, & raptores in littore maris, civitatum, terrarum & locorum, Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subjectorum, hactenus inflictas, quas pro potiori cautela innovavit & confirmavit, talium spoliantium, cujuscunque auctoritatis & dignitatis forent, bona & jura quæcunque præmissa, confiscavit & publicavit, illaque Cameræ Apostolicæ confiscata, & publicata, & locorum dominos id fieri permittentes, excommunicatos eo ipso fore decrevit, & etiam declaravit: Dictosque raptores in flagranti crimine repertos, ut latrones & grassatores puniri posse, aliàs ut fures: præterquam, si nautis in manifesto naufragii & submersionis periculo constitutis, eorum opem & auxilium implorantibus & exposcentibus, non absque vitæ discrimine, in personarum & rerum conservatione auxilio fuerint, vel aliàs ab imminentis & præsentanei naufragii periculis, ipsorum labore & operâ liberaverint, & salvos reddiderint, aut bona jam deperdita recuperaverint.

FINIS.

SEPTIMI DECRETALIUM LIBER TERTIUS.

TITULUS PRIMUS.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

Clerici habitûs decore modesti incedant, ornatum luxus ornatum fugientes, sub pœna beneficiorum, quæ possident.

CAP. I.

CLERICI temperatè ac modestè omnia faciant, & tam beneficiati, quàm in sacris ordinibus constituti, *a* comam neque barbam non nutriant, neque mulas aut equos cum phaleris, ornamentisque ex velluto aut serico factis, habeant, sed ejusmodi rebus, ex panno tantùm aut corio simpliciter utantur. Si quis contrafecerit, excommunicationem incurrat, & si post legitimam admonitionem in hujusmodi pertinacia obstinatus permanserit, beneficiis omnibus, quæcunque habet, privatus sit, & esse censeatur, eaque sic vacantia, à sede Apostolica liberè impetrari valeant.

a *Cap. clericus. de vita & honestate clericorum. Ex Concilio Carthaginensi 4.*

PIUS IV.

Clerici non solùm internâ vitæ munditiâ, verùm etiam exterius decenti habitûs ornatu & modestiâ vitæ integritatem & gravitatem probent.

CAP. II.

NOs pro pastorali officii nostri sollicitudine, Ecclesiasticam disciplinam temporum difficultate, ac hominum malitiâ, licentiâque deterius labentem, quantum nobis ex alto conceditur, in pristinam sacrorum canonum observantiam reducere cupientes, considerantes-

Universidad de Deusto
Biblioteca

que conveniens esse, ut clerici, maximè qui in sacris ordinibus constituti, aut beneficiati existunt, cujuscunque gradûs existant, non solùm interius vitæ munditiâ *a* ac virtutum splendore, cæteris præfulgent, verùm etiam exterius, in eorum habitu & vestibus, gravitatem & morum honestatem, quæ ipsos decet, præ se ferant, statuimus, decernimus, & ordinamus, quod omnes & singuli clerici, qui dignitates, personatus, canonicatus, & præbendas, parochiales Ecclesias, aut alia quæcunque beneficia Ecclesiastica, qualiacunque sint, obtinent, vel qui in quibusvis sactis ordinibus constituti sint, qui in hac alma urbe nostrâ permanent & moram trahunt, & in illo inducti incedant cum debita & congrua tonsura, vestes exteriores antè infra genua se extendentes, ita ut à vestibus & sagis laicorum omninò differant, gestent, sub pœna excommunicationis, ac sub aliis, ac etiam crescente eorum contumaciâ, beneficiorum privationis, arbitrio nostro, seu dilecti filii nostri Jacobi titul. S. Mariæ in Cosmedin. in hac alma urbe ejusque districtu Vicarii generalis, imponent. pœnis in eventu contraventionis incurrent.

NICOLAUS V.

Concubinarii privantur officiis, & inhabiles ad officia & beneficia declarantur.

CAP. III.

SI diligenter attendimus vitia singula, quæ in conspectu populi decus vilescere faciunt clericale *b*, quam odibilis sit incestus in clero, crimen incestus hujusmodi, quod plerique, propter illius impunitatem, sibi blandiuntur minimè verendum, imò quasi non fore peccatum, non immeritò cohibere compellimur, & præsertim eò propensius in curia nostra, quò illud ibidem videtur scandalosius, & ab aliis periculosius trahitur in exemplum. Hinc est, quòd nos præsentis constitutionis edicto, universis & singulis sedis Apostolicæ officialibus, necnon quævis Romanæ curiæ officia exercentibus, etiam ratione officiorum hujusmodi, ipsius sedis officiales non censeantur, & aliis quibuscunque clericis eandem curiam sequentibus, districtius inhibemus, ne quisquam ex eis concubinam publicè in domo sua, aut alibi, ut illius turpi commercio liberius utatur, teneat: seu quicunque mulierem ad aliorum turpem usum hujusmodi, aut quamcunque mulierem in præsentiarum tenuerit, nisi post præsentium publicationem in valvis Basilicæ Principis Apostolorum de urbe, & in cancellaria nostra faciendam (quam etiam vim habere volumus monitionis peremptoriæ) infra novem dies, ab hujusmodi excessu, realiter & cum effectu destiterit, ac concubinam seu mulierem ipsam penitus & omninò dimiserit, quodque quisquis in antea concubinam vel mulierem talem tenere præsumpserit, omnibus beneficiis suis Ecclesiasticis, necnon quæ in dicta curia obtinent vel exercent, officiis, sint ipso facto privati, illaque extunc possit per quoscunque alios liberè impetrari, iidemque privati, necnon quicunque alii concubinas & mulieres hujusmodi, contra præsentem prohibitionem tenere præsumentes, inhabiles censeantur ad beneficia obtinenda, & in dicta curiâ officia hujusmodi exercenda, nec illorum capaces efficiantur, nisi inhabilitatem suam antea, per dictæ sedis literas obtinuerint aboleri, & interim per eos in prædictis gesta habeantur pro infectis.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

Incontinentes clerici & scelerii contra naturam horrore infecti, sacris canonum & juris civilis statutis plectuntur. Idem in concubinariis decernitur.

CAP. IV.

UT clerici præsertim castè continenterque juxta canonum præcepta vivant, statuimus, ut contrafacientes acriter secundum canones puniantur. Si qui verò, tam laicus, quam clericus, de crimine, propter quod venit ira Dei in filios diffidentiæ, convictus fuerit, pœnis per sacros canones, aut jus civile, respectivè impositis puniatur. Concubinarii autem, sive laici sive clerici fuerint, eorundem canonum pœnis mulctentur, neque superiorum tolerantia, seu prava consuetudo, quæ potiùs corruptela dicenda est, à multitudine peccantium, aliavè quælibet excusatio, eis aliquo modo suffragetur, sed juxta juris censuram severè puniantur.

PIUS V.

Clerici nefandi criminis contra naturam rei, degradati, & clericali privilegio exauctorati, sæculari jurisdictioni, pœnas easdem, quæ in laicos statutæ sunt, recepturi, tradantur.

CAP. V.

HOrrendum illud *a* scelus, quo pollutæ, fœdatæque civitates tremendo Dei judicio conflagrârunt, acerbissimum nobis dolorem inurit graviterque animum nostrum commovet: ut ad illud, quantum potest, comprimendum, studia nostra conferamus. Sane Lateranensi Concilio *b* dignoscitur constitutum, ut quicunque clerici illâ incontinentiâ, quæ contra naturam est, propter quam ira Dei venit in filios diffidentiæ, deprehensi fuerint laborare, à clero dejiciantur, vel ad agendam in monasteriis pœnitentiam detrudantur. Verùm ne tanti flagitii contagium impunitatis spe, quæ maxima peccandi illecebra est, fidentius invalescat, clericos hujus nefarii criminis reos, gravius ulciscendos deliberavimus, ut qui animæ interitum non horrescunt, hos certè deterreat civilium legum vindex gladius secularis. Itaque quod nos jam in ipso Pontificatûs nostri principio hâc de re decrevimus, plenius nunc, fortiusque persequi intendentes, omnes quoscunque Presbyteros, & alios clericos seculares & regulares, cujuscunque gradûs & dignitatis, tam ditum nefas exercentes, omni privilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico præsentis canonis auctoritate privamus. Ita quod per Judicem Ecclesiasticum degradati, potestati statim seculari tradantur, qui de eis illud idem capiat supplicium, quod in laicos, hoc in exitio devolutos, legitimis reperitur sanctionibus constitutum. Rom. 3. Cal. Sept. 1568.

TITULUS II.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA VEL PRÆBENDA.

PIUS IV. Ex Concilio Tridentino.

Episcoporum non residentium in diœcesi, avitiq; curam negligentium pœnæ.

a *Ex Concilio Carthag. cap. 45. & ex generali Synodo sept. can. 19. 21. quæst. 4. cap. omnia fallaces. Concil. Trident. sess. 14. cap. 6.* b *In Presbyterorum lasciviam & libidinem sanctiones variæ editæ sunt à summis Pontificibus & Conciliis. Nicæno can. 3. 32. dist. cap. interdicit. & Nannetens. cap. 3. quas refert Burchard. lib. 2. decret. cap. 116. Laco. part. 6. cap. 192. Adde Concil. Tridentin. sess. 22. de reformat. cap. 14. & l. eum qui. C. de Episcop. & cler. 9. Concil. Trident. sess. 25. c. 14.*

a *Jure hoc scelus vocat horrendum & execrandum, post Alex. Alens. 2. part q 143. Trom. 22. 154. Astens. l. 2. tit. 64. Anton. 2. part. tit. 5. cap. 4. Uniguer. cap. 7. §. 3. Ang. Sylv. Tabver. luxur. Peral. tit. de luxuria.* b *C. clerici. de excessibus prælat. & sup. tit. eod. cap. 1.*

CAP.

CAP. I.

DE salute gregis Dominici nobis ex alto commissi attentius cogitantes, eò libenter intendimus, per quæ grex ipse, continuâ suorum cum eo residentia *a* pastorum, præservetur à noxiis, & in devium prolabens, ad rectitudinis tramitem reducatur, ut pastores ipsi residentiam ipsam, prout tenentur, commodius facere, ac circa ipsius gregis curam libentius ac ferventius invigilare, & illum ab errorum præcipitiis præservare, ac in fide orthodoxa, & devotione nostra, continere valeant, opem & operam efficaces impendimus, prout rerum & temporum qualitate pensatâ, conspicimus in Domino salubriter expedire. Hinc est, quòd nos motu proprio non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, universos & singulos venerabiles fratres nostros Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas, ab Ecclesiis & diœcesibus suis absentes, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interdicti ingressûs Ecclesiæ pœnâ, eo ipso, absque alia declaratione, incurrendâ, districtè præcipiendo monemus, ut omnibus postpositis quanto citius, in Romana Curia videlicet moram trahentes, intra unum, extra eam verò in Italia, intra duos, extra vero Italiam existentes, infra 4. menses à die publicationis præsentium, in locis infrascriptis faciendam computandos, se itineri committere, & legitimis itineribus ad Ecclesias seu diœceses suas proficisci, & sese personaliter conferre, ac ibidem, ut tenentur, residere, & pastorale officium exercere debeant. Si quis autem à Patriarchali, Primatiali, Metropolitana seu cathedrali Ecclesia, sibi quocunque titulo, nomine seu jure commissa, quâcunque illæ dignitate, gradu & præeminentiâ præfulgeant, legitimo impedimento, seu justis rationalibus causis cessantibus, sex mensibus continuis extra suam diœcesim morando abfuerit, quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ Ecclesiæ & pauperibus loci, per superiorem Ecclesiasticum applicandorum, pœnam ipso jure incurrant: Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam, eo ipso amittat: crescente verò contumaciâ, severiori sacrorum canonum censuræ subjiciatur *b*, Metropolitanos, Suffraganeos, Episcopos absentes, Metropolitanum verò absentem, suffraganeus, Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ingressûs Ecclesiæ ipso jure incurrenda, infra tres menses, per literas vel nuntium Romano Pontifici denuntiare teneatur: qui in ipsos absentes, prout cujusque major aut minor contumacia exegerit, suæ supremæ sedis auctoritate animadvertere, & Ecclesiis ipsis de pastoribus utilioribus providere poterit, sicut in Domino noverit, salubriter expedire.

CAP. II.

Privilegia & facultates concessæ Episcopis in gratiam pastoralis residentiæ.

EOsdem autem Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos mandatis nostris parentes, & apud suas Ecclesias, seu in earum diœcesibus personaliter residentes, specialibus favoribus & gratiis prosequi volentes, ut liberius & commodius eorum officio fungi valeant, eis & eorum cuilibet, ut quando residerint, etiam prætextu quorumcunque delictorum & excessuum atrociorum, etiam hæreseos & læsæ majestatis criminum, per eos quomodolibet commissorum, ad comparendum personaliter in Romana Curia, per quoscunque Judices ordinarios vel delegatos, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, nisi vigore specialis commissionis, manu nostrâ vel Romani Pontificis pro tempore existentis signatæ, trahi aut citari non possint nec debeant, atque aliter factas citationes & censuras in eis appositas, ac inde secuta quæcunque, nulla & irrita, ac nullius roboris & momenti fore, ac eos minimè afficere aut arctare statuimus & ordinamus. Necnon eos, & eorum quemlibet, ab omnibus & singulis decimis, subditis, & aliis oneribus, ordinariis & extraordinariis quomodolibet nuncupatis, per nos & successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, ac sedem Apostolicam, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac etiam consistorialiter, etiam ad instantiam Regum & Principum quomodolibet, & ex quavis etiam quantumvis urgentissima, justissima, ac pia, & necessaria causa, etiam pro defentione fidei Catholicæ, ratione dictarum Ecclesiarum nunc & pro tempore impositis, illorumque solutione, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium, ex simili scientia, penitus & omnino eximimus & liberamus, nec ad id dilectis filiis modernis & pro tempore existentibus, S. R. E. Camerario, necnon Cameræ Apostolicæ Thesaurario, præsidentibus & clericis, ac decimarum, subsidiorum, & aliorum onerum hujusmodi collectoribus & subcollectoribus, seu exactoribus, & commissariis ad id pro tempore deputatis, etiam vigore quorumcunque privilegiorum, indultorum, & literarum, etiam præsentibus derogantium, ac illarum totum tenorem de verbo ad verbum exprimentium, eis quomodolibet concessorum & concedendorum cogi, seu compelli, & ob non solutionem, hujusmodi aliquas sententias, censuras, & pœnas incurrere posse decernimus, illisque & quibusvis aliis, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub nostræ indignationis, necnon excommunicationis, aut suspensionis, aut privationis suorum officiorum & beneficiorum, quæ obtinent, & pro tempore obtinebunt, eo ipso incurrendis pœnis, eosdem Episcopos, Archiepiscopos, Primates & Patriarchas, sic in dictis Ecclesiis, vel earum diœcesibus residentes, quamdiu in illis residerint, ut præfertur, ad solutionem decimarum, subsidiorum, & onerum præfatorum cogere, ac propter eorum non solutionem excommunicationis aut alias sententias, censuras, & pœnas promulgare quoquo modo audeant seu præsumant, districtiùs inhibemus. Et insuper eisdem Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, & Patriarchis, sicut præmittitur, residentibus, ultra privilegia & indulta eis per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac sedem Apostolicam, & generalia, & Cancellariæ Apostolicæ regulas concessa, quæ in suo robore permanere volumus, tanquam dictâ sede delegatis in quibuscunque civilibus, criminalibus, vel mistis causis, contra quoscunque clericos seculares particulares, ac etiam extra eorum monasteria seu regularia loca degentes regulares quomodolibet exemptos, auctoritate nostrâ procedere, & causas ipsas cognoscere, fineque debito terminare, ac quicquid terminaverint, exequi & observari facere, ipsosque exemptos pro tempore delinquentes, juxta eorum excessus & delicta, punire, corrigere, & omnem jurisdictionem in eos exercere, omniaque alia & singula, in præmissis & circa ea quomodolibet necessaria & opportuna, quæ nosmet facere, exercere, & exequi possemus, in omnibus & per omnia facere, exercere, & exequi liberè licitè valeant, plenam & liberam licentiam ac facultatem, auctoritate & tenore prædictis concedimus. Decernentes, ac eorum ordinationibus, interlocutionibus & decretis, ante diffinitivam sententiam, vel vim diffinitivæ habentem, & ubi agetur de morum correctione, nullatenus, etiam ad nos & sedem Apostolicam appellari posse: & nihilominus per appellationes quascunque contra præsentium tenorem quomodolibet interpositas, minime causas devolvi, aut etiam per quasvis inhibitiones, etiam quibusvis censuris & pœnis, eis à quibusvis Judicibus ordinariis vel delegatis forsan faciendas, illa-

a *Residentia pastoralis commendatur Conc. Trident. sess. 4. Constantinopolitan. can. 17. & 24. Antioch. Can. 17. Agathens. can. 39.* b *Extat can 20. 7. q. 1. quo Episcopus in Ecclesia non residens, sed per diversa loca vagatus redire recusans, in monasterium detruditur. Greg. lib. 5. Epist. 23.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum ulteriorem cognitionem & expeditionem, & ubi de morum correctione agetur, etiam legitimam executionem minimè impediri, aut censuris & pœnis hujusmodi ligari aut irretiri censere.

IDEM.

In favorem studiorum excusatur absentia à cura pastorali residentiæ, dummodò ordinariorum consensu & auctoritate firmetur.

CAP. III.

SAnctissimus in Christo Pater & Dominus noster, D. Pius, divinâ providentiâ, Papa IV. ad cujus aures nuper pervenit, nonnullos curata, vel aliàs sacros ordines, aut personalem residentiam requirentia beneficia obtinentes, sub prætextu, quòd literis operam dare cupiebant, post confirmationem Concilii Trident per sanctitatem suam, sanctam & publicatam, secum ut literarum studio in loco, ubi illud vigeat generale, actu insistendo, ratione beneficiorum per eos obtentorum hujusmodi, usque ad quinquennium, vel aliud tempus tunc expressam, dummodò infra primum illius annum Subdiaconi fierent, ad reliquos ordines promoveri minimè tenerentur, & tam iidem, quòd interim, quàm alii etiam ad eosdem ordines vel eorum aliquem seu aliquos promoti, quòd similiter studentes, beneficiis per eos obtentis, per vicarios idoneos, per locorum ordinarios, etiam congruâ fructuum beneficiorum hujusmodi portione illis assignatâ, vel aliàs deputandos, in divinis deserviendo, animarum curam illis imminentem exercendo, & alia incumbentia onera supportando, usque ad simile tempus, personaliter in eisdem beneficiis residere non tenerentur, & nihilominùs interea omnes eorundem beneficiorum fructus percipere possent, per ordinariam sanctitatis suæ signaturam, seu pœnitentiariæ suæ officinam dispensari, ubique pariter indulgeri obtinuerunt, nullum in his vel fraudi vel circumventioni locum, præsertim quoad absentes à Romana Curia, de quorum qualitatibus facilis notitia haberi non potest, quantum humanâ ratione provideri potest, relinquere volens, Conc. etiam Tridentini decretis inhærendo, hujusmodi dispensationes & indulta hactenus concessa, ac tam ipsius pœnitentiariæ, quàm Apostolicas, & alias desuper confectas & conficiendas literas, processusque habitos & habendos, per easdem dictis absentibus nullatenus suffragari, nisi singulorum ordinariorum locorum, in quibus singuli beneficia hujusmodi consistunt, consensus gratis præstandus ad id accedat, Apostolicâ auctoritate declaravit.

IDEM.

Clerici non prius admittantur ad regimina Ecclesiarum & dignitatum, nec beneficiorum proventibus gaudeant, quin prius residentiæ juramentum cum cautione præstiterint.

CAP. IV.

INtendentes beneficiorum dispendiis, & animarum periculis, congruis remediis obviare, de parochialibus Ecclesiis, seu earum perpetuis vicariis, & aliis beneficiis Ecclesiasticis curam animarum habentibus, per obitum illorum possessorum successivè vacantibus, & antea dispositioni nostræ reservatis, non nisi personis Ecclesiasticis, prævio rigoroso examine, de mandato nostro desuper specialiter facto, aut per diœcesani fidem, vel fide dignorum testium depositionem idoneis repertis, & medio illarum juramento, ac etiam præstitâ fidejussione, de se infra certum expressum tempus ad locum beneficii conferendi, & apud illud curam animarum illi immimentem per seipsos exercendo, personaliter residendi, astrictis providemus, seu provideri mandamus. Romæ 23. Mart. 1563.

IDEM.

In qui majoribus Ecclesiis præsunt, pastoralis residentia summopere commendari debet, & præcipi animadversione sanctionum juris, & Concilii Tridentini auctoritate.

CAP. V.

CUm tam per sacrosanctum œcumenicum Concilium Tridentinum *a*, quàm etiam per nostras literas sive bullas etiam desuper emanatas, & inter alias sub Dat. Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis Domini 1564. Septimo Cal. Decemb. Pontificatûs nostri, anno quinto, mandatum sit omnibus Episcopis, Archiepiscopis, & aliis, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro eis sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium exemplo pascere, pauperum, aliorumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & signanter munera, pastoralia, & eis diligenter incumbere & assistere, aliaque facere, quæ in dicto sacro Concilio, & in dictis nostris literis, sive Bullis continentur. Quæ omnia nequaquam ab eis præstari & adimpleri possunt, cùm gregibus suis non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more oves suas deserunt: & propterea debuissent omnes & singuli Episcopi, Archiepiscopi, & alii, in dignitatibus Ecclesiasticis constituti, & præfecti, & quibus animarum cura existit, juxta divina præcepta, & prædicti œcumenici Concilii, ac prædictarum nostrarum literarum seu Bullarum vim, formam, continentiam & tenorem, ad eorum respectivè Ecclesias diœcesi. ac alia beneficia, quibus personalis residentia requiritur, ad effectum in eis personalem residentiam faciendam, se se contulisse, ac omnia & singula in eisdem præceptis, Concilio, & literis sive bullis respectivè contenta, adimplevisse & observâsse. Attamen sicut accepimus, multi & multi prædictorum & præceptorum, & mandatorum contemptores, animarumque suarum & propriæ salutis immemores, in dictis dignitatibus Ecclesiasticis, quibus cura animarum imminet, ac Episcopalibus & Archiepiscopalibus respectivè constituti, præmissa facere & adimplere hactenus minimè curarunt, sed distulerunt & differunt, in grave animarum suarum gregumque sibi commissorum periculum, & ovium suarum pernicioſum exemplum & scandalum, sententias, & censuras, & pœnas propterea sibi inflictas temerè & damnabiliter incurrendo. Quæ omnia, cùm non sint conniventibus oculis, aut impunè prætermittenda, sed graviter, ut cæteris trahant in exemplum, cùm jam per tot menses inobedientes fuerint, censuras prædictas sustinendas, motu proprio, & ex certa nostra scientia, deque potestatis nostræ plenitudine, dilecto filio nostro Alexandro Riario, Cameræ Apostolicæ generali auditori, cui aliàs etiam seu prædecessori suæ vivæ vocis oraculo commisimus, ut dictos Episcopos, Archiepiscopos, & alias personas Ecclesiasticas animarum curam habentes, non residentes, pœnas prædictas in dicto Concilio, & literis sive bullis nostris contentas incurrisse declararet, & ad illarum effectualem executionem, aliaque graviora procederet, vivæ vocis oraculo commisimus: tantùm quoque nonnulla monitoria contra certos Episcopos, & alias personas prædictas, in vim commissionis nostræ hujusmodi sibi factæ tunc decreverat, & relaxaverat, ne in posterum de illius jurisdictione dubitari contingat, denuò eidem auditori nostro nunc officium auditoratûs exercenti, auctoritate nostrâ committimus & mandamus, quatenus statim, tam contra Episcopos, Archiepiscopos, & alios quoscunque prælatos, tam in urbe quam alibi, & ubique locorum existent. & in propriis diœcesi. non residents. constituto sibi, quantum sufficere videbitur, summariè simpliciter & de plano, solâ veritate inspectâ, & manu regiâ, de obedientia prædicta, usque ad sententiam exclusivè procedat, & deinde nobis referat, ut nos in Consistorio nostro secreto, de fratrum nostrorum consilio, ut moris est, ad sententiam

a Concil. Trident. sess. 23. c. admonet pastores, ut divinorum præceptorum memores, factis, forma gregis in judicio ac veritate pascant ac regant.

tentiam privationis, & depositionis prælatorum inobedientium hujusmodi procedere valemus, prout procedere intendimus: quò verò ad alios curam animarum habentes, usque ad sententiam inclusivè procedat, & exequatur juxta formam & tenorem dicti Concilii, & literarum nostrarum prædictarum, cum eisdem facultatibus, ut suprà, ac alia faciat, & exequatur, prout in dictis literis sive bullis continetur cum potestate citandi, inhibendi, excommunicandi, suspendendi à divinis, declarandi, interdicendi, aggravandi, regravandi, carcerandi, & brachium seculare decernendi, relaxandi & exequendi, aliaque faciendi necessaria quomodolibet & opportuna, contrariis quibuscunque non obstantibus.

PIUS V.

Ecclesiasticum monasterium neutiquam committendum, nisi personæ, quæ residere in loco, & curam Ecclesiæ per se ipsum valeat exercere.

CAP. VI.

CUpientes pro nostri pastoralis officii munere Christi fidelium animarum saluti, quantum cum Deo possumus, salubriter consulere, & parochialibus Ecclesiis ab earum parochis, prout tenentur, in divinis debitè, & laudabiliter deservire, inhærendo etiam decretis sacri Concilii Tridentini, motu proprio, & ex mera deliberatione, certaque scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione, omnes & singulos Rectores parochialium Ecclesiarum, cujuscunque dignitatis, statûs, gradûs, ordinis, conditionis, & præeminentiæ fuerint, in quibuscunque regnis, provinciis, civitatibus, diœcesibus, ac aliis Christiani orbis partibus consistentes, qui parochialem Ecclesiam, ac canonicatum, aut dignitatem, etiam post Pontificalem majorem, seu Principalem, in quibusvis Patriarchalibus, aut Metropolitanis vel cathedralibus, seu collegiatis Ecclesiis, seu aliud quodcunque beneficium Ecclesiasticum, etiam quarumcunque dispensationum à Romanis Pontificibus, Prædecessoribus nostris, seu etiam à nobis hactenus quomodolibet impetratarum, ac literarum Apostolicarum desuper expeditarum titulo, quas omnes hâc præsenti constitutione abolemus & revocamus, seu quocunque alio prætextu obtinet, cùm prima & præcipua debeat esse cura animarum, eos ad residendum in Ecclesia parochiali, & ibi in divinis reserviendum, debitoq; eorum officio fungendum, omninò teneri & obligatos esse, ac ad id per Episcopos, & aliorum locorum ordinarios, etiam tanquam Apostolicæ sedis delegatos, sub sententiis & censuris Ecclesiasticis, ac pecuniariis arbitrio eorum declarandis, ac etiam privationis dictarum perochialium, & aliorumq uorumcunque beneficiorum pœnis, quâcunque appellatione remotâ, cogi & compelli posse & debere, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium statuimus, præcipimus, & ordinamus. Eos tamen sic residentes in Ecclesiis parochialibus, omnes & singulos fructus, reditus & proventus, etiam canonicatûs sui, vel dignitatis, seu alterius cujuscunque beneficii, exceptis duntaxat quotidianis distributionibus, & aliis, quæ ex justa causa absentes percipere non solent, lucrari volumus, Sicque per quoscunque Judices & commissarios, etiam causarum palatii Apostolici auditores, ac Ecclesiæ Cardinales, sublatâ eis, & eorum cuilibet, quâvis aliter judicandi & interpretandi facultate, interpretari, judicari, & diffiniri debere: Necnon irritum & inane, quiquid secus super his à quoquam, quâvis auctoritate scienter vel ignoranter, attentatum forsan est hactenus, vel in posterum contigerit attentari, decernimus & declaramus. Rom. 8. Id. Jul. 1568.

IDEM.

In beneficiis curatis & parochialibus residere tenentur, quibus credita est animarum cura, aut privilegia collata in gratiam pastoralis residentiæ amittant, & pœnis canonicis subjaciantur.

CAP. VII.

IN suprema militantis Ecclesiæ speculâ, meritis licèt insufficientibus, divinâ dispositione constituti, cunctos non solùm vigilantiæ nostræ commissos dominicos greges, sed etiam singulorum pastorum suorum actus, intensâ nostræ mentis acie collustrantes, studium efficax, operamque sedulam ad hoc omninò statuimus adhibere, ut quemadmodum operosum sacri Concilii Tridentini progressum, felicemque exitum (Domino cooperante) præstitimus, ita sanctissima illius decreta, ipsorum præsertim, qui in Apostolicæ sollicitudinis partem vocati sunt, pastorum officium concernentia, non tepidè, neque dissimulanter exequamur. Sanè licèt in Concil. præfato salubertimâ fuerit ordinatione decretum, quòd omnes & singuli venerabiles Fratres nostri, Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, & Episcopi, & alii beneficiati, apud Ecclesias sponsas suas residere teneantur: nonnulli tamen (quod non sine animi nostri mœrore referimus) adeò sui, gregumque, quos olim deperditos Salvator noster proprio sanguine redimere dignatus est, sibi creditorum obliti sunt, ut etiam nunc in alma urbe vel alibi commorantes, & sacrosancta spiritualis matrimonii, inter eos suasq; Ecclesias solenniter contracti, jura confundentes, sponsas suas in longa quasi viduitate relictas, & prædictas Ecclesias quocunque modo sibi concessas invisere, & apud illas, ut probos & providos patresfamilias decet, residere non curent, in perditionem animarum suarum, & subditorum suorum, ac pernicioſum exemplum & scandalum plurimorum. Nos hanc illorum contumaciam, alicujus etiam temporalis pœnæ metu, frangendam seu convincendam esse censentes, motu proprio, & ex certa, scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnibus & singulis Patriarchis, Primatibus, & Episcopis præfatis, ac aliis quibuscunque, etiam quâvis auctoritate, dignitate, gradu, vel præminentiâ fulgentibus, dictas Ecclesias in commendam, vel administrationem, aut alio quovis nomine obtinentibus, & aliis quibuscunque beneficiatis curam animarum habentibus, qui juxta decreti, super Residentia in Concilio prædicto promulgati tenorem, personalem in suis Ecclesiis residentiam facere tenerentur, in virtute sanctæ obedientiæ, ultra pœnas in dicto decreto Concilii contentas, etiam sub privationis eorum à regimine & administratione Ecclesiarum suarum, ac aliis, nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis successoris nostri arbitrio, imponendis pœnis, distinctè præcipiendo per Apostolica scripta mandamus, quatenus omni morâ cessante, in eisdem suis Ecclesiis, juxta formam & tenorem dicti Concilii personaliter resideant, & nihilominus, si quis mandato nostro hujusmodi (quod absit) non parere contigerit, ne etiam tales absentes, melioris in hac parte conditionis, quàm cæteri in suis Ecclesiis residentes existant, hâc nostrâ perpetuò valiturâ sanctione per præsentes statuimus & ordinamus, quòd deinceps omnia & singula, mobilia & immobilia, etiam in urbe vel ejus districtu existentia, & se moventia, res & bona, jura & actiones, cujuscunque qualitatis, valoris, & ubicunque locorum consistant, ad Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, & alios quoscunque, etiam quâvis auctoritate, dignitate, gradu, & præeminentiâ præfulgentes, Ecclesias prædictas in titulum, vel commendam, sive administrationem, aut alio quovis nomine obtinentes, & alios quoscunque beneficiarios curam animarum habentes, qui extra prædictas Ecclesias ac diœceses. etiam in Romana Curia, aut alibi degentes, & juxta decretum & formam Concilii hujusmodi non residentes decesserint, pertinentia, & per illos suarum Ecclesiarum, ac quorumcunque monasteriorum, Prioratuum, Præpositurarum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura & sine cura seculorum & regularium, quæ illi quomodolibet obtinuerint, ac fructuum, redituum, & proventuum Ecclesiasticorum, nec-

Universidad de Deusto
Biblioteca

non pensionum annuarum, sibi super similibus fructibus, reditibus, & proventibus reservatarum, & assignatarum occasione quæsita : etiamsi facultatem specialem de illis, aut earum parte testandi, & alias libere disponendi, à nobis, & à quibuscunque aliis Romanis Pontificibus, prædecessoribus & successoribus nostris, etiam cum clausulis, quòd facultates hujusmodi revocari non queant, aliisque irritantibus decretis obtinuerint, & in vim illarum literarum desuper confectarum, de rebus & bonis hujusmodi, jamque depositorum, tanquam spolia ad Cameram Apostolicam legitimè pertineant. Liceatque dilectis filiis, moderno & pro tempore existenti commissario nostro generali, & suis dictæ Cameræ deputatis, in eventu decessus hujusmodi, solitum inventarium super rebus & bonis præfatis conficere, illaque, prout de reliquis clericorum spoliis fieri solet, ad dilecti filii nostri moderni, & pro tempore existentis generalis Thesaurarii manus reddere, dictæque Cameræ applicare, cujusvis licentiâ desuper minime requisitâ. Ac facultates desuper confectas literas prædictas, etiam motu & scientiâ similibus, etiam in recompensam laborum & obsequiorum, etiam nobis, & Ecclesiæ Romanæ dictæque sedi impensorum quomodolibet concessas, & etiam iteratis vicibus approbatas, illorum omnium tenores, præsentibus pro sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, in eventum obitus hujusmodi, etiam si in urbe, aut ejus districtu, vel alibi extra suas Ecclesias (ut præfertur) contigerit, & nunc prout ex tunc, & econtrà, in dictæ contumaciæ pœnam ejusdem potestatis plenitudine, & tenore revocamus, cassamus, & annullamus, & tam eas, quam earum prætextu quomodolibet, pro tempore condita factaque testamenta, codicillos, legata, donationes, & alias dispositiones quaslibet, etiam ad pias causas, vel in remunerationem servitiorum, nulla & invalida, nulliusque roboris vel momenti fore, neque cuiquam contra præsentium tenorem suffragari, & sic per quoscunque Judices & commissarios, quâvis auctoritate fungentes, & S.R E. Cardinales in quavis instantia, sublatâ eis & eorum cuilibet, quâvis aliàs judicandi & interpretandi facultate, judicari & diffiniri debere, ac quicquid secus à quoquam, quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decernimus. Per hoc autem nostris, & Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum ordinationibus, reservationibus, & decretis, quoad Prælatorum, & aliorum beneficiorum, etiam in suis Ecclesiis aut diœcesib. residentium, & ibi decedentium, quæ etiam ampliamus & extendimus ad habentes Ecclesias in urbis districtu, ibique residentes & decedentes, spolia Cameræ Apostolicæ applicata hactenus emanatis, nullatenus præjudicare, neque quicquam in eis alterare intendimus, sed ea in suo robore, ut antea, manere volumus, præterquam quoad eos, qui in suis Ecclesiis juxta formam prædicti Concilii residerint, & specialem licentiam testandi habuerint : hanc enim tantùm salvam eis esse volumus, ita ut generalis licentia testandi eis quanquam residentibus minimè suffragetur, sed solâ speciali, quam habuerint, tueri se possint. Rom. 7, Calend. Dec. 1564.

TITULUS VII.

DE SPOLIIS CLERICORUM.

PAULUS III.

Bona Prælatorum sine facultate testandi decedentium ad reverenda Camera Apostolica fiscum pertinent.

CAP. I.

ROmani Pontificis providentia circumspecta, dubia, quæ litium dispendia afferre possent, in suæ declarationis arbitrio tollit, ac desuper statuit & ordinat, prout rerum qualitate pensatâ, conspicit in Domino salubriter expedire. Cum itaque, sicut accepimus, à nonnullis nimium curiosis, qui jura Cameræ Apostolicæ usurpare, ac Cameram præfatam illis defraudare vellent, in dubium redigatur, an res & bona, spolia nuncupata Prælatorum, etiam Pontificali vel aliâ majori dignitate fulgentium, cæterarumq; personarum Ecclesiasticarum secularium & regularium, tempore obitus ipsorum remanentia, ex eo, quòd Romano Pontifici pro tempore existenti, & Cameræ præfatæ reservata fore, aliquâ generali Apostolicâ constitutione forsan non caveatur, ad Cameram prædictam jure legitimo spectare & pertinere debeant. Nos, etsi satis evidenter constet & appareat, prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, & nostram indubiam intentionem & voluntatem semper fuisse, ut spolia hujusmodi ad dictam Cameram, & non ad alias spectarent & pertinerent, & quod pro eadem Camera exigerentur, & recuperarentur, cum prædecessores præfati diversos dictorum spoliorum, ut ad Cameram prædictam spectantium & pertinentium, collectores & exactores, in variis provinciis & locis deputaverint & constituerint, & nos deputaverimus & constituerimus, variæ quoque literæ ab eisdem prædecessoribus, & à nobis, super exactione aliquorum eorundem spoliorum, in quibus spolia hujusmodi ad præfatam Cameram spectare expresse continebatur, emanaverint, ac semper de illis dicti prædecessoris, per plerasque alias literas, tanquam de rebus ad Cameram prædictam pertinentibus, donando vel transigendo, aut alias diversimodè disposuerint, & nos disposuerimus, necnon ea ab antiquissimo tempore citrà dictæ Cameræ nostræ nomine exacta, & inter jura ipsius Cameræ connumerata fuerint : nec tamen præmissorum veritas deprimi, & mendacium desuper in præfatæ Cameræ præjudicium locum sibi vendicare valeant : attendentes, quòd iniquum esset, si ex Apostolicæ sedis benignitate, vel aliâ rationabili causâ, ad singula quæque loca collectores non destinamus, jura ipsius Cameræ præterea depereant, dubium hujusmodi enucleare, ac in præmissis opportunè providere volentes, motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine declaramus, res & bona hujusmodi, spolia, ut præfertur, nuncupata, in quibusvis regnis, ac dominiis, tam citra, quam ultra montes & maria consistentia, quæ pro tempore post obitus Prælatorum & personarum prædictarum, quantumcunque etiam, ut præfertur, vel aliàs quomodolibet qualificatarum, etiam Cardinalatûs honore fulgentium, qui vel nullo condito testamento, vel absque sufficienti facultate, aut ultra quantitatem, de qua facultatem habuerint, condito, decesserunt, decedent, remanserunt, remanent, & remanebunt, etiam quòd ad illa recuperandum aliqui collectores deputati non fuerint, ad Cameram Apostolicam, & non ad alios, etiam cathedralibus, etiam metropolitanis, & collegiatis, & aliis Ecclesiis, monasteriis, cæterisque beneficiis Ecclesiasticis, cum cura & sine cura, secularibus, & quorumvis ordinum regularib. utcunque qualificatis successores, illa in titulum, commendam, administrationem, & aliàs quomodolibet pro tempore obtinentes, etiam si ad illa vigore prioris tituli, jus regrediendi, seu accedendi, vel ingrediendi, concessum fuerit, spectasse & spectare : illaque tanquam ad Cameram ipsam spectantia, perpetuò colligi & recuperari potuisse & posse, atque debere, ac ita, ut præfertur, eorundem prædecessorum, & nostram intentionem & voluntatem semper fuisse, fidem facimus, & attestamur per præsentes.

PIUS V.

Sacris supellectilibus ornamenta & res divino cultui dicatæ, non veniunt sub nomine spoliorum pertinentium Camera Apostolicæ, sed ad Ecclesias tempore obitus illas obtinentium spectant.

CAP. II.

ROmani Pontificis providentia circumspecta ad ea solicitudinis suæ partes potissimùm convertit, per quæ

quæ singulis Ecclesiis debita obsequia, & opportuna subventionis auxilia minimè subtrahuntur. Cum itaque, sicut accepimus, nonnulli Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates seu Commendatarii, & alii beneficia Ecclesiastica obtinentes, proprii honoris & salutis immemores, etiam prætextu facultatum testandi, eis per sedem Apostolicam concessarum, in eorum ultimis voluntatibus res sacras, ac vasa, ornamenta, & paramenta Ecclesiastica, aliaque cultui divino dicata, quandoque ex fructibus Ecclesiasticis per eos acquisita, non Ecclesiis, & monasteriis, ac beneficiis, quibus præfuerunt, seu à quibus proventus Ecclesiasticos & stipendia acceperunt, prout rationi & honestati consentaneum foret, sed aliis locis, etiam aliquando non piis, ac interdum etiam consanguineis & affinibus relinquere, ac Cameræ Apostolicæ collectores, prætextu, quòd illa sub appellatione spoliorum veniant, tanquam ejusdem Cameræ spolia exigere & percipere non erubescant, in maximum religionis dedecus, ac Ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum eorundem detrimentum, ac relinquentium animarum periculum, scandalumque plurimorum. Nos abusibus, scandalisque hujusmodi providere, ac singulorum Ecclesiarum, & monasteriorum, ac beneficiorum indemnitati, animarumque quarumlibet saluti consulere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione statuimus, ordinamus, decernimus, & declaramus, quòd de cætero omnia & singula ornamenta, & paramenta, ac vasa, necnon Missalia, & Gradualia, ac Cantus firmi & musicæ, aliique quomodolibet nuncupati libri, & aliæ sacræ, etiam auri & argenti, ac quæcunque alia bona per quoscunque Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, seu Commendatarios, & alios quoscunque beneficia Ecclesiastica, cum cura & sine cura, secularia, & quorumvis ordinum regularia, in titulum vel commendam, aut aliis quomodolibet obtinentes, quocunque nomine vel titulo censeantur, etiamsi de illis & eorum qualitatibus specialis & expressa mentio habenda foret, ad usum & cultum divinum, etiam in eorum privatis ædibus & capellis, vel oratoriis destinata, tempore eorum obitus, ex testamento vel ab intestato relicta, sub quibusvis facultatibus testandi & aliàs disponendi de bonis, per eos ex altari vel aliâ quomodolibet acquisitis, per quoscunq; Romanos Pontifices prædecessores & successores nostros, ac nos, sub quibusvis tenoribus & formis, ac cum quibusvis clausulis & decretis, etiam motu proprio, & aliàs quomodolibet concessis & concedendis, minimè comprehendantur, nec sub appellatione spoliorum veniant, sed ad singulas Ecclesias, monasteria, etiam conventu carentia, & beneficia hujusmodi, in quibus residederint, aut quibus præfuerint, seu quæ aliàs obtinuerint, omnino spectent & pertineant, ac spectare aut pertinere, illaque post eorum obitum, eisdem Ecclesiis, monasteriis, & beneficiis, etiam si in Romana Curia, & procul ab illis decesserint, vel ad illa nunquam accesserint, etiam si antea Ecclesiarum & monasteriorum regimini cesserint, vel beneficia hujusmodi renunciaverint, eo ipso applicata & incorporata sint, & esse censeantur. Ita quòd liceat illis defunctis in eisdem Ecclesiis, monasteriis, & beneficiis, successoribus, ac Ecclesiarum & monasteriorum hujusmodi Capitulis & conventibus, respectivè aliâ propriâ auctoritate liberè apprehendere, ac eorum Ecclesiis ac sacristiis applicare ac incorporare, ac quæcunque donationes, ac relicta, legata, testamenta, & codicilli, & aliæ ultimæ voluntates, seu spolia desuper, contra præsentis constitutionis nostræ tenorem, quomodolibet pro tempore facta, quoad præmissa, nulla & invalida, nulliusque roboris & momenti existant, & personis etiam Ecclesiasticis, seu locis etiam piis, aut Ecclesiasticis aliis quibuscunque, in quarum seu quorum favorem pro tempore facta fuerint, minimè suffragentur, nec pro eisdem personis, seu locis, vel aliis Ecclesiis hujusmodi, aliquod jus in rebus prædictis, vel ad illas acquiri possit. Quinimò res sacras, ac alia bona, prædicto quocunque nomine vel titulo pro tempore detinentes, ad alia Ecclesiis & monasteriis, ac beneficiis per defunctos quomodolibet acquisitis, ut præfertur, juxta præsentium tenorem realiter & cum effectu restituendum & consignandum, quibusvis dispositionibus, de illis in contrarium quomodolibet factis minimè attentis, omninò teneantur, & ad id per censuras & pœnas, etiam furti & sacrilegii, ac alia juris & facti remedia opportuna cogi & compelli possint, & debeant. Insuper, ne deinceps contingat insolentiâ spoliorum Cameræ Apostolicæ collectorum vel subcollectorum, aliquas Ecclesias, nec hominum quenquam, damno & injuriâ affici, nec cuiquam de cætero vertatur in dubium, quæ res habendæ sint nomine spolii, simili modo statuimus, decernimus & declaramus, quòd quæcunque scamna, cathedræ, arcæ, & etiam lignea vel lapideæ, etiam marmoreæ mensæ & tabulæ, ac quæcunq; dolia seu vasa vinaria vacua, & alia similia supellectilia domestica, per quosvis Presbyteros, seu clericos ab humanis pro tempore eorum obitûs in Ecclesiis, seu eorum domibus Ecclesiarum earundem, vel alibi ubivis locorum relicto, etiam si ex fructibus & proventibus beneficiorum, quæ dum viverent obtinebant, acquisita fuerint, sub spoliorum appellatione minimè veniant, nec pro spoliis ullo modo reputari possint. Præterea, quod nullum spolium Cameræ præfatæ fieri, nec quicquam à quibusvis spoliorum Cameræ hujusmodi collectoribus vel subcollectoribus exigi possit, per obitum illius, qui, dum viveret, unum vel plura beneficia Ecclesiastica obtinuerit, cujus vel quorum insimul fructus, reditus & proventus triginta ducatorum auri de camera, secundum communem æstimationem, valorem annuum non excesserint, aut qui pensiones annuas super quibusvis fructibus Ecclesiasticis usque ad dictum valorem annuatim perceperit, dummodo tamen is se ab omni illicita negotiatione, & à sacris canonib. prohibitâ abstinuerit. Ita quòd si quis dictorum collectorum aliquid ex bonis quorumvis defunctorum, qui similia beneficia obtinuerint, seu similes pensiones perceperint, prætextu spoliorum ejusdem Cameræ percipere, aut aliàs, contra præsentes nostras literas, attentare præsumpserit, ad totalem bonorum per eum perceptorum restitutionem teneatur, ac id viâ juris, etiam per similes censuras & pœnas cogi & compelli possit, & debeat. Rom. 3. Cal. Sept. 1567.

GREGORIUS XIII.

Bona regularium extra claustra degentium nomine spoliorum continentur, & fisco Cameræ Apostolicæ adjudicantur, verè veluti & propria haredi.

CAP. III.

OFficii nostri partes sedulò præstare tenemur, ut dubia, quæ ab aliquibus falsò sub prætextu, vel nimis subtiliter excitata, in Cameræ nostræ Apostolicæ præjudicium tendunt, declaratione nostrâ dilucidentur. Nuper accepimus, quòd etsi fel. recor. Pius Papa IV. prædecessor noster constitutionem, & quæcunque in illa continerentur, per piæ memoriæ Paulum PP. IV. etiam prædecessorem nostrum, contra apostatas a editam, per quam inter cætera decrevit, bona quæcunque mobilia & immobilia, ac census, reditus, & proventus, jura & actiones per regularem ordinem professos, extra claustra suorum regularium locorum, etiam de licentia suorum superiorum degentes, tempore, quo extra claustra hujusmodi fuissent acquisita, etiam si acquisitiones hujusmodi ab ipsis professis, ex reditibus beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura vel sine cura, per eos obtentorum seu detentorum,

a *Apostasia irregularitatis non facit. 47. dist. quantumlibet. 16. q. 1. de his habet lib. 5. const. Pauli 4. de hæret.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

aut ex propria industria, seu artificio, mercaturâ, vel ex testamento, sive successione ab intestato quorumvis consanguineorum, affinium, vel amicorum suorum, aut quorumcunque aliorum, factæ essent, non fisco, aut Cameræ Apostolicæ, sed religioni, aut monasteriis, in quo, seu quibus primò professi fuissent, eo ipso applicata esse & censeri debere, ad juris & sacrarum constitutionum formam reduxerit: necnon præfata bona regularium extra claustra, ut præfertur, degentium, sive mendicantium, sive non mendicantium, aut militiarum professorum, & etiam loca, & canonicales portiones, aut dignitates in cathedralibus, vel collegiatis Ecclesiis, cujusvis ordinis regularibus obtinuerint, ac Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, Primatiali, vel quâvis aliâ præfulserint dignitate, post eorum obitum, ad eandem Cameram Apostolicam, & juxta constitutionem fel. rec. Pauli Papæ III. super spoliis, sub dat. videlicet tertio nonâs Januarii, Pontificatûs sui anno tertio promulgatam, legitimè spectent & pertineant, idque per Romanos Pontifices, prædecessores nostros, ac nos, dum collector generalis ad recuperandum spolia regularium specificè deputatus fui, apertè demonstratum extiterit, ac in possessione illa exigendi ac recuperandi eadem Camera merito semper fuerit: nihilominùs nonnulli vano sub dictæ constitutionis Pauli IV. prædecessoris præfati prætextu, contrarium aliquando asserere non dubitârint: Nos omnem circa prædicta dubitandi occasionem dimovere, simulque æquitate & justitiâ suadentibus, ejusdem Cameræ indemnitati, ne indies molestiis & incommodis afficiatur, consulere volentes, præsentium auctoritate declaramus, res & bona quæcunque, per dictos regulares extra clausstra Ecclesiarum, monasteriorum, domorum, & quorumcunque regularium locorum degentes, quocunque jure & actione, sive ex causa testati, sive intestati, acquisita, & in posterum acquirenda, vel ad eos delata in quibusvis provinciis, dominiis, regnis, & locis consistant, nisi iidem, ad quos ista spectaverint, sufficienti fuerint testandi, aut de illis disponendi facultate sussulti, eaque legitimè usi fuerint, ad eandem Cameram pleno jure pertinuisse & spectare, ac bona quæcunque eorundem sub spoliorum nomine comprehensa, per ipsam Cameram, ejusque nomine à quibuscunque, illa quandocunque occupantibus & detinentibus, recuperari ac vindicari posse, & debere, ac juxta Pauli III. & aliorum prædecessorum nostrorum literas, eâdem Camerâ Apostolicâ in hujusmodi bonis, spolia nuncupatis, verè universaliter succedente, quòd ipsa Camera, quæ cæteris hæredibus & successoribus ampliori est privilegio munita, cuique meritò magis favendum est, dum in eam rerum & bonorum dominium ac possessio nullâ traditione præcedente transeat, in quacunque bonorum & spoliorum, sive ad seculares sive ad regulares, dum viverent, spectantium successione, quibuscunque in rebus sive pecuniis illa consistant, etiamsi nominatim, aut aliâ speciali notâ, illa designanda essent, quæ ad eandem Cameram jure spoliorum pertinuerunt, pertinebunt in posterum, omni prorsus fictione penitùs cessante, jus & nomen veri hæredis in eisdem spoliis habere, illiusque naturam sortiri, ac veri hæredis privilegiis & juribus, in quibuscunque bonis, pecuniis, jutibus, & actionibus, uti antehac potuisse, & nunc posse, idque eorundem prædecessorum, ac nostræ etiam intentionis semper fuisse & esse, auctoritate præsentium declaramus: sicque per quoscunque Judices in quibusvis causis, etiam per appellationem aut aliàs pendentibus & futuris, ac in quacunque causâ vel instantiâ, sublatâ eis, & eorum cuilibet quâvis aliter judicandi & interpretandi facultate, judicari & diffiniri debere: necnon quicquid secus super his à quoquam, quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter attentatum forsan hactenus, vel in posterum contigerit attentari, irritum & inane decernimus. Dat. Rom. 21. Jan. 1577.

IDEM.

Res quæcunque bonorum mobilium sive immobilium, post obitum Prælatorum & quorumcunque personarum Ecclesiasticarum, extra urbem Romam decedentium relicta, pertinent ad Cameram Apostolicam.

CAP. IV.

ILla quæ ex fructibus, reditibus, & proventibus Ecclesiasticis profecta, ædificata, resecta, & restaurata fuerint, seu aliàs ex eisdem fructibus, reditibus, & proventibus quomodolibet provenerint, per obitum quarumcunque personarum Ecclesiasticarum, beneficia Ecclesiastica, tam simplicia quàm administrationem habentia, obtinentium, nisi quoad simplicia de fructibus hujusmodi dispositum fuerit, vel ex privilegio Apostolico, vel ex consuetudine legitimè præscripta, tam secularium, quàm quorumvis ordinum regularium, quâvis, etiam Pontificali dignitate fulgentium, in universâ Italia, extra tamen dictam urbem, pro tempore decedentium remansura, cujuscunque qualitatis, generis, & speciei fuerint, etiam gemmas, & alia pretiosa, & pecuniarum summas, necnon etiam fructus, reditus, & proventus mensarum hujusmodi, à die Ecclesiarum & monasteriorum vacationis hujusmodi, usque ad diem præfectionis, ac provisionis, seu commendæ de illis facientibus, quos omnes & singulos fructus, reditus, & proventus ad nos & dictam Cameram spectare & pertinere volumus & decernimus, & eidem Cameræ appropriamus & applicamus.

PIUS IV.

Clericorum bona omnia per negotiationem illicitam quæsita, quæ tempore obitus eorum manent inconsumpta, pertinent ad S.R. Ecclesiam: consecuta quoque quâcunq; viâ sacris canonibus prohibitâ.

CAP. V.

DEcens esse censentes, & æquum, ut nos, qui alios in sua justitia confovemus, Cameræ Apostolicæ jura non negligamus, quinimò, ne prætextu incertitudinis illam ab aliquibus usurpari, aut super eis dubia aliqua oriri contingat, ita nostræ declarationis remedio providea-mus, quod à nemine desuper dubium aliquod deduci possit. Cùm itaque, sicut accepimus, à nonnullis vertatur in dubium, an res & bona per clericos, etiam in sacris ordinibus constitutos, ex negotiatione illicita, aut aliàs contra sacros canones acquisita, uti spolia, vel alia, ad Cameram præfatam jure legitimo spectare & pertinere debeant: Nos omnem desuper hæsitationis materiam submovere, ac cavillationibus, ac altercationibus, ac litibus viam præcludere, & denique malitiis eorum, qui juri dictæ Cameræ usurpare satagunt, obviare, aliasque in præmissis opportunè providere volentes, motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine decernimus & declaramus, omnia & singula, res & bona, cujuscunque qualitatis & quantitatis existentia, ac in quibusvis regionibus & regnis ac dominiis, tam citra, quàm ultra montes & maria consistentia, per quosvis clericos, tam seculares, quàm quorumvis, etiam mendicantium ordinum, ac militiarum regulares, etiam in sacris ordinibus constitutos, cujuscunque statûs, ordinis, & conditionis fuerint, ac Archiepiscopali, Episcopali, vel aliâ majori dignitate præfulgeant, ex negotiatione illicita, aut aliàs contra sacros canones quomodolibet acquisita, quæ pro tempore post obitum eorum, qui etiam ex facultate, quam habuerint, testandi, condito testamento ubivis locorum decesserint & decedente, aut quibus illos, etiam eis viventibus privati, & eis destituti contigerit, & præsertim quondam Andreæ Japito de sancto Joanne Rotundo Presbyteri, seu religiosi, extra Romanam Curiam, ad illam forsan veniendo, defuncti hactenus remanserunt, remanent, & remanebunt, ad eandem Cameram, & non alios, etiam in quibusvis cathedralibus, etiam Metropolitanis & collegiatis, ac aliis Ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, militiis, cæteris-

cæterisque beneficiis Ecclesiasticis cum cura, secularibus & quorumvis ordinum regularibus, qualitercunque qualificatis, successores, illa in titulum, commendam, administrationem, commissionem, ac alias quomodolibet, pro tempore obtinentes, etiam si ad illa, vigore prioris tituli, jus regrediendi seu accedendi aliquibus concessum fuerit, spectare, ac sub nomine spoliorum venire, illaque uti spolia ad Cameram ipsam pertinentia, perpetuò colligi & recuperari potuisse, posse ac debere, & ita per quoscunque Judices, quâvis auctoritate fungentes, in quacunque instantiâ, sublatâ eis quâvis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & diffiniri debere. Rom. Non. Novembr. 1560.

TITULUS IV.

DE COMITIBUS PALATINIS.

PIUS V. in Concilio Tridentino.

Doctoratûs laurea magistralis, à Comite Palatino, quæ olim conferebatur in quavis facultate candidatis, Concilii Tridentini decreto nullius est auctoritatis & juris.

QUamvis à sede Apostolica, ad quam negotiorum multitudo undique confluit, curis omninò plena innumeris, nonnullis interdum ex justis causis concedantur, quæ successivis temporibus in publicum detrimentum, & alieni juris præjudicium tendere noscuntur, non debet reprehensibile videri, si Roman. Pontifex, ad cujus providentiam pro debito pastoralis officii spectat, super iis debitè providere, illa rationabilibus & juridicis supervenientibus causis deinde cognitis quandoque revocat & annullat, ac in statum redigit rationis. Sanè, cùm fide dignâ plurimorum relatione, non sine animi nostri molestia intellexerimus, nonnullos Comites Palatinos, & diversos alios, prætextu facultatum sibi à Romanis Pontificibus & sede Apostolica concessarum, quamplurimos, tam laicos, quàm clericos, tam jure civili, quàm canonico, & Theologia, nullo, aut non debito examine prævio, indoctos & inhabiles, Doctores, Licentiatos, & Magistros creâsse & promovisse, uti ad dignitates, cæteraque beneficia Ecclesiastica facilius assumerentur, & de eis providerentur, in animarum suarum jacturam, & quamplurimorum scandalum. Nos hujusmodi scandalis, quantum in nobis est, obviare, & aliàs, ne de cætero inhabiles ad hujusmodi gradus admittantur, providere volentes: motu proprio, non ad alicujus super hoc nobis sublatæ petitionis instantiam, sed ex mera deliberatione, & ex certa scientiâ nostris, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione omnia & singula, facultates & indulta eisdem Comitibus, ac etiam quibusvis officialium Romanæ Curiæ collegiis, singulisque aliis personis, cujuscunque statûs, gradûs, ordinis, & præeminentiæ existentibus, ad Doctoratûs, Licentiaturæ, & Magisterii gradum promovendi, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, & sedem Apostolicam, ac etiam nos, etiam motu, scientiâ, & potestatis plenitudine, similibus pro expressis habentes, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium perpetuò revocamus, cassamus, & annullamus: Ac decretis Concilii Tridentini [a] inhærentes decernimus & declaramus, eos, qui à Comitibus & aliis præfatis promoti fuerunt, quoad dignitates, cæteraque beneficia Ecclesiastica, nullâ gradûs prærogativâ frui & gaudere posse vel debere. Rom. Calend. Jun. 1568.

[a] *Concil. Tridentin. sess. 22. c. 2. de reformat. & sess. 24. cap. 11. de reformat.*

TITULUS V.

DE MAGISTRIS, ET DOCTORIBUS.

JULIUS III. Rectori Universit. almæ urbis.

Institutio & promotio ad Doctoratûs insignia, in favorem pauperatu, gratis fieri debet.

CAP. I.

PAuperes & egeni, qui ad susceptionem Doctoratûs gradum habiles reperientur, in utroque seu altero jurium promoveri, & gratis pro Deo, absque aliqua pecuniarum solutione ab eis facienda, assumi seu Doctores creari debent.

PIUS IV.

Cujuscunque facultatis Doctores & Professores promoti sive promovendi, tam electi quam eligendi, ad officiorum exercitia non se ingerant, nisi prius solenne fidei professionis juramentum emiserint, formâ hic præscriptâ.

CAP. II.

IN sacrosancta beati Petri Principis Apostolorum cathedra, meritis licet imparibus, hisce procellosis militantis Ecclesiæ tempestatibus constitutos, plurimùm nos oportet esse sollicitos, ut Domini gregem curæ nostræ commissum, non solùm ab apertis rapacium luporum undecunque caulis obstrepentium insultibus, sed etiam à magis formidolosis pestiferarum vulpeculârum domi latentium insidiis, per providum pastoralis officii ministerium, ipso Domino cooperante præservemus, ac illis omnes nocendi occasiones, quantum cum Deo possumus, ubiliber auferamus. Cùm itaque, juxta notum sanctissimi Vatis oraculum, timor Domini, sine quo vera religio, & catholicæ fidei puritas nullibi reperitur, sapientiæ sit initium, & qui vel in scientiis proficere, vel eas alios docere parant, supremum illum sapientiæ parentem, benignumque largitorem devoto sanæ fidei obsequio demereri, veràque sinceræ religionis pietate sibi conciliare debeant. Idcirco hanc fidei puritatem scienti.s doctrinisq; quibuslibet, tum tradendis, tum addiscendis, tanquam necessariam basim, constituere, & ne simplicia nonnullorum adolescentium, res novas audiendi cupiendorum, ingenia, in naufragos blandientium hæresum scopulos imprudenter impingant, occurrere cupientes; motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine; quòd deinceps nullus Doctor, Magister, Regens, vel alius cujuscunque artis & facultatis professor, sive clericus, sive laicus, aut secularis, vel cujusvis ordinis regularis sit, in quibusvis studiorum generalium Universitatibus aut Gymnasiis publicis, aut alibi, ordinariam vel extraordinariam lectoris cathedram assequi, vel jam obtentam retinere, seu alias, Theologiam, canonicam vel civilem censuram, Medicinam, Philosophiam, Grammaticam, vel alias liberales artes, in quibuscunque civitatibus, terris, oppidis, ac locis, etiam in Ecclesiis, monasteriis, aut conventibus Regularium quorumcunque, publicè vel privatim quoquo modo profiteri, seu lectiones aliquas in facultatibus hujusmodi habere, vel exercere: Neque Doctores ipsi, aut Universitatum, seu Gymnasiorum eorundem Rectores, Cancellarii, vel alii superiores, sed nec etiam Palatini [a] Comites, aut alii particulares, facultatem eruditos viros ad eosdem gradus promovendi, etiam à nobis, & Apostolica sede, vel alias undecunque habentes, scholares, tam laicos, quàm clericos, & cujusvis ordinis regulares, vel alios quoscunque, quantâlibet eruditione præditos, ad ullum gradum in eisdem facultatibus susipiendum recipere & admittere, neque Doctores, Magistri, & Scholares ad electionem alicujus in Rectorem vel Cancellarium Universitatis, aut Gymnasii procedere; nec ipsi Scholares, vel alii quan-

[a] *Vid. sup. c. 4. de sum. Trin. & fid. cat. & ibid. notat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tumlibet docti, & alioquin habiles, gradus hujusmodi, vel eorum aliquem, palàm vel privatim recipere valeant, nisi Doctores videlicet, ac Regentes, Magistri & alii Professores jam ad cathedras & lecturas recepti, in Italia infra tres, extra verò illam infra sex menses, à die publicationis præsentium computandos: reliqui vero ad cathedras, & alias lecturas ibidem in posterum assumendi, ante illorum receptionem in Rectoris, vel aliorum superiorum: Eligendi autem in Rectores vel Cancellarios ante illorum electionem, aut saltem admissionem in ordinarii loci, vel ejus in spiritualibus vicarii; ac promovendi Scholares, & alii præfati, ante illorum promotionem in ejusdem ordinarii, seu ejus vicarii, aut Doctorum aliorumvé promoventium manibus, prævio etiam processus vel debitâ informatione, quantum eis sufficere videbitur, super religione fideque catholicâ, Rectorum, Cancellariorum, Doctorum, Lectorum, & promovendorum eorundem per ipsos locorum ordinarios, vel eorum Vicarios ritè facta præcedente, eandem Catholicam fidem, verbis juxta formæ infrascriptæ tenorem conceptis, palam & solenniter profiteri teneantur. Et desuper instrumentum publicum confici, ac de processu, seu informatione, & fidei professione, in privilegio Doctoratûs vel alterius gradûs hujusmodi, specialis ac de verbo ad verbum mentio & relatio fieri debeat, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium, perpetuò statuimus & ordinamus. Forma autem * dictæ professionis fidei hæc est: Ego N. firmâ fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo S. R. E. utitur, videlicet: Credo in unum Deum, patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium, & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, filium Dei unigenitum. Et ex patre natum ante omnia secula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, mortuus & sepultus est. Et resurrexit tertiâ die secundùm scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus Regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui loquutus est per Prophetas. Et unam sanctam, catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi seculi, Amen. Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes, & constitutiones firmissimè admitto, & amplector. Item, sacram Scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum Patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque, septem esse vera & propriè Sacramenta novæ legis, à Jesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licèt non omnia singulis necessaria, scilicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, & Matrimonium; illaque gratiam conferre, & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos Ecclesiæ catholicæ ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio & admitto. Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter, in Missâ offerri Deo verum proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, una cum anima, & divinitate Domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam, sub altera tantùm specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum, sumi. Constanter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & Sanctos, unà cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmiter asseto, imagines Christi, ac Deiparæ semper virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo. Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem & magistram agnosco. Romanoque Pontifici beati Petri Apostolorum Principis successori, ac Jesu Christi Vicario, veram obedientiam spondeo, ac juro. Cætera item omnia, à sacris canonibus, & œcumenicis Conciliis, ac præcipuè à sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascunque ab Ecclesia damnatas & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & immaculatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissimè (Deo adjuvante) retinere, & confiteri, atque à meis subditis, seu illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

TITULUS VI.

DE MEDICIS.

PIUS V.

Fidei professionem præscriptam, & juxta juramenti formam traditam, emittere debent Medici, nec ultra diem integrum visitare tenentur infirmos spiritualia remedia confessionis renuentes, salutis admonites.

CAP. I.

SUpra gregem Dominicum nostræ vigilantiæ divinitùs creditum vigilis speculatoris, prout nobis desuper conceditur, exercentes officium, ad ea, per quæ animarum saluti, cum divini nominis gloria, consuli valeat, libenter intendimus, ut Christi fideles post Baptismum in peccata lapsi, per Sacramentum pœnitentiæ Deo reconcilientur. Sane, cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccatis proveniat, dicente Domino languido, quem sanaverat: Vade, noli amplius peccare, ne quid deterius tibi contingat: ac propterea provide sel. rec. Innocentius *m* III. prædecessor noster Medicis præceperit, ut, cum eos ad ægrotos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, ut animarum Medicos vocent, ne cum eis hoc in extrema ægritudine constitutis suadetur, in desperationis articulum incidant. Nos igitur volentes hoc tam salutare præceptum nullâ temporis præscriptione aboleri, sed semper observari, constitutionem præfatam, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentiû innovamus, & hâc nostrâ in perpetuum valiturâ constitutione statui-

a *Decreto magni Concilii Lateranensis const. 20.*

mus, & decernimus, quod omnes Medici, cùm ad infirmos in lecto jacentes vocati fuerint, ipsos ante omnia moneant, ut idoneo confessori omnia peccata sua, juxta ritum S. R. E. confiteantur, neque tertio die ulterius eos visitent, nisi longius tempus infirmo confessor, ob aliquam rationabilem causam, super quo ejus conscientiam oneramus, concesserit, & eis per fidem confessoris in scriptis factam constiterit, quòd infirmi, ut præmittitur, peccata sua confessi fuerint. Conjunctos verò, ac omnes familiares & domesticos infirmi, in Domino rogamus & monemus, ut de infirmitate parochum certiorem faciant, ac tam parochus, quàm conjuncti & familiares præfati, infirmum ad confessionem peccatorum suadeant & inducant. Quòd si qui Medicorum præmissa non observaverint, ultra pœnas in dicta constitutione contentas, quas incurrere declaramus, perpetuò sint infames, & gradu Medicinæ, quo insigniti erant, omninò priventur, & à Collegio seu universitate Medicorum ejiciantur, ac pœnâ etiam pecuniariâ, arbitrio ordinariorum, ubi deliquerint, mulctentur. Et, ut hæc omnia inviolabiliter observentur, volumus, & eâdem auctoritate præcipimus & mandamus, ut nullus posthac ubique locorum Medicinâ doctoretur, aut ei quomodolibet medendi facultas à quovis collegio & universitate concedatur, nisi omnia in præsenti nostra constitutione contenta, medio eorum juramento, coram Notario publico & testibus, observare, in eorum manibus, vel ordinarii juraverint, & de hujusmodi juramentis in privilegio, seu licentia medendi specialis mentio fiat. Quod si collegia & universitates præfatæ, non recepto à promovendis juramento hujusmodi, eosdem ad gradum prædictum promoverint, aut eisdem medendi licentiam præstiterint, pœnam privationis facultatis, alios ulteriùs doctorandi incurrant. Mandantes in virtute sanctæ obedientiæ, omnibus & singulis venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primaribus, Archiepiscopis, & Episcopis, quatenus in civitatibus & diœcesibus propriis, præsentes nostras literas publicari faciant, ac juramentum prædictum à Medicis jam promotis, seu licentiam medendi habentibus, omnibus juris remediis exigant, neque aliquos ad medendum in civitatibus & diœcesibus prædictis admittant, nisi eis constiterit eosdem juramentum hujusmodi jam præstitum exhibere recusantes, gradu Medicinæ, & omnibus privilegiis eisdem Medicis, tam conjunctim, quam divisim, eis & eorum cuilibet concessis per quosvis etiam Romanos Pontifices, privent, ac ab ingressu Ecclesiæ arceant, donec resipuerint. Rom. 8. Martii, 1566.

GREGORIUS XIII.

Medici Judæi & infideles ad Christianorum curandos morbos non admittantur.

CAP. II.

ALiàs piæ mem. Paulus Papa quartus prædecessor noster, editâ perpetuâ constitutione inter alia sancivit, ne Medici Judæi, etiam vocati & rogati ad Christianorum ægrotantium curam accedere, aut illi interesse possent: quam constitutionem postea Pius Papa quintus, etiam prædecessor noster, per suas literas approbavit, innovavit, & confirmavit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere decrevit: ac voluit, & sub minitatione divini judicii præcepit & mandavit, omnia in eadem constitutione contenta in posterum firmiter observari, non solum in terris & dominiis sanctæ Romanæ Ecclesiæ subjectis, sed etiam ubique locorum. Quia tamen nobis non sine magna animi nostri molestia innotuit, ea minimè observari, sed multos adhuc ex Christianis hominibus esse, qui dum suos corporum languores, illicitis mediis, & præcipuè Judæorum ac aliorum infidelium operâ sanari cupiunt, veræ salutis animarum suarum & corporum simul immemores fiunt, & (quod valdè dolendum est) in damnationis æternæ maximum sæpè discrimen incidunt, Medicis Judæis & infidelibus hujusmodi ad ipsorum curationem vocatis & admittis: unde fit, ut & Judæis ac aliis infidelibus magna detur delinquendi occasio, & simul salutare præceptum negligatur, ab Innocentio Papa III. similiter prædecessore nostro, in Concilio generali quondam emissum, & deinde à prædicto Pio V. innovatum, quòd omnes Medici, cùm ad infirmos in lecto jacentes vocati essent, ipsos ante omnia monerent, ut idoneo confessori omnia peccata sua, juxta ritum sanctæ Romanæ Ecclesiæ confiterentur *a*, neque tertio die ulterius eos visitarent, nisi longius tempus infirmo confessor ob aliquam rationabilem causam, super quo ejus conscientia onerabatur, concessisset, & eis per fidem confessoris in scriptis factam constaret, quòd infirmi peccata sua confessi fuissent. Idcirco nos, tam Judæos, qui adversus mandata hujusmodi Apostolica committere audent, quam Christianos, qui illos ad se accersunt, vel medendi licentiam concedunt, & viam ad delinquendum eisdem aperiunt, coërcere volentes, supradictas prædecessorum nostrorum constitutiones, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium approbamus, confirmamus, & innovamus, ac inviolabiliter observari mandamus, atque hâc nostrâ in perpetuum valiturâ constitutione, eisdem constitutionibus & præceptis pro firmiori illorum observatione addentes, universis utriusque sexûs Christi fidelibus districtè inhibemus & interdicimus, ne posthac Judæos, vel alios infideles, ad ipsorum Christianorum ægrotantium & infirmorum cutam vocent, seu admittant, aut vocari, admittivé faciant, concedant, vel permittant.

TITULUS VII.

DE CONCILIIS.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

Summi Pontificis auctoritas supra Concilium esse, multis exemplis & pragmatica sanctionis in Concilio Basilensi decreta abolitione probatur.

CAP. I.

PAstor æternus gregem suum usque ad consummationem seculi nunquam defuturum, ita Apostolo *b* teste, obedientiam dilexit, ut pro expiando primi parentis inobedientiæ peccato, seipsum humiliaverit, factus obediens usq; ad mortem, migraturus verò ex mundo ad patrem, in soliditate petræ Petrum, ejusq; successores vicarios suos instituit, quibus ex libro Regum *c* testimonio, ita obedire necesse est, ut qui non obedierit, morte moriatur, & ut alibi legitur, in Ecclesia esse non potest, qui Romani Pontificis cathedram deserit, quoniam *d* Augustino, *e* Gregorioque auctoribus, sola obedientia est mater, custosque omnium virtutum, sola fidei meritum possidens, sine qua quisq; infidelis convincitur, etiam si fidelis esse videatur. Itaque nos, eodem Petro docente, solliciti esse debemus, ut quæ à Rom. Pont. prædecessoribus nostris, præsertim in sacris Conciliis, pro obedientiæ hujusmodi auctoritatis, libertatisque Ecclesiasticæ, & sedis Apostolicæ defensione, maturè, & ex legitimis causis inchoata sunt, nostro studio, curâ, & diligentiâ debitè absolvantur, & ad optatum finem perducantur, simplicium quoque animæ, quarum etiam rationem Deo reddituri sumus, à dolis & laqueis tenebrarum Principis liberentur, sanè sel. recor. Julius Papa secundus prædecessor noster, post indictum ex legitimis tunc expressis causis, de venerabilium fratrum suorum sanctæ Rom. Eccles. Cardin. de quorum numero tunc eramus,

a *C. cum infirmitas, de pœnitent. & remission.* b *Philip. 2.* c *1. Reg. 15.* d *August. in opere Monachorum.* e *Gregor. 38. moral.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

consilio & assensu, sacrum Lateran. Concilium, providè considerans, cum eodem sacro Lateranen. Concilio, Bituricè, Regni Franciæ corruptelam, quam illi pragmaticam sanctionem vocant, cum maximo animarum periculo & scandalo, ac dignitatis sedis Apostolicæ detrimento & vilipendio, retroactis temporibus viguisse & adhuc vigere, ejusdem pragmaticæ sanctionis negotium, eodem approbante Concilio, discutiendum, certis tunc nominatim deputatis Cardinalibus & Prælatis certæ congregationis commisit. Et quanquam sanctio prætata ex multis nullitati notoriæ subjaceret, schismaque manifestum foveret & contineret, & propterea citatione aliquâ minimè præcedente, per se irrita, nulla, & invalida declarari potuisset: ex abundanti tamen cautela idem Julius prædecessor Gallicos prælatos, capitula Ecclesiarum & monasteriorum, parlamenta, & laicis illos faventes, & dictâ sanctione utentes, omnesque & singulos alios, & præmissis sua communiter vel diversim interesse putantes, per edictum publicum, cum ad partes illas tutus tunc non pateret accessus, in Mediolan. Astен. & Patavien. Ecclesiarum valvis affigendum monuit: quare sanctio præfata, illiusque corruptela & abusio, in concernentibus auctoritatem Romanæ Ecclesiæ, & sacrorum canonum ac Ecclesiasticæ libertatis violationem, nulla & invalida declarari non deberet. Cumque dicto Julio prædecessore in humanis agente, diversis impedimentis causantibus, citatio exequi & reproduci, ac negotium abrogationis hujusmodi plenè discuti, ut intentio ipsius Julii prædecessoris fuerat, non potuisset, sed eodem Julio prædecessore rebus humanis exempto, citatio ipsa legitimè executa, & per procuratorem fiscalem sacri Concilii promotorem reproducta, ipsorumque citatorum non comparentium contumaciâ accusata, & ad ulteriora procedi petitum fuisset, nos (divinâ favente clementiâ) ad summi Apostolatûs apicem assumpti, omnibus ritè pensatis, petitioni prædictæ ex certis causis nullum tunc responsum dedimus, ac deinde, cùm per dictos monitos, & citatos diversa impedimenta allegarentur, quare in termino eis (ut præfertur) præfixo comparere non potuissent, ut omnis justæ excusationis & querelæ occasio eis auferretur, terminum citationis & monitionis hujusmodi præfixum, eodem sacro approbante Concilio, ad alium tunc expressum terminum jam diu effluxum in diversis sessionibus pluries prorogavimus.

Cùm autem moniti & citati prædicti, sublatis jam omnibus impedimentis, effluxisque omnibus terminis, coram nobis & dicto Concilio non comparuerint, nec comparere curaverint ad allegandum causam, quare sanctio prædicta nulla declarari non debeat, ita ut excusationi ultra locus non sit, possintq; meritò contumaces reputari, prout eos exigente justitiâ reputamus: Nos mutare attendentes pragmaticam sanctionem, vel potiùs (ut dictum est) corruptelam, schismatis tempore à non habentibus potestatem editam, reliquæ Christianæ Reip. Ecclesiæq; sanctæ Dei nullatenus conformem, & à clar. mem. Ludovico XI. ** a Francorum Rege Christianissimo revocatam, cassatam, atque abolitam, auctoritatem, libertatem, ac dignitatem dictæ sedis violare, ac diminuere facultatem Rom. Pont. pro tempore existentis, de sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. pro universali Ecclesia assiduè laborantium, virorumque doctorum personis, quibus abundat Curia, & quorum consiliis sedis Apostolicæ, & Rom. Pont. atque universalis Ecclesiæ auctoritas & potestas conservatur, negotiaque diriguntur, & in prospero statu confoventur, Ecclesiis & monasteriis, eisdemque personis de reliquis beneficiis Ecclesiasticis, juxta eorum status exigentiam providendi penitus auferre: Prælatis verò Ecclesiasticis illarum partium causam præbere, ut ipsi nervum Ecclesiasticæ disciplinæ obedientiæ sanctum frangant & violent, ac contra nos & sedem prædictam, eorum matrem, cornua erigant, & eis ad præmissa audendum viam aperire, ipsamq; notoriæ nullitati subjacere, nulloque nisi alicujus temporis, seu potiùs tolerantiæ cujusdam adminiculo fulciri, etsi Rom. Pont. prædecessores nostri præfati, prout ipsi suo tempore summopere optare demonstrârunt, corruptelam & abusionem hujusmodi, vel malignitate temporum, vel aliàs illi providere, & in totum occurrere non valentes, suis temporibus tolerâsse visi fuerunt: considerantes tamen ab ipsius Bituricen. sanctionis editione, vix annos septuaginta fluxisse, nullumq; infra hoc temporis spatium, præter hoc Lateranense Concilium legitimè fuisse celebratum, quo cùm (disponente Domino) constituti simus, ab ejusdem improbæ sanctionis extirpatione & totali annullatione, sine nostra & tantorum patrum in præsenti Concilio congregatorum nota, ac nostræ & dictorum illa mensium animarum periculo abstinere, seu desistere non posse, Augustino teste, judicamus atque censemus.

Et sicut piæ memoriæ Leo Papa I. prædecessor noster, cujus in hoc libenter (quoad possumus) vestigia imitamur, ea quæ in secunda Ephesina Synodo temerè contra justitiam & catholicam fidem gesta fuerunt, postmodum in Chalcedonen. Concilio mandavit ac fecit pro dictæ fidei firmitate revocari: ita & nos à tam nefariæ sanctionis, & contentorum in ea revocatione retrahi aut desistere salvâ conscientiâ, ac nostro & ipsius Ecclesiæ honore, non posse aut debere censemus: Nec illud nos movere debet, quod sanctio ipsa & in ea contenta, in Basilien. Concilio edita, & ipso Concilio instante, à Bituricen. congregatione recepta & acceptata fuerunt, cùm ea omnia post translationem ejusdem Basilien. Concilii per fel. mem. Eugenium Papam IV. etiam prædecessorem nostrum factam, à Basilien. conciliabulo, seu potiùs conventiculo, quæ præsertim post hujusmodi translationem Concilium amplius appellari non merebatur, facta extiterint, ac propterea nullum robur habere potuerint, cùm etiam solum Rom. Pont. pro tempore existentem, tanquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus & potestatem a habere, ne dum ex sacræ scripturæ testimonio, dictis sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum etiam prædecessorum nostrorum, sacrorumque canonum decretis, sed propriâ etiam eorundem Conciliorum confessione, manifestè constet: quorum aliqua referre placuit, reliqua verò, utpote notoria, silentio præterire.

In Alexandrinâ enim Synodo, Athanasio ibidem existente, Felici Roman. Pont. ab eadem Synodo scriptum fuisse legimus, Nicænam Synodum statuisse, non debere absque Roman. Pontif. auctoritate Concilia celebrari. Neque nos latet etiam eundem Leonem Pontif. Ephesinam secundam Synodum ad Chalcedonen. transtulisse, Martinum etiam Papam quintum præsidentibus suis in Concilio Senen. potestatem transferendi Concilium, nullâ consensûs ipsius Concilii mentione habitâ, dedisse. Ephesinam quoq; primam Synodum Cælestino, ac Chalced. eidem Leoni VI. Agathoni VII. Hadriano VIII. Nicolao VIII. etiam Constantin. Synodum Hadriano Rom. Pont. prædecessoribus nostris, maximam reverentiam exhibuisse, eorundemq; Pontif. institutionibus & mandatis, in sacris conciliis per eos editis & factis reverenter & humiliter obtemperâsse. Unde Damasus Papa & cæteri Epi-

a *Ludovicus XI. Francorum Rex per legatos missos ad Pium II. liberam Ecclesiæ & Pontificis regno obedientiam præstitit, abrogationem pragmaticæ sanctionis, & magnam in Turcas auxilia pollicitus. Renuit Senatus Parisiensis. Gaguin. lib. 10.*

a *Ut hæc facilius innotescant, vide Cajetanum in tractat. de comparatione Papæ & Conciliorum. Dominicum Jacobatium lib. 10 de Conciliis, artic. 7. Petrum de Monte in libr. de potestate Papæ & Concilii.*

scopi Romæ congregati scribentes de Concilio Arimin. Episcopis in Illyrico constitutis, præjudicium aliquod, per numerum Episcoporum Arimini congregatorum, fieri non potuisse testantur: quandoquidem constet, Roman. Pontific. cujus ante omnia decebat spectari decretum, talibus non præbuisse consensum: eundemq; Leonem Pontificem universis Siciliæ Episcopis scribentem idem noluisse apparet: consueveruntque antiquorum Conciliorum Patres pro eorum, quæ in suis Conciliis gesta fuerunt, corroboratione, à Romano Pontifice subscriptionem, approbationemque humiliter petere & obtinere, prout ex Nicæna & Ephesina ac Chalcedonen. hujusmodi, & VI. Constantinopolitan. & VII. eadem Nicæna, ac Romana sub Symmacho Synodis habitis earumque gestis, necnon in annali libro de Synodis, manifestè colligitur, quod etiam novissimè Constantinens. a Patres fecisse constat. Quam laudabilem consuetudinem si Bituricens. Basilienss. secuti fuissent, hujusmodi molestiâ proculdubio careremus.

Cupientes quoque hujusmodi negotium ad debitum finem perduci, ac tam vigore citationum, hactenus à nobis & præfato Julio prædecessore ex abundanti emanatarum, quàm aliorum præmissorum, quæ ita notoria sunt, ut nullâ valeant excusatione aut tergiversatione celari, etiam ex nostro pastorali officio procedentes, omnesque & singulos, tam juris, quàm facti defectus, si qui forsan in præmissis intervenerint, supplentes, ex certa nostra scientia & de Apostolicæ potestatis plenitudine, eodem sacro approbante Concilio, tenore præsentium, præfatam pragmaticam sanctionem seu corruptelam, ejusq; approbationem quomodolibet emanatam, omniaque & singula decreta, capitula, statuta, constitutiones sive ordinationes in eodem quomodolibet contentas, seu etiam insertas, ac ab aliis prius editas, necnon consuetudines, stylum, usus, sive potiùs abusum, ex ea in hanc usque diem quomodolibet emanatos, seu observatos, nullius roboris vel momenti fuisse & esse, decernimus & declaramus. Necnon ad abundantiorem cautelam, eandem Bituricensem sanctionem sive corruptelam, ejusque approbationem tacitam vel expressam, ut præfertur, & in ea contenta omnia & singula, etiam inserta quæcunque revocamus, cassamus, abrogamus, irritamus, annullamus, ac damnamus, & pro infectis, revocatis, cassatis, abrogatis, irritatis, annullatis, & damnatis haberi volumus, decernimus, & declaramus. Et cùm de necessitate salutis existat, omnes Christi fideles Romano Pontifici b subesse, prout divinæ Scripturæ & sanctorum Patrum testimonio edocemur, ac constitutione fel. mem. Bonifacii Papæ VIII. similiter prædecessoris nostri, quæ incipit, Unam sanctam declaratur, pro eorundem fidelium animarum salute, ac Rom. Pontif. & hujus sanctæ sedis suprema auctoritate, & Ecclesiæ sponsæ suæ unitate & potestate, constitutionem ipsam, sacro præsenti Concilio approbante, innovamus & approbamus, sine tamen præjudicio declarationis sanctæ mem. Clementis Papæ V. quæ incipit, Meruit. Inhibentes in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœnis & censuris infrà dicendis omnibus & singulis Christi fidelibus, tam laicis quàm clericis, secularibus, & quorumvis ordinum, etiam mendicantium regularibus, & aliis quibuscunque personis, cujuscunque status, gradûs, & conditionis existant, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinal. Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & quibusvis aliis Ecclesiasticâ vel Mundanâ, vel quâvis aliâ dignitate fulgentibus, omnibusque aliis & singulis Prælatis, clericis, capitulis & conventibus secularibus, & ordinum prædictorum regularibus, etiam monasteriorum Abbatibus, Prioribus, Ducibus, Comitibus, Principibus, Baronibus, Parlamentis, officialibus etiam Regiis, Judicibus, advocatis, notariis & tabellionibus Ecclesiasticis vel secularibus, & quibusvis aliis personis Ecclesiasticis, regularibus & secularibus, ut præfertur, quâcunque dignitate fulgentibus, in præfato Regno Franciæ, Delphinatu, & ubicunque prædicta pragmatica directè vel indirectè, tacitè vel expresse vigeret, quomodolibet existentibus, vel pro tempore futuris, ne de cætero præfatâ pragmaticâ sanctione, seu potiùs corruptelâ, quomodolibet ex quavis causa, tacitè vel expresse, directè vel indirectè, aut quovis alio quæsito colore vel ingenio, in quibuscunque actibus judicialibus vel extrajudicialibus uti, seu etiam eam allegare, vel secundùm eam judicare, aut quosvis actus judiciales vel extrajudiciales, secundùm dictæ pragmaticæ tenorem vel capitula in ea contenta, per se vel alium seu alios, nullatenus facere præsumant, aut per alios fieri permittant, seu mandent, nec præfatam pragmaticam sanctionem, aut in ea contenta capitula seu decreta, ulteriùs in domibus suis, aut aliis locis publicis vel privatis teneant, quinimò illam ex quibusvis Archivis etiam Regiis, seu capitularibus & locis prædictis, infra sex menses à data præsentium computandos deleant, seu deleri faciant, sub majoris excommunicationis latæ sententiæ, necnon quoad Ecclesiasticas & regulares personas prædictas omnium etiam Patriarchalium, metropolitanarum & aliarum cathedralium Ecclesiarum, monasteriorum quoque & Prioratuum, etiam conventualium & quarumcunque dignitatum, aut beneficiorum Ecclesiasticorum secularium & quorumvis ordinum regularium, privationis, & inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, quo verò ad seculares præfatæ excommunicationis, necnon amissionis quorumcunque feudorum, tam à Romana, quàm alia Ecclesia, ex quavis causa obtentorum, ac etiam inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, inhabilitatisque ad omnes & singulos actus legitimos, quomodolibet faciendos, infamiæque ac criminis læsæ majestatis in jure expressis pœnis, eo ipso & absque ulteriori declaratione, per omnes & singulos supradictos, si (quod absit) contrafecerint, incurrendis, à quibus vigore cujuscunque facultatis, ac clausularum, etiam in confessionalibus, quibusvis personis sub quibusvis verborum formis concessis contentarum, nisi à Rom. Pont. canonicè intrante, vel alio ab eo ad id in specie facultatem habente, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant.

a *Vide Nicolaum Sanderum lib. 7. de visibili monarchia, ubi agit de Concil. Constantiensi, pag. 540.* b *Leo Epist. 84. ad Anast. in fin. Gelas. in Epist. ad Episcopos Dardaniæ Nicol. I. in Epist. ad Michaelem Innoc. III. serm. de consecr. Pontific. Bonifac. VIII. in Extravag. tit. de major. & obed.*

PAULUS III.

Ecclesia in afflictis & maximè turbatis Christianæ Reipublicæ rebus præsentissimum remedium ex Conciliorum œcumenicorum indictione experta est.

CAP. II.

MAjores nostri sapientiâ admirabili & sanctitate præditi, sæpe in summis Christianæ Reipublicæ periculis, remedium optimum atque opportunissimum, œcumenica Concilia, & Episcoporum generales conventus adhibuerunt. Ex diplomate indictionis Tridentini Concilii. Cal. Junii, 1542.

PIUS IV.

Conciliorum canones interpretantur & confirmantur Pontificis maximi declaratione.

CAP. III.

SIcut ad sacrorum Conciliorum decreta ac canones auctoritas atque confirmatio Apostolicæ sedis & debet & solet accedere, ita si qua super eis exorta sit dubitatio, ejusdem sedis judicio & declaratione tollenda est.

a *Pragmaticæ sanctionis abolitio, ejusq; sequentium pœna.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

IDEM.

Concilii decreta non priùs rata & firma habentur, quin eà accesserit Pontificis maximi confirmatio, cujus est ea & indicere & declarare, turn sanctè interpretari. Idq; unico Concilii Tridentini exemplo, ex antiquo Ecclesiastico jurisdictionis ritu, probare licet.

CAP. IV.

BEnedictus a Deus, & pater Domini nostri Jesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis: qui respicere dignatus Ecclesiam suam sanctam, tot procellis & tempestatibus agitatam atque vexatam, & graviùs indies laborantem, apto tandem ei subvenit optatoque remedio. Ad plurimas & pernicios issimas hæreses extirpandas, ad corrigendos mores, & restituendam Ecclesiasticam disciplinam, ad pacem & concordiam Christiani populi procurandam, indictum jampridem in civitatem Tridentinam œcumenicum & generale Concilium b à piæ memoriæ Paulo III. prædecessore nostro, & sessionibus aliquot habitis, cœptum fuerat. Ab ejus autem successore Julio in eandem urbem revocatum, post alias sessiones celebratas, variis impedimentis & difficultatibus objectis, ne tum quidem peragi potuerat. Itaque diutiùs intermissum fuerat, non sine maximo mœrore piorum omnium, cùm quotidiè magis Ecclesia ejusmodi remedium imploraret. Nos autem, post susceptum sedis Apostolicæ regimen, tam necessarium ac salutare opus, sicut pastoralis solicitudo monebat, divinæ misericordiæ fiduciâ perficere aggressi, adjuti pio studio charissimi in Christo filii nostri, Ferdinandi Romanorum imperatoris electi, & aliorum Christianorum Regum, Rerumpublicarum, ac Principum, tandem consecuti sumus, quod nec diurnis nec nocturnis curis laborare destitimus, quodque à patre luminum assiduè precati sumus. Cùm enim eam in urbem undique ex Christiani nominis nationib. convenissent nostris convocata literis, & sua etiam ipsorum pietate, excitata Episcoporum & aliorum insignium Prælatorum maxima, & œcumenico Concilio digna frequentia, præter plurimos alios pios, & sacrarum literarum scientiâ, divinique & humani juris cognitione præstantes viros, præsidentibus ipsi Synodo sedis Apostolicæ legatis, nobis adeò Concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus sedi Apostolicæ propriæ reservatis, liberum ipsi Concilio arbitrium, per literas ad legatos nostros scriptas, ultrò permiserimus, quæ de Sacramentis, & aliis rebus, quæ quidem necessariæ visæ sint, tractanda, definienda, & statuenda restabant, ad confutandas hæreses, ad tollendos abusus, & emendandos mores, à sacrosancta Synodo summâ libertate diligentiâque tractata, & accuratè ac maturè admodùm definita, explicata, statuta sunt. Quibus rebus perfectis, Concilium tantâ omnium qui illi interfuerunt concordiâ peractum fuit, ut consensum eum plane à Domino effectum fuisse constiterit, idque in nostris atque omnium oculis valdè mirabile fuerit. Pro quo tam singulari Dei munere supplicationes statim in alma hac urbe indiximus, quæ magnâ Cleri & populi pietate celebratæ fuerunt, laudesque & gratias divinæ majestatis meritò persolvendas curavimus, cùm ejusmodi Concilii exitus spem magnam & propè certam attulerit, fore, ut majores indies fructus ad Ecclesiam ex ipsius decretis, constitutionibusque perveniant. Cùm autem ipsa sancta Synodus, pro sua erga sedem Apostolicam reverentia, antiquorum etiam Conciliorum vestigiis inhærens, decretorum suorum omnium, quæ nostro & prædecessorum nostrorum tempore facta sunt, confirmationem c à nobis petierit, decreto de ea re in publica sessione facto; Nos ex legatorum literis priùs, deinde post reditum eorum, ex iis, quæ Synodi nomine diligenter retulerunt, postulatione ipsius Synodi cognita, habitâ super hac re cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Car. deliberatione maturâ, sanctique Spiritûs inprimis auxilio invocato, cùm ea decreta omnia catholica, & populo Christiano utilia ac salutaria esse cognovissemus, ad Dei omnipotentis laudem, de eorundem fratrum nostrorum consilio & assensu, in Consistorio nostro secreto, illa omnia & singula auctoritate Apostolicâ hodie confirmavimus; & ab omnibus Christi fidelibus suscipienda ac servanda esse decrevimus: sicut harum quoque literarum tenore ad clariorem omnium notitiam confirmamus, & suscipi observarique decernimus. Mandamus autem in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœnis à sacris canonibus constitutis, aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio nostro infligendis, universis & singulis venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis. & aliis quibusvis Ecclesiarum Prælatis, cujuscunque statûs, gradûs, ordinis, & dignitatis sint, etiam si Cardinalatûs honore præfulgeant, ut eadem decreta & statuta in Ecclesiis suis, civitatibus & diœcesibus, in judicio & extra judicium, diligenter observent, & à subditis quisque suis, ad quos quomodolibet pertinent, inviolabiliter faciant observari, contradictores quoslibet & contumaces per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, etiam in ipsis decretis contentas, appellatione postpositâ compescendo; invocato etiam, si opus fuerit, brachii secularis auxilio. Ipsum verò charissimum filium nostrum Imperatorem electum, cæterosque Reges, Respublicas, ac Principes Christianos monemus & per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi obtestamur, ut quâ pietate Concilio per oratores suos affuerunt, eâdem pietate, ac pari studio divini honoris, & populorum suorum salutis causâ, pro sedis quoque Apostolicæ, & sacræ Synodi reverentia, ad ejusdem Concilii exequenda & observanda decreta Prælatis, cùm opus fuerit, auxilio & favore suo adsint, neque adversantes sanæ ac salutari Concilii doctrinæ opiniones à populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitùs interdicant. Ad vitandum præterea perversionem & confusionem, quæ oriri posset, si unicuique liceret, prout ei liberet, in decreta Concilii commentarios & interpretationes suas edere; Apostolicâ auctoritate inhibemus, omnibus, tam Ecclesiasticis personis, cujuscunque sint ordinis, conditionis, & gradûs, quàm laicis quocunque honore ac potestate præditis, Prælatis quidem sub interdicti ingressûs Ecclesiæ, aliis verò, quicunque fuerint, sub excommunicationis latæ sententiæ pœnis, ne quis sine auctoritate nostra audeat ullos commentarios, glossas, annotationes, scholia, ullumvé omninò interpretationis genus super ipsius Concilii decretis quocunque modo edere, aut quicquam quocunque nomine, etiam sub prætextu majoris decretorum corroborationis aut executionis, aliové quæsito colore statuere. Si cui verò in eis aliquid obscuriùs dictum & statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione aut decisione aliquâ egere visum fuerit, ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad sedem videlicet Apostolicam, omnium fidelium magistram, cujus auctoritatem etiam ipsa sancta Synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates & controversias, si quæ ex eis decretis ortæ fuerint, nobis declarandas, quemadmodum ipsa quoque sancta Synodus decrevit, reservamus, parati, sicut ea de nobis meritò confisa est, omnium provinciarum necessitatibus, eâ ratione, quæ commodior nobis visa fuerit, providere. Rom. 7. Cal. Febr. 1563.

a 2. Corinth. 1. b à Pio IV. tandem in Tridentina civitate continuatum & absolutum fuit die Mercurii, 26. Januar. an. 1564. c Sess. 25. cap. ultimo.

TITULUS VIII.

DE CELEBRATIONE MISSARUM, ET SACRAMENTO EUCHARISTIÆ, ET DIVINIS OFFICIIS.

PIUS

PIUS V.

Clerici, sub pœna suspensionis à divinis, Missa sacrificium non celebrent vespertino tempore.

CAP. I.

SAnctissimus in Christo pater & dominus noster, dominus Pius (divinâ providentiâ) Papa V. ad cujus notitiam pervenit, quòd nonnulli cathedralium, etiam forsan metropolitanarum, collegiatarum, & aliarum Ecclesiarum, necnon monasteriorum, conventuum, domorum, & aliorum piorum locorum secularium, & diversorum ordinum, ac militarium regularium, Prælati, capitula, clerici, fratres, aliique superiores & personæ, antiquum sanctæ Romanæ Ecclesiæ ritum institutis Missarum celebrandarum temporibus pervertere satagantes, diversas licentias & facultates, Missas, quæ mediâ nocte, & seu in aurora Nativitatis, ac de mane Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, & forsan aliarum festivitatum, juxta prædictum ritum celebrari consueverant, de sero etiam forsan circa solis occasum vigiliæ festivitatum earundem, in suis Ecclesiis & capellis celebrandi, seu celebrari faciendi, ab Apostolica sede vel ejus legatis, ac etiam majori pœnitentiario pro tempore existente, variis prætextibus impetraverunt, illisque jampridem utuntur: hoc ab antiquo catholicæ Ecclesiæ instituto, sanctorumque Patrum decretis deviare considerantes, propterea hunc abusum ab Ecclesia Dei submovere volens, omnes ac singulas licentias & facultates hujusmodi, hactenus etiam motu proprio, vel quorumvis etiam Imperatorum, Regum, & aliorum Principum contemplatione, & ex quibusvis causis quomodolibet concessas, ac Apostolicas & alias literas desuper confectas, illarum omnium tenores pro sufficienter expressis habens, Apostolicâ auctoritate, ex certa scientia revocavit, ac omninò cassavit, & annullavit: hâc præsenti perpetuo valiturâ constitutione quibusvis Prælatis, capitulis, clericis, fratribus, aliisque superioribus, & personis earundem Ecclesiarum, monasteriorum, conventuum, domorum, & aliorum piorum locorum, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub indignationis suæ, ac perpetuæ suspensionis à divinis pœnâ, districtiùs inhibens, ne deinceps Missas vespertino tempore, nomine licentiarum & facultatum hujusmodi, aut alio quovis prætextu celebrare, vel celebrari facere præsumant: ac mandans locorum ordinariis, ut eandem præsentem constitutionem, sub prædictis & aliis sibi benevisis pœnis, per quoscunque Prælatos, capitula, clericos, fratres superiores, & personas hujusmodi, inviolabiliter observari faciant, contradictores quoslibet auctoritate Apostol. compescendo. Rom. 28. Mart. 1566.

IDEM.

Divini cultus & templorum Dei dicatorum religio omnem decorem expostulat, ut hinc arceantur colloquia, confabulationes, deambulationes, joci, & ea omnia, quæ vel scandalo sunt, vel devotioni impedimento: nam domum Domini decet sanctitudo.

CAP. II.

UT Deo optimo maximo, glorioso virgini, & sanctis omnibus debitus honor deferatur, Gregorii X. prædecessoris nostri constitutionem innovantes, ac statuta in Tridentino Concilio observari volentes, statuimus & ordinamus, ut ad Ecclesias sit humilis & devotus ingressus, quieta conversatio, devotis orationibus instent, & omnes genibus flexis sanctissimum Sacramentum adorent, ad nomen Jesu Christi Domini nostri, cum exhibitione reverentiæ, caput inclinent, nullus in dictis Ecclesiis seditionem faciat, tumultum excitet, clamores moveat, impetumvé committat, cessent vana, fœda, & profana colloquia, risus immoderati, & strepitus omnes judiciorum, & alia quæcunque, quæ divinum officium perturbare possunt. Nullus intra Ecclesias deambulare audeat sive præsumat, dum celebratur sacra Missarum mysteria, & alia divina officia. Qui verò prædicta petulanti animo contempserint, præter divinæ ultionis acrimoniam, nostri quoque arbitrii pœnas incurrent, quæ omnia locorum quoq; ordinarii in suis Ecclesiis facient observari. Quicunque verò in Ecclesiis, dum ibi sacrificium Missæ, & divina celebrantur officia, aut verbum Dei prædicatur, deambulare, vociferari, aut verso tergo ad sanctissimum irreverenter sedere, aut aliquid, quod scandalum generet, aut divina perturbet officia, facere præsumpserit, pœnam viginti quinque ducatorum incurret, præter alias arbitrio nostro imponendas & moderandas pœnas, & qui non habebit in ære, luet in corpore, aut exilio mulctabitur. Qui verò in Ecclesiis cum mulieribus impudicis, sive etiam honestis, colloquium scurrile habuerit, aut alios inhonestos actus fecerit, viginti quinque ducatorum pœnam incurrat, & carceris per mensem. Qui in Ecclesiis, ut suprà, obscœnis & inhonestis verbis aut signis usus fuerit, aut alia fœda colloquia cum personis quibuscunque habuerit, decem aureorum pœnâ mulctetur, aut aliàs corporaliter puniatur. Mandamus præterea omnibus & singulis cathedralium, collegiatarum, & parochialium Ecclesiarum capitulis, Rectoribus, vicariis, sacristis, ostiariis, & aliis ipsarum custodibus, quatenus præfatos omnes in Ecclesiis delinquentes admoneant, & ut in eis vetita fieri non permittant, vel saltem ipsis ordinariis vel officialibus nostris puniendos deferant: quòd si facere neglexerint, pœnam duorum aureorum vice quâlibet incurrent *** ducatorum incurrat, pro secunda pœna duplicabitur, pro tertio autem centum ducatos solvet, & ignominiâ notatus exilio mulctabitur. Qui verò plebejus fuerit, nec erit solvendo, pro prima vice manibus post tergum ligatis ante fores Ecclesiæ constituetur per diem integrum, pro secunda fustigabitur per urbem, pro tertia lingua ei perforabitur, & mittetur ad triremes. Quicunque clericus in hoc blasphemiæ crimen incurrerit, pro prima vice fructibus unius anni omnium & quorumcunque beneficiorum suorum, pro secunda beneficiis ipsis privetur, pro tertia omnibus etiam dignitatibus exutus deponatur, & in exilium mittatur. Quòd si clericus nullum obtinuerit beneficium, pœnâ pecuniariâ, vel corporali, pro prima vice puniatur, pro secunda carceribus mancipetur, pro tertia verbaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui reliquos sanctos blasphemaverit, pro qualitate blasphemiæ atque personæ, arbitrio Judicis puniatur.

IDEM.

Facultatis concessa Græcis Latino more, & Latinis Græco ritu Missas & alia divina officia celebrandi, revocatio.

CAP. III.

PRovidentia Romani Pontificis plurimùm circumspecta nonnunquam ea, quæ certis fundentibus causis per ejus prædecessores gesta sunt, ex aliis non minùs rationabilibus causis alterat, & ad pristinum statum reducit, prout æquitas suadet, & in Domino conspicit expedire. Sanè, cùm ad notitiam nostram pervenerit, quod nonnulli Presbyteri, tam Græci, quam Latini, antiquum S. R. E. ritum, tam in celebratione Missarum, quàm aliorum divinorum officiorum, pervertere satagentes, diversas licentias & facultates, Missas, & alia divina officia, Græci Latino more, ac Latini Græco ritu celebrandi, ab Apostolica sede, vel ejus legatis, ac etiam majore pœnitentiario pro tempore existente, variis prætextibus impetrârunt, illisq; jampridem utuntur, hoc ab antiquo catholicæ Ecclesiæ instituto, sanctorumq; Patrum decretis deviare considerantes, propterea hunc abusum ab Ecclesia Dei extirpare & submovere volentes, omnes & singulas licentias & facultates hujusmodi, hactenus etiam motu proprio, vel quorumvis etiam Imperatorum, Regum, & aliorum Principum contemplatione, & ex quibusvis causis quomodolibet concessas, ac Apostol. & alias literas desuper confectas, illarum omnium tenores pro sufficienter

Universidad de Deusto
Biblioteca

expressis habentes, Apostolicâ auctoritate, ex certa scientiâ, hac præsenti nostrâ perpetuò valiturâ constitutione revocamus, cassamus, annullamus, & irritamus: quibusvis Presbyteris, tam Græcis, quàm Latinis, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub indignationis nostræ, ac perpetuæ suspensionis à divinis pœnis, districtiùs inhibentes, ne deinceps Presbyteri Græci, præcipuè uxorati, Latino more, & Latini Græco ritu, hujusmodi licentiarum & facultatum, aut alio quovis prætextu, Missas & alia divina officia celebrare, & celebrari facere præsumant. Mandantes in virtute sanctæ obedientiæ omnibus & singulis venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, quatenus in civitatibus & diœcesibus propriis præsentes nostras literas publicari, & sub prædictis & aliis sibi benevisis pœnis, per quoscunque Prælatos, Capitula, Clericos, Fratres, Superiores, & personas quasliber inviolabiliter observari faciant. Contradictores quoslibet auctoritate Apostolicâ compescendo.

TITULUS IX.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE SANCTORUM.

PAULUS IV.

Sanctorum festa & solennes memoriæ sub die eorum obitûs celebrantur.

CAP. I.

GLoriosus in sanctis suis Deus, qui omnia operatur in omnibus, quosdam in Ecclesia sua posuit Apostolos, quosdam Prophetas, quosdam Doctores, quosdam Martyres, & quosdam Confessores, quos per anni circuitum, die ut plurimùm, quâ eos ad cœlestia regna migrare contigit, sancta veneratur universalis Ecclesia, ut Christi fideles eorum venerationi per exercitium bonorum operum vacantes, piis ante thronum divinæ majestatis eorum suffragiis adjuvari, & exinde Deo proprio vitam æternam facilius consequi, valeant.

PIUS V.

Religiosa festorum dierum renovatio, in quibus nihil agendum quod sanctitatem, charitatem & pietatem non spiret.

CAP. II.

CUm dierum festorum observatio ad Dei cultum maximè pertineat, & in lege divina *a* præcipiatur, cupientes abusus parvos, qui ex eorum inobservantia invaluerunt, omninò corrigere, & antiquorum canonum statuta renovantes mandamus, ut omnes dies Dominici, & præcipuè in honorem Dei, beatæ Mariæ virginis, sanctorum Apostolorum feriati, cum omni veneratione observentur, & omnes in diebus præfatis Ecclesias frequentent, divinis officiis devotè intendant, ab omni illicito & servili opere abstineant, mercatus non fiant, profanæ negotiationes, & judiciorum strepitus conquiescant. Qui verò in diebus præfatis opus aliquod illicitum fecisse deprehensus fuerit, præter divinam ultionem, & amissionem animalium, quibus ad vecturam utetur, etiam graves pœnas incurret, arbitrio nostro, seu Vicarii nostri in urbe. In aliis autem locis arbitrio ordinariorum, vel aliorum magistratuum, ita ut præventioni locus sit. Quibus omnibus districtè præcipimus, ut hæc diligenter observari procurent, illas etiam festivitates, quæ juxta consuetudinem locorum solemniter celebrari consueverunt, juxta laudabilem consuetudinem, debita cum reverentia observari faciant, sub pœnis arbitrio ipsorum imponendis & moderandis. Romæ Cal. Aprilis, 1566.

a Deuter. c. 5. Exod. 21. & 30. Ezech. 20. Luc. 16.

GREGORIUS XIII.

Calendæ Octobris perpetuò solennes festi Rosarii beatæ virginis, ob devictam classem Selimi Turcarum Imperatoris in sinu Corinthiaco apud Naupactum.

CAP. III.

MOnet Apostolus in omnibus gratias agere, monent quoque sacrarum literarum historiæ, insignia Dei beneficia, tum ut ei, à quo accepta sint, meritæ referantur gratiæ, tum ut fideles quibus collata sunt, illorum memores, ad divinum cultum magis indies incitentur, solemnibus annuis festivitatibus celebranda esse. Quod cùm multoties institutum fuerit, tùm verò maximè, cùm Deus patrum nostrorum populum suum à servitute Ægyptiaca per manum fortem liberavit. Notabilis itaque non minora beneficia quotidiè à Deo Optimo Maximo accipimus, inter quæ illud singularissimum superiore anno ab ineffabili ipsius clementia nobis concessum fuit, ut Turcarum classis & numero longè superior, & præteritis elata victoriis, à Christianorum classe, virtute Domini nostri Sabbaoth decertante, die septimo Octobris, non longè à Corinthiaco sinu penitùs devicta & quassata fuerit, quâ nempe victoriâ universum populum Christianum ab impiissimi Tyranni faucibus divino nutu ereptum fuisse, inficiari nemo potest: Apostoli præcepto parere, & sanctorum patrum exempla sequi volentes, ut hujus ingentissimi beneficii universaria habeatur memoria, instituere omninò decrevimus.

Quia verò preces ad Deum oblatæ, eò gratiores ad illius conspectum ascendunt, quò dignioribus intercessoribus, & pio aliquo orandi modo offeruntur, memores beatum Dominicum ordinis prædicatorum institutorem, cùm & Gallia & Italia à pernitiosis premeretur hæresibus, ad iram Dei placandam, & beatissimæ virginis intercessionem implorandam, piissimum illum orandi modum instituisse, quod Rosarium & Psalterium beatissimæ virginis Mariæ nuncupatur: animadvertentes quoque, eâdem die septimâ, quæ tunc fuit dies Dominica prima dicti mensis Octobris, fraternitates omnes sub dicti Rosarii nuncupatione militantes, per universum orbem, juxta earum laudabilia instituta & consuetudines, processionaliter incedentes, pias ad Deum preces effudisse, quas per intercessionem beatissimæ virginis ad dictam victoriam consequendam multum profuisse, piè credendum est, operæ pretium nos facturos esse existimavimus, si ad tantæ victoriæ cœlitùs proculdubiò concessæ memoriam conservandam, ad gratias Deo & beatissimæ virgini agendas, festum solenne sub nuncupatione Rosarii in prima Dominica mensis Octobris singulis annis celebrandum instituteremus. Quocirca motu proprio & de Apostolicæ potestatis plenitudine, ad laudem Dei & Domini nostri Jesu Christi, ejusque gloriosæ virginis matris, tenore præsentium decernimus, ut de cætero perpetuis futuris temporibus, quâlibet primâ die Dominicâ mensis Octobris, per universi orbis partes, in his videlicet Ecclesiis, in quibus altare vel capella Rosarii fuerit, ab omnibus & singulis utriusque sexûs Christi fidelibus festum solenne sub nuncupatione Rosarii prædicti, sub duplici majori officio, ad instar aliarum solennium festivitatum celebretur & sanctificetur, eâdemque die officium de beatissima virgine novem lectionum more Ecclesiastico persolvatur & recitetur. Decernentes præsentes, quas perpetuò valere volumus, nullo unquam tempore, de surreptionis vel obreptionis, aut nullitatis seu alio vitio, vel intentionis nostræ, aut alio defectu notari, argui, vel impugnari posse, sed plenarios effectus sortiri debere: & ita per quoscunque Judices, quâvis auctoritate fulgentes, etiam causarum palatii Apostolici auditores, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublatâ eis, & eorum cuilibet, quâvis aliter judicandi aut interpretandi facultate & auctoritate, judicari & interpretari, & definiri debere, Cal. April. 1573.

TITU-

TITULUS X.

DE JURAMENTIS, ET JURISJURANDI OBLIGATIONE.

GREGORIUS XIII.

Impossibilium & illicitorum juramentum inane & prohibitum.

CAP. I.

INter Apostolicas & alias canonicas sanctiones, quæ de jurisjurandi religione variis temporibus prodierunt, fel. record. Nicolaus Papa tertius, intelligens, in nonnullis Ecclesiis de earum consuetudine observari, ut cùm earum Prælati ad Ecclesias ipsas primò accedunt, vel cùm de recipiendis ibidem novis canonicis agitur, nec Prælatos admitti, nec canonicos aliter recipi in dictis Ecclesiis, nisi jurato ab eis, statuta & consuetudines ipsarum Ecclesiarum scripta, inviolabiliter observare: inter laicos etiam multarum civitatum, castrorum, & terrarum, eum consuetudinis morbum in assumendis potestatibus, rectoribus, vel officialibus suis irrepsisse, ut ipsi potestates, rectores, & officiales ad hujusmodi potestarias, rectorias, & officia, nullo modo admittantur, nisi priùs, se statuta ipsorum locorum clausa, juraverint servaturos. Et quia in statutis, consuetudinibusque supradictis interdum aliqua reperiebantur illicita, seu impossibilia, vel obviantia Ecclesiasticæ libertati, idcirco ne sub tali generalitate jurandi sic in jurantibus peccandi occasio præberetur, cùm juramentum non fuerit institutum, ut vinculum esset iniquitatis, prædictus Nicolaus Papa animarum periculis obsistere cupiens, frugiferâ & salubri constitutione præcipit quibuscunque scientibus, contineri in prædictis consuetudinibus & statutis illicita, impossibilia, vel libertati Ecclesiasticæ obviantia, hujusmodi juramenta ab eis nullo modo præstari, & juramenta, eâ intentione facienda vel facta, ut etiam illicita, vel impossibilia, seu libertati Ecclesiasticæ obviantia observentur, cùm etiam sub tali intentione præstari non possent, absque divinæ Majestatis offensa, decrevit in hujusmodi illicitis, impossibilibus, seu libertati Ecclesiasticæ obviantibus non servanda: quin potius pro animarum salute, si sub forma prædicta vel simili aliquos ignorantes prædicta illicita, seu impossibilia; vel libertati Ecclesiasticæ obviantia jurare contingeret, ad observanda duntaxat licita, possibilia, libertati Ecclesiasticæ non obviantia, juramentum intentio referri deberet: declarans juramenta, sub hujusmodi generalitate qualitercunque, & sub quacunque verborum forma præstita vel præstanda, ad licita, possibilia, ac Ecclesiasticæ libertati non obviantia duntaxat extendi, ipsosque jurantes ad alia per præstationem juramenti hujusmodi non teneri. Verumtamen multi infirmi, cupidique sensus sese in hujusmodi juramenta cum animarum suarum periculo præcipitant.

Nos, quoniam hæc sanctorum quoque Patrum institutis, & salubri rerum Ecclesiasticarum directioni adversantur, & tanquam de radice ambitionis procedentia, omne bonum in Ecclesiis rebusque publicis pervertunt, ea novæ provisionis subsidio prohibere volentes, præsentium auctoritate innovamus prædictam constitutionem Nicolai Papæ, itidemque alias omnes canonicas sanctiones, de abusu & reprobatione hujusmodi juramentorum promulgatas, volumusque eas ubique ab omnibus, etiam quoad præterita, inviolabiliter observari. Ac etiam præcipimus, & interdicimus Prælatis, Canonicis, & aliis supradictis, necnon Ecclesiarum capitulis, & monasteriorum, cæterisque conventibus, civitatum quoque, castrorum & terrarum communitatibus, & personis quâcunque dignitate præditis, ne ulla omninò juramenta illicita, impossibilia, damnosa, vel libertati Ecclesiasticæ, aut decretis Concilii Tridentini obviantia, sive ante, sive post electiones, confirmationes, provisiones, receptiones, admissiones, aut alios actus, ubicunque, ac quocunque tempore, etiam prætextu cujusvis consuetudinis quantocunque tempore observatæ, quæ potiùs corruptela est censenda, sive in genere, sive in specie præstare, reddere, vel exigere, neve super præstitis, redditis, vel exactis hucusque quenquam, in judicio vel extra, inquietare audeant quoquo modo, vel turbare: illos enim, qui juramenta illicita, impossibilia, damnosa, vel Ecclesiasticæ libertati, aut decretis dicti Concilii obviantia exigere contenderint, Episcopos videlicet, & alios quoscunque Pontificali dignitate præditos, suspendimus à divinis, capitula vero & conventus, eorumque Ecclesias & loca omnia interdicto Ecclesiastico supponimus, ac singulares personas excommunicationis sententiâ innodamus, inhabilesque facimus ad obtenta & alia obtinenda, eo ipso, nobisque & Romano Pontifici pro tempore existenti, relaxationem suspensionis & interdicti, necnon absolutionem ab excommunicationis sententia hujusmodi perpetuò reservamus. Decernentes eos, qui talia juramenta scienter præstiterint, usu & commodo rei & gratiæ, cujus causâ juraverint, eo ipso privatos esse: alios verò ignorantes ad præstitorum juramentorum hujusmodi observationem minimè teneri; necnon irritum & inane, quicquid secus per quoscunque, scienter vel ignoranter, attentatum est hactenus, & deinceps contigerit attentari. Rom. Non. Sept. 1584.

TITULUS XI.

DE TREUGA ET PACE.

PIUS IV.

Pacis & treugæ fidejussiones stipulantur, ne novis causis rumpatur conventio.

CAP. I.

QUoniam eò hominum protervitas devenit, ut qui homicidium vel maleficium aliquod committere deliberârunt, priùs quærant eos, quos pro hostibus habent, treugæ vel pacis prætextu assecurando, decipere, quò facilior postea delicti perpetratio reddatur, expeditiq; propterea, ut quos Dei timor non retinet, pœnarum rigor deterrendo coerceat, populorum quieti consulere, & flagitiosos sicariorum ac scandalosorum ausus deprimere, nec non cavillationibus, quas ad solutiones pœnarum effugiendas hominum malitia indies excogitat, subvenire volentes, quòd pœnæ conventionales pacis & treugæ ruptæ, & fidejussiones de non offendendo, stipulentur in futurum per Notarios in favorem Cameræ Apostolicæ, & non communitatum, vel alterius; & si aliter factæ fuerint, in ipsius Cameræ favorem stipulatæ censeantur. Quodque in causis treugarum pacisque fractarum ipsi fractores, vel eorum fidejussores allegare non possint, quòd offensa ex nova causa processit, nec allegata cuiquam suffragetur. Et quia in cautionibus de non offendendo partes intendunt, ut sibi, eo quo melius fieri potest modo, cautum sit, ne offendatur impunè, & ideò promittunt, non solùm pro se ipsis, sed etiam pro aliis eorum conjunctis, quòd non offendent, neque offendi facient: sed aliquando Notariorum imperitiâ sensum & intentionem partium pervertente, contingit eos scribere, quòd partes promittunt, non offendere per se & alios, ubi scriptum oportuisset: pro se & aliis: differentiam videlicet inter has voces, per & pro, nescientes, vel confundentes; ac propterea præbentes ansam cavillosis & delinquentibus prætendendi, quòd factâ offensione per unum ex comprehensis in fidejussione, non sit commissa stipulatio pœnæ, nisi constet, quòd ille, qui offendit, de mandato principalis offenderit; unde etiam infidi, scandala eveniunt, illaq; remanent impunita. Idcirco, quòd si quis Notarius errorem hujusmodi comiserit, mille ducatorum auri Cameræ Apostolicæ applicando-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum pœnâ plectatur; & nihilominus, sive ex dictione per, sive ex dictione pro, stipulatio concepta & offensio sequuta fuerit, principales promittentes ad pœnam conventionalem perinde tedeantur, ac si ipsis mandantibus offensio emanâsset, & de eorum mandato legitimè constaret; iidemq; Notarii sub simili pœna in instrumentis fidejussionum de non offendendo apponant clausulam: Quod datâ contraventione alicujus comprehensi in stipulatione, si contingat, talem contravenientem verè & realiter confiteri, vel fictè propter contumaciam in non comparendo, pœna conventionalis committatur, & exigi possit a fidejussoribus, nullâ excusatione vel exceptione penitùs admissâ: imò habeantur crimen & contraventio, ac si per testes vel aliàs legitimè probatum vel approbata fuissent. Et si clausula in stipulatione omissa fuerit, illa nihilominùs pro apposita, & contraventio pro legitimè approbatâ habeantur. Et similiter, si per principalem sive alium in fidejussione comprehensum, stipulationi contraventum, & offendens seu contraveniens contumax, isque in meram contumaciam condemnatus fuerit, fidejussor statim ad solvendum pœnam conventionalem cogatur; nec possit audiri, suum principalem offendisse, ex causa necessariæ defensionis allegando & deducendo, ne videlicet delinquentes indirectè per procuratorem & interpositam personam audiantur: & quod dictum est in exemplo dicto exceptionis hujusmodi, id etiam ad omnia alia extendatur. Et si talis clausula fuerit in prædictis stipulationibus omissa, nihilominùs apposita similiter intelligatur. Quod & ad legitimam per parentes solven. extendimus, ut illam solvere teneantur, etiamsi eorum filii in meram contumaciam de aliquo delicto condemnati aut banniti fuerint, non obstante quocunque statuto, aut forsan consuetudine in contrarium existente, quibus omnibus nos per præsentes in ampliori forma derogatum esse censemus & decernimus.

Præventio inter Judices ordinarios & seculares.

IN causis clericorum criminalibus merè Ecclesiasticis, ordinarii Ecclesiastici privativè ad seculares Judices cognoscant, sed in aliis mixtis, sit locus præventioni inter ordinarium & Judicem secularem, dataque præventione ex parte ordinarii Ecclesiastici, non nisi contra clericos tantùm procedere possit. Et si prætenderetur ratione connexitatis, adjuncti, vel aliàs quomodocunque, laicum ejus forum sortiri debere, Judex tamen secularis ita præveniens, quâvis inhibitione sibi factâ non obstante, absque censurarum vel aliarum pœnarum incursu procedere possit. Necnon quibuscunque appellationibus, provocationibus, nullitatum dictionibus, commissionibus, inhibitionibus, & aliis decretis, contra formam superiùs traditam, per quoscunque etiam Judices præfatos pro tempore quomodolibet emanatis & factis non attentis, libere & licitè per ipsos Judices, à quibus ad suarum condemnationum totalem executionem, aliàs tamen legitimè, sub similis indignationis & excommunicationis pœna, procedi posse, & omninò debere, ac ut procedant, præcipimus & mandamus. Et insuper tam Judicibus præfatis, quam Notariis, sub eadem excommunicationis ac indignationis nostræ, priyationisque officii pœna, ne contra præmissa, aut quicquam præmissorum, facere & attentare præsumant, districtiùs inhibemus.

PIUS IV.

Moderatur & ad juris terminos reducitur præcedens rescriptum Pii IV. de allegatione novæ causæ in causis pacis & treugæ fractæ. Et præventio juxta Concilii Tridentini decretum observatur.

CAP. II.

CUm ob innumeras Rom. Pont. occupationes, ac particularium rerum quarumlibet statûs ignorantiam, contingat ab eo quandoque literas emanare, quæ in magnum aliquorum præjudicium redundare noscuntur, minimè reprehendendum esse videtur, si tandem præjudicio cognito literas hujusmodi, etiam si per ejus prædecessorem emanaverint, tanquam per inadvertentiam editas, revocat & limitat, aliasque desuper disponit, prout rerum & temporum qualitate pensatâ conspicit in Domino salubriter expedire. Dudum siquidem felic. record. Pius Papa IV. prædecessor noster, cupiens criminibus & excessibus, qui indies oriebantur, providere, per quasdam suas in forma motûs proprii editas literas inter alia statuit, quòd in causis treugarum & pacis fractarum, ipsi fractores vel eorum fidejussores allegare non possent, quòd offensa ex nova causa processisset, nec allegata cuiquam suffragarentur. Et etiam, quòd in causis mixtis inter Judicem Ecclesiasticum & laicum locus sit præventioni, ita tamen, quòd Judex Ecclesiasticus in casu præventionis non possit procedere contra laicum, sed illud debeat remittere ad Judicem laicum, & aliàs prout in eisdem literis pleniùs continetur. Nos considerantes à ratione & juris debito alienum esse, eos, qui criminis innoxii fuerint, eorumque fidejussores, si treugæ, pax, seu fidejussiones de non offendendo, postea ex nova emergente occasione fractæ fuerint, earum occasione gravari debere, cùm præcipuè paces, treugæ, seu fidejussiones hujusmodi de non offendendo, non ad offensionem ex futuris causis, sed ex præteritis tantùm oriantur, literas præfatas, quoad præmissa, revocantes, cassantes, & moderantes, effectumque suum sortiri in præmissis non posse decernentes: Motu simili, &c. novam cautam in pacis, treugarum, seu fidejussionum hujusmodi fractione principales tantùm, videlicet, qui fuerunt causâ pacis, treugarum, seu fidejussionum de non offendendo hujusmodi factarum, seu faciendarum, præstitarum seu præstandarum, si ipsi aliquo modo, seu aliquis eorum in dictis fractionibus intervenerint seu intervenerit, videlicet si aliquis ex dictis principalibus aliquem ex comprehensis in pace, treuga, seu fidejussione de non offendendo, offenderit, vel ipse ab aliquo ex ipsis comprehensis offendatur, non excusare.

Si verò supradicti principales, seu aliquis eorum, in fractione pacis, treugæ, seu fidejussionis hujusmodi, ut supra, non interrenerint, seu intervenerit, ipsos eorumque consanguineos & fidejussores, cæterosque in pace, treuga seu fidejussione de non offendendo comprehensos, & quemlibet eorum, novam causam hujusmodi allegare posse, & eâ probatâ excusari debere, & quoquo modo gravari, perturbari, aut inquietari non posse neque debere: idque tam in causis motis, & indecisis pendentibus, quam etiam finitis, & in quibus etiam pronunciatum fuit (dummodò sententiæ desuper latæ totaliter non sint executioni demandatæ) locum sibi vendicare posse & debere declaramus. Cumque etiam sæpè contingat, partes ipsas, contra quas in contumaciam procedi consuevit, vel ita negotiorum mole gravari, vel ita longè abesse, ut ipsorum contumaciam sex mensium spatio hujusmodi expurgare minimè queant, terminum sex mensium hujusmodi ad annum prorogamus, ac contumacibus hujusmodi defensiones, non nisi post anni elapsi terminum, denegari debere. Ac quascunque aliter, quàm ut præmittitur, ferendas sententias, inanes, nulliusque roboris & momenti fore & esse, prout nos eas ex nunc, tanquam contra juris debitum, & de facto latas, annullamus, cassamus, & irritamus. Quo verò ad præventionem inter Judicem Ecclesiasticum & laicum, declaramus illam habere locum in terminis & statu, prout ante dictum motum proprium erat, ac ipsum ad terminos juris in hoc reducimus, & volumus, ut in præventionibus procedatur juxta formam juris, & sacrorum decretorum Concilii Tridentini, & non aliàs aliter, nec alio modo.

***

TITU-

TITULUS XII.

DE VOTIS ET VOTORUM PROFESSIONE.

PIUS V.

Disciplinæ regularis institutum semel professus, extra solenne votum religionis, tribus substantialibus voti constitit Evangelici debet obligari, ut perpetuo liberius Deo famuletur.

LUbricum vitæ genus eorum veriti, qui regularium formam præ se ferentes, nec propriis renunciant, nec ullam profitentur ex regulis approbatis, quando horum plerique proprio instinctui obsequentes, alii odio incensi, alii, dum quod ambiunt minùs consequuntur, alii vel dilapidatis, vel interversis rebus, & ad sese, vel propinquos translatis, ut ratiocinia effugiant, quidam etiam in suos ipsorum mores inquisitum in præsentientes, quasi impunitatem adepturi, e sodalitio suo, ut lubet, exiliunt, ejectisque illius insignibus, vestem recipiunt secularem. Hinc graves & periculosæ quotidiè offensiones in populos concitantur, dum quos disciplinæ regulari perpetuò mancipatos credunt, rursus eos, etiam ubi consueverint, contempto post tot annos, & relicto indignis sæpè modis, ejus, cui sese dediderant, vitæ instituto, liberos vident, & solutos in seculum evagari. Cùm igitur conveniat, ut cujus arma induit, eam miles militiam persequatur, hanc de prædictis rationem capere instituimus, ut vel permanendi vel abscedendi facultate semel singulis propositâ, certus deinceps & immobilis disciplinæ regularis cultus debeat in ipsis sodalitatibus perpetuò observari. Itaque de nobis attributæ potestatis plenitudine statuimus, ut omnes & singuli Priores, Præpositi, & alii præsidentes generales, provinciales, & conventuales, necnon canonici, & fratres sancti Georgii in Alga Venetiarum, ac eremitarum sancti Hieronymi, aliàs beati Petri Pisarum, & omnium ac quarumcunque aliarum congregationum, necnon Ecclesiarum, domorum, & conventuum in communi, & sub obedientia voluntaria, & extra votum solemne religionis viventes, quorum habitus à secularibus presbyteris est distinctus, qui religionem amplecti, & possessionem regularem solemnem emittere voluerint, id in suis quisque conventibus & domibus, intra viginti quatuor horarum spatium, postquam delegatus noster præsentes literas eis significaverit, palam & sponte deliberent & declarent: inde convocato quamprimùm per singulas hujusmodi congregationes generali vel alio supremo, juxta morem cujusque congregationis, capitulo, ibique electa una, sub qua degant, ex regulis approbatis, in quam major pars vocum ipsius capituli consenserit, trium votorum substantialium professionem regularem intra mensem solemniter emittant, & in ea, tam ipsi, quàm illam deinceps ingressuri atque professuri, perpetuum ferant Altissimo famulatum. Sicque professi vel in suis quisque prioratibus, præposituris, præsidentiis, administrationibus, & officiis confirmentur, vel ad alia transferantur, prout cuique congregationi, & superioribus suis, videbitur utilius expedire. Qui verò excurso jam anni spatio in ipsa congregatione morati, refugerint intra tempus prædictum profiteri, detracto religionis habitu, ac redditis etiam in vinculis, si opus sit, receptorum & administratorum omnium rationibus, ejiciantur, nec deinceps patiantur, in illis ejusdem congregationis domibus seu conventibus amplius conversari. Rom. 15. Calend. Decembr. 1568.

TITULUS XIII.

DE GRATIIS ET DISPENSATIONIBUS.

PIUS V.

In dispensationum & aliarum gratiarum impetratione res gesta veritas retecta pœnâ falsi damnat impetrantes.

CAP. I.

CUm, sicut accepimus, nonnulli suæ conscientiæ prodigi, ac propriæ salutis immemores, ut facilius à nobis, & sede Apostolica, dispensationes matrimoniales *a* & alias gratias & concessiones obtineant, gradus consanguinitatis vel affinitatis, aut cognationis spiritualis, ac scientiam illorum aliter, quàm eis à principio ab ipsis partib. significatum vel narratum fuerit, exponunt, & si matrimonia hujusmodi adhuc contracta non fuerint, pro contractis narrant, ac alias diversimodè veram facti speciem, tam in ipsis dispensationibus matrimonialibus, quàm pro aliis quibuscunque gratiis & concessionibus obtinendis immutant, ac propterea, cùm non solùm in impetrationibus hujusmodi falsitas narretur, verùm etiam in partibus plerumque pro obtentione gratiarum hujusmodi veritas immutetur, & falsitas committatur. Nos igitur hujusmodi abusibus & erroribus obviare cupientes, omnes & singulos, qui veritatem facti à narratione, quam ab ipsis partibus habuerunt, quoad substantialia & qualitates necessariò exprimendas, diversam faciunt, seu quoquo modo invertunt, aut immutant, depravantvé, & per subreptionem & obreptionem gratias à nobis extorquent, pœnam falsi incurrere, & eâ puniri omninò debere decernimus & declaramus. Romæ 5. Decembr. 1566.

IDEM.

Exprimendi sunt gradus propinquiores in dispensationibus matrimonialibus pro conjunctis in diversis gradibus.

CAP. II.

PIus (divinâ providentiâ) Papa V. attendens, per quandam constitutionem dudum per felic. record. Pium Papam IV. sanctitatis suæ prædecessorem editam, quâ cavetur, quòd in dispensationibus matrimonialibus, pro diversis consanguinitatis seu affinitatis ex eodem stipite provenientibus gradibus conjunctis, non remotioris sòlùm, prout olim fieri solebat, sed etiam propinquioris graduum expressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes, ac desuper confectæ literæ nullius sint roboris vel momenti, prout in dicta constitutione plenius continetur, à dispositione juris communis, & laudabili, ac antiquo Rom. Cur. stylo nimium recedi, ac favorem matrimonii debitum restringi: volensque propterea juri & stylo prædictis, necnon piæ mem. Gregor. XI. & Clem VI. Rom. Pontif. etiam sanctitatis suæ prædecessorum vestigiis inhærendo, Sacramento & libertati matrimonii, quantum cum Deo potest, favere, statuit & ordinavit, quòd de cætero in quibuscunque dispensationibus, quas pro matrimoniis contractis aut contrahendis inter viros & mulieres, invicem diversis prohibitis consanguinitatis seu affinitatis, aut mixtis ex communi, seu ab eodem stipite surgentibus, quicunque illi sint, dummodò primum quoquo modo *b* non attingant, cùm in eo Sanctitas sua nunquam dispensare intendat, gradibus conjunctos, ab eadem Sanctitate sua, & pro tempore existente Romano Pontifice, aut sede Apostolicâ impetrari, vel aliàs concedi contigerit, ac literis, commissionibusque desuper etiam locorum ordinariis faciendis, gradus remotior attendatur, trahatq; secum propinquiorem, ac ob id sufficiat remotiorem tantùm gradum exprimere, obtentis tamen postea super propinquiore literis declaratoriis, juxta Gregorii & Clementis prædecessoris hujusmodi constitutiones, quas quoad hoc innovavit, & inviolabiliter observari mandavit, dispensationesque seu di-

a *Dispensatio est determinatio superioris, quæ declarat, legem communem non esse in aliquo particulari casu servandam. Nec dispensatio est pura declaratio, ut definitum est de voto, capit. veniens, sed est quædam juris relaxatio. Vid. Sanch. de caus. matrim.* b *Vide Concil. Trident. sess. vigesima quarta. cap. tertio & quinto. Alphonsum Castrens. lib. 1. de leg. pœn.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

spensandi commissiones, ac desuper confectas literas, & processus habitos per easdem dispensatis, seu his, eum quibus dispensari mandatur, propter proximioris gradûs hujusmodi non expressionem, de surreptionis vel obreptionis vitio, seu intentionis defectu notari non posse, sed in omnibus & per omnia suffragari, perinde ac si in literis seu commissionibus hujusmodi de proximiore seu utroque gradu, specialis & expressa mentio facta fuisset.

TITULUS XIV.

DE INDULGENTIIS.

PIUS IV.

Christi passio est veluti labrum, ex quo omnia bona effluunt, indulgentiarum quoque & gratiarum dona consistunt, quamobrem gratis expediantur, nec pretio mercentur.

DEcet Romanum Pontificem, quem Dominus noster Jesus Christus Vicarium suum cœlestibus thesauris dispensandis in terris constituit, providere, ut sicut ipse thesauros hujusmodi & gratias cœlestes gratis acceptas, ad honorem Dei, & illius Sanctorum, animarumque Christi fidelium salutem absque lucro dispensat, idem quoque à Romanæ Curiæ officialibus, quibus literarum Apostolicarum super gratiis, à sede Apostolica pro tempore concessis, expeditio incumbit, observetur. Quapropter inconvenienis esse censentes, pro concessionibus Indulgentiarum, quæ in solis meritis passionis ejusdem Domini nostri Jesu Christi, & ejus gloriosorum Martyrum, & Sanct. consistunt, aliquid temporale exigere: nos præmissis, prout nostro incumbit officio, de remedio opportuno providere volentes, motu proprio, & ex certa nostra scientia, dilectis filiis modernis, & pro tempore existentibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancell. ejusque in Cancellaria Apostolica Locumtenent. necnon Summistæ, scriptoribus, illorumque pro tempore Rescribendario, Computatori, Receptori, & defensoribus, necnon Secretariis literarum Apostolicarum, illarumque tam majoris, quàm minoris præsidentiæ Abbreviatoribus, ac sollicitatoribus, plumbique & regisiri magistris, collectoribus, earundemque literarum Apostolicarum regisiratoribus, Bullatoribus, fratribus barbatis nuncuparis, & illorum famulis, necnon in regisiro supplicationum, manu & in præsentia nostra signatorum, magistris & scriptoribus, aliisque Romanæ Curiæ officialibus & personis, etiam eorum officia ex causa quantumvis onerosa obtinentibus, cujuscunque qualitatis & conditionis existant, ac quocunque nomine appellentur, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub majoris excommunicationis latæ sententiæ, necnon amissionis ad semestre omnium emolumentorum eorum officiorum, quæ ipso jure, quoties contrafecerint, fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de urbe applicata esse censeantur, & crescente inobedientiâ, etiam privationis eorundem officiorum, ipso facto incurrendis pœnis, Apostolicâ auctoritate, tenore præsentium præcipimus & mandamus, quatenus videlicet in regisiro supplicationum magistri & scriptores hujusmodi, ultra salarium inibi pro signaturis ordinariis exigi solitum, alii verò officiales literas Apostol. tam sub plumbo, quàm in forma brevis, super gratiis Indulgentiarum, & peccatorum remission. etiam plenariam, tam pro vivis quàm defunctis, tam ad tempus quàm perpetuo, ad futuram seu perpetuam rei memoriam, vel aliâ formâ, ac cum quavis narrativa, pro quibusvis particularibus personis, seu Ecclesiis etiam cathedralibus, & collegiatis, monasteriis, prioratibus, capellis perpetuis, cancellariis, oratoriis, hospitalibus, capitulis, collegiis, conventibus, confraternitatib. societatibus, universitatib. & quibuscunque aliis piis locis, à nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus, etiam facultatem eligendi confessorem cum votorum commutatione in se continentibus, pro tempore, citra tamen clausulam porrectionis manuum adjutricum, concessis & concedendis conficiend. gratis pro Deo ubique eorum officia, absque aliquæ taxæ regalium seu jocalium, aut cujusvis alterius generis solutione vel exactione, quantumvis ordinaria vel extraordinaria, omnibus recusatione & contradictione cessantibus, illicò nullo alio à nobis aut altero desuper expectato mandato expediant, & prosequentibus illarum expeditionem, etiam si partes, quorum intuitu fuerint concessæ, in Rom. Curia non sint præsentes, sed longè ab illa absint, expeditas tradant & consignent. Romæ Calend. Jan. 1562.

TITULUS XV.

DE QUÆSTORUM TOLLENDO ABUSU.

Quæstorum abusus, spiritualis thesauri Ecclesiæ largitiones in avarum lucrum convertens, extinguendus.

CAP. I.

ETsi Dominici gregis saluti semper intenti, singulis cum humilitate poscentibus, ea benignè concedere, nos & prædecessores nostri studuerunt, per quæ peccatorum mole deposita salus ipsis succedat, & hostis humani generis servitute ereptas animas lucrifaciant Altissimo, qui eas nobis suâ bonitate commisit: id tamen propensiori studio nos præcavendum esse censemus, ne cujusvis indulgentiæ, remissionis, vel facultatis obtentu, Christi fideles procliviores ad illicita in posterum committenda reddantur, aut facilitas veniæ eis peccandi tribuat incentivum, & exinde clavium auctoritas deducatur in contemptum, & Christi fideles quamplurimùm scandalizentur. Sanè, cùm ad auditum nostrum ex diversis mundi partibus quamplurimæ querelæ perlatæ fuerint, quòd vigore diversarum indulgentiarum & facultatum, per prædecessores nostros, ac etiam nos, vel auctoritate nostrâ, tam fabricæ nostræ Basilicæ Principis Apostolorum, & Ecclesiæ S. Joannis Lateranensis de Urbe, ipsiusque Ecclesiæ, necnon S. Joannis, & S. Lazari Hierosolymitani, ac S. Spiritus in Saxia, & S. Joannis Lateranensis, ac S. Jacobi Incurabilium, de eadem Urbe, necnon S. Elmi, & S. Bovis, ac S. Gothardi, & S. Leuguzoni, necnon S. Nicolai, & S. Bernardi Montis Jovii, necnon S. Leonardi, ac S. Martinæ, necnon sanctissimi Crucifixi Syracusan. ac S. Mariæ de Monte Serrato, hospitalibus, ac etiam S. Sebastiani prope & extra muros dictæ urbis, necnon S. Antonii de S. Antonio Vienen. diœcesis, & redemptionis captivorum nuper Neapoli instituto monasteriis, illorumque ac diversis aliis Ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, militis, confraternitatibus, societatibus, & piis locis concessarum, multi quæstores ex eisdem indulgentiis, lucrum temporale tantùm quærentes, nominibus fabricæ Ecclesiarum, hospitalium, monasteriorum, militiarum, confraternitatum, societatum, & piorum locorum in diversis civitatibus & diœcesibus quæstus facere, confratres describere, capellas & oratoria erigere, illisque erectis indulgentias hujusmodi communicari, & in diversis gradibus à jure prohibitis dispensare, ac plura etiam concedere, quàm eis vigore facultatum prædictarum licitum sit, ipsique luero intenti, pecuniasque potiùs, quàm Christi fidelium salutem quærentes, ac eisdem indulgentiis sic abutentes, quæstum ex illis particularem facere conantur, variosque & diversos Quæstores, Commissarios, Procuratores, Receptatores, Thesaurarios, Factores, Nuncios, & alios ministros constituere, qui non solùm supradicta, sed etiam plura alia eis nunquam concessa facere & concedere, necnon locorum ordinarios, illorumque in spiritualibus Vicarios generales, & officiales ac ministros, Ecclesiarumque & ordinum Prælatos, Superiores & personas, quæstus hujusmodi impedientes, censuris Ecclesiasticis innodare, & alias in pluribus graviter excedentes, in divinæ majestatis offensam, ac suarum ac Christi fidelium animarum perniciem, ac ordinariorum perturbationem, & piarum mentium scandalum præsumunt. Nos qui Deo propitio gregis Dominici, meritis licèt insufficientibus, curam gerimus, & illum spiritualis thesauri elargitione cupimus ipsi Deo redddere acceptabilem, ex præmissis, & aliis rationabilibus causis animum nostrum moventibus, felicis record. Calixti IV Clementis VII. Pauli III. Julii similiter III. & diversorum aliorum Romanorum Pontific. prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de mera nostra voluntate & deliberatione, omnes & singulas indulgentias etiam perpetuas, & peccatorum remissiones fabricæ & Ecclesiæ hujusmodi, necnon sancti Joannis Hierosolymitani, etiam pro constructione & ædificatione illius novæ civitatis prædictis, in quibusvis aliis hospitalibus, monasteriis, Ecclesiis, domibus, militiis, ordinibus etiam mendicantium, congregationibus, confraternitatibus, & universitatibus, & piis locis illorumque ordinibus, capitulis, conventibus, magistris, superioribus, & tam secularibus, quam quorumvis, etiam mendicantium ordinum regularibus personis, tam regulariter, quàm universaliter, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam nos, sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis clausulis & decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac ex quibusvis etiam urgentissimis causis, etiam causâ redemptionis captivorum, & alias quomodolibet concessis: pro quibus consequendis manus sunt porrigendæ adjutrices, & quæ quæstuandi facultatem quomodolibet continent, illarum omnium tenores, formas, derogationes & decreta, præsentibus pro expressis habentes, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium perpetuò revocamus, cassamus, irritamus, & annullamus, ac viribus, vacuamus. Et insuper perpetuò hâc nostrâ valiturâ constitutione decernimus, quòd extunc de cætero, sub indignationis nostræ pœna, prætextu indulgentiarû & facultatum, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos, & sedem Apostolicam etiam motu simili, ac sedis Apostolicæ Legatos, alias quomodolibet concessarum, & quas à nobis & sede prædicta in posterum verbo, literis ac quâvis aliâ scripturâ, etiam manu nostrâ signatâ, etiam cum clausula, quod sola signatura sufficiat, etiam in favorem fidei, aut cruciatæ & sanctæ vel cujuscunque alterius piæ causæ, etiam privilegiatæ, concedi quomodolibet contigerit, nullus quâvis etiam Episcopali, Archiepiscopali, & Patriarchali aut majori dignitate, etiam Cardinalatûs honore, seu etiam regali, vel temporali excellentiâ præfulgeat, audeat vel præsumat quæstus facere, aut nuncios, quæstores, commissarios, thesaurarios, receptores pro illis recipiendis, in dictis hospitalibus, Ecclesiis, domibus, monasteriis, militiis, & aliis suprà nominatis, vel pro eis aut illorum nominibus alibi constituere, & deputare, nisi ex speciali licentia, & ex certa scientia nostris, & Romani Pontificis pro tempore existentis, de qua per literas nostras & ejusdem Romani Pontificis pro tempore existentis, locorum ordinariis, vel eorum in spiritualibus vicariis, seu officialibus, derogationem præsentis nostræ constitutionis, illius tenore de verbo ad verbum inserto, expresè continentes. Nos enim exnunc irritum decernimus & inane, quicquid secus his à quoquam, quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Rom. 6. Id. Febr. 1560.

IDEM, ex Concilio Tridentino.

Indulgentiæ per quæstores ob quæstū, & bona extorquendi varius, quam impetrandi desiderii, prædicatæ, revocantur & prohibentur.

CAP. II.

QUàm plenum sit periculi noxia populo ingerere, nimium his temporibus afflicta religio testatur, quod malum, cùm in cæteris ministris, tum præcipuè in Ecclesiarum prælatis animadvertendum est, quòd ab his temerè profecta longè maxima Ecclesiæ Dei conferant detrimenta. Rem sanè indignam audivimus, quòd non solùm quondam Gometius Tello Giron, temporarius administrator Ecclesiæ Toletanæ, sed etiam quidam Hispaniæ Ecclesiarum præsules, officii paterni prætextu, facultates sibi à sacris canonibus concessas excedentes, literas suas in ipsorum civitatibus ac diœcesibus ausi sunt publicare, quibus inter cætera periculosa deprehenditur, quòd cuicunque illas accipienti certâ solutâ pecuniâ licitum sit, quem voluerit, sibi sumere sacerdotem, qui confessione auditâ ipsum absolvere valeat, non in eis tantùm casibus, in quibus simplex sacerdos a absolvere potest, sed etiam in iis, quæ solis Episcopis reservata reperiuntur, aliquo præterea casu admisto, veluti simoniæ reatu, qui ad examen sanctæ sedis esset referendus. Non animadvertentes ipsi Præsules & Administratores, quàm periculosum sit, ea passim incertis personis committere, quæ ad Episcoporum judicium, arbitriumque idcirco deferuntur, ut qui melius lepram à lepra discernere norint, causis & circumstantiis subtili indagine exploratis, salutaria cuique morbo remedia valeant adhibere. Ad hæc ipsi in dispensandis cœlestis gratiæ donis nimium prodigi, iis sic literas prædictas accipientibus, indulgentias & pœnitentiarum injunctorum remissiones nulla cum re temporali conferendas, profusius & indiscretè largiuntur, quibus & aliis licentiis prædictis non pauci fluctuantes & infirmi, veniæ facilitate inducti, ad peccandum procliviores fiunt, quando tot & tantorum delictorum remissionem certo & vilissimo pretio acquirere posse confidant. Indicem præterea casuum & indulgentiarum ædibus sacris appendi jusserunt, quo palàm significatur solventibus suprascripta concedi, & inter alia, absolvendi facultatem ab esu prohibitorum tribui. Itemque indulgeri Missæ sacrificium, & sepulturam tempore interdicti, assumptionem duorum pluriumvé compatrum ad sacrum Baptismi, præter eos, qui synodalibus (ut dicunt) constitutionibus ascisuntur, reparationem Ecclesiarum, erectionem confraternitatum, & alias pias causas prætexendo. Cùm igitur inter cætera scandala, etiam simoniæ pravitas redoleat, ex prædictis sacri Tridentini *b* Concilii decretis, & aliis sanctionibus canonicis, nostræ præterea constitutioni, de indulgentiis ad quæstum non emittendis, adversetur, clavium auctoritas evilescat, & pœnitentialis satisfactio enervetur: Nos his malis celeri remedio occurrendum, eâdemque operâ futuris præcavendum fore censentes, de Apostolicæ potestatis plenitudine, suprædicta omnia, quæ in ipsa Toletana, & quibuscunque aliis civitatibus, diœcesibus, & locis, tam Hispaniæ, quàm aliarum quarumcunque provinciarum & regionum, quocunq; prætextu hucusq; emanârunt, perpetuò abolemus, ac nulla & irrita nunciamus, jubemusq; literas & indices, necnon scripturas & monumenta quæcunque publica & privata, per ipsos locorum ordinarios & alios Ecclesiarum rectores, ubicunq; reperientur, dilacerari, penitusq; deleri; & ne talia de cætero à quoquam fiant, publicentur, vel concedantur, districtiùs prohibemus. Quicunque secus egerint, seu attentaverint, antiistites, etiam si Cardinalatûs honore præfulgeant, ab ingressu & perceptione fructuum suarum Ecclesiarum tamdiu suspensi jacean, donec satisfactione prævià illis per sedem prædictam suspensio relaxetur. Inferiores verò ab Episcopis

a *Vide Calder. de punit. & remissione. c. nostro. col. 17. Navar. tract. de indulgentiis.* b *Concil. Trid. præscripta norma legitime elargiendi indulgentias, & tollendi abusus quæstuariorum. sess. 5. de refor. c. 2 & sess. 21. de refor. c. 9.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

sententiam excommunicationis incurrant, à qua, nisi in mortis articulo constituti, ab alio, quam Romano Pontifice, absolutionis beneficium nequeant obtinere. Romæ 4. Non. Jun. 1569.

TITULUS XVI.

DE DECIMIS.

SIXTUS V. ex Bulla cœnæ Domini.

Ecclesiasticis personis decimas & alia onera imponentes absque licentia Papæ, excommunicantur.

EXcommunicamus & anathematizamus omnes eos, qui aut collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera clericis, prælatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, monasteriorum, aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, reditibus, & proventibus hujusmodi, absque Roman. Pontif. speciali & expressa licentia imponunt; & diversis etiam exquisitis modis exigunt; aut imposita, etiam à sponte dantibus & concedentibus recipiunt: necnon qui per se, vel alium, seu alios, directè vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem, aut votum, seu suffragium, palam vel occultè, præstare non verentur, cujuscunque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut statûs, etiam si Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, Respublicæ & alii potentatus quicunque, etiam regnis, provinciis, civitatibus, & terris quoquo modo præsidentes, aut quâvis, etiam Pontificali dignitate insigniti: Innovantes decreta super his per sacros canones, tam in Lateran. novissimè celebrato, quam aliis Conciliis generalibus edita, etiam cum censuris & pœnis in eis contentis.

GREGORIUS XVII.

DE RELIGIOSIS DOMIBUS, ET MONTIBUS PIETATIS.

PIUS IV.

Piorum locorum & monasteriorum exemptio ab onere hospitandi militum.

CAP. I.

CUm, sicut non sine gravi dolore nobis innotuit, omnia & singula, seu quamplurima hujus almæ urbis, ac etiam nostri Ecclesiastici conventus & monasteria, & alia Ecclesiastica, & pia loca, tum secularia, quam regularia, & à personis religiosis quomodolibet inhabitare, eo tempore, quo equites & milites ejusdem almæ urbis ac statûs Ecclesiastici præfati, pro defensione ipsius urbis & statûs adversus infestissimum Turcarum tyrannum, vel ob alias, quæ pro tempore sese offerunt, causas expediri, & ad diversa ejusdem statûs loca transmitti contingit, ab eisdem equitibus & militibus perturbentur & molestentur, ipsique conventus, monasteria, & alia Ecclesiast. & pia loca, in eorundem equitum seu militum distributione, nonnullos eorundem equitum & militum, intra eorum domos & monasteria hospitio excipere & recipere cogantur, in maximum eorum detrimentum, divini cultûs perturbationem, gravissimum religionis dedecus, Dei optimi offensam, & non solum præter omnem nostram intentionem, verum etiam intolerabilem animi nostri amaritudinem. Quaptopter nos in præmissis, quantum cum Deo possumus, de optimo remedio celeri manu providere, ac monasteriorum, & aliorum Ecclesiasticorum & piorum locorum hujusmodi personarum Deo altissimo die noctuque famulantium quieti, integritati, & decori consulere volentes, motu simili, & ex certa nostra scientia, ac de Apost. potestatis plenitudine, universis & singulis, tam dictæ almæ urbis, quam totius statûs præfati Gubernatoribus, Potestatibus, Ducibus, & Capitaneis, communitatibusque & universitatibus, & aliis, ad quos spectat & pertinet, ac spectabit & pertinebit quomodolibet in futurum, ne deinceps perpetuis futuris temporibus in eorundem militum, & equorum distributione, tam in transeundo, quam inibi commorando, communitatib. & universitatibus, videlicet ne dictos equites ac milites in eisdem monasteriis, cœnobiis, domibus, & aliis Ecclesiasticis & piis locis, sub duorum millium ducatorum auri Cameræ Apostol. ipso facto applicandi, & aliis arbitrii nostri pœnis, quovis quæsito colore, causâ, ingenio, sive prætextu distribuere sive assignare, vel ad illos recipiendum, & hospitio excipiendum cogere; ipsis vero Capitaneis & Ducibus, ne eosdem suos equites & milites sub indignationis nostræ, ac privationis officiorum suorum, aliisque etiam arbitrii nostri pœnis, in dictis monasteriis, cœnobiis, domibus, & aliis Ecclesiasticis & piis locis, etsi communitates & universitates ipsæ eadem loca ejusdem assignassent, distribuant. Gubernatoribus vero, & ipsarum civitatum & locorum Prætoribus, ac aliis officialibus quibuscunque, quo minus præmissa ab ipsis communitatibus & universitatibus, ac Capitaneis, & Ducibus fiant, sub ejusdem indignationis nostræ, ac etiam privationis officiorum suorum præfatorum respective pœnis, auctoritate Apostolicâ, finant vel permittant, inhibemus, præcipimus, committimus, & mandamus. Et insuper tam illis, quam equitibus, & militibus præfatis, ne monasteria, cœnobia, & loca pia hujusmodi in personis, rebus, & bonis, aut alias desuper quomodolibet molestare, perturbare, impedire & inquietare, seu molestari, perturbari, vel alias inquietari facere audeant, seu præsumant, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub jam dictis pœnis eâdem auctoritate inhibemus, præcipimus, committimus, & mandamus, ipsa monasteria, cœnobia, domos, & alia Ecclesiastica & pia loca, ex nunc ab eisdem militibus & equitibus, ac onere illos hospitio excipiendi, motu & auctoritate similibus eximendo, & totaliter liberando, ac libera & immunia faciendi.

IDEM.

Ordinis mendicantium cœnobia, monasteria, & prædia à collectis, subsidiis & hospitio militum eximuntur.

CAP. II.

DUm ad uberes, quos sacri mendicantium ordines in agro Dominico quotidiè faciunt, fructus attentè respicimus, & attentæ considerationis indagine perscrutamur ipsorum religionis sinceritatem, & voluntariæ paupertatis habitum, in quibus sub humiliatis spiritu devotum Altissimo præstant famulatum, dignum, quin potius debirum reputamus, ut illis ea libenter concedamus, per quæ se motis quibuslibet gravaminibus promptiores ejusdem Altissimi inhæreant servitiis. Hinc est, quod nos volentes eosdem mendicantium ordines, & dilectos filios eorum fratres, & Monachos, cæterasque personas, ac etiam moniales quaslibet ejusdem ordinis, sub illorum cura degentes, specialibus favoribus & gratiis prosequi, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, quod ex nunc deinceps perpetuis futuris temporibus, omnes & singuli mendicantium ordinum hujusmodi fratres, Monachi, & dilectæ filiæ in Christo moniales seu sorores, ac aliæ utriusq; sexûs personæ regulares, ubilibet per totum Christianum orbem diffusi & constituti, illorumque monasteria, cœnobia, domos, conventus, Ecclesiæ, capellæ, oratoria & alia loca, etiam unita, ac membra, & dependentia, necnon terræ cultæ & incultæ, possessiones, prædia, agri, & alia omnia & singula mobilia & immobilia, ac se moventia

ventia, & ubilibet, ac in quibuscunque rebus consistentia bona, necnon eorum in dictis bonis laboratores, coloni, arrendatarii, locatarii, & afflictuarii, negotiorumq; suorum gestores universi, quomodolibet nuncupati, nunc & pro tempore existentes in perpetuum, ab omnibus & singulis exactionibus tam urbanis, quàm rusticis, necnon datiis, gabellis, pedagiis, vectigalibus, collectis, impositionibus, & oneribus ordinariis, & extraordinariis, ac tam realibus, quàm personalibus, meris & mixtis, etiam subsidio triennali, & augmento, ac focularibus, equorum taxis, militumque hospitiis, ac aliis quibuscunque nominibus nuncupatis, quâvis auctoritate quomodolibet impositis & imponendis, & quæ laicis ac aliis quibusvis quomodolibet imponi consueverunt, & in futurum imponentur, ac ratione quarumcunque mercium & rerum cujuscunque generis vel qualitatis existentium, tam per mare & aquam dulcem, quàm per terram undecunque & quomodocunque pro tempore delatarum, necnon animalium quorumcunque mortuorum & vivorum, & quæ alias quomodolibet & ex quavis causa ac super quibuscunque rebus, tam in alma urbe nostra, quàm extra eam ubilibet locorum exiguntur, & in futurum exigentur, necnon à contributionibus, & solutionibus in illis faciendis, ac tam pro victu & vestitu, quàm quocunque alio usu suo tantum, ac tam emendo quàm vendendo, & alias quomodolibet negotiando, necnon etiam à solutione quadrantis pro singulis libris carnium de animalibus, quæ tunc & pro tempore ex armentis occidi contigerit, necnon etiam, quæ in suis ædibus, prædiis, & possessionibus privatim detinent & nutriunt, ac à contributione sumptuum & expensarum, quæ aliquando pro pontibus, viis, aquæductibus, muris, mœnibus, aliisvé machinis struendis & reparandis seu reficiendis, ac civitatum, terrarum, & locorum quorumcunque fortificationibus, necnon etiam alias in omnibus & per omnia, ac tam in dicta urbe, quàm extra eam ubilibet penitus & omninò liberi, immunes & exempti, ac liberæ & exemptæ, liberaque immunia & exempta sint & esse censeantur, ac pro talibus teneantur & reputentur. Quodque terræ, agri, possessiones & loca arativa, ut præfertur, in illis, quæ aliquando pro pascuis animalium ad certum tempus reservantur, nullatenus unquam comprehendantur, nec comprehendi censeantur, ac etiam monasteria, cœnobia, aliaque omnia regularia loca prædicta, pro quorumcunque militum, tam equitum quàm peditum, hospitiis, quemadmodum magno cum nostro dolore hucusque in plerisq; locis factum comperimus, nequaquam assignentur, nec assignari debeant. Rom. 29. Jul. 1566.

LEO X. ex Concilio Lateranensi.

Montes pietatis Christianâ charitate erecti, & auctoritate Apostolicâ probati & confirmati, & ab usurario fœnore alieni, licèti sunt.

CAP. III.

INter multiplices nostræ sollicitudinis curas, illam inprimis suscipere pro nostro pastorali officio debemus, ut quæ salubria & laudabilia, ac catholicæ fidei consona, & bonis moribus conformia, nostro tempore non solum enucleentur, verùm etiam ad posteros propagentur, & quæ materiam scandali præbere possent, penitus succidantur, & radicitùs extirpentur, nec pullulare usquam firmantur in agro Dominico, & vinea Domini Sabbaoth, ea dumaxat censeri permittendo, quibus fidelium mentes pasci spiritualiter possint, eradicatis zizaniis, & oleastri sterilitate succisâ. Sanè cùm olim inter nonnullos dilectos filios sacræ Theologiæ Magistros, ac Juris utriusque Doctores, controversiam quandam, non sine populorum scandalo & murmuratione exortam, & nuper his diebus innovatam esse comperierimus, circa panperum relevationem in mortuis eis publicâ auctoritate faciendis, qui Montes pietatis vulgo appellantur, quique in multis Italiæ civitatibus, ad subveniendum per hujusmodi mutuum pauperum inopiæ, ne usurarum voragine deglutiantur, à civitatum magistratibus, & aliis Christi fidelibus sunt instituti, atq; à sanctis viris divini verbi præconibus & laudati & persuasi, ac à nonnullis etiam summis Pontificibus, prædecessoribus nostris, probati & confirmati, sintné privati Montes à Christiano dogmate dissonantes, vel non, utrâq; parte diversimode sentiente, atq; nonnullis enim Magistris & Doctoribus dicentibus, eos Montes non esse licitos, in quibus aliquid ultra sortem pro libra, decurso certo tempore, per ministros hujus Montis, ab ipsis pauperibus, quibus mutuum datur, exigitur, & propterea ab usurarum crimine, injustitiavé, seu ab aliqua certi specie mali, mundos non evadere; cùm Dominus noster, Lucâ Evangelistâ attestante, apertè nos præcepto obstrinxerit, ne ex dato mutuo quicquam ultra sortem sperare debeamus. Ea enim propria est usurarum interpretatio, quando videlicet ex usu rei, quæ non germinat, nullo labore, nullo sumptu, nullove periculo, lucrum fœtusq; conquiri studetur. Addebant etiam iidem Magistri & Doctores, in iis Montibus, neq; comutativæ, neq; distributivæ justitiæ fieri satis, cùm tamen justitiæ terminos contractus hujusmodi excedere non debeant, si debeant approbari. Idq; præterea probare nitebantur, quia impensæ pro hujusmodi Montium conservatione, à pluribus, (ut ajunt) debitæ, à solis pauperibus, quibus mutuum datur, extorqueantur, pleraq; interdum ultra necessarias & moderatas impensas, non absq; specie mali, ac incentivo delinquendi, quibusdam aliis personis (ut inferre videntur) exhibeantur. Alias vero pluribus Magistris & Doctoribus contrà asserentibus, & in multis Italiæ Gymnasiis verbo & scripto conclamantibus, pro tanto bono, tanquam Reipublicæ perneccssario, modo ratione mutui nihil petatur neque sperctur, pro indemnitate tamen eorundem montium, impensarum videlicet ministrorum eorundem, ac rerum omnium ad illorum necessariam conservationem pertinentium, absq; montium hujusmodi lucro, idq; moderatum & necessarium ab iis ex hujusmodi mutuo commodum suscipiunt, licite ultra sortem exigi & capi possit, non nihil licere; cùm regula juris habeat: Quòd qui commodum sentit, onus quoque sentire debeat, præsertim si Apostolica accedat auctoritas. Quam quidem sententiam à fel. recor. Paulo II. Sixto IV. Innocentio VIII. Alexandro VI. & Julio II. Rom. Pont. prædecessoribus nostris probatam, à sanctis quoque ac Deo devotis, & in magna, ob sanctitatis opinionem, existimatione habitis, Evangelicæ veritatis prædicatoribus prædicatam esse ostendunt. Nos super hoc (prout nobis est ex alto concessum) opportunè providere volentes, alterius quidem partis justitiæ zelum, ne vorago aperiretur, usurarum, alterius pietatis & veritatis amorem, ut pauperibus subveniretur; utriusque verò partis studium commendantes, cùm hæc ad pacem & tranquillitatem totius Reipub. Christianæ spectare videantur, sacro approbante Concilio declaramus & diffinimus, montes pietatis antedictos per Respubl. institutos, & auctoritate sedis Apost. hactenus probatos & confirmatos, in quibus pro eorum impensis & indemnitate aliquid moderatum, ad solas ministrorum impensas, & aliarum rerum ad illorum confirmationem (ut præfertur) pertinentium, pro indemnitate duntaxat, ultra sortem, absq; lucro eorundem montium, recipitur, neq; speciem mali præferre, nec peccandi incentivum præstare, neq; ullo pacto improbari, quinimò meritorium esse, ac laudari & probari debere, tale mutuum minimè usurarium putari, licereque illorum pietatem & misericordiam populis prædicare, etiam cum indulgentiis à sancta sede Apostol. eam ob causam concessis: Ac deinceps alios etiam similes montes, Apostol. sedis approbatione erigi posse. Multò tamen perfectius, multoq; sanctius fore, si omnino tales montes gratuiti constituerentur, hoc est, si illos erigentes, aliquos census assignarent,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quibus si non omni, saltem vel media ex parte, hujusmodi montium ministrorum solventur impensæ, ut ad leviorem æris solvendi portionem, medio hoc, pauperes gravari contingat, ad quos cum hujusmodi censûs assignatione, pro impensarum supportatione erigendos, Christi fideles majoribus indulgentiis invitandos esse decernimus. Omnes autem religiosos & Ecclesiasticos ac seculares personas, qui contra præsentis declarationis & sanctionis formam de cætero prædicare, seu disputare, verbo vel scriptis, ausi fuerint, excommunicationis latæ sententiæ pœnam, privilegio quocunque non obstante, incurrere volumus. Romæ in Concil. Lateran. 4. Non. Maji 1515.

PIUS V. ex Concilio Tridentino.

Licentia hactenus concessa mulieribus ingrediendi monasteria ac domos Carthusiensium, & aliorum quorumcunque regularium ordinum, etiam mendicantium, revocantur.

CAP. IV.

REgularium personarum, quæ relicto seculo Dei sæ obsequio dedicârunt, pro commisso nobis officio quieti consulere cupientes, ad ea removenda, quæ religiosum earum propositum impedire possunt, curam nostram libenter impendimus, ut nullâ re, quæ eas à divino cultu avocet, præpeditæ, secundùm ordinem suorum regularia instituta, & decretum sacri Tridentini Concilii, tranquillis mentibus gratum Altissimo impendere possint famulatum. Quia igitur & Carthusiensium ordinis, & aliorum regularem vitam professorum quies non parum solet, sicut accepimus, perturbari, propterea quod mulieres, modestiæ matronalis oblitæ, domos ac monasteria eorum, contra ipsorum instituta, prætextu confessionalium, aut aliarum literarum Apostolicarum, ingredi audeant, ipsis etiam Abbatibus, Præpositis, Prioribus, & aliis Præsidentibus aliquando recusantibus & retinentibus, non sine magna eorum molestia, nec sine gravi laicorum etiam offensione ac scandalo, si quando admitti nimis facilè videantur: huic rei providere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & singulas facultates ac licentias ingrediendi monasteria ac domos Carthusiensium, & aliorum quorumcunq; regularium ordinum, etiam mendicantium, mulieribus cujuscunque status, gradûs, ordinis, conditionis, & quâcunque dignitate, ac præeminentiâ præditis, etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis, sub quibuscunque verborum tenoribus & formis, & cum quibuscunque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque fortioribus & efficacioribus & insolitis clausulis, necnon irritantibus decretis ab Apostolica sede quomodocunque concessis, quarum tenores perinde ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, haberi volumus pro expressis, tenore præsentium revocamus, & cassas, irritas, & inanes esse decernimus, districtè prohibentes, mulieribus quidem prædictas facultates & licentias prætendentibus, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, postquam harum literarum notitiam habuerint, à qua non possint, nisi à nobis, aut à Romano Pontifice, qui pro tempore fuerit, absolvi, præterquam in mortis articulo, ne dictas domos & monasteria ingredi audeant. Ipsis verò monasteriorum & conventuum Abbatibus, Præpositis, Prioribus, & aliis Præsidentibus, quocunque nomine vocentur, & eorum Monachis, canonicis, & fratribus, sive mendicantibus, sive non mendicantibus sub privationis officiorum, quæ in præsentia obtinent, & inhabilitatis in posterum ad illa & alia omnia, & suspensionis à divinis ipso facto sine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admittereve præsumant.

GREGORIUS XIII. ex Concilio Tridentino.

Ingredi intra septa monasteria nemini liceat, cujuscunque sexûs, conditionis aut ætatis fuerit, sine licentia Episcopi aut superioris in scriptis obtenta, quâ nec uti conceditur, nisi urgentibus necessitatib.

CAP. V.

UBi gratiæ & indulta ab hac sede concessa, successu temporis incommodum afferre noscuntur, expedit illa salubri præsidentis consilio submoveri. Proinde Sanctimonialium quieti & tranquillitati consulere, ac omnia, quæ illas à spiritualium rerum cogitatione & exercitio avocant, impedimenta tollere, periculaque & scandala ab eis removere cupientes, auctoritate præsentium revocamus & abolemus omnes & quascunque licentias ac facultates ingrediendi monasteria, domos, & loca monialium, ac etiam virorum quorumvis ordinum, quibuslvis etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis, & aliis cujuscunque status & conditionis mulieribus, ac etiam omnes & quascunque licentias ingrediendi monasteria, domos, & loca ipsarum Sanctimonialium, quibuscunque viris, etiam ejusdem status & dignitatis, tam à prædecessoribus nostris, quàm etiam à nobis, & sedis Apostolicæ Legatis, aut aliis ex quibuslvis quantumcunque urgentibus causis, sub quibuscunque tenoribus, & etiam derogatoriis, revocatorum restitutoriis, aliisque efficacioribus clausulis, irritantibusque, & aliis decretis, etiam motu proprio & ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, atque ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumque Principum contemplationem, vel supplicationem concessas, confirmatas, ac etiam iteratis vicibus renovatas, cassamusque, & annullamus literas desuper confectas & processus habitos per easdem. Inhibentes eisdem, qui illas obtinuerunt, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrendâ, super qua à nemine, nisi à Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo) absolutionis beneficium possit impertiri, ne ipsarum licentiarum prætextu monasteria hujusmodi quovis modo ingredi audeant. Abbatissis verò, necnon Abbatibus, conventibus, ac aliis monasteriorum utriusque sexûs superioribus, & personis, quocunque nomine vocentur, districtè præcipimus, sub eadem excommunicationis pœna, necnon privationis dignitatum, beneficiorum & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illum & alia in posterum obtinenda, ne in monasteria, domos, & loca suaquenquam prætextu hujusmodi licentiarum & facultatem ingredi faciant vel permittant. Quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus atque interdicimus omnibus & quibuscunque personis Ecclesiasticis & secularibus, ac etiam ordinum quorumcunque etiam mendicantium regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopis vel superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessariis tantùm ex decreto Concilii Tridentini tribuitur, ne monasteria ipsa monialium pro libito, sed necessitatibus urgentibus duntaxat ingredi, nevè moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant. Romæ Idib. Junii, 1575.

TITULUS XVII.

DE REGULARIBUS ET RELIGIOSIS EXTRA CLAUSTRA VAGANTIBUS.

PAULUS IV.

Pœnæ eorum, qui in ætate legitima religionis votum emittentes à professo vitæ instituto deficiunt & ad alios ordines vagantur.

CAP. I.

POstquam divina bonitas nos (licèt immeritos) ad summi Apostolatûs fastigium assumere dignata est, nunquam cessavimus abusus, qui in Ecclesia Dei, seu nimiâ sedis Apostolicæ indulgentiâ, seu hominum malitiâ irrepsisse cernuntur, pro viribus tollere, & Ecclesiam ipsam in pristinum candorem restituere, diversas ad hoc saluberrimas constitutiones edendo, & inviolabiliter observari mandando. Verùm, cùm non omnia uno & eodem tempore excogitari, nedum perfici potuerint, quinimò circa ea sit nobis singulis fermè diebus aliquid enitendum, abusui apostasiæ, quæ per regulares personas sub diversis falsis prætextibus quotidie incurritur, ulteriùs parcendum non esse a censuimus. Nam licèt diversi Rom. Pont. prædecessores nostri, per eorum constitutiones complura, contra apostasiam hujusmodi, ediderint statuta & ordinationes, nondum tamen est plenum contra eam adinventum remedium. Quinimò diversi diversorum etiam mendicantium ordinum religiosi, propriæ salûtis immemores, Deique timore postposito, sub prætextu, alii videlicet, quòd religioni & ordini in genere, ob varias confictas causas, astricti non sint, & superinde sententiam declaratoriam, obtinuerint: Alii quod beneficium Ecclesiasticum curatum assecuti sint: Alii quòd extra regularia sui ordinis loca stando, & alicui beneficio Ecclesiastico deserviendi à suis superioribus licentiam habeant, & alii diversis aliis confictis coloribus. Alii verò nullo suffulti prætextu, sed temeritate propriâ, contra proprium juramentum per eos in eorum professione præstitum, & regularia sui ordinis instituta, extra claustra suorum regularium locorum degunt, & in seculo, aliqui habitu sui ordinis retento, aliqui illo abjecto in habitu Presbyterorum secularium, & complures in habitu laicali temerè vagantur. Et postquam Deo fidem fallere non sunt veriti, cætera omnia quantumvis gravissima & detestanda, levia & licita reputantes. Alii parochianos eorum curæ commissos falsam doctrinam docere, & pravis opinionibus, ac hæresibus replere, alii uxores ducere, alii sive paupertate eos cogente, sive diabolico instinctu, secularibus & mechanicis negotiis se dare. Alii seditionibus popularibus, conjurationibus contra Principes, & alios, ac quibuslvis aliis sævis actibus se implicare, & cætera omnia nequissima facere præsumunt, in gravissimam divinæ majestatis offensam, & religionis opprobrium, ac animarum suarum perniciem, & aliorum Christi fidelium scandalum.

Quamobrem considerantes Apostatas hujusmodi, infinitis erroribus in eadem Dei Ecclesia causam præstare, & propterea volentes contra apostasiam ipsam pleniùs providere, & eam, quantum nobis ex alto conceditur, de medio tollere, motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & singulos, qui post professionem per eos in ætate legitima constitutos, in aliquo approbato, etiam militari ordine purè & liberè emissam, vel si ante ætatem legitimam professi fuerint, post illam per eos in ipsa ætate legitima constitutos, purè & liberè, ratam & gratam habitam, temeritate propriâ, aut quovis prætextu, vel causâ, etiam si se religioni & ordini non astrictos esse, sine causæ cognitione, & his quæ à jure requiruntur, servari omissis, vel non legitimè probatis, declarari obtinuerint, aut beneficium Ecclesiasticum, etiam curatum, non procedente legitimâ dispensatione possideant, vel alicui beneficio Ecclesiastico, etiam curato, alterius nomine deserviant, extra claustra suorum regularium locorum degunt, aut in posterum degent, omnibus & singulis beneficiis Ecclesiasticis, cum cura & sine cura, secularibus, aut sui vel cujuslvis ordinis regularibus, per eos quomodolibet obtentis, & de cætero obtinentibus cujuscunque qualitatis fuerint, ac fructibus, reditibus, & proventibus Ecclesiasticis, eis quomodolibet reservatis, seu assignatis, necnon Baccalaureatûs, Licentiaturæ, Doctoratûs, & Magisterii, ac quibuslvis aliis in jure Canonico, vel Civili, Theologia, seu Medicina, vel artibus, aut quavis alia facultate, gradibus, per eos, etiam antequam religionem ingrederentur, obtentis, seu assecutis, necnon quocunque mini-

a *Adde ea quæ in c. 27. Concilii Agathensis & Trident. sess. 14. cap. 11. de refor. & sess. 25. c. 19. de regular.*

sterio Ecclesiastico, Apostolicâ auctoritate, tenore præsentium, penitùs & omninò privamus, ac ad illa & alia quæcunque & qualiacunque in posterum obtinenda, seu fructus, reditus, & proventus Ecclesiasticos percipiendos, aut gradus assequendos perpetuò inhabilitamus, & ab executione quorumcunque Ecclesiasticorum, etiam sacrorum, & præsertim Presbyteratûs ordinum, necnon omni ministerio Ecclesiastico prædicto perpetuò suspendimus, privatosque & inhabiles ac suspensos esse, necnon beneficia ipsa de jure & de facto, etiam ad hoc, ut eorum ordinarii collatores ea aliis liberè conferre possint, & nisi ea infra tempus à Lateranensi Concilio statutum contulerint, collatio beneficiorum eorundem ad immediatum illorum superiorem, & demum ad nos, ac pro tempore existentem Rom. Pont. devolvatur, Patroni quoque eorundem beneficiorum personas idoneas, infra tempus à jure statutum, ad ipsa beneficia præsentare possint, & nisi præsentaverint, eorum libera collatio ad ordinarium spectet & pertineat, vacare, ac reservationes fructuum, redituum, & proventuum hujusmodi expirare decernimus, ita ut de cætero ipsi apostatæ, quamdiu vixerint, aliqua beneficia Ecclesiastica obtinere, vel aliquod officium Ecclesiasticum exercere, aut fructus, reditus, & proventus Ecclesiasticos, seu super illis pensiones annuas percipere vel exigere, seu curam animarum, vel aliquod ministerium Ecclesiasticum exercere, aut Sacramenta Ecclesiastica ministrare, seu Missam celebrare, aut prætextu ordinum, in quibus constituti erunt, aliquid facere, vel bxequi nequeant, & provisiones, seu commendæ, ac reservationes fructuum, redituum, & proventuum Ecclesiasticorum, necnon assignationes pensionum annuarum eis, etiam dictâ auctoritate, etiam cum præsentium, toto earum tenore inserta, plenaria derogatione pro tempore fictæ, nullæ sint, & irritæ, ac viribus omninò careant, nec aliquod eis jus, aut titulum beneficia possidendi, aut fructus, reditus, & proventus, seu pensiones hujusmodi exigendi, vel percipiendi tribuant. Ipsique sic privati, inhabiles, & suspensi fructus suos non faciant, sed ad illorum restitutionem teneantur. Et nihilominùs, si curam animarum exercere, vel Ecclesiastica Sacramenta ministrare, seu Missam celebrare, aut prætextu ordinum suorum prædictorum aliquid facere, aut aliquod ministerium Ecclesiasticum exequi præsumpserint, tanquam suspensi ab executione ordinum suorum, & in illis contra suspensionem ipsam, & in contemptum clavium ministrantes condignis pœnis omninò puniantur.

Et ut omnis vagandi occasio apostatis hujusmodi tollatur, volumus & sancimus, quòd quævis tam Ecclesiasticæ, quàm seculares personæ, cujuscunq; status, gradûs, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existant, etiam si Archiepiscopali, Patriarchali, aut aliâ majori Ecclesiasticâ dignitate, etiam Cardinalatûs honore, seu Mundanâ, etiam Marchionali, Ducali, aut aliâ majori auctoritate, seu excellentiâ præfulgeant, aliquem apostatarum eorundem receptare, seu nutrire, vel illis, quò minùs ad eorum monasterium, seu domum, vel alium locum regularem redeant, favorem aut auxilium, seu consilium præstare non præsumant, & si eos receptaverint, vel illis, ut præfertur, faverint, aut auxilium, seu consilium præstiterint, & per ordinarium loci, sub quo moram trahent, commoniti, à præmissis non destiterint, sententiam excommunicationis eo ipso incurrant. Et si patroni alicujus beneficii Ecclesiastici, sive sint laici, sive clerici, aliquem ex eisdem apostatis ad beneficium de jure patronatûs existens, tunc vacans præsentaverint, præsentationes hujusmodi sint eo ipso nullæ, irritæ, & inanes, ac viribus careant, & ipsi patroni jure præsentandi alios ad eadem beneficia pro ea vice tantùm privati existant. Quodque superiores ordinum, quos ipsi professi fuerint, & ordinarii locorum, in quibus ipsi apostatæ pro tempore degent, tam conjunctim, quàm divisim, eosdem apostatas, ut ad eorum mo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nasteria redeant, requirere, & si ad dicta monasteria redire cessaverint, distulerint, vel recusaverint, eos secundùm ordinis disciplinam, monitione prævià, per censuras Ecclesiasticas, & pœnas, etiam corporis afflictivas, ad redeundum cogere & compellere possint, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Quòd si regularis ordo hoc non patiatur, auctoritate nostrâ providere valeant, ut talibus apud eadem monasteria in locis competentibus, si absque gravi scandalo fieri poterit, aliquinin aliis religiosis domibus ejusdem ordinis, ad agendam inibi pœnitentiam, vitæ necessaria ministrentur. Si verò apostatæ hujusmodi se in his obedientes præstiterint, sint etiam auctoritate nostrâ, majoris excommunicationis sententiâ eo ipso innodati, & superiores sui eos excommunicatos esse declarent & nuncient, ac ut tales ab omnibus suis subditis nunciari & publicari faciant. Teneanturque ipsi apostatæ, cujuscunque ordinis, congregationis, & habitûs fuerint, Birretum nigrum, duabus lineis albis ex tela confectis, & digito humano latis, ab una extremitate ad aliam extremitatem circumductis distinctum, & per totam eis circumferentiam simili lineâ albâ suffultum, ita ut omnes lineæ præfatæ oculis intuentium manifestè appareant, continuè gestare. Et si sine birreto hujusmodi deprehensi fuerint, possint pro hujusmodi inobedientia, non solùm per suos superiores, verùm etiam per quoscunque, tam Ecclasiasticos, quàm seculares Judices & magistratus, condignis pœnis puniri, & ad delationem ipsius birreti, ut præfertur, distincti & suffulti, omninò compelli. Decernentes, quòd de cætero, qui aliquem ordinem approbatum, ut præfertur, tacitè vel expressè professus fuerit, & se illi ordini non astrictum esse contenderit, vel alias quovis modo, sive tetento, sive dimisso habitu, extra regularia loca ipsius ordinis de jure aliquo casu stare posse putaverit, vel quâvis ratione aut prætextu super hoc postulaverit, seu supplicaverit, literas, quas à nobis seu officio pœnitentiariæ nostræ obtinebit, Cardinali, protectori, seu viceprotectori ipsius ordinis in curia residenti, & procuratori generali ordinis dirigi, & præsentari facere, ac coram eo in hoc negotio, cum plena causæ cognitione procedere teneatur, alias omnia & singula, per ipsum professum in præmissis gesta, nullius sint roboris vel momenti, literæque aliis directæ nullam jurisdictionem tribuant. Quodque omnes & singulæ translationes de apostatis ipsis ad alium ordinem, etiam per nos, aut prædecessores nostros, vel per officium pœnitentiariæ hujusmodi hactenus factæ, & quas deinceps fieri contigerit, nisi ad arctiorem, vel parem ordinem factæ fuerint, & ipsi sic translati in monasteriis, in quib. regularis observantia vigeat, actu maneant, nullæ sint, & irritæ, ipsique sic translati ad pristinum ordinem, etiam si in ordinem, ad quem translati fuerint, professionem in eo emitti solitam emiserint, redire teneantur. Et si post unam & secundam monitionem, sibi à Prælatis seu superioribus ordinum, à quibus translati sunt, factam, redire distulerint aut neglexerint, liceat ipsis Prælatis, seu superioribus procedere contra eos, modo & mediis contra apostatas statutis. Et nihilominùs præfatos sic translatos, & ut præfertur, non redeuntes, administratione cujuscunque Ecclesiastici beneficii seu officii & prælaturæ perpetuo privamus.

PIUS IV.

Apostatarum causæ, & religiosorum extra claustra vagantium lites, ad Apostolicam decisionem evocantur.

CAP. II.

SIngulas lites & causas, hactenus coram quibusvis ordinariis vel delegatis Judicibus, etiam in Rom. Cur. introductas, & in quacunque instantia contra dictos apostatas vel translatos, vel aliàs inter quasvis personas præmissorum occasione pendentes, etiam si instructæ sint, ad nos advocamus, ac causas, tam ad nos advocatas in statu & terminis, quibus reperiuntur, reassumendas, nec non quam & quas quæcunque personæ Ecclesiasticæ & regulares, ac etiam seculares, necnon conventus, collegia, & universitates dictâ occasione sua in præmissis communiter vel divisim interesse putantes, contradictos apostatas, vel translatos, aut alios quoscunque activè vel passivè, civiliter vel criminaliter, ac realiter & personaliter vel mixtim, habent & movent, aut habere vel movere volent & intendent, cum omnibus & singulis incidentibus, dependent, emergent. annexis & connexis, totoque negotio principali, quoad professos, videlicet in alma urbe & ejus districtu, alios in ea præsentes, dilecto filio nostro Jacobo tituli S. Mariæ in Cosmedin. presbytero Cardinali Sabello nuncupato, nostro in dictis urbe & districtu Vicario generali, seu ejus locum tenenti, extra Curiam verò ordinario loci, ac superiori monasterii, in quibus prima & originaria Professio per quemlibet ex apostatis & translatis prædictis emissa asseritur, necnon obtinenti primam dignitatem in Ecclesia cathedrali, seu Metropolitan. vel alii superiori loci hujusmodi, seu antiquiori canonico pro tempore residenti, per eos conjunctim, visis inprimis & diligenter inspectis & examinatis dispensationibus, facultatibus, licentiis, & indultis per eosdem apostatas & translatos quomodolibet obtentis, ac processibus desuper habitis, & causis in eis allegatis maturè discussis, ac prout justum & æquum fuerit, verificatis & probatis, summarie simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura judicii, ac solâ veritate inspectâ, appellatione propositâ, audiend. cognoscend. & juxta juris & sacrarum constitutionum dispositionem sine debito terminand. committimus & mandamus.

PIUS V. ex Concilio Tridentino.

Regulares non possunt audire confessiones secularium, nisi approbatione & indultu ordinariorum.

CAP. III.

ROmani Pontificis providentia circumspecta, nonnunquam gesta per eum rationabilibus & honestis suadentibus causis moderatur & commutat in melius, prout in Domino conspicit salubriter expedire. Nuper siquidem quasdam declarationes & moderationes, circa nonnulla Concilii Tridentini decreta, regulares personas ordinum mendicantium, eorumque instituta concernentia, edidimus & promulgavimus. Et quia, uti accepimus, illarum vigore sacerdotes regulares prædictorum ordinum quandoque minùs idonei & inhabiles confessionibus secularium audiendis ab eorum superioribus præpositi, absque aliqua Episcoporum, sed solâ Magistri ordinis generalis, aut provincialium ministrorum approbatione *a* admittuntur. Nos super his, pro debito pastoralis officii, prout tenemur, salubriter providere volentes, tenore præsentium hâc nostrâ constitutione perpetuâ sancimus, decernimus & declaramus, decretum Concilii Tridentini de approbatione regularium, audiendis confessionibus secularium præpositorum, ab Episcopis facienda observari debere, etiam in omnib. regularibus, quorumvis ordinum, etiam mendicantium, etiam sub regulari disciplina viventibus, etiam si sint lectores, aut in Theologia etiam de superiorum suorum licentia graduati, vel promoti, vel à suis Magistris generalibus vel provincialibus, ministris, secularium confessionib. audiendis expositi. Volumus tamen eos, qui semel ab Episcopo in civitate & diœcesibus suis prævio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari. Ab Episcopo autem successore, pro majori conscientiæ suæ quiete, examinari de novo poterunt. Inhibentes quibuscunque regularibus quorumvis ordinum etiam mendicantium, ut præfertur, ne vigore deputationis & approbationis ab eisdem magistris & ministris provincialibus etiam quod illarum occasione ab ordinariis hucusque tolerati fuerint, absque speciali in

a Concil. Trident. sess. 24. c. 7.

posterum licentia & approbatione ab ordinariis obtinenda, secularium confessiones audire præsumant. Romæ 8. Id. Aug. 1571.

TITULUS XIX.

DE MONIALIBUS.

PIUS IV.

Moniales à decimarum & subsidiorum, aliorumq; onerum impositione exemptæ sunt.

CAP. I.

DE statu Ecclesiarum & monasteriorum quorumlibet, curæ nostræ divinâ dispositione commissorum, paternâ diligentiâ cogitantes, ad ea per quæ illorum, ac personarum præsertim fœminei sexûs in illis sub regulari castimonia Altissimo famulantium statui & opportunæ subventioni valeat salubriter provideri, ipsæque personæ, remotis perturbationib. universis, in pacis & quietis amœnitate divinis officiis liberiùs vacare valeant, libenter attendimus, ac in iis nostri pastoralis officii partes favorabiliter impartimur. Hinc est, quòd nos motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, omnes & singulas Abbatissas, Priorissas, Ministras, Moniales, & Sorores quorumcunque monasteriorum, domorum, & regularium locorum monialium, & sororum quorumvis Cistert. Præmonstraten. sanctæ Claræ, necnon sancti Benedicti, & sancti Augustini, ac tertii ordinis sancti Francisci, & aliorum quorumvis ordinum, etiam sub cura & regimine, ac secundùm regularia instituta fratrum Minorum de observantia nuncupatorum, & Eremitarum ejusdem sancti Augustini degentium in Lombardia, & quibuscunque aliis Italiæ partibus consistentium, ipsaq; monasteria, domos & loca, deductis quatuordecim ducatis auri de Camera, pro victu cujuslibet monialis seu sororis, alios reditus non habentia, eorumque possessiones, & alia quæcunque bona, mobilia & immobilia quæcunque, decimarum & subsidiorum ac aliorum onerum quomodolibet nuncupatorum, per nos & sed. Apostolicam, seu ejus legatos & nuncios, aut quoscunq; alios quâvis auctoritate fungentes, etiam pro expeditione contra Turcas, vel fidei tuitione, ac fabrica Basilicæ Principis Apostolorum de urbe, aut quâvis aliâ urgentissimâ causâ, pro tempore impositorum solutione, ex certa nostra scientia, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium, in perpetuum prorsus eximimus & liberamus. Et nihilominùs omnibus & singulis collectoribus, subcollectoribus, ac commissariis, necnon quibuscunque aliis ad decimarum & subsidiorum hujusmodi exactionem deputatis, & pro tempore deputandis, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub nostræ indignationis, ac excommunicationis latæ sententiæ pœna, districtiùs inhibemus, ne Abbatissas, Priorissas, Ministras, Moniales, & Sorores, domos, monasteria, & loca prædicta, etiam vigore quarumcunque literarum à nobis, vel sede prædicta pro tempore emanatarum, etiam si in eisdem contineatur, quòd ad quævis exempta, domos, monasteria, & loca se extendant, vel alterius cujuscunque tenoris existant, ipsius sedis sibi concessæ facultatis, nisi de præsentibus earumque toto tenore, ac de dictis ordinibus & nomine eorum, quibus dictorum ordinum cura, gubernatio, & protectio pro tempore commissa fuerint, plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, fecerint mentionem, ad solvendum decimas, seu subsidia, aut onera hujusmodi, quovis modo cogere aut compellere, seu aliàs præmissorum occasione, eas molestare seu inquietare præsumant. Romæ Non. April. 1560.

PIUS V.

Clausura obstringuntur moniales tacitè vel expressè religionem professa; & earum receptiones ad ordinem, clausuræ obligatione violatâ, irritæ sunt & inanes.

CAP. II.

CIrca pastoralis officii nobis, meritis licèt imparibus, desuper commissi curam (quantum nobis ex alto permittitur) invigilantes, assiduè ad ea, per quæ singulis erroribus & excessibus obviatur, ac personis quibuslibet, præsertim fœminei sexûs virginitatem suam Altissimo voventibus, sub religionis jugo Christo Salvatori in castitatis holocausto famulari affectantibus, à semine justitiæ & honestatis declinantibus, ne quicquam in eis reperiatur incongruum, quod in regularis ponat honestatis gloriâ maculam, & divinam meritò possit offendere majestatem opportune succurritur, libenter intendimus, ac in his nostræ vigilantiæ partes propensius impertimur, prout id in Domino salubriter expedire conspicimus. Hâc igitur perpetuâ valiturâ constitutione, inhærentes etiam constitutioni sel. record. Bonifacii Papæ VIII. *a* prædecessoris nostri, quæ incipit, Periculoso. & decretis Concilii Tridentini super clausura monialium editis, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium statuimus, atque perpetuò decernimus, universas & singulas moniales, præsentes atque futuras, cujuscunq; religionis, ordinis, vel militiarum, etiam Hierosolymitan. sint, quæ vel jam receptæ sint, vel in posterum in quibuscunq; monasteriis sive domibus recipientur, & tacite vel expresè religionem professæ, etiam si conversæ, aut quocunq; alio nomine appellentur, etiam si ex institutis vel fundationibus earum regulæ ad clausuram non teneantur, nec unquam in earum monasteriis seu domibus, etiam ab immemorabili tempore ea servata non fuerit, sub perpetua in suis monasteriis seu domibus de cætero debere permanere clausura, juxta formam dictæ constitutionis felic. record. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit, Periculoso. sacro Concilio Tridentin. approbatæ & innovatæ, quam nos auctoritate præfatâ etiam approbamus & innovamus, in omnibus & per omnia, ac illam districtè observari mandamus. Quòd si aliquæ moniales forsan reperiantur, quæ consuetudine etiam immemorabili, aut instituto vel fundatione regulæ suæ fretæ, animo obstinato huic clausuræ resistant, aut quoquo modo reluctentur, ordinarii una cum superioribus earum omnibus juris & facti remediis compellant easdem, tanquam rebelles & incorrigibiles, ad præcisè subeundum dictam clausuram, & perpetuò observandam. Mulieres quoque, quæ Tertiariæ, seu de pœnitentia dicuntur, cujuscunque fuerint ordinis, in congregatione viventes, si & ipsæ professæ fuerint, ita ut solemne votum emiserint, ad clausuram præcisè, ut præmittitur, & ipsa teneantur. Quod si votum solemne non emiserint, ordinarii, unà cum superioribus earum, hortentur, & persuadere studeant, ut illud emittant & profiteantur, ac post emissionem & professionem eidem clausuræ se subjiciant: quòd si recusaverint, & aliquæ ex eis inventæ fuerint scandalosè vivere, severissimè puniantur. Cæteris autem omnibus, sic absque emissione professionis & clausura vivere omninò volentibus, interdicimus & perpetuò prohibemus, ne in futurum ullam aliam prorsus in suum ordinem, religionem, congregationemvé recipiant. Quòd si contra hujusmodi hanc nostram prohibitionem, & decretum aliquas receperint, eas ad sic vivendum omninò inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet professiones & receptiones irritas decernimus & nullas, prout etiam præsenti decreto irritas facimus, & annullamus. Porrò ne moniales vel tertiariæ prædictæ, propter hanc clausuram, detrimentum aut incomodum aliquod in earum necessitatibus, maximè in pertinentibus ad illarum victum, patiantur, sed ut eis opportunè consulatur, auctoritate Apostolicâ præfatâ

a Bonifac. VIII. c. periculoso. de statu regularium. in 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

statuimus, decernimus, præcipimus, atque mandamus ordinariis & superioribus earum, ut curent, colligi fidelium eleemosynas, per conversas, quæ non sint professæ, vel si professæ fuerint, sint tamen ætatis annorum quadraginta, & in domibus contiguis extra tamen monasterium degant, & non ingrediantur clausuram aliarum monialium, nisi in casibus ex earum constitutionibus permissis, & de earum domibus exire non possint pro hujusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia ordinarii, vel earum superiorum. Et de cætero nullæ aliæ conversæ professæ recipi amplius, etiam de consensu suorum superiorum vel prælatorum possint. Quòd si adversus hanc nostram prohibitionem receptæ fuerint, illarum receptio nulla, irrita, & inanis sit, prout ex nunc nullam, ac irritam facimus & annullamus. Quòd si prædicto modo necessitatibus monialium & mulierum terrarum prædictarum succurri sufficienter non poterit, mandamus ipsis ordinariis & superioribus earum, ut ipsi provideant de aliis personis piis, & Deo devotis, quæ fidelium eleemosynas colligant, vel alias eò meliori & commodiori modo, quò fieri poterit, etiam ex opere manuum ipsarum monialium & mulierum prædictarum, arbitrio ordinariorum & superiorum earundem, prout eis congruentius expedire videbitur, provideatur & succurratur. Et ne propter monialium numerum excessivum clausuræ observatio violetur, inhærentes etiam similiter dispositioni dictæ constitutionis Bonifacii, & Concilii Tridentini decreto, monialibus prædictis, & illorum superioribus & ordinariis districtè inhibendo præcipimus & mandamus, ne plures in earum monasteriis recipiant & admittant, sive recipi & admitti permittant, quàm ex propriis reditibus ipsorum monasteriorum, vel consuetis eleemosynis commodè sustentari possint. Mandantes propterea, in virtute sanctæ obedientiæ, sub obtestatione divini judicii & interminatione maledictionis æternæ, universis venerabilibus fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, quatenus in civitatibus & diœc. propriis nostras publicari faciant, ac in monasteriis monialium sibi ordinario jure subjectis, in his verò, quæ ad Roman. mediatè vel immediatè spectant Ecclesiam, sedis Apostolicæ auctoritate, unà cum superioribus eorundem monasteriorum, clausuram, ut præmittitur, quamprimùm poterint, servari procurent, contradictores atque rebelles, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postpositâ, compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Ac, ut hoc tam salutare decretum faciliùs observetur, omnes Principes seculares, & alios dominos, & magistratus temporales rogamus, requirimus, & obsecramus per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Chiisti, eisdem in remissionem peccatorum injungentes, quòd in præmissis omnibus, eisdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis monialium superioribus assistant, ac suum favorem & auxilium præstent, ac impedientes pœnis etiam temporalibus afficiant.

IDEM.

Incendii, infirmitatis, lepræ, vel Epidemiæ necessitate, monialibus egrediendi à clausura non denegatur postulata facultas.

CAP. III.

DEcori & honestati omnium sanctimonialium, quarum Jesus Christus Dominus noster sponsus est, ut in puritate & castitate superædificantes in ipso feliciter inhabitare valeant, consulentes, ea quæ illarum existimationi detrahere possent, decet nos consultò summovere. Sanè periculo & scandalo plena res est, ac regulari observantiæ vehementer adversatur, sanctimoniales aliquando parentes, fratres, sorores, aut alios agnatos vel cognatos, necnon monasteria, & alia, filiationes nuncupata, etiam eis subjecta visitandi, aut infirmitatis causâ, aliove prætextu à monasteriis exire, & per secularium personarum domos discurrere & vagari, quo veluti colore eximium quoque honestatis & pudicitiæ decus in discrimen committunt. Unde nos malo huic, pro nostro pastoralis officii debito, salubriter occurrere volentes, inhærentes etiam decreto sacri Concilii Tridentini, de clausura monialium disponenti, ac aliis nostris literis super hujusmodi clausura editis adjicientes, volumus, sancimus, & ordinamus, nulli Abbatissarum, Priorissarum, aliarumvè monialium, etiam Carthusiens. Cistercien sium, sancti Benedicti, mendicantium, & quorumcunque aliorum ordinum, etiam militiarum, ac statuum, graduum, conditionum, dignitatum, ac præeminentiarum existentium, etiam à Regia vel illustri prosapia ortarum, de cætero etiam infirmitatis, seu aliorum monasteriorum, etiam eis subjectorum, aut domorum, parentum, aliorumvè consanguineorum visitandorum, aliavè occasione, & prætextu, nisi ex causa magni incendii, vel infirmitatis, lepræ, aut Epidemiæ, quæ tamen infirmitas, præter alios ordinum superiores, quibus cura monasteriorum incumberet, etiam per Episcopum, seu alium loci ordinarium, etiam si prædicta monasteria ab Episcoporum & ordinariorum jurisdictione exempta esse reperiantur, cognita & expressè in scriptis approbata sit, à monasteriis præfatis exire, sed nec in prædictis casibus, extra illa, vix ad necessarium tempus stare licere. Aliter autem, quàm ut præfertur, egredientes, seu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices personas, sive laicas, aut seculares, vel Ecclesiasticas, consanguineas vel non, excommunicationis majoris latæ sententiæ vinculo, statim eo ipso absque aliqua declaratione subjacere, à quo præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi nequeant. Et insuper tam egressas, quàm præsidentes & alios superiores prædictos, eis licentiam hujusmodi concedentes, dignitatibus, officiis, & administrationibus, per eas & eos tunc obtentis, privamus, & illas & illos ad obtenta, & alia in posterum obtinenda inhabiles, necnon licentias & facultates, seu indulta & privilegia exeundi à monasteriis, & extra illa standi, à nobis, seu alio Romano Pontifice prædecessore nostro, ac sedis Apostolicæ Nuntiis & Legatis, etiam de latere, ac majore pœnitentiario, aut ordinum prædictorum superioribus, aliisvè personis, sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis, restitutivis, præservativis, mentis attestativis, etiam novam gratiam & datam concedentibus, aliisque efficacioribus & efficacissimis ac insolitis clausulis, irritantibusq; & aliis decretis in genere vel in specie, etiam motu proprio, & ex certa scientia, deq; Apostolicæ potestatis plenitudine, etiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum, necnon S.R.E. Cardinalium intuitu, & contemplatione, ac instantiâ, vel aliàs quomodolibet concessa (quæ prorsus abolemus) ac literas desuper confectas, & in posterum concedendas & conficiendas, nullas & invalidas, nulliusque roboris, ac momenti fore, nec illas habentibus & habituris suffragari posse, & ita per quoscunque Judices & Commissarios, quâvis auctoritate fungentes, sublatâ eis & eorum cuilibet aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & diffiniri debere, irritum quoq; & inane, quicquid secus super his à quoquam, quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari decernimus. Rom. Cal. Febr. 1569.

GREGORIUS XIII. ex Concilio Tridentino.

Prælati & alii monasteriorum monialium curam habentes in casib. tantummodo urgentis necessitatis parvo comitatu ea ingrediantur.

CAP. IV.

DUbiis, quæ emergunt, declarationis remedium expedit adhibere. Cùm igitur super eo, quod optimâ primùm ratione Concilium sanxit Tridentinum, deinde in constitutione fel. record. Pii Papæ V. prædecessoris nostri, Nonis Julii, Pontificatûs sui anno tertio, atque item nostra, Idibus Junii, Pontificatûs nostri anno quarto, editis, fuit provisum, ne cui in posterum, nisi in casibus necessariis, septa monasteriorum monialium ingrediendi concederetur licentia, à nonnullis dubitatum fuisse sciamus, circa personas, quæ alterius ad id licentiâ non indigent, sed sui auctoritate officii nituntur, an liceat eis pro libito suæ voluntatis hujusmodi septa ingredi, vel potiùs servare debeant ipsi quoque regulam à Concilio præscriptam. Nos omnem hæsitationis materiam tollere, & viam scandalis præcidere, ac sanctimonialium quieti consulere volentes, harum tenore, auctoritate Apostolicâ declaramus, Prælatos omnes, tam seculares quàm regulares, quibus cura & regimen monasteriorum monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributâ ingrediendi monasteria prædicta, ita demum uti posse, si id faciant in casibus necessariis, & à paucis iisque senioribus, ac religiosis personis comitati. Quocirca universos & singulos Episcopali, seu majori, ac etiam Cardinalatûs dignitate præditos, necnon quorumvis ordinum Abbates, Priores, ministros, & alios quoscunque superiores regulares seriò monemus, ut facultate hujusmodi, qui eam habent, præterquam in casibus, ut præfertur, necessariis, neutiquam utantur. Quod si contrafecerint, eâdem auctoritate Apostol. statuimus atque decernimus, qui Pontificialis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, quâ contrafecerint, ingressu Ecclesiæ interdictos, pro secunda à munere Pontificali & à divinis suspensos, ac deinceps ipso facto, absque alia declaratione, excommunicatos existere, regulares verò omni officio ac ministerio privatos, excommunicationi similiter subjacere.

Rom. 23. Dec. 1581.

FINIS.

SEPTIMI DECRETALIUM LIBER QUARTUS.

TITULUS PRIMUS.

DE MATRIMONIIS ET SPONSALIBUS.

PAULUS IV.

Qui spe obtinendæ dispensationis matrimonium contrahunt in gradibus prohibitis, in posterum Pontificiâ gratiâ per hujusmodi dispensationes non gaudeant, etiamsi ex copulâ sequuta sit proles.

CAP. I.

AB ea ipsa die, quâ divina bonitas nos (licèt tanto oneri impares) regendæ uni versalis ejus Ecclesiæ præficere dignata est, nunquam cessavimus cogitare, quo pacto singuli abusus nostrâ diligentiâ tollerentur, diversas superinde constitutiones, juxta casuum exigentiam quotidie promulgando & publicando. Hinc est, quòd cum (sicut nobis nuper innotuit) à nonnullis annis citrà introductum sit, ut qui matrimon. in secundo consanguinitatis vel affinitat. gradu contrahere anhelant, scientes se dispensationem à sede Apostolica super hujusmodi matrimon. contrahendo obtinere non posse, sub fiducia illam super eodem matrimon. postquam contractum fuerit, reportandi, matrim. ipsum de facto contrahant, & carnali copulâ consumment, excommunicat. sententiam, in Concil. Vien. contra matrimon. in gradibus prohibitis scienter contrahentes promulgatam, damnabiliter incurrendo. Et deinde sub prætextu, quòd si divortium fieret inter eos, gravia exinde inter eos & eorum consanguineos & affines scandala possent verisimiliter exoriri, & mulier perpetuo diffamata remaneret, absolutionem necessariam, & dispensationem opportunam, quas sibi debitas concedi expostulent, sicque absolutionem, dispensationem (quas aliàs non obtinerent) eo prætextu utplurimùm reportent in scandalum plurimorum. Nos considerantes præmissa causam tribuere delinquendi, & incestum committendi, & ex delicto, loco pœnæ, commodum, & appetitûs satisfactionem reportari, malitiis hominum occurrere volentes, per has nostras omnibus innotescere volumus, quòd nos lapso tempore, infra quod notitia præsentium in partibus, ex quibus similes dispensationes peti continget, verisimiliter haberi potuerit, absolutiones & dispensationes hujusmodi ex prætextu prædicto, etiam si proles eâ matrim. sic contracto subsecuta fuerit, nullatenus, sed solùm ex causa urgentissima pro bono publico, & à jure considerata, per nos tantùm, & non alium approbandâ, concedemus, & quòd dispensationes ex alia causa nostris temporibus perpetuò exulabunt, quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicantes. Rom. Idib. Dec. 1555.

(Eandem constitutionem prius Clemens VII. intulit, quam habes infrà eod. cap. 3.)

PIUS V.

Publica honestatis, quæ ex sponsalibus contrahitur, impedimenta nullus aut parum frequens est usus, quoniam sponsalia de futuro quàm rarissimè fiunt, longeq; major sit prohibitionis ratio in matrimonio per verba de præsenti contracto, quàm in sponsalibus de futuro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. II.

AD Romanum spectat Pontificem, suâ solicitudine diligenter providere, ut sacrorum Conciliorum decreta ita suæ declarationis adminiculo dilucidentur, quòd nulla desuper dubitandi occasio cuiquam relinquatur.

Sanè ad aures nostras pervenit, multos esse, qui dubitent, an decretum œcumenici Concilii Trident. sessione vigesimâ quartâ, de reformatione matrimonii cap. 3. quo cavetur impedimentum publicæ honestatis, ubi sponsalia *a* valida non fuerint, prorsus tolli; ubi verò valida fuerint, non excedere primum gradum, cùm in ulterioribus gradibus non possit hujusmodi prohibitio servari, de sponsalibus per verba (ut ajunt) de futuro tantùm conceptis intelligatur, vel etiam matrimonia per verba de præsenti contracta, non tamen consummata, quæ interdum sponsalia appellantur, comprehendat, ita ut etiam eo casu impedimentum inde provenions sublatum fuerit.

Nos itaque, ut omnis difficultas, dubitatioque tollatur, attendentes, quòd sponsaliorum appellatione, quâ dictum Concilium utitur, non nisi improprie matrimonium verbis de præsenti conceptis contractum continetur, quodque agitur de correctione juris veteris, quo casu secundum proprietatem verborum duntaxat procedendum est, præsertim cùm longè majorem rationem prohibitionis in matrimonio per verba de præsenti contracto quam in sponsalibus de futuro, vigere a nemine dubitetur: idcirco motu proprio, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium declaramus & diffinimus, decretum Concilii hujusmodi omninò intelligendum esse, & procedere in sponsalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio sic (ut præfertur) contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum, in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum decretum Concilii introductum erat.

CLEMENS VII.

Qui intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere præsumpserit, spe dispensationis consequendæ carere debet.

CAP. III.

QUia plerunque in futurorum eventibus imbecillitas humani judicii adeò fallitur, ut quod utile non solùm conjectura, sed etiam attenta & provida consideratio pollicebatur, id prorsus inutile, ac animarum saluti maximè damnosum reperiatur, propterea nonnunquam expedit, ut gratiæ, quæ olim consultò, & rationabili de causa concedi videbantur, multò consultiùs in posterum denegentur, id quod necessitas præsentis provisionis evidenter ostendet. Sanè postquam fel. record. Clemens *b* Papa V. prædecessor noster, in Concilio Viennensi eos, qui divino timore postposito, in gradibus consanguinitatis & affinitatis contra canonicas sanctiones matrimonia scienter in suarum periculum animarum contrahere præsumpsissent, excommunicationis sententiæ ipso facto decreverat subjacere, præcipiendo Ecclesiarum prælatis, ut tales, tamdiu excommunicatos publicè nunciarent, seu nunciari facerent, donec separarentur ab invicem, & beneficium absolutionis obtinerent. Sedes Apostolica & Romani Pontifices prædecessores nostri, considerantes gravia oriri posse scandala, si matrimonia hujusmodi scienter contracta & carnali copulâ consummata per divortium dirimerentur: ad obviandum hujusmodi scandalis, & ne mulieres perpetuò diffamatæ remanerent, inducebantur ad dispensandum cum illis, qui in gradibus hujusmodi prohibitis, matrimonia ipsa scienter contraxissent. Propter quod multi volentes in gradibus prohibitis matrimonia contrahere, ac sperantes veniam & absolutionem ac dispensationem à sede prædicta facilius obtinere posse, illa passim contrahere, & carnali copulâ sub ea spe consummare præsumpserunt. Quæ abusio & corruptela, cùm tamdiu, propter inveteratam hominum malitiam, & nimiam dictæ sedis in absolvendo ac dispensando facilitatem, adeò creverit, ut cupientes in gradibus prohibitis hujusmodi contrahere, nullo pacto id facere vereantur, & unde scandalis remedia petebantur, inde scandalorum materia & occasio nata videatur. Nos, quorum interest agrum Domini ita colere, ut virtutes in eo crescant, abusiones verò quæcunque tollantur, ac malis moribus via & aditus omnis præcludatur, hujusmodi fraudibus & dolis, per quos multi dispensationes in præjudicium animarum à nobis extorquere, ac clementia & misericordia Apostolica sub spe veniæ, ut experientia rerum magistra docet, peccandi viam pandit, abuti non cessant, obviare volentes, habitâ super his cum fratribus nostris maturâ deliberatione, de ipsorum fratrum consilio, omnibus denuntiandum seu intimandum duximus, quòd in posterum cum illis, qui in gradibus prohibitis matrimonia scienter contraxerint, etiam si illa consummaverint, non intendimus dispensare, sed illa (scandalis, quæ oriri posse formidaretur, minimè attentis) omninò separari mandabimus, absolutionem duntaxat petentibus misericorditer concessuri, cùm gratiâ dignus non sit, qui canonum conditorem contemnit, illique cum animæ suæ detrimento injuriam facit. Romæ 16. Calend. Septembr. 1524.

a *Philip. Franc. c. ex sponsalib. de sponsal in 6.* b *Clem. V. in Conc. Vienen. ut habetur in Cle. tit. 1 c. 1. de consang. & affinit. decretum tulit, quo scienter contrahens matrimonium in gradu consanguinitatis vel affinitatis prohibito, vel cum moniali, excommunicatur ipso jure, & publicari debet & vitari. de hac re vide Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 5. & Beat. Antonin. tract. de excommunic. cap. 54. Covar lib. 4. part. 2. c. 3. §. 2. num. 8.*

TITULUS II.

DE CONSANGUINITATE ET AFFINITATE.

PIUS IV.

Gradus consanguinitatis, qualitates remotiores & propinquiores sunt exponendæ in dispensationibus.

CAP. I.

SAnctissimus in Christo pater & Dominus Pius (divinâ providentiâ) Papa IV. ad cujus notitiam pervenit, quòd multi viri, mulieresque invicem diversis consanguinitatis seu affinitatis gradibus, ex communi seu ab eodem stipite surgentibus conjuncti, matrimonii vinculo copulari cupientes, dispensationem super remotiori gradu à sanctitate sua, & Rom. Pontifice pro tempore existente, vel sed. Apostol. solent impetrare, absque eo, quòd dispensanti aliquam gradûs propinquioris, qui forsan expressus Pontificem aut sedem à dispensando vel averteret, vel certè retardaret, cognitionem suggerant, literas postmodum super gradu propinquiori declaratorias, juxta constitutiones sel. rec. Greg. XI. & Clem. VI. Rom. Pont. sanctitatis suæ prædecessorum desuper respective editas, inscio dispensante expediri procurantes. Circumspectiùs deinceps in hujusmodi dispensationibus concedendis procedere, ac propterea cuncta prorsus obstacula, & quicquid dispensationi concedendæ verisimiliter obesse posset, ne videlicet aliquid ab ipso dispensante rerum ignaro, contra mentem suam, in animarum contrahentium periculum emergat, clariùs judicari, seque de singulis obstaculis plenè certiorari volens. Quod in quibuscunque dispensationibus, quas pro matrimonio, scienter vel ignoranter contracto vel contrahendo, in quibusvis prohibitis consanguinitatis & affinitatis, seu mixtis gradibus, ab eadem sanctitate sua, vel quovis Romano Pontifice successore suo pro tempore existente, seu dictâ sede impetrari, vel alias etiam motu proprio concedi contigerit, commissionibusque desuper etiam ordinariis locorum faciendis, ac literis quibusvis inde conficiendis, non solùm de remotiori, sed etiam de proximiori, aut de proximioribus gradibus, quicunque illi fuerint, eorumque distantiâ, specialis & expressa mentio fieri debeat. Alioquin dispensationes, declarationes, ac inde conficiendæ literæ hujusmodi, processusque habendi per easdem, nullius sint roboris vel momenti, & pro infectis habeantur, Constitutionib. prædecessorum hujusmodi, cæterisque contrariis, nequaquam obstantibus, hâc suâ perpetuò valiturâ sanctione, auctoritate Apostolicâ statuit & ordinavit. Sicque per quoscunque Judices & commissarios, etiam S. R. E. Cardinales, sublatâ eis quâvis aliter judicandi & interpretandi facultate, judicari, & diffiniri debere. Ac quicquid secus super iis a quoquam, quâvis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decrevit.

a *Concil. Trid. sess. 24. de reform. matrim.* b *De agnatione spirituali vide Hostiens. lib. 4. sum.*

PIUS IV.

Declarationes Concilii Tridentini circa impedimenta cognationis spiritualis, & affinitatis ex fornicatione, quoad matrimonia post confirmationem Concilii contracta & de cætero contrahenda.

CAP. II.

SAnctissimus in Christo pater ac Dominus Pius (divinâ providentiâ) Papa quintus, ad cujus notitiam pervenit, quòd, cum in decretis sacri Concilii *a* Tridentini certæ tantùm personæ enumerentur, inter quas duntaxat cognatio spiritualis deinceps contrahatur, ab aliquibus revocatur in dubium, an qui ultra personas in dictis decretis enumeratas *b* quoquomodo cognatione spirituali ante confirmationem dicti Concilii conjuncti erant, absque dispensatione Apostolica matrimonium post dictam confirmationem contrahere potuerint, ac hodie & de cætero contrahere possint, cùm ante prædictam confirmationem id facere de jure minimè liceret.

Et insuper cùm in eisdem decretis statuatur, affinitatem, quæ ex fornicatione contrahitur, in illis solummodò attendi debere, qui primo vel secundo affinitatis gradu conjunguntur, ab aliquibus pariter dubitetur: An matrimonia inter personas, quæ ante confirmationem dicti Concilii tertio vel ulteriori hujusmodi affinitatis gradu conjunctæ erant, post confirmationem ejusdem Concilii, absque dispensatione Apostolica, contracta, & quæ deinceps contrahi contigerit, dirimi debeant?

Sanctitas sua, ad tollendum omne dubium, eos, qui ante confirmationem prædicti Concilii cognationem spiritualem contraxerunt, dummodò non sint ex personis in dictis decretis enumeratis, & inter quas tantùm Conc. voluit deinceps contrahi hanc cognationem spiritualem, matrimonii vinculo inter se, absque dispensatione aliqua, liberè & licitè copulari posse, ac matrimonia etiam post confirmationem hujusmodi, absque dispensatione sedis Apostolicæ inter eas jam contracta valere, plenamque roboris firmitatem obtinere. Et similiter matrimonia post confirmationem Concil. absque dispensatione Apost. sequuta, & quæ de cætero sequentur, inter personas, quæ ante dictam confirmationem, affinitatem (infra tamen secundum gradum ex fornicatione provenientem) contraxerant, propter hujusmodi affinitatem dirimi non debere, sed valida & efficacia existere declaravit.

IDEM.

Declaratio circa impedimenta cognationis spiritualis.

CAP. III.

CUm illius vicem, licèt minimè suffragantibus meritis, geramus in terris, de cujus vultu prodit judicium, & vident oculi æquitatem, officii nostri debitam prosequimur actionem, si obscuros sacrorum canonum sensus ita aperire studemus, ut piis Christi fidelium mentibus nulla dubitandi occasio relinquatur.

Sanè licet ex eo, quòd in Concilio Tridentino decretum fuerit, cognationem spiritualem inter eos tantùm contrahi, qui suscipiunt baptizatum *a* de baptismo, ac baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem, in reliquis personis, quæ per antiquos canones occasione cognationis hujusmodi contrahere prohibebantur, omne impedimentum sublatum esse videatur, adhuc tamen ab aliquibus dubitari accepimus, an saltem impedimentum cognationis spiritualis hujusmodi inter maritum vel uxorem suscipientis, & baptizatum, necnon inter maritum vel uxorem suscipientis, & patrem ac matrem baptizati vigeat, propterea quòd prohibitum de uno conjuge, de altero etiam prohibitum esse videatur.

Nos piarum mentium quieti, & matrimoniorum favori (quantum ex alto nobis permittitur) consulere volentes, præcisis verbis Conc. minimè dicendum in præmissis esse, censuimus. Et propterea nullum amplius impedimentum, ratione cognationis hujusmodi, subesse decernimus, & declaramus, quò minùs inter dictos maritum vel uxorem suscipientis, & baptizatum, baptizatique patrem & matrem, & quascunque alias personas, tam ex parte suscipientis, quàm baptizantis & baptizati, in dicto Concilio nominatim non expressas, matrimonium liberè & licitè contrahi possit, & ita ab omnibus judicari debere mandamus atque statuimus.

a *Vid. cap. non plures. de cons. dist. 4. & c. quamvis de cognat. spirituali in 6. c. super quibus. c. pyslacium. & c. fin. 30. q. 3. c. 1. super eo. & ferè per totum, de cognat. spirit. cap. 1.*

IDEM.

Tertia declaratio, circa impedimenta cognationis aut affinitatis ex fornicatione.

CAP. IV.

AD Romanum Pontificem spectat, canonicas sanctiones, quæ expressiorem sensum postulare videntur, re diligenter perspectâ declarare, & alias providere, ut omnis dubietas de piis Christi fidelium mentib. evellatur. Sanè postquam ex eo, quòd Tridentina Synodus impedimentum affinitatis ex fornicatione proveniens, per quod non solùm matrimonium contrahi prohibetur, sed etiam postea factum dirimitur, ad eos tantùm restrinxit, qui primo & secundo gradu conjunguntur, in ulterioribus verò gradibus statuit, matrimonium postea factum non dirimi, à pluribus Christi fidelibus, ut accepimus, est dubitatum, an, licèt in ulterioribus gradibus hujusmodi matrimonium contractum non dirimatur, adhuc tamen juxta antiquos canones contrahi prohibeatur.

Et propterea nos omnem ambiguitatem tollere, & animarum tranquillitati, ac matrimonii libertati, quantum cum Deo possumus, consulere volentes, & declaramus & Apostolicâ auctoritate decernimus, nullũ hodiè impedimentum remanere, quo minùs in ulterioribus gradibus hujusmodi liberè & licitè matrimonium contrahi possit.

ANIMADVERSIO AD LECTOREM.

Juris Pontificii librorum is, qui tractat de matrimonio & pertinentibus ad conjugia, brevior semper & compendiosior est, quamobrem ne hic septimus decretalium responderet, quarti libri coronidem hic adscripsimus. Qui verò consanguinitatis & affinitatis voluerit latiùs investigare singulares regulas, adeat finem Epistol. decret. hujus editionis, ubi declaratur arbor consanguinitatis.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SEPTIMI DECRETALIUM LIBER QUINTUS.

TITULUS PRIMUS.

DE JUDÆIS.

JULIUS III.

Hebræorum & Judæorum filii, invitis parentibus, Christiani & orthodoxi non instituantur aut baptizentur, nemini siquidem ad credendum vis inferri debet.

CAP. I.

EPISCOPIS eorumque Vicariis & officialibus, ac quibusvis aliis personis, tam Ecclesiasticis, quàm secularibus expresse inhibemus, ne Judæorum filios, tam mares quàm fœminas, ipsis patentibus invitis, violenter auferre seu subducere, nec præter formam sacrorum canonum quomodolibet baptizare debeant vel præsumant. Romæ 8. Jun. 1551.

NICOLAUS III. general. ordinis Prædicatorum.

Evangelium prædicandum Judæis, & conversi infideles rudimentis fidei debent initiari.

CAP. II.

VInea Soreth velut electam plantavit dextera Dei patris, & omne semen verum seminavit in ipsa, Angelicâ custodiâ sepivit illam, lapides nocivos abjecit ex ea. Hanc de Ægypto in luto & latere, sub jugo Pharaonis oppressam in signis & prodigiis transferens, dux itineris ejus existens, in terram promissionis adduxit. Vinea in Domini exercituum domus Israël est, viri Juda delectabile germen ejus. Hanc sic mirè translatam, quasi adhuc eorum campum vomere legali proscindens, prophetali doctrinâ sulcavit, & ut ipsam ad maturam frugem, i. e. ad regenerationis gratiam præpararet. Sed, proh dolor! peccatorum spinis obsita, nullum imbrem gratiæ spiritualis excipiens, quæ sperabatur, ut uvas educeret, lambrusças eduxit: unde sperabatur judicium, processit iniquitas: unde justitia, inde clamor. Hæc est vinea in qua fici arbor, scilicet synagoga Judæorum plantata, Evangelicâ veritate describitur: cujus plantator Christus, cœtus Apostolicus cultor existit. Hæc triplici tempore, quasi tribus annis, ut fructum produceret expectata, infructuosa reperta, cultori succidenda prædicitur. Nam nec tempore circumcisionis ad præfectum deducta, quia circumcisionem animæ non quærebat: nec sanctificata per legem, quia per eam tantùm carnalia sequebatur: nec tandem justificata per Evangelii gratiam, quia gratiam recipere noluit: quin potiùs latorem gratiæ justum injustè peremit, & quodammodò indurationem Pharaonis excedens, omne curantis & curæ refutavit antidotum, adeò ut nec verbis, nec signis, nec Sacramentis, quinimò nec ipsius Christi & Dei corporali præsentiâ mollitetur. Multifariè enim multisque modis, olim Deus loquens antiquis ipsius synagogæ patribus in Prophetis, novissimè in fine temporum locutus est ipsis & nobis in Filio, quem constituit hæredem universorum, per quem fecit & sæcula: sed omnem escam abominata est anima ejus: & idcircò justo Dei judicio reprobatam exterminavit eam aper de sylva, & singularis ferus depastus est eam. Ablata est sepes ejus, prosternata maceries, & in direptionem posita, ut deserta, nec inventus est in terris amplius locus ejus. Verùm quia miserationes Dei super omnia sua opera prædicantur, qui omnes salvos fieri, & neminem vult perire, qui seipsum pro nobis & ipsis hostiam salutis exhibuit Deo patri, qui exaltatus à terra, expansis in cruce manibus ad se cuncta trahere Evangelicâ voce prædixit. Nos, licèt immeriti, vicem ejus tenentes in terris, qui etiam Judaicam perfidiam à sua misericordia non repellit, libenter pro illius populi obcæcatione labores appetimus, ut affectum nostrum divinâ prosequente clementiâ, cognitâ veritatis luce, quæ Christus est, à suis tenebris eruantur. Porrò quia Judæorum ipsorum, quasi per universum mundum, divino judicio, prævisa dispersio ipsos ad recipiendum sacramenta fidei, ac doctrinam commodè in unum convenire non patitur, necessitate nos voluntarios urgente, compellimur per diversas mundi partes diversos seminatores eligere, per quos semen verbi Dei, prout possibile est, spargamus in singulos, quorum salutem universaliter & singulariter affectamus. Ad te igitur inter alios, sub spe divinæ gratiæ, mentis nostræ oculos convertentes, cùm tui ordinis claritate reluceas, & credaris ubilibet per opera utilia, & exempla laudabilia fructuosus: & ex data tibi divinitùs gratia scire te confidamus & posse fructus uberes in domo Domini germinare: discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus confidens in illo, cui proprium est spirituales gratias elargiri, tales umbrarum tenebris obcæcatos, in commissa tibi provinciâ, per te, ac alios fratres tui ordinis, quod ad hoc honestate morum, expertâ scientiâ, probatis virtutibus, circumspectione providâ, & experientiâ compositâ, idoneos esse cognoveris, & quorum industria atque doctrina divinis donis à Domino fœcundata intrepidè pro catholica fide reluceat, & in sui claritate non titubet, sed tenebrosas mentes radiorum repercussione clarificet, & obstinatas cervices reprimat perversorum: Judæos eosdem in terris & locis, in quibus habitant, generaliter & singulariter convocando semel & pluries, ac totiens repetitis instantiis, quotiens proficere posse putaveris, prout meliùs fieri poterit, prædicationibus,

ebus, salutaribus monitis, & discretis inductionibus, Evangelicis doctrinis informare ipsos studeas, juxta datam tibi à Domino gratiam, fugatis tenebrarum nubibus ad viam reducere claritatis: ut renati fonte Baptismatis, reluceant in limine vultûs Christi, & exinde chorus Angelicus delectetur. Tu quoque ac alii, quos ad prosecutionem tanti negotii duxeris eligendos, perennis boni præmium, nostramque benedictionem & gratiam, vobis de bono in melius vendicetis. Et ut affectum, quem ad salutem statûs ipsorum gerit mater Ecclesia, percipiant per effectum, tu illos ex eis, quos ad susceptionem sacri Baptismatis gratia divina perduxerit, prælatis ac dominis locorum, in quibus tales habitare contigerit, ex parte nostra affectuosissimè recommendes, ut Deo gratias, in recuperata ove deperdita, & filio prodigo redeunti, vitulum exultationis & gaudii exhibentes, eos charitative foveant, favoribus muniant, benignè pertractent: nec ipsos in personis, aut rebus, per Judæos vel alios indebitè molestari permittant: quin potiùs in omnibus favorabiliter ipsis assistant auxiliis opportunis. Sed si fortè (quod absit) aliqui ex ipsis, in eorum obstinata perfidiâ perdurantes, ne tui & illorum, quos ad hæc salutis opera deputabis, vocem audiant, ut de tenebris ad lucem exeant, incantantium, sapienter tuas, & per te ad hæc deputandorum fratrum salutares convocationes, aspernanter effugerent, de istis (si tales inveneris) qui sint, in quibus locis, & sub quorum dominio commorentur, nobis rescribere non omittas: ut circa pertinaces hujusmodi, de salutari eorum remedio, sicut expedire videbimus, cogitemus. Ut autem de præmissis avidis nostris conceptibus, juxta nostra desideria satisfiat, frequenter nobis intimare studeas, qualiter tibi commissum negotium prosperetur, & qualem fructum seminata repromittant. Dat. Viterbii, 2. Non. August. Pontificatûs nostri An. 1.

PAULUS III.

Judæorum ad fidem Christianam conversorum indulta, quæ amittunt, si ad vomitum redierint, imò ut hæretici relapsi puniuntur.

CAP. III.

CUpientes Judæos, & alios infideles quoslibet ad fidem catholicam converti, & prætextu bonorum per eos antea possessorum ab eadem fide non distrahi, motu proprio, & ex certa nostra scientia, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium, hâc in posterum valiturâ constitutione sancimus, quòd cuicunque eorundem Judæorum, & infidelium ad dictam fidem converti volenti, etiam si in patria potestate constitutus fuerit, bona sua quæcunque, tam mobilia, quàm immobilia, intacta & illæsa permaneant. Ita ut etiam filiifamilias, & in patria potestate, ut præfertur constituti, legitimâ, & quâcunque aliâ portione bonorum patrimonialium aut maternorum, eis de jure, seu successione bonorum eis aliàs debitorum, per eorum parentes fraudari aut privari non possint, neque debeant, sed eis integrè, etiam si contra voluntatem parentum suorum ad fidem ipsam converti fuerint, etiam eorum parentibus viventibus, debeantur. Et si bona ipsa ex usura, ac illicito quæstu fuerint acquisita, & notæ sint personæ, quibus eorum fuerit de jure facienda restitutio (quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur male ablatum) illa eisdem personis omnino restituantur: personis verò non extantibus prædictis, quia bona ipsa essent per manus Ecclesiæ in pios usus convertenda, bona hujusmodi eisdem Judæis & aliis infidelibus, in favorem susceptî Baptismatis, tanquam in pium usum, liberè concedimus; eaque apud ipsos sic conversos Judæos & alios infideles remanere decernimus. Interdicentes sub divini anathematis pœna, quibusvis tam Ecclesiasticis, quàm secularibus personis, ne ullam super bonis hujusmodi, quovis quæsito colore, molestiam inferant, aut inferri patiantur: sed magnum se fecisse lucrum existiment, dum tales Christo lucrati fuerint. Et quoniam (ut scriptum est) qui habuerit substantiam mundi hujus, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in ipso? si ipsi conversionis tempore inopes aut indigentes fuerint, omnes, tam Ecclesiasticos quàm seculares, per viscera misericordiæ Dei nostri exhortamur, ut ipsis conversis manus porrigant adjutrices, ipsi quoque diœcesani, non solùm Christianos ad subveniendum ipsis exhortentur, sed etiam tam de reditibus Ecclesiarum, prout poterunt, quàm de his, quæ ad pauperum usus per ipsos convertenda devolvuntur, hujusmodi neophytos sustentare non negligant: ipsosque à detractionibus & contumeliis paternâ affectione defendant. Et quoniam per gratiam Baptismi cives sanctorum, & domestici Dei efficiuntur, longeque dignius existit, regenerari spiritu, quàm nasci carne, eâdem constitutione statuimus, ut civitatum & locorum, in quibus sancto Baptismate pro tempore regenerabuntur, verè cives sint, & privilegiis, ac libertatibus, & immunitatibus, quæ alii ratione nativitatis & originis duntaxat consequuntur, gaudeant. Curent insuper sacerdotes baptizantes, & alii de sacro fonte eos suscipientes, tam ante Baptismum, quàm post, illos in articulis fidei, ac legis novæ præceptis, catholicæque Ecclesiæ ritibus diligenter instruere, & tam ipsi quàm diœcesani operam dent, ne cum aliis Judæis seu infidelibus saltem per longum tempus conversentur, ne sicut quandoque contigit, ab infirmitate curatis, modica occasio ad ptistinam damnationem recidivam efficiat. Et quoniam experientiâ teste compertum est, mutuam ipsorum neophytorum inter se conversationem, ipsos in fide nostra fragiliores reddere, ac saluti ipsorum plurimùm officere: hortamur locorum ordinarios, ut quantum pro incremento fidei viderint expedire, curent & studeant, neophytos ipsos cum originariis Christianis matrimonio copulare. Et prohibeant eisdem sub gravibus pœnis, ne mortuos more Judæorum sepeliant, aut Sabbatha, aliasque solemnitates, & antiquæ sectæ ritus, quoquo modo observent: sed & Ecclesias, & prædicationes, prout alii catholici frequentent, & in omnibus Christianorum moribus se conformes reddant. Contemptores autem prædictorum, per sacerdotes, in quorum parochiis degent, aut alios, ad quos de jure vel antiquâ consuetudine de talibus inquirere spectat, aut etiam per alios quoscunque, diœcesanis, seu inquisitoribus hæreticæ pravitatis deferant, & invocato, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, per eos taliter puniantur, quòd aliis transeat in exemplum. Et insuper de his omnibus, in provincialibus & synodalibus Conciliis diligens fiat inquisitio, & tam circa Episcopos & sacerdotes in præmissis negligentes, quàm ipsos neophytos & infideles prædictos contemptores, opportunam adhibeatur remedium. Si quis autem, cujuscunque gradûs vel præeminentiæ fuerit, hujusmodi neophytos, ne observationem ritûs Christiani, & aliorum præmissorum complectantur, foverit aut defenderit, pœnas contra hæreticorum promulgatas ipso facto incurrat: neophyti verò, si se corrigere post monitionem canonicam neglexerint, & ad vomitum judaizantes redire comperti sint, contra eos, tanquam perfidos hæreticos, per ordinarios locorum, secundum sacrorum canonum instituta procedatur. Romæ 21. Mart. An. 1542.

PAULUS IV.

Judæi, ut fide distincti à Christianis, sic & locorum separatione, sive cohabitatione, & vestitûs ratione, cæteroquin privilegiis discriminare debent.

CAP. IV.

CUm nimis absurdum & inconveniens existat, ut Judæi, quos propria culpa perpetuæ servituti submisit, sub prætextu, quòd pietas Christiana illos recepter, & eorum cohabitationem sustineat, Christianis adeò sint in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

grati, ut eis pro gratia contumeliam reddant, & in eos pro servitute, quam illis debent, dominatum vendicare procurent. Nos ad quorum notitiam nuper devenit, eosdem Judæos in almâ urbe nostrâ, & nonnullis sanctæ Romanæ Ecclesiæ civitatibus, terris & locis, in id insolentiæ prorupisse, ut non solùm mixtum cum Christianis, & prope eorum Ecclesias, nullâ interedente habitûs distinctione, cohabitare, verùm etiam domos in nobilioribus civitatum, terrarum & locorum, in quibus degunt, vicis & plateis conducere, & bona stabilia comparare, & possidere, ac nutrices & ancillas, aliosque servientes Christianos mercenarios habere, & diversa alia in ignominiam & contemptum Christiani nominis perpetrare præsumant, considerantes Ecclesiam Romanam eosdem Judæos tolerare in testimonium veræ fidei Christianæ, & ad hoc, ut ipsi sedis Apostolicæ pietate & benignitate allecti, errores suos tandem recognoscant, & ad verum catholicæ fidei lumen pervenire satagant, & propterea conveniré, ut quamdiu in erroribus persistunt, effectu operis recognoscant se servos, Christianos verò liberos per Jesum Christum Deum & Dominum nostrum effectos fuisse, iniquumq; existere, ut filii liberæ filiis famulentur ancillæ: Volentes in præmissis, quantum cum Deo possumus, salubriter providere: hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione sancimus, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus, tam in dicta urbe, quàm in quibusvis aliis ipsius Romanæ Ecclesiæ civitatibus, terris & locis, Judæi omnes in uno & eodem, ac si ille capax non fuerit, in duobus aut tribus, vel tot, quot satis sint, contiguis, & ab habitationibus Christianorum penitùs sejunctis, per nos in urbe, & per magistratus nostros in aliis civitatibus, terris, & locis prædictis designandis vicis, ad quos unicus tantùm ingressus pateat, & quibus solùm unicus exitus detur, omninò habitent. Et in singulis civitatibus, terris & locis, in quibus habitaverint, unicam tantùm Synagogam in loco solito habeant, nec aliam de novo construere, aut bona immobilia possidere possint. Quinimò omnes eorum Synagogas, præter unam tantùm demoliri, & devastare. Ac bona immobilia, quæ ad præsens possident, infra tempus eis per ipsos magistratus præfigendum, Christianis vendere. Et ad hoc, ut pro Judæis ubiq; dignoscantur, masculi birretum, fœminæ verò aliud signum patens, ita ut nullo modo celari aut abscondi possit, glauci coloris palam deferre teneantur, & astricti sint, nec super non delarione birreti, aut alterius signi hujusmodi prætextu cujusvis eorum gradûs, vel præeminentiæ, seu tolerantiæ excusari, aut per ejusdem Ecclesiæ Camerarium, vel Cameræ Apostolicæ clericos, seu alias illi præsidentes personas, aut sedis Apostolicæ Legatos, vel eorum vicelegatos, quovis modo dispensari aut absolvi possint. Nutrices quoque, seu ancillas, aut alios utriusque sexûs servientes Christianos habere, vel eorum infantes, per mulieres Christianas lactari aut nutriri facere, seu Dominicis, vel aliis de præcepto Ecclesiæ festis diebus, in publico laborare, aut laborari facere, seu Christianos quoquo modo gravare, aut contractus fictos vel simulatos celebrare, seu cum ipsis Christianis ludere aut comedere, vel familiaritatem, seu conversationem habere, nullatenus præsumant. Nec in libris rationum & computorum, quæ cum Christianis pro tempore habebunt, aliis quàm latinis literis, & alio quam vulgari Italico sermone uti possint, & si utantur, libri hujusmodi contra Christianos nullam fidem faciant. Judæi quoque præfati solâ arte strazzariæ, seu cenciariæ (ut vulgò dicitur) contenti, aliquam mercaturam frumenti, vel hordei, aut aliarum retum usui humano necessariarum facere. Et qui ex eis Medici fuerint, etiam vocati & rogati, ad curam Christianorum accedere, aut illi interesse nequeant. Nec se à pauperibus Christianis dominos vocari patiantur. Et menses in eorum rationibus & computis ex triginta diebus completis omninò conficiant, & dies, qui ad numerum triginta non ascenderint, non pro mensibus integris, sed solùm pro tot diebus, quot in effectu fuerint, computentur, & juxta ipsorum dierum numerum, & non ad rationem integri mensis eorum credita exigant. Ac pignora eis, pro cautione pecuniarum suarum pro tempore consignata, nisi transactis priùs à die, quo illa eis data fuerint, decem & octo integris mensibus, vendere nequeant, & postquam menses prædicti effluxerint, si ipsi Judæi pignora hujusmodi vendiderint, omnem pecuniam, quæ eorum credito superfuerit, domino pignorum consignare. Et statuta civitatum, terrarum, & locorum, in quibus pro tempore habitaverint, favorem Christianorum concernentia, inviolabiliter observare etiam teneantur. Et si circa præmissa in alio quomodol.bet defecerint, juxta qualitatem delicti in urbe, per nos seu vicarium nostrum, aut alios à nobis deputandos, ac in civitatibus, terris & locis prædictis per eosdem magistratus, etiam tanquam rebelles, & criminis læsæ majestatis rei, à toto populo Christiano diffidati, nostri & ipsorum vicarii, ac deputandorũ, & magistratuum arbitrio puniri possint. Rom. prid. Id. Jul. 1555. Vid. sup. tit. de Medic. cap. 2.

GREGORIUS XIII.

Inquisitorum fidei animadversio in Judæorum blasphemias, & flagitiosam vivendi consuetudinem.

CAP. V.

ANtiqua Judæorum improbitas, quâ divinæ bonitati semper restiterunt, tantò execratior consistit in filiis, quantò ipsi cumulandam patrum suorum mensuram, in Dei filio repudiando, ejusque in mortem nefarie conspirando, gravius deliquerunt: qui propterea suis effecti majoribus nequiores, propriis sedibus expulsi, atque in omnes dispersi orbis terrarum regiones, servitutique perpetuæ mancipati, non majorem in cujusquam ditione clementiam, quam in Christianorum provinciis, maxime verò in Apostolicæ pietatis gremio invenerunt, quæ pro eorum conversione laborans, eos misericorditer excepit, atq; in cohabitatione una cum filiis suis sustinuit, ad veritatisque lumen allicere pio semper studio conata est, rebusque ad vitam necessariis juvit, injuriis & contumeliis prohibuit, multis denique beneficentiæ suæ privilegiis circummunivit: illi vero nullis beneficiis mansuefacti, nihilque de suo pristino scelere remittentes, Dominum nostrum Jesum Christum in cœlo triumphantem adhuc in Synagogis suis, & ubique persequuntur: Christi quoque membris infensissimi non desinunt in religionem Christianam horrenda facinora quotidiè magis audere, quibus nos, ne pietatis nostræ puritas polluatur, aut à fœdis mancipiis Christo, Christianóve nomini impunè illudatur, obviare volentes: Statuimus ac etiam declaramus, Inquisitores hæreticæ pravitatis libere procedere posse in omnibus causis & casibus, qui sequuntur.

Si quis Judæus aut infidelis, in iis, quæ circa fidem cum illis nobis sunt communia, veluti Deum unum & æternum, omnipotentem, creatorem omnium visibilium & invisibilium, & similia, non esse asserierit, prædicaverit, vel privatim alicui insinuaverit.

Si dæmones invocaverit, consulueritvé, aut eorum responsa acceperit, ad illosvé sacrificia, aut preces ob divinationem, aliamvé causam direxerit, aut quid eis immolaverit, vel thuris alteriusvé rei fumigationes obtulerit, aut alia quævis impietatis obsequia præstiterit.

Si Christianos verbo, facto, vel exemplo, aut alio quovis modo nefaria hujusmodi docuerit, vel ad ea perpetranda perduxerit, aut perducere attentaverit.

Si Salvatorem & Dominum nostrum Jesum Christum, purum hominem, vel etiam peccatorem fuisse, matremve Dei non esse virginem, & alias hujusmodi blasphemias, quæ per se hæreticæ dici solent, in Christianæ fidei ignominiam, contemptum, aut corruptionem impiè protulerit.

Si cujusvis eorum operâ, auxilio, consilio, vel favore aliquis Christianus à fide defecerit, quamque semel susceperat, abnegaverit, vel ad Judæorum, seu aliorum infidelium ritus, ceremonias, superstitiones, vel impias sectas transierit, vel redierit, seu in hæresim aliquam inciderit, aut qui, ut Christi fidem abneget, seu in hæresim incidat, opem, consilium, auxilium, vel favorem quomodocunque præstiterit.

Si quis Catechumenum, vel quemcunq; ex Judæis aut infidelibus (Deo inspirante) ad fidem Christianam venire volentem, post declaratam nutu, verbo, facto, aut quocunque alio modo ejus voluntatem, à fide, vel fidei institutione, aut à sacri Baptismi susceptione retrahere, avertere, vel dehortari, aut ne ad fidem veniat, néve regenerationis lavacro abluatur, quovis modo impediverit.

Si quis apostatas, hæreticosvé scienter domi suæ acceptaverit, aluerit, commeatu juverit, seu quovis modo eis cibaria ubicunque præbuerit, aut dona, vel munera dederit, vel miserit, aut de loco ad locum deduxerit, seu associaverit, vel deducendos seu associandos curaverit, aut sumptus ministraverit, duces, comitesvé illis adjunxerit, vel ne ab eis perpetrata deprehendi, aut investigari queant, fecerit. Quique dictos apostatas aut hæreticos scienter aliquo modo receptaverit, occultaverit, defenderit, aut eis opem, consilium, auxilium, vel favorem quomodolibet præstiterit.

Si libros hæreticos, vel Thalmudicos, aut alios Judaicos, quomodolibet damnatos, aut alias prohibitos tenuerit, custodierit, vel divulgaverit, vel in quæcunq; loca detulerit, aut ad eam rem operam suam accommodaverit.

Si Christianos deriserit, redemptionisque nostræ hostiam salutarem in arâ crucis immolatam, Christum Dominum ludibrio & despectui habens, quandocunque, maximè verò in sacro Paraskeves die, agnum, sive ovem, aut quid aliud cruci affixerit, aut appenderit, in eamvé conspuerit, seu quodcunque contra ipsam fecerit.

Si nutrices Christianas, contra sacrorum canonum statuta, diversorumque Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum sanctiones, adhuc retinuerit, aut eas detinens die, quâ sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sumpserit, lac uno vel pluribus diebus in latrinas, cloacas, vel alia loca effundere coëgerit.

In quibus casibus universis & singulis, omnes prædictæ pravitatis Inquisitores, omnium regnorum, provinciarum, civitatum, dominiorum, & locorum universi orbis Christiani Judices, in suis quemque locis perpetuo delegamus, ut super his contra Judæos atque infideles quoscunque simul vel separatim, prout in causis fidei, juxta sacrorum canonum formam, necnon officii Inquisitionis hujusmodi constitutiones, diligenter inquirant, & procedant, & quos in aliquo vel aliquibus horum flagitiorum excessibus culpabiles reperierint, eos pro culpæ modo, ac etiam pro criminum numero vel multiplicatione, aut consuetudine delinquendi, flagra, remigia, etiam perpetua, rerum quoque publicationes, exilia, aliaque atrociora decernant, & alias de eis exempla edant, quæ sceleratos illos deterreant ab hujusmodi flagitiis in posterum admittendis. Nos enim venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, Inquisitoribus generalibus, necnon Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Prælatis, ac etiam aliis prædictis Inquisitoribus, in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipimus & mandamus, ut præsentes nostras literas in civitatibus & locis cuique subjectis publicare, & juxta illarum tenorem procedere, ipsasque debitæ executioni mandare procurent. Rom. Calend. Jun 1581

IDEM.

Catechesis & fidei institutionis sedula cura adhibeatur ab Episcopis in Judæorum conversionem, ubi hujus dispersæ gentis Synagogæ colliguntur.

CAP. VI.

SAncta mater Ecclesia, cujus Christus caput est, ingenitam suam charitatem ad omnes latè diffundens, antiquæ Israëlitiæ gentis, populique Dei peculiares reliquiæ, pio nunquam desinit effectu miserari, graviterque contristatur, Judæorum quondam nationem præcipuis auctam muneribus & gratiis, cujus erat adoptio filiorum, gloria, testamentum, legislatio, obsequium, & promissa, unde etiam Christus Salvator noster secundùm carnem natsci dignatus est, per diversas orbis partes tot jam secula dispersam, ac contagioni gregis more per invia & inaquosa miserè vagantem, verbi Dei fame, & aquæ refectionis siti perire, longeque non a terrena tantùm, super quam Dominus flevit, sed quod gravius est, à cœlesti quoque Hierusalem, nisi Christus, quem negavit, confiteatur, exturbari: quâ miseratione & mœrore nos quoq; non leviter commoti, indies semper aliquid excogitamus, unde eorum conversioni & saluti opportunius provideatur, ipsisque ad intelligentiæ viam, quam sibi prævideatur, valeant Deo propitio pervenire. Quare sollicito hæc animo meditantes, ac felicis recordationis Nicolai Papæ V. nonnullorumque Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, præsenti constitutione generali præcipimus, omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, etiam Cardinalatûs honore præditis, ut in suis quisque civitatibus, terris, & locis, in quibus competens aliquis numerus Judæorum, qui Synagogam constituat, commoratur, curent Sabbathi vel alio cujusque hebdomadis statuto die, ad Judæos ipsos in locum præstitutum, non tamen sacrum, nec ubi sacra confici solent, convocatos, per aliquem magistrum in Theologia, aliumvé idoneum virum ab eis eligendum, cum mercede congrua illi ex ipsorum Hebræorum collatione, aut aliàs, prout commodiùs eis videbitur, Hebraicæ (si fieri poterit) linguæ peritum, sermones vel lectiones haberi, in quibus illis exponantur scripturæ Veteris Testamenti, Moysis scilicet & Prophetarum, præsertim verò, quæ eo Sabbatho leguntur, seu lectæ in eorum sunt Synagogis, juxta sanctorum tamen Patrum interpretationes, & verum catholicæ Ecclesiæ sensum, ac in eis diffseratur de veritate Christianæ fidei, de certo adventu & incarnatione filii Dei, illiusque nativitate, vita, miraculis, passione, morte, sepultura, descensu ad inferos, resurrectione, in cœlum ascensione, de ejus Evangelio in toto terrarum orbe, per Apostolos ejus, & alios sanctos prædicato, innumeris atque clarissimis virtutibus, & illustrium miraculorum gloriâ confirmato, ac de ejus spirituali & vero regno, & de impio idolorum cultu sublato, & gentium vocatione, de perpetua tum Hierusalem, & terræ eorundem Judæorum desolatione, tum ipsorum ubique terrarum dispersione, & captivitate, & de aliis similis argumenti dogmatibus & articulis, ex lege & Prophetis, de diutinâ præterea & irritâ Judæorum adventûs Messiæ, & carnalis ipsius regni expectatione, de vanâ eorum, quæ sæpè, quinimò quotidiè eos frustrata est, spe reditûs in terram promissionis, & restaurationis tertii templi, & demùm de multiplicibus & variis erroribus & hæresibus eorum, in quas miserrimè se demerserunt, postquam Christum Dominum in carne venientem agnoscere noluerunt, & de falsa per eorum Rabbinos tradita sacrarum scripturarum interpretatione, quarum litteram & sensum fabulis, mendaciis, & variis dolis & modis detorquentes corruperunt & depravârunt, & hactenus corrumpere & depravare non desinunt, deque omnibus aliis, quæ eos possint ad agnitionem fidei, ad errorum suorum correctionem, ad orthodoxamque fidem convertere, pro loci, temporis, sumptique argumenti ratione prudenter agant, veris, & ex sacra scriptura depromptis demonstrationibus nullâ cum obtrectatione aut iracundia, sed magna cum charitate, & modestiâ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

veritatis lumen illis aperite conentur; Ad quos sermones & lectiones volumus universos & singulos utriusque iexûs Judæos, à duodecim annis supra, infirmitate & aliâ legitimâ causâ, de qua ordinarios docere debeant, non impeditos, in civitate & locis, ut præfertur, habitantes, vel aliunde advenientes, etiamsi inibi domicilium non habeant, ita per circuitum convenire, ut tertia saltem eorum pars, nec unquam minor, semper adsit. Quod si facere neglexerint, interdicti cum fidelibus commercii, & aliis pœnis arbittio ordinarii pro contumaciæ modo imponendis, donec satisfecerint, competenter, ad ipsos sermones audiendos compellantur. Si quis verò de numero fidelium ita fuerit salutis, aut sui, aut proximi sui, de quo unicuique mandatum est, immemor, qui eos à salutaribus hujusmodi sermonibus seu lectionibus directe vel indirecte abduxerit, aut impediverit, seu contenderit quoquo modo, excommunicationis sententiâ sit eo ipso ligatus, & contra eum ad alias pœnas, ordinarii arbitrio, omninò procedatur. Cæterùm Imperatorem, Regesque & Principes omnes, necnon Respublicas, magistratus & dominos temporales seculares rogamus & obtestamur in Domino, ut Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis ordinariis prædictis, eorumque vicariis & ministris suum in præmissis auxilium præstent, amplissimum ab omnipotenti Deo præmium in supremis gloriæ æternæ tabernaculis habituri.

TITULUS II.

DE HIS, QUI INFIDELIBUS ADVERSÙS CHRISTIANOS AUXILIANTUR.

NICOLAUS V.

Excommunicantur arma & præsidia quæcunque ferentes Saracenis & infidelibus in Christianæ Reipublicæ perniciem & detrimentum, eorumq; fisco adscribuntur bona.

OLim tam in generali, quàm in Lugdunensi postmodùm substituto Concilio, per sedem Apostolicam celebratis, in illos falsos & impios Christianos, qui contra Deum & Christianum populum, Saracenis ferrum, arma, quibus Christianos impugnent, & lignamina galearum, & aliorum vasorum navigabilium, deferunt ad eos, & qui eis galeas vendunt, ac naves; quique in pyraticis Saracenorum navibus curam gubernationis exercent, vel in machinis & quibuslibet aliis, eis impendunt auxilium, vel consilium, vel favorem, in Christianorum dispendium, & specialiter terræ sanctæ fuit excommunicationis sententia promulgata, ipsosque rerum suarum privatione mulctari, & servos capientium fore censuerunt Concilia supradicta: expressè quoque in ipsis præcipitur, ut talibus gremium non aperiatur Ecclesiæ, nisi totum, quod de commercio tam damnato perceperint, & tantundem de suo, in subsidium terræ memoratæ præstiterint, ut æquo judicio in quo deliquerit, puniatur. Nos itaque gerentes corde negotia dictæ terræ, duximus hactenus statuendum, ut nullus equos, ferrum, lignamina, victualia, & alia quæque mercimonia in Alexandriam, vel alia loca Saracenorum terræ Ægypti, deferre vel mittere, seu partibus eorum, ut eisdem deferantur, extrahere, vel extrahi permittere, aut consilium, vel favorem præstare quoquo modo præsumat; ac illos, qui contra hujusmodi constitutionem nostram ausu temerario venire tentaverint, eo ipso excommunicationis sententiâ decernimus subjacere, à qua non possit absolvi, nisi tantum de bonis propriis in dictæ terræ sanctæ subsidium convertendum exolverit, quantum ad partes prædictas extulerit vel miserit, & deferre, vel de ipsorum partibus extrahi permiserit, ad eosdem defe rendum. Et nihilominùs, si personas eorum capi contigerit, in servitute capientium illorum esse volumus, in quorum acciderint captionem. Volentes autem in hac parte solertius providere, quantò amplius exigere hoc noscitur urgens necessitas dictæ terræ, Apostolicâ auctoritate statuimus, ut nullus omninò aliqua victualia, usque ad decennium à datâ præsentium computandum; alia verò prædicta, ad aliquod seu aliqua de eisdem, aut aliud quodlibet (victualibus sicut præmittitur usque ad prædictum tempus duntaxat exceptis) quâcunque occasione vel causâ, seu quovis ingenio, vel quæsito colore, ullo unquam tempore in Alexandriam, vel partes Ægypti, seu terras Soldano subjectas, mittere vel deferre præsumat, vel quantum in eo fuerit, mitti vel deferri permittat; auctoritate decernimus eâdem, ut hi, qui contra hujusmodi statutum nostrum quolibet modo venire præsumpserint, præter pœnas prædictas, quas ipso facto incurrere volumus, perpetuò sint infames, & intestabiles habeantur, ita quod nec testari, nec legata eis, seu relicta percipere valeant. Et insuper ad successiones, tam ex testamento, quàm ab intestato, sint prorsus & reddantur inhabiles, nec ad publica quælibet admittantur officia, sintque illis actus legitimi perpetuò interdicti; & postquam de hujusmodi temeritate constiterit, diebus festivis & dominicis publicè nuncientur, & ad fiscum bona omnia devolvantur. Apud urbem veterem, 10. Calend. Septembr. 1449.

TITULUS III.

DE HÆRETICIS ET SCHISMATICIS.

INNOCENTIUS IV.

Leges Friderici Imperatoris in hæreticæ pravitatis reos, eorumq; complices & fautores latæ, confirmantur, & servari jubentur.

CAP. I.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis potestatibus, consiliis, & communitatibus civitatum, aliorumque locorum Lombardiæ, Marchiæ Tervisinæ, ac Romaniolæ, salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum adversùs hæreticam pravitatem quondam Fridericus Romanorum Imperator promulgaverit quasdam leges, per quas ne pervagetur, compesci poterit pestis illa: Nos illas volentes ad robur fidei ac salutem fidelium observari, Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eas, quarum tenores vobis mittimus inferros præsentibus, faciatis singuli in vestris capitularibus annotari, contra hæreticos sectæ cujuslibet secundùm eas exactâ diligentiâ processuri: alioquin dilectis filiis, Priori Provinciali & fratribus Inquisitoribus hæreticæ pravitatis ordinis Prædicatorum in Lombardia, Marchia Tervisana, & Romaniola literis nostris injunximus, ut vos ad id per excommunicationem in personis & interdictum in terram appellatione remotâ compellant: tenores autem legum hi sunt.

Fridericus Dei gratiâ Romanorum Imperator & semper Augustus, Hierusalem & Siciliæ Rex, dilectis Principibus suis, venerabilibus Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Prælatis Ecclesiarum, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Potestatibus, Scultetis, Burggraviis, Advocatis, Judicibus, Ministralibus, Officialibus, & omnibus per totum Imperium constitutis, præsentes literas inspecturis fidelibus suis gratiam suam & omne bonum.

Commissi nobis cœlitùs cura regiminis, & Imperialis, cui dante Domino præsidentes, fastigium dignitatis, materialem, quo divisim à sacerdotio fungimur, gladium adversùs hostes fidei & in exterminium hæreticæ pravitatis exigunt exercendum, ut perfidiæ vipereos filios contra Deum & Ecclesiam insultantes, tanquam materni uteri corrosores, in judicio & justitia prosequamur, maleficos vivere non passuri, per quorum scientiam seducentem mundus inficitur, & in gregum fidelium per oves has morbidas gravior infligitur corruptela.

Statuimus itaque sancientes, ut hæretici, quocunque nomine censeantur, ubicunque per Imperium damnati fuerint ab Ecclesia, & seculari judicio assignati, animadversione debitâ puniantur.

Si qui verò de prædictis, postquam fuerint deprehensi, territi metu mortis redire voluerint ad fidei unitatem, juxta canonicas sanctiones ad agendum pœnitentiam in perpetuum carcerem detrudantur. Præterea quicunque hæretici reperti fuerint in civitatibus, oppidis, seu aliis locis Imperii, per Inquisitores ab Apostolica sede datos, & alios orthodoxæ fidei zelatores; hi qui jurisdictionem ibidem habuerint, ad Inquisitorum & aliorum catholicorum virorum insinuationem eos capere teneantur, & eos captos arctiùs custodire, donec per censuram Ecclesiasticam damnatos, damnabili morte perimant, qui fidei sacramenta & vitæ damnabant. Simili quoq; pœnâ plecti censemus omnes, quos ad fovendum hæreticorum errorem callidus hostis suscitat advocatos, vel parat illicitos defensores; maximè cùm facinus, quod inquinat, nisi monitione præmissâ destiterint, & eorum vitæ duxerint consulendum. Eos præterea, qui convicti in uno loco de hæresi, ad alia loca se transferunt, ut cautiùs possint effundere virus hæreticæ pravitatis, debitam censemus subire vindictam: ut super hoc viros ab eodem errore conversos ad fidem, necnon & per alios, qui eos de hæresi convicerunt, (quod & in hoc casu concedimus licitè faciendum) evidens testimonium habeatur. Item mortis sententiæ ducimus addicendos, si quos hæreticorum ad judicium tractos, in extremæ vitæ periculo hæresim abjurantes, postmodum de falso juramento constiterit, & fide mentita convinci, ac eos contigerit ejusdem morbi spontaneam incurrere recidivam, ut sibi damnabilius iniquitas sit mentita, & pœnam debitam mendacium non evadat. Omne insuper proclamationis & appellationis beneficium, ab hæreticis, receptatoribus, & fautoribus eorundem penitùs amovemus: volentes, ut de finibus Imperii, in quibus semper debet existere fida fides, hæreticæ labis germina, modis omnibus deleantur.

Cæterùm, quia quantò majora divinæ nutu miseratio nis accepimus, & altiorem locum præ filiis hominum obtinemus, tanto devotiora debemus obsequia gratitudinis conferenti, si quando in nostri nominis contemptores nostri culminis excandescit auctoritas: si reos læsæ majestatis, in personis eorum & liberorum suorum exhæredatione damnamus, multò fortius justiusque contra Dei blasphematoees nominis & catholicæ fidei detractores provocamur: eorundem hæreticorum, receptatorum, fautorum, & advocatorum suorum hæredes & posteros usque ad secundam progeniem, beneficiis cunctis temporalibus, publicis officiis & honoribus, imperiali auctoritate privantes: ut in paterni memoria criminis continuo mœrore tabescant: vere scientes, quod Deus zelotes est, peccata patrum in filios potenter ulciscens. Nec quidem à misericordiæ finibus duximus excludendum, ut si qui paternæ hæresis non sequaces latentem patrum perfidiam revelaverint, quâcunque reatûs illorum animadversione plectantur, prædictæ punitioni non subjaceant innocentiæ filiorum. Ad hæc notum fieri volumus, fratres Prædicatores de ordine Prædicatorum, pro fidei negotio, in partibus Imperii nostri contra hæreticos deputatos, cæteros quoque, qui ad hæreticos judicandos accesserint, nisi aliqui eorum ab Imperio fuerint proscripti, eundo, morando, & redeundo sub nostri Imperii speciali defensione receptos, & quos apud omnes sub ope ac recommendatione fidelium Imperii esse volumus inoffensos: universitati vestræ mandantes, quatenus quocunque, & apud quemcunque vestrûm pervenerint, benignè recipiatis eosdem: & personas ab incursu hæreticorum eis insidiantium conservantes indemnes, omne consilium, ducatum, & auxilium impendatis, pro tam acceptis coram Deo negotiis exequendis. Hæreticos verò, quod & ostenderint ipsi vobis, in jurisdictione vestra singuli capientes, diligenti custodiâ detinendos, donec post Ecclesiasticæ damnationis judiciû, pœnam subeant, quam merentur: Scituri, quod in executione ipsius negotii gratum Deo, & laudabile nobis obsequium conferetis, si ad expellendam de partibus nostris Imperii novam & insolitam hæreticæ pravitatis infamiam, opem & operam, unà cum eisdem fratribus præstiterit efficacem. Et si quis forte exinde negligens & remissus, ac etiam inutilis coram Domino, & in conspectu nostro, poterit meritò culpabilis apparere. Dat. Paduæ 22. Febr. 12. Indict.

IDEM universis Christi fidelibus.

Excommunicantur nonnulli hæretici, ut sunt Cathari, Patareni, pauperes de Lugduno, Passagini, Josepini, Arnaldistæ, Speronistæ, omnesq; singulari opinione in Ecclesiam catholicam pertinaces.

CAP. II.

NOverit universitas vestra, quod nos ad instar felic. record. Gregorii Papæ prædecessoris nostri, excommunicamus & anathematizamus universos hæreticos, Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Josepinos, Arnaldistas, Speronistas, & alios quibuscunque nominibus censeantur, facies quidem habentes diversas, sed caudas ad invicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipsum. Damnati verò per Ecclesiam, seculari judicio relinquantur, animadversione debitâ puniendi: clericis priùs à suis ordinibus degradatis. Si qui autem de prædictis, postquam fuerint deprehensi, redire noluerint, ad agendum condignam pœnitentiam in perpetuum carcerem detrudantur. Credentes autem eorum etroribus, hæreticos similiter judicamus. Item receptatores, defensores, & fautores hæretcorum, excommunicationis sententiæ decernimus subjacere; firmiter statuentes, ut si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, à sua super hoc non curaverit præsumptione cessare, ipso jure sit factus infamis, nec ad publica officia seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad hujusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, ut nec testamenti habeat factionem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi super quocunque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur. Qui si fortè Judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ejus audientiam perferantur. Si fuerit advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius penitùs sint momenti, & in similibus idem præcipimus observari. Si verò clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur. Si qui autem tales, postquam ab Ecclesia fuerint denotati, evitare contempserint excommunicationis sententiâ percellantur, aliàs animadversione debitâ puniendi. Qui autem inventi fuerint solâ suspicione notabiles, nisi juxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congruâ purgatione monstraverint, anathematis gladio feriantur, & usque ad satisfactionem condignam ab omnibus evitentur: ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint, extunc velut hæretici condemnentur. Item proclamationes & appellationes hujusmodi personarum minimè audiantur. Item judices, advocati, & notarii nulli eorum officium suum impendant, alioquin eodem officio perpetuò sint privati. Item, clerici non exhibeant hujusmodi pestilentibus Ecclesiastica sacramenta: nec eleemosynas aut oblationes eorum accipiant. Similiter Hospitalarii & Templarii, ac quilibet regulares, alioquin suo priventur officio, ad quod nunquam restituantur absque indultu sedis Apostolicæ speciali. Item quicunque tales præsumpserint Ecclesia-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sticæ tradere sepulturæ, usq; ad satisfactionem idoneam, excommunicationis sententiæ se noverint subjacere, nec absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publicè extumulent & projiciant hujusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetuò careat sepulturâ. Item firmiter inhibemus, ne cuiquam laicæ personæ liceat publicè vel privatim de fide catholica disputare: qui verò contrafecerit excommunicationis laqueo innodetur. Item, si quis hæreticos sciverit, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu a communi conversatione fidelium vitâ & moribus dissidentes, eos studeat indicari confessori suo, vel alii, per quem credat ad prælati sui notitiam pervenire, alioquin excommunicationis sententiâ percellantur. Hæretici autem & receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filii usque ad secundam generationem, ad nullum Ecclesiasticum beneficium seu officium admittantur. Quòd si secus actum fuerit, decernimus irritum & inane. Nos enim prædictos & quoscunque viros Ecclesiasticos, qui ad preces hujusmodi pestilentium personarum dignitates, personatus, & alia quæcunque Ecclesiastica beneficia sunt adepti, exnunc privamus taliter acquisitis, volentes, ut tales & habitis perpetuò careant, & ad alia vel similia nequaquam in posterum admittantur. Illorum autem filiorum emancipationem nullius esse momenti volumus, quorum parentes post emancipationem hujusmodi ad invicem superstitionis hæreticæ à via declinâsse constiterit veritate. Datum Anagmæ 17. Cal. Jul. Anno 11. Pontificatûs nostri.

IMPERATOR FRIDERICUS
semper Augustus, &c.

PAtarenorum receptatores, & complices, & quocunque modo fautores, qui ut à pœna alios possint eximere, de se velut improvidi non formidant, publicatis bonis omnibus relegandos in perpetuum esse censemus. Et ipsorum filii ad honores aliquos nullatenus admittantur. Si tamen aliquis fautorum hujusmodi detexerit aliquem Patarenum, de cujus perfidia manifestè probatur, in fidei præmium, quam agnovit, famæ pristinæ de Imperiali clementia restitutionis beneficium integrum consequatur.

INCIPIUNT CAPITULA CONSTITUTIONIS contra Patarenos edita per eundem Fridericum, illustrem virum, Romanorum Imperatorem semper Augustum, Hierusalem & Siciliæ Regem.

CAtharos, Patarenos, Speronistas, Leonistas, Arnaldistas, Circumcisos, Passaginos, Josepinos, Garatenses, Albanenses, Francisios, Bagnarolos, Commixtos, Waldenses, Roncarolos, Communellos, Warinos, & Orthobinos, cum illis de Aquanig. & omnes hæreticos utriusq; sexûs, quocunque nomine censeantur, perpetuâ damnamus infamiâ, diffidamus atque banninus, censentes, ut bona talium confiscentur, nec ad eos ulterius revertantur: ita quòd filii eorum ad successionem pervenire non possint, cum longe sit gravius, æternam, quàm temporalem offendere majestatem. Qui autem inventi fuerint solâ suspicione notabiles, nisi ad mandatum Ecclesiæ, juxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congruâ purgatione monstraverint, tanquam infames & banniti ab omnibus habeantur; ita quòd si per annum permanserint, extunc eos sicut hæreticos condemnamus. Statuimus etiam hoc edicto in perpetuum valituro, ut potestates, & consules, seu rectores, quibuscunque fungantur officiis, pro defensione fidei præstent publicum juramentum, quòd de terris suæ ditioni subjectis, universos hæreticos ab Ecclesia denotatos, bonâ fide pro viribus exterminare studebunt: ita quodammodo quandocunque quis fuerit in perpetuam potestatem, vel temporalem assumptus, hoc teneatur capitulum juramento firmare: alioquin neque pro potestatibus, neque pro consulibus, seu consimilibus habeantur: eorumque sententias ex tunc decernimus inutiles & inanes. Si verò dominus temporalis requisitus & monitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab hæretica pravitate, post annum, à tempore monitionis elapsum, terram ipsius exponimus catholicis occupandam: qui eam exterminatis hæreticis absque ulla contradictione possideant, & in fidei puritate conservent: salvo jure dominii temporalis dumodò super hoc nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat: eâdem nihilominùs lege servatâ, contra eos, qui non habent dominos principales. Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum bannimus: statuentes, ut si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, satisfacere contempserit infra annum, extunc ipso jure ut factus infamis, & ad publica officia seu consilia, vel ad aliquos eligendos hujusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus ei præterea super quocunque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quod si Judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad ejus audientium perferantur. Si fuerit advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, ejus instrumenta confecta per manum ipsius nullius penitùs sint momenti. Adjicimus insuper, quòd hæreticus per hæreticum convinci possit: & quòd domus Patarenorum, receptatorum, & defensorum, & fautorum, sive ubi docuerint, sive ubi aliis manus imposuerint, destruantur, nullo tempore restituendæ. Datum Paduæ 22. Feb. 2. Indictione.

Rex Regum, Apostatantes à fide catholica penitùs execramus, insequimur ultionibus, bonis suis omnibus spoliamus. Et ut à professione vel vita naufragantes legibus coarctamus. Successiones tollimus, ab eis omne jus legitimum abdicamus. Dat. Perusii 2. Cal. Novemb. Pontificatûs nostri An. 1.

ALIUD RESCRIPTUM FRIDERICI in hæreticos.

INconsultlem tunicam Dei nostri dissuere conantur hæretici, & vocabuli vitio servientes, quòd significationem divisionis enunciat, in ipsius indivisibilis fidei unitate nituntur inducere sectionem: & oves à Petri custodia, cui pascendæ à pastore bono sunt creditæ, segregare. Hi sunt lupi rapaces, extrinsecus eo usq; mansuetudinem prætendentes ovium, quousque ovile possint subintrare dominicum. Hi sunt angeli pessimi: Hi sunt filii pravitatum à patre nequitiæ & fraudis auctoris ad animas simplices destinati. Hi colubri, qui columbas decipiunt. Hi serpentes, qui latenter videntur insérpere, & sub mellis dulcedine virus evomere: ut vitæ cibum ministrare se simulent, à cauda feriunt, & mortis poculum veluti quoddam dirissimum venenum immiscent. Horum sectæ veteribus, vel ne in publicum prodeant, non sunt notatæ nominibus: vel quod est forte nefandius, non contentæ, ut vel ab Arrio Atriani, vel à Nestore Nestoriani, aut à similibus similes nuncupentur: sed in exemplum Marcyrum, qui pro fide catholica martyria subierunt, Patarenos se nominant, velut expositos passioni. Hujusmodi miseri Patareni, à quibus abest sancta credulitas divinitatis æternæ, sub uno contextu nequitiæ insimul tres offendunt: Deum videlicet, proximos, & seipsos. Deum, dum Dei fidem & Filium non agnoscunt: Decipiunt proximos, dum ipsis sub spe spiritualis alimoniæ, hæretiæ pravitatis oblectamenta ministrant. Crudeliùs etiam sæviunt in seipsos, dum post animarum dispendium, corpora denique severæ mortis illecebris, quam per agnitionem veram & veræ fidei possent evadere, vitæ prodigi & necis improvidi sectatores involvunt, & (quod est ipso dictu dirissimum) superstites etiam non terrentur exemplo.

Contra tales sibi, Deo, & hominibus sic infestos, continere non possumus motus nostros, quin debitæ ultionis in eos gladium exeramus: tanto ipsos instantius persequentes, quanto in evidentiorem delusionem fidei Christianæ, prope Romanam Ecclesiam, quæ caput Ecclesiarum omnium judicatur, superstitionis suæ scelera latius exercere noscuntur. Adeò quod ab Italiæ finibus, præsertim à partibus Lombardiæ, in quibus pro certo perpendimus, ipsorum nequitiam latius abundare; jamque usque ad regnum nostrum Siciliæ, suæ perfidiæ rivulos derivârunt.

Quod acerbissimum reputantes, statuimus inprimis, ut crimen hæreseos, & damnatæ sectæ cujuslibet, quocunque nomine censeantur sectatores, (prout veteribus legibus est indictum) inter publica crimina numerentur: imò criminè læsæ majestatis nostræ debet ab omnibus horribilius judicari, quod in divinæ majestatis injuriam noscitur attentatum, quamvis judicii potestate alterum alteri non excellat. Nam sicuti perduellionis crimen personas admit damnatorum, & bona, & damnat post obitum memoriam defunctorum: sic & in prædicto crimine, quo Patareni notantur, per omnia volumus observari.

Et ut ipsorum nequitia, qui (quia Dominum non sequuntur) in tenebris ambulant, detegatur, neminè etiam deferente investigari volumus diligenter hujusmodi scelerum patratores, & per officiales nostros, sicut & alios malefactores inquiri, ac inquisitione notatos, etsi levis superstitionis argumento tangantur, à viris Ecclesiasticis, & Prælatis examinari jubemus. Per quos, si inventi fuerint à fide catholica saltem in articulo deviare, ac per ipsos pastorali more commoniti, tenebrosi diaboli relictis insidiis, noluerint agnoscere Deum lucis, sed in erroris concepta instantia perseverent, præsentis nostræ legis edicto damnatos mortem pari Patarenos, aliosque hæreticos quocunque nomine censeantur, decernimus, quam affectant, ut vivi in conspectu hominum comburantur, flammarum commissi judicio. Nec dolemus, quod in hoc ipsorum satisfacimus voluntati, ex quo pœnam solummodò, nec fructum alium consequuntur erroris. Apud nos pro talibus nemo intervenire præsumat: quod qui fecerit, in ipsum nostræ indignationis aculeos non immeritò convertemus. Dat. Paduæ 22. Febr. 12. Indict.

URBANUS IV. Inquisitoribus ordinis Prædic. in Prov. Lombardiæ, Marchiæ, Januens.
Abjurantes hæresim, & resipiscentes excipiuntur.

CAP. III.

QUi hæreticâ labe penitùs abjuratâ redire voluerint ad Ecclesiasticam unitatem, eis juxta formam Ecclesiæ absolutionis beneficium impendatis & injungatis eisdem, quod injungi talibus consuevit, proviso solerter, ne simulatâ conversione redeant fraudulenter, & vos, imo potiùs seipsos fallentes, sub agni specie gerant lupum.

Quod si aliqui fuerint judicandi hæretici, vel incarcerationis pœna perpetuæ alicui pro hujusmodi crimine fuerit infligenda, ad id per vos de diœcesanorum, vel vicariorum suorum, si ipsis diœcesanis absentibus præsentes fuerint, consilio procedatur: ut in tantæ animadversionis judicio non postponenda Pontificûm auctoritas intercedat. Verùm quia in tam gravi crimine cum multa oportet cautela procedi, ut in reos sine ullo profecto ratur errore durè ac dignæ severitas ultionis, volumus & mandamus, ut vos vel illi, quos ad hoc duxeritis deputandos in examinatione testium, quos recipi super crimine prædicto, ipsumque contingentibus oportuerit, adhibeatis duas religiosas & discretas personas, in quarum præsentia per publicam, si commodè potest haberi, personam, aut per duos viros idoneos, fideliter eorundem depositiones testium conscribantur. Ad conscribendas quoque hujusmodi depositiones testium, & ad faciendum omnia, quæ in commisso vobis officio, ad scriniarii seu tabellionis officium pertinent, teneri districtè præcipimus, cùm per vos, seu deputatos ad hoc à vobis, requisiti fuerint, omnes & singulos vestri ordinis fratres, qui dum essent, in seculo hujusmodi tabellionatûs officium habuisse & exercuisse noscuntur: & illos etiam, quibus idem tabellionatûs officium, ratione præfati negotii fidei, fuit à dicta sede commissum, & in posterum committetur. Datum Viterbii 13. Cal. April. Pontificatûs nostri Anno primo.

JOANNES XXII. Inquisitori hæreticæ pravitatis F. Lamberto de ord. Præd.
Fœdera cum hæreticis inita damnantur & proinbentur.

CAP. IV.

CUm nonnulli de provincia nostra Romandiolæ, tam clerici quàm laici, Deum & Romanam matrem Ecclesiam offendere, seque in præcipitium damnationis mortis immergere non verentes, adeò favere & favisse dicantur damnatis hæreticis, confœderationes, ligas, & societates inundo cum ipsis, eosque receptando, & sibi præstando multipliciter auxilia, consilia & favores, quòd de labe hæresis se reddiderunt, & reddunt vehementer suspectos: Nos tam ipsorum, quàm multorum aliorum periculis, & præmissis imminentibus obviare salubriter cupientes, discretioni tuæ per Apost. scripta mandamus, quatenus contra fautores hujusmodi, & alios quoslibet, de crimine pravitatis hæreticæ culpabiles, vel suspectos, sic solerter secundum formam canonum, ac privilegiorum concessorum, inquisitionis officio procedere non postponas, quòd inde debeat tua diligentia meritò commendari. Datum Avinion. 12. Calend Septemb. Pontificatûs nostri An. 10.

HONORIUS IV. Calgano de Eugubio ord. Minorum, Inquisitori hæret. pravitatis.
Filii hæreticorum inhabiles sunt ad officia, ob paterni flagitii luem, quam contraxisse videntur.

CAP. V.

EXhibita nobis dilecti filii Archioni militis, nati quondam Philippi dicti Palmerii militis Spoletan. primò continebat, quòd olim significantibus felicis recordationis Alexandro Papæ, prædecessori nostro, inquisitoribus pravitatis hæreticæ per Italiam deputatis, quòd frequenter à sede Apostolica committebatur eisdem, ut tam hæreticos credentes, fautores, & receptatores hæreticorum, quàm ipsorum filios & nepotes privandi dignitatibus, personatibus, officiis publicis, & beneficiis Ecclesiasticis de diœcesanorum, vel eis absentibus, vicariorum suorum consilio, haberent liberam potestatem, & qualiter hoc deberet intelligi, postulantibus declarari, præfatus prædecessor eisdem Inquisitoribus per suas dixit literas respondendum, quòd de filiis & nepotibus illorum hæreticorum credentium & aliorum hujusmodi, qui modo tales esse probantur, intelligendum esse videbatur, non autem illorum, quos emendatos esse constaret, ac pro culpa hujusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam ipsi vel jam perfecerant, vel humiliter prosecutioni ejus instarent, vel parati fuerant, dum viverent ad recipiendum eandem. Verùm licèt Inquisitor pravitatis hujusmodi, tunc in partibus illis per sedem Apostolicam deputatus, memoratum Philippum, qui sibi confessus extitit, quòd cuidam hæretico reverentiam fecerat, quædam contra fidem proferendo catholicam, privaverit bonis suis, ac idem Philippus injunctam sibi propter hoc ab eodem Inquisitore pœnitentiam perfecerit reverenter, ac tandem, sicut verè catholicus, receptis Ecclesiasticis sacramentis viam fuerit

Universidad de Deusto
Biblioteca

universæ carnis ingressus, & ab Inquisitore præfato etiam absolutus, tamen potestas, consilium, & commune Spoletan. dictum Archionum, ejusque filios occasione præmissorum ad officia civitatis Spolet. pro suâ recusant admittere voluntate. Quare præfatus Archionus nobis humiliter supplicavit, ut nos misericorditer attendentes, quòd idem Philippus sicut præmittitur, tanquam verè catholicus & fidelis Ecclesiæ Roman. decessit, eundem Archionum & filios ejus decerneremus, juxta præmissum ejusdem prædecessoris responsum, in aliquo puniti occasione hujusmodi non debere: sed eos ad omnia secularia officia & beneficia Ecclesiastica & dignitates, ac ad omnes ordines, impedimento hujusmodi non obstante, potiùs admittendos. Quia igitur de facto hominis & ejus circumstantiis habere poteris notitiam pleniorem: Nos gerentes de circumspectione tua fiduciam in Domino specialem, præsentium tibi auctoritate committimus & mandamus, ut si diligenti inquisitione præmissâ, prædicta inveneris veritate fulciri, & tibi etiam constiterit, quòd præfati Archionus & filii non sint de hæretica pravitate suspecti, & in fidelitate ac devotione Ecclesiæ supradictæ persistant, super quibus omnibus tuam intendimus conscientiam onerare, auctoritate nostrâ denuncies & declares, quòd propter præmissa vel eorum occasione, nihil eis possit objici vel opponi, quin ad omnia secularia officia & beneficia Ecclesiastica, etiam si dignitates existant, illis non obstantibus, assumi libere valeant, & hi, qui literari esse noscuntur, ad omnes ordines promoveri, prout secundùm Deum & honorem catholicæ fidei videris expedire. Quicquid autem super his inveneris & duxeris faciendum, nobis per tuas patentes literas harum seriem continentes fideliter studeas intimare. Datum Romæ apud S. Sabinam, 5. Cal. Decembr. Pontificatûs nostri anno secundo.

ALEXANDER IV.

Solvuntur quædam dubia, circa discussiones & decisiones causarum fidei, & hæresis pœnas.

CAP. VI.

ALexander Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fratribus ordinis Minorum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in administratione sancti Francisci, præsentibus ac futuris, salutem & Apostolicam benedictionem.

Quòd super nonnullis quæstionum articulis, in quibus causa fidei tangitur, nos consulere voluistis, sollicitudinis vestræ prudentiam in Domino commendamus.

Primus igitur vestræ consultationis articulus continebat, utrum dici debeat relapsus *a* in hæresim, qui lapsus est in eam post abjurationem ipsius, in quæ non invenitur antea commisisse, cùm secundum proprietatem verborum non videatur relapsus, qui non fuerat ante lapsus? Ad quod taliter respondemus, quòd talis, si tanquam accusatus vel suspectus de hæresi, eam in judicio abjuravit, & postea committat in ipsa, censeri debet quâdam juris fictione relapsus, licèt ante abjurationem suam plenè probatum non fuerit crimen hæresis contra ipsum, dummodo hujusmodi prius orta suspicio violenta fuerit, & certis ac veris indiciis comprobata. Si verò levis & modica, quanquam ex hoc sit gravius puniendus, relapsorum tamen in hæresim non debet pœnâ puniri, ex quo præsumi non potest verisimiliter ante lapsus in eam.

Quæsivistis etiam circa idem, si is, qui hæresim abjuravit, & per solam inexcusabilem receptionem vel receptationem, aut deductionem seu associationem, vel visitationem hæreticorum, sive dationem vel missionem munerum, aut etiam alias in favorem eorum, qui excusari non possit, sine adoratione tamen (ut verbis vestris utamur) lapsus est postmodum, propter hoc debeat judicari relapsus? Et quidem si legitimè constitit, vel etiam nunc constaret, quòd tales ante hujusmodi abjurationem in hæresi commisissent, non est dubium, eos per hoc fuisse relapsos: quia tunc dubitari non debet, illos ex approbati à se prius erroris consequentia id feciisse.

Præterea nonnulli talium, ut proponitis, jurant coram Inquisitoribus, tam de se, quàm de aliis super facto hæresis veritatem dicere, sed perjurant, non odio tamen vel pretio, sed timore sui potius & suorum: corrigunt autem se postmodum super iis, contra se ac alios suos complices deponendo. Cùm itaque perjurus, secundùm jura, etiam post pœnitentiam, in criminalibus à testimonio repellatur; hinc quæritur, utrum contra illos suos complices sit per testimonia talium procedendum? Super quo taliter respondemus, quòd cùm crimen hujusmodi sit exceptum, si ex manifestis indiciis apparuerit, tales non animi levitate aut odii fomite ductos, seu corruptos pecuniâ, sed zelo fidei; tanquam pœnitentes propriæ culpæ, asserere, quòd talia prius tacuerant, & velint in hoc errorem suum corrigere, ac alios nominare, stari debet in favorem fidei, nisi aliud obsisteret, attestationibus eorundem.

Ad illud autem, quod quæritur; utrum ad Inquisitores hæresis pertineat, de divinationibus & sortilegiis, quæ contra aliquos sibi denunciantur cognoscere, ac punire talia exercentes? brevibus respondetur, quòd cùm negotium fidei, quod summè privilegiatum existit, per occupationes alias non debeat impediri, Inquisitores ipsi, de iis, nisi manifestè saperent hæresim, ratione hujusmodi officii sibi commissi, se nullatenus intromittant, sed eos relinquant suis Judicibus pœnâ debitâ castigandos.

Quidam insuper (ut adjicitis) pro iis, quæ commiserunt, in hæresi, astringunt se Inquisitoribus sub obligatione bonorum suorum, ad recipiendum ab eis pœnitentiam & complendam: sed eâ licet injunctâ, non tamen peractâ, quin potiùs in toto vel in parte neglecta, decedunt. Quæritur ergo, utrum Inquisitores ipsi, vel qui in eorum locum succedunt, possint ad satisfaciendum pro ipsis defunctis, hæredes vel detentores bonorum sic decedentium coarctare? Ad quod dicimus, quòd si per hujusmodi pœnitentiam aliquod onus ad salutem proficiens impositum fuerit, in bonis temporalibus exequendum, ad complementum ipsius per Inquisitores cogi debent hæredes, vel alii, ad quos bona talium cum suo onere devenerunt.

Injungitur etiam aliquibus ad pœnam, in pœnitentia pro hæresi, ab ipsius pestis Inquisitoribus, ut usuras restituant, ad quod obligaverant in judicio Ecclesiæ se & sua. In quo quæritur, utrum Inquisitores ipsi, vel qui succedunt in locum eorum, ad respondendum coram se conquerentibus de usuris hujusmodi, & ad restitutionem earum, si de ipsis constiterit, possunt compellere taliter pœnitentes, prout ab eis in aliis injunctis sibi pœnitentiis fieri consuevit? Ad quod respondemus, quæstionem super usuris moram, contra tales judicialiter non debere audiri ab Inquisitoribus hæresis, nec decidi. Nolentes, quòd per causas hujusmodi offendiculum negotio fidei præparetur: eos tamen ad restitutionem usurarum, de quibus constiterit, compellere poterunt; quibus in satisfactionem, pro prædicto crimine, hujusmodi restitutionem in pœnitentia injunxerunt.

Sunt & alii, qui confessi sunt in judicio de hæresi coram Inquisitoribus hujusmodi pravitatis, sed antequàm eis injungeretur pœnitentia, decesserunt. Super quo quæritur, si hæredes talium compelli possint ab Inquisitoribus, ut ad ipsorum arbitrium satisfaciant pro defunctis, præcipuè, cùm iidem dum viverent, ad faciendam pœnitentiam, quam Inquisitores eis vellent injungere, bona sua Inquisitoribus obligârint? Cui quæstioni sic duximus respondendum, quòd postquam tales non decesserunt hæretici, hæretici, sed reincorporati potius Ecclesiæ unitati, non vidimus, quòd eis post mortem, vel eorum hæredibus, qui ad successionem talium admittuntur, sit satisfactio pro extincto jam crimine injungendi. In eo verò casu, in quo hæredes hujusmodi ad successionem non deberent ob culpam sui actoris admitti, non obstante, quòd actoribus ipsis viventibus, hoc non fuerit intercedente ipsorum morte per sententiam declaratum, ad confiscationem bonorum post mortem nihilominùs procedatur.

Adjecistis præterea, negotium seu officium Inquisitionis contra hæreticos dilecto filio Priori fratrum Prædicatorum Parisiens. à sede Apostol. fuisse sub ea forma commissum, ut idem super hoc posset inquirere, tam per se, quam per alios, quos ad hoc idoneos reputaret: in quo quæritur, utrum tales delegati existant, & quot possint etiam sic eligi? Super quo taliter duximus ordinandum, quòd idem Prior possit tres vel quatuor idoneos ad hoc opus assumere, qui parem cum ipso habeant potestatem, & amovere illos, ac ipsorum loco alios substituere, quotiescunque viderit expedire: ipsi tamen Priori, & aliis sic assumptis committendi duntaxat citationes, & examinationes testium, cùm de hujusmodi crimine ac circumstantiis ejus inquiritur, ac denunciationis sententiam, quas super iis contra quoslibet contigerit ferri, & iis similia faciendi conceditur ab eadem sede facultas.

Quæstioni verò, quâ quæritur, Utrum constitutus in sacris deprehensus in hæresi, & propter hoc immurandus perpetuò, priùs sit ab ordinibus à suo Episcopo degradandus, antequam tradatur hujusmodi pœnitentiæ? Respondemus, quòd talis, qui est perpetuò immurandus, priùs debet à suis ordinibus degradari.

Nonnulli quoque clerici, & quod est deterius sacerdotes, prætextu pecuniæ, vel alicujus servitii temporalis, inveniuntur aliquando Inquisitionis impedire negotium, instruendo citatos hæreticorum credentes de celanda veritate, falsitate dicenda, vel eos indebitè liberando: de quibus quæritur, Utrum Inquisitores possint tales capere, ac etiam retinere, aut quòd si accepta restituant, coarctare? Dubium itaque non videtur, quòd ii, quos constat exercere præmissa, ea faciunt in favorem hæreticæ pravitatis, quare possunt à talibus per Inquisitores compesci, & pœnâ debitâ castigari, tam per captionem personarum, quam etiam aliàs, prout culpa exegerit, delinquentis.

Quod autem postmodum quærebatur, Quomodo essent puniendi religiosi, qui inveniuntur in hæresim deliquisse, cùm seculares peccantes in simili casu, immutationis vel aliâ pœnâ plectantur? Ejus solutio satis patet, cùm certum sit, tales in hoc & consimilibus delinquentes, gravius etiam secularibus puniendos.

Frequenter etiam vobis ab Apostolica sede committitur, ut tam hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, quàm ipsorum filios & nepotes, ac illos etiam, qui prædictorum interventu vel gratiâ tale essent adepti, vel assequerentur in posterum, privandi personatibus, dignitatibus & honoribus quibuscunque ac beneficiis Ecclesiasticis, & officiis publicis de diœcesanorum, vel eis absentibus vicariorum suorum consilio, habeatis liberam facultatem: quod qualiter intelligi debeat, petivistis ejusdem sedis oraculo declarari. Hoc sanè de filiis & nepotibus illorum credentium & aliorum hujusmodi, qui modo tales esse probantur, intelligendum esse videtur, non autem illorum, quos emendatos constiterit, & pro culpa hujusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam ipsi vel jam perfecerunt, vel humiliter persecutioni ejus insistunt, vel parati fuerunt, dum viverent, ad recipiendam eandem. Diœcesani quoque in privandis talibus sunt generaliter requirendi, nisi forsan constaret legitimè, quòd iidem scienter eis beneficia contulissent: tunc enim eos in iis requirendos esse non credimus, sed potiùs à suo Judice puniendos. Vos igitur hæc & alia contingentia in hac parte commissum vobis officium sic prudenter & fideliter exequi procuretis, sic ad ea purè propter Deum, cujus causam geritis, vestra feratur intentio, quòd labor vester vobis ad vitæ præmium, & aliis ad salutem, quæ solùm in talibus quæritur, proficiat animarum. Dat. Viterbii 5. Cal. Octobr. Pontificatûs nostri Anno quarto.

IDEM ordinis Minorum Inquisitoribus.

Excommunicati & socii criminis jure in testimonium admittuntur contra hæreticos.

CAP. VII.

COnsuluit nos discretio vestra, utrum illos, qui ratione criminis hæreseos, vel alia de causa excommunicationis sententiâ sunt ligati, contra hæreticos, credentes, defensores, fautores vel receptatores eorum, ad testimonium perhibendum admittere, & stare dictis eorum, seu illorum etiam debeatis, qui complices, participes, seu socios ejusdem criminis se fatentur? Quia igitur, si iidem excommunicati non admitterentur ad perhibendum testimonium contra tales, & dictis eorum, ac si fatentium, non staretur, frequenter officium Inquisitionis vobis commissa, in dispendium fidei contingeret impediri, quando præsertim vix aut nullo modo potest, nisi per sic fatentes, super hoc veritas apparere, statuimus in favorem fidei, ut hujusmodi Inquisitionis negotio, dicti excommunicati, contra hæreticos, credentes, defensores, fautores & receptatores eosdem, ad testimonium admittantur, & stetur tam illorum dictis, quàm eorum, qui, ut prædictum est, socios ejusdem criminis se fatentur, ex verisimilibus conjecturis, quæ ex numero deponentium, vel personarum, tam deponentium quam eorum contra quos deponitur qualitate, ac illis circumstantiis conjici poterunt, sic fatentes non falsa dicere præsumantur. Datum Lateran. 10. Calend. Februar. Pontificatûs nostri Anno septimo.

LEO X. ex Concilio Lateranensi.

Hæreticum est, asserere animam rationalem esse mortalem.

CAP. VIII.

APostolici *b* regiminis solicitudo nos assiduè pulsat, ut medendis animarum languoribus, quarum nos ex alto omnipotens auctor curam habere voluit, iis potissimùm, qui instantiùs fideles nunc urgere cernuntur, salutifero olei & vini medicamine ad instar Samaritani in Evangelio solicitam operam impendamus, ne nobis istud Hieremiæ objiciatur: Nunquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Cùm itaque diebus nostris (quod dolenter ferimus) zizaniæ seminator, antiquus humani generis hostis, nonnullos perniciosissimos errores à fidelibus semper explosos, in agro Domini superseminare & augere sit ausus, de natura præsertim animæ rationalis, quod videlicet mortalis sit, aut unica in cunctis hominibus, & nonnulli temere philosophantes, secundùm saltem Philosophiam, verum id esse asseverent: contra hujusmodi pestem opportuna remedia adhibere cupientes, hoc sacro approbante Concilio damnamus & reprobamus omnes asserentes, animam intellectivam mortalem esse, aut unicam in cunctis hominibus, & hæc in dubium vertentes, cùm illa non solùm verè per se & essentialiter humani corporis forma existat, sicut in canone sel. rec. Clementis *c* Papæ V. prædecessoris nostri, in generali Viennens. Concilio edito continetur: verùm & immortalis, & pro corporum, quibus infunditur, mul-

a Relapsus dicitur qui in hæresim abjuratam vel in aliam iterum labitur. c. fin. de hæret. Pannorm.

a Inquisitores procedere possunt cum testibus excommunicatis, sociis & participibus criminis, & aliis defect. habentibus, ut traditur in c. in fidei favorem de hæret. in 6 b *Alphonsus de Castro hanc constitutionem commentariis illustravit.* c *Clemens V. in Concilio Viennensi, ut habetur in Clement. titul. 1. de summa trinit. & fide cathol.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritudine singulariter multiplicabilis, & multiplicata, & multiplicanda sit. Quod manifestè constat ex Evangelio, cùm Dominus ait: Animam autem occidere non possunt. Et alibi: Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam: Et cùm æterna præmia & æterna supplicia, pro merito vitæ, judicandis repromittit: aliàs Incarnatio, & alia Christi mysteria nobis minimè profuissent, nec resurrectio expectanda foret, ac sancti & justi miseriores essent (juxta Apostolum) cunctis hominibus. Cumque verum vero minimè contradicat, omnem assertionem veritati illuminatæ fidei contrariam, omninò falsam esse diffinimus, & ut aliter dogmatizare non liceat, districtiùs inhibemus: omnesque hujusmodi erroris assertionibus inhærentes, veluti damnatissimas hæreses seminantes, per omnia, ut detestabiles & abominabiles hæreticos, & infideles, catholicam fidem labefactantes, vitandos, & puniendos fore decernimus. Insuper omnibus & singulis Philosophis in Universitatibus studiorum generalium, & alibi publicè legentibus, districtè præcipiendo mandamus, ut cùm Philosophorum principia, aut conclusiones, in quibus à recta fide deviare noscuntur, auditoribus suis legerint, seu explanaverint, quale hoc est de animæ mortalitate, aut unitate, & mundi æternitate, ac alia hujusmodi, teneantur eisdem veritatem religionis Christianæ omni conatu manifestam facere, & persuadendo pro posse dicere, ac omni studio hujusmodi Philosophorum argumenta, cùm omnia solubilia existant, pro viribus excludere atque resolvere. Et cùm non sufficiat, aliquando tribulorum radices præscindere, nisi &, ne iterum pullulent, funditùs evellere, ac eorum semina originalesque causas, unde facilè oriuntur, removere: cùm præcipuè humanæ Philosophiæ studia diuturniora, quam Deus secundùm verbum Apostoli evacuavit, & stultam fecit, absque divinæ sapientiæ condimento, & quæ, sine revelatæ veritatis lumine, in errorem quandoque magis inducunt, quàm in veritatis elucidationem: ad tollendam omnem in præmissis errandi occasionem, hâc salutari constitutione ordinamus & statuimus, ne quisquam de cætero in sacris Ordinibus constitutus, secularis vel regularis, aut aliàs ad illos à jure aptatus, in studiis generalibus vel alibi publicè audiendo, Philosophiæ aut Poësis studiis ultra quinquennium, post Grammaticam & Dialecticam, sine aliquo studio Theologiæ aut juris Pontificii incumbat. Verùm dicto exacto quinquennio, si illis studiis insudare voluerit, liberum sit ei, dum tamen simul aut seorsum, aut Theologiæ, aut sacris canonibus operam navaverit, ut in his sanctis & utilibus professionibus Sacerdotes Domini inveniant, unde infectas Philosophiæ & Poësis radices purgare & sanare valeant. Cal. Januarii 1513.

redargui, & quòd ubi majus intenditur periculum, ibi est plenius & diligentius consulendum, nec Pseudoprophetæ, aut alii etiam secularem jurisdictionem habentes, simplicium animas miserabiliter illaqueent, innumerabilesque populos eorum, in spiritualibus aut temporalibus curæ & regimini commissos, secum in perditionem, & damnationis interitum trahant, nec aliquando contingat, nos abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Prophetâ, in loco sancto videre, cupientes, quantum cum Deo possumus, pro nostro munere pastorali, vulpes vineam Domini demoliri satagentes capere, & lupos ab ovilibus arcere, ne canes muti videamur, nequeuntes latrare, & perdamur cum malis agricolis, ac mercenario comparemur. Habitâ super his cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, deliberatione maturâ, de eorum consilio, & unanimi assensu, omnes & singulas excommunicationis, suspensionis, & interdicti, ac privationis, & qualvis alias sententias, censuras & pœnas, à quibusvis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, aut pro talibus habitis, etiam per eorum literas extravagantes, seu sacris Conciliis ab Ecclesia Dei receptis, vel sanctorum Patrum decretis & statutis, aut sacris canonibus, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, contra hæreticos aut schismaticos quomodolibet latas, & promulgatas, Apostolicâ auctoritate approbamus & innovamus, ac perpetuò observari, & in viridi observantia, si forsan in ea non sint, reponi, & esse debere, necnon quoscunque, qui hactenus à fide catholica deviâsse, aut in aliquam hæresim incidisse, seu schisma incurrisse, aut excitâsse, seu commisisse deprehensi, aut confessi, vel convicti fuerint, seu (quod Deus pro sua clementia & in omnes bonitate avertere dignetur) in posterum deviabunt, seu in hæresim incident, aut schisma incurrent, vel excitabunt, seu committent, & deviâsse, seu incidisse, aut incurrisse, vel excitâsse, seu commisisse deprehendentur, aut confitebuntur, seu convincentur, cujuscunque statûs, gradûs, ordinis, conditionis & præeminentiæ existant, etiam si Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, Primatiali, aut aliâ majori dignitate Ecclesiasticâ, seu Cardinalatûs honore, & Apostolicæ sedis ubivis locorum, tam perpetuæ quam temporalis legationis munere, vel mundanâ, etiam Comitali, Baronali, Marchionali, Ducali, Regiâ, & Imperiali auctoritate seu excellentiâ præfulgeant, & eorum quemliber sententias, censuras, & pœnas prædictas incurrere volumus atque decernimus. Et nihilominùs considerantes dignum esse, ut qui virtutis amore à malis non abstinent, metu pœnarum ab illis deterreantur, & quòd Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, Primates, Cardinales, Legati, Comites, Barones, Marchiones, Duces, Reges, & Imperatores, qui alios docere, & illis bono exemplo, ut in fide catholica contineantur, esse debent, prævaricando gravius cæteris peccant, cùm non solùm seipsos perdant, verum etiam alios innumerabiles populos, eorum curæ & regimini creditos, seu aliàs eis subditos, secum in perditionem & puteum interitûs trahant: de similibus consilio & assensu, hâc nostrâ in perpetuum valiturâ constitutione, in odium tanti criminis, quo nullum in Ecclesia Dei majus & perniciosius esse potest, de Apostolicæ potestatis plenitudine sancimus, statuimus, decernimus, & diffinimus, quòd sententiis, censuris, & pœnis prædictis in suis robore & efficacia remanentibus, ac effectum suum sortientibus, omnes & singuli Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, Primates, Cardinales, Legati, Comites, Barones, Marchiones, Duces, Reges, & Imperatores, qui hactenus, ut præfertur, deviâsse, aut in hæresim incidisse, seu schisma incurrisse, excitâsse, vel commisisse deprehensi, aut confessi, vel convicti fuerint, & in posterum deviabunt, aut in hæresim incident, seu schisma incurrent, vel excitabunt, aut committent, & deviâsse seu in hæresim incidisse, vel schisma incurrisse, aut excitâsse,

PAULUS IV.

Hæreticorum, Schismaticorum, eorumq; fautorum pœna.

CAP. IX.

CUm ex Apostolatûs officio, nobis, meritis licèt imparibus, divinitùs credito, cura Dominici gregis nobis immineat generalis, & exinde teneamur, pro fideli illius custodia, & salubri directione, more vigilis, pastoris, assiduè vigilare, & attentiùs providere, ut qui hâc ætate, peccatis exigentibus, propriæ prudentiæ innitentes, licentius & perniciosius solito contra orthodoxæ fidei disciplinam insurgunt, & superstitiosis ac fictitiis adinventionibus sacrarum Scripturarum intelligentiam pervertentes, catholicæ Ecclesiæ unitatem, & inconsutilem Domini tunicam scindere moliuntur, ab ovili Christi repellantur, nec magisterium erroris continuent, qui discipuli veritatis esse contemnunt: Nos considerantes, rem hujusmodi adeo gravem & periculosam esse, ut Romanus Pontifex, qui Dei & Domini nostri Jesu Christi vices gerit in terris, & super gentes & regna plenitudinem obtinet potestatis, omnesque judicat, à nemine in hoc seculo judicandus, possit, si deprehendatur à fide devius

citâsse, seu commisisse deprehendentur, aut confitebuntur, seu convincentur, cùm in hoc inexcusabiliores cæteris reddantur, ultra sententias, censuras & pœnas prædictas, sint etiam eo ipso, absque aliquo juris aut facti ministerio, suis ordinibus, & cathedralibus, etiam metropolitan. Patriarchalibus, & Primitialibus Ecclesiis, ac Cardinalatûs honore, & cujusvis legationis munere, necnon voce activâ & passivâ, omniq; auctoritate, ac monasteriis, beneficiis, & officiis Ecclesiasticis, cum cura & sine cura, secularibus & quorumvis ordinum regularibus, quæ ex quibusvis concessionibus & dispensationibus Apostolicis in titulum, commendam & administrationem, aut aliàs quomodolibet obtinuerint, & in quibus vel ad quæ, jus aliquod habuerint, necnon quibusvis fructibus, redditibus & proventibus annuis super similibus fructibus, redditibus & proventibus eis reservatis, & assignatis: Comitatibus quoque, Baroniis, Marchionatibus, Ducatibus, Regnis, & Imperio penitùs, & in totum perpetuò privati, & ad illa de cætero inhabiles & incapaces, habeanturque pro relapsis, & subversis in omnibus & per omnia, perinde ac si priùs hæresim hujusmodi in judicio publicè abjurâssent, nec ullo unquam tempore ad eorum pristinum statum, aut Cathedrales, Metropolitanas, Patriarchales, & Primatiales Ecclesias, seu Cardinalatûs, vel alium honorem, aut quamvis aliam majorem vel minorem dignitatem, seu vocem activam vel passivam, aut auctoritatem, seu Monasteria, & beneficia, vel Comitatus, Baronias, Marchionatus, Ducatus, Regna, & Imperium restitui, reponi, reintegrari, aut rehabilitari possint: quinimò seculares relinquantur arbitrio potestatis, animadversione debitâ puniendi, nisi appatentibus in eis veræ pœnitentiæ indiciis, & condignæ pœnitentiæ fructibus, ex ipsius sedis benignitate & clementia, in aliquo monasterio, aut alio regulari loco, ad peragendum perpetuam in pane doloris & aqua mœstitiæ pœnitentiam retrudendi fuerint. Quodque pro talibus ab omnibus cujuscunque statûs, gradûs, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existentibus, ac quâcunq; etiam Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali & Primatiali, aut aliâ majore Ecclesiasticâ dignitate, & etiam Cardinalatûs honore, seu Mundanâ, etiam Comitali, Baronali, Marchionali, Ducali, Regiâ, & Imperiali auctoritate & excellentiâ pollentibus, haberi, tractari, & reputari, & ut tales evitari, omnique humanitatis solatio destitui debeant.

Et qui Jus patronatûs, aut nominandi personas idoneas ad cathedrales, etiam metropolitanas, & Patriarchales ac primatiales Ecclesias, seu monasteria, vel alia beneficia Ecclesiastica per privationem hujusmodi vacantia, habere prætenderint, ne illa diutinæ vacationis exponantur incommodis, sed de servitute hæreticorum erepta, personis concedantur idoneis, quæ illarum populos in semitas justitiæ fideliter dirigant, teneantur ad Ecclesias, Monasteria, & beneficia hujusmodi alias personas idoneas, infra tempus à jure vel ex eorum concordatis, seu compactatis cum dicta sede initis statutum, nobis seu pro tempore existenti Romano Pontifici præsentare, alioquin tempore hujusmodi elapso, plena & libera Ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum prædictorum dispositio ad nos, & Romanum Pontificem prædictum, eo ipso, pleno jure devolvatur. Et insuper, qui ipsos sic deprehensos aut confessos, vel convictos scienter quomodolibet receptare, vel defendere, aut eis favere, vel credere, seu eorum dogmata dogmatizare præsumpserint, sententiam excommunicationis eo ipso incurrant, efficiantur-que infames, nec voce, personâ, scriptis, vel nuncio, aut procuratore aliquo, ad publica seu privata officia, aut consilia, seu Synodum, vel Concilium generale vel provinciale, nec conclave Cardinalium, aut aliquam fidelium congregationem, seu electionem alicujus, aut testimonium perhibendum admittantur, nec admitti possint.

Sint etiam intestabiles, nec ad hæreditatis successionem accedant: nullus præterea cogatur eis super aliquo negotio respondere. Quòd si forsan Judices extiterint, eorum sententiæ nullam obineant firmitatem, nec aliquæ causæ ad eorum audientiam deducantur: & si fuerint Advocati, eorum patrocinium nullatenus recipiatur: si verò tabelliones extiterint, instrumenta confecta per eos nullius sint penitùs roboris vel momenti. Et insuper clerici omnibus & singulis Ecclesiis, etiam cathedralibus, Metropolitan. Patriarchal. & Primatialibus, ac dignitatibus, Monasteriis, beneficiis, & officiis Ecclesiasticis, etiam, ut præfertur, qualificatis, per eos quomodolibet obtentis, & tam ipsi quam laici, etiam, ut præmittitur, qualificati, & dignitatibus prædictis prædicti quibuscunq; Regnis, Ducatibus, Dominiis, Feudis & bonis temporalibus per eos possessis, privati existant eo ipso, Regnaque, Ducatus, dominia, feuda, & bona hujusmodi publicentur, & publicata sint, efficianturque juris & proprietatis eorum, qui illa primò occupaverint, si in sinceritate fidei, & unitate sanctæ Rom. Ecclesiæ, ac sub nostra & successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonicè intrantium obedientia fuerint.

Adjicientes, quòd si ullo unquam tempore apparuerit, aliquem Episcopum, etiam pro Archiepiscopo seu Patriarcha, vel Primate se gerentem, aut prædictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, etiam, ut præfertur, legatum, seu etiam Romanum Pontificem ante ejus promotionem, vel in Cardinalem seu Romanum Pontificem assumptionem, à fide catholica deviâsse, aut in aliquam hæresim incidisse, seu schisma incurrisse, vel excitâsse, aut commisisse, promotio seu assumptio de eo, etiam in concordia, & de unanimi omnium Cardinalium assensu facta, nulla, irrita, & inanis existat, nec per susceptionem muneris, consecrationis, aut subsecutam regiminis, & administrationis possessionem, seu quasi, vel ipsius Romani Pontificis inthronizationem, aut adorationem, seu ei præstitam ab omnibus obedientiam, & cujusvis temporis in præmissis cursum, convaluisse dici, aut convalescere possit, nec pro legitima in aliqua sui parte habeatur, nullamque talibus in Episcopos, seu Archiepiscopos, vel Patriarchas, aut Primates promotis, seu in Cardinales, vel Romanum Pontificem assumptis, in spiritualibus vel temporalibus administrandi facultatem tribuisse, aut tribuere censeatur: sed omnia & singula per eos quomodolibet dicta, facta, gesta, & administrata, ac inde secuta quæcunq; viribus careant, & nullam prorsus firmitatem, nec jus alicui tribuant, sintq; ipsi sic promoti, & assumpti, eo ipso, absq; aliqua desuper facienda declaratione omni dignitate, loco, honore, titulo, auctoritate, officio & potestate privati, liceatq; omnib. & singulis sic promotis & assumptis, si à fide antè non deviâssent, nec hæretici fuissent, neq; schisma incurrissent, aut excitâssent, vel commisissent, subditis personis, tam clericis secularibus & regularibus, quàm etiam laicis, necnon Cardinalibus, etiam qui electioni ipsius Pontificis antea à fide devii, aut hæretici, seu schismatici interfuerint, seu aliàs consenserint, & ei obedientiam præstiterint, eumq; adoraverint, ac castellanis, Præfectis, Capitaneis, & Officialibus, etiã almæ urbis nostræ, & totius statûs Ecclesiastici, etiam eisdem sic promotis vel assumptis homagio, seu juramento, vel cautione obligatis & obnoxiis, ab ipsorum sic promotorum vel assumptorum obedientia & devotione impunè quandocunque recedere, eosque ut magos, ethnicos, publicanos, & hæresiarchas evitare, eisdem subditis personis fidelitati & obedientiæ futurorum Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, Primatum, Cardinalium, & Romani Pontificis canonicè intrantis, nihilominùs astricti remanentibus, & ad majorem ipsorum sic promotorum & assumptorum, si eorum regimen & administrationem continuare voluerint, confusionem, contra eosdem sic promotos & assumptos auxilium brachii secularis implorare, nec propterea tales ab ipsorum sic promotorum &

Universidad de Deusto
Biblioteca

assumptorum fidelitate & obedientiâ præmissorum occasione recedentes, tamquam tunicæ Domini scissores, aliquarum censurarum seu pœnarum ultioni subjaceant. Romæ 16. Cal. Martii 1558.

PIUS V.

Sententia declaratoria in reorum hæresis favorem latæ, contra Jurisdictionem & officium Inquisitionis, nunquam transeunt in rem judicatam.

CAP. X.

INter multiplices curas, quæ animum nostrum assiduè pulsant, illa inprimis est, prout esse debet, ut Ecclesia Dei nobis ex alto commissa, purgatis, imo quantum fieri potest, procul exterminatis omnibus hæresibus, & pravis erronearum opinionum dogmatibus, tutò militare, & tanquam navis in tranquillo mari, sedatis omnibus tempestatum fluctibus & procellis, securè navigare, & ad optatum salutis portum pervenire possit. Cum itaque nos, dum in minoribus constituti, sanctissimi officii Romanæ & universalis contra hæreticam pravitatem Inquisitionis negotia pertractaremus, tandem ex longo usu atque experientiâ rerum magistrâ cognoverimus, quod multi rei delati, & in prædicto sanctissimo officio, seu alibi eorum locorum ordinariis, & hæreticæ pravitatis Inquisitoribus processati, ac de hæretica pravitate inquisiti, falsos testes ad eorum defensam examinari faciendo, ac compurgatorum, de eorum vita & doctrina minimè informatorum, operâ & testimonio se juvantibus, ac diversis aliis illicitis modis, excogitatisque dolosis excusationibus & malitiis, prædictum sacrum officium sanctissimæ Inquisitionis, cæterosque Judices, & etiam Romanos Pontifices deludendo & decipiendo, plures etiam veluti innocentes, diffinitivas à prædictis processibus & inquisitionibus absolutorias, & præcedente canonicâ purgatione eorum assertæ bonæ & catholicæ fidei, vitæ & doctrinæ declaratorias sententias, seu decreta, ab eodem sanctissimo officio, aliisque locorum ordinariis, sive delegatis & Inquisitoribus, ac etiam Rom. Pont. prædecessoribus nostris obtinuerunt, seu extorserunt, quas sententias & decreta præfati Rom. Pontificis etiam cum perpetui silentii impositione, ac inhibitione, ne dictum sanctissimum officium, aut alii Inquisitores ad ulteriora procedere possent, seu deberent, necnon etiam cum causarum evocatione, ad solum Romanum Pontificem, sub cujus protectione submittebantur, aliisque derogatoriarum derogatoriis, & efficacissimis clausulis, ac etiam irritantibus & aliis decretis, etiam in forma gratiosa ampliando, per varios & varias, eorum motus proprios, ac etiam sub plumbo vel annulo piscatoris expeditas literas, etiam in consistorio seu consistorialiter emanatas, confirmârunt. Unde eveniebat, quòd prædicti rei inquisiti, sub velamine & tutamine prædictarum sententiarum declaratoriarum, & literarum Apostolicarum, & præsertim vigore clausulæ inhibitoriæ contra Inquisitores factæ confitentes, clam, & etiam aliquando palam, in antiquis eorum erroribus contra fidem catholicam perse verando, nunquam ad gremium Ecclesiæ verè redibant, imò cum aliis securè & tanquam catholici conversando, eorundem aliorum animas corrumpere & inficere, ac in suas hæreticas opiniones trahere, de facili potuerunt, in totius reipublicæ Christianæ non modicum scandalum & præjudicium, prædictorumque delatorum animarum perniciem & jacturam. Nos huic scandalo adeò periculoso & contagioso obviare, dictarumq; animarum saluti consulere & providere, omnemq; jurisperitorum dubietatem & altercationem, ac quæcunque impedimenta & obstacula, propter quæ sancta Inquisitio hæreticæ pravitatis quomodocunq; & qualitercunq; impediretur vel retardaretur, tollere volentes, motu simili, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, inprimis omnes & singulas, ac quascunque literas Apostolicas, sub quacunque verborum forma, etiam in prædictis, ac quibusvis aliis causis hæresis, etiam motu proprio, &c. ac etiam consistorialiter, &c. & alias quomodolibet emanatas, necnon etiam desuper signatas motuum propriorum, & alias schedulas quaslibet, ad jus & justitiam, ac juris terminos reducentes, necnon fisco prædicti sancti officii Inquisitionis, & aliorum ordinariorum, & delegatorum Judicum, adversus prædictas literas, inhibitiones, ac etiam derogatoriarum derogatorias, aliasque clausulas quaslibet os aperientes, & quatenus jurisdictionis dispositioni, vel stylo dicti officii sint contraria, illas penitus & perpetuò revocantes, hâc nostrâ perpetuâ, perpetuoque valiturâ universali constitutione, omnes & singulas, & quascunque, etiam ex capite assertæ innocentiæ absolutorias, vel etiam præcedente canonicâ purgatione, sub quacunque verborum forma declaratorias sententias, etiam diffinitivas, & decreta in eorundem Inquisitorum & delatorum favorem per prædictum sanctissimum officium, aliosque Judices ordinarios & delegatos, ac etiam Roman. Pontifices latas, & lata, aut in futurum per nos etiam, & successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, ferendas, & ferenda, nunquam feciffe, nec in futurum posse facere transitum in rem judicatam, Apostol. auctoritate declaramus, decernimus, statuimus & ordinamus, præfatisque sententiis & decretis, & quantumcunque per literas Apostolicas, etiam in forma gratiosa, etiam iteratis vicibus, ac etiam à pluribus Romanis Pontificibus emanatis, confirmatis, vel confirmandis, cum prædictis, vel aliis quibuscunque, etiam derogatoriarum derogatoriis, ac etiam irritantibus, aliisque clausulis & decretis, necnon inhibitionibus, ac etiam in canonicis sanctionibus, quorum omnium & singulorum, aliorumque præmissorum, & inde sequutorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus, haberi volumus pro expressis, ac totaliter insertis, cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque non obstantibus, per prædictum sanctum officium sanctæ Inquisitionis, ac dilectos filios modernos & pro tempore existentes sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, hæreticæ pravitatis Inquisitores, & super dicto officio nunc & pro tempore deputatos, contra eosdem & eos delatos, & inquisitos, etiam si fuerint & sint Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, Primates, ejusdem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Legati, etiam de latere, Comites, Barones, Marchiones, Duces, Reges, & Imperatores, tam de antiquis, quàm noviter, etiam super eisdem articulis receptis, vel recipiendis testibus, aliisque argumentis, probationibus, & indiciis, juxtà facultates eisdem Cardinalibus, Inquisitoribus, per nos & quoscunq; prædecessores & successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, ac tedem Apostolicam, quomodolibet concessas & datas, ac in futurum respectivè dandas & concedendas, denuò inquiri & procedi posse & debere, etiam, in omnibus & per omnia, perinde ac si prædicta sententiæ, decreta, & literæ Apostolicæ, ac etiam canonicæ purgationes in prædictorum reorum delatorum & inquisitorum, etiam Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, Primatum, Cardinalium, Legatorum, Comitum, Baronum, Marchionum, Ducum, Regum, & Imperatorum favorum non emanâssent, novis præsertim supervenientibus indiciis ejusdem vel alterius speciei hæresis, tempus præteritum etiam respicien. vel ubi apparerer peraliqua indicia, quòd illicitis modis priùs ipse delatus vel inquisitus fuisset absolutus, eâdem Apostolicâ auctoritate volumus pariter, & mandamus: Concedentes eisdem Cardinalibus Inquisitoribus, & super dicto sacro sanctissimæ Inquisitionis officio nunc & pro tempore deputatis, plenam, liberam, amplam, & omnimodam facultatem, potestatem & auctoritatem, causas hujusmodi, etiam auctoritate œcumenici universalis Concilii Tridentini decisas revidendi, ac in statu & terminis, in quibus ante prædictas sententias & decreta, ac etiam canonicas purgationes quomodolibet reperiebantur, reassumendi, finemque debito terminandi, prout in aliis causis pendentibus indecisis per eosdem Cardinales Inquisitores juxta eorum facultates fit, fierique potest, & consuevit: Et insuper vestigiis felic. rec. Pauli Papæ IV. prædecessoris nostri inhærendo, Constitutionem aliàs contra hæreticos & schismaticos per eundem Paulum prædecessorem, sub data videlicet Romæ apud sanct. Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo, 15. Cal. Martii, Pontificatûs sui anno quarto editam, tenore præsentium renovamus, & etiam confirmamus, illamque inviolabiliter, & ad unguem observari volumus & mandamus, juxta illius seriem atque tenorem. Et sic in omnibus & singulis supradictis censeri, ac ita per prædictos & quoscunque Judices, &c. sublatâ, &c. judicari, &c. debere. Irritum, &c. perpetuò decernimus & declaramus.

TITULUS IV.

DE LIBRIS PROHIBITIS.

JULIUS III.

Hebræorum utrumque Thalmud, multis portentis, commentis, & blasphemiis in Christum & fidem Christianam refertum, damnatur.

CAP. I.

JUlius Papa III. universis & singulis venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis aliis locorum ordinariis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Cùm sicut nuper non sine animi nostri molestia accepimus, licèt alias venerabiles fratres nostri sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, hæreticæ pravitatis in universa Republica Christiana Inquisitores generales, certum Hebraicorum librorum volumen, Gemaroth a Thalmud nuncupatum, nonnulla indigna, & legem divinam, orthodoxamque fidem offendentia continens, de mandato nostro damnaverint, & igne comburi fecerint: nihilominùs inter ipsos Hebræos adhuc esse dicantur diversi libri, diversas contra Christum Redemptorem nostrum, ejusque sanctissimum nomen & honorem blasphemias & ignominias continentes. Nos in præmissis opportunè providere volentes, vobis, & vestrûm cuilibet, per præsentes committimus & mandamus, quatenus singulis universitatibus Hebræorum, infra limites jurisdictionis vestræ consistentibus, ex parte nostra intimetis & notificetis, quòd elapsis quatuor mensibus à die intimationis & notificationis hujusmodi, omnes & singuli libri, in quibus nomen Jesu Salvatoris nostri, quod Jesevi hanozri dicitur, cum blasphemia aut aliàs ignominiosè nominatur, tam in eorum Synagogis & locis publicis, quàm privatis domibus, & aliàs ubique locorum diligentissimè exquirantur, & qui libros hujusmodi penès se quoquo modo habere reperti fuerint, debitis pœnis, tam pecuniariis & confiscationis bonorum, quàm si eorum contumacia aut qualitas delicti id exegerit, corporis, etiam ultimi supplicii, ac aliàs prout à fide Christi apostatantes puniuntur, irremissibiliter puniantur, & nihilominùs eisdem quatuor mensibus elapsis, per vos, vel alium seu alios, quos ad hoc duxeritis deputandos, libros hujusmodi cum omni diligentia inquiratis, & studiosè investigetis, inquirique & investigari faciatis, & eos, quos libros hujusmodi penès se habere repereritis, pœnis quibus apostatantes præfati puniuntur, omnino & irremissibiliter puniatis: Non permittentes de cætero eosdem Hebræos (qui in memoriam passionis Dominicæ à sancta matre Ecclesia tolerantur, ut aliquando mansuetudine nostrâ allecti, ad verum Christi lumen, divino afflante spiritu, convertantur) à quibusvis, etiam Apostolicâ auctoritate fungentibus, occasione cujusvis sortis librorum apud eos existentium, (dummodò blasphemiam, ut præfertur, non contineant) nisi de nostro expresso mandato, quomodolibet vexari aut molestari: Contradictores quoslibet & rebelles, ac vobis in præmissis non parentes, per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias, arbitrio vestro moderandas & applicandas, ac alia opportuna juris remedia, appellatione postpositâ, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras, & pœnas prædictas, etiam iteratis vicibus aggravando: invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Romæ 29. Maji, 1554.

IDEM.

Inquisitoribus exceptis omnibus prohibetur hæreticorum librorum electio.

CAP. II.

CUm meditatio cordis nostri ad id potissimùm tendat, ut fides catholica ubique augeatur, & floreat: ad ea libenter intendimus, per quæ omnis ab ea declinandi occasio tollatur. Sanè, cùm sicut nobis nuper innotuit, ex facultatibus, quæ aliquibus, ut libros hæreticos aut de fide suspectos, etiam ad effectum eorundem librorum errores repellendi, tenere & legere possent, aliquando concessæ fuerunt, non ii, qui sperabantur, fructus hactenus provenerint, quinimo diversa inconvenientia subsecuta sunt: Nos præmissis occurrere, & Christi fidelium animarum saluti consulere cupientes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostris certâ scientiâ & maturâ deliberatione omnes & singulas facultates & licentias legendi & tenendi libros Lutheranos, aut alios hæreticos, seu de fide suspectos, quibusvis personis, cujuscunque statûs, gradûs, ordinis vel conditionis existentibus, etiam si Episcopali, vel Archiepiscopali, aut aliâ majori dignitate Ecclesiasticâ, seu præeminentiâ præfulgeant (Inquisitoribus seu commissariis, super hæretica pravitate ab Apostolica sede pro tempore deputatis, durante ipsâ deputatione, duntaxat exceptis) à quibusvis prædecessoribus nostris, ac nobis, & dictâ sede Apostolicâ, seu ejus legatis, etiam de latere, aut majori pœnitentiario nostro, vel quibusvis aliis, sub quibuscunque verborum formis & expressionibus, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis clausulis, irritantibusque & aliis decretis quomodolibet-etiam motu & scientiâ similibus hactenus concessas, Apostolicâ auctoritate, tenore præsentium revocamus, irritamus, & annullamus, & pro revocatis, irritis, & penitùs infectis quoad omnia habemus, & ab aliis haberi volumus. Districtiùs inhibentes personis præfatis, sub sententiis, censuris, & pœnis contra similes libros tenentes aut legentes, tam à sacris canonibus, quàm à nobis & sede Apostolica hactenus inflictis & promulgatis, ne de cætero facultatibus & licentiis prædictis uti, aut earum prætextu, seu alias quomodoliber, libros prædictos, aut quoscunque alios hactenus reprobatos, aut in futurum reprobandos tenere aut legere præsumant: Et insuper omnes & singulos librorum impressores, bibliothecarios, ac libros quomodolibet vendentes, & quascunque alias personas, libros, Lutheranos, aut alios hæreticos, seu Lutheranam, aut aliam falsam doctrinam in se continentes, vel à nobis & dictâ sede quomodolibet, reprobatos, ex quavis causa, etiam ex nostra & dictæ sedis speciali licentia seu permissione, penès se habentes, cujuscunque statûs, gradûs, ordinis, vel conditionis, aut præeminentiæ existant,

a *Libros Thalmud, ut omni contumeliæ & blasphemiæ genere refertos in veritatem Christianam, damnavit Gregorius IX. & Innocent. IV. & exuri mandârunt, propterea quòd multis & horrendis hæresib. scateret. Veruntamen hodie recogniti & expurgati Trident. Concil. decreto tolerantur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam si, ut præfertur, Pontificali aut aliâ quâcunque, etiam majori Ecclesiasticâ vel mundanâ dignitate præfulgeant (dictis Inquisitoribus & commissariis, ut præfertur, exceptis) dictâ Apostolicâ auctoritate, & earundem tenore præsentium requirimus & monemus, ac eis & eorum cuilibet, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub incursu hæresis, ac omnibus contra hæreticos de jure inflictis & promulgatis, tam Ecclesiasticis quàm temporalibus sententiis, censuris, & pœnis, districtè præcipiendo mandamus, quatenus infra spatium sexaginta dierum à die publicationis præsentium, modo & formâ infrascriptis faciendæ computandorum, quorum viginti pro primo, & alios viginti pro secundo, ac reliquos viginti dies pro tertio & peremptorio termino, ac monitione canonicâ, eis & eorum cuilibet in iis scriptis assignamus: omnes & singulos libros Lutheranos, aut alios hæreticos, seu Lutheranam aut aliam falsam doctrinam in se continentes, vel à nobis & dicta sede quomodolibet reprobatos, penès se eos, ex quavis causa, etiam mercaturæ, & ex nostra ac ejusdem sedis permissione ac licentia etiam speciali, ut præfertur, existentes, Inquisitorib. hæreticæ pravitatis in civitatibus, in quib. libri hujusmodi existunt, consignâsse debeant realiter, & cum effectu. Romæ 3. Cal. Maji 1550.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

Libri typis non cudantur, nisi eorum editioni suffragetur ordinarii auctoritas & approbatio.

CAP. III.

INter solicitudines nostris humeris incumbentes, perpeti curâ revolvimus, ut errantes in viam veritatis reducere, ipsosque lucrifacere Deo (suâ nobis cooperante gratiâ) valeamus: hoc est, quod profectò desideranter exquirimus, ad id nostræ mentis sedulò destinamus affectum, ac circa illud studiosâ diligentiâ vigilamus. Sanè, licèt literarum peritia per librorum lectionem possit faciliter obtineri, ac ars imprimendi libros, temporibus potissimùm nostris, divino favente numine, inventa seu aucta & perpolita, plurima mortalibus attulerit commoda, cùm parva impensa, copia librorum maxima habeatur, quibus ingenia ad literarum studia percommodè exerceri, & viri eruditi in omni linguarum genere, præsertim autem catholici, quibus sanctam Romanam Ecclesiam abundare affectamus, facilè evadere possunt, qui etiam infideles sciant & valeant sacris institutis instruere, fideliumque collegio, per doctrinam Christianæ fidei salubriter aggregare: Quia tamen multorum querela nostrum & sedis Apostolicæ pulsavit auditum, quòd nonnulli hujus artis imprimendi magistri, in diversis mundi partibus, libros, tam Græcæ, Hebraicæ, Arabicæ & Chaldeæ linguarum in Latinum translatos, quàm alios, Latino, ac vulgari sermone editos, errores etiam in fide, ac pernitiosa dogmata, etiam religioni Christianæ contraria, aut contra formam personarum, etiam dignitate fulgentium continentes, imprimere, ac publicè vendere præsumunt, ex quorum lectura non solùm legentes non ædificantur, sed in maximos potiùs tam in fide, quàm in vita & moribus prolabuntur errores, unde varia sæpe scandala (prout experientia rerum magistra docuit) exorta fuerunt, & majora indies exoriri formidantur. Nos itaque, ne id, quod Dei gloriam, & fidei augmentum, ac bonarum artium propagationem, salubriter est inventum, in contrarium convertatur, ac Christi fidelium saluti detrimentum patiat, super librorum impressione cujusmodi nostram habendam fore duximus, ne de cætero cum bonis seminibus spinæ coalescant, vel medicinis venena intermisceantur: Volentes igitur de opportuno super his remedio providere, hoc sacro approbante Concilio, ut negotium impressionis librorum hujusmodi eo prosperetur felicius, quòd deinceps indago solertior diligentius & cautius adhibeatur: Statuimus & ordinamus, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus, nullus librum aliquem, seu aliam quamcunque scripturam, tam in urbe nostra, quàm aliis quibusvis civitatibus & diœcesibus, imprimere, seu imprimi facere præsumat, nisi priùs in urbe per Vicarium nostrum, & sacri Palatii magistrum, in aliis verò civitatibus & diœcesibus, per Episcopum, vel alium habentem peritiam scientiæ, libri seu scripturæ hujusmodi imprimendæ, ab eodem Episcopo ad id deputandum, ac Inquisitorem hæreticæ pravitatis civitatis sive diœcesis, in quibus librorum impressio hujusmodi fieret, diligenter examinentur, & per eorum manûs propriæ subscriptionem, sub excommunicationis sententia, gratis & sine dilatione imponendam, approbentur. Qui autem secus præsumpserit, ultra librorum impressorum amissionem, & illorum publicam combustionem, ac 100. ducatorum fabricæ basilicæ Principis Apost. de urbe, sine spe remissionis suspensionem, excommunicationis sententiâ innodatus existat, ac demum ingraveleente contumaciâ taliter per Episcopum suum, vel Vicarium nostrum respective, per omnia juris remedia castigetur, quòd alii ejus exemplo similia minimè attentare præsumant. Rom. 4. Mart. 1515.

PIUS IV.

Revocantur licentiæ omnes, hactenus præterquam Inquisitoribus fidei, libros suspectæ fidei legendi, aut venales proponendi, concessæ.

CAP. IV.

QUia in futurorum eventibus adeò humani fallitur incertitudo judicii, ut quod verisimili conjecturâ utile videbatur, progressu temporis damnosum appareat: nonnunquam Romanus Pontifex, quòd consultè statutum esse videbatur, consultiùs revocat, prout temporis & personarum qualitate pensatâ in Domino conspicit salubriter expedire: Innotuit siquidem nobis, quòd diversi, tam clerici seculares, & diversorum ordinum regulares, quàm laici, qui se Lutheranis, & aliis hujus seculi hæreticis resistere, & eorum errores ac falsas opiniones confutare posse præsumebant, & ad hoc ipsorum hæreticorum libros legendi facultatem sibi à sede Apostol. concedi extorserant, se lectioni librorum hujusmodi ita dediderunt, ut propriæ innitentes prudentiæ, & à recta Domini via aberrantes, ipsorum hæreticorum fallaciis, & superstitiosis ac falsis adinventionibus irretiti remanserint, & qui alios ab erroribus revocare temere arbitrabantur, ipsi in puteum interitûs prolapsi sint. Nos considerantes, quòd Spiritus ubi vult spirat, & quòd sine ejus numine nullum bonum provenit, propterea satiùs esse cum simplicitate cordis ad eum recurrere, & cum ejus adjutorio orthodoxam fidem in catholicis, & à sancta Romana Ecclesia approbatis libris exquirere, quàm falsitates hæreticorum per lectionem eorum librorum detegere velle; volentes præmissis inconvenientibus, quantum cum Deo possumus, occurrere, & ne similia de cætero contingant, opportune providere, omnes & singulas licentias & facultates legendi libros hæreticorum, seu de hæresi suspectos, aut à nobis, seu generalibus hæreticæ pravitatis in singulis provinciis aut Regnis deputatis Inquisitoribus damnatos & reprobatos, quibuscunque, tam clericis secularibus, vel ut præfertur, regularibus, quàm laicis cujuscunque status, gradûs, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existant, etiam si Abbatiali, Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, Primitiali, aut aliâ majori Ecclesiasticâ dignitate, seu etiam Cardinalatûs honore, vel Mundanâ, etiam Marchionali, Ducali, Regiâ vel Imperiali auctoritate, seu excellentiâ præfulgeant (generalibus Inquisitoribus præfatis duntaxat exceptis) per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos, etiam vivæ vocis oraculo, & sedem prædictam, seu ejus pœnitentiarium majorem, vel quosvis ordinarios, aut diœcesanos, seu alios, etiam per

per literas Apostol. in formâ Brevis, seu sub plumbo expeditas, sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, ac ex quibuscunque causis seu prætextibus etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apost. potestatis plenitudine, & aliàs quomodolibet concessas, Apostolicâ auctoritate, tenore præsentium, revocamus, cassamus, irritamus & annullamus, ac viribus penitùs evacuamus, & pro revocatis, cassis, irritis, & nullis haberi, easque nemini suffragari posse aut debere decernimus, omnibus & singulis clericis & laicis, etiam, ut præfertur, qualificatis, non tamen generalibus Inquisitoribus præfatis, aut quibus hoc per nos speciliter injunctum fuerit, S.R.E. Cardinalibus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis latæ sententiæ, aliisque sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis, & etiam temporalibus, in legentes libros hujusmodi hactenus latis & promulgatis, à quibus non nisi à nobis, aut pro tempore existente Romano Pontifice, seu singulis Inquisitoribus prædictis, præterquam in mortis articulo, absolvi possunt, districtius inhibentes, ne libros hujusmodi ex quavis causâ vel prætextu, publicè vel occultè, quovis ingenio vel colore legere, aut apud se tenere, seu imprimere, vel venales habere præsumant: ac mandantes eisdem sub censuris & pœnis prædictis, ut infra terminum, eis à singulis Inquisitoribus hujusmodi, per eorum publicum edictum locis affigendum publicis statuendum, libros ipsos officio inquisitionis hæreticæ pravitatis hujusmodi omninò consignent; & qui de eisdem libris notitiam aliquam habuerint, seu personas ipsos libros legentes, aut apud se tenentes, vel imprimentes, aut venales habentes sciverint, id quod sciverint, ac nomina & cognomina librorum ipsos legentium, aut apud se tenentium, vel imprimentium, aut venales habentium, & qualitatem eorundum librorum prædicto officio omnino revelent & notificent. Romæ 12. Decembr. 1558.

PIUS IV. ex Concilio Tridentino.

Libri hæreticorum pestilentes & contagiosi sunt, non solùm simplicibus, verùm etiam bonis & doctis, nec ulla est via, quâ magis possit occurri hæresibus, ne in populo oriantur, & ne exortæ ultrà grassentur, quàm si tales libri, ex quibus hæresis venenum facilè incautis quis bibere potest, prohibeantur.

CAP. V.

DOminici gregis custodiæ (Domino disponente) præpositi, vigilis more pastoris non desistimus, ipsi gregi ab imminentibus periculis, quantâ maximâ possumus curâ & diligentiâ præcavere, ne propter negligentiam nostram pereant oves, quæ preciosissimo Domini nostri Jesu Christi sanguine sunt redemptæ. Et si autem, quæ ad fidei veritatem patefaciendam, & ad horum temporum hæreses confutandas pertinebant, in œcumenico & generali Concilio Tridentino, Sancti Spiritûs assistente gratiâ, nuper adeò enucleata ac definita fuerunt, ut facilè jam sit unicuique, sanam catholicamque doctrinam à falsâ adulterinaque internoscere: tamen cùm librorum ab hæreticis editorum lectio, non modò simpliciores homines corrumpere soleat, verùm sæpè etiam doctos eruditosque in varios errores, & à veritate fidei catholicæ alienas opiniones inducere; huic quoque rei esse duximus providendum. Cùm autem aptissimum ei malo remedium esse sciremus, si componeretur atque ederetur Index sive catalogus librorum, qui vel hæretici sint, vel de hæretica pravitate suspecti, vel certè moribus & pietati noceant, id negotium ad sacram Tridentinam [a] Synodum rejeceramus. Ea vero, ex tanta Episcopor. & aliorum doctissimorum virorum copia delegit ad eum conficiendum Indicem multos, cùm doctrinâ, tum judicio insignes Prælatos ex omnibus fere nationibus. Qui quidem non sine maximo labore, plurimisque vigiliis, eum Indicem tandem, Deo juvante, perfecerunt, adhibitis etiam in consilium lectissimis quibusdam Theologis. Peracto autem Concilio, cum ex ipsius Synodi decreto, is Index nobis oblatus fuisset, ut ne antè ederetur, quàm à nobis approbatus fuisset: Nos doctissimis quibusdam probatissimisque Prælatis eum accuratissimè legendum, examinandumque tradidimus, & ipsi etiam legimus. Cùm igitur eum magno studio, acri judicio, diuturnâ curâ confectum, & præterea commodissimè digestum esse cognoverimus: Nos salutì animarum consulere, eamque ob causam providere cupientes, ne libri & scripta cujuscunque generis, quæ in eo improbantur, sive ut hæretica, sive ut de hæretica pravitate suspecta, sive ut pietati ac morum honestati inutilia, aut aliquâ correctione saltem indigentia, posthac à Christi fidelibus legantur, ipsum Indicem, unà cum regulis ei præpositis, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium, approbamus, imprimique ac divulgari, & ab omnibus universitatibus Catholicis, ac quibuscunque aliis, ubique suscipi, easque regulas observari mandamus atque decernimus. Inhibentes omnibus & singulis, tam Ecclesiasticis personis, secularibus & regularibus, cujuscunque gradûs, ordinis & dignitatis sint, quàm laicis quocunque honore & dignitate prædictis, ne quis contra earum regularum præscriptum, aut ipsius prohibitionem, Indicis libros ullos legere, habereve audeat. Si quis autem adversùs eas regulas, prohibitionemque fecerit, is quidem, qui hæreticorum libros, vel cujusvis auctoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata atque prohibita legerit, habuerit ve, ipso jure in excommunicationis pœnam incidat: eamq; ob causam in eum, tanquam de hæresi suspectum, inquiri & procedi liceat, præter alias pœnas super hoc ab Apostolica sede, sacrisque canonibus constitutas. Qui autem libros alia de causa prohibitos legerit, habuerit vé, præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio severè se noverit puniendum. Romæ 24. Mart. 1564.

GREGORIUS XIII.

Librorum prohibitorum lectio, neque ipsis sacræ Theologiæ professoribus ad convincendos errores, neque aliis quibuscunque, demptis Inquisitoribus, conceditur.

CAP VI.

CUm pro munere, quod sustinemus, id præcipuè nobis propositum habeamus, & omni studio, diligentiâque curemus, ut omnes Christi fideles, tam gravibus, calamitosisq; temporibus, in recta & catholica fide contineamus, id agere & providere necesse est, ut omnem omnibus aberrandi ab ea occasionem subtrahamus. Nemini autem mirum videri debet, si Romanus Pontifex nonnunquam facultates aliquas, quas ipse vel prædecessores ejus probabili adducti ratione concesserint, postea revocet, cum ipso rerum usu edoctus animadverterit, eas justiore de causa esse revocandas. Ad notitiam nostram pervenit, ex data nonnullis licentia habendi & legendi libros hæreticos aut de hæresi suspectos, ad hæreses & errores, qui in eis libris continebantur, refellendos, non raro evenire solere, ut illis ipsis eorum librorum lectio noceat, quibus ob eam causam concessum fuerit, ut aliis prodesse possent, ut illis ipsis hæresibus & erroribus propter humanæ mentis imbecillitatem eos implicans, à quibus, se alios revocaturos esse, confisi fuerant. Huic rei providere, & animarum periculo, quantum fieri potest, pro pastorali solicitudine occurrere cupientes, cogitantesq; nobiscum, nuper in sacro generali Concilio hæreses horum temporum ita confutatas atque damnatas fuisse, ut tantæ Synodi auctoritas, cujus decreta hujus sanctæ sedis auctoritate, cum deliberatione maturâ, confirmata & comprobata sunt, ad vitandos errores, & catholicæ fidei

[a] *Concil. Trident. sess. 18.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

veritatem agnoscendam sufficere omnibus debeat, nec ullius præterea confutatio requirenda sit, prædecessorum nostrorum, præsertim felicis recordat. Julii Tertii, & Pauli Quarti vestigiis insistentes, motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac deliberatione maturâ, omnes & singulas facultates habendi & legendi libros Lutheranos, aut aliorum hæreticorum, seu de hæresi suspectos, omnibus, tam clericis secularibus aut regularibus, quàm laicis cujuscunque statûs, gradûs, ordinis vel conditionis sint, etiam si Episcopali, vel Archiepiscopali, aut aliâ majori, Ecclesiasticâ seu seculari dignitate præfulgeant (Inquisitoribus & Commissariis hæreticæ pravitatis a sede Apostolica deputatis, quoad eo officio fungentur, exceptis) à nobis, aut quocunque prædecessorum nostrorum seu Apostolicæ sedis legatis, majorivé pœnitentiario vel quibuscunque aliis, quibuscunque verborum formis & clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, irritantibusque & aliis decretis quomodoliber, etiam motu & scientiâ simili ad hoc tempus concessâ, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium revocamus, & pro revocatis & irritis, perinde ac si nunquam concessæ fuissent, habemus, & haberi volumus. Inhibentes omnibus, sub censuris, sententiis & pœnis, tam à sacris canonibus, quàm à sede Apostolica ad hoc tempus constitutis, in eos, qui hujusmodi libros legant aut habeant, ne quis eorum posthac eis facultatibus uti, nevé ullos omninò libros hujusmodi improbatos & prohibitos, aut in posterum à sede Apostolica, Inquisitoribusvé hæreticæ pravitatis, aut locorum ordinariis improbari, prohiberique contigerit, legere, haberevé, quacunque de causa audeat. Impressores & Bibliopolas, & alios, quicunque ejusmodi libros habent, habuerintvé (Inquisitoribus & Commissariis iisdem duntaxat exceptis) monemus, & cuilibet eorum, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna incursus criminis hæresis, & aliis contra hæreticos à jure inflictis & irrogatis, tam Ecclesiasticis, quàm temporalibus sententiis, censuris, & pœnis præcipimus, ac mandamus, ut eos libros intra 60. dies, à die, quo hæ literæ publicatæ fuerint, numerandos, quorum 20. pro primo, alios 20. pro secundo, reliquos 20. pro tertio ac peremptorio termino, & monitione canonicâ, eis assignamus, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in civitatibus, in quibus ii libri sint, tradant atque consignent.

TITULUS V.
DE LIBELLIS FAMOSIS.
PIUS V.

Librorum famosorum auctores virulentissimi injuriis alienæ famæ clàm detrahentes, & qui eos publicaverint, dolové malo retinuerint, pœnis jure constitutis subjiciantur.

CAP. I.

ROmani Pontificis providentia circumspecta ad ea solicitudinis suæ partes potissimùm convertit, per quæ inter singulos gregis ejusdem fideles, præsertim vero nobis & Romanæ Ecclesiæ subditos, pax & concordia confoventur, seditiones evitantur, scandalis obviatur, & animarum salus procuratur. Cùm itaque iracundia sit perturbatio immanis, affectio dura, violenta potentia, cædium causa, calamitatis socia, jacturam concilians & dedecus, pecuniarum pernicies, atque perditionis origo, eaque potissimùm ex injuriis, verbo, & scriptis, vel facto illatis nascatur: Nos, qui non sine maxima mentis nostræ perturbatione fæpenumerò accepimus, quòd licèt tam per sacras leges, quàm canonicas sanctiones, sub certis etiam gravissimis pœnis prohibitum fuerit, ne quis famosum libellum componere audeat, & repertum sive domi, sive in publico, vel in quocunque loco, aut corrumpere, vel igne consumere teneatur, priùs quàm alter inveniat, & nulli fateatur inventum, & qui secus fuerit, quasi auctor hujusmodi delicti eisdem pœnis subjaceat, nihilominùs considerando, quòd indies crescente malitiâ, quamplures iniquitatis filii, perditionis alumni, pœnas prædictas parvipendentes, easque variis fraudibus evitare satagentes, ausu temerario non erubescunt, variis modis nonnullos Principes & Prælatos, nobiles, publicas & privatas personas variis injuriis & convitiis afficere, eorumque famæ & honori detrahere, sub quodam ficto colore quarundam literarum incerto auctore scriptarum, nedum ab urbe nostra, sed etiam ex diversis provinciis, in quibus, nedum ea, quæ in unaquaque regione successerunt, narrantur, sed ea etiam, quæ in futurum quodam eorum temerario judicio fore opinantur, adeò ut plerunque odia, inimicitiæ, seditiones, rixæ, & homicidia permulta oriantur, in divinæ majestatis offensam, animarum periculum, pernitiosum quoque exemplum, & scandalum plurimorum. Volentes præmissis, quantum possumus, obviare, considerantes attentius, quòd plures pœnarum gravitas, quàm Dei timor arcere solet à voluntate delinquendi, & propterea tanto periculo occurrere volentes, ac tam nefarios præsumptores & facinorosos homines atrocibus pœnis torpescere, ut metus pœnæ meta hujusmodi præsumptionis existat: hujus perpetuæ & irrefragabilis constitutionis edicto, pœnas omnes, tam temporales quàm Ecclesiasticas, in talia præsumentes, per sacras leges, & canonicas sanctiones latas & promulgatas, auctoritate Apostolicâ approbantes & innovantes, ac ad omnes & singulos prædictos, qui forsan sub illis comprehensi non essent, extendentes & ampliantes, statuimus & ordinamus, quòd deinceps perpetuis futuris temporibus nemo, cujusvis qualitatis, dignitatis etiam Ecclesiasticæ, statûs, gradûs, ordinis, & præeminentiæ fuerit, audeat nec præsumat libellos famosos, nec literas monitorias, vulgò appellatas, *Lettere d'Avisi*, continentes convitia, injurias, vel famæ & honoris alicujus læsionem, nec aliquam scripturam, in qua de futuris successibus disseratur, vel ea, quæ coram nobis vel aliis ad universalis Ecclesiæ statûs regimen deputatis secretò tractantur, revelentur, componere, dictare, scribere, exemplaria retinere, nec aliquò transmittere, etiam si aliunde ab aliis provinciis, civitatibus, terris & locis, ad eorum manus pervenerint, sed statim, quòd aliqui similes libelli, literæ, sive scripturæ, alicui delatæ fuerint, statim, quòd illos seu illas habuerit, antequam vim earum manifestaverit, corrumpere, seu igni tradere, vel dilecto filio nostro Cardinali Rusticucio consignare teneatur, sub pœnis prædictis, quas hic pro expressis haberi volumus, ac aliis etiam gravioribus etiam ultimi supplicii, & confiscationis bonorum, secundùm qualitatem facti & personarum, arbitrio nostro irremissibiliter infligendis, quibus pœnis etiam eos ligari volumus, qui in hujusmodi libellis, literis, seu scripturis de aliquo oblocuti fuerint, alicujusque famæ & honori, vera etiam exprimendo, detraxerint, ac ea, quæ coram nobis vel aliis, ut supra, secretò tractantur, revelaverint, ex hoc equidem animus deprehenditur pravus injuriandi & nocendi, atque ideo eos eàdem pœnâ teneri convenit. *Vid. Menoch. de arbit. jud. cent. 3. cas. 264.*

GREGORIUS XIII.

Infames sint, & ad triremes damnentur, qui scripta in alterius contumeliam componunt, & de rebus incertis & peregrinis curiosiùs rumores spargunt.

CAP. II.

EST rerum humanarum infelicitas, ut non vetera tantùm vitia pertinaciter adversùs omnem legumlatorum solertiam luctentur, & quamvis acribus compressa suppliciis renascantur, sed nova etiam indies, & superioribus seculis ignota succrescant. Quo nos, pro injuncto nobis divinitùs munere, diligentiùs adniti par est, ut & illa

illa coerceamus, & horum, quæ se nunc primùm efferunt, antequam se corroborent, radices ipsas, si quâ ratione possumus, amputemus. Cùm igitur haud ita pridem in urbe nostra, secta quædam emerserit hominum improbè curiosorum, qui quæcunque de publicis, privatisque negotiis, vel aliunde rimari possunt, vel ipsi etiam pro sua libidine comminiscuntur, domi forisque facta, insecta, vera, falsa, nullo discrimine proponunt, recipiunt, & scripitant, ita ut ejus rei jam artem quasi quandam instituerint, ac plerique eorum, etiam vili mercedulâ conducti, harum rerum commentariolos, ex falsis plerumque vulgi rumoribus, incerto auctore collectos, huc illuc missitent, aut etiam, tanquam primùm ex urbe ad diversa loca missos, deinde iisdem illis ex locis in urbem remissos circumferant, ac venditent, quibus non tantùm de præteritis arbitratu suo nugantur, sed etiam, quid de hac aut illa re eventurum sit, stolidè vaticinantur. Nos, qui & facilè prospicimus, & rerum experimentis edocti sumus, quæ, quantaque mala ex eo proveniant, cùm & sæpiùs sparguntur falla pro veris, seu directè, seu obliquè, ac quodam quasi colore quæsito, multorum existimatio & fama violatur: his ac talibus incommodis occurrere cupientes, hujus constitutionis auctoritate prohibemus, ne quis in posterum tales commentarios conficere, nevé ab aliis confectos recipere, describere, spargere, aut ad alios mittere audeat. Qui horum quid fecerit, ipso facto perpetuâ ignominiæ notâ affectus, sine ulla spe veniæ ad triremes perpetuò, aut ad tempus, pro criminis admissi qualitate, damnetur. Romæ Cal. Septembr. 1572.

TITULUS VI.
DE SACRILEGIS.
SIXTUS IV.

Sacrilegii rei sunt, qui res sacras è templis surripiunt, ut eas convertant ad prophanos usus.

CUm provida sanctorum Patrum decreta eos sacrilegos esse diffiniant, qui Ecclesias & loca sacra Altissimo dedicata, devastant, ipsorumque diripiunt ornamenta, sicut & illos, qui de sacro sacrum auferre impiâ temeritate præsumunt, pariquè utrumque flagitium ac duplici pœnâ coërceant: decet meritò nos, cui Ecclesiarum omnium cura, dispositione supernâ, commissa est, pro detestatione tanti criminis *a*, proque statu prospero, venustate, & decore ipsarum Ecclesiarum, in sua decentia debitè conservandis, omni vigilantiâ & attentione curare, ne perversorum crescente malitiâ, eædem Ecclesiæ & sacra Dei templa, præcipuè almæ urbis, nostro conspectui anteposita, suis nudentur ornatibus, & hujus sceleris nequissimi matratores debitam recipiant ultionem. Sanè fide dignorum relatibus, non sine admiratione, ad nostrum pervenit auditum, quòd nonnulli iniquitatis filii, se inaniter Christianos esse profitentes, & à quorum oculis Dei timor, & reverentia Christianæ religionis abfecssit, de Patriarchalibus, & aliis sacratissimis Ecclesiis & basilicis dictæ urbis, porphyreticos, marmoreos, & alios diversorum generum & colorum lapides, ad ipsarum usum, decorem, & ornatum deputatos, ausu sacrilego *b* abstulerunt hactenus, & indies auferre, eosque ad diversa loca per se vel alios asportare præsumunt, in gravem divinæ majestatis offensam, Ecclesiarum earundem deformitatem, derrimentumque animarum suarum periculum, & scandalum plurimorum. Nos igitur sacrilegorum impios & temerarios ausus hujusmodi, quantum nobis ex alto conceditur, reprimere cupientes, quamvis præmissorum occasione, nonnullorum prædecessorum nostrorum sanctiones & prohibitiones variæ emanaverint temporibus retroactis, quas (in eo duntaxat, quòd de Ecclesiarum & sacrorum locorum ornamentis atque lapidibus antedictis minimè auferendis prohibent vel disponunt, seu illos, qui hujusmodi flagitiosissimos, ac penè in Christiano orbe inauditos excessus perpetrare, & in his sacrilegas manus injicere præsumpserunt, excommunicationis sententiâ innodatos fore declarant) in suo robore volumus permanere, omnes & singulos, cujuscunque dignitatis, statûs, gradûs, ordinis vel conditionis fuerint, qui ex prædictis lapidibus, sive aliis ornamentis earundem Ecclesiarum sive basilicarum dictæ urbis habuerint, aut in surripiendo, servando, & retinendo auxilium præstiterint vel favorem, nisi à die habitæ præsentium literarum notitiæ, ea restituant cum effectu; scientes vero revelent, & ad notitiam nostram, saltem per minores pœnitentiarios nostros deduci faciant, majores excommunicationis sententiâ, à qua (nisi in mortis articulo, & debitâ satisfactione prævià) à nullo, præterquam à Romano Pontifice absolvi possint, irretitos esse: Ecclesias verò & loca alia, quorum usibus & ornatui illa deputata fuerint, aut forsan (quod absit) deputari contigerit in futurum, tamdiu Ecclesiastico interdicto subjacere, quamdiu ad loca, unde priùs ablata fuêre, absque diminutione aliqua fuerint reportata, harum serie declaramus. Et insuper, quisque suæ salutis immemor, sacrilegii crimen hujusmodi committere præsumpserit in futurum, ultra censuras prædictas, Ecclesiæ sive basilicæ, à qua lapides & ornamenta hujusmodi abstulerint, mediam libram auri, pro recompensa sibi irrogatæ injuriæ, absque diminutione aliqua solvere teneatur. Rom. 7. Id. April. 1470.

a 14. quæst. 4. c. si quis. Gab. lib. 4. d. 15. Rochard. lib. 4. d. 18. Sylvest. ver. sacrilegium. *b Sacrilegium appellat, cum res sacra è loco sacro furatur publico. Bar. in l. sacrilegii pœnam. ff. ad l. Jul. peculat. cujus pœna jure civili capitalis est, ita Bart. d. l. sacrilegii pœnam. in princip. ff.*

TITULUS VII.
DE BLASPHEMIS ET ALEATORIBUS.
JULIUS III.

Præstantiores causa miserarum hujus ætatis execrandæ sunt blasphemiæ, pœnis eò severiùs vindicandæ, quò segnius in divini nominis injurias tolerantur.

CAP. I.

IN multis depravatis moribus, vitiosisque consuetudinibus, quæ in nostram hanc almam urbem, propter ejus amplitudinem magnumque advenarum undique in eam concursum, simul cum pluribus eximiisq; virtutibus, atque egregiis veræ pietatis exemplis irrepserunt, ad quas nos tollendas & extirpandas, omnem aciem mentis & cogitationis nostræ intendimus, nihil est, quod animum nostrum magis excluderet & confodiat, quàm horribilis atq; impia & Christianis auribus intolerabilis divini nominis blasphemia. Cùm audimus sacratissimum Dei & Jesu Christi Domini nostri nomen, quod super omne nomen cœlestia venerantur, terrestria adorant, inferna contremiscunt (quod ne temerè quidem à quopiam, propter ejus sublimitatem ac majestatem, usurpandum sit) passim pravorum, efferatorumque hominum vocibus scindi, unaque cum ejus sanctissimæ & immaculatissimæ genetricis, & venerabilium sanctorum, & amicorum ipsius summi Dei nomine detestandis blasphemiis, maledictisque lacerari, ut minimè mirandum sit, si à Christianis populis, in tantis calamitatibus constitutis, divinæ iracundiæ flagella non amoveantur: propterea, quòd juxta sapientis dictum, à viri multùm jurantis domo, non discedet plaga. Quare nos hujusmodi execrandum abusum, simul cum cæteris omnibus, quantum cum ejusdem Dei adjutorio fieri poterit, extirpare volentes, ut

Universidad de Deusto
Biblioteca

hanc ipsam urbem, domicilium ac sedem Spiritûs Sancti, omnibus inquinamentis mundatam ac purgatam, Domino Deo per omnia placentem habeamus, in hunc, qui sequitur, modum, quoad præfatum horrendum blasphemiæ crimen, motu proprio, ex certa nostra scientia & voluntate, invocatâ Dei omnipotentis justitiâ, decernimus, statuimus & ordinamus, blasphemantes scilicet Deum Patrem omnipotentem, vel ejus Filium unigenitum, Dominum & Redemptorem nostrum Jesum Christum, seu Spiritum Sanctum, particulariter & explicite, vel generaliter & implicitè, attribuendo divinæ majestati, quæ illi minimè conveniunt, vel removendo, quæ eam decent, primo convicti, si divites fuerint, compellantur ad solvendum scuta auri quadraginta, si vero pauperes, solvant decem, quæ si nequeant numerare, luant in corpore. Secundâ vice convictis nobilibus, sive divitibus, sive pauperibus, duplicetur pœna pecuniaria proportionabiliter ad primam hujusmodi mulctam : Atque insuper incurrant infamiam, & inhabilitatem ad beneficia quæcunque ad gradus, dignitates, & honores obtinendos. Vilibus convictis perfodiatur lingua. Tertiâ vice convictis nobilibus, tam divitibus, quam pauperibus, triplicetur pœna pecunia respectivè, ut suprà. Ulterius sint ipso jure privati beneficiis Ecclesiasticis, & officiis quibuscunque, dignitatibus, titulis, magistratibus, honoribus : sint intestabiles tam activè, quàm passivè : sint inhabiles ad ferendum testimonium : sint banniti publicè per triennium ab urbe. Vilibus imponatur fustigatio aut deportatio ad triremes per triennium, & exulent perpetuo. Idem servetur contra blasphemantes ipsius Domini nostri Jesu Christi matrem beatissimam semper virginem Mariam. Blasphemi in sanctos vel sanctas Dei corrigantur severè, arbitrio DD. Judicum, habitâ ratione qualitatis & gravitatis criminis, cum cæteris circumstantiis jure attendendis. Volumus autem & statuimus, ut omnes pœnæ exigendæ applicentur tantummodò sustentationi orphanorum utriusque sexûs, catechumenorum & puellarum. Judices vero tam horrendi & impii criminis deputamus & instituimus RR. DD. Inquisitores nostros generales, quos volumus posse, addere præstitutis pœnis, & maximè in corpore, si modus blasphemiæ ob gravitatem, impietatem, vel malitiam, id exposcat. Partes eorumdem DD. Judicum erunt, declarare, si dubium occurrat, qui nobiles, qui plebeji, qui divites, qui pauperes sint habendi. Rom. Cal. Febr. 1554.

LEO X. ex Concilio Lateranensi.

Pœna blasphematorum cujuscunque generis, ordinis & qualitatis.

CAP. II.

AD abolendam execrabilem blasphemiam, quæ in maximum divini nominis & sanctorum contemptum supra modum invaluit, statuimus & ordinamus, ut quicunque Deo palàm seu publicè maledixerit, contumeliosisque ac obscœnis verbis, Dominum nostrum Jesum Christum, vel gloriosam virginem Mariam ejus genetricem, expresse blasphemaverit, si munus publicum, jurisdictionemque gesserit, perdat emolumentum trium mensium, pro prima & secunda vice, dicti officii. Si tertiò deliquerit illo eo ipso privatus existat. Si clericus vel Sacerdos fuerit, eo ipso, quòd de delicto hujusmodi fuerit convictus, etiam beneficiorum quæcunque habuerit fructibus, applicandis ut infrà, unius anni mulctetur, & hoc si pro prima vice, quâ blasphematus ita deliquerit. Pro secunda verò si ita deliquerit, & convictus fuerit, si unicum habuerit beneficium, eo privetur, si autem plura, quod ordinarius maluerit, id admittere cogatur. Quòd si tertiò ejus sceleris arguatur, & convincatur, dignitatibus ac beneficiis omnibus, quæcunque habuerit, eo ipso privatus existat, ad eaque ulterius retinenda inhabilis reddatur, eaque liberè impetrari & conferri possint. Laicus verò blasphemus, si nobilis fuerit, pœnâ viginti quinque ducatorum mulctetur, & pro secunda vice quinquaginta, fabricæ basilicæ Principis Apostolorum de urbe applicandorum, & aliis, ut infrà deducitur : pro tertia vero nobilitatem perdat. Si verò ignobilis ac plebejus fuerit, in carcerem detrudatur. Quod si ultra duas vices publicè blasphemus deprehensus fuerit, mitrâ infami per integrum diem ante fores Ecclesiæ principalis mitratus stare cogatur. Si verò pluries in hoc ipsum peccatum lapsus fuerit, ad perpetuos carceres, vel ad triremes damnetur, ad Judicis deputati arbitrium. In foro autem conscientiæ, nemo blasphemiæ reus, absque gravissima pœnitentia, severi confessoris arbitrio injunctâ possit absolvi. Qui verò Sanctos reliquos blasphemaverit, arbitrio Judicis rationem personarum habituri, mitiùs aliquantò puniri volumus. Statuimus etiam, ut seculares Judices, qui contra tales blasphemiæ convictos non animadverterint, eosque justis pœnis minimè affecerint, quantum in eis fuerit, quasi eidem scelleri obnoxii, eisdem quoque pœnis subjiciantur. Qui verò in illis inquirendis puniendisque diligentes & severi fuerint, pro qualibet vice decem annorum indulgentiam consequantur, & tertiam partem mulctæ pecuniariæ habeant. Quicunque verò blasphemantem audierint, eum verbis acriter objurgare teneantur, si citra periculum suum id fieri posse contingat, eundemque deferre vel notificare apud Judicem Ecclesiasticum, seu secularem, intra triduum debeant. Quòd si plures dictum blasphemantem simul audiverint, singuli eum accusare teneantur, nisi forte omnes convenerint, ut unus pro cunctis tali fungatur officio. Quos omnes in virtute sanctæ obedientiæ hortamur & monemus in Domino, ut pro divini nominis honore ac reverentia, in suis domibus, ac cæteris, præmissa omnia servari, exactissimè exequi mandent & faciant, uberrimam ab ipso Domino Deo tam boni operis ac pii mercedem habituri. Similemque annorum decem indulgentiam ab Apostolica sede consequuturi, cum tertia parte mulctæ, quâ dictus blasphemus plectitur, quoties tale scelus puniendum curaverint. Quam quidem indulgentiam & reliquam tertiam mulctæ partem, accusatori blasphemiæ nomen deferenti, similiter concedi & assignari volumus, aliis pœnis contra hujusmodi blasphemos per sacros canones expressis, nihilominùs in suo robore manentibus.

TITULUS VIII.

DE HOMICIDIS ET BANNITIS.

PIUS II.

Pœna homicidarum, & eorum fautorum.

CAP. I.

AD retinendas insolentias transgressorum, si nervus publicæ disciplinæ lentescit, eorum ad peccandum voluntas fit laxior, & exemplum impunitatis periculosius in alios derivatur, propter quod ad præsidentis officium pertinet, talem adhibere justitiæ severitatem & debitam executionem, quòd commissa crimina puniat, & committendorum in posterum interdicat audaciam. Cùm autem ad audientiam nostram pervenerit, quod à certis annis citrà, in nostris & Ecclesiæ Romanæ terris, locis, & tenimentis, nobis & Ecclesiæ prædictæ mediatè & immediatè subjectis, quamplura, quandoque etiam ex levibus causis, commissa esse reperiantur homicidia, sitque inter alia crimen homicidii perniciosum & detestabile, debeatque juxta canonicas sanctiones gravi animadversione puniri, tantoque severius puniendum & extirpandum, quanto manifestius cognoscimus, quòd ex eo ut plurimùm scandala & mala plurima subsequuntur. Cupientes idcirco, ex debito pastoralis officii, quod nostri & Ec-

& Ecclesiæ Romanæ prædictæ mediatè & immediatè subjecti, juxta piam dispositionem Regis pacifici, qui regnat in cœlis, pacifici sint & modesti, nonnullas pro hujusmodi crimine homicidii debitè puniendo, edidimus constitutiones infra scriptas : quos ad hoc, ut aliquis de eisdem ignorantiam prætendere non possit, volumus per omnes & singulas civitates, nobis & Ecclesiæ Romanæ prædictæ mediatè vel immediatè subjectas, publico præconio publicari ; mandantes, ac auctoritate Apost. tenore præsentium decernentes, omnes & singulos, juxta constitutionum earundem determinationem, obstrictos esse ad observationem ipsarum, ac si personaliter singulis intimatæ forent, cùm non sit verisimile, quod ad eorum notitiam non devenerit, quod extitit tam publico præconio patefactum. Tenor verò constitutionum, de quibus supra fit mentio, sequitur, & est talis, videlicet,

Homicida non datur salvus conductus repetendi patriam, etiamsi injuriis & damnis partium satisfecerint.

CAP. II.

SAnctissimus Dominus noster, intendens quieti patriæ consulere, & ipsam sicariis, homicidis, & malefactoribus expurgare, statuit & decrevit, quòd omnes illi, qui pro delicto homicidii fuerint condemnati, seu alias de civitate aliqua & districtu illius banniti, non possint ad civitatem seu districtum hujusmodi, quocunque tempore redire, seu in eis vel eorum altero moram trahere, etiam habitâ pace ab hæredibus, vel consanguineis, seu filiis ipsius occisi; nec Legatus etiam de latere, aut Gubernator, qui pro tempore fuerit, vel quivis alius, possit auctoritate Apostol. seu ex officio suæ legationis, aliquem homicidam sic exbannitum rebannire, reducere, seu revocare ad civitatem vel districtum, aut eorum alterum ; seu ei licentiam vel salvum conductum concedere redeundi seu morandi in eis, vel eorum altero, in perpetuum vel ad tempus modicum sive magnum, nec etiam per diem unum sive noctem ; quod si secus per quenquam ex supradictis factum fuerit, incidat in pœnam excommunicationis ipso facto, sine ulteriori sententia declarationis ; à qua per alium, quàm per summum Pontificem (& tunc factâ de hoc speciali expressione) non possit absolvi ; ac reductio, licentia, revocatio, salvus conductus, & cassatio processûs & banni hujusmodi, sint ipso jure nulla, nulliusque roboris, vel momenti : indicat etiam in pœnam ducatorum mille, Cameræ Apostolicæ applicandorum, quam Thesaurarius, cui hoc secreto vel publicè fuerit denunciatum, retinere faciat & mandet, nullo super hoc expectato seu requisito superioris mandato : quòd si non fecerit Thesaurarius, ipso eandem sententiam excommunicationis ipso facto, cum eisdem qualitatibus, incurrat : ipseque sic rebannitus, reductus, revocatus, sive alio quocunque modo reversus, possit & debeat capi, detineri, & incarcerari ; & de ipso, secundum sententiam contra eum latam, justitia fieri, per Gubernatorem, Potestatem, & alios officiales, ad quos spectat seu pertinet, incontinenti, sine ulteriori licentia, notificatione, & requisitione superioris, vel alterius, sub pœna ducentorum ducatorum auri Cameræ Apostolicæ applicandorum vel retinendorum ; quam Thesaurarius præfatus simili modo & formâ, ac sub similibus censuris, faciat retineri ; prout superiùs est expressum. Hoc autem extendi voluit ad eos, qui revocati, rebanniti, vel alias quomodocunq; remissi fuerint, quâcunq; auctoritate seu licentiâ (præterquam ex speciali commissione seu mandato Romani Pontificis, contento in literis authenticis, & bullâ plumbeâ muratis, à duobus mensibus citra, termino dierum quindecim, quo possint de civitate liberè recedere, eis concesso) vel qui in futurum rebannientur, revocabuntur, seu aliàs remittentur, per quemcunque quâvis auctoritate prædictâ, sub pœnis pecuniariis, & aliis Ecclesiasticis censuris, de quibus superius est dictum.

Appellatium non est locus bannitis ob homicidium. Exilii fines quinquaginta milliaribus à loco delicti extenduntur.

CAP. III.

ITem, quòd quæcunque appellationes interpositæ vel interponendæ ab hujusmodi, vel aliis sententiis sive gravaminibus contra homicidas latis, vel à processu contra eos facto, etam si lis vel instantia super eis pendeat, & inhibitiones, vigore ipsarum emissæ, per auditorem cameræ, vel alium quemcunque ordinarium, vel delegatum, sint nullæ & invalidæ, nec ad ulteriora super eis, vel ipsarum vigore, procedi possit ac debeat : quinimò appellationis litis & causæ hujusmodi, censeantur avocatæ, extinctæ & invalidæ, nec potestates vel alii officiales inhibiti, hujusmodi mandatis, inhibitionibus, litis pendentiis, censuris & pœnis in eis contentis, astringantur ; imò teneantur, & debeant, sub pœnis suprapositis, ad executionem sententiarum latarum procedere. Possit tamen in causis aliis, à jure vel statuto permissis, appellari ad Gubernatorem civitatis seu provinciæ ; qui infra mensem causam diffinire teneatur ; quo elapso, appellatio, inhibitio, & instantia super eis sint nulla, & liberè, sine impedimento, possit fieri executio sententiæ vel banni, ac si non fuisset inhibitum & appellatum ; quodque banniti & condemnati propter hujusmodi crimen homicidii, censeantur & sint banniti ab omnibus circumvicinis, usque ad milliaria quinquaginta, infra quæ, si reperti fuerint, possit & debeat capitalis sententia, sive condemnationis pecuniariæ executio fieri contra eos, per Potestates & alios officiales, civitati, districtui, & loco præsidentes, sub pœnis pecuniariis simili formâ imponendis.

Homicidii notoris rei quibus pœnis subjiciantur.

CAP. IV.

ITem, quòd omnes & singuli homicidæ, quorum delictum notorium fuerit, vel de homicidio infamati, seu condemnati, etiam si de delicto hujusmodi, ex forma statutorum, non possit inquiri, vel aliqua pœna imponi, vel etiam si ipsius delicti, vel pœnæ pro eo interpositæ, auctoritate Apostolicâ, vel alterius, ab ea vel à Romano Pontifice potestatem habentis, sit facta remissio, cassatio, processus, & sententia annullata, vel aliàs quomodolibet dispensatum, per viam gratiæ seu justitiæ, in toto vel in parte, non possit habere officia vel dignitates in quibuscunque locis, civitatibus, & terris, à quibus banniti fuerint, in quibus domicilium eorum originemque habuerint, seu aliam moram traxerint, vel resederint, etiamsi fuerint absoluti, rebanniti, vel aliàs eorum sententia, seu condemnatio, sive processus cassati, irritati, vel aliàs pro infectis habiti ; sed perpetuò sint infames, & omni dignitate privati, nec possint ferre testimonium, nec tabellionatûs officium exercere, non admittantur ad judicandum, seu ad aliud officium exercendum, & ab omnibus actibus legitimis sint perpetuò suspensi ; quinimò, si hujusmodi officia acceptaverint, exercuerint, seu ad ea exercenda admissi fuerint, tam ipsi, quàm gubernator, legatus aut superior, qui eum elegerit, vocaverit, aut ipsum officium exercere, seu ei præsse passus fuerit, pœnam quingentorum ducatorum auri, ipso facto incurrat, & suâ gubernatione privetur, nec gesta in judicio, vel extra judicium, tam per eum, qui admissus fuerit ad officium, quàm per eum, qui illud ab eo exercere passus fuerit, de cætero valida sint, & robur obtineant : quinimò sint nullius roboris vel momenti, & si Ecclesiasticæ personæ fuerint, excommunicationis sententiam ipso facto incurrant.

SIXTUS IV.

Deo & hominibus exosi viri sanguinum, adversùs quorum audaciam & ferociorem petulantiam constitutio à Pio II. edita probatur & confirmatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. V.

DEo & hominibus abominabiles esse viros sanguinum, Propheta testatur, nec immeritò, cùm horrendâ sævitiâ, non solùm corporum, sed etiam animarum eorum, quos interimunt (si non sint armis spiritualibus, divinâ præveniente gratiâ, præmunitæ) deperditionem procurare noscantur, pro quibus Dominus noster Jesus Christus mortem subiit temporalem. Ad reprimendum igitur talium conatus nefarios, plurimùm conferre arbitramur, contra eos, qui hujusmodi detestabile scelus patrare non expavescunt, justitiâ severissimâ puniri, & latas pro tempore condemnationes, debitæ executioni demandari: eaq; quæ pro talium condemnationum faciliori executione, & sicariorum hujusmodi persecutione, à prædecessoribus nostris providè emanârunt, ut eò firmiùs observentur, quò fuerint sæpiùs Apostolicâ auctoritate munita, libenter approbantes, muuimine roboramus, atque alia desuper statuimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire. Dudum siquidem per fel. record. Pium Papam II. prædecessorem nostrum, accepto, quòd à certis annis tunc elapsis citrà, &c. Cùm autem (sicut nuper accepimus) contenta in eisdem literis ab aliquibus temporibus citrà non fuerint observata, & ex illorum inobservantia subditi præfatæ Eccles. promptiores fuerint ad homicidia committenda, jamq; ferè passim quotidiè homicidia perpetrentur, & homicidæ præfati ideo ad illa committenda promptiores existant, quia sperant latere, & suorum excessuum remissionem consequi facilè posse, nos, qui detestabilem & horrendam talium sicariorum nequitiam, ad aliorum cautelam, opportunis juris remediis prosequi, studio cupimus indefessò, habitis super his cum fratribus nostris, præfatæ Ecclesiæ Cardinalibus, deliberatione maturâ, & de illorum consilio, statuta & decreta Pii prædecessoris præfati, & prout illa concernunt, omnia & singula in dictis literis contenta, auctoritate Apostolicâ, præsentium tenore, approbamus, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decernimus, ac volumus, & præfatâ auctoritate, de eorundem fratrum consilio, statuimus & ordinamus, quòd condemnati hactenùs, & quos in posterum condemnari contingeret ubilibet, in civitatibus, terris, & locis prædictis, pro homicidio, sive ut principales, sive ut auxilium, consilium & favorem præstantes, suarum condemnationum remissionem, aut contra illos salvum conductum & licentiam, securè in loco patrati criminis, vel ei infra quinquaginta milliaria (ut præfertur) propinqua, nullatenus obtinere possint ab alio, quàm à nobis, à Romano Pontifice, qui pro tempore erit, & alicujus alterius, etiam Legati de latere, remissio nemini suffragetur. Et si fortè contingeret, nos, & eundem Romanum Pontificem pro tempore existentem, ad remissiones sive salvum conductum hujusmodi procedere, talis remissio per præoccupationem processisse censeatur, & nemini prodesse possit, nisi in illa verè præsentium literarum tenor de verbo ad verbum, non autem per clausulas idem impotanres, insertus foret, & specifica, & determinata causa exprimeretur, quæ nos, & successores nostros induceret ad derogandum præsentibus, quæ cum tam matura deliberatione à nobis emanârunt. Romæ 14. Calend. April. 1484.

JULIUS II.

Homicidii reos & exules, ob quodcunque capitale scelus bannitos, recipientes & tuentes, pœnis canonicis & à jure statutis plectuntur.

CAP. VI.

DUdum per felic. record. Pium Papam II. prædecessorem nostrum, accepto, quòd à certis annis tunc elapsis citrà, in terris, locis, & tenimentis Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subjectis, quamplura etiam ex levibus causis commissa esse reperiebantur homicidia, &c. Et deinde piæ memoriæ Sixtus Papa IV. etiam prædecessor noster, accepto per eum, quòd in ipsius Pii prædecessoris literis contenta, à certis annis tunc elapsis citrà, non fuerant observata, &c. Prout in singulis literis prædictis plenius continetur. Cùm autem tempore assumptionis nostræ ad summi Apostolatûs apicem, propter guerras, quibus non solùm civitates, terræ, & loca temporali dominio eidem Romanæ Eccl. subjecta, sed etiam tota Italia decem ferè annis, magnorum omnium in eis habitantium incommodo vexata fuerunt, in eisdem civitatibus, terris & locis, præsertim in urbe nostra, intestina ac diuturna odia, & discordias, civilesque dissensiones vigere, ac furta, latrocinia, homicidia passim perpetrari cognoverimus, mente revolventes, præfatum Sixtum prædecessorem & avunculum nostrum, qui nos ad Cardinalatûs honorem evexit, ad decorem & venustatem urbis prædictæ, & illius temporum restaurationem, ac personarum ejusdem urbis, ac aliarum civitatum & locorum eidem Romanæ Ecclesiæ subjectorum commoda, aciem suæ considerationis extendisse, illius exemplo permoti, animum ad sedandum discordias & odia, tam in dicta urbe, quàm aliis civitatibus, terris, & locis dictæ Ecclesiæ subjectis, ad firmandam perpetuam pacem & quietem, non sine maximis animi & corporis molestiis & cutis, pro subditorum nostrorum commodis applicavimus, idque opportunis juris remediis omni studio efficere cupimus. Habitâ igitur super iis cum fratribus nostris S. R. E Cardinalibus deliberatione maturâ, & de illorum consilio, literas Pii & Sixti prædecessorum prædictorum, & prout illas concernunt, omnis & singula in dictis literis contenta, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium, approbamus, & innovamus, & robur firmitatis perpetuæ obtinere debere decernimus, ac illas ad bannitos, exititios, & rebelles, aut alios, pro quocunque alio crimine capitali, à quibusvis officialibus, tam in dicta urbe, quàm extra eam, & in terris eidem Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subjectis jus dicentibus, pro tempore condemnatos, ac brigosos nuncupatos, pacem, juxta ordinationes dictæ urbis Apostolicâ auctoritate approbata, facere recusantes, necnon jus sibimet contra alios dicentes, aut cavalcatas sine Romani Pontificis, aut officialium suorum speciali licentia facientes vel moventes, præfatâ auctoritate, de eorundem fratrum consilio extendimus, ac universis & singulis, tam laicis, quàm Ecclesiasticis, cujuscunque statûs, gradûs, ordinis, excellentiæ, dignitatis, Ducibus quoque, Comitibus, Baronibus, domicellis, necnon communitatibus, civitatibus, civitatum, terrarum, castrorum, & aliorum quorumcunque locorum, nobis & eidem Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subjectorum, districtè præcipiendo mandamus & inhibemus, ne aliquis eorum homicidas, bannitos, exititios, & rebelles, aut pro alio capitali crimine condemnatos, aut brigosos, pacem facere recusantes, seu jus sibi contra alium dicentes, aut cavalcatas facientes vel moventes, in eorum civitatibus, castris, seu locis aliis quibuscunque recipere & retinere, seu auxilium, consilium vel favorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, per se vel alium præstare, aut in eorum domibus, seu castris, vel locis recipere & receptare præsumat.

Et si quis contra inhibitionem & mandatû hujusmodi quovis modo, directè vel indirectè, de cætero venire præsumpserit, nos omnes & singulos sic contravenientes, contra quos per Pium & Sixtum præfatos, ac alios prædecessores nostros Romanos Pontifices, & Apostol. sedis Legatos, etiam satis est debitè provisum, excommunicationis majoris, & anathematis sententiam, à qua non nisi à nobis, vel eisdem successoribus, præterquam in mortis articulo constituti, & debitâ satisfactione præmissâ, absolvi possint, incurrere, eosque omnibus & singulis privilegiis, gratiis, libertatibus, indultis, exemptionibus, immunitatibus realibus & personalibus, ac civitatibus, castris,

castris, terris, locis & dominiis eorum, dignitatibus, & honoribus, juribus, officiis, ac etiam feudis, & concessionibus quibuscunque, quæ à nobis & Romana, acquibuscunque aliis Ecclesiis, obtinere noscuntur, sub quacunque verborum forma & tenore, ac cum quibusvis fortissimis & insolitis clausulis, immunitatibus, exemptionibus, & privilegiis, etiam præservativis ab incursu pœnæ privationis ipso jure (quorum tenores, ac si de verbo ad verbum inserti forent, præsentibus pro expressis haberi volumus) eo ipso privatos, & inhabiles ac indignos ad illa & quælibet alia inposterum obtinenda, & quoscunque actus legitimos exercendos, fore nunciamus, & alia per nos & successores nostros, absque aliqua declaratione super incursu pœnæ privationis hujusmodi, aut citatione eorum, qui privationis pœnam incurrerint, facienda, aliis personis in feudum seu vicariatum, aut aliàs, ac si per lapsum temporis concessionis, aut finitam lineam, ad dictam Cameram revertissent, liberè concedere, ac aliàs de illis disponere posse decernimus & declaramus, necnon civitates, terras, castra, & loca prædicta Cameræ Apostolicæ confiscamus, incorporamus, applicamus, & appropriamus, ac confiscata, incorporata, applicata, & appropriata esse, sicq; contravenientes, pro rebellibus ejusdem Romanæ Ecclesiæ haberi & censeri debere volumus, eorum subditos, & vasallos, & arcium, civitatum, terrarum, castrorum, & locorum prædictorum castellanos, à quocunq; fidelitatis juramento, quo ipsi essent quomodolibet astricti, penitùs absolventes. Civitates quoque, terras, castra & loca prædicta, si ad ejusdem Romanæ Ecclesiæ obedientiam se non reduxerint, seu in præmissis quomodolibet deliquerint, & etiam quorumcunq; eis consilium, auxilium, vel favorem quovis modo directè vel indirectè, publicè vel occultè præstantium, etiam quâcunq; Ecclesiasticâ vel Mundanâ, etiam Regali præfulgeant dignitate & excellentiâ, ut præfertur, & ad quæ eos declinare contigerit, Ecclesiastico subjicimus interdicto, tamdiu firmiter observando, donec ibidem fuerint, etiam per triduum post inde discessum. Illos quoque, qui aliquem sciverint culpabilem in prædictis, & nobis vel successoribus nostris infra trium dierum spatium non retulerint, vel aliqui, per quem ad nos verbum fideliter præferatur, similes pœnas incurrere volumus.

PIUS IV.

Homicidii reus in carcere constitutus audiatur, nec priùs ad locum cædi remittatur, quin hæredum occisi jure satisfecerit.

CAP. VII.

CUm nos dudum vestigiis felic. record. Julii Papæ II. prædecessoris nostri inhærentes, nullum homicidii reum, qui se ab illo, etiam sub prætextu, quòd alium bannitum occiderit, seu ab alio banniti occisore, juxta formam bannimentorum id permittentium, nominatus fuerit, aut ex alia quavis causâ, absolvi debere prætendat, ad absolutionem petendum per procuratorem, aut excusatorem, seu defensorem, etiam velut quemlibet de populo comparentem, audiri vel admitti debere, nisi ipse reus se in carcere personaliter constituerit, statuerimus & ordinaverimus, prout in nostris desuper editis literis, quarum tenores præsentibus haberi volumus pro expressis, plenius continetur: Verùm cum, ut nuper accepimus, à nonnullis in dubiû revocetur, an in dictis nostris literis solùm homicidæ banniti vel condemnati, non autem illi, qui nondum condemnati vel banniti essent, comprehendantur. Nos propterea omnem ambiguitatem circa præmissa amputare & penitùs tollere volentes, motu simili, & ex nostra certa scientia, hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione, nullum ab homicidio, seu alio quovis crimine, pro quo pœna corporalis veniat imponenda, ex aliqua causa, etiam quia alium bannitum occiderit, vel ab alio banniti occisore, juxta formam proclamatuum & bannimentorum id permittentium, vel constitutionum desuper editarum, nominatus fuerit, sive etiam, quia ab ipso occisus, bannitus & condemnatus extiterat, ac impunè, ex dispositione dictorum proclamatuum & bannimentorum seu constitutionum, occidi potuerit, se absolvi debere prætendentem, sive pro homicidio, aut alio crimine per eum commisso bannitus & condemnatus sit, sive nondum bannitus nec condemnatus, nec etiam inquisitus existat, per se vel aliam personam pro eo quomodolibet comparentem, ad absolutionem petendum admitti vel audiri posse, nisi se priùs in carcere constituerit, & ad causam hæredes, ab ipso occisi, citari, & in eventum, quòd quis ab homicidio per ipsum comisso, ex eo, quòd alium bannitum occiderit, vel ab aliquo banniti occisore, ut præfertur, nominatus fuerit, se absolvi obtineat, eum nihilominùs à loco, in quo hæredes occisi commorantur, quousq; ab illis pacem obtinuerit, exulare debere, neq; ad eum locum aliter, nisi pace ab illis habitâ, remitti posse, perpetuò statuimus & ordinamus. Inhibentes nihilominùs omnibus & singulis Judicibus, quâcunq; auctoritate fulgentibus, sub excommunicationis latæ sententiæ, aliisque arbitrii nostri pœnis, & nostris etiam de latere Legatis, sub indignationis nostræ pœna, ne contra tenorem hujus nostræ constitutionis, de cætero quempiam sic, ut præmittitur, se absolvi petentem, nisi in carcere constitutum, quoquomodo audiant vel admittant: & ubi secus fecerint, processus taliter habitos, ac sententias desuper latas, nullius fore momenti, ac vitio nullitatis subjacere, & illis nõ obstantibus, reos sic absolutos pœnis debitis puniri, seu de novo inquiri posse. Rom. 2 Febr. 1563.

SIXTUS V.

Rei pro cujuscunque flagitii culpa ad capitalem pœnam damnati etiam per contumaciam, non audiantur, nisi in carceribus constituti, & hæredibus eorum, ad quos actio pertinet, citatis.

CAP. VIII.

LIcèt aliàs fel. record. Pius Papa IV. prædecessor noster motu proprio, & ex ejus certa scientia, suâ perpetuò valiturâ constitutione sanciverit, nullum ab homicidio, seu alio quovis crimine, pro quo pœna corporalis veniret imponenda, ex aliqua causa, vel quia bannitum occidisset, seu ab alio banniti occisore, juxta formam proclamatuum & bannimentorum id promittentium, vel constitutionũ, desuper editarum, nominatus fuisset, sive etiam, quia ab ipso occisus bannitus & condemnatus extitisset, & impune, ex dispositione dictorum proclamatuum & bannimentorum, seu constitutionum, occidi potuisset, se absolvi debere prætendens, seu pro homicidio, aut alio crimine per eum commisso, bannitus & condemnatus foret, sive nondum bannitus & condemnatus, nec inquisitus existeret, per se vel aliam personam pro eo quomodolibet comparentem, ad absolutionem petendum, admitti vel audiri posse; nisi se priùs in carceribus constituisset, & defuncti hæredes ab ipso citati fuissent. Et in eventum, quòd quis ab homicidio per eum comisso, ex eo, quòd alium bannitum occidisset, vel ab alio banniti occisore nominatus foret, se absolvi obtineret, eum nihilominùs ad locum, in quo occisi hæredes commorantur, quousque ab illis pacem obtinuisset, exulare debere, neq; ad eum locum aliter, nisi pace ab illis habitâ, remitti posse, perpetuò statuerit & ordinaverit: Inhibens nihilominùs omnibus & singulis Judicibus, tam secularibus, quam Ecclesiasticis, etiam nostris de latere Legatis, sub indignationis sententiæ pœna, ne contra constitutionis hujusmodi tenorẽ, de cætero quempiam sic, ut præmittitur, se absolvi petentem, nisi in carcere constitutum, quoquomodo audiant vel præsumant, & ubi secùs fecerint, taliter per eos habitos processus, & sententias desuper latas nullius fore momenti, ac nullitatis vitio subjacere, & illis non obstantibus, reos sic absolutos pœnis debitis puniri, seu de novo inquiri posse. Sicque per quoscunq; Judices & Commissarios, quâvis auctoritate fulgentes, sublata eis & eorum cuilibet quâvis aliter judicandi facultate & auctoritate, judicari debere decre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

verit, aliaq; forsan fecerit, prout in ipsis Pii literis desuper in forma motûs proprii signatis, plenius continetur. Cùm tamen in nonnullis in dubium revocetur, an in literis Pii prædecessoris hujusmodi comprehendantur etiam illi, qui ex aliqua criminali causa, pro qua pœna corporis afflictiva imponenda foret, in eorum contumaciam condemnati fuerint, ita ut ad purgandum contumaciam & condemnationem hujusmodi, admitti vel audiri non debuerint, nec debeant, nisi priùs se in carceribus constituerint: Nos omnem circa præmissa ambiguitatem è medio tollere & penitùs amputare volentes, necnon literarum hujusmodi tenores, præsentibus pro expressis habentes, illisq; nihil addentes, vel minuentes, motu simili, ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine decernimus & declaramus, eos omnes & singulos, qui ex hujusmodi causis, licèt in eorum meram contumaciam hactenus condemnati fuerint, & in futurum condemnabuntur, sub eisdem literis omninò comprehensos fuisse, & esse, ac fore, ita ut non aliter ad purgandum dictam eorum contumaciam & condemnationem admitti debuerint, vel debeant, nisi sese priùs in carceribus constituerint vel constituant. Decernentes, quòd in quacunque instantia, casu, & causa se absolvi petant, licèt forsan in aliqua se constituerint, nullo modo audiantur, nisi se priùs in carceribus, servatis servandis, de novo constituerint, & novæ constitutioni hujusmodi ad plenum satisfecerint. Ac omnes & singulas absolutiones, remissiones, & quasvis alias gratias, contra præsentium tenorem, quomodolibet pro tempore impetratas, & à quibuscunque Judicibus, cujuscunq; dignitatis, statûs, gradûs, ordinis & conditionis existant, quovis prætextu, vel causâ emanatas, nullatenus attendi debere, minusque cuiquam prodesse modò posse, sed tanquam nullas & invalidas, nulliusque roboris vel momenti, rejiciendas esse, licereq; præfatis & aliis Judicibus, quibuscunq; illis non obstant, processus hujusmodi reassumere, & prout juris fuerit, terminare. Rom. 12. Jul. 1567.

IDEM.

Sanctionum piè & justè in homicidas & bannitos editarum accurata declaratio & confirmatio.

CAP. IX.

PIæ memoriæ Pius Papa IV. prædecessor noster, Pii II. Pauli, Sixti, Julii, Leonis, & Clementis prædecessorum literas, in bannitos, sicarios, & homicidas latas, cum statutorum, ordinationum, extensionum, ampliationum, revocationum, cassationum, irritationum, annullationum, decretorum, confiscationum, incorporationum, applicationum, voluntatum, hortationum, requisitionum, & mandatorum, ac omnibus & singulis aliis in eis respectivè contentis clausulis, auctoritate Apostolicâ, per suas literas approbavit, & innovavit, ac perpetuâ roboris firmitate subsistere, & per singulos, quos literæ ipsæ concernebant & concernerent in futurum, sub excommunicationis, anathematis, maledictionis, infamiæ, suspensionis, diffidationis, criminis læsæ majestatis, seditionis, rebellionis, confiscationis, depositionis, privationis, inhabilitatis, & interdicti, ac aliis censuris & pœnis, Ecclesiasticis & temporalibus, ac corporis afflictivis, in eisdem literis contentis, quas contravenientes eo ipso incurrerent, perpetuò inviolabiliter observari, illasque etiam ad homicidas, sicarios, exititios, criminosos, rebelles, aliosque infames, propter homicidia & alia nefanda per eos perpetrata, excessus, crimina, & delicta, etiam ad hoc, ut ipsi in civitatibus, terris, castris, vel locis eorum, seu in quibus tunc morabantur, banniti & condemnati, etiam habitâ pace ab hæredibus, filiis, seu consanguineis occisorum, aut partium læsarum, non solum à locis circumvicinis usq; ad quinquaginta milliaria, sed etiam ab omnibus & singulis civitatibus, terris, castris, & locis, etiam regni, & partium prædictarum nobis & dictæ Romanæ Ecclesiæ, mediatè vel immediatè, quomodolibet subjectis, banniti & exules essent, & esse censerentur, nec in illis, seu eorum aliquo, etiam prætextu cujusvis licentiæ, salvi conductûs, remissionis, reductionis, revocationis, vel alterius gratiæ, per eos desuper quomodolibet pro tempore obtentæ, moram trahere possent. Et si in eis residerent, vel reperti essent, capi & detineri, & incarcerari, ac juxta criminum & excessuum per eos perpetratorum qualitatem, & literarum Pii II. & Clementis prædecessorum hujusmodi tenorem, sub pœnis in eisdem literis contentis, per officiales civitatis, terræ, castri, vel loci, in qua vel quo deprehensi forent, debitis pœnis plecti, seu inde educi, & ad forum seu officiales, ad quos crimina seu excessuum eorundem punitio de jure vel consuetudine pertineret, remitti deberent, extendi & ampliari debere, & in eis locum habere decrevit. Et nihilominus præmissa omnia & singula, prout per Pium II. Paulum, Sixtum, Julium, Leonem, & Clementem prædecessores præfatos statuta, ordinata, extensa, ampliata, revocata, cassata, annullata, inhibita, decreta, & declarata fuerant, etiam ad hoc, ut Duces, Barones, Marchiones, Comites, Domini temporales, Vicarii, Feudatarii, Capitanei, Magnates, Principes, communitates, cives, officiales & personæ, ac alii, quos prædictæ, & præsentes literæ, concernunt, ac ipsorum singuli literas, & in eis contenta hujusmodi non observantes, & illis directè vel indirectè quomodolibet contravenientes, ac eis adhærentes, eorumque fautores & complices, singulas censuras & pœnas prædictas eo ipso, absque aliqua declaratione incurrerent, & incurrisse censerentur. Ipsiq; Duces, Barones, Marchiones, Comites, domini temporales, Vicarii & Feudatarii, civitatum, terrarum, castrorum, & locorum, etiam regni, & partium prædictarum, sibi & eidem Ecclesiæ immediatè subjectorum aliquos suos, & dictæ Ecclesiæ hostes & inimicos, aut subditos exules, bannitos, & facinorosos, cujuscunq; statûs vel conditionis essent, publicè vel occultè, ullo unquam tempore recipere vel acceptare, nullatenus præsumerent. Et si aliquos ad eorum dominia & territoria confugere contingeret, illos ex eorum dominiis vel territoris hujusmodi expellere, seu ad simplicem jussionem vel requisitionem suam, & successorum suorum, quò vellet, & successores ipsi vellent, tutè conduci facere, ac quòd præmissa ab ejus subditis inviolabiliter observentur, omni excusatione cessante, cum effectu curare, sub similibus privationis & rebellionis, ac criminis læsæ majestatis pœnis, si contrafecissent, eo ipso incurrendis.

Necnon ut homicidæ, fautores & complices præfati, faciliùs capi & puniri possent, quòd communitates civitatum, & universitates terrarum, castrorum, & locorum, in quibus, seu quorum territorio, districtu, & ditione, dicta homicidia perpetrarentur, sub paribus interdicti Ecclesiastici, & duorum millium per communitates, ac mille ducatorum per universitates, necnon civitatum, terrarum, & locorum eorundem Domicelli, Barones, Vicarii, & alii in temporalibus domini, sub majoris excommunicationis latæ sententiæ, & quinque millium ducatorum auri, præfatæ Cameræ irremissibiliter applicandorum, eo ipso, absq; alia declaratione incurrendis pœnis, eosdem homicidas, complices, & fautores statim capere, ac omnem exactissimam diligentiam, de qua per publica documenta fidem etiam facere tenerentur, capi facere: & si eos capere non possent, statim commissum homicidium universitatibus, seu incolis & habitatorib. oppidorum & locorum circumvicinorum, ad quæ declinabunt seu declinare poterunt, notificari. Communitates verò, & domini in temporalibus prædicti, ad quorum ditiones tales declinabunt, cùm primùm id ad eorum notitiam devenerit, eos apprehendere, seu apprehendi facere: quòd si non potuerint, similiter in universitatibus seu incolis & habitatoribus vicinorum locorum, ad quæ declinabunt, aut verisimiliter declinare poterunt, insinuare, & captos ad eorum

eorum Judices ordinarios traducere & tradere, sub similibus pœnis tenerentur, & deberent, de novo statuit, ordinavit, inhibuit & declaravit. Et similiter quibusvis dictæ sedis Legatis, etiam de latere, ac Nunciis, & Provinciarum Rectoribus, necnon suis, & dictæ Romanæ Ecclesiæ Vicariis in temporalibus pro tempore existentibus, & præfatis communitatibus, omnem, super absolutionis homicidiorum hujusmodi, per eum & prædecessores suos ac sedem eandem, sub quavis forma & verborum expressione, concessam, approbatam, & innovatam auctoritatem & facultatem revocavit, cassavit, irritavit, & annullavit. Et si quando similes absolutiones per eum, & successores suos Rom. Pontifices, & sedem præfatam concedi contingeret, illas per Judices & officiales, ad quos pertineret, nisi tunc literæ Apostolicæ, sub intervallo unius mensis pro singulis literis hujusmodi, cum expressa derogatione præsentium, desuper emanarent, nullatenus admitti vel observari voluit, prout in singulis literis prædictis plenius continetur.

Cùm autem statim, ubi nos ad summi Apostolatûs apicem (divinâ cooperante providentiâ) assumpti fuimus, ob earundem literarum non observationem, in eisdem civitatibus, terris & locis, ac etiam in alma urbe nostra, varias dissensiones, discordias, & odia vigere, latrocinia & homicidia, aliaque nefandissima crimina perpetrari, ac præfatos Pium II. Paulum, Sixtum, Julium, Leonem, Clementem, ac Pium IV. prædecessores, pro felici ac tranquillo statu & commodo personarum, tam dictæ urbis, quàm aliarum civitatum, terrarum & locorum prædictorum, præmissa statuisse, ordinâsse & peregisse perspexerimus; Idcirco nos quoque eâdem ratione quietis videlicet ac pacis moti, habitâ super his cum venerabilibus fratribus nostris ejusdem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus deliberatione maturâ, ac de illorum unanimi consilio & assensu singulas Pii II. & Pauli, ac Sixti, necnon Julii, & Leonis, & Clementis, & Pii IV. prædecessorum literas hujusmodi, cum statutorum, ordinationum, extensionum, ampliationum, revocationum, cassationum, irritationum, annullationum, decretorum, confiscationum, incorporationum, applicationum, voluntatum, hortationum, requisitionum, & mandatorum, omnibusq; & singulis aliis in eis respectivè contentis clausulis, Apostolicâ auctoritate prædictâ, tenore præsentium, approbamus, confirmamus, & innovamus, illisq; perpetuum & inviolabilis firmitatis robur adjicimus, ac ab omnibus & singulis, quos illæ concernunt, penitùs, ac sub prædictis per contrafacientes irremissibiliter incurrendis pœnis, observari volumus atque decernimus, easdemq; literas ad hoc, ut si homicidæ, sicarii, banniti in civitatibus, terris, castris, & locis prædictis cuiquam damna aliqua intulerint, ipsique damnis taliter illatis, à civitatum communitatibus, ac terrarum, castrorum, & locorum hujusmodi universitatibus, capti & deprehensi non fuerint, sed taliter delinquentes impunè evaserint, communitates ac universitates hujusmodi (præter hoc, quòd ad damnorum quorumcunq; sic illatorum parti læsæ, damnaque hujusmodi patienti, eorumque hæredibus plenariam restitutionem & satisfactionem omninò teneantur) ad tantundem, quantum damna illata hujusmodi extimata fuerint, Cameræ Apostolicæ realiter & cum effectu persolvendum, omninò sint astricti, auctoritate & tenore præfatis extendimus & ampliamus. Mandantes eisdem communitatibus & universitatibus, quatenus ipsæ in virtute sanctæ obedientiæ, & sub majoris excommunicationis, ac aliis nobis, & pro tempore existenti Romano Pontifici bene visis pœnis, eosdem sicarios & bannitos, in eorum civitatibus, castris, terris & locis commorantes, seu per eas & ea transeuntes, capere, & ad populum convocandum & coadjuvandum campanas pulsare, eosq; sic captos ad carceres conducere, aut Curiæ temporali consignare, omninò teneantur. Rom. 3. Non. Jul. 1566.

SIXTUS V.

In sicarios, bannitos, latrones, & homicidas aquissima constitutio, priorum Pontificum decreta confirmans.

CAP. X.

HOc nostri Pontificatûs initio, inter multa Reipublicæ damna & incommoda, quæ menti nostræ obversabantur, nobis longè fuit gravissimum, quòd populos S. R. E. ditioni temporali subjectos, non modo ad rerum, substantiarumque suarum perturbationem & jacturam, sed etiam vitæ periculum redactos invenerimus, exulibus, bannitis, cæterisque id genus facinorosis hominibus, ita undiq; ingruentibus & grassantibus, ut vix quisquam ab hac hominum peste tutus alicubi consistere posse videatur. Quare cùm ad hæc sananda mala, ex officii nostri debito, & præcipuâ erga nostros ac ejusdem Roman. Eccl. subditos charitate assiduè extimulemur, nihil non agere & tentare decrevimus, quò populis optata quies, salus, securitas & tranquillitas per nos restituatur. Quod ita demum, Deo auxiliante, speramus non esse consecuturos, si cautè provideatur, ne ullum domi forisque intra extrave fines nostros, criminosis hominibus hujusmodi pateat diffugium aut receptaculum, sed omninò legum & magistratuum severitatem, justitiæque gladium subire, ac debitas pœnas luere cogantur.

Itaque de fratrum nostrorum consilio, omnes & singulas constitutiones à fel. record. Pio II. Paulo etiam II. Sixto IV. Julio similiter II. Leone X. Clemente VII. Julio III. Pio etiam IV. Pio V. Greg. XIII. & quibusvis aliis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, suo cujusque tempore, in detestabile prædictorum & aliorum infrascriptorum hominum genus, pro temporis & criminum ratione editas, cum omnibus & singulis eis contentis, quoad ea, quæ præsentibus non contrariantur, & exceptâ excommunicationis sententiâ, per easdem constitutiones in illis contravenientes promulgatâ, quam ne animarum perniciem potiùs, quàm salutem adferat, consultò tollendam & submovendam duximus, ex certa scientia nostrâ approbantes & innovantes, illarumque omnium tenores, ac si de verbo ad verbum inserentur, pro expressis & insertis haberi volentes. Romæ primo Anno Pontificatûs Sixti V.

TITULUS IX.

DE FALSIS ET FALSUM EXPONENTIBUS.

INNOCENTIUS VIII.

Personæ qualitatem & conditionem mentientes, ut aliquid facilius consequantur, rei hoc obliquo tramite assecutæ fructu carent.

CAP. I.

CUm, sicut non sine displicentia accepimus, nonnulli conscientiæ suæ prodigi, & avaritiæ morbo laborantes, ut literas Apostolicas gratis expediant, & officiales debitâ eorum portione defraudent, in eisdem literis, se nonnunquam venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, aut dilectorum filiorum abbreviatorum de majori præsidentia, seu literarum prædictarum scriptorum, necnon aliarum personarum quarumcunque, ex quarum qualitatibus & privilegiis sive antiquâ consuetudine literas ipsas gratis expedire solent, nepotes, & quandoq; germanos interdum verò familiares continuos commensales fuisse & esse affirmare, & ut tales in dictis literis se inscribi facere ac fecisse non vereantur, cùm revera tales non fuerint, in animarum suarum periculum, ac officiorum Roman. curiæ non modicum præjudicium & gravamen: Nos fraudibus & deceptionibus hujusmodi, prout nostro incumbit officio, de remedio opportuno providere volentes motu proprio, & ex certa scientia, omnes & singulos cujuscunq; statûs, gradûs & conditionis fuerint, & quocunque nomine nuncupentur, qui se Cardinalium, aut assistentium seu

Universidad de Deusto
Biblioteca

scriptorum eorundem, aut aliarum personarum quarumcunq; ex quarum qualitatibus & privilegiis, sive antiquâ consuetudine literas ipsas gratis expediri solent, nepotes, seu germanos, aut familiares continuos commensales in eisdem literis nominaverint, cùm revera tales non fuerint: excommunicationis sententia, à qua nisi per Romanum Pontificem pro tempore existentem, mortis articulo excepto, ac satisfactione præviâ, absolvi non possint, auctoritate Apostolicâ, per præsentes innodamus. Et nihilominùs concessiones & gratias in eisdem literis contentas quascunque, ipsasque literas hactenus expeditas & expediendas, viribus omninò carere, eisq; & eorum singulis, in aliquo suffragari non potuisse, nec in futurum posse, motu, auctoritate & scientiâ similibus decernimus & declaramus, ac volumus, quòd mandatum, decretum, & declaratio nostra hujusmodi in Cancellaria Apostolica publicetur, & in illius libro describatur, & perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observetur. 18. Aug. 1487.

PAULUS IV.

Qui personis interpositis beneficiorum provisionem venantur, aut seipsos in canonico examine efferunt, quo alterius ignorantia & imperitiæ fucum præbeant, falsumq; tueantur, excommunicantur.

CAP. II.

INter cæteras curas, quibus ex Apostolatûs officio, assiduè urgemur & premimur, ea continuè animo nostro fixa fuit, ut beneficia Ecclesiastica, præsertim curam animarum habentia, personis conferantur idoneis, quæ vellent & possent apud ea personaliter residere, scirentque eis laudabiliter deservire. Et ad hoc dilectos filios nostros Bernardinum sancti Matthæi Tranen. & Scipionem sanctæ Potentiæ de Pisis, ac Joannem sancti Joannis apud portam Latinam titulorum, Reumanum, nuncupatos presbyteros Cardinales, qui unà cum venerabili fratre Francisco Episcopo Gebenens. Datario nostro distributioni & provisioni beneficiorum hujusmodi præessent, jam dudum deputavimus. Verum, cùm audiamus, eosdem Cardinales & Datarium, licèt in his eam, quam possunt, majorem semper adhibuerint & indies adhibeant diligentiam, personas quibus beneficia ipsa conferenda sunt, super literatura examinando, de eorum vita & moribus, ac beneficiis per eos obtentis, aliisque ad præmissa facientibus, accuratè inquirendo, diversimodè tamen circumveniri & falli, ac diversas eis fraudes in præmissis fieri, aliquibus se alios esse simulantibus, & tanquam tales, se in examine supponentibus, & aliis beneficia pro personis sibi cognitis, & id ignorantibus, ut postmodum cum eis beneficia, etiam per simoniacam pravitatem contractare, & super eis pacisci possint: aliis beneficia, tam pro se, quàm aliis personis, cum oblatione diversarum pensionum annuarum diversis personis, etiam familiaribus, continuis commensalibus nostris, aut aliis, quos ipsi nobis gratos & acceptos esse existimant, annuatim persolvendarum, & sic simoniacam hæresim incurrendo: aliis beneficia hujusmodi pro diversis aliis, sub spe pensionem annuam, aut aliud commodum temporale ab eis consequendi: aliis beneficia ipsa pro seipsis animo & intentione, & interdum pacto expresse firmato, de eis postmodum in favorem aliorum, qui aliquando minùs idonei, & non benemeriti existunt, cum simili pensione aut commodo, aut sine illa, vel illo resignandis & dimittendis, maxima cum instantia obtinere procurantibus. Nos præmissis fraudibus & dolis, ac hæresi Simoniacæ, quantum cum Deo possumus, efficaciter occurrere volentes, Apostolicâ auctoritate, tenore præsentium, statuimus & ordinamus, atque decernimus, quòd de cætero omnes & singuli, qui post publicationem præsentium in locis infrà scriptis faciendam, occasione beneficiorum obtinendorum seu aliàs esse simulaverint, & tanquam tales se in examine supposuerint, aut beneficia pro personis id ignorantibus, seu pro se vel pro aliis cum oblatione alicujus pensionis annuæ, aut pro aliis, cum spe pensionem annuam, aut aliud, quantumvis modicum temporale comodum ab eis consequendi, vel pro seipsis principaliter, animo & intentione, ea postmodum in favorem aliorum, etiam quantumvis idoneorum & benemeritorum, cum simili pensione aut commodo, aut etiam sine eo resignandi, obtinere procuraverint, cujuscunq; status, gradûs, ordinis & conditionis existant, etiam si Episcopali, aut aliâ majori dignitate Ecclesiasticâ, vel Cardinalatûs honore, seu mundanâ, etiam Regali, Ducali, aut Marchionali præeminentiâ præfulgeant, excommunicationis & anathematis, ac maledictionis æternæ sententiam, à qua, nisi à nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant, necnon privationis omnium & singulorum beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura & sine cura, secularium & quorumvis ordinum regularium, per eos in titulum vel commendam, aut alias quomodolibet obtentorum, & inhabilitatis ad illa & alia in posterum obtinenda pœnam, eo ipso, absq; alia desuper facienda declaratione incurrant, ita ut constito solùm summariè & extrajudiciariliter, quòd ipsi contra tenorem præsentium aliquid fecerint, per curiæ causarum Cameræ Apostolicæ generalem auditorem seu viceauditorem, vel ejus locumtenentem pro talibus & ut tales publicari possint: Et nihilominus, sic, ut præfertur, obtentæ provisiones & commendæ, aliæque dispensationes nullæ sint, irritæ & inanes, nullumq; alicujus in ipsis beneficiis vel ad illa tribuant, nec aliquis earum vigore fructus suos faciat, sed ad eorum restitutionem teneantur, possintque beneficia, tam sic impetrata, quàm per eos antè obtenta, tanquam modo præmisso vacantia, à nobis & Romano Pontifice pro tempore existente duntaxat liberè impetrari. Volumusque statutum, ordinationem, & decretum nostra hujusmodi, etiam quoad monasteria monialium, & alia beneficia, per moniales aut alias mulieres obtineri solita, locum habere.

LEO DECIMUS.

Surreptitia sunt literæ per falsam rei narrationem extortæ & impetratæ.

CAP. III.

INhærendo a vestigiis prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, sicut non absq; gravi displicentia accepimus, nonnulli animæ suæ prodigi & avaritiæ morbo laborantes, ut literas Apostolicas gratis expediant, & Romanæ Curiæ officiales debitâ eorum portione defraudent, in eisdem literis nonnunquam venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Vicecancellarii, & aliorum Cardinalium aut dilectorum filiorum Abbreviatorum de minori præsidentia, seu literarum prædictarum scriptorum, necnon aliarum personarum quarumcunq;, ex quarum qualitatibus, & privilegiis, sive antiquâ consuetudine, literas ipsas gratis expedire solent, nepotes, & quandoque germanos, interdum verò familiares continuos commensales fuisse & esse affirmare, & ut tales in dictis literis se inscribi facere & feciisse non vereantur; cùm revera tales non fuerint, in animarum suarum periculum, & officiorum ejusdem Rom. Curiæ non modicum præjudicium & gravamen. Nos igitur fraudibus & deceptionibus hujusmodi, prout nostro incumbit officio, de remedio opportuno providere volentes, motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & singulos, cujuscunq; status, gradûs, vel conditionis fuerint, & quocunque nomine nuncupentur, qui se Vicecancellarii, aut aliorum Cardinalium, vel Abbreviatorum, seu scriptorum eorundem, aut aliarum personarum quarumcunq;, ex quarum qualitatibus & privilegiis, sive ex antiqua consuetudine hujusmodi literas ipsas in toto vel in parte gratis expedire solent, nepotes, fratres, aut familiares continuos commensales in eisdem literis, etiam motu proprio concessis nominaverint, si revera tales nepotes, aut fratres, vel familiares continui commensales non fuerint, necnon officiales præmissa fieri procurantes, seu permittentes, excommunicationis sententiâ, à qua non nisi per Romanorum Pontificem pro tempore existentem (articulo mortis excepto, ac debitâ satisfactione præviâ) absolvi possint, auctoritate Apostolicâ per præsentes innodamus, eosque excomunicationis sententiam hujusmodi in dictum eventum exnunc, prout extunc, & econtrà incurrisse declaramus, & pro talibus publicè judicari mandamus: Ac ipsos officiales procurantes seu permittentes hujusmodi, à suorum officialium perceptione emolumentorum per continuum, ultra alias pœnas, quas propterea incurrent, omninò suspendimus. Et nihilominùs concessiones & gratias in eisdem literis contentas quascunque, ipsasque literas hactenus, tam per Cameram, quàm Cancellariam expeditas & expediendas, viribus omninò carere, eisque quos concernunt, & eorum singulis in aliquo suffragari non potuisse, neque in futurum posse, sed omninò surreptitias, invalidas & nullas fuisse, esse & fore, sicque per quoscunque Judices, etiam sanctæ Roman. Ecclesiæ Cardinales, ac sacri Palatii Apostol. auditores, in quacunque instantiâ, sublatâ eis & eorum cuilibet quâvis aliter interpretandi & judicandi facultate interpretari, & judicari debere, ac irritum & inane, quicquid secus super iis, quâvis auctoritate, etiam per nos & successores nostros Romanos Pontifices, qui pro tempore fuerint, scienter vel ignoranter contigerit attentari, motu & scientiâ similibus decernimus & declaramus: Ac volumus, quòd mandatum, decretum, & declaratio nostra hujusmodi in Cancellaria Apostolica publicentur, & in illius libro describantur, ac perpetuis futuris temporibus observentur. Rom. 20. Febr. 1517.

SIXTUS V. ex bulla cœnæ Domini.

Excommunicantur adulterantes & falsificantes literas Apostolicas.

CAP. IV.

EXcommunicamus & anathematizamus omnes falsarios literarum Apostolicarum, & in forma Brevis, ac supplicationum gratiam vel justitiam continentium, per Romanum Pontificem, vel sanctæ Romanæ Ecclesiæ vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem Romani Pontificis signatorum, aut sub nomine ejusdem Romani Pontificis, seu vicecancellarii aut gerentium vices prædictorum signantes supplicationes easdem. Extendentes constitut. felicis recordationis Innocent. Papæ III. quæ incipit: Ad falsariorum. cum omnibus pœnis in ea contentis, ad falsificantes seu mutantes supplicationes, per nos seu de mandato nostro signatas & datas, sine nostra aut Datarii nostri licentia.

TITULUS X.

DE AMBITU.

PAULUS IV.

Quò altius altiora & sanctiora sunt honorum fastigia, eò mitius & modestius homines ambire decet. Pontificatûs itaque electionem ante sedem vacantem procurans, & suffragia venatus, excommunicatur, & ab omnibus dignitatibus abdicatur.

CAP. I.

CUm secundùm Apostolum, nemo debeat sibi honorem assumere, sed qui tanquam Aaron vocatur à Deo, facilè ab omnibus judicari potest, quàm graviter excedant, errent, & peccent, qui tam inferiores, quàm superiores dignitates Ecclesiasticas, & ipsam denique beati Petri sedem, ac Apostolicæ dignitatis culmen & apicem, à Deo Optimo Maximo, à quo omnia bona procedunt, nullâ prorsus humanâ ope, nec cujusvis auxilio, consilio, vel favore interveniente, provenire non arbitrantur, sed illas tanquâ venales, aut aliàs in dispositione mortalium constitutas, diversis modis & mediis ambire & assequi, seu potiùs usurpare præsumunt.

Nam ut Romanæ, & cujuslibet alterius, tam ante, quàm post Domini Dei & Redemptoris nostri Jesu Christi in terris adventum, bene institutæ reipublicæ, de ambitu, & contra ambitûs reos sanctissimè promulgatas, & inviolabiliter observatas leges, ad præsens omittamus, nonné hujusmodi detestabile ambitûs scelus, etiam jure divino gravissimè punitur, cùm Absalon, qui regnum genitoris sui adhuc viventis ambiebat, ex mulo cui insederat, elevatus, capillis capitis sui quercui suspensus remansit, & à Joab tribus lanceis in corde transfixus fuit? Nonné illud sacrorum Conciliorum à sancta Dei Ecclesia receptorum & approbatorum auctoritas diversimodè detestatur & punit, cùm quemcunque Presbyterum, aut diaconum, seu clericum, qui Papâ incolumi, & eo inconsulto, subscriptionem pro Romano Pontificatu commodare, aut pictatia promittere, seu sacramentum præbere tentaverit, aut aliquod suffragium polliceri, vel de hac causa, privatis conventiculis factis aliquid deliberare, & decernere præsumpserit, loci sui dignitate & communione privandum, anathematisque pœnâ plectendum censeat, & propter occultas fraudes, & conjurationum hujusmodi secretas insidias, si quis harum actionum particeps, consilio eorum, qui de Pontificali agunt ambitu, ad notitiam Ecclesiæ deferat, & rationali probatione convincat, eum non solùm ab omni culpa purgatum remanere, verùm etiam remuneratione non indignâ sublevari velit, & statuat, & exinde, non modò sacrorum canonum, sed etiam secularium legum interpretes peritissimi, ambientes Papatum: aut super eo, Papâ vivente, & inconsulto, tractantes, seu conventicula facientes, crimen læsæ majestatis in primo capite, & Simoniacæ hæreseos incurrere decreverint, non sine clara & aperta ratione, cùm omnis tractatus de loco, dignitate, & bonis alicujus viventis, eo non consentiente, ab utroque jure prohibeatur, & reprobetur: præsertim cùm inde præstetur votum captandæ mortis, quod sacri canones & venerandæ leges passim abhorrent & detestantur. Accedit, quòd cùm inter Pontificem & Ecclesiam contrahatur spirituale conjugium, quod fortius est carnali, gravissimæ pœnæ ex utriusque juris censura imponuntur iis, qui constanti matrimonio, de alio conjuge tractare præsumunt. Quare cùm peccatis ingentibus, plures indies beati Petri sedem, nobis viventibus & inconsultis, ambire, & conventicula superinde facere dignoscantur, & ad hoc suffragia S. R. E. Cardinalium obtinere, & quodammodò subarrhare procurent & satagant.

Nos cupientes hujusmodi detestabile ambitûs, & illi conjuncta, Simoniacæ hæreseos, & læsæ Majestatis crimina, non solùm nostris, sed etiam successorum nostrorum Romanorum Pontificum pro tempore existentium temporibus, perpetuò abolere, & non solùm ex usu, sed etiam ex meritibus hominum, præsertim in electione Romani Pontificis, qui Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi in terris Vicarius existit, radicitùs evellere, & in præmissis, pro tantæ rei necessitate, & periculi magnitudine, ut tenemur, salubriter providere, habitâ super his cum venerabilibus fratribus nostris, ipsius sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus deliberatione maturâ, de eorum consilio & unanimi assensu, hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione, Apostolicâ auctoritate, & de nostræ Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & singulas excommunicationis, suspensionis, & interdicti, ac privationis, & quasvis alias sententias, censuras, & pœnas, dudum à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, aut sacris Conciliis, seu sanctorum Patrum nostrorum decretis, statutis, capitulis, canonibus, constitutionibus, & ordinationibus, contra sic ambientes quomodo-

a *Convenit hæc constitutio cum ea, quam Innocentius edidit in hanc rem sup. c. 1. eod.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

libet fatas & promulgatas, approbamus & innovamus, ac perpetuò observari, & in viridi observantia, si forsan in ea non sint, reponi & esse debere. Necnon quoscunque in præmissis, tam nostro, quàm successorum nostrorum prædictorum tempore, publicè vel occultè, aut aliàs quomodolibet delinquentes, cujuscunque statûs, gradûs, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existant, etiam si Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, aut aliâ majori Ecclesiasticâ dignitate, seu Cardinalatûs honore, vel Mundanâ, etiam Ducali, Regali, Reginali, aut Imperiali auctoritate seu excellentiâ præfulgeant, & eorum quemlibet, sententias, censuras, & pœnas prædictas incurrere volumus atque decernimus. Et nihilominùs considerantes dignum esse, ut quos Dei timor à malo non revocat, Ecclesiasticæ saltem coërceat severitas disciplinæ, de similibus consilio, & assensu, ac auctoritate, & plenitudine potestatis volumus, & declarando statuimus, ordinamus & decernimus, quòd sententiis, censuris, & pœnis prædictis, in suo robore & efficacia remanentibus, ac effectum suum sortientibus, omnes & singuli, tam clerici, quam utriusque sexûs laici, qui per se vel alios, nobis viventibus & inconsultis, verbis vel scriptis, aut nunciis, cum aliquo de futuro Pontifice eligendo, hactenus tractârunt, vel tentârunt, seu in posterum Romano Pontifice vivente & inconsulto, tractabunt, vel tentabunt, etiamsi, ut præfertur, qualificati, & dignitate, honore, & auctoritate, & excellentiâ prædictis prædити existant, sint ipso jure & facto, absque alia desuper ferenda sententia, excommunicati excommunicatione majori, & maledictione æternâ damnati, & ab excommunicatione & malectione hujusmodi per alium, quàm per nos, & Romanum Pontificem pro tempore existentem, præterquam in mortis articulo absolvi non possint, incurrerintque, & incurrant respectivè crimen Simoniacæ hæreseos, & læsæ majestatis in primo capite, ac privationem omnis, etiam Episcopalis, Archiepiscopalis, & Patriarchalis, ac cujusvis alterius majoris, vel minoris dignitatis, ac Cardinalatûs honoris, nec non Ducalis, Regalis, Reginalis, & Imperialis auctoritatis & excellentiæ, ac omnium & singulorum Ecclesiarum cathedralium, etiam Metropolit. & Patriarchalium, Monasteriorum quoque ac Prioratuum, aliorumque beneficiorum, & officiorum Ecclesiasticorum, cum cura & sine cura, secularium, careantque voce activâ & passivâ, ac effecti sint, & efficiantur respectivè perpetuò inhabiles & incapaces omnium dignitatum, honorum, bonorum, jurium, & legitimorum actuum, perpetuâque infamiâ ubique gentium sint notati & notentur respectivè, nec infamia hujusmodi ab eis aboleri, neque ipsi ullo unquam tempore ad vocem, dignitates, honores, bona, jura, & actus hujusmodi, nisi ex speciali verbo, & mandato nostro, seu Romani Pontificis pro tempore existentis, nostrâ, seu illius manu propriâ subscripto, ac specificâ & individuâ reatûs & culpæ suæ qualitate expressâ, restitui possint. Quodque similes sententias, censuras & pœnas respectivè incurrerint & incurrant ipso jure & facto, ac sine alicujus sententiæ prolatione, omnes & singuli, etiam ut præmittitur, qualificati, & dignitatibus hujusmodi prædити, cujusvis sexûs & ordinis existant, qui per se vel alium, seu alios, à die nostræ ad summi Apostolatûs apicem assumptionis, usque in hanc diem, in præmissis, aut eorum aliquo, quodvis auxilium, consilium vel favorem, seu operam, verbis vel scriptis, aut re vel facto, seu promissione, pollicitatione, suasione, vel his omnibus insimul, aut quovis alio modo, directè vel indirectè, vel incidentaliter præstiterunt, seu in futurum, quovis, etiam successorum nostrorum Romanorum Pontificum tempore præstabunt, aut in præmissis mediatores proxenetæ, nuncii, mandatarii, procuratores, seu trapezitæ fuerunt, vel in posterum, ut præfertur, erunt, seu aliàs in præmissis, quovis modo intromiserunt vel immiscuerunt, seu in posterum, etiam tempore successorum hujusmodi habebunt, nisi ea nobis, aut successoribus nostris, quorum tempore id continget, vel alteri, cui id per nos vel successores prædictos commissum fuerit, per se vel alium seu alios, cùm primùm commodè potuerunt, revelaverint, etiamsi in præmissis aliquod aliud auxilium, consilium, vel favorem, aut opem non præstiterint. Nos enim iis, qui præmissa revelaverint, etiamsi complices fuerint, non solùm veniam, sed etiam gratiam & præmia pollicemur, prout etiam successores nostros præfatos facturos esse confidimus, ad hoc, ut eorum judicio participes tanti criminis valeant coërceri: Et si quis ullo unquam, etiam dictorum successorum nostrorum tempore, præsentes literas, & in eis contenta quæcunque injusta, illicita, vel iniqua existere, aut in toto, vel in parte non valere, seu aliquo tempore non valitura esse, vel à nobis sic fieri non potuisse, aut non debuisse, ausu temerario asserere præsumpserit, cujuscunque dignitatis existat, etiam si Cardinalatûs honore, aut Regis, vel Imperiali præeminentiâ & excellentiâ præfulgeat, ipso jure & facto anathematis mucrone percussus sit, & contra eum, tanquam verè schismaticum & hæreticum, inquiri, & tanquam talis puniri, ejusque memoria damnari possit. Rom. 17. Cal. Jan. 1558.

PIUS V.

Judicia electioni, non opes aut favores, sed virtutum ornamenta suffragari debent, nec ad officia admittantur, qui ambitûs rei sunt, & precio mercantur, quod dignitate præstare nequeunt.

CAP. II.

ETsi Rom. Pontificis continua, indefessaque meditatio circa subditorum suorum commodum & utilitatem continuè implicatur, ac quæ iis, quos ut filios tenerè diligit, obesse posse credit, de medio tollit: negotiorum tamen multitudine pressâ, singula in dies singulos, considerans illorum executionem, etiam dictim disponit, ut & negotia ipsa salubrius dirigantur, ac ipsi subditi paulatim sui in eos amoris cognoscant indicia. Sanè licet aliàs, ne ordo justitiæ perverteretur, & ex certis aliis inibi expressis causis, per civiles constitutiones salubriter fuerit statutum, ut Judices, & alii justitiæ administratores sine quoquo suffragio fieri debeant, gravissimis etiam injunctis pœnis, qui præmissam constitutionem transgredi ausi quoquomodo fuissent: accepimus tamen nuper, non sine animi nostri displicentia, nonnullos pro consequendis officiis & dignitatibus, jurisdictionis exercitium habentibus, pecunias & alias res solvere & promittere aliquibus Curialibus, quorum intercessionibus & favoribus talia officia & dignitates obtinent. Licetque nos pro nostri pastoralis officii debito, præmissa conniventibus oculis pertransire nequeuntes, omnem adhibuerimus diligentiam, ut tam ambitiosi hujusmodi, quàm pecuniarum hujusmodi receptores & stipulatores, tam publicè, quàm secretè reperirentur, nihilominùs exinde nihil certi expiscari hactenus potuimus.

Cupientes igitur præmissa modum aliquem imponere, ac eos, quos civilium pœnarum timor à similibus non coërcet, per canonicas sanctiones, auctoritate Apostolicâ, omninò deterrere, & avaritiæ hujusmodi genus, juri & justitiæ hujusmodi tam obnoxium de medio tollere, constitutionis civilis, ac pœnarum per illas statutarum tenorem & formam, præsentibus pro expressis habentes, motu simili, &c. & ex certa nostra scientiâ, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes & singulas leges, constitutiones, statuta, & decreta, contra delinquentes hujusmodi, tam à jure civili, quàm à sacris canonibus facta, ac in illis contenta, punitiones, & pœnas quascunque in tales inflictas, harum serie innovamus, easque idem robur, eandemque vim obtinere volumus atque statuimus, quod, & quam habuissent & haberent, si hactenus ad unguem observatæ fuissent, vel à nobis per præsentes emanarent. Insuper quoque, ut earum usu

pœnarum

pœnarum multiplicatione stabilior efficiatur, hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione, quamque vim legis, etiam inviolabilis habere sancimus, legibus, constitutionibus, statutis & decretis prædictis judicium non inferendo, quinimò illis addendo, decernimus & ordinamus, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus, nemini cujuscunque dignitatis, statûs, gradûs, ordinis & conditionis fuerit, liceat mediante pecuniâ vel solutione, & traditione, ac promissione aliarum rerum, etiam per interpositas personas, aut aliàs quovis modo faciendas, aliquas dignitates & officia, exercitium & administrationem jurisdictionis habentia, procurare assequi, vel obtinere, ac si quis in his præsentibus contravenisse quoquo modo dici aut censeri poterit, ipsum contravenientem eo ipso confiscationis omnium bonorum, degradationis, & amissionis, tam privilegiio Doctoratûs, quàm quorumcunque per eum obtentorum officiorum, tam secularium, quàm Ecclesiasticorum, ac demum ultimi supplicii pœnas, irremissibiliter incurrere volumus. Cæterum, ut fraudibus, quæ circa præmissa exoriri possent, facilius occurratur, pari modo statuimus, quòd ubicunque & quandocunque compertum fuerit, per interpositam personam aliquas pecunias, seu alias res traditas seu promissas fuisse alicui Curiali familiari, vel cuicunque alteri personæ, pro officiis & dignitatibus, jurisdictionis administrationem habentibus, is, qui officium hujusmodi obtinuerit, se à præmissis, attentâ interpositione personæ hujusmodi, nullatenus excusare queat, quinimo nullâ admissâ ignorantiæ excusatione, ipso jure præsumatur solutionem & promissionem hujusmodi de eorum, qui officia & dignitates similia obtinuerunt, consensu & mandato penitus esse facta, iisdemque propterea pœnis subjacere omninò intelligatur. Postremò ne is, qui in præteritum talia officia, seu dignitates solutionibus seu promissionibus mediantibus impetraverint, credant se, per præsentes, absolutos esse; eisdem motu, scientiâ & potestatis plenitudine perpetuò declaramus, eos pœnas in tales à jure communi inflictas incurrisse, & contra eos, ad pœnarum hujusmodi prosecutionem procedi posse. Eos verò, qui similibus mediis aliqua officia & dignitates, similiter jurisdictionis administrationem habentia, obtinent, si in futurum quippiam unquam, vigore præcedentium promissionum, in assecutione officii hujusmodi factarum solverint, ipso jure & facto pœnas in hac nostra constitutione contentas incurrere, præsentesque nostras, tam eos, qui in futurum officia similia & dignitates solutionibus & promissionibus præcedentibus obtinebunt, quàm eos, qui jam obtinuerunt, si in futurum aliquid manutentionis in eis, aut aliâ causâ solverint, ligare volumus. Decernentes, contra præmissa, quodvis pactum, etiam juramento vallatum, ac instrumenta, & alias forsan desuper editas scripturas, minimè in causa esse posse, quò minùs solvere habentes, si pro præmissis solverint, pœnas præsentibus contentas incurrant. Nos enim pacta, conventiones, promissiones, & scripta, ac alia quæcunque quomodolibet, ut præfertur, inita, exinde cassamus, irritamus, & annullamus, eosque à juramentis, & aliis nexibus prædictis absolvimus, necnon præsentes, & desuper forsan conficiendas literas perpetuis futuris temporibus dare, ac omnes & singulos à data præsentium irremissibiliter ligare volumus, illasque nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ vel quopiam alio defectu notari, aut sub quibusvis revocationibus & derogationibus comprehendi nullatenus posse, sicque per quoscunque Judices, &c. & causarum palatii Apostolici auditores, ac sanctæ Rom. Ecclesiæ Card. sublatâ, &c. judicari debere, irritum quoque, &c. decernimus.

***

IDEM.

Pœnæ juri civili in ambitiosos sanctæ confirmantur & extenduntur ad recipientes pecunias & mediatores.

CAP. III.

CUm nuper, ne ordo justitiæ perverteretur, & ex certis aliis causis animum nostrum moventibus, fuerint confirmatæ omnes, & singulæ leges, constitutiones, statuta, & decreta, contra ambientes officia, jurisdictionis administrationem habentia, ea quæ pretio seu promissionibus acquiren. tam à jure civili, quàm à sacris canonibus facta, ac in illis contenta, punitiones & pœnas quascunque in tales inflictas innovaverimus, easq; idem robur, eandemque vim obtinere voluerimus, atque statuerimus, quod, & quam habuissent & haberent, si hactenus ad unguem observatæ fuissent, vel à nobis emanâssent: insuperque, ut earum usus pœnarum multiplicatione stabilior efficeretur: per nostram constitutionem perpetuò valituram, quam vim legis etiam inviolabilis habere voluimus, decreverimus inter cætera, quòd perpetuis futuris temporibus nemini, cujuscunque dignitatis, statûs, gradûs, ordinis, & conditionis fuerit, liceat mediante pecuniâ, vel solutione, & traditione, ac promissione aliarum rerum, etiam per interpositas personas, aut aliàs quovis modo faciendis, aliquas dignitates & officia, exercitium & administrationem jurisdictionis habentia, procurare, assequi, vel obtinere, sub gravissimis pœnis in dicta nostra constitutione, quam hic de verbo ad verbum pro expressâ haberi volumus & mandamus, expressis: attendentesque, quòd fortè probabiliter dubitari contingat, an dicta nostra constitutio comprehendat recipientes hujusmodi pecunias ac res, ac promissiones sibi factas stipulantes, ut officia prædicta exercitium ac jurisdictionis administrationem habentia conferri faciant, ac mediatores, ac interpositas personas: Propterea nos, motu simili, & ex certa scientia, & de potestatis plenitudine, hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione declaramus, & quatenus opus sit, addendo prædictæ nostræ constitutioni decernimus, quòd dicta nostra constitutio, ac omnes & singulæ pœnæ in ea expressæ, perinde ligent & afficiant omnes & quoscunque, cujusvis dignitatis existant, qui pro hujusmodi officiis jurisdictionis administrationem habentibus conferendis, ac mediatores & interpositas personas, quascunque pecunias & alias res, ut suprà, receperint, ac si prædicti in dicta nostra constitutione comprehensi essent, & de illis in ea expressa mentio facta esset. Et præsentes perpetuò durare, ac omnes irremissibiliter ligare volumus & decernimus.

TITULUS XI.

DE SIMONIACIS, ET NE QUID DETUR, VEL EXIGATUR.

GREGORIUS XI.

Provisiones beneficiorum nunciantibus nihil detur aut promittatur.

CAP. I.

SOlicitè debet vitari, quod noxium esse dignoscitur, & ex cupiditatis aviditate, etiam in honoris Apostolicæ sedis depressionem, ortum habere videtur. Sanè nuper ad nostrum pervenit auditum, quòd nonnulli inhonesta lucra quærentes, dum per sedem prædictam de personis aliquorum, apud sedem constitutis eandem, Patriarchalibus, Metropolitanis, & aliis cathedralibus Ecclesiis, sive monasteriis vacantibus providetur, vel personæ ipsæ ad hujusmodi, per dictam sedem, de aliis Ecclesiis transferuntur, aut alias ipsorum gubernationi committuntur, hujusmodi provisiones, translationes, commendas, sive commissiones, prædictis personis sic apud sedem prædictam constitutis, ut aliquod munus ab ipsis recipiant, denunciare festinant. Nos igitur, in præmissis (prout ex debito tenemur pastoralis officii) providere volentes, universis & singulis personis Ecclesiasticis

Universidad de Deusto
Biblioteca

sexûs, ordinis, vel conditionis existant, etiamsi Pontificali, vel aliâ quâvis Ecclesiasticâ præfulgeant dignitate, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium, districtiùs inhibemus, ne de cætero illis, qui ipsis hujusmodi provisiones, translationes, commendas, sive commissiones earundem, sive de Romani Pontificis pro tempore existentis, sive de alicujus, vel aliquorum ex venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, aut alterius cujuscunque mandato, seu aliàs qualitercunque apud dictam sedem nunciabunt, seu nunciari facient, sive dici, vel super hoc nova portari, aliquod directè vel indirectè, per se vel per alium, donent seu promittant, neque per alium datum seu promissum persolvant. Nos enim, quoscunque præsumentes contrarium quoquo modo, excommunicationis sententiæ subjacere volumus & decernimus, ipso facto, à quo nullus ab alio, quàm à Romano Pontifice possit, nisi duntaxat in mortis articulo, absolutionis beneficium obtinere. Avenion. 6. Cal. Novemb. 1376.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

Simoniæ scelus penitùs evellendum pœnis sacris canonibus sanctis.

CAP. II.

UT a nefariæ Simoniæ labes ac pestis, non solùm à Romana curia, sed ex omni etiam Christiana ditione in perpetuum ejiciatur, constitutiones per antecessores nostros, etiam in sacris Conciliis contra hujusmodi Simoniacos editas innovamus, easque inviolabiliter observari præcipimus, ac pœnas in eis contentas pro expressis & insertis haberi, & delinquentes etiam auctoritate nostrâ affici volumus.

PIUS V. ex Concilio Tridentino.

Simoniacorum pœna.

CAP. III.

UT Simoniacæ pravitatis labes prorsus aboleatur, constitutiones antecessorum nostrorum contra Simoniacos editas, & præsertim Pauli Secundi *b*, inviolabiliter observari mandamus, & delinquentes, tam in sacrorum ordinum receptione, quàm in beneficiorum assecutione, statutis etiam inferius pœnis, nostrâ auctoritate, affici volumus. Quicunque igitur detestabile crimen Simoniacæ pravitatis convictus fuerit in consequendis ordinibus, eo ipso sit ab illorum executione per decennium, sine spe dispensationis, suspensus, & per annum carceribus mancipetur. Qui dignitates Ecclesiasticas Simoniacè acquisiverit, illis sit ipso jure privatus, & in futurum inhabilis ad eas & quascunque alias obtinendas. Qui beneficium, aut officium Ecclesiasticum Simoniacè adeptus fuerit, illis similiter sit ipso jure privatus *c*, & ad fructuum omnium, quos perceperit, restitutionem teneatur, & perpetuò sit inhabilis ad ea, & quæcunque alia beneficia Ecclesiastica. Si quis autem tale crimen pluries commisisse convictus fuerit, præter supradictas pœnas, etiam corporaliter puniatur, & ab ordinibus Ecclesiasticis degradatus, à fidelium consortio ejiciatur. Qui verò ordines & beneficia Simoniacè contulerint, pœnis à jure statutis puniantur, cujuscunque gradûs, conditionis, dignitatis, etiam si Episcopi, Archiepiscopi, vel majores fuerint. Caveant præterea quicunque, ne in sacramentorum exhibitione Simoniacum aliquod faciant. Alioquin gravissimè puniantur per locorum ordinarios, qui hujusmodi criminis reos cum maxima severitate coërcere procurent, juxta Concilii Tridentini statuta.

a *Hac constitutio à Martino V. antea in Concilio Constantiensi edita est.* b *Paulus III in extravag. & Sixtus IV. in bulla, quæ incip. Etsi dominici gregis.* c *Ex Concil. Constantiens. Petrus Rebuff. in pract. benefic. tit. de simonia. num. 1.*

PIUS V. ex Concilio Tridentino.

Beneficia purè & sincerè conferri debent, hoc est, absque pacto aliquo, conventione vel conditione, quibus Simoniæ vitium inducitur.

CAP. IV.

DUrum nimis & incommodum arbitramur, quòd Ecclesiarum ministri in iis, quæ ad ipsorum sustentationem suppeditant, dispendia patiantur. Quocirca cùm hanc ad rem, simulque prohibendam ab Ecclesia Dei avaritiæ pravitatem, editas ante hac sanctiones, minimè satis esse intelligimus, novæ constitutionis subsidio cogimur providere. Cùm itaque aliàs, ex plurium Ecclesiarum cathedralium & collegiatarum constitutionibus, aut ex prava consuetudine, observari intelligeretur, ut in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis Ecclesiæ, vel beneficii, canonicatuum, aut præbendarum, vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas, certæ conditiones, seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationesvé illicitæ, aut etiam quæ in aliquibus Ecclesiis dicuntur *Thurorum lucra*, interponerentur, licet sancta Synodus Tridentina hæc detestata mandaverit Episcopis, ut quæcunque hujusmodi, quæ in usus pios non converterentur, atque ingressus eos, qui Simoniacæ labis, aut sordidæ avaritiæ suspicionem haberent, fieri non permitterent, ipsique diligenter de eorum constitutionibus, sive consuetudinibus super prædictis cognoscerent, & illis tantum, quas probarent, exceptis, reliquas, ut pravas & scandalosas, rejicerent, eos verò, qui adversùs prædicta quâvis ratione commisissent, pœnis contra Simoniacos editis, teneri decreverit: multorum tamen indomitâ cupiditate, tam prædicta, quàm alia, ad beneficium, & commodum ipsorum ministrorum edita, aut omnino contemnuntur, aut in varios sensus traducta perperam eluduntur. Quare nos, pro divini cultûs exercitio, simulque evocatorum ad illum auxilio, pleniùs, evidentiusque consulendum fore rati, revocamus & abolemus omnia & quæcunque privilegia, consuetudines, & statuta quarumcunque Ecclesiarum, cathedralium & metropolitanarum, ac majorum, necnon collegiatarum, etiam juramento, confirmatione Apostolicâ, aut alio quovis præsidio munita, ac etiam supra hominum memoriam, & longissimo ac quantocunque tempore etiam continuo observata, sive pro solvendis Ecclesiarum vel prælatorum debitis, sive pro supportandis illorum oneribus, sive aliis etiam majoribus, maximis, & urgentissimis causis concessa, & approbata, ac etiam multiplicatis vicibus innovata, extensa, & moderata, quòd vacantibus ipsarum Ecclesiarum dignitatibus, canonicatibus, præbendis, portionibus, beneficiis, & officiis, fructus, ac etiam quotidianæ distributiones, ex eis, de primo ab ipsa vacatione anno, aut longiore, vel etiam breviore tempore proventuri, mensæ Episcopali, seu capitulari, aliove loco integrè, vel partim remaneant, seu applicentur, aut in communes usus cedant, seu inter alios canonicos, & personas Ecclesiæ seu capituli dividantur. Quodque nullus, etiam Apostolicâ auctoritate provisus, in Canonicum recipi, aut ad dignitatem, seu portionem, beneficium vel officium admitti, vel aliàs in ejus possessionem induci possit, nisi priùs de observandis hujusmodi privilegiis, consuetudinibus, & statutis, juramentum præstiterit, & obtentæ illorum derogationi, ac fructuum, & distributionum perceptione renunciaverit, seu capitulo, & personis prædictis cesserit, seu (ut appellant) *dulcaria*, aut quid aliud præstiterit. Quorum omnium tenores, causas, & effectus habemus præsentibus pro expressis, quibuscunque illa concepta sint formulis, nec non irritantibus, & aliis decretis roborata: Volentes ea omnia vires & effectum de cætero non habere. Præcipimus igitur, & interdicimus omnibus Episcopis, capitulis, collegiis, & personis, ad quos id pertinet, ne posthac fructus,

fructus aut distributiones hujusmodi, nec prorsus ullam eorum partem retineant, nevé ipsorum cessionem, vel renunciationem, aut dulcaria, vel alia quomodocunque petant, vel exigant, aut quenquam, sive ordinariâ, sive Apostolicâ auctoritate provisum, ad præstandum hujusmodi juramentum inducant, aut illi prædicta non facienti, possessionem impediant, vel remorentur. Quicunque contra fecerint, si Ecclesiarum antistites, tam diu à Pontificalis officii exercitio sint suspensi, donec satisfactione prævià illis per sedem Apostolicam suspensio relaxetur: Capitula verò, & Collegia quæcunq; Ecclesiastico subjaceant interdicto, ac singulares personæ in excommunicationis sententiam incurrant, à qua, nisi in mortis articulo constituti, ab alio, quàm à Romano Pontifice, absolutionis beneficium nequeant obtinere. Romæ, prid. Calend. Junii, 1570.

TITULUS XII.
DE MALEFICIS ET INCANTATORIBUS.

ALEXANDER VI. Angelo de Verona ordinis Prædicatorum, sacræ Theologiæ Professori, in provincia Lombardiæ hæreticæ pravitatis Inquisitori.

Inquisitorum fidei officiis interest animadvertere in maleficos, incantatores, & vanarum superstitionum observatores.

CAP. I.

CUm acceperimus in Provincia Lombardiæ, diversas utriusque sexûs personas, diversis incantationibus & diabolicis superstitionibus operam dare, suisque veneficiis & variis observationibus multa nefanda scelera procurare, homines & jumenta ac campos destruere, & diversos errores inducere, magnaque inde scandala exoriri: decrevimus, pro pastoralis officii nobis ex alto commissi ministerio, scelera hujusmodi compescere, ac scandalis & erroribus præmissis, quantum cum Deo possumus, occurrere. Eapropter, tam tibi, quàm etiam successoribus tuis per Lombardiam constitutis, de quibus in his & aliis plenam in Domino fiduciam obtinemus, committimus, & mandamus, etiam soli (honesto tamen comitatu per vos eligendo associati) contra easdem utriusque sexûs personas diligenter inquiratis, easque justitiâ mediante puniatis & compescatis. Et ut meliùs commissionem hujusmodi exequi possitis, contra illas vobis plenam & omnimodam harum serie concedimus facultatem, constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon indultis & concessionibus ordinariis forsan pro tempore factis, cæterisque contrariis quibuscunque non obstantibus.

SIXTUS IV. Vicario generali Episcopi Bononiensis.

Hæreticum est, à dæmonibus expectare responsa.

CAP. II.

NUnciatum est nobis, nonnullos ordinis sanctæ Mariæ de monte Carmeli fratres, tantæ fuisse temeritatis, ut veriti non sint disputando & prædicando in civitate Bononiensi, ejusque comitatu, asserere, non esse hæreticum *a* & à puritate fidei alienum, dæmonum expectare responsa: ob quod adversus ipsius fidei puritatem scandala multa exorta videntur. Nos id indigne molestèque ferentes, & de præmissis certam notitiam non habentes, discretioni tuæ per præsentes committimus & mandamus, ut omni opportunâ adhibitâ diligentiâ & industriâ veram notitiam habere cures, an sint, qui fuerint hujusmodi assertores, & quæ scandala propterea sint exorta. Quicquid autem in præmissis inveneris, in scriptis authentice redactum, ad dilectum filium Franciscum de Toleto, Notarium & Datarium nostrum domesticum, sub tuo sigillo transmittas, ut ab eo de omni re certiores facti, quid agi conveniat, auctore Domino, statuere valeamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die decimo octavo Junii, 1474. Pontificatûs nostri Anno secundo.

a *Directè pugnat cum analogia nostræ fidei, expectare à dæmonibus responsa. Cajetan. in quæst. 90. 22. S. Thom.*

ADRIANUS VI. Inquisitori Comensi.

Jurisdictione Inquisitorum pœnis jure sanctis plecti debent incantatores & sortilegi.

CAP. III.

DUdum *a*, uti nobis exponi fecisti, per fel. rec. Julium Papam II. prædecessorem nostrum, non sine magna tunc animi sui displicentia accepto, quod per quendam Georgium de Casali, ordinis fratrum Prædicatorum professorem, & in civitate Cremonensi hæreticæ pravitatis Inquisitorem deputatum, in nonnullis Lombardiæ partibus, & præsertim in locis, in quibus dictus Georg. Inquisitor deputatus erat, repertæ fuerunt quamplures utriusque sexûs personæ, propriæ salutis immemores, & à fide Catholica deviantes, certam sectam facientes, fidem, quam in sacri susceptione baptismatis susceperant, abnegantes, sanctam crucem pedibus conculcantes, & opprobria super eam perpetrantes, Ecclesiasticis & præsertim Eucharistiæ sacramentis abutentes, diabolum in suum dominum & patronum assumentes, eique obedientiam & reverentiam exhibentes, & suis incantationibus, carminibus, sortilegiis, aliisque nefandis superstitionibus jumenta & fructus terræ multipliciter lædentes: aliaque quamplurima nefanda, excessus, & crimina, eodem diabolo instigante committentes & perpetrantes, in animarum suarum periculum, divinæ majestatis offensam, perniciosumque exemplum & scandalum plurimorum. Contra quas, cùm dictus Georgius, tunc (ut asserebat) in dictis locis suæ inquisitioni deputatis, prout ipsius Georgii incumbebat officio, ipse Georgius processisset: nonnulli autem, tam clerici, quàm laici illarum partium, quærentes plùs sapere quàm oportet, præmissa delicta ad ejusdem Georgii Inquisitionis officium non pertinere, temerè asserentes, præsumentes populo errores & scandala seminaverunt: sicque eundem Georgium in populo odiosum reddere, & dicti Georgii officium impedire conati fuerunt, prout etiam tunc impediebant: ita quòd propter præmissa, personæ prædictæ delicta hujusmodi perpetrantes, remanebant impunitæ, & aliæ eorum exemplo ad similia perpetranda quotidie inducebantur, in non modicum fidei opprobrium, animarum periculum, & scandalum plurimorum. Dictus prædecessor volens (ne inquisitionis officii executio quomodolibet retardaretur, & labes hæreticæ pravitatis longiùs venena diffunderet) providere, dicto Georgio per quasdam suas, in forma Brevis, literas commisit & mandavit, quatenus in locis ejusdem Georgii inquisitioni deputatis, de excessibus hujusmodi cognoscere, & contra quascunq; personas, cujuscunq; conditionis & præeminentiæ forent, inquisitionis officium exercere & exequi: ipsasque personas, quas in præmissis culpabiles reperiret, unà cum locorum ordinariorum Vicariis, quatenus voluissent interesse, juxta dictarum personarum demerita, corrigere & punire deberet, secundùm modum contra alios hæreticos à jure ex sacris canonibus statutum: contradictores quoscunq; per censuram Ecclesiasticam, & alia juris opportuna remedia compescendo. Eos verò, qui in præmissis consilium, auxilium vel favorem præstarent, præfatus prædecessor noster, eisdem indulgentiis uti & gaudere decrevit, quibus cruce signati contra alios hæreticos, ex indulto Apostolico eis concesso, tunc gaudebant & utebantur, prout in dictis literis pleniùs continen-

a *De maleficis & incantatorib. vide flagellum haret. Pau. Gril, lib. 2. Alph. de cast. de punit. har. Sylv. Prier. de dam. mir.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ri dicitur. Et sicut eadem expositio subjungebat, non solùm delicta & crimina hujusmodi, contra fidem Catholicam, & Christianam religionem, sub jurisdictione inquisitoris Cremonensis, committuntur & perpetrantur, sed omnibus aliis locis & diœcesibus, sub jurisdictione aliorum Inquisitorum dicti ordinis congregationis Lombardiæ, indies perpetrantur & committuntur. Et cùm eadem sint delicta, eâdem profectò provisione & castigatione eis est, earundem literarum tenore, providendum. Quare tu, sicut asseris, in civitate Comensi, ubi dictæ pravitatis Inquisitor existis, tam tuo, quàm omnium aliorum dictorum ordinis & congregationis, hæreticæ pravitatis Inquisitorum ubilibet consistentium & deputatorum nominibus, feciſti nobis humiliter supplicari, ut literas prædictas ad vos extendere & ampliare, aliasque desuper opportunè dignaremur providere. Nos igitur hujusmodi supplicationi inclinati, literas prædictas, cum omnibus in eis contentis clausulis, in omnibus & per omnia, prout in eisdem literis continetur, ad te & ad alios ordinis & congregationis hujusmodi Inquisitores, tam in præsentiarum deputatos, quàm in futurum, perpetuis futuris temporibus, deputandos, ac si tibi, & cuilibet Inquisitorum prædictorum dirigerentur, & directæ fuissent, Apostolicâ auctoritate & tenore concedimus. Romæ, 29. Julii, 1523.

INNOCENTIUS VIII.

Horrendis flagitiis propensiores sortilegi insontes puerulos devorantes, grandines & auras lasivas cum atroci fame exagitantes, sterilitatem in hominibus & armentis procurantes, aliaq; quamplurima diaboli arte facientes prodigiosa & portentosa, damnantur.

CAP. IV.

SUmmis desiderantes affectibus, prout pastoralis sollicitudinis cura requirit, ut fides catholica, nostris potissimè temporibus, ubique augeatur & floreat, ac omnis hæretica pravitas de finibus fidelium procul pellatur, ea libenter declaramus, ac etiam de novo concedimus, per quæ hujusmodi pium desiderium nostrum nativum sortiatur effectum: cunctisque propterea, per nostrum operationis ministerium, quasi per providi operatoris sarculum, erroribus extirpatis, ejusdem fidei zelus & observantia in ipsorum corda fidelium fortiùs imprimatur.

Sanè nuper ad nostrum, non sine ingenti molestia, pervenit auditum, quòd in nonnullis partibus Alemanniæ superioris, necnon in Moguntinensi, Colonensi, Trevirensi, Saltzburgensi & Bremensi provinciis, civitatibus, terris, locis, & diœcesibus, complures utriusque sexûs personæ, propriæ salutis immemores, & à fide catholica deviantes, cum dæmonibus, incubis & succubis, abuti, ac suis incantationibus, carminibus & conjurationibus, aliisque nefandis superstitionibus & sortilegiis, exceſſibus, criminibus & delictis, mulierum partus, animalium fœtus, terræ fruges, vinearum uvas, & arborum fructus, necnon homines, mulieres, pecora, pecudes, & alia diversorum generum animalia, vineas quoque, pomaria, prata, pascua, blada, frumenta, & alia terræ legumina, perire, suffocari, & extingui facere & procurare, ipsosque homines, mulieres, jumenta, pecora, pecudes, & animalia, diris tam intrinsecis, quàm extrinsecis doloribus & tormentis afficere & excruciare, ac eosdem homines, ne gignere, & mulieres, ne concipere, virosque, ne uxoribus, & mulieres, ne viris actus conjugales reddere valeant, impedire. Fidem præterea ipsam, quam in sacri susceptione Baptismi susceperunt, ore sacrilego abnegare. Aliaque quamplurima nefanda, excessus & crimina, instigante humano generi inimico, committere & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum, divinæ Majestatis offensam, ac pernicioſum exemplum, ac scandalum plurimorum.

Quodque licet dilecti filii Henrici Inquisitoris in prædictis partibus Alemanniæ superioris, in quibus etiam provinciæ, civitates, terræ, diœceſes, & alia loca hujusmodi comprehensa fore censentur: Nec non Jacobus Sprenger per certas partes lineæ Rheni, ordinis prædicatorum & Theologiæ Professores, hæreticæ pravitatis Inquisitores, per literas Apostolicas deputati fuerunt, prout adhuc existunt. Tamen nonnulli clerici & laici illarum partium, quærentes plura sapere, quàm oporteat, pro eo, quòd in literis deputationis hujusmodi provinciæ, civitates, diœceſes, terræ, & alia loca prædicta, illarumque personæ ac excessus hujusmodi, nominatim & specificè expressa non fuerunt, illa sub eisdem partibus minimè contineri, & propterea præfatis Inquisitoribus in provinciis, civitatibus, diœcesibus, terris, & locis prædictis, hujusmods Inquisitionis officium exequi non licere, & ad personarum earundem super excessibus & criminibus antedictis punitionem, incarcerationem & correctionem admitti non debere, pertinaciter asserere non erubescunt. Propter quod in provinciis, civitatibus, diœceſibus, terris & locis prædictis, excessus, & crimina hujusmodi, non sine animarum earundem evidenti jactura, & æternæ salutis dispendio, remanent impunita.

Nos igitur impedimenta quælibet, per quæ ipsorum Inquisitorum officii executio, quomodolibet retardari posset, de medio submovere, & ne labes hæreticæ pravitatis, aliorumque excessuum hujusmodi, in perniciem aliorum innocentium sua venena diffundat, oportunis remediis, prout nostro incumbit officio, providere volentes, fidei zelo ad hoc maximè nos impellente. Ne præterea contingat, provincias, civitates, diœceſes, terras & loca prædicta, sub eisdem partibus Alemanniæ superioris, debito Inquisitionis officio carere, eisdem Inquisitoribus in illis officium Inquisitionis hujusmodi exequi licere, & ad personarum earundem super exceſſibus & criminibus prædictis, correctionem, incarcerationem, & punitionem admitti debere, perinde in omnibus & per omnia, ac si in literis prædictis provinciæ, civitates, diœceſes, terræ & loca, ac personæ, & excessus hujusmodi nominatim & specificè expressa forent, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium statuimus.

Proque potiori cautela literas & deputationem prædictas, ad provincias, civitates, diœceſes, terras & loca, necnon personas, & crimina hujusmodi extendentes, præfatis Inquisitoribus, quod ipsi, & alter eorum, accersito secum dilecto filio Joanne Gremper, clerico Constantiensis diœcesis, magistro in artibus, eorum moderno, seu quovis alio Notario publico, per ipsos, & quemlibet eorum pro tempore deputando, in provinciis, civitatibus, diœceſibus, terris & locis prædictis, contra quascunque personas, cujuscunque conditionis & præeminentiæ fuerint, hujusmodi Inquisitionis officium exequi, ipsasque personas, quas in præmissis culpabiles repererint, juxta earum demerita corrigere, incarcerare, punire, & mulctare. Nec non in singulis provinciarum hujusmodi parochialibus Ecclesiis verbum Dei fideli populo, quoties expedierit, ac eis visum fuerit, proponere & prædicare, omniaque alia & singula in præmissis, & circa ea necessaria & opportuna facere, & similiter exequi liberè & licitè valeant, plenam ac liberam, eâdem auctoritate, de novo concedimus facultatem.

LEO X. in Concilio Lateran.

Infames perpetuò existant clerici incantationibus & sortilegiis dediti, tum deponantur & monasterio includantur.

CAP. V.

CUm secundùm leges civiles & sacrorum canonum censuras, sortilegia per invocationem dæmonum, incantationes ac divinationes superstitiosæ prohibitæ sint: Statuimus, decernimus, & ordinamus, ut clerici *a*, qui in præmissis culpabiles inventi fuerint, arbitrio superiorum infamiâ notentur, si verò non destiterint, deponantur, atque in monasterium, ad tempus arbitrio superioris præfiniendum, detrudantur, beneficiisque & officiis Ecclesiasticis priventur. Laici verò utriusque sexûs, excommunicationis & aliis pœnis juris, tam civilis quàm canonici, subjaceant.

a *Diaz. in pract. can. ca. 4 00. Cuchus in institut. can. lib. 4. tit. 3. de diversis delictis. vers. his adduntur.*

IDEM, universis & singulis locorum ordinariis dominii Venetorum.

In strigas & sortilegos, ut contra hæreticos vehementer suspectos proceda solet, quia ea perpetrant, qua manifestè sapiunt hæresim.

CAP. VI.

HOnestis petentium votis libenter annuimus, eaque favoribus persequimur opportunis. Aliàs ad petitionem dilectorum filiorum, nobilium virorum Ducis & Dominii Venetorum, cum in Brixiensi & Bergomensi civitatibus & diœcesibus quoddam hominum genus pernicioſissimum ac damnatissimum, labe hæreticâ, per quam susceptro renunciabatur baptismatis sacramento, Dominum abnegabant, & satanæ, cujus consilio seducebantur, corpora & animas conferebant, & ut illi rem gratam facerent, in necandis infantibns passim studebant, & alia maleficia & sortilegia exercere non verebantur, quod ita factum esse videbatur, ut ad eorum errorem extirpandum opportuna adhiberentur remedia. Volentes etiam ejusdem genetis nonnullos indicibili pœnâ obstinatè vitam potius perfidè amittere, quàm errorem suum cognoscere maluisse, & propterea de rigoroso nimium (ut dicebatur) vestri ordinariorum contra tales processu dubitantes, venerabilem fratrem Episcopum Polensem nostrum & Apostolicæ sedis apud eosdem Ducem & Dominum, Nuncium vobis adjungendum duximus, cum facultate, per se vel alium, seu alios processas per vos habitos, seu factos examinandi, & revidendi: & si vos Inquisitores processus ritè & rectè, ac juxta formam juris habitos feciſſetis, contra tale hominum damnatorum genus unà vobiscum procedendi & inquirendi, necnon Procuratores & Advocatos, Scribas, cæterosque ad Inquisitionis præfatæ exercitium necessarios & opportunos, Officiales & Ministros cum competentibus salariis deputandi, & homines prædictos (quòd redire ad Ecclesiæ unitatem vellent) clementer suscipiendi, eisque pœnitentiam salutarem injungendi, & eos absolvendi etiam in utroque foro, & incorrigibiles condemnandi, & brachio seculari tradendi, cæteraq; quæ vos de jure vel consuetudine facere posſetis, & deberetis faciendi, exercendi, & exequendi, prout in literis desuper confectis continetur. Cùm igitur commissionis hujusmodi vigore præfatus nuncius, venerabilem fratrem, Episcopum Justinopolitanum, in partibus illis commorantem, ad præmissa unà vobiscum pertractanda & exequenda subdelegaverit, vosque & ipse subdelegatus in valle Communica Brixiensis diœcesis, ubi maximè hujusmodi damnati generis homines vigent & pullulant, processeritis, ac nonnullos culpabiles repertos, & curiæ seculari tradendos, necnon jam condemnatos habueritis, videtur quòd per Venetorum collegium Prætori Brixiensi mandatum fuerit, ne sententias hujusmodi exequeretur, & vobis, & eidem subdelegato, ne ad executionem illarum procederetis, inhiberet, prout inhibitum fuit: ac expensas & salaria pro hujusmodi inquisitionis negotio necessaria submoveret, & retraheret: necnon processus contra culpabiles prædictos habitos & factos eis transmitteret, seu transmitti faceret: & quod deterius est, subdelegatum prædictum ad coram eis in civitate Venetiarum comparendum cogeret & compelleret, prout coactus & compulsus fuit. Et quia propter dictas literas, in quibus dictus nuncius adjunctus fuit, ab aliquibus hæsitatur, a propter hoc facultas vestra diminuta existat, ita quòd (prout ante duas hujusmodi literas potuisſetis) procedere non possitis, indecensque, & contra juris & sacrorum canonum dispositionem, ac Ecclesiasticam libertatem existat, laicos de personis & causis Ecclesiasticis se intromittere, nullamque injunctam à nobis executionem adimplere, nisi processibus, ac sontentiis per eos visis & examinatis, ac si ipsi in clericos, causasque Ecclesiasticas, superioritatem & jurisdictionem haberent: cùm tamen in clericos causasque hujusmodi laicis nulla facultas attributa sit, quos obsequendi & exequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, propter quod inter Christi fideles non modicum surgit scandalum. Nos igitur, ne quod ad salutem animarum, & dictarum causarum faciliorem expeditionem introductum est, in damnum & percellationem convertatur; & propterea ob diuturnitatem temporis, infelices animæ hujusmodi peccatis magis graventur, & ad omne circa hoc dubium tollendum, vos, prout ante datas dictas literas, de jure & consuetudine seu privilegio procedere poteratis, necnon etiam contra maleficos & sortilegos, ac à fide apostatantes, prout criminis postulaverit qualitas, procedere posſe & debere, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium decernimus & declaramus, vobis committentes & mandantes, ut eosdem Venetos, & illorum Ducem, ac officiales suos, ne ipsi ulteriùs in hujusmodi causis se intromittant, sed quòd injunctas sibi executiones, & fortè injungendas, postquam requisiti fuerint, sine aliqua processuum, per dictos Ecclesiasticos Judices factorum visione, vel examinatione, promptè exequantur, moneatis & hortemini. Et si hoc facere neglexerint, vel recusaverint, vos eos per censuras Ecclesiasticas, & alia juris opportuna remedia, appellatione postpositâ, compellatis. Datum Romæ 15. Februarii, 1521.

TITULUS XII.

DE TESTIBUS.

PIUS QUINTUS.

Perjurii & falsi rei habentur, qui in causis civilibus aut criminalibus dicta testium sine Judicis auctoritate detegunt.

LIcèt contra Notarios, qui in causis, tam criminalibus, quàm civilibus, dicta testium, aut reorum responsiones absque Judicis decreto partibus patefaciunt, multæ constitutiones editæ sint, eosque tanquam falsi reos, & infames, ac perjuros puniri debere statutum sit, nihilominùs, quia *a* magis timetur, quod sæpiùs cavetur, & ut in futurum timore pœnæ, si non Dei timore arceantur, omnes & singulas censuras & pœnas, contra eos, qui talia deliquerint latas, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium approbamus, confirmamus, & innovamus, nec de earum rigore, propter illarum forsan inobservantiam, aut prædecessorum nostrorum, & etiam nostram, ac officialium, & ministrorum eorundem, & nostrorum tolerantiam, quicquam relaxatum aut remissum esse, ac easdem in suo pristino robore & vigore permanere decernimus & declaramus. Et ut pœnarum certitudo omnibus hìc in alma urbe nostrâ innotescat, statuimus, decernimus, & declaramus, omnes & singulos Notarios, tam principales, quàm substitutos, executores quoque, ac carcerum custodes, cæterosque, quibus tam vigore sui officii, quàm aliàs quomodocunq; reos, dum in carceribus secretis detinentur, facultas alloquendi in conceditur, qui reorum *b* responsiones, ac testium in dictis causis depositiones propalare, in totum vel in parte, dicto aut facto, quibusvis personis, cujuscunque conditionis, prærogativæ, & dignitatis, tam Mundanæ, quàm Ecclesiasticæ existant, absque Judicis, coram quo causa vertitur, & Procuratoris fiscalis licentia, ausi fuerint, aut eisdem reis & testibus, donec in secretis retinentur, etiam quarumvis personarum, ut suprà, quomodolibet qualifi-

a *Magis timetur quod sapiùs cavetur.* b *Reorum responsiones, & testium depositiones non debent publicari.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

catarum, vel nomine eorundem reorum & testium, vel aliis, etiam extra carceres existentium, nomine eorundem carceratorum, nuncium, epistolam, literas, vel (ut vulgò dicitur) ambasciatas ferre, absque ejusdem Judicis & Procuratoris fiscalis licentiâ, ultra pœnas eis à jure vel statuto inflictas, pœnam relegationis in perpetuum, vel ad tempus ad triremes, & si qualitas facti id exegerit, & Judici videbitur, etiam ultimi supplicii, incurrere & puniri debere præcipimus & mandamus, sicque per quoscunque Judices, quâvis auctoritate fungentes, puniri & condemnari, & non aliter, declaramus. Rom. 33. Jul. 1568.

TITULUS XIV.

DE MONETARUM TONSORIBUS.

PIUS V.

Ultimo supplicio pœnâ afficiuntur aureæ & argenteæ monetæ tonsores.

CUm nil magis humanæ vitæ commercio sit necessarium, quàm pecuniarum usus, quæ hominibus uncta humano victui necessaria præbent: decet Romanum Pontificem ad ea libenter intendere, per quæ pecuniæ ipsæ non solùm non adulterentur, verùm etiam in primævo illarum statu ab omnibus illæsæ conserventur. Quod, & si cunctis in locis, præcipuè tamen in hac alma urbe nostra, quam gloriosi Apostolorum Principes martyrio suo consecrârunt, & ad quam, veluti communem omnium matrem, gentes undequaque concurrunt, singulisque aliis dominiis, terris, & locis, nobis & sedi Apostolicæ mediatè vel immediatè subjectis, curandum est, ut & ad illam venientibus vitiorum exempla non proponantur, & quibusvis peccandi materies succidatur. Attendentes itaque, quòd licèt monetarum aurearum tonsoribus ultimi supplicii de jure sit inflicta pœna, argenteas tamen monetas tondentibus satis minor pœna imposita sit. Ac animo revolventes quàm par sit utriusque delictum, cùm ii, qui argenteas minuunt, nulla alia de causa ab aurearum mutilatione, nisi ob earum defectum, subsistant, ac propterea eodem juris rigore, in utroque sæviendum esse, æquum reputantes. Motu simili, &c. hâc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione statuimus, eos, qui argenteas tondent monetas, ultimi supplicii, & eâ, quâ aureorum tonsores hactenus puniti sunt, & de jure puniri debent, pœnâ puniendos esse, & ita ab omnibus, quibus Judicis officium, non tam in alma urbe nostra, quàm alibi in toto statu Ecclesiastico commissum est, quovis nomine censeantur, & quâvis auctoritate præfulgeant, injunctum est, puniri volumus & mandamus. Districtiùs inhibentes, singulis terrarum, locorum, & civitatum dominis in temporalibus, ne Judices præfatos, in præmissis hoc modo sævientes, sub excommunicationis, &c. impedire, molestare, vel inquietare audeant, vel præsumant.

TITULUS XV.

DE LENONIBUS.

PAULUS IV.

Lenonum sordidum & turpe lucrum ex prostitutione virginum averradentium pœna.

LEnones & lenæ, circa prostitutionem masculorum versantes, & cum eis circa prostitutionem ipsam agentes, vel consentientes, necnon lenones & lenæ, puellam, seu aliam juvenculam invitam assumentes & ad necessitatem nutrientes, ac postmodum prostituentes, & lucrum ex ejus prostitutione captantes, quoquot fuerint, ultimo supplicio afficiantur. Hi verò, qui corrupto comite stuprum puero suaserint, aut puellam virginem super violatione ejus pudicitiæ interpellaverint, seu ad hoc ei quicquam donaverint, vel precium, ut id assequerentur, dederint, aut domum ad hoc eis commodaverint, seu quicquid aliud ad effectum præmissorum fecerint, flagitio perfecto, capitali pœnâ plectantur; eo autem imperfecto, in aliquam insulam deportentur, & inibi perpetuò relegentur, & qui in præmissis comites corrupti fuerint, eisdem pœnis subjaceant. In cæteris verò casibus lenones & lenæ hujusmodi, qui de cætero lenocinii artem exercuerint, fustibus per urbem publicè cæsi, ab hac urbe perpetuò exulare cogantur. Et qui domos suas eisdem lenonibus vel lenis de cætero scienter locaverint, vel si ignorantes id fecerint, nisi postquam hoc eis notificatum fuerit, illos expulerint, domum sic locatam eo ipso amittant, & insuper pœnam mille scutorum auri ab eis auferendorum, & in pios usus convertendorum, ipso facto incurrant.

TITULUS XVI.

DE CONCUBINARIIS ET FORNICATORIBUS.

LEO X. in Concilio Lateranensi.

In publicos concubinarios animadvertere debent Synodorum provincialium ordinarii, ut omnis fornicationis spurcitia in laico & clericis extincta, legis divinæ auctoritas custodiatur.

CAP. I.

STatuimus, quòd quicunq; clericus, cujuscunq; conditionis, statûs, religionis, dignitatis, etiamsi Pontificalis, vel alterius præeminentiæ fuerit, qui post habitam præsentium *a* notitiam, quam habere præsumatur post duos menses, post earundem præsentium publicationem in Ecclesiis cathedralibus factam, quam ipsi diœcesani omnino facere teneantur, postquam præsentes ad eorum notitiam pervenerint, publicus concubinarius à perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum, trium mensium spatio sit ipso facto suspensus, quos suus superior in fabricam, vel aliam evidentem Ecclesiarum utilitatem, ex quibus ii fructus percipiuntur, convertat: necnon hujusmodi publicum concubinarium, ut primùm talem esse noverit, mox suus superior monere teneatur, ut infra brevissimum terminum concubinam dimittat, & si illam non dimiserit, vel dimissam seu aliam publicè resumpserit, jubemus ut ipsum omnibus suis beneficiis omninò privet. Et nihilominùs publici concubinarii, usquequò cum eis per suos superiores, post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestamq; vitæ emendationem fuerit dispensatum, ad susceptionem quorumcunq; honorum, dignitatum, beneficiorum, officiorumvé sint inhabiles: qui si post dispensationem residuo vomitu ad hujusmodi publicum concubinatum redierint, sine spe alicujus dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant: quodque si hi, ad quos talium correctio pertinet, eos, ut prædictum est, punire neglexerint, eorum superiores, tam in ipsos de neglectu, quàm illos pro concubinatu, modis omnibus dignâ punitione animadvertant *b*, in Conciliis etiam provincialibus, & synodalibus adversùs tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per suspensionem à collatione beneficiorum, vel aliâ conoignâ pœnâ severiter procedatur: & si ii, quorum destitutio ad nos & sedem prædictam spectat, per concilia provincilia aut superiores, propter concubinatum publi-

a Concilium Tridentinum idem justit sess. 25. cap. 14. clericis concubinariis beneficiorum privationem & excommunicationem indicens. b Eisdem fermè pœnis in concubinarios animadvertit Concil. Rhemens. sub Eugenio II. cap. 2. in 3. Tom. Concil pag. 558. & apertius in Concilio Oxonien. cap. 16. forte. 3. Tom. Concil. pag. 764. in Basiliensi sess. 20. 4. Tom. Conciliorum.

cum

eum reperiantur privatione digni, statim cum processu inquisitionis ad nos deferantur, eadem diligentia & inquisitio, in quibuscunque generalibus capitulis, etiam provincialibus, quoad eos servetur, pœnis aliis contra prædictos, & alios publicos concubinarios jure statutis, in suo robore permansuris.

Publici autem intelligendi sunt, non solùm ii, quorum concubinatus per sententiam, aut confessionem in jure factam, seu per rei evidentiam, quæ nullâ possit tergiversatione celari, notorius est, sed etiam, qui mulierem de incontinentia suspectam & diffamatam tenent, & per suum superiorem admoniti, ipsam cum affectu non dimittunt. Quia verò in quibusdam regionibus nonnulli jurisdictionem Ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæstus à concubinariis percipere non erubescunt, patientes eos in tali fœditate sordescere, sub pœna maledictionis æternæ præcipimus, ne deinceps sub pacto, compositione, aut spe alterius quæstûs, talia quovismodo tolerent, aut dissimulent, alioquin ultra præmissam negligentiæ pœnam duplum ejus, quod propterea acceperint, restituere, & ad pios usus omninò convertere teneantur, & compellantur. Ipsas autem concubinas aut suspectas Prælati omnibus modis curent, à suis subditis, per auxilium, & brachii secularis invocationem, si opus fuerit, penitùs arcere, qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos apud patres suos cohabitare non permittant. Jubemus insuper, quòd in prædictis Synodis & capitulis præmissa publicentur, & ut quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionem moneant, diligenter injungimus. Præterea omnibus secularibus viris, etiam si Regali præfulgeant dignitate, ne ullum qualecunque inferant impedimentum, quocunque quæsito colore, Prælatis, qui ratione officii sui adversùs subditos suos pro hujusmodi concubinatu, & aliis casibus sibi à jure permissis, procedunt. Et cùm omne fornicationis crimen *a* lege divinâ prohibitum sit, & sub pœna peccati mortalis necessariò evitandum, monemus omnes laicos, tam uxoratos, quàm solutos, ut similiter à concubinatu abstineant: nimis enim reprehensibilis est, qui uxorem habet, & ad aliam uxorem seu mulierem accedit: qui verò solutus est, si continere nolit, juxta Apostoli consilium, uxorem ducat: pro hujusmodi autem divini observantia præcepti, hi ad quos pertinet, tam salutaribus monitis, quàm aliis canonicis remediis, omni studio laborent. Rom. 14. Cal. Jan. 1516.

PIUS QUINTUS.

In Sodomitas & concubinarios.

CAP. II.

SI quis crimen nefandum contra naturam, propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ, perpetraverit, Curiæ seculari puniendus tradatur, & si clericus fuerit, omnibus ordinibus degradatus simili pœnæ subjiciatur.

Monemus præterea omnes locorum ordinarios, & in virtute sanctæ obedientiæ eis præcipimus, ut statuta Tridentini *c* Conc. contra concubinarios, tam clericos, quàm laicos, edita distinctè faciant observari, reddituri Deo ac nobis, si id omiserint, rationem. Rom. 6. Cal. Apr. 1566.

TITULUS XVII.

DE DUELLO ET DUELLUM PERMITTENTIBUS.

JULIUS SECUNDUS.

Pugnantes in duello, & duellum permittentibus, quâcunque causâ, etiam juratâ, excommunicantur, eoq; sepultura in loco sacro denegatur.

a Deuter. 23. Tob. 4. 1. Corinth. 6. Ephes. 5. Gal. 5. Athor. 15. Matth. 15. Mar. 7. b Non potest hac res magnitudine scelerum enarrari. Lact. lib. 6. cap. 23. c Concil. Trident. sess. 24. de reform. matrim. cap. 8.

CAP. I.

REgis pacifici, qui regnat in cœlis, licet insufficientibus meritis, vices gerentes in terris, cunctorum fidelium statui, prout ex susceptæ servitutis tenemur officio, indefessâ solertiâ intendentes, ac animarum periculis obviare cupientes, ad ea, per quæ ubique, præsertim in terris Romanę Ecclesiæ sponsæ nostræ subjectis, inter fideles eosdem, cædes, rixæ, & contentiones cessent, scandalorum tollantur fomenta, pax & concordia vigeant, prosperisq; eorum successibus consulatur, opportunæ provisionis operam impendimus, prout in Domino confpicimus salubriter expedire. Sanè, non sine maxima animi nostri perturbatione accepimus, quòd nonnulli fidelium prædictorum, inimico humani generis instigante, & aliquibus causis occurrentibus, & plerumq; minimis & inhonestis ac levibus verbis ad contumelias, contentiones, & diffidationes devenientes, ut alter alterius sanguine satietur, ad temporales Principes & dominos, maximè civitatum, terrarum, & locorum sedi Apostolicæ subjectorum confugiunt, ut eis locum tutũ, sive campum ad duellum seu pugnandum assignent. Et quamvis a Principes, & domini præfati duellum sive pugnam eis dissuadere & prohibere deberent, tamen plerunque locum aut campum tutum hujusmodi assignant, malevolumq; altercantium propositum ad executionem augent, magisque uni, quàm alteri favent, ex quo hominum mortes repentinæ, & nisi divinâ gratiâ præveniantur, animarum perditiones, mutilationes, & vulnera, inter astantesq; pugnantiũ amicos, odia & altercationes, & ex uno inconvenienti plura oriuntur, in ipsorum fidelium animarum & corporum periculum, generisque humani præfati jacturam, pernicioſum exemplum, & scandalum plurimorum. Nos igitur, qui fidelium prædictorum tranquillitatem & pacem sinceris desideriis exoptamus, saluberrimis Christianæ religionis documentis & exemplis, Deum tentandum non esse, præmoniti, Salvatorisque Domini nostri Jesu Christi, qui Petro Apostolorum Principi, ut gladium mitteret in vaginam, mandavit, præceptis edocti, attendentes hominem homini, inter quos cognationem quandam natura constituit, insidiari nefas, & gladiatoria munera & pugnationes hujusmodi vulgares à religionis nostræ pietate damnari, cruentaque spectacula à sacris canonibus, & imperialibus legibus inhibita & improbata, sicq; pugnantes infamiâ notari, & diversis pœnis puniri, & cum omni tempore, potissimum tamen in ocio civili, & domestica quiete publica, detestanda esse, motu proprio, non ad alicujus super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & ex certa scientia, hâc in perpetuum valiturâ constitutione, duellorum & gladiatorum hujusmodi usum damnamus & improbamus, & in terris Rom. Ecclesiæ mediatè & immediatè subjectis, per quoscunque, quâvis auctoritate & potestate ac nobilitate fulgentibus, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, è quacunque causa, etiam à legibus permissa, fieri omninò prohibemus. Dictosq; pugiles taliter pugnantes, ubiq; impunè capi posse & puniri pro homicidio vel vulnere, juxta juris communis dispositionem, nullâ eis consuetudine suffragante, statuimus, corporaq; in duello in terris Eccl. mediatè vel immediatè subjectis facto morientiũ, in sacro sepeliri prohibentes. Rom. 5. Cal. Aug. 1505.

LEO X.

Duelli auctores proscriptione bonorum, spectatores excommunicatione & multâ pecuniariâ plectantur.

CAP. II.

QUam Deo & hominibus abominabiles viri pugnantes in duello existant, & omnium in ore versatur, & di-

a Concil. Trident. decreto sess. 25. cap. 19. Principes duellum permittentes excommunicantur, & committentes illud & patroni, consultores, spectatores excommunicantur & sunt infames, & proscriptione bonorum multantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vina humanaque jura detestantur: nec immeritò, cùm non solùm corporum, sed etiam eorum animarum, pro quibus Salvator noster Jesus Christus Dei filius mortem subiit temporalem, grave detrimentum afferre noscantur. Ad reprimendum igitur talium nefarios ausus, plurimùm conferre censentes, eos, qui hujusmodi scelus detestabile quidem, & canonicâ *a.* civilique lege prohibitum, patrare non expavescunt, graviter fore puniendos: ac ea, quæ ad compescendum similes vetitos conatus, à Rom. Pont. prædecessoribus nostris, statuta fuerunt, ut eò firmiùs observentur, quò sæpiùs fuerint auctoritate Apostolicâ communita, approbemus, & novo munimine roboremus, & si qua ad perterrendum animos audaces meliora sint, eis adjiciamus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire. Adjicientes, & eâdem auctoritate Apostolicâ statuentes, quòd pugnantes ipsi, non solùm pœnis prædictis subjaceant, sed eorum memoria perpetuò damnata sit, ac bona proscripta sint, & Cameræ nostræ Apostolicæ confiscata, eo ipso. Duces, Barones, Comites, Marchiones, & domini temporales, vicarii, feudatarii, armorum Capitanei, Communitates quoque civitatum, terrarum & locorum eidem Rom. Ecclesiæ mediatè vel immediatè subjectorum, campum ad pugnandum præstantes, non solùm pœnas prædictas incurrant, sed ab omni jure, quod in locis & territoriis suis obtinent, ipso facto cadant, illudque ad Cameram præfatam devolvatur, & devolutum esse censeatur, absque alia declaratione desuper facienda. Qui verò ad talia cruenta spectacula videnda convenerint, si nobiles, quingentorum, si mediocris fortunæ, centum, si verò ignobiles, quingentorum, si mediocris fortunæ, centum, si verò ignobiles, viginti quinque ducatorum, necnon excommunicationis & perpetuæ maledictionis pœnam incurrant, ac locus ipse Ecclesiastico subjaceat interdicto. Et insuper omnia & singula, tam per Julium prædecessorem statuta, & ut præfertur, per nos confirmata, & illis adjecta, perpetuæ firmitatis robur obtinere, ac inviolabiliter observari debere decernimus. Romæ 10. Cal. Aug. 1519.

TITULUS XVIII.

DE TAURORUM ET ALIORUM ANIMALIUM AGITATIONE ET PUGNA.

PIUS V.

Ferocia & cruenta quacunque spectacula, in quibus tauri & saviores alia fera introducuntur, & ad pugnam inducta, sed plerunque exitialem hominibus, congrediuntur, prohibentur.

DE salute gregis Dominici nostræ curæ divinâ dispensatione crediti, prout ex debito pastoralis officii astringimur, solicitè cogitantes, fideles cunctos gregis ejusdem ab imminentibus corporum periculis, etiam animarum pernicie, perpetuò arcere studemus. Sanè, licèt detestabilis duellorum usus à diabolo introductus, ut cruentâ corporum morte animarum etiam perniciem lucretur, ex decreto Concilii Tridentini prohibitus fuerit, nihilominùs adhuc in plerisque civi-

a *Jure Pontificio & civili penitùs interdicta sunt duella. And. const. monomachiam. q. 5. & c. 1. de cleric. pugn. in duello. & c. 1. & l. 2. de purg. vulg. & per Jas. l. ex hoc jure. ff. de justitia & jure.*

ratibus, & aliis locis, quamplurimi ad ostentationem virium suarum & audaciæ, in publicis privatisque spectaculis, cum tauris & aliis seris bestiis congredi non cessant, unde etiam hominum mortes, membrorum mutilationes, animarumque pericula frequenter oriuntur. Nos igitur considerantes, hæc spectacula, ubi tauri & feræ *a* in circo vel foro agitantur, à pietate & charitate Christiana aliena esse, ac volentes hæc cruenta turpiaque dæmonum, & non hominum spectacula aboleri, & animarum saluti, quantum cum Deo possumus, providere, omnibus & singulis Principibus Christianis, quàcunque tam Ecclesiasticâ, quàm Mundanâ, etiam Imperiali, Regiâ, vel quâvis aliâ dignitate fulgentibus, quovis nomine nuncupentur, vel quibusvis Communitatibus & Rebuspublicis, hâc perpetuò nostrâ constitutione valiturâ, sub excommunicationis & anathematis pœnis ipso facto incurrendis prohibemus & interdicimus, ne in suis provinciis, civitatibus, terris, oppidis & locis, hujusmodi spectacula, ubi taurorum aliarumque ferarum bestiarum agitationes exercentur, fieri permittant, Militibus quoque cæterisque aliis personis, ne cum tauris & aliis bestiis in præfatis spectaculis, ipsi, tam pedestres, quàm equestres congredi audeant, interdicimus. Quòd si quis eorum ibi mortuus fuerit, Ecclesiasticâ careat sepulturâ. Clericis quoque tam regularibus, quàm secularibus beneficia Ecclesiastica obtinentibus, vel in sacris ordinibus constitutis, sub excommunicationis pœna, ne eisdem spectaculis intersint, similiter prohibemus. Omnesque obligationes, juramenta & vota, à quibusvis personis, Universitate vel Collegio, de hujusmodi taurorum agitatione, etiam ut ipsi falsò arbitrantur, in honorem sanctorum, seu quarumvis Ecclesiasticarum solennitatum, & festivitatum, quæ divinis laudibus, spiritualibus gaudiis, piisque operibus non hujusmodi ludis celebrari & honorari debent, hactenus factas & facta, seu in futurum fienda, quæ & quas omninò prohibemus, cassamus & annullamus, ac pro cassis, nullis, & irritis haberi perpetuò decernimus atque declaramus. Mandamus autem omnibus Principibus, Comitibus, & Baronibus, sanctæ Rom. Ecclesiæ feudatariis sub pœna privationis feudorum, quæ ab ipsa Eccles. Rom. obtinent: Reliquos verò Principes Christianos, & terrarum dominos prædictos hortamur in Domino, & in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, ut pro divini nominis reverentia & honore, præmissa omnia in suis dominiis ac terris hujusmodi, exactissimè servari faciant, uberrimam ab ipso Deo mercedem tam boni operis *b* recepturi. Ac universis venerabilibus fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum ordinariis, in virtute sanctæ obedientiæ, seu obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, quatenùs in civitatibus, & diœcesibus propriis præsentes nostras literas sufficienter publicari faciant, & præmissa etiam sub pœnis & censuris Ecclesiasticis observari procurent.

a *Navarrus hanc extravagantem sive Pii V. constitutionem sic interpretatur, ut eam non extendi existimet ad illam agitationem taurorum, qua tali moderamine fit, ut cadibus & periculis non committetur, ab qua vitanda lata est lex. Cessante autem ratione & fine legis, cessat ejus dispositio, & quia juxta limites rationis legis debet restringi vel extendi lex. l. cum pater. §. dulcissimus. ff. de legat. 2. & quia ex proœmio legis solet causa legis conjici finalis. l. fin. ff. de har. instit. & c. quia propter. de elect.* b *Vide Metinam in instruct. confess. par. 1 fol. 150. §. 28. de ludis & Ludovic. Lopez. in conscien. instruct. par. 1. c. 70.*

FINIS QUINTI ET ULTIMI LIBRI
DECRETALIUM SEPTIMI.

INDEX

INDEX RERUM ET VERBORUM DIGNIORUM, OPERE HOC TOTO CONTENTORUM LOCUPLETISSIMUS.

A.

*A*Ejurantes hæresim & resipiscentes recipiuntur 181
Abolitio facultatum utcunque & quibuscunque concessarum 160
Abolitio sanctionis pragmaticæ per Ludovicum XI. Gallorum Regem promissa 127
Absentia à cura pastoralis residentiæ, dummodò ordinariorum consensu & auctoritate firmetur, in studiorum favorem excusatur, fol. 111
Absolutio illicitâ viâ adepta, irrita est, & nullius ponderis 192
Absolutio, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam potestatem non habet, momenti nullius est 156
Abusus pluralitatis beneficiorum ustatissimus extinguitur 35
Abusus quæstorum sublatus 144
Abusus regressuum & accessuum ante summum Pontificem sustulit Concilium Tridentinum, ne scilicet beneficia nepotarentur 42
Abusus regressuum & accessuum decreto Synodi Tridentinæ prorsus extinguitur 38
Abusus retinentium beneficia in confidentiam, detegitur, & extinguitur, pœnæ sanctæ metu 40
Abusus variis, qui in scia fede Apostolica committuntur 145
Accusatio, quæ auctorem suum non prodit, illegitima est 213
Actus, in quo electa est industria personæ, per alium perfici non potest 41
Ad propagandam fidem Christianam, novi orbis Insulæ concedentur Jurì & dominio Regis Catholici, Ferdinandi Arragon. 28
Ædes illius, qui Pontifex futurus est, diripiuntur, & insolenter, violentoque impetu à populo spoliantur, fol. 15
Æquitas legum sanctarum damnanda non est, si malitia humana labefactetur 12
Ætas annorum triginta requiritur ad Episcopatum obtinendum, fol. 14
Ætas ordinandorum 20
Ætas tredecim annorum sufficit ad canonicatum in Ecclesia cathedrali vel collegiata adipiscendum, fol. 13
Ætatem eorum, qui monasteriis præesse, ibidemque sacramenta administrare debeant, qualem esse oporteat 162
Affinitas 164
Aleatores 202
Alexandria Ægypti civitas, ab Alexandro, postquam vicisset Ægyptium, condita prope ostium Nili, quod Canopicon vocatur, fol. 176
Alienatio bonorum Ecclesiasticorum, in quibus casibus licita sit 27
Alienatio bonorum Ecclesiasticorum, Pontifice summo non consulto, & necessitate non urgente, nulla est, fol. 21
Alienatio bonorum Ecclesiasticorum ex causa majoris utilitatis valet, si quippe Ecclesia utiliori & meliori re quapiam recompensetur, fol. 26
Alienatio rerum Ecclesiasticarum certis causis necessitatis urgentibus conceditur 22
Alienationes contra formam à Paulo II. præscriptam factæ, revocantur ibid.
Alienationes rerum Ecclesiasticarum duo copulativè respiciunt, solennitatem scilicet, caussamque justam alienandi 23
Allegatio novæ offensæ in causis pacis & treugæ irrita est 140
Amissio fructuum, ob neglectas horas canonicas, pro rata temporis præteriti officii, perenditur, fol. 57
Ampliatio constitutionum in non solventes annatas editarum 74
Animadversio Inquisitorum fidei, in Judæorum blasphemias, & flagitiosam vivendi consuetudinem, fol. 172
Animadvertendum est in eos, qui curam valetudinis fidei Christianæ hostibus, utpote Judæis, confidunt, fol. 125
Animæ in purgatorio detentæ fidelium precibus juvantur 124
Annata introducta fuit ad subventionem Papæ & Cardinalium indigentium 80
Annatæ 72
Annatæ non debentur Cameræ Apostol. nec exiguntur de beneficiorum pensionibus, annuum valorem XXIV. ducatorum non excedentibus 73
Annatæ solvi debent singulis XV. annis Cameræ Apostolicæ, de beneficiis & monasteriis unitis de cætero non vacantibus 75
Annus datur ad prosequendum & finiendum appellationem: potest tamen Judex terminum restringere respectu prosecutionis, quia hoc concernit jus partis, licèt prosecutio debeat fieri coram superiore, fol. 92
Apostasia irregularitatis est, non autem fidei ipsius 118
Apostasia religionis, causarum, ob quas liberi à parentibus exhæredari possunt, una est 169
Appellatio à decretis ordinariorum ante sententiam diffinitivam, & ubi agitur de morum & disciplinæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciplinæ Ecclesiast. reparatione, prohibetur 92
Appellatio à fructuum liquidatione, unica conceditur ibid.
Appellatio ab excessu taxæ semel tantùm conceditur ibid.
Appellatio, quâ à minore ad majorem appellatur, rata habenda est, fol. 89
Appellatio, quæ fit à Concilio ad Papam licita est, & non contrà, pag. 89
Appellationes & provocationes à summo Pontifice ad Concilium futurum, inanes, schismaticæ & erroneæ sunt ibid.
Arma Saracenis deferenda non sunt, fol. 175
Arma Saracenis in casibus quibusdam per Christianos licitè possunt deferri ibid.
Ars typographiæ primùm apud Germanos inventa & excultà est, summoque in pretio haberi cœpit an. M CCC XL. vel, ut alii volunt, M CCC LII. industriâ Ioannis Guttenbergii, & Petri Schefferi fol. 195
Asserere, animam rationalem esse mortalem, profanum est, & hominum, ventrem pro Deo habentium, fol. 186
Assertio fidei & religionis Christianæ defenditur adversus Græcorum errores, de processione Spiritûs Sancti à Patre & Filio, & de reliquis doctrinæ catholicæ capitibus 2
Aucupari Pontificiam dignitatem pollicitationibus & emendicatis suffragiis Conciliorum Oecumenicorum ratione prohibitum 218
Authores duelli proscriptione bonorum multantur 234.
Auctores libellorum famosorum infames esse jussi, ad triremes damnantur 200
Auctores librorum famosorum virulentissimis injuriis alienæ famæ clàm detrahentes, & qui eos publicaverint, dolorè malo retinuerint, pœnis jure constitutis subjacent 199
Auctoritas Comitum Palatinorum in promotione Doctorum & legitimatione hodiè restricta est, fol. 121
Auctoritas Petri successoris semper requiritur, ita ut illa Concilia legitima sint, quæ illius consensu celebrantur, & celebrata confirmantur 131
Auctoritas Pontificis summi quanta sit 126.

B.

Bannitî 204
Banniti in finibus locorum, extra quos relegati sunt, capi possunt, fol. 211
Bannitî ob homicidium, appellare nequeunt 206
Bannitus ad civitatem reverti non potest, nisi per Principem 210
Baptismus unus est in peccatorum remissionem 123
Beneficia cauponanda non sunt, fol. 222
Beneficia conferri debent, sine pacti cujuscunque aut favoris conditione ibid.
Beneficia in confidentiam, hoc est, certa Simoniacæ pravitatis specie collata, quibusdam, aut ipso jure incapacibus, vel nondum ad huc natis, vacant, eorumque dispositio sedi Apostolicæ reservatur, 37
Beneficia meritis non ambitu comparanda sunt 54.
Beneficia purè & sincerè conferri debent, hoc est, absque pacto aliquo, conventione vel conditione, quibus Simoniæ vitium inducitur, fol. 224.
Beneficia reservantur sedi Apostol. omnia, propter crimen hæresis vacantia 47
Beneficia sedi Apostolicæ reservata quovis modo vacantia & vacatura, semper manent affecta, & summi Pontificis dispositioni subdita 44.
Beneficii cujuscunque impetratio, quæ suppositam dolo malo in examine prodit personam, & conditione quâpiam paciscitur quæstûs aut privati lucri gratiâ, est falsa, est & irrita 33
Beneficiis curatis & parochialibus præsidere tenentur, quibus credita est animarum cura, aut privilegia collata in gratiam pastoralis residentiæ amittunt, & pœnis canonicis subjicinatur 113
Beneficiorum aut dignitatum, tam regularium quàm secularium administrationem, neglectâ expeditione literarum Apostolic. aut illis non expediis suscipere, fraudis est restitutioni fructuum obnoxiæ fol. 54
Beneficium sequestratur, simulatque super eo interdicto retinendæ possessionis litigatur, ideò, ne partes litigantes variis litium anfractibus involvantur 86
Blasphemi 202
Blasphemia est, cum quadam probrosa irreligiositate convitiosorum jaculata in alium maledictio: aut, est divini vel humani nominis diminutio, jurando, vel exprobanda facta ibid.
Bona clericorum omnia per negotiationem illicitam acquisita, tempore obitûs ipsorum inconsumpta manentia ad S. R. E. pertinent, fol. 120
Bona cultui divino dicata nullius dispositioni, quoad eorum dominium, subjecta sunt 117
Bonæ Ecclesiæ dilapidari non debent, quippe quæ pauperum sint, fol. 102
Bona Ecclesiastica, sine indultu Apostolico, ultimo voluntatis arbitrio non relinquuntur 104.
Bona Prælatorum sine facultate testandi decedentium, ad reverendæ Cameræ Apostolic. fiscum pertinent fol. 115
Bona regularium extra claustra degentium, nomine spoliorum continentur, & fisco Cameræ Apostol. adjudicantur, vero velut & proprio hæredi 118
Bona Romanæ Ecclesiæ & Cameræ Apostolicæ alienata, in illius damnum, aut sine paris valoris recompensa, vel necessitate, seu evidenti utilitate, pro non alienatis habenda & restituenda, fol. 25
Bonorum Ecclesiasticorum alienatio, inconsulto summo Pontifice, & necessitate non urgente, nulla est, fol. 21
Bonorum immobilium Gallicanæ Ecclesiæ alienatio permittitur, in subsidium belli ad exirpandas hæreses 27.

C.

Cædes Deo quàm maximè invisa est 207
Calendæ Octobris perpetuò solennes festi Rosarii beatæ virginis, ob devictam classem Solimi Turcarum Imperatoris in sinus Corinthiac. apud Naupactum 136
Cambium est commutatio rerum ad res, sive pecuniæ ad pecuniam, fol. 97
Cambium illicitum prohibitum & licitum declaratum ibid.
Canones Conciliorum interpretantur & confirmantur Pontificis maximi declaratione 131
Canonici forum ordinariorum subterfugienter, privilegio exemptionis abutuntur 23
Capitula constitutionis contra Patarenos edita, per Fredericum Illustrem virum, Romanorum Imperatorem semper Augustum, Hierusal. & Siciliæ Regem 179
Capitvitas Ægyptiaca, quam sub Pharaone Iudæi post mortem Iosephi pertulerunt, & peregrinatio 167
Cardinales doctrinâ & morum splendore conspicui esse debent, quòd sint veluti consiliarii prudentissimi ejus, cui vices suas in terris credidit Christus, ut de rebus arduis, cùm opus fuerit, exactè consultent 18
Cardinales, qui sedi Apostolicæ & communi omnium Christi fidelium Patri assident præclaris virtutibus, & integris moribus illustres esse debent 17
Cardinalis creatio non priùs rata & valida habetur, quàm Cardinalatûs insignia acceperint fol. 14
Casus tres sunt, propter quos bona Ecclesiastica alienare licitum est 27
Catechesis & fides institutionis sedula cura adhibeatur ab Episcopis in Iudæorum conversionem, ubi hujus dispersæ gentis Synagogæ colliguntur 174
Cauponatio beneficiorum prohibetur 222
Caussa jus patronatûs concedendi legitima, quæ sit 82
Caussæ apostatarum ad decisionem Apostol. evocantur 155
Caussæ beneficiorum in confidentiam collocatorum, sedi Apostolicæ discutiendæ reservantur 38
Caussæ clericorum sive Ecclesiasticorum in foro jurisdictionis ordinariæ decidi debent 57
Caussæ erronum & apostatarum monachorum ad sedem Apost. evocantur 155
Celebratio Missarum 132
Celebratio sacramenti eucharistiæ ibid.
Census est rei immobilis fructiferæ in pecunia numerata contractus, nec super fructib. census augeri vel creari potest, cujus pretium semel constitutum immobile permanet 98
Censûs vox significationes varias habet ibid.
Cessio bonorum 93
Cessio bonorum quibus concedatur, fol. 95
Christi passio est velut labrum, ex quo omnia bona effluunt, indulgentiarum quoque & gratiarum dona constituunt, quamobrem gratis expediantur, nec pretio mercentur 143
Christiani cum Iudæis conversari non debent 171
Christiani temporibus Iulii II. discriminibus variis pressi fuerunt, fol. 208
Christus crucifixus pro nobis, passus, mortuus, sepultus, resurrexit die tertiâ secundùm scripturas, fol. 123
Christus Deus de Deo, ut lumen de lumine ibid.
Christus genitus, non factus ibid.
Christus, in cœlum sublatus altissimum, sedet ad patris dexteram, usque dum reverratur ad judicium vivorum & mortuorum, fol. 123
Christus incarnatus est de Spiritu Sancto ibid.
Christus natus ex Maria virgine ibid.
Christus pastor sanguine proprio gregem perditum redemit 114
Christus patri consubstantialis 123
Christus pro nobis homo factus, crucifixus est sub Pontio Pilato ibid.
Christus propter nos homines & salutem nostram de cœlis descendit ibid.
Civitates patrocinium & favorem ferentes homicidis, interdicto supponuntur Ecclesiastico 209
Clausuræ obstringuntur moniales, tacitè vel expressè religionem professæ, & earum receptiones ad ordinum clausuræ obligatione violata, irritæ sunt & inanes fol. 158
Clerici incantationibus & sortilegiis diditi perpetuò infames erunt, tum ab officiis depositi, in monasteria includendi sunt fol. 228
Clerici incontinentes, quâ pœnâ afficiendi 108
Clerici, locatâ operâ Vicarii ad beneficiorum exercendam curam, abesse possunt studiorum caussâ, fol. 111
Clerici modesto habitu incedentes, omnem luxûs ornatum fugient, sub pœna amissionis beneficiorum, quæ possident 107
Clerici nefandi criminis contra naturam rei, degradati, & clericali privilegio exauctorati, seculari jurisdictioni, pœnas easdem, quæ in laicos jure statutæ sunt, recipiunt tradentur 100
Clerici non priùs admittantur ad regimina Ecclesiarum & dignitatum, nec beneficiorum provemibus gaudeant, quin priùs residentiæ juramentum cum cautione præstiterint 111
Clerici non residentes in Ecclesia vel præbenda 108
Clerici non solùm internâ vitæ munditiâ, verùm etiam exteriùs decenti habitûs ornatu & modestia vitæ integritatem & gravitatem probent 106
Clerici seculares de bonis Ecclesiasticis Ecclesiæque intuitu acquisitis, testari prohibentur 104
Clerici, sub pœna suspensionis à divinis, Missæ sacrificium non celebrant vesperino tempore 133
Clerici uniuntur bona immobilia Ecclesiis, à quibus profecta fuerunt, relinquere 100
Clericorum bona omnia, per negotiationem illicitam quæsita, quæ tempore obitûs eorum remanent inconsumpta, pertinent ad Sac. R. Ecclesiam: consecuta quoque quâcunque viâ sacris canonibus prohibitâ, fol. 120
Clericis, in quibus causis coram judice laico conveniatur 60
Clericus omittens officium dicere, fructus perceptos Ecclesiæ restituere tenetur 56
Coadjutoriæ tolluntur, prohibeturque, ne his expeditiones Cameræ Apostolicæ suffragentur 42
Collationes Ecclesiarum parochialium, circa formam à Concilio Tridentino præscriptam factæ, nullius effectûs juris vè sunt 31
Communitates etiam pœnis eorum, qui latrones recipiunt, tenentur; siquidem & ipsi tales recipiant, fol. 212
Commutationis rerum ad res, sive pecuniæ ad pecunias (quam Cambium mercatorum vulgus vocat) illicitæ prohibitio, & lici-

Universidad de Deusto
Biblioteca

licitæ seu concessæ declaratio 97
Concessiones beneficiorum electivorum juris patronatûs, hactenus factæ, à primo anno Pontificatûs Innoc. VIII. qui Romæ coronatus fuit prid. Idus Septemb. M. CCCC. LXXXIV. revocantur 80
Concilia quorsum instituta 130
Concilii Tridentini decretum, de cognoscendis causis coram ordinariis locorum, Apostolicis rescriptis non obest 8
Concordata reservationum edidit Nicolaus V. in gratiam Germanorum anno M. CCCC. XLVII. die XIV. Calend. April. cum Frider. Imperatore, aliisque Ecclesiasticis & secularibus loci Principibus, fol. 48
Concubinarii privantur officiis, & inhabiles ad officia & beneficia declarantur 107
Concubinatus clericis interdictus, fol. 108
Condemnatus ob homicidium edicto regio, appellandi potestatem non habet 206
Confessi crimen, aut probatissimis indiciis quæstione torquendi, è carcere non relaxantur fisco inscio, etsi præstita fuerit cautio 82
Confessi in causis criminalibus, appellare non possunt 83
Confidentiarum casus, conjecturæ, & præsumptiones legitimæ, ad in talium abusuum reos pronunciandam sententiam 40
Confirmatio sine sacrilegio reiterari nequit 123
Consanguinitas 164
Conscii electionis Simoniacæ ad instar reorum læsæ majestatis tenentur 11
Consensus, qui præstari debet in beneficiorum resignantibus, quo pacto notetur & computetur in libris Cameræ Apost. 55
Constitutio in sicarios bannitos, latrones, & homicidas aquissima, & priorum Pontificum decreta confirmans 214
Constitutio Pii secundi in appellantes à sedis Apostolicæ sententiis ad Concilium futurum 89
Constitutiones Ecclesiasticæ non negligendæ catholicis 123
Constitutiones editæ contra Principes seculares, jurisdictionis Ecclesiasticæ libertatem impedientes, confirmantur & innovantur 63
Consuetudo turpis, cruenta & feracia spectandi, propensiores ad licentiam sumendam facit spectatores 236
Contrahens scienter matrimonium in gradu consanguinitatis vel affinitatis prohibito, vel cum moniali, excommunicatur ipso jure, & publicari debet & vitari, fol. 163
Contumaces, intra annum ad defensionem admittuntur, decreto Pii Quinti 84
Contumacia in criminalibus accusanda 83
Contumacia per quæ impedimenta excusetur 210
Contumacia purgari & excusari potest legitimo impedimento ibid.
Contumax damnatus, non auditur, nisi contumaciæ solutis expensis fol. 84
Idque observatur, tam in civilibus quàm criminalibus causis, fol. 84
Corpus Christi unà cum anima, imò cum divinitate etiam ipsa, in sacramento eucharistiæ vere, substantialiter, realiterque adesse credunt catholici 123
Creatio Cardinalis non prius rata & valida habetur, donec Cardinalatûs insignia acceperint 14
Credentes hæreticis sunt hæretici, receptatores & fautores hæreticorum, fol. 185
Cujuscunque facultatis Doctores & Professores, promoti sive promovendi, tam electi, quàm eligendi, ad officiorum exercitia non se ingerant, nisi prius solenne fidei professionis juramentum emiserint, fol. 122
Cultus religionis verâ pietate simulatâ tegi non vult 188

D.

De ambitu 217
De beneficiorum collatione & impetratione 30
De bonis Ecclesiæ alienandis, vel non, fol. 21
De Cardinalibus 14
De Comitibus Palatinis 121
De Conciliis 126
De concubinariis & fornicatoribus, fol. 232
De duello & duellum permittentibus, fol. 233
De falsis & falsum exponentibus, fol. 214
De his, qui infidelibus adversus Christianos auxiliantur 175
De Indulgentiis 143
De lenonibus 232
De Magistris & Doctoribus 122
De maleficis & incantatoribus 225
De monetarum tonsoribus 231
De matrimoniis & sponsalibus 161
De pensionibus 50
De rescriptis & mandatis Apostolicis, fol. 5
De Simoniacis 222
De Testibus 230
De summa Trinitate & fide catholica, fol. 1
De taurorum & aliorum animalium agitatione & pugna 235
Debitores alternativas vel dilationes obtinentes, teneri ferre birretum viride 95
Decimæ 147
Declaratio circa impedimenta cognationis spiritualis 165
Declarationes Concilii Tridentini circa impedimenta cognationis spiritualis, & affinitatis ex fornicatione, quoad matrimonia, post confirmationem Concilii contracta, & de cætero contrahenda, fol. 165
Decoctores fraudulenti & dolosi, luxu & imprudentia rem alienam dilapidantes, pro furibus & latronibus impunè grassantibus haberi debent, & ideò pœnâ ultimi supplicii plectentur, fol. 95
Decoctores supplicio ultimo afficiendi, fol. 96
Decreta Concilii non prius rata & firma habentur, quin eis accesserit Pontificis maximi confirmatio, cujus est, ea & indicere & declarare, tum sanctè interpretari. Idque unico Concilii Tridentini exemplo, ex antiquo Ecclesiasticæ jurisdictionis ritu probare licet 131
Decreta Conciliorum non nisi Pontificis auctoritate firma sunt, fol. 131
Decretum Concilii Tridentini, de causis cognoscendis coram ordinariis locorum, Apostolic. rescriptis non obest 8
Decretum sacræ Tridentinæ Synodi cavet, ne dignitates Ecclesiasticæ committantur iis, quorum vitæ integritas, & rerum anteactarum commendatio, futuræ frugis spem non dederit 112
Defensio condemnatorum in contumaciam

maciam, infra semestre exigi debet, fol. 83
Deo & hominibus exosi viri sanguinum, adversus quorum audaciam & ferocitatem peculiarem, constitutio à Pio II. edita probatur & confirmatur 206
Depositiones testium publicari non debent 230
Deus homicidia execratur 207
Deus unus, pater omnipotens, factor cœli & terræ, creditur à catholicis, fol. 123
Dies festi ab Apostolicis instituti, fol. 135
Dies festi, cur vacatione ab operibus carnalibus transigendi sint, fol. 135
Digniores electioni minùs dignorum reclamare possunt in Ecclesiis parochialibus, licita appellatione, fol. 32
Dignitates Ecclesiasticæ suffragiis humanis impetrari non debent, fol. 218
Diplomate, quod legitur Romæ die cœnæ Domini, singulis annis excommunicantur, qui executionem literarum Apostolicarum, aut aliarum expeditionum impedium, & ad gratias impetrandas accedentes prohibent. Ac etiam appellantes ad laicam potestatem, à gravamine vel fisura literarum earumdem executione 8
Disciplinæ regularis institutum semel professus extra solenne votum religionis, tribus substantialibus votis consilii Evangelici debet obligari, ut perpetuò liberiùs Deo famuletur 141
Dispensatio est determinatio superioris, quâ declarat, legem communem non esse in aliquo particulari casu servandam 142
Dispensatio indulgentiarum, summo Pontifici, Episcopis & aliis jurisdictionem commissam vel ordinariam habentibus, differenter tamen concredita est 143
Dispensatio non est pura declaratio, sed quædam juris relaxatio, fol. 142
Dispensationes 141
Dispensationes omnes de non residendo, tanquam injustæ exinguuntur, fol. 113
Dispositio beneficiorum personis prohibitis, propter genus aut hæresim, & à fide defectionem, irrita est, & ad Pontificiam reservationem refertur 48
Divini cultûs, & templorum Deo dicatorum religio, omnem decorem expostulat, ut hinc arceantur colloquia, confabulationes, deambulationes, joci, & ea omnia, quæ vel scandalo sint, vel devotionis impedimento, nam domum Domini decet sanctitudo 133
Doctoratus, laurea magistralis à Comite Palatino, quæ olim conferebatur in quavis facultate candidatis, Concilii Tridentini decreto nulliùs nunc est auctoritatis & juris 121
Dogmata legitima ab adulterinis discernenda sunt 127
Doli eorum, qui alternativas & dilationes in fraudem creditorum petunt, pœnis coercendi, fol. 95
Doli varii, per quos possessoribus legitimis injuria fit, expressi 85
Dominus catholicorum unus Iesus Christus, Filius Dei unigenitus, fol. 123
Domus religiosæ 147
Dubia quædam, circa discussiones & decisiones causarum fidei & hæreses 183
Duella jure Pontificio & civili, contrà quàm sensit Baldus, penitùs interdicta sunt 234.

E.

Ecclesia, in afflictis & maximè turbatis Christianæ reipublicæ rebus, præsentissimum remedium ex Conciliorum œcumenicorum indictione experta est 130
Ecclesia non claudit gremium redeuntibus ad ipsam 181
Ecclesia Romana sola sancta, catholica, & aliarum mater est omnium, fol. 124
Ecclesia sola judicat de scripturæ sacræ intellectu 123
Ecclesia una est sancta & catholica, fol. 123
Ecclesiæ cathedrales valorem beneficiorum annuum prodere debent, ne jus annatarum defraudetur, fol. 78
Electio Pontificis maximi Simoniacâ nundinatione inducta, nulla est, nulliusque potestatis, adeò ut sic electus exauctoretur ab omnibus dignitatibus & officiis, cum suis sequacibus & complicibus Cardinalibus 10
Electionum & postulationum quanto animi moderamine cura geri debeat, ut publicis Ecclesiæ officiis digni ministri instituantur & promoveantur, ætatis, morum, doctrina & vitæ candoris prævio examine 12
Electus ad regularium dignitates, electionis auctoritate non gaudet, nisi per Pontificiam confirmationem 13
Evangelium prædicandum Iudæis, & conversi infideles rudimentis fidei debent initiari 167
Eucharistiæ sacramentum, pœnitentiæ & bonorum operum merita, suffragia, Ecclesiastica, sedis Romanæ primatum, & Apostolicam successionem, profitetur orthodoxa religio 3
Excommunicantur armæ & præsidia quæcunque ferentes Saracenis & infidelibus, in Christianæ reipublicæ perniciem & detrimentum, eorumque fisco adscribuntur bona, fol. 175
Excommunicantur nonnulli hæretici, ut sunt Cathari, Patareni, pauperes de Lugduno, Passagini, Iosepini, Arnaldistæ, Speronistæ, omnesque singulari opinione in Ecclesiam catholicam pertinaces, fol. 178
Excommunicati & socii criminis, jure in testimonium admittuntur contræ hæreticos 186
Exxcommunicationis & privationis beneficiorum pœnis innodantur, non solventes debitis temporibus annatas 72
Exemptionis privilegio abutuntur canonici ordinariorum forum subterfugientes, & impunitatem scelerum simulantes, quamobrem eorum causæ jurisdictioni Ecclesiasticæ discutiendæ sunt tradendæ, fol. 61
Expeditiones Cameræ Apostolicæ coadjutoris suffragari prohibentur, fol. 42.

F.

Facultas assentatoria regressuum & accessuum, quæ bona Christi testantis non facit Ecclesiæ, revocatur 36
Facultas censûs Cameræ Apostolicæ alienandi, pro præsidio belli adversus Turcæ furores suscipiendi, concessa est 23
Facultas egrediendi è clausura tempore necessitatibus à monialibus postu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

postulata, eis non denegatur fol. 159
Facultas Inquisitorum hæreticæ pravitatis confirmatur 228
Facultas sequestra decernendi fructuum beneficiariorum, lite pendente judicibus concessa 85
Facultates concessæ, quacunque causâ & colore, legendi libros hæreticorum, revocantur 196
Facultatis concessæ Græcis Latino more, & Latinis Græco ritu missas & alia divina officia peragendi, revocatio 134
Falsificantes literas Apostolicas excommunicantur 217
Familiæ Cardinalium, quò magis personis illustribus subsunt, eò cultu illustriore modestiæ enitescere debent 18
Fastigia honorum, quò altiora sunt, eò humiliùs petenda sunt 217
Favor veritatis quantus sit apud catholicos 183
Festa sanctorum & solennes memoriæ sub die eorum obitûs celebrantur. fol. 135
Fidejussiones de non offendendo, post placatas & utcunque sopitas lites, frequentissimæ sunt in Italia fol. 140
Fidejussiones pacis & treugæ stipulandæ sunt ideò, ne causis novis rumpatur convenio 138
Fidei & religionis Christianæ assertio tenetur adversùs Græcorum errores, de processione Spiritûs Sancti à Patre & Filio, & de reliquis doctrinæ catholicæ capitibus 2
Fidei professionem præscriptam & juxta juramenti formam traditam retinere debent medici, nec ultra diem integrum visitare tenentur infirmos, spiritualia remedia confessionis renuentes, salutis admonitos 124
Fides catholica conceptionem Christi de Spiritu Sancto in utero Mariæ virginis profitetur 1
Fides catholica divinitatem Christi non negat ibid.
Fides catholica personarum trinitatem in unitate substantiæ non inficiatur ibid.
Filii hæreticorum excluduntur penitùs à quocunque beneficio Ecclesiastico, officio & dignitate fol. 182
Filii hæreticorum exhæredantur 177
Filii hæreticorum inhabiles sunt ad officia & beneficia Ecclesiastica, cujuscunque ordinis & qualitatis 182
Filii hæreticorum inhabiles sunt ad officia, ob paterni flagitii luem, quam contraxisse videtur 182
Filii hæreticorum successione privandi non sunt, nisi lata sit sententia contra patres in vita 182
Filii Presbyterorum, beneficiis, quibus olim patres præfuêre, quâcunque dispensationis gratiâ intercedente, non instituendi sunt fol. 20
Filius Dei unigenitus est Iesus Christus 123
Fines exilii quatenus extendantur fol. 205
Flagellum hæreticorum Pauli Grillandi 226
Fœmina & vir fornicando caro una fiunt 166
Forma contrahendi censum 98
Forma fidei catholicæ, in quam omnes ad honorum gradus, qualescunque sint, promovendi jurare tenentur 4
Formula fidei catholicorum 123
Forma professionis fidei catholicorum fol. 122
Forsan dictiuncula est dubitationis indicativa 116
Forum competens catholicorum 57
Fructus beneficii, tempore mortis ad successores, non hæredes, transeunt fol. 58
Fructus beneficii, ultimi potissimùm anni, possissore defuncto, pro rata temporis inter Ecclesiam & clerici successores, dividi debent ibid.
Fructus beneficiorum reservatorum seu affectorum, à die vacationis, usque ad diem provisionis, Apostolicæ Cameræ adscribuntur 37
Furatur res, quæ jacens post naufragium in ripis aut portubus locorum maritimorum diripitur, repulso omni consuetudinis prætextu, nisi restituatur 105.

G.

GRadus consanguinitatis qualitates remotiores & propinquiores sint exponendæ in dispensationibus 165
Gradus propinquiores in dispensationibus matrimonialibus pro conjunctis in gradibus diversis, exprimendi sunt 142
Græci ordinariorum jurisdictioni subesse debent, qui per varias Christianæ ditionis civitates morantur, nec licentiores jam dudum recoctis & excussis hæresibus suis inficiant 64
Gratiæ. 141.

H.

HAbens militias duas ab Imperatore improbatur 35
Hæretici ægerrimè ferunt fidei regulam ab Apostolicæ sedis ipsis præscriptam esse 127
Hæretici convicti & metu mortis hæresim abjurantes, pœnâ perpetui carceris damnandi. 177
Hæretici & schismatici discordant fol. 177
Hæreticorum, schismaticorum, eorumque fautorum pœnæ 187
Hæreticum est, à dæmonibus responsa expectare 225
Hæreticum est, asserere animam rationalem esse mortalem 186
Hebræorum & Iudæorum filii, invitis parentibus, Christiani & orthodoxi non faciendi, aut baptizandi sunt, cùm nemini ad credendum vis inferri debeat 167
Hebræorum utrumque Thalmud, multis portentis, commentis, & blasphemiis in Christum & fidem Christianam refertum, damnatur fol. 193
Homicidæ 204
Homicidæ non sunt hospitandi 208
Homicidæ Deo sunt minimè exosi 207
Homicidii notorii rei, quibus pœnis subjiciantur 206
Homicidii reos & exules, ob quodcunque capitale scelus bannitos, recipientes & tuentes, pœnis canonicis & à jure statutis plectendi sunt 207
Homicidis non dandus est salvus conductus repetendi patriam, etiamsi injuriis & damnis parium satisfecerint 205
Homicidium crimen est verè detestabile & execrandum 204
Hostiliter offendens Cardinalem, per se vel alium, sit reus læsæ majestatis, & puniendus est 16.

I.

JEsus Christus Filius Dei, ex ipso natus ante sæcula 123
Iis, qui majoribus Ecclesiis præsunt, pastoralis residentia summopere commendari debet & præcipi, animadversione sanctionum juris & Concil. Tridentini auctoritate fol. 111
Imagines sanctorum semper reverendæ,

& devotione debitâ colendæ sunt 124
Imperitia Notarii in perniciem partium cedens non caret accusatione, fol. 139
Impetrantes beneficium cessionis sive discussionis bonorum, aut dilationem quinquennalem, causam intra tres menses expedire tenentur, fol. 93
Impetratio beneficii canonica, & quæ ab omni obreptione & surreptione aliena est, exprimit qualitatem vacationis, ut si vacat per obitum vel per resignationem 43
Impetrationes beneficiorum quales esse debeant 33
Impetrationes beneficiorum vacantium, verâ rei totius narratione, expediri debent, ne invalidæ ac irritæ habeantur 43
Imponentes decimas, & onera alia, personis Ecclesiasticis, absque Papæ licentia, excommunicandi sunt, fol. 147
In domos Cardinalium vi & impetu irrumpentes, & in eis aliquid surripientes, pœnis à Pontificio jure decretis plectendi sunt 15
Incantatores, pœnis jure sanctis, jurisdictione inquisitorum plectendi sunt 226
Incendii, infirmitatis, lepræ, vel epidemiæ necessitate, monialibus egrediendi à clausura non denegatur postulata facultas 159
Indulgentia delatoribus blasphemorum promissa 204
Indulgentiæ à Christo in Ecclesia relictæ sunt, secundùm catholicos, fol. 124
Indulgentiæ, per quæstores, ob quæstium & bona extorquendi veritus, quàm impetrandi desiderium, prædicatæ, revocantur & prohibentur, fol. 145
Indulgentiæ populo Christiano salutares sunt 124
Infeudationum & alienationum bonorum Ecclesiæ persuasores & mediatores, excommunicandi sunt, fol. 26
Infideles conversi rudimentis fidei sunt initiandi 167
Ingredi intra septa monasterii nemini licet, cujuscunque sexûs, conditionis aut ætatis fuerit, sine licentia Episcopi aut superioris in scriptis obtenta, quâ nec uti conceditur, nisi urgentibus necessitatibus, fol. 152
Ingressus in monasteria, sine Episcopi auctoritate, illicitus est cuilibet, fol. 152
Innocentius Octavus ordinationem Pii II. confirmavit 76
Inquisitores possunt legere libros hæreticorum, ut faciliùs de eorum erroribus & pravis doctrinis judicent, fol. 198
Inquisitores pravitatis hæreticæ, libros hæreticorum legendi potestatem soli habent 194
Inquisitores pravitatis hæreticæ possunt etiam inquirere in sortilegos & incantatores 226
Inquisitores procedere possunt cum testibus excommunicatis, sociis & participibus criminis, & aliis defectus habentibus 186
Inquisitoribus exceptis, omnibus prohibetur librorum hæreticorum lectio. 194
Inquisitorum fidei est, in Iudæorum blasphemias & flagitiosam vivendi consuetudinem animadvertere, fol. 172
Insidiati Borrhomæo Cardinali, eo divinitùs incolumi conservato, puniuntur 16
Insignes morum & doctrinæ splendore ad beneficia provehi debent, ita ut priùs examinentur, quàm promoveantur 35
Insulæ orbis novi 28
Institutio & promotio ad Doctoratûs insignia, in favorem paupertatis, gratis fieri debet 122
Interpretationes & commentaria in canones Concilii prohibentur, ejusque soli Pontifici declaratio reservatur, fol. 132
Invasores bonorum Ecclesiæ 66
Invigilantes illicitis & præposteris electionibus, omnibus dignitatibus exauctorati, infames & excommunicati sunt habendi 219
Iudæi Christianorum communione gaudere non debent 170
Iudæi culpâ propriâ servi sunt 171
Iudæi fidei Christianæ doctrinam suscipientes, suscipiendi, renuentes, compescendi 168
Iudæi non debent se immiscere Christianorum cœtibus 171
Iudæi, ob inveteratum & antiquum in Christianos odium, ad eorum curandas infirmitates non debent accersiri 125
Iudæi servos Christianos, ancillasque Christianas habere non debent, fol. 171
Iudæi, ut fide distincti à Christianis, sic & locorum separatione, sic cohabitatione, & vestitûs ratione, cæterisque privilegiis, discriminari debent 170
Iudæorum ad fidem Christianam conversorum indulta, quæ amittunt, si ad vomitum redierint, imò ut hæretici relapsi puniuntur 169
Iudicibus decernendi sequestra fructuum beneficiorum lite pendente conceditur facultas 85
Iulius II. Ioannem Bentivolum Bononiâ expellit 90
Iulius II. qui non solverent annatas, eos secundùm pœnas in eos ordinatas, irremissè puniri voluit 76
Iuramenta 137
Iuramenta impossibilis obligationis irrita sunt, velut & ea, quæ fiunt contra bonos mores, & adversùs Ecclesiæ jura, & Conciliorum decreta 137
Iuramentum impossibilium & illicitorum inane est & prohibitum, fol. 137
Iuramentum iniquitatis vinculum esse non debet 68
Ius non acquiritur electo ante confirmationem 13
Ius patronatûs 80
Ius patronatûs quomodo acquiratur, fol. 82
Ius tribus modis acquisitum tollidem conservatur 81.

L.

LAici Iudices, in privilegii & ordinis clericalis injuriam, non possunt sine culpa sacrilegii clericos bannire aut relegare 60
Laici obedire & jussa exequi, non imperare debent 230
Laurea Doctoratûs, Magisterii, quæ olim à Comite Palatino conferebatur Candidatis quibuscunque, ea Concilii Tridentini decreto hodiè nullius auctoritatis est 121
Lectio librorum hæreticorum omnibus interdicta est 194
Legati residere tenentur in locis, ad quæ deputantur 27
Leges Friderici Imperatoris, in hæreticæ pravitatis reos, eorumque complices & fautores latæ, confirmantur, & servari jubentur, fol. 176
Lenones & virginum, puerorumque prostitutione quæstum facientes, pœnâ mortis afficiendi 231
Lex animadvertit in fautores & suasores homicidiorum, ut sint, qui aliorum malas mentes optimo

Universidad de Deusto
Biblioteca

consilio everiant, eorumque saluti prosint 112
Libelli famosi 199
Liber juris Pontificii, de matrimonio & ad conjugia pertinentibus, brevior & compendiosior aliis esse solet 166
Liberi Iudæorum, parentibus invitis, baptizari à Christianis non debent, fol. 167
Libri Catholicis prohibiti 193
Libri hæreticorum contagiosi & pestilentes sunt omni hominum generi, fol. 197
Libri hæreticorum legendi non sunt, qualiscunque tandem causa prætexatur 197
Libri hæreticorum pestilentes & contagiosi sunt non solùm simplicibus, verùm etiam bonis & doctis, nec ulla est via, quâ magis possit occurri hæresibus, ne in populo oriantur, & ne exortæ ultrà grassentur, quàm si tales libri, ex quibus hæresis venenum facilè incautus quis bibere potest, prohibeantur 197
Libri inter Catholicos nulli, sine ordinarii auctoritate & approbatione, imprimendi sunt 195
Libri Thalmud, hodiè recogniti & expurgati, Concil. Tridentini decreto tolerantur 193
Libri Thalmud, ut omni contumelia, blasphemiaque pleni, damnati sum à Gregorio IX. & Innoc. IV. fol. 193
Libri typis non excludendi sunt, nisi eorum editioni suffragetur Ordinarii auctoritas & approbatio, fol. 195
Librorum prohibitorum lectio, ne ipsis quidem sacræ Theologiæ Professoribus ad convincendos errores, neque aliis quibuscunque, demptis Inquisitoribus, conceditur, fol. 198
Licentia docendi sine precio conferri debet 122
Licentiæ libros hæreticorum legendi & vendendi illis, præter Inquisitores, aliis hactenùs concessæ, nunc revocantur 196
Licentiæ hactenùs concessæ, mulieribus ingrediendi monasteria Carthusiensium, & aliorum quorumcunque regularium ordinum, etiam mendicantium, revocantur, fol. 151
Licentiæ omnes hactenùs; præterquam Inquisitoribus fidei, libros inspectæ fidei legendi, aut venales proponendi concessæ, revocantur, fol. 196
Lite pendente, fructus & distributiones beneficiorum Ecclesiasticorum, fidei sequestro debent deponi, fol. 86
Literæ Inquisitorum absolutoriæ & declaratoriæ in crimine hæresis non transeunt in rem judicatam 191
Literæ surreptitiæ sunt, quæ per falsam rei narrationem impetratæ sunt 216
Literæ Synodales aliquando erant loco regulæ, quam posteà Pontifex de fide Christianorum præscripsit, fol. 127
Lites Cardinalium per Pontificem summum deciduntur 19
Lites & causæ Cardinalium evocantur, & Pontificis decisioni reservantur ibid.
Lites religiosorum extra claustra vagantium, ad decisionem Apostolicam evocantur 155
Liturgia sacra celebranda est ritu eo, quo utitur Ecclesia, in qua Presbyter sacrificium illud incruentum instruit 134
Loca monasterio exempto proxima, eique adhærentia, & ipsa exempta censentur 157
Loca pia ab onere milites hospitandi exempta sunt 147
Locus appellationi non est bannitis ob homicidium. Exilii fines quadraginta milliaribus à loco delicti extenduntur 206.

M.

MEdiatores alienationis bonorum Ecclesiæ excommunicandi, fol. 26
Medici ante omnia inducent infirmos, ad vocandum medicos animarum, ut postquam de spirituali salute fuerit provisum, ad corporalis medicinæ remedium salubriter procedatur 124
Medici Iudæi, ad ægritudines Christianorum curandas, convocari non debent 125
Medici Iudæi, & infideles, ad Christianorum curandos morbos, non admittantur 125
Menses Apostolicæ sedi reservati, Episcoporum alternativæ residentium, non obsunt 46
Metamorphosis panis & vini in Eucharistia Transubstantiatio vocatur à Catholicis 124
Ministerium Ecclesiasticum nunquam commissendum, nisi personæ, quæ residere in loco, & curam Ecclesiæ per seipsum valeat exercere, fol. 113
Monasteria annatarum, quindenniorum & reliquorum jurium solutioni obligantur, quorum fructuum taxa Cameræ Apostolicæ non latet auctoritatem 78
Monasteria & cœnobia eximuntur ab onere hospitandi 148
Monasteria milites hospitari non tenentur 147
Moniales, à decimarum & subsidiorum, aliorumque onerum impositione, exemptæ sunt 157
Moniales, vel tacitè vel expressè professæ, clausuræ obstringuntur, fol. 158
Monialis graviter infirma, ita ut contagiosa sit, etiam absque consensu superioris, egredi potest monasterium, cùm nimia locorum intercapedine disjunctus est superior à cœnobio, ut periculum sit in mora 160
Montes pietatis 147
Montes pietatis Christianâ charitate erecti, & auctoritate Apostolicâ probati & confirmati, & ab usurario fœnore alieni, liciti sunt, fol. 149
Montes pietatis in pauperum subsidium, inopiæque eorum levandæ causâ instituti sunt 150
Mulieres tortiariæ clausuræ obligantur 158.

N.

NEcessitas obsequendi & exequendi, non auctoritas imperandi, laicis incumbit 230
Neglectus ordinationis Pii II. detrimentum summum Cameræ Apostolicæ minatus est 76
Nemo ad credendum compellendus est 167
Nemo ad dignitates & curas Ecclesiasticas admittendus est, examine vitæ, morum & eruditionis non antegresso 215
Nemo ad sacros ordines admittendus est, sine titulo beneficii, pensionis aut patrimonii 19
Nemo sine fide vera salvari potest, fol. 124.
Neophyti à Græca voce νεόφυτοι, quasi plantam dicas novellam, appellantur 170
Neophyti sunt novitii & rudes adhuc in fide Christiana ibid.
Nihil

Nihil dandum promittendumve beneficiorum provisiones nuncianibus 222
Nullus ad functiones Ecclesiasticas, mittendus est priùs, quam se constitutiones Papales observaturum jurarit 224.

O.

OBedientia Pontifici Romano præstanda est 124
Obedientia Pontifici Simoniacè electo, non debetur 11
Obligatio juris jurandi 137
Observationes Ecclesiasticæ observandæ sunt 123
Occasio hæreseos omnis subtrahenda est 198
Occupantes bona Ecclesiæ, præter excommunicationis & interdicti pœnas, à beneficiis & privilegiis arcentur 66
Occupantes bona naufragata, & nautas impedientes excommunicantur; qui verò iis opitulantur, condonatione Pontificia remunerantur 104
Occupatores bonorum Ecclesiæ 66
Occupatores bonorum & redituum Ecclesiasticorum, sub pœna excommunicationis, restituere debent singula ablata & detenta 69
Offendens Cardinalem, Majestatis læsæ sit reus 16
Offendens hostiliter per Cardinalem per se vel alium, sit reus læsæ Majestatis, & punitur ibid.
Officium inquisitorum fidei est, animadvertere in maleficos, incantatores, & superstitionum vanarum observatores 225
Officium Legati quodnam sit 27
Officium protonotariorum in principio Ecclesiæ primitivæ à beato Clemente, ad sanctorum martyrum gesta perquirenda atque scribenda, fuit institutum 62
Omnes arcentur demptis Inquisitoribus, à lectione scriptorum hæreticorum, aut malè de fide orthodoxâ sentientium 196
Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina Synodo, definita & declarata fuerunt, amplectenda 123
Omnia per Christum facta sunt ibid.
Opus servile die dominico faciendum non est 135
Ordinarii Synodorum provincialium in concubinarios publicos animadvertere debent, ut omni fornicationis spurciliâ in laicis clericisque exsinctâ, legis divinæ auctoritas custodiatur 232
Ordinis mendicantium cœnobia, monasteria & prædia, à collectis, subsidiis & hospitiis militum eximuntur 148
Ordo sine sacrilegio reiterari nequit, fol. 123
Ornamenta virtutum cujusque electioni suffragabuntur, non opes & facultates 220.

P.

PArochialium perpetuò unitarum piis locis portio assignanda vicariis, non sit major centum, nec minor viginti quinque scutorum, fol. 50
Pastor personaliter Ecclesiæ præesse debet, & cur debeat 36
Pastores divinorum præceptorum memores, factique forma gregis, in judicio ac veritate pascent ac regent 112
Paulus IV. statuit, debitores obtinentes alternativas vel ditationes, teneri ferre birretum viride, fol. 95
Pauperies notoria facit, ut beneficium cessionis bonorum concedatur 94
Pax 138
Pecunia in gratiam commercii & negotiorum publicorum adinventa est 231
Pecunia permutationibus inæqualibus medetur ibid.
Pensiones reservari non debent in diminutionem monasteriorum & Ecclesiarum regularium 50
Permutatio beneficiorum 52
Permutationes beneficiorum fraudulentæ prohibentur 55
Personæ Ecclesiasticæ cujuscunque gradûs in hæresim prolapsæ, & à fide deviæ, omni dignitate & officio privandæ sunt 190
Personæ Ecclesiasticæ de bonis Ecclesiasticis testari prohibentur 103
Personæ & loca, quæ sunt de foro Ecclesiastico, statutis laicorum non subjiciuntur 63
Personæ excommunicantur, loca interdicto supponuntur, quorum consensu, favore & conatu, literæ & rescriptæ Apostolica sine executione remanent 8
Personæ qualitatem & conditionem mentientes, ut aliquid facilius consequantur, rei, hoc obliquo tramite assecutæ, fructus cæbunt 214
Pii locis, qui testandi facultatem non habent prælati, jure legati vel donationis, decimam tantùm partem bonorum relinquere possunt 99
Pii Secundi in appellantes, à sedis Apostolicæ sententiis ad futurum Concilium, constitutio confirmatur & interpretatur 89
Pius V. virginem nobilissimam quandam petentem, ob infirmitatem & adversam valetudinem, exitum è claustro exhortatus est, ut ne exiret 195
Pluralitas Episcopatuum & beneficiorum improbatur 35
Pœna blasphemi in dignitate publicâ constituti, sive clerici sive cujuscunque non clerici 203
Pœna Cardinalem occidentibus imposita, quæ sit 16
Pœna decoctorum, supplicium ultimum 96
Pœna lenonum, sordidum & turpe lucrum ex prostitutione virginum corradentium 231
Pœna mortis statuitur in lenones quæstum è virginum puerorumque prostitutione referentes ibid.
Pœna sacrilegi 69
Pœna sanctionis pragmaticæ sequacium 130
Pœnæ blasphemorum cujuscunque generis, ordinis & qualitatis 203
Pœnæ detinentium bona Ecclesiæ Romanæ & Palatii Apostolici 69
Pœnæ eorum, qui homicidis favent, fol. 204
Pœnæ eorum, qui in ætate legitima religionis votum emittentes, à professo vitæ instituto deficiunt, & ad alios ordines vagantur, fol. 152
Pœnæ eorum, qui post ordinis suscepti institutum, & solenne votum emissum, successuque temporis confirmatum, relinquunt regularis vitæ religionem 153
Pœnæ Episcoporum non residentium in diœcesi, ovilisque curam negligentium 108
Pœnæ hæreticorum, schismaticorum, & eorum, qui istis favent 187
Pœnæ homicidarum, & eorum fautorum 204
Pœnæ in homicidas constitutæ confirmantur 208

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pœnæ in non solventes annatas constitutæ irremissibiles 76
Pœnæ jure civili in ambitûs reos sanciræ confirmantur, & extenduntur ad recipientes pecunias & mediatores 221
Pœnæ reorum homicidii notorii 209
Pœnæ rescriptorum & mandatorum Apostolicorum executionem impedientibus propositæ 5
Pœnæ Simoniacorum ab Hostiensi descriptæ 223
Pompa funebris Cardinalium, quo sumptu persolvi debeat 19
Pontifex hominibus omnibus indulgentias conferre potest 143
Pontifex jus libertatis Ecclesiasticæ auctoritate suâ defendit 61
Pontifex novus eligendus non est, quamdiu vivit adhuc vetus 219
Pontifex Romanus beati Petri successor est 124
Pontifex Romanus Christi vicarius est ibid.
Pontifex Simoniacè electus subditorum obedientiam non meretur, fol. 11
Pontifex summus litium inter Cardinales exortarum Iudex 19
Pontifici Simoniacè electo nemo obedire tenetur, illiusque auctoritati detrahere omnibus licet, & novâ electione is è pontificio solio deturbandus est 11
Populus ædes illius, quem Pontificem fore scit, diripit, & consuetudine insolenti violentâque spoliat 15
Portiones vicariis perpetuis ita pingues & opimæ assignatæ, ut beneficiis unitis fructûs & emolumenti nihil accedat, non valent, fol. 51
Potestas Cardinalium in Pontifice novo eligendo quæ sit 11
Potestas electi quæ sit 10
Potestas impertiendarum indulgentiarum à Christo Ecclesiæ relicta, fol. 124
Potestas jurisdictionis ordinariæ, fol. 57
Potestas laicis in clericos nulla est, fol. 57
Potestas laicis in clericos prorsus interdicta est 60
Prælati & alii monasteriorum monialium curam habentes, in casibus tantummodò urgentis necessitatis, parvo comitatu ea ingredi permittuntur 160
Prælati & Episcopi parvo comitatu & senili monasteria ingredi possunt, in casibus duntaxat necessitatis 161
Prælati testandi facultatem non habentes, locis piis jure legati decimam partem bonorum relinquere possunt 100
Præstantiores causæ miseriarum hujus ætatis, execrandæ sunt blasphemiæ, pœnis eò severius vindicandæ, quò segnius in divini nominis injuriam toleratur 202
Prætextus exemptionis & privilegii, occasio scandali esse non debet, fol. 60
Principes committentes vel permittentes duellum, excommunicantur, si unus infames, & proscriptione bonorum multantur 235
Principes etiam ipsi pœnis latrones recipientium subjecti sunt, si & illi tales recipiant 112
Principes occupantes bona Ecclesiastica, & eorum libertati detrahentes, excommunicantur 68
Privatio non solventibus annatas & excommunicatio metuenda est, fol. 72
Privilegia de candidatis recipiendis, ita ut certo pacto ingressum & debita alia solvant, Ecclesiis concessa annullantur 224
Privilegia & facultates concessæ Episcopis, in gratiam pastoralis residentiæ 109
Pro pecuniario dubito, vel cujusvis æris crediti quantitate, non potest Iudex ordinariâ vel delegata potestate locum vel populum interdicere 87
Pro præsidio belli suscipiendi adversus Turcæ furores, Cameræ Apostol. census alienandi facultas conceditur 23
Procedi solet in strigas & sortilegos, ut hæreticos vehementer suspectos, quia ea perpetrant, quæ manifestè sapiunt hæresim 129
Professio votorum 141
Promissio beneficii facta, ut quis eligatur, est Simoniaca 54
Promovendi ad beneficia & dignitates Ecclesiasticas, cujuscunque ordinis & instituti, fidei professionem è præscripta forma cum solenni juramento profiteri debent, fol. 4
Promovens indignum ad beneficium aliquod puniendus est 31
Propter pecuniarum debitum, civitas, provincia, & loci publici non possunt interdicto suppani 87
Provisi de beneficiis reservatis sedi Apostolicæ ejusdem auctoritate insciâ, pro malæ fidei possessoribus habentur 48
Provisiones beneficiorum sine ullo pretio denunciandæ sunt 222
Publicæ honestatis, quæ ex sponsalibus contrahitur, impedimenti nullus aut parùm frequens est usus, quoniam sponsalia de futuro quàm rarissimè fiunt, longèque major est prohibitionis ratio, in matrimonio per verba de præsenti contracto, quàm in sponsalibus de futuro 162
Publicatio beneficii in frequentiore populi conventu, ubi beneficium consistit, fieri debet 53
Pueri Iudæorum, invitis & reclamantibus parentibus, non debent baptizari 167
Pugnantes in duello, & duellum permittens, quacunque causâ, etiam jure probatâ, excommunicantur, eisque sepultura in loco sacro denegatur 233
Purgatorium esse, Catholici credunt constantissimè 124.

Q.

Quæ beneficiarii habent, empta ad donandum Ecclesiæ alicui diversæ à sua, ea donare possunt per testamentum, vel alio modo 120
Quæ in decretis Conciliorum minùs clara sunt, Pontificis solius interpretatione illustrantur 130
Quæ sunt in Conciliis œcumenicis resoluta & decreta, non debent humanâ opinione impugnari 199
Qualitas non patrocinatur crimini, quò minùs puniatur 71
Qualitas ordinandorum 20
Qualitas testis omni exceptione major est, quoties agitur de inquisitione hæresis 186
Qualitates gradûs consanguinitatis remotiores & propinquiores, in dispensationibus exponendæ sunt, fol. 164
Qui apostatam præsentat ad beneficium, patronatûs jure præsentandi privatur 81
Qui beneficia à summo Pontifice impetrant, annatam solvere tenentur, fol. 73
Quia bona cultui divino dicata occupat, vel occupata tuetur, fur & sacrilegus est 118
Qui Cardinalem offendit, Majestatis læsæ sit reus 16

Qui

Qui disciplinæ regularis institutum professus est semel, perpetuò eidem obligatus manet 141
Qui exercet munus in electione collatum ante confirmationem, jure suo privatur 14
Qui intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere præsumpserit, spe dispensationis consequendæ carere debet 163
Qui librorum hæreticorum pruritu avidiùs titillantur, facilè eorum contagione vitiosi & insani evadunt 169
Qui libros hæresis, aut falsi cujuscunque dogmatis legerit, excommunicatur 198
Qui nomina aut familiaritatem Cardinalium mentiuntur, ut facilius obtineant gratiam, excommunicati, eis adepiis non fruentur, fol. 214
Qui per alios facit, & negotium aliquod exequitur, per seipsum facere videtur 138
Qui per sex menses ab obtento beneficio, vel quamlibet eorum partem, officium non dixit, solùm tenetur ad restitutionem pro rata, elapso verò semestri, si post admonitionem in quindecim diebus bis non oraverit, beneficio privandus est 57
Qui personis interpositis beneficiorum provisionem venantur, aut seipsos in canonico examine offerunt, quo alterius ignorantiæ & imperitiæ fucum præbeant, falsumque tueantur, excommunicandi sunt 215
Qui Pontificatum ante sedem vacantem venatus & adeptus est, excommunicandus & à dignitatibus omnibus abdicandus est, fol. 217
Qui publica officia mercantur pretio, ea sine gravis & lanciæ conscientiæ vulnere retinere non possunt 221
Qui rei sunt ambitûs, & precio mercantur, quod dignitate præstare non possunt, ad officia admitti non debent 220
Qui res & arma cujuscunque generis in subsidium Saracenorum aut infidelium porrigunt, & ad exteros in detrimentum Christianæ reipublicæ deferunt, Concilii Lateranensis decreto excommunicati sunt ipso jure, & fiunt servi capientium, & bonorum omnium amissione mulctantur 175
Qui retinent aut possident beneficia Ecclesiastica, priusquam Apostolicis literis jus possessionis probetur, beneficiis illis privantur, & ad alia obtinenda perpetuò fiunt inhabiles 33
Qui spe obtinendæ dispensationis matrimonium contrahunt in gradibus prohibitis, in posterum Pontificiâ gratiâ per hujusmodi dispensationes non gaudebunt, etiamsi ex copulâ sequuta sit proles, fol. 161
Qui vel personas vel nomina mutant, ut facilius aliquid extorqueant potius, quàm impetrent, videntur profectò rei falsi, fol. 215
Quis damnum à latronibus viatori illatum præstare teneatur, fol. 13
Quisquis per pecuniam ordinatur, ad hoc, ut hæreticus fiat, ordinatur, fol. 10
Quod de jure ab initio non consistit, id temporis tractu non confirmatur, fol. 38.

R.

RAtio dogmatum legitimorum ab adulterinis discernendorum 127
Receptiones monialium ad ordinem, obligatione clausuræ violatâ, irritæ sunt 158
Recitatio horarum canonicarum neglecta, clericum reddit fructuum perceptorum omissionis tempore, restitutioni obnoxium 56
Reconciliationes fallaces inter inimicos (quas tregas vocant) atrocioris injuriæ parentes, damnantur 138
Regnum Christi finem non habet, fol. 123
Regulares extra claustra vagantes, fol. 152
Regulares non possunt audire confessiones secularium, nisi approbatione & indulto ordinariorum, fol. 156
Rei confessi à vinculis carceris non sunt solvendi, nisi executionis sententiæ paruerint 83
Rei homicidii notorii, quibus pœnis subjiciantur 209
Rei perjurii & falsi, qui habeantur, fol. 210
Rei sunt sacrilegii, qui res sacras è templis surripiunt, ut eas ad usus prophanos convertant 201
Relapsus dicitur, qui in hæresim abjuratam, vel in aliam iterùm labitur 183
Reliquiæ sanctorum 135
Res divino cultui dicatæ eximuntur à nomine & jure spoliorum, fol. 116
Res divino cultui dicatæ, non testamento, non donatione, vel pacto ullo alio, in usus profanos resignari possunt ibid.
Res quæcunque bonorum mobilium sive immobilium, post obitum prælatorum, & quarumcunque personarum Ecclesiasticarum, extra urbem Romam decedentium, relictæ, pertinent ad Cameram Apostolicam 120
Rescriptorum & mandatorum Apostolicorum executionem impedientes, pœnis quibusdam certis coercendi sunt 5
Residentia pastoralis commendatur, fol. 109
Resignare, & consensum ad resignandum præstare, paria sunt 55
Resignatio beneficii legitima, omnem temporis, personarumque dolum excludens, certo dierum spatio ante obitum firmari debet 52
Resignatio beneficii, quam factam mors sequitur, tanquam fraudulenta & præsumptione fraudis gravata, non subsistit ibid.
Resignationes & jurium concessiones, infra quod tempus publicari debeant ibid.
Resignationes legitimis de causis tantùm admittendæ sunt 53
Responsa à dæmonibus non sunt expectanda 229
Respublica Christianorum tota Ecclesiæ Romanæ suppetiis juvatur, fol. 73
Restitutio fructuum beneficii 56
Resurrectio carnis expectatur à Christianis 123
Reus homicidii in carcere constitutus, non audiendus, nec priùs ad locum cædis remittendus, quàm hæredum occisi juri satisfecerit, fol. 209
Ritus in sacramentorum administratione à catholicis observari soliti, sunt recipiendi 123
Rudimenta Ecclesiæ primæ Rom. in quo facta fuerint 128.

S.

SAcerdos quilibet jure divino habet auctoritatem absolvendi, sed jure Ecclesiastico suspenditur, fol.* 154

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sacerdotes ab oneribus popularibus immunes sunt 147
Sacerdotia resignanda deponi debent veniâ ordinarii Episcopi 53
Sacramenta Legis novæ à Christo instituta verè septem creduntur à Catholicis 123
Sacramenta, licèt non omnia, singulis hominibus ad salutem necessaria sunt ibid.
Sacræ supellectilis ornamenta non veniunt sub nomine spoliorum, pertimentium ad Cameram Apostolicam 116
Sacrificium propitiatorium pro vivis & defunctis, in Missa Deo verè offerri credunt Catholici 123
Sacrilegium quid sit 201
Sacrilegus puniendus est 70
Sacrosancta generalis Synodus Tridentina explicatam fidei professionem ab omnibus in gradu Ecclesiastico constituris fieri jubet, fol. 127
Salvus conductus homicidis non est dandus 205
Sancti unà cum Christo regnantes, invocandi & venerandi sunt, fol. 124
Sanctitas loca Deo consecrata maximè decet 133
Scriptura Sacra admittitur à Catholicis, secundùm intellectum matris eorum, quæ est Ecclesia sancta Romana 123
Scriptura sacra secundùm interpretationem Ecclesiæ Romanæ accipienda est ibid.
Semel affectum perpetuò manet affectum 45
Sententia sequestri exequutoria est, fol. 85
Sententiæ declaratoriæ, in reorum hæresis favorem latæ, contra jurisdictionem & stylum officii inquisitionis, nunquam transeunt in rem judicatam 191
Sepultura in loco sacro, in duello pugnantibus, & duellum quacunque causâ, etiam jure probatâ permittentibus, deneganda est, fol. 234
Sequestrum concedi non debet, nisi jus petentis appareat 86
Sicarii non sunt excipiendi hospitio, fol. 208
Simonia ambitionis comes est 218
Simonia committitur tam per dantes, quàm per accipientes, tam per agentes, quam per consentientes, fol. 11
Simonia omnis in beneficiis conferendis vitanda 223
Simoniacæ electionis conscii, proxenetæ & mediatores, ad instar reorum majestatis pœnis subjiciuntur, activis & passivis. Cardinalibus verò novum Pontificem eligendi æquiore tramite conceditur potestas 11
Simoniacus dicitur hæreticus 10
Sortilegi jurisdictione inquisitorum, pœnis jure sanciris, plecti debent, fol. 226
Sortilegium, quod de jure civili maleficium appellatur, manifestam hæresim sapiens, ut crimen hæresis puniter 229
Spatium semestre concessum Pii IV. decreto contumacibus ad exprimendas causæ defensiones, ad annum extenditur & prorogatur, ita tamen, ut sponte comparentibus duntaxat, non capitis, infra annum faveat & patrocinetur, fol. 84
Species sacramenti una sufficit Catholicis ad Christum totum participandum 124
Spectacula ferocia & cruenta quæcunque, in quibus tauri, sævioresque feræ aliæ introducuntur, prohibenda sunt 235
Spectatores duellorum excommunicatione & pecuniariâ multâ plectendi sunt 234
Spiritus Sanctus cum Patre Filioque simul adoratur & glorificatur, fol. 123
Spiritus Sanctus Dominus est vivificans, ex Patre Filioque procedens, fol. 123
Spiritus Sanctus loquutus est per Prophetas ibid.
Spolia Ecclesiasticorum non solùm Italiæ, verùm etiam aliarum provinciarum, fuisse ac esse reservata Papæ, quomodo confirmetur, fol. 119
Sponsalia conditionalia honestatem publicam non inducunt, ante conditionis eventum 163
Sponsalia pura & certa, & ex consensu valida, inducunt honestatem publicam ibid.
Spurii ab officiis, quibus patres eorum olim præfuerunt, arcentur, fol. 20
Statuta & ordinationes, quæ fiunt in injuriam executionis rescriptorum & literarum Apostolicarum, nullius sunt vigoris aut roboris, fol. 6
Statutum ordinarii auctoritati Pontificis maximi detrahit 6
Suasores alienationis bonorum Ecclesiasticorum excommunicandi sunt, fol. 26
Subditi ejus, qui Simoniacè electus est, ab omni obedientiæ vinculo soluti sunt 11
Substantia panis eucharistici mutatur in corpus Christi 124
Successor potest revocare malè alienata 26
Suffragia appellationum in causis maleficiorum, nisi multæ pecuniariæ summâ deposità, non admittuntur 93
Suffragia appellationum propensiores faciunt ad lites animos, & ad flagitia audenda, cùm sententiæ prorogantur & indicisæ remanent fol. 93
Summi Pontificis auctoritas supra Concilium esse, multis exemplis, & Pragmaticæ Sanctionis in Conc. Basilienfi decretæ abolitione probatur 126
Susceptio & numerus puellarum monialium ex reditibus monasterii pendi debet, ne penuriâ graveturs fol. 159
Synodi cùm aliæ omnes, tum Tridentina, à Catholicis approbantur, fol. 123.

T.

TEmpla deambulationis & gestûs inhonesti loca non sunt 133
Tertia declaratio circa impedimenta cognationis aut affinitatis ex fornicatione 166
Testamenta 99
Testamenta & donationes acquisitorum ex bonis Ecclesiæ, in favorem illegitimorum, non tamen hospitalibus expositorum & orphanorum, infirmantur & annullantur 101
Testes singulares regulariter non probant 41
Thalmud Hebræorum utrumque portentis, commentis, & blasphemiis in Christum & fidem Christianam multis refertum, damnatur 193
Thalmud quatenùs reiiciatur, & quatenùs recipiatur ibid.
Tomores aureæ argenteæque monetæ pœnâ suppliciì ultimi sunt afficiendi 231
Trinitatem personarum in unitate substantiæ, Christi divinitatem, ejusque de Spiritu S. in utero Virginis Mariæ conceptionem, profitetur fides catholica 1
Tractare de electione Pontificis, Pontifice adhuc viventa, monopolium est prohibitum 219
Traditiones Ecclesiasticas firmiter teneri debere, volunt Catholici, fol. 123
Treugæ 138
Turca occupatâ Pannoniâ excidium non solùm Italiæ, verùm etiam toti Europæ minatur 138.

V.

VEneratio Sanctorum 135
Veritas rei gestæ in dispensationum & aliarum gratiarum impetratione retecta, pœnâ falsi dammat impetrantes 141
Via, ne quis hæreticorum librorum veneno inficiatur, incundæ, lectionis eorum prohibitio est 197
Vinum in usu Eucharistiæ mutatur in sanguinem Christi 124
Viri sanguinum, & Deo & hominibus exosi sunt 206
Vis, ut credat, nemini inferenda est, fol. 167
Vita seculi venturi speratur & creditur à fidelibus 123
Unio beneficiorum 52
Voluntates ultimæ 99
Vota 141
Usus indulgentiarum populo Christiano salutaris est 124.
Usus negotiationis omnis quæstuariæ & sordidæ interdictus est, fol. 120
Usus pecuniæ in gratiam commercii, negotiorumque publicorum adinventus est 238
Usus pensionis in beneficiis monasteriorum non conceditur 50.

FINIS INDICIS RERUM ET VERBORUM.

INDEX I.

PONTIFICUM ROMANORUM,

QUI IN SEPTIMI DECRETALIUM Compilatione referuntur.

A.

ADRIANUS VI. Inquisitori Comensi — Cap. 1. de jure patron. Cap. 3. de malef. & incant.

ALEXANDER IV. Ordinis Minorum Inquisitoribus. — Cap. 6. de hæret. & schism. Cap. 6. de hæret. & schism.

ALEXANDER VI. Angelo de Verona Ordinis Prædicatorum Sacræ Theologiæ Professori in Provincia Lombardiæ hæreticæ pravitatis Inquisitori. — Cap. 1. de Insulis novi Orb. Cap. 1. de malefic. & incant.

B.

BONIFACIUS VIII. — Cap. 1. de interdicto.

C.

CLEMENS V. — Cap. 6. de reservation.

CLEMENS VI. — Cap. 1. de invas. & occup. bonor. eccles.

CLEMENS VII. — Cap. 3. de rescript. & mandat. Apostol. Cap. 1. de filiis Presbyt. Cap. 4. de religi. & permut.

CLEMENS VII. — Cap. 2. de annatis. Cap. 3. de interdicto. Cap. 1. 2. de dilat. & cession. bonor. Cap. 3. de matrim. & sponsal.

E.

EUGENIUS IV. in Concilio Florentino ex Concilio Constant. — Cap. 2. 3. de summa Trinitate. Cap. 1. de Cardinal.

G.

GREGORIUS XI. — Cap. 1. de simoniac.

GREGORIUS XIII. — Cap. 4. de rescript. & mandat. Apostol. Cap. 3. 5. de reservat. Cap. 2. de resign. & permut. Cap. 3. 4. de spoliis Cleric. Cap. 2. de Medicis Cap. 3. de reliquiis & venerat. Sanctor. Cap. 1. de jurament. Cap. 5. 6. de Judæis. Cap. 6. de libris prohibit. Cap. de libellis famos.

ex Concilio Tridentino. — Cap. 5. de religios. dom. Cap. 4. de monialibus.

H. HONO-

H.

HONORIUS IV.

Calgano de Eugubio Ord. Minorum Inquisitori hæret. pravitatis. — Cap. 5. de hæret. & schism.

I.

INNOCENTIUS IV. Universis Christi fidelibus. — Cap. 1. de hæret. & schism. Cap. 2. de hæret. & schism.

INNOCENTIUS VIII. — Cap. 1. de rescript. & mandat. Apostol. Cap. 1. de resignat. & permut. Cap. 1. de annatis. Cap. 1. de falsis & fals. expon. Cap. 4. de malef. & incant.

JOANNES XIII. Inquisitori hæreticæ pravitatis F. Lamberto de Ord. Præd. — Cap. 4. de hæret. & schism.

JULIUS II. — Cap. 2. de appellat. Cap. 6. de homicid. & bannit. Cap. 1. de duello & duell. permitt.

Thesaurario Marchiæ Anconitanæ — Cap. 7. de appellat.

in Concilio Lateranensi. — Cap. 1. 2. 3. de electione & electi potest. Cap. 1. de benefic. collat. & impetrat.

JULIUS III. — Cap. 5. de benefic. collat. & impetrat. Cap. 3. de fructuum benefic. restit. Cap. 3. 4. 5. 6. de annatis. Cap. 1. de nautis & naufrag. patient. Cap. 1. de Judæis. Cap. 1. 2. de libris prohibit. Cap. 2. de blasphem. & aleat.

Simoni de Puteo & Joanni Baptistæ Cardinalibus. — Cap. 2. de bonis Eccles. alien.

Rectori Universit. almæ urbis. — Cap. 1. de Magistris & Doct.

L.

LEO X. — Cap. 2. de rescript. & mandat. Apostol. Cap. 3. de falsis & fals. expon. Cap. 2. de duello & duell. perm.

ex Concordatis Galliæ — Cap. 2. de interdicto.

in Concilio Lateranensi. — Cap. 4. de electione & electi potest. Cap. 2. 4. 5. 6. de Cardinal. Cap. 1. de officio Legati. Cap. 6. de benefic. collatione & impetrat. Cap. 1. de pension. Cap. 1. de fructuum beneficii restit. Cap. 3. 4. de foro competenti. Cap. 2. de invasor. & occupat. bonor. eccles. Cap. 1. 4. de vita & honest. Cler. Cap. 1. de Conciliis. Cap. 3. de religiosis domibus. Cap. 8. de hæret. & schism. Cap. 3. de libris prohibit. Cap. 2. de blasphem. & aleat. Cap. 2. de simoniac. Cap. 5. de malef. & incant. Cap. 1. de concub. & fornic.

Universis & singulis locorum Ordinariis Dominii Venetorum. — Cap. 6. de malef. & incant.

M.

MARTINUS V. — Cap. 1. de foro competenti.

N.

NICOLAUS III. General. Ordin. Prædicatorum. — Cap. 2. de Judæis.

NICOLAUS V. — Cap. 3. de vita & honest. Cleric. Cap. unic. de his, qui infidei, &c.

P.

PAULUS II.
- Cap. 1. de bonis Eccles. alien.
- Cap. 1. de reservat.

PAULUS III.
- Cap. 3. de bonis Eccles. alien.
- Cap. 15. de beneficii collat. & impetrat.
- Cap. 1. de testam. & ult. volunt.
- Cap. 2. de nautis & naufrag. pat.
- Cap. 1. de spoliis Clericorum.
- Cap. 2. de Conciliis.
- Cap. 3. de Judæis.

PAULUS IV.
- Cap. 1. de summa Trinitate.
- Cap. 6. de Cardinal.
- Cap. 4. de bonis Eccles. alien.
- Cap. 4. 8. de beneficii collat. & impetrat.
- Cap. 3. de invasor. & occupat. bonor. Eccles.
- Cap. 2. de Jure Patronatûs.
- Cap. 1. de confessis.
- Cap. 1. de reliquiis & venerat. Sanct.
- Cap. 1. de regular. & relig.
- Cap. 1. de matrim. & sponsal.
- Cap. 4. de Judæis.
- Cap. 9. de hæret. & schismat.
- Cap. 2. de falsis & fals. exp.
- Cap. 1. de ambitu.
- Cap. 1. de lenonibus.

PIUS II. In Mantuana Synodo
- Cap. 1. 2. 3. 4. de homicid. & bannit.
- Cap. 1. de appellat.

PIUS IV.
- Cap. 5. de electione & electi potest.
- Cap. 5. de bonis Eccles. alien.
- Cap. 7. 9. de benefic. collat. & impetrat.
- Cap. 2. de reservat.
- Cap. 5. de resign. & permut.
- Cap. 5. de foro competenti.
- Cap. 4. de invasor. & occupat. bonor. Eccles.
- Cap. 1. de dolo & contum.
- Cap. 1. de sequestris.
- Cap. 6. de appellation.
- Cap. 3. de dilation. & cession. bonor.
- Cap. 3. de testam. & ult. volunt.
- Cap. 2. de vita & honest. Cleric.

PIUS IV.
- Cap. 5. de spoliis Cleric.
- Cap. 2. de Magist. & Doctor.
- Cap. 3. 4. de Conciliis.
- Cap. 1. 2. de treuga & pace.
- Cap. 1. de indulgent.
- Cap. 1. 2. de religios. domibus.
- Cap. 2. de regularib. & religios.
- Cap. 1. de monialibus.
- Cap 1. de consangu. & affinit.
- Cap. 4. de libris prohib.
- Cap. 7. de homicid. & bannit.

ex decretis reformationis signaturæ justitiæ — Cap. de appellat.

ex reformationis pœnitentiariæ Apost. decretis. — Cap. 3. de jure Patronatûs.

ex reformat. rotæ apostolicæ sanctionibus. — Cap. 5. de appellat.

in Concilio Tridentino. — Cap. 4. de summa Trinitate.

ex Concilio Tridentino
- Cap. 1. 2. 3. 4. 5. de Cleric. non resident.
- Cap. 5. de libris prohib.

PIUS V.
- Cap. 1. de ætate & qualit. Ordinand.
- Cap. 6. de bonis Eccles. alien.
- Cap. 10. 11. 12. 13. 14. de benefic. collatione & impetrat.
- Cap. 4. de reservat.
- Cap. 2. de pension.
- Cap. 3. de resign. & permut.
- Cap. 2. de fructuum benefic. restit.
- Cap. 7. de annatis.
- Cap. 2. 3. de confessis.
- Cap. 2. de dolo & contum.
- Cap. 2. de sequestris.
- Cap. 3. de appellat.
- Cap. 4. de dilat. & cession. bonor.
- Cap. 1. de cambiis.
- Cap. 1. de forma contrahend.
- Cap. 2. de testam. & ult. vol.
- Cap. 5. de vita & honest. Cleric.
- Cap. 6. 7. de Cler. non resid.
- Cap. 2. de spoliis Cleric.
- Cap. 1. de Medicis.
- Cap. 1. 2. 3. de celebrat. Miss.
- Cap. 2. de reliquiis & vener. Sanct.
- Cap. 1. de voto & voti profess.
- Cap. 1. 2. de gratiis & dispens.
- Cap. 1. de quæstorum tollendo abusu.
- Cap. 2. 3. de monialibus.
- Cap. 2. de matrim. & sponsal.
- Cap. 2. 3. 4. de consang. & affinit.
- Cap. 10. de hæret. & schismat.
- Cap. 1. de libell. famos.
- Cap. 2. 3. de ambitu.
- Cap. 1. de testibus.
- Cap. 1. de monetar. tonsor.
- Cap. 2. de Concubin. & fornicat.
- Cap. 1. de taurorum & aliorum animal.

ex Bonifacii IX. decreto in Concilio Tridentino — Cap. 3. de Cardinal.

Cap. 2. 3. de benefic. collat. & impetrat.

ex Concilio Tridentino
- Cap. 1. de unionibus benefic.
- Cap. 1. de Comit. Palat.
- Cap. 2. de quæstorum tollendo abusu.
- Cap. 4. de religios. domibus.
- Cap. 3. de regular. & religios.
- Cap. 3. 4. de simoniac.

S.

SIXTUS IV.
- Cap. 1. de sacrilegis.
- Cap. 5. de homicid. & bannit.

Vicario Generali Episcopi Bononiensis — Cap. 2. de malef. & incantat.

SIXTUS V.
- Cap. 7. de bonis Eccles. alien.
- Cap. 8. 9. 10. de homicid. & bannit.

ex bullâ Cœnæ Domini
- Cap. 1. de decimis.
- Cap. 4. de falsis & fals. exponent.

V.

URBANUS IV.

Inquisitoribus Ordinis Prædic. in Provin. Lombardiæ, Marchiæ, Januens. — Cap. 3. de hæret. & schismat.

URBANUS VI. — Cap. 2. de foro competenti.

FINIS INDICIS ROMANORUM PONTIFICUM.

INDEX II.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX II.
CONCILIORUM
AC
SYNODORUM
QUÆ IN SEPTIMO DECRETALIUM REFERUNTUR.

A.

ALEXANDRINA Synod. — Cap. 1. de Conciliis.
ARIMINENSE — Cap. 1. de Conciliis.

B.

BASILIENSE — Cap. 1. de Conciliis.

C.

CHALCEDONENSE sub Symmacho — Cap. 1. de Conciliis.
CONSTANTIENSE sub Eugenio IV. — Cap. 1. de Cardinal.
CONSTANTINOPOLITANA Synod. sub Hadriano Symmacho — Cap. 1. de Conciliis.

E.

EPHESINA Synod. Sub Symmacho — Cap. 1. de Conciliis.

F.

FLORENTINUM sub Eugenio IV. — Cap. 2. 3. de summa Trinitate.

L.

LATERANENSE
- Sess. 9. sub Julio II.
  - Cap. 5. de vita & honest. Cleric.
  - Cap. 1. de decimis.
  - Cap. 1. de regular. & relig.
  - Cap. 2. de fructuum beneficii restitut.
  - Cap. 1. 2. 3. de electione & electi potestat.
  - Cap. 1. de beneficii collat. & impetrat.
- sub Leone X.
  - Cap. 4. de elect. & electi potest.
  - Cap. 4. 5. de Cardinal.
  - Cap. unic. de officio Legati.
  - Cap. 6. de benefic. collat. & impetrat.
  - Cap. 1. de pensionibus.
  - Cap. 1. de fructuum beneficii restitut.
  - Cap. 1. de vita & honestate Cleric.
  - Cap. 3. de religiosis domibus.
  - Cap. 8. de hæreticis & schism.
  - Cap. 3. de libris prohibitis.
  - Cap. 2. de blasphem. & aleator.
  - Cap 2. de simoniacis.
  - Cap. 5. de malefic. & incantator.
  - Cap. 1. de concubinar. & fornicat.

LATERANENSIS Synod. — Cap. 2. de Cardinal.
LUGDUNENSE — Cap. unic. de his, qui infidelibus, &c.

M.

MANTUANA Synod. sub Pio II. — Cap. 1. de appellat.
MILEVITANUM — Cap. 1. de foro competenti.

N.

NICÆNA Synod. sub Symmacho — Cap. 1. de Conciliis.

R.

ROMANA Synod. sub Symmacho — Cap. 1. de Conciliis.

S.

SENENSE sub Martino V. — Cap. 1. de Conciliis.

T.

TRIDENTINUM
- Cap. 1. 3. 6. 7. de Cleric. non resident.
- Cap. 2. de Magistr. & Doctor.
- Cap. 2. de Conciliis.
- Cap. 2. de celebratione Missar.
- Cap. 1. de juramento.
- Cap. 2. de treuga & pace.
- Cap. 4. 5. de religios. domibus.
- Cap. 3. de regular. & religios.
- Cap. 2. 3. 4. de monialibus.
- Cap. 3. de consangu. & affinit.
- Cap. 10. de hæret. & schism.
- Cap. 3. de simoniacis.
- Cap. 1. de taurorum & aliorum animal. &c.

Sess. 7. cap. 5. — Cap. unic. de unione beneficior.
18. — Cap. 5. de libris prohibitis.
21. cap. 2. — Cap. 1. de ætate & qualit. Ordinand.
22. cap. 2. — Cap. 4. de summa Trinitate.
Sess. 23. — Cap. 2. 3. de benefic. collat. & impetrat. / Cap. 5. de Clericis non resid.
24. cap. 10. — Cap. 4. de rescript. & mandat. Apostol.
25. cap. fin. — Cap. 4. de Conciliis.
Sess. 9. Cap. 14. 24. cap. 13. 15. de reformatione — Cap. unic. de unione beneficior.
Sess. 22. ca. 2. 24. ca. 11. de reformatione — Cap. 1. de Comit. Palat.
5. cap. 2. 21. cap. 11. de reformatione — Cap. 21. de quæstorum tollendo abusu.
Sess. 24. cap. 3. de reformatione matrimonii. 24. cap. 8. — Cap. 2. de matrim. & sponsalib. / Cap. 2. de consanguinit. & affinit. / Cap. 2. de concubin. & fornicat.
TRIDENTINA Synod. Sess. 23. cap. 1. — Cap. 4. de consangu. & affinit. / Cap. 4. de simoniacis. / Cap. 2. de benefic. collat. & impetrat.

V.

VIENNENSE — Cap. 3. 4. de foro competenti. / Cap. 1. 3. de matrim. & sponsal. / Cap. 8. de hæret. & schismat.

FINIS INDICIS CONCILIORUM ET SYNODORUM.

INDEX

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX III.
AUCTORUM QUORUM FIT MENTIO IN LIBRO SEPTIMO DECRETALIUM.

AUGUSTINUS in opere Monachorum	Cap. 1. de Conciliis.	Exod. 21. & 30.	Cap. 2. de reliquiis & venerat. Sanctor.
BULLA Cœnæ Domini	Cap. 1. de decimis. Cap. 4. de falsis & fals. exponent.	Deuteron. 5.	Cap. 2. eod. tit.
C. Tibi, qui 12. in 6to	Cap. 4. de rescript. & mandat. Apostol.	Deuteron. 23.	Cap. 1. de concubin. & fornicat.
CONCORDATA Galliæ	Cap. 2. de interdicto.	1. Reg. 15.	Cap. 1. de Conciliis.
DECRETUM Bonifacii IX.	Cap. 1. de Cardinal.	Tob. 4.	Cap. 1. de concubin. & fornicat.
DECRETUM reformationis Pœnitentiariæ Apostolicæ	Cap. 3. de jure patronatus.	Hierem. & Ezech. 20.	Cap. 8. de hæret. & schismat.
DECRETUM reformationis signaturæ	Cap. 4. de appellat.	Matth. 15.	Cap. 2. de reliquiis & venerat. Sanct.
FRIDERICI Imperat. Rom. Constitutiones seu Leges contra hæreticos	Cap. 1. 2. de hæret. & schismat.	Marc. 7.	Cap. 1. de concubinat. & fornicat.
GREGORIUS 35. Moral.	Cap. 1. de Conciliis.	Luc. 18.	Cap. 1. eod.
MENOCH. de A. Q. J. cent. 3. cas. 263.	Cap. 1. de libell. famos.	Actor. 15.	Cap. 2. de reliquiis & venerat. Sanctor.
SANCTIO reformationis rotæ Apostolicæ	Cap. 5. de appellat.	1. Corinth. 6.	Cap. 1. de concubinar. & fornicat.
		2. Corinth. 1.	Cap. 1. eod. tit.
		Galat. 5.	Cap. 4. de Conciliis.
		Ephes. 5.	Cap. 1. de concubinar. & fornicat.
		Philipp. 2.	Cap. 1. hoc tit.
			Cap. 1. de Conciliis.

FINIS.

INDEX
CERTISSIMUS ET ABSOLUTISSIMUS
TITULORUM OMNIUM,
Tùm DECRETALIUM GREGORII IX.
An. 1230.

SEXTI BONIFACII VIII. An. 1298.

CLEMENTINARUM CLEMENTIS V. in Concilio Viennensi in Galliâ An. 1311.

EXTRAVAGANTIUM XX. JOANNIS XXII. ab Anno 1316. ad 1327.

Cùm COMMUNIUM, à XIII. Summis Pontificibus, URBANO IV. 1262. MARTINO IV. 1281. BONIFACIO VIII. 1295. & 1300. BENEDICTO XI. 1304. CLEMENTE V. an. 1306. 1307. JOANNE XXII. an. 1316. 1327. BENEDICTO XII. an. 1335. 1336. CLEMENTE VI. 1349. MARTINO V. an. 1420. EUGENIO IV. 1432. CALIXTO III. an. 1455. PAULO VENETO II. an. 1464. 1468. & SIXTO IV. 1471. 1483. editarum,

NOVO FACILIQUE ORDINE DISPOSITUS.

INSERTIS ETIAM TITULIS

SEPTIMI vulgò DECRETALIUM PETRI MATTHÆI J. C. Lugdunensis diverso Charactere expressis, & unicâ serie Alphabeticâ comprehensis, cum CAPITULORUM OMNIUM numero, pro faciliori distinctione, Titulis appositio.

Ordinante

JO. LE L. PR. PAR.
In. Col. E. SS. M. & P. S. Arg. Cant. & Can. Cap.

M. DC. XCV.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRÆFATIO
AD
BENEVOLUM LECTOREM,
DE
USU SEQUENTIS INDICIS.

1. TITULI Juris utriusque ad hoc digesti sunt, vel, ut Ideam claram compendiosamque materiæ sub illis contentæ statim Studiosi percipiant : vel, ut ad memoriam quondam lecta faciliùs revocentur; Quæ, ut faciliùs obtineantur, duo potissimùm in *Titulorum Indice* desiderari perspicuum est.

2. *Primò*, facillima & promptissima illorum investigatio, prout ab Auctoribus passim allegantur; quam utique assequetur vel rudior Tyro, si numeris suis absolutâ serie Alphabeticâ disponantur. *Secundò*, cùm ex ipsis Initialibus vocabulis tota materia, quæ quandoque multiplex est in uno Titulo, comperta non habeatur, ipsi Tituli, sub eâdem serie secundùm *Voces Principes*, iterùm sunt distribuendi.

3. Ita modò *Tituli Juris Canonici* digesti sunt, ut utrumque statim ob oculos appareat; sicque variarum Linearum & Characterum dispositione distributi, ut discerni valeant *soli Tituli*, si his quis indigeat: quin & simul, materiam toto Corpore Canonico diffusam, ad idem verbum referant coadunatam *(a)*.

4. Tituli initiales habent sub se *Collectionem* non modo *Gregorii IX.* quæ cæteras plerumque complectitur & superat; verùm etiam & *Sexti*, *Clementinarum*, *Extravagantium Joannis XXII.* & *Communium*, novâ methodo integrè continent, & discernunt *(b)*; Quorum etiam discretioni non nihil conferunt capitula signata : Ex quibus primo intuitu, notitia generalis, fusè vel paucis in Titulis tractatorum, erui potest.

5. Ne verò conqueri quis valeret, quòd singulis verbis Citationes non sint appositæ: duplici de causâ consultò actum est. *Primò*, ut brevitati consuleretur, & Studiosi faciliùs titulos addiscerent per frequentiorem illorum, initialemque, ut ita dicam, indigitationem. *Secundò*, ne, ob varias eorundem locorum Citationes, frequens error irreperet, qui & nauseam Lectori, incertitudinemque pareret. Sic certè evenisse non in uno loco deprehensum est in *Indice Titulorum Juris Civilis (C)*, præstantissimo illo inquam Indice, ad cujus imitationem hunc nostrum reduximus & reformavimus: Hic enim *Titulos* non secundùm *verba Ini-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tialia exhibet, sed secundùm *voces sensum aliquem præ se ferentes*. Sic Titulum de *Officio Procuratoris Cæsaris, &c.* sub litterâ *C.* collocatum, ibi: *Digestorum L. 1. tit. 19.* indicavit quærendum, & benè: sed sub litt. *O.* verbo *officio*, habet, *Lib. 1. tit. 91.* qui error est Typographicus; hicque instar sit omnium, qui satis frequentes sunt, præsertim ob repetitas Citationes, quas Correctores conferre vix solent.

6. Porrò ad instar modo dicti Indicis, monosyllaba & dissyllaba, qualia sunt, *Contrà, dato, Et, In, Inter, pro, possunt, post, Quam, Quæ, Qui, Quid, Re, Rei, sine, sint, vel,* & alia, si quæ sint idgenùs, ultrò omisimus; quippe confusioni magis conducentia, quam celeri investigationi: Nisi monosyllaba illa initialia sint, uti sunt in Titulis: *His quæ in integrum restit. Ne sede. Qui Clerici vel voventes. Ut Ecclesiastica beneficia. Ut lite pendente, &c.* propter rationem jam datam *(num. 2.)* sub litteris suis initialibus collocavimus.

7. Ne quid tandem in præsenti indice desideraretur, Titulos *Septimi*, vulgò *Decretalium*, quem à nonnullis allegari palam est, ad Titulos *Decretalium* retulimus, ubi inter se conveniunt *(D)*. Alios verò qui nullibi habentur *(E)*, suis etiam locis aptè, distinctosque alio charactere apposuimus; Et licet liber iste & publicâ auctoritate careat, & multa alia in eo non desint animadversione digna: Illis saltem Index noster conferet, qui Librum *Petri Matthæi (F)* in suis Editionibus habent, prout in præsenti sistitur.

8. Neque necesse fuit Titulos Institutionum *Lancelotti* adjungere, cùm ipsæ deriventur ex Jure Canonico, cujus fontes satis indicantur præsenti Indice. Plura præfari non libuit, de opellâ nostrâ judicium esto penès Benevolum Lectorem.

A. Vide litt. C. *Clerici, Clericis, Clerico, Clericorum.* Litt. E. *Ecclesia, Ecclesiæ, Ecclesias, Ecclesiast. Ecclesiis, &c.*

B. Vide etiam titulos: *De Concessione Præbendæ. Electione & electi potestate. Præbendis & dignitatibus. Privilegiis & excessibus privilegiatorum. Rebus Ecclesiæ alienandis. Religiosis domibus. Reliquiis & venerat. sanct. sententiâ excommunicationis, &c.*

C. Extat laudatus Index ad Caput Juris Civilis in Editione Francofurtensi An. M. DC. XXCVIII. sumptibus Societatis.

D. Vide Titulos: *De Appellationibus. Clericis non residentibus. Consanguinitate. Electione & electi potestate, &c.*

E. Item & titulos: *De Ambitu. Annatis. Beneficiorum collatione. Blasphemiis, &c.*

F. Petrus Matthæus, librum suum *Cardinali Cajetano* dicavit, *Teste Doujatio*, Prænotionum Canonicar. lib. IV. cap. XXVI. p. 585. sed & referente *Bucelino* Part. 1. Germ. sacræ p. 57. *Jacobo Christophoro Blarer* Episcopo Basileensi dedicat A. C. 1588.

TITULI

TITULI OMNES DECRETALIUM,

SEXTI, CLEMENTINARUM, EXTRAVAGANTium Joannis XXII. & Communium; nec non Septimi

vulgò Decretalium P. MATTHÆI, J. C. Lugdunensis, novâ & facili methodo juxtà seriem Alphabeti dispositi.

A.

Abusu tollendo Quæstorum, vide *Quæstorum*.

qui Accusare poss. matr. &c. *vide* Qui matrim.

De Accusationibus, Inquisitionibus & Denunciationib. L. 5. tit. 1. Cap. 27. pag. 595

In Sexto tit. 1. cap. 2. p. 131

qui Adversus Christianos infidel. auxili. vide *His qui infidelib.*

Adulteriis & stupro, L. 5. t. 16. c. 7. p. 659

quam per Adulterium polluit, &c. *vide* Eo qui duxit.

Ædificandis Ecclesiis vel reparandis. *vide* Ecclesiis ædif.

Ægrotante Clerico vel debilitato. *vide* Clerico ægrotante.

Ætate & Qualitate *a* & ordine præficiendorum, L. 1. tit. 14. c. 15. p. 98

In Sexto, tit. 10. c. un. p. 41

In Clem. tit. 6. c. 3. p. 201

a Ordinandorum, In Septimo tit. 5. cap. un. pag. 20

Affinitate & Consanguinitate, *vide* Consanguinit.

Agitatione animalium, &c. vide *Taurorum, &c.*

Aleatoribus, vide *Blasphemiis.*

Alienandis bonis Ecclesiæ vel non, vide *Bonis Ecclesiæ.*

Alienandis Rebus Ecclesiæ vel non, *vide* Rebus Ecclesiæ.

Alienatione Judicii mutandi causa facta, L. 1. tit. 42. cap. 2. pag. 184

Alienis Parochianis, *vide* Parochiis, &c.

Aliis Cautionibus. *vide* Pignoribus, &c.

In Aliis Contractibus & desponsationib. conditionibus appositis, *vide* Conditionibus appositis.

Aliis divinis officiis, &c. *vide* Celebratione Missarum.

Aliorum animalium agitatione, &c. vide *Taurorum, &c.*

Aliorum locorum religiosorum immun. &c. *vide* Immunitate.

Aliorum Religiosorum & Monach. Capellis. *vide* Capellis.

Aliorum Sacramentorum Custodia Eucha. & Chris. *vide* Custodia Euch.

ne Aliquid exigatur pro Licent. docendi, *vide* Magistris, &c.

Aliquid ne innovetur sede vacante, *vide*, Ne sede vacante.

Aliquid pro spiritualibus ne exigatur, &c. *vide* Simoniâ & ne.

Altaris vel Ecclesiæ Consecratione, *vide* Consecratione Ecclesiæ.

Ambitu. In Septimo, L. V. tit. 10. Cap. 3. pag. 217

Animalium agitatione, &c. vide *Taurorum & Aliorum.*

Annatu. In Septimo, L. 2. tit. 3. cap. 7. pag. 72

sub Annuo censu Præl. vic. su. vel Eccl. ne conded. *vide* Ne Prælati.

Apostatis & reiterantibus Baptisma, L. 5. tit. 9. cap. 6. pag. 645

Apostolicis Mandatis, vide *Rescriptis.*

Appellationibus *a*. Recusationibus & Relationibus, L. 2. t. 28. c. 73. p. 324

a In Sexto, tit. 15. ult. cap. 12. p. 76

a In Clem. tit. 12. ult. cap. 7. p. 217

a In Septimo, tit. 9. cap. 7. p. 89

Appositis Conditionibus in despont. vel aliis contractibus, *vide* Conditionibus appositis.

Arbitris, L. 1. tit. 43. ultim. cap. 14. p. 185

In Sexto, tit. 22. ult. cap. 2. p. 59

Archidiaconi Officio, *vide* Officio Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Archipresbyteri Officio, *vide* Officio Archipresb.
Attestationibus & Testibus, *vide* Testibus, &c.
Auctoritate & usu Pallii, L. 1. tit. 8. c. 7. pag. 77
In Extr. Com. tit. 4. c. unic. pag. 315
qui Auxiliantur infidelibus adversùs Christianos, vide *His qui Infidelibus.*

B.

Bannitis, vide *Homicidio.*
Baptisma reiterantibus, *vide* Apostatis.
Baptismo & ejus effectu, L. 3. titul. 42. cap. 6. p. 520
In Clem. tit. 15. c. unic. p. 239
non Baptizato Presbytero, *vide* Presbytero non.
Beneficia Ecclesiastica sine diminutione conferantur, *vide* Ut Ecclesiastica.
Beneficii restitutione, vide *Fructuum.*
Beneficiorum Collatione & Impetratione.
In Septimo, L. 1. *tit.* 10. *c.* 15. p. 30
Beneficiorum Unionibus, vide *Unionibus.*
Bigamis *a* non ordinandis, L. 1. tit. 21. cap. 7. p. 116
a In Sexto, Digamis, tit. 12. c. un. p. 42
vide Digamis.
Blasphemiis & Aleatoribus.
In Septimo, L. 5. *tit.* 7. *c.* 2. p. 202
Bonis Ecclesiæ alienandis vel non.
In Septimo, L. 1. *tit.* 7. *c.* 7. p. 21
Bonorum Cessionibus, vide *Dilationibus.*
Bonorum Ecclesiæ occupatoribus, vide *Invasoribus.*

C.

Calumniæ Juramento, *vide* Jurament. calumniæ.
Calumniatoribus, L. 5. tit. 2. c. 2. p. 608
Cambiis. *In Septimo*, L. 2. *tit.* 11. *cap. unic.* p. 97
Canonica Purgatione, *vide* Purgatione Can.
Canonicorum Regularium, *vide* Statu Monachorum, &c.
Capellis Monachorum *a* & aliorum Religiosorum, L. 3. tit. 37. cap. 4. p. 490
a In Sexto, tit. 18. c. unic. p. 117
sine Capituli Consensu, *vide* His quæ fiunt à Prælato.
Capituli majori parte, *vide* His quæ fiunt à
Cardinalibus. *In Septimo*, L. 1. *tit.* 4. *cap.* 7. p. 14
Casuali, vel voluntario homicidio, *vide* Homicidio.
Catholicâ fide, *vide* Summâ Trinit.
Causâ metûs, vel vi quæ fiunt, *vide* His, & Iis, quæ vi.
Causâ mutandi Judicii, factâ alienatione, *vide* Alienatione.
Causâ possessionis & proprietatis, L. 2. tit. 12. cap. 8. p. 221
In Clem. tit. 3. cap. un. p. 207
Causâ rei servandæ, eo qui in poss. mitt. *vide* Eo qui mittitur.
Cautionibus, *vide* Pignoribus, & aliis.
Celebratione Missarum *a* & Sacramento Eucharistiæ, & divinis Officiis *b*, L. 3. tit. 41. c. 14. p. 512
a Et aliis divinis Officiis.
In Clem. tit. 14. c. 2. p. 238
a In Extr. Com. titul. 11. cap. unic. p. 372
b *In Septimo, tit.* 8. *cap.* 3. *p.* 132
Censibus, exactionibus, & procurationibus, L. 3. tit. 39. cap. 27. p. 501
In Sexto, tit. 20. cap. 5. p. 118
In Clem. tit. 13. cap. 3. p. 236
In Extr. Com. tit. 10. c. un. pag. 367
sub Censu annuo Prælati, ne vices suas vel Eccles. conced. *vide* Ne Prælati.
Censum contrahendi formâ, vide *Formâ contrahendi.*
Cessionibus Bonorum, vide *Dilationibus.*
Chrismatis, Euchar. & alior. sacr. custodiâ, *vide* Custodia Eucharistiæ.
adversus Christianos Infidelibus auxiliant. vide *His qui infidel.*
Clandestinâ desponsatione, L. 4. tit 3. cap. 3. p. 552
extra Clausura vagantibus, vide *Regularibus.*
Clerici vel Monachi sæcularibus negot. ne se immisceant, *vide* Ne Clerici vel.
qui Clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt, *vide* Qui Clerici.
Clericis conjugatis, L. 3. tit. 3. cap. 10. p. 365
In Sexto, tit. 2. cap. unic. p. 81
Clericis non Residentibus in Ecclesia vel præbenda, L. 3. tit. 4. cap. 17. p. 367
In sexto, tit. 3. c. unic. p. 83
In septimo, tit. 2. *cap.* 7. p. 508
Clericis peregrinantibus, L. 2. tit. 29. cap. unic. p. 353
Clericis peregrinis, L. 1. tit. 22. c. 4. p. 118
Clericis pugnantibus in Duello, Lib. 5. tit. 14. cap. 2. p. 658
Clerico

Clerico ægrotante vel debilitato, Lib. 3. tit. 6. c. 6. p. 385
In Sexto, tit. 5. c. unic. p. 98
Clerico excommunicato, deposito vel interdicto ministrante, L. 5. tit. 27. cap. 10. p. 676
Clerico non ordinato ministrante, L. 5. tit. 28. cap. 2. p. 680
Clerico percussore, L. 5. tit. 25. c. 4. p. 675
Clerico per saltum promoto, L. 5. t. 29. cap. unic. p. 680
Clerico venatore, L. 5. tit. 24. c. 2. p. 674
Clericorum cohabitatione, & Mulierum, *vide* Cohabitatione.
Clericorum honestate & vitâ, *vide* Vita & honestate.
Clericorum peculio, *vide* Peculio Clericor.
Clericorum spoliis, vide *Spoliis Clericor.*
Cœmeterii Ecclesiarum & rerum ad eas pertinentium immunitate, *vide* Immunitate.
Coëundi impotentia, frigid. & malef. *vide* Frigidis, &c.
Cogendis Testibus vel non, *vide* Testibus.
Cognatione legali, L. 4. tit. 12. c. un. p. 567
Cognatione spirituali, L. 4. tit. 11. c. 8. pag. 563
In Sexto, tit. 3. ult. c. 3.
Cognitionum ordine, *vide* Ordine cognitionum.
qui Cognovit consang. uxor. suæ, vel sponsæ, *vide* Eo qui cognovit.
Cohabitatione Clericorum & mulierum, L. 3. tit. 2. cap. 10. p. 362
Collatione Beneficiorum, & Impet. vide *Beneficiorum.*
Collusione detegenda, L. 5. tit. 22. c. 4. pag. 673
Comitibus Palatinis.
In Septimo, L. 3. *tit.* 4. *c. un.* p. 121
Commodato, L. 3. tit. 15. c. unic. p. 410
Competenti foro, *vide* Foro.
ne Concedant Prælati Eccles. suas, vel vices sub annuo censu, *vide* Ne Prælati.
Concessione Præbendæ, & Ecclesiæ non vacantis, Lib. 3. tit. 8. cap. 16. p. 389
In Sexto, tit. 7. cap. 8. p. 99
In Clem. tit. 3. c. unic. p. 222
In Extr. Joan. XXII. tit. 4. cap. 2. p. 277
Conciliis.
In Septimo, L. 3. *tit.* 7. *cap.* 4. *pag.* 126
Concubinariis & Fornicatoribus.
In Septimo, L. 5. *tit.* 16. *c.* 2. *pag.* 232
Conditionibus appositis in desponsationibus, vel in aliis contractibus, L. 4. tit. 5. cap. 7. p. 555
Conducto & Locato, *vide* Locato & Cond.
Conferantur sine dim. Benef. Eccles. *vide* Ut Ecclesiastica benefic.
Confessis, L. 2. tit. 18. cap. 3. p. 245
In sexto, tit. 5. c. 2. p. 66
In septimo, tit. 5. *cap.* 3. p. 82
Confirmatione utili, vel inutili, Lib. 2. tit. 30, ult. cap. 9. p. 353
Conjugatis Clericis, *vide* Clericis conjugatis.
Conjugatorum Conversione, *vide* Conversione Conjugatorum.
Conjugio Leprosorum, L. 4. tit. 8. c. 3. pag. 562
Conjugio servorum, Lib. 4. tit. 9. c. 4. pag. 563
eo qui Consanguineam uxoris suæ, vel sponsæ cognovit, *vide* Eo qui cognovit.
Consanguinitate & affinitate, L. 4. tit. 14. cap. 9. p. 571
In Clem. tit. unic. c. unic. p. 243
In Septimo, tit. 2. *ult. c.* 4. p. 164
Consecratione Ecclesiæ vel Altaris, L. 3. tit. 40. cap. 10. p. 510
In sexto, tit. 21. c. unic. p. 121
sine Consensu Capituli, *vide* His quæ fiunt à Prælato.
Constitutionibus, L. 1. tit. 2. cap. 13. p. 3
In Sexto, tit. 2. cap. 2. p. 2
Consuetudine, Lib. 1. tit. 4. c. 11. p. 26
In Sexto, tit. 4. c. 4. p. 7
In Extr. Com. tit. 1. c. un. p. 310
Contestata non lite, ut non procedatur, &c. *vide* Ut lite non.
Contestatione litis, *vide* Litis Contestatione.
in Contractibus aliis, & desponsation. conditionibus appositis, *vide* Conditionibus appositis.
Contrahendi forma, vide *Forma contrahendi.*
Contrahere matrimonium, qui Clerici possunt, vel voventes, *vide* Qui Clerici.
Contumaciâ & Dolo, *vide* Dolo & Contumaciâ.
Conversione Conjugatorum, L. 3. tit. 32. cap. 21. p. 464
Conversione Infidelium, Lib. 3. tit. 33. cap. 2. p. 472
Corpore vitiatis Ordinandis vel non, Lib. 1. tit. 20. cap 7. p. 114

Universidad de Deusto
Biblioteca

Crimine falsi, L. 5. tit. 20. cap. 9. p. 668
In Extr. Joan. XXII. tit. 10. cap. unic. p. 284
In Extr. Com. tit. 6. c. un. p. 386
Custodia Eucharistiæ, Chrismatis & aliorum sacramentorum, L. 3. tit. 44. cap. 2. p. 526
Custodis Officio, *vide* Officio Custodis.

D.

Damno dato, *vide* Injuriis, &c.
Debilitato Clerico, vel ægrotante, *vide* Clerico ægrotante.
Decimis, *a* Primitiis, & Oblationibus *b*, L. 3. tit. 30. cap. 35. p. 444
b In Sexto, tit. 13. c. 2. p. 111
b In Clem. tit. 8. cap. 2. p. 227
a In Extr. Com. tit. 7. c. un. pag. 359
a In Septimo, tit. 16. c. un. p. 147
ad Definitivam sententiam non procedatur, &c. *vide* Ut lite non.
Delegati Judicis potestate, *vide* Officio & Potestate.
Delictis puerorum, L. 5. tit. 23. c. 2. p. 674
Denunciationibus & Inquisitionibus, *vide* Accusationibus.
Deposito, L. 3. tit. 16. cap. 2. p. 410
Deposito Clerico excom. vel Interd. minist. *vide* Clerico Excommun.
Desponsatione clandestinâ, *vide* Clandestinâ desponsatione.
Desponsatione Impuberum, L. 4. tit. 2. cap. 14. pag. 546
In Sexto, tit. 2. c. unic. p. 129
in Desponsationibus, Conditionibus appositis, vel in aliis contractibus, *vide* Conditionibus appositis.
Detegenda Collusione, *vide* Collusione.
ne quid Detur vel exigatur, &c. vide *Simoniacis.*
Digamis. In sexto, L. 1. t. 12. c. un. p. 42
vide Bigamis *suprà.*
Dignitatibus & Præbendis, *vide* Præbendis & dignit.
Dilationibus, *a* Lib. 2. tit. 8. c. 4. p. 214
In Extr. Com. tit. 2. c. un. p. 330
a & Cessionibus Bonorum.
In Septimo, tit. 10. cap. 4. p. 93
sine Diminutione Conferantur Benef. *vide* Ut Ecclesiast. Beneficia.
Dispensationibus, vide *Gratiis, &c.*
Divinis Officiis, &c. *vide* Celebratione Missarum.
Divortiis, Lib. 4. tit. 19. cap. 9. p. 588
post Divortium restituenda Dote, &c. *vide* Donationibus inter.
pro Docendi Licentiâ ne exigatur aliquid, *vide* Magistris, &c.
Doctoribus, vide *Magistris.*
Dolo & Contumacia, L. 2. tit. 14. c. 10. pag. 235
In Sexto, tit. 6. cap. 2. p. 65
In Clem. tit. 4. cap. un. p. 208
In Extr. Com. tit. 3. ult. c. un. pag. 331
In Septimo, tit. 8. cap. 2. p. 83
Domibus Religiosis, ut Ep. sint subjectæ, *vide* Religiosis Domibus.
Donationibus, L. 3. tit. 24. cap. 10. p. 424
Donationibus inter virum & uxorem, & dote post Divortium restituenda, Lib. 4. tit. 20. cap. 8. p. 592
Dote post Divortium restituend., &c. *vide* Donationibus, inter.
Duello & Duellum permittentibus.
In Septimo, Lib. 5. tit. 17. cap. 2. pag. 235
in Duello pugnantibus Clericis, *vide* Clericis pugnantib.
Duorum Sponsâ, *vide* Sponsa duorum.
eo qui Duxit in matrim. quam polluit per Adulterium, *vide* Eo qui duxit.

E.

in Ecclesia vel præb. non Resident. *vide* Clericis non Resid.
Ecclesiæ bonis alienandis vel non, vide *Bonis Ecclesiæ.*
Ecclesiæ bonorum occupatoribus, vide *Invasoribus.*
Ecclesiæ consecratione vel Altaris, *vide* Consecrat. Eccles.
Ecclesiæ Concessione & Præbendæ non vacantis, *vide* Concessione præbend.
Ecclesiæ rebus alienandis vel non, *vide* Rebus Ecclesiæ.
Ecclesiarum Immunitate, Cœmeterii, &c. *vide* Immunitate.
Ecclesiarum rapt. incend. & Violatoribus, *vide* Raptoribus.
Ecclesias vel vices suas Prælat. ne concedant sub annuo censu, *vide* Ne Prælati.
Ecclesiastica benef. sine diminutione conferantur, *vide* Ut Ecclesiastica.
Ecclesiis ædificandis, vel reparandis, L. 3. tit. 48. cap. 6. p. 529
Effectu Baptismi, *vide* Baptismo.
Electione *a* & Electi potestate, Lib. 1. tit. 6. cap. 60. p. 36
In Sexto, tit. 6. cap. 47. p. 10
In Clem. In Clem. tit. 3. cap. 8. p. 196
In Extr. Joan. XXII. tit. 1. cap. 2. p. 271
a In Extr. Com. tit. 3. c. 4. p. 311
In Septimo, tit. 3 cap. 5. p. 10
Emptione & Venditione, L. 3. tit. 17. c. 7. pag. 411
In Extr. Com. tit. 5. c. 2. p. 352
Eo qui cognovit Consanguineam uxoris suæ, vel sponsæ, L. 4. tit. 13. c. 11. p. 567
Eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium, L. 4. tit. 7. c. 8. pag. 557
Eo qui furtivè ordinem suscepit, Lib. 5. tit. 30. cap. 3. pag. 681
Eo qui mittitur in possessionem Causa rei servandæ, L. 2. tit. 15. c. 4. p. 240
In Sexto, tit. 7. c. unic. p. 65
qui Episcopatui renunciavit, *vide* Ordinatis ab Ep.
Episcopi Translatione, *vide* Translatione.
ab Episcopo ordinatis qui renunc. Episcop. *vide* Ordinatis ab Ep.
Episcopo sint subjectæ Domus Religiosæ, *vide* Religiosis Domibus.
Eucharistiæ Custodia, Chrismatis, &c. *vide* Custodia, Euchar.
Eucharistiæ Sacramento, &c. *vide* Celebrat. Missarum.
Exactionibus, & Procurationibus, *vide* Censibus exactionibus.
Exceptionibus, Lib. 2. tit. 25. c. 14. p. 300
In Sexto, tit. 12. cap. 2. p. 69
In Clem. tit. 10. cap. un. p. 213
Excommunicationis Sententia, &c. *vide* Sententia excomm.
Excommunicato Clerico, depos. vel Interd. ministrante, *vide* Clerico excommun.
ne Exigatur aliquid pro Licent. docendi, *vide* Magistris, &c.
ne Exigatur aliquid pro Spiritualibus, &c. *vide* Simonia & ne.
ne quid Exigatur, &c. vide *Simoniacis.*
Exponentibus falsum, &c. vide *Falsis & falsum.*
Expositis Languidis, *vide* Infantibus, &c.
Excessibus Prælatorum *a* & subditorum, L. 5. tit. 31. c. 18. p. 682
In Sexto, tit. 6. c. unic. p. 148
a In Clem. tit. 6. c. unic. p. 252
Excessibus Privilegiatorum, *vide* Privilegiis.

F.

Faciendo scrutinio in Ordine, *vide* Scrutinio.
Factâ alienatione Judicii mutandi causâ, *vide* Alienatione.
Falsi Crimine, *vide* Crimine falsi.
Falsis & falsum exponentibus.
In Septimo, Lib. 5. tit. 9. cap. 4. pag. 214
Famosis libel. vide *Libellis famosis.*
Feriis, Lib. 2. tit. 9. cap. 5. p. 216
Feudis, Lib. 3. tit. 20. c. 2. p. 418
Fide Catholicâ, *vide* Summâ.
Fide Instrumentorum, L. 2. tit. 22. c. 16. pag. 275
Fidejussoribus, L. 3. tit. 22. c. 5. p. 422
qui Filii sint legitimi, *vide* Qui filii.
Filiis presbyterorum *a* ordinandis vel non, L. 1. tit. 17. cap. 18. p. 107
a In Sexto, & aliis illegitimè natis, tit. 11. cap. 2. p. 41
a In Septimo, tit. 6. c. unic. p. 20
Fiunt à majori parte Capituli, *vide* His quæ fiunt, à
Fiunt à Prælato sine Consensu Capituli, *vide* His quæ fiunt.
Fiunt quæ vi metusvé causa, *vide* His & iis quæ vi.
Forma contrahendi censum.
In Septimo, L. 2. tit. 12. c. unic. pag. 98
Fornicatoribus, vide *Concubinariis.*
Foro competenti *a* Lib. 2. tit. 2. c. 20. p. 199
In Sexto, eod. c. 3. p. 61
In Clem. eod. c. unic. p. 206
a & Jurisdictione ordinariæ potestate. In Septimo, t. 1. c. 5. p. 57
Frigidis & maleficiatis & impotentiâ coëundi, L. 4. tit. 15. cap. 7. p. 574
Fructuum Beneficii restituione.
In Sept. L. 1. tit. 15. ult. c. 3. p. 56
Fructuum & possess. sequestratione, *vide* Sequestratione.
Furtis, Lib. 5. tit. 18. cap. 5. p. 663
In Extr. Com. tit. 5. c. un. p. 385
qui Furtivè ordinem suscepit, *vide* Eo qui furtivè.

G.

Gratiis & Dispensationibus.
In Septimo, L. 3. tit. 13. c. 2. p. 141

H.

Hæreticis, *a* Lib. 5. tit. 7. cap. 16. p. 634
In Sexto, tit. 2. cap. 20. p. 133

Universidad de Deusto
Biblioteca

In Clem. tit. 3. cap. 3. p. 247
In Extr. Com. tit. 3. c. 3. p. 381
a & Schismaticis. In Septimo, tit. 3. cap. 10. p. 176
His quæ fiunt à majori parte Capituli, Lib. 3. tit. 11. cap. 4. p. 403
His quæ fiunt à Prælato sine Consensu Capituli, Lib. 3. tit. 10. cap. 10. p. 399
His quæ vi metusvé causa fiunt, Lib. 1. tit. 40. cap. 7. p. 177
vide infrà, Iis quæ vi, &c.
His qui filios occiderunt, L. 5. t. 10. c. 3. p. 647
His qui Infidelibus adversùs Christianos auxiliantur.
In Septimo, L. 5. t. 2. c. un. p. 175
Homicidio a Voluntario vel Casuali b, Lib. 5. tit. 12. cap. 25. p. 648
a In Sexto, tit. 4. cap. 3. p. 145
b In Clem. tit. 4. c. un. p. 251
Homicidis & Bannitis.
In Septimo, L. 5. t. 8. c. 10. p. 204
Honestate & vita Clericorum, vide Vitâ & Honestate.

I.

Jejuniorum observatione, vide Observatione Jejuniorum.
Iis quæ vi metusvé causa fiunt.
In Sexto, L. 1. tit. 20. c. unic. p. 58
vide suprà His quæ vi, &c.
Illegitimè natis, vide Filiis illegitimè.
ne se Immisceant sæcularibus negotiis Clerici vel Monachi, vide Ne clerici vel.
Immunitate Ecclesiarum a, b Cœmeterii & rerum ad eas pertinentium, Lib. 3. tit. 49. cap. 10. p. 530
a Cœmeteriorum & aliorum locorum Religiosorum.
In Sexto, tit. 23. cap. 5. p. 123
b In Extr. Com. tit. 13. ult. cap. unic. p. 376
Impetratione Beneficiarum, vide Beneficior.
Impotentia coëundi, frig. & malef. V. Frigidis.
Impuberũ desponsation, vid. Desponsatione.
Incantatoribus, vide Maleficis.
Incendiariis, & Violatoribus Ecclesiarum, vide Raptoribus.
Indulgentiis. In Septimo, L. 3. t. 14. cap. unicum. p. 143
Infantibus & languidis expositis, L. 5. tit. 11. cap. unicum. p. 648
quâ Infidel. adversi. Christian. auxilia. vide His qui infidelibus.
Infidelium Conversione, vide Conversione Infidelium.
In integrum restitutione a, L. 1. t. 41. c. 10. pag. 180
a Restitutione in integrum b ut infrà.
In sexto, t. 21. cap. 2. pag. 58
b In Clem. t. 11. ult. c. un. p. 204
Injuriis & damno dato, L. 5. t. 36. c. 9. p. 710
In Sexto, tit. 8. c. unic. p. 154
ne Innovetur aliquid sede vacante, vide Ne sede vacante.
Innovetur nihil. vide Ut lite pendente.
Inquisitionibus & denunciationibus, vide Accusationibus.
Institutionibus, L. 3. tit. 7. cap. 7. p. 386
In Sexto, tit. 6. cap. 2. p. 99
Instrumentorum fide, vide Fide instrum.
Insulis novi orbis. In Septimo, Lib. 1. tit. 9. cap. unicum. p. 28
Interdicti sententia, & suspensionis, vide Sententia Excommunicationis.
Interdicto. In Septimo, L. 2. t. 8. c. 3. p. 87
Interdicto Clerico excom. vel deposito minist. vide Clerico excommunic.
ab Intestato, vide Successionibus.
Invasoribus & occupatoribus bonorum Ecclesiæ. In Septimo, L. 2. t. 2. c. 4. p. 66
Inutili vel utili confirmatione, vide Confirmatione.
non Iterandis Sacramentis, vide Sacramentis.
Judæis a & Saracenis b & eorum servis, L. 5. tit. 6. cap. 19. pag. 628
b In Clem. tit. 2. c. unic. p. 247
b In Extr. Joan. XXII. tit. 8. c. unic. p. 283
a In Extr. Com. t. 2. c. 2. p. 380
a In Septimo, tit. 1. c. 7. p. 167
Judicatâ re & sententiâ, vide Sententia, &c.
Judicii mutandi causa, facta alienatione, vide Alienatione.
Judiciis, Lib. 2. tit. 1. cap. 21. p. 191
In Sexto, eod. cap. 3. p. 59
In Clem. eod. cap. 2. p. 205
In Extr. Com. eod. c. un. p. 327
Judicis delegati potestate, vide Officio & potestate.
Judicis Officio, vide Officio Judicis.
Judicis ordinarii Officio, vide Officio Judicis ordinarii.
Iurisjurandi obligatione, vide Iuramentis.
fide Jusloribus, L. 3. tit. 22. c. 5. p. 422
Juramentis & Jurisjurandi obligatione. In Septimo, L. 3. t. 10. c. un p. 137

Juramento Calumniæ, L. 2. tit. 7. c. 7. p. 212
In Sexto, tit. 4. c. 3. p. 63
Jurejurando, L. 2. tit. 24. c. 36. p. 287
In Sexto, tit. 11. cap. 3. p. 68
In Clem. tit. 9. c. un. p. 210
Jure Patronatûs, L. 3. tit. 38. c. 31. p. 492
In Sexto, tit. 19. c. unic. p. 118
In Clem. tit. 12. cap. 2. p. 235
In Septimo, L. 2. t. 4. c. 3. p. 80
Iurisdictionis ordinariæ potestate, vide Foro Competenti.
Juris Regulis, vide Regulis Juris.

L.

Languidis expositis, vide Infantibus.
Legali cognatione, vide Cognatione legali.
Legati Officio, vide Officio Legati.
qui Legitimi sint filii, vide Qui filii.
Lenonibus. In Septimo, L. 5. tit. 15. cap. unic. p. 231
Leprosorum Conjugio, vide Conjugio Leprosorum.
Libelli oblatione, L. 2. tit. 3. cap. 3. p. 205
Libellis famosis. In Septimo, L. 5. t. 5. cap. 2. p. 199
ex Libero ventre natis, vide Natis ex libero.
Libris prohibitis. In Septimo, Lib. 5. tit. 4. cap. 6. p. 193
pro Licentia docendi ne exigatur aliquid, vide Magistris, &c.
Lite non contestata, ut non procedatur, vide Ut lite non.
Lite pendente ut nihil innovetur, vide Ut lite pend.
Litis contestatione, L. 2. tit. 5. c. un. p. 207
In Sexto, tit. 3. cap. 2. p. 62
Locato & conducto, L. 3. tit. 18. c. 4. p. 413
Locorum Religiosorum immunitate, &c. vide Immunitate.

M.

Magistris a & ne aliquid exigatur, pro licentiâ docendi, L. 5. tit. 5. c. 5. p. 626
In Clem. tit. 1. cap. 2. p. 245
a Et Doctoribus. In Septimo, Lib. 3. tit. 5. cap. 2. p. 122
Majori parte Capituli, vide His quæ fiunt à majori.
Majoritate & obedientia, L. 1. tit. 33. c. 17.
In Sexto, tit. 17. c. unic. p. 54
In Extr. Joan. XXII. t. 2. c. un. pag. 274
In Extr. Com. tit. 8. c. 3. p. 319
Maledicis, Lib. 5. tit. 26. cap. 2. p. 676
Maleficiatis & frig. & imp. coeundi, vide Frigidis &.
Maleficis & incantatoribus. In Septimo, Lib. 5. tit. 12. cap. 6. p. 225
Mandatis Apostolicis, vide Rescriptis.
Manumissione servorum, vide Servis non ordin.
Matrimoniis & Sponsalibus. In Septimo, L. 4. tit. 1. cap. 3. p. 161
Vide Sponsalibus.
Matrimonio contracto, contra interdictum Ecclesiæ, Lib. 4. tit. 16. c. 3. p. 578
qui Matrimonium accus. poss. vel contra illud testari, vide Qui matrimonium.
in Matrimonium duxit quam polluit per adult. vide Eo qui duxit.
Matrimonium qui Clerici vel vovent. contrahere possunt, vide Qui Clerici.
Medicis. In Septimo, L. 3. t. 6. c. 2. p. 124
Metus causâ vel vi quæ fiunt, vide His, & Iis quæ vi.
Ministrante Clerico excom. deposito vel Interdict. vide Clerico Excommun.
Ministrante Clerico non ordinato, vide Clerico non ordinato.
Missarum Celebratione, &c. vide Celebratione Missar.
qui Mittitur in poss. caus. rei servand. vide Eo qui mittitur.
Monachi vel Clerici sæcularibus negotiis, ne se immisceant, vide Ne Clerici vel.
Monachorum Capellis, & aliorum Religiosorum, vide Capellis.
Monachorum & Canon. Regular. vide Statu.
Monetarum Tonsoribus. In Septimo, Lib. 5. tit. 14. cap. unic. p. 231
Monialibus. In Septimo, L. 3. t. 19. ult. cap. 4. p. 157
Montibus pietatis, vide Religiosis Domibus.
Mulierum & Clericorum cohabitatione, vide Cohabitatione.
Mutandi Judicii causâ, factâ alienatione, vide Alienatione.
Mutuis petitionibus, L. 2. tit. 4. c. 2. p. 206

N.

Natis ex libero ventre, L. 4. tit. 10. c. un. pag. 564
Natis illegitimè, vide Filiis illeg.
Naufragium patientibus, vide Nautis &c.
Nautis & Naufragium patientibus. In Septimo, L. 2. t. 14. & ult. c. 2. p. 104
Ne Clerici vel Monachi sæcularibus negotiis se immisceant, L. 3. t. 50. ult. c. 10. p. 533
In Sexto, tit. 24. ult. c. 3. p. 127
Negligentia Prælatorum, vide supplendâ.
Negotiis sæcularibus Clerici vel Monachi ne se immisceant, vide Ne Clerici, vel.

Ne Prælati vices suas vel Ecclesias sub annuo censu concedant, L. 5. tit. 4. c. 4. pag. 625
Ne sede vacante aliquid innovetur, L. 3. tit. 9. c. 3. p. 398
In Sexto, t. 8. cap. unic. p. 105
In Extr. Jo. XXII. t. 5. c. un. pag. 279
In Extr. Com. t. 3. c. un. p. 350
Novi operis nunciatione, L. 5. tit. 32. c. 4. pag. 689
Novi orbis Insulis, vide *Insulis novi*.
Nunciatione novi operis, *vide* Novi operis.
Nuptiis secundis, *vide* Secund. nupt.

O.

Obedientia & Majoritate, *vide* Majoritate.
Oblatione Libelli, *vide* Libelli oblat.
Oblationibus & Primitiis, *vide* Decimis.
Obligatione jurijurandi, vide *Iuramentis*.
Obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non, L. 1. tit. 19. c. unic. p. 114
Observatione Jejuniorum, L. 3. t. 46. c. 3. pag. 527
qui Occiderunt filios, *vide* His qui fil.
Occupatoribus bonum Ecclesiæ, vide *Invasoribus*.
Officiis divinis, &c. *vide* Celebratione Missarum.
Officio Archidiaconi, L. 1. tit. 23. c. 10. p. 119
Officio Archipresbyteri, L. 1. tit. 24. c. 4. pag. 122
Officio Custodis, L. 1. tit. 27. cap. 2. p. 124
In Extr. Com. t. 5. c. unic. p. 315
Officio *a* & Potestate Judicis delegati, Lib. 1. tit. 29. cap. 43. p. 126
In Sexto, tit. 14. cap. 15. p. 43
In Clem. tit. 8. c. unic. p. 202
a Delegati. In Extr. Com. tit 6. cap. unic. p. 316
Officio Judicis, Lib. 1. tit. 32. c. 2. p. 157
Officio *a* Judicis ordinarii *b*, L. 1. tit. 31. cap. 20. p. 149
a Ordinarii. In Sexto, tit 16. cap. 9. p. 49
b In Clem. tit. 9. cap. 2. p. 303
b In Extr. Com. tit 7. c. 2. p. 317
Officio Legati, L. 1. tit. 30. c. 10. p. 146
In Sexto, tit. 15. cap. 5. p. 47
In Septimo, tit. 8. *c. unic.* p. 27
Officio Primicerii, L. 1. tit. 25. c. un. p. 124
Officio Sacristæ. L. 1. tit. 26. cap. unic. p. 124
Officio Vicarii, L. 1. tit. 28. cap. 6. p. 125
In Sexto, tit. 13. c. 3. p. 42
In Clem. tit. 7. c. un. p. 202
Operis novi nunciatione, *vide* Novi oper.
Orbis novi Insulis, vide *Insulis novi*.
non Ordinandis Bigamis, *vide* Bigamis.
non Ordinandis servis, *vide* Servis non ordin.
Ordinandis vel non. Corpore vitiatis, *vide* Corpore vitiatis.
Ordinandis vel non filiis Presbyter. *vide* Filiis Presbyter.
Ordinandis vel non obligatis ad Ratiocinia, *vide* Obligatis.
Ordinandorum qualitate, *vide* Temporibus.
Ordinandorum qualitate & ætate, *vide* Ætate & qualitate.
Ordinariæ jurisdictionis potestate, vide *Foro competenti*.
Ordinarii, & Judicis ordinarii officio, *vide* Officio Judicis ordinarii.
Ordinationum Temporibus, *V.* Temporibus.
Ordinatis ab Episcopo, qui renunciavit Episcopatui, L. 1. tit. 13. cap. 2. p. 97
Ordinatis à Schismaticis, *V.* Schismaticis, &c.
non Ordinato Clerico ministrante, *vide* Clerico non ordinato.
Ordine Cognitionum, L. 2. t. 10. c. 4. p. 218
Ordine & qualitate præficiendorum, *vide* Ætate.
in Ordine faciendo scrutinio, *vide* Scrutinio.
qui Ordinem furtivè suscepit. *vide* Eo qui furtivè.

P.

Pace & Treugâ, *vide* Treugâ.
Pactis, L. 1. tit. 35. cap. 8. p. 166
In Sexto, tit. 18. c. 3. p. 54
Palatinis Com. vide *Comitibus Palat.*
Pallii usu, *vide* Auctoritate, &c.
Parochianis alienis, *vide* Parochiis.
Parochiis & alienis Parochianis, Lib. 3. tit. 29. cap. 5. p. 443
Parte Majori Capituli, *vide* His quæ fiunt.
post Partum purificatione, *vide* Purificatione.
Patientibus naufragium, vide *Nautis &*.
Patronatus jure, *vide* Jure patronat.
Peculio Clericorum, L. 3. tit. 25. c. 5. p. 428
Pendente lite ut nihil innovetur, *vide* Ut lite pendente.
Pensionibus. In Septimo, L. 1. t. 12. c. 2. p. 50
Percussore Clerico, *vide* Clerico percuss.
Peregrinantibus Clericis, *vide* Clericis peregrinantibus.
Peregrinis Clericis, *vide* Clericis peregrinis.
Permittentibus Duellum, vide *Duello & Duell.*
Permutatione rerum, *vide* Rerum permutatione.
Permutationibus, vide *Resignationibus*.
Pertinentium rerum ad Ecclesias Immunit. *vide* Immunitate.
Petitionibus, *vide* Plus petitionibus.

Petitionibus mutuis, *vide* Mutuis petitionibus.
Pietatis montibus, vide *Religiosis Domibus*.
Pignoribus & aliis Cautionibus, Lib. 3. tit. 21. cap. 8. p. 418
Plus petitionibus, L. 2. tit. 11. cap. unic. pag. 220
Pœnis, L. 5. tit. 37. cap. 13. p. 712
In Sexto, tit. 9. c. 5. p. 154
In Clem. tit. 8. c. 3. p. 256
In Extrav. Joan. XXII. t. 12. cap. unic. p. 286
In Extr. Com. tit. 8. c. unic. pag. 394
Pœnitentiis & Remissionibus, L. 5. t. 38. cap. 16. p. 715
In Sexto, tit. 10. cap. 3. p. 158
In Clem. tit. 9. cap. 2. p. 259
In Extr. Com. tit. 9. c. 5. p. 396
quam Polluit per adulterium, &c. *vide* Eo qui duxit.
in Possessionem caus. rei servandæ mittitur, *vide* Ego qui mittitur.
Possessionis causâ & proprietatis, *vide* Causa possessionis.
Possessionum & fructuum sequestr. *vide* Sequestratione.
Postulando, Lib. 1. tit. 37. cap. 3. p. 171
Postulatione Prælatorum, Lib. 1. tit. 5. cap. 6. p. 31
In Sexto, tit. 5. c. unic. p. 9
In Extrav. Com. tit. 2. unic. pag. 310
Potestate electi, *vide* Electione.
Potestate Judicis delegati, *vide* Officio & potestate.
Potestate Iurisdictionis ordinariæ, vide *Foro Competentii*.
Præbendæ, Concessione & Ecclesiæ non vacantis, *vide* Concessione præbend.
in Præbenda vel Eccles. non resident. *vide* Clericis non residentibus.
Præbendis & Dignitatibus, Lib. 3. tit. 5. cap. 38. p. 372
In Sexto, tit. 4 cap. 41. p. 83
In Clem. tit. 2. cap. 6. p. 220
In Extr. Joan. XXII. t. 3. unic. pag. 275
In Extr. Com. tit. 2. cap. 14. pag. 334
Præficiendorum ætate, qualitate, & ordine, *vide* Ætate.
Prælati ne vices suas vel Eccles. sub annuo censu conced. *vide* Ne Prælati.
à Prælato sine Consensu Capituli, *vide* His quæ fiunt.
Prælatorum excessibus & subditorum, *vide* Excessibus.
Prælatorum negligentia. *vide* Supplendâ.
Prælatorum postulatione, *vide* Postulatione.
Præscriptionibus, Lib. 2. tit. 26. cap. 20. pag. 307
In Sexto, tit. 13. cap. 2. p. 70
Præsumptionibus, Lib. 2. tit. 23. cap. 16. pag. 282
Precariis, Lib. 3. tit. 14. cap. 3. p. 410
Presbytero non baptizato, Lib. 3. tit. 43. cap. 3. p. 524
Presbyterorum filiis ordinandis vel non, *vide* Filiis Presbyter.
Primicerii Officio, *vide* Officio Primic.
Primitiis & Oblationibus, *vide* Decimis.
Privilegiis *a* & excessibus Privilegiatorum *b*, L. 5. tit. 33. cap. 33. p. 691
a In Sexto, tit. 7. c. 12. p. 148
b In Clem. tit. 7. cap. 2. p. 254
a In Extr. Joan. XXII. tit. 11. cap. unic. p. 285
a In Extr. Com. tit. 7. cap. 4. pag. 387
Probationibus, Lib. 2. tit. 19. cap. 15. p. 246
In Clem. tit. 7. cap. unic. p. 209
non Procedatur ad Testium receptionem, *vide* Ut lite non cont.
Procuratoribus, L. 1. tit. 38. cap. 15. p. 172
In Sexto, tit. 19. cap. 9. p. 55
In Clem. tit. 10. cap. 4. p. 203
Procurationibus & exactionibus, *vide* Censibus exactionibus.
Professione votorum, vide *Votis & Votor.*
Prohibitis Libris, vide *Libr. prohib.*
ne Promittatur aliquid vel exigatur pro spiritualibus, *vide* Simonia & ne.
Promoto Clerico per saltum, *vide* Clerico per saltum.
Proprietatis & possessionis causâ, *vide* Causâ possessionis.
Puerorum deiictis, *vide* Delictis puer.
Pugnantibus Clericis in Duello, *vide* Clericis pugnantibus.
Purgatione canonica, L. 5. tit. 34. cap. 16. pag. 704
Purgatione vulgari, L. 5. tit. 35. c. 3. p. 710
Purificatione post partum, Lib. 3. tit. 47. cap. unic. p. 528

Q.

Quæstorum tollendo abusu. In Septimo, Lib. 3. t. 15. c. 2. p. 144

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qualitate & ordine præficiendorum, *vide* Ætate.
Qualitate ordinand. *vide* Temporibus, &c.
Qui Clerici vel voventes matrimonium contrahere possunt, L. 4. t. 6. c. 7. p. 557
Qui filii sint legitimi, L. 4. t. 17. c. 15. p. 579
Qui matrimonium accusare possunt, vel contra illud testari *, L. 4. t. 18. c. 6. p. 586
* *Testari* ita legitur in Editione Parisiensi an. 1687. in aliis legitur *Testificari*.

R.

RAptoribus, Incendiariis, & Violatoribus Ecclesiarum, L. 5. tit. 17. c. 7. p. 660
ad Ratiocinia obligatis ordinandis vel non, *vide* Obligatis.
Rebus Ecclesiæ *a* alienandis vel non, L. 3. tit. 13. cap. 12. p. 406
a non alienandis *b*. In Sexto, tit. 9. cap. 2. p. 106
In Clem. tit. 4. cap. 2. p. 223
b In Extr. Com. tit. 4. c. unic. pag. 351
ad Receptionem Testium non procedatur, *vide* Ut lite non cont.
Recusationibus & Relationibus, *vide* Appellationibus.
Redemptione voti, *vide* Voto &.
Regularibus & *a* transeuntibus ad Religionem, L. 3. tit. 31. cap. 24. p. 455
In Sexto, tit. 14. cap. 6. p. 112
In Clem. tit. 9. tit. 2. p. 228
In Extr. Com. t. 8. c. 2. p. 364
a Religiosis extra Claustra vagantibus. In Septimo, t. 18. *cap.* 3. p. 152
Regularium vel Canonicorum, *vide* Statu Monachorum.
Regulis Juris, L. 5. tit. 41. ult. cap. 11. p. 753
In Sexto, tit. ult. qui deberet esse, 13. cap. 88. p. 186
Reiterantibus Baptisma, *vide* Apostatis, &c.
Relationibus & Recusationibus, *vide* Appellationibus.
Religionem Transeuntibus, *V.* Regularibus.
Religiosis Domibus *a*, ut Episcopo sint subjectæ *b*, Lib. 3. tit. 36. cap. 9. p. 486
a In Sexto, tit. 17. c. un. p. 116
b In Clem. tit. 11. cap. 2. p. 233
a In Extr. Joan. XXII. tit. 7. cap. unic. p. 281
a In Extr. Com. t. 9. c. un. p. 369
a *Et montibus pietatis. In Septimo, tit.* 17. *cap.* 5. p. 147
Religiosorum aliorum, & Monachorum Capellis, *vide* Capellis.
Religiosorum locorum immunitate, &c. *vide* Immunitate.
Reliquiis & Veneratione Sanctorum, Lib. 3. tit. 45. cap. 2. p. 526
In Sexto, tit. 22. cap. unic. p. 122
In Clem. tit 16. cap. unic. p. 239
In Extr. Com. tit. 12. c. 2. p. 373
In Septimo, tit. 9. *cap.* 3. p. 135
Remissionibus & pœnitentiis, *vide* Pœnitentiis, &c.
Renunciatione, L. 1. tit. 9. cap. 15. p. 79
In Sexto, tit. 7. cap. 2. p. 37
In Clem. tit. 4. cap. unic. p. 200
qui Renunciavit Episcopatui, *vide* Ordinatis ad Episcop.
Reparandis Ecclesiis, vel ædificand. *vide* Eccles. ædificand.
Rerum permutatione, L. 3 t. 19. c. 9. p. 415
In Sexto, tit. 10. c. unic. p. 107
In Clem. tit. 3. cap. unic. p. 223
Rerum pertinentium ad Ecclesias Immunitate, &c. *vide* Immunitate.
Rescriptis *a*, Lib. 1. tit. 3. cap. 43. p. 10
In Sexto, tit. 3. cap. 15. p. 2
In Clem. tit. 2. cap. 5. p. 195
a *& Mandatis Apostolicis. In Septimo, tit.* 2. *cap.* 4. p. 5
Reservationibus. In Septimo, Lib. 1. *tit.* 11. *cap.* 6. p. 44
non Residentibus Clericis in Ecclesia vel præb. *vide* Clericis non Resident.
Resignationibus & Permutationibus. In Septimo, L. 1. *tit.* 14. *cap.* 5. p. 52
Restituenda dote post divortium, &c. *vide* Donationibus inter.
Restitutione Beneficii, vide *Fructuum*.
Restitutione in integrum.
In Sexto, Lib. 1. t. 21. c. 2. p. 58
In Clem. t. 11. ult. c. unic. p. 204
vide In integrum restitutione suprà.
Restitutione spoliatorũ. L. 2. t. 13. c. 19. p. 225
In Sexto, tit. 5. cap. 2. p. 64

S.

SAcramentis non iterandis, L. 1. t. 16. c. 3. pag. 106
Sacramento Eucharistiæ, &c. *vide* Celebratione Missarum.
Sacramentorum aliorum Custodiâ, Euchar. & Chrism. *vide* Custodia Euchar.
Sacrâ unctione, L. 1. tit. 15. cap. unic. p. 103
Sacrilegii. In Septimo, L. 5. *t.* 6. *c. un.* pag. 201
Sacristæ Officio, *vide* Officio Sacrist.
Secularibus negotiis, Clerici vel Monachi ne se immisceant, *vide* Ne Clerici vel.
Sagittariis, Lib 5. tit. 15. cap. unic. p. 658
per Saltum promoto, *vide* Clerico per saltum.
Sanctorum Veneratione, *vide* Reliquiis.
Saracenis, Judæis, & eorum servis, *vide* Judæis, &c.
Schismaticis *a* & ordinatis ab eis, Lib. 5. tit. 8. cap. 2. p. 645
a In Sexto, tit. 3. c. unic. p. 143
a In Extr. Com. tit. 4. c. un. p. 384
a *& Hæreticis, in Septimo*, vide *Hæreticis*.
Scrutinio in ordine faciendo, L. 1. tit. 12. cap. unic. p. 57
Secundis nuptiis, L. 4. tit. 21. ult. c. 5. p. 595
Sede vacante aliquid ne innovetur, *vide* Ne sede vacante.
Sententiâ & re judicata, L. 2. t. 27. c. 26. p. 315
In Sexto, tit. 14. cap. 5. p. 71
In Clem. tit. 11. cap. 2. p. 214
Sententiâ Excommunicationis *a*, Lib. 5. tit. 39. cap. 60. p. 720
a Suspensionis & interdicti *b*.
In Sexto, tit. 11. cap. 24. p. 150
b In Clem. tit. 10. cap. 4. p. 260
b In Ext. Jo. XXII. t. 13. c. un. p. 288
a In Extr. Com. t. 10. ult. c. 4.
b vide suprà Interdicto.
ad Sententiam definitivam non procedatur, *vide* Ut lite non.
Sepulturis, Lib. 3. tit. 28. cap. 14. p. 438
In Sexto, tit. 12. cap. 5. p. 108
In Clem. tit. 7. cap. 2. p. 224
In Extr. Com. t. 6. cap. 2. p. 356
Sequestratione possessionum & fructuum, Lib. 2. tit. 17. cap. 3. p. 244
In Clem. tit. 6. c. unic. p. 209
Sequestris. In Septimo, L. 2. *t.* 7. *c.* 2. *p.* 85
Servandæ rei causâ eo qui in possess. mitt.
Servis non ordinandis & eorum manumissione, L. 1. tit. 18. cap. 8. p. 112
Servis Judæ. & Saracen. *vide* Judæis, &c.
Servorum conjugio, *vide* Conjugio servor.
Significatione verborum, *vide* Verborum significatione.
Simoniacis & ne quid detur vel exigatur. In Septimo, L. 5. *tit.* 11. *c.* 4. *p.* 222
Simoniâ *a* & ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur, L. 5. t. 3. c. 46. pag. 609
a In Extr. Com. tit. 1. cap. 2. p. 377
Solutionibus, Lib. 3. tit. 23. cap. 4. p. 423
Sortilegiis, Lib. 5. tit. 21. cap. 3. p. 672
pro Spiritualibus ne aliquid exigatur, &c. *vide* Simonia & ne.
Spirituali Cognatione, *V.* Cognatione spirit.
Spoliatorum restitutione, *vide* Restitutione spoliatorum.
Spoliis Clericorum. In Septimo, Lib. 3. *tit.* 3. *cap.* 5. p. 115
Sponsâ duorum, L. 4. tit. 4. cap. 5. p. 553
eo qui Sponsæ suæ Consanguineam, vel uxoris cognovit, *vide* Eo qui cognovit.
Sponsalibus & matrimoniis, L. 4. tit. 1. cap. 32. p. 537
In Sexto, tit. 1. cap. unic. p. 129
In Septimo, tit. 1. *cap.* 3.
Statu *a* Monachorum *b*, & Canonicorum Regular. L. 3. tit 35. cap. 8. p. 479
a Regularium. In Sexto, t. 16. cap. unic. p. 114
b vel Canon. Regularium.
In Clem. tit. 10. c. 2. p. 229
Stupro & Adulteriis, *vide* Adulteriis & Stupro.
Subditorum & Prælator. Excessibus, *vide* Excessibus.
si Subjectæ sint Episcopo, *V.* Religiosis domibus.
Successionibus ab Intestato, L. 3. t. 27. c. 3. pag. 437
Summâ Trinitate & fide Catholica, L. 1. tit. 1. cap. 2. p. 1
In Sexto, tit. 1. cap. unic. p. 2
In Clem eodem. c. unic. p. 194
In Septimo, eodem. cap. 4. p. 1
Supplenda negligentia Prælatorum, L. 1. tit. 10. cap. 5. p. 90
In Sexto, tit. 8. cap. 4. p. 38
In Clem. tit. 5. cap. unic. p. 200
eo qui Suscepit ordinem furtivè, *vide* Eo qui furtivè.
Suspensionis & Interdicti sententia, *vide* Sententia Excomm.
Syndico, Lib. 1. tit. 39. cap. unic. p. 177

T.

T*Aurorum & aliorum animalium agitatione & pugnâ.*
In Sept. L. 5. *t.* 18. *ult. c. unic. p.* 235
Temporibus Ordinationum & qualitate Ordinandorum, Lib. 1. t. 11. c. 7. p. 92
In Sexto, tit. 9. cap. 4. p. 36

Universidad de Deusto
Biblioteca

Testamentis & ultimis voluntatibus, Lib. 3. tit 26. cap. 20. p. 429
In Sexto, tit. 11. cap. 2. p. 108
In Clem. tit. 6. cap. un. p. 223
In Septimo, L. 2. t. 13. cap. 3. p. 99
qui Testari poss. contra matrimonium, vel, &c. *vide* Qui Matrimonium.
Testibus cogendis vel non, L. 2. t. 21. c. 11. pag. 273
Testibus *a* & Attestationibus, L. 2. t. 20. cap. 56. p. 253
In Sexto, tit. 10. cap. 3. p. 67
a In Clem. tit. 8. cap. 2. p. 209
a In Septimo, L. 5. t. 13. c. un. p. 230
ad Testium receptionem non procedatur, &c. *vide* Ut lite non.
Tollendo abusu quæstorum, vide *Quæstorum*.
Tonsoribus monetarum, vide *Monetarum*.
Torneamentis, Lib. 5. tit. 13. cap. 2. p. 657
In Extr. Jo. XXII. t. 9. c. un. p. 283
Transactionibus, Lib. 1. tit. 36. c. 11. p. 168
Transeuntibus ad Religionem, *V.* Regularib.
Translatione Episcopi, L. 1. t. 7. c. 4. p. 74
Treuga & pace, L. 1. tit. 34. cap. 2. p. 165
In Extr. Com. t. 9. ult. c. 2. p. 321
In Septimo, Lib. 3. tit. 11. c. 2. p. 138
Trinitate, *vide* Summa.

V.

VAcante sede ne innovetur aliquid, *vide* Ne sede vacante.
non Vacantis Ecclesiæ concessione & Præbend. *vide* Concess. Præbend.
Vagantibus extra Claustra, vide *Regularibus*.
Venatore Clerico, *vide* Clerico Venatore.
Venditione & Emptione, *vide* Emptione & Venditione.
Veneratione Sanctorum, *vide* Reliquiis, &c.
ex Ventre libero natis, *vide* Natis ex libero.
Verborum Significatione, L. 5. t. 40. c. 33. pag. 742
In Sexto, tit. 12. cap. 5. p. 170
In Clem. tit. 11. ult. cap. 2. p. 262
In Extr. Jo. XXII. t. 14. ult. c. 5. pag. 290
Vicarii officio, *vide* Officio Vicarii.
Vices suas Prælati, vel Eccles. ne conced. sub annuo censu, *vide* Ne Prælati.
Vi metusvé causa quæ fiunt, *vide* His, & Iis quæ vi.
Violatoribus & Incendiariis Ecclesiarum, *vide* Raptoribus.
Virum inter & uxorem don. & dot. post divort. restituend. *V.* Donationibus inter.
Vita & honestate Clericorum, Lib. 3. tit. 1. cap. 16. p. 357
In Sexto, eod. cap. unic. p. 81
In Clem. eod. cap. 2. p. 219
In Extr. Com. eod. c. un. p. 333
In Septimo, eod. cap. 5. p. 105
Vitiatis Corpore ordinandis vel non, *vide* Corpore vitiatis.
Ultimis voluntatibus, *vide* Testamentis.
Unctione sacrâ, *vide* Sacrâ unctione.
Unionibus Beneficiorum. In Septimo, Lib. 1. tit. 13. cap. unic. p. 50
Voluntario Homicidio vel Casuali, *vide* Homicidio.
Voluntatibus ultimis, *vide* Testamentis, &c.
qui Voventes vel Clerici matrim. contrahere possunt, *vide* Qui Clerici.
Votis & votorum professione. In Septimo, Lib. 3. tit. 12 c. un. p. 141
Voto & voti redemptione, L. 3. t. 34. c. 11. pag. 473
In Sexto, tit. 15. cap. unic. p. 114
In Extr. Jo. XXII. t. 6. c. unic. pag. 281
Usu Pallii, *vide* Auctoritate, &c.
Usuris, Lib. 5. tit. 19. cap. 19. p. 663
In Sexto, tit. 5. cap. 2. p. 146
In Clem. tit. 5. c. unic. p. 251
Ut Ecclesiastica Beneficia sine diminutione conferantur, L. 3. t. 12. c. unic. pag. 405
Utili vel inutili confirmatione, *vide* Confirmatione utili.
Ut lite non contestata non procedatur ad Testium receptionem, vel ad sententiam definitivam, L. 2. t. 6. c. 5. p. 207
Ut lite pendente † nihil innovetur, L. 2. tit. 16. cap. 5. pag. 242
In Sexto, tit. 8. cap. 2. p. 66
†nil In Clem. tit. 5. cap. 2. p. 208.
Vulgari purgatione, *vide* Purgatione vulgari.
Uxorem inter & Virum donat. & dot. post divort. restit. *vide* Donationibus inter.
eo qui Uxoris suæ vel sponsæ Consanguineam cognovit, *vide* Eo qui cognovit.

FINIS.

INDEX
ALPHABETICUS
CAPITULORUM
OMNIUM
DECRETI, DECRETALIUM GREGORII IX. SEXTI, CLEMENTINARUM, EXTRAVAGANTIUM JOANNIS XXII. ET COMMUNIUM;

In quo

CAPITULA UNICA SERIE EXHIBENTUR, SINGULISQUE NUMERUS JUXTA suum ordinem in distinctione, quæstione & titulis appositus; Titulis juxtà ordinem Librorum, & Libris juxtà ordinem Collectionum: simulque Author cujuslibet Capituli, prout in Textu Canonico, adscribitur.

ACCESSERUNT PRIMUM

REGULÆ JURIS BONIFACII VIII. IN SEXTO, in Indicibus Capitulorum hactenùs desideratæ: signatis ad amussim paginis, pro facillimâ & momentaneâ investigatione.

PAGINÆ HUJUS INDICIS CORRESPONDENT ETIAM Editionibus Juris Canonici in 4to, quæ antea prodierunt COLONIÆ MUNATIANÆ 1665. & 1682. tum sub nomine Lugduni 1613. tum alibi.

M. DC. XCV.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRÆFATIO
AD
NOVUM
INDICEM CANONUM
ET CAPITULORUM
JURIS CANONICI,
DE HUJUS USU ET IN ILLO
PRÆSTITIS,
à
JOAN. LE L.

INDICE Titulorum Juris Canonici ad novam formam redacto, ad novum etiam Canonum & Capitulorum Indicem operam duxi conferendam, ita ut Rebus secundùm Rubricas ad ordinem alphabeticum dispositis, Capitula quibus continentur, ad certam normam referrem. Tria verò quæ ad id me potissimùm impulère, Lectori, ut labore qualicunque frui valeat, exponere operæ pretium est.

1. Defectus quippe præcedentium Indicum, qui hucusque prelo prodierunt; Illi siquidem parùm accuratè secundùm ordinem Alphabeti constituti sunt, ut conferenti patebit: Accedit, quòd in præcedentibus Editionibus hac formâ emissis, nec notatis paginis, Capitulum diutiùs fuerit inquirendum, Tyroni intelligo, cujus labor hoc Indice levatur, dum singulis Capitulis paginæ signatæ sunt: Quinimò, evolvendi fuerunt sex diversi Indices, *Canonum Decreti, Decretalium, Sexti, Clementinarum, Extravagantium* JOANNIS XXII. & *Communium*; quibus evolvendis quantum temporis terendum fuerit, vel ipse novi, dum Jus Sacrum primùm libavi; Hic verò singula & quotquot sint Capitula toto jure diffusa,

Universidad de Deusto
Biblioteca

diffusâ, unicâ serie perstringit, & tali, ut primo intuitu *Decretum* à *Decretalibus*, & vicissim *cæteræ Collectiones* ab his discerni valeant; Quæ enim priori se lineâ offerunt, *Canones* sunt seu *Capitula Decreti*, inter quæ *initialia* Distinctionum, Causarum & Quæstionum, quæ sunt *Gratiani*, *Litteris* ut vocant *Italicis*, imprimi curavi, quæ verò in Contextu eundem Gratianum Auctorem habent, quia cùm Canonibus quandoque confunduntur, eodem cum illis caractere imprimuntur, Ea quæ hîc annotare fortè non abs re erit; sunt autem sequentia:

Paulus Dyaclinæ, 43. caus. ij. quæst. 7.
Qui Calumniam, 2. v. q. 6.
Cum Majores, 20. vj. q. 1.
Unde ipsè, 2. viij. q. 1.
Cogitatio, 21. de pœnitentiâ, distinctione 1.
Hanc societatem, 12. Eadem distinct. 4.
Sicut ergò, 9. xxxv. quæst. 9.

Capitula Decretalium GREGORII IX. Lineâ paulò interiori continentur cum cæteris Collectionibus, quas quidem Collectiones minores *Litteris* etiam *Italicis* impressas habes, jucundâ, ut opinor, sed utiliori varietate, quæ, ut dixi, Decretales ab his distinguat.

2. Quod autem in *Editione Romanâ* jussu GREGORII XIII. maximo legentium fructu, contulerunt *Correctores Romani*, Canonibus Decreti, Auctorum nomina subjungendo, Decretalibus GREGORII IX. & cæteris Collectionibus, præstiti, ut omnimodæ Correctioni, similique foret adjumento, quod olim Decreto Gratiani adhibitum fuerat; Et sicut Legum Civilium cupidi, in Indicibus quos illarum effecerunt (majori dicam Auctorum labore, an Studiosorum commodo) dum Titulis Libros, Legibus Numerum in Titulis adaptarunt, prorsùs idem perfeci, ne quod præstat dignitate Juri Civili, vel in hoc ipsi postponeretur; inferendo insuper Capitulis *Regulas Juris in Sexto*, tum, ut hac in parte deficientibus Indicibus succurreretur, cùm etiam has Regulas, quasi inadvertentes Studiosi memoriæ mandarent, dum Indicem manibus versabunt.

3. Sed nec minori minùsvé necessariâ legentium utilitate exemplo JOANNIS GUÖRNERI †, quem in hoc secutus est ANTONIUS BROSIUS* Arvernus Presbyter in Indice Canonum Decreti, additi sunt Canonum numeri in Distinctionibus & Quæstionibus: Sic nempe citra temporis jacturam, loca citata inveniuntur, nec tota Distinctio vel Quæstio percurrenda est. Quam ergò prædicti Auctores operam adhibuerunt in Decreto, eandem, ut monui, in Decretalibus & cæteris Collectionibus attuli servatâ, quantùm licuit, citandi methodo apud Auctores, usitatiori, à quâ nonnihil aberrasse visi sunt GUÖRNERUS & BROSIUS. Hanc tamen in omnibus non adeò servavi, (si vera citandi methodus in Indicibus impressis probè servata sit) sed quasi necessariò ab illis recessi, in hoc & similibus verba rejiciendo: Etenim imprimis solitum fuit Ca. *si is qui præst.* xj. quæst. 3. & illud *si is qui*, xxiij. q. 4. Ratio fuit, quod si sufficiat allegari Ca. *si is qui*, per hæc sola verba *in Caus. 23.* sufficere debet *in Causâ xj.* Et sanè satis ab invicem discernuntur per *Causam xj. & xxiij.* Hæc enim verborum additio in Cap. ejusdem initii magis confundit quam distinguat; sed & arbitraria est, & ad libitum omittitur, quod constat ex innumeris allegationibus, hoc vel illo modo: argumentoque esse potest Correctio Romana in can. *Futuram*, 15. xij. qu. 1. ubi can. 1. dist. 8. citatur tantùm per hoc verbum *Decrevit*, quod in suo Indice servavit BROSIUS sequentium verborum additor copiosus, & in hoc ab ipso DOUJATIO * laudatus; In Indice tamen Editionis Romanæ imprimitur: *Decrevit sancta Synodus*, & apud GUÖRNERUM, *Decrevit sancta Synodus nullum.* Præ omnibus, mihi maximè placet BROSII Citatio c. *Decrevit*, eamque duxi in similibus sequendam, quanquam licet non in omnibus, propter receptissimum modum verba in certis aliis addendi.

Similiter videntur Capitula *Episcopus*, per hoc solum verbum alleganda, *argum. dist. 88.* quod die de Capitulis *si qua*, argum. xxvij. qu. 1. c. 22. & 28. de Capitulis *si quis*, argum. xj. qu. 1. & 3. xvij. qu. 4. xxvij. q. 1. & 2. &c. de Capitulis *Pervenit*, argum. xviij. q. 2. & aliis pluribus. Nam cui bono prædicta & alia Capitula in editione Romanâ, &c. prænotantur numeris j. ij. iij? &c. Adde Cap. *Si quis*, &c. promiscuè citari † per hæc prima verba vel additis sequentibus verbis, quem modum tandem retinui, sed adjectis in margine numeris j. iv. vij. x. &c. inde fit ut citatio quoquo modo fiat, faciliùs vel conferri, vel restitui valeat.

Possent etiam hæc Capitula utroque modo poni in Indice, quod in aliquibus etiam servavi; sed privati non est hanc in se provinciam suscipere, utpote non omnibus placituram, licèt permultis utilissimam: Et ne ad majorem molem Index sic excresceret, judicarem rejicienda *Initialia Gratiani* & horum loco Capitula hoc duplici modo substituenda; hæc tamen *verba Gratiani* retuli ad Indicem pro more recepto in editione Romanâ, suppletis etiam exemplo BROSII quibusdam, quæ deerant: Ex. gr. *Duo Clerici* in principio *Causæ* xix. &c. Plura alia in præsenti correxi, restitui: quæ quidem attingere libet, sed enarrare foret longiùs; verbo dicam, Capitula omnia non semel, sed bis atque iterùm, exscripsi, legi, relegi, omissa quæcunque, pro posse, restitui.

† GUÖRNERI Index Canon. Decreti prodiit in lucem cum ejusdem *Analysi* Lib. IV. Institution. Juris Canon. Ursellis 1604.
* Index BROSII adaptatus est Editioni Juris Canonici *Parisiis* M. DC. LXXXVII.

* JOAN. DOUJATIUS prænotion. Canonicarum Lib. V. cap. 23. pag. 725.
† Vide Notam marginalem in ca. convenientibus, 4. j. q. 7. ad ca. *si quis*, 11. xxvij. q. 2. &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bis posita sine ullo discrimine ut c. statutum est. ij.q.6.&c *Et suppositâ*, si quis reliquerit, *dist. 30.* Placuit ut iis. xxiij. q. 5. secundùm tropologiam, *dist. 37.* delevi. Malè allegata, *si quis obligatus*, pro *si quis oblitus. 4.* xiv. q. 4. Et falsas inscriptiones, *c. si quis ab Episcopo*, 20. ij.q 7. Concilium *Arelatense*, pro *Aurelianens.* j. c. *si quis Diaconus*, 29. distinct. 50. *Isidorus* pro *Hormisda Papa*, & similes errores hinc inde restitui; quas quidem falsas allegationes & inscriptiones habuit *Editio Parisiensis* an. 1687. hasque non correxit *Lipsiensis Editio* hujus anni *M. DC. XCV.* sumptibus *Joh. Friderici Gleditschij*, plurimosque alios errores hîc & alibi longè majoris momenti ad Exemplar Parisiense expressit, ut novos taceam.

Cæterùm sicut in Decreto *Correctiones Romanas* per litteras CR. designavi, ita in Decretalibus *Partes Decisas* per litteras PD. utraque sub GREGORIO XIII. adhibitas, Capitulis addidi: Cujus ratio, necessitas *Correctionum Decreti* & *Partium Decisarum* in Decretalibus, fuit; Cùm enim in editione Textûs Canonici *Casus* sive species facti, olim à *Bernardo Compostellano* hortatu vel fortè mandato INNOCENTII IV. cum Glossis deleti fuissent, ad faciliorem Scholarum & Legentium usum, supplendi fuerunt in quibusdam Capitulis magis notalibus: Exemplo esse possunt C. *Concilium*, 2. de observat. jejunior. cap. *sicut*, 8. Ne Clerici vel Mon. &c. & obscurioribus; vel partes alioquin etiam notabiliores addendæ, item cap. *solitæ*, 6. de Majoritate. cap. *Quod Clericis*, 9. cum seq. de Foro compet. cap. *cum ab omni*, 10. de vita & honest. Cler. &c. quod in prædictis partibus decisis præstatur: adeoque quo fructu Correctiones & Partes Decisæ consignatæ sint, ex harum & præstantiâ & necessitate judicabit Lector; qui etiam memor erit sæpè dictas Correctiones Decreti inveniri solùm in editionibus GREGORII XIII. & similiter Partes Decisas in ejusdem Pontificis Textualibus editionibus, nisi Editionem Antverpianam *Antonii Contii* de anno 1570. exceperit.

INDEX

INDEX CANONUM ET CAPITULORUM OMNIUM TOTIUS JURIS CANONICI.

CR *Correctiones Romanas* in Decreto Gratiani,
PD *Partes Decisas* in Decretalibus Gregorii IX. designant.

A.

A *accusato*, in principio, iij. *quæstione* 11. Gratianus. pag. 464
Ab antiqua, 44. de *Consecratione*, distinctione 4. *Gregorius*. CR 1219
Ab arbitris, 11. de officio & potestate judicis delegati, tit. 14. *in sexto* Libro I. Bonifac. VIII. 45
j. Abbas, 2. xviij. qu. 2. *Gregorius*. CR 722
ij. Abbas, 8. xviij. qu. 2. *Maguntinense Concilium*, 724
Abbas, 2. *de his quæ vi metúsve*, titul. 40. Lib. 1. Alexander III. 178
Abbate, 3. de sententia & re judicata, tit. 14. *In sexto*, Lib. 2. Innocentius IV. 74
Abbate, 25. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Innocentius III. 748
j. Abbatem, 3. xviij. qu. 2. *Gregorius*. CR 722
ij. Abbatem, 4. xviij. qu. 2. *Pelagius Papa*. 722
Abbatem, 40. *de Rescriptis*, titulo 3. Lib. 1. Gregorius IX. 25
Abbates, 16. xviij. quæst. 2. *Aurelianense Concilium* j. CR 726
Abbates, 3. de Privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, Lib. 5. Alexander IV. 150
Abbates, 1. de Rescriptis, tit. 2. *In Clementinis*. L. 1. Clemens V. in Concilio Viennensi, 195
Abbati, 22. distinct. 54. *Octava Synodus*. CR 187
Abbatibus, 41. xij. qu. 2. *Aurelian. Concil. iij.* 609
Abbatibus, 18. xviij. qu. 2. *Paschalis ij.* 727
Ab Ecclesia, Unic. de restitutione in integrum. tit. xj. & ultimo. *In Clement.* lib. 1. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 204
Ab eo, 24. ij. qu. 6. *Theodosianæ Leges*, 411
Ab eo, 3. finale, *de sequestratione possessionum*, tit. 17. Lib. 2. Gregorius IX. 245
Ab eo qui appellat, 6. de appellationibus, tit. 15. ult. *In Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 80
Ab eo qui contra, 31. de electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 28
Ab Episcopis, in principio, *dist.* 70. Gratianus, 224
Ab Excommunicatis, 4. ix. qu. 1. *Urbanus Papa ij.* 522
Ab excommunicato, 41. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Gregorius IX. 25
Ab exordio, 2. dist. 35. *Hieronymus*, 117
Abiit Judas, 83. xj. qu. 3. *Beda*, 579
Ab illo, 12. finale. xiv. qu. 4. *Ambrosius*, 642
Ab Imperatoribus, 10. xxiij. qu. 3. *Carthaginense Concilium V.* CR. 783
Ab infirmis, 1. xxvj. q. 7. *Theodorus in Pœnitentiali*, 908
Ab isto die, 9. xxxv. qu. 6. CR 1135
Ab isto die, 11. finale. xxxv. q. 6. Innocent. II. CR 1136
Abolendæ, 13. *de sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Innocentius III. 442
j. Absens, 13. iij. qu. 9. *Zepherinus Papa*, 461
ij. Absens, 18. iij. qu. 9. *Felix Papa*. 462
j. Absente, 3. iij. qu. 9. *Calixtus Papa*, 460
ij. Absente, 11. iij. qu. 9. *Felix Papa*. 461
Absit, 26. distinct. 50. *Epistola Cleri Rom. ad Cyprian. Pap.* CR 166
Absit, 14. xj. qu. 3. *Anterus Papa*, 562
Absolutionis, unic. de his quæ vi. tit. 20. *in Sexto*. Lib. 1. Gregor. X. in Concilio Lugdun. 58
Absolutos, 16. finale. *de hæreticis*. tit. 7. Lib. 5. Gregorius IX. 645
Absque synodali, in principio. xv. *qu.* 7. Gratianus, 657
Absque synodali, 2. finale. de pœnitentiis & remissionibus. tit. 9. *In Clementin.* Lib. 5. Clemens V. 259
Accedens, 10. dist. 50. *Gregorius*. CR 160
Accedens, 23. *de Accusationibus*. tit. 1. Lib. 5. Innocentius III. 605
Accedens, 14. *de Concessione Præbendæ*. tit. 8. Lib. 3. Innocentius III. PD 397
Accedens, 17. *de Conversione Conjugatorum*. tit. 32. Lib. 3. Innocentius III. PD 470
Accedens, 8. *de Crimine falsi*. tit. 20. Lib. 5. Innocentius III. 672
Accedens, 24. *de Præbendis & dignitatibus*. tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. 379
Accedens, 10. *de Procuratoribus*. tit. 38. Lib. 1. Gregorius IX. 175
Accedens, 14. *de Purgatione Canonica*. titul. 34. Lib. 5. Innocentius III. 708
Accedens, 7. finale, *de raptoribus*. tit. 17. Lib. 5. Innocentius III. PD 662
j. Accedens, 2. *Vt lite non contestatâ*. tit. 6. Lib. 2. Innocentius III. PD 208
ij. Accedens, 4. *Vt lite non contestatâ*. tit. 6. Lib. 2. Innocentius III. PD 209

Universidad de Deusto
Biblioteca

Accedentes, 11. *de præscriptionibus.* tit. 26. Lib. 2. Innocentius III. PD 309
Accedentibus, 12. *de Excessibus Prælatorum,* tit. 31. Lib. 5. Innocentius III. 686
Accedentibus, 15. *de Privilegiis.* tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. PD 697
Accepimus, 13. *de Ætate & qualitate.* tit. 14. Lib. 1. Innocentius III. PD 102
Accepimus, 4. *de fide instrumentorum.* tit. 22. Lib. 2. Alexander III. PD 276
Accepimus, 5. *de pactis.* tit. 35. Lib. 1. Alexander III. 167
Accepimus, 16. finale, *de purgatione Canonica.* tit. 34. Lib. 5. Innocentius III. 709
j. Accepisti, 90. *de Consecratione.* dist. 4. *Ambrosius,* 1229
ij. Accepisti, 92. *de Consecr.* dist. 4. *Ambrosius,* 1229
Accepisti, 1. *de frigidis & maleficiatis.* tit. 15. Lib. 4. Ex Brocardico Lib. 18. 574
Accepisti, 2. *de sponsa duorum.* tit. 4. Lib. 4. Ex Brochardo Lib. XXX. 553
Accepta, 35. *de appellationibus.* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 334
Accepta, 3. *de restitutione spoliatorum.* tit. 13. Lib. 2. Alexander III. PD 225
Accesserunt, 92. *de Consecratione.* dist. 2. *Augustinus,* CR 1197
Accessit, 5. *de desponsatione Impuberum.* tit. 2. Lib. 4. Alexander III. PD 547
Accessorium naturam sequi congruit principalis. Reg. XLII. de Regulis Juris in Sexto. Bonifacius VIII. 187
Accipite, 88. *de Consecrat.* dist. 2. *Hieronymus,* 1196
Accusasti, 8. *de accusationibus.* tit. 1. Lib. 5. Ex Brocardio, Lib. XLIII. 597
j. Accusatio, 15. ij. qu. 7. *Anacletus,* 421
ij. Accusatio, 19. ij. qu. 7. *Sixtus Papa II.* 422
Accusationes, 7. iij. qu. 5. *Hadrianus Papa in Synodo Romana.* CR 447
Accusator, 2. finale, vj. qu. 5. *Codex,* 491
Accusatores. 4. dist. 46. *Carthaginense Concil. IV.* CR fol. 150
j. Accusatores, 2. iij. qu. 5. *Anacletus Papa,* 446
ij. Accusatores, 8. iij. qu. 5. *Stephanus,* 447
iij. Accusatores, 12. iij. qu. 5. *Calixtus Papa,* 448
Accusatores, 1. iij. qu. 8. *Zepherinus,* CR 459
Accusatori, 1. iij. qu. 9. *Telesphorus Papa,* 460
Accusatoribus, 3. iij. qu. 5. *Symmachus Papa,* 446
Accusatorum, 1. ij. qu. 8. *Calixtus Papa,* CR 436
Accusatum, 14. ij. qu. 5. *Sylvester Papa,* CR fortè *Gregorius* in Regesto, 399
Accusatum, 4. *de simonia.* tit. 3. Lib. 5. Deodatus Papa, 610
Accusatus, 5. iij. qu. 6. *Sixtus Papa II.* 431
Accusatus, 8. de hæreticis. tit. 2. *in Sexto.* Lib. 5. Alexander IV. 135
Achab Rex, 27. *de pœnitent.* dist. 3. *Hieronymus,* 1067
j. Achatius, 1. xxjv. qu. 1. *Gelasius,* CR 842
ij. Achatius, 3. xxjv. qu. 1. *Felix Papa,* CR 843
A Collatione, 11. de appellationibus. tit. 15. & ult. *In Sexto,* Lib. 2. Bonifacius VIII. 82
Acolythus, 16. dist 23. *Carthaginense Conc. IV.* 76
A Crapula, 14. *de Vita & honestate Clericorum,* tit. 1. Lib. 3. Innoc. III. in Conc. Later. 361
Actione, 8. xxij. qu. 4. *Ex septima Synodo,* CR 766
Actor, qui, 1. de dolo & contumacia. tit. 6. *In Sexto,* Lib. 2. Innocentius IV. 65
Actus Legitimi Conditionem non recipiunt neque diem. Reg. L. de Regulis Juris *in Sexto,* Bonifacius VIII. 188
Acutius, 2. dist. 26. *Augustinus,* CR 85
Acutius, 2. *finale,* xxviij. qu. 3. *Augustinus,* CR 951
Ad abolendam, 16. *de filiis Presbyterorum.* tit. 17. Lib. 1. Innocentius III. *in Concilio generali Lateranensi,* 111
Ad abolendam, 9. *de hæreticis,* tit. 7. Lib. 5. Lucius III. PD 636
Adam, 11. dist. 40. *Gregorius,* CR 132
Adam, 80. *de pœnitentia,* dist. 1. *Ambrosius,* 1031
Adam, 18. xxxiij. qu. 5. *Ambrosius,* CR 1102
Ad Apostolatus, 2. tit. 4. de Concessione Præbendæ & Ecclesiæ non vacantis. *In Extravag.* Joannis XXII. 278
Ad Apostolicæ, 20. *de Decimis,* tit. 30. Lib. 3. Lucius III. PD 449
Ad Apostolicæ, 2. de sententia & re judicata. tit. 14. *In Sexto,* Lib. 2. Innocentius IV. 72
Ad Apostolicam, 13. *de Conversione Conjugatorum,* tit. 32. Lib. 3. Innocentius III. 468
Ad Apostolicam, 16. *de Regularibus,* tit. 31. Lib. 3. Innocentius III. PD 460
Ad Apostolicam, 42. *de Simonia,* tit. 3. Lib. 5. Innocentius III. *in Concilio generali,* 623
Ad audientiam, 34. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 334
Ad audientiam, 4. finale, *de Capellis Monachorum,* tit. 37. Lib. 3. Honorius III. 491
Ad audientiam, 15. *de Clericis non residentibus,* tit. 4. Lib. 3. Honorius III. PD 371
Ad audientiam. 3. *de Crimine falsi,* tit. 20. Lib. 5. Urbanus III. PD 669
Ad audientiam, 12. *de Decimis,* tit. 30. Lib. 3. Alexander III. PD 447
j. Ad audientiam, 3. *de Ecclesiis ædificandis,* tit. 48. Lib. 3. Alexander III. 529
ij. Ad audientiam, 5. *de Ecclesiis ædificandis,* tit. 48. Lib. 3. Urbanus III. 530
Ad audientiam, 4. *de his quæ vi metusve,* tit. 40. Lib. 1. Innocentius III. 179
Ad audientiam, 12. *de homicidio voluntario,* tit. 12. Lib. 5. Clemens III. 652
Ad audientiam, 1. *de Officio Vicarii,* tit. 28. Lib. 1. Alexander III. 125
Ad audientiam, 13. *de præscriptionibus,* tit. 26. Lib. 2. Innocentius III. PD 310
Ad audientiam, 5. *de rebus Ecclesiæ alienandis,* tit. 13. Lib. 3. Celestinus III. 408
j. Ad audientiam, 11. *de rescriptis,* tit. 3. Lib. 1. Lucius III. 13
ij. Ad audientiam, 31. *de rescriptis,* tit. 3. Lib. 1. Honorius III. PD 22
Ad audientiam, 4. *de sponsalibus & matrimonio,* tit. 1. Lib. 4. Alexander III. 538
Ad audientiam, 2. finale, *de torneamentis,* tit. 13. Lib. 5. Alexander III. PD 658
Ad aures, 7. *de ætate & qualitate,* tit. 14. Lib. 1. Clemens III. 100

Ad aures,

Ad aures, 33. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 333
Ad aures, 3. *de Excessibus Prælatorum,* tit. 31. Lib. 5. Alexander III. PD 682
Ad aures, 3. *de his quæ vi metusve,* tit. 40. Lib. 1. Clemens III. PD 178
Ad aures, 10. *de pœnis,* tit. 37. Lib. 5. Innocentius III. 714
Ad aures, 6. *de præscriptionibus,* tit. 26. Lib. 2. Alexander III. PD 308
Ad aures, 7. *de rebus Ecclesiæ alienandis,* tit. 13. Lib. 3. Alexander III. 408
Ad aures, 8. *de rescriptis,* tit. 3. Lib. 1. Lucius III. PD 12
Ad aures, 24. *de simonia,* tit. 3. Lib. 5. Lucius III. fol. 615
Ad aures. 5. *de tempor. Ordinationum,* tit. 11. Lib. 1. Lucius III. 93
Ad Cerritudinem, 3. de Sententia Excommunicationis, tit. 10. *In Extrav. Com.* Lib. 5. Clemens V. 404
Ad Compescendas, unic. de sequestrat. possessionum & fructuum, tit. 6. *In Clem.* Lib. 2. Clemens V. 209
Ad Conditorem, 3. tit. 14. de Verborum significatione. *In Extrav.* Joannis *XXII.* 295
Ad Cujuslibet, 9. de Præbendis & dignit. tit. 2. *In Extrav. Commun.* Lib. 3. Joannes XXII. fol. 344
Ad Decimas, 2. finale, *de Restitutione spoliatorum,* tit. 5. *In Sexto.* Lib. 2. Bonifacius VIII. 65
Ad decorem, 5. *de Institutionibus,* tit. 6. Lib. 3. Innocentius III. PD 387
Ad Deum, 7. xxxij. qu. 5. *Augustinus,* 990
Addidistis, 2. xx. qu. 1. *Gregorius,* CR 736
Ad dissolvendum, 13. *de desponsatione impuberum,* tit. 2. Lib. 4. Innocentius III. PD 551
Additur, 13. xxvij. qu. 2. *Hieronymus,* CR 929
Ad ejus verò, 4. *finale,* dist. 5. *Gregorius,* 7
Ad eminentiam, 20. *de sententia Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Clemens III. PD 726
Ad Episcopos, 11. xvij. qu. 4. *Gelasius,* 712
Ad extirpandas, 11. *de filiis Presbyterorum,* tit. 17. Lib. 1. Alexander III. PD 110
Ad falsariorum, 7. *de Crimine falsi,* tit. 20. Lib. 5. Innocentius III. PD 671
Ad fidem, 33. xxiij. qu. 5. *Augustinus,* CR 818
Ad hæc, in principio, xiij. qu. 2. *Gratianus,* 626
j. Ad hæc, 6. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 326
ij. Ad hæc, 20. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 330
iij. Ad hæc, 27. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 332
jv. Ad hæc, 30. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 333
v. Ad hæc, 37. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Lucius III. 334
Ad hæc, 1. *de Consecratione Ecclesiæ,* tit. 40. Lib. 3. Alexander III. 510
Ad hæc, 15. *de Decimis,* tit. 30. Lib. 3. Alexander III. 448
Ad hæc, 1. *de dolo & contumacia,* tit. 14. Lib. 2. Alexander III. 235
Ad hæc, 2. *de Excessibus Prælatorum,* tit. 31. Lib. 5. Alexander III. 682
Ad hæc, 12. *de filiis Presbyterorum,* tit. 17. Lib. 1. Clemens III. 110
Ad hæc, 8. *de Iudæis,* tit. 6. Lib. 5. Alex. III. 630
Ad hæc, 7. *de Officio Archidiaconi,* tit. 23. Lib. 1. Innocentius III. 120
Ad hæc, 3. *de Officio Vicarii,* tit. 28. Lib. 1. Alexander III. 125
Ad hæc, 1. *de postulatione Prælatorum,* tit. 5. Lib. 1. Innocentius III. PD 31
Ad hæc, 13. *de Præbendis,* tit. 5. Lib. 3. Alexander III. 375
Ad hæc, 5. *de privilegiis,* tit. 33. Lib. 5. Alexander III, PD 793
Ad hæc, 4. *de religiosis domibus,* tit. 36. Lib. 3. Urbanus IV. PD 487
Ad hæc, 10. *de rescriptis,* tit. 3. Lib. 1. Lucius III. PD 13
Ad hæc, 12. *de sententia Excommunicationis,* tit. 39. Lib. 5. Urbanus III. PD 723
Ad hæc, 8. *de testamentis,* tit. 26. Lib. 3. Alexander III. 430
Ad hæc, 1. *Vi lite non contestatâ,* tit. 6. Lib. 2. Innocentius III. PD 207
Ad hoc, 7. *finale,* dist. 89. *Gregorius j.* & *Bonifacius ij.* CR. ad inscrip. 270
Ad hoc, 63. xvj. qu. 1. *Gregorius,* 680
Ad hoc, 143. *de Consecratione,* dist. 4. *Augustinus,* 1242
Ad hoc, 2. *de auctoritate & usu pallii,* tit. 8. Lib. 1. Celestinus III. PD 78
Ad hoc, 1. *de sequestratione possessionum,* tit. 17. Lib. 2. Innocentius III. PD 244
Ad hoc, 1. *de solutionibus,* tit. 23. Lib. 3. Alexander III. 423
Ad honorem, 4. *de auctoritate & usu pallii,* tit. 8 Lib. 1. Innocentius III. 78.
Ad huc instant perfidi, 32. *de pœnitentia,* dist. 3. *August.* CR 1068
Ad id, 21. *de sponsalibus & matrimoniis,* tit. 1. Lib. 4. Clemens III. 542
Adjicimus, 19. xvj. qu. 1. *Leo Papa,* 665
Ad liberandam, 17. *de Iudæis,* tit. 6. Lib 5. Innocentius III. *in Concilio generali,* 633
Ad limina, 7. xxx. qu. 1. *Ioannes Papa VIII.* CR 958
Ad mensam, 24. xj. qu. 3. *Ioan. Chrysostomus,* CR 565
Administratores, 26. xviij. qu. 5. *Ioannes VIII.* 817
Admittuntur, 21. dist. 54. *Leo Papa I.* CR 187
Admoneant, 15. xxvj. qu. 7. *Augustinus,* CR 912
Admonemus, 2. xvj. qu. 2. *Urbanus ij.* melius *Mogunt. Conc. j.* CR. ad inscript. 648
Admonendi, 57. ij. qu. 7. *Gregorius.* CR 435
Admonere, 14. xvj. qu. 1. *Gregorius,* 664
Admonere, 8. xxxiij. qu. 2. *Stephanus Papa,* CR 1006
Admonet, 4. *de renunciatione,* tit. 9. Lib. 1. Alexander III. 80
Ad nostram, 3. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 325
Ad nostram, 5. *de Confirmatione utili vel inutili,* tit. 30. ultim. Lib. 2. Innocentius III. 355
Ad nostram. 4. *finale, de Conjugio servorum,* tit. 9. Lib. 4. Innocentius III. 564
Ad nostram, 3. *de Consuetudine,* tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. 27

 Ad nostram,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad nostram, 5. de Emptione & Venditione, tit. 17. Lib. 3. Innocentius III. 413
j. Ad nostram, 7. de jurejurando, tit. 24. Lib. 2. Alexander III. PD 288
ij. Ad nostram, 20. de jurejurando, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. 293
iij. Ad nostram, 21. de jurejurando, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. 293
Ad nostram, 12. de Probationibus, tit. 19. Lib. 2. Honorius III. PD 252
Ad nostram, 11. de rebus Ecclesiæ alienandis, tit. 13. Lib. 3. Innocentius III. PD 409
Ad nostram, 8. de regularibus, tit. 31. Lib. 3. Alexander III. PD 457
Ad nostram, 21. de simonia, tit. 3. Lib. 5. Alexander III. 615
Ad nostrì Apostolatûs, unic. tit. 11. de Privilegiis. *In Extravagant.* Joannis XXII. 285
Ad nostrum, 2. de Censibus, tit. 13. *in Clementinis*, Lib. 3. Clemens V. 237
Ad nostrum, 3. finale, de hæreticis, tit. 3. *In Clemen.* Lib. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 250
Ad nostrum, 2. finale, de Regularibus & transeunt. tit. 8. *In Extrav. Com.* Lib. 3. Joannes XXII. 365
Ad nuptiarum, 43. *de Consecratione*, dist. 1. *Aurelian. Concil.* 1157
Adolescens, 32, finale, *de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Gregorius IX. 546
Ad Onus, 1. tit. 1. de Electione. *In Extravag.* Joannis XXII. 271
Ad petitionem, 22. *de Accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Innocentius III. PD 604
Ad præsentiam, 16. *de Appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 328
Ad præsentiam, 2. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Alexander III. 107
Ad probandum, 24. *de sententia & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. 323
Ad quæstiones, 6. *de rerum permutatione*, tit. 19. Lib. 3. Clemens III. PD 416
Ad reatum, 33. distinct. 81. *Carthag. Concil. IV.* 251
Ad regimen, 13. de præbendis & dignitatibus, t. 2. *In Extr. Com.* Lib. 3. Benedictus XII. 347
Ad reprimendam, 8. *de Officio Judicis Ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Innocentius III. 152
Adrianus, *vide* Hadrianus.
j. Ad Romanam, 6. ij. qu. 6. *Marcellus Papa*, CR 406
ij. Ad Romanam, 8. ij qu. 6. *Zepherinus Papa*, 407
Ad Romani, 14. finale, de Præbendis & dignitatibus, tit. 2. *In Extrav. Comm.* Lib. 3. Paulus Venetus Papa II. 348
Ad sedem Apostolicam, 2. xxxv. qu. 5. *Alexander II.* CR 1116
Ad succidendos, unic. de schismaticis, tit. 3. *In Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 144
Ad supplicationem, 9. *de renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Innocentius III. 82
Adversario, 13. *de Exceptionibus*, tit. 25. Lib. 2. Gregorius IX. 307
Adversitas, 48. vij. qu. 1. *Gregorius*, CR 509
Adversus, 7. *de immunitate Ecclesiarum*, tit. 49. Lib. 3. Innocentius III. *in Concilio generali Lateranensi*, 532
Adulterii, 11. xxxij. qu. 7. *Augustinus*, CR 997
Adulterio, in principio, xxxj. qu. 1. *Gratianus*, 967
Ad ultimum, 2. *de Causa possessionis & propriet.* tit. 12. Lib. 2. Celestinus III. 221
Ad universalis, 1. de treuga & pace, tit. 9. *In Extr. Comm.* Lib. 1. Sixtus IV. 322
Advocavit, 23. xxiv. qu. 1. *Ambrosius*, CR 849
Ægrotantes, 75. *de Consecratione*, dist. 4. *ex Concilio Carthaginensi III.* CR 1225
Æqualiter, 13. xxxv. qu. 2. & 3. *Julius*, CR 1112
Affectum, 10. xxvj. qu. 7. *Octava Synodus*, CR 910
Afferte, 2. *de præjumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. *Salomon in parabolis*, 282
Afros, 3. distinct. 98. *Gregorius*, CR 301
Agapitus, 11. xvj. qu. 2. *Gregorius*, 664
Agapitus, 23. *de Consecratione*, distinct. 1. *Gregorius*, CR fol. 1153
Agatho, 21. dist. 63. *Ex gestis Romanorum Pontificum*, fol. 210
Agathosa, 21. xxvij. qu. 2. *Gregorius*, CR 932
Agite, 44. *de pœnitentia*, dist. 1. *Augustinus*, CR 1020
Agnovimus 13. xxvj. qu. 6. *Celestinus Papa*, CR 907
Agunt homines, 97. *de Consecrat.* dist. 4. *Augustinus*, fol. 1230
Ait Celestinus, 35. xxiv. qu. 1. *Nicolaus Papa*, CR 855
A Judicibus, 33. ij. qu. 6. *Milevitan. Concilium*, 415
Albericus, 43. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. 267
Alia Causa, 6. xvj. qu. 1. *Hieronymus*, 662
Alia quidem, 1. *de Procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Gregorius, 172
Alienatores, 37. xij. qu. 2. *Urbanus Papa*, CR 608
Alieni, 23. ij. qu. 7. *Dionysius Papa*, CR 423
Alieni, 1. iij. qu. 4. *Iginus Papa*, 444
Alienum, 67. dist. 50. *Leo Papa*, CR 178
Alienum, 1. xix. qu. 2. *Leo Episcopus*, 732
Alienus. 4. dist. 90. *Octava Synodus*, CR 271
Alienus, 19. xxiv. qu. 1. *Cyprianus*, CR 848
Aliorum hominum, 14. ix. qu. 3 *Symmachus*, 530
Aliquando, 7. xxxij. qu. 2. *Augustinus*, 979
Aliquanti, 6. xxvj. qu. 5. *Agathense Concilium*, 898
Aliquantos, 1. dist. 51. *Innocentius*, 179
Aliquos, 5. xv. qu. 1 *Augustinus*, 649
Aliter legitimum, 1. xxx. qu. 5. *Evaristus*, CR 963
Aliter se Orientalium, 14. fin. dist. 31. *Stephanus Papa* in Concilio Lateranensi, CR 103
Aliud est, 39 *de Consecrat.* distinct. 4. *Augustinus*, CR fol. 1216
Aliud quidem, 34 xj. qu. 1. *Leo Papa*, 551
Aliud quidem, 65. *de panit.* dist. 1. *Leo Papa*, 1028
Alius item, 3. xv. qu. 6. *Gregorius*, CR 657
Alligant, 12. xxvj. quæst. 7. *Ioannes Chrysostomus*, CR fol. 911
Alma mater, 24 fin. de sent. Excommunicat. tit. 11. *In Sexto*, Lib. 5 Bonifacius VIII. 169
Altare, 14. j. qu. 3. *Paschalis II.* CR 362
j. Altaria, 31. *de Consecrat.* dist. 1. *Epaunense Concil.* CR fol. 1154
ij. Altaria, 32. *de Consecrat.* dist. 1. *Agathens. Concil.* 1155
Altaris palla, 39. *de Consecrat.* dist. 1. *Clemens Papa*, fol. 1156
Altercationis, unic. de digamis, tit. 12. *In Sexto*, Lib. 1. Gregorius X. *in Concilio generali Lugdun.* 42
Ambitiosæ, unic. de rebus Ecclesiæ non alien. tit. 4. *In Extrav. Com.* Lib. 3. Paulus Venetus Papa II. 351
A malis, 8. xxiij. qu. 4. *Augustinus*, 786
A memoria, 1. *Vt lite pendente*, tit. 16. Lib. 2. Alexander III. PD 242
Amputato, 11. xxv. qu. 2. *Julius Papa*, 886
A multis, 9. *de ætate & qualitate*, tit. 14. Lib. 1. Innocentius III. 100
Ananias. 3. xvij. qu. 1. *Gregorius in Regest.* 708
Anastasius, 9. dist. 19. *Ex Pontificali*, CR 59
Ancillam. 11. xxxij. qu. 2. *Leo Papa*, 980
Animadvertendum, 2. xxij. qu. 2. *Hieronymus*, 735
Animæ defunctorum, 22. xiij. qu. 2. *Gregorius Papa II.* CR 633
Animarum, 1. de sepulturis, tit. 12. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 108
Annis singulis, 16. dist. 18 *Bylon. Conc.* CR 54
An non districta, 19. xxiv. qu. 3. *Nicolaus Papa*, 869
A nobis, 5. *de Apostata*, tit. 9. Lib. 5. Honorius III. 646
A nobis, 7. finale, *de Bigamis*, tit. 21. Lib. 1. Innocentius III. 118
A nobis, 9. *de Cohabitatione Clericorum & Mulierum*, tit. 2. Lib. 3. Innocentius III. 364
A nobis, 24. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Innocentius III. PD 450
A nobis, 8. *de desponsatione impuberum*, tit. 2. Lib. 4. Alexander III. 549
A nobis, 2. *de Exceptionibus*, tit. 25. Lib. 2. Innocentius III. 301
A nobis, 2. *qui matrimonium accusare possunt*, t. 18. Lib. 4. Clemens III. 586
A nobis, 2. *de sacramentis non iterandis*, tit. 16. Lib. 1. Honorius III. 107
j. A nobis, 21. *de Sententia Excommunicationis*, t. 39. Lib. 5. Clemens III. 726
ij. A nobis, 28. *de Sent. Excommun.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. PD 728
An putatis, 13. dist. 86. *Ambrosius*, 260
An quod in subditos, 2. xxxiij. qu. 2. *Ambrosius*, CR fol. 1005
An sit deferendum, 42. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Celestinus III. 336
Ante baptismum, 54. *de Consecrat.* dist. 4. *Rabanus*, 1221
Ante benedictionem, 49. *de Consecr.* dist. 2. *Ambrosius*, 1177
Antecessor, 104. xj. qu. 3. *Bonifacius Mart.* CR 585
Ante omnia, 9. *finale*, dist. 35. *Agathens. Conc.* 119
Ante omnia, 7. dist. 40. *Augustinus*, 132
Anteriorum, 28. ij. qu. 6. *Iustinianus in Novellis*, 411
Ante triennium, 1. dist. 31. *Gregorius I.* CR 99
Ante viginti, 55. *de Consecrat.* dist. 4. *Brachar. Concil. II.* fol. 1222
Antigonus, 1. *de pactis*, tit. 35. Lib. 1. Ex Concil. Africano, PD 166
Antiqua, 23. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. 700
Antiquæ, unic. tit. 6. de voto & voti redemptione, *In Extravagant.* Joannis XXII. 281
Antiqui, 19. *final. xxxij.* q. 2. *Toletan. Concil. VI.* CR fol. 1011
Antiquis. 12. ix. qu. 3. *Athanasius Patriarch.* CR 529
Antiquitus, 2. ij. qu. 2. *Ioannes Papa I.* CR 391
Antiquorum, 1. de pœnit. & remissionibus, tit. 9. *In Extr. Com.* Lib. 5. Bonifacius VIII. 396
Antiquos, 8. x. qu. 1. *Aurelianense Concil. I.* 533
A parvulo, 134. *de Consecrat.* dist. 4. *Augustinus*, 1240
Aperiant, 11. xxxj. qu. 1. *Hieronymus*, 970
Apertè inquit, 36. xxiv. qu. 1. *Nicolaus*, CR 855
Apostolica, 12. dist. 56. *Alexander II.* 195
Apostolica, 7. viij. qu. 1. *Innocentius II.* 513
Apostolica, 68. *de Consecrat.* dist. 1. *Anastasius Episc.* CR fol. 1163
Apostolicæ, 13. xxiv. qu. 3. *Pelagius Papa*, 867
Apostolicæ, 4. xxxv. qu. 9. *Gregorius*, CR 1139
Apostolicæ, 9. *de Clerico Excommunicato*, tit. 27. Lib. 5. Gregorius IX. 679
Apostolicæ, 9 *de donationibus*, tit. 24. Lib. 3. Innocentius III. PD 427
Apostolicæ, 9. *de Exceptionibus*, tit. 25. Lib. 2. Gregorius IX. 305
Apostolicam, 2 *de Presbytero non baptizato*, tit. 43. Lib. 3. Innocentius III. 525
Apostolicis, 67. xvj qu. 1. *Hieronymus*, 682
Apostolicos, 13. xij. qu. 2. *Octava Synodus*, CR 600
Apostolicus, in principio, *dist.* 79. Gratianus, 240
Apostolorum verò Canones, in princ. *distinct.* 16. Gratianus, *CR* 37
Apostolus, 1. dist. 81. *Augustinus*, 245
Apostolus, 3. xxxij. qu. 7. *Augustinus*, CR 996
Apostolus, 12. xxxiij. qu. 4. *Augustinus*, 1097
Apostolus, 41. *de pœnitentia*, dist. 2. *Augustinus*, CR fol. 1056
Appellantem, 2. ij. qu. 6. *Fabianus Papa*, 406
Appellanti, 5. de appellationibus, tit. 12. *In Clem.* Lib. 2. Clemens V. 128
Appellatio, 9. de appellationibus, tit. 15. ultim. *In Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 81
Apud misericordem, 10. xxxij. qu. 1. *Gregorius*, 976
Apud nos, 20. xxxj. qu. 5. *Hieronymus*, 993
Apud Omnipotentem, 7. xxxvj. qu. 2. *Gregorius*, 1145
Apud veros, 6. xxiij. qu. 1. *Augustinus*, CR 779
Aqua, 9. *de Consecratione Ecclesiæ*, tit. 4. Lib. 3. Gregorius IX. 511
Aquam sale, 20. *de Consecratione*, dist. 3. *Alexander Papa V. à Petro*, 1202
A quibus, in principio, xxvj. qu. 3. & 4. Gratianus, fol. 894
A quibus Ordinibus, in principio, *dist.* 35. Gratianus, 117
A quodam Judæo, 24. *de Consecrat.* dist. 4. *Nicolaus*, CR 1210
Archidiaconis, 5. *de Officio Archidiaconi*, tit. 23. Lib. 1. Alexander III. 120
Archidiaconum, 29. dist. 81. *Gregorius I.* 250
Archidiaconum Florentinum, *unic.* dist. 85. *Gregorius I.* 257
Archiepiscopo, 2. final. de Privilegiis. tit. 7. *In Clement.* Lib. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 255
Archiepiscopus, in principio, dist. 66. *Gratianus*, 221
Archiepiscopus, 1. dist. 66. *Aniceius Papa*, CR 221
Archiepiscopus, 5. ix. qu. 3. *Aniceius Papa*, 528
Archipresbyter, in principio, *causæ*, xxj. Gratianus, 743
A recta ergo, 9. xxiv. qu. 1. *Lucius Papa*, 845
Arguta. 13. ij. qu. 6 *Nicolaus Papa*, CR 408
Arianorum, 22. *de Consecratione*, dist. 1. *Gregorius*, CR fol. 1152

Universidad de Deusto
Biblioteca

Arianos, 73. j. qu. 1. *Innocentius*, CR 332
Artaldus, 2. *finale*, viij. qu. 3. *Vrbanus Papa ij.* CR 520
Artem illam, unic. *de sagittariis*, tit. 15. Lib. 5. Innocentius III. 659
A sanctis Patribus, 14. xxv. q. 1. *Chalcedonense Concil.* 882
Assumi aliquem, 6. dist. 28. *Arelatense Conc. ij.* 91
A subdiacono, 5. distinct. 93. *Synodus Romana S. Sylvestri.* CR 278
Atho, 47. xxvij. qu. 2. *Ioannes viij.* CR 939
Attendendum, 13. xvij. qu. 4. *Vrbanus Papa*, 712
Auendenses, 2. finale, de statu Monachorum, tit. 10. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Conc. Viennen.* 232
Attestationes, 10. *de desponsatione impuberum*, tit. 2. Lib. 4. Urbanus III. PD 549
Auaritiæ, 5. de electione, tit. 6. *In Sexto*, Lib. 1. Gregorius X. *in Concil. generali Lugdun.* 14
Auaritiæ, 20. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Alexander III. PD 374
Auctoritate, 27. finale, *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Gregorius IX. 510
Auctoritate, 4. *de Institutionibus*, tit. 7. Lib. 3. Clemens III. 837
Auctoritate Martini, 7. de Concessione Præbendæ, tit. 7. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifac. VIII. 104
Auctoritate sedis, 4. de Privilegiis, tit. 7. *In Sexto*, Lib. V. Alexander IV. 150
Auctoritatem, 2. xv. q. 6. *Nicolaus Papa j.* CR 656
Audacter, 18. viij. qu. 1. *Hieronymus*, CR 517
Audi denique, 21. xj. qu. 3. *Hieronymus*, CR 563
Audire Episcopum, 2. dist. 25. *Clemens*, 82
Audita, 4. *de restitutione spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Alexander III. PD 225
Audite Charissimi, 6. dist. 34. *Augustinus*, CR 113
Auditus, 29. *de electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. 55
Auditis, 3. *de in integrum restitutione*, tit. 41. Lib. 1. Innocentius III. 181
Auditis, 15. *de præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Innocentius III. PD 311
Auditis, 8. *de Procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Honorius III. 175
Auditor, 3. de rescriptis, tit. 2. In Clementinis, Lib. 1. Clemens V. *in Conc. Viennensi*, 195
Auditum est, 18. ij. qu. 5. *Leo*, CR 400
Audivimus, 1. j. qu. 3. *Gregorius*, 357
Audivimus, 4. iij. qu. 2. *Evaristus Papa*, 440
Audivimus, 4. xxjv. qu. 1. *Alexander ij.* CR 843
Audivimus, 13. xxxiij. qu. 2. *Leo Papa*, 1009
Audivimus, 3. *de Collusione detegenda*, tit. 22. Lib. 5. Alexander III. 673
Audivimus, 1. *de reliquiis & veneratione Sanctorum*, tit. 45. Lib. 3. Alexander III. 526
Audivimus, 41. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Innocentius III. *in Concilio generali*, 623
Auguriis, 11. xxvj. qu. 5. *Carthaginense Concil. iv.* 899
Augustino, 2. xij. qu. 2. *Pelagius*, 597
Aurelius, 5. xxvj. qu. 6. *Carthag. Concil. ij.* 905
Aurum Ecclesia, 70. xij. qu. 2. *Ambrosius*, 617
Aut facta, 19. *de pœnitentia*, dist. 1. *Digesta*, CR 1014.

B.

BAptismi vicem, 34. *de consecratione*, dist. 4. *Augustinus*, CR 1214
Baptismus, 26. *de Consecrat.* dist. 4. *Augustinus*, CR 1211
Baptizandi, 18. *de Consecrat.* dist. 4. *Gelasius*, 1210
Baptizandi, 60. *de Consecrat.* dist. 4. *Carthag. Conc. iv.* 1222
Baptizandis, 99. j. qu. 1. *Gelasius*, 344
Baptizandos, 58. *de Consecrat.* dist. 4. *Laodic. Concil.* CR fol. 1222
Baptizati, 3. dist. 5. *Gregorius*, CR 7
Baptizatur, 16. *de pœnitentia*, dist. 3. *Gregorius*, 1063
Basilicas, 6. *de Consecratione*, dist. 1. *Gelasius Papa*, CR fol. 1149
Beata Maria, 3. xxvij. qu. 2. *Augustinus*, CR 927
Beati Petrus & Paulus, 37. ij. q. 7. *Ambrosius*, CR 428
Beatus, 2. iij. qu. 4. *Anacletus Papa*, 444
Beatus Paulus, 5. xxij. qu. 2. *Gelasius Papa*, 757
Beatus Petrus, 5. vj. qu. 1. *Clemens Papa*, CR 481
Benedictio, 4. j. qu. 1. *Gregorius*, CR 309
Benedictus, 9. *de pœnitentia*, dist. 4. *Apostolus*, 1081
Benefício, 10 final. *de in integrum restitutione*, tit. 41. Lib. 1. Gregorius IX. 184
Beneficium, 4. de Regularibus, tit. 14. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 113
Beneficium Ecclesiasticum non potest licitè sine institutione Canonica obtineri, Reg. j. de Regulis Juris *in Sexto* Bonifacius VIII. 186
Bona fides, 2. finale, *de deposito*, tit. 16. Lib. 5. Gregorius IX. 411
Bona fides non patitur, ut semel exactum iterum exigatur Reg. LXXXiij. de Reg. Juris *in Sexto*, Bonifacius VIII. 190
Benè novit, 18. dist. 61. *Gregorius j.* 204
Benè quidem, 1. dist. 96. *Symmachus*, CR 290
Benè valet, 23. dist. 50. *Augustinus*, 165
Biduum, 29. ij. qu. 6. *Digesta*, CR 413
Bonæ memoriæ, 51. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. PD 341
Bonæ memoriæ, 3. *de Confirmatione utili*, tit. 30. & ult. Lib. 2. Celestinus III. 353
j. Bonæ memoriæ, 23. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 49
ij. Bonæ memoriæ, 36. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 62
j. Bonæ memoriæ, 3. *de postulatione Prælatorum*, tit. 5. Lib. 1. Innocentius III. PD 32
ij. Bonæ memoriæ, 4. *de postulatione Prælatorum*, tit. 5. Lib. 1. Innocentius III. PD 33
Bonæ rei, 74. xij. qu. 2. *Toletanum Concil. ix.* 619
Boni Principis, 16. finale, dist. 96. *Marcellus Papa*, CR fol. 299
Bonorum Auctori, 7. dist. 47. *Gregorius*, 152
Brevi suscitatus, 17. *de Jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. 292
Breviter monstratum, in principio, dist. 62. *Gratianus*, CR fol. 204
Breviter quæ, in principio, dist. 23. *Gratianus*, 70.

C.

CÆterùm, 3. *de Donationibus*, tit. 24. Lib. 3. Alexander III. 424
Cæterùm, 5. *de judiciis*, tit. 1. Lib. 2. Alexander III. 192
Cæterùm, 5. *de juramento Calumniæ*. tit. 7. Lib. 2. Lucius III. 214
Cæterùm, 3. *de rescriptis*, tit. 3. L. 1. Alexand. III. 11
Cæterùm, 6. *de testibus cogendis*, tit. 21. Lib. 2. Alexander III. 274
Cæterùm Dei traditio, 20. dist. 86. *Ambrosius*, 262
Calumniam, 4. *de pœnis*, tit. 37. Lib. 5. Alexander III. *in Concilio Turonensi*, 712
Calumniator, 2. ij. qu. 3. *Damasius Papa*, CR 392
Canon, 1. dist. 3. *Isidorus*, 4
Canones, 1. dist. 15. *Constituti nes Ecclesiasticæ SS. Patrum*, 31
Canones, 1. dist. 16. *Isidorus*, CR 38
Canones, 60. dist. 50. *Innocentius*, 176
Canonica, 50. *de Sent. Excomm.* tit. 39. Lib. 5. Honorius III. 739
Canonica Institutta, 107. xj. q. 3. *Arausicum Conc.* CR fol. 586
Canonica Sanctorum, 6. iij. q. 5. *Pelagius Papa II.* 447
Canonici in principio *causæ*, xiv. Gratianus, 637
Canonicos in principio, xix. q. 3. Gratianus, 732
Canonum statuta, 1. *de Constitutionibus*, tit. 2. Lib. 1. *Ex Concilio Meldensi*, 4
Canonum statutis, 3. xjv. q. 4. *Terraconen. Conc.* 640
Constantes, 1. dist. 92. *Hieronymus*, 274
Capellanum, 1. *de secundis nuptiis*, tit. 21. ult. Lib 4. Alexander III. 595
Capellanus, 4. *de feriis*, tit. 9. Lib. 2. Clemens III. fol. 217
Capitulum sanctæ Crucis, 30. *de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. PD 22
Carnem, 32. de Conf. dist. 5. *fructuosus Episcopus*, 1252
Cassellas, 1. x. q. 2. *Agath. Conc.* CR 535
Catechismi, 57. *de Consecr.* dist. 4. *Nicolaus Papa*, 1222
Catechumenum, 37. *de Consecr.* dist. 4. *Augustinus.* CR fol. 1215
Catholica Ecclesia, 8. dist. 11. *Augustinus*, 23
Catholicus, 32. ij. quæst. 6. *Carthag. Conc. IV.* 415
Catinensis, 17. dist. 61. *Pelagius Papa*, 204
Cave, 15. xxviij. q. 1. *Ambrosius*, 949
Caveant Judices, 2. iij. q. 9. *Eleuth. Papa*, 460
Cavendum est, 3. j. q. 7. *Meldense Concil.* 371
Cavendum est. 7. x. q. 3. *Cabilonen. Conc. II.* 542
Cavendum nobis, 47. *de pœn.* dist. 3. *Gregorius*, 1076
Cavete, 20. xxij. q. 3. *Ambrosius*, CR 774
Causa, 13. *de Verb. significatione*, tit. 40. Lib. 5. Paschalis, 744
Causâ beneficiali, unic. de causa possessionis & propriet. tit. 3. *In Clement.* L. 2. Clemens V. fol. 207
j. Causam, 16. *de officio & potestate Iudic. del.* tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 131
ij. Causam, 17. *de officio & potestate Iudicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 131
Causam electionis, 3. de electione, tit. 3. *In Clementinis* Lib. 1. Clemens V. 197
Causam matrimonii, 14. *de probationibus*, tit. 19. Lib. 2. Honorius III. 253
Causam matrimonii, 1. *de Testibus cogendis*, tit. 21. Lib. 2. Alexander III. PD 273
Causam quæ 3. *de dolo & contumacia*, tit. 14. Lib. 2. Alexander III. 236
Causam quæ, 8. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Alexander II, PD 39
j. Causam quæ, 9. *de judiciis*, t. 1. L. 2. Clem. III. 193
ij. Causam quæ, 18. *de judiciis*, tit. 1. Lib. 2. Innocentius III. PD 197
Causam quæ, 7. *de præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Alexander III. PD 308
j. Causam quæ, 4. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Alexander III. PD 580
ij. Causam quæ, 7. *qui filii sint legitimi*, tit. 17 Lib. 4. Alexander III. 581
Causam quæ, 18. *de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. PD 16
Causam quæ, 14. *de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. PD 318
j. Causam quæ, 11. *de Testib. & attest.* tit. 20. Lib. 2. Alexander III. PD 256
ij. Causam quæ, 19. *de testib. & attestat.* tit. 20. L. 2. Alexander III. PD 258
Causa restitutionis, 9. *de in integrum restitutione*, tit. 41. Lib. 1. Gregorius IX. 184
Causa verò, in principio, *dist.* 4. Gratianus, 5
Cedit quidem, unic. de Judæis, tit. 2. *In Clement.* Lib 5. Clemens V. *in Concil. Viennensi*, 247
Celebritatem, 22. *de Cons.* dist. 3. *Victor Papa XIII.* à Petro, 1202
Cellulas, 13. xviij. q. 2. *Agath. Conc.* CR 726
Cenomanensem, 13. dist. 56. *Vrbanus Papa II* CR 195
Certè Ego, 18. xij. q. 1. *Augustinus*, 594
Certificari, 9. *de sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Clemens III. 441
Certis de Causis, 3. xv. q. 3. *Digesta*, 653
Certum est, 3. dist. 10. *Felix Papa*, 18
Certum est, 12. dist. 10. *Gelasius Papa*, 20
Certum est, 43. xj. qu. 3. *Triburien. Concil.* 570
Certum est, 9. xxiv. quæst. 1. *Quinta Synodus*, 866
Certum est, 7. *de Consecrat.* dist. 1. *Gelasius Papa*, 1149
Charissimus, 11. *de Conversione Conjugatorum*, t. 32. Lib. 3. Celestinus III. PD 467
Charitas est æqua, 14. *de pœn.* dist. 2. *Prosper & Augustinus*, CR 1041
Charitas in quibusdam, 19. *de pœn.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1047
Charitas nunquam, 7. *de pœn.* dist. 2. *Paul. Apost.* fol. 1043
Charitas quæ, 2. *de pœn.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1041
Charitatem tuam, 45. xij. q. 2. *Gregorius*, CR 610
Chartæ quas dedit, 19. iij. q. 9. *Pelagius*, CR 463
Chorepiscopi, 5. dist. 68. *Damasius Papa*, 223
Christiana, 23. finale, xxxij. q. 5. *Innocentius*, 994
Christi nis, 12. xj. qu. 1. *Gelasius Papa*, 546
Christiano, 5. dist. 34. *Isidorus*, 113
Christiano, 5. xxxiij. q. 4. *Augustinus*, 1096
Christus panis, 57. *de Consecr.* dist. 2. *Augustinus*, 1184
Christus quid fecit, 88. j. q. 1. *Augustinus*, 338
Circumcelliones, 1. xxiij. q. 5. *Augustinus*, CR 809
Circumcisio, 28. *de pœn.* dist. 2. *Paulus Apost.* 1049
Citiùs ad hoc, 44. *de pœn.* dist. 2. *Gregorius*, 1057
Citò turpem, 16. j. q. 1. *Ambrosius*, CR 312
Clemens, 13. viij. q. 1. *Petrus Apostolus*, 516
Clementis Librum, 3. dist. 16. *Leo Papa IX.* CR 38
Clerici, 22. dist. 23. *Agathen. Concil.* 77
Clerici, 4. dist. 33. *Nicolaus Papa*, CR 110
Clerici, 4. dist. 44. *Carthaginen. Concil. III.* 141
Cleriei, 11. xiij. q. 2. *Agathen. Conc.* 630
Clerici, 11. xvj. q. 3. *Agath. Conc.* CR 690
Clerici, 5. xxiij. q. 8. *Toletanum Conc. IV.* CR 831
Clerici ab indignis, 1. xiv. q. 4. *Gelasius Papa*, CR fol. 640

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clerici, 3. *de Clerico Excommunicato*, tit. 27. Lib. 5. Alexander III. 677
Clerici, unic. de Cleric. Conjugat. tit. 2. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 82
Clerici, 4. *de Excessibus Prælatorum*, tit. 31, Lib. 5. Alexander III. *in Concilio Lateranensi*, 683
Clerici, 8. *de judiciis*, tit. 1. Lib. 2. Lucius III. PD fol. 193
Clerici, 1. *de postulando*, tit. 37. Lib. 1. Alexander III. *in Concilio Lateran.* 171
j. Clerici, 2. *de Vita & honestate Clerici*, tit. 1. Lib. 3. *ex Concilio Pictavien.* 357
ij. Clerici, 15. *de Vit. & honest. Cler.* tit. 1. Lib. 3. Innocentius III. *in Concilio Lateranensi*, 361
Clerici, unic. de vita & honestate Clericorum, tit. 1. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 81
Clerici omnes, 10. finale, j. qu. 2. *Agath. Concil.* CR fol. 356
Clerici qui, unic. xix. q. 1. *Toletanum Concil. IV.* CR 732
Clericis, 3. de Immunit. Eccl. tit. 23. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 125
Clericis, 5. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. ultim. Lib. 3. Alexander III. 535
Clerici vel Continentes, 32. dist. 81. *African. Conc.* 251
Clerici verò, 5. finale, dist. 91. *Aurelian. Conc. I.* 274
Clerico jaciente, 37. dist. 50. *Urbanus II.* 171
Clericos autem, 6. j. q. 2. *Hieronym.* CR 355
Clericos aut Laicos, 49. ij. quæst. 7. *Chalced. Conc.* CR fol. 434
Clericos, 17. finale, *de Clericis non residentibus*, tit. 4. Lib. 3. Gregorius IX. 372
Clericos, 3. *de Cohabitat. Cler. & Mulier.* tit. 2. Lib. 3. Alexander III. 362
Clericos, 4. *de Offic. Vicarii*, tit. 28. Lib. 1. Alexander III. 126
Clericos in suis, 4. dist. 71. *Chalced. Conc.* 225
Clericos nihil, in principio, xij. q. 1. Gratianus, 587
Clericos qui, 34. *de Consecr.* dist. 1. *Sexta Synodus*, 1155
j. Clericum, 3. xj. quæst. 1. *Marcellinus Papa*, CR fol. 544
ij. Clericum, 17. xj. quæst. 1 *Agath. Conc.* CR 548
iij. Clericum, 47. xj. q. 1. *Agath. Concil.* CR. idem cum superiori, 556
Clericum, 2 xxj. quæst. 1. *Chalced. Concil.* 743
Clericum, 9. xxij. quæst 1. *Carthagin. Concil. IV.* 752
Clericum alienum, 2. distinct. 72. *Carthag. Concil. III.* fol. 226
Clericum qui, 5. dist. 50. *Nicolaus Papa*, 159
Clericum ieuntem, 6. distinct. 46. *Carthagin. Concil. IV.* 150
j. Clericus, 3. distinct. 46. *Carthag. Concil. IV.* 150
ij. Clericus, 5. dist. 46. *Carthag. Concil. IV.* 150
iij. Clericus, 7. dist. 46. *Carthag. Concil. IV.* 150
j. Clericus, 3. dist. 91. *Carthag. Concil. IV.* CR 274
ij. Clericus, 4. dist. 91. *Carthag. Concil. IV.* CR 274
Clericus, 35. xxiv. q. 3. *Carthag. Concil. IV.* 872
Clericus ab instanti, 1. xxj. quæst. 1. *Septima Synodus* fol. 743
Clericus, 1. *de fidejussoribus*, tit. 22. Lib. 3. *Ex Concilio Cantuarien.* 422
Clericus, 35. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Gregorius IX. 300
j. Clericus, 5. *de Vita & honest. Cler.* tit. 1. Lib. 3. *ex Concilio Carthaginensi*, 357
ij. Clericus, 7. *de Vita & honest. Cler.* tit. 1. Lib. 3. *ex Concilio Triburiensi*, 358
iij. Clericus, 7. *de Vita & honest. Cler.* tit. 1. Lib. 3. Alexander III. 357
Clericus adversus, 10. ij. qu. 7. *Sylvester Papa* in Conc. Rom. *CR* 421
Clericus professionem, 8. finale, distinct. 41. *Carthag. Concil. IV.* 139
Clericus qui, 30. xj. quæst. 3. *Carthagin. Concil. IV.* fol. 568
Clericus qui, 5. xij. q. 1. *Hieronymus*, 589
Clericus sive Laicus, 48. xj. quæst. 1. *Hadrianus Papa*, fol. 556
Clericus solus, 20. dist. 81. *Lucius Papa*, CR 249
Clericus verò, 8. iij. qu. 4. *Stephanus Papa*, 445
Cleri plebis &, 26. dist. 63. *Cælestinus*, 212
Cleros & Clericos, 1. dist. 21. *Isidorus*, CR 62
Cœpisti habere, 48. xj. q. 3. *Augustinus*, CR 571
Cœpit Ermenegildus, 42. xxiv. finale, quæst. 1. *Gregor. Papa*, 857
Cogitatio, 20. *de pœn.* dist. 1. *Gratianus*, CR, quæ malè translata est ad can. *si quis 22.* incipit, *huic quod*, 1015
Cogitationis, 14. *de pœn.* dist. 1. *Digesta*, 1013
Cognoscamus, 14. dist. 34. *Ambrosius*, 115
Cognoscentes, 2. *de Constitutionibus*, tit. 2. Lib. 1. Gregorius in Regesto, *PD* 4
Cognovi ex delicto, 15. j. qu. 7. *Cyrillus*, 377
Cognovimus, 29. xij. q. 2, *Gregorius*, 606
Cognovimus, 4. xvj. q. 6. *Gregorius*, CR 695
Cognovimus, 19. xviij. q. 2. *Gregorius*, 727
Collatio, 5. final. de officio Legati, tit. 15. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. Romæ, 49
Commendavit, 62. *de Consecr.* distinct. 2. *Augustinus*, fol. 1185
Commessationes, 1. dist. 44. *Augustinus*, 140
Commissa, 35. de Electione, tit. 16. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 30
Commissum, 4. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Hadrianus IV. *PD* 445
Commissum, 16. *de sponsalibus & matrim.* tit. 1. Lib. 4. Alexander III. 541
Communis filius, 10. dist. 23 *Gregorius*, 75
Communiter diffinimus, 3 dist. 33. *Pius Papa*, 110
Comperimus, 2. xiv. q. 6. *Gregorius*, CR 646
Comperimus, 2. xxiv. q. 3. *Gregorius*, 863
Comperimus, 12. *de Consecr.* distinct. 2. *Gelasius*, CR fol. 1168
Compromissum, 14 final. *de Arbitris*, tit 43. ult. Lib. 1. Gregorius IX. 190
Comprovinciales, 4. dist. 64. *Anicetus*, 217
Comprovincialium, *in principio*, distinct. 65. *Gratianus*, 218
Concedimus, 30. *de Consecr.* distinct. 1. *Triburien. Concil.* CR 1154
Concertationi, 8. de appellationibus, tit. 15. ult. *In Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 80
Concessio, 26. xij. q. 2. *Gelasius*, CR 605
Concilia Sacerdotum, 6. distinct. 17. *Symmachus Papa*, CR 48
Concubinæ, 5. *xxxij.* q. 2. *Augustinus*, 979
Concubuisti, 23. *xxxij.* quæst. 7. *Zacharias Papa*, 1000
Concussionis, 128. j. q. 1. *Digesta*, 352
Confidimus, 1. xxv. q. 1. *Gelasius*, 879

Confirmandum

Confirmandum est, 65. distinct 50. *Carthaginen. Concil. V.* 177
Congregatio, 43. finale, xvj. quæst. 7. *Toletan. Concil.* fol. 707
Congregato, 2. xvj. q. 7. *Urbanus II.* CR 697
Congregato, 53. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Gregorius IX. 69
Conjugatus, 5. *de Conversione Conjug.* tit. 32. Lib. 3. Alexander III. *PD* 465
Conjuges, 6. xxvij. q. 2. *Isidorus*, 928
Conjunctiones, 2. xxxv. quæst. 2. & 3. *Calixtus*, 1109
Conjunx, 9. xxvij. q. 2. *Augustinus*, CR 928
Conjurationum, 21. xj. q. 1. *Chalced. Concil.* 548
Cnnnubia, 4. xxxij. q. 2. *Hieronymus*, CR 978
Conquerente, 6. *de Clericis non residentibus*, tit. 4. Lib. 3. Alexander III. *PD* 369
Conquerente, unic. *de Clericis peregrinantibus*, tit. 29. Lib. 2. Celestinus III. *PD* 353
Conquerente. 4. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Alexander III. *PD* 108
Conquerente, 16. *de Officio jud. ordin.* tit. 31. Lib. 1. Honorius III. 156
Conquerente, 7. *de Restitutione Spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2 Alexander III. 227
Conquesti, 22. *de Sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Clemens III. 726
Conquestus, 5. finale, *de feriis*, tit. 9. Lib. 2. Gregorius IX. 218
Conquestus, 16. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Gregorius IX. 204
Conquestus, 1. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4 Alexander III. 579
Conquestus, 8. *de usuris*, tit. 19. Lib. 5. Alexander III. *PD* 665
Conquestus est, 8. ix. quæstion. 3. *Nicolaus Papa*, fol. 528
Consanguinei, 1. iij. q. 5. *Calixtus Papa*, 446
Consanguinei, 11. *de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Clemens III. *PD* 317
Consanguineorum, 4. iij. quæst. 4. *Calixtus Papa*, fol. 444
Consanguineos, 1. xxxv. q. 6. *Fabianus*, 1133
Consanguinitas, *unic.* xxxv. quæst. 4. *Fabianus*, CR fol. 1115
Consecrationem, 1. *de Consecrat.* distinct. 1. *Felix IV.* CR 1147
Consensus, 3. *de Rebus Eccl. alien.* tit. 13. Lib. 3. *Ex Concilio Toletano*, 407
Consentire, 5. dist. 83. *Gregorius*, CR 255
Consequens, 2. dist. 11. *Nicolaus I.* 21
Consequens est, 2. dist. 88. *Gelasius Papa*, 265
Consideranda, 17. dist. 86. *Ambrosius*, 261
Considera, 8. xxij. q. 1. *Hieronymus*, 752
Considerandum, 35. xvj. q. 7. *Gregorius*, CR 705
Considerandum nobis, 53. dist. 50. *Gregorius*, 174
Consideratio, 15. xvj. quæst. 1. *Gelasius Papa*, CR fol. 664
Consideravimus, 10. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Alexander III. *PD* 40
Consideret, 1. *de pœn.* dist. 5. *Augustinus*, CR 1087
Consilium, 4. *de Celebratione Missarum*, tit. 41. Lib. 3. Innocentius III. *PD* 513
Consilium, 2. *de Observatione jejuniorum*, tit. 46 Lib. 3. Innocentius III. PD 527
Consilium, unic. *de plus petitionibus*, tit. 11. Lib. 2. Gregorius IX. 220
Conspiratores, 5. iij. q. 4. *Calixtus*, 444
Conspirationum, 22. xj. quæst. 1. *Calixtus Papa*, 549
Constantinopolitanæ, 3. dist. 22. *Constantinopol. Synodus I.* CR 69
j. Constantinus. 13. dist. 96. *CR* 295
ij. Constantinus, 14. dist. 96. *CR* 295
Constat autem, in principio, *dist.* 2. Gratianus, 3
Constat Baptisma, 19. *de Consecr.* distinct. 4. *Isidorus*, fol. 1210
Constat multos, 111. j. qu. 1. *Innocentius*, CR 348
Constat quia, 2. *de pœnit.* dist. 4. *Gregorius*, 1078
Constituimus, 2. distinct. 76. *Magunt inen. Concil. I.* CR 233
Constituimus, 9. iij. q. 5. *Eusebius Papa*, 447
Constituit, 31. xvij. quæst. 4. *Toletan. Concil. IV.* CR fol. 717
Constituit, 5. xx. q. 3. *Magunt. Conc.* CR 741
Constituit sane, 42. xvj. qu. 7. *Magunt. Conc.* CR 707
Constitutio, 4. dist. 2. *Isidorus*, 3
Constitutio, 32. dist. 63. *Leo IV.* CR 214
Constitutio, 41. de Electione, tit. 6. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 32
Constitutionem, 4. de Elect. tit. 3. *In Clem.* Lib. 1. Clemens V. 198
Constitutionem, 3. de Regularibus, tit. 14. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifac. VIII. 113
Constitutionem, 9. de Sentent. Excommun. tit. 11. *In Sexto*, Lib. 5. Gregorius X. 164
Constitutionem, 2. de Verborum significatione, tit. 12. *In Sexto*, Lib. 5. Nicolaus III. 171
Constitutiones, in principio, *dist.* 10. Gratianus, 17
Constitutiones, 4. distinct. 10. *in Capit. Hadrianus*, fol. 18
Constitutiones, 17. xvj. qu. 7. *Paschalis II.* 702
j. Constitutio, 23. *de Appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 330
ij. Constitutis, 46. *de Appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. PD 338
Constitutis, 47. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Honorius III. PD 67
Constitutis, 1. *de Eo, qui mittitur in possessionem caut. rei servandæ*, tit. 15. Lib. 2. Alexander III. 240
Constitutis, 3. finale, *Ne sede vacante*, tit. 4. Lib. 3. Honorius III. PD 399
Constitutis, 12. *de Procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Gregorius IX. 176
j. Constitutis, 45. *de Testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2 Innocentius III. 268
ij. Constitutis, 46. *de Testib. & attest.* tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. PD 268
Constitutum est, 22. vij. quæst. 1. *Carthaginen. Concil. V.* fol. 500
Constitutum est, 60. xvj. qu. 1. *Tolet. Conc. IV.* 680
Constitutus, 45. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. PD 337
Constitutus, 11. *de Concessione Præbend.* tit. 8. Lib 3. Innocentius III PD 396
Constitutus, 15. *de Conversione Conjugatorum*, t. 32. Lib. 3 Innocentius III. PD 469
Constitutus, 3. *de Fidejussoribus*, tit. 22. Lib. 3. Lucius III. 422

Constitutus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conſtitutus, 8. *de in integrum reſtitutione*, tit. 41. Lib. 1. Gregorius IX. 183
Conſtitutus, 7. *de pœnis*, tit. 37. Lib. 5. Innocentius III. 713
Conſtitutus, 9. *de purgatione Canonica*, tit. 34. Lib. 5. Lucius III. 706
Conſtitutus, 6. *de religioſis domibus*, tit. 36. Lib. 3. Innocentius III. *PD* 487
Conſtitutus, 19. *de reſcriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. *PD* 16
Conſtitutus, 30. *de Teſtibus & atteſtationibus*, t. 20. Lib. 2. Innocentius III. *PD* 261
Conſtitutus, 4. *de Tranſactionibus*, tit. 36. Lib. 1. Alexander III. 169
Conſuetudinem, 23. diſt. 11. *Pius Papa I. CR* 23
Conſuetudinem, unic. de Clericis non reſidentibus, tit. 3. *In Sexto*, Lib. 3. Bonif. VIII. 83
Conſuetudinem, 1. de Conſuetud. tit. 4. *In Sexto* Lib. 1. Bonifacius VIII. 8
Conſuetudines, 1. *de Conſuetudine*, tit. 4. Lib. 1. Gregorius I. 26
Conſuetudinis, 4. diſt. 11. *Codex*, 21
Conſuetudo, 8. diſt. 8. *Cyprianus, CR* 14
Conſuetudo, 7. diſt. 12. *Codex, CR* 26
Conſuetudo, 1. xvj. q. 6. *Gregorius*, 694
Conſuetudo autem, 5. diſt. 1. *Iſidorus*, CR 2
Conſulendum, 17. diſt. 28. *Nicolaus*, 94
Conſulere, 38. *de Simonia*, tit. 3. Lib. 5. Innocentius III. 622
Conſultationi, 6 finale, *de Apoſtatis*, tit. 9. Lib. 5. Honorius III. 647
Conſultationi, 4. *de frigidis & maleficiatis*, tit. 15. Lib. 4. Lucius III. 575
Conſultationi, 33. finale, *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Gregorius IX. 704
Conſultationi, 28. *de ſponſalibus & matrim.* tit. 1. Lib. 4. Honorius III. 545
Conſultationi, 16. *de temp. ordinat.* tit. xj. Lib. 1. Gregorius IX. 96
Conſultationibus, 6. finale, *de Clerico ægrotante*. tit. 6. Lib. 3. Honorius III. 386
Conſultationibus, 4. *de Donationibus*, tit. 24. Lib. 3. Alexander III. 425
Conſultationibus, 19. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. 496
Conſultationibus, 10. *de Officio & poteſtate Iudicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Alexander III. PD fol. 129
Conſulti, 15. final. *de Procuratoribus*, tit. 38. L. 1. Gregorius IX. 177
Conſulti, 20. *de Regularibus*, tit. 30. Lib. 3. Innocentius III. 462
Conſulto omnium, 46. *de Conſecr.* diſt. 1. *Euſebius & Syl veſter Papa*, 1158
Conſuluiſti, 5. ij. quæſt. 5. *Stephanus V.* 402
Conſuluiſti, 3. *de Celebratione Miſſar.* tit. 41. Lib 3. Innocentius III. 512
Conſuluiſti, 7. *de Conſecratione*, tit. 40. Lib. 3. Innocentius III. 511
Conſuluit, 9. *final.* diſtinct. 74. *Gelaſius*, 231
j. Conſuluit, 14. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. *PD* 328
ij. Conſuluit, 18. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. *PD* 329
iij. Conſuluit, 29. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. *PD* 332
Conſuluit, 10. *de Converſione Conjugatorum*, tit. 32. Lib. 3. Clemens III. 467
Conſuluit, 7. *de Iudæis*, tit. 6. Lib. 5. Alex. III. 630
Conſuluit, 15. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. *PD* 496
Conſuluit, 24. *de officio & poteſtate Iudicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. 134
Conſuluit, 4. *Qui Clerici vel voventes*, tit. 6. Lib. 4. Alexander III. 558
Conſuluit, 5. *de ſer. non ord.* tit. 18. Lib. 1. Alexander III. 113
Conſuluit, 10. *de Vſuris*, t. 19. L. 5. Urban. III. 666
Continebatur, 6. *de Deſponſatione Impuberum*, t. 2. Lib. 4. Alexander III. *PD* 548
Continebatur, 2. *de his quæ fiunt à Prælat.* tit. 10. Lib. 3. Alexander III. 399
Continebatur, 8. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Alexander III. 651
Continentia, 4. finale, *de Clerico percuſſore*, tit. 25. Lib. 5. Celeſtinus III. *PD* 675
Contingit, 8. *de Arbitris*, tit. 43. ult. Lib. 1. Innocenrius III. *in Concilio gener. Lateran.* 188
Contingit, 9. *de dolo & contumacia*, tit. 14. Lib. 2. Innocentius III. 240
Contingit, 5. *de fide inſtrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Celeſtinus III. *PD* 276
Contingit, 1. de jure jurando, tit. 11. Lib. 2. *In Sexto*, Nicolaus III. 68
j. Contingit, 36. *de ſententia Excommun.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. *PD* 733
ij. Contingit, 45. *de ſent. Excommun.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 737
Contingit, 3. *de Tranſactionibus*, tit. 36. Lib. 1. Alexander III. 168
Continua, 5. xj. *Cod. Theod. CR* 544
Contra Chriſtianos, 13. de hæreticis, tit. 2. *In Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 140
Contracto, 5. *de Cognatione ſpirituali*, tit. xj. Lib. 4. Clemens III. *PD* 566
Contradicimus, 21. xxxv. q. 2. & 3. *Cabilon. Conc.* CR fol. 1114
Contra idolorum, 10. xxvj. q. 5. *Gregorius*, CR 898
Contra morem, 8. diſtinct. 100. *Gregorius*, 306
Contraria, 21. *de Conſecr.* diſt. 5. *Ambroſius*, 1249
Contra Ritum, 3. iv. q. 4. *Nicolaus*, CR 470
Contrarium eſt, 3. *de pœn.* diſt. 5. *Leo Papa*, 1089
Contra Sanctorum, 29. xvj. q. 7. *Leo IV.* CR 704
Contra ſtatuta, 7. xxv. q. 1. *Zozimus*, CR 880
Contumaces Clerici, 21. diſt. 50. *Agathen Concil.* 164
Convenientibus, 4. j. q. 7. *Septima Synodus, CR* 372
Convenior, 21. xxiij. q. 8. *Ambroſius, CR* 836
Convenit, 13. *de Conſ.* diſt. 5. *Agathen. Concil.* 1248
Convertimini, 34. *de pœn.* diſt. 1. *Ioël. CR* 1018
Convivia, 6. diſt. 44. *Gregorius*, 141
Copioſus in Miſericordia, unic. tit. 8. de Judæis & Saracen. *In Extrav.* Joan. XXII. 285
Coram Dilecto, 35. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. 62
Coram Dilecto, 34. *de offic. & poteſt. Iud. delegati*, tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. *PD* 141
Coram felicis, 7. *de in integrum Reſtitutione*, tit. 41. Lib. 1. Honorius III. 183

Cordi nobis, 1. de appellationibus, tit. ultim. *In Sexto*, Lib. 2. Innocentius IV. *in Concilio Lugdunenſi*, 76
Corporalia, 44. 1. q. j. *Auguſtinus*, CR 327
Corpora Sanctorum, 37. *de Conſecr.* diſt. 1. *Maguntin. Conc. I.* 1155
Corpore verò vitiati, in principio, *diſt. 55.* Gratianus, 188
Corporeum, 91. *de Conſecr.* diſt. 2. *Ambroſius*, CR 1197
Corpus Chriſti, 79. *de Conſecr.* diſt. 2. *Hilarius*, CR 1193
Corpus & ſanguinem, 60. *de Conſecr.* diſt. 2. *Auguſtinus*, CR 1185
Corripiantur, 17. xxiv. q. 3. *Auguſtinus*, CR 868
Credere in Jeſum, 59. *de Conſecr.* diſt. 2. *Auguſt.* CR fol. 1185
Credo, 2. xxj. q. 3. *Nicæſius Epiſcopus*, 746
Crimen vel pœna, 6. 1. q. 4. *Digeſta*, 364
Crimina, 2. *de Colluſione detegenda*, tit. 22. Lib. 5. Gregor. 673
Criminationes, 52. ij. q. 7. *Iginus Papa*, 434
Crucis Domini, 19. *de Conſecr.* diſt. 3. *Euſebius Papa*, fol. 1202
Cui autem, in principio, *de pœn.* diſt. 6. Gratianus, 1090
Cuidam Mulieri, causâ xxix. Gratianus, 952
Cui de non, 27. de Præbend. tit. 4. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 93
Cui eſt illata, 46. xj. q. 3. *Gelaſius Papa*, CR 571
Cui licet, quod eſt plus, li. et utique quod eſt minus, Regul. LIII. de regulis Juris. *In Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Cui portio, 6. xij. q. 1. *Ambroſius*, 589
Cujus rei, 6. xxix. q. 2. *Gregorius*, 955
Cum ab Eccleſiarum, 3. *de officio Iudicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Alexander III. 150
Cum ab omni, 10. *de Vita & honeſt. Cleric.* tit. 1. Lib. 3. Innocentius III. PD 359
Cum ab uno, 4. de ſententia & re judicata, tit. 14. *In Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 76
Cum acceſſiſſent, 8. *de Conſtitutionibus*, tit. 2. L. 1. Innocentius III. PD 6
Cum accuſatus, 1. iij. q. 3. *Felix II.* CR 442
Cum ad celebrandas, 65. *de Conſecr.* diſt. 1. *Aurelian. Conc. I.* 1163
Cum adeò, 17. *de Reſcriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. PD 16
Cum ad hoc, 16. *de Clericis non reſidentibus*, tit. 4. Lib. 3. Gregorius IX. 371
Cùm ad Monaſterium, 6. *de ſtatu Monachorum*, tit. 35. Lib. 3. Innocentius III. PD 482
Cum ad noſtram, 37. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. 63
Cum ad noſtram, 7. finale, *de Inſtitutionibus*, tit. 7. Lib. 3. Innocentius III. 389
Cum ad quorundam, 7. *de Exceſſibus Prælatorum*, tit. 31. Lib. 5. Clemens III. PD 683
Cum ad ſacroſanctæ, unic. tit. 13. de ſentent. Excomm. ſuſpenſ. & interdicti. *In Extravag. Ioan. XXII.* 288
Cum ad ſedem, 15. *de Reſtitutione ſpoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Innocentius III. PD 232
Cum ad verum, 6. diſt. 96. *Nicolaus Papa*, CR 292
Cum æterni, 1. *de Sententia & re judicata*, tit. 14. *In Sexto*, Lib. 2. Innocentius IV. *in Concilio Lugdunenſi*. 71
Cum à Judæis, 2. xxiij. q. 8. *Innocentius Papa*, 831
Cum aliquibus, 4. de Reſcriptis, tit. 3. *In Sexto* Lib. 1. Bonifacius VIII. 5
Cum aliquibus, 6. *de ſent. & re judic.* tit. 17. Lib. 2. Alexander III. 315
Cum aliquis, 108. xj. q. 3. *Arauſic. Concil.* CR 586
Cum aliquis, 7. xxiv. q. 3. *Origenes*, CR 865
Cumana, 50. *de Electione*, t. 6. L. 1. Gregor. IX. 68
Cum à nobis, 13. *de Arbitris*, tit. 43. ult. Lib. 1. Gregor. IX. 190
Cum à nobis, 28. *de teſtibus & atteſtationibus*, tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. 261
Cum appellationibus, 5. de appellationibus, tit. 15. ult. *In Sexto*, Lib. 2. Clemens IV. 79
Cum apoſtolica, 7. *de his, quæ fiunt à Prælatis*, tit. 10. Lib. 3. Innocentius III. PD. 401
Cum Apoſtolus, 6. *de Cenſibus*, tit. 39. Lib. 3. Ex Concilio Lateran. *ſub Alexandro III.* 502
Cum apud, 23. *de ſponſalibus & matrim.* tit. 1. Lib. 4. Innocentius III. PD 543
Cum apud Theſſalonicam, 69. xj. q. 3. *Ruffin. Eccl. hiſt.* 576
Cum à repulſione, 7. finale, de appellat. tit. 12. & ult. *In Clem.* Lib. 2. Clemens V. 218
Cum autem, 24. *de jure Patronatûs*, tit. 38. L. 3. Lucius III. 498
Cum autem ad Eccleſiam, in principio, *diſtinct. 92.* Gratianus, 274
Cum autem violentus, in princ. *diſt.* 44. Gratian. 140
Cum baptizat, 27. *de Conſecr.* diſt. 4. *Auguſtinus*, 1211
Cum beatiſſimus, 16. xxiv. q. 1. Leo Papa, CR 847
Cum beatus, 8. diſt. 45. *Brachar. Concil. III.* 145
Cum bonæ, 8. *de ætat. & qualit.* tit. 14. Lib. 1. Cœleſtinus III. 100
Cuui bonæ, 15. finale, *de probationibus*, tit. 19. Lib. 2. Gregorius IX. 253
Cum Bertholdus, 18. *de ſent. & re judic.* tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. PD 320
Cum Canonicis, 26. *de Cenſibus*, tit. 39. Lib. 3. Gregorius IX. 510
Cum Capella, 16. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. 698
Cum Caput, 15. xxxiij. q. 5. *Hieronymus*, 1101
Cum Cauſa, 6. *de Empt. & Vendit.* tit. 17. Lib. 3. Innocentius III. 413
Cum Cauſa, 22. *de Officio & poteſt. Iud. delegati*, tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. PD 133
Cum cauſa, 6. *de Raptoribus*, tit. 17. Lib. 5. Lucius III. PD 662
Cum Cauſa, 8. *de ſent. & re judic.* tit. 27. Lib. 2. Alexander III. 316
Cum cauſa, 42. *de Teſtibus & atteſtationibus*, t. 20. Lib. 2. Innocentius III 267
Cum Cauſam, 62. *de Appellationibus*, tit. 28. L. 2. Honorius III. PD 348
Cum Cauſam, 27. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocent. III. PD. 53
Cum Cauſam, 6. *de juramento Calumniæ*, tit. 7. Lib. 2. Innocentius III. 214
Cum Cauſam, 36. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Gerius IX. 384
Cum Cauſam, 13. *de Probationibus*, tit. 19. Lib. 2. Honorius III. 253
Cum Cauſam, 37. *de Teſtibus & Atteſtat.* tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. PD 265

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cum certum, *1. de major. & obedient.* tit.33. Lib 1. Gregorius, PD 158
Cum cessante, *60. de appellationibus*, tit.28. Lib.2. Innocentius III. 346
Cum Christus, *7. de hæreticis*, tit. 7. Lib. 5. Alexander III. 635
Cum C. Lucius, 3. fin. de foro competenti, tit. 2. *In Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 62
Cum Clamor, *53. de Testibus & attestationib.* tit.20. Lib. 2. Gregorius IX. 272
Cum Clerici, *11. de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Alexander III. 503
Cum Clerici, *19. de Verb. significatione*, tit.40. L.5. Innocentius III. 746
Cum Clericis, 2. final. *de Ord. ab Episc.* tit.13. Lib.1. Gregorius IX. 98
Cum Clericis, *6. de Pactis*, tit. 35. Lib. 1. Alexander, 167
Cum concessa, 8. final. de Electione, tit. 3. *In Clem.* Lib. 1. Clemens V. 200
Cum constet, 8. finale, *de Pignoribus, &c.* tit. 21. Lib. 3. Gregorius IX. 421
Cum consuetudinis, *9. de Consuetud.* tit. 4. Lib. 1. Honorius III. 30
Cum contingat, *11. de ætat. & qualit.* tit.14. L.1. Innocentius III. 101
Cum contingat, *29. de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Innocentius III. PD 452
Cum contingat, *13. de foro competenti*, tit.2. Lib.2. Innocentius III. 202
Cum contingat, *28. de jurejurando*, tit.24. Lib.2. Innocentius III. 298
Cum contingat, *36. de Officio & potest. jud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. 143
Cum contingat, *24. de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. 19
Cum contra, *6. de Pignoribus, &c.* tit. 21. Lib. 3. Innocentius III. 421
Cum contra, *9. de Testibus cogendis*, tit.21. Lib. 2. Innocentius III. 275
Cum contumacia, 7. de hæreticis, tit. 2. *In Sexto*, Lib. 5. Alexander IV. 135
Cum Creatura, *11. de Celebratione Missarum*, t. 41. Lib. 3. Honorius III. PD 519
Cum de beneficio, 5. de Præbendis, tit. 4. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 85
Cum decorem, 8. *de Clericis conjugatis*, tit.3. Lib.3. Innocentius III. 367
Cum decorem, *15. de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib.1. Innocentius III 111
Cum decorem, *12. de Vita & honest. Cleric.* tit. 1. Lib. 3. Innocentius III. PD 360
Cum de Diversis, 2. de Privilegiis, tit. 7. *In Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. 149
Cum de jure, *33. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 59
Cum Deputati, *16. de judiciis*, tit. 1. Lib. 2. Innocentius III. 196
Cum de quibusdam, 1. de Rel. dom. tit.11. *In Clem.* L.3. Clemens V, *in Concilio Viennensi*, 233
Cum de quorundam, 4. dist. 84. *Carthag. Concil. IV.* CR 257
Cum desideres, *15. de sent. Excomm.* tit. 39. Lib. 5. Clemens III. PD 724
Cum detestabile, 2. final. de simonia, tit. 1. *In Extr. Comm.* Lib 5. Paulus Venetus Papa II. 379
Cum de tua, *2. de Corp. vitiatis*, tit. 20. Lib. 1. Alexander III. PD 114
Cum devotissimam, 8. xij. q. 2. *Gregorius*, CR 598
Cum dicat, *2. de Ecclesiis ædificandis*, tit.48. Lib.3. Ex Concil. Lateran. PD 529
Cum dilecta, 16. finale, *de Concessione Prabend.* tit. 8. Lib. 3 Honorius III. 398
Cum dilecta, *22. de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. 18
Cum dilectæ, *in aliquibus* dilecta, 4. de *Confirm. util. vel inut.* t. 30. ult. L. 2. Innoc. III. PD 354
Cum dilecti, *18. de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Innocentius III. PD 601
Cum dilecti, *6. de dolo & contumacia*, tit. 14. L. 2. Innocentius III. 237
Cum dilecti, *6. de Donationibus*, tit. 24. Lib. 3. Innocentius III. PD 425
Cum Dilecti, *3. de Emption. & Vendition.* tit. 17. Lib. 3. Alexander III. PD 411
Cum Dilecti, *15. de Purgatione canonica*, tit. 34. Lib. 5 Innocentius III. PD 708
Cum Dilectus, *20. de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Innocentius III. 603
Cum Dilectus, *6. de Arbitris*, tit. 43. ult. Lib. 1. Innocentius III. 187
Cum Dilectus, 2. finale, *de Calumniatoribus*, t. 2. Lib. 5. Innocentius III. 609
Cum Dilectus, *6. de Causa possess.* tit. 12. Lib. 2. Innocentius III. 223
Cum Dilectus, *14. de Clericis non residentibus*, tit. 4. Lib. 3. Honorius III. PD 371
Cum Dilectus, *8. de Consuetudine*, tit. 4. Lib. 1. Innocentius III. PD 29
Cum Dilectus, *32. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 57
Cum dilectus, *9. de Fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Innocentius III. 280
Cum dilectus, *6. de his quæ vi metúsve*, tit. 40. Lib. 1. Innocentius III. 179
Cum dilectus, *28. de jure patronatûs*, tit. 28. Lib. 3. Innocentius III. PD 499
Cum dilectus, *2. de Ordine cognitionum*, tit. 10. Lib. 2. Innocentius III. PD 219
Cum dilectus, *11. de purgatione canonica*, tit. 34. Lib. 5. Innocentius III. 707
Cum dilectus, *7. de religiosis domibus*, tit. 36. L. 3. Innocentius III. 489
Cum dilectus, 3. finale, *de successionibus ab intestato*, tit. 27. Lib. 3 Innocent. III. PD 437
Cum Ecclesia Dei, *5. de Immunitate Ecclesiarum*, tit. 49. Lib. III. Lucius III. 531
Cum Ecclesiæ, 2. iij. q. 2. *Pelagius Papa II.* 440
Cum Ecclesiæ, *1. de ætat. & qualit.* tit. 6. *In Clem.* Lib. 1. Clem. V. *in Concilio Viennensi*, 201
Cum Ecclesia sutrina, *3. de Causa possess. & propriet.* tit. 12. Lib. 2. Innocentius III. 221
Cum Ecclesia Vulterana, *31. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 57
Cum Ecclesiasticæ, *3. de Exceptionibus*, t. 25. L. 2. Innocentius III. PD 301
Cum Ei quem, unic. de Concess. Præb. t. 3. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V, *in Conc. Viennensi*, 222

Cum

Cum Enixa, 1. dist. 5. *Gregorius*, CR 7
Cum Episcopus, 7. de Offic. Ord. tit. 16. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 52
Cum ergò, in principio, xxij. q. 3. Gratianus, 762
Cum ergo, 11. xxiv. q. 3. *Hieronymus*, 866
Cum essent, *12. de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Alexander III. 611
Cum esses, *10. de Testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Alexander III. 431
Cum & plantare, *3. de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Alexander III. PD 691
Cum Exaudiero, 19. dist. 50. *Hieronymus*, 164
Cum Excommunicato, 18. xj. q. 3. *Isidorus*, CR 563
Cum Ex eo, 34. de Electione, tit. 6. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 29
Cum ex Eo, unic. de Excessibus Prælat. tit. 6. *In Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 148
Cum Ex eo, *14. de pœnitentiis & remiss.* tit. 38. Lib. 5. Innocentius III. *in Concilio generali Lateranensi*, 719
Cum ex Eo, 2. finale, *de Reliquiis & Veneration.* tit. 45. Lib. 3. Innocentius III. *in Concilio generali Lateranensi*, 527
Cum ex eo, 3. de sent. Excommun. tit. 10. *In Clem.* Lib. 5. Clemens V. 261
Cum ex illo, *1. de Translat. Episcop.* tit. 7. Lib. 1. Innocentius III. 74
Cum ex injuncto, *12. de hæreticis*, tit. 7. Lib. 5. Innocentius III. PC 639
Cum ex injuncto, *2. de Novi operis nuntiatione*, tit. 32. Lib. 5. Innocentius III. PD 689
Cum ex officii, *16. de præscriptionibus*; tit. 26. L. 2. Innocentius III. PD 312
Cum expediat, 29. tit. 6. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 27
Cum frangitur, *37. de Consecr.* dist. 2. *Prosper.* CR 1175
Cum fortius, *1. de Calumniatoribus*, tit. 2. Lib. 5. Gregorius, 608
Cum gratia, unic. *de Commodato*, tit. 15. Lib. 3. Gregorius IX. 410
Cum gravia, *17. xiij.* q. 2. *Gregorius*, 632
Cum H. *2. de Eo, qui ordinem furtivè suscepit*, t. 30. Lib. 5. Celestinus III. 681
Cum haberet, *5. de Eo, qui duxit in matrimonium, quam poll.* tit. 7. Lib. 4. Clemens III. 561
Cum Hadrianus, 29. dist. *63. Gregorius*, CR 213
Cum homines, *7. de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexander III. 446
Cum homo, 19. xxiij q. 5. *Augustinus*, 816
Cum humilitatis, *9. xxij* q. 2. *Augustinus*, 759
Cum jam dudum, *18. de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. 376
Cum I. & A. *22. de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. 323
Cum igitur, unic. xxxv. q. 1. *Augustinus*, CR 1107
Cum illorum, *32. de sent. excommun.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 731
Cum illusio, unic. de Renunciatione, tit. 4. *In Clem.* Lib. 1. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 200
Cum in Apostolica, *18. de Sponsalibus & matrim.* tit. 1. Lib. 4. Urbanus III. PD 542
Cum in Captivitate, 2. *xxxiv.* quæst. 1. & 2. *Innocentius Papa*, 1104
Cum in causa, 7. final. *de juram. calumn.* tit. 7. Lib. 2. Gregorius IX. 214
Cum in Contemplatione, *6. de Regulis Iuris*, tit. 41. ult. Lib. 5. Gregorius VII. 754
Cum in cunctis, *7. de Clericis*, tit. 6. Lib. 1. Honorius III. *in Concil. Lateran.* 38
Cum in cunctis, *1. de his quæ fiunt à majore parte Capituli*, tit. 11. L. 3. *ex Concilio Later.* 403
Cum in diœcesi, *15. de usuris*, tit. 19. Lib. 5. Innocentius III. 667
Cum in distribuendis, *12. de Tempor. ordin.* tit. 11. Lib. 1. Innocentius III. 95
Cum in Ecclesia, *38. de appellationibus*, tit. 28 L. 2. Clemens III. 335
Cum in Ecclesia, 25. de Præbend. tit. 4. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 92
Cum in Ecclesiæ, *9. de Simonia*, tit. 3. Lib. 5. Ex Concilio Lateranensi *sub Alexand. III.* PD fol. 611
Cum in Ecclesiis, *10. de major. & obed.* tit. 33. Lib. 1. Innocentius III. 163
Cum in Ecclesiis, 33. de Præbend. tit. 4. *In Sexto*, Lib. 3 Bonifacius VIII. 95
Cum inferior, *16. de major. & obed.* tit. 33. Lib. 1. Gregorius IX. 165
Cum infirmitas, *13. de pœnitentiis & remission.* tit. 38. Lib. 5. Innocentius III. *in Concilio generali*, 718
Cum in generali, 3. fin. de offic. Vic. tit. 13. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 43
Cum inhibitio, *3.* finale, *de Clandestinâ desponsatione*, tit. 3. Lib. 4. Innocentius III. 552
Cum in illis, 16. de Præbend. tit. 4. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 89
j. Cum initiatur, 5. xxvij. q. 2. *Ambrosius*, 928
ij. Cum initiatur, 35. xxvij. q. 2. *Ambrosius*, CR 936
Cum in jure, *31. de officio & potestate Iudicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. 140
Cum in juventute, *15. de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Innocentius III. 286
Cum in juventute, *12. de purgatione canonica*, t. 34. Lib. 5. Innocentius III. PD 707
Cum in lege, 16. xxiij. q. 4. *Gregorius*, CR 788
Cum in magistrum, 49. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Gregorius IX. 68
Cum in multis, *2. de Rescriptis*, tit. 3. *In Sexto*, L. 1. Innocentius IV. *in Concilio Lugdun.* 2
Cum in officiis, *7. de Testamentis*, tit. 26 Lib. 3. Ex Concilio Lateran. *sub Alexandro III.* 430
Cum Joannes, *10. de Fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Innocentius III. 280
Cum in partibus, *17. de Verb. significatione*, tit. 40. Lib. 5. Innocentius III. PD 745
Cum in positionibus, 3. fin. de jurejur. tit. 11. *In Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 69
Cum in præterito, 3. dist. 84. *Carth. Conc. II.* CR 256
Cum instantia, *17. de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Innocentius III PD 505
Cum inter, *5. de Consuetudine*, tit. 4. Lib. 1. Innocentius III. PD 27
j. Cum inter, *16. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III PD 42
ij. Cum inter, *18. de Elect.* tit. 6. Lib. 1. Innocent. III. PD 43

Universidad de Deusto
Biblioteca

iij. Cum inter, *21. de Elect.* tit. 6. Lib. 1. Innocent. III. PD 47
Cum inter, *5. de Exceptionibus*, tit. 25. Lib. 2. Innocentius III. PD 301
Cum inter, *2. qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Alexander III. 580
Cum inter P. *2. de Renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Alexander III. PD 80
Cum inter, *13. de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. PD 318
Cum inter, *29. de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Honorius III. PD 751
Cum inter nonnullos, 4. tit. 14. de Verb. signific. *In Extrav.* Joann. XXII. 301
Cum in tua, 4. fin. de Consuetudine, tit. 4. *In Sexto*, Lib. 4. Bonifacius VIII. 9
Cum in tua, *30. de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Innocentius III. PD 453
Cum in tua, 6. finale, *qui matrimonium accusare poss.* tit. 18. Lib. 4. Innocentius III. 588
Cum in tua, *27. de sponsalibus & matrim.* tit. 1. Lib 4. Innocentius III. 544
Cum in tua, *4. 4. de Testibus & attestationibus*, t. 20. Lib. 2. Innocentius III. 268
Cum in Veteri, *52. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Gregorius IX. 69
Cum ita puniantur, *22. de pœn.* dist. 4. *Hieronymus*, CR fol. 1086
Cum itaque, in principio, *dist.* 38. Gratianus, 126
Cum itaque, in principio, xxxij. q. 8. Gratianus, 1002
Cum itaque, *112. de Consecr.* dist. 4. *Leo Papa*, CR 1232
Cum Iudæi, 1. de Testibus, tit. 8. *In Clem.* Lib. 2. Clemens V. *in Concilio Vienn.* 210
Cum juramento, *4. de homicidio*, tit. 12. Lib. 5. Hieronymus. 649
Cum Laici, *10. de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. 494
Cum Laicis, 12. finale, *de Rebus Eccles. alien.* tit. 13. Lib. 3. Innocentius III. 409
Cum Liberum, *6. de sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Alexander III. PD 440
Cum liqueat, *13.* j. q. 1. *Gregorius*, 312
Cum lite, 2. Ut lite pendente, tit. 5. *In Clem.* Lib. 2. Clemens V. 208
Cum locum, *14. de sponsalibus & matrim.* tit. 1. Lib. 4. Alexander III. 541
Cum longè, 25. dist. 63. *Toletan. Concil. XII.* 212
Cum Majores, 20. vj. q. 1. *Gratianus*, CR 485
Cum Marthæ, *6. de Celebratione Missarum*, tit. 41. Lib. 3. Innocentius III. PD 513
Cum M. Ferrarien. *9. de Constitut.* tit. 2. Lib. 1. Innoc. III. PD 6
Cum Matthæus, 3. fin. de hæreticis, tit. 3. *In Extr. Com.* Lib. 5. Joannes XXII. 383
Cum Medicinalis, 1. de Sententia Excommunicationis, tit. 11. *In Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. *in Concilio Lugdunensi*, 159
Cum Minister, 14. xxiij. q. 5. *Augustinus*, 815
Cum Monasterium, *1. de Confessis*, tit. 18. Lib. 2. Clemens III. 245
Cum Monasterium, *13. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Celestinus III. PD 40
Cum multa, 5. dist. 86. *Gregorius*, 259
Cum multæ, 4. xv. quæst. 8. *Tolet. Conc. IX.* 660
Cum nobis, *19. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 44
Cum non ab homine, *10. de Iudiciis*, tit. 1. Lib. 2. Celestinus III. 193
Cum non ab homine, *14. de Sentent. excommun.* tit. 39. Lib. 5. Clemens III. PD 724
Cum non deceat, 30. de Electione, tit. 6. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 28
Cum non ignores, *15. de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Alexander III. PD 375
Cum non ignoretis, *1. de Officio Legati*, tit. 30. L. 1. Alexander III. PD 146
Cum non liceat, *12. de præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Innocentius III. PD 310
j. *Cum nonnullæ*, 11. de Præbendis & dignitatibus, tit. 2. *in Extrav. Com.* Lib. 3. Joan. XXII. 346
ij. *Cum nonnullæ*, 12. de Præb. & dignitatibus, tit. 2. *In Extrav. Com.* Lib. 3. Joannes XXII. 347
Cum non sit, *33. de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Innocentius III. *in Concil. generali Lateran.* 455
Cum nos, *3. de his quæ fiunt à Prælatis*, tit. 10. Lib. 3. Alexander III. PD 399
Cum nostris, *6. de Concessione Præbendæ*, tit. 8. L. 3. Innocentius III. PD 392
Cum nullus, 3. de Tempor. Ordin. tit. 9 *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 40
Cum nuncius, *12. de Testibus & attest.* tit. 20. Lib. 2. Alexander III. PD 256
Cum nuper, *25. de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Gregorius IX. 509
Cum olim, *7. de Arbitris*, tit. 43. ultim. Lib. 1. Innocentius III. 188
Cum olim, *7. de Causa possessionis*, tit. 12. Lib. 2. Innocentius III. 224
Cum olim, *19. de Censibus*, tit. 39. Innocentius III. PD 507
Cum olim, *6. de Clericis Conjugat.* tit. 3. Lib. 3. Innocentius III. PD 366
Cum olim, *6. de Consuetudine*, tit. 4. Lib. 1. Innocentius III. PD 28
Cum olim, *7. de dolo & contumacia*, tit. 14. Lib. 2. Innocentius III. PD 238
Cum olim, *24. de major. & obed.* tit. 33. Lib. 1. Gregorius IX. 164
j. Cum olim, *32. de officio & potestate Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. PD 140
ij. Cum olim, *33. de officio & Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. 141
Cum olim, 38. finale, *de præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Gregorius IX. 385
Cum olim, *18. de præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Innocent. III. 313
j. Cum olim, *12. de privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocent. III. PD 695
ij. Cum olim, *14. de privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. 696
Cum olim, *7. de Rerum permutatione*, tit. 19. Lib. 3. Innocentius III. PD 416
Cum ordinem, *6. de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Alexander III. PD 12
Cum olim, *12. de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. 317
Cum olim, *34. de testibus & attestation.* tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. PD 263
Cum olim, *24. de Verbor. significatione*, tit. 40. Lib. 5. Innocentius III. 748
Cum omne crimen, *7. de consecr.* distinct. 2. *Iulius Papa*, CR 1166
Cum omnes, *6. de constitut.* tit. 2. Lib. 1. Innocentius III. PD 5
Cum omnibus, 27. dist. 81. *Carthag. Concil. iij.* 250
Cum omnis avaritia, 20. j. q. 1. *Gregorius*, CR 314
Cum oporteat, *19. de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Innocentius III. PD 602
Cum ordinaretur, 14. j. q. 1. *Ambrosius*, 312
Cum P. *10. de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Alexander III. 597
Cum P. *15. de fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Gregorius IX. 282
Cum P. *7. de purgatione canonica*, tit. 34. Lib. 5. Alexander III. 705
Cum parati, *19. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 329
Cum Pastoris, *58.* ij. q. 7. *Gregorius*, 435
Cum Paulus, 26. j. q. 1. *Gregorius*, CR 320
Cum per Bellicam, 1. xxxjv. q. 1. & 2. *Leo Papa*, 1103
Cum percussio, 2. vij. q. 1. *Gregorius*, CR 492
Cum percussio, 1. *de Clerico ægrotante*, tit. 6. Lib. 3. Gregorius, 385
Cum personæ, 7. de privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 151
Cum piæ, 9. xxv. q. 2. *Gregorius*, CR 885
Cum plures, *8. de officio & potestate Iudicis*, tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 45
Cum post petitam, *46. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Honorius III. 67
Cum præexcelsa, 1. de Reb. & Venerat. Sanctorum, t. 12. *in Extr. Com.* L. 3. Sixtus IV. 373
Cum pridem, *4. de Pactis*, tit. 35. Lib. 1. Alexander III. PD 166
Cum pro causa, *6. de Procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Innocentius III. PD 174
Cum pro causa 27. *de sent. excom.* Inno. III. PD 728
Cum pro parvulis, 77. *de consecr.* dist. 4. *Augustin.* 1226
Cum propter, *27. de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Innocentius III. PD 498
Cum pro utilitate, *34. xvj.* q. 1. *Ilerdense Concil.* 669
Cum quibus, 26. xxiv. q. 3. *Gelasius*, CR 872
Cum quidam, 2. fin. de Exceptionibus, tit. 12. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 70
Cum quidam, *12. de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Urbanus III. PD 290
Cum quidam, *8. de temp. ord.* t. 11. L. 1. Urb. III. 94
Cum quid prohibetur, prohibentur omnia quæ sequuntur ex illo. Reg. XXXIX. de Regulis Juris. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Cum quis, 23. de Sentent. Excommun. tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 169
Cum quis, 2. de Sepulturis, tit. 12. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 109
Cum quis in jus succedit alterius, justam ignorantiæ causam censetur habere. Reg. XIV. de Regul. Juris. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 186
Cum quisque, *19. xxiij.* q. 4. *Augustinus*, 790
Cum R. *35. de officio & potest. Iud. delegati*, tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. 143
Cum Rationi, 1. de Electione, tit. 3. *in Clem.* Lib. 1. Clemens V. *in Conc. Viennensi*, 196
Cum redemptor, *68. xij.* q. 2. *Gregorius*, CR 616
Cum renunciatur, 9. *xxxij.* q. 1. *Ambrosius*, 976
Cum Sacerdotis, *3.* fin. *de postulando*, tit. 37. Lib. 1. Gregorius IX. 172
Cum sæculum, *13. de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. PD 495
Cum sanctam, *15. de pœnit.* dist. 2. *Gregorius*, CR 1045
Cum sancti, *12. xxiv.* q. 3. *Gregorius*, CR 867
Cum satis, *4. de offic. Archidiaconi*, tit. 23. Lib. 1. Alexander III. PD 120
Cum scriptura, 83. j. q. 1. *Ambrosius*, CR 335
Cum secundum, *16. de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. 375
Cum secundum, 5. finale, *de secundis Nuptiis*, t. 11. ult. Lib. 4. Innocentius III. 596
Cum secundum, *9. de temp. ordin.* tit. 11. Lib. 1. Celestinus III. PD 94
Cum secundum leges, 19. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 142
Cum secundum statuta, 1. de pœnit. & remiss. tit. 9. *In Clem.* Lib. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 259
Cum sicut, *8. de Consecratione Eccl.* tit. 40. Lib. 3. Honorius III. PD 511
Cum sicut, *2. de Eo, qui mitt. in possess.* tit. 15. Lib. 2. Clemens III. PD 241
Cum simus, *3. ix.* q. 3. *Synodus septima*, 527
Cum simus, 14. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Celestinus III. PD 459
Cum singula, 32. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 94
Cum sint homines, *18. de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexander III. PD 448
Cum sis, *6. de auctoritate & usu pall.* tit. 8. Lib. 1. Innocentius III. PD 79
Cum sis, *5. de consecratione*, tit. 40. Lib. 3. Innocentius III. 511
Cum sis, 4. *de Conversione Conjugatorum*, tit. 32. Lib. 3. Alexander III. PD 465
Cum sit ars artium, *14. de ætate, &c.* tit. 14. Lib. 1. Innocentius III. *in Conc. gen. Later.* 103
Cum sit generale, *8. de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Lucius III. PD 200
Cum sit naturæ, 1. de Censibus, & exact. tit. 13. *In Clem.* L. 3. Clem. V. *in Conc. Vienn.* 236
Cum sit nimis, *16. de Iudæis*, tit. 6. Lib. 5. Innocent. III. *in Concil. generali*, 633
Cum sit nimis, 2. fin. de Magistris, tit. 1. *in Clem.* Lib. 5. Clemens V. 246
Cum sit proprium, *2. de Conditionibus appositis*, tit. 5. Lib. 4. Gregorius, 555
Cum sit Romana, *5. de appellationibus*, tit. 28. L. 2. Alexander III. PD 325
Cum sit Romana, *10. de simonia*, titul. 3. Lib. 5. Alexander III. PD 611
Cum societas, *17. xxvij* q. 2. *Leo Papa*, CR 950
Cum speciali, *61. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. *in Concilio generali Lateranensi*, 347
Cum sint partium jura obscura, Reo potius favendum est quàm Actori. Reg. XI. de Regul. Juris. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 186
Cum super Abbatia, *23. de offic. & potest. Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Innocent. III 134

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cum super aliqua re, 1. *de auctoritate & usu pall.* tit. 8. Lib. 1. Clemens III. 77
Cum super causa, 2. *de Testibus cogendis*, tit. 21. Lib. 2. Alexander III. 273
Cum super controversia, 17. *de sent. & re judic.* tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. PD 320
Cum super Electione, 4. *de Causa possessionis & proprie.* tit. 12. Lib. 2. Innocent. III. 222
Cum super Electione, 2. *de Confessis*, tit. 18. Lib. 2. Innocentius III. PD 246
Cum super quæstione, 8. *de Concessione Prabend.* tit. 8. Lib. 3. Innocentius III. 394
Cum super quodam, 8. *de Sepulturis*, tit. 28. L. 3. Lucius III. 441
Cum tanto, 11. fin. *de Consuetud.* tit. 4. Lib. 1. Gregorius IX. 30
Cum tantùm, 74. *de Consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1220
Cum te, 18. *de Offic & potest. Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 131
Cum te, 23. *de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. 323
Cum tempore, 5. *de Arbitris.* tit. 43. ult. Lib. 1. Innocentius III. PD 187
Cum teneamur, 17. *de appellationibus*, tit. 28. L. 2. Alexander III. PD 329
Cum teneamur, 6. *de Prabendis*, tit. 5. Lib. 3. Alexander III. PD 373
Cum terra, 14. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Celestinus III. 41
Cum tibi. 13. *de Testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Innocentius III. 432
Cum tibi, 18. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Innocentius III. PD 745
Cum tu, 16. *de Testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. PD 257
Cum tu, 5. *de Vjuris*, tit. 19. Lib. 5. Alexander III. PD 664
Cum Venerabilis, 21. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Innocentius III. PD 508
Cum Venerabilis, 7. *de Consuetudine*, tit. 4. Lib. 1. Innocentius III. 29
Cum Venerabilis, 6. *de Exceptionibus*, tit. 25. L. 2. Innocentius III. PD 302
Cum Venerabilis, 7. *de Religiosis domibus*, tit. 36. Lib. 3. Innocentius III. PD 488
Cum venissent. 3. *de eo qui mitt. in possess.* tit. 15. Lib. 2. Innocentius III. PD 241
Cum venissent, 6. *de Institutionibus*, tit. 7. Lib. 3. Innocentius III. PD 388
Cum venissent, 2. *de in integrum restitutione*, tit. 41. Lib. 1. Innocentius III. 180
Cum venissent, 12. *de judiciis*, t. 1. L. 2. Inn. III. 194
Cum veniſſet, 9. *de Restitutione spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Alexander III. PD 227
Cum ven sset, unic. *de sacra Vnct.* tit. 15. Lib. 1. Innocentius III. PD 103
Cum veniſſet, 25. *de Testibus & attestat.* tit. 20. Lib. 2. Urbanus III. PD 206
Cum vigesimum annum, 41. *de offic. & potestate Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Gregorius IX. 145
Cum Vintonienſis, 25. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. 52
Cum virum, 12. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Clemens III. PD 458
Cum universorum, 8. *de Rerum permutatione*, t. 19. Lib. 3. Innocentius III. PD 417
Cum vobis, 14. *de præscripitionibus*, tit. 26. Lib. 2. Innocentius III. PD 311
Cum voluntate, 54. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Gregorius IX. 740
Cum vos, 4. *de Officio Iud. ordin.* tit. 31. Lib. 1. Alexander III. PD 150
j. Cuncta per mundum, 17. ix. quæst. 3. *Gelasius Papa*, CR 530
ij. Cuncta per mundum, 18. ix. qu. 3. *Gelasius Papa*, fol. 531
Cunctis fidelibus. 41. xx. q. 1. *Clemens*, 672
Cupientes, 16. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Nicolaus III. 18
Cupientes, 3. fin. de pœnis, tit. 8. *In Clem.* Lib. 5. Clemens V. 258
Curæ sit omnibus, 20. xj. qu. 3. *Honorius Papa*, CR 563
Curandum ergò, 9. dist. 34. *Hilarius Papa in Synodo Rom.* 115
Cura pastorali, 11. *de jure Patronatûs*, tit. 38. L. 3. Alexander III. PD 495
Cura susceptι, 1. *de purgatione vulgari*, tit. 35. L. 5. Celestinus III. PE 710
Curiales autem, in principio, *dist.* 53. Gratianus, 181
Custodi intùs, 54. xj. q. 3. *Augustinus*, 572
Custos Ecclesiæ, 1. *de Officio Custodis*, tit. 17. Lib. 1. Ex Libro Romani ordinis, 124
Custos solicitus, 2. final. *de offic. custodis*, tit. 27. Lib. 1. Ex Concilio Toletano, 125
Cyprianus, 4. xxj. q. 3. *Cyprianus*, 746

D.

Dæmonium, 18. fin. xxvj. q. 7. *Hieronymus.* CR 913
Damnamus, 2. fin. *de Summa Trinitate*, tit. 1. L. 1. Innoc. III. *in Concil. generali*, 2
Damnationis, 5. xxiv. q. 2. *Leo Papa*, CR 859
Damnum, quod quis suâ culpâ sensit, sibi debet, non alis imputare. Regula LXXXVI. de Reg. Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 190
De abjectione, 3. distinct. 64. *Arausicanum Concil. j.* CR 216
De accusatione verò, in principio, ij. quæst. 8. Gratianus, 436
De accusationibus, 5. iij. q. 5. *Eusebius*, 447
De Accusatoribus, in princ. iij. q. 5. *Eusebius*, 460
De affinitate, 1. xxxv. q. 2. & 3. *Gregorius Papa*, CR 1109
Daibertum, 24, j. q. 7. *Vrbanus ij.* CR 380
De aliena, 2. dist. 71. *Innocentius*, 225
De appellationibus, 11. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 327
De Arianis, 109. *de consecr.* distinct. 4. *Arelatense Concilium j.* CR 1232
De Benedicto, 5. xxxij. q. 1. *Pelagius Papa*, 975
Debent duodecim, 106. xj. quæst. 3. *Zachar. Papa*, CR fol. 586
Debent superioribus, 1. de offic. Jud. ordinarii, l. 7. *in Extrav. Com.* Lib. 1. Bonifacius VIII. 217
Debet homo, 53. xxiij. q. 4. *Augustinus*, 809
De Bigamis, 3. *de bigamis*, tit. 21. Lib. 1. Celestinus III. 116
Debitores, 6. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Alexander III, 288
Debitum,

Debitum, 4. *de Baptismo*, tit. 42. Lib. 3. Innocentius III. PD 523
Debitum, 5. *de Bigamis*, tit. 21. Lib. 1. Innocentius III. PD 117
De cætero, 109. j. q. 1. *Nicolaus Iunior*, hoc idem *Alexander ij.* CR 347
De cætero, 7. *de Clericis non residentibus*, tit. 4. Lib. 3. Alexander III. 369
De cætero, 11. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Alexander III. 651
De cætero, 5. *de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Alexander III. 315
De cætero, 11. *de sent. excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Alexander III. 723
De cætero, 14. *de Testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 257
De cætero, 5. *de Transactionibus*, tit. 36. Lib. 1. Alexander III. 169
De Capellis, in princ. xvj. q. 2. Gratianus, 685
De Capitulis, 9. dist. 10. *Leo IV.* CR 19
De Catechumenis, 15. *de consecr.* dist. 4. *Gerundens. Concil.* CR 1209
De Cautis, 4. *de Officio & potestate Iudicis delegati.* tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 127
Decenter omnibus, 6. dist 89. *Tolet. Conc. X.* 270
Decernimus, 17. fin. dist. 18. *Tolet. Conc.* CR 54
Decernimus, 2. dist. 28. *Innocentius* in Concilio Romano, 90
Decernimus, 10. iij. q. 9. *Bonif. Papa*, CR 461
Decernimus, 32. xvj. q. 7. *Toletan. Concil. IX.* CR 705
Decernimus, 2. *de Iudiciis*, tit. 1. Lib. 2. *Ex Synodo* Eugenii Papæ III. 191
Decernimus, 8. de sententia Excommunicationis, tit. 11. *In Sexto*, Lib. 5. Alexander IV. 164
Decessorum, 19. xxv. q. 2. *Gelasius.* 888
Decet domum, 2. de Immunitate Ecclesiarum, t. 23. *In Sexto*, Lib. 3. Gregorius X. *in generali Concilio Lugdun.* 124
Decet concessum à Principe beneficium esse manutenendum. Reg. XVI. de Reg. Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Decimæ, 66. xvj. q. 1. *Augustinus*, CR 682
Decimam partem, 1. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Hieronymus *super Ezechielem*, 444
j. Decimas. 1. xvj. q. 7. *Gregorius VII.* in Concilio Lateranensi, CR 697
ij. Decimas, 6. xvj q. 7. *Magunin. Concil.* 698
iij. Decimas, 7. xvj. q. 7. *Magunin. Conc.* CR 698
iv. Decimas, 39. xvj. q. 7. *Vrbanus Papa ij.* 706
Decimas à Populo, 47. xvj. q. 1. *Paschalis ij.* 674
Declarationes, unic. de Decimis, tit. 7. *in Extrav. Com.* Lib. 3. Bonifacius VIII. 360
De Clericis verò, in principio, *dist.* 71. Gratianus, 224
De Communione, 1. xxiv. q. 2. *Leo Papa*, CR 858
De Conciliis, 2. dist. 18. *Leo j.* 50
De Confirmationibus, 2. *de Confirm. utili vel inutili*, tit. 31. Lib. 2. Alexander III. 353
De Conjugali, 50. xxvij. q. 2. *Syricius Papa*, CR 940
De Consanguinitate, 17. xxxv. q. 2. & 3. *Nicolaus Papa ij.* 1113
De Constantinopolitana, 4 dist. 22. *Gregorius*, CR 69
Decreta, 28. xxvij. q. 2. *Gregorius in Regest.* CR 934
Decretales itaque, in princ. *dist.* 20. Gratianus, 60
Decretis ergò, in princ. *dist.* 21. Gratianus, 62
Decreto nostro, 9. ij. q. 6. *Gregorius*, CR 408
Decretum est, 7. ij. q. 7. *Magunt. Conc.* CR 420
Decretum est, 3. x. quæst. 1. *Cabilonen. Conc. ij* CR 532
Decrevimus, 10. x. q. 1. *Tarraconense Conc.* CR 534
Decrevit, 1. dist. 88. *Melchiades Papa*, 265
Decrevit, 17. xxij. q. 5. *in Conc. apud Medardum*, 775
Decrevit, 14. de hæreticis, tit. 2. *in Sex.o*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 140
De Crimine, 1. xv. q. 3. *Codex*, CR 652
De Crimine, 1. xv. q. 5. *Stephanus*, CR, ad inscriptionem. 655
De Decimis, 45. xvj. q. 1. *Leo Papa IV.* CR 673
De Diacono, 1. *qui Clerici vel voventes*, tit. 6. Lib. 4. Alexander III. 557
Dedit Baptismum, 46. j. q. 1. *Augustinus*, CR 326
De diversis, 44. xj. qu. 11. *Carthag. Conc. iij* CR 555
De ea verò, in princ. xxxv. q. 10 Gratianus, 1141
De Ecclesiasticis, 8. xxv. q. 2. *Gregorius*, 885
De Eo autem, 35. dist 50. *Cyprianus Papa*, 171
De Eo autem, in princ. xiv. *quæst* 2. Gratianus, 638
De Eo autem, 3. *de Temp. ordinat.* tit. 11. Lib. 1. Alexander III. 93
De Eo quod, 5. xxx. q. 1. *Magunt in. Concil.* 958
De Episcopis, in principio, xxxiij. q. 8. Gratianus, 830
De Epistolis, in principio, *dist.* 19 Gratianus, 54
De Esu carnium, 11. *de consecr.* dist. 3. *Leo IV.* 1200
De Eulogiis, 8. dist. 18. *Leo IV.* CR 52
De Excommunicationis, 15 xxiv. q. 3. Gregor. CR 868
De Fabrica, 24. *de consecr.* distinct. 1. *Vigil. Papa*, CR fol. 1153
De Famulis, 3. *de ser. non ordin.* tit. 18. Lib. 1. Ex Concilio Toletano, 112
Defensionis, 2. dist. 87. *Gelasius*, CR 264
Deficientibus, in principio. *ij.* qu. 5. Gratianus, CR. de inversione qu. 5. 395
De filia, 26. xxv. *ij.* quæst. 1. *Martin. Brachar. in Conc.* fol. 921
Defleat peccator, 9, *de Regulis juris*, tit. 41. ult. Lib. 5. Augustinus *in Libro de Sapientia*, 754
De forma, 18. xxij. quæst. 5. *Epist. Fulberti Episcopi*, CR 774
De francia, 1. *de Sponsalibus*, tit. 1. Lib. 4. Ex Concilio Triburiensi, 537
Degradatio, 2. de pœnis, tit. 9. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 155
De gradibus verò, in princ. xxxv. q. 5. Gratianus, 1116
De gradibus verò, 1. xxxv. quæst. 8. *Gregorius in Regesto*, CR 1136
De hac quidem, 76. *de consecr.* dist. 2. *Hieronymus*, 1192
Dehinc iterum, 66. *de consecr.* dist. 4. *Rabanus*, 1223
De his, 6. *de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. *Ex Concilio Moguntino*, 597
De his, 4. *de Ecclesiis ædificandis*, tit. 48. Lib. 3. Alexander III. 530
De his, 4. *de Sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Alexander III. 440
De his, 20. finale, *de Testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Gregorius IX. 436
j. De his Clericis, 6. dist. 50. *Nicolaus Papa*, 159
ij. De his Clericis, 36. dist. 50. *Herd. Concil.* 171
De his quæ, 7. x. q. 1. *Aurel. Concil. j.* 533
De his, qui, 6. xxx. q. 1. *Nicolaus Papa*, 958
De his, qui, 8. xxxj. q. 1. *Neocæsar. Conc.* CR 969
De his, qui, 5. *de pœnitent.* dist. 5. *Aurel. Conc. j.* 1089
De his,

Universidad de Deusto
Biblioteca

De his, qui, 9. xxxv. q. 2. & 3. *Ilerden. Concil.* 1111
De his verò, 34. dist. 50. *Rabanus*, CR 170
De his verò, in principio, xx. q. 2. Gratianus, 738
De his verò, 9. xxvj. q. 6. *Nicænum Concil.* CR 905
De his verò, 3. xxvj. q. 7. *Nicolaus Papa*, 909
De his verò, 12. xxxiij. q. 2. *Syricius Papa*, 1009
De his verò, in princ. xxxv. q. 8. Gratianus. CR 1136
De his verò, 3. *de consecr.* dist. 5. *Melchiades Papa*, 1246
De hoc, *11. de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Alexand. III. fol. 611
De homine, *9. de consecr.* dist 3. Gregorius III. 1247
De homine, *7. de Celebratione Missarum*, tit. 41, Lib. 3. Innocentius III. 516
De hymnis, *54. de consecr.* dist. 1. *Tolet. Conc. IV.* 1159
De jejunio, 3. dist. 76. *Ex Concilio Salegunstæ habito*, 233
De iis qui contra, 13. dist. 12 *Toletan. Concil. ij.* CR 28
De iis quos, 5. dist. 28. *Toletan. Conc. ij.* CR 90
De illa, *6. de Divortiis*, tit. 19. Lib. 4. Urban. III, fol. 590
De illicita, 6. xxiv. q. 3. *Parisien. Conc.* CR 864
De illis, 8, xxjv. q. 3. *Augustinus*, CR 865
De illis, *3. de Conditionibus appositis*, tit. 5. Lib. 4. Alexander III. 555
De illis, *1. de Raptoribus*, tit. 17. Lib. 5. Concilium Meldense. 660
De illis, *5. de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. L. 4. Alexander III. 538
j. De illis, *7. de desponsatione impuberum*, tit. 2. L. 4. Alexander III. 549
ij. De illis, *9. de desponsat. impub.* tit. 2. Lib. 4. Alexander III. PD 549
De illis autem, 5. finale, vj. q. 3. *Meldense Concil.* 488
De illis Presbyteris, 109. xj. q. 3. *Ioannes VIII.* CR 586
De illo, *3. de Eo, qui cognovit consanguineam uxoris*, tit. 13, Lib, 4. Alexander III. 568
De illo Clerico, 4, dist. 32. *Nicolaus Papa*, 105
De incestis, 8, xxxv. quæst. 2. & 3. *Agathen. Conc.* CR fol. 1111
Deinde à sacerdote, 70. *de consecr.* dist. 4. *Rabanus*, 1224
Deinde ponitur, 3. dist. 26. *Innocentius*, CR 86
De inducliis, in princ. *iij.* q. 2. Gratianus, 440
De inductis, 2. *iij*, q. 3. *Felix iij.* 442
De infantibus, 3. finale, *de his qui filios occiderunt*, tit. 10. Lib. 5. Lucius III. 647
De infidelibus, 4. *de consanguinitate & affinitate*, tit, 14 Lib. 4, Innocentius III. 572
De Judæis, 5. dist. 45. *Toletanum Conc. IV.* 144
De jure, *16. de jure Patronatus*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. PD 496
De Laicis, 46. *xij.* q. 2. *Vrbanus Papa* in Concilio Alverniæ celebrato, CR 610
De Lapsis, 5. *xvj.* q. 6. *Gregorius*, 696
Delator, 6. v. quæst. 6. *Eliberitan. Conc.* CR 479
Delatori, 5. v. q. 6. *Hadrianus Papa*, CR 479
De Libellis, 1. dist. 20. *Leo Papa IV.* CR 60
Deliberatione, 4. de offic. Legati, tit. 15. *In Sexto*, Lib. 1 Bonifacius VIII. 48
De Libertis, 63. xij. q. 2. *Concilium Toletan. iij.* CR 615
Deliciæ quælibet, 2. dist. 41. *Augustinus*, CR 134
Delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare. Regula LXXVI. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 189
De Liguribus, 43. xxiij. quæstion. 5. *Pelagius Papa*, fol. 821
De Locorum, 4. *de consecr.* dist. 1. *Gelasius Papa*, 1148
De manifesta, 17. *ij.* quæst. 1. *Stephanus Papa*, CR fol. 388
De Monachis, 3. *xvj.* q. 1. *Innocentius*, 662
De Monachis, 12. *xviij.* quæstion. 2. *Agathen. Concilium*, CR 726
De Monachis, *12. de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Alexander III. 374
De Monialibus, *33. de sententia Excommun.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 732
De Muliere, 3. finale, *de matrimonio contract.* t. 16. Lib. 4. Alexander III. 579
De Muliere, *6. de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Alexander III. 538
De multa, *28. de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocent. III. *in Concilio generali*, 381
De Neptis, 3. xxxj, q. 2. *Vrbanus ij.* CR 972
Denique, 3. vj. q. 3. *Nicolaus Papa*, CR 488
Denique, 9. vij. q. 1. *Cyprianus*, CR 494
Denique, 10. xjv. q. 5. *Ambrosius*, 643
Denique, 2. xxxj. q. 1. *Augustinus*, CR 967
Denique & puellæ, 9. xxxvj. q. 2. *Ambrosius*, 1145
Denique, *1. de Exceptionibus*, tit. 25. Lib. 2. Celestinus III. PD 300
Denique hi, 5. dist. 96. *Nicolaus Papa*, 292
Denique Sacerdotes, 6. fin. dist. 4. *Gregorius*, 6
Denique si in Epistola, 6. dist. 21. *Nicolaus Papa*, 66
De nominibus, 73. finale, *de consecr.* distinct. 1. *Innocentius*, 1164
Denunciamus, 23. xxv. q. 2. *Simplicius Papa*, 884
De observatione, *26. de consecr.* distinct. 3. *Arelatense Concilium j.* 1203
De occidendis, 8. *xxiij.* q. 5. *Augustinus*, CR 813
De Ordinationibus, 116. j. q. 1. *Gregorius*, 349
j. De parentela, 5. xxxv. q. 6. *Ex ordine Romano*, 1134
ij. De parentela, 8. xxxv. q. 6. *Innocentius Papa ij.* 1135
De pertuso, 17. *de pan.* dist. 4. *Gregorius Papa*, 1085
De peregrinationis votis, *1. de voto & voti redempt.* t. 34. Lib. 3. Alexander III. 473
De persona, 4. dist. 65. *Leo Papa*, 218
De persona, 38. xj. q. 1. *Gregorius*, CR 552
De Petro, 4. dist. 47. *Gregorius*, 152
De pœnitentibus, 17. *de consecr.* dist. 3. *Innocentius*, 1201
De præsentium, 20. xvj. qu. 1. *Pelagius*, 666
De precariis, 6. x. q. 2. *Carthaginen. Concil.* CR 539
De precariis, *2. de precariis*, tit. 14. Lib. 3. *Ex Concilio Carthaginensi*, 410
De Presbytero Campaniæ, *1. de Corpore vitiatis*, tit. 20. Lib. 1. Alexander III. 114
De Presbyterorum, 23. *xvj.* q. 4. *Nicolaus Papa*, 715
De prima, in principio, v. q. 1. Gratianus, 472
De prima quæstione, in princ. *iv.* q. 1. Gratianus, 465
De prima quæstione, in princ. x. q. 1. Gratianus, 532
De primatibus, in princ. dist. 99. Gratianus, 302
De priore, *31. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 333
De propinquis, 3. xxxv. q. 2. & 3. *Fabianus Papa*, 1110
De prudentia, *3. de Donationibus inter Virum & uxorem*, tit. 20. Lib. 4. Clemens III. 593
De pudicitia, 6. xxxij. q. 5. *Augustinus*, CR 990
De puellis, 4. xxxvj. q. 2. *Cabilonen. Concil.* 1144
De quarta, *4. de præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Alexander III. 308
De quarta vero, in princ. jv. q. 4. Gratianus, 469

De quibus, 3. dist. 20. *Innocentius Papa*, CR 61
De quibusdam, 12. dist. 37. *Eugenius Papa ij.* CR 124
De quibus, *2. de Baptismo*, tit. 42. Lib. 3. Alexander III. 520
De quinta vero, in princ. jv. q. 5. Gratianus, 471
De quotidianis, 20. *de pan.* dist. 3. *Augustinus*, 1064
De quodvultdeo, *1. de judiciis*, tit. 1. Lib. 2. *Ex Concilio Africano*, 191
De Raptoribus, 3. final. xxxvj. quæst. 1. *Aurel. Concil.* fol. 1143
De Rebus, 8. dist. 54. *Toletan. Concil. j.* CR 183
De Rebus, 22. *xij.* q. 2. *Nicolaus Papa*, CR 603
De Rectoribus, *3. de Clerico ægrotante*, tit. 6. Lib. 3. Lucius III. 386
De Reditibus, 28. xij. q. 2. *Simplicius Papa*, CR 605
De Regularibus, *25. de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Clemens III. 615
De servorum, *2. de servis non ordin.* tit. 18. Lib. 1. *Ex Concilio Toletano*, PD 112
De servorum ordinatione, 4. dist. 54. *Toletan. Concilium j.* CR 182
Designata sunt, 2. dist. 51, *Innocentius Papa*, 179
De simoniacè, *22. de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Lucius III. 615
De spiritu, 39. *de consecr.* dist. 5. *Ephesinum Concilium*, fol 1254
Desponsatam, 27. *xxvij.* q. 2. *Eusebius Papa*, 934
Desponsatas, 46. *xxvij.* q. 2. *Ancyranum Concil.* 939
De Syracusanæ, 13. dist. 28. *Pelagius*, CR 92
De Tempore, in princ. xxvj. qu. 7. Gratianus, 908
Deteriores, 15. vj. q. 1. *Anacletus*, CR 484
De Terris, *16. de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexander III. 448
De Tertia, in princ. *xxxij.* q. 3. Gratianus, 982
Detestanda, 2. de Concess. Præbend. tit. 7. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 102
Detestandæ, 1. de Sepulturis, tit. 6. *In Extr. Com.* Lib. 3. Bonifacius VIII. 356
De Testibus, 13. de purgatione canonica, tit. 34. Lib. 5. Innocentius III. 708
De testibus, *29. de Testibus & attestationib.* tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. PD 261
Detractores, 10. *iij.* q. 4. *Zepherinus Papa*, 445
Detrahe Verbum, 54. j. q 1. *Augustinus*, 328
De trina mersione, 80. *de consecr.* distinct. 4. *Gregorius*, fol. 1226
j. De Viduis, 7. *xxvij.* q. 1. *Tolet. Conc. IV.* CR 915
ij. De Viduis, 42. *xxvij.* q. 1. *Gelasius*, 925
De Viro nefando, 17. xij. q. 2. *Nicolaus Papa*, CR 601
De ultima, in principio, xv. q. 8. Gratianus, 659
Devotam, xxvij. q. 1. *Toletanum Concil. j.* CR 921
Devotis, 9. xx. q. 1. *Gelasius*, 737
Deus definitionem, 78. *de pan.* dist. 1. *Ambrosius*, 1031
Deus ergò, 6. fin. iij. q. 1. *Fabianus Papa*, 439
Deus Masculum, 12. xxxj. q 1. *Augustinus*, CR 971
Deus Omnipotens, 20. ij. qu. 1. *Evaristus Papa*, 390
Deus quando, 38. xxjv. q. 3. *Origenes*, CR 873
Deus qui, 9. finale, *de Divortiis*, tit. 19, Lib. 4. Innocentius III. 592
Deus qui, *8. de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. Lib. 5. Innocentius III. 716
Deus, qui, *11. de Vita & honestate Clericorum*, tit. 1. Lib. 3. Innocentius III. PD 359
De uxore, *7. de Sepulturis*, t. 28. L. 3. Luc. III. 440
De Xenodochiis, *3. de Religiosis domibus*, tit. 36. Lib. 3. *Ex Decretis* Eugenii Papæ, 487
Diaconi Ecclesiæ, 6. dist. 93. *Clemens*, CR 278
Diaconi ita, 17. dist. 93. *Carthagin. Conc. IV.* CR 280
Diaconi qui, 11. dist. 93. *Evaristus*, 279
Diaconi quicunque, 8. dist. 28. *Ancyrana Synodus*, 91
Diaconi septem, 12. dist. 93. *Neocæsariense Conc.* CR 279
Diaconissam, 23. xxvij. q. 1. *Chalced. Concil.* 920
Diaconi sunt, 23. dist. 93. *Hieronymus*, CR 282
Diaconi vel Presbyteri, 35. xij. q. 2. *Agathense Concilium*, CR 607
Diaconos propriam, 13. dist. 93. *Gelasius Papa*, CR 279
Diaconum verò, 3. dist. 89. *Gregorius*, 269
Diaconus, 11. dist. 23. *Carthagin. Conc. IV.* 75
Diaconus, 1. dist. 27. *Martinus Papa* seu *Brachar.* 88
Diaconus, 19. dist. 93. *Carthag. Concil. IV.* 281
Dicat aliquis, 25. *xxiij.* quæst. 5. *Ambrosius*, 817
Dicat aliquis, 9. *xxxij.* q. 4. *Ambrosius*, CR 986
Dicenti, 16. xxv. q. 2. *Pelagius*, 886
Dictum est, 8. dist. 80. *Magunt. Concil.* CR 246
Dictum est, 3. fin. dist. 94. *Cabilonen. Conc.* 286
Dictum est, 96. j. q. 1. *Augustinus*, CR 340
Dictum est, 105. j. q. 1. *Triburiense Concil.* 346
Dictum est, 8. fin. *xxix.* q. 2. *Cabilonense Conc. ij.* 956
Dictum est, 4. xxx. q. 1. *Cabilonen. Conc. ij.* 958
Dictum est nobis, 8. *de consecr.* dist. 5. *Tarracon. Concilium*, CR 1247
Didici à diligendo, 15. j. q. 7. *Cyrillus*, CR 376
Didicimus, 31. xxjv. q. 1. *Cyprianus*, CR 852
Didicimus, *6. de consecratione*, distinct. 2. *Sexta Synodus*, CR 1166
Dierum crescente malitiâ, unic. tit. 12. de pœnis. *In Extrav.* Joan. XXII. 286
Differt autem, in principio, *dist.* 8. Gratianus, 11
Diffinimus, 7. fin. dist. 22. *Octava Synodus*, 70
Diffinimus, 1. jv. q. 1. *Carthagin. Concil. VII.* CR 465
Diffinimus, 21. *xviij.* q. 2. *Septima Synodus*, CR 728
Diffinitio, 17. xxij. qu. 4. *Eliberitanum Concil.* CR 766
Diffinivit, 35. xviij. q. 4. *Tolet. Conc. XII.* 718
Dignum arbitramur, 2. final. de Judæis, tit. 2. *In Extr. Com.* Lib. 5. Joannes XXII. 381
Dignum est, *9. iij.* q. 9. *Toletan. Concil. VI.* CR 461
Dignum est, *1. de Conjugio servorum*, tit. 9. Lib. 4. Hadrianus, PD 563
Dignum prorsus, 2. final. de Celebratione Missarum, tit. 14. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 239
Dilecta, *14. de Excessibus Prælatorum*, tit. 31. L. 5. Honorius III. PD 686
Dilectæ in Christo, *10. de Exceptionibus*, tit. 25. Lib. 2. Gregorius IX. 305
Dilecta filia, *12. de Majoritate & obedientia*, tit. 33. Lib. 1. Innocentius III. 164
j. Dilecti, *1. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 324
ij. Dilecti, *52. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. 342
iij. Dilecti, *66. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Honorius III. PD 350
Dilecti, 4. *de arbitris*, tit. 43. ult. Lib. 1. Innocentius III. 186
Dilecti, *1. de Dilationibus*, tit. 8. Lib. 2. Alexander III. PD 214
Dilecti, *6. de judiciis*, tit. 1. Lib. 2. Alexander III. 192

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dilecti, 3. final. *de Libelli oblatione*, tit. 3. Lib. 2. Gregorius IX. 206
Dilecti, 4. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Alexander III. PD 692
Dilecti, 3. fin. *de purgatione vulgari*, tit. 35. Lib. 5. Honorius III. 710
Dilecti filii, 8. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexander III. 446
Dilecti filii, 8. *de Exceptionibus*, tit. 25. Lib. 2. Honorius III. PD 304
Dilecti filii, 17. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Gregorius IX. 204
Dilecti filii, 13. *de major. & obed.* tit. 33. Lib. 1. Gregorius IX. 164
Dilecti filii, 15. fin. *de Renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Gregorius IX. 89
Dilectionis tuæ, 12. fin. dist. 76. *Pelagius Papa*, 236
Dilectio tua, 7. xvj. q. 3. *Gelasius*, 688
Dilectis filiis, 55. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. PD 343
Dilectissimi, 2. fin. *viij.* q. 2. *Gregorius Papa*, 519
Dilectissimi, 2. xij. q. 1. *Clemens*, CR 588
Dilecto, 10. final. *de offic. Archidiaconi*, tit. 23. Lib. 1. Honorius III. 122
Dilecto, 6. de sententia Excommunicationis, t. 11. *In Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. *in Concilio Lugdunensi*, 161
Dilecto filio, 63. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Honorius III. PD 348
Dilecto filio, 25. *de Præbendis & dignitat.* tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. PD 379
Dilecto filio, 5. final. *de supplenda negligentia Prælatorum*, tit. 10. Lib. 1. Innoc. III. 91
Dilecto filio, 40 *de Testibus & attestationib.* tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. 266
Dilecto filio, 28. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Honorius III. PD 750
Dilectorum, 10. *de Testibus cogendis*, tit. 21. Lib. 2. Honorius III. PD 275
Dilectus, 2. *de Capellis Monachorum*, tit. 37. Lib. 3. Innocentius III. PD 490
Dilectus, 12. *de Concessione Præbendæ*, tit. 8. Lib. 3. Innocentius IJI. 396
Dilectus, 6. *de Officio Legati*, tit. 30. Lib. 1. Innocentius III. 148
j. Dilectus, 19 *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. PD 377
ij. Dilectus, 27. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. PD 380
iij. Dilectus, 34. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Honorius III. PD 384
Dilectus, 8. fin. *de servis non ordin.* tit. 18. Lib. 1. Gregorius IX. 113
j. Dilectus, 28. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Celestinus III. 616
ij. Dilectus, 30. *de simonia*, t. 3. L. 5 Innoc. III. 617
Dilectus filius, 13. *de Excessibus Prælatorum*, tit. 31. Lib 5. Honorius III. 686
Dilectus filius, 17. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Honorius III. 111
Dilectus filius, 13. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Innocentius III. 652
Dilectus filius, 18 *de Officio Iudicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Honorius III. 157
Dilectus filius, xj. *de pœnis*, tit. 37. Lib. 5. Innocentius III. 714
Dilectus filius, xj. *de procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Gregorius IX. 176
j. Dilectus filius, 26. *de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. 20
ij. Dilectus filius, 29. *de Rescriptis*, tit, 3. Lib. 1. Honorius III. 21
Dilectus filius, 2. *de sequestratione possessionum*, tit. 17. Lib. 2. Honorius III. 245
Dilectus filius, 24. *de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Innocentius III. PD 543
Dilectus filius, 15. *de Temp. ordin.* tit. 11. Lib. 1. Honorius III. 96
Dilectus filius, 5. finale, *ut lite pendente*, tit. 16. Lib. 2. Honorius III. 244
Dimissorias verò, in princ. dist. 72. Gratianus, 226
Diœcesani, in principio. *Causæ xiij.* Gratianus, 623
Diœcesanis, 1. de Vita & honestate Cleric. tit. 1. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 219
Directæ, 39. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Clemens III. 335
Disciplina, 9. dist. 45. *Gregorius*, CR 146
Discipulorum, unic. de Celebratione Missarum, tit. 11. *In Extrav. Com.* L. 3. Joan. XXII 372
Discipulos, 26. *de Consecratione*, dist. 5. *Ex dictis Apollonii*, 1251
Discordantes, 1. dist. 90. *Carthagin. Conc. IV.* 271
Discretionem, 6. *de Eo qui cognovit consanguineam uxoris suæ*, tit. 13. Lib. 4. Innocentius III. PD 569
Discretioni, 1. de Decimis, tit. 13. *In Sexto*, Lib. 3. Gregorius IX. 110
Discutere, 6. *iij.* q. 6. *Damasus Papa*, CR 451
Dispar, 11. *xxiij.* q. 8. *Alexander II.* 833
Dispendia, 3. de Rescriptis, tit. 3. *In Sexto*, Lib. 1. Innocent. IV. *in Concilio Lugdunensi*, 2
Dispendii, unic. de postulatione Prælatorum, tit. 2. *In Extr. Com.* Lib. 1. Joan. XXII. 310
Dispendiis, 1. Ut lite pendente, tit. 8. *In Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 66
Dispendiosam, 2. fin. de judiciis, tit. 1. *In Clem.* Lib. 2. Clemens V. 205
Dispensatio, 5. final. dist. 43. *Nicolaus*, 140
Dispensationes, 16. j. q. 7. *Cyrillus*, CR 378
Displicet, 38. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, CR 800
Dissidentes Episcopos, 6. dist. 90. *Carthag. Conc. IV.* 272
Diversis fallaciis, 5. *de Clericis conjug.* tit. 3. Lib. 3. Innocentius III. PD 366
Divina, 3. de privilegiis, tit. 7. *In Extrav. Comm.* Lib. 5. Eugenius IV. 392
Divina Clementia, 24. finale, *de pœn.* dist. 4. *Gelasius Papa*, 1086
Divinæ retributionis, 4. dist. 87. *Gelasius*, 264
Divinis, unic. de pœnis, tit. 8. *In Extrav. Comm.* Lib. 5. Joannes XXII. 394
Divinis præceptis, 2. xxv. q. 1. *Leo Papa*, CR 879
Divortium, 21. *de pœn.* dist. 1. *Digesta*, 1015
Diuturni mores, 6. distinct. 12. *Iustinianus in Institut.* fol. 26
Dixi, Confitebor, 4. *de pœn.* distinct. 1. *Ambrosius* ex David, 1012
Dixit Apostolus, 29. xxjv. quæst. 3. *Augustinus*, 872

Dixit

Dixit Dominus, 12, *xiv.* q. 5. *Augustinus*, 643
Dixit Dominus. 2. *xxxij.* quæst. 1. *Hieronymus*, 974
Dixit Dominus, 3. *de pœn.* dist. 3. *Augustinus*, 1078
Dixit Sara, 3. *xxxij.* q. 4. *Ambrosius*, 985
Docendus est, dist. 62. *Celestinus*, 205
Docta Sanctorum, unic. de vita & honestate Cleric. tit. 1. *In Extr. Com.* Lib. 3. Joan. XXII. 333
Doctorem autem, in princ. dist. 86. Gratianus, 258
Doctos, 21. xvj. q. 1. *Ambrosius*, CR 666
Dolentes, 9. *de Celebratione Missarum*, tit. 41. Lib. 3. Innocentius III. *in Concilio generali Lateranensi*, 518
Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem. Regula LIX. de Reg. Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Domesticarum, in princ. dist. 34. Gratianus, 111
Domino sancto, 28. dist. 50. *Isidorus*, CR 166
Dominus, 2. *de secundis nuptiis*, tit. 21. ult. Lib. 4. Lucius III. 595
Dominus ad illud, 6. *xxxij.* q. 7. *Augustinus*, 996
Dominus declcravit, 87. j. q. 1. *Augustinus*, CR 337
Dominus non vult, 15. dist. 86. *Ambrosius*, 261
Dominus noster, 8. dist. 56. *Hieronymus*, CR 194
Dominus noster, 25. dist. 93. *Cyprianus*, 284
Dominus noster, 2. *xxiij.* q. 2. *Augustinus*, 780
Domui quoque, in princ. dist. 89. Gratianus, 269
Donare res suas, 7. dist. 86. *Augustinus*, 260
Donatio, 8. finale, *de donat. inter vir. & uxor.* tit. 20. Lib. 4. Gregorius IX. 594
Donatum autem, 20. j. q. 7. *Leo*, 379
Duæ sunt, 13. dist. 45. *Augustinus*, 147
Duæ sunt, 2, xix. qu. 2. *Urbanus II.* 732
Dubius in fide, 1. *de hæreticis*, tit. 7. Lib. 5. Stephanus Papa *omnibus Episcopis*, 634
Dudum, 9. *iij.* q. 6. *Iulius Papa*, 452
Dudum, 27. *xviij.* q 2. *Gregorius*, CR 750
Dudum, 20. *de Conversione conjugatorum*, tit. 32. Lib. 3. Gregorius IX. 471
Dudum, 31. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Innocentius III. PD 453
j. Dudum, 22. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. 48
ij. Dudum, 54. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Gregorius IX. 70
Dudum, 1. de judiciis, tit. 1. *In Clem.* Lib. 2. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 205
Dudum, 14. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 87
Dudum, 16. finale, *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Innocentius III. 287
Dudum, 31. *de privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Gregorius IX. 703
Dudum, 1. de Rebus Ecclesiæ non alienandis, tit. 9. *in Sexto*, Lib. 3. Innocent. IV. 106
Dudum, unic. de schismaticis, tit. 4. *In Extrav. Comm.* Lib. 5. Benedictus XI. 384
Dudum, 2. finale, de sepulturis, tit. 7. *In Clem.* Lib. 3. Clemens P. *in Concilio Viennensi*, 224
Duobus, 14. de Rescriptis, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 7
Duobus, 26. finale, *de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Gregorius IX. 324
Duobus, 56. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Gregorius IX. 741
Duobus, 1. *de sponsa duorum*, tit. 4. Lib. 4. Augustinus *de fide pactionis & consensus*, 553
Duobus modis, 51. final. *xxvij.* q. 2. *Augustinus*, 940
Duo Clerici, in princ. *Causæ xix.* Gratianus, 733
Duo fornicatores, in princ. *Causæ vj.* Gratianus, 480
Duo ista, 35. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, CR 798
Duo mala, 1. dist. 13. *Tolet. Conc.* CR 29
Duo Pueri, 12. *de desponsatione impuberum*, tit. 2. Lib. 4. Clemens III. 550
Duo puritiæ, in princ. *Causæ xx.* Gratianus, 735
Duo simul, 9. *de Officio Iudicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Innocentius III. 152
Duo sunt genera, 7. *xij.* q. 1. *Hieronymus*, 589
Duo sunt quippe, 10. dist. 96. *Gelasius Papa*, CR 294.
Duo tempora, 12. *de Consecratione*, dist. 4. *Leo Papa*, CR 1208
Dupliciter, 49. *de Consecrat.* dist. 2. *Hieronymus*, 1180
Dura sæpè, 4. *de Crimine falsi*, tit. 20. Lib. 5. Innocentius III. CR 669

E.

EAdem lege, 130. finale, j. q. 1. *Digesta*, CR 352
Ea enim, 2. x. q. 2. *Codex*, 536
Eam te, 4. *de ætate & qual.* tit. 14. Lib. 1. Alexander III. PD 99
Eam te, 22. *de jure Patronatus*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. 497
Eam te, 7. *de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Alexand. III. fol. 12
Ea noscitur, 6. *de his quæ fiunt à Prælatis*, tit. 10. Lib. 3. Celestinus III. PD 401
Ea noscitur, 13. *de sent. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Clemens III. PD 723
Ea quæ, 12. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Alexander III. 505
Ea quæ, 3. *de Offic. Archidiaconi*, tit. 23. Lib. 1. Gregorius III. 120
Ea quæ, 1. *de pœnis*, tit. 37. Lib. 5. Ex Concilio Toletano, 712
Ea quæ 4. *de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Leo Papa I. 315
Ea quæ, 16. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Alexander III. PD 612
Ea quæ, 8. finale, *de statu Monachorum*, tit. 35. Lib. 3. Honorius III. PD 485
Ea quæ à sanctis, 5. j. q. 3. *Urbanus II.* in Concilio Placent. CR 358
Ea quæ fiunt à Iudice, si ad ejus non spectant officium, viribus non subsistunt. Reg. XXVI. de Regulis Jutis. *In Sexto*, Bonifac. VIII. fol. 187
Ea te, 22. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. 294
Ea vindicta, 51. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, CR 808
Ebron, 2. *xiij.* q. 2. *Hieronymus*, CR 627
Ecce à quibus, in princ. dist. 49. Gratianus, 155
Ecce autem, 18. xxiv. q. 3. *Prosper.* CR 868
Ecce dico, 10. *xxij.* q. 5. *Augustinus*, CR 771
Ecce ego dico, 6. dist. 95. *Hieronymus*, CR 287
Ecce in præfatione, 5. dist. 99. *Gregorius*, CR 303
Ecce inquiunt, 4. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, CR 784
Ecce nunc tempus, 39. *de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, 1019

Ecce osten-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecce oſtenſum, in principio, *diſt. 28.* Gratianus, 90
Ecce oſtenſum eſt, in principio, *diſt. 60.* Gratianus, 198
Ecce plenariè, in principio, *diſt. 39.* Gratianus, 129
Ecce quibus, in principio, *diſt 41.* Gratianus, CR 133
Ecce quod criminoſi, in principio, *diſt. 51.* Gratian. 178
Ecce quod in ſacris, in princ. *diſt. 33.* Gratianus, 109
Ecce quod iſta, in princ. xxxij. q. 6. Gratianus, 994
Eccleſia, 11. q. 4. *Gregorius*, CR, *ad inſcription.* 365
Eccleſia, 7. xvj. q. 1. *Hieronymus*, CR 662
Eccleſia, 70. *de pœn.* diſt. 1. *Hieronymus*, CR 1209
Eccleſia, 8. *de conſecr.* diſt. 1. *Nicolaus Papa*, 1150
Eccleſia, 45. *de conſecr.* diſt. 4. *Auguſtinus*, CR 1220
Eccleſia, 1. de reſtitutione in integrum, tit. 21. *In Sexto*, Lib. 1. Gregorius IX. 58
Eccleſiæ, *9. de Immunitate Eccleſiarum*, tit. 49. Lib. 3. Gregorius IX. 533
Eccleſiæ, 4. final. de ſuppl. neglig. Prælatorum, tit. 8. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifac. VIII. 39
Eccleſiæ antiquitùs, 43. xvj. q. 1. *Cabilon. Concil.* 673
Eccleſiæ charitas, 140. *de conſecr.* diſt. 4. *Auguſtin.* 1242
Eccleſiæ meæ, 1. diſt. 97. *Bonifacius Epiſc.* CR 299
Eccleſiæ Principes, 4, diſt. 35. *Hieronymus*, 118
Eccleſiæ Romanæ, unic. tit. 2. de Major. & obed. *In Extr.* Joannis XXII. 274
Eccleſiæ vel Altaria, 18. *de conſecr.* diſt. 1. *Melden. Concilium*, 1152
Eccleſiæ S. Mariæ, *10. de Conſtit.* tit. 2. Lib. 1. Innocentius III. PD 7
j. Eccleſia S. Mariæ, *3. Vt lite pendente*, tit. 16. Lib. 2. Innocentius III. 243
ij. Eccleſia S. Mariæ, 4. *Vt lite pendente*, tit. 16. Lib. 2. Innocentius III. 243
j. Eccleſiam, 27. *de conſecr.* diſt. 1. *Aurel. Conc.* 1154
ij. Eccleſiam, 28. *de conſecr.* diſt. 1. *Agrip. Concil.* 1154
Eccleſiarum ſervos, 69. xij. q. 2. *Toletan. Conc. iij.* CR 617
Eccleſias, unic. xiij. q. 1. *Dionyſius Papa*, 624
Eccleſias, 28. xvj. q. 7. *Clemens*, CR 704
Eccleſias, 13. *de conſecr.* diſt. 1. *Clemens*, CR 1151
Eccleſias, 21. *de conſecr.* diſt. 1. *Ioannes Papa*, CR 1152
Eccleſiaſtica, 9. diſt. 23 *Brachareníe Concil. iij.* 75
Eccleſiaſtica, 15. diſt. 38 *Hieronymus*, 129
Eccleſiaſticæ, 12. xxv. q. 2. *Gregorius*, CR 886
Eccleſiaſticarum, 5. diſt 11. *Baſilius*, CR 21
Eccleſiaſticis, 67. xxij. q. 2. *Gregorius*, CR 616
j. Eccleſia veſtra, 48. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Honorius III. 67
ij. Eccleſia veſtra, 57. *de Electione*, tit 6. Lib. 1. Gregorius IX. 72
Eccleſiâ veſtrâ, 3. finale, *de Sortilegiis*, tit. 21. Lib. 5. Honorius III. PD 672
Eccleſiis, 9. *de Cenſibus*, tit. 39 Lib. 3. Alexander III. 503
Eccleſiis ſemel, 3. diſt. 68. *Nicænum Concil.* 222
Eccleſiis ſemel, 20. *de conſecr.* diſt. 1. *Nicænum Concilium*, CR 1152
Edoceri, 21. *de Reſcriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. 18
Ego autem, 2. j. quæſt. 6. *Symmachus*, 369
Ego Berengarius, 42. *de conſecr.* diſt. 2. *Confeſſio Berengarii*, CR 1177
Ego dixi, xxxjv. q. 1. & 2. *Hermes.* CR 1105
Ego Ludovicus, 30. diſt. 63. *Gregorius*, 214
Ego N. 4. *de Jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Gregorius II. Petro Subdiacono, 288
Ego ſolis, 5. diſt. 9. *Auguſtinus*, CR 15
Egreſſus itaque, 41. xxxvij. q. 2. *Hieronymus*, CR 938
Ei cui, 29. de Præbendis, tit. 4. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 93
Ejectis, 5. iij. quæſt. 2. *Gajus*, 441
Ejiciens Dominus, 9 diſt. 88. *Ioannes Chryſoſtomus*, CR fol. 267
Ei qui appellat, 41. ij. q. 6. *In Authent. Conſt.* CR 418
Electionem verò, 11. final. diſtinct. 79. *Anacletus Papa*, 243
Eleemoſyna, 7. xiv. q. 5. *Gregorius*, 642
Eleutherius, 1. diſt. 91. *Pelagius*, 273
Eleutherius, 30. *viij.* q. 2. *Pelagius*, CR 731
Emendari, 104. j. qu. 1. *Eliberit. Concil.* 346
Emerſiſti, 89. *de conſecr.* diſt. 4. *Ambroſius*, CR 1128
Engeltrudam, 12. *iij.* q. 4. *Ioannes Papa viij.* CR 445
Enim verò, 4. diſt. 19. *Stephanus Papa*, 56
Eodem modo, 81 *de conſecrat.* diſtinct. 4. *Hieronymus*, CR 1227
Eo libentiùs, 6. *de ſerv. non ordin.* tit. 18. Lib. 1. Innocentius III. 113
Eorum qui, 8. diſt 90. *Carthagin. Conc. IV.* 271
Eorum qui, 76. xj. q. 3. *Damaſus Papa*, CR 577
Eos ad ſacrificia, 6 diſt. 31. *Innocentius I.* CR 101
Eos autem, 29. xxvij. q. 1. *Gregorius*, CR 922
Eos etiam, 18. diſt. 81. *Alexander ij.* 248
Eos qui, 10. diſt. 32. *Urbanus Papa ij.* CR 707
Eos qui, 6. diſt. 87. *Araufican. Conc. j.* 264
Eos qui, 11. j. q. 1. *Taraſius Conſt. Epiſcop.* CR 314
Eos qui, 2. j. q. 5. *Urbanus*, CR 368
Eos qui, 2. iij. q. 10 *Arelat. Conc. ij.* 463
Eos qui, 3. xx. q. 3. *Chalced. Concil.* 740
Eos qui, 1. xxxvj. q. 2. *Chalced Concil.* 1144
Eos qui, unic. de conſanguin. & affinit. tit. unic. *In Clem.* Lib. 4. Clemens V. *in Concilio Viennenſi*, 243
Eos qui, 5. finale, de Immunitate Eccleſ. tit. 23. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 127
Eos qui, 2. final. de Regularibus, tit. 9. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V. 229
Eos qui, 22. de Sententia Excommunicationis, tit. xj. *In Sexto*, Lib. 5. Bonifac. VIII. 168
Eos qui, 1. de Sepulturis, tit. 7. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennenſi*, 224
Eos qui, 2. de Temp ordin. tit. 9. *In Sexto*, Lib. 1. Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunenſi*, 40
Eos quos, 128. *de conſecr.* diſt. 4. *Felix Papa iij.* CR 1234
Eos Sacerdotes, 43. *vij.* q. 1. *Damaſus Papa*, 505
Eos verò, 42. diſt. 50. *Ancyran. Conc.* CR 172
Epheſios, 4. diſt. 43. *Gregorius*, 139
Epiphanium. 4. v. qu. 6. *Gregorius*, CR 479
Epiſcopali, unic. de Major. & obed. tit. 17. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 54
Epiſcopalia, 1. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Leo Papa, 691
Epiſcopi, 4. diſtinct. 24. diſt 24. *Laodic. Concil.* 79
Epiſcopi, 1. diſt. 64. *Nicænum Concil. j.* 216
Epiſcopi, 3 diſt. 80. *Anacletus*, 244
Epiſcopi, 60. fin. ij. q. 7. *Paſchalis Papa*, 436
Epiſcopi, 2. *iij* qu. 1. *Fabianus*, CR 438
Epiſcopi, 38. *vij.* q. 1. *Carthag. Concil. IV.* 504
Epiſcopi, 8. ix. q. 2. *Conſtantin. Synodus I.* CR 525
Epiſcopi, 8. xj. q. 3. *Agathen. Conc.* CR 560
Epiſcopi, 19. xij. q. 1. *Agathen. Concil.* 594
Epiſcopi, 3. xxj. quæſt. 4. *Zacharias Papa*, CR 748
Epiſcopi, 12. xxvj. q. 5. *Anquirenſe Concil.* CR 899
Epiſcopi, 4. *de rebus Eccleſ. alienandis*, tit. 13. L. 3. Ex Concilio Toletano, 407
Epiſcopi ab omnibus, 1. diſtinct. 64. *Nicænum Concilium I.* 216
Epiſcopi de rebus, 19. xij. q. 1. *Agathenſ. Concil.* 594
Epiſcopi eorumque miniſtri, 12. xxvj. q. 5. *Anquirenſe Concilium*, CR 899
Epiſcopi judicio, 4. diſt. 24. *Laodic. Concil.* 79
Epiſcopi lectioni, 60. ij. quæſt. 7. *Paſchalis Papa*, 436
Epiſcopi non in caſtellis, 3. diſt. 80. *Anacletus*, 244
Epiſcopi Presbyteri, 3. xxj. quæſt. 4. *Zacharias Papa*, CR 748
Epiſcopi qui, 8. ix. qu. 2. *Conſtantin. Synodus j.* CR 525
Epiſcopi ſi à propriis, 2. iij. qu. 1. *Fabianus*, CR 438
Epiſcopi ſi ſacerdotali, 8. xj. quæſt. 3. *Agathen. Concilium*, CR 560
Epiſcopis ſuis. 1. iij. q. 1. *Gajus Papa*, 438
Epiſcopi vel Presbyteri, 38. vij. quæſt. 1. *Carthagin. Concil. IV.* 504
j. Epiſcopo, 3. viij. q. 1. *Antioch. Concil.* CR 512
ij. Epiſcopo, 4. viij. q. 1. *Mart. Brachar.* ex Conc. 513
Epiſcopo, 9. ix. quæſt. 3. *Beda*, CR 529
Epiſcopo, 7. xvj. qu. 6. *Magunt. Concil.* CR 696
j. Epiſcopo non liceat, 3. viij. quæſt. 1. *Antiochen. Concilium*, CR 512
ij. Epiſcopo non liceat, 4. viij. quæſt. 1. *Martin. Bracharenſis* ex Concilio, 513
Epiſcopo non licet, 7. xvj. quæſt. 6. *Maguntin. Concilium*, CR 696
Epiſcopo ſcribit, 9. ix. quæſt. 3. *Beda*, 529
Epiſcoporum, in principio, diſt. 18. Gratianus, 49
Epiſcoporum, 5. diſt. 74. *Agath. Concil.* CR 299
Epiſcoporum, 8. de privilegiis, tit. 7. *In Sexto*, L. 5. Bonifacius VIII. 152
Epiſcoporum etiam, 5. diſt. 74. *Agathenſe Concil.* CR fol. 299
Epiſcoporum igitur, in principio, *diſt. 18.* Gratian. 49
Epiſcopos autem, in principio, *diſt. 100.* Gratianus, 304
Epiſcopos per Æmiliam, 13. diſtinct. 63. *Nicolaus Papa*, CR 208
Epiſcopos Presbyteros, diſt. 31. *Carthag. Conc. II.* 304
Epiſcopos ſecundum, 7. diſt. 17. *Gregorius I.* 49
Epiſcopos, 7. final. diſt. 17. *Gregorius I.* 49
Epiſcopos, 3. diſt. 31. *Carthag. Concil. II.* 100
Epiſcopos, 13. diſt. 63. *Nicolaus Papa*, CR 208
Epiſcopos, in principio *diſt. 100.* Gratianus, 304
Epiſcopum aut Presbyterum, 7. diſtinct. 45. *Canones Apoſtol.* 145
Epiſcopum de diœceſi, 25. vij. quæſt. 1. *Antiochen. Concil.* 501
Epiſcopum non debere, 7. ix. quæſt. 2. *Antioch. Concil.* CR 524
Epiſcopum non oportet, 6. diſt. 61. *Laodic. Concil.* 200
Epiſcopum oportet, 7. diſt. 64. *Ex Concil. Martini Papæ* idem *Bracharenſis*, 217
Epiſcopum per cunctas, 11. x. qu. 1 *Tolet. Conc. IV.* 534
Epiſcopum Presbyterum, 2. diſtinct. 34. *Aurelian. Concil. IV.* CR 112
Epiſcopum, 2. diſt. 34. *Aurel. Concil. IV.* CR. forte Agathenſe, 112
Epiſcopum, 7. diſt. 45. *Canon. Apoſtolorum*, 145
Epiſcopum, 6. diſt. 61. *Laodic. Concil.* 200
Epiſcopum, 7. diſt. 64. *Ex Concilio Mart. Brachar.* 217
Epiſcopum, 25. vij. qu. 1. *Antiochenum Concil.* 501
Epiſcopum, 7. ix. q. 2. *Antioch. Conc.* CR 524
Epiſcopum, 11. x. q. 1. *Tolet. Conc. IV.* 534
Epiſcopum, 1. *de Clerico Venatore*, tit. 24. Lib. 5. Ex Concilio Aurelian. 675
Epiſcopum, 1. de præſcriptionibus, tit. 13. *In Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 71
Epiſcopus ad Synodum, 9. diſtinct. 18. *Carthagin. Concil. IV.* CR 52
Epiſcopus aut Presbyter, 1. diſt. 35. *Canon. Apoſtol.* 117
Epiſcopus aut Presbyter, 1. diſt. 47. *Canones Apoſtol.* 151
Epiſcopus aut Sacerdos, 1. diſt. 88. *Canones Apoſtol.* 266
Epiſcopus benedictionem, 6. d. 77. *Agathenſ. Concil.* 238
Epiſcopus cum ordinatur, 7. diſt. 23. *Carthagin. Concilium IV.* 74
ij. Epiſcopus de loco, 37. vij. q. 1. *Carthag. Conc. IV.* 504
j. Epiſcopus Deo, *59. de Conſecration.* diſt. 1. *Anacletus Papa*, 1161
Epiſcopus dum fuerit, 11. diſt. 61. *Gregorius*, CR 202
Epiſcopus Eccleſiaſticarum, 23. xij. q. 1. *Antiochen. Concil.* CR 595
Epiſcopus Gentilium, 1. diſt. 37. *Carthag. Concil. IV.* 121
iv. Epiſcopus gubernationem, 7. diſt. 88. *Carthaginenſe Concilium IV.* 266
Epiſcopus habeat, 7. x. q. 2. *Martinus Papa*, id eſt *Brachar.* ex Concilio, CR 593
j. Epiſcopus in diœceſim, 28. vij. qu. 1. *Anacletus*, 501
ij. Epiſcopus in Eccleſiâ, 10. diſt. 95. *Carthag. Concil. IV.* fol. 289
j. Epiſcopus in quolibet, 9. diſt. 95. *Carthag. Conc. IV.* 289
Epiſcopus in Synodo, 7. xxxv. quæſt. 6. *Eutychian. Papa*, CR 1134
Epiſcopus nec, 1. xiv. q. 1. *Carthag. Conc. IV.* 637
Epiſcopus non debet, 11. diſt. 18. *Turonen. Concil.* CR 53
Epiſcopus non eſt, 3. diſt. 65. *Antiochen. Concil.* CR 218
iij. Epiſcopus nullam, 6. diſt. 88. *Carthag. Concil. IV.* 266
j. Epiſcopus nullius, 6. xv. q. 7. *Carthag. Conc. IV.* 659
ij. Epiſcopus nullum, 67. *de Conſecrat.* diſt. 1. *Carthagin. Concil. IV.* 1163
Epiſcopus pauperibus, 1. diſt. 82. *Aurel. Concil. I.* 251
Epiſcopus Presbyter, 65. xj. q. 3. *Magunt. Concil.* CR 251
j. Epiſcopus, qui filios, 34. xij. qu. 2. *Agath. Conc.* CR 607
Epiſcopus qui invitum, 1. diſt. 74. *Aurel. Conc. III.* 228
ij. Epiſcopus qui mancipium, 58. xij. quæſt. 2. *Toletan. Concil. IV.* 613
Epiſcopus Sacerdotibus, 2. *final.* diſtinct. 67. *Hiſpalen. Concil. II.* 221
ij. Epiſcopus Sacerdotibus, 7. *final.* xv. quæſt. 7. *Hiſpalenſe Conſil. II.* 659
Epiſcopus ſi Clerico, 1. vj. 2. *Carthagin. Concil. IV.* 487
Epiſcopus ſi infirmitate, 4. *de Conſecrat.* diſt. 3. *Aurel. Concil. I.* 1199
Epiſcopus ſine Concilio, 6. diſt. 24. *Carthag. Conc. IV.* 80
Epiſcopus ſi tertiam, 4. *final.* xij. q. 3. *Tolet. Conc. IX.* 621
Epiſcopus ſubjecto, 1. diſt. 72. *Leo Papa*, 226
ij. Epiſcopus tuitionem, 5. diſt. 88. *Carth. Conc. IV.* 266
Epiſcopus vilem, 7. diſt. 41. *Carthag. Concil. IV.* 135
Epiſcopus, 9. diſt. 18. *Carthag. Concil. IV.* CR 52
Epiſcopus, 11. diſt. 18. *Turon. Conc.* CR 53
Epiſcopus, 7. diſt. 23. *Carthag. Conc. IV.* 74
Epiſcopus, 6. diſt. 24. *Carthag. Conc.* 80
Epiſcopus, 1. diſt. 35. *Canon. Apoſtolorum*, 117

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopus, 1. dist. 37. *Carthag. Concil. IV.* 121
Episcopus, 7. dist. 41. *Carthag. Concil. IV.* 135
Episcopus, 1. dist. 47. *Canon. Apostolorum,* 151
Episcopus, 11. dist. 61. *Gregorius,* CR 202
Episcopus, 3. dist. 65. *Antioch. Concil.* CR 218
Episcopus, *2. final.* dist. 67. *Hispal. Concil. ij.* 221
Episcopus, 1. dist. 72. *Leo Papa,* 226
Episcopus, 1. dist. 74. *Aurel. Conc. iij.* 228
Episcopus, 6. dist. 77. *Agath. Conc.* 238
Episcopus, 1. dist. 82. *Aurel. Conc. j.* 251
j. Episcopus, *3.* dist. 88. *Canon. Apostolorum,* 266
ij. Episcopus, *5.* dist. 88 *Carthag. Concil. IV.* 266
iij. Episcopus, 6. dist. 88, *Carthag. Concil. IV.* 266
iv. Episcopus, 7. dist. 88. *Carthag. Concil. IV.* 266
j. Episcopus, 9. dist. 95. *Carthag. Concil. IV.* 289
ij. Episcopus, 10 dist. 95. *Carthag. Concil. IV.* 289
Episcopus, 1. vj. quæst. 2. *Carthag. Concil. IV.* 487
j. Episcopus, 28. vij. qu. 1. *Anacletus,* 501
ij. Episcopus, 37. vij. qu. 1. *Carthag. Conc. IV.* 504
Episcopus, 7. x. qu. 2. *Ex Concil. Martini Papæ,* id est, *Bracharen.* CR 539
Episcopus, 65. xj. qu. 3. *Magunt. Concil.* 574
Episcopus, 23. xij. qu. 1. *Antioch. Concil.* CR 595
j. Episcopus, 34. xij. q. 2. *Agath. Concil.* CR 607
ij. Episcopus, ij. 58. xij. q. 2. *Tolet. Conc. IV.* 613
Episcopus, 4. *finale,* xij. qu. 3. *Tolet. Conc. IX.* 621
Episcopus, 1. *xiv.* q. 1. *Carthag. Conc. IV.* 657
j. Episcopus, 6. *xv.* quæst. 7. *Carthag. Conc. IV.* 659
ij. Episcopus, 7. *xv.* qu. 7. *Hispalen. Conc. ij.* 659
Episcopus, 7. *xxxv.* q. 6. *Eutychianus Papa,* CR 1134
j. Episcopus, *59. de consecr.* dist. 1. *Anacletus Papa,* 1161
ij. Episcopus, *67. de consecr.* dist. 1. *Carthag. Conc. IV.* 1163
Episcopus, 4. *de consecr.* dist. *3. Aurel. Conc. ij.* 1199
Episcopus, 3. final. Ne Cler. vel Monach. t. 24. ult. *In Sexto,* Lib. 3. Bonifacius VIII. 128
Episcopus, 4. *de Præbendis,* tit. 5. Lib. 3. Alexander III. *in Concilio Lateranensi,* 372
Erga eum, 11. xxvj. quæst. 7. *Octava Synodus,* CR 910
Erga simoniacos, 110. j. qu. 1. *Nicolaus junior,* 347
Erit autem, 2. dist. 4. *Isidorus,* CR 5
Error, cui non resistitur, 3. dist. 83. *Innocentius,* 255
Erubescant, 11. dist. 32. *Vrbanus ij.* 107
Esau Venator, 11. dist. 86. *Hieronymus,* 260
Est aliud, 8. xxiv. q. 1. *Ambrosius,* 845
Est etiam contra, 2. xxij. q. 4. *Ambrosius,* CR 763
Est injusta. 33. xxiij. q. 4. *Ambrosius,* CR 798
Est ordo, 12. xxxiij. q. 5. *Augustinus,* CR 1101
Esto subjectus, 7. dist. 95. *Hieronymus,* 288
Estote ergò, 119. j. q. 1. *Gregorius,* CR 350
Estote, 2. *de Regulis juris,* tit. 41. ult. Lib. 5. Beda in homiliis, 753
Est probanda, 16. dist. 86. *Ambrosius,* CR 261
Est unitas, 49. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus,* CR 1221
Et dixit Dominus, *26. de consecr.* distinct. 2. *Augustinus,* CR 1172
Et hoc attendendum. *52. de consecr.* distinct. 1. *Augustinus,* CR 1159
Et hoc diximus, 9. xvj. q. 7. *Origenes,* CR 699
Et hoc quoque, 12. xxxv. q. 2. & *3. Iulius Papa,* CR 1112
Etiam corde, 48. j. q. 1. *Augustinus,* CR 326
Et jurabunt, 7. xxij. q. 1. *Hieronymus,* CR 752
Et purgabit, 15. dist. *50. Hieronymus,* 163
Et quia aliquos, 39. xxvij. q. 1. *Gregorius,* 924
Et qui emendat, 11. dist. *45. Augustinus,* 147
Et sacrorum, 14. xij. qu. 2. *Gregorius,* 600
Et sancta, *66. de consecr.* dist. 2. *Augustinus,* CR 1186
Etsi, 2. de rescriptis, tit. *in Clem.* Lib. 1. Clem. V. *in Conc. Vienn.* 195
Etsi ab Apostolicæ, 2. final. de officio judicis ord. tit. 9. *In Clem.* Lib. 1. Clemens V. 203
Et si ad tempus, *53.* xj. q. 3. *Augustinus,* CR 572
Et si Capitulum, 1. de Institut. tit. 6. *In Sexto,* L. 3. Bonifacius VIII. 99
Et si Christus, *26. de jurejurando,* tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. 296
Et si Clerici, *4. de judiciis,* t. 1. L. 2. Alexan. III. 192
Et si deceat, 3. fin. de major. & obedientia, tit. 8. *In Extrav. Com.* Lib. 1. Joannes XXII. 221
j. *Et si Dominici,* j. 3. de pœn. & remissionibus, tit. 9. *In Extrav. Comm.* Lib. *5.* Paulus Venetus Papa II. 399
ij. *Et si Domini,* 5. fin. de pœn. & remissionibus, tit. 9. *In Extrav. Com.* Lib. *5.* Sixtus IV. 401
Et si illa, 23. j. q. 7. *Gelasius,* 380
Et si illi, 39. xij. qu. 2. *Toletanum Concil. iv.* 608
Et si in temporalium, 3. de Præb. & dignitatibus, tit. 2. *In Extrav. Com.* Lib. 3. Clemens V. 336
Et si Judæorum, 16. dist. 54. *Tolet. Conc. xij.* 186
Et si Judæos, 13. *de Iudæis,* tit. 6. Lib. 5. Innocentius III. PD 631
Et si membra, 10. finale, *de his quæ fiunt à Prælato,* tit. 10. Lib. 3. Innocentius III. 403
Et si necesse, *5. de Donationibus inter virum & uxorem,* tit. 20. Lib. 4. Innoc. III. 593
Et si non frequentius, *16. de consecr.* distinct. 2. *Fabianus Papa,* CR 1169
Et si pignorationes, unic. de injuriis, tit. 8. *In Sexto,* Lib. *5.* Gregorius X. *in Concilio generali Lugdunensi,* 154
Et si principalis, 2. de Rescriptis, tit. 2. *in Clement.* Lib. 1. Clemens V. *in Conc. Vienn.* 195
Et si quæstiones, *18. de simonia,* tit. 3. Lib. 5. Alexander III. PD 613
Et si sententia, 5. fin. de sent. & re judicata, tit. 14. *In Sexto,* Lib. 2. Bonifacius VIII. 76
Et si unanimiter, *6.* fin. *de postul. Prælat.* tit. *5.* Lib. 1. Honorius III. PD 35
Et temporis, 48. xvj. q. 1. *Gregorius,* CR 674
Et venit, *45. de pœn.* dist. 1. *Hieronymus,* CR 1020
Evidentia, *9. de accusationibus,* tit. 1. Lib. *5.* Augustinus, 597
Cum ei, 7. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto,* Lib. *3.* Bonifacius VIII. 85
Eum pro quo, 5. finale, *de fidejussoribus,* tit. 22. Lib. *3.* Gregorius IX. 423
Eum qui, *46.* distinct. *50. Codex,* 173
Eum qui, 40. vij. q. 1. *Gregorius,* 504
Eum qui, 2. finale, de dolo & contumacia, tit. *6. in Sexto,* Lib. 2. Bonifacius VIII. 65
Eum qui, unic. de eo, qui mittitur in possessionem, t. 7. *in Sexto,* L. 2. Innocent. IV. 65
Eum qui, 18. de Præbend. tit. 4. *in Sexto,* Lib. *3.* Bonifacius VIII. 90
Eum qui certus est, certiorari ulteriùs non oportet. Reg. XXXI. de Regulis Juris. *In Sexto,* Bonifacius VIII. 187
Eunuchus, 8. dist. *55. Canon. Apostol.* CR 190
Euphemium, 7. ij. q. *3. Gregorius,* CR 393

Ex admi-

Ex administrationis, 1. *de jurejurando,* tit. 24. L. 2. Gregorius III. 287
Examinata, *7. de confirm. utili vel inutili,* tit. 30. ult. Lib. 2. Innocentius III. 355
Examinata, *15. de judiciis,* tit. 1. Lib. 2. Innocentius III. PD 196
Ex antiquis, 9. dist. 54. *Gelasius,* 183
Ex auctoritate, 24. *xvj.* q. 1. *Gregorius,* 666
Ex Catholica, 31. j. q. 1. *Augustinus,* 322
Excellentissimus, 102. *xj.* qu. 3. *Nicolaus Papa,* 584
Exceptionem, 12. *de Exceptionibus,* tit. 25. Lib. 2. Gregorius IX. 306
Exceptionem objiciens non videtur de intentione adversarii confiteri Reg. LXIII. de Regulis Juris. *In Sexto.* Bonifacius VIII. 188
Exceptionis, 1. de Lit. contestat. tit. 3. *in Sexto,* L. 2. Innocentius IV. *in Concilio Lugdun.* 62
j. Excommunicamus, 13. *de hæreticis,* tit. 7. Lib. *5.* Innocentius III. *in Concilio generali,* 642
ij. Excommunicamus, *15. de hæreticis,* tit. 7. Lib. 5. Gregorius IX. 644
Excommunicamus, 1. de sent. excommun. tit. 10. *in Extrav. Com.* L. 5. Bonifacius VIII. 403
Excommunicati, 2. *ix.* q. 1. *Palea* fortè *Damasus Papa,* fol. 521
Excommunicationi, *3. de Raptoribus,* tit. 17. Lib. 5. *Ex Concilo Lateran.* sub Alexandro III. 661
Excommunicationis, unic. de Exceptionibus, tit. 10. *in Clem.* Lib. 2. Clemens V. *in Concilio Viennensi,* 213
Excommunicatis, *9. de Officio Legati,* tit. 30. Lib. 1. Gregorius IX. 149
Excommunicatorum, 47. *xxiij.* q. *5. Vrbanus ij.* CR 813
Excommunicatos, 17. xj. q. 3. *Calixtus Papa,* 562
Ex conquestione, *10. de Restitutione spoliatorum,* tit. 13. Lib. 2. Lucius III. PD 228
Ex conscientia, 9. final. *de crimine falsi,* tit. 20. Lib. *5.* Innocentius III. 672
Ex debito, 4. final. de Electione, tit. 3. *in Extrav. Com.* Lib. 1. Joannes *XXII.* 313
Ex diligenti, 17. *de simonia,* tit. 3. Lib. *5.* Alexander III. 613
Execrabilis, unic. tit. 3. de Præbend. & dignit. *In Extrav.* Joan. *XXII.* 275
Execrabilis, 4. de Præb. & dignitat. tit. 2. *in Extrav. Com* Lib. 3. Joannes *XXII.* 337
Executor, 4. de Concess. Præbend. tit. 7. *in Sexto,* Lib. 3. Bonifacius VIII. 103
Exemplum Domini, 12. xij. q. 1. *Augustinus,* 592
Ex eo, 1. de hæreticis, tit. 3. *in Extrav. Com* Lib. *5.* Benedictus XI. 381
Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nisus existit impugnare, Reg. XXXVIII. de Reg. Juris. *In Sexto* Bonifacius VIII. 187
Ex eo quod, 32. de Electione, tit. 6. *in Sexto,* Lib. 1. Bonifacius VIII. 28
Ex eo quod prohibet, 2. xv. quæst. 3. *Digesta,* 653
Ex Epistola, 13. dist. 23. *Hispal. Conc. ij.* CR 76
Ex Epistolæ, *1. de Probationibus,* tit. 19. Lib. 2. Gregorius, 246
Ex frequentibus, *3. de Institutionibus,* tit. 7. Lib. 3. Alexander III. 387
Ex frequentibus, 1. de sent. excomm. t. 10. *in Clem.* Lib. *5.* Clemens V. *in Conc. Viennensi,* 260
Ex gestis, 2. *de Clericis non residentibus,* tit. 4. Lib. 3. Leo IV. PD 368
Ex gravi, unic. de Usuris, tit. *5. in Clem.* Lib. *5.* Clemens V. *in Concilio Viennensi,* 251
Exhibita, *22. de homicidio voluntario,* tit. 12. Lib. *5.* Honorius III. 656
Exhibita, *19. de judiciis,* tit. 1. Lib. 2. Honor. III. PD 197
Exhibita, 4. fin. de prtvilegiis, tit. 7. *in Extr. Com.* Lib. *5.* Joannes *XXII.* 393
Exhibita, 9. finale, *de rerum permutatione,* tit. 19. Lib. 3. Gregorius IX. 417
Ex hinc jam, 64. *de consecr.* dist. 4. *Rabanus,* 1223
Ex his autem, 22. xij. q. 1. *Can. Apost.* CR 595
Exigit, 2. de Censibus, tit. 20. *in Sexto,* Lib. 3. Gregorius X. *in Conc. generali Lugdun.* 120
Exigunt causæ, 18. j. q. 7. *Leo,* CR 378
Exiit, 3. de Verb. significat. tit. 12. *in Sexto,* Lib. *5.* Nicolaus III. 172
Ex insinuatione, *50. de appellationibus,* tit. 28. L. 2. Innocentius III. 340
Ex insinuatione, 14. *de jure Patronatûs,* tit. 38. Lib. 3. Alexander III. PD 495
Ex insinuatione, *3. de Procuratoribus,* tit. 38. L. 1. Clemens III. PD 173
Ex insinuatione, 37. *de Rescriptis,* tit. 3. Lib. 1. Gregorius IX. 24
Ex insinuatione, *26. de simoniâ,* tit. 3. Lib. *5.* Blemens III. PD 616
Existimant quidam, 74. xj. q. 3. *Hieronymus,* 579
Exivi de paradiso, 1. de Verbor. significat. tit. 11. ult. *in Clem.* Lib. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi,* 262
Ex literarum, 2. *de Apostatis,* tit. 9. Lib. 5. Alexander III. PD 646
Ex literarum, 4. *de eo qui duxit in matrimonium quam poll. per adult.* tit. 7. Lib. 4. Blemens III. PD 560
Ex literarum, 2. *qui Clerici vel voventes,* tit. 6. L. 4. Alexander III. 557
Ex literis, 12. finale, *de Clerico non ordinato,* tit. 28. tit. 28. Lib. 5. Urbanus III. CR 680
Ex literis, 8. finale, *de Cognatione Spirituali,* tit. 11. Lib. 4. Gregorius IX. 567
Ex literis, 1. *de consanguin. & affinit.* tit. 14. Lib. 4. Alexander III. PD 571
Ex literis, 11. *de Constitutionibus,* tit. 2. Lib. 1. Innocentius III. PD 8
Ex literis, 2. *de Consuetudine,* tit. 4. Lib. 1. Innocentius III. PD 26
Ex literis, 2. finale, *de Conversione Infidelium,* tit. 33. Lib. 3. Gregorius IX. 473
Ex literis, 11. *de desponsatione impuberum,* tit. 2. Lib. 4. Urbanus III. PD 550
Ex literis, 2. *de dolo & contumacia,* tit. 14. Lib. 2. Alexander III. 235
Ex literis, 5. *de divortiis,* tit. 19. Lib. 4. Alexander III. PD 589
Ex literis, 8. *de eo qui cognovit consanguineam uxoris suæ,* tit. 13. L. 4. Innocent. III. PD 570
Ex literis. 10. *de excessibus Prælatorum,* tit. 31. L. 5. Innocentius III. 684
Ex literis, 3. *de fide instrumentorum,* tit. 22. Lib. 2. Alexander III. PD 276

Ex literis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex literis, 3. *de frigidis & maleficiatis*, tit. 15. Lib. 4. Alexander III. 575
Ex literis, 5. finale, *de furtis*, tit. 18. Lib. 5. Alexander III. 663
j. Ex literis, 14. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Innocentius III. 652
ij. Ex literis, 15. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Innocentius III. 652
Ex literis, 4. *de in integrum restitutione*, tit. 41. L. 1. Innocentius III. 181
Ex literis, 32. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Honorius III. 299
Ex literis, 7. *de jure Patronatus*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. PD 493
Ex literis, 2. *de Matrimonio contracto*, tit. 16. Lib. 4. Alexander III. PD 578
Ex literis, 1. *de mutuis petitionibus*, tit. 4. Lib. 2. Alexander III. PD 206
Ex literis, 29. *de officio & potestate Iudicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. PD 139
Ex literis, 1. *de officio Iudicis*, tit. 32. Lib. 1. Honorius III. PD 158
Ex literis, 5. *de pignoribus*, tit. 21. Lib. 3. Innocentius III. PD 420
Ex literis, 3. *de probationibus*, tit. 19. Lib. 2. Lucius III. 247
j. Ex literis, 7. *de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Alexander III. PD 538
ij. Ex literis, 10. *de sponsal. & matrim.* tit. 1. Lib. 4. Alexander III. PD 539
Ex literis, 6. *de transactionibus*, tit. 36. Lib. 1. Alexander III. 169
Ex literis, 16. finale, *de Vita & honest. Cleric.* tit. 1. Lib. 3. Honorius III. PD 361
Ex merito, 13. vj. quæst. 1. *Anterus Papa*, CR 483
Ex multa, 9. *de voto & voti*, tit. 34. Lib. 3. Innocentius III. PD 478
Ex multiplici, 3. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Hadrianus IV. PD 445
Ex multis Temporibus, 9. j. q. 3. *Alexander II.* CR 360
Exorcista, 17. dist. 23. *Carthag. Conc. IV.* 77
Ex ore, 3. *de his quæ fiunt à majore parte Capituli*, tit. xj. Lib. 3. Innocentius III. PD 404
Ex ore, 27. *de Privilegiis*, t. 33. L. 5. Innoc. III. 698
Ex parte, 11. *de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Alexander III. PD 598
Ex parte, 2. finale, *de alienatione judicii mutandi*, tit. 42. Lib. 1. Gregorius IX. 185
i. Ex parte, 47. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. PD 339
ij. Ex parte, 67. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Gregorius IX. 350
Ex parte, 10. *de Arbitris*, tit. 43. ult. Lib. 1. Honorius III. 189
Ex parte. 3. *de Capellis Monachorum*, tit. 37. Lib. 3. Honorius III. PD 491
Ex parte, 5. *de Celebratione Missarum*, tit. 41. Lib. 3. Innocentius III. 513
Ex parte, 18. *de censibus*, tit. 39. Lib. 3. Innocentius III. PD 506
Ex parte. 9. *de Clericis conjug.* tit. 3. Lib. 3. Honorius III. PD 367
j. Ex parte, 8. *de clericis non residentibus*, titul. 4. Lib. 3. Celestinus III. 369
ij. Ex parte, 13. *de clericis non residentibus*, tit. 4. Lib. 3. Honorius III. PD 370
Ex parte, 5. *de clerico ægrotante*, tit. 6. Lib. 3. Innocentius III. 386
Ex parte, 10. *de concessione Præbend.* tit. 8. Lib. 3. Innocentius III. PD 395
Ex parte, 3. finale, *de confessis*, tit. 18. Lib. 2. Gregorius IX. 246
Ex parte, 12. *de constitutionibus*, tit. 2. Lib. 1. Honorius III. PD 9
Ex parte, 10. *de consuetudine*, tit. 4. Lib. 1. Honorius III. PD 30
j. Ex parte, 9. *de conversione conjugatorum*, tit. 32. Lib. 3. Urbanus III. 466
ij. Ex parte, 14. *de convers. conjug.* tit. 32. Lib. 3. Innocentius III. PD 468
j. Ex parte, 3. *de corpore vitiatis*, tit. 20. Lib. 1. Clemens III. PD 114
ij. Ex parte, 5. *de corpore vitiatis*, tit. 20. Lib. 1. Incentius III. PD 115
j. Ex parte, 10. *de decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexander III. 447
ij. Ex parte, 21. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Clemens III. PD 449
iij. Ex parte, 27. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Innocentius III. PD 452
Ex parte, 2. finale, *de feudis*, tit. 20. Lib. 3. Innocentius III. PD 418
Ex parte, 11. *de fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Honorius III. 281
Ex parte, 15. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Honorius III. PD 203
Ex parte, 4. finale, *de his quæ fiunt à majore parte capituli*, tit. 11. Lib. 3. Innoc. III. PD. 404
Ex parte, 1. *de observatione jejuniorum*, tit. 46. Lib. 3. Innocentius III. 527
j. Ex parte, 12. *de officio & potest. jud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 129
ij. Ex parte, 13. *de officio & pot. jud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Alexander III. PD 130
Ex parte, 5. *de officio judicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Alexander III. PD 150
Ex parte, 6. finale, *de officio Vicarii*, tit. 28. Lib. 1. Honorius III. PD 126
Ex parte, 2. *de postulando*; tit. 37. Lib. 1. Innocentius III. 172
j. Ex parte, 13. *de privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. 695
ij. Ex parte, 18. *de privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. 699
iij. Ex parte, 27. *de privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Honorius III. 702
Ex parte, 22. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Honorius III. PD 463
j. Ex parte, 2. *de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Alexander III. 10
ij. Ex parte, 12. *de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Clemens III. 13
iij. Ex parte, 33. *de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Gregorius IX. 23
Ex parte, 14. *de Restitutione spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Innocentius III. PD 232
Ex parte, unic. *de scrutinio in ord. fac.* tit. 12. Lib. 1. Innocentius III. PD 97

j. Ex parte,

j. Ex parte, 5. *de Sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Alexander III. PD 440
ij. Ex parte, 11. *de Sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Innocentius III. 442
Ex parte, 9. *de Sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Alexander III. 539
Ex parte. 10. *de Temp. ordin.* tit. 11. Lib. 1. Innocentius III. 94
Ex parte, 7. *de Testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 255
Ex parte, 11. final. *de Transactionibus*, tit. 36 Lib. 1. Honorius III. PD 171
j. Ex parte, 23. *de Verb. significatione*, tit. 40. Lib. 5. Innocentius III. PD 747
ij. Ex parte, 30. *de Verbor. significat.* tit. 40. Lib. 5. Honorius III. 751
iij. Ex parte, 31. *de Verborum significat.* tit. 40. Lib. 5. Honorius III. 752
Expedit, 13. xij. quæst. 1. *Trosper.* 592
Experientiæ, 15 xj. q. 1. *Pelagius Papa*, 547
Explicaii, 3. fin. *de Observatione jejuniorum*, tit. 46. Lib. 3. Honorius III. PD 528
Ex pœnitentibus, 55. dist. 50. *Carthag. Concil.* CR 175
Exposita, 11. *de Arbitris*, tit. 43. ult. Lib. 1. Honorius III. PD 189
Exposuisti, 6. *de Corpore vitiatis*, tit. 20. Lib. 1. Innocentius III. PD 115
Exposuisti, 33. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Honorius III. PD 385
Exposuit nobis, 4. final. *de Dilationibus*, t. 8. L. 2. Gregorius IX. 216
Ex præmissis, in princ. *dist.* 50. Gratianus, 158
Ex præsentium, 3. *de Pignoribus, &c.* tit. 21. Lib. 3. Alexander III. 419
Ex publico, 7. *de Conversione conjugatorum*, tit. 32. Lib. 3. Alexander III. PD 466
Ex quo instituta, 7 *de Consecr.* dist. 4. *Augustin.* CR 1206
Ex quorundam, 1. *de alienatione judicii mutandi causâ facta*, tit. 42. Lib. 1. Alexander III. PD 184
Ex ratione, 2. *de ætate & qualitate*, tit. 14. Lib. 1. Alexander III. PD 98
Ex ratione, 8. *de Appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 326
Ex rescripto, 9. *de Jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Alexander III. 289
Ex rescripto, 1. *de locato & conducto*, tit. 18. Lib. 3. Clemens III. PD 413
Ex speciali, 18. *de Iudæis*, tit. 6. Lib. 5. Gregorius IX. 634
Ex *sponsalibus*, unic. de sponsalibus, tit. 1. *In Sexto*, Lib. 4. Bonifacius VIII. 129
Ex studiis, 3. *de Præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Hieronymus in Parabolis, 283
Et *supernæ*, 2. de Præbend. & dignitatibus, tit. 2. *In Extrav. Com.* Lib. 3. Clemens V. 335
Ex tenore, 13. *de Concessione Præbendæ*, tit. 8. Lib. 3. Innocentius III. PD 396
Ex tenore, 11. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Innocentius III. PD 201
Ex tenore, 14. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Innocentius III. PD 585
Ex tenore, 16. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. PD 15
Ex tenore, 10. *de Sent. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Alexander III. 722
Ex tenore, 4. *de tempor. Ordinat.* tit. 11. Lib. 1. Alexander III. 93
Ex tenore, 35. *de Testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. 264
Extirpandæ, 30. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. *in Concilio generali*, 382
Extra Catholicam, 71. j. q. 1. *Augustinus*, 332
Extra Gonscientiam, 5. dist. 64. *Innocent. Papa*, 217
Extraneo Clerico, 7. dist. 71. *Chalcedonense Concil.* 226
Extranea transmissa, 23. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Celestinus III. PD 450
Ex transmissa, 7. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Alexander III. 109
Ex transmissa, 6 *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Alexander III. PD 200
Ex transmissa, 10. *de Præscriptionibus*, tit. 26. L. 2. Lucius III. 309
Ex transmissa, 3. *de Renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Alexander III. 80
Ex transmissa, 8. *de Restitutione spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Alexander III. PD 227
Extraordinaria, 11. xxxv. q 2. & 3. *Vrbanus II.* CR 1112
Extra provinciam, in principio, iij. q 6. Gratianus, 450
Ex tua, 9. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Alexander III. 109
Ex tuæ, 11. *de Clericis non residentibus*, tit. 4 Lib. 3. Innocentius III. 370
Ex tuæ, 20. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Alexander III. 614
Ex tuarum, 5. *de Auctoritate & usu pallii*, tit. 8. Lib. 1. Innocentius III. 78
Ex tuarum, 8. *de Purgatione canonica*, tit. 34 Lib. 5. Lucius III. 705
Ex tuarum, 2. *de Sortilegiis*, tit. 21. Lib. 5. Alexander III. PD 672.

F.

FAciat homo, 15 xxij. q. 2. *Augustinus*, CR 760
Facientis, 3. dist. 86. *Ioannes VIII.* CR 258
Faciliùs, 33. *de pœn.* dist. 1. *Prosper.* CR 1017
Factæ sunt, 1. dist. 4. *Isidorus*, 5
Facta subditorum, 15. ix. q 3. *Anterus Papa*, 530
Factum legitimè retractari non debet, licèt Casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari. Reg. LXXIII. de Reg. Juris. *In Sexto* Bonif. VIII. 189
Factus est, 5. vij. q. 1. *Cyprianus*, CR 493
Facultates, 1. xiij. q. 2. *Gelasius Papa*, 626
Falsas pœnitentias, 6. *de pœn.* dist. 5. *Gregorius VII.* CR fol. 1090
Falsidicus, 1. *de Crimine falsi*, tit. 20. Lib. 5. Augustinus, 668
Fatendum est, 29 xiij. q 2. *Augustinus*, CR 635
Felicis, 3. de Censibus, tit. 20. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 120
Felicis, 5. final. de pœnis, tit. 9. *In Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 156
Felicis memoriæ, 1. *de torneamentis*, tit 13. Lib. 5. Ex Concilio Lateranensi sub Alexan. III. fol. 657
Felix Episcopus, 4. xv. q 7. *Carthag. Conc. II.* CR 658

Universidad de Deusto
Biblioteca

Felix Episcopus, 50. xvj. q. 1. *Carthag. Conc. ij.* CR 675
Ferrum de terra, 18. dist. 50. *Gregorius,* 164
Fertur simoniaca, 28. j. q. 1. *Gregorius,* 321
Ficta Charitas, 12. *de pœn.* dist. 2. *Ambrosius,* CR 1044
Fidei Catholicæ, unic. de summa Trinitate, tit. 1. *In Clem.* Lib. 1. Clemens V. *in Concilio Viennensi,* 193
Fideli, unic. de summa Trinitate, tit. 1. *in Sexto,* Lib. 1. Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi,* 1
Fidelior factus, 54. dist. 50. *Ambrosius,* 174
Fidelis fœmina, 8. xxxij. q. 7. *Eliberit. Concil.* 997
Fieri potest, 4. xxxij. q. 7. *Augustinus,* 996
Filiam, in principio, *Causæ* xxxvj. Gratianus, 1142
Filii, 3. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto,* Lib. 5. Alexander IV. 134
Filiis vel Nepotibus, 31. xv. q. 7. *Concil. Tolet. IX.* 704
Filium vestrum, 122. j. quæst. 1. *Gregorius,* 351
Filius Dei, 8. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus,* CR 1206
Filius noster, 5. *de Testamentis,* titul. 26. Lib. 3. Gregorius IX. 430
Finem litibus, 5. *de dolo & contumacia,* tit. 14. Lib. 2. Innocentius III. 236
Firma autem, 1. xx. qu. 1. *Nona Synodus,* CR 735
Firmissimè, 5. j. q. 1. *Augustinus,* 328
Firmissimè, 3. xv. q. 1. *Augustinus,* 649
Firmissimè, 3. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus,* 1205
Firmissimè, 3. *de hæreticis,* tit. 7. Lib. 5. Augustinus de fide Catholica, 634
Firmiter, 1. *de summa Trinitate & fide Catholica,* tit. 1. L. 1. Innoc. III. *in Conc. generali,* 1
Firmum Dei, 25. *de pœn.* dist. 2. *Hieronymus,* CR 1048
Fixum abhinc, 4. xij. qu. 5. *Hispal. Concil.* CR. ad inscriptionem, 622
Flagitia, 13. xxxij. q. 7. *Augustinus,* 998
Fleat pro te, 79. *de pœnit.* dist. 1. *Ambrosius,* 1031
Fœminæ, 7. xxx. q. 5. *Isidorus,* CR 965
Fœminas, 31. dist. 81. *Syricius Papa,* 251
Fornicari hominibus, 10. dist. 88. *Augustinus,* 267
Fortè aliquis, 3. xiv. qu. 5. *Augustinus,* 642
Fortè dicas, 43. *de consecr.* dist. 2. *Ambrosius,* CR 1178
Fortè in populo, 11. xxiij. qu. 4. *Augustin.* CR 786
Fortè nata, 18. *de pœnit.* dist. 2. *Augustinus,* 1047
Fortitudo, 5. xxiij. q. 3. *Ambrosius,* 782
Forus, 10. *de Verborum significatione,* tit. 40. Lib. 5. Isidorus in Libro Etymologiarum, 743
Frater & Coëpiscopus, 10. xvij. p. 4. *Gelasius,* 712
Fraternitas, 11. xij. q. 2. *Gregorius,* 599
Fraternitatem, 15. dist. 54. *Gregorius,* 185
Fraternitatem, 5. dist. 71. *Gregorius,* CR 225
Fraternitatem, 6. finale, dist. 80. *Gregorius,* 244
Fraternitatem, 2. *de Donationibus,* tit. 24. Lib. 3. Alexander III. 424
Fraternitatem, 3. *de Sepulturis,* titul. 28. Lib. 3. Innocentius III. 439
Fraternitati, 5. *de Clericis non residentibus,* tit. 4. Lib. 3. Alexander III. 368
Fraternitati, 6. *de Clerico excommunicato,* tit. 27. Lib. 5. Innocentius III. 678
Fraternitati, 7. *de eo qui cognovit consang. uxoris suæ,* tit. 13. Lib. 4. Innocent. III. PD 569
Fraternitati, 2. finale, *de Schismaticis,* tit. 8. Lib. 5. Innocentius III. 645
Fraternitas, 7. dist. 34. *Pelagius Papa,* CR 114
Fraternitatis, 1. xxxv. qu. 10. *Gregorius,* CR 1142
Fraternitatis, 6. *de frigidis & maleficiatis,* tit. 15. Lib. 4. Innocentius III. 576
Fraternitatis, 4. *de hæreticis,* tit. 7. Lib. 5. Gregorius Anastasio Antiocheno, 634
Fraternitatis, 17. *de Testibus & attestationi,* tit. 20. Lib. 2. Alexander III. PD 257
Frater noster, 52. xvj q. 1. *Gregorius,* CR 676
Frater vester, 47. dist. 50. *Codex,* 173
Fratrem nostrum, 6. dist. 86. *Gregorius,* 259
Fratres non solum, 3. xxxiij. quæst. 4. *Ambrosius,* CR fol. 1095
Fratres nostros, 8. fin. *de pœn.* dist. 5. Innoc. III. 1090
Fratres quos, 19. ix. quæst. 3. *Sixtus Papa ij.* 531
Fratris & Coëpiscopi, 40. xj. quæst. 1. *Gregorius,* 553
Frequens, 12. dist. 54. *Gelasius,* CR 184
Frequens, unic. de Excessibus Prælatorum, tit. 6. *In Clem.* Lib. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi,* 252
Frequens, 1. de restitut. spoliat. t. 5. *In Sexto,* Lib. 2. Innoc. IV. *in Concilio Lugdun.* 64
Frequentes, unic. de judiciis, tit. 1. *In Extr. Com.* Lib. 2. Joannes XXII. 317
Frigentius, 27. xvj. q. 7. *Gelasius,* 704
Frustrà, 7. dist. 8. *Augustinus,* 13
Frustrà sibi fidem quis postulat ab eo servari, cui fidem à se præstitam servare recusat. Reg. LXXV. de Regulis Juris. *In Sexto,* Bonifacius VIII. 189
Fucare, 38. *de consecr.* dist. 5. *Augustinus,* 1254
Fuerunt autem, 2. *finale.* dist. 7. *Isidorus,* 11
Fugitivi, 54. xij. q. 1. *Agath. Concil.* 612
Fuit semper, 11. ix. quæst. 3. *Athanasius Patriarcha fundamenta,* 17. de Electione, tit. 6. *In Sexto* Lib. 1. Nicolaus III. 21
Fur autem, 4. finale, xiv. q. 6 *Hieronymus,* CR 646
Fures, 31. xiij. q. 2. *Triburiense Concil.* CR 636
Fures, 2. *de furtis,* tit. 18. Lib. 5. Ex Concilio Triburiensi, 663
Futuram, 13. xij. q. 1. *Melchiades Papa,* CR 592.

G.

Gaudemus, 19. *de Conversione conjugatorum,* tit. 32. Lib. 3. Gregorius IX. 471
Gaudemus, 8. *de divortiis,* tit. 19. Lib. 4. Innocentius III. PD 591
Gaudemus, 15. finale, *qui filii sint legitimi,* tit. 17. Lib. 4. Innocentius III. 586
Gemma mulier, 29. *de sponsalibus & matrimoniis,* tit. 1. Lib. 4. Gregorius IX. 545
Generalem, 3. fin. de ætat. & qualit. tit. 6. *in Clem.* Lib. 1. Clemens V. 202
Generali, 11. xxv. q. 1. *Hadrianus Papa,* CR 881
Generali, 13. de Electione, tit. 6. *in Sexto,* Lib. 1. Gregorius X. *in generali Concil. Lugdun.* 17
Generalia Concilia, in principio, *dist.* 17. Gratian. 46
Generalis, 12. dist. 54. *Gelasius,* CR 184
Generaliter etiam, in principio, *dist.* 82. Gratianus, 251
Generaliter sancimus, 40. xvj. quæst. 1. *Codex,* CR 671
Generi per speciem derogatur. Regula XXXIV. de Reg. Juris, *in Sexto,* Bonifacius VIII. 187
Genuit Joseph, 40. xxviij. qu. 2. *Hieronymus,* 937
Gesta quæ nobis, 2. dist. 74. *Gregorius,* 229

Gloria

Gloria Episcopi, 71. xij. qu. 2. *Hieronymus,* 618
Gloriosus, unic. de Relig. & Veneratione, tit. 22. *in Sexto,* Lib. 3. Bonifacius VIII. 122
Gonsaldus, 1. xvij. q. 2. *Alexander Papa ij.* CR 708
G. Perpetuus, 12. *de fide instrumentorum,* tit. 22. Lib. 2. Gregorius IX. 281
Grandi, 2. de supplenda neglig. Prælat. tit. 8. *in Sexto,* Lib. 1. Innocentius IV. 38
Gratia, 1. j. qu. 1. *Leo Papa,* CR 308
Gratia, 145. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus,* 1242
Gratia, 7. de Reseriptis, tit. 3. *in Sexto,* Lib. 1. Bonifacius VIII. 4
Gratia, 4. de Reseriptis, tit. 2. *in Clem.* Lib. 1. Clemens V. 195
Gratiam, 15. j. qu. 1. *Ambrosius,* 312
Gratum, 20. *de offic. & potest. Jud. delegati,* tit. 29. Lib. 1. Urbanus III. PD 132
Gratum gerimus, 2. *de Postulat. Prælat.* tit. 5. L. 1. Innocentius III. PD 32
Grave gerimus, 19. *de officio Judicis ordinarii,* tit. 31. Lib. 1. Gregorius IX. 157
Gravem, 15. *de Excessibus Prælatorum,* tit. 31. Lib. 5. Honorius III. PD 687
Gravem, 13. finale, *de pœnis,* tit. 37. Lib. 5. Honorius III. 715
Gravem, 53. *de sententia Excommunicationis,* tit. 39. Lib. 5. Honorius III. PD 740
Grave nimis, 29. *de præbendis,* tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. *in Concilio generali,* 382
Grave nimis, 2. fin. de Reliquiis & Veneratione Sanctorum, tit. 12. *In Extrav. Com.* Lib. 3. Sixtus IV. 374
Grave non, 7. xxxv. q. 9. *Innocentius,* 1140
Grave satis, 74. q. 3. *Gregorius,* 577
Gravi, 1. de Celebrat. Missar. tit. 14. *in Clem.* L. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi,* 238
Gravis, 15. *de Censibus,* tit. 39. Lib. 3. Clemens III. PD 504
Gravis, 1. *de Deposito,* titul. 16. Lib. 3. Alexander III. PD 410
Gravis, 11. *de Restitutione spoliatorum,* tit. 13. Lib. 2. Celestinus III. 228
Gravis, 2. de sententia Excommunicat. tit. 10. *in Clem.* Lib. 5. Clemens V. 261
Gregorius, 8. xxxv. q. 9. Ex Libro Pontificali, CR 1141
Guilisarius, 30. *xxiij.* q. 4. *Silverius Papa,* CR 796.

H.

Habeatur, 3. dist. 18. *Nicænum Concil.* CR 50
Habebat Dominus, 17. xij. q. 1. *Augustinus,* 593
Habeo Librum, 6. dist. 16. *Petrus Episcopus Nicomediæ,* CR 39
Habet hoc proprium, 6. ij. qu. 5. *Gregorius,* CR 396
Habemus, 12. xxij. q. 1. *Hieronymus,* CR. melius *Capitularia,* 753
Habent forsitan, 27. xiij. q. 2. *Anastasius Papa,* CR 635
Habetur, 4. iij. q. 9 *Damasus,* 460
Habita dinumeratione, 33. ij. q. 6. *Codex Theodos.* CR fol. 411
Habuisse te, 7. *finale.* dist. 33. *Gregorius,* CR 111
Hac consona, 13. xxv. q. 1. *Gregorius,* 882
Hac Constitutione, 15. fin. de offic. & potest. Jud. deleg. t. 14. *in Sexto,* L. 1. Bonif. VIII. 46
Hac ratione, 9. xxxj. q. 1. *Joan. Chrysostom.* CR 969
j. Hadrianus, 2. dist. 63. *Octava Synodus,* CR 205
ij. Hadrianus, 22. dist. 63. *Ex Hist. Ecclesiastica,* 210
Hæc autem, 14. dist. 30. *Gangren. Concil.* CR 98
Hæc autem, 15. xxiij. q. 4. *Gregorius,* 787
Hæc autem, 17. *de pœn.* dist. 1. *Digesta,* 1014
Hæc de Charitate, in princ. *de pœnit.* dist. 3. Gratianus, fol. 1061
Hæc de Ordinandis, in princ. *dist.* 81. Gratianus, 244
Hæc est fides, 14. xxiv. q. 1. *Hieronymus,* CR 846
Hæc hujus placiti, 38. xij. quæst. 2. *Ilerd. Conc.* CR 608
Hæc imago, 13. xxxiij. q. 5. *Augustinus,* CR 1101
Hæc quæ de Privilegiis, in princ. *distinct. 5.* Gratianus, CR 6
Hæc quippe, 10. iij. q. 5. *Joann. Papa,* CR 452
Hæc salubriter, 2. xxxv. q. 8. *Gregorius* in regesto, & alii alibi juxtà. CR 1137
Hæresis, 27. xxiv. q. 3. *Hieronymus,* 870
Hæretici, 30. xxiv. q. 1. *Innocentius Papa,* 852
Hæretici, 23. *de pœn.* dist. 4. *Hieronymus,* CR 1086
Hæreticus, 28. xxiv. q. 3. *Augustinus,* 871
Hæ vero, 9. xxvij. q. 1. *Innocent. Papa,* CR 916
Hanc consuetudinem, 15. *final.* x. quæst. 1. *Damasus Papa,* 535
Hanc ergò, 42. xvij. qu. 4. *Gregorius,* CR 720
Hanc regulam, 57. j. q. 1. *Leo,* 328
Hanc societatem, 12. *de pœn.* dist. 4. *Gratianus,* 1083
Henricus. 2. final. *de Clericis pugnantibus in duello,* tit. 14. Lib. 5. Celestinus III. 658
Hic ergò, 14. *de consecr.* dist. 1. *Clemens,* 1151
Hi de quibus, 38. *de consecr.* dist. 4. *Leo Papa,* 1216
Hi duo solummodò, 55. *de consecr.* dist. 1. *Leo IX.* 1160
Hi ergò, 13. xxvij. q. 1. *Triburiense Concil.* CR 907
Hic considerandum, in princ. *dist.* 64. Gratianus, 216
Hinc est etiam, 39. xvj. q. 1. *Gregorius,* CR 670
Hinc etenim, 1. dist. 49. *Gregorius,* CR 156
j. Hi qui, 49. dist. 50. *Nicolaus Papa,* 173
ij. Hi qui, 52. dist. 50. *Ilerdense Concil.* CR 174
iij. Hi qui, 69. finale, dist. 50. *Arelatense Concil. ij* 178
Hi qui, 5. dist. 55. *Arelat. Conc. ij.* 189
Hi qui, 51. j. q. 1. *Leo,* 327
Hi qui, 9. iij. quæst. *Alexander Papa,* CR 445
Hi qui, 3. xiv. q. 6. *Gregorius,* CR 646
Hi qui, 2. xv. quæst. 8. *Ilerdense Concil.* 660
Hi qui, 6. xxj. q. 3. *Cyprianus,* CR 747
Hi qui, 3. xxvj. qu. 2. *Augustinus,* 891
Hi qui, 25. xxxij. quæst. 7. *Nicolaus,* 1001
Hi qui, 20. *de consecr.* dist. 2 *Toletanum Concil. j.* CR fol. 1170
Hi qui, 12. de Præbendis, tit, 4. *In Sexto,* Lib. 3. Bonifacius VIII. 87
Hi quoscunque, 44. j. quæst. 1. *Hieronymus,* 325
His à quibus, 30. xxiij. q. 8. *Tolet. Concil j.* 840
His breviter, in principio, dist. 1. *de pœnit.* Gratian. 1012
His igitur, 3. dist. 23. *Isidorus,* 73
His quæ pro Ecclesia, 11. *de Major. & obedientia,* tit. 33 Lib. 1. Honorius III. 163
His quibus, 60. fin. *de Electione,* tit. 6. Lib. 1. Gregorius IX. 73
His quibus, 20. final. *de officio Judicis ordinarii,* tit. 31. Lib. 1. Gregorius IX. 157
His qui diversorum, 4. xxvj. q 7. *Laodic. Conc.* CR 909
His qui in tempore necessitatis, 10. xxvj. qu. 6. *Leo Episcopus,* CR 906

Universidad de Deusto
Biblioteca

His temporibus, in princ. *dist.* 77. Gratianus, 237
Historia, 3. *xxxij.* q. 2. *Nicolaus*, CR 1005
Hi verò, 22. *xxxij.* q. 7. *Gregorius*, 1000
Hi verò, 84. *de consecrat.* distinct. 4. *Gregorius*, 1227
Hoc ad nos 3. dist. 59. *Gregorius*, 197
Hoc capitulo, in principio, *dist.* 97. Gratianus, 299
Hoc consultissimo, 2. final. de Rebus Eccles. non alien. tit. 9. *In Sexto* Lib. 3. Gregorius X. *in Concilio generali Lugdunensi*, 107
Hoc est quod dicimus, 48. *de consecr.* distinct. 2. *Augustinus*, CR 1180
Hoc etiam placuit, 37. ij. q. 6. *Carthag. Concil. iij.* 417
Hoc habet, 1. dist. 46. *Gregorius*, 149
Hoc ipsum, 11. *xxxiij.* q. 2. *Isidorus*, CR 1008
Hoc nequaquam, 45. vij. qu. 1. *Apocrysarii Papæ* in Quinta Synodo, CR 506
Hoc nobis, 16. de pœn. dist. 4. *Gregorius*, 1085
Hoc Sacramentum, 62. *de consecrat.* distinct. 2. *Augustinus*, CR 1185
Hoc quoque, 61. *de consecrat.* dist. 1. Soterus Papa, CR fol. 1162
Hoc sanctum, 1. final. *xxxij.* quæst. 2. *Toletanum Concilium iij* CR 982
Hoc si in judicio, 8. *xxvj.* quæst. 7. *Octava Synodus*, & apud *Ruffinum*, CR 910
Hoc solum, 8. *xxxiij.* q. 5. *Hieronymus*, 1099
Hoc tamen, 5. *xxiij.* quæst. 5. *Augustinus*, CR 811
Hoc tantùm, 1. xviij. q. 2. *Tolet. Concil. IV.* 722
Hoc vestræ, 10. dist. 11. *Leo Papa*, 24
Hoc videtur, 8. *xxij.* q. 5. *Augustinus*, 771
Homicidas, 31. *xviij.* quæst. 5. *Hieronymus*, 818
Homicidiorum, 24. *de pœnit.* dist. 1. *Clemens*, 1016
Homicidium, 28. *de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, CR 1017
Homines, 3. *xxij.* q. 2. *Augustinus*, CR 756
Homini, 9. j. q. 4. *Gregorius*, 364
Homo Christianus, 5. dist. 40. *Ioan. Chrysostom.* 130
Honestum, 16. *xxij.* q. 5. *Cornel. Papa*, & in *Capitularibus*, CR 773
Honorantur, 13. *xxxij.* q. 2. *Ambrosius*, 981
Honoratus, 8. dist. 54. *Gregorius*, 230
Horrendus, 17. *xxxij.* q. 5. *Ambrosius*, CR 993
Hortamur, 8. dist. 71. *Augustinus*, 226
Hortamur, 20. iij. q. 9. *Pelagius*, 463
Hortatu, 10. *xxiij.* q. 8. *Alcuinus*, CR 833
Hospitalem, in principio, *dist.* 42. Gratianus, 135
Hospitalitas verò, in princ. *dist.* 85. Gratianus, 257
Hospitiolum, 17. dist. 32. *Hieronymus*, CR 109
Huic soli, 3 dist. 17. *Damasus Papa*, 47
Hujusmodi beneficii, 3. *final.* x. q. 6. *Codex*, CR 537
Hujus observantiæ, 6. dist. 76. *Leo Papa*, 234
Humanæ, 11. *xxij.* quæst. 5. *Gregorius*, 772
Humanum genus, in principio, *dist.* 1. Gratianus, CR 1
Humilis, 17. fin. *de Major. & obedientia*, tit. 33. Lib. 1. Gregorius IX. 165.

I.

Jacobus, 44. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Gregorius IX. 624
Jacobus frater, 47. *de consecrat.* dist. 1. *Sexta Synodus*, CR 1158
Jam itaque, 8. j. quæst. 4. *Augustinus*, 364
Jam nunc, 8. *xxviij.* q. 1. *Augustinus*, 944
Jam verò, 4. *xxiij.* q. 6. *Gregorius*, CR 827
Ibi adunati, 49. final. vij. q. 1. *Gregorius*, 510
Ibi semper, 1. iij qu. 6. *Fabianus Papa*, 450
Idcirco frater, 5. *de pœn.* dist. 7. *Cyprianus*, 1093
Id constituimus, 36. *xvij.* quæst. 4. *Aurelianense Concilium I.* CR 718
Ideo divina, 40. final. *xxiv.* q. 3. *Augustinus*, CR 878
j. Ideo huic sanctæ, 10. ij. q. 6. *Iulius Papa*, 407
ij. Ideo huic sanctæ, 17. caus. ij. quæst. 6. *Iulius Papa*, CR 409
Ideo permittente, 16. *xxv.* q. 1. *Leo Papa IV.* 882
Ideo prohibetur, 15. dist. 37. *Isidorus*, 125
Idololatria, 5. *xxviij.* qu. 1. *Augustinus*, 943
Id semper, 14. *de consecr.* dist. 5. *Gerundense Concil.* 1248
Jejunia, 16. *de consecrat.* dist. 3. *Ex dictis sancti Apollonii*, CR 1201
Jejunia, 17. *de consecrat.* dist. 5. *Eusebius Papa*, 1249
j. Jejunium, 1. dist. 76. *Calixtus Papa*, 233
ij Jejunium, 7. dist. 76. *Hieronymus*, 234
Jejunium, 14 *de consecr.* dist. 3. *Melchiades Papa*, 1201
Jejunium, 25. *de consecr.* dist. 5. *Augustinus*, 1250
Jesus, 20. dist. 50. *Hieronymus*, 164
Igitur, 5. dist. 76. *Leo Papa*, 234
Igitur, 7. *xxiij.* qu. 8. *Leo IV.* CR 832
Igitur, 5. *xxv.* q. 2. *Leo Papa*, 885
Igitur, 1. *xxvj.* q. 3. & 4. *Augustinus*, 894
Ignarus Episcopus, 1. *de Libelli oblatione*, tit. 3. L. 2. Ex Concilio apud S. Medardum habito, fol. 205
Ignis succensus, 43. *de pœn.* dist. 3. *Augustinus*, 1075
Ignorantia, 1. dist. 38. *Tolet. Conc. IV.* 126
Ignorantia facti non juris excusat. Regula XIII. de Regulis juris. *In Sexto*, Bonifac. VIII. 186
Iis potestatis, 54. *de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, CR 1023
Illa anima, 35. *de pœn.* dist. 2. *Ambrosius*, 1050
Illa autem, 11. dist. 12. *Augustinus*, 27
Illa cavenda, 6. *xv.* q. 1. *Ambrosius*, CR 649
Illa devotionis, 2. *Ne sede vacante*, tit. 9. Lib. 3. Honorius III. PD 398
Illæ autem, 14. *xxxij.* q. 5. *Leo Papa*, CR 992
Illa præpositorum, 67. *xj.* qu. 3. *Gregorius*, 575
Illa præpositorum, 3. *de accusationibus*, tit. 1. L. 5. Gregorius, PD 597
Illa quotidiana, 39. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. 63
Ille gladium, 36. *xxiij* q. 4 *Augustinus*, 799
Ille pœnitentiam, 9. *de pœn.* dist. 3. *Smaragdus*, 1062
Ille procul dubio, 10. dist. 93. *Anacletus*, 279
Illic qui, 5. *xxij.* q. 5. *Augustinus*, 770
Ille Rex, 25. *de pœn.* dist. 3. *Ambrosius*, CR 1066
Illi autem, 25. *vij.* q. 1. *Prosper.* 596
Illi offerunt. 63. j. q. 1. *Hieronymus*, 330
Illi, qui aut, 4. v. q. 5. *Eusebius Papa*, 477
Illi, qui illa, 3. vj. q. 1. *Fabianus Papa*, 481
Ille, qui peregrinos, 25. *xxiv.* q. 3. *Nicolaus*, 870
Illiteratos, 1. dist. 36. *Gelasius Papa*, CR 119
Illos Planetarios, 7. *xxvj.* q. 2. *Augustinus*, 893
Illo vos, 4. *de pignoribus*, tit. 21. Lib. 3. Innocentius III. PD 419
Illud, 6. *de Excessibus Prælatorum*, tit. 31. Lib. 5. Alexander III. 683
Illud, 5. *de Clerico excommunicato*, tit. 27. Lib. 5. Innocentius III. PD 677
Illud, 8. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. 494

Illud, 5. *de Major. & obedientia*, tit. 33. Lib. 1. Innocentius III. PD 159
Illud, 8. *de præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Alexander III. 309
Illud, 11. *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Alexander III. 284
Illud autem, in principio. *dist.* 30. Gratianus, CR 95
Illud autem, 9. dist. 40. *Ambrosius*, 132
Illud autem, 22. dist. 93. *Gregorius*, 281
Illud autem, in principio, *dist.* 96. Gratianus, 290
Illud autem, 10. xx. q. 1. *Marcellus Papa*, CR 737
Illud breviter, 4. dist. 12. *Hieronymus*, 26
Illud divini, 15. *vij.* q. 1. *Tolet. Concil. XI.* CR 497
Illud etiam, 5. *xiij.* q. 2. *Gelasius Papa*, 628
Illud etiam, 46. *xxiij.* q. 4. *Innocentius*, CR 806
Illud etiam, 8. *finale*, xxx. q. 3. *Triburiense Concil.* 962
Illud generaliter, 8. *final.* distinct. 64. *Nicænum Concilium I.* 217
Illud inferendum, 20. *viij.* q. 1. *Hieronymus*, 518
Illud magnitudinem, 10. final. x. q. 3. *Pelagius*, 543
Illud nos, 1. dist. 77. *Cajus Papa*, 237
Illud perscrutari, 7. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, CR fol. 1206
Illud planè, 87. *xj.* q. 3. *Augustinus*, CR 586
Illud quidem, 1. *viij.* q. 2. *Gregorius*, 519
Illud quod, 47. *xij.* qu. 2. *Innocentius II.* in Concilio Lateranensi, CR 610
Illud quod, 6. *xxvj.* q. 2. *Augustinus*, 892
Illud quoque, 66. dist. 10. *Syricius Papa*, 177
Illud quoque, 1. dist. 71. *Ianuarius Episcopus*, in Sardicensi Concilio, CR 224
Illud quoque, 6. *final.* xxj. q. 1. *Gregorius*, CR 744
Illud relatum, 2. xv. q. 1. *Digesta*, CR 648
Illud sacramentum, 6. xxxv. q. 6. *Ordo Roman.* 1134
Illud sanè, 4. dist. 80. *Leo Papa*, 244
Illud sanè, 34. *xxiv.* q. 3. *Leo Papa*, CR 871
Illud statuendum, 5. dist. 23. *Carthag. Concil.* 74
Illud statuendum, 8. *final.* xvj. quæst. 6. *Gelasius*, 696
Illud superfluum, 3. dist. 95. *Innocentius*, CR 287
Illud te volumus, 4. x. q. 3 *Pelagius*, 541
Illud verò, 1. *iv.* q. 6. *Carthag. Concil. iij.* CR 471
Illud verò, 3. xxxj. q. 1. *in Conc. apud Altheum*, 967
Illud verò, 26. *de pœn.* dist. 3. *Ambrosius*, 1066
Imitare Petum, 10. vj. q. 1. *Ambros.* CR. ad Rubric. 482
Immolans, 2. *xiv.* q. 5. *Ecclesiasticus*, cap. 34. 642
Immunitatem, 10. final. *de immunitate Ecclesiarum*, tit. 49. Lib. 3. Gregorius IX. 533
Imperatores, 1. dist. 9. *Augustinus*, CR 14
Imperatores, 98. vj. q. 3. *Augustinus*, 582
Imperatorum, 4. *de Iuramento calumniæ*, tit. 7. Lib. 2. Eugenius Papa I. PD 213
Imperiali, 13. xxv. q. 2. *Gregorius in Regesto*, 886
Imperium vestrum, 5. dist. 10. *Nicolaus Papa j.* 18
Importuna, 58. *de pœn.* dist. 1. *Hieronymus*, CR 1025
Impudicas, 11. *xxvij.* q. 1. *Triburiense Concilium*, CR 917
Imputari, 13. *de fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Gregorius IX. 282
Imputari non debet ei, per quem non fiat, si non faciat, quod per Eum fuerat faciendum. Reg. XLI. de Reg. Juris. *In Sexto*, Bonif. VIII. 187
In actione, 84. *de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, CR 1033
In adolescentia, 14. *xxxiij.* q. 2. *Leo Papa*, 1010
In aliquibus, 32. *de Decimis*, tit. 36. Lib. 30. Innocentius III. *in Concilio generali Lateran.* 454
In altari, 97. fin. *de Consecr.* dist. 2. *Urbicum Concil.* 1198
In alternativis electoris est electio, & sufficit alterum adimpleri. Reg. LXX. de Reg. Juris. *In Sexto*, Bonifacius VIII. 189
Inanis est, 12. de pœnit. dist. 3. *Augustinus*, CR 1063
In antiquis, 7. *xij.* q. 2. *Ioannes Papa I.* 598
In apibus, 41. *vij.* q. 1. *Hieronymus*, 505
In appellationis, 2. de Juram. calumniæ, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 63
In Archiepiscopatu, 4. *de Raptoribus*, tit. 17. Lib. 5. Alexander III. 661
In argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa. Reg. LXXVIII. de Reg. Juris. *In Sexto*, Bonifac. VIII. 190
In audientia, 25. *de sent. excommunic.* tit. 39. Lib. 5. Clemens III. 727
In baptismate, 102. *de Consecr.* dist. 4. *Magunt. Conc.* 1231
In Calicem, 83. *de Consecr.* dist. 2. *Ambrosius*, CR 1195
In Canonibus, 57. xvj. quæst. 1. *Symmachus* in Synodo VI. Rom. CR 67
In Canonicis, 6. dist. 19. *Augustinus*, CR 57
In Capite quadragesimæ, 64. dist. 50. *Agath. Conc.* CR fol. 177
Incassum, 17. *de pœn.* dist. 3. *Gregorius*, 1063
In Catechismo, 100. *de Consec.* dist. 4. *Iginus Papa*, 1230
In Causa, 8. finale, *de Causa possessionis & propriet.* tit. 12. Lib. 2. Honorius III. PD 224
In Causis, 30. *de Electione*, tis. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 224
In Causis, 19. *de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. 321
In Causis, 15. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 257
Incauti sunt, 10. *xxij.* q. 2. *Gregorius*, CR 759
Incestuosi, 22. *xxiij.* q. 5. *Turon. Conc. iij.* 816
Incestuosi, 3. *final.* xxxv. q. 8. *Aurel. Concil.* CR 1138
In Christo Pater, 82. *de Consecr.* dist. 2. *Hilarius*, CR fol. 193
In Christo semel, 53. *de Consecr.* distinct. 2. *Ambrosius*, CR 1181
In Civitate, 6. *de Vsuris*, tit. 19. Lib. 5. Alexander III. 665
In Clericum, 49 xj. quæst. 1. *Hadrianus Papa*, 556
In Cœna Domini, 17. *de consecr.* dist. 2. *Soter Papa*, 1169
Incommutabilis, 9. *xxij.* qu. 4. *Tolet. Conc. viij.* 764
In Conjugio, 3. *xxxij.* q. 1. *Hieronymus*, 974
In Copulatione, 18. xxxv. q. 2. & 3. *Wormac. Conc.* 1113
In Criminalibus, 2. v. q. 3. *Hadrianus Papa*, 475
In Cunctis, 52. xj. q. 3. *Gregorius*, CR 571
Indecens esse, un. *de natis ex libero ventre*, tit. 10. Lib. 4. Gregorius I. 564
In decima actione, 24. *xviij* quæst. 2. *Hispal. Concilium*, CR 728
Indecorum est, 3. *de ætate & qualit.* tit. 14. Lib. 1. Alexander III. 99
In delictorum, unic. de dilationibus, tit. 2. *In Extrav. Comm.* Lib 2 Joannes XXII. 330
Indemnitatibus, 43. de Electione, tit. 6. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 33
Indicante, 4. *de Testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Gregorius IX. 430
Indicas, 14. *iij.* q. 9. *Nicolaus Papa*, 462
Indicatum, 3. *de immunitate Ecclesiarum*, tit. 49. Lib. 3. Gregorius, 531

Universidad de Deusto
Biblioteca

Indicatum est, 5. dist. 89. *Gregorius*, CR 270
In die, 15. *de consecr.* dist. 5. *Gregorius vij.* CR 1248
Indignantur, 4. *xxxij.* q. 6. *Augustinus*, 995
Indignè, 21. *xy.* qu. 2. *Symmachus* in Synodo sexta, CR 603
Indignum, 13. dist. 38, *Gregorius*, CR 128
Indignum, 11. final. *de Regulis juris*, tit. 41. ult. Lib. 5. Lucius III. 754
In dolo, *xxij.* q. 2. *Augustinus*, CR 755
In dominicis diebus, 4. *ix.* quæst. 2. *Nannetense Concilium*, CR 523
In domo Patris, 11. *de pœn.* dist. 4. *Augustinus*, CR 1082
In duabus, in princ. xxj. q. 1. Gratianus, 743
j. Induciæ, 3. *iij.* q. 3. *Eleuther. Papa*, 442
ij. Induciæ, 4. *iij.* q. 3. *Damasus Papa*, CR 442
Indulgentiæ, 3 fin. de pœnitentiis, tit. 10. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 159
Indultum à jure beneficium, non est alicui auferendum. Reg. XLVII. de Reg. Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
In ea Synodo, 5. dist. 100. *Gregorius*, 305
Inebriaverunt Lot, 9. xv. q. 1. *Augustinus*, 650
In Ecclesia, 68. j. q. 1. *Leo*, 331
In Ecclesia, 130. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, CR 1239
In Ecclesia, 2. *de institutionibus*, tit. 7. Lib. 3. Eugenius, PD 387
In Ecclesiastico, 14. *xij.* q. 2. *Tribur. Conc.* CR 631
In Ecclesiis, 1. *de Capellis Monachorum*, tit. 37. L. 3. Urbanus III. 490
In Electionibus, 2 de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Innocentius IV. *in Concilio generali Lugdunensi*, 10
In eo, 12. *xxxij.* q. 4. *Hieronymus*, CR 987
In eos, 6. *de hæreticis*, tit. 7. Lib. 5. Ex Concilio Africano, 635
In eum, qui, 127. j. q. 1. *Digesta*, CR 352
Infames, 2. *iij.* q. 7. *Digesta*, CR 455
Infames, 17. vj. qu. 1. *Stephanus*, CR 484
Infamibus portæ non pateant dignitatum. Regula LXXXVII. de Reg. juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 190
Infamis persona, 1. *iij.* q. 7. *Romana Synodus* in Capitul. Hadr. CR 455
Infans, 7. xx q. 1. *Theodor. in pœnitent.* 736
Inferior sedes, 4. dist. 21. *Nicolaus Papa*, 65
Inferiorum, 1. dist. 86. *Leo Episcopus*, CR 258
In fidei, 3. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 3. Alexander IV. 134
Infideles, 17. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, CR 789
Infidelis, unic. de furtis. tit. 5. *In Extrav. Com.* Lib 5. Joannes XXII. 385
In Galliarum, 3. xxv. q. 1. *Gregorius*, CR 884
In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. Regul. LXXXII. de Reg. juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 190
In Genesi, 55. *de Electione*, t. 6. L. 1. Gregor. IX. 71
In gravibus, 5. *iij.* q. 7. *Gregorius*, CR 458
Inhærentes, 1. *de juramento calumniæ*, tit. 7. Lib. 2. Honorius III. PD 212
Inhibendum est 1 *de Cohabitat. Cleric. & mulierum*, tit. 2. Lib. 3. Ex Concilio Mogunt. 362
In his, 30. *de privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Honor. III. PD 744
In his, 15. *de Verbor. significatione*, tit. 40. Lib. 5. Celestinus III. PD 744
In his Rebus, 7. dist. 11. *Augustinus*, CR 23
In illis verò, 2. dist. 80. *Clemens Papa*, 243
In illo Sacramento, 85. *de consec.* dist. 2. *Ambrosius*, 1196
In infamiam, in princ. *Causæ* 5. Gratianus, 472
In ipsam, 7. *xxij.* q. 2. *Augustinus* CR 757
Iniquum est, 3. *xxxij.* q. 6. *Augustinus*, 995
In istis temporalibus, 3. dist. 4. *Augustinus*, CR 5
In judiciis non est acceptio personarum habenda. Regul. XII. de reg. jur. *in Sexto*, Bonif. VIII. 186
Injunctæ, 1. de Electione, tit. 3 *in Extrav. Comm.* Lib. 1. Bonifacius VIII. 311
Injustum, 4. *de Rerum permutatione*, tit. 19. Lib. 3. Ex Concilio apud Silvanectum, 415
Injustum judicium, 89. xj. qu. 3. *Calixtus Papa*, 581
Injustum videtur, 55. *xij.* q. 2. *Concilium apud Tansiacum*, CR 612
In Lateranensi, 31. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. *in Concilio Lateranensi*, 383
In lectum, 6. xxxjv. q. 1. & 2. *Triburiense Concil.* 1105
In legibus, 10. *xij.* q. 2. *Eusebius Papa*, CR 599
In libro, 21. *ij.* q. 5. *Gregorius*, CR 403
In literis, 9. *de officio & potest. Jud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Alexander III. PD 128
In literis, 5. *de raptoribus*, t. 17. L. 5. Alexan. III. 662
In literis, 5. *de restitut. spoliatorum*, tit. 12. Lib. 2. Alexander III. 226
In literis, 24. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 259
In loco, 3. *final.* v. q. 4. *Tolet. Concil. xj.* 476
In malis, 5. *xxij.* q. 4. *Isidorus*, CR 763
In malis promissis fidem non expedit servari. Reg. LXIX. de reg. jur. *in Sexto*, Bonif. VIII. 189
In mandatis, 2. dist. 43. *Clemens*, 159
In memoriam, 3. dist. 19. *Capit. Caroli*, CR 56
In necessitate, 21. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus.* 1210
Innocens, 23. *xxij.* q. 4. *Ambrosius*, 768
In Nomine Domini, 1. dist. 23. *Nicolaus Papa ij.* CR 71
In Nomine Domini, 2. *de test. & attestation.* tit. 20. Lib. 2. Gregorius IX. 254
In Nomine Patris, 1. dist. 73. *Litera formata.* Ex Nicæna Synodo, CR 277
In nona actione, 22. xvj. q. 7. *Hispal. Concil. ij.* 703
In nonnullis, 15. *de Judæis*, tit. 6. Lib. 5. Innocentius *in Concilio generali*, 632
In nostra, 8. *de injuriis & damno dato*, tit. 36. Lib. 5. Gregorius IX. 711
In nostra, 4. *de Procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Innocentius III. PD 173
In nostra, 32. *de Rescriptis*, t. 3. L. 1. Gregor. IX. 23
In nostra, 10. *de sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Innocentius. PD 441
In nostra, 32. *de Testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. PD 262
Innotuit, 12. *de Arbitris*, tit. 43. ult. Lib. 1. Gregorius IX. 190
Innotuit, 20. *de Electione*, t. 6. L. 1. Innoc. III. PD 45
Innotuit, 3. final. *de Eo qui ovinum furt. suscepit*, tit. 30. Lib. 5. Celestinus III. PD 681
Innotuit, 1. *de maledicis*, t. 26. L. 5. Celestin. III. 676
Innovamus, 3. dist. 60. *Innocentius ij.* CR 198
Innovamus, 10. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Alexander III. *in Concilio Lateranensi*, 503
Innovamus, 2. final. *de treuga*, tit. 34. Lib. 1. Alexander III. *in Concilio Lateranensi*, 166
Innovate, 1. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Hieronymus *super Oseæ*, 742
In novo testamento, 2. dist. 21. *Anacletus*, 64
In novo testamento, 3. xxj. quæst. 1. *Augustinus*, 751
In nullo loco, 22. xviij. quæst. 2. *Gregorius*, CR 718
In obscuris minimum est sequendum. Reg. XXX. de Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Inolita, 42. x. q. 1. *Milevit. Conc.* CR 554
In omni, 36. xxvij. q 2. *Ambrosius*, CR 936
In omnibus, 26. dist. 81. *Septima Synodus*, CR 250
In omnibus, 34. *de consecr.* dist. 5. *Capit. Lib. 5.* CR 1253
In omni negotio, 4. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Paschalis Papa, 254
In ordinando, 1. *de simonia*, tit. 3 Lib. 5. Gregorius *generali Synodo præsidens*, PD 609
In Oratorio, 7. final. dist. 42. *Augustinus*, 137
In Ordinatione, 14. d. 61. *Ex Regul. B. Benedicti*, CR 203
In pari delicto vel causa, potior est conditio possidentis, Reg. LXV. de reg. jur. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
In parochia, 31. xvj. q. 1. *Pelagius Papa*, 668
In pertractandis, 3. *de juram. calumniæ*, tit. 7. tit. 7. Lib. 2. Eugenius Papa, 213
In plerisque, 5. de Electione, tit. 5. *In Clem.* Lib. 1. Clemens V. 199
In pœnis benignior est interpretatio facienda. Reg. XLIX. de reg. juris, *in Sexto*, Bonif. VIII. 188
In pœnitentia, in prin. dist. 5. *pe pœnitentia*, Gratian. 1086
In præsenti, 20. *xiij.* qu. 2. *Hieronymus*, CR 623
In præsentia, 8. *de probationibus*, tit. 19. Lib. 2. Innocentius III. PD 248
In præsentia, 6. *de Renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Clemens III. 81
In præsentia. 46. *de sententia Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 737
In præsentia, 19. *de sponsal. & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Clemens III. 541
In primis, 7. j. q. 1. *Gregorius*, CR 382
In quadam, 8. *de Celebratione Missarum*, tit. 41. Lib. 3. Innocentius III. PD 517
In qualibet civitate, 33. xxiij. q. 8. *Codex Theodosian.* 838
In quibus, 6. xxij. q. 2. *Augustinus*, 757
In quibus, 38. *de consecr.* dist. 2. *Leo*, CR 1176
In quibusdam, 12. *de pœnis*, tit. 37. Lib. 5. Innocentius III. 714
Inquirendum, 4. *de peculio Clericorum*, tit. 25. Lib. 3. Ex Concilio Remensi, 428
Inquisitioni, 71. *de appellationibus*, tit. 28 Lib. 2. Gregorius IX. 352
Inquisitioni. 44. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 736
Inquisitionis, 21. *de Accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Innocentius III. PD 603
Inquisitores, 16. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 140
Inquit Apostolus, 81. *de consec.* dist. 2. *Augustin.* CR 1193
In Re communi potior est conditio prohibentis, R. Lvi. de Reg. jur. *in Sexto*, Bonifac. VIII. 188
In Sabbatho 126. *de consecr.* dist. 4. *Capitularium, Lib. 6* fol. 1235
In Sacerdotibus, 2. dist. 61. *Hormisda Papa*, 199
In Sacramento, 5. *de consecr.* dist. 2. *Carthag. Conc. iij.* 1165
In Sacramentorum, 1. *de consecr.* dist. 2. *Alexander*, 1164
In sacris, 56. xvj. q. 1. *Anastasius*, CR 677
In salicibus, 37. *de pœn.* dist. 3. *Ambrosius*, CR 1072
In sancta, 2. dist. 92. *Gregorius*, CR 274
In sancta, 4. *ij.* q. 7. *Julius Papa*, 420
In sancta, 41. *de consec.* dist. 1. *Sixtus Papa*, CR 1156
In scripturis, 8. dist. 96. *Nicolaus Papa*, 292
In scripturis, 4. *ij.* q. 2. *Eusebius*, 391
In scripturis, 9. *viij.* q. 1. *Gregorius*, 514
In sede, 11. *xxiv.* q. 1. *Eusebius Papa*, 846
In singulis, 2. dist. 77. *Zozimus*, CR 237
In singulis, 19. dist. 86. *Ambrosius*, 262
In singulis, 7. *de statu Monachorum*, tit. 35. Lib. 3. Innocent. III. *in Concilio generali*, 484
Insinuante, 25. *de officio & potestate Jud. delegati*, tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. 135
Insinuante, 7. fin. *qui Clerici vel voventes*, tit. 6. Lib. 6 Innocentius III. PD 559
Insinuatione, 1. *de feudis*, t. 20. L. 3. Innoc. III. 418
Insinuatum, 13. *de simonia*, titul. 3. Lib. 5. Alexander III. 612
Insolitum est, 60. *xij.* q. 2. *Codex*, 614
Inspicimus in obscuris, quod verisimilius, vel quod plerumque fieri consuevit. Reg. XLV. de reg. juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Institutio Missarum, 31. *de consecr.* dist. 2. *Gerundense Concil.* CR 1173
Institutionis, 7. xxv. q. 2. *Gregorius*, 885
Institutum est, 39. *xxvij.* q. 2. *Augustinus*, 937
Instruendi, 1. *de servis non ordinandis*, tit. 18. Lib. 1. Ex Concilio Toletano, PD 112
Instrumento, 1. de Procuratoribus, tit. 10. *In Clem.* Lib. 1. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 203
Insuper, 4. *qui matrimonium accusare possunt*, tit. 18. Lib. 4. Clemens III. 587
Insuper, 6. *de testibus & attestationibus*, tit. 2. Lib. 2. Alexander III. 255
In synodo, 23. dist. 63. *Leo Papa*, CR 211
In synodo, 83. *de consecr.* dist. 4. *Zacharias Papa*, 1227
In tabulis, 1. *de sortilegiis*, tit. 21. Lib. 5. Ex pœnitentiali Theodori, 672
In tantum, 9. *final.* dist. 21. *Nicolaus Papa*, 67
In tantum, 33. *de pœn.* dist. 3. *Augustinus*, CR 1070
In tantum, 4. final. *de Collusione detegenda*, tit. 22. Lib. 5 Gregorius IX. 674
In tantum, 38. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Innocentius III. 621
Integritas, 13. *xxxij.* q. 1. *Ambrosius*, 971
Intellecto, 33. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Honorius III. 299
Intelleximus, 6. *de adulteriis*, tit. 16. Lib 5. Innocentius III. PD 660
Intelleximus, 12. *de ætate & qualitate*, tit. 14. L. 1. Innocentius III. 102
Intelleximus, 2. *de his quæ filios occiderunt*, tit. 10. Lib. 5. Lucius III. 647
Intelleximus, 7. *de judiciis*, tit. 1. Lib. 2. Alexander III. PD 193
Intelleximus, 1. *de novi operis nunciatione*, tit. 32. Lib. 5 Lucius III. PD 689
Intelleximus, 1. *de ordine cognitionum*, tit. 10. L. 2. Clemens I I. PD 219
Intelligentia, 6. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Hilarius, 742

Intelligi, 5. xxvj. q. 2. *Augustinus*, 892
Inter alia, *6. de Immunitate Ecclesiarum*, tit. 49. Lib. 3. Innocentius III. PD 532
Inter alia, 31. *de sent. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 730
Inter cætera, 8. x. q. 3. *Tolet. Concil. vij.* CR 542
Inter cætera, 22. *xxij.* q. 4. *Augustinus*, 767
Inter cætera, *2. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 325
Inter cætera, *15. de officio Iudicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Innoc. III. *in Concilio generali*, 155
Inter cætera, *17. de Præbendis*, tit. 5 Lib. 3. Innocentius III. PD 376
Inter cætera, *4. de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Alexander III. 11
Inter cæteras, *9. de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Alexander III. 316
Inter corporalia, *2. de Translatione*, tit. 7. Lib. 1. Innocentius III. 74
Inter cunctas, 1. de Privilegiis, tit. 7. *In Extrav. Comm.* Lib. 5 Benedictus XI. 387
Interdicimus, 10. xvj. q. 1. *Calixtus ij.* 663.
Interdicimus, 35 finale, *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3 Gregorius IX. 455
Inter Dilectos, *8. de Donationibus*, tit. 24. Lib. 3. Innocentius III. PD 426
Inter Dilectos, *11. de Excessibus Prælatorum*, tit. 31. Lib. 5. Innocentius III. 685
Inter Dilectos, *6. de fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Innocentius III. PD 277
Interdicit, 16. dist. 32. *Nicænum Concil.* CR 108
Interfecisti, *2. de homicidio voluntario*, tit. 12. L. 5. Ex pœnitentiali Romano, 648
Interfectores, 5 *xxxiij.* q. 2. *Nicolaus Papa*, CR 1006
Inter hæc, 6 *xxxiij.* q. 2. *Nicolaus Papa*, 1006
Inter hæc, *23. de pœn.* dist. 2. *Gregorius*, 1048
j. Inter hæc, hircum, *34. de pœn.* dist. 3. *Adamantius & Isychius*, 1070
ij Inter hæc, hircum, *35. de pœn.* dist. 3. *Isychius*, 1071
Inter hæresim, *26. xxiv.* q. 3. *Hieronymus*, CR 870
Inter memoratos, 6. xvj. q. 3. *Innocentius Papa*, CR 688
Intermittentes, *20. de pœn.* dist. 4. *Paulus Apostol.* 1085
Inter monasterium, *20. de sententia & re judicata*, tit 27 Lib. 2. Innocentius III. 322
Inter nos, 31. dist. 63. *Leo IV.* 214
Inter opera, *20. de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Clemens III PD 542
Interposita, *70. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Gregorius IX. 351
Inter quatuor, *10. de Clericis non residentibus* tit. 4. Lib. 3 Innocentius III. 370
Inter quatuor, *2. de Clericis peregrinis*, tit. 22. Lib. 1. Innocentius III. 118
Inter quatuor, *8. de major. & obed.* tit. 33. Lib. 1. Innocentius III. PD 162
Inter quatuor, *5 de Religiosis domibus*, tit. 36. Lib. 3. Innocentius III. 487
Inter querelas, 27. *xxiij.* q. 4. *Gregorius*, 795
Interrogatum est, 24 q. 5. *Salegustan. Concil.* 404
Interrogo, 94. j. q. 1. *Augustinus*, 339
Inter sollicitudines, 1. de Magistris, tit. 1. *In Clem.* Lib. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 245
Inter solicitudines, *10. de purgatione Canonica*, t. 34. Lib. 5. Innocentius III. PD 706
Interveniente, 1. *xxxij.* q. 7. *Augustinus*, 995
Inter verba, 55. xj. q. 3. *Gregorius*, CR 572
Intimasti, *68. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Gregorius IX. 350
Intimavit, *18. de Testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 258
In toto non est dubium partem contineri. Reg. Lxxx. de Reg. Juris. *in Sexto*, Bonifac. VIII. 190
Intra Catholicam, 77. j. q. 1. *Augustinus*, CR 334
In tuis literis, 1. *vij.* q. 2. *Alexander ij.* 511
In venditionibus, 40. *xvij.* q. 4. *Agath. Concil.* CR 720
Invenimus, *71. de consec.* dist. 1. *Pelagius ij.* 1164
Inventa est, 44. *xxvij.* q. 2. *Origenes*, CR 938
Inventum est, 38. qu. 7. *Cabilonense Conc. ij.* 706
Investigandum, *1. de peculio Clericorum*, tit. 25. Lib. 3. Ex Concilio Arelatensi, 428
In veteri lege, 7. dist. 77. *Toletanum Concil. iv.* 238
Invitat dominus. *70 de consecr.* dist. 2. *Augustinus*, 1188
Invito vero, in principio, xix. q. 2. Gratianus, 732
In una autem, in princ. dist. 101. Gratianus, 308
Inutile, 8. dist. 88. *Gregorius*, 266
Joannes Chrysostomus, 13. dist. 50. *Martinus Papa j.* CR 161
Joannes, 7. *de Clericis conjugatis*, tit. 3. Lib. 3. Innocentius III. 366
Joannes, *23. de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Honorius III. 656
Joannes, *5. de Regularibus & transf.* tit. 31. Lib. 3. Gregorius, 456
Joannes, *19. de Testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Gregorius IX. 436
Jordanæ, 11. finale, *de Eo qui cognovit Consanguin. uxoris suæ*, tit. 13. Lib. 4. Gregorius IX. 570
Joseph, *5. ne Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Hieronymus *super Matthæum*, 742
Ipsa pietas, 24. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, CR 793
Ipse ligandi, 60. xj. q. 3. *Gregorius*, 574
Ipsi Apostoli, 38. *ij.* q. 7. *Fabianus*, 429
Ipsi Sacerdotes, 91. j. q. 1. *Gregorius*, 339
Ipsi sunt Canones, 16. *ix.* q. 3. *Gelasius Papa*, 530
Ipso jure, 1. de Rescriptis, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Lib. 1. Gregorius IX. 2
Ira sæpè, 68. xj. q. 3. *Ambrosius*, 575
Irrefragabili, *13. de officio Iudicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Innoc. III. *in Concilio generali*, 154
Irreligiosa, 3. *de consecr.* dist. 3. *Tolet. Conc. iij.* 1199
Irreligiosum, 5. dist. 87. *Gelasius*, CR 264
Irrisor est, 11. *de pœn.* dist. 3. *Isidorus*, 1065
Irrita erit, *1. de his, quæ fiunt à Prælatis*, tit. 10. Lib. 3. Ex Concilio apud Valentiam, 399
Irritam esse, 11. *iij.* q. 6. *Felix Papa j.* CR 453
Irritam esse, 35. xj. q. 3. *Carthag. Conc. iv.* 568
Is autem, 4. *xxij.* q. 2. *Augustinus*, 756
Is cui, 4 finale, *de novi operis nunciatione*, tit. 32. Lib. 5. Gregorius IX. 691
Is cui ab Apostolica, 12. de offic. & potest. Jud. deleg. tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Bonif. VIII. 45
Is cui conceditur, 19. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 90
Is cui est, *20. de sent. Excommunicat.* tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 168
Is cui procuratio, 42. de Electione, tit. *6. in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 32
Ismaël, 9. dist. 56. *Augustinus*, 194

Is qui,

Is qui, 1. de filiis Presbyterorum, tit. 11. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 41
Is qui, *30. de sponsalibus & matrim.* tit. 1. Lib. 4. Gregorius IX. 545
Is qui, 4. finale, *de solutionibus*, tit. 23. Lib. 3. Gregorius IX. 424
Is qui à Procuratore, 3. de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 56
Is qui contra, 19. de Electione, tit. 9. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 24
Is qui habet, 3. de sepulturis, tit. 12. *in Sexto* Lib. 3. Bonifacius VIII. 109
Is qui in Ecclesia, 18. de sent. Excommunicat. tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 167
Is qui in jus succedit alterius, eo jure, quo ille uti debebit. Regula XLVI. de Reg. Juris. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Is qui mandat, 3. final. de homicidio, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 146
Is qui Monasterium, 1. de Regularibus, tit. 14. *in Sexto*, Lib. 3. Innocentius IV. 112
Is qui non habet, 4. dist. 34. *Tolet. Conc. j.* CR 113
Is qui pœnitentiam, 8. xxvj. q. 6. *Carthag. Conc. iv.* 905
Is qui tacet, non fatetur; sed nec utique negare videtur. Regula XLIV. de Reg. Juris. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Iste Abrahæ, 1. *xxxij.* q. 4. *Augustinus*, 983
Illud est, 20. xj. quæst. 1. *Gregorius*, CR 548
Ita corporis, 96 xj. q. 3. *Nicolaus Papa*, 582
Ita diligere, 1. xxx. q. 3. *Nicolaus Papa*, 960
Ita Dominus, 7. dist. 19. *Leo Papa j.* CR 58
Ita ergò, 5. *xxij.* q. 1. *Augustinus*, 751
Ita fit verbum, 81. j. quæst. 1. *Augustinus*, CR 335
Itane, 3. *xxxij.* q. 5. *Augustinus*, CR 989
Ita nos Scyllacænorum, *25. finale*, xxv. quæst. 2. *Gelasius*, CR 889
Ita planè, 6. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, 785
Itaque censuimus, 20. *xxiv.* q. 3. *Agath. Concil.* 869
Ita quorundam, *6. de Iudæis*, tit. 6. Lib. 5. Alexander III. *in Concilio Lateranensi*, 629
Item adversus, in princ. *dist.* 13. Gratianus, 29
Item cùm, *6. de Restit. spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Alexander III. 226
Item ex Monachali, in pr. *dist.* 58. Gratianus, 196
Item Laici, in principio, *dist.* 61. Gratianus, 199
Item qui, in princ. *dist.* 57. Gratianus, 196
Item qui, in princ. *dist.* 59 Gratianus, 196
Iteratur quotidie, *71. de consec.* dist. 2. *Paschasius.* CR 1189
Jubemus, 126. j. q. 1. *Codix*, Lib. 9. ad Leg. Juliam, 351
Jubemus, 16. *xvj.* q. 3. *Codex*, CR 692
Jubemus, *60. de Consecr.* dist. 1. *Lucius Papa*, CR 1162
Judæi, 7. j. quæst. 4. *Tolet. Concil. iv.* 364
Judæi, 10. *xxviij.* q. 1. *Tolet. Concil. iv.* 948
Judæi, 93. *de Consecr.* dist. 4. *Agath. Concil.* 1229
j. Judæi, *3. de Iudæis*, tit 6 Lib. 5. Gregorius, 629
ij. Judæi, *5. de Iudæis*, tit. 6. Lib. 5. Alexander III. *in Concilio Lateranensi*, 629
Judæi, *21. de testibus & attestationibus*, tit. 20. L. 2. Alexander III. 258
Judæorum, 11. *xxviij.* q. 1. *Tolet. Conc. iv.* 948
Judas, 34. *xvij.* q. 4 *Gelasius*, 717
Judas pœnituit, *36. de pœn.* dist. 3. *Io. Chrysost.* CR 1072
Judex, 5. de officio & potestate Judicis delegati, tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifac. VIII. 44
Judex criminosum, 2. j. q. 1. *Constant. Imperator*, CR 382
Judex non est, 30. *xxiij* q. 5. *Hieronymus*, 818
Judicantem, 11. xxx. q. 5. *Eleutherius*, CR 966
Judicare, 61. xj. q. 3. *Gregorius*, 574
Judices, 23. j. q. 1. *Hieronymus*, CR 544
Judices, unic. de officio & potestate Judicis delegati, tit. 8. *in Clem.* Lib. 1. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 202
Judicet ille, 4. *iij.* q. 7. *Ambrosius*, 457
Judicet seipsum, 85. *de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, 1034
Judicis officium, 2. fin. *de officio Iudicis*, tit. 32. Lib. 1. Gregorius IX. 158
Iudicium verò, in princ. vj. q. 3. Gratianus, 487
Julianus. 94. xj. q. 3. *Ambrosius*, CR 582
Juramenti, 12. *xxij.* q. 5. *Chromatius*, CR 772
Juramentum, 36. final. *de jurejurando*, tit. 24. L. 2. Gregorius IX. 300
Juratos, 5. final. xv. q. 6. *Urbanus ij.* 657
Juravit, *6. de Probationibus*, tit. 19. Lib. 2. Clemens III. 245
Juravit David, 4. *xxij.* q. 4. *Augustinus*, 763
Jurgantium, *2. de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Gregorius, 315
Iuris, 1. de Judiciis, tit. 1. *in Sexto*, Lib. 2. Innocent. IV. *in generali Concil. Lugdun.* 59
Jus autem, 6. dist. 1. *Isidorus*, 2
Ius autem, in princ. *dist.* 7. Gratianus, 10
Jus civile, 8. dist. 1. *Isidorus*, 2
Jus dictum, *12. de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Isidorus, 744
Jus generale, 2. dist. 1. *Isidorus*, 1
Jus gentium, 9. dist. 1. *Isidorus*, 2
Jus militare, 10. dist. 1. *Isidorus*, 3
Jus naturale, 7. dist. 1. *Isidorus*, CR 2
Jus publicum, 11. dist. 1. *Isidorus*, 3
Jus Quiritum, 12. *final.* dist. 1. *Isidorus*, CR 3
Justitiæ, 15. xxv. q. 1. *Gregorius*, 882
Justum est, 2. dist. 9. *Isidorus*, CR 15
Justum est, 1. *xxiij.* q. 2. *Isidorus*, CR 780
Justum est, ut qui, 9. *xxiij.* q. 3. *Calixtus*, 783
Juvenculas, 12. xx. q. 1. *Gregorius in Regesto*, 737
Juvenis, *3. de sponsalibus & matrim.* tit. 1. Lib. 4. Eugenius Papa, 537
Juxta Chalcedonenſis, 11. xvj. q. 1. *Alexander ij.* 663
Juxta sanctorum, 4. dist. 93. *Anacletus & Zacharias Papa*, CR 278

L.

Lachrymæ, 2. *de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, CR 1012
Laici in accusatione, 14. *ij.* q. 7. *Ex verbis Anacleti*, CR 421
Laici Presbyteros, 37. xvj. q. 7. *Maguntin. Conc.* 706
Laici, qui, 6. dist. 33. *Innocentius j.* 111
Laicis quamvis, 24. xvj. q. 7. *Eulalius Episcop.* CR 703
Laici verò nullo modo, in pr. *dist.* 63. Gratianus, 205
Laico non licet, 3. *ij.* q. 7. *Marcellinus Papa*, 420
Laicos non accusare, 5. *ij.* q. 7. *Eusebius*, 420
Lator, *5. qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Alexander III. PD 581
Lator, 7. *de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Alexander III. 315
Latorem præsentium, 121. j. qu. 1. *Gregorius*, 350
Latorem præsentium, 15. *xxxiij.* q. 2. *Nicolaus Papa*, CR 1010

Universidad de Deusto
Biblioteca

Latores, 4. *de Clerico excommunicato*, tit. 27. Lib. 5. Alexander III. PD 677
Lator Nemesion, 44. *ij.* qu. 7. *Gregorius*, CR 432
Lator præsentium, 11. dist. 55. *Stephanus*, 190
Lator præsentium, 3. *final.* xvj. q. 5. *Gregorius*, 686
Lator præsentium, *9. de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Alexander III. 651
Lator præsentium, 2. *de pignoribus*, tit. 21. Lib. 3. Gregorius III. 419
Lavamini, 15. *de pœn.* dist. 3. *Gregorius*, 1063
Laudabilem, 1. de *Conversione infidelium*, tit. 33. Lib. 3. Celestinus III. 472
Laudabilem, *5. de frigidis & maleficiatis*, tit. 15. Lib. 4. Celestinus III. PD 576
Laudabilem, 2. *Vt lite pendente*, tit. 16. Lib. 2. Clemens III. PD 243
Lectæ coram nobis, 14. *de Renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Honorius III. PD 89
Lectis sagacitatis, 18. dist. 63. *Stephanus*, 209
Lector cùm ordinatur, 18. dist. 23. *Carthag. Conc. iv.* 77
Lectores cùm ad annos, 8. dist. 32. *Carthag. Conc. iij.* 107
Lector si viduam, 18. dist. 34. *Martinus Papa*, id est, *Bracharen.* 116
Legant Episcopi, 5. dist. 37. *Hieronymus*, 122
Legatos, 2. de Officio Legati. tit. 15. *in Sexto*, Lib. 1. Clemens IV. 47
Legatur, 2. xxjv. qu. 2. *Gelasius Papa*, CR 858
Legebatur, *3. de mnjor. & obed.* tit. 33. Lib. 1. Leo Papa, 159
Lege Imperatorum, 1. dist. 10. *Nicolaus Papa*, CR 17
Lege Julia, 129. j. q. 1. *Digesta*, CR 352
Legem, quam pissimus, *unicum*, dist. 53. *Gregorius Papa*, CR 181
Leges Ecclesiæ, 13. *iij.* qu. 6. *Anacletus Papa*, 453
Legi Epistolam, 36. xvj. qu. 1. *Augustinus*, 669
Legimus aliqua, 9. dist. 37. *Ambrosius*, 124
Legimus de beato, 7. dist 37. *Rabanus*, CR 122
Legimus in Esaia, 24. dist. 93. *Hieronymus*, CR 283
Legimus quosdam, 30. *de consecr.* dist. 5. *Hieronym.* 1251
Legi Syromasten. 13. *xxiij.* q 8 *Hieronymus*, CR 833
Legitima, 2. de appellationibus, tit. 15. ultim. *in Sexto*, Lib. 2. Innocentius IV. 77
Legitur quòd beatus, 25. dist. 81. *Gregorius*, 250
Legum Ecclesiasticarum, 9. *ij.* q. 1. *Hincmarus* ex Conc. apud S. Medardum, CR 385
Lex æterna, 15. *xxiij.* q. 5. *Augustinus*, CR 815
Lex continentiæ, 10. dist. 31. *Leo Papa*, 101
Lex divinæ, 18. *xxvij* q 2. *Benedictus Papa*, CR 930
Lex est, 3. dist. 1 *Isidorus*, 1
Lex est, 1. dist. 2. *Isidorus*, 3
Lex illa, 49. *xxvij.* qu. 2 *Gelasius Papa*, 940
Lex illa, 2. *xxxvj.* qu. 1 *Gelasius*, 1143
Libenter ignosco, 48 *de pœn.* dist 1. *Ambrosius*, 1021
Liberi dicti, 15. *final.* xxxij. q. 4. *Isidorus*, CR 988
Liberorum, 14. qu. 4. *Hieronymus*, 988
Liberti, 8. dist. 87. *Toletanum Concilium iv.* 265
j. Liberti Ecclesiæ, 61. *xij.* qu. 2. *Tolet. Conc. iv.* 614
ij. Liberti Ecclesiæ, 65. *xij.* q. 2. *Tolet. Conc. iv.* 616
Libertos, 7 dist 87. *Agath Concil.* 265
Liceat appellatori. 1. *ij.* qu. 6. *Fabianus Papa*, 406
Liceat etiam, 20. *ij.* q. 6. *Fabianus*, 410
Licet, 14. *de accusationib.* t. 1 L. 5. Innoc. III. PD 598
Licet, 12. final. de appellat. tit. 15. ult. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 82
Licet, 6. final. *de Baptismo*, tit. 42. Lib. 3. Innocentius III. *in Concilio generali*, 524
Licet, 4. *de Constibus*, tit. 39. Lib. 3. Gregorius I. fol. 501
Licet, 3. *de Conjugio servorum*, tit. 9. Lib. 4. Urbanus III. PD 564
Licet, 5. *de crimine falsi*, tit. 20. Lib. 5. Innocentius III PD 669
Licet, 11. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexan. III. 447
Licet, 6. *de Electione*, tit. 6 Lib. 1. Alexander III. *ex Concilio Lateranensi*, 38
Licet, 3. *de feriis*, tit. 9. Lib. 2. Alexander III. PD fol. 217
j. Licet, 10. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Innocentius III. PD 201
ij. Licet, 20. final. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Gregorius IX. 205
Licet, 30. *de offic. & potest. Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. PD 139
Licet, 5. *de Officio Legati*, tit. 30. Lib. 1. Innocentius III. PD 147
Licet, 3. *de panis*, tit. 37. Lib. 5. Alexander III. PD 712
Licet, 6. *de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. L. 5. Alexander III. 716
Licet, 18. *de Regularibus*, t. 31. L. 3. Innoc. III. 461
Licet, 1. *de Restitutione spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Gregorius IX. 225
Licet, 14. de Sent. Excommun. tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 166
Licet, 31. *de simonia*, tit. 3. Lib 5. Innoc. III. 617
Licet, 3. *de sponsa duorum*, tit. 4. Lib. 4. Alexander III. PD 554
j. Licet, 23. *de Testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 259
ij. Licet, 47. *de Testib. & attestat.* tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. 269
iij. Licet, 49 *de Testib. & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Honorius III. PD 270
Licet, 4. finale, *de translatione*, tit. 7. Lib. 1. Innocentius III. PD 77
Licet, 6. *de voto & voti redempt.* tit. 34. Lib. 3. Innocentius III. PD 475
Licet ab interlocutoria, 12. fin. de appellationibus, tit. 15. ult. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 82
Licet aliquid, 11. fin. xxvj. q. 2. *Ambrosius*, 894
Licet Canon, 14. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi*, 18
Licet causam, 5. *de Probationibus*, tit. 19. Lib. 2. Innocentius III. PD 249
Licet Ecclesiarum, 2. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Clemens III. 84
Licet Episcopus, 28. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 93
Licet ergo, 15. *viij.* qu. 1 *Hieronymus*, CR 516
Licet in corrigendis, 12. *de officio Iudicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Innocentius III. 154
Licet in Officialem, 2. de Offic. Vicarii, tit. 13. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 43
Licet in regulis, 5. xvj. qu. 3. *Gelasius*, 687
Licet in tuis, unic. de Rerum permutatione, tit. 10. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 107

Licet is, 7. de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto*, L. 1. Bonifacius VIII. 57
Licet Magister, *3. de supplenda neglig. Prælatorum*, tit. 10. Lib. 1. Innocentius III. PD 90
Licet mulieres, 2. de jurejurando, tit. 11. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 69
Licet nonnunquam, 6. dist. 45. *Leo Papa*, 145
Literis nostris, unic. de probationibus, tit. 7. *in Clem.* L. 2. Clemens V. *in Conc. Vienn.* 209
Licet omnibus, 5. dist. 87. *Gelasius*, 264
Licet Pater, 4. de sepulturis, tit. 12. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 110
Licet plerunque, 4. dist. 45. *Gregorius IV.* CR 144
Licet Romanus, 1. de Constitutionibus, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 1
Licet vobis, 32. *de Præbendis*, t. 5. L. 3. Hon. III. 383
Licet vobis, 11. de Privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 153
Licèt dimittitur, 2. xxxij. q. 7. *Augustinus*, CR 995
Ligna Ecclesiæ, 38. *de consecr.* dist. 1. *Hyginus P.* CR 1155
Ligneis, 6. *de consecrat.* tit. 40. Lib. 3. Innocentius III. PD 511
Liquido, 54. *de consecr.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1182
Literæ, 3 *de dilationibus*, tit. 7. Lib. 2. Honorius III. PD 215
Literæ, 7. final. *de frigidis & maleficiatis*, tit. 15. Lib. 4. Honorius III. 577
Literæ, 1. *de matrimonio contracto*, tit. 16. Lib. 4. Alexander III. PD 578
Literas, 14. finale, *de Celebratione Missarum*, t. 41. Lib. 3. Honorius III. PD 520
Literas, 9. *de Concessione Præbendæ*, tit. 8. Lib. 3, Innocentius III. PD 394
Literas, 3. finale. *de Conjugio Leprosorum*, tit. 8. Lib. 4. Urbanus III. PD 563
Literas, 4. *de desponsatione impuberum*, tit. 2. L. 4. Alexander III. PD 547
Literas, 14. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Clemens III. PD 111
Literas, 2. *de juramento calumniæ*, tit. 7. Lib. 2. Honorius III. PD 213
Literas, 14. *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Innocentius III. PD 285
Literas, 1. *de Renunciatione*, t. 9 L. 1. Alex. III. PD 79
Literas, 5. fin. de rescriptis, tit. 2. *In Clem.* Lib. 1. Clemens V. 196
Literas, 13. *de restitutione spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Innocentius III. PD 230
Literas, 4. *de suppleuda neglig. Prælatorum*, tit. 10. Lib. 1. Innocentius III. PD 91
Literas, 13. *de temp. Ordinat.* t. 11 L. 1. Innoc. III. 95
Literas charitatis, 4. dist. 63. *Pelagius Papa*, 209
Literaturam, 3. *de voto & voti redemptione*, tit. 34. Lib. 3. Alexander III. PD 474
Literis, 12. *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Alexander III. PD 284
Literis, 39 *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Greg. IX. 25
Literis vestris, 18 *de consec.* dist. 3. *Fabian. Papa*, CR 1201
Litigiosus, in princ. *dist.* 90. Gratianus, 271
Loca verò, in quibus, in pr. *dist.* 80. Gratianus, 243
Loci nostri, 2. xxxv. qu. 4. *Stephanus V.* CR 1139
Locupletari non debet aliquis, cum alterius injuria vel jactura. Reg. XLVIII. de Reg. juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Locutio divinarum, 14. dist. 38. *Augustinus*, 129
Longinquitate, 64. *xij.* q. 2. *Toletan. Concil. VI.* CR 615
Loquitur Dominus, 18. xxjv. q. 1. *Cyprianus*, CR 847
Lotharius, 4. final. xxxj. q. 2. *Nicolaus*, CR 972
Lugdunensis, 10. final. jx. q. 2. *Urbanus Papa*, 526
Luminoso, 6. *xviij.* qu. 2. *Gregorius*, CR 723
Luxuriam facit, 7. dist. 35. *Prosper*, 118
Luxuriosiores, 3. dist. 35 *Hieronymus*, 117.

M.

Magis, 9. *xxxij.* q. 5. *Augustinus*, 990
Magnæ, 7. *de voto & voti redemptione*, tit. 34. Lib. 3 Innocentius III. PD 475
Magnæ sapientiæ, 10. *xxij.* q. 4. *Augustinus*, 765
Magna pietas, 5. *de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, CR 1012
Magnum quidem, 28. xj. qu. 1. *Ambrosius*, 550
Magnus Episcopus, 3. dist. 54 *Carthag. Conc.* j. CR 182
Magnus Episcopus, unic. *de Obligatis ad Rationia*, t 19 L. 1. Ex Concilio Carthagin. 114
Majores, 8. xvj qu. 7. *Augustinus*, 699
Majores, 2. xxjv. qu. 1. *Gelasius*, 842
Majores, 3. *de Baptismo*, tit. 42. Lib. 3. Innocentius III. PD 520
Majoribus, 8. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Alexander III. *in Concilio Turonensi*, 373
Majorum quispiam, 9. *ij.* q. 7. *Zepherinus Papa*, CR 421
Mala consuetudo, 3. dist. 8. *Nicolaus Papa*, CR. ad inscriptionem, 12
Maledicam, 76. j. qu. 1. *Hieronymus*, CR 333
Mali sunt, 54. final. *xxiij.* qu. 4. *Augustinus*, CR 809
Malitiis, unic. de auctoritate & usu pallii, tit. 4. *in Extr. Com.* Lib. 1. Joannes XXII. 315
Mancipia, 3. *de Rerum permutatione*, tit. 19. Lib. 3. Ex Concilio apud Silvanectum, 415
Mancipia Christiana, 13. dist. 54. *Gregorius*, 185
Mandamus, 2. xjx. q. 3. *Urbanus II.* 733
Mandamus, 6. *de Officio Archidiaconi*, tit. 23. Lib. 1. Alexander II. 120
Mandastis, 10. *ij.* qu. 5, *Sixtus Papa III.* 398
Mandata, 6. *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Gregorius Maximo Episcopo, 283
Mandato, 10. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 86
Mandato, 13. *de Procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Gregorius IX. 176
Mandato, 46. finale, *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Gregorius IX. 625
Mandatum, 41. fin. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 97
Mandatum, 38. *de rescriptis*, t. 3. L. 1. Greg. IX. 24
Manet ergò, 5. xxjv. qu. 1. *Leo Papa*, 844
Manifesta, 15. *ij.* q. 1. *Ambrosius*, CR 387
Manifesta, 20. *xij.* qu. 1. *Martinus Papa*, id est *Bracharensis in Concilio*, 594
Manifesta, 1. *de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. Lib. 5. Alexander Papa, 715
Manifestum est, 69. j. qu. 1. *Leo*, 331
Manifestum est, 11. *xxxiij.* qu. 5. *Augustinus*, 1100
Manûs impositio, 74. j. qu. 1. *Augustinus*, 333
Manûs quoque, 4. *de consecr.* dist. 5. *Eusebius Papa*, 1246
Marcion & Basilides, 64. j. qu. 1. *Hieronymus*, 330
Maritis, 4. *de adulteriis & stupro*, tit. 16. Lib. 5. Ex Concilio Parisiensi, 659

Universidad de Deusto
Biblioteca

Maritum duarum. 2. dist. 33. *Gregorius*, CR 110
Martinus, 4. *de Cognatione spirituali*, tit. 11. Lib. 4. Clemens III. 566
Massana, *56. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Gregorius IX. 72
Mater Ecclesia, *139. de Consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1241
Matrimonium, 1. *xxvij.* q. 2. *Ioan. Chrysostomus*, 927
Matthæus, *23. de simonia*, t. 3. L. 5. Lucius III. 615
Maximianus, *6.* dist. 81. *Innocentius*, 246
Maximianus. 2. *xxiij.* qu. 3. *Augustinus*, 782
Maximum quoque, *19.* j. qu. 7. *Leo*, 379
Mediatores, 1. de testibus & attestationibus, tit. 10. *In Sexto*, Lib. 2. Gregorius IX. *in Concilio Lugdunensi*, 67
Medicamentum, *77. de pœn.* dist. 1. *Ioannes Chrysostomus*, CR 1031
Medicina, *76. de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, CR 1031
Meliore, 21. xxvij. qu. 1. *Augustinus*, CR 920
Meminimus, *13. de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Alexander III. 598
Meminimus, *9. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 327
Meminimus, *3. qui Clerici vel Voventes*, tit. 6. L. 4. Alexander III. PD 558
Memor sum, 10. xxiv. qu. 1. *Sixtus Papa*, 845
Mennam, *7. ij.* qu. 5 *Gregorius*, CR 397
Mensuram autem, *86. de pœn.* dist. 1. *Hieronym.* CR 1034
Meretrices esse, 11. xxxj. qu. 4. *Augustinus*, 987
Meritò, 1. xv. qu. 1. *Augustinus*, CR 648
Meritò, 15. xxxij. qu. 2. *Augustinus*, CR 982
Meruit, 2. de privilegiis, tit. 7. *in Extrav. Comm.* Lib. 5. Clemens V. 391
Metropolitano, *39.* dist. 63. *Leo j.* 210
Metropolitanum, *45.* qu. 7. *Gregorius*, CR 433
Metuentes, 32. xvij. qu. 4. *Gelasius*, 717
Michaël, *13. de filiis Presbyterorum*, t. t. 17. Lib. 1. Clemens III. PD 110
Michaël, *17. de Vsuris*, tit. 19 L. 5. Innoc. III. 667
Mihi autem, 12. xxij. qu. 2. *Augustinus*, CR 759
Miles, 13. xxiij. qu. 5. *Augustinus*, 815
Militare, 5. xxiij. qu. 1. *Augustinus*, 779
Ministerium, *2. de officio Archipresbyteri.* tit. 24. Lib. 1. Leo Papa, PD 123
Ministrare, 3. xxvj. q 6. *Agathense Concil.* 904
Ministri, 19. dist. 81. *Lucius Papa*, CR 248
Ministri, 2. xiv. qu. 4. *Arelatense Concil. j.* 640
Ministrum, 27 dist. 23 *Laodicense Concil. iv.* CR 78
Miramur, 5. dist. 1. *Leo Episcopus*, CR 199
Miramur, 37. xxiv. qu. 1. *Nicolaus*, 855
Miramur, *7. de servis non ordinandis*, tit. 18. Lib. 1. Innocentius III. 113
Mirandum est, *42. de pœn.* dist. 2. *Augustinus*, 1057
Miratus valde, 2. dist. 93. *Gregorius*, 277
Miror autem, *57. de pœn.* dist. 1. *Cyprianus*, 1024
Miror minus, 4. dist. 50. *Ioannes xiij.* 159
Miror quomodo, 8. xvij. qu. 4. *Augustinus*, CR 711
Miserum est, 4. dist. 61. *Innocentius Papa*, 199
Missarum solemnia, *12. de Consecr.* dist. 1. *Triburiense Concil.* CR 1150
Missas die, *64. de Consecr.* dist. 1. *Agathense Concil.* 1162
Moderamine, 23. xvj. qu. 1. *Gregorius*, 666
Modò quæritur, in princ. xxxv. qu. 4. Gratianus, 1115
Mollitiis, 5. xxj. qu. 3. *Cyprianus*, CR 747
j. Monachi, 33. xvj. q. 1. *Agathense Concilium*, 669
ij. Monachi, 35. xvj. q. 1. *Tarraconense Concil*, CR 669
Monachi, *10 4. de consecr.* dist. 4. *Capitular. Liber.* CR 1231
Monachi, *2. de Sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Alexander III. 720
Monachi, *2. de Statu Monachorum*, tit. 35. Lib. 3. Ex Concil. Later. sub Alexandro III. 480
Monacho, 2. xx. qu. 4. *Basilius*, CR 742
Monacho, 32. xxvij. q. 1. *Aurel. Concil. j.* 922
Monachos quoque, 29. xvj. q. 1. *Syricius Papa*, 668
Monachum, 3. xx. qu. 1. *Toletanum Concil. iv.* CR 736
Monachum, 3. xx. qu. 4. *Agathense Conc.* CR 742
Monachus, *9. finale*, dist. 77. *Gelasius Papa*, CR 239
Monachus, 4. xvj. qu. 1. *Hieronymus*, 662
j. Monasteria, 17. xviij. q. 2. *Arelat.* vel *Aurelian. Conc.* 727
ij. Monasteria, 23. xviij. q. 2. *Agath. Concil.* 728
Monasteria, *8. de Vita & honestate Clericorum*, tit. 1. L. 3. Alexand. III. *in Concilio Lateran.* 358
Monasteriis, 6. xix. qu. 3. *Gregorius*, CR 734
Monasterium, 33. xvj. quæst. 7. *Eugenius ij.* & *Leo iv.* in Synodo Romana, 705
Monasteriorum, 1. de Rebus Ecclesiæ non alienan. tit. 4. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 223
Monemus, 18. xij. qu. u. 2. *Leo iv.* in Concilio, 601
Moniales, *3. de purgatione Canonica*, tit. 34. Lib. 5. Ex Concilio Meldensi, 704
Monomachiam, 22. *ij.* qu. 5. *Nicolaus Papa*, CR 403
Mora sua cuilibet est nociva, Reg. XXV. de Reg. Juris, *In Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Mos antiquus, 6. dist. 65. *Nicænum Concil. ij.* CR 219
Mos est, 4. dist. 1. *Isidorus*, CR 1
Mos est, 30. xij. qu. 2. *Gregorius*, 606
Movet te, 16. xxij. qu. 3. *Augustinus*, CR 754
Moyses, 1. dist. 7. *Isidorus*, 10
Moyses, 6. *viij.* qu. 1. *Hieronymus*, 513
Moyses, 9. xxxij. qu. 2. *Augustinus*, 980
Mulier, 29. dist. 23. *Carthag. Concil. iv.* 78
Mulier, 4. xv. qu. 1. *Augustinus*, 649
Mulier, 21. xxij qu. 4. *Augustinus*, 767
Mulier, 14. xxxij. qu. 2. *Ambrosius*, CR 981
j. Mulier, 3. xxxiij. qu. 5. *Ex Concilio apud Compendium*, fol. 1098
ij. Mulier, 19. xxxiij. qu. 5. *Ambrosius*, CR 1102
Mulier, 20. *de consecr.* dist. 4. *Carthag. Concil. iv.* 1210
Mulier, 21. finale, *de Conversione conjugatorum*, tit. 32. Lib. 3. Gregorius IX. 472
Mulierem constat, 17. xxxiij. q. 5. *Augustinus*, CR 1102
Mulieres, *19. finale*, dist. 32 *Lardicense Conc.* CR 109
Mulieres, 31. xxvij. qu. 1. *Eugenius Papa ij.* in Concilio Romano, CR 922
Mulieres, 1. *de donationibus inter virum & uxorem*, tit. 20. Lib. 4. Ex Concilio habito apud Wormatiam, 592
Mulieres, 2. de judiciis, tit. 1. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 59
Mulieres, *6. de sent. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Alexander III. 722
Mulieri, *34. de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Gregorius IX. 299
Multæ autem operationes, 38 j. q. 1. *Augustinus*, 323
Multa mentis, 1. de Judæis, tit. 2. *In Extr. Comm.* Lib. 5. Clemens V. 380
Multa sunt, 1. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. ult. Lib. 3. Ex Concilio Moguntino, 533
Multi

Multi bene, 43. *de pœn.* dist. 2. *Gregorius*, 1057
Multi corriguntur, 18. ij. qu. 1. *Augustinus*, 388
Multiplex, 49. *de pœn.* dist. 1. *Leo*, CR 1021
Multipliciter, 21. j. q. 1. *Taras. Episcopus Constant.* 316
Multis ab urbe, 5. dist. 44. *Gregorius*, 140
Multi Sacerdotes, 12. *final.* dist. 40. *Ioannes Chrysostomus*, CR 132
Multis Conciliis, 51. *xvj.* q. 1. *Africanum Conc.* CR 676
Multis denuò, 5. dist. 17. *Pelagius Papa ij.* 48
Multi secularium, 84. j. qu. 1. *Gregorius*, CR 335
Multi sine, 8. *xiv.* qu. 5. *Hieronymus*, 643
Multi sunt, 82. *de consecrat.* dist. 4. *Pelagius Papa*, CR fol. 1227
Multorum, 2. dist. 32. *Gregorius*, 104
Multorum, §. ultim. Cap. fin. Caus. j. qu. 2. *qui in qui busdam edition.* est principium, Caus. j. q. 3. Gratianus, CR 356
Multorum, 20. *xxvij.* qu. 2. *Gregorius*, 932
Multorum, 10. *xxxv.* q. 6. *Alexander ij.* 1135
Multorum, 1. de hæreticis. tit. 3. *In Clem.* Lib. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 247
Multorum, 2. *de Iudæis*, tit. 6. Lib. 5. Gregorius, PD 628
Multorum, 2. de pœnis, tit. 8. *In Clem.* Lib. 5. Clemens V. 257
Multos de Ecclesiastica, 23. dist. 54. *Gregorius*, 188
Multùm stupeo, 8. iij. qu. 6. *Leo Episcopus*, 451
Mutare Consilium quis non potest in alterius detrimentum, Regula XXXIII. de Regulis Juris. *In Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Mutationes, 34. vij. qu. 1. *Anterus Papa*, CR 502

N.

NAbuchodonosor, 22. *xxiij.* qu. 4. *Augustin.* 790
Nam Concupiscentiam, 4. *de Constitutionibus*, tit. 2. Lib. 1. Augustinus, 5
Nam & Ego, *3. de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Hieronymus, 742
Nam & Rex, 2. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Hieronymus, 742
Nam qui Deo, *5. xxj.* qu. 2. *Ambrosius*, CR 684
Nam si consenserimus, 7. dist. 27. CR. *Palea*, fortè *Nicolaus Papa*, 89
Nam sicut, 5. dist. 31. *Innocentius I.* CR 100
Nasci de adulterio, 5. dist. 56. *Hieronymus*, 195
Naviganti, 19. finale, *de Vsuris*, tit. 19. Lib. 5. Gregorius IX. 668
Naum Prophetam, *31. de pœn.* dist. 3. *Hieronymus* 1068
Ne aliqui, 10. de hæreticis, tit. 2. *In Sexto*, Lib. 5. Clemens IV. 137
Ne aliqui, 5. de privilegiis, tit. 7. *In Sexto*, Lib. 5. Clemens IV. 150
Nec aliqua, 4. *xxxij.* qu. 1. *Gelasius Papa*, 915
Ne amisso, *34. xxiij.* qu. 4. *Augustinus*, CR 798
Ne captanda, 3. de Concess. Præbend. tit. 7. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 102
Nec artificioso, 13. *xxij.* qu. 2. *Augustinus*, CR 759
Nec damnosa, 14. *xxv.* qu. 2. *Codex*, 886
Nec Dei, 43. *de simonia*, titul. 3. Lib. 5. Honorius III. PD 624
Nec eam, quam, 10. *xxxv.* q. 2. & 3. *Gregorius*, 1111
Nec emeritis, 12. dist. 61. *Celestinus*, 202
Nec Episcopi, 7. *de temp. Ordin.* tit. xj. Lib. 1. Ex Concilio Arelatensi, 94
Necessaria, 6. j. q. 7. *Gelasius*, 374
Necessaria, 3. *xij.* qu. 1. *Eugenius II.* & *Leo IV.* CR 589
Necessariò, 80. *de consecr.* dist. 2. *Ephesinum Symbolum*, CR 1193
Necessarium est, 1. *de consecrat.* dist. 4. *Augustin.* 1205
Necesse est, 3. *finale*, dist. 29. *Hieronymus*, CR 95
Necesse est, 92. j. quæst. 1. *Gregorius*, 339
Necesse est, 21. *final. iij.* qu. 6. *Nicolaus Papa*, 463
Necesse est, 14. *xxij.* qu. 4. *Toletanum Conc.* CR 765
Necesse est, 51. *de consecr.* dist. 1. *Leo Papa*, CR 1119
Nec extra, 7. iij. quæst. 9. *Damasus*, CR 460
Nec foris, 33. j. quæst. 1. *Augustinus*, 322
Nec hoc quoque, 7. *xiv.* qu. 4. *Leo Papa*, 641
Nec illud, 8. *xxx.* qu. 5. *Ambrosius*, 965
Nec illud, 20. *final. xxxiij.* qu. 5. *Ambrosius*, 1102
Nec is, qui invitus, 11. *xv.* qu. 1. *Ambrosius*, CR 651
Nec licuit, 4. dist. 17. *Gregor.* fortè *Pelagius*, CR 47
Nec mirum, 14. *xxvj.* qu. 5. *Augustinus*, CR. ad inscriptionem & in fine, 901
Nec Moyses, 87. *de consecr.* dist. 2. *Hieronymus*, 1196
Nec novum, 17. viij. quæst. 1. *Gregorius*, 517
Nec numerus, 5. *x.* qu. 3. *Gelasius*, 541
Ne concessione, unic. de rerum permutatione, t. 5. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 223
Nec quenquam, 127. *de consecr.* dist. 4. *Cyprianus*, CR fol. 1235
Nec quisquam, 4. *xxiv.* qu. 2. *Gelasius Papa*, CR 859
Nec solo. 12. *xxxij.* qu. 5. *Augustinus*, 991
Nec sufficere, 24. *final.* viij. q. 1. *Beda*, 519
Nec uxorem, 11. *xxxiij.* qu. 4. *Nicolaus Papa*, 1097
Nec fortè, 74. *de pœn.* dist. 1. *Hieronymus*, CR 1030
Ne fortè, 21. *de pœn.* dist. 4. *Osee*, 1086
j. Neganda, 1. iij. qu. 11. *Stephanus Papa*, 464
ij. Neganda, 2. iij. qu. 11. *Codex*, 464
Nedum, 1. de Cognatione spirituali, tit. 3. *In Sexto*, Lib. 4. Bonifacius VIII. 131
Negare non possum, 4. dist. 9. *Augustinus*, 15
Negligere, 55. ij. qu. 7. *Eleutherius Papa*, 435
Negotiatorem Clericum, 9. dist. 88. *Hieronymus*, 266
Negotium, 7. *de pœnitent.* dist. 5. *Gregorius*, 1090
Ne in agro, 1. de Statu Monachorum, tit. 10. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 229
Ne innitaris, 5. *de constitut.* tit. 2. Lib. 1. Hieronymus, 5
Neminem absolutè, 1. distinct. 70. *Chalcedon. Concilium*, CR 224
Neminem exire, 16. iij. quæst. 6. *Romana Synodus* in Capit. Hadriani, CR 454
Neminem putes, 43. *de pœn.* dist. 1. *Augustin.* 1020
Neminem quisquam, 2. dist. 45. *Romanum Concilium* sub Sylvestro, 143
Nemini est, 30. *xviij.* qu. 4. *Nicolaus*, CR 716
Nemini dubium, 10. finale, *de Officio Legati*, t. 30. Lib. 1. Gregorius IX. 149
Nemini præterquam, 5. *final. xv.* q. 3. *Iulius Papa*, CR fol. 654
Nemini Regum, 40. *xvj.* q. 7. *Sylvester Papa*, CR 706
Nemo ad sacrum, 12. dist. 32. *Vrbanus ij.* 108
Nemo contemnat, 31. xj. q. 3. *Ioan. Chrysostomus*, 568
Nemo blandiatur, 4. *xxxij.* q. 4. *Ambrosius*, 985
Nemo de annorum, 17. *final.* xvj. qu. 3. *Ioannes VIII.* fol. 693
Nemo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nemo deinceps, 15. de Electione, tit. 6. *in sexto*, L. 1. Gregorius X. *in generali Concil. Lugdun.* 18
Nemo desperandus, 1. de *pœn.* dist. 7. 1093
Nemo Ecclesiam, 9. *de consec.* dist. 1. *Aurel-Conc.* CR 1150
Nemo Episcoporum, 41. xj. q. 3. *Meldense Conc.* CR 570
Nemo Episcopus, 11. ij. qu. 1. *Constit. apud Iulian. Antecessorem*, 386
Nemo judicabit, 13. ix. qu. 3. *Innocentius Papa*, CR 530
Nemo per ignorantiam, 40. *de consecr.* dist. 1. *Clemens Papa*, CR 1156
Nemo peritorum, 81. xj. qu. 3. *Augustinus*, 578
Nemo potest, 2. xvj. qu. 1. *Gregorius*, 662
Nemo potest, 50. *de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, 1022
Nemo potest ad impossibile obligari. Reg. VI. de Regulis Juris. *In Sexto*, Bonifac. VIII. 186
Nemo potest plus juris transferre in alium, quam sibi competere dignoscatur. Reg. LXXX. de Reg. Juris. *In Sexto*, Bonifac. VIII. 190
Nemo Presbyter, 2. dist. 78. *Authen. de sanctissimis Episcopis*, 240
Nemo Presbyterorum, 14. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Alexander III. 612
Nemo quippe, 2. dist. 83. *Gregorius*, CR 254
Nemo qui rapit, 4. xiv. qu. 5. *Hieronymus*, CR 642
Nemo rectè, 2. dist. 81. *Symmachus Papa*, 245
Nemo tollit, 141. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1242
Nemo vel in foro, 7. *de pœn.* dist. 1. *Codex*, 1012
Nemo unquam, 1. xj. qu. 1. *Cajus Papa*, 544
Ne nimia, 9. finale, *de religiosis domibus*, tit. 36. Lib. 3. Innocentius III. *in Concil. gener.* 490
Neophyti, 12. *de consecr.* dist. 5. *Carthag. Concil. IV.* 1248
Neophytus, 9. dist. 61. *Ambrosius*, CR 201
Ne pro cujusliber, 37. xvj. qu. 1. *Gregorius*, 670
Ne pro defectu, 41. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innoc. III. *in Concil. generali Lateran.* 65
Ne pro dilatione, 16 fin. *de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. Lib. 5. Gregor. IX. 720
Neque ad Cain, 3. dist. 90. *Cyprianus*, 271
Neque apud altare, 14. *finale*, dist. 88. *Cyprianus*, 268
Neque decennii, 3. *final.* xvj. q. 4. *Iustin. Nov.* CR 694
Neque enim, 9. xiv. q. 5. *Augustinus*, CR 643
Neque furiosus, 26. xxxij. q. 7. *Fabianus*, 1001
Neque in homine, 36. j. qu. 1. *Augustinus*, CR 323
Neque potest, 95. j. qu. 1. *Augustinus*, 339
Neque quorumlibet, 10. dist. 9. *Augustinus*, 16
Neque viduas, 3. xxvij. qu. 1. *Cyprianus*, 914
Ne quis arbitretur, 14. xxij. q. 2. *Augustinus*, CR 759
Ne quis jejunet, 15. *de consecr.* dist. 3. *Cæsar-Augustan. Concilium*, CR 1201
Ne quod absit, 98. *de consecr.* dist. 4. *Gregorius*, 1230
Ne Religiosi, 24. final. *de Regularibus*, tit. 31. L. 3. Gregorius IX. 464
Ne Romani, 2. de Electione, tit. 3. *in Clem.* Lib. 1. Clemens V. 196
Nervi testiculorum, 2. *final.* dist. 13. *Gregor.* CR 29
Ne tales, 29. *de consecr.* dist. 5. *Hieronymus*, 1251
Nicæna Synodus, 12. dist. 31. *Historia Tripart.* CR 102
Nicolao, 64. *de appellationibus*, titul. 28. Lib. 2. Honorius III. PD 349
Nihil contra, 4. ij. qu. 1. *Eleutherius Episcopus*, 382
Nihil contrà, 16. vij. qu. 1. *Toletanum Conc. vij.* 498
j. Nihil enim, 23. *de consecr.* dist. 5. *Pius Papa*, 1250
ij. Nihil enim, 29. *de consecr.* dist. 5. *Ioannes Chrysostom.* CR 1251
Nihil est, 44. *de Electione*, tit. 16. Lib. 1. Innocentius III. *in Concilio Lateranensi*, 66
Nihil est aliud, 76. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1225
Nihil existimare, 3. xxiij. p. 1. *Augustinus*, CR 778
Nihil illo, 6. *finale*, dist. 83. *Anacletus Papa*, CR 255
Nihil iniquius, 1. xxxij qu. 6. *Augustinus*, 994
Nihil in sacrificiis, 8. *de consecr.* dist. 2. *Alexander VI. à Petro*, 1167
Nihil Judæ, 38. *de pœn.* dist. 3. *Hieronymus*, CR 1073
Nihil obstat, 7. *de Verbor. significatione*, tit. 40. Lib. 5. *Augustinus super Matthæum*, 742
Nihilominus quoque, 16. iij. q. 9. *Leo Papa*, 462
Nihil prodest, 21. *de pœn.* dist. 3. *Pius Papa*, 1064
Nihil prodest, 21. *de pœn.* dist. 3. *Pius Papa*, 1064
Nihil prodest, 2. *de præcipiomibus*, tit. 26. Lib. 2. Ex Regesto Gregorii, PD 507
Nihil sic debet, 33. xj. qu. 3. *Augustinus*, CR 568
j. Nimis, 16. *de Excessibus Prælatorum*, tit. 31. Lib. 5. Gregorius IX. 687
ij. Nimis, 17. *de Excessibus Prælatorum*, tit. 31. Lib. 5. Gregorius IX. 688
Nimis, 18. final. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Gregorius IX. 111
Nimis, 30. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innoc. III. *in Concilio generali Lateranensi*, 298
Nimium certè, 1. xxiij. qu. 8. *Ioannes Papa viij.* CR 831
Nimium sunt, 37. xxiij. q. 4. *Augustinus*, CR 799
Nisi aut in cœnobiis, 9. dist. 56. *Urbanus*, CR, ad rubricam, 195
Nisi bella, 1. xxiij. qu. 1. *Gregorius*, 776
Nisi cùm pridem, 10. *de Renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Innocentius III. PD 82
Nisi essent, 21. *de Prabendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. 378
Nisi specialis, 3. *de auctoritate & usu pallii*, tit. 8. Lib. 1. Innocentius III. 78
Nisi specialis, 3. *de Officio Legati*, tit. 30. Lib. 1. Innocentius III. 147
Nobilis homo, 15. ij. qu. 5. *Triburiense Conc.* CR 399
Nobilis homo, 1. *de purgatione Canonica*, tit. 34. Lib. 5. Ex Concilio Triburiensi, 704
Nobilissimus vir, 3. *final.* dist. 97. *Nicolaus Papa*, 301
Nobis Dominus, 17. 63. *Leo IV.* 209
Nobis fuit, 25. *de jure Patronatus*, tit. 38. Lib. 3. Clemens III. PD 498
Nobis fuit, 27. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Celestinus III. 616
Nocte sancta, 48. *de consecr.* dist. 1. *Thelesphorus Papa VIII. à Petro*, 1158
Nolentes, 2. de hæreticis, tit. 3. *In Clem.* Lib. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 249
Noli frater, 9. dist. 9. *Augustinus*, CR 16
Noli meis literis, 3. dist. 9. *Augustinus*, 15
Noli putare, 23. *de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, 1016
Nolite errare, 3. dist. 11 *Iulius Papa*, CR 21
Nolite nos ex stimare, 5. dist. 21. *Nicolaus Papa*, 65
Nolite recedere, 22. xj. qu. 3. *Hieronymus*, 564
Nolite timere, 86. xj. qu. 3. *Ioan. Chrysostomus*, 580
Nolite velle, 1. xiv. qu. 5. *Augustinus*, 642
Nolo ut aliquis, 10 xij. qu. 1. *Augustinus*, CR 591
Noluit itaque, 16 xxxiij. qu. 5. *Augustinus*, CR 1102
Nomen Presbyteri, 12. ij. qu. 1. *Augustinus*, 386
Non æstimamus, 19 xi j. qu. 2. *Augustinus*, 632
Non afferamus, 21. xxiv. qu. 1. *Augustinus*, 849
Non amplius, 1. de *Institutionibus*, tit. 7. Lib. 3. Ex Concilio Arelatensi, 386
Non autem, 12. *vij.* qu. 1. *Epistola Paulini*, 496
Non cogantur, 3. dist. 41. *Augustinus*, 134
Non confidat, 59. dist. 50. *Gelasius*, 176
Non debere, 5. dist. 80. *Laodicense Concil.* CR 244
Non debet, 2. dist. 65. *Martinus in Concilio*, 218
Non debet, 64. xj. qu. 3. *Gregorius*, 574
Non debet, 10. xxx. q. 1. *Celestinus Papa*, 959
Non debet, 8. *de consanguin. & affinit.* tit. 14. L. 4. Innocent. III. *in Concilio generali*, 574
Non debet, 56. final. *de Testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Gregorius IX. 272
Non debet aliquis alterius odio prægravari. Regula XXII. de reg. jur. *in Sexto*, Bonif. VIII. 187
Non decet, 1. dist. 12. *Calixtus Papa j.* 25
Nos dicatis, 11. *xij.* qu. 1. *Augustinus*, CR 592
Non dico, 18. *de consecr.* dist. 4. *Hieronymus*, 1249
Non dubito, 149. *de consecr.* dist. *Augustinus*, 1244
Non dubium, 5. *de sent. Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Alexander III. 721
Non enim, 11. xxxij. qu. 1. *Augustinus*, CR 976
Non erit turpis, 8. xxxij. qu. 1. *Augustinus*, 975
Non est, 3. de Consuetudine, tit. 4. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 9
Non est, 22. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Celestinus III. PD 449
Non est, 11. *de Sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Alexander III. 540
Non est à plebe, 1. *ij.* qu. 7. *Evaristus*, 419
Non est aqua, 50. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1221
Non est contra, 2. *xxij.* qu. 1. *Augustinus*, CR 751
Non est contra, 13. *xxij.* qu. 1. *Isidorus*, 753
Non est credendum, 3. iij. q. 11. *Hadrian. Papa*, CR 464
Non est crudelis, 28. *xxiij.* q. 5. *Hieronymus*, 818
Non est culpandus, 14. *final.* xxxij. quæst. 1. *Hieronymus*, 977
Non est dubium, 16. *xxvij.* qu. 2. *Augustinus*, CR 930
Non est facisse, 2. dist. 40. *Hieronymus*, CR 130
Non est iniquitatis, 17. xxiij. q. 5. *Augustinus*, 815
Non est in mora, qui potest excepione legitima se tueri. Reg. LX. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Non est innocentiæ, 37. *xxiij.* q. 5. *Augustin.* CR 819
Non est nostrum, 11. *xxiij.* q. 5. *Hieronymus*, 814
Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum. Regula LVIII. de Reg. Juris. *In Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Non est observandum, 13. *xxij.* q. 4. *Isidorus*, 765
Non est peccatum, 3. *fin.* dist. 6. *Isidorus*, CR 10
Non est permittendum, 6. dist. 63. *Laodicense Conc.* 207
Non est putanda, 27. j. qu. 1. *Gregorius*, CR 320
Non est quod cuiquam, 10. xv. q. 1. *Ambrosius*, CR 650
Non est sine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, se immiscet. Regula XIX. de Reg. Juris. *In Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Non est vobis, 7. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Alexander III. PD 456
Non est voti, 5. *de Voto & Voti*, tit. 34. Lib. 3. Innocent. III. PD 474
Non Exemplo, 4. *xxvj.* qu. 2. *Beda*, 891
Non ex quo, 146. *de consecrat.* dist. 4. *Augustinus*, CR fol. 1242
Non fidelibus, 5. *xxxij.* q. 5. *Augustinus*, CR 989
Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit. Regula XVIII. de Reg. Juris. *In Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Non frustrà, 17. *xxiij.* q. 5. *Augustinus*, 815
Non furem, 10 *vij.* qu. 1. *Leo IV.* 499
Non habenti, 50. *xij.* q. 2. *Africanum Concil.* CR 611
Non hoc corpus, 45. *de consecr.* distinct. 2. *Augustinus*, CR 1179
Non illud, 33. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1214
Non imputantur, 10. j. qu. 4 *Augustinus*, CR 365
Non indiscretè, 1. de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 55
Non in inferenda, 7. *xxiij.* q. 3. *Ambrosius*, CR 783
Non injustè, 14. *de Procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Gregorius IX. 176
Non in perpetuum, 5. *xxiv.* qu 3. *Rabanus*, 863
Non invenitur, 41. *xxiij.* qu. 4. *Augustinus*, 803
Non invitati, 9 *ix.* qu. 2. *Constantinopolitana Synodus j.* CR 525
Non in vobis, 43. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1219
Non iste panis, 56. *de consecr.* dist. 2. *Ambrosius*, 1184
Non ita, 18. *ij.* q. 6. *Eutychianus Papa*, 410
Non ita, 11. *xxij.* qu. 2. *Augustinus*, 759
j. Non liceat, 31. dist. 23. *Bracharense Concil.* 78
ij. Non liceat, 32. dist. 23. *Ex Concilio Martini Papæ* seu *Bracharensis*, 78
Non liceat, 12. *final.* dist. 44. *Ex Concilio Martini Bracharensis*, 143
Non liceat, 3. dist. 92. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio*, 275
Non liceat, 67. j. qu. 1. *Martinus Bracharensis. Ex Concilio*, 330
Non liceat, 14. *iij. qu. 6. Innocentius Papa*, CR 453
j. Non liceat, 20. *xij.* qu. 2. *Symmachus Papa in Synodo iij.* CR 602
ij. Non liceat, 43. *xij.* qu. 2. *Chalcedon. Conc.* 609
iij. Non liceat. 84. *xij.* qu. 2. *Sexta Synodus*, 611
Non liceat, 10. *final.* xix. q. 3. *Novella CXXIII.* CR 735
Non liceat, 3. *xxvj.* qu. 5. *Martinus Papa*, id est, *Bracharensis in Concilio*, 897
Non liceat, 7. *de consecr.* dist. 3. *Martinus Papa*, id est, *Bracharensis in Concilio*, 1199
Non liceat, 59. *de consecr.* dist. 4. *Martinus Bracharensis in Concilio*, 1222
Non liceat, 1. *de Clericis non residentibus*, tit. 4. Lib. 3. Ex Concilio Sardicensi, 368
Non liceat, 2. dist. 10. *Symmachus Papa*, 18
Non licet, 9. dist. 46. *Laodicense Concil.* 150
Non licet, 8. dist. 63. *Ex Concilio Martini Papæ* seu *Bracharensis*, 207
Non licet, 25. dist. 86. *Novell. Const. 115. Ap. Iulia.* CR 263
Non licet, 71. xj. q. 3. *Augustinus*, CR 576
Non licet, 13. *xxvj.* q. 7. *Martinus Bracharensis*, 911
Non licet, 9. *xxxiij.* qu. 4. *Martinus Bracharensis in Concilio*, 1097
j. Non licet, 103. *de consecr.* dist. 4. *Antisiodor. Conc.* 1231
ij. Non licet, 107. *de consecr.* dist. 4. *Carthag. Conc. iij.* 1231
Non licet, 2. *de Prabendis*, tit. 5. Lib. 3. In Corpore Canonum, 372
Non licet, 1. *de rebus Ecclesiæ alienandis*, tit. 13. Lib. 3. Ex Concilio Lugdunensi, 406
Non licet Actori, quod Reo licitum non existit. Reg. XXXII. de reg. jur. *in Sexto*, Bonif. VIII. 187
Non loca, 4. dist. 40. *Gregorius*, 130

Non ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non magnopere, 3. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. ult. Lib. 3. Alexander III. *in Concilio Turonensi*, PD 534
Non mediocriter, 24. *de consecr.* dist. 5. *Hieronymus*, CR fol. 1250
Non minus, 4. *de Immunitate Ecclesiarum*, tit. 49. Lib. 3. *Ex Concilio Lateranensi* sub Alexandro III. PD 531
Non mœchaberis, 15. xxxij. qu. 5. *Isidorus*, 992
Non mœchaberis, 5. *final.* xxxij. q. 6. *Augustinus*, 995
Non multum, 7. dist. 100. *Gregorius*, CR 306
Nonne bene, 5. *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Gregorius in homilia, 283
Nonne directa, *unic.* viij. q. 4 *Symmachus Papa*, CR fol. 520
Non negamus, 3. dist. 61. *Hormisda Papa*, CR 199
Nonné Sodomitæ, 37. j. qu. 1. *Augustinus*, 323
Nonné vobis, 3. dist. 37. *Hieronymus*, CR 121
Non nocet, 89. j. qu. 1 *Gregorius*, 338
Non nos beatum, 1. dist. 40 *Symmachus*, CR 130
Nonnulli, 20. dist. 93. *Toletanum Concil. IV.* CR 281
Nonnulli, 55. *de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, 1024
Nonnulli, 28. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. *in Concilio generali*, 21
Non observetis, 16. xxvj. q. 7. *Augustinus*, CR 912
Non omnes, 29. ij. q 7. *Hieronymus*, 426
Non omnis, 16. *final.* dist. 37. *Augustinus*, CR 126
Non omnis, 30. ij. q. 7. *Augustinus*, 427
Non omnis, 2. v. qu. 5. *Augustinus*, CR 477
Non omnis, 12. xxxij qu. 2. *Leo Papa*, 980
Non omnis, 61. *de consecrat.* dist. 2. *Augustinus*, 1185
Non oportet, 5. dist. 18. *Laodicense Concil.* 51
j. Non oportet, 26. dist. 23. *Laodic. Concil. IV.* 78
ij. Non oportet, 28. dist. 23. *Laodic. Concil. IV.* 78
iij. Non oportet, 30. dist. 23. *Agath. Concil.* 78
j. Non oportet, 3. dist. 42. *Laodicense Concil.* CR 136
ij. Non oportet, 4. dist. 42. *Laodic. Concil.* CR 137
j. Non oportet, 3. dist. 44 *Laodic. Conc.* CR 141
ij. Non oportet, 10. dist. 44. *Laodic. Conc.* 142
Non oportet, 2. *final.* dist. 69. *Laodic. Conc.* 224
Non oportet, 28. dist. 81. *Laodic. Conc.* 250
j Non oportet, 15. dist. 93. *Laodic. Conc.* 280
ij. Non oportet, 16. dist. 93. *Laodic. Conc.* CR 280
Non oportet, 8. dist. 95. *Laodic. Conc.* CR 289
Non oportet, 66. j. qu. 1. *Laodic. Concil.* 330
Non oportet, 5. *iij.* qu. 3. *Marcell. Papa*, 460
Non oportet, 19. vij. qu. 1. *Nicænum Concil.* CR 500
Non oportet, 4. xxvj. qu 5. *Laodic. Conc.* CR 897
Non oportet, 16. xxviij. qu. 1. *Agathen. Conc.* 950
Non oportet, 3. xxx. qu. 3. *Zachar.* & *Deus dedit*, 961
j. Non oportet, 8. xxxii. q 4. *Laodic. Conc.* 1097
ij. Non oportet, 10. xxxiii. q. 4. *Ilerdense Conc.* 1097
Non oportet, 29. *de consecr.* dist. 1. *Martinus Papa*, id est, *Bracharensis in Concilio*, 1154
Non oportet, 4. *de consecr.* dist. 2. *Martinus Bracharensis in Concilio*, 1165
Non oportet, 8. *de consecr.* dist. 4. *Laodic. Conc.* 1199
j. Non oportet, 36. *de consecr.* dist. 5. *Laodicense Conc.* CR fol. 1253
ij. Non oportet, 36. *de consecr.* dist. 5. *Laodic. Conc.* CR fol. 1254
Non osculatur. 3. v. qu. 5. *Ambrosius*, 477
Non pejerabis, 15. xxij qu. 4. *Leviticum*, CR 766
Non pila, 3. xxiij. q. 8. *Ambrosius*, CR 831
Non placuit, 23. xvj. q. 7. *Symmachus* in Synodo Romana III. 703
Non plures, 101. *de consecr.* dist. 4. *Leo Papa*, CR 1230
Non potest, 24. ij qu. 7. *Tolet. Conc. IV.* 423
Non potest, 32. xxiij. qu. 4. *Augustinus*, CR 797
Non potest, 8. xxxij. q 5 *Isidorus*, 990
Non potest, 38. *de pœnit.* dist. 1. *Ambrosius*, 1019
Non potest, 41. *de pœn.* dist. 1. *Ioan. Chrysostomus*, 1020
Non potest, 4. *de consecr.* dist. 4. *Ioan. Chrysostom.* 1206
Non potest, 21. de Præbendis, tit. 4. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 91
Non potest, 2. de Procuratoribus, tit. 10. *In Clem.* Lib. 1. Clemens V. 204
Non potest *3. de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Gregorius, 315
Non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur Effectum Regula LII. de Regulis Juris. *In Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Non prohibeat, 67. *de consecr.* dist. 2. *Augustinus*, 1186
Non putamus, 2. de Consuetudine, tit. 4. *In Sexto* Lib. 1. Bonifacius VIII. 8
Non putes, 36 xxiij. qu. 5. *Augustinus*, 819
Non quales, 86. j. qu. 1. *Nicolaus*, 337
Non ratione, 11. *de consecr.* dist. 4. *Syricius Papa*, 1207
Non regenerabuntur, 135. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1240
Non revertebantur, 10. *de pœn.* dist. 2. *Gregorius*, 1044
Non sanat, 50. j. qu. 1. *Ambrosius*, CR 327
Non sane, 15. *final.* xiv. qu. 5. *Augustinus*, 644
Non satis, 14. dist. 86. *Ambrosius*, CR 260
Non satis, 3. xxxiv. qu. 1. & 2, *Hieronymus*, CR 1104
Non satis, 8. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Alexander III. PD 610
Non semel, 29. xviij. qu. 2. *Aurel. Concil.* CR 730
Non semper, 92. xj. qu. 3. *Augustinus*, CR 581
Non semper, 12. xxj. qu. 4. *Ambrosius*, 765
Non sine multa, 2. *de Arbitris*, tit. 43. ult. Lib. 1. Alexander III. PD 185
Non solent, 30. ij. qu. 6. *Vipianus*, CR 414
Non solum, 9. j. qu 3 *Beda*, 362
j. Non solum, 7 . xj. qu. 3. *Synodus VIII.* CR 577
ij. Non solum, 85 xj. qu. 3. *Augustinus*, CR 579
Non solum, 7. xxij. qu. 4 *Beda*, 764
Non solùm, 27. xxiij. qu. 5. *Hieronymus*, 818
Non solùm, 6. xxviij. qu. 1. *Augustinus*, CR 943
Non solùm, 15. xxxij. qu. 7. *Isidorus*, CR 998
Non solùm, unic. xxxij. qu. 8. *Augustinus*, CR 1002
Non solùm, 7. de appellationibus, tit. 15. ultim. *In Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 80
Non solùm, 2. de Regularibus, tit. 14. *In Sexto*, Lib. 3. Alexander IV. 113
Non statim, 2 xxvj. qu. 2. *Hieronymus*, CR 891
Non sufficit, 63. *de pœnit.* dist. 1. *Augustinus*, 1028
Non sunt audiendi, 56. xj. qu. 3. *Augustinus*, 573
Non turbatur, 7. xxiv. qu. 1. *Ambrosius*, CR 845
Non vos hominum, 42. xxiij. qu. 5. *Pelagius*, CR 820
Non vos judicetis, 1. v. q. 5. *Augustinus*, 476
Non ut apponeres, 5. *de Baptismo, & ejus effectu*, tit. 42. Lib. 3 Innocentius III. PD 524
Nos ad fidem, 2. dist. 96. *Chalcedonense Concil.* 292
Nos autem, 41. *de consecr.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1177
Nos consecrationem, 1. ix. qu. 1. *Gregorius*, 521
Nos consuetudinem, 8. dist. 12. *Gregorius*, CR 26
Nos in hominem, 6. *final.* ix. qu. 1. *Gregorius*, 523

Nos in

Nos in quenquam, 1. *ij.* qu. 1. *Augustinus*, 382
Nos institutæ, 1. *de Sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Leo III. 438
Nos inter, 6. *de purgatione canonica*, tit. 34. Lib. 5. Alexander III. 705
Nos novimus, 2. xvij. qu. 2 *Augustinus*, CR 709
Nos quidem, 3. *de Testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Gregorius IX. 429
Nos qui præsumus, 3. dist. 40. *Gregorius*, 130
Nos sacramentum, 3. *ij* qu. 5. *Cornelius Papa*, CR 396
Nos sanctorum, 2. *ij.* qu. 5. *Cornelius Papa*, 396
Nos sanctorum, 4. xv. qu. 6. *Gregorius vij.* CR 657
Nosse credo, 9. dist. 76. *Ambrosius*, CR 236
Nosse desideras, 3. xxx. qu. 1. *Nicolaus Papa*, 957
Nos sequentes, 19. vj. qu. 1. *Eusebius Papa*, 485
Nosse tuam, 12. dist. 63. *Stephanus*, 208
Nosse vos, 21. *de consecr.* dist. 3. *Pius*, 1202
Nos si incompetenter, 41. *ij.* qu. 7. *Leo iv.* CR. ad Rubricam & ad Gratianum, 430
Nostri quomodo, 9. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Alexander III. PD 39
Nostrates, 3. xxx. q. 5. *Nicolaus*, 964
Nostri, 3. xxiij. qu. 3. *Augustinus*, CR 782
Nostro postulasti, 15. *de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. Lib. 5. Honorius III. 720
Notandum est, 3. *final.* xxiij. q. 2. *Augustinus*, 780
Notandum est, 37. xxiv. qu. 3. *Vrbanus Papa*, 872
Notificamus, 3. xxxv. qu. 6. *Vrbanus Papa*, 1134
Notificasti, 2. xxxiij. qu. 5. *Alexander Papa*, CR 1098
Notum sit, 10. *ij.* qu. 1. *Nicolaus Papa*, CR 385
Nova, 10. *de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. Lib. 5. Innocentius III. 717
Novatianus, 6. *vij.* qu. 1. *Cyprianus*, CR 493
Noverit, 49. *de sententia Excommunic.* tit. 39. Lib. 5. Honorius III. PD 738
Noverit, 6. jx. qu. 1. *Tolet. Conc. iv.* 533
Novimus, 27. *de Verborum significatione*, titul. 40. Lib. 5. Innocentius III. 750
Noviſſimè, 5. *de consecr.* dist. 5. *Rabanus*, 1247
Novit, 43. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. PD 336
Novit, 4. *de his quæ fiunt à Prælatis*, tit. 10. Lib. 2. Alexander III. PD 400
Novit Dominus, 64. *de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, 1028
Novit Dominus, 10. *de pœn.* dist. 4. *Augustinus*, CR fol. 1081
Novit fraternitas, 10. dist. 12. *Gregorius*, 27
Novit ille, 13. *de judiciis*, tit. 1. Lib. 2. Innocentius III. PD 194
Novit ille, 7. *de Officio Legati*, tit. 30. Lib. 1. PD fol. 148
Novit ille, 1. *Ne sede vacante*, tit. 9. Lib. 3. Innocentius III. PD 398
Novit sanctitas, 3. dist. 100. *Gregorius*, CR 305
Novum genus, 2. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. *Paschalis ij.* 444
Nubendi, 20. xxxij. qu. 1. *Augustinus*, 910
Nulla ædificia, 4. *xij.* q. 1. *Nicolaus Papa*, CR 589
Nulla Ecclesiastica, 2. *de Concessione Præbend.* tit. 8. L. 3. *Ex Conc. Lateran.* sub Alexan. III. 389
Nullam, 3. final. de juramento calumniæ, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 64
Nullam damnationem, 3. *fin.* ij. q. 4. *Leo iv.* CR 405
Nullam potestatem, 9. *xviij.* q. 2. *Pelagius Papa*, 724
Nulla officia, 14. dist. 54. *Tolet. Conc. iij.* 185
Nulla præter, 142. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1242
Nulla ratio, 1. dist. 62. *Leo Papa*, 204
Nulla ratione, 8. dist. 93. *Ex Concilio Parisiensi*, 279
Nulli Archiepiscopi, 2. dist. 99. *Anicetus*, 302
Nulli Civium, 5. *de consecr.* dist. 3. *Aurel. Conc. j.* CR 1199
Nulli Clerico, 3. dist. 4. *Sexta Synodus*, CR 141
Nulli de servili, 2. dist. 54. *Tribur. Conc.* CR 181
Nulli dubium, 5. *iij.* q. 1. *Alexander Papa*, 439
Nulli dubium, 1. xij. qu. 5. *Gregorius*, CR 622
Nulli Episcopi, 5. dist. 42. *Carthag. Concil iij.* 137
Nulli Episcoporum, 14. *final. iij.* qu. 5. *Paschasius*, CR fol. 448
Nulli Episcoporum, 27. xij. qu. 1. *Romana Synodus habita* ab Eugenio II. 596
Nulli Episcoporum, 62. xvj. qu. 1. *Leo Papa iv.* in Concilio, 680
Nulli Episcoporum, 5. *de accusationibus*, tit. 1. L. 4. Paschalis Papa, 597
Nulli est, 131. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, CR 1239
Nulli ex propinquitate, 19. xxxv. qu. 2. & 3. *Lugdun. Concil.* CR 1113
Nulli fas, 5. dist. 19 *Gregorius iv.* CR 57
Nulli fas sit, 4. xxv. qu. 1. *Hilarius*, CR 880
Nulli Judæo 19. finale, *de Iudæis*, tit. 6. Lib. 5. Gregorius IX. 634
Nulli liceat, 3. xvj. q. 2. *Bonifacius Papa*, 597
Nulli liceat, 5. *de Rebus Ecclesiæ alienandis*, tit. 13. Lib. 3. Ex Concilio apud Silvanen. PD fol. 407
Nulli licere, 8. de Electione, tit. 6 *In Sexto*, Lib. 1. Gregorius X. *in Concilio gener. Lugdun.* 16
Nulli Sacerdotum, 4. dist. 38. *Celestinus*, 126
Nulli sa, 8. *de sent. Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Alexander III. 722
Nulli unquam, 11. *iij.* qu. 4. *Eutychianus Papa primus*, fol. 445
Nullius crimen, 1. j. qu. 4. *Augustinus*, 363
Nullum absque formata, 9. *final.* distinct. 71. *Antioch. Concilium*, CR 226
Nullum ante, 10. xxx. q. 5. *Evaristus Papa*, 966
Nullum Episcoporum, 6. jx. q. 2. *Antioch. Conc.* CR 5. 4
Nullum facere, 1. dist. 28. *Gregorius*, 90
Nullum in utroque, 7. xxxv. q. 2. *Iulius Papa*, CR 1110
Nullum sine dote, 6. xxx. q. 5. *Arelat. Concil.* 965
Nullus, 1. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Lucius Papa, PD 36
Nullus, 2. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2 Ex Concilio Parisiensi, 199
Nullus, 17. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. 496
Nullus, 4 *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Bonifacius Papa, 283
Nullus, 1. *de Regul. & Transeunt.* tit. 31. Lib. 3. Ex Concilio Maguntinensi, 455
Nullus, 4. *de servis non ordinandis*, tit. 18. Lib. 1. Ex Concilio apud Alichi. PD 113
Nullus Abbas, 3. j. q. 2. *Vrbanus Papa*, CR 354
Nullus Abbas, 1. xix qu. 3. *Educense Concil. sub Gregorio VII.* 732
Nullus Acolythorum, 1. dist. 24. *Sylvester Papa*, CR 78
Nullus ad Ecclesiasticum. 1. dist. 58. *Gregorius*, 196
Nullus aliqua, 1. dist. 98. *Sylvester Papa* in Concilio generali, 301

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nullus alterius, 1. jx. q.2. *Calixtus Papa*, 52,
Nullus anathematizatorum, 6. *iij.* qu. 4. *Stephanus Papa*, 445
Nullus autem, 40. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, CR 1217
Nullus Clericorum, 6. xjv. q.4. *Carthag. Conc. iij.* 640
Nullus Clericorum, 19. *xvij.* q. 4. *Ilerdense Concilium*, fol. 713
jv. Nullus Clericus, 33. xj. q. 1. *Sylvester Papa*, CR 551
ij. Nullus Clericus, 6. xj. q. 1. *Matiscon. Conc. j.* CR 545
Nullus debitæ, 42. *de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, 1020
Nullus decimas, 4. xvj. q. 2 *Leo Papa*, 684
Nullus ducat, 1. xxxj. qu. 1. *Leo Papa*, 967
Nullus Eorum, 2. xxj. q. 4. *Sexta Synodus*, 748
Nullus eorum, 13. *xxviij.* q. 1. *Sexta Synodus*, 948
Nullus Eorum, 26. *de panit.* dist. 2. *Hieronymus*, 1049
Nullus Episcoporum, 1. dist. 54. *Leo Episcopus*, CR 181
Nullus Episcoporum, 3. *ij.* q. 2. *Stephanus*, CR 391
Nullus Episcoporum, 1. xv. qu. 4. *Tarraconense Concilium*, 654
Nullus Episcopus, 16. *fin.* dist. 38. *Clemens Papa*, 129
Nullus Episcopus, 1. dist. 60. *Vrbanus in Concilio celebrato Alverniæ*, CR 198
j. Nullus Episcopus, 100. j. qu. 1. *Gelasius ex Sexta Synodo*, CR 345
ij. Nullus Episcopus, 124. j. qu. 1. *Gregorius VII.* 351
Nullus Episcopus, 1. v. q. 4. *Iulius Papa*, CR 475
iij. Nullus Episcopus, 8. xj. q. 1. *Bonifacius*, CR 545
Nullus Episcopus, 3. *final.* xv. qu. 4. *Hadrianus Papa*, fol. 655
Nullus Episcopus, 23. *final.* xxij. q. 5. *Vrbanus II.* CR 775
Nullus Episcopus, 57. *de consecr.* dist. 1. *Zacharias Papa*, CR 1161
Nullus Episcopus, 5. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Urbanus Papa, 288
Nullus Episcopus, 3. *de parochiis & alienis*, tit. 29. Lib. 3. Hadrianus Papa, 443
Nullus Episcopus, 4. final. de Tempor. Ordinat. tit. 9. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII, 41
Nullus ex Consilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur. Regula LXII. de Regulis juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Nullus ex Ecclesiastico, 22. *xxij.* qu. 5. *Rhemense Concilium*, CR 775
Nullus exspectet, 6. *final. de pœn.* dist. 7. *Augustinus*, CR 1094
Nullus fidelis, 2. xxx. q. 5. *Hormisda Papa*, CR 964
Nullus in Episcopum, 4. *final.* dist. 60. *Vrbanus Papa*, CR 198
Nullus in Episcopum, 3. *fin.* dist. 62. *Calixtus Papa* ij. 205
Nullus in Præpositum, 2. dist. 60. *Calixtus Papa*, CR fol. 198
Nullus introducatur, 2. iv. quæstion. 4. *Damasus Papa*, CR 470
Nullus invitis, 13. dist. 64. *Celestinus*, CR 202
Nullus itaque, 108. j. q. 1. *Symmachus*, 350
j. Nullus judicium, 2. xj. qu. 1. *Cajus Papa*, 544
Nullus Laicorum, 1. dist. 63. *Hadrianus Papa in Octava Synodo*, CR 205
Nullus Laicorum, 18. xvj. q. 7. *Paschalis II.* CR 702
Nullus Laicus, 2 *ij.* qu. 7. *Sylvester Papa*, 420
Nullus Ministrorum, 125. *de consecr.* dist. 4. *Arausic. Concil.* CR 1235
Nullus Missam, 5. dist. 32. *Nicolaus*, CR 105
Nullus Monachus, 54. *ij.* q. 7. *Pelagius II.* 458
Nullus Monachus, 14. *xviij.* q. 2. *Aurel. Concil.* j. 726
Nullus mortuus, 18. *xiij.* q. 2. *Magunt. Concil.* j. 632
Nullus neque, 6. xxxvj. q. 2. *Parisiense Concil.* j. 1145
Nullus omninò, 23. *fin. l.* vj. qu. 1. *Codex*, 496
Nullus omninò, 11. xvj. q. 7. *Calixtus Papa*, 700
Nullus ordinetur, 2. dist. 24. *Carthag. Conc. iij.* 79
Nullus Patriarcharum, 4. dist. 99. *Pelagius ij.* 303
Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur. Regula XX. de Regulis juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Nullus pœnitentiam, 2. dist. 55. *Arelat. Conc. iij.* 189
Nullus Pontifice, 7. dist. 79. *Bonif. iij.* ex Concil. 242
Nullus potest, 5. *ij.* q. 2. *Iulius Papa*, CR 391
Nullus Presbyter, 5. ix. qu. 2. *Nannetense Concil.* CR fol. 524
Nullus Presbyter, 15. *de consec.* dist. 1. *Sylvester Papa*, 1151
Nullus Presbyter, 25. *de consecr.* distinct. 1. *Hormisda Papa*, CR 1153
Nullus Presbyter, 1. *de pignoribus, &c.* tit. 21 L. 3. Ex Concilio Remensi, 418
Nullus Presbyterorum, 7. dist. 44. *Nannetense Concilium*, CR 142
Nullus Presbyterorum, 35. *de consecr.* dist. 5. *Nannetense Concil.* 1253
Nullus Primas, 3. jx. qu. 2 *Calixtus*, 523
Nullus Primas, 7. ix. qu. 3. *Calixtus Papa*, 528
Nullus Religiosus, 28. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 27
Nullus res Ecclesiæ, 39. *xvij.* qu. 4. *Carthagin. Concilium*, CR 719
Nullus Sacerdotum, 43. xj. qu. 3. *Arvernense Concil.* CR 570
Nullus servus, 11. *iij.* qu. 5. *Felix Papa ij.* 448
Nullus unquam, 4. dist. 79. *Stephanus Papa iij.* ex Conc. CR 241
Nullus unquam, 1. jv. q. 4. *Fabianus*, CR 469
Nunc autem, 6. dist. 21. *Nicolaus Papa*, 66
Nunc autem, in princ. j. *qu.* 7. Gratianus, 370
Nunc autem, in princ. v. *qu.* 5, Gratianus, 476
Nunc autem, in princ. *xxiij. qu.* 7. Gratianus, 828
Nunc autem, in princ. *xxxij. qu.* 7. Gratianus, 995
Nunc autem, 46. *de consecr.* dist. 4. Augustin. CR 1220
Nunc autem, 1. *de religiosis domibus*, tit. 36. Lib. 3. Gregorius, 487
Nunc ergò, in princ. j. *qu.* 4. Gratianus, 363
Nunciatum est, 2. dist. 84. *Gregorius*, 256
Nuncios, 6. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexander III. PD 446
Nunc quæritur, in princ. *xij. qu.* 2. Gratianus, 597
Nunc quæritur, in princ. *xij. qu.* 3. Gratianus, 620
Nunc quæritur, in princ. xxxv. *qu.* 6. Gratianus, 1133
Nunc quæritur, in pr. xxxvj. *qu.* 2. Gratianus, 1144
Nunc verò, 20. jx. qu. 3. *Stephanus Episcopus*, CR 531
Nunquam aquæ, 10. *de consec.* d. 4. *Chromatius*, CR 1207
Nunquam de manu, 33. *de consec.* dist. 5. *Hieronym.* 1252
Nunquam de Pontificibus, 12. dist. 96. *Gelasius*, 295
Nunquam de vitiis, 4. dist. 56 *Chrysostomus*, CR 193
Nunquam divinatio, 24. j. qu. 1. *Hieronymus*, CR 319
Nunquid Cain, 26. *de pœn.* dist. 1. *Cyprianus*, 1016
Nunquid non erunt, 1. *xxviij.* q. 1. *Innocent. Papa*, 946
Nunquid non omnia, 10. *de consec.* dist. 5. *Stephan. V.* 1247
Nuper, 4. *de bigamis*, t. 21. L. 1. Innocent. III. 116
Nuper, 34. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Innoc. III. *in Concilio generali Lateranensi*, 456
Nuper, 6. *de donat. inter vir. & uxor.* tit. 20. Lib. 4. Innocentius III. 593
j. *Nuper*, 6. de Præb. & dignitatibus, tit. 2. *in Extrav. Com.* Lib. 3. Joannes XXII. 342
ij. *Nuper*, 7. de Præbendis & dignit. tit. 2. *In Extr. Comm.* Lib. 3. Joannes XXII. 343
iij. *Nuper*, 8. de Præb. & dignit. tit. 2. *In Extrav. Comm.* Lib. 3. Joannes XXII. 343
Nuper, 29. *de sent. Excommunic.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 729
Nuper, 51. *de Testibus & attestationibus*, tit. 20. L. 2. Honorius III. PD 271
Nuper foropopulensis, 2. *final. vij.* qu. 2. *Gelasius Papa*, CR 511
Nuptiæ terram implent, 12. *xxxij.* q. 1. *Ambros.* CR 976
Nuptiarum bonum, 41. *xxvij.* q. 1. *Augustinus*, CR 924.

O.

Obediemiam, in pr. *dist.* 93. Gratianus, 276
Obeuntibus. 35. dist. 63. *Innocentius II.* in Synodo Romana, 216
Objiciuntur, 7. *xxxij.* qu. 4. *Augustinus*, CR 986
Obitum Theodori, 2. *xij.* q. 5. *Gregorius*, 622
Obitum Victoris, 16. dist. 61. *Gregorius*, CR 203
Oblatæ, 57. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. 345
Oblationes dissidentium, 2. dist. 90. *Carthag. Conc. iv.* 271
Observandum quoque, *unic.* xv. qu. 2. *Tarraconense Concilium*, 652
Obtineri, 21. *xxiij.* qu. 4. *Gregorius*, 790
Occidit Phinees, 14. *xxiij.* q. 8. *Ioan. Chrysostomus*, 834
Octava discussio, 62. *xij.* q. 2. *Hispal. Conc. ij.* CR 614
Odia restringi, & favores convenit ampliari. Regula XV. de Reg. Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 186
Odi & projeci, 27. *xxiv.* q. 1. *Hieronymus*, CR 852
Odio habeantur, 2. dist. 86. *Leo Episcopus*, 258
Odit Deus, 62. j. q. 1. *Hieronymus*, 330
Odoardus, 3. *de solutionibus*, tit. 23. Lib. 3. Gregorius IX. 423
Offerebat, 12. *xxxij.* qu. 7. *Ambrosius*, 998
Officia, 16. *xxiij.* qu. 5. *Augustinus*, 815
Officii, 38. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 63
Officii, 1. de Officio Legati, tit. 15. *in Sexto*, L. 1. Innocentius IV. 47
Officii, 9. *de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. Lib. 5. Innocentius III. 717
Officii, 42. *de sent. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 736
Officii, 14. *de testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Innocentius III. PD 432
Officii nostri, 13. xxjv. qu. 1. *Iulius Papa*, 846
Officium, 2. *de officio Archidiaconi*, tit. 23. Lib. 1. Ex Concilio Toletano, PD 119
Officium, 3. *de offic. Archipresbyteri*, tit. 24. Leo Papa, 123
Olim, 26. *de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Gregorius IX. 607
Olim, 20. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Innocentius III. PD 507
Olim, 7. *de Exceptionibus*, tit. 25. Lib. 2. Honorius III. PD 303
Olim, 7. *de injuriis & damno dato*, tit. 36. Lib. 5. Honorius III. 711
Olim, unic. *de litis contestatione*, tit. 5. Lib. 2. Gregorius IX. 207
Olim, 25. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innoc. III. 19
j. Olim, 12. *de restitutione spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Innocentius III. PD 229
ij. Olim, 16. *de restitutione spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Innocentius III. 233
iij. Olim, 17. *de restitutione spoliatorum*, titul. 13. Lib. 2. Innocentius III. 233
Olim, 26. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Innocentius III. 745
Olim idem erat, 5. dist. 95. *Hieronymus*, 287
Olim jussus, 8. *viij.* qu. 1. *Augustinus*, CR 514
Omne genus, 16. *xxij.* qu. 2. *Isidorus*, 760
Omne itaque, 10. xxvij. qu. 2. *Augustinus*, 929
Omnem vim, 6. dist. 37. *Hadrianus Papa*, CR 122
Omne quod, 1. xxij. qu. 1. *Toletanum Concilium viij.* CR 750
Omne quod, 8. xxv. qu. 1. *Marcellinus Papa*, CR 881
Omnes Causationes, 7. xxxij. q. 7. *Hieronymus*, CR 996
Omnes Basilicæ, 10. xvj. q. 7. *Aurelianense Concil. j.* 700
Omnes basilicæ, 3. *de consecr.* dist. 1. *Hyginus Papa*, CR fol. 1148
Omnes Decimæ, 5. xvj. q. 7. *Rothomag. Concil.* CR 698
Omnes deinceps, 14. *xxviij.* q. 1. *Agath. Conc.* CR 948
Omnes dies, 1. *de feriis*, tit. 9. Lib. 2. Ex Concilio apud Compendium, 216
Omnes Ecclesiæ, 5. xvij. q. 4. *Lucius Episcopus*, 710
Omnes Episcopi, 5. *ij.* q. 6. *Sixtus Papa*, CR 406
Omnes fideles, 62. *de consecr.* dist. 1. *Canon Apostolorum*, CR 1162
Omnes fideles, 1. *de consecr.* dist. 5. *Vrbanus Papa*, 1246
Omnes fœminæ, 36. *xxvij.* qu. 1. *Tolet. Concil. X.* CR fol. 923
Omnes hæ species, in princ. *dist.* 3. Gratianus, 4
Omnes hujus, 3. dist. 47. *Gregorius*, CR 151
ij. Omnes illi, 4. vj. qu. 1. *Fabianus*, 481
Omnes itaque, 36. xj. q. 1. *Codex Theodosianus*, 552
Omnes Leges, 1. dist. 1. *Isidorus*, 1
Omnes Leges, 2. *ij.* qu. 2. *Nicolaus Papa*, 391
Omnes Presbyteri, 26. *xvij.* qu. 4. *Triburiense Concilium*, CR 715
Omnes Principes, 4. *de majorit. & obedientia*, tit. 33. Lib. 1. Clemens Papa III. 159
Omnes psallentes, 6. dist. 38. *Septima Synodus*, 127
Omnes, qui adversus, 13. *iij.* q. 5. *Pelagius Papa II.* 448
Omnes, qui in peregrinatione, 6. *final.* dist. 98. *Eliber. Concilium*, 302
Omnes quos, 7. *iij.* q. 4. *Fabianus Papa*, 445
Omnes quos, 8. xxx. q. 1. *Symmachus Papa*, 959
Omnes, quos, 30. *final. de consecr.* dist. 3. *Augustinus*, fol. 1204
Omnes, sive Patriarchæ, 1. dist. 22. *Nicolaus Papa II.* 67
j. Omnes verò, 2. vj. qu. 1. *Hadrianus Papa*, 480
Omnia Decretalia, 12. xxv. q. 1. *Damasus Papa*, 881
Omnia quæ adversus, 4. *iij.* q. 9. *Cornelius Papa*, 460
Omnia quæcunque, 74. *de consecr.* dist. 2. *Ambrosius*, CR 1192
Omnia Sacramenta, 78. j. qu. 1. *Augustinus*, 334
Omnia talia, 12. dist. 12. *Augustinus*, 28
Omnibus, 2. *finale, de Clerico Venatore*, tit. 24 L. 5. Ex Concilio Aurelianensi, 675

Universidad de Deusto
Biblioteca

Omnibus consideratis, 20. XXiv. q. 1. *Augustinus*, CR fol. 848
Omnibus modis, 1. XXXV. q. 9. *Gregorius*, CR 1138
Omnibus nobis, 1. xxix. q. 2. *Iulius Papa*, CR 953
Omnibus quibus, 2. jv. q. 6. *Carthag. Concil. VII.* 471
Omnibus servis, 3. dist. 34. *Concilium Aurelianum* forte *Agathense*, vel *Francicum*, CR 112
Omnibus vobis, 19. *ij.* q. 5. *Leo*, CR 401
Omni die, 11. *de consecr.* dist. 5. *Carthag. Concil. iv.* 1248
Omninò confitemur, 11. dist. 31. *Leo IX.* CR 102
Omninò puniendus est, 27. ij. qu. 6. *Theodosiana Lex.* CR 411
Omnipotens, 4. *de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Gregorius, 597
Omnis anima, 2. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Augustinus, 501
Omnis ætas, 1. Xij. qu. 1. *Toletanum Concilium iij.* 587
Omnis autem, 4. *finale*, dist. 3. *Isidorus*, CR 4
Omnis Christianus, 32. xj. q. 3. *Augustinus*, CR 568
Omnis Christianus, 69. *de consecr.* dist. 1. *Gregorius vij.* in Synodo Romana, CR 1163
Omnis cujuslibet, 112. j. qu. 1. *Leo*, CR 348
Omnis electio, 7. dist. 63. *Septima Synodus*, quæ est secunda Nicæna, CR 207
Omnis homo, 21. *de consecr.* dist. 2. *Eliberit. Concil.* CR fol. 1170
Omnis jactantia, 1. xxj. qu. 4. *Septima Synodus*, CR 747
Omnis iniquitas, 25. *de pœn.* dist. 1. *Hieronymus*, 1016
Omnis oppressus, 3. ij qu. 6. *Anacletus Papa*, CR 406
Omnis Presbyter, 106. *de consecr.* dist. 4. *Ilerdense Concilium*, CR 1231
Omnis, qui aliis, 1. v. qu. 6. *Hadrianus Papa*, 478
Omnis qui gemebat, 36. vij. qu. 1. *Pelagius*, 503
Omnis qui jam, 96. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1230
Omnis qui juste, 10. dist. 45. *Isidorus*, 147
Omnis qui non diligit, 37. *de pœn.* distinct. 1. *Ioannes Evangelista*, 1019
Omnis, qui recedit, 24. xxjv. qu. 1. *Beda*, 850
Omnis res, 4. XXvij. qu. 2. *Ioan. Chrysostomus*, CR 927
Omnis res, 1. *de Regulis juris*, tit. 41. ult. Lib. 5. Joannes Chrysostomus, 753
Omnis utriusque, 12. *de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. Lib 5. Innocentius III. *in Concilio generali*, 718
Omni tempore, 124. *de consecr.* dist. 4. *Martinus Bracharensis* in Concilio, 1235
Omni timore, 9. XXiij. qu. 8. *Leo*, 833
Omnium Sacerdotum, 1. dist. 32. *Leo Papa*, CR 104
Omnium vestrum, 46. XXiij. q. 5. *Nicolaus*, CR 823
Oportebat, 3. dist. 79. *Stephanus Papa iij.* 241
Oportet Episcopum, 1. XXviij q. 3. *Hieronymus*, CR 951
Oportet etiam ordinandum, in pr. *dist.* 36. Gratianus, 119
Oportet eum, 12. viij. q. 1. *Petrus Apostolus* in Epist. 1. Clementis ad Jacobum, 516
Oportet infantes, 4. *finali.* XX. qu. 2. *Nona Synodus*, CR 739
Oportet quoque, in princ. *dist.* 40. Gratianus, 119
Oportet Sacerdotes, 23. dist. 81. *Gregorius*, 249
Oportet utprimum, 3. iij. q. 2. *Stephan. Papa V.* CR 440
O Propheta, 80. j. q. 1. *Hieronymus*, CR 334
Optatum tibi, 4. dist. 100. *Ioannes Episcopus*, CR 305
Oratorium, 6. dist. 42. *Ex dictis B. Benedicti Abbatis*, 137
Ordinarii, 3. de Officio ordinarii, tit. 16. *in Sexto*, Lib. 1. Gregorius X. 50
Ordinationes, 1. dist. 64. *Anacletus*, CR 216
j. Ordinationes, 1. dist. 75. *Anacletus Papa*, 231
ij. Ordinationes, 3. dist. 75. *Zepherinus Papa*, 232
iij. Ordinationes, 7. *final.* dist. 75. *Gelasius*, 233
Ordinationes, 113. j. q. 1. *Gregorius viij.* 348
Ordinationes, 5. ix. qu. 1. *Vrbanus* in Synodo Placentina, CR 522
Ordinatos, 6. *finale*, tit. 59. *Celestinus*, 197
Origo, 5. xxxij. qu. 4. *Hieronymus*, 985
Osius Episcopus, 10. dist. 61. *Sardicense Concil.* CR 102
Osius Episcopus, 7 vj. q. 4. *Sardicense Concil.* 490
Osius Episcopus, 2. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Ex Concilio Sardicensi, 36
Osius Papa, 2. dist. 56. *Damasus Papa*, CR 192
Ostendit Propheta, 11. *final.* xxiij. q. 3. *Augustinus*, CR fol. 783
Ostenditur illos, 32. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1213
Ostensum est, in princ. xvj. *qu.* 4. Gratianus, 693
Ostiarius, 19. dist. 23. *Carthag. Concil. iv.* 77
Oves Pastorem, 9. vj. qu. 1. *Pius Papa*, 482
Oves, quæ, 13. *ij.* q. 7. *Eusebius Papa*, 421

P.

PAcem igitur, 9. *de consec.* dist. 2. *Innocent. Papa*, 1167
Pactiones, 8. final. *de pactis*, tit. 35. Lib. 1. Gregorius IX. 168
Pactum, 1. de pactis, tit. 18. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 54
Pactum, 11 *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Isidorus, 743
Pagani, 25. *ij.* qu. 7. *Cajus Papa*, CR 424
Palam est. 9. dist. 11. *Augustinus*, CR 24
Pallium tibi, 6. dist. 106. *Gregorius*, 306
Pallium vobis, 1. dist 100. *Gregorius*, 307
Panem cœlestem, 64. *de consecr.* dist. 2. *Augustin.* CR fol. 1186
Panis est. 55. *de consecr.* dist. 2. *Ambrosius*, CR 1183
Panis & Calix, 39. *de consecr.* dist. 2. *Ambrosius*, CR 1176
Paratus, 2. xxiij. q. 1. *Augustinus*, CR 777
Parentelæ, 4. xxxv. q. 5. *Zacharias Papa*, 1119
Parochiano, 14. finale, *de sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Gregorius IX. 443
Parochianos, 14. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexander III. PD 448
Parochianos, 9. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Alexander III. 722
Parsimoniam. 5. dist. 41. *Gangren. Conc.* CR 134
Parvuli, 14. xxij. qu. 2. *Capitularia*, CR 773
Parvuli, 74. *de consecr.* dist. 4. *Isidorus*, 1225
Parvuli, 138. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1241
Parvulos, 110. *de consecr.* dist 4. *Gregorius iij.* forte *ij.* 1232
Pasce fame, 21. dist. 86. *Ambrosius* lib. de alienandis pauperibus, CR 262
Paschæ solennitas, 23. *de consecr.* dist. 3. *Carthag. Concil. iv.* 1203
Pastoralis, 53. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2 Innocentius III. PD 342
Pastoralis, 5. *de Causa possessionis*, tit. 12. Lib. 2. Innocentius III. PD 223
Pastoralis, unic. de Clerico ægrotante, tit. 5. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 98
Pastoralis, 28. *de Decimis*, titul. 30. Lib. 1. Innocentius III. 452

Pastoralis, 7. *de Donationibus*, tit. 24. Lib 3. Innocentius III. 426
Pastoralis, 4. *de Exceptionibus*, tit. 25. Lib. 2. Innocentius III. 301
Pastoralis, 8. *de fide instrumentorum*, t. 22. L. 2. Innocentius III. PD 279
Pastoralis, unic. de immunitate Ecclesiarum, tit. 13. *in Extr. Com.* Lib. 3. Benedictus XI. ex Clemente V. 376
Pastoralis, 14. *de judiciis*, tit. 1. Lib. 2. Innocentius III. 195
Pastoralis, 29. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Innocentius III. 500
Pastoralis, 9. *de his quæ fiunt à Prælatis*, tit. 10. Lib. 3. Innocentius III. PD 402
Pastoralis, 28. *de Officio & potestate Judicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. PD 157
Pastoralis, 11. *de officio Judicis Ordinarii*, tit. 31. L. 1. Innocentius III. 153
Pastoralis, 19. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. 699
Pastoralis, 14. *de rescriptis*, t. 3. L. 1. Innoc. III. 14
Pastoralis, 1. *de Sacram. non iter.* tit. 16. Lib. 1. Innocentius III. 107
Pastoralis, 2. final. de sent. & re judicata, tit. 11. *In Clem.* Lib. 2. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 214
Pastoralis officii, 42. *vij.* qu. 1. *Gregorius Papa*, CR 505
Pastor Ecclesiæ, 7. j. q. 2. *Prosper*, 555
Patentibus, 10. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Celestinus III. 694
Paternarum, 24. xxjv. q. 3. *Vrbanus Papa*, CR 870
Patet profectò, 10. jx. q. 3. *Nicolaus Papa*, CR 529
Patet Simoniacos, 27. *final.* j. qu. 7. *Paschalis Papa*, CR 381
Patrem, unic. *xxxij.* qu. 3. *Pelagius*, 982
Paulianistæ, 53. j. qu. 1. *Innocentius*, 328
Paulum itaque, 6. *ij.* qu. 3. *Gregorius*, CR 393
Paulus dicit, 28. *ij.* qu. 7. *Gregorius*, CR 426
Paulus Dyaclinæ, 43. *ij.* qu. 7. *Gratianus*, CR 432
Paulus Petrum, 33. *ij.* *Glossa ordinaria*, CR 428
Pauper, 72. xj. qu. 3. *Isidorus*, 576
Peccati Venia non datur, nisi correcto. Reg. V. de Reg. Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 186
Peccatum, 7. *de pœn.* dist. 4. *Augustinus*, CR 1078
Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum. Reg. IV. de reg. jur. *in Sexto*, Bonif. VIII. 186
Pecunia, 16. *xvij.* qu. 4. *Theodorus in pœnitentiali*, 713
Pennata, 9. *de pœn.* dist. 2. *Gregorius*, 1043
Peracta, 10. *de consecr.* dist. 2. *Anacletus Papa*, CR 1167
Per adoptionem, 6. xxx. q. 3. *Digesta*, CR 962
Per aquam, 9. *de consecr.* dist. 4. *Ambrosius*, CR 1207
Per Baptismum. 2. *de consec.* dist. 4. *Augustin.* CR 1205
Per Catechismum, 2. de Cognat. spirituali, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 4. Bonifacius VIII. 132
Peregrina judicia, 12. *iij.* q. 6. *Sixtus Papa III.* 453
Per Esajam, 98. j. qu. 1. *Augustinus*, CR 343
Per exemptionem, 9. de Privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 152
Perfecta pœnitentia, 40. *de pœn.* dist. 1. *Ioan. Chrysostom.* fol. 1020
Perfecta pœnitentia, 8. *de pœn.* dist. 3. *Io. Chrysostom.* 1062
Per hoc, 17. de Hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 141
Periculoso, unic. *de statu Regularium*, tit. 16. *In Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 114
Per illicitam, 25. j. qu. 7. *Damasus Papa*, 380
Per illicitam, 3. jx. qu. 1. *Damasus Papa*, 522
Per inquisitionem, 26. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. 52
Per Laicos, 20. xvj. q. 7. *Alexander Papa II.* CR 702
Perlatum, 1. *de his, quæ vi metúsve*, tit. 40. Lib. 1. Alexander III. PD 177
Perlatum, 1. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Ex Concilio Mediolanensi, PD 492
Perlatum, 7. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Alexander III. 582
Perlatum ad nos, 27. *de consecr.* dist. 3. *Gregorius*, 1203
Perlatum est, 4. dist 88. *Gregorius*, 266
Perlatum est, 12. *final.* dist. 90. *Victor Papa*, 273
Perlatum est, 8. xjx. q. 3. *Gregorius Papa*, CR 734
Perlatum est, 7. xxjx. q. 2. *Triburtense Concil.* CR 955
Perlectis, 1. dist. 25. *Isidorus*, CR. ad inscriptionem & in fine, 80
Per literas, 2. de Præbendis, tit. 2. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V. 221
Permittimus, unic. de ætate & qualitate, tit. 10. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 41
Permittimus, 57. *de sent. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Gregorius IX. 741
Pernicioſam, 25. *xviij.* qu. 2. *Innocentius II.* in Concilio Romæ habito, CR 729
Pernicioſam, 1. *de Officio Iudicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. *Ex Synodo* Joannis Papæ, 149
Perniciosè, 23, *de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, CR 1016
Pernicioſus, 13. *de Celebratione Missarum*, tit. 41. Lib. 3. Honorius III. 519
Per nostras, 26. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Innocentius III. 498
Perpendimus, 23 *de sent. Excommun.* tit. 39. Lib. 5. Clemens III. PD 726
Perpetuò, 5. *final.* de Censibus, tit. 20. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 121
Perpetuò, 7. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi*, 15
Perpetuò, unic. de postulatione Prælatorum, tit. 5. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 9
Per principalem, 123. j. q. 1. *Nicolaus Papa*, 351
Per principalem, 21. *final.* jx. q. 3. *Nicolaus Papa*, 531
Per scripta, 5. *ij.* qu. 8. *Stephanus Papa*, 437
Per singulas, 1. jx. qu. 3. *Martinus Papa*, id est *Bracharensis* in Capitulis, 526
Per singulas, 2. jx. q. 3. *Antiochen. Concil.* CR 526
Per singulas, 1. xvj. qu. 3. *Chalcedon. Conc.* & *Gelasius Papa*, & *Tolet Conc.* CR 686
Personas, 4. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 325
Personas, 20. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 258
Per tuas, 58. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. 346
Per tuas, 9. *de Arbitris*, tit. 43. *ult.* Lib. 1. Innocentius III. PD 188
Per tuas, 6. *de Conditionibus appositis*, tit. 5. Lib. 4. Innocentius III. PD 556
Per tuas, 5. *de Donationibus*, tit. 24. Lib. 3. Innocentius III. PD 425

Universidad de Deusto
Biblioteca

Per tuas, 7. *de Major. & obedient.* titul. 33. Lib. 1. Innocentius III. PD 162
Per tuas, 10. *de Probationibus*, tit. 19. Lib. 2. Innocentius III. PD 251
Per tuas, 12. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Innocentius III. 583
Per tuas, 40. *de sent. Excommun.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. PD 753
j. Per tuas, 32. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Innocentius III. 619
ij. Per tuas, 35. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Innonocentius III. PD 621
iij. Per tuas, 37. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Innocentius III. PD 622
Per tuas, 48. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Honorius III. PD 270
Per tuas, 10. *de voto & voti redemptione*, tit. 34. L. 3. Innocentius III. 479
Per venerabilem, 13. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Innocentius III. PD 583
Pervenit, 2. *de adulteriis & stupro*, tit. 16. Lib. 5. Gregorius, 659
j. Pervenit, 13. *de appellationibus*, tit. 38. Lib. 2. Alexander III. PD 328
ij. Pervenit, 28. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 332
Pervenit, 3. *de Arbitris*, tit. 43. *ult.* Lib. 1. Alexander III. 186
Pervenit, 5. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Paschalis II. PD 501
Pervenit, 1. *de Conjugio leprosorum*, tit. 8. Lib. 4. Alexander III. 562
Pervenit, 5. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexander III. PD 445
Pervenit, 4. *de Emptione & Vendit.* tit. 17. Lib. 3. Celestinus III. PD 412
Pervenit, 1. *de Excessibus Prælatorum*, tit. 31. Lib. 5. Alexander III. PD 682
Pervenit, 2. *de Fidejussoribus*, tit. 22. Lib. 3. Lucius III. 422
Pervenit, 2. *de immunitate Ecclesiarum*, tit. 49. L. 3. Gregorius, 530
j. Pervenit, 2. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Gregorius II. 287
ij. Pervenit, 3. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Gregorius II. PD 287
Pervenit, 11. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Celestinus III. 582
Pervenit, 17. *de sentent. Excommunicat.* tit. 39. L. 5. Clemens III. PD 725
j. Pervenit, 4. *de testibus cogendis*, tit. 21. Lib. 2. Alexander III. 273
ij. Pervenit, 5. *de testibus cogendis*, tit. 21. Lib. 2. Alexander III. PD 274
ij. Pervenit ad me, 27. *xxiij.* qu. 2. *Gregorius*, 729
Pervenit ad me, 12. *de consecr.* dist. 3. *Gregorius*, 1200
Pervenit ad nos, 9. dist. 50. *Grogorius*, 160
Pervenit ad nos, 1. dist. 84. *Gregorius*, 255
Pervenit ad nos, 21. dist. 93. *Gregorius*, CR 281
Pervenit ad nos, *unic.* dist. 101. *Chalcedonense Concilium*, CR 308
Pervenit ad nos, 13. j. qu. 3. *Gregorius VII.* CR 362
Pervenit ad nos, 59. *ij.* qu. 7. *Gregorius*, 436
Pervenit ad nos, 20. *vij.* qu. 1. *Gregorius*, 500
Pervenit ad nos, 39. xj. qu. 1. *Gregorius*, 553
Pervenit ad nos, 9. xvj. qu. 1. *Paschalis II.* 663
Pervenit ad nos, 3. xvj. qu. 7. *Gregorius VII.* CR 697
j. Pervenit ad nos, 20. *xviij.* qu. 2. *Gregorius*, 727
Pervenit ad nos, 8. xxvj. qu. 5. *Gregorius*, 898
Pervenit ad nos, 15. *xxvij.* qu. 1. *Gregorius*, CR 918
Pervenit ad nos, 1. xxx. qu. 1. *Deusdedit S. R. E. Episcopus*, CR 956
Pervenit ad nostras, 6. dist. 18 *Chalced. Conc.* CR 51
Pervenit ad notitiam, 29. *de consecr.* dist. 2. *Rhemense Concilium*, 1172
Pervenit ad sanctam, 26. *final.* dist. 86. *Chalcedonense Concilium*, 263
Pervenit ad sanctum, 14. dist. 93. *Nicænum Concilium*, CR 280
Pervenit in sanctam, 1. xxj. qu. 3. *Nicasius Episcopus*, CR. ad inscriptionem, & in fine, 746
Pervenit, 1. dist. 95. *Gregorius*, 286
Per vestras, 7. *de donat. inter virum & uxorem*, tit. 20. Lib. 4. Innocentius III. PD 594
Pessimam, 32. *xxiij.* qu. 8. *Innocentius II.* in universali Concilio, 841
P. & G. 40. *de officio & potestate Iudicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Gregorius IX. 145
Petiisti, 17. *vij.* qu. 1. *Zacharias Papa*, CR 498
Petimus, 19. xj. qu. 1. *Carthag. Conc. III.* CR 548
Petistis, 20. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. 699
Petitio, 24. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Honorius III. 657
Petitio, 31. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Honorius III. PD 298
Petitio, 9. *de Procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Horius III. PD 175
Petrus Diaconus, *unic.* dist. 39. Gregorius, 129
Petrus Diaconus. 17. *de homicidio voluntario*, t. 12. Lib. 5. Innocentius III. PD 653
Petrus doluit, 1. *de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, 1012
Petrus potestatem, 40. *ij.* qu. 7. *Gregorius*, CR 430
Petrus qui Thabitam, 16. *xxiij.* qu. 8, *Gregorius*, 834
Petrus simoni, 19. j. qu. 1. *Ambrosius*, CR 314
Pia, 1. de Exceptionibus, tit. 12. *in Sexto*, Lib. 2. Innocentius IV. *in Concilio Lugdun.* 70
Piæ mentis, 26. xvj. q. 7. *Gelasius Papa*, 703
Piæ solicitudinis, 1. de Præbendis & dignitatibus, tit. 2. *in Extrav. Comm.* Lib. 3. Bonifacius VIII. 334
Pisanis, 19. finale, *de restitutione spoliatorum*, t. 13. Lib. 2. Gregorius IX. 234
Pitacium, 2. xxx. qu. 3. *Zacharias*, CR 961
Pium est, 45. *de pœn.* dist. 3. *Augustinus*, CR 1076
Placet, 12. *de Conversione Conjugatorum*, tit. 32. L. 3. Celestinus III. PD 468
Placet omnibus, 5. dist. 65. *Carthag. Conc. II.* 218
Placita secularia, 2. xv. qu. 4. *Ex Concilio apud Erphesfurt.* CR 654
Placuit, 1. *de Emptione & Venditione*, tit. 17. Lib. 3. Ex Concilio apud Valen. 411
Placuit, 1. *de Præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Ex Concilio Africano, 307
Placuit, 1. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. L. 2. Ex Concilio Macian. 253
ij. Placuit communi, 8. xvj. q. 1. *Eugenius Papa*, CR 663
Placuit de infantibus, 2. j. q. 4. *African. Conc.* 363

Placuit

Placuit de infantibus, 111. *de consecr.* dist. 4. *Carthagin. Concil. V.* CR 1232
Placuit eorum, 53. *ij.* qu. 7. *Hadrianus Papa*, CR 453
Placuit Episcopos, 13. distinct. 32. *Carthaginense Concilium V.* CR 103
Placuit etiam, 11. dist. 90. *Agathen. Concil.* 272
Placuit huic sanctæ, 4. dist. 16. *Sexta Synodus*, CR 38
Placuit huic sanctæ, 8. xvj. q. 3. *Gelasius*, CR 689
Placuit igitur, 152. *de consecr.* dist. 4. *Milevitan. Concilium*, 1245
Placuit omnibus, 14. dist. 12. *Brachar. Concil.* CR 28
Placuit omnibus, 12. x. qu. 1. *Brachar. Concil. II.* 534
j. Placuit omnibus, 1. xvj. qu. 1. *Nicæna Synodus*, CR. ad inscriptionem, 661
Placuit per omnia, 7. *xiij.* qu. 2. *Melchiades Papa*, CR fol. 628
Placuit pro communi, 4. vj. quæst. 3. *Concilium apud Compend.* 488
Placuit sancto Conventui, 2. jv. qu. 2. & 3. *Matiscense Concilium*, 467
Placuit universo, 10. xj. q. 3. *Africanum Conc.* CR 560
Placuit ut Altaria, 26. *de consecr.* dist. 1. *Afric. Conc.* 1153
Placuit ut ante, 5. dist. 77. *Carthag. Conc. iij.* 238
Placuit, ut ante, 14. xx. qu. 1. *Carthag. Conc. iij.* CR 738
Placuit ut à nullo, 27. *vij.* q. 1. *Barthag. Conc. iij.* 501
Placuit ut à quibuscunque, 9. *ij.* q. 6. *Iulius Papa*, 407
Placuit ut Clericus, 1. xxj. q 5. *Agath. Conc.* CR 749
Placuit ut conservato, 1. dist. 18. *Cabilonense Concilium*, CR 49
Placuit ut deinceps, 2. jx. q. 2. *Vrbanus Papa*, CR 523
Placuit, ut deinceps, 3. *final. de pœn.* dist. 6. *Vrbanus Papa ij.* 1092
Placuit ut de Ordinatione, 22. j. qu. 1. *Brachar. Concilium ij.* 318
Placuit ut dies, 24. *de consecr.* dist. 3. *Carthag. Concil. V.* fortè *IV.* 1203
Placuit ut Episcopi, 3. xxj. q. 3. *Carthag. Conc. iij.* 746
Placuit ut Episcopi, 1. *xij.* q. 3. *Carthag. Conc. iij.* 620
Placuit ut hi, 11. fin. xxxvj. qu. 2. *Aquisgranense Concilium*, CR 1146
Placuit ut nemini, 21. *vij.* q. 1. *Carthag. Concil. V.* 500
Placuit ut nullus, 102. j. quæst. 1. *Brachavense Concilium ij.* CR 346
Placuit ut nullus, 1. x. q. 3. *Brachar. Conc. ij.* 540
Placuit ut omnes, 9. *de consecr.* dist. 3. *Agathense Concilium*, CR 1199
Placuit ut Ordinandis, 7. dist. 38. *Carthag. Conc. iij.* 127
Placuit ut pœnitentes, 68. dist. 50. *Tolet. Conc.* j. 178
Placuit ut postquam, 25. de consecr. dist. 3. *Bracharense Concilium ij.* 1203
Placuit ut Presbyteri, 35. *ij.* quæst. 6. *Milevitan. Concilium*, CR 416
Placuit ut Presbyteri, 51. *xij.* qu. 2. *Carthag. Concilium, unic.* CR 611
Placuit ut qui, 12. *xxiij.* q. 5 *Brachar. Conc. j.* 815
Placuit ut quicunque, 3. dist. 71. *Milevit. Conc.* CR 226
Placuit ut quicunque, 4. dist. 74. *Carthag. Conc.* CR 229
j. Placuit ut quicumque, 11. qu. 1. *Carthaginense Concilium viij.* CR 546
Placuit ut quicumque, 15. xvj. q. 3. *Afric. Conc.* CR 691
Placuit ut quicumque, 2. xvj. quæst. 6. *Milevit. Concilium*, CR 695
Placuit ut quicunque, 153. *de consecr.* dist. 4. *Milevitan. Concilium*, CR 1245
Placuit ut quicumque, 154. *de consecr.* dist. 4. *Milevitan. Concil.* 1245
Placuit ut quicumque, 156. *final. de consecr.* dist. 4. *Milevit. Concilium*, 1246
ij. Placuit ut quisquis, 43. xj. q. 1. *Carthag. Conc. iij.* CR 554
Placuit ut quoties, 1. j. q. 2. *Brachar. Conc. ij.* 353
Placuit ut quotiescunque, 10. dist. 18. *Carthag. Concilium V.* CR 52
Placuit ut quotiescunque, 1. *iij.* q. 10. *Carth. Conc. vij.* 463
Placuit ut secundum, 5. *xxxij.* q. 7. *Milevit. Conc.* 996
Placuit ut si, 3. *final.* vj. q. 2. *Afric. Conc.* CR 487
Placuit ut si, 10. *xxxiij.* q. 2. *Tolet. Conc.* j. 1008
Placuit ut si quis, 1. *ij.* quæst. 4. *Brachar. Concilium ij.* fol. 405
Placuit ut si quis, 2. xxj. q. 2. *Hispal. Conc. ij.* CR 745
Placuit ut unusquisque, 103. j. qu. 1. *Bracharense Concilium ij.* 346
Plebiscita, 2. dist. 2. *Isidorus*, 3
Plebs Diotrensis, 11. dist. 63. *Gelasius Papa*, 208
Plerique, 5. *viij.* qu. 1. *Hilarius Papa* in Synodo Romana, CR 513
Plerique, 3. xjv. qu. 3. *Ambrosius*, CR 639
Plerique, 94. *de consecr.* dist. 4. *Toletan. Conc. iv.* 1229
Plerique, 7. *de Pactis*, tit. 35. Lib. 1, Innocent. III. *in Concilio generali*, 167
Plerumque, 4. *de donationibus inter virum & uxorem.* tit. 20. Lib. 4. Clemens III. PD 593
Plerumque, 23. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. 18
Plerumque boni, 27. *ij.* q. 7. *Augustinus*, CR 424
Plerumque contingit, 88. xj. q. 3. *Gregorius Papa*, 580
Pluit dominus, 40. *de pœn.* dist. 3. *Gregorius*, CR 1073
Plures, 54. xvj. qu. 1. *Pelagius*, CR 677
Pluralis locutio duorum numero est contenta. Regula XL. de Reg. juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Plures, 1. *de Vjuris*, tit. 19. Lib. 5. Alexander III. PD 663
Plures ab uno, 2. fin. de jure patronatûs, tit. 12. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. 236
Plurimos sacerdotes, 3. dist. 82. *Syricius Papa*, 252
Plus semper in se continet, quod est minus. Regula XXXV. de Regulis juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Pœnæ sicut, 18. *de pœn.* dist. 1. *Digesta*, 1014
Pœna illorum, 2. *xxiij.* qu. 5. *Augustinus*, 810
Pœnale, 13. xjv. qu. 5. *Augustinus*, CR 644
Pœnitentem, 9. xxvj. q. 7. *Octava Synodus*, CR 910
Pœnitentes, 63. dist. 50. *Agathense Concilium*, 176
Pœnitentes, 3. dist. 55. *Hilarius* in Concil. Roman. 189
Pœnitentes, 10. *de pœn.* dist. 3. *Augustinus*, 1062
Pœnitentia, 62. *de pœn.* dist. 1. *Leo Papa*, 1028
Pœnitentia, 1. *de pœn.* dist. 3. *Ambrosius*, 1061
Pœnitentia, 4. *de pœn.* dist. 3. *Augustinus*, 1061
Pœnitentiam, 13. *fin.* xxxiij. q. 4. *Arelatense Conc.* 1097
Pœnitentiam agere, 6. *de pœn.* dist. 3. *Gregorius*, 1062
Pœnitentibus, 5. xxvj. qu. 7. *Carthag. Conc. iij.* 909
Ponderet, 14. dist. 50. *Calixtus Papa* j. CR 162
Pontifices, 4. *vij.* qu. 1. *Nicolaus Papa*, 492
Pontifices, 3. *xij.* qu. 3. *Agath. Concil.* 610
Porrecta, 6. *de Confirmatione utili vel inutili*, tit. 30. ult. Lib. 2. Innocentius III. PD 355
Porrectum, 13. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Clemens III. PD 458

Universidad de Deusto
Biblioteca

Porrò, 1. *de Clericis pugnantibus in duello*, tit. 14. Lib. 5. Alexander III. 658
Porrò, 3. *de divortiis*, t.19. L.4. Alexand.III. 589
Porrò, 7. *de Privilegiis*, t.33. L.5. Alexand.III 693
Porrò, 7. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Alexander III. 722
Porrò cujus, in princ. vj. *qu.* 4. Gratianus, 489
Porrò de affinitate, 3. xxxv. q.5. *Gregor. Papa*, CR 1119
Porrò duorum, 22. *finale*, xxxv. q.2. & 3. *Paschalis II.* fol. 1115
Porrò & Hierosolymitarum, 2. *final.* dist. 66. *Anacletus*, 221
Porrò gloria, 56. *de consec.* dist.1. *Nicolaus Papa*, CR 1161
Porrò illi, 31. *de pœn.* dist. 1. *Prosper*, 1017
Porrò Moysi, 6. *final.* dist. 84. *Anacletus*, 257
Porrò scias, 4. dist. 63. *Nicolaus Papa I.* 206
Porrò si, 14. xvj. q. 3. *Ioannes Papa VIII.* 690
Possessio, 2. xvj. q. 5. *Tolet. Concil. IV.* CR 685
Possessiones, 61. xvj. q. 1. *Symmachus Papa*, 680
Possessiones, 1. xvj. q. 4. *Vrbanus II.* 694
Possessiones, 10. *de rebus Ecclesiæ alienandis*, tit. 13. Lib. 3. Innocentius III. 408
Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit. Regul. II. de reg. jur. *in Sexto*, Bonif. VIII. 186
Post appellationem, 31. *ij.* qu. 6. *Digesta*, CR 414
Post baptismum, 91. *de consecr.* dist. 4. *Rabanus*, 1229
Post Cessionem, 7. *de Probationibus*, tit. 19. L. 2. Innocentius III. 248
Posteaquam, 21. xxv. qu. 2. *Pelagius*, 888
Postea lingnatur, 63. *de consecr.* dist. 4. *Rabanus*, 1223
Postea tanguntur, 68. *de consec.* dist. 4. *Rabanus*, CR 1223
Post Electionem, 7. *de Concessione Præbendæ*, tit. 8. Lib. 3. Innocentius III. PD 393
Post miserabilem, 12. *de usuris*, tit. 19. Lib. 5. Innocentius III. 666
Post Pascha, 10. dist. 76. *Isidorus*, 236
Postquam, 1. de accusationibus, tit. 1. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 131
Postquam, 3. *de Electione*, t. 6. L. 1. Gregor. III. 36
Postquam ascenderit, 88. *de consecr.* dist. 4. *Rabanus*, fol. 1228
Postquam hostilis, 49. xvj. q. 1. *Gregorius*, CR 675
Postquam pretio, 13. *xiij.* q. 2. *Hieronymus*, 631
Postquam quenquam, 11. dist. 50. *Gregorius*, 160
Postquam sc, 61. *de consecr.* dist. 4. *Rabanus*, 1222
Postquam vos credere, 78. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1226
Post quingentos, 9 xvj. q. 3. *Gelasius Papa*, CR 689
Post susceptum, 5. xxx. q. 3. *Paschalis II.* CR 961
Post translationem, 11. *de renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Innocentius III. 87
Postremò, 36. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Lucius III. 334
Postulasti, 14. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Innocentius III. 203
Postulasti, 21. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Innocentius III. 656
Postulasti, 14. *de Iudæis*, t 6. L. 5. Innoc. III. 632
Postulasti, 30. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Innocentius III. 500
Postulasti, 10. de Præbendis & dignitatibus, tit. 2. *in Extrav. Com.* Lib. 3. Innocens XXII. 345
Postulasti, 21. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Innocentius III. 463
Postulasti, 27. *de rescriptis*, t. 3. L. 1. Innoc. III. 20
Postulastis, 7. *de Clerico Excommunicato*, tit. 27. L. 5. Innocentius III. 678
Postulastis, 15. *de Concessione Præbendæ*, tit. 8. Lib. 3. Innocentius III. 397
Postulastis, 11. final. *de voto & voti redemptione*, tit. 34. Lib. 3. Honorius III. PD 479
Postulationem, 5. *de Postulatione Prælatorum*, tit. 5. Lib. 1 Innocentius III. 35
Postulatus, 6. *ij* q. 7. *Beda*, 458
Post uxoris, 5. xxx. q. 4. *Paschalis II.* 963
Potest discursus, 11. *de pœn.* dist. 2. *Gregorius*, 1044
Potest fieri, 52. *de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, CR 1022
Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum. Regula LXVIII. de reg. jur. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 189
Potuit Emphyteuta, 4. *finale, de Locato & Conducto*, tit. 18. Lib. 3. Gregorius IX. 414
Præcepit, 19. *xxxij.* qu. 5. *Hieronymus*, 993
Præcepta Canonum, 12. dist. 55. *Gelasius Papa*, CR 191
Præcepta synodalia, 5. *de consecr.* d 1. *Gelasius*, CR 1149
Præceptis Apostolicis, 2. dist. 12. *Gregorius Papa IV.* CR. ad inscriptionem & in fine. 25
Præceptum, 6. *finale*, *ij.* q. 2. *Zepherinus Papa*, 392
Præceptum, 21. *xxxij.* q. 5. *Tolet. Concil. XII.* 993
Præcipiendum est, 15. *xiij.* q. 2. *Varense Concil.* seu *Vasense*, CR 631
Præcipimus, 10. dist. 34. *Gregorius*, 115
Præcipimus, 11. dist. 90. *Innocentius II.* 272
Præcipimus, 26. *finale*, dist. 93. *Sexta Synodus*, 285
Præcipimus, 24. *xij.* qu. 1. *Canones Apostolorum*, 595
Præcipimus, 53. xxj. qu. 1. *Gregorius Iunior*, 676
Præcipimus, 3. xvj. q. 2. *Nicolaus Papa II.* 684
Præcipimus, 5. *finale*, xxj. q. 2. *Innocentius II.* CR 745
Præcipimus, 5. *fin.* xxj. q. 4. *Innocent. Papa*, CR 748
Præcipuè, 3. xj. q. 3. *Nicolaus Papa*, CR 557
Prædia, 5. *xij.* qu. 2. *Pius Papa*, 598
Prædicandum est, 17. *finale*, *xxij.* qu. 1. *Eutychianus Papa*, CR 755
Prædicator, 64 xvj. q. 1. *Septima Synodus*, CR 680
Prædixerat, 75. *de pœn.* dist. 1. *Hieronymus*, 1030
Prælatis, 2. de homicidio, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 146
Prælatorum, 27. finale, *de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Gregorius IX. 608
Præsens, 4. xx. qu. 3. *Nicolaus Papa*, 740
Præsentata, 50. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Honorius III. 270
Præsente Presbytero, 18. dist. 93. *Carthag. Conc. iv.* 281
Præsenti, unic. de Baptismo & ejus effectu, tit. 15. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 239
Præsenti, 3. fin. de Censibus exact. tit. 13. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concil. Viennensi*, 238
Præsenti, 1. *de Iudæis*, tit. 6. Lib. 5. Ex Concilio Maten. 628
Præsenti, 3. de Officio Legati, tit. 15. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 48
Præsenti, 9. fin. de Officio Ordinarii, tit. 16. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 53
Præsenti, 34. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 95
Præsenti, 10. de sententia Excommunicationis, tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Gregorius X. 165

Præsenti Concilio, 18. dist. 54. *Matisc. Conc. I.* CR 186
Præsen i Decreto, 2. v. q. 2. *Sylvester*, CR 473
Præsentium, 3. *de Clerico percussore*, tit. 25. Lib. 5. Alexander III. 675
Præsentium, 3. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. L. 1. Alexander III. 108
Præsentium, 31. *de testibus & attestationibus*, t. 20. Lib. 2. Innocentius III. 262
Præsentium, 2. de testibus & attestationibus, t. 10. *in Sexto*, Lib. 2. Gregorius IX. 67
Præsentium Latoris, 3. *vij.* q. 1. *Gregorius*, CR 492
Præsentium portitorem, 3. *fin.* j. qu. 5. *Vrbanus ij.* 368
Præsidentes, 6. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 5. Alexander IV. 135
Præsi l non damnabitur, 2. *ij.* q. 4. *Sylvester Papa* in Synodo Rom. CR 405
Præsulum, 2. xvj. q. 3. *Gelasius*, 686
Præsumitur ignorantia, ubi scientia non probatur. Reg. XLVII. de Regulis juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Præsumunt, 22. *ij* q. 7. *Augustinus*, 423
Præterea, 5. *de ætate & qualitate*, tit. 14. Lib. 1. Alexander III. 99
j. Præterea, 22. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 330
ij. Præterea, 40. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Celestinus III. 335
Præterea, 1. *de Apostatis*, tit. 9. Lib. 5. Alex. III. 645
Præterea, 3. *de Censibus*, t. 39. L. 3. Alexan. III. 503
Præterea, 2. *de Clerico percussore*, tit. 25. Lib. 5. Gregorius, 675
Præterea, 1. *de Conversione Conjugatorum*, tit. 32. Lib. 3. Alexander III. 464
Præterea, 2. *deditationibus*, tit. 8. Lib. 2. Celestinus III. PD 215
j. Præterea, 4. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. *Ex Concilio Lateranensi* sub Alexan. III. 493
ij. Præterea, 23. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Lucius III. 497
Præterea, 5. *de officio & potestate Iudicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 127
Præterea, 14. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Alexander III. 375
Præterea, 1. *ne Prælati vices suas*, tit. 4. Lib. 5. Alexander III. *in Concilio Lateranensi*, 625
j. Præterea, 2. *de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Innocentius III. 537
ij. Præterea, 12. *de sponsalibus & matrimoniis*. tit. 1. Lib. 4. Alexander III. 540
Præterea, 7. *de testibus cogendis*, tit. 21. Lib. 2. Celestinus III. 274
Præterea, 27. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Celestinus III. 260
j. Præterea, 9. *de transactionibus*, tit. 36. Lib. 1. Lucius III. 170
ij. Præterea, 10. *de transactionibus*, tit. 36. Lib. 1. Celestinus III. PD 170
Præterea, 7. *de Vsuris*, tit. 19. L. 5. Alexander III. fol. 665
Præterea devotionis, 12. *xxiij.* q. 8. *Ioannes VIII.* 833
Præterea frequenter, 3. dist. 51. *Innocentius Papa*, 179
Præterea placuit, 7. dist. 28. *Arelat. Conc. III.* CR 91
Præterea scisitaris, 12. dist. 23. *Nicolaus Papa*, 75
Præter hoc, 6. dist. 32. *Alexander II.* CR 105
j. Precariæ, 4. x. qu. 2. *Mediomatricis Conc.* forte *Meldense*, CR 538
ij. Precariæ, 5. x. qu. 2. *Beluacense Concil.* 539
Precariæ, 44. *xij.* q. 2. *Mediomatricis Concilium*, CR 609
Precariæ, 1. *de Precariis*, tit. 14. Lib. 3. Ex Concilio apud Beluacen. 410
Precarium, 3. finale, *de Precariis*, tit. 14. Lib. 3. Gregorius IX. 410
Presbyter, 1. *de Celebratione Missarum*, tit. 41. L. 3. Ex Concilio Agathensi, 512
Presbyter, 2. *de peculio Clericorum*, tit. 25. Lib. 3. Ex Concilio Arelatensi, 428
Presbyter, 3. finale, *de Sacram. non iter.* tit. 16. Lib. 1. Gregorius IX. 107
Presbyter ante, 4. dist. 78. *Neocæsariense Concil.* 240
Presbyter aut Diaconus, 12. dist. 81. *Canon Apostolorum*, CR 247
Presbyter aut Diaconus, 2. *fin.* xv. q. 5. *Nicolaus*, 655
Presbyter cum Diœcesim, 7. *final.* xij. qu. 4. *Agath. Concil.* CR 621
Presbyter cùm ordinatur, 8. dist. 23. *Carth. Conc. iv.* 74
Presbyter Eucharistiam, 93. *de consecr.* dist. 2. *Wormac. Concil.* CR 1197
Presbyteri, unic. de Capellis Monachor. tit. 18. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 117
Presbyteri, 2. *de pœnis*, tit. 37. Lib. 5. Ex Concilio Triburiensi, 712
Presbyteri baptizatos, 120. *de consecr.* dist. 4. *Gregorius* in Regesto, 1234
Presbyteri de Occultis, 4. xxvj. qu. 6. *Evaristus Papa*, fol. 904
Presbyteri, Diaconi, 3. dist. 24. *Gelasius Papa*, CR 79
Presbyteri Diaconi, 19. dist. 34. *Agath. Conc.* CR 116
Presbyteri Diaconi, 34. q. 3. *Milevitan. Conc.* CR 568
j. Presbyter inconsultò. 2. xxvj. q. 6. *Carth. Conc. iij.* 904
ij. Presbyter inconsultò. 14. *final.* xxvj. qu. 6. *Carthagin. Conc. iij.* CR 908
Presbyteri qui per Diœceesanas, 123. *de consecrat.* dist. 4. *Ex Concilio apud Valentias*, 1235
Presbyteri qui per Diœceses, 4. dist. 95. *Carthag. Concilium iv.* CR 287
Presbyteri quos, 2. dist. 68. *Gregorius iij.* 222
Presbyteri ruris, in Ecclesia, 12. final. dist. 95. *Neocæsariense Concil.* CR 289
Presbyteris, 8. dist. 27. *Calixtus Papa ij.* CR 89
Presbyteri, 119. *de consecr.* dist. 4. *Innocentius Papa*, 1234
Presbyteri verò, in princ. *dist. 67.* Gratianus, 221
Presbyter mane, 2. dist. 91. *Nannetense Concil.* 273
Presbyter præsente, 11. dist. 95. *Martinus Papa*, id est, *Eracharensis in Concilio*, 289
Presbyterorum etiam, in pr. *dist. 56.* Gratianus, 192
Presbyterorum filios, 1. dist. 56. *Vrbanus Papa ij.* 192
Presbyteros, 32. dist. 50. *Ancyranum Concil.* CR 169
Presbyteros, 2. dist. 95. *Gelasius*, 286
Presbyteros, 38. xvj. qu. 1. *Gregorius*, CR 670
Presbyter quidam, 18. dist 32. *Gregorius*, 109
Presbyter si à plebe, 13. *ij.* qu. 5. *Ilerdense Concil.* CR 398
Presbyter si fornicationem, 5. distinct. 82. *Hybern. Concilium*, CR 253
Presbyter si per pecuniam, 3. j. qu. 1. *Ex regesto Gregorii*, forte *Gregorius VII.* CR 309
Presbyter si uxorem, 9. dist. 28. *Neocæsar. Conc.* CR 91
Presbyter vel quilibet, 5. *ij.* quæst. 5. *Gregorius Papa iij.* fol. 396

Universidad de Deusto
Biblioteca

Presbyterum, 16. dist. 28. *Sexta Synod.* in Trullo, CR 94
Presbyterum, 3. dist. 50. *Gregorius Papa,* 158
Presbyterum, 2. *de Clerico ægrotante,* tit. 6. Lib. 3. Eugenius Papa, 385
Presbyterum, 7. *de homicidio voluntario,* tit. 12. L. 5. Alexander III. 650
Pridem præcepimus, 7. *xviij.* q 2. *Gregorius Papa,* 724
Prima actione, 13. xvj. qu. 3. *Hispal. Conc. ij.* 690
Prima annotatio, 11. dist. 16. *Beda,* CR 44
Prima autem, 10. dist. 16. *Beda,* fortè *Isidorus,* CR 42
Prima Consolatio, 41. *de pœn.* dist. 3. *Ambros.* CR 1073
Primæ sedis, 3. dist. 99. *Africanum Concil.* 303
Prima igitur, 73. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus,* CR 1224
Prima quæstio, in princ. *xviij. qu.* 1. Gratianus, CR 721
Prima quidem, 44. *de consecr.* dist. 2. *Augustin.* CR 1178
Prima salus, 10. xxv. qu. 1. *Hormisda Papa,* 881
Primates, 5. *ij.* qu. 1. *Felix Papa I.* CR 382
Primatus Episcopus, 6. dist. 71. *Carthag. Concil.* j. 226
Primo gradu, 6. xxxv. qu. 5. *Isidorus,* CR 1120
Primò semper, 13. *ij.* qu. 1. *Melchiades Papa,* 386
Primum est, 8. *xxij.* q. 2. *Augustinus,* CR 758
Primùm interrogatur, 95. *de consecr.* dist. 4. *Raban.* 1229
Primùm itaque, 6. *final.* dist. 25. *Hieronymus,* 85
Primus homo, 34. *de pœn.* dist. 2. *Ambrosius,* 1050
Princeps vitiorum, 32. *de pœn.* dist. 2. *Augustin.* 1050
Principali, 15. dist. 63. *Pelagius,* CR 209
Principatus, 25. j. qu. 1. *Leo Episcopus,* 320
Principes seculi, 20. *xxiij.* q. 5. *Isidorus,* CR 816
Principium, 45. *fin. de pœn.* dist. 2. *Gregorius,* 1059
Prisca Consuetudo, 2. dist. 100. *Gregorius,* 305
Priscis igitur, 1. dist. 55. *Gelasius,* CR 188
Priscis quidem, 2. x. q. 3. *Emeritense Concil.* CR 540
Privilegia, 3. dist. 3. *Isidorus,* CR 4
j. Privilegia, 1. xxv. q. 2. *Anacletus,* CR 884
ij. Privilegia, 2. xxv. q. 2. *Leo Papa,* CR 884
iij. Privilegia, 17. xxv. q. 2. *Leo Papa,* 887
Privilegium, 63. xj. qu. 3. *Gregorius,* fortè *Simplicius Papa,* CR 574
Privilegium, 4. de Verborum significatione, t. 12. *in Sexto,* Lib. 5. Bonifacius VIII. 185
Privilegium personale personam sequitur & extinguitur cum persona. Regula VII. de Regul. *in Sexto,* Bonifacius VIII. 186
Priùs ergò, 6. *iij.* q. 2. *Eusebius Papa,* 441
Prius est, 4. *finale, iij.* qu. 11. *Codex,* CR 464
Priusquam, 4. dist. 28. *Gregorius,* CR 90
Priusquam convenirent, 42. *xxvij.* qu. 2. *Ioannes Chrysostomus,* 938
Probinum, 17. xvj qu. 1. *Pelagius Papa,* CR 665
Proclivis, 2. xx. q. 3. *Toletan. Conc.* vj. CR 740
Procurationes, 23. *de Censibus,* tit. 39. Lib. 3. Innocentius III. *in Concil. generali,* 509
Procurator, 38. de Electione, tit. 6. *in Sexto,* Lib. 1. Bonifacius VIII. 31
Procurator, 9. finale, de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto,* Lib. 1. Bonifacius VIII. 58
Procuratorem, 4. finale, de Procuratoribus, tit. 10. *in Clem.* Lib. 1. Clemens V. 204
Prodest, 4. *xxiij.* qu. 5. *Augustinus,* CR 811
Prodiens quæst, unic. tit. 10. de Crimine falsi, *in Extrav.* Joannis XXII. 284
Pro dilectione, 55. *de consecr.* dist. 2. *Cyprianus,* 1198
Productior est, 7. *de pœn.* dist. 3. *Augustinus,* 1062
Progeniem suam, 16. xxxv. q. 2. & 3. *Gregor. P.* CR 1112
Prohibeas, 2. *de Magistris,* tit. 5. Lib. 5. Alexander III. 626
Prohibemus, 7. *de Censibus,* tit. 39. Lib. 3. *Ex Concilio Lateran.* sub Alexandro III. 502
Prohibemus, 19. *de Decimis,* t. 30. Lib. 3. Ex Concilio Lateranensi, 449
Prohibendum, 24. *final.* dist. 54. *Eliberit. Concil.* 188
Prohibenur, in princ. *dist.* 48. Gratianus, 154
Prohibentur, in princ. *dist.* 88. Gratianus, 265
Prohibentur, 14. *ij.* qu. 1. *Digesta,* 386
Prohibete, 21. dist. 23. *Anicetus Papa,* 77
Pro humani, 1. de homicidio, tit. 4. *in Sexto,* Lib. 5. Innocent. IV. *in Concil. generali Lugd.* 145
Pro illorum, 22. *de Præbendis,* tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. PD 378
Pro impensis, in princ. xv. *qu.* 2. Gratianus, 652
Pro membris, 4 *xxij.* qu. 3. *Augustinus,* 782
Pronunciandum, 1. *de consecr.* dist. 3. *Lugdunense Concilium,* CR 1198
Pro obeuntibus, 21. *xiij.* qu. 2. *Gregorius Papa II.* 633
Prophetavit, 79. j. qu. 1. *Augustinus,* CR 334
Proposito, 4. xxxij. qu. 5. *Augustinus,* CR 989
Propositum, 1. xx. qu. 3. *Leo Papa,* 740
Propositum, 1. *de Eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* tit. 7. Lib. 4. Alexander III. PD 560
Pro possessore habetur, qui dolo desiit possidere. Reg. XXXVI. de Regul. jur. *in Sexto,* Bonifacius VIII. 187
Proposuisti, 2. dist. 82. *Innocentius,* CR 251
Proposuisti, 4. *de Consecratione Ecclesiæ,* t. 40. Lib. 3. Innocentius III. PD 511
Proposuisti, 19. *de foro competenti,* tit. 2. Lib. 2. Gregorius IX. 205
Proposuisti, 4. *de Probationibus,* tit. 19. Lib. 2. Gregorius VIII. PD 247
Proposuit, 24. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 330
Proposuit, 8. *de Clerico Excommunicato,* t. 27. Lib. 5. Innocentius III. PD 679
Proposuit, 4. *de Concessione Præbendæ,* tit. 8. Lib. 3. Innocentius III. PD 390
Proposuit, 2. *de Conjugio servorum,* tit. 9. Lib. 4. Alexander III. PD 563
Proposuit. 6. *de filiis Presbyterorum,* tit. 17. Lib. 1. Alexander III. 108
Propriè, 13. *de consecr.* dist. 4. *Leo Papa,* CR 1208
Propter, 10. finale, *de Donationibus,* tit. 24. Lib. 3. Gregorius IX. 428
Propter, 3. *de Locato & Conducto,* tit. 18. Lib. 3. Gregorius IX. 414
j. Propter Ecclesiasticas, 4. dist. 19. *Antioch. Conc.* CR 50
ij. Propter Ecclesiasticas, 15. dist. 18. *Concilium Martini Papæ,* id est, *Bracbar.* quod notat hic CR 53
Propterea, 8. *de Verborum significatione,* t. 40. L. 5. Gregorius, 742
Propter eos, 26. *vij.* qu. 1. *Chalced. Concil.* 501
Propter gloriam, 69. *de consecr.* dist. 4. *Ambrosius,* 1223
Propter superfluam, 22. *ij.* q. 6. *Theod. Leg.* CR 410
Propter totius, 10. dist. 10. *Constantinop. Synodus,* CR 59
Propter vitandum, 85. *de consecr.* dist. 4. *Tolet. Concilium IV.* 1228
Pro qualitate, 7. xxvj. q. 7. *Octava Synodus,* CR 909
Pro reverentia, 11. dist. 44. *Toletan. Concil.* 142

Provida, 44. de Electione, tit. 6. *in Sexto,* Lib. 1. Bonifacius VIII. 35
Providè, 2. de sent. Excommunicationis, *tit. 10. Extr. Com.* Lib. 5. Bonifacius VIII. 404
Provideas, 2. *de Officio Vicarii,* tit, 28. Lib. 1. Alexander III. 125
Providendum quoque, in princ. *dist.* 83. Gratianus, 254
Provinciæ, 1. dist. 99. *Anacletus Papa,* CR 302
Prout nobis, 4. *de dolo & contumacia,* tit. 14 Lib. 2. Urbanus III. 236
Prudentes, 1. *de Donationibus,* tit. 24. Lib. 3. Gregorius, PD 424
Prudentiam, 2. finale, *de mutuis petitionibus,* t. 4. Lib. 2. Celestinus III. 207
Prudentiam, 21. *de officio & potestate Iudicis delegati,* tit. 29. Lib. 1. Celestinus III. 132
Psalmista, 20. dist. 23. *Carthag. Concil. iv.* 77
Puberes. 3. *de desponsatione impuberum,* tit. 2. Lib. 4. Isidorus, 547
Publicato scrutinio, 58. *de Electione,* tit. 6. Lib. 1. Gregorius IX. 73
Pudenda, 33. xxjv. qu. 1. *Pelagius Papa,* 853
Pudicus, in princ. *dist.* 43. Gratianus, CR 137
Pudor est, 1. xxxij. qu. 2. *Ambrosius,* 977
Puella, 2. xx. qu. 2. *Triburiens. Concil.* 739
Puellæ, 8. xx. qu. 1. *Leo Papa,* 737
Pueri ad sacros, 120, j. qu. 1. *Gregorius,* CR 350
Pueri ante annos, 15 *xxij.* q. 5. *Eliberit. Conc.* CR 773
Pueris, 1. *de delictis puerorum,* tit. 23. Lib. 5. Gregorius, 674
Pueris, 60. finale, *de sent. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Gregorius IX. 742
Pulchra etiam, 18. dist. 86. *Ambrosius,* CR 261
Pulsatus, 3. *iij.* q. 6. *Fabianus,* 450
Pura & simplex, 17. *iij.* qu. 9. *Ambrosius,* CR 462
Purgationem, in princ. xv. *qu.* 5. Gratianus, 655
Puto Christianum, 16. *xxxij.* q. 5. *Augustinus,* 992
Puto quod sine, 35. *ij.* qu. 7. *Augustinus,* 428
Putant quidam, 2. xjv. qu. 3. *Hieronymus,* 639.

Q.

QUa autem, in princ. *ij. qu.* 3. Gratianus, 392
Quacunque arte, 9. *xxij.* qu. 5. *Isidorus,* 771
Quadragesima, 5. *fin.* dist. 4. *Ambrosius,* CR 5
Quadragesima, 16. *de consecr.* dist. 5. *Gregorius,* 1248
Quæ ad perpetuam, 3. xxv. q. 1. *Leo Papa,* CR 879
Quæ à jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda. Reg. XXVIII. de reg. jur. *in Sexto,* Bonifac. VIII. 187
Quæ Christo. 10. *xxvij.* qu. 1. *Innocentius,* CR 917
Quæ circa Ordinandos, in princ. *dist.* 98. Gratianus, 301
Quæ contra jus fiunt, debent utique pro infectis haberi. Regula LXIV. de Regulis juris, *in Sexto,* Bonifacius VIII. 188
Quæ contra mores, 2. dist. 8. *Augustinus,* 12
Quæcunque, 2. *de jure Patronatus,* tit. 38. Lib. 3. Ex Concilio Triburiensi, PD 492
Quæcunque à parentibus, 20. xxv. qu. 2. *Codex Theodosianus,* CR 888
Quæcunque Contentiones, 7. xj. quæst. 1 *Marcellinus Papa,* CR 545
Quæcunque enim, 6. *de pœn.* dist. 4. *Beda,* 1078
Quæcunque mulier, 2. dist. 30. *Gangrense Conc.* CR 96
Quæcunque res, 5. x. q. 1. *Antioch. Conc.* CR 533
Quædam Capitula, 3. dist. 96. *Chalced. Concilium* in VI. actione, 292
Quædam cum fratre, 19. *xxij.* qu. 7. *Concilium quoddam,* sive *Capitularia,* CR 1000
Quædam etiam, 6. dist. 2. *Isidorus,* CR 3
Quædam Lex terrena, 20. xxxv. q. 2. & 3. *Gregor.* 1114
Quæ de Causa, 9. *ij.* qu. 5. *Gregorius,* 397
Quæ de Ecclesiis, unic. de Offic. Vicarii, tit. 7. *in Clem.* L. 1. Clemens V. *in Conc. Vienn.* 202
Quæ dignior, 26. xxjv. qu. 1. *Ambrosius,* 851
Quæ in Ecclesiarum, 7. *de Constitutionibus,* tit. 2. Lib. 1. Innocentius III. PD 5
Quæ ipsis sacerdotibus, 5. dist. 38. *Ex dictis Augustini, &c.* CR 127
Quælibet occulta, 10. dist. 40. *Gregorius,* 132
Quæ Lotharius, 16. ij. qu. 1. *Nicolaus Papa,* CR 387
Quæ multoties, 7. *de Regulis juris,* tit. 41. *ultim.* Lib. 5. Stephanus Papa, PD 754
Quærat hic aliquis, 44. *de pœn.* dist. 3. *Hieronym.* 1075
Quærendum est, 18. *ij.* q. 7. *Calixtus Papa,* 422
Quærendum est, 6. *de pœn.* dist. 2. *Beda,* 1043
Quærenti, 26. *de officio & potestate Iudicis delegati,* tit. 29 Lib. 1. Innocentius III. 135
Quærenti, 20. *de Verborum significatione,* tit. 40. Lib. 5. Innocentius III. 746
Quæris à me, 129. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus,* 1237
Quæris à nobis, 6. *de ætate & qualitate,* tit. 14. Lib. 1. Alexander III. 99
Quæritur, in princ. *dist.* 68. Gratianus, 221
Quæritur, in princ. *dist.* 74. Gratianus, 228
Quæritur, 22. *final.* xxij. qu. 2. *Augustinus,* CR 762
Quæro ergò, 21. vj. qu. 1. *Augustinus,* 485
Quæ semel sunt, 4. xjx. quæst. 3. *Chalcedonense Concilium,* CR 733
Quæsitum, 10. finale, *de Cohabitatione Clerici & mulierum,* tit. 2. Lib. 3. Gregorius IX. 364
Quæsitum, 7. *de pœnitentiis & remissionibus,* tit. 38. Lib. 5. Clemens III. 716
Quæsitum, 5. *de rerum permutatione,* tit. 19. Lib. 3. Urbanus III. PD 415
Quæsitum est, 4. j. quæst. 3. *ex Concilio Vrbani Papæ,* CR 357
Quæsitum est, 30. *xiij.* qu. 2. *Magunt. Conc. II.* CR 636
Quæsitum est, 45. *xxiij.* qu. 4. *Innocentius,* CR 805
Quæsitum est, 17. finale, *de tempor. ordinat.* t. 11. Lib. 1. Gregorius IX. 97
Quæsivit, 2. *de Divortiis,* tit. 19. Lib. 4. Alexander III. PD 588
Quæsivit, 2. *de his quæ fiunt à Majore parte Capituli,* tit. 11. Lib. 3. Celestinus III. PD 403
Quæsivit, 14. *de Verborum significatione,* tit. 40. Lib. 5. Alexander III. 744
Quæstionem, 59. xij. qu. 2. *Codex,* CR 614
Quæstioni, 21. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 330
Qua fronte, 25. *de appellationibus,* tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 331
Quali nos, 44. *xxiij.* q. 5. *Pelagius,* 822
Qualis Condemnatio, 9. *ij.* qu. 7. *Clemens,* 420
Qualis debeat, 4. xxx. qu. 5. *Leo Papa,* CR 964
Qualis enim, 21. *viij.* qu. 1. *Hieronymus,* CR 518
Qualis hinc, 4. dist. 25. *Gregorius,* 84
Qualiter lucri, 2. *de pœn.* dist. 5. *Leo Papa,* CR 1089

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qualiter, *9. de Clericis non residentibus*, tit. 4. L. 3. Innocentius III. PD 369
Qualiter, *17. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 43
Qualiter, *3. de Pactis*, tit. 35. Lib. 1. Gregorius, PD 166
Qualiter Episcopus, in princ. *dist.* 24. Gratianus, 79
j. Qualiter & quando, *17. de Accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Innocentius III. PD 600
ij. Qualiter & quando, *24. de Accusationibus*, t. 1. Lib. 5. Innoc. III. *in Concil. generali*, 606
Qualiter & quando, *17. de judicijs*, tit. 1. Lib. 2. Innocentius III. 197
Qualiter ordinari, *13. vij.* qu. 1. *Gregorius*, 496
Qualiter verò, in princ. *dist. 73.* Gratianus, 227
Quamdiu, *4. de appellationibus*, tit. 12. *in Clem.* Lib. 2. Clemens V. 218
Quam gravi, *6. de Crimine falsi*, tit. 20. Lib. 5. Innocentius III. PD 670
Quam magnum, 10. xxiij. q. 4. *Augustinus*, 986
Quamobrem, *68. de pœn.* dist. 1. *Hieronymus*, CR 1028
Quam periculosum, 8. *vij.* qu. 1. *Cyprianus*, 494
Quam pernicioſum, *11. de Vjuris*, tit. 19. Lib. 5. Innocentius III. PD 233
Quam pio mentis, 2. j. qu. 2. *Bonifacius*, 353
Quam præposterum, 25. *xiij.* q. 2. *Cyprianus*, 634
Quam sit necessarium, 5. *xviij* q. 2. *Gregorius*, CR 723
Quam sit Ecclesijs, 6. de Electione, t. 6. *in Sexto*, L. 1. Gregorius X. *in generali Concil. Lugdun.* 15
Quam sit grave, *9. de Excessibus Prælatorum*, t. 31. Lib. 5. Innocentius III. 684
Quam sit laudabile. 10. *de Iudæis*, titul. 6. Lib. 5. Clemens III. 630
Quamvis, 15. finale, *de ætate & qualitate*, tit. 14. Lib. 1. Honorius III. 103
Quamvis, *17. de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexander III. PD 448
Quamvis, *6. de Officio & potest. Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Alexander III. PD 127
Quamvis, *10. de Regulis juris*, tit. 41. *ult.* Lib. 5. Gregorius *in Registro*, PD 754
Quamvis, 8. de rescriptis, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 4
Quamvis, *25. de sententia & re judicata*, tit. 27. L. 2. Gregorius IX. 324
Quamvis, *58. de sententia Excommunicationis*, t. 39. Lib. 5. Gregorius IX. 741
Quamvis, *9. de Verborum significatione*, tit. 40. L. 5. Isidorus, 743
Quamvis ad reorum, 3. de pœnis, tit. 9. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 155
Quamvis alicui, 6. de officio & potestate, tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 44
Quamvis cautè, 62. dist. 50. *Augustinus*, CR 176
Quamvis cautè, *22. de pœn.* dist. 3. *Augustinus*, 1064
Quamvis Chorepiscopi, 4. dist. 68. *Leo I.* 222
Quamvis Constitutio, 10. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi*, 16
Quamvis dictum, *15. xxij.* qu. 1. *Augustinus*, 754
Quamvis errare, 11. dist. 38. *Augustinus*, 128
Quamvis liceat. 7. *iij.* q. 6. *Eleutherius Papa*, CR 451
Quamvis non plures, 3. fin. de Cognatione spirituali, t. 3. ult. *in Sexto*, L. 4. Bonif. VIII. 132
Quamvis pactum, 2. de pactis, tit. 18. *in Sexto*, L. 1. Bonifacius VIII. 54
Quamvis plenissima, 4. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 85
Quamvis plenitudo, *89. de pœn.* dist. 1. *Leo Papa*, CR fol. 1039
Quamvis procurator, 2. de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 55
Quamvis rigor, 2. de appellationibus, tit. 12. *in Clem.* Lib. 2. Clemens V. 217
Quamvis sacris, unic. de foro competenti, tit. 2. *in Clem.* L. 2. Clem. V. *in Concil. Vienn.* 206
Quamvis super Cessationibus, 8. de Officio Ordinarii, t. 16. *in Sexto*, L. 1. Bonifac. VIII. 52
Quamvis tibi, 38. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 96
Quamvis triste, 14. *vij.* qu. 1. *Gregorius*, 496
Quamvis vera, 75. xj. qu. 3. *Augustinus*, 577
Quamvis universæ. 3. dist. 21. *Gelasius*, 65
Quamvis unum, *29. de consec.* dist 4. *Augustin.* CR 1212
Quando ab Hierosolymis, *147. de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1243
Quando Adam, *33. de pœn.* dist. 2. *Ambrosius*, 1050
Quando autem, 8. dist. 44. *Nannetense Concilium*, 142
Quando autem, 70. *de consecr.* dist. 1. *Cyprianus*, 1163
Quando Episcopus, 5. dist. 24. *Nannetense Concil.* 80
Quando ergò, 23. xj. q. 3. *Hieronymus*, 565
Quando & ubi, 6 dist. 75. *Ordo Romanus*, 233
Quando necessitas, 4. dist. 86. *Augustinus*, CR 259
Quando Presbyteri, 3. dist. 28. *Tolet. Conc. ij.* 90
Quando Presbyteri, 2 dist. 38. *Tolet. Conc. iv.* 126
Quando Presbyteri, 9. dist. 44. *Nannetense Concil.* 142
Quando quis, 128. *de consecr.* dist. 4. *Ioannes Chrysostomus*, 1237
Quando vult DEUS, 39. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, 802
Quanquam in cæsi, 18. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 24
Quanquam omnes, 6. dist. 23. *Toletan. Concil. xj.* 74
Quanquam pedagiorum, 4. de Censibus, tit. 20. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 121
Quanquam Sacerdotum, 2. xjv. q. 2. *Eugenius II.* in Synodo habita Romæ, CR 638
Quanquam secundùm honorum, 34 *ij.* qu. 7. *Augustinus*, 428
Quanquam usurarii, 2. fin. de usuris, t. 5. *in Sexto*, Lib. 5. Gregorius X. 147
Quantæ, 47. *de sententia Excommunicationis*, t. 39. Lib. 5. Innocentius III. PD 737
Quanto, *16. de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Innocentius III. PD 505
Quanto, *4. de Consuetudine*, tit. 4. Lib. 1. Innocentius III. PD 27
Quanto, *7. de divortijs*, tit. 19. Lib. 4. Innocentius III. PD 590
Quanto, *5. de his quæ fiunt à Prælatis*, tit. 10. L. 3. Alexander III. PD 400
Quanto, *3. de judicijs*, tit. 1. Lib. 2. Alexan. III. 191
Quanto, *3. de Magistris*, t. 5. L. 5. Alex. III. PD 627
Quanto, *7. de officio Iudicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Innocentius III. PD 151
Quanto, *8. de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Gregorius, 283
Quantò, *26. de Privilegijs*, tit. 33. Lib. 5. Honorius III. 702

Quanto,

Quanto, *3. de Translatione*, tit. 7. Lib. 1. Innocentius III. PD 76
Quanto, *18. de Vjuris*, tit. 19. Lib. 1. Innoc. III. 667
Quantò à nobis, 8. *ij* qu. 5 *Gregorius*, 397
Quantò Apostolica, 10. dist. 63. *Gregorius*, 208
Quanto personam, *18. de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. PD 292
Quanto tempore, 1. *iij.* qu. 2. *Ioannes Papa*, 440
Quantum dicit, 48. dist. 50. *Gelasius Papa*, 173
Quantumlibet, 9. dist. 47. *Augustinus*, 154
Quantus, 14. *xxiij.* qu. 4. *Augustinus*, CR 787
Quantuslibet, *53. de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, 1023
Quapropter, 47. *ij.* qu. 7. *Gelasius*, 433
Quapropter, 37. *xxvij.* qu. 2. *Hieronymus*, 936
Qua traditione, 5. dist. 22. *Gelasius Papa j.* 70
Quatuor autem, 27. *xij.* qu. 2. *Gelasius*, 605
Quatuor modis, 78. xj. qu. 3 *Gregorius*, CR 578
Qua verò ætate, in pr. *dist.* 78, Gratianus, CR 239
Quemadmodum, 11. dist 12. *Gregorius*, 27
Quemadmodum, *4. final. xxxiij.* q. 7. *Augustinus*, CR fol. 830
Quemadmodum, 10. *xxxij.* qu. 7. *Augustinus*, 997
Quemadmodum, *25. de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. 295
Quemadmodum, 4. de pœnitentiis & remissionibus, t. 9. *in Extr. Com.* Lib. 5. Sixtus IV. 400
Quem pœnitet, *88. de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, CR 1038
Quem Primogenitores, 6. *xx.* q. 1. *Concil. Tribur.* 736
Querelam, *24. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 51
Querelam, *10. de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Alexander III. 289
Querelam, 4. finale, *ne Prælati vices suas*, tit. 4. Lib. 5. Alexander III. 626
Querelam, *2. de Procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Alexander III. PD 172
Querelam, *15. de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Alexander III. 612
Querimoniam, *9. de jure patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. 494
Queritur Pater, 36. ij. q. 7. *Augustinus*, 428
Questa est nobis, 12. xiij. qu. 2. *Gregorius*, CR 630
Questi nobis sunt, 41. xvij. q. 4. *Gregorius*, CR 720
Questi sunt, 46. xvj. qu. 1. *Concil. Cabilonense juxta* CR fol. 674
Quia Agatho, 25. xxvij. qu. 2 *Gregorius*, 933
Quia alii, 24. *xiij.* qu. 2. *Ambrosius*, CR 634
Quia aliquanti, 4. dist. 82. *Syricius Papa*, CR 253
Quia autem, 5. xx. qu. 1. *Gregorius in Regesto*, 736
Qui abstulerit, 6. xij. qu. 2. *Anacletus*, 598
Qui accusare, 8. iij. qu. 9. *Damasus*, 461
Quia circa, *6. de bigamis*, tit. 21. Lib. 1. Innocentius III. 117
Quia circa, *6. de Consanguin. & affinitate*, tit. 14. Lib. 4. Innocentius III. 573
Quia circa, *22. de privilegijs*, tit. 33 Lib. 5. Innocentius III. 700
Quia Clerici, *6. de jure patronatûs*, tit. 38 Lib. 3. Alexander III. 493
Quia cognovimus, 6. x. qu 3. *Tolet. Conc. iij.* 541
Quia contingit, 2. finale, de religiosis domibus, tit. 11. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. 234
Quia corpus, 38. *de consecr.* dist. 2. *Eusebius Emissenus*, CR 1174
Quia cunctis, 1. de Concessione Præbendæ, tit. 7. *in Sexto*, Lib. 3. Innocentius IV. 99
Quia cunctos, unic. de officio custodis, tit. 5. *in Extr. Com.* Lib. 1. Joannes XXII. 315
Qui ad agendum, 4. de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 56
Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum multò magis admittendus. Regula LXXI. de Reg. juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 189
Quia dies, 31. *de consecr.* dist. 5. *Gregorius vij.* 1252
Quia diligentia, *5. de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Alexander III. 37
Quia diversitatem, *5. de concessione Præbendæ*, tit. 8. Lib. 3. Innocentius III. PD 391
Quia divinitatis, *73. de pœn.* dist. 1. *Hieronymus*, CR 1030
Qui admisit, 1 *xv.* qu. 8. *Neocæsariense Concil.* CR 659
j. Qui admissa, *13. de pœn.* dist. 3. *Gregorius*, 1063
ij. Qui admissa, *14. de pœn.* dist. 3. *Gregorius*, 1063
Quia ea, *9. finale, iij.* qu. 2. *Pelagius Papa*, CR 442
Quia Episcopus, 3. *fin.* v. q. 3. *Anacletus Papa*, CR 475
Quia ergò, in princ. *dist.* 22. Gratianus, 67
Quia ergò in princ. *xxxv. qu.* 2. & 3. Gratianus, 1109
Quia ex eo, 3. *finale*, de pactis, tit. 18. *in Sexto*, L. 1. Bonifacius VIII. 54
Quia ex fola, 22. xxiv. qu. 1 *Gregorius*, 849
Quia frater, 18. *vij.* qu. 1. *Pelagius Papa*, 499
Quia frustrà, *14. de Vjuris*, tit. 19. Lib. 5. Innocentius III. 667
Quia igitur, 9. dist. 63. *Gregorius*, 207
Quia in causis, *7. de Procuratoribus*, tit. 38. Lib. 1. Innocentius III. 175
Quia in futurorum, unic. tit. 9. de torneamentis, *in Extrav.* Joan. XXII. 284
Quia ingredientibus, 7. xjx. qu. 3. *Gregorius*, 734
Quia ingredientibus, *2. de testamentis*, tit. 26. L. 3. Gregorius IX. *melius* I. 429
Quia in insulis, *6. de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. *Ex Registro* Gregorii, 456
Quia in omnibus, *3. de Vjuris*, tit. 19. Lib. 5. Alexander III. 664
Quia in quibusdam. 4. dist. 89. *Chalced. Conc.* 269
Quia in tantum, *5. de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Alexander III. *in Concilio Lateranensi*, 372
Quia intentionis, *29. de privilegijs*, tit. 33. Lib. 5. Honorius III. PD 703
Quia Joannes, *3. xij.* qu. 5. *Gregorius*, CR 622
Quia judicaete, *9. de præscriptionibus*, tit. 26. L. 2. Alexander III. 309
Quia juxta, 3. v. qu. 6. *Gregorius* in Regesto, CR 478
Quia juxta, *59. xvj.* qu. 1. *Capit. Caroli & Ludovici*, CR fol. 678
Qui aliorum, 32. *xxiv.* qu. 3. *Urbanus Papa*, 871
Qui alios, *2. de hæreticis*, tit. 7. L. 5. *Leo Papa*, 634
Qui alium, *2. de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Ex Concilio Moguntino, 609
Qui ambulat, *5. fin.* v. q. 5. *Proverb. c.* 2. CR 477
Quia monasterium, *2. de religiosis domibus*, t. 36. Lib. 3. Gregorius. 487
Quia morte, *50. de consecr.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1181
Quia nonnulli, *3. de Clericis non residentibus*, tit. 4. Lib. 3. *Ex Conc. Later* sub Alexand. III 368
Quia nonnulli, 1. de immunitate Ecclesiarum, tit. 23. *in Sexto*, Lib. 3. Alexander IV. 123

Quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quia nonnulli, 43. final. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Gregorius IX. 25
Quia nonnulli, 4. final. de sentent. Excommunicat. tit. 10. & ult. *In Extrav. Comm.* Lib. 5. Clemens V. 406
Quia nonnullis, 4. *de Magistris*, tit. 5. Lib. 5. Innocentius III. 627
Quia nonnunquam, 2. tit. 14. de Verb. significat. *In Extr.* Joan. XXII. 294
Quia nos, 32. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 333
Quia nos, 7. fin. *de auctoritate & usu pallii*, tit. 8. Lib. 1. Honorius III. 79
Quia nos, 9. *de testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Alexander III. PD 431
Quia passus est, 36. *de consec.* dist. 2. *Augustin.* CR 1175
Quia per ambitiones, 6. dist. 64. *Gelasius*, 217
Quia per ambitiosam, 15. fin. de rescriptis, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 8
Quia periculosum, 4. de sent. Excommun. tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. *in Concilio Lugdunensi*, 160
Quia plerique, 8. *de immunitate Ecclesiarum*, t. 49. Lib. 3. Innocentius III. *in Concilio generali Lateranensi*, 533
Quia plerique, 4. de officio ordinarii, tit. 16. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 51
Quia præsulatus, 5. j. q. 4. *Leo IV.* 363
Quia propter, 42. *de Electione*, tit. 6. L. 1. Innocentius III. *in Concilio Lateranensi*, 65
Qui apud, 4. j. q. 4. *Africanum Concilium*, 363
Quia quæsitum, 1. *de offic. & potest. Iud. delegati*, tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 126
Quia quorundam, 5. & ult. tit. 14. de Verb. significat. *in Extrav.* Joan. XXII. 302
Quia radix, 13. *de pœn.* dist. 2. *Augustinus*, 1044
Quia regulares, unic. de supplenda neglig. prælat. tit. 5. *in Clem.* Lib. 1. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 200
Quia res, 50. *final.* xj. q. 1. *Gelasius Papa*, CR 557
Quia Sacerdotes, 13. x. qu. 1. *Hieronymus*, CR 534
Quia sæpè contingit, 46. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 32
Quia sæpè dubitatur, 15. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 88
Quia sancta, 28. dist. 63. *Stephanus Papa*, 213
Quia sanctitas, 16. dist. 50. *Gregorius*, CR 163
Quia simpliciter, 14. *final.* dist. 56. *Vrbanus*, 195
Quia sunt, 10. dist. 28. *Gregorius*, 92
Quia super his, 4. *de Iudæis*, tit 6. Lib. 5. Alexander III. 629
Quia te quasi, 38. dist. 50. *Stephanus V.* 171
Quia tua fraternitas, 8. *xij.* q. 1. *Gregorius*, 590
Quia v. *xj. de judiciis*, t. 1. L. 2. Celestinus III. 194
Quia verisimile, 10. *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Alexander III. 284
Quia verò, in princ. *dist.* 6. Gratianus, 8
Quia verò, in princ. *dist.* 2. *de pœn.* Gratianus, 1041
Quia verò, in pr. *dist.* 4. *de pœn.* Gratianus, 1077
Qui autem, in princ. *dist.* 91. Gratianus, 273
Qui autem, in princ. v. qu. 6. *Gratianus*, 478
Qui benè, 94. *de consec.* dist. 2. *Arelat. Conc.* 1197
Qui bis ignoranter, 117. *de consec.* dist. 4. *Theodorus* in pœnitentiali, 1233
Qui bona agunt, 4. fin. *xvij.* qu. 1. *Gregorius* in Regesto, CR 708
Quibusdam narrantibus, 117. j. qu. 1. *Gregorius*, 349
Quibus Episcopi, 27. xj. qu. 3. *Vrbanus*, 567
Quibus peccata, 16. *xiij.* q. 2. *Augustinus*, CR 631
Quibus temporibus, in princ. dist. 76. Gratianus, 233
Qui calumniam, 2. v. qu. 6. *Gratianus*, 478
Qui cathedram, 3. dist. 93. *Cyprianus*, CR 277
Qui Christi, 1. *xij.* q. 2. *Stephanus Papa*, CR 597
Qui Clementiam, 22. dist. 86. *Hieronymus*, 262
Qui communicaverit, 19. xj. qu. 3. *Carthag. Concil. IV.* CR 563
Qui compulsus, 1. *xxij.* q. 5. *Pius Papa*, CR 770
Qui consentit, 100. xj. q. 3. *Isidorus*, CR 583
Qui contempta, 16. dist. 8. *Augustinus*, CR 13
Qui contra, 32. xxjv. q. 1. *Liberius Papa*, 853
Qui contra certam, 20. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 24
Qui contra jura mercatur, bonam fidem præsumitur non habere. Reg. LXXXII. de Reg. jur. *in Sexto*, Bonfacius VIII. 190
Quicquid, 101. j. quæst. 1. *Toletanum Concilium II.* CR fol. 345
Quicquid, 36. *xij.* q. 2. *Agathense Concil.* CR 607
Quicquid, 3. *xxxij.* qu. 2. *Augustinus*, 978
Quicquid, 22. *xxxij.* q. 5. *Nicolaus Papa*, CR 994
Quicquid, 27. *de consecrat.* dist. 5. *Hieronymus*, 1251
Qui crimen, 4. *ij* qu. 8. *Sixtus III.* 437
Qui crimen, 18. *fin. iij.* qu. 6. *Hadrianus Papa* in Decreto, 454
Qui crimen, 6. vj. q. 1. *Hadrianus Papa* in Capit. 481
Qui cum fure, 4. *de furtis*, tit. 18. Lib. 5. Hieronymus, 663
Quicunque, 9. dist. 31. *Gangrense Concil.* 101
Quicunque, 30. dist. 50. *Hieronymus*, CR 169
Quicunque, 56. dist. 50. *Syricius Papa*, 175
Quicunque, 5. dist. 54. *Tolet. Conc. IV.* 182
Quicunque, 3. dist. 77. *Syricius Papa*, CR 237
Quicunque, 5. dist. 81. *Nicænum Concil.* CR 245
Quicunque, 2. j. qu. 1. *Gregorius*, CR 309
Quicunque, 12. j. qu. 1. *Gregorius*, CR 311
Quicunque, 1 j. q. 5. *Vrbanus* in Concil. CR 367
Quicunque, 25 *ij.* q. 6. *Theodos. Codex*, 411
Quicunque, 18. vj. q. 1. *Fabianus Papa*, 485
Quicunque litem, 35. xj. qu. 1. *Codex Theodosianus*, CR fol. 552
j. Quicunque, 12. xj. q. 3. *Petrus Apostolus*, 561
ij. Quicunque, 37. xj. qu. 3. *Gelasius*, 569
iij. Quicunque, 79. xj. qu. 3. *Hieronymus*, 578
j. Quicunque, 4. *xij.* qu. 2. *Gregorius VII.* 597
ij. Quicunque, 66. *xij.* q. 2. *Toletan. Conc. IV.* 616
Quicunque, 2. *xij.* q. 3. *Toletan. Conc. IX.* 620
Quicunque, 2. *xij.* q. 4. *Brachar. Conc. III.* 621
Quicunque, 7. *final.* xij. q. 5. *Triburiense Concilium*, CR fol. 623
Quicunque, 9. *xiv.* q. 4. *Iulius Papa*, CR 641
Quicunque, 44. xvj. q. 1. *Wormac. Concil.* CR 673
Quicunque, 4. xvj. qu. 3. *Toletan. Conc. IV.* CR 687
Quicunque, 4. xvj. q. 4. *Ambrosius*, CR 693
Quicunque, 30. xvj. q. 7. *Toletan. Conc. IV.* 704
j. Quicunque, 1. *xvij.* q. 4. *Symmachus*, CR 710
ij. Quicunque, 43. final. *xvij.* q. 4. *Augustinus*, 721
Quicunque, 4. xx. q. 1. *Smaragdus* in Expositione Regulæ B. Benedicti ex Isidoro, CR 736

Quicunque,

Quicunque, 1. *xxiij.* qu. 7. *Augustinus*, CR 828
j. Quicunque, 4. qu. 8. *Triburiense Concil.* 83
ij. Quicunque, 6. qu. 8. *Meldense Concil.* 832
iij. Quicunque, 33. *xxxiij.* qu. 8. *Augustinus*, CR 841
Quicunque, 27. xxjv. qu. 1. *Beda*, 852
Quicunque, 13. xxvj. qu. 5. *Toletan. Concil. XIII. & XVII.* CR 900
Quicunque, 8. *xxvij* qu. 2. *Isidorus*, CR 928
Quicunque, 7. xxxiij. q. 2. *Pius Papa*, 1006
Quicunque, 8. *de pœnitent.* dist. 1. *Codex*, 1013
Quicunque, 22. *de consecr.* dist. 4. *Martinus Papa III* fol. 1210
Quicunque, 1. *de Conditionibus appositis*, tit. 5. L. 4. Ex Concilio Africano, 555
Quicunque, 1. *de Ecclesiis ædificandis*, tit. 48 L. 3 Ex Concilio Maguntinensi, 529
Quicunque, 2. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 5. Alexander IV. 133
Quicunque, 11. de sentent. Excommunicat. t. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Gregorius X. *in Concilio generali Lugdunensi*, 165
Quidam, 4. *de Apostatis*, tit. 9. Lib. 5. Innocentius III. *in Concilio generali*, 646
Quidam, 2. *de Celebratione Missarum*, tit. 41. L. 3. Ex Concilio Triburiensi, 512
Quidam, 3. *de Conversione Conjugatorum*, tit. 32. Lib. 3. Alexander III. PD 465
Quidam, 25 finale, *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Gregorius IX. 657
Quidam, 32. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Gregorius IX. 703
Quidam, 12. *de renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Innocentius III. *in Concilio generali Lateranensi*. fol. 88
Quidam Abbas, in princ. *Causæ xvj.* Gratianus, 661
Quidam Abbas, in princ. *Causæ xviij.* Gratianus, 721
Quidam autem hæretici, 39. xxjv. q. 3. *Isidorus*, 873
Quidam Clerici, 30. dist. 81. *Toletan. Conc. IV.* 251
Quidam clerici, in princ. *Causæ xij.* Gratianus, 587
Quidam DEO, 90. *final. de pœnit.* dist. 1. *Theodorus Archiepiscopus Cantuariensis*, CR 1040
Quidam desponsavit, 31. xxvij. q. 2. *Tribur. Conc.* 935
Quidam Episcopus, in princ. *Causæ ij.* Gratianus, 381
Quidam Episcopus, in princ. *Causæ iij.* Gratianus, 438
Quidam Episcopus, in princ. *Causæ vij.* Gratianus, 491
Quidam Episcopus, in princ. *Causæ viij.* Gratianus, 512
Quidam Episcopus, in princ. *Causæ* xxij. Gratianus, 750
Quidam Episcopus, in princ. *Causæ* xxiij. Gratian. 771
Quidam Episcopus, in princ. *Causæ* xxjv. Gratianus, 842
Quidam fornicatus, 10. *fin.* xxxjv. qu. 1. *Triburiense Concilium*, 1106
Quidam habens, in pr. *Causæ* j. Gratianus, 307
Quidam in excommunicatione, in principio, *Causæ iv.* Gratianus, 465
Quidam infidelis, in pr. *Causæ* xxviij. Gratianus, 941
Quidam Laicus, in princ. *Causæ* x. Gratianus, 532
Quidam maligni, 2. v. qu. 1. *Gregorius*, 472
Quidam Monachi, 17. xvj. qu. 1. *Chalcedonense Concilium*, CR 664
Quidam Monachorum, 10. xviij. qu. 2. *Chalced. Concil.* Cap. 4. CR 725
Quidam nubentes, 2. dist. 27. *Augustinus*, CR 88
Quidam populorum, in pr. *Causæ* xxx. Gratian. 956
Quidam Presbyter, in pr. *Causæ* xvij. Gratianus, 707
Quidam Sacerdos, in princ. *Causæ* xv. Gratianus, 646
Quidam Sacerdos, in pr. *Causæ* xxvj. Gratianus, 890
Quidam verò è contrario, 18. xxiij. quæst. 4. *Augustinus*, CR 789
Quidam vir, in pr. *Causæ* xxxij. Gratianus, 973
Quidam vir, in princ. *Causæ* xxxiij. Gratianus, 1002
Quidam vir, in princ. *Causæ* xxxjv. Gratianus, 1103
Quidam vir, in princ. *Causæ* xxxv. Gratianus, 1106
Quidam votum, in princ. *Causæ* xxvij. Gratianus, 913
Quid autem, 1. dist. 45. *Gregorius*, 143
Quid autem, 23. *viij.* qu. 1. *Ambrosius*, 518
Quid autem, 30 xxjv. qu. 3. *Leo Papa*, 871
Quid crudele, 44. xxiij. qu. 4. *Augustinus*, 805
Quid culpatur, 4. xxiij. qu. 1. *Augustinus*, CR 778
Quid dicam, 11. xjv. qu. 4. *Augustinus*, 641
Quid de mensa, 11. dist. 37. *Hieronymus*, 124
Quid enim prodest, 4. dist. 83. *Pius*, 255
Quid ergò, 99. xj. qu. 3. *Gregorius*, CR 583
Quid ergò, 3. xxiij. qu. 4. *Augustinus*, CR 784
Quid ergò, 6. xxiij. qu. 5. *Hieronymus*, 811
Quid ergò, 48. *de pœn.* dist. 2. *Ioan. Chrysostomus*, 1076
Qui desponsatam, 12. xxvij. quæst. 2. *Gregorius*, CR fol. 919
Quid est aliud, 13. dist. 88. *Cassiodorus*, 268
Quid est Christum, 46. *de consecr.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1179
Quid est hoc, 17. dist. 50. *Gregorius*, 164
Quid est manus, 3. dist. 78. *Leo Papa*, 240
Quid est quicunque, *unicum*, xxxv. qu. 7. *Augustinus*, CR 1136
Quid est, quod dicitur, 13. *de pœn.* distinct. 4. *Gregorius*, CR 1084
Quid faciet. 25. xxiij. qu. 4. *Augustinus*, 794
Qui die solenni, 66. *de consecr.* dist. 1. *Carthag. Conc. iv.* fol. 1163
Quid in omnibus, 16. xxxij. q. 7. *Clemens*, CR 999
Qui discordat, 65. *de consecr.* dist. 2. *Augustinus*, 1186
Qui divina, 28. xiij. q. 2. *Toletan. Conc. iij.* CR 635
Qui divinationes, 2. xxvj. quæst. 5. *Ancyran. Concilium*, CR 896
Qui divini, 4. *de pœn.* dist. 4. *Augustinus*, 1078
Quid obest, 50. xj. qu. 3. *Augustinus*, 571
Qui dormierit, 30. xxvij. quæst. 2. *Aurelian. Concilium iv.* CR 935
Qui dormierit, 21. xxxij. q. 7. *Maguntin. Concil.* 1000
Quid per novale, 21. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Innocentius III. 746
Quid proderit, 7. dist. 61. *Celestinus*, 201
Quid prodest jejunare, 12. dist. 86. *Ambrosius*, 260
Quid sit sanguis, 73. *de consecr.* dist. 2. *Gregorius Papa*, CR 1190
Quid verò, in princ. j. *qu.* 6. Gratianus, 369
Quid verò, in princ. x. *qu.* 3. Gratianus, 540
Qui ea, quæ DEI sunt, 10. dist. 38. *Gregorius*, CR 127
Qui Ecclesiasticis, 2. dist. 36. *Zozimus Papa*, 119
Qui Ecclesiasticis, 1. dist. 59. *Zozimus Papa*, 197
Qui egerit veraciter, 3. *de pœn.* distinct. 7. *Augustinus*, fol. 1093
Qui Episcopatum desiderat, 11. *viij.* qu. 1. *Augustinus*, CR 515
Qui Episcopus, 2. dist. 23. *Carthag. Concil.* CR 72
Quiescamus, 2. dist. 42. *Ioannes Chrysostomus*, 136
Quiescite, 12. vj. qu. 1. *Felix II.* 483
Qui & divinis, 24. xij. qu. 2. *Gelasius*, 604

Qui ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui ex familiis, 4. dist. 54. *Toletan. Conc. IX.* 182
Qui exigit, 6. xxij. qu. 5. *Augustinus*, CR 770
Qui ex timore, 8. *de Regulis juris*, tit. 41. ultim. Lib. 5 Augustinus, 754
Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per se ipsum. Reg. LXXII. de Regulis juris, *in Sexto.* Bonifacius VIII. 189
Qui furatur, *1. de furtis*, tit. 18. Lib. 5. In Exodo, fol. 665
Qui generaliter, 5. de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto*, Lib. 1 Bonifacius VIII. 56
Qui habetis, 14. xjv. qu. 5. *Augustinus*, 644
Qui in aliquo, *5. finale*, dist. 51. *Tolet. Conc. iv.* CR 180
Qui in aliud, 5. dist. 25. *Augustinus*, CR 85
Qui in alterius, 1. v. qu. 1. *Hadrianus Papa* in Capitular. 472
Qui in Castitate, 6. xxxiij. qu. 4. *Ioannes Chrysostomus*, CR 1096
Qui in Ecclesia, 31. xxiv. qu. 3. *Augustinus*, 871
Qui in materiis, *115. de consecr.* dist. 4. *Isidorus*, 1233
Qui in qualibet, 10. q. 7. *Felix Papa*, 376
Qui in Vivorum, *1. de Concessione Præbendæ*, tit. 8. Lib. 3. Gelasius Papa ad Romanos, 389
Qui jubente, *39.* xj. qu. 3. *Ilerdense Concil.* 569
Qui justus est, 90. xj. qu. 3. *Augustinus*, 581
Quilibet fratrum, *unic.* viij. qu. 5. *Sixtus Papa j.* 521
Qui malos, 29. *xxiij.* qu. 5. *Hieronymus*, 818
Qui manducant, *58. de consecr.* dist. 2. *Augustin.* CR 1184
Qui manducat, *75. de consecr.* dist 2. *Augustin.* CR 1192
Qui merito, 29. xj. qu. 3. *Carthagin. Concil. ij.* CR 567
Qui natus est, *36. de pœn.* dist. *1. Ioan. Evangelista*, 1019
Qui nec regiminis, 32. ij. qu. 7. *Augustinus* forte *Gregorius*, CR 427
Qui negligunt, *3. xxiv.* qu. 3. *Hieronymus*, 863
Qui non probaverit, *3. ij.* qu. 3. *Decretum Hadriani Papæ*, 392
Quinque modis, *22. de consecr.* dist. 5 *Gregorius*, 1249
Quinta vallis, *23. de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. 294
j. Qui oblationes, 9. xiij. qu. 2. *Carthag. Concil. iv.* 629
ij. Qui oblationes, 10. *xiij.* qu. 2. *Vasense Concil.* j. 629
Qui occiderit, 28. qu. 4. *Capitularium Lib. 6.* 716
Qui omnipotentem, 95. xj. qu. 3. *Fabianus Papa*, 582
Qui partem, 6. dist. *55. Innocentius*, CR 189
Qui peccat, 40. *xxiij.* qu. 4. *Augustinus*, 802
Qui pejerare, 13. xxiij. qu. 5. *Chromatius*, 773
Qui pejerat, 2. *xxij.* qu. 5. *Pius Papa*, 770
Qui per pecuniam, 9. j. qu. 1. *Octava Synodus*, CR 310
Qui perfectionem, 17. j. qu. 1. *Innocentius*, CR 313
Qui plures, 3. xxj. qu. 1. *Leo iv.* 743
Qui Pontificali, 2. de offic. & potestate Judicis, tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Alexander IV. 43
Qui potest, 8. *xxiij.* q. 3. *Anastasius* & *Damasus Papa*, fol. 783
Qui post votum, 5. de Regularibus, t. 14. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 114
Qui Presbyterum, 24. *xvj.* qu. 4. *Maguntinense Concilium*, CR 715
Qui Presbyterum, *2. de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. Lib. 5. Ex Concilio Maguntin. 715
Qui prior est tempore, potior est jure. Regula LIV. de Reg. Juris. *In Sexto*, Bonifac. VIII. 188
Qui propinquam, 4. *xxxv.* qu. 3. & 4. *Fabianus Papa*, fol. 1119
Qui rapit, 18. *xvij.* qu. 4. *Anacletus*, 713
Qui recedit, 14. *de pœnit.* dist. 4. *Prosper.* CR 1084
Qui recedunt, 7. *xxvj.* qu. 6. *Arausicanum Concilium*, CR 905
Qui rectè judicat, 66. *xj.* qu. 3. *Gregorius*, CR 575
Qui religiosis, 11. *xvij.* qu. 2. *Carthag. Conc. iv.* 726
Qui res, 2. *de rebus Ecclesiæ alienandis*, tit. 13. L. 3. Ex Concilio Lugdunensi, 406
Qui resistit. 97. *xj.* qu. 3. *Augustinus*, 582
Qui sacramento, 11. *xxij.* qu. 4. *Ilerdense Concil.* 765
Qui saccum, 45. dist. 50. *Digesta tit. de furtis*, 173
Quis aliquando, 87. *de pœn.* dist. 1. *Ioan. Chrysost.* 1034
Qui sanctus, *56. de pœn.* dist. 1. *Hieronymus*, 1028
Quis autem, 9. dist. 10. *Gelasius*, 20
Quis autem, 144. *de consecr* dist. 4. *Augustinus*, 1242
Quis aut leges, 11. dist. 54. *Gelasius*, 184
Qui scandalizaverit, *3. de Regulis juris*, tit. 41. ultr. Lib. 5. Beda, 753
Qui sceleratè, 24. *de consecr.* dist. 2. *Isidorus*, 1171
Qui scit, se, 14. *ij.* qu. 6. *Leo Papa*, 409
Quis dubitet, 9. dist. *96. Gregorius vij.* 294
Qui secundum carnem, 13. *xxiij.* q. 4. *Hieronymus*, CR fol. 787
Qui semel, 2. dist. 50. *Martinus Papa* j. 158
Quis enim vestrum, 48. xxiij. q. 5. *Augustinus*, CR 823
Quis sentit onus, sentire debet commodum, & è contra. Regula LV. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Qui se scit, 12. *ij.* q. 6. *Vigilius Papa*, CR 408
Quis existimaret, 17. *xxvj.* qu. 7. *Augustinus*, CR 912
Quis ignorat, 6. *xxxij.* qu. 4. *Hieronymus*, 986
Qui sincera, 3 dist. 45. *Gregorius*, 143
Qui sine crimine, *5. final.* dist. 26. *Ambrosius*, 88
Qui sine peccato est, 3. *iij.* qu. 7. *Gregorius*, 457
Qui sine salvatore, 7. *xxvj.* qu. 2. *Augustinus*, 893
Qui sint, in princ. *xxij.* qu. 1. Gratianus, 890
Qui sistit, 9. *xxxiij.* qu. 5. *Hieronymus*, 1100
Quis locus, 2. j. qu. 4. *Augustinus*, CR 363
Quis nesciat, 8. dist. 9. *Augustinus*, 16
Quis nesciat, 11. *final* dist. 1. *Innocentius* j. CR 24
Quis nos, 43. *xxiij.* qu. 4. *Augustinus*, CR 805
Qui spiritualem, 4. xxx. q. 4. *Triburiense Concil.* 963
Quisquis, 43. *de electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. *in Concilio Lateranensi*, 65
Quisquis Christianum, 52. xxiij. qu. 4. *Augustinus*, CR 809
Quisquis Clericus, *5.* dist. 84. *Syricius Papa*, 257
Quisquis cum militibus, *9. de pœn.* dist. 1. *Codex*, 1013
Quisquis dixerit, *155. de consecr.* dist. 4. *Milevit. Concilium*, 1245
Quisquis Episcoporum, *unic.* jv. qu. 5. *Carthag. Concilium iij.* CR 471
Quisquis Episcopus, 19. xij. qu. 2. *Septima Synodus*, CR CR 602
Quisquis ex concupiscentia, 137. *de consecrat.* dist. 4. Augustinus, 1241
Quisquis ille, *3. ij.* qu. 8. *Eutychianus Papa*, CR 437
Quisquis in negotiis, 2. dist. 87. *Gelasius*, 264
Quisquis inventus, 21. xvij. qu. 4. *Ioannes Papa viij.* CR 714
Quisquis metu, 80. xj. qu. 3. *Augustinus*, 578
Quisquis per dolum, 22. xxjv. q. 3. *Gregorius Papa*, CR fol. 869
Quisquis per pecuniam, 5. j. qu. 1. *Gregorius* j. CR 309
Quisquis præceptis, 3. *fin.* xjv. q. 1. *Augustin.* CR 638
Quisquis pro aliquo, 38. xxjv. q. 1. *Augustinus*, 856
Quisquis probatus, 19 *ij.* q. 6. *Milevitan. Concil.* 410
Quisquis rebus, 1. dist. 41. *Augustinus*, CR 133
Quisquis vel quod, 5. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, CR 785
Qui studet, 11. j. q. 1. *Gregorius Nazianzenus*, CR 311
Qui Subdiaconum, 27. *xvij.* q. 4. *Capitularium L. 3. & Concilium Tvoslejanum, &c.* 716
Qui sub gradu, 31. dist. 50. *Basilius*, CR 169
Quis suis Episcopis, 9. dist. 93. *Clemens*, 279
Qui tacu, consentire videtur. Reg. XLIII. de Reg. jur. *in Sexto*, Bonifac. VIII. 187
j. Qui venatoribus, 8. dist. 86. *Augustinus*, 260
ij. Qui Venatoribus, 9. dist. 86. *Augustinus*, 260
Qui verè, 12. xvj. qu. 1. *Chalced. Conc.* CR 663
Qui verò, 40. dist. 50. *Maticense Concilium*, forte *Wormacience*, CR 172
Qui verò, in princ. *dist. 52.* Gratianus, 180
Qui verò, 38. xj. qu. 3. *Gelasius*, 569
Qui verò, in princ. xxj. *qu. 2.* Gratianus, 744
Qui viderit, 13. *xxxij.* qu. 5. *Gregorius*, 992
Qui vitiis, 38. *xxiij.* qu. 5. *Augustinus*, 820
Qui vos spernit, 14. *viij.* qu. 1. *Hieronymus*, 516
Qui vult confiteri, *1. de pœn.* dist. 6. *Augustinus*, 1090
Qui vult Eleemosynam, 19. *de pœn.* dist. 3. *August.* 1064
Qui vult facere. 16. *de pœn.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1047
Qui uxorem suam, 10. *xxxij.* quæst. 5. *Rhemense Concilium*, 1100
Quo ausu, 26. *xxij.* q. 8. *Gelasius*, CR 839
Quod absque, in princ. *dist. 12.* Gratianus, 24
Quod ad Consultationem, *15. de sent. & re judic.* tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. 319
Quod ad nos, 10. *fin.* dist. 47. *Cyprianus*, 154
Quod ait Sodomitis, 1. dist. 14. *Augustinus*, 30
Quod alicui gratiosè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum. Reg. LXXIV. de Reg. jur. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 189
Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit. Regula LXVII. de Reg. jur. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Quodam, 40. *de Præbendis*, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3 Bonifacius VIII. 97
Quodam loco, 3. *fin.* xxvj. q. 3. & 4. *Augustinus*, 896
Quod à Patribus, 4. dist. 75. *Leo Episcopus*, 232
Quod à Prædecessore, 1. *de Schismaticis*, tit. 8. Lib. 5. Ex Concilio Lateranensi, PD 645
Quod à te, 3. *de Clericis conjugatis*, tit. 3. Lib. 3. Alexander III. PD 365
Quod à voto, in princ. *xvij. qu. 1.* Gratianus, 707
Quod autem, in princ. *dist. 9.* Gratianus, 14
Quod autem, in princ. *dist. 27.* Gratianus, 88
Quod autem, in princ. *dist. 47.* Gratianus, 151
Quod autem, in princ. *dist. 95.* Gratianus, 286
Quod autem, in princ. *j. qu. 1.* Gratianus, 308
Quod autem, in princ. *ij. qu. 1.* Gratianus, 382
Quod autem, in princ. *ij. qu. 2.* Gratianus, 392
Quod autem, in princ. *iij. qu. 8.* Gratianus, 459
Quod autem, 2. jv. qu. 1. *Nicolaus Papa*, 466
Quod autem, in princ. v. *qu. 3.* Gratianus, 474
Quod autem, in princ. v. *qu. 4.* Gratianus, 475
Quod autem, in princ. vj. *qu. 1.* Gratianus, 480
Quod autem, in princ. vj. *qu. 2.* Gratianus, 487
Quod autem, in princ. vj. *qu. 5.* Gratianus, 491
Quod autem, 1. vj. qu. 5. *Gregorius*, 491
Quod autem, in princ. *vij. qu. 1.* Gratianus, CR 491
Quod autem, in princ. *vij. qu. 2.* Gratianus, 511
Quod autem, in princ. *viij. qu. 1.* Gratianus, 512
Quod autem, in princ. *viij. qu. 2.* Gratianus. 519
Quod autem, in princ. *viij. qu. 3.* Gratianus, 519
Quod autem, in princ. *viij. qu. 4.* Gratianus, CR 520
Quod autem, in princ. jx. *qu. 2.* Gratianus, 523
Quod autem, in princ. jx. *qu. 3.* Gratianus, 526
Quod autem, in princ. *xij. qu. 4.* Gratianus, 621
Quod autem, in princ. xjv. *qu. 1.* Gratianus, 637
Quod autem, in princ. xjv. *qu. 3.* Gratianus, 639
Quod autem, in princ. xv. *qu. 1.* Gratianus, CR 647
Quod autem, in princ. xvj. *qu. 3.* Gratianus, 686
Quod autem, in princ. *xvj. qu. 6.* Gratianus, CR 694
Quod autem, in princ. *xvj. qu. 7.* Gratianus, 696
Quod autem, in princ. *xvij. qu. 3.* Gratianus, 709
Quod autem, in princ. xx. *qu. 3.* Gratianus, 739
Quod autem, in princ. xxj. *qu. 3.* Gratianus, 746
Quod autem, in princ. *xxij. qu. 2.* Gratianus, 758
Quod autem, 18. *xxij.* qu. 2. *Augustinus*, 760
Quod autem, in princ. *xxij. qu. 4.* Gratianus, 763
Quod autem, in princ. *xxij. qu. 5.* Gratianus, 769
Quod autem, in princ. *xxiij. qu. 2.* Gratianus, 779
Quod autem, in princ. *xxiij. q. 4.* Gratianus, 784
Quod autem, in princ. *xxiij. qu. 5.* Gratianus, 809
Quod autem, in princ. *xxiij. qu. 5.* Gratianus, 825
Quod autem, 3. *xxiij.* qu. 7. *Augustinus*, 829
Quod autem, in princ. xxjv. *qu. 1.* Gratianus, 842
Quod autem, in princ. xxjv. *qu. 2.* Gratianus, 858
Quod autem, in princ. xxjv. *qu. 3.* Gratianus, 861
Quod autem, in princ. xxv. *q. 2.* Gratianus, 884
Quod autem, in princ. xxvj. *q. 2.* Gratianus, 890
Quod autem, in princ. xxvj. *q. 5.* Gratianus, 895
Quod autem, in princ. xxvj. *q. 6.* Gratianus, 904
Quod autem, 29. *xxvij. qu. 6.* Gratianus, 904
Quod autem, 29. *xxvij.* qu. 2. *Gregorius*, &c. CR. ad inscriptionem & in fine, 934
Quod autem, in princ. *xxviij. quæst. 1.* Gratianus, 941
Quod autem, xxjx. *qu. 1.* Gratianus, 952
Quod autem, in pr. xxx. *qu. 1.* Gratianus, 956
Quod autem, in princ. xxx. *qu 3.* Gratianus, 960
Quod autem, 6. *finale*, xxx. quæst. 4. *Vrbanus II.* CR fol. 965
Quod autem, in pr. xxx. *qu. 5.* Gratianus, 963
Quod autem, in princ. xxxj. *qu. 2.* Gratianus, 971
Quod autem, in princ. xxxj. *qu. 3.* Gratianus, 973
Quod autem, in princ. *xxxij. qu. 1.* Gratianus, 974
Quod autem, 7. xxxij. qu. 1. *Augustinus*, CR 975
Quod autem, in princ. *xxxij. qu. 2.* Gratianus, 977
Quod autem, in princ. *xxxij. qu. 4.* Gratianus, 982
Quod autem, in pr. xxxij. *qu. 5.* Gratianus, 988
Quod autem, in pr. xxxiij. *qu. 1.* Gratianus, 1003
Quod autem, 1. xxxiij. qu. 1. *Gregorius*, CR 1003
Quod autem, in princ. xxxiij. *quæstione 2.* Gratianus, CR fol. 1004
Quod autem, in pr. xxxiij. *qu.* 4. Gratianus, 1095
Quod autem, in princ. xxxiij. *qu. 5.* Gratianus, 1097
Quod autem, in pr. xxxv, *qu. 1.* Gratianus, 1107
Quod autem, 5. xxxv. qu. 5. *Alexander II.* CR 1120
Quod autem, 5. xxxv. qu. 7. Gratianus, 1136
Quod autem, in princ. xxxvj. *qu. 1.* Gratianus, 1143
Quod autem, *5. de consecr.* dist. 4. *Gregorius*, 1206
Quod autem, *5. de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. 493

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod autem, 4. *de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. Lib. 5. Alexander III. 715
Quod benè, 6. vj. q. 4. *Nicolaus Papa*, 490
Quod Christus, 26. *xxiij.* qu. 4. *Ambrosius*, CR 794
Quod circa, 6. de electione, tit. 3. *in Clem.* Lib. 1. Clemens V. 199
Quod Clericis, 9. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Celestinus III. PD 201
Quod Clericus, in princ. xj. *qu.* 1. Gratianus, 544
Quod Conditio, 7. *xxvij.* q. 2. *Isidorus*, CR 928
Quodcunque, 6. xxjv. q. 1. *Augustinus*, 844
Quod David, 3. *xxij.* q. 4. *Augustinus*, CR 763
Quod debetur, 2. xjv. q. 1. *Augustinus*, CR 637
Quod de his, 26. *de sententia Excommunicat.* tit 39. Lib. 5 Clemens III. PD 727
Quod Dei timorem, 5. *de statu Monachorum*, tit. 35. Lib. 3. Innocentius III. 482
Quod Deo Patri, 4. *xxxiij.* q. 5. *Augustinus*, 1098
Quod dicit Dominus, 4. dist. 41. *Augustinus*, 134
Quod dicitis, 14. *fin.* dist. 16. *Nicolaus I.* 46
Quod dicitur, 4. *de Verborum significatione*, t. 40. Lib. 5. Hieronymus, 742
Quod die Dominico, 5. dist. 75. *Leo*, 232
Quod dilectio, 3. *de consanguin. & affinit.* tit. 14. Lib. 4. Celestinus III. 572
Quod Episcopus, in princ. xjx. *qu.* 1. Gatianus, 731
Quod erraverat, 2. xxiij. q. 6. *Augustinus*, 826
Quod in dubiis, 3. *de Consecratione Ecclesiæ*, t. 40. Lib. 3. Innocentius III. 510
Quod in dubiis, 5. *de pœnis*, tit. 37. Lib. 5. Innocentius III. 713
Quod in dubiis, 8. *de Renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Innocentius III. 82
Quod in dubiis, 30. *de sent. Excommunic.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 730
Quod in te, 11. *de pœnitentiis & remissionibus*, t. 38. Lib. 5. Innocentius III. PD 717
Quod interrogasti, 6. dist. 27. *Nicolaus Papa*, 89
Quod intra, in princ. xx. *q.* 1. Gratianus, 735
Quod Iudex, in princ. iij. *qu.* 7. Gratianus, 454
Quod juramentum, in princ. *xxij. quæst.* 1. Gratianus, fol. 750
Quod latenter, 5. *de Regulis Iuris*, tit. 41. *ultim.* Lib. 5. Gregorius VII. 753
Quod militare, in princ. *xxiij. quæst.* 1. Gratianus, CR fol. 776
Quod Monachi, in princ. xvj. *qu.* 1. Gratianus, CR 661
Quod nobis, 2. *de clandestina desponsatione*, tit. 3. Lib. 4. Alexander III. PD 552
Quod nobis, 9. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Alexander III. 582
Quod non est licitum, 4. *de Regulis Iuris*, tit. 41. *ult.* Lib. 5. Beda, 753
Quod nonnullis, 25. *de privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. 701
Quod nullus, in princ. *dist. 25.* Gratianus, 80
Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum. Regula LXI. de Regulis juris, *in Sexto*, Bonifac. VIII. 188
Quod olim, unic. de immunitate Ecclesiarum, tit 15. *in Extrav. Comm.* Lib. 3. Benedictus XI. 376
Quod olim, 12. *de Iudæis*, tit. 6. L. 5. Clemens III. fol. 631
Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari, Regula XXIX. de Regulis juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Quod ordinatio, in princ. jx. *qu.* 1. Gratianus, 521
Quod prædecessor, 105. q. 3. *Zacharias Papa*, CR 585
Quod priori, in princ. *xiij. qu.* 1. Gratianus, 624
Quod pro necessitate, 41. j. q. 1. *Innocentius*, CR 324
Quod proposuisti, 18. *xxxij.* q. 7. *Gregorius*, CR 999
Quod pro remedio, 7. j. qu. 7. *Innocentius Papa*, CR fol. 374
Quod quibusdam, 4. *de fidejussoribus*, tit. 22. L. 3. Innocentius III. 423
Quod quidam, 97. j. q. 1. *Augustinus*, CR 340
Quod quidam, 5. *de pœnitentiis & remissionibus*, tit. 38. Lib. 5. Alexander III. 716
Quod quis commisit, 3. xxxv. qn. 9. *Hilarius* Synodo Præsidens, 1139
Quod quis mandato facit Iudicis, dolo facere non videtur, ùm habeat parère necesse. Reg. XXIV. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. fol. 187
Quod restitutio, in princ. *iij. q.* 1. Gratianus, 438
Quod sedem, 2. *de frigidis & maleficiatis*, tit. 15. Lib. 4. Alexander III. PD 575
Quod sedem, 10. *de officio Iudicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Innocentius III. PD 153
Quod semel placuit, amplius displicere non potest. Regula XXI. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Quod si accusatorum, 4. *fin.* jv. quæst. 6. *Hadrianus Papa* in Capit. 472
Quod sicut, 28. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 54
Quod si dormierit, 13. *finale*, xxxj. qu. 1. *Augustinus*, CR 971
Quod si pœnitentiam, 5. *xxvij.* quæstion. 1. *Cyprianus*, CR 915
Quod super his, 5. *de consanguinitate & affinitate*, tit. 14. Lib. 4. Innocentius III. PD 572
Quod super his, 7. *de fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Innocentius III. 279
Quod super his, 9. *de Majorit. & obedientia*, tit. 33. Lib. 1. Innocentius III. 162
Quod super his, 8. *de Voto & voti redempt.* tit. 34. Lib. 3 Innocentius III. PD 477
Quod suspecti. 15. *final. iij.* quæst. 5. *Nicolaus Papa*, CR 449
Quod translationem, 4. *de Officio Legati*, tit. 30. Lib. 1. Innocentius III. PD 147
Quod translationem, 11. *de temporib. ordinat.* t. 11. Lib. 1. Innocentius III. PD 95
Quod verò, in princ. *dist. 11.* Gratianus, 21
Quod verò, in princ. j. *qu. 5.* Gratianus, 367
Quod verò, in princ. *ij. qu.* 4. Gratianus, 404
Quod verò, in princ. *ij. qu.* 7. Gratianus, 419
Quod verò, in princ. *iij. qu* 3. Gratianus, 442
Quod verò, in princ. *iij. qu.* 4. Gratianus, 444
Quod verò, in princ. *iij. qu. 5.* Gratianus, 446
Quod verò, in princ. *iij. qu. 10.* Gratianus, CR 463
Quod verò, in princ. xj. *qu.* 2. Gratianus, 557
Quod verò, in princ. xjv. *qu* 4. Gratianus, 640
Quod verò, in princ. xjv. *qu. 5.* Gratianus, 642
Quod verò, in princ. xjv. *qu. 6.* Gratianus, 645
Quod verò, in princ. xv. *qu.* 4. Gratianus, 654

Quod

Quod verò, in princ. xv. *qu.* 6. Gratianus, 655
Quod verò, in princ. xx. *qu.* 4. Gratianus, 742
Quod verò, in princ. xxj. *qu.* 4. Gratianus, 747
Quod verò, in princ. *xxiij. qu.* 3. Gratianus, 780
Quod verò, in princ. *xxv. qu.* 1. Gratianus, 879
Quod verò, 10. xxv. qu. 3. *Gregorius*, 886
Quod verò, in princ. *xxviij. qu.* 2. Gratianus, 950
Quod verò 8. *xxxij.* qu. 2. *Augustinus*, CR 979
Quod votum, unic. de voto & voti redempt. t. 15. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 114
Quod voventes, in princ. *xxvij. qu.* 1. Gratianus, 913
Quo jure, 1. dist. 8. *Augustinus*, CR 11
Quomodo exaudit, 41. *de consecrat.* dist. 4. *Augustinus*, CR 1217
Quomodo renovari, 31. *de pœn.* dist. 2. *Augustinus*, CR 2049
Quomodo sacerdos, 44. xj. q. 3. *Hieronymus*, CR 570
Quomodo Virginibus. 10. xxxj. q. 1. *Hieronymus*, 970
Quonium, 2. *de conjugio leprosorum*, tit. 8. Lib. 4. Alexander III. 563
Quoniam, 10. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Alexander III. PD 110
Quoniam, 3. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. *Ex Concilio Lateranensi* sub Alexandro III. 492
j. Quoniam, 2. *Ne Prælati vices suas*, tit. 4. Lib. 5. Alexander nempe III. *in Conc. Turon.* 625
ij. Quoniam, 3. *Ne Prælati vices suas*, tit. 4 Lib. 5. Alexander III. 626
Quoniam, 21. *de privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. 699
Quoniam, 40. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Innocentius III. *in Concilio generali.* 623
Quoniam, 9. *de Vita & honestate Clericorum*, tit. 1. Lib. 3. Gregorius VII. *melius* VIII. PD 358
Quoniam, 2. *de Usuris*, titul. 19. Lib. 5. Alexander III. 664
Quoniam Abbas, 14. *de Officio & potestate Iudicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 130
Quoniam aliqua, 3. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Gregorius IX. 254
Quoniam aliqui, 1. de renunciatione, tit. 7. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 37
Quoniam à nobis, 13. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Alexander III. 447
Quoniam Apostolica, 43. finale, *de officio & potestate Iudicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Gregorius IX. 146
Quoniam à quibusdam, 5. xjx. quæst. 3. *Septima Synodus*, CR 733
Quoniam constitutio, 13. fin. *de Constitutionibus*, tit. 2. Lib. 1. Gregorius IX. 9
Quoniam contra, 11. *de probationibus*, tit. 19. L. 2. Innocentius III. *ex Concilio generali Lateranensi*, 252
Quoniam de jure, in princ. *dist. 15.* Gratianus, 31
Quoniam diversarum, 1. xxj. q. 2. *Sexta Synod.* CR 744
Quoniam Ecclesia, 1. *de Magistris & ne, &c.* tit. 5. Lib. 5. Ex Concilio Lateranensi, PD 626
Quoniam electione, 47. fin. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 36
Quoniam Episcopi, 12. fin. de Privilegiis, tit. 7. *in Sexto.* Lib. 5. Bonifacius VIII. 154
Quoniam Episcoporum, 1. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 5. Gregorius IX. 133
Quoniam ex Constitutione, 8. fin. de Concessione Præbendæ, tit. 7. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 104
Quoniam ex Constitutione, unic. de immunitate Ecclesiarum, tit. 17. ult. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 243
Quoniam festus, 19. *fin.* dist. 61. *Gregorius*, 204
Quoniam frequenter, 5. fin. *ut lite non contestata*, tit. 6. Lib. 2. Innocentius III. 210
Quoniam idem, 8. dist. 10. *Nicolaus Papa I.* CR 19
Quoniam in baptismo, 19. de sententia Excommunic. tit. 11. *in Sexto*, L. 5. Bonifac. VIII. 168
Quoniam in parte, 2. *de feriis*, tit. 9. Lib. 2. Alexander III. PD 217
Quoniam in plerisque, 14. *de officio Iudicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Innocentius III. *in Concilio generali*, 155
Quoniam in quibusdam. 15. dist. 32. *Chalced. Conc.* 108
Quoniam in quibusdam, 21. xvj. quæst. 7. *Chalcedon. Concilium*, CR 702
Quoniam in Romani, 13. dist. 31. *Sexta Synod.* CR 102
Quoniam investituras, 13. xvj. q. 7. *Gregorius VII.* 701
Quoniam mos, 7. dist. 65. *Nicænum Concilium*, 219
Quoniam multa, 1. dist. 48. *Nicænum Conc.* CR 155
Quoniam multi, 2. dist. 47. *Nicænum Concil.* CR 151
Quoniam multi, 8. xjv. q. 4. *Nicæn. Concil.* CR 641
Quoniam multos, 103. xj. q. 3. *Gregorius VII.* 584
Quoniam non cognovi, 12. dist. 88. *Ex Verbis Augustini*, 268
Quoniam omne, 20. finale, *de præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Innocentius III. *in Concilio generali*, 314
Quoniam qui, 2. fin. de vita & honestate Cleric. tit. 1. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. 219
Quoniam quicquid, 13. j. qu. 7. *Hilarius Papa*, 376
Quoniam quicquid, 68. *finale*, xvj. qu. 1. *Hieronymus*, CR 682
Quoniam quidam, 2. dist. 75. *Chalced. Concil.* CR 231
Quoniam quidam, 1. dist. 100. *Pelagius Papa*, CR 304
Quoniam quidem, 7. dist. 18. *Septima Synodus*, CR 51
Quoniam sanctæ, 7. dist. 16. *Sexta Synodus*, CR 40
Quoniam sunt, 10. *de consecr.* dist. 3. *Nicænum Concilium*, 1200
Quoniam Velina, 14. *xij.* qu. 1. *Gregorius*, 592
Quoniam vetusto, 25. xxjv. qu. 1. *Hieronymus*, 850
Quoniam videmus, 1. dist. 69. *Septima Synodus*, 223
Quoniam ut intelleximus, 4. de immunitate Ecclesiarum, *t. 23. in Sexto*, L. 3. Bonif. VIII. 126
Quorundam, 14. dist. 23. *Tolet. Conc. & Hispal. II.* 76
Quorundam, 1. dist. 34. *Nicolaus Papa*, 111
Quorundam, 6. dist. 74. *Gregorius*, 229
Quorundam, 24. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, L. 1. Bonifacius VIII. 26
Quorundem, 1. *de testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Gregorius IX. 429
Quorundam exigit, 1. tit. 14. de Verborum significat. *in Extrav.* Joan. XXII. 290
Quorum vices, 6. *fin.* dist. 68. *Urbanus Papa II.* 223
Quos à paganis, 52. *de consecr.* dist. 4. *Gregorius*, 1221
Quos constiterit, 6. j. qu. 1. *Gelasius*, 310
Quosdam, 7. *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Gregorius, 283
Quos Deus conjunxit, 18. *xxxiij.* quæst. 2. *Isidorus*, fol. 1011

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quotidiè, 13. *de consecr.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1168
Quotiens, 5. *de purgatione Canonica*, tit. 34. Lib. 5. Innocentius Papa, PD 704
Quotiens, 5. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Deodatus Papa, PD. 610
Quotiens, 5. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 254
Quoties, 2. *de pactis*, tit. 35. Lib. 1. Gregorius, 166
Quoties à populis, 14. j. q. 7. *Innocentius*, 376
Quoties Cordis, 9. j. qu. 7. *Gregorius*, CR 375
Quotiescunque, 2. xxxiij. qu. 4. *Augustinus*, 1095
Quoties Episcopi, 16. ij. qu. 6. *Felix II.* 409
Quoties frater, 17. ij. qu. 5. *Innocentius*, CR 399
Quoties post, 26. ij. qu. 6. *Theodosiana Lex*, 411
Quoties Ratio, 12. xxjv. qu. 1. *Innocentius Papa*, 846
Quoties verò, 21. xxij. qu. 5. *Hieronymus*, 775
Quotquot, 24. xxvij. qu. 1. *Ancyr. Synodus*, 920.

R.

Radicata est, 3. *de pœn.* dist. 2. *Augustinus*, 1041
Rainutius, 16. *de Testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Innocentius III. PD 434
Rapinam emere, 5. xjv. qu. 5. *Ambrosius*, 642
Raptor, 33. xxvij. qu. 2. *Capitularia*, 936
Raptores igitur, 2. qu. 2. *Symmachus*, 1144
Raptus est, 43. xxvij. qu. 2. *Isidorus*, 940
Raptus est, 48. xxvij. qu. 2. *Isidorus*, 940
Raptus quoque, 2. xxxvj. qu. 1. *Isidorus*, CR 1143
Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non est dubium comparari. Regula X. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 186
Rationi congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore. Reg. LXXVII. de Reg. jur. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 189
Rationis ordo, 9. dist. 100. *Gregorius*, CR 307
Rationis ordo, 34. xvj. qu. 7. *Gregorius Papa*, CR 705
Ratio nulla, 2. xvij. qu. 4. *Gregorius*, 710
Ratio nulla, 3. *de Præbendis & dignit.* tit. 5. Lib. 3. Gregorius, 372
Ratio recta, unic. de religiosis domibus, tit. 9. *in Extr. Com.* Lib. 3. Joannes XXII. 366
Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum. Regula IX. de Reg. juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 186
Raynaldus, 18. *de testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Gregorius IX. 435
Reatina Ecclesia, 16. dist. 63. *Leo IV.* 209
Rebaptizare, 108. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1231
Recedite, 16. dist. 45. *Hieronymus*, 148
Recedite, 9. xxij. qu. 4. *Augustinus*, 786
Recepimus, 8. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Alexander III. 693
Recolentes, 3. *de statu Monachorum*, tit. 35. Lib. 3. Alexander III. PD 481
Recurrat, 2. xxxij. qu. 4. *Augustinus*, CR 983
j. Redintegranda, 3. iij. qu. 1. *Ioannes Papa*, CR 439
ij. Redintegranda, 4. iij. qu. 1. *Eusebius*, 439
Referente, 2. finale, *de delictis puerorum*, tit. 23. Lib. 5. Alexander III. 674
Referente, 7. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Alexander III. 373
Referente, 10. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Celestinus III. 582
Regenda est, 4. x. qu. 1, *Leo Papa IV.* 533
Regenerante, 136. *de consecr.* dist 4. *Augustinus*, CR 1241
Regimini, 1. de Empt. & Venditione, tit. 5. *In Extr. Com.* Lib. 3. Martinus V. 352
Regimini, ij. final. de Empt. & Venditione, tit. 5. *in Extr. Com.* Lib. 3. Calixtus III. 354
Regula, 2. dist. 3. *Isidorus*, 4
Regulæ sanctorum, 2. dist. 29. *Gregorius*, 95
Regula vestra, 2. dist. 17. *Iulius Papa*, 47
Regum officium, 23 xxiij. q. 5. *Hieronymus*, 817
Relata est, 9. x. qu. 1. *Toletanum Conc.* CR 533
Relatio, 5. xxj. qu. 1. *Gregorius*, CR 744
Relatum, 4. *de Clericis non residentibus*, tit. 4. L. 3. Alexander III. PD 368
Relatum, 3. *de Concessione Præbend.* tit. 8. Lib. 3. Alexander III. 390
Relatum, 21. *de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. PD 497
Relatum, 7. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. *ult.* Lib. 3. Alexander III. 535
Relatum, 19. *de Officio & potestate Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Lucius III. 131
Relatum, 9. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Alexander III. PD 373
Relatum, 1. *qui matrimonium accusare possunt*, t. 18. Lib. 4. Alexander III. 586
Relatum, 37. *de sent. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 734
Relatum, 2. *de sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Leo Papa, PD 439
j. Relatum, 11. *de testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Alexander III. PD 431
ij. Relatum, 12. *de testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Alexander III. PD 431
Relatum est, 14. dist. 37. *Clemens Papa I.* 125
Relatum est, 3. v. qu. 2. *Damasus Papa*, 474
Relatum est, 11. x. qu. 3. *Gregorius*, 543
Relatum est, 14. xj. qu. 1. *Alexander*, 547
Relatum est, 4. xxxj. q. 1. *Triburiense Concil.* CR 968
Relatum est, 11. *de consecrat.* dist. 2. *Toletan. Concil. XII.* fol. 1168
Relegentes, 45. xxiij. q. 4. *Pelagius Papa*, CR 822
Relictam, in princ. xxx. *qu.* 4. Gratianus, 962
Religionum, unic. de religiosis domibus, tit. 17. *in Sexto*, Lib. 3. Gregorius X. *in Concilio generali Lugdunensi*, 116
Religiosam, 75. fin. xij. qu. 2. *Gregorius*, CR 619
Religiosi, 1. de Decimis, tit. 8. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 228
Religiosi, 1. de Privilegiis, tit. 7. *in Clem.* Lib. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 254
Religiosi, 5. fin. de sepulturis, tit. 12. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 110
Religiosis, unic. de testamentis, tit. 6. *in Clement.* Lib. 3. Clemens V. *in Conc. Viennensi*, 224
Religioso, 21. de sent. Excommunicat. tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 168
Religiosus, 3. de Procuratoribus, tit. 10. *in Clem.* Lib. 1. Clemens V. 204
Religiosus, 2. fin. de testamentis, tit. 11. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 108
Relinqui, 2. fin. *de Custodia Eucharist.* tit. 44. L. 3. Innocentius III. *Ex Concilio Lateranensi*, fol. 526
Reliqui Sacerdotes, 1. dist. 67. *Anacletus*, 221

Remissionem,

Remissionem, 39. j. qu. 1. *Augustinus*, 324
Remittuntur, 49. *fin. xxiij.* qu. 1. *Ambrosius*, 824
Rem non novam, unic. de dolo & contumacia, tit. 3. *in Extr. Com.* Lib. 2. Bonif. VIII. 331
Remoto, 30. *vij.* qu. 1. *Hilarius Papa*, 501
Renovantes, 6. *dist.* 22. *Sexta Synodus*, CR 70
Reos sanguinis, 7. *xxiij.* qu. 5. *Gregorius*. CR 812
Repellantur, 7. *de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Stephanus Papa, 597
Reperiuntur, 7. j. qu. 1. *Ambrosius*, fortè *Concilium, Toletanum VIII.* CR 310
Reperiuntur, 2. *de pœnitent.* dist. 3. *Ambrosius*, CR 1061
Reprehensibile. 19. *xxiij.* qu. 8. *Nicolaus*, CR 835
Reprehensibilis, 26. *de appellationibus*, tit. 28. L. 2. Alexander III. PD 331
Requiritis, 5. j. q. 7. *Leo IV.* CR 374
Requisisti, 1. *xxxiij.* qu. 1. *Gregorius*, 1003
Requisisti, 15. *de testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Innocentius III. 433
Requisivit, 1. *de in integrum restitutione*, tit. 41. Lib. 1. Alexander III. 180
Requisivit, 1. *de Ordin. ab Episcopo, qui renunciavit Episcopatui*, tit. 13. Lib. 1. Alexander III. PD 98
Requisivit, 17. *de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Lucius III. PD 541
Res autem, 21. *xxiij.* qu. 5. *Leo Papa*, 816
Rescripta, 15. xxv. qu. 2. *Codex*, 886
Resecandæ, 16. xxjv. q. 3. *Hieronymus*, CR 868
Res Ecclesiæ, 12. j. q. 3. *Vrbanus Papa*, CR 362
Res Ecclesiæ, 26 *xij.* q. 1. *Vrbanus Papa*, 596
Res in Episcopatu, 12. *xij.* qu. 2. *Gregorius*, 600
Responsa, 5. dist. 2. *Isidorus*, 3
Responso, 43. *de sent. Excommunic.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 736
Resuscitatus, 35. *de pœnit.* dist. 1. *Augustinus*, CR 1018
Retulerunt, 86. *de consecrat.* distinct. 4. *Zacharias Papa*, CR 1229
Revera, 12. *iij.* qu. 9. *Nicolaus Papa*, 461
Revera, 2. xxxij. q. 5. *Ambrosius*, 989
Revera, 69. *de consecr.* dist. 2. *Ambrosius*, CR 1187
Revertar, 5. *de pœn.* dist. 4. *Beda*, 1078
Revertimini, 65. xvj. q. 1. *Hieronymus*, CR 681
Reum ad Ecclesiam, 9. xvij. q. 4. Capitular. L. 5. CR 711
Rex debet. 40. *xxiij.* q. 5. *Cyprianus*, CR 820
Rhoddiæ, 8. *final.* dist. 2. *Isidorus*, 4
Ridiculum est, 5. dist. 12. *Nicolaus Papa*, CR 26
Ridiculum est, 45. xj. qu. 3. *Augustinus*, 570
Rodulphus, 35. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Gregorius IX. 24
Rogamus vos, 15. xxjv. q. 1. *Marcellus Papa*, CR 846
Rogationes, 3. *de consecr.* dist. 3. *Aurel. Conc. I.* 1199
Rogo, hortor & moneo, 25. xj. qu. 3. *Gregorius*, CR ad inscriptionem, 566.
Romana, 3. de appellationibus, tit. 15. ult. *in Sexto*, Lib. 2. Innocentius IV. 77
Romana, 1. de Censibus, tit. 20. *in Sexto*, Lib. 3. Innocentius IV. 118
Romana, 1. de foro competenti, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 2. Innocentius IV. 61
Romana, 1. de Officio Ordinarii, tit. 16. *in Sexto*, Lib. 1. Innocent. IV. *in Concilio Lugdun.* 49
Romana, 1. de Officio Vicarii, tit. 13. *in Sexto*, Lib. 1. Innocentius IV. 42
Romana, 1. de pœnis, tit. 9. *in Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. 154
Romana, 1. de pœnitentiis, tit. 10. *in Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. *in Concilio Lugdun.* 158
Romana, 5. de sent. Excommunicat. tit. xj. *in Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. 161
Romana, 1. de supplenda negligentia Prælatorum, tit. 8. *in Sexto*, Lib. 1. Innoc. IV. 38
Romana, 3. final. de testibus & attestationibus, tit. 10. *in Sexto*, Lib. 2. Innocentius IV. *in generali Concilio Lugdunensi*, 68
Romani, unic. de jurejurando, tit. 9. *in Clem.* Lib. 2. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 210
Romanus, 11. dist. 81. *Pelagius Papa*, 247
Romanus Pontifex, 23. *de consecr.* dist. 4. *Isidorus*, 1210
Rursus, 36. xj. qu. 3. *Carthag. Conc. V.* CR 568
Rursus, 6. *qui Clerici vel voventes*, tit. 6. Lib. 4. Celestinus III. 559.

S.

Sabbatho, 13. *de consecr.* dist. 3. *Innoc. Papa.* 1200
Sacerdos, 24. dist. 50. *Augustinus*, sive *Palea*. Vide CR. ad Cap. 23. Bene valet, 165
Sacerdos, 7. dist. 81. *Eugenius Papa*, 246
Sacerdos, 9. j. q. 2. *Prosper*, CR 356
Sacerdos, 7. *finale, iij.* qu. 7. *Augustinus*, CR 458
Sacerdos, 6. xxvj. qu. 7. *Carthag. Conc. IV.* CR 909
Sacerdos, 2. *de pœnit.* dist. 6. *Gregorius*, 1092
Sacerdos, 98. *de consecrat.* dist. 2. *Hieronymus*, 1196
Sacerdotale officium, 1. dist. 61. *Gregorius*, 199
Sacerdote, 63. *de consecr.* dist 1. *Carthag. Concil. IV.* 1162
Sacerdotes, 2. dist. 37. *Hieronymus*, 121
Sacerdotes, 2. *final.* dist. 49. *Hieronymus*, CR 158
Sacerdotes, 33. dist. 50. *Nicolaus Papa*, 170
Sacerdotes, 7. dist. 93. *Clemens*, 278
Sacerdotes, 90. j. qu. 1. *Hieronymus*, 339
j. Sacerdotes, 8. *ij.* qu. 7. *Clemens*, CR 420
ij. Sacerdotes, 51. *ij.* qu. 7. *Damasus Papa*, 434
Sacerdotes, 8. vj. qu. 1. *Thelesphorus*, CR 482
Sacerdotes, 1. xij. q. 4. *Toletan. Conc. IX.* CR 621
Sacerdotes, 67. *de consecr.* dist. 4. *Gregorius Papa*, 1223
Sacerdotibus, 2. dist. 31. *Beda*, 100
Sacerdotibus, 41. xj. qu. 1. *Gregorius*, CR 553
Sacerdotibus, 6. *de consecrat.* dist. 3. *Aurelianum Concilium*, 1199
Sacerdotibus, 2. *ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. *ult.* Lib. 3. Eugenius Papa, 534
Sacerdotium, 7. *finale*, xxj. qu. 3. *Cyprianus*, 747
Sacerdotum, 30. *de consecrat.* dist. 2. *Clemens Papa*, melius *Eugenius II.* juxta CR 1173
Sacramenta, 34. j. qu. 1. *Augustinus*, 323
Sacramenta Altaris, 49. *de consecrat.* dist. 1. *Afric. Concilium*, 1158
Sacramentum hactenus, 1. *ij.* qu. 5. *Cornelius Papa*, CR 395
Sacratas, 25. dist. 23, *Soter Papa*, 78
Sacrificium, 3. *de pœnit.* dist. 1. *David Propheta*, 1012
Sacrificium, 32. *de consecr.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1173
Sacrilegium, 4. *xvij.* qu. 4 *Gregorius*, 710
Sacris, 5. *de his quæ vi metusve*, tit. 40. Lib. 1. Innocentius III. 179
Sacris, 38. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 734

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sacris, 12. *de sepulturis*, tit. 28. Lib. 3. Innocentius III. 442
Sacro, 48. *de sentent. Excommun.* tit. 39. Lib. 5. Innocent. III. *in Concilio generali*, 738
Sacrorum Canonum, 24. dist. 63. *Ex Capitularibus* Caroli & Ludovici Imperatorum, 215
Sacrorum Canonum, 15. *xij.* qu. 2. *Gregorius*, 600
Sacrosancta, 51. *de electione*, tit. 6 Lib. 1. Gregorius IX. 68
Sacrosancta Religio, 92. j. qu. 1. *Gelasius*, 339
Sacrosancta Romana, 2. dist. 22. *Anacletus*, CR 68
Sæpè contingit, 50. dist. 50. *Wormacien se Concil.* 173
Sæpè contingit, 23. *ij.* qu. 5. *Wormacien se Conc.* CR 404
Sæpè contingit, 44. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. 337
Sæpè contingit, 18. *de restitutione spoliatorum*, t. 13. Lib. 2. Innocentius III. *in Concilio generali Lateranensi*, 234
Sæpè contingit, 1. de tempor. Ordinat. tit. 9. *in Sexto*, Lib. 1. Clemens IV. 40
Sæpè contingit, 2. fin. de Verb. signific. tit. 11. & ult. *in Clem.* Lib. 5. Clemens V. 270
Sæpè fit, 72. *xij.* qu. 2. *Tolet. Conc. VI.* CR 618
Sæpè malorum, 12. *xxviij.* qu. 1. *Tolet. Conc. IV.* 948
Sæpè principes, 29. *xxiij* q. 8. *Tolet. Conc. IV.* 840
Sæpè se vitia, 6. dist. 41. *Gregorius*, 135
Sal Cœlestis, 65. *de consecr.* dist. 4. *Beda*, CR 1223
Salomon, 13. *xxxij.* q. 4. *Gregorius*, 988
Salonitanæ, 24. dist. 63. *Gregorius*, 211
Salvator, 8. j. qu. 3. *Vrban II* CR 359
Salvator, 40. *finale, de consecrat.* dist. 5. *Didymus*, CR fol. 1254
Salvator, 5. de Præbendis & dignitatibus, tit. 2. *in Extrav. Com.* Lib. 3. Joannes XXII. 339
Saluberrimum, 21. j. qu. 7. *Leo*, 379
Salubriter, 16. *de usuris*, tit. 19. Lib. 5. Innocentius III. 667
Salvo in omnibus, 4. ix. q. 3. *Hyginus Papa*, 528
Sana quippe, 11. *fin.* dist. 9. *Augustinus*, 17
Sancimus, 26. j. qu. 7 *Codex*, 381
Sancimus, 31. *xij.* qu. 2. *Tolet. Concil.* CR 606
Sancitum, 1. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Ex Concilio apud Guarmaciam, vel Warmac. 501
Sancitum est, 33. *vij.* q. 1. *Romanense Concil.* CR 502
Sancitum est, 25. *xxiij.* q. 8. *Wormac. Concil.* CR 839
Sancta octo, 8. dist. 16. *Ex diurno Libro, &c.* CR 41
Sancta quippe, 56. *ij.* q. 7. *Hieronymus*, CR 435
Sancta Romana, 3. *finale*, dist. 15. *Gelasius*, CR 33
Sancta Romana, in pr. *Causæ* xxv. Gratianus, 878
Sancta Romana, 3. de electione, tit. 3. *in Extr. Com.* Lib. 1. Benedictus XI. 312
Sancta Romana, unic. tit 7. de religiosis domibus, *in Extrav.* Joannis XXII. 281
Sanctimoniales, 13. xx. p. 1. *Carthag. Conc. III.* CR 738
Sanctimonialis, 24. dist. 23. *Carthag. Conc. IV.* 77
Sanctis quippe, 110. *fin.* xj. qu. 3. *Vrbanus II.* 587
Sanctissimo, in Christo, 2. *final.* dist. 73. *Epistola formata*, CR 228
Sancto Concilio, 2. *de successionibus ab intestato*, tit. 27 L. 3. Ex Concilio Triburiensi, 437
Sanctorum, 3. *de Præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Gregorius, 308
Sanctorum Canonum, 2. *finale*, dist. 70. *Vrbanus II.* in Concilio, 224
Sanctorum Patrum, 10. j. q. 1. *Calixtus Papa II.* 311
Sanctorum Patrum, 14. x. qu. 1. *Calixtus Papa II.* CR fol. 535
Sanctum est, 36. *de consecr.* dist. 4. *Augustin.* CR 1215
Sanè, 1. *de Arbitris*, tit. 43. *ult.* Lib. 1. Ex Concilio Aphricano, 185
Sanè, 10. *de Celebratione Missarum*, tit. 41. Lib. 3. Honorius III. 519
j. Sanè, 2. *de Clericis Conjugatis*, tit. 3. Lib. 3. Alexander III. PD 365
ij. Sanè, 4. *de Clericis Conjugatis*, tit. 3. Lib. 3. Alexander III. 365
Sanè, 6. *de Conversione Conjugatorum*, tit. 32. Lib 3. Alexander III. PD 465
Sanè, 5. *de Excessibus Prælatorum*, tit. 31. Lib. 5. Alexander III. 683
Sanè, 3. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Ex Concilio Africano, 199
j. Sanè, 2. *de Officio & potestate Iudicis delegati*, t. 29. Lib. 1. Alexander III. 127
ij. Sanè, 11. *de Offic. & potest. Iud. deleg.* tit. 29. L. 1. Alexander III. PD 129
Sanè, 9. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Alexander III. 694
Sanè, 10. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Alexander III. 457
Sanè, 2. *de tempor. Ordinat.* tit. 11. Lib. 1. Alexander III. 92
Sanè cavendum, 18. *de pœnit.* dist. 3. *Augustinus*, 1064
Sanè Consanguinitatis, 14. xxxv. q. 2. & 3. *Isidor.* 1112
Sanè dilecto, 7. *de renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Celestinus III. PD 81
Sanè discimus, 7. xv. qu. 1. *Ambrosius*, 650
Sanè in Vinea, 1. de simonia, tit. 1. *in Extr. Com.* Lib. 5. Urbanus IV. *alias* V. 377
Sanè percussor, 18. *fin.* dist. 45. *Anacletus Papa*, 149
Sanè profertur, 6. *fin.* xxjv. qu. 2. *Quinta Synodus*, CR fol. 860
Sanè quia, 6. xvj. qu. 2. *Vrbanus II.* 684
Sanè quisquis, 4. xv. qu. 3. *Codex*, CR 653
Sanè quod super, 3. xxjv. qu. 2. *Vrbanus II.* 859
Sanè si communi, 1. dist. 65. *Nicænum Concil.* CR 218
Sanè si ex Consensu, 34. *ij.* qu. 6. *Carthaginense Concilium III.* CR 416
Sanè Thessalonicenses, 15. xvj. qu. 7. *Anastas. Bibliothec.* CR 701
Sapiens non est, 14. vj. q. 1. *Lucius Papa*, CR 484
Sapiens nunquam, 37. *de pœnit.* dist. 2. *Ambrosius*, fol. 1050
Satagendum, 10. xxv. q. 1. *Pelagius Papa*, 881
Satis evidenter, 7. dist. 96. *Nicolaus Papa*, CR 293
Satisfactio pœnitentiæ 3. *de pœn.* dist. 3. *Augustin.* 1061
Satis hinc apparet, 14. *xxxiij.* qu. 5. *Augustinus*, CR fol. 1101
Satis ostendimus, 48. *de Consecr.* dist. 4. *Augustin.* 1220
Satis perversum, 7. dist. 56. *Gregorius*, 194
Satyra, 7. dist. 2. *Isidorus*, CR 4
Sceleratior omnibus, 39. *de pœnit.* dist. 3. *Leo Papa*, fol. 1073
Scelus, 21. *finale, ij.* qu. 1. *Nicolaus Papa*, 390
Scenicis, 96. *de Consecr.* dist. 2. *Carthag. Conc. III.* 1198
Schisma, 34. xxjv. qu. 1. *Pelagius*, CR 854
Schismatici, 1. *xxiij.* qu. 6. *Augustinus*, CR 826
Sciant Cuncti, 2. *ij.* qu. 8. *Codex*, 436

Sciant Cuncti, 12. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, L. 1. Gregorius X. *in generali Concilio Lugdun.* 17
Scias frater, 35. *vij.* q. 1. *Pelagius Papa II.* 503
Sciatis fratres, 1. *xxxiij.* qu. 4. *Hieronymus*, CR 1095
Sciendum, 1. dist. 29. *Isidorus*, 95
Sciendum, 10. *viij.* qu. 1. *Gregorius*, 515
Sciendum, 2. xxvj. qu. 3. & 4. *Augustinus*, 895
Sciendum, 37. *xxvij.* qu. 1. *Arelatense Concil.* 923
Sciendum, 22. *de pœnit.* dist. 2. *Gregorius*, 1048
Scientes, 3. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Gregorius, PD 501
Scienti & Consentienti non fit injuria neque dolus. Regula XXVII. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Scimus autem, 3. dist. 43. *Anacletus*, 139
Scimus vos non ignorare, 9. *xij.* quæst. 1. *Vrbanus Papa*, 590
Scindite Corda, 33. *de pœn.* dist. 1. *Ioëlis 2.* 1017
Scire debes, 7. *vij.* qu. 1. *Cyprianus*, 493
Scire debet, 8. dist. 76. *Ambrosius*, CR 235
Scire vos oportet, 8. *xxiij.* qu. 8. *Leo*, 832
Scisitantibus, 5. *finale*, xv. qu. 8. *Nicolaus Papa*, CR fol. 660
Scisitatis, 47. *vij* qu. 1. *Nicolaus Papa*, 508
Scisitatur, 1. xxx. qu. 4. *Nicolaus Papa*, 962
Scisitatus, 13. *de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Celestinus III. 14
Scitote, 2. vj. qu. 3. *Pelagius Papa II.* 488
Scit sancta, 3. dist. 12. *Leo IX.* CR 25
Scribam, 9. *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Hieronymus, 283
Scripsit mihi, 1. *vij.* qu. 1. *Gregorius*, CR 491
Scripsit nobis, 26. *xxvij.* quæst. 2. *Nicolaus Papa*, CR fol. 933
Scripta, 1. *de Collusione detegenda*, tit. 22. Lib. 5. Gregorius, PD 673
Scripta, 2. *de fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Alexander III. 276
Scriptorum vestrorum, 11. *fin.* dist. 100. *Gregorius*, 307
Scriptum est, 40. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. 64
Scriptum est, 1. vj. qu. 3. *Gregorius*, 487
Scriptum est, 11. xjv. qu. 5. *Gregorius*, CR 643
Scriptura dicit, 3. *de Consecr.* dist. 2. *Cyprianus*, 1165
Scripturæ, 4. *de Voto & Voti redemptione*, tit. 34. Lib. 3. Alexander III. PD 474
Seculares, 1. *xxxiij.* q. 2. *Carthag. Conc.* CR 1005
Seculares, 19. *de consecr.* dist. 2. *Agath. Concil.* 1170
Seculares, 2. de foro competenti, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 62
Secunda, in pr. jv. *qu. 2. &* 3. Gratianus, 467
Secunda, in pr. xxjx. *qu. 2.* Gratianus, 953
Secunda, 72. *de pœnit.* dist. 1. *Hieronymus*, 1030
Secundam, in pr. *xviij. qu. 2.* Gratianus, 722
Secundò requiris, 41. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Celestinus III. PD 336
Secundum, 6. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. *ult.* Lib. 3. Alexnder III. 535
Secundum Canonicam, 24. *xxiij.* quæst. 8. *Parisiense Concilium*, CR 838
Secundum Catholicam, 47. xj. q. 3. *Augustinus*, 571
Secundum Ecclesiæ, 8. dist. 19. *Anastasius II.* 58
Secundum verba, 5. xxxiij. quæst. 5. *Augustinus*, CR fol. 1099
Secuti sunt, 31. *ij.* qu. 6. *Beda*, CR 427
Sed adhuc, in princ. j. *qu. 3.* Gratianus. 356
Sed Continuo, 46. *de pœnit.* dist. 1. *Ambrosius*, CR 1021
Sed cum in Episcoporum, in princ. x. *quæst. 2.* Gratianus, fol. 535
Sedes Apostolica, 1. tit. 4. de Concess. Præb. Et Eccles. non vac. *in Extr.* Joan XXII. 277
Sedes Apostolica, unic. de Officio delegati, t. 6. *in Extr. Com.* Lib. 1. Joannes XXII. 316
Sedes Apostolica, 15. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. PD 15
Sed & illud, 9. xxvj. qu. 2. *Hieronymus*, 893
Sed hoc, 1. *de successionibus ab intestato*, tit. 27. L. 3. Ex Concilio apud Altenen habito, 437
Sed illud, 17. dist. 45. *Origenes*, 148
Seditionarios, 8. dist. 46. *Carthag. Conc. IV.* 150
Sed nec, 4. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. ult. L. 3. Alexander III. *in Concilio Lateranensi*, 534
Sed nec Adam, 38. *de pœn.* dist. 2. *Ambrosius*, CR 1050
Sed notandum, in princ. *dist. 29.* Gratianus, 95
Sed pensandum, 2. dist. 6. *Gregorius*, CR 9
Sed pœnatur, in princ. xj *qu. 3.* Gratianus, 557
Sed quæritur, in princ. *dist. 37.* Gratianus, 121
Sed si fortè, 21. dist. 81. *Lucius Papa*, CR 249
Sedulò monendi, 12. dist. 38. *Augustinus*, CR 128
Semel Christus, 51. *de consecr.* dist. 2. *Augustinus*, 1181
Semel DEO dicatum, non est ad usus humanos ulteriùs transferendum. Regula LI. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 188
Semel immolatus, 52. *de consecr.* dist. 2. *Prosper*, CR 1181
Semel malus semper præsumitur esse malus. Regula VIII. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 186
Senatus Consultum, 3. dist. 2. *Isidorus*, 3
Sententia, in princ. *Causæ* jx. Gratianus, 521
Sententia, 1. *de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Gregorius, 315
Sententia Cham, 12. *ij.* q. 7. *Anacletus Papa*, 421
Sententiam, 9. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. ult. Lib 3 Innocentius III. *in Concilio generali Lateranensi*, 536
Sententiam Romanæ, 6. xxxv. qu. 9. *Nicolaus Papa*, CR 1140
Sententia Pastoris, 1 xj. q. 3. *Gregorius*, CR 557
Senti, 51. xj. qu. 3. *Augustinus*, 571
Septies cadit, 23. *de pœn.* dist. 3. *Hieronymus*, 1065
Septuaginta, 12 dist. 12. *Athanasius*, CR 45
Sequitur in utraque, in pr. *dist. 26.* Gratianus, 85
Sequitur non litigiosum, in pr. *dist. 46.* Gratianus, 149
Sequitur non percussorem, in princ. *distinct. 45.* Gratianus, 143
Sequitur secunda, in pr. 1 *q* 2. Gratianus, 352
Sequitur secunda, in pr. xxvij. *qu. 2.* Gratianus, 926
Sequitur sexta, in princ. *ij. qu. 6.* Gratianus. 406
Seriatim, 12. dist 32. *Leo IX.* 108
Series, 26. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. L. 2. Clemens III. PD 260
Series Consanguinitatis, 1. xxxv. q. 5. *Isidorus*, CR 1116
Serpens decepit, 47 *de pœnit* dist. 1. *Ambrosius*, 1021
Servanda est, in princ. *dist. 32.* Gratianus, 103
Servatis privilegiis, 6. xxv. quæst 2. *Hormisda Papa*, fol. 885
Servetur, 73. xj. q. 3. *Nicænum Concil.* CR 576
Servi autem, in princ. *dist. 54.* Gratianus, 181

Universidad de Deusto
Biblioteca

Servitium, 31. *finale, xviij.* q. 2. *Urbanus II.* 731
Sexaginta, 2. dist. 16. *Zepherinus*, CR 38
Sex differentiæ, 1. *xxiij.* qu. 3. *Augustinus*, CR 781
Sexta actione, 1. xv. qu. 7. *Hispal. Conc. II.* CR 657
Sextam sanctam, 29. *de consecrat.* dist. 3. *Hadrianus Papa*, CR 1104
Sextam Synodum, 5. dist. 16. *Hadrianus Papa*, CR 39
Sexta Synodus, 9. dist. 16. *Beda*, CR 42
Sexta verò, in princ. jv. *qu. 6.* Gratianus, 471
Sexto die, 8. dist. 35. *Ambrosius*, 118
Si Abbatem. 36. de Electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 30
Si accusatorum, 3. *finale, iij.* q. 10. *Felix Papa*, CR 463
Si accusatorum, 3. jv. q. 6. *Felix Papa*, 472
Si ad Episcopum, unic. ne sede vacante, tit. 8. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 105
Si ad matris, 114. *de consec.* dist. 4. *Augustinus*, 1233
Si ad peccatum, 20. *xxij.* q. 4. *Augustinus*, 767
Si ad Scripturas, 7. dist. 9. *Augustinus*, 16
Si ad solum, 6. finale, de Regularibus, tit. 14. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 314
Si adversarius, 4. final. *de eo qui mitt. in possessionem*, tit. 15 Lib. 2. Gregorius IX. 242
Si adversus, 11. *de hæreticis*, tit. 7. Lib. 5. Innocentius III. PD 639
Si adversus, 2. *fin.* de restitutione in integrum, tit. 21. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 59
Si ægrotans, 1. v. qu. 3. *Romana Synodus temp.* Hadriani Papæ, 474
Si agamus, 67. *de pœnit.* dist. 1. *Hieronymus*, CR 1028
Si à Iudice, 10. de appellationibus, tit. 15. *ult. in Sexto*, Lib, 2. Bonifacius VIII. 81
Si à Iudicibus, 1. de appellationibus, tit. 12. *in Clem.* Lib. 2. Clemens V. *in Concil. Vienn.* 217
Si alicujus, 59. *de electione*, tit. 6. Lib. 1. Gregorius IX. 73
Si aliqua causa, 11. *xxij.* qu. 1. *Ioannes Chrysostomus*, CR fol. 753
Si aliquando, 41. *de sentent. Excommunic.* tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. 736
j. Si aliquid, 6. *xxij.* q. 4. *Beda*, 764
ij. Si aliquid, 16. *xxij.* q. 4. *Soterus Papa*, CR 766
Si aliquis, 11. xxvj. qu. 6. *Epaun. Concil.* CR 906
Si aliquis, 5. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Ex Concilio Guarmacienſi, 649
Si annum, 3. *fin.* de judiciis, tit. 1. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 61
Si aut̀, unic. de dolo & contumacia, tit. 4. *in Clem.* Lib. 2. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 208
Si à patre, unic. *de infantibus & languidis expositis*, tit. 11. Lib. 5. Gregorius IX. 648
Si Apostolica, 35. de Præbend. tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 95
Si Apostolicæ, 22. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 91
Si Apostolus, 5. de pœn. dist. 3. *Augustinus*, 1062
Si appellationem, 6. de appellat. tit. 12. *in Clem.* Lib. 2. Clemens V. 218
Si apud, 24. *xxiij.* qu. 5. *Hieronymus*, 817
Si Archiepiscopus, 6. *de tempor. ordinat.* tit. 11. L. 1. Lucius III. 93
Si à sede, 31. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3 Bonifacius VIII. 93
Si à subdelegato, 14. de offic. & potest. tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 46
Si audieris, 32. *xxiij.* qu. 5. *Cyprianus*, 818
Si averterit, 15. *de pœnit.* dist. 4. *Dominus per Ezechielem*, 1085
Si autem, 6. *de Cohabitat. Cleric. & Mulierum*, t. 2. Lib. 3. Alexander III. 363
Si autem, 9. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Lucius III. fol. 12
Si autem aliquis, 6. jx. q. 3. *Anicetus Papa*, 528
Si autem necdum, 10. xxxvj. q. 2. *Meldens. Concil.* 1146
Si autem Presbyteri, 5. xv. qu. 7. *Carthag. Conc. III.* 659
Si autem provocatum, 39. *ij* q. 6. *African. Conc.* 417
Si autem sine, in princ. *xvij. qu.* 4. Gratianus, 710
Si autem vobis, 11. xj. qu. 3. *Clemens*, 561
Si baptizata est, 132. *de consecrat.* dist. 4. *Augustinus*, CR 1239
Si beneficia, 20. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, L. 3. Bonifacius VIII. 90
Si beneficiorum, 2. *fin.* de Decimis, tit. 8. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Vienn.* 228
Si bos, 3. *de injuriis & damno dato*, tit. 36. Lib. 5. In Exodo, 711
Si Capitulo, 5. de Concess. Præbend. tit. 7. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 103
Si Canonici, 2. de Officio Ordinarii, tit. 16. *in Sexto*, Lib. 1. Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi*, 50
Si Causa, 4. *xxxiij.* qu. 4. *Ambrosius*, 1096
Sic autem, 31. j. qu. 1. *Augustinus*, 322
Si Cautio, 4. *de fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Gregorius IX. 282
Si celebrat, 10. finale, *de Clerico Excommunicato*, tit. 27. Lib. 5. Gregorius IX. 680
Si Civitas, 17. de sentent. Excommunicat. tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 167
Si Clericatus, 27. xvj. qu. 1. *Hieronymus*, 667
Si Clerici, 24. xj. qu. 1. *Tolet. Concil.* CR 549
Si Clericos, 15. de sententia Excommunicationis, tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 167
Si Clericus, 46. xj. qu. 1. *Chalcedonense Concil.* CR 555
Si Clericus, 5. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Alexander III. 200
Si Clericus, 11. de Præbend. tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 86
Sic enim, 9. *xxviij.* qu. 1. *Augustinus*, CR 944
Sic decet, 22 xxv. qu. 2. *Silverius Papa*, 889
Sic in sanctificando, 2. *de Consecr.* dist. 2. *Cyprianus*, CR fol. 1165
Sic non sunt, 10 *xxxij.* qu. 4. *Augustinus*, 987
Sic omnes, 2. dist. 19. *Agatho Papa*, 56
Si Compromissarius, 37. de electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 31
Si Concubinæ, 55. *de sent. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Gregorius IX. 741
Si Concupiscentia, 8. xv. q. 1. *Augustinus*, CR 650
Si Consuetudinem, 5. dist. 8. *Gregorius*, in aliquot manuscriptis, *Gregorius VII.* CR 13
Si Conditiones, 7. finale, *de Conditionibus appositis*, tit. 5. Lib. 4. Gregorius IX. 557
Si Confirmationem, 39. de electione, tit. 9. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 32
Si constiterit, 12. *de Accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Alexander III. 598
Si contra

Si contra unum 4. de officio & potestate, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 44
Sic populus, 61. j qu. 1. *Hieronymus*, CR 330
Sic quidem, 2. x. qu. 1. *Toletan. Concil. III.* CR 532
Sic quippe, 45. xxvij. qu. 2. *Gregorius*, 939
Si credas, 86. *de consecrat.* dist. 2. *Ambrosius*, 1196
Sicubi, 6. xij. qu. 5. *Tarrac. Conc.* CR 623
Si cui, 23. de electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 25
Si cui, 36. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 96
Si cui etiam, 30. *de pœnit.* dist. 1. *Augustinus*, CR 1017
Sic vive. 26. xvj. qu. 1. *Hieronymus*, CR 667
Si cujus patruus, 2. xxxv. q. 10. *Innocent. Papa*, 1142
Si cujus uxorem, 11. dist 34. *Neocæsar. Concil.* 115
Si culpa, 9. *finale, de injuriis & damno dato*, tit. 36. Lib. 5. Gregorius IX. 712
Si cupis, 5. xvj. qu. 1. *Hieronymus*, 662
Si custos, 18. *xxvij* qu. 1. *Gregorius*, 919
Sicut, 25. *de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Innoc. III. *in Concilio generali Lateranensi*, 607
Sicut, 4. *de Cohabitatione Clericorum & mulierum*, tit. 2. Lib. 3. Alexander III. PD 363
Sicut, 8. *de excessibus Prælatorum*, tit. 31. Lib. 5. Celestinus III. 684
j. Sicut, 8. *de hæreticis*, tit. 7. Lib. 5. *Ex Concilio Lateranensi* sub Alexandro III PD 635
ij. Sicut, 14. *de hæreticis*, tit. 7. L. 5. Greg. IX. 644
j. Sicut, 6. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Alexander III. PD 649
ij. Sicut, 20. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Innocentius III. PD 656
Sicut, 9. *de Iudæis*, tit. 6. Lib. 5. Clemens III. PD fol. 630
j. Sicut, 13. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Urbanus III. PD 290
ij. Sicut, 27. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. PD 297
iij. Sicut, 29. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. 298
Sicut, 8. *Ne Clerici vel Monachi*, tit. 50. *ult.* Lib. 3. Innocentius III. PD 535
Sicut, 1. *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Salomon in parabolis, 282
Sicut, 2. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Gregorius, 691
Sicut, 2. *de Probationibus*, tit. 19. Lib. 2. Alexander III. PD 246
j. Sicut, 15. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Innocentius III. PD 459
ij. Sicut, 17. *de Regularibus*, tit. 32. Lib. 3. Innocentius III. PD 461
Sicut, 1. *de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Alexander III. PD 10
Sicut, 16. *de sententia & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. 319
Sicut, 39. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. PD 734
j. Sicut, 6. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Lucius Papa, 610
ij. Sicut, 33. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Innocentius III. PD 620
iij. Sicut, 39. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Innocent. III. *in Concilio generali*, 622
Sicut, 22. *de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. L. 4. Innocentius III. PD 543
Sicut, 2. *de supplenda negligentia Prælatorum*, t. 10. Lib. 1. Clemens III. 90
Sicut, *unic. de syndico*, tit. 39. Lib. 1. Gregorius Papa, 177
Sicut, 9. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 255
Sicut, 1. *de transactionibus*, t. 36. L. 1. Gregor. 168
Sicut Achab, 29. *de pœnit.* dist. 3. *Gregorius*, 1068
Sicut ait, 30. *de pœnit.* dist. 3. *Hieronymus*, 1068
Sicut alterius, 39. *vij.* q. 1. *Calixtus Papa*, CR 504
Sicut antiquitùs, 6. *xvij.* q. 4. *Nicolaus Papa*, 711
Sicut Apostoli, 16. xj. qu. 3. *Fabianus Episcopus*, CR 562
Sicut appellationem, 3. de appellationibus, tit. 12. *in Clem.* Lib. 2. Clemens V. 218
Sicut bonum. 1. *xxvij.* qu. 1. *Carthag. Conc. IV.* CR 913
Sicut Christus, 75. j. qu. 1. *Hieronymus*, CR 333
Sicut crudelis, 1. xxxij. qu. 1. *Ioannes Chrysostomus*, 974
Sicut cum, 21. de electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 25
Sicut diœcesim. 3. xvj. q. 3. *Toletanum Conc. IV.* 686
Sicut Domini, 19. xvj. qu. 7. *Paschalis Papa II.* 702
Sicut Ecclesia, 49. *xij.* qu. 2. *Gregorius*, 611
Sicut enim, 30. xj. qu. 1. *Clemens*, 551
Sicut enim, 10. xxxij. qu. 5. *Ioan. Chrysostomus*, 990
Sicut Episcopum, 4 j. qu. 2 *Gregorius*, 354
Sicut ergò, 9. *finale*, xxxv. q. 9. *Gratianus*, 1141
Sicut Eunuchus, 29. j. qu. 1. *Augustinus*, 322
Sicut excellentiam, 48. *xxiij.* qu. 4. *Gregorius*, 806
Sicut ficti, 35. j. qu. 1. *Augustinus*, CR 323
Sicut ii, qui, 8. dist. 47. *Ambrosius*, CR 152
Sicut inquit, 46. *ij.* q. 7. *Gregorius*, CR 433
Sicut in Sacramentis, 151. *de consecrat.* dist. 4. *Augustinus*, 1244
Sicut in unaquaque, 4. xxj. qu. 2. *Rhemense Concilium*, fol. 745
Sicut is, 3. *finale*, j. qu. 6. *Gregorius*, CR 369
Sicuti semina, 10. xxxij. qu. 2. *Hieronymus*, CR 980
Sicut Judas, 68. *de consecrat.* dist. 2. *Augustinus*, 1186
Sicut Neophytus, 2. *finale*, dist. 48. *Gregorius*, CR 155
Sicut nobis, 5. *fin.* de Verbor. significat. tit. 12. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 186
Sicut non alii, 11. *de consecrat.* dist. 1. *Felix IV.* juxta CR fol. 1150
Sicut non est, 20. *xxiij.* qu. 4. *Augustinus*, 790
Sicut non omnis, 2. xxxij. qu. 2. *Hieronymus*, 978
Sicut non suo, 10. *fin.* dist. 46. *Leo Papa*, 150
Sicut nostis, 62. *de consecrat.* dist. 4. *Augustinus*, 1222
Sicut omnino, 16. *xij.* qu. 2. *Gregorius*, 601
Sicut primi, 83. *de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, CR 1033
Sicut quædam, 2. *finale*, dist. 14. *Leo Papa*, 31
Sicut quamvis, 15. dist. 96. *Gelasius*, CR 299
Sicut qui, 12. *xvij.* qu. 4. *Pius Papa*, 712
Sicut qui monasteria, 9. xx. quæst. 1. *Eugenius II.* in Synod. 737
Sicut Romana, 1. *de Rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Alexander III. PD 10
Sicut Sacerdotes, 6. *ij.* qu. 7. *Fabianus Papa*, 420
Sicut sancti, 2. dist. 15. *Gregorius*, CR 32
Sicut satiùs, 8. xxxij. qu. 4. *Augustinus*, 986
Sicut semel, 1. dist. 68. *Gregorius*, 221
Sicut seta, 17. *de pœn.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1047
Sicut stellas, 8. dist. 38. *Zepherinus Papa*, 127
Sicut sine, 3. *ij.* qu. 1. *Gregorius*, CR 382
Sicut tribus, 21. *de pœnit.* dist. 2. *Augustinus*, 1048
Sicut

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sicut verus est, 84. *de consecr.* dist. 1. *Ambrosius*, CR 1195
Sicut vir, 11. *vij.* qu. 1. *Evaristus Papa*, CR 495
Sicut viri, 8. dist. 40. *Isidorus*, 132
Sicut urgeri, 47. j. qu. 1. *Augustinus*, CR 326
Si de area, 10. xxvj. qu. 2. *Augustinus*, 894
Si de beneficio, 5. de Præbendis, tit. 2. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. 221
Si de Calumnia, 1. de juramento calumniæ, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 63
Si decretI, 2. dist. 20. *Nicolaus I.* 61
Si delegatus, 7. de offic. & potestate, tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 44
Si de rebus, 2. *xxiij* qu. 7. *Augustinus*, 829
Si de terra, 6. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Alexander III. 693
Si diaconus, 14. dist. 81. *Arelatense Concil. I.* 247
Si dicat vir, 1. *xxxiij.* qu. 5. *Augustinus*, CR 1097
Si dignitatem. 1. de Præbendis, tit. 2. *in Clem.* L. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 221
Si diligenti, 12. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Innocentius III. PD 202
Si diligenti, 17. *de Præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Innocentius III. PD 313
Si dominum, unic. de reliquiis & veneratione Sanctorum, tit. 16. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 239
Si dominus, 93. xj q. 3 *Hieronymus*, CR 581
Si dominus, 3. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Deodatus Papa, PD 609
Si ducturi, 2. *xxxij* q. 6 *Augustinus*, CR 994
Si duobus, 7. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 326
Si duobus, 1. ut lite pendente, tit. 5. *in Clem.* Lib. 2. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 208
Si duo ex tribus, 3. de officio & potestate, tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 43
Si duo fortè, 8. dist. 79. *Honorius Augustus*, 242
Si duo fratres, 51. dist. 50. *Triburiense Concil.* 174
Si duo Procuratores. 6. de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto*, Lib. 1 Bonifacius VIII. 56
Si duo vel, 4. xxxv. q. 6. *Vrbanus* in Concilio habito in Apulia, CR 1134
Si ea de quibus, 50. *xxiij.* qu. 4. *Augustinus*, CR 807
Si ea destruerem, 4. xxv. qu. 2. *Gregorius*, 884
Si Ecclesia, 42. *xxiij.* qu. 4. *Augustinus*, CR 804
Si Ecclesia, 10. *fin. de Consecratione*, tit. 40. Lib. 3. Gregorius IX. 512
Si Ecclesiam, unic. de Consecrat. Ecclesiæ, tit. 21. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 122
Si egressus, 5. *de injuriis & damno dato*, tit. 36. L. 5. In Exodo, 711
Si electi, 26. de electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 27
Si enim, 43. *xxvij.* q. 2. *Joan. Chrysostomus*, 938
Si enim inquit, 40. *de pœnit.* dist. 2. *Hieronym.* CR 1052
Si eos de quibus, 148. *de Consecr.* dist. 4. *Augustin.* 1243
Si eo tempore, 45. de electione, tit. 6. *in Sexto*, L. 1. Bonifacius VIII. 36
Si eo tempore, 9. de rescriptis, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 4
Si Episcopo, 26. *fin. ij.* q. 5. *Wormac. Concil.* CR 404
Si Episcoporum, 6. *fin.* xxj. q. 5. *Gregorius*, CR 750
Si Episcopum, 3. xvj. q. 6. *Gregorius*, 695
Si Episcopus, 13. dist. 18. *Concilium Agathense*, 53
Si Episcopus, 7. dist. 50. *Agath. Concil.* 159
Si Episcopus, 8. *iij.* q. 2. *Felix Papa I.* CR 441
j. Si Episcopus, 4. xj. q. 3. *Concilium Sardicense*, CR 558
ij. Si Episcopus, 40. xj. q. 3. *Epaun. Conc.* 569
Si Episcopus, 73. *xij.* qu. 2. *Tolet. Conc.* 619
Si Episcopus, 5. *xij.* qu. 5. *Agath. Conc.* 623
Si Episcopus, 12. xvj. q. 3. *Aurel. Conc. I.* CR 690
Si Episcopus, 6. de officio Ordinarii, tit. 26. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 52
Si Episcopus, 1. *de parochiis & alienis*, tit. 29. L. 3. Ex Concilio Africano, 443
Si Episcopus, 2. de pœnitentiis, tit. 10. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 158
Si Episcopus, 37. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, L. 3. Bonifacius VIII. 96
Si Episcopus, 3. de supplenda negligentia Prælatorum, tit. 8. *in Sexto*, Lib. 1. Bonif. VIII. 39
Si ergò, 16. *vij.* qu. 1. *Origenes* ex lib. Num. 526
Si Evangelica, 13. *fin.* dist. 55. *Gelasius* alias *Pelagius*, 191
Si enim, 9. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 86
Si ex bono, 8. *de pœn.* dist. 4 *Augustinus*, 1079
Si ex laicis, 1. x. qu. 1. *Herdense Concil.* CR 532
Si expositus, 9. *fin.* dist. 87. *Arelat Conc II.* 265
Si ex tribus, 1. de Arbitris, tit. 22. & ult. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 59
Si fœmina, 5. xxjx. q. 2 *in Concil. apud Vermerias*, CR 955
Si fœneraveris, 3. xjv. q. 3. *Augustinus*, 639
Si fortassis, 6. xvj. q. 6. *Leo IV.* 696
Si fortè, 36. *finale*, dist. 63. *Leo Papa*, CR 216
Si fortè, 9. dist. 65. *Sardicense Concil.* CR 219
Si fortè. 15. *xvij.* qu. 4. *Clemens*, 713
Si fortè, 4. xxj. qu. 5. *Arelat. Concil.* 749
Si fortè, 11. *de pœn.* dist. 1. *Codex*, 1013
Si fortè, 11. de electione, tit. 6. *in Sexto*, L. 1. Gregorius X. *in generali Concilio Lugdun.* 17
Si fratrum, unic. tit. 5. Ne sede vacante aliquid innovetur, *in Extrav.* Joan. XXII. 279
Si fur aut latro, 32. *finale*, *xiij.* qu. 2. *Aurelianense Concilium*, CR 636
Si furiosus, unic. de homicidio, tit. 4. *in Clem.* L. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 251
Si gens Anglorum, 10 dist. 56. *Bonifac. Martyr*, CR 194
Significante, 69. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Gregorius IX. 351
Significante, 7. *de pignoribus*, tit. 21. Lib. 3. Innocentius III. PD 421
Significante, 5. *qui matrimonium accusare possunt*, tit. 18. Lib. 4. Innocentius III. 587
Significant 34. *de rescriptis*, t. 3. L. 1. Gregor. IX. 23
Significantibus, 49. *de appellationibus*, tit. 28. L. 2. Innocentius III. 340
Significantibus, 2. *de libelli oblatione*, tit. 3. Lib. 2. Innocentius III. 206
Significantibus, 3. *de novi operis nunciatione*, t. 32. Lib. 5. Honorius III. PD 690
Significantibus, 38. *de offic. & potestate Jud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Gregorius IX. 144
Significantibus, 2. *de purgatione vulgari*, tit. 35. Lib. 5. Innocentius III. 710
Significasti, 5. *de adulteriis & stupro*, tit. 16. L. 5. Alexander III. 659
Significasti, 18. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Gregorius IX. PD 205

Significasti

Significasti, 4. *de divortiis*, t. 19. L. 4. Alex. III. 589
Significasti, 4. *de electione*, tit. 6. Lib. 1. *Paschalis*, PD 36
Significasti, 6. *de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium*, tit. 7. Lib. 4. Innocentius III. PD 561
j. Significasti, 16. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Innocentius III. 653
ij. Significasti, 18. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Innocentius III. 654
Significasti, 18. *de Jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. 496
Significasti, 8. *de Officio Archidiaconi*, tit. 23. L. 1. Innocentius III. 121
Significasti, 7. *de officio & potestate Jud. deleg.* t. 29. Lib 1. Alexander III. PD 128
Significastis, 85 j. qu. 1. *Fabianus Papa*, 337
Significatum, 11. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Alexander III. PD 374
Significatum, 11. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Alexander III. 458
Significaverunt, 11. *de Exceptionibus*, tit. 25. L. 2. Gregorius IX. 306
Significaverunt, 21. *finale*, *de Judiciis*, tit. 1. Lib. 2. Honorius III. PD 198
Significaverunt, 36. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. PD 264
Significavit, 48. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. PD 339
Significavit, 13. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Lucius III. PD 503
Significavit, 18. *de Conversione Conjugatorum*, t. 32. Lib. 3. Innocentius III. 471
Significavit, 4. *de Corpore vitiatis*, tit. 20. Lib. 1. Clemens III. 115
Significavit, 2. *de donationibus inter virum & uxorem*, tit. 20. Lib. 4. Urbanus III. 592
Significavit, 2. *de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium*, tit. 7. Lib. 4. Alexander III. PD 560
Significavit, 11. *de Judæis*, t. 6. L. 5. Clem. III. 631
Significavit, 9 *de officio Judicis ordinarii*, tit. 31. L. 1. Celestinus III. PD 151
Significavit, 5. *finale*, *de parochiis & alienis*, t. 29. L. 3. Celestinus * Clemens III. PD 444
Significavit, 3. *de pœnitentiis & remissionibus*, t. 38. Lib. 5. Alexander III. 715
Significavit, 36. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Gregorius IX. 24
Significavit, 18. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Clemens III. 755
Significavit, 41. *de testibus & attestationibus*, t. 20. Lib. 2. Innocentius III. 267
Signum est, 33. *de consecrat.* dist. 2. *Augustinus*, 1173
Si gratiosè, 5. de rescriptis, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 3
Si habes, 1. xxjv. qu. 3. *Augustinus*, CR 862
Si hæredes, 6. *de testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Ex Concilio Maguntino, 430
Si hæreticus, 26. *ij.* quæst. 7. *Novel. Constitutiones* apud Julian. 424
Si homicidium, 41 *xxiij.* q. 5. *Augustinus*, CR 820
Si homo, 19. xxvij. *Gregorius*, 915
Si homo, 6. xxxv. q. 2. & 3. *in Conc. apud Vermer*, CR 1110
Si igitur, 10. xxjv. qu. 3. *Hieronymus*, 806
Si ii contra. 2. finale, ut lite pendente, tit. 8. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 66
Si ille, qui, 58. dist. 50. *Hormisda Papa*, 175
Si illic, 29. *xxiij.* qu. 4. *Gelasius*, 795
Si Imperator, 11. dist. 96. *Ioannes Papa*, 294
Si in adjutorium, 7. dist. 10. *Augustinus*, CR 19
Si infantes, unic. de desponsatione Impuberum, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 4. Bonifacius VIII. 129
Si infidelis, 7. *xxxiij.* q. 1. *Ambrosius*, CR 943
Si infidelis, 2. *fin. xxviij.* q. 2. *Gregorius*, CR 951
Si inimicus, 1. dist. 93. *Petrus in Ordinatione Clementis*, CR 277
Si inimicus, 15. xj. qu. 3. *Petrus Apostolus*, 561
Si in Laicis, 3. dist. 38. *Leo Papa*, 126
Si in morte, 20. *xxiij.* qu. 8. *Gregorius Papa*, 836
Si in plebibus, 20. dist. 63. *Isidorus*, 210
Si in qualibet, 1. xx. qu. 2. *Toletan. Concil. X.* CR 738
Si instrumenta, 16. *finale*, *de fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Gregorius IX. 282
Si inter bonos, 25. *de consecrat.* dist. 4. *Augustinus*, 1211
Si inter Episcopos, 3. vj. q. 4 *Bonifacius Papa*, CR 490
Si inter virum, 31. *de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Gregorius IX. 546
Si is, ad quem, 2. fin. de institutionibus, tit. 6. *in Sexto*. Lib. 3. Bonifacius VIII. 99
Si is, cui, 2. fin. de accusationibus, tit. 1. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 132
Si is cui, 10. de offic. & potestate Judicis, tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 45
Si is, cui, 39. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 97
Si is, cum quo, 2. final. de filiis Presbyterorum, tit. 12. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 42
Si is, qui, 101. xj. qu. 3. *Isidorus*, CR 584
Si is qui, 28. *xxiij.* qu. 4. *Gregorius*, 795
Si jubet, 1. xxvj. qu. 6. *Carthaginense Concil. II.* 904
Si Judas, 1. *de pœn.* dist. 4. *Augustinus*, 1078
Si Index, 12. de sent. Excommunicationis, tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 165
Si justus, 30. j. qu. 1. *Augustinus*, CR 322
Si justus, 73 finale, *de appellationibus*, tit. 28. L. 2. Gregorius IX. 352
Si juxta, 6. fin. de Præbendis, tit. 2. *in Clem.* L. 3. Clemens V. 222
Si juxta Apostolum, 9. dist. 38. *Hieronymus*, 127
Si læserit, 4. *de injuriis & damno dato*, tit. 36. L. 5. In Exodo, 711
Si Laici uxor, 12. dist. 34. *Martinus Papa*, seu *Bracharensis* in Concilio. 115
Si Laicus, 7. dist. 31. *Hieronymus*, CR 101
Si Laicus, unic. de jure Patronatûs, tit. 19. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 118
Si lapsis, 1. dist. 50. *Gregorius*, 158
Si legitimi, 12. *ij.* qu. 5. *Agathense Concil.* CR 398
Si legitimus, 1 *de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Felix Papa, 595
Si mala fama, 16. *ij.* q. 5. *Hincmarus Episcopus*, CR 399
Si Metropolitanus, 4. vj. q. 4. *Alexander Papa*, CR 490
Similem Dei, 36. *de pœnit.* dist. 2. *Ambrosius*, 1010
Simili modo, 3. *xxviij.* q. 1. *Eutychianus*, 946
Similiter, 10 *iij* qu. 5. *Julius Papa*, 443
Similiter, 58 xvj. qu. 1. *Symmachus* in Sexta Synodo Romana, 678

Si igitur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si Monachus, 22. xvj. qu. 1. *Innocentius Papa*, 666
Si motu, 23. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 92
Si motum fuerit, 19. *de consecrat.* dist. 1. *Hyginus Papa*, fol. 1152
Si mulier, 2. dist. 5. *Gregorius*, 7
Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus. Reg. XXIII. de Regulis juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Sine exceptione, 52. *xij.* qu. 2. *Leo Papa*, CR 612
Sine literis, in princ. *viij. qu. 5.* Gratianuss 521
Sine Ornatu, 4. xxj. qu. 4. *Leo Papa IV.* 748
Sine pœnitentia, 99. *de consecr.* dist. 4. *Ambros.* CR 1230
Sine possessione præscriptio non procedit. Reg. III. de Reg. jur. *in Sexto*, Bonifacius VIII. 186
Singula Ecclesiastici, 1. dist. 89. *Gregorius*, CR 269
Singuli accipiunt, 77. *de consecrat.* dist. 2. *Hieronymus*, pro inscriptione vide CR 1192
Si non ex fidei, 49. *xxiij.* qu. 4, *Gregorius*, CR 807
Si non licet, 9. *xxiij.* qu. 5. *Augustinus*, CR 813
Si non sanctificatur, 72. *de consecrat.* dist. 4. *Augustinus*, 1224
Si non sunt, 15. *de consecrat.* distinct. 2. *Hilarius Episcopus*, CR 1169
Sint manifestæ, 21. *xij.* q. 1. *Canon. Apostol.* CR 594
Sint tibi jejunia, 20. *de consecr.* dist. 5. *Hieronym.* CR 1249
Sint tibi quotidiana, 19. *de consecr.* dist. 5 *Hieronym.* 1249
Si nulla, 15. xxiij. qu. 8. *Nicolaus Papa*, 438
Si nulla, 113. *de consecr.* dist. 4 *Leo Papa*, 1233
Si nupserit, 5. dist. 27. *Hieronymus*, 89
Si oblato, 2. finale, de litis contestatione, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 63
Si officia, 2. dist. 59. *Zozimus*, CR 1097
Si omnia in hoc seculo, 7. vj. qu. 1. *Anacletus*, 481
Si Papa, 6. dist. 40. *Ex dictis Bonifacii*, CR 130
Si Papa, 10. de Privilegiis, tit. 7. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 152
Si Pater, 2. xxx qu. 4. *Chalcedon. Conc.* CR 962
Si Pater, 1. de testamentis, tit. 11. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 108
Si Paulus, 11. *xxxij.* qu. 5. *Hieronymus*, CR 991
Si pauper, 30. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 93
Si peccatum, 14. *xxij.* qu. 1. *Augustinus*, 753
Si peccatum, 82. *de pœn.* dist. 1. *Gregorius*, CR 1032
Si peccaverit, 19. *ij.* qu. 1. *Augustinus*, 389
Si per ebrietatem, 28. *de consecr.* dist. 2. *Beda*, CR 1172
Si perfodiens, 3. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Augustinus super Exodo, 648
Si per negligentiam, 27. *de consecrat.* dist. 2. *Pius Papa* fortè *Theodorus*, 1172
Si per Ordinationem, 5. dist. 63. *Parisiense Concil.* j. 207
Si per sortiarias, 4. *xxxiij.* qu. 1. *Hincmarus, Rhemensis Archiepiscopus*, CR 1004
Si Petrus, 1. *viij.* qu. 1. *Ioannes III.* 512
Si Petrus, 17. xxjv. qu. 1. *Ambrosius*, CR 847
Si plures, 36. xvj. qu. 7. *Triburiense Concil.* 706
Si plures, 3. de Præbendis, tit. 2. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. 221
Si pluribus, 24. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 92
Si post Ordinationem, 12. dist. 50. *Martinus Papa* j. 161
Si post præstitum, 2. final. de Confessis, tit. 9. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 66
Si postquam, 33. de electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 29
Si postquam, 13. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, L. 3. Bonifacius VIII. 87
Si Presbyter, 60. j. qu. 1. *Concilium apud Compendium* juxta CR 329
Si Presbyter, 12. xxvj. qu. 6. *Iulius Papa*, 907
Si primates, 4. *final.* v. qu. 2. *Felix Papa II.* 474
Si Princeps, 1. *de rerum permutatione*, tit. 19. Lib. 3. Ex Concilio apud Silvan. 415
Si privatum, 28 *finale, xij.* qu. 1. *Augustinus*, 597
Si pro clericis, 8. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, L. 3. Bonifacius VIII. 86
Si pro debilitate, 3. *de Offic. & potestate Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 127
Si proponente, 42. *de rescriptis*, t. 3. L. 1. Greg. IX. 25
Si propter, 10. de rescriptis, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 4
Si propterea, 34. xxiij. qu. 5. *Augustinus*, 819
Si propterea, 29. *de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, 1017
Si propter, 13. de rescriptis, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 7
Si publicis, 1. xxij. q. 4 *Toletan. Conc. VIII.* 763
Si qua de rebus, 42. *xij.* q. 2. *Ancyrana Synodus*, CR 609
Si quæ causæ, 26. xj. q. 1. *Innocentius Papa*, CR 549
Si quælibet, 20. *xxij.* qu. 2. *Gregorius*, 761
Si qua fœmina, 43. dist. 50. *Eliberit. Concil.* 172
ij. Si qua fuerit, 7. xxxij. q. 1. *Eliberit. Concil.* CR 969
ij. Si qua Monacharum, 28. xxvij. q. 1. *Gregor.* CR 921
j. Si qua mulier, 3. dist. 30. *Gangren. Concil.* 96
ij. Si qua mulier, 6. dist. 30. *Gangrense Conc.* CR 96
Si qua mulier. 9. xjx. q. 3. *in Authenticis*, 734
j. Si qua mulier, 6. xxxij. qu. 1. *Ex Concilio apud Vermerias*, CR 968
j. Si qua mulier, 3. xxxv. q. 10. *Romana Synodus*, 1142
ij. Si qua mulier, 4. xxxv. q. 10. *Hyginus Papa*, 1142
iij. Si qua mulier, 5. fin. xxxv. q. 10. *Innoc. Papa*, 1142
Si qua mulier, 116. *de consecrat.* dist. 4. *Ex Concilio Martini Bracharensis*, 1233
Si qua mulier, 1. *de divortiis*, tit. 19. Lib. 4. Ex Concilio apud Wormaciam, 588
Si quando, 40. *ij.* q. 6. *Hadrianus Papa*, 418
Si quando, 46. *de pœn.* dist. 3. *Hieronymus*, 1076
Si quando, 9. de electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Gregor. X. *in gener. Concilio Lugdun.* 16
Si quando, 8. *de Offic. & potestate Iudicis delegati*, tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 128
Si quando, 5. *de rescriptis*, t. 3 L. 1. Alex. III PD 11
Si quandoque à Sacerdotibus, 1. xv. qu. 6. *Alexander Papa*, CR 656
Si qua per adoptionem, *unic. de Cognatione Legali*, tit. 12. Lib. 4. Nicolaus, 567
Si quatuor, 34. *fin. xxiij.* q. 4. *in Conc. apud Vermerias*, 842
Si qua vidua, 12. dist. 28. *Concil. Martini Brachar.* 92
Si qua Virgo, *xxvij.* q. 1. *Chalcedon. Concil.* CR 920
Si quem, 8. de Procuratoribus, tit. 19. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 57
Si quem, 59. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Gregorius IX. 741
Si quem à Clericatu, 32. xvj. q. 1. *Gregorius*, CR 669
Si quem fortè, 40. xxjv. q. 1. *Augustinus*, CR 857
Si quem pœnituerit, 8. *fin.* ij. q. 3. *Capitul. Liber.* CR 394
Si qui, 2. fin. de præscriptionibus, tit. 13. *in Sexto*, Lib. 2. Bonifacius VIII. 71

Si qui apud, 28. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, CR 1211
Si qui à Simoniacis, 108. j. q. 1. *Urbanus*, CR 347
Si qui Clerici, 3. dist. 74. *Carthag. Concil.* CR 229
Si qui Clerici, 40. j. qu. 1. *Leo*, CR 324
j. Si qui Clerici, 23. xj. q. 1. *Chalcedon. Concil.* CR 549
ij. Si qui Clericorum, 25. xj. q. 1. *Aurelian. Conc. III.* 549
Si qui Clericorum, 1. *de Clericis conjugatis*, tit. 3. Lib. 3. Alexander III. 365
Si quicquid, 35. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1215
Si quid de quocunque, 2. xv. q. 7. *Gregorius*, 658
Si quid in Ecclesia, 48. ij. qu. 7. *Gelasius*, CR 434
Si quid invenisti, 6. xjv. qu. 5. *Augustinus*, 642
Si quid veri, 13. dist. 37. *Augustinus*, 125
Si quid verò, 23. dist. 86. *Gregorius*, 262
Si qui Episcopi, 6. dist. 92. *Ancyran. Concil.* 276
Si qui Episcopi, 43. j. qu. 1. *Leo*, 325
Si qui Episcopi, 24. xxv. q. 2. *Leo Papa*, 889
Si qui ex fratribus, 32. xj. qu. 1. *Clement*, 551
Si qui filii, 1. dist. 30. *Gangrense Concil.* CR 95
Si qui inventi, 3. *fin.* v. q. 1. *Eliberitanum Concil.* 473
Si quilibet, 16. dist. 54. *Gregorius*, 186
Si qui necessitate, 16. *de consecrat.* dist. 4. *Leo Papa*, CR fol. 1209
Si qui parentes, *unic.* xxxij. q. 3. *Eliberit. Concil.* CR 973
Si qui Presbyteri, 1. j. qu. 7. *Cyprianus*, CR 370
Si quis, 2. *de Accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Felix Papa, 596
Si quis, 1. *de Baptismo*, tit. 42. L. 3. Alexan. III. 520
Si quis, 1. *de Clandestina desponsatione*, tit. 3. Lib. 4. Ex Concilio Arelatensi, 552
j. Si quis, 1. *de Clerico excommunicato*, tit. 27. Lib. 5. Ex Canone Apostolorum, 676
ij. Si quis, 2. *de Clerico Excommunicato*, tit. 27. L. 5. Ex Concilio Antiocheno, 676
Si quis, 1. *de Clerico non ordinato*, tit. 28. Lib. 5. Hormisda Papa, 650
Si quis, 1. *de Clerico percussore*, tit. 25. Lib. 5. Ex Concilio Agathensi, 675
Si quis, 1. *de Confirmatione utili vel inutili*, tit. 30. *ult.* Lib. 2. Alexander III. 353
Si quis, 1. *de eo qui cognovit Consanguineam uxoris suæ*, t. 13. L. 4. Ex Concil. apud Metiam. 567
Si quis, 8 *fin. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium*, t. 7. L. 4. Gregor. IX. 562
j. Si quis, 1. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Ex Concilio Chalcedonensi, 199
ij. Si quis, 4. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Gregorius, 199
Si quis, 3. *de furtis*, tit. 18. Lib. 5. Ex Pœnitentiali Theodori, 663
Si quis, 5. *de hæreticis*, tit. 7. Lib. 5. Ex Concilio Africano, 635
Si quis, 1. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. In Exodo, 648
j. Si quis, 2 *de injuriis & damno dato*, tit. 36. Lib. 5. In Exodo, 710
ij. Si quis, 6. *de injuriis & damno dato*, t. 36. Lib. 5. Ex Pœnitentiali Romano, 711
Si quis, 2. *de Majoritate & obedientia*, tit. 33. L. 1. Gregorius, 158
Si quis, 5. *finale, de peculio Clericorum*, tit. 25. L. 3. Ex Concilio Toletano, 429
Si quis, 1. *de Presbytero non baptizato*, tit. 43. L. 3. Ex Concilio apud Compendium, 524
j. Si quis, 2. *de purgatione Canonica*, tit. 34. Lib. 5. Ex Concilio Agathensi, 704
ij. Si quis, 4. *de purgatione Canonica*, tit. 34. Lib. 5. Ex Concilio Meldensi, 704
Si quis, 6. *de Rebus Ecclesiæ non alienandis*, tit. 13. Lib. 5. Symmachus Papa *in Romana Synodo tertia*, 407
Si quis, 2. *de Regularibus & transeunt.* tit. 31. L. 3. Ex Concilio Maguntino, 456
Si quis, 45. *de simonia*, t. 3. L. 5. Gregor. IX. 625
Si quis, 4. *de Vita & honestate Clericorum*, tit. 1. Lib. 3. Gregorius IX. 357
Si qui sine examinatione, 4. dist. 81. *Nicæn. Conc.* 245
Si quis jusso, 46. de electione, tit. 6. *in Sexto*, L. 1. Bonifacius VIII. 36
Si qui sunt, 15. dist. 81. *Gregorius VII.* CR 247
Si qui sunt vituperatores, 17. ij. q. 7. *Evaristus Papa*, 422
Si qui vel temeritate, 12. j. q. 7. *Gelasius*, 376
Si qui verò, 3. dist. 32. *Gregorius*, 104
Si qui verò, 23. *vij.* q. 1. *Nicænum Concilium*, 500
Si qui verò, 4. *de pœn.* dist 5. *Nicænum Concil.* CR 1089
Si qui volucrint, 8. j. q. 7. *Nicænum Conc.* CR 375
Si quis Abbas, 15. *xvij.* q. 2. *Triburiense Concil.* 726
ij. Si quis ab Episcopo, 20. *ij.* q. 7. *Conc. Aurelian.* j. 423
j. Si quis abscidit, 4. dist. 55. *Canon. Apostolorum*, 189
Si quis à Catholica, 7. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, 785
Si quis acceperit, 3. *xxxiij.* q. 1. *In Concilio apud Compendium*, 1004
j. Si quis ad te, 17. xxij. q. 2. *Augustinus*, CR 760
ij. Si quis à medicis, 7. dist. 55. *Nicænum Conc.* CR 190
iij. Si quis amodò, 16. dist. 81. *Alexander II.* 248
ij. Si quis ancillam, 3. xxjx. q. 2. *Iulius Papa*, 954
ij. Si quis Apostolicæ, 1. dist. 79. *Nicolaus P. II.* CR 240
j. Si quis à proprio, 2. xj. q. 3. *Antioch. Conc.* CR 557
j. Si quis à proprio, 2. xxj. q. 5. *Antioch. Conc.* 749
St quis Ariolos, 1. xxvj. q. 5. *Gregorius Iunior*, 896
Si quis artem, 10. dist. 37. *Hieronymus*, CR 124
Si quis ausus, 3. dist. 71. *Nicænum Concilium*, 225
j. Si quis autem, 12. dist. 18. *Arelatense Concil. II.* 53
Si quis autem, 2. dist. 94. *Alexander I.* CR 285
Si quis autem, 1. j. q. 6. *Symmachus*, 369
Si quis autem, 49. *finale*, de *pœn.* dist. 3. *Augustinus*, CR 1077
ij. Si quis autem. 4. *de pœn.* dist. 7. *Augustinus*, 1093
j. Si quis autem, 14. *de consecr.* dist. 4. *Leo Papa*, 1209
j. Si quis basilicam, 10. *de consecrat.* dist. 1. *Brachar. Concilium II.* 1150
Si quis Calendas, 14. xxvj. q. 7. *Zachar. Papa*, CR 911
jX. Si quis carnem, 13. dist. 30. *Gangrense Concil.* 98
j. Si quis circa, 1. ij. q. 3. *Gajus Papa*, CR 392
Si quis Clericorum, 5. dist. 47. *Eliberit. Conc.* 152
j. Si quis Clericus, 10. dist. 81. *Aurel. Synodus III.* 246
ij. Si quis Clericus, 17. iij. q. 6. *Sixtus*, CR 454
j. Si quis Clericus, 10. xj. q. 1. *Sylvester*, 546
ij. Si quis Clericus, 5. xjv. q. 4. *Tarracon. Concil.* 640
iij. Si quis Clericus, 16. xvj. q. 7. *Paschalis P. II.* CR 701
iij. Si quis Clericus, 17. xvij. q. 4. *Ex panitentiali Romano*, 713
ij. Si quis Clericus, 10. xxvj. q. 5. *Aurel. Conc.* j. 898
j. Si quis coactus, 3. xxij. q. 5. *Theodorus in Pœnitent.* 770
iij. Si quis confugerit, 52. j. q. 1. *Nicæn. Conc.* CR 327
jv. Si quis conjugatus, 22. xxvij. q. 2. *Octava Synod.* CR 933
ij. Si quis contristatus, 10. dist. 90. *Fabianus Papa*, 272
jv. Si quis contumax, 20. xvij. q. 4. *Tribur. Conc.* CR 713

Universidad de Deusto
Biblioteca

iij. Si quis convictus, 7. *xxij.* q. 5. *Matisc. Conc.* j. CR 771
ij. Si quis cujuslibet, 3. xxj. q. 5. *Carthag. Concil. V.* 749
iij. Si quis cum Clerico, 45. xj. qu. 1. *Carthagin. Concilium III.* CR 555
j. Si quis cum duabus, 16. *xxxiij.* q 2. *Nicol. Pap.* CR 1010
j. Si quis cum duabus, 8. xxxjv. qu. 1. & 2. *Triburiense Concilium,* CR 1106
ij. Si quis cum matre, 17. *xxxiij.* q. 2. *Nicolaus,* CR 1011
Si quis cum matre, 9. xxxjv. q. 1. & 2. *Ex Conc. Triburiensi,* Pro hac inscriptione vide hic CR 1106
Si quis cum matre, 5. xxxv. q. 2. *In Concilio apud Vermerias,* CR 1110
Si quis cum militibus, 22. vj. q. 1. *Codex,* CR 486
iij. Si quis cum Noverca, 24. xxxij. qu. 7. *Triburiense Concilium,* CR 1001
j. Si quis dator, 2. j. qu. 3. *Gregorius,* 357
j v. Si quis de alio, 122. *de consecrat.* dist. 4. *Lugdunense Concilium,* 1235
Si quis de alterius, 2. *finale,* dist. 58. *Carthaginense Concilium V.* CR 196
j. Si quis de Clericis, 33. *xij.* q. 2. *Agath. Concil.* 607
ij. Si quis de Clericis, 40. *xij.* q 2. *Aurel. Conc.* CR 609
Si quis de Corpore, 6. xxvj. qu. 6. *Martinus Bracharensis in Conc.* 905
Si quis dederit, 41. xxjv. q. 1. *Iulius Papa,* CR 857
j. Si quis deinceps, 12. xvj. q. 7. *Gregorius VII.* CR 700
v. Si quis deinceps, 22. *xvij.* q. 4. *Alexan. Papa II.* 714
j. Si quis de Laicis, 8. dist. 34. *Aurelian. Concil.* 114
jv. Si quis de Ordine, 32. *vij.* q. 1. *Melden. Concil.* CR 502
Si quis de potentibus, 21. xxjv. qu. 3. *Toletanum Concilium I.* CR 869
Si quis de religioso, 8. *fin.* dist. 77. *Gelasius Pap.* CR 238
x. Si quis dereliquerit, 14. dist. 30. *Gangren. Conc.* CR 98
Si quis despicit, 1. dist. 42. *Gangrense Concil.* 136
vj. Si quis desponsata, 38. *xxvij.* q. 2. *Ambrosius,* CR 937
iij. Si quis desponsaverit, 15. *xxvij.* quæst. 2. *Iulius Papa,* CR 530
j. Si quis desponsaverit, 11 xxvij. q. 2. *In Canon.* 929
jv. Si quis diaconus, 29. dist. 50. *Hormisda Papa,* CR 168
ij. Si quis discernit, 25. dist. 28. *Gangren. Conc.* CR 94
Si quis divinis, 9. xxx. qu. 5. *In Novellis,* CR 966
viij. Si quis dixerit, 57. xj. qu. 3. *Hieronymus,* 573
vj. Si quis docet, 10. dist. 30. *Gangrense Concilium,* 97
j. Si quis docuerit, 14. dist. 28. *Can. Apostolor.* CR 94
Si quis dogmata, 18. xxv. q. 2. *Nicolaus Papa,* CR 887
ij. Si quis Ecclesiam, 14. *xvij.* q. 4. *Hyginus Papa,* CR 713
jv. Si quis Eorum, 8. dist. 30. *Gangrense Concil.* CR 97
Si quis eorum, 7. dist. 32. *Sexta Synodus,* 107
ij. Si quis Episcoporum, 14. dist. 18 *Tarracon. Conc.* 53
j. Si quis Episcoporum, 2. *iij.* q. 6. *Fabianus Papa,* 450
Si quis Episcoporum, 1. xvj. q. 5. *Nicolaus Papa,* CR 685
ij. Si quis Episcopum, 4. *ij.* q. 3. *Damasus Papa,* CR 392
Si quis Episcopus, 13. dist. 81. *Canon. Apostolorum,* 247
Si quis Episcopus, 1. dist. 83. *Gregorius VII.* CR 254
ij. Si quis Episcopus, 5. dist. 92. *Antioch. Conc.* CR 275
iij. Si quis Episcopus, 7. dist. 92. *Antioch. Concil.* CR 276
jv. Si quis Episcopus, 8. dist. 92. *Antioch. Conc.* CR 276
j. Si quis Episcopus, 8. j. qu. 1 *Chalced. Conc.* 310
ij. Si quis Episcopus, 3. j. q. 3. *Gregorius VII. Papa,* 357
Si quis Episcopus, 22. j. qu. 7. *Ex Concil. Martini Papa seu Bracharensis,* 379
v. Si quis Episcopus, 36. *ij.* q. 6. *Sardicense Conc.* CR 416
jv. Si quis Episcopus, 50. *ij.* q. 7. *Romana Synoaus,* CR 434
j. Si quis Episcopus, 1. vj. q. 4. *Antioch. Conc.* CR 489
ij. Si quis Episcopus, 2. vj. q. 4. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio,* 489
iij. Si quis Episcopus, 5. vj. q. 4. *Concil. Antiochen.* 490
iij. Si quis Episcopus, 31. *vij.* qu. 1. *Leo Episcopus,* 502
Si quis Episcopus, 8. fin. x. qu. 2. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio,* CR 540
iij. Si quis Episcopus, 6. xj. q. 3. *Antioch. Conc.* CR 559
jv. Si quis Episcopus, 7. xj. q. 3. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio,* CR 559
x. Si quis Episcopus, 91. xj. q. 3. *Eutych. Papa,* CR 581
ij. Si quis Episcopus, 14. xvj. q. 7. *Canon. Apost.* CR 701
iij. Si quis Episcopus, 5. xxj. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio,* CR 749
j. Si quis Episcopus, 27. *xxiij.* q. 8. *Antioch. Concil.* 839
j. Si quis Episcopus, 5. xxvj. q. 5. *Tolet. Conc. IV.* CR 897
j. Si quis Episcopus, 6. *xxvij.* q. 1. *Sexta Synod. in Trullo,* 915
j. Si quis erga, 16. *ij.* qu. 7. *Alexander,* 422
ij. Si quis etiam, 35. *de consecr.* dist. 1. *Agath. Concil.* 1155
Si quis ex Clericis, 23. dist. 23. *Gregorius II.* 77
iij. Si quis ex Episcopis, 5. dist. 79. *Stephan. P. III.* CR 242
jv. Si quis ex Sacerdotibus, 6. dist. 79. *Ex Concilio Leon. Papæ IV.* 242
vij. Si quis extra Ecclesiam, 11. dist. 30. *Gangr. Conc.* CR 97
Si quis ex uno, 3. xxx. q. 4. *Innocentius,* CR 962
Si quis falsum, 7. v. q. 6. *Octava Synodus,* CR 480
Si quis filiastrum, 2. xxx. q. 1. *Ex Concilio apud Vermerias,* CR 957
Si quis fortitudinem, 6. *xxiij.* q. 3. *Hieronymus,* 783
vij. Si quis frater, 28. xj. q. 3. *Octava Synodus,* CR 567
j. Si quis fuerit, 11. *xxxij.* qu. 7. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio,* CR 997
j. Si quis gentilis, 2. *xxviij.* q. 1. *Eutychianus Papa,* 946
Si quis habuerit, 1. *xxviij.* q. 2. *Meldense Concilium,* 950
ij. Si quis hæreticæ, 42. j. q. 1. *Leo,* CR 325
jx. Si quis hominem, 58. xj. qu. 3. *Hieronymus,* 573
v. Si quis homicidium, 41. dist. 50. *Palea* forte *Concil. Matisconse,* 172
Si quis jam, 3. xxj. q. 2. *Chalced. Conc.* 745
Si quis in ægritudine, *un.* dist. 57. *Neocæsar. Conc.* CR 196
j. Si quis in atrio, 7. *xvij.* q. 4. *Triburiense Conc.* CR 711
ij. Si quis in Clero, 29. *vij.* qu. 1. *Agath. Concil.* 501
Si quis incognitus, 3. *final. xvij.* qu. 2. *Ex Decreto Bonifacii,* CR 709
Si qui sine, 4. dist. 81. *Nicænum Concil.* 245
Si quis ingenuus, 4. xxjx. qu. 2. *in Conc. apud Vermeriam,* CR 954
jv. Si quis in infirmitate, 10 dist. 55. *Ilerdense Conc.* 190
Si quis in Metropolitana, 8. dist. 65. *Tarrac. Conc.* 219
Si quis inquit, 70. j. qu. 1. *Cyprianus Martyr,* CR 331
j. Si quis insaniens, 12. xv. q. 1. *Theodorus,* CR 651
Si quis in tantam, 13. *fin.* j. q. 4. *Codex,* 367
Si quis intrat, 18 *de consecrat.* dist. 2. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio,* CR 1170
Si quis irascitur, 8 *xiij.* q. 2. *Augustinus,* 629
iij. Si quis iratus, 5 *ij.* qu. 3. *Fabianus Papa,* CR 393
v. Si quis iratus, 22. *de pœn.* dist. 1. *In Canonibus,* 1015
ij. Si quis judaicæ, *fin.* 17. *xxviij.* q. 1. *Vrban. Conc.* CR 950
jv. Si quis Judicem, 21. *ij.* q. 6. *Fabianus Papa,* 410
Si quis justo, 46. de electione, tit. 6. *in Sexto,* L. 1. Bonifacius VIII. 36
vj. Si quis Laicus, 26. xj. q. 3. *Toletan. Conc.* j. 567
Si quis Laicus, 42. xvj. qu. 1. *Magunt. Concil.* 673
Si quis Laicus, 19. *xxij.* qu. 5. *Augustinus,* CR 774
j. Si quis liber, 2. xxjx. q. 2. *Zacharias Papa,* CR 954

ij. Si quis

ij. Si quis membrorum, 31. *xxiij.* quæst. 8. *Eutychianus Papa,* 841
j. Si quis Monachus, 5. dist. 90. *Octava Synod.* CR 272
j. Si quis Monachus, 28. xvj. q. 1. *Gelasius Papa,* CR 668
ij. Si quis necandi, 10. *de pœn.* dist. 1. *Codex,* 1013
Si quis necessitate, 4. xxxjv. q. 1. & 2. *Ex Concilio apud Vermerias,* 1105
v. Si quis neque, 115. j. q 1. *Gregorius,* CR 349
j. Si quis non dicam, 6. *de pœnit.* dist. 1. *Codex,* 1012
j. Si quis non dicam, 3. xxxvj q. 2. *Codex,* 1144
ij. Si quis non iratus, 13. xv. qu. 1. *Hieronymus,* CR 651
j. Si quis non recto, 4. xxjv. q. 3. *Hieronymus,* 863
viij. Si quis nuptias, 22. dist. 30. *Gangrense Concil.* 97
iij. Si quis objecerit, 7. j. q. 3. *Paschalis Papa,* CR 358
Si quis obligatus, 7. dist. 54. *Ex Concilio Martini Papæ* seu *Bracharensis,* 183
j. Si quis oblitus, 4. xjv. q. 4. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio,* 640
Si quis omnem, 2. j. q. 7 *Septima Synodus,* CR 370
j. Si quis ordinatus, 4. distinct 92. *Martinus Papa* seu *Brachar. in Concilio,* CR 275
ij. Si quis Papa, 2. dist. 79. *Symmachus Papa,* CR 241
v. Si quis pecunia, 9. dist. 79. *Nicolaus Papa II.* 242
ij. Si quis pejeraverit, 4. xxij. q. 5. *Gelasius Papa,* CR 770
Si quis per Capillum, 10. *xxij.* q. 1. *Pius Papa,* CR 752
jv. Si quis per ignorantiam, 59. j. q. 1. *Isidorus,* CR 329
v. Si quis per superbiam, 9. dist. 30. *Gangren. Conc.* 97
ij. Si quis per vetus, 19. *xxij.* q. 2. *Gregorius,* 760
Si quispiam, 22. dist. 81. *Eugenius Papa,* CR 249
j. Si quis positus, 2. *de pœnit.* dist. 7. *Augustin.* CR 1093
Si quis post, 1. dist. 33. *Canon. Apostolorum,* CR 109
Si quis post baptismum, 4. dist. 51. *Tolet. Conc.* j. CR 179
vij. Si quis post remissionem, 61. dist. 50. *Innocentius Episcopus,* CR 176
Si quis potestatem, 31. *xxiij.* qu. 4. *Ambrosius,* CR 797
jv. Si quis præbendas, 15. *fin.* j. q. 3. *Innoc. II.* CR 363
iij. Si quis præpropera, 27. dist. 50. *Cyprianus,* 166
Si quis præventus, 19. *xxij.* q. 4. *Isidorus,* 766
Si quis Presbyter, 7. *final.* dist. 24. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio,* CR 80
xij. Si quis Presbyter, 17. *fin.* dist. 30. *Martinus Papa Bracharensis in Concilio,* CR 98
ij. Si quis Presbyter, 22. dist. 50. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio,* CR 165
v. Si quis Presbyter, 9. *fin.* dist. 92. *Martinus Papa* seu *Brachar. in Concilio,* 276
Si quis Presbyter, 4. *ij.* q. 5. *Concilium Triburiense,* 396
j. Si quis Presbyter, 24. *vij.* q. 1. *Antioch. Concil.* CR 501
ij. Si quis Presbyter, 5. xj. qu. 3. *Carthag. Conc. II.* CR fol. 559
Si quis Presbyter, 4. xv. q. 8. *Martinus Papa* seu *Brachar. in Concilio,* 660
ij. Si quis Presbyter, 79. *de consecr.* dist. 4. *Canon. Apostolorum,* CR 1226
Si quis principium, 25. xvj. q. 7. *Calixtus Papa,* CR 703
iij. Si quis pro ægritudine, 9. dist. 55. *Ex Martini Bracharensis Capitulis,* 190
j. Si quis propter, 4. dist. 30. *Gangrense Concilium,* 96
Si quis propter, 8. j. q. 2. *Prosper,* 355
jv. Si quis pulsatus. 13. *de pœnit* dist. 1. *Digesta,* 1013
ij. Si quis putaverit, 7. *ij.* qu. 6. *Victor,* 407
iij Si quis putaverit, 15. q. 6. *Sixtus Papa II.* 409
iij. Si quis qualibet, 56. *xij.* q. 2. *Agath. Conc.* 613
Si quilquam, 16. xj. q. 3. *Pelagius Papa,* 547
Si quisquam, 2. *de Cohabitatione Clericorum & mulierum,* tit. 2. Lib. 3. Ex Decreto Eugenii Papæ, 362
iij. Si quis rapuerit, 30. *xxvij.* qu. 1. *Novel. Iustin. Imperat.* CR 922
iij. Si quis Romipetas, 23. xxjv. q. 3. *Calixtus Papa,* 869
ij. Si quis sacerdos, xxx. q. 1. *Celestinus,* 959
jv. Si quis sacerdotum, 17. dist. 81. *Alexander II.* 248
ij. Si quis sacerdotum, 18. xj. q. 1. *Pius Papa,* CR 548
ij. Si quis sacro, 17. *xxvij.* q. 1. *Aurelian. Concil.* 918
Si quis semel, 1. *de pœnit.* dist. 2. *Octava Synodus,* CR ad inscriptionem, 1041
vij. Si quis servum, 37. qu. 4 *Gangrense Concilium,* 719
viij. Si quis servum, 38. *xvij.* qu. 4. *Martinus Papa* seu *Bracharensis in Concilio,* 719
v. Si quis sponsam, 32. *xxvij.* q. 2. *Tribur. Conc.* 936
vj. Si quis suadente, 29. *xvij.* q. 4. *Innoc. P. II.* CR 716
Si quis suadente, 1. de pœnis, tit. 8. *in Clem.* Lib. 5. Clemens V. *in Concilio Viennensi,* 256
iij. Si quis super his, 42. *ij.* q. 7. *Gregorius IV.* CR 432
iij. Si quis tam fœminam, 12. *de pœn.* dist. 1. *Digesta,* 1013
iij. Si quis tanquam, 7. dist. 30. *Gangrense Concilium,* CR fol. 96
Si quis triginta, 1. dist. 78. *Bonifacius Papa* forte *Fabianus,* CR ad inscriptionem, 239
Si quis tumidus, 3. xv. q. 7. *Carthag. Conc. I.* CR 658
ij. Si quis vel Virginitatem, 5. dist. 30. *Gangrense Concilium,* CR 96
Si quis verò, 3. *iij.* qu. 4. *Pius Papa,* 444
Si quis verò, 8. *fin.* v. q. 6. *Agathense Concil.* 480
v. Si quis verò, 13. xj. qu. 3. *Ambrosius,* 562
j. Si quis vestrûm, 4. *ij.* qu. 6. *Sixtus Papa,* 406
ij. Si quis viduam, 13 dist. 34. *Innocentius Papa,* 115
iij. Si quis viduam, 15. dist. 34. *Canon. Apostolorum,* 116
j. Si quis viduam 8. dist. 50. *Ex Martini Papæ* seu *Bracharensis Concilio,* CR 159
ij. Si quis viduam, 20. *xxxij.* q. 7. *Magunt. Con.* CR 1000
ij. Si quis virginem, 5. xxxvj. q. 2. *Gregorius II.* CR 1144
xj. Si quis virorum, 15. dist. 30. *Gangrense Concil.* 98
Si quis vituperat, 8. dist. 31. *Gangrense Concil.* 101
Si quis vivente, 5. *xxxij.* q. 1. *Triburiense Concil.* CR 968
Si qui sunt, 15. dist. 81. *Gregorius VII.* 247
Si qui sunt, 17. *ij.* qu. 7, *Evaristus Papa,* 422
iij. Si quis voluerit, 121. *de consecrat.* dist. 4. *Ex Concilio apud Belvacum,* 1234
vj. Si quis voluntariè, 44. dist. 50. *Ex Capitulis Martini Bracharensis Episcopi,* 173
jv. Si quis votum, 43. *final. xxvij.* q. 1. *Theodorus,* 926
Si quis usuram, 10. xjv. q. 4. *Ambrosius,* 641
Si quis vult, 3. *fin.* dist. 36. *Hieronymus,* CR 120
v. Si quis vult, 41. xvj. q. 7. *Ex Decreto Bonifacii,* 707
ij. Si quis uxorem, 14. *xxvij.* q 2. *Gregorius,* 929
j Si quis uxorem, 4. xxxij. quæst. 1. *Ioannes Chrysostomus,* CR 974
ij. Si quis uxorem, 6. xxxij. qu. 1. *Theodorus in Paenitentiali,* 975
Si qui testium, 8. *de testibus & attestationibus,* t. 20. Lib. 2. Alexander III. 255
Si qui vel temeritate, 12. j. qu. 7. *Gelasius,* 376
Si qui verò, 3. dist. 32. *Gregorius,* 104
Si qui verò, 23. *vij.* qu. 1. *Nicænum Concilium,* 500
Si qui verò. 4. *de pœnit* dist. 5. *Nicænum Conc.* CR 1089
Si qui voluerint, 8. j. qu. 7. *Nicænum Conc.* CR 375
Si quod verius, 9. xxxiij. qu. 2. *Augustinus,* 1008

Si quo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quorundam, 2. *de solutionibus*, tit. 23. Lib. 3. Gregorius IX. 423
Si quos, 57. xij. q. 2. *Agath. Concil.* CR 613
Si quos, 47. xxiij. q. 4. *Gregorius*, CR 806
Si quotiescunque, 14. *de consecr.* dist. 2. *Ambrosius*, 1169
Si refugientes, 18. *de pœnit.* dist. 4. *Petrus Apostol.* 1085
Si religiosus, 27. de electione, tit. 6. *in Sexto*, L. 1. Bonifacius VIII. 27
Si religiosus, 2. de electione, tit. 3. *in Extrav. Com.* Lib. 1. Benedictus XI. 312
Si res aliena, 1. 14. q. 6. *Augustinus*, CR 645
Si revera, 30. *de consecr.* dist. 4. *Pelagius Papa*, 1212
Si rixati, 1. *de injuriis & damno dato*, tit. 36. Lib. 5. In Exodo, 710
Si Romanorum, 1. dist. 19. *Nicolaus Papa*, CR 54
Si Romanus, 4. de Præbendis, tit. 2. *in Clem.* L. 3. Clemens V. 221
Si sacerdos, 1. vj. q. 1. *Anacletus Papa*, CR 480
Si sacerdos, 59. *de pœn.* dist. 1. *Hieronymus*, CR 1025
Si sacerdos, 2. *de Officio Judicis ordinarii*, tit. 31. Lib. 1. Eugenius Papa, 150
Si sacerdotes, 10. xvj. q. 3. *Toletan. Conc. IX.* CR 689
Si scripturam, 1. *de fide instrumentorum*, tit. 22. Lib. 2. Gregorius, 275
Si se cuiquam, 9. dist. 28. *Aurelian. Concil.* j. 92
Si seculi, 9. xij. q. 2. *Gregorius*, CR 599
Si seduxerit, 1. *de adulteriis*, tit 16. Lib. 5. Ex Exodo, 659
Si sententia, 16. de sententia Excommunicationis, tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 167
Si sermo meus, 20. *de panit.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1047
j. Si servus, 19. dist. 54. *Aurel. Concil.* 186
ij. Si servus, 20. dist. 54. *Iustinian.* Auth. de san. Episc. 186
Si soli, 6. de Concess. Præbend. tit. 7. *in Sexto*. Lib. 3. Bonifacius VIII. 103
Si solus, 9. *finale*, dist. 8. *Cyprianus*, 14
Si subdiaconus, 17. dist. 34. *Martinus Brachar.* 116
Si summus, 4. fin. de sententia Excommunicat. tit. 10. *in Clem.* Lib. 5. Clemens V. 262
Si super, 9. de offic. & potestate Judicis, tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifac. VIII. 45
Si tantùm Episcopus, 2. vj. q. 2. *Valense Conc.* j. CR 487
Si te, 2. fin. de renuntiatione, tit. 7. *in Sexto*, L. 1. Bonifacius VIII. 37
Si testes omnes, 3. *fin.* jv. q. 2. & 3. *Digesta*, CR 467
Si tibi absenti, 17. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 89
Si tibi concesso, 26. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 92
Si transitus, 10. dist. 79. *Symmachus Papa*, 243
Sit rector discretus, 1. dist. 43. *Gregorius*, 137
Si tributum, 27. xj. q. 1. *Ambrosius*, 550
Si triginta annorum, 5. *fin.* dist. 78. *Zacharias*, 240
Si tu abstines, 24. xxvij. q. 2. *Ioan. Chrysostomus*, CR 933
Sive de conjugii, 4. xxxiij. q. 2. *Nicolaus Papa*, CR 1605
Sive hæreticus, 51. *de consecr.* dist. 4. *Beda*, 1221
Si venditori, 7. *fin. de Emptione & Venditione*, t. 17. Lib. 3. Gregorius IX. 413
Sive parvuli, 53. *de consecr.* dist. 4. *Celestinus Papa*, 1221
Si verè, 34. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. PD 732
Si verò, 8. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Alexander III. 289
Si verò, 12. *de jure Patronatus*, tit. 38. Lib. 3. 495
j. Si verò, 3. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Alexander III. 721
ij. Si verò, 4. *de sententia Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Alexander III. 721
Si verò qui, 57. dist. 50. *Gerundense Concilium*, 175
Si verum, 1. xxxij. q. 2. *Urbanus Papa*, 971
Si vir, 3. *de adulteriis & stupro*, tit. 16. Lib. 5. Ex Concilio Arelatensi, 659
Si vir, 2. *de Cognatione spirituali*, tit. 11. Lib. 4. Alexander III. 565
Si vir & uxor, 23. xxvij. q. 2. *Eugenius Papa II.* in Synodo Romana, 973
Si vir & uxor, 15. xxxv. q. 2. & 3. *Augustinus*, 1112
Si virgo, 5. xxxjv. q. 1. & 2. *Augustinus*, 1105
Si vir simplex, 3. dist. 27. *Theodorus* in pœnitentiali, CR 88
Si una, 2. fin. de rebus Ecclesiæ non alienandis, tit. 4. *in Clem.* Lib. 3. Clemens V. 223
Si vobis fratres, 28. xxiij. qu. 8. *Osius Episcopus*, CR 840
Si vos contra, 35. xxiij. q. 5. *Augustinus*, 819
Si uxorem, 18. xxxij. qu. 5. *Augustinus*. 593
j. Solennitates, 16. *de consecrat.* dist. 1. *Felix Papa*, CR fol. 1151
ij. Solennitates, 17. *de consecr.* dist. 1. *Gregorius*, CR 1152
Solent plures, 50. *de consecrat.* distinct. 1. *Cabilon. Concilium*, CR 1158
Solet, 2. de sent. Excommun. tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. *in Concilio Lugdun.* 160
Solet etiam, 31. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1212
Solet quæri, 6. xxxij. q. 2. *Augustinus*, 979
Solicitatores, 15. *de panit.* dist. 1. *Digesta*, 1013
Solicitè, 2. *de restitutione spoliatorum*, tit. 13. Lib. 2. Alexander III. 225
Solicitudinem, 54. *de appellationibus*, tit. 28. L. 2. Innocentius III. PD 342
Solicitudo, *unic.* dist. 52. *Alexander II.* CR 180
Solicitum quoque, in princ. *dist.* 84. Gratianus, 255
Solitæ, 6. *de Majoritate & obedientia*, tit. 33. Lib. 1. Innocentius III. PD 159
Sopitæ, 14. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 3. Lucius III. PD 504
Sors non aliquid, 1. xxvj. q. 2. *Augustinus*, 891
Sortes, 7. xxvj. q. 5. *Leo IV.* CR 898
Sortilegi sunt, *unic.* xxvj. q. 1. *Isidorus*, 890
Species & similitudo, 34. *de consecrat.* dist. 2. *Gregorius*, CR 1173
Spiritus sanctus, 58. j. qu. 1. *Leo*, 329
Spiritus sanctus, 2. *de consecrat.* dist. 5. *Melchiades Papa*, CR 1246
Spondent, unic. de crimine falsi, tit. 6. *in Extrav. Com.* Lib. 5. Joannes XXII. 386
Sponsalia, in princ. xxx. q. 2. Gratianus, 960
Sponsam, 8. *de Sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Alexander III. 539
Sponsus & sponsa, 33. dist. 23. *Carthag. Conc. IV.* 78
Sponsus & sponsa, 5. xxx. qu. 5. *Carthaginense Concilium IV.* CR 965
Sponsus ille, 6. dist. 56. *Augustinus*, 193
Statuendum nobis, 7. *final.* xvj. qu. 2. *Concilium apud Faventiam*, 685
Statuimus, 4. distinct. 4. *Thelesphorus urbis Romæ Episcopus*, 5
Statuimus, 8. dist. 61. *Leo*, CR 201
Statuimus, 4. dist. 76. *Urbanus in Concil. Placentino*, 234
j. Statuimus,

j. Statuimus, 106. j. qu. 1. *Cabilon. Concil.* 346
ij. Statuimus, 107. j. qu. 1. *Nicolaus Papa II.* 347
Statuimus. 31. xj. qu. 1. *Fabianus Papa*, 551
Statuimus, 32. *xij.* qu. 2. *Agathen. Conc.* CR 606
Statuimus, 55. xvj. qu. 1. *Anastasius Papa*, 677
Statuimus, 3. xjx. q. 3. *Urbanus Papa II.* CR 733
Statuimus, 3. xx. qu. 2. *Eutychianus Papa*, 739
Statuimus, 1. de Confessis, tit. 9. *in Sexto*, Lib. 2. Innocentius IV. *in Concilio Lugdunensi*, 66
Statuimus, 1. *de Custodia Euch.* tit. 44. Lib. 3. Innocentius III. *in Concilio generali*, 526
Statuimus, 1. de electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Innocent. IV. *in Concilio gener. Lugd.* 10
Statuimus, 15. *de Majoritate & obedientia*, tit. 33. Lib. 1. Gregorius IX. 165
Statuimus, 2. *finale, de Maledicis*, tit. 26. Lib. 5. Gregorius IX. 676
j. *Statuimus*, 1. de officio & potestate Judicis delegati, tit. 14. *in Sexto*, L. 1. Innoc. IV. 43
ij. *Statuimus*, 13. de offic. & potest. tit. 14. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 46
Statuimus, 23. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Gregorius IX. 463
Statuimus, 3. de sent. Excommunicationis, tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. *in Concilio Lugdunensi*, 160
Statuimus, 1. *de supplenda negligentia Prælatorum*, tit. 10. Lib. 1. Alexander III. 90
Statuimus, 2. *de transactionibus*, tit. 36. Lib. 1. Alexander III. 168
Statuit quoque, 25. *ij.* qu. 5. *Salegustadiense Concil.* 404
Statuta, 20. fin. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, Lib 5. Bonifacius VIII. 142
Statutis, 8. *ij.* qu. 1. *Codex*, CR 385
Statuto perpetuo, 2. fin. de Decimis, tit. 13. *in Sexto*, Lib. 3. Alexander IV. 110
Statutum, 22. de electione, tit. 6. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 25
Statutum, 7. de electione, tit. 3. *in Clem.* Lib. 1. Clemens V. 199
j. *Statutum*, 9. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 5. Urbanus IV. 137
ij. *Statutum*, 15. de hæreticis, tit. 2. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 140
Statutum, 1. ne Clerici vel Monachi, tit. 24. *ult. in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 127
Statutum, 3. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Gregor. X. *in Concil. gener. Lugdun.* 84
Statutum, 11. de rescriptis, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 5
Statutum, 13 de sententia Excommunicat. tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 166
Statutum est, 38. *ij.* qu. 6. *Carthag. Concil. V.* 417
Statutum est, *unic. xviij.* qu. 1. *in Concil. apud Althejum*, CR. ad inscriptionem, 722
Statutum est, 34. *xxvij.* qu. 2. *Toletanum Concil.* Videhic, CR 936
Studeat sanctitas, 39. dist. 50. *Nicolaus Papa*, CR 171
Studendum est, 7. dist. 90. *Carthag. Conc. IV.* 272
Studii vestri, 15. dist. 61. *Gregorius*, 203
Studuisti, 2. *de officio Legati*, tit. 30. Lib. 1. Celestinus III. 147
Suam ad nos, 9. *de pœnis*, titul. 37. Lib. 5. Innocentius III. 713
Sua nobis, 65. *de Appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Honorius III. PD 349
Sua nobis, 9. *finale, de Confirmatione utili vel inutili*, tit. 30. *ult.* Lib. 2. Honorius III. 356
Sua nobis, 5. *de officio Vicarii*, tit. 28. Lib. 1. Innocentius III. 126
Suam nobis, 29. *de simonia*, tit. 3. Lib. 5. Innocentius III. PD 617
Subdiaconis tuis, 9. dist. 32. *Gregorius*, 107
Subdiacono etiam, in princ. *dist.* 94. Gratianus, 285
Subdiaconos, 1. *de tempor. ordinat.* tit. 11. Lib. 1. Alexander III. 92
Subdiaconus, 15. dist. 23. *Carthag. Conc. IV.* 76
Subdiaconus, 4. dist. 77. *Sexta Synodus*, 238
Subdiaconus, 39. xxjv. qu. 1. *Augustinus*, 856
Submittitur, 8. dist. 21. *Nicolaus Papa*, 66
Suborta, 31. *de sent. & re judicata*, tit. 27. Lib. 2. Innocentius III. 322
Sufficiat, 2. *xxvij.* qu. 2. *Nicolaus Papa*, CR 927
Sufficit pœnitenti, 61. *de pœn.* dist. 1. *Leo Papa*, 1027
Sufficit sacerdoti, 53. *de consecr.* dist. 1. *Alexander II.* 1159
Suffraganeus, 11. *de electione*, tit. 6. Lib. 1. Alexander III. 40
Suggero, 2. final. *iij.* qu. 8. *Felix Episcopus in Carthag. Conc. II.* CR 459
Suggestum, 15. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 328
Suggestum, 9. *de Decimis*, t. 30. L. 3. Alex. III. 446
Suggestum, 20. *de jure Patronatus*, tit. 38. Lib. 3. Alexander III. 496
Suggestum nobis est, 46. *vij.* qu. 1. *Liberius Papa*, 508
Summa iniquitas, 16. vj. qu. 1. *Alexander Papa*, 484
Summa militiæ, 7. *finale*, xxii. q. 1. *Gregorius*, 779
Summoperè, 70. xj. qu. 3. *Gregorius*, CR 576
Sunt in Ecclesia, 19. *viij.* qu. 1. *Augustinus*, 517
Sunt namque, 14. dist. 45. *Gregorius*, 148
Sunt nonnulli, 2. dist. 46. *Gregorius*, 149
Sunt nonnulli, 114. j. qu. 1. *Gregorius*, 349
Sunt nonnulli, 21. *ij.* qu. 7. *Evaristus Papa*, 423
Sunt nonnulli, 25. xvj. q. 1. *Bonifacius Papa*, CR 667
Sunt plures, 42. *de pœnit.* dist. 3. *Augustinus*, 1074
Sunt plurimi, 11. vj. q. 1. *Gregorius Papa*, CR 482
Sunt quædam, 1. *xvij.* qu. 1. *Augustinus*, CR 708
Sunt quædam, 39. *xxiij.* qu. 5. *Haymo*, CR 820
Sunt qui arbitrantur, 56. *de pœnit.* di. 1. *Ambros.* CR 1024
Sunt quidam, 125. j. qu. 1 *Paschalis II.* 351
Sunt quidam, 6. xxv. q. 1. *Urbanus Papa*, CR 880
Sunt qui dicunt, 19. *xxvij.* qu. 2. *Gregorius*, CR 931
Sunt qui opes, 3. xvij. qu. 4. *Ambrosius*, CR 710
Super Cathedram, 2. fin. de sepulturis, tit. 6. *in Extrav. Com.* Lib. 3. Bonifacius VIII. 357
Super Causa, 11. ij. qu. 5. *Alexander*, CR 398
j. Super eo, 10. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. 327
ij. Super eo, 12. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Alexander III. PD 327
Super eo, 2. *de Bigamis*, tit. 21. L. 1. Lucius III. 116
Super eo, 22. *de Censibus*, t. 39. L. 3. Innoc. III. 509
Super eo, 3. *de Cognatione spirituali*, tit. 11. Lib. 4. Alexander III. 565
Super eo, 5. *de Cohabitatione Clericorum & mulierum*, tia. 2. Lib. 3. Alexander III. PD 363
Super eo, 5. *de Constitutionibus appositis*, tit. 5. Lib. 4. Urbanus III. 556

Universidad de Deusto
Biblioteca

Super eo, 2. *de Consanguinitate & affinit.* tit. 14. Lib. 4. Urbanus III. 572
Super eo, 2. *de Crimine falsi*, t. 20. L. 5. Luc. III. 668
Super eo, 12. *de electione*, t. 6. L. 1. Clemens III. 40
Super eo, 5. *de eo qui cognovit Consanguin. uxoris suæ*, tit. 13. Lib. 4. Celestinus III. 568
Super eo, 4. de hæreticis, titul. 2. *in Sexto*, Lib. 5. Alexander IV. 134
Super eo, 7. *finale, de his quæ vi metusve*, tit. 40. Lib. 1. Gregorius IX. 179
Super eo, 15. *de Officio & potestate Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Alexander III. 130
Super eo, 4. *de Parochiis & alienis*, tit. 29. Lib. 3. Urbanus III. 443
Super eo, 6. de Præbendis, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Bonifacius VIII. 85
Super eo, 2. *de raptoribus*, tit. 17. Lib. 5. Eugenius III. PD 661
Super eo, 9. *de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Alexander III. 457
j. Super eo, 1. *de sent. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Alexander III. PD 720
ij. Super eo, 51. *de sententi. Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Honorius III. 739
Super eo, 3. *de testibus cogendis*, tit. 21. Lib. 2. Alexander III. PD 273
j. Super eo, 13. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 256
ij. Super eo, 22. *de testib. & attestat.* tit. 20. Lib. 2. Alexander III. 259
Super eo, 7. *de transactionibus*, titul. 36. Lib. 1. Alexander III. 169
Super eo, 4. *de usuris*, t. 19. L. 5. Alex III. PD 664
Super gentes, unic. de Consuetudine, tit. 1. *in Extrav. Com.* Lib. 1. Joannes XXII. 309
Super his, 16. *de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Innocentius III. 600
Super his, 8. *de pœnis*, tit. 37. L. 5. Innocent. III. 713
Super his, 8. *de testibus cogendis*, tit. 21. Lib. 2. Innocentius III. 274
Super hoc, 3. *de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adult.* t. 7. L. 4. Alexander III. 560
Super hoc, 5. *de renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Clemens III. 80
Super illa, 4. *de secundis nuptiis*, tit. 21. *ult.* Lib. 4. Urbanus III. 596
Super inordinata, 35. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Gregorius IX. 384
Super literis, 20. *de rescriptis*, tit. 3. Lib. 1. Innocentius III. 17
Super prudentia, 1. xjv. qu. 2. *Paschalis II.* 638
Super quæstionum, 27. *de officio & potestate Iudicis deleg.* tit. 29. Lib. 1. Innocentius III. 136
Super quibus, 4. xxx. qu. 3. *Urbanus*, 961
Super quibusdam, 26. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Innocentius III. PD 749
Super quodam, 4. *de statu Monachorum*, tit. 35. Lib. 3. Clemens III. PD 482
Super specula, 5. *finale, de Magistris*, tit. 5. Lib. 5. Honorius III. PD 628
Super specula, 10. *fin. Ne Clerici vel Monachi*, t. 50. *ult.* Lib. 1. Honorius III. PD 536
Super specula, 28. *de privilegiis*. tit. 33. Lib. 5. Honorius III. PD 702
Super spoliatione, 4. *fin. de ordine cognitionum*, tit. 10. Lib. 2. Gregorius IX. 220
Super tribus, 71. *de pœnit.* dist. 1. *Hieronymus*, 1030
Super tribus, 24. *de pœnit.* dist. 2. *Hieronymus*, 1048
Superveniente, 72. j. qu. 1. *Gregorius*, 332
Suppliciter gloriæ vestræ, 18. *xxiij.* qu. 2. *Gregorius*, CR 835
Suscepimus, 10. *de homicidio voluntario*, tit. 12. Lib. 5. Alexander III. 651
Suscepti, unic. ne sede vacante, tit. 3. *in Extrav. Comm.* Lib. 3. Joannes XXII. 350
Suscepti, 1. de Præbendis & dignitatibus, tit. 4. *in Sexto*, Lib. 3. Clemens III. 83
Suscepti regiminis, 2. *de Electione & elect. potest.* tit. 1. *in Extrav.* Joan. XXII. 272
Susceptis, 1. *de Causa possessionis*, tit. 12. Lib. 2. Gregorius * VII. PD 221
Susceptum, 6. de rescriptis, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 3
Suscipitisné, 6. dist. 10. *Gregorius Nazianzenus*, 18
Suscitata, 6. *de in integrum restitutione*, tit. 41. L. 1. Innocentius III. 183
Suspectos, 4. *iij.* qu. 5. *Pomianus Papa*, CR 446
Suspicionis, 39. *de officio & potestate Iud. delegati*, tit. 29. Lib. 1. Gregorius IX. 145
Suum verò, in princ. xxj. *qu.* 4. Gratianus, 749
Sylvester, 13. xj. qu. 1. *Gelasius Papa*, 546
Symbolum, 56. *de consecr.* dist. 4. *Agath. Concil.* 1222
Synodum Episcoporum, 1. dist. 17. *Marcellus Papa*, CR 47.

T.

TAbernaculum, 2. *de consecrat.* dist. 1. *Felix IV.* CR fol. 1147
Tales ad Ministerium, 4. dist. 23. *Clemens*, 73
Tales etsi, in pr. xvj. *qu.* 5. Gratianus, CR 685
Talia quidem, 1. *viij.* qu. 3. *Pelagius Papa*, 519
Talibus Deus, 27. *de pœnit.* dist. 2. *Hieronymus*, 2049
Tali Conjugio, 17. j. qu. 7. *Meldense Concil.* 378
Talis mihi, 38. *de pœn.* dist. 3. *Ioannes Chrysostomus*, CR fol. 1067
Tam diu, 7. *iij.* qu. 2. *Felix Papa II.* 441
Tam literis, 33. *de testibus & attestationibus*, t. 20. Lib. 2. Innocentius III. 262
Tam sacerdotes, 14. xxiv. q. 3. *Anacletus Papa*, 868
Tanta est, 18. *finale, de Excessibus Prælatorum*, tit. 31. Lib. 5. Gregorius IX. 688
Tanta est, 6. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Alexander III. 581
Tanta est, 7. *de Simonia*, tit. 3. Lib. 5. Deodatus Papa, 610
Tanta nequitia, 24. dist. 86. *Gregorius*, 262
Tanta nequitia, 11. j. qu. 7. *Gregorius*, 376
Tantis Daniel, 3. dist. 81. *Cœlestinus*, 245
Tantum valet, 27. *xxxiij.* q. 7. *Augustinus*, 1001
Temerarium, 49. xj. q. 3. *Augustinus*, 571
Tempora pœnitudinis, 2. xxvj. q. 7. *Leo Papa*, CR 908
Temporis qualitas, 44. *vij.* q. 1. *Gregorius*, CR 506
Tempus autem, in princ. *dist.* 75. Gratianus, 231
Tempus quod inter, 23. *xiij.* q. 2. *Augustinus*, 633
Tempus quoque, in pr. *dist.* 31. Gratianus, CR 99
Tempus verò, in principio, *de pœnitentia*, dist. 7. Gratianus, 1092
Teneamus, 56. j. qu. 1. *Augustinus*, 318

Tenere debet, 4. dist. 31. *Innocentius I.* 100
Te nobis, 4. *final. de Clericis peregrinis*, t. 22. L. 1. Honorius III. PD 119
Tenor, 10. *de sent. & re judic.* tit. 27. Lib. 2. Clemens III. PD 316
Te quidem, 29. xj. qu. 1. *Clemens*, CR 550
Te referente, 12. *de Celebratione Missarum*, tit. 41. Lib. 3. Innocentius III. PD 519
Terrulas, 53. *xij.* qu. 2. *Agath. Conc.* CR 612
Tertio loco, 13. *de præsumptionibus*, tit. 23. Lib. 2. Clemens III. 285
Tertio loco, 5. *de Probationibus*, tit. 19. Lib. 2. Clemens III. 247
Tertio quæritur, in pr. xv. *qu.* 3. Gratianus, 652
Testamenta verò, in pr. *xij. qu.* 5. Gratianus, 622
Testamentum, 1. dist. 6. *Gregorius*, CR 8
Testes absque, 39. *ij.* q. 7. *Damasus Papa*, CR 429
Testes autem, 1. jv. q. 2. & 3. *Carthag. Conc. VII.* 467
Testes per quamcunque, 14. *iij.* q. 9. *Calixtus Papa*, 462
Testibus, 2. fin. de testibus, tit. 8. *in Clem.* Lib. 2. Clemens V. 210
Testimonium, 9. xj. q. 1. *Sylvester Papa*, CR 545
Testimonium, 54. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Gregorius IX. 272
Teugualdum, 10. xj. q. 3. *Nicolaus Papa*, CR 560
Theodosius, 1. *de statu Monachorum*, tit. 35. Lib. 3. Gregorius I. PD 480
Thomas, 7. *final. de Corpore vitiatis*, tit. 20. Lib. 1. Honorius III. 115
Tibi Domino, 33. dist. 63. *Leo IV.* CR 215
Tibi qui, 12. *de rescriptis*, tit. 3. *in Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 6
Timorem, 25. de consecr. dist. 2. *Basilius Episc.* CR 1171
Tolerabilius, 1. *xxxij.* q. 5. *Ambrosius*, CR 988
Tolerandi sunt, 1. *xxiij.* q. 4. *Augustinus*, CR 784
Tolle Charitatem, 30. *de pœnit.* dist. 2. *Augustinus*, fol. 1049
Tonsura verò, in pr. *dist.* 69. Gratianus, 223
Totam pœnitentiam, 14. *de pœn.* dist. 3. *Hieronym.* 1065
Totum, 6. j. qu. 3. *Augustinus*, 358
Transferunt, 32. xxjv. qu. 3. *Hieronymus*, 871
Translato, 3. *de Constitutionibus*, titul. 2. Lib. 1. Augustinus, 4
Transmarinos, 2. dist. 98. *Anastasius I.* 301
Transmissæ, 4. *de eo qui cognov. Consang. uxoris suæ*, tit. 13. Lib. 4. Celestinus III. 568
Transmissæ, 31. *finale, de jure Patronatûs*, tit. 38. Lib. 3. Gregorius IX. 500
Transmissæ, 3. *qui filii sint legitimi*, tit. 17. Lib. 4. Alexander III. 580
Transmissæ, 33. *finale, de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Gregorius IX. 752
Transl[illegible]am, 15. *de electione*, tit. 6. Lib. 1. Celestinus III. PD 41
Tres Personas, 12. *xxiij.* qu. 4. *Augustinus*, CR 787
Tres sunt Actiones, 81. *de pœn.* dist. 1. *Augustinus*, CR fol. 1031
Treugas, 1. *de treuga & pace*, tit. 34. Lib. 1. Alexander III. *in Conc. Lateranensi*, 165
Tria Legitima, 8. xxxvj. q. 2. *Hieronymus*, CR 1145
Tria sunt genera, 12. dist. 45. *Albinus & Alcuinus*, 147
Tribus ex causis, 36. *de consecr.* dist. 1. *Augustinus*, 1155
Tribus gradibus, 23. *de consecr.* dist. 2. *Clemens Papa*, fol. 1170
Tributum, 22. *xxiij.* qu. 8. *Urbanus Papa*, 838
Triforme est, 22. *de consecrat.* dist. 2. *Sergius Papa*, CR fol. 1170
Tuæ discretionis, 6. *de pœnis*, tit. 27 Lib. 5. Innocentius III. 713
Tuæ fraternitati, 3. *de Apostatis*, tit. 9. Lib. 5. Innocentius III. 646
Tuæ fraternitati, 5. *de Procuratoribus*, tit. 38. L. 1. Innocentius III. 174
Tuæ Fraternitati, 25. *de sponsalibus & matrimon.* tit. 1. Lib. 4. Innocentius III. 544
Tuæ fraternitatis, 12. *de Clericis non residentibus*, tit. 4. Lib. 3. Innocentius III. 370
Tuæ fraternitatis, 3. *de Clericis peregrinis*, tit. 22. Lib. 1. Innocentius III. PD 118
Tuæ fraternitatis, 10. *de eo qui cogn. Consanguin. uxoris suæ*, tit. 13. Lib. 4. Innocent. III. 570
Tuæ fraternitatis, 20. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. PD 377
Tuæ fraternitatis, 3. *Vt lite non contestata*, tit. 6. Lib. 2. Innocentius III. PD 209
Tuæ literæ, *unic. de Clerico per saltum promoto*, tit. 29. Lib. 6. Innocentius III. PD 681
Tuæ nobis, 14. finale, *de desponsatione impuberum*, tit. 2. Lib. 4. Innocentius III. PD 551
Tua, *& infrà*, 25. *de Decimis*, tit. 30. L. b. 3. Innocentius III. 450
Tua fraternitas, 7. *finale, de adulteriis*, tit. 16. L. 5. Innocentius III. 660
Tua fraternitas, 2. *de consecratione Ecclesiæ*, t. 40. Lib. 3. Innocentius III. 510
Tua fraternitas, 4. *de sponsa duorum*, tit. 4. Lib. 4. Alexander III. PD 554
Tuam, 10. *de ætate*, t. 14. Lib. 1. Innocent. III. 101
Tuam, 3. *de Ordine Cognitionum*, tit. 10. Lib. 2. Honorius III. PD 120
Tua nobis, 26. *de Decimis*, tit. 30. Lib. 3. Innocentius III. PD 451
Tua nobis, 17. *de Testamentis*, tit. 26. Lib. 3. Gregorius IX. 435
Tua nobis, 32. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Honorius III. PD 752
Tua nos, 4. *de Clerico ægrotante*, tit. 6. Lib. 3. Clemens III. 386
Tua nos, 1. *de Clericis peregrinis*, tit. 22. Lib. 1. Alexander III. 118
Tua nos, 7. *de Cognatione spirituali*, tit. 11. Lib. 4. Innocentius III. 567
Tua nos, 8. *de Cohabitatione Clericorum & mulierum*, tit. 2. Lib. 3. Innocentius III. 364
Tua nos, 7. *de Consanguinitate & affinitate*, tit. 14. Lib. 4. Innocentius III. 573
Tua nos, 1. *de desponsatione impuberum*, t. 2. Lib. 4. Honorius, 546
Tua nos, 6 *finale, de Ecclesiis ædificandis*, tit. 48. Lib. 3. Celestinus III. 530
Tua nos, 19. *de homicidio voluntario*, tit. 12 Lib. 5. Innocentius III. PD 655
j. Tua nos, 11. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Lucius III. 290
ij. Tua nos, 24. *de jurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. PD 294
Tua nos, 19 *de sentent. Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Clemens III. PD 725

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tua nos, 34. *de simonia*, t. 3. L. 5. Innoc. III. PD 620
Tua nos, 26. *de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Innocentius III. 544
Tua nos, 9. *de Vjuris*, tit. 19. Lib. 5. Alex. III. 665
Tua nos, 9. *de his quæ fiunt à Prælatis*, tit. 10. Lib. 3. Innocentius III. 402
Tuarum, 11. *de Privilegiis*, tit. 33. Lib. 5. Innocentius III. PD 694
Tua sanctitas, 2. xxxj. qu. 2. *Hormisdæ Papa*, in vulgatis *Honorius*, CR 972
Tuas dudum, 5. *finale, de sponsa duorum*, tit. 4. Lib. 4 Innocentius III. 555
Tuas dudum, 13. *de Vjuriis*, tit. 19. Lib. 5. Innocentius III. 666
Tu bonus, 2. xxiij. qu. 4. *Augustinus*, CR 784
Tu dixisti, 10. xxiij. qu. 5. *Augustinus*, 814
Tuis quæstionibus, 23. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. 379
Tuis quæstionibus, 39. *de testibus & attestationibus*, tit. 20 Lib. 2. Innocentius III. 266
Tu malum, 8. xxij. qu. 1. *Augustinus*, CR 752
Tum ex literis, 5 *de in integrum restitutione*, t. 41. Lib. 1. Innocentius III. 182
Tunc eis, 90. *de consecrat.* dist. 2. *Augustinus*, 1196
Tunc salvabitur, 7. xxxiij. qu. 5. *Hieronymus*, 1099
Tunc valere, 42. *de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, 1219
Tunc vera, 62. xj. qu. 3. *Gregorius*, 574
Turbat acumen. 8. dist. 37. *Beda*, 123
Turbatur navicula, 12. j. qu. 4. *Ambrosius*, CR 366.

V.

VAcante, 26. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Innocentius III. 380
Væ eis, 20. *de pœn.* dist. 4. *Osee*, 1085
Væ qui dicitis, 59. xj. qu. 3. *Esaias*, 573
Valde necessarium, 1. dist. 94. *Gregorius*, CR 285
Valentinianus, 3. dist. 63. *Histor. tripartita*, CR 206
Valentino Clerico, 20. *fin.* dist. 34. *Pelagius Papa* 117
Valet interdum, 9. dist. 81. *Isidorus*, 246
Valida est, 4. *de pœn.* dist. 2. *Gregorius*, 1041
Vasa in quibus, 44. *de consecr.* dist. 1. *Tribur. Conc.* 1157
Vas electionis, unic. de Censibus exactionibus, t. 10. *in Extr. Com.* L. 3. Benedictus XII. 367
Vas electionis, 2. de hæreticis, tit. 3. *in Extr. Com.* Lib. 5. Joannes XXII. 382
Vasis iræ, xxiij. qu. 4. *Augustinus*, CR 791
Ubicunque, 6. xiij. q. 2. *Triburiense Concil.* CR 628
Ubicunque, 26. xiij. qu. 2. *Ioan. Chrysostomus*, 634
Ubicunque. 16. xvj. qu. 1. *Tribur. Concilium*, CR 664
Vbicunque, 4. de pœnis. tit, 9. *in Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 156
Ubi iste didiceris, 7. dist. 74. *Simplicius Papa*, 230
Ubinam legistis, 4. dist. 96. *Nicolaus Papa*, 292
Ubi non est, *unic.* xxx. q. 2. *Nicolaus Papa*, CR 960
Ubi non est, 2. *de desponsatione impuberum*, tit. 2. Lib. 4. Nicolaus Papa, 546
Ubi pars est, 78. *de consecr.* dist. 2. *Hilarius*, 1193
Vbi periculum, 3. de electione, tit. 6. *in Sexto*, L. 1. Gregorius X. *in generali Concilio Lugd.* 11
Ubi sana, 29. xxjv. qu. 1. *Augustinus*, 852
Vel non est compos, 14. *de tempor. ordinat.* tit. 11. Lib. 1. Honorius III. PD 96
Vendentes, 10. j. qu. 3. *Gregorius*, 361
Venerabilem, 34. *de Electione*, tit. 6. Lib. 1. Innocentius III. PD 59
Venerabilem, 14. *finale, de Exceptionibus*, tit. 25. Lib. 2. Gregorius IX. 307
Venerabiles, 28. *de consecr.* dist. 3. *Sept. Synodus*, CR 1204
Venerabili, 24. *de Censibus*, tit. 39. Lib. 2. Honorius III. PD 509
Venerabili, 37. *de Officio & potest. Iud. deleg.* t. 29. Lib. 1. Honorius III. PD 144
Venerabili, 52. *de sententia Excommunicat.* tit. 39. Lib. 5. Honorius III. 739
Venerabili, 52. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Honorius III. PD 271
Venerabili, 22. *de Verborum significatione*, tit. 40. Lib. 5. Innocentius III. PD 746
Venerabilibus, 7. de sent. Excommunic. tit. 11. *in Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. 162
Venerabilis, 17. *de consecr.* dist. 4. *Gelasius Papa*, CR 1209
Venerabilis. 8. *de Confirmatione utili vel inutili*, tit. 30. *uls.* Lib. 2. Honorius III. PD 356
Venerabilis, 10. *finale, de dolo & contumacia*, t. 14. Lib. 2. Gregorius IX. 240
Venerabilis, 20. *de Iudiciis*, tit. 1. Lib. 2. Honorius III. PD 198
Venerabilis, 37. *de Præbendis*, tit. 5. Lib. 3. Gregorius IX. 384
Venerabilis, 11. *finale, de testibus cogendis*, tit. 21. Lib. 2. Honorius III. 275
Veniam nunc, 5. xxxv. q. 9. *Innocentius Papa*, CR 1140
Veniens, 15. *de accusationibus*, tit. 1. Lib. 5. Innocentius III. 599
Veniens, 6. *de Cognatione spirituali*, tit. 11. Lib. 4. Innocentius III. PD 566
Veniens, 16. *de Conversione Conjugatorum*, tit. 32. Lib. 3. Innocentius III. PD 470
j. Veniens, 2. *de eo, qui cognovit Consanguineam uxoris suæ*, t. 13. L. 4. Alexander III. PD 568
ij. Veniens, 9. *de eo, qui cognov. Consang. uxoris suæ*, tit. 13. Lib. 4. Innocentius III. 570
Veniens. 7. *de eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium*, tit. 7. Lib. 4. Innocentius III. PD 562
Veniens, 1. *de Eo qui ordinem furtivè fuscepit*, t. 30. Lib. 5. Alexander III. 681
Veniens, 5. *de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Alexander III. 108
Veniens, 1. *de his qui filios occiderunt*, tit. 10. L. 5. Alexander III. PD 647
Veniens, 16. *de Iurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. PD 291
Veniens, 19. *de præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Innocentius III. 314
Veniens, 3. *finale, de Presbytero non baptizato*, tit. 43. Lib. 3. Innocentius III. 525
Veniens. 5. *qui Clerici vel voventes*, tit. 6. Lib. 4. Alexander III. 558
Veniens, 19. *de Regularib.* t. 31. L. 3. Innoc. III. 462
Veniens, 13. *de Renunciatione*, tit. 9. Lib. 1. Honorius III. PD 88
Veniens, 16 *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Clemens III. 725
Veniens, 19 *de simonia*, t. 3. L. 5. Alexand. III. 614
j. Veniens, 13. *de sponsalibus & matrimoniis*, tit. 1. Lib. 4. Alexander III. PD 540

ij. Veniens,

ij. Veniens, 15. *de sponsalibus & matrim.* tit. 1. L. 4. Alexander III. 541
j. Veniens, 10. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Alexnder III. 256
ij. Veniens, 38. *de testibus & attestat.* tit. 20. Lib. 2. Innocentius III. 265
Veniens, 8. *de transactionibus*, tit. 36. Lib. 1. Alexander III. PD 169
Veniens, 1. de Verborum significatione, tit. 12. *in Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. 170
Venientes, 15. *de Iurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Innocentius III. 293
Venientis, 2. *de Voto & Voti redempione*, tit. 34. Lib. 3. Alexander III. PD 473
Venisti ad fontem, 87. *de consec.* dist 4. *Ambros.* CR 1228
Venit sacerdos, 71. *de consecr.* dist. 4. *Ambrosius*, CR 1224
Ventei mero, 5. dist. 35. *Hieronymus*, 118
Ventum est, 18. j. qu. 1. *Innocentius*, 313
Vera justitia, 15. dist. 45. *Gregorius*, 148
Verbum DEI, 51. *de pœn.* dist. 1. *Ambrosius*, CR 1022
Vereor, 22. viij. qu 1 *Hieronymus*, 518
Vergentis, 10. *de hæreticis*, t. 7. L. 5. Inno. III. PD 637
Veritate, 4. dist. 8. *Augustinus*, 13
Veritatis, 8. *de dolo & contumacia*, tit. 14. Lib. 2. Innocentius III. PD 239
Veritatis, 14 *de Iurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Clemens III. PD 291
Verum, 4. *de Conditionibus appositis*, tit. 5. Lib. 4. Alexander III. 556
Verum, 2. *de Conversione Conjugatorum*, tit. 32. L. 3. Alexander III. 464
Verum, 7. *de foro competenti*, tit. 2. Lib. 2. Alexander III. 200
Verum, 15. *de Iurejurando*, tit. 24. Lib. 2. Celestinus III. 291
Verum hoc, in principio, *dist.* 14. Gratianus, 30
Verus baptismus, 150. *de consecr.* dist. 4. *Prosper*, 1244
Vestimenta Ecclesiæ, 42. *de consecr.* d. 1. *Stephanus*, 1157
Vestra, 7. *de Cohabitatione Clericorum & mul.* tit. 2. Lib. 3. Lucius III. *Ex Concil. Mogunt.* PD 363
Vestra, 2. *de Locato & conducto*, tit. 18. Lib. 3. Innocentius III. 414
Vestram flagitamus, 13. *fin.* dist. 10. *Leo IV.* CR 20
Viam ambitiosæ, 1. de Regularibus & transeunt. ad religionem, tit. 8. *in Extr. Com.* Lib. 3. Martinus IV. 364
Vices illius, 2. final. de treuga & pace, tit. 9. *in Extrav. Com.* Lib. 1. Sixtus IV. 325
Victor Honorius, 2. dist. 97. *Honorius ad Bonifacium Papam*, CR 300
Vide benignum, 29. *de pœnit.* dist. 1. *Hieronym.* CR 1209
Videntes autem, 16 xxij. qu. 1. *Vrbanus Papa*, 593
Videnthomines, 10. dist. 86. *Augustinus*, 260
Vide quantum, 65. j. qu. 1. *Hieronymus*, 330
Vides fili, 10. dist. 10. *Ioannes VIII.* 20
Vides ut opinor, 3. xxiij. qu. 6. *Augustinus*, 826
Videtur nobis, 2. xxxv. q. 6. *Celestinus Papa*, CR 1133
Videtur nobis, 3. *qui matrimonium accusare possunt*, tit. 18. L. 4. Clemens III. PD 587
Vidua, 16. dist. 34. *Hieronymus*, 116
Vidua, 16. *fin.* xx. qu. 1. *Toletanum Concil. X.* 738
Vidua, 34. xxvij. qu. 1. *Nicolaus*, CR 923
Vidua, 4. *Regularibus & transeunt. ad Relig.* tit. 31. Lib. 3. Ex Concilio Arelatensi, 456
Viduæ, 34. *finale*, dist. 81. *Carthagin. Conc. IV.* 251
j. Viduæ, 33. xxvij. qu. 1. *Augustinus*, CR 922
ij. Viduæ, 37. xxvij. qu. *Arelatense Concil.* 923
Viduas, 5. j. qu. 2. *Paulus Apostolus*, 354
j. Viduas, 2. xxvij, qu. 1. *Gregorius*, CR 914
ij. Viduas, 8. xxvij. qu. 1. *Martinus Papa*, id est *Bracharensis in Concilio*, CR 916
iij. Viduas, 16. xxvij. qu. 1. *Aurelianense Concilium*, 918
Viduis autem, in princ. *dist.* 87. Gratianus, 263
Viduitatis, 35. xxvij. q. 1. *Arausicanum Concil.* CR 923
Vigilanti, 5. *de præscriptionibus*, tit. 26. Lib. 2. Alexander III. 308
Viginti tantùm, 13. dist. 16. *Stephanus Papa*, CR 46
Vilissimus, 45. j. qu. 1. *Symmachus*, 326
Vino inebriantur, 6. dist. 37. *Hieronymus*, 122
Vinolentum sacerdotem, 6. dist. 35. *Hieronym.* CR 118
Violatores, 5. xxv. qu. 1. *Damasus Papa*, 880
Vir autem, 3. *de secundis nuptiis*, tit. 21. *ultim.* Lib. 4. Urbanus III. 596
Vir cum propria, 7. xxxiij. q. 4. *Gregorius*, CR 1096
Virginem. 12. xxvij. qu. 1. *Triburiense Concilium*, Chalcedonense *juxtà* CR 917
Virgines, 9. *finale*, dist. 27. *Hieronymus*, 89
Virgines, 15. xx. qu. 1. *Pius Papa*, CR 738
Virgines, 1. xx. qu. 4. *Triburiense Concilium.* 742
Virgines. 25. xxvij. qu. 1. *Eliberit. Concil.* CR 920
Virginibus, 14. xxvij. q. 1. *Tribur. Concil.* vide CR 918
Vir qui à stipite, 9. *fin. de Consanguinitate & affinitate*, tit. 14. Lib. 4. Gregorius IX. 574
Virum Catholicum, 6. dist. 47. *Leo*, CR 152
Visis litteris, 1. xvj. qu. 2. *Ioannes Papa*, CR 683
Visitandi, 28. xvij. qu. 2. *Gregorius*, 730
Visum præterea, 72. *de consecr.* dist. 1. *Cabilonense Concilium*, CR 1164
Ultima Voluntas, 4. xij. qu. 2. *Gregorius*, CR 628
Ultra Provinciarum, 4. ix. qu. 6. *Stephanus*, 430
Ultra tertiam, 55. *de testibus & attestationibus*, tit. 20. Lib. 2. Gregorius IX. 272
Vnam sanctam, 1. de Major. & obedienzia, tit. 8. *in Extr. Com* Lib. 1. Bonifac. VIII. 319
Unaquæque, 15. iij. qu. 6. *Anacletus Papa*, 454
Unaquæque mulier, 3. xiij. q. 2. *Augustinus*, CR 627
Una sententia, 72. *de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Gregorius IX. 352
Una sola, 5. xxxiij. qu. 5. *Augustinus*, 1099
Una tantàm, 4. dist. 26. *Ambrosius*, CR 87
Unctio invisibilis, 7. *de pœn.* dist. 2. *Augustin.* CR 1043
Undecunque. 3. dist. 56. *Augustinus*, 192
Unde ipse, 2. viij. qu. 1. *Gratianus* sive *Palea*, 512
Vnde quæritur, in princ. xxxv. *qu.* 9. Gratianus, 1138
Unicuique, 82. xj. qu. 3. *Pelagius Papa II.* 578
Unicuique fidelium, 33. *de consecrat.* dist. 1. *Aurelian. Concilium*, CR 1155
Vnigenitus, 2. de pœnitentiis & remissionibus, tit. 9. *in Extr. Com.* Lib. 5. Clemens VI. 396
Unio nostræ, 3. x. qu. 3. *Toletanum Concil. XVI.* CR 540
Universitatis, 24. *de sententia Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Clemens III. 727
Unius uxoris, 1. dist. 26. *Hieronymus*, melius *Collectanea Bedæ* juxta CR 85
Uno delegatorum, 42. *de offic. & potest. Iud. deleg.* tit. 29. Lib. 1. Gregorius IX. 146
Unum Abbatem, 4. xxj. q. 1. *Agathense Concil.* 744
Unum Orarium, 3. dist. 25. *Tolet. Concil. IV.* CR 82

Universidad de Deusto
Biblioteca

Unum (olum, 3. xxiij qu. 5. *Augustinus*, 810
Unus ex Vobis, 6 ij q 1. *Augustinus* fortè *Zepherin.* CR 382
Unusquisque, 8. xxij. qu. 4. *Ambrosius*, 764
Vobis enim, 23. xij. qu. 2. *Gelasius*, 603
Vocario ad Synodum, 1. v. qu. 2. *Damasus Papa*, CR 473
Vocatio autem, in principio, v. *qu.* 2. Gratianus, 473
Volens, *unic. de purificatione post partum*, tit. 47. Lib. 3. Innocentius III. PD 528
Volentes, *8. de Officio Legati*, t. 30. L. 1 Gregor. IX. 149
Volentes. 1. de Privilegiis, tit. 7. *In Sexto*, Lib. 5. Innocentius IV. *in Concilio generali Lugdunensi*, 148
Voluissent, *60. de pœn.* dist. 1. *Gregorius Papa*, 1026
Volumus, 24. dist. 81. *Gregorius*, 250
Volumus, 2. dist. 89. *Gregorius*, CR 269
Volumus, 37. xj. q. 1. *Codex*, fortè *Carolus in Capitular.* CR 552
Volumus, 2. xvj. qu. 4 *Gregorius*, 694
Vos ante omnia, *105. de consecr.* dist. 4. *Augustinus*, CR 1731
Vos autem, 30. xvj. qu. 1. *Augustinus*, 668
Vota Civium, 37. dist. 63. *Leo I.* 212
Voventibus, 4. d. 27. *Hieronym* melius *Augustin.* juxtà CR 88
Voventibus, 2. xvij. qu. 1. *Hieronymus*, 708
Urbes & loca, 1. dist. 80 *Lucius Papa*, 243
Usque adeò, 5. dist. 33. *Gelasius Papa*, 110
Usque adeò, *38. finale*, xxxij. qu. 7. *Augustinus*, CR 1002
Usura est, 4. xjv. qu 3. *Agathense Concil.* 639
Usurarum, 1. de Usuris, tit. 5. *In Sexto*, Lib. 5. Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi*, 147
Usus auctoritati, 1. dist. 11. *Isidorus*, 21
Usus naturalis, 14. xxxij qu. 7. *Augustinus*, CR 998
Ut Abbates, *1. de ætate & qualitate.* tit. 14. Lib. 1. Ex Concilio Pictavensi, 98
Ut animarum, *2. finale*, de Constitutionibus, tit. 2. *In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 2
Ut Apostolicæ, 6. de privilegiis, tit 7. *In Sexto*, Lib 5. Clemens IV. 151
Ut Archidiaconus, *1. de Officio Archidiaconi*, tit. 23. Lib. 1. Ex Libro Romani Ordinis, 119
Ut Archipresbyter, *1. de Officio Archipresbyteri*, tit. 24. Lib. 1. Ex Concilio Toletano, 122
Ut bigami, *1. de Bigamis*, tit. 21. Lib. 1. Ex Concilio Aurelianensi, 116
Ut Calix Domini, *45. de consecr.* dist. 1. *Rhemense Concil.* 1157
Ut Calumnia, 1, de sententia & re judicata, tit. 11. *In Clem.* Lib. 2. Clemens V. *in Concil. Vienn.* 214
Ut circa, 4. de Electione, tit. 6. *In Sexto*, Gregorius X. *in generali Concilio Lugdunensi*, 14
Ut Clerici, *3. de Regularibus*, tit. 31. Lib. 3. Ex Concilio Toletano, 456
Ut Clericorum, 1. de Officio Judicis ordinarii, tit. 9. *In Clem.* Lib. 2 Clemens V. *in Concil. Vienn.* 203
Ut Clericorum, *13. de Vita & honestate Clericorum*, tit. 1. Lib. 3. Innocentius III. 360
Ut Cognoverunt, *39. de pœnit.* dist. 2. *Ambrosius*, 1050
Ut commissi, 12. de hæreticis, tit. 2. *In Sexto*, Lib. 5. Bonifacius VIII. 139
Ut Commutationes, *2. de rerum permutatione*, tit. 19. Lib. 3. Ex Concilio Belvacensi, 415
Ut Constitueretur, 25. dist. 50. *Augustinus*, 165
Ut Constitutio, 1. de Jure Patronatûs, tit. 12. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V *in Concilio Viennensi*, 235
Ut Consultationi, *10. finale, de Clericis Conjugatis*, tit. 3. Lib. 3. Honorius III. 367
Ut debitus, *59. de appellationibus*, tit. 28. Lib. 2. Innocentius III. *in Concilio generali*, 346
Ut Dominicis, *2 de parochiis & alienis*, tit. 29. Lib. 3. Ex Concilio Nanetensi, 443
Ut Episcopi, *7. de consecrat.* dist 5. *Meldense Concilium*, 1247
Ut Evidenter, 82. j. qu. 1. *Augustinus*, CR 335
Ut famæ, *35. de sent. Excommunicationis*, tit. 39. Lib. 5. Innocentius III. PD 733
Ut filii Presbyterorum, *1. de filiis Presbyterorum*, tit. 17. Lib. 1. Ex Concilio Pictavensi, 107
Ut jejuni, *6. de consecrat.* dist. 5. *Aurelianense Concil.* 1247
Ut ii, qui, 2. de ætate & qualitate, tit. 9. *In Clem.* Lib. 1. Clemens V. 201
Utilem, 21. xxij. qu. 2. *Hieronymus*, 761
Utile non debet per inutile vitiari. Regula XXXVII. de Regulis Juris, *in Sexto*, Bonifacius VIII. 187
Ut illud, *58. de consecrat.* dist 1. *Soter Papa* in Decretis, 1161
Utinam omni tempore, 11. dist. 76. *Hieronymus*, 236
Ut in domibus, *1. de immunitate Ecclesiarum*, tit. 49. Lib 3 Ex Synodo Joannis Papæ, 530
Ut inquisitionis, 18. de hæreticis, t. 2. *In Sexto*, L. 5. Bonifacius VIII. 141
Ut juxta, *17. de Offic. Iud. ordin.* t. 31 L. 1. Hon. III. PD 156
Ut Laici, *1. de vita & hon. Cler.* t. 1 L. 3. ex Conc. Mag 337
Ut Lex, 40. xxvij. qu. 1. *Innocentius II.* 924
Ut litigantes, 5. de offic. ord. t. 16. *in Sex.* L. 1. Bon. VIII. 51
Ut mensuræ, *2. de emptione & venditione*, tit. 17. Lib. 3. Ex Concilio Maguntinensi, PD 411
Ut nostrum, 56. de appellat. t. 28. L. 2. Innoc. III. 344
Ut nostrum, *9. de offic. Archid.* t. 23. L. 1. Innoc. III. 121
Ut nostrum, *unic. Ut Eccles. bonis ita sine diminutione conferantur*, tit. 12. Lib. 3. Innoc. III. PD 405
Ut noveritis, 4. xxij. qu. 1. *Augustinus*, CR 751
Ut nullus, *1. de Prab. & dignit.* t. 5. L. 3. ex C. Pict. 2v. 372
Ut officium, xj. de hæret. t. 2. *in Sexto*, L. 5. Clem. IV. 137
Ut offenderet, *133. de consecr.* dist. 4 *Augustinus*, 1240
Ut perniciosa, 2. Ne Clerici vel Monachi, tit. 24. ult. *In Sexto*, Lib. 3 Bonifacius VIII. 128
Ut Prælatorum, 2. de Majorit. & Obedientia, tit. 8 *In Extrav. Com.* Lib. 1. Joannes XXII. 320
Ut præteritæ, *45. de electione*, t. 6. L. 1. Hon. III. PD 66
Ut presbyteri, 25. xvij. q. 4. *Triburiense Concilium*, 715
Ut pridem, 17. xxiij. qu. 8. *Gregorius*, CR 834
Ut primicerius, unic. *de officio primicerii*, tit. 25. L. 1. Ex Libro Romani Ordinis, 124
Ut privilegia, *24. de Privilegiis*, t. 33. L. 5. Innoc. III. 701
Ut professores, 1. de Regularibus, tit. 9. *In Clem.* Lib. 3. Clemens V. *in Concilio Viennensi*, 229
Ut quæstionibus, *2. fin.* de Arbitris, tit. 22. & *ult. In Sexto*, Lib. 1. Bonifacius VIII. 60
Ut quid paras, *47. de consec.* dist. 2. *Augustinus*, CR 1180
Ut quis, 25. de Electione, t. 6 *in Sexto*, L. 1. Bon. VIII. 26
Ut quisque, *3. de Vita & honestate Clericorum*, tit. 1. L. 3. Ex Concilio Maticen. 357
Ut quos, 2. fin. de offic. Jud. ordinarii, tit. 7. *In Extr. Com.* Lib. 1. Joannes XXII. 318
Utraque quæstio, in princ. xxxjv. *qu. 1. & 2.* Gratianus, 1103
Utrum autem, *1. de Cognat spir.* t. 11 L. 4. Alex. III 565
Utrum sola, post principium, *de pœnit.* dist. 1 Gratian. 1012
Utrum sub figura, *72. de consecrat.* dist. 2. *Augustinus*, 1189
Utrum verò, in princ. xxviij. *qu. 3.* Gratianus, 951
Ut sciat se, *unic. de Officio sacristæ*, tit. 26. Lib. 1. Ex Concilio Toletano, 124
Ut singulæ, *4. final. de offic. Archipresbyteri*, tit. 24. L. 1. Leo Papa *forte* IV. *ex Synodo Ravennæ*, 124
Ut super, 4. de appell. t. 15. ult. *in Sexto*, L. 2 Inn. IV. 79
Ut super aliqua, *1. de rebus Ecclesiæ alienandis*, tit. 13. Lib. 3. Celestinus III. PD 408
Ut Veterum, 6. dist. 9. *Hieronymus*, 15
Ut unusquisque, *3. de peculio Clericorum*, tit. 25, L. 3. Ex Epistola Pii Papæ, 428
Vulgaris, *16. de pœnit.* dist. 1. *Digesta*, CR 1014
Vulteranæ, 25. xij. qu. 2. *Gelasius*, CR 604
Uxoratus, *8. de Convers. Conjug.* t. 32. L. 3. Alex. III. 466
Uxor à Viro, xxxij. q. 7. *Ambrosius*, CR 999
Uxorem in principio, *Causa* xxxj. Gratianus, 967
Uxor felicis, 33. xvij. qu. 4. *Gelasius Papa*, 717
Uxor legitima, 4. xxviij. qu. 1. *Augustinus*, CR 946.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1658 pages

Universidad de Deusto
Biblioteca